

Pater . . . Fr. A

Fr. Angelus

[redacted] Uno Scritto.

= Capuccino =

Tornatto.

So Nome cognome Balvi. e Torle

Ilozofra

BIBLIA,

Ad vetustissima exemplaria nunc recens castigata, Romæq; reuisa.

IN QVIBVS PRÆTEREA, Quæ subsequens Præfatio indicat, capita singula ita versibus distincta sunt,

VT NVMERI PRÆFIXI, Lectorem non remorentur, & loca quæsita tanquam digito demonstrent.

Pertinet ad
S. Francisci
Ex industria

Bibliothecam
ad Ripas.
P. F. Zacharię
a Roma

VENETIIS,
Ex Officina Iuntarum. M D LXXI.

V'M multi pij & studiosi homines quotidie petant, in suam, & aliorum ædificationem Biblia, (quæ propter eorum penur iam plurimi vendunt) sibi concedi, quousque ea quæ corriguntur in lucem exeant. Nos iustis eorum petitionibus annuentes rogauimus, & per præsentes rogamus D. Lucam Antonium Iuntam, de cuius fide, & integritate plurimum in Domino confidimus, vt Biblia impressa Antuerpiæ in officina Christophori Plantini sub Anno. 1569. & non alia suis typis excudere curet: deletis tamen his, quæ notauimus delenda. Et subinde volentes, quantum in nobis est, consulere indemnitati dicti D. Lucæ Antonij, hortamur omnes alios typographos, per quinquēnium abstinere à dictorum Bibliorum impreßione, sine nostra speciali, & expressa licentia in scriptis. In quorum omnium fidem has fieri iußimus, & eisdem propria manu subscripsimus.

Dat. Romæ in Vaticano in Camera nostræ solitæ residentiæ. Anno Domini. M. D. LXXI. die verò. V. mensis Aprilis: Pontificatus Sanctißimi D. N. Domini Pij. diuina prouidentia. PP. Quinti Anno sexto.

F. Thomas Manriquez sacri Palatij Magister

F. IOHANNIS HENTENII NECHLINIENSIS in Biblia Louanij Anno M. D. XLVII. Excusa atq; castigata,

PRÆFATIO.

IRABITVR *fortasse quispiam cur post tam multiplicia Biblia toties excusa, conati simus alia facie hæc in lucem edere. Quare nõ inutile facturus mihi videor, si nostri consilij rationẽ, quã in hac noua Bibliorũ editione adornanda sequuti sumus, paucis exposuero. Primũ nemini obscurũ esse arbitror, quot technis ac cuniculis horũ tẽporum hæretici id efficere conẽtur, vt sacræ literæ ab ipsis stare videãtur: potissimũ autẽ dictionib. q̃busdã textui temere additis vel adẽptis: aut præfationibus, varijsq; marginũ annotationibus adiectis, vel cõfarcinatis prauis indicibus. Quibus ludificationibus adeo studẽt nõnulli: vt his etiã quosdã irretierint, q̃ toti in hoc erãt, vt rẽpub. Christianã ꝓmouerẽt. Quũ igitur his imposturis optimos quosq; libros, tam sacrarũ literarũ q̃ catholicorũ doctorũ corruperint, statuit optimo iure Cæsarea Maiestas, ꝑnitiosos huiusmodi cuiuscũs idiomatis codices, è ppli manibus auferri. In quibus primas facile obtinẽt Biblia: nõ ea solũ quæ temeraria quarundã vocũ trãspositione, adiectione aut mutilatione apertè corrupta sunt: verũ illa etiã in q̃bus, quod ad textũ attinet, nihil prorsus immutatũ est: indices tamen, ꝑfationes, additiones marginales, seu librorũ aut capitũ argumẽta huiusmodi sunt: vt, si penitus q̃s introspiciat, atq; ad hæreticorũ doctrinã ista diligẽter cõferat: facilè intelligat, etiãsi nihil p̃ter ipsa scripturæ verba contineãt, eò esse pniciosiora, quò occultius ꝓpinatur sub melle venenũ. Quis enim nesciat ad errores populariter stabiliẽdos longè primã esse viã falsũ scripturarũ prætextũ? nihilq; securius credi, q̃ q̃d scriptura docere, vel suis ipsa verbis expressè videtur? Hæc igitur cõsiderãtes: simulq; ꝙ tota Latina Ecclesia tot seculis vulgata editione, in œcumenicis etiã cõcilijs semꝑ vsa sit, tã in fidei dogmatis definiẽdis, q̃ in hæresibꝰ condẽnandis: atq; idcirco immotã esse oporteat, aut potius ad primæua sua exẽplaria reuocari: è medio iã hic sublatis edicto Cæsareo vniuersis Biblijs, q̃ quoquo modo aduersari Christianæ pietati videbãtur: sũmo studio curauimus, ex iussu, ĩstructione ac iudicio grauissimorũ, lõgeq; eruditissimorũ, et acerrimi iudicij Theologorũ huius academiæ Louaniẽsis, ut cõparatis vndiq; nõ solũ q̃ castigatius excusa erãt exẽplaribus, verũ alijs quoq; plus minus viginti: quorũ recentissimũ ante ducẽtos annos manu scriptũ erat, alia ante trecẽtos, quadringẽtos, imò & sexcẽtos vel plures etiã annos: ex horũ collatione restitueremus, quoad fieri posset, veterẽ ac vulgatã editionẽ synceritati suæ atq; puritati: nõ miscẽtes nos interim q̃stioni, Nũ Græcis et Hebræis vbiq; respõdeat. Hac eñi in re abũdè nobis esse debet, ꝙ ipsã reliquis oĩbus semꝑ ꝓtulerit tota Latina Ecclesia, sicuti iã ꝑdiximus: maximè cũ innumeris locis, nõ veteris modò testamẽti, q̃d passim ostẽdit Hieronymus, sed & noui, Græca nũc deprauata cõperiãtur, q̃d apertius est q̃ vt ab eo negari possit, qui veterũ auctorũ tã Græcorũ q̃ Latinorũ, Græcè tamen peritorũ, monumenta ꝑlegerit: quos frequẽtissimè aliter legisse constat q̃ hodie Græci codices habeãt. Id autẽ factũ est, quũ tp̃s diuturnitate, ac frequẽti exẽplaris ĩ exẽplar trãsfusione, tũ maximè studio contẽtionis suborietibus subinde nouis in Græcia hæresibus: in q̃bus id accidere solet, vt dũ q̃s ꝓpria auctoritate vti nõ potest (diui eñi Ambrosij verba sequar) ad victoriã verba legis adulteret, quò sensũ suũ quasi verba legis asserat: vt non ratio, sed auctoritas ꝑscribere videatur. Quòd si Ambrosij seculo, atq; etiã Origenis Græci codices variabãt, sicut docet vterq; in quintũ ad Romanos caput: q̃d de nostri seculi Græcis codicibꝰ iure existimes? Hebræa verò quẽ in modũ sequi possimus? quũ etiã ante Hieronymi tẽpora, plurima vario modò aut legerint aut itellexerint, Septuaginta iterpretes, Theodotio, Symmachus, Aqla, Hieronymus, et is demũ q̃ q̃ntã siue vulgatã ante ipsũ dederat editionẽ? siue id acciderit ob quorũdã Hebraicorũ elemẽtorũ silitudinẽ, siue ob diuersorũ pũctorũ sitũ: siue ꝙ paulatim de inemẽdatis inemẽdata scriberẽtur, vt habet Hieronymus: nec nostrũ est de singulis versionibus ferre cẽsurã, aut ĩ tantã venire temeritatẽ, vt speremus nos exactius quicq̃ posse vertere, q̃ hactẽnus verterint cũcti interpretes. Verũ de his alias fortassis latius, vbi cõmodius ociũ ac locũ nacti fuerimus. Nũc quadã dũtaxat obiter loca citabimus, vbi idẽ nobiscũ sentit Hieronymus, ne q̃s opinetur hæc nos è ꝓprio cerebro cõminisci. Videantur itaq; illius cõmentarij super Cap. 8. Isaiæ, vbi dicitur, Cõgregamini populi et vincimini. Cap. 9. Verbũ misit Dominus in Iacob. Cap. 14 iuxta finẽ, Quid respõdebit nũtijs gẽtis, tã libro cõmẽtariorũ q̃nto q̃ sexto. Cap. 15. ĩ initio, Quia nocte vastata est Ar. Cap. 17. Et dolebit grauiter: idemq; sup illud Iere 17. Praue est cor omniũ & inscrutabile. Cap. 21. Isaiæ, Onus dama. Cap. 24. Et erubescet luna. Cap. 25. Sicut æstus in siti. Cap. 26. Et pdidisti oẽm memoriã eorũ. Eodẽ. Et terrã gigantũ detrahes in ruinã. Cap. 38. Sicut pullus hirũdinis. Cap. 44. iuxta finẽ, Qui dicit Cyro, Pastor meus es. Cap. 49. Et Israël nõ cõgregabatur. Cap. 63. In oĩ tribulatione eorũ nõ est*

*tribulatus: alijsq́; locis innumeris. Nõ hac dico ꝙ astruere velim Latina, p̃ cæteris, exẽplaria nusq̃ eẽ deprauata: sed ꝙ nõ nostrũ fuerit, imò nec expediat ad Græcos aut Hebræos codices semel illa castigare. Quòd si alio quouis modo videãtur corrigẽda, id potius foret sũmi Põtificis aut œcumenici cõcilij auctoritate tentandũ, cui parere oẽs tenẽtur, q̃ priuatæ alicuius p̃sonæ, aut vnius cuiusuis academiæ. Itaq; acceptis, vt p̃fati sumus, varijs exẽplaribus, ex cõpluriũ cõsensu nõnulla è textu sustulimus aut immutauimus: frequẽter id in margine reponẽtes, p̃fixo asterisco * ei q̃d è textu adẽptum erat, aut binis huiusmodi stigmatis * priori textus lectioni p̃notatis, idq́; absq; vllo exẽplariũ numero. Vt autẽ priorẽ textus lectionẽ in margine reponeremus, mouerũt nos quorundã ingenia: q, si nusquã ea inuenirẽt q̃ in nõnullis adhuc legũt exẽplaribus, fortassis id nõ æquo ferrẽt aĩo. In Prouerbijs autẽ Salomonis, quãquã versus integros nõ paucos videremus esse sup̃fluos aut aliũde infartos, quos plurima eaq́; vetustissima Latina exẽplaria nõ haberẽt, imò ne ipsa quidẽ Hebraica, nec Sãctes Pagninus, illis tamen obeliscũ dũtaxat p̃fiximus, addito margini numero codicũ, in q̃bus versus illos nõ inuenimus. Nã si eos è textu serie trãstulissemus in marginẽ, alijs annotãdis margines sufficere nequiuissẽt: si verò in totũ resecuissemus, verendũ erat ne plures offenderẽtur, q̃bus visi fuissemus nõ pœnitendã voluminis partẽ detruncasse: quẽadmodũ de se ait Hieronymus in p̃logo sup̃ Danielẽ. Qua etiã ratione moti, vniuersos quatuor Esdræ libros lectori tradidimus: quãquã in paucissimis manuscriptis exẽplaribus tertiũ inuenerimus, quartũ verò in nullis: sicut ne in Græcis quidẽ, vt nõ dicã in Hebræis. Quin & Hieronymus ipse in horũ librorũ p̃fatione monet, ne q̃s apocryphorũ tertij & quarti libri somnijs delectetur. Quibus id, q̃d maioris adhuc momẽti est, accedit: q̃d nec Origenes, nec Augustinus, nec Damascenus, nec demũq́; tertiũ Cartaginẽse conciliũ sacræ scripturæ libris tertiũ et quartũ Esdræ annumerẽt. Ob id tamen, vt p̃fati sumus, illos adiũximus, ne q̃s vociferaretur mãca nos Biblia euulgare maximè quũ & Cyprianus epistolã ad Põpeianũ ex tertio Esdræ citet testimoniũ: et Ambrosius de bono mortis aduersus Ethnicos seriò citet testimoniũ ex quarto Esdræ de prõptuarijs aĩarum. In locis autẽ ijs, vbi nõ tot exẽplaria a cõmuni lectione dissedebãt, vt q̃cq̃ immutandũ duceremus, hic diuersam lectionẽ in margine annotauimus, p̃fixo asterisco, q̃d plus in alijs: q̃d minus, obelisco: q̃d verò diuersum, duobus stigmatis lectori significãtes: adiũcto vbiq; discrepantiũ exemplariũ numero: Superfluũ siquidẽ fuisset hos ipsos noĩatim recensere codices, quũ neminẽ facilè hanc operã sibi sumpturũ putem, vt singula, quæ tot locis dispersa sunt, cõsulat exẽplaria, sed nobis fidẽ potius habiturũ. Quin si etiã id oĩno cupiuissemus: cõpluribus in locis, per marginũ angustiã, qui alijs occupandi erant minimè licuisset. Ne quis tamen falsò nos putet exemplariũ iactare multitudinẽ, tum etiã ne p̃ merita laude illos fraudemus, qui candidè suos codices nobis impertiti sunt: recensebimus nunc vnde singulos accepierimus, q̃bus in hac editione vsi sumus: p̃ter Roberti, Colinæi ac Tilmãni Keruer Biblia q̃ nobis domi suppetebãt.*

In primis in hac vniuersitate hi libri nobis subministrati sunt.

Ex collegiata diui Petri Ecclesia; quæ prima est ĩ hac Louaniẽsi Academia; accepimus tria miræ vetustatis exemplaria, septem voluminibus distincta: & alia insuper tria, quorum primũ quatuor tantùm Euangelistas continebat: secundum Euangelia iuxta Lucam & Iohannem: tertium verò, solos Psalmos.

A Franciscanis, duo exemplaria in quatuor tomos diuisa: & tertium in solos Psalmos.

Ex Parcensi abbatia ordinis Præmonstratẽsis, vnum exemplar.

Ex cœnobio Bethlehemitico canonicorũ regularium diui Augustini, qui Reformati dicũtur, duo exẽplaria: alterũ scriptũ, in varia volumina distinctũ: alterum olim excusum, in duos item tomos diuisum.

Ex cœnobio Martinensium eiusdem instituti vnum exẽplar, & aliud in quatuor tantùm Euangelistas.

A diuæ Gertrudis abbatia canonicorũ regularium, siue clericorũ veteris instituti diui Augustini, duo exemplaria in varios tomos diuisa.

Ex hoc Theologorum collegio nobis subministrata sont duo exemplaria: vnum scriptum, olim reuerendissimi domini cardinalis Bessarionis: & alterum ex ipsius tipographiæ infantia.

Ex Castrensis collegij bibliotheca, duo exemplaria.

Ex Atrebatensis collegij bibliotheca, duo exemplaria: & tertium in solos Psalmos.

Hi codices ab exordio castigationis ex hac Louaniẽsi academia nobis fuerunt exhibiti: sequentes autem temporis progressu nacti sumus.

Præbuit abbatia diui Berthini ordinis diui Benedicti apud S. Odomarum, vnum exemplar.

Abbatia Tongherlẽsis ordinis Præmõstratensis, ex illa sua ĩ his regionibus longè instructissima ac famatissima bibliotheca, vnũ exẽplar ad nos transmisit.

Abbatia diui Egidij ordinis canonicorum regulariũ veteris instituti apud Leodium, duo exemplaria in quatuor tomos diuisa exhibuit.

Abbatia quoque Aluensis ordinis diui Bernardi, vnũ commodauit exemplar.

Abbatia à Gardineto eiusdẽ ordinis, vnũ exemplar.

Similiter & abbatia Liriensis, ordinis diui Benedicti, duo misit exemplaria.

Abbatia Affliginiẽsis eiusdẽ instituti, vnũ exemplar.

Abbatia demũ Geblacẽsis eiusdẽ quoq; instituti, cõmodato dedit vnũ exẽplar ĩ q̃tuor dũtaxat Euãgelia.

Quantum autem laborum subierimus vt sacra hæc Biblia, quàm maximè syncera in lucẽ ederemus, expendendum cuique relinquimus: Deum Opt. Maxim. obnixè precantes, vt hos nostros labores benignus respiciat: & si non opus ipsum, at saltem conatũ probare dignetur: quem speramus Ecclesiæ ipsius commodum nequaquam pœnitendum allaturum.

HIERONYMI PROLOGVS GALEATVS.

IGINTI & duas literas esse apud Hebræos, Syrorum quoq; lingua & Chaldæorum testatur, quæ Hebrçæ magna ex parte cõfinis est. nã & ipsi viginti duo elementa habent eodẽ sono, sed diuersis characteribus. Samaritani etiã Pentateuchũ Moysi totidem literis scriptitãt, figuris tantũ & apicibus discrepãtes. Certũq; est Esdram scribã, legisq; doctorem, post captã Ierosolymã & instaurationem tẽpli sub Zorobabel, alias literas reperisse, quibus nunc vtimur: cùm ad illud vsque tẽpus ijdem Samaritanorũ & Hebræorũ characteres fuerint. In Libro quoque Numerorũ hçc eadem supputatio, sub Leuitarum ac sacerdotum censu, mysticè ostenditur. Et nomen Domini tetragrãmaton in quibusdam Græcis voluminib⁹, vsq; hodie antiquis expressum literis inuenimus. Sed & psalmi tricesimus sextus, & centesimus decimus, & centesimus vndecimus, & centesimus octauus, & centesimus quadragesimus quartus, quãquã diuerso scribãtur metro, tamẽ eiusdem numeri texũtur alphabeto. Et Ieremię Lamẽtationes, & oratio ei⁹, Salomonis quoq; in fine prouerbia, ab eo loco in quo ait: Mulierem fortem quis inueniet? ijsdẽ alphabetis vel incisionibus supputantur. Porrò quinque literæ duplices apud Hebræos sunt: Caph, Mem, Num, Pe, Sade, aliter enim scribũtur per has principia, medietatesq; verborum, aliter fines. Vnde & quinque à plerisq; libri duplices existimãtur, Samuel, Melachim, Dibre haiamim. Esdras, Ieremias, cum Cinoth, id est, lamentationibus suis. Quomodo igitur viginti duo elementa sunt, per quæ scribimus Hebraicè omne quod loquimur, & eorũ initiis vox humana comprehenditur: ita viginti duo volumina supputantur, quib⁹ quasi literis & exordiis in Dei doctrina, tenera adhuc & lactens viri iusti eruditur infantia.

Primus apud eos Liber, vocatur בראשית Beresith: quem nos Genesin dicimus.

Secundus, ואלה שמות Veellesemoth qui Exodus appellatur.

Tertius, ויקרא Vaijcra, id est, Leuiticus.

Quartus, וידבר Vaiedabber, quem Numeros vocamus.

Quintus. אלה הדברים Elle haddebarim, qui Deuteronòmiũ prænotatur. Hi sunt quinque Libri Moysi, quos propriè תורה Thora, id est Legem appellant.

Secundum Prophetarũ ordinem faciunt: & incipiunt ab Iesu filio Naue: qui apud eos יהושע בן נון Iehosua bin Nun dicitur.

Deinde subtexũt שפטים Sophetim, id est, Iudicũ Librum, Et in eundẽ compingunt Ruth: quia in diebus Iudicum facta eius narratur historia.

Tertius sequitur שמואל Samuel, quẽ nos Regũ primũ & secũdum dicimus.

Quartus מלכים Melachim, id est, Regum, qui tertio & quarto Regum volumine continetur.

Meliusq; multo est מלכים Melachim, id est Regũ, quàm ממלכות, id est, regnorũ, dicere. Non enim multarum gentium describit regna, sed vnius Israelitici populi, qui tribubus duodecim continetur.

Quintus, est ישעיה Isaias.

Sextus, ירמיה Ieremias.

Septimus, יחזקאל Ezechiel.

Octauus, Liber duodecim prophetarũ, qui apud illos vocatur תרי עשר Thereasar.

Tertius ordo, Hagiographa possidet, Et primus Liber incipit à איוב Iob.

Secundus à דוד Dauid: quem quinq; incisionibus & vno Psalmorũ volumine comprehendunt.

Tertius est שלמה Salomõ, tres libros habens: Prouerbia, quæ illi משלי Misse, id est, Parabolas appellant.

Quartus, Ecclesiasten, id est, קוהלת Coheleth.
Quintus, Canticū Canticorum, quē titulo שיר השירים Sir hasirim prenotant.
Sextus, est דניאל Daniel.
Septim⁹, דברי הימים Dibréhaiamim, id est, Verba dierū: qđ significātius, Chronicon totius diuinæ historiæ possumus appellare, qui Liber apud nos Paralipomènon primus & secundus inscribitur
Octauus, עזרא Esdras: qui & ipse similiter apud Græcos & Latinos, in duos Libros diuisus est.
Nonus, אסתר Esther.
Atq; ita fiunt pariter Veteris Legis Libri vigintiduo: id est, Moysi quinque, & Prophetarū octo, Hagiographorū nouem. Quanquam nonnulli רות Ruth & קינות Cinóth, inter Hagiographa scriptitēt, & hos Libros in suo putent numero supputādos: ac per hoc esse priscæ Legis libros viginqnatuor: quos sub numero vigintiquatuor seniorū Apocalypsis Iohānis inducit adorantes Agnum, & coronas suas prostratis vultibus offerētes: stantibus coram quatuor animalibus oculatis ante & retro, id est, in præteritum, & in futurum respiciētibus, & indefessa voce clamantibus: Sanctus, sanctus, sanctus Dominus Deus omnipotēs, qui erat, & qui est & qui venturus est.
Hic Prologus, scripturarum quasi galeatum principium omnibus libris quos de Hebræo vertimus in Latinum, conuenire potest: vt scire valeamus, quicquid extra hos est, inter apocrypha esse ponendum. Igitur Sapientia, quæ vulgo Salomonis inscribitur, & Iesu filij Syrach Liber & Iudith, & Tobias & Pastor, nō sunt in canone. Machabæorum primum Librū, Hebraicum reperi. Secūdus, Græcus est: quod ex ipsa quoque phrasi probari potest. Quæ cùm ita se habeāt, obsecro te lector, ne laborem meum, reprehensionem existimes antiquorū. In tēplo Dei offert vnusquisq; quod potest: alij aurum, argentum, & lapides pretiosos, alij byssum & purpurā & coccum offerunt & hyacinthū: nobiscum bene agitur, si obtulerimus pelles & caprarū pilos. Et tamē Apostolus cōtemptibiliora nostra magis necessaria iudicat. Vnde & tota illa tabernaculi pulchritudo, & per singulas species, Ecclesiæ præsentis futuræque distinctio? pellibus tegitur & ciliciis: ardoremque solis & iniuriam imbrium ea quę viliora sunt, prohibent.

EPISTOLA S. HIERONYMI AD PAVLINVM PRESBYTERVM de omnibus diuinæ Historię Libris.

RATER Ambrosius tua mihi munuscula perferens, detulit simul & suauissimas literas, quæ à principio amicitiarum fidem probatæ iam fidei & veteris amicitiæ præferebant. Vera enī illa necessitudo est, & Christi glutino copulata, quam non vtilitas rei familiaris, nō præsentia tantum corporum, non subdola & palpans adulatio: sed Dei timor, & diuinarum scripturarum studia conciliant. Legimus in veteribus historiis, quosdam lustrasse prouincias, nouos adisse populos, maria transisse: vt eos quos ex libris nouerāt corā quoq; viderent. Sic Pythagoras Memphiticos vates, sic Plato Ægyptum & Architam Tarentinum, eāque oram Italiæ, quæ quondā magna Græcia dicebatur, laboriosissimè peragrauit: vt qui Athenis magister erat & potens, cuiusque doctrinā Academiæ Gymnasia personabant, fieret peregrinus atque discipulus: malens aliena verecundè discere, quàm sua impudēter ingerere. Denique cùm literas quasi toto fugientes orbe persequitur, captus à pyratis & venundatus, etiam tyranno crudelissimo paruit, captiuus, vinctus & seruus: tamen quia Philosophus, maior emente se fuit. Ad Titum Liuium lacteo eloquentiæ fonte manantem, de vltimis Hispaniæ Galliarumque finibus quosdam venisse nobiles legim⁹: & quos ad contemplationē sui Roma nō traxerat, vnius hominis fama perduxit. Habuit illa ætas inauditum omnibus seculis: celebrandumq; miraculum, vt vrbē tantā ingressi, aliud extra vrbē quęrerent. Apollonius, siue ille magus (vt

vulgus

vulgus loquitur) siue Philosophus, vt Pythagorici tradunt, intrauit Persas, pertrāsiuit Caucasum, Albanos, Scythas, Massagetas, opulētissima Indiæ regna penetrauit: & ad extremū, latissimo Phison amne transmisso, peruēnit ad Brachmanas, vt Hiarchā in throno sedētem aureo, & de Tantali fonte potantem, inter paucos discipulos de natura, de motibus syderum, ac dierum cursu audiret docentem. Inde per Elamitas, Babylonios, Chaldęos, Medos, Assyrios, Parthos, Syros, Phœnices, Arabes, Palæsthinos, reuersus Alexandriā, perrexit Æthiopiā, vt Gymnosophistas, & famosissimā Solis mensam videret ī sabulo. Inuēnit ille vir vbique quod disceret, & semp proficiēs. semper se melior fieret. Scripsit super hoc plenissimè octo voluminibus Philostrat⁹,

Quid loquar de seculi hominibus? cū Apostolus Paulus, vas electionis, & magister Gentium, qui de cōscientia tanti in se hospitis loquebatur, an experimentū quæritis eius, qui in me loquitur Christus? post Damascū Arabiamq; lustratam ascēderit Ierosolymam, vt videret Petrum, & māserit apud eum diebus quindecim. Hoc enim mysterio hebdomadis & ogdoadis futurus Gentium prædicator instruendus erat. Rursumq; post annos quatuordecim, assumpto Barnaba & Tito exposuerit Apostolis Euangelium, ne fortè in vacuum curreret, aut cucurrisset. Habet enim nescio quid latentis energiæ viua vox, & in aures discipuli de Authoris ore transfusa fortius sonat. Vnde & Æschines, cùm Rhodi exularet, & legeretur illa Demosthenis oratio, quam aduersus eum habuerat, mirantibus cunctis atque laudantibus, suspirans ait: Quid si ipsam audissetis bestiam, sua verba resonantem?

II. Act. 9. c. 1. Cor. 13 a. Gal. 1. d. Gal. 2. d.

III.

Hæc non dico, quòd sit in me aliquid tale, quod vel possis a me audire vel velis discere, sed quòd ardor tuus & discendi studiū etiam absq; nobis p se pbari debeat. Ingenium docile, & sine doctore laudabile est. Non quid inuenias, sed quid quęras considerans. Mollis cera, & ad formandum facilis, etiam si artificis & plastæ cessent manus: tamen virtute totū est quicquid esse potest. Paulus Apostolus ad pedes Gamalielis legē Moysi, & prophetas didicisse se gloriat᷑, vt armatus spiritalibus telis, postea diceret confidenter, Arma nostræ militiæ, nō carnalia sunt: sed potentia Deo, ad destructionem munitionum consilia destruentes, & omnem altitudinem extollentem se aduersus scientiam Dei, & captiuātes omnem intellectum ad obediendū Christo, & parati subiugare omnē inobedientiam. Ad Timotheum scribit ab infantia sacris literis eruditū, & hortatur ne studium lectionis, negligat gratiam quæ data sit ei per impositionem manus presbyterij. Tito præcipit, vt inter cæteras virtutes episcopi, quem breui sermone depinxit, scientiam quoq; in eo eligat scripturarum, Obtinentem, inquit, eum, qui secundum doctrinam est, fidelem sermonem: vt potens sit exhortari in doctrina sana, & contradicentes reuincere.

Act. 22. a 2. Cor. 10. b. 2. Tim. 3. d. 1. Tim. 4. d. Tit. 1. b.

IIII.

Sancta quippe rusticitas solùm sibi prodest, & quantū ædificat ex vitæ merito Ecclesiam Christi, tantū nocet si destruentibus non resistat. Malachias Propheta, imò per Malachiam Dñs interrogauit sacerdotes Legem, intantū sacerdotis officium est interrogatū respondere de lege. Et in Deuteronomio legimus: Interroga patrem tuū, & annuntiabit tibi: seniores tuos, & dicent tibi, in Psalmo quoque centesimo decimo octauo, Cantabiles mihi erant iustificationes tuæ in loco peregrinationis meę. Et in descriptione iusti viri, cùm eum Dauid arbori vitę, quæ est in paradiso, cōpararet Inter cęteras virtutes, & hoc intulit, In lege Domini voluntas eius, & in lege eius meditabit᷑ die ac nocte. Daniel in fine sacratissimę visionis ait, iustos fulgere sicut stellas: & intelligentes, id est, doctos, quasi firmamentū. Vides quantū inter se distent iusta rusticitas, & docta iustitia? Alij stellis, alij cælo comparantur. Quanquā iuxta Hebraicam veritatē vtrunque de eruditis possit intelligi. Ita enim apud eos legimus, Qui autem docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti, & qui ad iustitiā erudiunt multos, quasi stellæ in perpetuas ęternitates. Cur dicitur Paulus Apostolus vas electionis? Nempe quia legis & scripturarum erat sanctarū armariū. Pharisæi stupent in doctrina Domini: & mirantur in Petro & Iohanne quomodo legem sciant, cùm literas non didicerint. Quicquid enim alijs exercitatio, & quotidiana in Lege meditatio tribuere solet, illis hoc spiritus sanctus suggerebat, & erant, iuxta quod scriptum est, θεοδίδακτοι Duodecim annos Saluator impleuerat, & in templo senes de quæstionibus Legis interrogans, magis docet dum prudenter interrogat.

Mal. 2. b. Deu. 32. a. Psa. 1. a Dan. 12. b. Act. 4. c. Isa. 54. d. Ioh 6. e. Luc. 2. f. 2. Co. 12 b.

Iohan.1.a. Nisi fortè rusticum Petrũ, rusticum dicimus Iohannem: quorum vterq; dicere poterat, Et si imperitus sermone, non tamen scientia. Iohannes rusticus, piscator: indoctus? & vnde illa vox, obsecro, In principio erat Verbum, & Verbũ erat apud Deum, & Deus erat Verbum? λόγος enim Græcè multa significat, nam & verbum est, & ratio, & supputatio, & causa vniuscuiusq; rei, per quam sunt singula quæ subsistunt: quæ vniuersa rectè intelligimus in Christo.

V. Hoc doctus Plato nesciuit, hoc Demosthenes eloquens ignorauit. Perdam (inquit) sapientiam sapientium, & prudentiam prudentium reprobabo. Vera sapiētia perdet falsam sapientiam, & quanquã stultitia prædicationis in cruce sit: tamen Paulus sapientiam loquitur inter perfectos: sapientiam autem nõ seculi huius, nec principũ seculi istius, qui destruuntur, sed loquitur Dei sapientiam in mysterio absconditam, quam prædestinauit Deus ante secula: Dei sapientia Christus est. Christus enim, Dei virtus & Dei sapientia, hæc sapientia in mysterio abscondita est: de qua & noni psalmi titulus prænotatur, Pro occultis filij: in quo sunt omnes thesauri sapientiæ & sciētiæ Dei absconditi. Et q in mysterio absconditus erat, prædestinatus est ante secula: prædestinatus autē & præfiguratus in lege & Prophetis. Vnde & prophetæ appellabantur Videntes: quia videbant eũ quem cæteri non videbant. Abraham vidit diem eius, & lætatus est. Aperiebantur cæli Ezechieli, qui populo peccatori clausi erāt. Reuela, inquit Dauid, oculos meos, & considerabo mirabilia de lege tua. Lex enĩ spiritualis est, & reuelatione opus est, vt intelligatur, ac reuelata facie Dei gloriã contemplemur. Liber in Apocalypsi septē sigillis signatus ostenditur: quem si dederis homini scienti literas vt legat, respondebit tibi: Non possum, signatus est enim. Quanti hodie putāt se nosse literas, & tenent signatũ Librũ: nec aperire possunt, nisi ille reserauerit, qui habet clauē Dauid: qui aperit, & nemo claudit: claudit, & nemo aperit? In Actibus Apostolorũ sanctus Eunuchus, imo vir (sic enĩ eum Scriptura cognominat) cùm legeret Isaiam Prophetã, interrogatus à Philippo: Putásne intelligis quæ legis? respōdit: Quomodo possum, nisi aliquis me docuerit? Ego (vt de me loquar interim) nec sanctior sum hoc Eunucho, nec studiosior, qui de Æthiopia, id est, de extremis mundi finibus venit ad tēplũ: reliquit aulã regiam: & tantus amator legis diuinæq; scientiæ fuit, vt etiam in vehiculo legeret literas sacras. Et tamen cùm librum teneret, & verba Domini cogitatione cōciperet, lingua volueret, labiis personaret, ignorabat eum, quē in libro nesciens venerabatur. Venit Philippus, ostendit Iesum, qui clausus latebat in litera. O mira doctoris virtus; Eadē hora credidit Eunuchus, baptizatᷣ, & fidelis & sanctus factꝰ est, ac magister de discipulo: plus in deserto fonte Ecclæ, quàm in aurato synagogæ templo repperit. Hæc à me perstricta sunt breuiter (neque enim epistolaris angustia euagari longius patiebatur) vt intelligeres te in scripturis sacris sine præuio, & monstrante semitam non posse ingredi.

Abd.1.c. Isa.29.c. 1.Cor.1.c. Col.2.a. Ioh.8.g. Ezec.1.a Psa.118. Rom.7.c 2.Cor.3.d. Apo.5.a. Isa.29.d Apo.3.b. Act.8.a.

VI Taceo de Grãmaticis, Rhetoribus, Philosophis, Geometris, Dialecticis, Musicis, Astronomis, Astrologis, Medicis, quorũ sciētia mortalibus vel vtilissima est, & in tres partes scinditᷣ, τὸ δόγμα, τὴν μέθοδον, τὴν ἐμπειρίαν. Ad minores artes veniã, & quæ non tam lingua, q̃ manu administrantᷣ. Agricolę, cæmentarij, fabri metallorũ, lignorũq; cęsores, lanarij quoq; & fullones, & cęteri qui variam supellectilem, & vilia opuscula fabricantur, absque doctore esse nõ possunt quod cupiunt. Quod medicorum est, promittunt medici: tractant fabrilia fabri. Sola scripturarum ars est, quam sibi passim oēs vendicant. Scribimus indocti doctique poemata passim. Hanc garrula anus, hanc delirus senex, hanc sophista verbosus, hanc vniuersi præsumũt, lacerant, docent antequã discant. Alij adducto supercilio grandia verba trutinātes inter mulierculas de sacris literis philosophantur. Alij discunt, proh pudor, à fœminis, quod viros doceant: & ne parum hoc sit, quadã facilitate verborũ, imò audacia edisserunt alijs qđ ipsi non intelligunt. Taceo de mei similibus, qui si fortè ad scripturas sanctas post seculares literas venerint, & sermone cōposito aures populi mulserint, quicquid dixerint, hoc legem Dei putant: nec scire dignãtur quid ꝓphetę, qđ Apostoli senserint, sed ad sensum suum incongrua aptant testimonia, quasi grande sit, & non vitiosissimum docendi genus, deprauare sententias, & ad voluntatem suam, scripturam trahere repugnantem. Quasi non legerimus Homerocentonas, & Vergilio-

centonas:

centonas: ac non sic etiam Maronem sine Christo possumus dicere christianũ, quia scripserit: Iam redit & virgo, redeũt Saturnia regna, Iá noua ꝓgenies cælo demittitur alto. Et Patrem loquentem ad Filium: Nate meę vires, mea magna potentia solus. Et post verba Saluatoris in cruce: Talia perstabat memorans, fixusq; manebat. Puerilia sunt hæc, & circulatorum ludo similia docere quod ignores: imò, vt cum stomacho loquar, ne hoc quidem scire quod nescias.

Videlicet manifestissima est Genesis, in qua de creatura mundi, de exordio generis humani, de diuisione terræ, de confusione linguarum & gentium, vsque ad exitum scribitur Hebræorum. VII. Genesis.

Patet Exodus cum decem plagis, cum decalogo, cum mysticis diuinisq; pręceptis. Exodus.

In promptu est Leuiticus Liber, in quo singula sacrificia, imò singulæ penè syllabę, & vestes Aaron, & totus ordo Leuiticus spirant cælestia sacramenta. Leuiticus.

Numeri verò, nónne totius Arithmeticæ, & Prophetiæ Balaam, & quadraginta duarum per eremum mansionum mysteria continent? Numeri.

Deuteronomium quòque secunda Lex, & Euangelicę legis præfiguratio, nónne sic ea habet quæ priora sunt, vt tamen noua sint omnia de veteribus? Hucusque Moyses, hucusq; Pentateuchus: quibus quinq; verbis loqui se velle, Apl's in Ecclesia gloriatur. Deuteronomii. 1. Cor. 14. d. 15.

Iob exemplar patientiæ, quæ non mysteria suo sermone complectitur? Prosa incipit, versu labitur, pedestri sermone finitur: oésq; leges dialecticæ, propositione, assumptione, confirmatione, conclusione determinat. Singula in eo verba, plena sunt sensibus. Et (vt de cæteris sileam) resurrectionem corporũ sic prophetat, vt nullus de ea vel manifestius, vel cautius scripserit. Scio (inquit) ꝙ redemptor meus viuit, & in nouissimo die de terra surrecturus sum: & rursum circundabor pelle mea, & in carne mea videbo Deum, quem visurus sum ego ipse, & oculi mei conspecturi sunt, & non alius. Reposita est hæc spes mea in sinu meo. Iob. Cap. 19. d. 15.

Veniam ad Iesum Naue, qui typum Dñi non solum gestis, verum etiam nomine præfert, transit Iordanem, hostium regna subuertit, diuidit terram victori populo, & per singulas vrbes, viculos, montes, flumina, torrentes atque confinia, Ecclesiæ cælestisque Ierusalem spiritualia regna describit. Iosue siue Iesus Naue.

In Iudicum libro, quot principes populi, tot figuræ sunt. Lib. Iudicum.

Ruth Moabitis, Isaię explet vaticinium, dicentis, Emitte agnum Domine dominatorem terræ, de Petra deserti ad montem filiæ Sion. Ruth. Isa. 16. a. 1.

Samuel in Heli mortuo, & in occiso Saul, veterem legem abolitam monstrat. Porrò in Sadoc atque Dauid, noui sacerdotij, nouiq; imperij sacramenta testatur. Reg I. & II

Malachim, id est tertius & quartus Regum liber, à Salomone vsq; ad Iechoniam, & à Ieroboam filio Nabath vsq; ad Osee qui ductus est in Assyrios, regnum Iuda & regnũ describit Israël. Si historiam respicias, verba simplicia sunt: si in literis sensum latentem inspexeris, Ecclesię paucitas, & hęreticorũ cõtra Ecclesiam bella narrantur. Reg. III. & IIII.

Duodecim prophetę in vnius voluminis angustias coarctati, multo aliud quàm sonant in litera, præfigurant.

Osee crebrò nominat Ephraim, Samariam, Ioseph, Iezrahel, & vxorem fornicariam, & fornicationis filios, & adulteram cubiculo clausam mariti, multo tempore sedere viduam, & sub veste lugubri viri ad se reditum præstolari. Osee.

Ioël filius Phatuel describit terram duodecim tribuum, eruca, brucho, locusta, rubigine vastante consumptam: & post euersionem prioris populi, effusum iri Spiritũ sanctum super seruos Dei & ancillas, id est super centum viginti credentium nomina, & effusum iri in cœnaculo Sion. Qui centum viginti ab vno vsq; ad quindecim paulatim, & per incrementa surgentes, quindecim graduum numerum efficiunt, qui in psalterio mysticè continentur. Ioël. Act. 2. a.

Amos pastor, & rusticus, & ruborum mora distringens, paucis verbis explicari non potest. Quis enim dignè exprimat tria & quatuor scelera Damasci, & Gazæ, & Tyri, & Idumææ, & filiorum Ammon, & Moab: & in septimo & octauo gradu Iudę & Israël? Hic loquitur ad vaccas pingues, quę sunt in Samariæ monte, & ruituram domũ maiorem, minoremq; testatur. Ipse cernit fictoré locustę, & stantem dominum super murum litum vel adamantinum, & vncinum pomorum attrahentem supplicia pecca- Amos.

toribus: & famem in terrã, nõ famem panis, nec sitim aquæ: sed audiẽdi verbũ Dei.

Abdias. Abdias, qui interpretatur seruus Dei, pérsonat cõtra Edom sanguinem terrenumq; fratrem, fratris quoque Iacob semper æmulum, hasta percutit spiritali.

Ionas. Ionas pulcherrima columba naufragio suo passionẽ Dñi præfigurans, mundum ad pœnitentiam reuocat: & sub nomine Niniue, Gentibus salutem nuntiat.

Michæas. Michæas de Morasthi cohæres Christi, vastationem annuntiat filiæ latronis, & obsidionem ponit contra eam: quia maxillam percusserit iudicis Israël.

Nahum. Nahum consolator orbis, increpat ciuitatem sanguinum, & post euersionem illius loquitur, Ecce super montes pedes euangelizantis, & annuntiantis pacem.

Habacuc. Cap. 3. a 5. Habacuc luctator fortis & rigidus, stat super custodiam suam, & figit gradũ super munitionem, vt Christum in cruce contempletur, & dicat, Operuit cęlos gloria eius, & laudis eius plena est terra. Splendor eius vt lux erit: cornua in manibus eius: ibi abscondita est fortitudo eius.

Sophonias. Sophonias speculator, & arcanorum Dei cognitor, audit clamorem à Porta pisciũ, & eiulatum à Secunda, & contritionem à collibus. Indicit quoque vlulatum habitatoribus Pilæ, quia conticuit omnis populus Chanáan, dispierierunt vniuersi qui inuoluti erant argento.

Aggæus. Cap. 2. b 7. Aggæus festiuus & lætus, qui seminauit in lachrymis, vt in gaudio meteret, destructum templum ædificat, Deumq; patrem inducit loquentem. Adhuc vnum modicũ & ego commouebo cælum & terram, & mare, & aridam, & mouebo omnes gentes, & veniet desideratus cunctis gentibus.

Zacharias. Zacharias memor Dñi sui, multiplex in prophetia, Iesum vestibus sordidis indutum, & lapidem oculorum septem, candelabrumque aureum cum totidem lucernis quot oculis: duas quoq; oliuas à sinistris lampadis cernit & à dextris: vt post equos nigros, rufos, albos, & varios, & dissipatas quadrigas ex Ephráim, & equũ de Ierusalẽ, pauperem regem vaticinetur & prędicet, sedentem super pullũ filiũ asinę subiugalis.

Malachias. Malachias apertè, & in fine oium prophetarum, de abiectione Israël, & vocatione Gẽtium, Non est mihi, ait, voluntas in vobis, dicit Dñs exercituum: & munus non suscipiam de manu vestra. Ab ortu enim solis vsq; ad occasum, magnũ est nomen meũ in Gentibus: & in omni loco sacrificatur, & offertur nomini meo oblatio munda. Cap. 1. c 11

Isaias. Isaiam, Ieremiam, Ezechielem, & Danielem quis potest vel intelligere, vel exponere? Quorum primus non prophetiam mihi videtur texere, sed Euangelium.

Ieremias. Secundus virgam nuceam, & ollam succensam à facie Aquilonis, & pardũ spoliatum suis coloribus, & quadruplex diuersis metris nectit alphabetum.

Ezechiel. Tertius principia & finem tantus habet obscuritatibus inuoluta, vt apud Hebræos istæ partes cum exordio Geneseos ante annos triginta non legantur.

Daniel. Quartus verò, qui & extremus inter quatuor prophetas temporum conscius & totius mundi Philihistoricus, lapidem pręcisum de monte sine manibus, & regna omnia subuertentem, claro sermone pronuntiat.

Dauid. Dauid Simonides noster, Pindarus & Alcęus, Flaccus quoque, Catullus, atque Serenus, Christum lyra personat, & in decachordo psalterio, ab inferis excitat resurgentẽ.

Prouerb. Ecclesiastes. Canticũ. Salomon pacificus, & amabilis Domini, mores corrigit, naturam docet, Ecclesiam iungit, & Christum, sanctarumq; nuptiarum dulce canit epithalamium.

Liber. Esther in Ecclesiæ typo populum liberat de periculo, & interfecto Aman, qui interpretatur iniquitas, partes conuiuij, & diem celebrem mittit in posteros.

Paralipomenon. Paralipomenon liber, id est instrumenti veteris ἐπιτομή, tantus ac talis est, vt absque illo siquis scientiam scripturarũ sibi voluerit arrogare, seipsum irrideat. Per singula quippe nomina iuncturasq; verborum, & prætermissę in Regum libris tanguntur historiæ, & innumerabiles explicantur Euangelij quæstiones.

Esdras. Nehemias. Esdras & Nehemias, adiutor videlicet, & consolator à Dño, in vnũ volumẽ coarctantur, instaurant templum, muros extruunt ciuitatis, oisq; illa turba populi redeũtis in patriam, & descriptio sacerdotum, leuitarum, Israëlis, proselytorũ, ac per singulas familias murorum, ac turrium opera diuisa, aliud in cortice pręferunt, aliud in medulla retinent. Cernis me scripturarum amore raptum, excessisse modum epistolæ, & tamen non implesse quod volui. Audiuimus tantũ quid nosse, quid cupere debeamus,

vt &

vt & nos quoque possimus dicere; Concupiuit anima mea desiderare iustificationes tuas in omni tempore. Cæterum illud Socraticum impletur in nobis, Hoc tantum scio, quod nescio. Tangam & nouum breuiter testamentum. Ps.118.

Matthæus, Marcus, Lucas, & Iohannes quadriga Domini, & verum Cherubim, quod interpretatur scientiæ multitudo, per totum corpus oculati sunt, scintillæ emicant, discurrunt fulgura, pedes habent rectos & in sublime tendentes, terga pennata & vbique volitantia tenent se mutuò, sibique perplexi sunt, & quasi rota in rota voluuntur, & pergunt quocunque eos flatus Spiritus sancti perduxerit. Matthæus Marcus Lucas Iohãnes

Paulus Apostolus ad septem scribit ecclesias, octaua enim ad Hebræos, à plerisque extra numerum ponitur. Timotheum instruit ac Titum, & Philémonem pro fugitiuo famulo deprecatur. Super quo melius tacere puto, quàm pauca scribere. Paulus Apostolus

Actus Apostolorum nudam quidem videntur sonare historiam, & nascentis ecclesiæ infantiam texere: sed si nouerimus scriptorem eorum Lucam esse medicum, cuius laus est in euangelio, animaduertemus pariter omnia verba illius, animę languentis esse medicinam. Actus Apostolorum

Iacobus, Petrus, Iohannes, Iudas, septem epistolas ediderunt tam mysticas quàm succinctas, & breues pariter ac longas: breues in verbis, longas in sententijs: vt rarus sit, qui non in earum cæcutiat lectione. Iacobus Petrus Iohãnes Iudas

Apocalypsis Iohannis tot habet sacramenta quot verba. Parum dixi pro merito voluminis, laus omnis inferior est. In verbis singulis multiplices latent intelligentię. Oro te frater carissime, inter hæc viuere, ista meditari, nihil aliud nosse: nihil quærere: nónne tibi videtur iam hîc in terris regni cælestis habitaculũ? Nolo offendaris in scripturis sanctis simplicitate, & quasi vilitate verborum, quæ vel vitio interpretũ, vel de industria sic prolata sunt, vt rusticam concionem facilius instruerent, & in vna eademq; sententia aliter doctus, aliter audiret indoctus. Non sum tam petulans & hebes, vt hæc me nosse pollicear, & eorum fructus capere, quorum radices in cælo fixę sunt: sed velle fateor. Sedenti me præfero, magistrum renuens, comitem spõdeo. Petenti datur, pulsanti aperitur, quærens inuenit. Discamus in terris, quorum scientia nobis perseueret in cælo, obuijs te manibus excipiam, & (vt ineptè aliquid, ac de Hermagoræ tumiditate effutiã) quicquid quæsieris, tecum scire conabor. Habes hic amantissimum tui fratrem Eusebium, qui literarum tuarum mihi gratiam duplicauit, referens honestatem morum tuorum, contemptum seculi, fidem amicitię, amorem Christi. Nam prudentiam & eloquij venustatem, etiam absque illo ipsa epistola præferebat. Festina, quæso te, & hęrentis in salo nauiculæ funem magis pręscinde, quàm solue. Nemo renuntiaturus seculo bene potest vendere quæ contempsit vt venderet. Quicquid in sumptus de tuo tuleris, pro lucro computa. Antiquum dictũ est, Auaro tam deest quod habet, quàm quod non habet. Credenti totus mundus diuitiarum est: infidelis autem, etiam obolo indiget. Sic viuamus tanquam nihil habentes, & omnia possidentes. Victus & vestitus diuitię Christianorum sunt. Si habes in potestate rem tuam, vende. Si nõ habes, proijce. Tollenti tunicam, & pallium relinquendum est. Scilicet nisi tu semper retrastinans, & diem de die trahens, cautè & pedetentim tuas possessiúculas vendideris, non habet Christus vnde alat pauperes suos. Totum Deo dedit, qui seipsum obtulit: Apostoli nauem tantum & retia reliquerunt, vidua duo æra misit in gazophylacium, & pręfertur Crœsi diuitijs. Facile contemnit omnia, qui se semper cogitat esse moriturum.

Ps.118. · Mat.7.a · Lu.11.b. · VIII. · 2.Cor.6.b. · Mat 5.g. · Mat.4.c. · Mar.12.d · Lu.21.a.

INDEX TESTIMONIORVM A CHRISTO ET APOSTOLIS IN NOVO TESTAMENTO CITATORVM EX VETERI,

Quæ huc in id congesta sunt, vt pij lectores natiuam quorundam intelligentiam facilè assequi valeant, quę ab ipso Christo vero interprete & spiritu eius, per Apostolos sit tradita: perspiciantque in quem vsum ea adduxerint Apostoli & Euangelistæ.

5 b Non concupisces. Rom.7.c.13.c
5 b Non occides. Mat.5.c.Luc.18.d
5 b Nō mœchaberis. Mat.5.d. Lu.18.d
5 b Nō furtū facies. Luc.18.d.Ro.13.c
5 b Nō loquêris cōtra ꝓximū tuū falsū testimoniū. Luc.18.d.Ro.13.c.
5 b Honora patrem & matrē. Mat.15.a Mar.7.b. Ephe.6.a.
6 a Audi Israël, Dñs Deus tuus Deus vnus est. Mar.12.c
6 a Diliges Dñm Deū tuū &c. Matt. 22.d. Marc. 12.c. Luc.10.e.
6 c 10 d Dñm Deū tuū adorabis, & illi soli seruies. Mat.4.b.Luc.4.b.
6 c Non tentabis Dñm Deum tuum. Mat.4.b.Luc.4.b.
8 a Nō in solo pane &c. Mat.4.a.Lu.4.a
10 d De⁹ personā hoīs nō accipit.Gal.2.b
18 c Prophetam suscitabit vobis Dominus Deus. Act.3.d.7.e
19 d In ore duorum vel triū testium stabit omne verbum. 2.Cor.13.a Mat. 18.b.Ioan.8.c.
19 d Oculū ꝓ oculo, dētē ꝓ dēte. Mat.5.f
21 d Maledict⁹ oīs q pēdet in ligno.Ga.3.b
25 b Non alligabis os boui trituranti. 1.Cor.9.a.1.Timoth.5.c.
25 b Siqs mortuus fuerit nō habēs filiū. Matth.22.c.Mar.12.b.Luc.20.e
27 d Maledictus oīs q nō permanserit in omnibus quæ, &c. Galat.3.b
30 c Quis ascendet in cælum? Rom.10.b
30 c Prope est v̄bū ī ore tuo, &c.Ro.x.b
32 c Ego ad æmulationē vos adducā in non gentem. &c. Rom.10.d
32 c Mihi vīdictā, ego retribuā.Ro.12.d.

IOSVE.

1 a Nō te deserā, neq; derelīquā.He.13.a.

REG. II.

7 c Ego ero illi in patrē, & ipse erit mihi in filium. Heb.1.b

REG. III.

19 b Dñe, prophetas tuos occiderūt, &c. Rom.11.a
19 b Reliq mihi septē millia virorū.Ro. 11.a.

IOB.

5 c Comprehendam sapientes in astutia eorum. 1.Cor.3.d.

LIBER PSAL.

2 a Quare fremuerunt gentes. Act.4 e
2 b Filius meus es tu, ego hodie genui te. Act.13.e.Heb.1.b.5 b
2 c Reges eos ī virga ferrea. Ap.2.g.19.c
4 b Irascimini & nolite peccare.Eph.4.f
5 c Sepulchrū patēs ē guttur eorū. Ro.3.b
6 c Discedite à me oēs q operamini iniquitatem. Matth.7.d.25.d.Luc.13.f
8 b Ex ore īfantiū & lactētiū, &c. Mat.21.b
8 c Quid ē homo ꝙ memor es ei⁹? He.2.a
8 c Oia subiecit sub pedibus ei⁹.1.Co.15.d
9 c Quorum os maledictione & amaritudine plenum est. Rom.3.c
13 a Nō est iustus quisquā, &c. Rom.3.b
13 b Veloces pedes eorū ad effundendū sanguinem. Rom.3.c
15 c Prouidebā Dñm ī cōspū, &c. Act. 2.d
15 d Non dabis sanctum tuū videre corruptionem. Act.2.e.13.e
17 a Ego ero fidens in eum. Heb.2.c
17 g Propterea confitebor tibi in Gentibus Domine. Rom.15.b
18 a Et quidem in omnem terram exiuit sonus eorum. Rom.10.d
21 a Eli, Eli, lamma sabacthani. Matt.27.e Mar.15.c.
21 c Diuiserūt sibi vestimēta mea. Mat.27d Iohan.19.e
21 c Nūtiabo nomē tuū frīb⁹ meis. He.2.c
23 a Dñi ē terra & plenitudo ei⁹.1.Co.10.f
24 c Odio habuerunt me gratis. Ioh.15.d
30 a In manus tuas commendo spiritum meum. Luc.23.f
31 a Beati quorū remissę sunt iniqtates. Rom.4.a
33 c Qui enim vult vitam diligere, & dies videre bonos. 1.Pet.3.b
39 b Hostiā & oblationē noluisti. He.10.b
40 c Qui manducat mecū panē. Ioh. 13.b
43 d Propter te mortificamur tota die. Rom.8.g.
44 b Thron⁹ tu⁹ De⁹ ī seculū seculi. He.1.c
50 a Vt iustificeris ī sermonib⁹ tuis Ro.3.a
54 d Iacta super Dñm curā tuā. 1.Pet.5.b.
61 d Vnusquisque autē propriam mercedem accipiet. 1.Cor.3.b
67 d Ascendens in altum, captiuam duxit captiuitatem. Eph.4.b.
68 b Zelus dom⁹ tuę comedit me. Ioh.2.d
68 b Improperia improperātium tibi ceciderunt super me. Rom.15.a
68 c Fiat mēsa eorū corā ipsis &c. Ro.11.b
68 c Fiat cōmoratio eorū deserta. Act.1.d
68 c In siti mea potauerunt me aceto. Iohan.19.f.
77 a Aperiā in parabolis os meū. Mat.13.e
77 c Panem cæli dedit eis. Ioh.6.d
81 b Ego dixi, dij estis. Ioh.10.g
88 d Inueni Dauid seruū meū. Act.13.d
90 c Angelis suis mādauit de te. Mat.4.a. Luc.4.b.

Matt.

Mat.21.b.Mar.11.c.Luc.19.g
59 b Cõtritio & infelicitas in vijs eorum. Rom.3.c.
59 c Galeam salutis assumite. Ephe.6.c. 1.Thess.5.b.
59 d Veniet ex Sion qui eripiat & auertat impietatem à Iacob. Rom.11.d
60 c Et portę ei⁹ nõ claudẽt̃ p̃ diẽ. Ap.21.g
61 a Spiritus Domini super me. Luc.4.c
62 d Dicite filiæ Sion, Ecce Rex tuus venit. Mat.21.a
64 b Quod oculus non vidit, nec auris audiuit, &c. 1.Cor.2.b
65 a Inuentus sum à nõ quęrentibus me. Rom.10.d.
65 a Tota die expãdi manus meas ad populum non credentem. Rom.10.d
65 c Nouos verò cęlos & no.ter. 2.Pet.3.c. Apoc.21.a.
66 a Cælum mihi sedes est. Actor.7.f
66 g Vbi vermis eorũ non morit̃. Mar.9.g
60 d Et ciuitas nõ eget sole neq; lu. Ap.21.g
60 d Nox vltra non erit. Apoc.22.a

IEREM.

7 b Vos aũt fecistis illã speluncã latronũ. Matth.21.b. Marc.11.c. Luc.19.g.
9 g Qui gloriatur, in Domino glorietur. 1.Cor.1.d.2.Cor.10.d.
10 a Quis non timebit te Dñe. Apoc.15.b
17 d Ego sũ scrutãs renes & corda. Ap.2.f.
31 c Vox in Rama audita est. Matth.2.d
31 a Ero vobis in patrem, & vos eritis mihi in filios. 2.Cor.6.d
31 e Ecce dies veniẽt, dicit dñs, & cõsũmabo super domũ Isrl̃ & sup̃ domũ Iuda testamentum nouum. Heb.8.c.
31 f Hoc aũt testm̃ qđ testabor ad illos, &c. Dabo leges meas ĩ cordib⁹ eorũ. Heb.10.c
51 a Cecidit cecidit Babylon magna. Apoc.18.a.

EZECH.

3 a Accipe Librũ, & deuora illũ. Apo.10.d
20 b Qui fecerit homo, viuet in ea. ro.10.b
32 b Sol obscurabitur, & Luna non dabit lumen suum. Matth.24.c
36 e Nomen Dei per vos blasphematur inter Gentes. Rom.2.d

DANIEL.

9 g Cũ videritis abominationẽ desolutionis quæ dicta est à Daniele propheta. Matth.24.b. Marc.13.b. Luc.21.d.

OSEE.

1 d Et erit in loco vbi dictum est eis, Non plebs mea vos. Rom.9.c
2 d Vocabo non plebem meam, plebem meam. Rom.9.c.1.Pet.2.b
6 c Misericordiam volo, & non sacrific. Matt.9.b 12.a.
10 b Tunc incipient dicere montibus, Cadite super nos: & collibus, Operite nos. Luc.23.d.
11 a Ex Ægypto vocaui filiũ meũ. Mat.2.c
13 d Absorpta ẽ mors ĩ victoria. 1.Cor.15.g

IOEL.

2 g Et erit in nouissimis diebus, dicit Dñs, effundam de Spiritu meo. Acto.2.c.
2 g Oĩs enim quicunq; inuocauerit nomẽ Domini, saluus erit. Rom.10.c

AMOS.

5 g Nunquid victimas &c. Act.7.e
6 a Væ vobis diuitibus. Luc.6.d
9 c Post hæc reuertar, & reædificabo tabernaculum Dauid. Actor.15.c

IONAS.

2 a Sicut fuit Ionas in vẽtre ceti trib⁹ dieb⁹ & tribus noctibus. Mat.12.c. Luc.11.d
3 b Pœnitentiam egerunt in p̃dicatione Ionæ. Mat.12.d. Luc.11.e.

MICHÆ.

5 a Et tu Bethlehem terra Iuda. Matt.2.a
7 b Veni separare hominem aduersus patrem suum, & filiam aduersus matrem. Matt.10.d. Luc.12.g.

AGGÆ.

2 b Adhuc semel, & ego mouebo nõ solũ terram sed & cælum. Heb.12.g

HABAC.

1 b Videte contẽptores, & admiramini, & disperdimini: q̃a opus operor ego in diebus vestris. Actor.13.f.
2 a Iustus aũt ex fide viuit. Ro.1.c. Ga.3.b

NAHVM.

1 d Quàm speciosi pedes euangelizantiũ pacem? Rom.10.c
4 b Quid est quod scribæ dicunt, q̃ Eliam oporteat primum venire. Mat.17.b Marc.9.b.
4 b Vt cõuertat corda patrũ ĩ filios. Lu.1.b

ZACHAR.

8 c Loquimini veritatem vnusquisq; cum proximo suo. Ephe.4.f.

MALACH.

1 a Iacob dilexi, Esau aũt odio habui. Ro.9.c
3 a Ecce, ego mitto angelũ meũ. Mat.11.b. Mar.1.a. Luc.7.d. Ioh.1.c
4 b Ipse est Elias q̃ vẽturus erat. Matt.11.b.
9 b Ecce rex tuus venit. Mat.21.a. Ioh.12.b
11 c Et acceperũt trigita argẽteos. Mat.27.a
12 c Videbũt in quẽ cõpunxerũt. Ioh.19.g
13 c Percutiã pastorẽ. Mat.26.c. Mar.14.b.

ORDO LIBRORVM VETERIS TESTAMENTI.

ORDO LIBRORVM NOVI TESTAMENTI.

LIBER GENESIS, HEBRAICE BERESITH.

CAPVT PRIMVM.

1 N PRINCIPIO
A creauit Deus cęlum
2 & terrá. ¶Terra au-
tem erat inanis, &
vacua, & tenebræ
erant super faciem
abyssi: & spiritus
dñi ferebatur super
3 aquas. ¶Dixitq; Deus, Fiat lux. Et facta
4 est lux. ¶Et vidit Deus lucé quod esset
5 bona: & diuisit* lucé à tenebris. ¶Appel
lauitq; lucem dié, & tenebras noctem:
factũ q; est vespere & mane dies vnus.
6 ¶Dixit quoq; Deus: Fiat firmamentum
in medio aquarũ: & diuidat aquas ab
7 aquis. ¶Et fecit Deus firmamẽtum, di-
uisitq; aquas q̃ erant sub firmamento,
ab his || quę erant super firmamentum.
8 Et factum est ita. ¶Vocauitq; Deus fir-
mamentũ, cœlum: & factum est vespe
9 re & mane Dies secundus. ¶Dixit vero
Deus: Congregentur aquæ quę sub cęlo
sunt, in locũ vnum: & appareat arida.
10 Et factũ est ita. ¶Et vocauit Deus aridã
B terram: congregationesq; aquarum,
appellauit maria. Et vidit Deus q; esset
11 bonũ. ¶Et ait, Germinet terra herbam
virenté, & facienté semen, & lignũ po-
miferũ faciens fructũ iuxta genus suũ,
cuius semen in semetipso sit sup terrá.
12 Et factũ est ita. ¶Et protulit terra herbã
virenté, & faciẽtem semen iuxta genus
suum, lignumq; faciens fructũ, & ha-
bens vnumquodq; semẽtem secũdùm
specié suá. Et vidit Deus q; esset bonũ.
13 ¶Et factũ est vespe & mane dies terti⁹.
14 ¶Dixit aũt Deus, Fiant luminaria in fir
mamento cęli, & diuidant diem ac no
ctem: & sint || in signa, & tpa, & dies, &
15 annos. ¶Vt luceant in firmamẽto cęli,
& illuminent terram. Et factũ est ita.
16 ¶Fecitq; Deus duo luminaria magna:
luminare maius, vt pręesset diei: & lu-
minare minus, vt pręesset nocti: & stel
17 las. ¶Et posuit eas* in firmamẽto cœli,
18 vt lucerent sup terram, ¶Et præessent
diei ac nocti, & diuiderẽt lucem ac te-
nebras. Et vidit Deus q; esset bonum.
19 ¶Et factũ est vespere & mane dies quar
20 tus. ¶Dixit etiã Deus, Producant aquæ
C reptile aię viuentis, & volatile sup ter-
21 ram sub firmamento cęli. ¶Creauitq;
Deus cete grandia, & oẽm animam vi-
uentem atq; motabilé, quam produxe
rant aquæ in species suas, & oẽ volatile
sẽm genus suũ. Et vidit Deus q; esset bo
22 num, ¶Benedixitq; eis, dicés: Crescite,
& multiplicamini & replete aquas ma
ris: auesq; multiplicent̃ super terram.
23 ¶Et factum est vespere, & mane dies
24 quintus. ¶Dixit quoq; Deus Producat
terra animam viuẽtem in genere suo,
iumenta, & reptilia, & bestias terræ se-
cundùm species suas. Factumq; est ita.
25 ¶Et fecit Deus bestias terræ iuxta spe-
cies suas, & iumenta & omne reptile
terræ in genere suo. Et vidit Deus quòd
26 esset bonum, ¶Et ait. Faciamus homi-
nem ad || imaginem & similitudinem || Col.3.b.
nostram, & præsit piscibus maris, & vo 10.
latilib⁹ cęli & bestijs, *vniuersęq; *ter- Infra 5.a
ræ, *omniq; reptili qđ mouet̃ in terra. 1.9.a.6.
27 ¶Et creauit Deus hominem ad imaginé 1.Co.11.
D & similitudinem* suá, ad imaginem b.7.
Dei creauit illum, || masculum & fęmi * terrę 8.
28 ná creauit eos. ¶Benedixitq; illis Deus, * creatu-
& ait: || Crescite, & multiplicamini, & rę. 10.
replete terram, & subijcite eam, & do- -11.
minamini piscibus maris, & volatili- Sap. 1. d.
bus cęli, & vniuersis animantibus quę 3.
29 mouent̃ super terram. ¶Dixitq; Deus, || Mat.19.
Ecce dedi vobis omnem herbam affe- a.4.
rentem semen super terram, & vniuer- || Ecc.17.
sa ligna quæ habent in semetipsis se- a.1.
menté generis sui, || vt sint vobis ĩ escá, Infra 8.
30 ¶Et cunctis animãtibus terræ, omniq; e.17.9.a.
volucri cęli, & vniuersis quæ mouen- 1.
tur in terra, & in quibus est anima vi- || Infra 9.
uens, vt habeant ad vescendum. Et fa- a.3.
31 ctum est ita. ¶|| Viditq; Deus cũcta quæ || Exo.31.
fecerat: & erant valde bona. Et factum d.17.
est vespere & mane dies sextus. Eccl. 39.
e.21.
Mat.7.d.
37.

CAP. II.

1 IGitur perfecti sunt cęli & terra, & oĩs
A ornatus eorum. ¶Compleuitq; Deus
2 die septimo opus suum q̃ fecerat: &

‖Exo.20. b.11.31. d.17. Deute.5. b.14. ‖Hebr.4 b.4.

‖requieuit die septimo ab vniuerso ope
3 re quod patrarat. Et bñdixit diei septi
mo, & sanctificauit illum: quia in ipso
cessauerat ab oï opere suo qd creauit
4 Deus vt faceret. Istę sunt generationes
cęli & terræ, qñ creatæ sunt, in die quo
5 fecit Dñs Deus cęlum & terram, & oé
virgultum agri anteq̃ oriretur in terra,
oémq; herbam regionis priusq̃ germi-
naret: non enim pluerat dñs Deus sup
terram, & homo non erat qui operaret͛
6 *terram: Sed fons ascendebat è terra, (*eam 3.)
irrigans vniuersam superficiem terræ.
7 Formauit igitur Dñs Deus hoïem de
limo terræ, & inspirauit in faciem eius
spiraculum vitæ, & ‖factus est homo in (‖1. Cor. 15. f.45.)
8 aïam viuentem. Plantauerat aũt Dñs
B De⁹ Paradisum voluptatis à principio:
in quo posuit hoïem qué formauerat.
9 Produxitq; dñs De⁹ de humo oé lignũ
pulchrum visu, & ad vescendum sua-
ue: lignũ etiam vitę in medio Paradisi,
10 lignũq; scientiæ boni & mali. Et flu-
uius egrediebat͛ de loco voluptatis ad
irrigandum paradisum, q inde diuidit͛
11 in quatuor capita. Nomé vni ‖Phison: (‖Eccl.24. e.35.)
ipse est qui circuit oém terrã Heuilath.
12 vbi nascit͛ aurum. Et aurum terræ il-
lius optimum est, ibiq; inuenitur bdel
13 lium, & lapis onychinus. Et nomen
fluuij secundi Gehon, ipse est q circũit
14 oém terram Æthiopiæ. Nomen verò
C fluminis tertij, Tigris: ipse vadit cõtra
Assyrios. Fluuius aũt quartus, ipse est
15 Euphrates. Tulit ergo Dñs Deus ho-
minem, & posuit eũ in Paradisum vo-
luptatis, vt operaret͛, & custodiret illũ:
16 Præcepitq; ei, dicens: Ex omni ligno
17 Paradisi comede: De ligno aũt scien-
tiæ boni & mali ne comedas. In quocũ
que enim die comederis ex eo, morte
18 morieris. Dixit quoq; Dñs Deus, Non
est bonum hoïem esse solũ: faciamus
19 ei adiutorium simile sibi. Formatis igi
tur dñs Deus de humo cunctis aïanti-
bus terræ, & vniuersis volatilib⁹ cęli,
adduxit ea ad Adam, vt videret qd vo-
caret ea. oé enim quod vocauit Adam
aïæ viuentis, ipsum est nomen eius.
20 Appellauitq; Adam nominibus suis
D cuncta aïantia, & vniuersa volatilia cę
li, & oés bestias terræ: Adę verò nõ in-
21 ueniebat͛ adiutor similis eius. Immi-
sit ergo Dñs Deus soporem in Adam:
cumq; obdormisset, tulit vnam de co-
22 stis eius, & repleuit carnem pro ea: Et
ædificauit Dñs Deus costam, quam tu-
lerat de Adam, in mulierem: & addu-
23 xit eam ad Adam. Dixitq; Adã: ‖Hoc (‖1. Cor. 11.b.9 Mat. 19. a 5. Mar. 10. a.7. Ephe. 5. g 31. 1.Cor.6. d.16.)
nunc os ex ossibus meis, & caro de car-
ne mea: hæc vocabitur virago, qñ de
24 viro sumpta est. Quam ob rem relin-
quet homo patrem suũ, & matrem, &
adhærebit vxori suæ: & erũt duo in car
25 ne vna. Erat aũt vterq; nudus, Adam
scilicet & vxor eius: & nõ erubescebãt.

CAP. III.

1 Sed & serpens erat callidior cunctis
A aïantibus terræ, quæ fecerat Dñs
Deus. Qui dixit ad mulierem. Cur pce-
pit vobis Deus vt non comederetis ex
2 omni ligno Paradisi? Cui rñdit mu-
lier, De fructu lignorũ quæ sunt in Pa-
3 radiso vescimur: de fructu verò ligni
qđ est in medio paradisi pcepit nobis
Deus ne comederemus, & ne tãgerem⁹
4 illud, ne fortè moriamur. Dixit aũt
serpens ad mulieré: ‖Nequaquã morte (‖2.Cor. 11.a 3.)
5 moriemini. Scit enim De⁹ ꝙ in quocũ
que die comederitis ex eo, aperientur
oculi vestri, & eritis sicut dij sciétes bo
6 nũ & malum. Vidit igit͛ mulier quòd
bonũ esset lignum ad vescendũ, & pul
chrũ oculis, aspectuq; delectabile: &
tulit de fructu illius, & ‖comedit, de- (‖Eccl.25 d 33. 1.Tim.2. d.14.)
7 ditq; viro suo, q comedit. Et apti sunt
B oculi amborũ: cumq; cognouissent se
esse nudos, consuerũt folia ficus, & fe-
8 cerũt sibi perizomata. Et cũ audissent
vocé Dñi Dei deambulantis in paradi-
so ad aurã post meridiem, abscondit se
Adã & vxor eius à facie Dñi Dei in me
9 dio ligni paradisi. Vocauitq; Dñs De⁹
10 Adã, & dixit ei, Vbi es? Qui ait: Vocé
tuã* audiui in paradiso: & timui, eò ꝙ (*Dñe.)
11 nudus essem, & abscõdi me. Cui dixit
–Dñs? Quis enim îdicauit tibi ꝙ nudus (–8.)
esses, nisi ꝙ ex ligno de quo pceperam
12 tibi ne comederes, comedisti? Dixitq;
Adam: Mulier quã dedisti mihi sociã,
13 dedit mihi de ligno, & comedi. Et di
C xit dñs Deus ad mulierem, Quare hoc
fecisti: Quæ rñdit, Serpés decepit me, &
14 comedi. Et ait Dñs –Deus ad serpenté: (–8.)
Quia fecisti hoc, maledict⁹ es inter oïa
aïantia, & bestias terrę: sup pectus tuũ
gradieris & terram comedes cũctis die
15 bus vitæ tuæ. INIMICITIAS ponã
inter te & mulierem, & semé tuũ & se
men illius: *ipsa conteret caput tuũ, & (*Ipse.2.)

tu insidia-

16 tu insidiaberis calcaneo eius. ¶Mulieri
quoque dixit: Multiplicabo ærumnas
tuas & cōceptus tuos: in dolore paties
filios, & sub viri potestate eris, & ‖ipse
17 dn̄abit̄ tui. ¶Adæ verò dixit, Quia au-
disti vocē vxoris tuæ, & comedisti de li
gno ex quo pceperā tibi ne comederes,
maledicta terra ī ope tuo, in laboribꝰ
comedes ex ea cunctis diebus vitę tuę.
18 ¶Spinas & tribulos germinabit tibi, &
19 comedes herbas terrę. ¶In sudore vultus
D tui vescēris pane tuo, donec reuertaris
in terrā de qua sumptus es: qa puluis
20 es, & in puluerē reuertēris. ¶Et vocauit
Adā nomē vxoris suæ, Heua: eò ꝙ ma-
21 ter esset cūctorū viuētiū. ¶ Fecit quoq;
Dn̄s Deus Adę & vxori eius tunicas pel
22 liceas, & induit eos. ¶Et ait, Ecce Adam
quasi vnus ex nobis factus est sciēs bo-
nū & malū. nunc ergo ne fortè mittat
manū suā, & sumat etiā de ligno vitæ,
23 & comedat, & viuat ī æternū. ¶Emisit
eū Dn̄s Deus de paradiso voluptatis vt
24 operar̄ terrā de qua sumptꝰ est. ¶Eiecitq;
Adā: & collocauit ante paradisum vo-
luptatis cherubī. & flāmeū gladiū, atq;
versatilē ad custodiendā viā ligni vitę.

CAP. IIII.

1 ‖ADam verò cognouit vxorē suā He-
A uā: quæ cognouit, & peperit Cain.
2 dicēs: Possedi hoīem per Deum. ¶ Rur-
sumq; peperit fratrē eius Abel. Fuit aūt
3 Abel pastor ouiū, & Cain agricola. ¶Fa-
ctum est aūt post multos dies vt offer-
ret Cain de fructibꝰ terrę munera Dn̄o.
4 ¶Abel quoque obtulit de primogenitis
gregis sui, & de adipibus eorum: & re-
spexit Dn̄s ad Abel, & ad munera eius.
5 ¶Ad Cain aūt, & ad munera illius non
respexit, iratusq; est Cain vehementer,
6 & cōcidit vultus eius. ¶Dixitq; Dn̄s ad
eum: Quare iratus es? & cur concidit fa
7 cies tua? ¶Nōne si bene egeris, recipies:
sin aūt malè, statim in foribus pecca-
B tum tuum aderit? sed sub te erit appe
8 titus eius, & tu dn̄aberis illiꝰ. ¶Dixitq;
Cain ad Abel fratrē suū: Egrediamur
foras. Cumq; essent in agro, cōsurrexit
Cain aduersus fratrē suū Abel, & ‖in-
9 terfecit eū. ¶Et ait Dn̄s ad Cain. Vbi est
Abel frater tuus? Qui rn̄dit, Nescio: nū-
10 qd custos fratris mei sum ego? ¶Dixitq;
ad eum, Quid fecisti? vox sanguinis fra
11 tris tui clamat ad me de terra. ¶ Nunc
igit̄ maledictus eris sup terrā: quæ ape-
ruit os suum, & suscepit sanguinē fra-
12 tris tui de manu tua. ¶ Cùm operatus
fueris eā, nō dabit tibi fructus suos: va-
13 gus & profugus eris sup terrā. ¶Dixitq;
Cain ad Dn̄m. Maior est iniqtas mea,
14 quàm vt veniā merear. ¶ Ecce eijcis me
hodie à facie terræ, & à facie tua abscō-
C dar, & ero vagus & profugus in terra:
15 oīs igit̄ q inuenerit me, occidet me. ¶Di
xitq; ei Dn̄s: Nequaq̄ ita fiet: sed oīs
qui occiderit Cain, septuplùm punier̄.
Posuitq; Dn̄s in Cain signū, vt non in-
terficeret eum oīs qui inuenisset eum.
16 ¶Egressusq; Cain à facie dn̄i, habitauit
profugus in terra ad orientalē plagam
17 Eden. ¶ Cognouit aūt Cain vxorē suā:
q̄ cōcepit, & peperit Henoch: & ędifica-
uit ciuitatē, vocauitq; nomē eius ex no
18 mine filij sui, Henoch. ¶Porrò Henoch
genuit Irad, & Irad genuit Mauiael, &
Mauiael genuit Mathusael, & Mathu-
19 sael genuit Lamech. ¶Qui accepit duas
vxores, nomen vni Ada, & nomē alteri
20 Sella. ¶Genuitq; Ada Iabel, qui fuit pr̄
habitantiū in tentorijs, atq; pastorum:
21 ¶Et nomē fratris eius Iubal, ipse fuit pr̄
D canētiū cithara & organo. ¶ Sella quo-
22 que genuit Tubal-cain, q fuit mallea-
tor & faber in cuncta opa ęris & ferri.
23 Soror verò Tubal-cain, Noëma. ¶ Di-
xitq; Lamech vxoribus suis Adę, & Sel
læ. Audite vocē meā vxores Lamech, au
scultate sermonē meū: qm̄ occidi virū
in vulnus meum, & adolescentulū in
24 liuorem meum. ¶Septuplùm vltio da-
bit̄ de Cain: de Lamech verò septuagies
25 septies. ¶Cognouit quoq; adhuc Adam
vxorem suā & peperit filiū, vocauitq;
nomē eius Seth: dicēs, Posuit mihi Deꝰ
semē aliud p Abel, quem occidit Cain.
26 ¶Sed & Seth natꝰ est filius, quē vocauit
Enos. iste cœpit īnuocare nomen Dn̄i.

CAP. V.

1 HIc est liber gn̄ationis Adā. In die
A quā creauit Deus hoīem, ‖ad simi
2 litudinem Dei fecit illum. ¶ Masculū
& fœminā creauit eos: & bn̄dixit illis:
& vocauit nomen eorū Adā, in die quo
3 creati sunt. ¶Vixit aūt Adā centū trigin
ta annis: & genuit filium ad imaginē
& similitudinē suam, vocauitq; nomē
4 eius Seth. ¶Et facti sunt dies ‖Adā postq̄
genuit Seth, octingēti anni, genuitq; fi-
5 lios & filias, ¶ Et factū est omne tēpus
qd̄ vixit Adam, anni nōgenti triginta,

‖Sap. 2. d. 24.
Eccl. 17. a. 1.
Sup. 1. d. 28.
Infra 9. a. 6.
‖1. Par. 1 a. 1.

6 & mortuus eſt. ¶Vixit quoq; Seth cen-
7 tũ qnq; annis, Et genuit Enos. ¶Vixitq́;
Seth poſtq̃ genuit Enos, octingentis ſe-
8 ptẽ annis, genuitq́ue filios & filias. ¶Et
B facti ſunt oẽs dies Seth nõgentorũ duo
9 decim annorũ, & mortuus eſt. ¶Vixit
verò Enos nonaginta annis, & genuit
10 Cainan. ¶Poſt cuius ortum vixit octin-
gẽtis quindecim annis, & genuit filios
11 & filias. ¶Factiq́; ſunt oẽs dies Enos nõ-
12 genti quinq; anni, & mortuus eſt. ¶Vi-
xit quoq; Cainã ſeptuaginta annis, &
13 genuit Malaleel. ¶Et vixit Cainã poſtq̃
genuit Malaleel, octingẽtis quadragin-
14 ta annis, genuitq́; filios & filias. ¶Et fa-
cti ſunt oẽs dies Cainan nongenti decẽ
15 anni, & mortuus eſt. ¶Vixit aũt Mala-
leel ſexagintaquinque annis, & genuit
16 Iared. ¶Et vixit Malaleel poſtq̃ genuit
Iared, octingentis triginta annis: & ge-
17 nuit filios & filias. ¶Et facti ſunt oẽs
dies Malaleel octingenti nonagintaqn
18 que anni, & mortuꝰ eſt. ¶Vixitq́; Iared
centũ ſexaginta duobꝰ annis, & genuit
19 Henoch. ¶Et vixit Iared poſtquã genuit
C Henoch octingentis annis, & genuit fi
20 lios & filias. ¶Et facti ſunt oẽs dies Ia-
red nõgenti ſexagintaduo anni, & mor
Eccle. 44 c.15. 21 tuus eſt. ¶Porrò Henoch vixit ſexagin-
taquinq; annis & genuit Mathuſalam.
Heb. 11. a.5. 22 ¶Et ambulauit Henoch cum Deo: & vi
xit Henoch poſtq̃ genuit Mathuſalam,
trecẽtis annis, & genuit filios & filias.
23 ¶Et facti sũt oẽs dies Henoch trecẽti ſe-
24 xagintaqnq; anni. ¶Ambulauitq́; cũ
Deo, & non apparuit: q̃a tulit eũ Deus.
25 ¶Vixit quoq; Mathuſala cẽtum octo-
ginta ſeptem annis, & genuit Lamech.
26 ¶Et vixit Mathuſala poſtq̃ genuit La-
mech, ſeptingentis octoginta duobꝰ an
27 nis, & genuit filios & filias. ¶Et facti
D ſunt oẽs dies Mathuſalæ nongenti ſexa
28 gintanouẽ anni, & mortuus eſt. ¶Vixit
aũt Lamech centum octoginta duobus
29 annis, & genuit filium: ¶Vocauitq́; no
men eius Noë, dicens: Iſte cõſolabitur
nos ab operibus & laboribus manuũ
noſtrarum in terra cui maledixit Dñs.
30 ¶Vixitq́; Lamech poſtquã genuit Noë,
quingentis nonagintaquinq; annis, &
31 genuit filios & filias. ¶Et facti ſunt om
nes dies Lamech, ſeptingẽti ſeptuagin-
32 taſeptem anni, & mortuus eſt. ¶Noë
verò cum quingentorum eſſet anno-
rum, genuit Sem, Cham, & Iapheth.

CAP. VI.

1 CVmq́; cœpiſſent hoĩes multiplica
A ri ſup terrã, & filias procreaſſent,
2 ¶Videntes filij Dei filias hoĩum quòd
eſſent pulchrę, accẽperũt ſibi vxores ex
3 oĩbus quas elegerãt. ¶Dixitq́; Deus: Nõ
permanebit ſpũs meus in hoĩe in æter-
num, quia caro eſt: eruntq́; dies illius
4 centũ viginti annorũ. ¶Gigãtes autem
erant ſup terrã in diebus illis. Poſtquã
enim ingreſſi ſunt filij Dei ad filias ho
minũ, illæq́; genuerũt, iſti ſunt poten-
5 tes à ſeculo viri famoſi. ¶Vidẽs autem
Deus ꝙ multa malitia hominum eſſet
in terra, & cũcta cogitatio cordis inten
6 ta eſſet ad malũ oĩ tpe, ¶Pœnituit eum
B quòd hoĩem feciſſet in terra. ‐Et pręca -2.
uens in futurũ ˈ & tactus dolore cordis
7 intrinſecus, ¶‖Delebo, inq̃t, hoĩem quẽ ‖Infrà 8. d.21.
creaui, à facie terrę, ab hoĩe vſq; ad ani Mat. 18. d.19.
mantia, à reptili vſq; ad volucres cæli.
8 pœnitet enĩ me feciſſe eos. ¶Noë verò
9 inuenit gratiã coram Dño. ¶Hę ſunt ge
nerationes Noë ‖ Noë vir iuſtus atq; p- ‖Eccl. 44. c.17.
fectus fuit in gñationibus ſuis: cũ Deo
10 ambulauit. ¶Et genuit tres filios, Sem,
11 Cham, & Iapheth. ¶Corrupta eſt autẽ
terra corã Deo, & repleta eſt iniq̃tate.
12 ¶Cumq; vidiſſet Deus terrã eſſe corru-
C ptã (oĩs quippe caro corruperat viã ſuã
13 ſuper terram) ¶Dixit ad Noë, Finis vni-
uerſæ carnis venit corã me: repleta eſt
terra iniquitate à facie eorũ, & ego di-
14 ſperdam eos cum terra. ¶Fac tibi arcã
de lignis leuigatis: mãſiunculas ĩ arca
facies, & bitumine linies intrinſecus &
15 extrinſecus. ¶Et ſic facies eam: Trecen-
torum cubitorum erit longitudo arcæ,
quinquaginta cubitorũ latitudo, & tri
16 ginta cubitorũ altitudo illius. ¶Fene-
ſtrã in arca facies, & ĩ cubito cõſumma
bis ſummitatẽ eius: oſtiũ aũt arcæ po-
nes ex latere, deorſum, cœnacula, & tri
17 ſtega facies in ea. ¶Ecce ego adducã a-
quas diluij ſup terrã, vt interficiã oẽm
carnem in qua ſpiritus vitæ eſt ſubter
cęlum, & vniuerſa q̃ in terra ſunt, cõſu
18 mentur. ¶Ponamq́; fędus meũ tecum: &
D ingredieris arcã tu & filij tui, vxor tua,
19 & vxores filiorũ tuorũ tecũ. ¶Et ex cun-
ctis animantibus vniuerſę carnis bina
induces in arcã, vt viuant tecũ: maſcu-
20 lini ſexus & fęminini. ¶De volucribus
iuxta genus ſuũ, & de iumẽtis in gene-
re ſuo, & ex oĩ reptili terræ ſcḋm genus

ſuũ;

suũ: bina de oĩbus ingredient̃ tecũ, vt
21 possint viuere. Tolles igit̃ tecũ ex oĩb⁹
escis q̃ mandi possunt, & comportabis
apud te: & erũt tã tibi q̃ illis in escam
22 Fecit igit̃ Noë oĩa q̃ pceperat illi De⁹.

Hebr.11. b.7.

CAP. VII.

1 Dixitq; Dñs ad eum, Ingredere tu
A & omnis Domus tua in arcã: te
enim vidi iustũ corã me in generatiõe
2 hac. Ex oĩbus animantibus mũdis tol
les septena & septena, masculũ & fœ-
minã. De animãtibus verò immũdis,
duo & duo, masculum & fœminam.
3 Sed & de volatilib⁹ cęli septena & se-
ptena, masculũ & fœminam: vt saluet̃
4 semen super faciẽ vniuersæ terræ. Ad-
huc enim, & post dies septẽ ego pluã su
per terrã quadraginta dieb⁹ & quadra-
ginta noctibus: & delebo oẽm substan
5 tiam quã feci, de supficie terræ. Fecit
ergo Noë oĩa quæ mandauerat ei Dñs.
6 Eratq; sexcentorum annorum qñ di-
B luuij aquæ inũdauerũt super terrã. Et
7 ingressus est Noë & filij eius, vxor eius
& vxores filiorum eius cũ eo in arcam
8 pp aquas diluuij. De aĩantibus quo-
que mũdis & immũdis, & de volucri-
bus, & ex oĩ quod mouet̃ sup terram.
9 Duo & duo ingressa sunt ad Noë in
arcã masculus & fęmina, sicut præcepe
10 rat Dñs Noë. Cũq; transissent septem
dies, aquæ diluuij, inundauerunt sup
11 terrã. Anno sexcẽtesimo vitę Noë, mẽ
se secũdo, septimodecimo dies mensis,
rupti sunt oẽs fontes abyssi magnæ, &
12 cataractæ cœli apertæ sunt. Et facta est
pluuia sup terrã quadraginta diebus,
13 & quadraginta noctibus. In articulo
C diei illius ingressus est Noë, & Sem, &
Cham, & Iapheth filij eius: & vxor il-
lius, & * vxores filiorum eius cũ eis in
14 arcam: ipsi & oẽ aĩal ſm genus suum,
vniuersaq; iumẽta in genere suo, & oẽ
quod mouetur sup terrã in genere suo,
cunctũq; volatile ſm genus suum, vni
15 uersæ aues, oẽsq; volucres. Ingressæ
sunt ad Noë in arcã, bina & bina ex oĩ
16 carne, in qua erat spũs vitę. Et quę in-
gressa sunt, masculus & fœmina ex oĩ
carne introierũt, sicut pceperat ei De⁹:
17 & inclusit eũ Dñs de foris. Factumq;
est diluuium quadraginta diebus *sup
terrã: & multiplicatæ sunt aquæ, & ele-
18 uauerũt arcã in sublime à terra. Vehe
menter enim inundauerũt, & oĩa reple-
uerũt in supficie terræ: porrò arca fere-
19 bat̃ super aquas. Et aquæ pualuerunt
D nimis sup terrã: opertiq; sunt oẽs mon-
20 tes excelsi sub vniuerso cælo. Quinde
cim cubitis altior fuit aqua sup mõtes
21 quos operuerat. Consumptaq; est oĩs
caro q̃ mouebat̃ super terrã, volucrũ,
aĩantiũ, bestiarũ, oĩumq; reptiliũ quæ
22 reptãt sup terrã. Vniuersi hoĩes. Et cũ-
cta in q̃bus spiraculũ vitæ est in terra,
23 mortua sunt. Et deleuit *oẽm substan
tiã quæ erat super terrã, ab hoĩe vsq; ad
pecus, tã reptile q̃ volucres cęli, & dele
ta sunt de terra: remãsit aũt solus Noë,
24 & q cũ eo erãt in arca. Obtinuerũtq;
aquę terrã centũ quinquaginta diebus.

2. Pet.2 a.5.

Infra 8 d.21. Mat. 15 d.19.

Eccl.44 c.17.

Mat.24 d.32. Luc. 17. f.26. 1. Pet.3. d.20.

tres 3.

& quadraginta noctibus 7.

Sap.10. a.4. Eccl.39. c.28.

Deus

1. Pet.3. d.20.

CAP. VIII.

1 Recordatus aũt Deus Noë, cuncto-
A rumq; aĩantium & oĩum iumen-
torũ quæ erant cũ eo in arca, adduxit
spũm sup terrã, & ĩminutæ sunt aquę.
2 Et clausi sunt fontes abyssi, & catara-
ctę cæli: & prohibitæ sunt pluuię de cę
3 lo. Reuersæq; sunt aquæ de terra eun
tes & redeũtes, & cœperunt minui post
4 centum quinquaginta dies. Requie-
uitq; arca mẽse septimo, vicesimosepti
5 mo die mẽsis sup mõtes Armeniæ. At
verò aquæ ibant & decrescebãt vsq; ad
decimũ mensem: decimo *enim* mẽse
prima die mensis apparuerũt cacumi-
6 na montiũ. Cũq; transissent quadra-
B ginta dies, aperiens Noë fenestrã arcæ
7 quã fecerat, Dimisit coruũ: qui egre-
diebat̃, & non reuertebat̃, donec sic-
8 carent̃ aquę sup terrã. Emisit quoq; co
lũbam post eũ, vt videret si iã cessasset
9 aquæ sup faciem terræ. Quę cùm non
inuenisset vbi requiesceret pes eius, re-
uersa est ad eũ in arcã: aquæ enim erãt
sup vniuersam terrã: extenditq; manũ
10 suã & apprehẽsam intulit ĩ arcã. Ex-
pectatis aũt vltra septẽ diebus alijs, rur
11 sum dimisit columbã ex arca. At illa
venit ad eũ ad vesperã, portãs ramũ oli
uę virentib⁹ folijs in ore suo. intellexit
ergo Noë ꝙ cessassent aquæ sup terrã.
12 Expectauitq; nihilominus septẽ alios
C dies: & emisit colũbã, q̃ non est reuersa
13 vltra ad eũ. Igit̃ sexcentesimo primo
anno primo mẽse prima die mẽsis im-
minutæ sunt aquę sup terrã: & aperiẽs
Noë tectũ arcę, aspexit, viditq; ꝙ exic-
14 cata esset supficies terrę. Mẽse secũdo,
septimo & vicesimo die mẽsis arefacta

autẽ 4.

-4.

-7.

15 est terra. ¶Locutꝰ est aũt Deus ad Noë,
16 dicẽs. ¶Egredere de arca tu & vxor tua,
filij tui & vxores filiorũ tuorũ tecum.
17 ¶ Cuncta aĩantia q̃ sunt apud te, ex oĩ
carne, tam in volatilibus q̃ in bestijs
& vniuersis reptilibus q̃ reptãt sup ter-
rá, educ tecũ, & ingredimini sup terrá:
‖crescite & multiplicamini super eam.
18 ¶Egressus est ergo Noë & filij eiꝰ: vxor
D illius, & vxores filiorum eius cum eo.
19 ¶Sed & oĩa aĩantia, iumẽta, & reptilia
quæ reptant super terram secũdum ge-
20 nus suum, egressa sunt de arca. ¶Ædi-
ficauit autem Noë altare Dño, & tollẽs
de cunctis pecoribus & volucribus
mundis, obtulit holocausta super alta
21 re. ¶ Odoratusq; est Dominus odorem
suauitatis, & ait ad eum: Nequaquam
vltrà maledicam terræ propter homi-
nes: ‖sensus enim & cogitatio humani
cordis in malum prona sunt ab adole
scentia sua: nõ igitur vltrà percutiam
omnem animam viuentem sicut feci.
22 ¶Cunctis diebus terræ, sementis & mes
sis, frigus & æstus, æstas & hyems, nox
& dies non requiescent.

‖Sup.1 e.d. Intra 9. a.1.
‖Supr.6. a.5. Mat. 15. b.19.
–6.

CAP. IX.

1 BEnedixitq; Deus Noë & filijs eius.
A Et dixit ad eos, ‖Crescite, & multi-
2 plicamini, & replete terrá. ¶Et terror ve
ster ac tremor sit sup cũcta aĩalia terræ,
& sup oẽs volucres cœli, cũ vniuersis q̃
mouent sup terrá: oẽs pisces maris ma
3 nui vr̃æ traditi sunt. ¶Et oẽ qđ mouetur
& viuit, erit vobis in cibũ: quasi olera
4 virentia tradidi vobis oĩa. ¶Excepto q
5 carnẽ cũ sanguine nõ comedetis. ¶San-
guinẽ enim aĩarũ vestrarũ requirá de
manu cunctarũ bestiarũ: & de manu
hoĩs, de manu viri, & de manu fratris
6 eius reqrá aĩam hoĩs. ¶Quicũq; ‖effude
B rit humanũ sanguinẽ, fundet sanguis
illius: ‖ad imaginẽ q̃ppe Dei factꝰ est ho
7 mo. ¶‖Vos aũt crescite & multiplicami
ni, & ingredimini sup terrá, & implete
8 eam. ¶Hæc quoq; dixit Deꝰ ad Noë, &
9 ad filios eius cum eo: ¶Ecce ego statuá
pactũ meum vobiscũ, & cũ semine ve-
10 stro post vos: ¶Et ad oẽm aĩam viuẽtẽ q̃
est vobiscum, tam in volucribus q̃ in
iumentis & pecudibus terræ. cunctisq;
q̃ egressa sunt de arca, & vniuersis be-
11 stijs terræ. ¶‖Statuá pactum meũ vobi-
scũ, & nequaquá vltrà interficietur oĩs ca
ro aquis diluuij, neq; erit deinceps di-

‖Supr.1. d.18. & c. 27.
Suprà 1. g.29.
Iere. 17. d.14.
–10.
‖Mat. 26 e.52.
‖Ap. 13. c.10.
‖Supr.1. d.18. & c. 27.
‖Isa. 54. c.9.

12 luuium dissipans terrá. ¶Dixitq; Deus:
Hoc est signum fœderis, quod do inter
me & vos, & ad oẽm aĩam viuentẽ quæ
est vobiscũ in gñationes sempiternas:
13 ¶Arcũ meũ ponã i nubibꝰ, & erit signũ
14 fœderis inter me & inter terrá. ¶‖Cùm
C que obduxero nubibꝰ cælũ, apparebit
15 arcus meus in nubibꝰ: ¶ Et recordabor
fœderis mei vobiscũ, & cum oĩ aĩa vi-
uente q̃ carnẽ vegetat: & nõ erũt vltrà
aquæ diluuij ad delendũ vniuersam
16 carnẽ. ¶Eritq; arcus meus in nubibꝰ,
& videbo illũ, & recordabor fœderis
sempiterni, qđ pactũ est inter Deum &
oẽm aĩam viuentẽ vniuersæ carnis q̃
17 est super terram. ¶Dixitq; Deus ad Noë
Hoc est signũ fœderis qđ constitui in-
18 ter me & oẽm carnẽ sup terrá. ¶ Erant
ergo filij Noë qui egressi sunt de arca,
Sem, Cham, & Iaphet: porrò Cham ipse
19 est pr̃ Chanáá. ¶Tres isti filij sunt Noë
& ab his disseminatũ est omne genus
20 hoĩum sup vniuersam terrá. ¶Cœpitq;
Noë vir agricola exercere terrá, & plan
21 tauit vineá. ¶Bibẽsq; vinũ inebriatꝰ est
D & nudatus in tabernaculo suo. ¶Quod
22 cũ vidisset Cham pater Chanáan, verẽ-
da scilicet patris sui esse nudata, nũtia-
23 uit duobus fratribꝰ suis foras. ¶At verò
Sem & Iaphet palliũ imposuerunt hu-
meris suis, & incedẽtes retrorsum, ope-
ruerũt verenda pr̃is sui. faciesq; eorum
auersæ erant, & pr̃is virilia nõ viderũt.
24 ¶Euigilans autẽ Noë ex vino, cũ didi-
cisset quæ fecerat ei filius suus minor,
25 ¶Ait: Maledictus Chanáan, seruus ser-
26 uorũ erit fratribus suis. Dixitq;: ¶ Bene
dictus Dñs Deus Sem, sit Chanáan ser-
27 uus eius. ¶Dilatet Deus Iaphet, & habi
tet in tabernaculis Sem, sitq; Chanáan
28 seruus eius. ¶ Vixit autẽ Noë post di-
luuiũ trecentis quinquaginta annis,
29 ¶Et impleti sunt oẽs dies eius nõgento
rũ q̃nquaginta annorũ: & mortuꝰ est.

‖Ecc. 43. b.12.
–1.
*inter &.
*erit &.
*inter omnẽ aĩam viuẽtẽ 3.
*iacuit.
*puer.

CAP. X.

1 HÆ sunt generationes filiorum
A Noë, Sem, Chã, & Iapheth: natiq;
2 sunt eis filij post diluuiũ. ¶Filij Iapheth
Gomer, & Magog, & Madai, & Iauã, &
3 Thubal, & Mosoch, & Thiras. ¶Porrò fi
lij Gomer Ascenez & Riphath, & Tho
4 gorma. ¶Filij aũt Iauan: Elisa & Thar-
5 sis, Cethim & Dodanim. ¶Ab his diuisæ
sunt insulæ gentiũ in regionibus suis,
vnusquisq; s̃m linguã suã & familias

–6.–3. 1. Par. 1. a.5.
–9.

suas

6 suas in nationibus suis. ¶Filij aũt Cham:
Chus,& Mesráim,& Phut,& Chanaan.
7 ¶Filij aũt Chus: Saba, *Heuila,& Saba- *& 12.
tha,& Regma,& Sabathacha. Filij Reg
8 ma: Saba,& Dadã. ¶Porrò Chus genuit
B Nemrod: ipse cœpit esse potés in terra,
9 ¶Et erat robustus venator corã Dño. *ab *ob hoc 5.
hoc exiuit prouerbiũ, Quasi Nẽrod robu
10 stus venator corã Dño. ¶Fuit aũt princi
pium regni eius Babylon,& Arach, &
Achad,& Chalanne, in terra Sennaar.
11 ¶De terra illa egressus est Assur,& ędifi
cauit Niniuen & plateas ciuitatis, &
12 Chale. ¶Resen quoq; inter Niniuen &
13 Chale: hæc est ciuitas magna. ¶At verò
Mesráim genuit Ludim, & Anamim,
14 & Laabim,& Nephtuim, ¶Et Phethru
sim,& Chasluim: de q̃bus egressi sunt
15 Philisthijm,& Chaphtorim: ¶Chanáan
aũt genuit Sidónem primogenitũ suũ,
16 Hethæũ, ¶& Iebusæũ,& Amorrhæũ, &
C Gergesæũ, ¶Et Heuæũ,& Aracæum, Si
17 næũ, ¶Et Aradiũ, Samaręum & Hama-
18 thæũ: & p̃ hos disseminati sunt populi
19 Chananæorum. ¶Factiq; sunt termini
Chanáã venientib⁹ à Sidóne Gerarã vsq;
ad Gazam, donec ingrediaris Sodomã
& Gomorrhã, & Adamã & Seboim vs-
20 que Lasa. ¶Hi sunt filij Cham in cogna
tionibus,& linguis,& generationibus,
21 terrisq; & gétibus suis. ¶De Sem quoq;
nati sũt, pre oĩum filiorũ Heber, fratre
22 Iaphet maiore. ¶Filij Sé: Ælã & Assur, 1. Par. 1. b.17.
23 & Arphaxad,& Lud,& Arã, ¶Filij Arã:
24 Hus & Hul & Gether,& Mes. ¶At verò
Arphaxad genuit Sale, de quo ortus est
25 Heber. ¶Natique sunt Heber filij duo.
D nomen vni Phaleg, eò q̃ in dieb⁹ ei⁹ di
uisa sit terra: & nomé fratris eius Iectã,
26 ¶Qui Iectã genuit Elmodad & Saleph,
27 & Asarmoth, Iare, ¶Et Adorã, & Vzal
28 & Decla, ¶Et Hebal, & Abimaël, Saba
29 ¶& Ophir,& Heuila & Iobab. oés isti
30 filij Iectã. ¶Et facta est habitatio eorũ
de Messa pergentibus vsq; Sephar mon
31 tem orientalem. ¶Isti sunt filij Sem f̃m
cognationes & linguas, & regiones in
32 gentibus suis. ¶Hę familiæ Noë iuxta
populos & nationes suas. Ab his diui-
sæ sunt gentes in terra post diluuium.

CAP. XI.

1 ERat auté terra labij vni⁹,& sermo- Sap. 10. a.5.
A nũ eorundé. ¶Cumq; proficisceren
2 tur de oriente, inuenerũt campũ in ter
3 ra Sénaar,& habitauerũt i eo. ¶Dixitq;
alter ad p̃ximum suũ, Venite: faciam⁹
*lateres, & coquamus eos igni. Habue- *nobis 6
runtq; lateres pro saxis,& bitumen pro
4 cęmento. ¶Et dixerũt, Venite, faciamus
nobis ciuitaté & turrim, cuius culmen
pertingat ad cęlũ: & celebrem⁹ nomé no
strũ anteq̃ diuidamur in vniuersas ter-
5 ras. ¶Descédit aũt dñs vt videret ciuitaté
& turré quã ędificabãt filij Adã,& dixit
6 ¶Ecce vnus est pp̃s, & vnũ est labiũ oĩ-
bus: cœperuntque hoc facere, nec desi-
stét à cogitationib⁹ suis, donec eas ope
7 cõpleant. ¶Venite igit̃, descẽdamus, &
B cõfundamus ibi linguã eorũ, vt nõ au-
8 diat vnusquisq; vocẽ p̃ximi sui. ¶Atq;
ita diuisit eos Dñs ex illo loco in vni-
uersas terras,& cessauerũt ędificare ci-
9 uitaté. ¶Et idcirco vocatũ est nomé eius
Babel, q̃a ibi confusum est labium vni
uersę terrę: & inde dispersit eos dñs su- -6.
10 per faciẽ cunctarũ regionũ. ¶Hæ sunt 1. Par. 1
gñationes Sem: Sem erat cẽtũ annorũ b.17.
q̃n genuit Arphaxad, biénio, post dilu-
11 uium. ¶Vixitq; Sé postq̃ genuit Arpha-
xad quingẽtis annis: & genuit filios &
12 filias. ¶Porrò Arphaxad vixit triginta-
13 quinq; annis,& genuit Sale: ¶Vixitque
Arphaxad postq̃ genuit Sale, *trecẽtis *quadrin gentis.5.
tribus annis: & genuit filios & filias.
14 ¶Sale quoq; vixit triginta annis, & ge-
15 nuit Heber. ¶Vixitq; Sale postq̃ genuit
C Heber, quadringentis trib⁹ annis: & ge
16 nuit filios & filias. ¶Vixit aũt Heber tri
ginta quatuor annis, & genuit Phaleg,
17 ¶Et vixit Heber postquã genuit Phaleg,
quadringẽtis triginta annis: & genuit fi
18 lios & filias. ¶Vixit quoq; Phaleg trigin
19 ta annis,& genuit Reu. ¶Vixitq; Pha- 1. Par. 1. b.19.
leg postq̃ genuit Reu, ducẽtis noué an-
20 nis,& genuit filios & filias. ¶Vixit aũt
Reu triginta duob⁹ annis,& genuit Sa-
21 rug. ¶Vixit quoq; Reu postq̃ genuit Sa-
rug, ducentis septem annis: & genuit fi
22 lios & filias. ¶Vixit verò Sarug triginta
23 annis,& genuit Nachor. ¶Vixitque Sa-
rug postq̃ genuit Nachor, ducentis an-
24 nis: & genuit filios & filias. ¶Vixit auté
Nachor vigintinouem annis,& genuit
25 Thare. ¶Vixitque Nachor postq̃ genuit
Thare, cétum decé & noué annis: & ge
26 nuit filios & filias. ¶Vixitq; Thare sep-
D tuaginta annis: & genuit Abrã & Na- 1. Par. 1. b.26.
27 chor,& Arã. ¶Hę sunt aũt gñatiões Tha Iosu. 24. a.2.
re: Thare genuit Abrã, Nachor,& Aran.
28 Porro Aran genuit Lot. ¶Mortuusq; est

Aran ante Thare patrē suū, in terra na-
29 tiuitatis suæ in vr Chaldeorū. ¶ Duxe-
runt aūt Abrā & Nachor vxores: nomē
vxoris Abrā, Sarai: & nomē vxoris Na-
chor, Melcha filia Aran pr̄is Melchę, &
30 patris Ieschæ. ¶ Erat autē Sarāi sterilis,
31 nec habebat liberos. ¶ ‖ Tulit itaq; Tha-
re Abrā filiū suum, & Lot filiū Aran fi-
lium filij sui, & Sarāi nurū suā, vxorē
Abrā filij sui, & eduxit eos de Vr Chal-
dęorū, vt *irent in terrā Chanáan: vene-
runtq; vsq; Haran, & habitauerūt ibi.
32 ¶ Et facti sunt dies Thare ducentorum
quinq; annorū, & mortu⁹ est i Haran.

‖ Ios. 24. a.2. Neh. 9. b. 7. Iudit 5. a.6. *irēt 6. Act. 7. a 2

CAP. XII.

1 DIxit aūt Dn̄s ad Abrā: Egredere de
A terra tua, & de cognatione tua, &
de domo patris tui, & veni in terrā quā
2 monstrauero tibi. ¶ Faciamq; te in gen-
tem magnā, & benedicā tibi, & magni-
3 ficabo nomē tuū, erisq; bn̄dictus. ¶ Be-
nedicā benedicentibus tibi & maledi-
cā maledicentib⁹ tibi, atq; ‖ IN TE be-
nedicent̄ vniuersę cognationes terræ.
4 ¶ Egressus est itaq; Abrā sicut præcepe-
rat ei Dn̄s, & iuit cū eo Lot: septuagin-
taquinq, annorū erat Abrā cūm egre-
5 deret̄ de Haran. ¶ Tulitq; Sarāi vxorem
B suā, & Lot filiū fratris sui, vniuersamq;
substantiā quā possederāt, & aīas quas
fecerāt in Haran: & egressi sunt vt irēt
in terrā Chanáan. Cūmq; venissent in
6 eam. ¶ Pertrāsiuit Abrā terrā vsq; ad lo-
cū Sichem, & vsq; ad conuallē illustrē:
7 Chananæus aūt tunc erat in terra. ¶ Ap-
paruit aūt Dn̄s Abrā & dixit ei? ‖ Semi-
ni tuo dabo terrā hanc. Qui ædificauit
8 ibi altare Dn̄o, qui apparuerat ei.* ¶ Et
inde trāsgrediēs ad montē qui erat cō-
tra orientē Bethel, tetendit ibi taberna-
culū suū, ab occidente habens Bethel,
& ab oriente Hai: ædificauit quoq; ibi
altare Dn̄o, & inuocauit nomen eius.
9 ¶ Perrexitq; Abrā vadens, & vltrà ꝓgre-
C diens ad meridem. ¶ Facta est autem fa-
10 mes in terra: descēditq; Abrā in Ægy-
ptū, vt peregrinaretur ibi: præualuerat
11 enim fames i terra. ¶ Cūmq; propè esset
vt ingrederet̄ Ægyptū, dixit Sarāi vxo-
12 ri suæ: Noui ꝙ pulchra sis mulier: ¶ Et
quod cūm viderint te Ægyptij, dicturi
sunt, Vxor illius est, & interficient me,
13 & te reseruabūt. ‖ ¶ Dic ergo, obsecro te,
ꝙ soror mea sis: vt bn̄ sit mihi ꝓpter te
14 & viuat aīa mea ob gratiam tui. ¶ Cūm

Act. 7. a 3
‖ Gal. 3. b 8. Infra 18. c. 18. 22. c. 17. Hebr. 11. b.d.
‖ Inf. 13. d. 14. 15. d. 18. 26. a.1. Deu. 34. b.4. * & inuocauit ibi nomē ei⁹
‖ Inf. 20. c. 11.

itaq; ingressus esset Abram Ægyptū, vi-
derūt Ægyptij mulierē, ꝙ esset pulchra
15 nimis. ¶ Et nūtiauerūt principes Pharao-
ni, & laudauerūt eā apud illū: & subla-
16 ta est mulier i domū Pharaonis. ¶ Abrā
D verò bene vsi sunt ꝓp illā. Fuerūtq; ei
oues & boues & *asini & serui, & famu-
17 læ & asinę & cameli. ¶ Flagellauit aūt
Dn̄s Pharaonem plagis maximis, & do-
18 mū ei⁹ ꝓp Sarāi vxorē Abrā. ¶ Vocauit-
que Pharao Abrā, & dixit ei: Quidnā
est hoc qđ fecisti mihi? quare non indi-
19 casti mihi ꝙ vxor tua esset? ¶ Quam ob
causam dixisti esse sororem tuā, vt tol-
lerem eā mihi in vxorē? Nunc igit̄ ecce
20 coniux tua, accipe eā. & vade. ¶ Præce-
pitq; Pharao sup Abrā viris: & deduxe-
rūt eū, & vxorē illius & oīa q̄ habebat.

*asinæ 3. *familiæ 5. -5.

CAP. XIII.

1 ASCendit ergo Abrā de Ægypto, ipse
A & vxor eius, & oīa quę habebat, &
2 Lot cū eo ad australē plagā. ¶ Erat aūt di-
ues valde *in possessione auri & argēti.
3 ¶ Reuersusq; est per iter quò venerat, à
meridie i Bethel vsq; ad locū vbi prius
fixerat tabernaculū iter Bethel & Hai:
4 ¶ In loco altaris ‖ qđ fecerat prius, & inuo-
5 cauit ibi nomē Dn̄i. ¶ Sed & Lot q erat
cum Abram, fuerunt greges ouiū, & ar-
6 mēta, & tabernacula. ¶ Nec poterat eos
capere terra, vt habitarent simul: ‖ erat
B qppe substantia multa eorū, & nequi-
7 bant habitare cōiter. ¶ Vnde *facta est ri-
xa inter pastores gregum Abrā & Lot.
Eo aūt tpe Chananęus, & Phærezeus
8 habitabāt i terra illa. ¶ Dixit ergo Abrā
ad Lot, Ne q̄so sit iurgium inter me &
te, & inter pastores meos, & pastores
9 tuos: fratres enim sumus. ¶ Ecce vniuer-
sa terra corā te est: recede à me, obsecro:
si ad sinistrā ieris, ego dexterā tenebo:
si tu dexterā elegeris, ego ad sinistram
10 pgam. ¶ Eleuatis itaq; Lot oculis, vidit
oēm circa regionē Iordanis, q̄ vniuersa
irrigabat̄ anteq̄ subuerteret Dn̄s Sodo-
mā & Gomorrhā, sicut Paradisus Dn̄i,
C & sicut Ægyptus venientibus in Segor.
11 ¶ Elegitq; sibi Lot regionē circa Iorda-
nem, & recessit ab oriēte, diuisiq; sunt
12 alterutrū á fratre suo. ¶ Abrā habitauit
in terra Chanáan: Lot verò moratus est
in oppidis q̄ erant circa Iordanem, &
13 habitauit in Sodomis. ¶ Hoīes aūt Sodo-
mitæ pessimi erant, & peccatores corā
14 Dn̄o nimis. ¶ Dixitque Dn̄s ad Abram

*Abrā 6.
‖ Sup. 12. b.8.
‖ Inf. 36. a.7. * & 14.

postq̄

‖Sup. 12 b.7. Infr. 15. c.18. 26. a.4.

postq̃ diuisus est ab eo Lot, ‖Leua ocu-
los tuos in directum & vide à loco in
quo nunc es ad aqlonē & meridiē, ad
15 orientē & occidentē. ꝰOēm terram quā
conspicis, tibi dabo, & semini tuo vsq;
16 in sempiternū. ꝰFaciamq; semē tuum
sicut puluerē terrę: si quis potest hoīum
numerare puluerē terræ, semen quoq;
17 tuum numerare poterit. ꝰSurge ergo,
& perambula terram in longitudine,
& in latitudine sua: quia tibi daturus
18 sum eam. ꝰ Mouens igitur tabernacu-
lum suum Abram, venit, & habitauit
iuxta conuallem Mambre, quæ est in
Hebron: ędificauitq; ibi altare Dño.

—10 a ad 6. a afinæ 3. b familiæ 5. —5. Deu. 34. b.4. —5. c numer. 5. —10.

CAP. XIIII.

1 FActum est aūt in illo tpe, vt Amra-
A phel rex Sēnaar, & Arioch rex Pōti,
& Chodorlahomor rex Elamitarū, &
2 Thadal rex gentium ꝰinirent bellū cō-
tra Bara regē Sodomorū, & cōtra Bersa
regē Gomorrhæ, & contra Senaab regē
Adamæ, & contra Semeber regē Sebo-
im, contraq; regē Balę, ipsa est Segor.
3 ꝰOēs hi conuenerunt in vallē Syluestrē
4 quæ nunc est mare salis. ꝰ Duodecim
enim annis seruierāt Chodorlahomor,
& tertiodecimo anno recesserūt ab eo.
5 ꝰIgitur quarto decimo anno venit Cho
dorlahomor, & reges q̄ erāt cū eo: pcus-
serūtq; Raphaim in Astaroth & Car-
naim, & Zuzim cū eis, & Emim in Sa-
6 ne Cariathaim, ꝰEt Corrhæos in mōti-
bus Seir, vsq; ad Cāpestria Pharan, quæ
7 est in solitudine. ꝰReuersiq; sunt & ve
nerunt vsq; ad fontē Misphat, ipsa est
Cades & pcusserūt oēm regionē Ama-
lecitarū & Amorrhęorū q̄ habitabant
8 in Asasonthamar. ꝰ Et egressi sunt rex
B Sodomorum, & rex Gomorrhæ, rexq;
Ad[illegible]æ, & rex Seboim, necnon & rex
Balæ, q̄ est Segor: & direxerūt aciē con-
9 tra eos ī valle Syluestri, ꝰScilicet aduer-
sus Chodorlahomor regē Elamitarū, &
Thadal regē gentium, & Amraphel re-
gem Sennaar, & Arioch regē Pōti qua-
10 tuor reges aduersus qnq;. ꝰVallis autē
Syluestris habebat puteos multos bitu
minis. Itaq; rex Sodomorū, & rex Go-
morrhæ terga verterunt, cecideruntq;
ibi: & q̄ remāserant, fugerunt ad mon-
11 tem. ꝰ Tulerunt aūt oēm substantiam
C Sodomorū & Gomorrhęorū, & vniuer-
sa quę ad cibum ptinent, & abierunt.
12 ꝰNecnon & Lot, & substantiam eius,

*Abrā 6. ‖Sup. 13. b.8. ‖Inf. 36. a.7. *& 14. —12. —10. —6.

filiū fratris Abram, q̄ habitabat in So-
13 domis. ꝰEt ecce vnus q̄ euaserat, nūtia-
uit Abrā Hebręo, q̄ habitabat in con-
ualle Mābre Amorrhæi fratris Eschol,
& fratris Aner: hi enim pepigerant fœ-
14 dus cū Abrā. ꝰQd̄ cùm audisset Abrā,
captū videlicet Lot fratrem suū, nume-
rauit expeditos vernaculos suos trecen
tos decem & octo: & persecutus est eos
15 vsq; Dan. ꝰEt diuisis sociis, irruit super
eos nocte: pcussitq; eos, & psecutus est
eos vsq; Hoba & Phœnicen q̄ est ad lę —13.
16 uā Damasci. ꝰReduxitq; oēm substan-
tiam, & Lot fratrem suū cum substātia
illius, mulieres quoque & populum.
17 ꝰEgressus est aūt rex Sodomorū in oc-
cursum eius postquā reuersus est à cęde
Chodorlahomor, & regum qui cum eo
erant in valle Saue, quæ est vallis regis.
18 ꝰ‖At verò Melchisedec rex Salem, pfe- Heb. 7. a.3.
D rens panem & vinum (erat enim sacer-
19 dos Dei altissimi) ꝰ Benedixit ei, & ait:
Bñdictus Abram Deo excelso q̄ creauit
20 cęlū & terrā. ꝰ Et bñdictꝰ Deꝰ excelsus,
quo protegente hostes in manibus tuis
21 sunt. Et dedit ei decimas ex oībus. ꝰDi-
xit aūt rex Sodomorum ad Abram, Da
22 mihi animas, cętera tolle tibi. ꝰQui rñ-
dit ei: Leuo manū meā ad Dñm Deum
23 excelsū possessorē cęli & terrę. ꝰQuòd
à filo subtegminis vsq; ad corrigiam ca
ligæ, nō accipiam ex oībus q̄ tua sunt,
24 ne dicas, Ego ditaui Abrā: ꝰExceptis his
q̄ comederūt iuuenes, & partibus viro-
rum q̄ venerunt mecum, Aner, Eschol,
& Mambre: isti accipient partes suas.

CAP. XV.

1 HIs itaq; transactis, factus est sermo
A Dñi ad Abram p̄ visionē dicens:
Noli timere Abram, ego protector tuus
2 sum, & merces tua magna nimis. ꝰDi-
xitq; Abrā, dñe Deus, qd̄ dabis mihi?
ego vadam absq; liberis, & filius pcu-
ratoris domꝰ meæ iste Damascus Eliē-
3 zer. ꝰAddiditq; Abram, Mihi aūt non
dedisti semen: & ecce vernaculus meꝰ,
4 hæres meus erit. ꝰStatimq; sermo Dñi
factus est ad eū, dicens: Non erit hic hæ ‖Ro. 4. c. 18.
res tuus: sed q̄ egredieť de vtero tuo, ip-
5 sum habebis hæredē. ꝰ Eduxitq; eū fo- ‖Rom. 4. a. 3.
ras, & ait illi. ‖Suspice cęlum, & nume-
B ra stellas, si potes. Et dixit ei, Sic erit se- Gal. 3.
6 men tuū. ꝰ‖Credidit Abram Deo, & re- 16.
7 putatū est illi ad iustitiam. ꝰDixitq; ad Iac. 2. d 23.
eum: Ego Dñs q̄ eduxi te de Vr Chal-

dæorũ, vt darẽ tibi terrã istã, & posside-
8 res eã. ¶ At ille ait, Dñe Deus, vnde scire
9 possum ꝙ possessurus sim eã? ¶ Et rñdẽs
Dñs, Sume, inquit, mihi vaccam trien-
nem, & caprã trimã, & arietẽ annorum
10 triũ, turturem quoq; & columbã. ¶ Qui
‖ Iere. 34. d. 18.
tollens vniuersa hæc, ‖ diuisit ea ꝑ me
diũ, & vtrasq; partes contra se altrinse-
-5.
11 cus posuit: aues aũt non diuisit. ¶ Descẽ
C deruntq; volucres sup cadauera, & abi
12 gebat eas Abrã: ¶ Cũq; * sol occũberet,
* occubuisset 4.
sopor irruit sup Abrã, & horror magnꝰ
13 & tenebrosus ĩuasit eũ. ¶ Dictũq; est ad
‖ Act. 7. a. 6.
eũ; Scito ꝑnoscens ꝙ ‖ peregrinũ futurũ
sit semen tuũ in terra non sua: & subii-
cient eos seruituti, & affligent quadrin
14 gentis annis. ¶ Veruntñ gentẽ cui serui-
Exo. 12. f. 36.
turi sunt, ego iudicabo: & post hęc egre
15 diẽtur cũ magna substãtia. ¶ Tu aũt ibis
ad patres tuos in pace sepultus in sene-
16 ctute bona. ¶ Generatione aũt quarta re
D uertentur huc: needũ enim cõpletę sũt
iniquitates Amorrhæorum vsq; ad præ
17 sens tẽpus. ¶ Cũm ergo occubuisset sol,
facta est caligo tenebrosa, & apparuit
clibanus, fumãs, & lãpas ignis trãsiens
18 inter diuisiones illas. ¶ In illo die ‖ pepi-
‖ Sup. 12. b. 7. 13. d. 15. Inf. 26. a. 4. Deut. 34. b. 4. 2. Par. 9. f. 26. 3. Reg. 4. e. 20.
git Dominus fœdus cũ Abrã, dicens: Se
mini tuo dabo terrã hãc à fluuio Ægy-
pti vsq; ad fluuium magnum Euphrã-
19 ten, ¶ Cinęos, & Cenezęos, Cedmonęos,
20 ¶ Et Hethæos, & Phærezæos, Raphaim,
21 quoq;, ¶ Et Amorrhæos, & Chananæos,
& Gergesæos, & Iebusæos.

CAP. XVI.

1 IGitur Sarai, vxor Abrã, non genuerat
A sibi liberos: sed habẽs ancillã Ægy
-8.
2 ptiã noĩe Agar. ¶ Dixit marito suo: Ecce,
cõclusit me Dñs, ne parerẽ ingredere ad
ancillã meam, si fortè saltẽ ex illa susci
piã filios. Cũq; ille acquiesceret depre-
3 canti, ¶ Tulit Agar Ægyptiã ancillã suã
post annos decẽ quã habitare cęperat i
terra Chanáan: & dedit eã viro suo vxo
4 rẽ. ¶ Qui ingressus est ad eam. At illa cõ
B cepisse se videns, despexit dñam suam.
5 ¶ Dixitq; Sarai ad Abrã: Iniquè agis con
tra me: ego dedi ancillã meã in sinum
tuũ, q̃ videns ꝙ cõceperit, despectui me
6 habet, iudicet Dñs inter me & te. ¶ Cui
rñdẽs Abrã: Ecce ait, ancilla tua in ma-
nu tua est, vtere ea vt libet. Affligẽte igi
7 tur eã Sarai, fugã iniit. ¶ Cũq; inuenisset
eã angelus Dñi iuxta fontẽ aquæ in so-
8 litudine, ‖ est in via Sur in deserto. ¶ Di
xit ad illã: Agar ancilla Sarai, vnde ve-
nis? & quo vadis? Quæ rñdit: A facie Sa
9 rai dñe meę ego fugio. ¶ Dixitq; ei ange
C lus Dñi, Reuertere ad dñam tuã, & hu
10 miliare sub manu illius. ¶ Et rursum:
Multiplicans, inquit, multiplicabo se-
men tuũ, & non numerabit præ multi
11 tudine. ¶ Ac deinceps: Ecce ait, concepi-
sti, & paries filiũ: vocabisq; nomẽ eius
Ismahel, eò ꝙ audierit Dñs afflictionẽ
12 tuã. ¶ Hic erit ferus homo: manus eius
contra omnes, & manus omnium con
tra eum, & è regione vniuersorũ fratrũ
13 suorũ figet tabernacula. ¶ Vocauit aũt *
* Agar.
D nomen Domini qui loquebatur ad eã:
Tu Deus qui vidisti me. Dixit enim,
Profectò hic vidi posteriora vidẽtis me.
14 ¶ Propterea appellauit puteũ illum: Pu
Inf. 24. g. 62.
teũ viuentis & videntis me. Ipse est in-
15 ter Cades & Barad. ¶ Peperitq; Agar A-
Gal. 4. e. 22.
braę filiũ: q vocauit nomẽ eiꝰ Ismahel.
16 ¶ Octoginta & sex annorum erat Abrã
quando peperit ei Agar Ismahelem.

CAP. XVII.

1 POstq̃ verò nonaginta & nouem an
A norũ esse cęperat, apparuit ei Dñs:
dixitq; ad eum, Ego Dñs ops: ambula
2 corã me, & esto ꝑfectus. ¶ Ponamq; fœ
dus meum inter me & te: & multiplica
3 bo te vehementer nimis. ¶ Cecidit Abrã
4 pronus in faciẽ. Dixitque ei Deus: ¶ Ego
sum, & * pactũ meũ tecũ, ‖ erisq; pater
* ponam.
5 multarum gentiũ. ¶ Nec vltrà vocabit
‖ Eccl. 44. c. 20.
nomẽ tuũ Abrã: sed appellaberis Abra
Rom. 4. c. 17.
ham: qa prẽm multarum gentium cõ-
6 stitui te. ¶ Faciamq; te crescere vehemẽ-
tissimè, & ponã te in gentibus, regesq;
-6.
7 ex te egredientur. ¶ Et statuã pactũ meum
inter me & te, & inter semẽ tuũ post te
in generationibus suis fędere sempiter
B no: vt sim Deus tuꝰ, & seminis tui post
8 te. ¶ Daboq; tibi & semini tuo * terrã pe-
* post te 4.
regrinationis tuę, oẽm terrã Chanáan
in possessionẽ ęternã, eroq; Deus eorũ.
9 ¶ Dixit iterũ deus ad Abraham. ‖ Et tu
‖ Act. 7. a. 8.
ergo custodies pactũ meum, & semen
10 tuũ post te in gñationibꝰ suis. ¶ Hoc est
pactum meũ quod obseruabitis inter
-6.
me & vos & semen tuũ post te: Circun-
11 cidetur ex vobis oẽ masculinũ. ¶ Et cir
cũcidetis carnem ꝑputij vestri, vt sit ‖ in
‖ Rom. 4. b. 11.
12 signũ fęderis inter me & vos. ¶ ‖ Infans
‖ Leu. 12. a. 3.
octo dierum circũcidetur in vobis, oẽ
masculinum in generationibus vestris
Luc. 2. d. 21.
tam vernaculus q̃ emptitius circũcide-

tur, &

tur, & quicunq; non fuerit de stirpe ve
13 stra: ¶ eritq; pactum meum in carne ve
14 stra in fœdus æternū. ¶ Masculus cuius
ꝑputij caro circuncisa non fuerit, dele-
bitur aīa illa de populo suo, qa pactū
15 meū irritum fecit. ¶ Dixit quoq; Deus
C ad Abrahā, Sarái vxorem tuā non voca
16 bis Sarái, sed Saram. ¶ Et bndicam ei, &
ex illa dabo tibi filiū cui benedicturus
sum, eritq; in nationes, & reges populo
17 rum oriētur ex eo. ¶ Cecidit Abraham
in faciē suā, & risit in corde suo dicens,
Putásne centenario nascetur filius? &
18 Sara nonagenaria pariet? ¶ Dixitq́ue ad
19 Deū: vtinam Ismahel viuat corā te. ¶ Et
ait de⁹ ad Abrahā, ‖Sara vxor tua pariet
tibi filiū, vocabisq; nomē eius Isaac, &
constituā pactū meū illi in fœdus sem-
20 piternū, & semini eius post eū. ¶ Super
Ismahel quoq; exaudiui te, ecce, bndi-
cā ei, & augebo, & multiplicabo eū val
de. Duodecim duces generabit, & faciā
21 illū in gentē magnā. ¶ Pactū verò meū
D statuā ad Isaac quē pariet tibi Sara tpe
22 isto in anno altero. ¶ Cumq́; finit⁹ esset
sermo loquentis cū eo, ascēdit Deus ad
23 Abrahā. ¶ Tulit aūt Abraham Ismael fi
liū suū, & oēs vernaculos domus suæ:
vniuersosq; quos emerat, cūctos mares
ex oībus viris domus suæ: & circūcidit
carnē ꝑputij eorum statim in ipsa die,
24 sicut pceperat ei Deus. ¶ Abrahā nona-
ginta & nouē erat annorum qn circun
25 cidit carnem ꝑputij sui. ¶ Et Ismahel fi-
lius suus tredecim annos impleuerat
26 tpe circūcisionis suæ. ¶ Eadē die circūci
27 sus est Abrahā & Ismahel filius ei⁹. ¶ Et
oēs viri dom⁹ illius, tā vernaculi, q̄ em
ptitij & alienigenę pariter circūcisi sūt.

*Agar. ‖Infr. 18. b. & 21. a. 2. Inf. 24. f. 62. Gal. 4. c. 22. *ponam. Eccl. 44. c. 20. Rom. 4. c. 17.

CAP. XVIII.

1 APparuit aūt ei Dñs in cōualle Mā-
A bre sedēti in ostio tabernaculi sui
2 in ipso feruore diei. ¶ Cumq; eleuasset
oculos, apparuerunt ei tres viri stātes ꝓ
pè eū: quos cùm vidisset, cucurrit in oc
cursum eorū de ostio tabernaculi su.
3 & adorauit in terrā. ¶ Et dixit. Dñe, si in
ueni gratiā in oculis tuis, ne transeas
4 seruū tuū: ¶ Sed afferā pauxillū aquę, &
lauentur pedes vestri, & requiescite sub
5 arbore. ¶ Ponamq; buccellā panis, & cō
fortet cor vestrū, postea trāsibitis: idcir
co enim declinastis ad seruū vestrum.
6 Qui dixerunt: Fac vt loquutus es. ¶ Festi
nauit Abrahā in tabernaculū ad Sarā,
dixitq; ei: Accelera, tria sata similę cō
7 misce, & fac subcinericios panes. ¶ Ipse
verò ad armentū cucurrit, & tulit inde
vitulū tenerrimū & optimū: deditq́ue
8 puero, q festinauit & coxit illū. ¶ Tulit
B quoq; butyrū & lac, & vitulū quem co
xerat, & posuit coram eis: ipse verò sta-
bat iuxta eos sub arbore, Cumq; come
9 dissent. ¶ Dixerunt ad eū: Vbi est Sara
vxor tua? Ille rñdit: Ecce in tabernacu
10 lo est. ¶ Cui dixit: ‖Reuertēs veniā ad te
tpe isto vita comite, & habebit filiū Sa-
ra vxor tua. Quo audito Sara risit post
11 ostiū tabernaculi. ¶ Erant aūt ambo se-
nes prouectæq; ætatis, & desierāt Saræ
12 fieri muliebria. ¶ Quæ risit, occultè di-
cens: Postq̄ cōsenui, & dñs meus vetu-
13 lus est, voluptati operā dabo? ¶ Dixit au
tē dñs ad Abraham: Quare risit Sara, di
14 cēs, Num verè paritura sum anus? ¶ Nū-
quid Deo quicquā est difficile? Iuxta cō
dictū reuertar ad te hoc eodē tpe, vita
15 comite, & habebit Sara filiū. ¶ Negauit
Sara, dicens: Nō nisi timore perterrita:
Dñs autē: Non est, inquit, ita sed risisti.
16 ¶ Cū ergo surrexissent inde viri, direxe
runt oculos contra Sodomā: & Abrahā
17 simul gradiebat̄, deducēs eos. ¶ Dixitq;
Dñs: Num celare potero Abraham quę
18 gesturus sum: ¶ Cùm futurus sit in gen-
tem magnā, ac robustissimā, & BENE-
DICENDAE sint in illo oēs nationes
19 terræ? ¶ Scio.n. q pceptur⁹ sit filijs suis,
D & domui suæ post se vt custodiant viā
Dñi, & faciant iudiciū & iustitiā: vt ad
ducat Dñs pp Abrahā oīa quæ locutus
20 est ad eū. ¶ Dixit itaq; Dñs: Clamor So-
domorū & Gomorrhæorū multiplica-
tus est, & peccatū eorū aggrauatum est
21 nimis. ¶ Descendam, & videbo vtrū cla
morem qui venit ad me, opere comple
22 uerint: an nō est ita, vt sciam. ¶ Conuer-
teruntq; se inde, & abierunt Sodomā:
Abrahā verò adhuc stabat coram Dño.
23 ¶ Et appropinquans ait: Nunquid pdes
24 iustū cū impio? ¶ Si fuerint quinquagin
ta iusti in ciuitate, peribūt simul? & nō
parces loco illi ꝓpter quinquaginta iu-
25 stos, si fuerint in eo? ¶ Absit à te, vt rem
hanc facias, & occidas iustū cum impio,
fiatq; iust⁹ sicut impius, nō est hoc tuū,
q iudicas oēm terrā, nequaq̄ facies iudi
26 ciū hoc ¶ Dixitq; Dñs ad eū: Si inuene-
ro Sodomis qnquaginta iustos i medio
27 ciuitatis, dimittā oī loco ꝓpter eos. ¶ Respō

Heb. 13. a. 2. ‖Sup. 17. c. 19. Inf. 21. a. 1. Rom. 9. b. 9. 1. Pet. 3. b. 6. Sup. 12. a. 2. Infr. 22. d. 17.

dens q;

désq; Abrahã, ait: Quia semel cœpi, lo-
quar ad Dñm meũ, cùm sim puluis &
28 cinis. Quid si min⁹ q̃nquaginta iustis
quinq; fuerint? delebis pp *quadragin-
taquinq; vniuersam vrbẽ? Et ait: Non
delebo, si inuenero ibi quadragintaq̃n
29 que. Rursumq; locutus est ad eũ: Sin
aũt quadraginta-ibi inuẽti fuerint q̃d
facies? Ait: Nõ pcutiã pp quadraginta.
30 Ne quęso, inquit, indigneris Dñe, si lo
quar: Quid si ibi inuẽti fuerint trigin-
ta? Rñdit, Nõ faciã, si inuenero ibi tri-
31 ginta. Quia semel, ait, cœpi, loquar ad
Dñm meũ: Quid si ibi inuẽti fuerĩt vi-
32 ginti? Ait: Nõ interficiã pp viginti. Ob
secro, iq̃t, ne irascaris Dñe, si loquar ad-
huc semel: Quid si inuenti fuerint ibi
decem? Et dixit: Non delebo pp decẽ.
33 Abiitq; Dñs postq̃ cessauit loqui ad
Abrahã: & ille reuersus est in locũ suũ.

*quq; 2. — 6.

CAP. XIX.

1 Veneruntq; duo angeli Sodomã ve-
A spere, sedente Lot in foribus ciui-
tatis. Qui cùm vidisset eos surrexit, &
iuit obuiam eis: adorauitq; pronus in
2 terrã, Et dixit. Obsecro, Dñi, declinate
in domũ pueri vestri, & manete ibi: la-
uate pedes vestros, & manè proficisce-
mini in viã vestrã. Qui dixerũt, Mini-
3 mè, sed in platea manebim⁹. Cõpulit
illos oppido vt diuerterẽt ad eũ: ingres-
sisq; domũ illius, fecit cõuiuiũ, & co-
4 xit azyma, & comederũt. Prius aũt q̃
irent cubitũ, viri ciuitatis vallauerunt
domũ à puero vsq; ad senem, oĩs popu
5 lus simul, Vocaueruntq; Lot, & dixe-
runt ei: Vbi sunt viri qui introierũt ad
B te nocte? educ illos huc, vt cognoscam⁹
6 eos. Egressus ad eos Lot, post tergũ *ac-
7 cludẽs ostiũ, ait: Nolite, quæso, fratres
8 mei, nolite malum hoc facere. Habeo
duas filias, q̃ necdũ cognouerunt virũ:
educã eas ad vos, & abutimini eis sicut
vobis placuerit, dũmodo viris istis ni-
hil mali faciatis, quia ingressi sunt sub
9 vmbra culminis mei. At illi dixerũt:
Recede illuc. Et rursus: ingressus es in-
quiũt vt aduena, nunquid vt iudices?
te ergo ipsum magis q̃ hos affligemus,
‖ Vimq; faciebãt Lot vehementissimè:
10 iamq; ppè erat vt effringerẽt fores. Et
ecce miserũt manũ viri, & introduxe-
11 runt ad se Lot, clauserũtq; ostium: Et
eos q̃ foris erãt, ‖ pcusserũt cęcitate, à mi
nimo vsq; ad maximũ, ita vt ostiũ in-

Heb. 13. a.2. — 4. ‖2. Pet. 2 b.8. ‖Sap. 19. a.16.

12 uenire nõ possent. Dixerũt aũt ad Lot:
C Habes hic quẽpiã tuorũ? generũ, aut fi-
lios, aut filias, oẽs qui tui sunt, educ de
13 vrbe hac: Delebimus enim locũ istũ,
eò q̃ increuerit clamor eorũ corã Dño,
14 q̃ misit nos vt pdamus illos. Egressus
itaq; Lot, locutus est ad generos suos q̃
accepturi erãt filias eius, & dixit: Surgi-
te, & egredimini de loco isto: q̃a de-
lebit dñs ciuitatem hãc. Et visus est eis
15 quasi ludens loq. Cùmq; esset manè,
cogebãt eũ angeli, dicẽtes: Surge, *tolle
vxorẽ tuã, & duas filias quas habes: ne
& tu pariter pereas in scelere ciuitatis.
16 Dissimulãte illo, apprehẽderũt manũ
D eius, & manũ vxoris, *ac duarũ filiarũ
17 eius, eò q̃ parceret dñs illi. ‖ Eduxe-
rũtq; eũ, & posuerunt extra ciuitatem.
Ibique locuti sunt ad eũ, dicentes: Sal
ua aĩam tuã: noli respicere post tergũ,
nec stes in omni circa regionem: sed in
monte saluũ te fac, ne & tu simul pe-
18 reas. Dixitq; Lot ad eos. Quæso, dñe
19 mi. Quia inuenit seruus tuus gratiam
corã te, & magnificasti misericordiam
tuã quã fecisti mecũ, vt saluares animã
meã, nec possum ĩ mõte saluari, ne for-
20 tè apprehẽdat me malũ, & moriar. Est
ciuitas *hęc iuxtà, ad quã possum fuge-
re, parua, & saluabor in ea, nũquid nõ
21 modica est, & viuet aĩa mea? Dixitq;
E ad eũ. Ecce etiã ĩ hoc suscepi preces tuas
vt nõ subuertã vrbẽ pro qua locut⁹ es,
22 ‖ Festina, & saluare ibi: quia nõ potero
facere q̃cq̃, donec ingrediaris illuc. Id-
circo vocatũ est nomẽ vrbis illi⁹ Segor.
23 Sol egressus est sup terrã, & Lot ingres
24 sus est Segor. ‖ Igit Dñs pluit sup Sodo
mã & Gomorrham sulphur & ignem à
25 dño de cęlo: Et subuertit ciuitates has,
& oẽm circa regionẽ, vniuersos habita-
26 tores vrbiũ, & cũcta terræ virẽtia. ‖ Re
spiciensq; vxor eius post se, versa est in
27 statuã salis. Abrahã aũt cõsurgẽs ma-
28 nè vbi steterat prius cũ dño, Intuitus
est Sodomã & Gomorrhã, & vniuersam
terrã regionis illi⁹: viditq; ascendentẽ
fauillã de terra quasi fornacis fumum.
29 Cùm enim subuerteret Deus ciuitates
F regionis illius, recordat⁹ est Abrahæ: &
liberauit Lot de subuersione vrbiũ in
30 q̃b⁹ habitauerat. Ascẽditq; Lot de Se-
gor, & mansit in mõte, duę quoq; filiæ
eius cum eo (timuerat enim manere in
Segor) & mansit in spelũca ipse, & duę

— 7. *& 6. *eius 6. ‖Sap. 10. a.6. *hic. ‖Sap. 10. a.6. ‖Deu. 29 d.23. Isaia 13. d.19. Iere. 50. f.40. Ezec. 16. f.48. Osee 11. c.8. Am. 4. d 11. Luc. 17. f.29. Iud. 1. c.7 Sup. 18. a.1.

-4. 31 filię eius cũ eo. ⁋Dixitq; maior ad mi
norẽ. Pr nr senex est, & nullus virorum
remãsit in terra q possit ingredi ad nos
32 iuxta morẽ vniuersæ terrę. ⁋Veni, ine-
briem⁹ eũ vino, dormiamusq; cũ eo, vt
seruare possimus ex patre nostro semẽ.
33 ⁋Dederũt itaq; patri suo bibere vinum
nocte illa. Et ingressa est maior, dor-
miuitq; cũ pře: at ille nõ sensit, nec qñ
34 accubuit filia, nec qñ surrexit. ⁋Altera
quoq; die dixit maior ad minorẽ: Ecce
G dormiui heri cũ pře meo, dem⁹ ei bibe-
re vinũ etiã hac nocte, & dormies cũ eo,
35 vt saluemus semen de pře nřo. ⁋Dede-
-4. rũtq; etiã & illa nocte patri suo bibe-
re vinũ, ingressaq; minor filia dormiuit
cũ eo: & nec tũc quidẽ sensit qñ cõcubue
36 rit, vel qñ illa surrexit. ⁋Cõceperunt er-
37 go duę filię Lot de pře suo. ⁋Peperitq;
maior filiũ, & vocauit nomẽ ei⁹ Moab
ipse est pr Moabitarũ vsq; in pñtẽ diẽ.
38 ⁋Minor quoq; peperit filiũ, & vocauit
nomẽ ei⁹ Ammõ, id est filius ppli mei:
ipse est pater Ammonitarũ vsq; hodie.

CAP. XX.

1 PRofectus inde Abrahã in terrã au-
A strale, habitauit inter Cades & Sur:
2 & peregrinatus est in Geraris. ⁋Dixitq;
de Sara vxore sua, Soror mea est. Misit
ergo Abi-mélech rex Gerare, & tulit eã.
3 ⁋Venit aũt Deus ad Abi-mélech p som
nium nocte, & ait illi: En morieris pp
mulierẽ quã tulisti: habet enim virũ.
4 ⁋Abi-mélech verò nõ tetigerat eam, &
ait: Dñe, num gentẽ ignorantẽ & iustã
5 interficies? ⁋Nõnne ipse dixit mihi, So-
ror mea est: & ipsa ait Frater me⁹ est? in
simplicitate cordis mei, & mũditia ma
6 nuũ mearũ feci hoc. ⁋Dixitq; ad eum
B Deus: Et ego scio q simplici corde fece-
ris: & ideo custodiui te ne peccares in
7 me, & nõ dimisi vt tãgeres eã. ⁋Nũc er-
go redde viro suo vxorẽ, & orabit p te
qa ppheta est, & viues. si aũt nolueris
reddere, scito q morte morieris, tu &
8 oĩa q̃ tua sunt. ⁋Statimq; de nocte con-
surgẽs Abi-mélech, vocauit oẽs seruos
suos: & loquut⁹ est vniuersa verba hęc
in aurib⁹ eorum, timueruntq; oẽs viri
9 valde. ⁋Vocauit aũt Abi-mélech etiam
C Abrahã, & dixit ei: Quid fecisti nobis
qd peccauimus in te, quia induxisti su
per me & sup regnũ meũ pctm grãde?
quę non debuisti facere, fecisti nobis.
10 ⁋Rursumq; expostulãs ait: Quid vidi-
11 sti, vt hoc faceres? ⁋Rñdit Abrahã: Cogi
taui mecũ, dicẽs, Forsitan nõ est timor
Dei in loco isto, & interficient me pp
12 vxorẽ meam. ⁋Aliàs aũt & verè soror -1.
mea est, filia patris mei, & nõ filia ma- Sup. 12.
13 tris meæ, & duxi eã in vxorẽ. ⁋Postq̃ au c. 13.
tẽ eduxit me Deus de domo pris mei, Inf. 26.
dixi ad eã: Hãc misericordiã facies me- c. 23.
cũ, In oĩ loco ad quẽ ingrediemur, di-
14 ces q frater tu⁹ sim. ⁋Tulit igit Abi-mé
D lech oues & boues & seruos, & ancil-
las, & dedit Abrahã: reddiditq; illi Sa-
15 rã vxorẽ suã, ⁋Et ait: Terra corã vobis
16 est, vbicunq; tibi placuerit habita. ⁋Sa-
rę autẽ dixit: Ecce mille argenteos dedi
fratri tuo, hoc erit tibi in velamen ocu
lorũ ad oẽs q tecũ sunt: & quocunque
17 prexeris, memẽto te deprehẽsam. ⁋Orã
te aũt Abrahã, sanauit De⁹ Abi-mélech
18 & vxorẽ, ancillasq; ei⁹: & peperũt. ⁋Cõ-
cluserat enim Dñs oẽm vuluã domus
Abi-mélech pp Sarã vxorem Abrahæ.

CAP. XXI.

1 VIsitauit aũt Dñs Sarã, sicut‖ pmise- ‖Sup. 17.
A rat: & impleuit q̃ locutus est. ⁋Cõ- c. 19. 18.
2 cepitq;, & ‖peperit filiũ i senectute sua, b. 10.
3 tpe quo pdixerat ei Deus. ⁋Vocauitq; ‖Gal. 4.
Abrahã nomẽ filij sui quẽ genuit ei Sa- c. 23.
4 ra, Isaac. ⁋Et circuncidit eũ octauo die, Heb. 11.
5 sicut‖ pceperat ei Deus. ⁋Cũm cẽtũ esset c. 11.
annorũ: hac qppe ætate pris, natus est Act. 7.
6 Isaac. ⁋Dixitq; Sara: Risum fecit mihi a 8.
De⁹, qcunq; audierit, corridebit mihi. Sup. 17. d. 10.
7 ⁋Rursumq; ait: Quis *auditurus crede- ‖Matt. 1. a. 2.
ret Abrahã q Sara lactaret filiũ quẽ pe- *auditorum 5.
8 perit ei iã seni? ⁋Creuit igit puer, & ab-
lactat⁹ est: fecitq; Abrahã grãde conui-
9 uiũ in die ablactationis eius. ⁋Cũmq;
vidisset Sara filiũ Agar Ægyptiæ luden
10 tem cũ Isaac filio suo. ⁋Dixit ad Abra -2.
hã: ‖Eijce ancillã hãc, & filiũ eius: non ‖Gal. 4.
enim erit hęres filius ancillæ cum filio d. 10.
11 meo Isaac. ⁋Durè accepit hoc Abrahã p
12 filio suo. ⁋Cui dixit De⁹: Nõ tibi videat
B asperũ sup puero, & super ancilla tua:
oĩa q̃ dixerit tibi Sara, audi vocẽ ei⁹: qa
13 ‖ i Isaac vocabit tibi semen. ⁋Sed & fi- ‖Rom. 9.
liũ ancillæ faciã in gentẽ magnã, qa se- b. 7.
14 mẽ tuũ est. ⁋Surrexit itaq; Abrahã ma- Heb. 11.
nè, & tollẽs panẽ & vtrẽ aquę, imposuit d. 18.
scapulę ei⁹, tradiditq; *puerũ, & dimisit
eã. Quę cũ abijsset errabat i solitudine *ei 5.
15 Ber-sabee. ⁋Cũmque consumpta esset
aqua in vtre, abiecit puerũ subter vnã
16 arborẽ q̃ ibi erat. ⁋Et abijt, seditq; è re-

gione procul quantũ poteſt arcus iace-
re, dixit enim : Non videbo moriétem
puerũ, & ſedés contrà, leuauit vocé ſuá,
17 & fleuit. ¶ Exaudiuit aũt De⁹ vocé pue-
ri: vocauitq; angel⁹ Dei Agar de cęlo, di
cés. Quid agis Agar? noli timere: exau-
diuit enim Deus vocé pueri de loco in
18 quo eſt. ¶ Surge, tolle puerũ, & tene ma
C nũ illi⁹: quia in genté magná faciá eũ.
19 ¶ Aperuitq; oculos eius Deus: q̃ videns
puteũ aquę, abiit, & impleuit vtré, de-
20 ditq; puero bibere. ¶ Et fuit* cũ eo: qui
creuit & moratus eſt in ſolitudine, fa-
21 ctusq; eſt iuuenis ſagittarius. ¶ Habita-
uitq; ĩ deſerto Pharã, & accepit illi mr̃
22 ſua vxoré de terra Ægypti. ¶ Eodem tp̃e
dixit Abi-mélech & Phicol princeps
exercitus eius ad Abrahã: Deus tecũ eſt
23 in vniuerſis q̃ agis. ¶ Iura ergo per Deũ,
ne noceas mihi, & poſteris meis, ſtirpi-
q́ue meę: ſed iuxta miſericordiá‖quam
feci tibi, facies mihi & terræ in qua ver
24 ſatus es aduena. ¶ Dixitq; Abrahã: Ego
25 iurabo. ¶ Et increpauit Abi-mélech pp̃
puteũ aquæ qué vi abſtulerát ſerui ei⁹.
26 ¶ Rñditq; Abi-mélech : Neſciui qs fe-
cerit hanc ré: ſed & tu nõ indicaſti mi-
27 hi, & ego nõ audiui pręter hodie. ¶ Tu-
D lit itaq; Abrahã oues & boues, & dedit
Abi-mélech: pcuſſeruntq; ambo fęd⁹.
28 ¶ Et ſtatuit Abrahã ſepté agnas gregis ſe-
29 orſum. ¶ Cui dixit Abi-mélech: Quid
ſibi volunt ſepté agnæ iſtæ, quas ſtare
30 feciſti ſeorſum? ¶ At ille: Septé, inquit,
agnas accipies de manu mea: vt ſint
mihi in teſtimoniũ qm̃ ego fodi puteũ
31 iſtũ. ¶ Idcirco vocatus eſt locus ille Ber-
32 ſabee, quia ibi vterq; iurauit. ¶ Et inie-
33 runt fędus ꝓ puteo iuraméti. ¶ Surrexit
autem Abi-mélech, & Phicol princeps
exercitus eius, reuerſiq; ſunt in terram
Paleſtinorũ. Abrahã verò plantauit ne
mus in Ber-ſabee, & inuocauit ibi no-
34 men Dñi Dei æterni. ¶ Et fuit colonus
terræ Paleſthinorum diebus multis.

CAP. XXII.

1 QVæ poſtq̃ geſta ſunt, ‖tétauit Deus
A Abrahã, & dixit ad eũ, Abraham-
Abrahã. At ille rñdit, Adſũ.
2 ¶ Ait illi: Tolle filiũ tuũ vnigenitũ qué
diligis Iſaac, & vade in terrá viſionis:
atq; ibi offeres eũ in holocauſtũ ſuper
3 vnũ montiũ qué mõſtrauero tibi. ¶ Igit̃
Abrahã de nocte cõſurgés, ſtrauit, aſi-
nũ ſuũ: ducés ſecũ duos iuuenes, & Iſa-
ac filiũ ſuũ: cũq; cócidiſſet ligna in ho
locauſtũ, abijt ad locũ qué præceperat
4 ei deus. ¶ Die aũt tertio, eleuatis oculis,
5 vidit locum procul, ¶ Dixitq; ad pueros
ſuos: Expectate hîc cũ aſino: ego aũt &
puer illuc vſq; properantes, poſtq̃ ado-
6 rauerimus, reuertemur ad vos. ¶ Tulit
B quoque, ligna holocauſti, & impoſuit
ſup Iſaac filiũ ſuũ : ipſe verò portabat
in manib⁹ igné & gladiũ. Cumq; duo
7 pgerent ſimul, ¶ Dixit Iſaac patri ſuo:
Pr̃ mi. At ille rñdit: Quid vis fili? Ecce,
inqt, ignis & ligna : vbi eſt victima ho-
8 locauſti? ¶ Dixit aũt Abrahã Deus pro-
uidebit ſibi victimá holocauſti, fili mi. —12.
9 Pergebát ergo pariter. ¶ Et venerũt ad lo Iac. 2.
cũ qué oſtéderat ei Deus, in quo ædifi- d.21.
cauit altare, & déſuper ligna cópoſuit:
cumq; alligaſſet Iſaac filiũ ſuũ, poſuit
10 eũ in altare ſup ſtrué lignorũ. ¶ Exten-
ditq; manũ, & arripuit gladiũ, vt im-
11 molaret filiũ ſuũ. ¶ Et ecce angelus Dñi
de cęlo clamauit, dicés: Abrahã, Abra-
12 hã. Qui rñdit, Adſum. ¶ Dixitq; ei, Non
C extendas manũ tuá ſup puerũ, neq; fa-
cias illi quicquam. Nũc cognoui, ꝙ ti-
meas Dñm, & nõ pepercisti vnigenito
13 filio tuo pp me. ¶ Leuauit Abrahã ocu-
los ſuos, viditq; poſt tergũ arieté inter
vepres hærenté cornibus, qué aſſumés
14 obtulit holocauſtũ ꝓ filio. ¶ Appella-
uitq; nomé loci illi⁹, Dñs videt. Vnde
vſq; hodie dicitur. In monte Dñs vide-
15 bit. ¶ Vocauit aũt angelus Dñi Abrahã
16 ſecundò de cęlo, ¶ Dicés: ‖p memetipſũ ‖Pſa. 104
iuraui, dicit Dñs: qa feciſti hác ré, & nõ a 9.
pepercisti filio tuo vnigenito‖ pp me', Luc. 1. g.
17 ¶ Benedicá tibi, & multiplicabo ſemen 73.
D tuũ ſicut ſtellas cęli, & velut arená quę Ecc. 44. d. 21.
eſt in litore maris: poſſidebit ſemé tuũ Heb. 6.
18 portas inimicorũ ſuorũ, ¶ Et‖ BENEDI- c. 13.
CENTVR in ſemine tuo oés gétes terræ 1. Mat. 1. f 31.
19 quia obediſti voci meæ. ¶ Reuerſus eſt Luc. 1. g.
Abrahã ad pueros ſuos, abierũtq; Ber- 73.
20 ſabee ſimul, & habitauit ibi. ¶ His itaq; —12.
geſtis, nuntiatũ eſt Abrahæ ꝙ Melcha ‖Sup. 12.
quoque genuiſſet filios Nachor fratri a. 3. 18. e. 18.
21 ſuo, ¶ Hus primogenitũ, & Buz fratrem Ioſ. 26.
22 eius, & Camuel patrem Syrorum, ¶ Et a. 4.
Caſed, & Azau, Pheldas, quoq, & Ied- Act. 3. d.
23 laph, ¶ Ac Bathuel, de quo nata eſt Re- 25.
becca. octo iſtos genuit Melcha, Na- Ecc. 44.
24 chor fratri Abrahæ. ¶ Concubina vero d. 25.
illius, nomine Roma, peperit Tabee, &
Gahan, & Tahas, & Maacha.

CAP. XXIII.

1 VIxit aũt Sara cẽtum vigintiſeptem
A annis.ꝰEt mortua eſt ĩ ciuitate Ar-
2 bee, q̃ eſt Hebron, in terra-Chanáan :
venitq́; Abrahã vt plãgeret & fleret eã.
3 ꝰCùmq́; ſurrexiſſet ab officio funeris,
4 locutus eſt ad filios Heth, dicens: ꝰAd-
uena ſum & peregrinus apud vos: date
mihi ius ſepulchri vobiſcum, vt ſepeliã
5 mortuum meũ. Rñderũt filij Heth-di -5.
6 centes':ꝰAudi nos dñe, princeps Dei es
apud nos: in electis ſepulchris nr̃is ſepe
li mortuum tuũ, nulluſq́; te prohibere
poterit qn in monumẽto eius ſepelias -12.
7 mortuum tuum. ꝰSurrexit Abrahã, &
adorauit pplm̃ terræ, filios videlicet Iac. 2. d.21.
8 Heth: ꝰDixitq́; ad eos: Si placet aĩæ ve-
B ſtræ vt ſepeliã mortuum meum, audite
me, & intercedite-ꝓ me apud Ephron -6.
9 filium Seor: ꝰVt det mihi ſpeluncã du-
plicẽ quã habet in extrema parte agri
ſui: pecunia digna tradat eã mihi corã
10 vobis in poſſeſſionẽ ſepulchri. ꝰHabita
bat aũt Ephron in medio filiorũ Heth.
Rñditq́; Ephron ad Abrahã cunctis au
dientibus qui ingrediebant̃ portã ciui-
11 tatis illius: dicẽs: ꝰNequaq̃ ita fiet, Dñe
mi, ſed tu magis auſculta qđ loquor:
Agrũ trado tibi, & ſpeluncã q̃ in eo eſt,
C pſentibus filiis populi mei ſepeli mor-
12 tuum tuum. ꝰAdorauit Abraham corã
13 populo terræ. ꝰEt locutus eſt ad Ephrõ
circunſtante plebe-eius', Queſo, vt au- -8.
dias me: Dabo pecuniã ꝓ agro: ſuſcipe ‖Pſa.104
eã, & ſic ſepeliã mortuũ meũ in*agro'. 19. *eo 7.
14 ꝰRñditq́; Ephron. ꝰDñe mi, audi-me'. Luc.1. 73. -3.
15 Terra quã poſtulas, quadringẽtos ſiclos
argenti valet: iſtud eſt ptiũ inter me & Ecc.44. d.21.
te: ſed q̃tũ eſt hoc? ſepeli mortuũ tuũ. Heb. 6. c.13.
16 ꝰQuod cùm audiſſet Abrahã, appendit
pecuniã quã Ephrõ poſtulauerat, audiẽ 1.Mat.1. f 32.
tibus filiis Heth, quadringentos ſiclos
17 argẽti*ꝓbatę' monetę publicæ. ꝰCõfir- Luc.1. g 73. *probati 4.
D matuſq́; eſt ager quondã Ephronis in -12.
quo erat ſpelũca duplex reſpiciens Mã- ‖Sup.12 a.3. 18.
bre: tam ipſe q̃ ſpelunca, & oẽs arbores e.18. -7.
eius in cũctis terminis-eius' ꝑ circuitũ, Ioſ. 16. a.4.
18 ꝰAbrahæ in poſſeſſionẽ, vidẽtibus filiis Act. 3. d. 25.
Heth, & cũctis q intrabãt portã ciuita- Ecc.44 d.25.
19 tis illius. ꝰAtq́; ita ſepeliuit Abraham
Saram vxorẽ ſuã in ſpelunca agri *du- *duplici 6.
plici', q̃ reſpiciebat Mãbre, hęc eſt He-
20 bron in terra-Chanáan. ꝰEt cõfirmatus
eſt ager & antrũ, qđ erat in eo Abrahæ
in poſſeſſionẽ monumẽti à filiis Heth.

CAP. XXIIII.

1 ERat aũt Abraham ſenex dierumq́;
A multorũ: & Dñs in cunctis bñdi-
2 xerat ei. ꝰDixitq́; ad ſeruum ſeniorẽ do
mus ſuę, q pręerat oĩbus quæ habebat:
‖Pone manum tuã ſubter femur meũ: ‖Ioſ.47, g.29.
3 Vt adiurẽ te ꝑ dñm Deũ cęli & terrę,
vt nõ accipias vxorẽ filio meo de filia-
bus Chananęorum, inter quos habito:
4 ꝰSed ad terrã & cognationẽ meam pro-
ficiſcaris, & inde accipias vxorem filio
5 meo Iſaac. ꝰReſpõdit ſeruꝰ: Si noluerit
mulier venire mecũ in terrã hãc, nũqd
reducere debeo filiũ tuũ ad locum de
6 quo tu egreſſus es? ꝰDixitq́; Abraham.
Caue ne qñ reducas filiũ meum illuc.
7 ꝰDñs Deus celi, *qui tulit me de domo *& terre,
patris mei & de terra natiuitatis meæ.
q locutus eſt mihi, & iurauit mihi, di-
cens: ‖Semini tuo dabo terrã hanc, ipſe ‖Sup. 12. b. 7. 13.
mittet angelum ſuũ corã te, & accipies c.15. &
8 inde vxorẽ filio meo. ꝰSin autẽ mulier 15. d.18.
noluerit ſequi te, nõ teneberis iuramẽ- Inf. 26. a.3.
to: filium meũ tantũ ne reducas illuc.
9 ꝰPoſuit ergo ſeruus manum ſub fęmo-
re Abrahã Dñi ſui, & iurauit illi ſuper
10 ſermone hoc. ꝰTulitq́; decem camelos
de grege dñi ſui, & abiit, ex oĩbꝰ bonis
B eius portãs ſecum, profectuſq́; perrexit
in Meſopotamiam ad vrbem Nachor.
11 ꝰCùmq́; camelos feciſſet accũbere ex-
tra oppidũ iuxtã puteũ aquę veſperè,
eo tpe quo ſolent mulieres egredi ad
12 hauriendam aquã, ꝰ*Dixit': Dñe, Deus *orauit Dñm dicens.
dñi mei' Abrahã, occurre, obſecro mihi
hodie, & fac miſericordiã cũ Dño meo
13 Abrahã. ꝰEcce ego ſto ꝓpe fontẽ aquæ,
& filiæ habitatorũ huius ciuitatis egre
14 dient̃ ad hauriendã aquã. ꝰIgitur puel-
la cui ego dixero, inclina hydriam tuã
vt bibã: & illa rñderit: Bibe, quin & ca-
melis tuis dabo potũ: ipſa eſt quã præ-
paraſti ſeruo tuo Iſaac, & ꝑ hoc intelli-
gã ꝙ feceris miſericordiã cũ Dño meo.
15 ꝰNeçdum intra ſe verba cõpleuerat, &
ecce Rebecca egrediebat̃, filia Bathuel,
filij Melchę vxoris Nachor fratris Abra
16 hã, habẽs hydriã in ſcapula ſua: ꝰPuel
la decôra nimis, virgoq́; pulcherrima,
& incognita viro, deſcẽderat autem ad
fontem, & impleuerat hydriam, ac re-
17 uertebatur. ꝰOccurritque ei ſeruus, &
C ait: Pauxillum aquæ mihi ad* bibẽdũ' *ſorbendum 8.
18 præbe de hydria tua. ꝰQuæ rñdit: Bibe
dñe mi. Celeriterq́; depoſuit hydriã ſu

pe

19per vlnã suã, & dedit ei potũ. ¶ Cũq; ille
bibisset, adiecit: Quin & camelis tuis
20hauriã aquã, donec cũcti bibãt. ¶ Effun-
dẽsq; hydriã in canalibus, recurrit ad
puteũ, vt hauriret aquã. & haustã oĩb⁹
21camelis dedit. ¶ Ipse aũt cõtẽplabatur
eã tacitus scire volẽs vtrũ ꝓsperum iter
22suũ fecisset De⁹, an nõ. ¶ Postq̃ aũt bibe
rũt cameli, ꝓtulit vir inaures, aureas,
appẽdentes siclos duos: & armillas toti
23dẽ põdo siclorũ decẽ. ¶ Dixitq; ad eam:
Cuius es filia⁾ indica mihi, est in domo
24pr̃is tui loc⁹ ad manẽdũ? ¶ Quæ r̃ndit:
Filia sum Bathuelis filij * Nachor, quẽ
25peperit ei Melcha. ¶ Et addidit, dicens:
Palearũ quoq; & fœni plurimũ est apud
nos, & locus spatiosus est ad manẽdũ.
26¶ Inclinauit se homo, & adorauit dñm,
27¶ Dicẽs: Benedictus Dñs Deus Dñi mei
Abrahã, qui non abstulit misericordiã
& veritatẽ suã à dño meo, & recto itine
re me ꝑduxit in domũ fratris dñi mei.
28¶ Cucurrit itaque puella, & nuntiauit
in domũ matris suæ oĩa quæ audierat.
29¶ Habebat aũt Rebecca fratrẽ noĩe La-
D bã, qui festinus egressus est ad hoĩem,
30vbi erat fons. ¶ Cumq; vidisset inaures
& armillas in manibus sororis suæ, &
audisset cuncta verba referentis: Hæc
locut⁹ est mihi homo: venit ad virũ q̃
stabat iuxta camelos, & prope fontem
31aquæ. ¶ Dixitq; ad eũ. Ingredere, bene-
dicte dñi: cur foris stas? præparaui do-
32mum, & locum camelis. ¶ Et ĩtroduxit
eũ in hospitium: ac destrauit camelos,
deditq; paleas & fœnum, & aquã ad la-
uandos pedes camelorum, & virorum
33qui venerãt cum eo. ¶ Et appositus est ĩ
conspectu eius panis. Qui ait: Nõ come
dam, donec loquar sermones meos. R̃n
34dit ei: Loquere. ¶ At ille: Seruus, inquit,
35Abrahã sum. ¶ Et dñs bñdixit dño meo
valde, mngnificatusque est: & dedit ei
oues & boues, argentum, & aurum, ser
36uos & ancillas, camelos & asinos. ¶ Et
peperit Sara vxor dñi mei filium dño
meo in senectute sua, deditq; illi oĩa q̃
37habuerat. ¶ Et adiurauit me dñs meus
dicens: Nõ accipies vxorẽ filio meo de
filiabus Chananæorum, in quorũ terra
38habito: ¶ Sed ad domũ pr̃is mei ꝑges,
& de cognatione mea accipies vxorem
39filio meo. ¶ Ego verò respõdi dño meo.
Quid si noluerit venire mecũ mulier?
40Dñs ait, in cuius conspectu ambulo,

* Melcha quẽ peperit Nachor 22.

E mittet angelum suum tecũ, & diriget
viam tuã: accipiesq; vxorẽ filio meo de
cognatione mea, & de domo pr̃is mei.
41¶ Innocens eris à maledictione mea, cũ
veneris ad ꝓximos meos, & nõ dederint
42tibi, ¶ Veni ergo hodie ad fontẽ aquæ,⁾
& dixi: dñe De⁹ dñi mei Abrahã, si dire
43xisti viã meã in qua nunc ambulo. ¶ Ec
ce sto iuxta fontem aquæ, & virgo quæ
egredietur ad hauriendã aquã audierit
à me: Da mihi pauxillum aquæ ad bi-
44bendũ de hydria tua: ¶ Et dixerit mihi:
Et tu bibe, & camelis tuis hauriã: ipsa
est mulier quã præparauit dñs filio dñi
45mei. ¶ Dumq; hæc tacitus mecũ volue-
rem, apparuit Rebecca veniens cum hy
dria, quã portabat ĩ scapula: descẽditq;
ad fontẽ, & hausit aquã. Et aio ad eam:
46Da mihi paululũ bibere. ¶ Quæ festinãs
deposuit hydriã de humero, & dixit mi
hi: Et tu bibe, & camelis tuis tribuã po-
47tũ, Bibi, & adaquauit camelos. ¶ Inter-
rogauiq; eã, & dixi: Cuius es filia? Quæ
r̃ndit: Filia Bathuelis sum filij Nachor,
quẽ peperit ei Melcha. Suspendi itaque
inaures ad ornandã faciẽ eius, & armil
48las posui in manibus eius.⁾ Pronusq;
adoraui dñm, benedicẽs dño Deo dñi
F mei Abrahã, qui ꝑduxit me recto itine-
re, vt sumerẽ filiam fratris dñi mei filio
49eius. ¶ Quam ob rem si facitis misericor
diam & veritatẽ cũm dño meo, indica-
te mihi, si aũt aliud placet: & hoc dici
te mihi, vt vadã ad dexterã, siue ad sini
50stram. ¶ R̃nderuntq; Laban & Bathuel:
A Dño egressus est sermo: non possum⁹
extra placitum eius quicq̃ aliud loqui
51tecum. En Rebecca coram te est, tolle
eam, & proficiscere, & sit vxor filij dñi
52tui, sicut locutus est dñs. ¶ Quod cũm
audisset puer Abrahã, ꝓcidẽs⁾: adora-
53uit in terram dñm. ¶ Prolatisque vasis
argenteis, & aureis, ac vestibus, dedit ea
Rebeccæ pro munere: fratribus quoq;
54ei⁹, & matri dona obtulit. ¶ Inito conui
uio vescẽtes pariter & bibẽtes manserũt
ibi: Surgẽs aũt manè locut⁹ est puer: Di
55mitte me, vt vadã ad dñm meũ. ¶ Respõ
deruntq;, * fratres⁾ ei⁹ et mater: Maneat
puella saltem decẽ dies apud nos, et po
56stea ꝓficiscet̃. ¶ Nolite, ait, me retinere,
q̃a Dñs direxit viã meã: dimittite me vt
57pergã ad Dñm meũ. ¶ Et dixerũt: Voce-
mus puellã, et q̃ramus ipsius volũtatẽ.
58¶ Cumq; vocata venisset, sciscitati sunt:

* frater

G Vis ire cū hoīe isto? Quę ait: Vadā. ¶Di-
59miserūt ergo eā, & nutricē illi⁹* seruūq; * Debora.
60Abrahā & comites eius, ¶Imprecantes
ꝓspera sorori suę atq; dicētes: Soror no
stra es, crescas in mille millia, & possi-
deat semē tuū portas inimicorū suorū.
61¶Igit Rebecca, & puellę illi⁹ ascensis ca
melis, secutę sunt virū: q festinus reuer
62tebat ad dn̄m suū. ¶Eo autē tp̄e deam-
bulabat Isaac p viā q̄ ducit ad Puteū,
‖cui⁹ nomen est viuētis & vidētis: habi- ‖Sup. 16. d. 14.
63tabat enim in terra Australi: ¶Et egres-
sus fuerat ad meditādū in agro inclina
ta iā die: Cūq; eleuasset oculos, vidit ca
64melos venientes ꝓcul. ¶Rebecca quoq;
65cōspecto Isaac, descēdit de camelo, ¶Et
ait ad puerū: Quis est ille hō q venit p
agrū ī occursum nobis? Dixitq; ei. Ipse
est dn̄s meus. At illa tollens cito palliū
66suum, operuit se. ¶Seruus autem cūcta
quę gesserat, narrauit dn̄o suo Isaac.
67¶Qui introduxit eā in tabernaculū Sa-
rę matris suę, & accepit eā vxorem: &
intantum dilexit eam, vt dolorē qui ex
morte matris eius acciderat, tēperaret.

CAP. XXV.

1 ABrahā verò aliā duxit vxorē noīe ‖1. Para. 1. c. 32.
A Ceturā: ¶q̄ peperit ei Zamrā, & Iec-
2 san, & Nadan, & Madian, & Iesboc, &
3 Sue. ¶Iecsan quoq; genuit Saba & Da-
dā. Filij Dadā fuerūt Assurim, & Latus-
4 sim, & Laōmim. ¶At verò ex Madiā or-
t⁹ est Epha, & Epher, & Henoch, & Abi-
5 da, & Eldaa, oēs hi filij Cetūrę. ¶Dedit-
que Abrahā cuncta q̄ possederat, Isaac:
6 ¶Filijs aūt cōcubinarū largit⁹ est mune-
ra, & separauit eos ab Isaac filio suo dū
adhuc ipse viueret, ad plagā orientalē.
7 ¶Fuerunt aūt dies vitę Abrahę, cētū se-
8 ptuagintaquinq; anni. ¶Et deficiēs mor-
tu⁹ est in senectute bona, ꝓuectęq; ęta
tis & plenus dierū: cōgregatusq; est ad
9 pplm̄ suum. ¶Et sepelierunt eū Isaac &
Ismaël filij sui in spelūca duplici, q̄ sita
est in agro Ephrō filij Seor Hethęi, ē re-
10gione Mambre, ¶Quam ‖emerat à filiis ‖Sup. 23. d. 19.
Heth. ibi sepult⁹ ē ipse & Sara vxor ei⁹.
11¶Et post obitū illius bn̄dixit Deus Isaac
B filio eius, q habitabat ‖iuxta Puteum ‖Sup. 16. d. 14.
12noīe Viuētis & Vidētis. ¶Hę sunt gn̄a-
tiones Ismaël filij Abrahę, quē peperit
13ei Agar Ægyptia, famula Sarę, ¶Et hęc
noīa filiorū ei⁹ ī vocabulis & gn̄ationi-
bus suis, ‖Primogenitus Ismaëlis Naba ‖1. Par. 1. b. 29.
ioth, deinde Cedar, & Adbeel, & Mab-
14sam, ¶Masma quoq; & Duma, & Mas-
15sa, ¶Hadad, & Thema, & Ietur, & Na-
16phis, & Cedma. ¶Isti sūt filij Ismaëlis:
& hęc noīa p castella & oppida eorum
17duodecim principes tribuū suarū. ¶Et
facti sunt anni vitę Ismaëlis centū tri-
gintaseptē, deficiēsq; mortu⁹ est, & ap-
18posit⁹ ad pplm̄ suū. ¶Habitauit autē ab
C Heuila vsq; Sur, q̄ respicit Ægyptū in-
troeūtibus Assyrios corā cūctis fratrib⁹
19suis obiit. ¶Hę quoque sunt gn̄ationes
Isaac filij Abrahā. Abrahā genuit Isaac:
20¶Qui cū quadraginta esset annorū, du-
xit vxorē Rebeccā filiā Bathuëlis Syri
21de Mesopotamia, sororē Labā. ¶Depre-
catusq; est Isaac dn̄m pro vxore sua, eò
ꝙ esset sterilis: q exaudiuit eū, & dedit
22cōceptū Rebeccę. ¶Sed collidebant in
vtero eius paruuli, q̄ ait, Si sic mihi fu-
turū erat, qd necesse fuit* cōcipere? Per- *me r.
23rexitq; vt cōsuleret Dn̄m. ¶Qui rn̄dens
ait: ‖Duę gētes sunt ī vtero tuo, & duo ‖Rom. 9. c. 10.
ppl̄i ex vētre tuo diuident, populusq;
populū superabit, & maior seruiet mi-
24nori. ¶Iā tp̄s pariendi aduenerat, & ecce
25gemini in vtero eius reperti sunt. ¶‖Qui ‖Ose. 12. a. 3.
D primus egressus est, rufus erat, & totus
in morē pellis hispid⁹: vocatūq; est no-
men eius Esau. ‖Protin⁹ alter egrediens ‖Matt. 1. a. 2.
plantā fratris tenebat manu: & idcirco
26appellauit eū Iacob. ¶Sexagenarius erat
27Isaac qn̄ nati sunt ei paruuli. ¶Quibus
adultis factus est Esau vir gnarus venā-
di, & homo agricola: Iacob aūt vir sim
28plex habitabat in tabernaculis. ¶Isaac
amabat Esau, eò ꝙ de venationibus il-
lius vesceretur: & Rebecca diligebat Ia
29cob. ¶Coxit aūt Iacob pulmentum: ad
quē cùm venisset Esau de agro lassus.
30¶Ait: Da mihi de coctione hac rufa,
qa oppidò lassus sum. Quā ob cām vo-
31catū est nomen eius ‖Edom, ¶Cui dixit ‖Heb. 1. c. 16. Abdię 1. a
32Iacob: Vēde mihi primogenita tua. ¶Il-
le rn̄dit: En morior, qd mihi ꝓderunt
33primogenita? ¶Ait Iacob: Iura ergo mi-
hi. Iurauit ei Esau, & vendidit primo-
34genita. ¶Et sic accepto pane & lētis edu
lio comedit, & bibit, & abiit, paruipen-
dens ꝙ primogenita vendidisset.

CAP. XXVI.

1 ORta aūt fame sup terrā post, eā ste-
A rilitatē q̄ acciderat in diebus Abra
hā, Abiit Isaac ad Abimélec regē Pale-
2 sthinorū ī Gerara. ¶Apparuitq; ei Dn̄s,
& ait: Ne descēdas ī Ægyptū, sed quiesce

Geno 12. b.7.& 15.d.15 a. 18. ||Sup. 12. a.3.18.c 22.d.1 id. 17 8. c. 19.

3 in terra quã dixero tibi.¶Et peregrinare
in ea, eroq; tecũ & benedicam tibi: tibi
enim & semini tuo dabo vniuersas re-
giões has,||cõplẽs iuramẽtũ qđ spopõdi
4 Abrahã pr̃i tuo. ¶Et multiplicabo semẽ
tuum sicut stellas cęli: daboq; posteris
tuis vniuersas regiones has || & BENE-
B DICENTVR IN SEMINE TVO oẽs
5 gẽtes terrę.' ¶Eo q obedierit Abraham
voci meę, & custodierit pcepta & man-
data mea, & ceremonias legesq; serua-
6 uerit. ¶Mãsit itaq; Isaac ĩ Geraris. ¶Qui
7 cũ interrogaret à viris loci illius super
vxore sua, rñdit Soror mea est: timue-
rat.n.confiteri q sibi esset sociata cõiu
gio: reputãs, ne fortè interficeret eũ pp
8 illius pulchritudinẽ. ¶Cũq; ptrãsissent
dies plurimi, & ibidẽ moraret, pspiciẽs
Abi-mélech rex Palesthinorum p fene
strã, vidit eũ iocantẽ cũ Rebecca vxore
9 sua. ¶Et accersito eo, ait: Perspicuũ est q
vxor tua sit: cur mẽtitus es eam sororẽ
tuã esse? Rñdit: Timui ne morerer pp
10 eã. ¶Dixitq; Abi-mélech: Quare impo-
C suisti nobis? potuit coire qspiã de pplo
cũ vxore tua, & induxeras sup nos grã-
11 de peccatũ. ¶Pręcepitq; oĩ pplo, dicens,
Qui tetigerit hoĩs huius vxorem, morte
12 moriet. ¶Seuit aũt Isaac in terra illa, &
inuenit in ipso anno centuplum: bñdi-
13 xitq; ei Dñs. ¶Et locupletat° est homo,
& ibat pficiens atq; succrescens: donec
14 magnus vehementer effectus est. ¶ Ha-
buitq; possessiones ouiũ & armẽtorũ,
& familię plurimũ. Ob hoc inuidẽtes
15 ei Palesthini, ¶Oẽs puteos quos foderãt
D serui pr̃is illius Abrahã, illo tpe obstru
16 xerũt, implentes humo. ¶Intantũ vt ip-
se Abi-mélech diceret ad Isaac: Recede
à nobis, qm potentior nobis factus es
17 valde. ¶Et ille discedens, vt veniret ad
18 torrentẽ Gerarę habitaretq; ibi: ¶ Rur-
sum fodit alios puteos quos foderãt ser
ui patris sui Abrahã, & quos, illo mor-
tuo, olim obstruxerãt Philistiim: appel
lauitq; eos eisdem noĩbus quibus antè
19 pater vocauerat. ¶Foderuntq; in Torrẽ
20 te & repererũt aquã viuam. ¶Sed & ibi
iurgium fuit pastorũ Gerarę aduersus
pastores Isaac, dicẽtium: Nr̃a est aqua:
quãobrem nomẽ putei ex eo qđ accide-
21 rat, vocauit Calumniã. ¶Foderũt aũt &
E alium: & p illo quoq; rixati sunt, ap-
22 pellauitq; eum, Inimicitias. ¶Profectus
inde fodit alium puteum, p quo nõ c

tederunt: itaq; vocauit nomen eius, La
titudo, dicens: Nunc dilatauit nos Dñs
23 & fecit crescere sup terrã. ¶Ascendit aũt
24 ex illo loco ĩ Bersabee, ¶vbi apparuit 'Isaac
ei dñs in ipsa nocte dicẽs, Ego sum De°
Abrahã patris tui. noli timere, quia ego
tecum sum, benedicã tibi, & multipli-
cabo semen tuum pp seruum meum
25 Abrahã. ¶Itaq; ędificauit ibi altare, &
F inuocato noĩe dñi, extendit tabernacu
lũ: pcepitq; seruis suis vt foderẽt puteũ.
26 ¶Ad quẽ locum cùm venissent de Gera
ris Abi-mélech, & Ochozath amicus il-
27 lius, & Phicol dux militum, ¶Locutus
est eis Isaac: Quid venistis ad me homi
nem quẽ odistis & expulistis à vobis?
28 ¶Qui rñderũt. Vidimus tecũ esse dñm:
& idcirco 'nos' diximus: Sit iuramen- 'nunc ro
29 tum inter nos, & ineamus fœdus: ¶vt
non facias nobis qcq̃ mali, sicut & nos
nihil tuorum attigim°, nec fecimus qđ
te lęderet, sed cum pace dimisimus au
30 ctum bñdictione dñi: ¶Fecit ergo eis cõ
31 uiuiũ, & post cibum & potum ¶Surgẽ-
G tes manè iurauerunt sibi mutuò: dimi
32 sitq; eos Isaac pacificè 'in locũ suũ'. ¶Ec 'domum suam 6.
ce aũt venerunt in ipso die serui Isaac
annũtiãtes ei de puteo quẽ foderãt, atq;
33 dicẽtes: Inuenimus aquã. ¶Vnde appel
lauit eũ, Abundantiã: & nomẽ vrbi im
positũ est Ber-sabee vsq; in p̃sentẽ diẽ.
34 ¶Esau verò quadragenarius 'duxit vxo 'vxorẽ 5.
res duas' Iudith filiã Beeri Hethęi, & Ba ||Infr 27. g.46.
35 semath filiã Elõ eiusdẽ loci. ¶||Quę am-
bę offenderant aĩum Isaac & Rebeccę.

CAP. XXVII.

1 SEnuit aũt Isaac, & caligauerũt oculi
A ei°, & videre non poterat: vocauitq;
Esau filium suum maiorẽ, & dixit ei:
2 Fili mi? Qui rñdit adsum. ¶Cui pr̃. ¶Vi-
des, inquit, q senuerim, & ignorem diẽ
3 mortis męę? ¶Sume arma tua, pharetrã,
& arcum, & egredere foras. ¶Cumq; ve-
4 natu aliquid apprenderis, ¶Fac mihi in
de pulmentum, sicut velle me nosti, &
affer vt comedã: & benedicat tibi aĩa
5 mea anteq̃ moriar. ¶ Quod cũ audisset
Rebecca, & ille abiisset in agrũ vt ius-
6 sionẽ patris impleret, ¶Dixit filio suo Ia
cob: Audiui patrẽ tuum loquentẽ cum
7 Esau fratre tuo, & dicẽtẽ ei: ¶Affer mi hi
B de venatione tua, & fac cibos vt come-
dam, & benedicã tibi corã Dño anteq̃
8 moriar. 'Nũc ergo fili mi, acquiesce cõ-
9 siliis meis: ¶Et pergẽs ad gregẽ, affer mi-

hi duos

hi duos hœdos optimos, vt faciā ex eis
escas patri tuo, quibus libenter vescit.
10 Quas cùm intuleris, & comederit, be- Isaac
11 nedicat tibi priusquā moriat. Cui ille
rñdit: Nosti q Esau frater meus homo
12 pilosus sit, & ego lenis? Si attrectauerit
me pater meus, & senserit, timeo ne pu
tet me sibi voluisse illudere, & inducat
sup me maledictionē p benedictone.
13 Ad quē mater: In me sit, ait, ista male-
dictio, fili mi: tm audi vocē meā, & per
14 gens, affer quę dixi. Abiit, & attulit, de
ditq; mri; Parauit illa cibos, sicut velle
15 nouerat prēm illi⁹. Et vestib⁹ Esau val
de bonis, quas apud se habebat domi,
16 īduit eū: Pelliculasq; hędorū circūde-
17 dit manibus, & colli nuda ptexit. De nunc
ditq; pulmentū, & panes quos coxerat,
18 tradidit. Quib⁹ illatis dixit: Pr mi? At
19 ille rñdit; Audio. Quis es tu, fili mi? Di
C xitq; Iacob. Ego sum primogenitus tu⁹
Esau: feci sicut pręcepisti mihi: surge, se
de, & comede de venatione mea, vt be
20 nedicat mihi aīa tua. Rursumq; Isaac
ad filiū suū. Qūo, inquit, tā citò inueni *domum suam
re potuisti, fili mi? Qui rñdit: Voluntas
Dei fuit vt citò occurreret mihi qđ vole
21 bā. Dixitq; Isaac. Accede ad me, vt tan
gā te, fili mi, & probem vtrū tu sis filius
22 me⁹ Esau, an nō. Accessit ille ad patrē:
& palpato eo, dixit Isaac: Vox quidē, vxorē
vox Iacob est, sed manus, manus sunt
23 Esau. Et nō cognouit eū, qa pilosæ ma Infr 27. g.46.
nus similitudinē maioris expresserant.
24 Benedicens ergo illi, Ait: Tu es filius
25 me⁹ Esau? Rñdit: Ego sum. At ille: Af-
D fer mihi, inqt, cibos de venatione tua.
fili mi, vt benedicat tibi aīa mea. Quos
cum oblatos comedisset, obtulit ei etiā
26 vinū, quo hausto, Dixit ad eū: Accede
27 ad me, & da mihi osculū, fili mi. Acces
sit, & osculatus est eū. Statimq; vt sen-
sit vestimentorū illius fragrantiā, bene-
dicēs illi, ait: Ecce odor filij mei sicut -10.
28 odor agri pleni, cui bñdixit Dñs: Det -5.
tibi Deus de rore cęli, & de pinguedine
29 terrę, abundantiā frumenti & vini*. Et * & olei.
seruiant tibi ppli, & adorent te tribus:
esto dñs fratrū tuorū, & incuruent an-
E te te filij matris tuæ. qui maledixerit ti
bi, sit ille maledictus: & qui benedixe-
30 rit tibi, benedictionib⁹ repleatur. Vix
Isaac sermonē impleuerat. Et egresso Ia
31 cob foras venit Esau, coctosq; de vena
tione cibos intulit patri dicēs: Surge pr

mi, & comede de venatione filij tui, vt
32 bñdicat mihi aīa tua. Dixitq; illi Isa- -7.
ac. Quis enim es tu? Qui rñdit: Ego sum
33 filius tu⁹ primogenitus Esau. Expauit
Isaac stupore vehementi: &, vltra quā
credi potest, admirans, ait: Quis igit ille
est q dudū captā venationē attulit mi-
hi, & comedi ex oībus prius q̄ tu veni-
34 res? benedixiq; ei, & erit bñdict⁹. Au-
ditis Esau sermonib⁹ patris, irrugiit cla-
more magno: & consternatus ait: Bene
35 dic etiā & mihi pr mi. Qui ait: Venit
germanus tuus fraudulenter & accepit
36 benedictionem tuā. At ille subiunxit:
F Iustè vocatū est nomen eius Iacob, sup
plantauit enim me en altera vice: ‖ pri- ‖ Sup. 25. d.35.
mogenita mea antè tulit, & nunc scdō
surripuit benedictionē meā. Rursumq;
ad prēm: Nūqd nō reseruasti, ait, & mi
37 hi benedictionem? Rñdit Isaac: dñm
tuū illū cōstitui, & oēs fratres eius serui
tuti illius subiugaui: frumento & vino
*stabiliui eum, & tibi post hęc, fili mi, * & oleo.
38 vltrà quid faciā? Cui Esau: Nū vnam,
inquit, tm benedictionem habes pater?
mihi quoq; obsecro vt bñdicas. Cumq;
39 eiulatu magno fleret, Motus Isaac di-
xit ad eum: ‖ In pinguedine terræ & in ‖ Heb. 11. d.17.
40 rore cęli dēsuper erit benedictio tua.
Viues in gladio, & fratri tuo seruies:
tēpusq; veniet cū excutias & soluas iu-
41 gū eius de ceruicibus tuis. Oderat ergo
G semp Esau Iacob pro benedictione qua
benedixerat ei pr: dixitq; in corde suo:
‖ Venient dies luctus pris mei, & occidā ‖ Abd. 1. a. *vt 7.
42 Iacob fratrē meū. Nuntiata sunt hęc* *verba
Rebeccę: q mittens, & vocās Iacob filiū
suū, dixit ad eū: Ecce Esau frater tu⁹ mi-
43 nat vt occidat te. Nūc ergo fili mi, au-
di vocē meā, & consurgēs fuge ad Labā
44 fratrē meū in Haran: Habitabisq; cū
eo dies paucos, donec requiescat furor
45 fratris tui. Et cesset indignatio eius,
obliuiscaturq; eorum q̄ fecisti in eum.
postea mittā, & adducā te inde huc. cur
46 vtroq, orbabor filio ī vno die? Dixitq; Sup. 26. g.35.
Rebecca ad Isaac: Tędet me vitæ meæ
pp filias Heth: si acceperit Iacob vxo-
rem de stirpe huius terræ, nolo viuere:

CAP. XXVIII.

1 VOcauit itaq; Isaac Iacob, & bñdi-
A xit eū, pcepitq; ei dicēs: Noli acci-
2 pere coniugē de genere Chanáan: sed
vade, & pficiscere in Mesopotamiā Sy-
riæ, ad domū Bathuel pris mris tuæ, &

accipe tibi inde vxoré de filiabus Labá
3 auunculi tui. ¶Deus aút oṗs bñdicat ti
bi,& crescere te faciat atq; multiplicet
4 vt sis in turbas populorum. ¶Et det tibi
benedictiones Abrahæ, & semini tuo
post te: vt possideas terrá peregrinatióis
5 tuę quá pollicitus est auo tuo. ¶‖Cúq;
dimisisset eú Isaac, ꝓfectus peruenit in
Mesopotamiá Syriæ ad Laban filiú Ba-
6 thuel Syri, frém Rebeccę mřis suæ. ¶Vi
B dens aút Esau ꝙ bñdixisset př suus Ia-
cob,& misisset eú in Mesopotamiá Sy-
rię,vt inde vxoré duceret:& ꝙ post bñ-
dictioné ꝑcepisset ei, dicés: Nó accipies
7 vxorem de filiabus Chanáá: ¶quodq;
obediés Iacob parétibus suis isset in Sy
8 riá: ¶probans quoq; ꝙ nó libéter aspice
9 ret filias Chanáan pater su⁹. ¶Iuit ad If
mahelé, & duxit vxorem absq; iis quas
prius habebat, Maheleth filiá Ismahel
10 filij Abrahá, sororem Nabaioth. ¶Igitur
egressus Iacob de Bersabee, ꝑgebat Ha-
11 ran. ¶Cúq; venisset ad quendá locú, &
vellet in eo requiescere post solis occu-
C bitú, tulit de lapidib⁹ q iacebát,& sup-
ponés capiti suo, dormiuit í eodé loco.
12 ¶Viditq; in somnis scala stanté sup ter
rá, & cacumé illius tangés cęlú. angelos
quoq; Dei ascédétes & descédétes ꝑ eá:
13 ¶Et Dñm innixú scalę dicété sibi, ‖Ego
sum Dñs Deus Abrahá přis tui,& Deus
Isaac. Terrá in qua dormis, tibi dabo &
14 semini tuo. ¶Eritq; semé tuú quasi pul
uis terrę: ‖dilataberis ad Oriété & Occi-
détem & Septentrioné, & Meridiem:&
‖BENEDICENTVR IN TE & in se
15 mine tuo cúctæ tribus terræ. ¶Et ero cu
stos tuus quocunq; perrexeris, & educá
te in terram hác: nec dimittá nisi com-
16 pleuero vniuersa q̃ dixi. ¶Cumq; euigi-
lasset Iacob de somno, ait: Veré Dñs est
17 in loco isto,& ego nesciebá. ¶Pauésq;,
D Quàm terribilis est, inquit, locus iste?
nó est hic aliud nisi domus Dei,& por-
18 ta cęli. ¶Surgens ergo Iacob mané, tulit
lapidé, quem supposuerat capiti suo,&
erexit in titulú, fundens oleú desuper.
19 ¶Appellauitq; nomé vrbis Beth-el, quæ
20 prius Luza vocabat̃. ¶Vouit ét votú, di-
cens: Si fuerit Dñs mecú, & custodierit
me in via ꝑ quá ego ambulo,& dederit
mihi pané ad vescédú, & vestimétú ad
21 induendú: ¶reuersusq; fuero ꝓspere
ad domú patris mei: erit mihi Dñs in
22 Deú. ¶Et lapis iste qué erexi in titulum,
23 vocabitur Domus ¶Dei cunctorumq;
quæ dederis mihi, decimas, offerá tibi.

CAP. XXIX.

1 PRofectus ergo Iacob venit in terrá
A Oriétalé. ¶Et vidit puteú í agro tres
2 quoq; greges ouiú accubátes iuxta eú:
ná ex illo adaquabant̃ pecora, & os ei⁹
3 grádi lapide claudebat̃. ¶Morisq; erat
vt cúctis ouib⁹ cógregatis deuoluerent
lapidé, & refectis gregib⁹ rursum sup os
4 putei ponerét. ¶Dixitq; ad pastores: Fra
tres, vnde estis? Qui rñderút. De Haran.
5 ¶Quos interrogans: Nunq̃d, ait, nostis
Laban filiú Nachor? Dixerút: Nouim⁹.
6 ¶Sanúsue est inqt? Valet, inquiút:& ec
ce Rachel filia eius venit cú grege suo.
7 ¶Dixitq; Iacob: Adhuc multú diei sup
est, nec est tépus vt reducant̃ ad caulas
greges: date anté potú ouibus, & sic eas
8 ad pastum reducite. ¶Qui rñderút: Nó
possum⁹, donec oia pecora congregent̃,
& amoueamus lapidé de ore putei, vt
9 adaquemus greges. ¶Adhuc loquebant̃
B & ecce Rachel veniebat cú ouibus přis
10 sui: ná gregé ipsa pascebat. ¶Quá cùm
vidisset Iacob, & sciret consobriná suá,
ouesq; Laban auúculi sui: amouit lapi
11 dé quo pute⁹ claudebat̃. ¶Et adaquato
grege osculat⁹ est eá:& eleuata voce fle
12 uit, ¶Et indicauit ei ꝙ frater esset patris
sui, & filius Rebeccæ: at illa festinás nú
13 tiauit pří suo. ¶Qui cùm audisset venis
se Iacob filiú sororis suę, occurrit obuiá
ei: cóplexusq; eú,& in oscula rués, du-
xit in domú suá. Auditis aút causis iti-
14 neris, ¶Rñdit: Os meú es, & caro mea.
Et postq̃ impleti sunt dies mésis vnius,
15 ¶Dixit ei: Num quia frater meus es, gra
tis seruies mihi? dic quid mercedis ac-
16 cipias. ¶Habebat veró duas filias, no-
mé maioris Lia: minor veró appellaba-
17 tur Rachel. ¶Sed Lia lippis erat oculis:
Rachel decora facie, & venusto aspe-
18 ctu. ¶Quam diligés Iacob, ait: Seruiam
C tibi ꝓ Rachel filia tua minore septem
19 annis. ¶Rñdit Laban: Melius est vt tibi
eá dem q̃ alteri viro: mane apud me.
20 ¶Seruiuit ergo Iacob pro Rachel septé
annis:& videbantur illi pauci dies præ
21 amoris magnitudine. ¶Dixitq; ad La-
ban: Da mihi vxorem meá: qa tempus
22 impletú est, vt ingrediar ad illá. ¶Qui
vocatis multis amicorú turbis ad cóui-
23 uium, fecit nuptias. ¶Et vespeté Liam
24 filiam suam introduxit ad eú. ¶das an

cillam filię Zelphā noīe. Ad quam cū
25 ex more, Iacob fuisset ingressus, facto
mane vidit Liam: & dixit ad socerum
–6 suū, Quid est *quod facere voluisti?
*hoc 5. nonne pro Rachel seruiui tibi? quare
*Liam 8. 26 *imposuisti mihi? Rńdit Laban: Non
est in loco nro consuetudinis, vt mino-
27 res antè tradamus ad nuptias. Imple
hebdomadā dierum huius copulæ: &
D hāc quoq; dabo tibi ꝓ ope quo seruitu
28 rus es mihi septē annis aliis. Acquie-
uit placito: & hebdomada trāsacta, Ra-
29 chel duxit vxorē: cui pater seruā Balā
30 tradiderat. Tandemq; potitus optatis
nuptiis, amorē sequētis priori prętulit:
31 seruiēs apud eum septē annis aliis. Vi
dēs aūt Dñs q̄ despiceret Liam, aperuit
vuluā eius, sorore sterili permanente.
32 Quæ conceptū genuit filiū, vocauitq;
nomē eius Ruben, dicēs: Vidit Dñs hu-
militatē meā, nūc amabit me vir me⁹.
33 Rursumq; concepit & peperit filiū, &
E ait: Qm̄ audiuit me Dñs haberi contē-
ptui, dedit etiā istū mihi: vocauitq; no
34 mē eius Simeō. Cōcepitq; tertiò, & ge-
nuit aliū filiū, dixitq;: Nūc quoq; copu
labit̄ mihi marit⁹ me⁹, eò q̄ peperim
ei tres filios: & idcirco appellauit nomē
35 eius Leui. Quartò cōcepit, & peperit fi-
Matt. 1. a. 2. liū, & ait: Modò confitebor Dño, & ob
hoc vocauit eū Iudā, cessauitq; parere.

CAP. XXX.

1 CErnens autem Rachel q̄ infœcun-
A da esset, inuidit sorori suæ, & ait
marito suo: Da mihi liberos, alioquin
2 moriar. Cui iratus rńdit Iacob. Nū pro
Deo ego sum, q̄ priuauit te fructu ven-
3 tris tui? At illa, Habeo, inqt famulam
Balā: ingredere ad illā, vt pariat sup ge-
4 nua mea, & habeam ex illa filios. De-
5 ditq; illi Balā in cōiugiū: q̄ ingresso ad
6 se viro, concepit & peperit filiū. Di-
xitq; Rachel: Iudicauit mihi Dñs, &
exaudiuit vocē meā, dans mihi filiū, &
7 idcirco appellauit nomē ei⁹ Dan. Rur-
sumq; Bala concipiens, peperit alterū,
8 ꝓ quo ait Rachel: Cōparauit me dñs
B cū sorore mea & inualui: vocauitq; eū
9 Nephtali. Sentiens Lia q̄ parere desijs-
set, Zelphā ancillā suā marito tradidit.
10 Qua post cōceptū edente filiū, dixit:
11 Fœliciter, & idcirco vocauit nomē eius
12 Gad. Peperit quoq; Zelpha alterum.
13 Dixitq; Lia: Hoc ꝓ beatitudine mea:
*omnes Beatā quippe me dicēt *mulieres. ꝓpte-
14 reà appellauit eū Aser. Egressus autem
Ruben tēpore messis triticeę in agrum,
reperit mandragoras: quas matri Liæ
detulit. Dixitq; Rachel, Da mihi partē
15 de mādragoris filij tui. Illa rńdit: Pa-
rúmne tibi videtur, q̄ pręripueris mari
C tū mihi, nisi etiā mandragoras filij mei
tuleris? Ait Rachel: Dormiat tecū hac
16 nocte ꝓ mandragoris filij tui. Redeū-
tiq; ad vesperā Iacob de agro egressa est
in occursum eius Lia, & ait: Ad me, in-
quit, intrabis: qa mercede cōduxi te ꝓ
mandragoris filij mei. Dormiuitq; cū
17 ea, nocte illa. Et exaudiuit Deus pces
eius: cōcepitq; & peperit filiū quintū,
18 & ait: Dedit De⁹ mercedē mihi, qa de-
di ancillā meā viro meo, appellauitq;
19 nomē eius Issachar. Rursum Lia cōci-
20 piens, peperit sextum filiū, & ait Dota
uit me Deus dote bona: ét hac vice me-
cum erit maritus meus, eò q̄ genuerim
ei sex filios, & ideirco appellauit nomē
21 eius Zabulon. Post quē peperit filiam,
22 noīe Dinā. Recordatus quoq; Dñs Ra-
D chelis exaudiuit eam, & aperuit vuluā
23 eius. Quæ cōcepit & peperit filium di-
cens: Abstulit Deus opprobrium meū.
24 Et vocauit nomen eius Ioseph, dicēs.
25 Addat mihi Dñs filiū alterum. Nato
aūt Ioseph, dixit Iacob socero suo: Di-
mitte me vt reuertar in patriā meā, &
26 ad terrā meā. Da mihi vxores, & libe- –10
ros meos, ꝓ quib⁹ seruiui tibi, vt abeā:
tu verò nosti seruitutē qua seruiui ti- –3.
27 bi. Ait illi Laban: Inueniā gratiam in
conspectu tuo: experimento didici qa
28 benedixerit mihi Deus ꝓpter te: con-
stitue mercedem tuam quā dem tibi:
29 At ille rńdit: Tu nosti qūo seruierim
E tibi, & quāta in manib⁹ meis fuerit pos
30 sessio tua. Modicum habuisti antequā
venirem ad te, & nunc diues effectus –7.
es: bńdixitq; tibi De⁹ ad introitū meū:
iustū est igit̄ vt aliqñ prouideā *domui *etiam 3
31 meæ. Dixitq; Laban: Quid tibi dabo?
At ille ait: Nihil volo: sed si feceris qđ
postulo, iterū pascā, & custodiā pecora
32 tua. Gyra oēs greges tuos, & separa cun
ctas oues varias, & sparso vellere: & qđ
cūq; fuluū & maculosum, variūq; fue
rit tam in ouibus q̄ in capris, erit mer-
33 ces mea. Rńdebitq; mihi cras iustitia
mea, qñ placiti tēpus aduenerit corā te:
& oīa quę non fuerint varia, & macu-
losa, & fulua, tā in ouibus q̄ in capris,

F furti me argues. Dixitq; Laban: Gra-
34 tum habeo qđ petis. Et separauit in
35 die illa capras, & oues, & hyrcos, & arie
tes varios. atq; maculosos: cunctū autē
gregē vnicolorē, id est albi & nigri vel-
leris, tradidit in manu filiorū suorum.
36 Et posuit spatiū itineris triū dierū inter
se & generū, qui pascebat reliquos gre-
37 ges eius. Tollens ergo Iacob virgas po-
puleas virides, & amygdalinas, & ex
platanis, ex parte decorticauit eas: de-
tractis corticib⁹, in his q̃ spoliata fue-
rāt, candor apparuit: illa verò q̃ integra
fuerāt, viridia ꝑmanserunt: atq; in hūc
38 modum color effectus est varius. Po-
suitq; eas in canalib⁹, vbi effundebatur
aqua, vt cùm venissent greges ad biben
dū, ante oculos haberēt virgas, & ĩ aspe
39 ctu earū cōciperent. Factūq; est vt in
G ipso calore coit⁹ oues intuerentur virgas,
& parerēt maculosa, & varia, & diuerso
40 colore respersa. Diuisitq; gregē Iacob,
& posuit virgas in canalib⁹ ante oculos
arietū: erāt aūt alba & nigra quęq; La-
ban: cætera verò, Iacob separatis inter
41 se gregib⁹. Igitur qñ primo tpe ascēdebā
tur oues, ponebat Iacob virgas ĩ canali
bus aquarū ante oculos arietū & ouiū,
42 vt in earū contēplatione cōciperēt. qñ
verò serotina admissura erat, & concep-
tus extremus, nō ponebat eas. Factaq;
sunt ea q̃ erāt serotina, Laban, & q̃ pri-
43 mi tēporis, Iacob. Ditatusq; est homo
vltra modū, & habuit greges multos,
ancillas & seruos, camelos & asinos.

CAP. XXXI.

1 POstquā autē audiuit verba filiorum
A Laban dicentiū, Tulit Iacob oīa q̃
fuerunt pris nri, & de illi⁹ facultate di
2 tatus, factus est inclytus: Animaduer-
tit quoq; faciem Laban, quòd nō esset
3 erga se sicut heri & nudiustertius, Ma
ximè dicēte sibi Dño: Reuertere in ter
rā patrū tuorum, & ad generatione tuā,
4 eroq; tecū. Misit, & vocauit Rachel &
5 Liam in agrū, vbi pascebat greges, Di-
xitq; eis. Video faciē patris vestri, q nō
sit erga me sicut heri & nudiustertius.
6 De⁹ aūt pris mei fuit mecū. Et ipsæ no
stis q totis viribus meis seruierim patri
7 vestro. Sed & pater vester circumuēnit
me & mutauit mercedē meā decē vici-
bus: & tñ non dimisit eum Deus vt no
8 ceret mihi. Si qñ dixit: Variç erūt mer
cedes tuæ: pariebāt oēs oues varios fœ-
tus. qñ verò econtrario ait: Alba quæq;
accipies ꝑ mercede, oēs greges alba pe-
9 pererunt. Tulitq; Deus substantiā pa-
10 tris vestri, & dedit mihi. Postquā enim
B cōceptus ouiū tēpus aduenerat leuaui
oculos meos, & vidi in somnis ascēden
tes mares sup fęminas varios & macu-
11 losos, & diuersorū colorū. Dixitq; an-
gelus Dei ad me in somnis, Iacob? Et
12 ego respondi, Adsum. Qui ait: Leua
oculos tuos, & vide vniuersos masculos
ascendētes sup fęminas, varios, macu-
losos, atq; respersos. Vidi enim oīa quæ
13 fecit tibi Labā. Ego sum Deus Beth-el,
vbi vnxisti lapidē, & votū vouisti mi-
hi. Nūc ergo surge, & ęgredere de terra
hac reuertens in terrā natiuitatis tuæ.
14 Rñderūtq; Rachel & Lia: Nūquid ha-
bemus residui quicquā in facultatib⁹,
15 & hæreditate domus patris nostri? Nō
ne quasi alienas reputauit nos, & vēdi-
16 dit, comeditq; pretiū nostrū? Sed Deus
tulit opes patris nri, & eas tradidit no
bis, ac filiis nostris: vnde oīa q̃ pręcepit
17 tibi Deus, fac. Surrexit itaq; Iacob: &
C impositis liberis, ac cōiugibus suis sup
18 camelos, abiit. Tulitq; omnē substā-
tiā suā, & greges, & quicqd in Mesopo-
tamia acquisierat, pergēs ad Isaac patrē
19 suū in Terram-Chanaan. Eo tpe ierat
Labā ad tondendas oues, & Rachel fu-
20 rata est idôla patris sui. Noluitq; Ia-
21 cob cōfiteri socero suo q fugeret, Cum
que abisset tā ipse q̃ omnia quæ iuris
sui erant, & āmne trāsmisso pgeret con
22 tra Montem-Galaad. Nunciatū est La
23 bā die tertio q fugeret Iacob. Qui as-
sumptis fratrib⁹ suis, persecutus est eū
diebus septem: & comprehendit eū in
24 Monte-Galaad. Viditq; in somnis di-
D centē sibi Dñm: Caue ne quicquā aspe-
25 rè loquaris contra Iacob. Iamq; Iacob
extēderat in Monte tabernaculū: Cum
que ille consecutus fuisset eum cū fra-
tribus suis, in eodē Monte-Galaad fixit
26 tentoriū. Et dixit ad Iacob. Quare ita
egisti, vt clā me abigeres filias meas qua
27 si captiuas gladio? Cur ignorāte me fu
gere voluisti: nec indicare mihi: vt pro-
sequerer te cū gaudio, & cāticis, & tym
28 panis, & citharis? Nō es passus vt oscu-
larer filios meos & filias: stultè opera-
29 tus es: & nūc quidē, Valet manus mea
reddere tibi malū: sed Deus pris vestri he
ri dixit mihi: Caue ne loquaris contra

30 Iacob quicquã durius.¶Esto,ad tuos ire
cupiebas, & desiderio erat tibi domus
31 patris tui:cur furatus es Deos meos? ¶Rñ
dit Iacob:Quòd inscio te ꝓfectus sum,
timui ne violenter auferres filias tuas.
32 ¶Qđ aũt furti me arguis: apud quencũ
E que inueneris deos tuos,necet̃ corã fra-
tribus nostris,scrutare, quicquid tuorum
apud me inueneris*aufer.hęc dicẽs igno (*& 6.)
33 rabat ꝙ Rachel furata esset idôla. ¶In-
gressus itaq; Labã tabernaculũ Iacob,
& Liæ,& vtriusq; famulę, non inuenit.
Cumq; intrasset tentorium Rachelis.
34 ¶Illa festinans abscondit idôla subter (Gen. op. 28 d. 18.)
stramenta cameli,& sedit désup : scru-
tantiq; oẽ tentoriũ, & nihil inueniẽti.
35 ¶Ait; Ne irascatur Dñs meus, ꝙ coram
te assurgere nequeo:qa iuxta consuetu-
dinem fœminarũ nũc accidit mihi: sic
36 delusa solicitudo qrentis est.¶Tumẽsq;
Iacob,cum iurgio ait : Qua ob culpam
meã, & ob quod peccatũ meũ sic exar-
37 sisti post me, ¶Et scrutatus es oẽm supel
lectilem meã? Quid inuenisti de cũcta
substantia domus tuę? pone hic coram
fratribus meis, & fratribus tuis,& iudi
38 cent inter me & te. ¶Idcirco viginti an-
nis fui tecum, oues tuę & capręsteriles
non fuerunt,arietes gregis tui nõ comẽ
39 di:¶Nec captũ à bestia ostendi tibi,ego
F dãnum oẽ reddebã : quicqd furtum pe-
40 ribat à me exigebas:¶Die noctuq; æstu
vrebar,& gelu , fugiebatq; somnus ab
41 oculis meis.¶Sicq; per viginti annos in
domo tua seruiui tibi , quatuordecim
pro filiabus,& sex pro gregib⁹ tuis:Im-
mutasti quoq; mercedẽ meã decem vi-
42 cibus.¶Nisi Deus patris mei Abrahã &
timor Isaac affuisset mihi,forsitan mo-
do nudũ me dimisisses:afflictionẽ meã
& laborem manuum mearum respexit
43 Deus,& arguit te heri . ¶Rñdit ei Labã:
Filiæ meæ & filij, & greges tui , & oĩa q̃
cernis,mea sunt: *quid possum facere fi (*Sed 7.)
44 lijs & nepotibus meis: ¶Veni ergo & in
eamus fœdus : vt sit in testimoniũ inter
45 me & te.¶Tulit itaq; Iacob lapidem &
46 erexit illũ in titulum.¶Dixitq; fratrib⁹
suis : Afferte lapides.Qui congregantes
fecerunt tumulum,comederuntq; sup
47 eũ.¶Quem vocauit Laban,Tumulum-
testis, & Iacob , Aceruum testimonij,
48 vterq; iuxta proprietatẽ linguę suę.¶Di
G xitq; Labã : Tumulus iste erit testis in-
ter me & te hodie , & idcirco appellatũ
est nomẽ eius Galaad, idest, Tumulus-
49 testis . * ¶Intueat̃ & iudicet Dominus (*Et adiecit Labã.)
50 inter nos qñ recesserimus à nobis, ¶Si
afflixeris filias meas, & si introduxeris
alias vxores sup eas: null⁹ sermonis no
stri testis est absq; Deo , qui præsens re-
51 spicit.¶Dixitq; rursus ad Iacob · En tu-
mulus hic, & lapis quẽ erexi inter me
52 & te,¶Testis erit: tumulus , inquã , iste
& lapis sint in testimonium , si aut ego
transiero illũ pergens ad te,aut tu præ-
53 terieris malũ mihi cogitãs.¶Deus Abra
ham, & De⁹ Nachor iudicet inter nos,
Deus patris eorũ . Iurauit ergo Iacob p
54 timorẽ patris sui Isaac : ¶Immolatisq;
victimis in monte, vocauit fratres suos
vt ederent panẽ. Qui cum comedissent
55 manserũt ibi.¶Laban verò de nocte cõ-
surgẽs,osculat⁹ est filios & filias suas,&
bñdixit illis : reuersusq; est i locũ suũ.

CAP. XXXII.

1 IAcob* autẽ abiit in itinere quod cœ- (Infrà 48. c. 16.)
A perat: fueruntq; ei obuiã Angeli Dei. (* quoq; ?)
2 ¶Quos cũ vidisset, ait: Castra Dei sunt
hęc. & appellauit nomẽ loci illius Ma
3 hanaim, idest, Castra. ¶Misit aũt & nũ-
tios ante se ad Esau fratrẽ suũ in terrã
4 Seir, in regionẽ Edom : ¶Pręcepitq; eis
dicens : Sic loquimini dño meo Esau:
Hęc dicit frater tuus Iacob: Apud Labã
peregrinat⁹ sum, & fui vsq; in pręsentẽ
5 diem :¶Habeo boues & asinos & oues,
& seruos, & ancillas : mittoq; nunc le-
B gationem ad dñm meum. vt inueniam
6 gratiam in conspectu tuo.¶Reuersique
sunt nuntij ad Iacob dicẽtes: Venimus
ad Esau fratrem tuum,& ecce properat
in occursum tuum cũ quadringentis vi
7 ris.¶Timuit Iacob valdè : & perterritus
diuisit ppl'm qui secũ erat,greges quoq;
& oues & boues & camelos in duas tur
8 mas,¶Dicẽs:Si venerit Esau ad vnã tur-
mam, & pcusserit eã , alia turma q̃ reli-
9 qua est,saluabit̃.¶Dixitq; Iacob.De⁹ pa
tris mei Abraham , & Deus patris mei
Isaac:Dñe q̃ dixisti mihi : Reuertere in
C terrã tuã , & in locũ natiuitatis tuæ , &
10 bñfaciã tibi.¶Minor sum cũctis misera
tionibus tuis,& veritate tua quã exple
uisti seruo tuo . In baculo meo trãsiui
Iordanẽ istũ : & nũc cũ duabus turmis
11 egredior . ¶Erue me de manu frĩs mei
Esau,quia valde eũ timeo: ne forte ve-
12 niẽs percutiat matrẽ cũ filijs, ¶Tu locu
tus es ꝙ bñfaceres mihi, & dilatares se-

mé meū ſicut arenã maris, q̃ prę multi-
13 tudine numerari nõ poteſt. ¶Cúq; dor-
D miſſet ibi nocte illa, ſeparauit de his q̃
14 habebat, munera Eſau fratri ſuo, ¶Ca-
pras ducẽtas, hircos viginti, oues ducẽ-
15 tas, & arietes viginti. ¶Camelos fœtas cū
pullis ſuis triginta, vaccas quadragin-
ta, & tauros viginti, aſinas viginti, &
16 pullos earū decem. ¶Et miſit per man⁹
ſeruorum ſuorū ſingulos ſeorſum gre-
ges, dixitq; pueris ſuis: Antecedite me,
17 & ſit ſpatium inter gregẽ & gregem, ¶Et
præcepit priori, dicens, Si obuiũ habue
ris fratrem meum Eſau, & interrogaue-
E rit te, Cuius es? aut, Quò vadis: aut, Cu-
18 ius ſunt iſta quæ ſequeris: ¶rñdebis. Ser
ui tui Iacob, munera miſit dño ſuo E-
19 ſau: ipſe quoq; poſt nos venit. ¶Simili-
ter dedit mandata ſecundo, & tertio, &
cunctis qui ſequebant᷑ greges, dicens,
Iiſdem verbis loquimini ad Eſau, cùm
20 inueneritis eū. ¶Et addetis: Ipſe quoq;
ſeruus tuus Iacob, iter nr̃m inſequitur.
dixit enim: Placabo illum muneribus
quæ p̃cedunt, & poſtea videbo illū, for
21 ſitan propitiabitur mihi. ¶Præceſſerunt
itaq; munera ante eū, ipſe verò manſit
22 nocte illa in caſtris. ¶Cumq; ˟maturè˟
ſurrexiſſet, tulit duas vxores ſuas, & to
F tidem famulas cū vndecim filiis, & trã
23 ſiuit Vadū-Iaboc. ¶Traductiſq; oĩbus
24 quæ ad ſe pertinebant, ¶mãſit ſolus: &
ecce vir luctabatur cum eo vſq; manè.
25 ¶Qui cùm videret, q̈ eum ſuperare non
poſſet, tetigit neruū femoris eius, & ſta-
26 tim emarcuit. ¶Dixitq; ad eū: Dimitte
me, iam enim aſcendit aurora. Rñdit:
Non dimittã te, niſi benedixeris mihi.
27 ¶Ait ergo: Quod nomẽ eſt tibi? Rñdit,
28 Iacob. ¶At ille, Nequaquam, inquit, Ia-
cob appellabit᷑ nomẽ tuum, ſed Iſraël:
qm̃ ſi contra Deum fortis fuiſti, quan-
29 tò magis contra hoĩes pręualebis? ¶In-
G terrogauit eum Iacob: Dic mihi quo ap
pellaris noĩe? Rñdit: Cur quæris nomẽ
meum*? Et benedixit ei in eodẽ loco.
30 ¶Vocauitq; Iacob nomẽ loci illius Pha
nûel, dicens: Vidi Dñm facie ad faciẽ,
31 & ſalua facta eſt aĩa mea. ¶Ortuſq; eſt
ei ſtatim ſol, poſtq̃ tranſgreſſus eſt Pha-
32 nûel: ipſe verò claudicabat pede. ¶Quã
ob cauſam non comedunt neruū filij
Iſraël, q emarcuit in femore Iacob vſq;
in præſentem diem, eò q̈ tetigerit ner-
uum femoris eius, & obſtupuerit.

CAP. XXXIII.

1 Eleuãs aūt Iacob oculos ſuos, vidit
A venientem Eſau, & cū eo quadrin-
gentos viros: diuiſitq; filios Liæ & Ra-
2 chel, ambarūmq; famularū: ¶& poſuit
vtramq; ancillam, & liberos earum in
principio: Liam verò & filios eius in ſe
cundo loco: Rachel aūt & Ioſeph nouiſ
3 ſimos. ¶Et ipſe progrediens adorauit ꝓ
nus in terram ſepties, donec appropin-
4 quaret frater eius. ¶Currẽs itaq; Eſau ob
uiam fratri ſuo, amplexatus eſt eum,
ſtringenſq; collū eius, & oſculans fle-
5 uit. ¶Leuatiſq; oculis vidit mulieres &
paruulos earum, & ait, Quid ſibi volūt
iſti? & ſi ad te ptinent? Rñdit: Paruuli
B ſunt quos donauit mihi De⁹ ſeruo tuo.
6 ¶Et appropinquantes ancillę & filij ea-
7 rum ĩcuruati ſunt. ¶Acceſſit quoq; Lia
cū pueris ſuis: & cum ſimiliter adoraſ-
ſent, extremi Ioſeph & Rachel adora-
8 uerunt. ¶Dixitq; Eſau: Quænam ſunt
iſtæ turmę quas obuiam habui? Rñdit:
Vt inuenirem gratiã coram dño meo.
9 ¶At ille ait, Habeo plurima frater mi,
10 ſint tua tibi. ¶Dixitque Iacob: Noli ita
obſecro: ſed ſi inueni gatiam in oculis
tuis, accipe munuſculum de manibus
C meis. ſic enim vidi faciẽ tuam, quaſi vi
derim vultum Dei: eſto mihi propiti⁹,
11 ¶& ſuſcipe benedictionẽ quam attuli ti
bi, & quã donauit mihi Deus tribuens
oĩa. Vix fratre compellente ſuſcipiens,
12 ¶ait, Gradiamur ſimul, eroq; ſocius iti-
13 neris tui. ¶Dixitq; Iacob, Noſti dñe mi
q̈ paruulos habeam teneros, & oues &
boues fętas mecū: quas ſi plus in ambu
lando fecero laborare, morient᷑ vna die
14 cuncti greges. ¶Præcedat dñs meus an-
te ſeruū ſuum: & ego ſequar paulatim
veſtigia ei⁹, ſicut videro paruulos meos
poſſe, donec veniam ad dñm meum in
15 Seir. ¶Rñdit Eſau: Oro te, vt de pplo qui
mecum eſt, ſaltem ſocij remaneant viç
tuæ. Nõ eſt, inquit, neceſſe: hoc vno tm̃
indigeo, vt inueniam gratiam in cõſpe
16 ctu tuo dñe mi. ¶Reuerſus eſt itaq; illo
die Eſau itinere quo venerat in Seir.
17 ¶Et Iacob venit in Socoth: vbi ędificata
D domo & fixis tentoriis, appellauit no-
men loci illius Socoth, id eſt, taberna-
18 cula. ¶Tranſiuitq; in Salem vrbem Si-
chimorum, quæ eſt in terra-Chanaán,
poſtq̃ reuerſus eſt de Meſopotamia Sy-
19 rię: & habitauit iuxta oppidū. ¶Emitq;

partem

partem agri ĩ qua fixerat tabernacula,
à filiis Hemor patris Sichem centum
20 agnis.¶Et erecto ibi altari,inuocauit su
per illud fortissimum Deum Israël.

CAP. XXXIIII.

1 EGressa est aũt Dina filia Liæ vt vide
A ret mulieres regionis illius. ¶ Quã
2 cũ vidisset Sichẽ filius Hemor Heuæi,
princeps terræ illius,adamauit-eam[1]:
& rapuit, & dormiuit cũ illa, vi oppri-
3 mẽs virginẽ.¶Et cõglutinata est aïa eius
4 cũ ea, tristéq; deliniuit blanditijs. ¶ Et
pergẽs ad Hemor patrẽ suũ, Accipe, in-
5 quit,[1]mihi puellã hãc coniugẽ. ¶ Quod
cũ audisset Iacob absentibus filijs,& in
pastu pecorũ occupatis, siluit donec re
6 dirent.¶Egresso aũt Hemor patre Sichẽ
7 vt loqueretur ad Iacob, ¶ ecce filij eius
veniebãt de agro, auditoq; quod acci-
derat,irati sũt valde, eò q; fœdã rẽ ope-
ratus esset in Israël, & violata filia Ia-
8 cob,rẽ illicitã perpetrasset. ¶ Loquutus
est itaq; Hemor ad eos: Sichẽ filij mei
adhęsit aïa filiæ vestrę:date eã illi vxo-
9 rẽ. ¶Et iũgamus vicissim cõnubia:filias
vestras tradite nobis, & filias nostras
10 accipite. ¶Et habitate nobiscũ: terra in
B potestate vestra est exercete, negotiami
11 ni & possidete eã.¶Sed & Sichẽ ad patrẽ
& ad fratres eius ait, Inueniã gratiã co-
rã vobis:& quæcunq; statueritis, dabo
12 ¶augete dotẽ, & munera postulate, & li
bẽter tribuã quod petieritis: tantũ date
13 mihi puellã hanc vxorẽ. ¶Responderũt
filij Iacob Sichẽ, & patri eius in dolo, sę
14 uientes ob stuprũ sororis: ¶Non possu-
mus facere quod petitis, nec dare soro-
rẽ nostrã homini incircunciso:quod il-
15 licitũ & nephariũ est apud nos.¶Sed in
hoc valebimus fęderari, si volueritis es
se similes nostri, & circũcidatur in vo-
16 bis oïs masculini sexus. ¶Tũc dabimus
& accipiemus mutuò filias vestras, ac
nostras: & habitabimus vobiscum, eri-
17 musq; vnus populus. ¶ Si aũt circũcidi
C nolueritis, tollemus filiã nostrã, & re-
18 cedemus. ¶ Placuit oblatio eorum He-
19 mor, & Sichẽ filio eius. ¶Nec distulit a-
dolescens quin statim quod petebatur
expleret,amabat enim puellã valde, &
ipse erat inclytus in oï domo prĩs sui.
20 ¶Ingressiq; portam vrbis, locuti sunt ad
21 populũ: ¶Viri isti pacifici sunt, & volũt
habitare nobiscũ: negotientur in terra,
& exerceant eã, q̃ spatiosa & lata culto
ribus indiget: filias eorum accipiemus
22 vxores,& nostras illis dabimus. ¶ Vnũ
est quo differtur tantũ bonũ: Si circũci
damus masculos nostros, ritũ gẽtis imi
23 tantes. ¶ Et substãtia eorũ,& pecora,&
cuncta quæ possident, nostra erunt: tan
tũ in hoc acquiescamus, & habitãtes si
24 mul,vnũ efficiamus populũ. ¶ Assẽsiq;
sunt oẽs, circuncisis cunctis maribus.
25 ¶Et ecce, die tertio qñ grauissimus vul-
D nerũ dolor est,arreptis,duo filij Iacob,
Simeõ & Leui fratres Dinę, gladijs, in-
gressi sunt vrbem confidenter: ‖ interfe ‖ Inf.49. a.6.
26 ctisq; oïbus masculis, ¶Hemor & Sichẽ
pariter necauerũt, tollẽtes Dinã de do-
27 mo Sichẽ sororẽ suã. ¶Quibus egressis ir
ruerunt sup occisos cęteri filij Iacob:&
depopulati sunt vrbẽ in vltionẽ stupri.
28 ¶Oues eorũ & armenta, & asinos, cun-
ctaq; vastãtes quę in domibus & in a-
29 gris erãt, ¶ paruulos quoq; eorũ & vxo-
30 res duxerũt captiuas.¶Quibus perpetra
tis audacter, Iacob dixit ad Simeon &
Leui: Turbastis me, & odiosum fecistis
me Chananæis & Pherezæis habitato-
ribus terrę huius. nos pauci sumus: illi
cõgregati percutiẽt me, & delebor ego &
31 domus mea. ¶ Responderunt: Nũquid
vt scorto abuti debuere sorore nostra?

CAP. XXXV.

1 INterea locutus est De⁹ ad Iacob: Sur
A ge, & ascende Beth-el, & habita ibi,
facq; altare Deo q̃ ‖ apparuit tibi qñ fu ‖ Sup. 28. a.13.
2 giebas Esau fratrẽ tuũ. ¶Iacob verò con
uocata oï domo sua, ait, Abijcite deos
alienos q̃ in medio vestri sunt,& mun
damini, ac mutate vestimenta vestra.
3 ¶Surgite,& ascẽdamus in Beth-el,vt fa-
ciamus ibi altare Deo, q̃ exaudiuit me
in die tribulationis meæ, & socius fuit
4 itineris mei. ¶ Dederũt ergo ei oẽs deos
alienos quos habebant,& inaures quæ
erant in auribus * eorũ[1]. at ille infodit * earũ S.
eas subter terebinthum,quæ est post vr
5 bẽ Sichem. ¶Cũq; profecti essent, terror
C Dei inuasit oẽs per circuitũ ciuitates,&
6 non sunt ausi persequi recedentes.¶Ve
B nit igitur Iacob Luzã,quæ est in Terra-
Chanáan, cognomento Beth-el: ipse &
7 oïs populus cũ eo. ¶Ædificauitq; ibi al-
tare, & appellauit nomẽ loci illius Do-
mus-Dei: ibi enim ‖ apparuit ei De⁹ cũ ‖ Sup. 28. c.18.
8 fugeret fratrẽ suũ. ¶ Eodem tẽpore mor
tua est Debora nutrix Rebeccę, & sepul
ta est ad radices Beth-el subter quercũ:

voca-

vocatúq; est nomé loci illius, Quercus
9 fletus. ¶ Apparuit aút iterú Deus Iacob
postq̃ reuersus est de Mesopotamia Sy-
‖Sup. 32. f. 28. 10riæ, benedixitq; ei, ¶Dicens: ‖Non voca
beris vltrà Iacob, sed Israël erit nomen
11tuum. Et appellauit eum Isrl, ¶Dixitq;
ei: Ego De⁹ ops, cresce, & multiplicare:
gentes, & populi nationum ex te erunt,
12reges de lumbis tuis egredientur. ¶Ter-
ramq; quá dedi Abrahá & Isaac, dabo
13tibi & semini tuo post te. ¶Et recessit ab
14eo: ¶Ille verò erexit titulú lapideú i lo-
C co quo locut⁹ fuerat ei Deus: libás sup
15eum libamina, & effundens oleú: ¶Vo
16cansq; nomé loci illius Beth-el. ¶Egres-
sus autẽ inde venit verno tpe ad terrá
— 6. quę ducit Ephrátá: in qua cùm parturi-
17ret Rachel, ¶Ob difficultaté partus pe-
riclitari cœpit. Dixitq; ei obstetrix: No
li timere, quia & hunc habebis filium.
18¶Egrediéte aút aía præ dolore, & immi-
néte iá morte, vocauit nomen filij sui
Ben-oni, idest, filius doloris mei: pater
verò appellauit eú Ben-iamin, idest, fi-
19lius dextræ. ¶ Mortua est ergo Rachel,
& sepulta est in via q̃ ducit Ephráthan,
Inf. 48. b. 7. 20hæc est Bethléhé. ¶Erexitq; Iacob titu-
lú sup sepulchrú eius: hic est titul⁹ mo
numéti Rachel, vsq; in præsenté diem.
21 ¶Egressus inde fixit tabernaculum trás
‖Inf. 49. a. 4. 22Turrégregis. ¶ ‖Cùmq; habitaret i illa
regione, abiit Rubé, & dormiuit cú Ba-
la cócubina patris sui: quod illum mi-
nimè latuit. Erát aút filij Iacob duode-
23cim. ¶Filij Lię: primogenitus Ruben, &
D Simeon, & Leui, & Iudas, & Issachar, &
24Zabulon. ¶Filij Rachel: Ioseph & Ben-
25iamin. ¶Filij Balæ ancillæ Rachelis: Dá
26& Nephthali. ¶Filij Zelphę ancillę Lię:
Gad & Aser, hi sunt filij Iacob qui nati
27sunt ei í Mesopotamia Syriæ. ¶Venit ét
ad Isaac patré suú in Mábre, Ciuitaté-
Arbee, hæc est Hebron: in qua peregri-
28natus est Abrahá & Isaac. ¶Et completi
sunt dies Isaac cétú octoginta annorú.
29¶Cósumptusq; ætate mortu⁹ est: & ap-
posit⁹ est pplo suo senex & plen⁹ dierú:
& sepelierunt eú Esau & Iacob filij sui.

CAP. XXXVI.

1 HÆ sunt aút generationes Esau, ip-
A se est Edom. ¶Esau accepit vxores
2 de filiab⁹ Chanáan: Ada filiá Elon He-
thæi, & Oolibama filiá Anę filię Sebeõ
3 Heuæi. ¶Básemath quoq; filiá Ismahel
4 sororé Nabaioth. ¶ ‖ Peperit auté Ada;
5 Eliphas: Básemath genuit Rahuel: ¶Oo-
libama genuit Iehus, & Ihelõ, & Core.
hi filij Esau q nati sunt ei in terra-Cha
6 náan. ¶Tulit auté Esau vxores suas & fi-
lios & filias, & oém aíam domus suæ,
& substantiá, & pecora, & cuncta q̃ ha-
bere poterat i Terra-Chanáan: & abiit
in alterá regioné, recessitq; à fratre suo
7 Iacob. ¶ ‖ Diuites enim erant valde, & ‖Sup. 13. b. 6.
simul habitare nõ poterant: nec susti-
nebat eos terra peregrinationis eorum
8 præ multitudine gregú. ¶Habitauitq;
9 Esau in Monte-Seir, ipse est Edom. ¶Hę Iosue 24. a. 4.
B aút sunt gñationes Esau patris Edom í
10Monte-Seir, ¶ Et hæc noía filiorú eius. —
‖Eliphaz fili⁹ Ada vxoris Esau: Rahuel ‖1. Par. 1. c. 34.
11quoq; filius Básemath vxoris ei⁹. ¶Fue-
runtq; Eliphaz filij: Themá, Omar, Se-
12pho, & Gathan, & Cenez. *¶Erat autem *& Core
Thána, concubina Eliphaz filij Esau: q̃
peperit ei Amalec. hi sunt filij Ada vxo
13ris Esau. ¶Filij auté Rahuel: Nahath &
Zara, Sãma & Meza. hi filij Básemath
14vxoris Esau. ¶ Isti quoq; erát filij Ooli-
bama filiæ Anæ filiæ Sebeon, vxoris
Esau, quos genuit ei, Ieh⁹ & Ihelom &
15Core. ¶ Hi duces filiorú Esau. Filij Eli-
phaz primogeniti Esau: dux Theman,
dux Omar, dux Sepho, dux Cenez,
16¶Dux Core, dux Gathá, dux Amalec. hi
filij Eliphaz in Terra-Edom, & hi filij
17Ada. ¶Hi quoq; filij Rahuel filij Esau:
dux Nahath, dux Zara, dux Sãma, dux
Meza. hi auté duces Rahuel in Terra-
Edõ: — isti filij Básemath vxoris Esau. — 3.
18¶Hi autem filij Oolibama vxoris Esau:
dux Iehus, dux Iheló, dux Core. hi du-
ces Oolibama filiæ Anæ vxoris Esau.
19 ¶Isti sunt filij Esau, & hi duces eorum:
C ipse est Edom. ¶‖Isti sunt filij Seir Hor- ‖1. Par. 1.
20ræi, habitatores Terræ: Lotan, & Sobal, d. 38.
21 & Sebeõ, & Ana, ¶Et Dison, & Aser, &
Disan. hi duces Horræi, filij Seir i Terra-
22Edom. ¶Facti sunt aút filij Lotan: Hori
& Hemam. erat auté soror Lotan Thá-
23na. ¶Et isti filij Sobal: Aluá & Manáhat
24& Ebal & Sepho & Onam. ¶ Et hi filij
Sebeõ: Aia & Ana. Iste est Ana q inue-
nit aquas calidas in solitudine, cùm
25pasceret asinas Sebeon patris sui. ¶Ha-
buitq; filiú Dison, & filiá Oolibama.
26 ¶Et isti filij Dison: Hamdá, & Esebá, &
27Iethrá, & Charan. ¶Hi quoq; filij Eser:
28Balaan, & Zauan, & Acan. ¶Habuit aút
29filios Disan: Hus, & Ará. ¶Hi duces Hor

ræorum:

reorũ: dux Lotã, dux Sobal, dux Sebeõ,
30 dux Ana, Dux Dison, dux Eser, dux
Disan: Isti duces Horrçorũ q̃ imperaue
31 rũt in Terra-Seir. Reges aũt q̃ regna-
D uerunt in Terra-Edom anteq̃ haberent
32 regẽ filij Israël, fuerunt hi. Bela filius
33 Beor, nomenq; vrbis ei⁹ Denába. Mor
tuus est aũt Bela, & regnauit pro eo Io-
34 bab filius Zaræ de Bosra. Cumq; mor
tuus esset Iobab regnauit pro eo Husam
35 de terra Themanorũ. Hoc quoq; mor
tuo, regnauit pro eo Adad fili⁹ Badad,
qui pcussit Madian in Regione Moab:
36 & nomẽ vrbis ei⁹ Auith: Cũmq; mor-
tuus esset Adad, regnauit pro eo Semla
37 de Masreca. Hocquoq, mortuo regna-
uit pro eo Saul de fluuio Rohoboth.
38 Cũmq; & hic obijsset, successit in re-
39 gnũ Balanan fili⁹ Achobor. Isto quoq;
mortuo regnauit pro eo Adar, nomẽq;
vrbis eius Phau: & appellabat̃ vxor ei⁹
Meetabel, filia Matred filiæ Mezaab.
40 Hæc ergo nomina ducum Esau in co-
gnationibus, & locis, & vocabulis suis:
dux Thamna, dux Alua, dux Ietheth,
41 Dux Oolibama, dux Ela, dux Phinõ,
42 Dux Cenez, dux Theman: dux Map-
43 sar, Dux Magdiel, dux Hirã: hi duces
Edom habitantes in terra imperij sui,
ipse est Esau pater Idumæorum.

Sup.23. a.6.
Iosue 24. a.4.
1.Par. 1 c.54.
*& Core

CAP. XXXVII.

1 HAbitauit aũt Iacob in Terra-Cha-
A náan, in qua pr̃ suus peregrinatus
2 est. Et hæ sunt gñationes eius: Ioseph
cùm sedecim esset annorum, pascebat
gregẽ cum fratribus suis adhuc puer: &
erat cũ filijs Balç, & Zelphæ vxorũ pr̃is
sui: accusauitq; fratres suos apud pa-
3 trẽ crimine pessimo. Israël aũt dilige-
bat Ioseph sup oẽs filios, eò q̃ in sene-
ctute genuisset eũ: fecitq; ei tunicã po-
4 lymitam. Videntes aũt fratres eius q̃ à
pr̃e plus cunctis filijs amaretur, oderãt
eũ, nec poterãt ei quicq̃ pacificè loqui.
5 Accidit quoq; vt visum somniũ refer-
ret fratribus suis, q̃ causa maioris odij
6 seminariũ fuit. Dixitq; ad eos, Audite
B somniũ meum quod vidi, Putabã nos
7 ligare manipulos in agro, & quasi con-
surgere manipulum meum, & stare, ve
strosq; manipulos circuẽstãtes adorare
8 manipulũ meũ. Rñderũt fratres eius,
Nunquid rex noster eris? aut subijcie-
mur ditioni tuæ? Hæc ergo causa som-
niorũ atq; sermonũ inuidiæ & odij fo-

-3.
1. Par.1 .38.

9 mitem ministrauit. Aliud quoq; vidit
somniũ, quod narrans fratribus, ait, Vi
di p somniũ quasi solẽ, & lunã, & stel-
10 las vndecim adorare me. Qđ cùm pa-
tri suo, & fratrib⁹ retulisset, increpauit
C eum pater suus, & dixit, Quid sibi vult
hoc somniũ quod vidisti? num ego &
mater tua, & fratres tui adorabimus te
11 sup terram? Inuidebãt ei igitur fratres
sui: pater verò rem tacitus cõsiderabat.
12 Cũmq; fratres illius in pascẽdis gregi-
13 bus pr̃is morarentur in Sichem. Dixit
ad eũ Israël, Fratres tui pascunt oues in
Sichimis, veni mittã te ad eos. Quo rñ-
14 dente, Præsto sum: ait ei, Vade, & vide
si cũcta psp̃era sint erga fratres tuos, &
D pecora: & renũtia mihi qđ agatur. Mis-
15 sus de Valle Hebrõ, venit in Sichẽ: In-
uenitq; eũ vir errantẽ in agro, & inter-
16 rogauit qđ q̃reret. At ille rñdit, Fratres
meos q̃ro, indica mihi vbi pascãt greges.
17 Dixitq; ei vir, Recesserũt de loco isto:
audiui aũt eos dicentes. Eamus in Do-
thain. Perrexit itaq; Ioseph post fratres
18 suos, & inuenit eos in Dothain. Qui
cũ vidissent eũ procul anteq̃ accederet
19 ad eos, cogitauerunt illũ occidere. Et
mutuò loquebãtur, Ecce somniator ve
20 nit, Venite occidamus eũ, & mittam⁹
in cisternam veterem: dicemusq;, Fera
E pessima deuorauit eum, & tunc appare
21 bit qđ illi psint somnia sua. Audiẽs
autẽ hoc Ruben, nitebatur liberare eũ
22 de manibus eorum, & dicebat, Non
*interficiatis aĩam ei⁹, nec *effundatis
sanguinẽ, sed proijcite eum in cisternã
*hanc, quç est in solitudine, manusq;
vestras seruate innoxias, hoc aũt dice-
bat, volẽs eripere eũ de manibus eorũ,
23 & reddere patri suo. Confestim igitur
vt puẽnit ad fratres suos, nudauerunt
24 eum tunica talari, & polymita. Mise-
rũtq; eũ i cisternã veterẽ q̃ nõ habebat
25 aquã. Et sedẽtes vt comederẽt panẽ, vi-
derunt Ismahelitas viatores venire de
Galaad, & camelos eorũ portantes aro-
26 mata, & resinã, & stactẽ in Ægyptũ. Di
F xit ergo Iudas frib⁹ suis, Quid nobis p-
dest si occiderim⁹ frẽm nr̃m, & celaue-
27 rimus sanguinem ipsius? Melius est vt
venũdet Ismahelitis, & manus nr̃æ nõ
polluãtur. frater enim, & caro nr̃a est.
28 Acquieuerũt frẽs sermonib⁹ illius. Et
ptereũtib⁹ Madianitis negotiatorib⁹,
extrahẽtes eũ de cisterna, vẽdiderũt eũ

Infr. 42. c.11.
* interficiamus.
*Effundamus.
*Veterẽ.
-8.
Sap. 10. c.13.
Psal.104
*Ismahelitis.

Isma-

* Triginta.
Ismahelitis *viginti* argēteis,q duxerūt
29 eū in Ægyptū. ¶Reuersusq; Rubē ad ci
30 sternā,nō inuenit puerū:¶& scissis vesti
bus pergēs ad frēs suos,ait, Puer nō cō-
31 pāret, & egó quò ibo?¶Tulerūt aūt tu-
nicā eius, & in sanguinē hœdi quē occi
32 derāt,tixerūt: ¶ Mittētes q ferrēt ad pa-
‖Inf. 44. f. 28.
trē,& dicerēt.‖Hāc inuenim⁹: vide vtrū
33 tunica filij tui sit,an non.¶Quam cum
G agnouisset pr̄, ait. Tunica filij mei est
fera pessima comedit eū, bestia deuora
34 uit Ioseph.¶ Scissisq; vestib⁹,indut⁹ est
35 cilicio, lugēs filiū suū multo tp̄e.¶Con
gregatis aūt cūctis liberis ei⁹ vt lenirēt
dolorē pr̄is,noluit cōsolationē accipere
sed ait:Descēdā ad filiū meū lugēs ī in-
36 fernū.Et illo p̄seuerāte ī fletu,¶Madia-
nitę vēdiderūt Ioseph ī Ægypto Phuti-
phari eunuchoPharaōis magr̄o militū.

CAP. XXXVIII.

1 EOdē tp̄e descēdens Iudas à fratrib⁹
A suis diuertit ad virū Odollamitē,
‖1. Para. 2. a.
2 noīe Hirā.¶‖Viditq; ibi filiā hoīs Cha-
nanæi, vocabulo Sua: & accepta vxore,
3 ingressus est ad eā. ¶Quæ cōcepit,& pe-
perit filiū, & vocauit nomen eius Her.
‖Num. 26. b. 19.
4 ¶ ‖Rursumq; cōcepto fętu, natū filium
5 vocauit Onan. ¶Tertiū quoq; peperit:
quē appellauit Sela,quo nato, pārere vl
6 trà cessauit.¶Dedit aūt Iudas vxorē pri
‖Nu. 26. c. 9.
7 mogenito suo Her noīeThamar.¶‖Fuit
B quoq; Her primogenit⁹ Iudæ, nequā ī
8 cōspectu Dn̄i: & ab eo occisus est. ¶Di-
xit ergo Iudas ad Onan filiū suū, Ingre
dere ad vxorē fr̄is tui, & sociare illi, vt
9 suscites semē fratri tuo.¶Ille sciēs nō na
sci sibi filios, introiens ad vxorē fratris
sui semē fundebat ī terrā: ne liberi fra-
10 tris noīe nascerent̄. ¶ Et idcirco p̄cussit
eum Dn̄s, eo q̄ rem detestabilē faceret.
11 ¶Quā ob rē dixit Iudas Thamar nurui
suæ,esto vidua in domo pr̄is tui,donec
crescat Sela filius meus: timebat enim
ne & ipse moreret̄,sicut frēs eius. Quæ
abiit, & habitauit in domo patris sui.
12 ¶Euolutis autē multis diebus mortua
*Filia Suæ.
C est *Sua* vxor Iudæ: q post luctū cōsola-
tione suscepta, ascendebat ad tonsores
ouiū suarū, ipse & Hiras opilio gregis
13 Odollamites, in Thamnas.¶Nūtiatūq;
est Thamar q̄ socer illius ascenderet in
14 Thamnas ad tōdēdas oues. ¶Quæ depo
sitis viduitatis vestibus,assumpsit theri
strū: & mutato habitu sedit ī biuio iti-
neris,quod ducit Thamnā: eo q̄ creuis-
set Sela, & non eū accepisset maritum.
15 ¶Quā cū vidisset Iudas, suspicat⁹ est es-
D se meretricē: operuerat enim vultum
16 suū, ne agnosceret̄. ¶Ingrediēsq; ad eā,
ait: Dimitte me vt coēā tecū: nesciebat
enim q̄ nurus sua esset. Qua r̄ndente,
Quid dabis mihi, vt fruaris concubitu
17 meo? ¶Dixit,Mittā tibi hœdū de gregi-
b⁹. Rursumq; illa dicēte: Patiar qđ vis,
si dederis mihi arrhabōnē, donec mit-
18 tas qđ polliceris. ¶Ait Iudas: Quid tibi
vis p̄ arrhabōne dari? R̄ndit: Annulū
tuū, & armillā,& baculū quē manu te-
nes. Ad vnū igit̄ coitū mulier cōcepit.
19 ¶Et surgēs abijt: depositoq; habitu quē
sumpserat, induta est viduitatis vesti-
20 bus ¶ Misit aūt Iudas hœdū p̄ pastorē
E suū Odollamitē, vt reciperet pignus qđ
dederat mulieri: q cùm non inuenisset
21 eā, ¶Interrogauit hoīes loci illius: Vbi
est mulier q̄ sedebat in biuio? R̄ndēti-
bus cūctis, Nō fuit ī loco isto meretrix:
22 ¶Reuersus est ad Iudā, & dixit ei: Non
inueni eā, sed & hoīes loci illi⁹ dixerūt
23 mihi nūquā sedisse ibi scortū. ¶Ait Iu-
F das: Habeat sibi, certè mēdacij arguere
nos nō pōt: ego misi hœdū quē p̄mise-
24 rā, & tu nō inuenisti eā. ¶Ecce aūt post
tres mēses nūtiauerūt Iudę, dicētes: For
nicata est Thamar nurus tua, & videt̄
vter⁹ illi⁹ intumescere. Dixitq; Iudas,
25 Producite eā vt cōburatur. ¶Quæ cùm
duceret̄ ad pœnā, misit ad socerū suū,
dicēs: De viro cuius hæc sunt cōcepi: co
gnosce cuius sit annulus, & armilla, &
26 baculus. ¶Qui agnitis munerib⁹ ait, Iu-
G stior me est: q̄a nō tradidi eā Sela filio
meo. Attamē vltrà non cognouit eam.
27 ¶‖Instāte aūt partu, apparuerūt gemini ‖Matt. 1. a. 3.
in vtero: Atq; in ipsa effusione infan-
tiū vnus protulit manū, in qua obste-
28 trix ligauit coccinū, dicēs, ¶Iste egrediet̄
29 prior. ¶ Illo verò retrahente manum,
egressus est alter: dixitq; mulier, Quare
diuisa est propter te maceria? & ob hāc
30 causam vocauit nomē ei⁹ Phares. ‖¶Po- ‖1. Pa. 2. c. 4.
stea egressus est frater eius, in cuius ma
nu erat coccinū: quē appellauit Zara.

CAP. XXXIX.

1 IGitur Ioseph ductus est in Ægyptū,
A emitq; eū Phutiphar eunuchus Pha-
raonis, princeps exercitus sui, vir Ægy-
pti⁹ de manu Ismahelitarū, à q b⁹ p̄du-
2 ctus erat. ¶Fuitq; Dn̄s cū eo, & erat vir
in cūctis p̄sperè agēs: habitauitq; ī do-

* gereretur ab eo
8.

3 mo dñi sui. ¶ Qui optimè nouerat Dñm
esse cũ eo, & oĩa q̃ * gereret ab eo' dirigi
4 in manu illius. ¶ Inuenitq; Ioseph gra-
tiam coram domino suo, & ministra-
bat ei: à quo præpositus oĩbus guberna
bat creditã sibi domũ, & vniuersa q̃ ei
5 tradita fuerant: ¶ Benedixitq; Dñs do-
mui Ægyptij propter Ioseph, & multi-
B plicauit tam in ædibus q̃ in agris cun-
6 ctã eius substantiã. ¶ Nec quicquã aliud
nouerat, nisi panẽ quo vescebatur, erat
autẽ Ioseph pulchra facie, & decorꝰ aspe
7 ctu. ¶ Post multos itaq; dies iniecit dña
sua oculos suos ĩ Ioseph, & ait: Dormi
8 mecũ. ¶ Qui nequaquã acquiescẽs operi
nephario, dixit ad eam: Ecce dñs meus
oĩbus mihi traditis ignorat qd habeat
9 in domo sua. ¶ Nec quicq̃ est quod non
in mea sit ptãte, vel non tradiderit mi-
hi, pter te, q̃ vxor eius es: quõ ergo pos-
sum hoc malũ facere, & peccare ĩ ' dñm
10 meũ? ¶ Huiuscemodi verbis p singulos
C dies * & mulier molesta erat adolescen
11 ti, & ille recusabat stuprũ. ¶ Accidit aũt
quadã die vt intraret Ioseph domũ, &
operis quippiam absq; arbitris faceret:
12 ¶ Et illa, apprehensa lacinia vestimẽti
eius, diceret: Dormi mecum. Qui reli-
cto in manu eius pallio, fugit, & egres-
13 sus est foras. ¶ Cũq; vidisset mulier ve-
stẽ in manibus suis: & se esse contẽptã,
14 ¶ Vocauit ad se 'hoĩes domꝰ suæ, & ait
ad eos: En introduxit virũ Hebræũ, vt il
luderet nobis: igressus est ad me, vt coi
15 ret mecũ: cũque ego succlamassem, ¶ Et
audisset vocẽ meam, reliquit palliũ qđ
16 tenebã, & fugit foras. ¶ In argumentũ er
go fidei retentũ palliũ ostendit marito
17 reuertenti domũ, ¶ Et ait: Ingressus est
D ad me seruus Hebræus quẽ adduxisti,
18 vt illuderet mihi, ¶ Cũque audisset me
clamare, reliquit palliũ quod tenebã,
19 & fugit foras. ¶ His auditis dominus, &
nimium credulus verbis coniugis, ira-
20 tus est valde, ¶ ‖ Tradiditq; Ioseph ĩ car
cerẽ, vbi vincti regis custodiebantur, &
21 erat ibi clausus. ¶ Fuit autem Dominus
cum Ioseph, & misertus est illius: & de
dit ei gratiam in conspectu principis
22 carceris. ¶ Qui tradidit in manu illius
vniuersos vinctos qui in custodia tene
bantur: & quicquid fiebat, sub ipso e-
23 rat. ¶ Nec nouerat aliquid cunctis ei
creditis: Dominus enim erat cum illo,
& omnia opera eius dirigebat.

' Dñũ 9. * loquebatur 4.
' 9.
¦ Matt. 10 a.3. 7.
‖ Psa. 104 c.18.
¦ 1. Pe. 2. c.4.

CAP. XL.

1 HIs itaq; gestis accidit vt peccarent
A duo eunuchi, pincerna regis Ægy
2 pti, & pistor, dño suo. ¶ Iratusq; contra
eos Pharao (nã alter pincernis præerat, al-
3 ter pistoribus) ¶ Misit eos ĩ carcerẽ prin-
cipis militũ, in quo erat vinctus & Io-
4 seph. ¶ At custos carceris tradidit eos Io
seph, q̃, & ministrabat eis: aliquantulũ
tpis fluxerat, & illi in custodia tenebã-
5 tur. ¶ Viderũtq; ambo somnium nocte
vna iuxta interpretationẽ cõgruã sibi.
6 ¶ Ad quos cùm introisset Ioseph manè,
7 & vidisset eos tristes, ¶ Sciscitatꝰ est eos,
dicẽs: Cur tristior ẽ hodie solito facies
8 vra? ¶ Qui rñderũt, Sõniũ vidimꝰ: & nõ
B est q̃ iterpretet̃ nobis. Dixitq; ad eos Io
seph: Nũquid nõ Dei est interpretatio?
9 referte mihi quid videritis. ¶ Narrauit
prior, præpositus pincernarum somniũ
10 suũ: Videbã corã me vitẽ, ¶ In qua erãt
tres propagines, crescere paulatim in' -9.
gẽmas & post flores vuas maturescere.
11 ¶ Calicẽq; Pharaonis in manu mea. tu-
li ergo vuas: & expressi in calicẽ quem
tenebam, & tradidi poculum Pharao-
12 ni. ¶ Rñdit Ioseph: Hæc est interpretatio
somnij, Tres ppagines, tres adhuc dies
13 sunt, ¶ Post quos recordabit̃ Pharao mi
nisterij tui, & restituet te in gradũ pri-
stinũ, dabisq; ei calicẽ iuxta officium
14 tuum, sicut antè facere cõsueueras. ¶ Tã
C tum memento mei, cũ tibi bene fuerit,
& facies mecũ misericordiã: vt sugge-
ras Pharaoni vt educat me de isto car-
15 cere: ¶ Quia furtim sublatus sum de ter
ra Hebræorum, & hic innocens in lacũ
16 missus sum. Videns pistorũ magister q̃
prudenter somnium dissoluisset, ait: Et
ego vidi somniũ, Quòd tria canistra fa-
17 rinę haberẽ sup caput meũ: ¶ Et ĩ vno ca
nistro qđ erat excelsiꝰ: portare me puta
bã oẽs cibos q̃ fiũt arte pistoria, auesq;
18 comedere ex eo. ¶ Rñdit Ioseph. Hęc est
D interpretatio somnij, tria canistra, tres
19 adhuc dies sũt: ¶ Post quos auferet Pha
rao caput tuũ, ac suspendet te in cruce,
20 & lacerabũt volucres carnes tuas. ¶ Exin
de dies tertius natalitius Pharaonis e-
rat: q̃ faciens grãde conuiuium pueris
suis, recordatus est inter epulas magi-
21 stri pincernarũ, & pistorũ principis. ¶ Re
stituitq; alterũ in locũ suũ, vt porrige-
22 ret' ei poculũ: ¶ alterũ suspendit in pati ' regis.
bulo, vt coniectoris veritas probaretur.

23 ¶Et tñ succedétibus ꝓsperis, præpositus
pĩcernarũ oblitus est interpretis sui.

CAP. XLI.

1 POst duos annos vidit Pharao som-
A niũ. Putabat se stare sup fluuium.
2 ¶De quo ascendebant septé boues, pul-
chrę & crassę nimis: & pascebantur in
3 locis palustribus. ¶ Aliæ quoq; septé e-
mergebãt de flumine, fœdę, confectęq;
macie: & pascebãtur in ipsa amnis ripa
4 in locis virétibus. ¶ Deuorauerũtq; eas
quarũ mira species & habitudo corpo-
5 rũ erat. Expergefact⁹ Pharao, ¶ Rursum
dormiuit, & vidit alterũ somniũ. Septé
spicę pullulabant in culmo vno plenę
6 atq; formosę: ¶Alię quoq; totidé spicæ
7 tenues, & pcussę vredine oriebant̃. ¶De
uorantes oẽm priorũ pulchritudinem.
8 Euigilans Pharao post quieté, ¶Et facto
—10. mane, pauore perterritus, misit ad oés'
coniectores Ægypti, cunctosq; sapiétes:
& accersitis narrauit somniũ, nec erat
9 qui interpretaret̃. ¶Tunc demũ remini-
B scens pincernarũ magister, ait: Cõfiteor
10 peccatũ meũ: ¶Iratus rex seruis suis, me
& magistrum pistorũ retrudi iussit in
11 carceré principis militũ: ¶Vbi vna no-
cte vterq; vidimus somniũ, pręsagiũ fu
12 turorũ. ¶ Erat ibi puer Hebræus, eiusdé
ducis militũ famulus: cui narrátes sõ-
13 nia, ¶Audiuimus qcquid postea rei ꝓ-
bauit euentus. ego enim redditus sum
officio meo: & ille suspẽsus est i cruce.
Psal. 104 b. 20. 14 ¶ Protinus ad regis imperiũ eductũ de
carcere Ioseph totonderũt ac veste mu
15 tata obtulerunt ei. ¶ Cui ille ait: Vidi
somnia, nec est q edisserat: q̃ audiui te
16 sapientissimè cõiicere. ¶ Rñdit Ioseph:
C Absq; me Deus rñdebit ꝓspera Pharao
17 ni. ¶ Narrauit ergo Pharao qđ viderat.
18 Putabã me stare sup ripã fluminis, ¶ Et
septé boues de amne conscendere, pul-
chras nimis, & obesis carnib⁹: q̃ i pastu
19 paludis virecta carpebãt. ¶ Et ecce, has
sequebant̃ alię septé boues, in tñ defor
mes & macilétę, vt nunquã tales in Ter
20 ra-Ægypti viderim. ¶Quæ deuoratis &
21 cõsumptis priorib⁹, ¶ Nullũ saturitatis
dedêre vestigium: sed simili macie &
squalore torpebant. Euigilãs, rursus so
22 pore depressus, ¶Vidi somniũ: Septé spi
cę pullulabãt in culmo vno plenę atq;
23 pulcherrimæ. ¶Alię quoq; septé tenues
& percussę vredine, oriebant̃ è stipula:
24 ¶ Quę priorũ pulchritudiné deuoraue-
runt. Narraui coniectoribus 'somniũ', *somniorum 4.
25 & nemo est q edisserat. ¶Rñdit Ioseph,
Somniũ regis vnũ est: q̃ facturꝰ est Deꝰ,
26 ostendit Pharaoni. ¶Septem boues pul
D chræ, & septé spicæ plenæ: septé huber-
tatis anni sunt. eandẽq; vim somnij cõ
27 prehédunt. ¶ Septéquoq; boues tenues
atq; macilentę, q̃ ascenderũt post eas,
& septé spicæ tenues, & vento vrente ꝑ-
cussæ: septé anni venturæ sunt famis.
28 ¶Qui hoc ordine cõplebuntur. ¶Ecce, se
29 pté anni venient fertilitatis magnę in
30 vniuersa terra-Ægypti: ¶ Quos sequent̃
septé anni alij tantę sterilitatis, vt obli-
uioni tradat̃ cuncta retrò abundãtia:
cõsumptura est enim fames oém terrã,
31 ¶ Et hubertatis magnitudiné perditura
32 est inopię magnitudo. ¶Quòd aũt vidi-
sti secundo ad eandé rem ꝑtinens som
niũ, firmitatis indiciũ est: eo ꝙ fiat ser-
33 mo Dei, & velocius impleatur. ¶Nũc er
go prouideat rex virũ sapienté & indu-
strium, & pręficiat eum terrę-Ægypti.
34 ¶Qui cõstituat ꝑpositos ꝑ cũctas regio-
nes: & qntam parté fructũ per septem
35 annos fertilitatis, ¶Qui iam nunc futu
ri sunt, cõgreget in horrea: & oé frume-
tum sub Pharaonis potestate cõdatur,
36 seruetúrq; in vrbibus. ¶ Et pręparetur
futurę septé annorũ fami quę oppressu
ra est Ægyptũ, & nõ consumetur terra
37 inopia. ¶ Placuit Pharaoni cõsilium &
E cũctis ministris eius. ¶Locutusq; est ad
38 eos: Num inuenire poterimus talem vi
39 rum, qui spũ Dei plenus sit? ¶Dixit ergo
ad Ioseph: Quia ostendit tibi Deus oĩa
q̃ locutus es, nunquid sapientioré & cõ
40 similé tui inuenire potero? ¶|Tu eris su |Psal. 104
per domũ meã, & ad tui oris imperium b. 21.
cunctus populus obediet vno tñ regni 1. Mach. 2. f 53.
41 solio te ꝑcedã. ¶Dixitq; rursum Pharao Act. 7. b. 2
ad Ioseph: Ecce, cõstitui te sup vniuer-
42 sam Terram-Ægypti. ¶*Tulitq;' annu- *Tulit 8.
lum de manu sua, & dedit eũ in manu
eius: vestiuitq; eũ stola byssina, & col-
43 lo torqué aureã circumposuit. ¶Fecitq;
eũ ascédere sup currum suũ *scđm,' cla *secũ 6.
mante precone, vt oés coram eo genu
flecterent, & ꝑpositũ esse scirent vniuer
44 sę Terrę-Ægypti. ¶Dixit quoq; rex-Ægy —10.
pti' ad Ioseph: Ego sum Pharao: absque
tuo imperio non mouebit qsquam ma
num aut pedé in omni Terra-Ægypti.
45 ¶ Vertitq; nomen eius, & vocauit eum
lingua Ægyptiaca, Saluatorem-mũdi.

Deditq;

Deditq; illi vxoré Aseneth filiam Phuti
pharis sacerdotis Heliopoleos. Egressus
46 est itaq; Ioseph ad Terram Ægypti (Tri
ginta aũt annorũ erat qñ stetit in cõspe
ctu regis Pharaonis) & circuiuit omnes
47 regiones Ægypti. Venitq; fertilitas se-
pté annorum: & in manipulos redactę
segetes congregatę sunt in horrea Ægy-
48 pti. Oĩs etiá frugũ abundantia in sin-
49 gulis vrbibus cõdita est. Tantaq; fuit
abũdãtia tritici, vt arenę maris coęqua-
50 retur, & copia mensurá excęderet. Na
G tiq; sunt Ioseph filij duo anteq̃ veniret
fames: quos peperit ei Aseneth filia Phu
51 tipharis sacerdotis Heliopoleos. Voca
uitq; nomen primogeniti, Manasses, di
cens: Obliuisci me fecit Deus oĩum la-
52 borũ meorũ, & domus patris mei. No
men quoq; secundi appellauit Ephra-
im, dicens: Crescere me fecit Deus ĩ ter
53 ra pauptatis meę. Igitur transactis se-
pté hubertatis annis, q fuerant in Ægy
54 pto, Cęperũt venire septé anni inopię,
quos pdixerat Ioseph: & in vniuerso or
be fames pualuit. In cuncta auté Terra
55 Ægypti panis erat. Qua esuriéte clama
uit ppls ad Pharaoné alimenta petens.
Quib9 ille rñdit Ite ad Ioseph: & qcqd
56 ipse vobis dixerit, facite. Crescebat aũt
quotidie fames in oĩ terra: aperuitq; Io
seph vniuersa horrea, & védebat Ægy-
57 ptijs: ná & illos oppresserat fames. Om
nesq; puincię veniebant in Ægyptũ, vt
emeréť escas, & malũ inopię téperaréť.

somniorum 4.
Infr. 46. c. 10. 48. a. 5.
Psal 104 b. 16.
fames.

CAP. XLII.

1 AVdiés aũt Iacob q alimenta véde-
A renť ĩ Ægypto, dixit filijs suis. Qua
2 re negligitis? Audiui q triticũ venun
detur in Ægypto: descendite, & emite
nobis necessaria, vt possimus viuere, &
3 non consumamur inopia. Descenden
tes igitur fratres Ioseph decé, vt emeréť
4 fruméta in Ægypto, Ben-iamin domi
retéto à Iacob, q dixerat fratribus eius:
Ne forte ĩ itinere quicquá patiatur ma
5 li: Ingressi sũt terram-Ægypti cũ alijs
qui pgebant ad emendum. Erat aũt fa-
6 mes in Terra-Chanáan. Et Ioseph erat
princeps in Terra-Ægypti, atq; ad eius
nutum frumenta populis védebantur.
7 Cumq; adorassent eum fratres sui, Et
B agnouisset eos, quasi ad alienos durius
loquebatur, interrogans eos: Vnde ve-
nistis? Qui rñderũt: De Terra-Chanáá,
8 vt emamus victui necessaria. Et tñ fra-
tres ipse cognoscens, nõ est cognitus ab
9 eis. Recordatusq; somniorũ quę aliqñ
viderat, ait ad eos: Exploratores estis, vt
10 videatis infirmiora terrę, venistis. Qui
dixerunt: Non est ita dñe. sed serui tui
11 venerũt vt emeréť cibos. Oẽs filij vni9
C viri sumus: pacifici venimus, nec qcq̃
12 famuli tui machinanť mali. Quibus
ille rñdit. Aliter est, immunita terrę hu
13 ius cõsiderare venistis. At illi dixerũt.
Duodecim, inquiũt, serui tui fratres su
mus, filij viri vnius in terra-Chanáan:
minim9 cũ patre nostro est, alius nõ est
14 super. Hoc est, ait, quod locutus sum,
15 Exploratores estis. Iam nũc experimé
tum vestri capiá: per salutẽ Pharaonis
nõ egrediemini hinc, donec veniat fra-
16 ter vester minimus. Mittite ex vobis
vnũ, & adducat eum: vos auté eritis in
vinculis, donec probentur quę dixistis
vtrũ vera an falsa sint, alioquin p salu-
17 té Pharaonis exploratores estis. Tradi-
18 dit ergo illos custodię trib9 dieb9. Die
aũt tertio eductis de carcere, ait: Facite
quę dixi, & viuetis: Deum enim timeo.
19 Si pacifici estis, frater vester vnus ligeť
D in carcere: vos aũt abite, & ferte frumé-
20 ta quę emistis in domos vestras. Et fra
trem vestrũ minimũ ad me adducite,
vt possim vestros pbare sermones, & nõ
21 moriamini. Fecerunt vt dixerat. Et lo-
cuti sunt adinuicem, Meritò hęc pati-
mur, qa peccauimus in fratré nostrũ, vi
dentes angustiam aĩę illius dũ depre-
careť nos, & non audiuimus. idcirco ve
22 nit sup nos ista tribulatio. E qb9 vn9,
Ruben, ait: Nunqd nõ dixi vobis: Nõ
lite peccare ĩ puerũ: & nõ audistis me?
23 en sanguis eius exquiriť. Nesciebant
E aũt q intelligeret Ioseph, eo q p inter-
24 pretem loqueretur ad eos. Auertitq; se
se parũper. & fleuit: & reuersus locutus
25 est ad eos. Tollensq; Simeon. & ligans
illis psentibus, iussit ministris vt imple
réť eorũ saccos tritico, & reponeréť pecu
nias singulorũ in sacculis suis, datis su
26 prà cibarijs in via: q fecerũt ita. At il-
li portátes fruméta in asinis suis, pfecti
27 sunt. Apertoq; vnus sacco vt daret iu-
méto pabulũ in diuersorio, cõtéplatus
28 pecuniá in ore sacculi, Dixit fratribus
suis: Reddita est mihi pecunia en habe
tur in sacco. Et obstupefacti, turbatiq;
mutuo dixerunt: Quidnã est hoc quod
29 fecit nobis Deus? Veneruntq; ad Iacob

Act 7. b
princeps Aegypti 10.
Infr. 43. a. 5.
Sup. 37. d.
mea 7.

patrem

F patrẽ suũ : Terrã-Chanáan, & narraue-
rũt ei omnia q̃ accidissent sibi dicẽtes :
30 ¶Locutus est nobis dñs terræ * durè, & *illius 5.
putauit nos exploratores-esse prouin- – 3.
31 ciæ. ¶Cui rñdimus: Pacifici sumus, nec
32 vllas molimur insidias. ¶ Duodecĩ frẽs
vno pr̃e geniti sumus: vnus nõ est sup,
minimus cũ pr̃e nr̃o est in Terra-Cha-
33 náan. ¶Qui ait nobis: Sic ꝓbabo ꝙ pa-
cifici sitis, Fratrẽ vestrum vnũ dimittite
apud me, & cibaria domib⁹ vr̃is neces-
34 saria sumite, & abite, ¶ Fratrẽq; vestrũ
minimũ adducite ad me, vt sciã ꝙ non
sitis exploratores: & istũ q̃ tenet̃ in vin-
culis, recipere possitis: ac deinceps quæ
35 vultis emẽdi habeatis licentiã. ¶His di-
ctis cùm frumẽta effunderent, singuli
repererunt in ore saccorũ ligatas pecu-
36 nias: exterritisq; simul oĩbus, ¶Dixit pr̃
G Iacob. Absq; liberis me esse fecistis, Io-
seph nõ est super, Simeon tenet̃ in vin-
culis, & Ben-iamin auferetis: ĩ me hęc
37 omnia mala reciderũt. ¶Cui rñdit Ru-
bé: Duos filios meos interfice, ‖si nõ re-
duxero illũ tibi : trade illum in manu
38 mea, & ego eũ tibi restituã. ¶At ille: Nõ
descendet, inquit, filius meus vobiscũ :
frater eius mortuus est, & ipse solus re-
mansit: siquid ei aduersitatis acciderit
in terra ad quam pergitis, deducetis
canos meos cum dolore ad inferos.

CAP. XLIII.

1 INterim fames oẽm terrã vehemẽter
A ꝑmebat. ¶Cõsumptisq; cibis quos ex
2 Ægypto detulerãt, dixit Iacob ad filios
suos: Reuertimini, & emite nobis pau-
3 xillũ escarum. ¶Rñdit Iudas: denũtia-
uit nobis vir ille sub attestatione iuris-
iurãdi, dicẽs: Nõ videbitis faciẽ meam,
nisi fratrem vestrum minimũ adduxe-
4 ritis vobiscũ. ¶Si ergo vis eũ mittere no-
biscũ, pergemus pariter, & ememus ti-
5 bi necessaria. ¶Si aũt nõ vis, nõ ibim⁹ : ã
vir enim (vt sæpe diximus) denũtiauit:
nobis dicẽs: ‖Nõ videbitis faciem mei ‖Sup. 42. d. 20.
6 absq; fratre vr̃o minimo. ¶ Dixit eis Is-
B raël: In meã hoc fecistis miseriã, vt in-
dicaretis ei & aliũ habere vos fratrem.
7 ¶At illi rñderunt: Interrogauit nos ho-
mo ꝑ ordinem, nostram ꝓgeniem, si pr̃
viueret: si haberemus fratrẽ: & nos rñ-
dimus ei cõsequẽter iuxta id quod fue-
rat sciscitatus: nunq̃d scire poteramus
ꝙ dicturus esset: Adducite fratrẽ vestrũ
8 vobiscũ? ¶ Iudas quoq; dixit patri suo:

Mitte puerũ mecũ, vt proficiscamur, &
possimus viuere : nẽ moriamur nos &
9 paruuli nr̃i. ¶Ego suscipio puerum: de Inf. 44. b. 32.
manu mea reqre illũ. Nisi reduxero &
C reddidero eũ tibi, ero peccati re⁹ ĩ te oĩ
10 tpe. ¶Si nõ intercessisset dilatio, iã vice
11 altera venissemus. ¶ Igit̃ Israël pr̃ eorũ
dixit ad eos: Si sic necesse est, facite qđ
vultis: sumite de optimis terrę frugib⁹
in vasis vestris, & deferte viro munera,
modicum resinæ, & mellis, & storacis,
stactes, & terebinthi, & amygdalarum.
12 ¶Pecuniã quoq; duplicẽ ferte vobiscũ :
& illã quã inuenistis in sacculis, repor-
13 tate, nẽ fortè errore factũ sit. ¶Sed & fra-
14 trẽ vr̃m tollite, & ite ad virũ. ¶De⁹ aũtẽ
meus oĩps faciat vobis eũ placabilẽ : &
remittat vobiscũ fratrẽ vestrum quẽ te-
net in vinculis, & hũc Ben-iamin: ego – 5.
15 aũt quasi orbat⁹ absq; liberis ero. ¶Tu-
lerũt ergo viri munera, & pecuniã du-
plicem, & Ben-iamin: descẽderũtq; in
16 Ægyptũ, & steterũt corã Ioseph. ¶Quos
D cum ille vidisset, & Ben-iamin simul,
ꝑcepit dispẽsatori domus suę dicẽs. In-
troduc viros domũ, & occide victimas,
& instrue conuiuiũ: qm̃ mecũ sunt co-
17 mesturi meridie. ¶Fecit ille sicut fuerat
imperatũ & introduxit viros domum.
18 ¶Ibiq; exterriti, dixerũt mutuò: Propter
pecuniam quã retulim⁹ prius in saccis
nostris introducti sumus: vt deuoluat
in nos calũniam, & violenter subijciat
19 seruituti & nos & asinos nostros. ¶Quã
ob rẽ in ipsis foribus accedentes ad di-
20 spensatorẽ, ¶ Locuti sunt: Oramus Dñe
E vt audias nos. ‖Iã antè descendimus vt Sup. 42. a. 3.
21 emeremus escas. ¶Quibus emptis, cùm
venissemus ad diuersorium, aperuim⁹
saccos nr̃os, & inuenim⁹ pecuniam in
ore saccorum : quã nunc eodẽ pondere
22 reportauimus. ¶Sed & aliud attulimus
argẽtũ, vt emamus q̃ nobis necessaria – 5.
sunt: non est in nostra conscientia quis
23 posuerit eam in marsupiis nostris. ¶ At
ille rñdit, Pax vobiscũ, nolite timere :
Deus vester, & Deus patris vestri dedit
vobis thesauros in saccis vestris, nã pe-
cuniã quã dedistis mihi probatam, ego
24 habeo. Eduxitq; ad eos Simeõ. ¶ Et in-
F troductis domũ, attulit aquã, & lauerũt
pedes suos, deditq; pabulũ asinis eorũ.
25 ¶Illi verò parabãt munera, donec ingre
deret̃ Ioseph meridie, audierant enim
26 ꝙ ibi comesturi essent panem. ¶Igitur

ingressus

ingressus est Ioseph domũ suam, obtu-
lerũtq; ei munera, tenẽtes in manib⁹
27suis: & adorauerũt, ꝓni in terrã. ¶At ille Inf. 44. v.31.
clementer resalutatis eis, interrogauit
eos, dicẽs, Sanúsne est pr̃ vester senex,
de quo dixeratis mihi: Adhuc viuit?
28¶Qui rñderunt: Sospes est seruus tuus
pr nr̃, adhuc viuit. Et incuruati, adora-
29uerunt eũ. ¶Attollẽs aũt Ioseph oculos,
vidit Ben-iamin fratrẽ suũ vterinũ, &
ait: Iste est frater vester paruulus, de
quo dixeratis mihi? Et rursũ: De⁹, inqt,
30misereatur tui fili mi. ¶Festinauitq;, qa
cõmota fuerant viscera eius sup fratre
suo, erũpebãt lacrymę: & introiens cu-
31biculum fleuit. ¶Rursumq; lota facie
egressus continuit se, & ait: Ponite pa-
32nes. ‖Quibus appositis seorsum Ioseph,
& seorsum fratrib⁹, Ægyptijs quoq; qui -f.
vescebant̃ simul, seorsum (illicitum est
enim Ægyptijs comedere cũ Hebræis,
& prophanũ putant huiuscemodi cõui
33uiũ) ¶sederũt corã eo: primogenit⁹ iuxta
primogenita sua, & minim⁹ iuxta æta-
34tẽ suã. Et mirabant̃ nimis, ¶Sumptis par
tib⁹ quas ab eo acceperãt maiorq; pars
venit Ben-iamin, ita vt qnq; ptib⁹ exce
deret. Biberũtq;, & inebriati sũt cũ eo.

CAP. XLIIII.

1 PRæcepit aũt Ioseph dispẽsatori do-
A mus suæ, dicens: Imple saccos eorũ
frumẽto, quantũ possunt capere: & po-
ne pecuniã singulorũ in summitate sac
2 ci. ¶Scyphũ aũt meum argenteũ, & prę-
tium qđ dedit tritici, pone in ore sacci
3 iunioris. factũq; est ita. ¶Et orto mane,
4 dimissi sunt cũ asinis suis. ¶Iamq; vrbẽ Sup. 42. a. 3.
exierãt: & ꝓcesserãt paululum: tunc
Ioseph accersito dispẽsatore dom⁹: ait:
Surge inquit, & ꝑsequere viros: & appre
hensis dicito: Quare reddidistis malũ
5 ꝓ bono? ¶Scyphus quẽ furati estis, ipse
B est in quo bibit dñs meus, & in quo au
6 gurari solet: pessimam rem fecistis. ¶Fe -f.
cit ille vt iusserat. Et apprehẽsis ꝑ ordi-
7 nem locutus est. ¶Qui rñderunt: Quare
sic loquit̃ Dñs noster, vt serui tui tm̃ fla
8 gitij cõmiserint. ¶Pecuniã quam inue-
nimus in summitate saccorũ, reportaui
mus ad te de Terra-Chanaã: & quõ cõ-
sequẽs est vt furati simus de domo dñi
9 tui aurum vel argẽtum? ¶Apud quẽcũ-
C que fuerit inuentũ seruorum tuorũ qđ
quæris, moriatur, & nos erimus serui
10dñi nostri. ¶Qui dixit eis: Fiat iuxta ve-
stram sententiã: apud quẽcunq; fuerit
inuentum, ipse sit seruus meus, vos aũt
11eritis innoxij. ¶Itaq; festinato deponen
tes in terram saccos, aperuerũt singuli.
12¶Quos scrutatus, incipiẽs à maiore vsq;
ad minimum, inuenit scyphũ in sacco
13Bẽ-iamin. ¶At illi scissis vestib⁹, onera-
tisq; rursum asinis, reuersi sunt ĩ oppi-
14dum. ¶Primusq; Iudas cũ fratribus in-
gressus est ad Ioseph (necdũ enim de lo
co abierat) oẽsq; ante eũ pariter in ter-
15ram corruerũt. ¶Quib⁹ ille ait: Cur sic
D agere voluistis? an ignoratis ꝙ nõ sit si-
16milis mei in augurandi scientia? ¶Cui
Iudas, Quid rñdebimus, inquit, dño
meo? vel qd loquemur, aut iustè poteri
mus obtẽdere? Deus inuenit iniquita-
tem seruorũ tuorũ: en oẽs serui sumus
dñi mei, & nos, & apud quẽ inuẽtus est
17scyphus. Rñditq; Ioseph: Absit a me vt
sic agam: q furatus est scyphũ, ipse sit
seruus meus, vos aũt abite liberi ad pa
18trem vestrum. ¶Accedens aũt propius -g.
E Iudas cõfidẽter ait: Oro dñe mi, loquat̃
seruus tuus verbũ in aurib⁹ tuis, & ne
irascaris famulo tuo, tu es enim post
19Pharaonẽ. ¶Dñs me⁹: Interrogasti ‖prius Sup. 42. c. 11.
seruos tuos: Habetis patrẽ aut fratrem?
20¶Et nos rñdimus tibi dño meo: Est no-
bis pr̃ senex, & puer paruulus, q in se-
nectute illius natus est, cuius vterinus
frater mortuus est: & ipsum solũ habet
mater sua, pater verò tenerè diligit eũ.
21 ¶Dixistiq; seruis tuis: Adducite eũ ad
F me, & ponam oculos meos super illũ.
22¶Suggessimus dño meo: Nõ potest puer
relinquere prẽm suũ: si enim illum di ‖Sup. 43. a. 3. & 5.
23miserit, morieť. ¶‖Et dixisti seruis tuis,
Nisi venerit frater vester minimus vo-
biscũ, nõ videbitis amplius faciẽ meã.
24¶Cũ ergo ascẽdissemus ad famulũ tuũ
prẽm nostrũ, narrauimus ei oĩa quę lo-
25cutus est dñs meus. ¶Et dixit pater nr̃,
Reuertimini, & emite nobis parũ tri-
26tici. ¶Cui diximus, Ire non possumus:
si frater nr̃ minimus descenderit nobi-
scũ, proficiscemur simul: alioquin illo
absente, nõ audemus videre faciẽ viri.
27¶Ad q̃ ille rñdit. ‖Vos scitis qđ duos ge ‖Sup. 37. c. 33.
28nuerit mihi vxor mea. ¶Egressus est
G vn⁹: & dixistis: Bestia deuorauit eũ: &
29hucusq; nõ cõparet. ¶Si tuleritis & istũ,
& aliqd ei ĩ via cõtigerit, deducetis ca-
30nos meos cũ mœrore ad inferos. ¶Igit̃ si
intrauero ad seruũ tuum prẽm nrũ, &

puer defuerit, (cum aīa illius ex huius
31 aīa dependeat) ¶ Videritq; eū non esse
nobiscū, morietur, & deducent famuli
tui canos eius cum dolore ad inferos.
32 ¶Ego ꝓpriè seruus tuus-sim' q in meā ~6.
hunc recepi fidē, & spopondi, dicens:
‖Nisi reduxero eū, peccati reus ero in ‖Sup.43. b.9.
33 přem meū oī tpe. ¶ Manebo itaq; ser-
uus tuus pro puero in ministerio Dñi
mei, & puer ascendat cū fratribus suis.
34 ¶Nō enim possum redire ad přem meū
absente puero: ne calamitatis, quę op-
pressura est patrem meū, testis assistā.

CAP. XLV.

1 A NOn se poterat vltrà cohibere Ioseph
multis corā astātibus: vnde pręce-
pit vt egrederent' cūcti foras, & nullus
2 interesset alien⁹ agnitioni mutuæ. ¶Ele
uauitq; vocē cū fletu, quā audierūt Ægy
3 ptij, oisq; domus Pharaonis. ¶Et dixit
fratribus suis: Ego sum Ioseph: adhuc
pater meus viuit? Non poterant rñdere
4 fratres nimio terrore pterriti. ¶Ad quos
B ille clemēter: Accedite, inquit, ad me.
Et cùm accessissent ꝓpè, ‖Ego sum, ait, ‖Act.7. b.13.
Ioseph frater vester, quē vendidistis in
5 Ægyptū ¶Nolite pauere, neq; vobis du
rum esse videat' ꝙ vēdidistis me in his
regionibus: ‖pro salute enim vestra mi ‖Infr.50. c.20.
sit me Deus ante vos-in Ægyptum'.
6 ¶Bienniū est enim ꝙ cœpit fames esse ~1.
in terra: & adhuc quinq; anni restāt
7 quibus nec arari poterit, nec meti. ¶Pręmisitq; me Deus vt reseruemini super
terrā, & escas ad viuendū habere possi-
8 tis. ¶Nō vestro cōsilio, sed Dei volūtate
C huc missus sum: q fecit me quasi přem
Pharaonis, & dñm vniuersæ dom⁹ ei⁹,
9 ac principē i oī Terra-Ægypti. ¶Festina-
te, & ascendite ad přem meū, & dicetis
ei: Hæc mādat filius tuus Ioseph. Deus
fecit me dñm vniuersæ Terræ-Ægypti:
10 descende ad me, ne moreris. ¶Et habita
bis in Terra-Gessen: erisq; iuxta me tu,
& filij tui, & filij filiorū tuorum, oues
tuæ, & armenta tua, & vniuersa q possi
11 des. ¶Ibiq; te pascā (adhuc enim quinq;
D āni residui sunt famis) ne & tu pereas,
12 & dom⁹ tua, & oia q possides. ¶En ocu-
li vestri & oculi fratris mei Ben-iamin
13 vident qđ os meū loquat' ad vos. ¶Nun
tiate přī meo vniuersam gloriā meā, &
cuncta q vidistis in Ægypto: festinate,
14 & adducite eū ad me. ¶Cūq; amplexa-
tus recidisset i collū Ben-iamin fratri·
sui, fleuit: illo quoq; similiter flēte sup
15 collū eius. ¶Osculatusq; est Ioseph oēs
fratres suos, & plorauit sup singulos:
16 post quę ausi sunt loqui ad eū. ¶Audi-
E tumq; est & celebri sermone vulgatū
in aula regis, Venerūt fratres Ioseph &
gauisus est Pharao atq; oīs familia ei⁹.
17 ¶Dixitq; ad Ioseph vt imperaret fratri-
bus suis, dicens: Onerantes iumēta, ite
18 i Terram-Chanáan, ¶Et tollite inde pa
trem vestrū & cognationē, & venite ad
me: & ego dabo vobis oīa bona Ægy-
19 pti, vt comedatis medullā terræ. ¶Præci
pe etiā vt tollāt plaustra de terra-Ægy-
pti, ad subuectionē paruulorum suorū
F ac cōiugū: & dicito: Tollite přem vřm,
20 & ꝓperate quātocyus veniētes, ¶Nec di
mittatis quicquā de supellectili vestra.
21 quia oēs opes Ægypti, vestræ erunt. ¶Fe-
ceruntq; filij Israël vt eis mandatū fue
rat. Quibus dedit Ioseph plaustra, ſm
Pharaonis imperiū: & cibaria in itine-
22 re. ¶Singulis quoq; proferri iussit binas
stolas: Ben-iamin verò dedit trecentos
23 argenteos cū quinq; stolis optimis: ¶Tā
tundē pecuniæ & vestiū mittens patri
suo, addens 'eis'asinos decē q subuehe *ei 12.
rent ex oībus diuitijs Ægypti, & totidē
asinas, triticū in itinere, panesq; portā-
24 tes. ¶Dimisit ergo fratres suos: & ꝓfici-
25 scētibus ait, Ne irascamini in via. ¶Qui
G ascēdentes ex Ægypto, venerūt i Terrā
26 Chanaán ad patrē suū Iacob. ¶Et nūtia
uerūt ei, dicentes: Ioseph-filius tuus'vi ~10.
uit: & ipse dñatur in oī Terra-Ægypti:
Quo audito Iacob, quasi de graui som-
27 no euigilās, tñ nō credebat eis. ¶Illi cō-
tra referebāt oēm ordinē rei. Cùmq; vi
disset plaustra & vniuersa q miserat, re
28 uixit spūs eius, ¶Et ait: Sufficit mihi si
adhuc Ioseph filius meus viuit: vadam
& videbo illum antequam moriar.

CAP. XLVI.

1 A PRofectusq; Israël cū oībus q habe-
bat, venit ad Puteū-iuramēti: & ma
ctatis ibi victimis Deo patris sui Isaac,
2 ¶Audiuit eū per visionē nocte vocantē
se, & dicentē sibi: Iacob, Iacob. Cui rñ-
3 dit, Ecce adsum. ¶Ait illi De⁹: Ego sum
fortissim⁹ Deus pris tui: noli timere, de-
scēde in Ægyptū, quia in gentē magnā
4 faciā te ibi. ¶Ego descendā tecū illuc, &
ego inde adducā te reuertētem: Ioseph
quoq; ponet manus suas super oculos
5 ¶Surrexit aūt Iacob tuos: à Puteo-iura-

méti: ‖tuleruntq; eũ filij cũ paruulis&
vxorib⁹ ſuis in plauſtris q̃ miſerat Pha-
6 rao ad portãdũ ſenem, ¶Et oĩa q̃ poſſe-
derat in Terra-Chanàan: ‖veniťque in
7 Ægyptũ cum oĩ ſemine ſuo. ¶Filij eius,
& nepotes filiæ, & cuncta ſimul proge
8 nies. ¶Hæc ſunt autẽ nomina filiorum
B Iſraël qui ingreſſi ſunt in Ægyptũ, ipſe
cũ liberis ſuis. ‖Primogenitus Ruben.
9 ¶Filij Ruben Henoch & Phallu & Heſ-
10 ron & Charmi. ¶‖Filij Simeon: Iamuel
& Iamin* & Ahod et, Iachin & Sohar,
11 & Saul fili⁹ Chananitidis. ¶‖Filij Leui:
12 Gerſon, & Cahath, & Merari. ¶‖Filij Iu-
da: Her & Onã, & Sela, & Phares & Za-
ra. mortui ſunt aũt Her & Onan in Ter
ra-Chanáan. Natiq; ſunt filij Phares:
13 Heſrõ & Hamul. ¶‖Filij Iſachar: Thola
14 & Phua & Iob & Simeron. ¶Filij Zabu-
15 lõ: Sared & Elon & Iahelel. ¶Hi filij Liç
quos genuit in Meſopotamia Syriç cũ
Dina filia ſua, oẽs aĩç filiorũ ei⁹ & filia
16 rũ, triginta tres. Filij Gad: Sephõ & Ag-
gi & Eſebon & Suni & Heriet Arodi &
17 Areli. ¶‖Filij Aſer Iána & Ieſua & Ieſ-
ſui, & Beria, Sara quoq; ſoror eorũ. Filij
18 Beria: Heber & Melchiel. ¶Hi filij Zel-
C phç, quá dedit Labã Liç filiç ſuç, & hos
19 genuit Iacob ſedecĩ aĩas. ¶Filij Rachel
20 vxoris Iacob, Ioſeph & Ben-iamin. ¶‖Na
tiq; ſunt Ioſeph filij in Terra-Ægypti,
quos genuit ei Aſeneth filia Phutipha-
ris ſacerdotis Heliopoleos: Manaſſes
21 & Ephráim. ¶‖Filij Ben-iamin: Bela &
Bechor & Aſbel & Gera & Naaman &
Echi & Ros & Mophi & Ophi & Ared.
22 ¶Hi filij Rachel quos genuit Iacob oẽs
23 aĩç quatuordecim. ¶Filij Dã: Huſim. ¶Fi
24 lij Nephtali: Iaſiel & Guni & Ieſer & Sal
25 lẽ. ¶Hi filij Balç, quã dedit Labã. Rache
li filiç ſuç: et hos genuit Iacob oẽs aĩe
26 ſeptẽ. ¶Cũctçq; aĩç q̃ ingreſſç ſunt cũ Ia
cob in Ægyptum, & egreſſç ſunt de fe-
more illius, abſq; vxorib⁹ filiorũ eius:
27 ſexaginta ſex. ¶Filij aũt Ioſeph qui nati
ſunt ei in Terra-Ægypti, aĩç duç. ‖Oẽs
animç domus Iacob q̃ ingreſſç ſunt in
28 Ægyptũ, fuêre ſeptuaginta. ¶Miſit autẽ
Iudã ante ſe ad Ioſeph, vt nunciaret ei,
29 & ille occurreret in Geſſen. ¶Quò cùm
D perueniſſet, iuncto Ioſeph curru ſuo,
aſcendit obuiã pr̃i ſuo ad eundẽ locũ:
vidensq; eũ, irruit ſup collũ eius: & in
30 ter amplexus fleuit. ¶Dixitq; pr ad Io-
ſeph: Iã lçtus moriar, qa vidi faciẽ tuã,

‖Act. 7. b. 15.
‖Ioſu. 24 a. 3.
Pſal. 104 b. 22.
Iſa. 52. a. 4.
‖Exo. 1. a 2. 6. b. 14
Num. 26. a. 5.
1. Para. 5 a. 1. & 3.
*& Iami
‖Exod. 6. c. 15.
‖1. Pa. 4. a. 24.
‖1. Pa. 6. a. 1.
1. Par. 2. a. 3. 4. d. 21.
Supr. 38. a. 3.
1. Par. 7. a. 1.
‖1. Pa. 7. f. 3.
‖Sup. 41. f. 51.
‖1. Pa. 7. b. 6. 8. a. 1
‖Deu. 10 d. 22.

31 & ſuperſtitem te relinquo. ¶At ille lo-
cutus eſt ad frẽs ſuos, & ad oẽm domũ
patris ſui, Aſcendã, & nũtiabo Pharao-
ni, dicamq; ei: Fratres mei, & dom⁹ pa-
tris mei qui erãt in Terra-Chanáan ve-
32 nerũt ad me: ¶Et sũt viri paſtores ouiũ
curamq; habẽt alendorũ gregũ: pecora
ſua & armẽta, & oĩa quç habere potue
33 rũt, adduxerũt ſecũ. ¶Cùmq; vocauerit
34 vos, & dixerit, Quod eſt opus vr̃m? ¶Rñ
debitis: Viri paſtores ſumus ſerui tui,
ab infantia noſtra vſq; ĩ prçſens, & nos
& patres noſtri: Hæc autẽ dicetis, vt ha
bitare poſſitis in Terra-Geſſen: qa dete-
ſtanť Ægyptij omnes paſtores ouium.

CAP. XLVII.

1 INgreſſus ergo Ioſeph nuntiauit ¦Pha
A raoni, dicẽs: Pr̃ meus & fratres¦, oues
eorũ & armenta & cuncta q̃ poſſident.
venerũt de Terra-Chanáan & ecce con
2 ſiſtũt ĩ Terra-Geſſen. ¶Extremos quoq;
fratrũ ſuorũ quinq; viros cõſtituit corã
3 rege: ¶Quos ille interrogauit, Quid ha
betis operis? Rñderũt: Paſtores ouiũ ſu
4 mus ſerui tui, & nos, & patres nr̃i. ¶Ad
peregrinandũ in terram tuã venimus:
qm̃ nõ eſt herba gregib⁹ ſeruorũ tuorũ,
ingraueſcẽte fame in Terra-Chanáan:
B petimusque vt eſſe nos iubeas ſeruos
5 tuos in Terra-Geſſen. ¶Dixit itaq; rex
ad Ioſeph: Pr̃ tu⁹ & fratres tui venerũt
6 ad te. ¶Terra-Ægypti ĩ cõſpectu tuo eſt,
ĩ optimo loco fac eos habitare, & trade
eis Terrã-Geſſen. Quod ſi noſti in eis eſ
ſe viros induſtrios, cõſtitue illos magi-
7 ſtros pecorũ meorũ. ¶Poſt hçc introdu
xit Ioſeph patrẽ ſuũ ad Regẽ, & ſtatuit
8 eũ corã eo: q benedicẽs illi, ¶Et interro-
gatus ab eo: Quot sũt dies annorũ vitæ
9 tuç? ¶Rñdit: Dies peregrinationis vitç
meç centũ triginta annorũ ſunt, parui
& mali, & nõ peruenerunt vſq; ad dies
C patrũ meorũ quibus peregrinati ſunt.
10 ¶Et benedicto rege ¦egreſſus eſt foras.
11 ¶Ioſeph verò pr̃i & fratribus ſuis dedit
poſſeſſionẽ in Ægypto in optimo terræ
loco, Rameſſes, vt præceperat Pharao.
12 ¶Et alebat eos, oẽmq; domũ patris ſui,
13 prçbens cibaria ſingulis. ¶In toto enim
orbe panis deerat, & oppreſſerat fames
14 terrã, maximè Ægypti & Chanàã. ¶E q̃-
bus oẽm pecuniã cõgregauit ꝑ vẽditio
ne frumẽti, & intulit eã ĩ çrariũ regis.
15 ¶Cumq; defeciſſet emptorib⁹ pretiũ, vẽ
nit cũcta Ægypt⁹ ad Ioſeph, dicens: Da

*panẽ 4. D nobis *panes*: quare morimur corá te.
16 deficiéte pecunia? Quibꝰ ille rñdit: Ad
ducite pecora vr̃a, & dabo vobis ꝓ eis
17 cibos, si pretiú nó habetis. Quę cú ad-
duxissent, dedit eis aliméta pro equis,
& ouibus, & bobus, & asinis: sustenta-
uitq́; eos illo anno pro commutatione
18 pecorú. Venerunt quoq; anno scđo, &
dixerunt ei: Non celamus Dño nostro
q̃ deficiente pecunia, pecora simul de-
fecerunt: nec clam te est, q̃ absq; corpo
19 ribꝰ & terra nihil habeamus. Cur ergo
moriemur te vidéte? & nos & terra no-
stra tui erimus: eme nos in seruitutẽ re
giá, & præbe semina, ne pereúte culto-
20 ore redigat̃ terra in solitudiné. Emit igi
E tur Ioseph oém Terrá-Ægypti, venden-
tibus singulis possessiones suas præ ma
gnitudine famis. Subiecitq́; eá Pharao-
21 ni, Et cúctos ppl̃os eiꝰ à nouissimis ter
minis Ægypti vsq; ad extremos fines eiꝰ
22 Præter terrá sacerdotú q̃ à rege tradita
fuerat eis: q̃bꝰ & statuta cibaria ex hor
reis publicis præbebant̃, & idcirco non
sunt cópulsi vendere possessiones suas.
23 Dixit ergo Ioseph ad populos: En vt
cernitis, & vos & terrá vestrá Pharao pos
sidet, accipite semina, & serite agros.
24 vt fruges habere possitis. Quintá parté
F regi dabitis: quatuor reliquas permitto
vobis in sementé, & in cibú familijs &
25 liberis vestris. Qui rñderút: Salus nr̃a
in manu tua est, respiciat nos tm̃ Dñs
26 noster, & læti seruiemꝰ regi. Ex eo tpe
vsq; in p̃senté dié í vniuersa Terra-Ægy
pti regibus quinta pars soluitur, & fa-
ctú est quasi í legé, absq; terra sacerdo-
27 tali, q̃ libera ab hac códitione fuit. Ha
bitauit ergo Israël in Ægypto, id est, in
Terra-Gessé, & possedit eá: auctusq́; est,
28 & multiplicatus nimis. Et vixit in ea
G decé & septé annis: factiq́; sút oés dies
vitæ illius, centú quadraginta septé an
29 norú. Cúmq́; appropinquare cerneret
dié mortis suę vocauit filiú suú Ioseph,
& dixit ad eú: Si inueni gratiá, in con-
spectu tuo. ‖pone manú tuá sub fœmo ‖Sup.24. a.2.
re meo: & facies mihi misericordiá &
veritaté, vt nó sepelias me in Ægypto:
30 Sed dormiá cum patribus meis, & au-
feras me de terra hac, cóndasq́; in sepul-
chro maiorú meorú. Cui rñdit Ioseph:
31 Ego faciam quod iussisti. Et ille: Iura
ergo, inquit, mihi. Quo iuráte adorauit
Israël Dñm, cóuersus ad lectuli caput.

CAP. XLVIII.

1 His itaq; transactis nuntiatú est Io-
A seph q̃ ægrotaret pr̃ suus: q̃ assum-
ptis duobus filijs Manasse & Ephráim,
2 ire perrexit. Dictumq́; est seni. Ecce fi-
lius tuus Ioseph venit ad te. Qui cófor
3 tatus sedit in lectulo. Et ingresso ad se
Ioseph ait: Deus oĩpotés ‖apparuit mi –10. ‖Sup.28. c.13.
hi in Luza, q̃ est in Terra-Chanáan: bñ
4 dixitq́; mihi, Et ait: Ego te augebo &
multiplicabo, & faciá te in turbas po-
pulorú: daboq́; tibi terrá hanc, & semi
ni tuo post te í possessioné sempiterná.
5 Duo ergo filij tui q̃ ‖ nati sunt tibi in ‖Sup.41. f.50.
Terra-Ægypti anteq̃ huc veniré ad te.
mei erunt: ‖Ephráim & Manasses, sicut ‖Ios. 13. b.7.d. 29
6 Ruben & Simeó reputabunt̃ mihi. Re
liquos auté quos genueris post eos: tui
erút, & noĩe fratrú suorú vocabút̃ í pos
7 sessionibꝰ suis. Mihi enim qñ veniebá ‖Supr. 35 c.19.
B de Mesopotamia, ‖ mortua est Rachel
in Terra-Chanáan í ipso itinere, eratq́;
vernú tépus. & ingrediebar Ephratam,
& sepelini eá iuxta viá Ephratę, q̃ alio
8 noĩe appellat̃ Beth-léhé. Videns aút fi
9 lios eiꝰ dixit ad eú: Qui sunt isti? Rñ-
dit: Filij mei sunt, quos donauit mihi
Deus í hoc loco. Adduc, inquit, eos ad
10 me, vt benedicá illis. Oculi ení Israël
caligabát prę nimia senectute, & clarè
videre non poterat. Applicitosq́; ad se,
11 deosculatus & circúplexus eos, Dixit
ad filiú suú: Nó sum fraudatꝰ aspectu
tuo, insuper ostendit mihi Deus semen
12 tuú. Cúmq́; tulisset eos Ioseph de gre
13 mio patris, adorauit pronus í terrá. Et
posuit Ephráim ad dexterá suam, id est,
C ad sinistrá Israël. Manassen verò in si-
nistra sua, ad dexterá scilicet patris, ap
14 plicuitq́; ambos ad eú. Qui extendés
manú dexterá, posuit sup̃ caput Ephrá
im, minoris fratris: sinistrá aút, super
caput Manasse qui maior natu erat, có
15 mutans manus. ‖ Benedixitq́; *Iacob ‖Heb.11. d.21.
filijs Ioseph, & ait: Deus in cuiꝰ cóspe- *Ioseph, filio suo
ctu ambulauerunt patres mei Abrahá 9.
& Isaac, Deus q̃ pascit me ab adolescé- Sup.31. d.29. 32. a.2.
16 tia mea vsq; in præsenté diem: ‖ An-
gelus q̃ eruit me de cúctis malis, bene-
dicat pueris istis, & inuocet̃ super eos
nomen meum, nomina quoq; patrum ‖Mat.18. b.10.
meorum Abraham & Isaac, & crescant
17 in multitudiné super terram. Videns
aút Ioseph, q̃ posuisset pater suꝰ dexte-
rá manú sup̃ caput Ephráim, grauiter

accepit:

accepit: & apprehẽsam manũ patris le-
D uare conatus est de capite Ephráim, &
18 trásferre sup caput Manasse. ❡ Dixitq́;
ad patrẽ: Non ita cõuenit pater: qa hic
est primogenitus, pone dexterá tuá sup
19 caput eiꝰ. ❡ Qui renuẽs ait: Scio fili mi,
scio: & iste q̃dem erit in pp̃los & multi
plicabit͛: sed frater eius minor, maior
erit illo, & semẽ illius crescet in Gẽtes.
20 ❡ Bñdixitq́; °eis° in tp̃e illo, dicẽs: in te °ei 4.
bñdicetur Israël, atq; dicet͛: Faciat tibi
DEVS sicut Ephráim, & sicut Manasse.
21 Cõstituitq́; Ephráĩ ante Manassen. ❡ Et
ait ad Ioseph filiũ suũ: En ego morior,
& erit Deus vobiscũ, reducetq́; vos ad
22 terram patrũ vestrorũ. ❡ Do tibi ‖ partem ‖ Iosu. 15 b. 7. 16 a 1.
vná extra fratres tuos, quá tuli de ma-
nu ‖ Amorrhæi in gladio & arcu meo. ‖ Iosu. 24. b. 8.

CAP. XLIX.

1 VOcauit autem Iacob filios suos, & Deu. 33. a. b.
A ait eis: Congregamini: vt annuntiẽ
quæ ventura sunt vobis in diebus nouis-
2 simis. ❡ Cõgregamini, & audite filij, Ia-
cob, audite Israël patrem vestrum.
3 ❡ Rubẽ primogenitus meus; tu forti-
tudo mea, & pricipiũ doloris mei, prior
4 in donis, maior in ĩperio. ❡ Effusus es si
cut aqua non crescas: ‖ qa ascendisti cu ‖ Sup. 35. d. 22.
bile patris tui, & maculasti stratũ eius. 1. Pa 5. a. 1.
5 ❡ Simeõ & Leui fratres: vasa iniquita-
6 tis bellantia. ❡ In consiliũ eorũ non ve-
niat aĩa mea, & in cœtu illorum nõ sit
gloria mea: ‖ quia in furore suo occide- ‖ Sup. 34. d. 25.
runt virũ, & in volũtate sua suffoderũt
7 murũ. ❡ Maledictus furor eorũ, quia p-
tinax: & indignatio eorũ, q̃a dura: ‖ di- ‖ Iosu. 19. a. 1. 11. a. b.
uidá eos ĩ Iacob: & dispergá eos ĩ Israël.
8 ❡ Iuda, te laudabunt fratres tui: ma-
B nus tua in ceruicibꝰ inimicorũ tuorũ,
9 adorabũt te filij p̃ris tui. ❡ ‖ Catulꝰ leo- ‖ 1. Par. 5 a. 2.
nis Iuda: ad p̃dá fili mi ascẽdisti: reqe-
scẽs accubuisti vt leo, & quasi leena qs
10 suscitabit eũ? ❡ ‖ NON AVFERETVR ‖ Ioh. 1. f. 45. Matt. 2. a. 6.
sceptrũ de Iuda, & dux de fœmore eiꝰ,
donec veniat q̃ mittẽdus est, & ipse erit
11 expectatio gẽtiũ. ❡ Ligans ad vineá pul-
lum suũ, & ad vitẽ õ fili mi asiná suá.
Lauabit ĩ vino stolá suá, & in sanguine
12 vuę palliũ suũ. ❡ Pulchriores sũnt ocu-
li eiꝰ vino, & dẽtes eiꝰ lacte cádidiores.
13 ❡ Zabulon in litore maris habita-
bit, & in statione nauium pertingens
vsque ad Sidônem.
14 ❡ Issachar asinus fortis accubans in-
15 ter terminos. ❡ Vidit requiẽ q̃ esset bo-
na, & terram q̃ optima: & supposuit
humerum suum ad portandum, fa-
ctusque est tributis seruiens.
16 ❡ Dan iudicabit populum suũ sicut
17 & alia tribus in Israël. ❡ Fiat Dan colu-
C ber in via, cerastes in semita, mordens
vngulas eq̃, vt cadat ascensor eiꝰ retro.
18 ❡ SALVTARE tuum expectabo Dñe.
19 ❡ Gad, accinctus præliabitur ante
eum, & ipse accingetur retrorsum.
20 ❡ Aser pinguis panis eius, & præbe-
bit delicias regibus.
21 ❡ Nephtali ceruus emissus, & dans
eloquia pulchritudinis.
22 ❡ ‖ Filius accrescẽs Ioseph, filius accre- ‖ 1. Par. 5 a. 1.
scens decôrus aspectu: filiæ discurre-
23 rũt sup murũ. ❡ Sed exasperauerũt eũ,
& iurgati sunt, inuiderũtq́; illi habẽtes
24 iacula. ❡ Sedit in forti arcus eius, & dis-
soluta sunt vincula brachiorũ & ma-
nuũ illius p manus potẽtis Iacob, inde
25 pastor egressus est, lapis Israël. ❡ Deus
p̃ris tui erit adiutor tuꝰ, & oĩps benedi-
cet tibi benedictionibus cęli desup, be
nedictionibus abyssi iacẽtis deorsum,
26 benedictionibus vberũ & vuluæ. ❡ Be
D nedictiones p̃ris tui cõfortatę sunt bñ-
dictionibꝰ patrũ eiꝰ: donec °veniret° de °veniat 5.
sideriũ colliũ ęternorũ: fiát in capite Io
seph, & ĩ vertice Nazaræi ĩter frẽs suos.
27 ❡ Ben-iamin lupus rapax, mane co-
medet prędá, & vespere diuidet spolia.
28 ❡ Oẽs hi in tribꝰ Israël duodecim hęc lo
cutus est eis p̃r suus, benedixitq́; singu
29 lis, bñdictionibus proprijs. ❡ Et præce-
pit eis: dicens: Ego cõgregor ad populũ
meum: sepelite me cũ patribus meis in
speluca duplici quę est in agro Ephrõ
30 Hethęi. ❡ Cõtra Mábre in Terra-Chaná-
an, ‖ quá emit Abrahá cũ agro ab Ephrõ ‖ Sup. 23. d.
31 Hethæo in possessionẽ sepulchri. ❡ Ibi
sepelierunt eũ, & Saram vxorẽ eius: ibi
sepultus est Isaac cum Rebecca coniu-
32 ge sua: ibi & Lia cõdita iacet. ❡ Finitisq́;
mandatis quibus filios instruebat, col-
legit pedes suos super lectulũ, & obijt:
appositusque est ad populum suum.

CAP. L.

1 QVod cernẽs Ioseph, ruit sup faciẽ
A patris flens & deosculans eũ. ❡ Prę
2 cepitq́; seruis suis medicis, vt
3 aromatibus cõdirent patrẽ. ❡ Quibꝰ ius-
sa explentibus, tráfierunt quadraginta
dies: iste q̃ppe mos erat cadauerum cõ-
ditorũ, fleuitq́; eũ Ægyptꝰ septuaginta

4 diebus. ⁋Et expleto plãctus tpe, loquu-
tus est Ioseph ad familiã Pharaonis: Si
inueni gratiã in cõspectu vestro, loqui-
5 mini ĩ aurib⁹ Pharaonis: ⁋Eò q pr̄ me⁹
adiurauerit me, dicens: En morior, in
sepulchro meo‖q fodi mihi in Terra-
Chanáan sepelies me. Ascendã igit̃, &
6 sepeliã patrem meũ, ac reuertar. ⁋Dixit
que ei Pharao: Ascende, & sepeli prẽm
7 tuũ sicut adiuratus es. ⁋Quo ascẽdẽte,
ierunt cũ eo oẽs senes domus Pharao-
nis, cunctiq; maiores natu Terræ-Ægy
8 ptij. ⁋Domus Ioseph cũ fratribus suis,
absq; paruulis & gregibus, atq; armen
tis quæ dereliquerunt in Terra-Gessen.
9 ⁋Habuit quoq; in comitatu currus &
equites: & facta est turba non modica.
10 ⁋Veneruntq; ad Areã-atad, quę sita est
trans Iordanẽ: vbi celebrãtes exequias
planctu magno atq; vehementi imple
11 uerũt septẽ dies ⁋Quod cũ vidissent ha-
bitatores Terræ-Chanáan, dixerũt: Plã-
ctus magnus est iste Ægyptijs. Et idcir-
co vocatum est nomen loci illius Plan
12 ctus-Ægypti. ⁋Fecerunt ergo filij Iacob
13 sicut pceperat eis: ⁋Et portantes eum in
Terrã-Chanáan, ‖sepelierũt eũ in speluũ
ca duplici, ‖quã emerat Abrahã cũ agro
in possessionẽ sepulchri ab Ephron He-
14 thæo contra faciẽ Mãbre. ⁋Reuersusq;
C est Ioseph in Ægyptũ cum fratrib⁹ suis,
15 & omni comitatu, sepulto patre. ⁋Quo
mortuo, timẽtes fratres eius, & mutuò
colloquentes, Ne fortè memor sit iniu-

‖Supr. 47 g. 29.

‖Act. 7. b. 16.

‖Sup. 23. d. 16.

riæ quam passus est, & reddat nobis oẽ
16 malũ qđ fecimus, ⁋mandauerũt ei- di-
centes, pr̄ tuus pcepit nobis anteq̃ mo-
17 reret̃, ⁋Vt hæc tibi verbis illius dicere-
m⁹: Obsecro vt obliuiscaris sceleris fra-
trum tuorũ, & peccati atq; malitię quã
exercuerũt in te: nos quoq; oramus vt
seruo Dei patri tuo dimittas iniqtatẽ
18 hanc. Quib⁹ auditis fleuit Ioseph. ⁋Ve
neruntq; ad eum fratres sui: & proni
19 adorãtes dixerũt: Serui tui sum⁹. ⁋Qui-
bus ille rñdit: Nolite timere: nũ Dei
20 possumus resistere voluntati? ⁋‖Vos co
D gitastis de me malũ: sed Deus vertit il-
lud in bonũ: vt exaltaret me: sicut in
præsentiarum cernitis, & saluos faceret
21 multos pplos. ⁋Nolite timere ego ‖ pa-
scã vos & paruulos vestros cõsolatusq;
est eos, & blandè ac leniter est locutus.
22 ⁋Et habitauit in Ægypto cum oĩ domo
patris sui: vixitq; centũ decẽ annis. Et
vidit Ephráim filios vsq; ad tertiã ge-
neratione. ‖Filij quoq; Machir filij Ma
nasse nati sunt in genibus Ioseph.
23 ⁋Quibus transactis ‖ loquutus est fra-
tribus suis: Post mortẽ meam Deus vi-
sitabit vos, & ascẽdere vos faciet de ter-
ra ista ad terram quã iurauit Abrahã,
24 Isaac, & Iacob. ⁋Cumq; adiurasset eos,
atq; dixisset: Deus visitabit vos, ‖aspor
tate ossa mea vobiscum de loco isto:
25 ⁋Mortuus est expletis centum decem
vitæ suæ annis. Et conditus aromatib⁹,
repositus est in loculo in Ægypto.

-1.

* seruis Dei prīs tui 2.

‖Sup. 45. b. 9.

‖Sup. 49. c. 12.

‖Nu. 32. g. 39.

‖Heb. 11. d. 22.

‖Exo. 13. d. 19.
Iosu. 24. g. 32.

LIBER EXODVS,

Hebraicè, Veellesemoth, id est, Hæc sunt nomina.

CAPVT PRIMVM.

1 A ÆC sunt Nomina
filiorũ Israël q in-
gressi sunt in Ægy-
ptum cũ Iacob, sin
guli cum domibus
suis introierunt.
2 ⁋Ruben, Simeon,
3 Leui, Iudas. ⁋Issa-
4 char, Zabúlo, & Beniamin, ⁋Dan & Ne
5 phthali, Gad & Aser. ⁋Erant igit̃ oẽs aĩę
eorum q egressi sunt de femore Ia cob
septuaginta: Ioseph aũt ĩ Ægypto erat.

Gen. 46. a. 8.

6 ⁋Quo mortuo & vniuersis fratrib⁹ eius,
7 omniq; cognatione sua: ⁋‖Filij Israël
creuerũt, & quasi germinãtes multipli
cati sunt: ac roborati nimis impleue-
8 runt terrã. ⁋Surrexit intereà rex nouus
9 sup Ægyptũ qui ignorabat Ioseph: ⁋Et
B ait ad ppl̃m suũ: Ecce ppl̃s filiorũ Israël
10 multus, & fortior nobis est. ⁋Venite sa
piẽter opprimamus eũ: ne fortè multi-
plicet̃: & si ingruerit contra nos bellũ,
addat̃ inimicis nr̃is, expugnatisq; no-
11 bis egrediat̃ de terra. ⁋Præposuit itaq;
eis magistros operum, vt affligerẽt eos

‖Act. 7. c. 17.

oneribus: ædificaueruntq; vrbes taber
naculorú Pharaoni, Phitó, & Ramef-
12ses. ¶Quantoq; opprimebát eos, tanto
magis multiplicabantur: & crescebát:
13oderantq; filios Israël Ægyptij. ¶Et affli
& Inuidentes. 14gebant illudétes eis. ¶Atq; ad amaritu
diné pducebant vitá eorú operibus du
Sap. 18. b.5. ris luti, & lateris, oíque famulatu, quo
15in terræ operib⁹ præmebant. ¶Dixit aút
rex Ægypti obstetricib⁹ Hebræorum,
quarú vna vocabatur Sephora, altera
16Phua, ¶Præcipiés eis: Qñ obstetricabitis
Hebręas & partus tempus aduenerit, si
mascul⁹ fuerit interficite eú: si fęmina
17reseruate. ¶Timuerunt auté obstetrices
Deú, & non fecernut iuxta pręceptum
regis Ægypti, sed conseruabant mares.
18¶Quib⁹ accersitis ad se Rex ait: Quid-
D ná est hoc qd facere voluistis, vt pueros
19seruaretis? ¶Quæ rñderunt: Nó sút He
bræę sicut Ægyptiæ mulieres: ipsę ení
obstetricádi habét scientiá, & priusquá
20veniamus ad eas pariút. ¶Bene ergo fe-
cit De⁹ obstetricibus, & creuit ppl's, con
21fortatusq; est nimis. ¶Et qa timuerunt
obstetrices Deú, ædificauit eis domos,
22¶ Præcepit ergo Pharao omni populo
suo, dicens: Quicquid masculini sexus
natum fuerit, in flumen proijcite:
quicquid fęminini, reseruate.

CAP. II.

1 EGressus est post hęc vir de domo Le
A ui. Et accepit vxorem stirpis suæ:
Iosuá 6. c.20. Num.23 g.59 2 Quæ cócepit & peperit filiú: & videns
eú elegantè abscódit tribus mensibus.
2.Par.23 b.13. 3 ¶Cúq; iam celare nó posset, sumpsit fi-
scellá scirpeá, & liniuit eá bitumine ac
pice, posuitq; intus infantulú, & expo-
4 suit eú in carecto ripæ fluminis, ¶Státe
pcul sorore ei⁹, & cósiderante euentú
‖Act. 7. c.21. 5 rei. ¶‖Ecce aút descédebat filia Pharao-
Heb. 11. d.23. nis vt lauaret in flumine: & puellę ei⁹
gradiebant p crepidiné aluei. Quæ cú
vidisset fiscellá in papyrione, misit vná
6 è famulab⁹ suis: & allatá aperiens, cer
nensq; ica paruulú vagienté, miserta
ei⁹, ait: de infantib⁹ Hebræorú est hic.
7 ¶Cui soror pueri, Vis, inqt, vt vadam, &
II vocé tibi mulieré Hebręá q nutrire pos
8 sit infantulum? ¶Rñdit: Vade. Perrexit
9 puella, & vocauit matré suá. ¶Ad quam
locuta filia Pharaonis, Accipe, ait, pue
rum istú, & nutri mihi: ego dabo tibi
mercedé tuá. Suscepit mulier, & nutri-
10ouit puerú, ¶ Adultumq; tradidit filiæ

Pharaonis. Qué illa adoptauit in locú
filij, vocauitq; nomen eius Moyses, di-
11cens. Quia de aqua tuli eú. ¶In diebus
illis postq creuerat Moyses, ‖ egressus ‖Heb.11 c.24.
est ad frés suos: viditq; afflictionem eo
rum, & virum Ægyptiú percutientem
15quendá de Hebræis fratribus suis. ¶Cú-
que circunspexisset huc [illegible] illuc, &
nullú adesse vidisset, pe[illegible]m Ægy-
13ptiú abscondit sabulo. ¶Et egressu die
altero cóspexit duos Hebræos rixátes:
dixitq; ei q faciebat iniuriá: Quare pcu
14tis proximú tuú? ¶Qui rñdit: Quis con-
C stituit te principé & iudicé super nos:
num occidere me tu vis, sicut heri occi
disti Ægyptiú? Timuit Moyses: & ait:
Qúo palam factum est verbum istud?
15¶Audiuitq; Pharao sermonem hunc, &
quærebat occidere Moysen: q fugiés de
conspectu eius, morat⁹ est in Terra-Ma
16dian, & sedit iuxta puteú. ¶ Erant auté
sacerdoti Madian septé filiæ, quæ vene
rant ad hauriendá aquam: & impletis
canalibus adaquare cupiebant* greges *greges.
17patris sui. ¶Superuenêre pastores & eie-
cerunt eas: surrexitq; Moyses, & defen-
18sis puellis, adaquauit oues earú. ¶Quæ
cum reuertissent ad* Raguel patré suú, * Iethro.
dixit ad eas: Cur velocius venistis soli
19to? ¶Rñderunt: Vir Ægyptius liberauit
nos de manu pastorum: insup & hau-
sit aquá nobiscú, potumq; dedit ouib⁹.
10¶At ille: Vbi est? inqt, Quare dimisistis
D hoiem? vocate eú vt comedat panem.
21¶Iurauit ergo Moyses q hab[illegible]ate cum ‖Iud. 18. a.2.3.
eo. Accepitq; Sephor[illegible]m fil[illegible] vxo- 1.Par.23
22ré. ¶Quæ peperit ei fi[illegible], [illegible]o[illegible]auit b.15.
Gersam dicés. Aduena [illegible] alie-
na. Alterú verò peper[illegible]cauit
Eliézer, dicés: Deus enim p[illegible] mei adiutor me⁹, & eripuit me de manu Pha-
23raonis. ¶Post multú verò tēporis mor-
tuus est rex Ægypti: & ingemiscétes fi-
lij Israël, propter opera vociferati sunt:
ascenditq; clamor eorum ad Deum ab
24operibus. ¶Et audiuit gemitú eorú, ac
recordatus est fœderis quod pepigit cú
25Abraham, Isaac & Iacob. ¶ Et respexit * cognouit 10.
Dominus filios Israël & * liberauit eos.

CAP. III.

1 MOyses aút pascebat oues Iethro so
A ceri sui sacerdotis Madian: cúq;
minasset gregé ad iteriora deserti, venit
2 ad monté Dei Horeb. ¶ ‖Apparuitq; ei ‖Act 7. c.30.
Dñs in flamma ignis de medio rubi: &

videbat ꝙ rubus arderet, & nõ cõbure-
3 retur. Dixit ergo Moyses: Vadã & vi-
debo visionẽ hanc magnã, quare nõ cõ-
4 buratur rubus. Cernens aũt Dñs ꝙ p-
B geret ad videndũ, vocauit eũ de medio
rubi, & ait: Moyses, Moyses? Qui respõ-
5 dit: Adsum. At ille: Ne appropies, in-
quit, huc, solue calceamẽtum de pedi-
bus tuis, locus enim in quo stas, terra
6 sancta est. Et ait: ‖Ego sum Deus patris
tui, Deus Abrahã, & Deus Isaac, & De⁹
Iacob. Abscondit Moyses faciẽ suam: nõ
7 enim audebat aspicere cõtra Deũ. Cui
ait Dñs: Vidi afflictionẽ populi mei in
Ægypto & clamorẽ eius audiui, ꝓpter
8 duritiã eorũ qui præsunt operibus. Et
sciens dolorem eius, descendi vt liberẽ
C eũ de manibus Ægyptiorum, & educã
de terra illa ĩ terrã bonã, & spatiosã, in
terrã q̃ fluit lacte, & melle, ad loca Cha
nanæi, & Hethæi, & Amorrhæi: & Phere
9 zæi, & Heuæi,* & Iebusæi. Clamor er-
go filiorũ Israël venit ad me: vidiq; af
flictionem eorum qua ab Ægyptijs op-
10 primũtur. Sed veni, & mittã te ad Pha
raonẽ, vt educas populũ meũ filios Is-
11 raël de Ægypto. Dixitque Moyses ad
Deũ: Quis sum ego, vt vadã ad Pharao
nẽ, & educã filios Israël de Ægypto?
12 Qui dixit ei: Ego ero tecũ & hoc habe-
D bis signũ ꝙ miserim te, Cùm eduxeris
populũ meũ de Ægypto, immolabis
13 Deo super montẽ istũ. Ait Moyses ad
Deũ, Ecce ego vadã ad filios Israël, & di
cã eis: Deus patrũ vestrorũ misit me ad
vos. Si dixerint mihi: Q̃d est nomẽ ei⁹?
14 q̃d dicã eis? Dixit Dñs ad Moysen: Ego
SVM QVI SVM. Ait: Sic dices filijs Isr̃:
15 Qui est, misit me ad vos. Dixitq; ite-
E rũ Deus ad Moysen: Hæc dices filijs Is-
raël: Dñs Deus patrũ vestrorũ, Deus A-
brahã, & De⁹ Isaac, & Deus Iacob misit
me ad vos: hoc nomẽ mihi est in æter-
nũ, & hoc memoriale meum in genera
16 tione & generationẽ. Vade & congre-
ga seniores Israël, & dices ad eos: Dñs
De⁹ patrũ vestrorũ apparuit mihi, De⁹
Abrahã, & De⁹ Isaac, & Deus Iacob, di-
cẽs: Visitãs visitaui vos: & vidi oĩa quæ
17 acciderũt vobis in Ægypto: & dixi vt
educã vos de afflictione Ægypti in Ter
F ram Chananæi & Hethæi & Amorrhæi
& Pherezæi & Heuæi, & Iebusæi, ad ter
18 rã fluentẽ lacte & melle. Et audiẽt vo-
cẽ tuã: ĩgredierisq; tu & seniores Israël
ad regẽ Ægypti, & dices ad eũ: Dñs De⁹
Hebræorũ vocauit nos, ibimus viã triũ
dierũ in solitudinẽ, vt immolemus Do
19 mino Deo nostro. Sed ego scio ꝙ nõ di
G mittet vos rex Ægypti vt eatis, nisi per
20 manum validam. Extẽdam *que¹ ma *enim 10.
num meam, & percutiam Ægyptũ in
cũctis mirabilibus meis, quæ facturus
sum in medio eorũ: post hæc dimittet
21 vos. Daboq; gratiã populo huic corã
Ægyptijs: ‖& cũ egrediemini, nõ exibi- ‖Infr. 11. a.2. & 12 c.35.
22 tis vacui. Sed postulabit mulier à vici
na sua & ab hospita sua, vasa argẽtea &
aurea, ac vestes: ponetisq; ea sup filios
& filias vestras, & spoliabitis Ægyptũ.

CAP. IIII.

1 RESpondens Moyses ait: Nõ credẽt
A mihi: neq; audient vocẽ meã: sed
2 dicent: Nõ apparuit tibi Dñs. Dixit er
go ad eũ. Quid est ꝙ tenes ĩ manu tua?
3 Rñdit: Virgã. Dixitq; Dñs: Proijce eã
in terram. Proiecit, & versa est in colu-
4 brũ, ita vt fugeret Moyses. Dixitq; Do
minus: Extẽde manum tuam, & appre
hende caudam eius. Extẽdit, & tenuit,
5 versaq; est in virgã. Vt credãt, inquit,
ꝙ apparuerit tibi Dñs Deus patrũ *tuo- *suorum 1.
rum¹, Deus Abraham, & Deus Isaac, &
6 Deus Iacob. Dixitq; Dñs rursum, Mit-
B te manũ tuã in sinum tuũ. Quam cùm
misisset in sinũ, protulit leprosam in-
7 star niuis. Retrahe, ait manũ tuã in si-
nũ tuũ. Retraxit, & protulit iterũ, & e-
8 rat similis carni reliquæ. Si nõ credide
rint inquit, tibi, neq; audierint sermo-
nẽ signi prioris, credent verbo signi se-
9 quẽtis. Q̃d si nec duobus quidem his
signis crediderint, neq; audierint vocẽ
tuã, sume aquã fluminis, & effunde eã
C super aridã, & quicquid hauseris de flu
10 uio, vertetur in sanguinem. Ait Moy-
ses, Obsecro, Dñe, non sum eloquẽs ab
heri & nudiustertius: & ex quo locutus
es ad seruũ tuũ, impeditioris & tardio
11 ris linguæ sum. Dixit Dñs ad eũ, Quis
fecit os hominis? aut quis fabricat⁹ est
mutũ & surdũ, videntẽ & cæcum, non-
12 ne ego? Perge igitur, ‖& ego ero in ore ‖Mat. 10. d.19.
13 tuo: doceboq; te q̃d loquaris. At ille:
Obsecro Dñe, inquit, mitte quẽ missu-
14 rus es. Iratus Dñs in Moysen, ait; Aarõ
frater tuus leuites, scio ꝙ eloquẽs sit: ec
ce, ipse egredietur in occursum tuũ, vi-
15 densq; te lætabitur corde. Loquere ad
eum, & pone verba mea in ore eius: &

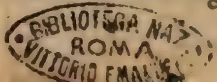
ego

‖Infr. 10 a 3. ego ero i ore tuo, & i ore illius, ‖& ostē
16 dam vobis quid agere debeatis. ❡ Et ip-
se loquetur pro te ad populū, & erit os
D tuū: tu aūt eris ei in his quæ ad Deū p-
17 tinēt. ❡ Virgā quoq; hāc sume in manu
18 tua i qua facturus es signa. ❡ Abijt Moy- *enim 10.
ses, & reuersus est ad Iethro *socerum *cognatum 6.
suū: dixitq; ei, Vadā & reuertar ad fra-
tres meos in Ægyptū, vt videā si adhuc
19 viuāt. Cui ait Iethro, Vade in pace. ❡ Di-
xit ergo Dñs ad Moysen in Madian, Va ‖Infr. 11. a. 1. & 12 c. 35.
de, & reuertere in Ægyptū: mortui sūt
E enim oēs qui quærebant animā tuam.
20 ❡ Tulit ergo Moyses vxorē suā, & filios
suos, & imposuit eos super asinū reuer-
susq; est in Ægyptū portās virgā Dei in
21 manu sua. ❡ Dixitq; ei Dñs reuertēti in
Ægyptū. Vide vt oīa ostenta q̄ posui in
manu tua facias coram Pharaone: ego
indurabo cor eius, & nō dimittet popu
22 lū. ❡ Dicesq; ad eū, Hæc dicit Dñs, Filiꝰ
23 meus primogenitus, Israël. ❡ Dixi tibi,
F Dimitte filiū meū vt seruiat mihi: & no
luisti dimittere eū, ecce ego interficiā fi
24 liū tuū primogenitū. ❡ Cumq; esset in
itinere, in diuersorio occurrit ei Dñs, &
25 volebat occidere eum. ❡ Tulit illicò Se *suorum 1.
phora acutissimā petrā, & circuncidit p̄
putiū filij sui, tetigitq; pedes eiꝰ, & ait,
26 Spōsus sanguinū tu mihi es. ❡ Et dimi-
sit eū postquā dixerat, Sponsus sangui-
27 num tu mihi es: ob circūcisionem. ❡ Di
G xit aūt Dñs ad Aaron, Vade in occursū
Moysi in desertum. Qui perrexit obuiā
ei in Montem-Dei, & osculatus est eū.
28 ❡ Narrauitq; Moyses Aaron oīa verba
Dñi pro quibus miserat eum, & signa
29 quæ mādauerat. ❡ Veneruntq; simul, &
cōgregauerunt cunctos seniores filiorū
30 Israël. ❡ Locutusq; est Aaron oīa verba
quę dixerat Dominus ad Moysen: & fe
31 cit signa coram populo, ❡ & credidit po
-3. pulus. Audierūtq; q̄ visitasset Dñs fi-
lios Israël, & q̄ respexisset afflictionem
illorum: & proni adorauerunt.

CAP. V.

1 A Post hęc ingressi sunt Moyses & Aa-
ron, & dixerunt Pharaoni, Hæc di- ‖Mat. 10. d. 19.
cit Dñs Deus Israël, Dimitte populum
2 meū vt sacrificet mihi in deserto. ❡ At il
le respōdit, Quis est Dñs, vt audiā vocē
eius, & dimittam Israël? nescio Dñm, &
3 Israël non dimittā. ❡ Dixeruntq;, Deus
Hebræorum vocauit nos, vt eamus viā
triū dierū in solitudinē, & sacrificemꝰ
Dño Deo nostro: ne fortè accidat nobis
4 pestis aut gladius. ❡ Ait ad eos rex Ægy-
pti, Quare Moyses & Aaron sollicitatis
populū ab operibus suis? ite ad onera
5 vestra. ❡ Dixitq; Pharao, Multus est po-
pulus terræ: videtis q̄ turba succreue-
rit: quantò magis si dederitis eis requiē
6 ab operibus? ❡ Præcepit ergo in die illo
B p̄fectis operū & exactoribus populi, di-
7 cēs, ❡ Nequaquā vltrà dabitis paleas po
pulo ad conficiendos lateres, sicut priꝰ:
8 sed ipsi vadant, & colligāt stipulas. ❡ Et
mēsurā laterū, quā prius faciebāt, impo
netis sup eos, nec minuetis qcq̄, vacāt
enim, & idcirco vociferant, dicētes, Ea-
9 mus, & sacrificemꝰ Deo nr̄o. ❡ Opprimā
tur opibus, & expleāt ea: vt nō acquie-
10 scāt verbis mēdacibꝰ. ❡ Igit egressi p̄fecti
operū & exactores, ad populū dixerūt,
Sic dicit Pharao, Non do vobis paleas.
11 ❡ Ite, & colligite sicubi iuenire poteritis:
12 nec minuet qcquā de opere vestro. ❡ Di
C spersusq; ē populꝰ p oēm terrā Ægypti
13 ad colligēdas paleas. ❡ Præfecti quoque
operū instabāt, dicētes, Cōplete opus ve
strū quotidie vt priꝰ facere solebatis qn̄
14 dabantur vobis paleæ. ❡ Flagellatique
sunt qui præerāt operibꝰ filiorū Israël,
ab exactoribꝰ Pharaonis, dicētibus, Qua
re nō implestis mēsuram laterum sicut
15 prius, nec heri, nec hodie? ❡ Veneruntq;
prępositi filiorū Israël, & vociferati sūt
ad Pharaonē dicētes, Cur ita agis cōtra
16 seruos tuos? ❡ Paleę nō dantur nobis, &
lateres similiter imperātur. En famuli
tui flagellis cędimur, & iniustè agitur
17 cōtra ppl̄m tuū. ❡ Qui ait, Vacatis otio,
& idcirco dicitis, Eamus, & sacrifice- -4.
18 mus Dño. ❡ Ite ergo, & operamini, paleę
non dabunt vobis, & reddetis cōsuetū
19 numerū laterū. ❡ Videbantq; se præpo-
D siti filiorū Israël *in malum eo q̄ dice- *In malo 4.
ret eis, Non minuet quicquā de lateri-
20 bus per singulos dies. ❡ Occurreruntq;
Moysi & Aaron, qui stabat ex aduerso
21 egredientes à Pharaone. ❡ Et dixerūt ad
eos, Videat Dñs & iudicet, qm̄ fœtere
fecistis odorē nostrum corā Pharaone
& seruis eius, & prębuistis ei gladiū vt
22 occideret nos. ❡ Reuersusq; est Moyses
ad Dñm, & ait, Dñe, cur afflixisti popu
23 lum istum? quare misisti me? ❡ Ex eo e-
nim quo ingressus sum ad Pharaonem
vt loquerer in nomine tuo, afflixit po-
pulum tuum: & non liberasti eos,

CAP.

CAP. VI.

1 DIxitq; Dñs ad Moysen, Nũc vide-
A bis q̃ facturus sum Pharaoni: per
manum enim forté dimittet eos, & in
manu robusta eijciet illos de terra sua.
2 ⁋Locutusq; est Dñs ad Moysen, dicens.
3 Ego Dñs. ⁋Qui apparui Abrahã, Isaac,
& Iacob in Deo omnipotente: & nomẽ
4 meũ ADONAI nõ indicaui eis. ⁋Pe-
pigiq; fœdus cũ eis, vt darẽ eis terram
Chanáan, terrã peregrinationis eorũ,
5 in qua fuerunt aduenæ. ⁋Ego audiui ge
mitum filiorum Israël quo Ægyptij op
presserunt eos: & recordatus sum pacti
6 mei. ⁋Ideo dic filiis Israël, Ego Dñs qui
educã vos de ergastulo Ægyptiorum, &
eruã de seruitute: ac redimã in brachio
7 excelso & iudiciis magnis. ⁋ Et assumã
B vos mihi in populũ, & ero vester De⁹:
& scietis ꝙ ego sum Dñs De⁹ vester qui
eduxerim vos de ergastulo Ægyptiorũ:
8 ⁋Et induxerim vos in terrã, super quam
leuaui manum meã vt darem eã Abra-
hã, Isaac & Iacob: daboq; illã possiden
9 dã vobis, ego Dñs. ⁋Narrauit ergo Moy
ses omnia filiis Isrl̃, q non acquieuerũt
ei ꝑꝑ angustiam spiritus, & opus duris-
10 simũ. ⁋Locutusq; est Dñs ad Moysen,
11 dicẽs: ⁋Ingredere & loquere ad Pharao-
nẽ regem Ægypti, vt dimittat filios Isrl̃
12 de terra sua. ⁋Rñdit Moyses corã Dño,
Ecce filij Israël nõ audiunt me: & quo-
modo audiet Pharao, præsertim cum
13 incircuncisus sim labiis? ⁋Locutusque
est Dñs ad Moysen & Aaron: & dedit
mandatum ad filios Isrl̃, & ad Pharao-
nem regẽ Ægypti vt educerent filios Is-
14 raël de Terra-Ægypti. ⁋ ‖Isti sunt prin- ‖Gen. 46 b.9. Nu.26. a.?. 1.Par. 5. a.1. 1. Pa.4.d 24.
C cipes domorum per familias suas. Filij
Rubẽ primogeniti Israëlis: Henoch &
Phallu, Hesrõ & Charmi. hę cognatio-
15 nes Ruben. ⁋‖Filij Simeon: Iamuel, &
Iamin, & Ahod & Iachin & Sohar, &
Saul filius Chananitidis. hę progenies
16 Simeõ. ⁋Et hæc nõia filiorũ Leui ꝑ co-
gnationes suas: Gerson & Caath & Me-
rari. Anni autẽ vitæ Leui fuerũt cẽtum
17 triginta septẽ. ⁋‖Filij Gerson: Lobni & ‖1.Par.6. a.1.& 23 a.4.
18 Semei, ꝑ cognationes suas. ⁋ ‖Filij Ca- Nu.3 c. 17.
ath: Amrã, & Isaar, & Hebrõ & Oziel.
Anni quoq; vitæ Caath, centũ triginta Nu.26.g. 57.
19 tres. ⁋Filij Merari: Moholi & Musi. hæ 1. Par.6
20 cognationes Leui ꝑ familias suas. ⁋Ac- a.1.23 b
D cepit autem Amram vxorem Iocha- 13.
bed patruelẽ suã: q̃ peperit ei Aaron &
Moysen. *Fueruntq. anni vitæ Amrã, *& Mariam.
21 centũ triginta septẽ. ⁋Filij quoq; Isaar:
22 Core, & Nepheg, & Zechri. ⁋Filij quoq;
Oziel: Misaël, & Elisapham, & Sethri.
23 ⁋‖Accepit autem Aarõ vxorẽ Elizabeth
filiã Aminadab sororẽ Nahason, q̃ pe-
perit ei Nadab, & Abiu, & Eleazar, &
24 Ithamar. ⁋ ‖Filij quoque Core: Aser, & ‖Num. 3. a.2.
Elcana, & Abiasaph. hę sunt cognatio-
25 nes Coritarum. ⁋At verò Eleazar filius
Aaron accepit vxorẽ de filiab⁹ Phutiel:
q̃ peperit ei Phinees. hi sunt principes
familiarũ Leuiticarũ per cognationes
26 suas. ⁋Iste est Aaron & Moyses q̃b⁹ ꝓce-
pit Dñs vt educerẽt filios Israël de Ter-
27 ra-Ægypti per turmas suas. ⁋Hi sunt q̃
loquũtur ad Pharaonẽ regẽ Ægypti, vt
educant filios Israël de Ægypto: iste est
28 Moyses & Aaron. ⁋ In die qua locutus
est Dñs ad Moysen, in Terra-Ægypti.
29 ⁋Et locutus est Dñs ad Moysen, dicens:
Ego Dñs: loquere ad Pharaonẽ regem
30 Ægypti, oĩa q̃ loquor tibi. ⁋Et ait Moy-
ses coram Dño, En incircuncisus labiis
sum, quomodo audiet me Pharao?

CAP. VII.

1 DIxitq; Dñs ad Moysen, Ecce con-
A stitui te Deũ Pharaonis: & Aaron
2 frater tuus erit propheta tuus. ⁋‖Tu lo- Sup. 4. d. 15.
quẽris ei oĩa quę mando tibi: & ille lo-
quet̃ ad Pharaonẽ, vt dimittat filios Is-
3 raël de terra sua. ⁋ Sed ego indurabo
cor eius, & multiplicabo signa & ostẽ-
4 ta mea in terra-Ægypti. ⁋Et non audiet
vos: immittamq; manũ meã super Æ-
gyptum, & educam exercitum & ppl̃m
meũ filios Israël de Terra-Ægypti ꝑ iu-
5 dicia maxima. ⁋Et scient Ægyptij quia
ego sum Dñs qui extenderim manum
meã sup Ægyptum, & eduxerim filios
6 Israël de medio eorũ. ⁋Fecit itaq; Moy
ses & Aaron sicut pręceperat Dñs: ita
7 egerunt. ⁋ Erat autẽ Moyses octoginta
annorũ, & Aaron octogintatriũ, quãdo
8 locuti sunt ad Pharaonem. ⁋Dixitque
9 Dñs ad Moysen & Aaron. ⁋Cum dixe-
B rit vobis Pharao, Ostendite signa: dices
ad Aaron. Tolle virgam tuã, & proijce
eam corã Pharaone, ac vertatur in co-
10 lubrũ. ⁋ Ingressi itaq; Moyses & Aaron
ad Pharaonem fecerunt sicut ꝓceperat
Dñs. Tulitq; Aaron virgam corã Pha-
raone & seruis eius, quę versa est in co-
11 lubrum. ⁋ ‖Vocauit autem Pharao sa- ‖2.Ti.3. b.8.
pientes & maleficos: & fecerunt etiam

ipsi

ipsi per incantationes Ægyptiacas & ar
12cana quędam similiter. Proiecerútq;
singuli virgas suas, quę versæ sunt in
dracones, sed deuorauit virga Aaron
13 virgas eorum. Induratúq; est cor Pha
raonis, & nõ audiuit eos, sicut pceperat
14Dñs. Dixit aút Dñs ad Moysen, Ingra-
uatũ est cor Pharaonis, nõ vult dimit-
15tere ppłm. Vade ad eú manè: ecce egre
dietur ad aquas: & stabis in occursum
C eius super ripã fluminis: & virgã, quæ
conuersa est in draconé, tolles in ma-
16nu tua, Dicesq; ad eú, Dñs Deus He-
bręorũ misit me ad te, dicens: Dimitte
populũ meú vt sacrificet mihi in deser
to: & vsq; ad præsens audire noluisti.
17Hęc igit dicit Dñs, In hoc scies quod
sim Dñs: ecce percutiã virga, quę in ma
nu mea est, aquam fluminis, & vertet
18in sanguiné. Pisces quoq; q sunt ĩ flu-
uio morientur, & cõputrescét aquæ, &
affligentur Ægyptij bibentes aquá flu-
19minis. Dixit quoq; Dñs ad Moysen.
Dic ad Aarõ, Tolle virgá tuá, & extéde
manũ tuam super aquas Ægypti, & su-
per fluuios eorũ, & riuos ac paludes, &
omnes lacus aquarũ, vt vertãtur in san-
guiné: & sit cruor in omni Terra-Ægy-
pti, tam in ligneis vasis quàm in saxeis.
20Fecerútq; Moyses & Aaron sicut præ-
D perat Dñs. & eleuans virgam percussit Ios. 17. b.5.
aquá fluminis, corã Pharaone & seruis Psal. 77. c.49.
21eius: quę versa est ĩ sanguiné. Et pisces
q erant in flumine mortui sunt, cõpu-
truitq; fluui⁹, & nõ poterãt Ægyptij bi-
bere aquá fluminis, & fuit sanguis ĩ to-
22ta terra-Ægypti. Feceruntq; similiter Sap. 17. b.7.
malefici Ægyptiorum incantationib⁹
suis, & induratú est cor Pharaonis, nec
23audiuit eos: sicut pceperat Dñs. Auer-
titq; se, & ingressus est domum suam,
24nec apposuit cor etiam hac vice. Fode-
runt autem omnes Ægyptij per circui-
tum fluminis aquam vt biberent: non
enim poterant bibere de aqua flumi-
25nis, Impletiq; sunt septem dies, post-
quam percussit Dominus fluuium.

CAP. VIII.

1 Dixit quoq; Dñs ad Moysen, Ingre-
A dere ad Pharaoné, & dices ad eú,
Hęc dicit Dñs, Dimitte populum meú,
2 vt sacrificet mihi. Si auté nolueris di-
mittere, ecce ego percutiam oés termi-
3 nos tuos ranis. Et ebulliet fluuius ra-
nas: quæ ascendent & ingredientur do-
mum tuam, & cubiculũ lectuli tui, &
sup stratum tuũ, & in domos seruorũ
tuorũ: & in populú tuum, & in furnos
4 tuos, & in reliquias ciborũ tuorum. Et
ad te & ad populum tuú, & ad omnes
5 seruos tuos intrabunt ranæ. Dixitque
Dñs ad Moysen, Dic ad Aaron, Extẽde
manum tuá super fluuios ac sup riuos
& paludes, & educ ranas sup Terram-
6 Ægypti: Et extendit Aaron manũ sup
B aquas Ægypti, & ascenderũt ranæ, ope-
7 rueruntq; Terram-Ægypti. Fecerunt Sap. 17. b.10.
auté & malefici per incantationes suas
similiter, eduxerũtq; ranas sup Terrã-
8 Ægypti. Vocauit auté Pharao Moysen
& Aaron, & dixit eis, orate Dñm vt au-
ferat ranas à me & à populo meo: & di
9 mittam populũ vt sacrificet Dño. Di-
xitq; Moyses ad Pharaonem, Constitue
mihi quãdo deprecer pro te & pro ser-
uis tuis, & pro populo tuo, vt abigãtur
ranę à te & à domo tua, & à seruis tuis —18.
& à populo tuo, & tantũ in flumine re
10maneãt. Qui rñdit, Cras, At ille, Iuxta,
C inquit, verbũ tuum faciam: vt scias qm
11non est sicut Dñs Deus noster. Et rece-
dét ranæ à te & à domo tua, & à seruis
tuis, & à populo tuo: & tantum in flu-
12mine remanebũt. Egressiq; sunt Moy-
ses & Aaron à Pharaone: & clamauit
Moyses ad Dñm pro sponsione ranarũ
13quam condixerat Pharaoni. Fecitque
Dñs iuxta verbum Moysi: & mortuæ
D sunt ranæ de domibus, & de villis, &
14de agris. Congregauerũtq; eas in im-
15mensos aggeres, & cõputruit terra. Vi-
dens autem Pharao q data esset requies,
ingrauauit cor suũ, & non audiuit eos,
16sicut præceperat Dñs. Dixitq; Dñs ad
Moysen, Loquere ad Aaron, Extẽde vir-
gam tuam, & percute puluerem terræ:
& sint ciniphes in vniuersa Terra-Ægy-
17pti. Feceruntq; ita. Et extendit Aaron
manum, virgã tenens: percussitq; pul-
ueré terræ, & facti sunt ciniphes in ho-
minib⁹ & in iumentis, oís puluis terræ
versus est in ciniphes p totã terrã-Ægy-
18pti. Fecerũtq; similiter malefici incan-
tationibus suis, vt educerét ciniphes,
& nõ potuerunt: erantq; ciniphes tã in
19hominibus quã in iumentis. Et dixe-
E rũt malefici ad Pharaoné, Digitus Dei
est, hic. Induratũq; est cor Pharaonis,
& nõ audiuit eos sicut pręceperat Dñs.
20Dixit quoq; Dñs ad Moysen, Cõsurge

dilucu-

diluculo,& sta corā Pharaone,egredieť
enim ad aquas· & dices ad eū, Hæc di-
cit Dn̄s, Dimitte populū meū vt sacri-
21 ficet mihi.ˀ Quòd si non dimiseris eū,
ecce ego immittam in te, & in seruos
tuos, & in populū tuum, & in domos
tuas omne genus muscarū: & implebū
tur domus Ægyptiorū muscis diuersi
generis, & vniuersa terra ī qua fuerint,
22 ˀFaciamq; mirabilē in die illa Terrā-
F Gessen,in qua populus meus est, vt nō
sint ibi muscæ: & scias qm̄ ego Dn̄s in
23 medio terræ. ˀ Ponamq; diuisionē in-
ter populū meum, & populū tuū: cras
24 erit signū istud.ˀFecitq; Dn̄s ita. ‖Et ve
nit musca grauissima ī domos Pharao-
nis & seruorū eius, & in omnē Terrā-
Ægypti:corruptaq; est terra ab huiusce
25 modi muscis.ˀVocauitq; Pharaò Moy
sen & Aaron,& ait eis,Ite, & sacrificate
26 *Deo vestro ī terra hac. ˀ Et ait Moyses,
G Nō potest ita fieri: abominationes enī
Ægyptiorum immolabimus Dn̄o Deo
nostro? ꝙ si mactauerimᵘ ea quę colūt
Ægyptij corā eis,lapidibus nos obruēt.
27 ˀViam trium dierū pergemus in solitu
dinem:& sacrificabimus Dn̄o Deo nr̄o
28 ‖sicut pręcepit nobis.ˀ Dixitq; Pharao,
ego dimittam vos vt sacrificetis Domi-
no Deo vestro in deserto: veruntn̄ lon-
29 giùs ne abeatis,rogate pro me. ˀ Et ait
Moyses,Egressus à te,orabo Dn̄m:& re-
cedet musca à Pharaōe, & à seruis suis,
& à populo eius cras: veruntn̄ noli vl-
trà fallere, vt non dimittas populū sa-
30 crificare Dn̄o. ˀ Egressusque Moyses à
31 Pharaone orauit Dn̄m.ˀ Qui fecit iux-
ta verbū illiᵘ· & abstulit muscas à Pha-
raone,& à seruis suis,& à populo eius:
32 non superfuit ne vna quidē.ˀEt ingra-
uatum est cor Pharaonis, ita vt nec hac
quidem vice dimitteret populum.

‖Sap. 16. b. 9.

* Dn̄o 5.

‖Sup. 3. d. 18.

CAP. IX.

1 DIxit autem Dn̄s ad Moysen· Ingre
A dere ad Pharaonē, & loquere ad
eū: Hęc dicit Dn̄s Deus Hebræorū: Di-
mitte populum meū vt sacrificet mihi:
2 ˀQuod si adhuc renuis, & retines eos:
3 ˀEcce manus mea erit sup agros tuos,
& sup equos & asinos, & camelos, &
4 oues,& boues pestis valde grauis. ˀEt
faciet Dn̄s mirabile inter possessiones
Israël,& possessiones Ægyptiorū, vt nil
omnino pereat ex his q̄ pertinent ad fi
5 lios Israël.ˀConstituitq; Dn̄s tēpus, di-
B cens, Cras faciet dn̄s verbū istud in ter
6 ra. ˀFecit ergo Dn̄s verbum hoc altera
die: mortuaq; sunt oīa animātia Ægy-
ptiorū: de aīalibus verò filiorū Israël
7 nihil oīno perijt. ˀEt misit Pharao ad
videndū: nec erat quicq̄ mortuū de his
q̄ possidebat Israël. Ingrauatūq; est
8 cor Pharaonis,& nō dimisit ppl̄m. ˀ Et
dixit Dn̄s ad Moysen, & Aarō: Tollite
plenas manᵘ cineris de camino, & spar
gat illū Moyses in cęlū corā Pharaone:
9 ˀSitq; puluis sup omnē Terrā-Ægypti:
erūt enim in hominibᵘ, & iumētis *vl-
cera*,& vesicæ turgētes in vniuersa Ter
10 ra-Ægypti. ˀTulerūtq; cinerē de cami-
no,& steterūt corā Pharaone, & sparsit
illū Moyses in cælū: factaq; sunt *vlce-
ra* vesicarū turgentiū in hoībus, & iu-
11 mentis:ˀ Nec poterāt malefici stare co-
ram Moyse ꝑpter *vlcera* quę illis erāt,
12 & in omni terra-Ægypti,ˀ Indurauitq;
C Dn̄s cor Pharaonis:& non audiuit eos,
13 sicut locutus est Dn̄s ad Moysen. ˀ Di-
xitq; Dn̄s ad Moysen, Mane consurge,
& sta corā Pharaone,& dices ad eum:
Hęc dicit Dn̄s Deus Hebręorū: Dimitte
14 populū meū vt sacrificet mihi. ˀ Quia
in hac vice mittam oēs plagas meas su-
per cor tuum, & super seruos tuos, &
super ppl̄m tuū: vt scias ꝙ non sit simi-
15 lis mei in omni terra.ˀNunc enim ex-
tendēs manum* percutiā te, & populū
16 tuū peste, peribisq; de terra. ˀ ‖Idcirco
D autem posui te, vt ostendā in te fortitu-
dinem meā, & narretur nomē meū in
17 omni terra.ˀAdhuc retines ppl̄m meū:
18 & nō vis dimittere eū?ˀEn pluam cras
hac ipsa hora grandinē multā nimis:
qualis nō fuit in Ægypto à die qua fun
19 data est, vsq; in præsens tēpus.ˀMitte
ergo iam nūc, & cōgrega iumenta tua,
& omnia que habes in agro: homines
enim,& iumenta, & vniuersa quæ in-
uenta fuerint foris, nec congregata de
agris,cecideritq; super ea grando, mo-
20 rientť, ˀQui timuit verbū Dn̄i de seruis
Pharaonis, fecit confugere seruos suos,
21 & iumēta in domos. ˀ Qui autē negle-
E xit sermonē Dn̄i, dimisit seruos suos, &
22 iumēta in agris.ˀEt dixit Dn̄s ad Moy-
sen: Extēde manū tuam in cælum, vt
fiat grando in vniuersa Terra-Ægypti
super homines, & sup iumenta & sup
23 oēm herbā agri in Terra-Ægypti.ˀ‖Ex-
tēditq; Moyses virgam in cęlū, & Dn̄s

*vulnera 6.

*vulnera 10.

*vulnera 9.

*meā r.

‖Ro. 9. d. 17.

*Sap. 16. c. 16. & 19. d. 19.

dedit

dedit tonitrua, & grandinẽ, ac discurrẽ-
tia fulgura super Terram : pluitq; Dñs
24 grandinẽ sup̱ Terrã-Ægypti . ¶Et grãdo
& ignis mixta pariter ferebant̃ : tãtæq;
fuit magnitudinis, quãta antè nũquã
apparuit in vniuersa Terra-Ægypti ex
25 quo gẽs illa cõdita est. ¶Et percussit grã-
F do in omni Terra-Ægypti cũcta q̃ fue-
runt in agris ab hoĩe vsq; ad iumentũ:
cunctáq; herbã agri p̃cussit grando, &
26 omne lignũ regionis cõfregit . ¶Tãtùm
in Terra-Gessen, vbi erãt filij Israël grã-
27 do nõ cecidit. ¶Misitq; Pharao, & voca- *vulnera 6.
uit Moysen, & Aaron, dicẽs ad eos: Pec-
caui etiã nunc Dñs iustus & ego & pp̃ls
28 meus, impij. ¶ Orate Dñm vt desinant
tonitrua Dei, & grando: vt dimittã vos, *vulnera 10.
29 & nequaquã hic vltrà maneatis . ¶Ait
Moyses : Cùm egressus fuero de vrbe, *vulnera 9.
extẽdã palmas meas ad Dñm , & cessa-
bũt tonitrua , & grãdo nõ erit : vt scias
30 q̃a Dñi est terra. ¶Noui aũt q̄ & tu , &
serui tui necdum timeatis Dñm Deũ .
31 ¶Linũ ergo & hordeũ læsum est , eo q̄
G hordeũ esset virẽs , & linũ iam follicu-
32 los germinaret: ¶Triticũ autẽ, & far nõ
33 sunt læsa , quia serotina erant. ¶Egres-
susq; Moyses à Pharaone ex vrbe, tetẽ-
dit manus ad Dñm , & cessauerunt to-
nitrua & grãdo, nec vltrà stillauit plu-
34 uia super Terram. ¶Videns autem Pha
rao q̄ cessasset pluuia, & grãdo & toni- *meã r.
35 trua, auxit peccatum : ¶Et ingrauatum ‡Ro. 9. d. 7.
est cor eius, & seruorum illius, & indu-
ratũ nimis. Nec dimisit filios Israël, si-
cut præceperat Dñs per manum Moysi.

CAP. X.

1 ET dixit Dñs ad Moysen: Ingredere
A ad Pharaonem : ego enim indura-
ui cor eius, & seruorũ illius: vt faciã si-
2 gna mea hæc in eo, ¶Et narres in auribꝰ
filij tui & nepotũ tuorũ , quoties cõtri-
uerim Ægyptios , & signa mea fecerim
3 in eis: & sciatis quia ego Dñs. ¶Introie-
rũt ergo Moyses & Aarõ ad Pharaonẽ ,
& dixerunt ei: Hæc dicit Dñs Deus He-
bræorũ: vsquequo nõ vis subijci mihi ?
dimitte pp̃lm meũ, vt sacrificet mihi*. *In deserto. 3.
4 ¶‖Sin autem renuis, & nõ vis dimittere ‖Sap. 16 b. 19.
B eũ: ecce ego inducã cras locustã in fines
5 tuos. ¶quæ operiet sup̃ficiẽ terræ, ne q̃c-
quã eiꝰ appareat, sed comedat̃ quod re- *Sap. 16. c. 16. & 19. d. 19.
siduũ fuerit grãdini: corrodet enim oĩa
6 ligna q̃ germinãt in agris. ¶Et implebũt
domos tuas, & seruorum tuorũ, & om-
nium Ægyptiorũ : quantã nõ viderunt
patres tui, & aui , ex quo orti sunt sup̱
terrã, vsq; in p̃ntem diem. Auertitq; se,
7 & egressus est à Pharaone. ¶Dixerũt aũt
serui Pharaonis ad eũ : Vsquequo pa-
tiemur hoc scandalũ? dimitte hoĩes, vt
sacrificent Dño Deo suo. nõne vides q̄
8 perierit Ægyptꝰ ? ¶Reuocauerũtq; Moy-
C sen & Aaron ad Pharaonẽ: q̃ dixit eis :
Ite, sacrificate Dño Deo vr̃o, quinã sunt
9 q̃ ituri sunt? ¶Ait Moyses : Cũ paruulis
nostris, & senioribus pergemus, cũ filijs
& filiabus , cũ ouibus & armentis . est
10 enim solẽnitas Dñi-Dei*nostri. ¶Et rñ- *-s.
dit Pharao : Sic Dñs sit vobiscum quõ
ego dimittam vos, & paruulos vestros?
11 cui dubiũ est q̄ pessimè cogitetis? ¶ Nõ
fiet ita, sed ite tantùm viri, & sacrifica-
te Dño: hoc enim & ipsi petistis. Statim
que eiecti sunt de cõspectu Pharaonis.
12 ¶Dixit autem Dñs ad Moysen: Extende
D manum tuã super Terram- Ægypti ad
locustã, vt ascendat super terrã, & deuo
ret oẽm herbã quæ residua fuerit grã-
13 dini. ¶Et extẽdit Moyses virgã sup̱ Ter-
ram-Ægypti: & Dñs induxit ventũ vrẽ-
tem tota die illa, & nocte : & mane fa-
14 cto, vẽtus vrens leuauit locustas. ¶Quæ
ascenderunt super vniuersam Terram-
Ægypti : & sederunt in cũctis finibus
Ægyptiorũ innumerabiles, quales an-
te illud tẽpus nõ fuerãt , nec postea fu-
15 turę sunt. ¶Operuerũtq; vniuersam su-
E p̃ficiẽ terræ, vastantes oĩa. Deuorata est
igit̃ herba terræ, & quicquid pomorũ ĩ
arboribꝰ fuit, q̃ grãdo dimiserat: nihil
quoq; oĩno virens relictũ est in lignis,
& in herbis terræ , in cuncta Ægypto .
16 ¶Quã ob rem festinus Pharao vocauit
Moysen & Aarõ, & dixit eis : Peccaui ĩ
17 Dñm Deũ vr̃m, & in vos . ¶Sed nũc di-
mittite pctm̃ mihi etiã hac vice, & roga
te Dñm Deũ vr̃m, vt auferat à me mor-
18 tẽ istã. ¶Egressusq; est Moyses*de con- *-s.
F spectu Pharaonis, & orauit Dominum.
19 ¶Qui flare fecit ventũ ab occidente ve-
hementissimum, & arreptam locustam
proiecit in Mare-rubrũ : non remansit
ne vna quidẽ in cũctis finibus Ægypti .
20 ¶Et indurauit Dñs cor Pharaonis, nec
21 dimisit filios Israël . ¶Dixit autem Dñs
ad Moysen. Extẽde manũ tuam in cœ-
lum : & sint tenebrę super Terrã-Ægy-
22 pti tam densæ, vt palpari queãt. ¶Exten-
ditq; Moyses manum in cœlum: & fa-

ctæ

ctę sunt tenebræ horribiles in vniuersa
23 Terra-Ægypti tribus diebus. ‖ Nemo ‖ Sap. 17. a. 1.
vidit fratrē suū, nec mouit se de loco in
quo erat: ‖ vbicunq; autē habitabant fi- ‖ Sap. 18. a. 1.
24 lij Israël, lux erat. Vocauitq; Pharao
G Moysen & Aaron, & dixit eis: Ite, sacri-
ficate Dño: oues tãtũm vestræ, & armē-
ta remaneãt, paruuli vestri erunt vobi
25 scū. Ait Moyses: Hostias quoq; & holo
causta dabis nobis, quæ offeram⁹ Dño
26 Deo nr̃o. Cũcti greges ꝑgēt nobiscū:
nō remanebit ex eis vngula: q̃ necessa-
ria sunt in cultū Dñi Dei nr̃i: ꝑsertim
cùm ignorem⁹ quid debeat immolari,
27 donec ad ipsum locū ꝑueniam⁹. Indu
rauit aūt Dñs cor Pharaonis, & noluit
28 dimittere eos. Dixitq; Pharao ad Moy
sen. Recede à me, & caue ne vltrà vi-
deas faciē meã: quocũq; die apparueris
29 mihi, morieris. Rñdit Moyses: Ita fiat
vt locutus es, nō videbo vltrà faciē tuā.

CAP. XI.

1 ET dixit Dñs ad Moysē: Adhuc vna
A plaga tãgā Pharaonē & Ægyptū, &
post hęc dimittet vos, & exire cōpellet.
2 ‖ Dices ergo oī plebi vt postulet vir ab ‖ Sup. 3. f. 22. Inf. 12. e. 5.
amico suo, & mulier à vicina sua vasa
3 argētea, & aurea. Dabit aūt Dñs grãm
pp̃lo suo corā Ægyptijs. ‖ (Fuitq; Moy- ‖ Eccl. 45. a. 1.
B ses vir magnus valde in Terra-Ægypti
4 corā seruis Pharaonis, & omni pp̃lo,) Et
ait, Hęc dicit Dñs: Media nocte *ingre- *egrediar 8.
5 diar in Ægyptū: Et morietᷣ oē primo- Sap. 18. b. 11.
genitū in Terra-Ægyptiorū, à primoge-
nito Pharaonis q̃ sedet in solio ei⁹, vsq;
ad primogenitū ancillę q̃ est ad molā,
6 & oĩa primogenita iumentorū. Eritq;
C clamor magn⁹ in vniuersa Terra-Ægy-
pti, qualis nec antè fuit nec postea futu
7 rus est. Apud oēs aūt filios Isrl̃ nō mu-
tiet canis ab hoīe vsq; ad pecus: vt scia-
tis quanto miraculo diuidat dñs Ægy-
8 ptios, & *Isrl̃. Descendētq; oēs serui tui *filios 5.
D isti ad me, & *adorabunt me dicentes: *orabũt 5.
Egredere tu & oīs pp̃ls q̃ subiect⁹ est ti-
bi: post hęc egrediemur. Et exiuit à Pha
9 raone iratus nimis. Dixit aūt Dñs ad
Moysen. Nō audiet vos Pharao vt mul
10 ta signa fiãt in Terra-Ægypti. Moyses
aūt & Aaron fecerunt omnia signa &
ostenta quæ scripta sunt, corā Pharao- ‑8.
ne: & indurauit Dñs cor Pharaonis,
nec dimisit filios Israël de terra sua.

CAP. XII.

1 DIxit quoq; Dñs ad Moysen & Aa-
A
2 ron in Terra-Ægypti, Mēsis iste vobis
principiū mensiū: primus erit in men-
3 sibus anni. Loquimini ad vniuersum
cętum filiorum Israël, & dicite eis: De-
cima dies mēsis huius tollat vnusquisq;
4 agnū per familias & domos suas. Sin
aūt minor est numerus vt sufficere pos
sit ad vescendum agnum: assumet vici
num suū qui cōiunctus est domui suę,
iuxta numerum animarū quæ suffice-
5 re possunt ad esum agni. Erit aūt agn⁹
absq; macula, mascul⁹, annicul⁹: iuxta
6 quem ritū tolletis & hędū. Et seruabi-
tis eū vsq; ad quartamdecimā diē men
sis huius: immolabitq; eum vniuersa
7 multitudo filiorū Isrl̃ ad vesperam. Et
B sumēt de sanguine ei⁹, ac ponēt super
vtrunq; postē, & in superliminarib⁹ do-
8 morū, in q̃bus comedēt illū. Et edent
carnes nocte illa assas igni, & azymos
9 panes, cū lactucis agrestib⁹. Nō come-
detis ex eo crudū quid, nec coctū aqua,
sed assum tm̃ igni: caput cū pedib⁹ ei⁹
10 & intestinis vorabitis. Nec remanebit
quicquã ex eo vsq; mane. siqd residuum
11 fuerit, igne cōburetis. Sic aūt comede-
tis illū. Renes vr̃os accingetis, & calcea
mēta *habebitis ĩ pedib⁹, tenētes bacu- *vestra 1.
los in manib⁹, & comedetis festinãtes:
est enim Phase (id est transitus) Dñi,
12 Et trãsibo p Terrã-Ægypti nocte illa,
ꝑcutiãq; omne primogenitū in Terra-
Ægypti ab hoīe vsq; ad pecus: & in cũ-
ctis diis Ægypti faciã iudicia, ego Dñs.
13 Erit autē sanguis vobis in signū in ędi
bus in quibus eritis: & videbo sangui-
nem & transibo vos: nec erit in vobis
plaga disperdens qñ ꝑcussero Terram-
C Ægypti. Habebitis autē hunc diem in
14 monimentum: & celebrabitis eã solen
nē Dño in gñationib⁹ vestris cultu sem
15 piterno. Septē dieb⁹ azyma comede-
tis: in die primo nō erit fermentum in
domib⁹ vestris: quicũq; comederit fer-
mentū, peribit aĩa illa de Israël, à pri-
16 mo die vsq; ad diē septimū. Dies pri-
ma erit sancta atq; solēnis, & dies septi
ma eadē festiuitate venerabilis: nihil
operis facietis ĩ eis, exceptis his quę ad
17 vescendum pertinent. Et obseruabitis
azyma: in eadē enim ipsa die educam
exercitum vr̃m de Terra-Ægypti, & cu- ‖ Leu. 23. a. 5.
stodietis diē istum in gñationes vestras
18 ritu ꝑpetuo. ‖ Primo mēse, quartadeci- Nu. 28. c. 16.
ma die mēsis ad vesperā comedetis azy

ma

ma vſq; ad diẽ viceſimã primã eiuſdẽ
19menſis ad veſperã. ¶Septẽ dieb⁹ fermẽ-
tatũ non inuenietᷣ in domib⁹ veſtris: q
comederit fermentatũ, peribit aĩa eius
de cœtu Iſraël, tã de aduenis q̃ de indi-
20genis terrę. ¶Omne fermentatũ nõ co-
D medetis: in cunctis habitaculis veſtris
21edetis azyma. ¶Vocauit aũt Moyſes oẽs
ſeniores filiorũ Iſraël, & dixit ad eos:
Ite tollentes animal ꝑ familias veſtras,
22& immolate Phaſe: ¶Faſciculũq; hyſ-
ſopi tingite ĩ ſanguine q eſt in limine,
& aſpergite ex eo ſupliminare, & vtrũ-
que poſtem, nullus vr̃m egrediatᷣ oſtiũ
23domus ſuæ vſq; mane. ¶Trãſibit enim
Dñs percutiens Ægyptios: cũq; viderit
ſanguinẽ in ſuperliminari & in vtroq;
poſte trãſcendet oſtiũ domus, & nõ ſi-
net ꝑcuſſorẽ ingredi domos veſtras &
24lędere. ¶Cuſtodi verbum iſtud legiti-
mum tibi & filiis tuis vſq; in æternũ.
25 ¶Cũq; introieritis terrã quã Dñs datu-
rus eſt vobis vt pollicitus eſt, obſerua-
26bitis ceremonias iſtas. ¶Et cũ dixerint
vobis filij veſtri: Quæ eſt iſta religio?
27¶Dicetis eis, Victima tranſitus Dñi eſt,
qñ tranſiuit ſup domos filiorũ Iſr̃l in
Ægypto percutiẽs Ægyptios & domos
nr̃as liberãs. Incuruatuſq; ppl̃s adora-
28uit. ¶Et egreſſi filij Iſraël fecerunt ſicut
E pręceperat Dñs Moyſi & Aaron. ¶Factũ
29eſt autẽ in noctis medio, ꝑcuſſit Dñs oẽ
primogenitũ in Terra-Ægypti, à primo
genito Pharaonis qui in ſolio ei⁹ ſede-
bat, vſq; ad primogenitũ captiuæ quæ
erat in carcere, & omne primogenitũ
30iumentorũ. ¶Surrexitq; Pharao nocte
& oẽs ſerui eius, cunctaq; Ægyptus: &
ortus eſt clamor magnus in Ægypto:
neq; enim erat domus in qua non ia-
31cẽret mortu⁹. ¶Vocatiſq; Pharao, Moy-
ſe & Aaron nocte ait: Surgite & egredi-
mini à ppl̃o meo, vos & filij Iſraël: ite,
32immolate Dño ſicut dicitis. ¶Oues ve-
ſtras & armenta aſſumite vt petieratis,
33& abeũtes bñdicite mihi. ¶Vrgebantq;
Ægyptij populum de terra exire veloci-
34ter, dicẽtes, Oẽs moriemur. ¶Tulit igitᷣ
ppl̃s conſperſam farinã anteq̃ fermẽta-
retᷣ: & ligãs in palliis, poſuit ſuper hu-
35meros ſuos. ¶Feceruntq; filij Iſraël ſi-
cut præceperat Dñs Moyſi: & petierunt
ab Ægyptiis vaſa argentea, & aurea ve-
36ſtemq; plurimã. ¶Dñs autẽ dedit gra-
F tiam populo corã Ægyptiis vt cõmoda-

Fermentum 1.
Heb. 11. e. 28.
— 5.
Cuſtodire 4.
vobis 4.
veſtris 4
Deus.
Sap. 18. b. & 12 b. 15.
Sap. 11. a. 1.
Leu. 13. a. 5. Nu. 28. c. 16.

37rẽt eis: & ſpoliauerũt Ægyptios. ¶Profe-
ctiq; ſunt filij Iſraël de Ramaſſe in So-
coth, ſexcenta ferè millia peditũ viro-
38rũ, abſq; paruulis & mulierib⁹. ¶Sed
& vulgus promiſcuum innumerabile
aſcẽdit cum eis, oues & armẽta & ani-
mantia diuerſi generis multa nimis.
39 ¶Coxeruntq; farinã quã dudũ de Ægy-
pto conſperſam tulerãt: & fecerũt ſub-
cineritios panes azymos: neq; enim po
terat fermẽtari cogẽtib⁹ exire Ægyptiis,
& nullã facere ſinẽtibus morã: nec pul
menti quicquam occurrerat pręparare.
40¶Habitatio aũt filiorũ Iſr̃l qua mãſerũt
in Ægypto fuit quadringentorũ trigin-
41ta annorũ. ¶Quib⁹ expletis, eadem die
egreſſus eſt oĩs exercitus Dñi de Terra-
42Ægypti. ¶Nox iſta eſt obſeruabilis Dñi,
qñ eduxit eos ď Terra-Ægypti: hãc ob-
ſeruare debẽt oẽs filij Iſraël in genera-
43tionibus ſuis. ¶Dixitq; Dñs ad Moyſen
G & Aaron; Hęc eſt religio Phaſe, Oĩs alie
44nigena non comedet ex eo. ¶Omnis au
tem ſeruus emptitius circuncidetur, &
45ſic comedet. ¶Aduena & mercenarius
46non edent ex eo. ¶In vna domo come
detur, nec efferetis de carnibus eius fo-
47ras, nec os illius confringetis. ¶Oĩs cœ-
48tus filiorũ Iſraël faciet illud. ¶Quòd ſi-
quis peregrinorũ in vr̃am voluerit trã-
ſire coloniã, & facere Phaſe Dñi, circũ-
cidetᷣ prius oẽ maſculinũ ei⁹, & tũc ritè
celebrabit: eritq; ſicut indigena terræ.
ſiqs aũt circũciſus nõ fuerit, nõ veſcetᷣ
49ex eo. ¶Eadẽ lex erit indigenę & colono
50q peregrinatᷣ apud vos. ¶Fecerũtq; oẽs
filij Iſraël ſicut præceperat Dñs Moyſi
51& Aaron. ¶Et eadẽ die eduxit Dñs filios
Iſraël de Terra-Ægypti ꝑ turmas ſuas.

CAP. XIII.

1 LOcutuſque eſt Dñs ad Moyſen, di-
A cẽs. ¶Sanctifica mihi oẽ primogeni
2 tum quod aperit vuluã in filiis Iſr̃l, tã
de hominibus q̃ de iumẽtis, mea ſunt
3 enim oĩa. ¶Et ait Moyſes ad populum:
Memẽtote diei huius ĩ qua egreſſi eſtis
de Ægypto & de domo ſeruitutis, qñ
in manu forti eduxit vos Dñs de loco
iſto: vt non comedatis fermẽtatũ panẽ.
4 ¶Hodie egredimini menſe nouarũ fru-
5 gum. ¶Cumq; introduxerit te Dñs in
Terram-Chananęi & Hethęi & Amor-
rhæi & Heuęi & Iebuſęi, quam iurauit
patribus tuis, vt daret tibi terrã fluentẽ
lacte & melle, celebrabitis húc morẽ

— 22.
Nu. 9. b. 12.
Ioã. 19. f. 36.
Inf. 34. c. 9. Num 8. c. 16 Lu. 2. d. 23. Leui. 12. c. 26.
vos. 3.
celebrabis 8.

ſacro-

6 sacrorū mense isto. ¶Septem diebus ve-
scêris azymis: & in die septimo erit so-
7 lennitas Dñi. ¶Azyma comedetis septē
diebus, nō apparebit apud te aliqd fer
mētatum, nec in cunctis finibus tuis.
8 ¶Narrabisq; filio tuo in die illo, dicēs:
B Hoc est quod fecit mihi Dñs qñ egres-
9 sus sum de Ægypto. ¶Et erit quasi signū
in manu tua, & quasi monimētū ante
oculos tuos: & vt lex Dñi semper sit in
ore tuo, in manu enim forti eduxit te
10 Dñs de Ægypto. ¶Custodies huiuscemo
di cultū statuto tpe à diebus in dies.
11 ¶Cumq; introduxerit te Dñs in Terrā-
Chananęi, sicut iurauit tibi & patrib⁹
12 tuis, & dederit tibi eam: ¶‖Separabis oē
qđ aperit vuluā Dño, & qđ primitiuū
est in pecorib⁹ tuis: qcqd habueris ma
13 sculini sexus, cōsecrabis Dño. ¶Primo-
genitū asini mutabis oue: qđ si nō rede
meris, interficies. Oē aūt primogenitū
14 hoīs de filijs tuis, ptio redimes. ¶Cūq;
C interrogauerit te filius tuus cras, dicēs.
Quid est hoc? Rñdebis ei: in manu for
ti eduxit nos Dñs de terra-Ægypti, de
15 domo seruitutis. ¶Nā cū indurat⁹ esset
Pharao, & nollet nos dimittere, occidit
Dñs oē primogenitū ī Terra-Ægypti à
primogenito hoīs vsq; ad primogenitū
iumētorū: idcirco immolo Dño oē qđ
aperit vuluā masculini sexus, & oīa pri
16 mogenita filiorū meorū redimo. ¶Erit
igit quasi signū in manu tua, & quasi
appēsū q.d. ob recordationē, *ante* ocu-
los tuos: eo φ ī manu forti eduxit nos
17 Dñs de Ægypto. ¶Igitur cùm emisisset
Pharao populū, non eos duxit Dñs per
viā Terræ-Philisthijm quæ vicina est:
reputans ne fortè pęniteret eū, si vidis-
set aduersū se bella cōsurgere, & reuer-
18 teretur in Ægyptum. ¶Sed circunduxit
D per viā deserti, quæ est iuxta Mare-ru-
brū: & armati ascenderūt filij Israël de
19 Terra-Ægypti. ¶Tulit quoq; Moyses os-
sa Ioseph secū: eo φ adiurasset filios Is-
raël: dicens: ‖Visitabit vos De⁹, efferte
20 ossa mea hinc vobiscū. ¶ Profectique
de Socoth castrametati sunt in Etham
21 in extremis finibus solitudinis. ¶ ‖Do-
minus autem pręcedebat eos ad osten-
dendam viam per diem in columna
nubis, & per noctem in colūna ignis:
22 vt dux esset itineris vtroq; tpe. ¶Nunq̃
defuit colūna nubis per diem, nec colū
na ignis per noctem, coram populo.

‖Inf. 22. d. 29. & 34. c. 19. Eze. 44. g. 30.

*inter 6.

‖Gen. 50. d. 25. Num. 14. c. 11.

‖1. Cor. 10 a. 1. Nehe. 9. 12. d. 19.

CAP. XIIII.

1 LOcutus est autē Dñs ad Moysen,
A dicēs: ¶Loquere filijs Israël: Reuersi
2 castrametētur è regione Phi-hahiroth
quę est inter Magdalū, & mare contra
Beelsephon: ī cōspectu ei⁹ castra pone-
3 tis sup mare. ¶Dicturusq. est Pharao su
per filijs Israël: Coarctati sunt ī terra cō
4 clusit eos desertū. ¶Et indurabo cor ei⁹,
ac persequet vos: & glorificabor in Pha
raone & ī oī exercitu ei⁹: sciētq; Ægy-
5 ptij, qa ego sum Dñs. Fecerūtq; ita. ¶Et
B nuntiatū est regi Ægyptiorū φ fugisset
ppl's: immutatumq; est cor Pharaonis
& seruorū eius super pplm, & dixerūt:
Quid voluim⁹ facere, vt dimitteremus
6 Israël, ne seruiret nobis? ¶Iūxit ergo cur
rum, & oēm pplm suum assūpsit secū.
7 ¶Tulitq; sexcētos currus electos, & qc-
quid in Ægypto curruū fuit: & duces
8 totius exercitus. ¶ Indurauitq; Dñs cor
Pharaonis regis Ægypti, & psecutus est
filios Israël: at illi egressi erant in ma-
9 nu excelsa. ¶‖Cùmq; psequerent Ægy-
ptij vestigia pręcedentiū, repererūt eos
in castris super mare: oīs equitatus &
currus Pharaonis, & vniuersus exerci-
tus erāt in Phi-hahiroth cōtra Beel-se-
10 phon. ¶Cūq; appropinquasset Pharao,
C leuātes filij Israël oculos, viderūt Ægy
ptios post se: & timuerūt valde, clama
11 ueruntq; ad Dñm, ¶Et dixerūt ad Moy
sen: Forsitan nō erāt sepulchra in Ægy-
pto, ideo tulisti nos vt moreremur in
solitudine: quid hoc facere voluisti, vt
12 educeres nos ex Ægypto? ¶Nonne iste
est sermo: quē loquebamur ad te ī Ægy
pto, dicētes. Recede à nobis, vt seruiam⁹
Ægyptijs? multo enim meli⁹ erat serui
13 re eis, quam mori in solitudine. ¶Et ait
Moyses ad pplm: Nolite timere, state,
& videte magnalia Dñi quæ facturus
est hodie. Ægyptios enī quos nūc vide-
D tis nequaquā vltra videbitis vsque in
14 sempiternū. ¶Dñs pugnabit pro vobis,
15 & vos tacebitis. ¶Dixitq; Dñs ad Moy-
sen: Quid clamas ad me? Loquere filijs
16 Israël vt proficiscātur. ¶Tu autē eleua
virgā tuā, & extēde manū tuā super ma
re, & diuide illud: vt gradiant filij Isrl
17 in medio maris per siccū. ¶Ego aūt indu
rabo cor Ægyptiorū vt psequātur vos:
& glorificabor ī Pharaone, & in omni
exercitu eius, & ī curribus & in equiti-
18 bus illius. ¶Et scient Ægyptij quia ego

‖1. Mac. 4. a. 9. Iosue 24. b. 6.

sum

sum Dñs cùm glorificat⁹ fuero in Pha-
raone, & in curribus atq; in equitibus
—4· 19 eius. ¶Tollensq́; -se¹ Angelus dñi q̃ præ
cedebat castra Israël, abijt post eos: &
cum eo pariter columna nubis, priora
20 dimittens post tergum, ¶Stetit inter ca-
E stra Ægyptiorũ & castra Israël: & erat
nubes tenebrosa, & illuminans noctē,
ita vt ad se inuicem toto noctis tpe ac-
21 cedere non valerent. ¶Cumq; extendis-
set Moyses manũ super mare, abstulit
illud Dñs, flante vento vehementi &
vrente tota nocte, & vertit in siccũ: ‖di-
22 uisaq; est aqua. ¶‖Et ingressi sunt filij
Israël per mediũ sicci maris: erat enim
aqua quasi murus à dextra eorum &
23 læua. ¶ Persequentesq; Ægyptij ingressi
sunt post eos, & oĩs equitat⁹ Pharaonis,
currus eius & equites p̃ mediũ maris.
24 ¶Iamq; aduenerat vigilia matutina‖ &
F -ecce¹ respiciens Dñs super castra Ægy-
ptiorũ p̃ columnã ignis & nubis, inter- —1.
25 fecit exercitum eorum, ¶Et subuertit ro
tas curruum, ferebãturq; in profundũ,
Dixerunt ergo Ægyptij: Fugiamus Israë
lem: Dñs enim pugnat p̃ eis cõtra nos.
26 ¶Et ait Dñs ad Moysen: Extende manũ
tuam super mare, vt reuertant aquæ ad
Ægyptios sup̃ currus & equites eorum.
27 ¶Cũq; extendisset Moyses manũ cõtra
mare, reuersum est primo diluculo ad
prioré locum: fugientibusq; Ægyptiis
occurrerũt aquę, & inuoluit eos Dñs in
28 medijs fluctib⁹. ¶ Reuersęq; sunt aquæ
G & operuerunt currus & eq̃tes cũcti ex-
ercitus Pharaonis, qui sequẽtes ingressi
fuerant mare: nec vnus quidẽ supfuit
29 ex eis. ¶Filij autẽ Israël ‖perrexerunt per
mediũ sicci maris, & aquę eis erãt quasi
30 pro muro à dextris & à sinistris. ¶Libe-
rauitq; Dñs in die illa Israël de manu
31 Ægyptiorũ. ¶Et viderũt Ægyptios mor-
tuos super litus maris, & manum ma-
gnam quam exercuerat Dominus con-
tra eos: timuitq; populus Dñm, & cre-
diderunt Dño, & Moysi seruo eius.

Psal. 77. b. 13. & 104. d. 36 Psal. 113 a. 3.

‖1. Cor. 10. a. 1. ‖Heb. 11. d. 29.

‖Sap. 18. b. 15.

‖1. Mat. 4. a 9. Iof. 14 b. 6.

CAP. XV.

1 Tunc cecinit Moyses & filij Israël
A carmen hoc Dño, & dixerũt: Cãte-
mus Dño: gloriose enim magnificatus
est, equũ & ascensoré deiecit in mare.
2 ¶‖Fortitudo mea, & laus mea Dñs, &
factus est mihi in salutẽ: iste Deus me⁹,
& glorificabo eum, Deus patris mei &
& exaltabo eum.

‖Sap. 10. d. 15. Isa. 12. a. 2 Psal. 117 c. 14.

3 ¶Dominus quasi vir pugnator, omni
potens nomen eius.
4 ¶Currus Pharaonis & exercitũ eius
proiecit in mare: electi principes eius
submersi sunt in Mari-rubro.
5 ¶Abyssi operuerunt eos, descenderũt
in profundum quasi lapis.
6 ¶ Dextera tua Domine magnificata
est in fortitudine: dextera tua Domine
percussit inimicum.
7 ¶Et in multitudine glorię tuæ depo-
suisti aduersarios *meos¹: misisti iram *tuos 4
tuam quę deuorauit eos sicut stipulã.
8 ¶Et in spiritu furoris tui congregatæ
B sunt aquę: stetit vnda fluens, congre-
gatæ sunt abyssi in medio mari.
9 ¶Dixit inimicus: Persequar & cõpre-
hendam, diuidam spolia, implebitur
anima mea: euaginabo gladiũ meum,
interficiet eos manus mea.
10 ¶Flauit spiritus tuus, & operuit eos
mare: submersi sunt quasi plumbum
in aquis vehementibus.
11 ¶Quis similis tui in fortibus dñe? q̃s
similis tui, magnific⁹ in sanctitate, terri
bilis atq; laudabilis, *faciẽs mirabilia? *& 10.
12 ¶Extendisti manum tuam, & deuora
uit eos terra.
13 ¶Dux fuisti in misericordia tua pp̃lo
quẽ redemisti: & portasti eũ in fortitu-
dine tua, ad habitaculũ sanctum tuũ.
14 ¶Ascẽderũt ppl̃i & irati sunt: dolores
obtinuerunt habitatores Philisthiim.
15 ¶Tũc cõturbati sunt principes Edom,
robustos Moab obtinuit tremor, obri-
guerunt oẽs habitatores Chanaán.
16 ¶Irruat sup̃ eos formido & pauor, in
magnitudine brachij tui: Fiant immo-
biles quasi lapis: donec pertranseat po-
pulus tuus Domine, donec pertranseat
C populus tuus iste quem possedisti.
17 ¶Introduces eos & plãtabis in mõte
hęreditatis tuę, firmissimo habitaculo
tuo quod operatus es Dñe: sanctuariũ
tuũ Dñe, quod firmauerunt man⁹ tuæ.
18 ¶Dñs regnabit in ęternum, & vltrà.
19 ¶Ingressus est enim *-eques¹, Pharao *equus 6 —4.
cũ curribus & equitibus eius in mare:
& reduxit super eos Domin⁹ aquas ma-
ris: filij autẽ Israël ambulauerunt per
siccum maris in medio eius.
20 ¶ Sũpsit ergo Maria Prophetissa soror
Aarõ tympanũ in manu sua: egressęq;
sunt oẽs mulieres post eam cum tympa
21 nis & choris, ¶Quib⁹ pręcinebat, dicẽs:

Cantemus Dño, gloriosè enim magnifi
catus est, equũ & ascensorē eius deiecit
22 in mare. ⁋ Tulit autē Moyses Israël de
Mari-rubro, & egressi sunt in desertum
Sur, ambulaueruntq; tribus diebus per
solitudinē, & non inueniebāt aquam.
23 ⁋ Et venerunt in Mara, nec poterāt bibe
re aquas de Mara, eò ꝙ essent amaræ.
vnde & congruũ loco nomē imposuit:
vocans illũ Mara, id est, amaritudinē.
24 ⁋ Et murmurauit ppl's contra Moysen,
D dicens: Quid bibemus? ⁋ At ille clama-
25 uit ad Dñm: qui ostēdit ei lignũ: quod
cũ misisset in aquas, ī dulcedinē versę
‖ Iudith 5.c.15 sunt. ‖ Ibi constituit ei præcepta, atq; iu
26 dicia, & ibi tentauit eũ, ⁋ Dicens: Si aũ-
Eccl. 38. a.3. dieris vocem Dñi Dei tui, & qđ rectum
est corā eo feceris, & obedieris manda-
tis eius, custodierisq; omnia præcepta
illius cunctum languorem quē posui
in Ægypto, nō inducā sup te. ego enim
‖ Nu. 33. b.9. 27 sum Dñs Deus sanator tuus. ⁋ ‖ Venerũt
aũt in Elim filij Israël vbi erāt duode-
cim fontes aquarũ, & septuaginta pal-
mæ: & castrametati sunt iuxta aquas.

CAP. XVI.

Sap. 11. a.1. 1 PRofectiq; sunt de Elim, & venit oīs
A multitudo filiorum Israël in deser-
tum Sin, quod est inter Elim & Sinai:
quinto decimo die mensis secũdi, post
2 quam egressi sunt de Terra-Ægypti. ⁋ Et
murmurauit oīs congregatio filiorum
Israël contra Moysen & Aaron in soli-
3 tudine. ⁋ Dixeruntq; filij Israël ad eos:
Vtinā mortui essemus ꝑ manũ Dñi in
Terra-Ægypti, quando sedebamus sup
ollas carniũ, & comedebāmus panē in
saturitate: Cur induxistis nos ī desertũ
istud vt occideretis oēm multitudinem
4 fame? ⁋ Dixit autē Dñs ad Moysen: Ec-
B ce, ego pluam vobis panes de cęlo: egre
diatur ppl's, & colligat quæ sufficiunt
per singulos dies: vt tētem eum vtrum
5 ambulet in lege mea, an non. ⁋ Die autē
sexto parēt quod inferant: & sit duplũ
q̃ colligere solebant per singulos dies.
6 ⁋ Dixeruntq; Moyses & Aaron ad oēs fi
lios Israël. Vespere scietis ꝙ Dñs edu-
7 xerit vos de terra-Ægypti. ⁋ Et manè vi-
debitis gloriā Dñi: Audiui enim mur-
mur vestrum cōtra Dñm: nos verò qđ
8 sumus, qa mussitastis cōtra nos? ⁋ Et ait
Moyses: Dabit vobis Dñs vespere car-
nes edere, & manè panes in saturitate:
eò quòd audierit murmurationes ve-
stras, quibus murmurati estis cōtra eũ:
nos enim quid sumus? nec contra nos
C est murmur vestrum, sed contra Dñm.
9 ⁋ Dixitquoq; Moyses ad Aaron, Dic vni
uersæ congregationi filiorum Israël: Ac
cedite coram Dño: audiuit enim mur-
10 mur vestrũ. ⁋ Cũmq; loqueretur Aaron
ad oēm cœtum filiorum Israël, respexe
runt ad solitudinem. Et ecce gloria dñi
11 apparuit in nube. ⁋ Locutus est autem
12 Dñs ad Moysen, dicens: ⁋ ‖ Audiui mur- ‖ Eccl. 45
murationes filiorũ Israël, loquere ad a.4.
eos: Vespere comedetis carnes, & manè
saturabimini panibus, scietisq; ꝙ ego
13 sum Dñs Deus vester. ⁋ Factum est ergo
vespere, & ascendēs coturnix cooperuit
D castra: manè quoq; ros iacuit per circui
14 tum castrorũ. ⁋ Cumq; operuisset super
ficiē terrę, ‖ apparuit in solitudine mi- ‖ Nu. 11.
nutũ, & quasi pilo tusum in similitudi b.7. Psal. 77.
15 nē pruinę super terram. ⁋ Quod cum vi c.24.
dissent filij Israël, dixerunt ad inuicē: Sap. 16.
Mãhu (quod significat. Quid est hoc?) c.20.
ignorabant enim quid esset. Quib⁹ ait Iohan. 6.
Moyses: ‖ Iste est panis quē Dñs dedit vo d.31.
16 bis ad vescēdum. ⁋ Hic est sermo quem ‖ 1.Cor. 10.a.3
pręcepit Dñs: Colligat vnusquisq; ex eo
quantum sufficit ad vescendũ: gomor
per singula capita, iuxta numerum aīa
rum vestrarum quæ habitant in taber-
17 naculo, sic tolletis. ⁋ Feceruntq; ita filij
Israel, & collegerunt, alius plus, alius
18 minus, ⁋ Et mensi sunt ad mensurā go-
E mor: ‖ nec qui plus collegerat, habuit ‖ 2.Cor. 8
amplius: nec q minus parauerat, repe- d.15.
rit minus, sed singuli iuxta id qđ edere
19 poterant cōgregauerunt. ⁋ Dixitq; Moy-
ses ad eos: Nullus relinquat ex eo ī ma
20 ne. ⁋ Qui non audierunt eum, sed dimi
serunt quidā ex eis vsq; manè, & scate-
re cępit vermibus atq; cōputruit, & ira-
21 tus est contra eos Moyses. ⁋ Colligebāt
aũt singuli quantum sufficere poterat
ad vescēdum: cumq; incaluisset Sol, li-
22 quefiebat. ⁋ In die aũt sexta collegerunt
cibos, duplices, id est, duo gomor ꝑ sin
gulos hoīes: venerunt aũt oēs principes
multitudinis, & narrauerunt Moysi.
23 ⁋ Qui ait eis: Hoc est quod loquutus est
Dñs requies Sabbathi sanctificata est
Dño cras. quodcunq; operādum est fa-
cite: & quę coquenda sunt, coquite: qc
quid aũt reliquũ fuerit, reponite vsq;
24 in manè. ⁋ Feceruntq; ita vt præceperat
Moyses, & nō computruit neq; vermis

25 inuentus est in eo. Dixitq; Moyses, co
F medite illud hodie, quia Sabbathũ est
*Dñi : non inuenietur hodie in agro.
26 Sed dieb⁹ colligite: in die aũt septimo
sabbathum est Dñi idcirco non inue-
27 nietur. Venitq; septima dies: & egressi
de populo vt colligerent, non inuene-
28 runt. Dixit autem Dñs ad Moysen:
Vsquequo non vultis custodire manda
29 ta mea, & legẽ meã? Videte q Dñs de-
derit vobis sabbathũ, & pp hoc die sex-
ta tribuit vobis cibos duplices: maneat
vnusquisq; apud semetipsum: nullus
30 egrediatur de loco suo die septimo. Et
31 sabbathizauit ppl's die septimo. ‖ Ap-
pellauitque domus Israël nomen eius
Man, quod erat quasi semen coriandri
G album, gustusq; eius quasi similæ cum
32 melle. Dixit aũt Moyses, Iste est sermo
quẽ præcepit Dñs, Imple gomor ex eo,
& custdiat in futuras retrò gñationes:
vt nouerint panem quo alui vos in soli
tudine, qñ educti estis de Terra-Ægy-
33 pti. Dixitq; Moyses ad Aarõ: Sume vas
vnum, & mitte ibi Man, quãtum potest
capere gomor: & repone coram Dño ad
34 seruãdum in *gñationes vestras, Sicut
præcepit Dñs Moysi. Posuitq; illud Aa
35 ron in tabernaculo reseruandũ. ‖ Filij
autem Israël comederunt Man quadra
ginta annis: donec venirent in terram
habitabilem: hoc cibo aliti sunt, vsque
quo tangerent fines Terre-Chanáan.
36 Gomor autem decima pars est Ephi.

* Domino 6. v 1.
‖ Eccl. 45 a.4.
‖ Nu. 11. b.7. Psal. 77. c.24. Sap. 16. c.20. Iohan. 6. d.31. ‖ 1. Cor. 10. a.3
*futuras retro 6. ‖ Ne. 9. d 15. Iudith 5 c.15.
‖ 2. Cor. 8 d.15.

CAP. XVII.

1 IGitur profecta oĩs multitudo filiorũ
A Israël de deserto Sin, per mansiones
suas, iuxta sermonẽ Dñi, castrametati
sunt in Raphidim, vbi non erat aqua
2 ad bibendum pplo. ‖ Qui iurgatus cõ-
tra Moysen, ait: Da nobis aquam, vt bi-
bamus. Quib⁹ rñdit Moyses: Quid iur-
gamini contra me? cur tentatis Dñm?
3 Sitiuit ergo ibi ppl's prę aquę penuria,
B & murmurauit contra Moysen, dicẽs:
Cur fecisti nos exire de Ægypto, vt occi
deres nos, & liberos nřos, ac iumenta si
4 tiı? Clamauit aũt Moyses ad Dñm di-
cẽs: Quid faciam pplo huic? adhuc pau
5 lulum, & lapidabit me. Et ait Dñs ad
Moysen: Antecede pplm & sume tecũ
de senioribus Israël, & virgã qua ‖ per-
cussisti fluuium, tolle in manu tua, &
6 vade. ‖ En ego stabo ibi corã te, supra
petram Horeb: percutiesq; petrã, & exi-
bit ex ea aqua, vt bibat ppl's. Fecit Moy-
7 ses ita coram senioribus Israël. Et voca
uit nomen loci illius Tentatio, pp iur-
gium filiorum Israël, & quia tentaue-
C runt Dñm, dicentes: Est ne Dñs in no-
8 bis, an non? ‖ Venit autem Amalec, *&
pugnabat contra Israël in Raphidim.
9 Dixitq; Moyses ad Iosue, Elige viros,
& egressus pugna contra Amalec: cras
ego stabo in vertice collis, habens vir-
10 gam Dei in manu mea. Fecit Iosue vt
locutus erat Moyses, & pugnauit cõtra
Amalec: Moyses autem, & Aaron, &
Hur ascenderunt super verticẽ collis,
11 Cumq; leuaret Moyses manus, vince-
bat Israël: sin aũt paululum remisisset.
12 superabat Amalec. Manus aũt Moysi
erant graues: Sumentes igitur lapidem,
posuerunt subter eum, in quo sedit: Aa
ron aũt & Hur sustentabant man⁹ eius
D ex vtraq; parte. Et factum est vt manus
illius non lassarent vsq; ad occasum
13 solis. Fugauitq; Iosue Amalec, & po-
14 pulũ eius in ore gladij. Dixit aũt Dñs
ad Moysen: scribe hoc ob monimentũ
in libro, & trade auribus Iosue, delebo
enim memoriam Amalec sub cælo.
15 Ædificauitq; Moyses altare: & voca-
uit nomen eius Dñs exaltatio mea, di-
cens: Quia manus *solij Dñi, & bellũ
Domini erit contra Amalec, à genera-
tione in generationem.

‖ Nu. 20. a.4.
‖ Sup. 14. e.20. Psal. 77 b 15. 1. Cor. 10 a.4.
‖ Iudith 5. c.12 Sapiẽ. 11. a.3. Deu. 25. d.17. 1. Re. 15. a 2. * ad pugnam 4.
*solium.

CAP. XVIII.

1 CVmq; audisset Iethro sacerdos Ma-
A dian, cognatus Moysi, oĩa quę fe-
cerat Deus Moysi, & Israëli pplo suo, &
2 q eduxisset Dñs Israël de Ægypto. Tu
lit Sephoram vxorẽ Moysi quam remi-
3 serat: Et duos filios eius, quorum vnus
vocabatur Gersam, dicẽte pat re: ‖ Adue-
4 na fui in terra aliena. Alter verò Elie-
zer: Deus enim, ait, patris mei adiutor
me⁹, & eruit me de gladio Pharaonis.
5 Vẽnit ergo Iethro cognatus Moysi, &
filij eius, & vxor ei⁹ ad Moysen in deser
tũ, vbi erat castrametatus iuxta Mõtẽ
6 Dei. Et mãdauit Moysi, dicens: Ego Ie-
thro cognat⁹ tuus venio ad te, & vxor
7 tua, & duo filij tui cũ ea. Qui egressus
ĩ occursũ cognati sui, adorauit, & oscu-
latus est eum: salutauerũtq; se mutuò
B verbis pacificis, Cumq; intrasset taber-
8 naculum. Narrauit Moyses cognato
suo cuncta quæ fecerat Dñs. Pharaoni
& Ægyptijs pp ter Israël: vniuersumq;

‖ Sup. 2. d.22.

laborem qui accidisset eis in itinere, &
9 q̄ liberauerat eos Dñs. ¶Lętatusq; est Ie
thro sup oĩbus bonis, quæ fecerat Dñs
Israëli, eò q̄ eruisset eũ de manu Ægy
10 ptiorum, ¶Et ait: Benedictus dñs qui li-
berauit vos de manu Ægyptiorum, &
de manu Pharaonis, qui eruit popu-
11 lum suum de manu Ægypti. ¶ Nunc
‖Suprà 1 b.4.10.c. 15, d.22. & 5. b.7. d. 18. & 24.b.8.
C cognoui, qa magnˀ Dñs sup oẽs deos:
12 eò q̄ ‖superbè egerint contra illos. ¶Ob
tulit ergo Iethro cognatus Moysi holo-
causta & hostias Dño: veneruntq; Aarõ
& oẽs seniores Israël, vt comederent pa
13 nem cum eo coram Deo. ¶Altera autẽ
die sedit Moyses vt iudicaret ppl'm, qui
assistebat Moysi à mane vsq; ad vespe-
14 ram. ¶ Quod cũ vidisset cognatus eius,
oĩa scilicet quæ agebat ĩ pplo, ait: Quid
est hoc quod facis in plebe? cur solus se
des, & omnis ppl's præstolatur de mane
15 ad vesperam? ¶Cui rñdit Moyses: Venit
ad me ppl's quærens sententiam Dei.
16 ¶Cũq; acciderit eis aliqua disceptatio,
veniunt ad me vt iudicem inter eos, &
17 ostendã p̄cepta Dei, & leges eius. ¶At il-
18 le, Non bonam, inqt, rem facis: ¶Stulto
labore consumeris & tu, & ppl's iste q
tecum est: vltra vires tuas est negociũ,
‖Deut.1. b.22.
19 ‖solus illud non poteris sustinere. ¶Sed
audi verba mea atq; cõsilia, & erit Dñs
tecum. Esto tu pplo in his quæ ad Deũ
pertinent, vt referas quæ dicunt' ad eũ:
20 ¶Ostendasq; pplo ceremonias & ritum
colendiˡ, viamq; p quã ingredi debeãt,
21 & opus quod facere debeant. ¶Prouide
*potẽtes. 15.
D autem de oĩ plebe viros* sapientesˡ & ti
mẽtes Deũ, in quibus sit veritas, & qui
oderint auaritiam, & cõstitue ex eis tri-
bunos & centuriones, & quinquagena-
22 rios, & decanos. ¶Qui iudicent ppl'm oĩ
tpe: quicqd autem maius fuerit, refe-
rant ad te, & ipsi minora tm̃ modo iu-
dicent: leuiusq; sit tibi: partito in alios
23 onere. ¶Si hoc feceris, implebis imperiũ
Dei, & p̄cepta eiˀ poteris sustentare: &
oĩs hic ppl's reuertet' ad loca sua cũ pa-
24 ce. ¶Quibus auditis Moyses, fecit oĩa q̄
25 ille suggesserat. ¶Et electis viris strenuis
de cuncto Israël, cõstituit eos principes
ppl'i tribunos & cẽturiones, & q̄nqua-
26 genarios & decanos. ¶Qui iudicabant
plebem oĩ tpe: quicquid aũt grauius
erat, referebant ad eũ, faciliora tantũ-
27 modo iudicãtes. ¶Dimisitq; cognatum
suũ: qui reuersus abiit in terrã suam.

CAP. XIX.

1 A MEnse tertio egressionis* Israël de *filiorũ 3 Num.33. c.19.
Terra-Ægypti, in die hac venerũt
2 in solitudinem Sinai. ¶Nã profecti de
Rhaphidim, & p̄uenietes vsq; in deser-
tum Sinai, castrametati sunt in eodẽ
loco, ibiq; Israël fixit tẽtoria è regione
3 montis. ¶‖Moyses aũt ascendit ad Deũ: ‖Act.7. c.38.
vocauitque eum Dñs de monte, & ait:
Hęc dices domui Iacob, & annuntiabis
4 filiis Israël. ¶Vosipsi vidistis q̃ fecerim
Ægyptiis, qũo portauerim vos sup alas
5 aquilarum, & assumpserim mihiˡ. ¶‖Si ‖Deu.10. a.2.
ergo audieritis vocem meã, & custodie-
ritis pactum meũ, eritis mihi in pecu-
lium de cũctis ppl'is: ‖mea est enim oĩs ‖Psal.23. a.1.
6 terra. ¶‖Et vos eritis mihi in regnum sa- ‖1.Pet.2. b.9.
cerdotale, & gens sancta. hæc sunt ver-
7 ba quę loquêris ad filios Israël. ¶Vẽnit
B Moyses & conuocatis maioribus natu
ppl'i, exposuit oẽs sermones quos man-
8 dauerat Dñs. ¶Rñditq; omnis ppl's si-
mul: Cuncta quæ locutus est Dñs: facie
mus. Cumque retulisset Moyses verba
9 populi ad Dñm, ¶ait ei Dñs: Iam nunc
veniam ad te in caligine nubis, vt au-
diat me populus loquentẽ ad te, & cre-
dat tibi in perpetuum. Nuntiauit ergo
10 Moyses verba populi ad Dñm. ¶Qui di
xit ei: Vade ad populum, & sanctifica
illos hodie & cras, lauentq; vestimẽta
11 sua. ¶Et sint parati in diem tertium: in
die enim tertia descendet Dñs coram
12 omni plebe super montem Sinai. ¶Con
C stituesq; terminos populo per circui-
tum, & dices ad eos, Cauete ne ascen- — 8.
datis in montem, ‖nec tangatis fines il- ‖Heb.12 c.18.
lius, omnis qui tetigerit montem mor-
13 te morietur. ¶Manus non* tangẽtˡ eum, * tãget ?
sed lapidibus opprimetur, aut confo-
dietur iaculis: siue iumẽtũ fuerit: siue
homo, non viuet. cũ cœperit clangere
14 buccina, tunc ascendãt in montẽ. ¶De-
scenditq; Moyses de monte ad ppl'm,
& sanctificauit eum, Cumq; lauissent
15 vestimenta sua. ¶Ait ad eos: Estote pa-
rati in diẽ tertiũ, & ne appropinquetis
16 vxoribus vestris. ¶Iamq; aduenerat ter-
tius dies, & manè inclaruerat, & ecce
cœperũt audiri tonitrua, ac micare ful-
gura, & nubes densissima operire mon-
tẽ, clangorq; buccinę vehementius per-
strepebat, & timuit* ppl's qui erat in ca- *omnis
17 stris. ¶Cũq; eduxisset eos Moyses in oc-
cursum Dei de loco castrorũ, steterunt

‖Deut.4. b.11.

18 ad radices montis: ¶‖ Totus aũt mons
D Sinai fumabat, eò ꝙ descendisset Dñs
Deus super eũ in igne, & ascenderet fu-
mus ex eo quasi de fornace: eratq; oĩs
19 mons terribilis. ¶ Et sonitus buccinæ
paulatim crescebat ĩ maius, & ꝓlixius
tendebat᷑. Moyses loquebatur, & Deus
20 rñdebat ei. ¶Descenditq; Dñs sup mõ-
tem Sinai in ipso montis vertice, & vo-
cauit Moysen in cacumen eius. Quò
21 cũ ascẽdisset, ¶ Dixit ad eũ: Descẽde, &
contestare ppl̃m: ne fortè velit transcẽ-
dere terminos ad videndum Dñm, &
22 pereat ex eis plurima multitudo. ¶Sa-
cerdotes quoq; qui accedunt ad Dñm,
23 sanctificẽtur: ne percutiat eos. ¶Dixitq;
Moyses ad Dominum: Non poterit vul
gus ascendere in montẽ Sinai, tu enim
testificatus es & iussisti dicẽs: Pone ter-
minos circa mõtem & sanctifica illũ.
24 ¶Cui ait Dñs: Vade, descẽde, ascendes-
que tu, & Aaron tecum, sacerdotes aũt
& populus ne transeant terminos, nec
ascendant ad Dominum, ne fortè in-
25 terficiat illos. ¶Descenditq; Moyses ad
populum: & omnia narrauit eis.

CAP. XX.

1 LOcutusq; est Dñs cũctos sermones
A hos: ¶Ego sum Dñs Deus tuus, qui
2 eduxi te de terra Ægypti, de domo ser-
3 uitutis. ¶Non habebis deos alienos co-
4 rã me. ¶‖Non facies tibi sculptile, neq;
oẽm similitudinẽ quæ est in cœlo désu
per, & quæ in terra deorsum, nec eorũ
5 quæ sunt in aquis sub terra. ¶Nõ adora
bis ea, neq; coles: ego sum Dñs Deus
tuus fortis, zelotes, visitãs iniquitatẽ pa
trũ in filios, in tertiã, & quartã gñatio-
6 nem eorũ qui oderũt me: ¶Et faciẽs mi
B sericordiã in millia his q̃ diligunt me
7 & custodiunt præcepta mea. ¶‖ Nõ assu-
mes nomen Dñi Dei tui in vanũ. nec
enim habebit insontẽ Dñs eũ qui assũ-
8 pserit nomen Dñi Dei sui frustra. ¶Me-
9 mento vt diẽ sabbathi sanctifices. ¶Sex
dieb⁹ operaberis, & facies oĩa opa tua,
10 ¶Septimo autẽ die sabbathum Dñi Dei
tui est: non facies oẽ opus in eo*, tu, &
filius tuus, & filia tua, seru⁹ tuus, & an-
cilla tua, iumentũ tuũ, & aduena q̃ est
11 intra portas tuas. ¶‖Sex enim dieb⁹ fe-
cit Dñs cęlum & terrã, & mare, & oĩa
quæ in eis sunt, & requieuit in die se-
ptimo, idcirco bñdixit Dñs diei sabba-
12 thi, & sanctificauit eũ. ¶Honora patrẽ

Deut. 5. a.6. Psal. 80. c.11. 96. b.7. ‖Leui.26 a.1. Deut. 4. c.15. Iosue 24 d.14. Deut.24. c.23. ‖Deut.5. b.11. Leui. 19. c.12. Matt. 5. c.27. Ezec. 20. b.12 Deut. 5. b.13. Infra 31. b.14. —8. ‖Ge.2.a.2 Deut. 5. b.16. Matt.15. a.4.

tuum, & matrẽ tuam, vt sis longeuus
sup terrã: quam Dñs Deus tuus dabit
13 tibi. ¶ Nõ occides. ¶Non mœchaberis.
14 ¶Nõ furtum facies. ¶Non loquêris con-
15 tra proximũ tuum falsum testimoniũ.
16 ¶ ‖ Nõ concupisces domũ proximi tui:
17 nec desiderabis vxorẽ eius, non seruũ.
C non ancillã, nõ bouem, non asinũ, nec
18 omnia quę illius sunt. ¶ Cunctus autẽ
populus * videbat * voces & lampades,
& soni tũ buccinę, montẽq; fumãtem,
& perterriti ac pauore concussi steterũt
19 procul, ¶ Dicentes Moysi: Loquere tu
nobis, & audiemus: non loquat᷑ nobis
Dñe, ne fortè moriamur. Et ait Moyses
20 ad ppl̃m: ¶Nolite timere: vt enim pro-
baret vos venit Deus, & vt terror illius
21 esset ĩ vobis, & nõ peccaretis. ¶ Stetitq;
populus délonge. Moyses autẽ accessit
22 ad caliginẽ ĩ qua erat De⁹. ¶Dixit ꝑterea
D Dñs ad Moysen: Hęc dices filijs Israël:
vos vidistis ꝙ de cælo locutus sim vo-
23 bis. ¶Non facietis* deos argenteos, nec
24 deos aureos facietis vobis. ¶ ‖ Altare de
terra facietis mihi, & offeretis super eo
holocausta & pacifica vestra, oues vr̃as,
& boues ĩ omni loco in quo memoria
fuerit noĩs mei: veniã ad te, & benedi-
25 cã tibi. ¶‖Quòd si altare lapideũ feceris
mihi, nõ ędificabis illud de sectis lapi-
dibus: si enim leuaueris cultrũ* sup
26 eũ, polluet᷑. ¶Nõ ascẽdes ꝑ gradus ad al
tare meũ, ne reueletur turpitudo tua.

CAP. XXI.

1 HÆc sunt iudicia quæ ꝓpones eis.
A ¶Si emeris seruũ Hebręũ, sex an-
2 nis seruiet tibi: in septimo egredietur li
3 ber gratis. ¶ Cũ quali veste intrauerit,
cũ tali exeat: si habens vxorem, & vxor
4 egredie᷑ simul. ¶ Sin autẽ Dñs dederit
illi vxorẽ, & peperit filios & filias: mu
lier & liberi eius erũt Dñi sui, ipse verò
5 exibit cũ vestitu suo. ¶ Quòd si dixerit
seruus, Diligo dñm meũ & vxorem ac
6 liberos, nõ egrediar liber. Offeret eum
Dominus dijs, & applicabitur ad ostiũ
& postes, perforabitq; aurẽ eius subu-
7 la, & erit ei seruus in sęculum. ¶Si quis
B vendiderit filiam suã in famulã, non
egredietur sicut ancillę exire cõsueue-
8 runt. ¶ Si displicuerit oculis Dñi sui cui
tradita fuerat: dimittet eã, populo autẽ
alieno vendendi non habebit potesta-
9 tem, si spreuerit eam. ¶ Sin autem filio
suo desponderit eam, iuxta morem

Ephe. 6. a.2. Matt. 5. c.16. ‖Rom.7. b.7.13.c. 9 * audiebat 6. Hebr.12. a.18. Deut.18. c.16. *meũ 2. ‖Infr.27. b.8.38.a. 7 ‖Deu. 27 a 5. Iosue 8. f.31. *cuũ 16. Deut.15. c.12. Iere. 34. c.14.

10 filiarū faciet illi. ¶Quòd si alteram ei
acceperit, ꝓuidebit puellę nuptias, &
vestimenta, & pretiū pudicitiæ non ne-
11 gabit. ¶Si tria ista nō fecerit, egredietur
12 gratis absq; pecunia. ¶Qui ꝑcusserit ho
C minem volens occidere, morte moriatᷣ.
13 ¶Qui autem nō est insidiatus, sed Deus
illum tradidit in manus eius, ‖ & con-
stituam tibi locum in quem fugere de-
14 beat. ¶ Si quis per industriam occiderit
proximum suum, & per insidias: ab al-
15 tari meo euelles eum, vt moriatᷣ. ¶ Qui
percusserit patrem suum *aut† matrem,
16 morte moriatur. ¶ Qui maledixerit pa-
17 tri suo vel matri, morte moriatur. ¶Qui
furatus fuerit hominem, & vendiderit
eum, conuictus noxæ, morte moriatur.
18 ¶ Si rixati fuerint viri, & percusserit
alter proximum suum lapide vel pu-
D gno, & ille mortuus non fuerit, sed ia-
19 cuerit ī lectulo: ¶Si surrexerit & ambu-
lauerit foris super baculū suum, inno-
cens erit q̄ percusserit, ita tamen vt ope
ras eius, & impensas in medicos resti-
20 tuat. ¶Qui ꝑcussit seruū suū vel ancillā
virga, & mortui fuerint in manib⁹ ei⁹,
21 criminis reus erit. ¶Sin aūt vno die vel
duob⁹ supuixerit, nō subiacebit pœnę
22 q̄a pecunia illi⁹ est. ¶Si rixati fuerint vi
ri, & ꝑcusserit q̄s mulierē prægnantē, &
abortiuū quidē fecerit, sed ipsa vixerit:
subiacebit dāno quantū marit⁹ mulie-
ris expetierit, & arbitri iudicauerint.
23 ¶Sin aūt mors eius fuerit subsecuta, red
E det aīam pro anima, ¶‖Oculū ꝓ oculo,
24 dentē pro dente, manū ꝓ manu, pedē
25 pro pede, ¶Adustionē ꝓ adustione, vul
26 nus pro vulnere, liuorē pro liuore. ¶ Si
ꝑcusserit quispiā oculū serui sui aut an
cillæ, & luscos eos fecerit, dimittet eos
27 liberos ꝓ oculo quē eruit, ¶ Dentē quo-
que si excusserit seruo vel ancillæ suæ,
28 simil'r dimittet eos liberos. ¶Si bos cor-
nu ꝑcusserit virū aut mulierē, & mor-
tui fuerint, lapidib⁹ obrueť: & non co-
medentur carnes eius, dn̄s quoq; bouis
29 innocens erit, ¶Quòd si bos cornupeta
F fuerit ab heri & nudiustertius, & conte
stati sunt Dn̄m eius, nec recluserit eū,
occideritq; virū aut mulierē: & bos la-
pidibus obruetur, & dn̄m eius occidēt.
30 ¶Quòd si pretiū fuerit ei impositū, da-
bit pro aīa sua q̄cquid fuerit postulat⁹.
31 ¶Filiū quoq; & filiā si cornu ꝑcusserit,
G simili sententiæ subiacebit. ¶Si seruum
32 ancillāq; inuaserit, triginta siclos argē-
ti Dn̄o dabit, bos verò lapidibus oppri-
33 meť. ¶Si q̄s apuerit cisternā, & foderit,
& nō opuerit eā, cecideritq; bos aut asi
34 nus in eam, ¶Reddet Dn̄s cisternæ pre-
tium iumentorū: q̄d aūt mortuum est,
35 ipsius erit. ¶Si bos alienus bouem alte-
rius vulnerauit, & ille mortuus fuerit:
vendent bouem viuum, & diuidēt pre-
tium. cadauer aūt mortui inter se disp
36 tient. ¶Si aūt sciebat q̄ bos cornupeta es
set ab heri & nudiustertius, & non cu-
stodiuit eum dn̄s suus: reddet bouem
pro boue, & cadauer integrū accipiet.

CAP. XXII.

1 SIquis furatus fuerit bouem aut ouē:
A & occiderit vel vendiderit: quinque
boues pro vno boue restituet, ‖& qua- ‖2. Re. 12 b. 6.
2 tuor oues pro vna oue. ¶ Si effringens
fur domum siue suffodiens fuerit inuē
tus, & accepto vulnere mortuus fuerit
3 ꝑcussor nō erit reus sanguinis. ¶ Quòd
si orto sole hoc fecerit, homicidiū per-
petrauit, & ipse morietur. Si non ha-
buerit quod pro furto reddat, ipse ve-
4 nundabitur. ¶Si inuentum fuerit apud
eum quod furatus est, viuens, siue bos,
siue asinus, siue ouis, duplū restituet.
5 ¶Si læserit quispiam agrum vel vineā,
& dimiserit iumentū suum vt depasca-
tur aliena: quicquid optimum habue-
rit in agro suo vel in vinea, pro damni
6 æstimatione restituet. ¶Si egressus ignis
inuenerit *spicas† & cōprehenderit acer *spinas
uos frugum, siue stātes segetes in agris:
reddet damnum qui ignem succēderit.
7 ¶Si quis cōmendauerit amico pecuniā:
B aut vas in custodiam & ab eo qui susce
perat, furto ablata fuerint: si inuenitur
8 fur, duplum reddet: ¶Si latet fur, dn̄s do
mus applicabitur ad deos, & iurabit q̄d
non extēderit manum in rem proximi
9 sui, ¶ ad perpetrandam fraudem, tam
in boue q̄ in asino, & oue ac vestimen-
to, & quicquid damnū inferre potest:
ad deos vtriusq; causa perueniet: & si
illi iudicauerint, duplum restituet pro
10 ximo suo. ¶Si quis commendauerit pro
ximo suo asinum, bouem, & ouem: &
omne iumentum ad custodiā, & mor-
tuum fuerit, aut debilitatum, vel ca-
ptum ab hostibus, nullusq; hoc vide-
11 rit: ¶Iusiurandum erit in medio, quod
non extenderit manum ad rem proxi-
C mi sui: suscipietq; Dominus iuramen-

Gen. 31 c.39. 12tum, & ille reddere nō coget. ‖Quod
si furto ablatum fuerit, restituet dam-
13num dño. Si comestū à bestia, deferat
ad eum quod occisum est, & non resti-
14tuet. Qui à proximo suo quicquā ho-
rum mutuò postulauerit, & debilita-
tum aut mortuum fuerit dño nō præ-
15sente: reddere compelletur. Quòd si
impræsentiarū dñs fuerit, nō restituet,
maximè si conductū venerat pro mer-
Deu. 22 d.29. 16cede operis sui. ‖Si seduxerit quis vir-
ginem necdum desponsatam, dormie-
ritque cum ea: dotabit eam & habebit
17eam vxorem. Si pater virginis dare no
luerit, reddet pecuniam iuxta modum
dotis, quā virgines accipere consueue-
18runt. Maleficos non patieris viuere.
1.Re.28 b.6. 19Qui coierit cū iumēto, morte moriat.
Leui.19 a.4. 20‖Qui immolat diis, occidetur, præter-
21quam Dño soli. Aduenam nō contri-
D stabis, neq; affliges eum, aduenę enim
Zach. 7. c.10. 22& ipsi fuistis in Terra-Ægypti. Viduæ
23& pupillo non nocebitis. Si læseritis
eos, vociferabūtur ad me, & ego audiā
24clamorem eorum: Et indignabitur fu
ror meus, pcutiamq; vos gladio, & erūt
vxores vestrę viduę, & filij vestri pupil-
25li. Si pecuniam mutuam dederis pplo
meo pauperi qui habitat tecū, non vr-
gebis eū quasi exactor, nec vsuris oppri
26mes. Si pignus à proximo tuo accepe-
ris vestimētum, ante solis occasum red
spinas 8 27des ei. Ipsum enim est solum quo ope-
ritur indumentum carnis eius, nec ha-
bet aliud in quo dormiat: si clamaue-
Act. 23. a.5. rit ad me, exaudiā eum, qa misericors
28sum. Diis nō detrahes, & ‖principi po-
29puli tui nō maledices. Decimas tuas
Leui. 22 b.8. & primitias tuas nō tardabis reddere:
Ezec. 44. g.30. ‖primogenitū filiorū tuorū dabis mi
Sap. 13. a.2. & b. 12 30hi. De bobus quoque & ouibus simil'r
facies: septē diebus sit cū matre sua, die
31octaua reddes illū mihi. Viri sci eritis
Infr. 33. c.19. mihi: carnē quę à bestiis fuerit pgusta-
ta, nō comedetis, sed pijcietis canibus.

CAP. XXIII.

1 NOn suscipies vocē mendacij: nec
A iunges manū tuā vt pro impio di-
2 cas falsum testimoniū. Non sequēris
turbā ad faciendū malū: nec in iudicio
plurimorū acquiesces sententię, vt à ve
negotio 12. 3 ro deuies. Pauperis quoq; non misere-
4 beris in iudicio. ‖Si occurreris boui
Deu. 22 a.1. inimici tui, aut asino erranti, reduc ad
5 eum. Si videris asinū odiētis te iacēre
sub onere, nō ptrāsibis sed subleuabis
6 cū eo. Nō declinabis in iudiciū pau- iudicio 13.
7 peris. Mendaciū fugies. Insontē & iu-
B stū nō occides: quia auersor impium.
8 ‖Nec accipies munera, quę etiā excæ- Dan. 13 f.53.
cant prudentes, & subuertūt verba iu-
9 storum. Peregrino molestus non eris. Deu. 16 d.19.
scitis enim aduenarū aīas: qa & ipsi ‖pe
10regrini fuistis in terra-Ægypti. Sex an- Eccle. 20 d.32.
nis seminabis terram tuā, & congrega- Gen. 46 a.5.
11bis fruges eius. Anno aūt septimo di-
mittes eā, & requiescere facies, vt come
dant pauperes ppli tui. & qcquid reli-
quū fuerit edāt bestię agri. ita facies in
12vinea & in olieueto tuo. Sex dieb' ope-
C raberis: septimo die cessabis, vt requie-
scat bos & asinus tuus, & refrigeret fili'
13ancillę tuę, & aduena. Oīa quę dixi vo
bis custodite. Et p nomen externorum
deorū non iurabitis, neq; audiet ex ore
14vestro. Tribus vicib' p singulos annos
15mihi festa celebrabitis. Solennitatem Suprà 13 a.3.
azymorū custodies. Septē diebus come Infrà 34 c.22.
des azyma ‖sicut præcepi tibi, tpe mēsis
nouorum, ‖qñ egressus es de Ægypto, Deu. 16 d.16.
non apparebis in cōspectu meo vacu'. Eccl. 35 a.6.
16Et solennitatē messis primitiuorū ope-
ris tui, quęcunq; seminaueris in agro:
solennitatem quoq; in exitu anni, qñ
D congregaueris oēs fruges tuas de agro.
17Ter in anno apparebit oē masculinū
18tuum coram Dño Deo tuo. Non im – 6.
molabis sup fermentū sanguinē victi-
mæ tuæ, nec remanebit adeps solēnita meæ 9.
19tis tuę vsq; mane. ‖Primitias frugum Deut. 14 c.22.
terræ tuę deferes in domū Dñi Dei tui.
Non coques hędū in lacte matris suæ. Infra 34. c.26.
20Ecce ego mittā angelum meū q præce – 6.
dat te, & custodiat in via, & introducat Deut. 7. b.11.
21in locū quem pręparaui. Obserua eū,
& audi vocē eius, nec contemnendum
putes: quia non dimittet cum peccaue peccaueritis 5.
22ris, & est nomen meū in illo. Quòd si
E audieris vocē eius, & feceris oīa quæ lo
quor, inimicus ero inimicis tuis, & af-
23fligā affligentes te. ‖Præcedetq; te An- Infr. 33. a.2.
gelus meus, & introducet te ad Amor- Iosue. 24. c.11
rhęū, & Hethęū, & Pherezęum, Chana- Deu t.7. e.22.
nęūq;, & Heuęū, & Iebusęū, quos ego
24conterā. Non adorabis deos eorū, nec
F coles eos: non facies opera eorū, sed de-
strues eos, & cōfringes statuas eorum.
25Seruietisq; Dño Deo vestro. vt benedi
cam panib' tuis & aquis, & auferā in-
26firmitatem de medio tui. Non erit in-

fœcunda, nec sterilis - in terra tua nu-
27merũ dierũ tuorũ implebo.¶Terrorem
meũ mittam in precursum tuũ,& occi
dam oẽm ppl̃m, ad quem ingredièris:
cũctorumq; inimicorũ tuorum coram
28te terga vertam. ¶Emittens crabrones
prius, q fugabũt Heuęũ, & Chananęũ,
29& Hethęum anteq̃ introeas. ¶Non eij-
ciam eos à facie tua anno vno: ne terra
in solitudiné redigatur, & crescant cõ-
30tra te bestiæ. ¶ Paulatim expellã eos de
G conspectu tuo, donec augearis, & possi-
31deas Terram. ¶Ponã aũt terminos tuos
à Mari-rubro vsq; ad Mare Palæsthino
rum, & a deserto vsq; ad fluuiũ: tradã
in manib⁹ vestris habitatores Terræ, &
32eiiciam eos de cõspectu vestro. ¶‖Non
inibis cũ eis fędus, nec cũ diis eorum.
33¶Nõ habitent in terra tua, ne fortè pec-
care te faciant in me, si seruieris diis
eorũ: quod tibi certè erit in scãdalum.

CAP. XXIIII.

1 Moysi quoq; dixit, Ascẽde ad Dñm
A tu & Aaron, Nadab & Abiu, & se
ptuaginta senes - ex Israël, & adorabi-
2 bitis procul: ¶Solusq; Moyses ascendet
ad dñm, & illi non appropinquabunt:
3 nec ppl̃s ascendet cum eo. ¶Venit ergo
Moyses & narrauit plebi omnia verba
Dñi: atq; iudicia: rñditq; oĩs ppl̃s vna
B voce, Oĩa verba Dñi quæ locutus est fa
4 ciemus. ¶Scripsit aũt Moyses vniuersos
sermones Dñi: & mane consurgens ędi
ficauit altare ad radices montis, & duo
decim titulos per duodecim trib⁹ Isra-
5 ël. ¶Misitque iuuenes de filiis Israël, &
obtulerũt holocausta, immolauerũtq;
victimas pacificas Dño, vitulos - duode
6 cim. ¶Tulit itaq, Moyses dimidiã par-
tem sanguinis, & misit in crateras: par-
tem autem residuam fudit sup altare.
7 ¶Assumẽsq; volumen fœderis, legit au
diente ppl̃o: qui dixerũt, Oĩa quę locu-
tus est Dñs faciemus, & erimus obediẽ-
8 tes. ¶Ille verò, sumptũ sanguiné respor-
C sit in ppl̃m, & ait, Hic est sanguis fœde-
ris quod pepigit Dñs vobiscũ super cũ-
9 ctis sermonibus his. ¶Ascenderuntque
Moyses & Aaron, Nadab & Abiu, & se-
10ptuaginta de seniorib⁹ Israël: ¶Et vide-
runt Deum Israël: & sub pedibus eius
quasi opus lapidis sapphirini, & quasi
11cęlum cum serenũ est. ¶Nec super eos
qui procul recesserãt de filiis Israël: mi
sit manum suam, videruntq; Deum, &
12comederunt, ac biberũt. ¶Dixit autem
Dñs ad Moysen, Ascende ad me in mõ-
tem, & esto ibi: daboq; tibi tabulas lapi
deas, & legem, ac mandata quæ scripsi,
13vt doceas eos. ¶Surrexerunt Moyses, & *filios Israel.*
D Iosue minister eius, ascendensq; Moy-
14ses in montem Dei, ¶Senioribus ait, Ex-
pectate hic donec reuertamur ad vos.
habetis Aaron, & Hur vobiscum: si qd
natũ fuerit quęstionis, referetis ad eos.
15¶Cumq; ascendisset Moyses, operuit nu
16bes montem, ¶Et habitauit gloria Dñi
super Sinai tegens illum nube sex die-
bus: septimo aũt die vocauit eũ *de me *Dñs.
17dio caliginis. ¶Erat autem species glo-
riæ Dñi, quasi ignis ardens super verti-
cem montis in cõspectu filiorũ Israël.
18¶Ingressusq; Moyses medium nebulæ,
ascendit in montem: & fuit ibi quadra
ginta diebus, & quadraginta noctibus.

CAP. XXV.

1 Locutusq; est Dñs ad Moysen, dicẽs,
A ¶Loquere filiis Israël, vt tollãt mihi
2 primitias: ab omni ‖ homine qui offert ‖Inf. 35. a. 5.
3 vltroneus, accipietis eas. ¶Hęc sunt aũt
quę accipere debetis, Aurum & argen-
4 tum, & æs, ¶ hyacinthum, & purpurã.
coccumq; bis tinctũ, & byssum, pilos
5 caprarũ, ¶Et pelles arietum rubricatas,
6 pellesq; ianthinas, & ligna setim, ¶O-
leũ ad luminaria cõcinnãda, aromata
in vnguẽtũ, & thymiamatha boni odo
7 ris: ¶Lapides onychinos, & gẽmas ad or
8 nandũ ephod, ac rationale: ¶Facientq;
mihi sanctuariũ, & habitabo ĩ medio
9 eorũ. ¶‖Iuxta oẽm similitudinem taber ‖Hebr 9. a. 2.
naculi quod ostendã tibi, & oĩum va-
sorũ in cultũ eius: sicq; facietis illud.
10¶Arcam de lignis setim cõpingite, cui⁹
longitudo habeat duos & semis cubi-
tos, latitudo cubitũ & dimidiũ, altitu-
11do cubitũ similr̃ ac semissem. ¶Et deau
rabis eã auro mundissimo, intus, & fo-
ris: faciesq; suprà coronã auream p cir-
12cuitum: ¶Et quatuor circulos aureos,
quos pones per quatuor arcę angulos.
duo circuli sint in latere vno, & duo in
13altero. ¶Facies quoq; vectes de lignis se-
B tim, & operies eos auro. ¶Inducesq; p
14circulos q sunt in arcæ laterib⁹, vt por-
15tet' in eis. ¶Qui semp erunt in circulis,
16nec vnquã extrahent' ab eis. ¶Ponesq;
17in arca testificationẽ quã dabo tibi. ¶Fa
cies & propitiatoriũ de auro mundissi-
mo: duos cubitos & dimidiũ tenebit

longitudo

lõgitudo eius, & cubitũ ac semissẽ lati
18 tudo. ¶ Duos quoq; Cherûbin aureos,
& ꝑductiles facies, ex vtraq; parte ora
19 culi. ¶ Cherub vnus sit in latere vno, &
20 alter in altero. ¶ Vtrũq; latus propitia-
filios Israel.
torij tegant, expandentes alas, & operiẽ
tes oraculũ, respiciantq; se mutuò ver-
sis vultibus in propitiatorium quo ope
21 rienda est arca. ¶In qua pones testimo-
22 nium quod dabo tibi. ¶ Inde prçcipiã,
C & loquar ad te supra propitiatoriũ, ac
de medio duorũ Cherubim, q̃ erunt su
per arcam testimonij, cuncta quæ man
23 dabo per te filijs Israël. ¶Facies & men-
*Dan.
sam de lignis setim, habentem duos cu
bitos longitudinis, & in latitudine cu-
bitum, & in altitudine cubitum ac se-
24 missem. ¶ Et inaurabis eã auro purissi-
mo, faciesq; illi labium aureum per cir
25 cuitum, ¶ Et ipsi labio coronam inter-
rasilẽ altam quatuor digitis: & super il
26 lam alteram coronã aureolam. ¶ Qua-
tuor quoq; circulos aureos prçparabis,
& pones eos in quatuor angulis eiusdẽ
Inf. 33. a 5.
27 mensæ ꝑ singulos pedes. ¶Subter coro-
nam erunt circuli aurei, vt mittant̃ ve-
28 ctes ꝑ eos, & possit mẽsa portari. ¶Ipsos
quoque vectes facies de lignis setim, &
circũdabis auro ad subuehendam mẽ
29 sam. ¶ Parabis & acetabula, ac phialas,
turibula, & cyathos, in quibus offeren
da sunt libamina, ex auro purissimo.
30 ¶Et pones super mẽsam panes proposi-
D tionis in conspectu meo semper. ¶ Fa-
31 cies & candelabrũ ductile de auro mũ
dissimo, hastile ei⁹, & calamos, scyphos,
Hebr 9. a. 2.
& sphçrulas, ac lilia ex ipso procedẽtia.
32 ¶Sex calami egredientur de lateribus,
33 tres ex vno latere, & tres ex altero. ¶Tres
scyphi quasi in nucis modum per cala
mos singulos, sphçrulçq; simul, & lilia:
& tres similiter scyphi instar nucis i cã
lamo altero, sphçrulæq; simul & lilia.
hoc erit opus sex calamorum, qui pro-
34 ducendi sunt de hastili. ¶ In ipso autẽ
candelabro erũt quatuor scyphi in nu-
cis modũ, sphærulæq; per singulos, &
35 lilia. ¶ Sphçrulç sub duobus calamis ꝑ
tria loca, qui simul sex fiunt proceden-
36 tes de hastili vno. ¶ Et sphærulæ igitur
& calami ex ipso erunt, vniuersa ducti
37 lia de auro purissimo. ¶ Facies & lucer-
nas septem, & pones eas super cãdela-
38 brum vt luceant ex aduerso. ¶Emũcto-
ria quoq; & vbi q̃ emuncta sunt extin
39 guantur, fiant auro purissimo. ¶ Omne
pondus candelabri cum vniuersis vasis
suis habebit talentum auri purissimi. ‖ Heb.8. b 5. Act.7. f. 44.
40 ¶ ‖ Inspice & fac secundum exemplar
quod tibi in monte monstratum est.

CAP. XXVI.

1 TAbernaculũ verò ita facies, Decẽ
A cortinas de bysso retorta, & hya-
cintho ac purpura, coccoq; bis tincto,
2 variatas opere plumario facies. ¶Longi
tudo cortinæ vni⁹ habebit viginti octo
cubitos: latitudo quatuor cubitorum
erit, vnius mensuræ fient vniuersa ten-
3 toria. ¶ Quinq; cortinæ sibi iungentur
mutuò, & aliæ quinq; nexu simili cohære
4 bunt. ¶Ansulas hyacinthinas in lateri-
bus ac summitatibus facies cortinarũ,
5 vt possint inuicẽ copulari: ¶ Quinquage
nas ansulas cortina habebit in vtraque
parte, ita insertas, vt ansa cõtra ansam
veniat, & altera alteri possit adaptari.
6 ¶ Facies & q̃nquaginta circulos aureos
quibus cortinarum vela iungenda sũt,
7 vt vnũ tabernaculũ fiat. ¶Facies & saga
B cilicina vndecim, ad operiendũ tectũ
8 tabernaculi. ¶Longitudo sagi vnius ha-
bebit triginta cubitos: & latitudo, qua
tuor, æqua erit mensura sagorum om-
9 nium: ¶E quibus quinque iunges seor-
sum, & sex sibi mutuò copulabis, ita
vt sextum sagum in fronte tecti dupli-
10 ces, ¶Facies & quinquaginta ansas in ora
sagi vnius, vt coniungi cũ altero queat:
& quinquaginta ansas in ora sagi alte-
11 rius, vt cũ altero copulet̃. ¶Facies & q̃n-
quaginta fibulas æneas quibus iungan
tur ansæ, vt vnum ex oĩbus operimen-
12 tum fiat. ¶ Quod aũt superfuerit in sa-
C gis quæ parantur tecto, idest, vnum sa-
gum quod amplius est, ex medietate e-
13 ius operies posteriora tabernaculi. ¶ Et
cubitus ex vna parte pendebit, & alter
ex altera q̃ plus est in sagorũ longitudi
ne, vtrũq; latus tabernaculi protegens.
14 ¶Facies & operimẽtũ aliud tecto de pel-
libus arietum rubricatis: & super hoc
rursum aliud operimentum de *ianthi *Hyacinthinis.
15 nis pellibus. ¶Facies & tabulas stãtes ta
16 bernaculi de lignis setim. ¶Quæ singu-
læ denos cubitos in longitudine habe-
ant, & in latitudine singulos ac semis-
17 sem. ¶In lateribus tabulç, duæ incastra
D turæ fient, quibus tabula alteri tabulç
cõnectatur, atq; in hunc modũ cunctç
18 tabulæ parabunt̃, ¶Quarũ viginti erunt

in latere

in latere meridiano quod vergit ad Au
19 strũ. ¶Quib⁹ quadraginta bases argẽteas
fundes, vt binę bases singulis tabulis p
20 duos angulos subijciantur, ¶ In latere
quoq; secũdo tabernaculi qđ vergit ad
21 Aquilonẽ viginti tabulę erũt. ¶Quadra
E ginta habẽtes bases argẽteas. binę bases
22 singulis tabulis supponent̃. ¶Ad occidẽ
talem verò plagam tabernaculi facies
23 sex tabulas, ¶ & rursum alias duas quę
in angulis erigãtur post tergũ taberna-
24 culi. ¶Eruntq; cõiunctę à deorsum vsq;
sursũ, & vna oẽs cõpago retinebit. Dua-
bus quoq. tabulis quę in angulis ponẽ
25 dę sunt, siĩs iunctura seruabit̃. ¶Et erũt
simul tabulę octo, bases earũ argenteę
sedecim, duabus basibus p vnã tabulã
26 supputatis. ¶Facies & vectes de lignis se
tim qnq; ad cõtinendas tabulas ĩ vno
27 latere tabernaculi, ¶ Et quinq; alios in
altero, & eiusdẽ numeri ad occidenta-
28 lem plagã: ¶Qui mittentur p medias ta
29 bulas à summo vsq; ad summũ. ¶Ipsas
F quoq; tabulas deaurabis, & fundes in
eis annulos aureos p quos vectes tabu-
lata cõtineãt, quos operies laminis au-
30 reis. ¶Et eriges tabernaculum iuxta exẽ
plar quod tibi in ‖ Monte monstratum
31 est. ¶Facies & velũ de hyacintho, & pur
pura, coccoq; bis tincto, & bysso retor-
ta, opere plumario & pulchra varietate
32 contextum: ¶Quod appendes ante qua
tuor colũnas de lignis setim, q̃ ipse qui
dẽ deauratę erunt, & habebũt capita au
33 rea, sed bases argenteas. ¶Inseretur autẽ
G velũ p circulos, intra quod pones arcã
testimonij, quo & Sãctuariũ, & sanctua
34 rij sanctuaria diuident̃. ¶Pones & ꝓpi-
tiatoriũ super arcã testimonij in sancta
35 sãctorũ. ¶Mensamq; extra velũ: & con-
tra mẽsam candelabrũ ĩ latere taberna
culi meridiano: mẽsa stabit ĩ parte
36 Aqlonis. ¶Facies & tẽtoriũ ĩ introitu ta-
bernaculi de hyacintho, & purpura, coc
coq; bis tincto, & bysso retorta, ope plu
37 marij. ¶Et quinq; colũnas deaurabis li-
gnorũ setim, ante quas ducet̃ tentoriũ,
quarũ erũt capita aurea, & bases æneę.

CAP. XXVII.

1 Facies & altare de lignis setim, quod
A habebit qnq; cubitos in lõgitudine
& totidẽ in latitudine, id est quadrum,
2 & tres cubitos in altitudine. ¶ Cornua
aũt p quatuor angulos ex ipso erũt, &
3 operies illud ære. ¶Faciesq; in vsus eius
lebetes ad suscipiẽdos cineres, & forci-
pes atq; fuscinulas, & igniũ receptacu-
4 la, Oĩa vasa ex ęre fabricabis. ¶Craticu-
lamq; in modũ retis æneam: per cuius
quatuor angulos erũt quatuor annuli
5 ænei ¶quos pones *subter¹ arulã altaris: * Sup 7.
eritq; craticula vsq; ad altaris mediũ.
6 ¶Facies & vectes altaris de lignis setim
B duos, quos operies laminis æneis: ¶ Et
7 induces p circulos, erũtq; ex vtroq; la-
8 tere altaris ad portandũ. ¶ ‖ Nõ solidũ, ‖Sup. 20.
sed inane & cauũ intrinsecus facies il- d. 24.
lud, sicut tibi in monte monstratũ est.
9 ¶ Facies & atriũ tabernaculi, in cui⁹ au
strali plaga cõtra meridiẽ erunt tẽtoria
de bysso retorta, centũ cubitos vnũ la-
10 tus tenebit in longitudine. ¶Et colũnas
viginti cũ basibus totidẽ æneis, quæ ca-
pita cũ cęlaturis suis habebũt argẽtea.
11 ¶Similĩr & in latere aquilonis p longũ
erunt tentoria centũ cubitorũ, colũnæ
viginti, & bases æneę eiusdẽ numeri, &
capita earũ cũ cælaturis suis argentea.
12 ¶ In latitudine verò atrij quod respicit
C ad occidentẽ erunt tentoria p quinqua
ginta cubitos, & colũnæ decẽ, basesque
13 totidẽ. ¶ In ea quoq; atrij latitudine q̃
respicit ad orientẽ, quinquaginta cubi-
14 ti erunt, ¶In q̃bus quindecim cubitorũ
tẽtoria lateri vno deputabuntur, colũ-
15 næq; tres & bases totidẽ: ¶ Et in lãtare
altero erũt tentoria cubitos obtinentia
quindecim, columnæ tres, & bases toti
16 dem. ¶ In introitu verò atrij fiet tẽtoriũ
cubitorũ viginti ex hyacintho & pur-
pura, coccoq; bis tincto, & bysso retor-
ta, opere plumarij columnas habebit
17 quatuor, cũ basib⁹ totidẽ. ¶Oẽs colũnæ
atrij per circuitum vestitę erunt argen-
teis laminis, capitibus argenteis, & basi
18 bus æneis. ¶ In longitudine occupabit
D atrium cubitos centum, in latitudine
quinquaginta, altitudo quinq; cubito-
rũ erit. fietq; de bysso retorta, & habe-
19 bit bases æneas. ¶Cuncta vasa taberna-
culi in oẽs vsus & ceremonias tã paxil-
20 los eius q̃ atrij ex ære facies. ¶Pręcipe fi
lijs Israël vt afferant tibi oleũ de arbo-
ribus oliuarũ purissimũ, piloq; contu-
21 sum: vt ardeat lucerna semper. ¶ In ta-
bernaculo testimonij, extra velũ quod
oppãsum est testimonio. Et collocabũt
eã Aaron & filij eius, vt vsque manè lu
ceat corã Dño. Perpetuus erit cultus p
successiones eorum coram filijs Israël.

CAP. XXVIII.

1 A Pplica quoq; ad te Aaron fratrem
A tuū cū filijs suis de medio filiorū
Israël, vt sacerdotio fungant̃ mihi Aa-
rō, Nadab, & Abiu, Eleazar, & Ithamar.
2 ¶Faciesq; vestem sanctā Aarō fratri tuo * Sap 7.
3 in gloriā & decorem. ¶Et loquêris cun-
ctis sapientibus corde, quos repleui spū
prudētię, vt faciāt vestes Aaron in q̃bus
4 sanctificatus ministret mihi. ¶Hæc autē
erunt vestimenta quæ faciēt, Rationale ‖Sup.10. d.14.
& superhumerale, tunicā & lineam stri
ctā, cidarim & balteū. Facient vestimē-
ta sancta fratri tuo Aaron, & filijs eius,
5 vt sacerdotio fungant̃ mihi. ¶Accipiētq;
aurū & hyacinthū & purpurā, coccūq;
6 bis tinctū: & byssum. ¶Facient aūt sup-
humerale de auro & hyacintho & pur-
B pura, coccoq; bis tincto & bysso retor-
7 ta, opere polymito. ¶Duas oras iunctas
habebit in vtroq; latere summitatū, vt
8 in vnū redeant. ¶Ipsa quoq; textura &
cūcta operis varietas erit ex auro & hya
cincto & purpura, coccoq; bis tincto, &
9 bysso retorta. ¶Sumesque duos lapides
onychinos, & sculpes in eis noīa filiorū
10 Israël. ¶Sex noīa ī lapide vno, & sex reli
qua in altero, iuxta ordinē natiuitatis
11 eorū. ¶Opere sculptoris & cęlatura gem
marij, sculpes eos noībus filiorū Israël,
12 īclusos auro atq; circūdatos, ¶Et pones
in vtroq; latere superhumeralis, memo
riale filijs Israël. Portabitq; Aarō noīa
eorum coram Dño sup vtrunq; hume-
13 rum, ob recordationem. ¶Facies & vnci
14 nos ex auro, ¶Et duas catenulas auri pu
rissimi sibi inuicē cohærentes, quas in-
15 seres vncinis. ¶Rationale quoq; iudicij
C facies opere polymito, iuxta texturā su
phumeralis ex auro, hyacintho, & pur-
pura, coccoq; bis tincto, & bysso retor-
16 ta. ¶Quadrāgulū erit & duplex: mensu
ram palmi habebit tam in lōgitudine
17 q̃ in latitudine. ¶Ponesq; ī eo quatuor
ordines lapidū in primo versu erit la-
pis sardius, & topazius, & smaragdus.
18 ¶In secundo: carbūculus, sapphirus, &
19 iaspis. ¶In tertio: ligurius, achates, & ame
20 thystus. ¶In quarto chrysolithus, onychi
nus, & beryllus, inclusi auro erūt p or-
21 dines suos. ¶Habebūtq; noīa filiorum
Israël: & duodecim noībus cælabūtur
singuli lapides noībus singulorum per
22 duodecim tribus. ¶Facies in rōnali cate
D nas sibi inuicē cohærentes ex auro pu-
23 rissimo: ¶Et duos annulos aureos quos
24 pones ī vtraq; rōnalis summitate: ¶Ca-
tenasq; aureas iunges annulis q̃ sūt in
25 marginibus eius: ¶Et ipsarū catenarum
extrema duobus copulabis vncinis in
vtroq; latere superhumeralis quod rō-
26 nale respicit. ¶Facies & duos annulos
aureos quos pones in summitatibus rō-
nalis, in oris q̃ ē regione sunt suphume
27 ralis, & posteriora eius aspiciunt. ¶Nec
non & alios duos annulos aureos q̃ po
nendi sunt in vtroq; latere superhume
ralis deorsum, qđ respicit cōtra faciem
iuncturę inferioris, vt aptari possit cum
28 suphumerali. ¶Et stringatur rōnale an-
nulis suis cū annulis suphumeralis vit
ta hyacinthyna, vt maneat iunctura fa
brefacta, & à se inuicē rōnale & suphu
39 merale nequeant separari. ¶Portabitq;
E Aarō noīa filiorum Israël in rōnali iu-
dicij sup pectus suū, qñ ingredietur Sā-
ctuarium memoriale corā Dño in æter
30 nū. ¶Pones aūt in rōnali iudicij Doctri
nam & Veritatem quæ erūt in pectore
Aaron qñ ingredietur corā Dño: & ge-
stabit iudiciū filiorū Israël in pectore
31 suo, in cōspectu Dñi semper. ¶Facies &
tunicā superhumeralis totā hyacinthi-
32 nā, ¶in cuius medio suprà erit capitiū,
& ora p gyrum eius textilis, sicut fieri
solet in extremis vestiū partibus, ne fa-
33 cile rumpatur. ¶Deorsum verò ac pedes
F eiusdē tunicæ per circuitū quasi mala
punica facies ex hyacintho & purpura,
& cocco bis tincto, *mistis ī medio tin- *& bysso retorta.
34 tinnabulis, ¶Ita vt tintinnabulū sit au-
reū, & malū punicū: rursumque tintin
nabulū aliud aureū & malū punicū.
35 ¶‖Et vestietur ea Aaron in officio mini- ‖Ecc.45. b.
sterij, vt audiatur sonitus qñ ingredit
& egreditur Sanctuarium in conspectu
36 Dñi, & non moriatur. ¶Facies & lami-
nā de auro purissimo: ī qua sculpes ope
37 cælatoris, Sanctum Dño, ¶Ligabisq; eā
vitta hyacinthina, & erit super tiaram,
38 ¶Imminens fronti pōtificis. Portabitq;
Aaron iniquitates eorū, quę obtulerūt
& sanctificauerunt filij Israël, in cūctis
muneribus & donarijs suis. Erit aūt la-
mina semp in fronte eius: vt placatus sit
39 ei Dñs. ¶Stringesque tunicam bysso, &
G tiaram byssinā facies, & balteum opere
40 plumarij. ¶Porrò filijs Aaron tunicas li
neas parabis & balteos ac tiaras in glo
41 riam & decorē: ¶Vestiesq; his omnibus

Aaron fratré tuum & filios eius cũ eo.
Et cunctorũ consecrabis manus, sancti-
ficabisq; illos, vt sacerdotio fungantur
42 mihi. Facies & feminalia linea, vt ope
riant carné turpitudinis suæ, à renibus
43 vsq; ad femora: Et vtent eis Aaron &
filij eius qñ ingredient tabernaculum
testimonij, vel qñ appropinquát ad al-
tare vt ministrét in sanctuario, ne iniq-
tatis rei moriantur. Legitimũ sempiter
num erit Aarõ, & semini eius post eũ.

CAP. XXIX.

Leui. 9. a. 1.

1 Sed & hoc facies, vt mihi in sacerdo
A tio cõsecrent. Tolle vitulũ de armé
2 to, & arietes duos imaculatos, panesq;
azymos, & crustulá absq; ferméto, quæ
cõspersa sit oleo, Lagana quoq; azyma
oleo lita: de simila triticea cuncta fa-
3 cies. Et posita in canistro offeres: vitu-
4 lũ autem & duos arietes. Et Aaron ac
filios eius applicabis ad ostiũ taberna-
culi testimonij. Cumq; laueris patrem
5 cum filijs suis aqua, Indues Aaron ve
stiméris suis, id est linea & tunica, &
superhumerali & rationali, quod con
6 stringes balneo. Et pones tiará i capite
7 eius, & laminã scám sup tiará, Et oleũ
vnctionis fundes super caput eius, atq;
8 hoc ritu consecrabitur. Filios quoq; il
lius applicabis, & ídues tunicis lineis,
9 cingesq; balteo. Aaron scilicet & libe
ros eius, & impones eis mitras, eruntq;
B sacerdotes mihi religione ppetua. Post-
10 quá initiaueris manus eorũ. Applica
bis & vitulũ corá tabernaculo testimo-
nij. Imponentq; Aaron & filij eius ma
11 nus super caput illius, & mactabis eũ
in conspectu Dñi, iuxta ostium taber-
12 naculi testimonij. Súptũq; de sangui-
ne vituli pones super cornua altaris di
gito tuo, reliquũ aũt sanguiné fundes
13 iuxta basim eius. Sumes, & adipem
totum qui operit intestina, & reticulũ
iecoris, ac duos renes, & adipem qui su
per eos est, & offeres incensum super al
14 tare. Carnes verò vituli & corium & fi
C mũ cõbures foris extra castra, eo quòd
15 p pctõ sit. Vnum quoq; arieté sumes,
sup cuius caput ponent Aaron & filij
16 ei9 manus. Qué cũ mactaueris, tolles
de sanguine ei9, & fundes circa altare.
17 Ipsum aũt arieté secabis in frusta: lo-
taq; intestina eius ac pedes pones super
18 cócisas carnes, & super caput illius. Et
offeres totum arietem in incésum sup
altare: oblatio est Dño, odor suauissi-
19 mus victimæ Dñi. Tolles quoq; arieté
alterũ, sup cuius caput Aarõ & filij ei9
20 ponent manus. Quem cum immola-
ueris, sumes de sanguine eius, & pones
super extremum auriculæ dextræ Aa-
rõ & filiorum eius, & sup pollices ma-
nus eorũ ac pedis dextri, fundesq; san-
21 guiné super altare per circuitũ. Cũq;
D tuleris de sanguine qui est super altare
& de oleo vnctionis, asperges Aaron &
vestes eius, filios & vestimenta eorum.
22 Consecratisq; ipsis & vestibus: Tolles
adipem de ariete, & caudá & aruinam
quę operit vitalia, ac reticulum iecoris,
& duos renes, atq; adipem qui sup eos
est, armũq; dextrum, eo qđ sit aries con
23 secrationis: tortáq; panis vnius, crustu
lam conspersam oleo, laganũ de cani-
stro azymorum, quod positũ est in con
24 spectu Dñi: Ponesq; omnia super ma-
nus Aaron & filiorũ eius, & sanctifica-
25 bis eos eleuás coram Dño. Suscipiesq;
vniuersa de manibus eorũ: & incendes
super altare in holocaustũ, odoré sua-
uissimum in conspectu Dñi, quia obla
26 tio eius est. Sumes quoque pectusculũ
de ariete quo initiatus est Aaron, san-
ctificabisq; illud eleuatum corá Dño,
27 & cedet in parté tuá. Sanctificabisque
E & pectusculum consecratum, & armũ
28 quem de ariete separasti, Quo initia-
tus est Aaron & filij eius, cedentque in
partem Aaron & filiorum eius iure p-
petuo à filijs Israël, quia primitiua sũt
& initia de victimis eorum pacificis q
29 offerunt dño, Vestem autem sanctam
qua vtet Aaron habebunt filij eius post
eũ, vt vngantur in ea, & consecrent ma
30 nus eorum. Septem diebus vtetur illa
qui pontifex pro eo fuerit cõstitutus de
filijs eius, & qui egredietur tabernacu-
lũ testimonij, vt ministret in Sanctua-
31 rio. Arietem aũt *cõsecrationis tolles,
32 & coques carnes eius i loco sácto. Qui
bus vescetur Aaron & filij eius. Panes
quoq; qui sunt in canistro, in vestibu-
33 lo tabernaculi testimonij comedent,
vt sit placabile sacrificiũ, & sanctificen
tur offerentiũ manus. Alienigena non
34 vescetur ex eis. quia *sácti sunt. Quòd
F si remanserit de carnibus consecratis si
ue de panibus vsq; mané, cõbures reli-
quias igni: non comedentur, quia san-
35 ctificata sunt. Omnia quę pręcepi tibi,

Leui. 3. a. 3.

Leui. 3. a. 3.

* cõsecrationũ 7.

Leu. 8. f. 31. 24. b. 9. Matt. 12. a. 4.

* sancta s

facies super Aaron & filijs eius. Septem
36 diebus consecrabis manus eorũ: Et vitulum pro peccato offeres per singulos
dies ad expiandum. Mundabisq; altare cùm immolaueris expiatiõis hostiã,
37 & vnges illud in sanctificationẽ. Septẽ diebus expiabis altare & sanctificabis, & erit sanctum sanctorũ. omnis q
38 tetigeit illud, sanctificabit. Hoc est qđ facies in altari, Agnos anniculos duos
39 per singulos dies iugiter, Vnũ agnum
40 manè, & alterũ vespere, Decimã partẽ similę cõspersæ oleo tuso, quod habeat mensuram quartam partem hin, & vinum ad libandũ eiusdem mensuræ in
41 agno vno. Alterũ verò agnum offeres ad vesperam iuxta ritũ matutinæ oblationis, & iuxta ea q̃ diximus, in odorem
42 suauitatis. Sacrificium est Dño, oblatione perpetua in generationes vestras,
G ad ostiũ tabernaculi testimonij coram Domino, vbi constituam vt loquar ad
43 te. Ibiq; pcipiã filijs Israël, & sctificabitur altare in gloria mea.
44 Sanctificabo & tabernaculũ testimonij cum altari, & Aaron cũ filijs suis, vt sacerdotio
45 fungant mihi. Et habitabo in medio
46 filiorum Israël, eroq; eis Deus, Et sciét quia ego Dominus Deus eorũ, qui eduxi eos de Terra-Ægypti, vt manerẽ inter illos, ego Dominus Deus ipsorum.

Nu. 28 a. 3.

CAP. XXX.

1 Facies quoq; altare ad adolendum
A thymiama, de lignis setim, habens
2 cubitũ longitudinis, & alterũ latitudinis, id est quadrãgulũ, & duos cubitos in altitudine. Cornua ex ipso pcedẽt.
3 Vestiesq; illud auro purissimo, tã craticulã eius, q̃ parietes p circuitũ, & cornua. Faciesq; ei coronã aureolam p gy-
4 rum, Et duos annulos aureos sub corona per singula latera, vt mittant in
5 eos vectes, & altare portet. Ipsos quoq; vectes facies de lignis setim, & inaura-
6 bis. Ponesq; altare contra velũ, quod ante arcam pendet testimonij corã ppitiatorio quo tegitur testimonium, vbi
7 loquar tibi. Et adolebit incensum super eo Aaron, suaue fragrãs manè. Quã-do componet lucernas, incẽdet illud.
8 Et qñ collocabit eas ad vesperũ, vret thymiama sempiternũ corã Dño in ge-
9 nerationes vestras. Non offeretis sup eo thymiama cõpositionis alterius, nec oblationem & victimam, nec libabitis
10 libamina, Et deprecabitur Aarõ sup cornua eius semel per annũ, in sanguine
B quod oblatum est p peccato, & placabit super eo in generationibus vris.
11 sanctũ sanctorũ erit Dño. Locutusque
12 est Dñs ad Moysen, dicens. Qñ tuleris summam filiorũ Israël iuxta numerũ dabunt singuli pretium pro animabus suis Dño, & non erit plaga in eis, cùm
13 fuerint recensiti. Hoc aũt dabit omnis qui transit ad nomen, dimidium sicli iuxta mensuram templi, Siclus viginti obolos habet. Media pars sicli offere-
14 tur Dño. Qui habetur in numero à vi-
15 ginti annis & suprà, dabit ptiũ. Diues non addet ad medium sicli, & pauper
16 nihil minuet. Susceptamq; pecuniã, q̃ collata est à filijs Israël, trades in vsus tabernaculi testimonij, vt sit monimẽtũ eorum coram Dño, & propitiet animabus
17 eorum. Locutusq; est Dñs ad
C Moysen, dicens: Facies & labium ęneũ
18 cũ basi sua ad lauandũ, ponesq; illud inter tabernaculũ testimonij & altare.
19 Et missa aqua. Lauabunt in ea Aaron,
20 & filij eius manus suas ac pedes, Quando ingressuri sũt tabernaculũ testimonij, & qñ accessuri sunt ad altare, vt of-
21 ferant in eo thymiama Dño, Ne fortè moriantur, legitimum sempiternũ erit
22 ipsi, & semini eius p successiones, Lo-
23 cutusq; est Dñs ad Moysen, dicens. Sume tibi aromata, primæ myrrhæ & electæ qngentos siclos, & cinnamomi me-diũ. id est ducentos qnquaginta siclos, calami similiter ducentos quinquagin-
24 ta. Casiæ autem quingentos siclos in pondere sanctuarij, olei de oliuetis mẽ-
25 suram hin: Faciesq; vnctionis oleum sanctum, vnguẽtum compositum ope-
26 re vnguentarij, Et vnges ex eo tabernaculum testimonij, & arcam testamen-
27 ti, Mensamq; cum vasis suis, candelabrum, & vtensilia eius, altaria thymia-
28 matis. Et holocausti, & vniuersam supellectilẽ quæ ad cultum eorum perti-
29 net. Sanctificabisq; oia, & erunt san-
D cta sanctorum: qui tetigerit ea, sanctifi-
30 cabitur. Aaron & filios eius vnges, sanctificabisq; eos, vt sacerdotio fungãtur
31 mihi. Filiis quoq; Israël dices. Hoc oleum vnctionis sanctũ erit mihi in ge-
32 nerationes vestras. Caro hominis non vngetur ex eo, & iuxta compositionem eius non facietis aliud, quia sanctifica-

Margin notes: a cõsecrationũ 7. | Leu. 2. c. 31. 24. b. 9. Matt. 11. 1. 4. | b sancta 8 | Nu. 1. a. 1. | a numerum 3. | Leu. 27 c. 15. Nu. 3. g. 47. Eze. 45. d. 12.

tum

33 tum est, & sanctũ erit vobis. ¶Homo q-
cunque tale cõposuerit, & dederit ex eo
alieno, exterminabitur de populo suo.
34 ¶Dixitq; Dñs ad Moysen: Sume tibi a-
romata, stacté, & onycha, gãlbanũ bo-
ni odoris, & tus lucidissimũ, ęqualis põ
35 deris erũt omnia. ¶Faciesq; thymiama
cõpositum opere vnguentarij, mistum
diligenter, & purũ, & sanctificatione di
36 gnissimum. ¶Cũq; in tenuissimum pul
uerem vniuersa cõtuderis, pones ex eo
coram tabernaculo testimonij, in quo
loco apparebo tibi. Sanctum sanctorũ
37 erit vobis thymiama. ¶Talem compo-
sitionem non facietis in vsus vestros,
38 quia sanctum est Dño. ¶ Homo qui-
cunque fecerit simile, vt odore illius
perfruatur, peribit de populis suis.

CAP. XXXI.

1 LOcutusq; est Dñs ad Moysen, dicẽs.
A ¶Ecce, vocaui ex nomine Beseleel fi
2 liũ Vri filij Hur de tribu Iuda, ¶ Et im-
3 pleui eũ spũ Dei, sapientia, & intelligẽ
4 tia, & scientia in oĩ opere, ¶ad excogitã
dũ q̃cquid fabrefieri põt ex auro, & ar-
5 gento, & ære, ¶Marmore, & gẽmis, & di
6 uersitate lignorũ. ¶ Dediq; ei sociũ Oo-
liab filiũ Achisamech de tribu Dan. Et
B in corde oĩs eruditi posui sapientiã: vt
7 faciant cuncta q̃ p̃cepi tibi, ¶ Taberna-
culũ fœderis, & arcã testimonij, & pro-
pitiatoriũ quod sup eã est, & cuncta va
8 sa tabernaculi, ¶Mensamq;, & vasa ei⁹,
*altare 3. cãdelabrũ purissimũ cũ vasis suis, *& al
9 taria ' thymiamatis. ¶ Et holocausti, &
10 oĩa vasa eorũ, labiũ cũ basi sua. ¶Vestes
sãctas in ministerio Aaron sacerdoti, &
filijs eius, vt fungantur officio suo in sa
11 cris, ¶oleũ vnctionis, & thymiama aro-
matũ in sanctuario: oĩa q̃ p̃cepi tibi, fa-
12 ciẽt. ¶Et locutus est Dñs ad Moysen, di-
‖Sup. 20. c. 8. 13 cen: ¶ Loquere filijs Israël, & dices ad
C eos: ‖Videte vt sabbathũ meũ custodia
Eze. 20. tis: q̃a signũ est inter me & vos in gene-
b. 12. rationib⁹ vestris: vt sciatis q̃a ego Dñs q̃
14 sanctifico vos. ¶ Custodite sabbathum
-7. -meũ', sanctũ est eñi vobis: q̃ polluerit
illud, morte morieť: q̃ fecerit in eo op⁹,
peribit aĩa illius de medio populi sui.
*facies 3. 15 ¶Sed diebus *facietis' opus: in die septi-
mo sabbathũ est, requies sancta Dño,
oĩs q̃ fecerit opus in hac die, morietur.
16 ¶Custodiãt filij Israël sabbathũ, & cele
D brẽt illud ĩ gñationibus suis. Pactũ est
17 sempiternũ. ¶Inter me & filios Israël, si

gnũq; p̃petuũ, ‖sex eñi diebus fecit dñs ‖Gen. 2.
cælum, & terram, & in septimo ab ope d. 31.
18 re cessauit. ¶ Deditq; Dñs Moysi, com-
pletis huiuscemodi sermonibus in mõ
te Sinai, duas tabulas testimonij lapi- Deut. 9.
deas scriptas digito Dei. b. 10.

CAP. XXXII.

1 VIdens autem populus q̃ morã face
A ret descendendi de mõte Moyses,
congregatus aduersus Aarõ dixit: ‖Sur- ‖Act. 7. e.
ge, fac nobis deos qui nos præcedant: 40.
Moysi enim huic viro q̃ nos eduxit de
Terra-Ægypti ignoramus quid accide-
2 rit. * ¶Dixitq; ad eos Aaron: Tollite in- *ei 3.
aures aureas de vxorum, filiorumq;, &
filiarum vestrarum auribus, & afferte
3 ad me. ¶ Fecitq; populus quæ iusserat,
4 deferens inaures ad Aarõ. ¶‖Quas cũ ‖Psa. 105
ille accepisset, formauit opere fusorio, c. 19.
& fecit ex eis vitulũ conflatilem. Dixe-
runtque: Hi sunt dij tui Israël, qui te
5 eduxerunt de Terra-Ægypti. ¶Quod cũ
vidisset Aaron, ædificauit altare coram
eo, & præconis voce clamauit, -dicens' -3.
6 Cras solennitas Dñi est. ¶Surgentesque
B manè, obtulerũt holocausta & hostias
pacificas, & ‖sedit populus manducare,
7 & bibere, & surrexerunt ludere. ¶Locu- ‖1. Cor.
tus est autem Dñs ad Moysen, -dicẽs:' 10. b. 7.
‖ Vade, descẽde: peccauit populus tuus -7.
8 quẽ eduxisti de Terra-Ægypti. ¶Reces- ‖Deu. 9.
serunt citò de via, quam ostendisti eis: b. 12.
feceruntque sibi vitulũ conflatilem, &
adorauerunt, atque immolantes ei ho-
stias, dixerunt. ‖ Isti sunt dij tui Israël, ‖3. Reg.
9 qui te eduxerũt de Terra-Ægypti. ¶Rur 12. g. 28.
sumq; ait Dñs ad Moysen: ‖ Cerno q̃ ‖Inf. 33.
10 populus iste duræ ceruicis sit. ¶Dimitte a. 3.
C me, vt irascatur furor meus cõtra eos,
& deleam eos*, faciamq; te in gẽtẽ ma- *de terra
11 gnã. ¶ Moyses autem orabat Dñm Deũ 5.
suum, dicens: ‖Cur Dñe irascitur furor ‖Deut. 9
tuus contra populum tuum: quẽ edu- c. 13.
xisti de Terra-Ægypti, in fortudine ma Psa. 105.
12 gna, & in manu robusta*? ¶ ‖ Ne quæso b. 23.
dicant Ægpytij: Callidè eduxit eos, vt Num. 14
interficeret in mõtibus, & delẽret è ter- c. 13.
ra, Quiescat ira tua, & esto placabilis
13 super nequitia populi tui. ¶ Recordare
Abraham, Isaac & Israël seruorũ tuo-
rum quibus iurasti p̃ temetipsum, di-
cens: ‖Multiplicabo semẽ vestrum sicut ‖Gen. 12.
stellas cæli: & vniuersam terrã hanc de b. 7. & 15
qua locutus sum, dabo semini vestro, b. 7 & 48
14 & possidebitis eam semper. ¶Placatusq; c 16.

est

est Dñs ne faceret malũ qđ locutus fue
D rat aduersus populũ suũ. ❡ Et reuersus
15 est Moyses de monte, portãs duas tabu-
las testimonij in manu sua, scriptas ex
16 vtraq; parte. ❡ Et factas opere Dñi: scri-
ptura quoq; Dei erat sculpta ĩ tabulis.
17 ❡ Audiẽs aũt Iosue tumultũ populi vo-
ciferãtis, dixit ad Moysen: Vlulatus pu
18 gnæ auditur in castris. ❡ Qui rñdit: Nõ
est clamor adhortantiũ ad pugnã neq;
vociferatio cõpellentiũ ad fugã: sed vo
19 cem cãtantium ego audio. ❡ Cumq; ap-
propinquasset ad castra, vidit vitulum,
& choros, iratusq; valdè, pieccit de ma
nu tabulas, & cõfregit eas ad radicẽ mõ
20 tis. ❡ Arripiensq; vitulũ quẽ fecerãt, cõ-
E bussit, & contriuit vsq; ad puluerẽ, quẽ
sparsit in aquã, & dedit ex eo potũ filijs
21 Israël. ❡ Dixitq; * ad Aarõ: Quid tibi fe
cit hic pp̃ls, ' vt ĩduceres sup eũ peccatũ
22 maximum? ❡ Cui ille respõdit: Ne indi-
gnetur dñs meus: tu enim nosti popu-
23 lũ istũ, q̃ pronus sit ad malũ. ❡ Dixerũt
mihi: Fac nobis deos, q nos præcedant:
huic enim Moysi, qui nos eduxit de ter
24 ra Ægypti, nescim⁹ q̃d acciderit. ❡ Qui
bus ego dixi: Quis vestrũ habet aurũ?
Tulerunt, & dederunt mihi: & proieci
illud in ignem, egressusq; est hic vitu-
25 lus. ❡ Videns ergo Moyses populũ q̃ es
set nudatus (spoliauerat enim eũ Aarõ
propter ignominiam sordis, & inter ho
26 stes nudũ constituerat) ❡ Et stans in por
ta castrorũ, ait: Si q̃s est Dñi, iungat mi
hi. Congregatiq; sunt ad eum oẽs filij
27 Leui. ❡ Quibus ait: Hæc dicit Dñs Deus
Israël. Ponat vir gladiũ sup femur suũ:
F ite, & redite de porta vsq; ad portam p
mediũ castrorũ, & occidat vnusquisq;
fratrem, & amicũ, & proximum suum.
28 ❡ Feceruntq; filij Leui iuxta sermonem
Moysi, cecideruntque in die illa quasi
29 'triginta' tria milia hominum. ❡ Et ait
Moyses. Consecrastis manus vestras ho
die Dño, vnusquisq; in filio, & in fra
30 tre suo, vt detur vobis benedictio. ❡ Fa-
cto autẽ altero die, locutus est Moyses
ad populũ, Peccastis peccatũ maximũ:
ascendã ad Dñm, si quo modo quiuero
31 eũ deprecari pro scelere vestro. ❡ Reuer-
susq; ad Dñm ait: Obsecro * peccauit po
pulus iste peccatũ maximũ, feceruntq;
32 sibi deos aureos. ❡ Aut dimitte eis hanc
noxã: aut si non facis, dele me de libro
33 tuo quem scripsisti. ❡ Cui respondit Do
minus: Qui peccauerit mihi, delebo eũ
34 de libro meo: ❡ Tu autem Vade, & duc
populum istum quò locutus sum tibi,
angelus meus præcedet te. Ego autẽ in
die vltionis visitabo & hoc peccatũ eo-
35 rũ. ❡ Percussit ergo Dominus populum
pro reatu vituli quem fecerat Aaron.

CAP. XXXIII.

1 LOcutusq; est Dñs ad Moysen, ' di-
A cens': Vade, ascẽde de loco isto tu
& populus tuus quẽ eduxisti de Terra
Ægypti in terrã quã iuraui Abraham,
Isaac, & Iacob, dicẽs: ‖ Semini tuo dabo
2 eã. ❡ Et mittã præcursorẽ tui angelũ, vt
eijciã Chananæũ, & Amorrhæũ, & He-
thæũ, & Pherezæũ, & Heuæum, & Iebu
3 sæũ. ❡ Et intres in terrã fluentẽ lacte &
melle. ‖ Nõ enim ascendã tecum, quia
populus duræ ceruicis 'est': ne forte di-
4 sperdã te in via. ❡ Audiẽsq; populus ser-
monẽ hunc pessimũ, luxit: & nullus ex
5 more indutus est cultu suo. ❡ Dixitque
Dñs ad Moysen: Loquere filijs Israel,
populus duræ ceruicis es, semel ascen-
dã in medio tui, & delebo te: Iã nunc
depone ornatũ tuũ, vt sciã q̃d faciam ti
6 bi. ❡ Deposuerũt ergo filij Israël ornatũ
7 suũ à monte Horeb. ❡ Moysesquoq; tol
B lẽs tabernaculũ, tetẽdit extra castra p-
cul, vocauitq; nomẽ eius Tabernaculũ
fœderis. Et oĩs populus q habebat ali-
quã quæstionẽ, egrediebat᷑ ad taberna-
8 culũ fœderis extra castra. ❡ Cũq; egrede
retur Moyses ad tabernaculũ, surgebat
vniuersa plebs, & stabat vnusquisq; in
ostio papilionis sui, aspiciebãtq; tergũ
9 Moysi, donec ingrederet᷑ tentoriũ. ❡ In-
gresso aũt illo Tabernaculum fœderis,
descẽdebat colũna nubis, & stabat, ad
10 ostiũ, * loquebaturq; ' cũ Moyse, ❡ Cer-
nẽtib⁹ vniuersis q̃ colũna nubis staret
ad ostiũ Tabernaculi. Stabãtq; ipsi, &
adorabãt p fores tabernaculorum suo-
11 rũ. ❡ Loquebat᷑ aũt Dñs ad Moysen fa-
C cie ad faciẽ, sicut solet loqui homo ad
amicũ suũ. Cùmq; ille reuerteret᷑ in ca
stra, minister ei⁹ Iosue fili⁹ Nun, puer,
12 nõ recedebat de tabernaculo. ❡ Dixit au
tẽ Moyses ad Dñm: Præcipis vt educam
populũ istũ & nõ ĩdicas mihi quẽ mis-
surus es mecũ, præsertim cùm dixeris:
Noui te ex noĩe, & inuenisti gratiã corã
13 me. ❡ Si ergo inueni gratiã in conspectu
tuo ostende mihi * faciem ' tuã, vt sciã te,
& inueniã gratiam ante oculos tuos.

Gen. 32. d. 31. — Deut. 9. b. 10. — * ei 3. — ‖ Act. 7. e. 40. — ‖ Psa. 105. c. 19. — * Moyses 6. — 5. — ‖ 1. Cor. 10. b. 7. — 7. — Deu. 9. b. 12. — ‖ 3. Reg. 12. g. 28. — ‖ Inf. 33. a. 3. — * de terra 5. — ‖ Deut. 9 c. 13. — Psa. 105. b. 23. — Num. 14 c. 13. — 8. — * viginti 6. — * Domi ne. — Gen. 12. b. 7. & 15 a. 7. & 46 c. 16.

8. — ‖ Ge. 12. b. 7. — Sup. 23. c. 10. — Ios. 24. c. 11. — Deu. 7. e. 1. — ‖ Sup. 32. b. 9. — 5. — Deut. 9. c. 13. — * Tabernaculi 2. — * Dñs. — * vultum 6.

respice

14 respice populum tuũ gentem hãc. ⁋ Di-
xitq; Dñs: Facies mea præcedet te, & re
15 quiem dabo tibi. ⁋ Et ait Moyses: Si non
tu ipse præcedas, ne educas nos de loco
16 isto. ⁋ In quo enim scire poterimus ego
& populus tuus inuenisse nos gratiam
in conspectu tuo, nisi ambulaueris no-
biscum, vt glorificemur ab oĩbus popu
17 lis qui habitãt super terram? ⁋ Dixit aũt
D Dñs ad Moysen: Et verbum istud quod
locutus es, faciã: inuenisti enim gratiã
corã me, & teipsum noui ex nomine.
18 ⁋ Qui ait: ostende mihi gloriam tuam:
19 ⁋ Respondit: Ego ostendam omne bo-
num tibi, & *vocabo in nomine Domi-
ni coram te: & ‖ miserebor cui voluero,
& clemẽs ero in quem mihi placuerit.
20 ⁋ Rursumq; ait: Non poteris videre fa-
ciem meam: non enim videbit me ho-
21 mo, & viuet. ⁋ Et iterũ: Ecce, inquit, est
locus apud me, & stabis supra petram,
22 ⁋ Cumq; transibit gloria mea, ponam
te in foramine petræ, & protegã dexte-
23 ra mea, donec trãseam: ⁋ Tollamq; ma
num meã, & videbis posteriora mea, fa
ciem autem meam videre non poteris.

* vocabor. ‖ Ro. 9. c. 15.

CAP. XXXIIII.

1 AC deinceps, Præcide, ait, tibi duas
A tabulas lapideas instar priorũ, &
scribam super eas verba quæ habuerũt
2 tabulæ quas fregisti. ⁋ Esto paratus ma-
ne, vt ascendas statim in mõtem Sinai,
stabisque mecum super verticem mon
3 tis. ⁋ Nullus ascendat tecum, nec videa
tur quispiam per totum mõtem; boues
4 quoq; & oues nõ pascantur e cõtra. ⁋ Ex-
cidit ergo duas tabulas lapideas, qua-
les antea fuerant: & de nocte consurgẽs
ascendit in montẽ Sinai, sicut præcepe-
5 rat ei Dñs, portans secũ *tabulas. ⁋ Cũq;
descẽdisset Dñs per nubem, stetit Moy-
ses cum eo, inuocans nomen Domini.
6 ⁋ Quo transeunte coram eo, ait: Domi-
nator Domine Deus, misericors & cle-
mens, patiens & multæ miserationis,
7 ac verax, ⁋ Qui ‖ custodis misericordiã
in millia: qui aufers iniquitatem, & sce
lera, atq; peccata, nullusq; apud te per
se innocens est. ‖ Qui reddis iniquita-
tem patrum filijs, ac nepotibus in ter-
B tiam & quartam ꝓgeniem. ⁋ Festinusq;
8 Moyses, curuatus est pronus in terram,
9 & adorans. ⁋ Ait: Si inueni gratiam in
conspectu tuo Dñe, obsecro vt gradia-
ris nobiscum: populus enim duræ cer-
uicis est, & auferas iniquitates nostras
10 atq; peccata, nosq; possideas. ⁋ Respon-
dit Dñs: Ego inibo pactum videntibus
cunctis, signa faciam quæ nunquã visa
sunt super terram, nec in vllis gẽtibus:
vt cernat populus iste*, in cuius es me
dio, opus Domini terribile quod factu-
11 rus sum, ⁋ Obserua cuncta q̃ hodie mã-
daui tibi: ego ipse eijciam ante faciem
tuam Amorrhæum, & Chananæum, &
Hætheum, Pherezeum quoque*, & He-
12 uæum, & Iebusæum. ⁋ *Caue ne vnquã
cum habitatoribus terræ illius iungas
13 amicitias, quæ sint tibi in ruinã: ⁋ Sed
aras eorum destrue, *confringe statuas,
14 lucosq; succide. ⁋ Noli adorare Deum
alienum. Dominus zelotes nomẽ eius,
15 Deus est æmulator. ⁋ ‖ Ne ineas pactum
cum hominibus illarũ regionum: ne
cùm fornicati fuerint cum dijs suis, &
adorauerint simulachra eorum, vocet
te q̃spiam * vt comedas de immolatis.
16 ⁋ ‖ Nec vxorem de filiabus eorum acci-
pies filijs tuis: ne postquã ipsę fuerint
fornicatę, fornicari faciãt & filios tuos
17 in deos suos. ⁋ Deos conflatiles non fa-
18 cies tibi. ⁋ Solennitatem azymorum cu
C stodies. Septẽ diebus vescêris azymis,
sicut præcepi tibi in tempore mẽsis no
uorum. mense enim verni temporis e-
19 gressus es de Ægypto. ⁋ ‖ Omne quod
aperit vuluam generis masculini, meũ
erit. De cunctis animantibus tã de bo-
20 bus quàm de ouibus, meum erit. ⁋ Pri-
mogenitum asini redimes oue. sin au-
tem nec pretium pro ea dederis, occide
tur. Primogenitum filiorũ tuorum re-
dimes: nec apparebis in cõspectu meo
21 vacuus. ⁋ ‖ Sex diebus operaberis, die se-
22 ptimo cessabis arare & metere. ⁋ ‖ Solen
nitatem hebdomadarum facies tibi in
primitijs frugum messis tuę tritici*, &
solennitatem quãdo redeunte anni tẽ-
23 pore cuncta conduntur. ⁋ Tribus tem-
poribus anni apparebit omne mascu-
linum tuum in conspectu omnipoten-
24 tis Dñi Dei Israël. ⁋ Cum enim tulero
gentes à facie tua, & dilatauero termi-
nos tuos, nullus insidiabitur terrę tuę,
D ascendente te & apparente in cõspectu
25 Dñi Dei tui ter in anno. ⁋ ‖ Non immo-
labis super fermẽto sanguinem hostię
meę: neque residebit mane de victima
26 solennitatis Phase. ⁋ Primitias frugum
terrę tuę offeres in domo Dñi Dei tui.

Deu. 10. a. 1.
* duas 1.
‖ Nu. 14. a. Iere. 32. c. 18.
Deu. 5. a. 9.
Deu. 5. a. 2. Iere. 32. d. 22.
* 8.
* & Gergeseũ 4.
* & 1.
‖ Deu. 7. a. 2.
* & r.
‖ 1. Reg. 11. a. 2.
‖ Sup. 13. a. 2. b. 12. 22. d. 29.
‖ Sup. 23. b. 15.
‖ Deu. 16 1. 16.
Eccl. 35. 1. 6.
Sup. 23. b. 16.
‖ Sup. 23. c. 18. 19.

‖ Non

‖Nō coques hędū in lacte matris suæ. ‖Deu.14 c.21.
27 ¶Dixitq; Dñs ad Moysen, Scribe tibi ver
ba hæc, quibus & tecū & cū Israël ‖ pe- ‖Sup.24. d.18.
28 pigi fœdus. ¶Fuit ergo ibi cū Dño *qua- *Moyses
draginta dies & quadraginta noctes: pa-
nem nō comedit, & aquā non bibit, &
scripsit in tabulis ‖verba fœderis decē. ‖Deut.9. b.6 c.11 E Deu.4.b 13.
29 ¶Cumq; descéderet Moyses de monte
Sinai, tenebat duas tabulas testimonij,
& ignorabat ꝙ cornuta esset facies sua
30 ex consortio sermonis Dñi. ¶Vidētes
autem Aaron & filij Israël cornutam
Moysi faciē, timuerunt ꝓpè accedere.
31 ¶Vocatiq; ab eo, reuersi sunt tā Aaron
quā principes synagogæ. Et postquā lo-
32 cutus est ad eos. ¶Venerunt ad eū etiā
oēs filij Israël: q̄bus pręcepit cūcta quę
33 audierat à Dño in mōte Sinai. ¶Imple-
tisq; sermonibus ‖posuit velamē super ‖2.Cor.3 c.13.
34 faciē suā. ¶*Quod ingressus ad Dñm & *Qui s.
loqués cū eo auferebat donec exiret, &
tunc loquebatur ad filios Israel omnia
35 quæ sibi fuerant imperata. ¶Qui vide
bāt faciem egrediētis Moysi esse cornu-
tam, sed operiebat ille rursus * faciem *velamine.
suam siquando loquebatur ad eos.

CAP. XXXV.

1 IGitur congregata oī turba filiorū Is-
A raël, dixit ad eos: Hæc sunt q̄ iussit
2 Dñs fieri. ¶Sex dieb⁹ facietis opus: septi
mus dies erit vobis sāctus, sabbathū &
requies Dñi: qui fecerit opus in eo, occi
3 det̄. ¶Nō succenderis ignē in oībus ha-
4 bitaculis vestris p̄ diē sabbathi. ¶Et ait
Moyses ad oēm cateruā filiorū Israël:
Iste est sermo quē pręcepit Dñs dicens,
5 ¶Separate apud vos primitias Domino. ‖Sup.25. a.2.
‖Oīs voluntarius & ꝓno aīo offerat eas
6 Dño, aurū, & argētū, & æs, ¶Hyacinthū
& purpurā, coccumq; bis tinctū, & bys
7 sum, pilos caprarū, ¶Pellesq; arietū ru-
8 bricatas, & hyantinas, ligna setim, ¶&
oleū ad luminaria cōcinnāda, & vt cōfi
ciat̄ vnguentū, & Thymiama suauissi-
9 mū, ¶lapides onychinos, & gēmas ad or
10 natū superhumeralis & rōnalis. ¶Quis
quis vestrū sapiēs est, veniat, & faciat qđ
11 Dñs imperauit, ¶Tabernaculū scilicet,
B & tectū ei⁹, atq; operimētū, annulos &
tabulata cū vectibus, paxillos & bases.
12 ¶Arcā & vectes, ꝓpitiatoriū & velū qđ
13 ante illud oppandit̄: ¶Mēsam cū vecti-
14 bus & vasis, & ꝓpositionis panib⁹: ¶Cā-
delabrū ad luminaria sustētanda, vasa
illius, & lucernas, & oleū ad nutrimēta
15 igniū. ¶Altare thymiamatis, & vectes,
& oleū vnctionis & thymiāma ex aro-
matib⁹: Tentoriū ad ostiū tabernaculi.
16 ¶Altare holocausti, & craticulā eius æ-
neā cū vectib⁹ & vasis suis: labrū & *ba *basim
17 ses eius. ¶Cortinas atrij cū columnis &
basibus, tentoriū in foribus vestibuli,
18 ¶Paxillos tabernaculi & atrij cū funi-
19 culis suis. ¶Vestiméta quorū vsus est in
ministerio sanctuarij, vestes Aarō pōti-
ficis ac filiorū ei⁹, vt sacerdotio fungāt̄
20 mihi. ¶Egressaq; oīs multitudo filiorū
C Israël de cōspectu Moysi, ¶Obtulerunt
21 mēte prōptissima atq; deuota primitias
Dño, ad faciendū op⁹ tabernaculi testi
monij. Quicquid ad cultū, & ad vestes
22 sanctas necessariū erat, ¶Viri cū mulie
ribus p̄buerūt, armillas, & inaures, an-
nulos, & dextralia: oē vas aureū in do-
23 naria Dñi separatū est. ¶Siquis habebat
hyacinthū, & purpurā, coccūq; bis tin
ctū, byssum, & pilos caprarū, pelles arie
24 tū rubricatas, & hyacinthinas, ¶Argen-
ti * ærisq; metalla obtulerunt Dño, li- *auri &.
25 gnaq; setim in varios vsus. ¶Sed & mu-
lieres doctę q̄ neuerāt dederunt hyacin
thū, purpurā, & vermiculū, ac byssum,
26 ¶Et pilos caprarū, sponte ꝓpria cuncta
27 tribuentes. ¶Principes verò obtulerūt
lapides onychinos, & gēmas ad super-
28 humerale, & rōnale, ¶aromataque, &
oleū ad luminaria concinnanda, & ad
præparandum vnguentū, ac thymiama
29 odoris suauissimi cōponendū. ¶Oēs vi-
D ri & mulieres mente deuota obtulerūt
donaria, vt fierent opera q̄ iusserat Dñs
p̄ manū Moysi. Cuncti filij Israël volū
30 taria Dño dedicauerūt. ¶Dixitq; Moy-
ses ad filios Israël, ‖Ecce vocauit Dñs ‖Sup.31. a.2.
ex nomine Beseleel filiū Vri filij Hur
31 de tribu Iuda: ¶Impleuitq; eū spiritu
Dei, sapiētia & intelligētia, & sciētia, &
32 oī doctrina ¶ad excogitandū, & facien-
33 dū opus in auro & argēto, & ære, ¶scul-
pendisq; lapidibus, & ope carpētario.
34 q̄cquid fabrè adinueniri potest, ¶dedit
*in corde ei⁹: Ooliab quoq; filiū Achisa *Dñs s.
35 mech de tribu Dan: ¶ambos erudiuit
sapientia, vt faciāt opera abietarij, po-
lymitarij, ac plumarij de hyacintho ac
purpura, coccoq; bis tincto, & bysso, &
texant omnia, ac noua quæq; reperiāt.

CAP. XXXVI.

1 FEcit ergo Beseleel, & Ooliab, & oīs Sup.26.
A vir sapiens, q̄bus dedit Dñs sapien-

tiá & intellectũ, vt sciret fabrè operari
quę i vsus sanctuarij necessaria sunt.&
1.Par.22 d.29. 2 quę præcepit Dñs, ¶Cumq; vocasset eos
Moyses, & oẽm eruditũ virũ cui dede-
rat Dñs sapientiá, & qui spõte sua obtu
3 lerát se ad faciendũ opus, ¶ tradidit eis
vniuersa donaria filiorum Israël. Qui
cùm instarent operi, quotidie manè vo
4 ta populꝰ offerebat. ¶Vnde artifices ve
5 nire cõpulsi, ¶dixerunt Moysi, Plus of-
6 fert populus q̃ necessarium est. ¶ Iussit
ergo Moyses præconis voce cátari: Nec
vir nec mulier quicquá offerat vltrà in
opere sáctuarij. Sicq; cessatũ est à mu-
7 neribus offerẽdis, ¶eò ꝙ oblata suffice-
8 rent & superabundarent. ¶ Feceruntq;
oẽs corde sapiẽtes ad explendũ opus ta
bernaculi, cortinas decẽ de bysso retor
ta, & hyacintho, & purpura, coccoque
B bis tincto, opere vario, & arte polymi-
9 ta: ¶ quarũ vna habebat í lõgitudine vi
gintiocto cubitos, & in latitudine qua-
tuor, vna mẽsura erat oĩum cortinarũ.
10 ¶Cõiunxitq; cortinas quinq;, alterá al-
teri, & alias q̃nq; sibi ĩuicẽ copulauit.
11 ¶Fecit & ansas hyacinthinas in ora cor
tinæ vniꝰ ex vtroq; latere, & in ora cor
12 tinæ alterius similiter, ¶vt cõtra se inui-
cẽ venirent ansæ, & mutuò iungerent,
13 ¶vnde & q̃nquaginta fudit circulos au
reos, qui morderẽt cortinarũ ansas, &
14 fieret vnũ tabernaculũ. ¶ Fecit & saga
vndecim de pilis caprarũ ad operiẽdũ
15 tectũ tabernaculi: ¶vnũ sagũ in lõgitu
dine habebat cubitos triginta, & in la-
titudine cubitos quatuor. vnius mẽsu-
16 ræ erant oĩa saga. ¶ quorũ quinq; iun-
17 xit seorsum, & sex alia separatim. ¶Fe-
citq; ansas quinquaginta in ora sagi v-
nius, & q̃nquaginta í ora sagi alteriꝰ, vt
18 sibi inuicẽ iũgerent. ¶Et fibulas æneas
quinquaginta, q̃bus necteret tectũ, vt
19 vnũ palliũ ex oĩbus sagis fieret. ¶ Fecit
C & opertoriũ tabernaculi de pellibꝰ arie
tũ rubricatis: aliudq́, dẽsuꝑ velamen-
20 tum de pellibus [a]ianthinis. ¶ Fecit &
[a]hyacinthinis. tabulas tabernaculi de lignis setim stá
21 tes. ¶Decem cubitorũ erat lõgitudo ta-
bulæ vnius: & vnũ ac semis cubitũ lati
22 tudo retinebat. ¶ Binæ icastraturæ erát
ꝑ singulas tabulas, vt alteri altera iũge
retur. Sic fecit in oĩbꝰ tabernaculi tabu
23 lis. ¶E q̃bus viginti ad plagá meridianá
24 erát cõtra austrũ, ¶cũ quadraginta basi
bus argenteis. Duæ bases sub vna tabu
la ponebant̃ ex vtraq; parte angulorũ,
vbi incastraturæ laterũ in angulis ter-
25 minant̃. ¶ Ad plagá quoq; tabernaculi
q̃ respicit ad aquilonẽ, fecit viginti ta-
26 bulas ¶ cũ quadraginta basibus argen-
27 teis, duas bases ꝑ singulas tabulas. ¶Cõ
tra occidentẽ verò, id est, ad eá partẽ ta
bernaculi, quę mare respicit, fecit sex ta
28 bulas, ¶& duas alias ꝑ singulos angu-
29 los tabernaculi retrò: ¶ quæ iũctę erát
à deorsum vsq; sursum, & in vná cõpa-
ginẽ pariter ferebant̃. Ita fecit ex vtraq;
30 parte ꝑ angulos: ¶ vt octo essent simul
tabulæ, & haberent bases argẽteas sede
cim, binas scilicet bases sub singulis ta
31 bulis. ¶ Fecit & vectes de lignis setim,
D q̃nq; ad continẽdas tabulas vnius late
32 ris tabernaculi, ¶ & quinq; alios ad al-
terius lateris coaptádas tabulas: & ex-
tra hos quinq; alios vectes ad occidẽta
33 lẽ plagá tabernaculi cõtra mare. ¶Fecit
quoq; vectẽ aliũ: qui ꝑ medias tabulas
ab angulo vsq; ad angulũ perueniret.
34 ¶Ipsa aũt tabulata deaurauit, fusis ba-
sibus earũ argẽteis. Et circulos eorũ fe-
cit aureos, ꝑ quos vectes induci possẽt:
quos & ipsos laminis aureis operuit.
35 ¶ Fecit & velũ de hyacintho, & purpu-
ra, vermiculo, ac bysso retorta, opẽ po-
36 lymitario, variũ atq; distinctũ: ¶& qua
tuor colũnas de lignis setim, quas cum
capitibus deaurauit: fusis basibus earũ
37 argenteis. ¶Fecit & tentoriũ in introitu
tabernaculi ex hyacithõ: purpura, ver-
miculo, byssoq; retorta, opẽ plumarij:
38 ¶ & colũnas q̃nq; cũ capitibꝰ suis quas
operuit auro basesq́; earũ fudit ęneas.

CAP. XXXVII.

1 Fecit aũt Beseleel & arcam de lignis
A setim, habentẽ duos semis cubitos
in lõgitudine, & cubitũ ac semissẽm in
latitudine, altitudo quoq; vniꝰ cubiti
2 fuit & dimidij: ¶vestiuitq; eá auro pu-
rissimo ĩtus ac foris. Et fecit illi coroná
3 auream per gyrum, ¶conflans quatuor
annulos aureos per quatuor angulos
eius: duos annulos í latere vno & duos
4 in altero. ¶Vectes quoq; fecit de lignis
5 setim, quos vestiuit auro, ¶ & quos mi-
sit in annulos qui erant in lateribus ar
6 cæ, ad portandum eam. ¶Fecit & propi-
tiatorũ, idest, oraculũ de auro mũdissi-
mo, duorũ cubitorũ & dimidij í lõgitu
dine, & cubiti ac semis in latitudine.
7 ¶Duos ẽt Cherubĩ ex auro ductili, quos

posuit

8 posuit ex vtraq; parte ꝓpitiatorij, ⁊Che
B rub vnũ ĩ sũmitate vni⁹ partis, & Che-
rub alterũ in summitate partis alteri⁹:
duos Cherubim in singulis summitati
9 bus ꝓpitiatorij, ⁊extẽdentes alas, & tegẽ
tes ꝓpitiatoriũ, seq; mutuò & illud re
10 spiciẽtes. ⁊ Fecit & mẽsã de lignis setim
in lõgitudine duorũ cubitorũ, & in la-
titudine vnius cubiti, q̃ habebat ĩ alti-
11 tudine cubitũ ac semissẽ ⁊circũdeditq;
eã auro mũdissimo, & fecit illi labium
12 aureũ per gyrũ, ⁊ipsiq; labio coronam
aureã interrasilẽ quatuor digitorũ, &
13 super eandẽ alteram coronã aureã. ⁊Fu
dit & quatuor circulos aureos, quos po
suit in quatuor angulis ꝑ singulos pe-
14 des mensæ ⁊cõtra coronã, mittitq; in eos
15 vectes, vt possit mensa portari. ⁊ Ipsos
quoq; vectes fecit de lignis setim, & cir
16 cũdedit eos auro. ⁊ Et vasa ad diuersos
C vsus mensæ, acetabula, phialas, & cya-
thos, & thuribula, ex auro puro, ĩ qui-
17 bus offerenda sunt libamina. ⁊Fecit &
candelabrũ ductile de auro mundissi-
mo: De cuius vecte calami, scyphi, sphę
18 rulęq; ac lilia ꝓcedebãt: ⁊sex in vtroq;
latere, tres calami ex parte vna, & tres
19 ex altera: ⁊tres scyphi in nucis modum
per calamos singulos, sphærulæque si-
mul & lilia: & tres scyphi instar nucis
ĩ calamo altero, sphęrulęq; simul & li-
lia. Æquũ erat opus sex calamorũ q̃ ꝓce
20 debãt de stipite cãdelabri. ⁊ In ipso aũt
vecte erãt quatuor scyphi in nucis mo-
dũ, sphærulæq; ꝑ singulos simul & li-
21 lia: ⁊& sphęrulę sub duob⁹ calamis ꝑ lo
ca tria, q̃ simul sex fiũt calami ꝓceden
22 tes de vecte vno. ⁊& sphęrulę igit͛, & ca
lami ex ipso erãt, vniuersa ductilia ex
23 auro purissimo. ⁊Fecit & lucernas septẽ
D cũ emũctorijs suis, & vasa vbi ea q̃ emũ
cta sunt, extinguant͛, de auro mundissi
24 mo. ⁊Talentũ auri appendebat cãdela-
25 brũ cũ oĩbus vasis suis. ⁊ Fecit & altare
thymiamatis de lignis setim, ꝑ quadrũ
singulos habẽs cubitos, & ĩ altitudine
duos: è cui⁹ angulis ꝓcedebãt cornua.
26 ⁊Vestiuitq; illud auro purissimo cũ cra
27 ticula ac parietib⁹ & cornibus. ⁊Fecitq;
ei coronã aureolã ꝑ gyrũ, & duos annu
los aureos sub corona ꝑ singula latera,
vt mittant͛ in eos vectes, & possit altare
28 portari. ⁊Ipsos aũt vectes fecit de lignis
29 setim, & operuit laminis aureis. ⁊Cõpo
suit & oleũ ad sanctificationis vnguen
tum, & ᵗthymiamathaˡ de aromatibus
mundissimis opere pigmentarij.

CAP. XXXVIII.

1 A Fecit & altare holocausti de lignis se
tim, quinq; cubitorũ ꝑ quadrũ, &
2 triũ in altitudine: ⁊cuius cornua de an
gulis procedebãt, operuitq; illud lami
3 nis æneis. ⁊Et ĩ vsus eius parauit ex ęre
vasa diuersa, lebetes, forcipes, fuscinu-
4 las, vncinos, & igniũ receptacula. ⁊Cra
ticulãq; ei⁹ in modũ retis fecit æneã, &
4 subter eã in altaris medio arulã, ⁊fusis
quatuor annulis ꝑ totidẽ retiaculi sũ-
mitates, ad immittẽdos vectes ad por-
6 tandũ: ⁊quos & ipsos fecit de lignis se-
7 tim, & operuit laminis æneis: ⁊ ‖indu-
xitq; ĩ circulos q̃ in laterib⁹ altaris emi
nebãt. Ipsum aũt altare nõ erat solidũ,
8 sed cauũ ex tabulatis, & int⁹ vacuũ. ⁊Fe
cit & labrũ æneũ cũ basi sua de specu-
lis mulierũ q̃ excubabãt ĩ ostio taber-
9 naculi. ⁊Fecit & atriũ, ĩ cui⁹ australi pla
B ga erãt tẽtoria de bysso retorta, cubito-
10 rũ cẽtũ, ⁊colũnę ænę viginti cũ basib⁹
suis, capita colũnarũ, & tota opis cæla-
11 tura, argẽtea. ⁊ Æquè ad septentrionalẽ
plagã tẽtoria, colũnæ, basesq;, & capita
colũnarũ eiusdẽ mẽsuræ, & opis ac me
12 talli, erãt. ⁊In ea verò plaga q̃ ad occidẽ-
tẽ respicit, fuerũt tẽtoria cubitorũ qn-
quaginta, colũnę decẽ cũ basib⁹ suis æ-
neæ, & capita colũnarũ, & tota opis cę
13 latura, argẽtea. ⁊Porrò cõtra orientẽ qn
14 quagita cubitorũ parauit tẽtoria, ⁊è q̃-
bus quindecim cubitos, colũnarũ triũ,
15 cũ basibus suis vnũ tenebãt latus: ⁊ Et
in parte altera (ᵗquia ĩter vtraq; ˡintroi
tũ tabernaculi fecit) qndecim æquè cu
bitorũ erãt tẽtoria, colũnæq; tres, & ba
16 ses totidẽ. ⁊Cuncta atrij tentoria byssus
17 retorta texuerat. ⁊ Bases colũnarũ fuê-
C re æneæ, capita aũt earum cũ cũctis cę-
laturis suis argẽtea: sed, & ipsas colũnas
18 atrij vestiuit argẽto. ⁊Et in introitu eius
opere plumario fecit tẽtoriũ ex hyacin
tho purpura, vermiculo, ac bysso retor-
ta, qđ habebat viginti cubitos ĩ lõgitu-
dine, altitudo verò qnq; cubitorũ erat
iuxta mensurã quã cuncta atrij tẽtoria
19 habebãt. ⁊Colũnę aũt in ingressu fuêre
quatuor cũ basibus ęneis, capitaq; earũ
20 & cælaturę argenteę. ⁊ Paxillos quoq;
tabernaculi & atrij ꝑ gyrũ fecit æneos.
21 ⁊Hæc sunt instrumẽta tabernaculi te-
stimonij, q̃ enumerata sunt iuxta præ-

ᵗthymiama 7.

¹. Par. 2. b.5.

‖Sup. 27. b.8.

ᵗ quæ ab vtroq; ˡ

ceptū Moysi in ceremonijs Leuitarū p
manum Ithamar filij Aarō sacerdotis:
22 ¶quæ Beseleel fili⁹ Vri filij Hur de tri-
bo Iuda Dño p Moysen iubente, cōple-
23 uerat, ¶iūcto sibi socio Ooliab filio A-
chisamech de tribu Dan:qui & ipse ar-
tifex lignorū egregius fuit, & polymita
rius atq; plumarius ex hyacintho, pur
24 pura, vermiculo, & bysso. ¶Omne aurū
D qđ expensum est in opere sanctuarij, &
qđ oblatū est in donarijs, viginti nouē
talentorū fuit, & septingentorū trigin-
25 ta siclorū ad mensurā sāctuarij. ¶Obla-
tū est aūt ab his q trāsierūt ad numerū
à viginti annis & suprà, de sexcentis tri
bus millibus, & quingentis qnquagin
26 ta, armatorū. ¶Fuerunt prætereà cētum
talenta argenti, à quibus conflatę sunt
bases sanctuarij, & ītroitus vbi velū pē
27 det. ¶ Centū bases factæ sunt de talētis
centum, singulis talentis p bases singu
28 las supputatis. ¶ De mille aūt septingē-
*Sicli. tis, & septuaginta quinq, *fecit capita
colūnarū, quas & ipsas vestiuit argēto.
29 ¶Aeris quoq; oblata sunt talēta septua
gintaduo millia, & quadringēti suprà
30 sicli, ¶ex qbus fusę sunt bases in introi
tu tabernaculi testimonij, & altare æ-
neum cū craticula sua, oīaq; vasa q̄ ad
31 vsum eius ptinent, ¶ & bases atrij tā in
circuitu, quā in ingressu eius, & paxilli
tabernaculi atque atrij, per gyrum.

CAP. XXXIX.

Sup.28. a.6.
1 DE hyacintho vero & purpura, ver-
A miculo ac bysso fecit vestes, qbus
indueret Aaron, qñ ministrabat in san
2 ctis, sicut præcepit Dñs Moysi. ¶Fecit igi
tur super hūerale de auro, hyacintho,
& purpura, coccoq; bis tincto, & bysso
3 retorta, ¶ope polymitario. inciditq; bra
cteas aureas, & extenuauit ī fila, vt pos
sent torqueri cū priorū colorū subteg-
4 mine, ¶ duasq; oras sibi inuicē copula-
5 tas in vtroq; latere summitatū. ¶& bal
teū ex eisdē coloribus, sicut præceperat
6 Dñs Moysi. ¶Parauit & duos lapides o-
B nychinos, astrictos & inclusos auro, &
sculptos arte gēmaria nominibus filio-
7 rū Israël. *¶ Posuitq; eos in laterib⁹ su-
perhumeralis in monimentū filiorū Is
8 raël, sicut pceperat Dñs Moysi. ¶Fecit &
rōnale ope polymito iuxta opus super-
humeralis, ex auro, hyacinto, purpura,
9 coccoq; bis tincto, & bysso retorta: ¶qua
10 drangulū, duplex, mensurę palmi. ¶Et

* sex nomina in lapide vno. & sex ī altero, iuxta ordinē natiuitatis eorum.

C posuit ī eo gēmarū ordines quatuor. in
primo versu erat sardius, topazius, sma
11 ragdus. ¶In secūdo, carbūculus, sapphi
12 rus & iaspis. ¶In tertio, ligyri⁹, achates
13 & amethystus. ¶In quarto, chrysolith⁹,
onychin⁹, & beryll⁹, circūdati & īclusi
14 auro p ordines suos. ¶ Ipsiq; lapides
duodecim, sculpti erāt nominib⁹ duo-
decim tribuū Israël, singuli p noīa sin
15 gulorū. ¶Fecerūt in rōnali & catenulas
sibi īuicē cohęrētes, de auro purissimo:
16 & duos vncinos, ¶totidēq; annulos au
reos. Porrò annulos posuerūt in vtroq;
17 latere rōnalis, ¶è qbus penderēt duę ca
tenę aureæ, quas īseruerūt vncinis q in
18 suphumeralis āgulis eminebant. ¶Hęc
D & antè & retrò ita cōueniebāt sibi, vt
superhumerale & rōnale mutuò necte-
19 rent, ¶strīcta ad balteū & annulis for-
tius copulata, quos iūgebat vitta hya-
cinthina, ne laxa fluerēt, & à se inuicē
20 mouerent, sicut pcepit Dñs Moysi. ¶Fe-
cerūt quoq; tunicā superhumeralis to-
21 tā hyacinthinā: ¶ & capitiū in superiori
parte contra mediū, oramq; p gyrū ca-
22 pitij textilem: ¶deorsum aūt ad pedes
mala punica ex hyacintho, purpura,
23 vermiculo, ac bysso retorta: ¶ & tintin-
nabula de auro purissimo, q̄ posuerūt
inter malogranata in extrema parte tu
24 nicæ per gyrū. ¶ tintinnabulū autem
E aureū, & malū punicū, quib⁹ ornatus
incedebat pōtifex qñ ministerio funge
25 bat, sicut pceperat Dñs Moysi. ¶ Fece-
rūt & tunicas byssinas opere textili Aa
26 ron & filijs ei⁹: ¶& mitras cū coronulis
27 suis ex bysso: ¶ feminalia quoq; linea,
28 byssina: ¶cingulū verò de bysso retor-
ta hyacintho, purpura ac vermiculo di
stinctū arte plumaria, sicut pręceperat
29 Dñs Moysi. ¶Fecerūt & laminā sacrę ve
nerationis de auro purissimo, scripse-
F rūtq; in ea opere gēmario, Sanctū Dñi:
30 ¶& strinxerūt eam cū mitra, vitta hya-
cinthina, sicut præceperat Dñs Moysi.
31 ¶ Perfectū est igit oē opus tabernaculi
& tecti testimonij. Fecerūtq; filij Israël
32 cūcta quę pceperat Dñs Moysi: ¶Et ob-
tulerūt tabernaculū & tectū & vniuer-
sam supellectilē, annulos, tabulas, ve
33 ctes, colūnas ac bases, ¶opertoriū de pel
libus arietū rubricatis, & aliud operi-
34 mentū de hyacinthinis pellib⁹, ¶velū,
35 arcā vectes, ppitiatoriū, ¶mēsam cū va-
36 sis suis, & propositionis panibus: ¶can-

delabrũ : lucernas, & vtẽsilia earum cũ
37 oleo: ¶altare aureũ, & vngentũ, & thy-
38 miama ex aromatib⁹, & tentoriũ ĩ in-
39 troitu tabernaculi. ¶altare æneũ, retia-
G culũ, vectes, & vasa ei⁹ oĩa: labrũ cũ basi
sua : tẽtoria atrij, & colũnas cũ basibus
40 suis. ¶ tentoriũ in ĩtroitu atrij, funicu-
losq; illi⁹ & paxillos. Nihil ex vasis de-
fuit q̃ in ministeriũ tabernaculi, & in
41 tectum fœderis iussa sunt fieri. ¶Vestes
quoq; q̃bus sacerdotes vtuntur in san
42 ctuario, Aaron, scilicet & filij eius. ¶ob-
tulerunt filij Israël sicut præceperat Do
43 minus. ¶ Quæ postquam Moyses cun-
cta vidit completa, benedixit eis.

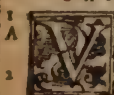
CAP. XL.

1 LOcutusq; est Dñs ad Moysẽ, dicẽs,
A ¶Mense primo, prima die mẽsis eri
2 ges tabernaculũ testimonij, ¶& pones ĩ
3 eo arcã, dimittesq; ante illã velũ: ¶& il-
4 lata mensa pones sup̃ eã quæ ritè præce
pta sunt. Cãdelabrũ stabit cũ lucernis
5 suis, ¶& altare aureũ in quo adolet̃ in-
censum, corã arca testimonij. Tentoriũ
in introitu tabernaculi testimonij po
6 nes, ¶ & ante illud altare holocausti: ¶la
7 brũ inter altare & tabernaculũ, qđ im-
8 plebis aqua. ¶Circũdabisq; atriũ tento
9 rijs, & ingressũ eius. ¶ Et assumpto vn-
ctionis oleo vnges tabernaculũ cũ vasis
10 suis, vt sanctificent̃: ¶Altare holocausti
11 & oĩa vasa eius: ¶ labrũ cũ basi sua oĩa
vnctionis oleo cõsecrabis, vt sint scã scõ
12 rũ. ¶Applicabisq; Aaron & filios ei⁹ ad
B fores tabernaculi testimonij, & lotos
13 aqua ¶ indues sanctis vestib⁹, vt mini-
strẽt mihi, & vnctio eorũ in sacerdotiũ
14 sempiternũ p̃ficiat, ¶Fecitq; Moyses oĩa
15 quæ p̃ceperat Dñs. ¶ Igitur mẽse primo
anni secundi, prima die mensis, collo-
16 catũ est taberbaculũ. ¶ ‖Erexitq; Moy- ‖Num. 7. a. 7.
ses illud, & posuit tabulas ac bases &
17 vectes, statuitq; colũnas, ¶& expandit
tectũ sup tabernaculũ, imposito dẽsu-
per operimẽto, sicut Dñs imperauerat.
18 ¶Posuit & testimoniũ in arca, subditis
19 infrà vectib⁹, & oraculũ dẽsuper, ¶Cũ-
que intulisset arcã ĩ tabernaculũ, * ap- *testimonij.
pẽdit ante eã velũ, vt expleret Dñi ius-
20 sionẽ. ¶Posuit & mẽsam in tabernacu-
lo testimonij ad plagã Septentrionalẽ
21 extra velũ, ¶ordinatis corã p̃positionis
22 panib⁹, sicut p̃ceperat Dñs Moysi. ¶Po-
C suit & candelabrũ in tabernaculo testi
monij è regione mẽsę ĩ parte australi,
23 ¶locatis p̃ ordinẽ lucernis, iuxta præce-
24 ptũ Dñi. ¶Posuit & altare aureũ sub te
25 cto testimonij cõtra velũ. ¶ & adoleuit
super eo incensum aromatũ, sicut ius-
26 serat Dñs Moysi. ¶Posuit & tentoriũ in
27 introitu tabernaculi testimonij, ¶& al-
tare holocausti ĩ vestibulo testimonij,
offerens in eo holocaustũ & sacrificia,
28 vt Dñs imperauerat. ¶Labrũ quoq; sta-
tuit inter tabernaculũ testimonij & al
29 tare, implẽs illud aqua. ¶ Laueruntque
*Moyses & Aarõ, ac filij ei⁹ manus suas *in eo a.
30 & pedes, ¶cũ ingrederent̃ tectum fœde
D ris, & accederent ad altare, sicut præce-
31 perat Dñs Moysi. ¶Erexit & atriũ p̃ gy-
rum tabernaculi & altaris, ducto in in-
troitu eius tentorio. Postquã oĩa p̃fecta
32 sunt, ¶ ‖operuit nubes tabernaculũ te- ‖Num. 9. c. 15. 3. Re. 8. b 10.
stimonij, & gloria Dñi impleuit illud.
33 ¶Nec poterat Moyses ingredi tectũ fœ-
deris, nube operiente oĩa, & maiestate
Dñi coruscante, q̃a cuncta nubes ope-
34 ruerat. ¶ Si quãdo nubes tabernaculũ
deserebat, proficiscebant̃ filij Israël per
35 turmas suas. ¶ si pẽdebat desuper, ma-
36 nebant in eodẽ loco. ¶ Nubes quippe
Dñi incubabat p̃ diem tabernaculo, &
ignis in nocte, videntibus cũctis popu-
lis Israël per cunctas mansiones suas.

LIBER LEVITICVS,

Hebraice Vaicra, id est, & vocauit.

CAPVT PRIMVM.

1 VOCAVIT autẽ Moysen,
A & locutus est ei Dñs de ta
bernaculo testimonij, di-
2 cens, ¶ Loquere filijs Isr̃,
& dices ad eos, Homo qui
obtulerit ex vobis hostiã Dño, de peco-
ribus, id est, de bobus & ouibus offerẽs
3 victimas. ¶ ‖ Si holocaustũ fuerit eius ‖Exo. 29. b. 10.
oblatio, ac de armẽto, masculũ imma-
culatũ offeret ad ostiũ tabernaculi te-
4 stimonij, ad placandũ sibi Dñm: ¶ po-
B netq; manus sup̃ caput ostiæ, & acce-
ptabilis erit, atq; in expiationẽ ei⁹ pro-

5 ficiens. ¶Immolabitq; vitulum coram
*sacerdotes 3.
Dño, & offerent filij Aaron *sacerdotis*
sanguiné eius, fundentes per altaris cir
cuitū, quod est ante ostiū tabernaculi:
6 ¶detractaq; pelle hostiæ, artus ī frusta
7 concîdent, ¶& subijciēt in altari, igné,
8 strue lignorū antè cōposita: ¶& mēbra
quæ sunt cæsa, dé sup ordinátes, caput
videlicet, & cuncta q̄ adhærent iecori:
9 ¶intestinis & pedibus lotis aqua: adole
C bitq; ea sacerdos sup altare in holocau
10 stū & suauem odoré Dño. ¶Quòd si de
pecoribus oblatio est, de ouibꝰ siue de
*masculum 2.
capris holocaustū: *agnum anniculū
11 & absq; macula offeret. ¶immolabitq;
ad latus altaris qđ respicit Aquiloné, co
ram Dño: sanguiné verò illius fundent
12 sup altare filij Aaron p circuitū: ¶diui-
D dentq; membra, caput, & oïa quę adhę
rent iecori: & imponét sup ligna, q̄bus
13 subijciendus est ignis: ¶ intestina verò
& pedes lauabunt aqua. Et oblata oïa
adolebit sacerdos super altare in holo
14 caustū & odoré suauissimum Dño. ¶Si
aūt de auibus, holocausti oblatio fue-
rit Dño, de turturibus & pullis colūbæ
15 ¶offeret eá sacerdos ad altare: & retorto
ad collū capite, ac rupto vulneris loco,
decurrere faciet sanguiné super crepidi
16 nem altaris: ¶ vesiculá verò gutturis &
plumas proijciet ꝓpe altare ad oriētalé
plagā in loco in quo cineres: effundi so
17 lét. ¶cōfringetq; ascellas eiꝰ, & nō seca-
bit, neq; ferro diuidet eá, & adolebit su
p altare lignis igne supposito. Holocau
stū é & oblatio suauissimi odoris dño.

CAP. II.

1 ANima cū obtulerit oblationem, sa
A crificij Dño, simila erit eiꝰ oblatio,
fundetq; super eam oleū, & ponet tus,
*sacerdotes 1.
2 ¶ac deferet ad filios Aarō *sacerdotis*:
quorū vnus tollet pugillū plenū simi-
læ & olei, ac totū tus, & ponet memo-
riale super altare in odoré suauissimū
‖Eccl. 7. d. 34.
3 Dño, ¶‖quod aūt reliquū fuerit de sacri
ficio, erit Aaron, & filiorū eius, sanctū
4 sanctorū de oblationibus Dñi. ¶ Cùm
B auté obtuleris sacrificium coctū in cli-
bano, de simila, panes scilicet absq; fer
*conspersos.
méto *cōsperso* oleo, & lagana azyma
5 oleo lita. ¶Si oblatio tua fuerit de sarta
gine, similæ conspersæ oleo & absq; fer
6 métos, ¶ diuides eá minutatim, & fun-
7 des super eam oleū. ¶Sin aūt de craticu
la fuerit sacrificiū, ęquè simila oleo cō-
8 spergetꝰ. ¶ quā offerens Dño, trades ma-
9 nibus sacerdotis. ¶Qui cū obtulerit eá,
tollet memoriale de sacrificio, & adole
C bit sup altare in odoré suauitatis Dño,
10 ¶quicquid auté reliquū est, erit Aaron &
filiorū eiꝰ, sc̄m sanctorū de oblationi-
11 bus Dñi. ¶Oés oblatio quæ offert Dño,
absq; ferméto fiet, nec quicq̄ ferméti ac
12 mellis adolebit in sacrificio dñi. ¶ Pri-
mitias tm̄ eorum offeretis ac munera:
sup altare verò nō imponent in odoré
Mar. 9. g. 49.
13 suauitatis. ¶Quicqd obtuleris sacrificij
D sale cōdies, nec auferes sal fœderis Dei
tui de sacrificio tuo. In oī oblatiōe offe
14 res sal. ¶Si aūt obtuleris munus primi-
tiarū frugū tuarū Dño, de spicis adhuc
virentibꝰ, torrebis igni, & cōfringes in
moré farris, & sic offeres primitias tuas
15 Dño, ¶fundens super ea oleū, & tus im-
16 ponens, quia oblatio Dñi est. ¶ de qua
adolebit sacerdos in memoriá mune-
ris parté farris fracti & olei, ac totū tus.

CAP. III.

1 QVòd si hostia pacificorū fuerit eiꝰ
A oblatio, & de bobus voluerit of-
ferre, maré siue fęminá *im-
*immaculatā 9.
2 maculata* offeret coram dño. ¶Ponetq;
manum sup caput victimæ suæ, q̄ im-
molabitur ī introitu tabernaculi testi-
monij, fundentq; filij Aaron *sacerdo-
*sacerdotes 1.
3 tis*, sanguiné per altaris circuitū. ¶Et of
ferét de hostia pacificorū in oblationé
Dño, ‖adipem q operit vitalia, & q̄cq̄d
‖Exo. 29. b. 13.
4 pinguedinis est intrinsecꝰ: ¶duos renes
cum adipe quo teguntur ilia, & reticu-
5 lum iecoris cū renūculis, ¶ adolebūtq;
B ea sup altare in holocaustū, lignis igne
supposito in oblationé suauissimi odo
6 ris Dño: ¶Si verò de ouibꝰ fuerit eiꝰ obla
tio & pacificorū hostia, siue masculum
obtulerit siue fœminam, immaculata
7 erunt. ¶Si agnū obtulerit corá Dño, ¶po
8 net manū suá sup caput victimæ suę q̄
immolabit in vestibulo tabernaculi te
stimonij: fundétq; filij Aarō sanguiné
9 eius p circuitū altaris. ¶Et offerét de pa
cificorū hostia sacrificiū Dño: adipé &
10 caudá totá ¶ cū renibus, & pinguediné
C quę operit ventré atq; vniuersa vitalia,
& vtrunq; renūculū cū adipe q est iu-
xta ilia, reticulūq; iecoris cū renūculis.
11 ¶& adolebit ea sacerdos sup altare in
12 pabulū ignis & oblationis Dñi. ¶ Si ca-
pra fuerit eius oblatio, & obtulerit eá
13 Dño, ¶ponet manū suá sup caput eius,

immolabitq; eam in introitu taberna-
D naculi testimonij. Et fundēt filij Aarō
Supra 3.
14 sanguinē eius *per altaris circuitū, ¶Tol
lentque ex ea in pastu ignis dn̄ici, adi-
pem qui operit ventrem, & q tegit vni-
15 uersa vitalia: ¶duos renunculos cū re-
ticulo qđ est sup eos iuxta ilia, & atui-
16 nam iecoris cū renunculis, ¶adolebitq;
ea super altare sacerdos in alimoniam
ignis, & suauissimi odoris. Oīs adeps,
Mat. 5. b. 19.
17 Dn̄i erit ¶ iure perpetuo in gn̄ationib⁹,
& cunctis habitaculis vr̄is nec sangui-
nem nec adipem omnino comedetis.

CAP. IIII.

LOcutusq; est dn̄s ad Moysen, dicēs,
A ¶Loquere filij Israël, Aīa quum pec
2 cauerit per ignorantiā, & de vniuersis
mādatis Dn̄i q̄ præcepit vt nō fierent.
3 quippiā fecerit. ¶Si sacerdos qui vnctus
est peccauerit, delinquere faciēs popu-
lū, offeret pro peccato suo vitulum im
*immaculatū 9.
4 maculatum dn̄o. ¶ & adducet illū ad
ostium tabernaculi testimonij coram
Dn̄o, ponetq; manū sup caput eius, &
5 immolabit eū Dn̄o, ¶Hauriet quoq; de
sanguine vituli inferēs illū in taberna
6 culū testimonij. ¶Cùmq; intinxerit di-
*eo 2.
*eos 2.
B gitū in sanguinem, asperget *eū septies
7 coram Dn̄o contra velū sanctuarij: ¶po
*sacerdotes 1.
netq; de eodē sanguine super cornua
altaris thymiamatis gratissimi dn̄o, qđ
est in tabernaculo testimonij, oēm aūt
Exo. 30. b. 10.
reliquū sanguinē fundet in basim alta
ris holocausti in introitu tabernaculi.
*auferet 5.
8 ¶Et adipē vituli *offeret pro peccato, tā
eum q vitalia operit, q̄ oīa quæ intrin-
9 secus sunt. ¶duos renunculos & reticu-
lum qđ est super eos iuxta ilia, & adipē
*auferi 6.
10 iecoris cū renunculis, ¶ sicut, *offertur
C de vitulo hostiç pacificorū: & adolebit
11 ea super altare holocausti. ¶ Pellē verò
& oēs carnes cum capite & pedibus &
12 intestinis & fimo, ¶ & reliquo corpore
efferet extra castra in locū mundū, vbi
cineres effundi solēt incendetq; ea su-
per lignorū struem: quç in loco effuso-
13 rum cinerū cremabūtur. ¶Quòd si oīs
*filiorū.
turba *Israël ignorauerit, & per imperi-
tiā fecerit, quod contra mandatū Dn̄i
14 est, ¶& postea intellexerit peccatū suū,
offeret p̄ peccato suo vitulū, adducet-
15 que eum ad hostiū tabernaculi. ¶Et po
D nent seniores pp̄li manus super caput
eius corā Dn̄o. Immolatoq; vitulo in
16 conspectu Dn̄i: ¶ inferet sacerdos qui
vnctus est, de sanguine eius in taberna
17 culum testimonij, ¶tincto digito asper-
18 gens septies contra velum. ¶Ponetq; de
eodem sanguine in cornib⁹ altaris, qđ
est coram Dn̄o in tabernaculo testimo
nij. reliquū aūt sanguinē fundet iuxta
basim altaris holocaustorum quod est
19 in ostio tabernaculi testimonij. ¶Oēm-
que eius adipem tollet, & adolebit su-
20 per altare: ¶sic faciens & de hoc vitulo
quomodo fecit & prius: & rogante pro
21 eis sacerdote p̄pitius erit eis Dn̄s. ¶ Ip-
sum autem vitulā efferet extra castra,
atq; cōburet sicut & priorē vitulū: qa
22 est pro peccato multitudinis. ¶Si pecca
uerit princeps, & fecerit vnū è pluribus
E p̄ ignorantiā, qđ Dn̄i lege prohibetur:
23 ¶& postea intellexerit peccatū suū, offe
ret hostiam Dn̄o, hircum de capris im-
24 maculatum. ¶Ponetq; manū suā super
caput eius: cùmq; immolauerit eū in
loco vbi solet mactari holocaustū corā
25 Dn̄o, qa p̄ peccato est, ¶tinget sacerdos
digitū in sanguine hostiæ pro peccato,
tangēs cornua altaris holocausti, & reli
26 quum *fundens ad basim eius. ¶Adipē *sanguinem 3.
verò adolebit supra*, sicut ī victimis pa *altare 5
cificorū fieri solet: rogabitq; pro eo sa-
cerdos, & pro peccato eius, & dimittet
27 ei. ¶Quòd si peccauerit aīa per ignoran
F tiā, de populo terræ, vt faciat q̄cquā de
his quæ Dn̄i lege prohibentur, atq; de-
28 linquat, ¶& cognouerit peccatū suum,
29 offeret caprā immaculatam. ¶ Ponetq;
manus super caput hostiæ quæ pro pec
cato est, & immolabit eā in loco holo-
30 causti. ¶Tolletq; sacerdos de sanguine
in digito suo: & tangens cornua altaris
holocausti, reliquum fundet ad basim
31 eius ¶Oēm aūt adipē auferens, sicut au-
G ferri solet de victimis pacificorū, adole
bit sup altare in odorē suauitatis Dn̄o,
32 rogabitq; pro eo, & dimittetur ei. ¶Sin
aūt de pecoribus obtulerit victimā pro
33 peccato, ouē scilicet immaculatā: ¶po-
net manū super caput eius, & immola
bit eam in loco vbi solēt cædi holocau
34 storū hostiæ. ¶Sumetq; sacerdos de san
guine eius digito suo, & tangēs cornua
altaris holocausti, reliquū fundet ad
35 basim ei⁹. ¶ Oēm quoq; adipē auferēs,
sicut auferri solet adeps arietis qui im-
molatur pro pacificis, cremabit super
altare incensum Dn̄i: rogabitq; pro eo
& pro peccato eius dimittetur ei.

CAP. V.

1 SI peccauerit aía, & audierit vocem
A ᵃiurátis¹, testisq; fuerit, q aut ipse vi-
dit, aut cōscius est: nisi indicauerit, por
2 tabit iniquitaté suā. ᵃ Aía quę tetigerit
aliquid immundū, siue qđ occisum à
bestia est, aut p se mortuū, aut quodli-
bet aliud reptile: & oblita fuerit īmun
3 ditiæ suæ, rea est, & deliq̄t. ᵃ& si tetige
rit q̄cq̄ de īmunditia hoīs iuxta oēm
impuritaté qua pollui solet, oblitaque
cognouerit postea, subiacebit delicto.
4 ᵃAía q̄ iurauerit, & ptulerit labijs suis
vt vel malè q̄d faceret, vel bene, & idip
sum iuraméto, & sermone firmauerit,
oblitaq; postea itellexerit delictū suū.
5 ᵃagat pęnitétiā p pcō, ᵃ& offerat de gre-
6 gibus agnā siue caprā, orabitq; p ea sa-
B cerdos & p pcō eius: ᵃsin aūt nō potue
7 rit offerre pecus, offerat duos turtures,
vel duos pullos colūbarum Dño, vnū
8 p pcō, & alterū ī holocaustū, ᵃdabitq;
eos sacerdoti. Qui primū offerens pro
pcō, retorquebit caput eiᵒ ad pénulas,
ita vt collo adhęreat, & nō penitus ab-
9 rumpat᷑. ᵃ Et asperget de sanguine eius
parieté altaris. q̄cquid aūt reliquū fue-
rit, faciet distillare ad fundamentū eiᵒ,
10 quia pro pcō est. ᵃ Alterū verò in holo-
caustū adolebit, vt fieri solet: rogabitq;
p eo sacerdos, & pro pcō eius, & dimit
11 tetur ei. ᵃ Quòd si nō quiuerit manus
C eiᵒ duos offerre turtures, aut duos pul-
los columbarū, offeret pro pcō suo si-
milæ parté ephi decimā, non mittet in
eā oleū, nec turis aliq̄d imponet, quia
12 pro peccato est, ᵃtradetq; eā sacerdoti:
q plenū ex ea pugillū hauriens, crema
bit sup altare in monumentū eius qui
13 obtulerit, ᵃrogans pro illo & expians,
reliquā verò parté ipse habebit inmu-
14 nere. ᵃ Locutusq; est Dñs ad Moysen,
15 dicens, ᵃAía si præuaricás ceremonias,
per errorem ī his quę Dño sunt sancti-
ficata peccauerit, offeret p delicto suo
arietem immaculatū de gregibus, qui
D emi potest duobus siclis iuxta pondus
16 sanctuarij: ᵃipsumq; qđ intulit damni
restituet, & q̄ntā parté ponet suprà tra
dens sacerdoti, q rogabit p eo offerens
17 arieté, & dimittetur ei. ᵃ Aía si peccaue
rit p ignorantiā, feceritq; vnum ex his
quæ Dñi lege phibentur, & peccati rea
18 intellexerit iniquitaté suā, ᵃofferet arie
tem immaculatū de gregibᵒ sacerdoti,
iuxta mēsurā æstimationéq; peccati: q
orabit p eo; q̄a nesciés fecerit: & dimit
19 tetur ei, ᵃq̄a p erroré deliquit ᵃ in Dño.

ᵃadiurantis 1.

ᵃin Dño. 7.

CAP. VI.

1 LOcutusq; est dñs ad Moysen, dicés,
A ᵃAía quæ peccauerit, & cōtempto
2 Dño negauerit pximo suo depositum,
quod fidei eius creditum fuerat, vel vi
aliq̄d extorserit, aut calumniā fecerit,
3 ᵃsiue rem perditā inuenerit, & inficiás
insup peierauerit, & qđ libet aliud ex
pluribᵒ fecerit in q̄bus solent peccare
4 hoīes, ᵃconuicta delicti, ᵃreddet oīa, q̄
5 per fraudé voluit obtinere, integra, &
quintā insuper parté Dño, cui damnū
6 intulerat. ᵃ Pro peccato aūt suo offeret
arieté immaculatū de grege, & dabit
eū sacerdoti, iuxta ęstimationé mensu
7 ramq; delicti: ᵃq rogabit pro eo coram
Dño, & dimittetur illi p singulis quæ
8 faciendo peccauit. ᵃ Locutusq; est Dñs
9 ad Moysen, dicens. ᵃPręcipe Aarō & fi-
B lijs eius, Hęc est lex holocausti: Crema
bit᷑ ī altari tota nocte vsq; manè, ignis
10 in eodem altari erit: ᵃ vestietur tuni-
ca sacerdos, & feminalibᵒ lineis: tollet-
que cineres, quos vorás ignis exussit, &
11 ponens iuxta altare, ᵃ Spoliabit᷑ priori-
bus vestimétis, indutusq; alijs, efferet
eos extra castra, -&¹in loco mūdissimo
12 -vsq; ad fauillā cōsumi faciet.¹ ᵃ Ignis
aūt in altari semp ardebit, qué nutriet
sacerdos subijciens ligna mane per sin
gulos dies, & imposito holocausto, dé-
13 sup adolebit adipes pacificorū. ᵃ Ignis
est iste perpetuus, qui nunq̄ deficiet in
14 altari. ᵃHæc est lex sacrificij & libamé-
torū, quæ offerent filij Aarō corā Dño,
15 & corā altari. ᵃTollet sacerdos pugillū
similæ, quæ conspersa est oleo, & totū
tus quod sup similam positū est: ado-
lebitq; illud in altari in monumentū
16 odoris suauissimi Dño. ᵃReliquam aūt
C parté similę comedet Aaron cum filijs
suis absq; ferméto: & comedet in loco
17 ᵃsanctuarij tabernaculi. ᵃIdeo aūt nō
fermétabit᷑, quia pars eius in Dñi offer
tur incensum. sanctū scōrum erit, sicut
18 pro peccato, atq; delicto. ᵃMares tantū
stirpis Aaron comedét illud. Legitimū
ac sempiternū erit in gn̄ationibᵒ vestris
de sacrificijs dñi oīs qui tetigerit illa,
19 sanctificabitur. ᵃLocutusq; est Dñs ad
20 Moysen, dicens: ᵃHęc est oblatio Aarō,
& filiorū eius, quā offerre debent Dño:

Num. 5. a. 6.

−1.

−1.

ᵃ sancto ī atrio 1.

in die

in die vnctionis suę. Decimā partē ephi
offerēt similæ in sacrificio sempiterno,
mediū eius mane, & mediū ei⁹ vespe- *in Dño 7.
21 re, ?Quæ in sartagine oleo cōspersa fri-
get. Offeret aūt eam calidam in odorē
22 suauissimū Dño ?sacerdos, q iure patri
successerit, & tota cremabit in altari.
23 ?Oē enim sacrificium sacerdotum igne
consumetur, nec q̄squā comedet ex eo. Num. 5. a. 6.
24 ?Locutus est aūt Dñs ad Moysen, dicēs:
25 ?Loquere Aarō, & filiis eius. Ista est lex
D hostiæ pro peccato, in loco vbi offertur
holocaustū, immolabit corā Dño. San-
26 ctū sanctorū est. ? Sacerdos, qui offert,
comedet eā in loco sancto, in atrio ta-
27 bernaculi. ?Quicq̄d tetigerit carnes ei⁹,
sanctificabitur. Si de sanguine illius ve
stis fuerit aspersa, lauabit in loco sctō.
28 ?Vas aūt fictile in quo cocta est, cōfrin-
getur. quod si vas ęneum fuerit, defrica
29 bitur, & lauabitur aqua. ?Oīs mascul⁹
de genere sacerdotali: vescet de carni-
bus eius, quia sanctum sanctorum est.
30 ?Hostia *enim quæ cæditur pro pecca- *autē 5.
to, ‖cui⁹ sanguis infertur in tabernacu- ‖Heb. 13 b. 11.
lum testimonij ad expiādū in sanctua- Sup. 4. a. 5.
rio, nō comedetur, sed cōburetur igni.

CAP. VII.

1 HÆc quoq; est lex hostię p delicto,
A sancta sctōrū est: ?Idcirco vbi im-
2 molabitur holocaustū, mactabitur &
victima p delicto: sanguis eius p gyrū
3 altaris fundetur. ?Offerent ex ea caudā
4 & adipē qui operit vitalia. ?Duos renū-
culos, & pinguedinē quæ iuxta illa est,
5 reticulumq; iecoris cum renūculis, ?Et
adolebit ea sacerdos sup altare: incen-
6 sum est Dñi pro delicto, ?Oīs masculus
de sacerdotali genere, in loco sancto ve
scet his carnib⁹, quia sctm̄ sanctorū est.
7 ?Sicut p peccato offertur hostia, ita &
p delicto: vtriusq; hostiæ lex vna erit,
ad sacerdotē q eā obtulerit, ptinebit.
8 ? Sacerdos q offert holocausti victimā
9 habebit pellem eius. ?Et oē sacrificium
similæ, quod coqtur in clibano, & qc-
quid in craticula, vel in sartagine prępa
ratur, ei⁹ erit sacerdotis à quo offertur: *sancto 5. atrio 5.
10 ?Siue oleo cōspersa: siue arida fuerint,
cunctis filiis Aaron mēsura ęqua p sin-
11 gulos diuidetur. ?Hęc est lex hostię pa-
12 cificorum, q offertur Dño. ? Si pro gra-
B tiarum actione oblatio fuerit, offerent
panes absq; fermento cōspersos oleo, &
lagana azyma vncta oleo, coctāq; simi
lā & collyridas olei admistione cōsper-
13 sas, ?panes quoq; fermētatos cum ho-
stia gratiarū, q immolat pro pacificis:
14 ?Ex quibus vnus pro primitiis offertur
Dño, & erit sacerdotis q fundet hostiæ
15 sanguinē. ? Cuius carnes eadē comedē-
tur die, nec remanebit ex eis, qcquam
16 vsq; mane. ?Si voto vel sponte q̄spiam
obtulerit hostiā, eâdem similiter edet
die: sed & siquid in crastinū remanse-
17 rit, vesci licitū est: ?Quicquid aūt terti⁹
18 inuenerit dies ignis absumet. ? *Siqs de * & ir
carnibus victimæ pacificorū die tertio
comederit, irrita fiet oblatio, nec pde- *eius.
rit offerenti, quin potius quæcunq; aīa
tali se edulio contaminauerit, pręuari-
19 cationis rea erit. ?Caro quę aliqd tetige
C rit immūdum, nō comedet, sed cōbu-
ret igni: qui fuerit mūdus vescet ex ea.
20 ?Anima polluta, q ederit de carnibus
hostię pacificorū, q oblata est Dño, pe-
21 ribit de populis suis. ? Et quæ tetigerit
immunditiā hoīs, vel iumenti, siue oīs
rei q polluere potest, & comederit de
huiuscemodi carnibus, interibit de po
22 pulis suis. ?Locutusq; est Dñs ad Moy-
23 sen, dicens: ?Loquere filiis Israël: adipē
ouis, & bouis, & capræ non comedetis.
24 ? Adipem cadaueris morticini, & eius
aīalis, quod à bestia captum est, habebi
25 tis in varios vsus. ?Si qs adipē, qui offer
ri debet in incensum Dñi, comederit,
26 peribit de populo suo. ?Sanguinē quo-
que oīs aīalis non sumetis in cibo, tam
27 de auibus, q̄ de pecorib⁹. ?Oīs anima, q
ederit sanguinem, peribit de populis
28 suis. ?Locutusq; est Dñs ad Moysen, di
29 cens: ?Loquere filiis Israël, dicens: Qui
D offert victimā pacificorum Dño, offerat
simul & sacrificiū, id est libamēta ei⁹.
30 ?Tenebit manibus adipē hostię, & pe-
ctusculū: cūq; ambo oblata Dño con-
31 secrauerit, tradet sacerdoti. ?Qui adole
bit adipē sup altare, pectusculū aūt erit
32 Aarō, & filiorū ei⁹. ?Armus quoq, dex-
ter de pacificorū hostiis cedet in primi-
33 tias sacerdotis. ?Qui obtulerit sangui-
nem, & adipem, filiorum Aaron, ipse
habebit & armum dextrū in portione
34 sua. ?Pectusculum enim eleuationis, &
armum separationis tuli à filiis Israël
de hostiis eorum pacificis, & dedi Aarō
sacerdoti, & filiis eius lege ppetua, ab
35 omni pplo Israël. ?Hęc est vnctio Aarō
& filiorum eius in ceremoniis Dñi in

die

die quo obtulit eos Moyses, vt sacerdo-
36 tio fungerentur, ¶Et quæ præcepit eis da-
ri Dñs à filiis Israël religione perpetua
37 in generationibus suis. ¶Ista est lex ho-
locausti, & sacrificij ꝑ peccato atq; de-
licto, & pro cõsecratione & pacificorũ
38 victimis: ¶Quam constituit Dñs Moysi
in monte Sinai, quando mandauit fi-
liis Israël vt offerrent oblationes suas
Domino in deserto Sinai.

CAP. VIII.

1 Locutusque est Dñs ad Moysen, di-
A cens: ¶Tolle Aaron cum filiis suis,
2 vestes eorum, & vnctionis oleũ, vitulũ
pro peccato, duos arietes, canistrum cũ
3 azymis. ¶Et congregabis oẽm cętum ad
4 ostium tabernaculi. ¶Fecitq; Moyses
vt Dñs imperauerat. Congregataq; om
5 ni turba ante fores tabernaculi, ¶ait:
6 Iste est sermo quẽ iussit Dñs fieri. ¶Sta-
timq; obtulit Aarõ & filios eius. Cũq;
7 lauisset eos, ¶Vestiuit pontificẽ subucu
la linea, accingens eũ balteo, & induẽs
eum tunica hyacinthina, & desuꝑ hu-
8 merale imposuit, ¶quod astringẽs cin-
gulo aptauit rõnali, in quo erat doctri-
9 na & veritas ¶Cidari quoq; texit caput:
B & super eam, contra frontẽ, posuit la-
minam auream cõsecratam in sancti-
10 ficatione, sicut præceperat ei Dñs. ¶Tu-
lit & vnctionis oleũ, quo liniuit taber-
11 naculum cũ oĩ supellectili sua. ¶Cũq;
sanctificans aspersisset altare septem vi
cibus, vnxit illud, & omnia vasa eius, la
brumq; cũ basi sua sanctificauit oleo,
12 ¶‖Quod fundẽs super caput Aaron, vn
13 xit eũ, & cõsecrauit. ¶Filios quoq; eius
oblatos vestiuit tunicis lineis, & cinxit
balteis, imposuitque mitras, vt iusserat
14 Dñs. ¶Obtulit & vitulum pro peccato,
C cumq; super caput eius posuisset Aarõ
15 & filij eius man⁹ suas, ¶immolauit eũ:
hauriens sanguinem, & tincto digito,
tetigit cornua altaris per gyrũ. quo ex-
piato & sanctificato, fudit reliquũ san-
16 guinẽ ad fundamenta eius. ¶Adipem
verò qui erat super vitalia, & reticulũ
iecoris, duosq; renunculos cum arui-
17 nulis suis adoleuit super altare: ¶Vitu-
lum cũ pelle, & carnibus, & fimo, cre-
mans extra castra, sicut pceperat Dñs.
18 ¶Obtulit & arietem in holocaustũ: suꝑ
cuius caput cũ imposuissent Aarõ & fi
19 lij eius manus suas, ¶Immolauit eũ, &
fudit sanguinẽ eius ꝑ circuitũ altaris,
20 ¶Ipsumq; arietẽ in frusta concidens, ca
D put eius & art⁹, & adipẽ adoleuit igni,
21 ¶Lotis prius intestinis & pedibus, totũ-
que simul arietẽ incendit super altare,
eo ꝙ esset holocaustum suauissimi odo
22 ris Dño, sicut præceperat ei. ¶Obtulit &
arietem secundum, in consecrationem
sacerdotum: imposueruntq; super ca-
put eius Aarõ & filij eius manus suas.
23 ¶Quem cũ immolasset Moyses, sumẽs
de sanguine eius, tetigit extremũ auri-
culæ dextrę Aaron, & pollicem manus
24 eius dexterę, similiter & pedis. ¶Obtu-
E lit & filios Aaron, cumq; de sanguine
arietis immolati, tetigisset extremũ au
riculę singulorum dextræ, & *pollices* *pollice a.
manus ac pedis dextri, reliquũ fudit su
25 per altare ꝑ circuitũ: ¶Adipem verò, &
caudã, oẽmq; pinguedinem quę operit
intestina, reticulumq; iecoris, & duos
renes cũ adipibus suis, & armo dextro
26 separauit: ¶Tollens aũt de canistro azy
morũ, quod erat corã Dño, panẽ absque
fermento, * & collyridam conspersam *vnum &
oleo, laganũq; posuit super adipes, &
27 armũ dextrum, ¶Tradens simul omnia
Aaron & filijs eius: Qui postq̃ leuaue-
28 runt ea corã Dño. ¶Rursum suscepta de
F manibus eorũ, adoleuit suꝑ altare ho-
locausti, eo ꝙ cõsecrationis esset obla-
29 tio ĩ odore suauitatis sacrificij dñi. ¶Tu
litque pectusculũ eleuans illud coram
Dño de ariete cõsecrationis in partem
30 suam, sicut præceperat ei Dñs. ¶Assu-
mensq; vnguentũ, & sanguinẽ qui erat
in altari, aspersit super Aaron & vesti-
menta eius, & super filios illius ac ve-
31 stes eorum. ¶Cũq; sanctificasset eos in
G vestitu suo, pcepit eis: dicẽs: Coqte car-
nes ante fores tabernaculi, & ibi come
dite eas. panes quoq; cõsecrationis edi-
te, q positi sunt in canistro, sicut pcepit
mihi Dñs, dicẽs: ‖Aaron & filij eius co- ‖Exod 29
32 medent eos: ¶quicquid aũt reliquũ fue c.32.
rit de carne & panibus, ignis absumet. Inf.18.
33 ¶De ostio quoq; tabernaculi non exibi b.9.
tis septẽ dieb⁹, vsq; ad diẽ quo cõplebit
tẽpus consecrationis vestrę. septẽ enim
34 diebus finit consecratio: ¶Sicut impræ-
sentiarũ factũ est, vt ritus sacrificij cõ-
35 pleretꝰ, ¶Die ac nocte manebitis ĩ taber-
naculo obseruantes custodias dñi, ne
moriamini: sic enim mihi præceptũ est.
36 ¶Feceruntque Aaron & filij eius cuncta
quę locutus est Dñs per manũ Moysi.

CAP. IX.

1 Facto aūt octauo die, vocauit Moy-
A ses Aarō & filios eius, ac maiores na
2 tu Israël, dixitq; ad Aarō. ¶Tolle de ar
mento vitulū pro pctō, & arietē in ho-
locaustū, vtrunq; immaculatū, & offer
3 illos corā Dño. ¶Et ad filios Isrl loquē-
ris: Tollite hircum p pctō, & vitulum
atq; agnum *anniculum, & sine macu-
4 la in holocaustū, ¶Bouem & arietē pro
pacificis: & immolate eos corā Dño, in
sacrificio singulorū similā conspersam
oleo offerentes, hodie enim Dñs appa-
5 rebit vobis. ¶Tulerunt ergo cūcta q̄ ius
B serat Moyses ad ostiū tabernaculi: vbi
6 cū oīs multitudo astaret, ¶ ait Moyses.
Iste est sermo quē pcepit Dñs facite, &
7 apparebit vobis gloria eius. ¶Et dixit ad
Aaron: Accede ad altare, & immola p
peccato tuo: offer holocaustū, & depre-
care pro te & pro pplo. cumque macta-
ueris hostiā populi, ora p eis, sicut pce-
8 pit Dñs. ¶Statimq; Aaron accedēs ad al
tare, immolauit vitulū p peccato suo:
9 ¶cuius sanguinē obtulerunt ei filij sui:
in quo tingēs digitū, tetigit cornua al-
taris, & fudit residuum ad basim eius.
10 ¶Adipemq; & renūculos, ac reticulum
iecoris, q̄ sunt pro peccato, adoleuit su-
per altare, sicut præceperat Dñs Moysi:
11 ¶Carnes verò & pellē ius, extra castra
12 cōbussit igni. ¶Immolauit & holocau-
C sti victimam: obtuleruntq; ei filij sui
sanguinē eius, quē fudit per altaris cir-
13 cuitū. ¶Ipsam etiam hostiam in frusta
concisam, cū capite & mēbris singulis
obtulerunt: quæ oīa sup altare crema-
14 uit igni, ¶ Lotis aqua prius intestinis &
15 pedib9. ¶Et pro peccato populi offerēs,
16 mactauit hircū: expiatoq; altari, ¶fecit
17 holocaustū, ¶Addens in sacrificio liba-
menta, q̄ pariter offerūtur, & adolēs ea
sup altare, absq; ceremoniis holocau-
18 sti matutini. ¶Immolauit & bouē atq;
arietē hostias pacificas populi: obtule-
runtq; ei filij sui sanguinē, quem fudit
19 sup altare in circuitū. ¶Adipem aūt bo
D uis, & caudā arietis, renunculosq; cum
20 adipib9 suis, & reticulū iecoris ¶posue
runt super pectora: cūq; cremati essent
21 adipes sup altare, ¶ pectora eorū, & ar-
mos dextros separauit Aaron, eleuās co
22 rā Dño, sicut pceperat Moyses. ¶Et extē-
dens manū ad populum, benedixit ei.
Sicq; cōpletis hostiis p pcō, & holocau
23 stis, & pacificis, descendit. ¶Ingressi aūt
Moyses & Aaron in tabernaculū testi-
monij, & deinceps egressi benedixerūt
populo. Appparuitq; glor a dñi oī mul
24 titudini: ¶& ecce egressus ignis à Dño,
deuorauit holocaustū, & adipes q̄ erāt
sup altare. Quod cum vidissent turbæ,
laudauerūt Dñm, ruētes in facies suas.

¶Exo.29. a.1.

*annicu. Ios 5.

|2.Mac.2 c.11.

CAP. X.

1 Arreptisq; Nadab & Abiu filij Aa-
A ron thuribulis, imposuerūt ignē,
& incensum desuper, offerentes coram
Dño ignē alienū, quod eis præceptū nō
2 erat. ¶Egressusq; ignis à Dño, deuora-
uit eos, & mortui sunt coram Domino.
3 ¶Dixitq; Moyses ad Aarō: Hoc est quod
locutus est Dñs: Sanctificabor in iis q
appropinquāt mihi, & in cōspectu oīs
ppli glorificabor. Quod audiens, tacuit
4 Aaron. ¶Vocatis aūt Moyses Misaële, &
Elisaphā filiis Oziel, patrui Aaron, ait
ad eos: Ite, & tollite fratres vestros de
cōspectu sanctuarij, & asportate extra
5 castra. ¶Confestimq; pgentes, tulerunt
eos sicut iacebant vestitos lineis tuni-
cis, & eiecerunt foras, vt sibi fuerat im-
6 peratū. ¶ Locutusq; est Moyses ad Aa-
B ron, & ad Eleazar, & Ithamar filios ei9.
Capita vestra nolite nudare & vestimē-
ta nolite scindere, nè fortè moriamini,
& super oēm cętū oriatur indignatio.
Fratres *vestri, & omnis domus Israël
plangant incendiū qđ Dñs suscitauit:
7 ¶Vos aūt non egrediemini fores taber-
nacu i, alioquin peribitis, oleum q̄ppe
sanctæ vnctionis est sup vos. Qui fece-
8 rūt oīa iuxta pręceptū Moysi. ¶Dixitq;
9 Dñs ad Aarō. ¶Vinum & oē quod ine-
briare potest, non bibetis tu & filij tui,
qñ intrabitis in tabernaculum testimo
nij ne moriamini: quia pceptum sem-
piternum est in generationes vestras:
10 ¶Et vt habeatis scientiā discernendi in-
ter sctm̄, & prophanū, inter pollutū &
11 mundum: ¶ doceatisq; filios Israël oīa
legitima mea quæ locutus est Dñs ad
12 eos per manum Moysi. ¶Locutusq; est
C Moyses ad Aarō, & Eleazar & Ithamar
filios eius, qui erant residui, Tollite sa-
crificium quod remansit de oblatione
Dñi, & comedite illud absq; fermento
iuxta altare, quia sanctū sanctorū est.
13 ¶Comedetis aūt in loco sancto: quod
datū est tibi & filiis tuis de oblationi-
14 bus Dñi, sicut pceptū est mihi. ¶Pectu-

|Num 3. 4. & 26. 3. 26. 1. Par. 24. 4. 2.

*quoque 1.

¶Exod 29 1. 32. Infr. 18. b. 9.

sculum

ſculum quoq; qđ oblatum eſt,& armũ
q ſeparatus eſt edetis in loco mundiſſi-
mo tu & filij tui, & filiæ tuæ tecũ, tibi
enim ac liberis tuis repoſita ſunt de ho
15ſtiis ſalutarib⁹ filiorũ Iſraël: ꝰ eò ꝙ ar-
mũ & pectus,& adipes q cremantur in
altari,eleuauerũt corã Dño, & ꝑtineãt
ad te,&ad filios tuos lege ꝑpetua,ſicut
‖1.Mac.2 c.21. 16præcepit Dñs:ꝰ‖Inter hęc hircũ q obla
D tus fuerat pro pcõ,cũ quęreret Moyſes,
exuſtũ reperit: iratuſq; contra Eleazar
& Ithamar filios Aaron q remanſerãt,
17ait: ꝰCur nõ comediſtis hoſtiã pro pctõ
in loco ſancto, quę ſancta ſctõrũ eſt, &
data vobis,vt portetis iniqtaté multi-
tudinis, & rogetis ꝑ ea ĩ cõſpectu Dñi,
18ꝰPræſertim cũ de ſanguine illius nõ ſit
ſãcrũ 6 illatum intra ſancta, & comedere de-
bueratis eã in ſanctuario, ſicut pceptũ
19eſt mihi? Rñdit Aarõ:Oblata eſt hodie
victima ꝑ peccato, & holocauſtũ corã
Dño:mihi aũt accidit quod vides: qũo
potui comedere eam, aut placere Dño
20in ceremoniis méte lugubri? ꝰQuod cũ
audiſſet Moyſes, recepit ſatisfactioné.

CAP. XI.

1 LOcutuſq; eſt Dñs ad Moyſen,& Aa-
Cuſtodi te omnia quę ſcri-ᵽſi vobis vt ſim Deus veſter Hæc ſunt.&c. ‖Deu.14 a 4. A ron dicés:ꝰDicite filiis Iſraël:‖Hęc
2 ſunt aĩalia q̃ comedere debetis de cun
3 ctis aĩantibus terrę: ꝰOé qđ habet diui-
ſam vngulã & ruminat in pecorib⁹, co-
4 medetis. ꝰQuicqd aũt ruminat qdem,
& habet vngulã, ſed non diuidit eam,
ſicut camelus,& cętera, non comedetis
illud, & inter immunda reputabitis.
5 ꝰCherogryllus q ruminat, vngulamq;
6 nõ diuidit, immũdus eſt. ꝰLepus quo-
que: nam & ipſe ruminat, ſed vngulã
‖1.Mac.6 d.18. 7 non diuidit. ꝰEt‖ſus:q cũ vngulã diui-
8 dat, nõ ruminat, ꝰhorum carnibus nõ
veſcemini, nec cadauera cõtingetis: qa
9 immunda ſunt vobis. ꝰHæc ſunt quæ
B gignunt́ in aquis, & veſci licitũ eſt. Oé
quod habet pinnulas & ſquamas,*tam
in mari q̃ in fluminibus & ſtagnis, co-
10medetis.ꝰQuicquid autem pinnulas &
ſquamas nõ habet eorũ q̃ in aquis mo-
11uétur & viuũt abominabile vobis ꝰexe
crandũq; erit, carnes eorũ nõ comede-
12tis, & morticina vitabitis. ꝰCuncta q̃
nõ habét pinnulas, & ſquamas in aqs,
13polluta erũt. ꝰ Hęc ſunt q̃ de auib⁹ co-
medere nõ debetis, & vitanda ſunt vo-
bis: Aquilã,& gryphem,& halixetum,
14ꝰ& miluũ ac vulturé iuxta genus ſuũ,
15ꝰ& oé coruini generis in ſimilitudiné
16ſuã, ꝰſtruthioné,& noctuam,& larum,
17& accipitrem iuxta genus ſuũ, ꝰ bubo-
18nem,& mergulũ, & ibin, ꝰ& cygnum,
19& onocrotalũ,& porphyrionem, ꝰhero
C dioné & charadriõ iuxta genus ſuum,
20vpupam quoq;, & veſpertilionem. ꝰOé
de volucribus quod graditur ſuꝑ qua-
tuor pedes, abominabile erit vobis.
21 ꝰQuicquid aũt ambulat qdé ſuꝑ qua-
tuor pedes, ſed habet lõgiora retro cru-
22ra, per quæ ſalit ſuper terrã. ꝰcomedere
debetis, vt eſt brucus in genere ſuo, &
attacus atq; ophiomachus, ac locuſta,
23ſingula iuxta genus ſuum. ꝰQuicquid
aũt ex volucrib⁹ quatuor tm̃ habet pe-
24des,execrabile erit vobis: ꝰEt quicunq;
D morticina eorũ tetigerit, polluetur, &
25erit immũdus vſq; ad veſperum: ꝰ & ſi
neceſſe fuerit, vt portet quippiã horum
mortuũ, lauabit veſtimenta ſua, & im-
26mũdus erit vſq; ad occaſum ſolis. ꝰOé
aĩal, quod habet quidé vngulã,ſed non
diuidit eam, nec ruminat, immũdum
erit: & qcqd tetigerit illud cõtaminabi
27tur. ꝰQuod ambulat ſuꝑ manus ex cũ-
ctis aĩantibus,quę incedunt quadrupe
dia, immundum erit, q tetigerit mor-
ticina eorũ, polluetur vſq; ad veſperũ.
28 ꝰEt q portauerit huiuſcemodi cadaue-
ra, lauabit veſtimenta ſua, & immũd⁹
erit vſq; ad veſperũ:qa oĩa hęc immun
29da ſunt vobis. ꝰHæc quoq; inter pollu-
E ta reputabuntur de his quæ mouentur
in terra, muſtela,& mus,& crocodilus,
30ſingula iuxta genus ſuum, ꝰMygale, &
chamęleõ, & ſtellio, & lacerta, & talpa:
31 ꝰOĩa hęc immunda ſunt. Qui tetigerit
morticina eorũ, immũdus erit vſq; ad
32veſperum: ꝰ& ſuꝑ quod ceciderit qcq̃
de morticinis eorũ, polluetur tam vas
ligneum & veſtimentũ, q̃ pelles & cili-
cia: & in quocunq; ſit opus, tingentur
aqua, & polluta erunt vſq; ad veſperũ,
33& ſic poſtea mũdabuntur. ꝰVas aũt fi-
ctile in quod horũ qcquã intrò ceciderit,
rit, polluetur, & idcirco frangendũ eſt.
34ꝰOĩs cibus,quem comedetis, ſi fuſa fue
rit ſuper eum aqua, immundus erit: &
oé liqués,quod bibitur de vniuerſo va-
35ſe, immundũ erit. ꝰEt qcquid de mor-
F ticinis huiuſcemodi ceciderit ſuper il-
lud, immundum erit: ſiue clibani, ſiue
chytropodes, deſtruentur & immundi
36erunt. ꝰ Fontes verò & ciſternę, & oĩs

aquarum

aquarum congregatio mūda erit. Qui
37 morticinū eorū tetigerit, polluetur. ¶Si
ceciderit super semetē, non polluet eā:
38 ¶Si aūt q̃spiā aqua sementem perfude-
rit, & postea morticinis tacta fuerit, ili-
39 co polluetur. ¶Si mortuū fuerit animal
quod licet vobis comedere, q̃ cadauer
eius tetigerit, immūdus erit vsq; ad ve-
40 sperū, ¶ Et q̃ comederit ex eo quidpiā,
siue portauerit: lauabit vestimēta sua,
41 & immundus erit vsq; ad vesperū. ¶Oē
q̃d reptat sup terrā, abominabile erit.
42 nec assumetur in cibū. ¶Quicquid sup
G pectus quadrupes graditr, & multos ha-
bet pedes, siue per humū trahitur, non
43 comedetis, q̃a abominabile est. ¶Noli-
te contaminare aīas vestras, nec tāgatis
44 quicquā eorum, ne immūdi sitis. ¶Ego
‖1.Pet. 1 c.15. enim sum Dn̄s Deus vester ‖sancti esto-
te, q̃a ego sanct⁹ sum. Ne polluatis aīas
vras in omni reptili, quod mouetr super
45 terrā. ¶Ego enim sum Dn̄s, q̃ eduxi vos
de Terra-Ægypti, vt essem vobis ī Deū.
46 Sancti eritis, q̃a ego sanctus sum. ¶Ista
est lex animantiū ac volucrum, & oīs
aīæ viuētis, quę mouetur in aqua, & re-
47 ptat in terra, ¶Vt differentias noueritis
mundi & immundi, & sciatis quid co-
medere & quid respuere debeatis.

CAP. XII.

1 LOcutusq; est Dn̄s ad Moysē dicēs:
A ¶ Loquere filiis Israël, & dices ad
2 eos: ‖Mulier si suscepto semine peperе-
rit masculū, immunda erit septē dieb⁹
3 iuxta dies separationis mēstruę. ¶Et die
4 octauo circuncidetur infantulus: ¶Ipsa
verò triginta tribus diebus manebit in
B sanguine purificationis suę. Oē sanctū
non tanget nec ingredietur in sanctua-
rium donec impleantur dies purifica-
5 tionis suæ. ¶Sin aūt fœminā pepererit,
immunda erit duabus hebdomadibus
iuxta ritū fluxus mēstrui, & sexaginta
sex diebus manebit in sanguine purifi
6 cationis suæ. ¶Cūmq; expleti fuerint
C dies purificationis suæ, pro filio, siue p̄
filia deferet agnū anniculum in holo-
caustum, & pullum colūbę siue turtu-
rē pro peccato ad ostiū tabernaculi te-
7 stimonij, & tradet sacerdoti. ¶Qui offe-
ret illa coram Dn̄o, & orabit pro ea, &
sic mundabitr à pfluuio sanguinis sui.
D ista est lex parientis masculū aut femi-
8 nam. ¶ ‖Quòd si non inuenerit manus
eius nec potuerit offerre agnum, sumet

‖Luc. 2. c.11. Iohan. 7. c.12. Luca 2. c.21.

‖Luca 2. c.24.

duos turtures, vel duos pullos colūba-
rū, vnū in holocaustū, & alterū p̄ pctō.
orabitq; p̄ ea sacerdos, & sic mūdabitr.

CAP. XIII.

1 LOcutusq; est Dn̄s ad Moysen & Aa
A rō, dicens: ¶ Homo in cuius cute, &
2 carne ort⁹ fuerit diuersus color siue pu
stula, aut quasi lucens quippiam, id est
plaga lepræ, adducetur ad Aaron sacer
dotē, vel ad vnū quēlibet filiorum ei⁹.
3 ¶Qui cùm viderit leprā in cute, & pilos
in albū mutatos colorē ipsamq; speciē
lepræ humiliorē cute & carne reliqua,
plaga leprę est, & ad arbitriū eius sepa-
4 rabitr. ¶Sin aūt lucēs cādor fuerit in cu-
te, nec humilior carne reliqua, & pili
coloris pristini, recludet eū sacerdos se
5 ptē dieb⁹, ¶ Et cōsiderabit die septimo,
& si q̃dē lepra vltrà non creuerit, nec
transierit in cute priores terminos, rur-
6 sum recludet eū septē diebus aliis. ¶ Et
die septimo cōtēplabitr: si obscurior fue
rit lepra, & nō creuerit in cute, munda-
B bit eū, q̃a scabies est: lauabitq; homo
7 vestimenta sua, & mūdus erit. ¶Quòd
si postq̃ à sacerdote visus est, & reddit⁹
munditię, iterū lepra creuerit adducetr
8 ad eū, ¶Et immunditiæ condēnabitur.
9 ¶Plaga lepræ si fuerit in hoīe, adducetr
10 ad sacerdotē. ¶Et videbit eū. Cumq; co
lor albus i cute fuerit, & capillorū mu-
tauerit aspectū, ipsa quoq; caro viua ap
11 paruerit: ¶Lepra vetustissima iudicabitr
atq; inolita cuti. Contaminabit itaque
eū sacerdos, & nō recludet, q̃a pspicuæ
12 immunditiæ est. ¶ Sin autē effloruerit
discurrēs lepra ī cute, & operuerit oēm
carnē à capite vsq; ad pedes, quicquid
13 sub aspectū oculorū cadit, ¶considera-
bit eū sacerdos, & teneri lepra mūdissi-
ma iudicabit, eo ꝙ oīs in candorē versa
14 sit, & idcirco homo mundus erit. ¶Qn̄
15 verò caro viuens in eo apparuerit, ¶Tūc
sacerdotis iudicio polluetur, & inter
C immundos reputabitr: caro enim viua
16 si lepra aspergitr, immunda est. ¶Quod
si rursum versa fuerit in alborē, & totū
17 hoīem operuerit, ¶Cōsiderabit eum sa-
18 cerdos, ‖& mundū esse decernet. ¶Caro
autem & cutis in qua hulcus natū est,
19 & sanatū: ¶ Et in loco hulceris cicatrix
alba apparuerit siue subrufa, adducetr
20 homo ad sacerdotem: ¶Qui cū viderit
locum lepræ humiliorē carne reliqua,
& pilos versos in candorem, contami-

nabit

nabit eũ: plaga enim lepræ orta est in
21 hulcere. ¶Quòd si pilus coloris est pri-
stini, & cicatrix subobscura, & vicina car
ne non est humilior, recludet eũ septẽ
22 diebus. ¶Et si quidẽ creuerit, adiudica-
23 bit eum lepræ: ¶ sin aũt steterit in loco
suo, hulceris est cicatrix, & homo mun
24 dus erit. ¶Caro aũt & cutis quam ignis
exusserit, & sanata albã siue rufam ha-
25 buerit cicatricẽ, ¶Considerabit eam sa-
cerdos, & ecce *versa est in alborẽ, & lo- *si 7.
cus eius reliqua cute est humilior: con-
taminabit eũ, quia plaga lepræ in cica-
26 trice orta est. ¶ Quòd si pilorum color
D nõ fuerit immutatus, nec humilior pla
ga carne reliqua, & ipsa lepræ species
fuerit subobscura, recludet eũ septẽ die-
27 bus. ¶ Et die septimo contẽplabitur, si
creuerit in cute lepra, cõtaminabit eũ.
28 ¶Sin aũt in loco suo candor steterit nõ
satis clarus, plaga combustionis est: &
idcirco mundabit̃ quia cicatrix est cõ-
29 busturę. ¶Vir siue mulier in cui⁹ capite
vel barba germinauerit lepra, videbit
30 eos sacerdos. ¶& si q̃dẽ humilior fuerit
locus carne reliqua, & capillus flauus
solitoq; subtilior: cõtaminabit eos, q̃a
31 lepra capitis ac barbę est. ¶Sin autem
viderit locũ maculæ ęqualẽ vicinę car-
ni, & capillũ nigrũ: recludet* eos septẽ *num 8.
32 dieb⁹. ¶Et die septimo intuebit̃. Si non
E creuerit macula, & capillus sui coloris
est, & locus plagæ carni reliquę æqua-
33 lis. ¶Radet̃ homo absq; loco maculæ,
34 & includet̃ septẽ dieb⁹ aliis. ¶Si die se-
ptimo visa fuerit stetisse plaga in loco
suo, nec humilior carne reliqua, mun-
dabit eũ, lotisq; vestib⁹ suis mũd⁹ erit.
35 ¶Sin aũt post emũdationẽ rursus creue
36 rit macula in cute, ¶Non q̃ret amplius
vtrũ capillus in flauũ colorẽ sit cõmu-
37 tatus, q̃a apertè immundus est. ¶Porrò si
steterit macula, & capilli nigri fuerint,
nouerit hoĩem sanatũ esse, & cõfidẽter
38 eũ p̃nunciet mundũ. ¶Vir siue mulier
39 in cuius cute cãdor apparuerit, ¶Intue-
bit̃ eos sacerdos, si deprehenderit sub
obscurũ alborẽ lucere in cute, sciat nõ
esse leprã, sed maculã coloris cãdidi, &
40 hoĩem mũdũ. ¶Vir de cui⁹ capite capil
41 li fluũt, calu⁹ & mund⁹ est: ¶& si à frõ-
te ceciderint pili, recaluaster & mũdus
42 est. ¶Sin aũt i caluitio siue ĩ recaluatio-
F ne alb⁹ vel rufus color fuerit exortus,
43 ¶Et hoc sacerdos viderit, condemnabit
eũ haud dubiè lepræ, q̃ orta est ĩ calui-
44 tio. ¶Quicunq; ergo maculat⁹ fuerit le-
pra, & separat⁹ est ad arbitriũ sacerdo-
45 tis. ¶Habebit vestimenta dissuta, caput
nudũ, os veste contectũ, cõtaminatũ ac
46 sordidũ se clamabit. ¶Oĩ tp̃e quo lepro
sus est, & immũdus, sol⁹ habitabit ex-
47 tra castra. ¶Vestis lanea siue linea, q̃ le-
48 prã habuerit. ¶ in stamina atq; subteg-
mine, aut certè pellis, vel q̃cq̃d ex pelle
49 cõfectum est. ¶ Si alba vel rufa macula
fuerit, infecta lepra reputabit̃, ostende-
50 turq; sacerdoti. ¶Qui cõsideratã reclu-
51 det septẽ dieb⁹: ¶ Et die septimo rursus
aspiciẽs si deprehenderit creuisse, lepra
G p̃seuerãs est: pollutũ iudicabit vestimẽ
52 tũ, & oẽ ĩ quo fuerit inuẽta, ¶ & idcirco
53 cõburet̃ flãmis. ¶ Quòd si eã viderit nõ
54 creuisse. ¶ p̃cipiet, & lauabũt id in quo
lepra est recludetq; illud septẽ diebus
55 aliis. ¶Et cũ viderit faciẽ q̃dẽ pristinam
nõ reuersam, nec tñ creuisse leprã, im-
mũdũ iudicabit, & igne cõburet, eo q̃
infusa sit in sup̃ficie vestimẽti vel p̃ to-
56 tũ lepra. ¶ Sin autẽ obscurior fuerit lo-
cus lepræ postq̃ vestis est lota, abrũpet
57 eũ, & à solido diuidet. ¶Quòd si vltrà
apparuerit in his locis, q̃ prius immacu
latæ erant, lepra volatilis & vaga debet
58 igne comburi. ¶ Si cessauerit, lauabit
aqua ea q̃ pura sunt secũdò, & munda
59 erunt. ¶Ista est lex lepræ vestimenti la-
nei & linei, staminis atque sub tegmi-
nis, omnisque suppellectilis pelliceæ,
qũo mundari debeat vel contaminari.

CAP. XIIII.

1 LOcutusq; est Dñs ad Moysen, dicẽs:
A ¶Hic est ritus leprosi q̃n mundãdus ‖Mat. 8. a. 1.
2 est. ‖Adducet̃ ad sacerdotẽ. ¶q egressus Mar. 1. d. 40.
3 de castris cũ inuenerit leprã esse mun- Luc. 5. a. 12.
4 datã, ¶p̃cipiet ei q purificatur vt offerat
duos passeres viuos p̃ se, quos vesci lici-
tũ est, & lignũ cedrinũ, vermiculũq; &
5 hyssopũ, ¶& vnũ ex passerib⁹ immola-
ri iubebit ĩ vase fictili sup̃ aquas viuen
6 tes. ¶Aliũ aũt viuũ cũ ligno cedrino, &
cocco & hyssopo tinget ĩ sanguine passe-
7 ris ĩmolati, ¶quo asp̃get illũ q mũdan-
dus est septies, vt iure purget̃, & dimit-
tet passerẽ viuum, vt in agrum auolet.
8 ¶Cũq; lauerit homo vestimẽta sua, ra-
det oẽs pilos corporis, & lauabit̃ aqua:
purificatusq; ingrediet̃ castra, ita dũta-
xat vt maneat extra tabernaculũ suũ
9 septẽ dieb⁹, ¶& die septimo radet capil-

los capitis, barbáq; & supcilia, ac totius
B corporis pilos, Et lotis rursum vestibus
10 & corpore. ¶ Die octauo assumet duos
agnos, immaculatos, & ouē anniculā
absq; macula, & tres decimas simile in
sacrificiū q̄ cōspersa sit oleo, & seorsum
11 olei sextariū. ¶ Cūq; sacerdos purificās
hoīem statuerit eū, & hęc oīa corā Dño
12 ī ostio tabernaculi testimonij. ¶ Tollet
agnū, & offeret eū ꝓ delicto, oleiq; sex
13 tariū. Et oblatis ante dñm oībus, ¶ Im-
molabit agnū vbi solet imolari hostia
ꝓ pcō, & holocaustū, id est in loco scō.
Sicut enim ꝓ pcō, ita & pro delicto ad
sacerdotē ptinet hostia: sancta sancto-
14 rum est. ¶ Assumensq; sacerdos de san-
guine hostię q̄ immolata est ꝓ delicto,
ponet sup extremū auriculę dextrę eius
qui mundatur, & sup pollices manus
15 dextrę & pedis, ¶ Et de olei sextario mit
16 tet in manū suam sinistrā, ¶ tingetq; di-
C gitū dextrū in eo, & asperget corā Dño
17 septies: ¶ qđ aūt reliquū est olei in lęua
manu, fundet sup extremū auriculæ
dextræ eius q mundatur, & sup pollices
manus ac pedis dextri, & sup sanguinē
18 qui effusus est pro delicto, ¶ & super ca-
19 put eius, ¶ Rogabitque ꝓ eo corā Dño,
& faciet sacrificium pro pcō, tunc imo-
20 labit holocaustū, ¶ & ponet illud in al-
tari cum libamentis suis, & homo ritè
21 mūdabitur. ¶ Quòd si pauper est, & nō
potest manus eius inuenire q̄ dicta sunt,
pro delicto assumet agnū ad oblationē
vt roget pro eo sacerdos, decimāq; par-
tē similę cōspersę oleo in sacrificiū, &
22 olei sextarium, ¶ duosq; turtures siue
duos pullos colūbæ, quorū vnus sit pro

Mat. 8 a.1. Mar. 1 d.40. Luc. 5 a.12.

23 pctō, & alter in holocaustū: ¶ offeretq;
D ea die octauo purificationis suę sacer-
doti, ad ostiū tabernaculi testimonij co
24 rā Dño. ¶ Qui suscipiēs agnū ꝓ delicto
25 & sextariū olei, leuabit simul: ¶ immo-
latoq; agno, de sanguine eius ponet su
per extremū auriculę dextræ illius qui
mūdatur, & sup pollices manus eius ac
26 pedis dextri: ¶ Olei verò partē mittet ī
27 manū suā sinistrā, ¶ in quo tingēs digitū
dextrę manus asperget septies corā Dño:
28 ¶ Tangetq; extremū dextræ auriculę il-
lius q mundatur, & pollices manus ac pe-
dis dextri ī loco sanguinis q effusus est
29 ꝓ delicto. ¶ reliquā aūt partē olei q̄ est
in sinistra manu, mittet sup caput pu-
30 rificati, vt placet pro eo Dñm: ¶ & turtu
31 rē siue pullū colūbæ offeret, ¶ vnum ꝓ
delicto, & alterū in holocaustū cum li
32 bamentis suis. ¶ hoc est sacrificiū lepro-
si, qui habere non pōt oīa in emunda-
33 tionē sui. ¶ Locutusq; est Dñs ad Moysē
E & Aarō dicēs, ¶ Cū ingressi fueritis Ter-
34 ram-Chanáan, quā ego dabo vobis in
possessionē, si fuerit plaga lepræ in ędi-
35 bus, ¶ ibit cuius est domus, nūtiās sacer
doti, & dicet: Quasi plaga lepræ videtur
36 mihi esse ī domo mea. ¶ At ille pcipiet
vt efferāt vniuersa de domo priusq̄ in-
grediatur eā, & videat vtrū leprosa sit, ne
immunda fiāt oīa q̄ in domo sunt. in-
trabitq; postea vt consideret leprā do-
37 mus. ¶ Et cū viderit in parietibus illius
quasi valliculas pallore siue rubore de-
formes, & humiliores superficie reliqua,
38 ¶ egredietur ostiū domus, & statim clau-
39 det illā septem diebus. ¶ Reuersusq; die
F septimo, considerabit eam. si inuenerit
40 creuisse leprā, ¶ iubebit erui lapides in
q̄bus lepra est, & ꝓijci eos extra ciuita-
41 tem in locū immūdum: ¶ Domum aūt
ipsam radi intrinsecus ꝑ circuitum, &
spargi puluerē rasurę extra vrbē ī locū
42 immundū, ¶ Lapidesq; alios reponi ꝓ
his q ablati fuerint, & luto alio liniri
43 domū. ¶ Sin aūt postq̄ eruti sunt lapi-
44 des, & puluis elatus & alia terra lita. ¶ In-
gressus sacerdos viderit reuersam le-
prā, & parietes respersos maculis, lepra
45 est pseuerās, & immūda domus: ¶ quā
statim destruet & lapides eius ac ligna,
atq; vniuersum puluerē proijciēt extra
46 oppidū in locū immundū. ¶ Qui intra-
uerit domū qñ clausa est, immūdus erit
47 vsq; ad vesperū: ¶ Et q dormierit in ea,
& comederit qppiā, lauabit vestimēta
48 sua. ¶ Quòd si introiēs sacerdos viderit
G lepram nō creuisse in domo postq̄ de-
nuò lita fuerit, purificabit eā reddita sa
49 nitate: ¶ Et in purificatione eius sumet
duos passeres, lignūq; cedrinum, & ver
50 miculū atq; hyssopū: ¶ & imolato vno
passere ī vase fictili super aquas viuas.
51 ¶ Tollet lignū cedrinū, & hyssopum, &
coccū & passerē viuū, & unget oīa ī san
guine passeris immolati, atq; in aquis
viuentibus: & asperget domū septies,
52 ¶ purificabitq; eā tam in sanguine pas-
seris, q̄ in aquis viuētibus, & in passere
viuo, lignoq; cedrino & hyssopo atque
53 vermiculo. ¶ Cumq; dimiserit passerem
auolare in agrū liberè, orabit ꝓ domo,

54& iure mundabitur. ¶Ista est lex oĩs le-
55prę & pcussurę, ¶Leprę vestiũ & domo-
56rum, ¶Cicatricis & erumpétiũ papula-
rũ, lucétis I maculæ, & varias species co
57loribus immutatis. ¶ Vt possit sciri quo
tpe mundum quid, vel immũdum sit.

CAP. XV.

1 LOcutusq; est Dñs ad Moysen & Aa
A ron, dicés, ¶Loquimini filiis Israël,
2 & dicite eis. Vir q patitur fluxum semi
3 nis, immundus erit: ¶Et tunc iudicabit̃
huic vitio subiacere, cũ p singula mo-
menta adhæserit carni eius atq; cócre-
4 uerit fędus humor. ¶Oẽ stratum in quo
dormierit, immundũ erit, & vbicunq;
5 sederit. ¶Si qs hoium tetigerit lectũ ei⁹,
lauabit vestiméta sua, & ipse lot⁹ aqua,
6 immundus erit vsq; ad vesperũ. ¶Si se-
derit vbi ille sederat, & ipse lauabit ve-
stimenta sua: & lotus aqua immũdus
7 erit vsq; ad vesperũ. ¶ Qui tetigerit car-
né eius, lauabit vestiméta sua: & ipse lo
tus aqua, immundus erit vsq; ad vespe
8 rum. ¶Si saliuã eiuscemodi homo iece
rit sup eũ q mundus est, lauabit vesti-
méta sua, & lotus aqua, immũdus erit
9 vsq; ad vesperũ. ¶Sagma sup qđ sederit,
10 immũdũ erit: ¶Et qcquid sub eo fuerit
B qui fluxũ seminis patitur, pollutũ erit
vsq; ad vesperũ. Qui portauerit horum
aliqd lauabit vestiméta sua: & ipse lo-
tus aqua, immũd⁹ erit vsq; ad vesperũ.
11 ¶Oĩs quẽ tetigerit q talis est, nõ lotis an
tè manibus, lauabit vestimenta sua: &
lotus aqua, immundus erit vsq; ad ve-
12 sperũ. ¶Vas fictile qđ tetigerit, confrin-
13 get̃: vas aũt ligneũ lauabitur aqua, ¶Si
sanatus fuerit q huiuscemodi sustinet
passioné, numerabit septem dies post
emundationé sui, & lotis vestib⁹ & to-
to corpore in aquis viuentibus, erit mũ
14 dus. ¶ Die autem octauo sumet duos
turtures, aut duos pullos colũbæ, & ve
niet in cõspectum Dñi ad ostiũ taber-
naculi testimonij, dabitq; eos sacerdo-
15 ti. ¶ Qui faciet vnũ p pctõ, & alterũ in
C holocaustũ, rogabitq; p eo corá Dño,
16 vt emũdet̃ à fluxu seminis sui. ¶Vir de
quo egredit̃ semé coitus, lauabit aqua
oé corpus suũ: & immũdus erit vsq; ad
17 vesperũ. ¶Vesté & pellé quã habuerit,
lauabit aqua, & immunda erit vsq; ad
18 vesperũ. ¶Mulier cũ qua coierit, laua
bitur aqua, & immũda erit vsq; ad ve-
19 sperũ. ¶Mulier q redeũte mense patitur
fluxũ sanguinis, septẽ dieb⁹ separabit̃.
20 ¶Oĩs q tetigerit eã, immundus erit vsq;
21 ad vesperũ: ¶Et* in quo dormierit vel se *locus 1.
derit diebus separationis suę polluet̃.
22 ¶Qui tetigerit lectũ eius, lauabit vesti-
D menta sua, & ipse lotus aqua, immun-
23 dus erit vsq; ad vesperũ. ¶Oẽ vas sup qđ
illa sederit, qsquis attigerit, lauabit ve-
stiméta sua: & ipse lotus aqua, pollut⁹
24 erit vsq; ad vesperũ. ¶Si coierit cũ ea vir
tpe sanguinis menstrualis, immundus
erit septẽ diebus: & oé stratũ ĩ quo dor-
25 mierit, polluetur. ¶Mulier q patit̃ mul-
tis dieb⁹ fluxum sanguinis non in tpe
menstruali, vel quæ post menstruũ san
guiné fluere nõ cessat, quandiu subia-
cet huic passioni, immũda erit quasi sit
26 in tpe menstruo. ¶Oẽ stratũ in quo dor
mierit, & vas in quo sederit, pollutum
27 erit. ¶Quicũq; tetigerit* eã, lauabit vesti *ea. 2.
menta sua: & ipse lotus aqua, immun-
28 dus erit vsq; ad vesperum. ¶Si steterit,
sanguis, & fluere cessauerit, numerabit
29 septem dies purificationis suæ, ¶Et die
octauo offeret p se sacerdoti duos tur-
tures, aut duos pullos columbarum ad
30 ostiũ tabernaculi testimonij: ¶Qui vnũ
faciet p pctõ, & alterũ in holocaustũ,
rogabitq; p ea corá Dño, & pro fluxu
31 immũditiæ eius. ¶Docebitis ergo filios
Israël vt caueant immunditias, & non
moriant̃ ĩ sordibus suis, cũ polluerint
tabernaculũ meum quod est inter eos.
32 ¶Ista est lex eius q patit̃ fluxũ seminis,
33 & qui polluitur coitu, ¶ & q menstruis
tpibus separatur, vel quæ iugi fluit san
guine, & hominis q dormierit cum ea.

CAP. XVI.

1 LOcutusq; est Dñs ad Moysen post
A ‖mortẽ duorũ filiorũ Aaron, qñ of ‖Sup. 10. a 1.
ferentes igné alienum interfecti sunt:
2 ¶ & pcepit ei dicens, Loquere ad Aaron Exo. 30. b 10.
fratrem tuũ, ‖ne omni tpe ingrediatur
sanctuariũ, quod est intra velũ corá p- ‖Heb. 9. b 7.
pitiatorio, quo tegitur arca, vt non mo-
riat̃ (qa in nube apparebo sup oracu-
3 lum) ¶ nisi hęc anté fecerit, Vitulũ pro
peccato offeret, & arieté in holocaustũ.
4 ¶Tunica linea vestietur, fęminalib⁹ li-
neis veréda celabit: accingetur zona li-
nea, cidarim lineã imponet capiti: hæc
enim vestimenta sunt sancta: qbus cũ-
5 ctis, cum lotus fuerit, induetur. ¶Susci-
pietq; ab vniuersa multitudine filiorũ
B Israël duos hircos p pctõ, & vnũ arie-

B tem in holocaustũ. ¶Cùmq; obtulerit
6 vitulũ, & orauerit ꝓ se & ꝓ domo sua,
7 ¶duos hircos stare faciet coram Dño in ꝰlocus l.
8 ostio tabernaculi testimonij: ¶mittésq;
sup vtrunq; sortem, vnam Dño, & alte-
9 ram capro emissario: ¶cuius exierit sors
10 Dño, offeret illũ pro peccato, ¶cuius au
tem in caprum emissariũ, statuet eũ vi
uum corã Dño, vt fundat preces super
11 eũ, & emittat eũ in solitudinem. ¶His ri
tè celebratis offeret vitulũ, & rogans ꝓ
se & pro domo sua, immolabit eum.
12 ¶assumptoq; turibulo, qđ de prunis al-
taris impleuerit, & hauriens manu cõ-
positum thymiama in incensum, vltrà
13 velũ intrabit in Sancta: ¶vt positus sup
C ignẽ aromatibus, nebula eorũ & vapor
operiat oraculũ, quod est supra testimo
14 nium, & non moriatur. ¶‖Tollet quoq; ‖Hebr. 9. d. 15. & 20. a. ꝰel. 2.
de sanguine vituli, & asperget digito se
pties contra propitiatoriũ ad orientẽ.
15 ¶Cùmq; mactauerit hircũ pro peccato
populi, inferet sanguinẽ eius intra ve-
lum, sicut pceptũ est de sanguine vitu-
16 li, vt aspergat è regione oraculi, ¶& ex-
piet sanctuariũ ab immunditiis filiorũ
D Israël, & à præuaricationibus eorũ, cũ-
ctisq; peccatis. Iuxta hunc ritũ faciet ta
bernaculo testimonij, quod fixum est
inter eos in medio sordiũ habitationis
17 eorũ. ¶‖Nullus hominum sit in tabernacu ‖Luca 1 a. 10.
lo qñ põtifex sanctuarium ingreditur,
vt roget pro se & pro domo sua, & pro
vniuerso cętu Israël, donec egrediatur.
18 ¶Cùm aũt exierit ad altare quod corã
Dño est, oret ꝓ se, & sumptum sangui-
nẽ vituli atq; hirci fundat sup cornua
19 eius per gyrum. ¶aspergensq; digito se-
pties, expiet, & sanctificet illud ab im-
20 munditiis filiorũ Israël. ¶Postq̃ emũda ‖Sup. 10 a 1. Exo. 30 b 10. ‖Heb. 9 b 7.
uerit sanctuariũ & tabernaculũ & alta
21 re, tũc offerat hircũ viuentẽ: ¶& posita
vtraq; manu super caput eius, confitea
tur oẽs iniquitates filiorũ Israël, & vni-
uersa delicta atq; peccata eorũ: quę im-
precans capiti eius, emittet illũ per ho-
22 minem paratum, in desertum. ¶Cumq;
E portauerit hircus oẽs iniquitates eorũ
in terram solitariam, & dimissus fuerit
23 in deserto, ¶reuertetur Aaron in taber-
naculum testimonij, & depositis vesti-
bus quibus prius indutus erat cũ intra
24 ret sanctuarium, relictisq; ibi, ¶lauabit
carnem suã in loco sancto, indueturq;
vestibus suis. Et postq̃ egressus obtule-
rit holocaustũ suum ac plebis, rogabit
25 tam pro se q̃ pro pplo: & adipem qui
oblatus est ꝓ peccatis, adolebit sup al-
26 tare. ¶Ille verò qui dimiserit caprũ emis
sariũ, lauabit vestimenta sua & corpus
27 aqua, & sic ingredietur in castra. ¶Vitu-
F lum aũt & hircum qui pro peccato fue
rant immolati, & quorum sanguis illa-
tus est in sanctuarium vt expiatio com
pleretur, asportabũt foras castra, ‖& cõ ‖Supra 6 a. 30. Heb. 13. b. 11.
burent igni tam pelles q̃ carnes eorum
28 ac fimum: ¶& quicunq; cõbusserit ea,
lauabit vestimẽta sua, & carnem aqua,
29 & sic ingrediet' castra. ¶Eritq; vobis hoc
legitimum sempiternum, Mense septi-
mo, decima die mẽsis affligetis aĩas ve-
stras, nullumq; opus facietis, siue indi-
gena, siue aduena qui peregrinatur in-
30 ter vos. ¶‖In hac die expiatio erit vestri ‖Infr. 23. c. 7.
atq; mundatio ab omnibus peccatis ve
31 stris: coram dño mũdabimini: ¶sabba-
thũ enim requietionis est, & affligetis
32 aĩas vestras religione ppetua. ¶Expiabit
aũt sacerdos qui vnctus fuerit, & cuius
manusꝰ initiatæ suntꝰ vt sacerdotio fun ꝰinitiata est 7.
gat' pro patre suo: indueturq; stola li-
33 nea & vestibus sanctis, ¶& expiabit san
ctuariũ & tabernaculũ testimonij atq;
altare, sacerdotes quoq; & vniuersum
34 ppl'm. ¶Eritq; vobis hoc legitimũ sem-
piternũ, vt oretis pro filiis Israël, & pro
cunctis peccatis eorum semel in anno.
Fecit igit' sicut præceperat Dñs Moysi.

CAP. XVII.

1 ET locutꝰ est Dñs ad Moysen, dicens,
A ¶Loquere Aarõ & filiis eius, & cun-
2 ctis Israël, dicens ad eos: Iste est sermo
3 quem mandauit Dñs, dicens, ꝰ¶Homo ꝰ4.
quilibet de domo Israël, si occiderit bo
uem aut ouem, siue capram in castris
4 vel extra castra, ¶& non obtulerit ad
ostium tabernaculi oblationem Dño,
sanguinis reus erit: quasi si sanguinem
fuderit, sic peribit de medio ppli sui.
5 ¶Ideo sacerdoti offerre debẽt filij Israël
hostias suas, quas occidũt in agro, vt san
ctificentur Dño ante ostium tabernacu
li testimonij, & immolent eas hostias
6 pacificas Dño. ¶Fundetq; sacerdos san-
B guinẽ super altare Dñi ad ostiũ taber-
naculi testimonij, & adolebit adipem
7 in odorẽ suauitatis Dño, ¶& nequaq̃ vl
tra immolabunt hostias suas dæmoni-
bus cum quibus fornicati sunt, Legiti-
mum sempiternum erit illis & posteris

8 eorum. Et ad ipsos dices, Homo de do
mo Israël & de aduenis qui peregrinan
tur apud vos q obtulerit holocaustum
9 siue victimam, & ad ostium taberna-
culi testimonij non adduxerit eam, vt
*offerat Dño, interibit de populo suo.
10 Homo quilibet de domo Israël, & de
C aduenis q peregrinantur inter vos, si co
mederit sanguiné, obfirmabo faciem
meam contra aĩam illius, & disperdã
11 eam de populo suo: quia aĩa carnis in
sanguine est: & ego dedi illũ vobis, vt
super altare *in eo expietis pro aĩabus
vestris, & sanguis pro aĩæ piaculo sit.
12 Idcirco dixi filiis Israël: Omnis aĩa ex
vobis non comedet sanguinem, nec ex
aduenis qui peregrinantur apud vos.
13 Homo qcunq; de filiis Israël, & de ad
uenis q peregrinantur apud vos, si ve-
natione atq; aucupio ceperit feram vel
D auem, quibus vesci licitum est, fundat
sanguinem eius, & operiat illum terra.
14 ‖ Aĩa enim oĩs carnis in sanguine est.
Vnde dixi filiis Israël, Sanguinem vni-
uersæ carnis non comedetis, quia aĩa
carnis in sanguine est: & quicunq; co-
15 mederit illum, interibit. Aĩa quę co-
mederit morticinum vel captum à be
stia, tam de indigenis q̃ de aduenis, la-
uabit vestimenta sua, & semetipsum
aqua, & cõtaminatus erit vsq; ad vespe
16 rum & hoc ordine mũdus fiet. Quod
si non lauerit vestimenta sua vel cor-
pus, portabit iniquitatem suam.

CAP. XVIII.

1 LOcutus est Dñs ad Moysen, dicens,
A Loquere filiis Israël, & dices ad
2 eos, Ego Dñs Deus vester: iuxta cõsue-
3 tudinem Terræ Ægypti in qua habita-
stis, non facietis: & iuxta morem regio-
nis Chanáan ad quam ego introductu-
rus sum vos, nõ agetis, nec in legitimis
4 eorum ambulabitis, Facietis iudicia
mea, & pcepta mea seruabitis, & ambu
5 labitis in eis. Ego Dñs Deus vester. ‖ Cu
stodite leges meas atq; iudicia, quæ fa-
6 ciens homo viuet in eis. Ego Dñs. Oĩs
homo ad proximam sanguinis sui nõ
accedet, vt reuelet turpitudinem eius.
7 Ego Dñs. Turpitudiné patris tui & tur
pitudinem matris tuę nõ discooperies:
mater tua est, non reuelabis turpitudi-
8 nem eius. Turpitudinem vxoris patris
B tui nõ discooperies: turpitudo enim pa
9 tris tui est. Turpitudinem sororis tuæ
ex patre siue ex matre quæ domi vel fo
10 oris genita est, non reuelabis. Turpitudi
nem filiæ filij tui vel neptis ex filia nõ
11 reuelabis: qa turpitudo tua est. Turpi
tudinem filiæ vxoris patris tui quam
peperit patri tuo, & est soror tua, nõ re-
12 uelabis. Turpitudiné sororis patris tui
non discooperies, qa caro est patris tui.
13 Turpitudinem sororis matris tuæ non
14 reuelabis, eò q caro sit matris tuę, Tur
pitudinem patrui tui nõ reuelabis, nec
accedes ad vxorem eius quæ tibi affini-
15 tate coniungitur, Turpitudiné nurus
tuę nõ reuelabis, quia vxor filij tui est:
nec discooperies ignominiam eius.
16 *Turpitudinem vxoris fratris tui non
nõ reuelabis: quia turpitudo fratris tui
17 est. Turpitudiné vxoris tuæ & filij ei⁹
C non reuelabis. Filiam filij eius, & filiã
filię illius nõ sumes, vt reueles ignomi-
niam eius: qa caro illius sunt, & talis
18 coitus incestus est. Sororem vxoris tuæ
in pellicatum illius non accipies, nec
reuelabis turpitudiné eius adhuc illa
19 viuente, Ad mulierem quę patit men
strua non accedes, nec reuelabis fœdi-
20 tatem eius. Cũ vxore proximi tui non
coibis, nec seminis commistione macu
21 laberis. De semine tuo nõ dabis vt cõ-
secretur ‖ idolo Moloch, nec pollues no
22 men Dei tui. Ego dñs. Cum masculo
non commiscearis coitu fęmineo, quia
23 abominatio est. Cum omni pecore nõ
D coibis, nec maculaberis cum eo. Mulier
non succumbet iumento, nec miscebit
24 ei: quia scelus est. Nec polluamini in
oĩbus his quibus cõtaminatæ sunt vni-
uersæ gentes, quas ego eiiciam ante
25 conspectum vestrũ, & quibus polluta
est terra: cuius ego scelera visitabo, vt
26 euomat habitatores suos. Custodite le
gitima mea atq; iudicia, & non faciatis
ex omnibus abominationibus istis, tã
indigena q̃ colonus, qui peregrinatur
27 apud vos. Oẽs enim execrationes istas
fecerunt accolę terrę qui fuerunt ante
28 vos, & polluerunt eã, Cauete ergo ne
& vos similiter euomat, cùm patria fe-
ceritis, sicut euomuit gentem quæ fuit
29 ante vos. Omnis aĩa quę fecerit de abo
minationibus his quippiam: peribit de
30 medio populi sui. Custodite mandata
mea. Nolite facere quæ fecerunt hi qui
fuerunt ante vos, & ne polluamini in
eis: Ego Dominus Deus vester.

* offerat: 3
* meũ 10.
‖ Gen. 9. b. 4.
‖ Ro. 10. a. 5. Ezec. 20. b. 11. Galat. 3 b. 12.
* Et vxorẽ fratris sui null⁹ accipiat.
‖ Infr. 20 a 2. Rom. 13. a. 10.

CAP. XIX.

1 LOcutus est Dñs ad Moysen dicens,
A Loquere ad oém cœtum filiorum
2 Israël, & dices ad eos: Sancti estote, qa
3 ego sanctus sum Dñs Deꝰ vester. Vnus
quisq; patrem suum, & matrem suam
timeat. Sabbatha mea custodire, Ego
4 Dñs Deꝰ vester. Nolite conuerti ad ido
la, nec deos conflatiles faciatis vobis.
5 Ego Dñs Deꝰ vester. Si immolaueritis
hostiam pacificorum Dño vt sit placa-
6 bilis: eo die quo fuerit immolata, co-
medetis eam, & die altero: qcquid aút
residuum fuerit in diem tertiũ, igne cõ
7 buretis, si quis post biduũ comederit
ex ea prophanꝰ erit, & impietatis reus,
8 portabitq; iniquitaté suá, quia sanctũ
B Dñi polluit, & peribit aĩa illa de *popu-
9 lo suo. Cumq; messueris segetes terræ
tuæ, non tondebis vsq; ad soliũ superfi-
ciem terræ: nec remanentes spicas colli
10 ges. Neq; in vinea tua racemos & gra-
na decidentia congregabis, sed pauperi
bus & peregrinis carpenda dimittes.
11 Ego Dñs Deus vester. Non facietis fur-
C tũ. Non mentiemini, nec decipiet vnus-
12 quisq; proximum suum. Non periura
bis in noĩe meo, nec pollues nomé Dei
13 tui. Ego Dñs. Non facies calumniam
proximo tuo, nec vi opprimes eum. Nõ
morabit opus mercenarij tui apud te
14 vsq; ad manè. Non maledices surdo,
nec corã cæco pones offendiculũ, sed ti
mebis Dñm Deũ tuũ, qa ego sum Dñs.
15 Nõ facies qđ iniquũ est, nec iniustè iu
dicabis. Non cõsideres psonam paupe
ris, nec honores vultũ potentis. Iustè iu
16 dica pximo tuo. Nõ eris criminator,
nec susurro in *pplo. Non stabis contra
sanguiné pximi tui. Ego Dñs. Nõ ode
17 ris fratrem tuũ in corde tuo, sed publi-
cè arguè eum, ne habeas sup illo pcm.
18 Non quæras vltioné, nec memor eris
D iniuriæ ciuiũ tuorum. Diliges amicũ
19 tuũ sicut te ipsum. Ego Dñs. Leges me-
as custodite. *Iumentũ tuũ non facies
coire cũ alterius generis aĩantibꝰ. Agrũ
tuũ nõ seres diuerso semine. Veste, q ex
20 duobus texta est, nõ induêris. Homo
si dormierit cũ muliere coitu seminis,
quæ sit ancilla etiá nobilis, & tñ pretio
nõ redempta, nec libertate donata: va-
pulabunt ambo, & non morientur, qa
21 non fuit libera. pro delicto aút suo of-
E feret Dño ad ostium tabernaculi testi-
22 monij arietem: orabitq; pro eo sacer-
dos, & pro pcõ eius coram Dño. & repro
23 pitiabitur ei, dimitteturq; pcm. Qñ in
gressi fueritis terram, & plantaueritis in
ea ligna pomifera, auferetis pputia eo-
rum: poma quę germinant immunda
24 erunt vobis, nec edetis ex eis. Quarto
aút anno oĩs fructus eorum sanctifica-
25 bitur laudabilis Dño. Quinto aút an-
no comedetis fructus, congregantes po
ma quæ pferunt. Ego Dñs Deus vester.
26 Non comedetis *cũ sanguine. Non au-
F gurabimini, nec obseruabitis somnia.
27 Neq; in rotũdum attondebitis comã,
28 nec radetis barbam. Et sup mortuo nõ
incidetis carnes vestras, neq; figuras ali
quas aut stigmata facietis vobis. Ego
29 Dñs. Ne prostituas filiam tuá, ne con-
taminetur terra, & impleatur piaculo.
30 Sabbatha mea custodite, & sanctua-
31 rium meũ metuite. Ego Dñs. Nõ decli
netis ad magos, nec ab ariolis aliquid
sciscitemini, vt polluamini p eos. Ego
32 Dñs Deus vester. Corã cano capite cõ-
surge, & honora psonam senis: & time
33 Dñm Deũ tuũ. Ego sum Dñs. Si habi-
G tauerit aduena in terra vestra, & mora-
tus fuerit inter vos, non exprobretis ei:
34 sed sit inter vos quasi indigena: & dili
getis eũ quasi vosmetipsos. fuistis enim
& vos aduenę ĩ Terra-Ægypti. Ego Dñs
35 Deꝰ vester. Nolite facere iniquũ aliqd
in iudicio, in regula, in põdere, in mẽsu
36 ra. Statêra iusta, & æqua sint pondera,
iustꝰ modiꝰ, ęquusq; sextarius. Ego Dñs
Deus vester, q eduxi vos de Terra-Ægy-
37 pti. Custodite omnia præcepta mea, &
vniuersa iudicia, & facite ea. Ego Dñs.

CAP. XX.

1 LOcutusq; est Dñs ad Moysen dicés,
A Hæc loquêris filiis Israël, Homo
2 de filiis Israël, & de aduenis q habitát
in Israël, si quis dederit de semine suo
idólo Moloch, morte moriat: populus
3 terrę lapidabit eum. Et ego ponã facié
meá cõtra illũ, succidáq; illũ de medio
populi sui, eò q dederit de semine suo
Moloch, & contaminauerit sanctuariũ
meũ, ac polluerit nomen sanctũ meũ.
4 Quòd si negligens ppls terræ, & quasi
paruipendés imperiũ meum dimiserit
hoiem q dedit de semine suo Moloch,
5 nec voluerit eũ occidere: ponã faciem
meá sup hoiem illũ, & cognationé eiꝰ,
succidáq; & ipsum, & oés q cõsenserũt

Sup. 11. g. 44. 1. Pet. 1. d. 16.

* Et verè fratris sui nullꝰ accipiat.

* medio populi sui 4.

Infr. 23. d. 22.

Exo. 20. a. 7. c. 17. Deu. 5. b 11. c. 20.

Eccl. 10. a. 8.

Deut. 24 c. 14

Tob. 4. c 15.

Deut. 1. c. 17. 16. d. 10.

Iac. 2. a. 2

Prou. 24. c. 23.

1. Ioh. 2. b. 11. 3. c. c. 15.

Eccl. 19. b. 13.

Mat. 18 b. 15. Luc. 17. a 3.

* populis 10.

Matt. 5. g. 43. 22. d 39. Rom. 13 c. 9. Gala 5. c. 14. Iacob. 2. b 9.

Infr. 10 a 2. Rom. 13. a. 10.

* Iumēta tua 13.

* carnē.

Infr. 21. a. 5.

Exo. 22. c. 21.

Sup. 18. c. 21.

ei vt fornicaret̃ cum Moloch, de medio
6 ppl̃i sui. ⁋Aĩa q̃ declinauerit ad magos
& ariolos, & fornicata fuerit cũ eis, po-
ná facie meá contra eã, & interficiá illá
7 de medio populi sui. ⁋Sãctificamini, &
B estote sancti, quia ego sum Dñs De⁹ ve-
8 ster. ⁋Custodite præcepta mea, & facite
9 ea: Ego Dñs qui sanctifico vos. ⁋Qui ma
ledixerit patri suo aut matri, morte mo
riatur. patri matriq; q̃ maledixerit, san
10 guis eius sit sup eũ. ⁋Si mœchatus quis
fuerit cũ vxore alterius, & adulterium
perpetrauerit cũ cõiuge ꝓximi sui, mor
te moriantur & mœchus & adultera.
11 ⁋Qui dormierit cũ nouerca sua, & reue
lauerit ignominiá pr̃is sui, morte mo-
riãtur ambo: sanguis eorũ sit super eos.
12 ⁋Si q̃s dormierit cum nuru sua, vterq;
moriatur, quia scelus operati sunt: san-
13 guis eorum sit sup eos. ⁋Qui dormierit
cũ masculo coitu fęmineo, vterq; opera
tus est nefas, morte moriant̃: sit sanguis
14 eorum sup eos. ⁋Qui supra vxoré filiá,
C duxerit matré eius, scelus operatus est:
viuus ardebit cũ eis, nec pmanebit tm̃
15 nefas in medio vestri. ⁋Qui cũ iumẽto
& pecore coierit, morte moriat̃: pecus
16 quoq; occidite. ⁋Mulier quæ succubue
rit cuilibet iumento, simul interficiet̃
17 cum eo: sanguis eorũ sit sup eos. ⁋Qui
acceperit sororé suam filiam patris sui,
vel filiam matris suæ, & viderit turpitu
dinem ei⁹, illaq; cõspexerit fratris igno
miniam, nefariá rem operati sunt occi-
dent̃ in conspectu ppl̃i sui. eò ꝙ turpitu
dinem suá mutuò reuelauerint, & por
18 tabũt iniquitaté suam. ⁋Qui coierit cũ
D muliere in fluxu menstruo, & reuelaue
rit turpitudiné ei⁹, ipsaq; aperuerit fon
tem sanguinis sui, interficientur ambo
19 de medio ppl̃i sui. ⁋Turpitudinem ma-
terteræ, & amitæ tuę non discooperies.
qui hoc fecerit, ignominiam carnis suę
nudauit, portabunt ambo iniquitatem
20 suam. ⁋Qui coierit cũ vxore patrui vel
auunculi sui, & reuelauerit ignominiá
cognationis suæ, portabunt ambo pctm̃
21 suum: absq; liberis morient̃. ⁋Qui du-
E xerit vxoré fratris sui, rem facit illici-
tam, turpitudiné fratris sui reuelauit:
22 absq; liberis erũt. ⁋Custodite leges me-
as, atq; iudicia, & facite ea: ne & vos
euomat terra, quá intraturi estis, & ha-
23 bitaturi. ⁋Nolite ambulare in legitimis
nationũ, quas ego expulsurus sum an-
te vos. Oĩa enim hęc fecerunt, & abomi
24 natus sum eas. ⁋Vobis aũt loquor, Possi
dete terram eorũ quá dabo vobis in hę
reditatem, terram fluenté lacte & mel-
le, ego Dñs De⁹ vester, qui separaui vos
25 à cæteris ppl̃is. ⁋Separate ergo & vos iu-
mentum mundũ ab immundo, & aué
mundá ab immunda: ne polluatis aĩas
vestras in pecore & auibus, & cunctis
q̃ mouent̃ ĩ terra, & q̃ vobis ostẽdi esse
26 polluta. ⁋*Eritis mihi sancti, quia scũs *Et 1.
sum ego Dñs, & separaui vos à cæteris
27 ppl̃is, vt essetis mei. ⁋‖Vir siue mulier, ‖Deu. 18. b. 10. 1. Re. 28. b. 7.
in q̃bus pythonicus, vel diuinationis
fuerit spũs, morte moriant̃, lapidib⁹ ob
ruent eos: sanguis eorũ sit super illos.

CAP. XXI.

1 Dixit quoq; Dñs ad Moysen, Loque
A re ad sacerdotes filios Aarõ, & di-
ces ad eos, Ne cõtaminetur sacerdos in
2 mortibus ciuiũ suorum, ⁋nisi tm̃ in cõ-
sanguineis, ac propinquis, id est, super
patrem, & matré, & filiũ, & filiam, fra-
3 trem quoq; ⁋& sororem virginem, quæ
4 nõ est nupta viro: ⁋sed nec in principe
5 ppl̃i sui contaminabit̃. ⁋‖Nec radent ca ‖Sup. 19. f. 29.
put, nec barbá, neq; in carnibus suis fa
6 cient incisuras. ⁋Sancti erũt Deo suo, &
non polluent nomé eis: incẽsum enim
Dñi, & panes Dei sui offerunt, & ideo
7 sancti erunt. ⁋Scortũ & vile prostibulũ
nõ ducet vxoré, nec eam quę repudiata
est à marito, q̃a consecrat⁹ est Deo suo,
8 ⁋& panes propositionis offert. Sit ergo
B scũs, quia & ego scũs sum Dñs, q̃ san-
9 ctifico vos. ⁋Sacerdotis filia si deprehen
sa fuerit in stupro, & violauerit nomé
10 patris sui, flammis exuretur. ⁋Põtifex,
id est sacerdos maximus inter fratres
suos, sup cuius caput fusum est vnctio-
nis oleũ, & cuius manus in sacerdotio
cõsecratę sunt, vestitusq; est sanctis ve
stibus, caput suum non discooperiet, ve
11 stimenta *non scindet, ⁋& ad oém mor *sua 1
tuum non ingredietur oĩno, sup patre
quoque suo, & matre non contamina-
12 bit̃. ⁋Nec egredietur de sanctis, ne pol-
C luat sanctuarium *Dñi, q̃a oleum san- *Dei sui. 3
ctæ vnctionis Dei sup eũ est. ego Dñs.
13 ⁋‖Virginé ducet vxoré: ⁋viduam aũt & ‖Eze. 44. c. 22.
14 repudiatá, & sordidam. atq; meretricé
non accipiet, sed puellam de ppl̃o suo:
15 ⁋ne cõmisceat stirpem generis sui vul-
go gentis suæ: q̃a ego Dñs qui sanctifi-
16 co eũ. ⁋Locutusq; est Dñs ad Moysen,

dicens,

17dicens,¶Loquere ad Aarō,Homo de se- *suas 2.
mine tuo p familias*qui habuerit ma-
18culam,nō offeret panes Deo suo, ¶nec
accedet ad ministeriū eius: si cęcus fue
ris,si claudus, si vel paruo vel grādi vel
19torto naso, ¶si fracto pede, si manu,
20¶si gibbus,si lippus, si albuginē habens
D in oculo,si iugem scabiē, si impetiginē
21in corpe, vel herniosus.¶Oīs qui habue
rit maculam de semine Aaron sacerdo
tis,non accedet offerre hostias dño,nec
22panes Deo suo:¶vescetur tamen panibꝰ
23qui offeruntur in sanctuario, ¶ita dun-
taxat vt intra velum non ingrediatur,
*quia 6. nec accedat ad altare, *qui*maculā ha-
bet,& contaminare non debet sanctua
rium meū, Ego Dñs qui sanctifico eos.
24¶Locutus est ergo Moyses ad Aaron, &
ad filios eius, & ad omnem Israël cun-
cta quæ fuerant sibi imperata.

CAP. XXII.

1 LOcutus quoq; est Dñs ad Moysen,
A dicens,¶Loquere ad Aaron & ad fi-
2 lios eius vt caueant ab his quæ cōsecra-
ta sunt filiorum Israël,& non contami
nent nomen sanctificatorū mihi. quæ
3 ipsi offerūt.ego Dñs.¶Dic ad eos, & ad
posteros eorum. Oīs homo qui accesse-
rit de stirpe vestra ad ea quæ cōsecrata
sunt, & quę obtulerūt filij Israël Dño,
in quo est immunditia, peribit coram
4 Dño. ego sum Dñs.¶Homo de semine
Aaron qui fuerit leprosus, aut patiens
fluxum seminis, non vescetur de his q̄
sanctificata sunt mihi donec sanetur.
Qui tetigerit immundū super mortuo,
& ex quo egreditur semen quasi coitꝰ,
5 ¶& qui tangit reptile, & quodlibet im-
6 mundū,cuius tactus est sordidus, ¶im-
mundus erit vsq; ad vesperum, & non
vescetur his quæ sanctificata sunt: sed
*corpus suum 4. 7 cum lauerit*carnem suam*aqua,¶& oc
cubuerit sol, tunc mundatus vescetur
B de sanctificatis, quia cibus illius est.
|Exo.22. d.31. Eze 44. g.31. 8 ¶|Morticinū & captū à bestia nō come
dent,nec pollueñt in eis,ego sum Dñs.
9 ¶Custodiant præcepta mea, vt non sub
iaceant peccato, & moriant̄ in sanctua
rio,cū polluerint illud. ego Dñs q san-
10ctifico eos. ¶Oīs alienigena non come-
det de sanctificatis, inquilinus sacerdo
tis,& mercenarius non vescētur ex eis.
11¶Quem autē sacerdos emerit,& qui ver
naculus domus eius fuerit,hi comedēt
12ex eis.¶Si filia sacerdotis cuilibet ex po
pulo nupta fuerit:de his quę sanctifica
13ta sunt,& de primitiis nō vescetur. ¶sin
aūt vidua,vel repudiata, & àbsq; libe-
ris reuersa fuerit ad domum patris sui:
sicut puella consueuerat,alet̄ cibis pris
sui,oīs alienigena comedēdi ex eis non
14habeat potestatem. ¶Qui comederit de
sanctificatis p ignorantiā,addet qntam
partē cū eo quod comedit, & dabit sa-
15cerdoti in sanctuariū.¶Nec conta mina
C bunt sanctificata filiorū Israël,quę offe
16runt Dño: ¶ne fortè sustineant iniqtatē
delicti sui, cū sanctificata comederint.
17ego Dñs qui sanctifico eos.¶ Locutusq;
18est Dñs ad Moysen, dicēs, ¶Loquere ad
Aaron,& filios eius, & ad oēs filios Is-
raël,dicesq; ad eos, Homo de domo Is-
raël, & de aduenis qui habitant apud
vos,q obtulerit oblationē suā vel vota
soluēs,vel sponte offerēs, qcquid illud
19obtulerit in holocaustū Dñi¶vt offerat̄
p vos, masculus immaculatus erit ex
20bobus,& ouibus,& ex capris. ¶si macu
lam habuerit, non offeretis,neq; erit ac
21ceptabile.¶|Homo q obtulerit victimā |Deu.15 d.20. Eccl.35. b.14.
pacificorum Dño,vel vota soluens, vel
sponte offerens,tam de bobus q̄ de oui
bus,immaculatum offeret, vt accepta-
22bile sit: oīs macula non erit in eo. ¶Si
cęcū fuerit:si fractū, si cicatricē habēs,
si papulas, aut scabiē, aut impetiginē:
D non offeretis ea Dño, nec adolebitis ex
23eis sup altare Dñi.¶Bouē & ouem aure
& cauda amputatis, voluntariè offerre
potes,votū aūt ex iis solui non potest.
24¶Oē animal quod vel contritis, vel ton
sis,vel sectis ablatisq; testiculis est,non
offeretis Dño, & in terra vrã hoc oīno
25ne faciatis. ¶De manu alienigenæ non
offeretis panes Deo vestro, & quicquid
aliud dare voluerit: quia corrupta, &
maculata sunt omnia: non suscipietis
26ea. ¶Locutusq; est Dñs ad Moysen, di-
27cēs, ¶ Bos,ouis,& capra cum genita fue
rint,septē diebus erunt sub vbere ma
tris suæ: die autē octauo, & deinceps of
28ferri poterunt Dño.¶Siue illa bos, siue
ouis,non immolabuntur vna die cum
29fœtibus suis. ¶ Si immolaueritis hostiā
pro gratiarum actione Dño,vt possit es-
30se placabilis,¶eodem die comedetis eā,
non remanebit quicquā in manè alte-
31rius diei.ego Dñs.¶Custodite mandata
32mea, & facite ea.ego Dñs. ¶Ne pollua-
tis nomen meū sanctū, vt sanctificer in

medio filiorum Israël. Ego Dñs q̃ san-
33 ctifico vos, & eduxi de Terra Ægypti,
vt essem vobis in Deum. ego Domin⁹.

CAP. XXIII.

1 LOcutusq; est Dñs ad Moysen, dicēs,
A Loquere filiis Israël, & dices ad
2 eos, Hæ sunt ferię Dñi, quas vocabitis
3 sanctas. Sex diebus facietis opus: dies
septimus, quia sabbathi requies est, vo-
cabitur sanctus, oē opus non facietis in
eo, sabbathū Dñi est in cunctis habita-
4 tionib⁹ vestris. Hæ sunt ergo feriæ Dñi
sanctæ, quas celebrare debetis tempori
5 bus suis. Mense primo, quartadecima
die mēsis ad vesperum, Phase Dñi est:
6 & quintadecima die mensis huius, so-
lennitas azymorum Dñi est. Septē die-
7 bus azyma comedetis. dies prim⁹ erit
vobis celeberrimus, sanctusq;: oē opus
8 seruile non facietis in eo. sed offeretis
B sacrificiū in igne Dño septē dieb⁹. dies
aūt septimus erit celebrior & sanctior:
nullumq; seruile opus facietis in eo.
9 Locutusq; est Dñs ad Moysen, dicens:
10 Loquere filiis Israël, & dices ad eos,
Cū ingressi fueritis terram quā ego da-
bo vobis, & messueritis segetem, feretis
manipulos spicarū primitias messis ve-
11 strę ad sacerdotem. qui eleuabit fasci-
culū corā Dño, vt acceptabile sit p̄ vo-
bis altero die Sabbathi, & sanctificabit
12 illum. Atq; in eodē die quo manipu-
lus consecratur, cædetur agnus imma-
culatus anniculus in holocaustū Dñi.
13 Et libamenta offerentur cū eo, duę de-
cimæ similæ cōspersæ oleo in incēsum
Dñi, odoremq; suauissimū: liba quoq;
14 vini, quarta pars hin. Panē, & polentā,
& pultes non comedetis ex segete, vsq;
C ad diem qua offeratis ex eo Deo vestro.
Pręceptum est sempiternū in generatio
nibus, cunctisque habitaculis vestris.
15 Numerabitis ergo ab altero die Sabba
thi in quo obtulistis manipulū primi-
16 tiarū septē hebdomadas plenas, vsq;
ad alteram diē expletionis hebdomadę
septimę, id est quinquaginta dies: & sic
17 offeretis sacrificiū nouū Dño ex oībus
habitaculis vestris, panes primitiarum
duos de duabus decimis similæ fermē
tatæ, quos coquetis in primitias Dñi.
18 Offeretisq; cū panibus septē agnos im
maculatos anniculos, & vitulum de ar
mento vnum, & arietes duos, & erūt in
holocaustū cum libamētis suis, in odo
19 rem suauissimum Dño. Facietis & hir
cum pro pcō, duosq; agnos anniculos
20 hostias pacificorū. Cūmq; eleuauerit
D eos sacerdos cū panibus primitiarū co-
21 ram Dño, cedēt in vsum eius. Et voca-
bitis hūc diem celeberrimum, atq; san
ctissimū: oē opus seruile non facietis in
eo. Legitimū sempiternū erit in cunctis
habitaculis, & generationibus vestris.
22 Postq̃ aūt messueritis segetē terræ ve- Sup. 19. b. 9.
strę, non secabitis eam vsq; ad solum:
nec remanentes spicas colligetis, sed Deu. 24. c. 19.
pauperib⁹ & peregrinis dimittetis eas,
23 ego sum Dñs De⁹ vester. Locutusq; est
24 Dñs ad Moysen, dicens, Loquere filiis
Israël, Mense septimo, prima die mēsis
erit vobis sabbathum memoriale clan
gentibus tubis, & vocabitur sanctum:
25 oē opus seruile non facietis in eo & of
26 feretis holocaustū Dño. Locutusq; est
27 Dñs ad Moysen, dicens, Decimo die Sup. 16. g. 30.
E mensis huius septimi, dies expiationū Num. 29. b. 7.
erit celeberrimus, & vocabitur scūs: af-
fligetisq; aīas vestras in eo; & offeretis
28 holocaustum Dño. Oē opus seruile nō
facietis in tpe diei huius: qa dies propi
tiationis est, vt propitiet̃ vobis Dñs De⁹
29 vester. Oīs aīa quę afflicta non fuerit
30 die hac, peribit de pplis suis: & quæ
operis quippiam fecerit, delebo eam de
31 pplō suo. Nihil ergo operis facietis in
eo legitimum sempiternum erit vobis
in cunctis gnationibus. & habitationi-
32 bus vestris. Sabbatū requietionis est,
& affligetis aīas vestras die nono mēsis,
F A vespera vsq; ad vesperā celebrabitis
33 sabbatha vestra. Et locutus est Dñs ad
34 Moysen, dicens, Loquere filiis Israël,
A quintodecimo die mēsis huius septi-
mi, erunt feriæ tabernaculorum septē
35 diebus Dño. Dies primus vocabit̃ ce-
leberrimus atq; sanctissim⁹: oē opus ser
36 uile non facietis in eo. Et septē diebus
offeretis holocausta Dño. dies quoq; Ioha. 7. f. 37.
octauus erit celeberrimus atq; sanctissi
mus, & offeretis holocaustum Dño: est
enim cœtus atq; collectæ: oē opus ser-
37 uile non facietis in eo. Hæ sunt feriæ
Dñi, quas vocabitis celeberrimas atq;
sanctissimas, offeretisq; in eis oblatio-
nes Dño, holocausta & libamenta iux-
38 ta ritū vniuscuiusq; diei: Exceptis sab-
bathis Dñi, donisq; vestris, & quæ offe-
retis ex voto, vel q̃ spōte tribuetis Dño.
39 A quintodecimo ergo dies mēsis septi-

miq̄ñ congregaueritis oēs fructus terrę
vestrę, celebrabitis ferias Dñi septē die-
G bus, die primo & die octauo erit sabba
40 thum, id est, requies. ¶Sumetisq; vobis
die primo fruct⁹ arboris pulcherrimę.
spatulasq; palmarū, & ramos ligni dē-
sarum frondiū, & salices de torrente, &
41 lætabimini corā Dño Deo vestro. ¶ cele
brabitisq; solennitatē eius septē dieb⁹
per annū. legitimū sempiternū erit in ‖Sup.19 b.9.
generationibus vestris. Mense septimo
42 festa celebrabitis, ¶& habitabitis ī vm-
braculis septē diebus. oīs qui de gene- ‖Deu.14 c.29.
43 re est Israël, manebit ī tabernaculis: ¶vt
discant posteri vestri ꝙ in tabernaculis
habitare fecerim filios Israël cùm edu
cerē eos de Terra-Ægypti. ego Dñs Deus
44 vester. ¶Locutusq; est Moyses super so-
lennitatibus Domini ad filios Israel.

CAP. XXIIII.

1 ET locutus est Dñs ad Moysen, di- ‖Sup.18 g.30. Num.19 b.7.
A cēs: ¶Præcipe filijs Israël, vt afferāt
2 tibi oleū de oliuis purissimum ac luci-
dum, ad concinnādas lucernas iugiter,
3 ¶Extra velū testimonij in tabernaculo
fœderis. Ponetq; eas Aarō a vespere vsq;
in manè corā Dño cultu rituq; ꝑpetuo
4 in generationibus vestris. ¶Super cāde-
labrum mundissimū ponētur semper
5 in cōspectu Dñi. ¶Accipies quoq; simi-
lam, & coques ex ea duodecim panes,
qui singuli habebunt duas decimas.
6 ¶Quorū senos altrinsecus super men-
7 sam purissimā corā Dño statues. ¶Et po
nes super eos tus lucidissimū, vt sit pa-
nis in monimentum oblationis Dñi.
8 ¶Per singula sabbatha mutabunt̄ corā
B Dño suscepti à filijs Israël fœdere sem-
9 piterno. ¶ ‖ eruntq; Aaron & filiorum ‖Exo.29 c.33. Matt.12 a.4. Suprà 8. f.31.
eius, vt comedant eos in loco sancto:
quia sanctū sanctorū est de sacrificijs
10 Dñi iure perpetuo. ¶ Ecce autē egressus
filius mulieris Israëlitidis, quē peperer-
rat de viro Ægyptio inter filios Israël,
iurgatus est in castris cū viro Israëlite. ‖Iohā.5 f.37.
11 ¶ Cūq; blaphemasset nomen Dñi, &
maledixisset ei, adductus est ad Moy-
sen. (Vocabat̄ aūt mater ei⁹ Salumith
12 filia Dabri de tribu Dan.) ¶ Miserūtq;
eū carcerē, donec nossent quid iuberet
13 Dñs. ¶ Qui locutus est ad Moysen, di-
14 cēs: ¶ Educ blasphemū extra castra, &
C ponant oēs qui audierunt, manus suas
super caput eius, & lapidet eū populus
15 vniuersus. ¶ Et ad filios Israël loquêris.

Homo qui maledixerit Deo suo, porta-
16 bit peccatū suum: ¶& qui blasphemauerit
nomen Dñi, morte moriatur: lapidib⁹ —2.
opprimet eū omnis multitudo popu-
li. siue ille ciuis, siue peregrinus fuerit.
Qui blasphemauerit nomen Dñi, mor-
17 te moriatur. ¶‖Qui percusserit & occi- ‖Exo.21 b.12.
18 derit hominem, morte moriatur. ¶Qui
percusserit aīal, reddet vicarium, id est
19 aīam pro anima. ¶Qui irrogauerit ma- ‖Matt.5 f.38.
culā cuilibet ciuiū suorū: ‖sicut fecit,
20 sic fiet ei, ¶Fracturā pro fractura, oculū Exo.21 e.24.
pro oculo, dentem pro dente restituet.
D qualē inflixerit maculā, talē sustinere Deu.19 d.21.
21 cogetur. ¶Qui pcusserit iumentū, red-
det aliud. Qui percusserit hoīem punie
22 tur. ¶Æquū iudiciū sit inter vos, siue pe
regrinus: siue ciuis peccauerit: qa ego
23 sum Dñs Deus vester. ¶Locutusque est
Moyses ad filios Israël, & eduxerunt eū
qui blasphemauerat, extra castra, ac la-
pidibus oppresserūt. Feceruntq; filij Is-
raël sicut præceperat Dominus Moysi.

CAP. XXV.

1 LOcutusq; est Dñs ad Moysen ī mō-
A te Sinai, dicens, ¶Loquere filiis Isra-
2 ël, & dices ad eos. Qñ ingressi fueritis
terram quā ego dabo vobis, ‖sabbathi- ‖Exo.23 b.10.
3 zet* sabbathum Dñi. ¶Sex annis seres * populus 4
agrum tuū, & sex annis putabis vineā
4 tuā colligesq; fruct⁹ eius: ¶septimo aūt
anno sabbathū erit terræ, requietionis
Dñi: agrum non seres, & vineam nō pu
5 tabis. ¶Quæ sponte gignet humus, nō
metes: & vuas primitiarum tuarū nō
colliges quasi vindemiam: annus enim
6 requietionis terrę est: ¶sed erūt vobis in
cibū, tibi & seruo tuo, ancillæ* & merce *tuæ 7.
cenario tuo, & aduenæ qui* peregrinat̄* *peregrinantur.
7 apud te: ¶iumētis tuis, & pecoribus oīa
8 quæ nascuntur præbebunt cibū. ¶Nu-
merabis quoq; tibi septē hebdomadas
annorū, id est, septies septē, quæ simul
9 faciunt annos quadraginta nouem. ¶&
clanges buccina mēse septimo, decima
die mensis, propitiationis tpe in vniuer
10 sa terra vrā. ¶Sanctificabisq; annū quin
B quagesimum, & vocabis remissionem
cunctis habitatoribus terræ tuæ: ipse
est enim iubileus. Reuertetur homo ad
possessionem suam, & vnusquisque re-
11 dit ad familiam pristinam: ¶quia iu-
bileus est, & quinquagesimus annus.
Nō feretis atq; metetis spōte ī agro na-
scentia & primitias vindemiæ nō colli

12 getis, ob sanctificationem iubilei, sed
13 statim oblata comedetis. Anno iubi-
lei redient omnes ad possessiones suas,
14 qñ vendes quippiá ciui tuo, vel emes
ab eo, ne contristes fratrem tuũ, sed iux
ta numerum annorũ iubilei emes ab
15 eo, & iuxta supputationé frugũ véder
16 tibi. Quanto plures anni remanserint
post iubileũ; tanto crescet & pretium:
& quanto minus tpis numeraueris, tan
to minoris & emptio constabit. tempus
17 enim frugũ vendet tibi. Nolite affliger
re contribules vestros, sed timeat vnus-
quisq; Deũ suum, quia ego Dñs De⁹ ve-
18 ster. Facite præcepta mea, & iudicia cu
C stodite, & implete ea, vt habitare possi-
19 tis í terra absq; vllo pauore, & gignat
vobis humus fructus suos, qbus vesca-
mini vsq; ad saturitaté, nullius impetũ
20 formidantes. Quòd si dixeritis, Quid
comedemus anno septimo, si non seue
rimus, neq; collegerim⁹ fruges nostras?
21 Dabo benedictioné meã vobis anno
sexto, & faciet fructus trium annorũ.
22 seretisq; anno octauo, & comedetis ve
teres fruges vsq; ad nonum annũ: do-
23 nec noua nascant̃, edetis vetera. Terra
quoq; non vendet̃ in perpetuum: quia
mea est, & vos aduenę & coloni mei
24 estis, vnde cũcta regio possessionis ve-
stræ sub redéptionis conditione vende
25 tur. Si attenuatus frater tuus vendide-
rit possessiunculã suam, & voluerit pro
pinquus eius, potest redimere qđ ille vé
26 diderat. sin aũt nó habuerit proximũ,
& ipse pretium ad redimendũ potuerit
27 inuenire: Computabuntur fructus ex
D eo tpe quo vendidit. & quod reliquum
est, reddet emptori, sicq; recipiet posses
28 sioné suam. Quòd si nó inuenerit ma
nus eius vt reddat pretiũ, habebit em-
ptor quod emerat vsq; ad annum iubi
leum. In ipso enim oĩs venditio redibit
ad dñm, & ad possessorem pristinum.
29 Qui vendiderit domũ intra vrbis mu-
ros, habebit licentiã redimendi, donec
30 vnus impleatur annus. Si non redeme
rit, & anni circulus fuerit euolutus, em
ptor possidebit eã, & posteri eius in per-
petuum, & redimi nó poterit, etiã in iu
31 bileo. Sin aũt in villa fuerit dom⁹. quę
muros non habet, agrorum iure vende
tur, si antè redempta non fuerit, in iu-
32 bileo reuertet̃ ad dñm. Ædes Leuitarũ
E quæ in vrbibus sunt, semper possũt re
33 dimi: Si redemptæ non fuerint, in iu-
bileo reuertétur ad dños, quia domus
vrbium Leuitarũ pro possessionib⁹ sunt
34 inter filios Israël. Suburbana aũt eorũ
non veneant, quia possessio sempiterna
35 est. Si attenuatus fuerit frater tu⁹ & in-
firmus manu, & susceperis eum quasi
aduenã & peregrinum, & vixerit tecũ,
36 Ne accipias vsuras ab eo, nec amplius
q̃ dedisti. time Deum tuum, vt viuere
37 possit frater tuus apud te. Pecuniã tuã
non dabis ei ad vsuram, & frugũ super
38 abundantiã nó exiges. Ego Dñs Deus
vester, qui eduxi vos de terra-Ægypti,
F vt darem vobis Terram-Chanáan, & es
39 sem vester Deus. Si paupertate compul
sus vendiderit se tibi frater tuus, nó eũ
40 opprimes seruitute famulorum, Sed
quasi mercenarius & colonus erit, vsq;
ad annum iubileum operabitur apud
41 te, & postea egrediet̃ cũ liberis suis, &
reuertetur ad cognationé, & ad posses-
42 sionem patrum suorũ. Mei enim ser-
ui sunt, & ego eduxi eos de Terra-Ægy
pti. nó veneant conditione seruorum:
43 Ne affligas eum p̱ potentiam, sed me
44 tuito Deũ tuũ. Seruus & ancilla sint
vobis de nationibus quæ in circuitu ve
45 stro sunt. Et de aduenis qui peregriná-
tur apud vos, vel qui ex his nati fuerint
in terra vestra, vos habebitis famulos,
46 & hæreditario iure trásmittetis ad po
steros, ac possidebitis in ęternũ. fratres
autẽ vestros filios Israël ne opprimatis
47 per potentiam. Si inualuerit apud vos
G manus aduenæ atq; peregrini, & atte-
nuatus frater tuus vendiderit se ei, aut
48 cuiquã de stirpe eius: Post venditioné
potest redimi. Qui voluerit ex fratribus
49 suis, redimet eũ. Et patruus, & patrue-
lis, & consanguineus. & affinis. Sin aũt
50 & ipse potuerit, redimet se, Supputatis
duntaxat annis à tpe venditionis suæ
vsq; in annum iubileũ: & pecunia qua
venditus fuerat, iuxta annorum nume
rum & rationé mercenarij supputata.
51 Si plures fuerint anni q remanét vsq;
ad iubileum, secundum hos reddet &
52 pretiũ. Si pauci, ponet rationem cũ eo
iuxta annorum numerũ, & reddet em
53 ptori quod reliquũ est annorum, Qui
bus antè seruiuit mercedibus imputa-
tis: non affliget eum violenter in cõspe
54 ctu tuo. Quod si per hæc redimi, non
potuerit, anno iubileo egredietur cum

55 liberis suis. ¶ Mei enim sunt serui filij
Israël, quos eduxi de Terra-Ægypti.

CAP. XXVI.

Exo.20.a.4. Deut.5.a.8. Psal.96.b.7.
1 EGo Dñs Deus vester. ¶ Non facietis
A vobis idolum & sculptile, nec ti-
tulos erigetis, nec insignem lapidem po
netis in terra vestra, vt adoretis eũ. ego
2 enim sum Dñs Deus vester. ¶Custodite
sabbatha mea, & pauete sanctuarium
3 meum. ego Dñs. ¶ ‖Si in præceptis meis (Deut.28.a.1.)
ambulaueritis, & mandata mea custo-
4 dieritis, & feceritis ea, ¶Dabo vobis plu
uias téporibus suis, & terra gignet ger-
men suũ, & pomis arbores replebunť.
5 ¶ Apprehédet messiũ tritura vindemiá.
& vindemia occupabit sementé: & co-
medetis panem vestrum in saturitate,
& ‖ absq; pauore habitabitis in terra ve (Iob 11.d.19.)
6 stra. ¶Dabo pacé in finibus vestris: dor-
mietis, & non erit qui exterreat. Auferá
malas bestias: & gladius non transibit
7 terminos vestros. ¶Persequemini inimi
B cos vestros, & corruét corá vobis. ¶Perse
8 quentur quinq; de vestris centum alie
nos, & cétũ de vobis decé millia: cadét
inimici vestri gladio ĩ cõspectu vestro.
9 ¶ Respiciá vos, & crescere faciam: mul-
tiplicabimini, & firmabo pactũ meum
10 vobiscum. ¶Comedetis vetustissima ve
terũ, & vetera nouis superuenientibus
11 proijcietis. ¶ Ponam tabernaculũ meũ
in medio vestri, & non abijciet vos ani-
12 ma mea. ¶‖Ambulabo inter vos, & ero (2. Cor. 6, c. 16.)
Deus vester, vosq; eritis populus meus.
13 ¶Ego Dñs Deus vester, qui eduxi vos de
Terra-Ægyptiorũ, ne seruiretis eis, & q
confregi catenas ceruicum vestrarũ, vt
14 incederetis erecti. ¶ ‖Quòd si non au- (Deu.28.b.15.)
dieritis me, nec feceritis óĩa mandata
15 mea, ‖ Si spreueritis leges meas, & iudi- (Thre.2.f.17. Mala.2.a.2.)
C cia mea contempseritis, vt non faciatis
ea quæ à me constituta sunt, & ad irri-
16 tum perducatis pactum meum, ¶ ego
quoq; hęc faciá vobis: Visitabo vos ve-
lociter in egestate & ardore qui confi-
ciat oculos vestros, & cõsumat animas
vestras. Frustra seretis semétem, quæ ab
17 hostibus deuorabitur. ¶Ponam faciem
meá contra vos, & corruetis corá hosti-
bus vestris, & subijciemini his qui ode
runt vos. fugietis nemine persequente.
18 ¶ Sinaũt nec sic obedieritis mihi, addá
correptiones vestras septuplum ꝓpter
19 peccata vestra, ¶Et conterá superbiá du-
ritiæ vestræ. Daboq; vobis cælum desu
20 per sicut ferrũ, & terrá æneam. ¶Consu
D metur incassum labor vester, non pro-
feret terra germé, nec arbores poma pręs
21 bebunt. ¶ Si ambulaueritis ex aduerso
mihi, nec volueritis audire me, addam
plagas vestras vsq; in septuplũ propter
22 peccata vestra: ¶ immittamq; in vos be
stias agri, quæ consument vos, & peco-
ra vestra, & ad paucitatem cuncta redi
23 gant, desertaq; fiant viæ vestræ. ¶Quòd
si nec sic volueritis recipere disciplinã,
sed & ambulaueritis ex aduerso mihi:
24 ¶ego quoque contra vos aduersus ince
dá, & percutiá vos septies propter pecca
25 ta vestra. ¶ Inducamq; sup vos gladiũ
vltorem fœderis mei. Cumq; cõfugeri-
tis in vrbes, mittá pestilentiá in medio
vestri, & trademini in manibus hostiũ,
26 ¶ Postquá confregero baculũ panis ve-
stri ita vt decem mulieres in vno cliba-
no coquát panes, & reddant eos ad põ-
dus, & comedetis, & nõ saturabimini.
27 ¶Sin autẽ nec per hæc audieritis me, sed
28 ambulaueritis cõtra me: ¶ & ego ince-
E dá aduersus vos ĩ furore cõtrario, & cor
ripiá vos septé plagis ꝓpter peccata ve-
29 stra, ¶Ita vt comedatis carnes filiorũ ve
30 strorum & filiarum vestrarũ. ¶ Destruá
excelsa vestra. & simulachra *cõfringá. *vestra 6
Cadetis inter ruinas idolorũ vestrorũ,
31 & abominabiť vos aĩa mea, ¶ in tantũ
vt vrbes vestras redigá in solitudiné, &
deserta faciá sanctuaria vestra, nec reci
32 piá vltrà odorem suauissimũ. ¶ Disper-
damq; terram vestrá, & stupebunt sup
ea inimici vestri, cùm habitatores illius
33 fuerint. ¶ Vos aũt dispergá in Gétes, &
euaginabo post vos gladiũ, eritq; terra
vestra deserta, & ciuitates vestræ diru-
34 tæ. ¶ Tunc placebunt Terræ sabbatha
sua cunctis diebus solitudinis suæ: qñ
fueritis in terra hostilĩ, sabbathizabit.
35 & requiescet ¶ in sabbathis solitudinis
suæ, eo ꝙ nõ requieuerit ĩ sabbathis ve
36 stris qñ habitabatis in ea. ¶Et qui de vo
F bis remanserint, dabo pauoré in cordi-
bus eorũ in regionibus hostiũ, terrebit
eos sonitus folij volantis, & ita fugient
quasi gladiũ: cadent nullo persequéte,
37 ¶ & corruent singuli super fratres suos
quasi bella fugiétes, nemo vestrûm ini
38 micis audebit resistere. ¶Peribitis inter
Gentes, & hostilis vos terra consumet.
39 ¶Quod si & de ijs aliqui remãserint, ta-
bescét in iniquitatibus suis, in terra ini

micorũ suorũ, & propter peccata patrũ
40 suorũ & sua affligentur: ? donec confi
teãtur iniquitates suas; & maiorũ suo-
rum, qbus præuaricati sunt in me, &
41 ambulauerunt ex aduerso mihi. ? Am-
bulabo igitur & ego contra eos, & indu
cã illos in terram hostilem, donec eru-
bescat incircuncisa mens eorum: tunc
42 orabũt pro impietatibus suis. ? Et recor
G dabor fœderis mei quod pepigi cum Ia
cob, & Isaac & Abraham. Terræ quoq;
43 memor ero: ? Quæ cùm relicta fuerit
ab eis, cóplacebit sibi in sabbathis suis,
patiens solitudiné propter illos. Ipsi ve
rò rogabũt pro peccatis suis, eo q abie-
cerint iudicia mea, & leges meas despe
44 xerint. ? Attamen ét cùm essent in terra
hostili, non penitus abieci eos, neq; sic
despexi vt consumerentur, & irritũ fa-
cerem pactũ meũ cũ eis. Ego enim sum
45 Dñs Deus eorũ, ? & recordabor fœderis
mei pristini, qñ eduxi eos de Terra Æ-
gypti in conspectu Gentiũ, vt essẽ Deus
eorũ. ego Dñs Deus. Hæc sunt iudicia
atque præcepta & leges, quas dedit Do
minus inter se & inter filios Israël in
monte Sinai per manum Moysi.

CAP. XXVII.

1 LOcutusque est Dñs ad Moysen, di-
A cens: ? Loquere filijs Israël, & dices
2 ad eos: Homo qui votum fecerit, & spo
ponderit Deo animam suã, sub æstima
3 tione dabit pretiũ. ? Si fuerit masculus
à vicesimo anno vsq; ad sexagesimũ an
nũ, dabit qnquaginta siclos argenti ad
4 mẽsurã sanctuarij: ? si mulier, triginta.
5 ? A quinto aũt anno vsq; ad vicesimũ,
masculus dabit viginti siclos: fœmina,
6 decem. ? Ab vno mense vsq; ad annum
quintũ, pro masculo dabuntur quinq;
7 sicli: pro fẽmina tres. ? Sexagenarius &
vltrà; mascul⁹ dabit quindecim siclos:
8 fœmina, decẽ. ? Si pauper fuerit, & æsti
mationẽ reddere nõ valebit, stabit corã
sacerdote: & quantũ ille ẽstimauerit, &
viderit eũ posse reddere, tantùm dabit.
9 ? Animal autẽ quod immolari põt Do-
10 mino, si quis vouerit, sanctum erit, ? &
mutari nõ poterit, idest nec melius ma
lo, nec peius bono. q si mutauerit: & ip
sum quod mutatũ est, & illud pro quo
11 mutatũ est, cõsecratum erit Dño. ? Ani-
mal immundũ qđ immolari Dño nõ
B põt, siquis vouerit, adducetur ante sa-
12 cerdotẽ: ? qui diiudicans vtrum bonũ

13 an malũ sit, statuet pretium. ? q si dare
voluerit is q offert, addet super æstima
14 tionẽ quintam partem. ? Homo si voue
rit domum suã, & sanctificauerit Dño,
considerabit eã sacerdos vtrũ bona an
mala sit, & iuxta pretiũ qđ ab eo fue-
15 rit constitutũ, venundabitur: ? Sin autẽ
ille q vouerat, voluerit redimere eã, da
bit quintã partẽ æstimationis supra, &
16 habebit domũ. ? Quòd si agrum posses
sionis suæ vouerit, & consecrauerit Do-
mino: iuxta mensuram sementis æsti-
mabitur pretiũ: si triginta modijs hor
dei seritur terra, quinquaginta siclis ve
17 nundetur argenti. ? Si statim ab anno
incipientis iubilei vouerit agrũ, quãto
18 valere põt, tanto æstimabitur. ? Sin aũt
post aliquantũ temporis: supputabit sa
cerdos pecuniã iuxta annorum qui reli
qui sunt numerũ vsq; ad iubileum, &
19 detrahetur ex pretio. ? Quòd si volue-
C rit redimere agrũ ille q vouerat, addet
quintã partẽ æstimatæ pecuniæ, & pos-
20 sidebit eũ. ? Sin aũt noluerit redimere,
sed alteri cuilibet fuerit venũdatus, vl-
tra eũ qui vouerat redimere nõ poterit.
21 ? quia cùm iubilei venerit dies, sancti-
ficatus erit Dño, & possessio consecrata
22 ad ius pertinet sacerdotũ. ? Si ager em-
ptus est, & non de possessione maiorũ
23 sanctificatus fuerit Dño. ? Supputabit
sacerdos iuxta annorum numerũ vsq;
ad iubileum pretium: & dabit ille qui
24 vouerat eũ Dño. ? In iubileo autem re-
uertetur ad priorem dominũ qui vẽdi-
derat eum, & habuerat in sorte posses-
25 sionis suę. ? Oĩs æstimatio siclo sanctua
rij ponderabitur. Siclus viginti obolos
26 habet. ? Primogenita quæ ad Deũ per-
tinent, nemo sanctificare poterit & vo-
D uere, siue bos siue ouis fuerit: Domini
27 sunt. ? Quòd si immũdum est animal,
redimet qui obtulit iuxta æstimationẽ
suam, & addet quintam partem pre-
tij. si redimere noluerit, vendetur alte-
ri, quantumcunq; fuerit ante æstima-
28 tum. ? Omne quod Domino consecra-
tur, siue homo fuerit, siue animal, siue
ager, non veniet, nec redimi poterit.
Quicquid semel fuerit consecratum,
29 sanctum sanctorum erit Domino. ? Et
omnis consecratio quæ offertur ab ho-
mine, non redimetur, sed morte mo-
30 rietur. ? Omnes decimæ terræ, siue de
frugibus, siue de pomis arborum, Do-

Marginal notes: maiorum suorum recordabor 8. — ad 2. — Domino 1. — autẽ 13 — Exo. 13. b. 13. Nu. 3. g. 17. & 18. c. 15. d. 12. — tuam 2. — Iosu. 6. c. 24 36.

31 mini ſunt, & illi ſanctificãtur. ❡ Si quis
autem voluerit redimere decimas ſuas,
32 addet quintam partem earum. ❡ Om-
nium decimarum bouis & ouis - & ca-
præ, quæ ſub paſtoris virga tranſeunt,
quicquid decimum venerit, ſanctifica-
33 bitur Domino. ❡ Non eligetur nec bo-
num nec malum, nec altero commu-
tabitur. ſiquis mutauerit: & quod mu-
tatum eſt, & pro quo mutatum eſt, ſan-
ctificabitur Domino, & non redime-
34 tur. ❡ Hæc ſunt præcepta quæ manda-
uit Dominus Moyſi ad filios Iſraël in
monte Sinai.

LIBER NVMERI,
Hebraicè Vaiedabber, id eſt, & locutus eſt.

CAP. I.

1
A LOCVTVSQVE eſt
Dominus ad Moy-
ſen in deſerto Sinai
in tabernaculo fœ-
deris, prima die mẽ
ſis ſecundi, anno al
tero egreſſiõis eorũ
ex Ægypto, dicens:
2 ❡ ‖ Tollite ſummã vniuerſæ congrega- Exo. 30. b.12.
tionis filiorũ Iſraël per cognationes &
domos ſuas, & nomina ſingulorũ, qc-
3 quid ſex⁹ eſt maſculini ❡ à viceſimo an
no & ſuprà, oĩum virorum fortium ex
Iſraël, & numerabitis eos per turmas
4 ſuas, tu & Aaron. ❡ Eruntq́. vobiſcum
principes tribuũ ac domorũ in cogna-
5 tionibus ſuis, ❡ Quorũ iſta ſunt nomi-
B na. De Ruben, Eliſur filius Sedeur. ❡ de
6 Simeon, Salamiel filius Suriſaddai. ❡ de
7 Iuda, Nahaſſon filius Aminadab. ❡ de
8 Iſſachar, Nathanaël filius Suar. ❡ de Za-
9 bûlon, Eliab filius Helon. ❡ Filiorũ aũt
10 Ioſeph, de Ephráim, Eliſama filius Am
miud, de Manaſſe, Gamaliel filius Pha
11 daſſeur. ❡ De Ben-iamin, Abidan filius
12 Gedeônis. ❡ de Dan, Ahi-ézer filius Am
13 mi-ſaddai. ❡ De Aſer, Phegiel filius O-
14 chran. ❡ De Gad, Eliaſaph filius Duel.
15 ❡ De Nephtali, Ahira filiusEná. ❡ Hi no-
16 biliſſimi principes multitudinis per tri
bus & cognationes ſuas, & capita exer-
17 citus Iſraël: ❡ quos tulerunt Moyſes &
18 Aaron cum oĩ vulgi multitudine, ❡ Et
cõgregauerunt primo die mẽſis ſecũdi
recẽſentes eos p cognationes & domos
ac familias & capita & nomina ſingu-
19 lorũ à viceſimo anno & ſuprà, ❡ Sicut
C præceperat Dñs Moyſi. Numeratiq́; sũt
20 in deſerto Sinai. ❡ De Ruben primoge-
nito Iſraëlis p generationes & familias
ac domos ſuas, & nomina capitum ſin
gulorum, omne quod ſexus eſt maſcu-
lini à viceſimo anno & ſuprà, procedẽ-
21 tium ad bellũ, ❡ Quadraginta ſex mil-
22 lia quingenti. ❡ De filijs Simeon per ge-
nerationes & familias ac domos cogna
tionum ſuarũ recenſiti ſunt p nomina
& capita ſingulorũ, omne quod ſexus
eſt maſculini à viceſimo ãno & ſuprà,
23 procedentiũ ad bellũ, ❡ Quinquaginta
24 nouẽ millia trecenti. ❡ De filij Gad per
generationes & familias ac domos co-
gnationũ ſuarũ recẽſiti ſunt p nomina
ſingulorũ à viginti annis & ſuprà, oẽs
25 q ad bella procederẽt, ❡ Quadraginta-
26 quinq; millia ſexcẽti q̃nquaginta. ❡ De
D filijs Iuda q generatiões & familias ac
domos cognationũ ſuarũ, per nomina
ſingulorum à viceſimo anno & ſuprà,
omnes qui poterãt ad bella procedere.
27 ❡ Recẽſiti sũt ſeptuaginta quatuor mil-
28 lia ſexcenti, ❡ De filijs Iſſachar per gene-
rationes & familias ac domos cogna-
tionũ ſuarũ, p noĩa ſingulorũ à viceſi-
mo anno & ſuprà, oẽs qui ad bella p-
29 cederent, ❡ Recenſiti ſunt quinquagin-
30 ta quatuor millia quadringenti. ❡ De fi
lijs Zabulõ p generationes & familias
ac domos cognationũ ſuarum recẽſiti
ſunt p noĩa ſingulorũ à viceſimo anno
& ſuprà, oẽs q poterant ad bella proce-
31 dere, ❡ quinquagintaſeptem millia qua
32 dringenti. ❡ De filijs Ioſeph, filiorum E-
phráim p gñatiões, familias, ac domos
cognationũ ſuarũ recẽſiti sũt p noĩa ſin
gulorũ à viceſimo anno & ſuprà, oẽs q
33 poterãt ad bella pcedere, ❡ Quadragĩta
34 millia q̃gẽti. ❡ Porrò filiorũ Manaſſe
E p generationes & familias ac domos co
gnationũ ſuarũ recẽſiti ſunt p nomina
ſingulorũ à viginti annis & ſuprà, oẽs
35 q poterãt ad bella procedere, ❡ Trigin-
36 ta duo millia ducẽti. ❡ De filijs Ben-ia-

min p generationes & familias ac do-
mos cognationũ suarũ recẽsiti sunt no
minibus singulorũ à vicesimo anno &
suprà, oẽs q poterãt ad bella ꝓcedere.
37 ¶Trigintaquinq; millia quadringenti.
38 ¶De filijs Dan p generationes, & fami-
lias ac domos cognationũ suarũ recẽsi-
ti sunt nominib⁹ singulorũ à vicesimo
anno & suprà, oẽs q poterãt ad bella ꝓ
39 cedere, ¶Sexagintaduo millia septingẽ-
40 ti. ¶ De filijs Aser p generationes & fa-
F milias ac domos cognationum suarũ
recensiti sunt per nomina singulorum
à vicesimo anno & suprà, oẽs qui pote-
41 rant ad bella procedere. ¶ Quadragin-
42 ta millia & mille quingenti. ¶ De filijs
Nephthali p generatiões & familias, ac
domos cognationum suarum recensiti
sunt nominibus singulorũ à vicesimo
anno & suprà, omnes q poterãt ad bel-
43 la procedere. ¶ Quinquagintatria mil-
44 lia quadringenti. ¶ Hi sunt quos nume
rauerunt Moyses & Aaron, & duode-
cim principes Israël, singulos per do-
45 mos cognationũ suarũ. ¶Fueruntq; oẽs
numerus filiorũ Israël per domos & fa
milias suas à vicesimo anno & suprà, q
46 poterant ad bella procedere, ¶Sexcenta
tria millia virorũ quingẽti qnquagin-
47 ta. ¶Leuitæ aũt in tribu familiarũ sua-
G rũ non sunt numerati cum eis. ¶ Locu-
48 tusq; est Dñs ad Moysen, dicens. ¶ Tri-
49 bum Leui noli numerare, neque pones
50 summam eorum cum filijs Israël, ¶Sed
cõstitue eos super tabernaculũ testimo
nij & cuncta vasa eius, & quicquid ad
ceremonias pertinet. Ipsi portabunt ta
bernaculũ & oĩa vtensilia eius: & erũt
in ministerio, ac per gyrũ tabernaculi
51 metabuntur. ¶Cùm proficiscendũ fue-
rit, deponent Leuitæ tabernaculũ: cùm
castra metanda, erigent. quisquis exter
52 norũ accesserit, occidetur. ¶Metabũtur
aũt castra filij Israël vnusquisq; p tur-
mas & cuneos atque exercitum suum.
53 ¶ Porrò Leuitæ per gyrum tabernaculi
figent tentoria, ne fiat indignatio super
multitudinem filiorum Israël, & excu
babunt in custodijs tabernaculi testi-
54 monij. ¶ Fecerunt ergo filij Israël iuxta
oĩa quæ præceperat Dominus Moysi.

CAP. II.

1 LOcutusq; est Dñs ad Moysen & Aa-
A ron, dicens. ¶Singuli per turmas, si-
2 gna atq; vexilla & domos cognationũ
suarum castrametabuntur filiorum Is-
3 raël per gyrũ tabernaculi fœderis, ¶Ad
Orientẽ Iudas figet tentoria per turmas
exercitus sui: eritq; princeps filiorũ eius
4 Nahasson filius Aminadab, ¶Et omnis
de stirpe eius summa pugnantium, se-
ptuagintaquatuor millia sexcẽtorum.
5 ¶ Iuxta eũ castrametati sunt de tribu Is
sachar, quorũ princeps fuit Nathanael
6 filius Suar. ¶Et omnis numerus pugna
torum eius quinquagintaquatuor mil
7 lia quadringẽti. ¶In tribu Zabulõ prin-
8 ceps fuit Eliab filius Helon: ¶ Omnisq;
de stirpe eius exercitus pugnatorũ, qn-
quagintaseptem millia quadringenti.
9 ¶ Vniuersi qui in castris Iudæ annume
rati sunt, fuerunt cẽtum octoginta sex
millia quadringenti: & p turmas suas
10 primi egredientur. ¶ In castris filiorum
B Ruben ad meridianam plagã erit prin
11 ceps Elisur filius Sedeur. ¶ Et cunctus
exercitus pugnatorũ eius qui numerati
sunt, quadragintasex millia quingẽti,
12 ¶Iuxta eum castrametati sunt de tribu
Simeõ: quorum princeps fuit Salamiel
13 filius Suri-saddai. ¶ Et cunctus exerci-
tus pugnatorum eius qui numerati sũt
14 quinquagintanouem millia trecẽti. ¶In
tribu Gad princeps fuit Eliasaph filius
15 Duel. ¶Et cunctus exercitus pugnatorũ
eius qui numerati sunt, quadraginta-
quinq; millia sexcenti quinquaginta.
16 ¶Omnes qui recẽsiti sunt in castris Ru-
ben, centũ quinquaginta millia & mil
le quadringenti quinquaginta per tur-
mas suas: in secundo loco proficiscent̃.
17 ¶Leuabitur autem tabernaculum testi-
monij per officia Leuitarum & turmas
eorum. quomodo erigetur, ita & depo-
netur. Singuli per loca & ordines suos
18 proficiscentur. ¶Ad Occidentalem pla-
C gam erunt castra filiorũ Ephraim, quo-
rũ princeps fuit Elisama fili⁹ Ammiud.
19 ¶ Cũctus exercitus pugnatorum eius, q
numerati sunt, quadraginta millia qn
20 genti. ¶Et cũ eis tribus filiorũ Manasse,
quorũ princeps fuit Gamaliel fili⁹ Pha
21 dassur. ¶Cunctusq; exercitus pugnato-
rum eius qui numerati sunt, triginta-
22 duo millia ducenti. ¶ In tribu filiorũ
Ben-iamin princeps fuit Abidan filius
23 Gedeonis: ¶Et cunctus exercitus pugna
torũ eius, q recẽsiti sunt, trigintaquinq;
24 millia quadringenti. ¶ Oẽs q numerati
sunt i castris Ephraim, centũ octo mil-

lia centũ per turmas suas, tertij profici-
25 scentur. ¶ Ad Aquilonis partẽ castrame
tati sunt filij Dan: quorũ princeps fuit
26 Ahi-ézer filius Ammi-saddai. ¶ Cũctus
exercitus pugnatorũ eius, qui numera-
ti sunt, sexagintaduo millia septingẽti.
27 ¶ Iuxta eũ fixẽre tẽtoria de tribu Azer,
D quorum princeps fuit Phegiel filius O-
28 chran. ¶ Cunctus exercitus pugnatorũ
eius q̃ numerati sunt quadraginta mil
29 lia & mille q̃ngenti. ¶ De tribu filiorũ
Nephtali princeps fuit Ahira fili⁹ Enã.
30 ¶ Cunctus exercitus pugnatorũ eius q̃n
31 quagintatria millia quadringẽti. ¶ Oẽs
qui numerati sunt ĩ castris Dan fuerũt
centũ quinquaginta septẽ millia sexcẽ-
32 ti, & nouissimi pficiscent̃. ¶ Hic nume-
rus filiorũ Israël, p domos cognationũ
suarũ & turmas diuisi exercit⁹, sexcẽta
33 tria millia q̃ngenti q̃nquaginta. ¶ Leui-
tę aũt nõ sũt numerati ĩter filios Israël:
34 sic eñ pceperat Dñs Moysi. ¶ Fecerũtq;
filij Israël iuxta oĩa q̃ mãdauerat Dñs.
Castrametati sũt p turmas suas, & pfe
cti p familias ac domos patrum suorũ.

CAP. III.

1 HÆ sunt gñationes Aaron & Moy-
A si in die qua locutus est Dominus
2 ad Moysen in mõte Sinai. ¶ Et hæc noĩa
filiorũ Aaron, ‖ primogenitus eius Na-
dab, deinde Abiu & Eleazar & Itha-
3 mar. ¶ Hæc noĩa filiorũ Aaron sacerdo
tũ q̃ vncti sunt, & quorũ repletæ & cõ-
secratæ manus vt sacerdotio fungeren
4 tur. ¶ ‖ Mortui sunt eñ Nadab & Abiu
cũ offerrẽt ignẽ alienũ in cõspectu Dñi
in deserto Sinai absq; liberis: functiq;
sũt sacerdotio Eleazar & Ithamar corã
5 Aaron pře suo. ¶ Locutusq; est Dñs ad
6 Moysen, dicens: ¶ Applica tribũ Leui, &
fac stare in cõspectu Aarõ sacerdotis vt
7 ministrent ei. ¶ & excubent, & obser-
uent q̃cquid ad cultũ pertinet multitu
8 dinis corã tabernaculo testimonij, ¶ &
custodiant vasa tabernaculi, seruientes
9 in ministerio ei⁹. ¶ Dabisq; dono Leui
10 tas. ¶ Aaron & filijs eius, quibus traditi
B sunt à filijs Israël. Aaron autẽ & filios
eius cõstitues sup cultũ sacerdotij. Ex-
ternus q̃ ad ministrandũ accesserit mo
11 riet̃. ¶ Locutusq; est Dñs ad Moysen, di-
12 cens: ¶ Ego tuli Leuitas à filijs Israël p
oĩ primogenito qui aperit vuluam in fi
13 lijs Israël, eruntq; Leuitæ mei. ¶ Meũ est
eñ oẽ primogenitũ ex quo pcussi ‖ pri-

‖ Exo. 6. d. 23.

‖ Leui. 10. a. 1. 1. Pa. 24. a. 2. Inf. 26. g. 61. Infr. 8. b. 9. 1. Esd. 6. d. 21.

‖ Inf. 8. c. 16.

mogenitos ĩ Terra-Ægypti: sanctificaui
mihi q̃cquid primũ nascit̃ in Israël ab
hoĩe vsq; ad pecus, mei sunt: ego Dñs.
14 ¶ Locutusq; est Dñs ad Moysen in deser
15 to Sinai, dicens: ¶ Numera filios Leui
C per domos patrum suorũ & familias,
oẽm masculũ ab vno mense & suprà.
16 ¶ ‖ Numerauit Moyses vt pceperat Dñs.
17 ¶ Et inuenti sunt filij Leui p noĩa sua,
18 Gerson: & Caath & Merari. ¶ Filij Ger-
19 son: Lebni & Semei. ¶ Filij Caath: Am-
20 ram, & Iesaar, Hebron, & Oziel, ¶ Filij
21 Merari: Moholi, & Musi: ¶ De Gerson
fuẽre familię duæ, Lebnitica, & Semei-
22 tica, ¶ quarũ numeratus est ppl̃s sexus
masculini ab vno mense & suprà, septẽ
23 millia quingentorum. ¶ Hi post taber-
24 naculũ metabuntur ad occidentẽ ¶ sub
25 principe Heliasaph filio Laël. ¶ Et habe-
26 bũt excubias ĩ tabernaculo fœderis. ¶ Ip
sum tabernaculũ & operimentũ eius,
tentoriũ quod trahit̃ ante fores tecti fę-
deris, & cortinas atrij: tentoriũ quoque
qđ appendit̃ in introitu atrij tabernacu-
li, & quicquid ad ritum altaris perti-
net, funes tabernaculi & oĩa vtẽsilia e-
27 ius. ¶ Cognatio Caat habebit ppl̃os Am-
D ramitas & Iesaaritas & Hebronitas &
Ozielitas. Hę sunt familiæ Caathitarũ,
28 recẽsitę p noĩa sua. ¶ Oẽs generis mascu
lini ab vno mense & suprà, octo millia
sexcenti, habebũt excubias sanctuarij,
29 ¶ & castrametabunt̃ ad meridianã pla-
30 gã. ¶ Princepsq; eorũ erit Elisaphã filius
31 Oziel: ¶ & custodiẽt arcã, mensamq; &
candelabrũ, altaria & vasa sanctuarij, ĩ
q̃bus ministratur, & velũ, cunctáq; hu
32 iuscemodi supellectilẽ. ¶ Princeps aũt
principũ Leuitarũ Eleazar filius Aarõ
sacerdotis erit sup excubitores custodię
33 sãctuarij. ¶ At verò de Merari erũt ppl̃i
E Moholitę & Musitæ recẽsiti p noĩa sua:
34 ¶ Oẽs generis masculini ab vno mẽse &
35 suprà, sex millia ducẽti. ¶ Princeps eorũ
Suriel filius Abihaiel: in plaga septen-
36 trionali castrametabunt̃. ¶ Erũt sub cu
stodia eorum tabulæ tabernaculi & ve
ctes, & colũnę ac bases earũ, & oĩa quæ
37 ad cultũ huiuscemodi pertinent: colũ-
nęq; atrij per circuitũ cũ basibus suis,
38 & paxilli cũ funib⁹. ¶ Castrametabunt̃
ante tabernaculũ fœderis, idest ad oriẽ-
talem plagã. Moyses & Aaron cũ filijs
suis habẽtes custodiã sanctuarij in me-
dio filiorũ Israël, q̃squis alienus acces-

Exod 13. a. 2. 34. c. 19.

‖ Exo. 6. c. 17.

1. Par. 6. a. 1. & 23 a 6. Inf. 26. f. 57.

39 serit, morietur. ¶Oẽs Leuitę quos nume
F rauerũt Moyses & Aaron iuxta præce-
ptũ Dñi ꝑ familias suas in genere ma-
sculino à mense vno & suprà, fuerunt
40 viginti duo millia. ¶Et ait Dñs ad Moy-
sen: Numera primogenitos sexus ma-
sculini de filiis Israël ab vno mense, &
41 suprà, & habebis summã eorum. ¶Tol-
lesq; Leuitas mihi pro oĩ primogenito
filiorum Israël. ego sum Dñs: & pecora
eorũ pro vniuersis primogenitis peco-
42 rum filiorũ Israël. ¶Recensuit Moyses
sicut præceperat Dñs primogenitos fi-
43 liorũ Israël. ¶& fuerunt masculi ꝑ no-
mina sua à mense vno & suprà, vigin-
ti duo millia ducenti septuaginta tres.
44 ¶Locutusq; est Dñs ad Moysen, dicẽs:
45 ¶Tolle Leuitas ꝓ primogenitis filiorũ
G Israël, & pecora Leuitarũ pro pecoribꝰ
eorũ: eruntq; Leuitæ mei. ego sum Dñs.
46 ¶In pretio autẽ ducentorũ septuaginta-
trium qui excedunt numerũ Leuitarũ
47 de primogenitis filiorum Israël, ¶Acci-
pies quinque siclos ꝑ singula capita ad
mensuram sanctuarij. ‖Siclus habet vi-
48 ginti obolos. ¶Dabisq; pecuniam Aarõ
& filiis eius pretiũ eorũ qui supra sunt.
49 ¶Tulit igit᷑ Moyses pecuniã eor[illegible] fue-
rant amplius, & quos redemerat à Le-
50 uitis ¶pro primogenitis filiorũ Israël,
mille trecentorum sexagintaquinq; si-
51 clorũ iuxta põdus sanctuarij, ¶& dedit
eam Aaron & filiis eius iuxta verbum
quod præceperat sibi Dominus.

‖Exo. 30. b. 15. Leu. 27. c. 25. Ezec. 45. d. 12. Infr. 18. c. 16.

CAP. IIII.

1 LOquutusque est Dñs ad Moysen &
A Aaron, dicens: ¶Tolle summam fi-
2 liorũ Caath de medio Leuitarũ per do-
3 mos & familias suas. ¶à tricesimo anno
& suprà vsq; ad quinquagesimũ annũ,
omniũ q ingrediũtur, vt stent & mini-
4 strent in tabernaculo fœderis. ¶Hic est
cultus filiorum Caath. Tabernaculum
5 fœderis & Sctm̃ sanctorum ¶ingredien-
tur Aaron & filij eius, qñ mouẽda sunt
castra, & deponent velum quod pẽdet
ante fores, inuoluẽtq; eo arcã testimo-
6 nij, ¶& operient rursum velamen *ian-
thinarũ pellium, extẽdentq; dẽsuꝑ pal-
lium totũ hyacinthinum, & inducent
7 vectes. ¶Mensam quoq; ꝓpositionis in-
uoluent hyacinthino pallio. & ponent
cũ ea turibula & mortariola, cyathos
& cratẽras ad liba fundẽda: panes sem-
8 per in ea erunt: ¶extendentq; dẽsuper
pallium coccineũ, quod rursum ope-
rient velamẽto *ianthinarum pelliũ, &
9 inducent vectes. ¶Sument & pallium
hyacinthinũ, quo operiẽt cãdelabrum
cũ lucernis & forcipibus suis & emun-
ctoriis & cunctis vasis olei, quę ad con-
10 cinnãdas lucernas necessaria sunt: ¶&
super oĩa ponent operimentũ *ianthi-
11 narũ pelliũ. & induceẽt vectes. ¶Necnõ
B & altare aureũ inuoluẽt hyacinthino
vestimẽto, & extendẽt dẽsuꝑ operimẽ-
tum *ianthinarũ pellium, inducentq;
12 vectes. ¶Oĩa vasa quibus ministratur in
sanctuario inuoluẽt hyacinthino pal-
lio & extẽdent dẽsuper operimentum
*ianthinarũ pelliũ, inducentq; vectes.
13 ¶Sed & altare mundabunt cinere & in-
uoluent illud purpureo vestimento,
14 ¶ponentq; cũ eo oĩa vasa quibus in mi-
nisterio eiꝰ vtunt᷑, id est, igniũ recepta-
cula, fuscinulas ac tridentes, vncinos &
batilla. Cũcta vasa altaris operient si-
mul velamine *ianthinarũ pellium, &
15 inducẽt vectes. ¶Cũq; inuoluerint Aa-
rõ & filij eius sanctuariũ & oĩa vasa eiꝰ
in cõmotione castrorũ, tũc intrabũt fi-
lij Caath, vt portẽt inuoluta: & nõ tan-
gent vasa sanctuarij, ne moriantur. Ista
sunt onera filiorũ Caath ĩ tabernaculo
16 fœderis: ¶Suꝑ quos erit Eleazar filius
Aarõ sacerdotis, ad cuius curã pertinet
oleũ ad cõcinnandas lucernas & cõpo-
sitionis incẽsum, & sacrificiũ qđ semꝑ
offert᷑, & oleũ vnctionis: & q̃cquid ad
cultũ tabernaculi pertinet, omniumq;
17 vasorum q̃ in sanctuario sunt. ¶Locu-
tusq; est Dñs ad Moysen & Aaron di-
18 cẽs: ¶Nolite ꝑdere ppl'm Caath de me-
19 dio Leuitarum: ¶Sed hoc facite eis, vt
viuãt, & non moriant᷑ si tetigerint Sãcta
sanctorũ. Aaron & filij eiꝰ intrabunt,
ipsiq; disponẽt *opera singulorũ, & di-
20 uident quid portare quis debeat. ¶Alij
nulla curiositate videãt q̃ sunt in san-
ctuario priusquã inuoluãtur, alioquin
21 morient᷑. ¶Locutusq; est Dñs ad Moy-
22 sen dicẽs: ¶Tolle summã etiam filiorũ
C Gerson ꝑ domos ac familias & cogna-
23 tiones suas. ¶A triginta annis & supra
vsq; ad annos quinquaginta. Numera
oẽs qui ingrediunt᷑: & ministrant in ta-
24 bernaculo fœderis. ¶Hoc est offĩm fami-
25 liæ Gersonitharũ, ¶vt portent corti-
nas tabernaculi & tectũ fœderis operi-
mentum aliud, & super oĩa velamen

*hyacinthinarũ. *hyacinthinarũ. *hyacinthinarũ. *hyacinthinarũ. *hyacinthinarũ. *hyacinthinarũ. *onera.

*ianthi-

*hyacinthinum

* ianthinū, tentoriūmq; quod pendet
26 in introitu tabernaculi fœderis, ¶ Cor-
tinas atrij, & velum in introitu quod
est ante tabernaculū. Oīa quæ ad alta-
re ptinēt, funiculos & vasa ministerij,
27 ¶ Iubēte Aaron & filijs eius, portabunt
filij Gerson: & sciēt singuli cui debeāt
28 oneri mācipari. ¶ Hic est cultus familiæ
Gersonitarum in tabernaculo fœderis,
eruntq; sub manu Ithamar filij Aarō
29 sacerdotis. ¶ Filios quoq; Merari per fa-
milias & domos patrū suorū recēsebis
30 ¶ à triginta annis & suprà, vsque ad an-
nos qnquaginta, oēs q ingrediūtur ad
offim ministerij sui & cultū fœderis te-
31 stimonij. ¶ Hæc sunt onera eorū: Porta-
bunt tabulas tabernaculi & vectes eiꝰ,
32 colūnas ac bases earū, ¶ Colūnas quoq;
atrij per circuitū cū basibus & paxillis
& funibꝰ suis. Oīa vasa & supellectilē
ad numerū accipient, sicq; portabunt.
33 ¶ Hoc est offim familiæ Meraritarum &
ministerium in tabernaculo fœderis:
eruntq; sub manu Ithamar filij Aaron
34 sacerdotis. ¶ Recensuerūt igitur Moyses
& Aaron & principes synagogæ filios
D Caath per cognationes & domos patrū
35 suorū ¶ à triginta annis & supra, vsque
ad annū quinquagesimū, oēs qui ingre
diunt ad ministeriū tabernaculi fœde-
36 ris: ¶ & inuenti sunt duo millia septin-
37 genti quinquaginta. ¶ Hic est numerus
ppli Caath qui intrant tabernaculū fœ
deris: hos numerauit Moyses & Aaron
iuxta sermonē Dn̄i per manum Moysi.
38 ¶ Numerati sūt & filij Gerson p cogna-
39 tiones, & domos patrū suorū ¶ à trigin-
ta annis & supra, vsq; ad quinquagesi-
mum annū, oēs qui ingrediūtur, vt mi-
40 nistrent in tabernaculo fœderis: ¶ In-
uenti sūt duo millia sexcenti triginta.
41 ¶ Hic est ppls Gersonitarū, quos nume-
rauerūt Moyses & Aaron iuxta verbū
42 Dn̄i. ¶ Numerati sunt & filij Merari per
43 cognationes & domos patrū suorū ¶ à
triginta annis & supra vsque ad annū
qnquagesimū, oēs q ingrediunt ad ex-
44 plendos ritus tabernaculi fœderis: ¶ &
45 inuēti sūt tria millia ducenti: ¶ hic est
numerꝰ filiorū Merari quos recēsuerūt
Moyses & Aarō iuxta imperiū Dn̄i per
46 manū Moysi. ¶ Oēs qui recēsiti sunt de
Leuitis, & quos * fecit ad nomē Moyses
& Aarō, & principes Isrl̄ p cognationes
47 & domos patrū suorū ¶ à triginta annis

*recensuit 1.

& supra, vsq; ad annū quinquagesimū,
ingrediētes ad ministeriū tabernaculi,
48 & onera portāda. ¶ Fuerūt ij octo mil-
49 lia qngēti octoginta. ¶ Iuxta verbū Dn̄i
recēsuit eos Moyses, vnumquēq; iuxta
offim & onera sua, sicut pceperat ei Dn̄s.

CAP. V.

1 LOcutusq; est Dn̄s ad Moysen, dicēs:
A ¶ Præcipe filijs Israël, vt eijciāt de ca-
2 stris oēm leprosum, & q semine fluit,
3 pollutusq; est sup mortuo. ¶ tā mascu-
lū q̄ fœminā eijcite de castris, ne conta
minent ea, cū habitauerint vobiscum.
4 ¶ Feceruntq; ita filij Israël, & eiecerunt
eos extra castra, sicut locutus erat Dn̄s
5 Moysi. ¶ Locutusq; est Dn̄s ad Moysen
6 dicēs: ¶ Loquere ad filios Israël, vir siue
mulier cum fecerint ex oībus pctīs q so
lēt hoībus accidere, & p negligentiam
trangressi fuerint mandatū Dn̄i, atque
7 deliquerint, ¶ confitebunt peccatū suū,
& reddent ipsum caput, quintāq; par-
8 tē desuper ei in quē peccauerint. ¶ Sin
aūt nō fuerit qui recipiat, dabūt Dn̄o,
& erit sacerdotis, exēpto ariete q offert
pro expiatione, vt sit placabilis hostia.
9 ¶ Oēs quoq; primitiæ quas offerunt filij
10 Israël, ad sacerdotē pertinent: ¶ & quic-
quid in sanctuariū offertur à singulis,
& traditur manibus sacerdotis, ipsius
11 erit. ¶ Locutusq; est Dn̄s ad Moysen di-
12 cens: ¶ Loquere ad filios Israël, & dices Leui. 6. a. 4.
B ad eos: Vir cuius vxor errauerit, mari-
13 tumq; contēnens, ¶ dormierit cum alte-
ro viro, & hoc maritus deprehendere
nō quiuerit, sed latet adulteriū, & testi-
bus argui non pōt, qa nō est inuēta in
14 stupro: ¶ si spiritus zelotypiæ cōcitaue-
rit virū cōtra vxorē suā, quæ vel pollu-
15 ta est, vel falsa suspitione appetit: ¶ Ad-
ducet eam ad sacerdotē & offeret obla-
tionē pro illa decimā partē sati farinæ
hordeaceæ, nō fundet super eā oleum,
nec imponet tus: quia sacrificium zelo-
typiæ est, & oblatio inuestigans adulte
16 riū. ¶ Offeret igitur eam sacerdos, & sta-
17 tuet corā Dn̄o, ¶ assumetq; aquā sanctā
in vase fictili, & pauxillū terræ de paui
18 mento tabernaculi, mittet in eā. ¶ Cūq;
C steterit mulier in conspectu Dn̄i, discoo-
periet caput eius, & ponet super ma-
nus illius sacrificium recordationis, &
oblationem zelotypiæ: ipse aūt tenebit
aquas amarissimas, in quibꝰ cū execra-
19 tione maledicta cōgessit. ¶ adiurabitq;

eam, & dicet: Si non dormiuit vir alie-
nus tecũ, & si nõ polluta es deserto ma
riti thoro, nõ te nocebũt aquę istę ama
20 rissimæ, in quas maledicta cõgessi. Sin
autẽ declinasti à viro tuo atq; polluta
21 es: & cõcubuisti cũ altero viro: His ma
ledictionib⁹ subiacebis: Det te Dñs in
maledictionẽ, exẽplumq; cunctorũ in
populo suo. putrescere faciat fęmur
tuũ, & tumẽs vterus tu⁹ disrumpatur.
22 Ingrediátur aquæ maledictæ in vẽtrẽ
tuum, & vtero tumescẽte putrescat fe-
mur. Et rñdebit mulier Amen, amen,
23 Scribetq; sacerdos in libello ista ma-
D ledicta, & delebit ea aqs amarissimis,
24 in quas maledicta cõgessit, & dabit ei
25 bibere. Quas cum exhauserit, Tollet
sacerdos de manu eius sacrificiũ zelo-
typię, & eleuabit illud corã Dño, impo
netq; illud sup altare: ita duntaxat vt
26 prius, pugillum sacrificij tollat de eo
quod offertur, & incendat sup altare:
& sic potum det mulieri aquas amaris-
27 simas. Quas cũ biberit, si polluta est,
& cõtẽpto viro adulterij rea, pertransi-
bũt eam aquę maledictionis, & inflato
vẽtre cõputrescet femur: eritq; mulier
in maledictionem, & in exẽplũ omni
28 pplo. Quòd si polluta nõ fuerit, erit
29 innoxia, & faciet liberos. Ista est lex
zelotypię. Si declinauerit à viro suo &
30 si polluta fuerit, maritusq; zelotypiæ
spiritu cõcitatus adduxerit eã in cõspe-
ctu Dñi, & fecerit ei sacerdos iuxta oĩa
31 quę scripta sunt, maritus absq; culpa
erit, & illa recipiet iniquitatem suam.

CAP. VI.

1 LOcutusq; est Dñs ad Moysẽ, dicẽs:
A Loquere ad filios Isrl, & dices ad
2 eos: Vir siue mulier cũ fecerint votum
vt sanctificentur, & se voluerint Dño cõ-
3 secrare: à vino & omni quod inebriare
re potest, abstinebũt. Acetũ ex vino, &
ex alia qualibet potione, & quicquid
ex vua exprimitur, nõ bibẽt: vuas recẽtes
4 siccasq; nõ comedẽt cũctis dieb⁹ qb⁹
ex voto Dño consecrantur, quicquid ex
vinea esse potest, ab vua passa vsque ad
5 acinũ nõ comedent. Omni tpe sepa-
rationis suæ ‖nouacula nõ transibit p
caput eius vsq; ad completũ diem quo
Dño cõsecratur. Sanctus erit, crescente
6 cæsarie capitis eius. Omni tpe conse-
crationis suę super mortuũ non ingre-
7 dietur. nec super pris quidẽ & matris
& fratris sororisq; funere cõtaminabi-
tur, quia cõsecratio Dei sui super caput
8 eius est. Omnibus dieb⁹ separationis
9 suæ sanctus erit Dño. Sin aũt mortuus
B fuerit subitò quispiã coram eo, polluetur
caput cõsecrationis eius: qđ radet ilicò
in eadẽ die purgationis suę, & rursum
10 septima. In octaua autem die offeret
duos turtures, vel duos pullos colũbæ
sacerdoti ĩ introitu fœderis testimonij:
11 facietq; sacerdos vnũ pro pctõ, & alte-
rum in holocaustũ, & deprecabitur pro
eo, quia peccauit super mortuo: sancti-
12 ficabitq; caput eius in die illo, & con-
secrabit Dño dies separationis illi⁹, offe
rens agnum anniculũ pro peccato, ita
tñ vt dies priores irriti fiant, qm pollu-
13 ta est sanctificatio eius. Istã est lex cõ-
C secrationis: Cùm dies quos ex voto de-
creuerat, cõplebũtur: adducet eum ad
14 ostium tabernaculi fęderis, & offeret
oblationẽ eius Dño, agnum anniculũ
immaculatũ in holocaustũ, & ouẽ an-
niculã immaculatã pro peccato, & arie
tem immaculatum, hostiã, pacificam,
15 Canistrum quoq; panũ azymorũ qui
conspersi sint oleo, & lagana absq; fer-
mẽto vncta oleo, ac libamina singulo-
16 rum: Quæ offeret sacerdos corã Dño,
& faciet tam pro peccato, q̃ in holocau
17 stum, Arietem vero immolabit hostiã
pacificam Dño offerens simul canistrũ
azymorum, & libamenta quæ ex more
18 debentur. ‖Tunc radetur nazaręus ante
ostiũ tabernaculi fœderis cæsarie con-
secrationis suæ: tolletq; capillos ei⁹, &
ponet super ignẽ, qui est suppositus sa-
19 crificio pacificorũ. Et armũ coctũ arie
D tis, tortamq; absq; fermẽto vnã de cani
stro, & laganũ azymum vnũ, & tradet
in manus nazarei, postquã rasum fue
20 rit caput ei⁹. Susceptaq; rursum ab eo,
eleuabit in cõspectu Dñi: & sanctifica-
ta sacerdotis erunt, sicut pectusculũ qđ
separari iussum est, & femur. post hæc
21 potest bibere nazaręus vinum. Ista est
lex Nazaræi, cũ vouerit oblationẽ suã
Dño tpe cõsecrationis suæ, exceptis his
quę inuenerit manus eius. iuxta quod
mẽte deuouerat: ita faciet ad pfectionẽ
22 sãctificationis suæ. Locutusq; est Dñs
23 ad Moysen dicens: Loquere Aarõ & fi
lijs ei⁹. ‖Sic bñdicetis filijs Israël, & di-
24 cetis eis: Benedicat tibi Dñs: & custo-
25 diat te. Ostendat Dñs faciem suam ti-

Margin notes: suo i. | ‖Iud. 13. a. 5. | ascẽdet super i7. | ‖Act. 21. d. 24.

bi, &

26 bi, & misereatur tui. ¶ Conuertat Do-
minus vultum suum ad te, & det tibi
27 pacé. ¶ Inuocabuntq; nomen meum su
per filios Israël, & ego benedicam eis.

CAP. VII.

1 Factum est auté in die qua cópleuit
A Moyses tabernaculum, & erexit il-
[Exo. 40. b. 18.] lud: vnxitq; & sanctificauit cú oíbus
vasis suis, altare similiter & oía vasa
2 ei. ¶ Obtulerunt principes Israël & ca
pita familiarú qui erát per singulas tri
bus, præfecti eorú qui numerati fuerát
3 ¶ munera corá Dño sex plaustra tecta
cum duodecim bobus. Vnú plaustrú
obtulére duo duces, & vnum boué sin-
guli: obtuleruntq; ea in cóspectu taber
4 naculi. ¶ Ait aút Dñs ad Moysen, ¶ Susci
5 [testimonij 1.] pe ab eis vt seruiát in ministerio taber
naculi & trades ea Leuitis iuxta ordi-
6 né ministerij sui. ¶ Itaq; cú suscepisset
[ca 4.] Moyses plaustra, & boues tradidit eos
7 Leuitis. ¶ Duo plaustra & quatuor bo-
ues dedit filijs Gerson: iuxta id qđ ha-
8 bebant necessariú. ¶ quatuor alia plau
stra, & octo boues dedit filijs Merari
in officia & cultú suú, sub manu Itha
9 mar filij Aaron sacerdotis. ¶ Filiis auté
Caath non dedit plaustra & boues: qa
in sanctuario seruiunt, & onera ꝓprijs
10 portant humeris. ¶ Igit obtulerunt du-
ces in dedicationem altaris, die qua vn
ctum est, oblationem suá ante altare.
11 ¶ Dixitq; dñs ad Moysen, Singuli duces
B [Act. 12. d. 24.] p singulos dies offerát munera in dedi
12 cationé altaris. ¶ Primo die obtulit o-
blationé suá Nahasson filiꝰ Aminadab
13 de tribu Iuda: ¶ fuerúntq; in ea acetabu
lú argenteú pondo centú triginta siclo
rum, phiala argétea habés septuaginta
siclos iuxta pondus sanctuarij, vtrunq;
plenú simila cóspersa oleo i sacrificiú:
14 ¶ mortariolú ex decé siclis aureis plenú
15 incenso: ¶ boué de arméto, & arieté, &
16 agnú anniculú in holocaustum: ¶ hir-
17 cumq; pro pcó: ¶ & in sacrificio pacifi-
corum boues duos, arietes qnq;, hircos
qnq;, agnos anniculos quinq;, hæc est
18 oblatio Nahasson filij Aminadab. ¶ Se
cúdo die obtulit Nathanaël filiꝰ Suar,
19 dux de tribu Issachar, ¶ acetabulú argé
teú appédés centú triginta siclos phia-
lá argenteá habenté septuaginta siclos,
iuxta pódus sanctuarij, vtrunq; plenú
20 simila cóspersa oleo in sacrificiú: ¶ mor
tariolú aureú habens decé siclos plenú
21 incenso: ¶ boué de armento, & arietem,
22 & agnú anniculú in holocaustú: ¶ hir-
23 cumq; pro pcó: ¶ & in sacrificio pacifi-
corú boues duos, arietes quinq;, hircos
quinq;, agnos anniculos qnq;, hęc fuit
24 oblatio Nathanaël filij Suar. ¶ Tertio
die princeps filiorú Zabulon Eliab filiꝰ
25 Helon, ¶ obtulit acetabulú argenteum
appendens centú triginta siclos, phialá
argenteá habenté septuaginta siclos ad
C pondus sanctuarij, vtrunq; plenú simi-
26 la conspersa oleo in sacrificiú: ¶ morta-
riolú aureum appédens decé siclos ple-
27 num incenso: ¶ bouem de armento, &
arieté, & agnú anniculú i holocaustú:
28 ¶ hircúq; pro pcó: ¶ & in sacrificio pacifi-
29 corú boues duos, arietes quinq;, hircos
qnq;, agnos anniculos quinq;, hæc est
30 oblatio Eliab, filij Helon. ¶ Die quarto
princeps filiorú Rubé, Elisur filiꝰ Sede-
31 ur ¶ obtulit acetabulú argenteú appen-
dens centú triginta siclos, phialá argen-
teá habété septuaginta siclos ad pódus
sanctuarij, vtrúq; plenú simila cósper-
32 sa oleo in sacrificiú: ¶ mortariolú aureú
33 appédens decé siclos plenú incéso: ¶ bo-
uem de armento & arieté, & agnú an-
34 niculú in holocaustú: ¶ hircumq; pro
35 peccato: ¶ & in hostias pacificorum bo-
ues duos, arietes qnq;, hircos quinque,
agnos anniculos quinq;, hæc fuit obla-
36 tio Elisur filij Sedeur. ¶ Die qnto prin-
ceps filiorú Simeon Salamiel filiꝰ Suri-
37 saddai ¶ obtulit acetabulú argenteú ap-
pendens centú triginta siclos, phialam
argenteá habenté septuaginta siclos ad
pódus sanctuarij, vtrunq; plenú simila
38 conspersa oleo in sacrificiú: ¶ mortario
lú aureú appendés decem siclos plenú
39 incenso: ¶ boué de armento, & arieté, &
40 agnú anniculú in holocaustú: ¶ hircúq;
41 pro pcó: ¶ & in hostias pacificorú boues
D duos, arietes qnq;, hircos qnq;, agnos
anniculos quinq;, hęc fuit oblatio Sala
42 miel filij Suri-saddai. ¶ Die sexto prin
43 ceps filiorú Gad Eliasaph filiꝰ Duel, ¶ ob
tulit acetabulú argenteum appendens
centú triginta siclos, phialá argenteam
habenté septuaginta siclos ad pondus
sanctuarij, vtrúq; plenú simila cósper-
44 sa oleo i sacrificiú; ¶ mortariolú aureú
appendens decé siclos plenú incenso:
45 ¶ bouem de armento, & arieté, & agnú
46 anniculú in holocaustú, ¶ hircumq; pro
47 pcó, ¶ & in hostias pacificorum boues

duos, arietes qnq;, hircos qnq;, agnos
anniculos quinq;, hęc fuit oblatio Elia
48 saph filij Duel. ¶ Die septimo princeps
filiorum Ephráim Elisama filius Am-
49 miud, ¶obtulit acetabulũ argenteũ ap
pendens centũ triginta siclos, phialam
argenteã habentẽ septuaginta siclos ad
pondus sanctuarij, vtrunq; plenũ simi
50 la conspersa oleo in sacrificiũ: ¶morta-
riolũ aureũ appendẽs decem siclos ple-
51 num incẽso: ¶bouẽ de armento, & arie
tem & agnũ anniculũ in holocaustũ.
52 ¶hircũq; pro peccato: ¶& in hostias pa-
53 cificorũ, boues duos, arietes qnq; hir-
cos qnq;, agnos anniculos quinq;. hæc
E fuit oblatio Elisama filij Ammiud.
54 ¶ Die octauo princeps filiorũ Manasse
55 Gamaliel filius Phadassur. ¶ obtulit ace-
tabulũ argenteũ appendens centũ tri-
ginta siclos, phialã argenteam habentẽ
septuaginta siclos ad pondus sanctuarij,
vtrunq; plenũ simila cõspersa oleo in
56 sacrificiũ, ¶mortariolũ aureũ appendẽs
57 decem siclos plenũ incenso: ¶ bouẽ de
armẽto, & arietẽ, & agnũ anniculũ in
58 holocaustũ: ¶hircumq; pro pcõ: ¶ & in
59 hostias pacificorũ boues duos, arietes
qnq;, hircos qnq;, agnos anniculos qn
que. hęc fuit oblatio Gamaliel filij Pha
60 dassur. ¶ Die nono prĩceps filiorũ Ben-
61 iamin Abidan filius Gedeonis, ¶obtulit
acetabulũ argenteũ appendens centũ
triginta siclos, phialã argenteã habentẽ
septuaginta siclos ad põdus sãctuarij.
vtrunq; plenũ simila cõspersa oleo in
62 sacrificiũ: ¶mortariolũ aureũ appẽdẽs
63 decem siclos plenũ incẽso: ¶& bouẽ de
armẽto, & arietẽ, & agnũ anniculũ in
64 holocaustũ: ¶hircumq; pro pcõ: ¶ & in
65 hostias pacificorũ boues duos, arietes
quinq;, hircos qnq;, agnos anniculos
quinq;. hæc fuit oblatio Abidã filij Ge
66 deonis. ¶Die decimo princeps filiorum
F Dan Abi-ẽzer filius Ammi-saddai, ¶ob
67 tulit acetabulũ argenteum appendens
centũ triginta siclos, phialam argenteã
habentẽ septuaginta siclos ad pondus
sanctuarij, vtrũq, plenũ simila cõsper-
68 sa oleo ĩ sacrificiũ: ¶mortariolũ aureũ
appendens decẽ siclos plenum incẽso.
69 ¶bouem de armẽto, & arietẽ, & agnum
70 anniculũ in holocaustum. ¶ hircumq;
71 ꝓ peccato, ¶& in hostias pacificorũ bo-
ues duos, arietes quinq;, hircos quinq;,
agnos anniculos qnq;. hęc fuit oblatio
72 Abi-ẽzer filij Ammi-saddai. ¶Die vnde
cimo princeps filiorũ Aser, Phegiel fi-
73 lius Ochran, ¶obtulit acetabulũ argen-
teũ appendẽs centũ triginta siclos phia
lã argenteã habentẽ septuaginta siclos
ad põdus sanctuarij, vtrũq; plenũ simi
74 la conspersa oleo in sacrificiũ: ¶morta-
riolũ aureũ appendẽs decẽ siclos plenũ
75 incenso: ¶bouẽ de armento, & arietẽ, &
76 agnũ anniculũ ĩ holocaustũ: ¶ hircũq;
77 pro pcõ: ¶& in hostias pacificorũ boues
duos, arietes qnq;, hircos qnq;, agnos
anniculos qnq,. hæc fuit oblatio Phe-
78 giel filij Ochrã. ¶ Die duodecimo prin-
ceps filiorum Nephtali Ahira filius Enã,
79 ¶obtulit acetabulũ argenteũ appendẽs
centũ triginta siclos, phialã argenteam
habentẽ septuaginta siclos ad pondus
sanctuarij, vtrũq; plenũ simila, oleo cõ
80 spersa in sacrificiũ: ¶mortariolũ aureũ
81 appẽdens decẽ siclos plenũ incẽso: ¶bo-
uẽ de armẽto, & arietẽ, & agnũ annicu
82 lũ in holocaustũ: ¶hircũq; pro pcõ: ¶&
83 in hostias pacificorũ boues duos, arie-
tes qnq;, hircos qnq;, agnos anniculos
qnq;. hęc fuit oblatio Ahira filij Enan.
84 ¶ Hæc in dedicationem altaris oblata
sunt à principibus Israël, in die qua cõ
secratũ est: acetabula argentea duode-
cim: phialę argẽteæ duodecim, morta-
85 riola aurea duodecĩ: ¶ita vt cẽtũ trigĩta
G siclos argenti haberet vnũ acetabulũ,
& septuaginta siclos haberet vna phia-
la id est, in cõe vasorum oĩum ex ar-
gento sicli duo millia quadringẽti, põ-
86 dere sãctuarij: ¶mortariola aurea duo-
decim plena incenso, denos siclos appẽ
dentia pondere sanctuarij: idest, simul
87 auri sicli centum viginti, ¶ boues de ar
mẽto in holocaustũ duodecim, arietes
duodecim, agni anniculi duodecim,
& libamenta eorũ: hirci duodecim pro
88 pcõ. ¶In hostias pacificorũ, boues vigin
tiquatuor, arietes sexaginta, hirci sexa-
gĩta, agni anniculi sexaginta. Hæc obla
ta sunt in dedicatione altaris, qñ vnctũ
89 est, ¶Cumq; ingrederetur Moyses taber
naculũ fęderis, vt cõsuleret oraculũ, au
diebat vocẽ loquẽtis ad se de ꝓpitiato-
rio, qđ erat super arcã testimonij inter
duos Cherubim, vnde & loquebat̃ ei.

CAP. VIII.

1 LOcutusq; est Dñs ad Moysen, di-
A cẽs, ¶Loquere Aaron, & dices ad eũ,
2 Cum posueris septẽ lucernas, ⌐*cãdela-

⌐5. *candelabrorũ in australi parte erigatur.

brum

3 brum in australi parte erigatur. ¶ Hoc
igit̄ præcipe vt lucernę contra boream
è regione respiciāt ad mensam panum
ꝓpositionis, contra eam partē quā can-
4 delabrū respicit lucere debebunt. ¶ Fe-
citq; Aaron, & imposuit lucernas supꝛ
candelabrū, vt præceperat Dn̄s Moysi.
5 ¶ Hæc aūt erat factura cādelabri, Ex au-
ro ductili, tam medius stipes q̄ cūcta
quæ ex vtroq; calamorum latere nasce
bant, iuxta exemplū quod ostēdit Dn̄s
6 Moysi, ita operatus est cādelabrū, ¶ Et
locutus est Dn̄s ad Moysen, dicēs, Tol-
le Leuitas ex medio filiorū Israël, & pu
7 rificabis eos ¶ iuxta hunc ritū: Aspergan
tur aqua lustrationis, & radant oēs pi-
B los carnis suę. Cumq̄, lauerint vestimē
8 ta sua, & mundati fuerint, ¶ tollent bo-
uem de armentis, & libamentum eius
similā oleo conspersam, bouē aūt alte-
rum de armēto tu accipies ꝓ peccato:
9 & applicabis ¶ Leuitas corā tabernacu-
lo federis, conuocata omni multitudi-
10 ne filiorū Israël. ¶ Cùmq; Leuitæ fue-
rint corā Dn̄o, ponent filij Israël ma-
11 nus suas super eos, ¶ & offeret Aaron
Leuitas, munus in conspectu Dn̄i a fi-
lijs Israël, vt seruiāt in ministerio eius.

Suprà 3. a.6. 1.Esd. 6. d.18.

12 ¶ Leuitæ quoq; ponent manus suas su-
per capita boum, è quibꝰ vnū facies pro
peccato, & alterū in holocaustū Dn̄i, vt
13 depreceris pro eis. ¶ Statuesq; Leuitas
in conspectu Aaron & filiorum eius, &
14 cōsecrabis oblatos Dn̄o, ¶ ac separabis
de medio filiorum Israël vt sint mei:
15 ¶ & postea ingrediant̄ tabernaculum
C fęderis vt seruiant mihi. Sicq̄; purifica-
bis & consecrabis eos in oblationem
16 Dn̄i, ¶ qm̄ dono donati sunt mihi à fi-
lijs Israël. ‖ Pro primogenitis q̄ aperiūt
17 oēm vuluā in Israël, accepi eos. ¶ Mea
sunt enim oīa primogenita filiorū Isra
ël, tam ex hoībus q̄ ex iumentis, Ex die
quo percussi omne primogenitum in
18 Terra-Ægypti, sāctificaui eos mihi: ¶ &
tuli Leuitas ꝓ cunctis primogenitis fi-
19 liorū Israël: tradidiq; eos dono Aarō
& filijs eius de medio *populis, ¶ vt ser-
D uiāt mihi pro Israël in tabernaculo fœ
deris, & orēt ꝓ eis ne sit in ꝑplo plaga,
si ausi fuerint accedere ad sanctuariū.
20 ¶ Fecerūtq; Moyses & Aaron & oīs mul
titudo filiorū Israël sup leuitis q̄ pręce
21 perat Dn̄s Moysi: ¶ purificatiq; sunt, &
lauerunt vestimēta sua. Eleuauitq; eos

Suprà 3. e.13. ‖Exo.13. a.2. Luca 2. d.32.

* filiorū Israël 1.

-5. *candelabrorū in australi parte erigatur.

Aaron in conspectu Dn̄i, & orauit pro
22 eis, ¶ vt purificati ingrederent̄ ad officia
sua in tabernaculū fœderis corā Aaron
& filijs eius. Sicut ꝑceperat Dn̄s Moysi
23 de Leuitis, ita factū est. ¶ Locutusq; est
24 Dn̄s ad Moysen, dicens, ¶ Hęc est lex Le
uitarum: A viginti-quinq; annis, & su
prà ingredient̄ vt ministrēt in taberna-
25 culo fęderis. ¶ Cūq; quinquagesimū an
nū ętatis impleuerint, seruire cessabūt,
26 ¶ eruntq; ministri fratrū suorū ī taberna
culo fęderis, vt custodiāt q̄ sibi fuerint
commendata, opera aūt ipsa nō faciāt.
Sic dispones Leuitis in custodijs suis.

CAP. IX.

A Locutus est Dn̄s ad Moysen in deser
to Sinai anno secūdo, postq̄ egressi
sunt de Terra-Ægypti mense primo, di
2 cēs, ¶ Faciāt filij Israël Phase in tp̄e suo
3 ¶ quartadecima die mensis huius ad ve
speram, iuxta oēs ceremonias & iustifi
4 cationes eius. ¶ Pręcepitq; Moyses filijs
5 Israël vt facerent Phase. ¶ Qui fecerunt
tp̄e suo: quartadecima die mēsis ad ve
sperū in monte Sinai. Iuxta oīa quę mā
dauerat Dn̄s Moysi, fecerūt filij Israël.
6 ¶ Ecce aūt quidam immundi super aīa
hoīs, qui nō poterāt facere Phase in die
7 illo accedētes ad Moysen & Aarō, ¶ dixe
runt eis, Immundi sumus super aīa ho
minis. quare fraudamur vt non valea-
mus oblationem offerre Dn̄o in tēpore
8 suo inter filios Israël? ¶ Quibus r̄ndit
B Moyses, State vt cōsulā quid pręcipiat
9 Dn̄s de vobis. ¶ Locutusque est Dn̄s ad
10 Moysen, dicens, ¶ Loquere filijs Israël.
Homo qui fuerit immundus super ani
ma, siue in via procul in gente vestra,
11 faciat Phase Dn̄o ¶ in mense secundo,
quartadecima die mēsis ad vesperam:
cū azymis & lactucis agrestibus come-
12 dent illud. ¶ nō relinquent ex eo q̄ppiā
vsq; mane, ‖ & os eius nō cōfringent,
13 oēm ritum Phase obseruabunt. ¶ Siquis
aūt & mūdus est, & in itinere nō fuit,
& tñ non fecit Phase, exterminabitur
aīa illa de populis suis, q̄a sacrificium
Dn̄o non obtulit tp̄e suo: peccatū suū
14 ipse portabit. ¶ Peregrinus quoq; & ad-
C uena si fuerint apud vos, facient Pha-
se Dn̄o iuxta ceremonias, & iustifica-
tiones suas. Præceptū idem erit apud
15 vos tā aduenæ, q̄ indigenæ. ¶ ‖ Igit̄ die
qua erectū est tabernaculū, operuit il-
lud nubes. A vespere aūt sup tentoriū

‖Exo.12. g.46. Iohā. 19 f.30.

‖Exo.40 d.54.

16 erat quasi species ignis vsq; manè. ¶ sic
fiebat iugiter. per dié operiebat illud
nubes, & per nocté quasi species ignis.
17 ¶ Cúq; ablata fuisset nubes quę taber-
naculũ ptegebat, tunc proficiscebãtur
filij Israël, & i loco vbi stetisset nubes,
18 ibi castrametabantur. ¶ Ad imperium
Dñi proficiscebantur, & ad imperium
illius figebant tabernaculum. ‖ Cúctis
‖ 1. Cor. 10.a.1.
D diebus qbus stabat nubes super taber-
19 naculũ, manebant in eodé loco: ¶ & si
euenisset vt multo tpe maneret super
illud, erát filij Israël in excubijs dñi,
20 & nó proficiscebant ¶ quotquot dieb⁹
fuisset nubes sup tabernaculũ: Ad im-
periũ Dñi erigebant tentoria, & ad im-
21 periũ illius deponebant. ¶ Si fuisset nu
bes a vespere vsq; manè, & statim dilu
culo tabernaculũ reliqsset, pficiscebã-
tur: & si post dié & nocté recessisset dis
22 sipabát tétoria. ¶ Si verò biduo aut vno
mense vel longiori tpe fuisset sup ta-
bernaculũ, manebát filij Israël i eodé
loco, & non proficiscebant: statim aũt
23 vt recessisset, mouebát castra. ¶ Per ver-
bum Dñi figebát tentoria, & p verbũ
illius pficiscebant, erátq; in excubiis
Dñi iuxta imperiũ ei⁹ p manũ Moysi.

CAP. X.

1 LOcutusq; est dñs ad Moysen, dicés,
A ¶ Fac tibi duas tubas argenteas du-
2 ctiles, qbus conuocare possis multitu-
3 dinéq; qñ mouenda sunt castra. ¶ Cùmq;
increpueris tubis, congregabitur ad te
oīs turba ad ostium tabernaculi fęde-
4 ris. ¶ Si semel clangueris, venient ad te
principes, & capita multitudinis Isra-
5 ël. ¶ Si aũt plixior atq; concisus clágor
icrepuerit, mouebũt castra primi qui
6 sunt ad orientalem plagá. ¶ in scdo aũt
sonitu & pari vlulatu tubæ, leuabunt
tentoria q habitát ad meridié, & iuxta
hunc modũ reliqui facient vlulátibus
7 tubis in profectioné. ¶ Qñ auté congre-
gádus est ppl's, simplex tubarũ clangor
8 erit, & nó cócisè vlulabũt. ¶ Filij aũt Aa-
ró sacerdotis clágent tubis: eritq; hoc le
9 gitimũ sépiternũ i gñationibus vřis. ¶ Si
exieritis ad bellũ de terra vřa cótra ho
B stes q dimicant aduersum vos, clange
tis vlulantib⁹ tubis, & erit recordatio
vestri corá Dño Deo vestro, vt eruami-
10 ni de manibus inimicorũ vestrorũ. ¶ Si
qñ habebitis epulũ, & dies festos, & ca
lédas, canetis tubis sup holocaustis, &
pacificis victimis, vt sint vobis i recor-
dationé Dei vestri: ego Dñs De⁹ vester.
11 ¶ Anno secundo, mense scdo, vicesima
die mésis eleuata est nubes de taberna
12 culo fęderis, ¶ pfectiq; sunt filij Isrł p
turmas suas de deserto Sinai, & recu-
13 buit nubes in solitudine Pharã. ¶ Mo-
uerũtq; castra primi iuxta iperiũ Dñi
14 per manũ Moysi. ¶ ‖ Filij Iuda p turmas ‖ Sup. 2.7.
suas, quorũ princeps erat Nahasson fi-
15 lius Aminadab. ¶ In tribu filiorũ Issa-
char fuit pričeps Nathanaël fili⁹ Suar.
16 ¶ In tribu Zabulon erat princeps Eliab
17 filius Helon. ¶ Depositũq; est taberna-
culũ, quod portantes egressi sunt filij
18 Gerson & Merari. ¶ Profectiq; sunt & fi
lij Ruben, p turmas & ordiné suũ, quo
rũ princeps erat Helisur filius Sedeur.
19 ¶ In tribu aũt filiorũ Simeon, princeps
C fuit Salamiel filius Suri-saddai. ¶ Por-
20 rò in tribu Gad erat princeps Eliasaph
21 fili⁹ Duel. ¶ Profectiq; sunt & Caathitæ
portátes sanctuariũ. Tamdiu taberna-
culũ portabatur, donec venirét ad ere-
22 ctionis locũ. ¶ Mouerunt castra & filij
Ephráim p turmas suas, in quorũ exer-
citu princeps erat Elisama filius Am-
23 miud. ¶ In tribu aũt filiorum Manasse
princeps fuit Gamaliel fili⁹ Phadassur:
24 ¶ & in tribu Ben-iamin erat dux Abidá
25 fili⁹ Gedeónis. ¶ Nouissimi castrorũ om
niũ pfecti sunt filij Dá p turmas suas,
i quorũ exercitu princeps fuit Ahiëzer
26 fili⁹ Ammisaddai. ¶ In tribu aũt filiorũ
27 Aser erat pričeps Phegiel fili⁹ Ochrá. ¶ Et
in tribu filiorũ Nephtali princeps fuit
28 Ahira fili⁹ Ená. ¶ Hæc sũt castra, & pfe
ctiones filiorũ Israël p turmas suas qñ
29 egrediebãtur. ¶ Dixitq; Moyses Hobab
filio Raguel Madianitę cognato suo,
D Proficiscimur ad locum quem Dñs da-
turus est nobis: veni nobiscũ, vt benefa
ciamus tibi: quia Dñs bona pmisit Is-
30 raëli. ¶ Cui ille respondit, Non vadá te-
cũ, sed reuertar in terrá meá in qua na-
31 tus sum. ¶ Et ille, Noli, inquit, nos re-
linquere: tu enim nosti in quib⁹ locis
p desertũ castra ponere debeam⁹, & eris
32 ductor noster. ¶ Cùmq; nobiscũ vene-
ris, quicqd optimũ fuerit ex opib⁹ quas
nobis traditurus est Dñs, dabimus tibi.
33 ¶ Profecti sũt ergo de Móte Dñi viá triũ
dierũ, arcaq; fęderis Dñi pcedebat eos,
p dies tres prouidens castrorũ locum.
34 ¶ Nubes quoq; Dñi super eos erat p dié

35 cum incederét. ¶Cùmq; eleuaretur ar- ‖Psal. 67 a. 2.
ca, dicebat Moyses, ‖Surge Domine, &
dissipentur inimici tui, & fugiant qui
36 oderunt te à facie tua. ¶Cùm autem
deponeretur, aiebat, Reuertere Domi-
ne ad multitudiné exercitus Israël.

CAP. XI.

1 INtereà ortú est murmur populi, qua
A si dolentiú pro labore, contra Dñm. ‖Sap. 1. a. 7.
Quod cùm audisset Dñs, iratꝰ est. Et ac-
census in eos ignis Dñi deuorauit extre-
2 má castrorú partem ¶Cùmq; clamasset
populus ad Moysen, orauit Moyses ad
3 Dñm, & absorptꝰ est ignis. ¶Vocauitq;
nomen loci illius Incensio: eo q̄ succé-
4 sus fuisset cótra eos ignis Dñi. ¶Vulgus
quippe ꝓmiscuú qđ ascenderat cú eis *carnium.
flagrauit desiderio*, sedens & flens, iú-
ctis sibi pariter filijs Israël & ait, ‖Quis ‖1. Cor. 10. a 6.
5 dabit nobis ad vescendú, carnes? ¶Re-
cordamur pisciú quos comedebamus
in Ægypto gratis: i menté nobis veniút
cucumeres, & pepones, porriq;, & cepe,
6 & allia. ¶Aía nřa arida est, nihil aliud ‖Exo. 16. c. 14.
B respiciút oculi nostri nisi Man. ¶‖Erat Sapié. 16 c. 20.
7 auté Man quasi semen coriandri colo- Psal. 77. c. 24.
8 ris bdellij. ¶Circuibatq; populus, & col Iohan. 6 d. 31.
ligens illud frangebat mola, siue tere-
bat in mortario, coquens in olla, & fa-
ciens ex eo tortulas saporis quasi panis
9 oleati. ¶Cùmq; descéderet nocte sup
castra ros, descendebat pariter & Man.
10 ¶Audiuit ergo Moyses flenté populú p
familias, singulos p ostia tétorij sui. Ira
tusq; est furor Dñi valde: sed & Moysi
11 intoleráda res visa est, ¶& ait ad Dñm,
Cur afflixisti seruú tuú? quare nó inue
nio gratiá corá te, & cur imposuisti pon
dus vniuersi populi huius super me?
12 ¶Nunqđ ego cócepi oém hanc multi-
C tudiné, vel genui eá vt dicas mihi, Por-
ta eos i sinu tuo sicut portare solet nu-
trix infantulú, & defer in terrá ꝓ qua
13 iurasti patribus eorú. ¶Vnde mihi car-
nes vt dé tantæ multitudini? flent con-
tra me dicétes, Da nobis carnes vt co-
14 medamus. ¶Nó possum solus sustinere
oém hunc pplm, quia grauis est mihi.
15 ¶Sin aliter tibi vr, obsecro vt interficias
me, & inueniá gratiá in oculis tuis, ne
16 tantis afficiar malis. ¶Et dixit Dñs ad
Moysen, Cógrega mihi septuaginta vi-
ros de senibus Israël, quos tu nosti q̄ se-
nes populi sint ac magistri: & duces eos
ad ostiú tabernaculi fœderis, faciesq;
17 ibi stare tecú? vt descendá & loquar ti
D bi: & auferá de spiritu tuo, tradáq; eis,
vt sustentét tecú onus populi, & nó tu
18 solus graueris. ¶Populo quoque di-
ces, Sáctificamini cras: *comedetis car- *& 1.
nes. ego ení audiui vos dicere, Quis da-
bit nobis escas carnium? bene nobis
erat in Ægypto. Vt det vobis Dñs car-
19 nes, & comedatis: ¶nó vno die, nec duo
bus, vel quinq; aut decé, nec viginti q-
20 dé, ¶sed vsq; ad mésem dierú donec e-
xeat p nares vras, & vertať in nauseá,
eo q̄ repuleritis Dñm qui in medio ve-
stri est, & fleueritis corá eo, dicentes,
E Quare egressi sumꝰ ex Ægypto? ¶Et ait
21 Moyses ad Dñm, Sexcenta millia pe- —4.
ditú huius populi sunt. & tu dicis, Da-
bo eis esum carnium mense integro?
22 ¶‖Nunquid ouiú & boum multitudo ‖Iohã. 6. b. 7.
cædetur, vt possit sufficere ad cibú, vel
oés pisces maris in vnum congregabú-
23 tur, vt eos satiét? ¶Cui rńdit Dns, ‖Nun ‖Isai. 59. a. 1.
quid manus Dñi inualida est? Iá nunc
videbis vtrú meus sermo opere cóplea
24 tur. ¶Venit igitur Moyses, & narrauit
pplo verba Dni, cógregans septuagin-
ta viros de senibus *Israël, quos stare *populi 1.
25 fecit circa tabernaculú. ¶Descenditq;
Dñs p nubé, & locutus est ad eú aufe-
rés de Spiritu q erat in Moyse, & dans
septuaginta viris. Cúq; requieuisset in
eis Spũs, ꝓphetauerunt: nec vltra ces-
26 sauerút. ¶Remáserát aút in castris duo
F viri, quorú, vnus vocabať Eldad, & al-
ter Medad sup quos requieuit Spũs; ná
& ipsi descripti fuerant, & non exierát
ad tabernaculú. Cúq; ꝓphetarét in ca
27 stris, ¶cucurrit puer, & nuntiauit Moy-
si, dicés, Eldad & Medad prophetát in
28 castris. ¶Statim Iosue filius Nun, mini-
ster Moysi, & electus è pluribꝰ, ait: Do-
29 mine mi Moyses ꝓhibe eos. ¶At ille,
Quid, inquit, æmularis pro me, qs tri-
G buat vt oĩs ppls ꝓphetet, & det eis Dñs
30 Spiritú suú? ¶Reuersusq; est Moyses, &
31 maiores natu Israël in castra. ¶‖Véntus ‖Exo. 16. c. 13.
aút egrediens à Dño arreptas trans ma- Psal. 77. d. 31.
re coturnices detulit, & demisit in ca-
stra itinere quantú vno die confici pót
ex oĩ parte castrorú per circuitú, vola-
bantq; in aëre duobꝰ cubitis altitudi-
32 ne sup terrá. ¶Surgens ergo populus to
to die illo, & nocte, ac die altero, cógre-
gauit coturnicú multitudiné q parú,
decé coros: & siccauerút eas p gyrú ca-

‖Psal.77 c.21.

33 strorū. ‖Adhuc carnes erāt in dentib⁹
corū, nec defecerat huiuſcemodi cib⁹:
& ecce furor Dñi concitatus in popu-
lum, pcuſſit eum plaga magna nimis.
34 Vocatuſq; eſt ille locus Sepulchra-cō
cupiſcentiæ: ibi enim ſepelierunt po-
35 pulum* qui deſiderauerat. Egreſſi aūt
de Sepulchris-concupiſcentiæ, venerūt
in Haſeroth, & manſerunt ibi.

*quē percuſſit Dominus, quia deſiderauerat carnes 4.

C A P. XII.

1 LOcutaq; eſt Maria & Aaron contra
A Moyſen ,ppter vxorē eius Æthiopiſ
2 ſam, & dixerunt, Nū per ſolū Moyſen
locutus eſt Dñs? nonne & nobis simili-
ter eſt locutus? Qđ cūm audiſſet Dñs,
3 iratus eſt. Erat enī Moyſes vir mitiſſi-
mus ſuper oēs homines qui morabant
4 in terra. Statim locutus eſt Dñs ad eū,
& ad Aaron & Mariā, Egredimini vos
B tm̄ tres ad tabernaculū fœderis. Cūq;
5 fuiſſent egreſſi, deſcēdit Dñs in colū-
na nubis, & ſtetit in introitu taberna-
culi vocās Aarō & Mariā. Qui cū iſſent
6 dixit ad eos, Audite ſermones meos,
Siquis fuerit inter vos Propheta Dñi, in
viſione apparebo ei, vel per ſomniū lo-
7 quar ad illū. At nō talis ſeruus meus
Moyſes, ‖qui in oī domo mea fideliſſi-
8 mus eſt: ore enim ad os loquor ei: &
palàm, & non per ænigmata & figuras
C Dñm videt. Quare ergo non timuiſtis
9 detrahere ſeruo meo Moyſi? Iratuſq;
10 cōtra eos, abijt: nubes quoq; receſſit q̄
erat ſup tabernaculū: & ecce Maria ap
paruit candens lepra quaſi nix. Cūq;
reſpexiſſet eā Aarō, & vidiſſet pfuſam
11 lepra, ait ad Moyſen. Obſecro Dñe mi,
ne imponas nobis hoc peccatū qđ ſtul-
12 tè commiſimus, ne fiat hæc quaſi mor-
D tua, & vt abortiuū qđ ,pijcit de vulua
mr̄is ſuæ, ecce iā mediū carnis eius de-
13 uoratū eſt a lepra. Clamauitq; Moyſes
ad Dñm, dicens, Deus obſecro ſana eā.
14 Cui rn̄dit Dñs, Si pater eius ſpuiſſet in
faciē illius, nonne debuerat ſaltem ſe-
ptē diebus rubore ſuffundi? Separetur
ſeptē diebus extra caſtra, & poſtea reuo-
15 cabitur. Excluſa eſt itaq; Maria extra ca-
ſtra ſeptē diebus: & pp̄ls non eſt motus
de loco illo, donec reuocata eſt Maria.

‖Hebr. 3. a.2.

C A P. XIII.

1 PRofectuſq; eſt pp̄ls de Haſeroth fi-
A xis tētorijs in deſerto Pharan. Ibiq;
2 locut⁹ eſt Dñs ad Moyſen dicens, Mit-
3 te viros q̄ conſiderent Terrā-Chanáan,
quam daturus ſum filijs Iſraël, ſingulos
de ſingulis tribubus, ex principibus.
4 Fecit Moyſes qđ Dñs imperauerat, de
deſerto Pharan mittens principes viros,
5 quorū iſta ſunt noīa. De tribu Ruben,
B Sámūa filiū Zechur. De tribu Simeon,
6 Saphat filiū Huri. De tribu Iuda, Ca-
7 leb filium Iephone. De tribu Iſſachar,
8 Igal filium Ioſeph. De tribu Ephràim,
9 Oſeę filiū Nun. De tribu Ben-iamin,
10 Phalti filiū Raphu. De tribu Zabulon,
11 Geddiel filiū Sodi. De tribu Ioſeph, ſcę
12 ptri Manaſſe, Gaddi filium Suſi. De tri
13 bu Dan, Ammiel filiū Gemalli. De tri-
14 bu Aſer, Sthur filiū Michael. De tribu
15 Nephthali, Nahabi filiū Vapſi. De tri-
16 bu Gad, Guel filiū Machi, hęc sūt noīa
17 virorū quos miſit Moyſes ad conſiderā-
C dam terrā: vocauitq; Oſeę filiū Nun, Io-
18 ſue. Miſit ergo eos Moyſes ad cōſiderā-
dā terrā-Chanáan, & dixit ad eos, Aſcen
dite per meridianā plagā. Cūq; veneritis
19 ad mōtes, conſiderate terrā, qualis ſit:
& populū q̄ habitator eſt eius, vtrū for-
tis ſit an infirmus, pauci numero an plu-
20 res: ipſa terra, bona an mala: vrbes
21 quales, muratæ an abſque muris: hu-
mus, pinguis an ſterilis, nemoroſa an
abſq; arboribus. Confortamini, & affer-
te nobis de fructibus terræ. Erat autē tē-
pus qn̄ iam præcoquę vuæ veſci poſſunt.
22 Cùmq; aſcendiſſent explorauerūt ter-
D ram à deſerto Sin, vſq; Rohob intrāti-
23 bus Emath. Aſcenderūtq; ad meridiē.
& venerūt in Hebron, vbi erāt Achimā
& Siſai & Tholmai filij Enac. nā Hebrō
ſeptē annis ante Tanim vrbē Ægypti cō
24 dita eſt. ‖Pergenteſq; vſq; ad Torren-
tem-botri, abſciderunt palmitē cū vua
ſua, quem portauerūt in vecte duo viri.
E De malis quoq; granatis & de ficis loci
25 illius tulerunt. q appellatus eſt Nehel-
eſcol, id eſt, Torrens-botri, eo q botrum
26 portaſſent inde filij Iſraël. Reuerſique
exploratores terrę poſt quadragita dies,
27 oī regione circuita, venerunt ad Moy-
ſen & Aaron & ad oēm cętū filiorū Iſ-
raël in deſertū Pharan. quod eſt in Ca-
des. Locutuſq; eis & omni multitudini
28 oſtēderūt fructus terræ, & narrauerūt.
F dicentes, Venimus in terrā ad quā miſi
ſti nos, quæ reuera fluit lacte & melle,
29 vt ex his fructibus cognoſci poteſt: ſed
cultores fortiſſimos habet, & vrbes gran
des * atq; muratas. Stirpē Enac vidimus

‖Deut. 1. c.24.

*nimis

ibi.

30 ibi. ¶Amalec habitat in meridie, Hethæ-
us & Iebusæus & Amorrhæus in monta-
nis. Chananæus verò moratur iuxta ma-
31 re & circa fluēta Iordanis: ¶Inter hæc Ca-
leb cōpescens murmur populi q oriebat
contra Moysen, ait. Ascēdamus, & pos-
sideamus terrā, qm poterimus obtine-
32 re eā. ¶Alij verò qui fuerant cū eo, dice-
G bant, Nequaquā ad hunc populū vale-
mus ascendere, quia fortior nobis est.
33 ¶Detraxeruntq; terræ quam inspexerāt,
apud filios Israël, dicentes, Terra quam
lustrauimus, deuorat habitatores suos.
populus quē aspeximus proceræ staturæ
34 est: ¶Ibi vidimus mōstra quædā filiorū
Enac de genere giganteo, quibus com-
parati, quasi locustæ videbamur.

CAP. XIIII.

1 IGitur vociferans oīs turba fleuit no-
A cte illa, ¶& murmurati sunt contra
2 Moysen & Aaron cuncti filij Israël, di-
centes, Vtinā mortui essemus in Ægy-
3 pto, & nō in hac vasta solitudine. ¶Vti-
nā pereamus, & nō inducat nos Dñs in
terrā istā, ne cadamus gladio, & vxores
ac liberi nři ducant captiui. Nōne me-
4 lius est reuerti in Ægyptū? ¶Dixeruntq;
alter ad alterū, Cōstituamus nobis du-
5 cē, & reuertamur in Ægyptū. ¶Quo au-
dito Moyses & Aarō ceciderūt proni in
terrā corā omni multitudine filiorū Is-
|Eccl. 46 b.9. 1. Mac. 2. f.45. 6 raël. ¶|At verò Iosue filius Nun, & Ca-
leb filius Iephone, qui & ipsi lustraue-
rant terram, sciderunt vestimenta sua,
7 ¶& ad oēm multitudinē filiorū Israël
B locuti sūt. Terra quā circuiuimus, valde
8 bona est. ¶Si propitius fuerit Dominus,
inducet nos in eā, & tradet humū lacte
9 & melle manantem. ¶Nolite rebelles
esse contra Dñm: neq; timeatis populū
terræ huius. qa sicut panē ita eos possu-
mus deuorare. recessit ab eis omne præsi-
dium, Dñs nobiscū est, nolite metuere.
10 ¶Cùmq; clamaret oīs multitudo, & la-
pidibus eos vellet opprimere, apparuit
-6. gloria Dñi super tectū fœderis cūctis vi-
11 dentibus filijs Israël. ¶Et dixit Dñs ad
Moysen, Vsquequo detrahet mihi ppls
iste? Quousq; non credēt mihi in oībus
12 signis q feci corā eis? ¶Feriā igitur eos pe-
stilentia, atque cōsumam, te aūt faciam
principē super gentē magnā, & fortiorē
Exo. 32. c.12. 13 quàm hæc est. ¶Et ait Moyses ad Dñm,
C Vt audiāt Ægyptij de quorū medio edu-
14 xisti populū istū, ¶& habitatores terræ
huius qui audierūt q tu Dñe in popu-
lo isto sis, & facie videaris ad faciē, |& |Exo. 13 d.21.
nubes tua protegat illos, & in columna
nubis pcedas eos per diē, & in colūna
15 ignis per noctē: ¶q occideris tantā mul-
titudinē quasi vnū hominē, & dicant,
16 ¶Non poterat introducere populum in Deut. 9. d.28.
terrā pro qua iurauerat, idcirco occidit
17 eos in solitudine. ¶Magnificetur ergo
fortitudo Domini sicut iurasti, dicens,
18 ¶|Dominus patiēs & multæ misericor- |Psal. 102. b.8.
diæ, auferens iniquitatē et scelera, nul-
lumq; innoxium derelinquens, qui vi-
sitas peccata patrū in filios in tertiā et
19 quartā generationē. ¶Dimitte obsecro
peccatum populi tui huius secundùm Exo. 20. a.5. & 34.a.7.
magnitudinem misericordiæ tuæ, sicut
ppitius fuisti egredientibus de Ægypto — 3.
20 vsq; ad locum istum. ¶Dixitque Domi-
21 nus, Dimisi iuxta verbū tuum. ¶Viuo
D ego: & implebitur gloria Dñi vniuersā
22 terra. ¶Attamen oēs homines qui vide-
runt maiestatē meā, & signa quæ feci in
Ægypto & in solitudine, & tentauerūt
me iam per decem vices, nec obedierūt
23 voci meæ, ¶non videbunt terrā pro qua
iuraui patribus eorum, nec quisq̄ ex il-
lis qui detraxit mihi, intuebitur eam.
24 *¶|Seruū meum Caleb qui plenus alio * Sed 3.
spū secutus est me, inducā in terrā hanc |Iosu. 24. b.6.
quā circuiuit, & semen eius possidebit
25 eā. ¶Qm Amalecites & Chananæus ha-
bitāt in vallibus. Cras mouete castra, &
reuertimini in solitudinē per viam Ma-
26 ris-rubri. ¶Locutusque est Dñs ad Moy-
27 sen & Aaron, dicens, ¶|Vsquequo mul- |Psa. 105 c.27.
E titudo hæc pessima murmurat contra Infrà 26 g.65. & 32.b.10.
28 me? querelas filiorū Israël audiui. ¶Dic
ergo eis, Viuo ego, ait Dñs: sicut locuti
29 estis audiēte me, sic faciā vobis. ¶In so-
litudine hac iacebunt cadauera vestrā.
|Oēs qui numerati estis à viginti annis |Deut. 1. f.35.
30 & suprà, & murmurastis cōtra me, ¶nō
intrabitis terram super quā leuaui ma-
num meā vt habitare vos facerē, |præ- |Iosue 3. c.d,
ter Caleb filium Iephone, & Iosue filiū
31 Nun; ¶Paruulos autē vestros de quibus
F dixistis, q prædæ hostibus forēt, intro-
ducam, vt videant terrā quæ vobis di-
32 splicuit. ¶Vestra cadauera iacebūt in so-
33 litudine. ¶Filij vestri erūt vagi in deser-
to annis quadraginta, & portabunt for-
nicationem vestram, donec consumant
34 cadauera patrū in deserto, ¶iuxta nume-
rum quadraginta dierum quibus consi-

Ezec. 4. b. 6. Psal. 94. b. 10.

derastis terrã: annus pro die imputabi-
tur: Et quadraginta annis recipietis
iniquitates vestras, & scietis vltionem
35 meã. quoniam sicut locutus sum, ita faciã
oĩ multitudini huic pessimę: q̃ cõsurre
xit aduersum me: in solitudine hac de
36 ficiet & morietur. Igit̃ oẽs viri quos
miserat Moyses ad cõtẽplandã terrã,
& qui reuersi murmurare fecerant cõ-
tra eũ oẽm multitudinem, detrahẽtes
37 terræ q̃ esset mala, mortui sunt atq;
38 percussi in conspectu Dñi. Iosue autẽ
filius Nun, & Caleb filius Iephone vi-
xerũt ex oĩbus q perrexerãt ad cõside-
39 randã terrã. Locutusq; est Moyses vni
G uersa verba hæc ad omnes filios Israël,
40 & luxit populus nimis. Et ecce mane
primo surgẽtes, ascẽderũt verticẽ mon-
tis, atq; dixerunt, Parati sumus ascẽde-
re ad locũ de quo Dñs locutus est: quia
41 peccauimus. Quibus Moyses, Cur, in-
quit, transgredimini verbũ Dñi, qd̃ vo-
42 bis nõ cedet in prosperũ? Nolite ascẽ-
dere: nõ enĩ est Dñs vobiscũ: ne corrua
43 tis corã inimicis vestris. Amalecites
& Chananęus ante vos sunt, quorũ gla
dio corruetis, eò q̃ nolueritis acquie-
44 scere Dño, nec erit Dñs vobiscũ. At il-
li cõtenebrati ascenderũt in verticem
mõtis. Arca aũt testamẽti Dñi, & Moy-
45 ses non recesserunt de castris. Descen-
ditq; Amalecites & Chananæus q ha-
bitabat in mõte: & percutiẽs eos atq; cõ-
cidens, psecutus est eos vsq; Horma.

1. Cor. 10. b. 10. Hebr. 3. d. 17. Iud. 1. b. 5.

Deute. 1. g. 41.

CAP. XV.

1 Locutus est Dñs ad Moysen, dicens.
A Loquere ad filios Israël, & dices,
2 ad eos, Cùm ingressi fueritis Terrã ha-
bitationis vestræ quã ego dabo vobis,
3 & feceritis oblationẽ Dño ĩ holocau-
stũ & victimã pacificã vota soluẽtes, vel
spõte offerẽtes munera, aut in solẽnita
tibus vestris adolẽtes odorẽ suauitatis
4 Dño, de bobus siue de ouibus: offeret
quicunq; immolauerit victimã, sacrifi-
ciũ similæ, decimã partẽ ephi conspersam oleo, qd̃ mensurã habebit quartã
5 partẽ hin: & vinũ ad liba fundenda
eiusdẽ mẽsurę dabit ĩ holocaustũ siue
6 ĩ victimã. Per agnos singulos & arietes
erit sacrificiũ similæ duarũ decimarũ
7 q̃ cõspersa sit oleo tertię partis hin, &
vinũ ad libamentũ tertię partis eiusdẽ
mensuræ offeret in odorem suauitatis
8 Dño. Qñ verò de bobus feceris holo-
caustũ aut hostiã, vt impleas votũ vel
9 pacificas victimas, dabis p singulos
boues similæ tres decimas cõspersæ o-
10 leo, qd̃ habeat mediũ mẽsuræ hin, &
vinũ ad liba fundenda eiusdẽ mẽsura
in oblationẽ suauissimi odoris Dño.
11 Sic facies per singulos boues & arie-
12 tes & agnos & hœdos. Tam indigenæ
13 quàm peregrini eodẽ ritu offerent sa-
14 crificia. Vnũ pceptũ erit atq; iudiciũ
15 tam vobis quàm aduenis terræ. Locu-
16 tus est Dñs ad Moysen, dicens, Loque-
17 re filijs Israël, & dices ad eos, Cũ ve-
18 neritis in terrã quã dabo vobis, & co-
19 mederitis de panibus regionis illius,
20 separabitis primitias Dño de cibis ve-
stris. Sicut de areis primitias separabi-
21 tis, ita & de pulmẽtis dabitis primiti-
22 ua Dño. Quòd si per ignorantiã præte
rieritis quicquã horũ q̃ locutus est Dñs
23 ad Moysen, & mãdauit p eũ ad vos, à
24 die qua cępit iubere & vltrà, oblitaq;
C fuerit facere multitudo, offeret vitulũ
de armẽto, holocaustũ in odorẽ suauis-
simũ Dño, & sacrificiũ eius ac liba vt
ceremoniæ postulãt, hircũq; p pecca-
25 to, & rogabit sacerdos pro oĩ multitu-
dine filiorũ Israël: & dimittet̃ eis, qm̃
nõ spõte peccauerũt, nihilominus offe
rentes incensum Dño pro se & pro pec-
26 cato atq; errore suo: & dimittetur v-
niuersæ plebi filiorũ Israël, & aduenis
qui peregrinantur inter eos, qm̃ cul-
pa est omnis populi per ignorantiam.
27 Quod si aĩa vna nesciens peccauerit,
offeret capra anniculã p peccato suo,
28 & deprecabitur p ea sacerdos, q̃ in-
scia peccauerit corã Dño: impetrabitq;
29 ei veniã, & dimittetur illi. Tã indige-
nis quàm aduenis vna lex erit omniũ
30 qui peccauerint ignorantes. Anima
verò quæ per superbiam aliquid com-
miserit, siue ciuis sit ille, siue peregri-
nus: qm̃ aduersus Dñm rebellis fuit,
31 peribit de populo suo: verbum enim
Domini contempsit & præceptũ illius
fecit irritum: idcirco delebitur, & por-
32 tabit iniquitatem suam. Factum est
D autem, cùm essent filij Israël in solitu-
dine, & inuenissent hominem colligẽ-
33 tem ligna in die sabbathi, obtulerũt
eum Moysi & Aaron & vniuersę mul-
34 titudini. Qui recluserunt eũ in carce-
rem, nescientes quid super eo facere de
35 berent. Dixitq; Dominus ad Moysen,

Morte moriatur homo iste, obruat eũ
: lapidibus omnis turba extra castra.
36 ❡ Cũmq; eduxissent eum foras, obrue
runt eũ lapidibus, & mortuus est sicut
37 præceperat Dñs. ❡ Dixit quoq; Dñs ad
38 Moysen. ❡ Loquere filijs Israël, & dices
ad eos ‖ vt faciãt sibi fimbrias p angu-
los palliorũ, ponẽtes in eis vittas hya-
39 cinthinas: ❡ quas cũ viderint, recordent
omniũ mandatorũ Dñi, nec sequantur
cogitationes suas & oculos p res varias
40 fornicãtes, ❡ sed magis memores præce-
ptorũ Dñi faciant ea, sintq; sancti Deo
41 suo. ❡ Ego Dñs Deus vester, q eduxi vos
de Terra Ægypti, vt essem Deus vester.

Deu. 22. b. 12. ‖ Mat. 23 a. 5.

CAP. XVI.

1 ECce aũt Core filius Isaar, filij Ca-
A ath, filij Leui, & Dathã atq; Abirõ
filij Eliab, Hon quoq; filius Pheleth de
2 filijs Rubẽ, ❡ Surrexerũt cõtra Moysen,
aliiq; filiorũ Israël ducenti qnquagin-
ta viri pceres synagogę, & q tpe cõsilij
3 p noĩa vocabant. ❡ ‖ Cũq; stetissent ad-
uersum Moysen & Aarõ, dixerũt: Suffi-
ciat vobis, qa oĩs multitudo sanctorũ
est, & ĩ ipsis est Dñs: cur eleuamini sup
4 populũ Dñi? ❡ Quòd cùm audisset Moy
5 ses, cecidit pronus in faciẽ: ❡ Locutusq;
ad Core & ad omnem multitudinem:
Manè inquit, notũ faciet Dñs qui ad se
pertineant, & sanctos applicabit sibi, &
6 quos elegerit, appropinquabũt ei. ❡ Hoc
igitur facite: Tollat vnusquisq; thuri-
7 bula sua, tu Core & oẽ cõciliũ tuũ: ❡ &
hausto cras igne ponite dẽsup thymia-
ma corã Dño: & quẽcũq; elegerit, ipse
erit sanctus. multũ erigimini filij Leui.
8 ❡ Dixitq; rursum ad Core: Audite filij
9 Leui: ❡ Nũ parũ vobis est qd̃ separauit
B vos Deus Israël ab omni pplo, & iunxit
sibi, vt seruiretis ei in cultu tabernacu-
li, & staretis corã frequentia populi, &
10 ministraretis ei? ❡ Idcirco ad se fecit ac-
cedere te & oẽs fratres tuos filios Leui,
11 vt vobis ẽt sacerdotiũ vendicetis, ❡ & oĩs
glob⁹ tuus stet cõtra Dñm, qs est enim
12 Aarõ vt murmuretis cõtra eum? ❡ Misit
ergo Moyses vt vocaret Dathã & Abirõ
filios Eliab. Qui riderũt: Nõ venim⁹.
13 ❡ Nunquid parũ est tibi qd̃ eduxisti nos
de terra q̃ lacte & melle manabat, vt
occideres in deserto, nisi & dominatus
14 fueris nostri? ❡ Reuera induxisti nos in
terram quę fluit riuis lactis & mellis,
& dedisti nobis possessiones agrorum
& vinearum: an & oculos nostros vis
15 eruere? non venimus. ❡ Iratusq; Moyses
valde, ait ad Dñm: Ne respicias sacrifi-
cia eorum: tu scis quod nec asellum q-
dem vnquam acceperim ab eis, nec af-
16 flixerim quempiã eorum. ❡ Dixitq; ad
C Core, Tu, & oĩs congregatio tua state
seorsum coram Dño, & Aaron die cra-
17 stino separatim: ❡ Tollite singuli thuri
bula vestra, & ponite sup ea incen-
sum, offerẽtes Dño, ducenta quinqua-
ginta thuribula: Aaron quoque teneat
18 thuribulum suũ. ❡ Quod cùm fecissent
19 stantibus Moyse & Aaron, ❡ & coacer-
uassent aduersum eos oẽm multitudi-
nem ad ostiũ tabernaculi, apparuit cũ-
20 ctis gloria Domini. ❡ Locutusq; Dñs ad
21 Moysen & Aaron, ait: ❡ Separamini de
medio congregationis huius, vt eos re-
22 pente disperdã. ❡ Qui ceciderunt proni
in faciẽ, atq; dixerũt: Fortissime De⁹ spi-
rituum vniuersæ carnis, nũ vno peccã-
23 te, cõtra omnes ira tua deseuiet? ❡ Et ait
24 Dñs ad Moysen: ❡ Præcipe vniuerso po-
D pulo, vt separet à tabernaculis Core &
25 Dathan & Abiron. ❡ Surrexitq; Moyses,
& abijt ad Dathã & Abiron: & sequen
26 tibus eũ seniorib⁹ Israël, ❡ Dixit ad Tur
bã: Recedite à tabernaculis hoim im-
piorũ, & nolite tãgere quæ ad eos perti-
nent, ne inuoluamini in peccatis eorũ.
27 ❡ Cumq; recessissent à tentorijs eorũ p
circuitum, Dathan & Abiron egressi sta
bant in introitu papilionũ suorũ cum
vxorib⁹ & liberis, omniq; frequentia.
28 ❡ Et ait Moyses: In hoc scietis quod Dñs
miserit me, vt facerem vniuersa q̃ cer-
nitis, & non ex pprio ea corde protule-
29 rim: ❡ Si consueta hoĩum morte interie-
rint, & visitauerit eos plaga, qua & cæ-
teri visitari solent: non misit me Dñs.
30 ❡ Sin aũt nouam rem fecerit Dñs, vt ape
E riens terra os suũ deglutiat eos & oĩa q̃
ad illos ptinent, descenderintq; viuen
tes in infernũ, scietis quod blasphema
31 uerint Dñm. ❡ ‖ Confestim igit̃ vt cessa-
uit loqui, dirupta est terra sub pedibus
32 eorum: ❡ & aperiens os suum, deuora-
uit illos cum tabernaculis suis & vni-
33 uersa substãtia eorũ. ❡ descenderuntq;
viui in infernũ operti humo, & perie-
34 runt de medio multitudinis. ❡ At vero
omnis Israël qui stabat per gyrum, fu-
git à clamore pereuntium dicens: Ne
35 fortè & nos terra deglutiat. ❡ Sed &

Ecc. 45. c. 22. Iud 1. d. 11. Inf. 27. a. 3.

Psal. 105. c. 17. Deu. 11. a. 6. Inf. 27. a. 3.

ignis egressus à Dño, interfecit ducétos
quinquaginta viros qui offerebát incé-
36 sum. ¶ Locutusque est Dñs ad Moysen,
37 dicens · ¶Præcipe Eleazaro filio Aaron
F sacerdoti vt tollat turibula quæ iacent
ĩ incẽdio,& igné huc illucq; dispergat:
38 qm̃ sanctificata sunt ¶in mortib⁹ pecca-
torũ: ꝑducatq; ea in laminas,& affigat
altari, eo ꝙ oblatũ sit in eis incensum
Dño, & sanctificata sint, vt cernát ea ꝓ
39 signo & monimento filij Israël. ¶Tulit
ergo Eleazar sacerdos turibula ænea
in qb⁹ obtulerant hi quos incendium
deuorauit, & produxit ea in laminas,
40 affigens altari : ¶Vt haberét postea filij
Israël quibus cõmonerétur, ne qs acce-
dat alienigena, & qui nõ est de semine
Aaron ad offerendũ incésum Dño, ne
patiat̃ sicut passus est Core, & oĩs cõgre-
gatio eius, loquente Dño ad Moysen.
41 ¶Murmurauit aũt oĩs multitudo filio-
rũ Israël sequẽti die contra Moysen &
Aaron, dicens. Vos interfecistis pplm̃
42 Dñi: ¶Cũq; oriret̃ seditio, & tumultus
43 increscerer,¶Moyses & Aaron fugerunt
ad tabernaculũ fœderis. Quod postquã
ingressi sunt, operuit nubes, * & appa- *taberna culũ.,10.
44 ruit gloria Dñi. ¶ Dixitq; Dñs ad Moy-
45 sen:¶Recedite de medio huius multitu
dinis, etiam nũc delebo eos. Cũq; iace-
46 rent in terra, ¶Dixit Moyses ad Aaron.
Tolle turibulum,& hausto igne de al-
tari mitte incẽsum désuper, ‖pergés ci- ‖Sap. 18. d.21.e.
tò ad pplm̃ vt roges ꝓ eis: iá enim egres
sa est ira à Domino, & plaga desæuit.
47 ¶Quod cùm fecisset Aaron,& cucurris-
set ad mediã multitudiné,quã iam va-
48 stabat incẽdiũ, obtulit thymiama, ¶&
stás inter mortuos ac viuétes, pro pplo
49 deprecatus est,& plaga cessauit. ¶ Fue-
runt autem q percussi sunt quatuorde-
cim millia hoĩum & septingenti,absq;
50 his q perierát ĩ seditione Core.¶Reuer-
susq; est Aarõ ad Moysé,ad ostiũ taber
naculi fœderis postquã qeuit interitus.

CAP. XVII.

1 ET locutus est Dñs ad Moysé, dicés:
A ¶Loquere ad filios Israël, & accipe
ab eis virgas singulas per cognationes
suas, à cunctis principib⁹ tribuum, vir-
gas duodecim, & vniuscuiusq; nomen
3 superscribes virgę suę: ¶Nomen autem
Aarõ erit in tribu Leui,& vna virga cũ-
4 ctas eorũ familias continebit: ¶Ponesq;
eas in tabernaculo fœderis coram testi-
5 monio vbi loquar ad te.¶Qué ex his ele
gero, germinabit virga eius:& cohibe-
B bo à me ꝗrimonias filiorũ Israël, qbus
6 contra vos murmurant. ¶Locutusq; est
Moyses ad filios Israël: & dederunt ei
omnes principes virgas ꝑ singulas tri-
bus: fueruntq; virgę duodecim absque
7 virga Aaron. ¶Quas cùm posuisset Moy
C ses corã Dño ĩ tabernaculo testimonij,
8 ¶sequenti die regressus inuenit germi
nasse virgã Aaron in domo Leui:& tur-
gentibus gẽmis eruperant flores, q fo-
liis dilatatis, in amygdalas deformati
9 sunt. ¶Protulit ergo Moyses oẽs virgas
D de conspectu Dñi ad cunctos filios Is-
raël: videruntq; & receperunt singuli
10 virgas suas. ¶Dixitq; Dñs ad Moysen:
Refer virgam Aaron in tabernaculum
testimonij, ‖vt seruet̃ ibi in signũ rebel ‖Heb. 9. a.4.
liũ filiorũ Israël,& quiescát q̃relæ eorũ
11 à me, ne moriátur. ¶ Fecitq; Moyses si-
12 cut pręceperat Dñs. ¶ Dixerunt aũt filij
Israël, ad Moysen: Ecce consumpti su-
13 mus, oẽs peribimus. ¶quicunq; accedit
ad tabernaculũ Dñi, morit̃. num vsq;
ad internecioné cuncti delẽdi sumus?

CAP. XVIII.

1 DIxitque Dñs ad Aaron: Tu, & filij
A tui, & domus pr̃is tui tecũ porta-
bitis iniquitaté sanctuarij: & tu & filij
tui simul sustinebitis pc̃tã sacerdotij
2 vr̃i, ¶Sed & fratres tuos đ tribu Leui,&
sceptrum patris tui sume tecum, p̃stoq;
sint, & ministrent tibi: tu aũt & filij tui
ministrabitis in tabernaculo testimo-
3 nij. ¶Excubabuntq; Leuitę ad præcepta
tua,& ad cuncta opera tabernaculi: ita
duntaxat vt ad vasa sanctuarij & alta-
re nõ accedát, ne & illi moriant̃, & vos
4 pereatis simul. ¶Sint aũt tecũ & excu-
bét in custodijs tabernaculi, & in oĩb⁹
ceremoniis eius. Alienigena nõ misce-
5 bit̃ vobis. ¶Excubate ĩ custodia sanctua
rij, & in ministerio altaris ne oriat̃ in-
6 dignatio sup̃ filios Isrl̃. ¶Ego dedi vobis
fratres vr̃os Leuitas de medio filiorum
Isrl̃, & tradidi donũ Dño, vt seruiát in
7 ministerijs tabernaculi ei⁹. ¶ Tu aũt &
filij tui custodite sacerdotiũ vr̃m: & oĩa
q̃ ad cultũ altaris ptinét, & intra velũ
B sunt ꝑ sacerdotes administrabunt̃: si-
8 qs externus accesserit, occidetur. ¶Locu
tusq; est Dñs ad Aaron: Ecce dedi tibi
custodiã primitiarũ mearũ. Oĩa q̃ san-
ctificant̃ à filiis Isrl̃, tradidi tibi & filiis

tuis

tuis ꝑ officio sacerdotali legitima sem-
9 piterna. ❡Hæc ergo accipies de his quæ
sanctificantur, & oblata sunt Dño. Oĩs
oblatio, & sacrificiũ, & qcqd ꝑ pctõ at-
que delicto redditur mihi, & cecidit in
10 sctã sctõrũ, tuũ erit, & filiorũ tuorũ. ❡In
sanctuario comedes illud: mares tm̃ e-
11 dent ex eo, quia cõsecratũ est *tibi. ❡Pri *Dño 2.
mitias aũt quas vouerint & obtulerint
filij Isrl', tibi dedi & filiis tuis, ac filiab⁹
tuis iure ꝑpetuo: q mũdus est in domo
12 tua, vescet' eis. ❡Omnem medullã olei,
& vini, ac frumẽti, qcqd offerũt primi-
13 tiarũ Dño, tibi dedi. ❡Vniuersa frugũ
initia, q̃ gignit humus, & Dño deport-
ant, cedẽt in vsus tuos: q mũdus est in
14 domo tua, vescet' eis. ❡Oẽ quod ex voto
C reddiderint filij Isrl', tuũ erit. ❡Quicqd
15 primũ erũpit è vulua cũctæ carnis, quã
offerũt Dño, siue ex hoĩbus, siue de pe-
coribus fuerit, tui iuris erit: ita dunta-
xat, vt ꝑ hoĩs primogenito pretiũ acci-
pias, & oẽ aĩal quod immundũ est re-
16 dimi facias. ❡Cuius redẽptio erit post
vnũ mẽsem, sicli argẽti quinque, põde-
re sanctuarij. ‖Siclus viginti obolos ha ‖Exo. 30. b. 13. Leu. 27. c. 25. Sup. 3. g. 47. Ezec. 45. c. 12.
17 bet. ❡Primogenitũ aũt bouis & ouis &
capræ non facies redimi, quia sanctifi-
cata sunt Dño: sanguinẽ tm̃ eorũ fun-
des super altare, & adipes adolebis in
18 suauissimũ odorem Dño. ❡Carnes verò
in vsum tuum cedent, sicut pectusculũ
cõsecratũ, & armus dexter, tua erunt.
19 ❡Oẽs primitias sanctuarij quas offerũt
filij Isrl' Dño, tibi dedi & filiis, ac filia-
bus tuis iure ꝑpetuo. Pactum *salis est *pacis 4.
sempiternũ corã Dño, tibi ac filiis tuis.
20 ❡Dixitq; Dñs ad Aarõ, In terra eorũ ni-
hil *possidebitis, nec habebitis partem *possidebis, nec habebis. 1.
inter eos: ‖ego pars & hæreditas tua in ‖Deu 10. b. 9. & 18. a. 1. Iosu. 13. b. 14. d. 33. Eze. 44. g. 28.
21 medio filiorũ Isrl'. ❡Filiis aũt Leui dedi
D oẽs decimas Israelis in possessionẽ pro
ministerio quo seruiũt mihi in taber-
22 naculo fœderis: ❡vt nõ accedãt vltrà fi-
lij Isrl' ad tabernaculũ, nec committãt
23 pctm̃ mortiferũ. ❡Solis filiis Leui mihi
in tabernaculo seruiẽtib⁹, & portãtibus
pctã ppl'i legitimũ sempiternum erit ĩ
gñationibus vestris. ❡Nihil aliud possi-
24 debũt, ❡decimarũ oblatione contenti,
quas ĩ vsus eorũ & necessaria separaui.
25 ❡Locutusq; est Dñs ad Moysen, dicens:
26 ❡Præcipe Leuitis, atq; denũtia: Cumq;
acceperitis a filiis Israël decimas quas
dedi vobis, primitias earũ offerte Dño,
27 id est decimã partẽ decimæ, ❡vt reputet'
vobis in oblationẽ primitiuorũ, tam de
28 areis quã de torcularib⁹. ❡Et in vniuersis
quorũ accipitis primitias, offerte Dño, &
29 date ea Aarõ sacerdoti. ❡Oĩa quæ offere-
tis ex decimis, & in donaria Dñi separa-
30 bitis, optima & electa erunt cuncta. ❡Di-
cesq; ad eos. Si p̃clara & meliora quæq;
obtuleritis ex decimis, reputabitur vo-
bis quasi de area & torculari dederitis
31 primitias: ❡& comedetis eas in omnibus
locis vestris, tam vos q̃ familiæ vestræ:
quia pretiũ est pro ministerio quo serui-
32 tis in tabernaculo testimonij. ❡Et non
peccabitis super hoc, egregia vobis & pin
guia reseruantes: ne polluatis oblationes
filiorum Israël, & moriamini.

CAP. XIX.

1 LOcutusque est Dominus ad Moysen
A & Aaron dicens: ❡Ista est religio vi-
2 ctimæ, quam constituit Dominus. Præ-
cipe filiis Israël, vt adducant ad te vac-
cam rufam ætatis integræ, in qua nulla
3 sit macula, nec portauerit iugum: ❡Tra-
detisq; eam Eleazaro sacerdoti: qui edu-
ctam extra castra, immolabit in conspe-
4 ctu omnium: ❡& ‖tingens digitum in ‖Heb. 9. b. 13.
sanguine eius asperget contra fores taber
5 naculi septem vicib⁹, ❡combureta; eam
cunctis videntibus, tam pelle & carni-
bus eius, quàm sanguine & fimo flam-
6 mæ traditis. ❡Lignum quoq; cedrinum,
& hyssopum, coccumq; bis tinctum sa-
cerdos mittet in flammam quæ vaccam
7 vorat. ❡Et tunc demum lotis vestibus &
corpore suo ingredietur in castra, cõma-
8 culatusq; erit vsq; ad vesperum. ❡Sed &
B ille qui combusserit eam, lauabit vesti-
menta sua & corpus, & immundus erit
9 vsq; ad vesperum. ❡Colliget autem vir
mundus cineres vaccæ, & effundet eos
extra castra ĩ loco purissimo, vt sint mul
titudini filiorum Israël in custodiam, &
in aquam aspersionis: quia pro peccato
10 vacca combusta est. ❡Cùmque lauerit
qui vaccæ portauerat cineres vestimen-
ta sua, immũdus erit vsq; ad vesperum.
Habebunt hoc filij Israël & aduenæ, qui
habitant inter eos, sanctũ iure ꝑpetuo.
11 ❡Qui tetigerit cadauer hominis, & ꝓpter
hoc septem diebus fuerit immundus:
12 ❡Aspergetur ex hac aqua die tertio & se-
ptimo, & sic mundabitur. Si die tertio
aspersus non fuerit, septimo non poterit
13 emundari. ❡Omnis qui tetigerit huma-

C ne aiæ morticinū,& aspersus hac com-
mistione nō fuerit, polluet tabernacu-
lū Dñi, & peribit ex Israël : quia aqua
expiationis nō est aspersus , immūdus
erit, & manebit spurcitia eius sup eū.
14 Ista est lex hoīs q moritur in taber-
naculo. Oēs qui ingrediūtur tentoriū
illius, & vniuersa vasa q ibi sunt, pol-
15 luta erūt septē diebus: Vas quod non
habuerit operculū, nec ligaturā désu-
16 per, immundū erit. Siqs in agro teti-
gerit cadauer occisi hoīs, aut p se mor-
tui, siue os illius, vel sepulchrū, immū-
17 dus erit septē dieb⁹. Tollētq; de cine-
ribus cōbustionis atq; peccati, & mit-
18 tēt aquas viuas sup eos in vas: In qb⁹
cùm homo mundus tinxerit hyssôpū,
asperget ex eo oē tentoriū, & cunctam
supellectilem, & hoīes huiuscemodi
19 contagione pollutos: Atq; hoc modo
mūdus lustrabit immūdū tertio & se-
D primo die, expiatusq; die septimo, la-
uabit & se & vestiméta sua, & immun-
20 dus erit vsq; ad vesperū, Siqs hoc ritu
nō fuerit expiatus, peribit aīa illius de
medio eccliæ : quia sanctuariū Dñi po-
luit, & nō est aqua lustrationis aspsus:
21 erit hoc pceptū legitimū sempiternū.
Ipse quoq; qui aspergit aquas, lauabit
vestimenta sua. Omnis qui tetigerit a-
quas expiationis, immundus erit vs-
22 que ad vesperum. Quicquid tetigerit
immundus, immundum faciet, & ani
ma quę horum quippiam tetigerit, im-
munda erit vsque ad vesperum.

CAP. XX.

1 VEnerūtq; filij Israël, & oīs multi-
A tudo ī desertū Sin, mése primo &
mãsit ppls in Cades. Mortuaq; est ibi
2 Maria, & sepulta in eodé loco. Cūq;
indigeret aqua ppls, cōuenerūt aduer-
3 sum Moysen, & Aarō, & versi in sedi-
tioné dixerūt: Vtiná perijssemus inter
4 fratres nros corā Dño. Cur eduxistis
ecclesiā Dñi in solitudiné, vt & nos &
5 nra iuméta moriamur? Quare nos fe-
cistis ascendere de Ægypto, & adduxi-
stis in locū istū pessimū, q seri nō pōt,
qui nec ficū gignit, nec vineas, nec ma-
logranata, insup & aquā nō habet ad
6 bibendū? Ingressusq; Moyses & Aarō
dimissa multitudine in tabernaculū
fœderis, corruerūt pni in terrā clama-
uerūtq; ad dñm atq; dixerūt: Dñe De⁹
audi clamorem huius ppli, & aperi eis
thesaurum tuū fontem aquæ viuæ, vt
satiati cesset murmuratio eorū. Et ap-
B paruit gloria Dñi super eos. Locutus-
7 que est Dñs ad Moysen, dicens: Tolle
8 virgā & congrega pplm tu & Aaron fra
ter tu⁹, & loquimini ad petrā corā eis,
& illa dabit aquas. Cūq; eduxeris aquā
de petra, bibet oīs multitudo & iumé-
9 ta eius. Tulit igitur Moyses virgam,
quæ erat in cōspectu Dñi, sicut præcepe-
10 rat ei, congregata multitudine ante
petrā, dixitq; eis: Audite rebelles & in-
creduli. Nū de petra hac vobis aquā
11 poterimus eijcere? Cumq; eleuasset
Moyses manū pcutiens virga bis silicé
egressæ sunt aquę largissimę, ita vt ppls
12 biberet & iumenta. Dixitq; Dñs ad
Moysen & Aaron. Quia nō credidistis
mihi : Vt sanctificaretis me corā filijs
Israël nō introducetis hos pplos in ter-
13 tam qua dabo eis. Hęc est aqua cōtra-
dictionis, vbi iurgati sunt filij Israel cō
14 tra Dñm & sctificatus est in eis. Misit
C interea nūcios Moyses de Cades ad re-
gé Edom, q dicerét: hæc mandat frater
tuus Israël : Nosti oém laboré qui ap-
15 prehédit nos. Qūo descenderint pres
nostri I Ægyptū, & habitauerimus ibi
multo tempore, afflixerintq; nos Ægy-
16 ptij, & patres nostros: & qūo clamaue
rimus ad Dñm, & exaudierit nos, misé-
ritq; angelū qui eduxerit nos de Ægy-
pto. Ecce in vrbe Cades, quę est in ex-
17 tremis finib⁹ tuis, politi, Obsecramus
vt nobis trāsire liceat per terrā tuā. Nō
ibimus per agros, nec p vineas, nō bibe
mus aquas de puteis tuis, sed gradie-
mur via publica, nec ad dexterā nec ad
sinistrā declinātes, donec trāseamus ter
18 minos tuos. Cui rñdit Edom. Nō trā-
sibis per me, alioquin armatus occurrā
19 tibi. Dixeruntq; filij Israël: Per tritā
gradiemur viā : & si biberimus aquas
tuas nos & pecora nra dabimus quod
iustū est: nulla erit ī pretio difficultas,
20 tantum velociter transeamus. At ille
D rñdit: Nō trāsibitis. Statimq; egressus
est obuius, cū infinita multitudine, &
21 manu forti, Nec voluit acqescere dep-
cāti, vt cōcederet transitū p fines suos.
22 Quā ob rem diuertit ab eo Israël. Cū-
que castra mouissét de Cades, venerūt
in monté Hor, qui est in finibus Terræ
23 Edom: Vbi locut⁹ est Dñs ad Moysen
24 Pergat, inquit, Aaron ad pplos suos :

Sap. 11. 1. 4.
Exo. 17. b. 6.
Deu. 32. g. 51.
Ps. 77. b. 15. 104. d. 40.
1. Cor. 10. a. 4.
eius 6.
Deut. 1. f. 37.
Inf. 27. a. 14.
Et 7.
transibit a.
Inf. 33. d. 37.
Exo. 17. a. 2.

non

non enim intrabit terrã quã dedi filiis
Israël, eo q incredulus fuerit ori meo
25ad Aquas cõtradictionis. ¶Tolle Aarõ, [Inf. 33. g. 38. Deut. 32. g. 50.]
& filiũ eius cũ eo, & duces eos in mon
26tem Hor. ¶Cumq; nudaueris patrẽ ve-
ste sua, indues ea Eleazarum filiũ ei⁹,
27& Aaron colliget̃, & morier̃ ibi. ¶Fecit
Moyses vt præceperat Dñs, & ascende-
runt in montẽ Hor coram oi multitu-
28dine. ¶Cumq; Aaron spoliasset vesti- [Deu. 10. b. 6.]
bus suis, induit eis Eleazarũ filiũ eius.
29¶Illo mortuo i mõtis supcilio, descẽdit
30cũ Eleazaro. ¶Oĩs aũt multitudo vidẽs
occubuisse Aaron, fleuit super eo tri-
ginta diebus per cũctas familias suas.

CAP. XXI.

1 QVod cùm audisset Chananę⁹ rex [Inf. 33. e. 41.]
A Arad, qui habitabat ad meridiẽ.
venisse scilicet Israël p explo
ratorũ viam, pugnauit cõtra illũ, & vi-
2 ctor existens, duxit ex eo prædã. ¶At Is-
raël voto se Dño obligãs, ait. Si tradide-
ris pplm istum in manu mea, delebo
3 vrbes eius. ¶Exaudiuitq; Dñs preces Is-
raël, & tradidit Chananęum, quẽ ille
interfecit subuersis vrbibus eius, & vo-
cauit nomẽ loci illi⁹ Horma, id est aná
4 thema. ¶Profecti sunt aũt & de monte
Hor, per viã quę ducit ad Mare rubrũ,
vt circũirent Terra Edom. Et tędere cę-
5 pit pplm itineris ac laboris: ¶locutusq;
B cõtra Dñm & Moysen, ait, Cur eduxi-
sti nos de Ægypto, vt moreremur in so-
litudine? Deest panis, nõ sunt aquę: ani
ma nostra iam nauseat super cibo isto
6 leuissimo. ¶Quamobrem misit Dñs in [Sap. 16. a. 1. Iud. 8. e. 25. 1. Corin. 10. b. 9.]
pplm ignitos serpentes, ad quorũ pla-
7 gas & mortes plurimorũ, ¶venerũt ad
Moysen, atq; dixerunt: Peccauimus, q
locuti sum⁹ cõtra Dñm & te, ora vt tol
lat à nobis serpentes. Orauitq; Moyses
8 p pplo, ¶& locut⁹ est Dñs ad eũ: Fac ser
C pentẽ æneũ, & pone eũ p signo; q per-
9 cussus aspexerit eũ viuet. ¶Fecit ergo [Ioh. 3. b. 14.]
Moyses SERPENTEM AENEVM,
& posuit eum pro signo, quem cũ per-
10cussi aspicerent, sanabãtur. ¶Profectiq;
filij Israël castrametati sunt in Oboth,
11¶Vnde egressi fixere tẽtoria i Ieabarim
in solitudine quę respicit Moab contra
12orientalem plagã. ¶Et inde mouẽtes ve
13nerũt ad Torrentẽ-Zared. ¶Quẽ relin-
quẽtes castrametati sunt cõtra Arnon,
q est in deserto, & pminet in finibus [Iud. 11. c. 13.]
Amorrhęi. Siquidẽ Arnõ terminus est
Moab, diuidẽs Moabitas & Amorrhę-
14os. ¶Vnde dr̃ i libro bellorũ Dñi, Sicut
fecit in Mari-rubro, sic faciet in torrẽ-
15tib⁹ Arnõ. ¶Scopuli Torrentiũ inclina-
D ti sunt, vt requiescerẽt in Arnon, & recũ-
16berent in finib⁹ Moabitarũ. ¶Et ex eo
loco apparuit puteus sup quo locutus
est Dñs ad Moysen, Congrega pplm, &
17dabo ei aqua. ¶Tunc cecidit Israël car-
men istud: Ascẽdat puteus. Cõcinebãt.
18¶Puteus quẽ foderũt principes, & para
uerũt duces multitudinis in datore le-
gis, & in baculis suis. — Profectiq; sũt [— 12.]
19de solitudine Mathana. ¶De Mathana
20i Nahaliel: & Nahaliel i Bamoth. ¶Ba [*& 8.]
moth, vallis est in regione Moab, i ver
tice Phasga, *qđ respicit cõtra desertũ. [* De 23.]
21¶Misit aũt Israël nuntios ad Sehon re [Deu. 2. c. 26.]
22gẽ Amorrhęorũ, dicẽs: ¶Obsecro vt trã- [Iud. 11. d. 19.]
E site mihi liceat per terrã tuã. non decli
nabimus i agros & vineas, nõ bibem⁹
aquas ex puteis, via regia gradiemur,
23donec trãseamus terminos tuos. ¶Qui
cõcedere noluit vt trãsiret Israël per fi-
nes suos: quin potius exercitu cõgrega-
to, egressus est obuiã i desertũ, & venit
24in Iasa pugnauitq; cõtra eũ. ¶A quo [Amos 2. c. 9.]
pcussus est in ore gladij, & possessa est [Psa. 134. a 11.]
terra ei⁹ ab Arnon vsq; Ieboc, & filios [Ios. 24. b. 8.]
Ammon: qa forti psidio tenebant̃ ter- [Iud. 5. c. 24.]
25mini Ammonitarũ. ¶Tulit ergo Israël
oẽs ciuitates ei⁹, & habitauit in vrbib⁹
Amorrhęi, in Hesebon scilicet & vicu-
26lis ei⁹. ¶Vrbs Hesebon fuit Sehon regis
F Amorrhęi: q pugnauit cõtra Regẽ Mo-
ab: & tulit oẽm terrã quę ditionis illi⁹
27fuerat, vsq; Arnon. ¶Idcirco dr̃ in pro-
uerbio, Venite in Hesebon, ædificet̃ &
28cõstruat̃ ciuitas Sehon: ¶Ignis egressus
est de Hesebõ, flãma de oppido Sehon,
& deuorauit Ar Moabitarũ, & habita-
29tores excelsorũ Arnõ. ¶Vę tibi Moab, [Iud. 11. c]
perijsti, popule Chamos. Dedit filios [3. Reg. 11. b 9.]
ei⁹ in fugã, & filias in captiuitatẽ regi
30Amorrhęorũ Sehon: ¶Iugũ ipsorũ di-
sperijt ab Hesebon vsq; Dibon, lassi p-
31uenerũt i Nophe, & vsq; Medaba: ¶Ha-
bitauit itaq; Israël i Terra-Amorrhæi:
32¶Misitq; Moyses q explorarent Iazer:
G cuius ceperũt viculos, & possederũt ha
33bitatores. ¶Verterũtq; se, & ascẽderũt [Deut. 3. a. 1. 19. & 7.]
per viã Basan, & occurrit eis Og rex Ba
san cũ omni populo suo, pugnaturus
34in Edrai, ¶Dixitq; Dñs ad Moysen: Ne
timeas eũ, quia i manu tua tradidi il-

lum,

lum, & oēm populū, ac terram eius: fa-
ciesq; illi ſicut feciſti Sehō regi Amor-
35 rhęorum habitatori Heſebon: ¶ Percuſ-
Pſ. 134. a. 11. ſerunt igitur & hunc cū filijs ſuis, vni-
nerſumq; pplm eius vſque ad interne-
cionem, & poſſederunt terram illius.

C A P. XXII.

1 PRofectique caſtrametati ſunt in cā-
A peſtribꝰ Moab, vbi trans Iordanem
2 Iericho ſita eſt. ¶ Videns aūt Balac filius
Sephor oīa q̄ fecerat Iſraël Amorrhæo,
3 ¶ & quod pertimuiſſent eū Moabitæ, &
4 impetū eius ferre non poſſent, ¶ dixit ad
maiores natu Madian, Ita delebit hic
ppls oēs qui in noſtris finibꝰ cōmorant̄,
qūo ſolet bos herbas vſq; ad radices car
pere. Ipſe autem erat eo tempore rex in
‖ Ioſ. 24. b. 9. 5 Moab. ¶ ‖ Miſit ergo nuntios ad Balaam
filiū Beor ariolum q habitabat ſup flu-
men terræ filiorū Ammon, vt vocarent
eum, & dicerent: Ecce egreſſus eſt ppls
ex Ægypto, q operuit ſuperficiem terrę,
6 ſedens contra me. ¶ Veni igitur, & ma-
B ledic pplo huic, quia fortior me eſt: ſi
qūo poſſim pcutere & eijcere eū de ter-
ra mea, noui enim quòd benedictus
* 1. ſit cui bn̄dixeris, & maledictus ī quem
7 maledicta congeſſeris. ¶ Perrexeruntq;
ſeniores Moab, & maiores natu Madiā,
habentes diuinationis pretiū in mani-
bus. Cūmq; veniſſent ad Balaā, & nar-
8 raſſent ei oīa verba Balac, ¶ Ille rn̄dit:
Manete hîc nocte, & rn̄debo quicquid
mihi dixerit dn̄s. Manentibus aūt illis
9 apud Balaam, ¶ venit Deus & ait ad eū:
Quid ſibi volunt homines iſti apud te?
10 ¶ Rn̄dit, Balac filius Sephor Rex Moa-
11 bitarū miſit ad me, ¶ dicens: Ecce ppls q
C egreſſus eſt de Ægypto, operuit ſuperfi-
ciem terræ: veni, & maledic ei, ſi qūo
12 poſſim pugnās abigere eū. ¶ Dixitq; Deꝰ
ad Balaam: Noli ire cū eis, neq; male-
13 dicas pplo q a bn̄s eſt. ¶ Qui mane con-
ſurgens dixit ad principes, Ite in terrā
veſtram, quia prohibuit me Dn̄s venire
14 vobiſcum. ¶ Reuerſi principes dixerunt
ad Balac, Noluit Balaā venire nobiſcū.
15 ¶ Rurſum ille multò plures & nobilio-
16 res q̄ ante miſerat, miſit. ¶ Qui cū veniſ-
ſent ad Balaam, dixerunt. Sic dicit Ba-
lac filius Sephor: Ne cūcteris venire ad
17 me: ¶ Paratus ſum honorare te, & quic-
quid volueris dabo tibi: veni, & male-
‖ Inf. 24. b. 13. 18 dic pplo iſti. ¶ Rn̄dit Balaam: ‖ Si dede-
D rit mihi Balac plenam domū ſuam ar-
genti & auri, non potero immutare ver-
bum Dn̄i Dei mei, vt vel plus, vel minꝰ
19 loquar. ¶ Obſecro vt hîc maneatis etiam
hac nocte, & ſcire queā quid mihi rur-
20 ſum rn̄deat Dn̄s. ¶ Venit ergo Deus ad
Balaam nocte, & ait ei: Si vocare te ve-
nerint hoīes iſti, ſurge, & vade cū eis:
ita duntaxat, vt quod tibi pręcepero fa-
21 cias. ¶ Surrexit Balaam mane, & ſtrata
22 aſina ſua, pfectus eſt cum eis. ¶ Et iratus
eſt Deꝰ. Stetitq; angelus Dn̄i in via con-
tra Balaā, qui inſidebat aſinæ, & duos
23 pueros habebat ſecum. ¶ ‖ Cernens aſina ‖ 2. Pet. 2. c. 16.
E angelū * ſtantē ī via euaginato gladio, Iude b.
auertit ſe de itinere, & ibat per agrum. 11.
Quam cū verberaret Balaam, & vellet * Dn̄i. 1.
24 ad ſemitā reducere, ¶ Stetit angelꝰ in an
guſtijs duarū maceriarū, quibus vineæ
25 cingebant̄. ¶ Quē vidēs aſina, iūxit ſe pa
rieti, & attriuit ſedētis pedē. At ille ite-
26 rū verberabat eā: ¶ & nihilominus an-
gelus ad locū anguſtū trāſiens, vbi nec
ad dexterā nec ad ſiniſtram poterat de-
27 uiari, obuius ſtetit. ¶ Cumq; vidiſſet aſi
na ſtantē angelū, cōcidit ſub pedibꝰ ſe-
dētis. Qui iratus vehementius cędebat
28 fuſte latera eiꝰ. ¶ Aperuitq; Dn̄s os aſi-
næ, & locuta eſt. Quid feci tibi? cur p-
29 cutis me, ecce iā tertiò? ¶ Rn̄dit Balaā.
F Quia cōmeruiſti, & illuſiſti mihi: vtinā
30 haberē gladiū, vt te pcuterē. ¶ Dixit aſi-
na, Nónne aīal tuū ſum, cui ſemp inſe-
dere conſueuiſti vſq; in pn̄tē diem? dic
quid ſile vnquā fecerim tibi. At ille ait:
31 Nunquā. ¶ Protinus aperuit Dn̄s oculos
Balaā, & vidit Angelū ſtātē in via eua-
ginato gladio, adorauitq; eū pronus in
32 terrā. ¶ Cui angelus: Cur, inquit, tertiò
verberas aſinā tuā? Ego veni vt aduer-
ſarer tibi, q a peruerſa eſt via tua, mihiq;
33 contraria: ¶ Et niſi aſina declinaſſet de
via, dans locū reſiſtēti, te occidiſſem, &
34 illa viueret. ¶ Dixit Balaam: Peccaui, ne
ſciens q tu ſtares contra me: & nunc ſi
35 diſplicet tibi vt vadā, reuertar. ¶ Ait an-
gelus: Vade cum iſtis, & caue ne aliud
q̄ pręcepero tibi loquaris. Iuit igitur cū
36 principibus. ¶ Quòd cū audiſſet Balac,
G egreſſus eſt in occurſum eius in oppido
Mohabitarū, quod ſitū eſt in extremis
37 finibꝰ Arnon. ¶ Dixitq; ad Balaā: Miſi
nuntios vt * vocarent te. cur nō ſtatim * vocarē
veniſti ad me? an quia mercedē aduen- 7.
38 tui tuo reddere nequeo? ¶ Cui ille reſpō
dit: Ecce adſum: nunquid loqui potero

aliud,

aliud, nisi qđ De⁹ posuerit in ore meo?
39 ¶ Perrexerunt ergo simul, & venerũt ĩ vr
bē quæ ĩ extremis regni ei⁹ finib⁹ erat.
40 ¶ Cũq; occidisset Balac boues & oues,
misit ad Balaam, & principes qui cum
41 eo erant, munera. ¶ Mane autem fa-
cto duxit eum ad excelsa Baal, & intui-
tus est extremam partem populi.

CAP. XXIII.

1 A Dixitq; Balaam ad Balac: Ædifica
mihi hîc septem aras, & para toti-
dē vitulos, eiusdemq; numeri arietes.
2 ¶ Cumq; fecisset iuxta sermonē Balaã,
imposuerũt simul vitulũ & arietē sup
3 aram. ¶ Dixitq; Balaã ad Balac: Sta pau
lisper iuxta holocaustũ tuũ donec va-
dã, si fortè occurrat mihi Dñs, & quod-
4 cũq; imperauerit, loquar tibi. ¶ Cumq;
abijsset velociter, occurrit illi De⁹. Lo-
cutusq; ad eũ Balaam, Septē, inqt aras
erexi, & ĩposui vitulũ & arietē desup.
5 ¶ Dñs autē posuit verbũ in ore eius, &
ait: Reuertere ad Balac, & hęc loquêris.
6 ¶ Reuersus inuenit stantem Balac iuxta
holocaustũ suũ, & oẽs principes Moa-
7 bitarum: ¶ assumptaq; parabola sua di-
xit: de Arã adduxit me Balac rex Moa-
B bitarum de montibus orientis, Veni in
quit, & maledic Iacob, propera, & dete
8 stare Isrēl. ¶ Quomodo maledicam, cui
non maledixit Deus? Qua ratione dete
9 ster, quē Dñs non detestatur? ¶ De sum-
mis silicibus videbo eum, & de collib⁹
considerabo illum. Populus solus habi
10 tabit & inter Gētes nõ reputabit̃. ¶ Quis
dinumerare possit puluerem Iacob, &
nosse numerũ stirpis Israël? Moriatur
anima mea morte iustorũ, & fiant no-
11 uissima mea horũ similia. ¶ Dixitq; Ba-
lac ad Balaã: Quid est hoc quod agis?
Vt malediceres inimicis meis vocaui
12 te: & tu econtrario benedicis eis. ¶ Cui
ille rñdit: Nũ aliud possũ loqui, nisi
13 quod iusserit Dñs? ¶ Dixit ergo Balac:
Veni mecũ in alterum locũ vnde partē
Israël videas, & totũ videre non possis
14 *inde maledicito ei. ¶ Cũq; duxisset eũ
in locũ sublimē, sup verticem montis
C Phasga, ędificauit Balaã septem aras, &
impositis suprà vitulis atq; arietibus,
15 ¶ Dixit ad Balac. Sta hîc iuxta holocau-
16 stũ tuũ donec ego obuius pergã. ¶ Cui
cũ Dñs occurrisset, posuissetq; verbum
in ore eius, ait: Reuertere ad Balac, &
17 hęc loqueris ei. ¶ Reuersus inuenit eũ
stantē iuxta holocaustũ suũ, & princi-
pes Moabitarũ cũ eo. Ad quem Balac.
18 Quid, inquit, loquutus est Dñs? ¶ At ille
assumpta parabola sua, ait: Sta Balac,
19 & ausculta, audi fili Sephor: ¶ Non est
Deus quasi homo, vt mentiat̃, nec vt fi-
lius hoīs, vt mutetur. Dixit ergo & non
20 faciet? locutus est, & nõ implebit? ¶ Ad
benedicendum adductus sum, benedi-
21 ctionem prohibere non valeo. ¶ Nõ est
idolum in Iacob, nec videtur simula-
chrũ in Israël. Dñs Deus eius cũ eo est,
22 & clangor victoriæ regis in illo. ¶ Deus
D eduxit illũ de Ægypto, ‖ cuius fortitu-
23 do similis est rhinocerotis. ¶ Nõ est au-
guriũ in Iacob, nec diuinatio in Israël.
Temporibus suis dicet̃ Iacob & Israëli
24 quid operatus sit Deus. ¶ Ecce populus
vt leæna consurget & quasi leo egredie
tur: nõ accubabit donec deuoret prędã,
25 & occisorũ sanguinem bibat. ¶ Dixitq;
Balac ad Balaam: nec maledicas ei nec
26 benedicas. ¶ Et ille ait: Nonne dixi tibi
quod quicquid mihi De⁹ imperaret, hoc
27 facerē? ¶ Et ait Balac ad eũ: Veni & du-
cã te ad aliũ locũ: si fortè placeat Deo
27 vt inde maledicas eis. ¶ Cũq; duxisset
eum super verticem montis Phogor, q
29 respicit solitudinem. ¶ Dixit ei Balaam:
Ædifica mihi hîc septē aras & para to-
tidē vitulos, eiusdēq; numeri arietes*.
30 ¶ Fecit Balac vt Balaam dixerat: impo-
suitq; vitulos & arietes p singulas aras.

CAP. XXIIII.

1 A Cumq; vidisset Balaam qđ placeret
Dño vt benediceret Israëli, nequa-
quã abijt vt ante perrexerat, vt auguriũ
quęreret: sed dirigens contra desertũ vul-
2 tum suũ, ¶ & eleuans oculos vidit Isrl̃
in tentoriis cõmorātem per trib⁹ suas:
3 & irruente in se spiritu Dei: ¶ Assumpta
parabola ait: Dixit Balaam filius Beor,
dixit homo cuius obturat⁹ est oculus,
4 ¶ dixit auditor sermonũ Dei, q visionē
Omnipotētis intuitus est, qui cadit, &
5 sic aperiunt̃ oculi ei⁹. ¶ Quam pulchra
tabernacula tua Iacob & tentoria tua
6 Isrl̃, ¶ vt valles nemorosę, vt horti iuxta
fluuios irrigui, vt tabernacula quę fixit
7 Domin⁹, quasi cedri ppe aquas. ¶ Fluet
aqua de situla ei⁹, & semen illius erit ĩ
*aquas multas. Tollet̃ ppter Agag, rex
8 eius, & auferet̃ regnũ illius. ¶ Deus edu-
xit illũ de Ægypto, ‖ cuius fortitudo si-
B milis est rhinocerotis. Deuorabũt Gen-

§2. Pet. 2. c. 16. Iude b. 11.
*Dñi. 1.
*& 7.
*vocat 7.
‖Inf. 24. b. 8.
*per singulas aras. 8.
‖gētes F.
‖sup. 23. l. 22.

tes

tes hostes illius, ossaq; eorũ cõfringet,
9 & perforabũt sagittis. Accubãs dormi
uit vt leo, & quasi leæna, quã suscitare
nullus audebit. Qui bñdixerit tibi, erit
& ipse bñdictus: q maledixerit, *in ma
10 ledictione reputabit. Iratusque Balac
contra Balaã, cõplosis manibus ait: Ad
maledicendũ inimicis meis vocaui te,
11 quibus ecõtrario tertio bñdixisti, Reuer
tere ad locũ tuũ. Decreuerã qdẽ magni
ficè honorare te, sed Dñs priuauit te ho
12 nore disposito. Rñdit Balaã ad Balac,
Nõnne nuntijs tuis quos misisti ad me
13 dixi: Si dederit mihi Balac plenã do-
G mũ suã argenti & auri, nõ potero præteri
re fmonẽ Dñi Dei mei, vt vel boni qd,
vel mali proferã ex corde meo: sed qc-
14 quid Dñs dixerit, hoc loquar? Verun-
tamen pergẽs ad pplm meũ, dabo *con
siliũ, quid pplus tuus pplo huic faciat ex
15 tremo tẽpore. Sumpta igit parabola,
rursum ait: Dixit Balaã filius Beor, dixit
16 homo cuius obturatus est oculus, Dixit
auditor sermonũ Dei, qui nouit doctri
nã Altissimi, & visiones oĩpotẽtis videt,
17 qui cadẽs apertos habet oculos. Vide-
bo eũ, sed non modo: intuebor illũ, sed
nõ propè. ORIETVR STELLA ex
D Iacob, & cõsurget virga de Israël, & p-
cutiet duces Moab. vastabitq; oẽs filios
18 Seth. Et erit Idumæa possessio eius: hære
ditas Seir cedet inimicis suis: Israël ve-
19 rò fortiter aget. De Iacob erit q dñe-
20 tur, & perdat reliquias ciuitatis. Cũq;
vidisset Amalec, assumẽs parabolã, ait:
Principiũ Gentiũ Amalec, cuius extre-
21 ma perdentur. Vidit quoq; Cinæũ: &
assũpta parabola, ait: Robustũ quidem
est habitaculũ tuũ: sed si i petra posue-
22 ris nidum tuũ, & fueris electus de stir
pe Cin quãdiu poteris pmanere? Assur
23 enim capiet te. Assumptaq; parabola
iterum loquutus est: Heu, quis victurus
24 est quãdo ista faciet Deus? Venient in
trieribus de Italia, superabunt Assy-
rios, vastabuntq; Hebræos, & ad extre-
25 mum etiam ipsi peribunt. Surrexitq;
Balaam & reuersus est in locũ suum:
Balac quoq; via qua venerat rediit.

CAP. XXV.

1 MOrabat aũt eo tpe Israël i Setim,
A & fornicatus est populus cum fi-
2 liabus Moab, quæ vocauerũt eos ad sa
crificia sua. At illi comederũt & adora-
3 uerũt deos earũ. Initiatusq; est Israël

*tibi 3.
Sup. 22. d. 8.
*tibi 6.
Mat. 2. a. 2.

4 Beel-Phegor, & iratus Dñs ait ad Moy-
sen, Tolle cũctos principes populi, &
suspende eos contra solẽ in patibulis:
5 vt auertatur furor meus ab Israël. Di-
xitq. Moyses ad iudices Israël: Occidat
B vnusqsq; pximos suos, q initiati sunt
6 Beel-Phegor. Et ecce vnus de filijs Israël
intrauit corã fratribus suis ad scortũ Ma
dianitidẽ vidẽte Moyse & oĩ turba filio
rũ Israël, qui flebãt ante fores taberna-
7 culi. Quod cùm vidisset Phinees filius
C Eleazari filij Aaron sacerdotis, surrexit
de medio multitudinis, & arrepto pu-
8 gione ingressus est post virũ Israëlitẽ
in lupanar, & pfodit ambos, simul, vi-
rum scilicet & mulierẽ in locis genitali-
9 bus. Cessauitq; plaga à filiis Israël, &
occisi sunt viginti quatuor millia ho-
10 minum. Dixitq; Dñs ad Moysen: Phi
11 nees filius Eleazari filij Aarõ sacerdotis
auertit irã meam à filiis Israël qa zelo
meo cõmotus est cõtra eos, vt nõ ipse
12 delerẽ filios Israël in zelo meo. Idcir-
co loquere ad eũ: Ecce do ei pacẽ fœde-
13 ris mei, & erit tam ipsi quã semini eius
D pactũ sacerdotij sempiternũ: qa *zelatus
est p Deo suo, & expiauit scelus filiorũ
14 Israël. Erat aũt nomẽ viri Israëlitæ q oc
cisus est cũ Madianitide, Zãbri filius Sa-
ludux de cognatione & tribu Simeõ-
15 nis. Porrò mulier Madianitis, q pariter
interfecta est, vocabat Cozbi filia Sur
principis nobilissimi Madianitarum.
16 Locutusq; est dñs ad Moysen dicens,
17 Hostes vos sentiant Madianitæ, & p-
18 cutite eos: quia & ipsi hostiliter ege-
runt contra vos, *& decepẽre insidijs
per idolũ Phogor & Cozbi filiam du-
cis Madian sororem suam, quæ percus-
sa est in die plagæ p sacrilegio Phogor.

CAP. XXVI.

1 POstq noxiorũ sanguis effusus est, di
A xit Dñs ad Moysen & Eleazarum
2 filiũ Aaron sacerdotẽ, Numerate oẽm
summam filiorũ Israël à viginti annis
& supra, p domos & cognationes suas,
cũctos qui possunt ad bella procedere.
3 Locuti sunt itaq; Moyses & Eleazar sa
cerdos in cãpestribus Moab sup Iorda-
4 nẽ cõtra Iericho ad eos q erant à vigin
ti annis & suprà, sicut Dñs iperauerat:
5 quorũ iste est numerus: Rubẽ primo-
genitus Israël, huius filius Henoch, à
quo familia Henochitarũ: & Phallu, à
6 quo familia Phalluitarũ: & Hesron, à

Ios. 22. d. 17.
Deut. 4. a. 3.
1. Ma. 2 f. 54.
Psal. 145 c. 30.
1. Co. 10 b. 8.
1. Mach. 21. f. 54.
Ecc. 45. d. 24.
*zelo. 4.
Inf. 31. a. 1.
*vt deciperẽt. 4.
Gen. 46 b. 9.
Exod. 6 b. 14.
1 Par. 5 a. 1.

quo familia Heſronitarũ & Charmi, à
7 quo familia Charmitarũ: ꝰhæ ſunt fa-
miliæ de ſtirpe Ruben quarũ numerus
inuentus eſt quadraginta tria millia, &
8 ſeptingẽti triginta. ꝰFilius Phallu, Eliab.
Huius filij Namûel & Dathã & Abirõ.
9 ꝰIſti ſunt Dathã & Abiron principes po
puli q ‖ ſurrexerunt contra Moyſen & ‖Sup. 16. a.d.g.49
Aaron in ſeditione Core, qñ aduerſus
10 Dñm rebellauerũt: ꝰ& aperiẽs terra os
B ſuũ deuorauit Core morientibus plu-
rimis, qñ cõbuſſit ignis ducentos quin-
quaginta viros. Et factũ eſt grãde mira-
11 culũ, ꝰvt Core pereunte, filij illius non
12 perirent. ꝰFilij Simeon ꝑ cognationes
ſuas: Namuel, ab hoc familia Namueli
tarum: & Iamin, ab hoc familia Iami-
nitarum: Iachin, ab hoc familia Iachi-
13 nitarum: ꝰZare ab hoc familia Zareita
rum: Saul, ab hoc familia Saulitarum.
14 ꝰhæ ſunt familię de ſtirpe Simeõ, qua-
rum oĩs numerus fuit viginti duo mil-
15 lia ducentorum. ꝰFilij Gad ꝑ cognatio-
nes ſuas: Sephõ, ab hoc familia Sepho-
nitarum: Aggi, ab hoc familia Aggita-
16 rũ: Suni, ab hoc familia Sunitarũ: ꝰOz-
ni, ab hoc familia Oznitarum: Her, ab
17 hoc familia Heritarum: ꝰArod, ab hoc
familia Aroditarum, Ariel, ab hoc fa-
18 milia Arielitarum. ꝰIſtę ſunt familię
Gad, quarum omnis numerus fuit qua-
19 draginta millia quingentorũ. ꝰ‖Filij Iu ‖Gen. 38. a.g. b.7.
da, Her, & Onã, qui ambo mortui ſunt
20 in terra Chanáan. ꝰFuerũtq; filij Iuda
ꝑ cognationes ſuas: Sela, à quo familia
C Selaitarũ. Phares, à quo familia Phareſi
tarũ: Zare, à quo familia Zareitarum.
21 ꝰPorrò filij Phares, Heſron, à quo fami-
lia Heſronitarũ: & Hamuel, à quo fami
22 lia Hamolitarũ. ꝰiſtæ ſunt familiæ Iu-
da, quarũ oĩs numerus fuit ſeptuaginta
23 ſex millia quingentorũ. ꝰFilij Iſſachar
ꝑ cognationes ſuas: Thola, à quo fami-
lia Tholaitarum: Phua, à quo familia
24 Phuaitarũ: ꝰIaſub, à quo familia Iaſu-
bitarũ: Semran, a quo familia Semrani
25 tarũ. ꝰhæ ſunt cognatiões Iſſachar, qua
rũ numerus fuit ſexaginta quatuor mil
26 lia trecentorũ. ꝰFilij Zabulon ꝑ cogna-
tiones ſuas: Sared, à quo familia Saredi
tarũ: Elon, à quo familia Elonitarũ: Ia-
27 lel, à quo familia Ialelitarum. ꝰhæ ſunt
cognationes Zabulon, quarũ numerus
28 fuit ſexaginta millia qngentorũ: ꝰFilij
Ioſeph ꝑ cognationes ſuas, Manaſſe &
29 Ephráim. ꝰDe Manaſſe ortꝰ eſt Machir,
D à quo familia Machiritarũ. Machir ge-
nuit Galaad, à quo familia Galaadita-
30 rũ: ꝰGalaad habuit filios: Iezer, à quo
familia Iezeritarum: & Helec, a quo fa
31 milia Helecitarum: ꝰ& Aſráël, à quo fa
milia Aſrielitarũ: & Sechem, à quo fa-
32 milia Sechemitarum: ꝰ& Semida à quo
familia Semidaitarũ: & ‖Hepher, à quo ‖Inf. 27 a.1.
33 familia Hepheritarũ. ꝰFuit aũt Hepher
pater Salphaad, qui filios non habebat,
ſed tñ filias, quarũ iſta ſunt nomina:
Maala, & Noa, & Hegla, & Melcha, &
34 Terſa. ꝰhæ ſunt familiæ Manaſſe, & nu
merus earũ quinquaginta duo millia
35 ſeptingentorũ. ꝰFilij aũt Ephráim ꝑ co-
gnationes ſuas fuerũt hi, Suthala, à quo
familia Suthalaitarũ: Becher, à quo fa-
milia Becheritarũ, Thehen, á quo fami
36 lia Thehenitarũ: ꝰporrò filius Suthala
fuit Heran, à quo familia Heranitarũ.
37 ꝰhę ſunt cognationes filiorũ Ephráim:
quarũ numerus fuit triginta duo mil-
lia qngentorum. Iſti ſunt filij Ioſeph ꝑ
38 familias ſuas. ꝰFilij Ben-iamin ĩ cogna
E tionibus ſuis: Bela, à quo familia Be-
laitarum, Asbei, à quo familia Asbelita
rum, Achiram, à quo familia Achirami
39 tarum: ꝰSupham, à quo familia Supha
mitarũ: Huphã, à quo familia Hupha-
40 mitarũ. ꝰFilij Bela, Hered, & Noeman.
De Herteh, familia Hereditarũ: de Noe
41 man, familia Noemanitarum. ꝰhi ſunt
filij Ben-iamin ꝑ cognationes ſuas, quo
rum numerus fuit quadraginta-qnque
42 millia ſexcẽti. ꝰfilij Dan ꝑ cognationes
ſuas: Suham à quo familia Suhamita-
rum. hæ ſunt cognationes Dan ꝑ fami-
43 lias ſuas: ꝰoẽs fuêre Suhamitæ, quorũ
numerus erat ſexagintaquatuor millia
44 quadringentorũ. ꝰFilij Azer per cogna-
tiones ſuas: Iẽna, à quo familia Iemnai
tarum: Ieſſui, à quo familia Ieſſuitarũ:
45 Brie, à quo familia Brieitarum. ꝰFilij
Brie: Heber, à quo familia Heberitarũ:
& Melchi-el, à quo familia Melchielita
46 rum. ꝰNomen aũt filię Aſer, fuit Sara.
47 ꝰhæ cognationes filiorũ Aſer, & nume-
F rus eorum qnquaginta-tria millia qua
48 dringẽtorum. ꝰFilij Nephtali ꝑ cogna-
tiones ſuas: Ieſiel, à quo familia Ieſielli-
tarum; Guni, à quo familia Gunitarũ.
49 ꝰIeſer, à quo familia Ieſeritarum: Sellẽ,
50 à quo familia Sellemitarũ: ꝰhę ſunt co
gnationes filiorũ Nephtali ꝑ familias

suas: quorū numerus quadraginta-qn-
51 que millia quadringentorum. Ista est
summa filiorū Israël qui recēsiti sunt,
sexcenta millia, & mille septingēti tri-
52 ginta. Locutusq; est Dñs ad Moysen,
53 dicēs, Istis diuidetur terra iuxta nume
rum vocabulorū in possessiones suas.
54 Pluribus maiorem partē dabis, & pau
cioribus minorē: singulis sicut nunc re
55 censiti sunt tradetur possessio: ita dū-
taxat vt sors terram tribubus diuidat
56 & familiis. Quidquid sorte contigerit,
hoc vel plures accipiant, vel pauciores.
57 Hic quoq; est numerus filiorū Leui
p familias suas: Gerson, à quo familia
Gersonitarum: Caath, à quo familia Ca
athitarū: Merari, à quo familia Merari-
58 tarum. hę sunt familię Leui. Familia
G Lobni, familia Hebroni, familia Moho
li, familia Musi, familia Core. At verò
59 Caath genuit Amrā: q habuit vxorē
Iochabet filiam Leui, quę nata est ei in
Ægypto. hęc genuit Amram viro suo fi
lios, Aaron & Moysen, & Mariā sororē
60 eorum. De Aaron orti sunt Nadab &
61 Abiu & Eleazar, & Ithamar: quorum
Nadad & Abiu mortui sunt, cū obtu-
62 lissent ignē alienū corā Dño, Fuerūtq;
oēs qui numerati sunt, vigintitria mil-
lia generis masculini ab vno mense &
supra: qui non sunt recēsiti inter filios
Israël, nec eis cum cęteris data possessio
63 est, Hic est numerus filiorum Israël. q
descripti sunt à Moyse & Eleazaro sa-
cerdote, in cāpestribus Moab supra Ior-
64 danē contra Iericho, inter quos null⁹
fuit eorū qui antè numerati sunt à Moy
65 se & Aaron in deserto Sinai, Prędixe-
rat enim Dñs ꝙ oēs morarētur in solitu-
dine. Nullusq; remansit ex eis, nisi Ca
leb filius Iephone, & Iosue filius Nun.

CAP. XXVII.

1 A Ccesserunt aūt filię Salphaad, filij
A Hepher, filij Galaad; filij Machir, fi-
lij Manasse, qui fuit filius Ioseph: quarū
sunt nomina Maala & Noa & Hegla &
2 Melcha & Thersa: Steterūtq; corā Moy
se & Eleazaro sacerdote, & cunctis prin-
cipibus ppli ad ostium tabernaculi fęde
3 ris, atq; dixerunt, Pater noster mortuus
est in deserto, nec fuit in seditione quæ
concitata est contra Dñm sub Core, sed
in pcō suo mortuus est: hic non habuit
4 mares filios. Cur tollit nomen illius de
familia sua, qa non habet filiū? Date no
bis possessionē inter cognatos patris nři.
5 Retulitq; Moyses causam earū ad iu-
B dicium Dñi. Qui dixit ad eum, Iustam
6 rem postulāt filiæ Salphaad: da eis pos-
7 sessionē inter cognatos patris sui, & ei in
8 hæreditatem succedant. Ad filios aūt
Israël loquêris hæc, Homo cū mortuus
fuerit absq; filio ad filiam eius transibit
9 hæreditas. si filiā nō habuerit, habebit
10 successores fratres suos. qđ si & fratres
non fuerint, dabitis hæreditatem fratri-
11 bus patris eius. sin aūt nec patruos ha-
buerit, dabit̃ hęreditas his q ei proximi
sunt, eritq; hoc filiis Israël sanctum lege
perpetua, & sicut pcepit Dñs Moysi. Di-
12 xit quoq; Dñs ad Moysen, Ascende in
C montem istum Abarim: & cōtēplare in-
de terram quā daturus sum filiis Israël.
13 cūmq; videris eam, ibis & tu ad pplm
14 tuum, sicut iuit frater tuus Aaron. quia
offendistis me in deserto Sin in contra
dictione multitudinis, nec sanctificare
me voluistis corā ea sup aquas. hę sunt
aquæ contradictionis in Cades deserti
15 Sin. Cui rñdit Moyses, Prouideat Dñs
16 Deus spiritum omnis carnis, hoiem qui
17 sit super multitudinem hanc: & possit
D exire & intrare ante eos, & educere eos
vel introducere, ne sit populus dñi sicut
18 oues absq; pastore. Dixitque Dñs ad
eum, Tolle Iosue filium Nun virum
in quo est Spūs Dei & pone manū tuā
19 super eū. Qui stabit coram Eleazaro sa
20 cerdote & oī multitudine, & dabis ei
pręcepta cunctis videntibus, & partē glo
riæ tuæ, vt audiat eum oīs synagōga fi-
21 liorum Israël. Pro hoc siquid agendū
erit, Eleazar sacerdos consulet Dñm ad
verbum eius egredietur & ingredietur
ipse, & omnes filij Israël cum eo, & cę-
22 tera multitudo. Fecit Moyses vt præce-
perat Dñs. Cūmq; tulisset Iosue, statuit
eū coram Eleazaro sacerdote & omni
23 frequentia populi. Et impositis capiti
eius manibus, cuncta replicauit quę mā
dauerat Dominus.

CAP. XXVIII.

1 D Ixit quoq; Dñs ad Moysen, Præ-
A cipe filiis Israël, & dices ad eos,
2 Oblationē meā & panes, & incensum,
odoris suauissimi offerte per tpa sua.
3 Hæc sunt sacrificia quæ offerre debe-
tis, agnos anniculos immaculatos duos
quotidie in holocaustum sempiternū:
4 vnū offeretis manè, & alterū ad vespe-

Exo. 6. a. 17.
Exod. 2. a. 2. 6. c. 20.
Suprà 3 a. 2. Leui. 10. a. 1. 2. 1. Pa. 24. a. 1. quia 2.
1. Cor. 10. a. 6. Nu. 14. d. 24.
Sup. 26. d. 33. Infrà 36. a. 1. Iosue 17 a. 3.
Sup 26. a. 1. c. 11.
Deu. 32 g. 42. Supr. 20. b. 12.
Moyses 2
Deut. 3 d. 18. e. 4.
Ezec. 46 f. 38.

5 tum: decimam partẽ ephi ſimilæ, quæ
conſperſa ſit oleo puriſſimo, & habeat
6 quartã partem hin. holocauſtum iuge
eſt qđ obtuliſtis in monte Sinai in odo-
7 rem ſuauiſſimum incenſi Dñi. & liba
bitis vini quartã partem hin per agnos
8 ſingulos in ſanctuario Domini. Alte-
rumq; agnum ſimiliter offeretis ad ve-
ſperam iuxta oẽm ritum ſacrificij matu
tini, & libamentorũ eius oblationem
Mat. 12. a.5.
9 ſuauiſſimi odoris Dño. Die autẽ Sab-
B bathi offeretis duos agnos anniculos
immaculatos, & duas decimas ſimilæ
10 oleo conſperſæ in ſacrificio, & liba, quę
rite funduntur per ſingula Sabbatha in
11 holocauſtum ſempiternum. In calẽdis
aũt, id eſt in menſium exordiis, offere-
tis holocauſtum Dño, vitulos de armen
to duos, arietem vnum, agnos annicu-
Deu. 31 g.42. Supr. 20. b.12.
12 los ſeptẽ immaculatos, & tres decimas
ſimilæ oleo conſperſæ in ſacrificio per
ſingulos vitulos: & duas decimas ſimi-
læ oleo conſperſę per ſingulos arietes:
*conſperſę.ã.
13 & decimam decimę ſimilę ex oleo* in
ſacrificio p agnos ſingulos, holocauſtũ
ſuauiſſimi odoris atq; incenſi eſt Dño.
14 Libamenta autẽ vini quę per ſingulas
fundenda ſunt victimas, iſta erũt, Me-
dia pars hin per ſingulos vitulos, tertia
per arietem, quarta per agnum, hoc erit
C holocauſtum per omnes mẽſes, qui ſibi
15 anno vertente ſuccedunt. Hircus quo-
que offeretur Dño pro peccatis in holo-
cauſtum ſempiternum cum libamen-
Moyſa 2 Deut. 16 d.18. Exo. 12 c.18. Leu 23 a.5.
16 tis ſuis. Menſe aũt primo, quartadeci-
17 ma die menſis, Phaſe Dñi erit, & quin-
tadecima die ſolennitas: ſeptem diebus
18 veſcentur azymis. Quarũ dies prima
venerabilis & ſancta erit, oẽ opus ſeruile
Deu. 23. a.8.
19 non facietis in ea. Offeretisq; incẽſum
holocauſtum Dño vitulos de armento
duos, arietẽ vnum, agnos anniculos im
20 maculatos ſeptẽ: & ſacrificia ſingulorũ
ex ſimila quę conſperſa ſit oleo, tres de-
cimas p ſingulos vitulos, & duas deci-
21 mas per arietem, & decimam decimæ
per agnos ſingulos, id eſt, p ſeptẽ agnos.
22 Et hircum pro pcõ vnum, vt expietur
23 pro vobis præter holocauſtũ matutinũ
24 quod ſemper offeretis. Ita facietis per
Ezec. 1 f.38.
ſingulos dies ſeptem dierum in fomitẽ
ignis, & in odorẽ ſuauiſſimum Dño, q
D ſurget de holocauſto & de libationib9
25 ſingulorum. Dies quoq; ſeptimus cele
berrimus & ſanctus erit vobis: oẽ opus
26 ſeruile non facietis in eo. Dies etiã pri-
mitiuorum qñ offeretis nouas fruges
Dño expletis hebdomadibus, venerabi-
lis & ſancta erit: oẽ opus ſeruile non fa-
27 cietis in ea. Offeretisq; holocauſtũ in
odorem ſuauiſſimum Dño, vitulos de
armento duos, arietem vnum, & agnos
28 anniculos immaculatos ſeptem: atq;
in ſacrificiis eorum ſimilę oleo conſper
ſę tres decimas per ſingulos vitulos, per
29 arietes duas, per agnos decimam deci-
30 mę, qui ſimul ſunt agni ſeptem. hircũ
31 quoq; *qui mactatur p expiatione: pręter
* vnũ eõ
ter holocauſtum ſempiternum & liba
eius. Immaculata offeretis omnia cum
libationibus ſuis.

CAP. XXIX.

1 MEnſis etiã ſeptimi prima dies vene
A rabilis & ſancta erit vobis. omne
opus ſeruile non facietis in ea, quia dies
2 clãgoris eſt & tubarum. Offeretisq; ho
Leui. 23 c.24.
locauſtũ in odorem ſuauiſſimũ Dño,
vitulũ de armento vnũ: arietem vnum,
& agnos anniculos imaculatos ſeptem:
3 & in ſacrificijs eorũ ſimilę oleo cõſp-
ſę tres decimas per ſingulos vitulos,
4 duas decimas p arietẽ, vnã decimam
per agnum, qui ſimul ſunt agni ſeptẽ:
5 & hircũ p peccato qui offert in expia-
6 tionem populi. pręter holocauſtũ ca-
lendarũ cum ſacrificijs ſuis, & holocau
ſtum ſempiternũ cum libationibus ſo-
litis, Eiſdẽ ceremoniis offeretis in odo-
7 rem ſuauiſſimũ incẽſum Dño. Deci-
Leui. 16 g.30. & 23.e.27.
ma quoq; dies mẽſis huius ſeptimi erit
vobis ſancta atq; venerabilis, & affligẽ
tis aĩas veſtras: oẽ opus ſeruile nõ facie
8 tis in ea. Offeretisq; holocauſtũ Dño
in odorẽ ſuauiſſimũ, vitulũ de armẽto
vnum, arietem vnum. agnos anniculos
9 immaculatos ſeptẽ: & in ſacrificijs eo
B rũ ſimilæ oleo conſperſæ tres decimas
per ſingulos vitulos, duas decimas per
10 arietẽ, decimam decimę per agnos ſin
11 gulos, qui ſunt ſimul agni ſeptẽ: & hir
cum p peccato abſq; his quę offerri p
delicto ſolẽt in expiationẽ, & holocau-
ſtum ſempiternum & ſacrificio & liba-
12 minibus eorum. Quintadecima verò
die mẽſis ſeptimi, quæ vobis ſancta erit
atq; venerabilis, oẽ opus ſeruile non fa-
cietis in ea, ſed celebrabitis ſolẽnnitatẽ
13 Dño, ſeptem diebus. Offeretisq; holo-
cauſtũ in odorẽ ſuauiſſimũ Dño, vitu-
los de armento tredecim, arietes duos

agnos anniculos ímaculatos quatuor-
14 decim: & in libamentis eorum similę
oleo consperſæ tres decimas p vitulos
singulos q̃ sunt simul vituli tredecim:
& duas decimas arieti vno, id est, simul
15 arietibus duobus, & decimā decimæ
agnis singulis, qui sunt simul agni qua
16 tuordecim: & hircū pro pcō: absq; ho-
locausto sempiterno, & sacrificio, & li-
17 bamine ei⁹. In die altero offeretis vi
C tulos de armento duodecim, arietes du
os, agnos anniculos immaculatos qua
18 tuordecim. sacrificiaque & libamina
singulorū p vitulos & arietes & agnos
19 rite celebrabitis, & hircū pro peccato
absq; holocausto sempiterno, sacrificio
20 que & libamine ei⁹. Die tertio offere
tis vitulos vndecim, arietes duos, agnos
anniculos ímaculatos quatuordecim:
21 sacrificiaq; & libamina singulorum
per vitulos & arietes & agnos rite cele-
22 brabitis: & hircum pro pcō. absq; ho-
locausto sempiterno, sacrificioq; & li-
23 bamine ei⁹. Die quarto offeretis vitu
los decē, arietes duos, agnos anniculos
24 immaculatos quatuordecim: sacrifi-
ciaq; & libamina singulorū per vitulos
25 & arietes & agnos rite celebrabitis: &
hircum pro peccato, absq; holocausto
sempiterno, sacrificioq; eius & libami-
26 ne. Die q̃nto offeretis vitulos nouē,
arietes duos, agnos anniculos immacu
27 latos quatuordecim: sacrificiaq; & li-
bamina singulorum per vitulos & arie
28 tes & agnos rite celebrabitis: & hircū
pro pcō. absq; holocausto sempiterno,
29 sacrificioq; ei⁹ & libamine. Die sex
D to offeretis vitulos octo, arietes duos,
agnos anniculos ímaculatos quatuor-
30 decim: sacrificiaq; & libamina singu-
lorum p vitulos & arietes & agnos rite
31 celebrabitis: & hircū pro pcō. absq; ho
locausto sempiterno, sacrificioq; ei⁹, &
32 libamine. Die septimo offeretis vitu
los septem, & arietes duos agnos anni-
33 culos immaculatos quatuordecim: sa
crificiaq; & libamina singulorū p vitu
los & arietes & agnos rite celebrabitis;
34 & hircum pro pcō. absq; holocausto
sempiterno, sacrificioq; eius & libami-
35 ne. Die octauo q̃ est celeberrim⁹, oē
36 opus seruile non facietis, offerētes ho-
locaustū in odorem suauissimū Dño,
vitulum vnū, arietem vnū, agnos anni
37 culos immaculatos septē: sacrificiaq;
& libamina singulorum per vitulos &
38 arietes & agnos rite celebrabitis: &
hircum pro peccato. absq; holocausto
sempiterno, sacrificioq; eius & libami-
39 ne. Hęc offeretis Domino in solenni-
tatibus vestris. præter vota & oblatio-
nes spontaneas in holocausto, in sacri-
ficio, in libamine, & ī hostiis pacificis.

CAP. XXX.

1 NArrauitq; Moyses filiis Israël oīa
A quæ ei Dñs imperarat, & locut⁹
2 est ad pricipes tribuū filiorū Israël, Iste
3 est sermo quē præcepit Dñs, Si quis vi-
rorum votū Dño vouerit, aut se cōstrin
xerit iuramēto: non faciet irritū verbū
4 suū, sed oē qđ ꝓmisit iplebit. Mulier
si quippiā vouerit, & se constrinxerit iu
ramēto, q̃ est in domo pr̃is sui, & in ętа
5 te adhuc puellari: si cognouerit pater
votum qđ pollicita est, & iuramentum
quo obligauit aīam suam, & tacuerit,
B voti rea erit: quicquid pollicita est & iu
6 rauit, opere complebit. Sin aūt statim
vt audierit, contradixerit pater: & vota
& iuramenta eius irrita erunt, nec ob-
noxia tenebit̃ sponsioni, eo q̃ contradi
7 xerit pr̃. Si maritū habuerit, & vouerit
aliquid, & semel de ore eius verbū egre
diens aīam eius obligauerit iuramēto:
8 quo die audierit vir, & non cōtradixe
rit, voti rea erit, reddetq; quodcunq; ꝓ-
9 miserat. Sin aūt audiens statim contra
C dixerit, & irritas fecerit pollicitationes
eius, verbaq; quibus obstrinxerat aīam
10 suam: propitius erit ei Dñs: Vidua &
repudiata quicquid vouerint, reddent.
11 Vxor in domo viri cū se voto constrin
12 xerit & iurameno, si audierit vir, & ta-
cuerit, nec cōtradixerit spōsioni, reddet
13 quodcunq; ꝓmiserat. Sin aūt ex tēplo
contradixerit, nō tenebit̃ promissionis
rea: quia maritus contradixit, & Dñs ei
14 propitius erit, Si vouerit, & iuramento
D se cōstrinxerit vt p ieiuniū vel cęterarū
rerum abstinentiā affligat aīam suā; in
arbitrio viri erit siue faciat, siue nō fa-
15 ciat. qđ si audiens vir tacuerit, & in al-
teram diē distulerit sententiā: q̃cquid
vouerat atq; promiserat, reddet: q̃a sta
16 tim vt audiuit, tacuit. Sin aūt contradi
xerit postq̃ resciuit, portabit ipse iniqui
17 tatē eius. Istæ sunt leges quas cōstituit
Dñs Moysi inter virū & vxorē, inter pa-
trem & filiā quæ in puellari adhuc ęta
te est, vel quæ manet in parentis domo.

CAP. XXXI.

1 LOcutusq; est Dñs ad Moysen, dicés, [Cap. 25. d. 17.]
A ‖Vlciscere prius filios Israël de Ma
2 dianitis, & sic colligêris ad pplm tuũ.
3 Statimq; Moyses, Armate, inqt, ex vo-
bis viros ad pugnã, qui possint vltioné
4 Dñi expetere de Madianitis. mille viri
de singulis tribubus eligantur ex Israël
5 qui mittãtur ad bellum. Dederuntq;
millenos de singulis tribubus, id est,
duodecim millia expeditorum ad pu-
6 gnã. quos misit Moyses cũ Phinees filio
Eleazari sacerdotis, vasaq; sancta, & tu
7 bas ad clangendũ tradidit ei. Cumq;
pugnassent contra Madianitas atq; vi-
[Iosu. 13. c. 28.] 8 cissent, oẽs mares occiderunt, & ‖reges
eorũ Eui & Recem & Sur & Hur & Re-
be, quinq; principes gẽtis, Balaã quoq;
9 filiũ Beor interfecerunt gladio. Cępe-
B rũtq; mulieres eorũ & paruulos, oĩaq;
pecora & cũctam supellectilem: q̃cq̃d
10 habere potuerãt, depopulati sunt: tam
vrbes q̃ viculos, & castella flãma cõsum
11 psit. Et tulerũt prędã, & vniuersa quę
cęperant tam ex hoĩbus q̃ ex iumẽtis,
12 & adduxerũt ad Moysen & Eleazarũ
sacerdoté, & ad oém multitudiné filio-
rum Israël, reliqua aũt vtensilia porta-
uerũt ad castra in campestribus Moab,
13 iuxta Iordané cõtra Iericho. Egressi sũt
aũt Moyses & Eleazar sacerdos, & oẽs
principes synagogæ in occursum eorũ
14 extra castra. Iratusq; Moyses principi-
C bus exercitus tribunis & centurionibus
15 q̃ venerant de bello, ait. Cur fęminas
[Sup. 25. a. 1.] 16 reseruastis? Nonne istæ sunt quæ ‖dece
perunt filios Israël ad suggestioné Ba-
laam. & pręuaricari vos fecerunt in Dñm
super pcõ Phogor, vnde & percussus est
17 ppls? Ergo cunctos interficite q̃cquid
est generis masculini, etiã in paruulis:
& mulieres quæ nouerunt viros in coi-
18 tu, iugulate: puellas aũt & oẽs fœmi-
19 nas virgines reseruate vobis, & mane-
te extra castra septé diebus. Qui occide-
rit hoĩem, vel occisum tetigerit, lustra-
20 bitur die tertio & septimo. Et de omni
pręda siue vestimẽtũ fuerit, siue vas,
& aliquid in vtensilia pręparatũ, de ca
prarum pellibus ex pilis: & ligno expia
21 bitur. Eleazar quoq; sacerdos ad viros
exercitus, qui pugnauerant, sic locutus
[Leuit. 6. c. 11.] est, Hoc est pręceptum legis qđ ‖manda
22 uit Dñs Moysi, Aurum & argẽtum &
D æs & ferrum & plumbum, & stannũ,
23 & oẽ qđ potest trãsire per flãmas, igne
purgabitur: quicquid aũt ignem nõ po
test sustinere, aqua expiationis sanctifi
24 cabitur: & lauabitis vestimenta vestra
die septimo, & purificati postea castra
25 intrabitis. Dixit quoq; Dñs ad Moy-
26 sen, *Tollite summam eorum quæ ca *Tolle 4.
pta sunt ab hoĩe vsq; ad pec⁹, tu & Elea
27 zar sacerdos & principes vulgi: diui-
desq; ex ęquo prędam inter eos q̃ pu-
gnauerũt, egressiq; sunt ad bellum, &
28 inter oém reliquam multitudinem, &
separabis partem Dño ab his q̃ pugna-
uerunt & fuerunt in bello, vnam aĩam
de quingentis tam ex hoĩbus q̃ ex bo-
29 bus & asinis & ouibus, & dabis eam
Eleazaro sacerdoti, quia primitiæ Dñi
30 sunt. Ex media quoq; parte filiorum
E Israël accipies quinquagesimũ caput
hoĩum & boum & asinorum & ouiũ,
cunctorumq; aĩantium: & dabis ea Le-
uitis qui excubãt in custodiis taberna-
31 culi Dñi: Feceruntq; Moyses & Elea-
32 zar*, sicut præceperat Dñs. Fuit autem * sacerdos 5.
præda, quã exercitus ceperat, ouium sex
33 centa septuagintaquinq; millia, boũ
34 septuagintaduo millia, asinorum se-
35 xaginta millia & mille: aĩę hoĩum
sexus fęminei, quę non cognouerant vi
36 ros, triginta duo millia. Dataq; est me
dia pars his qui in prælio fuerant, ouiũ
trecenta trigintasepté millia quingen-
37 te: è quibus in partem Dñi supputatę
sunt oues sexcentæ septuagintaq̃nq;.
38 Et de bobus trigintasex millib⁹, boues
F septuaginta & duo: de asinis triginta
39 millibus quingentis, asini sexaginta
40 vnus: de animabus hominum sede-
cim millibus, cesserunt in partem Dñi
41 triginta duę aĩæ. Tradiditq; Moyses
numerũ primitiarum Dñi Eleazaro sa-
42 cerdoti, sicut fuerat ei imperatũ ex me
dia parte filiorũ Israël, quã separauerat
43 his qui in pręlio fuerant. De media ve
rò parte quæ cõtigerat reliquæ multitu
dini, id est, de ouibus trecentis triginta
44 septé millibus quingẽtis, & de bobus
45 triginta sex millibus, & de asinis tri-
46 ginta millibus quingẽtis, & de homi-
47 nibus sedecim millibus, tulit Moyses
quinquagesimũ caput, & dedit Leuitis
qui excubabant in tabernaculo Dñi, si
G cut præceperat Dñs. Cũq; accessissent
48 principes exercitus ad Moysen, & tribu
49 ni, centurionesq;, dixerunt: Nos serui

tui recēsuimus numerū pugnatorum,
quos habuimus sub manu nostra: & ne
50 vnus quidem defuit. Ob hanc causam
offerimus i donariis Dñi singuli quod
in præda auri potuimus inuenire, peri-
scelides & armillas, annulos & dextra-
lia ac murenulas, vt depreceris pro no-
51 bis Dñm. Susceperuntq; Moyses & E-
leazar sacerdos oē aurū in diuersis spe-
52 ciebus, *pōdo sedecim millia, septingē
tos qnquaginta siclos, à tribunis & cen
53 turionibus. Vnusqsq; enim qđ in præ-
54 da rapuerat, suū erat. Et susceptū intu
lerūt in tabernaculū testimonij, in mo
numentum filiorum Israël corā Dño.

*ponderē sāctuarij. 7

CAP. XXXII.

1 Filij aūt Ruben & Gad habebant pe-
A cora multa, & erat illis in iumentis
infinita substantia. Cūq; vidissent Ia-
zer, & Galaad aptas animalibus alēdis
2 terras, venerunt ad Moysen & ad Elea
zarum sacerdotē, & principes multitu-
3 dinis, atque dixerunt. Ataroth, & Di-
bon, & Iazer, & Nemra, Hesebon, & E-
4 leale, & Sabā, & Nebo, & Beon, terra
quam percussit Dñs in conspectu filio-
rum Israël, regionis uberrimæ est ad
pastum aīalium: & nos serui tui habe-
5 mus iumenta plurima: precamurq; si
inuenimus gratiā coram te, vt des no-
bis famulis tuis eam in possessionē. nec
6 facias nos transire Iordanem. Quibus
B rñdit Moyses, Nunquid fratres vestri
ibunt ad pugnam, & vos hic sedebitis?
7 Cur subuertitis mentes filiorū Israël,
ne transire audeant in locum quem eis
8 daturus est Dñs? nonne ita egerunt pa
tres vestri qñ misi de Cades-barne ad
9 explorādam terram? ‖Cūq; venissent
vsq; ad Vallem-botri, lustrata oī regio-
ne subuerterūt cor filiorum Israël, vt
non intrarent fines quos eis Dñs dedit.
10 Qui iratus iurauit, dicens, ‖Si videbūt
11 hoīes isti qui ascenderunt ex Ægypto à
viginti annis & supra, terram quā sub
iuramento pollicitus sum Abraham,
Isaac, & Iacob: & noluerunt sequi me,
12 præter Caleb filiū Iephone Cenezæū,
C & Iosue filium Nun: isti impleuerunt
13 voluntatem meā: Iratusq; Dñs aduer-
sum Israël, circunduxit eum per deser-
tum quadraginta annis, donec consu-
meret vniuersa generatio quæ fecerat
14 malum in conspectu eius. Et ecce in-
quit, vos surrexistis p patribus vestris.

‖Sup. 13. c. 14.

‖Sup. 14. c. 28.

incrementa, & alumni hoīum peccato-
rūm, vt augeretis furorem Dñi contra
15 Israël. Quòd si nolueritis sequi eum,
in solitudine ppl'm derelinquet, & vos
16 causa eritis necis oīum. At illi propè
accedentes dixerunt, Caulas ouium fa-
bricabimus, & stabula iumentorū, par
17 uulis quoq; nřis vrbes munitas: nos
aūt ipsi armati & accincti pergemus ad
prælium ante filios Israël, donec intro-
ducamus eos ad loca sua. Paruuli nři
& quicquid habere possumus, erunt in
vrbibus muratis, pp habitatorum insi-
18 dias. Non reuertemur in domos nřas,
D vsq; dum possideant filij Israël hæredi-
19 tatem suam: nec quicquā quæremus
trans Iordanē, quia iam habemus no-
stram possessionē in oriētali eius plaga.
20 Quibus Moyses ait, ‖Si facitis qđ pro-
mittitis, expedite pergite corā Dño ad
21 pugnā: & oīs vir bellator armatus Ior-
danem transeat, donec subuertat Dñs
22 inimicos suos, & subiiciatur ei oīs ter
ra: tunc eritis inculpabiles apud Dñm
& apud Israël, & obtinebitis regiones
23 quas vultis coram Dño. Si autē quod
dicitis, non feceritis, nulli dubium est
quin peccetis in Deum: & scitote qñ
peccatum vestrum apprehendet vos.
24 Ædificate ergo vrbes paruulis vestris,
E & caulas & stabula ouibus ac iumētis:
25 & quod polliciti estis, implete. Dixe-
runtq; filij Gad & Ruben ad Moysen.
Serui tui sumus, faciemus, quod iubet
26 dñs noster. Paruulos nostros & mulie-
res, & pecora, ac iumenta relinquemus
27 in vrbibus Galaad: nos aūt famuli tui
oēs expediti pergemus ad bellum, sicut
28 tu dñe loqueris. ‖Præcepit ergo Moy-
ses Eleazaro sacerdoti & Iosue filio Nū,
& principibus familiarum per tribus
29 Israel, & dixit ad eos, Si trāsierint filij
Gad, & filij Rubē vobiscum Iordanem
oēs armati ad bellum coram Dño, &
vobis fuerit terra subiecta; date eis Ga-
30 laad in possessionem. Si aūt noluerint
F transire armati vobiscū in terram-Cha
náan, inter vos habitandi accipiant lo-
31 ca. Rñderuntq; filij Gad, & filij Rubē.
Sicut locutus est dñs seruis *suis, ita fa-
32 ciemus: ipsi armati pergemus coram
dño in terram-Chanáan, & possessionē
iam suscepisse nos cōfitemur trans Ior-
33 danem. ‖Dedit itaq; Moyses filiis Gad
& Ruben, & dimidiæ tribui Manasse fi

‖Iosue 1. c. 13.

‖Iosue 1. c. 10.

*tuis 1.

‖Iosu. 13 b. 8. 22. a. 4. Deut. 3. b 12.

lij Ioseph regnũ Sehon regis Amorrhęi,
& regnum Og, regis Basan, & terram
eorum cum vrbibus suis per circuitũ.
34 Igitur extruxerunt filij Gad, & Dibõ,
35 & Ataroth, & Aroer, & Roth. & Sophã,
36 & Iazer, & Iegbaa, & Bethnemra, &
Beth-aran, vrbes munitas, & caulas pe-
37 coribus suis. Filij verò Ruben ędifica-
uerunt Hesebon, & Eleale, & Chária-
38 tháim, & Nabo, & Baalmeõ versis no-
minibus, Sabama quoq; imponentes
vocabula vrbibus quas extruxerant.
39 Porrò filij Machir, filij Manasse per- [Gen. 50 d.25.]
rexerunt in Galaad, & vastauerunt eã
interfecto Amorrhęo habitatore eius.
40 Dedit ergo Moyses terram Galaad Ma
chir filio Manasse, qui habitauit in ea.
41 Iair autem filius Manasse abiit, & oc-
cupauit vicos eius, quos appellauit Ha
42 uoth-Iair: id est, villas Iair. Nobe
quoque perrexit, & apprehendit Ca-
nath cum viculis suis: vocauitq; eam
ex nomine suo Nobe.

CAP. XXXIII.

1 A HÆ sunt mansiones filiorũ Israël,
q egressi sunt de Ægypto per tur-
mas suas in manu Moysi & Aaron.
2 quas descripsit Moyses iuxta castrorũ
3 loca, quæ Dñi iussione mutabãt. Pro- [Exo. 12. f.37.]
fecti igitur de Ramesse mense primo,
quintadecima die mensis primi, fece-
runt altera die Phase filij Israël in ma-
nu excelsa, videntibus cunctis Ægyptiis,
4 & sepelientibus primogenitos quos
pcusserat Dñs (nam & in diis eorũ exer
5 cuerat vltionem) castrametati sunt in
6 Socoth. Et de Socoth venerũt in Ethã,
quæ est in extremis finibꝰ solitudinis
7 Inde egressi venerũt contra Phi-hahi [Exo. 13. d.20.]
roth, quæ respicit Beel-sephon, & castra
8 metati sunt ante Magdalũ. Profecti- [Exo. 14. a.22.]
B que de Phi-hahiroth, transierunt per
medium mare in solitudinẽ: & ambu-
lantes tribus diebus per desertũ Ethan,
9 castrametati sunt in Mara. Profectiq;
de Mara venerunt in Elim, vbi erant
duodecim fontes aquarũ, & palmæ se-
10 ptuaginta: ibiq; castrametati sũt. Sed
& inde egressi, fixerũt tentoria sup Ma- [Exo. 15. g.17]
11 re-rubrũ. Profectiq; de Mari-rubro,
12 castrametati sunt in deserto Sin. Vn-
13 de egressi, venerũt i Daphca. Profecti [Exo. 16. a.1.]
que de Daphca, castrametati sunt in
14 Alus. Egressiq; de Alus, in Raphidim [Exod. 17. a.1.]
fixere tentoria, vbi pplo defuit aqua ad
15 bibendũ. Profectiq; de Raphidim, ca- [Exo. 19. a.1.]
16 strametati sunt in deserto Sinai. Sed
C & de solitudine Sinai egressi, venerunt
17 ad Sepulchra-cõcupiscẽtiæ. Profectiq;
de Sepulchris-cõcupiscentiæ, castrame-
18 tati sunt in Haseroth. Et de Haseroth [Sup. 11. g.35.]
19 venerunt in Rethma. Profecti de Reth
ma, castrametati sunt in Remon-pha-
20 res. Vnde egressi, venerunt in Lebna. [Sup. 13. a.1.]
21 De Lebna castrametati sunt in Ressa.
22 Egressiq; de Ressa, venerunt in Ceela-
23 tha. Vnde profecti, castrametati sunt
24 in monte Sepher. Egressi de monte Se-
25 pher, venerunt in Harada. Inde profi-
ciscẽtes, castrametati sunt in Maceloth.
26 Profectiq; de Maceloth, venerunt in
27 Tháath. De Tháath castrametati sunt
28 in Thare. Vnde egressi, fixêre tento-
29 ria in Methca. Et de Methca castrame
D tati sunt in Hesmona. Profectique de [Deu. 10 b.6.]
30 Hesmona, venerunt in Moseroth. Et de
Moseroth castrametati sunt ĩ Bene-iaa
31 cã. Profectiq; de Bene-iaacã, venerũt ĩ
32 montẽ Gadgad. Vnde pfecti, castrame
33 tati sunt in Ietebátha. Et de Ietebátha
34 venerũt in Hebrona. Egressiq; de He-
35 brona, castrametati sũt ĩ Asion-gáber.
36 Inde pfecti, venerũt ĩ desertũ Sin, hęc [Sup. 20. d.22. 23.]
37 est Cades. Egressiq; de Cades, castra- [Deu. 32 g.50.]
E metati sũt ĩ mõte Hor, in extremis fini
38 bus Terræ-Edõ. Ascẽditq; Aarõ sacer
dos ĩ mõtẽ Hor iubẽte Dño: & ibi mor
tuus est anno quadragesimo egressiõis
filiorũ Israël ex Ægypto, mẽse quinto,
39 prima die mẽsis, cùm esset annorũ cen [Su. 21. a]
40 tũ vigintitriũ. Audiuitq; Chananęus
rex Arad, q habitabat ad meridiẽ, ĩ ter-
41 rã-Chanáan venisse filios Israël. Et p-
fecti de mõte Hor, castrametati sunt in
42 Salmona. Vnde egressi, venerũt ĩ Phu-
43 non. Profectiq; de Phunon, castrame [Sup. 21. c.10.]
44 tati sũt ĩ Oboth. Et de Oboth venerũt
in Ie-abarim, q est in finibus Moabita-
45 rũ. Profectiq; de Ie-abarim, fixêre tẽto
F ria in Dibon-Gad. Vnde egressi, castra-
46 metati sũt ĩ Helmõ-deblathaim. Egres
47 siq; de Helmõ-deblathaim, venerũt ad
48 mõtes Abarim cõtra Nabo. Profectiq;
de montibus Abarim, trãsierũt ad cãpe
stria Moab, supra Iordanẽ, contra Ieri-
49 cho. Ibiq; castrametati sũt de Beth-si-
moth vsq; ad Abel-satim in planioribꝰ
50 locis Moabitarũ, vbi locutꝰ est Dñs ad
51 Moysen. Pręcipe filijs Israël, & dic ad
eos: Qui transieritis Iordanẽ, intrantes

52 Terram-Chanaán, disperdite cunctos
habitatores terrę illius: cōfringite titu
los,& statuas cōminuite, atq; oia excel-
53 sa vastate, mundantes Terram, & habi
G tantes in ea: ego enim dedi vobis illā in
54 possessionē, quā diuidetis vobis sorte.
Pluribus dabitis latiorē, & paucioribus
angustiorem. Singulis vt sors ceciderit,
ita tribuet̃ hęreditas. Per tribus & fami
55 lias possessio diuidet̃. Sin aũt nolueri-
tis īterficere habitatores Terræ: q remā-
serint, erũt vobis quasi claui in oculis,
& lāceę in lateribus, & aduersabunt̃ vo
56 bis ī terra habitatiōis vestrę: & q̃cquid
illis cogitaueram facere, vobis faciam.

CAP. XXXIIII.

1 LOcutusq; est Dn̄s ad Moysen, dicēs,
A Pręcipe filiis Israël, & dices ad eos,
2 cùm ingressi fueritis Terram-Chanáā,
& in possessionē vobis sorte ceciderit,
3 his finibus terminabitur. Pars meri-
diana incipiet à solitudine Sin, quę est
iuxta Edō: & habebit terminos contra
4 oriētē mare salsissimum: qui circuibũt
australem plagā p Ascensum-scorpio-
nis, ita vt transeant in Senna, & perue-
niant ad meridiem vsq; ad Cadesbar-
ne, vnde egredient̃ confinia ad villam
noie Adar, & tēdent vsq; ad Asemona.
5 ibitq; per gyrũ terminus ab Asemona
vsq; ad torrentē Ægypti, & magni ma-
6 ris littore finiet̃. Plaga aũt occidētalis
B à mari magno incipiet & ipso fine clau
7 detur. Porro ad septentrionalem plagā
à mari magno termini incipient, perue
8 nientes vsq; ad montē altissimũ, à quo
venient in Emath vsq; ad terminos Se
9 dáda, ibuntq; cōfinia vsq; ad Zephro-
na, & villam Enam: hi erũt termini in
10 parte Aquilonis. Inde metabuntur fi-
nes contra orientalē plagā de villa Enā
11 vsq; Sephāma. Et de Sephāma descen-
dent termini in Reblātha contra fontē
Caphnim: inde peruenient contra Oriē
12 tem ad mare Cenéreth, & tēdēt vsq; ad
C Iordanem, & ad vltimũ salsissimo clau
dentur mari. Hāc habebitis terram per
13 fines suos in circuitu. Pręcepitq; Moy
ses filiis Israël dicēs: Hæc erit terra quā
possidebitis sorte, & quā iussit Dn̄s da-
ri nouem tribubus & dimidię tribui.
14 Tribus enim filiorum Rubē per fami
lias suas, & tribus filiorum Gad iuxta
cognationum numerum, media quoq;
15 tribus Manasse, id est, duæ semis trib⁹,
acceperunt partem suā trans Iordanen
16 cōtra Iericho ad orientalē plagam. Et
17 ait Dn̄s ad Moysen: Hæc sunt noia vi
D rorum q Terram vobis diuident, Elea-
18 zar sacerdos, & Iosue filius Nun, & sin
19 guli principes de tribub⁹ singulis, Quo
rum ista sunt vocabula. De tribu Iuda,
20 Caleph fili⁹ Iéphone. De tribu Simeō,
21 Samuel fili⁹ Ammiud. De tribu Ben-
22 iamin, Elidad filius Chaselom. De tri-
23 bu filiorum Dan, Bocci filius Iogli. Fi-
liorũ Ioseph de tribu Manasse, Haniel
24 filius Ephod. De tribu Ephráim, Ca-
25 muel fili⁹ Sephthan. De tribu Zabúlō,
26 Elisaphā fili⁹ Pharnach. De tribu Issa-
27 char dux Phaltiel fili⁹ Ozan. De tribu
28 Aser, Ahiud filius Salomi. De tribu
29 Nephtali, Phedael filius Amiud. Hi
sunt quibus præceperat Dn̄s vt diuide-
rent filiis Israël Terram-Chanaán.

CAP. XXXV.

1 HÆc quoq; locut⁹ est Dn̄s ad Moy-
A sen in campestribus Moab supra
2 Iordanē, contra Iericho. Pręcipe filiis
Israël vt dent Leuitis de possessionibus
3 suis vrbes ad habitandũ, & suburba-
na earum per circuitum: vt ipsi in oppi
dis maneant, & suburbana sint pecori-
4 bus ac iumentis: quæ à muris ciuitatũ
forinsecus per circuitũ mille passuum
5 spatio tendētur, contra orientem duo
millia erunt cubiti, & contra meridiē
similiter erũt duo millia: ad mare quo
que quod respicit ad occidentē, eadem
mensura erit, & septentrionalis plaga
æquali termino finiet̃. eruntq; vrbes in
6 medio, & foris suburbana. De ipsis
aũt oppidis, quę Leuitis dabitis sex erũt
in fugitiuorũ auxilia separata, vt fugiat
ad ea qui fuderit sanguinē: & exceptis
7 his alia quadragintaduo oppida, id est
simul quadragintaocto cũ suburbanis
8 suis. Ipsæq; vrbes quæ dabunt̃ de pos-
sessionibus filiorũ Israël, ab his q plus
B habent, plures auferētur: & qui minus
pauciores. singuli iuxta mensuram hę-
reditatis suæ dabunt oppida Leuitis.
9 Ait Dn̄s ad Moysen: Loquere filiis Is-
10 raël, & dices ad eos: Qn̄ trangressi fue-
ritis Iordanem in Terram-Chanaan,
11 Decernite quæ vrbes esse debeāt in pręs
sidia fugitiuorũ, q nolentes sanguinē
12 fuderint: In qbus cùm fuerit ꝓfugus,
cognatus occisi nō poterit eũ occidere
donec stet in cōspectu multitudinis, &

Deut. 7. a. 2. Iosue 11 b. 11.

Iosue 15. a.

veniēs

Iosu. 14. a. 1.

Iosu. 21. a. 1.

Iosu. 21. a. 1. Deut. 4. g. 41.

Pro. 19. a 1. Iosu. 20. a. 2.

13causa illius iudicetur. De ipsis aūt vr-
bibus quæ ad fugitiuorū subsidia sepa
14rātur, Tres erūt trās Iordanem, & tres
15in Terra-Chanáan. tam filiis Israël, q̄
aduenis atq; peregrinis, vt cōfugiat ad
16eas qui nolēs sanguinē fuderit. Siquis
ferro percusserit, & mortuus fuerit: q
percussus est, reus erit homicidij, & ip-
17pse morietur. Si lapidē iecerit, & ictus
18occubuerit: silr punietur. Si ligno per-
C cussus interierit: percussoris sanguine
19vindicabitur. Propinquus occisi, ho-
micidā interficiet: statim vt apprehen-
20derit eū, interficiet. Si p odium q̄s
hoīem impulerit, vel iecerit q̄ppiā in eū
21p insidias, aut cū esset inimicus, ma-
nu percusserit, & ille mortuus fuerit:
percussor homicidij reus erit. cognatus
occisi statim vt inuenerit eū, iugulabit.
22 Quòd si fortuitū, & absque odio &
23inimicitiis quicquā horum fecerit, Et
24hoc audiēte pp̄lo fuerit cōprobatū, atq;
inter percussorē & p̄pinquū sanguinis
25q̄stio ventilata: liberabitur innocēs de
vltoris manu, & reducetur p sententiā
in vrbē ad quā cōfugerat, manebitque
D ibi, donec sacerdos magnus, q oleo scō
26vnctus est moriatur. Si interfector ex-
tra fines vrbiū, quæ exulibus deputatæ
27sunt, fuerit inuentus & percussus ab
eo q vltor est sanguinis, absq; noxa erit
28q eū occiderit. debuerat enim p̄fug⁹
vsq; ad mortē Pōtificis i vrbe residere.
postquā autē ille obierit, homicida re-
29uertetur in terrā suā. Hæc sempiterna
erūt, & legitima in cūctis habitationi-
30bus vestris. Homicida sub testibus pu
nietur: ad vnius testimoniū nullus cō-
31dēnabitur. Nō accipietis pretiū ab eo
q reus est sanguinis, statim & ipse mo-
32rietur. Exules & profugi ante mortem
Pontificis nullo modo in vrbes suas re
33uerti poterunt. Ne polluatis terrā ha-
bitationis vestræ quæ insontiū cruore
maculatur, nec aliter expiari pōt, nisi p
eius sanguinē q alterius sanguinem fu
34derit. Atq; ita emundabitur vr̄a posses
sio me cōmorante vobiscum: ego enim
sum Dn̄s qui habito inter filios Israël.

Ios. 20. a. 2. — interficiet 6. — Deu. 19 a. 12. — Ios. 21. a. 2. — Ios. 20. a. 2. Deut. 4 g. 41.

CAP. XXXVI.

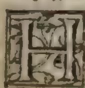
1 A Ccesserunt autē & principes fami-
A liarū Galaad filij Machir, filij Ma-
nasse de stirpe filiorū Ioseph: locutiq;
sunt Moysi corā principib⁹ Israël, atq;
2 dixerūt, Tibi Dn̄o nr̄o p̄cepit Dn̄s vt
Terrā sorte diuideres filiis Israël, & vt
filiab⁹ Salphaad fratris nr̄i dares posses
3 sionē debitā pr̄i: Quas si alterius trib⁹
hoīes vxores acceperint, sequet̄ posses-
sio sua: & trāslata ad aliā tribū de nr̄a
4 hrditate minuetur: atq; ita fiet, vt cū
B iubileus, id est, quinquagesimus ann⁹
remissionis aduenerit, cōfundatur sor-
tiū distributio, & aliorum possessio ad
5 alios transeat. Rn̄dit Moyses filiis Is-
raël, & Dn̄o p̄cipiente ait: Rectè tribus
6 filiorū Ioseph locuta est, & hęc lex su-
per filiab⁹ Salphaad à Dn̄o p̄mulgata
est: Nubāt q̄bus volūt, tm̄ vt suæ trib⁹
7 hoībus: ne cōmisceatur possessio filio-
C rum Israël de tribu in tribū. Oēs enim
viri ducēt vxores de tribu & cognatio-
8 ne sua: & cunctæ fœminæ de eadem
tribu maritos accipient: vt hęreditas p-
9 maneat in familijs, nec sibi misceātur
10tribus, sed ita maneāt vt à Dn̄o separa-
tæ sunt. Feceruntq; filij Salphaad vt fue-
11rat imperatum: & nupserunt Maala,
D & Thersa, & Hegla, & Melcha, & Noa
12filiis patrui sui, de familia Manasse, q
fuit filius Ioseph, & possessio q̄ illis fue
rat attributa, mālit in tribu & familia
13patris earū. Hæc sunt mādata atq; iu-
dicia quæ mandauit Dn̄s per manum
Moysi ad filios Israël in campestribus
Moab supra in Iordanē cōtra Iericho.

Sup. 27. a. 1. Ios. 17. a. 11. — Tob. 7. c. 15.

LIBER DEVTERONOMII,

Hebraicè Elle haddebarim, idest Hæc sunt verba.

CAPVT PRIMVM.

1 Æc sunt verba, quæ locu
A tus est Moyses ad omnem
Israël trans Iordanem in
solitudine campestri cōtra
Mare-rubrum, inter Pha-
ran & Thophel & Laban & Haseroth
2 vbi auri est plurimum: Vndecim die-
bus de Horeb per viam montis Seir vs-
3 que ad Cades-barne. Quadragesimo
anno, vndecimo mēse, prima die mēsis
locutus est Moyses ad filios Israël oīa
quæ præceperat illi Dn̄s vt diceret eis.
4 Postq̄ percussit Sehon regē Amorrhæo-

Pro. 1. a. 1. Iosu. 24 a. 2. — Nu. 21 c. 21.

rū. qui habitauit in Hesebon: & Og re-
gē Basan, qui mansit in Astaroth, & in
5 Edrái trãs Iordanē in Terra-Moab. Cę-
pitq; Moyses explanare legē & dicere,
6 Dñs Deꝰ nr̄ locutus est ad nos in Ho-
B reb, dicens: Sufficit vobis quòd in hoc
7 mõte mansistis: reuertimini & venite
ad montem Amorrhęorum, & ad cęte-
ra quę ei proxima sunt campestria atq;
montana & humiliora loca contra me
ridiem, & iuxta litus maris, Terram-
Chananęorum, & Libani vsq; ad flumē
8 magnū Euphraten. En, inquit, tradidi
vobis: ingredimini & possidete eã, sup
qua iurauit Dñs patribus vestris Abra-
hã, Isaac, & Iacob, ut daret illam eis, &
9 semini eorū post eos. Dixitq; vobis il-
lo in tpe: Non possum solus sustinere Exo.18. c.19.
10 vos: qa Dñs Deꝰ vester multiplicauit
C vos, & estis hodie sicut stellæ cæli, plu-
11 rimi. (Dñs Deus patrū vestrorū addat
ad hunc numerum multa millia, & be
12 nedicat vobis sicut locutus est.). Non
valeo solus negotia vestra sustinere, &
13 põdus ac iurgia. Date ex vobis viros
sapientes & gnaros, & quorū cõuersa-
tio sit ꝓbata in tribubus vestris, vt po-
14 nã eos vobis principes. Tunc rñdistis
15 mihi: Bona res est quã vis facere. Tu-
liq; de tribubus vestris viros sapientes
& nobiles, & cõstitui eos principes, tri-
bunos, & cēturiones, & quinquagena-
rios ac decanos, qui docerent vos singu
16 la. Pręcepiq; eis, dicēs: Audite illos &
quod iustum est iudicate: siue ciuis Ioan.7. d.24.
17 sit ille, siue peregrinus. Nulla erit di-
stãtia ꝑsonarū, ita paruū audietis vt ma Infr.16. d.18.
gnū: nec accipietis cuiusquã personam
quia Dei iudicium est. Quòd si diffici- Leui.19. c.15.
D le vobis visum aliquid fuerit, referte ad Prou.24. e.24.
18 me, & ego audiam. Præcepiq; oĩa quæ Eccl.42. a.1.
19 facere deberetis. Profecti autē de Ho- Iaco.2. a
reb, transiuimus per eremū terribilē & 3.
maximã solitudinē quã vidistis, ꝑ viã —8,
mõtis Amorrhęi, sicut præceperat Dñs
Deus noster nobis. Cumq; venissemus
20 in Cades-barne, Dixi vobis: Venistis
ad mõtem Amorrhęi, quem Dñs Deus
21 noster daturus est nobis. Vide Terram
quã Dñs Deus tuus dat tibi: ascende &
posside eam, sicut locutus est Dñs Deus
noster patribꝰ tuis: noli timere, nec qc Num.13. a.14.
22 quã paueas. Et accessistis ad me oẽs, at-
que dixistis: Mittamus viros qui cõside
rent terrã: & renuntient ꝑ quod iter de-
beamus ascendere, & ad quas pergere
23 ciuitates. Cumq; mihi sermo placuis-
set, misi ex vobis duodecim viros, sin-
24 gulos de tribubus suis. Qui cum perre Num.13. d.24.
xissent, & ascendissent in mõtana, vene
runt vsq; ad Vallem-botri: & cõsidera-
25 ta terra sumentes de fructibus eius, vt
ostenderēt hubertatē, attulerūt ad nos,
E atque dixerunt: Bona est terra quã Dñs
26 Deus noster daturus est nobis. Et no-
luistis ascendere, sed increduli ad ser-
27 monē Dñi Dei nostri, murmurastis i vestri 6.
28 tabernaculis vr̄is, atque dixistis. Odit
nos Dñs, & idcirco eduxit nos de Ter-
ra-Ægypti, vt traderet nos in manu A-
29 morrhęi: atq; deleret. Quò ascēdemꝰ?
nūtij terruerūt cor nr̄m, dicentes: Maxi
ma multitudo est, & nobis statura pro-
cerior, vrbes magnæ, & ad cælum vsq;
munitæ, filios Enacim vidimus ibi. Et
30 dixi vobis. Nolite metuere, nec timea-
tis eos: Dñs Deꝰ qui ductor est vester, ꝓ
vobis ipse pugnabit sicut fecit in Ægi-
31 pto cūctis videntibus, & in solitudine
ipsi vidistis. Portauit te Dñs Deus tuus,
vt solet homo gestare paruulū filium
suū in oĩ via ꝑ quã ambulastis, donec
32 veniretis ad locum istum. Et nec sic q
33 dē credidistis Dño Deo vr̄o, Qui p̄ces-
sit vos in via, & metatus est locū i quo
tētoria figere deberetis, nocte ostendēs Exo.13. d.21.
vobis iter ꝑ ignē, & die ꝑ columnas nu
34 bis. Cumq; audisset Dñs vocem sermo Num.14. d.20.
35 nū vr̄orum, iratus iurauit & ait, Non
F videbit qspiã de hoĩbus gnationis huiꝰ
pessimæ terrã bonã, quã sub iuramento
36 pollicitus sum patribus vestris præter
Caleb filiū Iephone, ipse enim videbit
eã, & ipsi dabo terrã quam calcauit, &
37 filijs eius, quia secutus est Dñm. Nec
mirãda indignatio in pplm, cum mihi
quoq; iratus Dñs ꝓp vos dixerit, Nec Nu. 20. b.12.
38 tu ingredieris illuc: Sed Iosue filius
Nun minister tuus, ipse intrabit ꝓ te.
hunc exhortare & robora, & ipse sorte
39 terrã diuidet Israëli. Paruuli vestri, de
quibus dixistis ꝙ captiui ducerētur, &
filij qui hodie boni ac mali ignorãt di
stantiam, ipsi ingredientur: & ipsis dabo
40 terrã, & possidebunt eam. Vos autem
G reuertimini & abite in solitudinem ꝑ
41 viam Maris-rubri. Et rñdistis mihi, Nu. 24. i.40.
Peccauimus Dño: ascendemus & pu-
gnabimus, sicut præcepit Dñs Deus no
ster. Cumq; instructi armis pgeretis in

montem.

42montem, ¶ Ait mihi Dñs: Dic ad eos,
Nolite ascendere, neque pugnetis, non
enim sum vobiscum ne cadatis coram
43inimicis vestris. ¶ Locutus sum, & non Num.13 d.44.
audistis, sed aduersantes imperio Dñi,
& tumétes superbia ascendistis in mon
44tem. ¶ Itaque egressus Amorrhæus, qui
habitabat in mõtibus, & obuiá ueniés
persecutus est vos, sicut solent apes per
45sequi: & cecidit de Seir vsque orma. ¶ Cũ
que reuersi ploraretis coram Domino,
non audiuit vos, nec voci vestræ voluit *vestri 6.
46acquiescere. ¶ Sedistis ergo in Cades-
barne multo tempore.

CAP. II.

1 PRofectique inde venimus in solitu
A dinē, quæ ducit ad Mare-rubrũ, si-
cut mihi dixerat Dñs: & circuiuimus
2 mõtē Seir longo tpe. ¶ Dixitq; Dñs ad
3 me, ¶ Sufficit vobis circuire mõtē istũ:
4 ite cõtra aquilonem, ¶ & pplo pcipe di-
cens, Trãsibitis per terminos fratrũ uro
rũ filiorũ Esau, q habitant in Seir, & ti-
5 mebunt vos. ¶ Videte ergo diligéter ne
moueamini cõtra eos: neq; n. dabo vo
bis de terra eorũ quantũ põt vnius pe-
dis calcare vestigiũ: quia in possessionē
6 Esau dedi mõtē Seir, ¶ Cibos emetis ab
eis pecunia, & comedetis: aquá emptá
7 haurietis, & bibetis. ¶ Dñs Deus tuus
B benedixit tibi in omni opere manuũ Exo.16 d.35.
tuarum, nouit iter tuũ, quomodo trãsie
ris solitudinē hanc magnã, per quadra- Num.14 d.20.
ginta annos habitãs tecũ Dñs De9 tu9,
8 & nihil tibi defuit. ¶ Cũq; trãsissemus
fratres nros filios Esau, q habitabãt in
Seir p viã cãpestrē de Elath, & de Asiõ-
gaber, venimus ad iter quod ducit in
9 desertũ Moab. ¶ Dixitq; Dñs ad me, Nõ
pugnes contra Moabitas, nec ineas ad-
uersus eos prœliũ: non enim dabo tibi
quicquam de terra eorum, qa filijs Loth Nu. 20 b.14.
10tradidi Ar in possessionem. ¶ Emim pri-
mi fuerũt habitatores ei9, ppls magnus,
& validus, & tã excelsus vt de Enacim
11stirpe, ¶ quasi gigantes crederent', & es-
sent similes filiorum Enacim. Denique
12Moabitæ appellant eos Emim. ¶ In Seir
C aũt prius habitauerũt 'Horrin': qbus *Horrhęi 2.
expulsis atq; deletis habitauerunt filij
Esau, sicut fecit Israël in terra possessio-
13nis suę, quã dedit illi Dñs. ¶ Surgētes er- Nu. 14 f.40.
go vt transiremus torrentē Zared, venim9
14ad eũ. ¶ Tēpus aũt quo ambulauimus
de Cades-barne vsq; ad trãsitũ torren-
tis Zared, triginta & octo annorũ fuit:
donec cõsumeretur oïs gñatio hoium
bellatorum de castris, sicut iurauerat
15Dñs. ¶ Cuius man9 fuit aduersum eos,
D vt interirent de castrorũ medio. ¶ Post-
16quã autē vniuersi ceciderunt pugnato-
17res, ¶ Locutus est Dñs ad me dicens:
18¶ Tu transibis hodie terminos Moab,
19Vrbē noïe Ar: ¶ & accedēs in uicina fi-
liorũ Ammon, caue ne pugnes contra
eos, nec mouearis ad prœliũ: non enim
dabo tibi de terra filiorũ Ammon, qa
20filijs Loth dedi eã in possessionē. ¶ Terra
gigantum reputata est. & in ipsa olim
habitauerũt gigãtes, quos Ammonitæ
21vocãt Zomzõmim, ¶ populus magnus,
& pcerę lõgitudinis, sicut Enacī, quos
deleuit Dñs à facie eorũ: & fecit illos
22habitare p eis, ¶ sicut fecerat filijs Esau
E qui habitant in Seir, delēs Horrhęos, &
terram eorũ illis tradens, quã possident
23vsq; in præsens. ¶ Heuços quoq; q ha-
bitabant in Haserim vsq; Gazan, Cap-
padoces expulerunt: q egressi de Cap-
padocia deleuerunt eos, & habitaue-
24runt p illis. ¶ Surgite & transite Tor-
rentem Arnon: ecce tradidi in manu
tua Sehon regem Hesebon Amorrhęũ,
& terrã eius incipe possidere, & cõmitte
25aduersus eum prœliũ. ¶ Hodie incipiam
mittere terrorē atq; formidinē tuam in
pplos q habitant sub omni cęlo. vt au-
dito noïe tuo paueãt & in morē partu-
rientiũ cõtremiscãt, & dolore teneãtur.
26¶ ‖ Misi ergo nuntios de solitudine Ca- Nu.21 e.
demoth ad Sehon regē Hesebon verbis
27pacificis dicēs. ¶ 'Trãsibimus' p terram * Transibo 1.
tuã, publica 'gradiemur via: nõ decli- * gradiar via non declinabo 1.
nabimus' neq; ad dextrã, neq; ad sini-
28strã. ¶ Alimenta pretio uēde' nobis, vt vę *mihi vt vescar 1.
scamur': aquã pecunia tribue, & sic' bi- *bibam.
bemus. 'Tantũ est vt nobis' cõcedas trã * Tãtum est mihi 1.
29situ, ¶ sicut fecerunt filij Esau, q habitãt
F in Seir, & Moabitę q morãtur in Ar do-
nec' veniamus ad Iordanē, & transea- *Veniam ad Iordanē & transeam 1.
mus' ad terrã quã Dñs Deus noster da-
30turus est nobis. ¶ Noluitque Sehon rex
Hesebon dare nobis transitũ: quia in-
durauerat Dñs Deus tuus spm eius, &
obfirmauerat cor illius, vt traderet' in
31manus tuas, sicut nunc vides. ¶ Dixitq; ‖ Amos 2.c.9.
Dñs ad me: ‖ Ecce cœpi tibi tradere Se-
hon & terrã eius, incipe possidere eam.
32¶ Egressusq; est Sehõ obuiã nobis cum
33omni pplo suo ad prælium in Iasa. ¶ Et

tradidit eũ Dñs Deus noster nobis: per-
cussimusq; eũ cum filiis suis & omni
34 pp̄lo suo. ¶ Cunctasq; vrbes in tpe illo
cepimus, interfectis habitatorib⁹ earũ,
viris ac mulieribus & paruulis, nõ reli
35 quimus in eis quicquã. ¶ Absq; iumen-
tis, quæ in partẽ venere prædantium :
36 & spolijs vrbiũ, quas cepim⁹ ¶ ab Aro-
er, quæ est super ripã torrentis Arnon;
*& 2. *oppido ĩ valle situm est, vsq; Galaad.
Non fuit vicus, & ciuitas quæ nostras
effugeret manus: oẽs tradidit Dñs De⁹
37 noster nobis: ¶ Absq; terra filiorũ Am-
mon ad quam nõ accessimus : & cun-
ctis quæ adiacent torrẽti Ieboc: & vrbi-
bus montanis, vniuersisq; locis, à qbus
non prohibuit Dominus Deus noster.

CAP. III.

1 ITaq; conuersi ascẽdimus per iter Ba-
A san: egressusq; est Og rex Basan 1 oc-
cursum nobis cũ populo suo ad bellã-
Inf. 29. b 7. 2 dum in Edrai. ¶ Dixitq; Dñs ad me: Ne
timeas eũ: qa in manu tua traditus est
eũ omni populo ac terra sua: faciesque
ei ‖ sicut fecisti Sehon regi Amorrhęorũ,
Nu. 21. g. 34. 3 qui habitauit in Hesebon. ¶ Tradidit er
go Dñs Deus noster in manib⁹ nostris
Nu. 21. c 24. etiã Og regẽ Basan, & vniuersum pp̄lm
eius : percussimusq; eos vsq; ad inter-
Nu. 21. g 33. 4 necionem, ¶ vastãtes cunctas ciuitates il
lius vno tẽpore, non fuit oppidũ quod
nos effugeret : sexaginta vrbes, oẽm re-
5 gionẽ Argob regni Og in Basan. ¶ Cun-
ctę vrbes erãt munitæ muris altissimis,
portisq; & vectibus, absq; oppidis in-
6 numeris quæ nõ habebant muros. ¶ Et
B deleuimus eos, sicut feceram⁹ Sehõ regi
Hesebon, disperdẽtes oẽm ciuitatẽ, vi-
7 rosq; ac mulieres & paruulos· ¶ iumen-
8 ta aũt & spolia vrbiũ diripuimus. ¶ Tu
limusq; illo in tẽpore terrã de manu
duorũ regũ Amorrhęorũ q erãt trans
Iordanẽ à torrẽte Arnon vsq; ad montẽ
9 Hermon, ¶ quẽ Sidonij Sarion vocãt, &
10 Amorrhęi Sanir· ¶ oẽs ciuitates quæ sitę
sunt in planitie, & vniuersam terrã Ga
laad & Basan vsque ad Selcha, & Edrai
11 ciuitates regni Og in Basan. ¶ Solus q p-
pe Og rex Basan restiterat de stirpe gi-
gantũ. Monstrat̃ lectus eius ferreus, q
est ĩ Rabbat filiorũ Ammon nouẽ cu-
bitos habẽs lõgitudinis, & quatuor la
titudinis, ad mensurã cubiti virilis ma
Nu. 32. f. 33. 12 nus. ¶ Terramq; possedimus tpe illo ab
Aroer, q̃ est sup ripã torrẽtis Arnõ vsque
ad mediam partẽ mõtis Galaad: & ciui
13 tates illius dedi Ruben & Gad. ¶ Reli-
quam aũt partem Galaad, & oẽm Ba-
san regni Og, tradidi mediç tribui Ma-
nasse, oẽm regionẽ Argob: cũctaq; Ba-
14 san vocat̃ Terra-gigantũ. ¶ Iair fili⁹ Ma
C nasse possedit oẽm regionẽ Argob vsq;
ad terminos Gessuri, & Machati. Voca-
uitq; ex noĩe suo Basan, Hauoth-Iair,
id est Villas-Iair vsq; in pręsentẽ diẽ.
15 Machir quoq; dedi Galaad. ¶ Et tribub⁹
16 Ruben, ¶ & Gad dedi de Terra-Galaad
vsq; ad Torrentẽ Arnon mediũ Torrẽ-
tis, & confiniũ vsq; ad Torrentẽ Ieboc,
17 q est terminus filiorũ Ammõ : ¶ & pla-
nitiẽ solitudinis atq; Iordanẽ, & termi-
nos Cenereth vsq; ad mare deserti, qđ
est salsissimũ ad radices mõtis Phasga
18 cõtra Orientẽ. ¶ pręcepitq; vobis in tpe il-
lo dicẽs: Dñs Deus vester dat vobis ter-
rã hanc in hęreditatẽ, expediti p̄cedite
frẽs vestros filios Israël oẽs viri robusti
19 ¶ Absq; vxorib⁹, & paruulis atq; iumẽ-
tis. Noui enĩ q plura habeatis pecora,
& in vrbibus remanere debebũt, quas
20 tradidi vobis ¶ donec requiem tribuat
Dñs fratrib⁹ vestris sicut vobis tribuit:
& possideãt ipsi etiã terrã quã daturus
est eis trans Iordanẽ: tũc reuertet̃ vnus
D quisq; in possessionẽ suã quã dedi vo-
21 bis. ¶ ‖ Iosue quoq; ĩ tpe illo pręcepi di- Nu. 27. d. 18.
cens : Oculi tui viderunt quæ fecit Dñs
Deus vester duobus his regibus: sic fa-
ciet oĩbus regnis ad quæ trãsiturus es.
22 ¶ Ne timeas eos : Dñs enim Deus vester
23 pugnabit pro vobis. ¶ Precatusq; sum
24 Dñm in tẽpore illo, dicens. ¶ Dñs Deus
tu cœpisti ostendere seruo tuo magni-
tudinẽ tuã, manũq; fortissimam. neq;
enim est alius Deus, vel in cœlo vel in
terra, qui possit facere opera tua, & cõ-
25 parari fortitudini tuę. ¶ Transibo igit̃,
& videbo terrã hanc optimã trans Ior-
danẽ, & montẽ istum egregiũ, & Liba-
26 nũ. ¶ ‖ Iratusq; est Dñs mihi p̄pter vos, ‖ Inf. 31. a 2. & 34. a. 2.
nec exaudiuit me, sed dixit mihi. Suf-
ficit tibi : nequaquã vltra loquaris de
27 hac re ad me. ¶ Ascẽde cacumẽ Phasgę,
& oculos tuos circũfer ad occidentẽ, &
ad aquilonẽ, austrumq;, & orientẽ, &
aspice, nec enim trãsibis Iordanẽ istũ
28 ¶ Pręcipe Iosue, & corrobora eũ atq; cõ-
forta, q̃a ipse pręcedet pp̄lm istũ, & di-
29 uidet eis terrã quã visurus es. ¶ Mansi-
musq; in valle cõtra phanum Phogor.

CAP. IIII.

1 A ET nunc Iſraël audi præcepta & iu
dicia q̃ ego doceo te: ut faciens ea :
uiuas & ingrediens poſſideas terrã quã
Dñs Deus patrum veſtrorũ daturus eſt
2 vobis. ℣ Non addetis ad uerbũ quod
uobis loquor, nec auferetis ex eo: cuſto
dite mandata Dñi Dei veſtri quæ ego
3 præcipio vobis. ℣ ‖ Oculi veſtri viderũt ‖ Nu. 25. a. 4. Ioſ. 22. c. 17.
oĩa quæ fecit Dñs contra Beel-phegor,
quõ cõtriuerit oẽs cultores eius de me-
4 dio veſtri. ℣ Vos aũt qui adhęretis Dño Nu. 25. a. 4.
Deo veſtro, viuitis vniuerſi vſq; in prę-
5 ſentẽ diem. ℣ Scitis q̃ docuerim uos prę
cepta atq; iuſtitias, ſicut mãdauit mihi
Dñs Deus meus: ſic facietis. ea in terra
6 quam poſſeſſuri eſtis, ℣ & obſeruabitis,
& implebitis opere. Hæc eſt eñ ueſtra
ſapientia, & intellectus coram ppl̃is, ut
audientes vniuerſi præcepta hæc, di-
cant: En ppl̃s ſapiens, & intelligẽs, gens
7 magna. ℣ Nec eſt alia natio tam gran-
dis, quæ habeat Deos appropinquantes * Dñs. 3.
ſibi, ſicut * Deus nr̃ adeſt cũctis obſecra
8 tionibus noſtris. ℣ Quæ eſt eñ alia gens
ſic inclyta, vt habeat ceremonias, iuſta
B q; iudicia, & uniuerſam legẽ, quã ego
9 proponã hodie añ oculos veſtros? ℣ Cu-
ſtodi igit᷑ temetipſum, & aiam tuã ſo-
licite. Ne obliuiſcaris verborũ quæ vi-
derũt oculi tui, & ne excidant de cor- ‖ Exo. 18. c. 18.
de tuo cunctis dieb⁹ uitę tuę. ‖ Docebis
10 ea filios ac nepotes tuos, ℣ Diem in quo
ſtetiſti coram Dño Deo tuo in Horeb,
quando Dñs locutus eſt mihi, dicẽs. Cõ
grega ad me ppl̃m, vt audiãt ſermones
meos, & diſcant timere me omni tẽpo-
re quo viuunt in terra, doceãtq; filios
11 ſuos. ℣ Et acceſſiſtis ad radices montis
qui ardebat vſq; ad cælum, erantq; in
12 eo tenebrę, & nubes & caligo: ℣ Loquu-
tuſque eſt Dñs ad vos de medio ignis.
Vocem uerborũ eius audiſtis, & formã
13 penitus non uidiſtis. ℣ Et oſtendit vobis
pactum ſuũ quod præcepit ut faceretis,
& decẽ uerba q̃ ſcripſit in duab⁹ tabu-
14 lis lapideis. ℣ Mihiq; mandauit in illo
tpe ut docerẽ vos ceremonias & iudicia
q̃ facere deberetis in terra, quã poſſeſſu-
15 ri eſtis. ℣ Cuſtodite igit᷑ ſolicite animas
C veſtras. Non vidiſtis aliquã ſimilitudi-
nẽ in die qua loquutus eſt vobis Dñs in
16 Horeb de medio ignis: ℣ ne fortè decep
ti faciatis vobis ſculptam ſimilitudi-
nẽ, aut imaginem maſculi vel fœminę,
17 ℣ ſimilitudinẽ oĩum iumentorum quę ſunt
ſup terram, vel auiũ ſub cælo uolantiũ
18 ℣ atq; reptiliũ quæ mouent᷑ in terra, ſi-
ue piſciũ qui ſub terra morant᷑ in aqs:
19 ℣ ne fortè eleuatis oculis ad cælum, vi-
deas Solẽ & Lunam, & oĩa aſtra cæli, &
errore deceptus adores ea & colas, quæ
creauit Dñs Deus tuus in miniſterium
20 cunctis gentib⁹ quę ſub cęlo ſunt. ℣ Vos
autem tulit Dñs, & eduxit de fornace
ferrea Ægypti vt haberet ppl̃m hæredi-
21 tariũ, ſicut eſt in præſenti die. ℣ Iratuſq; Sup. 1. f. 7. 3. d. 16.
D eſt Dñs contra me ꝓpter ſermones ve-
ſtros, & iurauit vt nõ tranſirẽ Iordanẽ, Inf. 34. 4. 1.
nec ingrederer terrã optimam quã da-
22 turus eſt uobis. ℣ Ecce morior in hac hu
mo, nõ trãſibo Iordanem: vos tranſibi-
23 tis & poſſidebitis terrã egregiam. ℣ Caue
ne quando obliuiſcaris pacti Dñi Dei
tui, qđ pepigit tecũ: & facias tibi ſcul-
ptam ſimilitudinẽ eorũ quæ fieri Dñs pro
24 hibuit. ℣ ‖ Quia Dñs Deus tuus ignis cõ
25 ſumens eſt, Deus æmulator: ℣ Si genue- ‖ Heb. 12. g. 29.
ritis filios ac nepotes, & morati fueri-
tis in terra, decepti q; feceritis vobis ali-
quam ſimilitudinẽ, patrãtes malũ coram
Dño Deo veſtro, vt eũ ad iracundiã pro
26 uocetis: ℣ Teſtes inuoco hodie cælũ &
terram, citò perituros vos eſſe de terra
quã trãſito Iordane poſſeſſuri eſtis, nõ
habitabitis in ea longo tpe, ſed delebit
27 vos Dñs, ℣ atq; diſperget in oẽs gentes,
& remanebitis pauci in nationibus ad
28 quas vos ducturus eſt Dñs. ℣ Ibiq; ſer-
uietis dijs qui hoim manu fabricati
ſunt ligno & lapidi, qui nõ uident, nec
audiunt, nec comedũt, nec odorantur.
29 ℣ Cumq; quæſieris ibi Dñm Deũ tuum, Sap. 1. a. 1
E inuenies eũ. ſi tñ toto corde quęſieris,
30 & tota tribulatione animæ tuæ. ℣ Poſt-
quã te inuenerint oĩa quæ ꝓdicta sũt,
nouiſſimo aũt tẽpore reuerteris ad Do
minũ Deum tuũ, & audies uocẽ eius.
31 ℣ Quia Deus miſericors Dñs Deus tuus
eſt: nõ dimittet te, nec oĩno delebit, ne
que obliuiſcet᷑ pacti in quo iurauit pa-
32 tribus tuis. ℣ Interroga de dieb⁹ anti-
quis, q fuerunt ante te ex die quo crea-
uit Deus hoiem ſuper terrã, à ſummo
cælo vſq; ad ſummũ ei⁹, ſi facta eſt ali-
quando huiuſcemodi res, aut vnquam
33 cognitũ eſt, ℣ Vt audiret populus uocẽ
Dei loquentis de medio ignis, ſicut tu
34 audiſti, & *vidiſti: ℣ Si fecit Deus vt in- * vixiſti.
grederet᷑, & tolleret ſibi Gentem de me

dio

dio nationũ, p tẽtationes, signa atq; por-
téta, p pugnã & robustã manũ, extẽtũ
q, brachiũ, & horribiles visiones iuxta
F oĩa q̃ fecit p vobis Dñs Deus vester in
35 Ægypto vidẽtib⁹ oculis tuis: ¶ vt scires
qm̃ Dñs ipse est De⁹, & nõ est ali⁹ p̃ter
[* cum 4.] 36 * vnũ. ¶ De cęlo te fecit audire uocẽ suã
vt doceret te: & ĩ terra ostẽdit tibi ignẽ
suũ maximũ, & audisti verba illius de
37 medio ignis, ¶ Quia dilexit p̃res tuos &
[|| I e.13. d.21.] elegit semẽ eorũ post eos. || Eduxitq; te p̃-
cedens in virtute sua magna ex Ægip-
38 to, ¶ Vt deleret nationes maximas &
fortiores te in introitu tuo: & introdu-
ceret te, daretq; tibi terrã earũ in pos-
39 sessionẽ sicut cernis in p̃senti die. ¶ Sci-
to ergo hodie, & cogitato in corde tuo
q Dñs ipse est Deus in cælo sursum, &
40 in terra deorsum, & nõ sit alius. ¶ Cu-
stodi p̃cepta ei⁹ atq; mandata quę ego
p̃cipio tibi: vt bene sit tibi, & filijs tuis
post te, & p̄maneas multo tp̄e sup ter-
G ram quã Dñs Deus tuus daturus est ti-
[|| Nu. 35. a. c.] 41 bi. ¶ Tunc separauit Moyses tres ciuita-
tes trans Iordanẽ ad orientalẽ plagam,
42 ¶ Vt cõfugiat ad eos qui occiderit no-
lens proximũ suũ, nec sibi fuerit inimi
cus ante unum & alterum diem: & ad
[|| Ios. 20. c.18.] 43 harũ aliquã vrbiũ possit euadere: ¶ || Bo-
sor in solitudine quę sita est in terra cã-
pestri de tribu Ruben: & Ramoth ĩ Ga-
laad quæ est in tribu Gad: & Golan in
44 Basan q̃ est in tribu Manasse. ¶ Ista est
lex quã p̄posuit Moyses corã filijs Isr̃l,
45 ¶ & hæc testimonia & ceremonię atq;
iudicia quę locutus est ad filios Israël,
46 qñ egressi sunt de Ægypto ¶ trans Iorda
nẽ in valle cõtra phanũ Phogor in terra
Sehõ regis Amorrhęi, qui habitauit in
Hesebon, quẽ p̄cussit Moyses. Filij quo-
47 que Israël egressi ex Ægipto ¶ possede-
rũt terrã ei⁹ & terrã Og regis Basan duo
rum regũ Amorrhęorũ, qui erant trans
48 Iordanẽ ad solis ortũ: ¶ ab Aroer q̃ sita
est super ripã torrentis Arnon, usq; ad
49 montẽ Sion qui est & Hermon: ¶ Oẽm
planitiem trans Iordanẽ ad orientalem
plagam, vsque ad mare solitudinis, &
vsque ad radices montis Phasga.

CAP. V.

1 A VOcauitq; Moyses oẽm Israëlem, &
dixit ad eũ: Audi Isr̃l ceremonias
atq; iudicia quę ego loquor in auribus
vestris hodie: discite ea, & op̄e cõplete.
[* Exo. 25. a 5.] 2 ¶ || Dñs Deus nr̃ pepigit nobiscũ fœdus
3 in Horeb. ¶ Nõ cũ patrib⁹ nr̃is inijt pa-
ctũ: sed nobiscũ q imp̄ræsentiarum su-
4 mus & viuimus. ¶ Facie ad faciẽ locutus
5 est nobis in mõte de medio ignis. ¶ Ego
sequester & medius fui inter Dñm &
vos in tp̄e illo, vt annũtiarẽ vobis ver-
ba ei⁹. timuistis eĩm ignẽ, & nõ ascẽdi-
6 stis in mõtẽ, & ait: ¶ || Ego Dñs De⁹ tu⁹, q [|| Exo. 20. a. 2.]
eduxi te de terra Ægypti de domo ser-
7 uitutis. ¶ Nõ habebis deos alienos in cõ [Leui. 26. a. 1.]
8 spectu meo. ¶ Non facies tibi sculptile, [Psa. 96. b. 7.]
nec similitudinẽ oĩum q̃ in cęlo sunt dẽ-
sup & q̃ in terra deorsum, & q̃ uersant
9 in aquis sub terra. ¶ Nõ adorabis ea, &
B nõ coles. || Ego enim sum Dñs De⁹ tuus [|| Exo. 34. a. 7.]
De⁹ emulator reddens iniquitatẽ patrũ [Ier. 32. c. 18.]
sup filios in tertiã & quartã gñationẽ
10 his qui oderũt me, ¶ & faciẽs misericor [Leu. 19. c. 12.]
diã in multa millia diligentib⁹ me, &
11 custodiẽtib⁹ præcepta mea. ¶ Nõ vsurpa [Mat. 5. c. 28.]
bis nomen Dñi Dei tui frustra, qa nõ e- [Eze. 20. b. 8.]
rit impunitus, q sup re vana nomẽ ei⁹
12 assumpserit. ¶ Obserua diẽ Sabbathi, vt [Exo. 20 a. 7.]
sanctifices eum sicut || pręcepit tibi Dñs
13 De⁹ tuus. ¶ Sex diebus operaberis, & fa- [Exo. 20. b. 8.]
14 cies oĩa opera tua. ¶ Septimus dies Sab-
bathi est, id est, || requies Dñi Dei tui. Non [|| Gen. 2. a. 2.]
facies in eo quicquã operis, tu & filius [Heb. 4. a. 4.]
tuus, & filia, seruus & ancilla, & bos, &
asinus, & oẽ iumentũ tuũ, & peregrinus
qui est intra portas tuas: vt requiescat
15 seru⁹ tu⁹, & ancilla tua, sicut & tu. ¶ Me
mẽto q & ipse seruieris ĩ Ægypto, & e-
duxerit te inde Dñs Deus tuus in manu
forti, & brachio extẽto. Idcirco præcepit [Exo. 20. c. 12.]
16 tibi vt obseruares diẽ Sabbathi. ¶ Hono- [Eccl. 3. b. 9.]
ra patrẽ tuũ & matrẽ sicut pręcepit tibi
dñs Deus tuus, vt lõgo viuas tp̄e, & bene [Mat. 15. a. 4.]
sit tibi in terra quã Dñs Deus tuus datu- [Eph. 6. a. 2.]
17 rus est tibi. ¶ || nõ occides. ¶ Neq; mœ-
18 chaberis. ¶ Furtumq; nõ facies. ¶ Nec lo- [Mat. 5. 21.]
19 queris cõtra proximũ tuũ falsum testi-
20 moniũ. ¶ || Nõ concupisces vxorẽ proxi- [Rom. 7 b. 7.]
21 mi tui, Nõ domũ, nõ agrũ, non seruũ.
C non ancillã, non bouem, non asinum,
22 & vniuersa quę illius sunt. ¶ Hęc verba
loquutus est Dñs ad oẽm multitudinem
vestrã in monte de medio ignis & nu-
bis & caliginis, voce magna, nihil ad-
dens amplius, & scripsit ea in duabus ta
23 bulis lapideis quas tradidit mihi. ¶ Vos
aũt postq̃ audistis vocem de medio te-
nebrarũ, & montẽ ardere vidistis, acces-
sistis ad me oẽs principes tribuum & ma
24 iores natu, atq; dixistis. ¶ Ecce ostendit

nobis Dñs De⁹noster maiestatem & ma
gnitudiné suam; uocem enim eius audi-
uimus de medio ignis, & probauimus
hodie, quòd loquéte Deo cũ hoíe, vixe-
25 rit homo, ¶ Cur ergo moriemur, & de-
uorabit nos ignis hic maximus? Si enim
D audierimus vltra vocé Dñi Dei nostri,
26 moriemur. ¶ Quid est oís caro, vt audiat
uocem Dei uiuentis, qui de medio ignis
loquitur sicut nos audiuimus, & possit
27 viuere? ¶ Tu magis accede: & audi cun-
cta q̃ dixerit dñs Deus nr̃ tibi, loquêris
que ad nos, & nos audiétes faciem⁹ ea.
28 ¶ Quòd cũ audisset Dñs ait ad me: Audi
ui uocem uerborum ppl̃i huius quæ locu
29 ti sunt tibi: bene oía sunt locuti. ¶ Quis
det talem eos habere mentem, vt time-
ant me, & custodiant vniuersa manda-
ta mea in omni tempore, vt bene sit eis
30 & filijs eorum in sempiternum? ¶ Vade
ergo & dic eis: Reuertimini in tentoria
31 vestra. ¶ Tu verò hîc sta mecum, & lo-
quar tibi omnia mandata mea, & cere-
monias atq; iudicia: quę docebis eos, vt
faciant ea in terra quá dabo illis in pos-
32 sessionem. ¶ Custodite igit̃ & facite q̃ p̃-
cepit Dñs De⁹ vobis, nõ declinabitis ne-
33 q; ad dexterá, neq; ad sinistrá: ¶ Sed p uiá
quá præcepit Dñs Deus vester ambulabi
tis, vt viuatis & bene sit vobis, & protelé
tur dies in terra possessionis vestrę.

CAP. VI.

1 A Hæc sunt pręcepta & ceremonię at-
que iudicia quę mandauit Dñs De
us vester, vt docerem uos, & faciatis ea í
terra ad quá trásgredimini posśidendá,
2 ¶ Vt timeas Dñm Deũ tuũ, & custodias
oía mádata & pręcepta ei⁹, quę ego prę-
cipio tibi & filijs ac nepotib⁹ tuis cun-
ctis diebus uítę tuę, ut prolongent̃ dies
3 tui. ¶ Audi Israêl & obserua ut facias —7.
quę pręcepit tibi Dñs, & bene sit tibi,
& multipliceris amplius sicut pollicitus
est Dñs Deus patrum tuorum tibi, terrá
4 lacte & melle manantẽ. ¶ ‖ Audi Israêl, ‖Ma. 22. d.37.
5 Dñs Deus nr̃, Deus vnus est. * ¶ Diliges Mar. 12. c. 29.
Dñm Deum tuũ ex toto corde tuo, & Lu. 10. e. 27.
ex tota aía tua, & ex tota fortitudine tua. * & 1.
6 ¶ ‖ Eruntque verba hæc quę ego pręcipio ‖Iosf. 11. a.18.
7 tibi hodie in corde tuo: ¶ & narrabis ea
B filijs tuis, & meditaberis sedens in do-
mo tua, & ambulans in itinere, dormiés
8 atque consurgens. ¶ Et ligabis ea quasi si
gnum in manu tua, eruntque & moue-
9 buntur inter oculos tuos, ¶ scribesque

10 ea in limine & ostijs domus tuę, ¶ Cúq;
introduxerit te Dñs Deus tuus in terram
pro qua iurauit patribus tuis Abraham,
Isaac, & Iacob: & dederit tibi ciuitates
magnas & optimas quas non ędificasti,
11 ¶ domos plenas cúctarũ opum quas non
extruxisti, cisternas quas non fodisti, vi-
neta & olineta q̃ non plantasti, & come
12 deris & saturatus fueris: ¶ Caue diligen-
C ter ne obliuiscaris Dñi, qui eduxit te de
13 Terra Ægypti ď domo seruitutis. ¶ ‖ Dñm ‖Iosf. 10.
Deũ tuũ timebis, & illi soli seruies, ac p d. 20.
14 nomen illius iurabis. ¶ Non ibitis post Mic. 4. b. 10.
deos alienos cunctarũ Gentium, q̃ in cir Luc. 4. b. 8.
15 cuitu vestro sunt: ¶ qm̃ Deus ęmulator
Dñs Deus tuus in medio tui: nequando 4.—
irascat̃ furor Dñi Dei tui contra te, & au
16 ferat te de superficie terrę. ¶ ‖ Non tenta
bis Dñm Deum tuum, sicut tétasti in lo ‖Mat. 4. b. 7.
17 co tentationis. ¶ Custodi pręcepta Dñi Luc. 4. b. 12.
Dei tui, ac testimonia & ceremonias
18 quas pręcepit tibi: ¶ & fac quod placitũ Nu. 21. b. 5
est & bonũ in cõspectu Dñi, vt bene sit Exo. 7. a. 2.
tibi: & ígressus possideas terrá optimá;
19 de qua iurauit Dñs patrib⁹ tuis, ¶ Vt de-
leret oẽs inimicos tuos corá te, sicut locu
20 tus est. ¶ Cũ interrogauerit te filius tuus
cras, dicens: Quid sibi uolũt testimonia
hęc, & ceremonię, atq; iudicia, q̃ pręce-
21 pit Dñs Deus nr̃ *nobis? ¶ Dices ei. Ser- *nobis.
D ui eramus Pharaonis in Ægypto, & edu
xit nos Dñs de Ægipto in manu forti.
22 ¶ fecitq; signa atque prodigia magna &
pessima in Ægypto, contra Pharaonem
& oém domum illius in conspectu nr̃o,
23 ¶ & eduxit nos inde, vt introductis daret
terram super qua iurauit patribus no-
24 stris. ¶ Pręcepitque nobis Dñs vt facia-
mus omnia legitima hęc, & timeamus
Dñm Deum nostrum, vt bene sit nobis
cunctis diebus uitę nostrę sicut est ho-
25 die. ¶ Eritque nostri misericors, si custo
dierimus & fecerimus omnia pręcepta
eius coram Domino Deo nostro sicut
mandauit nobis.

CAP. VII.

1 A Cum introduxerit te Dñs Deus tuus
in terrá quam possessurus ingredie-
ris, & deleuerit Gétes multas coram te, Iosu. 3. a. 3.
Hethęum & Gergezęum & Amorrhęũ,
Chananęum, & Pherezęũ, & Heuęũ &
Iebusęum, septé gétes multum maioris
numeri quam tu es, & robustiores te:
2 ¶ tradideritque eas Dñs Deus tuus tibi, ‖Exo. 23. d. 30. 34. b. 12.
percuties eas vsq; ad internecionem. ‖Nõ

inibis cũ eis fœdus nec mise eberis ea-
3 rum,neq; sociabis cũ eis coniugia: ¶ Fi-
liam tuam nõ dabis filio eius, nec filiá
4 illius accipies filio tuo: ¶ Quia seducet
filium tuũ ne sequatur me, & vt magis
seruiat dijs alienis irasceturque furor
5 Dñi,& delebit te citò. ¶ Quin potiꝰ hęc
facietis eis: Aras eorũ subuertite, & con
B fringite statuas,lucosque succidite, &
‖ Infr. 14. a. 2. & 26 d. 18. 6 sculptilia cõburite. ¶ ‖ Quia populꝰ san
ctus es Dño Deo tuo. Te elegit Dñs Deꝰ
tuus vt sis ei populus peculiaris de cun
7 ctis populis qui sunt sup terrá. ¶ Nõ qa
cunctas gentes numero uincebatis, vo-
bis iunctus est Dñs,& elegit vos, cũ oĩ-
8 bus sitis populis pauciores: ¶ sed qa di
lexit vos Dñs, & custodiuit iuramentũ
qđ iurauit patribus vestris, Eduxitque
vos in manu forti, & redemit de domo
seruitutis, de manu Pharaonis regis Æ-
9 gypti. ¶ Et scies quia Dñs Deus tuus, ip-
se est Deus fortis & fidelis, custodiens
pactũ & misericordiã diligentibus se,
& his qui custodiũt pcepta eius in mil-
10 le generationes: ¶ & reddés odientibus
se statim, ita ut disperdat eos & vltra
non differat, protinus eis restituens qđ
11 merentur. ¶ Custodi ergo pcepta & cere
monias atq; iudicia quæ ego mando ti
12 bi hodie, vt facias. ¶ Si postq̃ audieris
hæc iudicia, custodieris ea & feceris, cu
stodiet & Dñs Deus tuus pactum tibi &
misericordiam quam iurauit patribus
13 tuis. ¶ Et diliget te ac multiplicabit, be-
C nedicetq; fructui ventris tui, & fructui
terræ tuæ, fruméto tuo atq, vindemiæ,
oleo & armentis, gregibꝰ ouiũ tuarum
sup terrá, pro qua iurauit patribus tuis
14 vt daret eã tibi. ¶ Benedictus eris inter
‖ Exo. 23. d. 26. oés populos. ‖ Non erit apud te sterilis
vtriusq; sexus, tã in hoĩbus quã in gregi
15 bus tuis, ¶ Auferet Dñs à te oém languo
ré, & infirmitates Ægypti pessimas quas
nouisti, non inferet tibi, sed cunctis ho
16 stibꝰ tuis. ¶ Deuorabis oés populos quos
Dñs Deus tuus daturus est tibi. Nõ par-
cët eis oculꝰ tuus, nec seruies dijs eorũ,
17 ne sint in ruiná tui. ¶ Si dixeris in cor-
de tuo: Plures sunt gétes istæ q̃ ego, qũo
18 potero delere eas? ¶ Noli metuere sed re
cordare quę fecerit dñs Deus tuus Pha-
19 raoni & cunctis Ægyptijs, ¶ Plagas maxi
mas quas uiderunt oculi tui, & signa at
que portéta, manumq; robustã, & exté-
tũ brachium, vt educeret te Dñs Deus
tuus. sic faciet cunctis populis quos me
20 tuis. ¶ Insup & crabrones mittet Dñs
Deus tuus in eos, donec deleat oés atq,
disperdat q te fugerint & latere potue
21 rint. ¶ Non timebis eos, quia Dñs Deus Exo. 23.
D tuus in medio tui est: Deus magnus & e. 32. 33.
22 terribilis. ¶ Ipse consumet nationes has
ĩ cõspcũ tuo paulatim atq; p partes. Nõ
poteris eas delere pariter: ne forte mul- c. 21.
23 tiplicent contra te bestiæ terræ. ¶ Dabit
que eos Dñs Deus tuꝰ in conspectu tuo
& interficiet illos donec penitus deleá-
24 tur. ¶ Tradetq; reges eorũ in manꝰ tuas,
& disperdes noĩa eorũ sub cęlo: nullus
poterit resistere tibi, donec cõteras eos.
25 ¶ ‖ Sculptilia eorũ igne cõbures: nõ con ‖ 2. Mac.
cupisces argentũ & aurũ de quibus fa- 12. g. 40.
cta sunt, neque assumes ex eis tibi qcq̃,
ne offendas, propterea qa abominatio
26 est Dñi Dei tui. ¶ Nec inferes quippiam
ex idolo ĩ domũ tuã, ne fias anáthema,
sicut & illud est. Quasi spurcitiam dete
staberis, & velut inqnamentũ ac sordes
abominatiõi habebis qa anáthema est.

CAP. VIII.

1 OMne mandatũ quod ego præcipio
A tibi hodie caue diligenter vt facias:
vt possitis viuere, & multiplicemini, in
gressiq; possideatis terrá, pro qua iura-
2 uit Dñs patribus vestris. ¶ Et recordabe-
ris cuncti itineris per quod adduxit te Infr. 29.
Dñs Deus tuus quadraginta annis per a. 5.
desertũ vt affligeret te atq; tentaret, &
nota fierent quæ in tuo animo uersa-
bantur, utrũ custodires illius mádata,
3 an non. ¶ Afflixit te penuria, & dedit ti-
bi cibum Mána, qđ ignorabas tu & pa-
tres tui: ut ostenderet tibi quod ‖ non in ‖ Matt 4.
solo pane uiuat homo, sed in oĩ uerbo a. 4.
4 qđ egredit de ore Dñi. ¶ Vestimentum Luca 4.
B tuũ quo operiebaris, nequaq̃ vetustate a. 5.
defecit, & pes tuus non est subtritus, en
5 quadragesimus annus est. ¶ ‖ Vt recogi-
tes in corde tuo, qa sicut erudit filium ‖ Infr. 26.
suũ homo, sic Dñs Deus tuus erudiuit a. 3.
6 te, ¶ Vt custodias mandata Dñi Dei tui,
& ambules in uijs eius, & timeas eum.
7 ¶ Dñs enim Deus tuus introducet te in
terram bonã, terrã riuorũ aquarumq;
& fontium: in cuius cápis & montibus
8 erumpunt fluuiorũ abyssi: ¶ terram fru
menti, hordei ac vinearũ, in qua ficus
& malogranata, & olineta nascuntur:
9 terrá olei ac mellis. ¶ Vbi absq; vlla pe-
C nuria comedes panem tuum, & rerum

oium abundantia pfruéris: cuius lapi-
des ferrum sunt, & de montibus eius
10 æris metalla fodiunť: ❡ Vt cũ comede-
ris: & satiatus fueris, bñdicas Dño Deo
tuo pro terra optima quam dedit tibi.
11 ❡ Obserua & caue neqñ obliuiscaris dñi
Dei tui, & negligas mandata eius atq;
judicia & cęremonias quas ego pcipio
12 tibi hodie: ❡ Ne postq̃ comederis & sa-
tiatus fueris, domos pulchras ędificaue
13 ris, & habitaueris ĩ eis. ❡ Habuerisq; ar-
menta boum, & ouiũ greges, argenti &
14 auri, cũctarumq; rerũ copiam, ❡ Eleueť
cor tuum, & non reminiscaris Dñi Dei
tui, q eduxit te de Terra-Ægypti de do
15 mo seruitutis: ❡ & ductor tu[9] fuit in so-
litudine magna atque terribili, in qua
erat serpés flatu adurens, & scorpio ac
dipsas, & nullæ oino aquę: ‖ qui eduxit
16 riuos de petra durissima, ❡ ‖ & cibauit te
Manna in solitudine, qđ nescierunt pa
tres tui. Et postq̃ afflixit ac probauit*,
17 ad extremũ misert[9] est tui. ❡ Ne diceres
D in corde tuo. Fortitudo mea, & robur
manus meæ hęc mihi oia pręstiterunt.
18 ❡ Sed recorderis dñi Dei tui, ꝙ ipse vires
tibi prebuerit, vt impleret pactũ suũ,
super quo iurauit patribus tuis, sicut
19 præsens indicat. ❡ Si autem oblitus
Dñi Dei tui, secut[9] fueris deos alienos,
colueris q; illos & adoraueris: ecce nũc
20 prędico tibi ꝙ omnino dispereas. ❡ Si-
cut Gétes quas deleuit Dominus in in-
troitu tuo, ita & vos peribitis, si inobe-
diétes fueritis voci Domini Dei vestri.

Bar. 1. d. 10. Num 20. b. 11. 21. b. 5. Exo. 16. d. 17. & 17. a. 2.

CAP. IX.

1 AVdi Israël, Tu trásgredieris hodie
A Iordané, vt possideas nationes ma
ximas & fortiores te, ciuitates ingétes.
2 & ad cęlũ vsq; muratas, ❡ populũ ma-
gnum atq; sublimé, filios Enacim quos
ipse vidisti & audisti, q bus null[9] potest
3 ex aduerso resistere, ❡ Scies ergo hodie
ꝙ Dñs Deus tuus ipse transibit ante te
ignis deuorans atq; consumens, q con
terat eos & deleat atq; disperdat ante
faciẽ tuá velociter, sicut locut[9] est tibi.
4 ❡ Ne dicas ĩ corde tuo cũ deleuerit eos
Dñs Deus tu[9] in conspectu tuo, Propter
iustitiá meá introduxit me Dñs vt ter-
ram hanc possiderem, cùm pp impieta
5 tes suas istę deletę sint nationes. ❡ Neq;
enim pp iustitias tuas, & æquitaté cor-
dis tui ingredieris vt possideas terras ea
rum: sed qa illę egerũt impiè, introeũ-
te te deletæ sunt. & vt compleret verbũ
suũ Dñs, quod sub iuramento pollici-
tus est patribus tuis Abrahã, Isaac, & Ia
6 cob. ❡ Scito ergo ꝙ nõ pp iustitias tuas
Dñs Deus tuus dederit tibi terram hác
optimá in possessionem, cũ durissimæ
7 ceruicis sis populus. ❡ Memento, & ne
B obliuiscaris qũo ad iracũdiam prouo-
caueris Dñm Deum tuũ in solitudine.
‖ Ex eo die quo egressus es ex Ægypto
vsque ad locum istũ semper aduersum
8 Dñm contendisti, ❡ Ná & in Horeb pro
uocasti eum: & iratus delere te voluit
9 ❡ qñ ascendi in montem, vt acciperé ta-
bulas lapideas pacti qđ pepigit vobiscũ
Deus: & pseueraui in mõte quadragin
ta diebus ac noctibus, pané non come-
10 dens, & aquam non bibens. ❡ Deditque
mihi Dñs duas tabulas lapideas scri-
ptas digito Dei, & cõtinentes oĩa verba
quæ vobis locut[9] est in mõte de medio
ignis, qñ concio populi congregata est:
11 ❡ Cumq; transissent quadraginta dies,
& totidé noctes, dedit mihi Dñs duas
12 tabulas lapideas, tabulas fœderis. ❡ di-
xitq; mihi, Surge & descẽde hinc citò,
qa populus tuus qué eduxisti de Ægy-
pto, deseruerunt velociter viã, quã de-
monstrasti eis, feceruntq; sibi cõflatile.
13 ❡ Rursumq; ait Dñs ad me, cerno ꝙ po-
C pul[9] iste durę ceruicis sit: ❡ dimitte me
14 vt conteram eũ, & deleam nomen eius
de sub cęlo, & constituá te sup gentem
15 quæ hac maior & fortior sit. ❡ Cumq;
de monte ardente descéderem, & duas
tabulas fęderis vtraq; tenerem manu,
16 ❡ vidissemq; vos peccasse Dño Deo ve-
stro, & fecisse vobis vitulũ conflatilé,
ac deseruisse velociter viã eius quã vo-
17 bis ostenderat, proieci tabulas de ma-
nibus meis, confregiq; eas in cõspectu
18 vestro. ❡ Et pcidi ante Dñm sicut prius,
quadraginta diebus & noctibus pané
non comedẽs, & aquã non bibens, pp
oĩa peccata vestra quæ gessistis contra
dñm, & eũ ad iracũdiam prouocastis:
19 ❡ timui enim indignationé & iram il-
lius, qua aduersum vos concitatus dele
re vos voluit. Et exaudiuit me Dñs, etiã
20 hac vice. ❡ Aduersum Aarõ quoq; vehe
menter iratus, voluit eum conterere, &
21 pro illo similiter deprecatus sum. ❡ Pec
catum aũt vestrũ quod feceratis, id est
vitulũ, arripiens, igne cõbussi, & in fru
sta comminuens: oinoq; in puluerem

Exo. 14. b. 10. & 16. a. 2. & 17. a. 1.

Exo. 34. d. 18. & 34. d. 28. Exo. 31. d. 28.

redigens proieci in torrenté q. de môte
22descendit. In incendio quoq;, & in Té
D tatione, & in sepulchris côcupiscentiæ
23prouocastis Dñm: et qñ misit vos de
Cades-barne, dicens, Ascendite, & possi
dete terrá quá dedi vobis, & contempsi
stis imperiū dñi Dei vestri: & nô credi-
distis ei: neq; vocé ei⁹ audire voluistis,
24sed semp fuistis rebelles à die qua nos
25se vos cepi. Et iacui corá dño quadra-
ginta diebus ac noctibus qbus eū sup-
pliciter deprecabar, ne deleret vos vt
26fuerat côminatus. Et orans dixi, dñe
Deus, ne disperdas ppl̃m tuū, & hæredi
taté tuá, quam redemisti in magnitu-
dine tua, quos eduxisti de Ægypto í ma
27nu forti. Recordare seruorū tuorum
Abrahã, Isaac, & Iacob: ne aspicias du
ritiá ppl̃i huius, & impietaté atq; pcm̃:
28ne forte dicát habitatores terrę, d qua
eduxisti nos: Non poterat Dñs introdu
cere eos in terrá quam pollicitus est eis.
& oderat illos: idcirco eduxit, vt interfi
29ceret eos: in solitudine. q. sunt ppl̃s tu⁹
& hęreditas tua, quos eduxisti í fortitu-
dine tua magna et í brachio tuo extéto.

CAP. X.

1 IN tpe illo dixit Dñs ad me, Dola ti-
A bi duas tabulas lapideas, sicut prio-
res fuerūt, & ascéde ad me í monté: fa-
2 ciesq; arcá ligneá, & scribá in tabulis
verba q̃ fuerūt in his quas antè côfregi
3 sti, ponesq; eas í arca. Feci igit̃ arcá de
lignis setim. Cūq; dolassem duas tabu
las lapideas instar priorū: ascédi in mô
4 tem habens eas in manibus. Scripsitq;
in tabulis iuxta id quod prius scripse-
rat, verba decé, quæ locutus est Dñs ad
vos in monte de medio ignis, qñ ppl̃s
5 congregatus est, & dedit eas mihi. Re-
uersusq; de monte, descédi, & posui ta-
B bulas in arcá quá fecerá, quæ hucusq;
6 ibi sunt sicut mihi præcepit dñs, Filij
aūt Israël mouerūt castra ex Beroth-fi-
liorū-Iacan in Mosera, vbi Aaró mor-
tuus & sepultus est, p quo sacerdotio
7 functus est Eleazar filius eius. Inde ve
nerunt in Gadgad: de quo loco pfecti,
castrametati sunt in Ietebatha, in terra
8 aquarū atq; torrentiū. Eo tpe separa-
uit tribum Leui, vt portaret arcá fœde-
ris Dñi, & staret corá eo in ministerio,
ac bñdiceret in noíe illius vsq; in præ-
9 sentem dié. Quamobré non habuit Le
ui partem neq; possessioné cū fratribus
suis: qa ipse dñs possessio eius est, sicut
10promisit ei dñs Deus tuus. Ego autem
C steti in monte, sicut prius, quadraginta
diebus ac noctibus: exaudiuitque me
Dñs etiá hac vice, & te perdere noluit.
11Dixitq; mihi; Vade, & præcede ppl̃m,
vt ingrediatur, & possideat terrá quam
iuraui patribus eorum vt traderem eis.
12Et nunc Israël qd dñs Deus tuus petit
à te, nisi vt timeas dominū Deum tuū,
& ambules in vijs eius & diligas eū, ac
seruias dño Deo tuo in toto corde tuo,
13& in tota aía tua: custodiasq; manda-
ta dñi & ceremonias ei⁹ quas ego hodie
14præcipio tibi vt bene sit tibi? En dñi
Dei tui cęlū est, & cęlū cęli, terra, & oía
15quę in ea sunt, & tñ patribus tuis con-
glutinatus est dñs, & amauit eos, ele-
gitq; semen eorum post eos, id est vos,
de cūctis gentibus, sicut hodie côproba
16tur. Circuncidite igit̃ præputium cor-
D dis vestri, & ceruicé vestram ne indure-
17tis amplius: Quia dñs Deus vester ip- 2.Pa.19
se est Deus deorum, & dñs dñantium, b.7.
Deus magnus & potens, & terribilis, Iob 34.b
qui personam non accipit, nec mune 16.
18ra. Facit iudicium pupillo & viduæ, Sa.6.b.8.
amat peregrinū, & dat ei victum atque Eccl. 35.
19vestitū, & vos ergo amate peregrinos, b.16.
qa & ipsi fuistis aduenæ in terra-Ægy- Rom. 2.
20pti. Dñm Deum tuum timebis, & ei b 11.
seruies. ipsi adhærebis, iurabisq; in no Gala. 2.
21mine illius. Ipse est laus tua, & Deus b.6.
tuus, q. fecit tibi hæc magnalia & terri- Suprà 6.
22bilia quę viderūt oculi tui. In septua c.13.
ginta aíabus descenderūt patres tui in Soli.
Ægyptum: & ecce nunc multiplicauit Matt. 4.
te dominus Deus tuus sicut astra cœli. b.10.
Luca. 4.
b.8
Gen 46.
c.27.

CAP. XI.

1 AMa itaq; dñm Deum tuum, & ob-
A serua pcepta eius & ceremonias,
2 iudicia atq; mandata oí tpe. Cognosci
te hodie quæ ignorát filij vestri, q. non
viderunt disciplinã dñi Dei vestri, ma-
gnalia eius & robustá manū, extentūq;
3 brachium, signa & opera quæ fecit in
medio Ægypti Pharaoni regi, & vniuer
4 sæ terræ eius, oíq; exercitui Ægyptio-
rū, & equis ac curribus qūo operuerint
eos aquæ maris rubri, cùm vos psequе-
rentur, & deleuerit eos Dñs vsq; in præ
5 senté dié: Vobisq; quę fecerit in soli-
tudine, donec veniretis ad hunc locū: Nu. 16.
6 & Dathan atq; Abiron filijs Eliab, q. c.31.
fuit fili⁹ Ruben: qups aperto ore suo ter Psal.105
2.17.

ra absorbuit

ra absorbuit cū domibus & tabernacu
lis, & vniuersa substantia eorum, quá
7 habebát in medio Israël, ❡ Oculi vestri
viderūt oīa opera Dñi magna quæ fe-
8 cit, ❡ vt custodiatis vniuersa mandata il (Sup. 2.)
B lius, q̃ ego hodie pcipio vobis, * & pos-
sitis introire, & possidere terrá ad quam
9 ígredimini. ❡ Multoq; í ea viuatis tpe:
quam sub iuramento pollicitus est dńs
patribus vestris, & semini eorum, lacte
10 & melle manantē. ❡ Terra enī ad quá (*ingrediens.)
*ingrederis possidendá, nō est sicut Ter
ra Ægypti de qua existi, vbi iacto se-
mine in hortorum morem aquæ ducū-
11 tur irriguæ: ❡ Sed montuosa est & cápe-
12 stris, de cęlo expectans pluuias, ❡ quam
dńs Deus tuus semper inuisit, & oculi
illi⁹ in ea sunt à principio anni vsq; ad
13 finem eius. ❡ Si ergo obedieritis manda-
tis meis, quæ ego hodie præcipio vobis
vt diligatis Dñm Deū vestrū, & seruia-
tis ei in toto corde vestro, & in tota aía
14 vestra: ❡ dabit pluuiá terræ vestræ tpa-
neam & serotiná, vt colligatis frumen-
15 tum, & vinum, & oleum, ❡ Fęnumq; ex
C agris ad pascéda iumenta, & vt ipsi co-
16 medatis ac saturemini. ❡ Cauete ne for
tè decipiatur cor vestrū, & recedatis à
dño, seruiatisq; dijs alienis, & adoretis
17 eos: ❡ Iratusq; dńs claudat cælū, & plu-
uiæ non descendát, nec terra det germē
suum, pereatisq; velociter de terra opti (Sup. 6. b. 8.)
18 ma quam dńs daturus est vobis. ❡ Po-
nite hæc verba mea in cordib⁹ & in aīs
vestris, & suspédite ea pro signo in ma-
nibus, & inter oculos vestros collocate.
19 ❡ Docete filios vestros, vt illa meditenť,
qń sederis in domo tua, & ambulaue-
ris in via, & accubueris atq; surrexeris.
20 ❡ Scribes ea super postes & ianuas dom⁹
21 tuæ: ❡ Vt multiplicentur dies tui, & fi-
liorum tuorū in terra quá iurauit Dńs
patribus tuis, vt daret eis quandiu cęlū
22 imminet terræ. ❡ Si enim custodieritis
mádata quæ ego præcipio vobis, & fece-
D ritis ea, vt diligatis Dñm Deum vestrū,
& ambuletis in oībus vijs eius, adhęré-
23 tes ei, ❡ Disperdet dńs oés gétes istas an-
te faciem vestrá, & possidebitis eas quæ (Iosue 1. a. 3.)
24 maiores & fortiores vobis sunt. ❡ Oīs
locus quē calcauerit pes vester, vester e-
rit. A deserto, & à Libano, & à flumine
magno Euphráte vsq; ad mare occidé-
25 tale erūt termini vestri. ❡ Nullus stabit
cōtra vos: terrorē vestrū & formidinem

dabit dńs Deus vester sup oém terram
quá calcaturi estis, sicut locutus est vo-
26 bis. ❡ En propono in cōspectu vestro ho-
27 die benedictioné & maledictioné: ❡ Be
nedictioné, si obedieritis mandatis dñi
Dei vestri, quæ ego hodie pcipio vobis:
28 ❡ maledictioné, si non obedieritis man
datis Dñi Dei vestri, sed recesseritis de
via quá ego nunc ostendo vobis, & am-
bulaueritis post deos alienos, quos
29 ignoratis. ❡ Cū verò introduxerit te dńs
Deus tuus in terram, ad quá pergis ha-
bitandum, pones benedictioné super (Inf. 27. b. 12.)
montem Gazirim, maledictioné super
30 montem Hebal: ❡ Qui sunt trans Iorda
nem post viá quæ vergit ad solis occubi
tum in terra Chananęi, qui habitat in
campestribus contra Galgalam, quę est
iuxta vallem tendentem & intrantem
31 procul. Vos enim transibitis Iorda-
nem, vt possideatis terram, quam dńs
Deus vester daturus est vobis, vt habea-
32 tis & possideatis illam. ❡ Videte ergo vt
impleatis ceremonias atq; iudicia quæ
ego hodie ponam in conspectu vestro.

CAP. XII.

1 HÆc sunt præcepta atq; iudicia quę
A facere debetis in terra quá domi-
nus Deus patrū tuorū daturus est tibi,
vt possideas eá cūctis diebus quibus su-
2 per humum gradiêris. ❡ Subuertite oía
loca in qbus coluerūt gentes quas pos-
sessuri estis, deos suos, sup mōtes excel-
sos, & colles, & subter oē lignū frondo-
3 sum. ❡ Dissipate aras earū. & confringi
te statuas lucos igne, cōburite, & idôla
cōminuite disperdite noīa earū de lo-
4 cis illis. ❡ Non facietis ita Dño Deo ve-
5 stro: ❡ sed ad locū quē elegerit dńs Deus (3. Par. 7. c. 12.)
vester de cūctis tribubus vestris, vt po-
nat nomen suū ibi, & habitet in eo, ve-
6 nietis: ❡ & offeretis i loco illo holocau-
sta & victimas vestras, decimas & pri-
mitias manuū vestrarū, & vota atq; do
7 naria, primogenita boum & ouiū, ❡ Et
comedetis ibi in conspectu dñi Dei ve-
stri: ac lætabimini in cunctis ad q̃ mise
ritis manū vos & domus vestrę, in qui-
bus benedixerit vobis dńs Deus vester.
8 ❡ Non facietis ibi quæ nos hîc facimus
hodie, singuli quod sibi rectū videtur.
9 ❡ Neq; enim vsq; in præsens tépus veni
stis ad requié, & possessioné quam dńs
10 Deus vester daturus est vobis. ❡ Trásibi-
B tis Iordané & habitabitis in terra quá

dñs Deus vester daturus est vobis, vt re-
quiescatis à cunctis hostibus per circui
11 tũ: & absq; vllo timore habitetis? in lo
co qué elegerit dñs De⁹ vester, vt sit no
mé eius in eo. Illuc oĩa q̃ præcipio, cōfe
retis holocausta *, & hostias, ac deci-
mas, & primitias manuum vestrarũ: &
quicquid præcipuũ est ĩ munerib⁹ quæ
12 vouistis dño. ?Ibi epulabimini coram
dño Deo vestro, vos & filij ac filiæ ve-
stræ, famuli & famulæ atq; Leuites, q
in vrbibus vestris 'cõmorãtur' neq; eni
habet aliã parté & possessioné inter vos.
13 ?Caue ne offeras holocausta tua ĩ oĩ lo
14 co qué videris: ? sed in eo qué elegerit
dñs ĩ vna tribuũ tuarũ offeras hostias,
15 & facies quęcunq; pręcipio tibi. ?Si au-
tem comedere volueris, & te esus car-
niũ delectauerit, occîde, & comede iu-
xta benedictioné dñi Dei tui, quã dedit
tibi in vrbibus tuis: siue immundũ fue
rit, hoc est maculatũ & debile: siue mũ
dũ, hoc est integrũ & sine macula, qd'
offerri licet, sicut capreã & ceruum, co-
16 medes, ?absq; esu duntaxat sanguinis,
quem super terrã quasi aquã effundes.
17 ? Nõ poteris comedere in oppidis tuis
decimã fruméti: & vini, & olei tui, pri-
C mogenita armentorũ & pecorũ, & oĩa
quæ voueris, & sponte offerre volueris,
18 & primitias manuũ tuarũ: ?Sed coram
dño Deo tuo comedes ea in loco quem
elegerit dñs Deus tuus, tu & filius tuus
& filia tua, & seruus & famula, atq; Leui
tes, qui manet in vrbibus tuis: & læta-
beris & reficieris corã dño Deo tuo ĩ cũ
19 ctis ad quę extéderis manũ tuã. ? Caue
ne derelinquas Leuité in oĩ tépore quo
20 versaris in terra. ? Quando dilatauerit
dñs Deus tuus terminos tuos, ‖ sicut lo-
cutus est tibi, & volueris vesci carnib⁹
21 quas desiderat anima tua: ? locus auté
qué elegerit dñs Deus tuus vt sit nomé
eius ibi, si procul fuerit, occides de ar-
métis & pecoribus quæ habueris, sicut
præcepi tibi, & comedes ĩ oppidis tuis.
22 vt tibi placet, ? Sicut comeditur caprea
& ceruus, ita vescêris eis: & mundus &
23 immundus in cõmune vescent. ? Hoc
solum caue, ne sanguiné comedas. san-
guis enim eorũ pro anima est: & idcir-
co nõ debes animã comedere cũ carni-
24 bus. ?Sed sup terrã fundes quasi aquã,
25 ?Vt bene sit tibi & filijs tuis post te, cũ
D feceris quod placet in conspectu Dñi.

3. Re. 8. c. 19.

* vestra s

'commoratur 6.

‖Gen. 28. c. 14. Inf. 19. b 9.

26 ?Quæ aũt sanctificaueris & voueris Do
mino, tolles, & venies ad locum quem
27 elegerit Dñs, ? & offeres oblatiões tuas
carnem & sanguinem super altare dñi
Dei tui: sanguinem hostiarum * fundes
in altari: carnibus autem ipse vescêris.
28 ? Obserua & audi omnia quæ ego præ-
cipio tibi, vt bene sit tibi, & filijs tuis
post te in sempiternum, cùm feceris qd
bonũ est & placitum in conspectu Do-
29 mini Dei tui. ? Quãdo disperdiderit do
minus Deus tuus ante faciẽ tuã gentes
ad quas ingredieris possidẽdas, & pos-
sederis eas, atq; habitaueris in terra ea-
30 rum. ?Caue ne imiteris eas, postquã te
fuerint introeũte subuersæ, & requiras
ceremonias earũ, dicés: Sicut coluerũt
gentes istæ deos suos, ita & ego colam.
31 ?Nõ facies similiter dño Deo tuo. Om-
nes enim abominationes quas auersa-
tur Dñs, fecerunt dijs suis, offerentes fi-
32 lios & filias, & cõburentes igni. ?Quod
præcipio tibi, hoc tantùm facito Dño:
nec addas quicquam, nec minuas.

* tuarũ s

Supra 4. a. 2.
Pro. 30. b. 6.

CAP. XIII.

1 SI surrexerit in medio tui ꝓphetes,
A aut qui somniũ vidisse se dicat, &
2 ꝓdixerit signũ atq; portentũ, ?& euene
rit quod locutus est, & dixerit tibi: Ea-
m⁹ & sequamur deos alienos quos igno
3 ras, & seruiamus eis: ? nõ audies verba
ꝓphetę illius aut somniatoris: qa tẽtat
vos dñs Deus vester, vt palàm fiat vtrũ
diligatis eũ an nõ, in toto corde, & ĩ to-
4 ta aĩa vestra. ?Dñm Deũ vestrũ sequimi
ni, & ipsum timete, & mãdata illius cu-
stodite, & audite vocé eius: ipsi seruie-
5 tis, & ipsi adhærebitis. ?Propheta aũt il
le aut fictor somniorũ interficietur: qa
locutus est vt vos auerteret à dño Deo
vestro, qui eduxit vos de terra Ægypti,
& redemit vos de domo seruitutis: vt
errare te faceret de via quã tibi pręcepit
dñs Deus tuus: & auferes malũ de me-
6 dio tui. ? Si tibi voluerit ꝑsuadere fra-
B ter tuus filius matris tuæ, aut fili⁹ tuus
vel filia, siue vxor q̃ est in sinu tuo, aut
amicus qué diligis vt animã tuã, clàm
dicés: Eamus, & seruiamus dijs alienis
7 quos ignoras tu & pr̃es tui, ?cũctarũ in
circuitu gentiũ q̃ iuxta vel procul sũt,
8 ab initio vsq; ad finé terræ: ?nõ acquie
scas ei, nec audias, neq; parcat ei ocul⁹
9 tuus vt miserearis & occultes eũ, ? Sed
statim interficies. ‖ sit primum manus

‖Infr. 17. b. 25.

tua

tua super eũ, & post te oĩs populus mit
10tat manũ. ¶ Lapidibus obrutus necabi
C tur: qa voluit te abstrahere à dño Deo
tuo, q eduxit te de terra Ægypti de do-
11mo seruitutis. ¶ Vt oĩs Israël audiens ti
meat, & nequaquã vltra faciat quippiã
12huius rei simile. ¶ Si audieris in vna vr-
biũ tuarũ, quas Dñs Deus tuus dabit ti
13bi ad habitãdũ, dicẽtes aliquos: ¶ Egressi
sunt filij Belial de medio tui, & auerte-
rũt habitatores vrbis suæ, atq; dixerũt,
Eamus & seruiamus dijs alienis quos
14ignoratis: ¶ Quære solicitè, & diligẽter
rei veritate pspecta, si inueneris certũ es
se qđ dr̃, & abominationẽ hãc ope ppe
15tratã, ¶ Statĩ pcuties habitatores vrbis il
lius in ore gladij, & delebis eã, oĩaq; q
16in illa sũt vsq; ad pecora. ¶ Quicquid ẽt
suppellectilis fuerit, congregabis in me
dio platearũ eius, & cũ ipsa ciuitate suc
cẽdes, ita vt vniuersa cõsumas dño Deo
tuo, & sit tumulus sempiternus, nõ ędi
17ficabit amplius, ¶ & nõ adhęrebit de il
lo anathemate qcquã in manu tua, vt
auertat Dñs ab ira furoris sui, & mise-
reat tui, multiplicetq; te, sicut iurauit
18pr̃ibus tuis, ¶ Qñ audieris vocẽ dñi Dei
tui, custodiens oĩa præcepta eius q ego
pręcipio tibi hodie, vt facias quod pla-
citum est in cõspectu Domini Dei tui.

C A P. XIIII.

1 FIlij estote dñi Dei vestri: nõ vos inci
A detis, nec facietis caluitiũ sup mor-
2 tuo. ¶ Qm̃ populus sanctus es dño Deo
tuo: & te elegit vt sis ei in populũ pecu
liarẽ de cunctis gentibus quæ sunt sup
3 terrã. ¶ ‖Ne comedatis q immũda sunt.
4 ¶ Hoc est animal qđ comedere debetis:
5 Bouẽ, & ouẽ, & caprã, ¶ ceruũ, & capreã,
bubalũ, tragelaphũ, pygargũ, orygẽ, ca-
6 melopardalũ. ¶ Oẽ animal qđ in duas
partes findit vngulã & ruminat, come-
7 detis. ¶ De his aũt quæ ruminant, & vn
gulã non findunt, hæc comedere nõ de
betis, camelũ, leporẽ, chœrogryllũ: qa
ruminant, & non diuidunt vngulã, im
8 munda erunt vobis. ¶ Sus quoq; qm̃ di-
B uidit vngulã, & nõ ruminat, immũda
erit. carnibus eorũ nõ vescemini, & ca-
9 dauera nõ tangetis. ¶ Hæc comedetis ex
oĩbus quę morantur in aquis, Quæ ha-
bent pinnulas & squamas comedite.
10¶ Quæ absq; pinnulis & squamis sunt,
11ne comedatis, quia immunda sũt. ¶ Oẽs
12aues mundas comedite. ¶ Immũdas ne
comedatis: aquilã scilicet, & gryphẽ, &
13haliæetũ, ¶ Ixõ, & vulturẽ ac miluũ iux
14ta genus suũ: ¶ Et oẽ coruini generis, ¶ &
15struthionẽ, ac noctuã, & larũ atq; acci-
16pitrẽ iuxta genus suũ: ¶ Herodium ac cy
17gnũ, & ibin, ¶ Ac mergulũ, porphyrio-
18nem, & nycticoracem, ¶ Onocrotalum,
& charadriũ, singula ĩ genere suo: vpu-
19pam quoq;, & vespertilionẽ. ¶ Et oẽ qđ
C reptat & pennulas habet, immundum
20erit, & nõ comedetur. ¶ Oẽ quod mun-
21dũ est, comedite. ¶ Quicqd autẽ morti-
cinũ est, ne vescamini ex eo. Peregrino
qui ĩtra portas tuas est, da vt comedat,
aut vende ei. quia tu populus sanctus
dñi Dei tu es: Nõ coques hœdum in la-
22cte mr̃is suæ. ¶ ‖Decimã partẽ separabis
de cunctis fructibus tuis quæ nascũtur
23in terra p annos singulos, ¶ & comedes
in cõspectu dñi Dei tui in loco quẽ ele-
gerit vt in eo nomen illius inuocet, de-
cimã frumenti tui, & vini, & olei, & pri
mogenita de armentis & ouibus tuis:
*vt discas timere dñm Deum tuũ oĩ tẽ-
24pore. ¶ Cùm aũt longior fuerit via, & lo
cus quẽ elegerit dñs Deus tuus, tibique
benedixerit, nec potueris ad eũ hęc cũ-
25cta portare, ¶ Vendes oĩa, & in pretiũ re
D diges, portabisq; manu tua, & profici-
scẽris ad locũ quem elegerit dñs Deus
26tuus: ¶ Et emes ex eadẽ pecunia quicqd
tibi placuerit, siue ex armentis, siue ex
ouibus: vinũ quoq;, & sicerã, & oẽ qđ
desiderat aĩa tua: & comedes corã dño
Deo tuo, & epulaberis tu & dom⁹ tua,
27¶ Et Leuita qui intra portas tuas est. ca-
ue ne derelinquas eũ, qa nõ habet aliã
28partem in possessione tua. ¶ Anno tertio
separabis aliã decimã ex omnibus quæ
nascuntur tibi eo tẽpore: & repones in-
29tra ianuas tuas. ¶ Venietq; Leuites qui
aliã nõ habet partẽ nec possessionẽ te-
cũ, & peregrinus ac pupillus & vidua,
qui intra portas tuas sunt, & comedẽt,
& saturabuntur: vt benedicat tibi Do-
minus Deus tuus in cunctis operibus
manuum tuarum quæ feceris.

C A P. XV.

1 SEptimo anno facies remissionẽ, ¶ quę
A hoc ordine celebrabit. Cui debet
2 aliquid ab amico vel pximo ac fratre
suo, repetere nõ poterit, qa ann⁹ remis-
3 sionis est Dñi. ¶ A peregrino & aduena
exiges: ciuẽ & propinquũ repetendi nõ
4 habebis potestatẽ. ¶ Et oĩno indigens &

Supra 7. a.6. Inf. 26. d.18.

‖ Leu. 11. a.2.

‖ Exo. 23. c.19. & 34. d.26.

* Sera. 4.

Mat. 18. c.1

mendicus non erit inter vos: vt benedi
cat tibi dn̄s Deus tuus in terra quā tra
5 diturus est tibi in possessionem. ¶ Si tn̄
audieris vocem dn̄i Dei tui, & custodie
ris vniuersa q̄ iussit, & q̄ ego hodie p̄ci-
6 pio tibi. ¶ benedicet tibi, vt pollicit[9] est.
B Fęnerabis Gentib[9] multis, & ipse à nul
lo accipies mutuū. Dominaberis natio
nibus plurimis, & tui nemo dominabi
7 tur. ¶ Si vnus de fratrib[9] tuis q morant̄
intra portas ciuitatis tuę in terra quam
dn̄s Deus tuus daturus est tibi, ad pau-
pertatē deuenerit: non obdurabis cor
8 tuū, nec cōtrahes manū, ¶ sed aperies eā
pauperi, & ‖ dabis mutuū quo eū indi-
9 gere perspexeris. ¶ Caue ne fortè subre-
pat tibi impia cogitatio, & dicas in cor
de tuo: Appropinquat septimus annus
remissiōis, & auertas oculos tuos à pau-
pere fratre tuo nolens ei quod postulat
mutuū cōmodare, ne clamet contra te
10 ad dn̄m, & fiat tibi in peccatū. ¶ Sed da
bis ei: nec ages quippiam callidè ī eius
necessitatibus subleuandis: vt benedi-
cat tibi dn̄s Deus tuus in oī[b] tempore,
& in cunctis ad quæ manum miseris.
11 ¶ ‖ Non deerunt pauperes in terra habi-
tationis tuę: idcirco ego præcipio tibi
C vt aperias manū fratri tuo egeno & pau
12 peri qui tecū versatur in Terra. ¶ ‖ Cùm
tibi vēditus fuerit frater tuus Hebręus,
aut Hebræa, & sex annis seruierit tibi,
in septimo anno dimittes eū liberum:
13 ¶ Et quē libertate donaueris, nequaquā
14 vacuū abire patieris: ¶ Sed dabis viaticū
de gregibus, & de area & torculari tuo,
quibus dn̄s Deus tuus benedixerit tibi.
15 ¶ Memento q̄ & ipse seruieris in Terra
Ægypti, & liberauerit te dn̄s Deus tu[9],
16 & idcirco ego nūc præcipio tibi. ¶ Sin
autē dixerit. Nolo egredi: eò q̄ diligat
te, & domū tuā, & bene sibi apud te es-
17 se sentiat: ¶ Assumes subulā, & perfora-
bis aurē eius in ianua domus tuę, & ser
uiet tibi vsq; in æternū, ancillæ quoq;
18 similiter facies, ¶ Nō auertas ab eis ocu
los tuos quando dimiseris eos liberos:
qm̄ iuxta mercedē mercenarij p̄ sex an
nos seruiuit tibi, vt benedicat tibi dn̄s
Deus tuus in cūctis operibus quæ agis.
19 ¶ De primogenitis quæ nascuntur in ar
D mentis & ouibus tuis; quicq̄d est sexus
masculini, sanctificabis dn̄o tuo. Non
operaberis in primogenito bouis, & nō
20 tondebis primogenita ouium, ¶ ‖ In cō-
spectu domini Dei tui comedes ea per
annos singulos in loco quē elegerit do-
21 minus, tu & domus tua. ¶ Sin autem ha-
buerit maculam, & vel claudū fuerit
vel cęcum, aut in aliqua parte deforme
vel debile, nō immolabitur dn̄o Deo
22 tuo. ¶ Sed intra portas vrbis tuæ come-
des illud: tā mundus quàm immūdus
similiter vescentur eis quasi caprea, &
23 ceruo. ¶ Hoc solum obseruabis vt san-
guinem eorum non comedas, sed ef-
fundes in terram quasi aquam.

CAP. XVI.

1 OBserua mensem nouarum frugū,
A & verni primum tēporis, vt facias
Phase dn̄o Deo tuo: qm̄ ī isto mēse edu
xit te dn̄s Deus tuus de Ægypto nocte.
2 ¶ Immolabisq; Phase dn̄o Deo tuo, de
ouibus, & de bobus in loco quē elege-
rit dn̄s Deus tuus, vt habitet nomen e-
3 ius ibi. ¶ Non comedes in eo panem fer
mētatum, Septē diebus comedes absq;
fermento afflictionis panem, qm̄ in pa-
uore egressus es de Ægypto: vt memine
ris diei egressiōis tuæ de Ægypto oībus
4 diebus vitæ tuæ. ¶ Nō apparebit fermē
tatū in oībus terminis tuis septem die-
bus, & nō remanebit de carnibus eius
quod immolatū est vespere in die pri-
5 mo vsq; mane. ¶ Nō poteris immolare
Phase ī qualibet vrbiū tuarū, quas do-
6 minus Deus tuus daturus est tibi. ¶ Sed
B in loco quē elegerit dn̄s Deus tuus, vt
habitet nomē eius ibi: immolabis Pha-
se vespere ad solis occasum, qn̄ egressus
7 es de Ægypto. ¶ Et coques, & comedes ī
loco quem elegerit dn̄s Deus tuus, ma-
neq; consurgens vades in tabernacula
8 tua. ¶ Sex diebus comedes azima: & in
die septima, q̄a collecta est dn̄i Dei tui,
9 nō facies opus. ¶ Septē hebdomadas nu Leuit. 23
merabis tibi ab ea die qua falcē in sege c. 15.
10 tem miseris, ¶ Et celebrabis diem festū
hebdomadarū dn̄o Deo tuo, oblationē
spontaneā manus tuæ, quā offeres iux-
11 ta benedictionē dn̄i Dei tui: ¶ & epula-
beris corā dn̄o Deo tuo, tu, & filius tu[9],
& filia tua, & seru[9] tu[9], & ancilla tua,
& Leuites q est intra portas tuas, & ad-
uena ac pupillus & vidua, qui morant̄
vobiscū: in loco quē elegerit dn̄s Deus
12 tuus, vt habitet nomen eius ibi: ¶ & re-
C cordaberis qm̄ seruus fueris ī Ægypto:
custodiesq; ac facies quæ præcepta sūt.
13 ¶ Solennitatē quoq; tabernaculorū ce-

lebrabis per septé dies, quando college-
14 ris de area & torculari fruges tuas: &
epulaberis i festiuitate tu & filius tuꝰ,
& filia tua, & seruus tuus, & ancilla: Le
uites quoq;, & aduena, ac pupillus ac
15 vidua qui intra portas tuas sunt. Septé
diebus dño Deo tuo festa celebrabis in
loco qué elegerit dñs, benedicetq; tibi
dñs Deus tuus in cúctis frugibꝰ tuis: &
in oi opere manuú tuarú, erisq; in lęti-
16 tia. Tribus vicibus p annú apparebit
D oé masculinú tuú in cóspectu dñi Dei
tui in loco qué elegerit, in solennitate
azymorú, & in solennitate hebdoma-
darú, & in solennitate tabernaculorú.
17 Nó apparebit ante dñm vacuus: sed — Exo. 23. b. 15. 34. c. 23.
offeret vnusquisq; sm qd habuerit iux — Eccl. 16. b. 6.
ta benedictioné dñi Dei sui, quá dede-
18 rit ei. Iudices & magistros cóstitues in
oibus portis tuis, quas dñs Deus tuꝰ de-
derit tibi p singulas tribus tuas: vt iu-
19 dicent pplm iusto iudicio. Nec in al-
terá partě declinent. Nó accipies pso- — Supr. 1. c. 17.
nam, nec munera: qa munera excęcant — Leu. 19. c. 15.
oculos sapientum, & mutant verba iu- — Exod. 23 a. 8.
20 stoorú. Iustè qd iustú est persequéris: vt — Eccl. 20. d. 23.
viuas, & possideas terram quá dñs Deus
21 tuus dederit tibi. Non plantabis lu-
cum & oém arborem iuxta altare dñi
22 Dei tui. Nec facies tibi atq; constitues — quá 6.
statuam: quę odit dñs Deus tuus.

CAP. XVII.

1 NOn immolabis dño Deo tuo bo-
A uem & oué in quo est macula aut
quippiá vitij: quia abominatio est dño
2 Deo tuo. Cúm reperti fuerint apud te
intra vná portarum tuarú quas domi-
nus Deus dabit tibi, vir aut mulier qui
faciant malú in conspectu domini Dei
tui, & transgrediantur pactum illius,
3 vt vadant & seruiant dijs alienis, &
adorent eos, solem & lunam, & omné
4 militiam cæli, quę nó præcepi: & hoc
tibi fuerit nunciatú, audiésq; inquisie-
ris diligenter, & verú esse repereris, &
5 abominatio facta est in Israël: educes
virum ac mulierem, qui rem sceleratis-
simam perpetrarunt ad portas ciuitatis
6 tuæ, & lapidibus obruentur. In ore — Infr. 19. d. 15.
B duorú aut triú testium peribit qui in- — Mat. 18. b. 16.
terficietur. Nemo occidatur: vno cótra — 2. Co. 13 a. 1.
7 se dicente testimoniú. Manus testium — Supr. 13. b. 9.
prima interficiet eú, & manus reliqui
populi extrema mittet, vt auferas ma-
8 lum de medio tui. Si difficile & ambi

guum apud te iudiciú esse prospexeris
inter sanguiné & sanguiné, causam &
causam, leprá, & nó leprá, & iudicú in-
ter portas tuas videris verba variari: sur-
ge & ascéde ad locú quem elegerit dñs
9 Deus tuus, Veniesq; ad sacerdotes Le — 2. Para. 19. c. 8.
uitici generis, & ad iudicé q fuerit illo
tpe: quęresq; ab eis, q indicabunt tibi
10 iudicij veritaté. Et facies quodcunque
dixerint q psunt loco qué elegerit dñs,
11 & docuerint te iuxta legé eius, seque-
C risq; sententiá eorú, Nec declinabis ad
12 dexterá, neq; ad sinistrá. Qui auté su-
perbierit, nolés obedire sacerdotis im-
perio, q eo tpe ministrat Dño Deo tuo:
ex decreto iudicis morietur homo ille,
13 & auferes malum de Israël: cunctusq;
ppls audiés timebit, vt nullus deinceps
14 intumescat superbia. Cú ingressus fue
ris terrá quá dñs Deꝰ tuus dabit tibi, &
possederis eá, habitauerisq; in illa, &
dixeris: Constituá sup me regé, sicut ha
15 bent oés p circuitú nationes. eú consti
tues qué dñs Deus tuus elegerit de nu-
mero fratrú tuorú. Nó poteris alterius
gentis hoiem regé facere, q nó sit frater
16 tuus. Cumq; fuerit cóstitutus nó mul-
D tiplicabit sibi equos, nec reducet pplm
in Ægyptú, equitatus numero subleua-
tus, psertim cùm Dñs pceperit vobis vt
nequaquá amplius p eandé viá reuerta
17 mini. Non habebis vxores plurimas
quæ alliciant animú eius, neq; argenti
18 & auri imméssa pondera. Postquá auté
sederit in solio regni sui, describet sibi
Deuteronomiú legis huius in volumi-
ne, accipiés exéplar à sacerdotibꝰ Leui-
19 ticæ tribus, & habebit secú, legetq; il-
lud oibus diebus vitæ suæ, vt discat ti-
mere dñm Deú suú, & custodire verba
& ceremonias eius, quæ in lege pcepta
20 sunt. Nec eleuetur cor eius in super-
biá super fratres suos, neq; declinet in
parté dexterá vel sinistrá, vt longo tpe
regnet ipse & filius eius super Israël. — filij 6.

CAP. XVIII.

1 NOn habebút sacerdotes & Leuitæ,
A & oés q de eadé tribu sunt, parté — Sup. 10. b. 9.
& hrditaté cú reliquo Israël, quia sa-
crificia Dñi & oblationes eius come-
2 dent, & nihil aliud accipiét de posses- — Num. 18 c. 20
sione fratrú suorú: Dñs enim ipse est — 1. Cor. 9. b. 13.
hæreditas eorú: sicut locutus est illis.
3 Hoc erit iudiciú sacerdotú à pplo, & — Nu. 18. c. 20.
ab his q offerunt victimas: siue boué,

siue ouem immolauerint, dabunt sa-
4 cerdoti armũ ac ventriculũ: primitias
frumenti, vini & olei, & lanarũ partem
5 ex ouiũ tonsione. Ipsum enim elegit
dñs Deus tuus de cunctis tribub⁹ tuis,
vt stet, & ministret nomini dñi, ipse &
6 filij eius in sempiternũ. Si exierit Leui-
B tes ex vna vrbiũ tuarum ex omni Israël
in qua habitat, & voluerit venire, desi-
7 derãs locũ quẽ elegerit Dñs, ministra-
bit in noĩe Dñi Dei sui, sicut oẽs fratres
eius Leuitæ, q stabunt eo tpe corã Dño.
8 Partem ciborũ eandem accipiet quam
& cæteri: excepto eo qđ in vrbe sua ex
9 paterna ei successione debetur. Qñ in-
gressus fueris terrã quã dñs Deus tuus
‖Leu. 20. d. 27. dabit tibi, caue ne imitari velis abomi
10 nationes illarũ gentiũ, ‖nec inueniat̃
in te q lustret filiũ suum, aut filiã du-
cens p ignem: aut qui ariolos sciscitet̃,
& obseruet somnia atque auguria. nec
11 sit maleficus nec incãtator, neq; q py-
‖1. Reg. 28. b. 7. C thõnes cõsulat, nec diuinos, ‖& quærat
12 à mortuis veritatẽ. Oĩa enim hec abo
minat̃ Dñs, & pp istiusmodi scelera de
13 lebit eos ĩ introitu tuo. Perfectus eris,
14 & absq; macula cũ Dño Deo tuo, Gen
tes istę quarũ possidebis terrã, augures
‖Ioan. 1. f. 45. & diuinos audiunt: tu autẽ à dño Deo
15 tuo aliter institut⁹ es. ‖PROPHETAM
Act. 3. d. 22. 7. e. 37. de gẽte tua & de fratrib⁹ tuis sicut me,
suscitabit tibi Dñs Deus tuus: ipsum
16 audies. Vt petisti à Dño Deo tuo in
‖Exo. 20. d. 19. Horeb, quando concio congregata est
atq; dixisti: ‖Vltrà nõ audiam vocẽ dñi
Dei mei, & ignem hunc maximũ am-
17 plius nõ videbo, ne moriar, & ait Dñs
‖Ioan. 1. f. 45. 18 mihi, Bene omnia sunt locuti. ‖Pro-
phetam suscitabo eis de medio fra-
trum suorũ similem tui: & ponã ver-
ba mea in ore eius, loqueturq; ad eos
19 omnia quæ præcepero illi. qui autem
verba eius, q loquetur in nomine meo
20 audire noluerit, ego vltor existã. Pro-
D pheta autẽ qui arrogantia deprauatus
voluerit loqui ĩ nomine meo, quę ego
non præcepi illi vt diceret, aut ex noĩe
21 alienorũ deorum, interficietur. Quòd
si tacita cogitatione rñderis. Quomodo
possum intelligere verbum quod Dñs
22 non est locutus? hoc habebis signum,
Quod in noĩe Dñi propheta ille p̃dixe-
rit, & nõ euenerit: hoc dñs nõ est locu-
tus, sed p tumorẽ animi sui propheta
confinxit, & idcirco non timebis eum.

CAP. XIX.

1 CVm disperdiderit Dñs Deus tuus Num. 35. b. 11.
A Gẽtes, quarũ tibi traditurus est ter- Ios. 20. a. 2.
rã, & possederis eã, habitauerisq; in vr-
2 bibus *eius & in ædibus: tres ciuitates *earũ 1. Ezec. 22. c. 13.
separabis tibi in medio terræ, quã Dñs
Deus tuus dabit tibi in possessionem,
3 sternens diligẽter viã: & in tres ęquali
partes totã terræ tuæ puinciã diuides:
vt habeat è vicino qui pp homicidium
4 profugus est, quò possit euadere. Hæc
erit lex homicidæ fugientis, cuius vita
seruanda est. Qui pcusserit pximũ suũ
nesciens, & q heri & nudiustertius nul
lũ cõtra eũ odiũ habuisse comprobat̃:
5 sed abijsse cũ eo simpliciter in syluam
ad ligna cædenda, & in succisione li-
gnorũ securis fugerit manũ, ferrumque
lapsum de manubrio amicũ eius pcus
serit, & occiderit: hic ad vnam supradi
6 ctarũ vrbiũ cõfugiet, & viuet: ne forsi-
B tan proximus eius, cuius effusus est san
guis, dolore stimulatus, psequat̃, & ap-
prehendat eũ si longior via fuerit, & p-
cutiat aĩam eius q non est reus mortis:
qa nullũ contra eũ, q occisus est, odiũ
7 prius habuisse mõstratur. Idcirco p̃-
cipio tibi, vt tres ciuitates equalis inter
8 se spatij diuidas. Cùm aũt dilatauerit
Dñs Deus tuus terminos tuos, sicut iu-
rauit patribus tuis, & dederit tibi cun-
9 ctã terrã, quam eis pollicitus est, (si tñ ‖Gen. 18. c. 14.
custodieris mandata eius, & feceris q̃ Supr. 12. c. 10.
hodie p̃cipio tibi, vt diligas Dñm Deũ
tuum, & ambules in vijs eius omni tẽ-
pore) addes tibi ‖ tres alias ciuitates, & ‖Ios. 20. c. 7.
supradictarũ triũ vrbium numerũ du-
10 plicabis: Vt nõ effundatur sanguis in-
noxius in medio terræ, quã Dñs Deus
tuus dabit tibi possidendam, ne sis san
11 guinis reus. ‖Si quis autẽ hodio habẽs ‖Nu. 35. c. 20.
C pximũ suũ insidiatus fuerit vitæ eius,
surgensq; pcusserit illum, & mortuus
fuerit, fugeritq; ad vnã de supradictis
12 vrbibus, mittent seniores ciuitatis il-
lius, & arripient eũ de loco effugij, tra-
dentq; in manu pximi, cuius sanguis
13 effusus est, & moriet̃. Nõ miserebe-
ris eius, & auferes *innoxium sanguinem *noxiũ.
14 de Israël, vt bene sit tibi. Non assumes
& trãsferes terminos proximi tui quos
fixerũt priores in possessione tua, quam
D dñs Deus tuus dabit tibi in terrã quam
15 acceperis possidendã. Non stabit testis Supr. 17. b. 6.
vnus contra aliquẽ, quicquid illud pec-

cati,

cati, & facinoris fuerit: sed ‖ in ore duo-
rũ aut triũ testiũ stabit omne verbum.
16 ¶ Si steterit testis mẽdax cõtra hoĩem,
17 accusans eum p̃uaricationis, ¶ stabunt
ambo quorũ causa est, ante Dñm in cõ
spectu sacerdotũ & iudicũ q fuerint in
18 diebus illis. ¶ Cũq; diligẽtissimè pscru-
tãtes, inuenerint falsum testem dixisse
19 cõtra fratrẽ suũ mendaciũ: ¶ ‖ reddẽt ei
sicut fratri suo facere cogitauit, & aufe
20 res ma'ũ de medio tui. ¶ Vt audiẽtes cę-
teri timorẽ habeant, & nequaquã talia
21 audeant facere. ¶ * Nõ misereberis eius,
‖ sed animam pro anima, oculum pro
oculo, dentem pro dente, manum pro
manu, pedem pro pede exiges.

Num. 35. b. 13. Ios 20. a. 8. *carũ 1. Ezec. 33. c. 13.
‖ Mat. 18 b. 16. Ioan. 8. b. 17. 2. Corin. 13. a. 1. Heb. 10. c. 28.
‖ Dan. 13 g 61. Matt. 5. f. 38. Prou. 19. a. 5. *Et 2.
‖ Exo. 21. c. 24. Leu. 24. d. 20.

CAP. XX.

1 A SI exieris ad bellũ cõtra hostes tuos,
& videris equitatus & currus, & ma-
iorẽ quã tu habeas, aduersarij exercitus
multitudinẽ, nõ timebis eos: quia Dñs
Deus tuus tecũ est, qui eduxit te de ter-
2 ra Ægypti. ¶ Appropinquante autẽ iam
prelio, stabit sacerdos ante aciem, & sic
3 loquetur ad pplm, ¶ Audi Israël, vos ho-
die contra inimicos vros pugnã cõmit-
titis, nõ pertimescat cor vrm, nolite me-
tuere, nolite cedere, nec formidetis eos:
4 ¶ quia Dñs Deus vester in medio vestri
B est, & pro vobis contra aduersarios di-
5 micabit, vt eruat vos de periculo. ¶ Du-
ces quoq; per singulas turmas audien-
te exercitu proclamabũt, ‖ Quis est ho-
mo q ędificauit domum nouam, & nõ
dedicauit eam? vadat, & reuertatur in do-
mũ suam, ne fortè moriatur in bello, &
6 alius dedicet eã. ¶ Quis est homo q plã-
tauit vineã, ‖ & necdũ fecit eã esse com-
munẽ, de qua vesci oĩbus liceat? vadat,
& reuertatur ĩ domũ suã: ne fortè mo-
riatur in bello, & alius homo eius fun-
7 gatur officio. ¶ Quis est homo q despõ-
dit vxorẽ, & nõ accepit eã? vadat, & re-
uertatur in domũ suã, ne fortè moria-
tur in bello, & alius homo accipiat eã.
8 ¶ His dictis addẽt reliqua, & loquentur
ad pplm, ‖ Quis est homo formidolo-
sus, & corde pauido? vadat, & reuerta-
tur in domũ suã, ne pauere faciat cor-
da fratrũ suorũ, sicut ipse timore per-
9 territus est. ¶ Cũq; siluerint duces exer-
citus, & finẽ loquẽdi fecerint, vnusquis-
C que suos ad bellãdũ cuneos pparabit.
10 ¶ Si qñ accesseris ad expugnãdã ciuitatẽ,
11 offeres ei primũ pacem. ¶ Si receperit, &
aperuerit tibi portas, cunctus ppls q in
ea est, saluabitur, & seruiet tibi sub tri-
12 buto. ¶ Sin aũt fœdus inire noluerit, &
cœperit cõtra te bellũ, oppugnabit eã.
13 ¶ Cũq; tradiderit Dñs Deus tuus illã in
manu tua, percuties omne quod in ea
14 gñis masculini est, in ore gladij, ¶ absq;
mulieribus & infantibus, iumentis &
cęteris q in ciuitate sunt. Omnẽ pdam
exercitui diuides, & comedes de spo-
liis hostiũ tuorum, q dñs Deus tuus de-
15 derit tibi. ¶ Sic facies cunctis ciuitatibus
q à te pcul valde sunt, & non sunt de
his vrbib⁹ quas in possessionẽ accepru-
16 rus es. ¶ De his autẽ ciuitatibus quæ da-
D bũtur tibi, nullũ oĩno pmittes viuere.
17 ¶ sed interficies in ore gladij, Hęthæum
videlicet, & Amorrhęũ, & Chananęũ.
Pherezæũ, & Heuæũ, & Iebusæũ, sicut
18 pcepit tibi Dñs Deus tuus: ¶ ne fortè do-
ceãt vos facere cunctas abominationes
quas ipsi operati sunt diis suis: & pec-
19 cetis in Dñm Deũ vrm. ¶ Qñ obsederis
ciuitatem multo tpe, & munitionibus
circundederis vt expugnes eã, non suc-
cides arbores de quib⁹ vesci põt, nec se-
curibus p circuitũ debes vastare regio-
nẽ: qm lignũ est, & non homo, nec põt
bellantium contra te augere numerũ.
20 ¶ Siqua aũt ligna nõ sunt pomifera, sed
agrestia, & in cæteros apta vsus, succi-
de, & instrue machinas, donec capias
ciuitatem quę contra te dimicat.

‖ Gen. 18. c. 14. Supr. 11. c. 10.
‖ 1. Ma. 3. g. 56.
‖ Ios. 16 c. 7.
‖ Leui. 19 c. 19.
‖ Ma. 55 c. 20.
‖ Iudi. 7. a. 3.
*notil.
supe. 19. b. 6.

CAP. XXI.

1 A QVando inuẽtũ fuerit in terra quã
Dñs Deus tuus daturus est tibi,
hoĩs cadauer occisi, & ignora-
2 bitur cędis reus, ¶ egredientur maiores
natu, & iudices tui, & metientur à loco
cadaueris singularũ per circuitũ spatia
3 ciuitatũ: ¶ & quã viciniorem cęteris esse
pspexerint, seniores ciuitatis illius tol-
lẽt vitulã de armẽto, quę non traxit iu-
4 gũ, nec terrã scidit vomere, ¶ & ducẽt eã
ad vallẽ asperã atq; saxosam, q nunquã
arata est, nec sementẽ recepit, & cędent
5 in ea ceruices vitulæ. ¶ accedentq; sa-
cerdotes filij Leui, quos elegerit Dñs
Deus tuus vt ministrẽt ei, & benedicãt
in noĩe eius, & ad verbũ eorũ oẽ nego-
tiũ pẽdeat: & quicquid mũdũ vel im- *7.
6 mundũ est, iudicetur. ¶ Et venient* ma- *ois s.
B iores natu ciuitatis illi⁹ ad interfectũ,
lauabũtq; manus suas sup vitulã, quæ
7 in valle pcussa est, ¶ & dicẽt, Manus no-

stræ.

ſtræ non effuderunt ſanguiné hunc, nec
8 oculi viderunt. ¶ propitius eſto pplo tuo
Iſraël, qué redemiſti Dñe, & ne reputes
ſanguiné innocentem in medio populi
tui Iſraël. Et auferetur ab eis reatꝰ ſan-
9 guinis: ¶ tu aút alienus eris ab innocétis
cruore q fuſus eſt, cùm feceris quod p̄-
10 cepit Dñs. ¶ Si egreſſus fueris ad pugná
contra inimicos tuos, & tradiderit eos
Dñs Deus tuus in manu tua, captiuosq́;
11 duxeris, ¶ & videris in numero captiuo-
rum mulieré pulchrá, & adamaueris eá,
12 volueriſq́; habere vxoré, ¶ introduces eá
C in domum tuam: quę radet cęſariem &
13 circũcidet vngues, ¶ & deponet veſtem í
qua capta eſt: ſedensq́; in domo tua, fle-
bit patrem & matrem ſuam vno méſe,
& poſtea intrabis ad eam, dormieſque
14 cum illa, & erit vxor tua. ¶ Si auté poſtea
non ſederit animo tuo, dimittes eam li-
beram, nec védere poteris pecunia, nec
opprimere per potétiam: quia humilia-
15 ſti eá. ¶ Si habuerit homo vxores duas,
vnam dilectam, & alterá odioſam, *ge-
nueritque ex eis liberos, & fuerit filius
16 odioſæ primogenitus, ¶ volueritq́; ſub-
ſtantiá inter filios ſuos diuidere, nó po-
terit filiũ dilectę facere primogenitũ, &
17 preferre filio odioſe, ¶ ſed filium odioſæ
agnoſcet primogenitum, ‖ dabitq́; ei de
his q̃ habuerit cuncta duplicia. iſte eſt
enim principium liberorũ eius, & huic
18 debentur primogenita. ¶ Si genuerit ho-
mo filiũ cõtumacé & proteruũ, qui non
audierit patris ac matris imperium, &
19 coërcitus obedire contépſerit: ¶ appreché-
D dent eum, & ducét ad ſeniores ciuitatis
20 illiꝰ & ad portá iudicij, ¶ dicétq́; ad eos,
Filius noſter iſte proteruus & cõtumax
eſt, monita noſtra audire cõtemnit, co-
meſſationibꝰ vacat, & luxuriæ atq́; cõ-
21 uiuiis: ¶ lapidibus eũ obruet ppl's ciui-
tatis, & morietur, vt auferatis malũ de
medio veſtri, & vniuerſus Iſraël audiés
22 ptimeſcat. ¶ Qñ peccauerit homo quod
morte plectendũ eſt, & adiudicatꝰ mor
23 ti appenſus fuerit in patibulo: ¶ nó per-
manebit cadauer eiꝰ in ligno, ſed in ea-
dé die ſepeliet': ‖ quia maledictus à Deo
eſt qui pendet in ligno, & nequaquam
contaminabis terram tuam quam Dñs
Deus tuus dederit tibi in poſſeſſionem.

*genueritq́; ex eo. 4.

‖ 1. Par. 5 a. 2.

‖ Gala. 3. b. 13.

CAP. XXII.

Exo. 23. a. 4. Tob. 2. c. 21.

1 NOn videbis bouem fratris tui, aut
A ouẽ errantẽ, & p̄teribis: ſed reduces
2 fratri tuo, ¶ etiamſi non eſt propinquus
frater tuus, nec noſti eum: duces in do-
mũ tuá, & erunt apud te quandiu q̃rat
3 ea frater tuus, & recipiat. ¶ Similiter fa-
cies de aſino, & de veſtiméto, & de om-
ni re fratris tui quæ perierit: ſi inuene-
4 ris eam, ne negligas quaſi alienam. ¶ Si
videris aſinum fratris tui aut boué ce-
cidiſſe in via, nó deſpicies, ſed ſubleua-
5 bis cum eo. ¶ Non induet' mulier veſte
virili, nec vir vtet' veſte fęminea abomi-
nabilis enim apud Deũ eſt q facit hæc.
6 ¶ Si ambulás p viá, in arbore vel in terra
nidum auis inueneris, & matré pullis
vel ouis déſuper incubanté: nó tenebis
7 eá cũ filiis, ¶ ſed abire patieris, captos te-
nés filios: vt bene ſit tibi, & longo viuas
8 tpe. ¶ Cùm ædificaueris domum nouá,
facies murũ tecti p circuitũ: ne effun-
datur ſanguis in domo tua, & ſis reus
9 labéte alio, & in pręceps ruente. ¶ Non
B ſeres vineam tuam altero ſemine: ne &
ſementis quá ſeuiſti, & q̃ naſcuntur ex
10 vinea, pariter ſanctificent'. ¶ Nó arabis
11 in boue ſimul & aſino. ¶ Non induêris
veſtiméto quod ex lana linoq́; cõtextũ
12 eſt. ¶ Funiculos in fimbriis facies p qua-
13 tuor angulos pallij tui quo operiris. ¶ Si
duxerit vir vxoré, & poſtea odio habue-
14 rit eá, ¶ q̃ſieritq́; occaſiones q bus dimit-
tat eam, obijciens ei nomen peſſimũ, &
dixerit, Vxoré hanc accepi, & ingreſſus
15 ad eá nó inueni virginé: ¶ tollét eá pater
& mater eius, & ferent ſecum ſigna vir-
ginitatis eius ad ſeniores vrbis q in por-
16 ta ſunt: ¶ & dicet pater, Filiam meá de-
17 di huic vxoré: quam quia odit, ¶ impo-
nit ei nomé peſſimũ, vt dicat, Nó inue-
ni filiá tuá virginé: & ecce hæc ſunt ſi-
C gna virginitatis filię meæ. Expandent
veſtimétum coram ſenioribus ciuitatis.
18 ¶ apprehédentq́; ſenes vrbis illius virũ,
19 & verberabũt illũ, ¶ cõdénantes inſup
centũ ſiclis argéti, quos dabit p̄ri puel-
læ, qm̃ diffamauit nomé peſſimũ ſuper
virginé Iſraël: habebitq́; eá vxoré, & nó
poterit dimittere eá oĩbus diebus vitæ
20 ſuę. ¶ Quod ſi verũ eſt quod obijcit, &
non eſt in puella inuenta virginitas:
21 ¶ eijcient eá extra fores domus p̄ris ſui,
& lapidibus obruét viri ciuitatis illius,
& moriet': qm̃ fecit nefas in Iſraël vt for
nicaret' in domo p̄ris ſui: & auferes ma-
22 lũ de medio tui. ¶ ‖ Si dormierit vir cum
vxore alterius, vterque morietur, id eſt,

‖ Leu. 20. b. 10.

adulter

adulter & adultera: & auferes malū de
23 Israël. ❡Si puellā virginē despōderit vir,
D & inuenerit eam aliquis in ciuitate, &
24 cōcubuerit cum ea, ❡educes vtrunq; ad
portam ciuitatis illius, & lapidibus ob-
ruētur: puella, quia non clamauit, cùm
esset in ciuitate: vir, quia humiliauit
vxorē ꝓximi sui; & auferes malum de
25 medio tui. ❡Sin autem in agro repererit
vir puellā q̄ desponsata est, & apprehē-
dens cōcubuerit cum ea, ipse morietur
26 solus: ❡puella nihil patietur, nec est rea
mortis: qm̄ sicut latro consurgit contra
fratrē suū, & occidit animā eius, ita &
27 puella ꝑpessa est. ❡Sola erat in agro: cla-
mauit, & nullus affuit qui liberaret eā.
28 ❡Si inuenerit vir puellā virginem, q̄ nō
habet sponsum, & apprehendens cōcu-
buerit cū illa, & res ad iudiciū venerit:
29 ❡‖dabit q dormiuit cū ea, patri puellæ ‖Exo.22. c.16.
quinquaginta siclos argenti, & habebit
eam vxorem, quia humiliauit illā: non
poterit dimittere eā cūctis diebus vitæ
30 suæ. ❡Non accipiet homo vxorem p̄ris
sui, nec reuelabit operimentum eius.

CAP. XXIII.

1 NOn intrabit eunuchus attritis vel
A amputatis testiculis, & abscisso ve-
2 retro ecclesiam Dñi. ❡Non ingredietur
manzer, hoc est, de scorto natus, in ec-
clesiā Dñi vsq; ad decimā ḡnationem.
3 ❡Ammonites & Moabites etiā post de-
cimā ḡnationē non intrabunt ecclīam
4 Dñi, in ęternū: ❡quia noluerunt vobis
occurrere cū pane & aqua in via quan-
do egressi estis de Ægypto: & qa cōdu-
xerunt cōtra te Balaā filiū Beor de Me-
sopotamia Syriæ, vt malediceret tibi:
5 ❡‖& noluit Dñs Deus tu⁹ audire Balaā, ‖Nu.22. a.5.
vertitq; maledictionē eius in benedi-
6 ctionem tuā, eò q diligeret te. ❡Nō fa-
B cias cū eis pacem, nec quęras eis bona
cunctis diebus vitæ tuę in sempiternū.
7 ❡Nō abominaberis Idumæū, quia fra-
ter tuus est: nec Ægyptiū, quia aduena
8 fuisti ĩ terra eius. ❡Qui nati fuerint ex
eis, tertia ḡnone intrabūt in Ecclesiam
9 Dñi. ❡Quando egressus fueris aduersus
hostes tuos in pugnā, custodies te ab oī
10 re mala: ❡Si fuerit inter vos homo q no-
cturno pollutus sit somnio, egredietur
11 extra castra, ❡& nō reuertet᷑ priusquam *Leu.15. b.16.
ad vesperam lauetur aqua, & post solis
12 occasum regrediet᷑ in castra. ❡Habebis
locū extra castra, ad quē egrediaris ad
13 requisita naturę. ❡gerēs paxillū in bal-
theo. cumq; sederis, fodies ꝑ circuitū,
14 & egesta humo operies ❡quo releuatus
C es (Dñs enim Deus tuus ambulat ĩ me-
dio castrorū, *vt eruat te, & tradat tibi *tuorum 7.
inimicos tuos) & sint castra tua sancta,
& nihil in eis appareat fęditatis, ne de-
15 relinquat te. ❡Non trades seruum Dño
16 suo, qui ad te cōfugerit, ❡habitabit tecū
in loco qui ei placuerit, & in vna vrbiū
17 tuarū requiescet: ne contristes eū. ❡Non
erit meretrix de filiab⁹ Israël nec scor-
18 tator de filiis Israël: ❡Non offeres mer-
cedē prostibuli, nec pretiū canis in do-
mo Dñi Dei tui, q̄cquid illud est quod
vouerint: quia abominatio est vtrun- *voueris 5.
19 que apud Dñm Deum tuum. ❡Non fę-
nerabis fratri tuo ad vsuram pecuniā,
20 nec fruges, nec quamlibet aliā rē: ❡sed
D alieno. Fratri autem tuo absq; vsura ĩn
quo indiget cōmodabis: vt bñdicat tibi
Dñs Deus tu⁹ in omni opere tuo in ter-
21 ra ad quā *ingredieris* possidendā. ❡Cū *ingrederis 1.
votum voueris Dño Deo tuo, nō tarda-
bis reddere: qa requiret illud Dñs Deus
tuus: & si moratus fueris, reputabit᷑ ti-
22 bi in peccatum. ❡Si nolueris polliceri,
23 absque peccato eris. ❡Quod autē semel
egressum est de labiis tuis, obseruabis,
& facies sicut promisisti Dño Deo tuo,
& propria voluntate & ore tuo locutus
24 es. ❡Ingressus vineam proximi tui, co-
mede vuas quantum tibi placuerit: fo-
25 ras aūt ne efferas tecū. ❡Si intraueris se-
getem amici tui, franges spicas, & ma- Matt.12. a.4.
nu conteres: falce autem non metes.

CAP. XXIIII.

1 SI acceperit homo vxorē, & habuerit Matt.5. e.31. & 19. a.7. Mar. 10. a.4.
A eā, & non inuenerit gratiā ante ocu-
los eius ꝓp aliquam fęditatem: scribet
libellū repudij, & dabit in manu illi⁹,
2 & dimittet eam de domo sua. ❡Cùmq;
3 egressa alterum maritū duxerit, ❡& ille
quoq; oderit eam, dederitq; ei libellū
repudij, & dimiserit de domo sua, vel
4 certè mortuus fuerit: ❡non poterit prior
maritus recipere eā in vxorē: quia pol-
luta est, & abominabilis facta est corā
Dño: ne peccare facias terrā tuam quā
Dñs Deus tuus tradiderit tibi possiden-
5 dā. ❡Cùm acceperit homo nuper vxorē,
B nō procedet ad bellū, nec ei q̄ppiā ne-
cessitatis iniungetur publicæ, sed vaca-
bit absq; culpa domi suæ, vt vno anno
6 lætetur cum vxore sua. ❡Non accipies

loco pignoris inferiorẽ & superiorẽ mo
lam: quia animam suam apposuit tibi.
7 ¶ Si deprehensus fuerit homo solicitãs
fratrem suũ de filiis Israël, & vẽdito eo
acceperit pretiũ: interficietur, & auferes
8 malũ de medio tui. ¶ Obserua diligẽter
ne incurras plagã lepre, sed facies quæ-
cunq; docuerint te sacerdotes Leuitici
generis iuxta id quod pręcepi eis, & im-
9 ple solicitè. ¶ Mementote q̃ fecerit Dñs
Deus vester Mariæ in via cum egrede-
10 remini de Ægypto. ¶ Cùm repetes à ꝓ-
C ximo tuo rem aliquã quã debet tibi, nõ
ingredieris domũ eius vt pignus aufe-
11 ras: ¶ sed stabis foris, & ille tibi ꝓferet
12 quod habuerit. ¶ Sin aũt pauper est, non
13 pernoctabit apud te pign⁹. ¶ sed statim
reddes ei ante solis occasum: vt dor-
miẽs in vestimẽto suo, benedicat tibi,
& habeas iustitiã coram Dño Deo tuo.
14 ¶ Nõ negabis mercedẽ indigẽtis, & pau-
peris fratris tui, siue aduenę qui tecum
moratur in terra, & intra portas tuas est:
15 ¶ sed eadem die reddes ei pretiũ laboris
sui ante solis occasum, quia pauper est,
& ex eo sustentat animã suã: ne clamet
contra te ad Dñm, & reputetur tibi in
16 peccatum. ¶ Non occidentur patres ꝓ
filiis, nec filij pro patribus, sed vnusquis-
17 que ꝓ peccato suo morietur. ¶ Nõ per-
uertes iudicium aduenę & pupilli, nec
auferes pignoris loco viduę vestimẽtũ.
18 ¶ Memento q̃ seruieris in Ægypto, & e-
D ruerit te Dñs Deus tuus inde. Idcirco p̃-
19 cipio tibi vt facias hanc rem. ¶ Quando
messueris segetẽ in agro tuo, & oblitus
manipulũ reliqueris: nõ reuertẽris vt
tollas illum: sed aduenam & pupillũ,
& viduam auferre patieris, vt benedi-
cat tibi Dñs Deus tuus in omni opere
20 manuum tuarum. ¶ Si fruges collegeris
oliuarum, quicquid remãserit in arbo-
ribus, non reuertẽris vt colligas: sed re-
21 linques aduenæ, pupillo, ac viduę. ¶ Si
vindemiaueris vineam tuam, non col-
liges remanentes racemos, sed cedẽt in
22 vsus aduenę, pupilli, ac viduę. ¶ Memẽ-
to q̃ & tu seruieris in Ægypto, & idcir-
co præcipio tibi vt facias hanc rem.

Nu. 12. a.10. Memẽto quę fecerit Dñs Deus tu⁹ 2.
Leui. 19. c.13. Tob. 4. c.15.
4.Reg.4. a 1. 2.Par.25 a.4. Ezec.18. c.17.

CAP. XXV.

1 SI fuerit causa inter aliquos, & inter-
A pellauerint iudices: quem iustũ esse
perspexerint, illi iustitiæ palmã dabũt:
quem impium, condemnabunt impie-
2 tatis. ¶ Sin autẽ eũ q peccauit, dignum
viderint plagis: prosternẽt, & corã se fa-
cient verberari. Pro mensura peccati e-
3 rit & plagarũ modus, ¶ ita duntaxat, vt
quadragenariũ numerũ nõ excedant:
ne fędè laceratus ante oculos tuos abeat
4 frater tuus. ¶ Nõ ligabis os bouis terẽtis
5 in area fruges tuas. ¶ Qñ habitauerint
fratres simul, & vnus ex eis absq; libe-
ris mortuus fuerit, vxor defuncti non
B nubet alteri: sed accipiet eã frater eius,
6 & suscitabit semẽ fratris sui: ¶ & primo-
genitũ ex ea filiũ noĩe illi⁹ appellabit,
vt non deleatur nomen eius ex Israël.
7 ¶ Sin aũt noluerit accipere vxorẽ fratris
sui q̃ ei lege debetur, perget mulier ad
portã ciuitatis, & interpellabit maiores
natu, dicetq;, Nõ vult frater viri mei
suscitare semen fratris sui in Israël, nec
8 me in cõiugẽ sumere. ¶ Statimq; accer-
siri eũ facient, & interrogabunt. Si rñ-
9 derit, Nolo eã vxorẽ accipere: ¶ accedet
mulier ad eũ corã senioribus, & tollet
calceamentũ de pede eius, spuetq; in fa-
ciẽ illius, & dicet, Sic fiet homini q nõ
10 ædificat domũ fratris sui. ¶ Et vocabitur
nomẽ illius in Israël, Dom⁹ discalceati.
11 ¶ Si habuerint inter se iurgiũ viri duo,
C & vnus contra alterũ rixare cęperit, vo-
lensq; vxor alterius eruere virũ suũ de
manu fortioris, miseritq; manũ, & ap-
12 prehẽderit verẽda eius, ¶ abscindes ma-
nũ illius, nec flectẽris super eã vlla mi-
13 sericordia. ¶ Non habebis in sacculo di-
14 uersa põdera, maius & minus, ¶ nec erit
in domo tua modius maior & minor,
15 ¶ pondus habebis iustũ & verũ, & mo-
dius ęqualis & verus erit tibi: vt multo
viuas tẽpore sup terrã quã Dñs De⁹ tu⁹
16 dederit tibi. ¶ abominatur eñ Dñs tu⁹
eũ qui facit hæc, & auersatur oẽm iniu-
17 stitiã. ¶ Memẽto q̃ fecerit tibi Amalec in
18 via qñ egrediebaris ex Ægypto. ¶ quo-
D modo occurrerit tibi, & extremos ag-
minis tui q lassi residebãt, cęciderit, qñ
tu eras fame & labore confectus, & nõ
19 timuerit Deum. ¶ Cùm ergo Dñs Deus
tuus dederit tibi requiem, & subiece-
rit cunctas per circuitũ nationes in ter-
ra quam tibi pollicitus est: delebis no-
mẽ eius sub cęlo. Caue ne obliuiscaris.

2.Cor. 11.f.24. 1.Cor.9. b.9. 1.Tim.5. c.18. Matt.22. c.22. Mar.12. b.19. Luc.20. d.27.
Ruth 4. b 7. nomẽ 4.
Exod.17. c.8.

CAP. XXVI.

1 CVmq; intraueris terram quã Dñs
A De⁹ tu⁹ tibi daturus est possidẽdã,
& obtinueris eã, atq; habitaueris in ea,
2 ¶ tolles de cunctis frugibus tuis primi-

tias,& pones in cartallo, pgesq; ad locú
qué Dñs De9 tuus elegerit, vt ibi inuo-
3 cetur nomé eius,¶accedesq; ad sacerdo
té q fuerit in diebus illis,& dices ad eú,
Profiteor hodie coram Dño Deo tuo, qp
ingressus sum in terrá pro qua iurauit* *Dñs 1.
4 patribus nostris, vt daret eá nobis. ¶Su-
scipiésq; sacerdos cartallum de manu
*eius', ponet ante altare Dñi Dei tui, *tua 6.
5 ¶ & loquêris in conspectu Dñi Dei tui,
Syrus psequebat patré meú, qui descen-
dit in Ægyptú,& ibi peregrinatus est in
paucissimo numero: creuitq; in genté
magná ac robustá & infinitę multitu-
6 dinis.¶Afflixeruntq; nos Ægyptij,& p-
secuti sunt, imponentes onera grauissi-
7 ma: ¶& clamauimus ad Dñm Deú pa-
trum nostrorú: q exaudiuit nos, & re-
spexit humilitaté nostrá, & laboré atq;
8 angustiá, ¶ & eduxit nos de Ægypto in
manu forti & brachio extento, in ingé-
9 ti pauore, in signis atq; portétis,¶& in-
troduxit ad locú istú, & tradidit nobis
10 terrá lacte & melle mananté.¶Et idcir-
co núc offero primitias frugú terrę quá
Dñs dedit mihi. Et dimittes eas in con-
spectu Dñi Dei tui,&adorato Dño Deo
11 tuo, ¶ epulaberis in oibus bonis q Dñs
Deus tuus dederit tibi, & domui tuæ,
tu & Leuites, & aduena qui tecum est.
12 ¶Qñ cópleueris decimá cúctarú frugú
C tuarú, anno decimarú tertio dabis Le-
uitæ,& aduenæ, & pupillo & viduæ vt
comedát intra portas tuas,& saturétur:
13 ¶loquêrisq; I cóspectu Dñi Dei tui, At-
tuli quod sáctificatú est de domo mea,
& dedi illud Leuitæ & aduenæ, & pu-
pillo ac viduæ, sicut iussisti mihi: non
pteriui mádata tua, nec sum oblit9 im-
14 perij tui. ¶ Non comedi ex eis in luctu Sup.14. d.17.
meo, nec separaui ea í qualibet immú-
ditia, nec expédi ex his q̨cquá in re fu- Exod.19. c.8.
nebri. Obediui voci Dñi Dei mei,& fe-
15 ci oía sicut pcepisti mihi. ¶ ‖Respice de ‖Isa. 63. d.15. Baruc. 2. e.16.
sanctuario tuo,& de excelso cęlorú ha-
bitaculo,& benedic populo tuo Israël,
& terrę quá dedisti nobis, sicut iurasti
přib9 nřis, terræ lacte & melle manáti.
16 ¶Hodie Dñs Deus tuus pręcepit tibi vt
facias mandata hęc atq; iudicia: vt cu-
stodias & impleas ex toto corde tuo, &
17 ex tota aia tua. ¶‖Dñm elegisti hodie, ‖Sup.7. a.6.
D vt sit tibi Deus,& ambules in viis eius,
vt custodias ceremonias illius,& man-
data atq; iudicia,& obedias eius impe-
18 rio. ¶*En'Dñs elegit te hodie vt sis ei po *Et.4.
pulus peculiaris, sicut locutus est tibi,
19 & custodias oía præcepta illius:¶& fa-
ciet te excelsioré cúctis gétib9 quas crea
uit í laudé, & nomé, & gloriá suá: vt sis
ppl's sanct9 Dñi Dei tui, sicut locut9 est.

CAP. XXVII.

1 A PRæcepit auté Moyses & seniores Is-
raël, populo dicentes, Custodite oé
mádatum quod pręcipio vobis hodie.
2 ¶Cúmq; trásieritis Iordané in terrá quá
Dñs Deus tuus dabit tibi, eriges ingen-
3 tes lapides, & calce leuigabis eos, ¶vt
possis in eis scribere oía verba legis hu-
ius, Iordane transmisso: vt introeas ter-
ram quá Dñs Deus tuus dabit tibi, ter-
rá lacte & melle manantem, sicut iura-
4 uit patribus tuis.¶‖Qñ ergo transieritis ‖Exo.20. d.25. Ios.8. f.35.
Iordanem, erigite lapides quos ego ho-
die pcipio vobis in monte Hebal,& le-
5 uigabis eos calce:¶& ędificabis ibi alta
re Dño Deo tuo de lapidibus quos fer-
6 rú non tetigit, ¶ & de saxis informibus
B & impolitis: & offeres sup eo holocau-
7 sta Dño Deo tuo, ¶ & imolabis hostias
pacificas, comedesq; ibi, & epulaberis
8 corá Dño Deo tuo. ¶Et scribes super la-
pides oía verba legis huius plane & lu-
9 cidè. ¶Dixeruntq; Moyses & sacerdo-
tes Leuitici generis ad oém Israëlé, At-
téde, & audi Israël, Hodie factus es po-
10 pulus Dñi Dei tui.¶audies vocé eius,&
facies mandata atq; iustitias quas ego
11 *præcipio tibi.¶Pręcepitq; Moyses ppl'o *hodie 1
12 in die illo dicens,¶Hi stabunt ad bene-
dicendum 'Dño' super montem Gari- populo 1.
zim, Iordane transmisso: Simeon, Leui,
Iudas, Issachar, Ioseph, & Ben-iamin.
13 ¶Et è regione ista stabút ad maledicen-
dum in monte Hebal, Ruben, Gad, &
C Aser, & Zabulon, Dan, & Nephthali.
14 ¶‖Et pronuntiabunt Leuitę, dicétq; ad ‖Dan. 9. c.11.
15 omnes viros Israël excelsa voce, ¶Male-
dictus homo qui*facit'sculptile & con- *faciet 6.
flatile, abominationé Dñi, op9 manuú
artificú, 'ponetq;' illud in abscódito: *ponit-que.
& rńdebit oís populus, & dicet, Amé.
16 ¶ Maledictus qui non honorat patrem
suú & matrem*.& dicet ois ppl's, Amé. *suam 1.
17 ¶Maledictus qui transfert terminos p-
D ximi sui. & dicet omnis ppl's, Amen.
18 ¶Maledictus qui errare facit cæcum in
itinere. & dicet omnis populus, Amé.
19 ¶ Maledictus qui peruertit iudiciú ad-
uenæ, pupilli, & viduæ. & dicet omnis

populus,

20 populus, Amen. ¶Maledictus qui dor-
mit cũ vxore pr̃is sui, & reuelat operi-
mentũ lectuli eius. & dicet omnis po-
21 pulus, Amen. ¶Maledictus qui dormit
cum omni iuméto. & dicet omnis po-
22 pulus, Amen. ¶Maledictus qui dormit
cum sorore sua filia patris sui, vel ma-
tris suę. & dicet omnis populus, Amé.
23 ¶Maledictus qui dormit cũ socru sua.
24 & dicet omnis populus, Amen. ¶Male-
dictus qui clam percusserit proximum
suum. & dicet omnis populus, Amen.
25 ¶*Maledictus qui accipit munera, vt
percutiat animam sanguinis innocen-
tis. & dicet omnis populus, Amen.
26 ¶‖Maledictus qui non permanet in ser
monibus legis huius, nec eos opere pfi-
cit. & dicet omnis populus, Amen.

*Maledictus qui dormit cũ vxore proximi sui. & dicet oĩs populus, Amen.

‖Gal. 3. b. 10. Leu. 26. a. 3.

CAP. XXVIII.

1 A SI aũt audieris vocem Dñi Dei tui, vt
facias atq; custodias omnia mãdata
eius quæ ego præcipio tibi hodie, faciet
te Dñs Deus tuus excelsiorem cunctis
2 gentibus quę versantur in terra. ¶Ve-
nientq; super te vniuersæ benedictio-
nes istę, & apprehendent te: si tamen p̃-
3 cepta eius audieris. ¶Benedict⁹ tu in ci-
4 uitate, & benedictus in agro. ¶Benedi-
ctus fructus ventris tui, & fructus terrę
tuæ, fructusq; iumentorũ tuorũ, greges
armentorũ tuorũ, & caulæ ouiũ tuarũ.
5 ¶Benedicta horrea tua, & benedictę re-
6 liquię tuæ. ¶Benedictus eris ingrediens
7 & egrediens. ¶Dabit Dñs inimicos tuos
qui consurgunt aduersum te, corruétes
in conspectu tuo: per vnam viá venient
contra te, & per septé fugiét à facie tua.
8 ¶Emittet Dñs benedictionem sup cel-
laria tua, & super omnia opera manuũ
tuarũ: benedicetq; tibi in terra quá ac-
9 ceperis. ¶Suscitabit te Dñs sibi in popu-
lũ sctũ, sicut iurauit tibi si custodieris
mandata Dñi Dei tui, & ambulaueris
10 in viis eius. ¶Videbuntq; omnes terra-
rum populi q̃ nomen Dñi inuocatũ sit
11 super te, & timebunt te. ¶Abundare te
faciet Dñs oĩbus bonis, fructu vteri tui,
& fructu iumentorũ tuorũ, fructu terræ
tuæ quam iurauit Dñs patribus tuis vt
12 daret tibi. ¶Aperiet Dñs thesaurũ suũ
B optimum, cęlum, vt tribuat pluuiam
terræ tuę in tp̃e suo: benedicetq; cun-
ctis operibus manuũ tuarum. Et fœne-
rabis gẽtibus multis, & ipse à nullo fœ-
13 nus accipies. ¶Constituet te Dñs in ca-
put, & nõ in caudá: & eris semp suprà,
& non subter: si tamen audieris mãda-
ta Dñi Dei tui quę ego pręcipio tibi ho-
14 die, & custodieris & feceris, ¶ac non de-
clinaueris ab eis nec ad dextrá, nec ad
sinistram, nec sequutus fueris deos alie
15 nos, neq; colueris eos. ¶‖Quòd si audi-
re nolueris vocem Dñi Dei tui, vt custo
dias & facias oĩa mandata eius & cere-
monias quas ego p̃cipio tibi hodie, ve-
nient super te oẽs maledictiones istę, &
16 apprehendent te. ¶Maledictus eris in ci
17 uitate, maledictus in agro. ¶Maledictũ
horreũ tuũ, & maledictę reliquię tuæ.
18 ¶Maledictus fructus vẽtris tui, & fruct⁹
C terrę tuę, armenta boũ tuorũ, & greges
19 ouiũ tuarũ. ¶Maledictus eris ingrediẽs,
20 & maledictus egrediẽs. ¶mittet Dñs su-
per te famem & esurié, & increpationẽ
in oĩa opera tua q̃ tu facies: donec con-
terat te, & perdat velociter*, ppadin-
uentiones tuas pessimas in quibus reli-
21 quisti me. ¶Adiungat tibi Dñs pestilen-
tiam, donec cõsumat te de terra ad quá
22 *ingrederis possidendam. ¶Percutiat te
Dñs egestate, febri & frigore, ardore &
æstu, & aëre corrupto ac rubigine, & p-
23 sequat᷑ donec pereas. ¶‖Sit cęlum quod
supra te est, æneum: & terra quá calcas,
24 ferrea. ¶Det Dñs imbrem terrę tuę pul-
ueré, & de cęlo descendat sup te cinis,
25 donec cõteraris. ¶Tradat te dñs corruẽ-
tem ante hostes tuos: per vná viá egre-
diaris cõtra eos, & p septé fugias, & di-
26 spergaris p oĩa regna terrę. ¶Sitq; cada-
uer tuũ in escá cũctis volatilib⁹ cęli, &
27 bestiis terræ, & nõ sit q abigat. ¶Percu-
tiat te Dñs hulcere Ægypti, & parté cor
poris per quam stercora egerunt, scabie
quoque & prurigine: ita vt curari ne-
28 queas. ¶Percutiat te Dñs amentia & cę-
29 citate ac furore métis, ¶& palpes in me-
ridie sicut palpare solet cęcus in tene-
bris, & non dirigas vias tuas. Omniq;
D tp̃e calũniam sustineas, & opprimaris
30 violentia, nec habeas q liberet te. ¶Vxo-
rem accipias, & alius dormiat cum ea.
Domũ ædifices, & non habites in ea.
Plantes vineam, & non vindemies eá.
31 ¶Bos tuus immoletur corá te, & nõ co-
medas ex eo. Asinus tuus rapiat᷑ in cõ-
spectu tuo & nõ reddat᷑ tibi. Oues tuæ
détur inimicis tuis, & non sit qui te ad-
32 iuuet. ¶Filij tui & filiæ tuæ tradant᷑ al-
teri populo, videntibus oculis tuis, &

‖Leu. 26. b. 14. Thren. 2. f. 17. Malac. 2. a. 2. Baruc. 1. d. 18. Tob. 3. a. 4.

* de sub cęlo 5.

*ingrediens.

‖Leu. 26. c. 19.

deficien-

deficientibus ad conspectum eorũ tota
die, & non sit fortitudo in manu tua.
33 Fructus terræ tuæ & oẽs labores tuos
comedat populus quẽ ignoras: & sit
semp calumniã sustinens, & oppressus
34 cunctis diebus, & stupens ad terrorem (Leu. 26 b.14. Thren. 1 f.27. Malac. 2 a.2.)
35 eorũ q̃ videbũt oculi tui. Percutiat te
Dñs hulcere pessimo in genib⁹ & in su-
ris, sanariq; nõ possis à planta pedis vs-
36 que ad verticem tuum. Ducet te Dñs,
& regem quẽ cõstitues super te, in gen-
tem quã ignoras tu & patres tui: & ser-
37 uies ibi diis alienis, ligno & lapidi. Et (Baruc. 6 d.18. Tob. 3 a.4.)
eris pditus in prouerbiũ ac fabulã oĩb⁹
populis, ad quos te introduxerit Dñs.
38 Sementẽ multã iacies in terrã, & mo- (Mich. 6 d.15. Agg. 1 b.6.)
dicũ cõgregabis: quia locustæ deuora-
39 bunt oĩa. Vineam plãtabis, & fodies,
& vinũ nõ bibes, nec colliges ex ea qp-
40 piam: qm̃ vastabitur vermib⁹. Oliuas
habebis in oĩbus terminis tuis, & non (de sub cęlo 5.)
vngeris oleo: qa defluent, & deperibũt.
41 Filios generabis & filias, & nõ frueris
42 eis: qm̃ ducentur in captiuitatem. Oẽs
arbores tuas, & fruges terræ tuæ rubigo (ingrediens.)
43 consumet. Aduena q tecũ versatur in
E terra, ascẽdet sup te, eritq; sublimior:
44 tu aũt descendes, & eris inferior. Ipse (Leu. 26 c.19.)
fœnerabit tibi, & tu non fœnerabis ei.
Ipse erit in caput, & tu eris in caudam.
45 Et venient super te oẽs maledictiones
istæ, & persequentes apprehendent te,
donec intereas: quia non audisti vocẽ
Dñi Dei tui, nec seruasti mandata eius
46 & ceremonias quas pcepit tibi. Et erũt
in te signa atq; pdigia, & in semine tuo
47 vsq; in sempiternũ: eò q non serui-
eris Dño Deo tuo in gaudio, cordisq; læ-
titia, pp rerũ omnium abundantiam,
48 Seruies inimico tuo quẽ immittet tibi
Dñs, in fame, & siti, & nuditate, & om-
ni penuria & ponet iugũ ferreum sup
49 ceruicẽ tuam, donec te cõterat. Addu-
cet Dñs super te gentem de longinquo,
& de extremis terræ finibus in similitu-
dinẽ aquilæ volantis cũ impetu: cuius
50 linguam intelligere non possis. gentẽ
procacissimã, quæ non deferat seni, nec
51 misereatur paruuli, & deuoret fructũ
iumentorũ tuorum ac fruges terræ tuæ
donec intereas, & nõ relinquat tibi tri-
ticum, vinũ, & oleũ, armenta boum, &
52 greges ouiũ donec te disperdat, & con
terat in cunctis vrbibus tuis, & destruã-
tur muri tui firmi atq; sublimes, in qb⁹
habebas fiduciã in omni terra tua. Ob-
sideberis intra portas tuas in omni ter-
ra tua quam dabit tibi Dñs Deus tuus,
53 & comedes fructũ vteri tui, & carnes
filiorum tuorũ & filiarum tuarũ, quas
F dederit tibi Dñs Deus tuus, in angustia
& vastitate qua opprimet te hostis tu⁹.
54 Homo delicat⁹ in te & luxuriosus val
de inuidebit fratri suo, & vxori, quæ cu
55 bat in sinu suo, ne det eis de carnibus
filiorũ suorũ quas comedet: eò q nihil
aliud habeat in obsidione & penuria
qua vastauerint te inimici tui intra oẽs
56 portas tuas. Tenera mulier & delicata
quæ super terram ingredi nõ valebat,
nec pedis vestigium figere pp mollitiẽ
& teneritudinẽ nimiam, inuidebit vi-
ro suo q cubat in sinu eius, sup filij &
57 filiæ carnibus, & illuuie secundinarũ
quæ egrediuntur de medio feminũ ei⁹,
& super liberis q eadẽ hora nati sunt.
comedẽt enim eos clam pp rerũ oĩum
penuriã, in obsidione & vastitate qua
opprimet te inimicus tuus intra portas
58 tuas. Nisi custodieris, & feceris oĩa ver
ba legis huius quæ scripta sunt in hoc
volumine, & timueris nomen eius glo-
59 riosum & terribile, hoc est Dñm Deũ
60 tuum: Augebit Dñs plagas tuas, & pla
G gas seminis tui, plagas magnas & pse-
uerãtes, infirmitates pessimas & perpe-
61 tuas, & conuertet in te oẽs afflictiones
Ægypti quas timuisti, & adhærebũt ti-
bi: Insup & vniuersos languores, & pla
gas q̃ nõ sunt scriptæ in volumine legis
huius, inducet Dñs sup te, donec te cõ-
62 terat: & remanebitis pauci numero, q
prius eratis sicut astra cæli præ multitu-
dine, qm̃ non audisti vocẽ Dñi Dei tui.
63 Et sicut ante lætatus est dñs super vos,
bene vobis faciens: vosq; multiplicãs:
sic lætabit' disperdens vos, atq; subuer-
tens, vt auferamini de terra ad quã in-
64 gredieris possidendã. Disperget te dñs,
in oẽs populos à summitate terræ, vsq;
ad terminos eius: & seruies ibi diis alie
nis, quos & tu ignoras & patres tui, li-
65 gnis & lapidibus. In gentibus quoq;
illis nõ quiesces, neq; erit requies vesti-
gio pedis tui. Dabit enim tibi Dñs ibi
cor pauidum, & deficientes oculos, &
66 aiam cõsumptam mærore. & erit vita
tua quasi pẽdẽs ante te. Timebis nocte
67 & die, & nõ credes vitæ tuæ. Manè di-
ces, Quis mihi det vesperũ? & vespere,

Quis mihi det manè? ꝑpter cordis tui
formidinem: qua terreberis, & propter
68 ea quæ tuis videbis oculis. ℣ Reducet te
dñs classibus in Ægyptum per viam de
qua dixit tibi, vt eam amplius non vi-
deres. Ibi vendêris inimicis tuis in ser-
uos & ancillas, & non erit qui emat.

C A P. XXIX.

Exod. 19 a.4.

1 A HÆc sunt verba fęderis quod præ-
cepit Dñs Moysi vt feriret cum fi-
liis Israël in Terra-Moab: ꝑter illud fę-
dus quod cum eis pepigit in Horeb:
2 ℣ Vocauitq; Moyses oém Israel, & dixit
ad eos, Vos vidistis vniuersa q̃ fecit Dñs
coram vobis in terra-Ægypti Pharaoni,
& oibus seruis eius, vniuersęq; terrę il-
3 lius, ℣ Tentationes magnas quas vide-
runt oculi tui, signa illa portentaq; in-
4 gentia, ℣ & non dedit vobis Dñs cor in-
telligens, & oculos videntes, & aures q̃
possint audire vsq; in pręsenté diem.

‖ Sup. 8. a.2.

5 ℣ ‖ Adduxit vos quadraginta annis per
desertū: nō sunt attrita vestiméta vr̃a,
nec calceaméta pedū *vestrorum* vetu-

* tuorū 1.

6 state cōsumpta sunt. ℣ Pané non come-
distis, vinū & siceram non bibistis: vt
sciretis quia *ipse est* Dñs Deus vester.

* ego sū.
‖ Nu. 21. g.33.
Sup. 3. a.1.

7 ℣ ‖ Et venistis ad hūc locū: egressusq; est
Sehon rex Hesebon & Og rex Basan, oc-
curréntes nobis ad pugnā. Et ꝑcussimus
8 eos. ℣ Et tulimus terrā eorū, ac tradidi-
mus possidédā Ruben & Gad, & dimi-
9 diæ tribui Manasse. ℣ Custodite ergo
B verba pacti hujus, & implete ea: vt in-
10 telligatis vniuersa q̃ facitis. ℣ Vos statis
hodie cuncti corā Dño Deo vr̃o, princi-
pes vestri, & trib⁹, ac maiores natu, atq;
11 doctores, oīs ppl̃s Israël, ℣ Liberi & vxo-
res vestrę, *& aduenę q tecū morant̃ in

* aduenæ qui tecū morāt 6.

castris, exceptis lignorū cęsorib⁹, & his
12 q cōportant aquas: ℣ Vt transeas in fœ-
dere Dñi Dei tui, & in iureiurando qđ
13 hodie Dñs Deus tuus ꝑcutit tecū: ℣ vt su
scitet te sibi in ppl̃m, & ipse sit De⁹ tu⁹
sicut locutus est tibi, & sicut iurauit pa
14 trib⁹ tuis Abrahā, Isaac, & Iacob. ℣ Nec
vobis solis ego hoc fęd⁹ ferio, & hęc iu-
15 ramenta confirmo, ℣ sed cunctis pręsen
16 tibus & absentibus. ℣ Vos enim nostis
quō habitauerim⁹ in Terra-Ægypti, &
quō transierimus per mediū nationū.
17 quas transeuntes ℣ vidistis abominatio-
nes & sordes, id est idôla eorū, lignū &
lapidé, argentū & aurum quę colebāt,
18 ℣ Ne forte sit inter vos vir aut mulier,
familia aut trib⁹ cuius cor auersum est
hodie à Dño Deo nr̃o: vt vadat & ser-
uiat diis illarū gentium, & sit inter vos
radix germinans fel & amaritudinem.
19 ℣ Cūq; audierit verba iuramenti huius
C bñdicat sibi in corde suo dicés: Pax erit
mihi, & ambulabo in prauitate cordis
20 mei: & assumat ebria sitienté. ℣ Et Dñs
nō ignoscat ei: sed tūc quā maximè fu-
ror eius fumet & zelus cōtra hoīem il-
lū, & sedeāt, sup eū oīa maledicta q̃ scri
pta sunt ī hoc volumine, & deleat Dñs
21 nomé eius sub cęlo, ℣ & cōsumat eū in
ꝑditionem ex omnibus tribubus Isrl̃,
iuxta maledictiones quæ in libro legis
22 huius ac fęderis cōtinétur. ℣ Dicetq; se-
qués gñatio, & filij q nascent̃ deinceps,
& peregrini q de lōge venerint, vidētes
plagas terræ illius, & infirmitates q̃bus
23 eā afflixerit Dñs, sulphure, ℣ & solis ar-

Gen. 19. c.25.
3.Reg.9. b.8.
‖ Iere.22. c.8.

dore cōburens, ita vt vlterà nō seratur,
D nec virens quippiā germinet in exéplū
‖ subuersionis Sodomæ & Gomorrhæ,
Adamæ & Seboim quas subuertit Dñs
24 in ira & in furore suo. ℣ Et dicēt oēs gen
tes. Quare sic fecit Dñs terrę huic? quæ
25 est hęc ira furoris eius immēsa? ℣ Et rñ-
debunt, Quia dereliquerunt pactū Dñi
qđ pepigit cū patribus eorū, qñ eduxit
26 eos de Terra-Ægypti: ℣ & seruierūt diis
alienis, & adorauerūt eos, quos nescie-
27 bant, & q̃bus nō fuerāt attributi: ℣ id-
circo iratus est furor Dñi contra terram
istam, vt induceret super eā oīa maledi
28 cta q̃ in hoc volumine scripta sunt, ℣ &
eiecit eos de terra sua ī ira & in furore,
& in indignatione maxima, proiecitq;
in terrā alienā sicut hodie cōprobatur.
29 ℣ Abscōdita Dño Deo nr̃o: q̃ manifesta
sunt, nobis & filiis nostris vsq; ī sempi-
ternū, vt faciam⁹ vniuersa *legis huius.

* verba 6

C A P. XXX.

Psal. 105 g.45.

1 A CVm ergo venerint super te oēs ser-
mones isti, benedictio siue maledi
ctio quam proposui in cōspectu tuo; &
ductus pęnitudine cordis tui in vniuer
sis gentibus, in quas dispersérit te Dñs
2 Deus tuus, ℣ & reuersus fueris ad eū, &
obedieris eius imperiis, sicut ego hodie
pręcipio tibi, cū filiis tuis, ī toto corde
3 tuo, & in tota aīa tua: ℣ reducet *te Dñs
Deus tu⁹ de captiuitate tua*, ac misere-

* dñs De⁹ tu⁹ captiuitatem tuam 5.

bit̃ tui, & rursum congregabit te de cū-
ctis populis in quos te antè dispersit.
4 ℣ Si ad cardines cęli fueris dissipat⁹, in-

5 de te retrahet Dñs Deus tuus, ‖& assu-
met, atq; introducet in terram quã pos
sederũt patres tui, & obtinebis eam: &
benedicens tibi, maioris numeri te esse
6 faciet, q̃ fuerint patres tui. Circuncidet
B dñs Deus tuus cor tuum & cor seminis
tui: vt diligas dñm Deũ tuum in toto
corde tuo, & in tota aĩa tua, vt possis vi
7 uere. Oẽs aũt maledictiones has cõuer
tet sup inimicos tuos, & eos qui oderũt
8 te, & persequunť. Tu aũt reuerteris, &
audies vocẽ dñi Dei tui: faciesq; vniuer
sa mandata quę ego p̃cipio tibi hodie.
9 & abundare te faciet Dñs Deus tuus in
cunctis operibus manuum tuarũ, in so
bole vteri tui, & in fructu iumentorum
tuorum, in ubertate terræ tuæ, & in re
rum oĩum largitate. Reuertetur enim
dñs, vt gaudeat sup te in oĩbus bonis,
10 sicut gauisus est in patribus tuis. Si tñ
audieris vocẽ dñi Dei tui, & custodieris
præcepta eius & ceremonias, quæ ĩ hac
lege cõscripta sũt: & reuertaris ad dñm
C Deum tuum in toto corde tuo, & in to-
11 ta aĩa tua, ‖Mandatum hoc quod ego
præcipio tibi hodie, non supra te est,
12 neq; procul positum, nec in cęlo sitũ,
vt possis dicere, Quis nẽm valet ad cęlũ
ascẽdere, vt deferat illud ad nos, vt au
13 diamus atq; opere compleamus? Neq;
trans mare positũ: vt causeris, & dicas
Quis ẽ nobis poterit trãsfretare mare,
& illud ad nos vsq; deferre: vt possimus
14 audire, & facere qđ p̃ceptũ est? Sed iux
ta te est sermo valde, in ore tuo & i cor-
15 de tuo vt facias illũ. Cõsidera q̃ hodie
proposuerim in cõspectu tuo vitam &
bonũ, & econtrario mortẽ & malum:
16 vt diligas dñm deum tuũ, & ambules
in viis eius, & custodias mandata illius
ac ceremonias atq; iudicia: & viuas at-
que multiplicet te, benedicatq; tibi in
D terra ad quam *ingrederis* possidendã.
17 Si aũt auersum fuerit cor tuum, & au-
dire nolueris, atq; errore deceptus ado-
18 raueris deos alienos & seruieris eis: p̃-
dico tibi hodie qđ pereas, & paruo tpe
moreris in terra ad quã Iordane trãsmis
19 so ingredieris possidendam. Testes in-
uoco hodie cęlũ & terram q̃ proposue-
rim vobis vitã & *bonum*, bñdictionẽ
& maledictionẽ. Elige ergo vitam vt &
20 tu viuas, & semen tuũ: & diligas dñm
Deũ tuum, atq; obedias voci eius, & il-
li adhęreas, ipse est enim vita tua: & lõ

‖2. Mac. 2.b.46.2. c.18.
Gen. 15 c.25. 3.Reg.8 b.8. Hiere.33 c.8.
‖Ro.10. b.6.
*tuum
*ingrediens.
psal.105 g.45
*dñs D' tu' ap' uitatem tuam
*mortẽ

gitudo dierũ tuorum) vt habites in ter-
ra, p̃ qua iurauit dñs pr̃ibus tuis Abra-
ham Isaac, & Iacob, vt daret eam illis.

CAP. XXXI.

1 ABiit itaq; Moyses, & locutus est oĩa
A verba hęc ad vniuersum Israël, &
2 dixit ad eos: Centum viginti annorum
sum hodie, non possum vltra egredi &
ingredi, pręsertim cũ & dñs dixerit mi-
3 hi, ‖Non transibis Iordanem istũ. Dñs
ergo Deus tuus trãsibit ante te: ipse de-
lebit omnes gẽtes has in cõspectu tuo,
& possidebis eas: & Iosue iste transibit
4 ante te, sicut locutus est dñs. Facietq;
Dñs eis ‖ sicut fecit Sehon & Og regibus
Amorrhæorum, & terræ eorum, *dele-
5 bitq;* eos. Cùm ergo & hos tradiderit
vobis similiter facietis eis sicut pręcepi
6 vobis, ‖Viriliter agite, & cõfortamini:
nolite timere, nec paueatis ad conspe-
B ctum eorum: quia dñs Deus tuus ipse
est ductor tuus, & non dimittet, nec de
7 relinquet te. Vocauitq; Moyses Iosue,
& dixit ei coram oĩ Israël, Confortare,
& esto robustus: tu enim introduces po
pulum istũ in terrã quam daturum se
patribus eorũ iurauit dñs. & tu eã sorte
8 diuides. Et dñs qui ductor est vester,
ipse erit tecũ: non dimittet, nec derelin
9 quet te: noli timere nec paueas. Scri-
psit itaq; Moyses legẽ hanc, & tradidit
eam sacerdotibus filiis Leui, qui porta-
bant arcam fœderis Dñi, & cunctis se-
10 nioribus Israël. Pręcepitq; eis, dicens:
Post septem annos anno remissionis,
11 in solennitate tabernaculorũ, Conue-
nientibus cunctis ex Israël: vt appareãt
C in conspectu Dñi Dei tui in loco quem
elegerit dñs: leges verba legis huius co-
12 ram omni Israël, audiẽtibus eis, & in
vnum omni populo congregato, tam
viris q̃ mulieribus, paruulis & aduenis
qui sunt intra portas tuas: vt audientes
discant & timeant Dominũ Deum ve-
strũ, & custodiant, impleantq; omnes
13 sermones legis huius. Filij quoq; eorũ
qui nunc ignorant: vt audire possint,
& timeant Dñm Deum *suum* cunctis
diebus quib⁹ versantur in terra ad quã
vos Iordane transmisso pergitis obtinẽ-
14 dam. Et ait Dñs ad Moysen, Ecce p̃pe
sunt dies mortis tuæ: voca Iosue, & sta
te in tabernaculo testimonij, vt pręci-
D piam ei. Abierũt ergo Moyses & Iosue,
& steterunt in tabernaculo testimonij.

‖Suprà 3 d.26. Num.27. c.18.
‖Nu.21. c.24. *deleuitque 3.
‖Supra 7 a.21.
*vestrũ

15 ¶apparuitq; Dñs ibi in colũna nubis, q
16 ſtetit in introitu tabernaculi. ¶ Dixitq;
Dñs ad Moyſen, Ecce tu dormies cum
patribus tuis, & populus iſte conſurgẽs
fornicabitur poſt deos alienos in terra
a qua ingreditur vt habitet in ea: ibi
derelinquet me, & irritum faciet fœdus
17 quod pepigi cũ eo. ¶Et iraſcetur furor
meꝰ contra eũ in die illo: & derelinquã
eum, & abſcondam faciẽ meam ab eo.
& erit in deuorationẽ: inuenient eũ oĩa
mala & afflictiones: ita vt dicat in illo
die, Verè qa nõ eſt Deus mecũ, inuene-
18 runt me hęc mala. ¶Ego aũt abſcondã,
E & celabo faciẽ meam in die illo pp oĩa
mala quæ fecit, qa ſecutus eſt deos alie
19 nos, ¶Nunc itaq; ſcribite vobis canticũ
iſtud, & docete filios Iſraël: vt memori
ter teneant, & ore decãtent, & ſit mihi
carmẽ iſtud pro teſtimonio inter filios
20 Iſraël. ¶Introducam enim eũ in terram
pro qua iuraui patribꝰ eius, lacte & mel
le manantẽ. Cumq; comederint & ſatu
rati, craſſiq; fuerint, auertent ad deos
alienos, & ſeruient eis: detrahentq; mi-
21 hi, & irritũ facient pactum meũ. ¶Poſtq̃
inuenerint eũ mala multa & afflictio-
nes rñdebit ei cãticũ iſtud pro teſtimo-
nio, qđ nulla delebit obliuio ex ore ſe
22 minis tui. ¶Scio enim cogitatiões eiꝰ,
F quę facturus ſit hodie anteq̃ introducã
eum in terrã quã ei pollicitus ſum. Scri
pſit ergo Moyſes cãticũ, & docuit filios
23 Iſraël. ¶Pręcepitq; Dñs Ioſue filio Nũ,
& ait. Confortare, & eſto robuſtus: tu
enim introduces filios Iſraël in terram
quam pollicitus ſum, & ego ero tecũ.
24 ¶Poſtq̃ ergo ſcripſit Moyſes verba legis
huius in volumine, atque compleuit,
25 ¶Præcepit Leuitis qui portabant arcam
26 fęderis Dñi dicens: ¶Tollite librũ iſtũ,
G & ponite eum in latere arcę fęderis dñi
Dei veſtri: vt ſit ibi contra te in teſtimo
27 nium. ¶Ego enim ſcio contentionẽ tuã,
& ceruicem tuã duriſſimã. Adhuc viuẽ
te me & ingrediente vobiſcum, ſemper
contentioſè egiſtis contra Dñm, quan-
28 to magis cũ mortuus fuero? ¶Congrega
tẽ ad me oẽs maiores natu per tribus
veſtras, atq; doctores, & loquar audien-
tibus eis ſermones iſtos, & inuocabo cõ
29 tra eos cęlum & terram. ¶Noui enim q
poſt mortem meam iniquè agetis, & de
clinabitis citò de via quam præcepi vo
bis: & occurrẽt vobis mala in extremo
tpe, qñ feceritis malũ in conſpectu dñi,
vt irritetis eum per opera manuũ veſtra
30 orum. ¶Locutus eſt ergo Moyſas audien
te vniuerſo cœtu Iſraël verba carminis
huius, & ad finem vſq; compleuit.

CAP. XXXII.

1 AVdite cęli quæ loquor, audiat ter-
A ra verba oris mei.
2 ¶Concreſcat in pluuiã doctrina mea,
fluat vt ros eloquium meum, quaſi im-
ber ſuper herbam, & quaſi ſtillæ ſuper
gramina.
3 ¶ Quia nomen Dñi inuocabo: date
magnificentiam Deo noſtro.
4 ¶Dei pfecta ſunt opera, & omnes vię
eius iudicia: Deus fidelis, & abſq; vlla
iniquitate, iuſtus & rectus.
5 ¶Peccauerũt ei & non filij eiꝰ in ſor
B dibus, generatio praua atq; peruerſa.
6 ¶Hæccine reddis Domino popule
ſtulte & inſipiens? nunquid non ipſe
eſt pater tuus, qui poſſedit te, & fecit, &
creauit te?
7 ¶Memẽto dierũ antiquorum, cogita
generationes ſingulas: interroga patrẽ
tuũ, & annuntiabit tibi, maiores tuos,
& dicent tibi.
8 ¶Quando diuidebat altiſsimus: gen
tes: quando ſeparabat filios Adam, cõ-
ſtituit terminos populorum iuxta nu-
merum filiorum Iſraël:
9 ¶Pars autẽ Domini populus eius: Ia-
cob funiculus hęreditatis eius,
10 ¶Inuenit eum in terra deſerta, in lo-
co horroris, et vaſtę ſolitudinis: circun-
duxit eum, et docuit: et cuſtodiuit qua
ſi pupillam oculi ſui.
11 ¶Sicut aquila prouocans ad volandũ
pullos ſuos, et ſuper eos volitans, expã-
dit alas ſuas: et aſſumpſit eum, atq; por
tauit in humeris ſuis.
12 ¶Dominus ſolus dux eius fuit: et nõ
erat cum eo Deus alienus.
13 ¶Conſtituit eum ſuper excelſam ter-
ram: vt comederet fructus agrorũ: vt
ſugeret mel de petra, oleumq; de ſaxo
duriſsimo.
14 ¶Butyrũ de armẽto, et lac de ouibus
cũ adipe agnorũ, et arietum, filiorũ Ba-
ſan, et hircos cũ medulla tritici, et ſan-
C guinem vuæ biberent meraciſsimum.
15 ¶Incraſſatus eſt dilectus, et recalcitra
uit: incraſſatus, impinguatus, dilata-
tus, dereliquit Deum factorẽ ſuum, et
receſsit à Deo ſalutari ſuo.

16 ¶Prouocauerunt eum in diis alienis, & in abominationibus ad iracundiam concitauerunt.
17 ¶Immolauerũt dęmoniis et nõ Deo, diis quos ignorabãt: noui recentesq; ve nerunt quos nõ coluerunt patres eorũ.
18 ¶Deum qui te genuit dereliquisti, et oblitus es Domini creatoris tui.
19 ¶Vidit dominus et ad iracundiã con citatus est: quia prouocauerunt eum filij sui et filiæ.
20 ¶Et ait: Abscõdã faciem meã ab eis. et considerabo nouissima eorũ: genera tio enim peruersa est, et infideles filij.
21 ¶Ipsi me prouocauerunt in eo q non erat Deus, et irritauerunt in vanitatibus suis: ‖et ego prouocabo eos in eo q non est populus, et in gente stulta irri tabo illos.
‖Ro. 10. d. 19. Iere. 15. c. 14.
22 ¶Ignis succẽsus est in furore meo, et ardebit vsq; ad inferni nouissima: deuorabitq; terram cum germine suo, et montium fundamenta comburet.
23 ¶Cõgregabo super eos mala, et sagittas meas complebo in eis.
24 ¶Consumẽtur fame, et deuorabunt eos aues morsu amarissimo: dentes be
D stiarũ immittã in eos, cũ furore trahen tium super terram, atq; serpentium.
25 ¶Foris vastabit eos gladi⁹, et intus pa uor, iuuenem simul ac virginem, lactẽ tem cum homine sene.
26 ¶Et dixi· Vbinam sunt? cessare faciã ex hominibus memoriam eorum.
27 ¶Sed propter iram inimicorũ distuli: ne fortè superbirent hostes eorum, et dicerent: Manus nostra excelsa, et non Dominus, fec hęc omnia.
28 ¶Gens absq; consilio est: et sine prudentia.
29 ¶Vtinam saperent et intelligerent, ac nouissima prouiderent.
30 ¶Quomodo *psequebatur' vnus mille, et duo fugarent decem millia? nõne
E ideo, quia Deus suus vendidit eos, et Dominus conclusit illos?
*psequatur 5.
31 ¶Non enim est Deus noster vt dij eorum: et inimici nostri sunt iudices.
32 ¶De vinea Sodomorum, vinea eorũ, et de suburbanis Gomorrhæ: vua eorũ vua fellis, et *botri amarissimi'.
*botrus amarissimus 9.
33 ¶Fel draconum vinum eorum, et venenum aspidum insanabile.
34 ¶Nõnne hęc condita sunt apud me, et signata in thesauris meis?
35 ¶‖Mea est vltio, et ego retribuam eis' in tempore, vt labatur pes eorum, iuxta est dies perditionis, et adesse festinant tempora.
‖Eccl. 28 1. 1. Rom. 12 d. 19. Heb. 10. e. 30. ~9.
36 ¶Iudicabit dñs populum suum, et in seruis suis miserebitur: videbit q̃ infirmata sit manus, et clausi quoq; defecerunt, residuiq; consumpti sunt.
37 ¶Et *dicet': Vbi sunt dij eorũ, in qui bus habebant fiduciam?
*dicet 10
38 ¶De quorum victimis comedebant adipes, et bibebant vinum libaminũ: surgant, et opitulentur vobis, et in necessitate vos protegant,
39 ‖¶Videte q̃ ego sim solus, et non sit
F alius De⁹ pręter me: ego occidã · et ego viuere faciã: percutiã, et ego sanabo, et nõ est qui de manu mea possit eruere.
‖1. Re. 2. b. 6. Tob. 13. a. 2. Sap. 16. b. 13.
40 ¶Leuabo ad cęlũ manum meam, et dicam: Viuo ego in ęternum.
41 ¶Si acuero vt fulgur gladiũ meum, et arripuerit iudicium manus mea: reddã vltionem hostibus meis, et his qui ode runt me retribuam.
42 ¶Inebriabo sagittas meas sanguine, et gladius me⁹ deuorabit carnes, de cru ore occisorum, et de captiuitate, nudati inimicorum capitis.
43 ¶‖Laudate gentes populũ eius, quia sanguinem seruorum suorum vlciscet: et vindictam retribuet in hostes eorũ, et propitius erit terræ populi sui.
‖1. Mac. 7 b. 6.
44 ¶Venit ergo Moyses, et locutus est oĩa verba cãtici huius in auribus popu
45 li, ipse et Iosue filius Nun. ¶Cõpleuitq;
G oẽs sermones istos, loquens ad vniuer-
46 sum Israël, ¶et dixit ad eos: Ponite corda vestra in oĩa verba quę ego testificor vobis hodie: vt mãdetis ea filiis vestris custodire et facere, et implere vniuersa
47 quæ scripta sunt legis huius: ¶quia non incassum præcepta sunt vobis, sed vt singuli in eis viuerent: quę facientes lõ go pseueretis tpe in terra ad quam Iordane transmissio *ingredimini' possidẽ
48 dam. ¶Locutusq; est Dñs ad Moysen in
*ingrediemini.
49 eadem die dicens: ¶Ascende in mõtem istum Abarim, id est trãsituum, in mõtem Nebo, qui est in Terra-Moab cõtra Iericho: & vide terram-Chanaan, quã
Num. 10. d
50 ego tradam filiis Israël obtinẽdam, ¶et morere in monte. Quem conscendens iungẽris ppl̃s tuis, ‖sicut mortuus est Aaron frater tuus in monte Hor, & ap-
51 positus populis suis: ¶quia prævaricati
‖Nu. 20. d. 25. 33. d. 38. ‖Nu. 20. b. 10. 27. c. 14.

estis contra me in medio filiorũ Israël.
ad aquas-cõtradictionis ĩ Cades deser-
ti Sin:& nõ sanctificastis me inter filios
52 Israël.ꝰEcõtra videbis terrã,& nõ ingre
dieris in eã quã ego dabo filiis Israël.

CAP. XXXIII.

1 HÆc est benedictio qua benedixit
A Moyses homo Dei filiis Israël an-
2 te mortem suã.ꝰEt ait: Dñs de Sinai ve-
nit, & de Seir ortus est nobis : apparuit
de mõte Pharan, & cũ eo sanctorũ mil
3 lia . In dextera eius ignea lex . ꝰDilexit
pplos, oẽs sancti in manu illius sunt:
‖& q appropinquãt pedibꝰ eiꝰ, accipiẽt
4 de doctrina illius.ꝰLegem pcepit nobis
Moyses hrditatem multitudinis Iacob.
5 ꝰErit apud rectissimũ rex, congregatis
principibus populi cũ tribubus Israël.
6 ꝰViuat Ruben, & nõ moriatur,& sit
paruus in numero.
7 ꝰHęc est Iudę benedictio : Audi Do-
mine vocẽ Iudæ, & ad populum suum
B introduc eum manus eius pugnabunt
pro eo, & adiutor illius contra aduer-
sarios eius erit.
8 ꝰLeui quoq; ait:Profectio tua,& do-
ctrina tua viro sancto tuo, quẽ probasti
in tẽtatione,& iudicasti ad Aquas-con-
9 tradictionis.ꝰQui dixit pri suo , & ma-
tri suę:Nescio vos, & fratribꝰ suis:Igno-
ro illos , & nescierũt filios suos . Hi cu-
stodierunt eloquiũ tuũ, & pactũ tuum
10 obseruauerunt : ꝰIudicia tua o Iacob , &
legẽ tuã o Israël : ponent thymiama in
furore tuo, & holocaustũ super altare
11 tuum . Benedic Dñe fortitudini eius,
& opera manuũ illius suscipe . Percute
dorsa inimicorum eius:& qui oderunt
eum, non consurgant.
12 ꝰEt Ben-iamin ait : Amantissimus
Domini habitabit confidenter in eo :
quasi in thalamo tota die morabitur,
& inter humeros illius requiescet.
13 ꝰIoseph quoq; ait : De benedictione
C dñi terra eius,de pomis cęli,& rore,at-
14 que abysso subiacente . ꝰDe pomis fru-
15 ctuũ solis ac lunę,ꝰde vertice antiquo-
rum montium,de pomis colliũ ęterno
16 rũ,ꝰEt de frugibus terrę, & de plenitu
dine eius. Benedictio illius ‖ qui appa-
ruit ĩ rubo,veniat sup caput Ioseph , &
sup verticẽ Nazaræi inter fratres suos.
17 ꝰQuasi primogeniti tauri pulchritu
do eius,cornua rhinocerõtis cornua il-
lius in ipsis ventilabit Gentes vsq; ad
terminos terræ . hæ sunt multitudines
Ephraim,& hęc millia Manasse.
18 ꝰEt Zabulõ ait: Lętare Zabulõ in exi
tu tuo , & Issachar in tabernaculis tuis.
19 ꝰPopulos vocabũt ad mõtem:ibi im-
molabunt victimas iustitiæ.Qui inun-
dationem maris quasi lac sugẽt,& the-
sauros absconditos arenarum.
20 ꝰEt Gad ait:Benedictus in latitudine
Gad:quasi leo requieuit, cępitq; brachiũ
21 & verticẽ . ꝰEt vidit principatũ suum ꝙ
in parte sua doctor esset repositus : qui
fuit cũ principibus populi, & fecit iusti
D tias dñi, & iudicium suum cũ Israël.
22 ꝰDan quoq; ait: Dan catulus leonis,
fluet largiter de Basan.
23 ꝰEt Nephthali dixit: Nephthali abũ-
dãtia perfruetur, & plenus erit benedi-
ctionibus Dñi:mare & meridiẽ posside
24 bit.ꝰAser quoq; ait:Benedictus in filiis
Aser,sit placens fratribus suis, & tingat
25 in oleo pedem suum.ꝰFerrum & ęs cal
ceamentũ eius.Sicut dies iuuẽtutis tuę,
26 ita & senectꝰ tua. ꝰNon est-Deus alius vt Deus rectissimi:ascensor cęli auxilia -4.
tor tuus. Magnificentia eius discurrunt
27 nubes,ꝰhabitaculũ eius sursum, & sub
ter brachia sempiterna : eiiciet ã facie
28 tua inimicũ,dicetq;,ꝰContere. ꝰ‖Ha- ꝰ Cõren. 2
bitabit Israël confidenter & solus. Ocu ‖Ier. 23.
lus Iacob ĩ terra,frumẽti & vini, cęliq; b. 6. 33.
29 caligabunt rore . ꝰBtũs es tu Israël qs c. 26.
similis tui pple,q saluaris ĩ Dño ? scutũ
auxilij tui,& gladius glię tuæ,negabũt
te inimici tui:& tu eorũ colla calcabis.

CAP. XXXIIII.

1 ASCẽdit ergo Moyses de cãpestribus
A Moab super montem Nebo,in ver
ticẽ Phasga contra Iericho : ‖ostenditq; ‖1. Mac.
ei Dñs omnẽ terram Galaad vsq; Dan, 2. a. 4.
2 ꝰ& vniuersum Nephthali, terramque Supra 3.
Ephraim & Manasse,& omnem terram d. 27.
3 *vsq; ad mare nouissimum, ꝰ& austra- *Iuda 8.
lem partem , & latitudinem campi Ie-
richo ciuitatis palmarum vsq; Segor.
4 ꝰDixitq; dñs ad eum . Hæc est terra ꝑ
B qua iuraui Abraham,Isaac,& Iacob, di
cens:‖Semini tuo dabo eam. Vidisti eã ‖Gen. 12.
oculis tuis, & non transibis ad illam. b. 7 13. d
5 ꝰMortuusq; est ibi Moyses seruus Dñi 15. 15. d
6 in terra Moab,iubẽte dño: ꝰ& sepeliuit 18. 26. a
eũ in valle terræ Moab contra Phogor: 4
‖& nõ cognouit homo sepulchrũ eius ‖Iude 1.
vsq; in præsentẽ diẽ . ꝰMoyses centũ & 9
7 viginti annorũ erat . qñ mortuus est:n

caligauit

caligauit oculus eius, nec dentes illius
8 moti sunt. ¶ Fleueruntq; eũ filij Israë
C in campestribus Moab triginta diebus:
& cõpleti sunt dies plãctus lugentium
9 Moysen. ¶ Iosue verò filius Nun reple-
tus est spiritu sapiẽtię, quia Moyses po-
suit sup eũ manus suas. Et obedierunt
ei filij Israël, fecerũtq; sicut pcepit Dñs
10 Moysi. ¶ & non surrexit vltrà propheta
D in Israël sicut Moyses, quẽ nosset Dñs fa
11 cie ad faciẽ? in oĩb⁹ signis atq; portẽtis,
q̃ misit p eũ, vt faceret in terra Ægypti
Pharaoni, & omnibus seruis eius, vni-
12 uersęq; terrę illius, ¶ & cunctã manum
robustam, magnaq; mirabilia, quę fe-
cit Moyses coram vniuerso Israël.

LIBER IOSVE,
Hebraicè Iehosua.

CAPVT PRIMVM.

1 ET factũ est post mor-
A tẽ Moysi serui Dñi
vt loqueretur Dñs
ad Iosue filiũ Nun,
ministrum Moysi,
2 & diceret ei: ¶ Moy-
ses seruus me⁹ mor-
tuus est: surge, &
trãsi Iordanem istum tu & omnis pp̃ls
tecum in terram quam ego dabo filiis
3 Israël. ¶ ‖ Omnem locum quem calca-
uerit vestigium pedis vestri, vobis tra-
4 dam, sicut locutus sum Moysi. ¶ A de-
serto & Libano vsq; ad fluuiũ magnum
Euphratem, oĩs terra Hethęorum vsq;
ad mare magnum cõtra solis occasum
5 erit terminus vester. ¶ Nullus poterit
vobis resistere cunctis diebus vitæ tuæ:
sicut fui cum Moyse, ita ero tecũ: ‖ non
6 dimittam, nec derelinquam te. ¶ Con-
B fortare & esto robustus: tu enim sorte
diuides populo huic terram pro qua iu
raui patribus *tuis* vt traderem eã illis,
7 ¶ Confortare igitur, & esto robustus val-
de: vt custodias, & facias omnem legẽ
quã pręcepit tibi Moyses seruus meus:
ne declines ab ea ad dexteram vel ad
sinistram, vt intelligas cuncta quæ agis.
8 ¶ Non recedat volumen legis huius ab
ore tuo: sed meditaberis in eo diebus
ac noctibus, vt custodias & facias oĩa
quæ scripta sunt in eo: tunc diriges viã
9 tuam, & intelliges eam. ¶ Ecce præcipio
tibi, confortare, & esto robustus. Noli
metuere, & noli timere: qm̃ tecum est
Dñs Deus tuus in omnibus ad q̃cunq;
10 perrexeris. ¶ Præcepitq; Iosue principi-
bus ppl̃i, dicens: Transite per medium
C castrorum, & imperate populo, ac di-
11 cite, ¶ Præparate vobis cibaria: qm̃ post
diem tertium transibitis Iordanem, &
intrabitis ad possidendam terram quã
12 Dñs De⁹ vester daturus est vobis. ¶ Ru-
benitis quoque: & Gadditis, & dimi-
13 dię tribui Manasse ait: ¶ Memẽtote ser-
monis‖ quem pręcepit vobis Moyses fa
mulus Dñi, dicẽs: Dñs Deus vester de-
dit vobis requiem, & omnem terram.
14 ¶ Vxores vestræ, & filij, ac iumenta ma-
nebunt in terra quam tradidit vobis
Moyses trans Iordanem: vos aũt transi-
te armati ante fratres vestros, oẽs for-
15 tes manu, & pugnate pro eis: ¶ Donec
D det Dñs requiem fratribus vestris sicut
& vobis dedit, & possideant ipsi quoq;
terram quam Dñs Deus vester daturus
est eis. & sic⁹ *reuertimini* in terram pos
sessionis vestrę, & habitabitis in ea quã
vobis dedit Moyses famulus Dñi trans
16 Iordanem contra solis ortum. ¶ Respon
deruntq; ad Iosue, atq; dixerunt: Om-
nia quæ præcepisti nobis, faciemus: &
17 quocunq; miseris, ibimus. ¶ Sicut obe-
diuimus in cunctis Moysi, ita obedie-
mus & tibi: tantùm sit Dñs Deus tuus
18 tecum, sicut fuit cum Moyse. ¶ Qui cõ-
tradixerit ori tuo, & non obedierit cũ-
ctis sermonib⁹ quos præceperis ei, mo-
riat. tu tm̃ confortare, & viriliter age.

CAP. II.

1 MIsit igitur Iosue filius Nun de Se-
A tim duos viros exploratores in
abscõdito, & dixit eis: Ite, & considera-
te terrã, vrbemq; Iericho. ‖ Qui pergen-
tes ingressi sunt domum mulieris me-
retricis, nomine Rahab, & quieuerunt
2 apud eam. ¶ Nuntiatumq; est regi Ieri-
cho, & dictum: Ecce viri ingressi sunt
huc per noctẽ de filiis Israël, vt explo-
3 rarent terram. ¶ Misitq; rex Iericho ad
Rahab dicens: Educ viros qui venerũt

‖ Deu. 11 c. 24. Infrà 14. c. 9.
‖ Heb. 13. a. 5.
* suis 1.
‖ Nu. 32. d. 20.
* reuertemini 1.
‖ Iac. 2. d. 25. Heb. 11. f. 31.

ad te, & ingressi sunt domum tuam:
exploratores quippe sunt, & omnẽ ter-
4 ram considerare venerunt. ¶Tollensq́;
mulier viros, abscondit, & ait: Fateor
venerunt ad me, sed nesciebam vnde
5 essent, ¶cumq́; porta clauderetur in te-
nebris, & illi pariter exierunt, nescio
quo abierunt: persequimini citò, & cõ-
6 prehendetis eos. ¶Ipsa autẽ fecit ascen-
dere viros in solariũ domus suæ, ope-
7 ruitq́; eos stipula lini, quę ibi erat. ¶Hi
B autẽ qui missi fuerãt, secuti sunt eos p
*vada 1. viã quæ ducit ad *vadum* Iordanis: il-
lisq́ue egressis statim porta clausa est.
8 ¶Necdũ obdormierãt qui latebant, &
9 ecce mulier ascendit ad eos, & ait: ¶No-
*etiam 5. ui ꝙ Dñs tradiderit vobis terram: *ete-
nim irruit in nos terror vester, & elan-
10 guerunt oẽs habitatores terrę. ¶Audiui-
mus quod siccauerit Dñs aquas Maris-
rubri ad vestrum introitum qñ egressi
‖ Nu. 21. c. 15. estis ex Ægypto: ‖& quæ feceritis duob9
Amorrhęorum regibus qui erant trans
Iordanem, Sehon & Og, quos interfeci-
11 stis. ¶Et hęc audientes pertimuimus, &
elanguit cor nostrum, nec remansit in
nobis spũs ad introitum vestrum: Dñs
enim Deus vester ipse est Deus in cœlo
12 sursum, & in terra deorsum. ¶Nunc er-
go iurate mihi per Dñm, vt quo modo
C ego misericordiã feci vobiscum, ita &
vos faciatis cum domo patris mei: de-
*& 5. 13 tisq́; mihi verum signum: ¶*vt* saluetis
patrem meum & matrem, fratres ac so-
rores meas, & omnia quę illorum sunt:
14 & eruatis aïas nostras à morte. ¶Qui
rñderunt ei: Anima nostra sit pro vo-
bis in mortem: si tñ nõ prodideris nos,
cumq́; tradiderit nobis Dñs terram fa-
ciemus in te misericordiam & veritatẽ.
15 ¶Demisit ergo eos per funem de fene-
stra: domus enim eius hęrebat muro.
16 ¶Dixitq́; ad eos: Ad montana conscen-
dite, ne fortè occurrant vobis reuerten-
tes, ibiq́; latitate tribus diebus donec
redeant & sic ibitis per viam vestram.
17 ¶Qui dixerunt ad eam: Innoxij erimus
18 à iuramento hoc quo adiurasti nos, ¶si
non 4. ingredientibus nobis terrã, signũ fue-
rit funiculus iste coccineus, & ligaue-
ris eum in fenestra, per quam dimisisti
nos: & patrem tuum ac matrem, fra-
tresq́; & oẽm cognationem tuam con-
19 gregaueris in domũ tuam. ¶Qui ostiũ
D domus tuæ egressus fuerit, sanguis ip-

sius erit in caput ei9, & nos erimus *alie- *innoxij
ni*. Cunctorum aũt sanguis qui tecum 6
in domo fuerint, redundabit in caput
20 nostrũ, si eos aliquis te tigerit. ¶Quòd si
nos prodere volueris, & sermonẽ istum
proferre in medium, erimus mundi ab
21 hoc iuramẽto quo adiurasti nos. ¶Et il-
la rñdit: sicut locuti estis, ita fiat, Dimit-
tensq́; eos vt pergerẽt, appendit funicu-
22 lum coccineũ in fenestra. ¶Illi verò am
bulantes, puenerunt ad mõtana, & mã
serunt ibi tres dies, donec reuerterent
ꝗ fuerãt persecuti: ꝗrentes enim p oẽm
23 viam non repererũt eos. ¶Quibus vrbẽ
ingressis, reuersi sunt, & descenderũt ex
ploratores de monte: & transmisso Ior-
dane, venerunt ad Iosue filiũ Nun, nar
raueruntq́; ei oïa quæ acciderant sibi,
24 ¶atq́; dixerunt: Tradidit Dñs omnem
terram hãc in manus nostras, & timore
prostrati sunt cuncti habitatores eius.

CAP. III.

1 IGitur Iosue de nocte consurgens mo-
A uit castra: egredientesq́; de Setim, ve-
nerunt ad Iordanem ipse, & oẽs filij Is-
2 raël, & morati sunt ibi p tres dies. ¶Qui
bus euolutis, transierunt præcones per
3 castrorũ mediũ, ¶& clamare cœperunt:
Quando videritis arcã fœderis dñi Dei
vestri, & sacerdotes stirpis Leuiticæ por-
tantes eã, vos quoq́; cõsurgite, & sequi-
4 mini præcedentes: ¶sitq́; inter vos & ar
cã spatiũ cubitorũ duûm milliũ: vt p-
cul videre possitis, & nosse per quã viã
ingrediamini: quia prius non ambula
stis per eã, & cauete ne appropinquetis
5 ad arcã. ¶Dixitq́; Iosue ad populũ: San-
B ctificamini: cras enim faciet Dñs inter
6 vos mirabilia. ¶Et ait ad sacerdotes: Tol
lite arcam fęderis, & præcedite populũ.
Qui iussa complentes, tulerunt, & am-
7 bulauerunt ante eos. ¶Dixitq́; Dñs ad
Iosue: Hodie incipiã exaltare te corã oï
Israël: vt sciant ꝙ sicut cum Moyse fui,
8 ita & tecũ sim. ¶Tu aũt prę cipe sacerdo
tibus ꝗ portant arcã fœderis, & dic eis:
Cùm ingressi fueritis partẽ aquæ Iorda
9 nis, state in ea. ¶Dixitq́; Iosue ad filios
Israël: Accedite huc, & audite *verbũ* *verba 6.
10 Dñi Dei vestri. ¶Et rursum: In hoc, in-
C quit, scietis ꝙ Dñs Deus viuẽs in medio
vestri est, & disperdet in conspectu ve-
stro, Chananęũ & Hethęum, Heuæũ &
Pherezæũ, Gergesęũ quoq́; & Iebusęũ,
11 & Amorrhęum. ¶Ecce arca fęderis Dñi

omnis

oĩs terræ antecedet: vos per Iordanem.
12 ¶Parate duodecim viros de * tribubus — * duodecim.
13 Iſraël, ſingulos per ſingulas tribus. ¶ Et
cùm poſuerint veſtigia pedũ ſuorũ, ſa- — * fœderis.
cerdotes qui portãt arcam * Dñi Dei vni
uerſæ terrę in aquis Iordanis, aquę quę
inferiores ſunt, decurrẽt atq; deficiẽt: q̃ — ‖ Pſa. 113 a. 3.
aũt déſuper veniunt, ‖in vna mole cõſi — Act. 7. f. 45.
14 ſtent. ¶Igitur egreſſus eſt populus de ta-
bernaculis ſuis, vt tranſiret Iordané: &
ſacerdotes q portabãt arcã fœderis pge-
15 bãt ante eũ. ¶Ingreſſiſq; eis Iordané, &
D pedibus eorũ in parte aquæ tinctis (‖Ior — ‖ Eccl. 24. d. 36.
danis auté ripas aluei ſui, tẽpore meſſis
16 impleuerat) ¶ ſteterunt aquæ deſcendẽ-
tes in loco vno, & ad inſtar montis in-
tumeſcentes apparebant procul ab vr-
be quæ vocatur * Edom ˡ vſq; ad * locum ˡ — * Adã 12. * latus 1.
Sarthan. quę autem inferiores erant, in
Mare ſolitudinis (quod nũc vocat̃ mor
tuũ) deſcenderunt, vſquequo oĩno defi
cerẽt. Populus aũt incedebat cõtra * Ior- — * Iericho 1.
17 danem ˡ: ¶& ſacerdotes qui portabant
arcã fęderis Dñi, ſtabant ſuper ſiccã hu
mum in medio Iordanis accincti, oĩſq;
populus per arentem alueum trãſibat.

C A P. IIII.

1 QVibus trangreſſis dixit Dñs ad Io-
A ſue: ¶Elige duodecim viros ſingu-
2 los p ſingulas tribus, ¶& præ-
3 cipe eis vt tollant de medio Iordanis al
ueo vbi ſteterunt pedes ſacerdotũ, duo
decim duriſſimos lapides, quos ponetis
in loco caſtrorum vbi fixeritis hac no-
4 cte tentoria. ¶ Vocauitq; Ioſue duode-
cim viros, quos elegerat de filiis Iſraël
5 ſingulos de ſingulis tribubus, ¶ & ait
ad eos: Ite ante arcam Dñi Dei veſtri ad
Iordanis mediũ, & portate inde ſingu-
li ſingulos lapides in humeris veſtris,
6 iuxta numerũ filiorum Iſraël, ¶vt ſit ſi-
gnum inter vos. Et quãdo interrogaue-
rint vos filij veſtri cras, dicentes: Quid
7 ſibi volunt iſti lapides? ¶reſpondebitis
eis: Defecerunt aquę Iordanis ante arcã
fœderis Dñi, cùm trãſiret eum: idcirco
poſiti ſunt lapides iſti in monimẽtum
8 filiorũ Iſraël vſq; in ęternũ. ¶Fecerũt er
B go filij Iſraël ſicut p̃cepit eis Ioſue, por-
tantes de medio Iordanis alueo duode
cim lapides, vt Dñs ei imperarat, iuxta
numerũ filiorum Iſraël, vſq; ad locum
in quo caſtrametati ſunt, ibiq; poſue-
9 runt eos. ¶Alios quoq; duodecim lapi-
des poſuit Ioſue in medio Iordanis al-
ueo, vbi ſteterunt ſacerdotes, qui porta
bant arcã fęderis * Dñi ˡ & ſunt ibi vſq; — * 5.
10 in præſentem diem. ¶Sacerdotes aũt q
portabant arcã ſtabant in Iordanis me
dio, donec oĩa cõplerentur quæ Ioſue,
vt loqueretur ad pplm, præceperat Dñs,
* & ˡ dixerat ei Moyſes. Feſtinauitq; po- — * vt 1.
11 pulus & tranſijt. ¶Cumque tranſiſſent
omnes: trãſiuit & arca Dñi, ſacerdotes
12 quoq; pergebant ante populum. ¶Filij
C quoq; Rubẽ, & Gad, & dimidia tribus
Manaſſe, ¦armati p̃cedebant fratres ſuos
filios Iſraël ſicut eis pręceperat Moyſes:
13 ¶& quadraginta pugnatorũ millia per
turmas, & cuneos incedebant per plana
14 atq; campeſtria vrbis Iericho. ¶In die il — Num. 32. c. 29.
lo magnificauit Dñs Ioſue coram oĩ Iſ
raël, vt timerẽt eũ, ſicut timuerãt Moy-
15 ſen dũ adhuc viueret. ¶Dixitq; ad eũ:
16 ¶Præcipe ſacerdotibus qui portant arcã
17 fœderis vt aſcendant de Iordane. ¶Qui
pręcepit eis, dicens: Aſcendite de Iorda
18 ne. ¶ Cũq; aſcendiſſent portantes arcã
fœderis Dñi. & ſiccam humum calcare
cœpiſſent, reuerſæ ſunt aquę in alueũ
ſuũ, & fluebant ſicut antè cõſueuerãt.
19 ¶Populus aũt aſcendit de Iordane deci
D mo die mẽſis primi, & caſtrametati ſũt
in Galgalis contra orientalẽ plagã vrbis
20 Iericho. ¶Duodecĩ quoq; lapides, quos
de Iordanis alueo ſumpſerãt, poſuit Io-
21 ſue ĩ Galgalis, ¶& dixit ad filios Iſraël.
Quãdo interrogauerint filij veſtri cras
patres ſuos, & dixerint eis: Quid ſibi vo
22 lunt lapides iſti? ¶docebitis eos, atq; di
cetis: Per arentẽ alueum trãſiuit Iſraël
23 Iordanẽ iſtũ, ¶ſiccante dño Deo * noſtro — * veſtro aquas eius in cõſpectu veſtro 4.
aquas eius in conſpectu noſtro ˡ, donec
* trãſiretis ˡ: ſicut fecerat prius in mari — * transiremus. 10.
rubro, quod ſiccauit donec trãſiremus: — Exod. 14 c. 21.
24 ¶vt diſcãt oẽs terrarũ populi fortiſſimã
domini manũ, vt & vos timeatis domi
num Deum veſtrum omni tempore.

C A P. V.

1 POſtquam ergo audierunt omnes re
A ges Amorrhęorum, qui habitabant
trans Iordané ad occidentalẽ plagam,
& cũcti reges Chanáan, qui propinqua
poſſidebãt magni maris loca, q ſiccaſ-
ſet Dñs fluẽta Iordanis corã filiis Iſraël
donec tranſirent, diſſolutum eſt cor eo
rum, & non remanſit in eis ſpũs timen
2 tium introitum filiorum Iſraël. ¶Eo tẽ-
pore ait dñs ad Ioſue: Fac tibi cultros
lapideos: & circũcide ſecundò filios Iſ-

3 raël. ¶ Fecit quoq; quod iusserat dñs, &
circuncidit filios Israël in Colle-præpu-
4 tiorũ. ¶ Hæc aũt causa est secundę circũ
B cisionis: Oĩs populus qui egressus est de
Ægypto generis masculini vniuersi bel
latores viri, mortui sunt in deserto per
5 longissimos uiæ circuitus, ¶ qui oẽs cir-
cũcisi erant. Populus aũt qui natus est i
6 deserto, ¶ per quadraginta annos itine-
ris latissimæ solitudinis incircuncisus
fuit: donec consumerentur qui nõ au-
dierant uocem Dñi, & quibus antè iura
vt non uerat *vt ostẽderet eis terrã lacte & mel
7 le manantẽ. ¶ Horũ filij in locũ successe-
runt patrũ, & circũcisi sunt à Iosue: qa
C sicut nati fuerant, in preputio erãt, nec
8 eos in via aliquis circunciderat. ¶ Post-
quã aũt oẽs circũcisi sunt, manserunt in
eodem castrorum loco, donec sanaren-
9 tur. ¶ Dixitq; dominus ad Iosue: Hodie
abstuli opprobriũ Ægypti à vobis. Vo-
catumq; est nomen loci illius Galgala,
10 vsque in pręsentem diem. ¶ Manserunt-
q; filij Israël in Galgalis, & fecerũt Pha
se quartadecima die mensis ad vesperũ
11 in cãpestribus Iericho: ¶ & comederunt
de frugibus terrę die altero, azymos pa
12 nes, & polentã eiusdẽ anni. ¶ Defecitq;
D manna postquã comederunt de frugi-
bus terrę, nec vsi sunt vltrà cibo illo fi-
lij Israël, sed comederunt de frugibus p̃
Exo. 23. c. 23. 13 sentis anni terrę Chanáan. ¶ Cùm aũt
esset Iosue in agro vrbis Iericho, leua-
uit oculos, & vidit virũ stantem cõtra
se, euaginatum tenentẽ gladium, perre-
xitq; ad eũ, & ait. Noster es, an aduersa
14 riorũ? ¶ Qui respondit: Nequaquam, sed
sum princeps exercitus domini, & nũc
venio. Cecidit Iosue pronus in terrã. Et
adorãs ait: Quid dominus meus loqui-
‖ Exo 3. b. 5. 15 tur ad seruum suum? ¶ ‖ Solue, inquit,
calceamentum tuũ de pedibus tuis: lo
cus eñi in quo stas, sanctus est. Fecitque
Iosue vt sibi fuerat imperatum.

CAP. VI.

1 IEricho autẽ clausa erat atq; munita,
A timore filiorũ Israël, & nullus egre-
2 di audebat aut ingredi. ¶ Dixitq; Domi
* manu tua 3. nus ad Iosue, Ecce dedi in *manus tuas
Iericho, & regẽ eius, oẽsq; fortes viros.
3 ¶ Circuite vrbẽ cuncti bellatores semel
4 per diem: sic facietis sex diebus. ¶ Septi-
mo autẽ die sacerdotes tollent septẽ
buccinas, quarũ usus est in iubileo, &
præcedent arcam fœderis: septiesq; cir-
cuibitis ciuitatẽ, & sacerdotes clangent
5 buccinis. ¶ Cũq; insonuerit vox tubę lõ
gior atq; cõcisior, & in auribus vestris
increpuerit, clamabit omnis populus
vociferatione maxima, & muri fundi-
tus corruent ciuitatis, ingredienturque
singuli per locũ contra quem steterint.
6 ¶ Vocauit ergo Iosue filius Nun sacer-
dotes. & dixit ad eos, Tollite arcã fœde
ris: & septem alij sacerdotes tollãt septẽ
iubileorũ buccinas, & incedãt ante ar-
7 cam Dñi. ¶ Ad populũ quoq; ait, Ite, &
circuite ciuitatẽ, armati præcedentes ar
8 cam Dñi. ¶ Cùmq; Iosue verba finisset,
B & septẽ sacerdotes septem buccinis clã
9 gerent ante arcã fœderis Dñi, ¶ oĩsq; præ
cederet armatus exercitus, reliquũ vul-
gus arcam sequebatur, ac buccinis oĩa
10 cõcrepabant. ¶ Pręceperat aũt Iosue po-
pulo dicens, nõ clamabitis, nec audiet
vox vestra, neque vllus sermo ex ore ve
stro egredietur: donec veniat dies in quo
dicã vobis, Clamate & vociferamini.
11 ¶ Circuiuit ergo arca Dñi ciuitatẽ semel
per diem, & reuersa in castra, mãsit ibi.
12 ¶ Igitur Iosue de nocte cõsurgente, tule-
13 runt sacerdotes arcam Dñi, ¶ & septem
ex eis septẽ buccinas, quarũ in iubileo
vsus est: præcedebantq; arcam Dñi am-
bulantes atq; clangentes: & armatus po
pulus ibat ante eos, vulgus aũt reliquũ
sequebatur arcã, & buccinis p̃sonabat.
14 ¶ Circuieruntq; ciuitatẽ secundo die se
mel, & reuersi sunt in castra. Sic fecerũt
15 sex diebus. ¶ Die aũt septimo diluculo
cõsurgentes, circuierunt vrbem, sicut
16 dispositũ erat septies. ¶ Cùmq; septimo
C circuitu clangerẽt buccinis sacerdotes,
dixit Iosue ad oẽm Israël, Vociferami-
ni, tradidit enim vobis Dñs ciuitatem.
17 ¶ Sitq; ciuitas hæc anáthema: & oĩa quę
in ea sunt dño. sola Rahab meretrix vi
uat cum vniuersis qui cum ea in domo
sunt: ‖ abscondit enim nuncios quos di ‖ Sup. 2. a 4. Heb. 11. f 30.
18 reximus. ¶ Vos aũt cauete ne de his quæ
præcepta sunt quippiam contingatis, &
sitis præuaricationis rei, & oĩa castra Israël
19 sub peccato sint atq; turbentur. ¶ Quic-
quid aũt auri aut argenti fuerit, & vaso
rum æneorum ac ferri, Dño cõsecretur,
20 repositũ in thesauris eius. ¶ Igitur oĩ po
pulo vociferante, & clangentibus tu-
bis, postq̃ in aures multitudinis vox so
nitusq; increpuit, muri ilicò corruerũt:
& ascendit vnusquisq; p locũ qui con-

‖2. Mac. 12.c.25.

21 tra se erat. ‖ceperúntq; ciuitatem, ¶ & in
terfecerunt oĩa quæ erant in ea, à uiro
vsq; ad mulierem, ab infante vsq; ad se
nem. Boues quoq; & oues, & asinos in
22 ore gladij percusserunt. ¶ Duobus autẽ
D viris, ‖qui exploratores missi fuerãt, di
xit Iosue, Ingredimini domũ mulieris
meretricis, & producite eã, & oĩa quę il
lius sunt, sicut illi iuramento firmastis
23 ‖Ingressiq; iuuenes, eduxerũt Rahab,
& parẽtes eius, fratres quoq; & cunctã
supellectilem ac cognationem illius, &
24 extra castra Israël manere fecerũt, ¶ Vr
bem aũt & oĩa quę* inuenta sunt in ea,
succenderunt: absq; auro & argento, &
vasis æneis, ac ferro, quę in ærariũ dñi
25 consecrarunt. ¶ Rahab uerò meretricẽ
& domum patris eius, & oĩa quæ habe
bat, fecit Iosue viuere, & habitauerunt
in medio Israël vsq; in pręsentem diẽ:
eo ꝙ absconderit nuntios, quos miserat
vt explorarent Iericho. In tpe illo, im
26 precatus est Iosue, dicens, ¶ ‖Maledictus
vir coram Dño qui suscitauerit, & ędifi
cauerit ciuitatem Iericho: In primoge
nito suo fundamenta illius iaciat, & in
nouissimo liberorum ponat portas ei⁹.
27 ¶ Fuit ergo Dñs cum Iosue, & nomen ei⁹
vulgatum est in omni terra.

‖Supr. 2. c.14. Hebr. 11. f.31.
‖Heb. 11. f.31.
*fuerunt 3.
3. Re. 16. 8.34.

CAP. VII.

1 Filij aũt Israël pręuaricati sũt man
A datũ, & vsurpauerunt de anáthema
te. Nam Achan filius Charmi, filij Zab
di, filij Zare de tribu Iuda, tulit aliquid
de anáthemate: iratusq; est Dñs contra
2 filios Israël. ¶ Cumq; mitteret Iosue de
Iericho viros contra Hai, quæ est iuxta
Beth-auen, ad orientalem plagã oppidi
Beth-el, dixit eis, Ascẽdite, & explorate
terram. Qui pręcepta cõplentes explora
3 uerunt Hai, ¶ Et reuersi dixerunt ei, Nõ
ascendat oĩs populus, sed duo vel tria
millia virorum pgant & deleant ciuita
tẽ: quare oĩs pp̃ls frustra vexabitur con
4 tra hostes paucissimos? ¶ Ascenderũt er
go tria millia pugnatorum. Qui statim
5 terga vertẽtes, ¶ pcussi sunt à viris vrbis
Hai, & corruerunt ex eis triginta & sex
hoĩes, psecutiq; sunt eos aduersarij de
porta vsq; ad Sabarim, & ceciderunt p
prona fugientes, pauitq; cor populi,
6 & ad instar aquæ liquefactũ est. ¶ Iosue
verò scidit vestimenta sua, & pronus ce
cidit in terrã coram arca Dñi vsq; ad ve
speram, tam ipse ꝗ oẽs senes Israel: mi-

Infrà 22. d.20. 1. Par. 2. b.7.
‖Sup. 2. ‡ Heb. 11. f.31.

7 seruntq; puluerẽ super capita sua, ¶ &
dixit Iosue, Heu Dñe Deus, ꝗd voluisti
B traducere ppl̃m istum Iordanẽ fluuiũ,
vt traderes nos in manus Amorrhęi, &
perderes? vtinam vt cępimus, mansisse-
8 mus trans Iordanẽ. ¶ Mi domine Deus,
quid dicã, videns Israëlẽ hostibus suis
9 terga vertentem? ¶ Audiẽt Chananęi, &
oẽs habitatores terrę, & pariter conglo-
bati circundabunt nos atq; delebũt no
men nostrũ de terra: & quid facies ma-
10 gno nomini tuo? ¶ Dixitq; Dñs ad Iosue
11 Surge, cur iaces pronus in terra? ¶ Pecca
uit Israël & pręuaricatus est pactum
meum: tulerũtq; de anáthemate, & fu-
rati sunt atq; mentiti, & absconderunt
12 inter vasa sua. ¶ Nec poterit Israel stare
ante hostes suos, eosq; fugiet: quia pol-
lutus est anáthemate. non ero vltra vo-
biscum, donec conteratis eum q huius
13 sceleris reus est. ¶ Surge, sanctifica popu-
lum, & dic eis, Sanctificamini in crasti-
num: hæc enim dicit Dominus Deus Is
raël, Anáthema in medio tui est Israël:
non poteris stare corã hostibus tuis, do-
nec deleatur ex te qui hoc contamina-
14 tus est scelere. ¶ Accedetisq; manè sin-
C guli per tribus vestras: & quamcunque
tribum sors inuenerit, accedet p cogna
tiones suas, & cognatio per domos, do-
15 musq; per viros. ¶ Et quicunque ille* in *est 3 4.
hoc facinore fuerit deprehensus, com-
buretur igni cum omni substantia sua:
quoniam pręuaricatus est pactum Do-
16 mini, & fecit nephas in Israel. ¶ Surgens
itaq; Iosue manè, applicuit Israël per
tribus suas, & inuenta est tribus Iuda.
17 ¶ Quę cùm iuxta familias suas esset ob-
lata, inuenta est familia Zare. Illã quo-
que per domos offerens, reperit Zabdi:
18 ¶ cui domũ in singulos diuidens viros,
inuenit Achan filiũ Charmi, filij Zab-
19 di, filij Zare de tribu Iuda. ¶ Et ait Iosue
ad Achan, Fili mi, da gloriam Dño Deo
Israël, & confitere, atq; indica mihi ꝗd
20 feceris, ne abscondas. ¶ Respondítq; A-
chan Iosue, & dixit ei, Verè ego peccaui
21 Dño Deo Israël, & sic & sic feci. ¶ vidi
D enim inter spolia palliũ coccineũ val-
de bonũ, & ducentos siclos argenti, re-
gulãq; aureã quinquaginta siclorũ: &
concupiscens abstuli, & abscõdi in ter-
ra contra medium tabernaculi mei, argẽ-
22 tumq; fossa humo operui. ¶ Misit ergo
Iosue ministros q currẽtes ad taberna-

culũ illius, repererunt cuncta abscondi
23 ta in eodem loco, & argẽtũ simul. ? Au
ferẽtesq; de tẽtorio tulerũt ea ad Iosue,
& ad oẽs filios Israël, proiecerũtq; ante
24 Dñm. ? Tollens itaque Iosue Achan filiũ Zare, argentũq; & palliũ, & auream
regulam, filios quoq; & filias eius, bo-
ues & asinos & oues, ipsumq; taberna-
culũ, & cunctã supellectilẽ: & (& oĩs Is
raël cũ eo) duxerunt eos ad Vallem-
25 achor. ? vbi dixit Iosue, Quia turbasti
nos, exturbet te Dñs in die hac. Lapida
uitq; eum oĩs Isrl: & cuncta quæ illius
26 erant igne consumpta sunt. ? Congrega
ueruntque super eum aceruum magnũ
lapidum qui permanet vsq; in præsen-
tem diem. Et auersus est furor Domini
ab eis. Vocatumq; est nomẽ loci illius,
Vallis-achor, vsq; hodie.

CAP. VIII.

1 Dixit autẽ Dñs ad Iosue, Ne timeas
A neque formides: tolle tecum oẽm
multitudinẽ pugnatorũ, & cõsurgens
ascende in oppidum Hai: ecce tradidi
in manum tuam regem eius, & pplm,
2 vrbemq; & terrã. ? Faciesq; vrbi Hai, &
regi eius, ‖ sicut fecisti Iericho, & regi il- ‖ Sup. 6. d 20.
lius: prædã verò & oĩa animantia diri-
pietis vobis: pone insidias vrbi post eã.
3 ? Surrexitq; Iosue & oĩs exercitus bella
torũ cum eo, vt ascenderent in Hai: ele
cta triginta millia virorũ fortium mi-
4 sit nocte, ? præcepitq; eis, dicens, Poni-
te insidias post ciuitatẽ: nec longius re-
5 cedatis, & eritis oẽs parati. ? ego aũt &
reliqua multitudo quæ mecũ est, *ascẽ * accedemus 6.
B demus' ex aduerso cõtra vrbem. Cum-
que exierint cõtra nos, sicut antè feci-
6 mus, fugiemus, & terga vertemus: ? do-
nec psequentes ab vrbe longius ptra-
hant: putabunt enim nos fugere sicut
7 prius. ? Nobis ergo fugientibus, & illis
psequentibus, cõsurgetis de insidijs, &
vastabitis ciuitatẽ, tradetq; eã Dñs De⁹
8 vester in manus vestras. ? Cumq; ceperi
tis*, succẽdite eam, & sic oĩa facietis, vt * vrbẽ 1.
9 iussi. ? Dimisitq; eos, & prexerũt ad lo-
cũ insidiarũ, sederũtq; inter Beth-el, &
Hai, ad occidentalẽ plagã vrbis Hai. Io-
sue aũt nocte illa in medio mãsit ppli,
10 ? surgensq; diluculo recensuit socios,
ascendit cũ senioribus in fronte exerci-
11 tus, ? vallatus auxilio pugnatorũ. Cum-
que venissent & ascendissent ex aduer-
so ciuitatis, steterũt ad Septentrionalẽ
vrbis plagam, inter quã & eos erat val-
12 lis media. ? Quinq; autẽ millia viros ele
gerat & posuerat in insidijs inter *Be- * Bethel 1.
C th-auen' & Hai ex occidentali parte ei⁹
13 dẽ ciuitatis: ? oĩs uero reliquus exercit⁹
ad aquilonẽ aciẽ dirigebat, ita vt nouis
simi multitudinis occidentalem plagã
vrbis attingerent. Abijt ergo Iosue no-
14 cte illa, & stetit in vallis medio. ? Qđ cũ
vidisset rex Hai, festinauit manè, & e-
gressus est cũ omni exercitu ciuitatis, di
rexitq; aciem cõtra desertũ, ignorans ꝙ
15 post tergũ latẽrẽt insidiæ. ? Iosue verò,
& oĩs Isrl cesserunt loco, simulantes me
16 tũ, & fugientes p solitudinis viã. ? At il-
li vociferantes pariter, & se mutuò co-
hortãtes, psecuti sunt eos, cũq; recessis-
17 sent à ciuitate, ? & ne vnus quidẽ in vr
be Hai, & Beth-el remãsisset qui nõ pse
queret Isrl (sicut eruperãt aperta oppi-
18 da relinquẽtes,) ? dixit Dñs ad Iosue,
D Leua clypeũ ꝙ in manu tua est contra
19 vrbẽ Hai, qm tibi tradã eam. ? Cũq; ele-
uasset clypeũ ex aduerso ciuitatis, insi-
diæ quæ latebant, surrexerũt cõfestim:
& pgentes ad ciuitatẽ, ceperũt & succẽ-
20 derũt eã. ? Viri aũt ciuitatis qui perse-
quebant Iosue, respiciẽtes & vidẽtes fu
mũ vrbis ad cælũ vsq; cõscendere, non
potuerũt vltrà huc illucq; diffugere: præ
sertim cũ hi qui simulauerãt fugã, & tẽ
debant ad solitudinẽ, contra psequen-
21 tes fortissimè restitissent. ? Vidẽsq; Io-
sue & oĩs Israël ꝙ capta esset ciuitas, &
fumus vrbis ascẽderet, reuersus percus-
22 sit viros Hai. ? Si quidẽ & illi qui cepe-
rant & succenderant ciuitatẽ, egressi ex
E vrbe cõtra suos, medios hostium ferire
cœperunt, Cũ ergo ex vtraq; parte ad-
uersarij cæderent, ita vt nullus de tanta
23 multitudine saluaretur, regem quoq;
vrbis Hai apprehenderunt viuentẽ, &
24 obtulerunt Iosue. ? Igit oĩbus interfe-
ctis q Israëlẽ ad deserta tendentẽ fue-
rant persequuti, & in eodẽ loco gladio
corruentibus, reuersi filij Israël pcusse-
25 runt ciuitatẽ. ? Erant autẽ qui in eodem
die cõciderãt à viro vsq; ad mulierem,
duodecim millia hominum oẽs vrbis
26 Hai. ? Iosue verò nõ cõtraxit manum,
quã ĩ sublime porrexerat, tenens clypeũ
donec interficerentur oẽs habitatores
27 Hai, ? Iumẽta autẽ & prædam ciuitatis
F diuiserũt sibi filij Israël, sicut præcepe-
28 rat Dñs Iosue. ? Qui succẽdit vrbẽ, & fe-

29 cit eam tumulum sempiternũ: ¶ regem
quoq; eius suspẽdit in patibulo vsque
ad vesperã & solis occasum. Præcepitq;
Iosue, & deposuerunt cadauer eius de
cruce: proiecerũtq; in ipso introitu ci-
uitatis, cõgesto super eo magno aceruo
lapidũ, qui pmanet vsq; in præsentem
30 diẽ. ¶ Tunc ædificauit Iosue altare Do- ‖Exo.20.c.25. Deu.27.a.5.
31 mino Deo Israël in mõte Hebal. ¶ ‖ sicut
præceperat Moyses famulus Dñi filijs
Israël, & scriptũ est in volumine legis
Moysi, Altare de lapidibus impolitis
quos ferrũ nõ tetigit. & obtulit sup eo
holocausta Dño, immolauitq; pacifi-
32 cas victimas. ¶ Et scripsit super lapides
G Deuteronomiũ legis Moysi, quod ille
33 digesserat. corã filijs Israël. ¶ Oĩs autem
ppl̃s, & oẽs maiores natu, ducesq; ac
iudices stabant ex vtraq; parte arcæ, in
conspectu sacerdotum, qui portabant
arcã fœderis Dñi, vt aduena ita & indi-
gena. Media pars eorum iuxta mõtem
Garizim, & media iuxta montẽ Hebal,
sicut præceperat Moyses famulus Do-
mini. Et primum quidem benedixit
34 populo Israël. ¶ Post hæc legit oĩa verba
benedictionis & maledictionis, & cun
cta quæ scripta erant in legis volumi-
35 ne. ¶ Nihil ex his quæ Moyses iusserat
reliquit intactum, sed vniuersa replica
uit coram omni multitudine Israël,
mulieribus ac paruulis & aduenis, qui
inter eos morabantur.

CAP. IX.

1 QVibus auditis, cũcti reges trãs Ior-
A danẽ q versabant̃ in mõtanis,
& cãpestribus, in maritimis ac
litore Magni-maris: hi quoq; qui habi
tabãt iuxta Libanũ, Hethæus, & Amor-
rhæus, Chananæus, Pherezæus, & Heuæ-
2 us & Iebusæus, ¶ cõgregati sunt pariter,
vt pugnarent cõtra Iosue & Israël vno
3 animo, eademq; sententia. ¶ At hi q ha-
bitabant in Gabaon, audiẽtes cuncta q̃
4 fecerat Iosue, Iericho & Hai: ¶ * callide * a.5.
cogitantes tulerunt sibi cibaria, saccos
veteres asinis imponẽtes: & vtres vina-
5 rios scissos atq; consutos, calceamẽtaq;
perantiqua quæ ad indicium vetusta-
tis pittacijs consuta erant, induti veteri
bus vestimentis. panes quoq; quos por
tabant ob viaticũ, duri erãt, & in frustra
6 cõminuti: ¶ perrexeruntq; ad Iosue qui
B tunc morabat̃ in castris Galgalæ, & di-
xerũt ei atq; simul oĩ Isrl̃: De terra lon-
ginqua venimus, pacẽ vobiscũ facere cu
pientes. Rñderuntque viri Isrl̃ ad eos,
7 atq; dixerunt: ¶ Ne fortè in terra quæ
nobis sorte debet̃, habitetis, & nõ possi-
8 mus fœdus inire vobiscũ. ¶ At illi ad Io-
sue: Serui, inquunt, tui sumus. Quib⁹ Io-
sue ait: Quinã estis vos? aut vnde veni-
9 stis, ¶ Rñderunt: de terra longinqua val
de, venerunt serui tui in noĩe Dñi Dei
tui: Audiuimus enĩ famam potẽtiæ ei⁹,
10 cuncta q̃ fecit in Ægypto, ¶ ‖ & duobus Nu.21.c.24.
regib⁹ Amorrhæorũ qui fuerunt trans
Iordanẽ, Sehon regi Hesebon, & Og re-
11 gi Basan, q erant in Astaroth: ¶ dixerũt
que nobis seniores, & oẽs habitatores
terræ nr̃æ: Tollite in manib⁹ * cibaria * vestris.
ob longissimã viã, & occurrite eis, & di
cite: Serui vestri sum⁹, fœdus inite nobi
12 scum. ¶ En panes quando egressi sumus
de domibus nr̃is, vt veniremus ad vos
calidos sumpsimus, nunc sicci facti sũt
13 & vetustate nimia cõminuti. ¶ vtres vi-
ni nouos impleuim⁹, nũc rupti sunt &
soluti. vestes & calceamẽta q̃bus indui
mur, & q̃ habem⁹ in pedibus, ob longi
tudinẽ lõgioris viæ trita sunt & penè cõ
14 sumpta. ¶ Susceperũt igit̃ de cibarijs eo-
15 rũ, & os Dñi non interrogauerũt. ¶ ‖ Fe- ‖2.Re.21.a.
citq; Iosue cũ eis pacẽ, & inito fœdere
pollicitus est vt nõ occideret̃: princi-
pes quoq, multitudinis iurauerũt eis.
16 ¶ Post dies aũt tres initi fœderis, audie-
runt q in vicino habitarẽt, & inter eos
17 futuri essent. ¶ Moueruntq; castra filij
Isrl̃, & venerũt in ciuitates eorũ die ter-
tio, quarũ hæc vocabula sũt: Gabaon, &
Caphira & Beroth, & Cariath-iarim.
18 ¶ & non percusserunt eos eò q iurassẽt
eis principes multitudinis in noĩe dñi
Dei Isrl̃. Murmurauit itaq; oẽ vulgus cõ
19 tra principes. ¶ Qui rñderunt eis: Iuraui
mus eis in nomine Dei Isrl̃, & idcirco
20 non possumus eos cõtingere. ¶ Sed hoc
D faciemus eis: Reseruent̃ quidem vt vi-
uant, ne contra nos ira Dñi concitet̃, si * a.9.
21 peierauerimus *: ¶ sed sic viuant, vt in
vsus vniuersæ mltitudinis ligna cædãt,
aquasq; cõportent. Quibus hæc loquẽ-
22 tibus, ¶ Vocauit Gabaonitas Iosue, &
dixit eis: Cur nos decipere fraude volui
stis vt diceretis. Procul valde habitam⁹
23 à vobis, cũ in medio nr̃i sitis? ¶ Itaque
sub maledictione eritis, & non deficiet
de stirpe vestra ligna cædens, aquasque
24 comportans in domum Dei mei. ¶ Qui

rñderũt: Nuntiatũ eſt nobis ſ̃uis tuis,
quòd promiſiſſet dñs Deus tuus Moyſi
ſeruo ſuo, vt traderet vobis oẽm terrã,
& diſperderet cunctos habitatores ei⁹.
Timuimus igit̃ ualde, & prouidimus
aĩabus nrĩs, veſtro terrore compulſi: &
25 hoc conſiliũ iniuimus: ¶ Nunc autẽ in
manu tua ſumus: quod tibi bonum &
26 rectũ videtur, fac nobis. ¶ Fecit ergo Io-
ſue vt dixerat, & liberauit eos de manu
27 filiorũ Iſraël, vt nõ occiderent̃. ¶ Decre-
uitq; in illo die eos eſſe ĩ miniſterio cũ
ctĩ ppłi & altaris Dñi, cędentes ligna, &
aquas cõportantes, vſque in præſens tẽ-
pus, in loco quem Dñs elegiſſet.

CAP. X.

1 A QVę cũ audiſſet Adoni-ſedec rex Ie
ruſalem, q̃ ſcilicet cepiſſet Ioſue
Hai, & ſubuertiſſet eã (ſicut
enim fecerat Iericho & regi ei⁹, ſic fecit
Hai & regi illius) & q̃ transfugiſſent Ga
baonitæ ad Iſraël, & eſſẽt fœderati eo-
2 rũ, ¶ timuit valde. Vrbs eñ magna erat
Gabaon, & vna ciuitatũ regaliũ, & ma-
ior oppido Hai, oẽsq; bellatores ei⁹ for
3 tiſsimi. ¶ Miſit ergo Adoni-ſedec rex
Ierl̃em ad Oham regẽ Hebrõ, & ad Pha
ram regẽ Ierimoth, ad Iaphia quoq; re-
gem Lachis, & ad Dabir regẽ Eglon, di-
4 cens. ¶ Ad me aſcẽdite, & ferte p̃ſidium
vt expugnemus Gabaon, quare trãsfuge
5 rit ad Ioſue, & ad filios Iſraël. ¶ Congre
gati igitur aſcenderunt quinq; reges A-
B morrhęorũ, rex Ierl̃em, rex Hebrõ, rex
Ierimoth, rex Lachis, rex Eglon, ſimul
cũ exercitibus ſuis, & caſtrametati ſũt
6 circa Gabaon, oppugnantes eã. ¶ Habi-
tatores aũt Gabaon vrbis obſeſſę miſe-
runt ad Ioſue, qui tunc morabať in ca-
ſtris apud Galgalã; & dixerũt ei: Ne re-
trahas man⁹ tuas ab auxilio ſeruorum
tuorũ: aſcẽde cito, & libera nos, ferq́ue
præſidiũ: cõuenerunt eñ aduersũ nos
oẽs reges Amorrhęorũ, q habitant ĩ mõ
7 tanis. ¶ Aſcenditq; Ioſue de Galgalis, &
*viriq; 1 oĩs exercitus bellatorũ cũ eo *viri' fortiſ
8 ſimi. ¶ Dixitq; Dñs ad Ioſue, Ne timeas
eos: in manus enim tuas tradidi illos:
9 nullus ex eis tibi reſiſtere poterit. ¶ Ir-
ruit itaq; Ioſue ſup eos repente, tota no
10 cte aſcẽdẽs, de Galgalis. ¶ Et cõturbauit
eos Dñs à facie Iſraël: cõtriuitq; plaga
magna ĩ Gabaon, ac pſecutus eſt eos p
viã aſcẽſus Beth-horon, & pcuſſit vſq;
11 Azeca & Maceda. ¶ Cũq; fugerent filios
C Iſraël, & eſſent in deſcẽſu, Bethoron,
Dñs miſit ſup eos lapides magnos de
cælo vſq; ad Azeca: & mortui ſunt mul
tò plures lapidibus grandinis, q̃ quos
12 gladio pcuſſerũt filij Iſraël. ¶ Tunc lo-
quutus eſt Ioſue Dño in die qua tradi-
dit Amorrhęũ in cõſpectu filiorũ Iſrl̃,
dixitq; corã eis: ‖ Sol contra Gabaon ne
mouearis, & Luna cõtra vallẽ-Aialon. ‖Iſa. 28. f. 21. Eccl. 46. a. 5.
13 ¶ Steterũtq; Sol & Luna, donec vlciſcere
tur ſe gẽs de inimicis ſuis. Nõne ſcriptũ
eſt hoc in libro iuſtorũ? Stetit itaq; ſol ĩ
medio cæli, & non feſtinauit occũbere
14 ſpatio vni⁹ diei. ¶ Non fuit anteà & po-
ſtea tã lõga dies, obediẽte Dño voci ho-
15 minis, & pugnãte p Iſrl̃. ¶ Reuerſusq́ue
eſt Ioſue cũ oĩ Iſraël in caſtra Galgalæ.
16 ¶ Fugerãt eñ quinq; reges, & ſe abſcon-
17 derant in ſpelunca vrbis Maceda. ¶ Nũ
tiatumq; eſt Ioſue quod inuenti eſſent
D qnq; reges latentes in ſpelunca-vrbis' -8.
18 Maceda. ¶ Qui p̃cepit ſocijs, & ait, Vol-
uite ſaxa ingentia ad os ſpelũcę, & po-
nite viros induſtrios qui clauſos cuſto-
19 diãt: ¶ vos aũt nolite ſtare, ſed pſequimi
ni hoſtes, & extremos quoſq; fugientiũ
cædite, nec dimittatis eos vrbiũ ſuarũ
intrare p̃ſidia, quos tradidit dñs Deus ĩ
20 manus ueſtras. ¶ Cæſis ergo aduerſarijs
plaga magna, & vſq; ad internecionem
penè cõſumptis, hi qui Iſraël effugere
potuerunt, ingreſſi ſunt ciuitates muni
21 tas. ¶ Reuerſusq; eſt oĩs exercit⁹ ad Ioſue
ĩ Maceda, vbi tũc erãt caſtra, ſani, & ĩte
gro numero. nullusq; contra filios Iſrl̃
22 mutire auſus ẽ. ¶ Pręcepitq; Ioſue, dicẽs:
Aperite os ſpeluncę, & pducite ad me
23 qnq; reges q in ea latitant. ¶ Fecerun q;
miniſtri vt ſibi fuerat imperatũ: & *ad *eduxerunt 12.
duxerunt' ad eũ quinq; reges de ſpelũ-
ca, regem Ieruſalem, regem Hebron, re-
E gem Ierimoth, regẽ Lachis, regẽ Eglon.
24 ¶ Cũq; *adducti' eſſent ad eũ vocauit *educti 14.
oẽs viros Iſraël, & ait ad principes exer-
citus qui ſecũ erãt: Ite, & ponite pedes
ſuper colla regũ iſtorũ. Qui cũ perrexiſ-
ſent, & ſubiectorũ colla pedibus calca-
25 rẽt, ¶ rurſũ ait ad eos: Nolite timere, nec
paueatis, cõfortamini & eſtote robuſti:
ſic enim faciet Dñs cunctis hoſtibus ve
26 ſtris aduerſum quos dimicatis. ¶ Percuſ
ſitq; Ioſue, & interfecit eos, atq; ſuſpen
dit ſuper quinq; ſtipites: fueruntq; ſu-
27 ſpẽſi vſq; ad veſperũ. ¶ Cũq; occũberet
ſol, præcepit ſocijs vt deponerẽt eos de

patibulis. Qui depositos ꝓiecerũt ĩ spe-
luncã ĩ qua latuerãt, & posuerũt sup os
ei⁹ saxa ingẽtia, quę ꝑmanẽt vsq; ĩ præ-
28 sens. Eodẽ die Macedã quoque cepit Io
sue, & percussit in ore gladij regẽq; illi⁹
interfecit, & oẽs habitatores eius: non
dimisit in ea saltem paruas reliquias.
Fecitq; regi Maceda sicut fecerat regi Ie
29 richo. Transiuit autem cum oĩ Israël
F de Maceda in Lebna. & pugnabat cõtra
30 eam: quam tradidit Dñs cum rege suo
in manus Israël: percusseruntq; vrbem
in ore gladij, & oẽs habitatores eius. nõ
dimiserunt in ea vllas reliquias. Fece-
runtque regi Lebna sicut fecerant regi
31 Iericho. De Lebna transiuit in Lachis
cũ oĩ Israël: & exercitu per girum dispo
32 sito oppugnabat eam. Tradiditque
Dñs Lachis in manus Israël, & cepit eã
die altero, atq; percussit in ore gladij,
oẽmq; aĩam quæ fuerat in ea, sicut fece
33 rat Lebna. Eo tẽpore ascendit Horam
rex Gazer, vt auxiliaretur Lachis: quem ꝑ-
cussit Iosue cũ oĩ pp̃lo eius vsq; ad inter
34 necionem. Transiuitque de Lachis in
35 Eglon, & circundedit. atq; expugna-
uit eam in eadem die: percussitque in
ore gladij oẽs animas quæ erant in ea
36 iuxta oĩa quæ fecera Lachis. Ascendit
quoque cum oĩ Israël de Eglon in He
37 bron & pugnauit contra eam: cepitq;
& percussit in ore gladij, regem quoque
eius & oĩa oppida regionis illius, vni-
uersasq; animas quæ in ea fuerant cõ-
moratæ: non reliquit in ea vllas reli-
G qas: sicut fecerat Eglon, sic fecit & He-
38 bron, cũcta quę in ea reperit cõsumens
39 gladio. Inde reuersus in Dabir, cepit
eam, atque vastauit * regem quoq; eius
atq; omnia per circuitũ oppida percus-
sit in ore gladij, non dimisit in ea vllas
reliqas: sicut fecerat Hebron & Lebna
& regibus earũ, sic fecit Dabir & regi il
40 lius. Percussit itaque Iosue oẽm terrã
montanã & meridianam atq; campe-
strem, & Asedoth cũ regibus suis: non
dimisit in ea vllas reliquias, sed omne
qđ spirare poterat interfecit, sicut præce
41 perat ei Dñs De⁹ Israël à Cades-barne
vsque Gazam. Omnem terram Gessen
42 vsq; Gabaon, vniuersosq; reges & re-
giones eorũ vno impetu cepit atq; va-
stauit: Dñs enim Deus Israël pugnauit
43 pro eo. reuersusq; est cum omni Israël
ad locum castrorum in Galgala.

‖Isa. 28. f. 21. Eccl. 46. a. 5.

‖Supr. 6. e. 21.

* eduxerunt 11.

* eadẽ 14.

CAP. XI.

1 Quæ cũ audisset Iabin rex Asor, mi-
A sit ad Iobab regem Madon, & ad
regem Semeron, atque ad re-
2 gem Achsaph: ad reges quoq; Aquilo
nis, qui habitabant in montanis, & in
planitie cõtra meridiẽ Ceneroth, in cã-
pestribus quoq; & regionibus Dor iux-
3 ta mare. Chananæum quoq; ab orien-
te & occidente, & Amorrhæum, atque
Hethæum ac Pherezęum & Iebusęum
in montanis: Heuęum quoq; qui habi-
tabat ad radices Hermon in terra Ma-
4 spha. Egressiq; sunt oẽs cum turmis
suis, pp̃ls multus nimis sicut arena quæ
est in litore maris, equi quoq; & currus
5 imensę multitudinis. Conueneruntq;
B omnes reges isti in vnum ad Aquas-me
6 rom, vt pugnarent contra Israël. Dixit
q; Dñs ad Iosue, Ne timeas eos: cras.n.
hac eadem hora ego tradam oẽs istos
vulnerandos in cõspectu Israël: equos
eorũ subneruabis, & currus igne cõ-
7 bures. Venitq; Iosue, & omnis exerci-
tus cum eo aduersus illos ad quas-me-
8 rõ subitò, & irruerũt super eos, tradi-
ditq; illos Dñs in manus Israël. Qui ꝑ-
cusserunt eos, & persecuti sunt vsq; ad
Sidonẽ magnã & Aquas-maserephoth,
cãpumq; Masphe, qui est ad orientalem
illius partem. Itaq; percussit oẽs, vt nul
9 las dimitteret ex eis reliquias: fecitq;
sicut præceperat ei Dñs, equos eorum
subneruauit, currusq; cõbussit igni. Re
10 uersusq; statim cepit Asor: & regẽ eius
percussit gladio. Asor enim antiquitus
inter omnia regna hæc principatum te
11 nebat. Percussitque oẽs animas quæ
ibidem morabantur, non dimisit in ea
vllas reliquias, sed vsq; ad internecionẽ
C vniuersa vastauit, ipsamq; vrbem *pe-
12 remit incendio. Et oẽs per circuitum
ciuitates, reges quoq; earũ cepit, ꝑcussit
atq; deleuit, ‖ sicut ꝑceperat ei Moyses
13 famulus Dñi. Absq; vrbibus quæ erãt
in collibus & in tumulis sitę, cæteras
succendit Israël. unam tantum Asor
14 munitissimã flãma consumpsit. Oẽm-
que prædam istarum vrbiũ ac iumenta
diuiserunt sibi filij Israël cunctis homi
15 nibus interfectis. ‖ Sicut præceperat
Dñs Moysi seruo suo; ‖ ita ꝑcepit Moy-
ses Iosue, & ille uniuersa cõpleuit: non
ꝑteriit de vniuersis mandatis, nec unũ
quidem verbũ quod iusserat Dñs Moy-

Infr. 13. a. 8.

* combussit 1.

‖Deu. 7. a. 2. Nu. 33. f. 51.

‖Exo. 34. b. 11. ‖Deut. 7. a. 1.

si.

16li. Cepit itaq; Iosue oém terram mon-
tanam & meridianá, terramq; Gessen,
& planitiem, & occidentalem plagam,
17mótéq; Israël, & cápestria ei*: & parté
D montis quæ ascédit Seir vsq; Baal-gad
p planitiem Libani subter mõtem Her-
mon: oés reges eorú cepit, pcussit, & oc-
18cîdit. Multo tépore pugnauit Iosue cõ-
19tra reges istos. Non fuit ciuitas quæ
se-non tradereт filijs Israël, præter Hæ
uæú qui habitabat in Gabaon: omnes
20enim bellando cepit. Dñi enim senten
tia fuerat vt indurarent corda eorú, &
pugnarent cótra Israël, & caderent: &
non mererent vllam clementiá, ac pe-
21rirent, sicut præceperat Dñs Moysi. In
illo tpe venit Iosue, & interfecit Ena-
cim de montanis Hebron, & Dabir, &
Anab, & de oi monte Iuda & Israël,
22vrbesq; eorú deleuit. Nó reliquit vl-
lum de stirpe Enacim, in terra filiorú
Israël: absq; ciuitatibus Gaza, & Geth,
& Azoto, in quibus solùm relicti sunt.
23Cepit ergo Iosue oém terrá sicut locu-
tus est Dñs ad Moysen, & tradidit eam
in possessioné filijs Israël sm partes, &
tribus suas, quieuitque terra à prælijs.

CAP. XII.

1 HI sunt reges quos percusserút filij
A Israël, & possederunt terrá eorum
trans Iordanem ad solis ortum, à torré
te-Arnon vsque ad monté Hermon, &
oém orientalé plagam, quæ respicit so-
2 litudinem. Sehon rex Amorrhæorum,
qui habitauit in Hesebon: dominatus
est ab Aroër quæ sita est super ripá tor-
rentis-Arnon, & mediæ partis in valle,
dimidiéq; Galaad, vsq; ad torrentem-
Ieboc, qui est terminus filiorú Ammon
3 & à solitudine vsque ad Mare-Cene-
roth cótra orientém, & vsq; ad Mare-de
serti, quod est mare salsissimú, ad *oriê
talem plagá per viá quæ ducit Beth-si-
B moth: & ab australi parte, quæ subia-
4 cet Asedoth, vsque Phasga. Terminus
Og regis Basan, de reliquijs Raphaim,
q habitauit in Astaroth, & in Edrai, &
dñatus est in móte Hermon, & in Sale-
cha, atq; in vniuersa Basan, vsq; ad ter-
5 minos Gessuri, & Machati, & dimidiæ
partis Galaad: *terminos Sehon regis
6 Hesebó: Moyses famulus Dñi, & filij
Isrl percusserunt eos, tradiditq; terrá eo
rú Moyses in possessioné Rubenitis, &
Gaditis, & dimidiæ tribui Manasse.

7 Hi sunt reges terræ, quos pcussit Iosue
C & filij Isrl trás Iordané ad occidétalem
plagá, à Baalgad in cápo Libani, vsq; ad
mõté *cui pars ascédit í Seir, tradiditq;
eá Iosue in possessioné tribub Isrl, singu
8 lis partes suas, tá í mótanis quá in pla-
nis atq; cápestrib. In *Aseroth, & in soli
tudine, ac in meridie Hethæus fuit &
D Amorrhæus, Chananæus, & Pherezæus, He
9 uæus, & Iebusæus. Rex Iericho vn, rex
10Hai, q est ex latere Bethel, vn: Rex Ie
11rusalé vn, Rex Hebró vn, Rex Ierimo
12th vn, Rex Lachis vn, Rex Egló vn,
13Gazer vn, rex Dabir vn, rex Gader vn
14 rex Herma vnus, rex Hered vnus, rex
15Lebna vnus, rex Adullá vnus, rex Mace
16da vnus, rex Beth-el vnus, rex Taphua
17vnus, rex *Opher vnus, rex Aphec vn
18rex *Saron vnus, rex Madon vnus, rex
19Asor vnus, rex Semeron* vnus, rex Ac
20saph vnus, rex Thenac vnus, rex Ma-
21geddo vnus, rex Cedes vnus, rex Iacha-
22nam Carmeli vnus, rex Dor, & prouin-
23ciæ Dor vn, rex gentiú Galgal vn rex
24Thersa vnus: omnes reges triginta vn.

CAP. XIII.

1 IOsue senex, processitq; ætatis erat, &
A dixit Dñs ad eum, Senuisti, & longæ-
uus es, terraq; latissima derelicta est, q
2 necdum sorte diuisa est: oís videlicet
Galilæa, Philisthijm, & vniuersa Gessu
3 ri. A fluuio turbido qui irrigat Ægyp
tum, vsque ad terminos Accaron cótra
Aquiloné, terra-Chanáan quæ in quinq;
regulos Philisthijm diuidit, Gazæos, &
Azotios, Ascalonitas, Gethæos, & Accaro
4 nitas. Ad meridié verò sunt Heuæi oís
terra-Chanáá, & Maara Sidoniorú vsq;
5 Apheca & terminos Amorrhæi, eiusq;
confinia. Libani quoque rege contra
Orienté à Baalgad sub móte Hermon,
6 donec ingrediaris Emath. Omniú qui
habitant in monte à Libano, vsq; ad A-
quas Maserephoth, vniuersiq; Sidonij.
Ego sum q delebo eos à facie filiorú Is-
raël. Veniat ergo in partem hæreditatis
7 Israël sicut præcepi tibi. Et núc diuide
B terrá in possessioné noué tribub, & di-
8 midiæ tribui Manasse, cum qua Rubé
& Gad possederunt terrá, quá tradidit
eis Moyses famulus Dñi trans fluenta
9 Iordanis, ad orientalé plagá. Ab Aroër
q sita est in ripa torrétis Arnon, & í val-
lis medio, vniuersaq; campestria Meda-
10ba, vsque Dibon. & cunctas ciuitates

*Libani. *Aseroth i. *Hephor i. *Lasaron i. *Morom i. Supra 12 b. 8. Num. 32. f. 33. Inf. 23. a 4.

*occiden talem 4. *termi nos 7. Iudic. 5. c. 20.

Sehon regis Amorrhæi, qui regnauit in
Hesebon vsq; ad terminos filiorũ Am-
11 mon. & Galaad, ac terminũ Gessuri &
Machati, & oẽm montẽ Hermõ, & vni- Libani
12 uersã Basan, vsq; ad Salecha, oẽ regnũ
Og in Basan, qui regnauit in Astaroth
& Edrai, ipse fuit de reliquijs Raphaim: Asedoth 1.
13 percussitq; eos Moyses, atq; deleuit. No
lueruntq; disperdere filij Israël Gessuri
& Machati: & habitauerunt in medio
14 Isrl vsque in præsentem diem. Tribui Nu. 18. c.13.
aũt Leui nõ dedit possessionẽ: sed sacrifi
cia & victimæ dñi Dei Isrl, ipsa est eius
15 hæreditas, sicut locutus est illi. Dedit
ergo Moyses possessionẽ tribui filiorum
16 Ruben iuxta cognationes suas. Fuitq;
C terminus earum ab Aroër, quæ sita est
in ripa torrẽtis Arnon, & in valle eiusdẽ Hephet 1.
torrẽtis media. vniuersalem planitiẽ, q
17 ducit Medaba - & Hesebõ, custosq; vi- eius. 1. Lasaron 1.
culos earũ q sunt in campestribus: Di Moron 1.
bon quoq;, & Bamoth-baal, & oppidũ
18 Baalmeon. & Iassa, & Cedimoth, &
19 Mepháat, & Cariatháim, & Sabama, &
20 Sarathasar i mõte cõuallis. Beth-pho-
gor & Asedoth, Phasga & Beth-iesimo-
21 th, & oẽs vrbes cãpestres, vniuersaque
regna Sehon regis Amorrhæi qui regna
uit in Hesebon, quem percussit Moy- No. 31 a.4.
ses cum principibus Madian: Heuæum,
& Recẽ, & Sur, & Hur, & Rebe duces Reba 1.
22 Sehon habitatores terræ. Et Balaã fi-
liũ Beor ariolum occiderunt filij Israël
23 gladio cũ cæteris interfectis. Factusque
est terminus filiorũ Rubẽ Iordanis flu
uius. Hæc est possessio Rubenitarũ per
cognationes suas vrbiũ & viculorum.
24 Deditq; Moyses tribui Gad & filijs ei⁹
per cognationes suas possessionẽ, cuius
25 hæc diuisio est, Terminus Iaser, & oẽs
ciuitates Galaad, & dimidiã partẽ terræ
filiorum Ammon: vsq; ad Aroër quæ est
26 contra Rabba. & ab Hesebon vsque Supra 18 b.8.
Ramoth, Masphe & Betonim, & à Ramoth 1.
27 Manáim vsque ad terminos Dabir. in
D valle quoq; Beth-aram, & Beth-nemra
& Socoth, & Saphon reliquã partem re
gni Sehon regis Hesebon. huius quoq;
finis, Iordanis est vsq; ad extremã par-
tẽ maris Cenereth trãs Iordanẽ ad oriẽ- Nu. 32 f.33. Iosue 13.
28 talem plagam, hæc est possessio filiorũ
Gad p familias suas, ciuitates, & villæ ea
29 rum. Dedit & dimidiæ tribui Manasse,
filijsque eius iuxta cognationes suas
30 possessionẽ, cuius hoc principiũ est: à
Manáim vniuersam Basan, & cuncta re
gna Og regis Basan, oẽsq; vicos Iair qui
31 sunt in Basan, sexaginta oppida. & di
midiã partẽ Galaad, & Astaroth, & E-
drai vrbes regni Og in Basan: filijs Ma-
chir, filij Manasse dimidiæ parti filiorũ
32 Machir iuxta cognationes suas. Hanc
possessionẽ diuisit Moyses in cãpestrib⁹
Moab, trans Iordanẽ cõtra Iericho ad o
33 rientalẽ plagã. Tribui aũt Leui nõ de-
dit possessionẽ: qm̃ dñs Deus Israël ipse
est possessio eius, vt locutus est illi. Nu. 18. c.26.

CAP. XIIII.

1 A HOc est quod possederunt filij Isrl
in terra Chanáan, quã dederunt
eis Eleazar sacerdos, & Iosue fili⁹ Nun,
& principes familiarum p tribus Isrl.
2 sorte oĩa diuidentes, sicut præceperat Nu. 34. g.54.
Dñs in manu Moysi, nouẽ tribubus, &
3 dimidiæ tribui. Duab⁹ enim tribub⁹,
& dimidiæ dederat Moyses trãs Iorda-
nem possessionẽ: absq; Leuitis, q nihil
4 terræ acceperũt inter fratres suos, sed in
eorũ successerunt locum filij Ioseph in
duas diuisi trib⁹ Manasse & Ephraim:
nec acceperunt Leuitæ aliã in terra par
B tem, nisi vrbes ad habitandũ, & subur
bana earũ ad alẽda iumenta & pecora
5 sua. Sicut præceperat dñs Moysi, ita fe-
cerunt filij Isrl, & diuiserunt terram.
6 Accesserunt itaq; filij Iuda ad Iosue in
Galgala, locutusq; est ad eũ Caleb fili⁹
Iephone Genezæus, Nosti quid locut⁹ Nu. 14. d.24.
sit Dominus ad Moysen hoiem Dei de
7 me & te in Cades-barne. Quadraginta
annorum eram quando misit me Moy
ses famulus Dñi de Cades-barne, vt cõ
siderarem terrã, nuntiauiq; ei quod mi
8 hi verum videbatur. Fratres aũt mei q
C ascenderant mecũ, dissoluerunt cor po
puli: & nihilominus ego secutus sum
9 dñm Deum meum. Iurauitq; Moyses Sup. 2 8 3.
in die illo, dicens, Terra quã calcauit
pes tuus, erit possessio tua, & filiorũ tuo
rum in æternum, quia secutus est dñm
10 Deum meum. Cõcessit ergo dñs vitã tuum.
mihi, sicut pollicitus est vsq; in præsen-
tem diem. Quadraginta & quinq; anni
sunt ex quo locutus est Dñs verbũ istud
ad Moysen, quando ambulabat Isrl per
solitudinem: hodie octoginta quinque
11 annorũ sum sic valens, vt eo valebam
D tempore quando ad explorandũ mis-
sus sum, illius in me tpis fortitudo Eccl. 46 b.11.
vsq; hodie pseuerat, tam ad bellandũ,

quàm

12 q̄ ad gradiendũ. ¶Da ergo mihi montẽ
iſtũ quem pollicitus eſt Dñs te quoque
audiente, in quo Enacim ſunt. & vrbes
magnæ atque munitæ, ſi fortè ſit Dñs
mecum, & potuero delere eos: ſicut pro
‖1.Ma.2. f.36. 13 miſit mihi. ¶Benedixitq; ei Ioſue: ‖ &
14 tradidit ei Hebron in poſſeſſionẽ, ¶at-
que ex eo fuit Hebrõ Caleb filio Iépho
ne Cenezęo vſq; in pręſentẽ diem: quia
15 ſecútus eſt Dñm Deũ Iſraël. ¶ Nomen
Hebron antè vocabatur Cariath-Arbe:
Adam maximus ibi inter Enacim ſitus
eſt, & terra ceſſauit à pręliis.

CAP. XV.

Num. 34 a.3.-8 1 IGitur ſors filiorũ Iudæ per cognatio-
A nes ſuas: iſta fuit. A termino Edom
vſq; ad *deſertum Sin cõtra meridiem
& vſq; ad extremam partẽ auſtralis pla
2 gæ. ¶initiũ eius à ſũmmitate maris ſal-
ſiſſimi. & à lingua eius q̄ reſpicit meri-
3 diem. ¶ Egrediturq; contra aſcenſum
ſcorpionis, & pertranſit in Sina: aſcen-
ditq; in Cades-barne, & peruenit in Eſ-
ron, aſcendẽs ad Addar, & circuiẽs Car-
4 caa, ¶atq; inde pertrãſiens in Aſemona.
& perueniens ad torrentem-Ægypti:
eruntq; termini eius mare magnũ. hic
5 erit finis meridianæ plagæ. ¶Ab oriẽte
verò erit initium mare ſalſiſſimũ vſq;
ad extrema Iordanis: & ea q̄ reſpiciunt
ad Aquilonem à lingua maris vſq; ad
6 eundẽ Iordanis fluuiũ. ¶aſcenditq; ter-
B minus in Beth-hagla, & tranſit ab Aq-
lone in Beth-araba: aſcendens ad lapi-
7 dem-Boen filij Ruben. ¶& tendẽs vſq;
ad terminos Debera de Valle-achor cõ-
tra Aquilonẽ reſpiciens Galgala, quę eſt
ex aduerſo Aſcenſionis adommim, ab
auſtrali parte torrentis: tranſitq; aquas
quę vocantur Fons-ſolis: & erũt exitus
*vallẽ 1. 8 eius ad Fontẽ-rogel. ¶Aſcenditq; p̄ *cõ-
uallẽ filij Ennom ex latere Iebuſæi ad
meridiem. hæc eſt Ierl̄m: & inde ſe eri-
gens ad verticẽ montis, quæ eſt contra
Gehennom ad occidentẽ in ſummitate
9 Vallis-raphaim contra Aquilonẽ. ¶per-
C tranſitq; a vertice mõtis, vſq; ad fontẽ
aquæ Nephtoa, & puẽnit vſq; ad vicos
montis Ephron: inclinaturq; in Baala:
quæ eſt Cariathiarim. id eſt, vrbs ſylua-
10 orum. ¶& circuit de Baala contra occidẽ
tem, vſq; ad montẽ Seir: tranſitq; iuxta
latus montis Iarim ad Aquilonem in
Cheſlon: & deſcendit in Bethſames, trã
11 ſitq; in Thamna. ¶ & peruenit contra
Aquilonem partis Accaron ex latere: in
clinaturq; Sechrona, & tranſit montẽ
Baala: peruenitq; in Iebneel, & magni
maris contra occidentẽ fine concluditur.
12 ¶hi ſunt termini filiorum Iuda per cir-
13 cuitum in cognationibus ſuis. ¶Caleb
verò filio Iéphone dedit partem in me-
D dio filiorũ Iuda, ſicut p̄ceperat ei Dñs:
Cariath-Arbe patris Enach, ipſa eſt He-
14 brõ. ¶‖Deleuitq; ex ea Caleb tres filios ‖Iudic.1. c.10.
Enac, Seſai & Ahiman & Tholmai de
15 ſtirpe Enach. ¶ Atq; inde conſcendens
venit ad habitatores Dabir q̄ prius vo-
cabatur Cariath-ſepher, id eſt ciuitas lite-
16 rarum. ¶Dixitq; Caleb, Qui percuſſerit
Cariat-ſepher, & ceperit eã, dabo ei Axã
17 filiam meam vxorẽ. ¶Cepitq; eã Otho-
niel filius Cenez frater Caleb iunior,
deditq; ei Axam filiam ſuam vxorem.
18 ¶Qui cùm pergerẽt ſimul ſuaſa eſt à vi-
ro ſuo vt peteret à patre ſuo agrum, ſu-
ſpirauitq; vt ſedebat in aſino. Cui Ca-
19 leb: Quid habes inquit? ¶At illa rñdit:
da mihi benedictionem: terrã auſtra-
E lem, & arentem dediſti mihi iunge &
irriguam. Dedit itaq; ei Caleb irriguũ
20 ſuperi⁹ & inferius. ¶Hæc eſt poſſeſſio tri
bus filiorum Iuda p̄ cognationes ſuas.
21 ¶Erantq; ciuitates ab extremis partib⁹
filiorum Iuda iuxta terminos Edon à
22 Meridie: Cabſeel & Eder & Iagur: ¶&
23 Cina & Dimona & Adada, ¶& Cedes &
24 Aſor & Iethnan, ¶Ziph & Telem & Ba-
25 loth. ¶Aſor noua & Carioth, Heſrõ, hęc
26 eſt Aſor. ¶Amam, Sama, & Molada, ¶&
27 Aſergadda, & Haſſemon & Betphelet,
28 ¶& Haſer-ſual & Berſabee & Baziothia
29 ¶& Baala & Iim & Eſem, ¶& Eltholad
30 & Ceſil & Harma, ¶& Siceleg & Mede-
31 mena & Senſenna, ¶Lebaoth & Selim
32 & Aen & Remon. omnes ciuitates vi-
33 gintinouem, & villæ earũ. ¶In campe-
ſtribus verò: & Eſtaol & Sarea & Aſe-
34 na, ¶& Zanoe & Engannim & Taphua
35 & Enaim, ¶& Ierimoth & Adullam, So
36 cho & Azeca ¶& Saraim & Aditháim &
F Gedera & Gederotháim, vrbes quatuor
37 decim, & villę earũ. ¶Sanan, & Hadaſ-
38 ſa & Magdal-gad ¶Delean & Maſepha
39 & Iecthel, ¶Lachis & Baſchath & Eglõ,
40 ¶Chebbon & Leheman & Cethlis ¶& Gi
41 deroth & Beth-dagon & Naama & Ma
42 ceda ciuitates ſedecim, & villæ earum.
43 ¶Labana & Ether & Aſan, ¶Iephtha &
44 Eſna & Neſib, ¶Ceila & Achzib & Ma-

resa: ciuitates nouem, & villæ earum.
45 ¶ Accaron cũ vicis & villulis suis. ¶ Ab
46 Accaron vsq; ad mare oĩa quæ vergunt
47 ad Azôtum & viculos eius. ¶ Azôtus cũ
vicis & villulis suis. Gaza cũ vicis & vil
lulis suis, vsq; ad Torrẽtem Ægypti &
48 Mare-magnum terminus eius. ¶ Et in
49 monte: Samir & Iether & Sochoth ¶ &
50 Danna & Cariathsenna, hæc est Dabir:
51 ¶ Anab & Istemo & Anim, Gosen & O-
52 lon & Gilo: ciuitates vndecim & villæ
53 earũ. ¶ Arab & Ruma & Esaan, ¶ & Ia-
54 num & Beth-thaphua & Apheca ¶ Ath-
G matha & Cariatharbe, hæc est Hebron,
55 & Sior, ciuitates nouem & villæ earũ.
56 ¶ Maon & Charmel & Ziph & Iotha,
57 Iezrael & Iucadam & Zanoe, Accain,
Gabaa & Thamna: ciuitates decem &
58 villæ earũ. ¶ Halhul, & Beth-sur & Ge-
59 dor. ¶ Mareth, & Beth-anoth, & Elte-
60 con: ciuitates sex & villæ earũ. ¶ Caria-
th-baal, hæc est Cariath-iarim vrbs syl
uarum, & Arebba: ciuitates duæ & vil-
61 læ earũ. ¶ In deserto Beth-araba, Med-
62 din, & Sachacha, & Nebsan, & ciuitas-
salis, & Engaddi: ciuitates sex & villæ
63 earũ. ¶ * Iebusæũ autem habitatorẽ Ie
rusalẽ non potuerunt filij Iuda delere:
habitauitq; Iebusæus cũ filijs Iuda in
Ierusalem vsque in præsentem diem.

‖ Iudic. 1. c. 10.

* Sunt simul centũ quindecim.

CAP. XVI.

1 A Cecidit quoq; sors filiorum Ioseph
ab Iordane cõtra Iericho & aquas
eius ab Oriente: & solitudo q̃ ascendit
2 de Iericho ad mõtem Beth-el ¶ & egre-
ditur de Beth-el Luzam: trãsitq; termi-
3 nũ Archi, Atharoth. ¶ & descendit ad
Occidentẽ iuxta terminũ Iephleti, vsq;
ad terminos Beth-horon inferioris, &
Gazer, finiunturq; regiones eius Mari
4 magno, ¶ possederuntque filij Ioseph
5 Manasses & Ephràim. ¶ Et factus est ter
B minus filiorũ Ephràim p cognationes
suas: & possessio eorum cõtra orientem
Ataroth-addar vsq; Bethoron superio-
6 rem. ¶ Egrediunturq; confinia in mare:
C Machmethah verò Aquilonẽ respicit:
& circuit terminos cõtra Orientem in
Thanath-selo: & ptransit ab Oriẽte Ia-
7 noe. ¶ Descenditq; de Ianoe ĩ Ataroth
& Naarâtha: & puenit in Iericho, egre-
8 diturq; ad Iordanẽ. ¶ De Taphúa ptrã-
sit cõtra mare in Vallem-arundineti,
suntq; egressus eius in mare salsissimũ.
D hæc est possessio trib⁹ filiorũ Ephràim
9 p familias suas. ¶ Vrbesq; separatæ sũt
filijs Ephràim ĩ medio possessionis filio
10 rum Manasse & villæ earum. ¶ & non
interfecerunt filij Ephràim Chananæ-
um qui habitabat in Gazer: habita-
uitque Chananæus in medio Ephrà-
im vsque in diem hanc tributarius.

CAP. XVII.

1 A Cecidit aũt sors tribui Manasse (ipse
enĩ est primogenitus Ioseph) Ma-
chir primogenito Manasse pr̃i Galaad,
qui fuit vir pugnator, habuitq; posses-
2 sionẽ Galaad & Basã, ¶ ‖ & reliqs filiorũ ‖ Nu. 26. d. 29.
Manasse iuxta familias suas. filijs Abi-
ézer, & filijs Helec, & filijs Esriel, & fi-
lijs Sechẽ, & filijs Hepher, & filijs Semi
da. Isti sũt filij Manasse filij Ioseph, ma
3 res p cognatiões suas. ¶ Salphaad verò fi ‖ Nu. 27. a. 1. 36. a. 2.
lio Hepher filij Galaad filij Machir filij
Manasse non erant filij, sed solę filiæ:
quarũ ista sunt noĩa, Maala & Noa &
4 Hegla & Melcha & Thersa. ¶ Venerũtq;
in conspectu Eleazari sacerdotis, & Io-
sue filij Nun, & principũ, dicẽtes: Dñs
pręcepit per manũ Moysi, vt dareť no-
bis possessio in medio fratrũ nostrorũ.
Deditque eis iuxta imperium Dñi pos-
sessionem in medio fratrũ patris earũ.
5 ¶ Et ceciderunt funiculi Manasse, decẽ,
B absq; terra Galaad & Basan trãs Iorda-
6 nẽ. ¶ Filię enim Manasse possederũt hę-
reditatẽ in medio filiorum eius. Terra
autẽ Galaad cecidit in sortem filiorum
7 Manasse qui reliqui erant. ¶ Fuitq; ter-
min⁹ Manasse ab Aser, Machmathath,
quæ respicit Sichem: & egrediť ad de-
xtrã iuxta habitatores fontis-Taphúæ.
8 ¶ Etenim in sorte Manasse ceciderat ter-
ra Taphúæ, quæ est iuxta terminos Ma
9 nasse filiorũ Eprhàim. ¶ Descenditque
terminus Vallis-arundineti in Meridiẽ
torrentis ciuitatũ Ephràim, q̃ in medio
sunt vrbium Manasse: terminus Ma-
nasse ab Aquilone torrentis, & exitus
10 eius pergit ad Mare: ¶ ita vt possessio E-
C phràim sit ab Austro, & ab Aquilone
Manasse, & vtrãq; claudat mare, & con
iungať sibi ĩ tribu Aser ab Aquilone,
11 & in tribu Issachar ab Oriente. ¶ Fuitq;
hęreditas Manasse in Issachar & in A-
ser, Beth-san & viculi eius, & Ieblaam
cũ viculis suis, & habitatores Dor cum
oppidis suis, habitatores quoq; Endor
cũ viculis suis: similiterq; habitatores
Tenac cum viculis suis, & habitatores

Mageddo cũ viculis ſuis, & tertia pars
12 vrbis Nopheth: ¶ Nec potuerũt filij Ma-
naſſe has ciuitates ſubuertere, ſed cępit
13 Chananęus habitare ĩ terra ipſa. ¶ Poſt-
quã autẽ conualuerũt filij Iſraël, ſubie-
cerunt Chananęos, & fecerunt ſibi tri-
14 butarios, nec interfecerunt eos. ¶ Locu-
tiq́; ſunt filij Ioſeph ad Ioſue, & dixe-
runt, Quare dediſti mihi poſſeſſionem
ſortis & funiculi vnius, cùm ſim tantę
multitudinis, & benedixerit mihi Dñs?
15 ¶ Ad quos Ioſue ait: Si populus multus
D es, aſcende in ſyluã: & ſuccîde tibi ſpa-
tia in terra Pherezęi & Raphaim: quia
anguſta eſt tibi poſſeſſio montis Ephrá-
16 im. ¶ Cui rñderunt filij Ioſeph: Non
poterimus ad mõtana conſcendere, cũ
ferreis curribus vtantur Chananæi qui
habitant in terra campeſtri, in qua ſitæ
ſunt Beth-ſan cũ viculis ſuis, & Iezraël
17 mediam poſſidens vallem. ¶ Dixitq́; Io-
ſue ad domũ Ioſeph, Ephráim & Ma-
naſſe populus multus es, & magnæ for-
18 titudinis, nõ habebis ſortem vnã, ¶ ſed
trãſibis ad montem, & ſuccîdes tibi, at-
que purgabis ad habitandũ ſpatia: &
poteris vltrà procedere cùm ſubuerte-
ris Chananæum, quem dicis ferreos
habere currus & eſſe fortiſſimum.

CAP. XVIII.

1 COngregatiq́; ſunt oẽs filij Iſraël in
A Silo, ibiq́; fixerunt tabernaculum
2 teſtimonij, & fuit eis terra ſubiecta. ¶ Re
mãſerunt aũt filiorũ Iſraël ſeptẽ trib⁹,
quæ needũ acceperãt poſſeſſiones ſuas.
3 ¶ Ad quos Ioſue ait: Vſquequo marce-
tis ignauia, & nõ intratis ad poſſidendã
terram, quã dñs Deus patrũ veſtrorum
4 dedit vobis? ¶ Eligite de ſingulis tribu-
bus ternos viros: vt mittant eos & per-
gant atq; circumeant terrã & deſcribãt
*term. nũ 5.; eam iuxta *numerũ' vniuſcuiuſq; mul
titudinis: referantque ad me qđ deſcri-
5 pſerint. ¶ Diuidite vobis terrã in ſeptẽ
partes: Iudas ſit in terminis ſuis ab au-
ſtrali plaga, & domus Ioſeph ab Aqui-
6 lone. ¶ mediã inter hos terram in ſeptẽ
partes deſcribite: & huc venietis ad me,
vt corã dño Deo veſtro mittã vobis hîc
7 ſortẽ: ¶ quia non eſt inter vos pars Le-
uitarũ, ſed ſacerdotiũ Dñi eſt eorũ hęre
ditas, Gad autẽ & Ruben, & dimidia tri
bus Manaſſe iã acceperant poſſeſſiones
B ſuas trans Iordanẽ ad orientalẽ plagã:
quas dedit eis Moyſes famulus Dñi.
8 ¶ Cumq́; ſurrexiſſent viri, vt pergerẽt ad
deſcribendã terrã, præcepit eis Ioſue, di
cens: Circuite terrã, & Deſcribite eã, ac
reuertimini ad me: vt hîc corã Dño, in
9 Silo mittã vobis ſortẽ. ¶ Itaq; perrexe-
runt: & luſtrãtes eam, in ſeptem partes
diuiſerunt, ſcribẽtes in volumine. Re-
uerſique ſunt ad Ioſue in caſtra Silo,
10 ¶ Qui miſit ſortes corã Dño in Silo, di-
11 uiſitq́; terrã filijs Iſrl' in ſeptẽ partes. ¶ Et
aſcẽdit ſors prima filiorũ Ben-iamin p
familias ſuas, vt poſſiderent terrã inter
12 filios Iuda & filios Ioſeph. ¶ Fuitq́; ter-
minus eorũ cõtra Aquilonẽ à Iordane:
pergẽs iuxta latus Iericho ſeptẽtriona-
lis plagæ, & inde cõtra occidentem ad
mõtana conſcẽdens, & pueniens ad ſo-
13 litudinẽ Beth-àuen. ¶ atq; pertranſiens
iuxta Luzã ad Meridiẽ, ipſa eſt Beth-el
deſcenditq́; ĩ Ataroth-addar in montẽ
C qui eſt ad Meridiem Beth-horon infe-
14 rioris: ¶ Et inclinatur circuiens contra
mare ad Meridiẽ montis q reſpicit Be-
th-horon contra Africũ: ſuntq́; exitus
eius in Gariat-báal, q̃ vocat̃ & Cariath-
iarim, vrbẽ filiorũ Iuda. hæc eſt plaga
15 contra mare, *ad' Occidentẽ. ¶ A Meri- *& 4.
die aũt ex parte Cariath-iarim egredit̃
terminus contra mare, & peruenit vſq;
16 ad fontẽ aquarũ Nephtóa. ¶ Deſcẽditq́;
in partẽ montis qui reſpicit Vallẽ-filio-
rum-Ennom: & eſt contra ſeptentrio-
nalẽ plagam in extrema parte Vallis-
raphaim: Deſcẽditq́; in Ge-Ennom (id
eſt Vallis-Ennom,) iuxta latus Iebuſæi
ad Auſtrũ: & peruenit ad Fontẽ-rogel,
17 ¶ tranſiens ad Aquilonẽ, & egrediens ad
18 Enſemes, id eſt fontẽ ſolis: ¶ & pertrãſit
vſq; ad tumulos qui ſunt è regione A-
ſcenſus-adommim: deſcenditq́; Aben-
Boen, id eſt lapidem Boen filij Ruben.
& pertranſit ex latere Aquilonis ad cã-
19 peſtria: deſcenditq́; in planitiem, ¶ &
prætergreditur contra Aquilonẽ Beth-
hagla: ſuntq́; exitus eius cõtra linguã-
maris-ſalſiſſimi ab Aquilone ĩ fine Ior
20 danis ad auſtralem plagã: ¶ qui eſt ter-
D minus illius ab Oriente. hæc eſt poſſeſ-
ſio filiorũ Ben-iamin p terminos ſuos
21 in circuitu, & familias ſuas. ¶ Fueruntq́;
ciuitates eius, Iericho & Beth-hagla &
22 Vallis-caſis, ¶ Beth-haraba & Samara-
23 im & Beth-el ¶ & Auim & Aphara &
24 Ophera, ¶ Villa-hemona & Ophni &
Gabee: ciuitates duodecim, & villæ

25 earũ, ¶ Gabaon & Rama & Beroth ¶ &
26 Mesphe, & Caphara & Amosa ¶ & Recẽ,
27 Iarephel & Tharela ¶ & Sela, Eleph &
28 Iebus, quæ est Ierusalẽ, Gabaath & Ca-
riath: ciuitates quatuordecim, & villæ
earum. *Hæc est possessio filiorũ Ben-
iamin iuxta familias suas.

*Fuerũtque oẽs ciuitates vigintisex.

CAP. XIX.

1 A ET egressa est sors secũda filiorũ Si-
meõ p cognationes suas: fuitq; hæ-
reditas eorũ ĩ medio possessionis filio-
2 rũ Iuda: ¶ Bersabee & Sabee & Molada
3 & ¶ Haser-sual, Bala & Asem ¶ & Eltho-
4 lad, Bethul & Harma ¶ & Siceleg & Be-
5 thmarchaboth & Haser-susa ¶ & Beth-
6 lebaoth & Sarohẽ: ciuitates tredecim,
7 & villæ earũ. ¶ Ain & Remmõ & Athar
& Asan: ciuitates quatuor, & villæ ea-
8 rũ. ¶ oẽs viculi p circuitũ vrbium istarũ
vsq; ad Baalath, Beer, Ramath contra
australẽ plagã. *Hæc est hęreditas filio-
9 rum Simeõ iuxta cognationes suas, ¶ in
possessione & funiculo filiorum Iuda:
quia maior erat, & idcirco filij Simeon
possederunt in medio hęreditatis eorũ.

*Fuerũtque oẽs ciuitates decem & septem.

10 ¶ Ceciditq; sors tertia filiorũ Zabulon p
cognationes suas: & factus est termi-
11 nus possessionis eorum vsque Sarid. ¶ A-
scenditq; de mari & *Medalaa, & pér-
uenit in Debbáseth: vsq; ad torrẽtem,
12 qui est contra Ieconã. ¶ Et reuertitur de
Sarid contra Orientẽ in finẽ Cheseleth-
Thabor: & egreditur ad Daběreth, ascẽ-
13 ditq; contra Iaphie. ¶ Et inde pertransit
B vsq; ad oriẽtalem plagam Geth-hepher
& Tacasin: & egreditur in Remmon,
14 Amthar & Noa. ¶ Et circuit ad Aquilo-
nem Hanathon, suntque egressus eius
15 Vallis-iepthahel, ¶ & Careth & Naa-
lol & Semerõ & Iedāla & Beth-léhem:
ciuitates duodecim, & villæ earum,
16 ¶ Hæc est hęreditas tribus filiorũ Zabûlon
lon p cognationes suas, vrbes & viculi
17 earũ. ¶ Issachar egressa est sors quarta p
18 cognationes suas. ¶ Fuitq; eius hǽditas
19 Iezraël & Casaloth & Sunem, ¶ & Ha-
20 pharáim & Seõ & Anahárath ¶ & Rab-
21 both & Cesiõ, Abes, ¶ & Rameth & En-
gannim & Enhadda, & Beth-pheses.
22 ¶ Et puenit terminus eius vsq; Thabor
& Sehesima & Beth-semes: eruntq; exi-
tus eius Iordanis: ciuitates sedecim, &
23 villæ earũ. ¶ Hæc est possessio filiorum
Issachar per cognationes suas, vrbes, &
24 viculi earũ. ¶ Ceciditq; sors quinta tri-

*14.

*Meralà.

bui filiorũ Aser per cognationes suas:
25 ¶ fuitq; terminus eorũ Halcath & Cha-
26 li & Betẽ & Axaph. ¶ & Elmélech & A-
maad & Messal: & péruenit vsque ad
Carmelum maris et Sihor & Labanath.
27 ¶ Ac reuertitur contra orientem Beth-
dabon: & pertransit vsque Zabûlon &
Vallẽ-Iephteel contra Aquilonem in
Beth-émec & Nehiel. Egrediturque ad
28 Leuam Cabul: ¶ & Abran & Rohob &
C Hamon & Cana, vsq; ad Sidonem ma-
29 gnam: ¶ reuerturq; in Horma vsq; ad
ciuitatem munitissimam Tyrũ, & vsq;
Hosa, eruntque exitus eius in mare de
30 funiculo Achziba: ¶ & Amma & Aphec
& Rohob: ciuitates vigintiduæ, & vil-
31 læ earũ. ¶ Hæc est possessio filiorũ Aser
per cognationes suas, vrbesq; & viculi
32 earũ. ¶ Filiorũ Nephthali sexta sors ce-
33 cidit p familias suas: ¶ & cępit termin⁹
de Heleph & Elon ĩ Saanim & Adami,
q̃ est Neceb, & Iebnael vsq; Lecum: &
34 egressus eorũ vsq; ad Iordanẽ, ¶ reuerti-
turq; terminus cõtra Occidentẽ in Aza
noth Thabor, atq; inde egredit̃ in Hu-
cuca, & ptrãsit in Zabulon contra-Me-
ridiẽ, & in Azer cõtra Occidentẽ, & in
35 Iuda ad Iordanẽ cõtra ortũ solis. ¶ ciui-
tates munitissimæ, Assedim, Ser & E-
36 math & Reccath & Cenéreth, ¶ & Ede-
37 ma & Arama, Asor ¶ & Cedes & Edrai,
38 Enhasor ¶ & Ieron & Magdalel, Horem
& Beth-anath & Beth-sames: ciuitates
39 decẽ & nouẽ, & villę earũ. ¶ Hęc est pos-
D sessio trib⁹ filiorũ Nephthali p cogna-
40 tiones suas, vrbes & viculi earũ. ¶ Tri-
bui filiorũ Dan p familias suas egressa
41 est sors septima: ¶ & fuit terminus pos-
sessionis eius Saraa, & Esthaol, & Hir-
42 semés, id est ciuitas solis. ¶ Selebin & A-
43 ialon & Iethela, ¶ Elon & Thenna & A-
44 cron, ¶ Elthece, Gebbethon, & Balaath,
45 ¶ & Iud & Bane & Barac & Gethrẽmõ:
46 ¶ & Meiarcon & Arecon, cũ termino q
47 respicit Ioppen, ¶ & ipso fine cõcludit.
Ascẽderũtq; filij Dan, & pugnauerũt
cõtra Lesem, ceperũtq; eã: & pcusserũt
eã in ore gladij, & possederunt & habi
tauerũt in ea, vocantes nomen eius Le-
48 sem-Dan, ex noĩe Dan patris sui. ¶ Hæc
est possessio trib⁹ filiorũ Dan, p cogna-
49 tiones suas, vrbes & viculi earũ. ¶ Cũq;
cõplesset sorte diuidere Terrã singulis
p trib⁹ suas, dederunt filij Israël posses-
50 sionẽ Iosue filio Nun ĩ medio sui, ¶ iux-

ta pręceptũ Dñi, vrbẽ quã poſtulauit,
Thamnathſaraa in monte Ephráim: &
ædificauit ciuitatẽ, habitauitq́; in ea.
51 Hæ ſunt poſſeſſiones quas ſorte diui-
ſerũt Eleazar ſacerdos, & Ioſue fili⁹ Nũ,
& principes familiarũ, ac tribuũ filio-
rũ Iſrl, in Silo, corã Dño ad oſtiũ taber-
naculi teſtimonij, partitiq́; ſunt Terrã.

CAP. XX.

1 ET locutus eſt Dñs ad Ioſue, dicens:
A Eloquere filijs Iſraël, & dic eis: Se-
2 parate vrbes fugitiuorũ, de q̃b⁹ locut⁹
3 ſum ad vos p manũ Moyſi, vt confu-
giat ad eas quicũq́; animã pcuſſerit ne
ſcius: & poſſit euadere irã ꝓximi q̃ vl-
4 tor eſt ſanguinis, cùm ad vnã harum
cõfugerit ciuitatũ: ſtabitq́; ante portã
ciuitatis, & loquet̃ ſeniorib⁹ vrbis illius
ea, q̃ ſe cõprobẽt innocentẽ: ſicq́; ſuſci-
piẽt eũ, & dabũt ei locũ ad habitandũ.
5 Cũq́; vltor ſanguinis eũ fuerit pſecu-
B tus, nõ tradẽt in manus eius: q̃a igno-
rãs pcuſſit ꝓximũ eius, nec ante biduũ
6 triduũmúe eius ꝓbat̃ inimicus. Et ha
bitabit in ciuitate illa, donec ſtet ante
iudiciũ, cauſam reddẽs facti ſui, & mo
riat̃ ſacerdos magn⁹ q̃ fuerit ĩ illo tpe:
C tũc reuertet̃ homicida, & ingrediet̃ ci-
7 uitatẽ & domũ ſuã de qua fugerat. De
creuerũtq́; Cedes in Galilæa mõtis Ne-
phthali, & Sichem ĩ mõte Ephráim, &
Cariath-arbe, ipſa eſt Hebron in mõte
8 Iuda. Et trans Iordanẽ cõtra Oriẽtalẽ
plagam Iericho. ſtatuerũt Boſor, q̃ ſita
eſt in cãpeſtri ſolitudine de tribu Ru-
bẽ, & Ramoth in Galaad de tribu Gad,
& Gaulõ in Baſan de tribu Manaſſe.
9 Hæ ciuitates cõſtitutę ſunt cũctis filiis
D Iſraël, & aduenis q̃ habitabãt ĩter eos:
vt fugeret ad eas q̃ aĩam neſcius pcuſ-
ſiſſet, & non moreret̃ in manu ꝓximi,
effuſũ ſãguinẽ vindicare cupiẽtis, donec
ſtaret ante pplm expoſiturus cauſã ſuã.

CAP. XXI.

1 ACceſſerũtq́; principes familiarum
A Leui ad Eleazarũ ſacerdotẽ, & Io-
ſue filiũ Nũ, & ad duces cognationũ p
2 ſingulas tribus filiorũ Iſraël: locutiq́;
ſunt ad eos in Silo terræ-Chanáan atq́;
dixerũt: Dñs p̃cepit p manũ Moyſi, vt
darentur nobis vrbes ad habitandũ, &
3 ſuburbana earũ ad alẽda iumẽta. De-
deruntq́; filij Iſraël de poſſeſſionib⁹ ſuis
iuxta ĩperiũ Dñi, ciuitates & ſuburba-
4 na earũ. Egreſſaq́; eſt ſors in familiam
Caath filiorũ Aarõ ſacerdotis de tribu
Iuda & Simeõ & Ben-iamin, ciuitates
5 tredecim. Et reliq̃s filiorũ Caath, id eſt
Leuitis q̃ ſupfuerãt, de tribubus Ephrá-
im, & Dan & dimidiæ trib⁹ Manaſſe ci
6 uitates decẽ. Porrò filijs Gerſon egreſ-
ſa eſt ſors vt acciperẽt de tribubus Iſſa-
char & Aſer & Nephthali, dimidiaque
tribu Manaſſe ĩ Baſan ciuitates nume-
7 ro tredecim. Et filijs Merari p cogna-
tiones ſuas de tribubus Ruben & Gad
8 & Zabûlon vrbes duodecim. Dede-
runtque filij Iſraël Leuitis ciuitates &
ſuburbana earũ, ſicut præcepit Dñs per
B manum Moyſi, ſingulis ſorte tribuen-
9 tes. De tribubus filiorum Iuda & Si-
meon dedit Ioſue ciuitates: quarũ iſta
10 ſunt noĩa, filijs Aaron per familias
Caath Leuitici gñis (prima enim ſors
11 illis egreſſa eſt) Cariath-Arbe patris
Enac, quę vocat̃ Hebron, in monte Iu-
da, & ſuburbana eius per circuitum.
12 Agros verò, & villas eius dederat Ca
13 leb filio Iéphone ad poſſidẽdũ. Dedit
ergo filiis Aaron ſacerdotis Hebron cõ
fugij ciuitatẽ, ac ſuburbana ei⁹: & Lob
14 nã cum ſuburbanis ſuis: & Iether, &
15 Eſtemo, & Holon, & Dabir, & Ain, &
16 Iera, & Beth-ſames, cũ ſuburbanis ſuis:
ciuitates nouẽ de tribubus, vt dictum
17 eſt, duabus. De tribu autẽ filiorũ Ben-
18 iamin, Gabaon & Gabae & Anathoth
& Almõ, cũ ſuburbanis ſuis: ciuitates
19 quatuor. Oẽs ſimul ciuitates filiorum
Aaron ſacerdotis tredecim cũ ſuburba
20 nis ſuis. Reliq̃s vero p familias filiorũ
Caath Leuitici gñis hęc eſt data poſſeſ-
21 ſio. De tribu Ephráim vrbes confugij
C Sichẽ cũ ſuburbanis ſuis, ĩ mõte Ephrá-
22 im, & Gazer & Cibſáim & Beth-horõ,
cũ ſuburbanis ſuis, ciuitates quatuor.
23 De tribu quoq́; Dan: Eltheco & Gaba-
24 thon & Aialon & Geth-remmon, cum
ſuburbanis ſuis, ciuitates quatuor.
25 Porrò de dimidia tribu Manaſſe, Tha
nach & Geth-remmon cũ ſuburbanis
26 ſuis, ciuitates duæ. Omnes ciuitates
decẽ, & ſuburbana earũ, datę ſunt filijs
27 Caath inferioris gradus. Filijs quoque
Gerſon Leuitici gñis dedit de dimidia
tribu Manaſſe cõfugij ciuitates, Gaulon
in Baſan, & Boſrã cũ ſuburbanis ſuis,
28 ciuitates duas. Porrò d̃ tribu Iſſachar:
29 Ceſion, & Dabereth, & Iaramoth, &
Engannim, cũ ſuburbanis ſuis, ciuita-

Nu. 35. b. 9. Deu. 19. a. 2.
Deut. 4. g. 43. Ioſu. 20. b. 9.
Nu 35. a. 8.
1. Par. 6 a. 2.
Sup. 14. d. 16.

30tes quatuor. ¶De tribu aūt Aser, Masal
31& Abdon, ¶& Helcath, & Rohob cum
32suburbanis suis, ciuitates quatuor. ¶De
tribu quoq; Nephthali ciuitates cōfu-
gij Dedes ī Galilæa, & Hamoth-dor, &
Carthan, cū suburbanis suis ciuitates
33tres. ¶ Oēs vrbes familiarū Gerson, tre-
34decim, cū suburbanis suis. ¶ Filiis autē
Merari Leuitis inferioris grad⁹ p̄ fami-
lias suas data est đ tribu Zabulō, Iecnā
35& Cartha ¶& Dāna & Naalol, ciuitates
36quatuor cū suburbanis suis. ¶ De tribu
D Gad ciuitates confugij, Ramoth in Ga-
laad, & Manáim & Hesebon & Iazer,
ciuitates quatuor, cū suburbanis suis.
37 ¶De tribu Ruben vltra-Iordanē cōtra
Iericho ciuitates refugij, Bosor in soli-
tudine, Misor & Iaser & Iethson & Me-
phaath, ciuitates quatuor cū suburba-
38nis suis. ¶Oēs vrbes filiorū Merari p̄ fa-
milias, & cognationes suas duodecim.
39 ¶Itaq; ciuitates vniuersæ Leuitarum in
medio possessionis filiorū Israël fuerūt
40quadragintaocto ¶ cū suburbanis suis,
41singulæ p̄ familias distributę. ¶Deditq;
dñs Deus Israëli oēm terrā, quam tradi
turū se patrib⁹ eorū iurauerat: & pos-
42sederūt illā, atq; habitauerūt ī ea. ¶Da-
taq; est ab eo pax in oēs p̄ circuitū na-
tiones: nullusq; eis hostiū resistere au-
sus est, sed cuncti in eorū ditionem re-
43dacti sunt. ¶ Ne vnum quidem verbū,
quod illis præstiturū se esse p̄miserat,
irritum fuit, sed reb⁹ expleta sunt oia.

CAP. XXII.

1 EOdē tpe vocauit Iosue Rubenitas,
A & Gaditas, & dimidiā tribū Manas
2 se, ¶dixitq; ad eos. Fecistis oīa q̄ pręcepit
vobis Moyses famulus Dñi, mihi quoq;
3 in oībus obedistis, ¶nec reliquistis fra-
tres vros lōgo tpe, vsq; in p̄sentē diē, cu
4 stodientes imperiū dñi Dei vr̄i. ¶ Quia
igiř dedit dñs Deus vester fratrib⁹ vris
quietē & pacē, sicut pollicitus est: reuer
‖Nu. 32. timini, & ite in tabernacula vr̄a, & in
e. 31. terrā possessionis, ‖ quā tradidit vobis
Supr. 13. 5 Moyses famulus Dñi trās Iordanē, ¶ita
b. 8. dūtaxat, vt custodiatis attentè, & opere
cōpleatis mandatū & legē quā pręcepit
vobis Moyses famulus Dñi, Vt diligatis
Dñm Deū vr̄m, & ambuletis in oībus
vijs eius, & obseruetis mandata illius,
adhæreatisq; ei, ac seruiatis in omni
6 corde, & in omni aīa vr̄a. ¶Benedixitq;
B eis Iosue, & dimisit eos. Qui reuersi
7 sunt in tabernacula sua, ¶Dimidiæ autē
tribui Manassē possessionē Moyses dedę
rat in Basan: & idcirco mediæ quæ su-
perfuit, dedit Iosue sortē inter cæteros
fratres suos trās Iordanē ad occidentalē
plagā. Cumque dimitteret eos in taber-
8 nacula sua, & benedixisset eis, ¶ dixit
ad eos: In multa substātia atq; diuitijs
reuertimini ad sedes vestras, cum argē-
to & auro, ære ac ferro, & veste multi-
plici: diuidite p̄dam hostiū cū fratrib⁹
9 vr̄is. ¶Reuersiq; sunt, & abierūt filij Ru
ben, & filij Gad, & dimidia tribus Ma-
nassē, à filijs Israël de Silo, q̄ sita est in
Chanáan, vt intrarēt Galaad terrā pos-
sessionis suæ, quā obtinuerāt iuxta im-
10 periū Dñi in manu Moysi. ¶Cumq; ve-
C nissent ad tumulos Iordanis, in Terrā-
Chanàan, ædificauerūt iuxta Iordanē
11 altare infinitæ magnitudinis. ¶ Quod
cū audissent filij Israël, & ad eos certi
nūtij detulissent ędificasse filios Rubē,
& Gad, & dimidiæ trib⁹ Manasse alta-
re in Terra-Chanàan, sup̄ Iordanis tu-
12 mulos, cōtra filios Israël: ¶cōuenerunt
oēs in Silo, vt ascēderēt & dimicarēt cō-
13 tra eos. ¶ Et interim miserūt ad illos in
Terrā-Galaad Phinees filiū Eleazari *sa *sacerdo
14 cerdotē, ¶& decē principes cū eo, singu tis 8.
15 los de singulis tribubus. ¶Qui venerūt
ad filios Ruben, & Gad, & dimidiæ tri-
bus Manassē in terrā-Galaad, dixerūtq;
16 ad eos, ¶Hæc mādat oīs ppl's dñi, Quę
est ista trāsgressio? Cur reliquistis dñm
Deū Israël, ædificātes altare sacrilegū,
17 & à cultu illius recedentes? ¶ An parū
D vobis est q̄ ‖ peccastis in Beel-phegor, ‖Nu. 25.
& vsq; in p̄sentē diē macula huius sce- a. 4.
leris ī *vobis p̄manet, multiq; de pplo *nobis.
18 corruerūt? ¶Et vos hodie reliqstis dñm,
& cras in vniuersum Israël ira eius de-
19 sæuiet. ¶Quòd si putatis immundā esse
terrā possessionis vr̄ę, trāsite ad terrā in
qua tabernaculum Dñi est, & habitate
īter nos: tm̄ vt à Dño, & à nr̄o cōsortio
nō recedatis: ædificato altari p̄ter alta-
20 re dñi Dei nr̄i. ¶‖Nōne Achan fili⁹ Za- ‖Supr. 7.
re p̄teriit mandatū Dñi, & sup̄ oēm po- a. 1.
pulū Israël ira ei⁹ incubuit? Et ille erat
vnus homo, atq; vtinā solus periisset in
21 scelere suo, ¶ Rñderūtq; filij Ruben, &
Gad, & dimidia tribus Manasse princi-
22 pib⁹ legationis Israël. ¶Fortissimus De⁹ *fortissi
E Dñs, *ipse nouit & Israël simul intelli- mus Deus
get: si p̄uaricationis aīo hoc altare con- Dñs 4.

ſtruximus, nō cuſtodiat nos, ſed puniat
23 nos in pſenti: ¶ & ſi ea méte fecimus vt
holocauſta, & ſacrificiũ, & pacificas vi-
ctimas ſuper eo imponeremus, ipſe q̃-
24 rat & iudicet: ¶ & non ea magis cogita-
tione atq; tractatu, vt diceremus: Cras
dicét filij vři filijs noſtris: Quid vobis
25 & Dño Deo Iſraël? ¶ terminũ poſuit Do
minus inter nos & vos ô filij Ruben, &
filij Gad Iordané fluuiũ: & idcirco par-
té nō habetis in Dño. Et p hác occaſio-
né auertent filij vři filios nřos a timore
26 Dñi. Putauimus itaq; melius, ¶ & dixi-
mus. Extruamus nobis altare, nō in ho
locauſta, neq; ad victimas offerendas,
27 ¶ ſed in teſtimoniũ inter nos & vos, &
ſobolé noſtrã veſtrãq; pgenié, vt ſeruia-
mus Dño, & iuris nři ſit offerre & holo
cauſta, & victimas, & pacificas hoſtias:
& nequaquã dicát cras filij vři filijs no
28 ſtris. Non eſt vobis pars in Dño, ¶ Quod
F ſi voluerint dicere, rñdebũt eis: Ecce al
tare Dñi quod fecerũt pres nři, non in
holocauſta, neq; in ſacrificiũ, ſed in te-
29 ſtimoniũ nřm ac veſtrũ. ¶ Abſit à nobis
hoc ſcelus vt recedamus à dño, & eius
veſtigia relinquam⁹ extructo altari ad
holocauſta & ſacrificia, & victimas of-
ferendas pter altare dñi Dei nři qđ ex-
30 tructũ eſt ante tabernaculũ eius. ¶ Qui-
bus auditis, Phinees ſacerdos, & princi
pes legationis Iſraël, q erant cũ eo, pla-
cati ſunt: & verba filiorũ Rubé, & Gad,
& dimidię tribus Manaſſe, libétiſſimè
31 ſuſceperũt. ¶ Dixitq; Phinees fili⁹ Elea-
G zari ſacerdos ad eos: Nũc ſcimus ꝙ no
biſcũ ſit Dñs, qm alieni eſtis à puarica-
tione hac, & liberaſtis filios Iſrl de ma-
32 nu Dñi, ¶ Reuerſusq; eſt cũ principibus
à filijs Ruben & Gad de terra-Galaad,
*finiũ' Chanáan ad filios Iſrl, & retulit
33 eis. ¶ Placuitq; ſermo cũctis audiétib⁹.
Et laudauerũt Deũ filij Iſrl, & nequaq̃
vltra dixerunt vt aſcenderent cõtra eos
atq; pugnarét, & delerét terrá poſſeſſio-
34 nis eorũ. ¶ Vocauerũtq; filij Ruben, &
filij Gad altare quod extruxerát, Teſti-
moniũ noſtrum, ꝙ Dñs ipſe ſit Deus.

CAP. XXIII.

1 EVoluto aũt multo tpe, poſtq̃ pacé
A dederat Dñs Iſraëli ſubiectis in gy-
ro nationib⁹ vniuerſis & Ioſue iá lon-
2 gæuo, & pſenilis ætatis. ¶ vocauit Ioſue
omné Iſraëlé, maioresq; natu, & princi
pes, ac *duces', & *magiſtros' dixitq; ad
eos, Ego ſenui, & pgreſſioris ætatis ſũ:
3 ¶ voſq; cernitis oĩa, q̃ fecerit dñs Deus ve
ſter cũctis p circuitũ nationibus, quo-
4 modo p vobis ipſe pugnauerit: ¶ & nũc
qa vobis ſorte *diuiſit' oém terram, ab *diuiſi 2
orientali parte Iordanis vſq; ad Mare-
magnũ, multæq; adhuc ſuperſunt na-
5 tiones. ¶ Dñs Deus veſter diſperdet eas,
B & auferet à facie veſtra, & poſſidebitis
6 Terrá, ſicut vobis pollicitus eſt: ¶ tñ cõ-
fortamini & eſtote ſoliciti vt cuſtodia-
tis cũcta q̃ ſcripta ſunt in volumine le-
gis Moyſi: & non declinetis ab eis neq;
7 ad dexterá neq; ad ſiniſtrá: ¶ ne poſtquá
intraueritis ad Gentes, q̃ inter vos futu
ræ ſunt, iuretis in noíe deorũ earũ, &
8 ſeruiatis eis, & adoretis illos. ¶ Sed ad-
hęreatis dño Deo vřo, quod feciſtis vſ-
9 que in dié hanc. ¶ Et tunc auferet dñs
Deus in conſpectu veſtro gétes magnas
& robuſtiſſimas & nullus vobis reſiſte-
10 re poterit. Vnus è vobis pſequet̃ hoſtiũ
C mille viros: quia dñs Deus veſter p vo-
bis ipſe pugnabit, ſicut pollicitus eſt.
11 ¶ Hoc tñ diligentiſſimè præcauete, vt
12 diligatis dñm Deũ vřm. ¶ Quod ſi vo-
lueritis gentiũ harũ q̃ inter vos habitát
errorib⁹ adhærere, & cũ eis miſcere cõ-
13 nubia, atq; amicitias copulare. ¶ iá nũc
ſcitote ꝙ Dñs Deus veſter non eas de-
leat ante facié veſtrá, ſed *ſint' vobis in *erũt 2.
foueá ac laqueũ, & offendiculũ ex la-
tere vřo, & ſudes in oculis vřis, donec
vos auferat atq; diſperdat de terra hac
14 optima quá tradidit vobis. ¶ En ego ho-
D die ingredior viá vniuerſæ terræ, & to-
to aío cognoſcetis ꝙ de oĩbus verbis q̃
ſe Dñs pſtiturũ vobis eſſe pollicitus eſt
15 vnũ nō pterierit incaſſum. ¶ Sicut ergo
impleuit opere quod pmiſit, & pſpera
cuncta venerunt: ſic adducet ſuper vos
quicqd malorum cõminatus eſt, donec
vos auferat atq; diſperdat de terra hac
16 optima quá tradidit vobis. ¶ Eo ꝙ præ-
terieritis pactum dñi Dei veſtri, qđ pe-
pigit vobiſcũ, & ſeruieritis dijs alienis,
& adoraueritis eos: cito atq; velociter
cõſurget i vos furor dñi, & auferemini
ab hac terra optima quá tradidit vobis.

CAP. XXIIII.

1 COngregauitq; Ioſue oés trib⁹ Iſraël
A in Siché, & vocauit maiores natu
ac principes, & iudices, & magiſtros: ſte
2 terũtq; in cõſpectu Dñi, ¶ & ad ppl'm ſic
locutus eſt, Hæc dicit dñs Deus Iſraël.

Trans

‖Ge.11.d.26.& 31.
‖Trans fluuium habitauerũt pr̃es vestri
ab initio, Thare pater Abraham & Na
3 chor: seruierũtq; dijs alienis. ¶Tuli er-
go patrẽ vestrũ Abraham de Mesopota
miæ finibus. & adduxi eũ in Terram-
‖Ge.21.a.2.25.d.26
4 Chanáan: multiplicauiq; semẽ ei⁹, ¶‖&
dedi ei Isaac: Illiq; rursum dedi Iacob
‖Ge.36.a.8.
& Esau. ‖ E quibus, Esau dedi montem
‖Ge.46.a.6.
Seir ad possidendũ: ‖Iacob verò, & filij
‖Exod.3.c.10.
5 eius descẽderunt in Ægyptũ. ¶‖ Misiq;
Moysen & Aaron, & pcussi Ægyptũ mul
‖Exo.12.f.37.
6 tis signis atq; portẽtis. ¶‖Eduxiq; vos &
B pr̃es vestros de Ægypto, & venistis ‖ ad
‖Exo.14.b.9.
mare, psecutiq; sunt Ægyptij pr̃es vros
cũ curribus & equitatu, vsq; ad Mare-
7 rubrum. ¶ Clamauerũt aũt ad dñm fi-
lij Israël q posuit tenebras inter vos &
Ægyptios: & adduxit sup eos mare, &
operuit eos. Viderũt oculi vestri cũcta
q̃ in Ægypto fecerim, & habitastis in so
8 litudine multo tpe: ¶ & introduxi vos
in terrã Amorrhæi, qui habitabat trans
‖Nu.21.c.29.
Iordanẽ. ‖Cumq; pugnarent cõtra vos,
tradidi eos in manus vestras, & posse-
distis terrã eorũ, atq; interfecistis eos.
‖Nu.22.a.5.
9 ¶ ‖Surrexit autẽ Balac filius Sephor rex
Moab, & pugnauit cõtra Israëlem. Mi-
C sitq;, & vocauit Balaam filium Beor, vt
10 malediceret vobis: ¶ & ego nolui audi-
re eũ, sed ecõtrario p illũ benedixi vo-
‖Sup.3.d.14.& 2.&.11.a.3
11 bis & liberaui vos de manu eius. ¶‖Trã
sistisq; Iordanẽ, & venistis ad Iericho.
Pugnaueruntq; contra vos viri ciuitatis
eius, Amorrhæus, & Pherezęus & Cha-
nanęus, & Hethęus & Gergesęus, & He
uæus & Iebusęus: & tradidi illos ĩ ma-
‖Sup.11.d.10.
12 nus vestras. ¶ ‖ Misiq; ante vos crabro-
Deu.7.c.20.
nes: & eieci eos de locis suis, duos reges
Amorrhæorum, non in gladio & in ar-
13 cu tuo. ¶ Dediq; vobis terrã in qua non
laborastis, & vrbes quas nõ ędificastis,
vt habitaretis in eis, vineas & oliueta q̃
14 nõ plãtastis. ¶ Nunc ergo timete dñm,
D & seruite ei pfecto corde atque verissi-
mo, & auferte Deos qb⁹ seruierũt pr̃es
vestri in Mesopotamia & in Ægypto, ac
15 seruite Dño. ¶ Sin aũt malum vobis vi-
detur vt dño seruiatis, optio vobis dat:
eligite hodie quod placet, cui seruire po
tissimũ debeatis, vtrum dijs quibus ser
uierunt patres vestri in Mesopotamia,
an dijs Amorrhęorum, in quorũ terra
habitatis: ego autẽ & domus mea ser-
16 uiemus dño. ¶ Rñditq; populus, & ait:
Absit à nobis vt relinquamus dñm, &
17 seruiamus dijs alienis. ¶ Dñs Deus no-
ster ipse eduxit nos & patres nostros de
Terra Ægypti, de domo seruitutis: fe-
citq; videntib⁹ nobis signa ingentia, &
custodiuit nos in omni via, p quã am-
bulauimus, & in cũctis populis p quos
18 transiuimus. ¶ Et eiecit vniuersas gẽtes,
E Amorrhæum habitatorẽ terræ quã nos
intrauimus. Seruiemus igitur Dño, qa
19 ipse est Deus noster. ¶ Dixitq; Iosue ad
populum: Non poteritis seruire Dño:
Deus enim sanctus, & fortis æmulator
est, nec ignoscet sceleribus vestris atq;
20 peccatis. ¶ Si dimiseritis Dñm, & seruie-
ritis dijs alienis conuertet se & affliget
vos, atq; subuertet postquã vobis præ-
21 stiterit bona. ¶ Dixitq; populus ad Io-
sue: Nequaquam ita vt loqueris erit:
22 sed Dño seruiemus. ¶ Et Iosue ad popu-
lũ: Testes, inquit, vos estis, quia ipsi ele-
geritis vobis Dñm vt seruiatis ei: Rñde-
23 runtq;, Testes. ¶ Nunc ergo, ait, auferte
deos alienos de medio vestri, & incli-
nate corda vr̃a ad Dñm Deum Israël.
24 ¶ Dixitq; populus ad Iosue: Dño Deo
F nostro seruiemus, & obediẽtes erimus
25 præceptis eius. ¶ Percussit ergo Iosue in
die illo fœdus, & proposuit pplo præ-
26 cepta atq; iudicia in Sichem. ¶ Scripsit
quoq; oia verba hæc in volumine legis
Dñi: & tulit lapidẽ pergrandẽ, posuitq;
eum subter quercũ quæ erat in sanctua
27 rio Dñi, ¶ & dixit ad oẽm populum: En
lapis iste erit vobis in testimoniũ quod
audieritis oia verba Dñi q̃ locutus est *audieris 5.
vobis: ne fortè postea negare velitis, &
28 mẽtiri dño Deo vestro. ¶ Dimisitq; po-
29 pulũ, singulos in possessionẽ suam. ¶ Et
post hæc mortuus est Iosue filius Nun
30 seruus Dñi, centũ & decẽ annorũ: ¶ se-
pelierũtq; eũ in finib⁹ possessionis suæ
in Thamnath-sare, q̃ est sita in monte
Ephraim, à septẽtrionali parte montis
31 Gaas. ¶ Seruiuitq; Israël Dño cũctis die
G bus Iosue & seniorũ, q longo vixerant
tpe post Iosue, & q nouerant oia opera
32 Dñi q̃ fecerat in Israël. ¶ Ossa quoq; Io-
seph, ‖q tulerant filij Israël de Ægypto, ‖Ge.50.d.25.
sepelierũt in Sichem, in parte agri quẽ Exo.13.d.19.
emerat Iacob ‖à filiis Hemor patris Si- Ge.33.d.19.
chem, centũ nouellis ouibus, & fuit in
33 possessionem filiorũ Ioseph. ¶ Eleazar
quoq; filius Aaron mortuus est: & se-
pelierũt eum in Gabaath Phinees filij
eius, q̃ data est ei in monte Ephraim.

LIBER IVDICVM
Hebraicè Sophetim.

CAPVT PRIMVM.

1 POST mortem Iosue
A consuluerũt filij Is-
raël dñm, dicentes:
Quis ascendet ante
nos cõtra Chananę
um, & erit dux bel-
2 li? ¶Dixitq; dñs, Iu-
das ascẽdet, ecce tra
3 didi terrã in manus ei⁹. ¶Et ait Iudas Si
meoni fratri suo, Ascẽde mecũ in sortẽ
meã, & pugna contra Chananęũ, vt &
ego pergã tecũ in sortẽ tuã. Et abijt cũ
4 eo Simeõ. ¶Ascẽditq; Iudas, & tradidit
dñs Chananæũ, ac Pherezęũ in manus
eorũ: & percusserũt in Bezec decẽ mil-
5 lia virorũ. ¶Inuenerũtq; Adoni-bézec,
B in Bézec & pugnauerũt cõtra eũ, ac pcus
6 serũt Chananęũ, & Pherezęũ. ¶Fugit aũt
Adoni-bézec: quẽ psequuti cõprehen-
derũt: cęsis summitatib⁹ manuũ ei⁹ ac
7 pedũ. ¶Dixitq; Adonibézec: Septuagin
ta reges amputatis manuũ ac pedũ sũ-
mitatib⁹, colligebãt sub mensa mea ci-
borum reliquias: sicut feci, ita reddidit
mihi De⁹. Adduxerũtq; eũ in Ierl'm, &
8 ibi mortuus est. ¶Oppugnãtes ergo filij
Iuda Ierl'm, cęperunt eã, & pcusserũt in
ore gladij, tradẽtes cunctã incendio ci-
9 uitatẽ: ¶& postea descendẽtes pugnaue-
rũt contra Chananęũ qui habitabat in
mõtanis, & ad meridiẽ in cãpestribus.
10 ¶Pergẽsq; Iudas cõtra Chananęũ q ha-
C bitabat i Hebrõ, (cuius nomẽ fuit anti
quitus Cariath-arbe) ‖pcussit Sesai, & ‖Iosu.15. d.14.
11 Ahimã, & Tholmai: ¶atq; inde pfect⁹
abijt ad habitatores Dabir, cui⁹ nomẽ
vet⁹ erat Cariath-sepher, id est, ciuitas
12 lr̃arum. ¶Dixitq; Caleb, Qui pcusserit
Cariathsépher, & vastauerit eã, dabo ei
13 Axã filiã meam vxorẽ. ¶Cũmq; cepisset
eã Othoniel filius Cenex frater Caleb
minor, dedit ei Axã filiã suã cõiugem.
14 ¶Quã pergentem in itinere monuit vir
suus vt peteret à patre suo agrum: Quæ
cũm suspirasset sedens in asino, dixit
15 ei Caleb: Quid habes? ¶At illa rñdit:
Da mihi benedictionẽ, quia terrã aren-
D tem dedisti mihi: da & irriguã aqs, De-
dit ergo ei Caleb irriguũ superius, & ir-
16 riguũ inferius. ¶Filij aũt Cinęi cognati
Moysi ascẽderunt de ciuitate palmarũ,
cũ filijs Iuda in desertũ sortis eius, qđ
est ad meridiẽ Arat, & habitauerũt cũ
17 eo. ¶Abijt autẽ Iudas cũ Simeone fratre
suo, & pcusserunt simul Chananęũ qui
habitabat in Sephat, & interfecerũt eũ.
Vocatumq; est nomen vrbis, Horma, id
18 est, anáthema. ¶Cępitq; Iudas Gazã cũ
finib⁹ suis, & Ascalõnẽ, atq; Accarõ cũ
19 terminis suis, ¶Fuitq; Dñs cũ Iuda, &
mõtana possedit: nec potuit delere ha-
bitatores vallis, qa falcatis currib⁹ abũ
20 dabãt. ¶Dederũtq; Caleb Hebrõ, ‖sicut ‖Nu.14. d.24.
E dixerat Moyses, q deleuit ex ea tres fi- Iosu. 14. d.13. &
21 lios Enac. ¶Iebusęũ aũt habitatorẽ Ieru 16.d.14.
salẽ non deleuerũt filij Ben-iamin: ha-
bitauitq; Iebusæus cũ filijs Ben-iamin
22 in Ierl'm vsq; in pñtem diem. ¶Domus
quoq; Ioseph ascendit in Bethel, fuitq;
23 Dñs cũ eis. ¶Nã cũm obsiderẽt vrbem q̃
24 prius Luza vocabat̃. ¶Viderũt hominẽ
egrediẽtẽ de ciuitate, dixerũtq; ad eũ:
Ostende nobis introitũ ciuitatis, & fa-
25 ciemus tecũ misericordiam. ¶Qui cũm
ostẽdisset eis, pcusserũt vrbẽ in ore gla-
F dij: hoĩem autẽ illũ, & oẽm cognatio-
26 nẽ eius dimiserũt. ¶Qui dimissus, abijt
in terrã-Hethim, & ædificauit ibi ciui-
tatẽ, vocauitq; eã Luzã: q̃ ita appellat̃
27 vsq; in pręsentẽ Diem, ¶Manasses quo-
que non deleuit Beth-san, & Tanach
cum viculis suis, & habitatores Dor, &
Ieblaam, & Mageddo cũm viculis suis,
cępitq; Chananęus habitare cum eis.
28 ¶Postquã aũt cõfortatus est Israël, fecit
29 eos tributarios, & delere noluit ¶Ephrã
im etiam nõ interfecit Chananæũ qui
habitabat in Gazer, sed habitauit cum
30 eo. ¶Za-bulon non deleuit habitatores
Cetron, *& Naalon*: sed habitauit Cha *Naalol 2.
nanęus ĩ medio eius, factusq; est ei tri-
31 butarius. ¶Aser quoq; nõ deleuit habi
tatores Accho, & Sidonis, Ahalab, & A-
chazib, & Helba, & Aphec, & Rohob.
32 ¶habitauitq; in medio Chananæi ha-
G bitatores illius terrę, nec interfecit eũ.
33 ¶Nephthali-quoque nõ deleuit habi- ⁴
tatores Beth-semes, & Beth-anath: &
habitauit inter Chananęum habitato-

rẽ terræ, fueruntq; ei Betsemitę & Be-
34 thanitæ tributarij. ⁋Arctauitq; Amor-
rhęus filios Dan in mõte, nec dedit eis
35 locũ vt ad planiora descenderent: ⁋ha-
bitauitq; in monte Hares, quod inter-
pretat ᵃtestatio, in Aialon & Salebim.
Et aggrauata est manus dom⁹ Ioseph,
36 factusq; est ei tributarius. ⁋Fuit autem
terminus Amorthæi ab Ascensu-scor-
pionis, Petra, & superiora loca.

ᵃ testa eo a.

CAP. II.

1 ASceditq; Angelus Dñi de Galgalis
A ad Locũ-flentium, & ait, Eduxi vos
de Ægypto, & introduxi in terrã ꝑ qua
iuraui patrib⁹ vestris: & pollicitus sum
vt nõ facerẽ irritũ pactũ meũ vobiscum
2 in sempiternũ: ⁋ita duntaxat vt nõ fe-
riretis fœdus cum habitatoribus terræ
huius, & aras eorũ subuerteretis: & no-
luistis audire vocẽ meam: cur hoc feci-
3 stis? ⁋Quã ob rẽ nolui delere eos à facie
vestra: vt habeatis hostes, & dij eorum
4 sint vobis in ruinã. ⁋Cumq; loqueretur
Angelus Dñi hæc verba ad oẽs filios Is-
raël, eleuauerunt vocẽ suã, & fleuerũt.
5 ⁋Et vocatũ est nomen loci illius, Locus
B flentiũ, siue lachrymarum: immolaue-
6 runtq; ibi hostias Dño. ⁋ ‖Dimisit ergo
Iosue pp̃lm, & abierũt filij Israël vnus-
quisq; in possessionẽ suã, vt obtinerent
7 eam: ⁋seruieruntq; Dño cunctis diebus
eius, & seniorum, qui longo post eum
vixerunt tpe, & nouerãt oĩa opera Dñi
8 q̃ fecerat cũ Israël. ⁋Mortuus est autem
Iosue filius Nun, famulus Dñi, centum
9 & decem annorum, ⁋& sepelierunt eũ
in finibus possessionis suę in Thamna-
thsare in monte Ephráim, à septentrio-
10 nali plaga montis Gaas. ⁋Omnisq; illa
generatio cógregata est ad patres suos:
& surrexerũt alij, q nõ nouerãt Dñm,
11 & opera quæ fecerat cum Israël. ⁋ Fece-
runtq; filij Israël malum in conspectu
12 Dñi, & seruierunt Baalim. ⁋Ac dimise-
runt Dñm Deum patrum suorum: qui
C eduxerat eos de terra-Ægypti: & sequu-
ti sunt deos alienos, deosq; populorũ
qui habitabant in circuitu eorum, &
adorauerunt eos: & ad iracundiã con-
13 citauerunt Dñm, ⁋dimittentes eum, &
14 seruientes Baal & Astharot. ⁋Iratusque
Dñs contra Israël, tradidit eos in man⁹
diripientium: qui ceperunt eos, & ven-
diderunt hostibus qui habitabant per
gyrum: nec potuerunt resistere aduer-

‖ Nu.14. d.24. Iosu.14. d.33. & 26.d.14.

‖ Ios.24. d.28.

15 sariis suis, ⁋sed quocunq; ꝑgere voluis-
sent, manus dñi super eos erat, sicut lo-
cutus est, & iurauit eis, & vehemẽter af-
16 flicti sunt. ⁋Suscitauitq; Dñs iudices q
liberarent eos de vastãtium manibus:
17 ⁋sed nec eos audire voluerunt: fornicã-
tes cum diis alienis, & adorãtes eos. Ci-
to deseruerunt viam per quam ingressi
fuerant patres eorũ: & audientes man-
18 data Dñi omnia fecére cõtraria. ⁋Cũq;
D Dñs iudices suscitaret, in dieb⁹ eorum
flectebat misericordia, & audiebat af-
flictorũ gemit⁹, & liberabat eos de cæ-
19 de vastantiũ. ⁋ Postq̃ aũt mortuus esset
iudex, reuertebant, & multò faciebant
ᵇmaiora q̃ fecerant p̃res eorũ, sequẽtes
deos alienos, seruientes eis, & adorãtes
illos. Nõ dimiserũt adinuẽtiones suas,
& viam durissimã ꝑ quã ambulare cõ-
20 sueuerant. ⁋Iratusque est furor Dñi in
Israël, & ait, Quia irritum fecit gẽs ista
pactum meum quod pepigeram cũ pa-
tribus eorũ, & vocem meã audire con-
21 tempsit, ⁋ & ego nõ delebo gentes quas
22 dimisit Iosue, & mortu⁹ est. ⁋vt in ipsis
experiar Israël, vtrum custodiant viam
Dñi, & ambulẽt in ea, sicut custodierũt
23 patres eorum, an nõ. ⁋Dimisit ergo dñs
omnes nationes has, & citò subuertere
noluit, nec tradidit in manus Iosue.

ᵇ peiora.

CAP. III.

1 HÆ sunt gẽtes quas Dñs dereliquit,
A vt erudiret in eis Israëlem, & oẽs
qui nõ nouerant bella Chananęorum:
2 ⁋& postea discerent filij eorũ certare cũ
hostibus, & habere consuetudinẽ præ-
3 liandi: ⁋quinq; satrapas Philisthinorũ,
oẽmq; Chananæum, & Sidonium, atq;
Heuęũ q ᵃhabitabat in monte Libano,
de monte Baal-Hermon vsq; ad introi-
4 tũ Emath. ⁋Dimisitq; eos, vt in ipsis ex-
periretur Israëlem, vtrũ audirent man-
data Dñi quæ p̃ceperat patribus eorum
5 per manũ Moysi, an non. ⁋Itaq; filij Is-
raël habitauerũt in medio Chananæi,
& Hethęi, & Amorrhęi, & Pherezæi, &
6 Heuæi & Iebusęi: ⁋& duxerunt vxores
filias eorum, ipsiq; filias suas filiis eorũ
7 tradiderunt, & seruierũt diis eorũ. ⁋Fe-
ceruntq; malum in conspectu Dñi, &
obliti sunt Dei sui, seruiẽtes Baalim &
8 Astaroth. ⁋Iratusq; contra Israël Dñs,
tradidit eos ĩ man⁹ Chusan-rasatháim
regis Mesopotamiæ, seruierũtq; ei octo
9 annis. ⁋Et clamauerũt ad Dñm: qui su-

ᵃ habitabant. ea.

B scitauit eis saluatoré, & liberauit eos,
Othoniel videlicet filiũ Cenez, fratrem
10 Caleb minoré. ⁋fuitq; in eo Spũs Dñi :
& iudicauit Israël. Egressusq; est ad pu
gnã, & tradidit Dñs in manus eius Chu
san-rasathàim regem Syriæ, & oppressit
11 eum. ⁋Quieuitq; terra quadraginta an-
nis, & mortu⁹ est Othoniel fili⁹ Cenez,
12 ⁋Addiderũt aũt filij Israël facere malũ
in conspectu Dñi: qui cõfortauit aduer
sum eos Eglon regé Moab: qa fecerunt
13 malum in cõspectu eius. ⁋Et copulauit
ei filios Ammon, & Amalec: abiitq; &
percussit Israël, atq; possedit vrbé-pal-
14 marum. ⁋Seruieruntq; filij Israël Eglõ
15 regi Moab decem & octo annis. ⁋& po-
stea clamauerunt ad Dñm: qui suscita-
uit eis saluatoré vocabulo Aod*, filium — *Inclicũ.
Gera, filij Iemini, qui vtraq; manu pro
dextera vtebatur. Miseruntq; filij Israël
16 ꝑ illũ munera Eglon regi Moab. ⁋Qui
C fecit sibi gladium ancipitem, habẽtem
in medio capulum longitudinis palmę
man⁹, & accinctus est eo subter sagum
17 in dextro femore. ⁋Obtulitq; munera
Eglon regi Moab. Erat auté Eglõ crassus
18 nimis. ⁋Cúmq; obtulisset ei munera,
ꝓsecutus est socios qui cum eo venerát.
19 ⁋Et reuersus de Galgalis, vbi erát idôla,
dixit ad regé. Verbũ secretũ habeo ad
te ô rex. Et ille imperauit silẽtiũ: egres-
20 sisq; oĩbus qui circa eum erant, ⁋ingres
sus est Aod ad eum. sedebat aũt in ęsti-
uo cenaculo solus, dixitq;, Verbũ Dei
habeo ad te. Qui stati surrexit de thro-
21 no. ⁋Extẽditq; Aod sinistram manum,
& tulit sicá de dextero femore suo, in-
22 fixitq; eam in ventrem eius ⁋tam vali-
dè vt capulus sequeretur ferrũ in vul-
nere, ac pinguissimo adipe stringeretur.
Nec eduxit gladium, sed ita vt percus-
serat, reliquit in corpore, statimq; ꝑ se-
creta naturæ alui stercora proruperũt.
23 ⁋Aod aũt clausis diligẽtissimę ostijs cę-
24 naculi, & obfirmatis sera, ⁋ꝑ posticum
D egressus est. Seruiq; regis ingressi vide-
rũt clausas fores cęnaculi, atq; dixerũt,
Forsitan purgat aluũ in ęstiuo cęnacu-
25 lo. ⁋Expectantesq; diu donec erubesce-
rent, & videntes ꝙ nullus aperiret, tule
runt claué: & aperiẽtes inuenerũt Dñm
26 suũ in terra iacenté mortuũ. ⁋Aod auté
dum illi turbarent, effugit, & ꝑtransijt
Locum-idolorũ vnde reuersus fuerat.
27 Venitq; in Seirath: ⁋& statim insonuit
buccina in monte Ephràim: descende-
rũtq; cũ eo filij Israël, ipso in frõte gra-
28 diẽte. ⁋Qui dixit ad eos, Sequimini me:
tradidit enim Dñs inimicos nr̃os Moa-
bitas in manus nostras. Descẽderuntq;
post eum, & occupauerunt vada Iorda-
nis quæ transmittunt in Moab: & non
29 dimiserunt trãsire quemquã: ⁋sed per-
cusserunt Moabitas in tp̃e illo, circiter
decem millia, oẽs robustos & fortes vi-
30 ros. nullus eorum euadere potuit. ⁋Hu
miliatusq; est Moab i die illo sub ma-
nu Isrl̃: & qeuit terra octoginta annis.
31 ⁋Post hunc fuit Samgar filius Anath, q
percussit de Philisthiim sexcentos viros
vomere: & ipse quoq; defendit Israël.

CAP. IIII.

1 ADdideruntq; filij Israël facere ma- — 1.Re.12
A lũ in conspectu Dñi post mortem — b.9.
2 ⁋Aod, & tradidit illos Dñs in man⁹ Ia-
bin regis Chanáan, q regnauit in Asor:
habuitq; ducem exercitus sui noĩe Sisa
ram, ipse aũt habitabat in Haroseth gẽ
3 tiũ. ⁋Clamauerũtq; filij Israël ad Dñm
nongẽtos enim habebat falcatos curr⁹,
& ꝑ viginti annos vehemẽter oppresse-
4 rat eos. ⁋Erat autem Debora prophẽtis
vxor Lapidoth, quæ iudicabat ppl̃m in
5 illo tp̃e. ⁋Et sedebat sub palma. q̃ noĩe
illius vocabatur, inter Rama & Beth-el
in monte Ephràim, ascendebátq; ad cá
6 filij Israël in omne iudicium. ⁋Quę mi
sit, & vocauit Barac filium Abi-noé de
Cedes in Nephtali, dixitq; ad eum, Prę-
cepit tibi Dñs Deus Israël, vade, & duc
exercitum in montem Thabor, tollesq;
tecum decé millia pugnatorũ de filijs
7 Nephthali, & de filijs Zabulon: ⁋ego
autem adducã te in loco Torrentis-Ci-
son, Sisaram principé exercitus Iabin,
& currus eius, atq; oém multitudiné,
8 & tradã eos in manu tua. ⁋Dixitq; ad
eam Barac, Si venis mecum, vadam: si
B nolueris venire mecum, non pergam. — -6.
9 ⁋Quę dixit ad eũ, Ibo qdem tecum, sed
in hac vice victoria non reputabit͛ tibi,
qa in manu mulieris tradit͛ Sisara: Sur-
rexit itaq; Debora, & perrexit cũ Barac
10 in Cedes. ⁋Qui accitis Zabulõ & Neph-
thali, ascendit cũ decem millibus pu-
gnatorũ, habẽs Deboram in comitatu
11 suo. ⁋Haber aũt Cinęus recesserat quon
dam à cæteris Cinæis fratrib⁹ suis filiis
Hobad, cognati Moysi: & tetenderat ta
bernacula vsq; ad vallem quæ vocatur

12 Sennim, & erat iuxta Cedes. ¶Nuntia-
tumq; est Sisarę q ascendisset Barac fi-
13 lius Abinoë, in monte Thabor, ¶& cō-
gregauit nongentos falcatos currus, &
oēm exercitū de Haroseth-gentium ad
14 Torrentem-Cison. ¶Dixitq; Debora ad
C Barach, Surge, hęc enim est dies in qua
tradidit Dñs Sisaram in manus tuas: en
ipse ductor est tuus. Descendit itaq; Ba
rac de monte Thabor, & decem millia
15 pugnatorum cū eo. ¶ ‖Perterruitq; Dñs ‖Psal.82. c.12.
Sisaram, & oēs currus eius, vniuersamq;
multitudinē in ore gladij ad cōspectū
Barac: in tm vt Sisara de curru desiliēs,
16 pedibus fugeret, ¶& Barac psequeretur
fugiētes currus, & exercitū vsq; ad Ha-
roseth-gentium, & oīs hostiū multitu-
17 do vsq; ad internecionē caderet. ¶Sisa-
ra aūt fugiens puenit ad tentoriū Iahel
vxoris Haber Cinęi. Erat autē pax inter
Iabin regē Azor, & domum Haber Ci-
18 næi. ¶Egressa igit Iahel in occursum Si-
sarę, dixit ad eū, Intra ad me Dñe mi,
intra, ne timeas. Qui ingressus taberna-
19 culū eius, & opertus ab ea pallio, ¶dixit
D ad eā, Da mihi obsecro paululū aquæ,
quia sitio valde. Quæ aperuit vtrem la-
ctis, & dedit ei bibere & operuit illum.
20 ¶Dixitq; Sisara ad eam, Sta ante ostium
tabernaculi: & cum venerit aliquis in-
terrogans te, & dicēs, Nunquid hic est
21 aliqs? Rñdebis, Nullus est. ¶Tulit itaq;
Iahel vxor Haber clauum tabernaculi,
assumens pariter & malleū: & ingressa
abscondite, & cum silētio posuit supra
tēpus capitis eius clauum, percussumq;
malleo defixit in cerebrū vsq; ad terrā:
q soporem morti sociās defecit, & mor-
22 tuus est. ¶Et ecce Barac sequēs Sisaram
veniebat: egressaq; Iahel in occursum
eius, dixit ei, Veni, & ostendam tibi vi-
rum quē quæris. Qui cū intrasset ad eā,
vidit Sisaram iacentem mortuū, & cla-
23 uum infixum in tpe eius. ¶Humiliauit
ergo Deus in die illo Iabin regē Chanā-
24 an corā filiis Israël, ¶qui crescebāt quo-
tidie: & forti manu opprimebant Iabin
regem Chanaan, donec delerent eum.

CAP. V.

1 CEcineruntq; Debora & Barac filius
A Abi-noem in illo die, dicentes.
2 ¶Qui sponte obtulistis de Israël aīas
vestras ad periculum, benedicite Dño.
3 ¶Audite reges, auribus pcipite princi-
pes, Ego sum, ego sum quæ Dño canā,
psallam Dño Deo Israël.
4 ¶Dñe cùm exires de Seir, & transires
p regiones Edom, terra mota est, cęliq;
ac nubes distillauerunt aquis.
5 ¶Montes fluxerunt à facie Domini, &
Sinai à facie Domini Dei Israël.
6 ¶In diebus Sangar filij Anath, in die-
bus Iahel quieuerunt semitę: & qui in-
grediebantur per eas, ambulauerūt per
calles deuios.
7 ¶Cessauerunt fortes in Israël, & quie-
uerunt: donec surgeret Debora surgeret
mater in Israël.
8 ¶Noua bella elegit Dñs, & portas ho-
stiū ipse subuertit: clypeus & hasta si ap-
paruerūt ī quadraginta millibus Israël.
9 ¶Cor meum diligit principes Israël:
B qui propria volūtate obtulistis vos di-
scrimini, benedicite Domino.
10 ¶Qui ascenditis super nitentes 'asi- 'asinas
nos', & sedetis in iudicio, & ambula-
tis in via, loquimini.
11 ¶Vbi collisi sunt currus, & hostium
suffocatus est exercitus, ibi narrent iu-
stitiæ Dñi, & clementia in fortes Israël:
tunc descendit populus Dñi ad portas,
& obtinuit principatum.
12 ¶Surge, surge Debora, surge, surge, &
loquere canticum: surge Barac, & ap-
prehēde captiuos tuos filij Abi-noem.
13 ¶Saluatæ sunt reliquię populi, Domi-
nus in fortibus dimicauit.
14 ¶Ex Ephraim deleuit eos in Amalec,
& post eum ex Ben-iamin in populos
tuos ô Amalec: de Machir pricipes de-
scenderunt, & de Zabulon, qui exerci-
tum ducerent ad bellandum.
15 ¶Duces Issachar fuere cū Debora, &
Barac vestigia sunt secuti, qui quasi in
pręceps ac barathrum se discrimini de-
dit diuiso contra se Ruben, magnani-
morum reperta est contentio.
16 ¶Quare habitas inter duos terminos,
C vt audias sibilos gregū diuiso contra se
Rubē, magnanimorū repta est cōtētio.
17 ¶Galaad trās Iordanē quiescebat, & Dā
vacabat nauibus, Aser habitabat in li-
tore maris, & in portubus morabatur.
18 ¶Zabulō verò & Nephthali obtulerūt
animas suas morti ī regione Merome.
19 ¶Venerunt reges & pugnauerūt, pu-
gnauerūt reges Chanaan in Tanach iux
ta aquas Mageddo, & tamen nihil tu-
lēre prædantes.
20 ¶De cęlo dimicatum est contra eos:

stellæ manẽtes in ordine & cursu suo,
aduersus Sisaram pugnauerunt.
21 ¶ Torrẽs Cison traxit cadauera eorũ:
torrens Cadumim, torrens Cison: con-
culca anima mea robustos.
22 ¶ Vngulæ equorum ceciderunt, fu-
gientibus impetu, & per præceps ruen-
tibus fortissimis hostium.
23 ¶ Maledicite terræ Meroz, dixit An-
gelus Dñi, maledicite habitatoribꝰ eiꝰ
quia nõ venerunt ad auxilium Dñi, in
adiutorium fortissimorum eius.
24 ¶ Benedicta inter mulieres Iahel vxor
D Haber Cinęi, & benedicatur in taber-
naculo suo. →1.
25 ¶ Aquam petenti lac dedit, & in phia-
la principum obtulit butyrum.
26 ¶ Sinistrã manum misit ad clauũ, &
dexteram ad fabrorũ malleos, percus-
sitq; Sisaram quærens in capite vulne-
ri locum, & tempus validè perforans.
27 ¶ Inter pedes eius ruit, defecit, & mor
tuus est: voluebatur ante pedes eius, &
iacebat exanimis & miserabilis.
28 ¶ Per fenestrã respiciens, vlulabat ma
ter eiꝰ: & de cęnaculo loquebatur, cur
moratur regredi currus eius? quare tar-
dauerunt pedes quadrigarum illius.
29 ¶ Vna sapientior cęteris vxoribꝰ eius,
hæc socrui verba respondit.
30 ¶ Forsitã nũc diuidit spolia, & pulcher
rima fęminarũ eligitᷣ ei: vestes diuerso-
rũ colorũ Sisarę traduntᷣ in prędã, & su
pellex varia ad ornãda colla cõgeritur.
31 ¶ Sic pereant omnes inimici tui Dñe:
qui autem diligunt te, sicut sol in ortu
suo splendet, ita rutilent.
32 ¶ Quieuitq; terra ꝑ quadragita annos.

CAP. VI.

1 Fecerunt aũt filij Israël ma ũ in con-
A spectu Dñi: q̃ tradidit illos in ma-
2 nu Madiã septẽ annis, ¶ & oppressi sunt
valde ab eis. Fecerũtq; sibi antra & spe-
lũcas in mõtibus, & munitissima ad re-
3 pugnãdũ loca. ¶ Cũq; seuisset Isrl, ascẽ-
debat Madiã & Amalec, cęteriq; orien-
4 taliũ nationũ: ¶ & apud eos figẽtes tẽto-
ria, sicut erãt in herbis cuncta vastabant
vsq; ad introitũ Gazæ: nihilq; oĩno ad
vitã ptinẽs relinquebãt in Isrl, nõ oues,
5 nõ boues, nõ asinos. ¶ Ipsi eni & vniuer
si greges eorũ veniebant cũ tabernacu-
lis suis, & instar locustarũ vniuersa cõ-
plebãt, innumera multitudo hoium, &
camelorũ, q̃cquid tetigerãt deuastãtes.
6 ¶ Humiliatusq; est Isrl valde in cõspe-
7 ctu Madiã. ¶ Et clamauit ad Dñm postu
8 lãs auxiliũ cõtra Madianitas. ¶ Qui mi-
B sit ad eos virũ Prophetã, & locutus est.
Hęc dicit Dñs Deꝰ Isrl. Ego vos feci cõ-
scẽdere de Ægypto, & eduxi vos de do-
9 mo seruitutis, ¶ & liberaui de manu Æ-
gyptiorũ & oĩum inimicorũ q̃ affligebant vos: eieciq; eos ad introitũ vrm, &
10 tradidi vobis terram eorũ. ¶ Et dixi, Ego
Dñs Deꝰ vester, ne timeatis deos Amor-
rhęorũ, in quorũ terra habitatis. Et no-
11 luistis audire vocẽ meã. ¶ Venit aũt An-
gelus Dñi, & sedit sub quercu q̃ erat in
Ephra, & ptinebat ad Ioas prẽm fami-
liæ Ezri. Cũq; Gedeõ filiꝰ eiꝰ excuteret
atq; purgaret frumẽta in torculari, vt
12 fugeret Madian. ¶ apparuit ei Angelus
Dñi, & ait, Dñs tecũ virorũ fortissime.
13 ¶ Dixitq; ei Gedeõ, Obsecro mi Dñe, si
C Dñs nobiscũ est, cur apprehẽderũt nos
hæc oĩa? vbi sunt mirabilia eius q̃ nar-
rauerũt prẽs nři, atq; dixerunt, de Ægy-
pto eduxit nos Dñs? Nunc aũt dereliq̃t 1.Re.12.
nos Dñs, & tradidit in manus Madian. b.13.
14 ¶ Respexitq; ad eũ Dñs, & ait, Vade in
hac fortitudine tua, & liberabis Isrl de
manu Madian: scito quòd miserim te.
15 ¶ Qui rñdẽs ait, Obsecro mi dñe, in quo
liberabo Isrl? ecce familia mea infima
est in Manasse, & ego minimꝰ in domo
16 prĩs mei. ¶ Dixitq; ei Dñs, Ego ero tecũ,
17 & ꝑcuties Madian quasi vnũ virũ. ¶ Et
ille, Si inueni, inq̃t, gratiã coram te, da
mihi signũ ꝙ tu sis q̃ loqueris ad me.
18 ¶ Ne recedas hinc, donec reuertar ad te,
D portans sacrificiũ, & offerens tibi. Qui
rñdit, Ego prestolabor aduentũ tuum.
19 ¶ Ingressus est itaq; Gedeon, & coxit hę-
dũ, & de farinæ modio azymos panes:
carnesq; ponens in canistro, & ius car-
niũ mittẽs in ollã, tulit oĩa sub quercu,
20 & obtulit ei. ¶ Cui dixit Angelus Dñi,
Tolle carnes & azymos panes, & pone
supra petrã illã, & ius dẽsuꝑ. Cùmq; fe
21 cisset ita, ¶ extẽdit angelus Dñi summi-
tatẽ virgæ quã tenebat in manu, & teti-
git carnes & panes azymos: ascenditq;
ignis de petra, & carnes, azymosq; pa-
nes consumpsit: Angelus aũt Dñi eua-
22 nuit ex oculis eius. ¶ Vidensq; Gedeon
ꝙ esset Angelus Dñi, ait, Heu mi dñe
Deꝰ, qa vidi Ange ũ Dñi facie ad faciẽ.
23 ¶ Dixitq; ei Dñs, Pax tecũ ne timeas, Nõ
24 morieris. ¶ Ædificauit ergo ibi Gedeon

E altare Dño, vocauitq; illud, Dñi-pax,
vsq; in pręsentem diem. Cùmq; adhuc
25 esset in Ephra q̃ est familiæ Ezri, ¶ no-
cte illa dixit Dñs ad eum, Tolle taurũ
patris tui, & alterũ taurum annorũ se-
ptem, destruesq; aram Báal quę est pa-
tris tui: & nemus quod circa aram est,
26 succides: ¶ & ędificabis altare Dño Deo
tuo in summitate petræ huius, sup quã
antè sacrificium posuisti: tollesq; tau-
rum secundũ, & offeres holocaustũ sup
struem lignorũ, quæ de nemore succi-
27 deris. ¶ Assumptis ergo Gedeon decem
viris de seruis suis, fecit sicut p̃ceperat
ei Dñs, timẽs aũt domum patris sui, &
hoĩes illius ciuitatis, per diẽ noluit face
28 re, sed oĩa nocte compleuit. ¶ Cùmque
F surrexissent viri oppidi eiꝰ manè, vide-
runt destructã arã Báal, lucumq; succî-
sum, & taurum alterum impositũ sup
29 altare quod tunc ædificatum erat. ¶ Di-
xeruntq; ad inuicem: Quis hoc fecit?
Cùmq; pquirerent authorem facti, di-
ctũ est Gedeon filius Ioas fecit hęc oĩa.
30 ¶ Et dixerunt ad Ioas, Produc filiũ tuũ,
huc, vt moriat̃: quia destruxit arã Báal,
31 & succîdit nemus. ¶ Quibus ille rñdit,
Nunquid vltores estis Báal, vt pugnetis
p eoꝰ qui aduersarius est eius, moriatur
anteq̃ lux crastina veniat. si Deꝰ est, vin
32 dicet se de eo q suffodit arã eius. ¶ Ex il-
lo die vocatus est Gedeon, Ierobáal, eo
q dixisset Ioas, Vlciscat̃ se de eo Báal, q
33 fodit arã eius. ¶ Igit̃ oĩs Madian & Ama
lec, & orientales ppli cõgregati sunt si-
mul, & transeuntes Iordanẽ, castrame-
34 tati sunt in valle Iesraël. ¶ Spiritus autẽ
G Dñi induit Gedeon, q clãgens buccina
conuocauit domũ Abi-ézer, vt seque-
35 retur se. ¶ Misitq; nũtios in vniuersum
Manassen, qui & ipse secutus est eũ: &
alios nũtios ĩ Azer & Zabúlõ & Neph-
36 tali, q occurrerunt ei. ¶ Dixitq; Gedeon
ad Dñm, Si saluum facis p manũ meã
37 Israël. sicut locutus es, ¶ ponã hoc vellꝰ
lanæ in area: si ros in solo vellere fue-
rit, & in omni terra siccitas, sciam q p
manum meã, sicut locutus es, liberabis
38 Israël. ¶ Factũq; est ita, Et de nocte con-
surgens expresso vellere, concham rore
39 impleuit. ¶ Dixitq; rursus ad Dñm, Ne
irascatur furor tuus cõtra me si adhuc
semel tentauero, signũ quęrens in vel-
lere, Oro vt solũ vellus siccũ sit, & om-
40 nis terra rore madens. ¶ Fecitq; Dñs no-
cte illa vt postulauerat: & fuit siccitas
in solo vellere, & ros in omni terra.

CAP. VII.

1 IGitur Ierobáal qui & Gedeon de no-
A cte consurgens, & oĩs ppls cum eo, ve-
nit ad fontẽ q vocatur Harad. Erãt aũt
castra Madiã in valle ad septentriona-
2 lem plagã collis excelsi. ¶ Dixitq; Dñs
ad Gedeon, Multus tecum est populꝰ,
nec tradet̃ Madiã in manu eius: ne glo-
rietur contra me Israël, & dicat, Meis vi
3 ribus liberatꝰ sum. ¶ Loquere ad pplm,
& cunctis audientibus p̃dica. ‖ Qui for- ‖ Deu. 20 b.5.
midolosus & timidus est, reuertatur. 1. Mac. 3.
Recesserũtq; de mõte Galaad, & reuersi g.46.
sunt ex pplo vigintiduo millia virorũ,
4 & tñ decẽ millia remãserunt. ¶ Dixitq;
B Dñs ad Gedeon, Adhuc ppls multꝰ est:
duc eos ad aquas, & ibi pbabo illos: &
de quo dixero tibi vt tecum vadat, ipse
pergat: quem ire prohibuero, *reuertat̃. *ipse 2.
5 ¶ Cùmq; descẽdisset populus ad aquas,
dixit Dñs ad Gedeon, Qui lingua lam-
buerint aquas, sicut solẽt canes lambe-
re, separabis eos seorsum: q aũt curua-
tis genibꝰ biberint, ĩ altera parte erũt.
6 ¶ Fuit itaq; numerus eorũ qui manu ad
os proijciente, lambuerant aquas, tre-
centi viri: omnis autem reliqua multi-
7 tudo flexo poplite biberat. ¶ Et ait Dñs
ad Gedeon, In trecentis viris q lãbue-
runt aquas, liberabo vos, & tradam in
manu tua Madian: oĩs autem reliqua
multitudo reuertatur in locum suum.
8 ¶ Sũptis itaq; p numero cibariis & tu-
C bis, oẽm reliquam multitudinẽ abire
p̃cepit ad tabernacula sua: & ipse cum
trecẽtis viris se certamini dedit. Castra
9 aũt Madian erant subter in valle. ¶ Ea-
dem nocte dixit dñs ad eũ, Surge, & de-
scende in castra: quia tradidi eos in ma
10 nu tua. ¶ Sin aũt solus ire formidas, de-
11 scendat tecum Phara puer tuus. ¶ Et cũ
audieris quid loquant̃, tunc conforta-
buntur manus tuę, & securior ad ho-
stium castra descendes. Descendit ergo
ipse & Phara puer eius in partẽ castro-
12 rum, vbi erãt armatorum vigiliæ. ¶ Ma-
D dian autẽ & Amalec, & oẽs orientales
populi fusi iacebãt in valle, vt locusta-
rum multitudo: cameli quoq; innume
rabiles erãt, sicut arena quæ iacet in lit-
13 tore maris. ¶ Cùmq; venisset Gedeõ, nar
rabat aliquis somniũ proximo suo: &
in hunc modũ referebat quod videbat,

Vidi somniū, & videbatur mihi quasi
subcinericius panis ex hordeo volui, &
in castra Madian descendere: cùmq; peruenisset ad tabernaculū, pcussit illud,
atq; subuertit, & terrę fundit⁹ coęqua-
14uit. ¶Rñdit is cui loquebatur, Non est
hoc aliud, nisi gladi⁹ Gedeonis filij Ioas
viri Israëlitę: tradidit enim Dñs in ma-
15nus ei⁹ Madian, & oïa castra ei⁹. ¶Cūq;
audisset Gedeon somniū, & interpreta-
E tionem eius, adorauit: & reuersus est ad
castra Isrl, & ait, Surgite, tradidit enim
Dñs in manus nostras castra Madian.
16¶ Diuisitq; trecentos viros in tres partes, & dedit tubas in manibus eorū, lagenasq; vacuas, ac lampades in medio
17lagenarum. ¶Et dixit ad eos, Quod me
facere videritis, hoc facite ingrediar partem castrorum, & quod fecero sectami-
18ni. ¶Quādo personuerit tuba in manu
mea, vos quoq; per castrorum circuitū
clangite & conclamate, Dño & Gedeo-
19ni. ¶Ingressúsq; est Gedeon, & trecenti
viri qui erant cum eo in partem castro-
F rum, incipientibus vigiliis noctis mediæ, & custodibus suscitatis, cęperunt
buccinis clangere, & complodere inter
20se lagenas. ¶ Cùmq; per gyrum castrorum in tribus personarent locis, & hydrias confregissent, tenuerunt sinistris
manibus lampades, & dextris ᵃsonātes
tubas, clamauerūtque, Gladius Dñi &
21Gedeonis. ¶ stantes singuli in loco suo
per circuitum castrorū hostiliū. Omnia
itaq; castra turbata sunt, & vociferātes,
22vlulantesq; fugerunt, ¶& nihilominus
insistebant trecenti viri buccinis personantes. ‖Immisitq; Dñs gladiū in omnibus castris, & mutua se cęde trunca-
23bant, ¶ fugientes vsq; ad ᵇBethseca, &
crepidinem Abel-mehula in Tabbath.
Conclamantes aūt viri Israël de Nephthali & Aser, & omni Manasse psequebantur Madian. ¶Misitq; Gedeon nun-
24tios in omnem montem Ephraim, di-
G cens, Descendite in occursum Madian,
& occupate aquas vsq; Beth-bera atque
Iordanē. Clamauitq; omnis Ephraim,
& pręoccupauit aquas atque Iordanem
25vsq; Beth-bera. ¶‖Apprehensosq; duos
viros Madian, Oreb & Zeb interfecit
Oreb in petra-Oreb, Zeb verò in torculari-Zeb. Et persecuti sunt Madian, capita Oreb & Zeb portantes ad Gedeon
trans fluenta Iordanis.

ᵃ sonabāt 1.
‖ Psal. 82. c. 10.
ᵇ Beth-setta 4.
‖ Isa. 10. f. 26 Psal. 82. c. 12.

CAP. VIII.

1 A DIxeruntq; ad eum viri Ephraim,
Quid est hoc quod facere voluisti,
vt nos non vocares cū ad pugnā pergeres cōtra Madian? iurgantes fortiter, &
2 ppè vim inferētes? ¶Quibus ille rñdit,
Quid enim tale facere potui, quale vos
fecistis? nónne melior est racem⁹ Ephrā
3 im, vindemiis Abi-ezer? ¶In manus vestras Dñs tradidit prīcipes Madiā, Oreb
& Zeb: quid tale facere potui, quale vos
fecistis? Quod cū locutus esset, requieuit
spūs eorum, quo tumebant cōtra eum.
4 ¶ Cūq; venisset Gedeon ad Iordanem,
transiuit eū cum trecentis viris q secū
erant, & præ lassitudine, fugientes psequi non poterant. ¶Dixitq; ad viros So-
5 coth, Date, obsecro, panes pplo q mecū
est, quia valde defecerunt: vt possimus
psequi Zebee, & Salmana reges Madiā.
6 ¶ Rñderunt principes Socoth, Forsitan
B palmæ manuum Zebee & Salmana in
manu tua sunt, & idcirco postulas, vt
7 demus exercitui tuo panes. ¶Quib⁹ ille
ait, Cū ergo tradiderit Dñs Zebee & Salmana in man⁹ meas, & cum reuersus — 6.
fuero, victor in pace conterā carnes ve-
8 stras cum spinis tribulisq; deserti. ¶Et
inde conscēdens, venit in Phanuel: locutusq; est ad viros loci illius similia.
Cui & illi rñderunt sicut rñderant viri
9 Socoth. ¶Dixit itaq; eis, Cùm reuersus
fuero victor in pace, destruam turrim
10hāc. ¶Zebee aūt & Salmana requiesce-
C bāt cū omni exercitu suo. Quindecim
enim millia viri remanserant ex oïbus
turmis orientaliū pplorum, cæsis centū
viginti millibus bellatorū, & educen-
11tium gladiū. ¶‖Ascēdensq; Gedeon per ‖ Ose. 10. d. 14.
viā eorū q in tabernaculis morabātur
ad orientalem partē Nobe, & Iegbaa,
pcussit castra hostiū, qui securi erant, &
12nihil aduersi suspicabant. ¶Fugerūtq;
Zebee & Salmana, quos persequens Gedeon comprehendit, turbato oï exerci-
13tu eorū. ¶Reuertensq; de bello ante so-
14lis ortū. ¶ apprehendit puerum de viris
Socoth, interrogauitq; eum noïa principum, & seniorū Socoth, & descripsit
15septuaginta septē viros. ¶Venitq; ad Socoth, & dixit eis: En Zebee & Salmana
sup quibus exprobrastis mihi, dicentes,
Forsitan manus Zebee & Salmana in
manib⁹ tuis sunt, & idcirco postulas vt
demus viris q lassi sunt, & defecerunt,

panes.

16 panes. Tulit ergo seniores ciuitatis, &
D spinas deserti ac tribulos, & contriuit
cum eis, atq; comminuit viros Socoth.
17 Turrim quoq; Phanuel subuertit, occi
18 sis habitatoribus ciuitatis. Dixitq; ad
Zébee & Salmana, Quales fuerunt viri
quos occidistis í Thabor? Qui rñderũt,
Similes tui. & vn⁹ ex eis quasi filius re-
19 gis. Quibus ille rñdit, Fratres mei fue-
runt filij matris meæ. viuit Dñs, quia si
20 seruassetis eos, nõ vos occiderẽ. Dixit-
que Iether primogenito suo, Surge & in
terfice eos. Qui non eduxit gladium: ti-
21 mebat enim, quia adhuc puer erat. Di-
E xeruntq; Zébee & Salmana, Tu surge,
& irrue in nos: qa iuxta ętatem robur
est hoĩs. Surrexit Gedeon, & interfecit
Zébee & Salmana: & tulit ornamenta
ac bullas quibus colla regaliũ camelo-
22 rum decorari solent. Dixeruntq; oẽs
viri Israël ad Gedeon, Dñare nostri tu
& filius tuus, & filius filij tui: quia libe
23 rasti nos de manu Madian. Quib⁹ ille
ait, Non dñabor vestri, nec dñabitur in
vos filius meus, sed dñabit vobis Dñs.
24 Dixitq; ad eos, vnam petitionẽ postu-
lo à vobis. Date mihi inaures ex pręda
vestra, Inaures enim aureas Ismaelitę
25 habere consueuerant. Qui rñderũt,
F Libentissimè dabimus. Expandentesq;
super terram pallium, proiecerũt in eo
26 inaures de pręda: & fuit põdus postu-
latarum inaurium, mille septingẽti au-
ri sicli absq; ornamẽtis, & monilibus,
& veste purpurea, quibus reges Madian
vti soliti erant, & pręter torques aureas
27 camelorũ. Fecitq; ex eo Gedeõ Ephod,
& posuit illud in ciuitate sua Ephra.
Fornicatusq; est oĩs Israël ĩ eo, & factũ
est Gedeoni & oĩ domui eius in ruinã.
28 Humiliatus est aũt Madian corã filiis
Israël, nec potuerunt vltrà ceruices ele-
uare: sed quieuit terra per quadraginta
29 annos quibus Gedeon præfuit. Abiit
itaq; Ierobáal fili⁹ Ioas, & habitauit in
30 domo sua: habuitq; septuagĩta filios,
G q egressi sunt de femore eius, eo q plu-
31 res haberet vxores. Concubina aũt il-
lius, quã habebat in Sichem: genuit ei
32 filium noĩe Abi-mélech. Mortuusque
est Gedeon filius Ioas in senectute bo-
na, & sepult⁹ est in sepulchro Ioas pris
33 sui in Ephra de familia Ezri. Postq aũ-
tẽ mortuus est Gedeon, auersi sunt filij
Israël, & fornicati sunt in Baalim. Per-
cusseruntq; cum Baal fœdus, vt esset eis
34 in Deũ: Nec recordati sunt Dñi Dei sui
q eruit eos de manib⁹ inimicorũ suorũ
35 omnium per circuitum: Nec fecerunt mi-
sericordiam cũ domo Ierobáal Gedeon
iuxta omnia bona quæ fecerat Israëli.

Psal. 82. c. 12.

Iosu. 11. d. 14.

CAP. IX.

1 Abiit aũt Abi-mélech filius Ierobá-
A al in Sichẽ ad fratres matris suę, &
locutus est ad eos, & ad oẽm cognatio-
nẽ domus patris matrisq; suæ dicens:
2 Loquimini ad oẽs viros Sichẽ, Quid vo
bis est melius, vt dñentur vestri septua
ginta viri oẽs filij Ierobáal, an vt dñet
vobis vnus vir? simulq; considerate q
3 os vestrũ, & caro vestra sum. Locutiq;
sunt fratres matris eius de eo ad omnes
viros Sichem vniuersos sermones istos,
& inclinauerunt cor eorũ post Abi-mé-
4 lech, dicentes: Frater noster est. Dede-
runtq; illi septuaginta pondera argen-
ti de phano Ba-alberith. Qui conduxit
sibi ex eo viros inopes & vagos, secutiq;
5 sunt eum. Et venit in domũ patris sui
in Ephra, & occidit fratres suos filios Ie
robáal septuaginta viros, super lapidẽ
vnũ: remansitq; Ioathã filius Ierobáal
6 minimus, & absconditus est. Congre-
gati sunt aũt oẽs viri Sichem, & vniuer-
sæ familiæ vrbis Mello: abieruntq; &
constituerunt regẽ Abi-mélech. iuxta
7 quercum quę stabat in Sichem. Quod
B cùm nunciatũ esset Ioathã, iuit, & ste-
tit in vertice mõtis Garizim, eleuataq;
voce, clamauit & dixit, Audite me viri
8 Sichem, ita vt audiat vos Deus. Ierunt
ligna, vt vngerent super se regem: dixe-
9 runtq; oliuæ. Impera nobis. Quæ rñ-
dit. Nunquid possum deserere pingue-
dinẽ meã, qua & dij vtuntur, & hoĩes:
10 & venire vt inter ligna promouear? Di-
xeruntq; ligna ad arborem ficũ, Veni,
11 & super nos regnum accipe. Quę rñdit
eis, Nunquid possum deserere dulcedi-
nem meã, fructusq; suauissimos, & ire
12 vt inter cætera ligna promouear? Lo-
cutaque sunt ligna ad vitem, Veni, &
13 impera nobis. Quæ respondit eis,
Nunquid possum deserere vinum me-
um, quod lætificat Deum & homines,
14 & inter ligna cætera promoueri? Di-
xeruntque omnia ligna ad rhamnum,
15 Veni, & impera super nos. Quæ rñdit
eis, Si verè me regem cõstituitis, venite,
& sub vmbra mea requiescite, si autem

matris.

1. non-vultis[1], egrediatur ignis de rhãno,
16 & deuoret cedros Libani. ¶ Nunc igit̃ si
C recte, & absq; pctõ cõstituistis sup vos
regem Abi-mélech, & bene egistis cum
Ierobáal, & cum domo eius, & reddi-
17 distis vicẽ beneficiis eius ¶ q pugnauit
pro vobis, & aĩam suam dedit pericu-
18 lis, vt erueret vos de manu Madian, ¶ q
nunc surrexistis cõtra domũ pr̃is mei,
& interfecistis filios eius septuaginta
viros super vnũ lapidem, & cõstituistis
regẽ Abi-mélech filium ancillæ eius su
per habitatores Sichem, eo q frater ve-
19 ster sit. ¶ si ergo recte & absq; vitio egi-
stis cum Ierobáal, & domo eius. hodie
lætamini in Abi-mélech, & ille lętetur
20 in vobis. ¶ Sin autẽ peruerse, egrediatur
5. ignis ex eo[1], & consumat habitatores
Sichem, & oppidũ Mello: egrediaturq;
ignis de viris Sichem, & de oppido Mel
21 lo, & deuoret Abi-mélech. ¶ Quæ cum
dixisset, fugit, & abiit in Bera: habita-
uitq; ibi ob metũ Abi-mélech fratris
22 sui. ¶ Regnauit itaq; Abi-mélech super
23 Isr̃ tribus annis. ¶ Misitq; Dñs spm̃ pes-
simũ inter Abi-mélech, & habitatores
24 Sichẽ q cęperunt eum detestari, ¶ & sce-
lus interfectionis septuaginta filiorum
Ierobáal, & effusionẽ sanguinis eorum
conferre in Abi-mélech fratrem suũ, &
in cęteros Sichimorũ principes q eum
25 adiuuerant. ¶ Posueruntq; insidias ad-
D uersum eũ in summitate montium: &
dum illius prestolabant̃ aduentũ, exer-
cebant latrocinia, agentes prædas de
prætereuntibus. nuntiatumq; est Abi-
26 mélech. ¶ Venit aũt Gaal filiꝰ Obed cũ
fratribꝰ suis, & transiuit in Sichimam.
Ad cuius aduentum erecti habitatores
27 Sichem, ¶ egressi sunt in agros vastantes
vineas, vuasq; calcantes: & factis cãtan-
tiũ choris ingressi sunt phanũ Dei sui,
& inter epulas & pocula maledicebãt
28 Abi-mélech, ¶ clamãte Gaal filio Obed,
Quis est Abi-mélech, & quæ est Sichẽ,
vt seruiamus ei? nunquid non est filius
Ierobáal, & cõstituit principẽ Zebul ser
uum suũ sup viros Emor patris Sichẽ?
29 Cur ergo seruiemus ei? ¶ vtinã daret ali-
quis populum istum sub manu mea, vt
auferrem de medio Abi-mélech. Di-
ctumq; est Abi-mélech, Cõgrega exer-
30 citꝰ multitudinẽ, & veni. ¶ Zebul enim
princeps ciuitatis auditis sermonibus
31 Gaal filij Obed, iratꝰ est valde, ¶ & mi-
sit clam ad Abi-mélech nuntios, dicẽs,
Ecce, Gaal filius Obed venit in Sichimã
cum fratribus suis, & oppugnat aduer-
32 sum te ciuitatẽ. ¶ Surge itaq; nocte cum
E pplo qui tecum est, & latita in agro: &
33 ¶ primo manè oriente sole[1], irrue super
ciuitatẽ, illo aũt egrediente aduersum
te cũ populo suo, fac ei quod potueris.
34 ¶ Surrexit itaq; Abi-mélech cũ oĩ exer-
citu suo nocte, & tetẽdit insidias iuxta
35 Sichimã in quatuor locis. ¶ Egressusque
est Gaal filius Obed, & stetit in introitu
portæ ciuitatis. Surrexit autẽ Abi-mé-
lech, & oĩs exercitus cũ eo de insidiarũ
36 loco. ¶ Cũq; vidisset pplm̃ Gaal, dixit ad
Zebul, Ecce de mõtibus multitudo de-
scendit. Cui ille rñdit, Vmbras montiũ
vides quasi capita hoĩum, & hoc errore
37 deciperis. ¶ Rursumq; Gaal ait. Ecce, po
pulus de vmbilico terræ descendit, &
vnus cuneus venit per viam quæ respi
38 cit quercum. ¶ Cui dixit Zebul, Vbi est
nũc os tuum, quo loquebaris? Quis est
Abi-mélech vt seruiamus ei? Nõne hic
ppl̃s est, quem despiciebas? Egredere, &
39 pugna contra eũ. ¶ Abiit ergo Gaal, spe-
ctante Sichimorũ pplo, & pugnauit cõ-
40 tra Abi-mélech, ¶ q persecutus est eum
fugientem, & in vrbem cõpulit: cecide-
F runtq; ex parte eiꝰ plurimi, vsq; ad por
41 tã ciuitatis, ¶ & Abi-mélech sedit in Ru
ma, Zebol aũt, Gaal & socios eius expu-
lit de vrbe, nec in ea passus est cõmora-
42 ri. ¶ Sequẽti ergo die egressus est ppl̃s in
campũ. Quod cũ nũtiatum esset Abi-
43 mélech, ¶ tulit exercitũ suum, & diuisit
in tres turmas, tẽdens insidias in agris.
Vidensq; q egrederet̃ ppl̃s de ciuitate,
44 surrexit & irruit in eos, ¶ cũ cuneo suo,
oppugnãs & obsidens ciuitatem: duæ
aũt turmę palantes p campũ, aduersa-
45 rios persequebant̃. ¶ Porrò Abi-mélech
omni die illo oppugnabat vrbẽ: quam
cepit interfectis habitatoribꝰ eiꝰ ipsaq;
destructa, ita vt sa[1] in ea dispergeret.
46 ¶ Quod cùm audissent qui habitabant
ĩ turre Sichimorũ, ingressi sunt phanũ
Dei sui Berith, vbi fœdus cũ eo pepige-
rant, & ex eo locus nomen acceperat, q
47 erat munitꝰ valde. ¶ Abi-mélech quoq;
audiens viros turris Sichimorũ pariter
48 conglobatos, ¶ ascendit in mõtẽ Selmõ
cum oĩ pplo suo: & arrepta securi, pcĩ-
dit arboris ramũ, impositũq; ferẽs hu-
mero, dixit ad socios, Quod me vidistis

49facere, citò facite. ¶Igit' certatim ramos
de arboribus præcidentes, sequebantur
G ducem. Qui circundantes præsidium, suc-
cenderunt: atq; ita factū est, vt fumo &
igne mille hoīum necarentur, viri pariter
& mulieres habitatorū turris Sichem.
50¶Abi-mélech aūt inde proficiscēs venit
ad oppidū Thebes, quod circūdans ob
51sidebat exercitu. ¶Erat aūt turris excel-
sa in media ciuitate, ad quā cōfugerant
simul viri ac mulieres, & oēs principes
ciuitatis, & clausa firmissimè ianua, &
sup turris tectū stantes per propugnacu
52la. ¶Accedensq; Abi-mélech iuxta tur-
rim pugnabat fortiter: & appropinquās
53ostio ignē supponere nitebat': ¶& ecce (2.Re.11 a.21.)
vna mulier fragmē molę désup iaciēs,
illisit capiti Abi-mélech, & cōfregit ce-
54rebrū eius. ¶Qui vocauit cito armigerū
suū, & ait ad eū: Euagina gladium tuū
& percute me: ne fortè dicatur q à fœ-
mina interfectus sim. Qui iussa perfi-
55ciens, interfecit eū. ¶Illoq; mortuo, oēs
qui cum eo erant de Israël, reuersi sunt
56in sedes suas: ¶& reddidit Deus malum
quod fecerat Abi-mélech contra patrē
suum interfectis septuaginta, fratribus
57suis. ¶Sichimitis quoq; quod operati
erāt, retributum est, & venit super eos
maledictio Ioatham filij Ierobáal.

CAP. X.

1 POst Abi-mélech surrexit dux in Is-
A raël Thola filius Phua patrui Abi-mé
lech vir de Issachar, qui habitauit in Sa
2 mir montis Ephráim: ¶& iudicauit Is- (*mōte 3.)
raélē viginti & tribus annis, mortuusq;
3 est, ac sepultus in Samir. ¶Huic succes-
sit Iair Galaadites, qui iudicauit Israëlem
4 per viginti & duos annos, ¶habens tri-
ginta filios sedentes super triginta pul-
los asinarū, & principes triginta ciuita-
tū, quæ ex nomine eius sunt appellatę
Auoth-Iair, id est oppida Iair, vsq; in prę
5 sentem diem in Terra Galaad. ¶Mor-
tuusq; est Iair: ac sepultus in loco, cui est
6 vocabulū Camon. ¶Filij aūt Israël pec-
B catis veteribus iungentes noua, fecerūt
malū in cōspectu Dñi, & seruierūt ido-
lis Báalim & Astaroth, & dijs Syriæ ac
Sidônis & Moab & filiorum Ammō &
Philisthiim: dimiseruntq; Dñm, & nō
7 coluerunt eū. ¶Cōtra quos Dñs iratus,
tradidit eos in manus Philisthiim & fi
8 liorū Ammon. ¶Afflictiq; sunt & vehe
menter oppressi per annos decē & octo
oēs qui habitabant trans Iordanem in
9 terra-Amorrhæi, quę est in Galaad. ¶In
tantum vt filij Ammō Iordanē trāsmis
so vastarent Iudam & Ben-iamin & E-
10phráim: afflictusq; est Israël nimis. ¶Et
clamantes ad dñm dixerunt: Peccaui-
C mus tibi, quia dereliquimus Dñm Deū -4-
11nrm, & seruiuimus Báalim. ¶Quibus
locutus est Dñs: Nunquid non Ægyptij
& Amorrhæi, filijq; Ammon & Phili-
12sthiim, ¶Sidonij quoque & Amalech &
Chanáan oppresserunt vos: & clama-
stis ad me, & erui vos de manu eorū?
13¶Et tñ reliquistis me, & coluistis Deos
alienos. idcirco non addā vt vltrà vos li
14berem. ¶Ite, & inuocate deos quos elegi
stis, ipsi vos liberent in tēpore angustię.
15¶Dixeruntq; filij israël ad Dñm: Pecca
uimus, redde tu nobis quicquid tibi pla-
16cet: tantúm nunc libera nos. ¶Quę dicē
tes, oia de finibus suis alienorum deo-
rum idôla proiecerunt, & seruierunt
Dño Deo: qui doluit super miserijs eo-
17rum. ¶Itaq; filij Ammon conclamātes,
in Galaad fixêre tentoria: contra quos
congregati filij Israël, in Maspha castra
18metati sunt. ¶Dixeruntq; principes Ga-
laad singuli ad proximos suos: Qui pri
mus ex nobis contra filios Ammon cę-
perit dimicare, erit dux populi Galaad.

CAP. XI.

1 FVit itaq; illo tpe Iephte Galaadites
A vir fortissimus atq; pugnator, filius
mulieris meretricis, q natus est de Ga-
2 laad. ¶Habuit aūt Galaad vxorem, de
qua suscepit filios, qui postquam creue
rant, eiecerunt Iepthe, dicētes: Hæres in
domo patris nostri esse non poteris, qa
3 de altera matre natus es. ¶Quos ille fu-
giens atq; deuitans, habitauit in Terra-
Tob: congregatiq; sunt ad eū viri ino-
pes, & latrocinātes, & quasi principem
4 sequebantur. ¶In illis diebus pugnabāt
5 filij Ammon cōtra Israël. ¶Quibus acri
ter instantibus perrexerunt maiores na
tu de Galaad, vt tollerēt in auxiliū sui
6 Iephte de Terra-Tob: ¶Dixeruntq; ad
eum: Veni, & esto princeps nr & pugna
7 cōtra filios Ammon. ¶Quibus ille rñ-
B dit, Nōne vos estis q odistis me, & eie-
cistis de domo patris mei, & nunc veni
8 stis ad me necessitate compulsi? ¶Dixe-
runtq; principes Galaad ad Iephte: Ob
hanc igit' causam nunc ad te venimus,
vt proficiscaris nobiscū, & pugnes con-

tra filios Ammon, sisq; dux oīum qui
9 habitât in Galaad. ¶Iephte quoq; dixit
eis:Si verè venistis ad me, vt pugnē pro
vobis cōtra filios Ammon,tradideritq;
eos Dñs in manus meas, ego ero vester
10 princeps?¶Qui rñderūt ei: Dñs qui hęc
audit, ipse mediator ac testis est ꝙ no-
11 stra ꝑmissa faciem⁹.¶Abiit itaq; Iephte
cum principibus Galaad, fecitq; eum
oīs populus principem sui.Locutusque
est Iephte oēs sermones suos corā Dño
12 in Maspha.¶Et misit nuntios ad regem
filiorum Ammon, qui ex persona sua
dicerent:Quid mihi & tibi est,quia ve-
nisti cōtra me, vt vastares terram meā.
‖Nu. 21. f. 21. 13 ¶Quibus ille rñdit. ‖Quia tulit Israël
C terra meam,qñ ascendit de Ægypto à fi
nibus Arnon vsq; Ieboc atq; Iordanē·
14 nunc ergo cū pace redde mihi eā. ¶Per
quos rursum mandauit Iephte,& impe
15 rauit eis vt dicerent regi Ammō: ¶Hęc
dicit Iephte, Non tulit Israël Terram
Moab,nec Terram filiorum Ammon:
16 ¶sed qñ de Ægypto conscenderunt, am
bulauit ꝑ solitudinem vsq; ad Mare-
‖Nu. 20. c. 19. 17 rubrum, & vênit in Cades. ¶‖Misitq;
nuntios ad regē Edom,dicens: Dimitte
me vt trāseam terrā tuā.Qui noluit ac-
qescere pcibus eius. Misit quoq; ad re-
gē Moab,qui & ipse trāsitū præbere cō-
18 tempsit. Māsit itaq; in Cades¶& circui-
uit ex latere Terrā-Edom,& Terrā-Mo-
ab:venitq; cōtra orientalē plagā Terrę-
Moab,& castrametatus est trās Arnon:
nec voluit intrare terminos Moab:Ar-
non quippe confiniū est Terræ-Moab.
Num. 21 c. 13. & 22. f. 24 19 ¶Misit itaq; Israël nūtios ad Sehō regē
D Amorrhęorum,qui habitabat in Hese-
bon,& dixerūt ei: Dimitte vt transeā ꝑ
20 terrā tuā vsq; ad fluuiū. ¶Qui & ipse Is-
raël verba despiciens, nō dimisit eum
transire per terminos suos· sed infinita
multitudine cōgregata egressus est con
21 tra eū in Iasa,& fortiter resistebat.¶Tra
diditq; eū Dñs in manus Israël cum oī
exercitu suo,& pcussit eum, & possedit
oēm Terrā Amorrhęi habitatoris regio
22 nis illius,¶& vniuerso fines eius de Ar-
nō vsq; Ieboc,& de solitudine vsq; ad
23 Iordanē.¶Dñs ergo Deus Israël subuer-
tit Amorrhæū, pugnante contra illum
ppło suo Israël,& tu nunc vis possidere
24 terrā eius?¶Nónne ea quę possedit Cha
E mos Deus tuus, tibi iure debētur? Quæ
aūt Dñs Deus noster victor obtinuit.in
25 nr̄am cedent possessionem.¶nisi fortè ‖Nu. 22. a. 2.
melior es Balac filio Sephor rege Mo
ab:aut docere potes,ꝙ iurgatus sit con-
26 tra Israël,& pugnauerit contra eū,¶Qñ
habitauit in Hesebon,& viculis eius,&
in Aroer,& villis illius,vel in cūctis ci-
uitatibus iuxta ‖Iordanē,‖per trecentos ‖Arnon.
annos.Quare tanto tpe nihil super hac
27 repetitione tentastis?Igitur nō ego pec-
co in te,sed tu cōtra me malè agis,indi
cens mihi bella non iusta. Iudicet Dñs
arbiter huius diei inter Israël, & inter
28 filios Ammon. ¶Noluitq; acquiescere
rex filiorum Ammō verbis Iephte,quæ
29 per nuntios mandauerat.¶Factus est er
F go super Iephte Spūs Dñi, & circuiens
Galaad & Manasse, Maspha quoq; Ga-
laad,& inde trāsiens ad filios Ammō,
30 ¶Votum vouit Dño, dicens:Si tradide-
31 ris filios Ammon in manus meas:¶qui
cunq; primus fuerit egressus de forib⁹
domus meæ,mihiq; occurrerit reuertē-
ti cum pace à filiis Ammon, eum holo
32 caustū offeram Dño.¶Trāsiuitq; Iephte
ad filios Ammon, vt pugnaret contra
eos: quos tradidit Dñs in manu eius.
33 ¶Percussitq; ab Aroer vsq; dum venias
in Mennith,viginti ciuitates,& vsq; ad
Abel;quæ est vineis consita, plaga ma-
gna nimis: humiliatiq; sunt filij Am-
34 mon à filiis Israël.¶Reuertēte aūt Ieph-
te in Maspha domū suam, occurrit ei
vnigenita filia sua cū tympanis & cho-
ris.non enim habebat alios liberos.
35 ¶Qua visa scidit vestimenta sua, & ait:
Heu me filia mi, decepisti me, & ipsa
decepta es. aperui enim os meum ad
36 Dñm,& aliud facere nō potero.¶Cui il
G la rñdit:Pater mi,si aperuisti os tuū ad
Dñm, fac mihi quodcūq; pollicitus es,
cōcessa tibi vltione atq; victoria de ho-
37 stibus tuis. ¶Dixitq; ad patrem hoc so-
lum mihi pręsta qd deprecor: Dimitte
me vt duobus mēsibus circumeā mon-
tes,& plangam virginitatem meā cū so
38 dalibus meis.¶Cui ille rñdit:Vade. Et
dimisit eam duobus mensibus.Cumq;
abiisset cū sociis ac sodalib⁹ suis, flebat
39 virginitatē suā in mōtibus. ¶Expletisq;
duob⁹ mensib⁹ reuersa est ad prēm suū,
& fecit ei sicut vouerat, q ignorabat vi
rū. Exinde mos increuit in Israël,& cō-
40 suetudo seruata est,¶vt post anni circu
lū cōueniāt in vnū filij Israël, & plāgāt
filiā Iephte Galaaditæ diebus quatuor.

C A P. XII.

1 Ecce aũt ĩ Ephráim orta est seditio:
A nã transeuntes cõtra Aqlonẽ, dixe-
rũt ad Iephte. Quare vadens ad pugnã
contra filios Ammõ, vocare nos noluis-
sti, vt pgeremus tecũ? Igitur incẽdemus
2 *domũ tuã. Quib⁹ ille rñdit: Discepta (*10 & 2.)
tio erat mihi & pplo meo contra filios
Ammõ vehemens: vocauiq; vos vt pbe
retis mihi auxiliũ, & facere noluistis.
3 Quod cernẽs, posui aĩam meã in mani
bus meis, transiuiq; ad filios Ammon,
B & tradidit eos dñs in man⁹ meas. Quid
cõmerui, vt aduersum me consurgatis
4 in prælium? Vocatis itaq; ad se cũctis
viris Galaad, pugnabat cõtra Ephráim:
percusseruntq; uiri Galaad Ephráim, qa
dixerat: Fugitiuus est Galaad de Ephrá
im & habitat in medio Ephráim & Ma
5 nasse. Occupauerũtq; Galaaditæ vada
Iordanis, per q̃ Ephráim reuersur⁹ erat.
Cumq; venisset ad ea de Ephráim nu-
mero, fugiens, atq; dixisset. Obsecro vt
me transire pmittas: dicebãt ei Galaadi
tæ, Nunqd Ephrathęus es? Quo dicẽte,
6 Non sum: interrogabant eũ: Dic ergo
C Schibbóleth, qđ interpretat̃ spica. Qui
rñdebat, Sibbóleth: eadẽ litera spicam
exprimere non valens. Statimq; appre-
hensum iugulabãt in ipso Iordanis trã
situ. Et ceciderunt in illo tpe de Ephrá-
7 im quadragintaduo millia. Iudicauit
itaq; Iephte Galaadites Israël sex annis:
& mortuus est, ac sepult⁹ in ciuitate sua
8 Galaad. Post hunc iudicauit Israël Ab
9 esan de Beth-lehem: q̃ habuit triginta
filios, & totidẽ filias: quas emittens fo-
ras, maritis dedit, & eiusdẽ numeri fi-
lius suis accepit vxores introducẽs in do
D mũ suã. Qui septẽ annis iudicauit Isra-
10 ël, mortuusq; est, ac sepultus in Beth-
11 léhẽ. Cui successit *Ahialõ Zabuloni- (*Elon)
12 tes: & iudicauit Israël decẽ annis: mor
13 tuusq; est ac sepultus in Zabulõ. Post
hunc iudicauit Israël Abdon, filius E-
14 lel Pharathonites: qui habuit quadra-
ginta filios, & triginta ex eis nepotes,
ascendentes super septuaginta pullos
asinarũ, & iudicauit Israël octo annis:
15 mortuusq; est ac sepult⁹ in Pharathõ
terræ Ephráim, in monte Amalec.

C A P. XIII.

1 Rursumq; filij Israël fecerunt malũ
A in cõspectu Dñi: q tradidit eos in
manus Philisthinorũ quadraginta an-
2 nis. Erat autẽ quidam vir de Saraa, &
de stirpe Dã, noie Manue, habẽs vxorẽ
3 sterilẽ. Cui apparuit angelus dñi, & di (Num. 6. 2.5.)
xit ad eã: Sterilis es & absq; liberis: sed
4 concipies & paries filiũ. Caue ergo ne
bibas vinũ ac sicerã, nec immundũ qc-
5 quã comedas: qa concipies & paries fi-
liũ, cuius nõ tãget caput nouacula: erit
enim nazaræus Dei ab infantia sua, &
ex mřis vtero, & ipse icipiet liberare Is-
6 raël de manu Philisthinorũ. Quæ cũ
venisset ad maritũ suũ, dixit ei: Vir Dei
venit ad me, habens vultum angelicũ.
B terribilis nimis. Quẽ cũ interrogassem
quis esset, & vnde venisset & quo noie
7 vocaret̃, noluit mihi dicere: sed hoc rñ
dit. Ecce cõcipies & paries filiũ: caue ne
vinũ bibas nec siceram, & ne aliquo ve
scaris immũdo: erit enim puer nazaræ⁹
Dei ab infantia sua, & ex vtero matris
8 suæ vsq; ad diẽ mortis suæ. Orauit ita-
que Manue Dñm, & ait: Obsecro Dñe,
vt vir Dei quẽ misisti, veniat iterum, &
doceat nos qd debeamus facere de pue
9 ro q nasciturus est. Exaudiuitq; Dñs
deprecante Manue, & apparuit rursum
angelus Dei vxori eius sedenti in agro.
Manue aũt maritus eius nõ erat cũ ea.
10 Quæ cùm vidisset angelũ, festinauit,
C & cucurrit ad virũ suũ: nuntiauitq; ei,
dicẽs: Ecce apparuit mihi vir quẽ antè
11 viderã. Qui surrexit, & secut⁹ est vxorẽ
suam veniensq; ad virũ, dixit ei. Tu es
q locutus es mulieri? Et ille respondit:
12 Ego sum. Cui Manue, Qñ, inquit, ser-
mo tuus fuerit expletus, qd vis vt faciat
puer? aut à quo se obseruare debebit?
13 Dixitq; angel⁹ Dñi ad Manue: Ab oĩ-
bus q̃ locutus sum vxori tuę, abstineat
14 se: & qcquid ex vinea nascitur, nõ co-
medat vinũ & siceram nõ bibat, nullo
vescatur immũdo: & quod ei pcepi, im
15 pleat atq; custodiat. Dixitq; Manue ad
angelum Dñi: Obsecro te vt aquiescas
pcibus meis, & faciamus tibi hœdũ de
16 capris. Cui respõdit angelus: Si me co-
gis, nõ comedam panes tuos: si aũt vis
holocaustũ facere, offer illud Dño. Et
nesciebat Manue qꝑ angelus Dñi esset.
17 Dixitq; ad eum. Quod est tibi nomẽ,
vt si sermo tuus fuerit expletus, hono-
18 remus te? Cui ille respondit: Cur quæ-
D ris nomẽ meũ, quod est mirabile? Tu-
19 lit itaque Manue hœdum de capris, &
libamenta, & posuit super petram of-

ferens Domino qui facit mirabilia: ip-
20 se aũt & vxor eius intuebantur. ¶Cũq;
ascenderet flamma altaris in cęlum, an-
gelus Dñi pariter in flamma ascendit.
Quod cũ vidissent Manue & vxor eius,
21 proni ceciderunt in terram, ¶& vltrà eis
nõ apparuit angelus Domini. Statimq;
intellexit Manue angelum Dñi esse,
22 ¶& dixit ad vxorem suam: Morte morie
23 mur, quia vidimus Dñm. ¶Cui respon-
dit mulier: Si Dñs nos vellet occidere,
de manibus nostris holocaustum & li-
baméta non suscepisset, nec ostendisset
nobis hęc omnia, neq; ea quæ sunt ven
24 tura, dixisset. ¶Peperit itaq; filiũ, & vo-
cauit nomen eius Samson. Creuitque
25 puer, & benedixit ei Dñs. ¶Cępitq; Spi-
ritus Domini esse cũ eo in castris Dan
inter Saraa & Esthaol.

CAP. XIIII.

1 DEscendit ergo Samson in Thamná
A tha, vidésq; ibi mulierem de filia
2 bus Philisthiim, ¶ascédit, & nuntiauit
patri suo, & matri suæ dicens: Vidi mu
lieré in Thamnátha de filiabus Phili-
sthinorũ; quá quæso vt mihi accipiatis
3 vxoré. ¶Cui dixerũt pater & mater sua,
nunquid non est mulier in filiabus fra
trũ tuorũ, & in oĩ populo tuo, quia vis
accipere vxoré de Philisthiim, qui incir
cuncisi sunt? Dixitq; Samson ad patré
suũ: Hãc mihi accipe: quia placuit ocu
4 lis meis. ¶Parentes aũt eius nesciebant
ꝙ res à Dño fieret: & quæreret occasio-
né contra Philisthiim. eo enim tpe Phi
5 listhiim dñabantur Israëli. ¶Descendit
itaq; Samson cũ patre suo & matre in
Thamnátha. Cũq; venissent ad vineas
oppidi, apparuit catulus leonis sæuus,
6 & rugiés, & occurrit ei. ¶Irruit aũt Spiri
B tus Dñi in Samson, & dilacerauit leo-
nem, quasi hędũ in frusta discerperet,
nihil oĩno habens in manu: & hoc pa-
7 tri & matri noluit idicare. ¶Descéditq;
& locut⁹ est mulieri quæ placuerat ocu
8 lis eius. ¶Et post aliquot dies reuertens
vt acciperet eam, declinauit vt videret
cadauer leonis, & ecce examen apum
9 in ore leonis erat ac fauus mellis. ¶Quẽ
cũm sumpsisset in manib⁹ comedebat
in via: veniensq; ad patré suum & ma-
trem, dedit eis partem, qui & ipsi come
derũt: nec tñ eis voluit indicare ꝙ mel
10 de corpore leonis assumpserat. ¶Descé-
dit itaq; pater eius ad mulieré, & fecit
filio suo Samson conuiuium. sic enim
11 iuuenes facere consueuerant. ¶Cũ ergo
ciues loci illius vidissent eũ, dederũt ei
12 sodales triginta qui essent cũ eo. ¶Qui-
bus locutus est Samson: proponã vobis
problema, qđ si solueritis mihi intra se
C ptẽ dies cõuiuij dabo vobis triginta sin
13 dones, & totidẽ tunicas. ¶Si aũt nõ po-
tueritis soluere, vos dabitis mihi trigin
ta sindones, & eiusdẽ numeri tunicas.
Qui rñderunt ei: Propone problema vt
14 audiamus. ¶Dixitq; eis: De comedente
exiuit cibus, & de forti egressa est dul-
cedo, nec potuerunt per tres dies ꝓposi
15 tioné soluere. ¶Cũq; adesset dies septi-
mus, dixerunt ad vxoré Samson: Blãdi-
re viro tuo, & suade ei vt indicet tibi qđ
significet problema, quod si facere no-
lueris incendemus te, & domum patris
tui. an idcirco vocastis nos ad nuptias
16 vt spoliaretis? ¶Quæ fundebat apud Sã-
son lachrymas, & querebatur dicens:
D Odisti me, & non diligis: idcirco ꝓble-
ma quod proposuisti filijs populi mei,
nõ vis mihi exponere. At ille respõdit:
Patri meo & matri nolui dicere: & tibi
17 indicare potero? ¶Septem igitur diebus
cõuiuij flebat ante eũ: tandemq; die se
ptimo cum ei esset molesta, exposuit.
18 Quæ statim indicauit ciuibus suis. ¶Et
illi dixerũt ei die septimo ante solis oc-
cubitũ. Quid dulcius melle, & quid for
tius leone? Qui ait ad eos: Si nõ arasse
tis in vitula mea, nõ inuenissetis ꝓposi
19 tionem meam. ¶Irruit itaq; in eũ Spũs
Dñi, descéditq; Ascalonem & percussit
ibi triginta viros: quorũ ablatas vestes
dedit iis qui problema soluerant. Ira-
tusq; nimis ascendit in domum patris
20 sui. ¶vxor autem eius accepit maritum
vnum de amicis eius & pronubis.

CAP. XV.

1 POst aliquantulum aũt téporis, cũm
A dies triticeę messis instarent, venit
Samson inuisere volens vxoré suam, &
attulit ei hœdũ de capris. Cũq; cubicu-
lũ eius solitò vellet intrare, prohibuit
2 illũ pater illius, dicens: ¶Putaui ꝙ odis-
ses eam, & ideo tradidi illã amico tuo:
sed habet sororem, quę iunior & pul-
3 chrior illa est, sit tibi pro ea vxor. ¶Cui
Samson rñdit: Ab hac die nõ erit culpa
in me contra Philistęos: faciam enim
4 vobis mala. ¶Perrexitq; & cepit trecen-
tas vulpes, caudasq; earũ iunxit ad cau-

das,

5 das, & fasces ligauit ĩ medio: ¶quas igne
succendés dimisit vt huc illucq; discur
rerent. Quæ statim perrexerunt in sege-
tes Philisthinorũ. Quib⁹ succensis, & cõ
portatę iã fruges, & adhuc stantes in sti
pula cõcrematę sunt, in tantũ vt vineas
quoq; & oliueta, flamma consumeret.
6 ¶Dixeruntq; Philisthiim: Quis fecit hãc
B ré? Quibus dictũ est, Sãson gener Thã-
nathæi. quia tulit vxorem eius, & alteri
tradidit, hęc operatus est: Ascéderuntq;
Philisthiim: & cõbusserunt tã mulieré
7 q̃ patrem eius. ¶Quibus ait Samson: Li-
cet hæc feceritis. tñ adhuc ex vobis ex-
8 petã vltioné, & tũc quiescã. ¶Percussitq;
eos ingenti plaga, ita vt stupétes surã fe-
mori imponerent. Et descendens habi-
9 tauit in spelũcã petrę Etã. ¶Igitur ascen-
dentes Philisthiim in Terram Iuda ca-
strametati sunt in loco, qui posteà voca
tur est Lechi, id est maxilla: vbi eorũ fu
10 sus est exercitus. ¶Dixeruntq; ad eos de
tribu Iuda, Cur ascédistis aduersũ nos?
C Qui rñderunt: Vt ligemus Samson veni
mus, & reddamus ei quæ in nos opera-
11 tus est. ¶Descenderunt ergo tria millia
virorũ de Iuda, ad specũ silicis Etan, di-
xerũtq; ad Sãson. Nescis ꝙ Philisthiim
imperét nobis? quare *hoc facere volui- *ergo 1.
sti? Quibus ille ait: Sicut fecerũt mihi,
12 sic feci eis. ¶Ligare, inquiũt, te venimus,
& tradere in manus Philisthinorũ. Qui
bus Sãson Iurate, ait, & spõdete mihi ꝙ
13 nõ occidatis me. ¶Dixerunt. Non te oc-
cidemus sed vinctũ trademus. Ligaue-
runtq; eũ duobus nouis funibus, & tu
14 lerunt eũ de petra Etan. ¶Qui cùm ve-
nissent ad locũ maxillę, & Philisthiim
vociferantes occurrissent ei, irruit Spũs
Dñi in eũ: & sicut solét ad *odoré ignis *ardore
*ligna cõsumi, ita vincula quibus liga- *bus 1.
15 tus erat, dissipata sunt & soluta. ¶Inuen
tamq; maxillã, id est mandibulã asini,
q̃ iacebat, arripiens, interfecit in ea mil
16 le viros, ¶& ait: In maxilla asini, in mã-
D dibula pulli asinarũ deleui eos, & per-
17 cussi mille viros. ¶Cùmq; hęc verba ca-
nens cõplesset, proiecit mãdibulã de ma-
nu & vocauit nomen loci illius Rama
th-lechi, quod interpretatur eleuatio ma
18 xillæ. ¶Sitiensq; valde clamauit ad Do
minũ, & ait: Tu dedisti in manu serui
tui salutẽ hãc maximã atq; victoriã. &
en siti morior, incidamq; in manus in-
19 circuncisorũ. ¶Aperuit itaq; Dñs mola-
ré déte in maxilla asini, & egressę sunt
ex eo aquę. Quibus haustis refocillauit
spiritum, & vires recepit. Idcirco appel-
latum est nomen loci illius, Fons inuo-
cantis de maxilla, vsque in præsentem
20 diem. ¶Iudicauitque Israël in diebus
Philisthiim viginti annis.

CAP. XVI.

1 ABiit quoq; in Gazã, & vidit ibi mu
A lieré meretricẽ, ĩgressusq; est ad eã.
2 ¶Quod cũ audissent Philisthiim, & per
crebuisset apud eos intrasse vrbé Sam-
son, circundederũt eũ, positis in porta
ciuitatis custodibus, & ibi tota nocte
cũ silétio pstolãtes. vt facto mane ex eũ
3 té occiderét. ¶Dormiuit aũt Sãson vsq;
ad mediũ noctis: & inde consurgés ap-
prehédit ambas portæ fores cũ postibus
suis & sera, ĩpositasq; humeris suis por
tauit ad verticẽ montis qui respicit He-
4 bron. ¶Post hęc amauit mulierem quæ
habitabat in Valle-sorec, & vocabatur
5 Dalila. ¶Venerũtq; ad eã principes Phi
B listhinorũ, atq; dixerunt: Decipe eũ, &
disce ab illo, in quo habeat tantã forti-
tudinem, & qũo eum superare valea-
mus, & vinctũ affligere: quod si feceris
dabimus tibi singuli mille & centũ ar-
6 genteos. ¶Locuta est ergo Dalila ad Sam
son: Dic mihi obsecro, ĩ quo sit tua ma-
xima fortitudo, & quid sit quo ligatus
7 erumpere nequeas. ¶Cui rñdit Samson:
Si septé neruiceis funibus necdũ siccis,
& adhuc humétibus ligatus fuero, ĩfir-
8 m⁹ ero vt cęteri homines: ¶Attulerũtq;
ad eã satrapæ Philisthinorũ septem fu-
9 nes, vt dixerat: qbus vinxit eũ, ¶latenti-
bus apud se insidiis, & in cubiculo finé
rei expectantibus: clamauitq; ad eum:
Philisthiim super te Samson. Qui rupit
vincula quo modo si rũpat quis filum
de stupa tortũ sputamine, cùm *odoré
ignis acceperit: & non est cognitum in *ardore
10 quo esset fortitudo eius. ¶Dixitq; ad eũ
Dalila: Ecce illusisti mihi, & falsum lo-
C cutus es: saltẽ nunc indica mihi quo li-
11 gari debeas. ¶Cui ille respondit: Si liga-
tus fuero nouis funibus, qui nunquam
fuerũt in opere, infirmus ero, & aliorũ
12 hominũ similis. ¶Quibus rursum Dali
la vinxit eum, & clamauit: Philisthiim
sup te Sãson, in cubiculo insidiis prępa
ratis. Qui ita rupit vincula quasi fila te-
13 larũ. ¶Dixitq; Dalila rursum ad eum:
Vsquequo decipis me, & falsum loque-

ris? ostēde quo vinciri debeas. Cui rñ-
dit Samson: Si inquit, septē crines capi
tis mei cum licio plexueris, & clauum
his circūligatum terræ fixeris, infirmus
14 ero. Quod cùm fecisset Dalila, dixit ad
eum: Philisthiim super te Samson. Qui
consurgens de somno extraxit clauum
15 cum crinibus & licio. Dixitq; ad eum
D Dalila: Qūo dicis ꝙ amas me, cum ani-
mus tuus non sit mecum? Per tres vices
mentitus es mihi, & noluisti dicere in
16 quo sit maxima fortitudo tua. Cumq;
molesta esset ei, & per multos dies iugi-
ter adhæreret spatium ad quietē non tri
buēs, defecit aīa eius, & ad mortē vsq;
17 lassata est. Tunc aperiens veritatē rei,
dixit ad eā: Ferrum nunq̄ ascendit sup
caput meū, quia nazaræus, id est, conse
cratus Deo sum de vtero matris meæ: si
rasum fuerit caput meū, recedet à me
fortitudo mea, & deficiā, eroq; sicut cę-
18 teri hoīes. Vidensq; illa ꝙ confessus ei
E esset oēm animum suum, misit ad prin
cipes Philisthinorū ac mādauit: Ascen-
dite adhuc semel, quia nunc mihi ape-
ruit cor suum. Qui ascenderunt assum
19 pta pecunia quā ꝓmiserat. At illa dor-
mire eū fecit sup genua sua, & in sinu
sūo reclinare caput. Vocauitq; tōsorē,
& rasit septē crines eius, & cępit abige-
re eum, & à se repellere: statim enim ab
20 eo fortitudo discessit: dixitque Phili-
sthiim sup te Sāson. Qui de somno con
surgens dixit in aīo suo: Egrediar sicut
antè feci, & me excutiā: nesciens ꝙ re-
21 cessisset ab eo Dñs. Quem cū apprehē-
dissent Philisthiim, statim eruerūt ocu
los eius, & duxerūt Gazā uinctum cate-
nis, & clausum in carcere molere fece-
22 rūt. Iāq; capilli ei⁹ renasci ceperāt, &
23 principes Philisthinorū cōuenerunt in
vnū vt immolarent hostias magnificas
Dagō deo suo, & epularent̃, dicētes: Tra
F didit Deus nr̄ inimicum nostrum Sam
24 son in manus nr̄as. Quod etiam ppl̄s
vidēs, laudabat deū suū, eademq; dice-
bat. Tradidit deus noster aduersarium
nr̄m in manus nostras, qui deleuit ter-
25 ram nr̄am, & occidit plurimos. Lætan
tesq; p conuiuia, sumptis iā epulis, ꝑce-
perūt vt vocaret̃ Sāson, & ante eos lude-
ret. Qui adduct⁹ de carcere ludebat an-
te eos, feceruntq; eū stare inter duas colū
26 nas. Qui dixit puero regēti gressus su-
os: Dimitte me vt tāgam colūnas qui-
bus oīs imminet dom⁹, & recliner sup
27 eas, & paululū requiescā. Domus autē
erat plena virorū ac mulierū, & erāt ibi
oēs principes Philisthinorū, ac de tecto
& solario circiter tria millia vtriusq; se
28 xus spectantes ludentem Sāson. At ille
G inuocato Dño ait: Dñe Deus memento
mei, & redde mihi nūc fortitudinē pri-
stinā Deus meus, vt vlciscar me de hosti
bus meis, & pro amissione duorum lu-
29 minū vnā vltionē recipiā. Et apprehen
dens ambas colūnas, quibus innitebat̃
domus: alterāq; earū dextera, & alterā
30 leua tenens, ait: Moriat̃ aīa mea cum
Philisthiim: concussisq; fortiter colum
nis, cecidit dom⁹ sup oēs principes, & cę
terā multitudinē quæ ibi erat: multoq;
plures interfecit moriēs, quā antè viuus
31 occiderat. Descendentes autem fratres
eius, & vniuersa cognatio tulerunt cor-
pus eius, & sepelierunt inter Saraa &
Esthaol in sepulchro patris sui Manūe,
iudicauitq; Israël viginti annis.

CAP. XVII.

1 FVitq; eo tp̄e vir quidam de monte
A Ephrāim noīe Michas, q dixit ma-
2 tri suæ: Mille & centum argēteos quos
separaueras tibi, & super quibus me au
diēte iuraueras, ecce ego habeo & apud
me sunt. Cui illa rñdit: Benedictus fili⁹
3 meus Dño. Reddidit ergo eos matri
suæ, quę dixerat ei: Consecraui, & voui
hoc argētū dño, vt de manu mea susci-
piat filius meus, & faciat sculptile atq;
4 cōflatile: & nūc trado illud tibi. Red-
B didit igitur eos matri suę: quæ tulit du
centos argenteos, & dedit eos argenta-
rio, vt faceret ex eis sculptile atq; cōfla-
5 tile qđ fuit in domo Michæ. Qui ædi-
culam quoq; in ea Deo separauit, & fe-
cit Ephod, & theraphim, id est, vestem
sacerdotalē & idola: impleuitq; vnius
filiorum suorum manum, & factus est
6 ei sacerdos. In diebus illis nō erat Rex
in Israël, sed vnusquisq; quod sibi rectū
7 videbatur, hoc faciebat. Fuit quoq; al
ter adolescens de Beth-lèhem Iuda, ex
cognatione eius: eratq; ipse Leuites, &
8 habitabat ibi. Egressusq; de ciuitate
Beth-lèhem, peregrinari voluit vbi-
cunque sibi commodum reperisset.
Cumque venisset in montem Ephrāim
iter faciens, & declinasset parumper in
9 domum Michæ, interrogatus est ab
eo vnde venisset. Qui respondit, Leui-

ta sum de Beth-lehem Iuda, & vado vt
D habitem vbi potuero, & vtile mihi es-
10 se prospexero. ¶Dixitq; Michas: Mane
apud me, & esto mihi parens ac sacer-
dos: daboq; tibi per annos singulos de
cem argenteos, ac vestem duplicem, &
11 quæ ad victum sunt necessaria. ¶ Ac-
quieuit, & mansit apud hominé, fuitq;
12 illi quasi vnus de filijs, ¶impleuitq; Mi
chas manum eius, & habuit puerū sa-
13 cerdotem apud se. ¶Nunc scio dicens,
quod benefaciet mihi Deus habenti Le
uitici generis sacerdotem.

CAP. XVIII.

1 IN diebus illis non erat rex in Israël,
A & tribus Dan quærebat possessioné
sibi vt habitaret in ea, vsque ad illum
enim diem inter cæteras tribus sortem
2 non acceperat. ¶ Miserunt ergo filij Dā
stirpis & familiæ suæ quinq; viros for-
tissimos de Sara & Esthaol, vt explora-
rent terrá, & diligenter inspicerent, di-
xeruntq; eis: Ite & considerate terram.
Qui cum pergentes venissent in monté
Ephráim, & intrassent domum Michę,
3 requieuerunt ibi, ¶& agnoscentes vocé
adolescentis Leuitæ, vtentesq; illius di
uersorio, dixerunt ad eum: Quis te huc
adduxit? Quid hic agis? quam ob cau-
4 sam huc venire voluisti? ¶Qui respōdit
B eis, Hęc & hęc pręstitit mihi Michas, &
me merceda conduxit, vt sim ei sacer-
5 dos. ¶Rogauerunt autem eum vt con-
suleret Dominum, & scire possent an
prospero itinere pergerent & res habe-
6 ret effectum. ¶Qui rñdit eis, Ite cum pa
ce, Dominus respicit viam vestram, &
7 iter quo pergitis. ¶Euntes igitur quinq;
viri venerūt Lais: videruntq; populum
habitanté in ea absq; vllo timore, iux-
ta consuetudinem Sidoniorum, secu-
rum & quietum, nullo ei penitus resi-
stente, magnarumq; opum, & procul
à Sidone atq; à cunctis hominibus se-
8 paratum. ¶ Reuersiq; ad fratres suos in
C Saraa & Esthaol, & quid egissent scísci-
9 tantibus, ¶rñderunt, Surgite & ascenda
mus ad eos. vidimus enim terram val-
de opulétam & huberé, nolite neglige-
re, nolite cessare eamus & possideamus
10 eam, nullus erit labor. ¶Intrabimus ad
securos in regioné latissimam, tradetq;
nobis Dñs locū, in quo nullius rei est
penuria, eorum quæ gignūtur in terra.
11 ¶Profecti igi: sunt de cognatione Dan,
id est, de Saraa & Esthaol sexcenti viri
12 accincti armis bellicis, ¶ascendentesq;
manserunt in Cariath-iarim Iudæ: qui
locus ex eo tépore Castrorum-Dan no-
mé accepit, & est post tergum Cariath-
13 iarim. ¶ *Inde transierunt in montem * & 2.
D Ephráim. Cumq; venissent ad domum
14 Michę, ¶dixerunt quinq; viri qui prius
missi fuerant ad considerandá terram-
Lais, cęteris fratribus suis. Nostis ꝙ in
domibus istis sit ephod, & theraphim,
& sculptile atq; conflatile: videte quid
15 vobis placeat. ¶Et cum paululum decli
nassent, ingressi sunt domum adolescé-
tis Leuitæ, qui erat in domo Michæ: sa
16 lutaueruntq; eum verbis pacificis. ¶Sex-
centi autem viri ita vt erant armati, sta
17 bant ante ostium. ¶At illi qui ingressi
fuerant domum iuuenis, sculptile &
ephod & teraphim, atq; conflatile tol-
lere nitebantur; & sacerdos stabat ante
ostium, sexcentis viris fortissimis haud
18 procul expectantibus. ¶Tulerunt igitur
E qui intrauerant sculptile, ephod & idô
la, atq; conflatile. Quib⁹ dixit sacerdos.
19 Quid facitis? ¶Cui rñderunt: Tace & po
ne digitum super os tuum: veniq; nobi
scum, vt habeamus te patrem ac sacer-
dotem: Quid tibi melius est, vt sis sacer
dos in domo vnius viri, an in vna tribu
20 & familia in Israël? ¶Quòd cum audis-
set, acquieuit sermonibus eorum, & tu
lit ephod & idôla, ac sculptile, & profe-
21 ctus est cum eis. ¶Qui cum pergerét, &
ante se ire fecissent paruulos ac iumen-
22 ta, & omne quod erat pretiosum. ¶Iáq;
à domo Michæ essent procul, viri qui
habitabant in ædibus Michæ concla-
23 mantes sequuti sunt, ¶& post tergū cla-
F mare cœperunt. Qui cū respexissent di-
xerūt ad Micham: quid tibi vis, cur cla-
24 mas? ¶Qui rñdit, Deos meos quos mihi
feci, tulistis, & sacerdoté, & omnia quæ
25 habeo, & dicitis. Quid tibi est? ¶Dixe-
runtq; ei filij Dan: Caue ne vltra loqua
ris ad nos, & veniant ad te viri animo
cōcitati, & ipse cū oī domo tua pereas.
26 ¶Et sic cepto itinere perrexerūt. Videns
autem Michas ꝙ fortiores se essent, re-
27 uersus est in domum suá. ¶Sexcenti aūt
viri tulerunt sacerdotem, & quæ suprà
diximus: ueneruntq; in Lais ad popu-
lum quiescenté atq; securum, & percus
G serunt eos in ore gladij: urbemq; incen
28 dio tradiderunt, ¶nullo penitus feréte

p̄sidium:eò ꝙ procul habitarent à Sidó-
ne,& cum nullo hoı̄um haberét quicꝗ
societatis ac negotij . Erat aũt ciuitas si-
ta ī regione Rohob:quã rursum extrué-
29 tes habitauerunt in ea,¶ vocato noı̄e ci-
uitatis Dan , iuxta vocabulũ patris sui
quē genuerat Israël ꝗ pri⁹ Lais dicebat̃.
30 ¶Posueruntq; sibi sculptile, & Ionathã
filiũ Gersan filij Moysi,ac filios eius sa-
cerdotes in tribu Dã vsq; ad diē captiui
31 tatis suę. ¶Mansitq; apud eos idolũ Mi
chæ omni tp̄e quo fuit domus Dei in Si
lo.in diebus illis non erat rex in Israël.

CAP. XIX.

1 FVit quidã vir Leuites , habitãs in la-
A tere montis Ephraim,q accepit vxo-
2 rē de Beth-lehē Iuda:¶quæ reliquit eũ,
& reuersa est in domũ pr̄is sui in Beth-
lehem, mansitq; apud eũ quatuor mē-
3 sibus.¶Secutusq; est eã vir suus,volens
reconciliari ei,atq; blandiri & secum re
ducere habens in comitatu puerum,&
duos asinos:quę suscepit eũ, & introdu
xit in domũ patris sui . Quod cùm au-
disset socer ei⁹, eumq; vidisset,occurrit
4 ei lætus;¶& amplexatus est hominem.
Mãsitq; gener ī domo soceri tribus die-
bus, comedens cũ eo & bibēs familiari
5 ter.¶Die aũt quarto de nocte cõsurgens
p̄ficisci voluit . Quē tenuit socer, & ait
B ad eũ:Gusta prius pusillũ panis,& con
6 forta stomachũ.& sic proficiscēris. ¶Se-
deruntq; simul, ac comederũt & bibe-
rũt.Dixitq; p̄r puellę ad generũ suum,
Quæso te vt hodie hic maneas, pariter-
7 que lætemur.¶At ille consurgēs , cœpit
velle proficisci. Et nihilominus obnixè
eum socer tenuit,& apud se fecit mane
8 re.¶Mane autem facto, parabat Leuites
iter.Cui socer rursum: Obsecro,inquit,
vt paululũ cibi capias , & assumptis vi-
ribus,donec increscat dies postea profi-
9 ciscaris.Comederunt ergo simul.¶Sur-
rexitq; adolescens vt pergeret cũ vxore
sua & puero . Cui rursum loquutus est
socer:Considera quod dies ad occasum
declinior sit, & propinquat ad vesperũ:
mane apud me etiã hodie, & duc lætũ
diē,& cras proficiscēris vt vadas in do-
10 mũ tuã. ¶Noluit gener acquiescere ser-
C monibus eius:sed statim *perrexit & ve
nit cõtra Iebus,quę altero noı̄e vocatur
Ierusalē,ducens secũ duos asinos onu-
11 stos.& concubinã. ¶Iamq; aderãt iuxta
Iebus,& dies mutabat̃ in noctē:dixitq;

*surrexit. 8

puer ad dñm suũ : Veni obsecro decli-
nemus ad vrbē Iebusęorũ, & maneam⁹
12 in ea,¶ Cui r̄ndit dñs:Nõ ingrediar op-
pidũ gentis alienę,quæ non est de filiis
13 Israël,sed transibo vsq; Gabaa,¶& cùm
illuc peruenero, manebimus in ea, aut
14 certè in vrbe Rama. ¶Transierunt ergo
Ieb⁹,& cęptũ carpebãt iter, occubuitq;
eis sol iuxta Gabaa:ꝗ est ī tribu Ben-ia-
15 min:¶diuerteruntq; ad eã , vt manerēt
D ibi.Quo cùm intrassent,sedebãt in pla-
tēa ciuitatis , & nullus eos recipere vo-
16 luit hospitio.¶Et ecce apparuit homo se
nex reuertēs de agro & de opere suo ve-
speri,qui & ipse de mõte erat Ephraim,
& peregrin⁹ habitabat in Gabaa . hoı̄es
autē regionis illius erant filij Iemini .
17 ¶Eleuatisq; oculis, vidit senex sedētem
hoı̄em cum sarcinulis suis in platea ci-
uitatis:& dixit ad eum:Vnde Venis?&
18 quò vadis? ¶Qui r̄ndit ei: Profecti sum⁹
de Beth-lehem Iuda, & pergimus ad lo
cum n̄rm,qui est in latere mõtis Ephrã
im, vnde ieramus in Beth-lehē : & nũc
vadimus ad domum Dei, nullusq; sub
19 tectum suum nos vult recipere,¶ haben
E tes paleas , & fœnũ in asinorũ pabulũ
& panē ac vinũ in meos & ancillæ tuæ
vsus,& pueri ꝗ mecũ est: nulla re indi-
20 gemus nisi hospitio . ¶Cui r̄ndit senex.
Pax tecũ sit, ego præbebo oı̄a ꝗ necessa-
ria sunt,tm̃ quęso, ne in platea maneas.
21 ¶ Introduxitq; eum in domum suã , &
pabulum asinis præbuit, ac postꝗ laue
rũt pedes suos,recepit eos in conuiuiũ.
22 ¶Illis epulantibus, & post laborem iti-
neris,cibo & potu reficientib⁹ corpora,
venerũt viri ciuitatis illius,filij Belial,
id est,absq; iugo , & circũdantes domũ
senis,fores pulsare ceperunt,clamantes
ad dñm domus atq; dicētes, Educ virũ
qui ingressus est domũ tuam,vt abuta-
23 mur eo.¶Egressusq; est ad eos senex , et
ait. Nolite fratres,nolite facere malum
hoc : quia ingressus est homo hospitiũ
24 meũ, & cessate ab hac stultitia, ¶habeo
filiam virginē, & hic homo habet con-
cubinã,educam eas ad vos,vt humilie-
tis eas, & vestrã libidinem compleatis:
tm̃,obsecro,ne scelus hoc contra natu-
25 ram operemini in virum.¶Nolebãt ac-
quiescere sermonibus illius . quod cer-
nens homo , eduxit ad eos cõcubinam
suã,& eis tradidit illudendã : qua cùm
tota nocte abusi essent , dimiserũt eam

mane.

26mane. ¶ At mulier recedẽtibꝰ tenebris,
venit ad ostiũ domꝰ, vbi manebat dñs
27suus, & ibi corruit. ¶ Mane facto surre-
xit homo, & aperuit hostiũ, vt ceptam
expleret viã, & ecce cõcubina eiꝰ iacebat
ante ostiũ sparsis in limine manibus.
28¶ Cui ille, putãs eã quiescere, loquebat̃,
G Surge & ambulemus. Qua nihil respõ-
dente, intelligens ꝗ erat mortua, tulit
eam, & imposuit asino, reuersusq; est
29in domũ suã. ¶ Quã cũ esset ingressus, ar
ripuit gladiũ, & cadauer vxoris cum os
sibus suis in duodecim partes ac frustra
cõcidens, misit in oẽs terminos Israël.
30¶ Qđ cũ vidissent singuli, cõclamabant,
Nunquã res talis facta est in Isrl̃ ex eo
die quo ascenderũt pres nr̃i de Ægypto,
vsq; ad p̃sens tẽpus, ferte sñiam, & in
commune decernite qd facto opus sit.

CAP. XX.

1 Egressi itaq; sunt oẽs filij Israël, & pa
A riter cõgregati quasi vir vnus de Dã
vsq; Bersabee, & terra-Galaad ad Dñm
2 in Maspha. ¶ oẽsq; anguli populorum, &
cunctę tribus Israël in ecclesiam populi
Dei conuenerunt quadringenta millia
3 peditum pugnatorum. ¶ (Nec latuit fi-
lios Ben-iamin ꝗ ascendissent filij Isrl̃
in Maspha.) Interrogatusque Leuita ma
ritus mulieris interfectæ, quomodo tan
4 tum scelus perpetratum esset, ¶ respon-
dit, Veni in Gabaa Ben-iamin cum vxo
5 re mea, illucque diuerti. ¶ & ecce, ho-
mines ciuitatis illius circundederũt no-
cte domum in qua manebam, volentes
me occidere, & vxorem meam incredi-
bili furore libidinis vexantes, denique
6 mortua est. ¶ Quam arreptam in frusta
cõcidi, misique partes in oẽs terminos
possessionis vestræ, quia nunquã tantũ
nefas, & tam grande piaculũ factũ est
7 in Israël. ¶ Adestis oẽs filij Israël, decerni
8 te quid facere debeatis. ¶ Stãsq; oĩs ppl̃s
quasi vnius hominis sermone respon-
dit, Non recedemus in tabernacula no-
stra, nec suã quisquã intrabit domum,
9 ¶ sed hoc cõtra Gabaa in cõmune facie-
10mus. ¶ Decẽ viri eligant̃ è centũ, ex oibꝰ
B tribubus Israël, & centum de mille, &
mille de decem millibus, vt cõportent
exercitui cibaria, & possimus pugnare
contra Gabaa Ben-iamin, & reddere ei
11pro scelere quod meret̃. ¶ Conuenitque
vniuersus Israël ad ciuitatem, quasi ho-
mo vnus eadem mente, vnoq; cõsilio.

Osee. 10 c. 9.

12¶ & miserũt nuntios ad oẽm tribũ Ben-
iamin, qui dicerent, Cur tantũ nefas in
13vobis repertũ est? ¶ Tradite homines de
Gabaa, qui hoc flagitiũ perpetrarunt, vt
moriant̃, & auferat̃ malum de Israël.
Qui noluerunt fratrũ suorum filiorum
14Israël audire mandatũ. ¶ sed ex cunctis
vrbibus q̃ sortis suæ erant, conuenerunt
in Gabaa, vt illis ferrent auxiliũ, & cõtra
15vniuersum ppl̃m Israël dimicarẽt. ¶ In-
uentique sunt vigintiquinque millia de
Ben-iamin educentium gladium, præ-
16ter habitatores Gabaa, ¶ qui septingenti
C erant viri fortissimi, ita sinistra vt dex-
tra præliantes, & sic fundis lapides ad
certũ iacientes, vt capillũ quoq; possẽt
p̃cutere, & nequaquã in alterã partem
17ictus lapidis deferret̃. ¶ Virorum quoq;
Israël, absq; filijs Ben-iamin, inuenta
sunt quadringenta millia educentium
18gladios, & paratorũ ad pugnã. ¶ Qui sur
gentes venerũt in domũ Dei, hoc est, in
Silo: consuluerũtq; Dñm, atq; dixerũt,
Quis erit in exercitu nostro princeps, cer
taminis contra filios Ben-iamin? Qui-
bus r̃ndit Dñs, Iudas sit dux vester.
19¶ Statimq; filij Israël surgentes mane ca
20strametati sunt iuxta Gabaa: ¶ & inde, p-
cedentes ad pugnam cõtra Ben-iamin,
21vrbẽ oppugnare cœperunt. ¶ Egressique
filij Ben-iamin de Gabaa, occiderunt
de filijs Israël die illo vigintiduo mil-
22lia virorum. ¶ Rursum Israël & fortitu-
dine & numero confidentes, in eodẽ lo
co in quo prius certauerant, aciem dire-
23xerũt, ¶ ita tñ vt prius ascẽderẽt, & flerẽt
D corã Dño vsq; ad noctẽ cõsulerẽtq; eũ,
& dicerẽt, Debeo vltrà procedere ad di-
midicandũ cõtra filios Ben-iamin frẽs
meos, an nõ? Quibꝰ ille r̃ndit, Ascendi-
24te ad eos, & inite certamen. ¶ Cũq; filij
Israël altera die cõtra filios Ben-iamin
25ad prælium p̃cessissent, ¶ eruperunt filij
Ben-iamin de portis Gabaa: & occurrẽ-
tes eis tãta in illos cęde bacchati sunt,
vt decẽ & octo millia virorũ educentiũ
26gladium p̃sternerẽt. ¶ Quamobrem oẽs
filij Israël venerũt in domũ Dei, & se-
dentes flebãt corã Dño: ieiunaueruntque
die illo vsq; ad vesperã, & obtulerunt ei
27holocausta, atq; pacificas victimas, ¶ &
sup statu suo interrogauerunt. Eo tpe
28ibi erat arca fœderis Dñi, ¶ & Phinees
filius Eleazari filij Aaron p̃positus do-
mus, Cõsuluerunt igit̃ Dñm, atq; dixe-

runt,

runt, Exire vltra debemꝰ ad pugnā con-
tra filios Ben-iamin frēs nr̄os, an quie-
ſcere? Quibꝰ ait Dn̄s, Aſcendite, cras enī
29 tradā eos ī manus veſtras. ¶ Poſuerūtq;
filij Iſraël inſidias ꝑ circuitū vrbis Ga-
30 baa: ¶ & tertia vice, ſicut ſemel & bis,
cōtra Ben-iamin exercitū ꝓduxerunt.
31 ¶ Sed & filij Ben-iamin audacter erupe
E runt de ciuitate, fugientes aduerſarios
longius ꝑſecuti ſunt, ita vt vulnerarent
ex eis ſicut primo die & ſcđo, & cęderēt
per duas ſemitas vertentes terga, quarū
vna ferebať in Beth-el, & altera in Ga-
baa, atque ꝓſternerent triginta circiter
32 viros, ¶ putauerūt enim ſolito eos more
cædere. Qui fugā arte ſimulātes inierūt
conſilium vt abſtraherent eos de ciui-
tate, & quaſi fugientes ad ſupradictas
33 ſemitas ꝑducerent. ¶ Oēs itaq; filij Iſrľ
ſurgētes de ſedibꝰ ſuis, tetēderunt aciē
in loco qui vocať Baal-thamar. Inſidiæ
quoq; ꝗ circa vrbem erant, paulatim ſe
34 aperire cœperunt, ¶ & ab occidentali vr
bis parte ꝓcedere. Sed & alia decē mil-
lia virorū de vniuerſo Iſraël, habitato-
res vrbis ad certamina ꝓuocabant. In-
grauatumq; eſt bellū cōtra filios Ben-
iamin: & nō intellexerūt ꝙ ex oī parte
35 illis inſtaret interitus. ¶ Percuſſitq; eos
Dn̄s in cōſpectu filiorū Iſraël, & inter-
fecerunt ex eis in illo die vigintiquinq;
millia, & centū viros, oēs bellatores &
36 educentes gladiū. ¶ Filij aūt Ben-iamin
F cū ſe inferiores eſſe vidiſſent, cœperunt
fugere. Quod cernētes filij Iſraël, dede-
runt eis ad fugiendū locū, vt ad prępa-
ratas inſidias deuenirēt, quas iuxta vr-
37 bem poſuerant. ¶ Qui cū repentè de lati
bulis ſurrexiſſent, & Ben-iamin terga
cedentibꝰ daret, ingreſſi ſunt ciuitatē,
38 & ꝑcuſſerunt eam in ore gladij. ¶ Signū
aūt dederant filij Iſraël his quos in in-
ſidijs collocauerāt, vt poſtq̄ vrbem ce-
piſſent, ignē accenderent: vt aſcendēte
in altū fumo, captā vrbē demōſtrarēt.
39 ¶ Quod cū cernerēt filij Iſraël ī ipſo cer
tamine poſiti (putauerūt enī filij Ben-
iamin eos fugere, & inſtātius perſeque-
banť. cæſis de exercitu eorū triginta vi-
40 ris) ¶ & viderunt quaſi columnā fumi
de ciuitate cōſcendere. Ben-iamin quo
que reſpiciēs retro cū captā cerneret ci-
41 uitatē, & flāmas in ſublime ferri: ¶ qui
prius ſimulauerāt fugā, verſa facie for-
tius reſiſtebant. Quod cū vidiſſent filij
42 Ben-iamin, in fugā verſi ſūt, ¶ & ꝑad viā
deſerti ire cœperunt, illuc quoq; eos ad
uerſarijs ꝑſequētibꝰ. ſed & hi q̄ vrbem
43 ſuccēderāt, occurrerūt eis. ¶ Atq; ita fa-
ctū eſt, vt ex vtraq; parte ab hoſtibꝰ cæ-
derentť, nec erat vlla reqes morientiū.
G Ceciderunt atq; ꝓſtrati ſunt ad oriēta-
44 lē plagam vrbis Gabaa. ¶ Fuerunt autē
qui in eodem loco interfecti ſunt, decē
& octo millia virorum, oēs robuſtiſſimi
45 pugnatores. ¶ Quod cū vidiſſent, qui re
manſerāt de Ben-iamin, fugerūt in ſoli
tudinē: & pergebant ad petram: cuius
vocabulū eſt Remmon. In illa quoque
fuga palātes, & in diuerſa tēdentes, occi
derunt quinq; millia viros. Et cū vltrà
tenderent, ꝑſequuti ſunt eos, & interfe
46 cerūt ēt alia duo millia. ¶ Et ſic factum
eſt, vt oēs q̄ ceciderant de Ben-iamin in
diuerſis locis, eſſent viginti quinq; mil
lia, pugnatores ad bella promptiſſimi.
47 ¶ Remāſerunt itaq; de oī numero Ben-
iamin, qui euadere potuerūt, & fugere
ī ſolitudinē ſexcēti viri: ſederūtq; in Pe
48 tra-remmon menſibꝰ quatuor. ¶ Regreſ
ſi aūt filij Iſraël, oēs reliquias ciuitatis à
viris vſq; ad iumenta gladio percuſſe-
runt, cunctaſq; vrbes & viculos Ben-ia
min vorax flamma conſumpſit.

CAP. XXI.

1 IVrauerunt quoq; filij Iſraël in Ma-
A ſpha, & dixerūt, Nullus noſtrū dabit
filijs Ben-iamin de filiabus ſuis vxorē.
2 ¶ Venerūtq; oēs ad domū Dei in Silo, &
in conſpectu eius ſedentes vſq; ad ve-
ſperā, leuauerunt vocē, & magno vlula
3 tu cœperunt flere, ¶ dicētes, Quare Dn̄e
Deus Iſraël factū eſt hoc malū in ꝑpło
tuo, vt hodie vna tribus auferreť ex no-
4 bis. ¶ Altera aūt die diluculo cōſurgētes
extruxerūt altare, obtulerūtq; ibi holo
5 cauſta, & pacificas victimas, ¶ & dixe-
runt, Quis nō aſcendit in exercitu Dn̄i
de vniuerſis tribubꝰ Iſrľ? Grandi enim
iuramento ſe cōſtrinxerant cū eſſent in
6 Maſpha, interfici eos ꝗ defuiſſēt. ¶ Du-
B ctiq; pœnitentia filij Iſraël ſuper fratre
ſuo Ben-iamin, cœperūt dicere, Ablata
7 eſt tribꝰ vna de Iſrľ, ¶ vnde vxores acci-
pient oēs enim in commune iurauimꝰ,
8 non daturos nos his filias noſtras. ¶ Id-
circo dixerunt, Quis eſt de vniuerſis tri
bubus Iſrľ, qui non aſcēdit ad Dn̄m in
Maſpha? Et ecce inuenti ſunt habitato
res Iabes-Galaad ī illo exercitu nō fuiſ-

9 se. (¶ Eo quoq; tpe cum essent in Silo,
10 nullus ex eis ibi repertus est). ¶ Miserũt
itaq; decem millia viros robustissimos,
& pceperũt eis, Ite, & pcutite habitato-
res Iabes-Galaad in ore gladij, tã vxores
11 q̃ paruulos eorũ. ¶ Et hoc erit φ obserua
re debebitis, oẽ generis masculini, &
mulieres q̃ cognouerũt viros, interfici-
– 6. 12 te, virgines aũt reseruate. Inuentęque
sũt de Iabes-Galaad quadringẽtę virgi-
nes, q̃ nescierunt viri thorũ & adduxe-
rũt eas ad castra in Silo, in terrã Chanã
13 an. ¶ Miserũtq; nuntios ad filios Ben-ia
min q̃ erãt in Petra-rẽmon, & pceperũt
Iosi. 6. C eis, vt eas susciperẽt in pace. ¶ Venerũt
14 que filij Ben-iamin in illo tpe, & datę
sũt eis vxores de filiabus Iabes-Galaad,
alias aũt nõ reperũt, quas simili modo
15 traderẽt. ¶ Vniuersusq; Isrl' valde doluit
& egit penitẽtiã sup interfectione vni⁹
16 trib⁹ ex Isrl'. ¶ Dixeruntq; maiores natu,
Quid faciemus reliquis q̃ non accepe-
runt vxores? oẽs in Ben-iamin fœmina
17 cõciderũt, ¶ & magna nobis cura ingẽti-
que studio pvidendũ est, ne vna tribus
18 deleatur ex Isrl'. ¶ Filias enim nostras eis
dare nõ possumus, cõstricti iuramento
& maledictione, qua diximus. Maledi-
ctus qui dederit de filiab⁹ suis vxorem
19 Ben-iamin. ¶ Ceperuntq; consiliũ, atq;
dixerũt, Ecce solẽnitas Dñi est ĩ Silo an
niuersaria, q̃ sita est ad Septentrionẽ vr-
bis Beth-el, ad orientalẽ plagã vię q̃ de
D Beth-el tẽdit ad Sichimã, & ad meridiẽ
20 oppidi Lebona. ¶ Pręceperũtq; filijs Bẽ-
iamin, atq; dixerũt, Ite, & latitate in vi-
21 neis. ¶ Cũq; videritis filias Silo adducẽ-
dos choros ex more procedere, exite re-
pentè de vineis, & rapite ex eis singuli
vxores singulas: & pgite ĩ terrã Ben-ia-
22 min. ¶ Cũq; venerint pres earũ, ac frẽs, et
aduersum vos queri cœperint atque iur
gari, dicem⁹ eis, Miseremini eorũ: non
enĩ rapuerũt eas iure bellantiũ atq; vi-
ctorũ, sed rogantib⁹ vt acciperẽt, nõ de-
23 distis, & à vestra parte peccatũ est. ¶ Fece
runtq; filij Ben-iamin, vt sibi fuerat im
peratũ: & iuxta numerũ suũ rapuerũt
sibi de his q̃ ducebãt choros, vxores sin
gulas: abieruntq; in possessionẽ suã, ędi
24 ficantes vrbes, & habitantes in eis. ¶ Fi-
lij quoque Israël reuersi sunt per trib⁹,
& familias in tabernacula sua. In die-
bus illis non erat Rex i Isrl': sed vnusqs-
que q̃ sibi rectũ videbat', hoc faciebat.

LIBER RVTH

CAPVT PRIMVM.

1 N diebus vnius iu-
A dicis, quando iudi-
ces pręerant, facta
est fames in terra.
Abijtque homo de
Beth-lẽhem Iuda, vt
peregrinaretur in re
gione Moabitide cũ
2 vxore sua, ac duobus liberis, ¶ ipse voca
batur Eli-mẽlech, & vxor eius Noëmi:
& duo filij, alter Mahalon, & alter Che
lion. Ephratęi de Beth-lẽhem Iuda. In-
gressique regionẽ Moabitidem, mora-
3 bantur ibi. ¶ Et mortuus est Eli-mẽlech
maritus Noëmi: remansitque ipsa cum
4 filijs. ¶ Qui acceperunt vxores Moabiti
das, quarũ vna vocabatur Orpha, alte-
raque Ruth. Mãseruntq; ibi decem an
5 nis, ¶ & ambo mortui sunt, Mahalon vi
delicet & Chelion: remansitque mulier
6 orbata duob⁹ liberis ac marito. ¶ Et sur
rexit vt in patriam pergeret cum vtra-
B que nuru sua de regione Moabitide: au
dierat enim φ respexisset Dñs populũ
7 suũ, & dedisset eis escas. ¶ Egressa est ita – 3.
que de loco peregrinationis suę cum
vtraq; nuru *: & iam in via reuertendi * sua s.
8 posita in terram Iuda, ¶ dixit ad eas, Ite
in domum matris vestrę, faciat vobiscũ
Dñs misericordiam, sicut fecistis cum
9 mortuis & mecum. ¶ Det vobis inueni
re requiẽ in domib⁹ virorũ, quos sorti-
turę estis. Et osculata est eas. Quę ele-
10 uata voce flere cœperunt, ¶ & dicere,
11 Tecum pergemus ad pplm tuũ. ¶ Qui-
bus illa respõdit Reuertimini filię mi,
cur venitis mecũ? nũ vltra habebo filios
in vtero meo, vt viros ex me sperare pos
12 sitis? ¶ Reuertimini filię mi & abite:
C iam enim senectute confecta sum, nec
apta vinculo cõiugali. etiam si possem
13 hac nocte concipere, & parere filios, ¶ si
eos expectare velitis donec crescant, &
annos pubertatis impleant, antè exitis
vetulę q̃ nubatis. Nolite quęso filię
mi: quia vestra angustia magis me pre-
mit, & egressa est manus Dñi contra
14 me. ¶ Eleuata igitur voce, rursum flere
cœperunt. Orpha osculata est socrum,
ac reuersa est: Ruth adhęsit socrui
15 suę, ¶ cui dixit Noëmi. En reuersa est co

gnata

gnata tua ad pp̃lm suũ, & ad Deos suos,
16 vade cũ ea. ¶ Quæ rñdit, Ne aduerseris
mihi vt relinquã te & abeã: quocunque
enim prexeris pergã: & vbi morata fue-
ris, & ego pariter morabor. Popul⁹ tuus
D pp̃ls meus, & Deus tuus Deus meus.
17 ¶ Quæ te terra morientẽ susceperit, in ea
moriar: ibiq; locũ accipiam sepulturæ.
Hęc mihi faciat Deus, & hæc addat, si
18 nõ sola mors me & te separauerit. ¶ Vi-
dens ergo Noëmi, ꝙ obstinato animo
Ruth decreuisset secũ ꝑgere, aduersari
noluit, nec ad suos vltra reditũ persua-
19 dere: ¶ ꝓfectęq; sunt simul, & venerunt
in Beth-léhem. Quibus vrbẽ ingressis,
velox apud cũctos fama percrebuit: dice-
bantque mulieres, Hęc est illa Noëmi?
20 ¶ Quibus ait, Ne vocetis me Noëmi, id
est pulchrã: sed vocate me Mara, id est
amarã, qa amaritudine valde repleuit
21 me Oĩpotens. ¶ Egressa sum plena, & va-
cuã reduxit me Dñs. Cur ergo vocatis
me Noëmi, quã Dñs humiliauit, & af-
22 flixit Oĩpotens? ¶ Venit ergo Noëmi cũ
Ruth Moabitide nuru sua, de terra pere-
grinationis suę, ac reuersa est in Beth-lé-
hem, qñ primum hordea metebantur.

CAP. II.

1 ERat aũt viro Eli-mélech cõsangui-
A neus, homo potẽs, & magnarũ opũ
2 noĩe Booz. ¶ Dixitq; Ruth Moabitis ad
socrum suã, Si iubes, vadã in agrum, &
colligã spicas quæ fugerint manus metẽ-
tium, vbicunque clementis in me pii
familias reperero gratiã. Cui illa rñdit,
3 Vade filia mi. ¶ Abijt itaq; & colligebat
spicas post terga metentiũ. Accidit aũt
vt ager ille haberet dñm nomine Booz
4 q erat de cognatione Elimélech. ¶ Et ec-
ce, ipse veniebat de Beth-léhem, dixit-
que Messoribus, Dñs vobiscum. Qui re-
5 spõderunt ei, Benedicat tibi Dñs. ¶ Dixit-
que Booz iuueni qui messoribus ꝑerat,
6 Cuius est hæc puella? ¶ Cui rñdit, Hæc
est Moabitis quæ venit cũ Noëmi, de
7 regione Moabitide, ¶ & rogauit vt spi-
cas colligeret remanẽtes, sequẽs messo-
rũ vestigia: & de mane vsq; nunc stat in
agro, & ne ad momentũ qdẽ domũ re-
8 uersa est. ¶ & ait Booz ad Ruth, Audi fi-
B lia, ne vadas in alterũ agrũ ad colligen-
dum, nec recedas ab hoc loco: sed iun-
9 gere puellis meis, ¶ & vbi messuerint, se-
quere. Mandaui enim pueris meis vt ne-
mo molestus sit tibi: sed etiã si sitieris,
vade ad sarcinulas: & bibe aquas de q-
10 ibus & pueri bibunt. ¶ Quę cadens in fa-
ciem suã & adorãs sup terram, dixit ad
eũ, Vnde mihi hoc, vt inuenirẽ gratiam
ante oculos tuos, & nosse me dignare-
11 ris peregrinã mulierẽ? ¶ Cui ille rñdit,
Nũtiata sunt mihi oĩa q̃ feceris socrui
tuę post mortẽ viri tui: & ꝙ reliq̃ris parẽ-
tes tuos, & terrã in qua nata es, & vene-
12 ris ad pp̃lm quẽ antea nesciebas. ¶ Red-
dat tibi Dñs pro opere tuo, & plenam
C mercedem recipias à Dño Deo Israël,
ad quem venisti, & sub cuius confugi-
13 sti alas. ¶ Quæ ait, *Inueni' gratiam
apud oculos tuos dñe mi, q consolatus
es me, & locutus es ad cor ancillę tuæ,
q̃ non sum similis vnius puellarũ tuarũ.
14 ¶ Dixitq; ad eã Booz, Qñ hora vescendi
fuerit, veni huc, & comede panẽ, & in-
tinge buccellã tuã in aceto. Seditq; ad
messorũ latus, & cõgessit polentã sibi,
comeditq; & saturata est, & tulit reli-
15 quias, ¶ Atque inde surrexit, vt spicas ex
more colligeret. Præcepit aũt Booz pue-
ris suis, dicẽs, Etiã si vobiscũ metere vo-
16 luerit, ne prohibeatis eam, ¶ & de vestris
quoq; manipulis ꝓicite de industria &
remanere ꝑmittite, vt absq; rubore col-
ligat, & colligentem nemo corripiat.
17 ¶ Collegit ergo in agro, vsq; ad vesperã:
& quę collegerat virga cędens & excu-
tiens, inuenit hordei quasi ephi mensu-
18 rã, id est tres modios. ¶ Quos portãs re-
D uersa est i ciuitatẽ, & ostẽdit socrui suę:
insup ꝓtulit, & dedit ei de reliquijs ci-
19 bi sui quo saturata fuerat. ¶ Dixitq; ei
socrus sua, vbi hodie collegisti, & vbi
fecisti opus? sit bñdictus q misertus est
tui. Indicauitq; ei apud quẽ esset ope-
rata: & nomen dixit viri, ꝙ Booz vocare-
20 tur. ¶ Cui rñdit Noëmi, Benedictus sit à
Dño: qm̃ eandẽ gratiã quam prębuerat
viuis, seruauit & mortuis. Rursumque
21 ait, Propinqu⁹ nr̃ est homo. ¶ Et Ruth,
Hoc quoq; inqt, pręcepit mihi, vt tam-
diu messorib⁹ eius iungerer, donec oẽs
22 segetes meterent. ¶ Cui dixit socrus, Me-
lius est filia mi, vt cũ puellis eius exeas
ad metendũ, ne in alieno agro quispiã
23 resistat tibi. ¶ Iũcta est itaq; puellis Bo-
oz: & tãdiu cũ eis messuit, donec hor-
dea & triticum in horreis conderent.

CAP. III.

1 POstquã autẽ reuersa est ad socrum
A suã, audiuit ab ea, Filia mi, quęram

*inuenis. 1.

tibi requiẽ,& ꝓuidebo vt bene ſit tibi.
2 ¶Booz iſte,cui⁹ puellis in agro iũcta es,
ꝓpinquus nr̃ eſt.& hac nocte areã hor-
3 dei ventilat.¶Lauare igit̃, & vngere, &
induere cultioribꝰ veſtimẽtis,& deſcen
de in aream,nõ te videat homo, donec
4 eſum potumq; finierit. ¶ Qñ aũt ierit
ad dormiendũ, nota locũ in quo dor-
miat:veniesq; ,& diſcooperies pallium
quo operit̃ à parte pedũ,& ꝓijcies te,&
B ibi iacebis,ipſe aũt dicet tibi, quid age
5 re debeas. ¶ Quæ rñdit,Quicquid præ-
6 ceperis,faciã.¶Deſcẽditq; in areã, & fe
7 cit oĩa q̃ ſibi imperauerat ſocrus.¶Cum
q̃ue comediſſet Booz,& bibiſſet, & fa-
ctus eſſet hilarior, iſſetq; ad dormiẽdũ
iuxta aceruũ manipulorũ, venit abſcõ-
ditè, & diſcooperto pallio à pedibꝰ eiꝰ
8 ſe ꝓiecit.¶Et ecce, nocte iã media expa-
uit homo,& cõturbatꝰ eſt: viditq; mu-
lierẽ iacentẽ ad pedes ſuos,¶ & ait illi:
Quæ es? illaq; rñdit, Ego ſum Ruth an
cilla tua:expande palliũ tuũ ſup famu
10 lam tuã,q̃a ꝓpinquus es.¶Et ille, Bene-
dicta,inquit,es,a Dño filia, & priorem
miſericordiã poſteriore ſuperaſti: quia
nõ es ſecuta iuuenes pauperes, ſiue di-
11 uites.¶ Noli ergo metuere, ſed quicq̃d
C dixeris mihi, faciã tibi. Scit enĩ oĩs ppl's
qui habitat intra portas vrbis meę, mu
12 lierẽ te eſſe virtutis.¶ Nec abnuo me ꝓ-
pinquũ, ſed eſt alius me propinquior.
13 ¶Quieſce hac nocte:& facto mane, ſi te
voluerit ꝓpinquitatis iure retinere, be-
ne res acta eſt:ſin aũt ille noluerit, ego
te abſq; vlla dubitatione ſuſcipiã, vi-
14 uit Dñs.dormi vſq; manè. ¶ Dormiuit
itaque ad pedes eius, vſq; ad noctis ab-
D ſceſſum.Surrexit itaq; antequã hoĩes ſe
cognoſcerent mutuo,& dixit Booz.Ca-
15 ue ne quis nouerit ꝙ huc veneris. ¶ Et
rurſum,expande,inq̃t.palliũ tuũ, quo
operiris, & tene vtraque manu. Qua
extendente, & tenente menſus eſt ſex
modios hordei, & poſuit ſuper eam.
16 Quæ portans ingreſſa eſt ciuitatem,¶&
venit ad ſocrum ſuam. Quæ dixit ei,
Quid egiſti filia? Narrauitque ei om-
17 nia quæ ſibi feciſſet homo. ¶ Et ait,
Ecce ſex modios hordei dedit mihi, &
ait, Nolo vacuam te reuerti ad ſo-
18 crum tuam. ¶ Dixitque Noëmi, Ex-
pecta filia donec videamus quem res
exitum habeat,neque enim ceſſabit ho
mo niſi compleuerit quod locutus eſt.

CAP. IIII.

1 ASCendit ergo Booz ad portã, & ſe-
A dit ibi. Cũq; vidiſſet propinquum
præterire, de quo prius ſermo habitus
eſt,dixit ad eũ,Declina pauliſper, & ſe
de hîc: vocans eũ noĩe ſuo. Qui diuer-
2 tit, & ſedit. ¶ Tollens aũt Booz decem
viros de ſenioribus ciuitatis, dixit ad
3 eos,Sedete hîc.Quibus reſidentibus¶lo
cutus eſt ad propinquum,Partẽ agri fra
tris nr̃i Eli-mélech *vẽdet Noëmi, q̃ re- *vẽdit 6.
4 uerſa eſt de regione Moabitide.¶q̃d au
dire te volui, & tibi dicere corã cunctis
ſedentibꝰ, & maioribus natu de ppl'o
meo.Si vis poſſidere iure propinquita-
tis eme, & poſſide. ſin aũt diſplicet ti-
bi,hoc ipſum indica mihi, vt ſciã q̃d fa
cere debeã.nullus enim eſt propinquus
excepto te,q̃ prior es:& me, q̃ ſecundus
5 ſum.At ille rñdit,Ego agrũ emã. ¶ Cui
B dixit Booz,Quãdo emeris agrũ de ma-
nu mulieris,Ruth quoq; Moabitidẽ, q̃
vxor defuncti fuit,debes accipere: vt ſu
ſcites nomẽ ꝓpinqui tui in hæreditate
6 ſua. ¶Qui rñdit,Cedo iuri propinquita-
tis:neq; enim poſteritatẽ familię meæ
delere debeo. tu meo vtere priuilegio,
7 quo me libenter carere ꝓfiteor. ¶ ‖ Hic Deu. 25. b.7.
aũt erat mos antiquitus in Iſraël inter
ꝓpinquos, vt ſi quando alter alteri ſuo
iuri cedebat: vt eſſe firma cõceſſio, ſolue
bat homo calciamentũ ſuũ,& dabat ꝓ
ximo ſuo.hoc erat teſtimonium ceſſio-
8 nis in Iſraël. ¶ Dixit ergo ꝓpinquo ſuo
Booz,Tolle calceamentum tuũ. Q̃d ſta
9 tim ſoluit de pede ſuo. ¶ At ille maiori
C bus natu,& vniuerſo ppl'o, Teſtes vos,
inq̃t eſtis hodie, ꝙ poſſederim oĩa quæ
fuerũt Elimélech & Chelion & Maha-
10 lon,tradente Noëmi:¶& Ruth Moabiti
dem,vxorẽ Mahalon, in coniugiũ ſum
pſerim, vt ſuſcitẽ nomen defuncti ĩ hę-
reditate ſua, ne vocabulũ eius de fami-
lia ſua,ac fratribꝰ de ppl'o deleat̃. Vos,
11 inquã, huius rei teſtes eſtis. ¶ Rñdit oĩs
ppl's qui erat in porta,& maiores natu,
Nos teſtes ſumus: faciat Dñs hanc mu-
lierẽ, q̃ ingredit̃ domum tuã, ſicut Ra-
chel,& Liam,quæ edificauerunt domũ
Iſraël, vt ſit exẽplem virtutis in Ephra-
ta,& habeat celebre nomen in Beth-lę-
12 hem: ¶ fiatq; domus tua, ſicut domus
Phares, ‖ quẽ Thamar peperit Iudæ, de Gen. 38 g.29.
ſemine q̃d tibi dederit Dñs ex hac puel
13 la.¶Tulit itaque Booz Ruth, & accepit

D vxoré:ingressusq; est ad eá, & dedit illi
14 Dñs vt cóciperet, & pareret filiú. ¶ Dixe-
runtque mulieres ad Noëmi, Benedi-
ctus Dñs qui nó est passus vt deficeret
successor familiæ tuę, & vocaretur no-
15 men eius in Israël: Et habeas qui conso
let animá tuam, & enutriat senectuté.
de nuru enim tua natus est, qui te dili-
get:& multo tibi melior est q̃ si septem
16 haberes filios. ¶ Susceptumque Noëmi
puerum posuit in sinu suo, & nutricis
17 ac gerulæ fungebatur officio. ¶ Vicinæ
autem mulieres congratulantes ei, &
dicentes, Natus est filius Noëmi: voca-
uerunt nomen eius Obed: hic est pater
18 Isai, patris Dauid. Hę sunt generationes
19 Phares. ¶ Phares genuit Esron, ¶ Es- *1. Par. 2
ron genuit Aram, Aram genuit Ami- 4. b. 10.
20 nadab, ¶ Aminadab genuit Nahas- Matt. 1
21 son, Nahasson genuit Salmon, ¶ Sal- a. 3.
mon genuit Booz, Booz genuit Obed,
22 ¶ Obed genuit Isai, Isai genuit Dauid *. * reg. 8.

LIBER PRIMVS SAMVELIS, quem nos Primum Regum dicimus.

CAPVT PRIMVM.

1 VIT vir vnus de Ra
A mathaim-sophim,
de monte Ephráim,
& nomen eius Elca
na, filius Ierohá, filij
Eliu, filij Thohu. fi-
lij Suph, Ephratęus:
2 ¶ & habuit duas vxo
res nomen vni Anna, & nomen secúdæ
Phenéna. Fuerútq; Phenénę filij, Annę
3 aút non erant liberi. ¶ Et ascendebat vir
ille de ciuitate sua statutis dieb', vt a-
doraret & sacrificaret Dño exercituú in
Silo. Erát aút ibi duo filij Heli, Ophni
4 & Phinees, sacerdotes Dñi. ¶ Venit ergo
dies, & immolauit Elcana, deditq; Phe
nénæ vxori suę, & cúctis filijs ei' & filia
5 bus partes. ¶ Annę aút dedit parté vná
B tristis, qa Anná diligebat. Dñs aút con-
6 cluserat vuluá eius. ¶ Affligebat quoq;
eá æmula eius, & vehementer angebat,
intantú vt exprobraret ꝙ Dñs conclusis
7 set vuluá ei': ¶ sicq; faciebat p singulos
annos, cú redeúte tpe ascenderét ad té
plum Dñi, & sic ꝓuocabat eá. porrò il-
8 la flebat, & non capiebat cibum. ¶ Dixit
ergo ei Elcana vir suus, Anna, cur fles? &
quare non comedis? & quá ob ré affli-
git' cor tuú? nunquid non ego melior ti
9 bi sum, q̃ decé filij? ¶ Surrexit auté An-
na postq̃ comederat, & biberat in Silo.
Et Heli sacerdote sedente sup sellá ante
10 postes domus Dñi, ¶ cú esset Anna ama-
ro aío, orauit ad Dñm, flens largiter,
11 ¶ & votú vouit, dicens: Dñe exercituum
si respiciens videris afflictioné famulæ
tuæ, & recordatus mei fueris, nec obli-
tus ancillæ tuæ, dederisq; seruæ tuæ se
xum virilé: dabo eú Dño oibus diebus
vitæ ei', & nouacula non ascendet sup
12 caput ei'. ¶ Factú est aút, cú illa multi-
C plicaret pręces corá Dño, vt Heli obser-
13 uaret os eius. ¶ Porrò Anna loquebatur
in corde suo tantúq; labia illius moue
bantur, & vox penitus nó audiebatur.
14 Æstimauit ergo eá Heli temulentá, ¶ di
xitque ei. Vsquequo ebria eris? digere
15 paulisper vinum quo mades. ¶ Rñdens
Anna: Nequaquá, inquit, dñe mi: nam
mulier ífelix nimis ego sum, vinumq;
& oé ꝙ inebriare potest, non bibi, sed
16 effudi aíam meá in cóspectu Dñi. ¶ Ne
reputes ancillá tuá quasi vná de filiab'
Belial: quia ex multitudine doloris &
mœroris mei locuta sum vsq; in p̄sens.
17 ¶ Túc Heli ait ei: Vade in pace: & Deus
Israël det tibi petitioné tuá quá rogasti
18 eum. ¶ At illa dixit: Vtiná inueniat an-
cilla tua gratiam in oculis tuis. Et abijt
mulier in viá suá, & comedit vultusq;
illius non sunt amplius in diuersa mu-
19 tati. ¶ Et surrexerút mane, & adoraue-
runt corá Dño, reuersiq; sunt, & vene-
runt in domú suá in Ramátha. Cogno
uit aút Elcana Anná vxoré suá: & recor
20 datus est eius Dñs. ¶ Et factú est post cir
culú dierum, cócepit Anna, & peperit fi
liú, vocauitq; nomen ei' Samuel: eo ꝙ
21 à dño postulasset eum. ¶ Ascédit aút vir
D eius Elcana & oís domus eius, vt immo
laret Dño hostiá solenné, & votú suú,
22 ¶ & Anna nó ascendit dixit enim viro
suo, Non vadá, donec ablactet infans,
& ducam eú, vt appareat ante conspe-
23 ctú Dñi, & maneat ibi iugiter. ¶ Et ait ei

Elcana vir suus: Fac quod bonū tibi vi-
detur, & mane donec ablactes eū: precor-
que vt impleat Dñs verbum suū. Mansit
ergo mulier, & lactauit filiū suum, do-
24 nec amoueret eum à lacte. ❡ Et adduxit
eū secū, postquā ablactauerat, in vitulis
tribus, & *tribus modijs farinæ, & am-
phora vini, & adduxit eum ad domum
Dñi in Silo. Puer aūt erat adhuc infan-
25 tulus: ❡ & īmolauerunt vitulum, & ob
26 tulerūt puerū Heli, ❡ Et ait Anna: obse
cro mi dñe, viuit anima tua dñe: ego sū
illa mulier quæ steti coram te hîc orans
27 Dñm. ❡ Pro Puero isto oraui, & dedit mi
hi Dñs petitionem meam, quam postu
28 laui eum. ❡ Idcirco & ego commodaui
eum Domino cunctis diebus quibꝰ fue
rit accommodatus Dño. Et adorauerūt
ibi Dominum. Et orauit Anna, & ait.

*Vno modio 2.

CAP. II.

1 EXultauit cor meū in Dño, & exal-
A tatū est cornu meū in Deo meo:
dilatatū est os meū super inimicos me-
os: quia lętata sum in salutari tuo.
2 ❡ Non est sanctus vt est Dominus:
neque enim est alius extra te, & non
fortis sicut Deus noster.
3 ❡ Nolite multiplicare loq sublimia
gloriātes: recedant vetera de ore vestro:
quia Deus scientiarum Dominus est, &
ipsi præparantur cogitationes.
4 ❡ Arcus fortium superatus est, & in-
firmi accincti sunt robore.
5 ❡ *Repleti prius, pro panibus se loca-
uerūt: & famelici saturati sunt: donec
sterilis peperit plurimos: & quæ mul-
B tos habebat filios, infirmata est.
6 ❡ Dominus mortificat & viuificat,
deducit ad inferos & reducit.
7 ❡ Dominus pauperem facit & ditat,
humiliat & subleuat.
8 ❡ Suscitat de puluere egenum, & de
stercore eleuat pauperem, vt sedeat cū
principibus, & solium gloriæ teneat.
Domini enim sunt cardines terræ, &
posuit super eos orbem.
9 ❡ Pedes sanctorum suorū seruabit, &
impij in tenebris conticescent: quia nō
in fortitudine sua roborabitur vir.
10 ❡ Dñm formidabūt aduersarij eiꝰ, sup
ipsos in cęlis tonabit: Dñs iudicabit fi-
nes terræ, & dabit imperiū regi suo, &
11 sublimabit cornu Chri sui. ❡ Et abijt El
C cana in Ramatha, in domum suā: puer
aūt erat minister in cōspectu Dñi ante

*Saturati 10.

Deu. 32. f. 39. Tob. 13. a. 2. Sap. 16. b. 13.

12 faciē Heli sacerdotis. ❡ Porrò filij Heli,
13 filij Belial, nesciētes Dñm, ❡ neq; offiū
sacerdotū ad pplm: sed qcunq; immo-
lasset victimā, veniebat puer sacerdotis
dū coquerentur carnes, & habebat fusci-
14 nulā tridentē ī manu sua, ❡ & mittebat
eā in lebetē, vel in caldariā, aut in ollā
siue in cacabū: & oē quod leuabat fu-
scinula tollebat sacerdos sibi, sic facie-
bāt vniuerso Israëli venientiū in Silo.
15 ❡ Etiā antequā adolerēt adipē, veniebat
puer sacerdotis, & dicebat immolanti,
Da mihi carnē, vt coquā sacerdoti: non
enim accipiā à te carnem coctā, sed cru
16 dā: ❡ Dicebatq; illi immolās, Incendatur
D primū iuxta morē hodie adeps, & tol-
le tibi quātumcunq; desiderat aīa tua.
Qui rńdens aiebat ei, Nequaquā: nunc
17 enim dabis, alioqn tollā vi. ❡ Erat ergo
pctm puerorū grande nimis corā Dño:
18 qa detrahebāt hoīes sacrificio Dñi. ❡ Sa
muel autē ministrabat ante faciē Dñi:
19 puer accinctus ephod lineo. ❡ Et tunicā
paruā faciebat ei mater sua, quā affere-
bat statutis diebꝰ, ascēdens cū viro suo,
20 vt immolaret hostiā solennē. *Et bñdi-
xit Heli Elcanę & vxori eius, dixitq; ei,
Reddat tibi Dñs semē de muliere hac,
p fęnore qđ cōmodasti dño. Et abierūt
21 in locū suū. ❡ Visitauit ergo Dñs Annā,
E & concepit, & peperit tres filios, & duas
filias: & magnificatus est puer Samuel
22 apud Dñm: ❡ Heli aūt erat senex valde,
& audiuit oīa q faciebant filij sui vni-
uerso Israëli: & quomodo dormiebant
cū mulieribꝰ q obseruabāt ad ostiū ta-
23 bernaculi: ❡ & dixit eis: Quare facitis
res huiuscemodi, quas ego audio, res
24 pessimas, ab omni populo? ❡ Nolite filij
mei: nō enim est bona fama quam ego
audio vt transgredi faciatis pplm Dñi.
25 ❡ Si peccauerit vir in virū, placari ei pō-
test Deus: si aūt in Dñm peccauerit vir,
qs orabit p eo? Et nō audierūt vocē pa-
tris sui: quia voluit Dñs occidere eos.
26 ❡ Puer aūt Samuel pficiebat atq; cresce
27 bat, & placebat tā Deo q hoibus. ❡ Ve-
F nit aūt vir Dei ad Heli, & ait ad eū, Hęc
dicit Dñs, Nunqd nō apertè reuelatus
sum domui patris tui, cùm essent in
28 Ægypto in domo Pharaonis? ❡ Et elegi
eū ex oībus tribubus Israël mihi in sa-
cerdotē, vt ascenderet ad altare meū, &
adoleret mihi incensum, & portaret
ephod corā me: & dedi domui pris tui

*& vocē suum.

29 oĩa de sacrificijs filiorũ Israël. ❡ Quare
calce abiecistis victimã meã, & munera
mea q̃ præcepi vt offerant' in templo: &
magis honorasti filios tuos q̃ me, vt co
mederetis primitias oĩs sacrificij Israël
30 populi mei? ❡ Propterea ait Dñs Deus Is
raël, ‖ Loquens locutus sum, vt domus — 3. Re. 2. c. 27.
tua, & domus patris tui ministraret in
conspectu meo, vsque in sempiternum.
Nunc autem dicit Dñs, absit hoc à me:
G sed qcunq; honorificauerit me, glorifi
cabo eum: qui aũt cõtẽnunt me, erunt
31 ignobiles. ❡ Ecce dies veniũt & ꝓcĩdam
brachiũ tuum, & brachium dom⁹ pa
32 tris tui, vt nõ sit senex in domo tua. ❡ Et
videbis æmulũ tuũ in tẽplo, in vniuer
sis ꝓsperis Israël, & nõ erit senex in do
33 mo tua oĩbus diebus. ❡ Veruntñ nõ au
ferã penitus virum ex te ab altari meo:
sed vt deficiãt oculi tui, & tabescat aĩa
tua, & pars magna domus tuę morief'
34 cùm ad virilẽ ętatẽ venerit. ❡ Hoc autem
erit tibi signũ quod venturũ est duob⁹
filijs Ophni & Phinees: In die vno mo
35 rientur ambo. ❡ Et suscitabo mihi sacer
dotẽ fidelẽ q iuxta cor meũ, & animam
meã faciet: & ędificabo ei domũ fidelẽ,
& ambulabit coram Christo meo cun
36 ctis dieb⁹. ❡ Futurũ est aũt vt quicunque
remãserit in domo tua, veniat vt oretur
ꝓ eo, & offerat nummũ argenteum, &
tortã panis, dicatque, Dimitte me obse
cro ad vnam partem sacerdotalem, vt
comedam buccellam panis.

CAP. III.

1 PVer autẽ Samuel ministrabat Dño
A corã Heli, & sermo Dñi erat ꝑtio
sus in dieb⁹ illis, non erat visio manife
2 sta.) ❡ Factum est ergo in die quadã, He
li iacebat in loco suo, & oculi eius ca
3 ligauerãt, nec poterat videre ❡ lucernam
Dei antequã extingueret'. Samuel autẽ
dormiebat in templo Dñi vbi erat arca
4 Dei. ❡ Et vocauit Dñs Samuel. Qui rñ
5 dẽs ait, Ecce ego. ❡ Et cucurrit ad Heli, &
dixit, Ecce ego: vocasti enim me. Qui di
xit, Non vocaui *: reuertere, & dormi. — * te fili.
6 Et abijt, & dormiuit. ❡ Et adiecit Dñs
rursum vocare Samuelẽ. Consurgensq;
Samuel abijt ad Heli, & dixit, Ecce e
go: qa vocasti me. Qui rñdit, Nõ vocaui
7 te fili mi, reuertere & dormi. ❡ Porrò Sa
B muel necdum sciebat Dñm, neque re
8 uẽlatus fuerat ei sermo Dñi. ❡ Et adie
cit Dñs, & vocauit adhuc Samuelem ter
9 tiò. Qui consurgens abijt ad Heli, ❡ &
ait, Ecce ego: quia vocasti me. Intellexit
ergo Heli quia dñs vocaret puerum: &
ait ad Samuelẽ, Vade & dormi: & si de
inceps vocauerit te, dices, Loquere dñe,
quia audit seruus tuus. Abijt ergo Sa
10 muel & dormiuit in loco suo. ❡ Et venit
dñs, & stetit: & vocauit sicut vocauerat
secũdò, Samuel, Samuel. Et ait Samuel,
Loquere Dñe', qa audit seruus tuus. —1.
11 ❡ Et dixit Dñs ad Samuelẽ, Ecce ego fa
C cio verbũ in Isrl', quod qcunque audie
12 rit, tinniẽt ambæ aures eius. ❡ In die il
la suscitabo aduersum Heli, oĩa q̃ locu
tus sum sup domum eius: incipiã & cõ
13 plebo. ❡ Prędixi enim ei, quod iudicatu
rus essem domum eius in ęternum, pp
iniquitatem, eo ꝙ nouerat indignè age
14 re filios suos, & nõ corripuerit eos. ❡ Id
circo iuraui domui Heli ꝙ non expief'
iniquitas domus eius victimis & mune
15 ribus vsq; in æternũ. ❡ Dormiuit autem
Samuel vsq; mane, aperuitq; ostia do
mus Dñi. Et Samuel timebat indicare
16 visionem Heli. ❡ Vocauit ergo Heli Sa
muelẽ, & dixit, Samuel fili mi? Qui rñ
17 dens ait, Prętò sum. ❡ Et interrogauit
eũ, Quis est sermo quẽ locutus est dñs' —2.
D ad te? oro te ne celaueris me, hęc faciat
tibi Deus, & hæc addat, si absconderis à
me sermonẽ, ex oĩbus verbis quæ dicta
18 sunt tibi. ❡ Indicauit itaque ei Samuel
vniuersos sermones, & non abscondit
ab eo. Et ille rñdit, Dñs est: quod bonũ
19 est in oculis suis faciat. ❡ Creuit autẽ Sa
muel, & Dñs erat cũ eo, & nõ cecidit ex
20 oĩbus verbis eius in terrã. ❡ Et cognouit
vniuersus Israël à Dan, vsq; Bersabee,
21 ꝙ fidelis Samuel ꝓpheta esset Dñi. ❡ Et
addidit Dñs vt appareret in Silo: quo
niam reuelatus fuerat Dñs Samueli in
Silo iuxta verbum Domini. Et euenit
sermo Samuelis vniuerso Israëli.

CAP. IIII.

1 ET factũ est in dieb⁹ illis, conuene —1.
A rũt Philisthijm in pugnam'. Egres
sus est nanq; Isrl' obuiã Philisthijm in
ꝑliũ, & castrametatus est iuxta Lapidẽ
adiutorij. Porrò Philisthijm venerunt
2 in Aphec, ❡ & instruxerunt aciẽ cõtra Is
raël. Inito autem certamine, terga ver
tit Isrl' Philisthęis: & cęsa sunt in illo cer
tamine passim ꝑ agros, quasi quatuor
3 millia virorum. ❡ Et reuersus est ppl's ad
castra, dixeruntq; maiores natu de Isrl':

Quare pcussit nos Dñs hodie corá Phi-
listhijm? afferamus ad nos de Silo arcá
fœderis Dñi, & veniat in mediũ nostri,
vt saluet nos de manu inimicorum no-
4 strorũ. ¶ Misit ergo pp̃ls in Silo & tule-
rũt inde arcá fœderis Dñi exercituũ se-
dentis super cherubim: erãtq; duo filij
Heli cum arca fœderis Dñi, Ophni &
5 Phinees. ¶ Cumq; venisset arca fœderis
B Dñi in castra, vociferatus est oĩs Israël
6 clamore grãdi, & psonuit terra. ¶ Et au-
dierũt Philisthijm vocẽ clamoris, dixe-
rũtq;: Quænã est hæc vox clamoris ma-
gni in castris Hebræorũ? Et cognouerũt
7 q arca Dñi venisset in castra. ¶ Timue-
rũtq; Philisthijm, dicẽtes: Venit Deus
8 in castra. Et ingemuerũt dicentes: ¶ Væ
nobis: nõ enim fuit tãta exultatio heri
& nudiustertius: væ nobis. Quis nos
seruabit de manu deorum sublimium
istorũ? hi sunt dij q pcusserũt Ægyptũ
9 omni plaga, in deserto. ¶ Cõfortamini,
& estote viri, Philisthiim: ne seruiatis
Hebræis, sicut & illi seruierunt nobis:
10 cõfortamini & bellate. ¶ Pugnauerunt
ergo Philisthiim, & cæsus est Israël, &
fugit vnusquisq; in tabernaculũ suũ: &
facta est plaga magna nimis: & cecide-
runt de Israël triginta millia peditum.
11 ¶ Et arca Dei capta est: duo quoque filij
Heli mortui sunt Ophni & Phinees.
12 ¶ Currẽs aũt vir de Ben-iamin ex acie,
C venit in Silo in die illa, scissa veste, &
13 conspersus puluere caput. ¶ Cumq; ille
venisset, Heli sedebat sup sellã contra
viã *expectãs'. Erat enim cor eius pauẽs *spectans 2.
p arca Dei. Vir aũt ille postq̃ ingressus
est, nuntiauit vrbi: & vlulauit oĩs ciui-
14 tas. ¶ Et audiuit Heli sonitũ clamoris,
dixitq;: Quis est hic sonitus tumultus
huius? At ille festinauit, & venit, & nũ-
15 tiauit Heli. ¶ Heli autẽ erat nonaginta
& octo annorũ, & oculi eius caligaue-
16 rãt & videre nõ poterat. ¶ Et dixit ad He-
li: Ego sum qui veni de p̃lio, & ego q de
acie fugi hodie. Cui ille ait: Quid actũ
17 est fili mi? ¶ Rñdẽs aũt ille q nũtiabat:
Fugit, inquit, Israël corã Philisthiim, &
ruina magna facta est in pp̃lo: insuper
& duo filij tui mortui sunt, Ophni &
18 Phinees: & arca Dei capta est. ¶ Cumq;
D ille nõasset arcam Dei, cecidit de sella
retrorsum iuxta ostiũ, & fractis ceruici-
bus mortuus est. Senex enim erat vir &
grãdæuus: & ipse iudicauit Isrl̃ quadra-
19 ginta annis. ¶ Nurus autem eius vxor
Phinees, p̃gnans erat. vicinaq; partui,
& audito nũtio q capta esset arca Dei,
& mortuus esset socer suus & vir suus,
incuruauit se & peperit, irruerant enim
20 in eam dolores subiti. ¶ In ipso autẽ mo-
mento mortis eius, dixerunt ei q stabãt
circa eã: Ne timeas quia filiũ peperisti.
Quæ nõ rñdit eis, neque animaduertit.
21 ¶ Et vocauit puerum, I-chabod, dicens: *Dñi.
Trãslata est gloria *de Israël, quia capta
est arca Dei, & pro socero suo, & p viro *Et 4.
22 suo. ¶ * Ait: Translata est gloria ab Is-
raël, eo quod capta esset arca Dei.

CAP. V.

1 PHilisthiim autẽ tulerunt arcã Dei,
A & asportauerunt eã à Lapide-adiu-
2 torij in Azotũ. ¶ Tulerũtq; Philisthiim
arcã Dei, & intulerũt eã in tẽplũ Dagõ,
3 & statuerunt eã iuxta Dagon. ¶ Cũq; sur-
rexissent diluculo Azotij altera die, ec-
ce Dagon iacebat pnus in terra ante ar-
cã Dñi: & tulerunt Dagõ, & restituerũt
4 eũ in locum suũ. ¶ Rursumq; manè die
altera cõsurgẽtes inuenerũt Dagõ iacen-
tẽ sup faciẽ suã in terra corã arca Dñi: ca-
put aũt Dagõ, & duæ palmæ manuum
5 eius abscissæ erant sup limẽ. ¶ porrò Da-
B gon solus truncus remanserat in loco
suo. Propter hanc causam nõ calcãt sa-
cerdotes Dagõ, & oẽs q ingrediunt tem-
plũ eius, sup limẽ Dagon in Azoto, vsq;
6 in hodiernũ diẽ. ¶ Aggrauata est autem
manus Dñi sup Azotios, & demolitus |Psal 77 g 66.
est eos: ¶ & percussit in secretiori parte -6.
natiũ Azotũ, & fines eius. - Et ebullie-
rũt villę & agri in medio regionis illius,
& nati sunt mures, & facta est confusio
7 mortis magnę i ciuitate.' ¶ Vidẽtes aũt
viri Azotij huiuscemodi plagam, dixe-
rũt: Nõ maneat arca Dei Isrl̃ apud nos:
qm̃ dura est manus eius super nos, &
8 sup Dagõ deũ nostrũ. ¶ Et mittentes con-
gregauerunt oẽs satrapas Philisthinorũ
C ad se, & dixerunt: Quid faciemus de ar-
ca Dei Isrl̃? Rñderũtq; Gethęi, Circũdu-
cat arca Dei Isrl̃. Et circunduxerũt arcã
9 Dei Isrl̃. ¶ Illis aũt circunducentibus eã:
fiebat manus Dñi p singulas ciuitates
interfectionis magnæ nimis: & percu-
tiebat viros vniuscuiusq; vrbis, a paruo
vsq; ad maiorẽ, & cõputrescebant pmi-
nentes extales eorũ. - Inierũtq; Gethæi -4.
cõsiliũ, & fecerunt sibi sedes pelliceas'.
10 ¶ Miserũt ergo arcã Dei in Accarõ. Cũq;

D venisset arca Dei in Accarõ, exclama-
uerũt Accaronitæ, dicẽtes: Adduxerunt
ad nos arcã Dei Israël, vt interficiat nos
11 & pplm nostrũ. ¶ Miserunt itaq; & con
gregauerũt oẽs satrapas Philisthinorũ:
q dixerũt: Dimittite arcã Dei Israël, * & ʾ
reuertat in locum suũ, & nõ interficiat
nos cũ pplo nostro. Fiebat enim pauor
mortis in singulis vrbibus, & grauissi-
12 ma valde manus Dei. ¶ viri quoque qui
mortui nõ fuerãt, pcutiebant in secre-
tiori parte natium: & ascendebat vlu-
latus vniuscuiusq; ciuitatis in cęlum.

CAP. VI.

1 FVit ergo arca Dñi in regione Phili-
A sthinorũ septẽ mensibus. ¶ Et * voca-
2 uerunt Philisthijm sacerdotes & diui-
nos dicẽtes: Quid faciem de arca Dñi?
indicate nobis quomodo remittamus
3 eã in locum suũ. Qui dixerunt. ¶ Si re-
mittitis arcã Dei Israël, nolite dimitte-
re eam vacuã, sed quod debetis, reddi-
te ei p pctõ, & tunc curabimini: & scie-
tis quare nõ recedat manus eius à vobis.
4 ¶ Qui dixerũt: Quid est quod p delicto
reddere debeamus ei? Rñderuntq; illi:
5 ¶ Iuxta numerũ prouinciarũ Philisthi-
norũ quinq; anos aureos facietis, & qn
que mures aureos: quia plaga vna fuit
oĩbus vobis, & satrapis vestris. Facietisq;
similitudines anorũ vestrorũ, & simi-
litudines murium q demoliti sunt ter-
rã, & dabitis Deo Israël gloriã: si forte
releuet manũ suã à vobis, & à diis vris,
6 & à terra vestra. ¶ Quare aggrauatis cor-
da vestra, sicut aggrauauit Ægyptus, &
Pharao cor suum? ‖ nõnne postquã per-
B cussus est, tunc dimisit eo, & abierũt?
7 ¶ Nũc ergo arripite & facite plaustrum
nouum vnum: & duas vaccas fœtas, q-
bus nõ est impositum iugũ, iungite in
plaustro, & recludite vitulos earum do
8 mi. ¶ Tolletisq; arcã dñi & ponetis in
plaustro, & vasa aurea q exoluistis ei
p delicto, ponetis in capsellã ad latus
9 eius: & dimittite eã vt vadat. ¶ Et aspicie
tis: & siqdẽ p viam finiũ suorũ ascẽde-
rit contra Beth-sames, ipse fecit nobis
hoc malũ grãde: sin autẽ minime, scie-
mus quia nequaquã manus eius teti-
10 git nos, sed casu accidit. ¶ Fecerũt ergo
illi hoc modo: & tollẽtes duas vaccas q
lactabãt vitulos, iunxerũt ad plaustrũ,
11 vitulosq; earũ concluserunt domi. ¶ Et
posuerũt arcã Dei sup plaustrum, & ca
psellã q habebat mures aureos & simili
12 tudinẽ anorũ. ¶ Ibãt autẽ in directum
C vaccæ p viã q ducit Beth-sames, & itine
re vno gradiebant, pgẽtes, & mugiẽtes:
& nõ declinabãt neq; ad dextram neq;
ad sinistram, sed & satrapæ Philisthiim
sequebantur vsq; ad terminos Beth-sa-
13 mes. ¶ Porrò Beth-samitæ metebant tri-
ticũ in valle: & eleuantes oculos suos,
viderunt arcã, & gauisi sunt cùm vidis-
14 sent. ¶ Et plaustrũ venit in agrum Iosue
Beth-samitæ, & stetit ibi. Erat autẽ ibi
lapis magnus, & cõciderũt ligna plau-
stri, vaccasq; imposuerũt sup ea holo-
15 caustũ Dño. ¶ Leuitæ autẽ deposuerunt
arcã Dei, & capsellã q erat iuxta eã, in
qua erãt vasa aurea, & posuerũt sup la-
pidẽ grãdẽ. Viri aũt Beth-samitæ obtu-
lerũt holocausta, & immolauerũt victi
16 mas in die illa Dño. ¶ Et quinq; satrapę
D Philisthinorũ viderũt, & reuersi sunt i
17 Accaron i die illa. ¶ Hi sunt aũt ani au-
rei quos reddiderũt Philisthijm p deli-
cto Dño, Azotus vnũ, Gaza vnũ, Asca-
18 lon vnũ, Geth vnũ, Accaron vnum: ¶ &
mures aureos s'm numerũ vrbium Phi
listhijm, quinq; puinciarum, ab vrbe
murata, vsq; ad villã q erat absq; mu-
ro, & vsq; ad Abel-magnum, super quẽ
posuerũt arcã Dñi q erat vsq; in die il-
19 la in agro Iosue Beth-samitis. ¶ Percus-
sit aũt * de viris Beth-samitibus, eo q vi-
dissent arcam dñi: & pcussit de pplo se-
ptuaginta viros, & qnquaginta millia
plebis. Luxitq; ppls, eo q Dñs pcussis-
20 set plebẽ plaga magna. ¶ Et dixerũt viri
Beth-samitę, Quis poterit stare in con-
spectu Dñi Dei sancti huius? & ad quẽ
21 ascẽdet à nobis? ¶ Miseruntq; nũtios ad
habitatores Cariath-iarim, dicẽtes: Re-
duxerunt Philisthijm arcam Dñi, de-
scendite, & * reducite ʾ eam ad vos.

CAP. VII.

1 VEnerũt ergo viri Cariath-iarim, &
A reduxerũt arcã Dñi, & intulerunt
eam in domum Abinadab in Gabaa.
Eleazarum autem filium eius sanctifi-
2 cauerũt, vt custodiret arcã Dñi. ¶ Et fa-
ctũ est ex qua die mansit arca Dñi in
Cariath-iarim, multiplicati sunt dies,
erat quippe iã annus vicesimus: & reqe
3 uit oĩs domus Israël post dñm. ¶ Ait aũt
Samuel ad vniuersam domũ Israël, di-
cens, Si i toto corde vro reuertimini ad
dñm, auferte deos alienos de medio ve

Margin notes: * vt 2. — * post hęc — ‖ Exo. 12. d. 31. — * Dño. — * ducite.

–5. stri,-Baalim'& Astaroth : & præparate
¶Deut.6. c.13. Matt. 4. b.18. corda vestra dño, ‖ & seruite ei soli, &
4 eruet vos de manu Philisthijm. ¶Abstu-
lerunt ergo filij Israël Baalim & Asta-
5 roth, & seruierũt dño soli. ¶Dixit autẽ
B Samuel, cõgregate vniuersum Israël in
6 Masphath, vt orẽ ꝑ vobis Dñm. ¶Et cõ-
uenerũt ĩ Masphath: hauserũtq; aquã,
& effuderũt in cõspectu Dñi, & ieiuna-
uerũt in die illa, atq; dixerunt ibi, Pec-
cauimus Dño. Iudicauitq; Samuel fi-
7 lios Israël in Masphath. ¶Et audierunt
Philisthijm ꝙ cõgregati essent filij Isr̃
in Masphath, & ascẽderũt satrapæ Phi-
listhinorũ ad Israël. Quod cũ audissent
filij Israel, timueruntq; à facie Phili-
8 sthinorum. ¶Dixerũtq; ad Samuelẽ, Ne
cesses pro nobis clamare ad dñm Deũ
nr̃m, vt saluet nos de manu Philisthi-
9 norũ. ¶Tulit aũt Samuel agnũ lactentẽ
C vnũ, & obtulit illũ holocaustũ integrũ
Dño: & clamauit Samuel ad Dñm pro
10 Israël, & exaudiuit eũ dñs. ¶Factum est
autẽ, cùm Samuel offerret holocaustũ.
Philisthijm iniêre ꝑlium contra Israël:
intonuit aũt Dñs fragore magno in die
illa sup Philisthijm, & exterruit eos, &
11 cesi sunt à filijs Israël. ¶Egressiq; viri Is-
Eccl. 46. d.22. raël de Masphath persecuti sunt Phili-
sthæos & ꝑcusserũt eos vsq; ad locũ q
12 erat subter Beth-char: ¶Tulit autẽ Sa-
muel lapidẽ vnũ, & posuit eũ inter Ma
sphath & inter Sen: & vocauit nomen
*Dñs *loci illius', Lapis-adiutorij. Dixitque:
13 Hucusq; auxiliatus est nobis Dñs. ¶Et
humiliati sunt Philisthijm, nec appo-
D suerũt vltrà vt venirẽt in terminos Is-
raël: facta est itaq; man⁹ Dñi sup Phi-
14 listhæos, cũctis dieb⁹ Samuelis. ¶Et red
ditæ sunt vrbes quas tulerãt Philisthi-
im ab Isr̃ Israëli, ab Accarõ vsq; Geth,
& terminos suos: liberauitq; Israël de
manu Philisthinorũ, eratq; pax inter
15 Israël & Amorrhæũ. ¶Iudicabat quoq;
Samuel Israëlem cũctis dieb⁹ vitæ suæ:
16 ¶& ibat ꝑ singulos annos circuiẽs Beth-
el & Galgala & Masphath, & iudicabat
17 Israëlem in supradictis locis. ¶Reuerte-
baturq; in Ramatha. ibi enim erat do-
mus eius, & ibi iudicabat Israëlem: ędi
ficauit etiam ibi altare Domino.

CAP. VIII.

1 A FActũ est autẽ cum senuisset Samuel,
posuit filios suos iudices sup Israel.
2 ¶Fuitq̃ nomẽ filij ei⁹ primogeniti Ioel:
& nomẽ secũdi Abia, iudicũ in Ber-sa-
3 bee. ¶Et nõ ambulauerũt filij illius in
vijs eius: sed declinauerunt post auari-
tiã, acceperũtq; munera, & peruerterunt
4 iudiciũ. ¶Cõgregati ergo vniuersi ma-
iores natu Isr̃, venerũt ad Samuelẽ in
5 Ramátha. ¶Dixerũtq; ei, Ecce tu senui-
sti, & filij tui non ambulãt in viis tuis:
‖constitue nobis regẽ, vt iudicet nos, si- ‖Osee 9. b.14.13. c.10. Act 13. c.21.
6 cut & vniuersæ habẽt nationes. ¶Displi-
cuitq; sermo in oculis Samuelis, eò ꝙ
B dixissent: Da nobis Regem, vt iudicet
7 nos. Et orauit Samuel ad Dñm. ¶Dixit
aũt dñs ad Samuelẽ: Audi vocẽ ppl̃i in
oĩbus q̃ loquunt̃ tibi: nõ enim te abie-
8 cerũt: sed me, ne regnẽ sup eos. ¶Iuxta
oĩa opera sua, q̃ fecerũt à die qua edux
xi eos de Ægypto vsq; ad diẽ hãc: sicut
dereliquerũt me, & seruierũt dijs alie-
9 nis, sic faciũt etiã tibi. ¶Nũc ergo vocẽ
eorũ audi: verũtñ cõtestare eos, & ꝑdic
eis ius regis qui regnaturus est sup eos.
10 ¶Dixit itaq; Samuel oĩa verba Dñi ad
11 ppl̃m q petierat à se Regẽ, ¶& ait: Hoc
erit ius regis q imperaturus est vobis.
C Filios vr̃os tollet, & ponet in curribus
suis, facietq; sibi equites & ꝑcursores
12 quadrigarũ suarũ, ¶& cõstituet sibi tri-
bunos & cẽturiones, & aratores agrorũ
suorũ & messores segetũ, & fabros ar-
13 morũ & curruũ suorũ. ¶Filias quoq; ve
stras faciet sibi vnguẽtarias & focarias
14 & panificas. ¶Agros quoque vr̃os, & vi-
neas & olíueta optima tollet & dabit
15 seruis suis. ¶Sed & segetes vr̃as & vinea
rũ redditus addecimabit, vt det eunu-
16 chis & famulis suis. ¶Seruos ẽt vr̃os, &
D ancillas, & iuuenes optimos, & asinos
17 auferet, & ponet in opere suo. ¶Greges- –4.
quoq;' vr̃os addecimabit, vosq; eritis ei
18 serui. ¶Et clamabitis in die illa, à facie
regis vr̃i quẽ elegistis vobis: & nõ exau-
diet vos Dñs in die illa, –quia petistis –7.
19 vobis regẽ. ¶Noluit aũt populus audire
vocẽ Samuelis, sed dixerũt: Nequaquã.
20 Rex enim erit super nos, ¶& erim⁹ nos
quoq; sicut oẽs gentes: & iudicabit nos
Rex noster, & egrediet̃ ante nos, & pu-
21 gnabit bella nostra ꝑ nobis. ¶Et audi-
uit Samuel oĩa verba populi, & loqu-
22 tus est ea in auribus domini. ¶Dixit au
tem Dominus ad Samuelem: Audi vo-
cem eorum, & constitue super eos Re-
gem. Et ait Samuel ad viros Israël: Va-
dat vnusquisque in ciuitatem suam.

CAP. IX.

1 ET erat vir de Ben-iamin noīe Cis, fi
A lius Abi-el, filij Seor, filij Bechora
th, *filij Aphia, filij viri Iemini, fortis ro *Filij Sareth.
2 bore. ¶ Et erat ei fili⁹ vocabulo Saul, ele
ctus & bon⁹: & nō erat vir đ filijs Israël
melior illo, ab humero & sursū emine
3 bat sup oēm ppl̄m. ¶ Perierāt aūt asinæ
Cis patris Saul: & dixit Cis ad Saul filiū
suū: Tolle tecū vnū de pueris, & cōsur-
gens vade, & q̄re asinas. Qui cū transis
4 sent p montē Ephraim, ¶ & p Terrā-Sa-
lisa, & nō inuenissent, trāsierunt etiam
per terrā-Salim, & nō erant: sed & p ter
5 rā-Iemini, & minimè repererūt. ¶ Cùm
aūt venissent ī Terrā-Suph *, dixit Saul *& non inuenissent 7.
ad puerū *q erat cū eo: Veni & reuerta- *suū 6.
mur, ne fortè dimiserit pr̄ me⁹ asinas,
6 & solicitus sit p nobis. ¶ Qui ait ei: Ecce
vir Dei est ī ciuitate hac, vir nobilis: oē
qđ loquit̄, sine ambiguitate venit. nūc
ergo eamus illuc, si fortè indicet nobis
7 de via nr̄a ppter quā venimus. ¶ Dixitq;
B Saul ad puerū suū: Ecce ibimus: q̄d fe-
rem⁹ ad virū Dei? panis defecit in cistar
tijs nr̄is: & sportulā nō habemus vt de
8 mus hoī Dei, nec quicquā aliud. ¶ Rur-
sum puer r̄ndit Sauli, & ait: Ecce inuē-
ta est in manu mea quarta pars stateris
argenti: demus hoī Dei, vt indicet no-
9 bis viā nostrā. ¶ (Olim ī Israël sic loque
bat̄ vnusquisq;, vadēs cōsulere Deū: Ve
nite, & eamus ad Videntē. Qui enī pro
pheta dr̄ hodie, vocabat̄ olim Vidēs.)
10 ¶ Et dixit Saul ad puerū suū: Optim⁹ ser
mo tuus, Veni eam⁹. Et ierūt in ciuitatē
11 ī qua erat vir Dei. ¶ Cūq; ascenderēt cli
uū ciuitatis, inuenerūt puellas egrediē-
tes ad hauriendā aquā, & dixerunt eis:
12 Num hic est Vidēs? ¶ Quæ r̄ndentes di-
xerunt illis: Hic est, ecce ante te festina
nunc, hodie enim venit in ciuitatē, q̄a
sacrificiū est hodie ˈpopuliˈ in excelso. *populo 2.
13 ¶ Ingrediētes vrbē, statim inuenietis eū
antequā ascendat excelsum ad vescen-
dū, neq; enim comesturus est populus
donec ille veniat, q̄a ipse benedicet ho
stię, & deinceps comedēt q vocati sunt.
Nūc ergo conscēdite, q̄a hodie reperie-
14 tis eū. ¶ Et ascenderūt in ciuitatē. Cūq;
illi ambularent in medio vrbis, appa-
ruit Samuel egrediēs obuiā eis, vt ascē-
15 deret ī excelsū. ¶ (‖Dn̄s aūt reuelauerat ‖Act. 13. c. 21.
auriculā Samuelis, ante vnam diem q̄
16 veniret Saul, dicēs, ¶ Hac ipsa hora, quę
C nūc est, cras mittā virū ad te de Terra-
Ben-iamin, & vnges eū ducē sup ppl̄m
meū Israël: & saluabit populū meū de
manu Philisthinorū: q̄a respexi popu-
lū meū, venit enī clamor eorū ad me.)
17 ¶ Cumq; aspexisset Samuel Saulē, Dn̄s
dixit ei: Ecce vir quē dixerā tibi, iste do
18 minabitur populo meo. ¶ Accessit autē
Saul ad Samuelē in medio portę & ait:
Indica, oro, mihi, vbi est domus Viden
19 tis. ¶ Et respondit Samuel Sauli dicens:
Ego sum Vidēs, ascēde ante me in ex-
celsum, vt comedatis mecū hodie, & di
mittam te mane: & oīa q̄ sunt in corde
20 tuo, īdicabo tibi. ¶ Et de asinis quas nu
diustertius pdidisti, ne solicitus sis, q̄a
inuentę sunt. Et cui⁹ erūt optima queq;
Israël? nōnne tibi & oī domui pr̄is tui?
21 ¶ Respōdens aūt Saul ait: Nūquid non
fili⁹ Iemini ego sum, de minima tribu
Israël, & cognatio mea nouissima inter
oēs familias de tribu Ben-iamin? qua-
re ergo loquutus es mihi sermonē istū?
22 ¶ Assumens itaq; Samuel Saulē & pue-
D rū eius, introduxit eos in triclinium, &
dedit eis locū in capite eorū qui fuerāt
inuitati. erant enim quasi triginta viri.
23 ¶ Dixitq; Samuel coco: Da partē quam
dedi tibi, & pręcepi vt reponeres seorsū
24 apud te. ¶ Leuauit aūt cocus armum, &
posuit ante Saul. Dixitq; Samuel: Ecce
quod remāsit pone ante te, & comede:
quia de industria seruatū est tibi, quā-
do populū vocaui. Et comēdit Saul cū
25 Samuele in die illa. ¶ Et descenderūt de
excelso in oppidū, & loquutus est cum
Saule in solario: –strauitq; Saul in so- –5.
26 lario, & dormiuitˈ. ¶ Cumq; mane sur-
rexissent, & iam elucesceret, vocauit Sa
muel Saulē in solario dicēs: Surge, *vtˈ *& 1.
dimittam te. Et surrexit Saul: egressiq;
sunt ambo: ipse videlicet & Samuel.
27 ¶ Cūq; descenderēt in extrema parte ci-
uitatis, Samuel dixit ad Saul: Dic puero
vt antecedat nos, & trāseat tu aūt sub-
siste paulisper, vt indicē tibi verbū dn̄i.

CAP. X.

1 TVlit autē Samuel lenticulā olei,
A & effudit sup caput ei⁹, & deoscu-
latus est eū, & ait ‖Ecce vnxit te Dn̄s su ‖Act. 13. c. 21. Osee 9. d. 15.
per hr̄ditatē suā in principē, – & libera-
bis ppl̄m suū de manib⁹ inimicorū ei⁹
qui in circuitu eius sunt. Et hoc tibi si- –5.
2 gnū, q̄a vnxit te Deus in principēˈ. ¶ Cū
abieris hodie à me inuenies duos vi-

ros iuxta sepulchrũ Rachel in finibus
Ben-iamin in meridie, dicẽtq; tibi: In-
ventæ sunt asinæ, ad quas ieras perquirẽ-
das: & intermissis pr̃ tuus asinis solicit⁹
est ꝓ vobis, & dicit: Quid faciã de filio
3 meo? ¶Cumq; abieris inde, & vltra trã-
sieris, & veneris ad quercũ Thabor, in-
uenient te ibi tres viri ascendentes ad
Deũ in Beth-el, vnus portans tres hœ-
dos, & alius tres tortas panis, & alius
4 portans lagenã vini. ¶Cumq; te saluta-
uerint, dabunt tibi duos panes, & acci-
5 pies de manu eorũ. ¶ Post hęc venies in
collẽ Dei, vbi est statio Philisthinorum
& cùm ingressus fueris ibi vrbẽ, obuiã
habebis gregem prophetarum descen-
dentiũ de excelso, & ante eos psalteriũ
& tympanũ, & tibiã, & cytharã: ipsosq;
6 prophetantes. ¶ Et insiliet in te spiritus
B Dñi, & ꝓphetabis cũ eis, & mutaberis
7 in virũ aliũ. ¶Qñ ergo euenerint signa
hęc oĩa tibi, fac quęcũq; inuenerit ma-
8 nus tua, qa Dñs tecũ est. ¶ Et descendes
ante me i Galgala: (ego qppe descendã
ad te) vt offeras oblationẽ, & immoles
victimas pacificas, Septẽ dieb⁹ expecta-
bis donec veniã ad te, & ostendam tibi
9 qd facias. ¶ Itaq; cũ auertisset humerũ
suũ vt abiret à Samuele, immutauit ei
De⁹ cor aliud, & venerũt oĩa signa hęc
10 in die illa. ¶Venerũtq; ad ꝑdictum col
lem, & ecce cuneus ꝓphetarũ obuius
ei: & insiluit sup eũ spiritus Dñi, & ꝓ-
11 phetauit in medio eorũ. ¶Vidẽtes autẽ
oẽs q nouerãt eũ heri & nudiustertius,
C ꝙ esset cũ prophetis, & prophetaret, di-
xerunt ad inuicẽ: Quænã res accidit fi-
12 lio Cis? nũ & Saul inter ꝓphetas? ¶ Rñ-
ditq; alius ad alterum dicens: Et *quis
pr̃ *eius? Propterea versum est in ꝓuer-
biũ: NVM ET SAVL INTER PRO-
13 PHETAS? ¶Cessauit autẽ ꝓphetare, &
14 venit ad excelsum. ¶ Dixitque patruus
Saul ad eũ, & ad puerũ eius, ‖Quò abi-
stis? Qui rñderũt: Quærere asinas, quas
quũ nõ reperissem⁹, venim⁹ ad Samue-
15 lẽ. ¶Et dixit ei patruus su⁹, Indica mihi
16 qd dixerit tibi Samuel: ¶Et ait Saul ad
patruũ suũ: Indicauit nobis qa inuentę
essent asinę. De sermone aũt regni nõ
indicauit ei quẽ loquutus fuerat ei Sa-
17 muel. ¶ Et conuocauit Samuel ppl̃m ad
18 Dñm i Masphat, ¶& ait ad filios Israël:
Hæc dicit dñs De⁹ Isrl̃: Ego eduxi Israël
de Ægypto, & erui vos de manu Ægy-

* Cis pater ei. *illi. *eorum. ‖ Inf. 19 d 24.

ptiorũ, & de manu oĩum regũ q affligẽ
19 bãt vos. ¶ Vos aũt hodie ꝓiecistis Deũ
vr̃m, q solus saluauit vos de vniuersis
malis & tribulationib⁹ vr̃is, & dixistis:
D Nequaquã, sed regẽ cõstitue sup nos.
Nũc ergo state corã dño p trib⁹ vr̃as, &
20 per familias. ¶ Et applicuit Samuel oẽs
tribus Israël, & cecidit sors tribus Ben-
21 iamin. ¶Et applicuit tribũ Bẽ-iamin &
cognationes ei⁹, & cecidit cognatio Me
tri, & peruenit vsq; ad Saul filium Cis.
Quęsierũt ergo eũ, & non est inuẽtus*. *illic.
22 ¶Et cõsuluerunt post hęc Dñm vtrum-
nã venturus esset illuc. Rñditq; Dñs, Ec
23 ce absconditus est domi. ¶ Cucurrerunt
itaq; & tulerũt eũ inde: stetitq; in me-
dio populi: & altior fuit vniuerso ppl̃o
24 ab humero & sursum. ¶ Et ait Samuel
ad omnem populũ: Certè videtis quem
elegit Dñs, qm̃ non sit similis illi in o-
mni populo. Et clamauit omnis popu-
25 lus, & ait: ‖ Viuat rex. ¶Loquutus est ‖Sup. 8. c. 12.
autem Samuel ad populũ legem regni,
& scripsit in libro, & reposuit corã do-
mino: & dimisit Samuel omnem po-
26 pulũ, singulos in domum suam. ¶ Sed
& Saul abijt in domũ suam in Gabaa:
& abijt cum eo pars exercitus, quorum
27 tetigerat Deus corda. ¶ Filij verò Belial
dixerũt: Num saluare nos poterit iste? Inf. 11. c. 12.
Et despexerũt eũ, & nõ attulerũt ei mu
nera: ille verò dissimulabat se audire.

CAP. XI.

1 ET factum est quasi post mensem,
A ascendit Naas Ammonites, & pu-
gnare cœpit aduersum Iabes-Galaad. Di
xerũtq; oẽs viri Iabes ad Naas, Habeto
2 nos fœderatos, & seruiemus tibi. ¶ Et
rũdit ad eos Naas Ammonites: In hoc
feriam vobiscũ fœdus, vt eruam oĩum
vrm oculos dextros, ponamq; vos op-
3 probriũ in vniuerso Israël. ¶ Et dixerũt
ad eum seniores Iabes: Concede nobis
septem dies, vt mittamus nuntios ad
vniuersos terminos Isrl̃: & si non fuerit
4 q defendat nos, egrediemur ad te. ¶Ve-
B nerunt ergo nuntij in Gabaa Saulis: &
locuti sunt verba hæc audiẽte ppl̃o: &
leuauit omnis ppl̃s vocem suã & fleuit.
5 ¶Et ecce Saul veniebat, sequens boues
de agro, & ait: Quid habet ppl̃s quòd
plorat? Et narrauerunt ei verba virorũ
6 Iabes. ¶Et insiluit spiritus Dñi in Saul,
cũ audisset verba hæc, & iratus est fu-
7 ror eius nimis. ¶ Et assumens vtrunque

bouem, cõcidit in frusta, misitq; in oẽs
terminos Israël p manũ nuntiorũ, di-
cens: Quicunq; nõ exierit & sequutus
fuerit Saul & Samuel, sic fiet bob⁹ eius.
Inuasit ergo timor Dñi pplm, & egressi
8 sunt quasi vir vnus. Et recẽsuit eos in
C Bezec: fueruntq; filiorũ Isrl trecẽta mil
lia: virorũ autem Iuda triginta millia.
9 Et dixerũt nũtijs q venerant: Sic dice-
tis viris qui sunt in Iabes-Galaad: Cras
erit vobis salus cùm incaluerit sol. Ve-
nerũt ergo nuntij, & annũtiauerũt vi-
10 ris Iabes: qui lætati sunt. Et dixerunt:
Manè exibimus ad vos: & facietis no-
11 bis oẽ quod placuerit vobis. Et factũ
est, cùm dies crastin⁹ venisset, cõstituit
Saul pplm i tres partes: & ingressus est
media castra in vigilia matutina, &
percussit Ammon vsq; dũ incalesceret
dies: reliqui autem dispersi sunt, ita vt
non relinquerentur in eis duo pariter.
12 Et ait ppls ad Samuelẽ: Quis est iste
D q dixit: Saul num regnabit sup nos?
13 Date viros: & interficiemus eos. Et ait
Saul: Non occidet quisquã in die hac,
quia hodie fecit Dñs salutem in Israël.
14 Dixit autẽ Samuel ad pplm: Venite,
& eamus in Galgala, & innouemus ibi
15 regnũ. Et perrexit oĩs ppls in Galgala,
& fecerunt ibi regem Saul coram Dño
in Galgala, & immolauerunt ibi victi-
mas pacificas corã Dño. Et lætatus est
ibi Saul, & cuncti viri Israël nimis.

Sup. 10, d. 27.

CAP. XII.

1 Dixit aũt Samuel ad vniuersum Is-
A raël, Ecce audiui vocẽ vestrã iuxta
omnia quę locuti estis ad me, & consti
2 tui sup vos regem. Et nũc rex graditur
ante vos: ego aũt senui & incanui, por-
rò filij mei vobiscũ sunt: itaq; cõuersa-
tus corã vobis ab adolescẽtia mea vsq;
3 ad hanc diẽ, ecce p̃sto sum. Loquimi-
ni de me corã Dño, & corã Chro eius,
vtrũ bouẽ cuiusquã tulerim aut asinũ,
si quẽpiã calũniatus sum, si oppressi ali
quem, si de manu cuiusquã munus ac-
cepi: & cõtemnã illud hodie, restituãq;
4 vobis. Et dixerunt: Nõ es calumniatus
nos, neq; oppressisti, neq; tulisti de ma
5 nu alicuius quippiam. Dixitq; ad eos:
Testis est Dñs aduersum vos, & testis
Chrs eius in die hac, quia nõ inueneri-
tis in manu mea quippiã. Et dixerunt:
6 Testis. Et ait Samuel ad pplm: Dñs q
B fecit Moysen & Aaron, & eduxit patres

Eccl. 46 d. 21.

7 nros de terra Ægypti, adest. Nũc er-
go state, vt iudicio contendã aduersum
vos corã Dño de omnib⁹ misericordijs
Dñi, quas fecit vobiscũ, & cum prĩbus
8 vris: Quomodo Iacob ingressus est in
Ægyptũ, & clamauerũt patres vestri ad
dñm: & misit Dñs Moysen & Aaron, &
eduxit p̃res vr̃os de Ægypto, & colloca-
9 uit eos in loco hoc. Qui obliti sunt Dñi
Dei sui, & tradidit eos in manu Sisaræ
magistri militię* Hasor, & in manu Phi
listhinorũ, & in manu regis Moab, &
10 pugnauerũt aduersum eos. Postea aũt
clamauerũt ad Dñm, & dixerũt: Pecca-
uimus, qa dereliquim⁹ Dñm, & seruiui
mus Baalim & Astaroth: nũc ergo erue
nos de manu inimicorũ nostrorum, &
11 seruiemus tibi. Et misit Dñs Ierobaal
& *Badã & Sãson, & Barac, & Iephte,
& Samuel, & eruit vos de manu inimi
corum vestrorũ per circuitũ, & habita-
12 stis confidenter. Videntes aũt q Naas,
C rex filiorũ Ammon, venisset aduersum
vos dixistis mihi: Nequaquam, sed rex
imperabit nobis: cùm Dñs De⁹ vester
13 regnaret in vobis: Nũc ergo pręsto est
rex vester, quem elegistis & petistis: ec-
14 ce dedit vobis dñs regem. Si timueritis
dñm, & serulentis ei, & audieritis vocẽ
eius, & non exasperaueritis os domini,
eritis & vos, & rex qui imperat vobis se
15 quentes dñm Deum vestrum: si autẽ
non audieritis vocem Dñi, sed exaspe-
raueritis sermones eius, erit manus dñi
16 super vos, & super patres vestros. Sed
& nunc state & videte rem istam gran
dẽ, quam facturus est dñs in conspectu
17 vestro. Nunqd nõ messis tritici est ho-
die? inuocabo dñm, & dabit voces &
pluuias: & scietis & videbitis quia grã-
de malum feceritis vobis in conspectu
18 domini, petentes super vos regem. Et
clamauit Samuel ad dominũ, & dedit
19 dñs voces & pluuias in illa die. Et ti-
D muit oĩs popul⁹ nimis dñm & Samue-
lem. Et dixit vniuersus populus ad Sa-
muelem: Ora pro seruis tuis ad dñm
Deum tuum, vt nõ moriamur. addidi-
mus enim vniuersis peccatis nr̃is ma-
20 lum vt peteremus nobis regem. Dixit
aũt Samuel ad populum: Nolite time-
re, vos fecistis vniuersum malum hoc:
veruntamẽ nolite recedere à tergo dñi,
sed seruite dño in omni corde vestro.
21 Et nolite declinare post vana, quæ nõ

Gen. 46. a. 5.

Iudic. 4. a. 2.

*regis.

*Badã & Barac.

proderunt

proderunt vobis, neq; eruent vos, quia
22 vana sunt. Et non derelinquet dñs po
pulum suum, pp nomé suum magnũ:
quia iurauit dñs facere vos sibi popu-
23 lum. Absit aũt à me hoc peccatum in
dño, vt cessem orare pro vobis, & doce
24 bo vos viam bonam & rectam. Igitur
timete dñm, & seruite ei in veritate & ex toto corde vestro. vidistis enim ma-
25 gnifica, quæ in vobis gesserit. Quòd si
perseueraueritis in malitia: & vos &
Rex vester pariter peribitis.

CAP. XIII.

1 A Filius vnius anni erat Saul cũ regna-
re cœpisset: duobus aũt annis regna-
2 uit super Israël. Et elegit sibi Saul tria
millia de Israël: & erant cum Saul duo
millia in Machmas, & ĩ mõte Beth-el:
mille aũt cum Ionatha in Gabaa Ben-
iamin. porrò cęterũ pplm remisit vnũ-
3 quéq; in tabernacula sua. Et percussit
Ionathas stationé Philisthinorũ, quæ
erat in Gabaa. Quod cũ audissent Phili
sthiim, Saul cecinit buccina ĩ oĩ terra,
4 dicens, Audiant Hebræi. Et vniuersus
Israël audiuit huiuscemodi famã. Per-
cussit Saul stationem Philisthinorum:
& erexit se Israël aduersus Philisthijm.
Clamauit ergo pplš post Saul in Galga
5 la. Et Philisthiim congregati sunt ad
pliandũ contra Israël, triginta millia
curruum, & sex millia equitũ, & reli-
quum vulgus sicut arena q̃ est in litore
maris plurima. Et ascendentes castra-
metati sunt in Machmas ad orientem
6 Beth-áuen. Quod cũ vidissent viri Is-
B raël se in arcto positos (afflictus enim
erat pplš) absconderũt se in spelũcis, &
in abditis: ĩ petris quoq;, & in antris, &
7 in cisternis. Hebrei aũt trãsierũt Iorda
nem in terrã Gad & Galaad. Cùmq;
adhuc esset Saul ĩ Galgala, vniuersus po
pulus perterritus est, qui sequebatur eũ.
8 Et expectauit septem diebus iuxta pla
citũ Samuelis, & non venit Samuel in
9 Galgala, dilapsusq; est pplš ab eo. Ait
ergo Saul, Afferte mihi holocaustũ, &
10 pacifica. Et obtulit holocaustũ. Cũq;
complesset offeres holocaustũ, ecce Sa-
muel veniebat: & egressus est Saul ob-
11 uiam ei, vt salutaret eũ. Locutusq; est
ad eũ Samuel, Quid fecisti? Rñdit Saul,
Quia vidi q pplš dilaberet à me, & tu
non veneras iuxta placitos dies, porrò
Philisthijm cõgregati fuerãt in Mach-
12 mas: & dixi, Nunc descendent Phili-
C sthijm ad me in Galgala, & faciem dñi
non placaui. Necessitate compulsus, ob
13 tuli holocaustum. Dixitq; Samuel ad
Saul. Stultè egisti, nec custodisti mãda
ta dñi Dei tui, quæ præcepit tibi. Quod
si non fecisses, iam nunc præparasset
dñs regnum tuum sup Israël in sempi-
14 ternum, sed nequaquã regnũ tuũ vltrà
consurget. Quæsiuit dñs sibi virũ iuxta
cor suum: & præcepit ei Dñs vt esset
dux super populum suum, eò q non
15 seruaueris quæ pcepit Dominus. Sur-
rexit autem Samuel, & ascendit de Gal
galis in Gabaa Ben-iamin. Et reliq po
puli ascenderunt post Saul obuiam po
pulo, qui expugnabãt eos venientes de
Galgala in Gabaa, ĩ colle Ben-iamin.
Et recensuit Saul pplm, qui inuenti fue
16 rant cum eo, quasi sexcentos viros. Et
Saul & Ionathas filius eius, populusq;
q inuentus fuerat cũ eis, erat in Gabaa
Ben-iamin: porrò Philisthijm consede
17 rãt in Machmas. Et egressi sunt ad prę
D liandũ de castris Philisthinorũ tres cu
nei. Vnus cuneus pgebat contra viam
18 Ephra ad terram Sual. porrò alius in-
grediebat p viam Beth-oró. tertius aũt
verterat se ad iter termini in terra-Sa-
baa iminẽtis valli Seboim cõtra deser-
19 tum. Porrò faber ferrari non inuenie
batur in oĩ terra Israël. cauerant enim
Philisthijm, ne fortè facerẽt Hebręi gla
20 dium aut lanceam. Descendebat ergo
oĩs Israël ad Philisthijm vt exacueret
vnusquisq; vomeré suum, & ligoné, &
21 securim & sarculũ. Retusæ itaq; erãt
acies vomerũ, & ligonum, & tridẽtum,
& securium vsq; ad stimulum corrigé-
22 dum. Cúmq; venisset dies prælij, non
est inuent ensis & lancea in manu to
tius populi qui erat cum Saule & Iona-
tha, excepto Saul & Ionatha filio eius.
23 Egressa est autem statio Philisthijm,
vt transcenderet in Machmas.

CAP. XIIII.

1 A ET accidit in quadam die vt diceret
Ionathas filius Saul ad adolescẽté
armigerũ suũ, Veni & transeamus ad
statioñé Philisthinorũ, quę est trans lo
cum illũ. Patri aũt suo hoc ipsum non
2 indicauit. Porrò Saul morabat in ex-
trema parte Gabaa sub malogranato, q̃
erat in agro Gabaa: & erat pplš cũ eo
3 quasi sexcentenorũ virorũ. Et Achias

Gen. 46. a. 5.
Iudic. 4. a. 1.
regū.
Ios. 15. d. 17.
Iudic. 8
Barac.
antè 1.
Act. 13. d. 11.
prædandum 9.
& tridētem.
Magron 1.

filius Achitob fratris I-chabod filij Phi
¶Sup. 4. a. 2. nees, ꝗ ortus fuerat ex Heli sacerdote
dñi in Silo, portabat Ephod. Sed & pp̃ls
4 ignorabat quò isset Ionathas. ¶Erát aũt
inter ascensus, p quos nitebatur Iona-
thas transire ad statione Philisthinorũ,
eminétes petræ ex vtraq; parte, & quasi
in modum dentium scopuli hinc inde
prærupti, nomen vni Boses, & nomé al-
5 teri Sene: ¶vnus scopulus pminens ad
aquiloné ex aduerso Machmas, & alter
6 ad meridié, contra Gabaa. ¶Dixit aũt Io
B nathas ad adolescenté armigerũ suum,
Veni trãseamus ad statione incircunci-
sorũ horum, si fortè faciat dñs pro no-
bis: qa non est dño difficile saluare vel
2. Pa. 14. c. 11. 7 in multis vel ĩ paucis. ¶Dixitq; ei armi
ger suus, Fac oĩa quæ placent aĩo tuo:
-3. perge quò cupis- &' ero tecũ vbicunq;
8 volueris. ¶Et ait Ionathas, Ecce nos trã-
simus ad viros istos. Cúmq; apparueri-
9 mus eis, ¶si taliter locuti fuerint ad nos,
Manete, donec veniamus ad vos: stemus
in loco nostro, nec ascendamus ad eos,
10 ¶Si aũt dixerint, Ascendite ad nos ascé-
damus, qa tradidit eos dñs in manibus
*& 1. 11 nostris, *hoc erit nobis signũ. ¶Apparuit
igitur vterq; stationi Philisthinorũ: di-
xeruntq; Philisthijm, En Hebræi egre-
diuntur de cauernis in quibus abscon-
12 diti fuerant. ¶Et locuti sunt viri de sta-
tione ad Ionathan, & ad armigerum
eius, dixeruntq;, Ascédite ad nos & osté
demus vobis rem. Et ait Ionathas ad ar
migerũ suum, Ascédamus, sequere me,
tradidit enim dñs eos in manus Israël.
13 ¶Ascendit aũt Ionathas manibus & pe
C dibus reptans, & armiger eius post eũ.
*quũ vidissent faciẽ Ionathæ. Itaq; *alij cadebãt ante Ionathan, alios
armiger eius interficiebat sequens eũ.
14 ¶Et facta est plaga prima, qua percussit
Ionathas & armiger eius, quasi viginti
virorũ in media parte iugeris, quã par
15 boum in die arare consueuit. ¶Et factũ
-10. est miraculũ ĩ castris, -&' per agros: sed
& oĩs pp̃ls stationis eorũ: qui ierant ad
est terra 4. prædandũ, obstupuit, & cóturbata sunt
castra': & accidit quasi miraculũ à deo.
16 ¶Et respexerunt speculatores Saul, qui
erát in Gabaa Ben-iamin, & ecce multi
tudo prostrata, & huc illucq; diffugiés,
17 ¶Et ait Saul pp̃lo qui erat cũ eo, *Requi-
rite & videte qs abierit ex nobis. Cũq;
requisissent, repertum est non adesse Io
18 nathan & armigerum eius. ¶Et ait Saul
ad Achiam: Applica arcam dñi. (Erat
enim ibi arca Dei in die illa cum filiis
19 Israël.) ¶Cúmq; loqueretur Saul ad sa-
cerdotem, tumultus magnus exortus est
ĩ castris Philisthinorũ: crescebatq; pau
latim, & clarius resonabat. Et ait Saul
ad sacerdotem, Contrahe manũ tuá.
20 ¶Conclamauit ergo Saul, & omnis pp̃ls
qui erat cum eo, & venerunt vsq; ad lo
cum certaminis: & ecce versus fuerat
gladius vniuscuiusq; ad proximũ suũ,
21 & cædes magna nimis. ¶Sed & Hebræi
ꝗ fuerát cũ Philisthiim heri & nudius-
tertius, ascenderantq; cũ eis in castris,
reuersi sunt vt essent cum Israël *ꝗ erát * & iji.
22 cum Saul & Ionatha. ¶Oẽs quoq; Israe
D litæ ꝗ se absconderant in monte Ephrã
im, audientes ꝙ fugissent Philisthæi, so
ciauerunt se cũ suis in prælio. -Et erát -5.
cum Saul quasi decem millia virorũ'.
23 ¶Et saluauit dñs in die illa Israël, pu-
24 gna aũt puenit vsq; ad Beth-áuen. ¶Et
viri Israël sociati sunt sibi in die illa:
adiurauit aũt Saul pp̃lm, dicens, Male-
dictus vir qui comederit pané vsq; ad
vesperã, donec vlciscar de inimicis me-
is. Et non mãducauit vniuersus pp̃ls pa
25 nem: ¶oéq; terræ vulgus venit in saltũ,
26 in quo erat mel sup faciẽ agri. ¶Ingres-
sus est itaque pp̃ls saltum, & apparuit
fluẽs mel, nullusq; applicuit manum
ad os suum, timebat enim pp̃ls iuramé
27 tum. ¶Porrò Ionathas non audierat cũ
adiuraret pater eius pp̃lm: extenditq;
summitatem virgæ, quã habebat in ma
nu, & intinxit in fauum mellis: & con-
uertit manũ suam ad os suum, & illu-
28 minati sunt oculi eius. ¶Rñdensq; vnus
de pp̃lo ait, Iureiurando constrinxit pa-
ter tuus pp̃lm, dicens, Maledictus vir ꝗ
comederit panem hodie (defecerat aũt
29 pp̃ls. ¶Dixitq; Ionathas, Turbauit pater
E meus terram: vidistis ipsi quia illumi-
nati sunt oculi mei, eo ꝙ gustauerim
30 paululum de melle isto: ¶quãto magis
si comedisset pp̃ls de præda inimicorũ
suorum quam reperit? nõne maior pla
31 ga facta fuisset in Philisthiim? ¶Percus-
serunt ergo in die illa Philisthæos à
Machmis vsq; in Aialõ. Defatigatus est
32 aũt pp̃ls nimis: ¶& versus ad prædã tu-
lit oues, & boues, & vitulos, & macta-
uerũt in terra: comeditq; pp̃ls cum san
33 guine. ¶Nunciauerunt aũt Sauli dicen-
tes ꝙ pp̃ls peccasset dño, comedens cũ

sanguine

sanguine, Qui ait, Præuaricati estis. Vol
uite ad me iam nunc saxum grande.
34 ¶Et dixit Saul, Dispergimini in vulgus,
& dicite eis vt adducat ad me vnusquis-
que bouẽ suum & arietem, & occidite
sup istud, & vescimini, & nõ peccabitis
Dño comedẽtes cũ sanguine. Adduxit
itaq; omnis pp̄ls vnusquisq; bouem in
manu sua vsq; ad noctẽ: & occiderunt
35 ibi. ¶Ædificauit aũt Saul altare Dño:
tuncq; primùm cœpit ædificare altare
36 Dño. ¶Et dixit Saul, Irruamus sup Phi-
listhæos nocte, & vastemus eos vsq; dũ
illucescat manè, nec relinquamus ex
F eis virum: Dixitq; pp̄ls, Oẽ quod bonũ
videť in oculis tuis, fac. Et ait sacerdos,
37 Accedamus huc ad Deum. ¶Et cõsuluit
Saul Dñm, dicẽs, Num persequar Phi-
listhijm? si trades eos in manus Israël?
38 Et nõ r̄ndit ei in die illa. ¶Dixitq; Saul,
Applicate huc vniuersos angulos pp̄li:
& scitote, & videte per quem acciderit
39 pc̄tm̃ hoc hodie. ¶Viuit Dñs saluator Is
raël, quia si per Ionathan filium meũ
factum est, absq; retractatione morieť.
Ad quod nullus cõtradixit ei de omni
40 pp̄lo. ¶Et ait ad vniuersum Israël, Sepa-
ramini vos in partem vnam, & ego cũ
Ionatha filio meo ero in parte altera.
R̄nditq; pp̄ls ad Saul, Quod bonum ti-
41 bi videtur in oculis tuis, fac. ¶Et dixit
Saul ad Dñm Deum Israël, Dñe Deus
Israël da indicium, quid est quod non
r̄nderis seruo tuo hodie. Si in me aut ĩ
Ionatha filio meo est iniquitas hęc, da
ostensionem, aut si hæc iniquitas est in
pp̄lo tuo, da sanctitatem. ¶Et deprehẽ-
sus est Ionathas & Saul, pp̄ls autẽ exi-
42 uit. ¶Et ait Saul, Mittite sortẽ inter me,
& inter Ionathan filium meum. Et ca-
43 ptus est Ionathas. ¶Dixit aũt Saul ad Io
nathã, Indica mihi quid feceris. Et in-
dicauit ei Ionathas, & ait, Gustãs gusta-
ui in summitate virgæ, quæ erat in ma-
nu mea, paululũ mellis, & ecce ego mo
44 rior? ¶Et ait Saul, Hęc faciat mihi Deus,
G & hæc addat, quia morte morieris Io-
45 natha. ¶Dixitq; pp̄ls ad Saul, Ergòne Io
nathas morietur, qui fecit salutem hãc
magnam in Israël? hoc nefas est: viuit
Dñs, si ceciderit capillus de capite eius
in terram, quia cum Deo operatus est
hodie. Liberauit ergo pp̄ls Ionathan, vt
46 nõ moreretur. ¶Recessitq; Saul, nec pse
cutus est Philisthijm: porrò Philisthijm
47 abierunt in loca sua. ¶Et Saul cõfirma-
to regno super Israël, pugnabat per cir-
cuitum aduersum oẽs inimicos eius,
contra Moab, & filios Ammon, & Edõ,
& reges Soba, & Philisthęos: & quocun
48 que se verterat, superabat. ¶Congrega-
toq; exercitu percussit Amalec, & eruit
49 Israël de manu vastatorum eius. ¶Fue-
rũt autem filij Saul, Ionathas, & Iesui,
& Melchi-sua: & noïa duarum filiarũ
eius, nomẽ primogenitæ Merob, & no-
50 men minoris Michol. ¶Et nomẽ vxoris
Saul, Achinoã filia Achimaas: & nomẽ
principis militiæ eius Abnér filius Ner,
51 patruelis Saul. ¶Porrò Cis fuit pater Sa- 3 Pa. &. c. 35.
52 ul, & Ner pr̄ Abner, filius Abiel. ¶Erat
autem bellum potens aduersum Phili
sthęos omnibus diebus Saul. Nam quẽ-
cunque viderat Saul virum fortem, &
aptum ad prælium, sociabat eum sibi.

CAP. XV.

1 ET dixit Samuel ad Saul, Me misit
A Dñs, vt vngerẽ te in regẽ sup pp̄lm
eius Israël, nũc ergo audi vocem Dñi:
2 ¶Hæc dicit Dñs exercituũ, Recẽsui, quę-
cũq; fecit Amalec Israëli, quo restitit Exo 17. b. 8.
3 ei in via cũ ascẽderet de Ægypto. ¶Nũc
ergo vade, & percute Amalec, & demo-
lire vniuersa eius: non parcas ei, & nõ
cõcupiscas ex rebus ipsius aliquid: sed
interfice à viro vsq; ad mulierẽ, & par-
uulum atq; lactantẽ, bouem, & ouem,
4 camelum & asinũ. ¶Præcepit itaq; Saul
pp̄lo, & recẽsuit eos quasi agnos: ducẽ-
ta millia peditum, & decẽ millia viro-
5 rum Iuda. ¶Cùmq; venisset Saul vsque
ad ciuitatẽ Amalec, tetẽdit insidias in
6 torrẽte. ¶Dixitq; Saul Cinæo, Abite, re-
B cedite, atq; discedite ab Amalec: ne for
te inuoluã te cũ eo. tu enim fecisti mise
ricordiam cum oïbus filiis Israël, cùm
ascenderẽt de Ægypto. Et recessit Cinæus
7 de medio Amalec. ¶Percussitque Saul
Amalec ab Heuila, donec venias ad
8 Sur, quę est è regione Ægypti. ¶Et appre
hẽdit Agag regẽ Amalec viuum, oẽ aũt
9 vulgus interfecit in ore gladij. ¶Et pep-
cit Saul & pp̄ls, Agag, & optimis gregi-
bus ouiũ & armẽtorum, & vestibus, &
arietibus, & vniuersis q̄ pulchra erant,
nec voluerunt disperdere ea: quicquid
C verò vile fuit & reprobum, hoc demo-
10 liti sunt. ¶Factũ est autem verbum Dñi
11 ad Samuel, dicẽs, ¶Pœnitet me q̄ consti-
tuerim Saul regem: qa dereliquit me,

& verba

& verba mea opere nõ impleuit. Con-
tristatusq; est Samuel, & clamauit ad
11 dñm tota nocte. ¶Cùmq; de nocte sur-
rexisset Samuel, vt iret ad Saul, manè
nunciatum est Samueli, eo q̃ venisset
Saul in Carmelũ, & erexisset sibi forni-
cem triumphalẽ, & reuersus transisset:
descendissetq; in Galgala. Venit ergo → 3.
Samuel ad Saul, & Saul offerebat holo-
caustũ Dño de initiis prędarũ q̃ attule-
13 rat ex Amalec. ¶Et cum venisset Samuel
ad Saul, dixit ei Saul, Bñdict⁹ tu à Dño,
14 impleui verbũ dñi. ¶Dixitq; Samuel. Et
D quæ est hæc vox gregũ quæ resonat in
auribus meis, & armẽtorum quam ego
15 audio? ¶Et ait Saul, De Amalec adduxe-
runt ea: pepercit enim ppl's melioribus
ouibus & armẽtis vt immolarent Dño
16 Deo tuo, reliqua verò occidimus. ¶Ait
aũt Samuel ad Saul, Sine me, & indica-
bo tibi q̃ locutus sit Dñs ad me nocte.
17 Dixitque ei, Loquere. ¶Et ait Samuel,
‖Nónne cũ paruulus esses in oculis tuis ‖Sup. 13. a. 1.
caput in tribubus Isrl' factus es? vnxitq;
18 te Dñs in regem sup Israël, ¶ & misit te
Dñs in viã, & ait, Vade & interfice pec-
catores Amalec, & pugnabis contra eos
19 vsq; ad internecionẽ eorũ? ¶Quare ergo
nõ audisti vocem Dñi: sed versus ad p̃-
20 dã es, & fecisti malũ in oculis Dñi? ¶Et
ait Saul ad Samuelem, Imò audiui vo-
E cem Dñi, & ambulaui in via per quam
misit me Dñs, & adduxi Agag regem
21 Amalec, & Amalec interfeci. ¶Tulit aũt
de pręda populus oues & boues primi-
tias eorũ q̃ cęsa sunt, vt immolet Dño
22 Deo *suo' in Galgalis. ¶Et ait Samuel, *tuo 1.
Nunquid vult Dñs holocausta & victi-
mas, & non potius vt obediat' voci Dñi?
MELIOR EST ENIM OBEDIEN- Eccle. 4. d. 17.
TIA QVAM VICTIMAE: & auscul Ose. 6. c. 7.
tare, magis q̃ offerre adipem arietum. Matt. 9 b. 13. & 12. a. 7.
23 ¶qm̃ quasi pctm̃ ariolãdi est, repugna-
re: & quasi scelus idololatrię, nolle ac-
quiescere. Pro eo ergo quod abiecisti ser
monem Dñi, abiecit te Dñs ne sis rex. → 5.
24 ¶Dixitq; Saul ad Samuelẽ, Peccaui, quia
pręuaricat⁹ sum sermonẽ Dñi, & verba
tua, timens ppl'm, & obediẽs voci eorũ.
25 ¶Sed nunc porta quęso pctm̃ meum, &
26 reuertere mecum vt adorẽ Dñm. ¶Et ait
F Samuel ad Saul, Non reuertar tecũ, qa
proiecisti sermonem Dñi, & proiecit te
27 Dñs ne sis Rex super Israël. ¶Et conuer-
sus est Samuel vt abiret: ille aũt appre-
hendit summitatem pallij eius, quæ &
28 scissa est. ¶Et ait ad eum Samuel, Scidit Infrà 28. c. 17.
Dñs regnũ Israël à te hodie, & tradidit
29 illud proximo tuo meliori te. ¶Porrò
Triumphator in Israël nõ parcet, & pę-
nitudine non flectet: neq; enim homo
30 est vt agat pęnitentiã. ¶At ille ait, Pecca
ui: sed nunc honora me corã seniorib⁹
ppl'i mei & corã Israël, & reuertere me-
31 cum, vt adorem Dñm Deũ tuũ. ¶Reuer-
G sus ergo Samuel secutus est Saulem: &
32 adorauit Saul Dñm. ¶Dixitq; Samuel,
Adducite ad me Agag regẽ Amalec. Et
oblatus est ei Agag pinguissimus tre- → 4.
mens'. Et dixit Agag, Siccine separat
33 amara mors? ¶Et ait Samuel, Sicut fecit
absq; liberis mulieres gladius tuus, sic
absq; liberis erit inter mulieres mater
tua. Et in frusta concidit eum Samuel
34 coram Dño in Galgalis. ¶Abiit aũt Sa-
muel in Ramátha. Saul verò ascẽdit in
35 domum suam in Gabaa*. & non vidit *Saulis a
Samuel vltrà Saul vsq; ad diem mortis
suę: veruntamen lugebat Samuel Sau-
lem, qm̃ Dominum pœnitebat quòd
constituisset regem Saul super Israël.

CAP. XVI.

1 Dixitq; Dñs ad Samuelẽ, Vsquequo
A tu luges Saul, cùm ego proiecerim
eum ne regnet sup Israël? imple cornu
tuum oleo, & veni, vt mittam te ad Isai
Bethlehemitẽ: prouidi enim in filiis ei⁹
2 mihi regem. ¶Et ait Samuel. Q̃uo vadã? Inf. 17. a. 12.
audiet enim Saul, & interficiet me. Et
ait Dñs, Vitulum de armento tolles in
manu tua, & dices, Ad immolãdũ Dño
3 veni. ¶Et vocabis Isai ad victimã, & ego
ostendã tibi q̃d facias, & vnges quẽcũq;
4 mõstrauero tibi. ¶Fecit ergo Samuel si-
cut locutus est ei Dñs. Venitq; in Beth-
lẽhẽ. & admirati sunt seniores ciuita-
B tis, occurrẽtes ei, dixerũtq;, Pacificúsne
5 est ingressus tuus? ¶Et ait, Pacificus: ad
immolandũ dño veni, sanctificamini,
& venite mecum vt immolẽ. Sãctifica-
uit ergo Isai & filios ei⁹, & vocauit eos
6 ad sacrificium. ¶Cũq; ingressi essent, vi-
dit Eliab, & ait, Nũ corã Dño est Chrs
7 eius? ¶Et dixit Dñs ad Samuelẽ, Ne re-
spicias vultũ eius, neq; altitudinem sta
turæ eius: qm̃ abieci eũ, nec iuxta intui-
tum hoĩs ego iudico: homo enim videt
8 ea q̃ parẽt, Dñs aũt intuetur cor. ¶Et vo- Psal. 7. a. 10.
cauit Isai Abinadab, & adduxit eum
corã Samuele. Qui dixit, Nec hunc ele-

git

Infrà 18, c.17.

9 git Dñs. ¶Adduxit aũt Isai Samma, de
quo ait, Etiam hunc non elegit Dñs.
10 ¶Adduxit itaq; Isai septẽ filios suos co-
ram Samuele, & ait Samuel ad Isai, Nõ
11 elegit dñs ex istis. ¶Dixitque Samuel ad
Isai, Nunquid iam completi sunt filij?
Qui rñdit, Adhuc reliquus est paruul⁹,
& pascit oues. Et ait Samuel ad Isai, Mit
C te, & adhuc eum: nec enim discũbem⁹
12 priusq̃ hũc ille veniat. ¶ Misit ergo, &
adduxit eũ. Erat autẽ rufus, & pulcher
aspectu, decoraq; facie, & ait Dñs, Sur-
13 ge, & vnge eũ: ipse est enim. ¶Tulit er-
go Samuel cornu olei, & vnxit eum in
medio fratrũ eius: & ‖directus est Spũs
Dñi à die illa in Dauid, & deinceps: sur
14 gésq; Samuel abijt in Ramátha. ¶ Spũs
aũt Dñi recessit à Saul, & exagitabat eũ
15 spũs nequam, à Dño. ¶Dixeruntq; serui
Saul ad eũ, Ecce Spũs Dei malus exagi-
16 tat te. ¶Iubeat dñs nr̃, *& serui tui q̃ co-
ram te sunt, q̃rent hoĩem scientẽ psalle-
re cithara, vt qñ arripuerit te Spũs Dñi
malus, psallat manu sua, & leui⁹ feras.
17 ¶Et ait Saul ad seruos suos, Prouidete er
go mihi aliquem bene psallentẽ, & ad-
18 ducite eum ad me. ¶Et rñdens vnus de
D pueris, ait, Ecce vidi filium Isai Bethle-
mitẽ scientẽ psallere, & fortissimũ robo
re, & virum bellicosum, & prudentem
in verbis, & virũ pulchrum, & Dñs est
19 cum eo. ¶Misit ergo Saul nũcios ad Isai
dicens, 'Mitte ad me Dauid filium tuũ,
20 q̃ est in pascuis. ¶Tulit itaq; Isai asinũ
plenũ panibus, & lagenã vini, & hœdũ
de capris vnũ, & misit p̃ manũ Dauid
21 filij sui Sauli. ¶Et venit Dauid ad Saul,
& stetit coram eo, at ille dilexit eum ni-
22 mis, & factus est eius armiger. ¶Misitq;
Saul ad Isai, dicens, Stet Dauid in cõspe
ctu meo: inuenit enim gratiam in ocu-
23 lis meis. ¶Igitur quandocunq; Spiritus
°Dñi malus arripiebat 'Saul, Dauid tol-
lebat citharã, & p̃cutiebat manu sua,
& refocillabatur Saul, & leuius habe-
bat. recedebat enim ab eo Spũs malus.

‖2. Re. 7. b. 8. Psal. 17. d. 44. 88. c. 22. Act. 7. f. 45. 13. d. 24.

* rex.

Inf. 19 a. 12.

°Dei arripiebat 3.

CAP. XVII.

1 A CONgregantes aũt Philisthiim agmi
na sua in prælium, cõuenerunt in
Socho Iudę: & castrametati sunt inter
Socho & Azeca in finibus Dommim.
2 ¶ Porrò Saul & filij Israël congregati ve
nerunt in Vallem-terebinthi, & direxe
runt aciem ad pugnandũ contra Phili-
3 sthiim. ¶ Et Philisthiim stabãt sup̃ mõ-
tem ex parte hac, & Israël stabat supra
mõtẽ ex altera parte: vallisq; erat inter
4 eos. ¶ Et egressus est vir spuri⁹ de castris
Philisthinorum noĩe Goliath, de Geth,
5 altitudinis sex cubitorum & palmi: ¶&
cassis ęrea super caput eius, & lorica ha
mata induebať. porrò põdus loricę ei⁹,
6 q̃nq; millia siclorũ ęris erat: ¶& ocreas
æreas habebat in cruribus: & clypeus
7 ęre⁹ tegebat humeros eius. ¶hastile aũt
hastæ eius erat quasi liciatorium texen
tium. ipsum aũt ferrum hastę eius sex-
centos siclos habebat ferri: & armiger
8 eius antecedebat eũ. ¶Stansq; clamabat
aduersum phalangas Israël, & dicebat
eis, Quare venistis parati ad pręliũ? Nũ-
quid ego nõ sum Philisthęus, & vos ser
ui Saul? Eligite ex vobis virũ, & descen-
9 dat ad singulare certamen. ¶si quiuerit
B pugnare mecũ, & p̃cusserit me. erimus
vobis serui: si aũt ego pręualuero, & p̃-
cussero eum, vos serui eritis, & seruietis
10 nobis. ¶Et aiebat Philisthæ⁹, Ego expro
braui agminibus Israël hodie, Date mi-
hi virum, & ineat mecũ singulare cer-
11 tamen. ¶ Audiens aũt Saul, & oẽs Israë-
litæ sermones Philisthęi huiuscemodi,
12 stupebant, & metuebãt nimis. ¶Dauid
aũt erat fili⁹ viri Ephrathei, de quo ‖su-
pra dictũ est de Beth-léhé Iuda, cui nõ-
men erat Isai, qui habebat octo filios,
& erat vir in diebus Saul senex, & gran-
13 dęuus inter viros. ¶Abierunt aũt tres fi-
lij eius maiores post Saul in pręliũ: &
noĩa triũ filiorum eius, q̃ perrexerũt ad
bellũ, Eliab primogenitus, & secundus
14 Abinadab, tertius quoq; Sãma, ¶Dauid
aũt erat minimus. Tribus ergo maiori-
15 bus secutis Saulem, ¶abijt Dauid, & re-
uersus est à Saul, vt pasceret gregẽ p̃ris
16 sui in Beth-léhé. ¶Procedebat verò Phi-
listhęus manè & vespere, & stabat qua-
17 draginta diebus. ¶Dixit aũt Isai ad Da-
C uid filiũ suũ, Accipe fratrib⁹ tuis ephi
18 polentæ, ¶& decem panes istos, & curre
in castra ad fratres tuos, & decẽ formel-
las casei has deferes ad tribunũ: & fra-
tres tuos visitabis, si rectè agant: & cum
19 q̃bus ordinati sunt, disce. ¶Saul autẽ, &
illi, & oẽs filij Israël ĩ Valle-terebinthi,
20 pugnabãt aduersum Philisthiim. ¶Sur-
rexit itaq; Dauid manè, & cõmendauit
gregẽ custodi: & onustus abijt, sicut pręc
ceperat ei Isai. Et venit ad locũ Magála,
& ad exercitum qui egressus ad pugnã

‖Sup. 16, a. 1.

Psal. 6 a. 10.

vocife-

21 vociferatus erat in certamine. ¶Direxe-
rat enim acié Israël, sed & Philisthiim
22 ex aduerso fuerant præparati. ¶Derelin
quens ergo Dauid vasa q̃ attulerat, sub
manu custodis ad sarcinas, cucurrit ad
locũ certaminis, & interrogabat si oĩa
23 rectè agerent erga fratres suos. ¶Cùmq;
adhuc ille loqueret eis, apparuit vir il-
le spuriꝰ ascendẽs, Goliath noĩe, Phili-
sthæus, de Geth, de castris Philisthino-
rum, & loquente eo hæc eadem verba
24 audiuit Dauid. ¶Oẽs aũt Israëlitæ, cùm
vidissent virum fugerunt à facie eius,
25 timẽtes eũ valde. ¶Et dixit vnꝰ q̄spiam
de Israël, Num vidistis virũ hũc q̄ ascẽ
dit? ad exprobrandũ enim Israëli, ascẽ
dit. Virũ ergo qui ꝑcusserit eũ, ditabit
rex diuitiis magnis, & filiá suam dabit
ei, & domũ p̄ris eius faciet absq; tribu-
26 to in Israël. ¶Et ait Dauid ad viros qui
D stabãt secum, dicẽs, Quid dabit viro q̄
ꝑcusserit Philisthæũ hũc, & tulerit op-
probriũ de Israël? q̄s est enim hic Phili-
sthęus incircũcisus, q̄ exprobrauit acies
27 Dei viuẽtis? ¶Referebat aũt ei pp̄ls eun-
dem sermonem, dicens, Hęc dabuntur
28 viro q̄ ꝑcusserit eum. ¶Q̄d cũ audisset
Eliab frater eius maior, loquente eo cũ
aliis iratus est cõtra Dauid, & ait, Qua-
re venisti, & quare dereliquisti paucu-
las oues illas in deserto? ego noui suꝑ-
biá tuam, & nequitiá cordis tui: q̄a vt
29 videres p̄lium, descẽdisti. ¶Et dixit Da-
uid, Quid feci? nunq̄d nõ verbum est?
30 ¶Et declinauit paululũ ab eo ad aliũ:
dixitq; eundem sermonem. Et r̃ndit ei
31 pp̄ls verbũ sicut p̄riꝰ. ¶Audita sunt aũt
verba q̃ locutus est Dauid, & annũtiata
32 in conspectu Saul. ¶Ad quem cũ fuisset
adductus, locutus est ei, Non concidat
cor cuiusquá in eo: ego seruus tuus va-
dá, & pugnabo aduersus Philisthæum.
33 ¶Et ait Saul ad Dauid, Nõ vales resiste-
re Philisthæo isti, nec pugnare adu*er*-
E sus eũ: q̄a puer es, hic autẽ vir bellator
§Eccl. 47 a.4. 34 est ab adolescẽtia sua. ¶§Dixitq; Dauid
ad Saul, Pascebat seruus tuus p̄ris sui
gregẽ, & veniebat leo vel vrsus, & tol-
35 lebat arietẽ de medio gregis: ¶& ꝑseque
bar eos, & ꝑcutiebam, eruebãq; de ore
eorũ, & illi cõsurgebãt aduersum me,
& apprehendebam mentũ eorũ, & suf-
36 focabam, interficiebamq; eos. ¶Nam &
leonẽ & vrsum interfeci ego seruꝰ tuus:
erit igit & Philisthęus hic incircunci
sus, quasi vnus ex eis. –Nunc vadam & -8.
auferá opprobriũ pp̄li, q̄m quis est iste
Philisthęꝰ incircũcisus', ᵃqui' ausus est ᵃ quia 5.
37 maledicere exercitui Dei viuẽtis. ¶Et ait
Dauid, Dñs q̄ eripuit me de manu leo-
nis, & de manu vrsi, ipse me liberabit
de manu Philisthæi huius'. Dixit autẽ
Saul ad Dauid, Vade, & Dñs tecum sit.
38 ¶Et induit Saul Dauid vestimẽtis suis,
& imposuit Galeá æreá suꝑ caput eius,
39 & vestiuit eũ lorica. ¶Accinctꝰ ergo Da-
uid gladio eius suꝑ vestẽ suá, cępit ten-
tare si armatꝰ posset incedere: nõ enim
habebat consuetudinẽ. Dixitq; Dauid
ad Saul, Non possum sic incedere, quia
40 nõ vsum habeo. Et deposuit ea, ¶& tu-
lit baculũ suum quem semꝑ habebat
in manibus: & elegit sibi quinq; limpi-
dissimos lapides de torrẽte, & misit eos
in perá pastoralẽ quam habebat secũ,
& fundá manu tulit: & processit aduer-
41 sum Philisthęum. ¶Ibat autẽ Philisthęꝰ
incedẽs & appropinquãs aduersum Da
42 uid, & armiger eiꝰ ante eũ. ¶Cumq; in-
F spexisset Philisthæus, & vidisset Dauid,
despexit eũ. Erat aũt adolescens rufus.
43 & pulcher aspectu. ¶Et dixit Philisthæꝰ
ad Dauid, Nunquid ego canis sum, q̄
tu venis ad me cum baculo? Et maledi-
44 xit Philisthæus Dauid in diis suis: ¶Di-
xitq; ad Dauid, Veni ad me, & dabo
carnes tuas volatilibꝰ cęli & bestiis ter-
45 rę: ¶Dixit aũt Dauid ad Philisthęũ, Tu
venis ad me cũ gladio, & hasta, & cly-
peo: ego autem venio ad te in noĩe Dñi
exercituũ, Dei agminũ Isr̄l, q̄bus expro-
46 brasti ¶hodie, & dabit te Dñs in manu
mea, & ꝑcutiá te, & auferá caput tuũ à
te: & dabo cadauera castrorum Phili-
sthiim hodie volatilibus cęli, & bestiis
terræ: vt sciat omnis terra q̄a est Deꝰ in
47 Isr̄l. ¶Et nouerit vniuersa Ecclesia hæc
q̄a nõ in gladio, nec ĩ hasta saluat Dñs:
ipsiꝰ enim est bellũ, & tradet vos ĩ ma-
48 nꝰ nr̃as: ¶Cũ ergo surrexisset Philisthęꝰ,
& veniret, & appropinquaret cõtra Da-
uid, festinauit Dauid, & cucurrit ad pu
49 gná ex aduerso Philisthęi. ¶Et misit ma
G num suá in perá, tulitq; vnum lapidẽ,
& funda iecit, & –circũducens' ꝑcussit -5.
Philisthęum in fronte: & infixus est la-
pis in fronte eius, & cecidit in faciẽ suá
50 suꝑ terrá. ¶§Pręualuitq; Dauid aduer- 1. Ma 4
sum Philisthęũ in funda & lapide, per- 1 38.
cussumq; Philisthęũ interfecit: Cùmq;

gladium

gladium non haberet in manu Dauid,
51 ¶cucurrit, & stetit sup Philisthęū, & tu
lit gladium eius, & eduxit eū de vagina
sua: & interfecit eum, præciditq; caput
eius. Videntes aūt Philisthiim, q̄ mor-
tuus esset fortissimus eorum fugerunt.
52 ¶Et consurgentes viri Israël & Iuda vo-
ciferati sunt, & psecuti sunt Philisthęos
vsq; dum venirēt in vallem, & vsq; ad
portas Accaron, cecideruntq; vulnera-
ti de Philisthiim in via Saraim, *vsque
53 ad Geth, & vsq; ad Accarō. ¶Et reuertē-
tes filij Israël postq̄ psecuti fuerāt Phili
54 sthęos, inuaserūt castra eorū. ¶Assumēs
autē Dauid caput Philisthęi, attulit il-
lud in Ierusalē: arma verò eius posuit
55 in tabernaculo suo. ¶Eo aūt tpe quo vi-
derat Saul Dauid egredientem contra
Philisthæum, ait ad Abner principem
militiæ, De qua stirpe descēdit hic ado-
lescens*? Dixitq; Abner, Viuit aia tua,
56 rex, si noui. ¶Et ait rex, Interroga tu, cu-
57 ius filius sit iste puer. ¶Cùmq; egressus
esset Dauid, pcusso Philisthęo, tulit eū
Abner, & introduxit coram Saule, ca-
put Philisthæi habētem in manu sua.
58 ¶Et ait ad eum Saul, De qua progenie
es ô adolescens? Dixitq; Dauid, Filius
serui tui Isai Bethlehemitæ ego sum.

*Abner ra.

CAP. XVIII.

1 ET factū est cū complesset loqui ad
A Saul, aia Ionathæ conglutinata est
aiæ Dauid, & dilexit eū Ionathas quasi
2 aiam suam. ¶Tulitq; eū Saul í die illa,
& nō cōcessit ei vt reuerteret in domū
3 pris sui. ¶Inierunt autē Dauid & Iona-
thas fœdus: diligebat enim eum quasi
4 aiam suam. ¶Nā expoliauit se Ionathas
tunica qua erat indutus, & dedit eam
Dauid, & reliqua vestimēta sua vsq; ad
gladiū & arcū suū, & vsq; ad baltheū.
5 ¶Egrediebat quoq; Dauid ad oia q̄cūq;
B misisset eum Saul, & prudenter se age-
bat: posuitq; eū Saul super viros belli,
& acceptus erat in oculis vniuersi po-
puli, maximeq; in cōspectu famulorū
6 Saul. ¶Porrò cum reuerteretur percusso
Philisthęo Dauid, –& ferret caput eius
in Ierusalem', egressę sunt mulieres de
vniuersis vrbibus Isrl', cātātes chorosq;
ducētes in occursum Saul regis, in tym
7 panis lętitię & in sistris. ¶Et præcinebāt
mulieres ludentes, atq; dicētes, Percus-
sit Saul mille, & Dauid decem millia.
8 ¶Iratus est autem Saul nimis, & displi-
cuit in oculis eius sermo iste: dixitque,
Dederūt Dauid decem millia, & mihi
C mille dederūt: quid ei superest, nisi so-
9 lum regnū? ¶Nō rectis ergo oculis Saul
aspiciebat Dauid à die illa, & deinceps.
10 ¶Post diem aūt alterā, inuasit Spiritus
Dei malus Saul, & pphetabat in medio
domus suę. Dauid aūt psallebat manu
sua, sicut per singulos dies. Tenebatq;
11 Saul lāceā, ¶& misit eam, putans q̄ con
figere posset Dauid cū pariete: & decli-
12 nauit Dauid à facie ei⁹ secundò. ¶Et ti-
muit Saul Dauid eò, q̄ Dñs esset cū eo,
13 & à se recessisset. ¶Amouit ergo eū Saul
à se, & fecit eū tribunum sup mille vi-
ros, & egrediebat, & intrabat in cōspe-
14 ctu ppli. ¶In oīb⁹ quoq; viis suis Dauid
D prudenter agebat, & Dñs erat cum eo.
15 ¶Vidit itaq; Saul q̄ prudēs esset nimis,
16 & cępit cauere eū. ¶Oīs aūt Israël & Iu-
da diligebat Dauid: ipse enim ingre-
17 diebat & egrediebat ante eos. ¶Dixitq;
Saul ad Dauid, Ecce filia mea maior
Merob, ipsam dabo tibi vxorē, tantum
modo esto vir fortis, & prœliare bella
Dñi. Saul aūt reputabat, dicens, Nō sit
manus mea* in eū', sed sit sup eū man⁹
18 Philisthinorū. ¶Ait aūt Dauid ad Saul,
E Quis ego sum, aut q̄ est vita mea, aut
cognatio pris mei in Israël, vt fiā gener
19 regis? ¶Factū est aūt tēpus cum deberet
dari Merob filia Saul Dauid, data est
20 Hadrieli Molathitæ vxor. *¶Dilexit aūt
Dauid Michol filiam Saul alteram'. Et
21 nuntiatum est Saul, & placuit ei. ¶Di-
xitq; Saul, Dabo eā illi, vt fiat ei in scā-
dalum, & sit sup eum man⁹ Philisthi-
norum. Dixitq; Saul ad Dauid, In dua-
22 bus rebus gener me⁹ eris hodie. ¶Et mā
dauit Saul seruis suis, Loquimini ad
Dauid clā me, dicētes, Ecce places regi,
& oēs serui eius diligunt te. Nunc ergo
23 esto gener regis. ¶Et locuti sunt serui Sa
ul in auribus Dauid oia verba hæc: &
ait Dauid, Num parū videt vobis gene
rū esse regis? ego aūt sum vir pauper &
24 tenuis. ¶Et renuntiauerunt serui Saul,
dicētes, huiuscemodi verba locutus est
25 Dauid. ¶Dixit aūt Saul, Sic loquimini
F ad Dauid, Nō habet rex spōsalia neces-
se, nisi tm̄ centū pputia Philisthinorū,
vt fiat vltio de inimicis regis. Porrò Sa
ul cogitabat tradere Dauid í man⁹ Phi
26 listhinorū. ¶Cùmq; renūtiassent serui
eius Dauid verba quę dixerat Saul, pla-

* in eū 1°

* Dilexit autē Michol filia Saul altera Dauid 5.

cuit

cuit sermo in oculis Dauid, vt fieret ge-
27 ner regis. Et post paucos dies surgẽs Da
uid, abiit cũ viris q̃ sub eo erãt. Et per- In Accaron.
cussit rex Philisthiim ducentos viros, &
attulit eorũ p̃putia, & annumerauit ea
regi, vt esset gener eius. Dedit itaq; Saul
28 ei Michol filiã suã vxorẽ. Et vidit Saul,
& intellexit q̃ Dñs esset cum Dauid, Mi
29 chol aũt filia Saul, diligebat eũ. Et Saul
magis cępit timere Dauid: factusq; est
30 Saul inimicus Dauid cũctis diebus. Et
egressi sunt principes Philisthinorum:
à principio aũt egressionis eorũ pruden
tius se gerebat Dauid, q̃ oẽs serui Saul,
& celebre factũ est nomen eius nimis.

CAP. XIX.

1 LOcutus est autẽ Saul ad Ionathã fi-
A lium suum, & ad oẽs seruos suos, vt
occiderẽt Dauid. Porrò Ionathas filius
2 Saul diligebat Dauid valde. Et indica
uit Ionathas Dauid, dicẽs: Quærit Saul
p̃r meus occidere te: quapp̃ obserua te
q̃so mane, & manebis clã, & abscondẽ-
3 ris. Ego aũt egrediẽs stabo iuxta p̃rem
meũ in agro, vbicunq; fuerit: & ego lo factis 3
quar de te ad p̃rem meũ: & quodcunq;
4 videro nuntiabo tibi. Locutus est ergo
Ionathas de Dauid bona ad Saul p̃rem
suum: dixitq; ad eum, Ne pecces rex in peccet rex in seruũ suũ 1.
seruũ tuum Dauid, q̃a non peccauit ti-
bi, & opera eius bona sunt tibi valde.
5 Et posuit aĩam suam in manu sua, &
p̃cussit Philisthęũ, & fecit Dñs salutem
magnã vniuerso Israëli. vidisti, & lętat⁹
es. Quare ergo peccas ĩ sanguine inno-
xio, interficiens Dauid, q̃ est absq; cul-
6 pa? Quod cũ audisset Saul, placat⁹ voce
Ionathę iurauit, Viuit Dñs, q̃a nõ occi-
7 detur. Vocauit itaq; Ionathas Dauid,
B & indicauit ei oĩa verba hæc: & intro-
duxit Ionathas Dauid ad Saul, & fuit
ante eũ sicut fuerat heri & nudiuster-
8 tius. Motũ est autẽ rursum bellum &
egressus Dauid, pugnauit aduersũ Phi-
listhiim: p̃cussitq; eos plaga magna, Et
9 fugerũt à facie eius. Et factus est spũs
Dñi mal⁹ in Saul: sedebat aũt in domo
sua, & tenebat lãceã: porrò Dauid psal-
10 lebat manu sua. Nisusq; est Saul con-
figere Dauid lancea in pariete, & decli-
nauit Dauid à facie Saul: lãcea aũt cas-
so vulnere plata est ĩ pariete, & Dauid
11 fugit, & saluat⁹ est nocte illa. Misit er-
go Saul satellites suos in domũ Dauid nocte.
vt custodirẽt eũ, & interficerẽt manè.

Quod cùm annũciasset Dauid Michol
vxor sua, dicẽs: Nisi saluaueris te nocte
12 hac, cras morièris: deposuit eũ p̃ fene-
strã: porrò ille abiit & aufugit, atq; sal-
13 uatus est. Tulit aũt Michol statuã, &
C posuit eã super lectũ, & pellẽ pilosam
caprarũ posuit ad caput eius, & operuit
14 eã vestimẽtis. Misit aũt Saul apparito-
res q̃ raperẽt Dauid: & r̃nsum est quòd
15 ægrotaret. Rursumq; misit Saul nun-
tios vt viderent Dauid, dicens: Afferte
16 eum ad me in lecto, vt occidat. Cũq;
venissent nũtij, inuẽtum est simulacrũ
sup̃ lectũ, & pelles caprarum ad caput
17 ei⁹. Dixitq; Saul ad Michol. Quare sic
illusisti mihi, & dimisisti inimicũ meũ
vt fugeret? Et respõdit Michol ad Saul.
Quia ipse locut⁹ est mihi, Dimitte me, dicens.
18 alioquin interficiam te. Dauid aũt fu-
giẽs, saluatus est, & venit ad Samuel, in
Ramátha, & nũtiauit ei oĩa q̃ fecerat si-
bi Saul: & abierunt ipse & Samuel, &
19 morati sunt in Naioth. Nũtiatum est
aũt Sauli à dicẽtib⁹, Ecce Dauid in Na-
20 ioth ĩ Ramátha. Misit ergo Saul lícto-
D res, vt raperent Dauid: q̃ cùm vidissent
cuneũ prophetarũ vaticinantiũ, & Sa-
muelẽ stantẽ sup̃ eos, factus est etiam
Spiritus Dñi in illis, & p̃phetare cępe- sup nuntios Saul 1.
21 runt ẽt ipsi. Quod cũ nuntiatum esset
Sauli, misit & alios nuntios: p̃phetaue-
runt aũt & illi. Et rursum misit Saul ter
tios nuntios: q̃ & ipsi p̃phetauerũt. Et
22 irat⁹ iracũdia Saul abiit ẽt ipse in Ra-
mátha, & venit vsq; ad cisternã magnã
q̃ est in Socho, & interrogauit & dixit,
In quo loco sunt Samuel & Dauid? Di-
ctũq; est ei, Ecce in Naioth sunt in Ra-
23 mátha. Et abiit in Naioth in Ramá-
tha, & factus est etiã sup̃ eum Spiritus
Dñi, & ambulabat ingrediens, & p̃phe-
tabat vsquedum veniret in Naioth in
24 Ramátha. Et expoliauit etiam ipse se
vestimentis suis, & prophetauit cũ cæ-
teris corã Samuele, & cecinit nud⁹ tota
die illa & nocte. Vnde & exiuit p̃uer-
bium, Num & Saul inter prophetas? Sup. 10. c. 12.

CAP. XX.

1 FVgit autẽ Dauid de Naioth q̃ est in
A Ramátha, veniensq; locutus est co-
rã Ionatha: Quid feci? quę est iniquitas
mea, & quod pctm̃ meũ in patrẽ tuum,
2 quia q̃rit aĩam meã? Qui dixit ei, Absit
nõ morièris: neq; enim faciet p̃r meus
q̃cq̃ grande vel paruũ, nisi prius indi-

cauerit mihi: hunc ergo celauit me pa-
ter meus sermoné tantúmodo? nequa-
3 quá erit istud. ¶ Et iurauit rursum Da-
uidi: & ille ait, Scit ꝓfecto pater tuus
quia inueni gratiá in oculis tuis, & di-
cet, Nesciat hoc Ionathas, ne forte tri-
stetur. Quinimò viuit Dñs, & viuit aía
tua, qa vno tm̃ (vt ita dicá) gradu, ego
4 morsq; diuidimur. ¶ Et ait Ionathas ad
Dauid, Quodcúq; dixerit mihi aía tua,
5 faciam tibi. ¶ Dixit aût Dauid ad Iona-
than, Ecce calédæ sunt crastino, & ego
B ex more sedere soleo iuxta regé ad ve-
scendú: dimitte ergo me vt abscódar in
6 agro vsq; ad vesperá diei tertię. ¶ Si re-
spiciés requisierit me pater tuus rñde-
bis ei, Rogauit me Dauid, vt iret celeri-
ter in Beth-léhem ciuitaté suam: quia
victimę solennes ibi sunt vniuersis cô-
7 tribulib⁹ suis. ¶ Si dixerit, Bene: pax erit
seruo tuo. si aût fuerit iratus, scito quia
8 cópleta est malitia eius. ¶ Fac ergo mise-
ricordiam in seruú tuú: quia fędus Dñi
me famulú tuum tecum inire fecisti. si
aût est iniquitas aliqua í me, tu me in-
terfice, & ad patrem tuú ne introducas
9 me. ¶ Et ait Ionathas. ¶ Absit hoc à me:
neq; enim fieri pót, vt si certè cognoue-
ro cópletá esse patris mei malitiá côtra
10 te, non annuntié tibi. ¶ Rñditq; Dauid
ad Ionathan, Quis renútiabit mihi, si-
quid forte rñderit tibi pater tuus durè
11 de me? ¶ Et ait Ionathas ad Dauid: Ve-
ni, & egrediamur foras in agrú. Cúq;
12 exissent ambo in agrum, ¶ ait Ionathas
C ad Dauid, Dñe De⁹ Israël, si inuestiga-
uero sententiam patris mei crastino vel
perédie: & aliquid boni fuerit sup Da-
uid, & nó statim misero ad te, & notum
13 tibi fecero, ¶ hæc faciat Dñs Ionathæ, &
hæc addat. Si aût pseuerauerit pris mei
malitia aduersú te, reuelabo auré tuá
& dimittá te, vt vadas í pace, & sit Dñs
14 tecú, sicut fuit cum pre meo. ¶ Et si vixe-
ro, facies mihi misericordiá Dñi: si verò
15 mortuus fuero, ¶ non auferes misericor
diá tuá à domo mea vsq; in sempiter-
num, qñ eradicauerit Dñs inimicos Da
uid, vnúquenq; de terra: auferat Iona-
than de domo sua, & requirat Dñs de
16 manu inimicorú Dauid. ¶ Pepigit ergo
Ionathas fœdus cú domo Dauid: & re-
quisiuit Dñs de manu inimicorum Da
17 uid. ¶ Et addidit Ionathas deierare Da-
D uid, eo q̃ diligeret illú: sicut enim ani-
18 má suá, ita diligebat eú. ¶ Dixitq; ad eú
Ionathas, Cras calédæ sunt, & requirê-
19 ris: requiretur enim sessio tua ¶ vsq; pe-
rendie. Descendens ergo festinus, & ve-
niens in locú vbi celandus es in die qñ
operari licet, & sedebis iuxta lapidem,
20 qui nomen est Ezel. ¶ Et ego tres sagittas
mittá iuxta eú, & iaciam quasi exercens
21 me ad signú. ¶ Mittá quoq; & puerú, di-
22 cens ei: Vade & affer mihi sagittas. ¶ Si
dixero puero, Ecce sagittę intra te sunt,
tolle eas: tu veni ad me qa pax tibi est,
& nihil est mali, viuit Dñs. Si aût sic lo
cutus fuero puero. Ecce sagittæ vltra te
sunt: Vade í pace, quia dimisit te Dñs.
23 ¶ De verbo aût quod locuti sumus ego
& tu, sit dñs inter me & te, vsq; in sem-
24 piternú. ¶ Abscóditus est ergo Dauid in
agro, & venerût calendę, & sedit rex ad
25 comedendú pané. ¶ Cúq; sedisset rex su
E per cathedrá suá (secundú consuetudi-
né) quę erat iuxta parieté, surrexit Iona-
thas, & sedit Abner ex latere Saul va-
26 cuusq; apparuit locus Dauid. ¶ Et non
est locutus Saul qcquã in die illa: cogi-
tabat enim qd forte euenisset ei vt non
27 esset mundus, nec purificatus: ¶ Cûmq;
illuxisset dies secúda post calédas, rur-
sus apparuit vacuus locus Dauid. Di-
xitq; Saul ad Ionathá filiú suú. Cur nó
venit filius Isai nec heri, nec hodie ad
28 vescendum? ¶ Rñditq; Ionathas Sauli,
Rogauit me obnixè, vt iret in Beth-lé-
29 hé, ¶ & ait: Dimitte me qm̃ sacrificium
soléne est in ciuitate, vnus de fratrib⁹
meis accersiuit me: nunc ergo si inueni
gratiam in oculis tuis, vadá citò, & vi-
debo fratres meos. Ob hanc causam nó
30 venit ad mensam regis. ¶ Iratus autem
F Saul aduersum Ionathan, dixit ei: Fili
mulieris virú vltrò rapientis, nunquid
ignoro qa diligis filiú Isai in confusio-
né tuam, & in cófusioné ignominiosæ
31 matris tuæ? ¶ Oĩbus enim diebus qbus
filius Isai vixerit super terrá, non stabi-
lieris tu, neq; regnum tuú, itaq; iã núc
mitte & adduc eú ad me: qa filius mor-
32 tis est. ¶ Rñdens aût Ionathas Sauli pa-
tri suo, ait: Quare morietur? Quid fecit?
33 ¶ Et arripuit Saul lanceá vt pcuteret eú.
Et intellexit Ionathas q̃ definitú esset à
34 pre suo vt interficeret Dauid. ¶ Surrexit
ergo Ionathas à mensa in ira furoris, &
non comedit in die calendarum secun
da panem. Contristatus est enim super

Dauid,

David, eo quod confudisset eũ pater suus.
35 ¶Cũq; illuxisset mane, venit Ionathas
ĩ agrũ iuxta placitũ David, & puer par-
36 uulus cum eo, ¶& ait ad puerũ suũ, Va-
de, & affer mihi sagittas quas ego iacio.
G Cũq; puer cucurrisset, iecit aliã sagittã
37 trãs puerũ. ¶Venit itaq; puer ad locum
iaculi, qđ miserat Ionathas: & clamauit
Ionathas post tergum pueri, & ait, Ecce
38 ibi est sagitta porrò vltrà te? ¶Clama-
uitq; iterũ Ionathas post tergum pueri,
dicens. Festina velociter ne steteris. Col
legit aũt puer Ionathę sagittas, & attu-
39 lit ad Dñm suũ: ¶& qđ ageretur, penit⁹
ignorabat, tantũmodo enim Ionathas
40 & David rẽ nouerãt. ¶Dedit ergo Iona-
thas arma sua puero, & dixit ei: Vade
41 & defer ĩ ciuitatẽ. ¶Cũq; abijsset puer,
surrexit David de loco qui vergebat ad
austrũ, & cadens pronus in terrã, ado-
rauit tertiò: & osculantes se alterutrũ,
42 fleuerũt pariter, David aũt ampli⁹. ¶Di
xit ergo Ionathas ad David. Vade in pa
ce: quęcũq; iurauimus ambo ĩ noĩe Dñi,
dicentes: Dñs sit inter me & te, & inter
semen tuũ, & semen meũ vsq; in sem-
43 piternum. ¶Et surrexit David, & abiit:
sed Ionathas ingressus est ciuitatem.

CAP. XXI.

1 Venit aũt David in Nobe ad Achi-
A mélech sacerdotẽ: & obstupuit A-
chimélech, eo quod venisset David. ¶Et di-
xit ei: Quare tu solus, & null⁹ est tecũ?
2 ¶Et ait David ad Achimélech sacerdo-
tẽ: Rex pcepit mihi sermonẽ, & dixit:
Nemo sciat rẽ pp quã missus es à me, &
cuiusmodi pcepta tibi dederim: nã &
pueris meis cõdixi ĩ illũ & illum locũ.
3 ¶Nunc ergo siquid habes ad manũ, vel
qnq; panes, da mihi, aut quicquid inue-
4 neris. ¶Et rñdens sacerdos ad David, ait
illi. Nõ habeo laicos panes ad manũ,
sed tm̃ panẽ sctm̃: si mundi sunt pueri,
5 maximè à mulierib⁹ *. ¶Et rñdit David
B sacerdoti, & dixit ei: Et qdem si de mu
lieribus agit, continuimus nos ab heri
& nudiustertius, qñ egrediebamur, &
fuerunt vasa puerorũ sancta. porrò via
hęc polluta est, sed & ipsa hodie san-
6 ctificabitur in vasis. ¶‖Dedit ergo ei sa-
cerdos sãctificatũ panẽ. neq; enim erat
ibi panis, nisi tm̃ panes ppositionis qui
sublati fuerãt à facie Dñi, vt ponerent
7 panes calidi. ¶Erat aũt ibi vir quidã de
seruis Saul, in die illa intus in taberna-
C culo Dñi: & nomẽ eius Doeg Idumęus
8 potẽtissimus pastorũ Saul: *¶Dixit autẽ
David ad Achimélech, Si habes hic ad
manũ hastã aut gladiũ? *quia gladium
meũ, & arma mea nõ tuli mecum. ser-
9 mo enim regis vrgebat. ¶Et dixit sacer-
dos, Ecce hic gladi⁹ Goliath Philisthęi,
quẽ pcussisti ĩ Valle-terebinthi, est in-
uolutus pallio post ephod: si istum vis
tollere, tolle neq; enim hic est ali⁹ abs-
que eo. Et ait David, Non est huic alter
10 similis, da mihi eũ. ¶Surrexit itaq; Da-
uid, & fugit in die illa à facie Saul, &
11 venit ad Achis regẽ Geth; ¶dixeruntq;
serui Achis ad eũ, cũ vidissent David,
Nũquid nõ iste est David rex terrę? nõ-
D ne huic cãtabãt p choros, dicentes: Per-
cussit Saul mille, & David decẽ millia?
12 ¶Posuit aũt David sermones istos ĩ cor-
de suo, & extimuit valde à facie Achis
13 regis Geth. ¶Et immutauit os suũ corã
eis, & collabebatur inter manus eorũ: &
impingebat in ostia portæ, defluebãtq;
14 saliuę ei⁹ ĩ barbã. ¶Et ait Achis ad seruos
suos, Vidistis hoĩem insanũ: quare ad-
15 duxistis eũ ad me? ¶An desunt nobis fu
riosi, quod introduxistis istũ, vt fureret me
pñte? hiccine ingredietur domum meã?

CAP. XXII.

1 Abijt ergo David inde & fugit ĩ spe-
A luncã Odollã. Qđ cùm audissent
fratres eius: & oĩs dom⁹ patris eius, de-
2 scenderũt ad eũ illuc. ¶Et conuenerũt
ad eũ oẽs q erant in angustia constitu-
ti, & oppressi ære alieno: & amaro aĩo,
& factus est eorũ princeps, fueruntq; cũ
3 eo quasi quadringẽti viri. ¶Et pfectus
est David inde in Maspha, quę est Moab:
& dixit ad regẽ Moab. Maneat oro pr
meus & mater mea vobiscũ, donec sciã
4 quid faciat mihi Deus. ¶Et reliquit eos
ante faciẽ regis Moab: mãserũtq; apud
eũ cunctis diebus quib⁹ David fuit in
5 psidio. ¶Dixitq; Gad ppheta ad David:
Noli manere in psidio, pficiscere, & va
de in Terrã-Iuda. Et pfectus est David,
6 & venit ĩ Saltũ hareth. ¶Et audiuit Saul
qđ apparuisset David, & viri, q erãt cũ
B eo. Saul aũt cũ maneret ĩ Gabaa, & es-
set in nemore quod est in Rama. hastã
manu tenens, cunctiq; serui eius circũ-
7 starẽt eũ, ¶ait ad seruos suos qui assiste-
bant ei, Audite me nũc filij Iemini nũ-
quid oĩbus vobis dabit filius Isai agros
& vineas, & vniuersos vos faciet tribu-

* manduca-uit.
‖ Mat. 12. a. 3.
* hic pascebat mulas Saul.
* da mihi.
— 1.
— 6.

nos,

8 nos, & cēturiones: ¶qm̄ coniuraſtis oēs
aduerſum me, & non eſt q mihi renũ-
tiet, maximè cùm & filius meus fędus
inierit cum filio Iſai? Nō eſt qui vicem
meam doleat ex vobis, nec q annuntiet
mihi: eo ꝙ ſuſcitauerit filius meus ſer-
uum meum aduerſum me, inſidiantē
9 mihi vſq; hodie. ¶Rñdés aũt Doeg Idu
mæus qui aſſiſtebat, & erat primus in-
ter ſeruos Saul. Vidi inquit filium Iſai
in Nobe apud Achi-mélech filiũ Achi-
10 tob-ſacerdotem. ¶Qui conſuluit ꝓ eo
Dñm, & cibaria dedit ei: ſed & gladiũ
11 Goliath Philiſthęi dedit illi. ¶Miſit er-
go rex ad accerſendũ Achi-mélech ſa-
cerdotem filium Achitob, & oém do-
mum patris eius, ſacerdotum qui erant
in Nobe, qui vniuerſi venerũt ad regé.
12 ¶Et ait Saul ad Achi-mélech, Audi fi-
li Achitob. Qui rñdit Præſto ſum Dñe.
13 ¶Dixitq; ad eũ Saul. Quare coniuraſtis
C aduerſum me tu & filius Iſai, & dediſti
ei panes & gladiũ, & conſuluiſti pro eo
Dñm, vt conſurgeret aduerſum me inſi
14 diator vſq; hodie permanens? ¶Reſpon
denſq; Achi-mélech regi, ait. Et quis in
oībus ſeruis tuis, ſicut Dauid fidelis, &
gener regis, & pergens ad imperiũ tuũ,
15 & glorioſus in domo tua? ¶Num hodie
cœpi pro eo conſulere Dñm? abſit hoc
à me: ne ſuſpicetur rex aduerſus ſeruũ
ſuum rem huiuſcemodi, in vniuerſa
domo patris mei: nō enim ſciuit ſeruus
tuus quicquam, ſuper hoc negotio, vel
16 modicũ vel grande. ¶Dixitq; rex: Morte
morieris Achi-mélech, tu & omnis do-
17 mꝰ patris tui. ¶Et ait rex emiſſariis qui
circunſtabant eũ: Conuertimini, & in-
terficite ſacerdotes Dñi: nam manus eo
rum cum Dauid eſt: ſciētes ꝙ fugiſſet,
& non indicauerunt mihi. Noluerũt
aũt ſerui Regis extēdere manus ſuas in
18 in ſacerdotes Dñi. ¶Et ait rex ad Doeg:
D Cōuertere tu & irrue in ſacerdotes*. Cō
uerſuſq; Doeg Idumæus, irruit in ſacer
dotes: & trucidauit in die illa octogin-
taquinque viros veſtitos ephod lineo.
19 ¶Nobe aũt ciuitatem ſacerdotũ ꝑcuſſit
in ore gladij, viros & mulieres, & par-
uulos & lactentes, bouéq; & aſinum, &
20 ouem in ore gladij. ¶Euadens aũt vnus
filius Achi-mélech filij Achitob, cuius
nomen erat Abiathar, fugit ad Dauid,
21 ¶& annuntiauit ei ꝙ occidiſſet Saul ſa-
22 cerdotes Dñi. ¶Et ait Dauid ad Abia-

* Domini.

thar: Sciebam in die illa, ꝙ cum ibi eſ
ſet Doeg Idumæus, proculdubio annũ
tiaret Sauli: ego ſum reus oīum anima
23 rũ* patris tui. ¶Mane mecũ, ne timeas:
ſi quis quæſierit aīam meam, quæret &
animam tuam, mecumq; ſeruaberis.

CAP. XXIII.

1 ET annuntiauerũt Dauid dicentes:
A Ecce Philiſthiim oppugnãt Ceilam
2 & diripiunt areas. ¶Conſuluit ergo Da
uid Dñm dicens: Num vadam & ꝑcu-
tiam Philiſthęos iſtos? Et ait Dñs ad Da
uid: Vade, & ꝑcuties Philiſthæos & Cei
3 lam ſaluabis. ¶Et dixerunt viri q erát
cũ Dauid ad eũ: Ecce nos hic in Iudęa
conſiſtentes timemus: quanto magis ſi
ierimus in Ceilam: aduerſum agmina
4 Philiſthinorum? ¶Rurſum ergo Dauid
conſuluit Dñm. Qui rñdens ait ei: Sur-
ge: & vade in Ceilã: ego enim tradam
5 Philiſthęos ĩ manu tua. ¶Abiit ergo Da
uid & viri eius in Ceilam, & pugnauit
aduerſum Philiſthęos, & abegit iumen
ta eorum, & ꝑcuſſit eos plaga magna:
& ſaluauit Dauid habitatores Ceilæ.
6 ¶Porrò eo tpe quo fugiebat Abiathar fi
lius Achi-mélech ad Dauid in Ceilam.
7 ephod ſecũ habens deſcenderat. ¶Nun-
tiatũ eſt aũt Sauli ꝙ veniſſet Dauid in
Ceilam: & ait Saul: Tradidit eum Dñs
B in manus meas, concluſuſq; eſt intro-
greſſus vrbé in qua portæ & ſerę ſunt.
8 ¶Et pcepit Saul oĩ pplo, vt ad pugnam
deſcenderet in Ceilam, & obſideret Da
9 uid & viros eius. ¶Qđ cũ Dauid reſciſ-
ſet qđ prępararet ei Saul clam malum,
dixit ad Abiathar ſacerdotem: Applica
10 Ephod. ¶Et ait Dauid: Dñe Deus Iſraël,
audiuit famá ſeruus tuus, ꝙ diſponat
Saul venire in Ceilam, vt euertat vrbé
11 ꝑpter me. ¶Si tradét me viri Ceilę in ma-
nus eius? & ſi deſcédet Saul, ſicut audi
uit ſeruus tuus? Dñe Deus Iſraël indica
ſeruo tuo. Et ait Dñs: Deſcédet. Dixitq;
12 ¶*Dauid: Si tradent me viri Ceilæ, & vi
ros qui ſunt mecum in manus Saul? Et
13 dixit Dñs: Tradent. ¶Surrexit ergo Da-
uid & viri eiꝰ quaſi ſexcéti, & egreſſi de
Ceila, huc atq; illuc vagabant̃ incerti:
nuntiatũq; eſt Sauli ꝙ fugiſſet Dauid
de Ceila & ſaluatus eſſet: quá ob ré diſ
14 ſimulauit exire. ¶Morabat̃ aũt Dauid
in deſerto, in locis firmiſſimis, mãſitq;
in mōte ſolitudinis Ziph-in mōte opa-
C co, quęrebat eum tñ Saul cunctis diebꝰ,

* domus

* rurſũ.

& non tradidit eum Dñs in manus ei⁹.
15 ꝰEt vidit Dauid ꝙ egressus esset Saul vt
quęreret aïam eius. Porrò Dauid erat in
16 deserto-Ziph in sylua. ꝰEt surrexit Io-
nathas filius Saul, & abiit ad Dauid in
syluá. & cõfortauit manus eius in Deo,
17 ꝰdixitq; ei: Ne timeas, neq; enim inue-
niette manus Saul patris mei, & tu
regnabis supra Israël, & ego ero tibi se-
18 cundus, sed & Saul pr̃ me⁹ scit hoc. ꝰPer
cussit ergo vterq; fędus coram Dño: má
sitq; Dauid in sylua, Ionathas aũt reuer
19 sus est in domũ suam. ꝰAscenderũt aũt
Ziphęi ad Saul in Gabaa, dicentes: Non
ne ecce Dauid latitat apud nos in lo-
cis tutissimis syluæ, in Colle-Hachila, q̃
20 est ad dexteram deserti? ꝰNunc ergo si-
cut desiderauit aïa tua vt descenderes,
descẽde: nostrum aũt erit vt tradamus
21 eũ in manus regis. ꝰDixitq; Saul: Bene
dicti vos à Dño, qa doluistis vicẽ meá.
22 ꝰAbite ergo oro, & diligentius ꝑparate,
& curiosius agite & considerate locum
vbi sit pes eius*, vel qs viderit eũ ibi, *re
cogitat enim de me, ꝙ callidè insidier
23 ei. ꝰConsiderate, & videte oïa latibula
D eius, in quibus absconditur: & reuerti-
mini ad me ad rem certá, vt vadá vobis-
cum, ꝙ si etiam in terrá se obstruxerit,
perscrutabor eũ in cũctis millib⁹ Iuda.
24 ꝰAt illi surgẽtes abierunt in Ziph ante
Saul: Dauid aũt & viri eius erant in De
serto-Maon, in cãpestribus ad dexteram
25 Iesimon. ꝰIuit ergo Saul & socij eius ad
quærendũ eũ: & nuntiatum est Dauid
statimq; descendit ad petrá, & versabat
in Deserto-Maon, ꝙ cum audisset Saul,
ꝑsequutus est Dauid in Deserto-Maon.
26 ꝰEt ibat Saul *ad lat⁹ mõtis ex parte vna:
Dauid aũt & viri eius erãt in latere mõ
tis ex parte altera: porrò Dauid despera
bat se posse euadere à facie Saul: itaque
Saul, & viri eius in modum coronæ cin
gebãt Dauid & viros ei⁹, vt caperẽt eos.
27 ꝰEt nuntius venit ad Saul: dicens: Festi-
na, & veni, qm̃ infuderũt se Philisthiim
28 super terrá. ꝰReuersus est ergo Saul desi
stens persequi Dauid, & perrexit in oc-
cursum Philisthinorum, ꝓpter hoc vo
cauerũt locũ illum Petram diuidenté.

* veloci ter.
*vbi dixi ft.
* & viri eius.

CAP. XXIIII.

1 A Scẽdit ergo Dauid ĩde & habitauit
A in locis tutissimis En-gaddi. ꝰCũq;
2 reuersus esset Saul, postq̃ persequutus
est Philisthęos, nũtiauerunt ei dicẽtes,
3 Ecce Dauid ĩ deserto est En-gaddi. ꝰAs-
sumẽs ergo Saul tria millia electorũ vi-
rorũ ex oĩ Israël, perrexit ad inuestigan
dũ Dauid & viros eius, ẽt sup abruptis
simas petras, q̃ solis ibicibus puię sunt.
4 ꝰEt venit ad caulas ouiũ, q̃ se offer bát
vianti, eratq; ibi spelũca quá ingressus
est Saul, vt purgaret vẽtrẽ: porrò Dauid
& viri eius in interiore parte spelũcę la
5 tebãt. ꝰEt dixerũt serui Dauid ad eum:
Ecce dies de qua loquut⁹ est Dñs ad te,
Ego tradá tibi inimicũ tuũ, vt facias ei
sicut placuerit ĩ oculis tuis: Surrexit er-
go Dauid & ꝑcidit orá chlamydis Saul
6 silẽter. ꝰPost hęc ꝑcussit cor suũ Dauid,
eo ꝙ abscidisset oram clamydis Saul.
7 ꝰDixitq; ad viros suos: Propiti⁹ sit mihi
B Dñs ne faciá hác rem Dño meo Christo
Dñi, vt mittá manu meá in eũ, qa Chri
stus Dñi est. Viuit Dñs, quia nisi Dñs
ꝑcusserit eũ, aut dies ei⁹ venerit vt mo-
riatur, aut descendens in prælĩũ perie-
rit: propitius mihi sit Dñs vt non mittá
8 manũ meá in Christũ Dñi. ꝰEt cõfregit
Dauid viros suos sermonibus*, & non
ꝑmisit eos vt consurgerẽt in Saul: porrò
Saul exurgẽs de spelunca, ꝑgebat cępto
9 itinere. ꝰSurrexit aũt Dauid post eũ: &
egressus de spelunca, clamauit post ter-
gũ Saul, dicens: dñe mi rex. Et respexit
Saul post se: & ĩclinás se Dauid ꝓnus
10 ĩ terrá, adorauit, ꝰdixitq; ad Saul: Qua-
re audis verba hoïum loquentium, Da
11 uid q̃rit malũ aduersum te? Ecce hodie
viderunt oculi tui ꝙ tradiderit te Dñs
in manu mea in spelũca: & cogitaui vt
occideré te, sed pepercit tibi ocul⁹ me⁹.
C dixi enim: Non extendá manũ, meá in
12 Dñm meũ, qa Christius Dñi est. ꝰQuin
potius pater mi, vide, & cognosce oram
chlamydis tuę in manu mea: qm̃ cùm
pręscinderẽ summitatẽ chlamydis tuæ,
nolui extẽdere manũ meá in te: aïaduer
te, & vide, qm̃ nõ est in manu mea ma-
lum, neq; iniquitas, neq; peccaui in te:
tu aũt insidiaris aïæ meę vt auferas eá.
13 ꝰIudicet Dñs inter me & te, & vlciscat
me Dñs ex te: manus aũt mea nõ sit in
14 te: ꝰSicut & in prouerbio antiquo dr̃:
AB IMPIIS egrediet impietas: man⁹
15 ergo mea non sit in te. ꝰQuẽ perseque-
ris Rex Israël? quẽ ꝑsequeris? canẽ mor-
16 tuũ ꝑsequeris, & pulicem vnũ. ꝰSit Dñs
iudex, & iudicet ĩter me & te: & videat
& iudicet causam meam & eruat me de

*istis.

17manu tua. ¶ Cùm aūt cōplesset Dauid,
D loqués sermones huiuscemodi ad Saul
dixit Saul: Nūquid vox hęc tua est fili
mi Dauid? Et leuauit Saul vocē suā, &
18fleuit, ¶dixitq; ad Dauid: iustior tu es
quàm ego: tu enim tribuisti mihi bo-
19na: ego aūt reddidi tibi mala. Et tu in-
dicasti hodie q̃ feceris mihi bona: quo-
modo tradiderit me dn̄s in manū tuā,
20& non occideris me. ¶ Quis enim cùm
inuenerit inimicū suū, dimittet eū in
via bona? Sed dn̄s reddat tibi vicissitu-
dinem hanc pro eo quod hodie opera-
21tus es in me. ¶Et nunc quia scio quòd
certissimè regnaturus sis, & habiturus
22in manu tua regnū Israël: ¶Iura mihi
in dn̄o, ne deleas semen meū post me,
neq; auferas nomen meum de domo
23patris mei. ¶Et iurauit Dauid Sauli. Abiit
ergo Saul in domum suam: & Dauid,
& viri eius ascenderūt ad tutiora loca.

CAP. XXV.

Eccl. 46. d. 23.

1
A MOrtuus est aūt Samuel, & congre-
gatus est vniuersus Israël, & plan-
xerunt eum, & sepelierunt eū in domo
sua in Ramátha. Consurgensq; Dauid
2 descendit in desertū Pharan. ¶Erat aūt
vir q̄spiā in solitudine Maon, & posses-
sio eius in Carmelo, & homo ille ma-
gnus nimis: erantq; ei oues tria millia,
& mille capræ: et accidit vt tonderetur
3 grex eius in in Carmelo. ¶Nomē aūt vi-
ri illius erat Nabal, et nomē vxoris eiꝰ
Abigáil: eratq; mulier illa prudentissi-
ma & speciosa: porrò vir eius durus, et
pessimus, et malitiosus: erat aū. de ge-
4 nere Caleb. ¶Cum ergo audisset Dauid
in deserto q̄ tonderet Nabal gregē suū,
5 ¶misit decem iuuenes et dixit eis: Ascē-
dite in Carmelū, et venietis ad Nabal,
et salutabitis eum ex noīe meo pacifi-
6 cè. ¶Et dicetis: Sit fratribus meis et tibi
B pax, et domui tuæ pax, et oībus quæcū-
que habes, sit pax. Ex multis annis sal
7 uos faciens tuos, et oīa tua. ¶Audiui q̄
tonderent pastores tui* qui erāt nobiscū
in deserto: nunquā eis molesti fuimus,
nec aliq̄n defuit q̄cquam eis de grege,
omni tp̄e quo fuerūt nobiscū in Carme
8 lo. ¶Interroga pueros tuos, et indicabūt
tibi. Nunc ergo inueniāt pueri tui gra-
tiam in oculis tuis: in die enim bona
venimus. quodcunq; inuenerit manus
tua, da seruis tuis, et filio tuo Dauid.
9 ¶Cūq; venissent pueri Dauid, loquuti

* greges tuos.

sunt ad Nabal oīa verba hęc ex noīe
10Dauid: Et siluerunt. ¶Rn̄dens aūt Na-
bal pueris Dauid ait: Quis est Dauid?
et quis est filius Isai? hodie increuerunt
11serui qui fugiunt dn̄os suos. ¶Tollam
ergo panes meos, et aquas meas, et car-
nes pecorū quæ occidi tōsoribus meis,
12et dabo viris quos nescio vnde sint? ¶Re
gressi sunt itaq; pueri Dauid per viam
suam, et reuersi venerunt, et annuntia-
uerunt ei omnia verba quæ dixerat * viris 8.
13Nabal. ¶Tunc ait Dauid *pueris* suis:
Accingatur vnusquisque gladio suo. Et
C accincti sunt singuli gladiis suis, accin-
ctusq; est et Dauid ense suo: et secuti
sunt Dauid quasi quadringenti viri:
porrò ducenti remāserunt ad sarcinas.
14¶Abigáil aūt vxori Nabal nūtiauit vnꝰ
de pueris suis, dicēs: Ecce Dauid misit
nūtios de deserto vt benedicerent dn̄o
15nostro: et auersatus est eos. ¶hoīes isti,
boni satis fuerunt nobis, et non mole
sti, nec quicquā aliq̄n periit omni tp̄e
quo fuimus conuersati cum eis in deser
16to: ¶pro muro erant nobis tam in nocte
q̄ in die, oībus diebus quibus pauimꝰ
17apud eos greges. ¶Quā ob rē considera,
et recogita quid facias: q̄m cōpleta est
malitia aduersum virum tuum, et ad-
uersum domum tuā, et ipse est filiꝰ Be-
18lial, ita vt nemo possit ei loqui. ¶Festi-
nauit igitur Abigáil, et tulit ducētos pa
nes et duos vtres vini, et quinq; arietes
coctos, et q̄nq; sata polētę, et centū liga
turas vuæ passę, et ducentas massas cari
19carū, et posuit sup asinos, ¶dixitq; pue-
ris suis: Pręcedite me, ecce, ego post ter-
D gū sequar vos. viro aūt suo Nabal non
20indicauit. ¶Cū ergo ascendisset asinū, et
descēderet ad radicē mōtis, Dauid et vi-
ri eiꝰ descēdebāt in occursum eiꝰ: q̄bus
21et illa occurrit. Et ait Dauid. ¶ Verè fru-
stra seruaui oīa q̄ huius erāt in deserto,
et non periit q̄cquam de cūctis quæ ad
eum ptinebant, et reddidit mihi malū
22pro bono. ¶Hæc faciat Deus inimicis
Dauid, et hęc addat, si reliquero de oī-
bus quę ad ipsum pertinēt vsq; mane,
23mingentē ad parietem. ¶Cum aūt vidis
set Abigáil Dauid, festinauit, et descen-
dit de asino, et procidit corā Dauid su-
per faciē suā, et adorauit super terram,
24¶et cecidit ad pedes eius, et dixit: In me
sit dn̄e mi hęc iniquitas: loquat obse-
cro ancilla tua in auribus tuis: et audi

25 verba famulę tuę. ¶Ne ponat oro Dñs
meus rex cor suum sup virũ istum ini-
quum Nabal: qm̃ ẽm nomen suũ stul-
tus est, & stultitia est cum eo: ego auté
ancilla tua non vidi pueros tuos Dñe
26 mi quos misisti. ¶Nũc ergo Dñe mi vi-
E uit Dñs, & viuit aĩa tua, qui prohibuit
te ne venires in sanguinem, & saluauit
manum tuam tibi: & nunc fiant sicut
Nabal inimici tui, & qui quærunt dño
27 meo malũ. ¶Quapp suscipe bñdictio-
nem hanc, quã attulit ancilla tua tibi
Dño meo: & da pueris qui sequũtur te
28 Dñm meum. ¶Aufer iniquitaté famulę
tuæ: faciens enim faciet Dñs tibi Dño
meo domũ fidelé, quia prælia Dñi Dñe
mi tu præliaris: malitia ergo non inue-
29 niatur in te oĩbus diebus vitę tuæ. ¶Si
enim surrexerit aliqñ homo psequens
te, & quærens aĩam tuam, erit aĩa Dñi
mei custodita quasi in fasciculo viuen
tium, apud Dñm Deum tuum: porrò
inimicorum tuorũ aĩa rotabitur, quasi
30 in impetu & circulo fundæ. ¶Cũ ergo
fecerit Dñs tibi Dño meo oĩa q̃ loquut⁹
est bona de te, & constituerit te ducem
31 super Israël. ¶nõ erit tibi hoc in singul-
tum, & in scrupulum cordis Dño meo,
ꝙ effuderis sanguinem innoxium, aut
ipse te vltus fueris: & cum benefecerit
Dñs Dño meo, recordaberis ancillæ
32 tuę. ¶Et ait Dauid ad Abigáil, Benedi-
F ctus Dñs Deus Israël, qui misit hodie
33 te in occursum meum, ¶& benedictũ
eloquium tuum, & benedicta tu, quæ
phibuisti me hodie ne irem ad sangui-
34 nem, & vlciscerer me manu mea. ¶Alio
quin viuit Dñs Deus Israël qui prohi-
buit me, ne malum facerem tibi: nisi ci
tò venisses in occursum mihi, nõ remá
sisset Nabal vsq; ad lucem matutinã,
35 mingẽs ad parietem. ¶Suscepit ergo Da
uid de manu eius omnia quæ attulerat
ei, dixitq; ei: Vade pacificè in domum
tuam, ecce audiui vocem tuá, & hono-
36 raui faciem tuá. ¶Venit aũt Abigáil ad
Nabal: & ecce erat ei cõuiuiũ in domo
eius, quasi conuiuiũ regis, & cor Nabal
iucundum: erat enim ebrius nimis: &
non indicauit ei verbum pusillũ aut
37 grande vsq; mane. ¶Diluculo auté cũ
digessisset vinum Nabal, indicauit ei
G vxor sua verba hæc, & emortuũ est cor
ei⁹ intrinsecus, & factus est quasi lapis.
38 ¶Cumq; pertrãsissent decem dies, per-
39 cussit Dñs Nabal, & mortu⁹ est. ¶Quod
cum audisset Dauid mortuum Nabal,
ait: Benedictus Dñs qui iudicauit cau-
sam opprobrij mei de manu Nabal, &
seruum suũ custodiuit à malo, & mali-
tiam Nabal reddidit Dñs in caput ei⁹.
Misit ergo Dauid, & locutus est ad Abi
40 gáil, vt sumeret eam sibi in vxoré. ¶Et
venerũt pueri Dauid ad Abigáil in Car
melum, & locuti sunt ad eam, dicẽtes:
Dauid misit nos ad te, vt accipiat te si-
41 bi in vxorem. ¶Quę consurgens adora-
uit prona in terram, & ait: Ecce famula
tua sit in ancillam, vt lauet pedes ser-
42 uorum Dñi mei. ¶Et festinauit, & surre
xit Abigáil, & ascendit super asinũ, &
quinq; puellæ ierunt cum ea, pedisse-
quæ eius, & secuta est nuntios Dauid:
43 & facta est illi vxor. ¶Sed & Achinoam
accepit Dauid de Iezrahel: & fuit vtra-
44 que vxor eius. ¶Saul auté dedit Michol
filiam suam vxorem Dauid Phalti, fi-
lio Lais, qui erat de Gallim.

CAP. XXVI.

1 ET venerunt Ziphęi ad Saul in Ga-
A baa, dicentes: Ecce Dauid absconditus est in Colle-Hachila, quæ est ex ad-
2 uerso solitudinis. ¶Et surrexit Saul, &
descendit in desertum-Ziph, & cum eo
tria millia virorum de electis Israël, vt
3 quæreret Dauid in deserto-Ziph. ¶Et ca
strametatus est Saul in Gabaa-hachila,
q̃ erat ex aduerso solitudinis in via: Da
uid aũt habitabat in deserto. Videns
aũt ꝙ venisset Saul post se in desertũ,
4 ¶misit exploratores, & didicit qđ-illuc -7.
5 venisset certissimè. ¶Et surrexit Dauid
-clam & venit ad locũ vbi erat Saul: -3.
cumq; vidisset locũ in quo dormiebat
Saul & Abner filius Ner princeps mili-
tię eius, & Saulem dormienté in tento
rio, & reliquum vulgus per circuitum
6 eius, ¶ait Dauid ad Achi-mélech He-
thæum, & Abisai filium Saruiæ, fratré
Ioab dicens: Quis descendet mecũ ad
Saul ĩ castra? Dixitq; Abisai: Ego descé-
7 dam tecũ. ¶Venerũt ergo Dauid & Abi
sai ad pplm̃ nocte, & inuenerunt Saul
iacentem & dormienté in tentorio, &
hastã fixã in terra ad caput eius. Abner
aũt & pplm̃ dormientes in circuitu ei⁹.
8 ¶Dixitq; Abisai ad Dauid, Cõclusit De⁹
B inimicum tuum hodie in manus suas;
nũc ergo pfodiã eum lancea in terra se
9 mel, & secũdo opus non erit. ¶Et dixit

Dauid ad Abisai: Ne interficias eũ: quis
enim extendet manũ suam in Christũ
10 Dñi, & innocens erit? ¶Et dixit Dauid:
Viuit Dñs, quia nisi Dñs percusserit eũ,
aut dies eius venerit vt moriatur, aut in
11 prælium descendens perierit. ¶propitius
sit mihi dñs ne extendam manũ meam
in Christum Dñi: nunc igitur tolle ha-
stam quæ est ad caput eius, & scyphum
12 aquæ, & abeamus. ¶Tulit igitur Dauid
hastã, & scyphum aquæ, qui erat ad ca-
put Saul, & abierunt: & non erat qsquã
q̃ videret, & intelligeret, & euigilaret,
sed oẽs dormiebant, quia sopor Dñi ir-
13 ruerat sup eos. ¶Cùmq; trãsisset Dauid
ex aduerso, & stetisset in vertice mõtis
de longè, & esset grande interuallũ in-
14 ter eos, ¶clamauit Dauid ad pplm, &
ad Abner filium Ner, dicẽs: Nonne rñ-
C debis Abner? Et rñdẽs Abner ait: Quis
15 es tu qui clamas, & inquietas regẽ? ¶Et
ait Dauid ad Abner: Nunquid non vir
tu es? & quis alius similis tui in Israël?
quare ergo non custodisti Dñm tuum
regem? ingressus est enim vnus de tur-
16 ba vt interficeret regem Dñm tuũ. ¶Nõ
est bonum hoc quod fecisti: viuit Dñs,
qm filij mortis estis vos, qui non custo-
distis Dñm vestrũ Christum Dñi. nunc
ergo vide vbi sit hasta regis, & vbi scy-
17 phus aquę q̃ erat ad caput eius. ¶Cogno
uit aũt Saul vocem Dauid, & dixit: Nũ-
q̃d vox hęc tua fili mi Dauid? Et ait Da
18 uid: Vox mea Dñe mi rex. ¶Et ait: Quã
ob causam Dñs meus persequitur seruũ
suum? Quid feci? aut quod est malũ in
19 manu mea? ¶Nunc ergo audi oro Dñe
mi rex verba serui tui, Si Dñs incitat te
aduersum me odoret sacrificiũ: si aũt
D filij hoium: maledicti sunt in cõspectu
*quia 1. Dñi *qui eiecerunt me hodie, vt non ha
bitem in hęreditate Dñi: dicẽtes: Vade,
20 serui diis alienis. ¶Et nunc nõ effunda-
tur sanguis meus in terrã coram Dño:
qa egressus est rex Israël vt quærat puli
cem vnum, sicut persequitur perdix in
21 in mõtibus. ¶Et ait Saul, peccaui, reuer-
tere fili mi Dauid: nequaq̃ enim vltra
tibi malefaciã, eo q̃ prætiosa fuerit aïa
mea in oculis tuis hodie: apparet enim
q̃ stultè egerim, & ignorauerim multa
22 nimis. ¶Et rñdens Dauid ait: Ecce hasta
regis, trãseat vnus de pueris regis, & tol-
23 lat eam. ¶Dñs aũt retribuet vnicuiq; fm
iustitiam suã & fidem: tradidit enim
te Dñs hodie in manum meã, & nolui
extendere manum meam in Christum
24 Dñi. ¶Et sicut magnificata est aïa tua
hodie in oculis meis, sic magnificetur
aïa mea in oculis Dñi, & liberet me de
25 omni angustia. ¶Ait ergo Saul ad Da-
uid: Benedictus tu fili mi Dauid: & qui
dem faciens facies, & potens poteris.
Abiit autem Dauid in viam suam, &
Saul reuersus est in locum suum.

CAP. XXVII.

1 ET ait Dauid in corde suo: Aliqñ in-
A cidã vna die in manus Saul: nónne
melius est vt fugiam, & saluer in terra
Philisthinorum, *vt desperet Saul, ces-
setq; me quærere in cũctis finibus Isra- *& 1.
2 ël? fugiam ergo manꝰ eius. ¶Et surrexit
Dauid, & abiit ipse, & sexcenti viri cũ
eo, ad Achis filium Maoch regẽ Geth.
3 ¶Et habitauit Dauid cũ Achis in Geth,
ipse & viri eius, *& domus eius, Dauid *viri 2.
& duę vxores eius, Achi-nóam Iezrahe
litis, & Abigáil vxor Nabal Carmeli.
4 ¶Et nuntiatũ est Sauli q̃ fugisset Dauid
in Geth, & nõ addidit vltrà quęrere eũ.
5 ¶Dixit autẽ Dauid ad Achis. Si inueni
B gratiã in oculis tuis, detur mihi locus
in vna vrbium regionis huius, vt habi-
tem ibi, cur enim manet seruus tuus in
6 ciuitate regis tecum? ¶Dedit itaq; ei A-
chis in die illa Siceleg: pp quã causam
facta est Siceleg regum Iuda vsq; in diẽ
7 hanc. ¶Fuit aũt numerus dierum quibꝰ
habitauit Dauid in regione Philisthino
8 rum quatuor mẽsium. ¶Et ascendit Da
C uid, & viri eius, & agebant prædas de
Gessuri, & de Gerzi, & de Amalecitis: hi
enim *pagi *habitabantur in terra antiq *habitabant 8. *vagi, habitabant 4
tus, euntibus Sur vsq; ad terrã Ægypti,
9 Et percutiebat Dauid oẽm terram *, nec * illorũ.
relinquebat viuentẽ virũ & mulierem:
tollensq; oues & boues, & asinos, & ca-
melos, & vestes, reuertebatur & venie-
10 bat ad Achis. ¶Dicebat aũt ei Achis: in
quem irruisti hodie? Respondebat Da-
uid: Contra meridiem Iudę, & contra
meridiem Ierameel, & contra meridiẽ
11 Ceni. ¶Virum & mulierem nõ viuifica
D bat Dauid, nec adducebat in Geth: di-
cens: Ne fortè loquant aduersum nos.
Hęc fecit Dauid: & hoc erat decretum
illi oĩbus diebus quibus habitauit in
12 regione Philisthinorũ. ¶Credidit ergo
Achis Dauid, dicẽs: Multa mala opera-
tus est contra populum suum Israël:

erit igitur mihi seruus sempiternus.

CAP. XXVIII.

1 FActū est aūt in diebus illis, congrega
A uerunt Philisthiim agmina sua, vt
præpararentur ad bellū contra Israël: di
xitq; Achis ad Dauid: Sciens nūc scito,
qm̄ mecū egredieris in castris tu & viri
2 tui. ¶ Dixitq; Dauid ad Achis: Nūc scies
q̄ facturus est seruus tuus. Et ait Achis
ad Dauid: Et ego custodem capitis mei
3 ponam te cunctis diebus. ‖ ¶ Samuel aūt
mortuus est, planxitq; eum oīs Israël,
& sepelierunt eum in Ramátha vrbe
sua. Et Saul abstulit magos, & hariolos
de terra:- & interfecit eos, q pythones
4 habebant in ventre'. ¶ Cōgregatiq; sunt
Philisthiim & venerunt & castrameta-
ti sunt in Sunā, congregauit aūt & Saul
vniuersum Israël, & venit in Gelboe.
5 ¶ Et vidit Saul castra Philisthiim & ti-
6 muit, & expauit cor eius nimis. ¶ Cōsu-
luitq; dn̄m, & non rn̄dit ei, neq; p som
nia, neq; per sacerdotes, neq; p Prophe-
7 tas. ¶ Dixitq; Saul seruis suis, Quærite
mihi mulierem habentem pythonem,
& vadam ad eam, & sciscitabor p illā.
B Et dixerunt serui eius ad eum: Est mu-
8 lier pythonē habens in Endor. ¶ Muta-
uit ergo habitum suum, vestitusq; est
aliis vestimentis, & abiit ipse & duo vi
ri cum eo, veneruntq; ad mulierem no
cte, & ait illi: Diuina mihi in pythone,
9 & suscita mihi quem dixero tibi. ¶ Et
ait mulier ad eum: Ecce tu nosti quāta
fecerit Saul, & qūo eraserit magos &
hariolos de terra: quare ergo insidiaris
10 animæ meç, vt occidar? ¶ Et iurauit ei
Saul in Dn̄o, dicens: viuit Dn̄s, quia
non eueniet tibi quicquam mali ꝑpter
11 hanc rem. ¶ Dixitq; ei mulier: Quē su-
scitabo tibi? Qui ait: Samuelem mihi
12 suscita. ¶ Cū aūt vidisset mulier Samue
lem exclamauit voce magna, & dixit
ad Saul: Quare imposuisti mihi? Tu es
13 enim Saul. ¶ Dixitq; ei rex: Noli time-
re: quid vidisti? Et ait mulier ad Saul:
14 deos vidi ascendētes de terra. ¶ Dixitq;
C ei: Qualis est forma eius? Quæ ait. Vir
senex ascēdit, & ipse amictus est pallio
Et intellexit Saul quod Samuel esset, &
inclinauit se super faciem suam in ter-
15 ra, & adorauit. ‖ ¶ Dixit aūt Samuel ad Sa
ul: Quare inquietasti me vt suscitarer?
Et ait Saul: Coarctor nimis siquidē Phi
listhiim pugnant aduersum me, & De⁹
recessit à me, & exaudire me noluit, ne-
que in manu Prophetarū, neq; p som-
nia: vocaui ergo te, vt ostenderes mihi
16 quid faciam. ¶ Et ait Samuel: Quid inter
rogas me cum Dn̄s recesserit à te, & trā
17 sierit ad æmulum tuū? ¶ Faciet enim ti-
bi Dn̄s sicut loquut⁹ est in manu mea,
& ‖ scindet regnum tuum de manu tua, ‖ Sup. 15. f 28.
18 & dabit illud proximo tuo Dauid: ¶ qa
non obedisti voci Dn̄i, neq; fecisti iram
furoris eius in Amalec. idcirco quod pa
19 teris, fecit tibi Dn̄s hodie. ¶ Et dabit Dn̄s
etiam Israël tecū in man⁹ Philisthiim:
cras aūt tu & filij tui mecum eritis: sed
& castra Israël tradet Dn̄s in manus
20 Philisthiim. ¶ Statimq; Saul cecidit por
D rectus in terram; extimuerat enim *ver- ‖ valde 1.
ba Samuelis, & robur non erat in eo, qa
21 non comederat panē tota die illa. ¶ In-
gressa est itaq; mulier illa ad Saul, (con
turbatus enim erat valde) dixitque ad
eū: Ecce obediuit ancilla tua voci tuæ,
& posui aīam meam in manu mea: &
audiui sermones tuos quos loquutus es
22 ad me. ¶ Nunc igitur audi & tu vocem
ancillæ tuæ, & ponam corā te bucellā
panis, vt comedens conualescas, & pos-
23 sis iter agere. ¶ Qui renuit, & ait: nō co-
medam. Coegerūt aūt eum serui sui &
mulier: & tandem audita voce eorū sur
24 rexit de terra, & sedit sup lectum. ¶ Mu-
lier aūt illa habebat vitulum pascualē
in domo; & festinauit, & occidit eum:
tollēsq; farinā miscuit eā, & coxit azy-
25 ma, ¶ & posuit ante Saul, & ante seruos
eius, Qui cū comedissent, surrexerūt &
ambulauerunt per totam noctem illā.

CAP. XXIX.

1 COngregata sunt ergo Philisthiim
A vniuersa agmina in Aphec: sed &
Israël castrametatus est sup fontem qui
2 erat in Iezrahel. ¶ Et satrapæ quidē Phi-
listhiim incedebant in centuriis & mil
libus: Dauid aūt & viri ei⁹ erāt in nouis
3 simo agmine cum Achis. ¶ Dixeruntq;
principes Philisthiim ad Achis'. Quid -5.
sibi volunt Hebræi isti? Et ait Achis ad
principes Philisthiim Nunquid ignora
tis Dauid, qui fuit seruus Saul regis Is-
raël, & est apud me multis diebus vel
annis? & non inueni in eo quicquā *ex *mali.
die qua trāsfugit ad me, vsq; ad diē hāc?
4 ¶ Irati sunt aūt aduersus eum principes
Philisthiim. & dixerunt ei. ‖ Reuertatur ‖ 1. Pa. 12
B vir, & sedeat in loco suo, in quo consti d 19.

tuisti eum: & non descendat nobiscũ
in prælium, ne fiat nobis aduersarius
cũ preliari cœperimus: quo enim aliter
poterit placare Dñm suum, nisi in capi
5 tibus nostris? ¶Nõne iste est Dauid cui
cantabant in choris, dicentes: Percussit
Saul in millibus suis, & Dauid in decẽ
6 millibus suis? ¶Vocauit ergo Achis Da-
C uid, & ait ei: Viuit dñs, quia rect⁹ es tu;
& bonus in cõspectu meo: & exitus tu⁹
& introitus tuus mecum est in castris:
& nõ inueni in te quicquam mali ex die
qua venisti ad me vsq; in diem hãc, sed
7 satrapis non places. ¶Reuertere ergo: &
vade in pace, & non offendas oculos sa
8 traparum Philisthiim. ¶Dixitq; Dauid
ad Achis: Quid enim feci, & quid inue
nisti i me seruo tuo à die qua fui in cõ-
spectu tuo vsq; in diem hanc, vt non ve
niam, & pugnem contra inimicos Dñi
9 mei regis? ¶Rñdens aũt Achis, locut⁹ est
ad Dauid, Scio quia bonus es tu in ocu
lis meis, sicut Angel⁹ Dei: sed principes
Philisthinorũ dixerunt, Non ascendet
10 nobiscum in prelium. ¶Igitur consurge
D manè, tu & serui dñi tui, qui venerunt
tecum: & cum de nocte surrexeritis, &
11 cœperit dilucescere, pergite. ¶Surrexit
itaq; de nocte Dauid ipse & viri eius, vt
proficiscerentur manè, & reuerterentur
ad terram-Philisthiim: Philisthiim au-
tem ascenderunt in Iezrahel.

CAP. XXX.

1 CVmq; venissent Dauid & viri eius
A in Siceleg die tertia, Amalecitę im-
petũ fecerãt ex parte australi in Siceleg,
& percusserant Siceleg, & succenderant
2 eam igni. ¶Et captiuas duxerant mulie-
res ex ea, à minimo vsq; ad magnũ: &
non interfecerant quenquã, sed secum
3 duxerãt, & pgebant itinere suo. ¶Cum
ergo venisset Dauid & viri eius ad ciui
tatẽ, & inuenissent eã succẽsam igni, &
vxores suas, & filios suos, & filias du-
4 ctas esse captiuas, ¶leuauerũt Dauid &
ppl's qui erant cũ eo voces suas, & plan-
xerunt donec deficerẽt in eis lachrymę.
5 ¶Siquidẽ & duæ vxores Dauid captiuæ
ductæ fuerant, Achinoam Iezrahelitis,
6 & Abigail vxor Nabal Carmeli. ¶Et con
B tristatus est Dauid valde: volebat enim
eum ppl's lapidare, quia amara erat aĩa
vniuscuiusq; viri sup filiis suis, & filia-
bus, confortatus est aũt Dauid in Dño
7 Deo suo. ¶Et ait ad Abiathar sacerdotẽ
filium Achimélech, Applica ad me E-
phod: Et applicauit Abiathar Ephod ad
8 Dauid, ¶& cõsuluit Dauid Dñm, dicẽs,
Persequar latrũculos hos, & cõprehẽdã
eos, an non? Dixitq; ei Dñs, Perseque- — 6.
re: absq; dubio enim cõprehendes eos,
9 & excuties prædam. ¶Abiit ergo Dauid
ipse & sexcẽti viri q erant cũ eo, & vene
runt vsq; ad Torrentẽ-Besor: & lassi qui
10 dam substiterunt. ¶Persecutus est autẽ
C Dauid ipse & quadringenti viri*: substi- *cũ eo.
terãt enim ducenti qui lassi transire nõ
11 poterant Torrentẽ-Besor. ¶Et inuenerũt
virũ Ægyptium in agro, & adduxerunt
eum ad Dauid: dederuntq; ei panẽ vt
12 comederet, & biberet aquã, ¶sed & frag-
men massæ caricarũ, & duas ligaturas
vuæ passæ. Qui cũ comedisset, reuersus
est spũs eius, & refocillat⁹ est: non enim
comederat panem, neq; biberat aquã,
13 tribus diebus & tribus noctib⁹. ¶Dixit
itaq; ei Dauid. Cui⁹ es tu? vel vnde? & — 1.
D quo pergis? ¶Qui ait, Puer Ægyptius ego
sum seruus viri Amalecitę: dereliquit
aũt me dñs meus, quia ægrotare cœpi
14 nudiustertiũ. ¶Siquidẽ nos erupimus ad
australẽ plagam Cerethi, & cõtra Iudã,
& ad meridiem Caleb, & Siceleg succen
15 dim⁹ igni. ¶Dixitq; ei Dauid, Potes me
ducere ad cuneum istum? Qui ait, Iura
mihi p Deum q non occidas me, & nõ
tradas me in manus dñi mei, & ego du-
cam te ad cuneũ istũ. Et iurauit ei Da- — 4.
16 uid. ¶Qui cũ duxisset eum, ecce illi di
scumbebant sup faciem vniuersæ terrę
comedentes & bibẽtes, & quasi festum
celebrantes diem, pro cuncta præda &
spoliis q ceperant de terra-Philisthiim,
17 & de terra-Iuda. ¶Et percussit eos Dauid
E à vespere vsq; ad vesperã alterius diei,
& non euasit ex eis quisquam, nisi qua-
dringenti viri adolescentes, qui ascẽde-
18 rant camelos, & fugerãt. ¶Eruit ergo Da
uid oĩa quę tulerãt Amalecitæ, & duas
19 vxores suas eruit. ¶Nec defuit* q̃squam *quicquã
à paruo vsq; ad magnum, tam de filiis
q̃ de filiabus, & de spoliis: & quęcũq;
20 rapuerant, oĩa reduxit Dauid. ¶Et tulit
vniuersos greges & armẽta, & minauit
ante faciem suã, dixerũtq;, Hæc est pda
21 Dauid. ¶Venit aũt Dauid ad ducentos
viros, qui lassi substiterãt, nec sequi po-
tuerãt Dauid, & residere eos iusserat in
Torrẽte-Besor: q egressi sunt obuiã Da-
F uid, & pplo, qui erant cũ eo. Accedẽs aũt

Dauid ad pplm, salutauit eos pacificè
22 ¶Rñdensq; oĩs vir pessimus, & iniquus
de viris qui ierãt cũ Dauid, dixit, Quia
non venerunt nobiscũ, nõ dabimus eis
quicquã de præda quam eruimus: sed
sufficiat vnicuiq; vxor sua & filij, quos
23 cum acceperint, recedãt. ¶Dixit autem
Dauid, Non sic facietis fratres mei de
his quæ tradidit nobis Dñs, & custodi-
uit nos, & dedit latrunculos qui eru-
perant aduersum nos, in manus nras,
24 ¶nec audiet vos quisquam super sermo
ne hoc, æqua enim pars erit descenden
tis ad prælium, & remanentis ad sarci-
25 nas, & similiter diuidẽt. ¶Et factum est
hoc ex die illa, & deinceps cõstitutum
& præfinitũ, & quasi lex in Israël, vsq;
26 in diem hanc. ¶Venit ergo Dauid in Si-
celeg, & misit dona de præda seniori-
bus Iuda proximis suis, dicens, Accipi-
te benedictionem de præda hostium
27 Dñi: ¶His qui erãt in Bet-hel, & qui in
Ramoth ad meridiem, & qui in Ge-
28 ther, ¶& qui in Aroër, & qui in Sepha-
29 moth, & qui in Esthamo, ¶& qui in Ra
chal, & qui in vrbibus Ierameel, & qui
30 in vrbibus Ceni, ¶& qui in Harama, &
31 qui in lacu Asan, & qui in Athac, ¶&
qui in Hebron: & reliquis qui erant
in his locis, in quibus commoratus fue
rat Dauid & viri eius.

CAP. XXXI.

1 PHilisthiim autẽ pugnabant aduer-
A sum Israël: & fugerũt viri Israël an-
te faciem Philisthiim, & ceciderunt in-
2 terfecti in monte Gelbóe. ¶Irrueruntq;
Philisthiim in Saul & in filios ei⁹, & per
cusserunt Ionathã & Abinadab & Mel-
3 chi-súa filios Saul, ¶totumq; pondus
prælij versum est in Saul: & consecuti
sunt eum viri sagittarij, & vulneratus
4 est vehementer à sagittariis. ¶Dixitque
Saul ad armigerum suum, Euagina gla
dium tuũ, & percute me ne forte veniãt
incircuncisi isti, & interficiant me, illu
B dẽtes mihi. Et noluit armiger eius: fue-
rat enim nimio terrore perterritus. arri
puit itaq; Saul gladium suũ & irruit — 1.
5 super eum. ¶Quod cũ vidisset armiger
eius, videlicet quod mortuus esset Saul, ir-
ruit etiã ipse sup gladium suũ, & mor-
6 tuus est cũ eo. ¶Mortu⁹ est ergo Saul: &
tres filij ei⁹, & armiger illi⁹, & vniuersi
7 viri eius in die illa pariter. ¶Vidẽtes aũt
*filij Israël qui erant trans vallẽ & trãs *viri 5.
Iordanem, quod fugissent viri Israëlitæ, &
quod mortuus esset Saul, & filij eius, re
liquerunt ciuitates suas, & fugerunt: ve
neruntq; Philisthiim, & habitauerunt
8 ibi. ¶Facta aũt die altera, venerunt Phi
C listhiim, vt expoliarẽt interfectos, & in-
uenerunt Saul & tres filios eius iacẽtes
9 in monte Gelbóe. ¶Et præciderunt caput
Saul, & expoliauerunt eũ armis. & mi-
serunt in terram Philisthinorum per cir
cuitum, vt annuntiaret in tẽplo idolo-
10 rum*, & in pplis: ¶Et posuerunt arma *suorũ 1
eius in tẽplo Astaroth, corpus verò eius
11 suspenderũt in muro Bethsan. ¶‖Quod ‖2 Reg. 2. 4, 5.
cum audissent habitatores Iabes-Gala-
ad, quæcunq; fecerant Philisthiim Saul,
12 ¶surrexerunt oẽs viri fortissimi, & am-
bulauerunt tota nocte, & tulerũt cada-
uer Saul, & cadauera filiorum eius de
Muro-Betsan: venerũtq; Iabes-Galaad,
13 & cõbusserunt ea ibi igni: ¶& tulerunt
ossa eorũ, & sepelierunt in nemore Ia-
bes, & ieiunauerunt septem diebus.

LIBER SECVNDVS SAMVELIS, quem nos Secundum Regum dicimus.

CAPVT PRIMVM.

1 FActvm est autem
A postq̃ mortuus est
Saul, vt Dauid re-
uerteret à cæde A-
malec, & maneret
ĩ Siceleg duos dies.
2 ¶In die autẽ tertia
apparuit homo ve
niens de castris Saul veste conscissa, &
puluere cõspersus caput: & vt venit ad
Dauid, cecidit super faciem suã, & ado
3 rauit. ¶Dixitq; ad eũ Dauid, vnde ve-
nis? Qui ait ad eum, De castris Israël fu
4 gi. ¶Et dixit ad eũ Dauid, Quod est ver-
bum quod factũ est? indica mihi. Qui
ait, Fugit populus ex prælio, & multi cor-
ruentes è populo mortui sunt: sed &
Saul & Ionathas filius eius interierũt.
5 ¶Dixitq; Dauid ad adolescentẽ qui nũ

tiabat ei, Vnde ſcis, quia mortuus eſt
6 Saul & Ionathas filius eius? ¶ Et ait a-
doleſcens qui nũtiabat ei, Caſu veni in
montẽ Gelboe, & Saul incũbebat ſuper
haſtã ſuã: porrò currus & equites appro
7 pinquabant ei, ¶ & cõuerſus poſt tergũ
B ſuũ, videnſq; me vocauit. Cui cũ rñdiſ-
8 ſem, Adſum, ¶ dixit mihi, Quiſnam es
tu? Et aio ad eum, Amalecites ego ſũ.
9 ¶ Et locutus eſt mihi, Sta ſup me, & inter
fice me: qm̃ tenent me anguſtiæ, & ad-
10 huc tota aĩa mea in me eſt. ¶ Stanſque
ſup eũ, occidi illũ: ſciebã enim quod vi
uere non poterat poſt ruinã: & tuli dia
dema quod erat in capite eius, & armil
lã de brachio illius, & attuli ad te Dñm
11 meum huc. ¶ Apprehendens aũt Dauid
veſtimenta ſua ſcidit, omneſque viri
12 qui erant cũ eo. ¶ & planxerunt, & fleue
runt, & ieiunauerunt vſque ad veſperã
ſuper Saul, & ſuper Ionathan filiũ eius,
& ſuper pplm̃ Dñi, & ſup domũ Iſraël,
13 eo ꝙ corruiſſent gladio. ¶ Dixitq; Dauid
ad iuuenẽ qui nunciauerat ei, Vnde es
tu? Qui reſpondit, Filius hoĩs adue-
14 næ Amalecitæ ego ſum. ¶ Et ait ad eum ‖Pſ.104. a.5.
C Dauid, ‖ Quare non timuiſti mittere
manum tuam vt occideres Chriſtum
15 Dñi? ¶ Vocanſq; Dauid vnum de pueris
ſuis, ait, Accedens irrue in eũ. Qui pcuſ
16 ſit illum, & mortuus eſt. ¶ Et ait ad eum
Dauid, Sanguis tuus ſup caput tuũ: os
enĩ tuũ locutũ eſt aduerſum te, dicens,
17 Ego interfeci Chrm̃ Dñi. ¶ Planxit aũt
Dauid planctũ huiuſcemodi ſup Saul
18 & ſuper Ionathan filiũ eius, ¶ (& præ-
cepit vt docerẽt filios Iuda arcum, ſicut
ſcriptum eſt in Libro iuſtorum.)
–Et ait, cõſidera Iſraël pro his q mor-
tui ſunt ſuper excelſa tua vulnerati.
19 ¶ Inclyti, Iſraël, ſup mõtes tuos inter-
fecti ſunt: quomodò ceciderunt fortes?
20 ¶ Nolite annuntiare in Geth, neq; an-
nuntietis in cõpitis Aſcalonis: ne fortè
lętentur filij Philiſthiim, nec exultent
filiæ incircunciſorum.
21 ¶ Montes Gelbóe, nec ros, nec pluuia
veniant ſuper vos, neq; ſint agri primi-
tiarum: quia ibi abiectus eſt clypeus
fortium, clypeus Saul, quaſi non eſſet
vnctus oleo.
22 ¶ Sanguine interfectorũ, ab adipe for-
D tium, ſagitta Ionathæ nunquàm re-
dijt retrorſum, & gladius Saul non eſt
reuerſus inanis.

23 ¶ Saul & Ionathas amabiles, & decóri
in vita ſua, in morte quoq; nõ ſũt diui
ſi: aquilis velociores, leonibꝰ fortiores.
24 ¶ Filiæ Iſraël ſuper Saul flete, q veſtie
bat vos coccino in delitijs, qui præbe-
bat ornamenta aurea cultui veſtro.
25 ¶ Quomodò ceciderunt fortes in præ-
lio? Ionathas in excelſis tuis occiſus eſt.
26 ¶ Doleo ſuper te frater mi Ionatha de-
córe nimis, & amabilis ſuper amorem
mulierum.
–Sicut mater vnicũ amat filiũ ſuum,
ita ergo te diligebam.
27 ¶ Quomodo ceciderunt robuſti, & pe-
rierunt arma bellica?

CAP. II.

1 IGitur poſt hæc cõſuluit Dauid Dñm,
A dicens, Num aſcendam in vnam de
ciuitatibꝰ Iuda? Et ait Dñs ad eũ, Aſcen
de. Dixitq; Dauid, Quò aſcendã? & re-
2 ſpondit ei, in Hebron. ¶ Aſcẽdit ergo Da
uid, & duę vxores eius, Achi-nóam Iez
rahelitis, & Abigáil vxor Nabal Carme
3 li: ¶ ſed & viros q erãt cũ eo, duxit Da-
uid ſingulos cũ domo ſua, & mãſerunt
4 in oppidis Hebron. ¶ ‖ Veneruntq; viri ‖1.Mac.2 f.57.
Iuda, & vnxerũt ibi Dauid, vt regnaret
ſuper domũ Iuda. ‖ Et nuntiatũ eſt Da- ‖1.Re.31
uid, ꝙ viri Iabe-Galaad ſepeliſſent d.11.
5 Saul. ¶ Miſit ergo Dauid nũtios ad viros
Iabeſ-Galaad, dixitq; ad eos, Benedi-
cti vos à Dño, q feciſtis miſericordiam
hanc cum dño veſtro Saul, & ſepeliſtis
6 eũ. ¶ Et nunc retribuet vobis quidem
B Dñs miſericordiam & veritatẽ: ſed &
ego reddã gratiam, eo ꝙ feciſtis verbũ
7 iſtud. ¶ Confortentur manus veſtræ, &
eſtote filij fortitudinis: licèt enim mor
tuus ſit dñs veſter Saul, tamen me vn-
8 xit domus Iuda in regem ſibi. ¶ Abner
autẽ filius Ner princeps exercitus Saul,
tulit Iſ-bóſeth filiũ Saul, & circundu-
9 xit eũ per caſtra, ¶ regemq; cõſtituit ſup
Galaad, & ſuper Geſſuri, & ſuper Gezra
hel, & ſuper Ephràim, & ſuper Ben-ia-
10 min, & ſuper Iſraël vniuerſum. ¶ Qua-
draginta annorum erat Iſ-bóſeth filius
Saul, cũ regnare cœpiſſet ſuper Iſraël,
& duobꝰ annis regnauit: ſola autẽ do-
11 mus Iuda ſequebat Dauid. ¶ Et fuit nu
C merus dierum quos cõmoratus eſt Da-
uid, imperans in Hebron ſuper domũ
Iuda, ſeptem annorũ, & ſex menſium.
12 ¶ Egreſſuſq; eſt Abner filius Ner, & pue-
ri Iſ-bóth filij Saul de caſtris I Gabaon.

13 ¶ Porrò Ioab filius Saruiæ, & pueri Da-
uid egressi sunt, & occurrerunt eis iuxta
piscinā Gabaō. Et cū in vnū cōuenissent
ē regione sederūt: hi in vna parte pisci-
14 næ, & illi ex altera. ¶ Dixitq; Abner ab
Ioab, Surgāt pueri, & ludāt corā nobis.
15 Et rñdit Ioab, Surgāt. ¶ Surrexerunt ergo,
& trāsierūt numero duodecim de Ben-
iamin, ex parte Is-boseth filij Saul, &
16 duodecī de pueris Dauid. ¶ Apprehensō
que vnusquisq; capite cōparis sui, defixit
D gladiū in latus cōtrarij, & ceciderūt si-
mul: vocatūq; est nomē loci illius, A-
17 ger-robustorū, ī Gabaō. ¶ Et ortū est bel-
lū durū satis ī die illa: fugatusq; est Ab
18 ner & viri Isrl, à pueris Dauid. ¶ Erāt aūt
ibi tres filij Saruiæ, Ioab, & Abisai, & A-
sael: porrò Asael cursor velocissimus
fuit, quasi vnus de capreis q̄ morant̄ in
19 syluis. ¶ Persequebat̄ autē Asael Abner, &
nō declinauit ad dexterā neq; ad sini-
20 strā, omittēs psequi Abner. ¶ Respexit ita
que Abner post tergū suū, & ait, Tūne
21 es Asael? Qui rñdit. Ego sum. ¶ Dixitque
E ei Abner, Vade ad dextrā, siue ad sini-
strā, & apprehēde vnū de adolescentib⁹
& tolle tibi spolia ei⁹. Noluit aūt Asael
22 omittere quin vrgeret eum. ¶ Rursumq;
locutus est Abner ad Asael. Recede, &
noli me sequi, ne cōpellar cōfodere te ī
terrā, & leuare non potero faciē meā ad
23 Ioab fratrē tuū. ¶ Qui audire cōtēpsit, &
noluit declinare: pcussit ergo eū Abner
auersa hasta ī inguine, & transfodit, &
mortuus est in eodē loco: oēsq; q̄ transi
bant p locū illū ī quo ceciderat Asael,
24 & mortuus erat, subsistebāt. ¶ Persequē
F tib⁹ aūt Ioab & Abisai fugientē Abner,
sol occubuit: & venerūt vsq; ad Collē
aquæductus q̄ est ex aduerso vallis &
25 itineris deserti in Gabaō. ¶ Cōgregatiq;
sunt filij Ben-iamin ad Abner: & con-
globati ī vnū cuneū, steterunt in sūmi-
26 tate tumuli vnius. ¶ Et exclamauit Ab-
ner ad Ioab, & ait, Num vsq; ad inter-
neciōnē tu⁹ mucro deseuiet? an ignoras
q̄ periculosa sit desperatio? vsque quo
nō dicis pplo vt omittat psequi fratres
27 suos? ¶ & ait Ioab, Viuit Dñs, si locutus
fuisses, manè recessisset ppls persequens
28 fratrē suū. ¶ Insonuit ergo Ioab buccina
& stetit oīs exercitus, nec persecuti sunt
29 vltrà Israël, neq; inière certamen. ¶ Ab-
ner aūt & viri eius abierunt per campe-
stria, tota nocte illa: & trāsierunt Iorda
nem, & lustrata oī Beth-horon, venerūt
30 ad castra. ¶ Porrò Ioab reuersus omisso
Abner, cōgregauit oēm pplm: & defue
runt de pueris Dauid decē & nouem vi
31 ri, excepto Asaele. ¶ Serui aūt Dauid per
cusserunt de Ben-iamin, & de viris qui
erant cū Abner trecētos sexaginta*, qui *viros 2.
32 & mortui sunt. ¶ Tuleruntq; Asael, &
sepelierunt eū in sepulcro patris sui in
Beth-lēhē: & ambulauerunt tota nocte
Ioab, & viri qui erant cū eo, & in ipso
crepusculo peruenerunt in Hebron.

CAP. III.

1 FActa est ergo longa cōcertatio inter
A domum Dauid, & inter domū Sau-
lis: Dauid pficiens & semper seipso ro-
bustior, domus aūt Saul decrescēs quo-
2 tidie. ¶ ‖ Natiq; sūt filij Dauid in Hebrō ‖1. Par. 3 a. 1.
fuitq; primogenitus ei⁹ Ammon de A-
3 chinoā Iezrahelitide. ¶ Et post eum Che
leab de Abigail vxore Nabal Carmeli:
porrò terti⁹ Absalon fili⁹ Maacha filiæ
4 Tolmai regis Gessur. ¶ Quartus autē A-
donias, filius Haggith: & q̄ntus Sapha-
5 tia, filius Abital. ¶ Sextus quoq; Iethraā
de Egla vxore Dauid. hi nati sūt Dauid
6 in Hebron. ¶ Cū ergo esset prælium inter
domū Saul & domū Dauid, Abner fi-
7 li⁹ Ner regebat domū Saul. ¶ Fuerat aūt
Sauli cōcubina noīe Respha, filia Aia:
8 *Dixitq; Is-boseth ad Abner, ¶ Quare in *Ingressusq; est ad ea Abner.
B gressus es ad concubinā pris mei? Qui
iratus nimis pter verba Is-boseth, ait,
Nunquid caput canis ego sum aduersū
Iudā hodie, q̄ fecerim misericordiā su-
per domū Saul pris tui, & super fratres
& pximos eius, & nō tradidi te in ma
nus Dauid. & tu requisisti in me quod
9 argueres pro muliere hodie? ¶ Hæc fa-
ciat De⁹ Abner, & hæc addat ei, nisi quē
10 iurauit Dñs Dauid, sic faciam cū eo, ¶ vt
transferat̄ regnū de domo Saul, & ele-
uet̄ thronus Dauid sup Israël, & super
11 Iudam, à Dan vsq; Ber-sabee. ¶ Et non
potuit rñdere ei quicquā q̄a metuebat
12 illū. ¶ Misit ergo Abner nuntios ad Da-
uid *pro se dicentes, Cuius est terra? Et *in Hebron.
vt loquerent̄. Fac mecum amicitias, &
erit manus mea tecū, & reducam ad te
13 vniuersum Isrl. ¶ Qui ait, Optimè: ego
faciam tecū amicitias: sed vnā rem pe-
to à te, dicēs. Nō videbis faciem meā an
C teq̄ adduxeris Michol filiā Saul: & sic
14 venies, & videbis me. ¶ Misit aūt Dauid
nūtios ad Is-boseth filiū Saul, dicens,

Redde

1.Re.18 g.27.

Redde vxoré meã Michol quã despõdi
15 mihi centũ præputijs Philisthijm. ¶ Mi-
sit ergo Is-boseth, & tulit eã à viro suo
16 Phaltiel, filio Lais. ¶ Sequebaturq; eam
vir suus, plorans vsq; Bahurim: & dixit
ad eum Abner, Vade, & reuertere. Qui
17 reuersus est. ¶ Sermoné quoq; intulit
Abner ad seniores Israël, dicens, tã heri
q̃ nudiustertius quęrebatis Dauid vt re
18 gnaret sup vos. ¶ Nunc ergo facite qm̃
Dñs locutus est ad Dauid, dicés, In ma-
nu serui mei Dauid saluabo pplm meũ
Isrl de manu Philisthijm, et oĩum ini-
19 micorũ ei⁹. ¶ Locutus est aũt Abner etiã
D ad Ben-iamin. Et abijt vt loqueret̃ ad
Dauid ĩ Hebron oĩa q̃ placuerãt Isrli et
20 vniuerso Ben-iamin. ¶ Venitq; ad Da-
uid in Hebrõ cum viginti viris, et fecit
Dauid Abner et viris eius qui venerant
21 cũ eo, cõuiuiũ. ¶ Et dixit Abner ad Da-
uid, Surgã, vt cõgregé ad te Dñm meum
regé oém Isrl, et ineã tecũ fœdus, et im-
peres oĩbus, sicut desiderat anima tua.
Cũ ergo deduxisset Dauid Abner, et il-
22 le isset in pace, ¶ statim pueri Dauid &
Ioab venerunt cæsis latronibus cũ præ-
da magna nimis: Abner autẽ non erat
cũ Dauid in Hebron, quia iam dimise-
23 rat eũ, & profectus fuerat in pace. ¶ Et
Ioab & oĩs exercitus qui erant cum eo,
posteà venerãt: nuntiatũ est itaq; Ioab
à narrantibus, Venit Abner filius Ner
ad regem, & dimisit eũ, & abijt ĩ pace.
24 ¶ Et ingressus est Ioab ad regem, & ait,
E Quid fecisti? Ecce venit Abner ad te:
quare dimisisti eum, & abijt & recessit?
25 ¶ Ignoras Abner filium Ner, qm̃ ad hoc
venit ad te vt deciperet te, & sciret exi
tum tuũ, & introitũ tuum, & nosset oĩa
26 quæ agis? ¶ Egressus itaq; Ioab à Dauid
misit nũtios post Abner, & reduxit eũ
27 à cisterna-Sira, ignorante Dauid. ¶ Cũq;
redijsset Abner in Hebron, seorsum ad-
duxit eũ Ioab ad medium portæ, vt lo-
queret̃ ei in dolo: & pcussit illũ ibi in
inguine, & mortu⁹ est ĩ vltione sangui-
28 nis Asael fratris ei⁹. ¶ Quòd cũ audisset
Dauid ré iam gestam, ait, Mundus ego
sum, & regnũ meũ apud Deũ vsque in
sempiternũ à sanguine Abner filij Ner,
29 ¶ & veniat super caput Ioab, & sup oém
F domũ patris eius: nec deficiat de domo
Ioab fluxũ seminis sustinens, & lepro-
sus, & tenens fusum, & cadens gladio,
30 & indigés pane. ¶ Igitur Ioab & Abisai

*vitus.

1.Par.3 a.1.

3.Re.2. a.5.

*ingressusq; est ad eũ in pace.

*in Hebron.

frater eius interfecerũt Abner, eo q̃ oc-
cidisset Asael fratré eorũ in Gabaon in
31 prælio. ¶ Dixit aũt Dauid ad Ioab, & ad
oém pplm qui erat cũ eo, Scindite ve-
stimenta vestra, & accingimini saccis,
& plangite ante exequias Abner: porrò
32 rex Dauid sequebatur feretrum. ¶ Cum
que sepelissent Abner in Hebron, leua-
uit rex Dauid vocé suã, & fleuit super
tumulum Abner: fleuit aũt & oĩs ppls. -5.
33 ¶ Plangensque rex & lugens Abner, ait, -4.
Nequaquã vt mori solent ignaui, mor-
34 tuus est Abner. ¶ Manus tuæ ligatæ non
sunt, & pedes tui non sunt compedib⁹
aggrauati: sed sicut solent cadere corã
G filijs iniquitatis, sic corruisti. Congemi
35 nansq;, oĩs ppls fleuit super eum. ¶ Cũ-
que venisset vniuersa multitudo cibũ
cape e cum Dauid, clara adhuc die iu-
rauit Dauid, dicens, Hæc faciat mihi
Deus, & hæc addat, si ante occasum so-
lis gustauero panem vel aliud quicquã.
36 ¶ Omnisque ppls audiuit, & placuerunt
eis cuncta quæ fecit rex in conspectu to
37 tius ppli. ¶ Et cognouit omne vulgus, &
vniuersus Israël in die illa qm̃ non a-
ctum fuisset à rege vt occideretur Ab-
38 ner filius Ner. ¶ Dixit quoque rex ad ser
uos suos, Num ignoratis qm̃ princeps
et maximus cecidit hodie in Israël?
39 ¶ Ego autem adhuc delicatus, et vn-
ctus rex: porrò viri isti filij Saruiæ duri
sunt mihi: retribuat Dominus facien-
ti malum iuxta malitiam suam.

CAP. IIII.

1 AVdiuit aũt Is-boseth filius Saul, -7.
A q̃ cecidisset Abner in Hebron, et
dissolutæ sunt manus eius, oĩsq; Israël
2 pturbatus est. ¶ Duo aũt viri principes
latronum erant filio Saul, nomen vni
Baana, et nomen alteri Rechab, filij
Rẽmon Berothitę de filijs Ben-iamin,
siquidé et Beroth reputata est ĩ Ben-ia-
3 min. ¶ et fugerunt Berothitę ĩ Gethaim.
fueruntq; ibi aduenæ vsq; ad tps illud.
4 ¶ Erat aũt Ionathæ filio Saul filius debi
lis pedib⁹: quĩquennis enĩ fuit qñ venit
nũti⁹ de Saul et Ionatha ex Iezrahel. tol
B lés itaq; eũ nutrix sua, fugit, cũq; festina
ret vt fugeret, cecidit et claudus effect⁹
5 é: habuitq; vocabulũ Miphiboseth. ¶ Ve
niẽtes igit̃ filij Rẽmõ Berothitę, Rechab
et Baana ĩgressi sũt feruẽte die domum
Is-boseth: q̃ dormiebat sup stratũ suũ
meridie. Et ostiaria dom⁹ pgans tri- -1.

ticum,

6 ticű, obdormiuit. Ingressi sunt aűt do-
mum latenter assumẽtes spicas tritici,
& percusserűt eum in inguine Rechab
7 & Baana frater ei⁹. & fugerűt. ¶ Cű autẽ
C ingressi fuissent domű, ille dormiebat
super lectű suű in cõclaui, & pcutiẽtes
interfecerűt eű: sublatoq; capite eius,
8 abierűt p viã deserti tota nocte, ¶ & at-
tulerűt caput Is-boseth ad Dauid ĩ He-
bron: dixeruntq; ad regem, Ecce caput
Is-boseth filij Saul inimici tui, q quære
bat animã tuam: & dedit Dñs dño meo
regi vltionẽ hodie de Saul, & de semi-
9 ne eius. ¶ Rñdens aűt Dauid Rechab,
& Baana fratri eius filijs Remon Bero-
thitę, dixit ad eos, Viuit Dñs qui eruit
10 aĩam meã de omni angustia, ¶ ‖ qm̃ eű
D qui annűtiauerat mihi, & dixerat, Mor
tuus est Saul: q putabat, se pspera nű-
tiare, tenui, & occidi eű in Siceleg, cui
oportebat mercedem dare pro nűtio:
11 ¶ Quanto magis nunc cùm homines
impij interfecerunt virum innoxium
in domo sua, super lectum suum, non
quærã sanguinem eius de manu vestra,
12 & auferã vos de terra? ¶ Præcepit itaque
Dauid pueris suis, & interfecerunt eos:
præcidentesq; manus & pedes eorum,
suspenderűt eos sup piscinã in Hebron
caput autẽ Is-boseth tulerunt & sepelie
runt in sepulchro Abner in Hebron.

‖ Supr. 1. c. 15.

CAP. V.

1 ET venerűt vniuersæ tribus Israël ad
A Dauid in Hebron, dicẽtes, Ecce nos
2 os tuű & caro tua sumus. ¶ Sed & heri
& nudiustertius cű esset Saul rex super
nos, tu eras educens & reducens Isrl: di
xit aűt Dñs ad te, Tu pasces ppľm meű
3 Israël, & tu eris dux sup Israël. ¶ Vene-
runt quoq; & seniores Israël ad regem
in Hebrõ, & pcussit cű eis rex Dauid fœ
dus in Hebron corã Dño: vnxeruntq́ue
4 Dauid in regẽ sup Israël. ¶ Filius trigin-
ta annorum erat Dauid, cű regnare cœ
pisset, & ‖ quadraginta annis regnauit.
5 ¶ In Hebrõ regnauit sup Iudã septẽ an-
nis, & sex mẽsib⁹: in Ierľm aűt regna-
uit triginta tribus annis sup oẽm Israël
6 & Iudã, ¶ & abijt rex, & oẽs viri qui erãt
cű eo, in Ierusalẽ ad Iebusęű habitato-
rem terrę: dictűq; est Dauid ab eis, Nõ
ingredieris huc, nisi abstuleris cęcos &
claudos, dicẽtes, Nõ ingredietur Dauid
7 huc. ¶ Cepit aűt Dauid arcem Sion, hæc
8 est ciuitas Dauid. ¶ Proposuerat enim

1. Par. 11 a. 1.
Psa. 77. g. 71.
‖ 3. Re. 2. c. 11.

B Dauid in die illa pręmiű, qui percussis-
set Iebusæum, & tigisset domatum fistu
las, & abstulisset cęcos & claudos odiẽ-
tes aĩam Dauid: idcirco dr in puerbio,
Cæcus & claudus nõ intrabunt in tem
9 plum. ¶ Habitauit aűt Dauid in arce*, & *Sion.
vocauit eam, Ciuitatẽ Dauid: & ædifica
10 uit p girű à Mello & intrinsecus. ¶ Et in
grediebatur proficiens atq; succrescẽs,
11 & dñs De⁹ exercituum erat cű eo. ¶ ‖ Mi
sit quoq; Hiram rex Tyri nűtios ad Da-
uid & ligna cedrina, & artifices ligno-
rű, artificesq; lapidű ad parietes: & ædi
12 ficauerunt Domű Dauid. ¶ Et cognouit
Dauid qm̃ confirmasset eű Dñs regem
super Israël, & qm̃ exaltasset regnű ei⁹
13 super ppl̃m suű Israël. ¶ ‖ Accepit ergo
C Dauid adhuc concubinas & vxores de
Ierľm, postq̃ venerat de Hebron: nati-
14 que sunt Dauid & alij filij & filiæ: ¶ &
hæc nomina eorű qui nati sunt ei in Ie
rusalem, Samua & Sobab & Nathan &
15 Salomon. ¶ & Iebahar & Elisua & Ne-
16 pheg ¶ & Iaphia & Elisama & Elioda &
17 Eliphálet. ¶ ‖ Audierűt ergo Philisthijm
q vnxissent Dauid in regem super Is-
raël, & ascẽderunt vniuersi vt q̃rerent
Dauid. quod cum audisset Dauid, de-
18 scẽdit in psidium. ¶ Philisthijm aűt ve-
niẽtes, diffusi sunt in Valle-Raphaim.
19 ¶ Et consuluit Dauid Dominum, dicẽs,
Si ascendam ad Philisthijm? & si dabis
eos in manu mea? Et dixit Dñs ad Da-
uid, Ascende, quia tradens dabo Phili-
20 sthijm in manu tua. ¶ ‖ Venit ergo Da-
uid in Baal-pharasim, & pcussit eos ibi,
& dixit, Diuisit Dñs inimicos meos co-
ram me, sicut diuidunt aquę. Propterea
vocatum est nomen loci illius Baal-
21 pharasim. ¶ Et reliquerűt ibi sculptilia
22 sua: q tulit Dauid, & viri eius. ¶ Et addi
D derunt adhuc Philisthijm vt ascende-
rent, & diffusi sunt in valle-Raphaim.
23 ¶ Consuluit aűt Dauid Dñm, Si ascen
dam cõtra Philisthęos, & tradas eos in
manus meas? Qui rñdit, Non ascendas
cõtra eos, sed gyra post tergum eorű,
24 & venies ad eos ex aduerso pyrorű. ¶ Et
cű audieris sonitum gradientis in ca-
cumine pyrorum, tunc inibis pręlium:
quia tunc egredietur Dñs ante faciem
tuam, vt percutiat castra Philisthijm.
25 ¶ Fecit itaque Dauid sicut pręceperat ei
Dominus, & percussit Philisthijm de
Gabaa, vsquedum venias Gezer.

‖ 1. Par. 14 a. 1.
‖ 1. Par. 3 b. 5.
‖ 1. Pa. 14 b. 8. c. 11. d. 16.
‖ Isa. 28. f. 21.

CAP. VI.

1 Congregauit autem rursum Dauid
A oés electos ex Israël, triginta mil-
2 lia. ¶ Surrexitq; Dauid, & abijt, & vni- 1.Pa.13 b.5.
uersus ppl's q erat cum eo de viris Iuda,
vt adducerét arcã Dei, sup quã inuocatũ
est nomé Dñi exercituũ, sedẽtis in Che-
3 rubim sup eã. ¶ Et imposuerũt arcã Dei
sup plaustrũ nouũ: tulerũtq; eã de do-
mo Abinadab, qui erat in Gabaa: Oza
aũt & Ahio filio Abinadab, minabant
4 plaustrũ nouũ. ¶ Cũq; tulissent eã de 1.Reg.7 a.1.
domo Abinadab, q erat in Gabaa, custo
5 diés arcã Dei Ahio pcedebat arcã. ¶ Da-
uid aũt, & oĩs Isrl ludebãt corã Dño in
oĩb⁹ lignis fabrefactis, & citharis & ly-
ris & tympanis & sistris & cymbalis.
6 ¶ Postq̃ aũt venerũt ad Areã-*Nachor', 1 Pa.15 b.15.
extẽdit Oza manũ ad arcam Dei, & te- *Nachon 1.
nuit eã: qm calcitrabãt boues- & decli-
7 nauerũt eã'. ¶ Iratusq; est indignatione -3.
Dñs cõtra Ozã, & pcussit eũ sup temeri
tate: q mortuus est ibi iuxta arcã Dei.
8 ¶ Cõtristat⁹ est aũt Dauid, eo q pcussisset
B Dñs Ozã, & vocatũ est nomẽ loci illius,
9 Percussio-Ozæ: vsq; in diẽ hãc. ¶ Et exti-
muit Dauid Dñm ĩ die illa, dicẽs, Quo-
10 modo ingrediet' ad me arca Dñi? ¶ Et no
luit diuertere ad se arcã Dñi in ciuitatẽ
Dauid: sed diuertit eã in domũ Obed-e
11 dom Gethæi. ¶ Et habitauit arca Dñi in
domo Obed-edõ Gethæi trib⁹ mẽsibus:
& bñdixit Dñs Obed-edom, & oẽm do
12 mũ eius. ¶ Nuntiatũq; est regi Dauid 1.Pa.15 d.25.
q bñdixisset Dñs Obed-edõ, & oĩa eius
pp arcã Dei. - Dixitq; Dauid, Ibo, & re- -6.
ducã arcã cũ bñdictione ĩ domũ meã.'
Abijt ergo Dauid, & abduxit arcam Dei
de domo Obed-edõ in ciuitatẽ Dauid
cũ gaudio:- & erãt cũ Dauid septẽ cho- -7.
13 ri, & victima vituli'. ¶ Cũq; trãscẽdisset,
C q portabant arcã Dñi sex passus, immo
labat boũ- & ouem' & arietem, & Da- -6.
uid- percutiebat in organis armigatis, -6.
14 ¶ &' saltabat totis virib⁹ ante Dñm: por
rò Dauid erat accinctus ephod lineo.
15 ¶ Et Dauid, & oĩs domus Israël ducebãt
arcam testamenti Dñi in iubilo, & in
16 clangore buccinæ. ¶ Cũq; intrasset arca
Dñi in ciuitatem Dauid, Michol filia
Saul pspiciens p fenestrã, vidit regem
Dauid subsilientẽ, atq; saltantẽ coram
17 dño: & despexit eũ in corde suo. ¶ Et in- 2.Par.16 a.2.
troduxerunt arcam Dñi, & imposue-
runt eam in loco suo in medio taber-
naculi, quod tetẽderat ei Dauid: & ob-
tulit Dauid holocausta, & pacifica co-
18 ram Dño. Cũq; cõplesset offerẽs* holo- * holocaustũ 5.
causta' & pacifica, benedixit ppl'o in no
19 mine Dñi exercituum. ¶ Et partitus est
vniuersæ multitudini Israël tam viro
quã mulieri singulis collyridam panis
vnam, & assaturã bubalę carnis vnam,
D & similam frixam oleo: & abijt oĩs po-
20 pulus, vnusquisque in domũ suã. ¶ Re-
uersusq; est Dauid vt benediceret do-
mui suæ: & egressa Michol filia Saul in
occursum Dauid, ait, Quàm gloriosus
fuit hodie rex Israël discooperiens se
ante ancillas seruorum suorum, & nu-
datus est, quasi si nudet' vnus de scur-
21 ris. ¶ Dixitq; Dauid ad Michol, - Viuit -4.
Dominus quia Iudam' ante Dñm qui
elegit me potius q̃ patrẽ tuũ, & quàm
omnem domum eius, & præcepit mihi
vt essem dux super populum Dñi in Is-
22 raël, & Iudam, ¶ & vilior fiam plus
quàm factus sum: & ero humilis in ocu
lis meis & cum ancillis, de quibus lo-
23 cuta es, gloriosior apparebo. ¶ Igitur Mi
chol filiæ Saul non est natus filius us-
que in diem mortis suæ.

CAP. VII.

1 Factum est autẽ cùm sedisset rex in
A domo sua, & Dñs dedisset ei requiẽ
2 vndiq; ab vniuersis inimicis suis, ¶ di-
xit ad Nathã prophetã, Vidẽsne q ego 1 Par.17 a.1.
habitem in domo cedrina, & arca Dei
3 posita sit in medio pelliũ? ¶ Dixitq; Na-
than ad regẽ, Oẽ quod est in corde tuo,
4 vade fac, quia Dñs tecũ est. ¶ Factum est
autẽ in illa nocte: & ecce sermo Dñi ad
5 Nathan, dicẽs, ¶ Vade & loquere ad ser-
uũ meum Dauid, Hæc dicit Dñs, Nun-
quid tu ędificabis mihi domũ ad habi
6 tandum? ¶ Neque enim habitaui in do
mo ex die illa, qua eduxi filios Israël de
terra-Ægypti, vsq; in diẽ hanc: sed am-
bulabã in tabernaculo, & in tentorio.
7 ¶ Per cũcta loca q̃ transiui cũ oĩbus filijs
Isrl, nunquid loquens locutus sum ad
vnam de tribubus Israël, cui præcepi vt
pasceret populum meum Israël, dicens:
quare nõ ędificastis mihi domũ cedri-
8 nã? ¶ Et nũc hęc dices suo meo Dauid,
B Hæc dicit dñs exercituum, Ego tuli te 1.Re.16 c.12.
de pascuis sequentẽ greges, vt esses dux Psal.77.
9 sup ppl'm meũ Israël; ¶ & fui tecum in g.70.
oĩbus vbicunq; ambulasti & interfeci
vniuersos inimicos tuos à facie tua: fe-

ciq; tibi nomen grãde, iuxta nomé ma
10 gnorũ q̃ sunt in terra. ꝰ Et ponã locum
pplo meo Isrl, & plantabo eum, & habi
tabit sub eo, & nõ turbabitur ampliꝰ: nec
addent filij iniquitatis vt affligant eũ si
11 cut prius, ꝰ ex die qua constitui iudices
sup pplm meum Isrl: & requiem dabo
tibi ab oĩbꝰ inimicis tuis, pdicitq; tibi
12 Dñs, q domum faciat tibi Dñs. ꝰ‖ Cũq;
completi fuerint dies tui, & dormieris
cũ patribus tuis, suscitabo semen tuum
post te, quod egredietur de vtero tuo, &
13 firmabo regnum eius. ꝰ‖ Ipse ędificabit
domum nomini meo, & stabiliã thro-
num regni eius vsq; in sempiternum.
14 ꝰ ‖ Ego ero ei in patrem.
& ipse erit mihi in filium: qui si iniquè
aliquid gesserit, arguã eũ in virga viro-
15 rũ, & in plagis filiorũ hoĩum. ꝰ Miseri-
C cordiam aũt meam nõ auferam ab eo,
sicut abstuli à Saul, quem amoui à fa-
16 cie *mea˥. ꝰ Et fidelis erit domus tua, &
regnũ tuũ vsq; in ęternum ante faciem
tuam, & thronus tuus erit firmus iugi-
17 ter. ꝰ Secundum oĩa verba hæc, & iuxta
vniuersam visionẽ istam, sic locutus est
18 Nathã ad Dauid. ꝰ Ingressus est autem
rex Dauid & sedit coram Dño, & dixit,
Quis ego sum dñe Deus, & quæ domus
19 mea, quia adduxisti me hucusq;? ꝰ Sed
& hoc parũ visum est in conspectu tuo
Dñe Deus, nisi loquereris etiã de domo
serui tui in longinquum: ista est enim
20 lex Adã Dñe Deus. ꝰ Quid ergo addere
poterit adhuc Dauid, vt loquatur ad te?
tu enim scis seruum tuum Dñe Deus.
21 ꝰ Propter verbum tuum, & secundũ cor
tuũ fecisti omnia magnalia hęc, ita vt
22 notũ faceres seruo tuo. ꝰ Idcirco magni
ficatus es Dñe Deus, quia non est simi-
lis tui, neq; est Deus extra te, in oĩbus
23 q̃ audiuimus auribus nostris. ꝰ Quæ est
D aũt vt ppls tuus Israël, gens in terra, pp
quã iuit Deus vt redimeret eam sibi in
pplm, & poneret sibi nomen, faceretq;
eis magnalia, & horribilia sup terrã à
facie populi tui, quem redemisti tibi ex
24 Ægypto, *gentẽ, & Deũ˥ eius? ꝰ Firmasti
enim tibi pplm tuũ Israël in populum
sempiternum: Et tu Dñe Deus factus es
25 eis in Deũ. ꝰ Nunc ergo Dñe Deus verbũ
quod locutus es sup seruũ tuũ, & sup
domũ eius, suscita in sempiternũ: & fac
26 sicut locutus es, ꝰ vt magnificetur nomen
tuũ vsq; in sempiternũ, atq; dicatur, Dñs

.Par 3. 4. b. 7.
‖ 3. Reg. 8 b. 12.
‖ 3. Re. 5. a. 5. 1. Paral. 22 b. 10.
‖ Hebr. 1. b. 5. Psal. 88. c. 31.
* tua 5.
gentib & dijs 2. *gente & Deo. 2.

exercituũ Deus super Israël. Et domus
serui tui Dauid erit stabilita corã Dño,
27 ꝰ quia tu Dñe exercituũ Deus Israël re-
uelasti aurẽ serui tui, dicẽs, Domũ ędifi
ficabo tibi: propterea inuenit seruꝰ tuꝰ
28 cor suũ vt oraret te oratione hac. ꝰ Nũc
ergo Dñe Deus, tu es Deus, & verba tua
erunt vera: locutus es enim ad seruum
29 tuum bona hæc. ꝰ Incipe ergo, & bene-
dic domui serui tui, vt sit in sempiternũ
coram te. quia tu Dñe Deus locutus es,
* benedictione tua benedicetur domus
serui tui in sempiternum.

* & 6.

CAP. VIII.

1 Factum est autem post hæc percussit
A Dauid Philisthijm, & humiliauit
eos, ‖ & tulit Dauid Frenum-tributi de
2 manu Philisthijm. ꝰ Et pcussit Moab &
mensus est eos funiculo, coæquans ter-
ræ: mensus est autem duos funiculos,
vnũ ad occidendũ, & vnũ ad viuifican
dum: factusq; est Moab Dauid seruiẽs
3 sub tributo. ꝰ Et percussit Dauid Adar-
ézer filium Rohob regem Soba, quãdo
pfectus est vt dominaretur super flumẽ
4 Euphratẽ. ꝰ Et captis Dauid ex parte eiꝰ
mille septingentis equitibus, & viginti
millibus peditum, subneruauit omnes
iugales curruum: dereliquit autem ex
5 eis centum currus. ꝰ Venit quoq; Syria
B Damasci, vt præsidiũ ferret Adar-ézer
regi Soba: & percussit Dauid de Syria vi-
6 ginti duo millia virorum. ꝰ Et posuit
Dauid psidiũ in Syria Damasci: factaq;
est Syria Dauid seruiẽs sub tributo: ser-
uauitq; Dñs Dauid in oĩbꝰ ad q̃cunq;
7 pfectꝰ est. ꝰ Et tulit Dauid arma aurea,
q̃ habebãt serui Adar-ézer, & detulit ea
8 in Ierlm. ꝰ Et de Bete, & de Beroth ciui
tatibus Adar-ézer tulit rex Dauid æs
multum nimis, - de quo fecit Salomon
oĩa vasa ærea in tẽplo: & mare ęneũ, &
9 colũnas, & altare˥. ꝰ Audiuit aũt Thou
rex Emath, q pcussisset Dauid oẽ robur
10 Adar-ézer, ꝰ & misit Thou Iorã filiũ suũ
C ad regẽ Dauid, vt salutaret eũ cõgratu-
lans, & gratias ageret: eo q expugnasset
Adar-ézer, & pcussisset eũ. Hostis qppe
erat Thou Adar-ézer & in manu eius
erãt vasa aurea, & vasa argentea, & vasa
11 ærea. ꝰ Quæ & ipsa sanctificauit rex Da-
uid Dño cum argẽto & auro, q̃ sanctifi-
cauerat de vniuersis gentibꝰ quas sube-
12 gerat ꝰ de Syria, & Moab, & filijs Am-
mõ, & Philisthijm, & Amalec, & de ma

‖ 1. Pa. 18 a. 1.
-6.

nubijs

nubijs Adar-ézer filij Rohob regis So-
13 ba. ¶ Fecit quoq; sibi Dauid nomẽ cùm
D reuerteretur capta Syria in Valle-salina-
rũ, cæsis *decẽ & octo' millibus: ÷& in *duodecim.
14 Gebelem ad viginti tria millia: ¶ & po —9. —6
suit in Idumæa custodes, statuitq; præsi-
diũ: & facta est vniuersa Idumęa seruiẽs
Dauid: & seruauit Dñs Dauid in oĩbus
15 ad quæcunq; profectus est. ¶ Et regnauit Da
uid sup oẽm Israël: faciebat quoq; Da-
uid iudiciũ & iustitiã omni pplo suo.
16 ¶ Ioab aũt filius Saruiæ erat sup exerci- *& 6
tũ: porrò Iosaphat filius Ahilud erat à
17 cõmentarijs: ¶ & Sadoc filius Achitob,
& Achi-mélech filius Abiathar erãt sa
18 cerdotes: & Saraias, scriba: ¶ Banaias au
tem filius Ioiadæ super Cerethi & Phe- 1.Par. 2.1.
lethi: filij autẽ Dauid sacerdotes erant.

CAP. IX.

1 A ET dixit Dauid: Putásne est aliqs q
remãserit de domo Saul, vt faciam
2 cũ eo misericordiã pp Ionathan? ¶ Erat
autem de domo Saul, seruus noĩe Siba:
quem cùm vocasset rex ad se, dixit ei:
Tu ne es Siba? Et ille rñdit: Ego sum ser
3 uus tuus. ¶ Et ait Rex: Núquid superest
aliqs de domo Saul, vt faciã cũ eo mise
ricordiã Dei? Dixitq; Siba regi: Superest
4 filius Ionathę, debilis pedibus. ¶ Vbi,
inquit est? Et Siba ad regẽ: Ecce, ait, in
B domo est Machir filij Ammiel in Lo-
5 dabar. ¶ Misit ergo rex Dauid, & tulit
eum de domo Machir filij Ammiel de
6 Lodabar. ¶ Cum aũt venisset Miphi-bo-
seth filius Ionathę filij Saul ad Dauid,
corruit in faciẽ suã, & adorauit. Dixitq;
Dauid: Miphi-boseth? q rñdit: Adsum
7 seru⁹ tu⁹. ¶ Et ait ei: Dauid. Ne timeas,
quia faciens faciã in te misericordiã pp
Ionatham patrẽ tuũ, & restituã tibi oẽs
C agros Saul patris tui, & tu comedes pa- —6
8 nẽ in mensa mea semp. ¶ Qui adorãs eũ
dixit: Quis ego sum seruus tuus, qm re-
spexisti sup canem mortuũ similẽ mei?
9 ¶ Vocauit itaq; rex Sibam puerũ Saul,
& dixit ei: oĩa quæcunq; fuerunt Saul, &
vniuersam domum eius, dedi filio dñi
10 tui. ¶ Operare igitur ei terrã tu, & filij
tui: & serui tui: et inferes filio Domini
tui cibos, vt alatur: Miphi-boseth autẽ
filius Dñi tui comedet semp panẽ sup
mensam meã. Erãt aũt Sibę quindecim
11 filij, et viginti serui. ¶ Dixitque Siba ad
regẽ: Sicut iussisti domine mi rex seruo
D tuo, sic faciet seruus tuus: et Miphi-bo-
seth comedet sup mensam *meã' qua *v.a.p 9.
12 si vn⁹ de filijs regis. ¶ Habebat autẽ Mi-
phi-boseth filiũ paruulũ noĩe Micha:
oĩs vero cognatio dom⁹ Sibę seruiebat
13 Miphi-boseth. ¶ Porrò Miphi-boseth ha
bitabat Hierusalem: qa de mẽsa regis iugi-
ter vescebatur: et erat claud⁹ vtroq; pede.

CAP. X.

1 A FActum est aũt posthęc, vt moreretur
rex filiorũ Ammon: et regnauit Ha-
2 non filius eius pro eo. ¶ Dixitq; Dauid: 1. Par. 19.a 9.
Faciam misericordiã cum Hanon filio
Naas, sicut fecit pater eius mecũ miseri
cordiam. Misit ergo Dauid, cõsolans eũ
p seruos suos sup patris interitu. Cùm
aũt venissent serui Dauid, in terram fi-
3 liorũ Ammon, ¶ dixerunt principes fi-
liorũ Ammon ad Hanon dñm suum:
Putas q pp honorem patris tui miserit
Dauid ad te cõsolatores, et non ideo vt
*inuestigaret, et exploraret ciuitatem, et *te
euerteret eã, misit Dauid seruos suos ad
4 te? ¶ Tulit itaq; Hanon seruos Dauid,
rasitq; dimidiã partẽ barbę eorum, et
præscidit vestes eorũ medias vsq; ad na-
5 tes, et dimisit eos. ¶ Quòd cùm nũciatũ
esset Dauid, misit in occursum eorum:
B erant enim viri confusi turpiter valde,
et mandauit eis Dauid manere in Ieri-
cho, donec crescat barba vestra, et tunc
6 reuertimini. ¶ Videntes autem filij Am-
mõ q iniuriã fecissent Dauid, miserunt
et conduxerunt mercede Syrũ Rohob,
et Syrũ Soba, viginti millia peditũ, et à
rege Maacha mille viros, et ab Is-tob
7 duodecim millia virorũ. ¶ Quod cùm
audisset Dauid, misit Ioab, et oẽm exer-
8 citũ bellatorum. ¶ Egressi sunt ergo filij
Ammon, et direxerunt aciẽ ante ipsum
introitum portę: Syrus autem Soba, et
Rohob, et Is-tob, et Maacha, seorsum
9 erant in campo. ¶ Vidẽs igitur Ioab quòd
præparatũ esset aduersum se prælium, et ex
aduerso et post tergum, elegit *ex oĩbus *sibi.
electis Israël, et instruxit aciem contra
10 Syrum: ¶ reliquã autẽ partem ppli tradi-
dit Abisai fratri suo, q direxit aciẽ ad-
11 uersus filios Ammõ. ¶ Et ait Ioab: Si præua
C luerint aduersum me Syri, eris mihi in
adiutorium: si aũt filij Ammon præua-
luerint aduersum te, auxiliabor tibi.
12 ¶ Esto vir fortis, et pugnemus pro populo
nostro, et ciuitate Dei nostri: Dñs autem
faciet quod bonum est in cõspectu suo.
13 ¶ Inijt itaque Ioab et populus qui erat

cum

cum eo, certamen cōtra Syros: q statim
14 fugerunt à facie eius. ¶ Filij aũt Ammō
videntes quia fugissent Syri, fugerunt &
ipsi à facie Abisai, & ingressi sunt ciuita
tem: reuersusq; est Ioab à filijs Ammō,
15 & venit Ierl'em. ¶ *Videntes igitur filij
Ammon qm̄ Syrus expauit, & qm̄ cor-
ruissent coram Israël, congregati sunt
16 pariter. ¶ Misitque Adar-ézer & eduxit
Syros q erant trans fluuium, & adduxit
eorū exercitū; Sobach autē magister mi
litiæ Adar-ézer, erat princeps eorum.
17 ¶ Quod cùm nuntiatū esset Dauid, con-
D traxit oēm Israëlem, & transiuit Iorda-
nē, venitq; in Helam & direxerūt aciē
Syri ex aduerso Dauid, & pugnauerunt
18 contra eum. ¶ Fugeruntq; Syri à facie Is
raël, & occidit Dauid de Syris septingen
tos currus, & quadraginta millia eqtū:
& Sobach principem militiæ pcussit, q
19 statim mortuus est. ¶ Vidētes autem vni
uersi reges q erant in pſidio Adar-ézer,
se victos esse ab Israël, –expauerunt &
fugerunt quinquaginta & octo millia
coram Isr. Et fecerunt pacem cū Isr:
& seruierunt eis, timueruntque Syri au-
xilium præbere *filijs Ammon.

*Vidētes igitur Syri qm̄ corruissent 7. –6. *vlterā 1.

CAP. XI.

1. Paral. 20. a. 1.

1 Factum est autem, vertente anno, eo
A tpe quo solēt reges ad bella pcede-
re, misit Dauid Ioab, & seruos suos cum
eo, & vniuersum Israël, & vastauerunt
filios Ammō, & obsederūt Rabba. Da-
2 uid aūt remāsit in Ierusalem. ¶ Dū hæc
agerentur, accidit* vt surgeret Dauid de
stratu suo post meridiem, & deambula
ret in solario domus regiæ; viditque mu
lierem se lauantem, ex aduerso super
solariū suum: erat autē mulier pulchra
3 valde: ¶ Misit ergo Rex, & requisiuit quæ
esset mulier. Nuntiatumq; est ei q ipsa
esset Beth-sabee filia Eliā, vxor Vriæ He
4 thęi. ¶ Missis itaq; Dauid nuntijs tulit
eam: quæ cum ingressa esset ad illū, dor
miuit cum ea. ‖Statimq; sanctificata est
5 ab immunditia sua: ¶ & reuersa est in
domum suam concepto fœtu, Mittésq;
6 nuntiauit Dauid, & ait: Concepi. ¶ Misit
aūt Dauid ad Ioab dicens: Mitte ad me
Vriam Hethęum. Misitq; Ioab Vriam
7 ad Dauid. ¶ Et venit Vrias ad Dauid.
B Quæsiuitq; Dauid q recte ageret Ioab,
& populus, & quomodo administraret
8 bellum. ¶ & dixit Dauid ad Vriam: va-
de in domū tuū, & laua pedes tuos. Et

* quadā die. ‖Leu. 15. c. 18.

egressus est Vrias de domo regis, secu-
9 tusq; est eum cibus regius. ¶ Dormiuit
aūt Vrias ante portā domus regię, cum
alijs seruis Dn̄i sui, & nō descēdit ad do
10 mū suā. ¶ Nuntiatūq; est Dauid à dicen
tibꝰ: Nō iuit Vrias in domū suam. Et ait
Dauid ad Vriam: Nunqd nō de via ve-
nisti? quare nō descēdisti in domū tuā?
11 ¶ Et ait Vrias ad Dauid. Arca Dei & Is- –6.
raël, & Iuda habitāt in papilionibꝰ, &
dn̄s meus Ioab, & serui dn̄i mei sup fa-
ciē terræ manēt: & ego ingrediar domū
meā, vt comedā & bibā, & dormiā cum
vxore mea? p salutē tuā & p salutem aīæ
12 tuæ nō faciā rē hāc. ¶ Ait ergo Dauid ad
Vriā: Mane hic ēt hodie, & cras dimittā
te. Māsit *Vrias in Ierl'em in die illa & al *autē &.
13 tera, ¶ & vocauit eū Dauid vt comederet
corā se & biberet, & inebriauit eū: qui
egressus vespere, dormiuit in stratu suo
cū seruis dn̄i sui, & in domū suā nō de-
14 scēdit. ¶ Factū est ergo mane, & scripsit
C Dauid epl'am ad Ioab: misitq; p manū
15 Vrię, ¶ scribēs in epl'a: Ponite Vriam ex
aduerso belli, vbi fortissimū est pliū: &
derelinquite eū, vt percussus intereat.
16 ¶ Igit cùm Ioab obsideret vrbē, posuit
Vriā in loco vbi sciebat viros esse fortis-
17 simos. ¶ Egressiq; viri de ciuitate, bella-
bant aduersum Ioab, & ceciderunt de
pplo seruorū Dauid, & mortuus est etiā
18 Vrias Hethęus. ¶ Misit itaq; Ioab & nun
19 tiauit Dauid oīa verba plij: ¶ pcepitque
nūtio dicens: Cùm compleueris vniuer
20 sos sermones belli ad Regē, ¶ si eū vide-
ris indignari, & dixerit: Quare accessi-
stis ad murū vt præliaremini? an igno-
rabatis q multa desuper ex muro tela
21 mittantur, ¶ ‖ Quis pcussit Abi-mélech ‖Iudi. 9. g. 53.
filiū *Ierobaal? nōne mulier misit sup *Ierobeseth 5.
eū fragmē molę de muro, & interfecit
eū in Thebes? quare iuxta murū acces-
sistis? dices: Etiā seruus tuus Vrias He-
22 thæus occubuit. ¶ Abijt ergo nuntius,
D & venit, & narrauit Dauid oīa q ei pce
23 perat Ioab: ¶ Et dixit nūtius ad Dauid:
Præualuerunt aduersum nos viri, &
egressi sunt ad nos in agrū: nos autem
facto impetu psecuti eos sumꝰ vsq; ad
24 portā ciuitatis. ¶ Et direxerunt iacula sa
gittarij ad seruos tuos ex muro desup:
mortuiq; sunt de seruis regis, quinetiā
seruus tuus Vrias Hethęus mortuus est.
25 ¶ Et dixit Dauid ad nuntium: Hæc dices
Ioab: Non te frangat ista res: varius

enim euentus est belli, & nũc hunc &
nunc illum consumit gladius, cõforta
bellatores tuos aduersus vrbem, vt de-
26 struas eam, & exhortare eos. ❡Audiuit
autẽ vxor Vriæ, q mortuus esset Vrias
27 vir suus, & planxit eum. ❡Transactoq;
luctu misit Dauid & introduxit eã in
domũ suã, & facta est ei vxor, peperitq;
ei filium: & displicuit verbũ hoc quod
fecerat Dauid coram Domino.

CAP. XII.

1 MIsit ergo Dñs Nathan ad Dauid:
A q cùm venisset ad eum, dixit ei:
*Duo viri erãt in ciuitate vna, vnus di-
2 ues, & alter pauper. ❡Diues habebat
3 oues & boues plurimos valde. ❡Pauper
autẽ nihil habebat omnino, præter ouẽ
vnam paruulam quã emerat, & nutrie-
rat, & quæ creuerat apud eũ cum filijs
eius simul, de pane illius comedens, &
de calice eius bibens, & in sinu illius
4 dormiens: eratq; illi sicut filia. ❡Cùm
autem peregrinus quidã venisset ad di-
uitem, parcens ille sumere de ouibus
& de bobus suis, vt exhiberet conuiuiũ
peregrino illi qui venerat ad se, tulit
ouẽ viri pauperis, & præparauit cibos
5 hoĩ qui venerat ad se. ❡Iratus aũt indi-
B gnatione Dauid aduersus hoĩem illũ
nimis, dixit ad Nathan: Viuit Dñs, qñ
6 filius mortis est vir qui fecit hoc. ❡Ouẽ
reddet ‖in quadruplum, eo q fecerit ver
7 bum istud, & non pepercerit. ❡Dixit au
tẽ Nathã ad Dauid: Tu es ille vir. *Hęc
dicit Dñs Deus Israël, Ego vnxi te in re-
gem sup Israël, & ego erui te de manu
8 Saul, ❡& dedi tibi domum dñi tui, &
vxores dñi tui in sinu tuo, dediq; tibi
domum Israël & Iuda: & si parua sunt
9 ista, adijciã tibi multo maiora. ❡Quare
ergo contempsisti verbũ Dñi, vt faceres
malũ in cõspectu meo? Vriam Hethęũ
pcussisti gladio, & vxorẽ illius accepisti
in vxorẽ tibi, & interfecisti eũ gladio fi
10 liorũ Ammõ. ❡Quam ob rem non rece
C det gladius de domo tua vsque in sem
piternũ, eo q despexeris me, & tuleris
vxorem Vriæ Hethæi, vt esset vxor tua.
11 ❡Itaq; hęc dicit Dñs: Ecce ego suscitabo
sup te malum de domo tua, & tollam
vxores tuas in oculis tuis, ‖& dabo pro-
ximo tuo, & dormiet cũ vxoribus tuis
12 in oculis Solis huius. ❡Tu enim fecisti
abscondite: ego aũt faciã verbum illud
in conspectu omnis Israël, & in con-
13 spectu solis. *❡Et dixit Dauid ad Nathã:
‖Peccaui Dño. Dixitq; Nathan ad Da-
uid: Dñs quoq; transtulit pctm̃ tuum.
14 non morieris. ❡Veruntñ qm̃ blasphe-
D mare fecisti inimicos *Dñi: pp verbum
hoc, filius q natus est tibi, morte morie
15 tur. ❡Et reuersus est Nathan in domũ
suã. Percussit quoq; Dñs paruulũ quẽ
pepererat vxor Vriæ Dauid, & despera-
16 tus est. ❡Deprecatusq; est Dauid dñm
p paruulo: & ieiunauit Dauid ieiunio,
& ingressus seorsum, iacuit sup terrã.
17 ❡Venerũt aũt seniores dom⁹ eius cogẽ-
tes eũ vt surgeret de terra: q noluit, nec
18 comẽdit cũ eis cibũ. ❡Accidit autẽ die
septima vt moreretur infans: timuerũtq;
serui Dauid nũtiare ei q mortuus esset
E paruulus: dixerũt enim: Ecce cùm par-
uulus adhuc viueret, loquebamur ad
eũ, & non audiebat vocẽ nostrã: quan-
to magis si dixerim⁹. Mortu⁹ est puer,
19 se affliget? ❡Cùm ergo Dauid *audisset
seruos suos mussitãtes, itellexit q mor-
tuus esset infantulus, dixitq; ad seruos
suos: Nũ mortu⁹ est puer? Qui respõde
20 rũt ei: Mortuus est. ❡Surrexit ergo Da-
uid de terra, & lotus vnctusq; est: cũq;
mutasset *vestẽ, ingressus est domum
Dñi: & adorauit, & venit in domũ suã,
petiuitq; vt ponerent ei panẽ, & comẽ-
21 dit. ❡Dixerunt aũt ei serui sui: Quis est
sermo quẽ fecisti? pp infantẽ cùm ad-
huc viueret, ieiunasti & flebas: mortuo
aũt puero surrexisti, & comedisti panẽ.
22 ❡Qui ait: Propter ĩfantẽ, dũ adhuc viue
ret, ieiunaui & fleui: dicebam enim:
Quis scit si fortè donet eũ mihi dñs, &
23 viuat infans? ❡Nunc aũt quia mortuus
F est, quare ieiuno? Nunqd potero reuo-
care eum amplius? ego vadã magis ad
24 eũ: ille verò nõ reuertetur ad me. ❡Et cõ-
solat⁹ est Dauid Beth-sabee vxorẽ suã,
ingressusq; ad eã dormiuit cũ ea: ‖quæ
genuit filiũ, & vocauit nomen eius Sa-
25 lomon, & dñs dilexit eum. ❡Misitq; *in
manu Nathan pphetæ, & vocauit no-
men eius Amabilis Dño: eò q dilige-
26 ret eũ dñs. ❡‖Igitur pugnabat Ioab cõtra
Rabbath filiorũ Ammon, & expugna-
27 bat vrbẽ regiã. ❡Misitq; Ioab nũtios ad
Dauid dicẽs: Dimicaui aduersum Rab-
28 bath, & capiẽda est Vrbs aquarũ. ❡Nũc
G igitur congrega reliquã partem ppli, &
obside ciuitatẽ, & cape eam: ne cùm à
me vastata fuerit vrbs, noĩ meo ascri-

* Rñde mihi iudicium.
‖Ex. 22. a. 1.
*q fecisti hãc rem.
‖Iof. 26. d. 22.
*huius.
‖Ecc. 47. b. 11.
*nomen.
*vidisset.
*vestes.
‖Mat. 1. a. 6.
*eum.
‖1. Par. 20. a. 1.

29 batur victoria. ¶ Congregauit itaq; Dauid
oēm ppl'm, & profectus est aduersum
Rabbath: cúmq; dimicasset cepit eam.
30 ¶ Et tulit diadema regis corū de capite
eius, pondo auri talentum, habens gē-
mas pretiosissimas, & impositū est sup
caput Dauid. Sed & pdā ciuitatis aspor-
31 tauit multam valde. ¶ ppl'm quoq; eius
adducens seruauit, & circumegit super
eos ferrata carpenta: diuisitq; cultris;
& traduxit in typo laterū: sic fecit vni-
uersis ciuitatib⁹ filiorū Ammon: & re-
uersus est Dauid, & oīs exercit⁹ i Ierl'm.

CAP. XIII.

1 FActum est autem post hæc, vt Absa-
A lom filij Dauid sororē speciosissimā
vocabulo Thamar, adamaret Amnon
2 filius Dauid, ¶ & deperiret in eam val-
de, ita vt pp amorē eius ægrotaret: qa
cùm esset virgo, difficile ei videbat vt
3 qppiā inhoneste ageret cū ea. ¶ Erat au-
tem Amnon amicus, noīe Ionadab fi-
lius Semmaa fratris Dauid, vir prudēs
4 valde. ¶ Qui dixit ad eū: Quare sic atte-
nuaris macie fili regis, p singulos dies?
cur nō indicas mihi? Dixitq; ei Amnon
Thamar sororem fratris mei Absalom
5 amo. ¶ Cui rñdit Ionadab: Cuba super
lectum tuū, & languorē simula: cumq;
venerit pater tuus vt visitet te, dic ei:
Veniat, oro, Thamar soror mea, vt det
mihi cibum, & faciat pulmentū, vt co-
6 medā de manu eius. ¶ Accubuit itaq;
Amnon, & quasi ægrotare cœpit: cùmq;
venisset rex ad visitādum eū, ait Amnō
B ad regem: Veniat obsecro, Thamar so-
ror mea, vt faciat in oculis meis duas
sorbitiunculas, & cibū *capiā de manu — * paratū.
7 eius. ¶ Misit ergo Dauid ad Thamar, do
mū, dicēs. Veni in domum Amnon fra
8 tris tui & fac ei pulmentum. ¶ Venitq;
Thamar in domum Amnō fratris sui:
ille aūt iacebat: q̄ tollens farinam com
miscuit, & liquefaciēs, in oculis eius co
9 xit sorbitiūculas. ¶ Tollēsq; quod coxe-
rat, effudit, & posuit corā eo, & noluit
comedere, dixitq; Amnon. Eijcite vni-
10 uersos à me. Cùmq; eiecissent oēs, ¶ di-
xit Amnō ad Thamar: Infer cibum in
conclaui, vt vescar de manu tua. Tulit
ergo Thamar sorbitiunculas quas fece-
rat, & intulit ad Amnon fratrem suum
11 in cōclaui. ¶ Cùmq; obtulisset ei cibū,
C apprehēdit eā, & ait: Veni cuba mecū
12 soror mea. ¶ Quæ rñdit ei: Noli frater
mi, noli opprimere me: neq; enim hoc
fas est in Isrl': noli facere stultitiā hanc.
13 ¶ Ego enim ferre nō potero opprobriū
meū, & tu eris quasi vnus de insipiētib⁹
in Israël: quin potius loquere ad regē,
14 & nō negabit me tibi. ¶ Noluit aūt *ac- — * Amnō.
quiescere precib⁹ eius, & pualens virib⁹
15 oppressit eā & cubauit cū ea. ¶ Et exosā
eā habuit Amnon odio magno nimis:
ita vt maius esset odiū quo oderat eam
amore, quo ante dilexerat. Dixitque ei
16 Amnon: Surge & vade. ¶ Quæ rñdit ei:
Maius est hoc malū quod nūc agis ad-
uersū me, q̄ quod ante fecisti expellens
17 me. Et noluit audire eam: ¶ Sed vocato
puero, q ministrabat ei, dixit: Eijce hāc
à me foras, & claude ostium post eam.
18 ¶ Quæ induta erat talari tunica: huiu-
scemodi enim filiæ regis virgines vesti-
bus vtebant. Eiecit itaq; eā minister il-
19 lius foras: clausitq; fores post eā. ¶ Quæ
aspergens cinerē capiti suo, scissa talari
D tunica: impositisq; manib⁹ sup caput
20 suū, ibat ingrediēs, & clamans. ¶ Dixit
autē ei Absalom frater suus. Nunquid
Amnon frater tuus cōcubuit tecū? sed
nūc soror tace, frater tuus est: neq; affli
gas cor tuū p hac re. Mansit itaq; Tha-
mar contabescens in domo Absalō fra-
21 tris sui. ¶ Cùm autē audisset rex Dauid
verba hæc, cōtristatus est valde, & no-
luit cōtristare spm̄ Amnō filij sui, qm̄
diligebat eum, quia primogenitus erat
22 ei⁹. ¶ Porrò nō est locutus Absalom ad
Amnon nec malū nec bonum: oderat
E enim Absalom Amnon, eo q violasset
23 Thamar sororē suā. ¶ Factū est aūt post
tēpus biennij vt tonderent oues Absalō
in Baal-hasor, q̄ est iuxta Ephraim, &
24 vocauit Absalom oēs filios regis, ¶ Ve-
nitq; ad regē, & ait ad eū: Ecce tōdētur
oues serui tui: veniat oro rex cū seruis
25 suis ad seruū suū. ¶ Dixitq; rex ad Ab-
salō: Noli fili mi, noli rogare vt venia-
mus oēs, & grauemus te. Cùm aūt co-
26 geret eū, & noluisset ire, bñdixit ei. ¶ Et
ait Absalom: *Si non vis venire, veniat — * ad Dauid.
obsecro nobiscū saltem Amnon frater
meus. Dixitq; ad eū rex: Nō est necesse
27 vt vadat tecum. ¶ Coegit itaq; Absalom
eū, & dimisit cū eo Amnō & vniuersos
filios regis. Fecerat q; Absalō cōuiuiū
28 quasi conuiuiū regis. ¶ Præceperat autē
Absalom pueris suis dicens: Obseruate
cùm temulētus fuerit Amnon vino, &

dixero

dixero vobis pcutite eũ, & interficite.
nolite timere: ego enim sum qui pcipio
vobis: roboramini, & estote viri fortes.
29 Fecerunt ergo pueri Absalõ aduersum
Amnõ sicut prçceperat eis Absalõ: Sur-
F gẽtesq; oẽs filij regis ascẽderunt singuli
30 mulas suas, & fugerũt. Cùmq; adhuc
pgerent in itinere, fama puenit ad Da-
uid, dicẽs: Percussit Absalõ oẽs filios re-
gis, & non remansit ex eis saltẽ vnus,
31 Surrexit itaq; rex, * & scidit vestimẽta
sua: & cecidit sup terrã, & oẽs serui il-
lius q assistebant ei, sciderunt vestimen
32 ta sua. Rñdẽs aũt Ionadab filius Sem
maa fratris Dauid, dixit: Ne æstimet
dñs meus rex φ oẽs pueri filij regis oc-
cisi sint. Amnõ solus mortuus est, qm
in ore Absalom erat positus ex die qua
33 oppressit Thamar sororẽ eius. Nũc er-
go ne ponat dñs meus rex sup cor suũ
verbũ istud, dicẽs: Oẽs filij regis occisi
34 sunt: qm Amnõ solus mortu⁹ est. Fu-
git aũt Absalom & eleuauit puer specu
G lator oculos suos, & aspexit, & ecce po-
pulus multus veniebat p iter deuiũ ex
35 latere mõtis. Dixit aũt Ionadab ad re
gẽ: Ecce filij regis adsunt: iuxta verbũ
36 serui tui sic factũ est. Cùmq; cessasset
loq, apparuerũt & filij regis: & intrãtes
leuauerũt vocẽ suam, & fleuerunt: sed
& rex & oẽs serui eius fleuerũt ploratu
37 magno nimis. Porro Absalõ fugiens,
abiit ad Tholomai filiũ Ammiud regẽ
Gessur. Luxit ergo Dauid filium suum
38 ** multis dieb⁹. Absalõ aũt cũ fugisset,
& venisset i Gessur, fuit ibi trib⁹ annis.
39 Cessauitq; rex Dauid psequi Absalõ, eo
φ cõsolatus esset super Amnõ interitu.

* Amnõ.
* Dauid.
* Amnõ
* cũctis. 4

CAP. XIIII.

1 INtelligens aũt Ioab filius Saruiæ, φ
A cor regis versum esset ad Absalom,
2 misit Thecuã, & tulit inde mulierem
sapientẽ, dixitq; ad eã: Lugere te si mu-
la, & induere veste lugubri, & ne vnga-
ris oleo, vt sis quasi mulier iã plurimo
3 tpe lugẽs mortuũ: & ingrediêris ad re
gem, & loquêris ad eũ sermones huiu-
scemodi: Posuit autẽ Ioab verba in ore
4 eius. Itaq; cùm ingressa fuisset mulier
Thecuitis ad regẽ, cecidit corã eo super
terram, & adorauit, & dixit: Serua me
5 rex. Et ait ad eam rex: Quid causæ ha
bes? Quæ rñdit: Heu, mulier vidua ego
6 sum: mortuus est enim vir meus. Et
ancillç tuç erant duo filij: q rixati sunt
aduersum se in agro, nullusq; erat qui
eos prohibere posset: & pcussit alter al-
7 terũ, & interfecit eũ. Et ecce cõsurgẽs
B vniuersa cognatio aduersum ancillam
tuã, dicit: Trade eũ q pcussit fratrẽ suũ,
vt occidamus eũ p aĩa fratris sui quẽ
interfecit, & deleamus hçredẽ: & qrũt
extinguere scintillã meã q relicta est, vt
non superstit viro meo nomen, & reli-
8 quiç super terrã. Et ait rex ad mulierẽ:
Vade in domũ tuã, & ego iubebo p te.
9 Dixitq; mulier Thecuitis ad regẽ: In
me dñe mi rex sit iniquitas, & i domũ
patris mei, rex aũt & thron⁹ eius sit in-
10 nocẽs. Et ait rex: Qui contradixerit ti-
bi, adduc eum ad me, & vltrã nõ addet
11 vt tangat te. Quæ ait: Recordet Rex
dñi Dei sui, vt nõ multiplicẽtur proxi-
C mi sanguinis ad vlciscendũ, & nequa-
quã interficiãt filiũ meũ. Qui ait: Viuit
Dñs, quia non cadet de capillis filij tui
12 super terrã. Dixit ergo mulier: loquat
ancilla tua ad dñm meũ regem verbũ.
13 Et ait: Loquere. Dixitq; mulier: Quare
cogitasti huiuscemodi rem cõtra popu-
lum Dei, & locutus est rex verbũ istud
vt peccet, & non reducat eiectum suũ?
14 Oẽs morimur, & quasi aquæ dilabi-
mur in terrã, quç nõ reuertuntur: ‖ nec
vult Deus perire aĩam, sed retractat co-
gitans ne penitus pereat q abiectus est.
15 Nunc igitur veni vt loquar ad dñm
meũ regem verbũ hoc prçsente pplo, &
dixit ancilla tua: Loquar ad regem, si
quomodo faciat rex verbũ ancillç suç:
16 Et audiuit rex, * vt liberaret ancillam
D suã de manu oĩum q volebãt de hçredi
tate dñi delerẽ me, & filiũ meũ simul.
17 Dicat ergo ancilla tua, vt fiat verbum
dñi mei regis sicut sacrificiũ. sicut enĩ
angelus dñi sic est dñs meus rex, vt nec
bñdictione, nec maledictione moueat:
18 vnde & dñs Deus tuus est tecũ. Et rñ-
dẽs rex dixit ad mulierẽ: Ne abscõdas
à me verbũ quod te interrogo. Dixitq;
19 ei mulier: Loquere dñe mi rex. Et ait
E rex: Nũquid manus Ioab tecum est in
omnibus istis? Rñdit mulier & ait: Per
salutem aĩæ tuæ dñe mi rex, nec ad si-
nistram, nec ad dexteram est ex omni-
bus his q locutus est dñs meus rex: ser-
uus enim tuus Ioab, ipse pcepit mihi,
& ipse posuit in os ancillæ tuæ omnia
20 verba hæc. Vt verterẽ figurã sermonis
huius, seruus tuus Ioab præcepit istud:

‖ Eze. 18. & 33. c. 11.
* verbũ.

tu aūt dñe mi rex, sapiēs es, sicut habet
sapientiā angelus Dei, vt intelligas oīa
21 sup terrā. ¶Et ait rex ad Ioab: Ecce pla-
catꝰ feci verbū tuū: vade ergo, & reuo-
22 ca puerū Absalom. ¶Cadēsq; Ioab sup
faciē suā in terrā, adorauit, & benedixit
regi, & dixit Ioab: Hodie intellexit ser
uus tuus, quia inueni gratiā in oculis
tuis dñe mi rex: fecisti enim sermonē
23 *rex serui tui. ¶Surrexit ergo Ioab, & *dñe mi.
F abiit in Gessur, & adduxit Absalom in
24 Ierusalē. ¶Dixit autem rex: Reuertatur
in domū suā, & faciem meā nō videat.
Reuersus est itaq; Absalom in domum
25 suā, & faciē regis nō vidit. ¶Porrò sicut
Absalom, vir nō erat pulcher in omni
Israël, & decorus nimis: à vestigio pe-
dis vsq; ad verticem nō erat in eo vlla
26 macula. ¶Et qñ tondebat capillum (se-
mel auté in anno tondebatur quia gra-
uabat eū cęsaries) ponderabat capillos
capitis sui ducētis siclis, pōdere publi-
27 co. ¶Nati sunt aūt Absalom filij tres:
& filia vna, noīe Thamar, elegātis for-
28 mæ. ¶Mansitq; Absalom in Ierusalem
duobus annis, & faciē regis non vidit.
29 ¶Misit itaq; ad Ioab, vt mitteret eū ad
regem: qui noluit venire ad eū. *Cumq;
secūdo misisset: & ille noluisset venire
30 ad eum, ¶dixit seruis suis: Scitis agrum
G Ioab iuxta agrum meum, habentē mes
sem hordei: ite igitur, & succendite eū
igni. Succenderunt ergo serui Absalom
segetem igni. -Et venientes serui Ioab, -8.
scissis vestibus suis, dixerūt: Succende-
runt serui Absalom partem agri igni'.
31 ¶Surrexitq; Ioab & venit ad Absalom
in domū eius, & dixit: Quare succēde-
32 runt serui tui segetem meam igni? ¶Et
respondit Absalom ad Ioab: Misi ad te
obsecrans vt venires ad me, & mitterē
te ad regē, & diceres ei: Quare veni de
Gessur? melius mihi erat ibi esse: obse-
cro ergo vt videam faciem Regis: quòd
si memor est iniqtatis meæ, interficiat
33 me. ¶Ingressus itaq; Ioab ad regē, nun-
tiauit ei-omnia': vocatusq; est Absa- -9.
lom, & intrauit ad regem, & adorauit
super faciem terræ coram eo: oscula-
tusque est rex Absalom.

CAP. XV.

1 IGitur post hæc fecit sibi Absalō cur-
A rus & equites, & quinquaginta viros
2 q pręcederēt eū. ¶Et mane cōsurgēs Ab
salom, stabat iuxta introitū portæ-in -1.
via', & oēm virū qui habebat negotium
vt veniret ad regis iudiciū, vocabat Ab
salom ad se, & dicebat: De qua ciuitate
es tu? Qui rñdēs aiebat. Ex vna tribu Is
3 raël ego sum seruus tuus. ¶Rñdebatq;
ei Absalō: Videnť mihi sermones tui
boni & iusti, sed nō est q te audiat con
4 stitutus à rege. Dicebatq; Absalō. ¶Quis
me cōstituat iudicē sup terrā, vt ad me
veniant oēs qui habēt negotiū, & iustè
5 iudicē? ¶Sed & cùm accederet ad eū ho
mo vt salutaret illū, extendebat manū
suam, & apprehendēs osculabatur eū.
6 ¶Faciebatq; hoc oī Israël veniēti ad iu-
B dicium vt audireť à rege, & solicitabat
7 corda virorū Israël. ¶Post* quadragin- *quatuor 9.
ta' aūt annos, dixit Absalō ad regē-Da -1.
uid', Vadā, & reddā vota mea quę voui
8 Dño in Hebron. ¶Vouens enim vouit
seruus tuus, cùm esset in Gessur Syriæ,
dicens: Si reduxerit me Dñs i Ierlm, sa-
9 crificabo dño. ¶Dixitq; ei rex David, Va
de i pace. Et surrexit & abijt in Hebrō.
10 ¶Misit aūt Absalō exploratores in vni-
uersas tribꝰ Israël, dicēs: Statim vt au-
dieritis clangorem buccinæ, dicite: Re-
11 gnabit Absalom in Hebron. ¶Porrò cū
Absalom ierūt ducēti viri de Ierlm vo-
cati, eūtes simplici corde, & causā peni-
12 tꝰ ignorātes. ¶Accersiuit quoq; Absalō
C Achi-tophel Gilonitē cōsiliariū Dauid,
de ciuitate sua Gilo. *Cūq; immolaret *Cū immolaret victimas & facta.
victimas, facta' est cōiuratio valida, po- 5.
pulusq; concurrēs augebať cū Absalō.
13 ¶Venit igiť nūtius ad Dauid dicēs: To-
to corde vniuersus Israël seqtur Absalō.
14 ¶Et ait Dauid seruis suis q erant cū eo
in Ierlm? Surgite fugiamus: neq; enim
erit nobis effugium à facie Absalom.
festinate egredi', ne fortè veniens occu
pet nos, & *impleat' sup nos ruinā, & p- *impellat 7.
15 cutiat ciuitatē in ore gladij. ¶Dixerūt-
que serui regis ad eū: Oīa quęcūq; præ-
ceperit dñs nr rex, libenter exequemur
16 serui tui. ¶Egressus est ergo rex & vni-
uersa domꝰ eiꝰ pedibꝰ suis: & reliquit
rex decē mulieres concubinas ad custo
17 diēdā domū. ¶Egressusq; rex & oīs Isrl
D pedibꝰ suis: stetit pcul à domo: ¶& vni
18 uersi serui eius ambulabāť iuxta eū, &
legiones Cerethi, & Phelethi, & oēs Ge-
thęi-pugnatores validi' sexcēti viri qui -1.
sequuti eū fuerāt de Geth pedites, præ-
19 cedebant regem. ¶Dixit autem rex ad
Ethai Gethęū: Cur venis nobiscum? re-

uertere,

uertere, & habita cũ rege, qa peregrinꝰ
20 oes, & egressus es de loco tuo. ¶Heri veni
sti, & hodie compellêris nobiscũ egre-
di? ego auté vadam quò iturus sum: re-
uertere, & reduc tecũ frés tuos, & Dñs
faciat tecũ misericordiam & veritatem
–4. 21 –quia' ostendisti gratiã & fidem.– ¶ Et
rñdit' Ethai regi dicés: Viuit Dñs & vi
uit dñs meus rex: qm̃ in quocũq; loco
fueris dñe mi rex, siue in morte, siue
22 in vita, ibi erit seruus tuus. ¶ Et ait Da-
E uid Ethai, Veni, & transi. Et transiuit
Ethai Gethęus, & oés viri q cũ eo erant,
23 & reliqua multitudo. ¶ Oésq; flebant
voce magna, & vniuersus ppl̃s transi-
bat: rex quoque transgrediebatur Tor-
rentem Cedron, & cunctus populus in-
–7. cedebat contra viam–oliuæ' quæ respi
–3. 24 cit ad desertũ. ¶ Venit aũt & Sadoc–sa-
cerdos', & vniuersi Leuitę cũ eo portã-
tes arcã fęderis Dei, & deposuerũt arcã
fęderis Dei: & ascẽdit Abiathar donec
expletus esset oĩs ppl̃s q egressus fuerat
25 de ciuitate. ¶ Et dixit rex ad Sadoc: Re-
porta arcã Dei ĩ vrbé, si inuenero gratiã
in oculis Dñi,* reducet me, & ostendet
26 mihi eã & tabernaculũ suũ. ¶Si autem
dixerit mihi, Non places, p̃sto sum fa-
mihi 2. 27 ciat quod bonũ est coram se. ¶Et dixit
F rex ad Sadoc sacerdoté: O vidés reuer-
tere in ciuitaté in pace: & Achimaas fi-
liꝰ tuꝰ, & Ionathã filiꝰ Abiathar duo
28 filij vestri, sint vobiscũ. ¶Ecce ego ab-
scõdar in cãpestribꝰ deserti, donec ve-
29 niat sermo à vobis indicans mihi. ¶Re
portauerũt ergo Sadoc & Abiathar ar-
cam Dei in Ierusalem: & mãserunt ibi.
30 ¶Porrò Dauid ascẽdebat Cliuum-Oli-
uarum, scandens & flens, nudis pedibꝰ
incedens, & operto capite, sed & omnis
populus qui erat cum eo, operto capite
31 ascẽdebat plorãs. ¶Nũtiatũ est aũt Da-
uid ꝙ & Achi-tóphel esset in cõiuratio
ne cũ Absalõ, dixitq̃; Dauid: Infatua
32 q̃so dñe consilium Achi-tóphel. ¶Cũq;
C ascẽderet Dauid summitaté montis in
quo adoraturus erat Dñm, ecce occur-
rit ei Chusai Arachites scissa veste & ter
33 ra pleno capite. ¶Et dixit ei Dauid: Si ve
34 neris mecũ, eris mihi oneri: ¶Si aũt in
ciuitatem reuertaris, & dixeris Absalõ,
–5. Seruus tuꝰ sum rex, –patere me viuere':
sicut fui seruus p̃ris tui, sic ero seruus
35 tuꝰ: dissipabis cõsiliũ Achi-tophel. ¶Ha
bes aũt tecum Sadoc & Abiathar sacer
dotes: & oé verbum quodcũq; audieris
de domo regis, indicabis Sadoc & Abia
36 thar sacerdotibꝰ. ¶Sũt enim cũ eis duo
filij eorũ Achimaas filiꝰ Sadoc & Iona
thã filius Abiathar: & mittetis p̃ eos ad
37 me oé verbũ quod audieritis. ¶Veniente
te ergo Chusai amico Dauid ĩ ciuitaté
Absalom quoq; ingressus est Ierusalé.

CAP. XVI.

1 CVmq; Dauid transisset paululùm
A montis verticé, apparuit Siba puer
Miphi-boseth, in occursum eiꝰ, cũ duo
bus asinis, q onerati erant ducẽtis pani
bus, & centũ alligaturis vuæ passę: & cé
tum massis palatharum, *& duobꝰ vtri *vtre 6.
2 bus' vini. ¶Et dixit rex Sibæ, Quid sibi
volunt hæc? Rñditq̃ Siba, *asini, dome *dóe mi rex.
stici regis, vt sedeãt, & panes & palathæ
ad vescendũ pueris–tuis, 'vinum aũt vt –1.
3 bibat siqs defecerit in deserto. ¶ ‖Et ait ‖Infr. 19 c. 27.
Rex, Vbi est filiꝰ dñi tui? Rñditq̃; Siba
regi, Remãsit in Ierusalé, dicens: Hodie
restituet mihi domus Isrl̃ regnũ patris
4 mei. ¶Et ait rex Sibę, Tua sint oĩa q̃ fue
rũt Miphi-boseth, Dixitq̃; Siba, Oro, vt
5 inueniã grãm corã te dñe mi rex. ¶‖Ve-
nit ergo rex Dauid vsq; Bahurim. & ec
ce egrediebat' inde vir de cognatione
domus Saul, noíe Semei, filiꝰ Gera, p̃ce
6 debatq̃; egrediẽs, & maledicebat. ¶Mit
B tebatq̃; lapides contra Dauid, & cõtra
vniuersos seruos regis Dauid: oĩs auté
ppl̃s, & vniuersi bellatores à dextro &
7 à sinistro latere regis ĩcedebãt. ¶Ita aũt
loquebat' Semei cũ malediceret–regi', –6.
Egredere, egredere vir sanguinũ, & vir
8 Belial. ¶Reddidit tibi Dñs vniuersum
sanguiné domus Saul: qm̃ inuasisti re-
gnũ pro eo, & dedit Dñs regnũ ĩ manu
Absalom filij tui: & ecce premũt te ma
9 la tua, qm̃ vir sanguinũ es. ¶Dixit aũt
Abisai filius Saruię Regi: Quare male-
dicit canis hic moritur' dño meo regi?
10 vadã, & amputabo caput eius. ¶Et ait
rex: q̃d mihi & vobis est filij Saruię? di
mittite eũ vt maledicat: Dñs enim p̃ce
pit ei vt malediceret Dauid: & qs est q
11 audeat dicere quare sic fecerit. ¶Et ait
rex Abisai, & vniuersis seruis suis: Ecce
filius meus q egressus est de vtero meo
C quęrit aĩam meã. quãto magis *hic filiꝰ *nunc 3.
Iemini*' dimittite eũ, vt maledicat iu- *maledicet mihi.
12 xta p̃ceptum dñi, ¶si forte respiciat dñs
afflictionem meã, & reddat mihi Dñs
bonũ p̃ maledictione hac, die hodier-

13 na. ¶Ambulabat itaq; Dauid & socij eiꝰ
ꝑ viam cū eo. Semei aūt ꝑ iugū montis
ex latere, contra illū gradiebat᷑, maledi
cens, & mittens lapides aduersum eū,
14 terramq́; spargens. ¶Venit itaq; rex *& * Dauid.
vniuersus ppl's cū eo lassus, & [a]refocilla- [a] refocillat⁹ est 1.
15 ti sunt ibi. Absalō aūt & oīs ppl's [b]eius [b] Israël 6
ingressi sunt Ierl'em, sed & Achi-tóphel
16 cum eo. ¶Cùm aūt venisset Chusai Ara
chites amicus Dauid ad Absalom, locu
17 tus est ad eum: Salue rex, salue rex. ¶Ad
quē Absalom: Hęc est, inquit gratia tua
ad amicū tuū? quare non iuisti cū ami-
18 co tuo? ¶Rn̄ditq; Chusai ad Absalom,
D nequaquā: qa illiꝰ ero quē elegit dn̄s,
& oīs hic ppl's & vniuersus Israël, & cū
19 eo manebo. ¶Sed vt & hoc inferam, cui
ego seruiturus sum? nonne filio regis? si
20 cut parui pr̄i tuo, ita parebo & tibi. ¶Di
xit aūt Absalom ad Achit-óphel, Inite
21 consilium q̄d agere debeamus. ¶Et ait
Achi-tóphel ad Absalom: Ingredere ad
concubinas pr̄is tui, quas dimisit ad cu
stodiēdum domum: vt cū audierit oīs
Israël ꝙ fedaueris pr̄em tuum, roboren
22 tur tecū manus eorum. ¶Tetenderunt
ergo Absalom tabernaculū in solario, ‖Sup. 12. c. 17.
‖ingressusq́; est ad concubinas pr̄is sui
23 coram vniuerso Israël. ¶Consilium aūt
Achi-tóphel, quod dabat in diebus il-
lis, quasi siquis consuleret Deū: sic erat
oē consilium Achi-tóphel, & cum esset
cum Dauid, & cum esset cū Absalom.

CAP. XVII.

1 A Dixit ergo Achi-tóphel ad Absalō,
Eligā mihi duodecim millia viro-
rū, & cōsurgens ꝑsequar Dauid hac no
2 cte. ¶Et irruens sup eū (quippe q lassus
est, & solutis manibus) percutiam eū:
cūq; fugerit oīs ppl's qui cū eo est, ꝑcu-
3 tiam regem desolatū. ¶Et reducam vni-
uersum ppl'm, quo [a]vnus homo reuerti [a] omnis 6
solet: vnū enim virum tu quęris, & oīs
4 ppl's erit in pace. ¶Placuitq; sermo eius
Absalom, & cunctis maioribus natu Is
5 raël. ¶Ait aūt Absalom, Vocate *Chusai * & 4
Arachiten, & audiamus q̄d etiā ipse di-
6 cat. ¶Cūq; venisset Chusai ad Absalō,
ait Absalom ad eum. Huiuscemodi ser
monē locutꝰ est Achitóphel: facere de-
7 bemus an non? q̄d das consiliū? ¶Et di-
xit Chusai ad Absalom, Non est bonū
B cōsiliū q̄d dedit Achi-tóphel hac vice.
8 ¶Et rursum intulit Chusai, Tu nosti pa-
trem tuū, & viros qui cum eo sunt, esse
fortissimos & amaro aīo, veluti si vrsa
raptis catulis in saltu sæuiat: sed & pr̄
tuus vir bellator est, nec morabit᷑ cùm
9 ppl'o. ¶Forsitan nūc latitat in foueis, aut
in vno quo voluerit loco. & cū cecide-
rit vnus qlibet in principio, audiet qui-
cunq; audierit, & dicet, Facta est plaga
10 in ppl'o q sequebat᷑ Absalom. ¶Et fortis-
simus [a]quisq;[a], cuiꝰ cor est quasi leonis, [a] ipse 2.
pauore soluetur: scit enim oīs ppl's [a]Is- — 2.
raël fortem esse pr̄em tuū, & robustos
11 oēs qui cum eo sunt. ¶Sed hoc mihi vr̄
C rectum esse consilium, Congregetur ad
te vniuersus [a]Israël, á Dā vsq; Bersabee, [a] populꝰ
quasi arena maris innumerabilis: & tu
12 eris in medio eorum, ¶Et irruemus sup
eū in quocunq; loco inuentus fuerit: &
operiemꝰ eū, sicut cadere solet ros sup
terram: & nō relinquemus de viris qui
13 cū eo sunt, ne vnum qdem. ¶Quòd si
vrbem aliquam fuerit ingressus, circun
dabit oīs Israël ciuitati illi funes: & tra
hemus eam in torrentē, vt non reperia-
14 tur ne calculꝰ quidē ex ea. ¶Dixitq; Ab
salom, & oēs viri Isrl', Melius est consi-
lium Chusai Arachitę, cōsilio Achi-tó-
phel. dn̄i aūt nutu dissipatum est consi
D liū Achi-tóphel vtile, vt induceret dn̄s
15 super Absalō malū. ¶Et ait Chusai Sa-
doc & Abiathar sacerdotibus, Hoc &
hoc modo consiliū dedit Achi-tóphel
Absalom, & senioribus Israël: & ego ta
16 le & tale dedi consiliū. ¶Nūc ergo mit-
tite citò, & nunciate Dauid, dicentes:
Ne moreris nocte hac in cāpestribus de
serti, sed absq; dilatione trāsgredere ne
fortè absorbeat᷑ rex, & oīs ppl's qui cum
17 eo est. ¶Ionathan aūt & Achimaas sta-
bant iuxta Fontem-rogel: abijt ancilla
& nuntiauit eis: & illi profecti sunt, vt
referrent ad regē Dauid nuntium: non
enim poterant videri, aut introire ciui
18 tatem. ¶Vidit aūt eos quidā puer, & in-
E dicauit Absalō: illi verò concito gradu
ingressi sunt domū cuiusdā viri in Ba-
hurim, qui habebat puteum in vestibu
19 lo suo, & descenderunt in eum. ¶Tulit
aūt mulier, & expandit velamen super
os putei quasi siccans ptisanas: & sic la
20 tuit res. ¶Cumq; venissent serui Absalō
in domū ad mulierem, dixerunt. Vbi
est Achimaas & Ionathan? Et rn̄dit eis
mulier, Transierunt festinanter, gusta
ta paululū aqua. At hi q quærebant eū
non reperissent, reuersi sunt in Ierl'm.

21 ¶Cúq; abijssent, ascenderunt illi de pu
teo, & pergentes nuntiauerunt regi Da
uid, & dixerũt, Surgite, & transite citò
fluuiũ: q̃m huiuscemodi dedit cõsiliũ
22 contra vos Achi-tóphel. ¶Surrexit ergo
F Dauid, & oĩs ppl's qui cũ eo erat, & tran
sierunt Iordanem, donec dilucesceret, *anteq̃ dilucesceret verbum.
*& ne vnus quidẽ residuus fuit, q non *ipse 2.
23 transisset fluuium. ¶Porrò Achi-tóphel
videns q non fuisset factum consilium
suum, strauit asinũ suum, surrexitq; &
abijt in domũ suam & in ciuitatẽ suá:
& disposita domo sua, suspendio inte-
rijt, & sepult' est in sepulchro prīs sui.
24 ¶Dauid aũt venit in castra, & Absalom *populi
trãsijt Iordanẽ ipse & oẽs & viri Isrl' cũ
25 eo. ¶Amasam verò constituit Absalom
p Ioab super exercitũ: Amasa aũt erat
filius viri, q vocabat' Iethra de Israeli, q
G ingressus est ad Abigail filiam Naas, so
26 rorem Saruiæ quæ fuit mater Ioab. ¶Et
castrametatus est Israël cũ Absalom in
27 terra-Galaad. ¶Cumq; venisset Dauid
in castra, Sobi filius Naas de Rabath fi
liorum Ammon & Machir filius Ami-
hel de Lodabar, & Berzellai Galaadites
28 de Rogelim, ¶obtulerũt ei stratoria, &
tapetia, & vasa fictilia, frumentum &
hordeum & farinam & polentá & fabá
29 & lẽtem, & frixum *cicer, ¶& mel & bu *oleo.
tyrũ, oues & pingues vitulos, dederũtq;
Dauid, & populo qui cum eo erat, ad
vescendum: suspicati enim sunt popu-
lum fame & siti fatigari in deserto.

CAP. XVIII.

1 IGitur considerato Dauid ppl'o suo cõ
A stituit super eos tribunos & cẽturio-
2 nes, ¶& dedit ppl'i tertiá partem sub ma
nu Ioab, & tertiam partem sub manu
Abisai filij Saruiæ fratris Ioab, & tertiá
partẽ sub manu Ethai, q erat de Geth:
dixitq; rex ad ppl'm, Egrediar & ego vo-
3 biscum. ¶Et rñdit ppl's, Non exibis: siue
enim fugerimus, nõ magnopere ad eos
de nobis pertinebit, siue media pars cẽ
ciderit è nobis, nõ satis curabunt: quia *solus.
tu vnus *pro decem millibus computa
ris: melius est igitur vt sis nobis in vrbe
4 præsidio. ¶Ad quos rex ait, Quod vobis
videtur rectum, hoc faciam. Stetit ergo
rex iuxta portam: egrediebaturq; ppl's
5 per turmas suas centeni & milleni. ¶Et
B præcepit rex Ioab & Abisai & Ethai, di
cens, Seruate mihi puerum Absalom.
Et oĩs ppl's audiebat præcipientẽ regem
6 cunctis principibus pro Absaló. ¶Itaq;
egressus est ppl's in cãpum cõtra Israël,
& factum est prœliũ in saltu Ephraim.
7 ¶Et cæsus est ibi ppl's Israël ab exercitu
Dauid, factaq; est plaga magna in die
8 illa, viginti millium, ¶Fuit autem ibi
prælium dispersum super faciẽ omnis
terræ, & multò plures erant quos saltus
consumpserat de ppl'o, q̃ hi quos vora-
9 uerat gladius in die illa. ¶Accidit autẽ
vt occurreret Absalom seruis Dauid, se
dens mulo: cùmq; ingressus fuisset mu
lus subter condensam quercum & ma-
gnam, adhæsit caput eius quercui: & il
lo suspẽso inter cœlum & terram, mu-
10 lus cui in sederat, ptransiuit. ¶Vidit aũt
C hoc quispiam, & nuntiauit Ioab, dicẽs,
11 Vidi Absalom pendere de quercu. ¶Et
ait Ioab viro qui nuntiauerat ei, Si vidi
sti, quare non confodisti eũ cum terra,
& ego dedissem tibi decẽ argẽti siclos,
12 & vnũ baltheum? ¶Qui dixit ad Ioab,
Si appẽderes in manibus meis mille ar
gẽteos, nequaquã mitterem manũ meá
in filium regis: audiẽtibus enim nobis
præcepit rex tibi & Abisai, & Ethai, di-
cens, Custodite mihi puerum Absaló.
13 ¶Sed & si fecissem contra aĩam meam
audacter, nequaq̃ hoc regem latẽre po-
14 tuisset, & tu stares ex aduerso. ¶Et ait
Ioab, Non sicut tu vis, sed aggrediar eũ
coram te. Tulit ergo *tres lanceas in ma *Ioab.
nu sua, & infixit eas in corde Absaló-
cumq; adhuc palpitaret hærẽs in quer-
15 cu, ¶cucurrerunt decẽ iuuenes armige-
ri Ioab, & pcutientes interfecerunt eũ.
16 ¶Cecinit aũt Ioab buccina, & retinuit
D ppl'm, ne psequeretur fugientẽ Israël,
17 volẽs parcere multitudini. ¶Et tulerũt
Absalom, & proiecerunt eum in saltu,
in foueam grandem & comportauerũt
super eũ aceruum lapidũ magnum ni-
mis: oĩs aũt Israël fugit in tabernacula
18 sua. ¶Porrò Absalom erexerat sibi cum
adhuc viueret, titulũ, qui est in Valle-
regis: dixerat enim, Nõ habeo filium,
& hoc erit monimẽtum nominis mei.
Vocauitq; titulum noĩe suo, & appella
tur, Manus-Absalom: vsq; ad hãc diẽ.
19 ¶Achimaas aũt filius Sadoc, ait, Currá.
& nuntiabo regi quia iudicium fecerit
20 ei Dñs de manu inimicorum eius. ¶Ad
quem Ioab dixit, Non eris nuntius in
hac die, sed nuntiabis in alia: hodie no
lo te nuntiare, filius enim regis est mor-

21 tuus: ¶Et ait Ioab Chusi, Vade, & nūtia
E regi quæ vidisti. Adorauit Chusi Ioab,
22 & cucurrit. ¶Rursus aūt Achimaas filiꝰ
Sadoc dixit ad Ioab, Quid impedit si
etiam ego curram post Chusi? Dixitq́;
ei Ioab, Quid vis currere fili mi? - veni
23 huc non eris boni nūtij baiulus. ¶Qui
rñdit, Quid enim si cucurrero? Et ait ei.
Curre. Currens ergo Achimaas p viam
24 cōpendij, trāsiuit Chusi. ¶Dauid aūt se-
debat inter duas portas: speculator ve-
rò q erat in fastigio portę sup murum,
eleuans oculos, vidit hoīem currētem
25 solum. ¶Et exclamās indicauit regi: di-
xitq́; rex, Si solus est, bonus est nūtius
F in ore eius. Properante aūt illo, & acce-
26 dēte p opius, ¶vidit speculator hoīem
alterū currentē, & vociferans in culmi
ne, ait. Apparet mihi alter homo cur-
rens solus. Dixitq́; rex, Et iste bonus est
27 nuntius. ¶Speculator aūt, Cōtemplor,
ait, cursum prioris, quasi cursum Achi-
maas filij Sadoc. Et ait rex, Vir bonꝰ est:
28 & nuntiū portās bonū, venit. ¶Clamās
aūt Achimaas, dixit ad regē: Salue rex.
Et adorans regē corā eo pronus in terrā,
ait, Benedictus Dñs Deus tuus. qui con-
clusit hoīes qui leuauerūt manus suas
29 contra dñm meum regem. ¶Et ait rex,
Estne pax puero Absalō? Dixitq́; Achi-
G maas, Vidi *tu multū magnū, cùm mit
teret Ioab seruus tuus, ô rex, me seruū
30 tuū: nescio aliud. ¶Ad quē rex, Transi,
ait, & sta hîc. Cumq́; ille trāsisset, & sta
31 ret, ¶apparuit Chusi, & veniēs, ait, Bonū
apporto nūtium dñe mi rex: iudicauit
enim pro te Dñs hodie de manu oīum
32 qui surrexerunt cōtra te. ¶Dixit aūt rex
ad Chusi, Estne pax puero Absalō? Cui
rñdens Chusi, Fiant, inquit, sicut puer,
inimici dñi mei regis, & vniuersi q con
33 surgunt aduersus eū in malum. ¶Con-
tristatus itaq́; rex, ascēdit cœnaculum
portæ, & fleuit. Et sic loquebat̃, vadens,
Fili mi Absalom, Absalom fili mi: quis
mihi tribuat vt ego moriar pro te Absa
lom fili mi, fili mi Absalom?

CAP. XIX.

1 NVntiatū est aūt Ioab q̄ rex fleret,
A & lugeret filiū suum: ¶& versa est
2 victoria in luctum in die illo oī pplo:
audiuit enim ppls ī die illa dici, Dolet
3 rex super filio suo. ¶Et declinauit ppls
in die illa ingredi ciuitatē, qūo declina
re solet ppls versus, & fugiēs de prælio,
4 ¶Porrò rex operuit caput suū, & clama
bat voce magna. Fili mi Absalom, Ab
5 salō fili mi*. ¶Ingressus ergo Ioab ad re * fili mi.
gem in domum, dixit, Cōfudisti hodie 1.
vultus oīum seruorum tuorū qui saluā
fecerunt aīam tuam, & aīam filiornm
tuorum & filiarū tuarū, & aīam vxorū
tuarum, & aīam cōcubinarum tuarū
6 ¶Diligis odientes te, & odio habes di-
ligentes te: & ostendisti hodie qa non
curas de ducibus tuis, & de seruis tuis:
& verè cognoui modò, qa si Absalom
viueret, & oēs nos occubuissemus, tunc
7 placeret tibi. ¶Nunc igit̃ surge, & proce
B de: & alloquēs satisfac seruis tuis: iuro
enim tibi per Dñm, q̄ si nō exieris, ne
vnus qdem remansurus sit tecū nocte
hac & peius erit hoc tibi, q̄ oīa mala q̄
venerunt super te ab adolescentia tua
8 vsq́; in præsens. ¶Surrexit ergo rex, & se
dit in porta: & oī pplo nūtiatum est q̄
rex sederet in porta: venitq́; vniuersa
multitudo corā rege. Isrl̃ autē fugit in
9 tabernacula sua. ¶Oīs quoq́; ppls certa-
bat in cūctis tribubus Isrl̃, dicens, Rex
liberauit nos de manu inimicorū nrō-
rum, ipse saluauit nos de manu Phili-
sthinorū: & nunc fugit de terra pp Ab
10 salom. ¶Absalom aūt quē vnximus su-
per nos, mortuꝰ est in bello: vsquequo
siletis, & non reducitis regē? - Et consi- — 12.
11 liū totius Israël venit ad regē. ¶Rex ve
C rò Dauid misit ad Sadoc & Abiathar
sacerdotes, dicēs, Loquimini ad maio-
res natu Iuda, dicentes, Cur venitis no-
uissimi ad reducendū regem in domū
suā? Sermo aūt oīs Isrl̃ peruenerat ad re
gē in domo eius, - quia dixerat rex, Hęc — 6.
12 dicetis ad pplm Iuda. ¶Fratres mei vos,
os meum, & caro mea vos, quare nouis
13 simi reducitis regē? ¶Et Amasæ dicite,
Nonne os meum, & caro mea es? Hæc
faciat mihi Deus, & hæc addat, si non
magister militiæ fueris corā me oī tpe
14 pro Ioab. ¶Et inclinauit cor oīum viro
rum Iuda, quasi viri vnius: miseruntq́;
ad regem, dicentes, Reuertere tu, & oēs ‖ 3.Re.2.
15 serui tui. ¶‖Et reuersus est rex; & venit b.8.
vsq́; ad Iordanē, & - oīs Iuda venit vsq́; — 6.
in Galgala, vt occurreret regi, & tradu-
16 ceret eū Iordanem. ¶Festinauit aūt Se-
mei filiꝰ Gera filij Iemini de Bahurim,
17 & ¶descēdit cū viris Iuda in occursum
regis Dauid cum mille viris de Ben-ia
min, & Siba puer de domo Saul: & qn-

decim

decim filij ei⁹, ac viginti serui cũ eo erát·
18 & irrũpentes Iordanem, ante regé tran
sierunt vada, vt traducerent domũ re- *filii sui 1.
D gis, & facerent iuxta iussionem eius:
Semei aũt filius Gera prostratus coram
19 rege, cũ iam transisset Iordanem, dixit
ad eum, Ne reputes mihi Dñe mi ini- Sup. 16. a. 5.
quitatem, neq; memineris iniuriarum
serui tui in die qua egressus es Dñe mi
rex de Ierusalem, neq; ponas rex in cor
20 de tuo. Agnosco enim seru⁹ tuus pctm
meũ: & idcirco hodie primus veni de
omni domo Ioseph, descendiq; in oc-
21 cursum Dñi mei regis. Rñdens verò
Abisai filius Saruiæ, dixit, Núqd ꝓ his
verbis non occidet Semei, qa maledixit
22 Christo Dñi? Et ait Dauid, Quid mihi
& vobis filij Saruię? cur efficimini mihi
hodie in Sathan? ergóne hodie interfi-
cietur vir in Israël? an ignoro hodie me
23 fctm regé sup Israël? Et ait rex Semei,
24 Nõ morieris. Iurauitq; ei. Miphi-bó
E seth quoq; fili⁹ Saul descendit in occur
sum regis illotis pedib⁹, & intonsa bar-
ba: vestesq; suas non lauerat à die qua
egressus fuerat rex, vsq; ad dié reuersio-
25 nis ei⁹ in pace. Cúq; Ierlm occurrisset
regi, dixit ei rex; Quare nõ venisti me-
26 cũ Miphi-boseth? Et rñdés ait, Dñe mi
rex, seruus meus contépsit me: dixiq; ei
ego famulus tuus vt sterneret mihi asi-
num, & ascendés abiré cũ rege, claudus
27 enim sum seruus tuus. Insup & accu- Sup. 16. a. 3.
sauit me seruũ tuũ ad te Dñm meum Esth. 15. c. 16.
regem: tu aũt dñe mi rex sicut Angelus
28 Dei es, fac quod placitũ est tibi. Neque
enim fuit dom⁹ patris mei, nisi morti
obnoxia Dño meo regi: tu aũt posuisti
me seruũ tuũ inter cõuiuas mensę tuę:
qd ego habeo iustę q̃relæ? aut qd pos-
29 sum vltrà vociferari ad regé? Ait ergo
ei rex, Quid vltrà loqueris? fixũ est qđ Sup. 16. a. 4.
locutus sum: tu & Siba diuidite posses-
30 siones. Rñditque Miphi-bóseth regi.
Etiã cuncta accipiat, postq̃ reuersus est
Dñs meus Rex pacificè in domũ suam.
31 Berzellai quoq; Galaadites, *descen- 3. Re. 2. b. 7.
F dens de Rogelim, traduxit regé Iorda- *senex valde.
nem paratus etiã vltra fluuiũ prosequi Sup. 17. g. 27.
32 eum. Erat aũt Berzellai Galaadites se-
nex valde, id est octogenarius, & ipse
ꝓbuit alimenta regi, cũ moraret in Ca-
33 stris: fuit qppe vir diues nimis. Dixit
itaq; rex ad Berzellai, Veni mecum, vt
requiescas securus mecum in Ierusalé.
34 Et ait Berzellai ad regé, Quot sunt dies
annorũ vitæ meę, vt ascendam cũ rege
35 in Ierlm? Octogenarius sum hodie, nũ
quid vigent sensus mei ad discernédũ
suaue, aut amarũ? aut delectare potest
seruum tuum cib⁹ aut potus? vel audi-
re possum vltrà vocé cantorũ atq; can-
tatricũ? quare seru⁹ tuus sit oneri Dño
36 meo regi? Paululũ *ꝓcedam famulus *procedat 1.
tuus ab Iordane tecũ: non indigeo hac
37 vicissitudine, sed obsecro vt reuertar
seruus tuus, & moriar in ciuitate mea,
& sepeliar iuxta sepulchrũ pris mei & — 1.
matris meę. Est aũt seru⁹ tuus Chamaã,
ipse vadat tecum dñe mi rex, & fac ei
38 qcquid tibi bonũ videtur. Dixit itaq;
G ei rex, Mecũ transeat Chamaam, & ego
faciam ei quicquid tibi placuerit, & oé
39 qđ petieris à me, impetrabis. Cúmque
trãsisset vniuersus ppls & rex Iordané,
*osculatus est rex Berzellai, & benedi- *restitit.
xit ei: & ille reuersus est in locum suũ.
40 Trãsiuit ergo rex in Galgalam, & Cha-
maã cum eo: oïs aũt ppls Iuda traduxe
rat regé, & media tm̃ pars affuerat de
41 pplo Israël. Itaq; oés viri Israël concur
rentes ad regé, dixerunt ei. Quare te fu-
rati sunt fratres nři viri Iuda, & tradu-
xerunt regem & domum eius Iordané,
42 oésq; viros Dauid cum eo? Et rñdit oïs
vir Iuda ad viros Israël, Quia mihi pro-
pior est rex: cur irasceris sup hac re? nun
quid comedimus aliqd ex rege, aut mu
43 nera nobis data sunt? Et rñdit vir Isrl
ad viros Iuda, & ait, Decé partibus ma-
ior ego sum apud regé, *magisq; ad me *& primogenitus ego sum 4.
ptinet Dauid, quã ad te, cur fecisti mihi
iniuriã, & non mihi nuntiatũ est prio-
ri, vt reducerem regem meum? Durius
aũt responderunt viri Iuda viris Israël.

CAP. XX.

1 Accidit quoq; vt ibi esset vir Belial,
A noïe Seba, fili⁹ Bochri, vir Iemineę:
& cecinit buccina, & ait, Non est nobis
pars in Dauid, neq; hęreditas in filio
Isai: reuertere in tabernacula *tua Is- — 1. *sua 1.
2 raël. Et separatus est oïs Isrl à Dauid,
secutusq; est Seba filiũ Bochri: viri aũt
Iuda adhęserũt regi suo à Iordane vsq;
3 Ierusalé. Cúmq; venisset rex in domũ
suam in Ierlm, tulit decé mulieres con
cubinas quas dereliquerat ad custodié
dam domũ, & tradidit eas in custodiã,
aliméta eis prębens: & nõ est ingressus
ad eas, sed erant clausę vsq; in dié mor-

tis

4 tis suę in viduitate viuentes. Dixit aũt
rex Amasę, Conuoca mihi oẽs viros Iu-
B da in dié tertium, & tu adesto pręsens.
5 Abiit ergo Amasa vt conuocaret Iudá,
& moratus est extra placitũ q ei consti-
6 tuerat rex. Ait aũt Dauid ad Abisai,
Núc magis affligetur est nos Seba filius
Bochri, q Absalõ: tolle igit seruos Dñi
tui, & psequere eũ, ne fortè inueniat ci-
7 uitates munitas, vt effugiat nos. Egres-
si sunt ergo cũ eo viri Ioab, Cerethi quo
que, & Phelethi: & oẽs robusti exierunt
de Ierl'm ad psequédum Seba filiũ Bo-
8 chri. Cũq; illi essent iuxta lapidé gran-
C dé q est in Gabaon, Amasa veniens oc-
currit eis. porrò Ioab vestit erat tunica
stricta ad mẽsurá habitus sui, & dẽsup
accinct gladio dependẽte vsq; ad ilia,
in vagina, q fabricatus leui motu egre-
9 di poterat, & pcutere. Dixit itaq; Ioab
ad Amasam, Salue mi frater. Et tenuit
manu dextera mentum Amasę, quasi
10 osculans eũ. Porrò Amasa non obser-
uauit gladiũ, qué habebat Ioab, q pcus-
sit eũ in latere, & effudit intestina eius
in terram, nec secũm vulnus apposuit.
Ioab aũt, & Abisai frater eius persecuti
11 sunt Seba filium Bochri. Intereà qdã
D viri, cũ stetissent iuxta cadauer Amasę,
de sociis Ioab, dixerunt, Ecce q esse vo-
12 luit p Ioab comes Dauid. Amasa aũt
conspersus sanguine, iacebat in media
via. Vidit hoc quidam vir q subsisteret
oĩs ppl's ad videndum eum, & amouit
Amasam de via in agrum: operuitq; eũ
vestimẽto, ne subsisterent transeuntes
13 pp eum. Amoto ergo illo de via trãsi-
bat oĩs vir sequens Ioab ad psequendũ
14 Seba filium Bochri. Porrò ille trãsierat
E per oẽ. tribus Israël vsq; in Abelam, &
Beth-maacha: oẽsq; viri electi congre-
15 gati fuerant ad eũ. Venerũt itaque, &
oppugnabant eũ in Abela, & in Beth-
maacha, & circũdederũt munitionib
ciuitaté, & obsessa est vrbs: oĩs autẽ tur-
ba q erat cũ Ioab, moliebat destruere
16 muros. Et exclamauit mulier sapiens
de ciuitate, Audite, audite, dicite Ioab,
17 Appropinqua huc, & loquar tecũ. Qui
cũ accessisset ad eã, ait illi, Tu es Ioab?
Et ille rñdit, Ego. Ad qué sic locuta est,
audi sermones ancillę tuæ. Qui rñdit,
18 Audio. Rursumq; illa. Sermo, inquit,
F dicebatur in veteri prouerbio, Qui in-
terrogant, interrogent in Abela: & sic
19 proficiebant. Nónne ego sum q rñdeo
veritatem in Israël, & tu quęris subuer-
tere ciuitaté & euertere matré in Israël?
Quare præcipitas hæreditatem Dñi?
20 Rñdensq; Ioab, ait, Absit, absit hoc à
21 me: nõ pcipito, neq; demolior. Nõ sic
se habet res, sed homo de mõte Ephrá-
im Seba, filius Bochri cognomine, le-
uauit manum suá cõtra regem Dauid:
tradite illum solũ, & recedemus à ciui-
tate. Et ait mulier ad Ioab, Ecce caput
22 ei mittet ad te p murũ. Ingressa est er
go ad oẽm ppl'm, & locuta est eis sapiẽ-
G ter: q abscissum caput Sebę filij Bochri
proiecerunt ad Ioab. Et ille cecinit tu-
ba, & recesserunt ab vrbe, vnusq; in
tabernacula sua: Ioab aũt reuersus est
23 Ierl'm ad regé. Fuit ergo Ioab sup om
né exercitũ Israël: Banaias aũt filius Io
24 iadæ sup Cerethęos & Phelethæos. A-
durã verò sup tributa: porrò Iosaphat fi
25 li Ahilud, à cõmẽtariis. Siua aũt, scri
ba, Sadoc verò & Abiathar, sacerdotes:
26 Ira aũt Iairites erat sacerdos Dauid.

CAP. XXI.

1 Facta est quoq; fames in diebus Da-
A uid trib annis iugiter: & consuluit
Dauid oraculum Dñi. Dixitq; Dñs Pro-
pter Saul, & domũ eius sanguinũ, qa
2 occídit Gabaonitas. Vocatis ergo Ga-
baonitis rex, dixit ad eos, (Porrò Gaba-
onitę non erant de filiis Israël, sed reli-
quię Amorrhęorũ: filij qppe Israël iu-
rauerant eis, & voluit Saul pcutere eos
3 zelo, quasi pro filiis Israël & Iuda.) Di-
xit ergo Dauid ad Gabaonitas, Quid fa-
ciam vobis? & qd erit vestri piaculũ, vt
4 bñdicatis hæreditati Dñi? Dixeruntq;
ei Gabaonitæ, Non est nobis sup argen-
to & auro qstio, sed contra Saul, & cõ-
tra domũ eius: neq; volumus vt interfi
ciat homo de Israël. Ad quos rex ait,
5 Quid ergo vultis vt faciam vobis? Qui
dixerunt regi, Virũ qui attriuit nos &
oppressit iniquè, ita delere debemus, vt
ne vnus qdem residuus sit de stirpe ei
6 in cunctis finibus Israël. Dent nobis
B septé viri de filiis eius, vt crucifigamus
eos Dño in Gabaa-Saul quõdam electi
7 Dñi. Et ait rex, Ego dabo. Pepercitque
Rex Miphi-boseth filio Ionathæ filij
Saul, pp iusiurãdum Dñi, quod fuerat
inter Dauid, & inter Ionathá filiũ Saul.
8 Tulit itaq; rex duos filios Respha filię
Aia, quos peperit Sauli, Armoni, & Mi-

phi-bo-

3. Reg. 2. a. 5.
& mortuus est.
Deu. 20. c. 11.
Sup. 8. d. 16.
Iosf. 9. c. 16.
1. Re. 18. a. 3.

phi-boseth, & q̃nq; filios Michol filiæ
Saul, quos genuerat Hadrieli filio Ber-
9 zellai. q fuit de Molathi, ¶& dedit eos
in manus Gabaonitarũ: q crucifixerũt
eos in monte corã Dño: & ceciderũt hi
septẽ simul occisi in diebus messis pri-
10 mis, incipiẽte messione hordei. ¶Tollẽs
aũt Raspha filia Aia, ciliciũ, substrauit
sibi supra petrã ab initio messis, donec
stillaret aqua sup eos de cęlo: & non di
misit aues lacerare eos p diem, neq; be
11 stias p noctem. ¶Et nũtiata sunt Dauid
quæ fecerat Respha, filia Aia, cõcubina
12 Saul. ¶Et abiit Dauid, & tulit ossa Saul,
C & ossa Ionathæ filij eius à viris Iabes-
Galaad, qui furati fuerant ea de platéa
Beth-san, ‖in qua suspenderant eos Phi ‖1. Re 31 d.19.
listhiim cũ interfecissent Saul in Gel-
13 boe, ¶& asportauit inde ossa Saul, & os-
sa Ionathæ filij eius: & colligente ossa
14 eorũ, qui affixi fuerant, ¶sepelierunt ea
cũ ossibus Saul & Ionathæ filij eius in
Terra Ben-iamin, in latere, in sepulcro
Cis pris eius: feceruntq; oĩa quæ præce-
perat rex, & repropitiatus est Deus terrę
15 post hæc. ¶Factũ est aũt rursum pliũ
Philisthinorum aduersum Israël, & de-
scendit Dauid & serui eius cum eo, &
pugnabant contra Philisthiim. Deficiẽ-
16 te aũt Dauid, ‖Iesbi-benob, qui fuit de
genere arapha, cuius ferrum hastæ tre-
centas vncias appendebat, & accinctus
erat ense nouo, nisus est percutere Da-
17 uid. ¶Præsidioq; ei fuit Abisai fili⁹ Sar-
uiæ, & percussum Philisthęum interfe-
D cit: Tunc iurauerunt viri Dauid, dicen-
tes: Iam non egredieris nobiscũ in bel-
18 lum, ne extinguas lucernã Israël. ¶‖Se- ‖1. Pa. 20 a.4.
cundum quoq; bellum fuit in Gob cõ-
tra Philisthęos: tunc percussit Sobochai
de Husathi, Saph de stirpe arapha-de
19 genere gigantum. ¶Tertium quoq; fuit -2.
bellum in Gob contra Philisthæos in
quo percussit Adeodatus filius Saltus
polymitarius Beth-lehemites Goliath
Gethęum, cuius hastile hastę erat quasi
20 liciatorium texentiũ. ¶Quarum bellũ
fuit in Geth: in quo vir fuit excelsus q
senos in manib⁹ pedibusq; habebat di-
gitos, id est viginti quatuor, & erat de
21 origine arapha. ¶Et blasphemauit Isrl.
percussit autẽ eum Ionathan filius Sa-
22 maa fratris Dauid. ¶Hi quatuor nati
sunt de arapha in Geth, & ceciderunt
in manu Dauid, & seruorum eius.

CAP. XXII.

1 Locutus est autem Dauid dño verba
A carminis huius, in die qua libera-
uit eum Dñs de manu oĩum inimico-
2 rum suorum, & de manu Saul. ¶Et ait.
Dominus petra mea, & robur meũ,
& saluator meus.
3 ¶Deus fortis meus sperabo in eũ: scu-
tum meum & cornu salutis meæ: ele-
uator meus, & refugium meum: salua-
tor meus, de iniquitate liberabis me.
4 ¶‖Laudabilem inuocabo Dñm, & ab ‖Psal. 17 a.4.
inimicis meis saluus ero.
5 ¶Quia circũdederunt me cõtritiones
mortis: torrentes Belial terruerunt me.
6 ¶Funes inferni circundederunt me:
pręuenerunt me laquei mortis.
7 ¶In tribulatione mea inuocabo Dñm,
& ad Deum meũ clamabo: & exaudiet
de templo sancto suo vocem meam, & -3.
clamor meus veniet ad aures eius.
8 ¶Commota est & contremuit terra,
fundamenta mõtium concussa sunt &
conquassata, quoniam iratus est eis. -4.
9 ¶Ascendit fumus de naribus eius, &
ignis de ore eius vorabit: carbones suc
censi sunt ab eo.
10 ¶Et inclinauit cœlos, & descendit: &
caligo sub pedibus eius.
11 ¶Et ascendit super Cherubim, & vo-
lauit & lapsus est super pennas venti.
12 ¶Posuit tenebras in circuitu suo lati-
B bulũ: cribrãs aquas de nubib⁹ cęlorũ.
13 ¶Præ fulgore in conspectu eius, *suc- * nubes.
censi sunt carbones ignis.
14 ¶Tonabit de cęlo Dñs, & excelsus
dabit vocem suam.
15 ¶Misit sagittas* & dissipauit eos: ful- * suas.
gur, & consumpsit eos.
16 ¶Et apparuerunt effusiones maris, &
reuelata sunt fundamenta orbis ab in-
crepatione Dñi, ab inspiratione spirit⁹
furoris eius.
17 ¶Misit de cęlo, & assumpsit me, & ex-
traxit me de aquis multis.
18 ¶Liberauit me ab inimico meo potẽ-
tissimo, & ab his qui oderant me quo-
niam robustiores me erant.
19 ¶Pręuenit me in die afflictionis meę,
& factus est Dñs firmamẽtum meum.
20 ¶Et eduxit me in latitudinem: libe-
rauit me, quia complacui ei.
21 ¶Retribuet mihi Dñs secundum iu-
stitiam meã, & secundum munditiam
manuum mearum reddet mihi.

22 ¶Quia

22 ꝰ Quia custodiui vias Domini, & nõ
egi impie à Deo meo.
23 ꝰ Oĩa enim iudicia eius in conspectu
meo, & præcepta eius nõ amoui à me.
24 ꝰEt ero perfectus cum eo, & custodiã
C me ab iniquitate mea.
25 ꝰ Et restituet mihi Dñs ſm iustitiam
meam : & ſm mũditiam manuũ mearum in conspectu oculorum suorum.
26 ꝰCum sancto sanctus eris,& cum robusto perfectus.
27 ꝰCum electo electus eris,& cum peruerso peruertêris.
28 ꝰEt populũ pauperem saluum facies, oculisq; tuis excelsos humiliabis.
29 ꝰQuia tu lucerna mea Dñe,& tu domine illuminabis tenebras meas.
30 ꝰIn te enim curram accinctus,in Deo meo transiliam murum.
31 ꝰ Deus immaculata via eius, eloquiũ domini igne examinatum : scutum est omnium sperantium in se.
32 ꝰ Quis est Deus præter Dñm: & quis fortis, pręter Deum nostrum ?
33 ꝰDeus qui accinxit me fortitudine,& complanauit perfectam viam meam.
34 ꝰCoęquans pedes meos ceruis,& sup excelsa mea statuens me.
35 ꝰ Docẽs manus meas ad pręliũ,& cõponẽs quasi arcũ æreum brachia mea.
36 ꝰDedisti mihi clypeũ salutis tuæ, & mansuetudo *mea' multiplicauit me. *tua.
37 ꝰDilatabis gressus meos subtꝰ me, &
D non deficient tali mei.
38 ꝰPersequar inimicos meos,& cõterã, & nõ conuertar donec cõsumam eos.
39 ꝰConsumã eos & confringam,vt non consurgant:cadent sub pedibus meis.
40 ꝰ Accinxisti me fortitudine ad pliũ, incuruasti resistentes mihi subtus me.
41 ꝰInimicos meos dedisti mihi dorsũ: odientes me,& disperdam eos.
42 ꝰClamabunt,& nõ erit qui saluet,ad dominum, & non exaudiet eos.
43 ꝰDelebo eos vt puluerem terrę:quasi lutum platearũ comminuam eos atq; confringam.
44 ꝰSaluabis me à contradictionibꝰ populi mei: custodies ME IN CAPVT GENTIVM: populus, quem ignoro, seruiet mihi.
45 ꝰFilij alieni resistent mihi,auditu auris obedient mihi.
46 ꝰFilij alieni defluxerunt, & contrahentur in angustijs suis.
47 ꝰViuit Dñs, & bñdictus Deus meus, & exaltabitur Deus fortis salutis meę.
48 ꝰ Deus q das vindictas mihi, & deijcis populos sub me.
49 ꝰQui educis me ab inimicis meis,& à resistentibus mihi eleuas me : à viro iniquo liberabis me.
50 ꝰ ‖ Propterea confitebor tibi Dñe in gentibus, & nomini tuo cantabo. ‖Ro. 15. b. 9.
51 ꝰMagnificãs salutes regis sui,& faciẽs misericordiã Christo suo Dauid, & semini eius in sempiternum.

CAP. XXIII.

1 HÆc aũt sunt verba nouissima quę
A dixit Dauid filiꝰ Isai: Dixit vir cui
constitutum est de Christo Dei Iacob,
2 egregius psaltes Isrl. ꝰSpũs Dñi locutus
est per me, & sermo eius p linguã meã.
3 ꝰDixit Deus Israël mihi, locutus est For
tis Israël, Dñator hoĩum, iustus dñator
4 in timore Dei. ꝰ*Sicut lux auroræ orien *Et z.
te sole, manè absq; nubibus rutilat, &
sicut pluuijs germinat herba de terra.
5 ꝰ Nec tãta est domus mea apud Deum,
vt pactũ ęternũ iniret mecum firmũ in
oĩbus atq; munitũ. Cuncta enim salus
mea, & oĩs volũtas : nec est quicquã ex
6 *ea' qđ non germinet. ꝰ Præuaricatores *eo z.
aũt quasi spinæ euellenť vniuersi: quæ
7 non tolluntur manibus. ꝰEt siquis tan-
gere voluerit eas, armabiť ferro & ligno
lanceato, igneq; succensæ comburenť,
8 vsq; ad nihilũ. ꝰ‖Hęc noĩa fortiũ Dauid ‖1. Pa. 11 b. 10.
–Dauid' sedẽs in cathedra sapiẽtissimus –1.
princeps inter tres, ipse est quasi tenerri
mus ligni vermiculus, q octingẽtos in-
9 terfecit impetu vno. ꝰPost hũc Eleazar
B filius patrui eiꝰ Ahohites inter tres for-
tes, q erãt cũ Dauid qñ exprobrauerunt
Philisthijm, & congregati sunt illuc in
10 prælĩũ. ꝰ Cũq; ascendissent viri Israël,
ipse stetit & pcussit Philisthæos donec
deficeret manꝰ eius, & obrigesceret cũ
gladio : fecitq; Dñs salutẽ magnam in
die illa:& ppls qui fugerat, reuersus est
11 ad cęsorũ spolia detrahenda. ꝰ Et post
hũc, Sẽma filius Age de Arari: & cõgre-
gati sunt Philisthiim in statione : erat
qppe ibi ager lente plenus. Cũq; fugis-
12 set ppls à facie Philisthiim, ꝰstetit ille
in medio agri, & tutatꝰ est eũ, pcussitq;
Philisthęos : & fecit Dñs salutẽ magnã.
13 ꝰNecnon & antè descenderant tres, qui
erãt principes inter triginta, & venerãt
tpe messis ad Dauid in speluncã Odol-

lam: castra autem Philisthinorũ erant
14 posita in Valle-gigantũ. ¶Et Dauid erat
in pſidio: porrò statio Philisthinorum
15 tunc erat in Beth-léhé. ¶Desiderauit er-
go Dauid aquam de lacu¹, & ait, O si- 7.
quis mihi daret potũ aquæ de cisterna
16 q̃ est i Beth-léhé iuxta portã? ¶Irruperũt
C ergo tres fortes castra Philisthinorũ, &
hauserũt aquã de cisterna Beth-léhé, q̃ 1Ro. 15. b.9.
erat iuxta portã, & attulerũt ad Dauid:
at ille noluit bibere, sed libauit eã Do-
17 mino, ¶dicẽs, Propitius sit mihi Dñs, ne
faciã hoc: nũ sanguinẽ hoium istorũ q̃
pfecti sunt, & animarũ periculũ bibã?
Noluit ergo bibere. hęc fecerũt tres ro-
18 bustissimi. ¶Abisai quoq; frater Ioab fi-
liꝰ Saruiæ, princeps erat de tribus*: ipse *Istis 1.
est q̃ leuauit hastã suã contra trecẽtos,
19 quos interfecit noiatꝰ in*tribus, ¶& in- *illis 1.
ter tres nobilior, eratq; eorũ princeps,
sed vsq; ad tres primos nõ peruenerat.
20 ¶Et Banaias filiꝰ Ioiadæ viri fortissimi, *Et 1.
magnorũ operũ de Cabseel: ipse pcussit
duos leones Moab, & ipse descendit, &
pcussit leonẽ in media cisterna i diebꝰ
21 niuis. ¶Ipse quoq; interfecit virũ Ægy-
ptiũ, virũ dignũ spectaculo, habentẽ in
manu hastam: itaq; cũ descendisset ad
eum in virga, vi extorsit hastam de ma *eo 1.
nu Ægyptij, & interfecit eũ hasta sua.
22 ¶Hęc fecit Banaias filius Ioiadę. ¶Et ip-
23 se nominatus inter tres robustos, q̃ erãt
D inter triginta nobiliores: veruntñ, vsq; 1.Par.11 b.10.
ad tres non peruenerat: fecitq; eum si-
24 bi Dauid auriculariũ, à secreto. ¶Asael
frater Ioab inter triginta, Elehanan fi-
25 lius patrui eius de Beth-léhé. ¶Semma
26 de Harodi. Elica de Harodi, ¶Heles de
Phalti, Hira filius Acces de Thecua.
27 ¶Abi-ézer de Anathoth, Mobonnai de
28 Husati, ¶Selmõ Aholites, Maharai Ne-
29 tophathites, ¶Heled filius Baana, & ip-
se Netophathites, Ithai filius Ribai de
30 Gabaath filiorum Ben-iamin, ¶Banaia
Pharathonites, Heddai de Torrẽte Gaas,
31 ¶Abialbon Arbathites, Azmaueth de
32 Beromi, ¶Eliaba de Salaboni, Filij Ias-
33 sen, Ionathan. ¶Semma de *Orodi¹, A- *Orori 1.
34 hiã filius Sarar Ararites, ¶Eliphelet fi-
lius Aasbai filij Machati, Eliam filius
35 Achi-tóphel Gelonites, ¶Hesrai de Car-
36 melo, Pharai de Arbi, ¶Igaal filius Na-
37 than de Soba. *Bonni¹ de Gadi, ¶Selec *Bani 1.
de Ammoni, Naharai de Berothites
38 armiger Ioab filij Saruiæ. ¶Ira Iethri-
39 tes, Gareb & ipse Iethrites, ¶Vrias He-
thæus. Omnes triginta septem.

CAP. XXIIII.

1 ET addidit furor Dñi irasci cõtra Is- 1.Par.21 a.1.
A raël, cõmouitq; Dauid in eis dicen
2 tem*, Vade, numera Israël & Iudã. ¶Di * ad Ioab.
xitq; rex ad Ioab principẽ exercitꝰ sui,
Perambula oẽs tribus Israël à Dan vsq;
Ber-sabee, & numerate populũ, vt sciã
3 numerũ eius. ¶Dixitq; Ioab regi, Adau-
geat Dñs Deꝰ tuus ad ppl'm tuum, quã-
tus nũc est, iterũq; cẽtuplicet in conspe-
ctu Dñi mei regis: sed q̃d sibi Dñs meꝰ
4 rex vult in re huiuscemodi? ¶Obtinuit
aũt sermo regis verba Ioab, & principũ
exercitus: egressusq; est Ioab, & princi-
pes militũ à facie regis, vt numerarent
5 ppl'm Israël. ¶Cũmq; pertrãsissent Ior-
danem, venerunt in Aroer ad dexterã
6 vrbis, quæ est in Valle-Gad. ¶& per Ia-
zer transierunt in Galaad, & in terram
inferiorem Hadsi, & venerunt in Dan
syluestria. Circumeuntes iuxta Sidônẽ,
7 ¶transierunt prope mœnia Tyri, & om-
nem terram Heuæi & Chananæi, vene-
rũtq; ad meridiem Iuda in Ber-sabee:
8 ¶& lustrata vniuersa terra affuerunt
post nouem menses & viginti dies, in
9 Ierusalem. ¶Dedit ergo Ioab numerũ
descriptionis ppl'i regi, & inuenta sunt
B de Israël octingenta millia virorũ for-
tium, qui educerẽt gladium: & de Iuda
10 quingẽta millia pugnatorũ. ¶Percussit
aũt cor Dauid eum, postquã numeratꝰ
est ppl's: & dixit Dauid ad Dñm, Pecca-
ui valde in hoc facto, sed precor Dñe vt
transferas iniquitatẽ serui tui, q̃a stultè
11 egi nimis. ¶Surrexit itaq; Dauid manè,
& sermo Dñi factus est ad Gad prophe-
12 tã & videntẽ Dauid, dicẽs, ¶Vade, & lo-
quere ad Dauid, Hęc dicit Dñs, Triũ ti-
bi datur optio, elige vnũ quod volueris
13 ex his, vt faciã tibi. ¶Cũq; venisset Gad
ad Dauid, nuntiauit ei, dicẽs, Aut septẽ
annis veniet tibi fames ĩ terra tua: aut
tribꝰ mẽsibus fugies aduersarios tuos:
& illi te psequent': aut certè tribus die-
C bus erit pestilentia in terra tua. Nũc er
go delibera, & vide quem respondeam
14 ei, q̃ me misit, sermonem. ¶Dixit autẽ
Dauid ad Gad, Coarctor nimis: sed me-
lius est vt incidam in manu Dñi (mul-
tę enim misericordiæ eius sunt) quàm
15 in manus hominum. ¶Immisitq; Dñs
pestilentiam in Israël de manè vsq; ad

tempus constitutum, & mortui sunt ex
populo à Dan vsq; ad Ber sabee septua
16ginta millia virorum. ¶ Cumq; extēdis-
set manū suam Angelus Dñi super Ie-
rusalem vt disperderet eam, miser⁹ est
Dñs super afflictionē, & ait Angelo p-
cutienti populum, Sufficit: nunc con-
tine manū tuā. Erat autē Angelus Dñi
17iuxta aream-Areuna Iebusæi. ¶ Dixitq;
Dauid ad Dñm cùm vidisset Angelum
cędentem pplm, Ego sum qui peccaui,
& ego iniquè egi: isti qui oues sunt, qd
fecerunt? vertat obsecro manus tua cō-
tra me, & contra domum patris mei.
18¶ Venit autem Gad* ad Dauid in die il-
la, & dixit ei, Ascende, & constitue alta-
19re Dño in area-Areuna Iebusęi. ¶ Et ascē
D dit Dauid, iuxta sermonem Gad, quem
20pceperat ei Dñs. ¶ Conspiciensq; Areu-
na, animaduertit regem & seruos eius
21transire ad se: ¶ & egressus adorauit re-
gem prono vultu in terrā, & ait, Quid
causæ est vt veniat Dñs me⁹ rex ad ser-
uum suum? Cui Dauid ait, Vt emam à
te aream, & ędificem altare Dño, & ces-
set interfectio quæ grassatur in populo.
22¶ Et ait Areuna ad Dauid, Accipiat, &
offerat Dñs me⁹ rex, sicut placet ei: ha-
bes boues in holocaustum, & plaustrū,
23& iuga boum in vsum lignorum. ¶ Oia
dedit Areuna regi, dixitque Areuna ad
regem, Dñs Deus tuus suscipiat votum
24tuum. ¶ Cui rñdens rex ait, Nequaquā
vt vis, sed emam pretio à te, & non of-
ferā Dño Deo meo holocausta gratui-
ta. Emit ergo Dauid aream & boues ar- *2. Par. 3. a 2.*
25genti siclis quinquaginta: ¶ & ędificauit
ibi Dauid altare Dño: & obtulit holo-
causta & pacifica: & ppitiatus est Dñs
terrę, & cohibita est plaga ab Israël.

propheta.

LIBER TERTIVS REGVM,
secundum Hebræos, primus Melachim.

CAPVT PRIMVM.

1
A ET Rex Dauid senuerat, habebatq; ætatis plurimos dies: cùmque operiretur vestibus, non calefiebat.
2 ¶ Dixerunt ergo ei serui sui, Quæramus Dño nostro
regi adolescētulā virginē, & stet coram
rege, & foueat eum, dormiatq; in sinu
suo, & calefaciat Dñm nostrum regē. *tuo 3.*
3 ¶ Quæsierunt igitur adolescentulā spe-
ciosam in oībus finibus Israël, & inue-
nerunt Abisag Sunamitidē, & adduxe-
4 runt eam ad regem. ¶ Erat autem puella
pulchra nimis, dormiebatq; cū rege, &
ministrabat ei, rex verò nō cognouit eā.
5 ¶ Adonias autē filius Haggith eleuabat,
dicens, Ego regnabo. Fecitq; sibi currus
& equites, & quinquaginta viros q cur-
6 rerent ante eum. ¶ Nec corripuit eū pa-
ter suus aliquādo, dicens, Quare hoc fe-
cisti? Erat autem & ipse pulcher valde,
7 secūdus natu post Absalom. ¶ Et sermo
ei cum Ioab filio Saruię, & cum Abia-
B thar sacerdote, qui adiuuabant partes
8 Adoniæ. ¶ Sadoc verò sacerdos, & Bana-
ias filius Ioiadæ, & Nathan propheta,
& Semei, & *Cerethi & Phelethi*, & *ro-
bur exercitus Dauid non erat cum Ado
9 nia. ¶ Immolatis ergo Adonias arietib⁹
& vitulis, & vniuersis pinguibus iuxta
lapidem-zoheleth, q erat vicinus Fon-
ti-rogel, vocauit vniuersos fratres suos
filios regis, & omnes viros Iuda seruos
10regis. ¶ Nathan autem prophetam, &
Banaiam, & robustos quosque, & Salo-
11monē fratrem suum non vocauit. ¶ Di-
xit itaq; Nathā ad Beth-sabee matrem
Salomonis, Num audisti q regnauerit
Adonias filius Haggith, & Dñs noster
12Dauid hoc ignorat? ¶ Nunc ergo veni,
accipe cōsilium à me, & salua animam
13tuam, filijq; tui Salomonis. ¶ Vade, &
ingredere ad regem Dauid, & dic ei:
Nonne tu Dñe mi rex iurasti mihi an-
cillæ tuę, dicens, Quòd Salomon filius
tu⁹ regnabit post me, & ipse sedebit in
solio meo? quare ergo regnat Adonias?
14¶ Et adhuc ibi te loquente cum rege, ego
veniam post te, & complebo sermones
15tuos. ¶ Ingressa est itaq; Beth-sabee ad
C regem in cubiculo: rex autem senuerat
nimis, & Abisag Sunamitis ministrabat
16ei. ¶ Inclinauit se Beth-sabee, & adora-
uit regem. Ad quam rex, Quid tibi, in-
17quit, vis? ¶ Quæ respondens ait, Dñe mi*
tu iurasti per Dñm Deum tuum ancil-
læ tuæ, Salomō filius tu⁹ regnabit post

*Rei 5. *omne.* *Reg.*

18me, & ipse sedebit in solio meo.¶Et ec-
ce nunc Adonias regnat, te Dñe mi rex
19ignorante.¶Mactauit boues & pinguia
quæque, & arietes plurimos, & vocauit
omnes filios regis, Abiathar quoq; sa-
cerdotem, & Ioab principem militiæ:
Salomonem autem seruum tuum non
20vocauit. ¶Veruntamen Dñe mi rex, in
te oculi respiciunt totius Isrl, vt indices
eis quis sedere debeat in solio tuo Dñe
21mi rex post te.¶Eritque, cum dormierit
Dñs meus rex cum patribus suis, erim⁹
ego & filius meus Salomõ peccatores,
22¶Adhuc illa loquente cum rege, Nathã
23propheta venit. ¶Et nuntiauerunt regi,
dicentes, Adest Nathan propheta. Cũq;
introisset in conspectum regis, & ado-
24rasset eum pronus in terram, ¶dixit Na
than, Dñe mi rex, tu dixisti, Adonias re-
gnet post me, & ipse sedeat super thro-
25num meum? ¶Quia descendit hodie, &
D immolauit boues, & pinguia & arietes
plurimos, & vocauit vniuersos filios re
gis, & principes exercit⁹, Abiathar quo-
que sacerdotem: illisq; vescentibus, &
bibentibus coram eo, & dicentibus, Vi-
26uat rex Adonias, ¶Me seruum tuum &
Sadoc sacerdotem, & Banaiam filium
Ioiadę, & Salomonem famulum tuum
27non vocauit. ¶Nunquid à Dño meo re-
ge exiuit hoc verbum, & mihi non in-
dicasti seruo tuo qs sessurus esset super
28thronum Dñi mei regis post eum? ¶Et
respondit rex Dauid, dicens: Vocate ad
me Beth-sabee. Quæ cum fuisset ingres-
29sa coram rege, & stetisset ante eum, ¶iu-
rauit rex, & ait: Viuit Dñs, qui eruit ani
30mã meam de omni angustia. ¶Quia si-
cut iuraui tibi per Dñm Deum Israël,
dicens: Salomon filius tuus regnabit
post me, & ipse sedebit super soliũ meũ
31pro me: sic faciam hodie. ¶Summissoq;
Beth-sabee in terram vultu, adorauit re
gem, dicens: Viuat Dñs meus Dauid in
32æternum. ¶Dixit quoq; rex Dauid: Voca
te mihi Sadoc sacerdotem, & Nathan
prophetam, & Banaiam filium Ioiadę.
Qui cum ingressi fuissent coram rege,
33¶dixit ad eos: Tollite vobiscum seruos
E Dñi vestri, & imponite Salomonẽ filiũ
meum super mulam meam: & ducite
34eum in Gihon. ¶& vngat eũ ibi Sadoc
sacerdos, & Nathan propheta in regem
sup Israël*: & canetis buccina, atq; di-
35cens, Viuat rex Salomon. ¶Et ascẽdẽtis

2.Par. 23 a 2.

1.Pa.29. f.22.

*& Iudã. 4.

post eum, & *venietis, *& sedebit super
solium meum, & ipse regnabit pro me:
illiq; precipiam vt sit dux super Israël
36& super Iudam. ¶Et respondit Banaias
filius Ioiadæ regi, dicens, Amen: sic lo-
37quatur Dñs Deus dñi mei regis. ¶Quo-
modo fuit Dñs cum dño meo rege, sic
sit cum Salomone, & sublimius faciat
soliũ eius à solio dñi mei regis Dauid.
38¶Descendit ergo Sadoc sacerdos & Na-
than propheta, & Banaias filius Ioiadę,
& Cerethi, & Phelethi: & imposuerunt
Salomonẽ super mulam regis Dauid,
39& adduxerunt eum in Gihon. ¶Sum-
psitq; Sadoc sacerdos cornu olei de ta-
F bernaculo, & vnxit Salomonem: & ce-
cinerunt buccina, & dixit omnis ppl's:
40Viuat Rex Salomon. ¶Et ascendit vni-
uersa multitudo post eum, & populus
canentium tibiis, & lætantium gaudio
magno, & insonuit terra à clamore eo
41rum. ¶Audiuit aũt Adonias, & oẽs qui
inuitati fuerant ab eo, iamq; conuiuiũ
finitũ erat: sed & Ioab audita voce tu-
bæ ait: Quid sibi vult clamor ciuitatis
42tumultuantis? ¶Adhuc illo loquẽte, Io-
nathã filius Abiathar sacerdotis venit:
cui dixit Adonias: Ingredere, qa vir for
43tis es, & bona nuntians. ¶Rñditq; Iona-
than Adonię: Nequaquam: Dñs enim
noster rex Dauid regẽ cõstituit Salomo-
44nẽ: ¶misitq; cum eo Sadoc sacerdotẽ, &
Nathã prophetã, & Banaiã filiũ Ioiadę,
& Cerethi, & Phelethi, & imposuerunt
45eum super mulã regis. ¶Vnxeruntq; eũ
Sadoc sacerdos, & Nathã propheta re-
gẽ in Gihon: & ascẽderunt inde lætan-
tes, & insonuit ciuitas. hęc est vox quã
46audistis. ¶Sed & Salomon sedet sup so-
47liũ regni. ¶Et ingressi serui regis, be-
G nedixerunt Dño nostro regi Dauid, dicen
tes: Amplificet Deus nomen Salomonis
super nomẽ tuũ, & magnificet thronũ
eius super thronũ tuũ. Et adorauit rex
48in lectulo suo: ¶insuper & hæc locutus
est, benedictus Dñs Deus Israël, q dedit
hodie sedentem in solio meo, videntib⁹
49oculis meis. ¶Territi sunt ergo, & surre-
xerunt oẽs qui inuitati fuerant ab Ado
50nia, & iuit vnusquisq; in viã suã. ¶Ado-
nias aũt timens Salomonẽ, surrexit, &
abijt in tabernaculũ Dñi⁹, tenuitq; cor-
51nu altaris. ¶Et nũtiauerũt Salomoni di-
cẽtes: Ecce Adonias timẽs regẽ Salomo-
nem, tenuit cornu altaris dicens: Iuret

*venietis. *in Ierusalem.

mihi

mihi rex Salomon hodie ꝙ non interfi
52 ciat seruum suum gladio. ¶Dixitq; Sa-
lomon: Si fuerit vir bonus, non cadet
ne vnus quidem capillus eius in terrã:
sin autem malum inuentũ fuerit in eo,
53 morietur. ¶Misit ergo rex Salomon, &
eduxit eum ab altari & ingressus ado-
rauit regẽ Salomonem: dixitq; ei Salo
mon: Vade in domum tuam.

CAP. II.

1 APpropinquauerũt autẽ dies Dauid
A vt moreretur, pręcepitq; Salomo-
*Eccl.
2 ni filio suo, dicens. ¶*Ego ingredior viã
*fortis. -13.
vniuersę terrę: confortare, & esto vir*.
*13.
3 ¶Et obserua- vt custodias- mãdata Dñi
Dei tui, vt ambules ĩ viis eius, & custo-
dias ceremonias eius, & ꝑcepta eius, &
‖Deu. 17 d.16.
iudicia, & testimonia, sicut ‖scriptũ est
in lege Moysi: vt intelligas vniuersa q̃
Ios. 7.2. 24.
4 facis, & quocunq; te verteris. ¶Vt cõfir-
met Dñs sermones suos quos locut⁹ est
de me, dicens: Si custodierint filij tui
*viam suam 4.
vias meas, & ambulauerint corã me
in veritate, in oĩ corde suo, & in omni
anima sua, nõ auferet̃ tibi vir de solio
5 Israël. ¶Tu quoq; nosti q̃ fecerit mihi
Ioab filius Saruię, q̃ fecerit duob⁹ prin-
‖2.Reg.3 e.27. & 20.c.10.
cipib⁹ exercit⁹ Israël, ‖Abner filio Ner,
& Amasę filio Iether: quos occidit, &
effudit sanguinẽ belli in pace, & posuit
cruorẽ ꝑlij in baltheo suo, q erat circa
lumbos eius, & in calceamento suo qđ
6 erat in pedib⁹ eius. ¶Facies ergo iuxta sa
B pientiã tuã, & nõ deduces canitiẽ eius
7 pacifice ad inferos. ¶Sed & filiis Berzel-
lai Galaaditis reddes gratiã, erũtq; co-
medẽtes in mẽsa tua: *occurrerunt enĩ
‖2 Reg. 19.f.31
mihi qñ fugiebã à facie Absalõ fratris
8 tui. ¶Habes quoq; apud te Semei filiũ
‖2.Reg. 16.b.5.& 19.d.19
Gera filij Iemini de Bahurim ‖q male-
dixit mihi maledictione pessima, quã-
do ibã ad Castra: sed qa descẽdit mihi
in occursum cũ trãsirẽ Iordanẽ, & iurã-
ui ei per Dñm, dicẽs: Nõ te interficiam
9 gladio. ¶tu noli pati eũ esse innoxiũ. vir
*& scies 6.
aũt sapiẽs es, *vt scias* q̃ facies ei, dedu-
cesq; canos eius cum sanguine ad infe-
‖Act. 2.c. 29. & 13 e.36.
10 ros. ¶‖Dormiuit igit̃ Dauid cũ patribus
suis, & sepultus est in Ciuitate-Dauid.
11 ¶Dies aũt q b⁹ regnauit Dauid sup Isrl̃,
‖1.Pa.29 f.27.
quadraginta anni sunt: in Hebron re-
gnauit ‖septẽ annis: ĩ Ierlm *triginta tri-
*vero 2
12 bus. ¶*Salomon autẽ sedit sup thronũ
*2.Reg.5 a.4.
C Dauid pr̃is sui, & firmatũ est regnũ ei⁹
13 nimis. ¶Et ingressus est Adonias filius
Haggith ad Beth-sabee matrẽ Salomo-
nis. Quæ dixit ei: Pacificúsne est ingres-
14 sus tuus? Qui rñdit: Pacificus. ¶Addi-
ditq;: Sermo mihi est ad te. Cui ait: Lo-
15 quere. Et ille: ¶Tu, inqt, nosti, qa meũ
erat regnũ, & me ꝓposuerat oĩs Isrl̃ sibi
ĩ regẽ: sed trãslatũ est regnũ, & factũ est
fratris mei: à Dño enim cõstitutum est
16 ei. ¶Nũc ergo petitionẽ vnã precor à te,
ne cõfundas faciẽ meam. Quæ dixit ad
17 eũ: Loquere. ¶Et ille ait: Precor vt dicas
Salomoni regi (neq; enim negare tibi
qcquã põt) vt det mihi Abisag Sunami-
18 tidẽ vxorẽ. ¶Et ait Beth-sabee, Bene, ego
19 loquar ꝓ te regi. ¶Venit ergo Beth-sa-
bee ad regẽ Salomonẽ, vt loqueret̃ ei ꝓ
Adonia: & surrexit Rex in occursum
eius, adorauitq; eã & sedit sup thronũ
suũ: positusq; est thronus matri regis, q̃
20 sedit ad dexterã ei⁹. ¶Dixitq; ei: Petitio-
nẽ vnã paruulã ego deprecor à te, ne cõ-
fundas faciẽ meam. Et dixit ei rex, Pete
D mr̃ mea: neq; enim fas est vt auertã fa-
21 ciẽ tuã. ¶Quæ ait: Det̃ Abisag Sunami-
22 tis Adoniæ fratri tuo vxor. ¶Rñditq;
Rex Salomõ, & dixit matri suæ: Quare
postulas Abisag Sunamitidẽ Adoniæ?
postula ei & regnũ: ipse est enim frater
me⁹ maior me, & habet Abiathar sacer
23 dotẽ, & Ioab filiũ Saruię. ¶Iurauit itaq;
rex Salomon p Dñm. dicẽs: Hæc faciat
mihi Deus, & hæc addat, qa cõtra aĩam
suã locutus est Adonias verbum hoc.
24 ¶Et nunc viuit Dñs qui firmauit me &
collocauit me super soliũ Dauid patris
mei, & qui fecit mihi domũ, sicut locu
tus est, quia hodie occidetur Adonias.
25 ¶Misitq; Rex Salomon per manum Ba-
naiæ filij Ioiadæ, qui interfecit eum, &
26 mortuus est. ¶Abiathar quoq; sacerdo-
E ti dixit rex: Vade in Anathoth ad agrũ
tuũ, & quidẽ vir mortis es, sed hodie te
non interficiã, quia portasti arcam Dñi
Dei corã Dauid patre meo, & sustinui-
sti laborem in oĩbus in quibus labora-
27 uit pr̃ meus. ¶Eiecit ergo Salomõ Abia-
thar, vt nõ esset sacerdos Dñi, ‖vt imple ‖1.Reg.2 f.31.
retur sermo Dñi, quẽ loquutus est sup
28 domũ Heli in Silo. ¶Venit aũt nuntius
ad *Salomon* ꝙ Ioab declinasset post *Ioab h..
Adoniã, & post Salomonẽ nõ declinas-
set: fugit ergo Ioab in tabernaculũ Do-
29 mini, & apprehẽdit cornu altaris ¶Nũ-
tiatũq; est regi Salomoni ꝙ fugisset Io-
ab ĩ tabernaculũ Dñi, & esse iuxta al-

tare,

tate, misitq; Salomõ Banaiã filiũ Ioia
30 odæ, dicens, Vade, interfice eũ. ¶Et venit
Banaias ad tabernaculum Dñi, & dixit
ei: Hęc dicit rex: Egredere. Qui ait, Non
egrediar, sed hic moriar. Renunciauit
Banaias regi sermonem, dicens. Hęc lo-
quutus est Ioab, & hęc, respõdit mihi.
31 ¶Dixitq; ei Rex: Fac sicut loquutus est:
& interfice eũ, & sepeli, & amouebis sã
guinẽ innocentẽ, q effusus est à Ioab, à
32 me, & à domo patris mei. ¶Et reddet
F Dñs sanguinem eius super caput eius,
quia interfecit duos viros iustos, melio-
resq; se: & occidit eos gladio, pre meo
Dauid ignoráte: ‖Abner filiũ Ner prin- ‖ 2. Reg. 3.a.27.
cipẽ militię Israël, ‖& Amasam filiũ Ie- ‖ 2. Reg. 20.c.9.
33 ther principẽ exercitus Iuda: ¶& reuer-
tetur sanguis illorũ in caput Ioab, & in
caput seminis eius in sempiternũ. Da-
uid aũt & semini eius, & domui, & thro
no illius sit pax vsq; in ęternũ à Dño.
34 ¶Ascendit itaq; Banaias filius Ioiadæ,
& aggressus eũ interfecit, sepultusq; est
35 in domo sua in deserto. ¶Et constituit
rex Banaiam filium Ioiadę pro eo sup
exercitũ, & Sadoc sacerdotẽ posuit pro
36 Abiathar. ¶Misit quoque rex & vocauit
Semei, dixitq; ei. Ædifica tibi domũ in
Ierusalẽ, et habita ibi, et nõ egredieris
37 inde huc, atq; illuc. ¶Quacũq; aũt die
egressus fueris et transieris Torrentem
Cedron, scito te interficiendũ: sanguis
38 tuus erit sup caput tuũ. ¶Dixitq; Semei
G regi, Bonus sermo: sicut loquutus est
Dñs meus rex, sic faciet seruus tuus. Ha
bitauit itaq; Semei in Ierusalem diebus
39 multis. ¶Factum est aũt post annos tres
vt fugerent serui Semei ad Achis filiũ
Maacha regem Geth: nuntiatumq; est
40 Semei q serui eius issent ĩ Geth. ¶Et sur-
rexit Semei, et strauit asinũ suũ: iuitq;
ad Achis in Geth ad requirendũ seruos
41 suos, et adduxit eos de Geth. ¶Nuntia-
tũ est autẽ *Salomoni q isset Semei in * regi.
42 Geth de Ierusalẽ, et rediisset. ¶Et mittẽs
vocauit eũ, dixitq; illi: Nonne testifica-
tus sum tibi p Dñm, et pdixi tibi: Qua-
cunq; die egressus *fueris huc et illuc, * ieris 4.
scito te esse moriturũ? Et rñdisti mihi:
43 Bonus sermo quẽ audiui? ¶Quare ergo
non custodisti iusiurandũ dñi, & pręce
44 ptum qđ pręceperã tibi? ¶Dixitq; rex ad
Semei: Tu nosti oẽ malũ, cuius tibi con
sciũ est cor tuũ, quod fecisti Dauid prĩ
meo: reddidit dñs malũ tuũ in caput
45 tuum. ¶Et rex Salomon benedictus &
thronus Dauid erit stabilis coram Dño
46 vsque in sempiternum. ¶Iussit itaq; rex
Banaiæ filio Ioiadæ: qui *aggressus per- * egressus
cussit eum, & mortuus est.

CAP. III.

1 ‖CONfirmatũ est igit' regnum in ma ‖ 2. Par. 1. a.1.
A nu Salomonis, & affinitate coniũ-
ctus est Pharaoni regi Ægypti: accepit
nanq; filiam eius, & adduxit in ciuita-
tem Dauid, donec compleret ędificans
domũ suam, & domum Dñi, & murum
2 Ierusalem per circuitũ. ¶Attamen ppls
immolabat in excelsis: non enim ædifi
catum erat templum nomini Dñi vsq;
3 in diem illum. ¶Dilexit autẽ Salomon
Dñm, ambulans in præceptis Dauid pa
tris sui, excepto q in excelsis immola-
4 bat, & accendebat thymiama. ¶Abiit
itaq; *in Gabaõ, vt immolaret ibi: illud * Salomon.
quippe erat excelsum maximum: mille
hostias in holocaustũ obtulit Salomõ
5 super altare illud *in Gabaõ. Apparuit * In Gabaon apparuit Dñs S.
aũt Dñs Salomoni per somniũ nocte:
6 dicẽs: Postula quod vis vt dem tibi. ¶Et
ait Salomon: Tu fecisti cum seruo tuo
Dauid patre meo misericordiã magnã,
sicut ambulauit in conspectu tuo in ve
ritate, & iustitia, & recto corde tecũ: cu-
stodisti ei misericordiam tuam gran-
dem, & dedisti ei filium sedentem sup
7 thronum eius, sicut est hodie. ¶Et nunc
Dñe Deus, tu regnare fecisti seruũ tuũ
B pro Dauid patre meo: ego autem sum
puer paruulus, & ignorans egressum &
8 introitum meũ. ¶Et seruus tuus in me-
dio est ppli quem elegisti ppli infiniti,
q numerari & supputari nõ potest præ 2. Par. 1. b.10.
9 multitudine. ¶Dabis ergo seruo tuo cor
docile, vt pplm tuum iudicare possit, &
discernere iter bonũ, & malũ: qs enim
poterit iudicare populum tuum, pplm
10 tuum hunc multum? ¶Placuit ergo ser
mo corã Dño, q Salomõ postulasset hu
11 iuscemodi rẽ. ¶Et dixit Dñs Salomoni:
Quia postulasti verbum hoc & non pe-
tisti tibi dies multos, nec diuitias, aut
aĩas inimicorũ tuorũ, sed postulasti ti-
12 bi sapiẽtiã ad discernendũ iudiciũ: ¶ec-
ce feci tibi fm sermones tuos; & dedi ti
bi cor sapiens & intelligens, intantũ vt
nullus ante te similis tui fuerit nec post
13 te surrecturus sit. ¶‖Sed & hęc quę non ‖ Sap. 7. b.11.
postulasti dedi tibi, diuitias scilicet, & Matt. 6.
C gloriã, vt nemo fuerit similis tui in regi d.29.

14bus cũctis retro diebus.¶Si aũt ambula
ueris in viis meis, & custodieris ꝑcepta
mea & mãdata mea, sicut ambulauit* *Dauid 2
15pater tuus, lõgos faciam dies tuos.¶Igit
euigilauit Salomon,& intellexit q esset
somniũ: cumq; venisset Ierusalẽ, stetit
coram arca fœderis Dñi,& obtulit holo
causta & fecit victimas pacificas & grã-
de conuiuium vniuersis famulis suis.
16¶Tunc venerunt duæ mulieres meretri-
17ces ad regẽ, steteruntq; corã eo, ¶Quarũ
vna ait: Obsecro, mi Dñe, ego & mulier
hęc habitabam⁹ in domo vna: & pepe-
18ri apud eã in cubiculo. ¶Tertia aũt die
postq̃ ego peperi, peperit & hęc: & era-
mus simul, nullusq; alius nobiscum in
19domo, exceptis nobis duabus. ¶Mortu⁹
est aũt filius mulieris huius nocte: dor
20miens quippe oppressit eum. ¶Et cõsur-
gens intempestę noctis silentio, tulit fi-
lium meum de latere meo ancillæ tuę
dormientis, & collocauit in sinu suo:
suũ aũt filium, qui erat mortu⁹, posuit
21in sinu meo. ¶Cumq; surrexissem manè
vt darem lac filio meo, apparuit mor-
tuus: quẽ diligẽtius intuens clara luce,
deprehendi non esse meũ quẽ genuerã.
-3. 22¶Rñditq; altera mulier: Non est ita-vt
D dicis, sed filius tuus mortuus est, meus
aũt viuit. Econtrario illa dicebat: Mẽti-
ris: filius q̃ppe meus viuit, & filius tuus
mortuus est. Atq; in hunc modum con
23tendebant corã rege. ¶Tunc rex ait: Hęc
dicit, Filius meus viuit, & filius tu⁹ mor
tuus est: Et ista rñdit: Nõ, sed filius tu⁹
24mortuus est, meus aũt viuit. ¶Dixit er-
go Rex, Afferte mihi gladium. Cumq;
25attulissent gladium corã rege, ¶Diuidi-
te, inquit, infantem viuũ i duas partes,
& date dimidiam partem vni, & dimi
26diam partẽ alteri. ¶Dixit aũt mulier cu
ius filius erat viu⁹ ad regẽ (cõmota sunt
q̃ppe viscera eius super filio suo): Obse
cro Dñe, date illi infantẽ viuũ, & noli-
te interficere eum. Econtrario illa dice
bat: Nec mihi, nec tibi sit, sed diuidat.
27¶Respõdit Rex, & ait: Date huic infan-
tem viuum, & non occidatur: hęc est
28enim mater eius, ¶Audiuit itaq; oĩs Is-
raël iudiciũ quod iudicasset Rex, & ti-
muerunt Regẽm, videntes sapientiam
Dei esse in eo ad faciendum iudicium.

CAP. IIII.

1 ERat aũt Rex Salomon regnans sup
A oẽm Israël: ¶& hi principes quos ha
2 bebat: Azarias filius Sadoc*sacerdo- *sacerdos 8.
3 tis: ¶Elioreph & Ahia filij Sisa, scribæ:
Iosaphat, filius Ahilud, à cõmentariis:
4 ¶Banaias filius Ioiadæ, super exercitũ:
5 Sadoc aũt & Abiathar sacerdotes. ¶Aza
rias filius Nathan, super eos qui assiste-
bãt regi: Zabud filius Nathan, sacerdos
6 amicus Regis: ¶& Ahisar prępositus do
mus: & Adonirã filius Abda super tri-
7 buta. ¶Habebat aũt Salomõ duodecim
pręfectos super oẽm Israël qui ꝑbebant
annonam regi & domui eius: ꝑ singu-
los enim menses in anno, singuli neces
8 saria ministrabãt. ¶Et hęc noĩa eorum:
9 Ben-hur, in monte Ephraim. ¶Ben-de-
car, in Macces & in Salebim, & in Beth-
10 sames, & in Elõ, & in Beth-hanã. ¶Beth-
hésed in Aruboth: ipsius*erat Socho, & *enim.
11 oĩs Terra-Epher. ¶Ben-abinadab, cuius
oĩs Nephath-dor, Tapheth filiam Salo-
12 monis habebat vxorem. ¶Bana filius
Ahilud regebat Thanach, & Mageddo,
B & vniuersam Beth-san q̃ est iuxta Sár-
thana subter Iezrahel, à Bethsan vsque
13 Abel-mehula è regione Iecmaan. ¶Ben
gaber in Ramoth-galaad: habebat A-
uoth-iair filij Manassè in Galaad, ipse
præerat in oĩ regione Argob quæ est in
Basan, sexaginta ciuitatib⁹ magnis atq;
14 muratis q̃ habebant seras æreas. ¶Ahina
dad filius Addo præerat in Manáim.
15 ¶Achimáas in Nephtali: sed & ipse ha-
bebat Básemath filiã Salomonis in con
16 iugio. ¶Báana filius Husi, in Aser, & in
17 Baloth. ¶Iosaphat filius Pharúe: in Issa-
char, Semei filius Ela, in Ben-iamin.
18 ¶Gaber filius Vri, in terra Galaad, ¶*in *&.
19 terra Sehon regis Amorrhęi, & Og re-
gis Basan, sup oĩa quę erant in illa ter-
20 ra. ¶Iuda & Israël innumerabiles: sicut
arena maris in multitudine comeden-
21 tes, & bibentes, atq; lętantes. ¶‖Salomõ ‖Eccl. 47 c. 12.
aũt erat in ditione sua, habẽs oĩa regna
C -secũ à flumine terræ Philisthiim vsq;
ad terminum Ægypti: offerentium sibi
munera, seruientiũ ei cũctis diebus vi-
22 tę ei⁹. ¶Erat aũt cibus Salomonis ꝑ dies
singulos triginta cori similę, & sexagin
23 ta cori farinę, ¶Decẽ boues pingues, &
viginti boues pascuales, & centũ arietes
excepta venatione ceruorũ, caprearũ,
24 atq; bubalorũ, & auiũ altiliũ: ¶Ipse eĩm
obtinebat oẽm regionẽ q̃ erat trans flu-
men- quasi à Thaphsa vsq; ad Gazã, & -2.
cũctos reges illarũ regionũ: & habebat

*sacerdos.

25 pacē ex omni parte in circuitu. ¶Habita-
batq; Iuda & Israël absq; timore vllo,
vnusquisq; sub vite sua, & sub ficu sua,
à Dan vsq; Bersabee cūctis diebus Salo-
26 monis. ¶Et habebat Salomon ‖quadra- ‖1.Par.9. c.25.
D ginta millia p̄sepia equorum curriliū,
27 & duodecim millia equestrium. ¶Nu-
triebantq; eos supradicti regis præfecti:
sed & necessaria mensæ Regis Salomo-
nis cū ingenti cura prębebant in tēpore
28 suo. ¶Hordeum quoq; & paleas equorū
& iumentorū deferebant in locum vbi
29 erat rex, iuxta cōstitutum sibi. ¶‖Dedit ‖Ecc 47. c.16.
quoq; Deus sapientiā Salomoni, & pru-
dentiam multā nimis, & latitudinē cor-
dis, quasi arenā quæ est in littore maris.
30 ¶Et pcedebat sapientia Salomonis sapiē-
tiam oīum Oriētalium, & Ægyptiorū, *enim.
31 ¶& erat sapiētior cūctis hominibus: sa-
pientior Ethan Ezrahite, & Heman, &
Chalcol, & Dorda filiis Mahol: & erat
nominatus in vniuersis gentibus p cir-
32 cuitum. ¶Locut⁹ est quoq; Salomon tria
millia parabolas: & fuerunt carmina
33 eius quinq; millia. ¶Et disputauit sup
lignis à cedro, quę est ī Libano, vsq; ad
hyssopum quæ egreditur de pariete: &
disseruit de iumētis & volucribus & re-
34 ptilibus & piscibus. ¶Et veniebant de
cunctis populis ad audiendā sapientiā
Salomonis, & ab vniuersis regibus ter-
rę qui audiebant sapientiam eius.

CAP. V.

1 A Misit quoq; Hiram rex Tyri seruos
suos ad Salomonē: audiuit enim
ꝙ ipsum vnxissent regē *pro patre eius: *super Israël.
quia amicus fuerat Hiram Dauid oī tē-
2 pore. ¶Misit autem Salomō ad Hiram, ‖1.Par.2 a 3.
3 dicens: ¶Tu scis voluntatem Dauid pa-
tris mei, & quia non potuerit ædificare
domū nomini Domini Dei sui propter ‖Eccl. 47 c.13.
bella imminentia per circuitum, donec
daret dn̄s eos sub vestigio pedum eius. *Dn̄s 1.
4 ¶Nunc aūt requiem dedit *Deus meus
mihi per circuitum: & non est satan,
5 neq; occursus malus. ¶Quam ob rem
cogito ędificare templum nomini ‖Dn̄i ‖1.Reg 7 b.13. 1.Par.22 c.10.
Dei mei, sicut locutus est Dn̄s Dauid pa-
tri meo, dicens: Filius tuus quem *dabo
B pro te super solium tuum, ipse ędifica-
6 bit domum nomini meo. ¶Pręcipe igi-
tur vt pręcidant mihi serui tui *cedros
de Libano, & serui mei sint cum seruis
tuis: mercedē aūt seruorum tuorum da-
bo tibi quamcunq; petieris: scis enim

quomodo non est in populo meo vir q
7 nouerit ligna cędere sicut Sidonij. ¶Cū
ergo audisset Hiram verba Salomonis,
lętatus est valde, & ait: Benedictus Dn̄s
Deus hodie, qui dedit Dauid filium sa-
pientissimum super pp̄l'm hunc pluri-
8 mum. ¶Et misit Hiram ad Salomonem
dicens: Audiui q̄cunq; mandasti mihi:
ego faciam omnem voluntatem tuam
9 ī lignis cedrinis & abiegnis. ¶Serui mei
deponent ea de Libano ad mare: & ego
componam ea in ratibus, in mari, vsq;
C ad locum quem significaueris mihi, &
applicabo ea ibi, & tu tolles ea: præbe-
bisq; necessaria mihi, vt detur cibus do-
10 mui meę. ¶Itaq; Hiram dabat Salomo-
ni ligna cedrina, & ligna abiegna, iux-
11 ta oēm voluntatem eius. ¶Salomon au-
tē prębebat Hiram viginti millia coros
tritici in cibū domui eius, & viginti co-
ros purissimi olei: hęc tribuebat Salo-
12 mō Hiram per singulos annos. ¶Dedit
quoq; Dn̄s sapiētiam Salomoni, ‖sicut ‖Sup.3. b.12. 1.Par.28 b.10.
loquutus est ei: & erat pax inter Hiram
& Salomonem, & percusserunt ambo
13 fœdus. ¶Elegitq; Rex Salomon opera-
rios de omni Israël, & erat indictio tri-
14 ginta millia virorū, ¶Mittebatq; eos in
Libanum, decem millia per menses sin-
D gulos vicissim, ita vt duobus mensibus
essent in domibus suis: & Adonirā erat
15 super huiuscemodi indictionem. ¶Fue-
rūtq; Salomoni septuaginta millia eo-
rum qui onera portabant: & octoginta
16 millia latomorū in monte. ¶Absq; præ-
positis qui præerant singulis operibus,
numero trium millium, & trecētorum
pręcipientium populo, & his qui facie-
17 bant opus. ¶Pręcepitq; rex vt tollerent
lapides grandes, lapides p̄tiosos in fun-
damentum templi, & quadrarent eos:
18 ¶quos dolauerunt cęmentarij Salomo-
nis, & cæmentarij Hiram: porrò Giblij
præparauerunt ligna & lapides ad ędi-
ficandam domum.

CAP. VI.

1 A Factū est ergo quadringentesimo & 1.Par.3. a.1.
octogesimo anno egressionis filiorū
Israël de Terra-Ægypti, in anno quarto
(mēse Zio, ipse est mēsis secūdus) regni
Salomonis sup Israël, ędificare cœpit
2 domū dn̄o. ¶Domus aūt quā ędificabat
rex Salomō Dn̄o, habebat sexaginta cu-
bitos in lōgitudine, & viginti cubitos ī
latitudine, & triginta cubitos in altitu-

3 dine. Et porticus erat ante templũ viginti cubitorũ longitudinis iuxta mensuram latitudinis tẽpli: & habebat decẽ cubitos latitudinis ante faciem tẽpli.
4 Feciťq; in templo fenestras obliquas.
5 Et ædificauit sup parietem templi tabulata per gyrũ, in parietibus domus p circuitum tẽpli, & oraculi, & fecit latera in circuitu. Tabulatum qđ subter erat, quinq; cubitos habebat latitudinis, & medium tabulatũ sex cubitorũ latitudinis, & tertiũ tabulatum septem habens cubitos latitudinis: Trabes aũt posuit in domo p circuitũ forinsecus, vt
7 non hęrerent muris tẽpli. Domus aũt cum ædificaretur, de lapidibus dolatis atq; perfectis ædificata est: & malleus, & securis, & oẽ ferramentum non sunt
8 audita in domo cũ ędificaret. Ostium lateris medij in parietẽ erat dom⁹ dextræ: & per cochleam ascendebãt in medium cęnaculum, & à medio in tertiũ.
9 Et ędificauit domũ, & consummauit
B eam: texit quoq; domum laquearibus
10 cedrinis. Et ędificauit tabulatum sup oẽm domũ quinq; cubitis altitudinis,
11 & operuit domũ lignis cedrinis. Et factus est sermo Dñi ad Salomonẽ, dicẽs:
12 Domus hęc quã ædificas, si ambulaueris in præceptis meis, & iudicia mea feceris, & custodieris oĩa mandata mea, gradiẽs p ea, firmabo sermonẽ meum tibi, quẽ locutus sum ad Dauid prẽm
13 tuum. Et habitabo in medio filiorum Israël, & non derelinquam pplm meũ
14 Israël. Igitur ædificauit Salomon do-
15 mum, & consummauit eã. Et ædificauit parietes domus, intrinsecus, tabulatis cedrinis, à pauimẽto domus vsq; ad summitatẽ parietum, & vsq; ad laquearia, operuit lignis cedrinis intrinsec⁹: & texit pauimentũ dom⁹ tabulis abie-
16 gnis. Ædificauitq; viginti cubitorũ ad posteriorẽ partẽ templi tabulata cedrina, à pauimẽto vsq; ad superiora, & fecit interiorẽ domũ oraculi in Sanctum
17 sanctorũ. Porrò quadraginta cubitorũ erat ipsum tẽplum pro foribus oraculi.
18 Et cedro oĩs domus intrinsecus vestie-
C batur, habens tornaturas, & iuncturas suas fabrefactas, & cælaturas eminentes: oĩa cedrinis tabulis vestiebantur nec oĩno lapis apparere poterat in parie
19 te. Oraculum aũt in medio domus in interiori parte fecerat, vt poneret ibi ar-
20 cam fœderis Dñi. Porrò oraculũ habebat viginti cubitos lõgitudinis, & viginti cubitos latitudinis, & viginti cubitos altitudinis, & operuit illud atq; vestiuit auro purissimo, sed & altare vesti-
21 uit cedro. Domũ quoq; ante oraculũ operuit auro purissimo, & affixit lami-
22 nas clauis aureis. Nihilq; erat in tẽplo qđ non auro tegeret: sed & totum alta-
23 re oraculi texit auro. Et fecit in oraculo duos Cherubim de lignis oliuarum,
24 decẽ cubitorũ altitudinis. Quinq; cubitorum ala cherub vna, & quinq; cubitorum ala cherub altera: id est, decẽ cubitos habẽtes a summitate alæ vni⁹
25 vsq; ad alæ alterius summitatem. Decem quoq; cubitorũ erat cherub secundus: in mensura pari, & opus vnũ erat
26 in duobus cherubim, id est, altitudinẽ habebat vnus cherub decẽ cubitorũ,
27 & simlr cherub secũdus. Posuitq; cherubim in medio tẽpli interioris: extendebant aũt alas suas cherubim, & tãgebat ala vna parietẽ, & ala cherub secundi tãgebat parietẽ alterũ: alæ aũt alte-
D ræ in media parte tẽpli seinuicem con
28 tingebant. Texit quoq; cherubim au-
29 ro. Et oẽs parietes tẽpli per circuitum sculpsit variis cęlaturis & torno: & fecit in eis cherubim, & palmas, & picturas varias quasi prominentes de pariete. &
30 egredientes. Sed & pauimentum domus texit auro intrinsecus & extrinse-
31 cus. Et in ingressu oraculi fecit ostiola de lignis oliuarum, postesq; angulo-
32 rum quinq;. Et duo ostia de lignis oliuarũ, & sculpsit i eis picturã cherubim, & palmarũ species, & anaglypha valde pminentia, & texit ea auro: & operuit tã cherubim q̃ palmas, & cętera auro.
33 Fecitq; in ĩtroitu tẽpli postes de lignis
34 oliuarũ quadrangulatos: & duo ostia de lignis abiegnis altrinsec⁹: & vtrunq; ostiũ duplex erat, & seinuicẽ tenẽs ape-
35 riebat. Et sculpsit cherubim, & palmas & cælaturas valde eminẽtes: operuitq; oĩa laminis aureis opere quadro ad re-
36 gulã. Et ædificauit atriũ interius trib⁹ ordinibus lapidum politorum, & vno
37 ordine lignorum cedri. Anno quarto fundata est domus Dñi in mense Zio.
38 & in anno vndecimo, mense Bul (ipse est mẽsis octauus) pfecta est domus in omni opere suo, & in vniuersis vtensilibus suis: ędificauitq; eam annis septẽ.

Marginalia: parte 5. — 2. Reg. 7 c. 16. 1. Par. 22. b. 9. — &. — 2. — duo.

CAP. VII.

1 A DOmum aût suam ędificauit Salo- Infrà 9. b.10.
mon, tredecim annis, & ad pfectũ
2 vsq; perduxit. Ædificauit quoq; domũ
saltus Libani centum cubitorũ longitu
dinis, & qnquaginta cubitorum latitu-
dinis, & triginta cubitorũ altitudinis:
& quatuor deambulacra inter colũnas
cedrinas: ligna q̃ppe cedrina exciderat
3 in colũnas. Et tabulatis cedrinis vesti
uit totá camerá, q̃ quadragintaquinq;
4 colũnis sustentabat̃. Vnus autem or-
5 do habebat colũnas quindecim: con-
tra seinuicem positas, & è regione se re-
spicientes, æquali spatio inter colũnas,
& super colũnas quadrangulata ligna
6 in cunctis æqualia. Et porticũ colum-
narum fecit quinquaginta cubitorum
longitudinis, & triginta cubitorũ lati-
tudinis: & alterá porticũ in facie maio
ris porticus: & colũnas, & epistylia, sup
7 columnas*. Porticum quoq; solij, in *fecit.
qua tribunal est, fecit: & texit lignis ce-
drinis à pauiméto vsq; ad summitaté.
8 Et domuncula in qua sedebatur ad iu
dicandum, erat in media porticu simi-
B li opere. Domũ quoq; fecit filiæ Phara
onis (quam vxoré duxerat Salomõ) ta- Suprà 3 a.1.
9 li opere, quali & hanc porticũ. Oía la-
pidibus pretiosis, qui ad normã quan-
dam atq; mensuram tam intrinsecus q̃
extrinsecus serrati erant: à fundamento
vsq; ad summitaté parietũ, & *intrinse- *extrinsecus.
10 cus vsq; ad atriũ maius. Fundamenta
aũt de lapidib⁹ pretiosis, lapidibus ma-
11 gnis decẽ siue octo cubitorũ. Et desup
lapides pretiosi æqualis mensuræ secti
12 erant: similiterq; de cedro. Et atrium
maius rotundũ trium ordinũ de lapi-
dibus sectis, & vnius ordinis de dolata
cedro: necnõ & in atrio domus Dñi in-
13 teriori, & in porticu domus. Misit quo
que rex Salomon, & tulit Hiram de Ty
14 ro. Filium mulieris viduæ de tribu
Nephthali patre Tyrio, artificem æra-
riũ, & plenũ sapientia, & intelligentia,
& doctrina ad faciendũ oẽ opus ex ære.
Qui cũ venisset ad regé Salomoné, fecit
15 oẽ opus eius. Et finxit duas columnas
æreas, decẽ & octo cubitorum altitudi-
nis colũnam vná: & linea duodecim Iere 52. c.21.
cubitorũ ambiebat colũnam vtramq;.
16 Duo quoq; capitella fecit, quæ pone-
C rent super capita columnarum, fusilia
ex ęre, quinq; cubitorũ altitudinis ca-
pitellum vnũ, & quinq; cubitorum al-
17 titudinis capitellũ alterũ: & quasi in
modũ retis, & catenarũ sibi inuicé mi-
ro opere contextarũ. Vtrunq; capitellũ
columnarũ fusile erat: septena versuũ
retiacula in capitello vno, & septena re
18 tiacula in capitello altero. Et perfecit
columnas & duos ordines, p circuitum
retiaculorum singulorum, vt tegerent
capitella quæ erant sup summitatem
malogranatorũ: eodé modo fecit & ca-
19 pitello secũdo. Capitella aũt quæ erát
super capita colũnarum, quasi opere li-
lij fabricata erant, in porticu, quatuor
20 cubitorũ. Et rursum alia capitella in
summitate columnarum desup iuxta
mensurá columnæ cõtra retiacula: ma
logranatorũ aũt duceenti ordines erant
21 in circuitu capitelli secundi. Et statuit
duas columnas in porticu tépli: cumq;
statuisset colũnam dexteram, vocauit
eam noíe Iachin: similiter erexit colum
nam secundam, & vocauit nomen eius
22 Booz. Et su p capita columnarum opus 2. Par. 4. a.2.
in modum lilij posuit: perfectumq; est
23 opus columnarum. Fecit quoq; mare
D fusile decem cubitorũ à labio vsq; ad
labium, rotundum in circuitu: quinq;
cubitorum altitudo eius, & resticula tri
ginta cubitorum cingebat illud per cir
24 cuitũ. Et sculptura subter labiũ circui
bat illud decem cubitis ambiés mare:
duo ordines sculpturarum histriatarũ
25 erát fusiles. Et *stabant sup duodecim *stabat.
boues, è quibus tres respiciebát ad Aq-
loné, & tres ad Occidenté, & tres ad Me
ridié, & tres ad Orienté: & mare super
eos desup erat: quorum posteriora vni-
26 uersa intrinsec⁹ latitabant. Grossitudo
aũt lutêris triũ vnciarũ erat: labiumq;
eius quasi labiũ calicis, & foliũ repãdi
lilij: duo millia batos capiebat, &
27 tria millia metretas. Et fecit decẽ ba-
ses æneas quatuor cubitorũ longitudi-
nis bases singulas, & quatuor cubitorũ
latitudinis, & trium cubitorũ altitudi-
28 nis. Et ipsum opus basium, interrasi-
29 le erat, & sculpturæ inter iũcturas. Et
Iter coronulas & plectas, leones, & bo-
ues & cherubim: & in iuncturis simil̃r
désup: & subter leones & boues quasi
30 lora ex ęre depédentia. Et quatuor ro-
tæ p bases singulas, & axes ærei & per
quatuor partes quasi humeruli subter
lutêrem fusiles, cõtra se inuicé respectã

31 tes. Os quoq; lutêris intrinsecus erat
E in capitis summitate: & qđ forinsecus
apparebat vnius cubiti erat, totũ rotun
dum, pariterq; habebat vnum cubitũ
& dimidium: in angulis aũt columna-
rum variç cælaturç erant: & media in-
tercolumnia, quadrata non rotunda.
32 Quatuor quoq; rotç, quæ per quatuor
angulos basis erant, cohçrebant sibi
subter basim: vna rota habebat altitudi
33 nis cubitum semis. Tales aũt rotç erát
quales solent in curru fieri: & axes ea-
rum, & radij, & canthi, & modioli, oĩa
34 fusilia. Nam & humeruli illi quatuor
p singulos angulos basis vnius, ex ipsa
35 basi fusiles & coniuncti erant. In sum
mitate aũt basis erat quædam rotundi-
tas vnius & dimidij cubiti, ita fabrefa-
cta, vt luter désup posset imponi, habés
cçlaturas suas, variasq; sculpturas ex se
36 metipsa. Sculpsit quoq; in tabulatis il
F lis quç erant ex çre, & in angulis, cheru
bim, & leones, & palmas, quasi similitu
diné hoĩs stantis, vt non cçlata, sed ap-
37 posita p circuitum viderent. In hunc
modum fecit decẽ bases fusura vna &
38 mensura, sculpturaq; consimili. Fecit
quoq; decẽ lutêres æneos: quadraginta
batos capiebat luter vnº, eratq; quatuor
cubitorum: singulos quoq; lutêres per
39 singulas, id est decẽ bases posuit. Et cõ
stituit decẽ bases, quinq; ad dexteram
parté templi, & quinq; ad sinistrá: ma-
re aũt posuit ad dexterá partem templi
40 contra Orienté ad Meridié. Fecit ergo
Hiram lebetes, & scutras, & amulas, &
pfecit oẽ opus regis Salomonis in téplo
41 Dñi. Columnas duas, & funiculos ca
pitellorum sup capitella columnarum
duos: & retiacula duo, vt operirét duos
funiculos, qui erát super capita colum-
42 narum. Et malogranata quadringenta
in duobus retiaculis: duos versus malo
granatorũ in retiaculis singulis, ad ope-
riendos funiculos capitellorum q erát
43 sup capita colũnarũ. Et bases decem,
& lutêres decem super bases. Et ma-
44 re vnũ, & boues duodecim subter ma-
45 re. Et lebetes, & scutras & amulas, oĩa
G vasa quç fecit Hiram regi Salomoni in
46 domo Dñi, de aurichalco erát. In cápe-
stri regione Iordanis fudit ea rex in ar-
gilosa terra, inter Sochoth & Sarthan.
47 Et posuit Salomon oĩa vasa: propter
multitudiné aũt nimiam non erat pon
48 dus çris. Fecitq; Salomon oĩa vasa in
domo Dñi: altare aureũ, & mensam su
per quá ponerent panes propositionis,
49 auream: & cádelabra aurea q nq; ad
dexterá, & q nq; ad sinistram contra ora
culũ ex auro puro: & quasi lilij flores,
& lucernas désup aureas: & forcipes au
50 reos, & hydrias, & fuscinulas, & phia-
las, & mortariola, & turibula de auro
purissimo, & cardines ostiorũ domus
interioris sancti sanctorũ, & ostiorum
51 domus templi, ex auro erant. Et per-
fecit oẽ opus quod faciebat Salomon
in domo Dñi, & intulit quç sanctifica-
uerat Dauid pr suꝰ, argentũ, & aurũ, &
vasa, reposuitq; in thesauris domº Dñi.

CAP. VIII.

1 TVnc congregati sunt oẽs maiores
A natu Israël cũ principibus tribuũ
& duces familiarum filiorum Israël ad
regé Salomonem in Ierlm: vt deferrent
arcá fœderis Dñi, de ciuitate Dauid, id
2 est de Sion. Conueneritq; ad regem Salo
monem vniuersus Israël in mense Be-
thanim, in solenni die, ipse est mensis
3 septimus. Veneruntq; cuncti senes de
4 Israël, & tulerũt arcá sacerdotes, & por
tauerunt arcam Dñi, & tabernaculum
fœderis, & oĩa vasa sanctuarij quç erant
in tabernaculo: & ferebant ea sacerdo-
5 tes & Leuitæ. Rex aũt Salomon, & oĩs
multitudo Israël quç cõuenerat ad eũ
gradiebatur cum illo ante arcam, & im
molabant oues & boues absq; çstima-
6 tione & numero. Et intulerũt sacerdo-
tes arcam fœderis Dñi in locum suum,
in oraculum templi, in Sanctum scõrũ
7 subter alas cherubim. Siquidé cheru-
bim expandebat alas sup locum arcç,
& protegebant arcam, & vectes eius dé
8 super. Cũmq; eminerent vectes, & ap
parerét summitates eorũ foris sanctua-
rium ante oraculũ, non apparebant vl
trá extrinsecus, qui & fuerunt ibi vsq;
9 in prçsenté diem. In arca autem non
B erat aliud nisi duç tabulç lapideç quas
posuerat in ea Moyses in Horeb, qñ pe-
pigit Dñs fçdus cũ filiis Israël, cum egre
10 derentur de Terra-Ægypti. Factum est
aũt cum exissent sacerdotes de sanctua
11 rio, nebula impleuit domũ Dñi, & nõ
poterant sacerdotes stare & ministrare
pp nebulam: impleuerat enim gloria
12 Dñi domum Dñi. Tunc ait Salomon,
13 Dñs dixit vt habitaret in nebula. Ædi

Marginal notes: quoq; 2 — in domo Domini — 1. Pa. 5. a. 1. — rex 2. — 1. Pa. 5. a. 2. — Ethanim. 2. — Exo. 34. d. 29. Heb 9. a. 4. — Exo. 40. d 27. 1 Par. 6. a. 10.

ficans ędificaui domum in habitaculũ
tuum,firmiſſimũ ſoliũ tuum in ſempi-
14ternum . ❡Conuertitq; rex faciem ſuá,
& benedixit oĩ eccleſię Iſraël:oĩs enim
15eccleſia Iſraël ſtabat. ❡Et ait Salomon,
Benedictus Dñs Deus Iſraël qui locut⁹
eſt ore ſuo ad Dauid patrem meum, &
16in manibus eius perfecit dicens:❡A die
qua eduxi ppl̃m meum Iſraël de Ægy-
pto,non elegi ciuitatem de vniuerſis tri
bubus Iſraël,vt ędificaretur domus, &
eſſet nomẽ meum ibi : ſed elegi Dauid
17vt eſſet ſuper ppl̃m meum Iſraël.❡Vo-
luitq; Dauid pater meus ędificare do-
18mum noĩ Dñi Dei Iſraël:❡& ait Dñs ad
Dauid patrem meũ, Quòd cogitaſti in
corde tuo ędificare domum noĩ meo,
bene feciſti hoc ipſum mente tractans.
19❡Veruntñ tu non ędificabis mihi do-
mum, ſed filius tuus qui egredietur de
renibus tuis , ipſe ędificabit domũ noĩ
20meo.❡Cõfirmauit Dñs ſermonẽ ſuum,
quẽ locutus eſt:ſtetiq; pro Dauid patre
meo,& ſedi ſup thronũ Iſraël, ſicut lo-
cutus eſt Dñs:& ędificaui domum noĩ
21Dñi Dei Iſraël.❡Et cõſtitui ibi locũ arcę
in qua fœdus Dñi eſt,qđ pcuſſit cũ patri
b⁹ nřis qñ egreſſi ſunt de Terra Ægypti.
22❡Stetit aũt Salomon ante altare Dñi in
C conſpectu eccleſię Iſraël, & expãdit ma
23nus ſuas in cęlum , ❡& ait, Dñe Deus
Iſraël,non eſt ſimilis tui Deus in cęlo
déſuper,& ſuper terram deorſum : qui
cuſtodis pactum & miſericordiam ſer-
uis tuis , qui ambulant coram te in to-
24to corde ſuo . ❡Qui cuſtodiſti ſeruo tuo
Dauid patri meo,quę locutus es ei:ore
locutus es,& manibus perfeciſti, vt hęc
25dies probat.❡Nunc igitur Dñe Deus Iſ-
raël,conſerua famulo tuo Dauid pa-
tri meo quæ locutus es ei, dicens: Non
auferetur de te vir corã me , qui ſedeat
ſuper thronum Iſraël: ita tamen ſi cu-
ſtodierint filij tui viam ſuam, vt ambu
lent corã me ſicut tu ambulaſti in con
26ſpectu meo.❡Et nũc Dñe De⁹ Iſraël fir
mentur verba tua quę locutus es ſeruo
27tuo Dauid patri meo.❡Ergóne putandũ
eſt q̃ verè Deus habitet ſuper terram? ſi
enim cęlũ,& cęli cęlorum te capere nõ
poſſunt,quantò magis domus hæc quã
28ędificaui?❡Sed reſpice ad orationẽ ſer-
ui tui, & ad preces eius Dñe Deus me⁹:
audi hymnum & orationem quam ſer
29uus tuus orat coram te hodie , ❡Vt ſint

6. — a manu sua 1. — 2.Re.7.a.5. 2.Par.33.b.7. — 1. — 2. Mac. 2.b.9. — 1.Reg.7 & 12.c.16 — 3.

oculi tui aperti ſuper domum hanc
nocte ac die:ſuper domum de qua dixi
ſti, Erit nomen meum ibi: vt exaudias
orationem,quam orat in loco iſto ad te
30ſeruus tuus.❡Vt exaudias deprecationẽ
ſerui tui & ppl̃i tui Iſraël , quodcunque
orauerint in loco iſto, & exaudies in lo
co habitaculi tui in cęlo : & cum exau-
31dieris,propitius eris, ❡Si peccauerit ho-
D mo in proximum ſuũ , & habuerit ali-
quod iuramentum quo teneatur aſtri-
ctus:& venerit pp iuramentum coram
32altari tuo in domum tuã, ❡tu exaudies
in cęlo:& facies, & iudicabis ſeruos tu-
os,condemnans impiũ , & reddens viã
ſuam ſuper caput eius, iuſtificanſq; iu
ſtum , & retribuens ei ſecundùm iuſti-
33tiam ſuam . ❡Si fugerit ppl̃s tuus Iſraël
inimicos ſuos(quia peccaturus eſt tibi)
& agentes pœnitentiã,& confitẽtes no-
mini tuo venerint, & orauerint, & de-
34precati te fuerint in domo hac:❡exaudi
in cœlo,& dimitte pcm̃ populi tui Iſ-
raël, & reduces eos in terram quam de-
35diſti patribus eorũ . ❡Si clauſum fuerit
cœlum , & non pluerit pp peccata eo-
rum, & orantes in loco iſto pœnitentiã
egerint nomini tuo , & à peccatis ſuis
cõuerſi fuerint pp afflictionem ſuam.
36❡exaudi eos in cęlo , & dimitte peccata
ſeruorum tuorum, & ppl̃i tui Iſraël : &
oſtende eis viam bonam per quã ambu
lent,& da pluuiam ſuper terram tuam
quam dediſti ppl̃o tuo in poſſeſſionẽ.
37❡Fames ſi oborta fuerit in terra, aut pe-
ſtilentia,aut corruptus aër , aut ærugo,
aut locuſta,vel rubigo,& afflixerit eum
inimicus eius portas obſidens, oĩs pla-
38ga, vniuerſa infirmitas, ❡cuncta deuora
tio, & imprecatio , quæ acciderit omni
homini de populo tuo Iſraël:ſi quis co
gnouerit plagam cordis ſui,& expande
39rit manus ſuas in domo hac, ❡tu exau-
dies in cęlo in loco habitationis tuæ,&
repropitiaberis, & facies vt des vnicuiq;
ſecundũ oẽs vias ſuas , ſicut videris cor
eius(quia tu noſti ſolus cor oĩum filio-
40rum hoĩum)❡vt timeant te cunctis die
bus quibus viuũt ſuper faciẽ terræ quã
41dediſti patrib⁹ noſtris.❡Inſuper & alie-
E nigena,q non eſt de ppl̃o tuo Iſraël,cũ
venerit de terra longinqua pp nomen
tuũ(audietur enim nomen tuum ma-
gnum,& manus tua fortis , & brachiũ
42tuũ❡extentum vbiq;)cum venerit ergo,

Deu.12 b.11.

43& orauerit in hoc loco, ¶tu exaudies in
cęlo, in firmamento habitaculi tui, &
facies oīa pro quib⁹ inuocauerit te alie
nigena: vt discant vniuersi populi ter-
rarum nomen tuum timere, sicut ppl's
tuus Israël, & probent quia nomē tuū
inuocatū est super domū hanc quā ędi
44ficaui. ¶Si egressus fuerit popul⁹ tu⁹ ad
bellū cōtra inimicos suos, p viam, quo-
cunq; miseris eos, orabunt te cōtra viā
ciuitatis quam elegisti, & contra domū
45quā ædificaui noī tuo, ¶& exaudies in
cęlo orationes eorū, & preces eorum, &
46facies iudiciū eorum. ¶Quòd si peccaue
rint tibi (‖nō est enim homo q non pec
cet) & irat⁹ tradideris eos inimicis suis,
& captiui ducti fuerint in terram inimi
47corū longè vel propè, ¶& egerint pœni-
tētiā in corde suo in loco captiuitatis,
& cōuersi deprecati te fuerint in capti
uitate sua, dicētes, Peccauimus, iniquè
48egimus, impiè gessimus: ¶& reuersi fue
rint ad te in vniuerso corde suo, & tota
aīa sua in terra inimicorū suorum, ad
quā captiui ducti fuerint: & orauerint
te cōtra viam terræ suæ quā dedisti pa-
tribus eorū, & ciuitatis quā elegisti, &
49templi quod ædificaui noī tuo: ¶exau-
F dies in cęlo, in firmamento solij tui ora
tiones eorū, & preces eorū, & facies iu-
50diciū eorum: ¶& propitiaberis ppl'o tuo
qui peccauit tibi, & oībus iniquitatib⁹
eorum quibus pręuaricati sunt in te: &
dabis misericordiam corā eis q eos ca-
ptiuos habuerint, vt misereantur eis:
51¶ Ppl's enim tuus est, & hęreditas tua,
quos eduxisti de terra Ægypti, de me-
52dio fornacis ferreę. ¶Vt sint oculi tui ap
ti ad deprecationem serui tui & populi
tui Israël, & exaudies eos in vniuersis
53pro quibus inuocauerint te. ¶Tu enim
separasti eos tibi in hęreditatem de vni
uersis populis terrę, sicut locutus es per
Moysen seruū tuum, qn eduxisti patres
54nostros de Ægypto Dñe Deus. ¶Factum
est aūt, cum complesset Salomon orans
Dñm oēm orationē, & deprecationem
hanc, surrexit de cōspectu altaris Dñi:
vtrunq; enim genu in terram fixerat, &
55manus expanderat in cęlū. ¶Stetit ergo
& benedixit oī ecclesiæ Israël voce ma
56gna, dicens, ¶Benedictus Dñs qui dedit
requiē ppl'o suo Israël, iuxta oīa quæ lo-
cutus est: non cecidit ne vnus quidem
sermo ex oībus bonis quæ locutus est p

‖2. Par. 6. b. 36. 1. Ioan. 1 a. 8. Eccle. 7. c. 21.

57Moysen seruū suum. ¶Sit Dñs Deus no
ster nobiscum sicut fuit cū patribus no
stris, nō derelinquēs nos, neq; proiiciēs.
58¶Sed inclinet corda nostra ad se, vt am-
G bulemus in vniuersis viis eius, & custo-
diam⁹ mandata eius, & ceremonias ei⁹,
& iudicia quæcunq; mandauit patri-
59bus nostris. ¶Et sint sermones mei isti
q bus deprecatus sum coram Dño, ap-
propinquantes Dño Deo nostro die ac
nocte, vt faciat iudiciū suo suo, & ppl'o
60suo Israël per singulos dies: ¶*& 'sciant *vt 2.
oēs populi terræ, quia Dñs ipse est De⁹,
61& non est vltrà absq; eo. ¶Sit quoq; cor
nostrum perfectum cum Dño Deo no-
stro, vt ambulemus in decretis eius, &
custodiamus mandata eius, sicut & ho
62die. ¶Igitur rex & oīs Israël cum eo, im
63molabant victimas corā Dño. ¶Macta- 2. Par. 7. a. 5.
uitq; Salomon hostias pacificas, quas
immolauit Dño, boū viginti duo mil-
lia, & ouium centum viginti millia: &
dedicauerūt templum Dñi rex & *filij *omnes.
64Israël. ¶In die illa sanctificauit rex me
diū atrij, quod erat ante domum Dñi:
fecit quippe holocaustum ibi, & sacrifi-
cium, & adipē pacificorum: qm altare
ęreū quod erat corā Dño, minus erat, &
capere non poterat holocaustum, & sa-
65crificium, & adipem pacificorū. ¶Fecit
ergo Salomon in tempore illo festiuita
tem celebrem, & oīs Israël cum eo mul
titudo magna ab introitu Emath vsq;
ad Riuum Ægypti coram dño Deo no-
stro, septem diebus & septem diebus,
66id est, quatuordecim diebus. ¶Et in die
octaua dimisit populos: qui benedicen
tes regi pfecti sunt in tabernacula sua
lætantes, et alacri corde super omnibus
bonis quæ fecerat Dominus Dauid ser-
uo suo, et Israël populo suo.

CAP. IX.

1 FActum est aūt cū pfecisset Salomon
A ędificiū domus Dñi, et ædificium re
gis, et oē quod optauerat & voluerat fa-
2 cere, ¶apparuit ei Dñs scd'ò ‖sicut appa- ‖1. Pa. 7. c. 12. Supra 3 a. 6.
3 ruerat ei in Gabaon. ¶Dixitque Dñs ad
eū, Exaudiui orationē tuam & depreca
tionē tuam, quā deprecatus es corā me:
sanctificaui domum hāc quam ędifica-
sti, vt ponerem nomen meū ibi in sem-
piternū, & erunt oculi mei & cor meū
4 ibi cunctis diebus. ¶Tu quoq; si ambu-
laueris corā me, sicut ambulauit * pa- *Dauid.
ter tuus, in simplicitate cordis & i æqui

tate:

tate:& feceris oĩa quę præcepi tibi,& le
gitima mea & iudicia mea seruaueris :
5 ponã thronũ regni tui sup Israël sempi
ternũ, ‖ sicut locutus sum Dauid patri
tuo dicens, Non auferet vir de genere ‖2.Reg.7 b.12.c.16 1.Pa.22. b.10.
6 tuo de solio Israël.⁋ Si autem auersione
auersi fueritis vos & filij vestri, non se-
quentes me, nec custodientes mandata
mea, & ceremonias meas quas ꝓposui
vobis, sed abieritis & colueritis deos a-
7 lienos, & adoraueritis eos: ⁋ auferã Isrl̃
de superficie terrę quã dedi eis, & téplũ
B quod sanctificaui noĩ meo proijciam
à cõspectu meo, eritq; Israël in prouer-
8 biũ, & in fabulã cũctis pplis. ⁋ Et dom⁹
hæc erit in exemplum : oĩs qui trãsierit
per eam, stupebit & sibilabit, & dicet,
‖ Quare fecit Dñs sic terræ huic & do- ‖Deu.29 d.24. Iere.22.b 8.
9 mui huic?⁋ Et rñdebunt, Quia dereli-
querunt Dñm Deũ suũ, qui eduxit p̃res
eorum de Terra-Ægypti, & secuti sunt
deos alienos, & adorauerunt eos, & co-
luerunt eos, idcirco induxit Dñs super ‖2.Par.8. a.1.
10 eos oẽ malum hoc.⁋‖Expletis aũt annis
viginti postq̃ ędificauerat Salomõ du-
as domos, id est domũ Dñi, & domũ re
11 gis.⁋ (Hiram rege Tyri præbẽte Salomo
ni ligna cedrina & abiegna, & aurum
iuxta oẽ quod opus habuerat: (tunc de
dit* Salomon Hiram viginti oppida in
12 terra Galilææ. ⁋ Et egressus est Hirã de
Tyro, vt videret oppida q̃ dederat ei Sa-
13 lomõ, & nõ placuerũt ei, ⁋ & ait Hæcci
C ne sunt ciuitates quas dedisti mihi, fra
ter? Et appellauit eas Terrã-chabul, vs-
14 que in diẽ hãc. ⁋ Misit quoq; Hirã ad re
gem-Salomonẽ centũ viginti talenta
15 auri.⁋Hæc est summa expensarũ, quam
obtulit rex Salomon ad ędificandã do-
mũ Dñi & domũ suã, & Mello, & mu-
rũ Ierl̃m, & Heser, & Mageddo, & Ga-
16 zer. ⁋ Pharao rex Ægypti ascẽdit, & ce-
pit Gazer, succẽditq; eã igni: & Chana-
nęũ qui habitabat in ciuitate, interfe-
cit, & dedit eã in dotem filiæ suæ vxori
17 Salomonis. ⁋ Ædificauit ergo Salomon
18 Gazer, & Beth-horõ inferiorẽ, ⁋ & Baa-
19 lath & Palmirã in terra solitudinis.⁋Et
oẽs vicos q ad se ptinebãt, & erãt absq;
muro, muniuit & ciuitates curruum, &
ciuitates equitũ, & quodcũq; ei placuit
vt ædificaret in Ierl̃m, & in Libano, &
20 in oĩ terra potestatis suæ.⁋ Vniuersum
pplm̃ q remanserat de Amorrhæis, &
Hęthęis, & Pherezæis, & Heuæis, & Ie-
21 busęis, qui non sunt de filijs Israël.⁋ ho
rum filios, qui remanserant in terra,
quos scilicet nõ potuerãt filij Israël ex-
terminare: fecit Salomon tributarios,
22 vsq. in diẽ hanc. ⁋ De filijs aũt Isrl̃ non
constituit Salomon seruire quẽquã, sed
D erant viri bellatores & ministri eius, &
principes & duces, & pręfecti curruum
23 & equorum.⁋Erant aũt principes super
oĩa opera Salomonis præpositi quingẽ-
ti quinquaginta, qui habebãt subiectũ
pplm̃, & statutis operibus imperabant.
24⁋ ‖Filia aũt Pharaonis ascendit de Ciui- ‖2.Par.8. c.11.
tate Dauid in domũ suã quã ędificaue
rat ei-Salomon: tũc ædificauit Mello.
25⁋ Offerebat quoque Salomon tribus vi-
cibus per annos singulos holocausta,
& pacificas victimas sup altare qđ ędi-
ficauerat Dño, & adolebat thymiama
coram Dño: perfectumq; est templum.
26⁋ Classẽ quoq; fecit rex Salomon in A-
siõgáber, quæ est iuxta Ailath in litore
27 Maris-rubri, in terra-Idumeę.⁋Misitq;
Hirã in classe illa seruos suos viros nau
ticos & gnaros maris, cũ seruis Salomo
28 nis.⁋Qui cum venissent in Ophir, sum-
ptũ inde aurũ quadringẽtorũ viginti ta
lẽtorũ, detulerũt ad regẽ Salomonem.

CAP. X.

1 SEd & regina Saba audita fama Salo
A monis in nomine Dñi, venit tenta-
2 re eũ in ęnigmatibus.⁋ Et ingressa Ieru ‖1. Pa.9. a.1. Mat.12. d.42. Luca.11. d.31.
salẽ multo cũ comitatu & diuitijs, ca-
melis portantibus aromata, & aurum
infinitũ nimis, & gẽmas pretiosas, ve-
nit ad-regem Salomonẽ, & locuta est
3 ei vniuersa q̃ habebat in corde suo.⁋ Et
docuit eam Salomõ oĩa verba quę pro-
posuit: nõ fuit sermo qui regem posset
4 latere, & non rñderet ei. ⁋ Videns autẽ
regina Saba oẽm sapientiã Salomonis,
5 & domũ quam ædificauerat, ⁋ & cibos
mensæ eius, & habitacula seruorum, &
ordines ministrantiũ: vestesq; eorũ, &
pincernas, & holocausta quæ offerebat
in domo Dñi: non habebat vltrà spiri-
6 tũ, ⁋ dixitq; ad regem, Verus est sermo
7 quẽ audiui in terra mea ⁋ super sermo-
nibus tuis, & super sapientia tua: & nõ
credebam narrantib⁹ mihi, donec ip-
sa veni, & vidi oculis meis, & probaui
ꝙ media pars mihi nuntiata nõ fuerit:
maior est sapientia, & opera tua, q̃ ru-
8 mor quem audiui.⁋ Beati viri tui, & bti
B serui tui hi, qui stant corã te semper, &

9 audiunt ſapientiam tuã.¶ Sit Dñs Deus
tuus benedictus, cui cõplacuiſti, & po-
ſuit te ſuper thronũ Iſraël, eò q; dilexe-
rit Dñs Iſraël in ſempiternum, & conſti
tuit te re gẽ, vt faceres iudiciũ & iuſti-
10 tiã.¶ Dedit ergo regi centũ viginti talen
ta auri,& aromata multa nimis,& gem
mas pretioſas: nõ ſunt allata vltrà aro-
mata tã multa q̃ ea quæ dedit regina
1. Par.9. c.19. 11 Saba regi Salomoni.¶ (Sed & claſſis Hi-
rã, quæ portabat aurũ de Ophir, attulit
ex Ophir ligna thyina multa nimis, &
12 gẽmas pretioſas. ¶ Fecitq; rex de lignis
thyinis fulchra domus Dñi, & domus
regiæ,& citharas lyraſq; cantorib⁹: nõ
ſunt allata huiuſcemodi ligna thyina,
13 neq; viſa vſq; in præſentem diẽ.) ¶ Rex
aũt Salomõ dedit reginę Saba omnia q̃
voluit, & petiuit ab eo: exceptis his quę
vltrò obtulerat ei munere regio. Quæ
reuerſa eſt, & abijt in terrã ſuã cũ ſeruis
14 ſuis.¶ Erat autem pondus auri qđ offere
C batur Salomoni per annos ſingulos,
ſexcentorum ſexaginta ſex talentorum
15 auri:¶ excepto eo quod afferebant viri,
qui ſup vectigalia erãt, & negotiatores
vniuerſiq; ſcruta vẽdentes, & oẽs reges
16 Arabiæ, duceſq; terrę.¶ Fecit quoq; rex
Salomon ducẽta ſcuta de auro puriſſi-
mo, ſexcentos auri ſiclos dedit in lami
17 nas ſcuti vnius.¶ Et trecentas peltas ex
auro probato, trecẽtæq; minæ auri vnã
peltã veſtiebãt: poſuitq; eas rex ĩ domo
18 ſaltus Libani.¶ Fecit etiam rex Salomon
thronũ de ebore grandẽ: & veſtiuit eũ
19 auro fuluo nimis, ¶ q habebat ſex gra-
dus: & ſũmitas throni rotunda erat in
parte poſteriori: & duę man⁹ hinc atq;
inde tenẽtes ſedile: & duo leones ſtabãt
20 iuxta manus ſingulas.¶ Et duodecim le
unculi ſtantes ſup ſex gradus hinc atq;
inde: non eſt factũ tale opus in vniuer-
21 ſis regnis.¶ Sed & oĩa vaſa, de quib⁹ po-
tabat rex Salomõ, erãt aurea, & vniuer
ſa ſuppellex dom⁹ ſaltus Libani de au-
D ro puriſſimo: non erat argentũ, nec ali-
cuius pretij putabat̃ in diebus Salomo-
22 nis, ¶ qa claſſis regis p mare cum claſſe
Hiram ſemel p tres annos ibat in Thar
ſis, deferens inde aurũ & argentum, &
dẽtes elephantorũ, & ſimias, & pauos.
23 ¶ Magnificat⁹ eſt ergo rex Salomon ſu-
per oẽs reges terræ diuitijs & ſapientia.
24 ¶ Et vniuerſa terra deſiderabat vultum
Salomonis, vt audiret ſapientiam eius,
25 quã dederat Deus in corde eius.¶ Et ſin
guli deferebant ei munera; vaſa argen-
tea & aurea, veſtes & arma bellica, aro-
mata quoq; & equos & mulos, per an-
26 nos ſingulos.¶ Congregauitq; Salomon
currus & eqtes, & facti ſũt ei mille qua 1. Par.1. d.14.
dringẽti curr⁹, & duodecim millia eq-
tum: & diſpoſuit eos p ciuitates muni-
27 tas, & cũ rege in Ierl̃em.¶ Fecitq; vt tãta
eſſet abũdantia argenti in Ierl̃em, quãta
& lapidũ: & cedrorum præbuit multi-
tudinẽ quaſi ſicomoros, quæ naſcũtur
28 in campeſtrib⁹.¶ Et educebant̃ equi Sa-
lomoni de Ægypto & de Coa. Negotia-
tores enim regis emebant de Coa, & ſta
29 tuto precio pducebant.¶ Egrediebatur
aũt quadriga ex Ægypto ſexcentis ſiclis
argẽti, & equus centũ qnquaginta. Atq;
in hunc modum cuncti reges Hethæo-
rum & Syriæ equos venundabant.

CAP. XI.

1 A REx aũt Salomõ adamauit mulieres
alienigenas multas, filiam quoque ‖Eec.47. d.21.
Pharaonis, & Moabitidas, & Ammoni
tidas, Idumęas, & Sidonias, & Cethęas. Deu. 17. d.17.
2 ¶ de gẽtib⁹ ſup qb⁹ dixit Dñs filijs Iſrl̃,
‖Nõ ingrediemini ad eas, neq; de illis ‖Exo.34 b.16.
ĩgredient̃ ad vr̃as, certiſſimẽ enĩ auertẽt
corda vr̃a vt ſequamini deos earũ. His
itaq; copulat⁹ eſt Salomon ardẽtiſſimo
3 amore.¶ Fuerũtq; ei vxores quaſi regi-
nę ſeptingẽtę, & cõcubinę trecẽtę: & a-
4 uerterũt mulieres cor ei⁹.¶ Cũq; iã eſſet
ſenex, deprauatũ eſt cor ei⁹ p mulieres,
vt ſeqret̃ deos alienos: nec erat cor eius
pfectũ cũ dño Deo ſuo, ſicut cor Dauid
5 pr̃is ei⁹.¶ Sed colebat Salomõ Aſtarthen
deã Sidoniorũ, & Camos deũ Moabi-
tarum, & Moloc idôlũ Ammonitarũ.
6 ¶ Fecitq; Salomon qđ nõ placuerat corã
dño, & nõ adimpleuit vt ſeqret̃ Dñm,
7 ſicut Dauid pr ei⁹.¶ Tũc ędificauit Salo
B mon phanum Chamos idôlo Moab, in
mõte q eſt cõtra Ierl̃em, & Moloch id ô
8 lo filiorũ Ammõ.¶ Atq; in hũc modũ fe
cit vniuerſis vxorib⁹ ſuis alienigenis, q̃
adolebãt thura & ĩmolabant dijs ſuis.
9 ¶ Igit̃ irat⁹ eſt Dñs Salomoni, q; auerſa eſ
ſet mẽs ei⁹ à dño Deo Iſrl̃, ‖q apparuerat ‖Sup.6.b. 2.9.a.8
10 ei ſecundò, ¶ & pceperat de verbo hoc ne
ſequeret̃ deos alienos, & nõ cuſtodiuit
11 quę mãdauit ei Dñs.¶ Dixit itaq; Dñs Sa
lomoni, Quia habuiſti hoc apud te, &
nõ cuſtodiſti pactũ meũ, & pcepta mea
q̃ mãdaui tibi, diſrũpens ſcindã regnũ Inf. 12.d. 15.

tuum,

12 tuũ, & dabo illũ filio tuo. Veruntamen in
die ⁹tuis nõ faciã pp David prem tuũ
13 de manu filij tui scidã illud, nec totũ
regnũ auferã, sed tribũ vnã dabo filio
tuo pp Dauid seruũ meũ, & Ierl'em quã
14 elegi. Suscitauit aũt Dñs aduersariũ Sa
C lomõi Adad Idumęũ de semine regio,
15 q erat i Edõ. Cũ eni esset Dauid i Idu
męa, & ascẽdisset Ioab princeps militię
ad sepeliendũ eos q fuerãt interfecti, &
occidisset omne masculinũ i Idumæa.
16 (sex eni mẽsib⁹ ibi moratus est Ioab, &
oĩs Isrl', donec iteri meret oẽ masculinũ
17 i Idumęa) fugit Adad ipse, & viri Idu
męi de suis pris ei⁹ cũ eo, vt ingrederet
Ægyptũ, erat aũt Adad puer paruulus.
18 Cũq; surrexissent de Madian, venerũt
i Pharan, tulerũtq; secũ viros đ Pharã,
& introierũt Ægyptũ ad Pharaonẽ regẽ
Ægypti: q dedit ei domũ, & cibos cõsti-
19 tuit, & terrã delegauit. Et iuenit Adad
grãm corã Pharaone valde, i tm̃ vt da-
ret ei vxorẽ, sororẽ vxoris suę germanã
20 Taphnes reginę. Genuitq; ei soror Ta-
D phnes Genubath filiũ, & nutriuit eum
Thaphnes i domo Pharaonis: eratq; Ge
nubath habitãs apđ Pharaonẽ cũ filijs
21 ei⁹. Cũq; audisset Adad i Ægypto, dor
misse Dauid cũ prib⁹ suis, & mortuũ es
se Ioab principẽ militiæ, dixit Pharaõi,
22 Dimitte me, vt vadã in terrã meã. Di-
xitq; ei Pharao, Qua eni re apud me in-
diges, vt q̃ras ire ad terrã tuã? At ille rñ-
dit, Nulla: sed obsecro te vt dimittas
23 me. Suscitauit quoq; ei De⁹ aduersa-
riũ Razon filiũ Eliada, q fugerat Adar
24 ẽzer regẽ Soba dñm suũ: & cõgregauit
cõtra eũ viros, & fact⁹ est princeps latro
num cũ interficeret eos Dauid: abierũt
que Damascũ & habitauerũt ibi, & con
25 stituerũt eũ regẽ in Damasco, eratque
aduersarius Israëli cũctis dieb⁹ Salomo
nis: & hoc est malũ Adad, & odiũ con-
26 tra Isrl', regnauitq; in Syria. Ieroboam
E quoq; filius Nabat, Ephratęus de Sare-
da, seruus Salomonis, cui⁹ mr̃ erat noĩe
Serua: mulier vidua: leuauit manũ cõ-
27 tra regẽ. Et hęc est causa rebellionis ad
uers⁹ eũ, qa Salomõ ędificauit Mello,
coęquauit voraginẽ ciuitatis Dauid pris
28 sui. Erat aũt Ieroboã vir fortis & potẽs
vidẽsq; Salomon adolescentẽ bonę in-
dolis & industriũ, cõstituerat eũ præfe-
ctũ sup tributa vniuersę dom⁹ Ioseph.
29 Factũ est igit' in tẽpore illo, vt Ieroboã
egrederet' de Ierl'em, & iueniret eũ Ahi-
as Silonites ppheta in via, opertus pal-
30 lio nouo: erant aũt duo tm̃ in agro. Ap
prehendẽsq; Ahias palliũ suum nouũ,
quo coopertus erat scidit in duodecim
31 partes. Et ait ad Ieroboã, Tolle tibi de-
F cẽ scissuras: hęc eni dicit dñs Deus Isrl',
Ecce ego scindã regnũ de manu Salo-
32 monis, & dabo tibi decẽ tribus. Porrò
vna tribus remanebit ei pp seruũ meũ
Dauid, & Ierl'em ciuitatẽ quã elegi ex oĩ
33 bus tribubus Israël: eò q dereliquerit
me, & adorauerit Astarthen deam Sido
niorũ, & Chamos deum Moab, & Mo-
loch deũ filiorũ Ammon: & nõ ambu
lauerit i vijs meis vt faceret iustitiã co-
ram me, & præcepta mea, & iudicia si-
34 cut Dauid pr eius. Nec auferam omne
regnũ de manu eius, sed ducẽ ponã eũ
cunctis diebus vitæ suæ, pp Dauid ser-
uum meum quem elegi, qui custodiuit
35 mandata mea & pręcepta mea. Auferã
aũt regnũ de manu filij eius, & dabo ti
36 bi decẽ tribus: filio aũt eius dabo tri-
bum vnã, vt remaneat lucerna Dauid
seruo meo cũctis dieb⁹ corã me in Ieru-
salẽ ciuitate quam elegi vt esset nomen
37 meũ ibi. Te aũt assumam, & regnabis
G super oĩa quæ desiderat aĩa tua, erisq;
38 rex sup Isrl'. Si igit' audieris oĩa q̃ pręce
pero tibi, & ambulaueris in vijs meis,
& feceris quod rectũ est corã me, custo-
diens mandata mea & pręcepta mea, si
cut fecit Dauid seruus meus: ero tecũ,
& ædificabo tibi domũ fidelẽ, quomo-
do ædificaui Dauid domũ, & tradã ti-
39 bi Israël: & affligã semen Dauid super
40 hoc, veruntm̃ nõ cunctis dieb⁹. Voluit
ergo Salomon interficere Ieroboã: qui
surrexit: & aufugit in Ægyptũ ad Sesac
regem Ægypti, & fuit in Ægypto vsque
41 ad mortẽ Salomonis. Reliquũ autem
verborũ Salomonis, & oĩa quæ fecit, &
sapientia eius: ecce vniuersa scripta sũt
in libro verborũ dierum Salomonis.
42 Dies aũt quos regnauit Salomon in Ie
rusalẽ sup oẽm Isrl', quadraginta anni
43 sũt. Dormiuitq; Salomõ cũ prib⁹ suis,
& sepultus est in ciuitate Dauid patris
sui, regnauitq; Roboã filius eius p eo.

CAP. XII.

1 VEnit autẽ Roboam in Sichem: illuc
A enim cõgregatus erat oĩs *Israël, ad
2 constituendũ eũ regem. At verò Iero-
boam filius Nabat, cũ adhuc esset i Æ-

Marginal notes: 2. Par. 1. d. 14. — 1. Re. 8. d. 14. — Ecc. 47. d. 21. — Deu. 17. d. 17. — Exo. 34 b. 16. — 2. Paral. 9 a. 6. — Sup. 6 . 2 b. — Isa. 12 — 2. Par. 10 a. 5 — *popul. — 2. Pa. 10 a. 1.

gypto profugus à facie regis Salomonis
audita morte eius, reuersus est de Ægy-
3 pto. ¶ Miseruntq; & vocauerunt eũ: ve
nit ergo Ieroboã, & oĩs multitudo Isrl',
4 & locuti sunt ad Roboã, dicentes, ¶ Pa-
ter tuus durissimũ iugum imposuit no
bis: tu itaq; nunc imminue paululũ de
imperio pris tui durissimo, & de iugo
grauissimo qđ imposuit nobis, & ser-
5 uiemus tibi. ¶ Qui ait eis, Ite vsq; ad ter
tiũ diẽ, & reuertimini ad me. Cũq; ab-
6 ijsset ppl's, ¶ inijt consiliũ rex Roboã cũ
B senioribus, q assistebant corã Salomone
patre eius, cũ adhuc viueret, & ait. Qđ
datis mihi consiliũ, vt rñdeam populo
7 huic? ¶ Qui dixerunt ei, Si hodie obe-
dieris pplo huic, & seruieris, & petitio-
ni eorũ cesseris, locutusq; fueris ad eos
verba lenia, erũt tibi serui cũctis dieb'.
8 ¶ Qui dereliquit consilium senum qđ
dederant ei, & adhibuit adolescentes q
nutriti fuerãt cũ eo, & assistebant illi.
9 ¶ dixitq; ad eos, Quod mihi datis consi
liũ, vt rñdeam pplo huic, qui dixerunt
mihi, Leuius fac iugũ quod imposuit
10 pater tuus sup nos? ¶ Et dixerũt ei iuue-
nes q nutriti fuerant cũ eo, Sic loquere
C pplo huic, q locuti sunt ad te dicentes,
Pater tuus aggrauauit iugũ nostrũ, tu
‖Ecc.47. d.18. releua nos: ‖ Sic loquêris ad eos, Mini-
mus digitus meus grossior est dorso pa
11 tris mei. ¶ Et nunc pr meus posuit sup
vos iugũ graue, ego aũt addã sup iugũ
vrm: pr me' cęcidit vos flagellis, ego au
12 tẽ cędam vos scorpionib'. ¶ Venit ergo
Ieroboã, & oĩs populus ad Roboã die
tertia, sicut locutus fuerat rex, dicens,
13 Reuertimini ad me die tertia. ¶ Rñdit-
que rex pplo dura, derelicto cõsilio se-
14 niorũ quod ei dederant, ¶ & locutus est
eis sm consilium iuuenum, dicens, Pr
meus aggrauauit iugũ vestrũ, ego autẽ
addam iugo vestro, pr meus cęcidit vos
flagellis, ego autẽ cędã vos scorpionib'.
15 ¶ Et nõ acquieuit rex pplo: qm auersa-
D tus fuerat eũ Dñs, vt suscitaret verbũ
‖Sup.11. b.22. suũ ‖ quod locutus fuerat ĩ manu Ahię
16 Silonitæ, ad Ieroboã filium Nabat. ¶ Vi
dens itaq; ppl's q noluisset eos audire
rex, rñdit ei, dicens, Quæ nobis pars in
Dauid? vel quæ hæreditas in filio Isai?
-3. -Vade in tabernacula tua Israël, nunc
vide domũ tuã Dauid. Et abijt Israël in
17 tabernacula sua. ¶ Super filios autem
Israël, quicunque habitabant in ciuita-
18 tibus Iuda, regnauit Roboam. ¶ Misit er
go rex Roboã Aduram q erat super tri-
buta: & lapidauit eũ oĩs Israël, & mor-
tuus est. Porrò rex Roboã festinus ascen
19 dit currũ, & fugit in Ierl'm, ¶ recessitq;
Isrl' à domo Dauid: vsq; in pręsentẽ diẽ.
20 ¶ Factũ est aũt cum audisset oĩs Israël q
E reuersus esset Ieroboã, miserũt, & voca-
uerũt eũ congregato cœtu, & cõstitue-
runt eũ regẽ super oẽm Israël, nec secu-
tus est quispiã domũ Dauid præter tri-
21 bum Iuda solã. ¶ Venit aũt Roboam Ie-
rusalem, & congregauit vniuersam do
mum Iuda, & tribũ Ben-iamin, centũ
octoginta millia electorũ virorũ, & bel
latorũ, vt pugnarent contra domũ Isrl',
& reducerẽt regnũ Roboam filio Salo-
22 monis. ¶ ‖ Factus est aũt sermo Dñi ad ‖2.Par.11 a.2.
23 Semeiam virum Dei, dicens, ¶ Loquere
ad Roboã filiũ Salomonis regẽ Iuda, &
ad oẽm domum Iuda, & Ben-iamin, et
24 reliquos de pplo, dicẽs, ¶ Hæc dicit Dñs,
F Nõ ascẽdetis, neq; bellabitis contra fra-
tres vros filios Israël: reuertatur vir in
domũ suã, à me enim factũ est verbum
hoc. Audierunt sermonẽ Dñi, et reuersi
sunt de itinere sicut eis pceperat Dñs.
25 ¶ Ædificauit aũt Ieroboã Sichẽ in mon-
te Ephraim, et habitauit ibi: et egressus
26 inde ædificauit Phanuel. ¶ Dixitq; Iero
boam in corde suo, ‖ Nunc reuertet' re- ‖Supr.11 f.37.
27 gnũ ad domũ Dauid, ¶ si ascẽderit ppl's
iste vt faciat sacrificia in domo Dñi in
Ierusalem: et conuertet' cor populi hu-
ius ad dñm suum Roboam regẽ Iuda,
interficientq; me, et reuertent' ad eum. Tob. 1.a 5.
28 ¶ Et excogitato consilio, fecit duos vitu-
los aureos, et dixit eis, Nolite vltrà ascẽ
G dere in Ierusalẽ, ‖ Ecce dij tui Israël, qui ‖Exo.32 b.8
29 te eduxerũt de terra Ægypti. ¶ Posuitq;
30 vnum in Beth-el, et alterum in Dan: ¶ et
factum est verbum hoc in peccatũ: ibat
enim populus ad adorandum vitulum
31 vsq; in Dan. ¶ Et fecit phana in excelsis,
‖ et sacerdotes de extremis populi, q nõ ‖2.Par.11 c.15.
32 erãt de filijs Leui. ¶ Constituitq; diẽ so-
lẽnem in mense octauo, quintadecima
die mẽsis, in similitudinẽ solẽnitatis q
celebrabat' in Iuda. Et ascendens altare
similiter fecit in Beth-el, vt immolaret
vitulis quos fabricatus fuerat: consti-
tuitque in Beth-el, sacerdotes excelsorũ
33 quæ fecerat. Et ascendit super altare qđ
extruxerat in Beth-el, quintadecima
die mẽsis octaui, quẽ finxerat de corde

suo: & fecit solénitaté filijs Isrl, & ascé-
dit super altare, vt adoleret incensum.

CAP. XIII.

1 A ET ecce vir Dei venit de Iuda in ser-
mone Dñi, in Beth-el, Ieroboá stan
2 te sup altare, & tus iaciente. ¶ Et excla-
mauit contra altare in sermone dñi, &
ait: Altare, altare, hæc dicit Dñs. ‖ Ecce (4.Re.23 a.17.)
filius nascet Domui Dauid, Iosias noíe
& immolabit sup te sacerdotes excelso
rum, qui nunc in te tura succendunt, &
3 ossa hoium sup te incendet. ¶ Deditq;
in illa die signú, dicés. Hoc erit signum
quod locutus est Dñs: Ecce altare scinde
4 tur, & effundet cinis q in eo est. ¶ Cú q;
audisset rex sermoné hoís Dei qué incla
mauerat cótra altare in Beth-el, exten-
dit manú suam, de altari, dicens: Ap- (2.Par. a.1.)
B prehendite eum. Et exaruit manus eius
quam extenderat cótra eú: nec valuit re
5 trahere eá ad se. ¶ Altare quoq; scissum
est, & effusus est cinis de altari, iuxta si-
gnum quod pdixerat vir Dei in sermo-
6 ne Dñi. ¶ Et ait rex ad virú Dei. Depcare
facié Dñi Dei tui, & ora pro me, vt resti
tuat man⁹ mea mihi. Orauitq; vir Dei
facié Dñi, & reuersa est manus regis ad
7 eú, & facta est sicut prius fuerat. ¶ Locu-
tus est aút rex ad Virú Dei: Veni mecú
domú vt prandeas, & dabo tibi mune-
8 ra. ¶ Rñditq; vir Dei ad regé: Si dederis (Sup.11, f.31.)
mihi mediá parté domus tuę, nó veniá
tecú, nec comedam panem, neq; bibam
9 aquá in loco isto: ¶ sic enim mandatum
C est mihi in sermone Dñi præcipientis:
Nó comedes pané, neq; bibes aquá, nec (Tob. 4 f.)
10 reuertêris p viam qua venisti. ¶ Abijt er-
go p aliá viá, & non est reuersus per iter
11 quo venerat in Beth-el. ¶ Prophetes aút
qdá senex habitabat in Beth-el, ad qué (Exo.3 b.8)
venerunt filij sui, & narrauerút ei oia (venit filius suus & narrauit 7.)
opera q fecerat vir Dei illa die in Beth-
el, & verba q locut⁹ fuerat ad regé, &
12 narrauerunt patri suo. ¶ Et dixit eis pa (—4. Et 1.)
ter eorú, Per quá viá abijt? Ostéderunt (1.Par. c.15.)
ei filij sui viá p quá abierat vir Dei qui
13 venerat de Iuda. ¶ Et ait filijs suis, Ster-
nite mihi asinú. Qui cùm strauissent,
14 ascédit, ¶ & abijt post virú Dei, & inue-
D nit eú sedété subtus terebinthum, & ait
illi, Tú ne es vir Dei q venisti de Iuda?
15 Rñdit ille, Ego sum. ¶ Dixitq; ad eum, (Dixit 9.)
Veni mecú domú, vt comedas panem.
16 ¶ Qui ait, Non possum reuerti, neq; ve-
nire tecú, nec comedá pané, neq; bibá
17 aquam in loco isto: ¶ quia locutus est
Dñs ad me in sermone Dñi, dicens, Nó
comedes pané, & nó bibes aquam ibi,
18 nec reuertêris p viá quá ieris. ¶ Qui ait
illi, Et ego Propheta sum similis tui: &
Angelus locutus est mihi in sermone
Dñi, dicens, Reduc eum tecú in domú
tuá, vt comedat pané, & bibat aquam.
19 Fefellit eú, ¶ & reduxit secum: comedit
ergo pané in domo eius, & bibit aquá.
20 ¶ Cùmq; sederent ad mésam, factus est
sermo Dñi ad Prophetam q reduxerat
21 eú. ¶ Et exclamauit ad virú Dei, q vene-
rat de Iuda, dicés, Hæc dicit Dñs, Quia
E non obediés fuisti ori Dñi, & nó custo-
disti mandatum quod pcepit tibi Dñs
22 Deus tuus: ¶ & reuersus es, & comedisti
pané & bibisti aquá in loco in quo pce-
pit tibi ne comederes pané, neq; bibe-
res aquá, non inferetur cadauer tuú in
23 sepulchrum patrum tuorú. ¶ Cumq; co
medisset & bibisset, strauit asinú suú (—1.)
24 Prophetæ quem reduxerat. ¶ Qui cùm (Prophetæ dariuus 2.)
abijsset, inuenit eú leo in via, & occidit,
& erat cadauer eius proiectú in itinere:
asinus auté stabat iuxta illú, & leò sta-
25 bat iuxta cadauer. ¶ Et ecce, viri tran-
seuntes viderunt cadauer proiectum in
via, & leoné stantem iuxta cadauer. Et
venerunt, & diuulgauerunt in ciuitaté
in qua prophetes ille senex habitabat.
26 ¶ Quòd cùm audisset Propheta ille qui
F reduxerat eú de via, ait, Vir Dei est, qui
inobediens fuit ori Dñi, & tradidit eú
Dñs leoni, & cófregit eú, & occidit iux-
27 ta verbum Dñi quod locutus est ei. ¶ Di
xitque ad filios suos, Sternite mihi asi-
28 nú. Qui cú strauissent, ¶ & ille abijsset
inuenit cadauer eius proiectum in via,
& asinú & leonem stantes iuxta cada-
uer: non comedit leo de cadauere, nec
29 læsit asinum. ¶ Tulit ergo pphetes cada
uer viri Dei, & posuit illud sup asinú, &
reuersus intulit in ciuitaté pphetes se (prophetæ senex 4.)
30 nis vt plágerét eú. ¶ Et posuit cadauer ei⁹
in sepulchro suo. & planxerunt eum.
31 Heu-heu mi frater. ¶ Cùmq; pláxissent (—1.)
eú, dixit ad filios suos, Cú mortu⁹ fue-
ro, sepelite me in sepulchro in quo vir
Dei sepultus est: iuxta ossa eius ponite
32 ossa mea. ¶ Profectò enim veniet sermo
qué pdixit in sermone Dñi cótra altare
quod est in Beth-el, & cótra oia phana
excelsorú q sunt in vrbibus Samariæ.
33 ¶ Post verba hæc non est reuersus Iero-

boá de via sua pessima, sed ecótrario fe-
cit de nouissimis ppli sacerdotes excel-
sorum: qcunq; volebat, implebat manú
34suá, & fiebat sacerdos excelsorú. Et pp
hác causam peccauit dom⁹ Ieroboá, &
euersa est, & deleta de superficie terræ.

CAP. XIIII.

1 IN tpe illo ægrotauit Abia filius Iero-
A boá. Dixitque Ieroboam vxori suæ,
2 Surge, & cómuta habitum, ne cognosca
ris quòd sis vxor Ieroboam: & vade in
Silo, vbi est Ahias propheta, qui locut⁹
est mihi quòd regnaturus essem super
3 ppl'm hunc. Tolle quoq; in manu tua
decé panes, & crustulá, & vas mellis, &
vade ad illum: ipse enim indicabit tibi
4 qd euenturum sit puero huic. Fecit vt
dixerat, vxor Ieroboá: & cósurgés abijt
in Silo, & venit in domum Ahiæ: at ille
non poterat videre, quia caligauerant
5 oculi eius præ senectute. Dixit autem
Dńs ad Ahiam, Ecce vxor Ieroboá ingre
ditur, vt consulat te super filio suo qui
ægrotat: hæc & hæc loquêris ei. Cùm
B ergo illa intraret: & dissimularet se es-
6 se q erat, audiuit Ahias sonitú pedú ei⁹
introeútis per ostium, & ait, Ingredere
vxor Ieroboam: quare aliá te esse simu-
las? ego autem missus sum ad te durus
7 nútius. Vade & dic Ieroboá, Hęc dicit
Dńs Deus Isrl', Quia exaltaui te de me-
dio ppli, & dedi te ducem sup populú
8 meú Israël: & scidi regnú domus Da-
uid, & dedi illud tibi, & nó fuisti sicut
seruus me⁹ Dauid q custodiuit manda
ta mea, & secutus est me in toto corde
suo, faciés quod placitú esset i cóspectu
9 meo: sed operatus es malè sup oés qui
fuerunt ante te, & fecisti tibi deos alie-
nos, & cóflatiles, vt me ad iracundiam
puocares, me aút piecisti post corpus
10 tuú. Idcirco ecce ego inducá mala sup
domú Ieroboam, & pcutiá de Ieroboá
C mingétem ad parietem, & clausum, &
nouissimum in Israël: & mundabo reli
quias domus Ieroboam, sicut mundari
11 solet fimus vsq; ad purum. Qui mor-
tui fuerint de Ieroboam in ciuitate, co
medét eos canes: q aút mortui fuerint
in agro, vorabunt eos aues cęli: qa Dńs
12 locutus est. Tu igitur surge, & vade in
D domú tuam: & in ipso introitu pedum
13 tuorú in vrbé, morieť puer, & pláget eú
oís Isrl', & sepeliet. iste enim solus infe-
retur de Ieroboá in sepulchrú, quia in-
uétus est super eo sermo bonus à Dńo
14 Deo Isrl', in domo Ieroboá. Constituet
aút sibi Dńs regé sup Israël, q percutiet
domú Ieroboá in hac die, & in hoc tp e:
15 & pcutiet Dńs Deus Isrl', sicut moueri
solet arúdo in aqua: & euellet Israël de
terra bona hac, quá dedit patrib⁹ eorú,
& vétilabit eos trás Flumen: qa fecerút
16 sibi lucos, vt irritarent Dńm. Et tradet
Dńs Israël pp peccata Ieroboá, q pecca
17 uit, & peccare fecit Isrl'. Surrexit itaque
vxor Ieroboá, & abijt, & venit in Ther-
sa: cumq; illa ingrederet limen domus,
18 puer mortuus est, & sepelierunt eú. Et
pláxit eú oís Israël iuxta sermoné Dńi,
E qué locutus est in manu serui sui Ahię
19 prophetæ. Reliqua aút verborum Iero
boá, quomodò pugnauerit, & quomo-
dò regnauerit, ecce scripta sunt in libro
20 verború dierum regú Israël. Dies auté
qbus regnauit Ieroboá, viginti duo an-
ni sunt: & dormiuit cum patrib⁹ suis:
regnauitque Nadab filius eius pro eo.
21 Porrò Roboá filius Salomonis regna-
uit in Iuda: Quadraginta & vnius an-
ni erat Roboá, cum regnare cœpisset:
decé & septé annos regnauit in Ierl'em
ciuitate, quá elegit Dńs vt poneret no-
mé suum ibi, ex oíbus tribubus Israël.
Nomé aút matris eius Naama Amma-
22 nitis. Et fecit Iudas malú corá Dńo, &
F irritauerút eú sup oíbus q fecerant pres
23 eorú in peccatis suis q peccauerút. Æ-
dificauerút enim & ipsi sibi aras, & sta-
tuas, & lucos sup oém collé excelsum,
24 & subter oém arboré frondosam. Sed
& effœminati fuerút in terra, fecerútq;
oés abominationes gentiú, quas attri-
25 uit Dńs ante facié filiorú Isrl'. In quin-
to aút anno regni Roboá, ascédit Sesac
26 rex Ægypti in Ierl'em, & tulit thesauros
domus Dńi, & thesauros regios & vni-
uersa diripuit: scuta quoq; aurea quæ
27 fecerat Salomon: p qbus fecit rex Ro-
G boá scuta ærea, & tradidit ea in manú
ducú scutariorú, & eorú q excubabant
28 ante ostiú dom⁹ regis. Cúmq; ingrede
retur rex in domú Dńi, portabát ea qui
præeundi habebant officiú, & postea re
portabant ad armamétariú scutariorú.
29 Reliqua aút sermonú Roboam, & oía
q fecit, ecce scripta sunt in libro sermo-
30 nú dierú regú Iuda. Fuitq; bellú inter
Roboam & Ieroboam cunctis diebus.
31 Dormiuitq; Roboá cú patribus suis,

Sup. 11. c. 31.
Infrà 15. f. 29.
ad Dńm Deum 9.
2. Pa. 12 c. 13.
2. Pa. 12. a. 2.
Sup. 10. c. 16.

& sepultꝰ est cũ eis in Ciuitate-Dauid :
nomẽ aũt matris eius Naama Amma-
nitis: & regnauit Abiã filius eius ꝓ eo.

CAP. XV.

1 IGitur in octauo decimo anno regni
A Ieroboã filij Nabat, regnauit Abiam
2 super Iudam. ¶ Tribus annis regnauit ‖
‖ 2.Pa.11 d.22.
Ierusalẽ: nomẽ matris eius Maacha fi-
3 lia Abessalon. ¶ Ambulauitq; in oĩbus
2.Pa.13. a.2.
peccatis patris sui, q̃ fecerat ante eum,
nec erat cor eius perfectum cum Dño
Deo suo, sicut cor Dauid patris eius.
4 ¶ Sed pp̃ Dauid dedit ei Dñs Deus suus
lucernã in Ierusalẽ, vt suscitaret filium
eius post eum, & statueret Ierusalem:
5 ¶ eò quòd fecisset Dauid rectũ in oculis
Dñi, & non declinasset ab oĩbus q̃ præ-
‖ 2.Re.11 a.4.c.17. & 12.b.9
ceperat ei, cunctis diebus vitæ suæ, ‖ ex-
6 cepto sermone Vriæ Hethæi. ¶ Attamen
bellum fuit inter Roboam & Ieroboã
7 omni tempore vitæ eius. Reliqua autẽ
‖ 2.Pa.14 a.1.
B sermonũ Abiã, & omnia q̃ fecit, nõnne
hęc scripta ‖ sunt in libro verborũ dierũ
regum Iuda? Fuitq; prælium inter Abiã
8 & inter Ieroboã. ¶ Et dormiuit Abiam
cum patribus suis: & sepelierunt eum
in Ciuitate-Dauid: regnauitq; Asa fi-
9 lius eius ꝓ eo. ¶ In anno ergo vicesimo
Ieroboam regis Israël regnauit Asa rex
10 Iuda: ¶ & quadraginta & vno anno re-
gnauit in Ierusalem. Nomẽ matris eius
11 Maacha, filia Abessalon. ¶ Et fecit Asa
C rectum ante conspectum Dñi, sicut Da-
12 uid pater eius: ¶ & abstulit effœmina-
tos de terra, purgauitq; vniuersas sor-
des idolorũ, quæ fecerant patres eius.
13 ¶ Insuper & Maacham matrem suam
amouit, ne esset princeps in sacris Pria-
pi, & in luco eius quẽ consecrauerat:
subuertitq; specum eius, & cõfregit si-
mulachrũ turpissimum, & cõbussit in
14 Torrente Cedron: ¶ excelsa autem non
abstulit. Veruntamen cor Asa pfectum
15 erat cum Dño cunctis diebus suis: ¶ &
intulit ea q̃ sanctificauerat pater suus,
& vouerat in domum Dñi, argentum
16 & aurũ, & vasa. ¶ Bellum aũt erat inter
Asa & Baasa regẽ Israël cunctis diebus
17 eorũ. ¶ Ascendit quoq; Baasa rex Isrl̃ in
Iudam, & ędificauit Rama, vt nõ posset
quispiã egredi vel ingredi de parte Asa
‖ 2.Pa.16 a.1.
18 regis Iudæ. ¶ Tollẽs itaq; Asa oẽ argen-
D tum & aurum quod remanserat in the-
sauris domus Dñi, & in thesauris domꝰ
regiæ, dedit illud in manus seruorum
suorũ: & misit ad Ben-adad filium Ta-
bremon filij Hezion, regẽ Syrię, qui ha-
19 bitabat in Damasco dicens: ¶ Fœdus est
inter me & te, & inter patrem meum &
patrem tuum: ideo misi tibi munera,
argentum & aurũ: & peto vt venias, &
irritũ facias fędus quod habes cũ Baa-
20 sa rege Israël, & recedat à me. ¶ Acquie-
scẽs Ben-adad regi Asa, misit principes
exercitus sui in ciuitates Israël & pcus-
serunt Ahion & Dan et Abel-domum
Maacha, et vniuersam Cenneroth, oẽm
21 scilicet Terrã-Neph-tali. ¶ Quod cùm
E audisset Baasa, intermisit ędificare Ra-
22 ma, et reuersus est in Thersa. ¶ Rex aũt
2.Pa.15. a.1.
Asa nuntium misit in oẽm Iudã, dicẽs:
Nemo sit excusatus, et tulerũt lapides
de Rama, et ligna eius, q̃bus ędificaue-
rat Baasa, et extruxit de eis Rex Asa, Ga
23 baa-Ben-iamin, et Maspha. ¶ Reliqua
aũt oĩum sermonũ Asa, et vniuersę for
titudines eius, et cũcta q̃ fecit, et ciuita-
tes quas extruxit, nõnne hęc scripta sũt
in libro verborum dierũ regũ Iuda? Ve-
runtamẽ ĩ tpe senectutis suę doluit pe-
24 des. ¶ Et dormiuit *cum patribus suis, et
*Asa 2.
F sepultꝰ est cũ eis in ciuitate Dauid pr̃is
sui. ¶ Regnauitq; Iosaphat filius eius ꝓ
25 eo. ¶ Nadab verò filius Ieroboam regna
2.Pa.17. a.1.
uit sup Israël anno secundo Asa regis
Iuda: regnauitq; sup Isrl̃ duobꝰ annis.
26 ¶ Et fecit qđ malũ est in cõspectu Dñi, et
ambulauit in vijs pr̃is sui, et in peccatis
27 eius q̃bꝰ peccare fecit Israël. ¶ Insidiatus
est autem ei Baasa filius Ahiæ de domo
Issachar, et pcussit eũ in Gebbethõ, q̃ est
vrbs Philisthinorũ: siqdẽ Nadab et oĩs
28 Israël obsidebãt Gebbethõ. Interfecit
ergo illũ Baasa in anno tertio Asa regis
29 Iuda, et regnauit ꝓ eo. ¶ Cùmq; regnas-
set, pcussit oẽm domũ Ieroboã: non di-
misit ne vnã qdẽ aiam de semĩe eiꝰ, do
G nec deleret eũ iuxta verbũ Dñi qđ lo-
‖ Sup.14. c.10.
cutus fuerat in manu serui sui Ahiæ Si
30 lonitis, ¶ pp̃ pctã Ieroboam q̃ peccaue-
rat, et q̃bꝰ peccare fecerat Israël: et pp̃
delictũ quo irritauerat Dñm Deũ Isrl̃.
31 ¶ Reliqua autẽ sermonũ Nadab, et oĩa
q̃ operatus est: nõnne hęc scripta sũt in
libro verborum dierum regum Israël ‖
32 ¶ Fuitq; bellũ inter Asa et Baasa regem
33 Isrl̃ cũctis diebꝰ eorũ. ¶ Anno tertio Asa
regis Iuda regnauit Baasa filius Ahiæ,
super oẽm Israël in Thersa viginti qua-
34 tuor annis. ¶ Et fecit malum corã Dño,

ambulans

ambulauitque in vijs Ieroboam, & in
peccatis eius quib⁹ peccare fecit Israël.

C A P. XVI.

1 FActus est aũt sermo Dñi ad Iehu fi-
A liũ Hanani cõtra Baasa, dicens: ¶ Pro
2 eo ꝙ exaltaui te de puluere, & posui te
ducẽ sup ppl̃m meum Israël, tu aũt am
bulasti in via Ieroboã, & peccare fecisti
ppl̃m meũ Israël, vt me irritares in pec-
3 catis eorũ: ¶ ecce, ego demetã posterio-
ra Baasa, & posteriora dom⁹ eius: & fa-
ciã domũ tuam sicut domũ Ieroboã fi- (Sup. 15. B. 29.)
4 lij Nabat. ¶ Qui mortuus fuerit de Baa-
sa in ciuitate, comedẽt eũ canes: & qui
mortu⁹ fuerit ex eo in regiõe, comedẽt
5 eũ volucres cęli. ¶ Reliqua aũt sermonũ
Baasa, & q̃cũq; fecit, & p̄lia eius: nõne
hęc scripta sunt in libro verborũ dierũ (2. Par. 15. A. 1.)
6 Regũ Israël? ¶ Dormiuit ergo Baasa cum
B patribus suis, sepultusq; est in Thersa:
7 & regnauit Ela filius eius ꝓ eo. ¶ Cùm
aũt in manu Iehu filij Hanani ꝓphetæ
verbũ Dñi factũ est cõtra Baasa, & con
tra domũ eius, & contra omne malum
qđ fecerat corã Dño, ad irritandũ eum
in operibus manuum suarum, vt fieret
sicut domus Ieroboã: ob hanc causam
occidit eũ, hoc est, Iehu filiũ Hanani (-3.)
8 prophetam. ¶ Anno vicesimo sexto Asa
regis Iuda, regnauit Ela filius Baasa su-
9 per Isrl̃ in Thersa duobus annis. ¶ Et re-
bellauit cõtra eũ seruus suus Zambri,
dux medię partis equitum: erat autem
C Ela in Thersa bibens, & temulentus in
10 domo Arsa præfecti Thersa. ¶ Irruens (Sup. 7. 9. / 8. 1.)
ergo Zambri, pcussit & occidit eũ anno
vicesimo septimo Asa regis Iuda, & re-
11 gnauit ꝓ eo. ¶ Cũq; regnasset, & sedis-
set sup soliũ eius, percussit oẽm domũ
Baasa, & nõ dereliquit ex ea mingentẽ
ad parietem, & propinquos & amicos
12 eius. ¶ Deleuitq; Zambri oẽm domum
Baasa, iuxta verbum Dñi, quod locutus
fuerat ad Baasa in manu Iehu ꝓphetæ,
13 ¶ pp vniuersa pctã Baasa, & pctã Ela fi-
lij eius, q peccauerũt, & peccare fecerũt
Israël ꝓuocantes Dñm Deũ Isrl̃ in vani
14 tatibus suis. ¶ Reliqua autẽ sermonum
D Ela, & oĩa q̃ fecit, nõne hæc scripta sũt
in libro verborũ dierum regum Israël?
15 ¶ Anno vicesimo septimo Asa regis Iu-
da, regnauit Zambri septem diebus in
Thersa: porrò exercit⁹ obsidebat Geb-
16 bethon vrbẽ Philisthinorũ. ¶ Cùmque
audisset rebellasse Zambri, & occidisse
regẽ, fecit sibi regẽ oĩs Israël Amri, qui
erat princeps militiæ super Isrl̃ in die
17 illa, in castris. ¶ Ascendit ergo Amri, &
oẽs Israël cũ eo de Gebbethon, & obsi-
18 debant Thersa. ¶ Videns aũt Zambri ꝙ
E expugnãda esset ciuitas, ingressus est pa
latium, & succẽdit se cum domo regia:
19 & mortuus est ¶ in peccatis suis q̃ pecca-
uerat faciẽs malũ corã Dño, & ambulãs
in via Ieroboã, & in pctõ eius quo fecit
20 peccare Israël. ¶ Reliqua autem sermo-
nũ Zambri, & insidiarũ eius & tyranni
dis, nonne hęc scripta sunt in libro ver-
21 borũ dierũ regum Israël? ¶ Tũc diuisus
est populus Isrl̃ in duas partes: media
pars populi sequebat̃ Thebni filiũ Gi-
neth, vt cõstitueret eũ regem: & media
22 pars Amri. ¶ Præualuit aũt ppls qui erat
cum Amri, populo q sequebat̃ Thebni
filiũ Gineth: mortuusq; est Thebni, &
23 regnauit Amri. ¶ Anno tricesimo primo
Asa regis Iuda, regnauit Amri sup Isrl̃,
duodecim annis: ĩ Thersa regnauit sex
24 annis. ¶ Emitq; mõtẽ Samariæ à Somer
duob⁹ talentis argẽti: & ędificauit eũ,
F & vocauit nomen ciuitatis quam extru
xerat noĩe Semer Dñi montis Samariæ.
25 ¶ Fecit aũt Amri malũ in cõspectu Dñi,
& operatus est nequiter super oẽs qui
26 fuerũt ante eũ. ¶ Ambulauitq; in omni
via Ieroboam filij Nabat, & in peccatis
eius qbus peccare fecerat Israël: vt irri-
taret Dñm Deum Israël in vanitatibus
27 suis. ¶ Reliqua aũt sermonum Amri, &
p̄lia eius q̃ gessit, nõnne hęc scripta sũt
in libro verborũ dierũ Regum Israël?
28 ¶ Dormiuitq; Amri cũ patribus suis, &
sepultus est in Samaria: regnauitque
29 Achab filius eius pro eo. ¶ Achab verò fi
lius Amri regnauit sup Israël anno tri-
cesimo octauo Asa regis Iuda. Et regna
uit Achab filius Amri sup Isrl̃ in Sama
30 ria viginti & duobus annis. ¶ Et fecit
G Achab filius Amri malum in cõspectu
dñi super omnes qui fuerunt ante eũ.
31 ¶ Nec suffecit ei vt ambularet ĩ peccatis
Ieroboã filij Nabat: insup duxit vxorẽ
Iezabel filiã Eth-Baal regis Sidoniorũ.
Et abijt, & seruiuit Baal, & adorauit
32 eũ. ¶ Et posuit arã Baal in templo Baal,
33 quod ędificauerat in Samaria, ¶ & plan
tauit lucũ: & addidit Achab in opere
suo, irritans Dñm Deũ Isrl̃ sup oẽs reges
34 Israël q fuerunt ante eũ. ¶ In dieb⁹ eius
ędificauit Hiel de Beth-el, Iericho: in

Abiram

Abiram primitiuo suo fundauit eam,
& in Segub nouissimo suo posuit por-
tas eius: ‖ iuxta verbum Dñi quod lo- ‖ Iosu. 6. d.26.
cutus fuerat in manu Iosue filij Nun.

CAP. XVII.

1 ET dixit Elias Thesbites de habita-
A toribus Galaad ad Achab: ‖ Viuit ‖ Ecc. 48. a.5. Iacob. 5. d.16.
dñs Deus Israël, in cuius cõspectu sto:
si erit annis his ros & pluuia, nisi iuxta
2 oris mei verba. ¶ Et factum est verbum
3 Dñi ad eũ, dicés: ¶ Recede hinc & vade
contra orienté, & abscõdere in Torré-
4 te-carith, qui est contra Iordané, ¶ & ibi
de torrente bibes: coruisq; præcepi vt
5 pascát te ibi. ¶ Abijt ergo, & fecit iuxta
verbũ Dñi: cùmq; abijsset, sedit in Tor
6 réte-carith, qui est cõtra Iordané. ¶ Cor
ui quoq; deferebát ei panem & carnes
mane, similiter pané & carnes vesperi,
7 & bibebat de Torrente. ¶ Post dies auté
siccatus est torrens: non enim pluerat
8 super terrá. ¶ Factus est ergo sermo Dñi
9 ad eum, dicés. ¶ ‖ Surge & vade in Sare- ‖ Luc. 4. d.25.
ptha Sidoniorũ, & manebis ibi: pręce-
pi enim ibi mulieri viduæ vt pascat te,
10 ¶ Surrexit, & abijt in Sareptha. Cùmq;
B venisset ad portá ciuitatis, apparuit ei
mulier vidua colligés ligna, & vocauit
eá, dixitq; ei, Da mihi paululũ aquę in
11 vase, vt bibá. ¶ Cùmq; illa pgeret vt af-
ferret, clamauit post tergũ eius dicens.
Affer mihi obsecro & buccellá panis í
12 manu tua. ¶ Quæ rñdit: Viuit dñs Deꝰ
tuus, quia nó habeo pané, nisi quantũ
pugillus capere potest farinæ í hydria,
& paululú olei in lecytho: en colligo
duo ligna, vt ingrediar & faciam illud
mihi & filio meo vt comedamꝰ, & mo
13 riamur. ¶ Ad quá Elias ait: Noli timere,
sed vade, & fac sicut dixisti: veruntamé
mihi primùm fac de ipsa farinula sub-
cineritiũ panem paruulum: & affer ad
me: tibi auté & filio tuo facies postea.
14 ¶ Hęc aũt dicit dñs Deus Israël, hydria
farinę nó deficiet, nec lecythus olei mi
C nuet᷑ vsq ad dieĩ qua Dñs daturus est
15 pluuiá super facié terræ. ¶ Quæ abijt, &
fecit iuxta verbũ Eliæ: & comedit ipse,
16 & illa, & domꝰ eius: & ex illa die ¶ hy-
dria farinę nó defecit, & lecythus olei
nó est imminutus, iuxta verbum Dñi
17 quod locutus fuerat in manu Eliç ¶ Fa-
ctũ est autem post *hęc, ęgrotauit filius *verba.
mulieris matris familiás, & erat láguor
*fortissimus, ita vt nó remaneret in eo *eius 1.
18 halitus. ¶ Dixit ergo ad Eliá: Quid mihi
& tibi vir Dei? ingressus es ad me, vt re-
D memorarentur iniquitates meæ, & in-
19 terficeres filium meũ? ¶ Et ait ad eam- -5.
Elias, Da mihi filiũ tuũ. Tulitq; eũ de
sinu eius, & portauit in cœnaculũ vbi
ipse manebat: & posuit sup lectulum
20 suum. ¶ Et clamauit ad Dñm, & dixit,
Dñe Deus meus, etiámne viduá apud
quá ego vtcunq; sustentor, afflixisti, vt
21 interficeres filiũ eius? ¶ Et expandit se,
atq; mensus est sup puerũ tribꝰ vicibꝰ,
& clamauit ad dñm, & ait: dñe Deus
meus reuertat᷑ obsecro aĩa pueri huius
22 in viscera eius. ¶ Et exaudiuit dñs vocé
Eliæ: & reuersa est aĩa pueri intra eũ,
23 & reuixit. ¶ Tulitq; Elias puerũ & depo
suit eũ de cœnaculo in inferiorem do-
mũ, & tradidit matri suæ, & ait illi, En
24 viuit filius tuus. ¶ Dixitque mulier ad
Eliá: núc in isto cognoui qm̃ vir Dei es
tu, & verbum Dñi in ore tuo verũ est.

CAP. XVIII.

1 POst dies multos factum est verbum
A Dñi ad Eliá, in anno tertio, dicens:
Vade, & ostéde te Achab, vt dem plu-
2 uiá sup faciem terrę. ¶ Iuit ergo Elias vt
ostenderet se Achab: erat aũt fames ve-
3 hemens in Samaria. ¶ Vocauitq; Achab
Abdiá dispésatoré domus suæ: Abdias
4 auté timebat dñm valde. ¶ Ná cùm in-
terficeret Iezabel prophetas Dñi, tulit
ille centũ pphetas, & abscõdit eos qn-
quagenos, & quinquagenos in spelúcis,
5 & pauit eos pane & aqua. ¶ Dixit ergo
Achab ad Abdiá: Vade in terrá ad vni-
uersos fontes aquarũ, & in cunctas val-
les: si fortè possimus inuenire herbá, &
saluare equos & mulos, & non penitus
6 iuméta intereát. ¶ Diuiseruntq; sibi re-
giones, vt circuirét eas: Achab ibat p viá
vná & Abdias p viam alterá seorsum.
7 ¶ Cũq; esset Abdias in via, Elias occurrit
ei: qui cũ cognouisset eũ, cecidit sup fa
B cié suá, & ait: Non tu es, Dñe mi Elias?
8 ¶ Cui ille rñdit: Ego. *Vade, & dic Dño *& dixit.
9 tuo, Adest Elias. ¶ Et ille: Quid peccaui,
inqt, qm̃ tradis me seruũ tuũ in manu
10 Achab, vt interficiat me? ¶ Viuit Dñs
Deus tuus, quia nó est gens aut regnũ,
quò nó miserit Dñs meus te requirés:
& rñdentibꝰ cũctis: Nó est hîc: adiura-
uit regna singula & gentes, eò qꝑ mini-
11 me reperireris. ¶ Et núc tu dicis mihi:
Vade, & dic Domino tuo, adest Elias.

12 ¶ Cùmq; recessero à te, Spũs Dñi aspor-
tabit te ĩ locũ quẽ ego ignoro: & ingref-
sus nũtiabo Achab, & nõ inueniens te,
interficiet me: seruus autẽ tuus timet
13 Dñm ab infantia sua. ¶ Nunquid nõ in-
dicatũ est ubi Dño meo, quid fecerim
cùm interficeret Iezabel ꝓphetas Dñi,
ꝙ absconderim de ꝓphetis Dñi centũ
viros, quinquagenos & quinquagenos
ĩ speluncis. & pauerim eos pane & aqua?
14 ¶ Et nũc tu dicis: Vade & dic Dño tuo,
C Adest Elias: vt interficiat me. ¶ Et dixit
15 Elias: Viuit Dñs exercituũ, ante cuius
16 vultũ sto, qa hodie apparebo ei. ¶ Abijt
ergo Abdias in occursum Achab, & in-
dicauit ei: venitq; Achab in occursum
17 Eliæ. ¶ Et cùm vidisset eũ, ait: Tu ne es
18 ille q cõturbas Israël? ¶ Et ille ait: Non
ego turbaui Isrl̃, sed tu, & domus patris
tui, q dereliqstis mãdata Dñi, & secuti
19 estis Baalim. ¶ Veruntñ nunc mitte, &
cõgrega ad me vniuersum Isrl̃ in mõte
Carmeli, & ꝓphetas Baal quadringẽtos
qnquaginta, prophetasq; lucorũ qua-
dringẽtos, q comedũt de mẽsa Iezabel:
20 ¶ Misit Achab ad oẽs filios Isrl̃, & cõgre
21 gauit ꝓphetas in mõte Carmeli. ¶ Acce
D dẽs aũt Elias ad oẽm pplm̃, ait: Vsque-
quo claudicatis in duas partes? si Dñs
est Deus, sequimini eũ: si aũt Baal, seq-
mini illũ. Et nõ rñdit ei ppls verbum.
22 ¶ Et ait rursus Elias ad pplm̃: Ego remã-
si ꝓpheta Dñi solus: ꝓphetę autẽ Baal
quadringenti & qnquaginta* viri sunt.
23 ¶ Dent̃ nobis duo boues, & illi eligãt si-
bi bouẽ vnũ, & in frusta cedẽtes ponãt
sup ligna, ignẽ aũt nõ supponãt: & ego
faciã bouẽ alterũ, & imponã sup ligna,
24 ignẽ autẽ nõ supponã. ¶ Inuocate noĩa
deorũ vrorũ, & ego inuocabo nomen
Dñi mei: & Deus q exaudierit p ignẽ,
ipse sit Deus. Rñdens oĩs populus, ait:
25 Optima propositio*. ¶ Dixit ergo Elias
ꝓphetis Baal, Eligite vobis bouẽ vnũ,
& facite primi: quia vos plures estis: &
inuocate noĩa deorum vestrorũ, ignẽq;
26 non supponatis. ¶ Qui cũ tulissent bo-
uem quẽ dederat eis, fecerunt: & inuo-
E cabãt nomẽ Baal de mane vsq; ad me-
ridiẽ, dicentes: Baal exaudi nos. Et non
erat vox, nec q rñderet: transiliebantq;
27 altare quod fecerãt. ¶ Cùmq; esset iam
meridies: illudebat illis Elias dicens:
Clamate voce maiore: De⁹ enim est, &
forsitan loquit̃, aut ĩ diuersorio est, aut

*prophetęq; lucorũ quadringẽti.

*quã locutus est Elias.

in itinere, aut certè dormit, vt excitet̃.
28 ¶ Clamabant ergo voce magna, & inci-
debãt se iuxta ritum suũ cultris & lan-
ceolis, donec perfunderẽtur sanguine.
29 ¶ Postquam aũt trãsijt meridies, & illis
ꝓphetantib⁹ venerat tẽpus quo sacrifi-
ciũ offerri solet, nec audiebat̃ vox, nec
30 aliqs rũdebat, nec attẽdebat orãtes: ¶ di
xit Elias omni pplo: Venite ad me. Et
accedente ad se pplo, curauit altare Dñi
31 qđ destructũ fuerat. ¶ Et tulit duodecim
lapides iuxta numerũ tribuum filiorũ
Iacob, ad quẽ factus est sermo Dñi, di-
32 cẽs: ‖ Israël erit nomẽ tuũ. ¶ Et ædifica-
uit de lapidib⁹ altare ĩ noĩe Dñi, fecitq;
aquæ-ductũ, quasi p duas aratiũculas
33 in circuitu altaris, ¶ & cõposuit ligna:
F diuisitq; p mẽbra bouem, & posuit sup
34 ligna, ¶ & ait: Implete quatuor hydrias
aqua, & fundite sup holocaustũ, & sup
ligna. Rursumq; dixit: Etiam secũdò,
hoc facite. Qui cùm fecissent secundò,
ait: Etiã tertiò idipsum facite. Fecerũtq;
35 tertiò, ¶ & currebãt aquę circũ altare, &
36 fossa aquæ-ductus, repleta est. ¶ Cùmq;
iam tẽpus esset vt offerret̃ holocaustũ,
accedens Elias propheta ait: Dñe Deus
Abraham, & Isaac, & Israël, ostẽde ho-
die quia tu es Deus Israël, & ego seruus
tuus, & iuxta præceptũ tuũ feci omnia
37 verba hæc. ¶ Exaudi me dñe, exaudi
me: vt discat populus iste qa tu es Dñs
Deus, & tu conuertisti cor eorũ iterum.
38 ¶ Cecidit aũt ignis Dñi, & vorauit holo-
caustũ, & ligna, & lapides, puluerem
quoq;, & aquã quæ erat in aquæ-ductu
39 lambens. ¶ Quod cùm vidisset oĩs po-
pulus, cecidit in faciem suã, & ait: Dñs
40 ipse est Deus, Dñs ipse est De⁹. ¶ Dixitq;
Elias ad eos: Apprehẽdite ꝓphetas Ba-
G al, & ne vnus qdẽ effugiat ex eis: Quos
cùm apprehẽdissent, duxit eos Elias ad
41 Torrentẽ cison, & interfecit eos ibi. ¶ Et
ait Elias ad Achab, Ascẽde, comede, &
42 bibe: qa sonus multæ pluuię est. ¶ Ascẽ-
dit Achab, vt comederet & biberet:
Elias autẽ ascendit in verticẽ Carmeli,
& pronus in terrã posuit faciem suã in-
43 ter genua sua, ¶ & dixit ad puerũ suũ:
Ascẽde, & ꝓspice cõtra mare. Qui cùm
ascẽdisset, & contẽplatus esset, ait: Non
est qcquã. Et rursum ait illi: Reuertere
44 septẽ vicibus. ¶ In septima aũt vice, Ec-
ce nubecula parua quasi vestigiũ hoĩs
ascẽdebat de mari. Qui ait: Ascende, &

‖ Gen. 32 f. 28. 2. Re. 17. f. 34.

dic

dic Achab, Iunge currũ tuũ & descen
45 de, ne occupet te pluuia. ¶ Cúq; se ver-
teret huc atq; illuc, ecce cæli cõtenebra
ti sunt, & nubes & ventus, & facta est
pluuia grandis. Ascẽdens itaq; Achab
46 abijt ĩ Iezrahel, ¶ & man⁹ Dñi facta est
sup Eliam, accinctisq; lumbis currebat
ante Achab, donec veniret in Iezrahel.

CAP. XIX.

1 NVntiauit autẽ Achab Iezabel om-
A nia quę fecerat Elias, & quomodo
occidisset vniuersos prophetas gladio.
2 ¶ Misitq; Iezabel nuntiũ ad Eliã dicẽs:
Hæc mihi faciãt dij, & hæc addãt, nisi
hac hora cras posuero aĩam tuam sicut
3 aĩam vnius ex illis. ¶ Timuit ergo Elias,
& surgẽs abijt quócunq; eũ ferebat vo-
luntas: venitq; in Bersabee Iuda, & di-
4 misit ibi puerũ suũ. ¶ Et perrexit in de-
sertũ viã vnius diei. Cùmq; venisset, &
sederet subter vnã Iuniperum, petiuit
aĩę suæ vt moreretˀ, & ait: Sufficit mihi
Dñe, tolle animã meã: neq; enim me-
5 lior sum q̃ patres mei. ¶ Proiecitq; se, &
obdormiuit in vmbra Iuniperi: & ecce
angelus dñi tetigit eũ, & dixit illi: Sur
6 ge, & comede. ¶ Respexit & ecce ad ca-
B put suũ subcinericiˀ panis, & vas aquę:
comedit ergo & bibit, & rursum obdor
7 miuit. ¶ Reuersusq; est angelus Dñi se-
cũdò, & tetigit eũ, dixitque illi: Surge
comede: grandis enim tibi restat via.
8 ¶ Qui cùm surrexisset, comedit & bibit,
& ambulauit in fortitudine cibi illius
quadraginta diebus & quadraginta no-
ctibus, vsque ad montem Dei Horeb.
9 ¶ Cùmq; venisset illuc mãsit in spelun-
ca: & ecce sermo dñi ad eũ, dixitq; illi:
10 Quid hic agis Elia? ¶ At ille rñdit: Ze
lo zelatus sum p dño Deo exercituum,
quia dereliquerũt pactũ Dñi filij Isrl:
altaria tua destruxerunt, & prophetas
tuos occiderũt gladio, & derelict⁹ sum
ego solus, & q̃runt aĩam meã vt aufe-
11 rãt eã. ¶ Et ait ei. Egredere, & sta in mon
te corã Dño: & ecce Dñs transit, & spi-
C ritus grãdis, & fortis subuertens mõtes
& conterẽs petras ante Dñm: non in spi
ritu Dñs, & post spñ cõmotio: non in
12 commotione Dñs, ¶ & post cõmotionẽ
ignis: nõ in igne Dñs, & post ignẽ sibi-
13 lus auræ tenuis. ¶ Quod cùm audisset
Elias, operuit vultum suum pallio, &
egressus stetit in ostio speluncę, & ecce
vox ad eum, dicẽs: Quid hic agis Elia?

14 ¶ Et ille rñdit: Zelo zelatus sum p Dño
Deo exercituũ, quia dereliquerũt pactũ
tuum filij Israël: altaria tua destruxe-
runt, & pphetas tuos occiderũt gladio,
& derelictus sum ego solus, & quærunt
15 aĩam meã vt auferant eam. ¶ Et ait Dñs
ad eũ. Vade, & reuertere in viã tuam p
desertũ in Damascũ: cùmq; perueneris
illuc, vnges Hazael regẽ super Siriam.
16 ¶ & Iehu filiũ Namsi vnges regem sup
D Israël: Eliseũ autẽ filiũ Saphat, q est de
Abel-meula, vnges prophetam pro te.
17 ¶ Et erit quicunq; fugerit gladium Ha-
zael, occidet eum Iehu: & quicunq; fu-
gerit gladiũ Iehu, interficiet eũ Eliseus.
18 ¶ Et derelinquam mihi in Israël septẽ
millia virorũ, quorũ genua non sunt
incuruata ante Baal, & omne os quod
19 non adorauit eũ osculans manũ. ¶ Pro-
fectus ergo inde Elias, repperit Eliseum
filiũ Saphat, arantẽ in duodecim iugis
boum, & ipse in duodecim iugis bo-
um arantibus: vnus erat: cumque ve-
nisset Elias ad eum, misit pallium suũ
20 super illũ. ¶ Qui statim relictis bobus
cucurrit post Eliam, & ait: Osculer oro,
patrẽ meũ, & matrẽ meã, & sic sequar
te. Dixitq; ei Vade, & reuertere: quod
21 enim meũ erat, feci tibi. ¶ Reuersus au-
tẽ ab eo, tulit par boum, & mactauit il-
lud, & in aratro boum coxit carnes, &
dedit pplo, & comederũt: cõsurgẽsq; a-
bijt, & secut⁹ est Eliã, & ministrabat ei.

CAP. XX.

1 POrrò Ben-adad rex Syrię congrega-
A uit oẽm exercitũ suum, & triginta
duos reges secũ, & equos, & currus: &
ascendẽs pugnabat cõtra Samariam, &
2 obsidebat eam. ¶ Mittensq; nuntios ad
3 Achab regẽ Isrl in ciuitatẽ, ¶ ait, Hæc di-
cit Ben-adad, Argentum tuũ & aurum
tuum meũ est: & vxores tuæ, & filij tui
4 optimi, mei sunt. ¶ Rñditq; rex Israël,
Iuxta verbũ tuũ dñe mi rex, tuus sum
5 ego, & oĩa mea. ¶ Reuertentesq; nuntij
dixerũt, Hæc dicit Ben-adad, qui misit
nos ad te, Argentum tuum, & aurum
tuũ, & vxores tuas, & filios tuos dabis
6 mihi. ¶ Cras igitur hac eadẽ hora mittã
seruos meos ad te, & scrutabunt domũ
tuã, & domum seruorum tuorum: &
omne qđ eis placuerit, ponẽt in mani-
7 bus suis, & auferent. ¶ Vocauit aũt Rex
Israël oẽs seniores terræ, & ait: Animad
B uertite & videte qm insidietur nobis,

Margin notes: Baal. 2. | Ro. 11. a. 3. | vnum 4 | 4. Re. 9. a. 1. | Eccl. 48. a. 8. | Ro. 11. a. 4. | vniuersorum.

misit enim ad me ꝓ vxoribus meis, &
filijs, & ꝓ argẽto & auro: & nõ abnui.
8 ¶Dixerũtq; oẽs maiores natu, & vniuer
sus populus ad eum, Non audias, neq;
9 acquiescas illi. ¶ Rñdit itaque nuntijs
Ben-adad. Dicite Dño meo regi, Om-
nia pp quæ misisti ad me seruum tuũ
in initio, faciã: hanc autem rem facere
non possum, Reuersiq; nuntij retule-
10 runt ei. ¶Qui remisit, & ait, Hæc faciãt
mihi dij, & hęc addãt, si suffecerit pul-
uis Samariæ pugillis oĩs ppli qui sequi-
11 tur me. ¶Et rñdens rex Israël, ait, Dicite
ei. Ne glorietᷣ accinctus æquè vt discin
12 ctus. ¶Factũ est aũt cum audisset Ben- -4.
adad verbũ istud, bibebat ipse & reges
in vmbraculis, & ait seruis suis, Circũ
13 date ciuitatẽ, Et circũdederũt eã. ¶Et ec-
ce ꝓpheta vnus accedẽs ad Achab regẽ
Israël, ait ei, Hęc dicit Dñs, Certè vidisti
C oẽm multitudinẽ hanc nimiã? ecce ego
tradã eã in manũ tuã hodie: vt scias q̃a
14 ego sum Dñs. ¶Et ait Achab, Per quem?
Dixitq; ei: Hæc dicit Dñs, Per pedisse-
quos principũ prouinciarũ. Et ait: Quis
15 incipiet ꝓliari? Et ille dixit: Tu. ¶Recen
suit ergo pueros principũ prouinciarũ,
& repperit numerũ ducẽtorũ triginta-
duorũ: & recensuit post eos pplm, oẽs
16 filios Israël, septẽ millia: ¶& egressi sũt
meridie. Ben-adad aũt bibebat temu-
lẽtus in vmbraculo suo, & reges trigin
taduo cũ eo, q̃ ad auxiliũ eius venerãt.
17 ¶Egressi sunt aũt pueri principũ prouin
ciarũ in prima fronte. Misit itaq; Ben-
adad. Qui nũtiauerunt ei dicẽtes: Viri
18 egressi sũt de Samaria. ¶At ille ait. Siue
ꝓ pace veniũt, apprehẽdite eos viuos:
19 siue vt ꝓlienť, viuos eos capite. ¶Egressi
sunt ergo pueri principũ prouinciarũ,
20 ac reliqu⁹ exercit⁹ sequebatᷣ: *¶& pcussit ‡ :or 3.
vnusq̃sq; virũ qui cõtra se veniebat: fu-
geruntq; Syri, & ꝑsecut⁹ est eos Isrl. Fu-
D git quoq; Ben-adad rex Syriæ in equo
21 cũ equitibus suis. ¶Necnon egressus rex
Isrl pcussit equos & currus: & percussit
22 Syriã plaga magna. ¶(Accedẽs aũt ꝓphe
ta ad regẽ Israël, dixit ei, Vade, & cõfor
tare, & scito, & vide q̃d facias: sequenti
enim anno rex Syriæ ascẽdet cõtra te.)
23 ¶Serui verò regis Syriæ dixerunt ei, Dij
montiũ sunt Dij eorum, ideò superaue
runt nos: sed melius est vt pugnem⁹ cõ
tra eos in cãpestrib⁹, & obtinebim⁹ eos,
24 ¶Tu ergo verbũ hoc fac, Amoue reges
singulos ab exercitu tuo, & pone princi
25 pes ꝓ eis: ¶& instaura numerũ militũ
q̃ ceciderũt de tuis, & equos ſm equos
pristinos, & currus ſm currus quos an-
tè habuisti: & pugnabim⁹ cõtra eos in
cãpestribus, & videbis ꝙ obtinebimus
eos. Credidit consilio eorũ, & fecit ita.
26 ¶Igiť postq̃ annus transierat, recensuit
Ben-adad Syros, & ascẽdit in Aphec, vt
27 pugnaret cõtra Isrl. ¶Porrò filij Israël re
E censiti sunt, & acceptis cibarijs profecti
ex aduerso, castraq; metati sunt contra
eos, quasi duo parui greges caprarũ: Sy-
28 ri aũt repleuerunt terrã. ¶(Et accedens
-vnus vir Dei, dixit ad regem Isrl, Hæc -3.
dicit Dñs, Quia dixerũt Syri, Deus mõ-
tiũ est Dñs, & nõ est Deus valliũ: dabo
oẽm multitudinẽ hãc grandẽ in manu
29 tua, & scietis q̃a ego sum Dñs.) ¶Dirige
bantq; septẽ diebus ex aduerso, hi, atq;
illi acies, septima aũt die cõmissum est
bellũ, pcusseruntq; filij Israël de Syris
30 cẽtũ millia peditũ in die vna. ¶Fugerũt
aũt qui remãserant in Aphec, in ciuita-
tem: & cecidit mur⁹ sup vigintiseptem
millia hoĩum qui remanserant. Porrò
Ben-adad fugiẽs ingressus est ciuitatẽ,
in cubiculũ quod erat intra cubiculũ,
31 ¶ Dixerũtq; ei serui sui, Ecce, audiuim⁹
ꝙ reges domus Israël clemẽtes sint, po-
F nam⁹ itaq; saccos in lumbis nr̃is, & fu-
niculos in capitib⁹ nr̃is, & egrediamur
ad regẽ Isrl: forsitan saluabit aĩas nr̃as.
32 ¶Accinxerũt saccis lũbos suos, & posue
rũt funiculos in capitib⁹ suis, venerũtq;
ad regẽ Isrl: & dixerunt ei: Seruus tuus
Ben-adad dicit, Viuat, oro te, aĩa mea.
Et ille ait, Si adhuc viuit, frater me⁹ est.
33 ¶Q̃d acceperunt viri ꝓ omine: & festi-
nantes rapuerunt verbũ ex ore ei⁹, atq;
dixerunt. Frater tu⁹ Ben-adad. *Et dixit *viuit.
eis, Ite, & adducite eũ ad me. Egressus
est ergo ad eũ Ben-adad, & leuauit eũ
34 in currum suũ. ¶Qui dixit ei, Ciuitates
quas tulit pr̃ meus à pr̃e tuo, reddam:
& plateas fac tibi in Damasco, sicut fe-
cit pr̃ meus in Samaria, & ego fœderat⁹
recedã à te. Pepigit ergo fœd⁹, & dimisit
35 eũ. ¶Tũc vir quidã de filijs prophetarũ
G dixit ad sociũ suũ in sermone Dñi, per-
36 cute me. At ille noluit percutere. ¶Cui
ait, Quia noluisti audire vocẽ Dñi, ecce
recedes à me, & pcutiet te leo. Cũq; pau
lulũ recessisset ab eo, Iuenit eũ leo, atq;
37 pcussit. ¶Sed & alterũ inueniens virũ,

dixit

dixit ad eũ, Percute me. Qui pcussit eũ,
38& vulnerauit. ¶Abijt ergo propheta, &
occurrit regi in via, & mutauit aspersio
39ne pulueris os & oculos suos. ¶Cũmq;
rex transisset, clamauit ad regẽ, & ait,
Seruus tuꝰ egressus est ad pliãdũ comi-
nus, cũq; fugisset vir vnus, adduxit eũ
quidã ad me & ait: Custodi virũ istũ: q
si lapsus fuerit, erit aĩa tua pro aĩa eius,
40aut talentũ argenti appendes, ¶Dũ aũt
ego turbatus huc illucq; me verterẽ, su
bitò nõ comparuit. Et ait rex Israël ad
eum. Hoc est iudiciũ tuum, qđ ipse de-
41creuisti. ¶At ille statim abstersit pulue-
rem de facie sua, & cognouit eum rex
42Israël q esset de prophetis. ¶Qui ait ad
eũ: Hæc dicit Dñs, ‖Quia dimisisti virũ
dignũ morte de manu tua, erit anima
tua p anima eius, & populus tuus pro
43 populo eius. ¶ Reuersus est igit rex Isrl
in domum suam, audire contemnens,
& furibundus venit in Samariam.

CAP. XXI.

1 POst verba autẽ hęc, tpe illo vinea
A erat Naboth Iezrahelitæ quæ erat ĩ
Iezrahel, iuxta palatiũ Achab regis Sa-
2 marię. ¶Locutus est ergo Achab ad Na-
both, dicẽs: Da mihi vineam tuã, vt fa-
ciam mihi hortũ olerũ, quia vicina est,
& prope domũ meam, daboq; tibi pro
ea vineã meliorẽ, aut si cõmmodius tibi
putas, argenti pretiũ quantũ digna est.
3 ¶Cui rñdit Naboth, Propitius sit mihi
Dñs, ne dem hæreditatẽ patrum meo-
4 rum tibi. ¶Venit ergo Achab in domũ
suã indignans, & frẽdens sup verbo qđ
locutus fuerat ad eũ Naboth Iezraheli
tes, dicẽs: Non dabo tibi hæreditatẽ pa-
B trum meorũ. Et proiiciens se in lectulũ
suum, auertit faciem suã ad parietem.
5 & non comedit panẽ. ¶Ingressa est aũt
ad eũ Iezabel vxor sua, dixitq; ei: Quid
est hoc, vnde aĩa tua contristata est? &
6 quare nõ comedis panẽ? ¶Qui rñdit ei,
Locutus sum Naboth Iezrahelitæ, & di
xi ei: Da mihi vineã tuã, accepta pecu-
nia: aut si tibi placet, dabo tibi vineam
meliorẽ pro ea, Et ille ait, Nõ dabo ti-
7 bi vineã meã. ¶Dixit ergo ad eũ Iezabel
vxor eiꝰ, Grãdis authoritatis es, & bene
regis regnũ Israël: surge & comede pa-
nẽ, & ęquo aĩo esto, ego dabo tibi vineã
8 Naboth Iezrahelitę. ¶ Scripsit itaq; lite
C ras ex nõie Achab, & signauit eas annu
lo eiꝰ, & misit ad maiores natu, & opti
mates q erãt in ciuitate eius, & habita-
9 bant cũ Naboth. ¶Literarũ aũt hęc erat
sentẽtia, Prędicate ieiuniũ, & sedere fa
10cite Naboth inter primos ppli, ¶& sub-
mittite duos viros filios Belial cõtra eũ,
& falsum testimoniũ dicãt, Benedixit
Deũ & regẽ, & educite eũ, & lapidate,
11sicq; moriat. ¶Fecerũt ergo ciues eiꝰ ma
iores natu & optimates q habitabãt cũ
eo in vrbe sicut pceperat eis Iezabel, &
D sicut scriptũ erat in literis quas miserat
12ad eos. ¶pdicauerunt ieiuniũ, & sedere
13fecerunt Naboth inter primos ppli. ¶Et
adductis duobꝰ viris filijs diaboli, fece
rũt eos sedere cõtra eũ: at illi, scilicet vt
viri diabolici, dixerũt cõtra eũ testimo
niũ corã multitudine. Bñdixit Naboth
Deũ & regem: quam ob rem eduxerũt
eũ extra ciuitatẽ, & lapidibus interfece-
14rũt, ¶Miserũtq; ad Iezabel, dicẽtes: La-
15pidatus est Naboth, & mortuus est. ¶Fa
ctũ est aũt, cũ audisset Iezabel lapidatũ
Naboth, & mortuum, locuta est ad A-
chab, Surge & posside vineam Naboth
Iezrahelitæ, q noluit tibi acqescere, &
dare eã accepta pecunia: nõ enim viuit
16 Naboth, sed mortuꝰ est. ¶Qđ cũ audis-
set Achab mortuum videlicet Naboth
surrexit, & descẽdebat ĩ vineã Naboth
17 Iezrahelitę, vt possideret eã. ¶ factus est
igit sermo Dñi ad Eliã Tesbitẽ dicens;
18 ¶Surge, & descẽde in occursum Achab
E regis Isrl, qui est in Samaria, ecce ad vi-
neã Naboth, descendit, vt possideat eã:
19¶Et loquêris ad eũ, dicẽs, Hęc dicit Dñs,
Occidisti, ĩsup & possedisti. Et post hæc
addes, Hęc dicit Dñs in loco hoc ĩ quo
linxerũt canes sanguinẽ Naboth, lãbẽt
20quoq; sanguinẽ tuũ. ¶Et ait Achab ad
Eliã, Nũ iuenisti me inimicũ tibi? ¶Qui
dixit inueni, eò q venũdatus sis, vt fa-
21ceres malũ in cõspectu Dñi. ¶Ecce ego
F inducã super te malũ, & demetã poste-
riora tua, & interficiã de Achab mingẽ
tem ad parietẽ, & clausum. & vltimũ in
22Israël. ¶Et dabo domũ tuã ‖sicut domũ
Ieroboã filij Nabat, ‖& sicut domũ Baa
sa filij Ahia: q a egisti, vt me ad iracun-
diã prouocares, & peccare fecisti Israël.
23¶‖Sed & de Iezabel loquꝰ est dñs, dicẽs:
Canes comedẽt Iezabel ĩ agro Iezrahel.
24¶Si mortuꝰ fuerit Achab in ciuitate, co
medẽt eũ canes: si aũt mortuꝰ fuerit in
25agro, comedẽt eũ volucres cęli. ¶Igit nõ
fuit alter talis sicut Achab, q venũdatꝰ

G est vt faceret malum in conspectu Dñi:
cõcitauit enim eum Iezabel vxor sua,
26 & abominabilis factus est, î tm̃ vt seque
ret idôla q̃ fecerât Amorrhæi, quos con
27 sumplit Dñs a facie filiorũ Isrl. ¶ Itaq;
cùm audisset Achab sermones istos, sci
dit vestiméta sua, & operuit cilicio car-
né suã, ieiunauitq; & dormiuit in sac-
28 co, & ambulauit demisso capite. ¶ Et fa-
ctus est sermo Dñi ad Eliam Tesbité, di-
29 cés: ¶ Nõne vidisti humiliatũ Achab co
rã me? qa igit humiliatus est mei causa,
nõ iuducã malũ in diebus eius, sed si die-
bus filij sui inferam malũ domui eius.

4. Re 9. f. 26.

CAP. XXII.

2. Par. 18. a. 1.

1 Transierũt igit tres anni absq; bel-
A lo inter Syriam & Israël. ¶ In anno
2 aũt tertio, descendit Iosaphat rex Iuda
3 ad regé Israël. ¶ (Dixitq; rex Isrl ad ser-
uos suos, ignoratis q nr̃a sit Ramoth-
Galaad, & negligimus tollere eã de ma
4 nu regis Syriæ?) ¶ Et ait ad Iosaphat, Ve
niesne mecũ ad prçliandũ in Ramoth-
5 Galaad? ¶ Dixitq; Iosaphat ad regé Isrl,
Sicut ego sum, ita & tu: *ppls meus, &
populus tuus vnũ sunt: & equites mei
equites tui. Dixitq; Iosaphat ad regem
Israël. Quære, oro te, hodie sermonem
6 Dñi. ¶ Congregauit ergo rex Israël pphe
tas, quadringentos circiter viros, & ait
ad eos, Ire debeo î Ramoth-Galaad ad
bellandum, an quiescere? Qui rñderũt,
Ascende, & dabit eã Dñs in manu re-
7 gis. ¶ Dixit aũt Iosaphat, Nõ est hic pro-
pheta Dñi quispiam, vt interrogemus
8 p eũ? ¶ Et ait rex Israël ad Iosaphat, Re-
mansit vir vnus per qué possumus in-
terrogare dñm: sed ego odi eũ, quia nõ
prophetat mihi bonũ, sed malum, Mi-
chças filius Iemla. Cui Iosaphat ait, Ne
9 loquaris ita rex. ¶ Vocauit ergo rex Isrl
B eunuchũ quendam, & dixit ei, Festina
10 adducere Michçã filiũ Iemla. ¶ Rex aũt
Isrl, & Iosaphat rex Iuda sedebât vnus-
quisq; in solio suo vestiti cultu regio,
in area iuxta ostium portæ Samariæ, &
vniuersi prophetæ pphetabant in con-
11 spectu eorũ. ¶ Fecit quoq; sibi Sedecias
filius Chanaana cornua ferrea, & ait,
Hçc dicit Dñs his vétilabis Syriã donec
12 deleas eã. ¶ Oésq; pphetç similiter pro-
phetabât, dicentes: Ascéde in Ramoth-
Galaad, & vade psperè, & tradet eã Dñs
13 in manus regis. ¶ Nuntius verò q ierat
vt vocaret Michçã, locutus est ad eũ di-

* sicut populus meus, & populus tuus: & sicut equi mei ita & equi tuis.

cens: Ecce sermones pphetarũ ore vno
regi bona pdicant: sit ergo* sermo tuus *& 6.
14 similis eorũ, & loquere bona. ¶ Cui Mi-
chæas ait: Viuit Dñs, quia quodcũq; di
15 xerit mihi Dñs, hoc loquar. ¶ Venit ita-
que ad regé, & ait illi rex, Michça ire de
bemus î Ramoth-Galaad ad prçliãdũ,
an cessare? Cui ille rñdit, Ascéde, & va-
C de prosperè, & tradet Dñs in manus re-
16 gis. ¶ Dixit aũt rex ad eum, Iterum atq;
iterũ adiuro te, vt nõ loquaris mihi nisi
17 quod verũ est, in nõie Dñi. ¶ Et ille ait:
Vidi cunctum Israël dispersum in mõ
tibus quasi oues nõ habentes pastoré.
Et ait Dñs, Non habent isti Dñm: reuer
tatur vnusquisq; in domũ suã in pace.
18 ¶ (Dixit ergo rex Israël ad Iosaphat, Nũ
quid non dixi tibi quia non prophetat
19 mihi bonũ, sed semper malũ?) ¶ Ille ve-
rò addens, ait, Propterea audi sermoné
Dñi, Vidi Dñm sedenté super solium
suum, & oém exercitũ cœli assistenté ei
20 à dextris & à sinistris. ¶ & ait Dñs: Quis
decipiet Achab regé Israël, vt ascendat,
& cadat î Ramoth-Galaad? Et dixit vnus
21 verba huiuscemodi, & alius aliter. ¶ Egres
sus est aũt spũs, & stetit coram Dño, &
ait, Ego decipiã illum. Cui locutus est
22 Dñs. In quo? ¶ Et ille ait, Egrediar, & ero
D spũs mendax in ore oĩum prophetarũ
eius Et dixit Dñs, Decipies, & præuale-
23 bis: egredere, & fac ita. ¶ Nunc igitur ec
ce dedit Dñs spiritum mendacij in ore
omnium prophetarũ tuorum qui hic
sunt, & Dñs locutus est contra te malũ.
24 ¶ Accessit autem Sedecias filius Cha-
naana, & percussit Michæam in maxil-
lam & dixit, Me ne ergo dimisit Spiri-
25 tus Dñi, & locutus est tibi? ¶ Et ait Mi-
chæas, Visurus es in die illa quando in
grediêris in cubiculũ intra cubiculum,
26 vt abscõdaris. ¶ Et ait rex Israël, Tollite
Michçam, & maneat apud Amon prin
cipem ciuitatis, & apud Ioas filiũ Amé
27 lech, ¶ Et dicite eis, Hçc dicit rex, Mitti-
te virum istum in carcerem, & sustéta
te eũ pane tribulationis & aqua angu-
28 stiæ, donec reuertar in pace. ¶ Dixitque
Michças, Si reuersus fueris in pace, non
est locutus in me Dñs. Et ait, Audite po
29 puli oés. ¶ Ascendit itaq; rex Israël, &
Iosaphat rex Iuda in Ramoth-Galaad.
30 ¶ Dixit itaq; rex Israël ad Iosaphat, Su-
me arma, & îgredere præliũ, & induere
vestibus tuis. porrò Rex Israël mutauit

habitum

31 habitū ſuū, & ingreſſus eſt bellū. ¶Rex
E autē Syriæ pceperat principibus curruū
trigintaduobus, dicēs: Non pugnabitis
contra minorē, & maiorē quēpiam, niſi
32 contra regē Iſraël solū. ¶ Cū ergo vidiſ-
ſent principes curruū Ioſaphat, ſuſpica-
ti ſunt ꝙ ipſe eſſet rex Iſraël, & impetu
facto pugnabāt cōtra eū, & exclamauit
33 Ioſaphat. ¶Intellexerūtq; principes cur
ruū ꝙ nō eſſet rex Iſraël, & ceſſauerunt
34 ab eo. ¶ Vir autē quidam tetēdit arcū, in ¶Vaus 8.
incertū ſagittā dirigēs, & caſu pcuſſit re
gē Iſraël inter pulmonē & ſtomachū.
At ille dixit aurigæ ſuo, Verte manum
tuā & eijce me de exercitu, quia grauiter
35 vulneratus ſum. ¶Commiſſum eſt ergo
prœliū in die illa, & rex Iſraël ſtabat - 1.
in curru ſuo contra Syros, & mortuus
eſt veſpere: fluebat aūt ſanguis plagę in
36 ſinum currus, ¶& prçco inſonuit in vni
uerſo exercitu anteq̄ ſol occūberet, di-
cens. Vnuſquiſq; reuertatur in ciuitatē*, ¶ſuam 1.
37 & in terrā ſuam. ¶ Mortuus eſt aūt rex,
& platus eſt in Samariā, ſepelieruntq;
38 regem in Samaria, ¶& lauerunt currum
eius in piſcina Samariæ, & linxerūt ca-
nes ſanguinē eius, & habenas lauerūt,
iuxta verbum Dñi qđ locutus fuerat. ¶Sup.21. c.21.
39 ¶Reliqua aūt ſermonū Achab, & vni-
F uerſa quæ fecit, & domus eburnea quā
ædificauit, cunctarūq; vrbiū, quas ex-
truxit, nonne hæc ſcripta ſunt in libro
40 ſermonū dierum regū Iſraël? ¶ Dormi-
uit ergo Achab cū patribus ſuis, & re-
41 gnauit Ochozias filius eius pro eo. ¶Io-
ſaphat verò filius Aſa regnare cœperat
ſuper Iudam anno quarto Achab regis
42 Iſraël. ¶Trigintaquinq; annorū erat cūm
regnare cœpiſſet, & vigintiquinq; annis
regnauit in Ierl'm: nomen matris eius
43 Azuba filia Salai. ¶ & ambulauit in oī
via Aſa pris ſui, & nō declinauit ex ea:
fecitq; qđ rectū erat in conſpectu Dñi.
44 ¶Veruntñ excelſa non abſtulit: adhuc
enim ppl's ſacrificabat, & adolebat incē
45 ſum ī excelſis. ¶Pacēq; habuit Ioſaphat
46 cū rege Iſraël. ¶Reliqua aūt verborū Io
ſaphat, & opera eius q̄ geſſit, & prçlia
nonne hæc ſcripta ſunt in libro verbo-
47 rum dierū regū Iuda? ¶Sed & reliquias
G effœminatorū, qui remanſerant in die-
48 bus Aſa pris ei⁹, abſtulit de terra. ¶Nec
49 erat tunc rex cōſtitutus in Edom. ¶Rex
verò Ioſaphat fecerat claſſes in mari, q̄
nauigarent in Ophir ppter aurum: & ire
non poterant, quia confractæ ſunt in
50 Aſion-gāber, ¶Tunc ait Ochozias filius
Achab ad Ioſaphat, Vadāt ſerui mei cū
ſeruis tuis ī nauib⁹. Et noluit Ioſaphat.
51 ¶ Dormiuitq; Ioſaphat cū pr̄ibus ſuis,
& ſepult⁹ eſt cū eis in Ciuitate-Dauid 2.Par.21.
pr̄is ſui: regnauitq; Iorā fili⁹ eius pro eo. a.1.
52 ¶Ochozias aūt filius Achab regnare cœ
perat ſup Iſraël in Samaria, anno ſepti-
modecimo Ioſaphat regis Iuda, regna-
53 uitq; ſup Iſraël duobus annis. ¶Et fecit
malum in cōſpectu Dñi, & ambulauit
in via patris ſui & matris ſuæ, & in via
Ieroboam filij Nabat, qui peccare fecit
53 Iſraël. ¶Seruiuit quoq; Baal, & adora-
uit eum, & irritauit dnm Deum, Iſraël,
iuxta omnia quæ fecerat pater eius.

LIBER QVARTVS REGVM,
ſecundum Hebræos, Melachim ſecundus.

CAPVT PRIMVM.

1 PRAEVARICATVS
A eſt autē Moab ī Iſrl',
poſtq̄ mortu⁹ eſt A-
2 chab. ¶Cecid itq; O-
chozias p cancellos
cœnaculi ſui, qđ ha-
bebat in Samaria, &
ægrotauit: miſitque
nuntios, dicēs ad eos, Ite, conſulite Be-
el-zebub Deum Accaron, vtrum viuere
3 queam de infirmitate mea hac. ¶Ange-
lus aūt Dñi locutus eſt ad Eliam Theſ-
biten, dicens, Surge, & aſcēde in occur-
ſum nuntiorum regis Samariç, & dices
ad eos, Nūquid non eſt Deus in Iſraël,
vt eatis ad conſulendum Beel-zebub
4 deū Accaron? ¶Quam ob rem hęc dicit
Dñs, De lectulo ſuper quem aſcendiſti,
non deſcendes, ſed morte morieris. Et
5 abijt Elias. ¶Reuerſique ſunt nuntij ad
B Ochoziam. Qui dixit eis, Quare reuerſi
6 eſtis? ¶At illi rñderūt ei. Vir occurrit no
bis, & dixit ad nos: Ite, & reuertimini
ad regē qui miſit vos, & dicetis ei. Hæc
dicit Dñs. Nunquid quia nō erat Deus

in Isr̃l, mittis vt cõsulatur Beel-zebub
Deus Accaron? Idcirco de lectulo super
quẽ ascendisti, nõ descendes, sed morte
7 morieris. ¶Qui dixit eis, Cuius figurę &
habitus est vir ille q occurrit vobis, &
8 locutus est verba hęc? ¶At illi dixerunt
Vir pilosus, & zona pellicea accinctus
9 renibus. Qui ait, Elias Thesbites est, ¶Mi
sitq; ad eũ quinquagenariũ principẽ,
& qnquaginta q erant sub eo. Qui ascẽ
dit ad eũ: sedẽtiq; in vertice mõtis, ait.
Homo Dei, rex p̃cepit vt descendas. Rñ
10 dẽsq; Elias, ¶ dixit qnquagenario, Si
C homo Dei sum, descẽdat ignis de cęlo,
& deuoret te, & quinquaginta tuos. ¶De
scẽdit itaq; ignis de cęlo, & deuorauit
eũ & quinquaginta qui erant cum eo.
11 ¶ Rursumq; misit ad eum principem
quinquagenarium alterũ, & quinqua-
ginta cum eo. Qui locutus est illi, Ho-
mo Dei, hæc dicit rex, Festina, descẽde.
12 ¶Respõdens Elias, ait, Si homo Dei ego
sum, descendat ignis de cœlo, & deuo-
ret te, & quinquaginta tuos. Descendit
*Dei 4. ergo * ignis de cœlo, & deuorauit illũ,
13 & quinquaginta eius. ¶ Iterum misit
principem quinquagenariũ tertium, &
quinquaginta qui erãt cũ eo. Qui cum
venisset, curuauit genua cõtra Eliam,
& precatus est eũ, & ait, Homo Dei, no-
li despicere aĩam meam, & aĩas seruo-
14 rum tuorũ qui mecum sunt, ¶Ecce de-
D scẽdit ignis de cœlo, & deuorauit duos
principes qnquagenarios primos, & qn
quagenos qui cũ eis erant: sed nunc ob
15 secro vt miserearis aĩæ meæ. ¶Locutus
est aũt Angelus Dñi ad Eliam, dicens,
Descende cũ eo, ne timeas. Surrexit igit̃
16 & descendit cum eo ad regem, ¶& locu
tus est ei, Hæc dicit Dñs, Quia misisti
nuntios ad cõsulendũ Beel-zebub Deũ
Accaron, quasi non esset Deus in Israël
à quo posses interrogare sermonẽ, ideò
de lectulo super quẽ ascendisti, non de
17 scendes, sed morte morieris. ¶Mortuus
est aũt iuxta sermonem Dñi quẽ locu-
tus est Elias, & regnauit Iorã frater eius
pro eo, anno secũdo Iorã filij Iosaphat
regis Iudę, nõ enim habebat filiũ. Reli
18 qua aũt verborum Ochoziæ quæ ope-
ratus est, nõnne hæc scripta sunt in Li-
bro sermonum dierum regum Israël?

CAP. II.

1 FActum est aũt, cũ leuare vellet Dñs
A Eliã per turbinem in cœlum, ibant
2 Elias & Eliseus de Galgalis. ¶Dixitque
Elias ad Eliseũ, Sede hîc, quia Dñs mi-
sit me vsq; in Beth-el. Cui ait Eliseus,
Viuit Dñs, & viuit aĩa tua, quia non de
relinquã te. Cũq; descendissent Beth-el,
3 ¶egressi sunt filij prophetarũ, qui erant
in Beth-el, ad Eliseum, & dixerunt ei,
Nunquid nosti quia hodie Dñs tollet
dñm tuũ à te? Qui rñdit, Et ego noui,
4 silete. ¶Dixit aũt Elias ad Eliseũ, Sede
hîc, quia Dñs misit me in Iericho. Et il
le ait, Viuit Dñs, & viuit aĩa tua, qa nõ
derelinquã te. Cũq; venissent Iericho,
5 ¶accesserũt filij prophetarũ qui erãt in
Iericho, ad Eliseum, & dixerunt ei, Nũ
quid nosti quia Dñs hodie tollet dñm
6 tuum à te? Et ait, Et ego noui; silete, ¶Di
xit aũt ei Elias, Sede hîc, quia Dñs misit
B me vsq; ad Iordanẽ, Qui ait, Viuit Dñs,
& viuit aĩa tua, quia non derelinquam
7 te, ¶Ierunt igitur ambo pariter, & quin
quaginta viri de filijs prophetarũ secu-
ti sunt eos, q & steterunt ecõtra, lõgè:
illi aũt ambo stabant super Iordanem.
8 ¶Tulitq; Elias palliũ suũ, & inuoluit il
lud, & percussit aquas, quę diuisę sunt
in vtranq; partem, & trãsierunt ambo
9 per siccum. ¶Cùmq; trãsissent, Elias di-
xit ad Eliseũ, Postula quod vis vt faciã
tibi, anteq̃ tollar à te. Dixitq; Eliseus,
Obsecro vt fiat ĩ me duplex Spũs tuus.
10 ¶Qui rñdit, Rem difficilem postulasti:
attamẽ si videris me, qñ tollar à te, erit
tibi quod petisti: si aũt non videris, nõ
11 erit. ¶Cùmq; pergerent, & incedẽtes ser
mocinarẽtur, ecce currus igneus, & eq
ignei diuiserunt vtrunq;, ‖& ascendit ‖1. Mach.
12 Elias per turbinẽ in cœlũ, ¶Eliseus aũt 2. f. 58. Ecc. 48. b.
videbat & clamabat. Pater mi, pr̃ mi, 15.
currus Israël & auriga eius. Et nõ vidit
eum amplius: apprehenditq; vestimen
13 ta sua, & scidit illa in duas partes. ¶Et
C leuauit palliũ Eliæ, qđ ceciderat ei: re-
14 uersusq; stetit super ripã Iordanis, ¶&
pallio Eliæ quod ceciderat ei, percussit
aquas, & nõ sunt diuisæ, & dixit, Vbi –1.
est Deus Eliæ? etiam nunc. Percussitq;
aquas, & diuisæ sunt huc atq; illuc, &
15 transijt Eliseus. ¶Videntes aũt* filij pro Ieum 1.
phetarũ qui erant in Iericho ecõtra, di-
xerunt, Requieuit Spũs Elię sup Eliseũ.
Et veniẽtes in occursum eius, adoraue-
16 runt eũ proni in terram, ¶dixeruntq; il
li, Ecce, cũ seruis tuis sunt quinquagin-
ta viri fortes, q possint ire, & quærere

dominum

dñm tuum, ne forte tulerit eum Spũs
Dñi, & proiecerit eũ in vnum montiũ,
aut in vnã vallium. Qui ait, Nolite mit
17 tere. ⁋Coëgeruntq; eum, donec acquiesce
ret, & diceret, Mittite. Et miserũt quin-
quaginta viros: qui cum quæsissent tribus
18 diebus, non inuenerũt. ⁋Et reuersi sunt
ad eũ: at ille habitabat ĩ Iericho, & di-
D xit eis, Nunquid non dixi vobis, Nolite
19 mittere? ⁋Dixerunt quoq; viri ciuita-
tis ad Eliseum, Ecce habitatio ciuitatis
huius optima est, sicut tu ipse dñe per-
spicis: sed aquæ pessimæ sunt, & terra
20 sterilis. ⁋At ille ait, Afferte mihi vas no
uum, & mittite in illud sal. Quod cum
21 attulissent, ⁋egressus ad fontem aquarũ,
misit in illum sal, & ait, Hęc dicit dñs,
Sanaui aquas has, & non erit vltrà in eis
22 mors, neq; sterilitas. ⁋Sanatæ sunt ergo
aquæ vsq; in diẽ hanc, iuxta verbũ Eli-
23 sei quod locutus est. ⁋Ascẽdit autẽ inde
in Beth-el: cùmq; ascenderet p viam,
pueri parui egressi sunt de ciuitate, &
illudebant ei, dicentes, Ascende calue,
24 ascende calue. ⁋Qui cùm respexisset, vi-
dit eos, & maledixit eis in noĩe Dñi:
egressiq; sunt duo vrsi de saltu, & lace-
rauerunt ex eis quadraginta duos pue-
25 ros. ⁋Abiit autẽ inde in montẽ Carme-
li, & inde reuersus est in Samariam.

CAP. III.

1 IOram verò filius Achab regnauit sup
A Israël in Samaria anno decimoocta-
uo Iosaphat regis Iudæ. Regnauitque
2 duodecim annis. ⁋Et fecit malum corã
Dño, sed nõ sicut pr suus & mater: tu-
lit enim statuas Baal quas fecerat pater
3 eius. ⁋Veruntñ in peccatis Ieroboã filij
Nabat, q peccare fecit Isrl, adhęsit, nec
4 recessit ab eis. ⁋Porrò Mesa rex Moab,
nutriebat pecora multa, & soluebat re-
gi Isrl centũ millia agnorum, & cẽtum
5 millia arietũ cũ velleribus suis, ⁋Cũq;
mortuus fuisset Achab, præuaricatus est
fœdus quod habebat cum rege Israël.
6 ⁋Egressus est igit rex Ioram in die illa
de Samaria, & recẽsuit vniuersum Isrl.
7 Misitq; ad Iosaphat regẽ Iuda, dicens,
Rex Moab recessit à me, veni mecũ cõ-
tra eũ ad prælium. Qui rñdit, Ascẽdã, q
meus est, tuus est: ppls meus, ppls tuus: &
8 equi mei, equi tui. ⁋Dixitq;, Per quã viã
ascẽdemus? At ille rñdit, Per desertum
9 Idumææ, ⁋Perrexerunt igitur rex Isrl,
B & rex Iuda, & rex Edom, & circuierunt
p viam septẽ dierũ, nec erat aqua exer
citui & iumentis quę sequebantur eos.
10 ⁋Dixitq; rex Israël, Heu-heu heu, con
gregauit nos Dñs tres reges, vt tradere
11 in manu Moab. ⁋Et ait Iosaphat, Est n
hic Propheta Dñi, vt deprecemur Dñm
per eũ? Et rñdit vnus de seruis regis Isrl
Est hîc Eliseus filius Saphat, q fundeba
12 aquã sup manus Eliæ. ⁋Et ait Iosaphat
Est apud eum sermo Dñi? Descẽditq; a
eũ rex Israël, & Iosaphat rex Iuda, &
13 rex Edom. ⁋Dixit aũt Eliseus ad regem
Israël. Quid mihi & tibi est? vade ad
pphetas patris tui & matris tuæ. Et ai
illi rex Isrl, Quare congregauit Dñs tre
reges hos, vt traderet eos in manus Mo
14 ab? ⁋Dixitq; ad eum Eliseus, Viuit Dñs
exercituum, in cuius cõspectu sto, q si
nõ vultum Iosaphat regis Iudę erube-
scerem, non attendissem quidẽ te, nec
15 respexissem. ⁋Nunc autẽ adducite mi-
C hi psaltem. Cũq; caneret psaltes, facta
16 est super eum manus Dñi, ⁋& ait, Hæc
dicit Dñs, Facite alueum torrẽtis huius
17 fossas & fossas. ⁋Hæc enim dicit Dñs,
Non videbitis ventum, neq; pluuiam:
& alueus iste replebit aquis, & bibetis
vos, & familiæ vestrę, & iumẽta vestra.
18 ⁋Parumq; est hoc in conspectu Dñi: in-
super tradet etiam Moab in manus ve-
19 stras. ⁋Et percutietis omnem ciuitatem
munitam, & oẽm vrbem electã, & vni-
uersum lignum fructiferũ succidetis.
cunctosq; fontes aquarũ obturabitis, &
omnẽ agrum egregium operietis lapi-
20 dibus. ⁋Factum est igitur manè, qñ sa-
crificium offerri solet, & ecce, aquæ ve-
niebant per viã Edom, & repleta est ter
21 ra aquis. ⁋Vniuersi autẽ Moabitæ au-
dientes q ascendissent reges vt pugna-
rent aduersum eos, conuocauerunt oẽs
qui accincti erant baltheo dẽsup, & ste
22 terunt in terminis. ⁋Primoq; manè sur
gentes, & orto iã sole ex aduerso aqua-
rum, viderunt Moabitę econtra aquas
23 rubras, quasi sanguinẽ. ⁋dixerũtq;, San-
D guis gladij est: pugnauerunt reges con-
tra se, & cęsi sunt mutuo: nũc perge ad
24 prędam Moab. ⁋Perrexerũtq; in castra
Israël: porrò cõsurgens Israël, percussit
Moab: at illi fugerunt corã eis. Venerũt
igit qui vicerant, & percusserũt Moab,
25 ⁋& ciuitates destruxerunt: & oẽm agrũ
optimum, mittẽtes singuli lapides, re-
pleuerũt: & vniuersos fontes aquarum

obtura-

obturauerūt: & omnia ligna fructifera
ſucciderūt, ita vt muri tm̄ fictiles rema
nerent: & circundata eſt ciuitas à fun-
dibularijs, & magna ex parte percuſſa.
26 ¶Qđ cū vidiſſet rex Moab, præualuiſſe
ſcilicet hoſtes, tulit ſecum ſeptingentos
viros educentes gladios, vt irrumperēt
27 ad regē Edom: & nō potuerunt. ¶ Arri-
piensq; filiū ſuum primogenitū, qui re
gnaturus erat pro eo, obtulit holocau-
ſtum ſup murū: & facta eſt indignatio
magna in Iſraël, ſtatimque receſſerunt
ab eo, & reuerſi ſunt in terram ſuam.

CAP. IIII.

1 MVlier aūt quędā de vxoribus pro-
A phetarum clamabat ad Eliſeū, di
cēs, Seruus tuus vir meus mortuus eſt,
& tu noſti quia ſeruus tuus fuit timens
Deum: & ecce creditor venit vt tollat
2 duos filios meos ad ſeruiēdū ſibi. ¶Cui
dixit Eliſeus: Quid vis vt faciā tibi? Dic
mihi, q̄d habes in domo tua? At illa rñ
dit, Nō habeo ancilla tua quicq̄ in do-
3 mo mea, niſi parū olei quo vngar. ¶Cui
ait, Vade, pete mutuò ab oībus vicinis
4 tuis vaſa vacua non pauca. ¶Et ingrede
re, & claude oſtiū tuum, cū intrinſecus
fueris tu & filij tui: & mitte inde in ola
vaſa hæc: & cùm plena fuerint, tolles.
5 ¶Iuit itaq; mulier, & clauſit oſtiū ſuper
ſe & ſup filios ſuos: illi offerebāt vaſa,
6 & illa infundebat. ¶Cūq; plena fuiſſent
vaſa, dixit ad filium ſuum, Affer mihi
adhuc vas. Et ille rñdit, Non habeo. Ste
7 titq; oleū. ¶Venit aūt illa, & indicauit
B hoī Dei. Et ille, Vade, inq̄t, vende oleū,
& redde creditori tuo: tu aūt & filij tui
8 viuite de reliquo. ¶ Facta eſt aūt q̄dā
dies, & tranſibat Eliſeus per Sunā*: erat
aūt ibi mulier magna quæ tenuit eum
vt comederet panem: cùmq; frequēter
inde tranſiret, diuertebat ad eam vt co-
9 mederet panem. ¶Quæ dixit ad virum
ſuum, Aīaduerto q̄ vir Dei ſcūs eſt iſte,
10 qui trāſit p nos frequenter. ¶Faciamus
ergo ei cœnaculū paruū & ponamus ei
in eo lectulum, & menſam, & ſellā, &
candelabrū, vt cum venerit ad nos, ma
11 neat ibi. ¶ Facta eſt ergo dies quædā, &
veniens diuertit in cœnaculū, & requeuit
12 ibi. ¶ Dixitq; ad Giezi puerum ſuum,
Voca Sunamitidē iſtam. Qui cū vocaſ-
13 ſet eam, & illa ſtetiſſet coram eo, ¶dixit
C ad puerum ſuū, Loquere ad eam, Ecce
ſedulè in oībus miniſtraſti nobis, quid
vis vt faciam tibi? nunquid habes nego
cium, & vis vt loquar regi, ſiue principi
militiæ? Quæ rñdit, In medio ppl̄i mei
14 habito. ¶Et ait, Quid ergo vult vt faciā
ei? Dixitq; Giezi, Ne quæras, filiū enim
15 non habet, & vir eius ſenex eſt. ¶Præce
pit itaq; vt vocaret eam: quę cùm voca-
16 ta fuiſſet, & ſtetiſſet ante oſtium, ¶dixit
ad eam, In tpe iſto in hac eadem hora,
ſi vita comes fuerit, habebis in vtero fi
lium. At ille rñdit, Noli quæſo dñe mi
17 vir Dei, noli mētiri ancillæ tuæ. ¶Et cō-
cepit mulier, & peperit filium in tpe, &
18 in hora eadē qua dixerat* Eliſeus. ¶Cre-
uit aūt puer. Et cū eſſet quædā dies, &
egreſſus iſſet ad prēm ſuum ad meſſo-
19 res, ¶ait prī ſuo, Caput meū-doleo, ca-
put meum-doleo. At ille dixit puero,
20 Tolle, duc eū ad matrem ſuam, ¶Qui
cum tuliſſet, & duxiſſet eum ad matrē
ſuam, poſuit eū illa ſup genua ſua vſq;
21 ad meridiem, & mortuus eſt. ¶Aſcendit
D autem, & collocauit eum ſuper lectu-
lum hominis Dei, & clauſit oſtium: &
22 egreſſa ¶ vocauit virum ſuum, & ait,
Mitte mecum, obſecro, vnū de pueris,
& aſinam, vt excurram vſq; ad homi-
23 nem Dei, & reuertar. ¶Qui ait illi, Quā
ob cauſam vadis ad eū? hodie non ſunt
Calendę, neq; Sabbathum. Quæ rñdit.
24 Vadam. ¶ Strauitq; aſinā, & præcepit
puero, Mina, & propera, ne mihi morā
facias in eundo, & hoc age q̄đ p̄cipio ti
25 bi. ¶Profecta eſt igitur, & venit ad virū
Dei in montē Carmeli, cūq; vidiſſet eā
vir Dei econtra, ait ad Giezi puerū ſuū,
26 Ecce Sunamitis illa. ¶Vade ergo in oc-
curſum eius, & dic ei, Rectène agit' cir-
ca te, & circa virum tuum, & circa filiū
27 tuum? Quæ rñdit. Rectè. ¶Cùmq; veniſ
ſet ad virum Dei in montem, apprehen
dit pedes eius, & acceſſit Giezi vt amo-
ueret eam. Et ait homo Dei, Dimitte il-
lam, aīa enim eius in amaritudine eſt,
& Dñs celauit à me, & non indicauit
28 mihi. ¶Quæ dixit illi, Nunq̄d petiui fi-
E lium à Dño meo? nunquid non dixi ti-
29 bi, Ne illudas me? ¶Et ille ait ad Giezi,
Accinge lūbos tuos, & tolle baculum
meū in manu tua, & vade, Si occurrerit
tibi homo, non ſalutes eum: & ſi ſaluta
uerit te quiſpiā, nō rñdeas illi: & pones
30 baculū meū ſuper faciē pueri. ¶ Porrò
mater pueri ait, Viuit Dñs, & viuit aīa
tua, non dimittā te. Surrexit ergo: & ſe-

*ciuitatē
*ei 2.
*3.
*Vale 10

31 cutus est eam. ¶ Giezi aũt præcesserat an
te eos, & posuerat baculũ sup faciẽ pue
ri, & non erat vox, neq; sensus: reuersus
que est in occursum eius, & nuntiauit
32 ei dicens, Non surrexit puer. ¶ Ingressus
est ergo Eliseus domũ, & ecce puer mor
33 tuus iacebat in lectulo eiꝰ: ¶ ingressusq́;
F clausit ostiũ super se, & super puerũ: &
34 orauit ad Dñm. ¶ Et ascẽdit, & incubuit
super puerũ, posuitq́; os suum super os
eius, & oculos suos sup oculos eius, &
manus suas sup manus eiꝰ: & incurua-
uit se sup eum, & calefacta est caro pue
35 ri. ¶ At ille reuersus, deambulabat ĩ do
mo, semel huc atq; illuc: & ascendit. &
incubuit super eũ: & oscitauit puer se-
36 pties, aperuitq́; oculos. ¶ Et ille vocauit
Giezi, & dixit ei: Voca Sunamitidẽ hãc.
Quæ vocata, ingressa est ad eũ. Qui ait:
37 Tolle filiũ tuum. ¶ Venit illa, & corruit
ad pedes eius, & adorauit sup terrã: tu-
38 litq́; filiũ suũ, & egressa est, ¶ & Eliseus
reuersus est in Galgala. Erat aũt fames
in terra, & filij prophetarũ habitabant
corã eo, dixitq́; vni de pueris suis. Pone
ollã grandẽ, & coque pulmẽtũ filijs pro
39 phetarũ. ¶ Et egressus est vnus in agrum
vt colligeret herbas agrestes: inuenitq́;
G quasi vitẽ syluestrẽ, & collegit ex ea co-
locyntidas agri & impleuit palliũ suũ,
& reuersus conscidit in ollã pulmenti:
40 nesciebat enim qd esset. ¶ Infuderũt er-
go sociis, vt comederẽt: cũq́; gustassent
de coctione, clamauerunt, dicẽtes: Mors
in olla vir Dei. Et nõ potuerunt come-
41 dere ¶ At ille: Afferte: inquit, farinam.
Cũq́; tulissent, misit in ollã, & ait: In-
fundæ turbæ, vt comedant. Et non fuit
amplius quicquã amaritudinis in olla.
42 ¶ Vir aũt quidã venit de Baal-salisa de-
ferens viro Dei panes primitiarũ, &
viginti panes hordeaceos, & frumẽtum
nouũ in pera sua. At ille dixit: Da pplo,
43 vt comedat. ¶ Rñditq́; ei minister eius.
Quantũ est hoc vt apponã corã cẽtum
viris? Rursum ille ait, Da pplo, vt come
dat: hęc enim dicit Dñs: Comedẽt, & su
44 pererit. ¶ Posuit itaq; corã eis: qui come-
derunt, & superfuit iuxta verbum Dñi.

CAP. V.

1 A NAaman princeps militiæ regis Sy-
rię, erat vir magnꝰ apud dñm suũ,
& honoratus: per illũ enim dedit Dñs
salutẽ Syrię: erat aũt vir fortis: & diues,
2 sed leprosus. ¶ Porrò de Syria egressi fue-
rant latrunculi, & captiuã duxerant de
Terra-Israël puellã paruulam, quę erat
3 in obsequio vxoris Naamã, ¶ quæ ait ad
dñam suam: Vtinam fuisset Dñs meus
ad prophetã qui est in Samaria: pfectò
4 curasset eũ à lepra quam habet. ¶ Ingres
sus est itaq; Naaman ad dñm suum, &
nuntiauit ei, dicẽs: Sic & sic loquuta est
5 puella de Terra-Israël, ¶ Dixitq́; ei rex
Syriæ: Vade, & mittã literas ad regem
Isrl. Qui cum profectus esset, & tulisset
B secum decẽ talenta argẽti, & sex millia
aureos, & decẽ mutatoria vestimẽtorũ.
6 ¶ detulit literas ad regem Israël, in hæc
verba: Cũ acceperis eplam hanc, scito q
miserim ad te Naamã seruum meum:
7 vt cures eum à lepra sua. ¶ Cùmq́; legis
set rex Isrl literas, scidit vestimenta sua,
& ait: Nunquid Deus ego sum, vt occi-
dere possim & viuificare, quia iste misit
ad me, vt curẽ hoĩem à lepra sua? ani-
maduertite, & videte quod occasiones
8 quærat aduersum me. ¶ Quod cum au-
disset Eliseus vir Dei, scidisse videlicet
regẽ Isrl vestimenta sua, misit ad eũ, di
cens: Quare scidisti vestimenta tua? ve-
niat ad me, & sciat esse prophetã in Isrl.
9 ¶ Venit ergo Naaman cum equis & cur
C ribus, & stetit ad ostiũ domꝰ Elisei: ¶ mi
10 sitq́; ad eũ Eliseus nuntiũ, dicẽs: Vade
& lauare septies in Iordane, & recipiet
11 sanitatẽ caro tua, atq; mũdaberis: ¶ Ira-
tus Naamã recedebat, dicens: Putabã q
egrederetur ad me, & stans inuocaret no-
mẽ Dñi Dei sui, & tãgeret manu sua lo
12 cũ lepræ, & curaret me. ¶ Nunquid non
meliores sũt Abána & Pharphar fluuij
Damasci oĩbus aquis Israël, vt lauer in
eis, & mũder? ¶ Cum ergo vertisset se, & — Luc. 4. c. 27.
13 abiret indignans, ¶ accesserunt ad eum
D serui sui, & locuti sunt ei: Pater, & si
rem grandẽ dixisset tibi propheta, certè
facere debueras: quãtò magis quia nũc
14 dixit tibi: Lauare, & mundaberis? ¶ De-
scẽdit & lauit in Iordane septies iuxta
sermonem viri Dei, & restituta est caro
eius, sicut caro pueri paruuli, & mũda-
15 tus est, ¶ Reuersusq́; ad virũ Dei cũ vni
uerso comitatu suo, venit, & stetit corã
eo, & ait: Verè scio quod non sit alius
E Deus in vniuersa terra, nisi tantũ in Is-
raël, Obsecro itaq; vt accipias benedi-
16 ctionẽ à seruo tuo. ¶ At ille respõdit. Vi-
uit Dñs ante quẽ sto, quia non accipiã,
Cũq́; vim faceret, penitꝰ nõ acquieuit.

17 ¶Dixitq; Naaman: Vt vis, sed obsecro,
cócede mihi seruo tuo, vt tollam onus
duorũ burdonũ de terra: non enim fa-
ciet vltrà seru⁹ tuus holocaustũ, aut vi-
18 ctimá diis alienis, nisi Dño. ¶Hoc autẽ
solũ est de quo depreceris Dñm ꝓ ser-
uo tuo: Qñ ingrediet' Dñs meus tẽplũ
Remmon, vt adoret: & illo innitẽte su-
per manũ meá, si adorauero in templo
Rẽmõ, adorãte eo in eodẽ loco vt igno-
scat mihi Dñs seruo tuo pro hac re.
19 ¶Qui dixit ei: Vade in pace. Abijt ergo
20 ab eo electo terrę tpe. ¶Dixitq; ue Giezi
F puer viri Dei: Pepercit Dñs meus Naa-
man Syro isti, vt nõ acciperet ab eo quę
attulit: viuit Dñs, qa currá post eum, &
21 accipiá ab eo aliqd. ¶Et secut⁹ est Giezi
post tergũ Naaman: quẽ cũ vidisset ille
currẽtẽ ad se, desilijt de curru in occur-
sum eius, & ait: Rectène sunt omnia?
22 ¶Et ille ait, Rectè, Dñs me⁹ misit me ad
te, dicẽs, Modò venerũt ad me duo ado
lescentes de mõte Ephraim, ex filiis ꝓ-
phetarũ: da eis talentũ argenti, & vestes
23 mutatorias duplices. ¶Dixitq; Naamá,
Melius est accipias duo talẽta. Et coëgit
eũ, ligauitq; duo talenta argẽti in duo-
bus saccis, & duplicia vestimẽta, & im-
posuit duobus pueris suis, qui & porta
24 uerunt corá eo. ¶Cũq; venisset iá vespe-
G ri, tulit de manu eorum, & reposuit in
25 domo, dimisitq; viros, & abierũt. ¶ipse
aũt ingressus, stetit corá Dño suo. Et di-
xit Eliseus, Vnde venis Giezi? Qui respõ
26 dit, Nõ iuit seruus tuus quòquá. ¶At il-
le ait, Nónne cor meũ in pñti erat, qñ
reuersus est homo de curru suo in oc-
cursum tui? Nũc igitur accepisti argen-
tũ, & accepisti vestes, vt emas oliueta, &
vineas & oues & boues & seruos & an-
27 cillas. ¶Sed & lepra Naamá adhærebit
tibi, & semini tuo, vsq; in sempiternũ.
Et egressus est ab eo leprosus quasi nix.

CAP. VI.

1 DIxerunt autẽ filij prophetarum ad
A Eliseũ, Ecce, locus in quo habita-
2 mus corá te, angustus est nobis. ¶Eam⁹
vsq; ad Iordanẽ, & tollant singuli de
sylua materias singulas, vt ædificemus
nobis ibi locũ ad habitãdũ. Qui dixit,
3 Ite. ¶Et ait vnus ex illis, Veni ergo & tu
4 cum seruis tuis. Rñdit, Ego veniá. ¶Et
abiit cũ eis. Cũq; venissent ad Iordanẽ,
5 cædebát ligna. ¶Accidit aũt, vt cũ vnus
materiá succidisset, caderet ferrũ secu-
ris in aquam: exclamauitq; ille, & ait,
Heu, heu, heu dñe mi, & hoc ipsũ mu-
6 tuò acceperam. ¶Dixit aũt homo Dei,
B Vbi cecidit? At ille mõstrauit ei locũ:
ꝑcidit ergo lignum, & misit illuc: nata-
7 uitq; ferrũ, ¶& ait, Tolle. Qui extendit
8 manũ, & tulit illud. ¶Rex aũt Syrię pu-
gnabat contra Isrl', consiliumq; iniit cũ
seruis suis, dicens, In loco illo & illo po
9 namus insidias. ¶Misit itaq; vir Dei ad
regẽ Isrl', dicens, Caue ne trãseas in locũ
10 illũ: qa ibi Syri in insidiis sunt. ¶Misit
itaq; rex Isrl' ad locũ quẽ dixerat ei vir
Dei, & ꝓoccupauit eũ, & obseruauit se
11 ibi nõ semel neq; bis. ¶Conturbatũq;
est cor regis Syriæ pro hac re, & cõuoca-
tis seruis suis, ait, Quare non indicatis
mihi quis proditor mei sit apud regem
12 Israël? ¶Dixitq; vnus seruorũ eius, Ne-
quaquá dñe mi rex, sed Eliseus prophe-
ta q est in Isrl', indicat regi Israël oia ver
C ba qcũq; locutus fueris in cõclaui tuo.
13 ¶Dixitq; eis, Ite, & videte vbi sit: vt mit-
tá, & capiá eũ. Annũtiauerũtq; ei, dicẽ-
14 tes, Ecce in Dothain. ¶Misit ergo illuc
equos & currus, & robur exercitus: qui
cũ venissent nocte, circundederũt ciui-
15 tatẽ. ¶Consurgens autẽ diluculo mini-
ster viri Dei, egressus est, viditq; exerci-
tũ in circuitu ciuitatis, & equos & cur-
rus: nũtiauitq; ei, dicens, Heu heu heu
16 dñe mi, qd faciemus? ¶At ille rñdit, No
li timere, plures enim nobiscum sunt
17 q̃ cũ illis. ¶Cũq; orasset Eliseus, ait, Do-
D mine, aperi oculos huius, vt videat. Et
aperuit Dñs oculos pueri, & vidit: & ec
ce mõs plenus equorũ, & curruũ igneo
18 rũ in circuitu Elisei. ¶Hostes verò descẽ
derunt ad eũ: porrò Eliseus orauit ad
Dñm, dicens, Percute, obsecro, gentem
hác cæcitate. Percussitq; eos Dñs, ne vi-
19 derẽt, iuxta verbũ Elisei. ¶Dixit autẽ ad
eos Eliseus, Nõ est hęc via, neq; ista est
ciuitas: sequimini me, & ostendá vobis
virũ quẽ quæritis. Duxit ergo eos in Sa-
20 mariá, ¶cũq; ingressi fuissent in Sama-
riá, dixit Eliseus, Dñe aperi oculos isto-
rũ, vt videát. Aperuitq; Dñs oculos eo-
rũ, & viderũt se esse in medio Samarię.
21 ¶Dixitq; rex Israël ad Eliseũ, cũ vidis-
E set eos, Nunquid percutiam eos pr mi?
22 Et ille ait, ¶Nõ percuties: neq; enim ce-
pisti eos gladio, & arcu tuo, vt pcutias:
sed pone panẽ, & aquá coram eis, vt co-
medát, & bibant, & vadant ad dominũ

*tollamus I.

suum.

23 ſuũ. ¶ Appoſitaq; eſt eis ciborũ magna
præparatio, & comederunt,& biberũt,
& dimiſit eos,abieruntq; ad dñm ſuũ,
& vltrà non venerunt latrones Syriç in
24 terrã Iſraël. ¶ Factum eſt autẽ poſt hæc,
congregauit Ben-adad, rex Syriæ vni-
uerſũ exercitũ ſuũ,& aſcẽdit, & obſide-
25 bat Samariã. ¶ Factaq; eſt fames magna
in Samaria,& tandiu obſeſſa eſt.donec
venũdaretur caput aſini octoginta argen-
teis, & quarta pars cabi ſtercoris colũ
26 barũ, qnq; argẽteis. Cũq; rex Iſrl' trãſi-
F ret p̃ murũ, mulier q̃dã exclamauit ad
27 eũ, dicens, Salua me dñe mi rex. ¶ Qui
ait, Nõ, te ſaluet Dñs: vnde te poſſũ ſal-
uare? de area,vel de torculari? Dixitq;
ad eã rex, Quid tibi vis? Quæ reſpõdit,
28 ¶ Mulier iſta dixit mihi, Da filiũ tuũ, vt
comedamus eũ hodie, & filiũ meũ co-
29 medemus cras. ¶ Coximus ergo filium
meũ & comedimus. Dixiq; ei die alte-
ra, Da filiũ tuũ,vt comedamus eũ. Quç
30 abſcondit filiũ ſuũ. ¶ Quod cùm audiſ-
ſet rex, ſcidit veſtimenta ſua,& trãſibat
p̃ murũ. Viditq; oĩs populus cilicium,
quo veſtitus erat ad carnẽ intrinſecus.
-3. 31 ¶ Et ait rex, Hæc mihi faciat Deus, &
G hęc addat, ſi ſteterit caput Eliſei filij Sa-
32 phat ſuper ipſum hodie. ¶ Eliſeus autẽ
ſedebat ĩ domo ſua,& ſenes ſedebãt cũ
eo. Pręmiſit itaq; virũ: & anteq̃ veniret
nũtius ille, dixit ad ſenes, Nũquid ſci-
tis ꝙ miſerit filius homicidç hic, vt p̃ci
datur caput meũ? videte ergo, cũ vene-
rit nũtius, claudite oſtiũ,& non ſinatis
eũ introire: ecce enim ſonitus pedũ dñi
33 eius poſt eũ eſt: ¶ Adhuc illo loquente
eis, apparuit nuntius, qui veniebat ad
eum. Et ait, Ecce, tm̃ malum à Dño eſt:
quid amplius expectabo à Domino?

CAP. VII.

1 Dixit autẽ Eliſeus, Audite verbum
A Dñi, Hæc dicit Dñs, In tẽpore hoc
cras modius ſimilę vno ſtatẽre erit, &
duo modij hordei ſtatẽre vno, in porta
2 Samariç. ¶ Rñdens vnus de ducib⁹, ſu-
per cuius manum rex incumbebat, ho-
mini Dei, ait, Si Dñs fecerit etiã catara-
ctas in cęlo, nunquid poterit eſſe quod
loqueris? Qui ait, Videbis oculis tuis, &
3 inde non comedes. ¶ Quatuor ergo viri
erãt leproſi iuxta introitum portæ: qui
dixerunt ad inuicẽ, Quid hîc eſſe volu-
4 m⁹ donec moriamur? Siue ingredi vo-
luerim⁹ ciuitatẽ, fame moriemur: ſiue
mãſerimus hîc, moriendum nobis eſt:
venite ergo, & transfugiamus ad caſtra
Syriæ: ſi pepercerint nobis, viuemus: ſi
B aũt occidere voluerint, nihilomin⁹ mo
5 riemur. ¶ Surrexerũt ergo veſperi, vt ve-
nirẽt ad caſtra Syrię. Cũq; veniſſent ad
principiũ caſtrorũ Syrię: nullũ ibidẽ re
6 pererũt. ¶ Siquidẽ Dñs ſonitũ audire fe-
cerat in caſtris Syriæ, curruũ & equorũ,
& exercitus plurimi, dixeruntq; ad in -2.
uicẽ, Ecce mercede cõduxit aduerſum
nos rex Iſrael, reges Hebræorũ & Ægy-
7 ptiorum,& venerunt ſuper nos. ¶ Surre-
xerunt ergo, & fugerunt in tenebris, &
dereliquerunt tentoria ſua, & equos &
aſinos in caſtris, fugerũtq;, animas tm̃
8 ſuas ſaluare cupientes. ¶ Igitur cum ve-
niſſent leproſi illi ad principiũ caſtro-
rum, ingreſſi ſunt vnũ tabernaculum,
& comederunt & biberunt: tuleruntq;
inde argentũ,& aurũ, & veſtes,& abie-
rũt, & abſcõderũt:& rurſũ reuerſi ſunt
ad aliud tabernaculũ, & inde ſimiliter
9 auferentes abſconderunt. ¶ Dixeruntq;
C ad inuicẽ, Nõ rectè facimus: hæc enim
dies boni nũtij eſt. Si tacuerimus,& no
luerimus nũtiare vſq; manè, ſceleris ar
guemur: venite eamus, & nũtiemus in
10 aula regis. ¶ Cũq; veniſſent ad portã ci-
uitatis, narrauerunt eis, dicẽtes, Iuimus
ad caſtra Syriæ,& nullũ ibidẽ reperim⁹
hominẽ, niſi equos & aſinos alligatos,
11 & fixa tẽtoria. ¶ Ierunt ergo portarij, &
nuntiauerunt in palatio regis intrinſe-
12 cus. ¶ Qui ſurrexit nocte, & ait ad ſer-
uos ſuos, Dico vobis q̃d fecerint nobis
Syri. Sciũt quia fame laboramus, & id-
circo egreſſi ſunt de caſtris, & latitãt in
agris, dicẽtes, Cùm egreſſi fuerint de ci-
uitate, capiemus eos viuos,& tunc ciui
13 tatem ingredi poterimus. ¶ Rñdit autẽ
vnus ſeruorum eius, Tollamus quinq;
equos, qui remãſerũt in vrbe (quia ipſi
tm̃ ſunt in vniuerſa multitudine Iſrl',
alij enim conſumpti ſunt) & mittẽtes,
14 explorare poterimus. ¶ Adduxerũt ergo
duos equos, miſitq; rex in caſtra Syro-
15 rum, dicens, Ite, & videte. ¶ Qui abierũt
D poſt eos vſq; ad Iordanẽ: ecce autẽ om-
nis via plena erat veſtibus,& vaſis, quæ
proiecerant Syri cum turbarẽtur. reuer-
16 ſiq; nũtij indicauerũt regi. ¶ Et egreſſus
populus diripuit caſtra Syriæ: factuſq;
eſt modius ſimilæ ſtatẽre vno, & duo
modij hordei ſtatẽre vno, iuxta verbũ

Dñi.

17Dñi. ❡Porrò rex ducē illū, in cuius ma-
nu incubuerat cōstituit ad portā: quē
conculcauit turba in introitu portæ, &
mortuus est, iuxta quod locut⁹ fuerat
vir Dei, quando descenderat rex ad eū.
18 ❡Factumq; est ſm sermonem viri Dei
quē dixerat regi, qñ ait, Duo modij hor
dei statēre vno erunt, & modius similę
statēre vno, hoc eodem tempore cras in
19porta Samariæ: ❡qñ rñderat dux ille vi-
ro Dei, & dixerat, Etiamsi Dñs fecerit
cataractas in cœlo, nunquid poterit fie-
ri quod loqueris? Et dixit ei, Videbis
20oculis tuis, & inde non comedes. ❡Eue-
nit ergo ei sicut prædictū erat, & cōcul-
cauit eū ppl's in porta, & mortuus est.

CAP. VIII.

1 Eliseus autē locutus est ad mulierē
A ‖cuius viuere fecerat filiū, dicens,
Surge, vade; tu & domus tua, & peregri
nare vbicunq; repereris: vocauit enim
Dñs famē, & veniet super terrā septem
2 annis. ❡Quæ surrexit, & fecit iuxta ver-
bū hoīs Dei: & vadens cum domo sua,
peregrinata est ī terra Philisthiim die-
3 bus multis. Cūq; finiti essent anni se-
ptem, reuersa est mulier de terra Phili-
sthiim: & egressa est vt interpellaret re-
4 gē pro domo sua, & pro agris suis. ❡Rex
aūt loquebatur cū Giezi puero viri Dei,
B dicēs, Narra mihi oīa magnalia quę fe-
5 cit Eliseus. ❡Cūq; ille narraret regi quo
modò mortuū suscitasset, apparuit mu
lier cuius viuificauerat filiū. clamās ad
regē pro domo sua, & pro agris suis di-
xitq; Giezi, Dñe mi, rex, hęc est mulier,
& hic est filius eius quē suscitauit Eli-
6 seus. ❡Et interrogauit rex mulierē: quæ
narrauit ei. Deditque ei rex eunuchum
vnum, dicens, Restitue ei oīa quæ sua
sunt, & vniuersos redditus agrorū à die
7 qua reliquit terrā, vsq; ad præsens. ❡Ve-
C nit quoq; Eliseus Damascum, & Ben-
adad rex Syrię ęgrotabat: nūtiaueruntq;
8 ei dicētes, Venit vir Dei huc. ❡Et ait rex
ad Hazael, Tolle tecum munera, & va-
de in occursum viri Dei, & consule Do-
minum per eum, dicens, Si euadere po-
9 tero de infirmitate mea hac? ❡Iuit igit
Hazael in occursum eius, habēs secum
munera, & omnia bona Damasci, one-
ra quadraginta camelorū. cumq; stetis-
set coram eo, ait, Filius tuus Ben-adad
rex Syrię misit me ad te, dicens, Si sana-
10 ri potero de infirmitate mea hac? ❡Di-
xitq; ei Eliseus, Vade, dicei, Sanaberis:
porrò ostendit mihi Dñs qa morte mo
11rietur. ❡Stetitque cum eo, & conturba-
tus est vsque ad suffusionem vultus,
12 fleuitq; vir Dei. ❡Cui Hazael ait, Qua-
re dñs meus flet? At ille dixit, Quia scio
D quæ facturus sis filiis Israël mala. Ciui-
tates eorū munitas igne succēdes, & iu-
uenes eorū interficies gladio, & paruu-
los eorū elides, & prægnantes diuides.
13 ❡Dixitq; Hazael, Quid enim sum seru⁹
tuus canis, vt faciā rē istā magnā? Et ait
Eliseus, Ostēdit mihi Dñs te regē Syriæ
14 fore. ❡Qui cū recessisset ab Eliseo, venit
ad Dñm suū, qui ait ei, Quid dixit tibi
Eliseus? At ille respōdit, dixit mihi, Re-
15cipies sanitatē. ❡Cūq; venisset dies alte-
ra, tulit stragulū, & infudit aquā, & ex-
pandit super faciem eius: quo mortuo
16 regnauit Hazael pro eo ❡‖Anno quin- ‖2.Par. 21.a.4.
E to Iorā filii Achab regis Israël, & Iosa-
phat regis Iuda, regnauit Iorā filius Io-
17 saphat rex Iuda. ❡Triginta duorū anno
rū erat cū regnare cœpisset, & octo an-
18nis regnauit in Ierusalē. ❡Ambulauitq;
ī viis regū Israël, sicut ambulauerat do
mus Achab, filia enim Achab erat vxor
eius: & fecit quod malū est in cōspectu
19Dñi. ❡Noluit aūt Dñs disperdere Iudā,
propter Dauid seruum suū, ‖sicut pro- ‖2.Reg. 7.b.14.
miserat ei: vt daret illi lucernā, & filiis
20eius cunctis diebus. ❡In diebus eius re-
cessit Edom, ne esset sub Iuda, & cōsti
21tuit sibi regē. ❡Venitq; Iorā Seira, & oēs
currus cū eo: & surrexit nocte, percus-
sitq; Idumæos qui eū circundederāt, &
principes curruū, ppl's autē fugit in ta-
22bernacula sua. ❡Recessit ergo Edom ne
F esset sub Iuda vsq; ad diē hanc. Tūc re-
23cessit & Lobna in tpe illo. ❡Reliqua aūt 2.Par.21. b.8.
sermonū Ioram, & vniuersa quę fecit,
nōnne hęc scripta sunt in Libro verbo-
24rū dierū regū Iuda? ❡Et dormiuit Iorā
cū patribus suis, sepultusq; est cū eis in
Ciuitate Dauid, ‖& regnauit Ochozias ‖2.Par. 22.a.1. Achazias 6. & infrà semper.
25filius ei⁹ p eo. ‖❡Anno duodecimo Iorā
filij Achab regis Israël regnauit Ocho-
26zias fili⁹ Iorā regis Iudę. ❡Viginti duo-
G rum annorū erat Ochozias cū regnare
cœpisset, & vno anno regnauit in Ieru-
salē: nomē mřis ei⁹ Athalia filia Amri
27regis Israël. ❡Et ambulauit ī viis dom⁹
Achab: & fecit qđ malū est corā Dño,
sicut domus Achab: gener enim dom⁹
28Achab fuit. ❡Abiit quoq; cū Iorā filio,

Achab,

Achab, ad pliandū contra Hazael regē
Syriæ in Ramoth-Galaad, & vulnera-
29 uerūt Syri Iorā: q reuersus est vt cura- Inf. 19. c. 14.
ret, i Iezrahel, qa vulnerauerāt eū Syri
in Ramoth pliantē contra Hazael regē
Syriæ. Porrò Ochozias filius Ioram rex
Iuda descendit inuisere Ioram filium
Achab, in Iezrahel, quia ægrotabat ibi.

CAP. IX.

1 ELiseus autē prophetes vocauit vnū
A de filiis prophetarū: & ait illi: Ac- 3. Reg. 19. d. 17
cinge lūbos tuos, & tolle lenticulā olei
hanc in manu tua, & vade in Ramoth-
2 Galaad. Cūq; veneris illuc, videbis Ie-
hu filiū Iosaphat filij Namsi: & ingres-
sus suscitabis eū de medio fratrū suo-
rum, & introduces i interius cubiculū.
3 Tenésq; lenticulā olei, fundes sup ca-
put ei⁹, & dices: Hęc dicit Dñs: vnxi te
regē sup Israël. Aperiesq; ostium, & fu-
4 gies, & nō ibi subsistes. Abiit ergo ado
lescēs puer pphetę in Ramoth-Galaad,
5 & ingressus est illuc: ecce aūt principes
exercit⁹ sedebāt, & ait, Verbū mihi ad
te ô princeps. Dixitq; Iehu: Ad quē ex
oībus nobis? At ille dixit: Ad te ô prin-
6 ceps. Et surrexit, & ingressus est cubi-
culū: at ille fudit oleū sup caput eius, &
B ait: Hæc dicit Dñs Deus Israël: Vnxi te
7 regē sup ppłm Dñi Isrł. & pcuties do-
mū Achab Dñi tui, & vlciscar sangui-
nē seruorū meorū prophetarum, & san-
guinē oīum seruorū Dñi de manu Ie- 3. Reg. 21. f. 30.
8 zabel. Perdáq; oēm domū Achab: &
interficiā de Achab mingentē ad parie-
tē, & clausum, & nouissimū in Israël.
9 Et dabo domū Achab sicut domū Ie- 3. Reg. 15. g. 30.
roboā filij Nabat, & sicut domū Baasa 3. Reg. 16. a. 3.
10 filij Ahia. Iezabel quoq; comedent ca
nes in agro Iezrahel, nec erit q sepeliat
11 eā. Aperuitq; ostiū, & fugit. Iehu autē
egressus est ad seruos Dñi sui: qui dixe-
runt ei: Rectène sunt oīa? qd venit in-
sanus iste ad te? Qui ait eis: Nostis ho-
12 minē & quid locutus sit? At illi rñde-
rūt: Falsum est, sed magis narra nobis.
C Qui ait eis: Hęc & hęc locut⁹ est mihi.
& ait, Hæc dicit Dñs: Vnxi te regē super
13 Israël. Festinauerunt itaque, & vnus-
quisq; tollens palliū suū posuerūt sub
pedib⁹ eius, in similitudinē tribunalis,
& cecinerūt tuba, atq; dixerūt. Regna-
14 uit Iehu. Coniurauit ergo Iehu filius Sup. 8 g. 28.
Iosaphat filij Namsi contra Iorā: porrò
Iorā obsederat Ramoth-Galaad, ipse, &
15 oīs Israël cōtra Hazael regem Syrię: Et
reuersus fuerat vt curaret, in Iezrahel,
pp vulnera, quia percusserant eū Syri,
præliantē contra Hazael regē Syrię. Di-
xitq; Iehu: Si placet vobis, nemo egre-
diatur profugus de ciuitate, ne vadat,
16 & nuntiet in Iezrahel. Et ascendit, &
profectus est in Iezrahel: Iorā enim ægro
tabat ibi, & Ochozias rex Iuda descen-
17 derat ad visitandū Iorā. Igitur specu-
D lator qui stabat super turrim Iezrahel,
vidit globū Iehu veniētis, & ait: Video
ego globū. Dixitq; Iorā: Tolle currū, &
mitte in occursum eorū, & dicat vadēs:
18 Rectène sunt oīa? Abiit ergo qui ascē-
derat currū, i occursum eius, & ait: Hęc
dicit Rex: Pacatáne sunt oīa? Dixitque
Iehu: Quid tibi & paci? trāsi & sequere
me. Nuntiauit quoq; speculator, dicēs:
Venit nuntius ad eos, & nō reuertitur.
19 Misit ēt currum equorū secūdum: ve-
nitq; ad eos, & ait: Hęc dicit rex: Nun-
qd pax est? Et ait Iehu: Quid tibi & pa-
20 ci? transi, & sequere me. Nūtiauit autē
speculator, dicens: Venit vsq; ad eos, &
non reuertitur: est autē incessus quasi
incessus Iehu filij Namsi, preceps enim
21 graditur. Et ait Iorā. Iūge currū. Iun- * Iunxitque i.
E xeruntq;* currū eius, & egressus Ioram
Rex Isrł, & Ochozias rex Iuda, singuli
in curribus suis, egressiq; sunt in occur
sum Iehu, & inuenerunt eum in agro
22 Naboth Iezrahelitæ. Cūq; vidisset Io-
rā Iehu, dixit: Pax est Iehu? At ille rñ-
dit: Quæ pax? adhuc fornicationes Ieza
bel matris tuæ, & veneficia eius multa
23 vigent. Conuertit aūt Iorā manū suā,
& fugiens ait ad Ochoziā: Insidię O-
24 chozia. Porrò Iehu tetēdit arcū manu
& pcussit Iorā inter scapulas & egressa
est sagitta per cor eius, statimq; corruit
25 in curru suo. Dixitq; Iehu ad Badacer
ducē: Tolle, proijce eū in agro Naboth
Iezrahelitæ: memini enim qñ ego & tu
F sedētes in curru sequebamur Achab pa
trem huius, q Dñs onus hoc leuauerit
26 super eū dicēs: Si nō p sanguine Na- 3. Reg. 21. f.
both, & p sanguine filiorū eius, quē vi-
di heri, ait Dñs, reddā tibi in agro isto,
dicit Dñs. Nūc ergo tolle, & proijce eū
27 in agrū iuxta verbū Dñi. Ochozias au
tē Rex Iuda videns hoc, fugit per viam
domus horti: persecutusq; est eū Iehu,
& ait. Etiā hunc percutite in curru suo.
Et percusserunt eum* in ascēsu Gaber *6.

qui

qui est iuxta Ieblaam: qui fugit in Ma-
28 geddo, & mortuus est ibi: Et imposue
runt eũ serui eius super currũ suũ & tu
lerunt in Ierusalẽ: sepelieruntq; eũ in
sepulchro cũ pr̃ibus suis in Ciuitate DA
29 uid. Anno vndecimo Ioram filij A-
chab*, regnauit Ochozias super Iudam,
30 venitq; Iehu in Iezrahel. Porrò Ieza-
bel introitu eius audito, depinxit ocu-
los suos stibio, & ornauit caput suum,
& respexit p fenestram ingredientem
31 Iehu per portã, & ait: Nunquid pax po-
G test esse Zãbri, ‖q interfecit Dñm suũ?
32 Leuauitq; Iehu faciẽ suã ad fenestrã,
& ait: Quæ est ista? Et inclinauerunt se
33 ad eum duo vel tres eunuchi*. At ille
dixit eis: Præcipitate eam deorsum. Et
p̃cipitauerũt eam, aspersusq; est sangui
ne paries, & equorum vngulæ conculca
34 uerunt eã. Cumq; introgressus esset,
vt comederet, biberetq;, ait: Ite, & vide-
te maledictam illã, & sepelite eam: q͂a
35 filia regis est. Cũmq; issent vt sepelirẽt
eam: non inuenerunt nisi caluariam,
36 & pedes, & summas man⁹. Reuersiq;
nuntiauerunt ei. Et ait Iehu: Sermo Dñi
est, ‖quem locutus est per seruum suũ
Eliam Thesbiten, dicens: In agro Iez-
rahel, comedent canes carnes Iezabel,
37 & erũt carnes Iezabel sicut sterc⁹ sup
faciem terrę i agro Iezrahel, ita vt p̃ter-
euntes dicant: Hęccine est illa Iezabel?

CAP. X.

1 A ERant aũt Achab septuaginta filij in
Samaria: scripsit ergo Iehu literas,
& misit in Samariã, ad optimates ciui-
tatis, & ad maiores natu, & ad nutritios
2 Achab, dicẽs: Statim vt acceperitis lite
ras has, qui habetis filios Dñi vestri, &
currus, & equos, & ciuitates firmas, &
3 arma, eligite meliorẽ, & eũ qui vobis
placuerit de filiis dñi vestri, & eũ poni-
te super soliũ patris sui, & pugnate pro
4 domo dñi vestri. Timuerunt illi vehe
menter & dixerunt: Ecce duo reges non
potuerũt stare coram eo, & qũo nos va-
5 lebimus resistere? Miserunt ergo præpo
siti dom⁹ & præfecti ciuitatis, & maio-
res natu, & nutritij ad Iehu dicẽtes: Ser-
ui tui sumus, quęcunque iusseris facie-
mus, nec constituemus nobis regẽ: quę-
6 cunq; tibi placent, fac. Rescripsit aũt
B eis literas secundò, dicens: Si mei estis,
& obeditis mihi, tollite capita filiorum
dñi vestri, & venite ad me hac eadẽ ho
ra cras, in Iezrahel. Porrò filij regis, se-
ptuaginta viri, apud optimates ciuita-
7 tis nutriebantur. Cũq; venissent lite-
rę ad eos, tulerunt filios regis, & occide
runt septuaginta viros, & posuerunt ca-
pita eorũ in cophinis, & miserũt ad eũ
8 in Iezrahel. Venit aũt nuntius, & indi
cauit ei, dicens: Attulerunt capita filio
rũ regis. Qui r̃ndit: Ponite ea ad duos
aceruos iuxta introitum portę vsq; ma
9 ne. Cũq; diluxisset, egressus est, & stãs
dixit ad oẽm pp̃lm: Iusti estis: si ego cõ-
iuraui contra dñm meum, & interfeci
10 eum, quis percussit oẽs hos? Videte er-
go nunc q̃m non cecidit de sermonib⁹
Dñi in terram, ‖quos locutus est Dñs su ‖3. Reg. 21. g. 29.
per domũ Achab, & dñs fecit quod lo-
11 cutus est in manu serui sui Elię. Per-
C cussit igitur Iehu oẽs qui reliqui erant
de domo Achab in Iezrahel, & vniuer-
sos optimates eius, & notos, & sacerdo-
tes, donec non remanerent ex eo reli-
12 quię. Et surrexit, & venit in Samariã,
cumq; venisset ad Cameram pastorũ,
13 in via inuenit fratres Ochozię regis Iu-
da, dixitq; ad eos, Qui nam estis vos?
Qui r̃nderunt fratres Ochozię sumus,
& descẽdimus ad salutandos filios Re-
14 gis, & filios Reginę. Qui ait, Cõprehen
dite eos viuos. Quos cum comprehen-
dissent viuos, iugulauerunt eos in cister
na iuxta Camerã, quadraginta duos vi-
15 ros, & non reliquit èx eis quenq̃. Cũq;
D abiisset inde, inuenit Ionadab filiũ Re
chab in occursum sibi, & benedixit ei.
Et ait ad eum: Nunquid est cor tuũ re-
ctum*, sicut cor meum cũ corde tuo? Et * cũ cor
ait Ionadab: Est, Si est, inquit, da manũ de meo.
tuam. Qui dedit ei manum suam. At il
16 le leuauit eũ ad se in currum, dixitq;
ad eũ: Veni mecũ, & vide zelum meũ
pro Dño. Et impositum in curru suo,
17 dixit in Samariam. Et percussit oẽs qui
reliqui fuerant de Achab in Samaria,
vsq; ad vnum iuxta verbum Dñi quod
18 locutus est per Eliam. ‖Congregauit er ‖3. Reg. 16. g. 32.
go Iehu oẽm pp̃lm, & dixit ad eos: A-
chab coluit Baal parum, ego aũt colam
19 eum amplius. Nunc igitur oẽs prophe
tas Baal, & vniuersos seruos eius, & cũ-
ctos sacerdotes ipsi⁹ vocate ad me: nul-
E lus sit qui non veniat: sacrificiũ enim
grande est mihi Baal, q̃cunq; defuerit,
non viuet: Porrò Iehu faciebat hoc in-
sidiosè, vt disperderet cultores Baal.

20 Et

20 ℣Et dixit: Sanctificate dië solennë Baal.
21 Vocauitque, ℣ & misit in vniuersos terminos Israël, & venerunt cuncti serui Baal: nõ fuit residuus ne vnus quidë q nõ veniret. Et ingressi sunt tëplũ Baal, & repleta est domus Baal, à sũmo vsq;
22 ad summũ. ℣ Dixitq; his qui erant sup vestes: Proferte vestiméta vniuersis ser-
23 uis Baal. Et ptulerũt eis vestes. ℣Ingressusq; Iehu, & Ionadad filius Rechab tëplũ Baal, ait cultoribus Baal: Perquirite & videte ne quis fortè vobiscũ sit de
24 seruis dñi, sed vt sint serui Baal soli. ℣Ingressi sunt igit vt facerët victimas & holocausta: Iehu aũt pparauerat sibi foris octoginta viros, & dixerat eis: Quicũq; fugerit de hominibus his quos ego adduxero i manus vestras: aĩa eius erit p
25 aĩa illius. ℣Factũ est aũt: cũ cõpletum esset holocaustũ, præcepit Iehu militibus
F & ducibus suis: Ingredimini & pcutite eos, nullus euadat. Percusserũtq; eos in ore gladij, & piecerũt milites & duces,
26 & ierunt in ciuitatë tëpli Baal, ℣& protulerunt statuã de phano Baal, & com-
27 busserunt ℣ & cõminuerunt eã. Destruxerunt quoq; ædë Baal, & fecerũt p ea
28 latrinas, vsq; in dië hãc. ℣Deleuit itaq;
29 Iehu Baal de Israël. ℣Veruntamë à peccatis Ieroboã filij Nabat q peccare fecit Israël, nõ recessit nec dereliquit vitulos
30 aureos q erãt in Beth-el & in Dan. ℣Dixit aũt Dñs ad Iehu, Quia studiosè egisti quod rectũ erat, & placebat i oculis meis, & oĩa q̃ erant in corde meo fecisti contra domũ Achab: ‖filij tui vsque ad quartã generationë sedebũt super thro-
31 nũ Israël. ℣Porrò Iehu nõ custodiuit vt
G ambularet in lege Dñi Dei Israël i toto corde suo: nõ eĩm recessit à peccatis Iero-
32 boã, q peccare fecerat Israël. ℣In diebus illis cœpit Dñs tædere sup Isrl: percussitq; eos Hazaël in vniuersis finibus Is-
33 raël, ℣à Iordane contra orientalë plagã, oẽm terrã Galaad & Gad & Rubë & Manasse, ab Aroer q̃ est sup Torrentë-Ar-
34 non, & Galaad, & Basan. ℣Reliqua autë verborũ Iehu, & vniuersa quæ fecit, & fortitudo eius, nõnne hæc scripta sunt in libro verborum dierũ Regum Isrl?
35 ℣Et dormiuit Iehu cũ patribus suis, sepelieruntq; eum in Samaria: & regna-
36 uit Ioachaz filius eius pro eo. ℣Dies autem quos regnauit Iehu super Israël, viginti & octo anni sunt in Samaria.

C A P. XI.

1 A Thalia verò mater Ochoziæ, vidës
A mortuũ filiũ suũ, surrexit, ¦& inter-
2 fecit oẽ semen regiũ. ℣Tollens aũt Iosaba filia Regis Iorã, soror Ochoziæ, Ioas filiũ Ochoziæ, furata est eũ de medio filiorũ regis qui interficiebantur, & nutricë eius de triclinio: & abscõdit eũ à
3 facie Athaliæ vt nõ interficeret. ℣Eratq; cũ ea sex annis clã in domo Dñi: porrò
4 Athalia regnauit super terrã*. ℣ ‖ Anno aũt septimo misit Ioiada, & assumës cëturiones, & milites introduxit ad se in tëplũ Dñi, pepigitq; cũ eis fœdus: & adiurãs eos in domo Dñi, ostëdit eis filiũ
5 regis, ℣& præcepit illis dicës. Iste est ser-
6 mo quë facere debetis, ℣Tertia pars ve-
B strũ introeat sabbatho, & obseruet excubias domus regis. Tertia autë pars sit ad portã Seir. & tertia ¦pars sit ad portã q̃ est post habitaculũ scutariorũ: & cu-
7 stodietis excubias domus Messa: ℣Duæ verò partes è vobis oẽs egrediëtes sabbatho custodiant excubias domus Dñi cir-
8 ca regë. ℣Et vallabitis eũ, habëtes arma in manibus vestris: si qs aũt ingressus fuerit septũ tëpli, interficiat: eritisq; cũ
9 rege introeũte & egrediëte. ℣Et fecerũt centuriones iuxta oĩa q̃ præceperat eis Ioiada sacerdos: & assumentes singuli viros suos, q ingrediebant sabbathum cũ his q egrediebantur è sabbatho, ve-
10 nerunt ad Ioiadã sacerdotë. ℣Qui dedit eis hastas, & arma regis Dauid, q̃ erant
11 in domo Dñi. ℣Et steterunt singuli habentes arma in manu sua à parte tëpli dextera, vsq; ad partë sinistrã altaris, &
12 ædis, circũ regë. ℣Produxitq; filiũ regis, & posuit super eũ diadema & testimo-
C niũ: feceruntq; eũ regë, & vnxerunt, & plaudentes manu dixerunt: Viuat rex.
13 ℣Audiuit aũt Athalia vocë ppli currentis: & ingressa est ad turbas in tëplum
14 Dñi, ℣vidit regë stãtë sup tribunal iuxta morë, & cãtores & *tubas ppe eum, omnëq; pplm terræ lætantë, & canentë tubis: & scidit vestiméta sua: clamauitq;:
15 Cõiuratio, cõiuratio. ℣Præcepit aũt Ioiada *cëturionib9 q erãt sup exercitũ, & ait eis. Educite eã extra septa tëpli, & qcũq; eã secut9 fuerit: feriat gladio. Dixerat enim sacerdos: Nõ occidat in të-
16 plo Dñi. ℣Imposueruntq; ei manus, &
D impegerunt eã p viã introitus equorũ,
17 iuxta palatiũ,* & interfecta est ibi: ℣Pe-

Margin notes: |3. Reg. 22. b. 4. ‖Infr. 15. c. 12. *et in ... |3. Reg. 16. b. 1. 2. Par. 22. d. 10. *Septem annis. ‖2. Par. 23. a. 1. *tubæ. *sacerdotes.

pigit ergo Ioiada fędus inter Dñm & re
gé,& inter pp'm, vt esset ppl's Dñi,& in-
18ter regé & pplm. Ingressusq; est omnis
ppl's terrę téplum Baal, & destruxerunt
aras ei⁹, & imagines contriuerunt vali-
dè: Mathan quoq; sacerdotem Baal oc-
ciderunt corá altari: Et posuit sacerdos
19custodias in domo Dñi. Tulitq; cétu-
riones, & Cerethi & Phelethi legiones,
& oém pplm terræ, deduxerũtq; regem
de domo Dñi: & venerũt per viá portæ
scutariorum in palatium, & sedit sup
20thronũ regũ. Lętatusq; est oís ppl's ter-
ræ, & ciuitas cõquieuit. Athalia aũt oc-
21cisa est gladio in domo regis. Septéq;
annorũ erat Ioas cũ regnare cœpisset.

CAP. XII.

1 Anno septimo Iehu regnauit Ioas:
A quadraginta annis regnauit in Ie-
rusalé: nomé matris eius Sebia, de Ber-
2 sabee. Fecitq; Ioas rectũ corá Dño cun
ctis dieb⁹ qbus docuit eũ Ioiada sacer-
3 dos. Veruntñ excelsa nõ abstulit: ad-
huc enim ppl's immolabat, & adolebat
4 in excelsis incensũ. Dixitq; Ioas ad sa-
cerdotes, Omné pecuniá sanctorũ q́ il-
lata fuerit in téplũ Dñi à prætereũtib⁹,
q́ offertur p pretio aiæ, & quá spõte &
arbitrio cordis sui inferunt in templũ
Dñi: accipiát illá sacerdotes iuxta ordi-
5 né suũ: & instaurent sartatecta domus,
siquid necessarium viderint instaura-
6 tione. Igitur vsq; ad vicesimum ter-
tium annũ regis Ioas, non instauraue-
7 rũt sacerdotes sartatecta templi. Voca
uitq; rex Ioas Ioiadam pontificé & sa-
B cerdotes, dicens eis, Quare sartatecta nõ
instauratis templi? nolite ergo amplius
accipere pecuniá iuxta ordiné vestrum,
sed ad instaurationem tépli reddite eá.
8 Prohibitiq; sunt sacerdotes vltrà acci
9 pere pecuniá à pplo. & instaurare sar-
tatecta *domus. Et tulit Ioiada ponti- *tépli 2.
fex gazophylaciũ vnũ: aperuitq; fora-
mé désuper, & posuit illud iuxta alta-
re ad dextrá ingredientium domũ Dñi,
mittebátq; in eo sacerdotes q custodie-
bant ostia, oém pecuniá quæ deferebat
10ad téplum Dñi. Cũq; viderét nimiam
pecuniá esse in gazophylacio, ascende-
bat scriba regis & põtifex, effundebátq;
& numerabant pecuniá quæ inuenie-
11batur in domo Dñi. & dabant eá iux-
ta numerum atq; mésurá in manu eo-
rum qui præerant cęmentariis domus
C Dñi: qui impendebant eam in fabris li
gnorũ, & in cęmentariis ijs q operaban
12tur í domo Dñi, & sartatecta faciebát:
& in ijs qui cædebant saxa, & vt emeré
ligna & lapides qui excidebátur: ita vt
impleretur instauratio domus Dñi in
vniuersis q́ indigebant expensa ad mu-
13niendam domum. Veruntñ nõ fiebát
ex eadé pecunia hydrię tépli Dñi, & fu-
scinulę & turibula & tubæ, & oé vas au
reum & argenteũ, de pecunia q́ infere-
14batur in templũ Dñi. Iis enim qui fa-
ciebát opus, dabatur vt instauraretur* *ex ea 1.
15templum Dñi. & non fiebat ratio ijs
hominib⁹ qui accipiebát pecuniam vt
distribuerent eam artificibus, sed in fi-
16de tractabant eá. Pecuniá verò p deli-
cto & pecuniá pro peccatis non infere-
bant in templũ Dñi, quia sacerdotum
17erat. Tunc ascédit Hazaël rex Syriæ, &
D pugnabat contra Geth, cepitq; eam: &
direxit facié suá vt ascéderet in Ierusa-
18lé. Quá ob rem tulit Ioas rex Iuda om-
nia sanctificata, quæ cõsecrauerát Iosa-
phat, & Iorá, & Ochozias patres eius re-
ges Iuda. & q́ ipse obtulerat: & vniuer-
sum *argentũ quod inueniri potuit in *aurũ 1.
thesauris tépli Dñi, & in palatio regis:
misitq; Hazaeli regi Syrię, & recessit ab
19Ierusalé. Reliqua aũt sermonũ Ioas, &
vniuersa q́ fecit, nõne hæc scripta sunt
20in libro verborũ dierũ regũ Iuda? Sur-
rexerunt aũt serui eius, & cõiurauerũt
inter se, pcusserũtq; Ioas in Domomel-
21lo in descensu Sella. Iosachar náq; fi-
lius Semaath, & Iozabad filius Somer
serui eius, percusserunt eum, & mor-
tuus est: & sepelierunt eum cum patri-
bus suis in ciuitate Dauid, regnauitq;
Amasias filius eius pro eo.

CAP. XIII.

1 Anno vicesimo tertio Ioas filij O-
A chozię regis Iudæ, regnauit Ioa-
chaz filius Iehu sup Israël in Samaria,
2 decé & sépté annis. Et fecit malũ corá
Dño, secutusq; est peccata Ieroboá filij
Nabat, qui peccare fecit Isrl', & non de-
3 clinauit ab eis. Iratusq; est furor Dñi
contra Isrl', & tradidit eos in manu Ha-
zael regis Syrię, & in manu Ben-adad
4 filij Hazael, cũctis diebus. Deprecatus
est aũt Ioachaz facié Dñi, & audiuit eũ
Dñs: vidit enim angustiá Isrl', quia attri-
5 uerat eos rex Syriæ: & dedit Dñs sal-
uatoré Israeli, & liberatus est de manu

4. regis Syriæ: habitaueruntq; filij Israël
i tabernaculis suis sicut heri & nudius-
6 tertius. Veruntamen non recesserunt
à peccatis domus Ieroboã q peccare fe-
cit Israël, sed in ipsis ambulauerunt: si
quidem & lucus permãsit in Samaria.
7 Et nõ sunt derelicti Ioachaz de popu-
lo nisi quinquaginta equites, & decem
currus, & decẽ millia peditũ: interfece-
rat eñ eos rex Syriæ, & redegerat quasi
8 puluerem in tritura areæ. Reliqua aũt
B sermonũ Ioachaz, & vniũersa quæ fe-
cit, & fortitudo eius, nónne hęc scripta
sunt in libro sermonũ dierum regũ Is-
9 raël? Dormiuitq; Ioachaz cũ patribus
suis, & sepelierũt eũ in Samaria: regna-
10 uitq; Ioas filius eius pro eo. Anno tri-
cesimoseptimo Ioas regis Iuda regna-
uit Ioas filius Ioachaz sup Israël in Sa-
11 maria sedecim annis, & fecit qđ ma-
lũ est in conspectu Dñi: non declinauit
ab oĩbus peccatis Ieroboã filij Nabat,
q peccare fecit Israël, sed in ipsis ambu
12 lauit. Reliqua aũt sermonum Ioas, &
vniuersa quæ fecit, & fortitudo eius,
quo pugnauerit contra Amasiam regẽ
Iuda, nõne hęc scripta sunt in libro ser
13 monũ dierum regum Israël? Et dormi
uit Ioas cũ patribus suis: Ieroboam aũt
sedit super solium eius. Porrò Ioas se-
pultus est in Samaria cũ regibus Israël.
14 Eliseus aũt ęgrotabat infirmitate, qua
C & mortuus est: descenditq; ad eũ Ioas
rex Israël, & flebat corã eo, dicebatq;,
Pr̃ mi, pr̃ mi currus Israël & auriga eius.
15 Et ait illi Eliseus: Affer arcũ & sagittas.
Cũq; attulisset ad eũ arcum & sagittas,
16 dixit ad regẽ Israël, Pone manum tuã
sup arcũ. Et cũ posuisset ille manũ suã,
superposuit Eliseus manus suas mani-
17 bus regis, & ait, Aperi fenestram orien
talem. Cũq; aperuisset, dixit Eliseus: ia-
ce sagittã. Et iecit. Et ait Eliseus, Sagitta
salutis Dñi, & sagitta salutis contra Sy-
riã, pcutiesq; Syriã in Aphec, donec cõ-
18 sumas eã. Et ait, Tolle sagittas. Qui cũ
tulisset, rursum dixit ei, Percute iaculo
terrã. Et cũ percussisset tribus vicibus, &
19 stetisset, iratus est vir Dei contra eũ, &
ait, Si pcussisses qnquies, aut sexies, siue
septies, percussisses Syriã vsq; ad cõsum-
mationem: nũc aũt tribus vicibus per-
20 cuties eã. Mortuus est ergo Eliseus, & se-
D pelierunt eum: Latrũculi aũt de Moab
21 venerunt in terram in ipso anno. Qui
dam aũt sepelientes hoĩem viderunt la
trunculos, & proiecerunt cadauer in se
pulchro Elisei. Quod cũ tetigisset ossa Eccl.48. b.14.
Elisei, reuixit homo, & stetit sup pedes
22 suos. Igitur Hazael rex Syrię afflixit Is-
23 raël cũctis diebus Ioachaz: & misertus
est Dñs eorum, & reuersus est ad eos pp
pactum suũ quod habebat cũ Abrahã
& Isaac & Iacob: & noluit disperdere
eos, neq; proiicere penitus, vsq; in præ-
24 sens tempus. Mortuus est aũt Hazael
rex Syriæ, & regnauit Ben-adad filius
25 eius pro eo. Porrò Ioas filius Ioachaz,
tulit vrbes de manu Ben-adad filij Ha
zael, quas tulerat de manu Ioachaz pa-
tris sui iure pręlij: tribus vicibus percus
sit eũ Ioas, & reddidit ciuitates Israël.

CAP. XIIII.

1 IN anno scđo Ioas filij Ioachaz regis 1.Par.25. a.1.
A Isrl̃ regnauit Amasias filius Ioas regis
2 Iuda. Viginti qnq; annorũ erat cũm
regnare cępisset: viginti aũt & nouem
annis regnauit in Ierl̃m: nomen *matris *aut 5.
3 eius Ioadan de Ierl̃m. Et fecit rectũ co
ram Dño, verũtñ non vt Dauid pr̃ eius.
Iuxta oĩa quæ fecit Ioas pater suus fecit:
4 nisi hoc tñ q excelsa non abstulit: ad
huc enim ppl̃s immolabat & adolebat
5 incẽsum in excelsis. Cũq; obtinuisset
regnũ, pcussit seruos suos qui interfece-
6 runt regem pr̃em suum: filios aũt eo-
B rum qui occiderant non occidit, iuxta
quod scriptum est in libro legis Moysi,
sicut pcepit Dñs, dicens: Non morien- Deu.24 c.16
tur patres pro filiis, neq; filij moriẽtur Ezec.18. c.20.
pro patribus: sed vnusquisq; in peccato
7 suo morietur. Ipse percussit Edom in
Valle Salinarũ decem millia, & appre-
hendit petram in pręlio, vocauitq; no-
mẽ eius Iectehel, vsq; in psentẽ diem.
8 Tũc misit Amasias nũtios ad Ioas filiũ
Ioachaz, filij Iehu regis Israël, dicẽs: Ve
9 ni, & videamus nos. Remisitq; Ioas rex
C Israël ad Amasiã regẽ Iuda, dicens: Car
duus Libani misit ad Cedrum, quæ est
in Libano, dicens: Da filiam tuam filio
meo vxorẽ. Transieruntq; bestiæ saltus,
quę sunt in Libano, & conculcauerunt
10 carduũ. Percutiẽs inualuisti sup Edõ,
& subleuauit te cor tuum: cõtentus esto
gloria, & sede in domo tua: quare puo-
cas malum, vt cadas tu & Iudas tecũ?
11 Et non acquieuit Amasias: Ascenditq;
Ioas rex Israël, & viderũt se, ipse et Ama
sias rex Iuda i Beth-sames oppido Iudę

12 Percussusq; est Iuda corá Israël, & fu-
D gerunt vnusquisq; in tabernacula sua.
13 Amasiá vero regé Iuda filiú Ioas filij
Ochoziç, cepit Ioas rex Israel in Beth-
sámes, & adduxit eú in Ierl'm: & inter-
rupit murú Ierl'm, à porta Ephráim vsq;
ad portá anguli, quadringentis cubitis.
14 Tulitq; oé aurum & argentum, & vni
uersa vasa quę inuenta sunt in domo
Dñi, & in thesauris regis, & obsides, &
15 reuersus est in Samariam. Reliqua aút
verború Ioas quę fecit, & fortitudo ei⁹
qua pugnauit cõtra Amasiá regé Iuda,
nõne hęc scripta sunt in libro; sermonú
16 dierum regum Israël? Dormiuitq; Ioas
E cú patrib⁹ suis, & sepultus est in Sama-
ria cú regib⁹ Israël: & regnauit Ieroboá
17 filius eius pro eo. Vixit auté Amasia,
filius Ioas rex Iuda, postq̃ mortu⁹ est Io
as filius Ioachaz regis Israël 'vigintiqn
18 qúe annis. Reliqua aút sermonú Ama
siæ, nõnne hæc scripta sunt in libro ser
19 monum dierum regum Iuda? Factaq;
est contra eum coniuratio in Ierl'em: at
ille fugit in Lachis. Miseruntq; post eú
20 in Lachis, & interfecerunt eum ibi. Et
asportauerũt in equis, sepultusq; est in
Ierl'm cum patribus suis in ciuitate Da
21 uid. Tulit aút vniuersus popul⁹ Iudç
F Azariam annos natum sedecim, & con
stituerunt eum regé pro pře ei⁹ Amasia.
22 Ipse ędificauit 'Aılam', & restituit eá
Iudæ, postq̃ dormiuit rex cú patribus
23 suis. Anno quintodecimo Amasię filij
Ioas regis Iuda, regnauit Ieroboá filius
Ioas regis Israël in Samaria, quadragin
24 ta & vno anno: & fecit qđ malú est co-
ram Dño. Nõ recessit ab oibus peccatis
Ieroboá filij Nabat, q̃ peccare fecit Isrl'.
25 Ipse restituit terminos Israël ab introi
tu Emath, vsq; ad Mare solitudinis iux
ta sermoné dñi Dei Israël, quem locut⁹
est p̃ seruum suum Ioná filiú Amathi
G 'prophetam' qui erat de Geth quæ est in
26 Opher. Vidit enim Dñs afflictionem
Israël amará nimis, & q̃ consumpti es-
sent vsq; ad clausos carcere & extremos,
27 & non esset q̃ auxiliaret' Israëli. Nec lo
cutus est Dñs vt deleret nomé Israël de
sub cęlo, sed saluauit eos in manu Iero
28 boá filij Ioas. Reliqua aút sermonú Ie
roboá, & vniuersa q̃ fecit, & fortitudo
eius qua p̃liatus est, & qũo restituit Da-
mascú, & Emath Iudæ in Israël: nonne
hæc scripta sunt in libro sermonú die-
29 rum regum Israël? Dormiuitq; Iero-
boam cum patribus suis regibus Israël,
& regnauit Zacharias filius eius p̃ eo.

CAP. XV.

1 ANno vicesimoseptimo Ieroboá re-
A gis Israël regnauit Azarias filius
2 Amasiæ regis Iudaę. Sedecim annorú
erat, cú regnare cępisset, & qnquaginta
duobus annis regnauit in Ierl'm: nomé
3 matris eius Iechelia, de Ierl'm. Fecitq;
qđ erat placitum coram Dño, iuxta oia
4 quæ fecit Amasias pater eius. Verunth
excelsa non est demolitus: adhuc ppl's
sacrificabat, & adolebat incẽsum in ex-
5 celsis. Percussit aút Dñs regé, & fuit le
prosus vsq; in dié mortis suę, & habita
bat in domo 'libera' seorsum: Ioathá ve
rò filius regis gubernabat palatiú, & iu
6 dicabat ppl'm terrę. Reliqua aút sermo
num Azarię & vniuersa quæ fecit, non
ne hęc scripta sunt in libro verború die
7 rú regú Iuda? Et dormiuit Azarias cú
patribus suis: sepelieruntq; eú cum ma
ioribus suis in Ciuitate-Dauid, & regna
8 uit Ioathá filius eius p̃ eo. Anno trice
B simo octauo Azarię regis Iudę, regna-
uit Zacharias filius Ieroboá sup̃ Israël
9 in Samaria sex mésib⁹: & fecit qđ ma
lum est coram Dño, sicut fecerant přes
eius: non recessit à peccatis Ieroboá filij
10 Nabat qui peccare fecit Israël. Cõiura-
uit aút contra eú Sellum filius Iabes: p̃-
cussitq; eú palá, & iterfecit, regnauitq;
11 pro eo. Reliqua autem verborum Za-
chariæ, nõnne hæc scripta sunt in libro
12 sermonú dierú regum Israël? Iste est
sermo dñi quem locutus est ad Iehu di
C cens: Filij tui vsq; ad quartá gñationem
sedebunt de te 'sup̃ thronum Israel. Fa
13 ctumq; est ita: Sellú filius Iabes regna
uit tricesimonono anno Azariæ regis
Iudæ, regnauit aút vno mense in Sama
14 ria. Et ascendit Manahé filius Gadi de
Thersa: venitq; in Samariam, & p̃cussit
Sellú filiú Iabes in Samaria, & interfe-
15 cit eum, regnauitq; p̃ eo. Reliqua aút
verború Sellú, & coniuratio eius p̃ quá
tetédit insidias: nõnne hæc scripta sunt
in libro sermonum dierú regú Israël?
16 Tunc p̃cussit Manahé Thapsam, & oés
q̃ erát in ea, & Terminos eius de Ther-
sa, noluerant enim aperire ei: & interfe
17 cit oés p̃gnátes eius & scidit eas. Anno
tricesimonono Azarię regis Iudę regna
uit Manahé filius Gadi sup̃ Israël decé

'quindecim 1.
2 Pa. 26 a. 1.
'Elath 1
'propheta 1. Ioh. 1. a. 1.
2. Pa. 26 d. 21.
'libera g
Sup. 10. f. 36.
—3.

18 annis in Samaria: ¶Fecitq; qđ erat ma-
lũ corã dño: non recessit à peccatis Iero
boã filij Nabat, q peccare fecit Israël cũ
19 ctis dieb⁹ ei⁹. ¶Veniebat Phul rex Assy-
riorũ in Thersam, & dabat Manahem
Phul mille taléta argéti, vt esset ei in au
20 xiliũ, & firmaret regnũ eius. ¶Indixitq;
Manahé argentum super Israël cunctis
potétibus vt diuitib⁹ vt daret regi Assy-
riorũ, qnquaginta siclos argéti p singu
los: reuersusq; est rex Assyriorũ, & non
21 est morat⁹ in Thersa. ¶Reliqua aũt ser
monũ Manahé, & vniuersa quæ fecit,
nónne hæc scripta sunt in libro sermo-
22 nũ dierũ regũ Israël? ¶Et dormiuit Ma-
E nahé cũ patribus suis: regnauitq; Pha-
23 ceia filius eius p eo. ¶Anno qnquagesi
mo Azariç regis Iudç regnauit Phaceia
filius Manahé sup Israël í Samaria, bié-
24 nio: ¶& fecit qđ erat malum corã Dño:
non recessit à peccatis Ieroboã filij Na-
25 bat, q peccare fecit Israël. ¶Coniurauit
aũt aduersus eũ Phacee filius Romeliç,
dux ei⁹, & pcussit eũ in Samaria in tur-
re domus regiç iuxta Argob, & iuxta A-
rie, & cũ eo qnquaginta viros de filiis
Galaaditarũ, & iterfecit eũ, regnauitq;
26 p eo. ¶Reliqua aũt sermonũ Phaceia,
& vniuersa q fecit, nónne hæc scripta
sunt in libro sermonũ dierũ regũ Isrl?
27 ¶Anno qnquagesimosecũdo Azariç re-
gis Iudæ, regnauit Phacee filius Rome-
liæ sup Israël in Samaria, viginti annis.
28 ¶Et fecit qđ erat malũ corã Dño: non re
F cessit à peccatis Ieroboã filij Nabat, qui
29 peccare fecit Israël. ¶In diebus Phacee
regis Israël venit Teglath-phalásar rex
Assur, & cepit Aion, & Abel domũ-Ma-
acha, & Ianoe, & Cedes, & Asor, & Ga-
laad, & Galilçã, & vniuersã terrã Neph
30 thali: & trãstulit eos in Assyrios. ¶Cõiu
rauit aũt, & tetédit insidias Osee filius
Ela contra Phacee filiũ Romeliç, & per-
cussit eũ, & interfecit: regnauitq; p eo
31 vicesimo anno Ioathã filij Oziæ. ¶Reli
qua aũt sermonũ Phacee, & vniuersa q
fecit nõne hæc scripta sunt in libro ser-
32 monũ dierũ regũ Israël? ¶Anno scđo
G Phacee filij Romeliç regis Israël, regna
33 uit Ioathã fili⁹ Oziæ regis Iuda. ¶Vigin
ti qnq; annorũ erat cũ regnare cœpisset
& sedecim annis regnauit in Ierl'm: no-
34 mé matris eius, Ierusa filia Sadoc. ¶Fe-
citq; qđ erat placitum corã Dño: iuxta
oia quç fecerat Ozias pr suus operatus

Cunctis dieb⁹ ei⁹ veniebat Phul 5.
terrã 1.
terra 1.
2.Pa.27 a.1.

35 est. ¶Verũtñ excelsa nõ abstulit: adhuc
ppl's imolabat, & adolebat incésum in
excelsis: ipse ædificauit portã dom⁹ Dñi
36 sublimissimã. ¶Reliqua aũt sermonũ
Ioathan, & vniuersã quæ fecit nónne
hæc scripta sunt in libro verborũ dierũ
37 regum Iuda? ¶In diebus illis cçpit Dñs
mittere in Iudam Rasin regem Syriæ,
38 & Phacee filium Romeliæ. ¶Et dormi-
uit Ioatham cum patribus suis, sepul-
tusq; est cũ eis in Ciuitate Dauid pris
sui, & regnauit Achaz filius eius p eo.

CAP. XVI.

1 ANno decimo septimo Phacee filij
A Romeliæ, Regnauit Achaz fili⁹ Ioa
2 thã regis Iuda. ¶Viginti annorum erat 2.Par.28 a.1.
Achaz cum regnare cçpisset, & sedecim
annis regnauit in Ierl'm: Non fecit qđ
erat placitũ in conspectu Dñi Dei sui,
3 sicut Dauid pr eius, ¶sed ambulauit in
via regum Israël: insup & filiũ suũ con
secrauit, transferens p ignem fm idóla
Gentium, q dissipauit Dñs coram filiis
4 Israël: ¶Immolabat quoq; victimas &
adolebat incensum in excelsis, & in col
5 libus, & sub oĩ ligno frondoso. ¶Tunc Isaia 7. a.1.
ascendit Rasin rex Syriç, & Phacee fili⁹
Romeliç rex Israël in Ierl'm ad pliãdũ:
cũq; obsiderent Achaz, non valuerunt
6 superare eũ. ¶In tpe illo restituit Rasin
rex Syriæ Ailã Syriæ, & eiecit Iudços de
Aila: & Idumçi venerũt in Ailã, & ha- & Syri
7 bitauerunt ibi vsq; in dié hanc. ¶Misit
B aũt Achaz nuntios ad Theglath-phalã
sar regé Assyriorũ, dicés: Seruus tuus &
filius tuus ego sum: ascende, & saluum
me fac de manu regis Syriç, & de ma-
nu regis Israël, qui cõsurrexerũt aduer-
8 sum me. ¶Et cũ collegisset argétũ & au Achaz 6
rum qđ inueniri potuit í domo Dñi, &
in thesauris regis, misit regi Assyriorum
9 munera. ¶Qui & acqeuit volũtati eius:
ascendit enim rex Assyriorũ in Dama-
scũ, & vastauit eã: & trãstulit habitato-
res eius Cyrenen, Rasin aũt interfecit.
10 ¶Perrexitq; rex Achaz í occursum The
glath-phalásar regis Assyriorũ in Dama
scũ: cũq; vidisset altare Damasci, misit
rex Achaz ad Vriã sacerdoté exéplar ei⁹
11 & similitudiné iuxta oé opus eius. ¶Ex-
truxitq; Vrias sacerdos altare: iuxta oia
C q pceperat rex Achaz, de Damasco: ita
fecit sacerdos Vrias, donec veniret rex
12 Achaz de Damasco. ¶Cũq; venisset rex
de Damasco, vidit altare & venerat⁹ est

illud ascēdit, & immolauit holocau-
13 sta & sacrificium suū, & libauit liba-
mina, & fudit sanguinē pacificorū q ob
14 tulerat sup altare. Porrò altare æreū,
qd erat coram Dño, transtulit de facie
tēpli, & de loco altaris, & de loco tēpli
Dñi, posuitq; illud ex latere altaris ad
15 Aqlonem. Præcepit quoq; rex Achaz
Vriæ sacerdoti, dicens: Sup altare ma-
ius offer holocaustū matutinū, & sacri
ficiū vespertinū, & holocaustū regis, &
sacrificiū eius, & holocaustum vniuersi
D ppli terræ, & sacrificia eorū, & libami-
na eorū, & oēm sanguinē holocausti &
vniuersum sanguinē victimę sup illud
effundes: altare verò ęreum erit paratū
16 ad volūtatē meam. Fecit igit Vrias sa-
cerdos iuxta oia q pceperat rex Achaz.
17 Tulit aūt rex Achaz cęlatas bases, & lu
têrem, q erat dēsup: & mare deposuit
de bobus æreis, q sustētabant illud, &
posuit sup pauimentum stratū lapide.
18 Musach quoq; sabbathi, qd ædificaue
rat in templo, & ingressum regis exte-
rius, conuertit in templum dñi pp regē
19 Assyriorum. Reliqua autē verborum
Achaz* quæ fecit, nōne hęc scripta sunt
in libro sermonum dierum regū Iuda?
20 Dormiuitq; Achaz cū patribus suis,
& sepultus est cū eis in Ciuitate Dauid,
& regnauit Ezechias filius eius pro eo.

CAP. XVII.

1 ANno duodecimo Achaz regis Iu-
A da, regnauit Osee filius Ela i Sama
2 ria sup Israël nouē annis. Fecitq; malū
corā Dño: sed non sicut reges Israël qui
3 ante eū fuerant. Contra hunc ascendit
Salmanásar rex Assyriorū, & factus est
ei Osee seruus, reddebatq; illi tributa.
4 Cūq; deprehēdisset rex Assyriorū Osee,
q rebellare nitens, misisset nuntios ad
Sua regem Ægypti, ne pstaret tributa re
gi Assyriorū sicut singulis annis solit
erat. obsedit eum, & vinctū misit in car
5 cerem. Peruagatusq; est oēm terrā: &
ascendens Samariam, obsedit eā tribus
6 annis. ‖Anno aūt nono Osee, cepit rex
Assyriorū Samariam, & trāstulit Israël
in Assyrios: posuitq; eos in Hala, & in
Habor iuxta fluuiū Gozā, in ciuitatib
7 Medorū. Factū est enim, cū peccassent
B filij Israël Dño Deo suo, q eduxerat eos
de Terra-Ægypti, de manu Pharaonis
8 regis Ægypti, coluerūt deos alienos. Et
ambulauerunt iuxta ritū Gētium quas
consumpserat Dñs in conspectu filiorū
Israël, & regum Israël, qa simlr fecerāt.
9 Et* offenderunt filij Israël verbis non
rectis Dñm Deū suum: & ædificauerūt
sibi excelsa in cūctis vrbibus suis à Tur
re-custodū vsq; ad Ciuitatē-munitam.
10 Fecerūtq; sibi statuas & lucos in oī col
le sublimi, & subter oē lignū nemoro-
11 sum: & adolebant ibi incensum super
aras in morē gētiū quas trāstulerat Dñs
à facie eorū: feceruntq; verba pessima
12 irritantes Dñm, & coluerunt immūdi
tias de quibus pcepit eis Dñs ne facerēt
13 verbum hoc. Et testificatus est Dñs in
Israël & in Iuda p manum oium Pro-
phetarū & Videntiū, dicens: ‖Reuerti-
mini à viis vestris pessimis, & custodite
pcepta mea & ceremonias, iuxta oēm
legē quā præcepi patrib vestris, & sicut
misi ad vos in manu seruorū meorum
14 Prophetarū. Qui nō audierunt, sed in-
C durauerunt ceruicē suā iuxta ceruicem
patrū suorū, q noluerunt obedire dño
15 Deo suo. Et abiecerūt legitima eius, &
pactū qd pepigit cum pribus eorū, & te
stificationes qbus contestatus est eos: se
cutiq; sunt vanitates, & vanè egerunt:
& secuti sunt gentes q erant p circuitū
eorū sup quibus pceperat dñs eis vt nō
16 facerent sicut & illæ faciebant. Et dere
liquerunt oia pcepta dñi Dei sui: fece-
runtq; sibi conflatiles duos vitulos, &
lucos, & adorauerūt vniuersam militiā
17 cęli: se ruierūtq; Baal, & cōsecrauerūt
filios suos & filias suas p ignem: & diui
nationib inseruiebāt & auguriis, & tra
diderūt se vt facerēt malum corā Dño,
18 vt irritarēt eū: Iratusq; est dñs vehemē
ter Israëli, & abstulit eos à conspectu
suo, & nō remansit nisi tribus Iuda tā-
19 tūmodo. Sed nec ipse Iuda custodiuit
mādata Dñi Dei sui: veruntñ ambula-
uit in erroribus Israël, quos operatus fue-
20 rat. Proiecitq; Dñs oē semen Israël &
D afflixit eos, & tradidit eos in manu diri
pientiū, donec piiceret eos à facie sua:
21 ‖ex eo iā tpe, quo scissus est Israël à do
mo Dauid, & cōstituerūt sibi regē Iero-
boā filium Nabat: separauit enim Iero
boam Israël à Dño: & peccare eos fecit
22 pcm magnū. Et ambulauerunt filij Is
raël in vniuersis pcis Ieroboā q fecerat:
23 & nō recesserūt ab eis, vsquequo Dñs
auferret Israël à facie sua, ‖sicut locut
fuerat in manu oium seruorum suorū

*operuerunt 5.
‖Iere. 25. b. 5.
‖3. Re. 12 c. 19.
‖Iere. 25. b 3.

phetarũ: trãslatusq; est Israel de terra sua
24 in Assyrios, vsq; in diem hanc. Adduxit aũt rex Assyriorum* de Babylone, &
de Cutha, & de Auah, & de Emath, &
de Sepharuáim: & collocauit eos in ciuitatibus Samariæ pro filiis Israël: qui possederunt Samariá, & habitauerũt in vr
25 bibus eius. Cũq; ibi habitare cœpissent,
non timebant Dñm: & immisit in eos
26 Dñs leones qui interficiebant eos. Nuntiatumq; est regi Assyriorũ, & dictũ, Gétes quas trãstulisti, & habitare fecisti in
ciuitatibus Samariæ, ignorant legitima
Dei terræ, & immisit in eos Dñs leones:
& ecce interficiũt eos, eo quod ignorát ritũ
27 Dei terræ. Præcepit aũt rex Assyriorũ,
dicés, Ducite illuc vnũ de sacerdotibus,
quos inde captiuos adduxistis, & vadat,
& habitet cũ eis: & doceat eos legitima
28 Dei terræ. Igitur cũ venisset vnus de sacerdotibus his qui captiui ducti fuerant
de Samaria, habitauit in Beth-el, & do
29 cebat eos quõ colerét Dñm. Et vnaquæque gens fabricata est Deũ suũ: posueruntq; eos in phanis excelsis quæ fecerant Samaritæ, gens & gens in vrbibus
30 suis in quibus habitabat. Viri enim Babylonij fecerũt Socoth-benot: Viri aũt
Cuthæi fecerunt Nergel: & Viri de E-
31 math fecerunt Asima. Porrò Heuæi fecerunt Nebahaz & Tharthac. Hi aũt qui
F erant de Sepharuáim, cõburebant filios
suos igni, Adramélech & Anamélech
32 diis Sepharuáim: & nihilominus colebant Dñm. Fecerunt aũt sibi de nouissimis sacerdotes excelsorum, & ponebát
33 eos in phanis sublimibus. Et cũ Dñm
colerent, diis quoq; suis seruiebant iuxta consuetudiné gentiũ, de quibus trãsla-
34 ti fuerát Samariá, vsq; in præsentem diẽ
morem sequuntur antiquũ: non timét
Dñm, neq; custodiunt ceremonias eius,
atq; iudicia & legem & mandatum quod
præceperat Dñs filiis Iacob, quem co-
35 gnominauit Israël: & percusserat cũ eis
pactũ, & mandauerat eis, dicés, Nolite
timere deos alienos, & nõ adoretis eos,
neq; colatis eos, & non immoletis eis.
36 Sed Dñm Deũ vestrũ qui eduxit vos
G de Terra-Ægypti in fortitudine magna,
& in brachio extento: ipsum timete, &
37 illum adorate, & ipsi immolate. Ceremonias quoq;, & iudicia & legé & mãdatum quod scripsit vobis, custodite vt
faciatis cunctis diebus: & non timea-

* viros.

Gen. 32. 1. 28.

38 tis deos alienos. Et pactũ quod percussit
vobiscum nolite obliuisci: nec colatis
39 deos alienos. Sed Dñm Deum vestrũ
timete, & ipse eruet vos de manu oĩum
40 inimicorum vestrorum. Illi verò non
audierunt, sed iuxta consuetudiné suã
41 pristinam perpetrabát. Fuerunt igitur gẽtes istæ timentes quidem Dñm, sed nihilominus & idólis suis seruientes: nã
& filij eorũ, & nepotes, sicut fecerũt patres sui, ita faciunt vsq; in præsenté dié.

CAP. XVIII.

1 ANno tertio Osee filij Ela regis Israel,
A regnauit Ezechias filius Achaz regis
2 Iuda. Viginti quinq; annorũ erat cũ regnare cœpisset: & vigintinoué annis regnauit in Ierusalem: nomé matris eius Abi
3 filia Zachariæ. Fecitq; quod erat bonum
corã Dño, iuxta oĩa quæ fecerat Dauid
4 pater eius. Ipse dissipauit excelsa, & cõtriuit statuas, & succidit lucos, contregitq; serpenté æneũ, quem fecerat Moyses: siquidé vsq; ad illud tépus filij Israël adolebant ei incésum: vocauitq; no-
5 mé eius Nohestan. In Dño Deo Israël sperauit: itaq; post eũ non fuit similis
ei de cunctis regibus Iuda, sed neq; in
6 his qui ante eũ fuerũt: & adhæsit Dño, & non recessit à vestigiis eius, fecitq; man
7 data eius quæ præceperat Dñs Moysi. Vnde & erat Dñs cum eo, & in cunctis ad
B quæ procedebat, sapiẽter se agebat. Rebellauit quoq; contra regé Assyriorum, &
8 nõ seruiuit ei. Ipse percussit Philisthæos
vsq; ad Gazam, et oés terminos eorum,
à Turre-custodũ vsq; ad Ciuitaté-mu-
9 nitam. Anno quarto regis Ezechiæ, qui
erat annus septimus Osee filij Ela regis
Israël, ascendit Salmanasar rex Assyrio
10 rum in Samariá, et oppugnauit eá, et
cœpit: Nam post annos tres, anno sexto
Ezechiæ, id est nono anno Osee regis Is
11 raël, capta est Samaria: et transtulit rex
Assyriorũ Israël in Assyrios, collocauitque eos in Hala, et in Habor fluuiis Gozã
12 in ciuitatibus Medorũ: quia non audierũt
vocé Dñi Dei sui, sed prætergressi sunt pactum eius: oĩa quæ præceperat Moyses
seruus Dñi, non audierunt, neq; fece-
13 runt. Anno quartodecimo regis Eze-
C chiæ ascendit Sennacherib rex Assyriorum ad vniuersas ciuitates Iuda muni
14 tas: et cepit eas. Túc misit Ezechias rex
Iuda nũtios ad regé Assyriorum in Lachis, dicens, Peccaui recede à me; et oé

2. Par. 28. d. 28. & 29. a. 1.

Nu. 21. c. 9.

Supr. 17. a. 2. Tobiæ 1. a. 2. supr. 17. a. 6.

2. Pa. 32. a. 1. Isa. 36. a. 1. Eccl. 48. c. 9.

qđ impoſueris mihi, ferā. Indixit itaq;
rex Aſſyriorũ Ezechię regi Iuda trecēta
talenta argenti, & triginta talēta auri.
15 ¶ Deditq́; Ezechias oẽ argentũ qđ repertũ
fuerat in domo Dñi, & in theſauris re-
16 gis. ¶ In tpe illo confregit Ezechias val-
uas tēpli Dñi, & laminas auri quas ipſe
affixerat, & dedit eas regi Aſſyriorum.
17 ¶ Miſit aũt rex Aſſyriorũ Tharthan, &
D Rabſaris, & Rabſacen de Lachis ad regē
Ezechiā cũ manu valida Ierĩm: qui cũ
aſcendiſſent, venerunt Ierĩm, & ſtete-
runt iuxta aquæ ductũ piſcinę ſuperio-
18 ris, quę eſt ĩ via Agri-fullonis. ¶ Vocaue
runtq́; regē, egreſſus eſt aũt ad eos Elia
cin filius Helcię pp̃oſitus dom⁹, & Sob-
na ſcriba, & Ioahe filius Aſaph, à cõmē
19 tariis. ¶ Dixitq́; ad eos Rabſaces, Loqui-
mini Ezechię. Hęc dicit rex magn⁹, rex
Aſſyriorũ. Quę eſt iſta fiducia qua nite
20 ris? ¶ Forſitan iniſti conſiliũ, vt pp̃ares te
ad pręliũ. In quo confidis vt audeas re
21 bellare? ¶ an ſperas in baculo arũdineo
atq; confracto Ægypto, ſup quem ſi in-
cubuerit homo, cõminutus ingredietur
manũ eius, & pforabit eam? ſic eſt Pha
E rao rex Ægypti, oĩbus qui cõfidũt in ſe.
22 ¶ Quòd ſi dixeritis mihi, In Dño Deo
nr̃o habemus fiduciā: nónne iſte eſt cu
ius abſtulit Ezechias excelſa & altaria:
& pcepit Iudę & Ierĩm, Ante altare hoc
23 adorabitis in Ierĩm? ¶ Nunc igit̃ tranſite
ad dñm meum regem Aſſyriorũ, & da
bo vobis duo millia equorũ, & videte
24 an habere valeatis aſcenſores eorũ. ¶ Et
quõ poteſtis reſiſtere ante vnum ſatra-
pam de ſeruis dñi mei minimis? An fi-
duciam habes in Ægypto pp currus &
25 equites? ¶ Nunquid ſine Dñi voluntate
aſcēdi ad locũ iſtum, vt demolirer eũ?
Dñs dixit mihi, Aſcende ad terrā hanc
26 & demolire eā. ¶ Dixerunt aũt Eliacim
filius Helciæ, & Sobna, & Ioahe, Rabſa-
ci, Precamur vt loquaris nobis ſeruis tu
is Syriacè: ſiquidē intelligimus hanc lin
guam: & nõ loquaris nobis Iudaicè au-
27 diente pplo qui eſt ſuper murum. ¶ Rñ-
F ditq́; eis Rabſaces, dicens: Nunquid ad
dñm tuum, & ad te miſit me dns me⁹,
vt loquerer ſermones hos, & nõ potius
ad viros q ſedent ſup murum, vt come
dant ſtercora ſua, & bibant vrinā ſuam
28 vobiſcũ? ¶ Stetit itaq; Rabſaces, & excla-
mauit voce magna Iudaicè, & ait, Au-
dite verba regis magni, regis Aſſyriorũ.
29 ¶ Hęc dicit rex, Non vos ſeducat Eze-
chias, nõ enim poterit eruere vos de ma
30 nu mea. ¶ Neq; fiduciā vobis tribuat ſu
per Dñm, dicens, Eruens liberabit nos
Dñs, & non tradet̃ ciuitas hæc in manu
31 regis Aſſyriorum. ¶ Nolite audire Eze-
chiā. Hæc enim dicit rex Aſſyriorũ, Faci
te mecũ qđ vobis eſt vtile, & egredimi-
ni ad me: & comedet vnuſq́ſq; de vi-
nea ſua, & de ficu ſua: & bibetis aquas
32 de ciſternis veſtris, ¶ donec veniā, & trāſ-
feram vos in terram quæ ſimilis eſt ter
ræ veſtræ, in terrā fructiferam, & fertilē
vini, terrā panis & vinearũ, terrā oliua-
rum, & olei ac mellis: & viuetis, & non
G moriemini: Nolite audire Ezechiā, qui
vos decipit, dicens, Dñs liberabit nos.
33 ¶ Nunqd liberauerunt dij gentium ter-
34 ram ſuā de manu regis Aſſyriorũ? ¶ Vbi
eſt Deus Emath & Arphad? vbi eſt De⁹
Sepharuáim, Ana & Aua? nunqd libe-
35 rauerunt Samariā de manu mea? ¶ Qui
nam illi ſunt in vniuerſis diis terrarũ,
q eruerunt regionē ſuā de manu mea,
vt poſſit eruere Dñs Ieruſalē de manu
36 mea? ¶ Tacuit itaq; ppl̃s, & non rñdit ei
quicq̃ ſiquidem præceptum regis acce-
37 perant vt nõ rñderent ei. ¶ Venitq́; Elia Tob. 1. d. 24.
cim filius Helciæ, præpoſitus domus, &
Sobna ſcriba, & Ioahe filius Aſaph, à cõ
mentariis, ad Ezechiam ſciſſis veſtib⁹,
& nuntiauerunt ei verba Rabſacis.

CAP. XIX.

1 Q Vę cũ audiſſet Ezechias rex, ſcidit
A veſtimenta ſua, & optus eſt ſacco, Iſaia 37. a. 1.
ingreſſuſq́; eſt domum Dñi.
2 ¶ Et miſit Eliacim pp̃oſitum domus, &
Sobnā ſcribā, & ſenes de ſacerdotibus
opertos ſaccis, ad Iſaiam prophetā filiũ
3 Amos. ¶ Qui dixerunt*. Hæc dicit Eze- *ei s.
chias, Dies tribulationis, & increpatio-
nis, & blaſphemiæ dies iſte: venerunt fi
lij vſq; ad partũ, & vires non habet par
4 turiens. ¶ Si fortè audiat Dñs Deus tuus
vniuerſa Rabſacis, quem miſit rex Aſſy
riorum dñs ſuus, vt exprobraret Deum
viuentem, & argueret verbis quæ audi
uit Dñs Deus tuus: & fac orationem
5 pro reliquiis quæ repertæ ſunt. ¶ Vene-
runt ergo ſerui regis Ezechię ad Iſaiam.
6 ¶ Dixitq́; eis Iſaias, Hæc dicetis Dño ve-
B ſtro, Hæc dicit Dominus, Noli timere
à facie ſermonum quos audiſti, quib⁹
blaſphemauerunt pueri regis Aſſyrio-
7 rum me. ¶ Ecce ego immittā ei ſpiritũ,

& audiet nuntium, & reuertetur in ter
rá suá, & deijciá eũ gladio in terra sua.
8 Reuersus est ergo Rabsaces, & inuenit
regẽ Assyriorũ expugnãté Lobná: audie-
9 rat enim ꝙ recessisset de Lachis. Cùm-
que audisset de Tharáca rege Æthiopię
dicétes, Ecce egressus est vt pugnet ad-
uersum te: & iret cõtra eũ, misit nũtios
10 ad Ezechiá, dicés, Hæc dicite Ezechiæ
C regi Iuda, Nõ te seducat De⁹ tu⁹, in quo
habes fiduciá: neq; dicas, Nõ tradet Ie-
11 rusalé in man⁹ regis Assyriorũ. Tu enĩ
ipse audisti q̃ fecerũt reges Assyriorum
vniuersis terris, quomodò vastauerunt
eas: num ergo solus poteris liberari?
12 Nunqd liberauerunt dij gentiũ singu
los, quos vastauerũt pr̃es mei, Gozam vi
delicet, & Hará, & Reseph, & filios Edé,
13 q erát in Thelassar? Vbi est rex Emath,
& rex Arphad, & rex ciuitatis Sepharuá
14 im, Ana & Aua? Itaq; cùm accepisset
Ezechias literas de manu nũtiorũ, & le
gisset eas, ascédit in domũ Dñi, & expá-
15 dit ea corá Dño, & orauit in conspe-
ctu eius, dicens: Dñe Deus Israël, qui se
des super cherubim, tu es Deus solus re-
gum oĩum terræ: tu fecisti cęlum & ter-
16 rá. Inclina auré tuam & audi: api Dñe
oculos tuos, & vide, & audi oĩa verba
Sennacherib, qui misit vt exprobraret
17 nobis Deũ viuenté. Verè Dñè dissipa-
D uerũt reges Assyriorũ gétes, & terras om
18 niũ. Et miserũt deos eorũ in igné: nõ
eni erant dij, sed opera manuũ hoĩum
ex ligno & lapide, & perdiderunt eos.
19 Nunc igitur Dñe Deus noster, saluos
nos fac de manu eius, vt sciant oĩa re-
20 gna terræ, qa tu es Dñs De⁹ solus. Mi-
sit aũt Isaias filius Amos ad Ezechiam,
dicens, Hæc dicit Dñs De⁹ Isrl̃, Quæ de
precatus es me sup Sénacherib rege Assy
21 riorũ, audiui. Iste est sermo quẽ locutus
est Dñs de eo, Spreuit te, & subsannauit
te virgo filia Sion: post tergũ tuũ caput
22 mouit, filia Ierl̃em. Cui exprobrasti, &
quem blasphemasti? contra quem exal-
tasti vocé tuam, & eleuasti in excelsum
23 oculos tuos? cõtra sanctũ Isrl̃. Per ma-
E num seruorũ tuorũ exprobrasti Dño, &
dixisti in multitudine curruũ meorũ
ascédi excelsa mõtiũ, in summitate Li-
bani, & succidi sublimes cedros eius, &
electas abietes illius. Et ingressus sum
vsque ad terminos eius, & saltum car
24 meli eius ego succidi. Et bibi aquas
alienas, & siccaui vestigijs pedum meo
25 rum oés aquas clausas. Nunquid non
audisti quid ab initio fecerim? Ex die-
bus antiquis plasmaui illud, & nunc
adduxi: eruntq; in ruiná colliũ compu-
26 gnantium ciuitates munitę. Et q sedét
in eis, humiles manu: cõtremuerunt &
cõfusi sunt, facti sunt velut fœnũ agri,
& virens herba tectorũ, quę arefacta est
27 antequàm veniret ad maturitaté. Ha-
F bitaculũ tuũ, & egressum tuũ, & introi
tũ tuũ, & viá tuam ego p̄sciui, & furoré
28 tuũ cõtra me. Insanisti in me, & super
bia tua ascendit in aures meas: ponam
itaque circulũ in naribus tuis, & camũ
in labijs tuis, & reducam te in viá per
29 quam venisti. Tibi auté Ezechia hoc
erit signũ, Comede hoc anno q̃ repere-
ris: in secũdo aũt anno q̃ spõte nascun
tur: porrò in tertio anno seminate &
metite: plantate vineas, & comedite fru
30 ctũ earũ. Et quodcunq; reliquũ fuerit
de domo Iuda, mittet radicé deorsum,
31 & faciet fructũ sursum. De Ierl̃em qp-
pe egredientur reliquiæ, & ꝙ saluetur de
mõte Siõ: zelus Dñi exercituum faciet
32 hoc. Quam ob rem hęc dicit Dñs de re
ge Assyriorũ, Nõ ingredietur vrbé hác, nec
mittet in eam sagittá, nec occupabit eá
clypeus, nec circundabit eam munitio.
33 Per viam qua venit, reuertetur: & ciuita
G té hanc nõ ingredietur, dicit Dñs. Prote-
34 gáq; vrbé hanc, & saluabo eá pp me, &
35 pp Dauid seruũ meũ. Factũ est igitur in
nocte illa, venit Angelus Dñi, & pcussit
in castris Assyriorũ centũ octogintaquĩ
que millia. Cũq; diluculo surrexisset,
36 vidit oĩa corpora mortuorũ: & recedés
abijt, & reuersus est Sennacherib rex As
37 syriorũ, & mansit in Niniue. Cùmq;
adoraret in téplo Nesroch deũ suũ, A-
dramé-lech & Sarasar filij eius percus-
serunt eum gladio, fugeruntque in ter-
ram Armeniorũ, & regnauit Asar-had-
don filius eius pro eo.

CAP. XX.

1 IN diebus illis ęgrotauit Ezechias vs-
A que ad morté: & venit ad eũ Isaias fi-
lius Amos, propheta, dixitq; ei, Hæc di
cit Dominus Deus, Pręcipe domui tuę
2 morieris enim tu, & non viues. Qui cõ
uertit faciem suam ad parietem, & ora-
3 uit Dominũ, dicens, Obsecro Domine,
memento quæso quomodò ambulaue-
rim coram te in veritate, & in corde p-

Tob. 1. d. 21. Ecc. 48. d. 24. Isai. 37. g. 35. 2 Mac. 7. f. 41. 2 Mac. 8. 19.

2 Par. 32. f. 24. Isaia 38. a. 1. Ecc. 48. d. 26.

fecto, & quod placitum est corã te, fece
rim. Fleuit itaq; Ezechias fletu magno.
4 ¶Et antequàm egrederetur Isaias mediá
partẽ atrij, factus est sermo Dñi ad eũ,
5 dicens, ¶Reuertere, & dic Ezechiæ duci
populi mei, Hæc dicit Dñs Deus Dauid
patris tui, Audiui orationem tuam, &
vidi lacrymam tuam: & ecce, sanaui
te, die tertio ascendes templum Dñi.
6 ¶Et addam diebus tuis quindecim an-
B nos: sed & de manu regis Assyriorũ li-
berabo te, & ciuitatẽ hanc, & protegam
vrbẽ istam ꝓp me, & ꝓp Dauid seruũ
7 meum. ¶Dixitq; Isaias, Afferte massam
ficorum. Quam cùm attulissent, & po-
suissent super hulcus eius, curatus est.
8 ¶Dixerat aũt Ezechias ad Isaiam, Quod
erit signũ quia Dñs me sanabit, & quia
ascensurus sum die tertia templũ Dñi?
9 ¶Cui ait Isaias, Hoc erit signum à Do-
mino, ꝙ facturus sit Dominus sermo-
nem quem locutus est: vis vt ascendat
vmbra decẽ lineis, an vt reuertatur to-
10 tidem gradibus? ¶Et ait Ezechias, Facile
est vmbram crescere decem lineis: nec
hoc volo vt fiat, sed vt reuertatur retror
11 sum decem gradibus. ¶Inuocauit itaq;
Isaias propheta Dñm, & reduxit vm-
bram per lineas, quibus iam descende-
rat in horologio Achaz, retrorsum de-
12 cem gradibus. ¶In tpe illo misit Bero-
C dach Baladan filius Baladan rex Baby
loniorũ literas & munera ad Ezechiã:
audierat enim ꝙ ægrotasset Ezechias.
13 ¶Lætatus est aũt in aduentu eorũ Eze-
chias, & ostendit eis domũ aromatũ, &
& aurũ, & argentum, & pigmẽta varia,
vnguenta quoq;, & domũ vasorum suo
rũ, & omnia quæ hẽre poterat in thesau-
ris suis. Non fuit qđ non mõstraret eis
Ezechias in domo sua, & in oĩ potesta-
14 te sua. ¶Venit aũt Isaias propheta ad re-
gem Ezechiã, dixitq; ei, Quid dixerunt
viri isti? aut vnde venerunt ad te? Cui
ait Ezechias, De terra longinqua vene-
15 runt ad me de Babylone. ¶At ille rñ-
D dit, Quid viderũt in domo tua? Ait Ezę
chias, Oĩa quæcũq; sunt in domo mea,
viderunt: nihil est qđ non monstraue-
16 rim eis in thesauris meis. ¶Dixit itaque
17 Esaias Ezechiæ, Audi sermonẽ Dñi, Ec
ce dies venient, & auferentur oĩa quæ
sunt in domo tua, & quæ condiderunt
patres tui vsq; in diem hanc, in Baby-
lonem: non remanebit quicquã, ait Dñs.
18 ¶Sed & de filijs tuis qui egredientur ex
te, quos generabis, *tollentur, & erũt eu *tollẽt. ‖ Dix: sq:
19 nuchi in palatio regis Babylonis. ¶Di- 3.
xit Ezechias ad Isaiã, Bonus sermo Dñi
quẽ locutus es, *sit pax & veritas in die- *tantùm
20 bus meis. ¶Reliqua aũt sermonũ Eze-
chiæ, & oĩs fortitudo eius, & qũo fecerit
piscinã, & aquæductũ, & introduxerit
aquas in ciuitatem, nónne hæc scripta
sunt in libro sermonũ dierũ regũ Iuda?
21 ¶Dormiuitq; Ezechias cũ patribꝰ suis,
& regnauit Manasses filius eius pro eo

CAP. XXI.

1 DVodecim annorum erat Manasses
A cùm regnare cœpisset, & quinqua 2. Par. 33 a. 1.
ginta quinq; annis regnauit in Ierl̃m:
2 nomen matris eius Haphsiba. ¶Fecitq;
malum in conspectu Dñi iuxta idóla
gentium, quas deleuit Dñs à facie filio
3 rum Israël. ¶Conuersusq; est, & ædifi-
cauit excelsa quæ dissipauerat Ezechias
pater eius: & erexit aras Baal, & fecit lu
cos sicut fecerat Achab rex Israël: & a-
dorauit omnem militiã cœli, & coluit
4 eam. ¶Extruxitq; aras in domo domi- 2. Re. 7.
ni, de qua dixit Dominus, ‖ In Ierusalẽ b. 10.
5 ponam nomen meum. ¶Et extruxit al- Iere. 32.
taria vniuersæ militiæ cœli in duobus f. 24.
6 atrijs templi Dñi. ¶Et traduxit filium
suum per ignem: & ariolatus est, & ob
seruauit auguria, & fecit pythones, &
aruspices multiplicauit, vt faceret ma-
7 lum coram Dño, & irritaret eum. ¶Po-
suit quoq; idólum luci quem fecerat,
B in templo Dñi, ‖ super quo locutus est ‖ 2. Re. 7.
Dñs ad Dauid, & ad Salomonẽ filium b. 10.
eius, In tẽplo hoc & in Ierl̃m quam ele 3 Reg. 8.
gi de cunctis tribubus Isrl̃, ponam no- b. 16. & 9
8 mẽ meũ in sẽpiternũ. ¶Et vltrà non fa- a. 3.
ciam commoueri pedem Isrl̃ de terra
quam dedi patribus eorum: si tñ custo
dierint opere oĩa quę præcepi eis, & vni
uersam legem quã mãdauit eis seruus
9 meus Moyses. ¶Illi verò nõ audierunt:
sed seducti sunt à Manasse, vt facerent
malũ super gentes quas contriuit Dñs à
10 facie filiorũ Isrl̃. ¶Locutusq; est Dñs in
manu seruorũ suorum prophetarũ, di- ‖ Iere. 15.
11 cẽs, ¶‖ Quia fecit Manasses rex Iuda abo a. 4.
minationes istas pessimas, super omnia
quæ fecerunt Amorrhęi ante eũ, & pec-
care fecit etiam Iudam in immũditijs
12 suis: ¶propterea hæc dicit Dñs Deus Is-
C raël, Ecce ego inducam mala super Ie-
rusalem & Iudam: vt quicunq; audie-

13rit, tinniant ambę aures eius.? Extendā
super Ierl'em funiculū Samariç, & pōd⁹
domus Achab : & delebo Ierl'em, ficut
deleri solent tabulæ: delens vertam, &
ducam crebrius stylum super faciē ei⁹.
14? Dimittā verò reliqas hęreditatis meę,
& tradā eas in man⁹ inimicorum eius.
eruntq; in vastitatē, & in rapinā cūctis
15aduersarijs suis.? eò quòd fecerint ma
lū corā me, & pseuerauerint irritantes
me, ex die qua egressi sunt patres eorum
16ex Ægypto, vsq; ad hāc diē.? Insuper &
sanguinē innoxiū fudit Manasses mul-
tū nimis, donec impleret Ierl'em vsq; ad
os: absq; peccatis suis qb⁹ peccare fecit
17Iudā, vt faceret malū corā Dño.? Reli-
qua autē sermonū Manasse, & vniuersa
quę fecit, & peccatū eius quod peccauit
nónne hęc scripta sunt in libro sermo-
18nū dierū regū Iuda? ? Dormiuitq; Ma-
nasses cum patrib⁹ suis, & sepult⁹ est in
horto domus suę, in horto Oza: & re-
19gnauit Ammō filius ei⁹ pro eo.? Viginti
D duorū annorū erat Ammō cū regnare
cœpisset: duob⁹ quoq; annis regnauit i
Ierl'em nomē mris ei⁹ Messalemeth fi-
20lia Harus de Iereba. Fecitq; malū in cō
spectu Dñi, sicut fecerat Manasses pater
21eius.? Et ambulauit in oī via per quam
ambulauerat pater eius: seruiuitq; im
munditijs, quibus seruierat pater eius,
22& adorauit eas,? & dereliquit Dominū
Deum patrum suorū, & non ambula-
23uit in via Domini.? Tetenderuntq; ei
insidias serui sui, & interfecerunt regē
24in domo sua.? Percussit autem populus
terræ omnes qui cōiurauerant cōtra re-
gem Ammō: & constituerunt sibi regē
25Iosiam filium eius pro eo.? Reliqua au
tem sermonū Ammō quę fecit, nónne
hęc scripta sunt in libro sermonum die
26rum regum Iuda? ? Sepelieruntq; eum
in sepulchro suo, in horto Oza: & re-
gnauit Iosias filius eius pro eo.

CAP. XXII.

1 OCTO annorum erat Iosias cū re-
A gnare cœpisset, & trigīta vno anno
regnauit in Ierusalē· nomen matris ei⁹
2 Idida, filia Hadaia de Besecath.? Fecitq;
quod placitum erat coram Domino, &
ambulauit per omnes vias Dauid patris
sui: nō declinauit ad dexterā, siue ad si
3 nistram.? Anno autem octauodecimo
regis Iosiæ, misit rex, Saphā filiū Aslia,
filij Messulam scribam templi Domini

2.Par 34 a.1.

4 dicens ei.? Vade ad Helciam sacerdotē
magnū, vt cōfletur pecunia quę illata
est in tēplū Dñi, quā collegerūt ianito-
5 res tēpli à pplo,? deturq; fabris per pposi-
tos domus Dñi: q & distribuant eā his
q operantur in templo Dñi, ad instau-
6 randa sartatecta tēpli:? tignarijs videli-
cet & cęmentarijs, & ijs q interrupta cō
ponūt, & vt emant ligna, & lapides de
B lapicidinis ad instaurādū tēplū Dñi.
7 ? Verumtamen nō supputet eis argentū
quod accipiunt, sed in potestate habeāt
8 & in fide.? Dixit aūt Helcias pōtifex ad
Saphā scribam, Librum Legis repperi in
domo Dñi: deditq; Helcias volumē Sa-
9 phan, qui & legit illud.? Venit quoque
Saphan scriba ad regē, & renuntiauit ei
quod præceperat, & ait, Conflauerunt
serui tui pecuniam quæ reperta est in
domo Dñi: & dederūt vt distribueret
10 fabris à pfectis operū tēpli Dñi.? Narra-
uit quoq; Saphā scriba regi, dicēs, Librū
dedit mihi Helcias sacerdos. Quē cùm
11 legisset Saphan coram rege,? & audisset
rex verba libri Legis Domini, scidit ve-
12 stimenta sua.? Et præcepit Helciæ sacer
doti, & Ahicam filio Saphan, & Acho-
bor filio Micha, & Saphā scribę, & Asa-
13 ię seruo regis, dicens,? Ite & consulite
C Dñm super me, & super populo, & sup
omni Iuda de verbis voluminis istius
quod inuentū est: magna enim ira Do-
mini succensa est cōtra nos: qa non au-
dierunt patres nostri verba libri huius
vt facerent oē quod scriptum est nobis.
14? Ierunt itaq; Helcias sacerdos, & Ahicā,
& Achobor, & Saphan, & Asaia ad Hol
dam prophetidem vxorem Sellum filię
Thecuę, filij Araas custodis vestium, q
habitabat in Ierusalem in secunda: lo-
15 cutiq; sunt ad eam.? Et illa respondit
eis: Hæc dicit Dñs Deus Israël: Dicite vi
16 ro qui misit vos ad me:? Hęc dicit Dñs:
D Ecce ego adducam mala super locum
istum, & super habitatores eius, omnia
17 verba legis quā legit rex Iuda.? quia de-
reliquerunt me, & sacrificauerunt dijs
alienis, irritantes me in cunctis operib⁹
manuum suarum, & succendetur indi
gnatio mea in loco hoc, & nō extingue
18 tur.? Regi aūt Iuda q misit vos, vt cōsu-
leretis Dñm, sic dicetis: Hęc dicit Dñs
Deus Israël: Pro eo quod audisti verba
19 voluminis,? & perterritum est cor tuū,
& humiliatus es corā Domino, auditis

sermonibus

sermonibus cõtra locum istum & habi
tatores eius, quòd videlicet fierẽt in stu
porem & in maledictum: & scidisti ve-
stiméta tua, & fleuisti coram me, & ego
20 audiui, ait Dñs: ¶ idcirco colligam te ad
p̃res tuos, & collegêris ad sepulcrũ tuũ
in pace, vt nõ videãt oculi tui oĩa mala
q̃ introducturus sum super locum istũ.

CAP. XXIII.

1 A ET renuntiauerunt regi quod dixe-
rat. Qui misit & congregati sunt ad
2 eũ oẽs senes Iuda & Ierl'em. ¶ Ascendit-
que rex tẽplũ Dñi, & oẽs viri Iuda, vni-
uersiq; qui habitabant in Ierusalem cũ
eo sacerdotes & prophetæ, & omnis po
pulus à paruo vsque ad magnum: legit-
que cunctis audientibus omnia verba
libri fœderis, qui inuentus est in domo
3 Domini. ¶ Stetitque rex super gradum:
& fœdus percussit coram Dño, vt ambu
larent post Dominum, & custodirent
præcepta eius, & testimonia, & ceremo
nias in oĩ corde, & in tota aĩa & suscita
rent verba fœderis huius, quæ scripta
erant in libro illo: acquieuitq; populus
4 pacto. ¶ Et præcepit rex Helcię pontifici
& sacerdotibus secundi ordinis, & iani
toribus, ‖ vt proijcerent de templo Dñi
oĩa vasa quæ facta fuerant Baal, & in
luco, & vniuersæ militiæ cæli: & cõbus-
sit ea foris Ierusalem in cõualle-cedrõ,
& tulit puluerem eorum in Beth-el.
5 ¶ Et deleuit aruspices quos posuerant re
B ges Iuda ad sacrificandũ in excelsis per
ciuitates Iuda, & in circuitu Ierusalem,
& eos qui adolebant incensum Baal, &
Soli, & Lunæ, et duodecim signis, et oĩ
6 militiæ cæli. ¶ Et efferri fecit lucũ de do
mo Dñi foras Ierl'em in Conualle-Ce-
dron: et combussit eũ ibi, et redegit in
puluerem, et proiecit super sepulchra
7 vulgi. ¶ Destruxit quoq; ędiculas effęmi
natorum, quę erãt in domo Dñi, pro q̃-
bus mulieres texebant quasi domuncu
8 las luci. ¶ Congregauitq; oẽs sacerdotes
de ciuitatibus Iuda: et cõtaminauit ex-
celsa, vbi sacrificabant sacerdotes, de
Gabaa vsq; Ber-sabee: et destruxit aras
portarũ in introitu ostij Iosue principis
ciuitatis, quod erat ad sinistram portæ
9 ciuitatis. ¶ Veruntñ nõ ascendebant sa-
cerdotes excelsorũ ad altare Dñi in Ieru
salem: sed tantùm comedebant azyma
10 in medio fratrũ suorum. ¶ Cõtaminauit
C quoque Thophet, quod est in Cõualle-
filij-Ennom, vt nemo cõsecraret filium
11 suũ aut filiã p̃ ignẽ, Moloch. ¶ Abstulit
quoq; equos quos dederant reges Iudę,
Soli, in introitu tẽpli Dñi, iuxta exedrã
Nathan-mélech eunuchi, qui erat in
Pharurim: currus autẽ Solis combussit
12 igni. ¶ Altaria quoq; q̃ erant sup̃ tecta
cęnaculi Achaz, q̃ fecerant reges Iuda,
et altaria q̃ fecerat Manasses in duobus
atrijs tẽpli Dñi, destruxit rex: et cucurrit
inde, et dispersit cinerem eorũ in Tor-
13 rentẽ-Cedrõ. ¶ Excelsa quoq; q̃ erant in
Ierl'em ad dexteram partẽ Mõtis-offen
sionis, ‖ q̃ ędificauerat Salomon rex Isrl' ‖ 3 Re. 11 b. 7.
Astaroth idôlo Sidoniorũ, et Chamos
offensioni Moab, et Melchom abomi-
14 nationi filiorũ Ammõ, polluit rex. ¶ Et
cõtriuit statuas, et succîdit lucos: reple-
D uitq; loca eorũ ossibus mortuorũ. ¶ ‖ In- ‖ 3. Re. 12
15 sup̃ et altare quod erat in Beth-el, et g. 28.
excelsum quod fecerat Ieroboam filius
Nabat, q peccare fecit Israël: et altare il-
lud excelsum destruxit, atq; cõbussit, et
comminuit in puluerẽ, succẽditq; etiã
16 lucũ. ¶ Et cõuersus Iosias vidit ibi sepul-
chra quę erant in mõte: misitq; et tulit
ossa de sepulchris, et cõbussit ea sup̃ al-
tare, et polluit illud iuxta verbum Dñi
quod locutus est vir Dei, q p̃dixerat ver
17 ba hæc. ¶ Et ait, Quis est titulus ille quẽ
video? Responderuntque ei ciues vrbis
illius, ‖ Sepulchrum est hominis dei, q ‖ 3. Re. 13
venit de Iuda, et prędixit verba hęc quę a. 2.
18 fecisti super altare Beth-el. ¶ Et ait, Di-
mitte eum, nemo cõmoueat ossa eius.
Et intacta manserunt ossa illius cũ ossi
19 bus p̃phetæ q venerat de Samaria. ¶ In-
sup̃ et oĩa phana excelsorũ q̃ erant in ci
uitatib⁹ Samarię, q̃ fecerant reges Israël
ad irritandũ Dñm, abstulit Iosias: et fe-
cit eis fm̃ oĩa opera quę fecerat in Beth-
20 el. ¶ Et occidit vniuersos sacerdotes ex-
celsorũ q erant ibi sup̃ altaria: et cõbus-
E sit ossa humana sup̃ ea: reuersusq; est
21 Ierl'em. ¶ ‖ Et p̃cepit oĩ pp̃lo, dicẽs, Facite ‖ 2. Par. 35
Phase Dño Deo vestro, fm̃ q̃ scriptum a. 1.
22 est in libro fœderis huius. ¶ Nec enĩ fa- 3. Esd. 1.
ctum est Phase tale à dieb⁹ iudicũ, qui a. 2.
iudicauerunt Israël, et omnium dierũ
23 regum Isrl', et regum Iuda, ¶ sicut in o-
ctauo decimo anno regis Iosię factũ est
24 Phase istud Domino in Ierusalẽ. ¶ Sed
et pythones et ariolos, et figuras idôlo-
rum, et immũditias, et abominationes
quę fuerant in terra Iuda et Ierusalem,

abstulit

abſtulit Ioſias: vt ſtatueret verba legis,
quę ſcripta ſunt in libro quem inuenit
25 Helcias ſacerdos in tẽplo Dñi. ¶ Similis
illi nõ fuit ante eũ rex, q̃ reuerteretᷣ ad
Dñm in oĩ corde ſuo, & in tota aĩa ſua,
& in vniuerſa virtute ſua, iuxta oẽm le-
gẽ Moyſi: neq; poſt eũ ſurrexit ſimilis il
26 li. ¶ Veruntamen non eſt auerſus Dñs
F ab ira furoris ſui magni, quo iratus eſt
furor eius cõtra Iudam: pp irritationes
27 q̃bus ꝓuocauerat eum Manaſſes. ¶ Di- Iuſ. 24. a. 3.
xit itaq; Dñs, Etiam Iudam auferam à
facie mea, ſicut abſtuli Iſrl: & ꝓijciam ci
uitatem hanc quam elegi Ieruſalem, &
domum de qua dixi, Erit nomẽ meum
28 ibi. ¶ Reliqua aũt ſermonũ Ioſiæ, & vni
uerſa quæ fecit, nõnne hæc ſcripta ſũt
in libro verborũ dierum regum Iuda?
29 ¶ ‖ In diebꝰ eius aſcẽdit Pharao Nechao ‖ 2. Pa. 35. d. 20. 3. Eſd. 1. d. 23.
rex Ægypti, cõtra regẽ Aſſyriorũ ad flu-
men Euphráten: & abijt Ioſias rex in oc
curſum eiꝰ: & occiſus eſt in Mageddo,
30 cũ vidiſſet eũ. ¶ Et portauerunt eũ ſerui
ſui mortuũ de Mageddo: & ptulerunt
in Ierl'm, & ſepelierũt eũ in ſepulchro
ſuo. ‖ Tulitq; ppls terræ Ioachaz filium ‖ 2. Pa. 36. a. 1.
Ioſiæ: & vnxerũt eũ, & cõſtituerũt eum
31 regẽ ꝓ patre ſuo. ¶ Viginti triũ annorũ
G erat Ioachaz cũ regnare cœpiſſet, & tri
bus menſibus regnauit in Ierl'm. no-
mẽ mřis eiꝰ Amital, filia Ieremiæ de
32 Lobna. ¶ Et fecit malũ corã Dño, iuxta
33 oĩa q̃ fecerãt pr̃es eiꝰ. ¶ Vinxitq; Pharao
Nechao in *Reblata*, q̃ eſt in terra E- * Rebla.
math, ne regnaret in Ierl'm: & impo-
ſuit multã terrę, cẽtũ talentis argenti, &
34 talento auri. ¶ Regẽq; cõſtituit Pharao
Nechao Eliacim filiũ Ioſiæ, ꝓ Ioſia pa-
tre eius, vertitq; nomen eius Ioacim:
porrò Ioachaz tulit, & duxit in Ægy-
35 ptũ. ¶ Argentum autem, & aurum dedit
Ioacim Pharaoni, cùm indixiſſet terræ
per ſingulos, vt conferretur iuxta præ-
ceptum Pharaonis: & vnumquenque
iuxta vires ſuas exegit, tam argentũ quã
aurum de populo terrę: vt daret Pharao
36 ni Nechao. ¶ Viginti quinque annorum
erat Ioacim cùm regnare cœpiſſet: &
vndecim annis regnauit in Ierl'm: no-
mẽ matris eius Zebida filia Phadaia de
37 Ruma. ¶ Et fecit malũ coram Domino
iuxta omnia quæ fecerant patres eius.

CAP. XXIIII.

1 IN diebus eius aſcẽdit Nabuchodono
A ſor rex Babylonis, & factus eſt ei Ioa-
cim ſeruus tribꝰ annis: & rurſum rebel
2 lauit cõtra eum. ¶ Immiſitq; ei Domi
nus latrunculos Chaldæorum, & latrũ-
culos Syriæ, & latrunculos Moab, & la
trunculos filiorum Ammõ: & immiſit
eos in Iudam, vt diſperderẽt eum, iuxta
verbum Domini quod locutus fuerat p
3 ſeruos ſuos Prophetas. ¶ Factum eſt au- Sup. 23. 13.
tem hoc ꝑ verbũ Domini contra Iudã,
vt auferret eum coram ſe ꝓpter pecca-
4 ta Manaſſe vniuerſa quę fecit: ¶ & pp sã
guinem innoxium quem effudit, & im-
pleuit Ieruſalem cruore innocentium,
& ob hanc rem noluit Dominus propi
5 tiari. ¶ Reliqua autem ſermonum Ioacĩ
& vniuerſa quæ fecit, nõnne hęc ſcrip-
ta ſunt in libro ſermonũ dierum regũ
B Iuda? Et dormiuit Ioacim cũ patribus
6 ſuis. ¶ & regnauit Ioachin filius eius ꝓ
7 eo. ¶ Et vltrà nõ addidit rex Ægypti, vt e-
grederetᷣ de terra ſua: tulerat enĩ rex Ba
bylonis à riuo Ægypti, vſq; ad fluuium
Euphráten oĩa q̃ fuerant regis Ægypti.
8 ¶ Decẽ & octo annorũ erat Ioachin cũ
regnare cœpiſſet, & tribꝰ mẽſibꝰ regna-
uit in Ierl'm: nomẽ matris eius Nohe-
9 ſta filia Elnathã de Ierl'm. ¶ Et fecit ma
lũ corã Dño, iuxta oĩa q̃ fecerat pr̃ eius.
10 ¶ ‖ In tp̃e illo aſcenderunt ſerui Nabu- ‖ Dan 1. a 1.
chodonoſor regis Babylonis in Ierl'm,
C & circũdata eſt vrbs munitionibꝰ. ¶ Ve-
11 nitq; Nabuchodonoſor rex Babylonis
ad ciuitatẽ* cũ ſeruis ſuis vt oppugna- * quum ſerui eius oppugnarent 1.
12 rẽt eã. ¶ Egreſſusq; eſt Ioachin rex Iuda
ad regẽ Babylonis, ipſe & mr̃ eiꝰ, & ſer
ui eiꝰ, & principes eiꝰ, & eunuchi eius:
& ſuſcepit eũ rex Babylonis anno octa-
13 uo regni ſui. ¶ Et ꝓtulit inde oẽs theſau-
ros domus Dñi, & theſauros domus re
gię: & cõcidit vniuerſa vaſa aurea q̃ fe
cerat Salomõ rex Iſrl in tẽplo Dñi iux-
14 ta verbũ Dñi. ¶ Et trãſtulit oẽm Ierl'm,
& vniuerſos principes, & oẽs fortes e-
xercitus, decem millia in captiuitatẽ: &
oẽm artificem & incluſorem: nihilq;
relictum eſt, exceptis pauperibus ppli
15 terrę. ¶ ‖ Tranſtulit quoque Ioachin in ‖ 2. Pa. 36. b. 10. Eſth. 2. a. 6. & 11. a. 4.
D Babylonẽ, & matrem regis, & vxores re
gis, & eunuchos eius: & iudices terrę du
xit in captiuitatẽ de Ierl'm in Babylo-
16 nem. ¶ Et oẽs viros robuſtos, ſeptem mil
lia, & artifices, & incluſores mille, oẽs
viros fortes & bellatores: duxitq; eos
rex Babylonis captiuos in Babylonem.
17 ¶ ‖ Et cõſtituit Matthaniam patruũ eius ‖ Ier. 37. a 1. & 52. a. 1.

pro

pro eo: imposuitq; nomen ei Sedeciam,
18 ¶ Vicesimũ & primũ annũ ętatis habe-
bat Sedecias cũ regnare cœpisset. Et vn-
decim annis regnauit in Ierl'em: nomẽ
matris eius erat Amital, filia Ieremiæ
19 de Lobna. Et fecit malũ corã Dño, iux-
20 ta oĩa q̃ fecerat Ioacim. ¶ Irascebat' enĩ
Dominus contra Ierusalem & cõtra Iu
dam, donec proijceret eos à facie sua:
recessitq; Sedecias à rege Babylonis.

CAP. XXV.

1 A Factum est autem anno nono regni
eius, mense decimo, decima die mẽ
sis, venit Nabuchodonosor rex Babylo
nis, ipse & omnis exercitus eius in Ieru
salẽ, & circũdederunt eã: & extruxerũt
2 in circuitu eius munitiones. ¶ Et clausa
est ciuitas atq; vallata. vsq; ad vndeci-
3 mũ annũ regis Sedecię, ¶ nona die men
sis, p̃ualuitq; fames in ciuitate, nec erat
4 panis pp̃lo terrę. ¶ Et interrupta est ciui-
tas: & oẽs viri bellatores nocte fugerũt
p̃ viã portę quæ est inter duplicẽ murũ
ad hortũ regis (porrò Chaldęi obside-
bãt in circuitu ciuitatẽ) fugit itaq; Sede
cias p̃ viã q̃ ducit ad cãpestria solitudi-
5 nis. ¶ Et persequutus est exercitus Chal-
B dęorũ regẽ, cõprehenditq; eũ in plani-
tie Iericho: & oẽs bellatores q̃ erant cũ
6 eo. dispersi sũt, & reliquerũt eũ. ¶ Appre
hensum ergo regem duxerunt ad regẽ
Babylonis in Reblátha: qui locutus est
7 cum eo iudicium. ¶ Filios autem Sede-
ciæ occidit corã eo, & oculos eius effo-
dit, vinxitq; eum catenis, & adduxit in
8 Babylonem. ¶ Mẽse quinto, septima die
mensis, ipse est annus nonus decimus
regis Babylonis: venit Nabuzardan prĩ
ceps exercit⁹, seruus regis Babylonis, in
9 Ierusalem. ¶ ‖ Et succendit domum Do-
mini, & domum regis: & *domos Ieru-
salem: oẽmq; domum *combussit igni.
10 ¶ Et muros Ierusalem in circuitu destru
xit omnis exercitus Caldęorum qui erat
11 cum principe militum. ¶ Reliquã autẽ
C populi partem quæ remanserat in ciui
tate, & perfugas qui transfugerant ad
regem Babylonis, & reliquum vulgus
trãstulit Nabuzardan princeps militię.
12 ¶ ‖ Et de pauperibus terræ reliquit vinito
13 res & agricolas. ¶ Colũnas aũt ęreas, q̃
erant in templo Domini, & bases, & ma
re æreum quod erat in domo Domini,
confregerunt Chaldęi, & transtulerunt
14 æs omne in Babylonem. ¶ Ollas quoq;
ęreas, & trullas, & tridẽtes, & scypos, &
mortariola, & oĩa vasa ęrea, in qb⁹ mi-
15 nistrabãt, tulerunt. ¶ Necnõ & turibula,
D & phialas: quę aurea; aurea: & q̃ argen-
16 tea. argentea: tulit princeps militiæ: ¶ id
est, columnas duas, mare vnum, & ba-
ses quas fecerat Salomon in templo Do
mini: non erat pondus æris omnium
17 vasorũ. ¶ ‖ Decẽ & octo cubitos altitudi
nis habebat colũna vna: & capitellum
ęreũ sup̃ se altitudinis triũ cubitorũ: &
retiaculũ, & malogranata sup̃ capitellũ
colũnę, oĩa ęrea: similẽ & colũna secũ-
18 da habebat ornatũ. ¶ Tulit quoq; prin-
ceps militię Saraiã sacerdotẽ primũ, &
Sophoniã sacerdotẽ sc̃d̃m, & tres ianito-
19 res. ¶ Et de ciuitate eunuchũ vnũ q̃ erat
E p̃fectus sup̃ bellatores viros: & quinq;
viros de his q̃ steterãt corã rege, quos re
perit in ciuitate: & Sopher prĩcipẽ exer-
citus, q̃ probabat tyrones de pp̃lo terrę:
& *sex viros è vulgo, qui inuenti fuerãt
20 in ciuitate. ¶ Quos tollẽs Nabuzardan
princeps militũ, duxit ad regẽ Babylo-
21 nis in Reblátha. ¶ Percussitq; eos rex Ba
bylonis, & interfecit eos in Reblátha ĩ
terra Emath: & translatus est Iuda de
22 terra sua. ‖ Pp̃lo aũt q̃ relict⁹ erat ĩ terra
Iuda, quẽ dimiserat Nabuchodonosor
rex Babylonis, p̃fecit Godoliã filiũ Ahi-
23 cam filij Saphan. ¶ Qđ cũ audissent oẽs
F duces militũ, ipsi & viri q̃ erãt cũ eis, vi
delicet q̃ cõstituisset rex Babylonis Go
doliã: venerunt ad Godoliã in Maspha,
Ismahel filius Nathaniæ, Iohanan fili⁹
Carée & Saraia fili⁹ Thanehúmeth Ne-
tophathites, & Iezonias, filius Maacha-
24 thi, ipsi & socij eorũ. ¶ Iurauitq; Godo-
lias ipsis & socijs eorum, dicẽs: Nolite ti
mere seruire Chaldęis: manete in terra, et
seruite regi Babylonis, & bñ erit vobis.
25 ¶ Factũ est aũt in mẽse septimo, venit If
mahel fili⁹ Nathanaię filij Elisama de
semine regio, & decẽ viri cũ eo: p̃cusse-
rũtq; Godoliã q̃ & mortu⁹ est: sed & Iu
dęos & Chaldęos q̃ erãt cũ eo ĩ Maspha.
26 ¶ Cõsurgensq; oĩs pp̃ls à paruo vsque ad
magnũ, & principes militum venerũt
27 in Ægyptũ timentes Chaldæos. ¶ Factũ
G est verò in anno tricesimo septimo trãs-
migrationis Ioachin regis Iudæ, men-
se duodecimo, vicesima septima die
mensis: subleuauit Euilmerodach rex
Babylonis ãno quo regnare cęperat, ca-
put Ioachin regis Iuda de carcere. ¶ Et

‖ 3.Re.7. b.15.
Iere.52.c 21.
2.Par.3. d 15.

* sexaginta 2.

Iere.49. b 5. c.9.

locut⁹ est ei benignè, & posuit thronũ
ei⁹ sup thronũ regũ q erát cũ eo in Ba-
29bylone.ᵖ Et mutauit vestes ei⁹ quas ha-
buerat in carcere, & comedebat pané sé
per in cõspectu eius cunctis dieb⁹ vitæ
30suç.ᵖ Annonam quoq; cõstituit ei sine
intermissione, quç & dabatur ei à rege
p singulos dies omnib⁹ dieb⁹ vitç suæ.

LIBER PARALIPOMENON primus: Hebraicè Dibrehaiamin.

CAPVT PRIMVM.

1 ADAM, Seth, Enos, [Gen. 2. b 15. 2. 5 & 5. b. 10]
A ᵖCainan, Malaleel, Ia
2 red, ᵖHenoch, Mathu
3 sale, Lamech, ᵖ Noë,
4 Sem, Cham, & Ia- [Gen. 10. a. 2.]
5 pheth. ᵖ ‖ Filij Ia-
pheth: Gomer, & Ma
gog, & Madai & Ia-
6 uá, Thubal, Mosoca, Thiras.ᵖ Porrò filij
Gomer: Ascenez & Riphath & Thogor-
7 ma.ᵖ Filij aũt Iauan: Elisa & Tharsis Ce
8 thim & Dodanim. ᵖ Filij Cham: Chus
9 & Mesráim & Phut & Chanáan. ᵖ Filij
aũt Chus: Saba & Heuila, Sabatha & Re
gma & Sabathaca. Porrò filij Regma: [Gen. 10 b. 8.]
10Saba & Dadã.ᵖ ‖ Chus aũt genuit Nem-
11rod iste cœpit esse potés in terra.ᵖ Mes-
ráim vero genuit Ludim & Anamin &
12Laabim & Nephtuim, ᵖ Petrussim quo-
B que & Casluim: de qb⁹ egressi sunt Phi
13listhijm & Caphtorim.ᵖ Chanáan vero
genuit Sidoné primogenitũ suum: He-
14thæum quoque ᵖ & Iebusçum & Amor
15rhçum & Gergesæum, ᵖ Heuæunque
16& Aracæum & Sinçum, ᵖ Aradium quo [Gen. 10 d. 22. 11 b. 10.]
17que & Samaræum & Hamathçũ.ᵖ ‖ Filij
Sé: Aelam & Assur & Arphaxad & Lud
& Aram. Hus & Hul & Gether, & Mo-
18soch.ᵖ Arphaxad auté genuit Sale, q &
19ipse genuit Heber.ᵖ Porrò Heber nati
sunt duo filij, nomen vni Phaleg, qa in
diebus eius diuisa est terra: & nomé fra
20tris eius Iectan, ᵖ Iectan aũt genuit El-
modad & Saleph & Asarmoth & Iare.
21ᵖ Adoram quoq; & Vzal & Decla.ᵖ He-
22bal etiã & Abimáel & Saba, nec non, &
23Ophir & Heuila & Iobab. oés isti filij Ie
24ctã.ᵖ Sem, Arphaxad, Sale, ᵖ Heber, Pha-
25leg, Ragau, ᵖ Serug, Nachor, Thare, [Gen. 11 d. 26.]
26ᵖ Abram, iste est Abrahã.ᵖ ‖ Filij auté A-
27braham. Isaac & Ismahel.ᵖ Et hç genera
28tiones corũ.‖ Primogenitus Ismahelis, [Gen. 25 b. 13.]
29Nabaioth & Cedar & Abbeel & Mabsã
30ᵖ & Masma & Duma, Massa, Hadad, &
31Thema, Iachur, Naphis, Cedma, hi sunt
32filij Ismahelis.ᵖ Filij auté Ceturç concu
C binç Abraham: quos genuit Zãran, Iec-
san, Madan, Madian, Iesboc & Sue, Por
rò filij Iecsan Saba, & Dadan, Filij aũt
Dadã: Assurim & Latussim & Laomim.
33ᵖ ‖ Filij autem Madian: Epha & Epher &
Henoch & Abida & Eldaa. oés hi filij
34Ceturæ, ᵖ ‖ Genuit autem Abrahã Isaac [Gen. 25 a. 1.]
35cuius fuerunt filij Esau & Israël.ᵖ ‖ Filij
Esau: Eliphaz, Rahuel, Iehus. Ihelom, et
36Core, ᵖ Filij Eliphas, Themam, Omar, So [Gen. 36 b. 11.]
phi. Gatham, Cenez, Thamna, Amalec.
37ᵖ Filij Rahuel: Nahath, Zara, Samma,
38Meza: ᵖ Filij Seir: Lotan, Sobal, Sebeon,
39Aua, Dison, Eser, Disan.ᵖ Filij Lotan: Ho
ri, Homam. Soror auté Lotan fuit Thã-
40na, ᵖ Fili- Sobal: Alian, et Manáhath, et
Ebal, Sephi et Onam. Filij Sebeon: Aia,
41et Ana. Filij Ana: Dison. ᵖ Filij Dison:
Hamram, et Esebá et Iethran et Chará.
42ᵖ Filij Eser: Balaan et Zauan et Iacan. Fi
43lij Dison: Hus et Aran.ᵖ Isti sunt reges q
D imperauerunt in terra Edom antequã
esset rex sup filios Israël. Bale fili⁹ Beor
44et nomen ciuitatis eius, Denaba.ᵖ Mor
tuus est autem Bale, et regnauit pro eo
45Iobab filius Zare de Bosra.ᵖ Cumque et
Iobab fuisset mortuus, regnauit pro eo
46Husam de Terra-Themanorum.ᵖ Obijt
quoq, & Husam, & regnauit pro eo A-
dad filius Badad, q pcussit Madiá in ter
ra Moab & nomé ciuitatis eius Auith.
47ᵖ Cùmque & Adad fuisset mortuus, re-
48gnauit p eo Semla de Masreca.ᵖ Sed et
Semla mortuus est, & regnauit pro eo
Saul de Rohoboth. quç iuxta amné sita
49est. ᵖ Mortuo quoq; Saul, regnauit pro
50eo Balanan filius Achobor.ᵖ Sed & hic
mortuus est, & regnauit p eo Adad: cu
ius vrbis nomen fuit Phau, & appellata
est vxor eius Meetabel filia Matred fi-
51liç Mezaab.ᵖ Adad auté mortuo duces
p regib⁹ in Edõ esse cœperũt dux Thã
52na, dux Alua, dux Ietheth, ᵖ dux Oli-

3bama,dux Ela,dux Phinum, ? dux Ce-
4nez,dux Themam,dux Mabsar, ? dux
Magdiel,dux Hiram.hi duces Edom.

CAP. II.

FIlij autem Israël:‖Ruben,Simeõ,Le
ui,Iuda Issachar.& Zabûlon,?Dan,
Ioseph Ben-iamin,Nephtali,Gad & A-
ser.?‖Filij Iuda: Her, Onan,& Sela. hi
tres nati sunt ei de filia Sue Chananiti-
dis. Fuit aũt Her primogenitus Iuda,
malus coram Domino,& occidit eum.
?Thamar autem nurus eius peperit ei
Phares & Zara. omnes ergo filij Iuda,
quinque.?Filij aũt Phares. Hesrõ & Ha
mul. ? Filij quoq; Zarę: Zamri & Ethã
& Emam.Chalchal quoque,& Darda,
simul quinque. ? Filij Charmi: Achar,
‖qui turbauit Israël, & peccauit in fur-
to anathematis. ? Filij Ethan Azarias.
Filij autem Hesron qui nati sunt ei:Iera
omeel & Rã & Calubi.?‖Porrò Ram ge-
nuit Aminadab,Aminadab autem ge-
nuit Nahasson principem filiorũ Iuda
1? Nahasson quoque genuit Salma, de
2quo o.tus est Booz. ? Booz verò genuit
3Obed,qui & ipse genuit Isai.?‖ Isai au-
tem genuit primogenitum Eliab,secũ-
dum ⸌Aminadab⸍, tertium Simmaa,
4?quartum Nathanael,quĩtum Raddai,
5?sextum Asom,septimum Dauid.?Quo
6rum sorores fuerunt Saruia & Abigáil.
C Filij Saruiæ:Abisai,Ioab & Asael, tres.
7?Abigáil autem genuit Amasa,cuius pa
8ter fuit Iether Ismahelites.?Caleb verò
filius Hesron accepit vxorem nomine
Azuba,de qua genuit Ierioth: fuerunt-
que filij eius Iaser & Sobab & Ardon,
19?Cùmque mortua fuisset Azuba,acce-
pit vxorem Caleb,Ephrath:quæ peperit
20ei Hur. ? Porrò Hur genuit Vri: & Vri
21genuit Bezeleel.? Post hęc ingressus est
Hesrõ ad filiã Machir patris Galaad, &
accepit eam cùm esset annorũ sexagin-
22ta,quæ peperit ei Segub. ? Sed & Segub
genuit Iair, & possedit viginti tres ciui-
23tates in Terra-Galaad. ? Cepitq; Gessur
& Aram oppida Iair,& Canath viculos
eius sexaginta ciuitatum: oẽs isti filij
24Machir patris Galaad. ? Cùm aũt mor-
tuus esset Hesron, ingressus est Caleb
ad Eprâtha. Habuit quoq; Hesron vxo-
rem Abia,quæ peperit ei Ashur patrem
25Thecuæ. ? Nati sunt aũt filij Ierameel
D primogeniti Hesron,Ram primogenit⁹
eius,& Buna & Arã,& Asom & Achia.
26?Duxit quoq; vxorem alteram Ierameel
nomine Atara, quę fuit mater Onam.
27?Sed & filij Ram primogeniti Ierameel
28fuerunt Moos,Iamin & Acar. ? Onam
autem habuit filios Semei & Iada. Filij
29aũt Semei: Nadab & Abisur. ? Nomen
verò vxoris Abisur, Abiliáil quæ pepe-
30rit ei Ahobban,& Molid. ? Filij autem
Nadab fuerũt Saled,& Apphaim.Mor
31tuus est autem Saled absque liberis.?Fi
lius verò Apphâim, Iesi: qui Iesi genuit
32Sesan.Porrò Sesan genuit Oholai.?Filij
E autem Iada fratris Semei: Iether & Io-
nathan.Sed & Iether mortuus est absq;
33liberis.? Porrò Ionathan genuit Phale-
34th & Ziza.Isti fuerũt filij Ierameel.?Se
san aũt nõ habuit filios,sed filias:& ser
35uum Ægyptium,nomine Ieraa.?Dedit
que ei filiam suam vxorem: quæ pepe-
36rit ei Ethei.?Ethei autem genuit Nathã
37& Nathan genuit Zabad,? Zabad quo-
38que genuit Ophlal, ? & Ophlal genuit
39Obed,?Obed genuit Iehu, Iehu genuit
Azariã,Azarias genuit Helles, & Helles
40genuit Elasa, ? Elasa genuit Sisamoi, Si
41samoi genuit Sellum,?Sellũ genuit Ica
42miã, Icamia aũt genuit Elisama.? Filia
aũt Caleb frĩs Ierameel: Mesa primoge
F nitus eius,ipse est pater Ziph:& filij Ma
43resa patris Hebron.Porrò filij Hebron,
44Core & Taphua,& Recem & Sãma,? Sã
ma autẽ genuit Raham patrem Iercaã,
45& Recem genuit Sammai.? Filius*Sam * autem
mai,Maon:& Mahon pater Beth-sur.
46? Epha autem concubina Caleb peperit
Haran & Mosa & Gezez.Porrò Harã ge
47nuit Gezez.?Filij aũt Iahaddai,Regom
& Ioathan & Gesan & Phalet & Epha
48& Saaph.?Cõcubina Caleb Maacha,pe
49perit Saber & Tharana,? Genuit autem
Saaph p̃r Madmena,Sue p̃rem Machbe
na,& p̃rem Gabaa.Filia verò Caleb,fuit
50Achsa.?Hi erãt filij Caleb, filij Hur pri-
mogeniti Ephrâtha, Sobal p̃r Cariath-
51iarim.Salma pr Beth-lêhem,Hariph p̃r
52Beth-gader.? Fuerũt aũt filij Sobal p̃ris
Cariath-iarim, Qui videbat dimidium
53Requietionũ.?Et de cognatione Caria-
th-iarim,Iethrei,et Aphuthei,et Sema-
thei,et Maserei.Ex his egressi sũt Sarai-
54tæ et Esthaholitæ.?Filij Salma: Beth-lê
hem, et Netophathi, Coronæ domus
Ioab,et dimidium-Requietionis Sarai.
55?Cognationes quoque scribarum habi-
tantium in Iabes, Canentes atque Re-

sonantes

ſonantes, et in tabernaculis commo-
rantes. Hi ſunt Cinæi, qui venerunt
de Calore patris Domus Rechab.

C A P. III.

1 DAuid verò hos habuit filios, qui ei
A nati ſunt in Hebron: primogenitũ
Amnon ex Achinoam Iezrahelitide: ſe
cundum Daniel de Abigáil Carmeliti-
2 de, tertiũ Abſalom filiũ Maacha filiæ
Tholmai regis Geſſur, quartũ Adoniam
3 filiũ Aggith, ¶ quintũ Saphatiam ex Abi
taíl, ſextũ Iethraham de Egla vxore ſua.
4 ¶ Sex ergo nati ſunt ei in Hebrõ, vbi re-
gnauit ſeptẽ annis & ſex mẽſibꝰ. Trigin
ta aũt & tribꝰ annis regnauit in Ierſem.
5 ¶ ‖ Porrò in Ierl'm nati ſunt ei filij Sim
B maa & Sobab, & Nathã, & Salomõ, qua
6 tuor de *Bethſabee filia Ammiel, ¶ Ie-
7 baar quoq; & Eliſama ¶ & Eliphalet &
8 Noge & Nepheg & Iaphia, ¶ necnõ Eliſa
9 ma & Eliada & Eliphélet, nouem: ¶ oẽs
hi, filij Dauid, abſq; filijs cõcubinarũ:
10 habuerũtq; ſororẽ Thamar. ¶ Filiꝰ autẽ
Salomonis, Roboá: cuius Abia filiꝰ, ge-
nuit Aſa. De hocquoq; natꝰ eſt Ioſaphat
11 ¶ pr̃ Iorá, q Iorá genuit Ochoziá, ex quo
12 ortꝰ eſt Ioas: ¶ & huiꝰ Amaſias filius, ge
nuit Azariá. Porrò Azariç filiꝰ Ioatham
13 ¶ pcreauit Achaz prẽm Ezechię, de quo
14 natꝰ eſt Manaſſes. ¶ Sed & Manaſſes ge-
C nuit Amon prẽm Ioſię. ¶ Filij aũt Ioſię
15 fuerũt, primogenitꝰ Iohanan, ſecundus
Ioacim, tertius Sedecias, quartus Sellú.
16 ¶ ‖ De Ioacim natus eſt Iechonias, & Se-
17 decias. ¶ Filij Iechonię fuerũt: Aſir, Sala-
18 thiel, ¶ Melchiram, Phadaia, Séneſer, &
19 Iecemia, Sama, & Nadabia. ¶ De Phada
ia orti ſunt Zorobabel, & Semei, Zoro-
babel genuit Moſollam, Hannaniam.
20 & Salomith ſororẽ eorũ: ¶ Haſabam quo
D que & Ohol & Barachiá, & Haſadiam,
21 Ioſabhéſed, quinq;. Filius autem Hanna
niæ Phaltias pater Ieſeię, cuius filius
Raphaia: huius quoq; filius, Arnan, de
quo natꝰ eſt Obdia, cuius filius fuit Se-
22 chenias. ¶ Filius Sechenię, Semeia, cuius
filij Hattus & Iegaal & Baria & Naaria
23 & Saphat, ~ & Seſa, ſex numero. ¶ Filius
Naariæ, Elioenai & Ezechias & Ezricã
24 tres. ¶ Filius Elioenái, Oduia & Eliaſub
& Pheleia & Accub, & Iohanan & Da-
laia & Anani ſeptem.

C A P. IIII.

1 FIlij Iuda: ‖ Phares, Hesron & Charmi
A & Hur & Sobal. ¶ Raia verò filius So-
2 bal genuit Iahath, de quo nati ſunt A-
humai & Laad, hę cognationes Sarathi.
3 Iſta quoq; ſtirps Etham: Iezrahel & Ie-
ſema & Iedebos. Nomen quoq; ſororis
4 eorũ, Aſalelphuni. ¶ Phanuel aũt pater
Gedor, & Ezer pater Hoſa, iſti ſunt filij
Hur primogeniti Ephrata pr̃s Beth-lé-
5 hem. ¶ Aſſur verò patri Thecuę erãt duę
6 vxores, Halaa & Naara. ¶ Peperit aũt ei
Naara, Oozam & Hepher, & Themani
7 & Abaſthari, iſti ſunt filij Naara. ¶ Por-
rò filij Haala: Séreth, & Sahar & Ethnã.
8 Cos aũt genuit Anob & Soboba, & co-
B gnationẽ Aharchel filij Arum. ¶ Fuit aũ
9 tẽ Iabes inclytus p̃ fratribus ſuis, & mr̃
eius vocauit nomẽ illius Iabes, dicens,
10 Quia peperi eum in dolore. ¶ Inuocauit
verò Iabes Deũ Iſrl', dicẽs. Si benedicens
benedixeris mihi, & dilataueris termi-
nos meos, & fuerit manus tua mecũ &
feceris me à malitia nõ opprimi. Et p̃ſti
11 tit Deus quę precatus eſt. ¶ Caleb autem
frater Sua, genuit Mahir, qui fuit pater
12 Eſthõ. ¶ Porrò Eſthõ genuit Beth-rapha,
& Pheſſe & Tehinna patrẽ vrbis Naas,
13 hi ſunt viri Recha. ¶ Filij aũt Cenez: O-
C thoniel & Saraia. Porrò filij Othoniel,
14 Hathat & Mahonathi. ¶ Mahonathi ge-
nuit Ophra. Saraia aũt genuit Ioab pa-
trẽ Vallis artificum: ibi quippe artifices
15 erãt. ¶ Filij verò Caleb filij Iephone, Hir
& Ela & Nahan. Filij quoq; Ela, Cenez.
16 Filij quoq; Ialeleel: Ziph & Zipha, Thi-
17 ria & Aſrael. ¶ Et filij Ezra: Iether & Me
red & Epher & Ialon, genuitq; Mariam
18 & Sámái & Ieſba patrẽ Eſthamo. ¶ Vxor
quoq; eiꝰ Iudaia, peperit Iared prẽm Ge
dor, & Heber patrẽ Socho, & Icuthiel pa
trẽ Zanoe. hi aũt filij Bethiæ filiæ Pha-
19 raonis, quá accepit Mered. ¶ Et filij vxo
D ris Odaiæ ſororis Naham patris Ceila,
Garmi, & Eſthamo qui fuit de Macha-
20 thi. ¶ Filij quoque Simõ: Ammõ & Rína
filius Hanan, & Thilõ. Et filij Ieſi: Zohe-
21 th & Benzoheth. ¶ ‖ Filij Sela, filij Iudæ:
Her pater Lecha, & Laada pater Mareſa
& cognationes domus operantium byſ
22 ſum in Domo-iuramẽti. ¶ Et: Qui ſtare
fecit ſolẽ, viriq; Mendacij, & Securus et
Incendens, qui principes fuerũt in Mo-
ab, & q reuerſi ſunt in Lahem. hæc aũt
23 verba vetera. ¶ Hi ſunt figuli habitantes
in Plãtationibꝰ & in Sepibꝰ, apud regẽ
24 in opibus eiꝰ, cõmoratiq; ſunt ibi. ¶ ‖ Fi-
E lij Simeon: Namuel & Iamin, Iarib, Za

2 Re. 3. a. 2.
‖ 2 Re. 5. c. 14.
* Beth-ſua 1.
‖ Mat. 1. b. 11.
~ 7.
‖ Sup. 2. a 4.
Gen. 38. g
‖ 29 & 46 b. 12.
‖ Gen. 38 a. 3.
Gen. 46. b. 10.

25 ra,Saul,¶Sellū filius eiꝰ, Mabsam filius
26 eiꝰ,Masma filius eiꝰ.¶Filij Masma:Ha-
muel filius eiꝰ, Zachur filius eiꝰ,Semei
27 filius eiꝰ. ¶ Filij Semei sedecim, & filiæ
sex: frēs autē eius non habuerunt filios
multos,& vniuersa cognatio nō potuit
28 adæquare summā filiorū Iuda.¶Habita
uerūt autē ī Bersabee & Molada & Ha
29 sar-suhal,¶ & in Bala,& in Asom,& in
30 Tholad,¶& ī Bathuel,& ī Horma,& in
31 Siceleg,¶& ī Beth-marchaboth,& ī Ha
sar-susim,& ī Beth-berai,& in Saarim.
hæ ciuitates eorū vsque ad regē Dauid.
32 ¶Villę quoq; eorū:Etā & Aen,Rēmon,
33 & Thochē & Asan, ciuitates q̄nq;. ¶ Et
F vniuersi viculi eorū ꝑ circuitū ciuitatū
istarū vsq; ad Baal,hęc est habitatio eo
34 rū,& sediū distributio. ¶Molobab quo
que & Iemelech , & Iosa filiꝰ Amasiæ.
35 ¶& Ioel,& Iehu filiꝰ Iosabię filij Saraię
36 filiæ Asiel, ¶& Elioenai & Iacoba,& Isu
bia et Asaia et Adiel & Ismiel,et Bana-
37 ia.¶Ziza quoq; filiꝰSephei filij Allon fi
38 lij Idaia filij Sēri filij Samaia:¶Isti sunt
noīati principes ī cognationibꝰ suis,& ī
domo affinitatū suarū multiplicati sūt
39 vehemēter, ¶Et ꝓfecti sūt vt īgrederent̄
in Gador vsq; ad orientē vallis, & vt q̄-
40 rerēt pascua gregibꝰ suis. ¶Inuenerūtq;
G pascuas huberes & valde bonas,& terrā
latissimā & quietā & fertilē, ī qua antè
41 habitauerāt de stirpe Chā. ¶Hi ergo ve-
nerūt quos suprà descripsimꝰ noīatim,
ī diebꝰ Ezechię regis Iuda: et ꝑcusserūt
tabernacula eorū , & habitatores q̄ in-
uēti fuerāt ibi , & deleuerūt eos vsq; in
præsentē diē:habitaueruntq; ꝓ eis,q̄m
huberrimas pascuas ibidē repererunt.
42 ¶De filijs quoq; Simeō abierūt ī montē
Seir viri q̄ngēti, habētes principes Phal
tiā & Naariā & Raphaiā & Oziel filios
43 Iesi, ¶ & ꝑcusserunt reliquias quæ eua-
dere potuerāt Amalecitarum,& habita
uerunt ibi pro eis vsque ad diem hanc.

CAP. V.

1 Filij quoque Ruben primogeniti Isrl̄
A (Ipse q̄ppe fuit primogenitus eius,
sed cū violasset thorū patris sui,data sūt
primogenita eiꝰ filijs Ioseph filij Israël,
& nō est ille reputatus ī primogenitū.
2 ¶Porrò Iudas q̄ erat fortissimꝰ inter fra
tres suos,de stirpe eius principes germi
nati sunt:primogenita aūt reputata sūt
3 Ioseph)¶ Filij ergo Ruben primogeniti
Israël:Enoch & Phallu, Esron & Char-
4 mi.¶Filij Ioel:Samia filius eius, Gog fi-
5 lius eius,Semei filius eiꝰ, ¶Micha filius
6 eiꝰ,Reia filius eiꝰ,Baal filius eius.¶Bee-
ra filius eius, quē captiuum duxit Thel
gathphalnasar rex Assyriorū,& fuit pri-
7 ceps in tribu Ruben.¶Fratres aūt eius &
vniuersa cognatio eius quādo numera-
bant̄ per familias suas,habuerūt princi
8 pes Iehiel,& Zachariā. ¶ Porrò Bala fi-
lius Azaz,filij Sāma,filij Ioel,ipse habi
tauit ī Aroer vsq; ad Nebo & Beelmeō.
9 ¶Cōtra orientalē quoq; plagā habitauit
B vsque ad introitū erēmi & flumen Eu-
phrāten.Multū quippe iumentorū nu-
10 merū possidebāt in Terra-Galaad. ¶ In
diebꝰ aūt Saul pręliati sunt cōtra Aga-
renos:& interfecerūt illos,habitauerūt
q̄ue ꝓ eis in tabernaculis eorū,in omni
11 plaga q̄ respicit ad orientē Galaad. ¶ Fi-
lij verò Gad è regione eorū habitauerūt
12 in Terra-Basan vsq; Selcha: ¶Ioel in ca
pite,& Sapham secundus: Ianai autē &
13 Saphat in Basan. ¶Fratres verò eorū se-
cundū domos cognationū suarū , Mi-
chael & Mosollā & Sebe & Iorai & Ia-
14 chan & Zie & Heber,septē.¶Hi filij Abi
hāil,filij Huri,filij Iara,filij Galaad, fi-
lij Michael, filij Iesesi,¶filij Ieddo, filij
15 Buz:¶Frēs quoq; filij Abdiel,filij Guni,
16 princeps domus in familijs suis. ¶Et ha
bitauerūt in Galaad & ī Basan & in vi
culis eius,& in cūctis suburbanis Sarō,
17 vsq; ad terminos.¶ Oēs hi,numerati sūt
C in diebꝰ Ioatham regis Iuda, & in die-
18 bus Ieroboā regis Isrl̄. ¶ Filij Ruben &
Gad & dimidię tribꝰManasse,viri bella
tores,scuta portātes,& gladios , & ten-
dentes arcū,eruditiq; ad pręlia,quadra
gintaquatuor millia,& septingēti sexa-
19 ginta ꝓcedentes ad pugnā, ¶Dimicaue-
runt cōtra Agarenos:Iturę; verò,& Na
20 phis,& Nodab ¶ p̄buerunt eis auxiliū.
Traditiq; sunt in manus eorū Agareni,
& vniuersi qui fuerant cū eis,quia Deū
inuocauerūt cùm præliarent̄:& exau-
21 diuit eos,eo q̄ credidissent in eū. ¶ Ce-
peruntq; oīa quę possederant,camelo-
rū q̄nquaginta millia, & ouiū ducenta
q̄nquaginta millia, & asinos duo mil-
lia , & animas hominum centum mil-
22 lia. ¶Vulnerati autē multi corruerunt.
fuit enim bellū Dn̄i. Habitaueruntque
23 pro eis vsq; ad transmigrationem. ¶Fi-
D lij quoq; dimidiæ tribꝰ Manasse posse-
derunt terrā à finibus Basan vsq; Baal,

Hermon & Sanir, & mõtem Hermon.
24 ingens quippe numerus erat. ¶Et hi fue
runt principes domus cognationis eo-
rũ, Epher, & Iesi, & Eliel, & Exriel, & Ie
remia, & Odoia, & Iediel viri fortissimi
& potentes, & noīati duces in familijs
25 suis: ¶ Reliquerunt aũt Deũ patrũ suo-
rum, & fornicati sunt post deos popu-
lorũ terrę, quos abstulit Deus corã eis.
26 ¶& suscitauit Deus Israël spũm Phul re
gis Assyriorũ, & spiritũ Thelgath-phal-
nasar regis Assur: & trãstulit Ruben &
Gad & dimidiã tribum Manassę, & ad-
duxit eos ĩ Lahela, & in Habor, & Ara,
& fluuium Gozan, vsq; ad diem hanc.

CAP. VI.

1 FIlij Leui: Gerson, Caath, & Merari, [Ge. 46. b.21. Iuf.13.b.8. Exo.6.c.17. Iof. 21. b.10.]
A ¶Filij Caath: Amrã, Isaar, Hebron, &
2 Oziel. ¶Filij Amram: Aaron, Moyses &
3 Maria. ¶Filii Aarõ: Nadab & Abiu, Elea
4 zar, & Ithamar. ¶Eleazar genuit Phine-
5 es, & Phinees genuit Abisũe, ¶ Abisũe
verò genuit Bocci, & Bocci genuit Ozi,
6 ¶Ozi genuit zaraiam, & zaraias genuit
7 Meraioth, ¶ Porrò Meraioth gennit A-
8 mariã, & Amarias genuit Achitob, ¶ A-
chitob genuit Sadoc, & Sadoc genuit
9 Achimaas, ¶ Achimaas genuit Azariã,
10 Azarias genuit Iohanan, ¶Iohanan ge-
nuit Azariã. ipse est q sacerdotio functꝰ
est in domo, quã ędificauit Salomon in
11 Ierusalẽ. ¶Genuit aũt Azarias Amariã,
12 & Amarias genuit Achitob, ¶ Achitob
13 genuit Sadoc, & Sadoc genuit Sellũ, ¶Sel
lũ genuit Helciã, & Helcias genuit Aza-
14 riã, ¶ Azarias genuit Saraiã, & Saraias ge
15 nuit Iosedec. ¶ Porrò Iosedec egressus est,
B quãdo trãstulit Dñs Iudã et Ierl̃m p ma
16 nus Nabuchodonosor, ¶Filij ergo Leui:
17 Gerson, Caath, & Merari. ¶Et hæc noīa [Exod.1. c.17.]
18 filiorũ Gerson: Lobni, & Semei: ¶ filii
Caath: Amrã & Isaar, & Hebron, & O-
19 ziel. ¶Filii Merari: Moholi & Musi. Hæ
aũt cognationes Leui secundũ familias
20 eorũ. ¶Gerson, Lobni, filius eiꝰ, Iahath
21 filius eius, Zãma filius eius, ¶Ioab filius
eiꝰ, Addo filius eius, zara filius eiꝰ, Ie-
22 thrãi filius eiꝰ. ¶Filii Caath, Aminadab
filius eiꝰ, Core filius eius, Asir filius eiꝰ,
23 ¶Elcana filius eiꝰ, Abiasaph filius eius,
24 Asir filius eius, ¶Thahat filius eiꝰ, Vriel
filius eiꝰ, Ozias filius eiꝰ, Saul filius eiꝰ.
25 ¶Filii Elcana: Amasai, & Achimoth, ¶&
26 Elcana, Filii Elcana, Sophai filius eius,
27 Nahath filius eius, ¶Eliab filius eius, Ie-
C roham filius eius, Elcana filius eiꝰ. ¶Fi-
28 lii Samuel: primogenitus Vasseni, &
29 Abia, ¶ Filij aũt Merari, Moholi: Lobni
filius eius, Semei filius eius, Oza filius
30 eius, ¶Sãmaa filius eiꝰ, Haggia filius eiꝰ,
31 Asaia filius eiꝰ. ¶Isti sunt quos cõstituit
Dauid sup cãtores domus Dñi, ex quo
32 collocata est arca: ¶ & ministrabãt corã
tabernaculo testimonii, canẽtes donec
ędificaret Salomõ domũ Dñi in Ierl̃m:
stabãt aũt iuxta ordinẽ suũ in ministe-
33 rio. ¶Hi verò sunt q assistebant cũ filiis
suis, de filiis Caath, Heman cãtor filius
34 Ioel, filii Samuel. ¶filii Elcana, filii Ie-
35 rohã, filii Eliel, filii Thohu, ¶filij Suph,
filii Elcana, filii Mahath, filii Amasai,
36 ¶filii Elcana, filii Iohel, filiæ Azarię, fi-
37 lii Sophonię, ¶ filie Thahath, filii Asir,
38 filii Abiasaph, filii Core. ¶filii Isaar, filii
39 Caath, filii Leui, filii Isrl̃, ¶Et frater eius
Asaph, q stabat à dextris eiꝰ, Asaph filiꝰ
40 Barachiæ, filii Samaa, ¶filii Michael, fi-
41 lii Basaiæ, filii Melchiæ, ¶filii Athanai,
42 filii Zara, filii Adaia, ¶ filii Ethan, filii
43 Zãma, filii Semei, ¶filii Ieth, filii Gerson,
44 filii Leui. ¶ Filii aũt Merari frẽs eorũ, ad
45 sinistrã, Ethan filius Cusi, fili Abdi, filii
46 Maloch, ¶filii Hasabiæ, filii Amasiæ, fi-
47 lii Helciæ, ¶Filii Amasai, filii Boni, filii
D Somer, ¶filii Moholi, filii Musi, filii Me
48 rari, filii Leui. Frẽs quoq; eorũ Leuitę q
ordinati sunt in cunctũ ministeriũ ta-
49 bernaculi domus Dñi. ¶Aaron verò &
filii eius adolebãt incensum sup altare
holocausti, & sup altare thimiamatis,
in oē opus, Sancti sanctorũ: & vt preca-
renť p Israël iuxta oīa quæ præceperat
50 Moises seruus Dei, ¶Hi sunt aũt filii Aa-
ron: Eleazar filius eiꝰ, Phinees filꝰ eiꝰ,
51 Abisũe filius eiꝰ, ¶Bocci filꝰ eius, Ozi fi
52 lius eiꝰ, Zarahia filius eiꝰ, ¶Meraioth fi-
lius eiꝰ, Amarias filꝰ eiꝰ, Achitob filꝰ
53 eius. ¶Sadoc filius eiꝰ, Achimaas filꝰ eiꝰ.
54 ¶Et hęc habitacula eorũ p vicos atq; cõ
finia, filiorũ, scilicet Aarõ iuxta cogna-
tiones Caathitharũ: ipsis enī sorte cõti-
55 gerãt. ¶Dederũt igiť eis Hebron in terra
E Iuda, et suburbana eiꝰ p circuitũ: ¶agros [Iof.21. b.10.]
56 aũt ciuitatis, & villas, Caleb filio Iepho
57 ne. ¶ Porrò filiis Aarõ dederũt ciuitates
ad cõfugiendũ, Hebrõ & Lobna, & sub
58 urbana eius. ¶Iether quoq; & Esthemõ
cũ suburbanis suis, sed & Helon & Da-
59 bir cũ suburbanis suis. ¶Asan quoq; &
60 Bethsemes & suburbana earũ. ¶ De tri-

bu autẽ Ben-iamin : Gàbee & ſuburba-
na eius, & Almath cũ ſuburbanis ſuis.
Anathoth quoq; cum ſuburbanis ſuis.
Omnes ciuitates tredecim, ꝑ cognatio-
61 nes ſuas. ¶Filijs autẽ Caath reſiduis de
cognatione ſua dederũt ex dimidia tri-
bu Manaſſe in poſſeſſionẽ vrbes decẽ.
62 ¶Porrò filijs Gerſon ꝑ cognationes ſuas
de tribu Iſſachar,& de tribu Aſer, & de
tribu Nephthali,& de tribu Manaſſe in
63 Baſan, vrbes tredecim. ¶Filijs autẽ Me-
F rari ꝑ cognationes ſuas de tribu Ruben
& de tribu Gad,& de tribu Zabûlõ, de-
64 derũt ſorte ciuitates duodecim. ¶Dede
runt quoq; filij Iſrl̃ Leuitis ciuitates,&
65 ſuburbana earũ: ¶dederuntq́; ꝑ ſortem
ex tribu filiorũ Iuda,& ex tribu filiorũ
Simeon,& ex tribu filiorũ Ben-iamin,
vrbes has quas vocauerunt nominibus
66 ſuis, ¶& his qui erant de cognatione fi-
liorũ Caath, fueruntq; ciuitates in ter-
67 minis eorũ de tribu Ephràim. ¶ Dede-
runt ergo eis vrbes ad confugiendũ, Si-
chem cum ſuburbanis ſuis in mõte E-
phràim : & Gazer cũ ſuburbanis ſuis.
68 ¶Iecmaan quoq; cũ ſuburbanis ſuis, &
69 Beth-horon ſiſr, ¶nec nõ & Helon cum
ſuburbanis ſuis,& Geth-rémon in eun-
70 dem modum. ¶Porrò ex dimidia tribu
Manaſſe, Aner & ſuburbana ei9: Balaá
& ſuburbana ei9: his videlicet q de co-
71 gnatione filiorũ Caath reliqui erãt. ¶Fi-
lijs aũt Gerſon de cognatione dimidiæ
tribus Manaſſe. Gaulon ĩ Baſan & ſub-
urbana ei9, & Aſtaroht cũ ſuburbanis
72 ſuis. ¶De tribu Iſſachar, Cedes & ſubur
G bana eius,& Dabereth cum ſuburbanis
73 ſuis, ¶Ramoth quoq; & ſuburbana ei9,
74 & Anem cũ ſuburbanis ſuis. ¶ De tribu
verò Aſer Maſal cũ ſuburbanis ſuis, &
75 Abdon ſiſr. ¶Aſach quoq; & ſuburba-
na eius, & Rohob cũ ſuburbanis ſuis.
76 ¶Porrò de tribu Nephthali, Cedes ĩ Ga-
lilęa & ſuburbana ei9, Hamon cũ ſub-
urbanis ſuis,& Cariathàim,& ſuburba
77 na eius. ¶Filius aũt Merari reſiduis de
tribu Zabûlon, Rémono & ſuburbana
78 ei9, & Thabor cũ ſuburbanis ſuis. ¶trãs
Iordanẽ quoq; ex aduerſo Iericho cõtra
orientẽ Iordanis, de tribu Rubẽ, Boſor ĩ
ſolitudine cũ ſuburbanis ſuis, & Iaſſa
79 cũ ſuburbanis ſuis, ¶Cademoth quoq;&
ſuburbana ei9, & Mephàat cũ ſuburba-
80 nis ſuis. ¶ Nec nõ & d tribu Gad, Ramoth
ĩ Galaad & ſuburbana ei9, & Manàim cũ
81 ſuburbanis ſuis. ¶ſed & Heſebõ cũ ſub-
urbanis ſuis,& Iezer cũ ſuburbanis ſuis

CAP. VII.

1 PORrò filij Iſſachar : Thola,& Phua,
A Iaſub & Simerõ, quatuor. ¶Filij Tho
2 la: Ozi & Raphaia,& Ieriel,& Iemái,&
Iebſem,& Samuel, principes ꝑ domos
cognationũ ſuarũ. De ſtirpe Thola viri
fortiſſimi numerati ſũt in dieb9 Dauid:
3 viginti duo millia ſexcẽti. ¶Filii Ozi: Iz
rahia, de quo nati ſũt Michael,& Oba-
dia,& Ioel, & Ieſia, quinq; oẽs princi-
4 pes. ¶Cumq́ue eis per familias, & pp̃los
ſuos, accincti ad prælũ, viri fortiſſimi,
triginta ſexmillia: multas enim habue
5 rũt vxores & filios. ¶Frẽs quoq; eorũ per
oẽm cognationem Iſſachar, robuſtiſſi-
B mi ad pugnandũ, octoginta ſeptẽ mil-
6 lia numerati ſunt. ¶ Filij Ben-iamin | Ge 46. c. 21.
7 Bela,& Bechor,& Iadihel, tres. ¶Filij Be
la: Eſbon & Ozi & Oziel & Ierimoth &
Vrai, quinq; principes familiarũ, & ad
pugnandũ robuſtiſſimi: numerus autẽ
eorũ, viginti duo millia & trigintaqua
8 tuor. ¶Porrò filij Bechor: Zamira,& Io-
as,& Eliezer,& Elioenai,& Amri,& Ię
rimoth, & Abia, & Anathoth, & Al-
9 math. oẽs hi filij Bechor. ¶ Numerati
C ſũt aũt ꝑ familias ſuas principes cogna
tionũ ſuarũ ab bella fortiſſimi, viginti
10 millia,& ducẽti. ¶Porrò filij Iadihel Ba
lan. Filij aũt Balan: Iehus,& Bẽ-iamin,
& Aod,& Chanaana,& Zethã,& Thar-
11 ſis, Ahiſahar. ¶oẽs hi filij Iadihel, prin-
cipes cognationum ſuarũ, viri fortiſſi-
mi, decem & ſeptẽ millia,& ducenti ad
12 prælium ꝓcedentes. ¶Sepham quoq; &
13 Haphã filij Hir: & Haſim filij Aher. ¶Fi-
lij aũt Nephthali : Iaſiel,& Guni,& Iẽ-
14 ſer,& Sellũ, filij Bala, ¶Porrò filius Ma | filij ſ.
naſſe, Eſriel, cõcubinaq; eius Syra pepe-
15 rit Machir patrẽ Galaad. ¶Machir autẽ
D accepit vxorẽ filijs ſuis Happhim & Sa-
phan: & habuit ſororem noĩe Maacha:
nomen autẽ ſecundi Salphaad, natęq́;
16 ſunt Salphaad filię. ¶& peperit Maacha
vxor Machir filiũ, vocauitq; nomen ei9
Phares: porrò nomẽ fratris ei9, Sares : &
17 filij eius, Vlã,& Recẽ, ¶ Filius aũt Vlã,
Badan. hi ſũt filij Galaad, filij Machir,
18 filij Manaſſe. ¶Soror aũt ei9 Regina pepe
rit Virũ decôrũ,& Abiezer,& Mohola,
19 ¶Erant aũt filij Semida : Ahin et Sechẽ
20 et Leci, et Anian. ¶Filij autẽ Ephràim :
Suthála, Bared filius ei9, Tháhat filius

eius,

eius, Elada filius eiꝰ, Tháhath filius eiꝰ
21 & huius filius Zabad. ¶ & huius filiꝰ Su
thála, & huius filiꝰ Ezer & Elad: occide
runt auté eos viri Geth indigenæ, quia
descéderant vt inuaderent possessiones
22 eorũ. ¶ Luxit igitᷣ Ephráim pater eorum
E multis diebus, & venerũt fratres eiꝰ vt
23 consolarentᷣ eũ. ¶ Ingressusq; est ad vxo
rem suã: quę cócepit, et peperit filiũ, &
vocauit nomen eius Beria, eo q̄ in ma-
24 lis domus eiꝰ ortus esset: ¶ filia auté eius
fuit Sara, q̃ ædificauit Beth-horô infe-
25 rioré, et superioré, et Ozensara. ¶ Porrò
filius eiꝰ Rapha, et Reseph, et Thale de
26 quo natus est Thaá, ¶ q̃ genuit Laadan:
huius quoq; filius Ammiud, q̃ genuit
27 Elisama, ¶ de quo ortus est Nun, qui ha-
28 buit filiũ Iosue. ¶ Possessio auté eorũ et
habitatio, Beth-el cũ filiabꝰ suis, et cõ- ‖Ge 46. c.21. f.
F tra orienté Norã, ad occidétalé plagam
Gazer et filię eiꝰ, Siché quoq; cũ filiabus
29 suis, vsq; ad Asa cũ filiabꝰ eius. ¶ Iuxta fi
lios quoque Manasse Beth-san et filias
eiꝰ, Thanach et filias eiꝰ, Mageddo et fi
lias eiꝰ, Dor et filias eiꝰ: I his habitaue-
30 rũt filij Ioseph, filij Isrl̃. ¶ ‖ Filii Aser: Iem ‖Gen. 46. b.17.
na, et Iesua, et Iessui, et Baria, et Sara so-
31 ror eorũ. ¶ Filii aũt Baria: Heber, et Mel-
32 chiel: ipse est pr̃ Barsaith. ¶ Heber auté
genuit Iephlat, et Somer, et Hotham, et
33 Suáa sororé eorum. ¶ Filii Iephlat: Pho-
sech, & Chamaal, et Asoth: hi filii Ieph
34 lat. ¶ Porrò filii Somer: Ahi, et Roaga, et
35 Haba, et Arã. ¶ Filij aũt Helé fratris eiꝰ:
G Supha, et Iéna, et Selles, et Amal. ¶ Filii
36 Supha: Sue, Harnapher, et Sual, et Beri,
37 et Iamra, ¶ Bosor, et Hod, et Sãma, et Sa-
38 lusa, et Iethran et Bera. ¶ Filii Iether: Ie-
39 phóne, et Phaspha, et Ara. ¶ Filii aũt Ol-
40 ola: Arce, et Haniel, et Resia. ¶ Omnes hi filij l.
filii Aser, principes cognationum, ele-
cti atque fortissimi duces ducum: nu-
merus autem eorum ætatis quæ apta
esset ad bellum, viginti sex millia.

CAP. VIII.

Gen. 46. c.21. Suprà 7. b.6.

1 BEn-iamin aũt genuit Bale primoge
A nitũ suũ, Asbel secundũ, Ahara ter
2 tiũ, ¶ Nohaa quartũ, et Rapha quintũ.
3 ¶ Fueruntq; filii Bale: Addar, et Gera, et
4 Abiud, ¶ Abisúe quoq;, et Naamã, et A-
5 hóe, ¶ sed et Gera, et Sephuphã, et Hurã.
6 ¶ Hi sunt filij Ahod, principes cognatio
nũ habitantiũ in Gabaa, q̃ trãslati sunt
7 in Manáhat. ¶ Naaman aũt et Achia, et
Gera ipse trãstulit eos, et genuit Oza et
8 Ahihud ¶ Porrò Saharáim genuit in re-
gione Moab, postq̃ dimisit Husim et Ba
9 ra vxores suas. ¶ Genuit aũt de Hodes v-
B xore sua Iobab, et Sebia, et Mosa, et Mol
10 ochon, Iehus quoq; et Sechia, et Marma.
hi sũt filii eiꝰ principes in familiis suis.
11 ¶ Mehusim verò genuit Abitob, et El-
12 pháal. ¶ Porrò filii Elpháal: Heber, et Mi
saan, et Samad: hic ædificauit Ono, et
13 Lod, et filias eius. ¶ Baria auté et Sama
principes cognationũ habitantium in
Aialon: hi fugauerũt habitatores Geth.
14 ¶ Et Ahio, et Sesac, et Ierimoth, ¶ et Zaba-
15 dia, & Arod, et Heder, ¶ Michael quoq;
16 et Iespha, et Ioha filii Baria. ¶ Et Zaba-
17 dia, et Mosollam, et Hezeci, et Heber,
18 et Iesamari, et Iezlia, et Iobab filii El-
19 pháal. ¶ Et Iacim, et Zechri, et Zabdi,
20 ¶ et Elioënai, et Selethai, et Eliel, ¶ et A-
21 daia, et Baraia, et Samarath filii Semei.
C Et Iesphã, et Heber, et Eliel, ¶ et Abdon,
22 et Zechri, et Hanam, et Hanania, et
23 Elam, et Anathothia, ¶ et Iephdaia: et
24 Phanuel filii Sesac. ¶ et Samsari, et So-
25 phoria, et Otholia, ¶ et Iersia, et Elia, et
26 Zechri, filii Ierohan. ¶ hi Patriarchæ, et
27 cognationũ principes, qui habitauerũt
28 in Ierusalem. ¶ ‖ In Gabaon auté habi- ‖Iosu. 9.
29 tauerunt Abi-gabaon, et nomen vxoris f. 35.
30 eius Maacha. ¶ Filiusq; eius primogeni-
tus Abdon, et Sur, et Cis, et Baal, et Na-
31 dab, ¶ Gedor quoq; et Ahio, et Zacher,
32 et Macelloth: ¶ et Macelloth genuit Sa-
maa: habitaueruntq; ex aduerso fratrũ
suorum in Ierusalem cũ fratribus suis.
33 ¶ ‖ Ner autem genuit Cis, et Cis genuit ‖1. Reg. 14.
D Saul. Porrò Saul genuit Ionathan, et g. 51.
34 Melchi-sua, & Abinadab, et Esbáal. ¶ Fi- Infrà 9.
lius auté Ionathan, Merib-báal: et Me- g. 39.
35 rib-báal genuit Micha. ¶ Filii Micha, Phi
36 ton, et Melech, et Tharaa, & Ahaz, ¶ et
Ahaz genuit Ioada, et Ioada genuit
Alamath, et Azmoth, et Zári: porrò Zá-
37 ri genuit Mosa, ¶ et Mosa genuit Baana,
cuius filiꝰ fuit Rapha: de quo ortus est
38 Elasa, q̃ genuit Asel. ¶ Porrò Asel sex fi-
lij fuerunt, his nominibꝰ, Ezricam: Bo-
chru, Ismael, Saria, Obdia, & Hanã: oés
39 hi, filij Asel. ¶ Filij autem Esec fratris
eius, Vlam primogenitus, & Iehus secũ
40 dus, & Eliphálet tertius. ¶ Fueruntq; fi-
lij Vlam viri robustissimi, & magno ro
bore tendentes arcũ: & multos haben-
tes filios ac nepotes, vsq; ad centũ q̃n-
quaginta millia. Oés hi filij Ben-iamin. -I.

CAP. IX.

1 VNiuersus ergo Israël dinumeratus
A est:& summa eorũ scripta est in li-
bro regũ Israël, & Iuda:translatiq; sũt
2 in Babylonẽ,ꝓpter delictũ suum.¶Qui
autẽ habitauerũt primi ĩ possessionib⁹,
& in vrbibus suis:Isrl, & sacerdotes,&
3 Leuitę,& Nathinei.¶Cõmorati sunt in
Ierusalẽ de filiis Iuda , & de filiis Ben-
iamin, de filiis quoq; Ephráim , & Ma-
4 nasse.¶Othei fili⁹ Ammiud,filii Amri,
filii Omrai,filii Bõni,de filiis Phares fi
5 lii Iuda.¶Et de Siloni,Asaia primogeni
6 tus,& filii eius. ¶ De filiis aũt Zara : Ie-
huel, & frẽs eorũ , sexcenti nonaginta.
7 ¶Porrò de filiis Ben-iamin : Salo filius
8 Mosollã filii Oduia, filii Asana, ¶ & Io-
B bania filius Iehorã:& Ela filius Ozi, fi-
lii Mochori:& Mosollã filius Saphatię,
9 filii Rahuel,filii Iebanię,¶& fratres eo-
rũ ꝑ familias suas, nõgenti qnquagin-
ta sex.Oẽs hi,principes cognationũ per
10 domos patrũ suorũ. ¶ De sacerdotibus
11 aũt:Iedaia,Ioiarib,& Iachin. ¶ Azarias
quoq; filius Helciæ , filij Mosollã, filii
Sadoc,filii Maraioth,filii Achitob,pon
12 tifex domus Dei. ¶ Porrò Adaias filius
Ieroham, filii Phassur, filii Melchiæ:&
Maásai filius Adiel,filii Iezra, filii Mo
sollam,filii Mosollamith,filii Emmer:
13 ¶fratres quoq; eorũ principes per fami-
lias suas, mille septingenti sexaginta :
fortissimi robore ad faciendũ opus mi-
14 nisterii in domo Dei.¶De Leuitis autẽ :
C Semeia filius Assuh filii Ezricam , filii
15 Hasebia de filiis Merari.¶Zacbacar quo
que carpẽtarius,& Galal,& Mathania fi
16 lius Micha,filii Zechri, filii Asaph,¶ &
Obdia filius Semeiæ filii Galal,filii Idi
thun.& Zarachia filius Asa , filii Elca-
17 na,q habitauit in atriis Netophati.¶Ia-
nitores aũt:Sellũ, & Accub, & Telmõ,
& Ahimã:& frater eorũ Sellũ princeps:
18 ¶vsq; ad illud tempus, in porta regis ad
orientẽ,obseruabãt ꝑ vices suas de filiis
19 Leui.¶Sellũ verò filius Core filii Abia-
saph,filii Core,cũ fratrib⁹ suis,& domo
pris sui,hi sunt Coritæ sup opera mini-
sterij, custodes vestibulorũ tabernacu-
li: & familiæ eorũ ꝑ vices castrorũ Do-
20 mini custodiẽtes introitum. ¶ Phinees
autem filius Eleazari,erat dux eorũ co
21 ram Dño. ¶Porrò Zacharias filius Mo-
D sollamia, ianitor portę tabernaculi te-
22 stimonii. ¶ Oẽs hi electi in ostiarios per
portas,ducẽti duodecim:& descripti in
villis ꝓpriis: quos cõstituerunt Dauid,
23 & Samuel Videns,in fide sua ¶ tã ipsos
q̃ filios eorum in ostiis domus Domi-
24 ni,& in tabernaculo vicibus suis. ¶ Per
quatuor ventos erant ostiarii : id est ad
orientem , & ad occidentẽ, & ad aqui-
25 lonẽ,& ad austrũ. ¶Fratres autem eorũ
in viculis morabantur, & veniebant in
sabbathis suis de tempore vsq; ad tem-
26 pus. ¶His quatuor Leuitis creditus erat
omnis numerus ianitorum,& erant su
per exedras, & thesauros domus Domi
27 ni. ¶ Per gyrum quoq; templi Dñi mo-
E rabantur in custodiis suis: vt cùm tem-
28 pus fuisset, ipsi manè aperirẽt fores.¶De
horum ᵃgregeᵃ erant & super vasa mini- ᵃgenere
sterii:ad numerũ enim, & inferebãtur 10.
29 vasa & efferebant.¶De ipsis, & qui cre-
dita habebant vtẽsilia sanctuarii, prę-
erant similæ,& vino,& oleo , & turi , &
30 aromatibus. ¶Filii autem sacerdotũ vn
31 guenta ex aromatibus cõficiebant. ¶Et
Mathathias Leuites primogenitus Sel-
lum Coritæ, præfectus erat eorum quæ
32 in sartagine frigebãtur. ¶Porrò de filiis
Caath fratribus eorũ,super panes erant
propositionis. vt semꝑ nouos per singu
33 la sabbatha præpararẽt. ¶ Hi sunt prin
F cipes cantorũ per familias Leuitarum ,
qui in exedris morabãtur:vt die ac no-
cte iugiter suo ministerio deseruirent.
34 ¶Capita Leuitarũ, ꝑ familias suas prin-
35 cipes, mãserunt in Ierlm. ¶ ‖In Gabaon ‖Sup.8.
aũt cõmorati sũt pater Gabaon Iehiel , c.29.
36 & nomen vxoris eius Maacha. ¶ Filius
primogenitus ei⁹ Abdon, & Sur, & Cis.
37 & Baal, & Ner, & Nadab, ¶Gedor quo-
que , & Ahio, & Zacharias , & Macel-
38 loth.¶Porrò Macelloth genuit Samaã:
isti habitauerũt ẽ regione fratrũ suorũ
39 in Ierusalẽ, cũ fratribus suis. ¶‖Ner aũt ‖Sup.8.
G genuit Cis:Cis genuit Saul : & Saul ge- d.33.
nuit Ionathan, & Melchisua, & Abina-
40 dab, & Esbaal. ¶ Filius autẽ Ionathan ,
Merib-báal : & Merib-báal genuit Mi-
41 cha. ¶ Porrò filii Micha. Phiton,& Me-
42 lech, & Tharaa, & Ahaz. ¶Ahaz aũt ge
nuit Iara:& Iara genuit Alámath, & A-
zinoth & Zãri. Zãri autẽ genuit Mosa.
43 ¶ Mosa verò genuit Banaa:cui⁹ fili⁹ Ra-
phaia,genuit Elasa:de quo ortus est A-
44 sel. ¶Porrò Asel sex filios habuit his no
minibus, Ezricam, Bochru, Ismahel, Sa
ria, Obdia, Hanan. hi sunt filii Asel.

CAP.

CAP. X.

1 PHilisthiim auté pugnabant contra
A Israël, fugerútq; viri Israël Palęsthi
nos, & ceciderunt vulnerati in monte
2 Gelboe. ¶ Cúq; appropinquassent Phi-
listhæi persequentes Saul & filios eius.
pcusserunt Ionathan, & Abinadab, &
3 Melchisúa filios Saul. ¶ Et aggrauatum
est prælíú cótra Saul, inuenerúntq; eú
4 sagittarii, & vulnerauerunt iaculis. ¶ Et
B dixit Saul ad armigerú suum, Euagina
gladiú tuú, & interfice me: ne forte ve-
niant incircuncisi isti, & illudát mihi.
Noluit aút armiger eius hoc facere, ti-
more perterritus: arripuit ergo Saul en-
5 sem, & irruit in eú. ¶ Quod cú vidisset
armiger ei⁹, videlicet mortuú esse Saul,
irruit etiá ipse i gladiú suú, & mortuus
6 est. ¶ Interiit ergo Saul & tres filii ei⁹, &
7 oís domus illi⁹ pariter cócidit. ¶ Quod
cú vidissent viri Israël q habitabant in
cápestribus, fugerút: & Saul ac filiis ei⁹
mortuis, dereliquerút vrbes suas, & huc
illucq; dispersi sunt: venerútq; Phili-
8 sthiim, & habitauerút in eis. ¶ Die igit᷑
C altero detrahétes Philisthiim spolia cæ
sorú, inuenerút Saul, et filios eius ia-
9 centes in móte Gelboe. ¶ Cúq; spoliaf-
sent eú, & amputassent caput, armisq;
nudassent, miserút in terrá suá, vt circú
ferret᷑, & ostenderetur idolorum tem-
10 plis et populis: ¶ arma autem eius cóse-
crauerunt in phano Dei sui, & caput af
11 fixerunt in templo Dagon. ¶ Hoc cú au
D dissent viri Iabes-Galaad, oía scilicet
12 quæ Philisthiim fecerát sup Saul, ¶ con-
surrexerunt singuli virorú fortium, &
tulerunt cadauera Saul & filiorú eius:
attulerúntq; ea in Iabes, & sepelierunt
ossa eorum subter quercú quæ erat in
13 Iabes, & ieiunauerút sepré dieb⁹. ¶ Mor
tuus est ergo Saul propter iniquitates
suas, eò ꝙ præuaricatus sit ‖ mádatum
Domini quod præceperat, & nó custo-
dierit illud: sed insuper etiá ‖ pythonis-
14 sam có suluerit, ¶ nec sperauerit i Domi
no, propter quod interfecit eú, & tran-
stulit regnum eius ad Dauid filiú Isai.

CAP. XI.

1 COngregatus est igitur omnis Israël
A ad Dauid in Hebron, dicens, Os tu-
2 um sum⁹ & caro tua, ¶ Heri quoq; & nu
diustertius cú adhuc regnaret Saul, tu
eras q educebas & itroducebas Israël:
tibi enim dixit Dńs Deus tuus, Tu pa-
sces ppľm meú Israël, & tu eris princeps
3 super eú. ¶ Venerunt ergo oés maiores
natu Israël ad regé in Hebron, & iniit
Dauid cú eis fœdus coram Dńo: vnxe-
runtq; eú regem super Israël iuxta ser-
moné Dńi qué locutus est in manu Sa
4 muel. ¶ Abiit quoq; Dauid, & oís Israël
in Ierľm. hęc est Iebus, vbi erant Iebu-
5 sæi habitatores terræ. ¶ Dixerútq; q ha
B bitabant in Iebus ad Dauid, Nó ingre-
dieris huc. Porrò Dauid cepit arcé Sió,
6 ꝗ est Ciuitas-Dauid, dixitq;. ¶ Oís q p-
cusserit Iebusæú i primis, erit princeps
& dux. Ascendit igit᷑ primus Ioab filius
7 Saruię. & fact⁹ est princeps. ¶ Habitauit
aút Dauid in arce, & idcirco appellata
8 est Ciuitas-Dauid. ¶ Ædificauitq; vrbé
in circuitu à Mello, vsq; ad gyrú: Ioab
9 aút reliqua vrbis extruxit. ¶ Proficiebat-
que Dauid vadés & crescens, & Dńs ex-
10 ercituú erat cú eo. ¶ ‖ Hi principes viro-
C rú fortiú Dauid, qui adiuuerunt eú vt
rex fieret sup oém Israël iuxta verbum
11 Dńi quod locutus est ad Israël. ¶ Et iste
numerus robustorú Dauid: Iesbaá fili⁹
Hachamoni princeps iter triginta: iste
leuauit hastam suá sup trecétos vulne-
12 ratos vna vice. ¶ Et post eú Eleazar fili⁹
Patrui eius Ahohites, qui erat inter tres
13 potétes. ¶ Iste fuit cú Dauid in Phes-do-
mim, quãdo Philisthiim cógregati sút
ad locum illú in pręliú: & erat ager re-
gionis illius plenus hordeo, fugeratq;
14 populus à facie Philisthinorú. ¶ *Hi ste-
terút' in medio agri, et *defenderút eú:
cùmq; *percussissent' Philisthęos, dedit
Dominus saluté magnam populo suo.
15 ¶ Descenderút auté tres de triginta prin
cipibus ad petrá in qua erat Dauid, ad
speluncá Odollá, quando Philisthiim
fuerát castrametati in Valle-Raphaim.
16 ¶ Porrò Dauid erat in præsidio, et statio
17 Philisthinorú in Beth-léhem, ¶ Deside-
D rauit igitur Dauid *et dixit: O si quis da
ret mihi aquam de cisterna Beth-lehé,
18 quæ est in porta. ¶ Tres ergo isti per me
dia castra Philisthinorum perrexerút,
et hauserunt aquá de cisterna Beth-le-
hem quę erat in porta, et attulerút ad
Dauid vt biberet: q noluit, sed magis li
19 bauit illá Domino, ¶ dicens, Absit vt in
conspectu Dei mei hoc faciá, et sangui-
nem istorú virorum bibá: quia in peri-
culo animarú suarum attulerunt mihi
aquá. Et ob hanc causam noluit bibe-

Marginal notes: 1.Re. 31. a.1. — ‖ 1.Re. 15. c.23. — ‖ 1.Re. 28. b.8. — 2.Reg 5. a.1. — ‖ 2.Re. 5. a.8. — * Hic ste-tit 2. * defen-dit 2. * percus-sisset 2. — 2.Re. 23. c.23. * aquam.

20 ore. hęc fecerũt tres robustissimi. ❡ Abisai
E quoq; frater Ioab ipse erat prĩceps triũ,
& ipse leuauit hastã suã contra trecen-
tos vulneratos, & ipse erat inter tres no
21 minatissimus, ❡ & inter tres secundus in
clytus, & princeps eorũ, veruntamen vs
22 que ad tres primos nõ peruenerat. ❡ Ba-
naias filius Ioiadæ * viri robustissimi,
qui multa opera pꝑpetrarat, de Cabseel:
ipse pcussit duos ariel Moab: & ipse de-
scendit, & interfecit leoné in media ci-
23 sterna tpe niuis. ❡ Et ipse percussit virũ
Ægyptiũ, cuius statura erat quinq; cu-
bitorũ, & habebat lãceam vt liciatoriũ
texentium: descendit igitur ad eum cũ
virga, & rapuit hastã quã tenebat ma-
24 nu, & ĩterfecit eũ hasta sua. ❡ Hæc fecit
F Banaias filius Ioiadæ, qui erat inter tres
25 robustos nominatissimus, ❡ inter trigin
ta primus, veruntñ ad tres vsq; nõ per-
uenerat: posuit aũt eũ Dauid ad auricu
26 lam suã. ❡ Porrò fortissimi viri in exer
citu, Asahel frater Ioab, & Elchanan fi-
27 lius Patrui eius de Beth-lehem, ❡ Sam-
28 moth Arorites, Helles Phalonites. ❡ Ira
fili⁹ Acces Thecuites, Abiézer Anatho-
29 thites, ❡ Sobbochai Husathites, Ilai Aho
30 hites, ❡ Maharai Netophatithes, Heled
31 fili⁹ Baana Nethophathites, ❡ Ethai fili⁹
Ribai de Gabaath filiorũ Ben-iamin Ba
32 naia Pharatonites, ❡ Hurai de Torréte-
33 Gaas, Abiel Arbathites, ❡ Azmoth Baura
34 mites, Eliaba Salabonites. ❡ Filij Assem
Gezonites, Ionathã fili⁹ Sage Ararites,
35 ❡ Ahiã fili⁹ Sachar Ararites. Eliphal fili⁹
36 Vr, ❡ Hepher Mecherathites, Ahia Phe-
G lonites, ❡ HesroCarmelites, Nahárai fili⁹
37 Azbai, ❡ Ioel frater Nathan, Mibahar fi
38 lius Agarai. ❡ Selec Ammonites Nahárai
39 Berothites armiger Ioab filij Saruiæ,
40 ❡ Ira Iethræus, Gareb Iethręus, ❡ Vrias
41 Hethęus, Zabad filius Oholi. ❡ Adina fi
42 lius Siza Rubenites princeps Rubenita
43 rũ, & cũ eo triginta. ❡ Hanan fili⁹ Maa-
44 cha, & Iosaphat Mathanites. ❡ Ozia A-
starothites, Sãma & Iehiel filij Hotham
45 Arorhites, ❡ Iedihel filius Samri, & Ioha
46 frater eius Thosaites, ❡ Eliel Máhumites,
& Ieribai & Iosaia filij Elnáem, & Ieth-
ma Moabites, Eliel & Obed, & Iasiel de
Masobia.

CAP. XII.

1 HI quoq; venerunt ad Dauid in Si-
A celeg, cũ adhuc fugeret Saul filiũ
Cis, qui erãt fortissimi & egregij pugna
2 tores, ❡ tendétes arcum, & vtraq; manu
fundis saxa iacientes, & dirigétes sagit-
3 tas: de fratrib⁹ Saul ex Ben-iamin. ❡ Prĩ
ceps Ahiezer, & Ioas filij Samaa Gabaa
thites: & Iaziel & Phallet filij Azmoth,
4 & Baracha & Iehu Anathotites. ❡ Sama
ias quoq; Gabaonites fortissimus inter
triginta & sup triginta. Ieremias & Ie-
heziel & Iohanã & Iezabad Gaderothi-
5 tes. ❡ & Eluzai & Ierimuth, & Baalia &
6 Samaria & Saphatia Haruphites. ❡ Elca
na & Iesia & Azareel & Ioezer & Ies-
7 baam de Carehim: ❡ Ioela quoq; & Za-
8 badia filij Ierohã de Gedor. ❡ Sed & de
B Gaddi transfugerunt ad Dauid, cũ late
ret in deserto, viri robustissimi, & pugna
tores optimi, tenétes clypeũ & hastam:
facies eorũ quasi facies leonis, & velo-
9 ces quasi capreæ in mõtib⁹. ❡ Ezer prin
10 ceps, Obdias scd's, Eliab tertius, ❡ Mas-
11 mana quartus, Ieremias quint⁹, ❡ Ethi
12 sextus, Eliel septimus, ❡ Iohanan octa-
13 uus, Elzebad non⁹, ❡ Ieremias decim⁹,
14 Machbanai vndecim⁹. ❡ hi de filijs Gad
principes exercit⁹: nouissim⁹, centũ mi
15 litibus pꝛat, & maximus mille. ❡ Isti
sunt qui trãsierunt Iordané mense pri-
mo, qñ inundare consueuit super ripas
suas: & oẽs fugauerunt qui morabãtur
in vallibus ad orientalé plagã & occi-
16 dentalem. ❡ Venerunt aũt & de Ben-ia-
C min & de Iuda ad præsidiũ in quo mo
17 rabatur Dauid. ❡ Egressusq; est Dauid
obuiã eis, & ait, Si pacificé venistis ad
me vt auxiliemini mihi, cor meũ iun-
gatur vobis: si aũt insidiamini mihi ꝓ
aduersarijs meis, cũ ego iniquitatem in
manibus nõ habeã, videat Deus patrũ
18 nostrorũ, & iudicet. ❡ Spũs verò induit
Amasai principé inter triginta, & ait,
Tui sum⁹ ô Dauid, & tecũ fili Isai, pax,
pax tibi, & pax adiutorib⁹ tuis. te enim
adiuuat Deus tuus. Suscepit ergo eos
19 Dauid, & cõstituit prĩcipes turmę. ❡ Por
rò de Manasse transfugerũt ad Dauid,
qñ veniebat cum Philisthiim aduersus
Saul, vt pugnaret: & non dimicauit cũ
eis, ‖ quia inito consilio remiserũt eum ‖ 1. Reg. 29. b. 4.
principes Philisthinorũ, dicentes, Peri-
culo capitis nostri reuertetur ad dñm
20 suum Saul. ❡ Qñ igitur reuersus est in
D Siceleg, transfugerunt ad eũ de Manas
se, Ednas, & Iozabad, & Iedihel, & Mi-
chael, & Ednas' & Iozabad, & Eliu, & – 6.
21 Salathi, principes* militũ' ĩ Manasse. ❡ hi *miliũ 6.
præbuerunt auxiliũ Dauid aduersus la

trunculos: oẽs enim erant viri fortissi-
mi,& facti sunt principes in exercitu.
22 ¶Sed & per singulos dies veniebant ad
Dauid ad auxiliandũ ei, vsq; dũ fieret
23 grãdis numerꝰ, quasi exercitꝰ Dei. ¶Iste
quoq; est numerus principũ exercitꝰ, q
venerunt ad Dauid, cũ esset in Hebrõ,
vt transferrent regnũ Saul ad eum, iux
24 ta verbũ Dñi. ¶Filij Iuda portantes cly-
peũ & hastã, sex millia octingenti expe
25 diti ad prælium. ¶De filiis Simeõ virorũ
E fortissimorũ ad pugnandũ, septem mil
26 lia cẽtũ. ¶De filiis Leui, quatuor millia
27 sexcenti. ¶Ioiada quoq; princeps de stir
pe Aarõ, & cũ eo tria millia septingẽti.
28 ¶Sadoc ẽt puer egregiæ indolis, & domꝰ
29 pris eiꝰ, principes viginti duo. ¶De filiis
aũt Ben-iamin fratribꝰ Saul, tria millia:
magna enim pars eorũ adhuc sequebãt
30 domũ Saul. ¶Porrò de filiis Ephraim vi
ginti millia octingenti, fortissimi robo-
31 re, viri noĩati in cognationibꝰ suis. ¶Et
ex dimidia tribu Manasse, decẽ & octo
millia, singuli per noĩa sua venerunt vt
32 cõstituerent regẽ Dauid. ¶De filiis quo
que Issachar viri eruditi qui nouerant
singula tpa, ad præcipiendũ quid face-
re deberet Isrl̃, principes ducẽti, oĩs aũt
reliqua tribus, eorũ consiliũ sequebãt.
33 ¶Porrò de Zabûlon qui egrediebantur
F ad prælium, & stabãt in acie instructi ar-
mis bellicis, quinquaginta millia ven e
runt in auxilium, nõ in corde duplici.
34 ¶Et de Nephthali, principes mille, & cũ
eis instructi clypeo & hasta, triginta &
septem millia. De Dan ẽt præparati ad
36 præliũ, viginti octo millia sexcenti. ¶Et
de Aser egredientes ad pugnã, & in acie
37 prouocãtes, quadraginta millia. ¶Trãs
Iordanẽ aũt de filiis Ruben, & de Gad
& dimidia parte tribus Manasse instru
cti armis bellicis, centũ viginti millia.
38 ¶Oẽs isti viri bellatores expediti ad pu-
gnãdũ, corde pfecto venerũt in Hebrõ,
vt cõstituerẽt regẽ Dauid sup vniuersũ
G Isrl̃: sed & oẽs reliqui ex Isrl̃, vno corde
39 erant, vt rex fieret Dauid. ¶Fuerũtq; ibi
apud Dauid tribus diebꝰ comedẽtes &
bibẽtes, pparauerant enim eis frẽs sui.
40 ¶Sed & qui iuxta eos erant, vsq; ad Issa-
char & Zabûlõ & Nephthali, afferebãt
panes in asinis, & camelis, & mulis, &
bobꝰ ad vescendũ farinã, palathas, vuã
passam, vinum, oleũ, boues, arietes ad
oẽm copiã, gaudiũ quippe erat in Isrl̃.

CAP. XIII.

1 INiit aũt consiliũ Dauid cũ tribunis
A & centurionibus & vniuersis princi-
2 pibus, ¶& ait ad oẽm cœtum Isrl̃, Si pla-
cet vobis, & à Dño Deo nostro egredit
sermo quem loquor: mittamus ad fra-
tres nostros reliquos in vniuersas regio
nes Isrl̃, & ad sacerdotes & Leuitas qui
habitant in suburbanis vrbiũ, vt con-
3 gregẽtur ad nos, ¶& reducamus arcam
Dei nr̃i ad nos: non enim requisiuimus
4 eam in diebus Saul. ¶Et rñdit vniuersa
multitudo vt ita fieret: placuerat enim
5 sermo oĩ populo. ¶Cõgregauit ergo Da-
B uid cunctũ Israël à Sihor Ægypti, vsque
dum ingrediaris Emath, ‖vt adduceret ‖1. Re. 6. a. 3.
6 arcam Dei de Cariath-iarim. ¶Et ascen
dit Dauid & * oĩs-vir Israël ad collem *omnes viri i. — 2.
Cariath-iarim, qui est in Iuda, vt affer-
ret inde arcam Dñi Dei sedentis super
cherubim, vbi inuocatũ est nomen eiꝰ.
7 ¶Imposueruntq; arcam Dei super plau
strum nouũ, de domo Abinadab: Oza
C aũt & frater eius minabãt plaustrum.
8 ¶Porrò Dauid & vniuersus Israël lude-
bant coram Deo oĩ virtute in canticis
& in citharis, & psalterijs & tympanis,
9 & cymbalis, & tubis. ¶Cùm aũt perue-
nissent ad Aream chidon, tetendit Oza
manũ suã, vt sustentaret arcam: bos q p
pe lasciuiens paululũ inclinauerat eã.
10 ¶Iratus est itaq; Dñs contra Ozã, & per-
cussit eum, ‖eò ꝙ tetigisset arcã: & mor ‖Num. 4. b. 19.
11 tuus est ibi coram Dño. ¶Contristatusq;
D est Dauid, eò ꝙ diuisisset Dominus O-
zam, vocauitq; locum illum, Diuisio
12 Ozæ, vsq; in præsentem diem. ¶Et ti-
muit Deũ tunc tpis, dicens, Quomodò
possum ad me introducere arcam Dei?
13 ¶Et ob hanc causam nõ adduxit eã ad
se, hoc est, in Ciuitatẽ-Dauid, sed auer-
14 tit in domũ Obed-edom Gethæi. ¶Mã-
sit ergo arca Dei in domũ Obed-edom
tribus mẽsibus: & benedixit Dominus
domui eius, & omnibus quæ habebat.

CAP. XIIII.

1 MIsit quoq; Hiram rex Tyri nuntios 2. Reg. 5. b. 11.
A ad Dauid, & ligna cedrina, & arti
fices parietum lignorumq;: vt ædifica-
2 rent ei domum. ¶Cognouitque Dauid,
eò ꝙ confirmasset eum Dominus in re
gem super Israël, & subleuatum est re-
gnum suũ super populum eius Israël.
3 ¶Accepit quoq; Dauid alias uxores in ‖2. Re. 5. b. 13.
4 Ierusalem genuitq; filios & filias. ¶‖Et

B hęc nōīa eorum q nati sunt ei in Ieru-
salē: Samua & Sobad, Nathan & Salo-
5 mon, Iebahar, & Elisua. & Eliphálet,
6 Noga quoque, & Nápheg, & Iaphia,
7 Elisama, & Baal-iada, & Eliphálet.
8 Audiētes aūt Philisthiim eò q vnct⁹
esset Dauid in regē sup vniuersum Is-
raël: ascēderūt oēs vt q̄rerent eū: q cùm
audisset Dauid, egressus est obuiā eis.
9 Porrò Philisthiim venientes, diffusi
10 sunt in Valle-Rapháim. Cōsuluitque
Dauid Dn̄m, dicens, Si ascēdā ad Phili-
C stheos & si trades eos in manu mea? Et
11 dixit ei Dn̄s, Ascende, & tradam eos in
manu tua. Cumq; illi ascendissent in
Baal-pharasim, pcussit eos ibi Dauid,
& dixit, diuisit Deus inimicos meos p
manū meā, sicut diuidunt aquæ: & id-
circo vocatū est nomē illius loci Baal-
12 pharasim. Dereliqueruntque ibi deos
13 suos quos Dauid iussit exuri. Alia etiā
vice Philisthiim irruerūt, & diffusi sūt
14 in valle. Consuluitq; rursum Dauid
Deū: & dixit ei Deus, Nō ascendas post
D eos, recede ab eis, & venies contra illos
15 ex aduerso pyrorū. Cùmq; audieris so-
nitū gradiētis in cacumine pyrorū, tunc
egredieris ad bellū. Egressus est enim
Deus ante te, vt percutiat castra Phili-
16 sthiim. Fecit ergo Dauid sicut p̄cepe-
rat ei Deus, & pcussit castra Philisthi-
17 norum, de Gabaon vsq; Gázera. Di-
uulgatumq; est nomen Dauid in vni-
uersis regionib⁹, & Dominus dedit pa-
uorem eius super omnes gentes.

CAP. XV.

1 FEcit quoq; sibi domos in Ciuitate-
A Dauid: & ędificauit locū arcæ Dei,
2 tetēditq; ei tabernaculū. Tūc dixit Da
uid, illicitū est vt à quocunq; portet ar-
ca Dei, nisi à Leuitis: quos elegit Dn̄s ad
portandū eā & ad ministrādū sibi, vsq;
3 in ęternū. Congregauitq; vniuersum
Israël in Ierusalē, vt afferret arca Dei in
4 locū suū quem p̄parauerat ei. Necnon
5 & filios Aaron & Leuitas de filiis-Ca-
ath, Vriel princeps fuit: & fratres eius
6 centū viginti. De filiis Merari, Asaia
princeps: & fratres eius ducēti viginti.
7 De filiis Gersom, Ioel princeps: & fra-
8 tres eius cētum triginta. De filiis Eli-
saphan, Semeias princeps: & fratres ei⁹
9 ducēti. De filiis Hebrō, Eliel princeps:
10 & fratres ei⁹ octoginta. De filiis Oziel,
Aminadab princeps: & fratres eius cētū
11 duodecim. Vocauitq; Dauid Sadoc &
Abiathar sacerdotes, & Leuitas, Vriel,
Asaiā, Ioel, Semeiā, Eliel, & Aminadab:
12 & dixit ad eos, Vos q estis principes fa
B miliarū Leuiticarū, sanctificamini cum
fratrib⁹ vr̄is, & afferte arcā Dn̄i Dei Isr̄l
13 ad locū q ei p̄paratus est: ne sicut à prin | Sup.1 Re d.20.
cipio, quia non eratis p̄ntes, pcussit nos
Dn̄s: sic & nūc fiat, illicitum qd nobis
14 agētib⁹. Sāctificati sunt ergo sacerdo-
tes & Leuitæ vt portarent arcā Dn̄i Dei
15 Isr̄l. Et tulerūt filij Leui arcā Dei, sicut
p̄ceperat Moyses iuxta verbū Dn̄i, hu- | Num.4. b.15.
16 meris suis, in vectib⁹. Dixitq; Dauid
principib⁹ Leuitarū, vt cōstituerent de
fratrib⁹ suis cātores in organis musico-
rū, nablis videlicet & lyris & cymbalis,
vt resonaret in excelsis sonitus lætitiæ.
17 Cōstituerūtq; Leuitas: Heman filium
Ioel, & de fratrib⁹ eius Asaph filiū Ba-
rachię. de filiis verò Merari, fratrib⁹ eo-
18 rū: Ethan filiū Casaiæ. Et cū eis fratres
C eorū, in secūdo ordine, Zachariā & Ben
& Iaziel, & Semiramoth, & Iahiel, &
Ani, Eliab, & Banaiā & Maasiā & Ma-
thathiam & Eliphalu & Maceniam &
19 Obed-edom & Iehiel, ianitores. Porrò
cātores, Hemā, Asaph & Ethan: in cym
20 balis æneis cōcrepātes. Zacharias autē
& Oziel, & Semiramoth & Iahiel & A-
ni & Eliab & Maasias & Banaias in na-
21 blis arcana cātabāt. Porrò Mathathias
& Eliphalu & Macenias & Obed-edom
& Iehiel & Ozaziu: i citharis p octaua
22 canebāt epinicion. Chonenias autem
princeps Leuitarū, pphetiæ præerat, ad
pcinendā melodiā. erat qppe valde sa-
23 piēs: Et Barachias & Elcana: ianitores
24 arcę. Porrò Sebenias & Iosaphat & Na
thanael & Amasai & Zacharias, & Ba-
naias & Eliézer sacerdotes clāgebāt tu-
bis corā arca Dei: & Obed-edom & Ie- | Achima 18 12.
25 hias erāt ianitores arcæ. Igit Dauid & | 2.Re. 6. b.12.
D oēs maiores natu Israël, & tribuni, ie-
runt ad deportandā arcam fęderis Dn̄i | –1.
26 de domo Obed-edō cū lætitia. Cūq;
adiuuisset De⁹ Leuitas q portabāt arcā
fęderis Dn̄i, immolabant septē tauri | –5.
27 & septē arietes. Porrò Dauid erat indu
tus stola byssina, & vniuersi Leuitę qui
portabant arcā, cātoresq;, & Chonenias
princeps pphetię inter cātores: Dauid
28 aūt ēt indutus erat Ephod lineo. Vni-
uersusq; Israël deducebāt arcā fœderis
Dn̄i in iubilo, & sonitu buccinæ & tu-

bis & cymbalis & nablis & cytharis cõ-
29 crepãtes. ¶ Cũq; peruenisset arca fœderis
Dñi vsq; ad Ciuitatem-Dauid, Michol
filia Saul prospiciens per fenestram, vi-
dit Dauid regem saltantem atq; luden
tem, & despexit eum in corde suo.

CAP. XVI.

1 ATtulerũt igit' arcã Dei, & cõstitue- 2.Reg.6. d.17.
rũt eã in medio tabernaculi quod
tetenderat ei Dauid, & obtulerũt holo-
2 causta & pacifica corã Deo. ¶ Cũq; com
plesset Dauid offerens holocausta & pa-
3 cifica, bñdixit ppl'o in noĩe Dñi. ¶ Et di-
uisit vniuersis per singulos, à viro vsq;
ad mulierẽ tortã panis, & partẽ assæ car
4 nis bubalæ, & frixam oleo similã. ¶ Cõ-
stituitq; corã arca Dñi de Leuitis, q mi-
nistrarẽt: & recordarent' operũ eius, &
glorificarẽt, atq; laudarẽt Dñm Deum
5 Israël: ¶ Asaph principẽ, & fm eius Za-
chariam. Porrò Iahiel & Semiramoth
& Iehiel & Mathathiam & Eliab & Ba-
naiam & Obed-edom, & Iehiel sup or-
gana psalterij & lyras: Asaph autem, vt
6 cymbalis personaret. ¶ Banaiam verò &
Iaziel sacerdotes, canere tuba iugiter
7 coram arca fœderis Dñi. ¶ In illo die
fecit Dauid principem ad cõfitendum
Domino, Asaph & fratres eius.
8 ¶ Confitemini Dño, & inuocate no- Psa.104 a.1. Isa. 12. a.4.
men eius: notas facite in populis adin-
uentiones eius.
9 Cantate ei, & psallite ei, & narrate
B omnia mirabilia eius.
10 ¶ Laudate nomen sanctum eius: lęte-
tur cor quærentium Dñm.
11 ¶ Quærite Dñm & virtutem eius: quę-
rite faciem eius semper.
12 ¶ Recordamini mirabilium eius quę
fecit: signorum illius, & iudiciorum
oris eius.
13 ¶ Semen Israël serui eius: filij Iacob
electi eius.
14 ¶ Ipse Dñs Deus noster: in vniuersa
terra iudicia eius.
15 ¶ Recordamini in sempiternũ pacti
eius: sermonis quem præcepit in mille
generationes.
16 ¶ Quem pepigit cum Abraham: & iu-
ramenti illius cum Isaac.
17 ¶ Et constituit illud Iacob in præce-
ptũ, & Israël in pactum sempiternum.
18 ¶ Dicẽs, Tibi dabo terram-Chanáan,
C funiculum hęreditatis vestræ.
19 ¶ Cùm essent pauci numero, parui &
coloni eius.
20 ¶ Et trãsierunt de gente in gentem, &
de regno ad populum alterum
21 ¶ Non dimisit quẽquam calumniari
eos: sed increpauit pro eis reges.
22 ¶ Nolite tangere Christos meos, & in Psal.95 a.1.
prophetis meis nolite malignari.
23 ¶ Cantate Dño omnis terra, annun-
tiate ex die in diem salutare eius.
24 ¶ Narrate in gentibus gloriam eius:
in cunctis populis mirabilia eius.
25 ¶ Quia magnus Dñs, & laudabilis
nimis: & horribilis super omnes deos.
26 ¶ Omnes enim dij populorum, idola:
Dominus autem cęlos fecit.
27 ¶ Confessio & magnificentia corã eo:
fortitudo & gaudium in loco eius.
28 ¶ Afferte Dño familiæ populorum:
afferte Dño gloriam & imperium.
29 ¶ Date dño gloriam, nomini eius, le- b
uate sacrificium, & venite in conspectu
eius: & adorate Dñm in decôre sancto.
30 ¶ Commoueatur à facie eius oĩs terra:
ipse enim fundauit orbem immobilẽ.
31 ¶ Lætentur cęli, & exultet terra, & di-
cant in nationibus, Dñs regnauit.
32 ¶ Tonet mare, & plenitudo eius: exul
tent agri, & omnia quæ in eis sunt.
33 ¶ Tunc laudabũt ligna saltus coram
Dño: quia venit iudicare terram.
34 ¶ Confitemini Dño, quoniam bonus:
qñ in ęternum misericordia eius.
35 ¶ Et dicite, Salua nos Deus Saluator
D noster: & congrega nos, & erue de gen-
tibus, vt confiteamur nomini sancto
tuo, & exultemus in carminibus tuis.
36 ¶ Benedictus Dñs Deus Israël ab æter-
no vsq; in æternum: & dicat omnis po-
pulus, Amen, & hymnum Deo.
37 ¶ Dereliquit itaq; ibi corã arca fœderis
Dñi Asaph & fratres eius: vt ministrarẽt
ĩ cõspectu arcæ iugiter p singulos dies,
38 & vices suas. ¶ Porrò Obed-edõ, & fra-
tres eius sexaginta octo: & Obed-edom
filiũ Idithũ, & Hosa cõstituit ianitores.
39 ¶ Sadoc aũt sacerdotẽ, & fratres ei' sacer
dotes, corã tabernaculo Dñi in excelso
40 qđ erat in Gabaon: ¶ Vt offerrent holo-
causta dño sup altare holocaustomatis
iugiter, manè & vespere, iuxta oĩa q̃ scri
pta sunt in lege Dñi, quã pcepit Israëli.
41 ¶ Et post eum Hemã & Idithun, & reli-
quos electos, vnũquenq; vocabulo suo,
ad confitendum Dño. Qñ in ęternum
42 misericordia eius. ¶ Hemã quoq; & Idi-

thun canentes tuba, & quatientes* cym
bala & oīa musicorum organa ad canē
dum Domino: filios autem Idithun fe-
43 cit esse portarios. ¶ Reuersusq; est om-
nis populus in domum suā: & Dauid,
vt benediceret etiam domui suæ.

CAP. XVII.

1 CVm aūt habitaret Dauid in domo
A sua, dixit ad Nathan prophetā: Ec-
ce ego habito ī domo cedrina: arca aūt
2 fœderis Dñi sub pellibus est. ¶ Et ait Na
than ad Dauid: Oīa quæ in corde tuo
3 sunt fac: Deus enim tecū est. ¶ Igitur no
cte illa factus est sermo Dñi ad Nathā,
4 dicens: ¶ Vade & loquere Dauid seruo
meo: Hæc dicit Dñs: Non ædificabis tu
5 mihi domū ad habitandū. ¶ Neq; enim
mãsi in domo ex eo tpe quo eduxi Isrľ
*vsq; ad diem hanc: sed fui semper mu-
6 tãs loca tabernaculi, & in tentorio ¶ ma
nens cùm oī Isrľ. Nūquid locutus sum
saltē vni iudicum Isrľ, quibus præcepe-
ram vt pascerent pplm meum, & dixi:
Quare nō ædificastis mihi domū cedri
7 nam? ¶ Nunc itaq; sic loquēris ad seruū
meum Dauid: Hęc dicit Dñs exercituū:
Ego tuli te cū in pascuis sequereris gre-
8 gem: vt esses dux ppli mei Isrľ. ¶ Et fui
B tecum quocunq; perrexisti: & interfeci
oēs inimicos tuos coram te, feciq; tibi
nomen quasi vnius magnorū qui cele-
9 brantur in terra. ¶ Et dedi locum pplm
meo Isrľ: plātabit & habitabit ī eo, &
vltrà non commouebitur: nec filii ini-
quitatis atterent eos, sicut à principio,
10 ¶ ex diebus quib⁹ dedi iudices populo
meo Isrľ, & humiliaui vniuersos inimi-
cos tuos. Annūtio ergo tibi, ꝙ ędificatu
11 rus sit tibi Dñs domū. ¶ Cùmq; imple-
ueris dies tuos vt vadas ad pres tuos, su
scitabo semen tuū post te, quod erit de
12 filiis tuis: & stabiliā regnū eius. ¶ Ipse æ-
dificabit mihi domū, & firmabo soliū
13 eius vsq; in æternū. ¶ EGO ERO EI IN
PATREM, & ipse erit mihi in filiū: &
misericordiā meā non auferam ab eo,
14 sicut abstuli ab eo qui ante te fuit. ¶ Et
statuam eū in domo mea, & in regno
meo vsq; in sempiternū: & thron⁹ eius
15 erit firmissimus in perpetuum. ¶ Iuxta
oīa verba hæc, & iuxta vniuersam visio
nem istam, sic locutus est Nathan ad
16 Dauid. ¶ Cùmq; venisset rex Dauid, &
sedisset corā Dño, dixit, Quis ego sum
Dñe Deus, & quę domus mea, vt præsta
17 res mihi talia? ¶ Sed & hoc parū visum
est in cōspectu tuo, ideoq; locutus es su-
per domū serui tui et in futurum: & fe-
cisti me spectabilē super oēs homines
18 Dñe Deus. ¶ Quid vltrà addere pōt Da-
uid, cùm ita glorificaueris seruū tuum,
19 & cognoueris eum? ¶ Dñe ꝑꝑ famulum
tuum iuxta cor tuū fecisti oēm magni-
ficentiam hāc, & nota esse voluisti vni-
20 uersa magnalia. ¶ Dñe nō est sĩlis tui: &
nō est alius De⁹ absq; te, ex oībus quos
21 audiuimus auribus nostris. ¶ Quis *enī * autē 4.
est alius, vt populus tuus Isrľ, gens vna
in terra, ad quā perrexit Deus, vt libera
ret & faceret pplm sibi, & magnitudi-
ne sua atq; terroribus eiiceret nationes
à facie eius, quem de Ægypto liberarat?
23 ¶ Et posuisti populum tuū Israël tibi in
populū vsq; in æternum, & tu Dñe fa-
23 ctus es Deus eius. ¶ Nunc igitur Dñe ser
mo quem locutus es famulo tuo, & su-
per domum eius, confirmetur in perpe-
24 tuum, & fac sicut locutus es. ¶ Perma-
neatq; & magnificetur nomen tuū vs-
que in sempiternum: & dicatur, Dñs
exercituum Deus Israël, & domus Da-
25 uid serui eius permanens corā eo. ¶ Tu
enim Dñe Deus meus reuelasti auricu-
lam serui tui, vt ædificares ei domū: &
idcirco inuenit seruus tuus fiduciā, vt
26 oret corā te. ¶ Nūc ergo Dñe tu es Deus:
& locutus es ad seruum tuū tanta bene
27 ficia. ¶ Et cœpisti benedicere domui ser
ui tui, vt sit semper corā te: te enim Dñe
bñdicente, benedicta erit in perpetuū.

CAP. XVIII.

1 FActum est aūt post hæc, vt percute- 1. Reg. 8.
A ret Dauid Philisthiim, & humiliaret a. 1.
eos, & tolleret Geth, & filias eius de ma
2 nu Philisthiim, ¶ percuteretq; Moab, &
fierent Moabitę serui Dauid offerentes
3 ei munera. ¶ Eo tpe percussit Dauid etiā
Adar-ézer regem Soba regionis Emath,
quādo perrexit vt dilataret imperium
4 suum vsq; ad flumen Euphráten. ¶ Ce-
pit ergo Dauid mille quadrigas eius, &
septem millia equitū, ac viginti millia
virorū peditū: subneruauitq; oēs equos
curruū, exceptis cētum quadrigis quas
5 reseruauit sibi. ¶ Superuenit aūt & Sy-
B rus Damascenus, vt auxilium pręberet
Adar-ézer regi Soba: sed & huius ꝑcus-
6 sit Dauid viginti duo millia virorū. ¶ Et
posuit milites in Damasco, vt Syria quo
que seruiret sibi, & offerret munera.

Adiuuitq; eũ Dñs in cũctis ad q̃ perre-
7 xerat. Tulit quoq; Dauid Pharetras au
reas, quas habuerãt serui Adar-ézer: &
8 attulit eas in Ierl'm. Necnõ de Tebath
& Chun vrbibus Adar-ézer æris pluri-
mũ, de quo fecit Salomõ mare æneũ, &
9 colũnas, & vasa ænea. Quod cũ audis-
set Thou rex Hemath pcussisse videli-
C cet Dauid oẽm exercitũ Adar-ézer regis
10 Soba, misit Adorã filiũ suũ ad regẽ Da
uid, vt postularet ab eo pacẽ, & congra-
tularet' ei q̃d pcussisset, & expugnasset
Adar-ézer: aduersarius q̃ppe erat Thou
11 Adar-ézer. Sed & oĩa vasa aurea & ar-
gẽtea & ænea cõsecrauit Dauid rex dño,
cũ argẽto & auro quod tulerat ex vni-
uersis gẽtib⁹, tã de Idumæa & Moab, &
filiis Ammon, q̃ de Philisthiim & Ama
12 lec. Abisai verò filius Saruiæ percussi
D Edõ in Valle-salinarũ, decem & octo
13 millia: & cõstituit in Edõ p̃sidium, vt
seruiret Idumæa Dauid: saluauitq; Dñs
14 Dauid in cunctis ad q̃ perrexerat. Re-
gnauit ergo Dauid sup̃ vniuersum Is-
raël, & faciebat iudiciũ atq; iustitiam
15 cuncto populo suo. Porrò Ioab filius
Saruiæ erat super exercitũ, & Iosaphat
16 filius Ahilud à commentariis. Sadoc
autem filius Achitob, & Abi-mélech,
filius Abiathar, sacerdotes: & Susa, scri-
17 ba. Banaias quoq; filius Ioiadæ super
legiones Cerethi & Phelethi: Porrò fi-
lij Dauid primi ad manum regis.

CAP. XIX.

1 ACcidit aũt vt moreret' Naas rex fi-
A liorũ Ammõ, & regnaret filius ei⁹
2 p̃ eo. Dixitq; Dauid: faciã misericor-
diã cũ Hanon filio Naas: p̃stitit enim
mihi pater eius gratiã. Misitque Dauid
nũtios ad cõsolandũ eũ sup̃ morte p̃ris
sui. Qui cùm p̃uenissent in terrã filiorũ
3 Ammon vt cõsolarent' Hanon, dixerũt
principes filiorũ Ammõ ad Hanon, Tu
forsitan putas, q̃ Dauid honoris causa
in patrẽ tuũ miserit q̃ cõsolarent' te: nec
animaduertis, q̃ vt explorẽt, & inuesti-
gent, & scrutent' terrã tuã venerint ad
4 te serui eius. Igit' Hanon pueros Dauid
decaluauit & rasit & p̃cidit tunicas eo-
rum à natibus vsq; ad pedes, & dimisit
5 eos. Qui cùm abiissent, & hoc mãdas-
B sent Dauid, misit i occursum eorũ (grã-
dem enim cõtumeliã sustinuerant) &
præcepit vt manerent in Iericho, donec
cresceret barba eorũ, & tũc reuerterent'.

6 Videntes aũt filij Ammon, q̃ iniuriã
fecissent Dauid, tam Hanon q̃ reliquus
pp'ls, miserunt mille talenta argenti, vt
cõducerent sibi de Mesopotamia, & de
Syria-Maacha, & de Soba currus & eq-
7 tes. Conduxeruntq; triginta duo mil-
lia curruũ, & regẽ Maacha cũ pp'lo ei⁹.
Qui cùm venissent castrametati sunt è
regione Medaba. Filij quoq; Ammon
cõgregati de vrbibus suis, venerunt ad
8 bellũ. Quod cùm audisset Dauid, mi-
sit Ioab & omnẽ exercitũ virorũ fortiũ:
9 egressiq; filij Ammon, direxerũt aciẽ
iuxta portã ciuitatis: reges autem q̃ ad
auxiliũ eius venerãt, separatim in agro
10 steterũt. Igit' Ioab intelligẽs bellum ex
aduerso, & post tergũ cõtra se fieri, ele-
git viros fortissimos de vniuerso Isr'l, &
11 perrexit cõtra Syrũ. Reliquã autẽ par-
tem pp'li dedit sub manu Abisai fratris
sui: & perrexerũt cõtra filios Ammon.
12 Dixitque: Si vicerit me Syrus, auxilio
eris mihi: Si autẽ superauerint te filij
13 Ammon, ero tibi in p̃sidiũ. Cõfortare,
& agamus virilit' p̃ pp'lo nr̃o, & p̃ vrbi-
bus Dei nostri: Dñs autẽ quod in con-
14 spectu suo bonũ est, faciet. Perrexit er-
D go Ioab, & populus q̃ cũ eo erat, cõtra
15 Syrũ ad p̃lium: & fugauit eos. Porrò
filij Ammon videntes q̃ fugisset Syrus,
ipsi quoq; fugerũt Abisai fratrẽ eius, &
ingressi sunt ciuitatem: reuersusq; est
16 etiam Ioab in Ierusalẽ. Videns autem
Syrus q̃ cecidisset corã Israël, misit nũ-
tios, & adduxit Syrum q̃ erat trans flu-
uium: Sophach autẽ princeps militiæ
17 Adar-ézer, erat dux eorũ. Quod cùm
annuntiatum esset Dauid, congregauit
vniuersum Israël, & trãsiuit Iordanem
irruitq; in eos & direxit ex aduerso a-
18 ciem, illis cõtra pugnantib⁹. Fugit aũt
Syrus Isr'l: & interfecit Dauid de Syris
septẽ millia curruũ, & quadraginta mil
lia peditũ, & Sophach exercitus princi-
19 pem. Videntes aũt serui Adar-ézer se
ab Isr'l esse superatos, transfugerunt ad
Dauid, & seruierunt ei, noluitq; vltrà
Syria auxilium præbere filijs Ammon.

CAP. XX.

1 FActum est autẽ post anni circulum,
A eo tẽpore quo solent reges ad bella
procedere, cõgregauit Ioab exercitũ &
robur militiæ, & vastauit terrã filiorũ
Ammon, perrexitq; & obsedit Rabba:
porrò Dauid manebat in Ierusalẽ, qñ

Margin notes: Abimelech 3. — 2.Reg.10 a.1. — 1.Reg. 6 a.1. — 2.Re.10. b.7.& 11 a.1.

Ioab percussit Rabba, & destruxit eam.
2 ¶ Tulit aũt Dauid coronã Melchom de
capite eius, & inuenit in ea auri pondo
talentum, & preciosissimas gemmas, fe-
citque sibi inde diadema: manubias
3 quoq; vrbis plurimas tulit. ¶Populum
B aũt q̃ erat in ea, eduxit: & fecit sup̃ eos
tribulas, & trahas, & ferrata carpenta
trãsire, ita vt dissecarent̃ & contererent̃:
sic fecit Dauid cunctis vrbib⁹ filiorum
Ammõ: & reuersus est cum omni pp̃lo
4 suo in Ierusalẽ. ¶Post hæc initũ est bel-
lũ in Gazer aduersum Philisthæos: in
quo percussit Sobochai Husathites, Sa-
phai de genere Raphaim, & humilia-
5 uit eos. ¶Aliud quoq; bellũ gestum est
C aduersus Philisthæos, in quo percussit
Adeodat⁹ filius Saltus' Bethlehemites'
fratrẽ Goliath Gethęi, cuius hastę lignũ
6 erat quasi liciatorium texentiũ. ¶Sed &
aliud bellũ accidit in Geth, in quo fuit
homo lõgissimus, senos habẽs digitos,
id est, simul viginti quatuor: qui & ip-
se de Rapha fuerat stirpe generatus. Hic
blasphemauit Israël: & percussit eũ Io-
nathan filius Samaa fratris Dauid. Hi
sunt filij Rapha in Geth, qui ceciderũt
in manu Dauid & seruorum eius.

CAP. XXI.

1 CONsurrexit aũt Satã cõtra Isrl̃: & in-
A citauit Dauid vt numeraret Isrl̃.
2 ¶Dixitq; Dauid ad Ioab, & ad principes
pp̃li: Ite, & numerate Israël à Bersabee
vsq; Dã: & afferte mihi numerũ vt sciã.
3 ¶Rñditq; Ioab: Augeat dñs pp̃lm suum
cẽtuplũ, q̃ sunt: nonne dñe mi rex, oẽs
serui tui sunt? quare hoc q̃rit dñs meus
4 qđ in pc̃tm̃ reputet̃ Israëli? ¶Sed sermo
regis magis p̃ualuit: egressusq; est Ioab,
& circuiuit vniuersum Isrl̃: & reuersus
5 est Ierl̃m. ¶Deditq; Dauidi numerũ eo-
rũ quos circuierat: & inuẽtus est oĩs nu
merus Isrl̃, mille millia, & centũ millia
virorũ educentiũ gladiũ: de Iuda autẽ
'quadringẽta' septuaginta millia bella-
6 torũ. ¶Nã Leui & Ben-iamin nõ nume-
rauit: eo q̃ Ioab inuitus exequeret̃ regis
7 imperiũ. ¶Displicuit aũt Deo qđ iussũ
8 erat: & p̃cussit Isrl̃. ¶Dixitq; Dauid ad
Deũ: Peccaui nimis vt hoc facerẽ: obse-
cro aufer iniq̃tatẽ serui tui, q̃a insipien
9 ter egi. ¶Et locut⁹ est dñs ad Gad videtẽ
10 Dauidis, dicẽs: ¶Vade & loquere ad Da
B uid, & dic-ei'. Hæc dicit dñs· Triũ tibi
optionẽ do: vnũ qđ volueris elige, & fa
11 ciã tibi. ¶Cũq; venisset Gad ad Dauid,
dixit ei, Hæc dicit dñs. Elige qđ volue-
12 ris: ¶aut trib⁹ annis pestilẽtiã: *aut trib⁹ * famis ą
mensib⁹ te fugere hostes tuos, & gladiũ
eorũ nõ posse euadere: aut trib⁹ diebus
gladiũ dñi, & mortẽ versari in terra, &
angelũ dñi ĩterficere ĩ vniuersis finib⁹
Isrl̃: nũc igit̃ vide q̃d rñdeam ei q̃ misit
13 me. ¶Et dixit Dauid ad Gad, Ex oĩ parte
me angustię p̃mũt, sed melius mihi est
vt incidã in man⁹ dñi, q̃a multę sũt mi
14 serationes ei⁹: q̃ in man⁹ hoĩum. ¶Misit
ergo dñs pestilẽtiã ĩ Isrl̃: & ceciderũt de
15 Isrl̃ septuaginta millia virorum. ¶Misit
quoq; angelũ ĩ Ierl̃m, vt p̃cuteret eam:
cũq; p̃cuteret̃, vidit dñs, & misertus est
sup̃ magnitudine mali: & ĩperauit an-
gelo q̃ p̃cutiebat, Sufficit, iã cesset man⁹
tua. Porrò angel⁹ dñi stabat iuxta areã
16 Ornã Iebusæi. ¶Leuansq; Dauid oculos
C suos, vidit angelũ dñi stãtẽ inter cęlũ &
terrã, & euaginatũ gladiũ in manu ei⁹,
& versum cõtra Ierl̃m: & ceciderũt tam
ipse, q̃ maiores natu vestiti ciliciis, p̃ni
17 in terrã. ¶Dixitq; Dauid ad Deũ. Nõne
ego sum q̃ iussi vt numeraret̃ pp̃ls? Ego
q̃ peccaui, ego q̃ malũ feci: iste grex q̃d
cõmeruit? dñe De⁹ me⁹ vertat̃ obsecro
man⁹ tua ĩ me, & ĩ domũ p̃ris mei: pp̃ls
18 aũt tu⁹ nõ p̃cutiat̃. ¶Angel⁹ aũt dñi p̃ce
pit Gad vt diceret Dauidi, vt ascẽderet,
extrueretq; altare dño Deo ĩ area Ornã
19 Iebusæi. ¶Ascẽdit ergo Dauid iuxta ser-
monẽ Gad, quẽ locut⁹ ei fuerat ex noĩe
20 dñi. ¶Porrò Ornã cũ suspexisset & vidis
set angelũ, quatuorq; filij eius cum eo,
abscõderũt se: nã eo tp̃e terebat in area
21 triticũ. ¶Igit̃ cũ veniret Dauid ad Ornã,
cõspexit eũ Ornã, & p̃cessit ei obuiã de
22 area, & adorauit eũ p̃nus in terrã. ¶Di-
D xitq; ei Dauid, Da mihi locũ areæ tuæ,
vt ędificẽ in ea altare dño: ita vt quãtũ
valet argẽti accipias, & cesset plaga à po
23 pulo. ¶Dixit aũt Ornã ad Dauid, Tolle,
& faciat dñs me⁹ rex quodcunq; ei pla-
cet: sed & boues do ĩ holocaustũ, tribu-
las in ligna, & triticũ in sacrificiũ, Oĩa
24 libẽs p̃bebo. ¶Dixitq; ei rex Dauid, Ne-
quaq̃ ita fiet, sed argẽtũ dabo q̃tũ valet,
neq; enĩ tibi auferre debeo, & sic offer-
25 re dño holocausta gratuita. ¶Dedit ergo
Dauid Ornã p̃ loco, siclos auri iustissi-
26 mi põderis sexcentos. ¶Et ędificauit ibi 2. Par. 3. a. 1.
altare dño· obtulitq; holocausta, & paci
fica, & inuocauit dñm, & exaudiuit eũ ĩ

igno

27igne de cęlo sup altare holocausti.¶Præ
cepitq; Dñs angelo;& conuertit gladiũ
28suum in vaginã,¶Protinus ergo Dauid,
videns ꝙ exaudisset eũ dñs in area Or-
nam Iebusæi,immolauit ibi victimas,
29¶Tabernaculũ aũt Dñi,qđ fecerat‖ Moy (‖Exo. 36. a.2.)
ses in deserto,& altare holocaustorũ,ea
30tẽpestate erat in excelso Gabaon,¶Et nõ
p̄ualuit Dauid ire ad altare,vt ibi obse-
craret Deũ: nimio enim fuerat timore
perterritus,videns gladiũ angeli Dñi.

CAP. XXII.

1 Dixitq; Dauid,Hęc est dom⁹ Dei. &
A hoc altare in holocaustũ Isrł. ¶Et
p̄cepit vt congregarent oẽs proselyti de
terra Israël & constituit ex eis latomos
ad cędendos lapides & poliẽdos, vt ędi-
3 ficaret domus Dei . ¶Ferrũ quoq; pluri-
mũ ad clauos ianuarum, & ad cõmissu
ras atq; iuncturas p̄parauit Dauid: &
4 ęris põdus inumerabile . ¶Ligna quoq;
cedrina non poterant æstimari,q̃ Sido-
5 nij & Tyrij deportauerãt ad Dauid.¶Et
dixit Dauid,Salomon filius meus puer
paruulus est & delicatus:dom⁹ aũt quã
ędificare volo Dño,talis esse debet vt in
cunctis regionibus noĩetur· p̄parabo er
go ei necessaria. Et ob hanc causam, an
te mortẽ suã oẽs pręparauit impensas.
6 ¶Vocauitq; Salomonẽ filium suum:&
p̄cepit ei vt ædificaret domũ Dño Deo
7 Israël.¶Dixitq; Dauid ad Salomonem,
Fili mi, voluntatis meæ fuit vt ædifica-
8 rem domum noĩ Dñi Dei mei. ¶Sed fa- (Inf. 28. a.5.)
B ctus est sermo Dñi ad me,dicẽs: Multũ
sanguinẽ effudisti,& plurima bella bel
lasti : non poteris ædificare domũ noĩ
meo,tanto effuso sanguine coram me:
9 ¶Filius q nascet̃ tibi,erit vir q̃etissimus:
faciã enim eũ requiescere ab oĩbus ini-
micis suis per circuitũ: & ob hanc cau-
sam Pacificus vocabit̃ : & pacẽ & otiũ
10dabo in Israël cũctis diebus eius.¶‖Ipse (‖2.Re.7 b.13. Heb. 1. a.5 3.Reg 5. b.5.)
ędificabit domũ nomini meo,& IPSE
ERIT MIHI IN FILIVM:& ego ero
illi in patrem: firmaboq; solium regni
11eius sup Israël in æternum.¶Nunc ergo
C fili mi,sit Dñs tecũ & prosperare & ædi-
fica domũ Dño Deo tuo , sicut locutus
12est de te.¶Det quoq; tibi Dñs prudentiã
& sensum,vt regere possis Israël , & cu-
13stodire legẽ Dñi Dei tui.¶Tũc enim pro
ficere poterit, si custodieris mandata,&
iudicia quæ p̄cepit Dñs Moysi vt doce-
ret Israël: confortare & viriliter age, ne
14timeas,neq; paueas.¶Ecce ego in paup-
tate mea p̄paraui impẽsas domus Dñi,
auri talenta cẽtum millia,& argẽti mil-
le millia talentorũ:æris verò & ferri nõ
est pondus : vincit̃ enim numerus ma-
gnitudine : ligna & lapides p̄paraui ad
15 vniuersa impendia.¶Habes quoq; plu-
rimos artifices latomos, & cæmẽtarios,
D artificesq; lignorũ , & oĩum artium ad
16faciendũ opus prudentissimos¶in auro
& argento & ære & ferro, cuius non est
numer⁹. Surge igit̃, & fac, & erit Dñs te-
17cũ.¶Præcepit quoq; Dauid cunctis prin
cipibus Israël , vt adiuuarẽt Salomonẽ
18filiũ suum.¶Cernitis inquiens , ꝙ Dñs
Deus vester vobiscum sit, & dederit vo
bis requiẽ per circuitũ, & tradiderit oẽs
-inimicos- vestros in manus vestras.&
subiecta sit terra coram Dño & coram (-.10.)
19pp̄lo eius. ¶Præbete igitur corda vestra
& aĩas vestras vt quæratis Dñm Deum
vestrũ:& cõsurgite & ædificate sanctua
rium Dño Deo:vt introducat̃ arca fęde
ris Dñi,& vasa Dño consecrata , in do-
mum quæ ædificatur nomini Domini.

CAP. XXIII.

1 Igitur Dauid senex , & plenus dierũ,
A regẽ constituit Salomonẽ filiũ suum,
2 super Israël.¶Et congregauit oẽs princi-
pes Israël , & sacerdotes atque Leuitas.
3 ¶Numeratiq; sunt Leuitę à ᵃvigiati an- (ᵃtriginta)
nis,& suprà : & iuẽta sunt triginta octo
4 millia virorũ . ¶ Ex his electi sunt & di-
stributi in ministerium domus Dñi vi-
ginti quatuor millia:prępositorum aũt
5 iudiciũ,sex millia.¶Porrò quatuor mil
lia ianitores · totidem psaltes canentes
Dño in organis quæ fecerat ad canen-
6 dum.¶‖Et distribuit eos Dauid p̄ vices (‖Exod. 6. c. 17. Sup. 6. a.1.)
filiorũ Leui,Gerson, videlicet, & Caath
7 & Merari.¶Filij Gerson:Leedam , & Se-
8 mei.¶Filij Leedã:princeps Iahiel & Ze-
9 thã, & Ioel, tres. ¶Filij Semei : Salomith
B & Hosiel & Aarã, tres: isti principes fa-
10miliarum Leedam . ¶Porrò filij Semei:
Leheth,& Ziza,& Iaus,& Baria:isti filij
11Semei quatuor.¶Erat aũt Leheth prior,
ziza sc̃ds,porrò Iaus & Baria nõ habue
runt plurimos filios , & idcirco in vna
12familia vnaq; domo cõputati sunt.¶Fi
lii Caath: Amrã & Isaar, Hebrõ & Oziel
13quatuor.¶‖Filii Amram Aaron & Moy- (‖Exod. 2. a.1. & b. 5.10. Heb. 5. b.4.)
ses.‖Separatusq; est Aaron vt ministra-
ret in Sancto scõrum.ipsi & filii eius in
sempiternũ, & adoleret incensum Dño

secundum

ſm ritũ ſuum , ac bñdiceret noĩ eius in
14 ꝑpetuum . ¶Moyſi quoq; hoĩs Dei filij
15 annumerati ſunt tribu Leui. ¶Filij Moy
16 ſi: Gerſom & Eliézer. ¶Filij Gerſom: Su-
17 buel primus. ¶‖Fuerũt aũt filij Eliézer:
C Rohobia primus & non erant Eliézer fi
lij alij, porrò filij Ro hobia multiplica-
18 ti ſunt nimis. ¶Filij Iſaar: Salomith pri-
19 mus. ¶Filij Hebron : Ieriáu prim⁹, Ama-
rias ſcđs Iahaziel terti⁹, Iecmaã quart⁹.
20 ¶Filij Oziel: Micha primus, Ieſia ſecun-
21 dus. ¶Fili Merari : Moholi & Muſi, Filij
22 Moholi: Eleázar & Cis. ¶Mortuus eſt au
tem Eleázar & non habuit filios, ſed fi-
lias : accepe rũtq; eas filij Cis fratres ea-
23 rum. ¶Filij Muſi: Moholi & Eder & Ieri-
24 moth, tres. ¶Hi filij Leui in cognationi-
bus & familijs ſuis, principes per vices,
& numerum capitum ſingulorum qui
faciebant opera miniſterij dom⁹ Dñi à
25 viginti annis; & ſuprà. ¶Dixit enĩ Dauid,
requiẽ dedit dñs De⁹ Iſrł ꝑpło ſuo, & ha
26 bitationẽ Ierłm uſq; in ęternũ. ¶Nec e-
rit officij Leuitarũ vt vltrà portẽt taber
naculũ, & oĩa vaſa eius ad miniſtrãdũ.
27 ¶Iuxta ꝓcepta quoq; Dauid nouiſſima
ſupputabitur numerus filiorũ Leui à
28 viginti annis & ſuprà. ¶Et erũt ſub ma-
D nu filiorũ Aaron in cultũ domus Dñi,
in veſtibulis & in exedris, & in loco pu-
rificationis, & in ſanctuario, & ĩ vniuer
29 ſis operib⁹ miniſterij tẽpli Dñi: ¶Sacer-
dotes aũt, ſup panes ꝓpoſitionis, & ad
ſimilę ſacrificiũ, & ad lagana & azyma
& ſartaginẽ, & ad˚torrendũ˒, & ſup oẽ
30 põdus atq; mẽſurã. ¶Leuitæ verò vt ſtẽt
manè ad confitendũ, & canendũ Dño:
31 ſimiliterq; ad veſperã, ¶tam in oblatio
ne holocauſtorũ Dñi, q̃ in ſabbathis &
Calendis & ſolennitatibus reliquis iux
ta numerũ & ceremonias vniuſcuiuſq;
32 rei, iugiter corã Dño. ¶Et cuſtodiant ob
ſeruationes tabernaculi fęderis, & ritũ
ſãctuarij , & obſeruationẽ filiorũ Aarõ
fratrũ ſuorũ, vt miniſtrẽt in domo Dñi.

CAP. XXIIII.

1 PORrò filiis Aarõ hę partitiones erãt.
A Filii Aaron: Nadab & Abiu & Elea
2 zar & Ithamar. ¶mortui ſunt aũt Na-
dab & Abiu ante p̃rem ſuũ abſq; libe-
ris: ſacerdotioq; fũct⁹ eſt Eleazar & Itha
3 mar. ¶Et diuiſit eos Dauid, ˚id eſt˒ Sadoc
de filiis Eleazari, & Ahi-mélech de filiis
Ithamar ſm vices ſuas & miniſterium.
4 ¶Inuentiq; ſunt multò plures filij Elea
zar in principib⁹ viris, q̃ filij Ithamar.
Diuiſit aũt eis, hoc eſt filiis Eleazar prin
cipes ꝑ familias ſedecim : & filiis Itha-
mar per familias & domos ſuas octo.
5 ¶Porrò diuiſit vtraſq;, inter ſe familias
ſortib⁹: erãt enim principes ſanctuarij,
& principes Dei tã de filiis Eleazar, q̃
6 de filiis Ithamar. ¶Deſcripſitq; eos Se-
B meias fili⁹ Nathaneel ſcriba Leuites, co
rã rege & principibus, & Sadoc ſacerdo
te, & Achi-mélech filio Abiathar, prin-
cipib⁹ quoq; familiarũ ſacerdotaliũ &
Leuiticarũ: vnã domũ, quæ cæteris prę-
erat, Eleazar: & alterã domũ, quę ſub ſe
7 habebat cęteros, Ithamar. ¶Exiuit autẽ
8 ſors prima Ioiarib, ſecũda Iedei, ¶tertia
9 Harim, quarta Seorim, ¶q̃nta Melchia,
10 ſexta Maiman, ¶ſeptima Accos, octaua
11 Abia, ¶nona Ieſua, decima Sechenia,
12 ¶vndecima Eliaſib, duodecima Iacim,
13 ¶tertiadecima Hoppha, decimaquarta
14 Isbaab, ¶decimaq̃nta Belga, decimaſex
15 ta Emmer, ¶decimaſeptima Heuir, deci
16 maoctaua Aphſes, ¶decimanona Phete
17 ia, viceſimaHezechiel, ¶viceſimaprima
18 Iachin viceſima ſecũda Gamul, ¶viceſi-
tertia Dalaiáu, viceſimaquarta Maazi-
19 áu . ¶Hę vices eorũ ſm miniſteria ſua,
C vt ingrediant̃ domũ Dñi & iuxta ritũ
ſuũ ſub manu Aarõ pris eorũ: ſicut ꝓce
20 perat Dñs Deus Iſraël. ¶Porrò filiorum
Leui, qui reliqui fuerant, de filiis Amrã
erat Subael: & de filiis Subael, Iehedeia.
21 ¶De filiis quoque Rohobiæ princeps Ie
22 ſias. ¶Iſaari verò fili⁹ Salemoth, filiuſq;
23 Salemoth Iahath : ¶filiuſq; eius Ieriáu
D prim⁹, Amarias ſecundus, Iahaziel ter
24 tius, Iecmáan quart⁹. ¶Filius Oziel, Mi-
25 cha : filius Micha, Samir. ¶Frater Micha,
26 Ieſia, filiuſq; Ieſię, Zacharias. ¶Filii Me
rari: Moholi & Muſi fili⁹ Oziáu: Béno.
27 ¶Fili⁹ quoq; Merari : Oziáu & Soam &
28 Zachur, & Hebri . ¶Porrò Moholi filius
29 Eleazar, qui non habebat liberos: ¶Fili⁹
30 verò Cis, Ierameel. ¶Filii Muſi: Moholi,
Eder & Ierimoth. Iſti filii Leui ſecundũ
31 domos familiarũ ſuarũ . ¶Miſeruntq;
& ipſi ſortes cõtra fres ſuos filios Aarõ
coram Dauid rege, & Sadoc, & Ahi-mé
lech. & principibus familiarũ Sacerdo-
taliũ & Leuiticarũ, tam maiores, q̃ mi-
nores: omnes ſors ęqualiter diuidebat.

CAP. XXV.

1 IGitur Dauid & Magiſtratus exercitus
A ſegregauerunt in miniſterium filios

Asaph & Heman & Idithun· qui pphe
tarent in citharis, & psalteriis, & cymba
lis scdm numerũ suũ dedicato sibi offi
2 cio seruiẽtes. De filiis Asaph: zacchur
& Ioseph & Nathania & Asarela, filij
Asaph sub manu Asaph *prophetantes*
3 iuxta regẽ. Porrò Idithun: filij Idithũ,
Godolias, Sori, Iesaias, & Hasabias, &
Mathathias, sex, sub manu patris sui
Idithun q in cithara prophetabat sup
4 confitentes & laudantes Dñm. Hemã
B quoq;: filij Heman, Bocciãu, Mathani-
ãu, Oziel, Subuel, & Ierimoth, Hana-
nias, Hanani, Eliatha, Geddelthi, & Ro-
memti-ézer, & Iesba cassa, Mellothi,
5 Othir, Mahasioth oẽs illi filii Heman
Videntes regis in sermonibus Dei, vt
exaltaret cornu: deditq; Deus Hemã fi
6 lios quatuordecim: & filias tres. Vni-
uersi sub manu patris sui ad cantandũ
in tẽplo Dñi distributi erant, in cymba
lis, & psalteriis, & citharis, in ministeria
domus Dñi iuxta regem: Asaph videli-
7 cet & Idithun & Heman. Fuit aũt nu-
merus eorũ cum fratribus suis, qui eru
diebant canticum Dñi, cuncti doctores
8 ducenti octogintaocto. Miseruntq; sor
tes per vices suas, ex æquo tam maior q̃
9 minor, doctus pariter & indoct⁹. Egres
C saque est sors prima Ioseph, qui erat de
Asaph Scda Godoliæ, ipsi & filiis eius,
10 & fratribus eius duodecim. Tertia Zac
chur, filiis & fratribus eius duodecim.
11 Quarta Isari, filiis & fratrib⁹ ei⁹ duode-
12 cim. Quinta Nathaniæ, filiis & fratri-
13 bus ei⁹ duodecim. Sexta Bocciãu, filiis
14 & fratrib⁹ ei⁹ duodecim. Septima Isree
15 la, filiis & fratribus eius duodecim. O-
ctaua Iesaiæ, filiis & fratribus ei duode
16 cim. Nona Mathaniæ, filiis & fratri-
17 bus eius duodecim. Decima Semeiæ,
18 filiis & fratribus ei⁹ duodecim. Vnde-
D cima Azareel, filiis & fratribus ei⁹ duo-
19 decim. Duodecima Hasabiæ filiis &
20 fratrib⁹ eius duodecim. Tertiadecima
Subael, filiis & fratribus ei⁹ duodecim.
21 Quartadecima Mathathiç, filiis & fra
22 trib⁹ ei⁹ duodecim. Quintadecima Ie-
rimoth, filiis & fratrib⁹ ei⁹ duodecim.
23 Sextadecima Hananiæ, filiis & fribus
24 ei⁹ duodecĩ. Septimadecima Iesbacas-
25 sæ, filiis & fratrib⁹ ei⁹ duodecim. Octa
uadecima Hanani, filiis & fratrib⁹ eius
26 duodecĩ. Nonadecima Mellothi, filiis
27 & fratribus eius duodecim. Vicesima

*prophetant is 1.
* Videntis

Eliatha, filiis & fratribus ei⁹ duodecim.
28 Vicesimaprima Othir, filiis & fratrib⁹
29 ei⁹ duodecim. Vicesimasecũda Geddel
30 thi, filiis & fratrib⁹ ei⁹ duodecim. Vice
simatertia Mahazioth, filiis & fratrib⁹
31 ei⁹ duodecim. Vicesimaquarta Romẽ-
thiézer, filiis, & fratrib⁹ ei⁹ duodecim.

CAP. XXVI.

1 Diuisiones aũt ianitorũ: de Coritis
A Meselemia, filius Core, de filiis A-
2 saph, Filij Meselemiç: Zacharias pri-
mogenit⁹, Iahiel scds, Zabadias tertius,
3 Iathanael quartus, Ælam qntus, Ioha-
4 nam sextus, Elioenai septim⁹, Filii aũt
Obed-edom: Semeias primogenitus, Io
zabad secundus, Ioaha tertius, Sachar
5 quartus, Nathanael quintus. Ammiel
sextus, Issachar septim⁹, Phollathi octa
6 uus: qa benedixit illi Dñs. Semeiæ aũt
filio eius nati sunt filij, p̃fecti familia-
7 rum suarũ· erãt enim viri fortissimi. fi-
lij ergo Semeiç· Othni, & Raphael, O-
bed, Elzabad, & fratres eius viri fortissi
8 mi: Elieu quoq;, & Samachias. oẽs hi
de filiis Obed-edom: ipsi & filii, et fra-
tres eorũ fortissimi ad ministrandũ, se-
9 xagintaduo de Obed-edom. Porrò Me
selemiæ filii, & fratres eorũ robustissi-
10 mi, decẽ & octo. De Hosa aũt, id est de
B filiis Merari· Semri princeps (non enim
habuerat primogenitũ & idcirco posue
11 rat eũ pr̃ eius in principem:) Helcias
scds, Tabelias tertius, zacharias: quar-
tus: oẽs hi filii, & fratres Hosa, tredecĩ.
12 Hi diuisi sunt in ianitores, vt semper
principes custodiarũ, sicut & fratres eo
13 rũ ministrarent in domo Dñi. Missæ
sunt ergo sortes ex ęquo, & paruis & ma
gnis p familias suas in vnãquanq; por-
14 tarũ. Cecidit ergo sors orientalis, Sele-
miæ. Porrò zachariæ filio eius, viro pru
dentissimo, & erudito, sortitò obtigit
15 plaga septẽtrionalis. Obed-edom verò
& filiis eius, ad austrũ: in qua parte do-
16 mus erat seniorũ conciliũ. Sephim &
Hosa ad occidentẽ, iuxta portã quæ du-
cit ad viã ascẽsionis: custodia contra cu
17 stodiã. Ad orientẽ verò Leuitæ sex: et
ad aquilonem quatuor per diem atque
ad meridiẽ similiter in die, quatuor: et
18 vbi erat concilium, bini et bini. In cel-
C lulis quoq; ianitorum ad occidentem
19 quatuor in via: biniq; per cellulas. Hę
sunt diuisiones ianitorũ filiorũ Core,
20 et Merari. Porrò Achias erat sup the-

sauros domus Dei, & vasa sanctorum.
21 ¶Filij quoq; Ledá, filij Gersonni: de Le-
dan principes familiarũ, Ledan & Ger-
22 sonni, Iehieli. ¶Filij Iehieli: Zathan &
Ioel *fratres* eius sup thesauros domus
23 dñi, ¶Amramitis & Isaaritis, & Hebro-
24 nitis & Oziheli tis. ¶Subael autē filius
Hersom, filij Moysi, præpositus thesau-
25 ris. ¶*Frater* quoq; eius Eliezer, cuius fi-
lius Rahabia, & huius filius Isaias, &
huius filius Iorá, huius quoq; filius Ze-
26 chri, & huius filius Selemith. ¶Ipse Se-
lemith, & fratres ei⁹ sup thesauros san-
ctorũ, q̃ sanctificauit Dauid rex, & prin
cipes familiarũ, & tribuni, & centurio-
27 nes, & duces exercitus, ¶de bellis, & ma
nubiis pliorum, q̃ cõsecrauerant ad in-
staurationẽ & suppellectilem tẽpli dñi.
28 ¶Hæc autem vniuersa sanctificauit Sa-
D muel Videns, & Saul filius Cis, & Abner
filius Ner, & Ioab filius Saruiæ: *oẽsq;*
sanctificauerãt ea p manũ Selemith, &
29 fratrũ eius. ¶Isaaritis verò præerat Cho-
nenias, & filiis eius ad opera forinsecus
sup Isrl̃ ad docendũ & iudicandũ eos.
30 ¶Porrò de Hebronitis Hasabias, & fra-
tres eius viri fortissimi, mille septingẽti
pẽrãt Israëli trãs Iordanẽ cõtra occidẽtẽ,
in cunctis operib⁹ dñi, & in ministeriũ
31 regis. ¶Hebronitarum autem princeps
fuit Ieria s̃m familias & cognationes
eorum. Quadragesimo anno regni Da-
uid recensiti sunt: & inuenti sunt viri
32 fortissimi ĩ Iazer Galaad. ¶fratresq; ei⁹
robustioris ætatis, duo millia septin-
genti principes familiarum. Præposuit
autẽ eos Dauid rex Rubenitis & Gad-
ditis, et dimidię tribui Manasse, in om-
ne ministerium Dei et regis.

CAP. XXVII.

1 Filij autem Israël secũdum numerũ
A suum, principes familiarũ, tribuni
et cẽturiones et pręfecti, q ministrabãt
regi iuxta turmas suas, ingrediẽtes et e-
grediẽtes p singulos mẽses in anno: vi-
gintiquatuor millib⁹ singuli pręerant.
2 ¶Primæ turmæ in primo mense Iesboã
pręerat filius Zabdiel: et sub eo vigin-
3 tiquatuor millia. ¶De filijs Phares, prĩ-
ceps cunctorum principũ in exercitu
4 mẽse primo. ¶Secũdi mẽsis habebat tur
mam Dudia Ahohites, et post se alter
noĩe Macelloth, qui regebat partem e-
5 xercit⁹ vigintiquatuor millium. ¶Dux
quoq; turmæ tertiæ in mẽse tertio, erat
Banaias fili⁹ Ioiadæ *sacerdos*: et ĩ diui
6 sione sua vigitiquatuor millia. ¶Ipse est
Banaias fortissim⁹ inter triginta, et sup
triginta. pẽrat aũt turmæ ipsius Amiza
7 dab filius eius. ¶Quartus, mẽse quarto,
Azabel frater Ioab, et Zabadias filius
B ei⁹ post eũ: et in turma ei⁹ vigintiqua-
8 tuor millia. ¶Quintus, mense quinto,
princeps Samaoth Iezerites: et ĩ turma
9 eius vigintiquatuor millia. ¶Sext⁹, mẽ-
se sexto, Hira filius Acces Thecuites: et
10 in turma ei⁹ vigintiquatuor millia. ¶Se
ptimus, mẽse septimo, Helles Phalloni-
tes de filiis Ephràim: et in turma eius
11 vigintiquatuor millia. ¶Octauus, mẽse
octauo, Sobochai Husathites de stirpe
Zarahi: et in turma eius vigintiquatuor
12 millia. ¶Nonus, mense nono, Abi-ézer
Anathotites de filiis Iemini: et ĩ turma
13 eius vigintiquatuor millia. ¶Decimus,
mense decimo Marai, et ipse Netopha-
thites de stirpe Zarahi, et in turma eius
14 vigintiquatuor millia. ¶Vndecimus,
mense vndecimo, Banaias Pharathoni-
tes de filiis Ephràim: et in turma eius
15 vigintiquatuor millia. ¶Duodecimus,
mẽse duodecimo, Holdai Netophathi-
tes, de stirpe Gothoniel: et in turma ei⁹
16 vigintiquatuor millia. ¶Porrò tribub⁹
C pẽrant in Israël, Rubenitis, dux Eliezer
fili⁹ Zechri: Simeonitis, dux Saphathi-
17 as fili⁹ Maacha: ¶Leuitis, Hasabias fili⁹
18 Camuel: Aaronitis, Sadoc. ¶Iuda, Eliu
frater Dauid: Issachar Amri filius Mi-
19 chael: ¶Zabulonitis Iesmaias fili⁹ Ab-
diæ: Nephthalitib⁹, Ierimoth filius Oz-
20 riel: ¶filiis Ephràim, Osee fili⁹ Ozaziu:
dimidiæ tribui Manasse, Ioel fili⁹ Pha-
21 daiæ: ¶et dimidię tribui Manasse in Ca-
laad, Iaddo fili⁹ Zacharię: Bẽ-iamin au
22 tẽ, Iasiel filius Abner. ¶Dan verò, Ezri-
hel fili⁹ Ierohã. hi prĩcipes filiorũ Isrl̃.
23 ¶Noluit aũt Dauid numerare eos à vi-
ginti annis inferius: q̃a dixerat dñs vt
24 multiplicaret Isrl̃ quasi stellas cęli. ¶Io-
ab fili⁹ Saruię cęperat numerare, ‖nec
cõpleuit: q̃a sup hoc ira irruerat in Isrl̃
et idcirco numer⁹ eorũ q fuerãt recẽsiti,
25 nõ est relat⁹ in fastos regis Dauid. ¶Sup
D thesauros aũt regis fuit Azmoth filius
Adiel. his aũt thesauris q erant in vrbi-
bus, et in vicis, et in turrib⁹ p̃sidebat Io-
26 nathã filius Oziæ. ¶Operi aũt rustico, et
agricolis qui exercebant terram, præe-
27 rat Ezri filius Chelub: ¶vinearumque

cultori-

sacerdo cis 7.

‖Sup. 21. a. 2.

cultoribus, Semeias Romathites: cel-
28 lis aũt vinariis, Zabdias Aphonites. Nã
super oliueta & ficeta, quæ erant in cã-
pestribus, Balanan Gederites: super apo
29 thecas aũt olei, Ioas. Porrò armentis
quæ pascebantur in Saron, præpositus
fuit Setrai Saronites: & super boues in
30 vallib⁹, Saphath fili⁹ Adli: sup came-
los verò, Vbil Ismaelites: & super asi-
31 nos, Iadias Meronathites: super oues
quoq; Iaziz Agaren⁹. oẽs hi, principes
32 substãtiæ regis Dauid. Ionathan autẽ
patruus Dauid, consiliarius, vir prudẽs
& literatus: ipse & Iahiel fili⁹ Hachamo
33 ni, erant cũ filiis regis. Achitophel ẽt
cõsiliarius regis, & Chusai Arachites
34 amicus regis. Post Achitophel fuit Io-
iada filius Banaiæ, & Abiathar. Prin-
ceps autem exercitus regis erat Ioab.

CAP. XXVIII.

1 A CONuocauit igitur Dauid oẽs princi
pes Israël, duces tribuum, & prępo
sitos turmarũ, qui ministrabãt regi: tri-
bunos quoq; & cẽturiones, & qui præ-
erant substantię & possessionibus regis:
filiosq; suos cũ eunuchis, & potẽtes, &
robustissimos quosq; in exercitu Ierl̃m.
2 Cũmq; surrexisset rex, & stetisset, ait:
Audite me fratres mei, & ppl̃s meus, co
gitaui vt ædificarem domũ in qua re-
quiesceret arca fœderis Dñi, & scabellũ
pedum Dei nostri & ad ædificandũ oĩa
3 præparaui. Deus aũt dixit mihi. Non
ædificabis domũ noĩ meo: eò q̃ sis vir
4 bellator, & sanguinẽ fuderis. Sed ele-
git Dñs Deus Israël me de vniuersa do
mo patris mei, vt essem rex super Israël
ĩ sempiternũ: de Iuda enim elegit prin-
cipes: porrò de domo Iuda, domum pa
tris mei: & de filiis patris mei, placuit
B ei vt me eligeret regẽ super cunctũ Isrl̃.
5 Sed & de filiis meis (filios enim mi-
hi multos dedit dñs) elegit Salomonẽ
filium meũ, vt sederet in throno regni
6 Dñi super Israël: dixitq; mihi, Salomõ
filius tuus ædificabit domum meã, &
atria mea: ipsum enim elegi mihi in
7 filiũ, & ego ero ei in pr̃em. Et firmabo
regnũ eius vsq; in æternũ, si perseuera-
uerit facere pręcepta mea, & iudicia, si-
8 cut & hodie. Nunc ergo corã vniuerso
cœtu Israël audiente Deo nostro, custo
dite & perquirite cuncta mandata Dñi
Dei nostri, vt possideatis terrã bonã &
relinquatis eã filijs vestris post vos vsq;
9 in sempiternum. Tu autem Salomon
fili mi, scito Deũ patris tui, & serui ei
corde perfecto, & aĩo voluntario: Om-
nia enim corda scrutatur Dñs, & vni-
uersas mentiũ cogitationes intelligit: Si
quæsieris eũ, inuenies: si aũt dereliquẽ
10 ris eũ, proiiciet te in ęternũ. Nunc er-
go quia elegit te Dñs vt ædificares do-
mum sanctuarii, confortare & perfice.
11 Dedit autẽ Dauid Salomoni filio suo
C descriptionẽ porticus, & templi, & cel-
lariorũ, & cœnaculi, & cubiculorũ in
12 adytis, et domus propitiationis, nẽc
nõ et oĩum quæ cogitauerat atriorum
et exedrarum per circuitum in thesau
ros domus Dñi, et in thesauros sancto-
13 rum, diuisionumq; sacerdotaliũ et Le-
uiticarum, in omnia opera domus Dñi,
et in vniuersa vasa ministerii tẽpli Dñi,
14 Aurũ in pondere per singula vasa mi-
nisterii. Argenti quoq; pondus pro va-
15 sorum et operũ diuersitate. Sed et in
cãdelabra aurea et ad lucernas eorũ, au
rũ pro mẽsura vniuscuiusq; cãdelabri
et lucernarum. Sil̃r et in candelabra ar
gentea, et in lucernas eorũ pro diuersi-
tate mensuræ, pondus argenti tradidit.
16 Aurũ quoq; dedit in mensa, proposi-
tionis pro diuersitate mẽsarum sil̃r et
argentum in alias mensas argenteas.
17 Ad fuscinulas quoq; et phialas, et tu-
D ribula ex auro purissimo, et leunculos
aureos pro qualitate mensuræ pondus
distribuit, in leunculũ et leunculum.
Sil̃r et in leones argenteos diuersum ar-
18 genti pondus separauit. Altari aũt in
quo adoletur incensum, aurũ purissi-
mũ dedit: vt ex ipso fieret similitudo
quadrigæ cherubim extendentiũ alas,
19 et velantiũ arcã fœderis Dñi. Oĩa (in-
quit) venerũt scripta manu Dñi ad me,
vt intelligerẽ vniuersa opera exẽplaris,
20 Dixitquoq; Dauid Salomoni filio suo:
Viriliter age, et confortare, et fac: ne ti-
meas, et ne paueas, Dñs enim Deus me⁹
tecũ erit, et non dimittet te, nẽc derelin
quet, donec perficias oẽ opus ministerii
21 domus Dñi. Ecce diuisiones sacerdotũ
et Leuitarum, in omne ministerium,
domus Domini assistunt tibi, et parati
sunt, et nouerunt tam principes, quàm
populus facere omnia præcepta tua.

CAP. XXIX.

1 A LOcutusq; est Dauid rex ad omnem
ecclesiam, Salomonem filiũ meum

Margin notes: 2. Reg. 7. b. 13. — Sap. 9. b. 7. — altaria 13. — Psal. 7. c. 10. — mẽsam 13. — mensuræ 13. — opus mi nisterij 12.

vnum elegit De⁹, adhuc puerū & tenel
lum opus enim grande est, neq; enim
*Dño 3. homini præparat͛ habitatio, sed *Deo.
2 Ego aūt totis viribus meis pparaui im-
*Domini pensas domus *Dei mei. Aurum ad va-
sa aurea, & argentum in argentea, ęs in
ęnea, ferrū in ferrea, ligna ad lignea: &
lapides onychinos, & quasi stibinos, &
diuersorum colorū, oēmq; pretiosum
lapidē, & marmor parium abundantis
3 simè. ¶ & sup hæc quæ obtuli in domū
Dei mei, de peculio meo aurū & argen-
tum do in tēplum Dei mei, exceptis his
4 quę pręparaui in ędem sanctā. ¶ Tria
B millia talenta auri de auro Ophir: & se
ptē millia talentorū argenti probatissi-
*Vt 3. 5 mi: ad deaurādos parietes templi. ¶ *Et
vbicunq; opus est aurū, de auro, & vbi-
cunq; opus est argentū, de argento ope-
ra fiant per manus artificum: & siquis
sponte offert, impleat manum suā ho-
6 die, & offerat qđ voluerit Dño. ¶ Pollici
ti sunt itaq; principes familiarū, & pro-
ceres tribuum Israël, tribuni quoq; &
–6. centuriones, & principes –principum
7 possessionum regis. ¶ Dederuntq; in ope
ra domus Dñi auri talenta quinq; mil-
lia, & solidos decem millia argēti talē-
ta decem millia: & ęris talenta decē &
octo millia: ferri quoq; centū millia ta
8 lentorum. ¶ Et apud quemcunq; inuēti
*thesau- sunt lapides, dederunt in *thesauros do
rum 9. mus Dñi, per manum Iahiel Gersonitis.
*sua 4. 9 ¶ Lętatusq; est ppl̄s, cū vota *sponte pro
C mitterent: quia corde toto offerebāt ea
Dño: sed & Dauid rex lętatus est gau-
10 dio magno. ¶ Et benedixit Dño coram
vniuersa multitudine, & ait: Benedict⁹
es Dñe Deus Israël patris nostri ab ęter-
11 no in ęternum. ¶ Tua est Dñe magnifi-
centia, & potentia, & gloria, atq; victo-
ria, & tibi laus: cuncta enim quæ in cę
lo sunt & in terra, tua sunt: tuum Dñe
regnū, & tu es super omnes principes.
12 ¶ Tuæ diuitiæ, & tua est gl̄ia: tu dñaris
oīum: in manu tua virtus & potētia, in
manu tua magnitudo & imperium om
13 nium: ¶ Nunc igitur Deus noster confi-
temur tibi, & laudamus nomen tuum
14 inclytum. ¶ Quis ego, & quis populus
D meus, vt possimus hęc tibi vniuersa pro-
mittere? tua sunt oia: & quæ de manu
15 tua accepimus, dedimus tibi. ¶ Peregri-
ni enim sumus coram te & aduenæ, si
Sapiē. 2. b 5. cut oēs patres nostri. Dies nostri quasi
vmbra super terram, & nulla est mora.
16 ¶ Dñe Deus noster, oīs hęc copia quam
parauimus vt ędificaretur domus no-
mini sancto tuo, de manu tua est, &
17 tua sunt oia. ¶ Scio Deus meus q̄ probes
corda, & simplicitatem diligas, vnde &
ego in simplicitate cordis mei lætus ob
tuli vniuersa hęc: & ppl̄m tuū qui hic
repertus est, vidi cum ingenti gaudio ti
18 bi offerre donaria. ¶ Dñe Deus Abrahā,
E & Isaac, et Israël patrum nostrorum, cu
stodi in æternum hanc volūtatem cor-
dis eorum, & semper in venerationem
19 tui mens ista pmaneat. ¶ Salomoni quo
que filio meo da cor perfectum, vt cu-
stodiat mandata tua, testimonia tua, &
ceremonias tuas, et faciat vniuersa: et
ædificet ędem, cuius impensas paraui.
20 ¶ Pręcepit aūt Dauid vniuersæ ecclesię:
Benedicite Dño Deo *nostro. Et bene- *vestro 8
dixit omnis ecclesia Dño Deo patrum
suorum, et inclinauerunt se, et adora-
21 uerūt Deum, et deinde regem. ¶ Immo-
F lauerunt q; victimas Dño: et obtulerūt
holocausta die sequenti, tauros mille,
arietes mille, agnos mille cū libamini-
bus suis, et vniuerso ritu abundantissi-
22 mè in oēm Israël. ¶ Et comederūt, et bi-
berunt coram Dño in die illo cū gran-
di lætitia. Et vnxerūt secundò Salomo 3. Reg. 1. c. 34.
nem filium Dauid. Vnxerunt aūt eum
Dño in principē, et Sadoc in pontificē.
23 ¶ Seditq; Salomon sup soliū Dñi in re-
gē pro Dauid patre suo, et cunctis pla-
24 cuit: et paruit illi oīs Israël. ¶ Sed et vni-
uersi principes et potētes, et cuncti filii
regis Dauid dederunt manū, et subiecti
25 fuerunt Salomoni regi. ¶ Magnificauit
ergo Dñs Salomonē sup oēm Israël: et
dedit illi gloriā regni, qualē nullus ha-
26 buit ante eum rex Israël. ¶ Igitur Dauid
G filius Isai regnauit sup vniuersum Isrl̄.
27 ¶ Et dies qbus regnauit sup Israël, fue- 3. Reg. 2. b. 11.
runt quadraginta anni: in Hebrō regna
uit septē annis, et in Ierusalē annis tri-
28 ginta tribus. ¶ Et mortuus est in senectu
te bona, et plenus dierum, et diuitiis, et
gloria. Et regnauit Salomon filius eius
29 pro eo. ¶ Gesta aūt Dauid regis priora et
nouissima scripta sunt in libro Samue-
lis Videntis, et in libro Nathan Prophe
30 tę, atq; in volumine Gad Vidētis: ¶ vni-
uersiq; regni eius et fortitudinis, et tē-
porum quæ transierunt sub eo, siue in
Israël siue in cunctis regnis terrarum.

LIBER SECVNDVS PARALIPOMENON:
Hebraicè Dibre haiamim.

CAPVT PRIMVM.

3. Reg. 3. a. 1. 1 C Onfortatꝰ est ergo Sa
A lomon filius Dauid
* Deꝰ eiꝰ s. ĩ regno suo, & dñs*
erat cũ eo, & magni
ficauit eũ in excel-
2 sum. ¶ Præcepitq; Sa
lomõ vniuerso Ista-
ëli, tribunis & cẽtu
rionibꝰ, & ducibus & iudicibꝰ oĩs Isrl, &
3 principibus familiarũ: ¶ & abiit cũ vni-
uersa multitudine in excelsum Gabaõ,
vbi erat tabernaculũ fœderis Dñi, qđ fe-
4 cit Moyses famulꝰ dei, in solitudine. ¶ Ar
cá aũt Dei adduxerat Dauid de Cariath-
iarim in locũ quẽ pparauerat ei, & vbi
fixerat illi tabernaculũ, hoc est Ierl'm.
‖ Exo. 38. a. 1. 5 ¶ Altare quoq; æneũ, ‖ qđ fabricatus fue
rat Beseleel filiꝰ Vri filii Hur, ibi erat co
B ram tabernaculo dñi qđ & requisiuit Sa-
6 lomon & oĩs ecclesia. ¶ Ascenditq; Salo
mon ad altare ęneũ, corã tabernaculo
fœderis Dñi, & obtulit in eo mille ho-
7 stias. ¶ Ecce aũt in ipsa nocte apparuit ei
Deus, dicẽs, Postula qđ vis, vt dem tibi.
8 ¶ Dixitq; Salomõ Deo, Tu fecisti cũ Da-
uid pre meo misericordiam magnã &
9 cõstituisti me regẽ ꝓ eo. ¶ Nũc ergo Dñe
Deus impleat' sermo tuus, quẽ pollicitꝰ
es Dauid pri meo: tu enim me fecisti re
gẽ sup ppl'm tuũ multum, q tam innu-
‖ Sapiẽ. 9. b. 10. 10 merabilis est, q̃ puluis terræ. ¶ ‖ Da mi-
C hi sapientiã & intelligẽtiã, vt ingrediar
& egrediar corã ppl'o tuo: quis enim po
test hunc ppl'm tuũ dignè, qui tã grãdis
11 est, iudicare? ¶ Dixit aũt Deꝰ ad Salomo
nẽ, Quia hoc magis placuit cordi tuo,
& non postulasti diuitias, & substantiã,
& gloriã, neq; aĩas eorũ q te oderant,
sed nec dies vitæ plurimos: petiisti aũt
sapientiã & sciẽtiam, vt iudicare possis
ppl'm meum, sup quẽ constitui te regẽ,
12 ¶ Sapientia & sciẽtia data sunt tibi: diui
tias aũt & substantiã & gloriã, dabo ti-
bi, ita vt nullꝰ in regibꝰ nec ante te, nec
‖ 3. Re. 10. d. 26. 13 post te fuerit similis tui. ¶ ‖ Venit ergo Sa
D lamõ ab excelso Gabaõ in Ierl'm coram
tabernaculo fœderis, & regnauit sup Is-
14 raël. ¶ Cõgregauitq; sibi currus & equi-
tes, & facti sunt mille quadringenti cur
rus, & duodecim millia eqtum: & fecit
eos esse in vrbibus quadrigarũ, & cum
15 rege in Ierl'm. ¶ Prębuitq; rex argentũ &
aurũ in Ierl'm quasi lapides, & cedros
quasi sycomoros, q̃ nascunt' in cãpestri- ‖ 3. Re. 10 d. 28.
16 bus multitudine magna. ¶ ‖ Adduceban
tur aũt ei equi de Ægypto, & de Coa à
negociatoribus regis, q ibãt, & emebãt
17 pretio, ¶ quadrigã equorũ sexcentis argẽ-
teis, & equum centum quinquaginta:
similiter de vniuersis regnis Cethęorũ,
& à regibus Syrię emptio celebrabatur.

CAP. II.

1 D Ecreuit aũt Salomõ ædificare do-
A mum noĩ Dñi, & palatiũ sibi. ¶ Et
numerauit septuaginta millia virorum
portantiũ humeris, & octoginta millia
q cęderent lapides in montibus, ꝓposi-
3 tosq; eorũ tria millia sexcentos. ¶ Misit ‖ 3. Reg. 5. a. 2.
quoq; ad Hirã regẽ Tyri, dicens, ‖ Sicut
egisti cùm Dauid pr̃e meo, & misisti ei
ligna cędrina, vt ędificaret sibi domũ,
4 in qua & habitauit: ¶ sic fac mecũ vt ędi
ficem domũ noĩ Dñi Dei mei, vt conse-
crem eã ad adolendũ incensum coram
illo, & fumigãda aromata, & ad propo-
sitionẽ panũ sempiternam, & ad holo-
caustomata manè & vespere, sabbathis
quoq; & neomeniis, & solennitatibus
Dñi Dei nr̃i in sempiternũ, q̃ mandata
5 sunt Israëli. ¶ Domus enim quã ædifica-
B re cupio, magna est: magnus est enim
6 Deus nr̃ sup oẽs deos. ¶ Quis ergo pote-
rit ꝓualere, vt ędificet ei dignã domũ?
si cęlũ, & cęli cęlorũ capere eũ neque-
unt: quãtus ego sum, vt possim ędifica-
re ei domum? sed ad hoc tñ, vt adoleat'
7 incensum corã illo. ¶ Mitte ergo mihi vi
rũ eruditũ, qui nouerit operari in auro
& argento, ære & ferro, purpura, cocci-
no, & hyacintho, & q sciat sculpere cę-
laturas cũ his artificibus quos mecum
habeo in Iudea & Ierl'm, quos prępara-
7 uit Dauid pr̃ meus. ¶ Sed & ligna cedri-
na mitte mihi, & arceuthina, & pinea
de Libano: scio enim ꝙ serui tui ‖ noue-

rint cędere ligna de Libano, & erūt ser-
9 ui mei cū seruis tuis, ¶vt parent mihi li
C gna plurima. Dom⁹ enim quā cupio ędi
10 ficare, magna est nimis & inclyta. ¶Prę-
tereà operariis qui cęsuri sunt ligna, ser
uis tuis dabo in cibaria tritici coros vi-
ginti millia, & hordei coros totidē, olei
11 quoq; sata viginti millia. ¶Dixit aūt Hi
ram rex Tyri p literas, quas miserat Sa-
lomoni. Quia dilexit Dñs ppl̄m suum,
12 idcirco te regnare fecit super eum. ¶Et
addidit, dicēs, Benedictus Dñs Deus Is-
raël, qui fecit cęlū & terram, qui dedit
Dauid regi filiū sapientem, & eruditū
& sensatum atq; prudentem, vt ædifica
13 ret domū Dño, & palatium sibi. ¶Misi
ergo tibi virū prudentē & scientissimū
14 Hiram patrē meū, ¶filiū mulieris de fi-
liabus Dan: cuius pr̄ fuit Tyrius, q̄ no-
uerit operari in auro & argento, ære et
ferro, & marmore, & lignis, in purpura
quoq; & hyacintho & bysso & coccino:
& q̄ sciat cęlare oēm sculpturā, & adin
uenire prudenter quodcūq; in opere ne
cessarium est cum artificibus tuis, & cū
15 artificib⁹ dñi mei Dauid patris tui. ¶Tri
D ticū ergo, & hordeū, & oleū, & vinum,
quæ pollicitus es dñe mi, mitte seruis
16 tuis. ¶Nos aūt cædemus ligna de Liba-
no, quot necessaria habueris, & applica
bimus ea ratibus p mare in Ioppe: tuū
17 aūt erit transferre ea in Ierl̄m. ¶Nume-
rauit igitur Salomon oēs viros prosely-
tos qui erāt in terra Israël: post dinume
rationem quā dinumerauit Dauid pa-
ter eius: & inuenti sunt centum q̄nqua
18 ginta tria millia & sexcenti. ¶Fecitq; ex
eis septuaginta millia, q̄ humeris onera
portarēt, & octoginta millia q̄ lapides
de montibus cæderent: tria aūt millia,
& sexcētos prępositos operum populi.

CAP. III.

1 ET cępit Salomon ędificare domum
A Dñi in Ierl̄m, in Monte-moria, qui
demonstratus fuerat Dauid patri eius,
in loco, quem parauerat Dauid in area
2 ‖Ornā Iebusæi. ¶Cępit aūt ędificare mē-
3 se secundo, anno quarto regni sui. ¶Et
hęc sunt fundamenta q̄ fecit Salomon,
vt ędificaret domum Dei, longitudinis
cubitos in mēsura prima sexaginta, lati
4 tudinis cubitos viginti. ¶Porticū verò
ante frontē, quæ tendebat in longum
iuxta mensurā latitudinis domus, cubi
torū viginti: porrò altitudo centū vigin
ti cubitorū erat: & deaurauit eā intrin-
5 secus auro mundissimo. ¶Domū quoq;
maiorē texit tabulis ligneis abiegnis &
B laminas auri obrizi affixit p totū: scul
psitq; in ea palmas, & quasi catenulas
6 se inuicē complectētes. ¶Strauit quoq;
pauimentū tēpli pretiosissimo marmo-
7 re, decôre multo. ¶Porrò aurū erat pro-
batissimū, de cui⁹ laminis texit domū
& trabes eius, & postes, & parietes, &
ostia: & cælauit cherubim in parietib⁹.
8 ¶Fecit quoq; domū Sanctisanctorū: lon
gitudinē iuxta latitudinē domus, cubi-
torum viginti: & latitudinē simil'r vigin
ti cubitorū: & laminis aureis texit eā,
9 quasi talentis sexcentis. ¶Sed & clauos
fecit aureos, ita vt singuli claui siclos
q̄nquagenos appēderent: cęnacula quo
10 que texit auro. ¶Fecit etiā in domo Sācti
sanctorū cherubim duos, opere statua-
11 rio: & texit eos auro. ¶Alę cherubim vi-
C ginti cubitis extēdebant, ita vt vna ala
haberet cubitos q̄nq;, & tāgeret parietē
domus: & altera q̄nq; cubitos habens,
12 alā tangeret alterius cherub. ¶Similiter
cherub alterius ala, quinq; habebat cu
bitos, & tangebat parietē: & ala eius al-
tera quinq; cubitorum, alā cherub al-
13 terius contingebat. ¶Igitur alæ vtriusq;
cherubim expansæ erant, & extendebā-
tur per cubitos viginti: ipsi aūt stabant
erectis pedibus, & facies eorū erāt versæ
14 ad exteriorē domum. ¶Fecit quoq; ‖ve-
lū ex hyacintho, purpura, cocco, & bys- ‖Mat.27 f.51.
15 so: & intexuit ei cherubim. ¶Ante fores
etiā tēpli ‖duas columnas, quæ triginta
& q̄nq; cubitos habebant altitudinis: ‖Iere.52. d.20.
porrò capita earum, q̄nq; cubitorum.
16 ¶Necnō & quasi catenulas in oraculo,
& superposuit eas capitibus colūnarū:
malogranata etiam centū, quę catenu-
17 lis interposuit. ¶Ipsas quoq; columnas
posuit in vestibulo tēpli, vnā à dextris,
& ‖alterā à sinistris: eā quę à dextris erat,
vocauit Iachin, & quę ad ‖lęuam, Booz.

CAP. IIII.

1 FEcit quoq; altare æneum viginti cu
A bitorū longitudinis, & viginti cubi-
torum latitudinis, & decē cubitorū al-
2 titudinis. ¶Mare etiam fusile decē cubi
tis à labio vsq; ad labium, rotundū per ‖3.Reg.7. e.23.
circuitum: q̄nq; cubitos habebat alti-
tudinis, & funiculus triginta cubitorū
3 ambiebat gyrū eius. ¶Similitudo quoq;
boum erat subter illud: & decē cubitus

quędam

quædã extrinsecus cęlaturę, quasi duo-
bus versibus aluũ maris circuibant: Bo
4 ues aũt erant fusiles:¶& ipsum mare su
per duodecim boues ĩpositũ erat, quo-
rum tres respiciebant ad aqlonẽ, & alii
tres ad occidẽtẽ, porrò tres alii meridiẽ,
et tres q reliqui erant, orientẽ, habentes
mare suppositũ : posteriora autẽ boum
5 erant intrinsecus sub mari.¶Porrò vasti
B tas ei⁹ habebat mẽsurã palmi, & labiũ
illius erat quasi labiũ calicis, vel repãdi
6 lilii, capiebatq; tria millia metretas.¶Fe
cit quoq; conchas decẽ: & posuit quin-
que à dextris, & qnq; à sinistris, vt la-
uarent in eis oïa quæ in holocaustum
oblaturi erãt: porrò i mari sacerdotes la
7 uabant. ¶Fecit aũt et candelabra aurea
decẽ, ſm speciẽ qua *iusserat fieri: & po
suit ea in tẽplo, qnq; à dextris, et qnq;
8 à sinistris. ¶Necnon et mensas decẽ: et
posuit eas in tẽplo, qnq; à dextris, et qn
que à sinistris. Phialas quoq; aureas cẽ-
9 tum.¶Fecit etiã atriũ sacerdotũ, et basili
C cã grandẽ: et ostia in basilica, quę texit
10 ęre.¶Porrò mare posuit in latere dextro
11 cõtra orientẽ ad meridiẽ.¶Fecit aũt Hirã
lebete, & creagras. et phialas: et cõple-
12 uit oẽ opus regis ĩ domo Dei: ¶Hoc est,
colũnas duas: et epistylia et capita, et
quasi quædã retiacula, q̃ capita tegerẽt
13 sup epistylia.¶ Malogranata quoq; *qua
dringẽta, et retiacula duo, ita vt bini or
dines malogranatorũ singulis retiacu-
lis iũgerent, qu(protegerẽt epistylia : et
14 capita colũnarum . ¶Bases etiã fecit et
15 cõchas, quas supposuit basibus : ¶mare
vnũ. boues quoq; duodecim, sub mari.
16 Et lebetes, et creagras, et phialas. Oïa va-
sa fecit Salomoni Hiram pater eius in
17 domo Dñi ex ęre mundissimo . ¶In re-
D gione Iordanis fudit ea rex in argillosa
18 terra inter Socoth, et Saredátha . ¶Erat
aũt multitudo vasorũ innumerabilis,
19 ita vt ignoraretur pondus ęris.¶Fecitq;
Salomon oïa vasa domus Dei, et alta-
re aureũ: et mẽsas, et super eas panes ꝓ-
20 positionis.¶Candelabra quoq; cũ lucer
nis suis vt lucerẽt ante oraculũ iuxta ri
21 tum, ex auro purissimo.¶et florẽtia quę
dã, et lucernas, et forcipes aureos oïa de
22 auro mundissimo facta sunt.¶Thymia
teria quoq;, et turibula, et phialas, et
mortariola ex auro purissimo . Et ostia
cęlauit tẽpli interioris, id est, in Sancto
sanctorum: et ostia tẽpli forinsecus au-
23 rea. ¶Sicq; completum est omne opu
quod fecit Salomon in domo Domini

CAP. V.

1 INtulit igit Salomon oïa quæ voueta
A Dauid pater suus, argentum et aurũ
et vniuersa vasa posuit in thesauris do
2 mus Dei. ¶Post quæ congregauit maio
res natu Israël, et cũctos principes trib
um, et capita familiarũ de filiis Israë
Ierusalẽ: vt adducerent arcam fœderi
Dñi de ciuitate-Dauid, quæ est Sion.
3 Venerunt itaq; ad regem oẽs viri Isra
4 ël in die solenni mẽsis septimi.¶Cũmq;
venissent cuncti seniorum Israël, port
5 uerunt Leuitę arcã, ¶et intulerunt eam
et omnem paraturã tabernaculi . Porr
vasa sanctuarij q̃ erant in tabernaculo
6 portauerũt sacerdotes cũ Leuitis. ¶Re
B aũt Salomon et vniuersus cętus Israël
et omnes qui fuerunt congregati an
arcã, immolabãt arietes et boues absq
vllo numero: tanta enim erat multitu
7 do victimarum.¶Et intulerunt sacerd
tes arcam fœderis Dñi in locum suum
id est, ad oraculũ tẽpli, in Sanctasanct
8 rum subter alas cherubim:¶ita vt che
rubim expãderent alas suas sup locu
in quo posita erat arca, et ipsam arcã t
9 gerẽt cum vectibus suis . ¶Vectium aũ
quibus portabatur arca, quia paulul
longiores erant, capita parebãt ante or
culum: si verò quis paululũ fuisset ex
trinsecus, eos videre non poterat . Fu
itaq; arca ibi vsq; in præsentem diem
10 ¶Nihilq; erat aliud in arca, nisi duæ t
C bulæ quas posuerat Moyses in Horeb
qñ legem dedit Dñs filiis Israël ęgred
11 tibus ex Ægypto.¶Egressis aũt sacerdo
bus de sanctuario (oẽs enim sacerdote
qui ibi potuerant inueniri, sanctifica
sunt, nec adhuc in illo tẽpe vices, et m
nisteriorum ordo ĩter eos diuisus era
12 ¶tam Leuitæ q̃ cantores, id est, et q su
Asaph erant, et qui sub Hemã, et q̃ su
D Idithũ, filii et fratres eorum vestiti by
sinis, cymbalis et psalteriis, et cythar
concrepabant, stantes ad orientalẽ pla
gam altaris, et cum eis sacerdotes cẽt
13 viginti canentes tubis. ¶Igit cunctis pa
riter et tubis, et voce, et cymbalis, et o
ganis, et diuersi generis musicorũ cõc
nentibus, et vocem in sublime tollen
bus, longe sonitus audiebatur: vt ita c
Dñm laudare cœpissent, et dicere, Co
fitemini Dño qñ bonus, quoniam i

* iussa erant 3.
*quadragenta 13
Matt. 27
Hier. 5
3. Reg. 8 c. 23.

ęternū misericordia eius: impleret do-
14mus Dei nube, ⁋ne possent sacerdotes
stare & ministrare pp caliginem. Cōple
uerat enim gloria Dn̄i domum Dei.

CAP. VI.

1 TVnc Salomō ait, Dn̄s pollicitus est
A vt habitaret in caligine: ⁋ego auté
2 ędificaui domū noī ei, vt habitaret ibi
3 in ppetuū. ⁋Et conuertit rex faciē suā,
et benedixit vniuersę multitudini Isra
ël (nam oīs turba stabat intenta,) et ait,
4 ⁋Benedictus Dn̄s Deus Israël, qui qđ lo
cutus est Dauid patri meo, opere cōple-
5 uit, dicés, ⁋A die qua eduxi ppl̄m meū
de terra Ægypti, nō elegi ciuitatem de
cunctis tribubus Israël, vt ędificaretur
in ea domus noī meo: neq; elegi quen-
quam alium virū, vt esset dux in pplo
6 meo Israël: ⁋sed elegi Ierl̄m, vt sit nomé
meum in ea, et elegi Dauid, vt cōstitue
7 rem eum sup ppl̄m meū Israël. ⁋Cūq;
fuisset voluntatis Dauid patris mei, vt
ædificaret domum noī Dn̄i Dei Israël,
8 ⁋dixit Dn̄s ad eum, Quia hęc fuit volū-
B tas tua, vt ædificares domum noī meo,
bene quidem fecisti huiuscemodi ha-
9 bere voluntaté: ⁋sed non tu ædificabis
domū, veruntn̄ filius tuus qui egredieť
de lumbis tuis, ipse ædificabit domū
10 nomini meo. ⁋Compleuit ergo Dn̄s ser
moné suum qué locutus fuerat: et ego
surrexi pro Dauid patre meo, et sedi su-
per thronū Israël, sicut locutus est Dn̄s:
et ędificaui domum nomini Dn̄i Dei Is
11 raël. ⁋Et posui in ea arcā, in qua est pa
ctum Dn̄i quod pepigit cū filiis Israël.
12 ⁋Stetit ergo coram altari Dn̄i ex aduer-
so vniuersæ multitudinis Israël, et exté
13 dit manus suas. ⁋Siquidem fecerat Salo
mon basim ęneam, et posuerat eam in
medio basilicę, habenté quinq; cubitos
longitudinis, et quinq; cubitos latitu-
dinis, et tres cubitos altitudinis: stetitq;
super eā: et deinceps flexis genibus con
tra vniuersam multitudinem Israël, et
14 palmis in cęlum leuatis, ⁋ait, ‖Dn̄e De⁹
Israël, non est similis tui Deus in cęlo et
in terra: qui custodis pactum et miseri-
cordiā cū seruis tuis q ambulāt coram
15 te in toto corde suo. ⁋Qui præstitisti ser
uo tuo Dauid patri meo quęcunq; lo-
cutus fueras ei: et quę ore promiseras,
opere cōplesti, sicut et præsens tempus
16 probat. ⁋ Nunc ergo Dn̄e Deus Israël,
imple seruo tuo patri meo Dauid quę-
cunq; locutus es, dicens, Nō deficiet ex
te vir coram me, qui sedeat sup thronū
Israël: ita tn̄ si custodierint filii tui *vias
meas*, et ambulauerint in lege mea, si- * vias suas †
17 cut et tu ambulasti corā me. ⁋Et nunc
Dn̄e Deus Israël, firmetur sermo tuus
18 quem locutus es seruo tuo Dauid. ⁋Er-
góne credibile est vt habitet Deus cum
hoībus sup terram? Si cęlū, et cęli cęlo-
rum non te capiunt: quantò magis do-
19 mus ista quā ędificaui? ⁋Sed ad hoc tn̄
facta est, vt respicias orationé serui tui,
et obsecrationé eius Dn̄e Deus meus: et
audias preces quas *fudit* famulus tuus * fundit
20 corá te: ⁋vt aperias oculos tuos sup do-
D mum istā diebus ac noctibus, super lo-
cum in quo pollicitus es vt inuocareť
21 nomé tuum: ⁋et exaudires orationem
quā seruus tuus orat in eo, et exaudias
pces famuli tui, et ppl̄i tui Israël. Quicū
que orauerit in loco isto, exaudi de ha
bitaculo tuo, idest, de cęlis, et ppitiare.
22 ⁋Si peccauerit quispiam in proximum
suū, et iurare contra eum paratus vene
rit, seq; maledicto constrinxerit corā al
23 tari in domo ista: ⁋tu audies de cęlo, et
facies iudiciū seruorum tuorum, ita vt
reddas iniquo viā suā in caput propriū,
vt vlciscaris iustū, retribuens ei ꝭm iu-
24 stitiam suā. ⁋Si superatus fuerit ppl̄s tu⁹
Israël ab inimicis (peccabūt enim tibi)
et conuersi egerint pœnitentiā, et obse-
crauerint nomen tuū, et fuerint depre-
25 cati *in loco isto. ⁋tu exaudies de cęlo, * te i.
et propitiare pcō ppl̄i tui Israël, et reduc
eos in terram quā dedisti eis, et patrib⁹
26 eorū. ⁋Si clauso cęlo pluuia non fluxe-
E rit pp peccata populi, et deprecati te
fuerint in loco isto, et confessi nomini
tuo, et conuersi à peccatis suis, cùm eos
27 afflixeris, ⁋exaudi de cęlo Dn̄e, et dimit
te peccata seruis tuis et populi tui Isra-
ël, et doce eos viam bonam per quam
ingrediantur, et da pluuiam terræ quā ‖Infr. 20. b. 9.
28 dedisti populo tuo ad possidendū. ⁋‖Fa
mes si orta fuerit in terra, et pestilentia,
ęrugo et aurugo, et locusta, et bruchus,
et hostes vastatis regionibus portas ob-
sederint ciuitatis, oīsque plaga et infir-
29 mitas presserit: ⁋si quis de populo tuo
Israël fuerit deprecatus, cognoscens pla
gam et infirmitatem suam, et expande
30 rit manus suas in domo hac: ⁋tu exau-
dies de cęlo, de sublimi scilicet habita-
culo tuo, et propitiare, et redde vnicui-

que secundum vias suas quas nosti eũ
habere in corde suo:(tu enim solus no
31 sti corda filiorũ hominũ,)¶ Vt timeant
F te,& ambulent in viis tuis cunctis die-
bus qb⁹ viuunt sup faciẽ terræ quã de-
32 disti pr̃ib⁹ nr̃is.¶ Externũ quoq; q non
est de pp̃lo tuo Isr̃l, si venerit de terra lõ
ginqua, pp nomẽ tuũ magnũ,& pp ma
nũ tuã robustã,& brachiũ tuũ extentũ,
33 & adorauerit in loco isto· ¶ tu exaudies
de cęlo firmissimo habitaculo tuo,& fa
cies cuncta pro qbus inuocauerit te ille
peregrinus: vt sciãt oẽs pp̃li terrę nomen
tuũ,& timeãt te sicut pp̃s tu⁹ Isr̃l, & co
gnoscãt qa nomẽ tuũ inuocatũ est sup
34 domũ hãc quã ędificaui.¶Si egressus fue
rit pp̃s tu⁹ ad bellũ cõtra aduersarios
suos p viã in qua miseris eos, adorabũt
te contra viã in qua ciuitas hęc est quã
elegisti,& domus quã ędificaui nomini
35 tuo:¶tu exaudies de cęlo preces eorũ, &
36 obsecrationẽ,et vlciscaris.¶Si aũt pecca
G uerint tibi ‖ (neq; enĩ est homo q non
peccet) & iratus fueris eis, et tradideris
hostib⁹, et captiuos duxerint eos in ter-
37 rã longinquã,vel certè quæ iuxtà est,¶et
cõuersi in corde suo in terra ad quã cap
tiui ducti fuerãt,egerint pœnitentiam,
Et deprecati te fuerint ĩ terra captiuita-
tis suę,dicẽtes,Peccauimus,iniquè feci-
38 mus,iniustè egimus:¶et reuersi fuerint
ad te in toto corde suo, et ĩ tota anima
sua, in terra captiuitatis suæ ad quã du
cti sunt, adorabunt te cõtra viam terræ
suæ quam dedisti patribus eorũ, et vr-
bis quam elegisti,et domus quã ędifica-
39 ui nomini tuo: ¶ tu exaudies de cælo,
hoc est, de firmo habitaculo tuo p̃ces
eorũ,et facias iudicium, et dimittas po-
40 pulo tuo quamuis peccatori. ¶tu es enĩ
Deus meus,aperiãtur, quæso,oculi tui,
et aures tuæ intentę sint ad orationem
41 quæ fit in loco isto.¶ ‖ Nunc igitur con-
surge Domine Deus in requiem tuã, tu
et arca fortitudinis tuæ: Sacerdotes tui
Domine Deus induantur salutem, et sã
42 cti tui lætentur in bonis.¶Domine De⁹
ne auerseris faciem Christi tui: memẽto
misericordiarum Dauid serui tui.

‖3.Re.8. c.46. Eccl 7 c. 21. 1.Ioan.1 d.8.

‖Psa.131 c.8.

CAP. VII.

1 CVmq; complesset Salomõ fundens
A preces, ignis descẽdit de cælo,et de
uorauit holocausta et victimas:et maie
2 stas Domini impleuit domum.¶Nec po
terant sacerdotes ingredi tẽplũ Domi-
ni,eò q̃ implesset maiestas Dñi tẽplum
3 Dñi.¶Sed et oẽs filij Isr̃l videbãt descẽdẽ
tẽ ignẽ,et gloriã Dñi sup domũ: et cor-
ruentes proni in terram super pauimẽ-
tum stratum lapide,adorauerũt:et lau
dauerunt Dominum,Quoniam bonus
quoniam in seculum misericordia ei⁹·
4 ¶ Rex autem et omnis populus immo-
5 labant victimas coram Dño.¶ ‖ Macta- ‖3.Re.8. g.63.
uit igitur rex Salomõ hostias, boum vi-
ginti duo millia, arietum centum vigĩ
ti millia: et dedicauit domũ Dei rex et
6 vniuersus populus.¶Sacerdotes aũt sta-
bant in officiis suis:et Leuitę in organis
carminum Domini, quæ fecit Dauid
rex ad laudandum Dominum,Quoniã
B in æternum misericordia eius, hymnos
Dauid canentes per manus suas: porrò
sacerdotes canebant tubis ante eos, cũ
7 ctusq; Isr̃l stabat. ¶ Sanctificauit quoq;
Salomõ medium atrij ante templũ Do
mini:obtulerat enim ibi holocausta et
adipes pacificorum: quia altare ęneum
quod fecerat, nõ poterat sustinere holo
8 causta et sacrificia et adipes.¶ Fecit ergo
Salomon solennitatem in tempore illo
septem diebus,et omnis Isr̃l cum eo,ec-
clesia magna valde,ab introitu Emath
9 vsq; ad Torrentẽ Ægypti. ¶ Fecitq; die
octauo collectã, eò quòd dedicasset al-
tare septem diebus, et solẽnitatem cele
10 brasset diebus septem.¶Igitur in die vi-
cesimo tertio mẽsis septimi dimisit po-
pulos ad tabernacula sua, lętantes atq;
gaudentes super bono quod fecerat Do
minus Dauidi,et Salomoni,et Isr̃li po-
11 pulo suo.¶ ‖ Cõpleuitq; Salomõ domũ ‖3.Re.9. a.1.
Domini,et domum regis,et omnia quę
disposuerat in corde suo vt faceret in
domo Dñi, et in domo sua, et prospe-
12 ratus est.¶ Apparuit aũt ei Dominus no
C cte,et ait, Audiui orationem tuam, et
elegi locũ istũ mihi in domum sacrifi-
13 cij.¶Si clausero cælum et pluuia nõ flu
xerit, et mãdauero et præcepero locu-
stæ vt deuoret terram,et misero pestilẽ-
14 tiam in populum meum:¶ cõuersus au
tem populus meus, super quos inuoca-
tum est nomẽ meũ,deprecatus me fue-
rit,et exquisierit faciem meam,et egerit
pœnitentiam à viis suis pessimis: et ego
exaudiam de cœlo,et propitius ero pec
15 catis eorũ,et sanabo terrã eorum.¶ Ocu
li quoque mei erũt aperti,et aures meæ
erectæ ad orationẽ eius qui in loco isto

‖2.Ma.2. b.10.

orauerit,

16 orauerit. ¶ Elegi enim, & sanctificaui lo-
cũ istum, vt sit nomẽ meũ ibi in sempi-
ternum, & permaneãt oculi mei & cor
17 meũ ibi cũctis diebus. ¶ Tu quoq; si am
D bulaueris corã me, sicut ambulauit Da
uid pr̃ tu⁹, & feceris iuxta oĩa quę prę-
cepi tibi, & iustitias meas iudiciaq; ser
18 uaueris: ¶ suscitabo thronum regni tui,
sicut pollicitus sum Dauid pr̃i tuo, di-
cẽs, Nõ auferet̃ de stirpe tua vir, q-nõ
19 sit princeps in Isrl̃. ¶ Si aũt auersi fueri-
tis, & dereliqueritis iustitias meas, & p̃
cepta mea q̃ ꝓposui vobis, & abeuntes
seruieritis dijs alienis, & adoraueritis
20 eos: ¶ euellã vos de terra mea quã dedi
vobis, & domũ hãc quã sanctificaui no
mini meo, proijciã à facie mea, & tradã
eã in parabolã, & in exẽplũ cũctis ppl̃is.
21 ¶ Et domus ista erit in ꝓuerbiũ vniuer-
sis transeũtib⁹, & dicẽt stupẽtes, Quare
fecit Dñs sic terrę huic, & domui huic?
22 ¶ Rñdebũtq;, Quia dereliquerũt Dñm
Deũ patrũ suorũ, q eduxit eos de terra-
Ægypti, & apprehenderũt deos alienos
& adorauerũt eos, & coluerunt: idcirco
venerũt super eos vniuersa hęc mala.

CAP. VIII.

1 EXpletis aũt viginti annis postquã
A ædificauit Salomõ domum Domi-
2 ni & domũ suam: ¶ ciuitates quas dede-
rat Hiram Salomoni, ędificauit, & habi
3 tare ibi fecit filios Israël. ¶ Abijt quoq;
4 in Emath Suba: & obtinuit eam. ¶ Et æ-
dificauit Palmiram in deserto, & alias
ciuitates munitissimas ędificauit in E-
5 math. ¶ Extruxitq; Beth-horon superio-
rẽ, & Beth-horõ inferiorẽ, ciuitates mu
ratas habentes portas & vectes & seras:
6 Balaath etiam & omnes vrbes firmissi-
mas quę fuerunt Salomonis, cunctasq;
vrbes quadrigarum, & vrbes equitũ. om
nia quæcunque voluit Salomon atq;
disposuit, ædificauit in Ierusalem, & in
Libano, & in vniuersa terra potestatis
7 suę. ¶ Oẽm ppl̃m qui derelictus fuerat
8 de Hethęis, & Amorrhęis, & Pherezęis,
& Heuęis, & Iebusęis, qui non erant de
stirpe Israël, ¶ de filijs eorũ, & de posteris
quos nõ interfecerãt filij Israël, subiu-
gauit Salomon in tributarios, vsque in
diem hanc. ¶ Porrò de filij Israël nõ po-
suit vt seruirẽt operibus: ipsi enim erãt
viri bellatores, & duces primi & princi
pes quadrigarũ & equitum eius. ¶ Om-
nes autem principes exercitus regis Sa-
lomonis fuerũt ducẽti quinquaginta, q
11 erudiebãt ppl̃m. ¶ Filiã verò Pharaonis
transtulit de Ciuitate-Dauid in domũ
C quã ędificauerat ei. Dixit enĩ-rex, Nõ
habitabit vxor mea in domo Dauid re
gis Isrl̃, eò quòd sanctificata sit: qa in-
12 gressa est in eã arca Dñi. ¶ Tũc obtulit Sa
lomõ holocausta Dño sup altare Dñi.
13 quod extruxerat ante porticũ, ¶ vt p sin-
gulos dies offerret̃ in eo iuxta p̃ceptum
Moysi, in sabbathis & in calendis, & in
festis dieb⁹ ter p annũ, id est, in solẽni-
tate azymorũ, & ĩ solẽnitate hebdoma
darũ, & in solennitate tabernaculorũ.
14 Et cõstituit iuxta dispositionẽ Dauid pa
tris sui officia sacerdotũ in ministerijs
suis: & Leuitas in ordine suo, vt lauda-
rent, & ministrarent corã sacerdotibus
iuxta ritum vniuscuiusque diei: & iani
tores in diuisionib⁹ suis p portã & por-
tã: sic enim p̃ceperat Dauid homo Dei.
15 ¶ Nec p̃tergressi sunt de mandatis regis
D tã sacerdotes, q̃ Leuitę, ex oĩb⁹ q̃ p̃cepe-
16 rat, & in custodiis thesaurorũ. ¶ Oẽs im-
pensas p̃paratas habuit Salomon, ex eo
die quo fundauit domũ Dñi, vsque in
17 diẽ quo perfecit eã. ¶ Tũc abijt Salomon
in Asion-Gaber, & in Ailath ad orã Ma
18 ris-rubri, q̃ est in terra-Edom. ¶ Misit au
tẽ ei Hirã per manus seruorũ suorũ na-
ues, & nautas gnaros maris, & abierunt
cũ seruis Salomonis in Ophir: tulerunt-
que inde quadringẽta qnquaginta talẽ
ta auri, & attulerũt ad regẽ Salomonẽ.

CAP. IX.

1 REgina quoque Saba cùm audisset 3.Re.10.
A famam Salomonis, venit vt tẽtaret 1.1.
eũ in ęnigmatibus, in Ierusalem: cum Mat.12.d
magnis opibus & camelis, qui portabãt .2.
aromata, & auri plurimũ, gemmasque Luc. 11.
pretiosas. Cùmque venisset ad Salomo 1.31.
nem, locuta est ei quæcunque erant in
2 corde suo. ¶ Et exposuit ei Salomon om
nia quæ proposuerat: nec quicquã fuit
3 quod non perspicuum ei fecerit. ¶ Quæ
postquàm vidit sapientiã scilicet Salo-
4 monis, & domũ quã ædificauerat, ¶ nec-
nõ & cibaria mensæ eius, & habitacula
seruorum, & officia ministrorum eius,
& vestimẽta eorum, pincernas quoque
& vestes eorum, & victimas quas immo
labat in domo Domini: nõ erat prę stu
5 pore vltrà in ea spiritus. ¶ Dixitq; ad re-
B gem, Verus est sermo quem audierã in
terra mea de virtutibus & sapiẽtia tua,

6 Nō credebam narrantibus, donec ipsa
venissem, & vidissent oculi mei: & pro-
bassem vix medietaté sapientię tuę mi
hi fuisse narratā. vicisti famā virtutibus
7 tuis. Beati viri tui, & beati serui tui, hi
q assistūt corā te omni tpe, & audiunt sa
8 pientiā tuā. Sit Dñs Deus tuus benedi-
ctus, q voluit te ordinare sup thronū
suum regem Dñi Dei tui. Quia diligit
Deꝰ Isrl, & vult seruare eū in æternū: id
circo posuit te sup eū regé, vt facias iu-
9 dicia atq; iustitiā. Dedit aūt regi centū
viginti taléta auri, & aromata multa ni
mis, & gémas ptiosissimas: nō fuerūt a-
romata talia, vt hęc q̄ dedit regina Saba
10 regi Salomoni. Sed & serui Hirā cum 3.Re.10. b.11.
C seruis Salomonis attulerunt aurum de
Ophir. & ligna thyina, & gémas ptiosis-
11 simas. De qbꝰ fecit rex, de lignis scilicet
thyinis, gradus in domo Dñi & in do-
mo regia: citharas quoq; & psalteria cá-
toribꝰ: nunq̄ visa sunt in terra Iuda li-
12 gna talia. Rex aūt Salomō dedit regi-
nę Saba cūcta q̄ voluit, & q̄ postulauit,
& multò plura q̄ attulerat ad eū: q̄ re-
uersa, abijt in terram suam cum seruis
13 suis. Erat autem pondus auri quod af-
D ferebat Salomoni p singulos annos, sex
14 centa sexaginta sex talenta auri: excep
ta ea summa quā legati diuersarū gen-
tiū, & negotiatores afferre cōsueuerant,
oésq; reges Arabię, & satrapę terrarum,
qui comportabant aurū & argentū Sa-
15 lomoni. Fecit igit rex Salomō ducétas
hastas aureas de summa sexcentorū au
reorū, q in singulis hastis expédebātur.
16 Trecéta quoq; scuta aurea trecentorū
aureorū qbus tegebant singula scuta:
posuitq; ea rex in armamentario, quod
17 erat cōsitū nemore. Fecit quoq; rex so
liū eburneū gráde: & vestiuit illud au-
18 ro mundissimo. Sex quoque gradus, q
E bus ascendebat ad soliū: & scabellū au
reū, & brachiola duo altrinsecus, & duos
19 leones stantes iuxta brachiola: sed &
alios duodecim leūculos stātes sup sex
gradus ex vtraq; parte. nō fuit tale soliū
20 in vniuersis regnis. Oia quoq; vasa cō-
uiuij regis erāt aurea & vasa domus sal
tus Libani ex auro purissimo. Argentū
enī in diebꝰ illis p nihilo reputabatur.
21 Siqdé naues regis ibāt in Tharsis cum
seruis Hirā, semel in annis tribꝰ: & de-
ferebāt inde aurū & argétū, & ebur, &
22 simias & pauos. Magnificatus est igit
Salomon super omnes reges terrę p diui
23 tijs & gloria. Oésq; reges terrarū desi-
F derabāt videre facié Salomonis, vt audi
rét sapiétiā quā dederat Deꝰ ī corde eiꝰ.
24 Et deferebāt ei munera, vasa argentea &
aurea, & vestes & arma, & aromata, e-
25 quos & mulos, p singulos annos. Ha-
buit quoq; Salomō quadraginta millia
equorū in stabulis: & curruū, equitūq;
duodecim millia: cōstituitq; eos in vr-
bibꝰ quadrigarū, & vbi erat rex in Ieru-
26 salé. Exercuit ét potestaté sup cūctos re-
G ges à flumine Euphrate vsq; ad terram
Philisthinorū, & vsq; ad terminos Æ-
27 gypti. Tantamq; copiā pbuit argéti in
Ierusalé quasi lapidum: & cedrorū tan
tā multitudiné velut sycomororū q̄ gi-
28 gnunt in cápestribꝰ. Adducebant aūt ei
equi de Ægypto, cunctisq; regionibus.
29 Reliqua aūt opa Salomonis priorū &
nouissimorū scripta sunt in verbis Na-
than prophetę, & in libris Ahię Siloni-
tis, in visione quoq; Addo videntis, cō-
30 tra Ieroboam filium Nabat. Regnauit
autem Salomō in Ierusalem super om-
31 nem Israël quadraginta annis. Dormi
uitque cum patribus suis: & sepelierūt
eum in Ciuitate Dauid: regnauitq; Ro
boam filius eius pro eo.

CAP. X.

1 PRofectus est autem Roboam in Si- 3.Re.12. a.1.
A chem: illuc enim cunctus Israël cō
uenerat, vt constituerent eum regem.
2 Qd cū audisset Ieroboā filiꝰ Nabat, qui
erat in Ægypto (fugerat qppe illuc ante
3 Salomoné) statim reuersus est. Vocaue
runtq; eū, & venit cū vniuerso Isrl. & lo
4 cuti sūt ad Roboā, dicétes, Pr tuꝰ duris
simo iugo nos pressit. tu leuiora impera
pře tuo, q nobis imposuit graué seruitu
tem, & paululū de onere subleua vt ser
5 uiamꝰ tibi. Qui ait, post tres dies reuer
6 timini ad me. Cūq; abijsset ppls, inijt
cōsiliū cū senibus qui steterant coram
patre eius Salomone, dum adhuc viue-
ret, dicés, Quid datis cōsilij, vt rńdeam
7 populo? Qui dixerunt ei, Si placueris
B populo huic, & linieris eos verbis cle-
8 méubꝰ, seruiét tibi oī tpe. At ille reli-
quit consilium senum, & cum iuueni-
bus tractare cœpit, qui cum eo nutriti
9 fuerant, & erāt in comitatu illius. Di-
xitque ad eos, Quid vobis videtur? vel
respondere quid debeo populo huic,
qui dixit mihi, subleua iugū quod im-

posuit

10 poſuit nobis pater tuus?¶ At illi reſpon-
derũt- vt iuuenes et nutriti cum eo in
deliciis,atq; dixerũt, Sic loquêris pplo
q dixit tibi, Pater tu⁹ aggrauauit iugũ
G nrm,tu ſubleua:et ſic reſpõdebis ei, Mi
nimus digit⁹ me⁹ groſſior eſt lũbis pris
11 mei.¶Pr me⁹ impoſuit vobis graue iu-
gũ,et ego maius pondus apponã : pater
meus cęcîdit vos flagellis, ego verò cę-
12 dã vos ſcorpionib⁹.¶Venit ergo Ierobo-
am. et vniuerſus ppls ad Roboã die ter-
13 tio ſicut pceperat eis.¶Rñditq; rex dura
14 derelicto cõſilio ſeniorũ,¶locutusq eſt
iuxta iuuenũ voluntatẽ, Pr me⁹ graue
vobis impoſuit iugũ:quod ego grauius
faciã:pr me⁹ cecî dit vos flagellis:ego ve
15 rò cędã vos ſcorpionib⁹.¶ Et nõ acquie-
uit ppli pcibus:erat enĩ voluntatis Dei,
vt cõpleret ſermo ei⁹,‖quẽ locutus fue-
rat p manũ Ahiæ Silonitis ad Ieroboã
16 filium Nabat.¶ Populus autem vniuer-
D ſus rege duriora dicente, ſic locutus eſt
ad eũ, Non eſt nobis pars in Dauid, ne-
qúe hrditas in filio Iſai. Reuertere in ta
bernacula tua Iſrl, tu aũt paſce domũ
tuam Dauid. Et abiit Iſraël in taberna-
17 cula ſua.¶ Super filios aũt Iſraël,qui ha
bitabant in ciuitatibus Iuda , regnauit
18 Roboam.¶Miſitq; rex Roboã Aduram,
qui præerat tributis,et lapidauerunt eũ
filii Iſraël,et mortuus eſt:porrò rex Ro-
boam currum feſtinauit aſcẽdere, et ſu
19 git in Ieruſalem.¶ Receſſitq; Iſraël à do
mo Dauid vſque ad diem hanc.

CAP. XI.

1 VEnit autẽ Roboam in Ieruſalem,et
A conuocauit vniuerſam domũ Iuda
et Ben-iamin,centum octoginta millia
electorũ atq; bellantium, vt dimicaret
contra Iſraël,et converteret ad ſe regnũ
2 ſuum. ¶ Factusq; eſt ſermo Domini ad
3 Semeiam hominem Dei,dicẽs,¶Loque-
re ad Roboam filium Salomonis regẽ
Iuda,et ad vniuerſum Iſraël q eſt in Iu
4 da et Ben-iamin , Hæc dicit Dñs : Non
aſcendetis,neque pugnabitis contra fra
tres veſtros: - reuertatur vnuſquiſque in
domum ſuam, quia mea hoc geſtũ eſt
B volũtate. Qui cùm audiſſent ſermonẽ
Domini, reuerſi ſunt,nec pertexerũt cõ
5 tra Ieroboam. ¶ Habitauit aũt Roboam
in Ieruſalẽ, et ædificauit ciuitates mu-
6 ratas in Iuda.¶Extruxitq; Beth-léhem ,
7 et Etam,et Thecue,¶ Beth-ſur quoq; , et
8 Socho,et Odollam,¶necnon et Geth, et
9 Mareſa,et Ziph:¶ſed et Aduram, et La-
10 chis,et Azeca.¶Saraa quoq; , et Aialon ,
et Hebron,quæ erant in Iuda et Ben-ia-
11 min,ciuitates munitiſſimas.¶ Cùmque
clauſiſſet eas muris,poſuit in eis princi
pes,ciborumque horrea,hoc eſt, olei,et
12 vini.¶ Sed et in ſingulis vrbib⁹ fecit ar-
mamentaria ſcutorũ et haſtarum : fir-
mauitq; eas ſumma diligentia,et impe
13 rauit ſuper Iudam et Ben-iamin.¶Sacer
C dotes autem et Leuitæ qui erant in vni
uerſo Iſraël,venerunt ad eum de cũctis
14 ſedibus ſuis,¶Relinquentes ſuburbana
et poſſeſſiones ſuas,et tranſeuntes ad Iu
dã et Ieruſalem eo q abieciſſet eos Iero
boã,et poſteri eius, ne ſacerdotio dñi fũ
15 gerent.¶Qui cõſtituit ſibi ſacerdotes ex
celſorũ et dęmoniorũ vitulorũq; quos 3 Re.12 g.31.
16 fecerat.¶Sed et de cunctis tribubus Iſrl,
qcunq; dederãt cor ſuũ vt qrerẽt Dñm
Deũ Iſrl, venerunt in Ierlem ad immo-
landum victimas ſuas coram Dño Deo
17 patrum ſuorum. ¶ Et roborauerunt re-
gnũ Iuda et confirmauerũt Roboã filiũ
Salomonis p tres annos, ambulauerũt
enĩ in viis Dauid et Salomõis, annis tm
18 trib⁹.¶ Duxit aũt Roboã vxorẽ Mahala
D th , filiã Ierimoth filii Dauid . Abiháil
19 quoq; filiã Eliab filii Iſai,quę peperit ei
20 filios Ieus,et Somoriã et Zoõ. ¶ Poſt hãc
quoq, accepit Maacha filiã Abſalõ, quæ
pepit ei Abia,et Ethai , et Ziza et Salo-
21 mit. ¶Amauit aũt Roboã Maacha filiã
Abſalon ſuper omnes vxores ſuas, et cõ
cubinas: nam vxores decem et octo du
xerat,concubinas autẽ ſexaginta:et ge-
nuit viginti octo filios , et ſexaginta fi-
22 lias.¶ Cõſtituit verò in capite Abiã filiũ
Maacha ducem ſuper oẽs fratres ſuos :
23 ipſum enim regẽ facere cogitabat , ¶ qa
ſapientior fuit,et potentior ſuper oẽs fi-
lios eius , et in cunctis finibus Iuda , et
Ben-iamin , et in vniuerſis ciuitatibus
muratis:præbuitq; eis eſcas plurimas ,
& multas petiuit vxores .

CAP. XII.

1 CVmque roboratum fuiſſet regnum
A Roboam et confortatum, dereliqt
legem Domini,et omnis Iſraël cum eo .
2 ¶‖Anno autem quinto regni Roboam , 3.Re.14 25.
aſcendit Seſac rex Ægypti in Ieruſalem
3 (quia peccauerãt Domino) ¶cum mille
ducentis curribus, et ſexaginta millib⁹
equitum:nec erat numerus vulgi quod
venerat cum eo ex Ægypto, Lybies ſcili-

cet,

4 cet, & Troglodità, et Æthiopes. ¶ Cepit-
que ciuitates munitissimas in Iuda, et
5 venit vsq; in Ierl'em. ¶ Semeias aūt pro-
pheta ingressus est ad Roboā, et princi-
pes Iuda, q cōgregati fuerāt in Ierl'em,
fugiétes Sesac: dixitq; ad eos, Hęc dicit
Dn̄s, Vos reliqſtis me, et ego reliq vos in
6 manu Sesac. ¶ Consternatiq; principes
B Isrl', et rex, dixerūt, Iustus est Dn̄s. ¶ Cū-
7 que vidisset dn̄s quod humiliati essent,
factus est sermo Dn̄i ad Semeiā, dicés:
Quia humiliati sunt, nō disperdā eos:
daboq; eis pauxillū auxilij, et nō stilla
bit furor meus sup Ierl'em p manū Se-
8 sac. ¶ Veruntm̄ seruient ei: vt sciant distā
tiā seruitutis meę, et seruitutis regni ter
9 rarum. ¶ Recessit itaq; Sesac rex Ægypti
ab Ierl'em, sublatis thesauris domus do
mini, et domus regis, omniaq; secum
C tulit: et clypeos aureos quos fecerat Salo
10 omon, ¶ pro quibus fecit rex ęneos, et tra-
didit illos principibus scutariorū q cu-
11 stodiebant vestibulum palatij. ¶ Cūque
introiret rex domum Dn̄i, veniebant
scutarij, et tollebant eos: iterumq; refe-
rebant eos ad armamentarium suum.
12 ¶ Veruntamé quia humiliati sunt, auer
sa est ab eis ira Domini, nec deleti sunt
penitus: si quidé in Iuda inuenta sunt
3.Re.14 e.21. 13 opa bona. ¶ ‖ Cōfortatus est ergo rex Ro
boam in Ierusalé, atque regnauit, qua-
draginta autem et vnius anni erat cum
regnare cœpisset: et decé et septé ann is
D regnauit in Ierusalem, vrbe quam elegit
Dominus, vt confirmaret nomé suum
ibi: de cunctis tribubus Israël: nomen
14 aūt matris eius Naama Ammanitis. ¶ Fe
cit autem malum, et nō præparauit cor
15 suum vt quęreret Dominum. ¶ Opera ve
rò Roboam prima et nouissima scripta
sunt in libris Semeię Prophetę, et Addo
Videntis, et diligenter exposita: pugna-
ueruntque aduersum se Roboam et Ie-
16 roboam cunctis diebus. ¶ Et dormiuit
Roboam cum patribus suis: sepultusq;
est in ciuitate Dauid. Et regnauit Abia
filius eius pro eo.

C A P. X I I I.

3.Re 15. a.2. 1 ANno octauodecimo regis Ieroboā,
A regnauit Abia super Iudam. ¶ Trib⁹
2 annis regnauit in Ierusalem: nomenq;
matris eius Michaia, filia Vriel de Ga-
baa: et erat bellū inter Abiá et Ieroboá.
3.Re.15 a.7. 3 ¶ ‖ Cūmque iniisset Abia certamé, et ha-
beret bellicosissimos viros, et electorū
'quadraginta' millia: Ieroboam instru- 'quadringenta 'octingenta 4.
xit econtra aciem 'octoginta' millia vi-
rorum, qui et ipsi electi erāt, et ad bella
4 fortissimi. ¶ Stetit ergo Abia super mon-
tem Semeron q erat in Ephráim, et ait,
5 Audi Ieroboam, et omnis Israël, ¶ Num
ignoratis quod Dominus Deus Israël de
derit regnum Dauid super Israël in sé-
piternū, ipsi et filiis eius in pactū salis?
6 ¶ (Et surrexit Ieroboā filius Nabat, seru⁹
Salomonis filij Dauid: ‖ et rebellauit cō 3 Re.11 c.26.
7 tra Dominum suum. ¶ Congregatique
sunt ad eū viri vanissimi, et filii Belial:
et pręualuerunt cōtra Roboam filium
Salomonis: porrò Roboam erat rudis,
et corde pauido, nec potuit resistere eis)
8 ¶ Nunc ergo vos dicitis q resistere possi-
B tis regno Domini, quod possidet 'per fi-
lios Dauid: habetisque grādem populi
multitudiné, atq; vitulos aureos quos
9 fecit vobis Ieroboam in deos: ¶ ‖ Et eie- 3.Re.12 g.31.
cistis sacerdotes Domini, filios Aarō, at
que Leuitas: et fecistis vobis sacerdotes
sicut oés ppli terrarū: quicunq; venerit, et
initiauerit manū suá in tauro de bob⁹,
et in arietib⁹ septé, fit sacerdos eorum q
10 nō sūt dij. ¶ Noster aūt dn̄s De⁹ est, qué
nō relinqmus: sacerdotesq; ministrant
Dn̄o de filiis Aaron: et Leuitę sunt in
11 ordine suo. ¶ Holocausta quoque offe-
rūt Domino per singulos dies mane et
vespere: et thymiama iuxta legis pręce
pta confectum, et proponūtur panes in
mensa mundissima, estque apud nos cā
delabrum aureū, et lucernę eius, vt ac-
cendantur semper ad vesperá: nos: quip
pe custodiuimus pcepta dn̄i Dei nostri,
12 qué vos reliqstis. ¶ Ergo in exercitu nr̄o
C dux De⁹ est, et sacerdotes ei⁹, q clāgunt
tubis, et resonāt cōtra vos: filii Isrl' noli-
te pugnare cōtra dn̄m Deū patrū vestro
13 rū, qa nō vobis expedit. ¶ Hęc illo loqué
te, Ieroboā retro moliebat insidias. Cū-
que ex aduerso hostiū staret, ignoranté
14 Iudam suo ambiebat exercitu. ¶ Respi-
ciensque Iudas vidit instare bellum ex
aduerso et post tergum, et clamauit ad
dominū: ac sacerdotes tubis canere cœ
15 perūt. ¶ Omnesque viri Iuda vociferati
sunt: et ecce illis clamātibus perterruit
Deus Ieroboam et omnes Israël qui sta-
16 bat ex aduerso Abia et Iuda. ¶ Fugerunt-
que filij Israël Iudá, et tradidit eos De⁹
17 in manu eorum. ¶ Percussit ergo eos A-
D bia, et populus eius plaga magna: et cor

ruerũt vulnerati ex Israël quinquaginta
18 millia virorũ fortiũ. Humiliatiq; sunt
filij Isr in tpe illo: & vehemétissimè cõ
fortati filij Iuda, eò quòd sperassent in
19 Dño Deo patrũ suorũ. Persecutus est
aũt Abia fugienté Ieroboã: & cepit ciui
tates eius, Beth-él & filias eius: & Iesa-
na cũ filiab⁹ suis: Ephrõ quoq; & filias
20 eius. Nec valuit vltrà resistere Ieroboã
in diebus Abia: quem percussit Dñs, &
21 mortuus est. Igit Abia, confortato im-
perio suo, accepit vxores quatuordecĩ:
pcreauitq; vigintiduos filios, & sede-
22 cim filias. Reliqua aũt sermonũ Abia,
viarũq; & operum eius scripta sunt dili
gentissimè in libro Addo Prophetæ.

C A P. X I I I I.

1 DOrmiuit autem Abia cum patrib⁹
A suis, & sepelierunt eum in Ciuita-
te-Dauid: regnauitq; Asa filius eius p
eo, in cuius diebus quieuit terra annis
2 decẽ. Fecit autem Asa quod bonum &
3 placitum erat in conspectu* Dei sui, &
subuertit altaria peregrini cultus, & ex-
celsa, & confregit statuas, lucosq; succî
4 dit. Et præcepit Iudæ vt quęreret do-
minum deum patrum suorum, & face
5 ret legem, & vniuersa mandata. Et ab
stulit de cũctis vrbib⁹ Iuda aras & pha
6 na, & regnauit in pace. Ædificauit quo
que vrbes munitas in Iuda, quia qetus
erat, & nulla tpibus eius bella surrexe-
7 rant, pacem Dño largiéte. Dixit autem
B Iudę, Ædificemus ciuitates istas, & val-
lemus muris, & roboremus turribus, &
portis, & seris: donec à bellis quieta sũt
oĩa, eò quòd quæsierimus Dominum
Deum patrum nostrorũ, & dederit no-
bis pacem per gyrum. Ædificauerũt igi
tur, & nullum in extruendo impedimé
8 tum fuit. Habuit autem Asa in exerci
tu suo portantium scuta & hastas, de Iu
da trecenta millia: de Ben-ianim verò
scutariorũ & sagittariorũ, ducéta octo
ginta millia: oẽs isti viri fortissimi.
9 Egressus est aũt contra eos Zara Æthio
C ps cum exercitu suo, decies centena mil
lia, & curribus trecentis: & venit vsque
10 Maresa. Porrò Asa perrexit obuiam ei,
& instruxit aciem ad bellum in Valle-
11 Sephata, quæ est iuxta Maresa. ‖ Et in-
uocauit Dominum Deum, & ait, Dñe,
nõ est apud te vlla distantia, vtrum in
paucis auxilieris, an in pluri b⁹: adiuua
nos Domine Deus noster: in te enim, &
in tuo nomine habentes fiduciam veni
mus contra hanc multitudinem. Domi
ne, Deus noster tu es, non pręualeat cõ
12 tra te homo. Exterruit itaque Domin⁹
D Æthiopes coram Asa & Iuda fugeruntq;
13 que Æthiopes. Et psecutus est eos Asa
& populus qui cum eo erat, vsque Géra
ra: & ruerunt Æthiopes vsque ad inter-
necionem, quia domino cędéte contriti
sunt, & exercitu illius pręliãte. Tulerũt
14 ergo spolia multa. Et percusserunt ci-
uitates omnes per circuitum Gérarę: grã
dis quippe cunctos terror inuaserat: &
diripuerunt vrbes, & multam prædam
15 asportauerunt. Sed & caulas ouium
destruentes, tulerunt pecorum infini-
tam multitudinem, & camelorum: re-
uersique sunt in Ierusalem.

C A P. X V.

1 AZarias autem filius Obed, facto in ‖ 3.Re.15 c.11.
A se spiritu Dei, egressus est in occur
2 sum Asa, & dixit ei, Audite me Asa, &
oẽs Iuda & Ben-iamin, Dñs vobiscum,
quia fuistis cum eo. Si quęsieritis eũ, in-
uenietis, si autem dereliqueritis eũ, de-
3 relinquet vos. Transibunt autem mul
ti dies in Isr absque Deo vero, & absq;
4 sacerdote doctore, & absque lege. Cũ
que reuersi fuerint in angustia sua, * ad * & cla-
Dñm Deum Isr, & quęsierint eum, re- mauerit.
5 perient eum. In tempore illo non erit
pax egredienti & ingredienti: sed terro-
res vndiq; in cunctis habitatorib⁹ terra
6 rum. Pugnabit enim gens cõtra gentẽ,
B & ciuitas contra ciuitatem: quia Domi
nus conturbauit eos in omni angustia.
7 Vos ergo confortamini, & non dissol-
uantur manus vestræ: erit enim merces
8 operi vestro. Quòd cum audisset Asa,
verba scilicet, & prophetiam Azarię fi-
lij Obed Prophetę, cõfortatus est, & ab-
stulit idôla de oĩ terra Iuda, et de Bé-ia
min, et ex vrbibus, quas ceperat, montis
Ephráim, et dedicauit altare Dñi quod
9 erat ante porticum Domini. Cõgrega-
C uitque vniuersum Iudam et Ben-iamĩ,
et aduenas cũ eis de Ephráim, et de Ma
nasse, et de Simeon: plures enim ad eũ
confugerant ex Israël, videntes quòd
10 Dñs Deus illius esset cum eo. Cumq;
venissent in Ierusalem mense tertio, an
11 no decimo quinto regni Asa, immola
uerunt Dño in die illa de manubijs et
prędа quã adduxerant, boues septingé
12 tos, et arietes septé millia. Et intrauit

ex more ad corroborandum fœdus, vt
quęrerent dominum Deum patrũ suo-
rũ in toto corde, & in tota anima sua.
13 Si quis aũt, inquit non quæsierit dñm
Deum Isrl, moriatur, à minimo vsq; ad
maximum, à viro vsque ad mulierem.
14 Iurauerunt q; dño voce magna in iu-
D bilo, & in clangore tubæ, & in sonitu
15 buccinarũ oẽs qui erant in Iuda, cum
execratione: in oĩ enim corde suo iura
uerunt, & in tota voluntate quæsierũt
eum, & inuenerunt: præstititq; eis dñs
16 requiem per circuitũ. Sed & Maachã
matrem Asa regis ex augusto deposuit
imperio, eò q fecisset in luco simula-
chrum Priapi: quod oẽ contriuit, & in
frustra cõminuens combussit in Torrẽ-
17 te-cedron. Excelsa aũt derelicta sunt
in Israël: Attamen cor Asa erat perfe-
18 ctum cunctis diebus eius. Eaque quæ
vouerat pater suus, & ipse, intulit in do
mum domini: argentum & aurum,
vasorumque diuersam supellectilem.
19 Bellum verò non fuit vsq; ad triceſi-
mum annum regni Asa.

triceſimũ quintum.

CAP. XVI.

1 A Nno aũt tricesimosexto regni ei⁹
A ascendit Baasa rex Isrl in Iudã &
muro circundabat Rama, vt nullus tu
tè posset egredi & ĩgredi de regno Asa.
2 Protulit aũt Asa argentũ & aurum de
thesauris domus dñi, & de thesauris re
gis, misitq; Ben-adad regẽ Syriæ, q habi
3 tabat in Damasco, dicẽs, Fœdus inter
me & te est, pr quoq; meus & pr tuus
habuere concordiã: quã ob rem misi ti
bi argentũ & aurũ, vt rupto fœdere qd
habes cũ Baasa rege Isrl, facias eũ à me
4 recedere. Quo cõperto Ben-adad misit
principes exercituũ suorũ ad vrbes Isrl:
q percusserũt Ahiõ, & Dan, & Abelma-
im, & vniuersas vrbes Nephthali mu-
5 ratas. Qd cum audisset Baasa, desiit ę-
dificare Rama, & intermisit opus suũ.
6 Porrò Asa rex assumpsit vniuersum Iu
B dam, & tulerunt lapides de Rama, & li
gna q̃ ædificationi pparauerat Baasa:
ædificauitque ex eis Gabaa & Maspha.
7 In tpe illo venit Hanani Propheta ad
Asam regẽ Iuda, & dixit ei, Quia habui
sti fiduciã in rege Syriæ, & non in dño
Deo tuo: idcirco euasit Syriæ regis exer
8 citus de manu tua. Nónne Æthiopes
C & Libyes multo plures erant quadrigis
& eqtib⁹, & multitudine nimia: quos,
cũ in dño credidisses, tradidit in manu
9 tua? Oculi enim Dñi contẽplan ur v ii
uersam terrã, & prębent fortitudinẽ his
q corde pfecto credũt in eũ. Stultè igi
tur egisti: & pp hoc ex pñti tpe aduer
10 sum te bella cõsurgent. Iratusque Asa
aduersus Videntẽ, iussit eũ mitti in ner
uum: valde quippe super hoc fuerat in
dignatus, & interfecit de ppl'o in tpe il-
11 lo plurimos. Opa aũt Asa prima & no
uissima scripta sunt in libro regũ Iuda
12 & Isrl. Ægrotauit ẽt Asa anno tricesi-
D monono regni sũi, dolore pedũ vehemẽ
tissimo, & nec in infirmitate sua quæsi
uit Dñm, sed magis ĩ medicorũ arte cõ
13 fisus est. Dormiuitq; cum patrib⁹ suis,
& mortu⁹ est anno quadragesimo-pri-
14 mo regni sui. Et sepelierunt eũ in se-
pulchro suo quod foderat sibi in Ciui-
tate-Dauid, posueruntq; eum super le-
ctum suum plenum aromatibus & vn-
guentis meretricijs, quę erant pigmen-
tariorum arte confecta & combusse-
runt super eum ambitione nimia.

CAP. XVII.

1 R Egnauit autem Iosaphat filius eius
A pro eo, & inualuit contra Israël.
2 Constituitq; militum numeros in cũ-
ctis vrib⁹ Iuda, q̃ erant vallatæ muris.
Pręsidiaq; disposuit in terra Iuda, & in
ciuitatib⁹ Ephráim quas ceperat Asa pr
3 eius. Et fuit Dñs cum Iosaphat, qa am
bulauit in viis Dauid pris sui primis,
4 & non sperauit in Baalim, sed in Deo
pris sui, & perrexit in præceptis illius,
5 & non iuxta peccata Isrl. Confirmauit
que Dñs regnum in manu eius: & de-
dit oĩs Iuda munera Iosaphat: factæq;
sunt ei infinitæ diuitiæ & multa glia.
6 Cùmq; sumpsisset cor eius audaciam
B pp vias dñi, etiam excelsa & lucos de Iu
7 da abstulit. Tertio aũt anno regni sui
misit de principibus suis Ben-hail, &
Obdiã, & Zachariam, & Nathanael, &
Michæã, vt docerẽt in ciuitatib⁹ Iuda:
8 & cũ eis Leuitas, Semeiã, & Nathaniã,
& Zabadiã, Asael quoq; & Semiramoth
& Ionathã Adoniãq; & Tobiã & Thob-
adoniam Leuitas: & cũ eis Elisama &
9 Ioram sacerdotes: docebantq; populũ
in Iuda, habentes librum legis Dñi: &
circuibant cunctas vrbes Iuda, atq; eru
10 diebant populum. Itaq; factus est pa-
C uor Domini super omnia regna terra-
rum quę erãt per gyrũ Iuda: nec aude-

11 bant bellare cōtra Iosaphat. Sed & Phi
listhæi Iosaphat munera deferebant, &
vectigal argenti: Arabes quoq; adduce-
bát pecora arietú, septé millia septingé-
12 tos, & hircos totidem. Creuit ergo Iosa
phat, & magnificat⁹ est vsq; in sublime:
atq; ędificauit in Iuda domos ad instar
13 turriū, vrbesq; muratas. Et multa ope
ra parauit in vrbib⁹ Iuda: viri quoque
14 bellatores, & robusti erát í Ierłem. Quo
rū iste numer⁹ p domos atq; familias
singulorū: In Iuda *principes exercitus,
Ednas dux, & cū eo robustissimi viri tre
15 céta millia. Post húc Iohaná princeps,
D & cū eo ducéta octoginta millia. Post
16 illū quoq; Amasias fili⁹ Zechri, cōsecra
tus dño, & cū eo ducenta millia virorū
17 fortiū. Húc sequebat̃ robustus ad pĺia
Eliada, & cū eo tenentiū arcū & clypeū
18 ducéta millia. Post istū ét Iozabad: &
cum eo centū octoginta millia expedi-
19 torū militū. Hi oés erant ad manum
regis, exceptis alijs quos posuerat in vr-
bibus muratis, in vniuerso Iuda.

* principes.

CAP. XVIII.

1 FVit ergo Iosaphat diues & inclytus
A multum, & affinitate coniunct⁹ est
2 Achab. Descenditq; post annos ad eū
in Samariam: ad cuius aduentum ma-
ctauit Achab arietes, & boues pluri-
mos ipsi & pp̃lo q venerát cū eo: psua-
sitq; illi vt ascenderet in Ramoth-Ga-
3 laad. Dixitq; Achab rex Israël ad Iosa
phat regem Iuda, Veni mecum in Ra-
moth-Galaad. Cui ille rñdit, Vt ego, &
tu: sicut populus tuus, sic & populus
4 meus, tecumq ue erimus in bello. Di-
xit Iosaphat ad regem Israël, Cōsule ob
secro in pręsentiarum sermonem Dñi.
5 Cōgregauit igitur rex Israël propheta-
B rum quadringentos viros, & dixit ad
eos, In Ramoth-Galaad ad bellādū ire
debem⁹, an quiescere? At illi, Ascéde in-
6 quiunt, & tradet De⁹ in manu regis. Di
xitq; Iosaphat, Nunquid non est hic p-
phetes Domini, vt ab illo etiam requira
7 mus? Et ait rex Israël ad Iosaphat. Est
vir vnus à quo possumus quærere Do-
mini voluntatem: sed ego odi eum, qa
non prophetat mihi bonum, sed malū
omni tempore: est autem Michæas fili⁹
Iemla. Dixitq; Iosaphat, Ne loquaris
8 rex hoc modo. Vocauit ergo rex Israël
vnū de eunuchis, & dixit ei, Voca citò
9 Michęam filium Iemla. Portò Rex Is-

3. Re. 22. a. a.

raël & Iosaphat rex Iuda vterque sede-
bant in solio suo, vestiti cultu regio, se-
debant aūt in area iuxta portam Sama
riæ, omnesq; pphetæ vaticinabant̃ co-
10 rá eis. Sedecias verò fili⁹ Chanaana fe
C cit sibi cornua ferrea, & ait, Hęc dicit
Dñs, His vétilabis Syriá, donec conteras
11 eá. Oésq; pphetę similiter pphetabát
atq; dicebát, Ascéde í Ramoth-Galaad
& psperaberis. & tradet eos Dñs in ma
12 nu regis. Nuntius aūt q ierat ad vocá-
dū Michæá, ait illi, En, verba oíum pro
phetarum vno ore bona regi annūtiát:
qso ergo te vt & sermo tu⁹ ab eis nō dis
13 sentiat, loquarisq; pspera. Cui rñdit
Michęas, Viuit Dñs, qa quodcunq; di-
14 xerit mihi Deus meus, hoc loquar. Ve-
nit ergo ad regé, Cui rex ait: Michęa, ire
D debemus in Ramoth-Galaad ad bellá-
dū an quiescere? Cui ille rñdit, Ascédite
cuncta enim pspera eueniét, & tradent̃
15 hostes in manus vestras. Dixitq; rex,
Iterum atq; iterū te adiuro, vt mihi nō
loquaris, nisi quod verum est in noíe
16 Domini. At ille ait, Vidi vniuersum Is
raël dispersum in mōtibus, sicut oues
absq; pastore: & dixit Dñs, Nō habent
isti dominos: reuertatur vnusquisque
17 in domum suam in pace. Et ait rex Is-
raël ad Iosaphat, Nónne dixi tibi quòd
nō prophetaret iste mihi quicquam bo
18 ni, sed ea quæ mala sunt? At ille idcir-
co, ait, audite verbum Dñi, Vidi Dñm
sedentem in solio suo, & omné exerci-
tum cæli assistentem ei à dextris & à si-
19 nistris. Et dixit Dñs, Quis decipiet A-
E chab regé Isrł, vt ascendat & corruat in
Ramoth-Galaad? Cúmq; diceret vnus
20 hoc modo, & alter alio: procedit spiri-
tus, & stetit coram Domino, & ait, Ego
decipiam eum. Cui Dominus, In quo,
21 inquit, decipies? At ille rñdit, Egrediar
& ero spiritus mendax in ore omnium
pphetarum eius. Dixitq; Dominus, De
cipies, & prævalebis: egredere & fac ita.
22 Nunc igitur ecce Dominus dedit spiri
tum mendacij in ore omnium prophe
tarū tuorum: & Dñs locutus est de te
23 mala. Accessit autem Sedecias filius
Chanaana, et percussit Michęæ maxillá
& ait, Per quam viam transiuit Spiritus
24 Domini à me, vt loqueretur tibi? Dixit
que Michęas, Tu ipse videbis in die il-
lo qñ ingressus fueris cubiculū de cubi
25 culo, vt abscondaris. Præcepit autem

F rex Israël, dicens, Tollite Michęã, & du-
cite eũ ad Amon principẽ ciuitatis, &
26 ad Ioas filiũ Amélech. ¶ Et dicetis, Hæc
dicit rex, Mittite hunc in carcerẽ, & da-
te ei panis modicũ & aquæ pauxillũ,
27 donec reuertar in pace. ¶ Dixitq; Michę-
as, Si reuersus fueris in pace, nõ est locu
tus Dñs in me. Et ait audite oẽs populi.
28 ¶ Igit ascenderunt rex Israël & Iosaphat
29 rex Iuda in Ramoth-Galaad. ¶ Dixitq;
rex Israël ad Iosaphat, Mutabo habitũ,
& sic ad pugnã vadã: tu aũt induere ve
stibus tuis. Mutatoq; rex Israël habitu,
30 venit ad bellũ. ¶ Rex aũt Syriæ præcepe
rat ducib⁹ equitat⁹ sui dicẽs: Ne pugne-
tis cõtra minimũ, aut contra maximũ,
31 nisi contra solũ regẽ Israël. ¶ Itaq; eũ vi
G dissent principes equitatus Iosaphat di-
xerũt, Rex Israël est iste. Et circundede-
runt eũ dimicantes: at ille clamauit ad
Dñm, & auxiliatus est ei, atq; auertit
32 eos ab illo. ¶ Cùm enim vidissent duces
equitatus q̃ nõ esset rex Israël, relique-
33 runt eũ. ¶ Accidit aũt vt vnus è populo
sagittã in incertũ iaceret, & pcuteret re
gẽ Israël inter ceruicẽ & scapulas: at ille
aurigæ suo ait. Cõuerte manũ tuam, &
34 educ me de acie, qa vulnerat⁹ sum. ¶ Et
finita est pugna ĩ die illo: porrò rex Isrl
stabat ĩ curru suo cõtra Syros vsq; ad ve
speram, & mortuus est occidẽte sole.

CAP. XIX.

1 Reuersus est autẽ Iosaphat rex Iuda
A in domũ suam pacificè, in Ierusa-
2 lem. ¶ Cui occurrit Iehu filius Hanani
Videns, & ait ad eũ, Impio præbes auxi
lium, & his qui oderunt Dñm amicitia
iungeris: & idcirco iram quidẽ dñi me-
3 rebaris: ¶ sed bona opera inuẽta sunt in
te, eo q̃ abstuleris lucos de terra Iuda,
& præparaueris cor tuum vt requireres
4 *dñm' Deũ patrũ tuorũ'. ¶ Habitauit
ergo Iosaphat in Ierlm: rursumq; egres-
sus est ad populũ de Bersabee vsque ad
montem Ephráim, & reuocauit eos ad
5 dñm Deum patrũ suorũ. ¶ Constituitq;
B iudices terræ in cunctis ciuitatibus Iu-
6 da munitis, per singula loca, ¶ & præci-
piens iudicibus, Videte, ait, quid facia-
tis: non enim hoĩs exercetis iudicium,
sed dñi: & quodcunq; iudicaueritis, in
7 vos redundabit: ¶ Sit timor dñi vobi-
scũ: cùm diligentia cuncta facite, non
est enim apud dñm Deum nostrũ ini-
quitas. ‖nec personarũ acceptio, nec cu-
8 pido munerũ. ¶ In Ierlm quoq; consti-
C tuit Iosaphat Leuitas & sacerdotes, &
principes familiarũ ex Israël, vt iudiciũ
& causam Dñi iudicarẽt habitatorib⁹
9 eius. ¶ Præcepitq; eis dicẽs, Sic agetis in
timore dñi fideliter, & corde perfecto.
10 ¶ Oẽm causam quæ venerit ad vos fra-
trum vestrorũ qui habitant in vrbibus
suis, inter cognationẽ, & cognationẽ,
vbicũq; quęstio est de lege, de mãdato,
D de ceremonijs, de iustificationib⁹: ostẽ
dite eis, vt nõ peccent in dñm, & ne ve-
niat ira super vos & sup fratres vestros:
11 sic ergo agentes non peccabitis. ¶ Ama-
rias autẽ sacerdos & põtifex vester, ĩ his
quæ ad Deũ ptinent, præsidebit: porrò
Zabadias filius Ismahel, q est dux ĩ do
mo Iuda, super ea opera erit quę ad re-
gis offm pertinent: habetisq; magistros
Leuitas corã vobis, cõfortamini, & agite
diligẽter: & erit Dñs* vobiscũ in bonis'.

CAP. XX.

1 Post hæc cõgregati sunt filij Moab,
A & filij Ammon, & cũ eis de Ammo
nitis ad Iosaphat, vt pugnarẽt cõtra eũ.
2 ¶ Veneruntq; nuntij, & indicauerũt Io-
saphat, dicẽtes: Venit cõtra te multitu-
do magna de his locis quæ trans mare
sunt, & de Syria, & ecce cõsistunt in A-
3 sason-thamar, quæ est En-gaddi. ¶ Iosa-
phat aũt timore perteritus, totũ se con-
tulit ad rogandũ Dñm: & prædicauit
4 ieiuniũ vniuerso Iuda. ¶ Cõgregatusq;
est Iudas ad deprecandum dñm: sed &
oẽs de vrbibus suis venerũt ad obsecrã-
5 dum eum. ¶ Cùmq; stetisset Iosaphat in
medio cœtu Iudæ, & Ierusalẽ, in do-
6 mo Dñi ante atrium nouum, ¶ ait: Dñe
Deus patrum nostrorũ, tu es Deus in cę
lo, & dominaris cunctis regnis gẽtium:
B in manu tua est fortitudo & potentia,
7 nec quisquã tibi potest resistere. ¶ Non-
ne tu Deus noster interfecisti oẽs habi-
tatores terræ huius coram populo tuo
Israël, & dedisti eã semini Abrahã ami
8 ci tui in sempiternũ? ¶ Habitaueruntq;
in ea, & extruxerunt in illa sanctuariũ
9 nomini tuo dicentes: ¶ ‖Si irruerint su-
per nos mala, gladius iudicij, pestilẽtia,
& fames, stabimus corã domo hac in
conspectu tuo, in qua inuocatũ est no-
men tuũ: & clamabimus ad te in tribu
lationib⁹ nostris, & exaudies, saluosq;
10 facies. ¶ Nunc igitur ecce filij Ammon
& Moab, & mons Seir, ‖ per quos non

Margin notes: 4. ‖Deu. 10 d. 17. Roma. 2. b. 11. Gal. 2. b. 6. Ephes. 6. b. 9. Colos. 3. d. 25. Act. 10. e. 34. 1. Pet. 1. c. 17. Sapien. 6 d. 8. Eccl. 35. b. 16 — *cum bonis 4. — ‖Supr. 6. c. 28. — ‖Deut. 2. a. 2.

filijs 13 C concessisti Israël vt transirent quando
egrediebant de Ægypto, sed declinaue-
11 runt ab eis: & nō interfecerūt illos: ? e-
cōtrario agunt, & nitunt eijcere nos de
12 possessione quam tradidisti nobis ? De
us noster, ergo nō i[.]dicabis eos? In no-
bis quidē nō est tanta fortitudo, vt pos-
simus huic multitudini resistere, quæ
irruit super nos. Sed cū ignoremus qd
agere debeamus, hoc solū habem⁹ resi-
dui, vt oculos nostros dirigamus ad te.
13 ? Oīs verò Iuda stabat corā dño cū par-
14 uulis, & vxoribus, & liberis suis. ? Erat
aūt Iahaziel filius Zachariæ filij Bana-
iæ, filij Iehiel, filij Mathaniæ, Leuites
de filijs Asaph, sup quē factus est spūs
15 dñi in medio turbę, ? & ait Attēdite oīs
Iuda & q habitatis in Ierl'm, & tu rex
Iosaphat. hæc dicit Dñs vobis: Nolite ti
mere, nec paueatis hāc multitudinē: nō
*ascende 16 est enī vestra pugna, sed Dei. ? Cras *de-
tis 13. D scendetis cōtra eos: ascēsuri enī sunt p
cliuū noīe Sis, & inuenietis illos in sum
mitate torrentis, q est contra solitudinē
17 Ieruel. ? Nō eritis vos q dimicabitis, sed
tantūmodo confidenter state, & videbi
tis auxiliū Dñi sup vos, ô Iuda, & Ieru-
salē: nolite timere, nec paueatis: cras e-
gredìemini cōtra eos, & Dñs erit vobi-
18 scū. ? Iosaphat ergo, & Iuda, & oēs habi
tatores Ierl'm ceciderunt proni in terrā
19 corā dño & adorauerūt eū. ? Porrò Leui
tæ de filiis Caath, & de filiis Core lauda
bant dñm Deum Israël voce magna, in
20 excelsū. ? Cūq; manè surrexissēt, egressi
sunt p desertū Thecua: profectisq; eis
stās Iosaphat in medio eorū: dixit: Au-
dite me viri Iuda, & oēs habitatores
Ierl'm: credite i dño Deo vestro, & securi
eritis: credite pphetis eius, & cūcta eue
21 niēt pspera. ? Deditq; consiliū populo,
& statuit cātores dñi, vt laudarent cū
in turmis suis, & antecederēt exercitū:
Psal. 135 ac voce consona dicerent: Confitemini
a. 1. Dño qm in æternū misericordia eius.
22 ? Cūmq; cœpissent laudes canere, vertit
E dñs insidias eorū in semetipsos, filiorū
scilicet Ammon & Moab, & montis
Seir, q egressi fuerant vt pugnarent cō-
23 tra Iudā, & percussi sunt. ? nanq; filij
Ammon, & Moab consurrexerunt ad-
uersum habitatores mōtis Seir, vt inter
ficerēt, & delerēt eos: cūq; hoc opere p-
petrassent, etiā in semetipsos versi, mu-
24 tuis concidēre vulnerib⁹. ? Porrò Iuda

cū venisset ad *speculā quę respicit so *specul[a]
litudinē, vidit procul oēm latè regionē
plenam cadauerib⁹, nec superesse quen
25 quam qui necē potuisset euadere. ? Ve-
nit ergo Iosaphat, & omnis populus cū
eo ad detrahenda spolia mortuorū: in-
uenerūtq; inter cadauera variā suppel-
lectilē, vestes quoq;, & vasa pretiosissi-
ma: & diripuerūt, ita vt oīa portare nō
possēt, nec p tres dies spolia auferre præ
26 pdæ magnitudine. ? Die aūt quarto con
F gregati sunt in Valle-bñdictionis: ete-
nim qm ibi benedixerant Dño, vocaue-
runt locū illū Vallis-bñdictionis, vsq;
27 in præsentē diē. ? Reuersusq; est oīs vir
Iuda, & habitatores Ierl'm, & Iosaphat
ante eos in Ierl'm cū lætitia magna, eò
q dedisset eis Dñs gaudiū de inimicis
28 suis. ? Ingressiq; sunt in Ierl'm, cū psalte
riis, & citharis, & tubis in domū dñi.
29 ? Irruit autē pauor Dñi sup vniuersa re-
gna terrarum, cū audissent q pugnasset
30 Dñs contra inimicos Israël. ? Quieuitq;
regnū Iosaphat, & prębuit ei Deus pa-
31 cem per circuitū. ? Regnauit igitur Iosa
phat super Iudā, & erat trigintaquinq;
annorū cūm regnare cœpisset: viginti
autem & quinq; annis regnauit in Ie-
rusalē: & nomen matris eius Azuba
32 filia Selahi. ? Et ambulauit i via patris
G sui Asa, nec declinauit ab ea, faciēs quę
33 placita erant corā Dño. ? Veruntamen
excelsa nō abstulit, & adhuc populus
non direxerat cor suum ad dñm Deum
34 patrum suorum. ? Reliqua autem gesto
rum Iosaphat priorum & nouissimorū
scripta sunt in verbis Iehu filii Hanani,
35 quæ digessit in libros regū Israël. ? Post
hæc iniit amicitias Iosaphat Rex Iuda
cum Ochozia rege Israël, cuius opera
36 fuerunt impiissima. ? Et particeps fuit
vt faceret naues quæ irent in Tharsis: fe
37 ceruntq; classem in Asion-gaber. ? Pro-
phetauit autē Eliezer filius Dodau de
Maresa ad Iosaphat, dicens: Quia ha-
buisti fœdus cū Ochozia, percussit Do-
minus opera tua, contritęque sunt na-
ues, nec potuerunt ire in Tharsis.

CAP. XXI.

1 DOrmiuit autē Iosaphat cum patri- 3. Re. 22.
A bus suis, & sepultus est cū eis in ci- 5. 51.
uitate Dauid; regnauitq; Iorā filius ei⁹
2 pro eo. ? Qui habuit fratres filios Iosa-
phat, Azariam, & Iahiel, & Zachariā &
Azariam, & Michael, & Saphatiam, oēs

3 hi filij Iosaphat regis Iuda. Deditq; eis
pater suus multa munera argẽti & au-
ri, & [a] pẽsationes cũ ciuitatib[9] munitissi
mis in Iuda, regnũ aũt tradidit Ioram,
4 eò quod esset primogenitus. Surrexit autẽ
Ioram sup regnũ patris sui: cũq; se con
firmasset, occidit oẽs frẽs suos gladio,
5 & quosdã de principib[9] Israël. Trigin
taduorũ annorũ erat Iorã cùm regnare
cœpisset: & octo annis regnauit in Ieru
6 salẽ. Ambulauitq; in vijs regũ Israël,
sicut egerat domus Achab: filia quippe
Achab erat vxor eius, & fecit malum in
7 cõspectu Dñi. Noluit autẽ Dñs disper-
B dere domũ Dauid propter pactũ quod
inierat cũ eo: & quia promiserat vt daret
8 ei lucernã, & filiis eius omni tpe. In
diebus illis rebellauit Edõ, ne esset sub
9 ditus Iudæ, & cõstituit sibi regẽ. Cũq;
trãsisset Iorã cũ principib[9] suis, & cũcto
equitatu qui erat secũ, surrexit nocte,
& pcussit Edom qui se circũdederat, &
10 oẽs duces equitatus ei[9]. Attamen rebel
lauit Edom, nè esset sub ditione Iuda,
vsq; ad hanc diẽ: eo tẽpore & Lobna re-
cessit, ne esset sub manu illius. Dereli-
querat enim dñm Deũ patrum suorũ,
11 insuper, & excelsa fabricatus est in vr-
bibus Iuda, & fornicari fecit habitato-
12 res Iersm, & præuaricari Iudã. Allatæ
C sunt aũt ei literę ab Elia pphetã, ĩ qui-
bus scriptũ erat, Hæc dicit dñs Deus Da
uid patris tui: Quoniam nõ ambulasti in vijs
Iosaphat pris tui, & in vijs Asa regis Iu-
13 da, sed incessisti per iter regũ Israël, &
fornicari fecisti Iudã, & habitatores Ie-
rusalẽ, imitatus fornicationem domus
Achab: insup & fratres tuos domũ pa-
14 tris tui, meliores te occidisti: ecce Dñs
percutiet te plaga magna cũ pplo tuo,
& filijs, & vxorib[9] tuis, vniuersaq; sub-
15 stãtia tua. tu aũt ęgrotabis pessimo lã-
guore vteri tui donec egrediantr vitalia
16 tua paulatim p singulos dies. Suscita-
uit ergo Dñs contra Iorã spiritũ Phili-
sthinorũ, & Arabũ, qui confines sunt Æ-
17 thiopib[9]. & ascenderunt in terrã Iuda,
D & vastauerũt eã, diripuerũtq; cũctã sub
stantiã quę inuenta est in domo regis,
insuper & filios eius, & vxores: nec re-
mãsit ei filius, nisi Ioachaz qui minimus
18 natu erat. Et sup hæc oia percussit eũ
dominus alui languore insanabili.
19 Cùmq; diei succederet dies, & tem-
porum spatia voluerentr, duorũ annorũ
expletus est circulus: & sic lõga cõsum-
ptus tabe, ita vt egereret & viscera sua, lã
guore pariter & vita caruit. Mortuusq;
est ĩ infirmitate pessima, & non fecit ei
ppls scdm morẽ cõbustionis exequias si
20 cut fecerat maiorib[9] ei[9]. Triginta duo
rũ annorũ fuit cũ regnare cœpisset: &
octo annis regnauit in Iersm. Ambula-
uitq; nõ rectè, & sepelierũt eũ ĩ ciuita-
te Dauid: veruntñ nõ ĩ sepulchro regũ.

CAP. XXII.

1 CONstituerunt autẽ habitatores Ie-
A rusalem Ochoziam filiũ eius mini
mum, regem pro eo: oẽs enim maiores
natu qui ante eũ fuerant, interfecerant
latrones Arabũ, qui irruerant in castra:
regnauitq; Ochozias fili[9] Iorã regis Iu-
2 da. Quadragintaduorũ annorum erat
Ochozias cùm regnare cœpisset, & vno
anno regnauit in Iersm: & nomen ma-
3 tris eius Athalia filia Amri. Sed & ipse
ingressus est p vias domus Achab: mr
enim eius impulit eũ vt impiè ageret.
4 Fecit igitr malũ in conspectu Dñi, sicut
B domus Achab: ipsi enim fuerũt ei con-
siliarij post mortẽ patris sui, in interitũ
5 eius. Ambulauitq; in cõsilijs eorũ. Et
perrexit cũ Ioram filio Achab rege Isrl,
in bellũ cõtra Hazael regẽ Syriæ, ĩ Ra-
moth-Galaad: vulnerauerũtq; Siri Iorã,
6 Qui reuersus est vt curaretr ĩ Iezrãhel:
multas enĩ plagas acceperat in supradi
cto certamine. Igitr Ochozias filius Iorã
rex Iuda, descẽdit vt inuiseret Iorã filiũ
7 Achab ĩ Iezrãhel ęgrotantẽ. Volũtatis
C quippe fuit Dei aduersus Ochoziã, vt ve-
niret ad Iorã: & cũ venisset, & egrede-
retr cũ eo aduersũ Iehu filiũ Namsi, quẽ
8 vnxit Dñs, vt deleret domũ Achab. Cũ
ergo euerteret Iehu domũ Achab, inue
nit principes Iuda, & filios fratrũ Ocho
ziæ, qui ministrabãt ei, & interfecit illos.
9 Ipsum quoq; pquirens Ochoziã, cõpre
hendit latitantẽ in Samaria, adductũq;
ad se occidit, & sepelierunt eũ: eò quòd
esset filius Iosaphat, qui quęsierat Dñm
in toto corde suo. nec erat vltrà spes a[l]i
qua vt de stirpe quis regnaret Ochozię.
10 Si quidẽ Athalia mater eius videns quod
D mortuus esset filius suus, surrexit, & in-
terfecit omnem stirpem regiã domus
11 [a] Iorã[b]. Porrò Iosabeth filia regis tulit
Ioas filiũ Ochoziæ, & furata est eũ de
medio filiorũ regis, cũ interficerentr:
abscondítq; eum cũ nutrice sua in cu-

Marginal notes: [a] pensationes 3. — 4. Re. 8. c. 16. — 4. Re. 8. f. 20. — 1. Re. 5. 54. — 4. Reg. 8. f. 24. — 4. Re. 11. 1. — [b] Iuda. 2.

biculo lectulorũ, Iosabeth aũt quæ ab-
scõderat eũ, erat filia regis Ioram, vxor
Ioiadę põtificis, soror Ochoziæ, & idcir
12 co Athalia nõ interfecit eũ. ¶ Fuit ergo
cũ eis in domo Dei absconditus sex an
nis, quib⁹ regnauit Athalia super terrã.

CAP. XXIII.

1 A Nno autẽ septimo confortatus Io- 4.Re.11.
A iada, assumpsit cẽturiones, Azariã a.4.
videlicet filiũ Ieroham, & Ismahel filiũ
Iohanan, Azariã quoq; filium Obed, &
Maasiam filiũ Adaiæ, & Elisaphat filiũ
2 Zechri: & iniit cũ eis fœdus. ¶ Qui cir-
cumeũtes Iudam, cõgregauerunt Leui-
tas de cũctis vrbibus Iuda, & principes
familiarũ Israël: veneruntq; in Ierl'm.
3 ¶ Iniit ergo omnis multitudo pactũ in
domo Dei cũ rege: dixitq; ad eos Ioia-
da: Ecce filius regis regnabit, sicut locu
4 tus est dñs super filios Dauid. ¶ Iste est
5 ergo sermo quẽ facietis: ¶ Tertia pars ve
strûm qui veniunt ad Sabbathũ, sacer-
dotũ, & Leuitarũ, & ianitorum erit in
portis: tertia verò pars ad domũ regis:
& tertia ad portã quæ appellat̃ Funda-
menti: oẽ verò reliquum vulgus sit in
6 atrijs domus dñi. ¶ Nec quispiã alius in-
grediat̃ domũ dñi, nisi sacerdotes & q
ministrant de Leuitis: ipsi tantũmodo
ingrediant̃, q̃a sanctificati sũt: & omne
reliquũ vulgus obseruet custodias dñi.
7 ¶ Leuitę aũt circundent regẽ, habentes
B singuli arma sua: (& si quis alius ĩgres-
sus fuerit tẽplum, interficiat̃) sintq; cũ
8 rege & intrãte & egrediente. ¶ Fecerunt
ergo Leuitę, & vniuersus Iuda iuxta oĩa
quæ pręceperat Ioiada põtifex: & asſũ-
pserunt singuli viros q sub se erãt, & ve
niebãt p ordinẽ sabbathi cũ his q im-
pleuerãt sabbathũ, & *egressi* erãt. siqui- *egressu-ri p.
dẽ Ioiada põtifex non dimiserat abire
turmas, quæ sibi p singulas hebdoma-
9 das succedere cõsueuerãt. ¶ Deditq; Io-
iada sacerdos centurionib⁹ lanceas, cly
peosq; & peltas regis Dauid quas cõse-
10 crauerat ĩ domo dñi. ¶ Cõstituitq; oẽm
ppl'm tenentiũ pugiones à parte templi
dextra, vsq; ad partẽ tẽpli sinistrã corã
11 altari, & tẽplo, p circuitũ regis. ¶ Et edu
xerunt filiũ regis, & imposuerũt ei dia-
C dema, ÷ & testimoniũ⸓, ÷ dederuntq; in ÷13. ÷1.
manu ei⁹ tenendã legẽ⸓: & cõstituerũt
eũ regẽ: vnxit quoq; illũ Ioiada põtifex,
& filij ei⁹: imprecatiq; sunt ei: atq; di-
12 xerũt: Viuat rex. ¶ Qđ cũ audisset Atha-
lia, vocẽ scilicet currentiũ atq; laudan-
tiũ regem, ingressa est ad ppl'm in tem-
13 plũ dñi. ¶ Cũq; vidisset regem stantẽ su
per gradũ in introitu, & principes, tur-
masq; circa eũ, oẽmq; ppl'm terræ gau-
dentẽ, atq; clãgentẽ tubis, & diuersi ge-
neris organis cõcinentẽ, vocemq; laudã
tiũ, scidit vestimẽta sua, & ait: Insidiæ,
14 insidię: ¶ Egressus aũt Ioiada põtifex ad
centuriones & principes exercitus, dixit
eis: Educite illã extra septa tẽpli, & inter
ficiat̃ foris gladio. Præcepitq; sacerdos
15 ne occideret̃ in domo dñi. ¶ Et imposue
runt ceruicib⁹ eius manus: cũq; intras-
set portã equorũ domus regis, interfece
16 runt eã ibi. ¶ Pepigit aũt Ioiada fœdus
inter se, vniuersumq; ppl'm & regem, vt
17 esset populus dñi. ¶ Itaque ingressus est
oĩs populus domũ Baal, & destruxerũt
D eã: & altaria ac simulachra illius cõfre
gerũt: Mathan quoque sacerdotẽ Baal
18 interfecerũt ante aras. ¶ Constituit autẽ
Ioiada p̃positos in domo dñi, sub ma-
nibus sacerdotũ & Leuitarũ, quos di-
stribuit Dauid in domo dñi: vt offerrẽt
holocausta dño, sicut scriptũ est in *le- *libro.
ge* Moysi, in gaudio & canticis, iuxta di 13.
19 spositionẽ Dauid. ¶ Cõstituit quoq; ia-
nitores in portis domus dñi, vt non in-
20 grederet̃ eã immũdus in omni re: ¶ As-
sumpsitq; centuriones, & fortissimos
viros ac principes populi, & oẽ vulgus
terræ, & fecerunt descẽdere regem de
domo dñi, & introire per mediũ portæ
superioris in domũ regis, & collocaue-
21 runt eũ in solio regali. ¶ Lætatusque est
omnis populus terræ, & vrbs quieuit:
porrò Athalia interfecta est gladio.

CAP. XXIIII.

1 SEptem annorũ erat Ioas cũ regnare
A cępisset: & quadraginta annis regna 4.Re.12.
uit in Ierusalẽ: nomẽ matris eius Sebia a.1.
2 de Ber-sabee. ¶ Fecitq; quod bonũ est
coram dño cunctis diebus Ioiade sacer
3 dotis. ¶ Accepit autem ei Ioiada vxores
4 duas, è quib⁹ genuit filios & filias. ¶ Post
quæ placuit Ioas vt instauraret domũ
5 dñi. ¶ Cõgregauitq; sacerdotes & Leui-
tas, & dixit eis: Egredimini ad ciuita-
tes Iuda, & colligite de vniuerso Israël
pecuniã ad sartatecta tẽpli Dei *nostri*, *vestri.
p singulos annos, festinatoq; hoc faci- 12.
6 te: porrò Leuitę egẽre neglĩgẽtius. ¶ Vo-
cauitq; rex Ioiadã principẽ, & dixit ei:
Quare tibi nõ fuit curę vt cogeres Leui-

B tas inferre de Iuda & de Ierusalē pecu-
niā quę cōstituta est a Moyse seruo dñi,
vt inferret eam oīs multitudo Israël in
7 tabernaculū testimonij? ¶Athalia enī
impiissima, & filij eius destruxerūt do
mū Dei, & de vniuersis quę sanctificata
fuerant in tēplo dñi, ornauerūt phanū
8 Baalim. ¶Præcepit ergo Rex, & fecerūt
arcā: posueruntq́; eam iuxta portā *Do- *domus
9 mini forinsecus. ¶Et prædicatum est in
Iuda & Ierusalē vt deferāt singuli pre-
tium dño, qđ ‖ cōstituit Moyses seruus ‖Exo.30.
10 Dei super oēm Israël, in deserto. ¶Lęta- b.12.
C tiq́; sunt cuncti principes, & oīs popu-
lus: & ingressi cōtulerunt in arcā dñi*, *1.
11 atq; miserunt ita vt impleret̃. ¶Cúq; tē-
pus esset vt deferrent arcā corā rege p
manus Leuitarū (videbant enim mul-
tam pecuniā) ingrediebat̃ scriba regis,
& quē primus sacerdos constituerat: ef-
fundebātq́; pecuniā quæ erat in arca:
porrò arcā reportabant ad locū suum:
sicq́; faciebāt per singulos dies, & cōgre
12 gata est infinita pecunia. ¶Quam dede
runt rex & Ioiada his q pręerant operi *aliis.
bus domus Dñi: at illi conducebant ex 13.
ea cæsores lapidū, & artifices operū sin
gulorū, vt instaurarēt domū Dñi: fabros
quoq; ferri & æris: vt quod cadere cœ-
13 perat, fulciret̃. ¶Egeruntq́; hi q opera-
D bant̃ industriè, & obducebat̃ parietum
cicatrix p manus eorum: ac suscitarunt
domū Dñi in statum pristinū, & firmi-
14 ter eā stare fecerunt. ¶Cúq; complessent
oīa opera, detulerunt corā rege & Ioia-
da reliquā partem pecunię: de qua fa-
cta sunt vasa tēpli in ministeriū ad ho-
locausta, phialę quoq;, & cętera vasa au
rea & argētea: & offerebant̃ holocausta
in domo Dñi iugiter cunctis diebus Io 4.Re.12.
15 iadæ. ¶Senuit aūt Ioiada plenus dierū, b.6.
E & mortuus est cū esset centum triginta
16 annorū: ¶sepelieruntq́; eū in Ciuitate-
Dauid cū regib⁹, eo ꝙ fecisset bonū cū
17 Israël, & cū domo eius. ¶Postq̃ aūt obiit
Ioiada, ingressi sunt principes Iuda, &
adorauerūt regē: qui delinitus obseq̃js
18 eorum, acquieuit eis. ¶Et dereliquerūt
templum Dñi Dei patrum suorum, ser
uieruntq́; lucis & sculptilibus: & facta
est ira contra Iudā & Ier̃lm pp hoc pec- *cedi
19 catum. ¶Mittebatq́; eis prophetas, vt re 12.
uerterentur ad Dñm: quos protestātes,
20 illi audire nolebant. ¶Spiritus itaq; Dei
induit Zachariam filium Ioiadę sacer-

dotē, & stetit in cōspectu populi, & di-
xit eis, Hæc dicit Dñs Deus, Quare trās-
F gredimini pręceptū Dñi, quod vobis nō
proderit, & dereliquistis Dñm, vt dere-
21 linqueret vos? ¶Qui cōgregati aduersus
eū, miserūt lapides iuxta regis imperiū,
22 in atrio domus Dñi. ¶Et nō est recorda-
tus Ioas rex, misericordię quā fecerat
Ioiada pater illius secū, sed interfecit fi
lium eius. ‖Qui cùm moreret̃, ait, Vi- ‖Mat.23.
23 deat Dñs & requirat. ¶Cumq́; euolutus d.35.
esset annus, ascendit contra eū exerci-
tus Syriæ: venitq́; in Iudam & Ierusalē,
& interfecit cunctos principes populi,
atq; vniuersam prædam miserunt regi
24 in Damascum. ¶ & certè cū permodi-
G dicus venisset numerus Syrorū, tradi-
dit Dñs in manibus eorū infinitā mul-
titudinem: eo quod dereliquissent Do-
minū Deum patrū suorum: in Ioas quo
25 que ignominiosa exercuere iudicia. ¶Et
abeuntes dimiserūt eum in languori-
bus magnis. surrexerunt aūt contra eū
serui sui, in vltionem sanguinis filii Io
iadæ sacerdotis, & occiderunt eū in le-
ctulo suo, & mortuus est: sepelierūtq́;
eum in Ciuitate-Dauid, sed non in se-
26 pulchris regum. ¶Insidiati verò sunt ei
Zabad filius Semaath Ammanitidis, &
27 Iozabad fili⁹ Semarith Moabitidis. ¶Por
rò filijs eius, ac sūma pecunię q̃ aduna
ta fuerat sub eo, & instauratio dom⁹ Dei
scripta sunt diligētius in Libro regum:
regnauit aūt Amasias filius ei⁹ pro eo.

CAP. XXV.

1 VIgintiquinq; annorū erat Amasias 4.Reg.14.
A cū regnare cœpisset, & vigintinouē a.1.
annis regnauit in Ierusalē: nomen ma-
2 tris eius *Ioadan* de Ier̃lm. ¶Fecitq́; bo *Ioadē.
num in conspectu Dñi, verūtamen nō
3 in corde perfecto. ¶Cúq; roboratū sibi
videret imperiū, iugulauit seruos q oc-
4 ciderant regem patrē suū. ¶Sed filios eo-
rum non interfecit, sicut scriptū est in
Libro legis Moysi, vbi præcepit Dñs, di-
cens, ‖Nō occident̃ patres pro filijs, ne- ‖Deu.24.
que filij pro patribus suis: sed vnusq̃s- c.16.
5 que in suo peccato morietur. ¶Cōgregauit 4.Reg.14.
B igitur Amasias Iudam, & cōstituit eos b.6.
per familias, tribunosq́; & cēturiones Eze.18.c.
in vniuerso Iuda & Ben-iamin: & recē- 20.
suit à viginti annis sursum, inuenitq́;
triginta millia iuuenū qui egrederen- *trecēta.
tur ad pugnā, & tenerent hastā & cly-
6 peū. ¶Mercede quoq; cōduxit de Israël

centū millia robuſtorū, centū talentis
7 argēti. ¶Venit aūt homo Dei ad illū, &
ait, O rex ne egrediat̃ tecū exercitus Iſ-
raël: nō eſt enim Dñs cū Iſraël, & cun-
8 ctis filijs Ephráim. ¶ Quòd ſi putas in
robore exercitus bella cōſiſtere: ſupera-
ri te faciet Deus ab hoſtib⁹: Dei quippe
eſt & adiuuare, & in fugā conuertere.
9 ¶Dixitq; Amaſias ad hoīem Dei, Quid
C ergo fiet de centū talentis q̄ dedi mili-
tibus Iſraël? Et rñdit ei homo Dei, Ha-
bet Dñs vnde tibi dare poſſit multo his
10 plura. ¶Separauit itaq; Amaſias exerci-
tū qui venerat ad eū ex Ephráim, vt re-
uerteret̃ in locū ſuū: at illi contra Iudā
vehemēter irati, reuerſi ſunt in regionē
11 ſuā. ¶Porrò Amaſias cōfidenter eduxit
ppl̃m ſuū, & abijt in Vallem ſalinarū,
12 percuſſitq; filios Seir, decem millia. ¶Et
D alia decem millia virorū ceperunt filij
Iuda, & adduxerunt ad prçruptum cu-
iuſdam petrç, prçcipitaueruntq; eos de
ſummo in præceps, qui vniuerſi crepue
13 runt. ¶At ille exercitus quē remiſerat A-
maſias, ne ſecum iret ad prælium, diffu-
ſus eſt in ciuitatib⁹ Iuda, à Samaria vſq;
ad Beth-horon, & interfectis trib⁹ mil-
14 libus, diripuit prçdā magnā. ¶ Amaſias
verò poſt cædē Idumçorum, & allatos
deos filiorū Seir, ſtatuit illos in deos ſi-
bi, & adorabat eos, & illis adolebat in-
15 cenſum. ¶Quá ob rem iratus Dñs cōtra
Amaſiam, miſit ad illū prophetā, qui
diceret ei, Cur adoraſti deos qui non li-
berauerunt ppl̃m ſuum de manu tua?
16 ¶Cūq; hæc ille loqueret̃, rñdit ei, Num
E cōſiliarius regis es? quieſce, ne interfi-
ciā te. Diſcedēſq; Propheta, Scio, inquit,
ꝙ cogitauerit Deus occidere te, qa feci-
ſti hoc malū, & inſuper nō acquieuiſti
17 cōſilio meo. ¶Igit̃ Amaſias rex Iuda ini
to peſſimo cōſilio, miſit ad Ioas filium
Ioachaz filij Iehu, regē Iſraël, dicēs, Ve-
18 ni, videamus nos mutuò. ¶At ille remi
ſit nūcios, dicēs, Carduus q eſt ī Libano
miſit ad Cedrū Libani, dicēs, Da filiam
tuā filio meo vxorē: & ecce, beſtiç q̄ erāt
in ſylua Libani trāſierunt, & cōculcaue
19 runt carduū. ¶Dixiſti, Percuſſi Edom: &
F idcirco erigit̃ cor tuū in ſuperbiā, ſede ī
domo tua, cur malū aduerſum te prouo-
20 cas, vt cadas & tu & Iudas tecū? ¶Noluit
audire Amaſias, eò ꝙ Dñi eſſet volun-
tas vt traderet̃ in manus hoſtiū pp deos
21 Edom. ¶Aſcendit igitur Ioas rex Iſraël,
& mutuos ſibi prçbuere cōſpect⁹: Ama-
ſias aūt rex Iuda erat ī Beth-ſames Iu-
22 dæ. ¶Corruitq; Iudas corā Iſraël, & fu-
23 git in tabernacula ſua. ¶ Porrò Amaſiā
regē Iuda filiū Ioas filij Ioachaz, cepit
Ioas rex Iſrl̃ in Beth-ſames, & adduxit
in Ierl̃m, deſtruxitq; murū ei⁹ à porta
Ephráim vſq; ad portā anguli, quadrin
24 gentis cubitis. ¶Omnē quoq; aurū & ar
G gentū, & vniuerſa vaſa quç repererat in
domo Dei, & apud Obed-edō, ī theſau
ris etiā domus regiæ, nec nō & filios ob
25 ſidū reduxit ī Samariā. ¶Vixit aūt Ama
ſias filius Ioas rex Iuda: poſtq̄ mortuus
eſt Ioas filius Ioachaz rex Iſraël, quin-
26 decim annis. ¶Reliqua aūt ſermonū A-
maſiæ priorū & nouiſſimorum ſcripta
27 ſunt ī libro regū Iuda & Iſrl̃. ¶Qui poſt
quā receſſit à Dño, tetēderūt ei inſidias
in Ierl̃m. Cūq; fugiſſet in Lachis, miſe-
28 runt, & interfecerunt eum ibi. ¶Repor-
tanteſq; ſuper equos, ſepelierunt eum
cum patribus ſuis in Ciuitate-Dauid.

CAP. XXVI.

1 OMnis aūt ppl̃s Iuda, filiū eius Oziā 4.Re.14. f.21.
A annorum ſedecim, cōſtituit regem
2 pro Amaſia patre ſuo. ¶ Ipſe ædificauit
Ailath, & reſtituit eā ditioni Iudç, poſt
3 quām dormiuit rex cū patrib⁹ ſuis. ¶Se
decim annorū erat Ozias cū regnare cç
piſſet, & qnquagintaduob⁹ annis regna
uit ī Ierl̃m, nomē mřis ei⁹ Iechelia de Ie-
4 ruſalē. ¶Fecitq; quod erat rectū in ocu-
lis Dñi, iuxta oīa quæ fecerat Amaſias
5 pater eius. ¶ Et exquiſiuit Dñm in die-
bus Zachariæ intelligentis & videntis
Deum, cùmq; requireret Dñm, direxit
6 eū in oībus. ¶Deniq; egreſſus eſt, & pu-
gnauit contra Philiſthijm, & deſtruxit
murū Geth, & murū Iabniæ, murumq;
Azoti: ædificauit quoque oppida in
7 Azoto, & in Philiſthijm. ¶Et adiuuit eū
Deus cōtra Philiſthiim, & contra Ara-
bes qui habitabant in Gurbáal, & cōtra
8 Ammonitas. ¶Appendebátq; Ammoni
B tæ munera Oziæ: & diuulgatum eſt no
men eius vſq; ad introitū Ægypti, pro-
9 pter crebras victorias. ¶ Ædificauitque
Ozias turres in Ieruſalem ſup portam
anguli, & ſuper portā vallis, & reliquas,
in eodem muri latere, firmauitq; eas.
10 ¶Extruxit etiam turres in ſolitudine, &
effodit ciſternas plurimas, eò ꝙ habe-
ret multa pecora tam in cāpeſtribus q̄
in eremi vaſtitate: vineas quoq; habuit

& vinitores in mōtibus & in carmelo:
erat quippe homo agriculturę deditus.
11 Fuit aūt exercitus bellatorū eius, q̄ p-
cedebant ad p̄lia sub manu Iehiel scri
bæ, Maasięq; doctoris, & sub manu Ha
12 nanıæ qui erat de ducibus regis. Oisq;
numerus principū per familias, virorū
13 fortiū duorū milliū sexcentorū. Et sub
eis vniuersus exercitus trecentorū & se
ptem milliū quingentorum, qui erant
apti ad bella, & pro rege contra aduer-
C sarios dimicabant. Præparauit quoq;
14 eis Ozias, id est, cūcto exercitui, clypeos
& hastas & galeas & loricas, arcusq; &
15 fundas, ad iaciēdos lapides. Et fecit in
Ierl'm diuersi generis machinas, quas in
turribus collocauit, & in angulis muro
rū, vt mitterent sagittas & saxa grādia:
egressumq; est nomen eius procul, eò q̄
auxiliaretur ei Dn̄s, & corroborasset il-
16 lum. Sed cùm roboratus esset, eleuatū
est cor eius in interitum suum, & negle
xit Dn̄m Deum suum, ingressusq; tem
plum Dn̄i, adolere voluit incensum su
17 per altare thymiamatis. Statimq; in-
gressus post eū Azarias sacerdos, & cum
eo sacerdotes Dn̄i *octoginta, viri fortis
18 simi, restiterunt regi, atq; dixerūt, Nō
est tui officij Ozia, vt adoleas incēsum
Dn̄o: sed sacerdotū, hoc est, filiorū Aa-
ron, qui cōsecrati sunt ad huiuscemodi
ministeriū: egredere de sanctuario, ne
contēpseris: quia nō reputabitur tibi in
19 glriam hoc à Dn̄o Deo. Iratusq; Ozias,
D & tenens in manu turibulū vt adole-
ret incensum, minabatur sacerdotibus.
Statimq; orta est lepra in frōte eius co-
ram sacerdotibus, in domo Dn̄i super
20 altare thymiamatis. Cumq; respexis-
set eū Azarias pontifex, & oēs reliqui sa
cerdotes, viderunt leprā in fronte eius,
& festinato expulerunt eū. Sed & ipse
perterritus accelerauit egredi, eò q̄ sen
21 sisset ilico plagā Dn̄i. Fuit igit̄ Ozias
rex leprosus vsq; ad diē mortis suæ, &
habitauit ī domo separata plen⁹ lepra,
ob quā eiect⁹ fuerat de domo Dn̄i Por-
rò Ioathā filius eius rexit domū regis,
22 & iudicabat populum terræ. Reliqua
aūt sermonum Oziæ priorum & nouis
simorū scripsit Isaias filius Amos, pro-
23 pheta. Dormiuitq; Ozias cū patribus
suis, & sepelierūt eū in agro regaliū se-
pulchrorum, eò q̄ esset leprosus: regna
uitque Ioathan filius eius pro eo.

4. Re. 14 (?) 15. a. (?)

* septuaginta 2.

Zach. 14. b. 6.

4. Re. 15 a. 5.

CAP. XXVII.

1 A Viginti quinque annorū erat Ioathā
cū regnare cœpisset, & sedecim an
nis regnauit in Ierl'm: nomē matris ei⁹
2 Ierusa filia Sadoc. Fecitq; qđ rectū erat
coram Dn̄o iuxta oīa quę fecerat Ozias
pater suus, excepto q̄ non est ingressus
templum Dn̄i: & adhuc populus delin
3 quebat. Ipse ædificauit portā domus
B Dn̄i excelsam. & in muro Ophel multa
4 construxit. Vrbes quoq; ædificauit in
montibus Iuda: & in saltibus castella
5 & turres. Ipse pugnauit contra regē fi-
liorū Ammon, & vicit eos: dederuntq;
ei filij Ammon in t̄pe illo centū talen
ta argēti, & decem millia coros tritici,
ac totidem coros hordei: hæc ei præbue
C runt filij Ammon in anno secundo &
6 tertio. Corroboratusq; est Ioathām, eò
q̄ direxisset vias suas coram Dn̄o Deo
7 suo. Reliqua aūt sermonū Ioathan, &
oēs pugnę eius, & opera, scripta sunt in
8 libro regū Israël & Iuda. Viginti quin-
D que annorum erat cùm regnare cœpis-
set, & sedecim annis regnauit in Ierl'm.
9 Dormiuitq; Ioatham cum patribus
suis, & sepelierunt eum in Ciuitate-Da
uid, & regnauit Achaz fili⁹ eius pro eo.

4. Reg. 15 (?) 5. 32.

CAP. XXVIII.

1 A Viginti annorum erat Achaz cū re-
gnare cœpisset: & sedecim annis re
gnauit in Ierl'm: non fecit rectum in cō
2 spectu Dn̄i sicut Dauid p̄r eius. Sed
ambulauit in viis regū Isrl', insuper &
3 statuas fudit Baalim. Ipse est qui ado-
leuit incēsum in Valle-ben-ennom: &
lustrauit filios suos ī igne iuxta ritum
gentiū, quas interfecit Dn̄s in aduentu
4 filiorū Isrl'. Sacrificabat quoq;, & thy-
miama succēdebat in excelsis, & in col
5 libus, & sub oī ligno frōdoso. Tradidit
que eū Dn̄s Deus eius in manu regis Sy
riæ, qui percussit eū, magnamq; prædā
cepit de eius imperio, & adduxit in Dar
mascū: manibus quoq; regis Isrl' tradi-
6 tus est, & percussus plaga grandi. Occi
ditq; Phacee filius Romelię, de Iuda cē
tum viginti millia in die vno, oēs viros
bellatores: eò q̄ reliquissent Dn̄m Deū
7 patrum suorum. Eodem tempore occi-
dit Zechri vir potens ex Ephrāim, Maa-
siam filium regis, & Ezricam ducē do-
mus eius, Elcanam quoq; secundum à
8 rege. Ceperuntq; filij Israël de fratri-
bus suis ducēta millia mulierū, puero-

4. Re. 16. a. 2.

rum, & puellarum, & infinitã prædam:
9 pertuleruntq; eã in Samariã. ¶Ea tẽpesta
B te erat ibi Propheta Dñi noĩe Obed: q
egressus obuiã exercitui venienti in Sa-
mariam, dixit eis, Ecce iratus dñs Deus
patrum vestrorũ contra Iudam, tradi-
dit eos in manibus vestris, & occidistis
eos atrociter, ita vt ad cęlũ pertingeret
10 vestra crudelitas. ¶Insuper filios Iuda,
& Ierusalẽ vultis vobis subiicere in ser-
uos & ancillas, quod nequaquam facto
opus est, peccastis enim super hoc dño
11 Deo vestro. ¶Sed audite consiliũ meũ,
& reducite captiuos quos adduxistis de
fratrib⁹ vestris: quia magnus furor Dñi
12 imminet vobis. ¶Steterunt itaq; viri de
principibus filiorũ Ephraim, Azarias
filius Ioihanã, Barachias filius Mosolla
moth, Ezechias filius Sellum, & * Ama-
sias' filius Hadali, cõtra eos q veniebãt
13 de prælio, ¶& dixerunt eis, Nõ introdu
cetis huc captiuos, ne peccemus Dño,
Quare vultis adiicere super peccata no
stra, & vetera cumulare delicta? grãde
quippe peccatum est, & ira furoris Dñi
14 imminet super Israël. ¶Dimiseruntque
viri bellatores prędam, & vniuersa quę
ceperant corã principib⁹ & omni mul-
15 titudine. ¶Steteruntq; viri quos suprà
C memorauimus: & apprehendẽtes capti
uos, oẽsq; qui nudi erant, vestierunt de
spoliis: cùmq; vestissent eos, & calceas-
sent, & refecissent cibo ac potu, vnxis-
sentq; ꝓpter laborẽ. & adhibuissent eis
curam: quicunq; ambulare nõ poterãt,
& erãt imbecillo corpore, imposuerũt
eos iumentis, & adduxerũt * Iericho Ci-
uitatem-palmarũ ad fratres eorũ, ipsi-
16 que reuersi sunt in Samariã. ¶Tempore
illo misit rex Achaz ad rẽgẽ Assyriorũ,
17 postulans auxiliũ. ¶Venerũtq; Idumęi,
& percusserunt multos ex Iuda, & cepe
18 runt prædã magnã. ¶Philisthiim quoq;
diffusi sunt per vrbes campestres, & ad
meridiẽ Iudę: ceperuntq; Beth-sames,
& Aialon, & Gaderoth, Socho quoq;, &
Thamnan, & Gamzo cũ viculis suis: &
19 habitauerũt in eis. ¶Humiliauerat enĩ
Dñs Iudam propter Achaz regẽ Iuda,
eò ꝙ nudasset eum auxilio, & contem-
20 ptui habuisset Dñm. ¶Adduxitque con
D tra eũ Thelgath-phalnasar regem Assy-
riorũ, qui & afflixit eum, & nullo resi-
21 stente vastauit. ¶Igitur Achaz spoliata
domo Dñi, & domo regũ, ac principũ,
dedit regi Assyriorũ munera: & tamen
22 nihil ei ꝓfuit. ¶Insuper & tẽpore angu
stiæ suæ auxit contemptũ in Dñm, ip-
23 se p se rex Achaz, ¶ ĩmolauit diis Dar-
masci victimas ꝑcussorib⁹ suis. & dixit,
Dij regũ Syriè auxiliantur eis, quos ego
placabo hostiis, & aderũt mihi, cũ ecõ-
trario ipsi fuerint ruinæ ei, & vniuerso
24 Israël. ¶Direptis itaq; Achaz-oĩbus' va — 1.
sis domus Dei, atq; cõfractis, clausit ia-
nuas tẽpli Dei, & fecit sibi altaria, ĩ vni-
25 uersis angulis Ierl̃m. ¶In oĩbus quoque
vrbib⁹ Iuda extruxit aras ad cremandũ
tus, atq; ad iracundiã prouocauit dñm
26 Deum patrũ suorũ. ¶Reliqua autẽ ser-
monũ eius, & oĩum operũ suorũ prio-
rum & nouissimorũ scripta sunt ĩ libro
27 regũ Iuda & Israël. ¶Dormiuitq; Achaz
cũ patribus suis, & sepelierũt eũ in ciui
tate Ierusalem: neque enim receperunt
eum in sepulchra regum Israël. Regna-
uitq; Ezechias filius eius pro eo.

CAP. XXIX.

IGitur Ezechias regnare cœpit, cũ vi- 4. Re. 18. a. 1.
A gintiquinq; esset annorũ, & viginti-
nouem annis regnauit in Ierl̃m: nomẽ
2 matris eius Abia, filia Zacharię. ¶Fecit-
que quod erat placitũ in cõspectu Dñi,
iuxta oĩa quę fecerat Dauid pater eius.
3 ¶ * Ipso' anno & mense primo regni sui * ipse 2.
aperuit valuas domus Dñi, & instaura-
4 uit eas ¶Adduxitq; sacerdos atq; Leui-
tas, & cõgregauit eos in * plateam' orien * partẽ
5 talem. ¶Dixitq; ad eos, Audite me Le-
uitæ, & sanctificamini, mundate domũ
dñi Dei patrũ vestrorũ, & auferte oẽm
6 immunditiã de sanctuario. ¶Peccaue-
runt patres nr̃i, & fecerunt malũ in cõ-
spectu dñi Dei nr̃i, derelinquentes eũ:
auerterũt facies suas á tabernaculo Do
7 mini, & prębuerũt dorsum. ¶Clauserũt
B ostia quę erant in porticu, & extinxerũt
lucernas: incensumq; nõ adoleuerunt,
& holocausta nõ obtulerũt in sanctua-
8 rio Deo Israël. ¶Concitatus est itaq; fu-
ror Dñi super Iudã & Ierl̃m: tradiditq;
eos in cõmotionem, & in interitum, &
in sibilum, sicut ipsi cernitis oculis ve-
9 stris. ¶En corruerunt patres nostri gla-
dijs: filij nostri, & filiæ nostræ, & con-
iuges captiuæ ductę sunt ꝓpter hoc sce
10 lus. ¶Nũc ergo placet mihi vt ineamus
fœdus cum dño Deo Israël, & auertet
11 à nobis furorem iræ suę. Filij mei noli-
te negligere: vos elegit Dominus vt ste-

tis corá eo, & ministretis illi, colatisq;
11 eú, & cremetis ei incēsum. ⁋Surrexerūt
ergo Leuitæ: Mahath filius Amasai, &
Ioel filius Azariç, de filiis Caath. Porrò
C de filiis Merari: Cis filius Abdi, & Aza-
rias filius Ialaleel. De filiis aūt Gerson:
Ioah filius Zemma, & Eden filius Ioah.
13 ⁋At verò de filiis Elisaphan: Samri &
Iahiel. De filiis quoq; Asaph: Zacharias
14 & Mathanias. ⁋Necnō de filiis Heman,
Iahiel, & Semei. Sed & de filiis Idithū,
15 Semeias & Oziel. ⁋Cōgregauerūtq; fra-
tres suos, & sanctificati sunt, & ingressi
sunt iuxta mandatū regis, & imperium
16 Dñi, vt expiarent domū Dei. ⁋Sacerdo-
tes quoq; ingressi téplū Dñi vt sctifica
rét illud, extulerūt oém immunditiā,
quam intro repererāt in vestibulo do-
mus Dñi: quā tulerūt Leuitç, & aspor-
tauerunt ad Torrentem-Cedron foras.
17 ⁋cçperunt autē prima die mensis primi
D mundare, & in die octauo eiusdé mēsis
ingressi sunt porticū tépli Dñi: expia-
ueruntq; téplū dieb⁹ octo, & in die sex-
tadecima mēsis eiusdē, quod cçperāt im
18 pleuerunt. ⁋Ingressi quoq; sunt ad Eze
chiā regē, & dixerunt ei, Sāctificauimus
oém domum Dñi, & altare holocausti,
vasaq; eius, necnō & mēsam ꝑpositio-
19 nis cū omnib⁹ vasis suis, ⁋cūctāq; tépli
supellectilē quā polluerat rex Achaz
in regno suo, postq̄ ꝑuaricat⁹ est: & ecce
exposita sunt omnia coram altari Dñi.
20 ⁋Consurgensq; diluculo Ezechias rex,
adunauit oés principes ciuitatis, & ascē
21 dit in domū Dñi: ⁋obtuleruntq; simul
tauros septem, & arietes septem, agnos
septé, & hircos septem ꝑ pctō, ꝑ regno,
pro sanctuario, pro Iuda: dixitq; sacer-
dotibus filiis Aaron, vt offerrent super
22 altare Dñi. ⁋Mactauerūt igit' tauros, &
E susceperunt sanguiné sacerdotes, & fu-
derūt illū sup altare: mactauerunt etiā
arietes, & illorum sanguiné sup altare
fuderūt: immolauerūtq; agnos, & fude
23 rūt sup altare sanguiné. ⁋Applicuerunt
hircos ꝑ peccato corā rege, & vniuersa
multitudine: imposuerūtq; man⁹ suas
24 super eos. ⁋Et immolauerūt illos sacer-
dotes, & asperserūt sanguiné eorū - co-
ram altari ꝑ piaculo vniuersi Israëlis:
pro omni quippe Israël ꝓceperat rex, vt
25 holocaustū fieret & pro peccato. ⁋Con-
stituit quoq; Leuitas in domo Dñi cū
cymbalis & psalteriis, & citharis sm di-
spositioné Dauid-regis, & Gad Viden
tis, & Nathan prophetæ: siquidē Dñi
ꝓceptū fuit per manum prophetarū ei.
26 ⁋Steteruntq; Leuitç tenētes organa Da-
27 uid, & sacerdotes tubas. ⁋Et iussit Eze-
F chias vt offerrent holocausta sup alta-
re: cùmq; offerrentur holocausta, cœ-
perunt laudes canere Dño, & clangere
tubis, atq; in diuersis organis q̄ Dauid
28 rex Israël ꝑparauerat concrepare. ⁋Om-
ni autem turba adorante, cantores & ij
qui tenebant tubas, erāt in officio suo,
29 donec cōpleret holocaustum. ⁋Cùmq;
finita esset oblatio, incuruatus est rex,
& omnes qui erāt cum eo, & adoraue-
30 runt. ⁋Prçcepitq; Ezechias, & principes
Leuitis vt laudarent Dñm sermonibus
Dauid & Asaph Vidētis: qui laudaue-
runt eum magna lçtitia, & incuruato
31 genu adorauerunt. ⁋Ezechias aūt etiā
hæc addidit, Implestis manus vestras
Dño, accedite, & offerte victimas, & lau
G des in domo Dñi. Obtulit ergo vniuer-
sa multitudo hostias, & laudes, & holo
32 causta mente deuota. ⁋Porrò numerus
holocaustorum quæ obtulit multitu-
do, hic fuit, Tauros septuaginta, arietes
33 centum, agnos ducentos. ⁋Sāctificaue-
runtq; Dño boues sexcētos, & oues tria
34 millia. ⁋Sacerdotes verò pauci erāt, nec
poterant sufficere vt pelles holocausto-
rum detraherent: vnde & Leuitç fratres
eorum adiuuerūt eos, donec impleret
opus, & sanctificarentur antistites: Le-
uitæ quippe faciliori ritu sanctificant',
35 q̄ sacerdotes. ⁋Fuerunt ergo holocausta
plurima, adipes pacificorū, & libamina
holocaustorum: & completus est cult⁹
36 domus Dñi. ⁋Lætatusq; est Ezechias, &
omnis populus eò quòd ministerium
Domini esset expletum. De-repente
quippe hoc fieri placuerat.

CAP. XXX.

1 A MIsit quoq; Ezechias ad omnem Is-
raël & Iudā: scripsitq; epistolas ad
Ephraim & Manassen, vt venirēt ad do
mum Dñi in Ierusalem. & facerēt Pha-
2 se Dño Deo Israël. ⁋Inito ergo consilio
regis & principum, & vniuersi cœt⁹ Ie-
rusalem, decreuerunt vt facerēt Phase
3 mense secundo. ⁋Nō enim occurrerāt
facere in tempore suo: quia sacerdotes
q possent sufficere sanctificati nō fue-
rant, & populus nondum congregatus
4 fuerat in Ierlm. ⁋placuitq; sermo regi

& omni

5 & omni multitudini. Et decreuerunt
vt mitterent nuntios in vniuersum Isrl
de Ber-sabee vsq; Dan, vt venirent, & fa
cerent Phase Dño Deo Isrl, in Ierusalē:
multi enim non fecerant sicut lege præ-
6 scriptū est. Perrexerūtq; cursores cum
epistolis ex regis imperio, & principum
eius, in vniuersum Israël & Iudam iux-
ta id quod rex iusserat, prædicantes, Fi-
lij Israël reuertimini ad Dñm Deum
Abraham & Isaac, & Israël: & reuertet
ad reliquias quæ effugerunt man⁹ regis
7 Assyriorū. Nolite fieri sicut patres ve-
stri & fratres qui recesserūt à Dño Deo
patrū suorū, & tradidit eos in interitū;
8 vt ipsi cernitis. Nolite indurare ceruí-
B ces vras, sicut patres vestri, tradite ma-
nus dño, & venite ad sanctuarium eius
quod sanctificauit in æternum: seruite
Dño Deo patrum vestrorū, & auertetur
9 à vobis ira furoris ei⁹. Si enim vos re-
uersi fueritis ad dñm, fratres vestri & fi
lij habebūt misericordiā corā dominis
suis q illos duxerunt captiuos, & reuer-
tentur in terram hanc: pius enim & cle
mens est dñs Deus vester, & nō auertet
faciē suam à vobis, si reuersi fueritis ad
10 eū. Igitur cursores pergebāt velociter
de ciuitate in ciuitatē p terrā Ephráim,
& Manassæ, vsq; ad Zabûlon, illis irri-
11 dentibus & subsannantibus eos. Atta-
men quidam viri ex Aser & Manasse &
Zabûlon acquiescētes cōsilio, venerunt
12 Ierlm. In Iuda verò facta est man⁹ dñi,
vt daret eis cor vnum vt facerent iuxta
præceptum regis & principum, verbum
13 dñi. Congregatiq; sunt in Ierlm popu-
li multi, vt facerēt solennitatē azymo-
14 rum in mense secūdo. Et surgētes de-
C struxerunt altaria quæ erant in Ierlm:
atq; vniuersa in quib⁹ idôlis adolebat
incensum, subuertentes, proiecerunt in
15 Torrētem-Cedron. Immolauerūt aūt
Phase quarta-decima die mensis secun
di. Sacerdotes quoque, atq; Leuitæ tan-
dē sanctificati obtulerūt holocausta in
16 domo dñi. Steteruntq; in ordine suo
iuxta dispositionē & legē Moysi homi-
nis Dei: sacerdotes verò suscipiebant ef-
fundendum sanguinem de manib⁹ Le-
17 uitarum, eò q multa turba sanctifica-
ta non esset: & idcirco immolarent Le-
uitæ Phase his q non occurrerant san-
18 ctificari Dño. Magna etiam pars ppli
de Eprâim & Manasse & Issachar & Za-
bûlon, q sanctificata nō fuerat, comê-
dit Phase, nō iuxta quod scriptum est:
& orauit pro eis Ezechias, dicens, Dñs
19 bonus propitiabitur cunctis qui in to-
to corde requirūt dñm Deum patrum
suorū, & nō imputabit eis q minus san
20 ctificati sunt. Quē exaudiuit dñs, &
21 placatus est pplo. Fecerūtq; filij Israël
q inuenti sunt Ierlm, solēnitatem azy-
morum septem dieb⁹ in lætitia magna,
laudantes Dñm per singulos dies. Le-
uitæ quoq; & sacerdotes per organa quæ
22 suo officio congruebant. Et locut⁹ est
D Ezechias ad cor oīum Leuitarum q ha-
bebant intelligētiam bonā super dño:
& comederunt septē dieb⁹ solennitatis
immolantes victimas pacificorū, & lau-
dantes Dñm Deum patrum suorum.
23 Placuitq; vniuersæ multitudini vt ce-
lebrarent ēt alios dies septem: quod &
24 fecerunt cū ingenti gaudio. Ezechias
aūt rex Iuda pbuerat multitudini mil
le tauros, & septem millia ouiū: princi-
pes verò dederant pplo tauros mille, &
oues decem millia: sanctificata est ergo
25 sacerdotū plurima multitudo. Et hila
ritate pfusa oīs turba Iuda tā sacerdotū
& Leuitarum, q̄ vniuersæ frequentiæ q
venerat ex Israel: proselytorum quoque
de terra Israël, & habitantium in Iuda.
26 Factaq; est grādis celebritas in Ierlm,
qualis à diebus Salomonis filij Dauid
27 regis Israël in ea vrbe non fuerat. Sur-
rexerūt aūt sacerdotes atq; Leuitæ bñdi
cētes pplo: & exaudita est vox eorū, pue
nitq; oratio in habitaculū sctm̄ cœli.

CAP. XXXI.

1 CVmq; hæc fuissent ritè celebrata,
A egressus est omnis Israël, q inuen-
tus fuerat in vrbib⁹ Iuda, & fregerunt
simulachra, succiderūtq; lucos, demo-
liti sunt excelsa, & altaria destruxerūt:
nō solùm de vniuerso Iuda & Ben-ia-
min, sed & de Ephráim quoque & Ma-
nasse, donec penitus euerterēt: reuersiq;
sunt oēs filij Isrl in possessiones & ciui-
2 tates suas. Ezechias aūt constituit tur-
mas sacerdotales, & Leuiticas per diui-
siones suas. vnūquenq; in officio pro-
prio, tā sacerdotum videlicet q̄ Leuita-
rum, ad holocausta & pacifica, vt mini-
strarent & cōfiterent canerentq; in por-
3 tis castrorum dñi. Pars autē regis erat,
vt de propria eius substantia offerretur
holocaustum manè semper & vespere,

*enim 4.

Sabbathis quoque, & Calẽdis, & solen-
nitatibus cæteris, sicut scriptum est in
4 lege[b] Moysi. ¶ Præcepit etiam pp̄lo ha- [b] Dñi 2.
bitantium Ierſm, vt darent partes sacer
B doribus & Leuitis, vt possent vacare le-
5 gi Dñi. ¶ Quod cùm percrebuisset in au-
ribus multitudinis, plurimas obtulêre
primitias filij Israël, frumenti, vini, &
olei, mellis quoque: & omniũ q̃ gignit
6 humus, decimas obtulerunt. ¶ Sed & fi
lij Isrł & Iuda, qui habitabãt in vrbib⁹
Iuda, obtulerunt decimas boũ & ouiũ,
decimasq; sanctorũ, quæ vouerant dño
Deo suo, atq; vniuersa portãtes, fecerũt
7 aceruos plurimos. ¶ Mẽse tertio cęperũt
aceruorũ iacere fundamẽta, & mẽse se-
8 ptimo cõpleuerũt eos. ¶ Cùmq; ingressi
fuissent Ezechias & principes eius, vi-
derunt aceruos, & benedixerũt Dño ac
9 populo Isrł. ¶ Interrogauitq; Ezechias
sacerdotes & Leuitas cur ita iacerent a-
10 ceruí. ¶ Rñdit illi Azarias sacerdos pri-
mus de stirpe Sadoc, dicens, Ex quo cę-
perũt offerri primitiæ in domo dñi, co-
medimus, & saturati sumus, & reman-
serũt plurima: eò q̀ benedixit dñs pp̄lo
suo: reliquiarum autem copia est ista,
11 quam cernis. ¶ Præcepit igitur Ezechias
C vt præpararẽt horrea in domo Domini.
12 Quod cũ fecissent, ¶ intulerunt tam pri-
mitias quàm decimas, & q̃cunq; voue-
rant fideliter. Fuit aũt præfectus eorũ
Chonenias Leuita, & Semei frater eius
13 secundus, ¶ post quẽ Iahiel, & Azazias,
& Nahath, & Asaël, & Ierimoth, Ioza-
bad quoq; & Eliel, & Iesmachias, & Ma
hath, & Banaias, prępositi sub manib⁹
Choneniæ & Semei fratris eius, ex im-
perio Ezechię regis & Azariæ pontificis
domus Dei, ad quos omnia ptinebãt.
14 ¶ Core verò filius Iemna Leuites, & ia-
nitor orientalis portæ, p̄positus erat iis
q̃ sponte offerebant Dño, primitiisq; &
15 consecratis in Sãcta sanctorum. ¶ Et sub
cura eius Eden & Ben-iamin, Iesue &
Semeias, Amarias quoq; & Sechenias,
in ciuitatib⁹ sacerdotũ: vt fideliter di-
stribuerent fratrib⁹ suis partes, mino-
16 ribus atq; maioribus: ¶ exceptis marib⁹
ab annis trib⁹ & suprà, cunctis q̃ ingre-
D diebãtur templum dñi, & q̃cquid per
singulos dies cõducebat in ministerio
atq; obseruationibus iuxta diuisiones
17 suas, ¶ sacerdotib⁹ p familias, & Leuitis
à vicesimo anno & suprà p ordines &
18 turmas suas, ¶ vniuersæq; multitudini
tã vxorib⁹ q̃ liberis eorũ vtriusq; sexus,
fideliter cibi de his q̃ sanctificata fuerãt
19 p̄bebant. ¶ Sed & filiorũ Aaron p agros,
& suburbana vrbium singularũ dispo-
siti erant viri, qui partes distribuerent
vniuerso sexui masculino, de sacerdo-
20 tib⁹ & Leuitis. ¶ Fecit ergo Ezechias vni-
uersa q̃ diximus in omni Iuda: opera-
tusq; est bonũ & rectũ, & verũ coram
21 Dño Deo suo ¶ in vniuersa cultura mi-
nisterij dom⁹ Dñi, iuxta legẽ & ceremo
nias, volens requirere Deũ suũ in toto
corde suo: fecitque, & prosperatus est.

CAP. XXXII.

1 POst quę & huiuscemodi veritatem, 2. Re.18.
A venit Sennacherib rex Assyriorũ, & c.13.
ingressus Iudã, obsedit ciuitates muni- Isai 36.
2 tas, volẽs eas capere. ¶ Quod cùm vidis-
set Ezechias venisse scilicet Sẽnacherib, Ecc. 47.
& totũ belli imperiũ verti cõtra Ierſm: c.19.
3 ¶ inito cũ principib⁹ consilio virisq; for
tissimis, vt obturarẽt capita fontium q̃
erant extra vrbem: & hoc omniũ decer
4 nente sentẽtia, ¶ cõgregauit plurimam
multitudinẽ, & obturauerunt cunctos
fontes, & riuum qui fluebat in medio
terrę, dicẽtes, Ne veniãt reges Assyriorũ,
5 & inueniãt aquarũ abundantiã. ¶ Ædi-
ficauit quoq; agẽs industriè oẽm murũ
qui fuerat dissipatus, & extruxit turres
dèsup, & forinsecus alterũ murum: in-
staurauitq; Mello in Ciuitate-Dauid, &
fecit vniuersi generis armaturã & cly-
6 peos. ¶ Constituitq; principes bellatorũ
B in exercitu. Et cõuocauit vniuersos in
platéa portæ ciuitatis, ac locutus est ad
7 cor eorũ, dicẽs, ¶ Viriłr agite, & cõforta-
mini, nolite timere, nec paueatis regem
Assyriorũ, & vniuersam multitudinẽ q̃
est cũ eo: multò enim plures nobiscum
8 sunt, q̃ cum illo. ¶ Cũ illo enim est bra-
chiũ carneũ, nobiscũ dñs Deus noster
q auxiliator est noster, pugnatq; p no-
bis. Cõfortatusq; est pp̄ls huiuscemo-
9 di verbis Ezechię regis Iuda. ¶ Quæ post
quàm gesta sunt, misit Sennacherib rex
Assyriorum seruos suos in Ierusalẽ (ip-
se enim cũ vniuerso exercitu obsidebat
Lachis) ad Ezechiam regem Iuda, & ad
omnem populum qui erat in vrbe, di-
10 cens, ¶ Hæc dicit Sennacherib rex Assy-
C riorũ, In quo habentes fiduciã, sedetis
11 obsessi in Ierusalem? ¶ Num Ezechias
decepit vos, vt tradat morti in fame,

& ſiti, affirmans, ꝙ Dñs Deus veſter li-
beret vos de manu regis Aſſyriorum?
12 ❡Nunquid non iſte eſt Ezechias qui de-
ſtruxit excelſa illius, & altaria, & pce-
pit Iudę & Ieruſalé, dicens, Corá altari
vno adorabitis, & in ipſo comburetis
13 incenſum? ❡An ignoratis quæ ego fece-
rim, & patres mei cunctis terrarũ pplis?
nunquid præualuerunt dij gentiũ, om-
niumq; terrarum liberare regioné ſuá
14 de manu mea? ❡Quis eſt de vniuerſis
diis gétiũ, quas vaſtauerũt patres mei,
q potuerit eruere pplm ſuum de manu
mea, vt poſſit etiam Deus veſter eruere
15 vos de hac manu? ❡Non vos ergo deci-
D piat Ezechias, nec vana perſuaſione de-
ludat, neq; credatis ei. Si enim nullus
potuit Deus cunctarũ gentium atq; regionũ liberare populum ſuũ de manu
mea, & de manu patrum meorum, cõ-
ſequenter nec Deus veſter poterit erue-
16 re vos de manu mea. ❡Sed & alia mul-
ta locuti ſunt ſerui eius contra dñm
Deum, & contra Ezechiam ſeruũ eius.
17 ❡epl'as quoque ſcripſit plenas blaſphe-
miæ in dñm Deũ Iſrl, & locutus eſt ad-
uerſum eũ, Sicut dij gentium cęterarũ
non potuerunt liberare populũ ſuũ de
manu mea, ſic & Deus Ezechiæ eruere
non poterit populũ ſuũ de manu iſta.
18 ❡Inſup & clamore magno, lingua Iu-
daica, cõtra pplm qui ſedebat in muris
Ierl'm, perſonabat, vt terreret eos, & ca-
19 peret ciuitaté. ❡Locutusq; eſt cõtra Deũ
E Iſrl, ſicut aduerſum deos pplorũ ter-
20 ræ, opera manuum hoĩum. ❡Orauerũt
igit Ezechias rex, & Iſaias filius Amos
pphetes, aduerſum hanc blaſphemiá,
21 ac vociferati ſunt vſq; in cęlum. ❡Et mi
ſit dñs Angelũ q percuſſit omné virum
robuſtũ, & bellatorem, & principé exer
citus regis Aſſyriorum. Reuerſusq; eſt
cum ignominia in terram ſuá. Cùmq;
ingreſſus eſſet domum Dei ſui, filij qui
egreſſi fuerant de vtero eius, interfece-
22 runt eum gladio. ❡Saluauitq; dñs Eze-
chiam & habitatores Ieruſalé, de ma-
nu Sennacherib regis Aſſyriorũ, & de
manu omnium, & præſtitit ei quieté p
23 circuitum. ❡Multi etiam deferebát ho-
ſtias, & ſacrificia dño in Ierl'm, & mu-
nera Ezechię regi Iuda: q exaltatus eſt
24 poſt hæc coram cunctis gentibus. ❡In
F diebus illis ægrotauit Ezechias vſq; ad
mortem, & orauit dñm: exaudiuitque
25 eum, & dedit ei ſignum. ❡Sed nõ iuxta
beneficia q̃ acceperat, retribuit, qa ele-
uatũ eſt cor eius: & facta eſt contra eũ
26 ira, & contra Iudam & Ierl'm. ❡Humi-
liatusq; eſt poſteà, eò ꝙ exaltatũ fuiſ-
ſet cor eius, tam ipſe, q̃ habitatores Ie-
ruſalé: & idcirco nõ venit ſuper eos ira
27 Dñi in diebus Ezechiæ. ❡Fuit aũt Eze-
chias diues, & inclytus valde, & theſau-
ros ſibi plurimos congregauit argenti
& auri & lapidis pretioſi, aromatum, &
armorum vniuerſi generis, & vaſorum
28 magni pretij. ❡Apothécas quoq; frumé-
ti, vini, & olei, & præſepia oĩum iumé-
29 torum, caulaſq; pecorũ, ❡& vrbes ſex
ædificauit ſibi. habebat quippe greges
ouium & armentorũ innumerabiles,
eò ꝙ dediſſet ei dñs ſubſtátiá multam
30 nimis. ❡Ipſe eſt Ezechias q obturauit
G ſuperioré fontem aquarum Gihon, &
auertit eas ſubter ad occidenté Vrbis-
Dauid: in oĩbus operib⁹ ſuis fecit pſpe-
31 rè q̃ voluit. ❡Attamen in legatione prin
cipum Babylonis, q miſſi fuerát ad eũ,
vt interrogarent de portento quod ac-
ciderat ſup terram, dereliquit eũ Deus
vt tentaret, & nota fierét oĩa q̃ erant in
32 corde eius. ❡Reliqua aũt ſermonũ Eze-
chiæ, & miſericordiarũ eius ſcripta ſũt
in viſione Iſaiæ filij Amos Prophetæ, &
33 in libro regũ Iuda & Iſrl. ❡Dormiuitq;
Ezechias cum patrib⁹ ſuis, & ſepelierũt
eum ſuper ſepulchra filiorum Dauid:
& celebrauit eius exequias vniuerſus
Iuda, & oẽs habitatores Ieruſalé: regna-
uitq; Manaſſes filius eius pro eo.

4.Re.20. a.1. Iſa.38. a.1.

—1.

CAP. XXXIII.

1 A DVodecim annorum erat Manaſſes
cùm regnare cępiſſet: & quinqua-
gintaquinq; annis regnauit in Ierl'm. 4.Re.21. a.1.
2 ❡Fecit aũt malũ corá dño, iuxta abomi-
nationes gentiũ, quas ſubuertit dñs co-
3 rá filiis Iſraël. ❡Et cõuerſus, inſtaurauit
excelſa q̃ demolitus fuerat Ezechias pr
eius: cõſtruxitq; aras Baalim, & fecit lu
cos: & adorauit omné militiam cęli, &
4 coluit eá. ❡Ædificauit quoq; altaria in
domo dñi de qua dixerat dñs, ‖In Ieru- 1.Reg.9. b.10.
5 ſalé erit nomé meũ in æternũ. ❡Ædifi-
cauit aũt ea cuncto exercitui cęli i duo-
6 bus atriis domus dñi. ❡Tráſireq; fecit
filios ſuos p igné, in Valle-ben-ennõ:
obſeruabat ſomnia, ſectabat auguria,
maleficis artibus inſeruiebat: habebat
ſecum magos & incantatores: multaq;

mala operatus est corá dño, vt irritaret
7 eú. ¶Sculptile quoque, & conflatile si-
B gnú posuit in domo dñi, de qua locu- 1.Reg.7 b.10.
tus est dñs ad Dauid, & ad Salomonem 2 Reg.8 b.17.
filium eius, dicens, In domo hac, & in
Ierl'm quam elegi de cúctis tribub⁹ Isrl'.
8 ponã nomé meum in sempiternú. ¶Et
mouere non faciá pedem Israël de ter-
ra quá tradidi patrib⁹ eorum: ita dun-
taxat si custodierint facere quę præcepi
eis, cunctáq; legé, & ceremonias atq; iu
9 dicia* per manú Moysi. ¶Igitur Manas- *quę má dani.
ses seduxit Iudá, & habitatores Ierusalé,
vt facerent malú super oés gentes quas
subuerterat Dñs à facie filiorú Israël.
10 ¶Locutusq; est Dñs ad eú, & ad populú
11 illius, & attendere noluerunt. ¶Idcirco
superinduxit eis principes exercitus re-
gis Assyriorum: ceperuntq; Manassen,
& vinctum catenis, atq; compedibus
12 duxerunt in Babyloné. ¶Qui postq̃ coã
gustat⁹ est, orauit Dñm Deum suum:
& egit pęnitentiam valde coram Deo
13 patrum suorum. ¶Deprecatusq; est eú:
& obsecrauit intente: & exaudiuit ora
C tionem eius, reduxitq; eum Ierusalem
in regnum suú: & cognouit Manasses,
14 q dñs ipse esset Deus. ¶Post hęc ędifica
uit murú extra Ciuitaté-Dauid, ad oc-
cidenté Gihon in conualle: ab introi-
tu portę piscium per circuitum vsq; ad
Ophel, & exaltauit illú vehementer: cō
stituitq; principes exercitus in cunctis
15 ciuitatibus Iuda munitis. ¶Et abstulit
deos alienos, & simulachrú de domo
dñi: aras quoq; quas fecerat in monte
dom⁹ dñi, & in Ierl'm: & proiecit omnia
16 extra vrbem. ¶Porrò instaurauit altare
dñi, & immolauit sup illud victimas,
& pacifica, & laudem: præcepitq; Iudę
17 vt seruiret dño Deo Isrl'. ¶Attamen ad-
huc ppls ímolabat in excelsis dño Deo
18 suo. ¶Reliqua aút gestorú Manassé: &
obsecratio eius ad Deum suum: verba
quoq; Videntiú q loquebant' ad eú in
noíe dñi Dei Israel, continentur in ser-
19 monibus regum Israël. ¶Oratio quoq;
D eius & exauditio, & cúcta peccata, atq;
contéptus, loca etiam in quib⁹ ædifica-
uit excelsa, & fecit lucos, & statuas an-
tequam ageret pœnitentiá, scripta sunt
20 in sermonibus Hozái. ¶Dormiuit ergo
Manasses cum patrib⁹ suis, & sepelie-
rút eú in domo sua: regnauit p eo fili⁹
21 eius Amon. ¶Vigintiduorú annorum
erat Amō cú regnare cępisset: & duob⁹
22 annis regnauit in Ierl'm. ¶Fecitq; malú
in cōspectu dñi, sicut fecerat Manasses
pater eius: & cunctis idôlis q̃ Manasses
fuerat fabricat⁹, immolauit, atq; serui-
23 uit. ¶Et nō est reueritus facié dñi, sicut
reueritus est Manasses pr eius: & multo
24 maiora deliquit. ¶Cúmq; cōiurassent
aduersus eú serui sui interfecerút eum
25 in domo sua. ¶Porrò reliqua ppli mul-
titudo, cæsis ijs qui Amon pcusserant,
cōstituit regem Iosiã filium eius p eo.

CAP. XXXIIII.

1 Octo annorú erat Iosias cùm regna- 4.Re.23 a.1.
A re cępisset: & triginta & vno anno
2 regnauit in Ierl'm. ¶Fecitq; quod erat re
ctum in cōspectu dñi, & ambulauit in
viis Dauid patris sui: nō declinauit ne-
3 que ad dextram, neq; ad sinistrá. ¶Octa
uo aút anno regni sui, cùm adhuc esset
puer, cœpit quærere Deú pris sui Dauid
& duodecimo anno postq̃ regnare cępe
rat, múdauit Iudá & Ierl'm ab excelsis,
& lucis, simulachrisq;, & sculptilibus.
4 ¶Destruxeruntq; corá eo aras Baalim:
& simulachra q̃ superposita fuerát, de-
moliti sunt: lucos etiá, & sculptilia suc-
cidit atq; cōminuit: & super tumulos
eorum q eis immolare cōsueuerát, frag
5 menta dispersit. ¶Ossa pręterea sacerdo-
B tum cōbussit in altaribus idolorum,
6 múdauitq; Iudam & Ierl'm. ¶Sed & in
vrbib⁹ Manasses & Ephráim, & Simeō
7 vsq; Nephthali cúcta subuertit. ¶Cúq;
altaria dissipasset, & lucos, & sculptilia
contriuisset in frusta, cunctaq; delubra
demolitus esset de vniuersa terra Isrl',
8 reuersus est in Ierl'm. ¶Igitur anno octa-
uodecimo regni sui, múdata iam terra,
& téplo dñi, misit Saphan filiú Eseliæ,
& Maásian principé ciuitatis, & Ioha
filiú Ioachaz à commentariis: vt instau
9 rarent domú dñi Dei sui. ¶Qui venerút
ad Helciam sacerdotem magnum: acce
ptamq; ab eo pecuniam, quę illata fue
rat in domum dñi, & quam congrega-
uerant Leuitæ, & ianitores de Manasse
C & Ephráim, & vniuersis reliquiis Israël
ab omni quoq; Iuda, & Ben-iamin, &
10 habitatoribus Ierusalem, ¶Tradiderút
in manibus eorum q præerát operariis
in domo Dñi vt instaurarét templum,
11 & infirma quæq; sarcirent. ¶At illi de-
derunt eam artificibus, & cęmentariis,
vt emerent lapides de lapidicinis, &

ligna

ligna ad cõmissuras ædificij, & ad con-
tignationẽ domorũ quas destruxerant
12 reges Iuda. ¶Qui fideliter cũcta faciebant.
Erant aũt ꝑpositi operantium, Iahat &
Abdias de filiis Merari, Zacharias &
Mosollã de filiis Caath, q vrgebãt op⁹:
13 oẽs Leuitę sciẽtes organis canere. ¶Sup
eos verò q ad diuersos vsus onera por-
tabãt erãt scribę, & magistri de Leuitis,
14 ianitores. ¶Cùmq; efferrẽt pecuniam q̃
D illata fuerat in tẽplũ Dñi, repperit Hel-
cias sacerdos librũ legis Dñi, ꝑ manum
15 Moysi. ¶Et ait ad Saphan scribã: Librũ
legis inueni ĩ domo Dñi. Et tradidit ei.
16 ¶At ille intulit volumen ad regẽ, & nũ-
tiauit ei, dicens. Oĩa q̃ dedisti in manu
17 seruorũ tuorũ, ecce complẽtur. ¶Argen-
tum quod repertũ est in domo Dñi, cõ-
flauerunt: datumq; est ꝑfectis artificũ,
18 & diuersa opera fabricantiũ. ¶Præterea
tradidit mihi Helcias sacerdos hũc li-
brum. Quem cum rege pñte recitasset,
19 ¶audissetq; ille verba legis, scidit vesti-
20 menta sua: ¶ & ꝑcepit Helciæ & Ahicã
filio Saphan, & Abdon filio Micha, Sa-
phan quoq; scribę, & Asaæ seruo regis,
21 dicens: ¶Ite, & orate Dñm ꝓ me, & pro
E reliquiis Israël & Iuda, super vniuersis
sermonibus libri istius q repertus est:
magnus enim furor Dñi stillauit super
nos, eò ꝙ non custodierint pr̃es nostri
verba Dñi, vt facerẽt oĩa q̃ scripta sunt
22 in isto volumine. ¶Abiit ergo Helcias, &
hi q simul à rege missi fuerãt, ad Oldã
prophetidẽ, vxorẽ Sellũ filij Thecuath,
filij Hasra custodis vestiũ: q̃ habitabat
in Ierl'm in Secunda: & locuti sunt ei
23 verba q̃ supra narrauimus. ¶ At illa rñ-
dit eis: Hæc dicit Dñs Deus Israël: Dici-
24 te viro qui misit vos ad me: ¶ Hęc dicit
Dñs: Ecce ego inducam mala sup locũ
istum, & super habitatores eius: cun-
ctaq; maledicta q̃ scripta sunt in libro
hoc, quem legerunt coram rege Iuda:
25 ¶quia dereliquerunt me, & sacrificaue-
runt diis alienis, vt me ad iracundiam
prouocarent in cunctis operibus ma-
nuũ suarũ: idcirco stillabit furor meus
26 super locũ istũ, & non extinguet̃. ¶Ad
regem aũt Iuda, q misit vos ꝓ Dño de-
precando, sic loquimini, Hæc dicit Dñs
Deus Israël: Qm̃ audisti verba volumi-
27 nis, ¶atq; emollitum est cor tuũ: & hu-
miliatus es in cõspectu Dñi sup his q̃
dicta sunt cõtra locũ hunc & habitato-
res Ierusalem, reueritusq; faciem meã,
scidisti vestimenta tua; & fleuisti corã
me: ego quoq; exaudiui te, dicit Dñs.
28 ¶Iam enim colligam te ad patres tuos
& inferẽris in sepulchrum tuũ in pace:
nec videbunt oculi tui omne malum
quod ego inducturus sum sup locum
istum, & super habitatores eius. ¶Retu- 4.Re.23.a.2.
29 lerũt itaq; regi cuncta quę dixerat. ¶At
G ille conuocatis vniuersis maiorib⁹ na-
30 tu Iuda & Ierusalem. ¶Ascendit in do-
mum Dñi, vnaq; oẽs viri Iuda & habi-
tatores Ierusalẽ, sacerdotes, & Leuitę &
cunctus populus à minimo vsq; ad ma
ximũ. Quib⁹ audientib⁹ in domo Dñi,
31 legit rex oĩa verba voluminis. ¶Et stans
in tribunali suo, percussit fędus coram
Dño, vt ambularet post eũ, & custodi-
ret ꝑcepta & testimonia, & iustificatio-
nes eius, in toto corde suo, & in tota aĩa
sua, faceretq; quæ scripta sunt in volu-
32 mine illo qđ legerat. ¶ Adiurauit quo-
que super hoc oẽs qui reperti fuerant in
Ierusalem & Ben-iamin: & fecerũt ha-
bitatores Ierusalem iuxta Pactum Dñi
33 Dei patrum suorũ. ¶ Abstulit ergo Io-
sias cũctas abominationes de vniuersis
regionibus filiorum Israël: & fecit om-
nes qui residui erant in Israël, seruire
Dño Deo suo. Cũctis dieb⁹ vitę eius nõ
recesserunt à Dño Deo patrũ suorum.

CAP. XXXV.

1 FEcit autẽ Iosias in Ierusalem Phase
A Dño, quod immolatum est quarta- 4.Re.23.c.21.
2 decima die mensis primi. ¶Et cõstituit 3.Esd.1.a.1.
sacerdotes ĩ officiis suis: hortatusq; est
3 eos vt ministrarẽt in domo Dñi. ¶Leui-
tis quoque, ad quorum eruditionẽ om-
nis Israël sanctificabatur Dño, locutus
est: Ponite arcã in sanctuario tẽpli, qđ
ædificauit Salomõ filius Dauid rex Is-
raël: nequaquã enim eam vltrà portabi
tis: nũc autẽ ministrate Dño Deo vr̃o,
4 & populo eius Israël. ¶Et præparate vos
ꝑ domos & cognationes vestras in di-
uisionib⁹ singulorũ, sicut ꝑcepit Dauid
rex Israël, & descripsit Salomon filius
5 ei⁹. ¶Et ministrate ĩ sanctuario ei⁹ ꝑ fa-
6 milias turmasq; Leuiticas, ¶& sanctifi-
cati immolate Phase: fratres ẽt vestros,
vt possint iuxta verba q̃ locutus est Dñs
7 in manu Moysi facere, ꝑparate. ¶Dedit
præterea Iosias omni populo qui ibi⁹ – 5.
fuerat inuentus in solennitate Phase,
agnos & hœdos de gregibus, & reliqui

pecoris triginta millia, boũ quoq; tria
millia hæc de regis vniuersa substãtia.
8 ? Duces quoq; eius sponte quod^a voue-
B rant^b, obtulerunt, tam pplo, q̃ sacerdo-
tibus & Leuitis. Porrò Heleias & Zacha
rias & Iahiel principes dom⁹ Dñi, de-
derunt sacerdotib⁹ ad faciendũ Phase,
pecora cõmixtim duo millia sexcenta,
9 & boues trecentos. ? Chonenias aũt, &
Semeias etiã, & Nathanael fratres eius:
necnon Hasabias, & Iehiel, & Iosabad
principes Leuitarũ, dederunt cæteris Le-
uitis ad celebrandũ Phase quinq; mil-
10 lia pecorũ, & boues quingentos. ? Præ-
paratũq; est ministerium, & steterũt sa-
cerdotes in officio suo: Leuitæ quoq; in
11 turmis iuxta regis imperiũ. ? Et immo-
latũ est Phase: asperseruntq; sacerdotes
manu sua sanguiné: & Leuitæ detraxe-
12 runt pelles holocaustorũ. ? Et separaue-
runt ea vt darent p domos & familias
singulorum, & offerrent Dño, sicut scri-
ptũ est in libro Moysi. de bobus quoq;
13 fecerũt similiter. ? Et assauerunt Phase
sup igné, iuxta quod in lege scriptũ est:
pacificas verò hostias coxerũt in lebeti-
bus, & cacabis, & ollis: & festinatò di-
14 stribuerũt vniuersæ plebi. ? Sibi auté, &
sacerdotib⁹ postea parauerunt. nam in
oblatione holocaustorũ & adipũ, vsq;
ad noctẽ sacerdotes fuerũt occupati: vñ
de Leuitæ sibi, & sacerdotib⁹ filiis Aa-
15 ron parauerũt nouissimis. ? Porrò can-
tores filij Asaph stabãt in ordine suo,
iuxta pceptũ Dauid, & Asaph, & Hemã,
& Idithun ^a pphetarũ^b regis^*. Ianitores
verò p portas singulas obseruabant, ita
vt nec puncto qdé discederent à mini-
sterio: quã ob rem & fratres eorũ Leui-
16 tę parauerũt eis cibos. ? Oĩs igit̃ cultura
C Dñi ritè cõpleta est in die illa, vt facerét
Phase, & offerrent holocausta sup alta-
17 re Dñi, iuxta pceptũ regis Iosiæ. ? Fece-
runtq; filij Israël qui reperti fuerant ibi
Phase in tpe illo, & solennitaté azymo-
18 rũ septé diebus. ? Nõ fuit Phase simile
huic in Israël, à dieb⁹ Samuelis pphe-
tę: sed nec qsquã de cunctis regib⁹ Isrl̃
fecit Phase sicut Iosias, sacerdotibus, &
Leuitis, & omni Iudæ, & Israël q reper-
tus fuerat, & habitantibus in Ierusalé.
19 ? Octauodecimo anno regni Iosiæ, hoc
20 Phase celebratũ est. ? Postq̃ instaurauer-
rat Iosias tẽplũ, ascẽdit Nechao rex Ægy
pti ad pugnãdũ in Charcamis iuxta Eu
phraté: & pcessit ĩ occursum ei⁹ Iosias:
21 ? At ille missis ad eũ nuntiis, ait: Quid
mihi & tibi est rex Iuda? non aduersum
te hodie venio, sed cõtra aliã pugno do-
mũ, ad quã me De⁹ festinatò ire pcepit:
desine aduersum Deũ facere, q mecũ
22 est, ne interficiat te. ? Noluit Iosias reuer-
D ti, sed pparauit cõtra eũ bellũ: nec acqui-
uit sermonib⁹ Nechao ex ore Dei: ‖ verũ
perrexit vt dimicaret ĩ cãpo Mageddo.
23 ? Ibiq; vulnerat⁹ à sagittariis, dixit pue-
ris suis: Educite me de plio, qa oppidò
24 vulnerat⁹ sum. ? Qui trãstulerũt eũ de
curru ĩ alterũ currũ, q sequebat̃ eũ mo-
re regio: & asportauerũt eũ in Ierusalé,
mortuusq; est: & sepultus in mausoleo
patrũ suorũ: & vniuersus Iuda & Iersm
25 luxerũt eũ, ? Ieremias maximè: cui⁹ oẽs
cantores atq; cantatrices, vsq; in pñtem
diem lamentationes sup Iosiã replicãt,
& quasi lex obtinuit in Israël: Ecce scri
26 ptum fert̃ in lamentationib⁹. ? Reliqua
autem sermonũ Iosię & misericordia-
27 rũ eius, q lege pręcepta sunt Dñi, ? ope-
ra quoq; illius prima & nouissima, scri-
pta sunt in libro regum Iuda & Israël.

CAP. XXXVI.

1 TVlit ergo ppls terrę, Ioachaz filiũ
A Iosiæ: & cõstituit regé p pře suo in
2 Iersm. ? Viginti triũ annorum erat Ioa-
chaz cũ regnare cępisset: & trib⁹ mẽsib⁹
3 regnauit in Iersm. ? Amouit aũt eũ rex
Ægypti cũ venisset in Iersm, & cõdéna-
uit terrã cẽtũ talẽtis argẽti, & talẽto au-
4 ri. ? ‖ Cõstituitq; p eo regé, Eliacim fra-
tré eius, sup Iudã & Iersm: & vertit no-
mé ei⁹ Ioacim. ipsum verò Ioachaz tu-
5 lit secũ, & abduxit in Ægyptũ ? Vigin-
tiquinq; annorũ erat Ioacim cũ regna-
re cępisset, & vndecim annis regnauit ĩ
Iersm: fecitq; malũ corã Dño Deo suo.
6 ? Cõtra hunc ascẽdit Nabuchodonosor
B rex Chaldęorũ: & vinctũ catenis duxit
7 in Babyloné. ? Ad quã & vasa Dñi tran-
8 stulit & posuit ea in templo suo. ? Reli-
qua aũt verborũ Ioacim, & abomina-
tionũ eius quas operatus est, & q^a inuẽ-
ta^b sunt in eo, continent̃ in libro regum
Iuda & Isrl̃. Regnauit aũt Ioachin filius
9 eius p eo. ? Octo annorũ erat Ioachin
cùm regnare cępisset: & trib⁹ mẽsibus,
ac decé dieb⁹ regnauit in Iersm: fecitq;
10 malũ in conspectu Dñi. ? Cùmq; anni
circulus volueretur, misit Nabuchodo-
nosor rex nũtios, qui & adduxerũt eum

Margin notes: ^a volebã 2. — 4.Re.23 a.2. — 4.Re.23 c.21. 3.Esd.1. a.1. — ^a prophetę 1. * Dauid. — 4.Re.23 f.29. — 3.Esd.1. f.4.5. — ‖ 7 a. 12. b.1. — 4.Re.23 f.30. 3.Esd.1. c.34. — ‖ Mat.1. b.13. — ^a inuenta 2.

4. Reg. 24. d. 15.
* fratré 2.

in Babyloné, asportatis simul preciosis
simis vasis domus Dñi. Regé verò cõ-
stituit Sedeciam *patruũ* eius sup Iudá
11 & Ierl̃m. Viginti & vnius anni erat Se
decias cũ regnare cœpisset: & vndecim
12 annis regnauit in Ierl̃m. Fecitq; ma-
lum in oculis dñi Dei sui: nec erubuit
faciem Ieremiæ prophetæ loquentis ad
13 se ex ore Dñi. A rege quoq; Nabucho-
C donosor recessit, qui adiurauerat eum
per Deum: & indurauit ceruicé suá &
cor, vt nõ reuerteretur ad Dñm Deum
14 Israël. Sed & vniuersi principes sacer-
dotum & ppl̃s, præuaricati sunt iniquè
iuxta vniuersas abominationes gen-
tium: & polluerunt domũ Dñi, quam
15 sanctificauerat sibi in Ierl̃m. Mittebat
auté Dñs Deus patrum suorũ ad illos,
per manũ nuntiorũ suorum, de nocte
consurgens, & quotidie cõmonens: eò
16 ꝙ parceret pplo & habitaculo suo. At
illi subsannabant nuntios Dei, & parui
pendebant sermones eius, illudebãtq;
prophetis: donec ascenderet furor Dñi
17 in ppl̃m eius, & esset nulla curatio. Ad
duxit enim super eos regé Chaldęorũ,
& interfecit iuuenes eorũ gladio in do
mo sanctuarij *sui*: nõ est miserť ado-
lescentis, & virginis, & senis, nec decre-
piti quidé: sed oés tradidit in manibus
18 eius. Vniuersaq; vasa domus Dñi tam
D maiora q̃ minora, & thesauros tépli, &
regis & principũ trãstulit in Babyloné,
19 Incenderunt hostes domũ Dei, destru
xeruntq; murum Ierl̃m: vniuersas tur-
res cõbusserunt, & quicquid pretiosum
20 fuerat demoliti sunt. Siquis euaserat
gladiũ, ductus in Babyloné seruiuit re
gi & filiis eius, donec imperaret rex Per
21 sarum. Vt cõpleretur sermo Dñi ex ore
Ieremiæ: & celebraret terra sabbatha
sua: cũctis enim dieb⁹ desolationis egit
sabbathũ, vsq; dum complerentur se-
22 ptuaginta anni. Anno aũt primo Cy-
ri regis Persarum, ad explendũ sermo-
nem Dñi, qué locutus fuerat per os Iere
miæ, suscitauit Dñs spiritum Cyri regis
Persarum qui iussit prædicari in vniuer
so regno suo, etiam per scripturá dicés:
23 Hæc dicit Cyrus rex Persarũ: Omnia
regna terræ dedit mihi Dñs Deus cœli:
& ipse præcepit mihi vt ædificarem ei
domũ in Ierusalem, quę est in Iudęa:
quis ex vobis est in oí populo eius? sit
Dominus Deus suus cũ eo, & ascéndat.

Ier. 37. a. 1. & 2.

omi.

Iere. 25. c. 12. & 29. c. 11. 1. Esd. 1. a. 1. & 6. a. 3. Dan. 9. a. 3. 1. Esd. 1. a. 57. & 2. a. 2. & 6. c. 24.

ORATIO MANASSÆ REGIS IVDA, CVM CAPTVS teneretentur in Babylone.

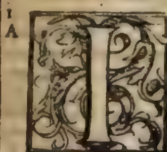
DOmine omnipotés Deus patrum nostrorũ, Abrahã, & Isaac, & Iacob, & seminis eorũ iusti, qui fecisti cœlũ & terrá cum oí ornatu eorũ, qui ligasti mare verbo præcepti tui, qui conclusisti abyssum, & signasti eam terribili & laudabili noíe tuo: quem oía pauent, & tremunt à vultu virtutis tuæ: quia importabilis est magnificentia gl̃iæ tuæ, & insustentabilis ira cõminationis tuæ super peccatores: imménsa verò & inuestigabilis misericordia promissionis tuæ: qm̃ tu es Dñs altissimus, benignus, longanimis, & multum misericors, & pœnitens super malitias hominum. Tu Dñe, sm̃ multitudiné bonitatis tuæ promisisti pœnitentiã, & remissionem ijs qui peccauerunt tibi, & multitudine miserationũ tuarũ decreuisti pęnitentiã peccatoribus, in saluté. Tu igitur Dñe Deus iustorũ, non posuisti pœnitentiã iustis, Abrahã, & Isaac, & Iacob, iis qui tibi nõ peccauerũt: sed posuisti pœnitétiam pp me peccatorem: qm̃ peccaui sup numerũ arenæ maris: multiplicatę sunt iniquitates meę dñe, multiplicatæ sunt iniquitates meæ & nõ sum dignus intueri & aspicere altitudiné cœli, p̃ multitudine iniquitatũ mearũ: Incuruatus sũ multo vinculo ferreo, vt non possim attollere caput meũ, & nõ est respiratio mihi: quia excitaui iracundiam tuã, & malum corá te feci: non feci voluntaté tuã, & mandata tua nõ custodiui: statui abominationes & multiplicaui offensiones. Et nũc flecto genu cordis mei, precans à te bonitaté. Peccaui Dñe, peccaui, & inqtates meas agnosco, Quare peto rogans te, remitte mihi Dñe, remitte mihi: & ne simul pdas me cũ iniquitatibus meis, neq; in æternũ, iratus, reserues mala mihi, neq; dánes me in infima terrę loca: qa tu es Deus, Deus inquã pœnitentiũ: & in me ostendes oém bonitatem tuã, quia indignum saluabis me sm̃ magnam misericordiã tuam, & laudabo te semper oíbus diebus vitæ meæ: quoniã te laudat oís virtus cœlorum, & tibi est gloria in secula seculorum. AMEN.

LIBER

LIBER PRIMVS ESDRAE.

CAPVT PRIMVM.

Infra 6 a.3 Iere 25. c.11. & 29.c.10. 2.Pa.36. d.22. 3.Esd 2. a.1.& 6. c.14. Da.9.a.2

1 A I N anno primo Cyri
regis Persarũ, vt cõ-
pleretur verbũ Dñi
ex ore Ieremiæ, su-
scitauit Dñs spiritũ
Cyri regis Persarũ:
& traduxit vocẽ in
oĩ regno suo, etiã p
2 scripturã dicens: ¶Hæc dicit Cyrus rex
Persarum: Oĩa regna terræ dedit mihi
dñs Deus cæli, & ipse præcepit mihi vt
ædificarem ei domum in Ierl'm, quę est
3 in Iudæa. ¶Quis est in vobis de vniuer-
B so pplo eius? Sit Deus illius cũ ipso. As-
scẽdat in Ierl'm quæ est in Iudæa, & ędi
ficet domũ dñi Dei Israël, ipse est Deus
4 qui est in Ierusalem. ¶Et oẽs reliqui in
cunctis locis vbicũq; habitant adiuuẽt
eum viri de loco suo, argẽto & auro, &
substantia, & pecoribus, excepto qd vo-
luntariè offerunt templo Dei, quod est
5 in Ierusalem. ¶Et surrexerunt principes
C patrum de Iuda & Ben-iamin, & sacer
dotes & Leuitæ, & oĩs cuius Deus susci
tauit spĩn vt ascenderet ad ædificandũ
templum Dñi, quod erat in Ierusalem.
6 ¶Vniuersiq; q erant in circuitu, adiuue
runt manus eorũ in vasis argẽteis & au-
reis, in substãtia & iumẽtis, in supellecti
7 li, exceptis his q̃ sponte obtulerãt. ¶Rex
quoq; Cyrus protulit vasa templi Dñi,
q̃ tulerat Nabuchodonosor de Ierl'm,
8 & posuerat ea in tẽplo Dei sui. ¶Protu-
D lit aũt ea Cyrus rex Persarum p manũ
Mithridatis filii Gazabar, & annumera
9 uit ea Sassabasar principi Iudæ. ¶Et hic
est numerus eorũ, Phialæ aureæ trigin-
ta, phialę argenteæ mille, cultri viginti
10 nouẽ, ¶scyphi aurei triginta, scyphi argẽ
tei secũdi quadringenti decẽ: vasa alia
11 mille, ¶Oĩa vasa aurea & argẽtea, qnq;
millia quadringẽta: vniuersa tulit Sas-
sabasar cũ his qui ascendebant de trãs-
migratione Babylonis in Ierusalem.

Iudit.5. g 57 & 5 d.23.

CAP. II.

2.Esdr.7. b. 3.Esd.5. a,1.& 7.

1 A HI sunt aũt prouinciæ filii, qui ascẽ
derũt de captiuitate quã transtule
rat Nabuchodonosor rex Babylonis in
Babylonem, & reuersi sunt in Ierl'm &
2 Iudã, vnusquisq; in ciuitatẽ suam. ¶Qui
venerũt cũ Zorobabel, Iesua, Nehemia,
Saraia, Rahelaia, Mardochai, Belsan,
Mesphar, Beguai, Rehũ, Baana, Nume-
3 rus virorũ ppl'i Israël. ¶Filii Pharos, duo
4 millia centũ septuaginta duo. ¶Filii Se-
5 phatia, trecẽti septuaginta duo. ¶Filii A
6 rea, septingẽti septuagintaquinq;. ¶Filii
Phahath-moab, filiorũ Iosue Ioab duo
7 millia *octingẽti duodecim. ¶Filii Aelã * nongenti 12.
8 mille ducenti qnquagintaquatuor. ¶Fi-
B lii Zethua, nongẽti quadragintaquinq;.
9 ¶Filii Zachai, septingenti sexaginta. ¶Fi-
10 lii Bani, sexcẽti quadraginta duo. ¶Filii
11 Bebai, sexcẽti viginti tres. ¶Filii Azgad,
12 mille ducenti vigintiduo. ¶Filii Adoni
13 cam, sexcẽti sexagintasex. ¶Filii Beguai,
14 duo millia qnquaginta sex, ¶Filii Adin,
15 quadringenti qnquagintaquatuor. ¶Fi-
16 lii Ather, q erãt ex Ezechia, *nonaginta *nongenti 2.
17 octo. ¶Filii Besai, trecenti viginti tres.
18 ¶Filii Iora, centũ duodecim. ¶Filii Ha-
19 sum, ducenti viginti tres. ¶Filii Gebbar,
20 nonagintaquinq;. ¶Filii Beth-lehẽ, cen-
21 tum viginti tres. ¶Viri Netupha, quin-
22 quaginta sex. ¶Viri Anathoth, centũ vi-
23 ginti octo. ¶Filii Azmaueth, quadragin
24 ta duo. ¶Filii Cariath-iarim, Cephira, &
25 Beroth, septingẽti quadraginta tres. ¶Fi-
26 lii Rama & Gabba, sexcẽti viginti vnꝰ,
27 ¶Viri Machmas, centũ viginti duo. ¶Vi
28 ri Beth-el & Hai, ducẽti viginti tres. ¶Fi
29 lii Nebo, quinquaginta duo, ¶Filii Meg
30 bis, centum qnquaginta sex. ¶Filii Ælã
31 alterius, mille ducẽti qnquaginta qua-
32 tuor. ¶Filii Harim, trecenti viginti. ¶Fi-
33 lii Lodhadid & Ono, septingẽti viginti
34 qnq;. ¶Filij Iericho, trecenti quadragin
35 ta qnq;, ¶Filii Senaa, tria millia sexcẽti
36 triginta. ¶Sacerdotes: Filii Iadaia in do-
37 mo Iesue, nongẽti septuagintatres. ¶Fili
38 Emmer, mille qnquaginta duo. ¶Filii
Pheshur, mille ducenti quadragin ta se
39 ptẽ. ¶Filii Harim, mille decẽ & septẽ. ¶Le
40 uitæ: Filii Iesue & Cedmiel filiorũ Odo
41 uiæ septuagintaquatuor. ¶Cãtores: Filij
42 Asaph centũ vigintiocto. ¶Filij Ianito-
rũ: filii Sellũ, filii Ater, filii Telmõ, filii
C Accub, filii Hatita, filii Sobai: vniuersi
43 cẽtũ trigintanouẽ. ¶Nathinęi: filii Siha,

44filij Hasupha, filij Tabbaoth, ¶filij Ce-
45ros, filii Siaa, filii Phadō, ¶filii Lebana,
46filii Hagaba, filii Accub, ¶filii Hagab, fi
47lii Semlai, filii Hana, ¶filii Gaddel, filii
48Gaher, filii Raaia, ¶filii Rasin, filii Neco
49da, filii Gazā. ¶filii Aza, filii Phasea, filii
50Besee, ¶filii Asena, filii Munim, filii Ne
51phusim, ¶filii Bacbuc, filii Hacupha, fi-
52lii Harhur, ¶filii Besluth, filii Mahida,
53filii Harsa, ¶filii Bercos, filii Sisara, filii
54Thema, ¶filii Nasia, filii Hatipha, ¶filii
55seruorum Salomonis, filii Sotai, filii So
56phereth, filii Pharuda, ¶filii Iala, filii
57Dercō, filii Geddel, ¶filii Saphatia, filii
Hatil, filii Phocereth, q erāt de Aseba-
58im filii Ami. ¶oēs Nathinæi, & filii ser-
uorū Salomonis, trecēti nonagīta duo.
59¶ Et hi q ascēderūt de Thel-mela, Thel-
harsa Cherub, & Adō, & Emer: Et non
potuerūt indicare domū patrū suorum
60& semē suū, vtrū ex Israël essent. ¶Filii
Dalaia, filii Tobia, filii Necoda, sexcēti
61qnquaginta duo. ¶Et de filiis sacerdo-
D tū: Filii Hobia, filii Accos, filii Bersellai,
q accepit de filiab⁹ Berzellai Galaaditis
62vxorem, & vocatus est noīe eorum, ¶hi
q̄sierunt scripturam genealogiæ suę, &
nō inuenerūt, & eiecti sunt de sacerdo-
63tio. ¶Et dixit Athersatha eis vt nō come
derēt de Sāctosanctorū, donec surgeret
64sacerdos doct⁹ atq; perfectus. ¶Oīs mul
titudo quasi vn⁹, quadraginta duo mil-
65lia trecēti sexaginta. ¶exceptis seruis eo-
rū & ancillis, q erant septē millia, trecē
ti triginta septē: & in ipsis cantores atq;
66cantatrices ducenti. ¶Equi eorū *sexcēti
trigintasex, muli eorū, ducenti quadra
67gintaquinq;. ¶cameli eorū, quadringē-
ti trigintaqnq;, asini eorū, sex millia se-
68ptingenti viginti. ¶Et de principibus pa
trum cū ingrederent templū Dñi quod
est in Ierl'm, sponte obtulerūt in domū
69Dei ad extruendā eā in loco suo. ¶Scdm
vires suas dederunt impensas operis, au
ri solidos *quadraginta millia & mille,
argēti mnas qnq; millia, & vestes sacer
70dotales cētū. ¶Habitauerunt ergo sacer
dotes, & Leuitæ, & de ppl'o, & cantores.
& ianitores, & Nathinæi in vrbib⁹ suis,
vniuersusq; Israël in ciuitatibus suis.

* septingenti 1.

* sexaginta 1.

CAP. III.

1 IAmq; venerat mensis septim⁹, & erāt
A filii Israël in ciuitatibus suis: cōgrega
tus est ergo ppl's quasi vir vn⁹ in Ierl'm:
2 ¶Et surrexit Iosue filius Iosedech, & fra

3. Esd. 5. c. 47.

tres eius sacerdotes, & Zorobabel filius
Salathiel, & fratres eius, & ædificauerūt
altare Dei Israël, vt offerrent in eo holo
caustomata, sicut scriptū est ī lege Moy
3 si viri Dei. ¶Collocauerunt aūt altare
Dei sup bases suas, deterrentibus eos p
circuitū ppl'is terrarū: & obtulerūt sup
illud holocaustū Dño manè & vesperè.
4 ¶Fecerūtq; solennitatē tabernaculorū,
sicut scriptū est: & holocaustū diebus
singulis per ordinē s'm præceptū, opus
5 diei in die suo. ¶Et post hæc holocaustū
B iuge tā in Calendis q̄ in vniuersis solen
nitatibus Dñi quæ erant consecratæ, &
in oībus in quibus vltrò offerebat' mu-
6 nus Dño. ¶A primo die mensis septimi
cęperunt offerre holocaustū Dño. por-
rò templū Dei nondum fundatū erat.
7 ¶Dederunt aūt pecunias latomis & cæ-
mentariis: cibū quoq; & potum, & oleū
Sidoniis, Tyriisq;, vt deferrent ligna ce
drina de Libano ad mare Ioppē, iuxta
8 qd̄ pceperat Cyrus rex Persarū eis. ¶An-
no aūt secundo aduentus eorū ad tem
C plum Dei in Ierl'm, mense scdo, cęperūt
Zorobabel filius Salathiel, & Iosue fi-
lius Iosedec, & reliqui de fratrib⁹ eorū
sacerdotes & Leuitæ, & oēs q venerant
de captiuitate in Ierl'm: & constituerūt
Leuitas à vigintiannis, & suprà, vt vrge-
9 rent opus Dñi, ¶Stetitq; Iosue & filii ei⁹
& fratres eius, Cedmihel, & filii ei⁹, & fi
lii Iuda, quasi vir vnus, vt instarent sup
eos qui faciebant opus in templo Dei:
filii Hanadad, & filii eorū, & fratres eo-
10 rum Leuitæ. ¶Fundato igitur a cęmen-
tariis templo Dñi, steterunt sacerdotes
in ornatu suo cum tubis: & Leuitæ filii
Asaph in cymbalis, vt laudarent Deū p
11 manus Dauid regis Israël. ¶Et concinne
D bant in hymnis, & confessione Dño:
Qm̄ bonus: qm̄ in ęternum misericor-
dia eius super Israël, Oīs quoq; ppl's vo-
ciferabatur clamore magno in laudan-
do Dñm, eò quod fundatum esset tem
12 plum Dñi. ¶Plurimi etiam de sacerdoti
bus & Leuitis & principes patrum, & se
niores q viderant tēplum prius cū fun-
datum esset, & hoc tēplum in oculis eo
rū, flebant voce magna, & multi voci-
13 ferantes in lętitia, eleuabant vocē. ¶Nec
poterat quisquā agnoscere vocē clamo-
ris lætantiū, & vocē fletus ppl'i: cōmix-
tum enim populus vociferabatur clamo
re magno, & vox audiebatur procul.

CAP.

CAP. IIII.

3.Esdr.5.g.66.
1 A Vdierunt aūt hostes Iudæ & Ben-
A iamin q̄a filii captiuitatis ædifica-
2 rent templū Dño Deo Israël.ꝰEt accedē
tes ad Zorobabel,& ad princi pes patrū
dixerunt eis: Ædificemus vobiscum, q̄a
ita vt vos quærimus Deū vestrum: ecce
nos immolauimus victimas à diebus
Asor-haddan regis Assur, qui adduxit
3 nos huc.ꝰEt dixit eis Zorobabel, & Io-
sue,& reliqui principes patrum Israël,
Nō est vobis & nobis vt ędificemus do
mum Deo nr̄o, sed nosipsi soli ędifica-
bimus Dño Deo nr̄o, sicut p̄cepit nobis
4 Cyrus rex Persarū.ꝰFactū est igit̄ vt pp̄ls
terræ impediret manꝰ pp̄li Iudæ, & tur
5 baret eos in ędificando.ꝰConduxerunt
aūt aduersus eos cōsiliatores, vt destrue
rent consilium eorū oibus diebus Cyri
regis Persarum, & vsq; ad regnum Da-
6 rii regis Persarū.ꝰ¶In regno aūt Assue- 3.Esdr.2.c.16.
ri in principio regni eius scripserunt ac
cusationem aduersus habitatores Iudæ
7 & Ierl̄m.ꝰEt in diebus Artaxerxis scri-
psit Beselā Mithridates, & Thabeel, &
reliq qui erant in cōsilio eorum,ad Ar-
taxerxē Regem Persarum, epistola autē
accusationis scripta erat Syriacè, & lege
8 batur sermone Syro.ꝰReum Beelteem
& Samsai Scriba scripserunt epistolam
B vnam de Ierl̄m Artaxerxi regi huiusce-
9 modi: ꝰREVM BEELTEEM, & Sam-
sai scriba,& reliqui consiliatores eorū,
Dinæi, & Apharsathachæi, Terphalæi,
Apharsæi, Erchuæi,Babylonii, Susane-
10 chæi, Dieui, & Ælamitæ: ꝰ& cæteri de
Gētibus quas transtulit Asenaphar ma-
gnus & gloriosus: & habitare eas fecit ī
ciuitatibus Samariæ,& in reliquis regio
11 nibus trās flumē in pace. ꝰ(Hoc est exē
plar epistolæ quam miserunt ad eum)
Artaxerxi regi serui tui viri q̄ sunt trās
12 Fluuiū,salutem dicūt.ꝰNotum sit regi
q̄a Iudęi qui ascenderunt à te ad nos,
venerunt in Ierl̄em ciuitatem rebellem
& pessimam, quā ædificant extruentes
muros eius, & parietes componentes.
13 ꝰNūc igitur notū sit regi, quia si ciuitas
C illa ędificata fuerit,& muri eiꝰ instaura
ti, tributū,& vectigal, & annuos reddi
tus nō dabūt,& vsq; ad reges hęc noxa
14 perueniet.ꝰNos aūt memores salis, qd
in palatio comedimus, & q̄a lęsiones
regis videre nefas ducimus: idcirco mi
15 simus & nuntiauimus regi, ꝰvt recēseas
in libris historiarū patrū tuorum, & in
uenies scriptū in commentariis,& scies
q̄m vrbs illa,vrbs rebellis est & nocens
regibus & prouinciis, & bella concitan
tur in ea ex diebus antiquis, quā ob rē
16 & ciuitas ipsa destructa est.ꝰNūtiamus
nos regi q̄m si ciuitas illa ædificata fue-
rit & muri ipsius instaurati, possessionē
17 trans fluuiū non habebis.ꝰVerbū mi-
sit rex ad Reū Beel-teem,& Samsai scri
bam,& ad reliquos qui erant in consi-
lio eorum habitatores Samariæ, & cęte
ris trans fluuiū,salutē dicens & pacem.
18 ꝰACCVSATIO quā misistis ad nos,
19 manifestè lecta est coram me, ꝰ& à me
D præceptum est:& recēsuerunt, inuene-
runtq; : q̄m ciuitas illa à diebus antiq̄s
aduersum reges rebellat, & seditiones
20 & prælia concitantur in ea.ꝰNam & re
ges fortissimi fuerunt in Ierl̄m:q & dña
ti sunt oī regioni quæ trās fluuium est.
Tributum quoq; & vectigal, & redditꝰ
21 accipiebant.ꝰNunc ergo audite senten-
tiā.Prohibeatis viros illos, vt vrbs illa
nō ędificet̄, donec si fortè à me iussum
22 fuerit.ꝰVidete ne negligenter hoc im-
pleatis,& paulatim crescat malū cōtra
23 reges.ꝰItaq; exēplum edicti Artaxerxis
regis lectū est coram Reum-Beel-teē, -3-
& Samsai scriba, & consiliariis eorum,
& abierunt festini in Ierl̄m ad Iudęos.
& p̄hibuerūt eos in brachio & robore.
24 ꝰTūc intermissum est opus domus Dñi
in Ierl̄m,& non fiebat vsq; ad annum
secundum regni Darii regis Persarum.

CAP. V.

1 PRophetauerunt aūt Aggęus Prophe
A ta, & Zacharias filiꝰ Addo prophe- 3.Esdr.6.a.3.
tantes ad Iudæos qui erant in Iudæa &
2 Ierusalem,in nomine Dei Israël.ꝰTūc
surrexerunt Zorobabel filiꝰSalathiel,&
Iosue filius Iosedec: & cęperunt ędifica
re templū Dei in Ierusalem, & cum eis
3 Prophetę Dei adiuuantes eos: ꝰIn ipso
aūt tempore venit ad eos Thathanai q
erat dux trās flumē, & Sthar-buzanai,
& consiliarii eorum:sicq; dixerunt eis:
Quis dedit vobis cōsilium vt domum
hanc ędificaretis, & muros eius instau
4 raretis?ꝰAd quod respōdimus eis, quæ
essent nomina hominum authorū ędi-
5 ficationis illius.ꝰOculus autem Dei eo-
rum factus est super senes Iudęorū, &
B non potuerunt inhibere eos. Placuitq;
vt res ad Darium referretur, & tunc sa-

tisfacerent aduersus accusationé illam.
6 ¶Exéplar epistolę quã misit Thathanái
dux regionis trans flumen, & Stharbu-
zanái, & cõsiliatores eius Arphasachęi
q erant trans flumen ad Darium regé.
7 ¶Sermo qué miserát ei, sic scriptus erat:
8 DARIO REGI pax oĩs. ¶Notũ sit regi
iste nos ad Iudęã prouinciam, ad domũ
Dei magni, quæ ædificat lapide impoli
to, & ligna ponunt in parietib⁹ opusq;
illud diligenter extruit, & crescit in ma
9 nibus eorũ. ¶Interrogauimus ergo senes
illos, & ita diximus eis. Quis dedit vo-
bis potestaté, vt domũ hanc ædificare-
10 tis, & muros hos instauraretis? ¶Sed &
C noĩa eorũ quæsiuimus ab eis, vt nuntia
remus tibi: scripsimusq; noĩa eorũ vi-
11 rorum q sunt principes in eis. ¶Huiusce
modi aũt sermoné r̃nderunt nobis, dicé
tes, Nos sumus serui Dei cęli & terræ, &
ędificamus téplum qđ erat extructum
ante hos annos multos: quodq; rex Is-
raël magn⁹ ædificauerat & extruxerat.
12 ¶Postq̃ aũt ad iracundiam prouocaue-
runt patres nostri Deũ cęli, tradidit eos
in manus Nabuchodonosor regis Baby
lonis Chaldęi: domum quoq; hanc de-
struxit, & populũ eius transtulit in Ba-
13 bylonem. ¶Anno autem primo Cyri re
gis Babylonis Cyrus rex ꝓposuit edictũ
14 vt domus Dei ædificaret. ¶Nam & vasa
D tépli Dei aurea & argentea quæ Nabu-
chodonosor tulerat de téplo quod erat
in Ierusalem, & asportauerat ea in tem
plum Babylonis, protulit Cyrus rex de
téplo Babylonis, & data sunt Sassaba-
sar vocabulo, qué & principem consti-
15 tuit, ¶dixitq; ei, Hæc vasa tolle, & vade:
& pone ea in téplo quod est in Ierusa-
lé, & domus Dei ædificetur in loco suo.
16 ¶Tunc itaq; Sassabasar ille venit, & po-
suit fundaméta templi Dei in Ierusalé,
& ex eo tempore vsq; nunc ædificatur,
17 & necdũ completum est. ¶Nũc ergo si
videtur regi bonũ recenseat in biblio-
theca regis, quæ est in Babylone, vtrum
nam à Cyro rege iussum fuerit vt ædifi
caretur domus Dei in Ierusalem, & vo-
luntaté regis sup hac re mittat ad nos.

CAP. VI.

1 TVnc Darius rex p̃cepit, & recensue-
A runt in bibliotheca librorũ, q erát
2 repositi in Babylone, ¶& inuentũ est in
Ecbatanis, qđ est castrũ in Medena pro
uincia, volumen vnũ, talisq; scriptus

3.Esd.6.e.13.

3 erat in eo cõmentarius, ¶ANNO PRI-
MO Cyri regis, Cyrus rex decreuit vt do
mus Dei ædificaretur, q est in Ierl'm, in
loco vbi immolent hostias, & vt ponát
fundamenta supportantia altitudinem
cubitorũ sexaginta, & latitudiné cubi-
4 torum sexaginta, ¶ordines de lapidibus
ĩpolitis tres, & sic ordines de lignis no-
uis: sumpt⁹ aũt de domo regis dabunt.
5 ¶Sed & vasa tépli Dei aurea & argétea,
quæ Nabuchodonosor tulerat de téplo
Ierl'm & attulerat ea in Babyloné, red-
dantur & referantur in téplũ in Ierl'm
in locũ suũ, quæ & posita sunt in téplo
6 Dei. ¶Nunc ergo Thathanái dux regio-
B nis quæ est trans Flumé, Sthar busanái,
& consiliarij vestri Apharsachęi, q estis
7 trás Flumé, procul recedite ab illis, ¶&
dimittite fieri téplũ Dei illud à duce Iu
dæorũ, & à senioribus eorũ, vt domum
8 Dei illã ædificét in loco suo. ¶Sed & a
me pręceptum est quid oporteat fieri à
presbyteris Iudæorũ illis, vt ædificetur
dom⁹ Dei, scilicet vt de arca regis, id est,
de tributis quæ dant de regione trans
Flumen, studiosè sumptus dent viris il-
9 lis, ne impediat opus. ¶Quod si necesse
fuerit, & vitulos, & agnos, & hędos in
holocaustũ Deo cęli, frumentum, sal,
vinum, & oleũ, secundũ ritum sacerdo
tum qui sunt in Ierl'm, detur eis per sin
gulos dies: ne sit ĩ aliquo querimonia.
10 ¶Et offerant oblationes Deo cęli, oréntq;
11 pro vita regis, & filiorum eius. ¶A me er
go positum est decretum, Vt omnis ho-
mo q hãc mutauerit iussioné, tollatur
lignũ de domo ipsius, & erigatur, & cõ-
figatur in eo, domus aũt eius publicet.
12 ¶Deus aũt qui habitare fecit nomé suũ
C ibi, dissipet oĩa regna, & ppl'm qui exten
derit manum suam vt repugnet & dissi
pet domũ Dei illã quæ est in Ierl'm. Ego
Darius statui decretum, qđ studiose im
13 pleri volo. ¶Igit Thathanái dux regio-
nis trans Flumen, & Sthar-buzanái, &
consiliarij eius, s̃m qđ p̃ceperat Darius
14 rex, sic diligéter executi sunt. ¶Seniores
aũt Iudæorum ędificabant & prospera
bantur iuxta prophetiã Aggęi ꝓphetæ,
& Zachariæ filij Addo: & ædificauerũt
& construxerunt iubente Deo Israël, &
iubéte Cyro & Dario, & Artaxerxe regi-
15 bus Persarũ: ¶& cõpleuerũt domũ Dei
istam, vsq; ad dié tertium mésis Adar,
16 q est annus sextus Darij regis. ¶Fecerũt

supra 1.c.1. 2.Par.36 1.22. Iere.25.c 12.& 29.c.10. 3.Esd.2.g.57.& 2.a.1.& 6.c.24. Dan.9.a.2.

3.Esd.7.a.1.

autem

aũt filij Iſraël ſacerdotes & Leuitæ, &
reliqui filiorum transmigrationis, dedi
17cationem domus Dei in gaudio. Et ob
D tulerunt in dedicatione dom⁹ Dei, vitu
los centũ, arietes ducentos, agnos qua-
dringentos, hircos caprarũ pro peccato
totius Iſraël duodecim, iuxta numerũ
18tribuũ Iſraël, Et ſtatuerunt ſacerdotes
in ordinib⁹ ſuis, & Leuitas in vicib⁹ ſuis
ſup opera Dei in Ierl'm, ſicut ſcriptũ eſt
19in libro Moyſi. Fecerunt aũt filij Iſra-
ël transmigrationis, Paſcha, quartadeci
20ma die menſis primi. Purificati enim
fuerãt Sacerdotes & Leuitæ quaſi vnus:
oẽs mundi ad immolandũ Paſcha vni-
uerſis filiis transmigrationis & fratrib⁹
21ſuis ſacerdotib⁹, & ſibi. Et comederũt
filij Iſraël qui reuerſi fuerãt de trãſmi-
gratione, & oẽs q ſe ſeparauerunt à coin
qnatione Gentiũ terrę ad eos, vt quære-
22rent Dñm Deum Iſraël. Et fecerunt So
lennitatẽ azymorum ſeptem diebus in
lætitia, quoniam lætificauerat eos Dñs,
& conuerterat cor regis Aſſur ad eos vt
adiuuaret manus eorum in opere do-
mus Domini Dei Iſraël.

Num. 3. a.6. & 8. b.9.

CAP. VII.

1 A Post hęc aũt verba in regno Artaxer-
xis regis Perſarũ, Eſdras fili⁹ Saraiæ,
2 filij Azariæ, filij Helcię, filij Sellũ, filij
3 Sadoc, filij Achitob, filij Amariæ, filij
4 Azarię, filij Maraioth, filij Zarhaię, fi-
5 lii Ozi, filii Bocci, filii Abiſue, filii Phi-
nees, filij Eleazar, filij Aaron ſacerdotis
6 ab initio. Ipſe Eſdras aſcẽdit de Babylo
ne. & ipſe ſcriba velox i lege Moyſi, quã
Dñs Deus dedit Iſraël: & dedit ei rex
ſm manum Dñi Dei eius ſuper eum,
7 oẽm petitionẽ eius. Et aſcenderunt de
filiis Iſraël, & de filiis ſacerdotũ, & de
filiis Leuitarũ, & de cantoribus, & de ia
nitoribus, & de Nathineis in Ierl'm an-
8 no ſeptimo Artaxerxis regis. Et vene-
runt in Ierl'm menſe quinto, ipſe eſt an
9 nus ſeptimus regis. Quia in primo die
menſ. primi cœpit aſcendere de Baby
lone, & in primo die menſis qnti venit
in Ierl'm iuxta manũ Dei ſui bonã ſup
10ſe. Eſdras aũt parauit cor ſuum, vt in-
ueſtigaret legem Dñi, & faceret & do-
11ceret in Iſraël pceptũ, & iudiciũ. Hoc
B eſt aũt exemplar epiſtolę edicti, qđ de-
dit rex Artaxerſes Eſdrę ſacerdoti, ſcri-
bę erudito i ſermonib⁹ & pceptis Dñi,
12& ceremoniis eius in Iſraël. ARTA-

3.Eſdr.8. a.1.

3.Eſd. 8. a.1.

XERXES rex regũ Eſdrę ſacerdoti, ſcri
bę legis Dei cęli doctiſſimo, ſalutem.
13 A me decretũ eſt, vt cuicunq; placue-
rit in regno meo de pplo Iſraël, & de ſa-
cerdotib⁹ ei⁹, & de Leuitis ire in Ierl'm,
14 tecum vadat. A facie enim regis & ſe-
ptẽ conſiliatorum eius miſſus es, vt viſi
tes Iudęam & Ierl'm in lẽge Dei tui, quę
15 eſt in manu tua: & vt feras argentũ &
aurũ qđ rex & conſiliatores ei⁹ ſponte
obtulerunt Deo Iſraël, cuius in Ierl'm
16 tabernaculũ eſt. Et oẽ argentum & au
rum quodcunq; inueneris in vniuerſa
prouincia Babylonis, & ppl's offerre vo-
luerit, & de ſacerdotibus q ſponte obtu
lerint domui Dei ſui quę eſt in Ierl'm.
17 liberè accipe, & ſtudioſè eme de hac
pecunia vitulos, arietes, agnos, & ſacrifi
ficia, & libamina eorũ, & offer ea ſuper
altare templi Dei veſtri qđ eſt in Ierl'm.
18 Sed & ſiqd tibi & fratrib⁹ tuis placue-
C rit de reliquo argẽto & auro vt faciatis,
19 iuxta voluntatẽ Dei veſtri facite. Vaſa
quoq; quę dantur tibi in miniſterium
domus Dei tui, trade in conſpectu Dei
20 in Ierl'm. Sed & cętera qbus opus fue-
rit in domũ Dei tui quantuncunq; ne-
ceſſe eſt, vt expendas, dabis de theſauro
21 & de fiſco regis, & à me. Ego Artaxer-
xes rex ſtatui atq; decreui oĩb⁹ cuſtodi-
bus arcę publicę, q ſunt trans Flumẽ, vt
quodcunq, petierit à vobis Eſdras ſacer
dos, ſcriba legis Dei cęli abſq; mora de
22 tis, vſq; ad argẽti talẽta centũ, & vſq;
ad frumenti coros centũ, & vſq; ad vini
batos centũ, & vſq; ad batos olei cẽtũ,
23 ſal verò abſq; menſura. Oẽ qđ ad ritũ
Dei cęli ptinet, tribuatur diligenter in
domo Dei cæli: ne fortè iraſcat' contra
24 regnũ regis, & filiorũ eius. Vobis quo-
D que notũ facimus de vniuerſis ſacerdoti
bus, & Leuitis, & cãtoribus, & ianitori-
bus, Nathinæis, & miniſtris domus Dei
hui⁹, vt vectigal, & tributũ, & annonas
non habeatis poteſtatẽ imponendi ſup
25 eos. Tu aũt Eſdra ſm ſapientiam Dei
tui, quę eſt in manu tua, conſtitue iudi
ces & præſides, vt iudicent oĩ pplo q
eſt trans flumẽ, his videlicet q nouerũt
legẽ Dei tui, ſed & imperitos docere li-
26 berè. Et oĩs qui non fecerit legem Dei
tui, & legem regis diligẽter, iudiciũ erit
de eo, ſiue in mortem, ſiue in exilium,
ſiue in condemnationẽ ſubſtantiæ ei⁹,
27 vel certè in carcerem. Benedictus Dñs

Deus patrũ nostrorum, qui dedit hoc
in corde regis vt glorificaret domũ Dñi
28 quę est in Ierusalẽ, & in me inclinauit
misericordiã suam coram rege & consi
liatoribus eius, & vniuersis principib⁹
regis potẽtib⁹: & ego confortatus manu
Dñi Dei mei q̃ erat in me, cõgregaui de
Israël principes qui ascenderent mecũ.

C A P. VIII.

1 A HI sunt ergo principes familiarũ &
genealogia eorũ qui ascenderunt
3. Esdr. 8. c. 31. mecũ in regno Artaxerxis regis, de Ba-
2 bylone. De filiis Phinees, Gersom. De
filiis Ithamar, Daniel. De filiis Dauid,
3 Hattus. De filiis Sechenię, & de filiis
Pharos, Zacharias: & cum eo numerati
4 sunt viri centũ q̃nquaginta. De filiis
Phahath-moab, Elioenai fili⁹ Zarehę:
5 & cũ eo ducẽti viri. De filiis Sechenię,
6 filius Ezechiel: & cũ eo trecẽti viri. De
filiis Adan, Abed filius Ionathan: & cũ
7 eo q̃nquaginta viri. De filiis Alam, Isa
ias, filius Athalię, & cũ eo septuaginta
8 viri. De filiis Saphatię, Zebedia filius
9 Michael: & cum eo octoginta viri. De
B filiis Ioab, Obedia filius Iahiel: & cũ eo
10 ducenti decẽ & octo viri. De filiis Selo
mith, filius Iosphię: & cum eo centum
11 sexagita viri. De filiis Bebai, Zacharias
filius Bebai: & cũ eo viginti octo viri.
12 De filiis Azgad, Iohanã filius Eccetan:
13 & cũ eo centũ & decem viri. De filiis
Adonicam, qui erant nouissimi, & hęc
nõia eorum, Elipheleth, & Iehiel, & Sa
14 maias: & cum eis sexaginta viri. De fi-
liis Begui, Vthai & Zachur: & cũ eis se-
15 ptuaginta viri. Congregaui autem eos
C ad fluuium qui decurrit ad Ahaua, &
mãsimus ibi trib⁹ diebus: quęsiuiq; in
pp̃lo & in Sacerdotibus de filiis Leui,
16 & non inueni ibi. Itaq; misi Eliezer,
& Ariel, & Semeiam, & Elnathan, & Ia-
rib, et alterũ Elnathã, et Nathan, et Za-
chariã, et Mosollam principes: et Ioia-
17 rib, & Elnathan sapientes. Et misi eos
ad Eddo, qui est primus in Chasphię lo
co: & posui in ore eorum verba quę lo-
querentur ad Eddo, & fratres eius Na-
thinęos in loco Chasphię, vt adducerẽt
18 nobis ministros domus Dei nostri. Et
adduxerunt nobis per manum Dei no-
stri bonam super nos, virũ doctissimũ
de filiis Moholi filii Leui filii Israël, &
D Sarabiã & filios eius, et fratres eius decẽ
19 et octo: et Hasabiam, et cum eo Isaiam
de filiis Merari, fratresq; eius, et filios
20 eius viginti. Et de Nathinęis quos de-
derat Dauid, & principes ad ministeria
Leuitarũ: Nathinęos ducentos viginti:
21 oẽs hi suis nõinibus vocabantur. Et p̃
dicaui ibi ieiuniũ iuxta fluuiũ Ahaua,
vt affligeremur corã Dño Deõ nostro,
et peteremus ab eo viã rectam nobis et
filiis nostris, vniuersæq; substantię no-
22 strę. Erubui enim petere regẽ auxiliũ
et equites, qui defenderent nos ab ini-
mico in via, quia dixeramus regi, Ma-
nus Dei nostri est super oẽs qui q̃rũt eũ
in bonitate: et imperium eius et fortitu
do eius, et furor super oẽs qui derelin-
23 quunt eũ. Ieiunauimus aũt, et rogaui-
E mus Deum nr̃m pro hoc: et euenit no-
24 bis prosperè. Et separaui de principib⁹
sacerdotũ duodecim, Sarabiam, et Ha-
sabiam, et cũ eis de fratribus eorũ de-
25 cem: appẽdiq; eis argentum et aurũ,
et vasa consecrata domus Dei nr̃i, quę
obtulerat rex et consiliatores ei⁹, et prin
cipes eius, vniuersusq; Israël eorũ qui
26 inuenti fuerant: et appendi in manib⁹
eorũ argenti talenta sexcenta quinqua-
ginta, & vasa argentea centũ, auri cen-
27 tum talẽta: et crateres aureos viginti,
qui habebant solidos millenos, et vasa
ęris fulgẽtis optimi duo pulchra, vt au-
28 rum. Et dixi eis, Vos sancti Dñi, et va
sa sancta, et argentũ et aurũ quod spon
te oblatum est Dño Deo patrũ nostro- *restrorũ
29 rum: vigilate et custodite, donec appẽ
F datis coram principibus sacerdotum, et
Leuitarum, et ducibus familiarũ Israël
30 in Ierl̃m in thesaurum domus Dñi. Su
sceperunt autem sacerdotes et Leuitæ
põdus argẽti et auri, et vasorũ, vt defer
31 rent Ierl̃m in domũ Dei nostri. Promo
uimus ergo à flumine Ahaua duodeci-
mo die mensis primi, vt p̃geremus Ieru
salem: et manus Dei nr̃i fuit sup nos, et
liberauit nos de manu inimici et insi-
32 diatoris in via. Et venim⁹ Ierl̃m: et mã
33 simus ibi tribus diebus. Die aũt quar-
G ta appensum est argentũ et aurũ, et va-
sa in domo Dei nostri per manũ Mere-
moth filii Vrię sacerdotis, et cũ eo Elea
zar filius Phinees, cumq; eis Iozabed fi
lius Iosue, et Noadaia filius Bennoi Le
34 uitæ, iuxta numerum et pondus oium
descriptumq; est omne pondus in tem
35 pore illo. Sed et qui venerant de capti
uitate filii transmigrationis, obtulerũt

holocau-

holocaustomata Deo Isrl', vitulos duo-
decim ꝑ omni populo Israël, arietes no
naginta sex, agnos septuaginta septẽ, hir
cos ꝑ peccato duodecim. omnia in ho
36 locaustum Dño. ⁋Dederunt autẽ ędicta
regis satrapis qui erãt de conspectu re-
gis & ducibus trans flumen, & eleuaue
runt populum & domum Dei.

CAP. IX.

g. Esdr. 8. c. 69. 1 POstq̃ aũt hęc completa sunt, accesse
A runt ad me principes, dicentes, Nõ
est separatus ppl's Israël, & sacerdotes &
Leuitę, à populis terrarũ, & de abomi-
nationibus eorũ, Chananęi videlicet, &
Hethęi, & Pherezęi, & Iebusęi, & Am-
monitarum, & Moabitarũ, & Ægyptio-
2 rum, & Amorrhęorum. ⁋tulerunt enim
de filiabus eorũ sibi & filiis suis, & cõ-
miscuerunt semen scm̃ cum populis ter
rarum. Manus etiam principũ & magi-
stratũ fuit in transgressione hac prima.
3 ⁋Cumq; audissem sermonẽ istum, sci-
di pallium meũ & tunicam, & euelli ca
pillos capitis mei & barbę, & sedi mœ-
4 rẽs. ⁋Conuenerũt aũt ad me oẽs q̃ time
bant verbum Dei Israël, pro trãsgressio
ne eorum qui de captiuitate venerant:
& ego sedebam tristis, vsq; ad sacrificiũ
5 vespertinũ. ⁋Et in sacrificio vespertino
B surrexi de afflictione mea, & scisso pal-
lio et tunica, curuaui genua mea, et ex
pandi manus meas ad Dñm Deũ meũ,
6 et dixi, Deus meus, confundor et erube
sco leuare faciẽ meam ad te, qm̃ iniqui-
tates nostrę multiplicatę sunt super ca-
put nostrum, et delicta nr̃a creuerunt
7 vsq; ad cęlum, ⁋à diebus patrũ nostro-
rum. Sed et nosipsi peccauimus graui-
ter vsq; ad diem hanc, et in iniquitati
bus nostris traditi sumus ipsi, et reges
nostri, et sacerdotes nostri in manũ re-
gum terrarũ, et in gladium, et in cap-
tiuitatem, et in rapinã, et in confusio-
8 nẽ vultus, sicut et die hac. ⁋Et nũc qua-
si parum et ad momentum facta est de
precatio nr̃a apud Dñm Deum nostrũ,
vt dimitterentur nobis reliquię, et dare
*paxillus C tur nobis *paxillus in loco sancto ei9,
et illuminaret oculos nostros Deus nr̃:
et daret nobis vitam modicã in serui-
9 tute nostra, ⁋qa serui sumus, et in serui
tute nr̃a non dereliquit nos Deus nr̃: et
inclinauit super nos misericordiam co-
ram rege Persarũ, vt daret nobis vitam
et sublimaret domũ Dei nostri, et extru
eret solitudines ei9, vt daret nobis *spẽ *spẽ
10 in Iuda et Ierl'm. ⁋Et nunc q̃d dicemus
Deus nr̃ post hęc? quia dereliquim9 mã
11 data tua? quę præcepisti in manu seruo
rum tuorũ prophetarum dicens, ‖Ter- ‖Deu. 7. a. 1.
ra ad quã vos ingredimini vt possidea-
tis eam, terra immunda est iuxta im-
munditiã populorum, cęterarumq; ter
rarum, abominationib9 eorũ qui reple-
uerunt eam ab ore vsque ad os in co-
12 inquinatione sua. Nunc ergo filias ve-
D stras ne detis filiis eorũ, et filias eorũ ne
accipiatis filiis vestris: et nõ q̃ratis pacẽ
eorũ, et prosperitatẽ eorum, vsq; in ęter
num, vt confortemini, et comedatis q̃
bona sunt terrę, et hęredes habeatis fi-
13 lios vestros vsq; in seculũ. ⁋Et post oĩa
quę venerunt sup nos in operibus nr̃is
pessimis, et in delicto nr̃o magno, quia
tu Deus nr̃ liberasti nos de iniquitate
nostra, et dedisti nobis salutẽ sicut est
14 hodie, ⁋vt non conuerteremur, et irrita
faceremus mandata tua, neq; matrimo
nia iungeremus cum populis abomina
tionum istarum. Nunquid iratus es no
bis vsq; ad consummationẽ, ne dimit-
15 teres nobis reliquias ad salutem? ⁋Dñe
Deus Israël iustus es tu: qm̃ derelicti su
mus, qui saluaremur sicut die hac. Ecce
coram te sumus in delicto nostro. non
enim stari potest coram te super hoc.

CAP. X.

1 SIc ergo orante Esdra, et implorante 3. Esdr. 8 g. 12.
A *Deum, & flente, & iacente ante tẽ- *eo 3.
plũ Dei, collectus est ad eum de Israël
cętus grandis nimis virorum et mulie-
rum et puerorum: et fleuit populus fle-
2 tu multo. ⁋Et rñdit Sechenias filius Ie-
hiel de filiis Ælã, et dixit Esdrę, Nos prę
uaricati sumus in Deũ nostrum, et du-
ximus vxores alienigenas de populis
terrę: et nunc si est pœnitentia in Israël
3 super hoc, ⁋percutiamus fœdus cum
Dño, Deo nostro, vt proiiciamus vni-
uersas vxores, et eos qui de his nati sunt
iuxta voluntatem Dñi, et eorum qui ti
ment præceptum Dñi Dei nostri: secun
4 dum legem fiat. ⁋Surge, tuum est discer
nere: nosq; erimus tecum: cõfortare, et
5 fac. ⁋Surrexit ergo Esdras, et adiurauit
principes sacerdotum et Leuitarum, et
omnem Israël, vt facerent secundũ ‖3 Esd. 9 a. 1.
6 verbum hoc: et iurauerũt. ⁋‖Et surrexit
Esdras ante domũ Dei, et abiit ad cubi
culũ Iohanan filii Eliasib, et ingressus

est illud panē non comedit, & aquam
non bibit: lugebat enim transgressionē
7 eorū q venerant de captiuitate. ¶ Et mis-
B sa est vox in Iuda & i Ierl'm oībus filiis
transmigrationis: vt congregarentur in
8 Ierl'm. ¶ Et oīs q non venerit in tribꝰ die
bus iuxta consiliū principum & senio-
rum, auferetur vniuersa substantia eiꝰ,
& ipse abiiciet̃ de cętu trāsmigrationis.
9 ¶ Conuenerūt igit̃ oēs viri Iuda & Ben-
iamin i Ierl'm tribus diebus, ipse est mē
sis nonꝰ, & vicesima die mēsis: & sedit
oīs pp̄ls in platea domus Dei, tremētes
10 p̄ pcō & pluuiis. ¶ Et surrexit Esdras sa-
cerdos, & dixit ad eos. Vos transgressi
estis, & duxistis vxores alienigenas, vt
11 adderetis sup̄ delictū Israël. ¶ Et nūc da
te confessionē dn̄o Deo patrū vestrorū,
& facite placitum eiꝰ: & separamini à
pp̄lis terræ, & ab vxoribus alienigenis.
12 ¶ Et rn̄dit vniuersa multitudo, dixitq́;
voce magna, Iuxta verbū tuū ad nos, sic
13 fiat. ¶ Verūtñ quia pp̄ls multus est, &
tēpus pluuię, & nō sustinemꝰ stare foris,
& opus non est diei vnius vel duorū (ve
hemēter qppe peccauimus in sermone
14 isto) ¶ constituātur principes in vniuer-
sa multitudine, & oēs in ciuitatibꝰ nr̄is
qui duxerunt vxores alienigenas, ve-
niant in tp̄oribus statutis, & cum his se
niores p̄ ciuitatē, & ciuitatē, & iudices
eius, donec auertat̃ ira Dei nr̄i à nobis
15 sup̄ pcō hoc. ¶ Igit̃ Ionathan filius Aza-
C hel, & Iaazia filiꝰ Thecuæ steterunt sup̄
hoc, & Mesollā & Sebethai Leuites ad-
16 iuuerūt eos. ¶ Feceruntq́; sic filij trāsmi
grationis. Et abierunt Esdras sacerdos,
& viri principes familiarum in domos
patrū suorū, & oēs per noīa sua, & sede
runt in die primo mēsis decimi, vt quæ
17 rerent rem. ¶ Et consummati sunt oēs vi
ri q duxerant vxores alienigenas, vsque
18 ad diē primā mensis primi. ¶ Et inuenti

sunt de filiis sacerdotū q duxerant vxo
res alienigenas. De filiis Iosue filij Iose-
dec, & fratres eius, Maasia & Eliézer &
19 Iarib & Godolia. ¶ Et dederūt manꝰ suas
vt eiicerent vxores suas. & p̄ delicto suo
20 arietē de ouibus offerrent. ¶ Et de filiis
21 Emmer, Hauani & Zebedia. ¶ Et de filiis
Harim, Maasia & Elia & Semeia, & Ie-
22 hiel, & Ozias. ¶ Et de filiis Pheshur Elio-
enai, Maasia, Ismael, Nathanael, Ioza-
23 bed & Elasa. ¶ Et de filiis Leuitarū, Ioza
bed & Semei & Celaia, ipse ē Calita, Pha
24 thaia, Iuda & Eliézer. ¶ Et de cantori-
bus, Eliasib. Et de ianitoribus, Sellū, &
25 Telem & Vri. ¶ Et ex Israël, de filiis Pha
D ros, Remeia & Iezia & Melchia & Mia
26 min & Eliézer & Melchia & Banea. ¶ Et
de filiis Ælam, Mathania, Zacharias, &
27 Iehiel & Abdi & Ierimoth & Elia. ¶ Et
de filiis Zethua, Elioenai, Eliasib, Ma-
thania & Ierimuth & Zabad, & Aziza.
28 ¶ Et de filiis Bebai, Iohanan, Hanania,
29 Zabbai, Athalai. ¶ Et de filiis Bani, Mo-
sollā & Meluch & Adaia, Iasub & Saal
30 & Ramoth. ¶ Et de filiis Phahath-Mo-
ab, Edna, & Chalal, Bananias, & Maa-
sias, Mathanias, Beseleel, Bennui & Ma
31 nasse. ¶ Et de filiis Herem, Eliézer, Iesue,
32 Melchias, Semeias, Simeō, ¶ Ben-iamin,
33 Maloch, Samarias. ¶ Et de filiis Hasom,
Mathanai, Mathatha, Zabad, Eliphelet
34 Iermai, Manasse, Semei. ¶ De filiis Bani,
35 Maadi, Amram & Vel, ¶ Baneas, & Ba-
36 daias, Cheliau, ¶ Vania, Marimuth, &
37 Eliasib. ¶ Mathnias, Mathanai & Iasi, &
38 Bani & Bénui, Semei ¶ & Salmias & Na
39 than & Adaias, ¶ & Mechnedebai, Sisai,
40 Sarai, ¶ Ezrel & Selemiau, Semeria, ¶ Sel
41 lum, Amaria, Ioseph. ¶ de filiis Nebo, Ie
42 hiel Mathathias, Zabad, Zabina, Ieddu,
43 & Ioal, & Banaia. ¶ Omnes hi acceperāt
44 vxores alienigenas, & fuerūt ex eis mu-
lieres quæ pepererant filios.

LIBER NEHEMIAS,
qui & Esdræ secundus dicitur.

CAPVT PRIMVM.

1 VERBA Nehemiæ filij Hel-
A chię, Et factum est in men
se Casleu, anno vicesimo,
& ego erā in Susis castro.
2 ¶ Et venit Hanani vnus de
fratribus meis, ipse, & viri* Iuda: & in- * ex 7.
terrogaui eos de Iudęis qui remanserāt,
& supererant de captiuitate, & Ierusa-
3 lem. ¶ Et dixerunt mihi, Qui remāserūt,
& derelicti sunt de captiuitate ibi in p̄-
uincia: in afflictione magna sunt, & in

opprobrio:

opprobrio: & murus Ierusalem dissipa-
tus est, & portæ eius cõbustæ sunt igni
4 ¶Cùmque audissem verba huiuscemo-
B di, sedi, & fleui, & luxi diebus multis,
& ieiunabam; & orabam ante faciem
‖ Dan. 9 a. 4. 5 Dei cæli. ¶Et dixi, ‖ Quæso Domine Deꝰ
cæli fortis, magne atque terribilis, qui
custodis pactum & misericordiam cũ
his qui te diligunt, & custodiunt man-
6 data tua: ¶fiant aures tuæ auscultantes,
C & oculi tui aperti, vt audias orationem
serui tui, quam ego oro corã te hodie,
nocte & die pro filiis Israël seruis tuis:
& cõfiteor ꝓ peccatis filiorũ Israël: qui
bus peccauerunt tibi & ego, & domus
7 pris mei peccauimus. ¶vanitate seducti
sumus, & non custodiuimus manda-
tum tuũ, & ceremonias, & iudicia q̃ p̃
8 cepisti Moysi famulo tuo ¶Meméto ver
bi quod mandasti Moysi seruo tuo, di-
cés, Cũ trãsgressi fueritis, ego dispergam
9 vos in populos. ¶Et si reuertamini ad
D me, & custodiatis pcepta mea, & facia-
tis ea: etiam si abducti fueritis ad extre
ma cæli, inde cõgregabo vos, & reducã
in locũ quem elegi vt habitaret nomé
10 meum ibi. ¶Et ipsi serui tui, & populus
tuus, quos redemisti in fortitudine tua
11 magna, & in manu tua valida. ¶Obse-
cro Dñe, sit auris tua attendens ad ora-
tionem serui tui, & ad orationem seruo
rum tuorum qui volunt timere nomen
tuum: & dirige seruum tuum hodie, &
da ei misericordiam ante virum hunc.
ego enim eram pincerna regis.

CAP. II.

1 FActum est autem in mése Nisan, an
A no vicesimo Artaxerxis regis, & vi-
nũ erat ante eũ, & leuaui vinũ, & dedi
regi: & eram quasi languidus ante facié
2 eius. ¶Dixitque mihi rex, Quare vultus
tuus tristis est, cùm te ægrotum nõ vi-
deam? nõ est hoc frustrà, sed malũ ne-
scio quod i corde tuo est. Et timui val-
3 de ac nimis, ¶& dixi regi, Rex in ęternũ
viue: quare nõ mœreat vultus meus, qa
ciuitas domus sepulchrorũ patris mei
deserta est, & portæ eiꝰ combustę sunt
4 igni? ¶Et ait mihi rex, Pro qua re postu-
5 las? Et oraui Deũ cęli: ¶& dixi ad regé,
Si videt regi bonũ, & si placet seruꝰ tuꝰ
ante faciem tuam, vt mittas me in Iu-
dęam ad ciuitaté sepulchri patris mei,
6 & ædificabo eam. ¶Dixitque mihi rex,
B & regina quæ sedebat iuxta eum, Vs-
que ad quod tempus erit iter tuum, &
quando reuertêris? Et placuit ante vul-
tum regis, & misit me: & constitui ei té
7 pus. ¶Et dixi regi, Si regi videtur bonum
epistolas det mihi ad duces regionis
trans Flumen, vt traducant me, donec
8 veniam in Iudæam: ¶& epistolam ad
Asaph custodem saltus regis, vt det mi
hi ligna, vt tegere possim portas templi
turres domus, & muros ciuitatis, & do-
mum quam ingressus fuero. Et dedit
mihi rex iuxta manum Dei mei boná
9 mecum. ¶Et veni ad duces regionis trãs
Flumen, dediq; eis epistolas regis. Mi
serat autem rex mecum principes mili
10 tum & equites. ¶Et audierunt Sanabal-
lat Horonites, & Tobias seruus Amma
nites, & contristati sunt afflictione ma
C gna, quòd venisset homo qui quæreret
11 prosperitatem filiorum Israël. ¶Et ve-
ni Ierusalem, & eram ibi tribus die-
12 bus: ¶& surrexi nocte ego, & viri pauci
mecum, & nõ indicaui cuiquam quid
Deus dedisset in corde meo vt facerem
in Ierusalem: & iumentum non erat
13 mecum, nisi animal cui sedebam. ¶Et
egressus sum per portam vallis nocte,
& ante fonté draconis, & ad portã ster-
coris: & considerabam murum Ierusa-
lem dissipatum, & portas eius consump
14 tas igni. Et trãsiui ad portam fontis, &
ad aquæductum regis, & non erat locꝰ
15 iumento cui sedebam, vt transiret. ¶Et
ascendi per torrentem nocte, & conside
rabam murum: & reuersus veni ad por
16 tam vallis, & redij. ¶Magistratus autem
nesciebant quò abiissem, aut quid ego
facerem: sed & Iudæis & sacerdotibus,
& optimatibus, & magistratibus, & reli
q̃s q̃ faciebant opus vsq; ad id loci ni-
17 hil indicaueră. ¶Et dixi eis, Vos nostis
D afflictioné in qua sumus, quia Ierlem
deserta est, & portæ eius consumptę sũt
igni: venite, & ædificemus muros Ieru-
18 salé, & nõ simus vltrà opprobrium. ¶Et
indicaui eis manũ Dei mei quòd esset
bona mecum, et verba regis quę locutꝰ
esset mihi, et aio, Surgamus, et ædifice-
mus. Et confortatę sunt manus eorum
19 in bono. ¶Audierũt autem Sanaballat
Horonites, et Tobias seruus Ammani-
tes, & Gosem Arabs: et subsannauerunt
nos, et despexerũt, dixeruntq;, Quæ est
hęc res quã facitis? nũquid cõtra regem
20 vos rebellatis? ¶Et reddidi eis sermoné,

dixitq; ad eos, Deus cęli ipse nos iuuat,
et nos serui eius sumus: surgamus, et æ-
dificemus: vobis autem non est pars, &
iustitia, & memoria in Ierusalem.

CAP. III.

1 ET surrexit Eliasib sacerdos magn⁹,
A & fratres eius sacerdotes: & ędifica
uerũt portã gregis: ipsi sanctificauerunt
eam, & statuerũt valuas eius, & vsq; ad
turrim centũ cubitorũ sanctificauerũt
2 eam, vsq; ad turrim Hananeel. Et iux-
ta eũ ędificauerunt viri Iericho. & iux-
ta eum ędificauit Zacchur filius Amri.
3 Portam autem pisciũ ędificauerũt filij
Asnaa: ipsi texerũt eam. & statuerũt val
uas eius, & seras, & vectes. Et iuxta eos
ædificauit Marimuth filius Vrię, filii
4 Accus. Et iuxta *eũ ędificauit Mosollã
B fili⁹ Barachię, filij Mesezebel: & iuxta
5 eos ędificauit Sadoch filius Baana. Et
iuxta eos ędificauerunt Thecueni opti-
mates aũt eorũ nõ supposuerunt colla
6 sua in opere Dñi sui. Et portã veterem
ędificauerũt Ioiada fili⁹ Phasea, & Mo-
sollã fili⁹ Besodia: ipsi texerunt eã, & sta
7 tuerunt valuas ei⁹, & seras & vectes. Et
iuxta eos ędificauerũt Meltias Gabaoni
tes, & Iadõ Meronathites, viri de Gabaõ
& Maspha: ꝓ duce qui erat in regione
8 trãs Flumẽ. Et iuxta eũ ędificauit Eziel
filius Araia aurifex: & iuxta eũ ędifica-
uit Ananias filius pigmẽtarij: & diuise-
C runt Ierſem vsq; ad murum platea la-
9 tioris. Et iuxta eum ædificauit Rapha
10 ia filius Hur, princeps vici Ierſem. Et
iuxta *eum ędificauit Iedaia fili⁹ Haro-
maph cõtra domũ suã: & iuxta eũ ędifi
cauit Hatt⁹ fili⁹ Hasebonię. *Mediã par
11 tẽ vici ędificauit Melchias fili⁹ Herem,
& Hasub fili⁹ Phahath-moab, & turri
12 furnorũ. Et iuxta eũ ędificauit Sellũ fi
lius Alohes princeps medię partis vici
13 Ierusalem ipse & filiæ eius. Et portam
vallis ędificauit Hanun, & habitatores
Zanõe ipsi ędificauerunt eam, & statue
rũt valuas eius, & seras & vectes, & mil
le cubitos in muro, vsque ad portã ster
14 quilinij. Et portam sterquilinij ędifi-
cauit Melchias fili⁹ Rechab, prĩceps vi
ci Beth-acharam: ipse ędificauit eam, &
15 statuit valuas eius, & seras & vectes. Et
D portam fontis ędificauit Sellum filius
Cholhoza, princeps pagi Maspha: ipse
ędificauit eam. & texit, & statuit valuas
eius, & seras & vectes, & muros piscinæ

* eos 1.
* eos 2.

Siloe in hortũ regis, & vsq; ad gradus q
16 descẽdũt de Ciuitate Dauid. Post eum
ædificauit Nehemias filius Azboc prin
ceps dimidiæ partis vici Beth-sur, vsq;
cõtra sepulchrum Dauid, & vsq; ad pi-
scinam quę grandi opere constructa est,
17 & vsque ad domum fortium. Post eum
ædificauerunt Leuitæ, Rehũ fili⁹ Beni:
post eum ędificauit Hasebias princeps
dimidię partis vici Ceilæ in vico suo.
18 Post eũ ędificauerũt frẽs eorum Banai
filius Henadad, princeps dimidię partis
19 Ceilæ. Et ædificauit iuxta eũ Azer fili⁹
E Iosue, princeps Maspha mẽsurã secun-
dam: cõtra ascensum firmissimi angu-
20 li. Post eum in monte ædificauit Baru
ch filius Zachai mensuram secundam
ab angulo vsq; ad portam domus Elia-
21 sib sacerdotis magni. Post eũ ædifica-
uit Merimuth fili⁹ Vriæ filij Hacc⁹, mẽ
suram secundã à porta domus Eliasib,
22 donec extenderet dom⁹ Eliasib. Et post
eũ ædificauerunt sacerdotes viri de cã-
23 pestribus Iordanis. Post eũ ędificauit
Ben-iamin & Hasub cõtra domũ suã:
& post eũ ædificauit Azarias filius Maa
siæ filij Ananie contra domum suam.
24 Post eum ædificauit Bennui filius He
nadad mensuram secundã, à domo A-
F zariæ vsq; ad flexurã, & vsq; ad angulũ
25 *Phalel filius Ozi cõtra flexurã & tur- * Post eũ ędificauit.
rim quæ eminet de domo regis excelsa,
id est in atrio carceris: post eũ Phadaia
26 filius Pharos. Nathinæi aũt habitabãt
in Ophel, vsq, cõtra portam aquarum,
ad orientem, & turrim quæ promine-
27 bat. Post eum ædificauerunt Thecueni
mẽsuram secundam è regione, à turre
magna & eminẽte vsq; ad murũ tẽpli.
28 Sursum autem *ad portam *equorũ ędi * à porta 11.
ficauerunt sacerdotes vnusquisq; cõtra
29 domum suam. Post eos ædificauit Sa-
doc filius Emmer cõtra domum suam.
Et post eum ædificauit Semaia filius Se
30 chenię, custos portæ orientalis. Post eũ
G ædificauit Hanania filius Selemiæ, &
Hanũ filius Seleph sextus mensurã secũ
dam: post eum ædificauit Mosollã fili⁹
Barachiæ, contra gazophylacium suũ.
31 Post eum ędificauit Melchias filius au
rificis vsq; ad domum Nathinæorum,
& *scuta *vendentiũ cõtra portã iudicia- * scuta 1.
32 lem, & vsque ad cœnaculũ anguli. Et * vsq, ad 5.
*inter *cœnaculũ anguli in porta gregis
ædificauerũt *artifices *& negotiatores. * aurifices 1.

CAP. IIII.

1 FActum est autem, cùm audisset Sa-
A naballat quod ędificaremus murũ,
iratus est valde: & motus nimis subsan
2 nauit Iudæos, & dixit coram fratribus
suis, & frequẽtia Samaritanorum. Quid
Iudæi faciũt imbecilles? num dimittẽt
eos gẽtes? Nũ sacrificabũt, & cõplebunt
in vna die? Nunquid ædificare poterũt
lapides de aceruis pulueris, qui cõbusti
3 sunt? Sed & Tobias Ammanites proxi-
mus ejus, ait: Ædificent, si ascẽdet vul-
pes, transiliet murum eorum lapideũ.
4 * Audi Deus noster, quia facti sumus
despectui: cõuerte opprobriũ sup caput
eorum, & da eos in despectionẽ in terra
5 captiuitatis. Ne operias iniquitatẽ eo-
B rum, & peccatum eorum coram facie
tua nõ deleatur: qa irriserũt ædificantes.
6 Itaq; ædificauimus murum, & cõiun-
ximus totum vsq; ad partẽ dimidiã: &
7 ꝓuocatũ est cor ppli ad opandũ. Factũ
est aũt, cum audisset Sanaballat, & To-
bias, & Arabes, & Ammanitæ, & Azo-
tij, quod obducta esset cicatrix muri Ie
rusalẽ, & quod cœpissent interrupta cõ
8 cludi. irati sunt nimis. Et congregati
sũt oẽs pariter vt venirẽt, & pugnarent
9 cõtra Ierlm, & molirẽtur insidias. Et
orauimus Deũ nrũm, & posuimus cu-
stodes sup murũ die ac nocte cõtra eos.
10 Dixit aũt Iudas, Debilitata est fortitu-
do portãtis, & humus nimia est, & nos
11 nõ poterimus ædificare murum. Et di
xerũt hostes nostri, Nesciãt & ignorẽt,
donec veniamus in mediũ eorũ, & inter
ficiamus eos, & cessare faciamus opus.
12 Factũ est aũt veniẽtibꝰ Iudæis q habi-
C tabãt iuxta eos, & dicentibꝰ nobis per
decẽ vices, ex oĩbus locis q bꝰ venerãt ad
13 nos, statui in loco post murũ p circui-
tũ pplm in ordinem cum gladijs suis,
14 & lãceis, & arcubus. Et pspexi atq; sur-
rexi: & aio ad optimates & magistratus
& ad reliquã partẽ vulgi, Nolite timere
à facie eorum. Domini magni & terribi
lis mementote, & pugnate ꝓ fratribus
vestris, filijs vestris, & filiabus vestris. &
15 vxoribus vestris, & domibus vestris. Fa
ctum est autem, cùm audissent inimici
nostri nũtiatũ esse nobis, dissipauit Deꝰ
consilium eorum. Et reuersi sumus oẽs
ad muros, vnusquisque ad opus suum.
16 Et factũ est à die illa, media pars iuue
nũ eorũ faciebat opꝰ. & media parata

*Et dixit Nehemias.

erat ad bellũ, & lãceæ, & scuta, & arcus
& loricæ, & principes post eos in oĩ do-
17 mo Iuda ædificantiũ in muro, & por-
D tantiũ onera, & imponentiũ: vna ma-
nu sua faciebat opus, et altera tenebat
18 gladium. ædificantium enim vnusqs-
que gladio erat accinctus renes. Et ædi-
ficabant, et clangebant buccina iuxta
19 me. Et dixi ad optimates, et ad magistra
tus, et ad reliquam partem vulgi, Opus
grande est et latum, et nos separati su-
20 mus in muro pcul alter ab altero: in
loco quocunq; audieritis clãgorẽ tubæ,
illuc cõcurrite ad nos. Deꝰ nr pugnabit
21 pro nobis. Et nosipsi faciamus opus: et
media pars nostrum teneat lanceas ab
ascensu auroræ, donec egrediantur astra.
22 In tempore quoque illo dixi populo,
Vnusquisq; cum puero suo maneat in
medio Ierusalem, et sint *vobis vices p *nobis ps
23 noctem, et diem, ad operandũ. Ego au
tem et fratres mei et pueri mei, et custo
des qui erant post me, nõ deponebamꝰ
vestimenta nostra: vnusquisque tantũ
nudabatur ad baptismum.

CAP. V.

1 ET factus est clamor populi, et vxorũ
A eius magnus aduersus fratres suos
2 Iudęos. Et erãt qui dicerent, Filij nostri
et filiæ nostræ multæ sunt nimis: acci-
piamus pro pretio eorum frumentum,
3 et comedamus, et viuamus. Et erant q
dicerent, Agros nostros, et vineas, et do
mos nostras opponamus: et accipiamꝰ
4 frumentũ in fame. Et alij dicebãt, Mu
tuò sumamus pecunias in tributa regis
5 demusq; agros nr̃os et vineas: et nunc
sicut carnes fratrum nostrorũ, sic carnes
nostræ sunt: et sicut filij eorũ, ita et filij
nostri. ecce nos subiugamus filios nr̃os
et filias nostras in seruitutem, et de fi-
liabus nostris sunt famulæ, nec habe-
mus vnde possint redimi, et agros nr̃os
6 et vineas nostras alij possident. Et ira-
tus sum nimis, cũ audissem clamorẽ eo
7 rum secundum verba hæc, cogitauitq;
B cor meum mecũ, et increpaui optima-
tes et magistratus, et dixi eis, Vsurásne
singuli à fratribus vestris exigitis? Et cõ
gregaui aduersũ eos cõcionẽ magnam,
8 et dixi eis, Nos, vt scitis, redemimus fra
tres nostros Iudęos qui venditi fuerant
gentibꝰ, secundum possibilitatẽ nr̃am:
et vos igitur vẽdetis fratres vestros, et re
dimemꝰ eos? Et siluerũt, nec inuenerũt

9 quid responderent. ¶ Dixitq; ad eos, Nõ
est bona res quam facitis: quare nõ in ti
more Dei nostri ambulatis, ne exprobre
10 tur nobis à gentibus inimicis nr̃is? ¶ Et
ego & fratres mei & pueri mei, commo
dauimus plurimis pecuniam & frumé-
tum: non repetamus in cõmune istud,
ęs alienum cõcedamus quod debet̃ no-
11 bis. ¶ Reddite eis hodie agros suos, & vi
neas suas, & oliueta sua, & domos suas:
quin potius & centesimam pecunię, fru
méti, vini, & olei, quá exigere soletis ab
12 eis, date ꝓ illis. ¶ Et dixerũt, Reddemus
C & ab eis nihil quęremus: sicq; faciem⁹
vt loqueris. Et vocaui sacerdotes, & adiu
raui eos vt facerét iuxta quod dixeram.
13 ¶ Insuper excussi sinum meum, & dixi,
Sic excutiat Deus oém virũ qui non cõ-
pleuerit verbum istud de domo sua &
de laborib⁹ suis: sic excutiatur, & vacu⁹
fiat. Et dixit vniuersa multitudo, Amé.
Et laudauerunt Deum. Fecit ergo popu
14 lus sicut erat dictum. ¶ A die autem illa
qua pręceperat rex mihi vt essem dux in
terra Iuda, ab anno vicesimo vsq; ad á-
num tricesimum ſm Artaxerxis regis,
per annos duodecim, ego & fratres mei
annonas quæ ducibus debebantur, nõ
15 comedimus. ¶ Duces autem primi, qui
fuerant ante me, grauauerunt populũ,
& acceperunt ab eis in pane & vino, &
pecunia quotidie siclos quadraginta:
sed & ministri eorum depresserunt po-
D pulũ. Ego autem non feci ita, propter ti
16 morem Dei: quin potius in opere muri
ædificaui, & agrum non emi, & omnes
17 pueri mei cõgregati ad opus erant. ¶ Iu-
dæi quoque & magistratus centum qui
quaginta viri, & qui veniebant ad nos
de gentibus quę in circuitu nr̃o sunt, in
18 mẽsa mea erát. ¶ Parabatur aũt mihi ꝑ
dies singulos bos vnus, arietes sex ele-
cti, exceptis volatilibus, & inter dies de-
cem vina diuersa, & alia multa tribue-
bam: insuper & annonas ducatus mei
non qśiui: valde enim attenuatus erat
19 pp̃ls. ¶ Meméto mei De⁹ meus in bonũ,
secũdum omnia quę feci populo huic.

CAP. VI.

FActum est auté, cùm audisset Sana-
A ballat, & Tobias & Gossem Arabs &
cęteri inimici nostri, quòd ædificassem
ego murum, & non esset in ipso residua
interruptio (vsque ad tépus auté illud
valuas nõ posueram in portis) ¶ miserũt
Sanaballat, & Gossem ad me dicentes:
Veni, & percutiamus fœdus pariter in *vi
tulis+ in Cãpo-ono. Ipsi aũt cogitabant * viculis
3 vt facerét mihi malũ. ¶ Misi ergo ad eos
nuntios, dicens: Opus grande ego facio,
& non possum descendere: ne fortè ne-
gligatur cùm venero, & descendero ad
4 vos. ¶ Miserunt auté ad me ſm verbum
hoc, per quatuor vices: & rñdi eis iuxta
5 sermoné prioré. ¶ Et misit ad me Sana-
ballat iuxta verbum prius quinta vice
B puerũ suũ, & epl̃am habebat in manu
6 sua ¶ scriptam hoc modo, IN GENTIBUS
auditum est, & Gossèm dixit quòd tu
& Iudęi cogitetis rebellare, & propterea
ędifices murum, & leuare te velis super
7 eos regem: pp quam causam ¶ & prophe
tas posueris q̃ pdicent de te in Ierl̃em,
dicẽtes: Rex in Iudęa est. Auditurus est
rex verba hęc: idcirco nũc veni, vt inea-
8 mus consilium pariter. ¶ Et misi ad eos
dicens: Non est factum secundum ver
ba hęc quæ tu loqueris. de corde enim
9 tuo tu cõponis hęc. ¶ Oés eni hi terrebát
C nos cogitantes ꝙ cessarent manus nræ
ab opere, & quiesceremus. Quá ob cám
10 magis confortaui manus meas: ¶ & in-
gressus sum domum Semaię filij Dala-
ię filij Metabeel secretò. Qui ait, Tracte
mus nobiscũ in domo Dei in medio té-
pli, & claudamus portas ędis: quia vẽtu
ri sunt vt interficiant te, & nocte vẽturi
11 sunt ad occidendũ te. ¶ Et dixi, Nũ quis
quam similis mei fugit: et quis vt ego
ingrediet̃ téplũ & viuet? nõ ingrediar,
12 ¶ Et intellexi ꝙ Deus nõ misisset eum,
sed quasi vaticinãs locutus esset ad me
& Tobias & Sanaballa cõduxissent eũ.
13 ¶ acceperat enim pretium, vt territus fa-
cerem & peccarem, & haberent malum
14 quod exprobrarent mihi. ¶ Meméto mei
Domine pro Tobia & Sanaballat iuxta
D opera eorũ talia: sed & Noadię pphetę
& cæterorum prophetarum q̃ terrebát
15 me. ¶ Completus est autem murus vice-
simo quinto die mensis Elul, quinqua-
16 ginta duob⁹ dieb⁹. ¶ Factũ est ergo cum
audissent oés inimici nri, vt timerent
vniuersæ gentes quæ erant in circuitu
nostro, & conciderent intra semetipsos,
& scirent ꝙ à Deo factũ esset opus hoc.
17 ¶ Sed & in dieb⁹ illis multæ optimatũ
Iudęorũ epl̃ę mittebant̃ ad Tobiá & à
18 Tobia veniebát ad eos. ¶ Multi enĩ erát
in Iudæa habentes iuramentum eius,

quia

quia generer erat Secheniæ filij Area, &
Iohanan filius eius acceperat filiã Mo-
19 sollã filij Barachię. ¶ sed & laudabãt eũ
coram me, & verba mea nuntiabant ei:
& Tobias mittebat epl'as vt terreret me.

CAP. VII.

1 POstquam autem ædificatus est mu- Eccl. 49. c 15.
A rus & posui valuas, & recensui iani
2 tores, & cantores, & leuitas: ¶ præcepi
Hanani fratri meo, & Hananię principi
domus de Ierusalẽ (ipse enim quasi vir
verax & timens Deũ plus cęteris videba
3 tur) ¶ & dixi eis, Nõ aperiantur portę Ieru
salẽ vsq; ad calorẽ solis. Cumq; adhuc
assisterẽt, clausæ portę sunt, & oppilatę,
& posui custodes de habitatoribus Ieru
salem, singulos per vices suas, & vnum-
4 quenque contra domum suam. ¶ Ciui-
tas aũt erat lata nimis & grandis, & po
pulus paruus in medio eius, & nõ erant
5 domus ędificatę. ¶ Deus autem dedit in
corde meo, & congregaui optimates, &
magistratus & vulgus, vt recenserẽ eos:
& inueni librũ census eorũ q ascende-
rant primum, &; inuentum est scriptũ 2 Esd 2. a. 1.
6 in eo. ¶ Isti filij prouincię, qui ascẽderũt 3 Esd 5. a 7.
B de captiuitate migrantium, quos trãstu
lerat Nabuchodonosor rex Babylonis,
& reuersi sunt in Ierlem, & in Iudęam,
7 vnusquisq; in ciuitatem suam. ¶ Qui *ve *venerũt 7.
nerant' cũ Zorobabel, Iosue, Nehemias
Azarias, Raamias, Nahamani, Mardo-
chęus, Belsan, Mespharat, Begoai, Na-
hũ, Baana. Numerus virorũ ppli Israël,
8 ¶ Filij Pharos, duo millia cẽtũ septuagĩ
9 ta duo. ¶ Filij Saphatia, trecenti septuagĩ
10 ta duo. ¶ Filij Area sexcenti quinquagin
11 ta duo. ¶ Filij Phahath-moab filiorum
C Iosue & Ioab, duo millia octingẽti decẽ *ducenti 2.
12 & octo. ¶ Filij Ælam, mille *octingenti'
13 quinquaginta quatuor. ¶ Filij Zethua,
14 octingẽti quadraginta quinq;. ¶ Filij Za
15 chai, septingẽti sexaginta. ¶ Filij Bãnui,
16 sexcenti quadraginta octo. ¶ Filij Bebai,
17 sexcẽti vigintiocto. ¶ Filij Azgad, duo mil
18 lia trecenti vigintiduo. ¶ Filij Adonicã,
19 sexcenti sexaginta septẽ. ¶ Filij Beguai,
20 duo millia sexagita septẽ. ¶ Filij Adi, sex
21 cẽti quiquagita quinq;. ¶ Filij Ater, filij
22 Hezecię, *nõgẽti octo'. ¶ Filij Hasẽ, trecẽ *nonagĩta 22.
23 ti viginti octo. ¶ Filij Besai, trecenti vigĩ
24 ti quatuor. ¶ Filij Hareph, centum duo-
25 decim. Filij Gabaon: nonagintaquinq;.
26 Filij Beth-lehem & Netupha, cẽtum o-
27 ctoginta octo. ¶ Viri Anathoth, centũ vi
28 ginti octo. ¶ Viri Beth-azmoth, quadra-
29 ginta duo. ¶ Viri Cariath-iarim, Cephira
D & Beroth, septingenti quadraginta tres.
30 ¶ Viri Rama & Geba, sexcẽti vigiti vnus.
31 ¶ Viri Machmas, cẽtũ viginti duo. ¶ Viri
32 Beth-el & Hai, centũ viginti tres. ¶ Viri
33 Nebo alterius, quinquagita duo. ¶ Viri
34 Ælã alterius, mille ducẽti quiquaginta
35 quatuor. Filij Harẽ, trecenti viginti. ¶ Fi-
36 lij Iericho, trecẽti quadraginta quinq;.
37 ¶ Filij Lodhadid & Ono, septingẽti vigi
38 ti vnus. ¶ Filij Senaa, tria milia nongẽti
39 trigita. ¶ Sacerdotes. Filij Idaia in domo
40 Iesua, nongẽti septuagitatres. ¶ Filij Em-
41 mer, mille quinquagitaduo. ¶ Filij Phas-
hur, mille ducenti quadraginta septẽ.
42 ¶ Filij Arem, mille decẽ & septẽ. ¶ Leui-
43 tæ: Filij Iosue & Cedmiel filiorũ Oduię
44 septuaginta quatuor. ¶ Cãtores: Filij A-
45 saph, cẽtum quadraginta octo. ¶ Ianito-
res: Filij Sellum, filij Ater, filij Telmõ, fi
E lij Acchub, filij Hatita, filij Sobai cẽtum
46 triginta octo. ¶ Nathinæi: Filij Soha, filij
47 Hasupha, filij Tebbaoth, ¶ filij Ceros, fi
48 lij Siaa, filij Phadon. ¶ filij Lebana, filij
49 Hagaba, filij Selmai, ¶ filij Hanan, filij
50 Geddel, filij Gaher, ¶ filij Raaia, filij Ra
51 sin, filij Necoda, ¶ filij Gezem, filij Aza,
52 filij Phasea, ¶ filij Besai, filij Munim, filij
53 Nephussim, ¶ filij Bacbuc, filij Hacupha
54 filij Harhur, ¶ filij Besloth, filij Mahida,
55 filij Harsa, ¶ filij Bercos, filij Sisara, filij
56 Thema. ¶ Filij Nasia, filij Hatipha, ¶ fi-
57 lij seruorũ Salomonis, filij Sotai, filij So
58 phereth, filij Pharida. ¶ filij Iahala, filij
59 Darcõ, filij Ieddel, ¶ filij Saphatia, filij
Hatil. filij Phochereth, q erat ortus ex
60 Sabaim filio Amõ. ¶ Oẽs Nathinęi, & fi
lij seruorũ Salomonis, trecẽti nonagita
61 duo. ¶ Hi sũt aũt q ascẽderũt de Thelmẽ
la Thel-harsa, Cherub, Addon, & Em-
mer: & nõ potuerũt indicare domũ pa-
trũ suorũ, & semẽ suũ, vtrũ ex Isrl' essẽt.
62 ¶ Filij Dalaia, filij Tobia, filij Necoda,
63 sexcenti quadragintaduo. ¶ Et de sacer-
F dotibus filii Habia. filij Accos, filij Ber-
zellai, q accepit de filiabus Berzellai Ga
laaditis vxorẽ: & vocatus est noĩe eorũ.
64 ¶ hi quęsierunt scripturam suã in cẽsu,
& non inuenerunt: & eiecti sunt de sa-
65 cerdotio. ¶ Dixitq; Athersatha eis vt nõ
manducarent de Sanctis sanctorum, do
nec staret sacerdos doctus & eruditus.
66 ¶ Oĩs multitudo quasi vir vnus quadra-
67 ginta duo millia *sexcẽti' sexaginta: abs- *trecenti 4.

que

que seruis et ancillis eorum, qui erãt se
ptem millia trecenti trigintaseptem: et
inter eos cantores, et cantatrices, ducẽti
68 quadraginta quinque. Equi eorum, se-
ptingenti trigintasex, muli eorũ, ducẽti
69 quadraginta quinque: cameli eorum,
quadringenti triginta quinque: asini,
sex millia septingenti viginti.

HVCVSQVE REFERTVR
Quid in commentario scriptum fuerit:
ex in Nehemiæ historia texitur.

70 Nonnulli aũt de principibus fami-
G liarum dederunt in opus. Athersata de-
dit in thesaurum, auri drachmas mille,
phialas quinquaginta, tunicas sacerdo-
71 tales quingentas triginta. Et de princi-
pibus familiarũ dederũt in thesaurum
opis, auri drachmas viginti millia, et
72 argẽti mnas duo millia ducẽtas. Et quod
dedit reliquus pplʼs, auri drachmas vigiti
millia, et argẽti mnas duo millia, et tu
73 nicas sacerdotales sexagita septẽ. Habi
tauerũt aũt sacerdotes et Leuitæ, et iani
tores et cantores, et reliquũ vulgus, et
Nathinæi, et oĩs Isrlʼ in ciuitatibus suis.

CAP. VIII.

1 ET venerat mensis septimus: filij au
A tẽ Isrlʼ erãt in ciuitatibus suis. Con-
gregatusq; est oĩs pplʼs quasi vir vnus ad
plateam quæ est ante portam aquarũ:
et dixerunt Esdræ scribæ vt afferret li-
brũ legis Moysi, quam præceperat Dñs
2 Israëli. Attulit ergo Esdras sacerdos le-
gem corã multitudine virorũ et mulie-
rum, cunctisq; q poterãt intelligere, in
3 die prima mensis septimi. Et legit in
eo apertè in platea quæ erat ante portã
aquarum, de manè vsq; ad mediã diẽ in
cõspectu virorũ et mulierũ, et sapientiũ
et aures oĩs ppli erãt erectæ ad librum.
4 Stetit aũt Esdras scriba super gradũ li-
gneũ, quẽ fecerat ad loquendũ: et stete-
rũt iuxta eũ Mathathias, et Semeia, et
Ania, et Vria, et Helcia, et Maasia, ad de
strã ei⁹: et ad sinistrã, Phadaia, Misael,
et Melchia, et Hasũ, et Hasbadana, Za-
5 charia, et Mosollã. Et aperuit Esdras li
B brũ corã oĩ pplo: sup vniuersum quip-
pe pplm eminebat. Et cũ aperuisset eũ,
6 stetit oĩs pplʼs. Et bñdixit Esdras Dño
Deo ʼvoce magna:ʼ et rñdit oĩs pplʼs, A-
mẽ, amẽ: eleuãs man⁹ suas, et incuruati
sunt, et adorauerũt Deũ proni in terrã.

ʼmagno a.

7 Porrò Iosue, et Bani et Serebia, Iamin
Accub, Septhai, Odia, Maasia, Celita, A-
zarias, Iozabed, Hanan, Phalaia, Leuitæ
silentium faciebãt in populo ad audiẽ-
dam legem: populus autem stabat in
8 gradu suo. Et legerunt in libro legis
Dei distinctè, et apertè ad intelligẽdũ:
9 et intellexerũt cũ legeretur. Dixit autem
C Nehemias (ipse est Athersata) et Esdras
sacerdos et scriba, et Leuitæ interpretan
tes vniuerso populo, dies sanctificatus
est Dño Deo ʼnostro,ʼ nolite lugere, et
nolite flere. Flebat enim omnis popul⁹
10 cùm audiret verba legis. Et dixit eis,
Ite comedite pinguia, et bibite mulsũ,
et mittite partes ʼhis qui nõ præparaue-
runtʼ sibi, quia sanctus dies Dñi est, et
nolite contristari: gaudium eteni Dñi
11 est fortitudo ʼnr̃aʼ. Leuitæ aũt silentiũ
faciebant in oi pplo, dicẽtes: Tacete qa
12 dies sanctus est, et nolite dolere. Abijt
itaq; oĩs pplʼs, vt comederet, et biberet,
et mitteret partes et faceret lætitiã ma-
gnã: quia intellexerãt verba q̃ docuerat
13 eos. Et in die secundo congregati sunt
principes familiarũ vniuersi ppli, sacer
dotes et Leuitæ ad Esdram scribam, vt
14 interpretaretur eis verba legis. Et inuene
D runt scriptum in lege, præcepisse Dñm in
manu Moysi, vt habitẽt filij Isrlʼ in ta-
bernaculis, in die solẽni, mẽse septimo:
15 et vt prædicent, et diuulgent vocẽ in
vniuersis vrbibus suis, et in Ierusalẽ, di
centes: Egredimini in montem, et affer
te frondes oliuæ, et frondes ligni pul-
cherrimi, frõdes myrti, et ramos palma
rũ, et frõdes ligni nemorosi, vt fiãt taber
16 nacula, sicut scriptũ est. Et egressus est
populus, et attulerunt. Fecerũtq; sibi ta-
bernacula vnusquisque in domate suo
et in atrijs suis, et in atrijs dom⁹ Dei, et
in platea portæ aquarũ, et in platea por
17 tæ Ephraim. Fecit ergo vniuersa eccle-
sia eorum qui redierant de captiuitate
tabernacula, et habitauerunt in taber-
naculis: nõ enĩ fecerãt à dieb⁹ Iosue fi-
lij Nun taliter filij Isrlʼ, vsq; ad diẽ illũ.
18 Et fuit lætitia magna nimis. Legit autẽ
Esdras in libro legis Dei per dies singulos
à die primo vsq; ad diem nouissimũ. et
fecerũt solennitatẽ septem diebus, et in
die octauo collectam iuxta ritum.

CAP. IX.

1 IN die aũt vicesimo quarto mensis hu
A ius conuenerunt filij Isrlʼ in ieiunio.

ʼvestro s

ʼei qui non præparauit 6

ʼvestra s

2 et in saccis, et humus sup eos. ¶ Et sepa-
ratũ est semen filiorum Isr̃ ab oĩ filio
alienigena: et steterunt et confitebant̃
peccata sua, et iniq̃tates patrũ suorum.
3 ¶ Et cõsurrexerũt ad stãdũ: et legerũt in
volumine legis Dñi Dei sui, quater in
die, et quater cõfitebant̃, et adorabant
4 Dñm Deũ suũ. ¶ Surrexerũt aũt sup gra-
dũ Leuitarũ Iosue, et Bani, et Cedmiel,
Sabania, Bonni, Sarebias, Bani, et Cha-
náni: et clamauerunt voce magna ad
5 Dñm Deũ suum. ¶ Et dixerũt Leuitę Io-
sue, et Cedmiel, Bonni, Hasebnia, Sere-
bia, Odaia, Sebnia, Phathahia: Surgite,
Benedicite Dño Deo ʳvestroʳ ab ęterno (ʳnostro.)
vsq; in æternũ: et benedicant nomini
glorię tuæ excelso in oĩ benedictione
6 et laude. ¶ Tu ipse Dñe solus, tu fecisti cę
B lũ, et cœlũ cęlorũ, et oẽm exercitũ eorũ
terrã, et vniuersa quę in ea sunt: maria,
et oĩa quę in eis sunt: et tu viuificas oĩa
7 hęc, et exercitus celi te adorat. ¶ Tu ipse
Dñe Deꝰ, q elegisti Abrã, et eduxisti eũ (Gen. 11. g. 31.)
de Igne-Chaldæorũ: et posuisti nomen
8 eiꝰ Abrahã. ¶ Et inuenisti cor eius fidele
corã te: et pcussisti cũ eo fœdus, vt dares
ei terrã Chananæi, Hethæi, et Heuęi, et
Amorręhi, et Pherezęi, et Iebusęi, et Ger
gesęi, vt dares semini eius: et implesti
9 verba tua, qñ iustus es. ¶ Et vidisti affli
ctionẽ patrũ nostrorũ in Ægypto clamo
remq; eorũ audisti sup Mare-rubrum.
10 ¶ Et dedisti signa atq; portenta in Pha-
raone, et in vniuersis seruis eius, et in
oĩ populo terrę illius: cognouisti enim
quia superbè egerant contra eos, et feci-
11 sti tibi nomẽ, sicut et in hac die. ¶ Et ma (Exo. 14. c. 22.)
re diuisisti ante eos, et transierunt per
medium maris in sicco: persecutores au
tẽ eorũ ꝓiecisti in profundum, quasi la
12 pidẽ in aquas validas. ¶ Et in columna
C nubis ductor eorum fuisti per diem: et
in columna ignis p noctem: vt appare-
13 ret eis via p quam ingrediebantur. ¶ Ad
montem quoque Sinai descendisti, et lo
cutus es cum eis de cęlo: et dedisti eis iu
dicia recta, et legẽ veritatis, ceremonias
14 et pręcepta bona. ¶ Et sabbathum sancti
ficatum tuum ostendisti eis, et manda-
ta, et ceremonias, et legem pręcepisti eis
15 in manu Moysi serui tui. ¶ Panem quo-
que de cęlo dedisti eis in fame eorũ, et (Exo. 16. c. 4.)
aquam de petra eduxisti eis sitientibꝰ:
et dixisti eis vt ingrederent̃ et posside-
rent terrã sup quã leuasti manũ tuam

16 vt traderes eis. ¶ Ipsi verò et patres nostri
superbè egerũt, et indurauerũt ceruices
17 suas, et nõ audierũt mãdata tua. ¶ Et no
luerũt audire, et nõ sunt recordati mira
biliũ tuorũ quę feceras eis. Et indurauе
rũt ceruices suas, et dederũt caput vt cõ
uerterent̃ ad seruitutẽ suã, quasi p cõtẽ-
tionẽ. Tu aũt Deꝰ ꝓpitius, clemẽs, et mi
sericors, lõganimis, et multę miseratio-
18 nis nõ dereliq̃sti eos, et q̃dẽ cũ fecissent
D sibi vitulũ cõflatilẽ, et dixissent. Iste est
Deꝰ tuus, q eduxit te de Ægypto. Fecerũt
19 que blasphemias magnas. ¶ Tu aũt in
misericordijs tuis multis non dimisisti
eos in deserto: colũna nubis nõ recessit
ab eis p diẽ, vt duceret eos in viã: et co- (Exo. 13. d. 21.)
lũna ignis p noctẽ, vt ostẽderet eis iter p
20 q̃d ingrederent̃. ¶ Et spiritũ tuũ bonũ de
disti q doceret eos, et manna tuũ nõ ꝓ-
hibuisti ab ore eorũ, et aquã dedisti eis
21 in siti. ¶ Quadragita annis pauisti eos in
deserto, nihilq; eis defuit: vestimẽta eo
rũ nõ inueterauerũt, et pedes eorũ non
22 sũt attriti. ¶ Et dedisti eis regna et ppl̃os
et partitus es eis sortes: et possederũt ter
rã Sehõ, et terrã regis Hesebõ, et terram
23 Og regis Basan. ¶ Et multiplicasti filios
eorũ sicut stellas cęli, et adduxisti eos
ad terrã de qua dixeras pr̃ibus eorũ vt
24 ingrederent̃ et possiderent. ¶ Et venerũt
E filij, et possederũt terrã, et humiliasti co
rã eis hitatores terrę Chananęos, et de-
disti eos in manu eorũ, et reges eorũ, et
ppl̃os terrę, vt facerẽt eis sicut placebat
25 illis. ¶ Ceperũt itaq; vrbes munitas et hu
mũ pingue et possederũt domos plenas
cũctis bonis: cisternas ab alijs fabrica-
tas, vineas, et oliueta, et ligna pomifera
multa: et comederũt, et saturati sũt, et
impinguati sũt, et abũdauerũt delicijs in
26 bonitate tua magna. ¶ Prouocauerũt au
tẽ te ad iracũdiã, et recesserũt à te, et ꝓ-
iecerũt legẽ tuã post terga sua: et prophe
tas tuos occiderũt, q cõtestabãt̃ eos vt re
uerterent̃ ad te: fecerũtq; blasphemias
27 grandes. ¶ Et dedisti eos in manũ hostiũ
suorũ, et afflixerũt eos Et in tp̃e tribula
tiõis suę clamauerũt ad te, et tu de cęlo
audisti, et ſm̃ miserationes tuas multas
dedisti eis saluatores, q saluarent eos
28 de manu hostium suorum. ¶ Cùmque
requieuissent, reuersi sunt vt facerẽt ma
lũ in cõspectu tuo: et dereliquisti eos in
manu inimicorum suorum, et possede-
F runt eos. Conuersique sunt, et clama-

uerunt ad te: tu auté de cęlo exaudisti,
& liberasti eos i misericordijs tuis, mul
29tis temporibus, Et cõtestatus es eos vt
reuerterentur ad legem tuam. Ipsi verò
superbè egerunt, & nõ audierunt man-
data tua, & in iudiciis tuis peccauerũt,
quæ faciet homo, & viuet in eis: & de-
derunt humerum recedenté, & ceruicé
30suam indurauerunt, nec audierũt. Et
protraxisti super eos annos multos, &
cõtestatus es eos in Spiritu tuo per ma-
num prophetarum tuorum: & non au-
dierunt, & tradidisti eos in manum po
31pulorũ terrarum. In misericordiis au-
tem tuis plurimis non fecisti eos in cõ-
sumptioné, nec dereliquisti eos: quoniã
Deus miserationum & clemens es tu.
32Nunc itaque Deus noster magne, fortis
& terribilis, custodiens pactum & mise
ricordiã, ne auertas à facie tua oém la-
borem qui inuênit nos, reges nostros, &
principes nostros, & sacerdotes nřos, &
prophetas nostros, & patres nostros, &
omnem populum tuum à diebus regis
33Assur, vsq; in diem hanc. Et tu iustus
G es in oibus q̃ venerunt super nos: quia
veritaté fecisti, nos auté impiè egimus.
34Reges nostri, principes nostri, sacerdo-
tes nostri, & patres nostri nõ fecerũt le-
gem tuam, & nõ attenderunt mandata
tua, & testimonia tua quæ testificat' es
35in eis. Et ipsi in regnis suis bonis, & ĩ
bonitate tua multa quã dederas eis, & ĩ
terra latissima & pingui quã tradideras
in cõspectu eorum, non seruierunt tibi,
nec reuersi sunt à studiis suis pessimis.
36Ecce nos ipsi hodie serui sumus: & ter
ra quã dedisti patribus nostris vt come
derent pané eius & quę bona sunt eius,
37& nosipsi serui sumus in ea. Et fruges
eius multiplicantur regibus, quos posui
sti super nos propter peccata nostra, &
corporibus nostris dominantur, & iu-
mentis nřis ſm voluntaté suã, & in tri-
38bulatione magna sumus. Super omni
bus ergo his nosipsi percutimus fœdus
& scribimus, & signant principes nři,
Leuitæ nostri, & sacerdotes nostri.

Leui. 18. a. 6 Ro. 10. b. 11. Gal. 3. b. 12.

CAP. X.

1 Signatores auté fuerunt, Nehemias,
A Athersatha filius Hachelai, & Sede-
2 cias, Saraias, Azarias, Ieremias, Phes-
3 hur, Amarias, Melchias, Hatt', Sebenia,
4 Melluch, Harem, Merimuth, Obdias,
5 Daniel, Géthon, Baruch, Mosollã, A-
6 bia, Miamin, Maaxia, Belgai, Semeia:
7 hi sacerdotes, Porrò Leuitę, Iosue fili'
8 Azanię, Bennui de filiis Henadad, Ced-
9 miel: & frés eorũ, Sebenia, Odaia, Celi
10ota, Thalaia, Hanã, Micha, Rohob, Hase
11bia, Zachur, Serebia, Sabania, Odaia,
12Bani, Paninu. Capita ppli, Pharos, Pha
13hath-moab, Aelam, Zethu, Bani, Bõni
14Azgad, Bebai, Adonia, Begoai, Adin,
15Ater, Hezecia, Azur, Odaia, Hasũ, Be-
16sai, Hareph, Anathoth, Nebái, Meg-
17phias, Mosollam, Hazir, Mesizabel, Sa
18doc, Ieddua, Pheltia, Hanã, Anaia, O-
19see, Hanania, Hasub, Alohes, Phalea,
20Sobec, Rehũ, Maasia, Echaia, Hanan,
21Anan, Melluch, Harã, Baana, & reliq
22de pplo, sacerdotes, Leuitę, ianitores, &
23cãtores, Nathinęi, & oés qui se separaue
24rũt de pplis terrarũ ad legé Dei, vxores
25eorũ, filii eorũ, & filię eorũ, oés q pote
26rát sapere. spõdentes ꝓ fratrib' suis, op
27timates eorũ, & q veniebát ad pollicen-
28dũ & iurãdũ vt ambularét in lege Dei,
29quã dederat in manu Moysi serui Dei,
B vt facerét & custodirét vniuersa mãda-
ta Dñi Dei nři, & iudicia ei' & ceremo-
30nias ei', & vt nõ daremus filias nostras
pplo terrę, & filias eorũ nõ acciperemus
31filiis nostris. Populi quoque terrę, qui
important venalia, & omnia ad vsum,
per diem sabbathi, vt védant, nõ accipie
mus ab eis in sabbatho & in die sancti
ficato. Et dimittemus annũ septimũ, &
32exactioné vniuersę man'. Et statuem'
C super nos pręcepta, vt demus tertiã par-
tem sicli per annum ad opus dom' Dei
33nostri, ad panes ꝓpositionis, & ad sa-
crificiũ sempiternũ, & in holocaustum
sempiternum in sabbathis, in calédis,
in solennitatibus, & in sanctificatis, &
ꝓ peccato: vt exoretur pro Isrl, & in om
34nem vsum domus Dei nostri. Sortes
ergo misimus super oblationem ligno-
rũ inter sacerdotes, & Leuitas, & pplm
vt inferrentur in domum Dei nostri ꝑ
domos patrum nostrorum, ꝑ tempora,
à temporibus anni vsque ad annũ: vt
arderent super altare Domini Dei nři,
35sicut scriptum est in lege Moysi, & vt
afferremus primogenita terræ nostræ,
& primitiua vniuersi fructus ois ligni
36ab anno in annum, in domo Dñi. &
D primitiua filiorũ nostrorũ, & pecorum
nostrorum sicut scriptum est in lege, &
primitiua boum nostrorũ, & ouiũ no-

strarum,

strarũ, vt offerrent in domo Dei nostri
sacerdotib⁹ qui ministrãt in domo Dei
37 nostri. ¶ Et primitias ciborũ nostrorũ,
& libaminũ nostrorum, & poma om-
nis ligni vindemiç quoq;, & olei affere
mus sacerdotib⁹ ad Gazophylaciũ Dei
nostri, & decimã partem terræ nostræ
Leuitis. Ipsi Leuitæ decimas accipiẽt ex
38 oĩbus ciuitatibus operũ nostrorũ. ¶ Erit
autẽ sacerdos filius Aaron cũ Leuitis in
decimis Leuitarũ, & Leuitę offerẽt deci
mam partem decimę suę in domo Dei
nr̃i, ad gazophylaciũ ĩ domo thesauri.
39 ¶ Ad gazophylaciũ enim deportabũt fi
lij Israël, & filij Leui primitias frumẽti,
vini, & olei. & ibi erũt vasa sc̃tificata, &
sacerdotes, & cãtores, & ianitores, & mi
nistri, & nõ dimittem⁹ domũ Dei nr̃i.

CAP. XI.

1 A HAbitauerunt aũt principes populi
in Ierusalem: reliqua verò plebs
misit sortem, vt tollerẽt vnam partem
de decem qui habituri essent in Ierusa-
lẽ ciuitate sancta, nouem verò partes in
2 ciuitatibus. ¶ Benedixit autẽ populus
omnib⁹ viris qui se sponte obtulerãt vt
3 habitarent in Ierusalẽ. ¶ Hi sunt itaque
principes prouinciæ qui habitauerũt in
Ierusalẽ, & in ciuitatibus Iuda. Habita-
uit autẽ vnusquisq; in possessione sua.
in vrbib⁹ suis, Israël, sacerdotes. Leuitæ,
Nathinæi, & filii seruorum Salomonis.
4 ¶ Et in Ierusalem habitauerunt de filiis
Iuda, & ď filiis Bẽ-iamin: de filiis Iuda
Athaias filius Aziã, filii Zachariæ, filii
Amariæ, filii Saphatiæ, filii Malaleel,
5 de filiis Phares, ¶ Masia fili⁹ Baruch, fili⁹
B Cholhoza, fili⁹ Hasia, filius Adaia, fili⁹
Ioiarib, fili⁹ Zachariæ, filius Silonitis.
6 ¶ omnes hi, filii Phares, q habitauerũt
in Ierusalẽ, quadringẽti sexaginta *no- *octo 3.
7 uem* viri fortes. ¶ Hi sunt autẽ filii Ben-
iamin Sellũ filius Mosallã, filius Ioed,
fili⁹ Phadaia, fili⁹ Colaia, filius Masia,
8 fili⁹ Etheel, filius Isaia, ¶ & post eũ Ge-
9 bái Sellái nongẽti viginti octo. ¶ & Ioel
filius Zechri præpositus eorũ, & Iudas
filius Sebua super ciuitatem secundus.
10 ¶ Et de sacerdotib⁹, Idaia filius Ioiarib,
11 Iachin. ¶ Saraia filius Helchię, filius Mo
sollã, filius Sadoc, filius Meraioth, fili⁹
12 Achitob princeps dom⁹ Dei, ¶ & fratres
eorũ facientes opera templi: octingenti
viginti duo. Et Adaia filius Ieroham, fi-
lius Phelelia, fili⁹ Amsi, fili⁹ Zachariæ,
13 filius Pheshur, fili⁹ Melchiæ, ¶ & fra-
tres eius principes patrũ: ducẽti quadra
ginta duo, Et Amassai fili⁹ Azreel, filius
Ahazi, fili⁹ Mosallamoth, fili⁹ Emmer,
14 & fratres eorũ potentes nimis: centum
viginti octo, & prępositus eorũ Zabdiel
15 filius potentiũ, ¶ Et de Leuitis Semeia fi
lius Hasub, fili⁹ Azariã, fili⁹ Hasabia fi-
16 lius Boni, ¶ & Sabatoai, & Iosabed, sup
C oĩa opera quæ erãt forinsecus in domo
17 Dei, à principibus Leuitarũ. ¶ Et Matha
nia filius Micha, filius Zebedæi, filius
Asaph princeps ad laudandũ, & ad cõ-
fitendum in oratione, & Becbecia secũ-
dus de fratribus eius, & Abda filius Sa
18 múa, filius Galal, filius Idithun. ¶ oẽs
Leuitæ in ciuitate sc̃tã, ducenti octogin-
19 ta quatuor. ¶ Et Ianitores, Accub, Thel-
mon, & fratres eorũ, qui custodiebant
20 ostia: centũ septuaginta duo. ¶ Et reliq
ex Israël sacerdotes & Leuitę ĩ vniuersis
ciuitatibus Iuda, vnusquisq; in posses-
21 sione sua. ¶ Et Nathinæi qui habitabãt
in Ophel, & Siaha, & Gaspha de Nathi-
22 nęis. ¶ Et episcopus Leuitarũ in Ierusa-
lẽ, Azzi filius Bani, filius Hasabię, fili⁹
Mathaniæ, filius Michæ: De filijs A-
saph cãtores in ministerio domus Dei.
23 ¶ Pręceptũ quippe regis super eos erat, &
ordo in cantoribus per dies singulos,
24 ¶ & Phathahia filius Mesezebel de filijs
Zara filij Iuda in manu regis, iuxta om
25 ne verbum populi, ¶ & in domibus per
D oẽs regiones eorum. De filiis Iuda habi
tauerunt in Cariath-arbe & in filiabus
eius, & in Dibon & in filiabus ei⁹, & in
26 Cabseel, & in viculis eius, ¶ & ĩ Iesue, &
27 in Molada, & in Beth-phalet, ¶ & in Ha
sersual, & ĩ Ber-sabee, & in filiab⁹ eius:
28 ¶ & ĩ Siceleg, & ĩ Mochona, & in filiab⁹
29 eius, ¶ & in Rẽmon, & in Saraa, & in Ie-
30 rimuth, ¶ Sanoá, Odollã & in villis ea-
rũ. Lachis & ĩ regionib⁹ ei⁹, Azeca, & in
filiab⁹ eius. Et manserunt in Ber-sabee
31 vsq; ad vallẽ-Ennon. ¶ Filii aũt Ben-ia-
min, à Geba, Mechmas, & Hai, & Beth-
32 el, & filiab⁹ ei⁹. ¶ Anathoth, Nob, Ana-
33 nia. ¶ Asor, Rama, Gethaim, ¶ Hadid, Se
34 boim & Neballat, *¶ & Ono-valle-arti- *Lod. 1.
35 ficum. ¶ Et de Leuitis portiones Iudæ &
36 Beniamin.

CAP. XII.

1 A HI sunt autem sacerdotes & Leuitæ
qui ascenderunt cũ Zorobabel fi-
2 lio Salathiel, & Iosue Saraia, Ieremias,
3 Esdras, ¶ Amaria, Melluch, Hatt⁹, ¶ Sebe-

4 nias,Rehum, Merimuth, ¶Addo, Gen-
5 thó,Abia, ¶Miamin, Madia, Belga, ¶Se-
6 meia,& Ioiarib. ¶Idaia,Sellum, Amoc,
7 Helcias, Idaia. Isti principes sacerdotũ
8 & fratres eorum in diebus Iosue. ¶ Por-
rò Leuitæ,Iesua, Bénui,Cedmiel, Sare-
bia, Iuda, Mathanias, sup hymnos ipsi
9 & fratres eorũ: ¶ & Becbecia atq; Han-
ni, & fratres eorũ vnusquisque in offi-
10 cio suo. ¶ Iosue autem genuit Ioacim,
& Ioací genuit Eliasib,& Eliasib genuit
11 Ioiada, ¶& Ioiada genuit Ionathá, & Io
12 nathan genuit Ieddoa. ¶In diebus auté
Ioacim erát sacerdotes & principes fa-
miliarũ. Saraiæ, Maraia: Ieremię, Hana
13 nia. ¶Esdrę, Mosollá: Amarię, Iohanan.
14 ¶Milicho, Ionathá: Sebenię, Ioseph: ¶Ha
15 rá, Edna: Maraioth, Helci: ¶ Adaiæ, Za-
16 charia: Genthon, Mosollam: ¶Abiæ, Ze-
17 chri: Miamin & Moadię, Phelti: ¶Belgę
18 Sammúa: Semaiæ, Ionathan: ¶Ioiarib,
19 Mathanai: Iodaiæ, Azzi: ¶Sellai, Celai:
20 Amoc, Heber: ¶Helciæ, Hasebia: Idaiæ,
21 Nathanael. ¶Leuitæ in diebꝰ Eliasib, &
22 Ioiada,& Iohaná, & Ieddoa scripti prí-
B cipes familiarũ, & sacerdotes in regno
23 Darij Persæ. ¶Filij Leui principes fami-
liarũ, scripti in libro verborũ dierũ, &
24 vsq; ad dies Ionathan filij Eliasib. ¶ Et
principes Leuitarũ, Hasebia, Serebia, &
Iesue filiꝰ Cedmiel: & frẽs eorũ p vices
suas, vt laudarent, & confiterent iuxta
præceptũ Dauid viri Dei, & obseruarét
25 æquè per ordiné. ¶Mathania, & Becbe-
cia, Obedia, Mosollá, Telmon, Accub
custodes portarũ & vestibulorum ante
26 portas. ¶Hi in diebꝰ Ioacim filij Iosue, fi
lij Iosedec, & in diebꝰ Nehemiæ ducis,
27 & Esdræ sacerdotis scribæque. ¶ In de-
dicatione auté muri Ierusalem requi-
sierunt Leuitas de oĩbus locis suis, vt
adducerent eos in Ierl̃m, & facerét de-
dicationem & lætitiam in actione gra-
tiarũ, & cantico, & in cymbalis, psalte-
28 rijs, & citharis. ¶ Cógregati sunt autem
filij cantorum, de cápestribus circa Ie-
29 rusalem, & de villis Nethuphati, & de
domo Galgal, & de regionibus Geba &
Azmaueth: qm̃ villas ædificauerũt si-
30 bi cantores in circuitu Ierusalé. ¶Et mũ
dati sunt sacerdotes & Leuitæ, & mun-
dauerunt populũ, & portas, & murũ.
31 ¶Ascendere autem feci principes Iuda
C super murum, & statui duos magnos
choros laudantiũ. Et ierunt ad dexte-
ram super murũ ad portá sterquilinij.
32 ¶Et iuit post eos Osaias, & media pars
33 principũ Iuda, ¶ & Azarias, Esdras, &
Mosollá. Iuda & Ben-iamin, & Semeia,
34 & Ieremias. ¶Et de filijs sacerdotum in
tubis Zacharias filiꝰ Ionathan, filius Se
meiæ, filius Mathaniæ, filius Michaiæ,
35 filiꝰ Zechur, filius Asaph, ¶& fratres eiꝰ
Semeia, & Azareel, Malalai, Galalai,
Maai, Nathanael, & Iuda, & Hanani, í
vasis cátici Dauid viri Dei: & Esdras scri
36 ba ante eos ¶in porta Fótis. Et contra eos
ascenderũt in gradibꝰ ciuitatis Dauid í
ascésu muri sup domũ Dauid, & vsque
37 ad portá Aquarũ ad orienté. ¶Et chorus
scd̃s gratias referentiũ ibat ex aduerso,
& ego post eũ, & media pars ppl̃i super
murũ & super turrim furnorũ, & vsque
38 ad murũ latissimũ, ¶& sup portá Ephrá
im, & sup portam antiquá, & sup portá
piscium & turrim Hananeel, & turrim
Emath, & vsq; ad portá gregis: & stete-
39 runt in porta custodię. ¶steteruntq; duo
chori laudantiũ in domo Dei, & ego,
40 & dimidia pars magistratuũ mecũ, ¶Et
sacerdotes, Eliacim, Maasia, Miamin,
D Michéa, Elioénai, Zacharia, Hanania í
41 tubis, ¶& Maasia, & Semeia, & Eleazar,
& Azzi, & Iohanan, & Melchia, & Ælá
& Ezer. Et clarè cecinerũt cátores, & Iez
42 raia pposítus: ¶ & ímolauerũt in die il-
la victimas magnas, & lætati sunt. Deꝰ
enĩ lętificauerat eos letitia magna. Sed
& vxores eorũ & liberi gauisi sunt, &
43 audita est lętitia Ierl̃m procul. ¶Recen-
suerũt quoq; in die illa viros sup gazo-
phylacia thesauri, ad libamina, & ad
primitias, & ad decimas vt introferrét
p eos principes ciuitatis in decóre gra-
tiarũ actionis, sacerdotes & Leuitas: qa
lętificatus est Iuda í sacerdotibꝰ & Le-
44 uitis astátibꝰ, ¶ Et custodierũt obserua-
tioné Dei sui, & obseruationé expiatio-
nis, & cátores & ianitores iuxta pceptũ
45 Dauid, & Salomonis filiis eiꝰ. ¶qa í die-
bus Dauid & Asaph ab exordio erant
principes cóstituti cantorũ in carmine
46 laudantiũ & confitentiũ Deo. ¶Et oĩs Is
raël in diebꝰ Zorobabel, & í diebꝰ Ne-
hemię dabãt partes cátoribꝰ, & ianito-
ribꝰ p dies singulos, & sctificabát Leui-
tas, & Leuitę sanctificabát filios Aaron.

CAP. XIII.

1 IN die aũt illo lectum est in volumi- Deut. 23 a. 3.
A ne Moysi audiéte populo: ¶ & inuen-

tum est scriptum in eo, quòd nõ debeát
introire Ammonites, & Moabites in Ec
2 clesiam Dei vsque in ęternũ. eò quòd
non occurrerint filijs Israël cum pane
& aqua & conduxerint aduersum eos
Balaam, ad maledicẽdum eis, cõuertit
Deus noster maledictionem in benedi
3 ctionem. ¶ Factum est autem cùm audis
sent legem, separauerunt omnem alie-
4 nigenam, ab Israël. ¶ Et super hoc erat
Eliasib sacerdos qui fuerat præpositus
in gazophylacio domus Dei nostri, &
5 proximus Tobiæ. ¶ Fecit ergo sibi gazo-
phylacium grande, & ibi erant ante eũ
reponentes munera, & tus, & vasa, &
decimam frumenti, vini, & olei, par-
tes Leuitarum, & cantorũ, & ianitorum,
6 & primitias sacerdotales. ¶ In omnibus
autẽ his non fui in Ierusalem, quia an-
no tricesimo secundo Artaxerxis regis
Babylonis veni ad Regẽ: & in fine die-
7 rum rogaui regem. ¶ Et veni in Ierl'em,
ęt intellexi malũ quod fecerat Eliasib
Tobiæ vt faceret ei thesaurum in vesti-
8 bulis domus Dei. ¶ Et malum mihi visũ
est valde. Et proieci vasa domus Tobiæ
9 foras de gazophylacio. ¶ Pręcepiq;, & e-
B mundauerunt gazophylacium: & retu
li ibi vasa domus Dei, sacrificiũ & tus.
10 ¶ Et cognoui quòd partes Leuitarum nõ
fuissent datæ: & fugisset vnusquisque i
regionem suam de Leuitis, & cantorib⁹
11 & de his qui ministrabant. ¶ & egi cau-
sam aduersum magistrat⁹, & dixi: Qua
re dereliquimus domum Dei? Et cõgre
gaui eos: & feci stare in stationib⁹ suis.
12 ¶ Et omnis Iuda apportabat decimam
13 frumenti, vini & olei in horrea. ¶ Et con
stituimus super horrea Selemiã sacerdo
tem, & Sadoc scribam, & Phadaiam de
Leuitis, & iuxta eos Hanã filiũ Zachur,
filium Mathaniæ: quoniam fideles cõ-
probati sunt, & ipsis creditę sunt partes
14 fratrum suorum. ¶ Memento mei Deus
meus ꝑ hoc, & ne deleas miserationes
meas quas feci in domo Dei mei, & in
15 ceremonijs eius. ¶ In diebus illis vidi in
Iuda calcantes torcularia in sabbatho,
portãtes aceruos, & onerãtes sup asinos
vinum, & vuas, & ficus, & oẽ onus: &
inferentes in Ierl'em die sabbathi. Et cõ
testatus sum vt in die qua vendere lice
16 ret, vẽderẽt. ¶ Et Tyrij habitauerũt in ea
C inferentes pisces, & oĩa venalia: & ven-
debant in sabbathis filijs Iuda & Ieru-
17 salem: ¶ & obiurgaui optimates Iuda, &
dixi eis: Quę est hæc res mala quam vos
facitis, & prophanatis diem Sabbathi?
18 ¶ Nunquid non hæc fecerant patres [a] no
stri[a], & adduxit Deus noster super nos
oẽ malum hoc, & super ciuitatẽ hanc?
Et vos additis iracundiam super Israël
19 violando Sabbathum. ¶ Factum est aũt,
cùm quieuissent portæ Ierusalẽ in die
Sabbathi, dixi: & clauserũt ianuas, & ꝑ
cepi vt non aperirent eas vsq, post Sab-
bathum: & de pueris meis constitui su
per portas, vt nullus inferret onus in
20 die Sabbathi. ¶ Et manserunt negotiato
res, & vẽdẽtes vniuersa venalia foris Ie-
21 rusalem semel & bis. ¶ Et cõtestatus sũ
eos, & dixi eis: Quare manetis ex aduer
so muri? si secundò hoc feceritis, manũ
mittam in vos. Itaq, ex tpe illo non ve
22 nerunt in Sabbatho. ¶ Dixi quoq; Leui-
tis vt mũdarent, & venirẽt ad custodiẽ-
das portas, & sanctificãdã diẽ Sabbathi
& ꝑ hoc ergo memẽto mei Deus meus,
& parce mihi ꝭm multitudinẽ misera-
23 tionũ tuarũ. ¶ Sed & in diebus illis vidi
D Iudęos ducentes vxores Azotidas, Am-
24 monitidas, & Moabitidas. ¶ Et filij eorũ
ex media parte loquebant' Azoticè, &
nesciebãt loqui Iudaicè, & loquebãtur
25 iuxta linguã ppl'i, & ppl'i. ¶ Et obiurgaui
eos, & maledixi. Et cecidi ex eis viros, &
decaluaui eos, & adiuraui in Deo vt nõ
darẽt filias suas filijs eorũ, & nõ accipe
rẽt de filiabus eorũ filijs suis, & sibime-
26 tipsis dicens: ¶ ‖ Nunquid nõ in huiusce
modi re peccauit Salomon rex Isr'? & ‖ 4. Re. 3. b. 7.
certè in gentibus multis non erat rex si-
milis ei: & dilectus Deo suo erat, & po-
suit eum Deus Regẽ super oẽm Israël:
‖ & ipsum ergo duxerũt ad peccatũ mu ‖ 3. Re. 11. a. 1.
27 lieres alienigenæ. ¶ Nunquid & nos ino
bedientes faciemus omne malum gran
de hoc, vt ꝑuaricemur in Deo nostro, &
28 ducamus vxores peregrinas? ¶ De filijs
autẽ Ioiada filij Eliasib sacerdotis ma-
gni gener erat Sanaballat Horonites
29 quẽ fugaui à me. ¶ Recordare Domine
Deus meus aduersum eos qui polluũt
sacerdotiũ, iusq; sacerdotale & Leuiti-
30 cum. ¶ Igitur mũdaui eos ab omnibus
alienigenis: & constitui ordines sacer-
dotũ & Leuitarum, vnumquenque in
31 ministerio suo: ¶ & in oblatione ligno-
rũ in tpibus constitutis, & in primitijs:
memẽto mei De⁹ me⁹ in bonũ. Amen.

[a] vestri 2.

LIBER TERTIVS ESDRÆ.

CAPVT PRIMVM.

4. Re. 23. c 21. 2. Pa. 35. a. 1.

1 ET fecit Iosias Pascha
A in Ierosolymis Do-
mino, & ĩmolauit
Phase quartadeci-
ma luna primi mé-
2 sis, ¶ statués sacerdo
tes p vices dierũ sto
lis amictos in téplo
3 Domini: ¶ & dixit Leuitis sacris seruis
Israël, vt sanctificarẽt se Dño in positio
ne sanctæ arcę Dñi, in domo quá ędifi-
4 cauit Salomon filius Dauid rex. ¶ Non
erit vobis tollere sup humeros eam. Et
nunc deseruite Dño vestro, & curá agi-
te gentis illius Israël, ex parte secundũ
5 pagos & tribus 'vestras', ¶ secundũ scri- 'nostras g.
pturá Dauid Regis Isrl, & secundũ ma-
gnificentiá Salomonis filij eius oés in
téplo, & scd̃m particulá principatus, pa
terná vestiá eorũ qui stant in conspectu
6 fratrũ filiorũ Isrl, ¶ Immolate Pascha,
& sacrificia parate fratrib⁹ vestris, & fa
cite scd̃m præceptum Dñi quod datum
7 est Moysi. ¶ Et donauit Iosias in plebem
B quæ inuenta est, ouium, agnorũ, & hę-
dorũ, & caprarũ triginta millia, vitulos
8 tria millia. ¶ hæc de regalib⁹ data sunt
scd̃m promissioné pplo: & sacerdotib⁹
in pascha, oues numero duo millia, ac
9 vituli centũ. ¶ Et Iechonias, & Semeias,
& Nathanael frés. & Hasabias, & Oziel
& Coraba in Phase, oues quinq; millia,
10 vitulos quingentos, ¶ Et hæc cũ fierent
eleganter, steterunt sacerdotes & Leui-
11 tę habentes azyma per trib⁹. ¶ Et secun-
dùm partes principatus patrũ, in cõspe
ctu ppli offerebát Dño, secundùm ea q̃
12 in libro Moysi scripta sunt: ¶ & assaue-
runt Phase igni prout oportebat: & ho-
stias coxerunt in 'æmolis', & in ollis cũ 'famulis.
13 beneuolentia: ¶ & attulerũt oíbus qui
erant ex plebe: & post hæc parauerunt
14 sibi & sacerdotib⁹. ¶ Sacerdotes enĩ of-
ferebant adipes, vsq; dum finita esset
hora: & Leuitę parauerũt sibi, & fratri-
15 bus suis, filijs Aaron. ¶ Et facti cantores
C filij Asaph erant per ordiné scd̃m pręce
ptũ Dauid, & Asaph, & Zacharias, &
16 Ieddinus, qui erat à rege. ¶ Et ostiarij p
singulas ianuas, ita vt nõ præuaricaret
vnusquisq; suá: fratres enim illorũ pa-
17 rauerunt illis. ¶ Et cõsummata sũt quæ
18 pertinebát ad sacrificium Dñi. ¶ In illa
die egerũt Phase, & offerebát hostias su-
per Dñi sacrificiũ, secundũ præceptũ re
19 gis Iosię. ¶ Et egerũt filij Israël, q inuẽti
sunt in tpe illo, Phase: & diem festum
20 azymorũ per dies septé: ¶ & nõ est cele-
bratũ Phase tale in Israël: à téporibus
21 Samuelis pphetę: ¶ & oés reges Isrl non
celebrauerũt tale Pascha quale egit Io-
sias, & sacerdotes, & Leuitę, & Iudæi, &
oís Israël, qui inuenti sunt in cõmora-
22 tione Ierosolymis. ¶ Octauo decimo an
no, regnante Iosia celebratũ est Phase.
23 ¶ Et directa sunt opera Iosiæ ĩ cõspectu
D Dñi sui in corde pleno 'metuẽtis': ¶ & 'metuẽtia g.
24 quę circa illũ quidé conscripta sunt in
pristinis téporibus de ijs q peccauerũt,
quiq; irreligiosi fuerũt in Dñm prę om
ni gente, & q nõ q̃sierunt verba Dñi su
25 per Israël. ¶ Et post oém actum hunc Io 4 Re 23 f. 29.
siæ, ascendit Pharao rex Ægypti, veniés 2. Pa. 35. c 20.
ĩ Charcamis ab itinere sup Euphráten,
26 & exijt obuiam illi Iosias. ¶ Et misit rex
Ægypti ad Iosiá, dicens, Quid mihi &
27 tibi est rex Iudæ? ¶ Non sum missus à
Dño vt pugné contra te: super Euphrà-
ten enim bellũ meũ est, festinans descé
28 de. ¶ Et nõ est reuersus Iosias super cur-
rum: sed expugnare eũ conabatur, non
attendens verbũ prophetæ ex ore Dñi:
29 ¶ sed cõstituit ad eũ bellum ĩ cápo Ma-
geddo. Et descéderunt principes ad re-
30 gé Iosiá. ¶ Et dixit rex pueris suis, Amo-
uete me à pręlio, infirmatus sum enim
valde. Et statim amouerunt eum pueri
31 ipsius de acie. ¶ Et ascendit super currũ
secundariũ suũ: & pueniens Ierosoly-
mam, vita functus est, & sepultus est in
32 paterno sepulchro. ¶ Et in tota Iudęa lu-
gebát Iosiam: & q pręsidebát, cũ vxori-
bus lamentabát eũ vsq; in hunc dié. Et
datũ est hoc fieri semp in oé genus Isrl.
33 ¶ Hæc auté pscripta sunt in libro histo-
E riarũ regũ Iudæ: & singula gesta actus
Iosiæ, & ei⁹ gloria & intellectus ei⁹ in
lege Dñi: quęq; gesta sunt ab eo: & quę
non scripta sunt in libro regum Israël

& Iudæ.

4 Re.23 f.30. 2.Par.36 a.1.
34 & Iudæ. ¶ Et assumentes, qui erant ex
gente Iechoniā filiū Iosiæ, constituerūt
regē pro Iosia patre suo, cū esset annorū
35 trigintatrium. ¶ Et regnauit sup Israël
mensibus trib⁹. Et amouit eū rex Ægy-
36 pti, ne regnaret in Ierosolymis: ¶ & mul
ctauit gentē argenti talenta centū, &
37 auri talentū vnum. ¶ Et constituit rex
Ægypti Ioacim fratrē ipsius, regē Iudæ
38 & Ierusalē: ¶ & alligauit magistratus
Ioacim, & Zaracelem fratrē suū, & ap-
39 prǽhendens reduxit in Ægyptū. ¶ Anno
rū erat Ioacim vigintiquinq;, cū regna-
re cœpisset in terra Iuda & Ierl'm: & fe-
40 cit malū in conspectu Dñi. ¶ Post hunc
autē ascendit Nabuchodonosor rex Ba
bylonis, & alligans eū in æreo vinculo,
41 pduxit i Babyloniā: ¶ & sacra vasa Dñi
accepit Nabuchodonosor, & tulit &
cōsecrauit in templo suo i Babylonia.
42 ¶ Nā de immunditia illius, & irreligio-
sitate scriptū est in libro tēporum regū.
43 ¶ Et regnauit Ioachin filius eius p eo.
F Cū autē constitutus esset rex, erat anno
44 rum ˈdecē & octoˈ. ¶ Regnauit aūt men
ses tres, & dies decē in Ierl'm, & fecit ma
45 lum in conspectu Dñi: ¶ & post annum
mittens Nabuchodonosor, trāsmigra-
uit eū in Babyloniā simul cū sacris va-
46 sis Dñi. ¶ Et constituit Sedeciam regē Iu
da, & Ierl'm, cū esset annorum viginti
47 vnius: regnauit aūt annis vndecim. ¶ Et
fecit malū in conspectu Dñi, & nō est
veritus à verbis quæ dicta sunt ab Iere-
48 mia ppheta ex ore Dñi: ¶ & adiuratus à
rege Nabuchodonosor, periurās discef-
sit: & idurata ceruice sua, & corde suo,
transgressus est legitima dñi Dei Isr'.
49 ¶ Et duces populi Dñi multa iniquè ges
serunt, & impiè egerunt super oēs im-
munditias gentiū: & polluerūt templū
Dñi quod sāctum erat in Ierosolymis.
50 ¶ Et misit Deus patrū ipsorum per An-
gelū suum reuocare eos, propter quod
51 parceret illis, & tabernaculo suo. ¶ Ipsi
G verò subsannabant in Angelis suis: &
qua die locutus est Dñs, erant illuden-
52 tes Prophetis eius. ¶ Qui vsq; ad iracun
diā concitatus est super gentē suā pro-
pter irreligiositatē suā, & præcepit ascen
53 dere reges Chaldæorū. ¶ Hi occiderunt
iuuenes eorū in gladio, in circuitu san-
cti templi eorū, & nō pepercerūt iuue-
54 ni, & seni, & virgini, & adolescēti. ¶ Sed
oēs traditi sunt in manus ipsorū: & oïa

annorum octo 9.

Iere.37. a.2.

sacra vasa Dñi, & regales apothecas resu
55 mentes, tulerunt in Babyloniam, ¶ & in
cenderunt domum Dñi, & demolie-
runt muros Ierl'em: & turres eius incen
56 derunt igne, ¶ & consummauerunt oia
honorifica eius, & ad nihilum redege-
runt, & reliquos à gladio duxerunt in
57 Babylonem. ¶ Et erant serui illius vsque Iere.25. c.11. & 29. c.10.
dum regnarent Persæ in repletione ver Dan.9. b.12.
58 bi Dñi i ore Ieremiæ: ¶ quousq; benignè
ageret terra sabbatha sua; omni tpe de-
sertioni suæ sabbathizauit in applica-
tione annorum ˈseptuagintaseptemˈ. septuaginta 9.

CAP. II.

1 Regnante Cyro rege Persarū in con 2.Pa.36. d.22.
A summatione verbi Dñi in ore Iere 2.Esd.1. a.1. & 6. a.3.
2 miæ, ¶ suscitauit Dñs spiritū Cyri regis
Persarū, & pdicauit in toto regno suo si
3 mul p scripturā, ¶ dicēs: Hæc dicit Cyrus Ier 26.e. 12.& 29. c.10.
rex Persarū, Me cōstituit regē orbi terra
4 rū dñs Isr'. ¶ Dñs excelsus, & significauit Dan.9. b.2.
mihi ædificare domū sibi in Ierl'em, q
5 est in Iudæa. ¶ Si qs est ex genere vestro, 3.Esd.1. g.37.& a.1.6.c.24.
dñs ipsius ascendat cum eo in Ierl'em.
6 ¶ Quotquot ergo circa loca habitāt, adiu
uent eos q sunt in loco ipso, in auro &
7 argento, ¶ in dationibus cū equis & iu-
mētis, cūq; alijs q̄ s'm vota apponuntur
8 in ædem Dñi quæ est in Ierl'em. ¶ Et stā
tes principes tribuū, pagorū, & Iudææ
ex tribu Ben-iamin, & sacerdotes, & Le-
uitæ, quos excitauit Dñs ascendere, & æ-
dificare domū Dñi q est in Ierl'em, & q
9 erant in circuitu eorū adiuuerunt in oï -3.
auro & argento eius, & iumentis & vo-
tis compluribus multi quorum sensus
10 excitatus est. ¶ Et Cyrus rex protulit vasa
B sacra Dñi, quæ transtulit Nabuchodo-
nosor rex Babylonis ex Ierusalem, & cō
11 secrauit ea idôlo suo. ¶ & proferens ea
Cyrus rex Persarum, tradidit Mithrida
12 to, qui erat super thesauros ipsius. ¶ Per
hunc autem tradita sunt Salmanasaro
13 prǽsidi Iudææ. ¶ Horum autem hîc nu
merus: Libatoria argentea duo millia
quadrīgenta, athiscę argenteę triginta:
phialæ aureæ triginta, item argenteæ
duo millia quadringentæ, & alia vasa
14 mille. ¶ Oïa aūt vasa aurea & argentea, quatuor millia quadringenta sexaginta nouē 3.
ˈquinque millia octingenta sexagintaˈ.
15 ¶ Et enumerata sūt Salmanasaro simul
cū his qui ex captiuitate Babyloniæ ve-
16 nerāt in Ierosolymam. ¶ In Artaxerxis 1. Esd 4 b.1.
autem regis Persarum temporibus scri-
pserunt ei de his qui habitabant in Iu-

dæa & Ierl'm, Balſamus, & Mitridatus,
& Sabellius, & Rathimus, Balthemus,
Samelius ſcriba, & reliqui habitãtes in
Samaria, & cęteris locis, ſubiectã epl'am
17 regi Artaxerxi. ¶ DOMINE, pueri tui
C Rathimus ab accidentibus, & Sabelliꝰ
ſcriba, & reliq curię tuę iudices in Cœ-
18 leſyria & Phęnice. ¶ Et nũc notũ ſit Dño
regi, qm̃ Iudęi qui aſcẽderũt à vobis ad
nos, veniẽtes in Ierl'm ciuitatẽ refugam
& peſſimã, ędificant furnos eius, & ſta-
19 tuunt muros, & templũ ſuſcitãt. ¶ Quòd
ſi ciuitas iſta, & muri cõſummati fue-
rint, non tantũ tributa nõ ſuſtinebunt
20 pendere, ſed etiã regibꝰ reſiſtent. ¶ Et q̃a
id agitur circa templũ, rectè haberi ar-
bitrati ſumus nõ deſpicere hoc ipſum.
21 ¶ ſed notum facere dño regi, vt ſi vide-
bit̃, rex, quęrat̃ in libris patrum tuorũ,
22 ¶ & inuenies in admonitionibꝰ ſcripta
de his & ſcies qm̃ ciuitas iſta fuit refu-
23 ga, & reges & ciuitates cõcutiens. ¶ & Iu
dæi refugæ, et pręlia cõmittentes in ea
ab æterno, ob quã cauſam ciuitas iſta
24 deſerta eſt. ¶ Nunc ergo notũ facimus,
dñe rex, qm̃ ſi ciuitas hæc ędificata fue-
rit, et huius muri erecti fuerint, deſcen-
ſus tibi nõ erit ĩ Cœleſyriã & Phœnicẽ.
25 ¶ Tunc ſcripſit Rex Rathimo, q ſcribe-
D bat accidẽtia, & Balthemo, et Sabellio
ſcribę, et cæteris cõſtitutis, et habitan-
tibꝰ in Syria, et Phœnice, ea q̃ ſubiecta
26 ſunt: ¶ LEGI epl'am quã miſiſtis mihi.
Præcepi ergo inquiri, et inuentũ eſt, qm̃
ciuitas illa eſt ab æuo regibus reſiſtens,
27 ¶ et hoĩes refugæ, et pręlia in ea efficien
tes, et reges fortiſſimi erant in Ieruſalẽ
dominantes et tributa exigẽtes à Cœle-
28 ſyria et Phœnice. ¶ Nunc ergo pręcepi
ꝓhibere homines illos ædificare ciuita
tem, et ꝓhibere ne quid vltrà hæc fiãt:
29 ¶ Sed nec procedant in plurimũ, ex quò
ſunt malitiæ, ita vt regibus moleſtia
30 importetur. ¶ Tunc recitatis his quæ à
rege Artaxerxe ſcripta fuerant, Rathi-
mus, et Sebellius ſcriba, et qui cũ his cõ
ſtituti erant iungentes feſtinãter vene-
runt in Ieruſalem cum equitatu, et tur
31 ba, et agmine: ¶ cœperuntq; ędificantes
prohibere, et vacabant ab ædificatione
templi in Ieruſalem: vſq; ſecundo an-
no regni Darij regis Perſarum.

CAP. III.

1 REx Darius fecit cœnam magnam
A oĩbus vernaculis ſuis, et oĩbus ma
2 giſtratibꝰ Mediæ et Perſidis, ¶ et omni-
bus purpuratis, et prætoribus, et cõſuli-
bus, et præfectis ſub illo ab India vſque
Æthiopiam, centũ viginti ſeptẽ prouin
3 cijs. ¶ Et cũ manducaſſent, et bibiſſent,
et ſatiati reuerterentur, tunc Darius rex
aſcendit in cubiculũ ſuũ, et dormiuit,
4 et expergefactꝰ eſt. ¶ Tũc illi tres iuuenes
corporis cuſtodes, q cuſtodiebant cor-
5 pus regis, dixerũt alter alteri, ¶ Dicamus
B vnuſquiſq; nr̃m ſermonẽ q pręcellat:
et cuiuſcunq; apparuerit ſermo ſapien-
tior alterius, dabit illi rex Darius dona
6 magna, ¶ purpura cooperiri, et in auro
bibere, et ſup aurũ dormire, et currum
aureo fręno, et cydarim byſſinã, et tor-
7 quem circa collũ: ¶ et ſecũdo loco ſede-
bit à Dario pp ſapientiam ſuã. Et cogna
8 tus Darij vocabit̃. ¶ Tunc ſcribẽtes ſin-
guli ſuũ verbum ſignauerunt, et poſue-
9 runt ſubtus ceruical Darij regis, ¶ et dixe
runt, Cũ ſurrexerit rex, dabimꝰ illi ſcri-
pta nr̃a: et quodcunq; iudicauerit rex
ẽ tribus, et magiſtratus Perſidis qm̃ ver
bũ eius ſapientius eſt, ipſi dabit̃ victo-
10 ria ſicut ſcriptũ eſt. ¶ Vnꝰ ſcripſit, For-
11 te eſt vinum. ¶ Alius ſcripſit, Fortior eſt
12 rex. ¶ Tertius ſcripſit, Fortiores ſunt mu
13 lieres: ſuper oĩa autẽ vincit veritas. ¶ Et
cũ ſurrexiſſet rex acceperũt ſcripta ſua,
14 et dederunt illi, et legit. ¶ Et mittẽs voca
C uit oẽs magiſtratus Perſarũ, et Medos,
et purpuratos, et prætores, et pręfectos:
15 ¶ et ſederũt in cõcilio: et lecta ſunt ſcri-
16 pta corã ipſis. ¶ Et dixit, Vocate adolẽ-
ſcẽtes, et ipſi indicabũt verba ſua. Et vo
17 cati ſunt, et introierũt. ¶ Et dixit illis, In
dicate nobis de his q̃ ſcripta ſunt. Et cę-
pit prior, q dixerat de fortitudine vini,
18 ¶ et dixit, Viri, q̃ pręualet vinũ oĩbus
hoĩbus q bibunt illud? ſeducit mentẽ.
19 ¶ Itẽq; regis et orphani facit mentẽ va-
nam. Itẽ ſerui ac liberi, pauperis ac diui
20 tis, ¶ et oẽm mentẽ conuertit in ſecurita
D tem et iucunditatẽ, et nõ meminit om-
21 nem triſtitiã et debitum, ¶ et oĩa præcor
dia facit honeſta, et nõ meminit regẽ,
nec magiſtratum, & omnia per talenta
22 loqui facit. ¶ Et non meminerunt, cùm
biberunt, amicitiam, nec fraternitatẽ:
ſed non multum pòſt ſumunt gladios.
23 ¶ Et cũ à vino meſſerint et ſurrexerint,
24 non meminerunt quę geſſerũt. ¶ O viri,
num præcellit vinum? quis ſic cogitat
facere? Et tacuit hoc dicto.

CAP. IIII.

1 ET inchoauit sequens dicere, q dixit
A de fortitudine regis. ¶O viri, num
2 præcellũt homines, qui terram & mare
3 obtinẽt, & omnia quę in eis sunt? ¶Rex
autẽ super omnia præcellit, & domina
tur eorum: & omne quodcunq; dixe-
4 rit illis, faciũt. ¶Et si miserit illos ad bel
latores, vadunt, & demoliuntur mon-
5 tes, & muros, & turres. ¶Iugulantur, &
iugulant, & regis verbũ non prętereũt.
nã si vicerint, afferunt regi omnia quæ-
6 cunque prædati fuerint. ¶Similiter &
alij omnes, quotquot non militant,
nec pugnant, sed colunt terrã: rursum
cùm fuerint metentes, afferunt tributa
7 regi: ¶& ipse vnꝰ solus si dixerit occidi-
te, occidunt: dixerit remittite, remittũt:
8 ¶dixerit pcutite, percutiunt: dixerit ex-
terminate, exterminãt: dixerit ædifica-
9 te, ædificãt: ¶dixerit excidite, excidunt:
10 dixerit plantate, plantant: ¶& oĩs plebs,
& virtutes eũ obaudiunt; & super hoc
11 ipse recumbit, & bibit, & dormit. ¶Hi
B aũt custodiunt in circuitu eum, & non
possunt ire singuli, & facere opera sua,
12 sed in dicto obaudiẽtes sunt ei. ¶Viri,
quomodò nõ pręcellit rex qui sic diffa-
13 mat? Et tacuit. ¶Tertius qui dixerat de
mulieribꝰ & veritate, hic est Zorobabel
14 cœpit loq. ¶Viri, nõ magnꝰ rex, & mul-
ti hoĩes, nec vinũ pręcellit. Quis est er-
15 go qui dominatur eorum? ¶Nonne mu-
lieres genuerunt regem, & omnẽ popu-
16 lum, qui dominatur mari & terrę: ¶&
ex illis nati sunt, & ipsæ educauerunt
eos q plantauerũt vineas ex quibꝰ vinũ
17 fit? ¶Et ipsæ faciunt stolas omnium ho-
minum: & ipsę faciunt gloriã homini-
bus, & non possunt homines separari à
18 mulieribꝰ? ¶Si congregauerint aurum
& argentum, & oẽm rem speciosam, &
viderint mulierẽ vnam bono habitu &
19 bona specie, ¶omnia hęc relinquẽtes in
eã intendunt, & aperto ore conspiciũt,
& eam alliciũt magis quàm aurum &
argentum, & omnem rem pretiosam.
20 ¶Homo patrem suum relinquit q enu-
triuit illũ, & suam regionẽ, & ad mulie-
21 rem se coniungit. ¶Et cũ muliere remit
C tit animam: & neq; patrem meminit,
22 neq; matrem, neq; regionem. ¶Et hinc
oportet vos scire, qñ mulieres dominã-
23 tur vestri. Nonne doletis? ¶Et accipit
homo gladium suum, & vadit in viam
facere furta, & homicidia, & mare na-
24 uigare & flumina, ¶& leonẽ videt, & in
tenebris ingreditur: & cùm furtũ fece-
rit & fraudes, & rapinas, amabili suę af
25 fert. ¶Et iterũ, diligit homo vxorem suã
26 magis quàm patrem aut matrem. ¶Et
multi dementes facti sunt ꝑpter vxo-
res suas: & serui facti sunt ꝑpter illas,
27 & multi perierunt & iugulati sunt, &
28 peccauerunt ꝑꝑ mulieres. ¶Et nunc cre
dite mihi, qa magnus est rex in potesta
te sua: qm̃ omnes regiones verẽtur tan-
29 gere eum. ¶Videbam tamen Apemen
filiã Bezacis mirifici, cõcubinam regis
30 sedentem iuxta regem ad dexteram, ¶&
auferentẽ diadema de capite eius, & im
ponentem sibi, & palmis cædebat regẽ
31 de sinistra manu. ¶Et super hęc aperto
D ore intuebat' eã: & si arriserit ei, ridet.
nam si indignata ei fuerit, blandit', do-
32 nec reconciliet' in gratiam. ¶O viri, cur
nõ sunt fortiores mulieres? Magna est
terra, & excelsum est cęlum: *quis ista *quę ista agunt.
33 agit? ¶Et tũc rex, & purpurati intuebã-
tur ĩ alterutrũ. Et inchoauit loqui de
34 veritate. ¶O viri, nõne fortes sunt mu-
lieres? Magna est terra, & excelsum est
cęlũ: & velox cursus solis cõuertit in gy
35 ro cęlũ in locum suũ in vna die. ¶Non-
ne magnificus est qui hęc facit, & veri-
36 tas magna, & fortior pręoĩbus? ¶Omnis
terra veritatem inuocat, cęlũ etiam ip-
sam benedicit, & omnia opera mouen-
tur, & tremunt eam, & non est cum ea
37 quicquam iniquũ. ¶Vinum iniquum,
iniquus rex, iniquę mulieres, iniqui oẽs
filij hominum, & iniqua illorũ omnia
opera, & nõ est in ipsis veritas, & in sua
38 iniquitate peribunt: ¶& veritas manet,
& inualescit in ęternũ, & viuit, & obti-
39 net in secula sclorum. ¶Nec est apud eã
E accipere psonas, neq; differentias: sed
quę iusta sunt facit omnibꝰ, iniustis ac
malignis & oẽs benignant' in operibꝰ
40 eius. ¶Et non est in iudicio eius ini-
quum, sed fortitudo, & regnũ, & pote-
stas & maiestas omnium æuorũ. Bene-
41 dictus Deus veritatis. ¶Et desijt loquen
do. Et oẽs populi clamauerunt, & di-
xerunt, Magna est veritas, & præualet.
42 ¶Tunc rex ait illi, Pete, si quid vis am-
plius, q̃ quæ scripta sunt, & dabo tibi,
secũdùm quod inuentus es sapientior
ꝓximis, & ꝓximus mihi sedebis, & co-
43 gnatus meus vocaberis. ¶Tunc ait regi,

Memor esto voti tui, quod vouisti, ędi-
ficare Ierusalé, in die qua regnum acce-
44 pisti: & omnia vasa quæ accepta sunt
ex Ierl'm, remittere, quę separauit Cy-
rus, quando mactauit Babyloniá, & vo
45 luit remittere ea ibi. Et tu vouisti ædi-
ficare templum, quod incenderunt Idu
męi, quando exterminata est Iudæa à
46 Chaldæis. Et nunc hoc est quod postu
F lo Dñe, & quod peto, hoc est maiestas
quod à te postulo, vt facias votú quod
47 vouisti regi cæli ex ore tuo. Túc surgés
Darius rex osculatus est illú: & scripsit
epistolas ad oés dispensatores, & præfe-
ctos & purpuratos, vt deducerent cú, &
eos qui cú illo erant oés ascendétes ędi-
48 ficare Ierl'm. Et omnibus pręfectis, qui
erát in Syria, & Phœnice, & Libano scri
psit epistolas, vt traherét ligna cedrina
à Libano in Ierl'm, vt ædificarent cú eis
49 ciuitaté. Et scripsit oíbus Iudæis q ascé-
debant à regno in Iudęá pro libertate,
oém potenté, & magistratú, & pręfectú
50 non superuenire ad ianuas ipsorú, &
oém regionem quá obtinuerant immu
nem esse eis, & Idumæi relinquát castel
51 la quæ obtinét Iudęorú, & in structu-
ram tépli dare per singulos annos talen
52 ta viginti, vsq; dum perędificaretr: &
super sacrariú holocaustomata vitula-
re quotidie, sicut habent pręceptú: alia
talenta decé offerre p singulos annos,
53 & oíbus qui procedút à Babylonia có
dere ciuitaté: vt esset libertas tam ipsis
quàm filijs eorum, & omnib⁹ sacerdo-
54 tibus qui pręcedunt. Scripsit auté &
G quantitatem, & sacram stolá iussit da-
55 ri, in qua deseruirét, & Leuitis scripsit
dare pręcepta, vsq; in diem qua cósum-
mabitur domus, & Ierusalé extruetur:
56 & omnibus custodiétibus ciuitatem,
57 scripsit dari ei sortes & stipédia. Et di-
misit omnia vasa quæcúq; separauerat
Cyrus à Babylonia, & oía quæcúq; di-
xit Cyrus, & ipse præcepit fieri, & mitti
58 Ierusalé. Et cùm processisset ille ado-
lescens, eleuans faciem in Ierusalé, bñ-
59 dixit regem cęli, & dixit, Abs te est vi-
ctoria, & abs te est sapientia & claritas,
60 Et ego seruus tuus sum. Benedictus es
qui dedisti mihi sapientiá, & tibi cófite
61 bor Dñe Deus patrum nostrorú. Et ac-
cepit epistolas, & profectus est in Baby-
loniam, Et venit, & nuntiauit fratribus
suis omnibus qui fuerút in Babylonia:
62 & benedixerunt Deum patrum suorú,
quoniam dedit illis remissionem & re-
63 frigerium, vt ascenderent & ędificarét
Ierusalem, & templum vbi nominatú
est nomen eius in ipso, & exultauerút
cum musicis & lętitia diebus septem.

CAP. V.

1 A POst hæc auté electi sunt, vt ascende rent principes pagorum p domos 1. Esdr. 2. a. 1.
& tribus suas, & vxores illorú, & filij &
filiæ eorú, & serui & ancillæ ipsorum,
2 & pecora eorú. Et Darius rex misit v-
ná cú eis equites mille, donec deduce-
rent eos in Ierusalem cum pace, & cum
3 musicis & cum tympanis & tybiis: &
omnes fratres erát ludentes, & fecit eos
4 ascendere simul cú eis. Et hęc sunt no
mina virorum, qui ascenderunt per pa-
gos suos in tribus, & in parté principa-
5 tus ipsorú. Sacerdotes Filii Phinees,
filij Aaró, Iesus fili⁹ Iosedec, Ioacim fi-
lius Zorobabel filij Salathiel de domo
Dauid, ex progenie Phares, de tribu Iu-
6 da, q locutus est sub Dario rege Persa-
rú sermones mirificos in secúdo anno
7 regni ipsius mése Nisan primo. Sunt 1 Esdr. 2.
auté hi, qui ascenderút ex Iudæa de ca- a. 1.
ptiuitate transmigrationis, quos trásmi 2. Esd. 7.
grauit Nabuchodonosor rex Babylonię b. 6.
in Babylonem, & reuersus est in Ierusa
8 lem. Et requisiuit parté Iudææ vnus-
quisq; in ciuitatem suam, qui venerút
cú Zorobabel & Iesu, Nehemias, Areo-
res, Elimeo, Emmanio, Mardocheo, Be-
elsuro, Mechpsatochor, Olioro, Emonia
9 vn⁹ de principibus eorú. Et numerus
à gentilibus eorú, ex præpositis eorum
filij Phares, duo millia centú septuagin
10 taduo. filij Ares, tria millia centú qu-
11 quagintaseptem: filij Phœmo, cétum
B quadragintaduo: filijs Iesu & Ioabes,
12 mille trecétiduo: filii Demu, duo mil-
lia quadringéti septuaginta: filij Chora
ba, ducentiquinq;: filij Banica, centum
13 sexagintaocto. filij Bebech quadringéti
tres: filij Archad, quadringéti vigintise
14 pté: filii Cham, trigintaseptė: filij Zo-
roar, duo millia sexagintaseptė: filij A-
15 din, quadringenti sexaginta vnus: filij
Adereétis, centú octo: filij Ciaso, & Ze-
las, centú septé: filij Azoroc, quadringé
16 ti trigintanoué: filij Iedarbone, centú
trigintaduo: filij Ananię, centú trigin-
17 ta: filij Asoni, nonaginta. filij Marsar,
quadringéti vigintiduo: filij Zabar⁹, no

nagintaquinque: filij Sepolemon, cẽtũ
18viginti tres. ¶filij Nepopas, quinquagin
taquinque: filij Hechanatus, centũ qn-
quaginta octo: filij Cebethamus, centũ
19trigintaduo: ¶filij Crearpatros, q Eno-
cadies, & Modię, quadringenti viginti-
tres: q ex Gramas & Gabea, centũ vigin
20ti vnus: ¶qui ex Beſſelon, & Ceagge, ſe- 1.Eſdr. a.1.
xagintaquinque: qui ex Baſtaro, cẽtum
21vigintiduo. ¶Qui ex Bechenobes, quin-
quagintaquinque: filij Liptis, cẽtũ quin
quagintaquinque: filij Labonni, trecẽti
22quinquagintaſeptẽ: ¶Filij Sichem, trecẽ-
ti ſeptuaginta: filii Suadõ, & Cliomus,
23trecenti ſeptuagintaocto: ¶ filii Ericus,
C duo millia cẽtũ quadragintaquinque:
filii Anaas, trecenti ſeptuaginta. Sacer-
24dotes: ¶Filii Iedd⁹, filii Euther, filii Elia-
ſib, trecenti ſeptuagintaduo: filii Emo-
25rus, ducẽti qnquagintaduo: ¶ filii Pha-
ſurii, trecẽti quinquagintaſeptem: filii
26Caree, ducenti vigintiſeptem. ¶Leuitæ:
Filij Ieſu in Caduhel, & Bamis, & Sere-
bias, & Edias, ſeptuagintaquatuor. oĩs
numerus à duodecimo anno, triginta
27millia quadringẽti ſexagintaduo. ¶filij 1 Eſdr. a.1. 2.Eſdr. b.6.
& filiæ, & vxores, oĩs computatio, qua-
draginta millia ducenti quadraginta-
28duo. ¶Filij ſacerdotũ, q pſallebãt in tẽ-
plo: filij Aſaph, centum vigintiocto.
29¶Oſtiarij verò: filij Eſmenni, filij Azer,
filij Amon, filij Accuba, Topa filij To-
30bi, oẽs cẽtum trigintanouẽ. ¶Sacerdotes
ſeruiẽtes in tẽplo: filij Sel, filij Gaſpha,
filij Tobloch, filij Carię, filij Su, filij Hel
lu, filij Labana, filij Armacha, filij Ac-
cub, filij Vtha, filij Cetha, filij Aggab,
filij Obai, filij Anani, filij Canna, filij
31Geddu, ¶filij An, filii Radin, filii Deſa-
non, filij Nachoba, filij Caſſeba, filij Ga
ze, filii Ozui, filii Sinone, filii Attre, filii
Haſten, filii Aſiana, filii Manei, filii Na
fiſſim, filii Accuſu, filij Agiſta, filii A-
32zui, filii Fauon, filii Phaſalõ, ¶filii Me-
edda, filii Phuſa, filii Caree, filii Barcus,
filii Saree, filii Coeſi, filii Naſith, fili A-
33giſti, filii Pedon. ¶Salomon filii ei⁹ filii
Aſophot, filii Phaſida, filii Celi, filii De
34don, filii Gaddahel, filij Sephegi, ¶filij
Aggia, filii Sachareth: filij Sabathẽ, filij
D Caroneth, filii Malſith, filij Amę, filii
Saſus, filii Addus, filii Suba, filii Eura,
filii Rahotis, filii Phaſphat, filij Mal-
35mon. ¶oẽs ſacro ſeruiẽtes, & pueri Salo-
36monis, quadringẽti octogintaduo. ¶Hi

ſunt filii qui aſcenderunt à Thel-mela,
Thel-harſa: principes eorũ, Carmellã,
37& Careth: ¶& nõ poterãt edicere ciuita-
tes ſuas, & pgenies ſuas, quemadmodũ
ſint ex Iſrl. Filij Dalari, filij Tubal, filij
38Nechodaici, ¶ ex ſacerdotib⁹, q funge-
bant ſacerdotio: & nõ ſunt inuẽti filii
Obia, filii Achiſos, filii Addin, q acce-
39pit vxorẽ ex filiabus Phargeleu: ¶& vo-
cati ſunt noĩe eius, & horũ q̃lita eſt ge-
neris ſcriptura in pdatura, & nõ eſt in-
uẽta, & phibiti ſunt ſacerdotio fungi.
40¶Et dixit illis Nehemias & Aſtharas, Ne
participent ſancta, donec exurgat põti-
fex doctus in oſtenſionẽ & veritatem.
41 ¶Oĩs aũt Iſrl erat exceptis ſeruis & an-
cillis, quadraginta duo millia trecenti
42quadraginta. ¶Serui horũ & ancillę, ſe-
ptẽ millia trecẽti trigintaſeptẽ. Cãtores
& cãtatrices, ducẽti ſexagintaquinque.
43¶Cameli, quadringẽti trigintaquinque.
E Equi, ſeptẽ millia trigintaſex. Muli, du-
cẽta millia quadragintaquinque. Sub-
iugalia, quinq; millia vigintiquinque.
44¶Et de ppoſitis ipſis p pagos, dũ venirẽt
in tẽplũ Dei, quod erat in Ierlm, inno-
uare & ſuſcitare tẽplum i loco ſuo, ſm
45ſuã virtutẽ: ¶ & dati in tẽplũ theſaurũ
operũ ſacrũ auri mnas duodecim mil-
lia, & mnas argenti quinque millia, &
46ſtolas ſacerdotales centũ. ¶Et habitaue
rũt ſacerdotes & Leuitę, & q exierãt de
plebe in Ierlm & in regione, & ſacri cã-
tores, & oſtiarij, & oĩs Iſrl in regionib⁹
47ſuis. ¶Inſtãte aũt ſeptimo mẽſe, cùmq; 1.Eſd. a.1.
eſſent filij Iſrl vnuſquiſq; in ſuis rebus,
cõuenerunt vnanimes in atrium, quod
48erat ante ianuã orientalẽ. ¶Et ſtãtes Ie-
ſus filius Ioſedec, & fratres ei⁹ ſacerdo-
tes, & Zorobabel filius Salathiel, & hu-
49ius fratres, parauerunt altare, ¶vt offer-
rent ſup illud holocauſtomata, ſm q̃
in libro Moyſi hominis Dei ſcripta ſũt.
50¶Et cõuenerunt ibi ex aliis nationibus
terræ, & erexerunt ſacrariũ in loco ſuo
oẽs gẽtes terrę, & offerebant hoſtias, &
51holocauſtomata Dño matutina. ¶Et e-
gerũt ſcenopegiam, & diẽ ſolẽnẽ, ſicut
pceptum eſt in lege: & ſacrificia quoti-
52die, ſicut oportebat: ¶ & poſt hæc obla-
tiones inſtitutas, & hoſtias ſabbathorũ,
F & neomeniarũ, & dierũ ſolẽnium om-
53niũ ſanctificatorũ. ¶ Et quotquot voue-
bãt Dño à neomenia ſeptimi mẽſis, cę-
perunt hoſtias offerre Deo, & templũ

54 Dñi nondum erat ædificatũ. Et dede-
runt pecuniam lapidariis & fabris, &
55 potũ & pabula cum gaudio. Et dede-
runt carra Sidonis, & Tyriis, vt trãsue-
herent illis de Libano trabes cedrinas,
& facerent rates in Ioppe portu, ſm de-
cretũ quod ſcriptũ erat eis à Cyro rege
56 Perſarũ. Et in ſecundo anno veniẽtes
in templum Dei in Ierl'm, menſe ſecun
do inchoauit Zorobabel fili⁹ Salathiel,
& Ioſue filius Ioſedec, & fratres ipſorũ,
& ſacerdotes & Leuitę, & oẽs qui vene-
57 rant de captiuitate in Ierl'm: & funda-
uerunt templũ Dei nouilunio ſecundi
menſis ſecundi anni, cùm veniſſent in
58 Iudęã & Ierl'm. Et ſtatuerũt Leuitas à
viginti annis, ſuper opera Dñi: & ſtetit
Ieſus & filius eius, & fratres oẽs Leuitæ
conſpirãtes, & executores legis, faciẽtes
59 opera in domo Dñi. & ſteterũt ſacer-
dotes habẽtes ſtolas cũ tubis: & Leuitæ
60 filii Aſaph, habentes cymbala collau-
dantes Dñm, & benedicentes ſecundũ
61 Dauid regem Iſraël. Et cãtabant can-
ticum Dño, qm̃ dulcedo eius, & honor
62 in ſecula ſuper omnem Iſrl'. Et oĩs po-
G pulus tuba cecinerunt, & proclamaue-
runt voce magna, collaudãtes Dñm in
63 ſuſcitatione domus Dñi. Et venerunt
ex ſacerdotibus & Leuitis, & pręſiden-
tibus ſm pagos ſenioribus, q̃ viderant
64 priſtinam domũ: & ad huius ædifica-
tionem cum clamore & plãctu magno,
& multi cum tubis & gaudio magno:
65 in tãtum vt ppl's non audiret tubas ꝑp
planctum populi. Turba enim erat tu-
bis canens magnificè, ita vt longè au-
66 diretur. ‖Et audierunt inimici tribus
Iudæ, & Ben-iamin, & venerunt ſcire q̃
67 eſſet vox tubarũ. Et cognouerunt qm̃
qui erant ex captiuitate ędificant tem-
68 plum Dño Deo Iſraël. Et accedẽtes ad
Zorobabel & Ieſum, præpoſitos pago-
rum, dixerunt eis, Ædificabimus vnà
69 vobiſcum. Similiter enim audiuimus
Dñm veſtrum, & ipſi pariter incedim⁹
à diebus Aſbaſareth regis Aſſyriorum,
70 qui tranſmigrauit nos huc. Et dixit il-
lis Zorobabel, & Ieſus, & principes pa-
71 trum Iſraël, Non eſt nobis & vobis
ædificare domum Dei noſtri. nos enim
ſoli ędificabimus Dño Iſraël ſecũdum
ea q̃ præcepit nobis Cyrus rex Perſarũ.
72 Gentes autem terrę incumbentes his
qui ſunt in Iudęa, & leuantes opus ędi-
ficationes & inſidias, & populos addu-
73 centes prohibebant eos ædificare, &
aggreſſuras exercentes impedierunt, ne
conſummaretur ædificium omni tpe
vitæ Cyri regis, & protraxerunt ſtructu-
rã ꝑ biennium vſq; ad Darij regnum.

‖1. Eſd. 4 a 1.

CAP. VI.

1 IN ſecundo autem anno regni Darij 1. Eſd. 5a 1.
A prophetauit Aggæus, & Zacharias fi-
lius Addin prophetę apud Iudæam &
2 Ierl'm in noĩe Dei Iſraël ſuper eos. Tũc
ſtãs Zorobabel filius Salathiel, & Ieſus
filius Ioſedec, inchoauerunt ædificare
3 domum Dñi, q̃ eſt in Ierl'm: cùm adeſ-
ſent eis prophetę Dñi, & adiuuarẽt eos.
In ipſo tpe venit ad illos Siſennes ſub-
regulus Syrię, & Phœnicis, & Satrabu-
4 zanes, & ſodales eius, & dixerunt eis,
Quo pręcipiente vobis domũ hãc ædi-
ficatis, & tectum iſtud, & alia oĩa perfi-
citis? Et qui ſunt ſtructores qui hæc ędi-
5 ficant? Et habuerũt gratiam viſitatio-
ne facta ſuper eos, qui erant ex captiui-
6 tate à Dño ſeniores Iudęorum, & non
ſunt impediti ædificare, donec ſignifi-
caretur Dario de omnibus iſtis, & rñ-
7 ſum acciperetur. Exemplũ epiſtolæ,
quam miſerunt Dario, SISENNES
ſubregulus Syrię, & Phœnicis, & Satra-
buzanes, & ſodales eius in Syria, & Phę
8 nice ꝓſides, regi Dario ſalutẽ. Omnia
nota ſint Dño regi, q cùm veniſſemus
in regionem Iudęę, & introiſſemus in
Ierl'm, inuenimus ędificantes domum
9 Dei magnã: & templũ ex lapidib⁹ po-
litis, & magnis & pretioſis materiis in
10 parietibus, & opera illa inſtanter fieri,
B & ſuffragare, & proſperare in manibus
eorũ, & in omni gloria quàm diligẽtiſ-
11 ſimè perfici. Tunc interrogauimus ſe-
niores, dicẽtes, Quo permittente vobis
ædificatis domũ iſtã, & opera hæc fun-
12 datis? Ideò aũt interrogauimus eos, vt
notum faceremus tibi hoĩes & prępoſi-
tos, & nominũ ſcripturam ꝓpoſitorum
13 poſtulauimus illos. At illi rñderunt
nobis, dicentes, Nos ſumus ſerui Dñi,
14 qui fecit cœlum & terram, & ędifica-
bat' hęc dom⁹ ante annos iſtos multos
à rege Iſrl' magno & fortiſſimo, & con-
15 ſummata eſt. Et qm̃ p̃res noſtri exacer
bãtes erãt & peccauerũt in Deũ Iſraël,
tradidit eos in manus Nabuchodono-
ſor regis Babylonię, regis Chaldæorũ,
16 & domũ iſtã demoliẽtes incẽderũt, &

populum captiuũ duxerunt in Babylo-
17 nẽ. ¶ In primo anno regnante Cyro rege
Babyloniæ, scripsit Cyrus rex domũ hãc
18 ædificare ¶ & illa sacra vasa aurea & argẽ
tea quæ extulerat Nabuchodonosor de
domo quæ est in Ierl'm, & cõsecrauerat
ea in suo tẽplo, rursus ꝓtulit ea Cyrus
C rex de tẽplo quod erat in Babylonia, &
& tradita sunt Zorobabel, & Salmana-
19 sar subregulo: ¶ Et præceptũ est eis vt of
ferrent hæc vasa, & reponerent in tem-
plo, quod erat ĩ Ierl'm. & ipsum templũ
20 Dei ædificare in loco suo, ¶ Tunc Salma
nasarus subiecit fundamẽta dom⁹ Dñi,
quæ est in Ierl'm: & exinde vsq; nunc
ædificatur, & non accepit cõsummatio
21 nem. ¶ Nũc ergo si iudicatur à te ô rex,
ꝑquiratur in regalibus bibliothecis Cy
22 ri regis quæ sunt in Babylonia: ¶ & si in
uentum fuerit consilio Cyri regis cęptã
esse structuram, domus Dñi, quæ est in
Ierl'm, & iudicatur à Dño rege nostro,
23 scribat de his nobis. ¶ ‖ Tunc Darius rex (1.Esd.6 a.1.)
præcepit inquiri in bibliothecis & inuẽ
tus est in Ecbatanis oppido, quod est in
media regione loc⁹ vnus in quo scripta
24 erant ista, ¶ ANNO primo regnante Cy-
ro rex Cyrus præcepit domũ Dñi quæ
est in Ierl'm ædificare, vbi incendebant
25 igni assiduo, ¶ cuius altitudo sit cubito-
rũ decẽ, & latitudo cubitorũ sexaginta,
quadratum lapidibus politis tribus, &
meniano ligneo eiusdẽ regionis, & me-
niano vno nouo, & impendia dari de
26 domo Cyri regis: ¶ & sacra vasa domus
Dñi tam aurea q̃ argentea, quæ extulit
Nabuchodonosor in domum Dñi, quæ
est in Ierl'm vbi erant posita, vt ponant
27 illic: ¶ & pręcepit curam agere Sisennẽ
D subregulũ Syriæ, & Phœnicis, & Satra-
buzanem, & sodales eius, & qui ordina
ti erant in Syria & Phœnice præsides, vt
28 abstinerent se ab eodem loco. ¶ Et ego
quoq; præcepi in totum ædificare: &
prospexi, vt adiuuent eos qui sunt ex ca
ptiuitate Iudæorum, donec consumme
29 tur templum ædis Dñi: ¶ & à vexatione
tributorum Cœlesyriæ & Phœnicis, di-
ligenter quantitatẽ dari his hominibus
ad sacrificiũ Dñi, Zorobabel pręfecto,
30 ad tauros & arietes, & agnos, ¶ similiter
aũt & frumentum, & sal, & vinum, &
oleum instanter per singulos annos,
prout sacerdotes qui sunt in Ierl'm, di-
ctauerunt consumi quotidie sine vlla
31 dilatione, ¶ vt offerãtur libationes sum-
mo Deo pro rege & pueris eius, & orent
32 pro ipsorum vita: ¶ & denuntiet, vt qui
cunq; transgressi fuerint aliquid ex his
quæ scripta sunt, aut spreuerint, accipia
tur lignum de suis propriis, & suspendã
tur, & bona ipsorum regi ascribantur,
33 ¶ Propterea et Dñs, cuius nomen inuo-
catum est ibi, exterminet oẽm regem &
gentem, qui manum suam extenderit
prohibere, aut malè tractare domum
34 Dñi illam quæ est in Ierusalem: ¶ Ego
Darius rex decreui quàm diligẽtissimè
secundùm hæc fieri.

CAP. VII.

1 TVnc Sisennes subregul⁹ Cęlesyriæ (1.Esd.6. c.15.)
A & Phęnicis, & Satrabuzanes, & so-
dales obsecuti his, quę à Dario rege erãt
2 decreta, ¶ insistebant sacrosanctis operi
bus diligentissimè, cooperantes cum se-
nioribus Iudęorum principibus Syriæ.
3 ¶ & prosperata sunt sacrosancta opera
prophetantibus Aggæo & Zacharia pro
4 phetis. ¶ Et consummauerunt oĩa ꝑ pręȩ
B ceptum Dñi Dei Israël, & ex cõsilio Cy
ri, & Darij, & Artaxerxis regis Persarũ.
5 ¶ Et cõsummata est domus nostra vsq;
ad tertiã & vicesimã diem mẽsis Adar,
6 sexto anno Darij regis. ¶ Et fecerunt filij
Israël & sacerdotes & Leuitæ, & cæteri
q̧ erãt ex captiuitate, qui appositi sunt
scd̃m ea quæ scripta sunt in libro Moy
7 si. ¶ Et obtulerunt in dedicationem tem
pli Dñi, tauros centũ, arietes ducentos,
8 agnos quadringẽtos, ¶ & hędos, pro pec-
catis vniuersi Israël duodecim, scd̃m
9 numerum tribuum Israël. ¶ Et steterũt
C sacerdotes & Leuitæ amicti stolis per tri
bus super oĩa opera Dñi Dei Israël secũ
dũ librum Moysi, & ostiarij per singu-
10 las ianuas. ¶ Et egerunt filij Israël cũ his
q̧ erant ex captiuitate illud Phase quar-
tadecima luna mensis primi, qñ sancti
11 ficati sunt sacerdotes & Leuitæ. ¶ Oẽs fi-
lij captiuitatis non sunt simul sancti-
ficati, quia Leuitę oẽs simul sanctifica-
12 ti sunt. ¶ Et immolauerunt Phase vni-
D uersi filii captiuitatis, & fratribus suis
13 sacerdotibus, & sibimetipsis. ¶ Et mãdu
cauerunt filii Israël, qui erant ex capti-
uitate oẽs qui remanserãt ab omnibus
execrationibus gentiũ terræ quærentes
14 Dñm, ¶ & celebrauerunt diem festũ azy
morum septem diebus epulantes in cõ
15 spectu Dñi, ¶ qñ conuertit consilium

regis Assyriorum in eos, confortare ma-
nus eorum ad opera Dñi Dei Israël.

CAP. VIII.

1 ET post hũc regnãte Artaxerxe Per-
A sarũ rege accessit Esdras filius Aza-
2 riç, filii Helciç, filii Salomè, filii Sadoc,
filii Achitob, filii Ameri, filii Azahel, fi
lii Bocci, filii Abisue, filii Phinees, filii
Eleazari, filii Aaron primi sacerdotis;
3 hic Esdras ascẽdit de Babylonia, cum
esset scriba & ingeniosus in lege Moysi,
q̃ data est à dño Deo Israël docere & fa
4 cere. Et dedit ei rex gloriam, quod inuenis
set gratiam in oĩ dignitate & desiderio
5 in conspectu eius. Et ascenderunt si-
mul cum ipso ex filiis Israël, & sacerdo
tibus, & Leuitis, & sacris cantoribus tẽ-
pli, & ostiariis, & seruis tẽpli in Ierl̃m.
6 Anno septimo regnãte Artaxerxe ĩ qn
to mense, hic annus septimus est regni,
exeũtes de Babylonia nouilunio quin-
7 ti mensis, venerunt Ierosolymã iuxta
præceptum illius scd̃m prosperitatẽ iti-
8 neris à Dño ipsorum datam eis. In his
enim Esdras magnã disciplinam obti-
nebat, ne prętermitteret quicq̃ eorũ, q̃
essent ex lege Dñi & præceptis, & docẽ-
do vniuersum Israël oẽm iustitiam &
9 iudicium. Accedentes aũt, qui scribe-
bant scripta Artaxerxis regis tradiderũt
scriptum quod obuenerat ab Artaxer-
xe rege ad Esdram sacerdotẽ, & lectorẽ
legis Dñi, cuius exemplum subiectum
10 est. REX Artaxerxes Esdræ sacerdoti
11 & lectori legis Dñi salutẽ. Humanior
ego iudicans in beneficiis, præcepi eis
qui desiderant ex gente Iudęorum sua
sponte, & ex sacerdotibus, & Leuitis, q
sunt in regno meo, comitari tecum in
12 Ierl̃m. Si qui ergo cupiunt ire tecum,
conueniant, & proficiscantur sicut pla-
cuit mihi & septẽ amicis meis consilia
13 riis, vt visitent ea quę aguntur scd̃m
B Iudæam & Ierl̃m, obseruantes sicut ha
14 bes in lege Dñi, & ferant munera Dño
Deo Israël, quæ voui ego & amici Ieru-
salem, & oẽ aurum & argentum, quod
inuentum fuerit in regione Babyloniæ
15 Dño in Ierusalem cum illo, quod est
donatũ pro ipsa gente in templum Dñi
eorum quod est in Ierl̃m: vt colligatur
hoc aurum & argentum ad tauros, &
arietes, & agnos, & hœdos, & quæ his
16 sunt congruentia; vt offerant hostias
Dño super altare Dño ipsorũ quod est
17 in Ierl̃m. Et oĩa quæcunq; volueris cũ
fratribus tuis facere auro & argẽto, per-
fice pro voluntate tua secundùm præce
18 ptum Dñi Dei tui: & sacrosancta vasa,
quæ data sunt tibi ad opera domus Do
19 mini Dei tui, quæ est in Ierusalem: &
cætera quæcunq; tibi subuenerint ad
opera templi Dei tui, dabis de regali ga
20 zophylacio: cùm volueris cum fratri-
bus tuis facere auro & argento, perfice
21 scd̃m voluntatem Dñi. Et ego quidem
rex Artaxerxes præcepi custodibus the-
saurorum Syriæ & Phœnicis, vt quæcũ
que scripserit Esdras sacerdos, & lector
legis Dñi, diligenter detur ei vsq; ad ar
genti talenta centum, similiter & auri:
22 & vsq; ad frumenti modios centum,
& vini amphoras centum, & alia quæ-
23 cunq; abundant sine taxatione. Om-
nia scd̃m legem Dei fiãt Deo altissimo,
ne fortè exurgat ira in regno regis, & fi-
24 liis & filiorũ eius. Vobis aũt dicitur,
vt omnibus sacerdotibus, & Leuitis, &
sacris cãtoribus, & seruis templi, & scri
25 bis templi huius nullum tributum, ne
que vlla alia indictio irrogetur, nec ha-
beat quisquam potestatem obiicere eis
26 quicq̃. Tu aũt Esdra scd̃m sapientiam
C Dei constitue iudices & arbitros in tota
Syria & Phœnice: & oẽs qui legem Dei
27 tui non nouerunt, doce: vt quotquot
trãsgressi fuerint legem, diligenter ple-
ctantur siue morte, siue cruciatu, siue
etiã pecuniæ multatione vel abductio-
28 ne. Et dixit Esdras scriba, Benedictus
Deus patrum nostrorum, qui dedit hãc
voluntatem in cor regis, clarificare do-
29 mum suam quę est in Ierl̃m, & me ho
norificauit in conspectu regis, & consi-
liariorum, & amicorum, & purpurato-
30 rum eius, & ego constans animo factus
sum secũdum opitulationem Dñi Dei
mei, & congregaui ex Israël viros, vt si-
31 mul ascenderent mecum. Et hi sunt 1. Esd. 8 a. 1.
præpositi secũdum suas patrias, & prin
cipatus portionales eorum qui mecũ
ascenderunt de Babylonia in regno Ar
32 taxerxis. Et ex filiis Phares, Gersomus:
ex filiis Siemarith, Amenus: filiorum
33 Dauid, Acchus filius Scceciliæ: ex filiis
Phares, Zacharias, & cũ eo reuersi sunt
34 viri centum quinquaginta: ex filiis du-
ctoris Moabilionis Zaraci, & cum ip-
35 so viri ducenti quinquaginta: ex filiis
Zachues, Iechonias Zechoeli, & cum

ipso

36 ipso viri ducenti quinquaginta: ¶ex fi-
liis Sala, Maasias Gotholiæ, & cũ ipso
37 viri septuaginta: ¶ex filiis Saphatiæ, Za
rias Micheli, & cũ ipso viri octoginta.
38 ¶ex filiis Iob, Abdias Ieheli, & cũ ipso
39 viri ducẽti duodecim: ¶ex filiis Baniæ,
Salimoth filius Iosaphię, & cũ ipso viri
40 centũ sexaginta: ¶ex filiis Beer, Zacha-
rias Bebei, & cũ ipso viri ducenti octo:
41 ¶ex filiis Ezead, Iohãnes Eccetan, & cũ
42 ipso viri centũ decẽ: ¶ex filiis Adonicã
ipsis postremis, & hæc sunt noĩa eorũ,
Eliphalam, filiis Gebel, & Semeias, &
43 cum ipso viri septuaginta. ¶Et cõgrega-
ui eos ad fluuiũ qui dicit Thia, & me-
tati fuimus illic triduo, & recognoui
44 eos. ¶Et ex filiis sacerdotũ, & Leuitarũ
45 non inueni illic. ¶Et misi ad Eleazarũ,
D & Eccelon, & Masman, & Maloban, &
Enaathan, & Samea, & Ioribũ, Nathã,
Enuagam, Zachariam, & Mosolamum
46 ipsos ductores & peritos: ¶& dixi eis vt
venirent ad Loddeũ, q erat apud locũ
47 gazophylacij. ¶Et mãdaui eis vt dicerẽt
Loddeo, & fratrib⁹ eius, & illis qui erãt
in gazophylacio, vt mitterẽt nobis eos
qui sacerdotio fungerent in domo Dñi
48 Dei nostri, ¶& adduxerunt nobis secũ-
dum manum validam Dñi Dei nostri
viros peritos: ex filiis Moholi, filii Leui,
filii Israël, Sebebiam, & filios & fratres,
49 qui erant decem & octo: ¶Asbiam, &
Amin ex filiis filiorũ Chananæi, & filii
50 eorũ viri viginti. ¶Et ex his qui templo
seruiebant, quos dedit Dauid, & ipsi
principes ad operationẽ Leuitis templo
seruientium ducenti viginti. Oĩa noĩa
51 significata sunt in scripturis. ¶Et voui
illic ieiunium iuuenibus in conspectu
Dei, vt q̃rerem ab eo bonũ iter nobis, &
q nobiscũ erant, & filiis, ex pecoribus
52 ꝑp insidias. ¶Erubui enim petere à re-
ge pedites & equites in comitatu, tute-
53 lę gratia cõtra aduersarios nostros. ¶Di-
ximus enim regi, qm̃ virtus Dñi erit cũ
54 eis q inquirunt eũ in omni affectu. ¶Et
iterum deprecati sumus Dñm Deũ no-
strum sm̃ hæc, quem & propitium ha-
buimus, & compotes facti sumus Deo
55 nostro. ¶Et separaui ex plebis ꝑpositis,
& sacerdotib⁹ templi viros duodecim,
& Sedebiam, & Asannam, & cum eis ex
56 fratribus eorũ viros decem, ¶& appẽdi
eis aurum & argẽtum & vasa sacerdo-
talia domus Dei nostri, quę donauerat
rex, & consiliarij eius, & principes, &
57 omnis Israël. ¶Et cùm appẽdissem, tra-
E didi argenti talenta centũ quinquagin-
ta, & vasa argentea talentorũ centũ, &
58 auri talenta cẽtum, ¶& vasorũ aureorũ
septies viginti, & vasa ærea de bono ęra
mento splendentia, duodecim, auri spe
59 ciem reddentia. ¶& dixi eis, Et vos san-
cti estis Dño, vt vasa sunt sancta, & au-
rum, & argentũ votũ est Dño Deo pa-
60 trum nostrorũ. ¶Vigilate & custodite,
donec tradatis ex plebis præpositis, &
sacerdotibus, & Leuitis, & principibus
ciuitatũ Israël in Ierl̃m, in pastophorio
61 domus Dei nostri. ¶Et hi q susceperunt
sacerdotes & Leuitæ aurum & argentũ
& vasa, intulerunt in Ierl̃m in templũ
62 Dñi. ¶Et promouim⁹ à fluuio Thia, die
duodecima mensis primi, vsquequo in-
63 troiuimus in Ierusalẽ. ¶Et cùm factus
fuisset tertius dies, quarta aũt die pon-
deratũ aurũ, & argentũ traditum est in
domo Dñi Dei nostri Marimoth filio
64 Iori sacerdoti: ¶& cũ ipso erat Eleazar
filius Phinees: & erant cum ipsis Iosad⁹
filius Iesu, & Medias, & Banni fili⁹ Le-
uitę ad numerũ, & ad põdus vniuersa.
65 ¶Et scriptum est pondus ipsorum eadẽ
66 hora. ¶Qui autem venerunt ex captiui-
tate, obtulerunt sacrificium Dño Deo
Israël, tauros duodecim pro omni Isrl̃,
67 arietes octoginta sex, ¶agnos septuagin-
taduos, hircos ꝓ pctõ duodecim, & pro
salute vaccas duodecim, oĩa in sacrifi-
68 cium Dñi. ¶Et relegerunt pręcepta regis
regalibus dispensatorib⁹, & subregulis
Cœlesyriæ, & Phœnicis: & honorifica-
69 uerunt gentem, & templum Dñi. ¶Et
cõsummatis his, accesserunt ad me prę-
positi, dicentes: ¶Non segregauerũt ge- 1. Esd. 9. a. 1.
nus Israël, & principes & sacerdotes, &
70 Leuitæ, ¶& alienigenæ gentes & natio-
F nes terræ immunditias suas à Chana-
næis, & Hethæis, & Pherezæis, & Iebu-
zæis, & Moabitis & Ægyptiis & Idumę-
71 is. ¶coniuncti enim sunt filiab⁹ eorum
& ipsi, & filii eorum: & mistum est se-
men sctm̃ alienigenis gentibus terræ: &
participes erant ꝑpositi, & magistratus
72 iniquitatis eius ab initio ipsi⁹ regni. ¶Et
mox vt audiui ista, cõscidi vestimẽta &
sacrã tunicã: & lacerãs capillos capitis,
73 & barbam, sedi dolens & mœstus. ¶Et
conuenerunt quotquot tũc mouebant
in verbo Dñi Dei Israël ad me lugẽtem

super

sup iniquitatẽ istã, & sedebã tristis vsq;
74 ad sacrificiũ vespertinũ. ? Et consurgẽs
à ieiunio, conscissa habens vestimenta
& sacram tunicã, ingeniculans, & extẽ-
75 dens manus ad Dñm, ? dicebã: Dñe cõ-
fusus sum, & reueritus sum ante faciẽ
76 tuam, ? Peccata enim nostra multipli-
cata sunt sup capita nr̃a, & iniquitates
nostræ exaltatæ sunt vsq; ad cœlum,
77 ? Qm̃ à temporibus patrum nostrorum
sumus in magno peccato vsq; ad diem
78 hunc. ? Et pp peccata nostra, & patrum
nostrorum sumus traditi cum fratrib⁹
nostris, & cum sacerdotibus nostris, re-
gibus terrę in gladium & captiuitatẽ,
& deprecationem cum cõfusione vsq;
79 in hodiernum diem. ? Et nunc quantũ
est hoc quod contigit nobis misericor-
dia abs te Dñe Deus, & relinque nobis
radicem, & nomen in locum sanctifica-
80 tionis tuæ. ? detegere luminare nostrũ
in domo Dñi Dei nostri, dare nobis ci-
81 bum in omni tpe seruitutis nostræ. ? Et
cùm seruiremus, nõ fuimus derelicti à
Dño Deo nostro: sed constituit nos in
gratia, ponens nobis reges Persarum da
82 re cibum, ? & clarificare templum Dñi
Dei nostri, & ædificare deserta Sion, da
re nobis stabilitatẽ in Iudæa & Ierl̃m.
83 ? Et nunc quid dicimus Dñe habentes
G hæc? Transgressi enim sumus præcepta
tua, quæ dedisti in manus puerorũ tuo
84 rum prophetarum, ? Dicens: Qm̃ terra,
in quam introistis possidere hæreditatẽ
eius, terra polluta est coinquinationi-
bus alienigenarum terræ, & immundi
tiæ illorũ repleuerunt eam totã immũ-
85 ditia sua. ? Et nunc filias vestras nõ con
iungetis filiis eorum, & filias eorũ non
86 accipietis filiis vestris, ? Et non inquire-
tis pacem habere cũ illis omni tpe, vt
inualescentes mãducetis optima terræ,
& hæreditatẽ distribuatis filiis vestris
87 vsq; in æuum. ? Et quæ contingunt no-
bis, oĩa fiunt pp opera nostra maligna,
88 & magna peccata nostra. ? Et dedisti no
bis talem radicẽ, & rursum reuersi su-
mus transgredi legitima tua, vti cõmi-
sceremur immunditiæ alienigenarum
89 gẽtiũ terrę huius. ? Nõnne irascẽris no-
bis pdere nos, quoadusq; nõ relinquat
90 radix & nomen nr̃m? ? Dñe Deus Israël
verax es. Derelicta est enim radix vsq;
91 in hodiernum diẽm. ? Ecce, nunc sum⁹
in conspectu tuo in iniquitatibus no-
stris. Non est enim adhuc stare ante te
92 in his. ? ‖ Et cùm adorando confiteretur | 1. Esd. 10. a. 1.
Esdras flens, humi prostratus ante tem-
plũ, congregati sunt ante eũ ex Ierusalẽ
turba magna valde, viri & mulieres &
iuuenes & iuuenculę. Fletus enim erat
93 magnus in ipsa multitudine. ? Et cùm
clamasset, Iechonias Ieheli ex filiis Isrl̃,
dixit Esdrę: Nos in Dñm peccauimus,
quod collocauimus nobis in matrimo-
nium mulieres alienigenas ex gentib⁹
94 terræ. ? Et nunc es sup omnẽ Isrl̃, In his
ergo sit iusiurandũ à Dño expellere oẽs
vxores nostras q̃ ex alienigenis sunt cũ
95 filiis earum. ? Sicut tibi decretum est à
maioribus s̃m legem Dñi exurgens ex-
96 plica. ? Ad te enim spectat negotium, &
97 nos tecum sumus, viriliter fac. ? Et exur
gens Esdras adiurauit principes sacer-
dotum & Leuitas, & omnem Israël fa-
cere secundum hæc, & iurauerunt.

CAP. IX.

1 ET exurgens Esdras ab ante atrium | 1. Esd. 10. a. 6.
A tẽpli, abiit in pastophorium Iona-
2 thę filij Nasabi, ? & hospitatus illic non
gustauit panem, nec aquam bibit sup
3 iniquitatem multitudinis. ? Et facta est
pdicatio in omni Iudęa, & in Ierusalẽ
oĩbus q erant ex captiuitate in Ierusalẽ
4 congregati, ? vt quicunq; nõ occurrerit
biduo vel triduo diei s̃m iudicium as-
sidentiũ seniorũ, tollerentur facultates
suę, & ipse alienus iudicaret̃ à multitu-
5 dine captiuitatis. ? Et congregati sunt
oẽs q erant ex tribu Iuda, & Ben-iamin
in tribus diebus in Ierl̃m, hic mẽsis est
6 nonus, dies mensis vicesimus. ? Et sedit
oĩs multitudo in area tẽpli trementes
7 pp hyemem pñtem. ? Et exurgẽs Esdras
dixit illis, Vos iniquè fecistis collocãtes
vobis in matrimoniũ vxores alienige-
8 nas, vt adderetis ad pc̃tã Isrl̃. ? Et nunc
B date confessionẽ, & magnificentiã Dño
9 Deo patrum nr̃orum: ? & pficite volun
tatem ipsius, & discedite à gentibus ter-
10 rę & ab vxorib⁹ alienigenis. ? Et clama-
uit oĩs multitudo, & dixerunt voce ma
11 gna, Sicut dixisti, faciemus. ? Sed qm̃
multitudo magna est, & tẽp⁹ hybernũ,
& nõ possum⁹ insubsidiati stare: & hoc
opus nõ est nobis vni⁹ diei, neq, bidui:
12 multum enim in his peccauimus. ? Stẽt
ppositi multitudinis, & oẽs q nobiscũ
inhabitant, & quotquot habent vxores
13 apud se alienigenas, ? & assistant acce-

pro tpe ex omni loco presbyteri, & iudi
ces, vsquequo soluant iram Dñi negotij
14 huius. ¶ Ionathas aût filius Ezeli, & O-
zias Thecam susceperunt fm hæc: &
Bosoramus, & Leuis, & Sabbathæus si-
15 mul cooperati sunt cû illis. ¶ Et steterût
fm hęc oîa vniuersi qui erant ex captí-
16 uitate. ¶ Et elegit sibi viros Esdras sacer
C dos principes magnos de patribus eorû
fm nomina: & consederunt nouilunio
mẽsis decimi examinare negotiû istud.
17 ¶ Et determinatum est de viris qui ha-
bebant vxores alienigenas, vsq; ad neo
18 meniam primi mensis: ¶ & inuenti sunt
ex sacerdotibus permisti qui habebant
19 alienigenas vxores. ¶ Ex filijs Iesu filij Io
sedec, & fratribus eius: Maseas, & Elio-
20 zerus, & Ioribus, & Ioadęus, ¶ & iniece-
runt manus vt expellerent vxores suas:
& ad litandû in exoratiónẽ arietẽ pro
21 ignorátia sua. ¶ & ex filiis Semmeri: Ma
22 seas & Esses & Ieelech Azarias. ¶ & ex fi
lijs Fosere: Limosias, Hismaenis, & Na-
23 thanee, Iussio, Reddus, & Thalsas. ¶ & ex
Leuitis, Iorabdus, & Semeis, & Colnis,
& Calitas, & Facteas, & Coluas, & Elio-
24 nas, ¶ & ex sacris cantorib⁹, Eliasib, Zac
25 carus, ¶ & ex ostiarijs, Salum⁹, & Tolba-
26 nes, ¶ & ex Isrl: ex filijs Foro, Ozi, & Re-
D mias & Geddias & Melchias & Michel⁹,
27 Eleazarus & Iammebias & Bannas: ¶ &
ex filijs Iolaman: Chamas & Zacharias
& Iezrelus, & Ioddi⁹, & Erimoth & He
28 lias. ¶ & ex filiis Zathoim: Eliadas & Lia
sumus, Zochias & Larimoth & Zabdis
29 & Tebedias. ¶ & ex filiis Zebes: Iohânes
30 & Amanias & Zabdias & Eme⁹. ¶ & ex
filiis Banni: Olamus & Maluchus &
Iedde⁹ & Iasub & Azabus & Ierimoth.
31 ¶ & ex filiis Addin: Naathus & Moosias
& Caleus & Raanas, Maaseas, Matha-
thias & Beseleel & Bonn⁹ & Manasses.
32 ¶ & ex filiis Nuaë: Noneas & Aseas &
Melchias & Sameas & Simõ, Ben-iamin
33 & Malch⁹ & Marras. ¶ & ex filiis Asom
Cariane⁹, Mathathias & Bân⁹ & Elipha
34 lach & Manasses & Semei. ¶ & ex filiis
Banni: Ieremias & Moadîas & Abram⁹
& Iohel & Baneas & Pelias & Ionas &
Marimoth & Eliasib & Mathaneus &
Eliasis & Orizas & Diel⁹ & Semedi⁹, &
35 Zãbris & Iosephus. ¶ & ex filiis Nobei:
E Idelus & Mathathias & Sabadus, & Ze
36 cheda, Sedmi & Iessei, Baneas. ¶ oës isti
côiunxerunt sibi vxores alienigenas, &
37 dimiserût eas cû filiis. ¶ Et inhabitaue-
runt sacerdotes & Leuitæ: & qui erant
ex Isrl i Ierlm, & in tota vna regione no
uilunio mensis septimi. Et erât filii Isrl
38 in cômorationibus suis. ¶ Et congregata
est oîs multitudo simul in aream quæ
39 est ab oriente portæ sacræ: ¶ & dixerunt
Esdræ pôtifici & lectori, vt afferret legẽ
Moysi, quæ tradita est à Dño Deo Isrl.
40 ¶ Et attulit Esdras pontifex legem omni
multitudini eorum à viro vsq; ad mu-
lierem, & oîbus sacerdotibus audire le
41 gem nouilunio mẽsis septimi. ¶ Et lege-
F bat in area, quæ est ante sacrã portam
templi, à prima luce vsq; ad vesperam
coram viris & mulieribus. Et dederût
42 oës sensum ad legem. ¶ Et stetit Esdras
sacerdos & lector legis super ligneû tri-
43 bunal quod fabricatû erat. ¶ Et steterût
ad eû Mathathias, & Samus, Ananias,
Azarias, Vrias, Ezechias, & Balsamus
44 ad dextrã: ¶ & ad sinistrã Faldeus, Mi-
sael, Malachias, Abusthas, Sabus, Na-
45 badias, & Zacharias. ¶ Et assumpsit Es-
dras librû corã omni multitudine: psi-
debat enim i gloria in côspectu oîum.
46 ¶ Et cùm absoluisset legẽ, oës erecti ste-
terût, & benedixit Esdras Dñm Deû al-
47 tissimû, Deû Sabaoth omnipotentẽ. ¶ Et
rñdit oîs ppls, Amẽ. Et eleuatis sursum
manib⁹ pcidentes in terrã, adorauerût
48 Dñm. ¶ Iesus & Banaeus & Sarebias &
Iaddimus, & Accubus, & Sabbathæus,
& Calithes, & Azarias, & Ioradus, & A-
49 nanias, & Philias Leuitæ: ¶ q docebant
legẽ Dñi, & in multitudine legebât le-
gem Dñi, & pferebât singuli eos, q in-
50 telligebant lectionẽ. ¶ Et dixit Athara-
G thes Esdrę pôtifici, & lectori, & Leuitis,
51 q docebant multitudinẽ, ¶ dicens: Dies
hic sanctus est Dño. Et oës flebant, cùm
52 audissent legẽ. ¶ Et dixit Esdras, Di-
gressi ergo mãducate pinguissima quæ-
que, & bibite dulcissima quęq ue, & mit
53 tite munera his q non habẽt. ¶ Sanctus
enim est hic dies Dñi, & nolite mœsti
54 esse. Dñs enim clarificabit vos. ¶ Et Le-
uitę denuntiabât in publico oîbus, di-
cẽtes: Dies hic sanctus est, nolite mœsti
55 esse. ¶ Et abierût oës mãducare, & bibe-
re, & epulari, & dare munera his q nô
habebât, vt epularent. Magnificè enim
56 sunt exaltati verbis qb⁹ edocti sunt. ¶ Et
côgregati sunt vniuersi i Ierlm celebra-
re lętitiã, fm testamentû Dñi Dei Isrl.

LIBER QVARTVS ESDRÆ.

CAPVT PRIMVM.

1 A IBER Esdræ pphe-
tæ secundus, filii Sa
rei, filii Azarei, filii
Helciæ, filii Sada-
niæ, filii Sadoch, fi-
2 lij Achitob, ¶filij A-
chiæ, filii Phinees,
filii Heli, filij Ame-
riæ, filii Asiei, filii Marimoth, filii Ar-
na, filii Oziæ, filii Borith, filij Abisei, fi-
3 lii Phinees, filii Eleazar, ¶filii Aaron ex
tribu Leui, qui fuit captiuus in regione
Medorū, in regno Artaxerxis regis Per-
4 sarum. ¶Et factū est verbū Dñi ad me,
5 dicens: ¶Vade, & nuntia pplo meo faci-
nora ipsorū, & filiis eorum iniquitates,
quas in me admiserunt, vt nūtiēt filiis
6 filiorū: ¶quia pctā parentū ipsorū in il-
lis creuerūt. Obliti enim mei sacrifica-
7 uerunt diis alienis. ¶Nónne ego eduxi
eos de terra Ægypti de domo seruitu-
tis? Ipsi aūt irritauerunt me, & consilia
8 mea spreuerunt. ¶Tu aūt excute comā
capitis tui, & proiice oīa mala super il-
los: qm̄ nō obedierūt legi meæ. Popul⁹
9 aūt est indisciplinatus. ¶Vsquequo eos
B sustinebo, quibus tāta beneficia cōtuli?
10 ¶Reges multos pp eos subuerti. Pharao
nē cum pueris suis & omnē exercitum
11 eius pcussi. ¶Oēs gentes à facie eorū p-
didi, & in oriente prouinciarum duarū
pplos Tyri & Sidonis dissipaui, & oēs
12 aduersarios eorum interfeci. ¶Tu verò
loquere ad eos dicens: Hæc dicit Dñs.
13 ¶Nempe ego vos p mare transmeaui, &
plateas vobis initio munitas exhibui:
ducē vobis dedi Moysen & Aarō sacer-
14 dotem: ¶lucē vobis per columnā ignis
præstiti, & magna mirabilia feci in vo-
bis: vos autē mei obliti estis, dicit Dñs.
15 ¶Hæc dicit Dñs omnipotens: Coturnix
vobis in signo fuit, castra vobis ad tute
16 lam dedi & illic murmurastis: ¶& non
triumphastis in noīe meo de perditio-
ne inimicorū vestrorū, sed adhuc nūc
17 vsq; murmurastis. ¶Vbi sunt beneficia,
q̄ præstiti vobis? Nónne in deserto cùm
18 esuriretis, proclamastis ad me, ¶dicen-
tes: Vt quid nos in desertū istud addu-
xisti interficere nos. melius nobis fue-
rat seruire Ægyptiis, q̄ mori in deserto
19 hoc? ¶Ego dolui gemitus vestros, & de-
di vobis manna in escā. Panē angelorū
20 manducastis. ¶Nónne cùm sitiretis, pe- Sap. 16. c. 20.
trā excīdi, & fluxerūt aquæ in saturita-
te? Propter æstus foliis arborū vos texi. Nu. 20. b. 11.
21 ¶Diuisi vobis terras pingues Chananæ- Esai. 5. a. 4.
C os, & Pherezæos, & Philistheos à facie
vrā proieci: qd faciā vobis adhuc? dicit
22 Dñs: ¶Hæc dicit Dñs omnipotēs: In de- Exo. 15. d. 25.
serto cùm essetis in flumine Amorrhęo
sitientes, & blasphemātes nomen meū,
23 ¶nō ignē vobis p blasphemiis dedi, sed
mittēs lignū in aquā, dulce feci flumē.
24 ¶Quid tibi faciā Iacob? Noluisti obedi- Exo. 32. b. 8.
re Iuda. Transferā me ad alias gentes,
& dabo eis nomē meū vt custodiāt le-
25 gitima mea. ¶Qm̄ me dereliquistis, &
ego vos derelinquā. Petentibus vobis à
26 me misericordiā, non miserebor. ¶Qn̄ Esai. 1. d. 15.
inuocabitis me, ego nō exaudiam vos.
Maculastis enim man⁹ vrās sanguine,
& pedes vestri impigri sunt ad cōmittē-
27 da homicidia. ¶Non quasi me dereliq-
28 stis, sed vosipsos dicit Dñs: ¶Hæc dicit
Dñs omnipotēs: Nōne ego vos rogaui,
vt pater filios, & vt mater filias, & vt nu
29 trix paruulos suos, ¶vt essetis mihi in
pplm, & ego vobis in Deū: & vos mihi
30 in filios, & ego vobis in patrē? ¶Ita vos
D collegi, vt gallina pullos suos sub alas
suas. Modò aūt quid faciā vobis? Proij-
31 ciā vos à facie mea. ¶Oblationem cùm Mat. 23. d. 37.
mihi attuleritis, auertā faciē meā à vo- Esa. 66. a. 5.
bis. Dies enī festos vrōs, & neomenias
32 & circuncisiones repudiaui. ¶Ego misi
pueros meos pphetas ad vos, quos acce
ptos iterfecistis, & laniastis corpora eo-
rū, quorū sanguinē exquirā, dicit Dñs.
33 ¶Hæc dicit Dñs ops. Dom⁹ vrā deserta
34 est. Proijciā vos sicut vētus stipulā, ¶&
filij procreationē nō faciēt: qm̄ mandatū
meū neglexerūt, & qd̄ malū est coram
35 me fecerūt. ¶Tradā domos vrās pplo ve
nienti, q me nō audiētes credunt: qb⁹ si-
36 gna nō ostendi, faciēt q̄ pcepi. ¶Prophe-
tas nō viderūt, & memorabunt iniqta-
37 tū eorū. ¶Testor ppli venientis gratiā, cu-
ius paruuli exultant cū lætitia, me nō

videntes oculis carnalibus, sed spiritu
38credentes q̃ dixi. Et nunc frater aspice,
quæ gloria: & vide populum venienté
39ab oriente, quibus dabo ducatum A-
brahã, Isaac, & Iacob, & Osee & Amos,
& Micheę, & Ioel, & Abdiæ, & Ionæ,
40& Naum, & Habacuc, Sophoniæ, Ag-
gæi, Zachariæ, & Malachię, qui & ange-
lus Domini vocatus est.

Mala. 3. a. 1.

C A P. I I.

1 A HÆc dicit Dñs: Ego eduxi populũ
istũ de seruitute, quib⁹ mandata
dedi p pueros meos prophetas quos au
dire noluerunt, sed irrita fecerunt mea
2 cõsilia. Mater quæ eos generauit, dicit
illis: Ite filii, ego quia vidua sum & de-
3 relicta. Educaui vos cũ letitia, & amisi
vos cũ luctu & tristitia, q̃m peccastis co
rã Dño Deo vestro, & quod malum est
4 coram eo fecistis. Modò aũt quid faciã
vobis? Ego vidua sum & derelicta: ite
5 filii, & petite à Dño misericordiã. Ego
auté te pater testem inuoco super ma-
trem filiorũ, qui noluerũt testm̃ meum
6 seruare, vt des eis cõfessionem, & ma-
tré eorum in direptioné, ne generatio
7 eorum fiat. Dispergant in gentes noĩa
eorũ, deleantur à terra: q̃m spreuerunt sa-
8 cramentũ meum. Vę tibi Assur, q ab-
scondis iniquos penes te. Gens mala,
memorare quid fecerim Sodomæ & Go
9 morrhæ, quorum terra iacet in piceis
glebis & aggeribus cinerum. sic dabo
eos, qui me non audierunt, dicit Dñs
10 ops. Hæc dicit Dñs ad Esdrã. Nuntia
pplo meo, q̃m dabo eis regnum Ierl'm,
11 quod daturus erã Israël. Et sumã mihi
gloriam illorũ, & dabo eis tabernacula
12 æterna, q̃ pręparauerã illis. Lignũ vitæ
B erit illis in odore vnguenti, & nõ labo-
13 rabunt neq; fatigabuntur. Ite, & acci-
pietis. Rogate vobis dies paucos, vt im-
morentur. Iam paratũ est vobis regnũ:
14 vigilate. Testare cęlum & terrã. Cõtri-
ui enim malum & creaui bonũ, quia
15 viuo ego dicit Dñs. Mater amplectere
filios tuos, educa illos cũ lætitia. Sicut
columba cõfirma pedes eorum: q̃m te
16 elegi dicit dñs. Et resuscitabo mortuos
de locis suis, & de monumentis educã
illos, q̃m cognoui nomen meũ in Isrl'.
17 Noli timere mater filiorũ, q̃m te elegi
18 dicit Dñs. Mittam tibi adiutoriũ pue-
ros meos Isaiã & Ieremiã, ad quorũ cõ-
siliũ sanctificaui, & paraui tibi arbores
19 duodecim grauatas variis fructib⁹, &
totidé fontes fluentes lac & mel: & mõ
tes immensos septé, habentes rosam &
lilium, in quib⁹ gaudio implebo filios
20 tuos. Viduã iustifica, pupillo iudica,
egenti da, orphanum tuere, nudũ vesti,
21 confractum & debilem cura, claudũ
irridere noli, tutare mancũ, & cæcũ ad
22 visioné claritatis meæ admitte. Sené
23 & iuuené intra muros tuos serua: mor
tuos vbi inueneris signãs commẽda se-
pulchro, & dabo tibi primã sessioné in
24 resurrectione mea. Pausa & quiesce
populus me⁹, quia veniet requies tua.
25 Nutrix bona nutri filios tuos, cõfirma
26 pedes eorũ. Seruos quos tibi dedi, ne-
mo ex eis interiet: eos ego enim requirã
27 de numero tuo. Noli fatigari. Cùm
C enim venerit dies pressuræ & angustiæ,
alii plorabunt & tristes erũt: tu autem
28 hilaris & copiosa eris. Zelabũt gentes,
& nil aduersus te poterunt, dicit Dñs.
29 Manus meæ tegẽt te, ne filij tui gehen
30 nã videãt. Iucundare mater cum filiis
31 tuis, quia ego te eripiã, dicit Dñs. Filios
tuos dormiétes memorare, q̃m ego eos
educã de laterib⁹ terrę, & misericordiã
cũ illis faciã? q̃m misericors sum, dicit
32 Dñs omnipotens. Amplectere natos
tuos vsq; dum venio, & pręsté illis mi-
sericordiam: q̃m exuberant fontes mei
33 & gr̃a mea non deficiet: Ego Esdras p̃-
ceptum accepi à Dño in mõte Oreb, vt
irem ad Israël: ad quos cùm venirem,
reprobauerunt me, & respuerũt mãda-
34 tum Dñi. Ideoq; vobis dico gentes, q̃
auditis & intelligitis. Expectate pasto-
ré vestrum, requié æternitatis dabit vo-
bis: q̃m in pximo est ille qui in fine se-
35 culi adueniet. Parati estote ad p̃mia
regni, quia lux perpetua lucebit vobis
36 p æternitatem téporis. Fugite vmbrã
seculi huius: accipite iucũditaté gloriæ
vr̃æ. Ego testor palã saluatorem meũ.
37 Cõmendatũ donũ, accipite & iucũda-
D mini, gratias agétes ei q vos ad cœlestia
38 regna vocauit. Surgite, & state, & vide-
te numerũ signatorũ in conuiuio Dñi.
39 Qui se de vmbra seculi transtulerunt,
splendidas tunicas à Dño acceperunt.
40 Recipe Sion numerũ tuum, & cõclu-
de candidatos tuos q legem Dñi com-
41 pleuerũt. Filiorũ tuorũ quos optabas
plenus est numerus. Roga imperiũ Dñi
vt sanctificetur populus tuus qui vocatus

Gen. 19. a. 1.

Exo. 13. d. 21.

Tob. 1. d. 12.

Apoc. 7. c.
42est ab initio. ¶ Ego Esdras vidi in mōte
Sion turbam magnam, quā numerare
non potui, & oēs canticis collaudabāt
43Dñm. ¶ Et in medio eorum erat iuuenis
statura celsus, eminentior oībus illis: &
singulis eorū capitibus imponebat co-
ronas, & magis exaltabatur. Ego aūt mi
44raculo tenebar. ¶ Tunc interrogaui an-
45gelum, & dixi: Qui sunt hi Dñe? ¶ Qui
respōdens dixit mihi, Hi sunt qui mor-
talem tunicam deposuerunt, & immor
talē sumpserunt, & confessi sunt nomē
Dei. Modò coronantur, & accipiūt pal-
46mas. ¶ Et dixi angelo, Ille iuuenis quis
est, qui eis coronas imponit, & palmas
47in manus tradit? ¶ Et rñdens dixit mi-
hi, Ipse est filius Dei, quē in seculo con-
fessi sunt: ego autem magnificare eos
cœpi, qui fortiter pro nomine Domini
48steterunt. ¶ Tunc dixit mihi angelus,
Vade, annuntia populo meo, qualia &
quanta mirabilia Domini Dei vidisti.

CAP. III.

1 ANno tricesimo ruinæ ciuitatis erā
A in Babylone, & conturbatus sum
super cubiculo meo recūbens, & cogita
tiones meę ascendebāt super cor meū:
2 ¶ qm̄ vidi desertionē Sion & abundan-
tiam eorū qui habitabāt in Babylone,
3 ¶ & ventilatus est spūs meus valde, & cœ
4 pi loqui ad altissimū verba timorata, ¶ &
dixi, O dñator Dñe, tu dixisti ab initio,
qn̄ plantasti terram, & hoc solus, & im
5 perasti populo, ¶ & dedisti Adā corpus (Deut. 2. a. 9.)
mortuum: sed & ipsum figmentū ma-
nuū tuarum erat, & insufflasti in eum
spūm vitæ, & factus est viuens corā te,
6 ¶ & induxisti eum in paradiso, quē plan
tauerat dextera tua, antequā terra aduē
7 taret. ¶ Et huic mandasti diligere viam
tuā, & præteriuit eam, & statim instituı
sti in eo mortem, & in nationibus ei⁹, (cum 3.)
& natæ sunt gentes, & tribus & ppl'i, &
cognationes quarum non est numerus.
8 ¶ Et ambulauit vnaquæq; gens in volū
tate sua, & mira agebant corā te, & sper
9 nebāt præcepta tua. ¶ Iterum aūt in tpe (Gen. 6. a. 12.)
B induxisti diluuium super inhabitantes
10 seculū, & perdidisti eos. ¶ Et factū est in (Gen. 7. b. 10.)
vnoquoq; eorū, sicut Adæ mori, sic his
11 diluuiū. ¶ Dereliquisti aūt vnum ex his (1. Pet 3. d. 10.)
Noë cū domo sua, & ex eo iusti omnes.
12 ¶ Et factū est cū cœpissent multiplicari,
qui habitabant super terrā, & multipli-
cauerūt filios & ppl'os & gētes multas:
& cœperunt iteratò impietatem facere
13 plus q̄ priores. ¶ Et factum est, cùm ini-
quitatē facerēt corā te, elegisti tibi virū
14 ex his cui nomen erat Abrahā. ¶ Et dile (Gen. 12. a. 1.)
xisti eū, & demonstrasti ei soli volunta
15 tem tuā: ¶ & disposuisti ei testamētum
æternum, & dixisti ei vt non vnquā de-
relinqueres semen eius. Et dedisti ei Isa
16 ac, & Isaac dedisti Iacob & Esau. ¶ Et se-
gregasti tibi Iacob, Esau aūt separasti. Et (Gen. 21. a. 2.)
factus est Iacob in multitudine magna. (Rom. 9. b. 7.)
17 ¶ Et factū est cū educeres semen eius ex
Ægypto, adduxisti super montē Sina. (Gen. 25. d. 25.)
18 ¶ Et inclinasti cœlos, & statuisti terrā, & (Exod. 19. a. 1.)
cōmouisti orbē: & tremere fecisti abys-
19 sos, & conturbasti seculū, ¶ & trāsijt glia (Deut. 4. b. 10.)
C tua portas quatuor ignis & terræmot⁹,
& spūs & gelu, vt dares semini Iacob le
20 gē, & generationi Isrl' diligentiā. ¶ Et nō
abstulisti ab eis cor malignū, vt faceret
21 lex tua ī eis fructū. ¶ Cor enim malignū
baiulās primus Adam trāsgressus & vi-
ctus est, sed & oēs qui de eo nati sunt.
22 ¶ Et facta est permanēs infirmitas, & lex
cū corde ppl'i, cū malignitate radicis, &
discessit quod bonū est, & mansit mali
23 gnum. ¶ Et transierunt tpa, & finiti sunt
anni: & suscitasti tibi seruū noīe Dauid,
24 ¶ & dixisti ei ædificare ciuitatem noīs
tui, & offerre tibi in eadē tus & obla-
25 tiones. ¶ Et factū est hoc annis multis, &
dereliquerunt qui habitabant ciuitatē,
26 ¶ in oībus facientes sicut fecit Adam &
oēs generationes eius, vtebantur enim
27 & ipsi corde maligno. ¶ Et tradidisti ciui
tatē tuā in manibus inimicorū tuorū.
28 ¶ Nunquid meliora faciūt qui habitāt (Iere. 10. d. 25.)
Babylonē? Et pp hoc dñabitur in Siō?
29 ¶ Factum est cùm venissem huc, & vidis
sem impietates quarū non est numer⁹.
D & delinquentes multos vidit aīa mea
hoc tricesimo anno, & excessit cor meū:
30 ¶ qm̄ vidi quō sustine eos peccantes, &
pepercisti impiè agētibus, & perdidisti
ppl'm tuū, & conseruasti inimicos tuos
31 & non significasti. ¶ Nihil memini quō
debeat derelinqui via hæc. Nunquid
32 meliora facit Babylon quàm Sion? ¶ aut
alia gens cognouit te præter Israël? aut
quæ tribus crediderūt testamentis tuis,
33 sicut Iacob? ¶ Quarum merces non
comparuit, neq; labor fructificauit. Per
transiens enim pertransiui in gentibus
& vidi abundantes eas, & nō memorā-
34 tes mandatorum tuorum. ¶ Nunc ergo

pondera

pondera in statera nostras iniquitates,
& eorum qui habitant in seculo: & nó
35 inueniet nomen tuú, nisi in Isr. ¶ Aut
quando non peccauerunt in conspectu
tuo, qui habitant terram? aut quæ gens
36 sic obseruauit mandata tua? ¶ Hos qui-
dem per nomina inuenies seruasse mã-
data tua, gentes autem non inuenies.

CAP. IIII.

1 ET respódit ad me angelus, q missus
A est ad me, cui nomé Vriel, ¶ & dixit
2 mihi: Excedens excessit cor tuú in secu-
lo hoc, & comprehendere cogitas viam
3 altissimi. ¶ Et dixi, Ita Dñe meus. Et rñ-
dit mihi, & dixit: Tres vias missus sum
ostendere tibi, & tres similitudines ꝓ-
4 ponere corá te: ¶ de qbus mihi si renun
tiaueris vnam ex his, & ego tibi demon
strabo viam quam desideras videre, &
5 docebo te, vnde sit cor malignum. ¶ Et
dixi: Loquere Dñe me⁹. Et dixit ad me:
Vade, pódera mihi ignis pondus, aut
mésura mihi flatum venti, aut reuoca
6 mihi diem q̃ preteriit. ¶ Et rñdi & dixi:
Quis natorum poterit facere, vt me in-
7 terroges de his? ¶ Et dixit ad me, Si essé
interrogans te, dicens: Quantæ habita-
tiones sunt in corde maris, aut quantæ
venæ sunt in principio abyssi, aut quan
tæ venæ sunt sup firmamentum, aut q
8 sunt exitus paradisi: ¶ diceres mihi for-
tassis in abyssum non descendi, neq; in
infernú adhuc, neq; in cœlum vnquá
9 ascendi. ¶ nunc auté nó interrogaui te,
nisi de igne, & vento, & die, per quem
tráisisti, & à quibus separari non potes:
10 & non rñdisti mihi de eis. ¶ Et dixit mi-
hi: Tu quæ tua sunt, tecú coadolescen-
11 tia, non potes cognoscere: ¶ & quomo-
do poterit vas tuú capere altissimi viá,
& iam exterius corrupto seculo intel-
ligere corruptioné euidentem in facie
12 mea? ¶ Et dixi illi, Melius erat nos nó es-
se, q̃ adhuc viuentes viuere in impieta-
tibus, & pati, & non intelligere de qua
13 re. ¶ Et rñdit ad me, & dixit, Proficiscés (Iud. 9. b 8.)
ꝓfectus sum ad syluá lignorú campi, &
cogitauerunt cogitationé, & dixerunt: (2.Pa. 25. c.15.)
14 ¶ Venite & eamus, & faciamus ad mare
bellum, vt recedat corá nobis, & facia-
15 mus nobis alias syluas. ¶ Et similiter flu
B ctus maris & ipsi cogitauerunt cogita-
tionem & dixerunt: Venite ascenden-
tes, debellemus syluas campi, vt & ibi
consummemus nobismetipsis aliá re-
16 gionem. ¶ Et factus est cogitatus syluæ
in vanú, venit enim ignis, & cósumpsit
17 eam. ¶ Similiter & cogitatus fluctuum
maris, stetit enim arena, & prohibuit
18 eos. ¶ Si enim esses iudex horú, qué in-
ciperes iustificare, aut quem códénare?
19 ¶ Et rñdi, & dixi: Vtiq; vaná cogitationé
cogitauerút, terra enim data est syluæ,
20 & mari locus portare fluctus suos. ¶ Et
rñdit ad me, & dixit: Bene tu iudicasti,
21 & quare nó iudicasti tibimetipsi? ¶ Qué
admodum enim terra syluę data est, &
mare fluctibus suis: sic qui sup terrá in
habitant, quę sunt super terrá intellige
re solúmodo possunt: & qui super cœ-
22 los, quæ super altitudiné cœlorum. ¶ Et
C rñdi, & dixi: Deprecor te Dñe, vt mihi
23 detur sensus intelligendi. ¶ nó enim vo-
lui interrogare de superioribus tuis, sed
de his quę pertranseunt per nos quoti-
die. ꝓp quid Israël datus in opprobriú
gétibus, quem dilexisti pplm, datus est
tribubus impijs, & lex patrú nostrorú
in interitú deducta est, & dispositiones
24 scriptę nusquá sunt: ¶ & pertransiuimus
de seculo, vt locustę, & vita nostra stu-
por & pauor, & nec digni sumus miseri
25 cordiam consequi. ¶ Sed quid faciet nōi
suo quod inuocatú est super nos? Et de
26 his iterrogaui. ¶ Et rñdit ad me, & dixit:
Si fueris plurimú scrutatus, frequenter
miraberis: qm̃ festinans festinat seculú
27 pertransire, ¶ & nó capit portare quę in
futuris tpibus iustis repromissa sunt:
qm̃ plenú iniustitia est seculum hoc &
28 infirmitatibus. ¶ De quibus aút inter-
rogas dicá: seminatú enim est malú, &
29 necdú venit destructio ipsius. ¶ Si ergo
nó inuersum fuerit quod seminatú est,
& discesserit loc⁹ vbi seminatú est ma
lú, nó veniet vbi seminatú est bonum.
30 ¶ Qm̃ gramé seminis mali, seminatú est
in corde Adam ab initio: & quantú im
pietatis generauit vsq; nunc, & generat
31 vsq; cùm veniat area? Æstima autem
apud te gramen mali seminis, quátum
32 fructú impietatis generauit, ¶ qñ seca-
tæ fuerint spicæ, quarum nó est nume-
rus, quam magnam areá incipiét face-
33 re? ¶ Et rñdi, & dixi, *Quomodo, & qñ (*Qoh 1.)
hęc? Quare modici & mali anni nostri?
34 ¶ Et respondit ad me, & dixit mihi:
Non festines tu super altissimum. Tu
enim festinas inaniter esse sup ipsum.
35 nam excessus tuus multus. ¶ Nónne de

23 ¶& dixi, Dñator Dñe ex oĩ sylua terræ,
& oĩbus arborib⁹ eius, elegisti vineã vni
24 cã: ¶ Et ex oĩ terra orbis, elegisti tibi fo-
ueam vnam: & ex oĩbus floribus orbis
25 elegisti tibi lilium vnum: ¶& ex oĩbus
abyssis maris, replesti tibi riuum vnũ:
& ex oĩbus ędificatis ciuitatibus, sancti
26 ficasti tibimetipsi Sion: ¶& ex oĩb⁹ crea
tis volatilibus, nominasti tibi colum-
bam vnam: & ex oĩbus plasmatis peco
27 ribus, ꝓuidisti tibi ouem vnam: ¶& ex
omnibus multiplicatis populis, acquisi
uisti tibi ppl̃m vnum: & ab omnibus
probatam legem donasti huic, quẽ desi
28 derasti populo. ¶Et nunc Dñe, vt quid
tradidisti vnum pluribus? Et pręparasti
super vnam radicem alias, & disperdi-
29 disti vnicum tuum in multis: ¶& cõcul
C cauerunt eum, qui contradicebant spõ
sionibus tuis, quiq; tuis testamentis nõ
30 crędebant. ¶Et si odiẽs odisti ppl̃m tuũ,
31 tuis manibus debet castigari. ¶Et factũ
est, cùm locut⁹ essem sermones, & mis-
sus est Angelus ad me, qui antè venerat
32 ad me p̃terita nocte, & dixit mihi, ¶Au
di me, & instruam te: & intende mihi,
33 & adiiciam coram te. ¶Et dixi, Loquere
Dñe meus. Et dixit ad me, Valde tu in
excessu mẽtis factus es ꝓ Israël: an plus
34 dilexisti eum, q̃ qui eum fecit? ¶Et dixi
ad eum, Non Dñe, sed dolens locutus
sum. Torquent enim me renes mei per
oẽm horam, quærentem apprehendere
semitam Altissimi, & inuestigare partẽ
35 iudicii eius. ¶Et dixit ad me, Nõ potes.
Et dicit, Quare Dñe? Ad quid nascebar,
aut quare non fiebat matrix meę mihi
sepulchrum, vt non viderem laborem
Iacob, & defatigationem generis Israël?
36 ¶Et dixit ad me, Numera mihi, q nec-
dum venerũt, & collige mihi dispersas
guttas, & reuirida mihi aridos flores,
37 ¶& aperi mihi clausa promptuaria, &
ꝓduc mihi inclusos in eis flatus, demõ
stra mihi vocis imaginem: & tunc ostẽ-
38 dam tibi laborẽ quem rogas videre. ¶Et
dixi, Dñator Dñe quis enim est qui po-
test hęc scire, nisi qui cum hoĩbus habi
39 tationem non habet? ¶Ego aũt insipiẽs,
& qũò potero dicere de his, quibus me
40 interrogasti? ¶Et dixit ad me, Qũò non
potes facere vnum de his quæ dicta
sunt: sic nõ poteris inuenire iudicium
meum, aut in fine charitatem, quã po-
41 pulo promisi. ¶Et dixi, Sed ecce Dñe tu
D prope es his qui in finem sunt: & quid
faciẽt qui ante me fuerũt, aut nos, aut
42 hi qui post nos? ¶Et dixit ad me, Coronę
assimilabo iudicium meum. Sicut non
nouissimorum tarditas, sic nec prio-
43 rum velocitas. ¶Et rñdi, & dixi, nec po-
teras facere eos q facti sunt, & q sunt,
& qui futuri sunt, in vnum, vt celerius
44 iudicium tuum ostendas? ¶Et rñdit ad
me, & dixit, Non potest festinare creatu
ra super creatorem, nec sustinere secu-
lum eos qui in eo creandi sunt, in vnũ.
45 ¶Et dixi, Qũò dixisti seruo tuo, qm̃ vi-
uificans viuificasti à te creatam creatu
ram in vnũ, & sustinebat creatura: po-
terit et nunc portare præsentes in vnũ?
46 ¶Et dixit ad me, Interroga matricẽ mu-
lieris, et dices ad eam, Et si paris, quare
per tempus? Roga ergo eam, vt det decẽ
47 in vnum. ¶Et dixi. Nõ vtiq; poterit: sed
48 sec̃dm tempus. ¶Et dixit ad me, Et ego
dedi matricem terræ his qui seminati
49 sunt super eam per tempus. ¶Quemad-
modum enim infans non parit ea, quæ
senum sunt: sic ego disposui à me crea-
50 tum seculum. ¶Et interrogaui, & dixi,
Cũ iam dederis mihi viam, loquar corã
te: nam mater nr̃a, de qua dixisti mihi,
adhuc iuuenis est: iam senectuti appro
51 pinquat. ¶Et rñdit ad me, & dixit, Inter
52 roga eam quæ parit, & dicet tibi. ¶Dicet
enim ei, Quare quos peperisti, nunc
non sunt similes his qui ante te, sed mi
53 nores statura? ¶Et dicet tibi & ipsa, Alii
sunt qui in iuuẽtute virtutis nati sunt:
et alii qui sub tpe senectutis, deficiente
54 matrice sunt nati. ¶Considera ergo et
tu qm̃ minori statura estis præ his qui
55 ante vos: ¶et qui post vos, minori q̃ vos,
quasi iam senescentes creaturę, et forti-
tudinem iuuentutis prętereuntes. Et di
xi, Rogo Dñe, si inueni gratiam ante
oculos tuos, demonstra seruo tuo, per
quem visites creaturam tuam.

CAP. VI.

1 A ET dixit ad me, Initio terreni orbis,
et anteq̃ starent exitus seculi, et an-
teq̃ spirarent conuentiones ventorum,
2 et anteq̃ sonarent voces tonitruum, et
anteq̃ splenderẽt nitores coruscationũ,
et anteq̃ confirmarentur fundamenta
3 Paradisi, ¶et anteq̃ viderentur decori
flores, et anteq̃ confirmarentur motæ
virtutes, et anteq̃ colligerentur innume
4 rabiles militiæ angelorum, ¶et anteq̃

extolleréntur altitudines aëris, & anteq̃
nominarentur mensuræ firmamento-
rum, & anteq̃ æstuarent camini in Sió,
5 & anteq̃ inuestigaréntur præsentes anni,
& anteq̃ abalienarentur eorum q̃ nũc
peccant adinuẽtiones, & consignati es-
6 sent qui fidé thesaurizauerunt: tunc
cogitaui, & facta sunt per me solum, &
non per alium: & finis p me, & non p
7 alium. Et rñdi, & dixi. Quę erit separa
tio tporũ? aut qñ prioris finis, & sequen
8 tis initium? Et dixit ad me, Ab Abrahã
vsq; ad Isaac, qñ nati sunt ab eo Iacob
& Esau, manus Iacob tenebat ab initio
9 calcaneum Esau, finis enim huius se-
culi Esau, & principiũ sequentis Iacob.
10 Hoïs manus inter calcaneũ & manũ.
11 Aliud noli quęrere Esdra. Et rñdi, & di
xi, O dñator Dñe, si inueni gratiam an-
12 te oculos tuos, oro vt demonstres ser-
uo tuo finem signorum tuorum, quorũ
partem mihi demonstrasti nocte pręce-
13 denti. Et rñdit, & dixit ad me, Surge su
per pedes tuos, & audi vocé plenissimã
14 sonitus. Et erit sicut commotio, nec cõ
mouebitur locus, in quo stes super eũ.
15 Ideo cum loquitur, tu non expauescas,
qm̃ de fine verbum & fundamentũ ter-
16 rę intelligitur, qm̃ de ipsis sermo tremi
B scit & commouetur, scit enim quoniã
17 finem eorum oportet commutari. Et
factum est, cùm audissem, surrexi super
pedes meos: & audiui: & ecce vox lo-
quens, & sonus eius sicut sonus aquarũ
18 multarũ, & dixit, Ecce dies veniunt, &
erit qñ appropinquare incipiam, vt visi
19 tem habitantes in terra: & qñ inquire-
re incipiã ab eis qui iniustè nocuerunt
iniustitia sua, & qñ suppleta fuerit hu-
20 militas Sion. & cum supersignabitur
seculum quod incipiet pertransire, hęc
signa faciam, Libri aperiẽtur ante facié
21 firmaméti, & oẽs videbũt simul, & an-
niculi infantes loquentur vocibus suis,
& pręgnátes immaturos parient infan-
tes trium & quatuor mensium, & viuét
22 & suscitabuntur. Et subitò apparebũt
seminata loca non seminata, & plena
prõptuaria subitò inuenientur vacua:
23 & tuba canet cum sono, quam cũ oẽs
24 audierint, subitò expauescẽt. Et erit in
illo tpe, debellabunt amici amicos vt
inimici, & expauescet terra cum his: &
venæ fontium stabunt, & non decurrẽt
25 in horis tribus: & erit, oïs qui dereli-
ctus fuerit oĩbus istis quibus prędixi ti-
bi, ipse saluabitur, & videbit salutare
26 meum, & finem seculi vestri. Et vide-
bunt qui recepti sunt hoĩes, qui morté
non gustauerũt à natiuitate sua, & mu
tabitur cor inhabitantium, & converte
27 tur in sensum aliũ. Delebit enim ma-
28 lum, & extinguetur dolus. Florebit aũt
fides, & vincet corruptela, & ostẽdetur
veritas quę sine fructu fuit diebus tãtis:
29 Et factũ est, cũ loqueretur mihi, & ec-
ce paulatim intuebar sup eũ ante quẽ
30 stabam, dixit ad me hęc, Veni tibi ostẽ
31 dere tempus ventura noctis. Si ergo ite-
rum rogaueris, & iterum ieiunaueris se-
ptem diebus, iterum tibi renũtiabo ho
32 rum maiora per diem q̃ audiui. Audi
ta est enim vox tua apud Altissimum.
C Vidit enim fortis directionem tuam, &
prouidit pudicitiam, quam à iuuẽtute
33 tua habuisti: & pp hoc misit me de-
mõstrare tibi hęc oĩa, & dicere tibi, Cõ
34 fide, & noli timere, & noli festinare cũ
prioribus tporibus cogitare vana, vt nõ
35 properes à nouissimis tpibus. Et factũ
est post hęc, & fleui iterum: & similiter
ieiunaui septem diebus, vt supplẽã tres
36 hebdomadas, quæ dictę sunt mihi. Et
factum est in octaua nocte, & cor meũ
turbabatur iteratò in me, & cœpi loqui
37 coram Altissimo. Inflãmabatur enim
spũs meus valde, & aĩa mea anxiabat.
38 & dixi, O Dñe, loquens locutus es ab
initio creaturę in primo die dicens, Fiat
cęlum & terra: & tuum verbum opus
39 perfectum. Et erat tũc spũs, & tenebrę
circunferebantur, & silentium, sonus
40 vocis hoïs nondum erat abs te. Tũc di
xisti de thesauris tuis proferri lumé lu-
minosum, quo appareret opus tuum.
41 Et die secundo creasti spm̃ firmamen-
ti, & imperasti ei vt diuideret & diuisio
nem faceret inter aquas, vt pars quędã
sursum recederet, pars verò deorsum
42 maneret. Et tertia die imperasti aquis
congregari in septima parte: sex verò
partes siccasti & cõseruasti, vt ex his sint
coram te ministrantia seminata à Deo,
43 & culta, Verbũ tuũ processit: & opus
44 statim fiebat. Processit enim subitò
fructus multitudinis immẽsus, & con-
cupiscentię gustus multiformes, & flo-
res colore immutabili, & odores odora
menti inuestigabilis, & die tertia hęc fa
45 cta sunt. Quarta aũt die imperasti fieri

D solis splendorem, lunę lumen, stellarũ
46 dispositionem: ¶& imperasti eis, vt de-
47 seruirent futuro plasmato hoĩ. ¶Quin-
to aũt die dixisti septimę parti, vbi erat
aqua congregata, vt procrearet aĩalia, &
48 volatilia, & pisces: & ita fiebat. ¶aqua
muta, & sine aĩa quæ Dei nutu iubebã
tur, aĩalia faciebat, vt ex hoc mirabilia
49 tua nationes enarrẽt. ¶Et tũc cõseruasti
duas aĩas: nomen vni vocasti Henoch,
& nomen secundæ vocasti Leuiathan,
50 ¶& separasti ea ab alterutro. Non enim
poterat septima pars, vbi erat aqua con
51 gregata, capere ea. ¶Et dedisti Henoch
vnam partẽ, quæ siccata est tertio die,
vt habitet in ea vbi sunt montes mille.
52 ¶Leuiathan aũt dedisti septimam partẽ
humidam, & seruasti eam, vt fiat in de
53 uorationem quibus vis, & qñ vis. ¶Sexto
aũt die imperasti terræ, vt crearet corã
54 te iumenta, & bestias, & reptilia: ¶& su
per his Adam, quem cõstituisti ducem
super oĩbus factis quæ fecisti, & ex eo
educimur nos oẽs, quẽq; elegisti pplm.
55 ¶Hęc aũt oĩa dixi coram te Dñe, quia
56 pp nos creasti seculum. ¶Residuas aũt
gentes ab Adam natas dixisti eas nil es-
se, & quoniam saliuę assimilatę sunt,
& quasi stillicidium de vase similasti
57 abundantiam eorum. ¶Et nunc Dñe, ec
ce, istę gentes quę in nihilum deputa-
tę sunt, cœperunt dñari nostri, & deuo
58 rare: ¶nos aũt populus tuus quem voca
sti primogenitum, vnigenitum ęmula-
torem tuum, traditi sumus in manibus
59 eorum: ¶& si pp nos creatum est secu-
lum, quare non hęreditatem possidem⁹
cum seculo. Vsquequo hęc?

CAP. VII.

1 ET factũ est, cum finissem loqui ver
A ba hęc, missus est ad me Angelus q
2 missus fuerat ad me primis noctib⁹. ¶&
dixit ad me, surge Esdra, & audi sermo-
3 nes quos veni loqui ad te. ¶Et dixi, Lo-
quere Deus meus. Et dixit ad me, Mare
positum est in spatioso loco, vt esset al-
4 tum & immensum: ¶erit aũt ei introit⁹
in angusto loco positus, vt esset similis
5 fluminibus. ¶Quis enim volens volue-
rit ingredi mare, & videre eũ, vel dñari
eius: si non transierit angustum, in lati-
6 tudinem quõ venire poterit? ¶Itẽ aliud,
Ciuitas est ędificata, & posita i loco cã-
pestri: est aũt plena oĩum bonorum.
7 ¶Introitus eius angustus & in præcipiti
positus, vt esset à dextris quidem ignis,
8 à sinistris aqua alta: ¶semita aũt est vna
sola inter eos posita, hoc est, inter ignẽ
& aquam, vt non capiat semita, nisi so-
9 lummodò vestigium hoĩs. ¶Si aũt dabi
tur ciuitas homini in hæreditatem, si
nunquam antepositum periculum per
transierit, quõ accipiet hęreditatẽ suã?
10 ¶Et dixi, Sic Dñe. Et dixit ad me, Sic est
11 & Israël pars. ¶Propter eos enim feci se-
culum: & qñ transgressus est Adam cõ-
stitutiones meas, iudicatũ est quod fa-
12 ctum est. ¶Et facti sunt introitus huius
seculi angusti, & dolentes, & laboriosi:
pauci aũt & mali, & periculorum ple-
13 ni, & labore magnopere fulti. ¶nã ma-
ioris seculi introitus spatiosi & securi,
14 & facientes immortalitatis fructũ. ¶Si
ergo ingredientes non fuerunt ingressi
qui viuũt, angusta & vana hęc: nõ pote
15 runt recipere quę sunt reposita. ¶Nunc
ergo quare tu cõturbaris, cũ sis corrupti
bilis? et quid mouêris tu, cũ sis morta-
16 lis. ¶Et quare nõ accepisti in corde tuo
quod est futurũ, sed quod in pręsenti?
17 ¶Rñdi, et dixi. Dñator Dñe, ecce dispo-
suisti lege tua, qm iusti hęreditabunt
18 hęc, impii aũt peribunt. ¶Iusti aũt ferẽt
angusta, sperantes spatiosa. q enim im
pie gesserunt, et angusta passi sunt, et
19 spatiosa nõ videbunt. ¶Et dixit ad me,
B Non est iudex super Deum, neq; intel-
20 ligens super Altissimum. ¶Pereũt enim
multi pręsentes, quia negligitur quę an
21 teposita est Dei lex. ¶Mãdans enim mã
dauit Deus venientibus, qñ venerunt.
qd facientes viuerent, et quid obseruan
22 tes non punirentur. ¶Hi aũt non sunt
persuasi, et contradixerunt ei, et consti-
23 tuerunt sibi cogitamen vanitatis, ¶et p
posuerunt sibi circũuẽtiones delictorũ,
et superdixerunt Altissimo non esse, et
24 vias eius non cognouerũt, ¶et legẽ eius
spreuerũt, et sponsiones eius abnegaue
runt, et in legitimis eius fidẽ nõ habue
25 runt, et opera eius non pfecerunt. ¶Pro-
pter hoc Esdra vacua vacuis, et plena
26 plenis. ¶Ecce tẽpus veniet, et erit qñ ve-
nient signa quæ prædixi tibi, et appare
bit sponsa, et apparescens ostendet quę
27 nunc subducitur terra: et oĩs qui libe-
ratus est de pdictis malis, ipse videbit
28 mirabilia mea. ¶Reuelabitur enim filius
meus IESVS cũ his qui cum eo sunt,
et iucundabuntur q relicti sunt in an-

29nis quadringentis. ¶Et erit post annos
hos, et moriet᷑ filius meus CHRISTVS
et oés qui spiramentum habent hoíes:
30¶et conuertetur seculum in antiquum
silentiú diebus septé, sicut in prioribus
31iudiciis, ita vt nemo derelinquat᷑. ¶Et
erit post dies septé, et excitabitur qđ nó
dum vigilat sclm, et moriet᷑ corruptú,
32¶et terra reddet quę in ea dormiunt, et
puluis qui in eo silentio habitát et pró-
tuaria reddent quę eis cómendatę sunt
33aíæ. ¶Et reuelabitur Altissimus sup sedé
iudicii, et pertransibunt miseriæ, et lon
34ganimitas congregabit᷑. ¶Iudicium aút
solum remanebit, veritas stabit et fides
35conualescet, ¶et opus subsequet᷑, et mer
ces ostendetur, et iustitiæ vigilabunt, et
36iniustitię non dñabuntur. ¶Et dixi. Pri
mus Abraham pp Sodomitas orauit, et
C Moyses pro patribus qui in deserto pec
37cauerunt, ¶et qui post eum pro Israël in
38diebus Achaz, et Samuelis, ¶et Dauid p
cófractione, & Salomon pro eis qui ve-
39nerunt in sanctificationé, ¶et Elias pro
his qui pluuiá acceperunt, et pro mor-
40tuo vt viueret, ¶et Ezechias pro populo
in diebus Sennacherib, et multi p mul
41tis. ¶Si ergo modo qñ corruptibile incre
uit, et iniustitia multiplicata est, et ora
uerunt iusti pro impiis: quare et nunc
42sic non erit? ¶Et rñdit ad me, et dixit,
Pręsens seculum non est finis, gloria in
eo frequens manet: pp hoc orauerunt
43p inualidis. ¶Dies enim iudicii erit finis
tpis huius, et initiú tpis futurę immor
44talitatis, in quo transiuit corruptela: ¶so
luta est intemperátia, abscisa est incre-
dulitas: creuit aút iustitia, orta est veri-
45tas. ¶túc enim nemo poterit saluare eú
qui periit, neq; demergere qui vicit. Et
46rñdi, ¶et dixi. Hic est sermo meus prim⁹
et nouissimus, qñ melius erat non da-
re terram Adam, vel cùm iam dedisset,
47coërcere eú vt nó peccaret. ¶Quid enim
prodest hoíbus in pręsenti viuere in tri
stitia, et mortuos sperare punitionem?
48¶O tu quid fecisti Adam? Si enim tu pec
casti, nó est factus solius tuus casus, sed
49et noster qui ex te aduenimus. ¶Quid
enim prodest nobis si pmissum est no-
bis immortale tempus: nos aút morta-
50lia opera egimus? ¶Et qñ pdicta est no
bis perennis spes: nos verò pessimi vani
51facti sumus. ¶Et qñ reposita sunt nobis
habitacula sanitatis et securitatis: nos
52verò malè cóuersati sum⁹? ¶Et qñ repo
sita est gloria Altissimi protegere eos q
tardè conuersati sunt: nos aút pessimis
53viis ambulauimus. ¶Et qñ ostendetur
paradisus, cuius fructus incorruptus p-
seuerat, in quo est securitas et medela:
54¶nos verò non ingrediemur. in ingra-
55tis enim locis cóuersati sumus. ¶Et qñ
C super stellas fulgebunt facies eorum q
abstinentiam habuerunt: nostrę autem
56facies super tenebras nigrę: ¶non enim
cogitauimus viuentes quando iniquita
tem faciebamus, q icipiemus post mor
57tem pati. ¶Et rñdit, et dixit, Hoc est cogi
tamentum certaminis quod certabit q
58super terram natus est homo, ¶vt si vi-
ctus fuerit, patiatur quod dixisti: si aút
59vicerit, recipiet quod dico: ¶qñ hæc est
vita quá Moyses dixit cùm viueret, ad
ppłm, dicens, Elige tibi vitam, vt viuas.
60¶ Non crediderunt aút ei, sed nec post Deu. 30.
eum prophetis: sed nec mihi qui locut⁹ d. 19.
61sum ad eos. ¶qñ non esset tristitia in p
ditionem eorum, sicut futurú est gau-
dium super eos, quibus persuasa est sa-
62lus. ¶Et respondi, et dixi, Scio Dñe, qñ
vocatus est Altissim⁹ misericors in eo,
q misereatur his qui nondum in secu-
63lo aduenerunt, ¶& q miseretur illis qui
64conuersionem faciunt in lege eius: ¶et
longanimis est, qñ longanimitatem
pręstat his qui peccauerunt quasi suis
65operibus: ¶et munificus est, qñ quidé
66donare vult pro exigentiis: ¶et multæ
misericordię, quoniam multiplicat ma
gis misericordias his qui psentes sunt.
& qui pręterierunt, & qui futuri sunt.
67¶Si enim nó multiplicauerit misericor-
dias suas, nó viuificabitur seculum cú
68his qui inhæreditabát in eo. ¶Et donat:
qñ si non donauerit de bonitate sua, vt
alleuentur hi qui iniquitatem fecerút,
de suis iniquitatibus nó poterit decies
millesima pars viuificari hominum.
69¶Et iudex si non ignouerit his qui cura
ti sunt verbo eius, et deleuerit multitu
70dinem contentionum: et non fortassis
derelinquerétur in innumerabili mul-
titudine, nisi pauci valde.

CAP. VIII.

1 ET respondit ad me, et dixit, Hoc se-
A culum fecit Altissimus ppter mul-
2 tos, futurum auté propter paucos. ¶Di-
cam auté coram te similitudiné Esdra.
Qúò autem interrogabis terram, et di-

cet tibi, qm̃ dabit terram multam ma-
gis vnde fiat fictile, paruũ autẽ puluerẽ
vnde aurũ fit: sic & actus pręsentis secu
3 li. Multi quidem creati sunt, pauci aũt
4 saluabuntur. ¶ Et rñdi & dixi, Absorbe
ergo anima sensum, & deuora quod sa-
5 pit. ¶ cõuenisti enim obaudire, & ꝓphe-
tare *volens. Nec enim tibi datũ est spa
6 tiũ, nisi solummõ viuere. ¶ O Dñe si nõ *volens. 3.
permittes seruo tuo, vt oremus corã te,
& des nobis semẽ cordi, & sensui cultu
rã, vnde fructus fiat, vnde viuere possit
oĩs corruptus, q portabit locũ hominis?
7 ¶ Solus enim es, & vna plasmatio nos su
8 mus manuũ tuarũ, sicut locutus es: ¶ &
quomodo nunc in matrice plasmatum
est corpus, & ꝓstas mẽbra: conseruatur
in igne & aqua tua creatio: & nouẽ mẽ
sibus patit̃ tua plasmatio tuã creaturã q
9 in ea creata est: ¶ ipsum autem quod ser
uat, & quod seruatur vtraque seruabun
tur: seruataque quandoque iterum red
10 dit matrix quę in ea creuerunt. ¶ Im pa
sti enim ex ipsis membris, hoc est ma-
11 millis ꝓbere lac fructui mamillarũ, ¶ vt
nutriatur id quod plasmatum est vsque
in tempus aliquod, & postea disponas
12 eum tuæ misericordię. ¶ Enutristi eum
tua iustitia, & erudisti eum in lege tua,
13 & corripuisti eũ tuo intellectu: ¶ & mor
tificabis eum, vt tuam creaturam: & vi-
14 uificabis eũ, ut opus tuũ. ¶ Si ergo perdi
B deris eum qui tantis laboribus plasma
tus est: tuo iussu facile est ordinari, vt &
15 id quod fiebat seruaretur. ¶ Et nunc Do
mine dicam, de omni homine tu ma-
gis scis: de ppl'o aũt tuo, ob quẽ doleo,
16 ¶ & de hęreditate tua, propter quam lu-
geo: & propter Israël, propter quẽ tristis
17 sum: & de Iacob, propter quẽ doleo. ¶ i-
deo incipiam orare corã te pro me, & ꝓ
eis: quoniam video lapsus nostros qui
18 inhabitamus terram. ¶ Sed audiui celeri
19 tatem iudicis qui futurus est. ¶ Ideo au-
di vocem meam, & intellige sermonẽ
meum, & loquar coram te. Initium ver
20 borũ Esdrę priusquam assumeretur: ¶ &
dixi Domine, q inhabitas seculũ, cuius
21 oculi eleuati i superna & aëre: ¶ & cui⁹
thronus inæstimabilis, & gloria incõ-
prehensibilis: cui astat exercitus ange-
22 lorũ cũ tremore, ¶ quorũ seruatio i vẽto
& igni cõuertitur: cuius verbũ verũ, &
23 dicta perseuerantia: ¶ cuius iussio for-
tis, & dispositio terribilis: cuius aspect⁹
arefacit abyssos, & indignatio tabescere
24 facit montes, & veritas testificatur: ¶ ex-
audi orationem serui tui, & auribus ꝑ-
25 cipe precationem figmenti tui. ¶ Dum
enim viuo, loquar: & dum sapio respõ
26 debo. ¶ Nec respicias populi tui delicta,
27 sed qui tibi in veritate seruiunt. ¶ Nec
intẽdas impia gentium studia, sed qui
tua testimonia cũ doloribus custodie-
28 runt: ¶ Nec cogites qui in conspectu tuo
falsè cõuersati sunt, sed memorare q ex
29 voluntate tua timorẽ cognouerũt. ¶ Ne
que volueris perdere, qui pecudum mo
res habuerunt: sed respicias eos qui legẽ
30 tuam splendidè docuerunt. ¶ Nec indi-
C gneris eis q bestijs peiores iudicati sũt:
sed diligas eos qui semper in tua iusti-
31 tia confidunt, & gloria. ¶ Qm̃ nos & pa-
tres nostri talibus morbis languemus:
tu autem propter nos peccatores mise-
32 ricors vocaberis. ¶ Si enim desideraueris
vt nostri miserearis, tunc misericors vo
caberis, nobis autem non habentibus
33 opera iustitiæ. ¶ Iusti enim, quibus sunt
opera multa reposita ex proprijs operi-
34 bus recipient mercedem. ¶ Quid est enĩ
homo, vt ei indigneris: aut genus corru
35 ptibile, vt ita amarus iis de ipso? ¶ in ve- 3. Re. 8. c. 46.
ritate enim nemo de genitis est qui non 2. Pa. 6. f
impiè gessit, & de cõfitentibus qui non 36.
36 deliquit. ¶ In hoc enim annuntiabitur
iustitia tua, & bonitas tua Dñe, cũ mi-
sertus fueris eis qui non habent sub stã
37 tiam bonorum operum. ¶ Et respondit
ad me, & dixit. Rectè locutus es aliqua:
38 & iuxta sermones tuos sic & fiet. ¶ qm̃
non verè cogitabo super plasma eorũ
qui peccauerunt ante mortem, ante iu-
39 dicium, ante ꝑditionẽ. ¶ sed iucundabor Gen. 4. c.
super iustorum figmentum, & memo- 4.
rabor peregrinationis quoq;, & salua-
40 tionis, & mercedis receptionis. ¶ Quo-
41 mõ ergo locutus sum, sic & est. ¶ Sicut
enim agricola serit super terrã semina Mat. 13.
multa, & plantationes multitudinis a. 4. &
plantat, sed non in tẽpore oĩa quæ semi 10. b. 16.
nata sunt, saluantur, sed nec omnia q
plantata sunt radicabunt: sic & qui in
seculo seminati sunt, non oẽs saluabũ-
42 tur. ¶ Et respondi, & dixi, Si inueni gra-
43 tiam, loquar. ¶ Quomodo semen agrico
læ si non ascenderit aut non acceperit
pluuiam tuam in tempore, aut si corru
44 ptum fuerit multitudine pluuię, ¶ sic
perit: & similiter homo q manib⁹ tuis

plasmatus

plasmatus est, & tu ei imago nominat⁹
quĩ similatus es ei, pp quẽ oĩa plasma-
45 sti, & similasti semini agricolę. ? Nõ ira
scaris super nos: sed parce pplo tuo, &
miserere hrditati tuę. Tu aũt creaturæ
46 tuæ misereris. ? Et rñdit ad me, & dixit,
D Quæ sunt pręsentia p̃sentib⁹, & q̃ futu-
47 ra futuris. ? Multũ enim tibi restat, vt
possis diligere meã creaturã super me:
tibi aũt frequẽter & ipsi proximaui in-
48 iustis aũt nũquã. ? Sed & in hoc mirabi
49 lis es corã Altissimo ? qm̃ humiliasti te
sicut decet te, & non iudicasti te, vt in-
50 ter iustos plurimũ glorificeris. ? Propter
quod miseriæ multæ, & miserabiles ef-
ficient eis q habitãt seculum in nouissi
mis: qa in multa supbia ambulauerũt.
51 ? Tu aũt p te intellige, & de similibus
52 tuis inquire gloriã. ? Vobis enim apert⁹
est paradisus, plantata est arbor vitæ, p̃
paratum est futurum tp̃s, pręparata est
abũdantia, ædificata est ciuitas, probata
est requies, perfecta est bonitas, & perfe
53 cta sapientia. ? Radix mali signata est à
vobis: infirmitas, & tinea à vobis absc õ
sa est: & in infernum fugit corruptio in
54 obliuione. ? Trãsierunt dolores, & osten
sus est in fine thesaurus immortalita-
55 tis. ? Noli ergo adijcere inquirendo de
56 multitudine eorũ q pereũt. ? Nã & ipsi
accipientes libertatem, spreuerũt Altis
simũ, & legẽ eius contẽpserunt, & uias
57 eius dereliquerunt. ? Adhuc autem iu-
58 stos eius cõculcauerunt, & dixerunt in
corde suo non esse Deum: & quidem
59 scientes quoniã moriuntur. ? Sicut enĩ
vos suscipient quę prędicta sunt: sic eos
sitis & cruciatus, quæ p̃parata sunt; nõ
60 enim voluit hominem disperdi. ? Sed
& ipsi qui creati sunt, coinquinauerũt
nomen eius qui fecit eos: & ingrati fue
61 rũt ei qui præparauit eis vitã. ? Qua pp
iudicium meum modò appropinquat.
62 ? Quæ non omnibus demonstraui, nisi
tibi, & tibi similibus paucis. Et rñdi, &
63 dixi, ? Ecce nunc Domine demonstrasti
mihi multitudinem signorum, quæ in-
cipies facere in nouissimis: sed non de-
monstrasti mihi quo tempore.

CAP. IX.

A ET respondit ad me, & dixit, Metiẽs
metire tp̃s in semetipso: & erit cùm
videris, quando transierit pars quędam
signorum quæ prædicta sunt, ? tũc intel
liges quoniam ipsum est tẽpus in quo
incipiet Altissimus visitare seculum qđ
3 ab eo factum est. ? Et quando videbitur
in seculo motio locorũ, & pplorum tur
4 batio, ? tũc intelliges qm̃ de his erat Al
tissimus locutus à diebus qui fuerunt
5 ante te ab initio. ? Sicut enim omne qđ
factum est in seculo initium habet, pa-
riter & consummationẽ, & consumma
6 tio est manifesta: ? sic & Altissimi tẽpo
ra initia habent manifesta in prodigijs
& virtutib⁹, & cõsummationes in actu
7 & in signis. ? Et erit, omnis qui saluus
factus fuerit, & qui poterit effugere per
opera sua & per fidem, in qua credidi-
8 stis, ? relinquetur de prędictis periculis,
& videbit salutare meum in terra mea,
& in finib⁹ meis. qm̃ sanctificaui me à
9 seculo. ? Et tunc miserebũtur qui nunc
abusi sunt vias meas: & in tormẽtis cõ
morabunt hi q eas piecerunt in contẽ-
10 ptu. ? Qui enĩ nõ cognouerũt me, viuen
11 tes beneficia consecuti: ? & qui fastidie-
runt legẽ meã cũ adhuc erant habentes
12 libertatẽ, ? & cũ adhuc esset eis apertus
pœnitentiæ locus non intellexerũt, sed
spreuerũt: hos oportet post mortem in
13 cruciamento cognoscere. ? Tu ergo noli
adhuc curiosus esse, quomodò impij
cruciabunt: sed inquire quomõ iusti sal
B uabũtur, & quorum seculum, & pp ter
14 quos seculum, & quando. ? Et respondi,
15 & dixi, ? Olim locutus sum, & nũc dico
& postea dicã: quoniam plures sunt q
16 pereunt, quam qui saluabuntur: ? sicut Mat.10.b.6.
multiplicat fluctus sup guttam. Et rñ-
17 dit ad me, & dixit, ? Qualis ager, talia
& semina: & quales flores, tales & tin-
cturæ: & qualis opator, talis & creatio:
& qualis agricola, talis cultura: qm̃ tp̃s
18 erat seculi. ? Et nunc cùm essem parans
his q nunc sunt, antequã fieret seculũ,
in quo habitarent: & nemo mihi con-
19 tradixit. ? tunc enim quisq; & nũc *crea creatu
tor in mũdo hoc parato, & messe inde-
ficiẽti, & lege inuestigabili corrupti sũt
20 mores eorũ. ? Et consideraui seculum, &
ecce erat periculum propter cogitatio-
21 nes q in eo aduenerũt. ? Et vidi, & peper
ci ei valde: & seruaui mihi acinum de
22 botro, & plãtationẽ de tribu multa: ? Pe
reat ergo multitudo quæ sine causa na
ta est, et seruetur acinus meus, & plãta-
23 tio mea: qa cũ multo labore pfeci. ? Tu
aũt si adhuc itromittas septẽ dies alios,
24 sed non ieiunabis in eis: ? ibis in campũ

florum, vbi domus non est ædificata. &
manducabis solummodò de floribꝰ cã
pi, & carnem non gustabis, & vinũ non
25 bibes, sed solũmodò flores: ꝰ deprecare
Altissimũ sine intermissione, & veniam
26 & loquar tecũ. ꝰ Et ꝑfectus sum, sicut di
C xit mihi in cãpũ, q vocat Ardath, & se-
di ibi in floribꝰ Et de herbis agri man-
ducaui, & facta est esca earum mihi in
27 saturitatem. ꝰ Et factũ est post dies septẽ
& ego discumbebam supra fœnũ, & cor
meum iterum turbabatur sicut antè.
28 ꝰ Et aptũ est os meũ, & inchoaui dicere
29 corã Altissimo, & dixi, ꝰ O Dñe, te no-
bis ostẽdẽs ostẽsus es patribꝰ nr̃is in de-
serto, qđ nõ calcat: & infructuoso, qñ e-
rant exeũtes de Ægypto: & dicẽs dixisti,
30 ꝰ Tu Isrl̃ audi me, & semẽ Iacob intẽde
31 sermonibus meis. ꝰ Ecce enĩ ego semi-
no in vobis legem meam, & faciet in
vobis fructũ, & glorificabimini in eo.
32 per seculũ. ꝰ Nã pr̃es nr̃i accipiẽtes legẽ,
nõ seruauerũt, & legitima mea non cu-
stodierũt, & factus est fructus legis nõ
33 parẽs: nec enĩ poterat, qñ tuus erat. ꝰ Nã
q acceperũt, perierũt, nõ custodiẽtes qđ
34 in eis seminatũ fuerat. ꝰ Et ecce cõsuetu
do est, vt cum acceperit terra semen, vel
nauem mare, vel vas aliquod escam vl̃
potum: cum fuerit exterminatum id, ĩ
quo seminatum est, vel in quod missũ
35 est: ꝰ simul id quod seminatũ, vel missũ
est, vel quæ suscepta sunt, exterminant,
D & suscepta iam non manent apud nos
36 sed nobis sic non factũ est. ꝰ Nos quidẽ
qui legem accepimus peccãtes periuimꝰ
37 & cor nostrum quod suscepit eam: ꝰ nã
lex non perijt, sed permansit in suo la-
38 bore, ꝰ Et cũ loquerer hæc in corde meo
respexi oculis meis, & vidi mulierem ĩ
dextera parte. & ecce hęc lugebat, & plo
rabat cum voce magna, & aio dolebat
valde, & vestimẽta eius discissa, & cinis
39 super caput eius. ꝰ Et dimisi cogitatus, ĩ
quibus eram cogitans, & conuersus sum
40 ad eã, & dixi ei, ꝰ Vt quid fles? & quid
41 doles animo? Et dixit ad me, ꝰ Dimitte
me Dñe meus, vt defleã me, & adijciam
dolorem: quoniã valde amaro sum aui
42 mo, & humiliata sum valde. ꝰ Et dixi ei
Quid passa es? dic mihi. Et dixit ad me,
43 ꝰ Sterilis fui ego famula tua, & non pe-
44 peri, habẽs maritũ annis triginta. ꝰ Ego
enim per singulas horas, & ꝑ singulos
dies, & annos hos triginta deprecor Al

Exo. 19. b.9. & 24 a.3. Deu.4.b 12.
Exo. 32.f 28.
Matt.5 b.6.
Esa.48.a 2.
Inf. 10.d. 40.

45 tissimum nocte ac die. ꝰ Et factum est,
post triginta annos exaudiuit me Deus
ancillam tuam, & vidit humilitatem
meam, & attendi tribulationi meę, &
dedit mihi filium: & iucundata sum su
per eum valde ego, & vir meus, & oẽs
ciues mei, & honorificabamus valde
46 ꝰ Fortẽ. Et nutriui eum cum labore mul
47 to. ꝰ Et factũ est cũ creuisset, & venisset
accipere vxorem, feci diem epuli.

CAP. X.

1 ET factũ est, cũ introisset filius meus
A in thalamo suo, cecidit, et mortuus
2 est, ꝰ & euertimus omnes lumina, et sur
rexerunt omnes ciues mei ad consolan
dũ me, et quieui vsq; in alium diẽ vsq;
3 nocte. Et Factum est, cum omnes quie-
uissent vt me consolarentur vt quiesce-
rẽt: et surrexi nocte, et fugi: et veni sicut
4 vides in hoc campo: ꝰ et cogito iam nõ
reuerti in ciuitatẽ, sed hîc consistere: et
neq; manducare, neque bibere, sed sine
intermissione lugere, et ieiunare vsque
5 dũ moriar. ꝰ Et dereliqui sermones in q
bus erã, et rñdi cũ iracundia ad eã, et di
6 xi, ꝰ Stulta sup oẽs mulieres, nõ vides lu
7 ctũ nr̃um, et q̃ nobis cõtingũt? ꝰ Qm̃ Siõ
mater nostra oĩ tristitia cõtristat, et hu
militate humiliata est, et luget validis-
8 simè. ꝰ Et nunc qm̃ oẽs lugemus, et tri-
stes sumus: qm̃ oẽs cõtristati sumus, tu
9 aũt contristaris in vno filio? ꝰ Interroga
enim terram, et dicet tibi: quoniam hęc
est, quæ debeat lugere casum tantorũ
10 super eam germinantium. ꝰ Et ex ipsa
ab initio oẽs nati, et alij venient: et ecce
penè omnes in perditionem ambulãt,
11 et exterminiũ fit multitudo eorum. ꝰ Et
quis ergo debet lugere magis, nisi hęc q̃
tam magnã multitudinẽ perdidit, quã
tu, quę pro vno doles? Si aũt dicis mihi,
12 ꝰ Quoniam non est planctus meus simi
lis terræ: quoniam fructum vẽtris mei
perdidi, quem cum mœroribus peperi,
13 et cũ doloribus genui: ꝰ terra aũt secun
dùm viam terræ, abijtque in ea multi-
tudo ꝑsens, quo modo euenit et ego ti
14 bi dico, ꝰ sicut tu cum labore peperisti,
sic et terra dat fructũ suũ homini ab i-
15 nitio ei q fecit eã. ꝰ Nũc ergo retine apđ
temetipsam dolorẽ tuum, et fortiter fer
16 quę tibi contigerunt casus. ꝰ Si enim iu-
B stificaueris terminũ Dei, et consiliũ suũ
recipies in tempore, et in talibus collau
17 daberis. ꝰ Ingredere ergo in ciuitatẽ ad

18virũ tuũ, Et dixit ad me, ¶ Non faciam,
neq; ingrediar ciuitaté, sed hic moriar.
19¶ Et apposui adhuc loqui ad eam, & di-
20xi, Noli facere hunc sermonem, sed con
senti psuadenti. Quot enim casus Sió?
Consolare propter dolorem Ierusalem.
21¶ Videns enim qm̃ sanctificatio nostra
deserta effecta est, & altare nostrum de
molitum est, & templum nostrum de-
22structum est, ¶ & psalteriũ nostrum hu-
miliatũ est, & hymnus conticuit, & ex-
ultatio nostra dissoluta est, & lumen cá
delabri nostri extinctum est, & arca te-
stamenti nr̃i directa est, & sancta nr̃a
contaminata sunt, & nomen quod in-
uocatum est super nos, penè pphanatũ
est: & liberi nostri contumeliá passi sũt
& sacerdotes nostri succensi sunt, & Le
uitæ nostri in captiuitatem abierunt, &
virgines nostrę coinquinatę sunt, & mu
lieres nostræ vim passę sunt, & iusti no
stri rapti sunt, & paruuli nostri perditi
sunt, & iuuenes nostri seruierũt, & for-
23tes nostri inualidi facti sunt: ¶ & quod
omnium maius, signaculum Sion, quo
niam resignata est de gloria sua. nam et
tradita est in manibus eorum qui nos
24oderunt. ¶ Tu ergo excute tuam tristitiá
multam, & depone abs te multitudiné
dolorum, vt ibi repropitietur Fortis, &
requiem faciet tibi Altissimus requietio
25nem laborum. ¶ Et factum est, cũ loque
bar ad eam, facies eius fulgebat subitò
& species, coruscus fiebat visus eius, vt
essem pauens valde ad eam, & cogitaré
26quid esset hoc. ¶ Et ecce, subitò emisit so
nitum vocis magnum timore plenum,
vt cómoueret terra à mulieris sono. &
27vidi; ¶ & ecce, amplius mulier non có-
C parebat mihi, sed ciuitas ędificabat, &
locus demonstrabat de fundamétis ma
gnis, & timui, & clamaui voce magna,
Sap.4.a.3. 28& dixi, ¶ Vbi est Vriel Angelus, qui à prĩ
cipio venit ad me? qm̃ ipse me fecit ve-
nire in multitudine in excessu métis hu
ius, & factus est finis meus in corruptio
29né, & oratio mea in improperiũ. ¶ Et cũ
essem loqués ego hæc, ecce venit ad me,
30& vidit me. ¶ & ecce erá positus vt mor-
tuus, & intellectus meus alienatus erat
& tenuit dexterá meam, & cófortauit
me, & statuit me super pedes meos, &
31dixit mihi, ¶ Quid tibi est? & quare con-
turbatꝰ est intellectꝰ tuus, & sensus cor
dis tui? & quare conturbaris? Et dixi,
32Qm̃ dereliquisti me, & ego quidem fe-
ci ¶ in sermones tuos, & exiui in campũ
& ecce vidi, & video quod non possum
33enarrare. Et dixit ad me, ¶ Sta vt vir, &
34*commouebo te. Et dixi, ¶ Loquere Do- *commo-uebo a.
mine meus tu in me, noli me derelin-
35quere, vt non frustra moriar: ¶ quoniam
vidi quæ non sciebam, & audio quę nõ
36scio. ¶ Aut nunquid sensus meus fallit,
37& anima mea somniat? ¶ Nunc ergo de
precor te, vt demóstres seruo tuo de ex
cessu hoc. Et respondit ad me, & dixit,
38Audi me & doceam te, & dicam tibi de
quibus times: quoniam Altissimus reue
39lauit tibi mysteria multa. ¶ Vidit rectá
viá tuá, qm̃ sine intermissione contrista
baris pro pplo tuo, & valde lugebas pp
40Sion. ¶ Hic ergo intellectus visionis quæ
41tibi apparuit ante paululũ. ¶ Quá vidisti
42lugenté, inchoasti cósolari eá. ¶ Nũc au-
té iam speciem mulieris non vides, sed
43apparuit tibi ciuitas ędificari. ¶ & qm̃ e-
narrabat tibi de casu filij sui, hęc abso-
44lutio est. ¶ Hæc mulier quá vidisti, hæc
D est Sió, & qm̃ dixit tibi quá & nũc con-
45spicies, vt ciuitatem ædificatá. ¶ Et quo-
niam dixit tibi, quia sterilis fuit triginta
annis: propter qꝑ erant anni scilicet tri-
ginta, quando non erat in ea adhuc o-
46blatio oblata. ¶ Et factum est post annos
triginta, ædificauit Salomó ciuitaté, &
obtulit oblationes: tunc fuit quádo pe-
47perit sterilis filium. ¶ Et quòd tibi dixit,
quoniam nutriuit eũ cum labore, hoc
48erat, habitatio in Ierusalem. ¶ Et qm̃ di-
xit tibi, quod filius meus veniés in suo
thalamo mortuus esset, & contigisset ei
casus, hoc erat, quæ facta est ruina Ieru
49salem. ¶ Et ecce, vidisti similitudiné eiꝰ:
& quoniam filium lugeret inchoasti có
solari eam: & de his quę contigerũt, hęc
50erant tibi aperienda. ¶ Et nunc videt Al
tissimus, quoniam ex animo contristatꝰ
es, & quoniam ex toto corde pateris ꝓ
ea, ostendit tibi claritatem glorię eiꝰ, &
51pulchritudinem decoris eius. ¶ Propter-
eá enim dixi tibi vt maneres in campo
52vbi domꝰ nó est ædificata. ¶ Sciebá enim
ego, quoniam Altissimus incipiebat ti-
53bi ostendere hæc: ¶ ppea dixi tibi vt ve-
nires in agrum vbi nó est fundamentũ
54ædificij. ¶ Nec enim poterat opus ædifi-
cij hominis sustineri in loco, vbi inci
55piebatur Altissimi ciuitas ostendi. ¶ Tu
ergo noli timere, neq; expauescat cor

tuum

tuũ: sed ingredere, & vide splendoré &
magnitudiné ædificij, quantũ capax est
56 tibi visus oculorũ videre: ❡ & post hæc
audies quantum capit auditus aurium
57 tuarum audire. ❡ Tu enim beatus es p̃
multis, & vocatus es apud Altissimum
58 sicut & pauci. ❡ Nocte autem quę in cra
59 stinum futura est, manebis hic: ❡ & ostẽ
det tibi altissimus eas visiones supre-
morũ, q̃ faciet Altissimus his q habitát
60 sup terrã à nouissimis dieb^v. ❡ Et dormi
ui illã nocte & aliã, sicut dixerat mihi.

CAP. XI.

1 ET vidi somniũ, & ecce ascẽdebat de
A mari aquila, cui erant duodecĩ alæ
2 pennarum, & capita tria. ❡ Et vidi, & ec
ce expãdebat alas suas in omnem terrã
& omnes venti cæli insufflabant in eã,
3 & colligebantur. ❡ Et vidi, & de pénis ei⁹
nascebantur contrarię pennę, & ipsæ
fiebant in pennaculis minutis & modi
4 cis. ❡ Nã capita eius erant quiescentia, &
dimidiũ caput erat maius aliorum capi
5 tum, sed ipsa quiescebat cum eis. ❡ Et vi
di, & ecce aquila volauit in pennis suis
& regnauit sup terram, & sup eos q ha-
6 bitant in ea. ❡ Et vidi quoniam subiecta
erant ei oĩa sub cælo, & nemo illi con-
tradicebat, neque vnus de creatura quæ
7 est super terram ❡ Et vidi, & ecce surre-
xit aquila super vngues suos, & misit vo
8 cem pénis suis, dicẽs: ❡ Nolite oẽs simul
vigilare, dormite vnusquisque in loco
9 suo & p tps vigilate. ❡ Capita autem in
10 nouissimo seruentur. ❡ Et vidi, & ecce
vox nõ exibat de capitibus eius, sed de
11 medietate corporis eius. ❡ Et numeraui
cõtrarias pennas eius, et ecce ipsę erant
12 octo. ❡ Et vidi, & ecce a dextera parte sur
rexit vna péna, & regnauit super oẽm
13 terram. ❡ Et factum est cũ regnaret, venit
B ei finis, & non apparuit locus eius: et se
quens exurrexit, & regnabat. Ipsa mul-
14 tum tenuit tempus. ❡ Et factum est cum
regnaret, & veniebat finis eius, vt nõ ap
15 pareret sicut prior. ❡ Et ecce, vox emissa
16 est illi, dicens: ❡ Audi tu quę tanto tépo
re tenuisti terram: hęc annũtio tibi an-
17 tequam incipias non apparere, ❡ Nemo
post te tenebit tempus tuum, sed nec di
18 midium eius. ❡ Et leuauit- se' tertia, et te
nuit principatum sicut & priores, & nõ
19 apparuit & ipsa. ❡ Et sic contingebat om
nibus alijs singulatim principatũ gere.
20 re, & iterum nusquam comparere. ❡ Et
vidi, & ecce in tẽpore sequentes pennæ
erigebãtur á dextera parte vt tenerẽt &
ipsæ principatũ: & ex his erant quæ te-
nebant, sed tamen statim nõ compare-
21 bant. ❡ Nã & aliquæ ex eis erigebantur,
22 sed non tenebant principatũ. ❡ Et vidi
post hęc, & ecce non cõparuerunt duo-
23 decim pénę, & duo pennacula: & nihil
supererat in corpore aquilę nisi duo ca
24 pita qescentia & sex pénacula. ❡ Et vidi,
C & ecce sex pénaculis diuisæ sunt duæ,
& manserũt sub capite quod est ad de-
xteram partem. Nã quatuor manserũt
25 ĩ loco suo. ❡ Et vidi, & ecce subalares co-
gitabãt se erigere & tenere principatus,
26 ❡ Et vidi, et- ecce' vna erecta est, sed sta-
27 tim nõ cõparuit. ❡ Et secundæ velocius
28 quàm priores non cõparuerunt. ❡ Et vi-
di, & ecce duę q̃ superauerunt apud se-
29 metipsas cogitabant & ipsę regnare. ❡ &
in eo cùm cogitarent, ecce vnum quies-
centiũ capitum quod erat mediũ, eui-
gilabat. hoc enim erat duorum capitũ
30 maius. ❡ Et vidi q̃m completa sunt duo
31 capita secum: ❡ & ecce conuersum est
caput cũ his qui cum eo erant, & come-
dit duas subalares quę cogitabãt regna
32 re. ❡ Hoc autẽ caput perconterruit om-
nem terram, & dominabatur in ea his
qui habitant terram cũ labore multo,
& potentatum tenuit orbis terrarũ su-
33 per oẽs alas quæ fuerunt. ❡ Et vidi post
hæc, & ecce mediũ caput subito non cõ
34 paruit, & hoc sicut alæ. ❡ Superauerunt
aũt duo capita, q̃ & ipsa silr regnauerũt
super terrã, & super eos qui habitant in
35 ea. ❡ Et vidi, & ecce deuorauit' caput à
36 dextera parte illud quod à leua. ❡ Et au
diui vocẽ dicentẽ mihi: Conspice cõtra
37 te, & cõsidera quod vides. ❡ Et vidi, & ec
ce sicut leo cõcitatus de sylua rugiẽs: &
vidi q̃m emittebat vocem hominis ad
38 aquilam, & dixit, dicens: ❡ Audi tu, &
loquar ad te, & dicet Altissimus tibi:
39 ❡ Nonne tu es qui superasti de quatuor
animalibus, quæ fecerã regnare in secu
lo meo, & vt per eos veniret finis tẽpo-
40 rum eorũ? ❡ Et quartus veniens deuicit
omnia animalia quæ trãsierunt, & po-
tentatu tenuit seculũ cũ tremore mul-
to, & omnẽ orbem cũ labore pessimo
& inhabitauit tot tẽporibus orbem ter
41 rarum cum dolo. ❡ Et iudicasti terram
42 non cũ veritate. ❡ Tribulasti enim man
suetos, & lęsisti quiescentes, & dilexisti

mendaces,

mendaces, & destruxisti habitationes
eorũ qui fructificabant, & humiliasti
3 muros eorũ q te non nocuerunt. Et as-
cendit contumelia tua vsq; ad Altissi-
4 mum, & superbia tua ad Fortem. Et re
spexit Altissimus superba tẽpora, & ec-
ce finita sunt, & scelera eius completa
5 sunt. Propterea nõ appareas tu aquila,
& alæ tuæ horribiles, & pennacula tua
pessima, & capita tua maligna, & vn-
gues tui pessimi, & omne corp⁹ tuũ va
46 num, vti refrigeretur oĩs terra, & reuer
tatur liberata de tua vi, & speret iudi-
cium & misericordiã eius qui fecit eã.

CAP. XII.

1 ET factum est, dum loqueretur leo ver
A ba hæc ad aquilã: & vidi, & ecce
2 quod superauerat caput, & non compa-
ruerunt quatuor alæ illæ quæ ad eum
transierunt, & erectę sunt vt regnarent:
& erat regnũ eorum exile, & tumultu
3 plenũ. Et vidi, & ecce ipsa non appa-
rebant, & omne corpus aquilæ incẽde-
batur, & expauescebat terra valde, & ego
à tumultu & excessu mẽtis, & à magno
timore vigilaui, & dixi spiritui meo,
4 Ecce tu pstitisti mihi hoc in eo, ꝙ scru
5 taris vias Altissimi. Ecce adhuc fatiga-
tus sum animo, & spiritu meo inuali-
dus sum valde, & nec modica est ĩ me
virtus à multo timore, quã expaui no-
6 cte hac. Nunc ergo orabo Altissimũ, vt
7 me confortet vsq; in finẽ. Et dixi: Do-
minator Dñe, si inueni gratiã ante ocu
los tuos, & si iustificatus sum apud te
prę multis. & si certè ascendit depreca-
8 tio mea ante faciẽ tuã, conforta me, &
ostẽde seruo tuo mihi interpretationẽ
& distinctionẽ visus horribilis huius,
vt plenissimè consoleris animam meã.
9 Dignum enim me habuisti ostendere
mihi tẽporũ nouissima, Et dixit ad me:
10 Hæc est interpretatio visionis huius.
11 Aquilam quã vidisti ascendentem de
mari, hoc est regnũ quod visum est in
12 visione Danieli fratri tuo. Sed non est
illi interpretatũ; qm̃ ego nunc tibi in-
13 terpretor. Ecce dies veniũt, & exurget
regnum super terrã, & erit timor æ̃nor
omnium regnorũ quę fuerunt ante eũ.
14 Regnabũt autẽ in ea reges duodecim,
15 vnus post vnum. Nam secundus in-
B cipiet regnare, & ipse tenebit amplius
16 tp̃s p̃ duodecim. Hęc est interpretatio
17 duodecim alarum quas vidisti. Et quã
audisti vocem quæ locuta est, nõ de ca-
pitibus eius exeuntẽ, sed de medio cor-
18 poris eius, Hæc est interpretatio, qm̃
post tẽpus regni illius nascent̃ conten-
tiones nõ modicę, & periclitabit̃ vt ca-
dat: & non cadet tunc, sed iterũ consti-
19 tuetur in suũ initiũ: Et qm̃ vidisti sub-
20 alares octo cohęrentes alis eius, Hæc
est interpretatio, exurgent in ipso octo
reges quorũ erunt tẽpora leuia, & anni
21 citati, & duo quidẽ ex ipsis perient. Ap-
propinquante autẽ tẽpore medio, qua-
tuor seruabunt̃ in tempore, cũ incipiet
appropinquare tẽpus eius vt finiat̃: duę
22 verò in finem seruabunt̃. Et qm̃ vidi-
23 sti tria capita quiescentia. Hæc est in-
terpretatio, in nouissimis ei⁹ suscitabit
Altissimus tria regna, & reuocabit ĩ ea
24 multa. & dominabuntur terrã, & qui
habitant in ea, cum labore multo sup
oẽs qui fuerunt ante hos propter hoc
25 ipsi vocati sunt capita aquilæ. Isti enĩ
erunt q recapitulabũt impietates eius
26 & qui perficient nouissima ei⁹. Et qm̃
C vidisti caput maius non apparens, hæc
est interpretatio eius. qm̃ vnus ex eis
super lectum suum morietur, & tamẽ
27 cum tormentis. Nam duo qui per-
seuerauerint, gladius eos comedet.
28 Vnius enim gladius comedet qui cũ
eo: sed tamen hic gladio in nouissimis
29 cadet. Et qm̃ vidisti duas subalares
traijcientes super caput quod est in de-
30 xtera parte, hęc est interpretatio. hi sũt
quos conseruauit Altissimus in finẽ su-
um, hoc est regnũ exile, & turbationis
31 plenum. Sicut vidisti & leonem, quẽ
vidisti in sylua euigilantem & rugien-
tem, & loquentem ad aquilam, & argu
entem eam, & iniustitias ipsius per om
32 nes sermones ei⁹ sicut audisti. Hic est
ventus quẽ seruauit Altissimus in finẽ
ad eos, & impietates ipsorũ: & arguet
illos, & incutiet corã ipsis discerptiones
33 eorũ. Statuet enim eos in iudicio vi-
uos: & erit cũ arguerit eos, tunc corri-
34 piet eos. Nam residuum populũ meũ
liberabit cum miseria, qui saluati sunt
super fines meos, & iucũdabit eos quo-
adusq; veniet finis dies iudicij, de quo
35 locutus sum tibi ab initio. Hoc som-
nium quod vidisti, & hæ interpretatio-
36 nes. Tu ergo solus dignus fuisti scire
37 Altissimi secretum hoc. Scribe ergo
oĩa ista in libro quæ vidisti, & pone ea

in loco

38 In loco abscondito : ¶ Et docebis ea sa-
pientes de populo tuo, quorũ corda scis
39 posse capere & seruare secreta hęc. ¶ Tu
autẽ adhuc sustine hic alios dies septẽ
vt tibi ostendatur quicquid visum fue-
40 rit Altissimo ostendere tibi. ¶ Et profe-
D ctus est à me, Et factũ est, cùm audisset
omnis populus qm̃ pertransierunt se-
ptem dies, & ego non fuissem reuersus
in ciuitatem, & congregauit se omnis à
minimo vsq; ad maximũ : & venit ad
41 me, & dixerunt mihi dicentes: ¶ Quid
peccauimus tibi, & qd iniustè egimus
in te, qm̃ derelinquẽs nos sedisti in lo-
42 co hoc? ¶ Tu enim nobis superes solus
ex omnibus populis, sicut botrus de vi-
nea, & sicut lucerna in loco obscuro, &
sicut portus & nauis saluata à tẽpesta-
43 te. ¶ Aut non sufficiunt nobis mala quę
44 cõtingunt? ¶ Si ergo tu nos dereliqueris,
quãto nobis erat melius si essemus suc-
45 censi & nos cum incendio Sion? ¶ Nec
enim nos sumus meliores eorũ qui ibi
mortui sunt. Et plorauerunt voce ma-
46 gna. Et respõdi ad eos, & dixi: ¶ Cõfide
Israël, & noli tristari tu domus Iacob.
57 ¶ Est enim memoria vestri corã Altissi-
mo, & Fortis nõ est oblitus vestri in ten
48 tatione. ¶ Ego enim non dereliqui vos,
neq; excessi à vobis: sed veni in hũc lo-
cum, vt deprecarer ꝑ desolatione Sion,
vt quærerem misericordiã pro humili-
49 tate sanctificationis vestræ. ¶ Et nũc ite
vnusquisq; vestrum in domum suam :
50 & ego veniã ad vos post dies istos. ¶ Et
profectus est pp̃ls, sicut dixi ei, in ciui-
51 tatem: ¶ ego autem sedi in cãpo septem
dieb⁹, sicut mihi mandauit: & mandu-
cabã de floribus solùmodo agri, de her
bis facta est esca mihi in diebus illis.

C A P. X I I I.

1 ET factum est post dies septẽ, & som
A niaui somniũ nocte. ¶ Et ecce de ma
2 ri ventus exurgebat, vt cõturbaret oẽs
3 fluctus eius. ¶ Et vidi, & ecce cõualesce-
bat ille homo cũ millibus cæli : & vbi
vultũ suum vertebat vt cõsideraret, tre
mebant omnia quę sub eo videbantur.
4 ¶ & vbicunq; exibat vox de ore eius, ar-
descebant oẽs qui audiebãt voces eius,
sicut quiescit terra quando senserit
5 ignẽ. ¶ Et vidi post hæc, & ecce cõgrega-
batur multitudo hominũ, quorum nõ
erat numerus de quatuor vẽtis cęli, vt
debellarent hominem qui ascẽderat dè
6 mari. ¶ Et vidi, & ecce sibimetipsi scul-
pserat montẽ magnũ, & volauit super
7 eũ. ¶ Ego autẽ quæsiui videre regionẽ,
vel locũ vnde sculptus esset mons, & nõ
8 potui. ¶ Et post hæc vidi, & ecce, omnes
qui congregati sunt ad eũ, vt expugna-
rent eũ, timebãt valde, tamen audebãt
9 pugnare. ¶ Et ecce, vt vidit impetũ mul
titudinis venientis, non leuauit manũ
suã, neq; phrameam tenebat, neq; ali-
quod vas bellicosum nisi solùmodo vt
10 vidi, ¶ Qm̃ emisit de ore suo sicut flatũ
ignis, & de labiis eius spiritus flammę, &
de lingua eius emittebat scintillas & tẽ
pestates, & cõmista sunt omnia simul,
hic flatus ignis, & spiritus flammæ, &
11 multitudo tempestatis: ¶ & cõcidit su-
per multitudinẽ in impetu, quæ præpa
rata erat pugnare, & succẽdit omnes, vt
subito nihil uideretur de innumerabi-
li multitudine, nisi solùmodo puluis,
12 & fumi odor: & vidi, & extimui. ¶ Et post
hæc vidi ipsum hominem descendentẽ
de monte, & vocantem ad se multitudi
13 nem aliã pacificam, ¶ & accedebat ad
B eum vultus hoĩum multorum, quorũ-
dam gaudentium, quorundam tristan-
tium, aliqui verò alligati, aliqui addu-
centes ex eis qui offerebant, & ęgrotaui
à multitudine pauoris, & expergefact⁹
14 sum, & dixi: ¶ Tu ab initio demonstra-
sti seruo tuo mirabilia hæc, & dignum
me habuisti vt susciperes deprecationẽ
15 meã : ¶ & nunc demonstra mihi adhuc
16 interpretationẽ somnij huius. ¶ Sicut
enim existimo in sensu meo: væ q dere-
licti fuerũt in dieb⁹ illis: & multo plus
17 væ his qui non sunt derelicti. ¶ Qui e-
18 nim nõ sunt derelicti, tristes erãt. ¶ In-
telligo nunc quæ sunt reposita in nouis
simis dieb⁹, & occurrent eis, sed & his
19 q derelicti sunt. ¶ Propter hoc venerũt
enim in pericula magna, & necessitates
20 multas, sicut ostendũt somnia hęc. ¶ At
tamẽ facilius est periclitantẽ venire in
hunc, q̃ pertransire, sicut nubem à secu
lo, & nunc videre quæ contingunt in
nouissimo. Et respondit ad me, & dixit
21 ¶ Visionis interpretationem dicam tibi:
& de quib⁹ locutus es, adaperiam tibi.
22. ¶ Quoniam de his dixisti qui derelicti
23 sunt, hęc est interpretatio. ¶ Qui aufert
periculũ illo tẽpore, hic se custodiuit.
qui in periculo inciderunt, hi sunt q ha
bent opera & fidem ad Fortissimum.

24 Scito ergo quoniam magis beatificati
sunt qui derelicti super eos, qui mortui
25 sunt. Hę interpretationes visionis, q̃a
vidisti virum ascẽdentem de corde ma
26 ris, Ipse est quem conseruat Altissimus
multis temporibus, q per semetipsum
liberabit creaturam suam: & ipse dispo
27 net, q derelicti sunt. Et q̃m vidisti de
ore eius exire, vt spiritum, & ignem, et
28 tẽpestatẽ: & q̃m nõ tenebat phrameã,
neq; vas bellicosum: corrupit eni im-
petus eius multitudinẽ, q̃ venerat expu
29 gnare eũ. hęc est interp̃tatio. Ecce dies
veniũt, q̃n incipiet Altissimus liberare
30 eos q sup terrã sunt: & veniet in exces-
C su mẽtis sup eos q inhabitant terrã. Et
31 alij alios cogitabũt debellare: ciuitas ci
uitatẽ, & locus locum, & gens aduersus
gentem, & regnum aduersus regnum.
32 Et erit, cùm fient hæc, & contingent si
gna quę antè ostendi tibi: & tunc reue-
labitur filius meus, quem vidisti, vt vi-
33 rum ascendentem. Et erit quando au-
dierint omnes gentes vocem eius: et de
relinquet vnusquisque in regione sua
bellum suũ, quod habent ad alterutrũ:
34 & colligetur in vnum multitudo in-
numerabilis, sicut volentes venire: et ex
35 pugnare eũ. Ipse aũt stabit super cacu-
36 men montis Sion. Siõ aũt veniet, et o-
stendetur omnibus parata et ędificata,
sicut vidisti montem sculpi sine mani
37 bus. Ipse autem filius meus arguet quę
adinuenerunt Gentes, impietates eorũ
has quę tempestati appropinquauerunt
propter mala cogitamenta eorum; et
cruciamenta quibus incipient cruciari.
38 quę assimilatæ sunt flammę, et perdet
eos sine labore per legem quę igni assi-
39 milata est. Et quoniam vidisti eum
colligentem ad se aliam multitudinem
40 pacificam, Hę sunt decem tribus, quę
captiuę factę sunt de terra sua in dieb⁹
Oseę regis, quem captiuum duxit Sal-
manasar rex Assyriorum: et trãstulit eos
trans flumen, et translati sunt in terrã
41 aliam. Ipsi autem sibi dederunt consi
lium hoc vt derelinquerent multitudi-
dinem gentium, et proficiscerentur in
vlteriorẽ regionẽ, vbi nũquã inhabita-
42 uit genus humanum: vel ibi obserua-
re legitima sua, quæ non fuerant seruã-
43 tes in regione sua. Per introitus autem
D angustos fluminis Euphraten introie-
44 runt. Fecit enim eis tunc Altissimus si-

Mat. 24. a. 7.

gna, et statuit venas fluminis vsquequo
45 transirent. Per eam enim regionem e-
rat via multa itineris, anni vnius et di-
midij: nam regio illa vocatur Asareth.
46 Tunc inhabitauerunt ibi vsq; ĩ nouissi
mo tpe: et nunc iterũ cũ cœperint veni
47 re, Iterum altissimus statuet venas flu-
minis, vt possint transire: pp hęc vidisti
48 multitudinem cùm pacẽ. Sed et q de-
relicti sunt de pp̃lo tuo, hi sunt q inue-
49 niunt intra terminũ meũ. Factum erit
ergo, q̃n incipiet p̃dere multitudinẽ ea
rũ, q̃ collectę sunt gẽtes, p̃teget eos q su
50 perauerũt pp̃m: et tunc ostendet eis
51 multa plurima portenta. Et dixi ego,
Dominator Dñe, hoc mihi ostende, pp
quod vidi virũ ascẽdẽtẽ de corde maris.
52 Et dixit mihi: Sicut non potes hæc vel
scrutari, vel scire quę sunt in profundo
maris: sic nõ poterit q̃sq; sup terram vi
dere filium meum, vel eos qui cum eo
53 sunt, nisi in tempore diei. Hęc est inter
p̃tatio sõnij quod vidisti, et pp q̃d illu
54 minatus es hic solus. Dereliquisti enĩ
tuam, et circa meam vacasti legem, et q̃
55 sisti. Vitam enim tuam disposuisti in
sapientia, et sensum tuum vocasti ma-
56 trem: et propter hoc ostendi tibi mer-
ces apud altissimũ. erit enim post alios
tres dies, ad te alia loquar, et exponam
57 tibi grauia et mirabilia. Et profect⁹ sũ,
et transij in campum, multum glorifi-
cans et laudans Altissimum de mirabi-
58 libus quę per tempus faciebat: et quo-
niam gubernat ipsum, et quę sunt in
tẽporibus illata, et sedi ibi trib⁹ dieb⁹.

Exo. 14. a. 27. Ios. 3. d. 15.

CAP. XIIII.

1 ET factum est tertio die, et ego sede-
A bã sub quercu. Et ecce, vox exiuit
2 cõtra me de rubo, et dixit: Esdra, Esdra.
Et dixi: Ecce ego Dñe. Et surrexi sup pe
3 des meos. Et dixit ad me. Reuelãs re-
uelatus sum sup rubũ, et locutus sum
Moysi, q̃n pp̃s meus seruiebat in Ægyp
4 to, et misi eum, et eduxi populũ meũ
de Ægypto, et adduxi eum super mon-
tem Sina, et detinebam eum apud me
5 diebus multis: et enarraui ei mirabi-
lia multa, et ostẽdi ei tẽporũ secreta et
6 finem: et pręcepi ei, dicens: Hęc in pa-
7 làm facies verba, et hęc abscondes. Et
8 nunc tibi dico: Signa quę demonstra-
ui, et somnia q̃ vidisti, et interp̃tationes
quas tu vidisti, in corde tuo repone ea:
9 tu eni recipieris ab oĩbus, conuerteris

Exo. 3. a. 2.

residuum

residuus cum cõsilio meo & cum simi-
10 libus tuis, vsquequo finiant tẽpa. ¶ qm̃ se
culũ perdidit iuuẽtutẽ suã, & tpa appro
11 pinquãt senescere. ¶ Duodecim enĩ parti
bus diuisum est seculũ, & trãsierũt eius
12 decima & dimidiũ decimę partis: ¶ sup
sunt aũt eius post mediũ decimæ par-
13 tis. ¶ Nũc ergo dispone domũ tuam, &
B corripe populũ tuum, & consolare hu-
miles eorum, & renuntia iam corrupte
14 lę, ¶ & dimitte abs te mortales cogitatio-
nes, & proijce abs te pondera humana,
& exue te iam infirmã naturam, & re-
pone in vnam partem molestissima ti-
bi cogitamenta, & festina transmigrare
15 à tẽporibus his: ¶ quæ enim vidisti nũc
Matt. 24. a. 7. cõtigisse mala, iterum horum deteriora
1. Ioh. 2. 16 facient: ¶ Quantum enĩ inualidum fiet
c. 18. seculum à senectute, tantum multipli-
17 cabunt super inhabitantes mala. ¶ Pro-
lõgauit enim se magis veritas, & appro
pinquauit mendacium. Iam enim festi
18 nat venire, quã vidisti visionẽ. ¶ Et respõ
19 di, & dixi coram te Domine. ¶ Ecce enĩ
ego abibo, sicut præcepisti mihi, & cor-
ripiam pręsentem populum. Qui autẽ
iterum nati fuerint, quis commonebit?
20 ¶ Positum est ergo seculum in tenebris,
21 & q inhabitãt in eo sine lumine. ¶ Quo
niam lex tua incensa est, propter quod
nemo scit quæ à te facta sunt, vel quæ in
22 cipient opera. ¶ Si enim inueni in te gra
tiam, immitte in me spiritum sanctũ,
& scribam omne quod factum est in se
culo ab initio, quæ erãt in lege tua scrip
ta, vt possint homines inuenire semitã:
& q voluerint viuere in nouissimis, vi-
23 uãt. ¶ Et rñdit ad me, & dixit: Vadẽs cõ-
C grega populum, & dices ad eos, vt non
24 quęrant te diebus quadraginta. ¶ Tu au
tem præpara tibi buxos multos, & acci-
pe tecum Saream, Dabriam, Salemiam
Echanum, & Asiel, quinque hos qui pa
25 rati sunt ad scribendũ velociter: ¶ Et ve
nias huc, & ego accendam in corde tuo
lucernã intellectus, quę nõ extinguetur
quoadusque finiantur quæ incipies scri
26 bere. ¶ Et tunc perfectis quædam palàm
facies, quædam sapientibus abscõse tra
des, in crastinum enim hac hora inci-
27 pies scribere. ¶ Et profectus sum sicut mi
hi præcepit, & congregaui omnem po-
Gen. 47. 28 pulũ, et dixi. ¶ Audi Isrl̃ verba hęc: ¶ Pe-
a. 4. 29 regrinati sunt patres nostri ab initio in
Deu. 4. a. 30 Ægypto, et liberati sunt inde. ¶ et accepe
runt legem vitæ, quam nõ custodierũt, 5. & 5. a.
31 quã et vos post eos transgressi estis: ¶ et 6.
data est vobis terra in sortem, & terra Act. 7. g.
Sion, et patres vestri, et vos iniquitatem 55.
fecistis, et non seruastis vias quas præce
32 pit vobis Altissimus: ¶ et iustus iudex cũ
sit, abstulit à vobis in tempore quod do
33 nauerat. ¶ Et nunc vos hic estis, et fratres
34 vestri introrsum vestrum sunt. ¶ Si ergo
imperaueritis sensui vestro, et erudieri-
tis cor vestrum, viui conseruati eritis, et
post mortẽ misericordiã cõsequemini.
35 ¶ Iudicium enim post mortem veniet,
quando iterum reuiuiscemus: et tunc
iustorũ nomina parebunt, et impiorũ
36 facta ostendentur. ¶ Ad me igitur nemo
D accedat nunc, neque requirat me vsq;
37 dies quadraginta. ¶ Et accepi quinq; vi-
ros, sicut mandauit mihi, et profecti su
38 mus in campum, et mansimus ibi. ¶ Et
factus sum in crastinum, et ecce vox vo
cauit me dicens: Esdra aperi os tuum, et
39 bibe quo te potauero. ¶ Et apui os meũ,
et ecce calix plenus porrigebatur mihi.
Hoc erat plenum sicut aqua: color autẽ
40 eius vt ignis similis. ¶ Et accepi, et bibi,
et in eo cum bibissem, cor meum cru-
ciabatur intellectu, et in pectus meũ in
crescebat sapiẽtia. Nã spiritus meus cõ-
41 seruabatur memoria. ¶ Et apertũ est os
42 meum, et nõ est clausum amplius. ¶ Al
tissimus dedit intellectum quinq; viris
et scripserunt quæ dicebantur excessio-
43 nes noctis, quas nõ sciebant. ¶ Nocte aũt
manducabant panem, ego autẽ p diem
loquebar, et per noctem non tacebam.
44 ¶ Scripti sunt autẽ per quadraginta dies
45 libri ducenti quatuor. ¶ Et factum est cũ
compleuissent quadragiuta dies, locutꝰ
est Altissimus dicens: Priora quę scripsi
sti, in palã pone, et legant digni et indi-
46 gni: ¶ Nouissimos aũt septuaginta cõser
uabis, vt tradas eos sapientibus de pplo
47 tuo. In his enim est vena intellectꝰ et sa
pientię fons, et sciẽtiæ flumẽ. Et feci sic.

CAP. XV.

1 ECce loquere in aures plebis meę ser
A mones prophetiæ, quos immisero ĩ
2 os tuũ, dicit Dominus: ¶ et fac vt in char
ta scribantur, quoniam fideles et veri
3 sunt. ¶ Ne timeas à cogitationibꝰ aduer
sum te, nec turbẽt te incredulitates di-
4 centium. ¶ Qm̃ omnis incredulus in in
5 credulitate sua morietur. ¶ Ecce ego in-
duco, dicit Dominus, super orbẽ terra-

rum mala, gladiū, & famem, & mortē,
6 & interitū, ¶ ꝓpter quod superpolluit
iniquitas oēm terrā, & adimpleta sunt
7 opera nociua illorū. ¶ Propterea dicit
8 Dn̄s: ¶ Iam non silebo de impietatibus
eorū q̄ irreligiosè agūt, nec sustinebo
in his quę iniquè exercēt: ecce sanguis
innoxius & iustus clamat ad me, & aīe
9 iustorū clamant pseueranter. ¶ Vindi-
cans vindicabo illos, dicit Dn̄s, & acci-
piam oēm sanguinem innoxiū ex illis
10 ad me. ¶ Ecce ppl's meus quasi grex ad
occisionē ducit̄, iam non patiar illum
11 habitare in Terra-Ægypti: ¶ sed educam
eū in manu potenti & brachio excelso,
& percutiā plaga sicut prius, & corrū-
12 pam oēm terrā eius. ¶ Lugebit Ægyptus,
& fundamenta eius plaga verberata, &
13 castigatione quas inducet ei Deus. ¶ Lu-
gebunt cultores operantes terram, qm̄
deficient semina eorum ab vredine &
14 grandine, & à sydere terribili. ¶ Vę secu
15 lo, & qui habitant in eo: ¶ Quia appro-
pinquauit gladius & cōtritio eorum, &
exurget gens contra gentē ad pugnam,
16 & rhomphæa in manibus eorum. ¶ Erit
enim inconstabilitio hominib⁹, & alij
alijs inualescentes non curabūt regem
suum, & principes viæ gestorū suorum
17 in potentia sua. ¶ Concupiscet enim ho
18 mo in ciuitatē ire, & non poterit. ¶ Pro-
B pter superbiā enim eorū ciuitates tur-
babunt̄, domus exterent̄, homines me-
19 tuent. ¶ Non miserebit̄ homo proximū
suū ad irritum faciēdum domos eorū
in gladium, ad diripendas substantias
eorum pp famem panis & tribulatio-
20 nem multā. ¶ Ecce, ego conuoco, dicit
Deus, oēs reges terræ ad me verendum
q sunt ab Oriente & ab austro, ab euro,
& à Libano, ad conuertendos in se, &
21 reddere quę dederūt illis: ¶ Sicut faciūt
vsq; hodie electis meis, sic faciā & red-
dam in sinu eorū. Hæc dicit Dominus
22 Deus, ¶ Nō parcet dextera mea super
peccatores, nec cessabit romphæa super
effundentes sanguinē innoxium super
23 terrā. ¶ Exijt ignis ab ira eius, & deuora-
uit fundaméta terrę, & peccatores qua-
24 si stramen incensum. ¶ Vę eis q peccant
& non obseruant mandata mea, dicit
25 Dn̄s. ¶ non parcam illis. Discedite filij
à potestate. Nolite contaminare sancti-
26 ficationem meam, ¶ qm̄ nouit Dn̄s oēs
qui delinquunt in illū; ꝓpterea tradi-

Apoc. 6. c. 10 & 19. d. 2.

27 dit eos in mortē & in occisionē. ¶ Iam
enim venerunt super orbem terrarum
mala, & manebitis in illis. nō enim li-
berabit vos Deus, pp quod peccastis in
28 eū. ¶ Ecce visio horribilis, & facies illi⁹
29 ab oriente. ¶ Et exiēt nationes draconū
Arabū in currib⁹ multis, & sicut flat⁹,
eorum numerus fertur super terrā, vt
iā timeāt & trepidēt omnes qui illos au
30 diēt. ¶ Carmonij insaniētes in ira, & exi-
ent vt apri de sylua, & aduenient de vir-
tute magna, & cōstabūt in pugnā cū il-
lis, & vastabunt portionē terræ Assyrio
31 rū. ¶ Et post hæc superualescēt dracones
natiuitatis suæ memores, & conuertēt
se cōspirātes in virtute magna ad perse
32 quēdos eos. ¶ Isti turbabuntur & sile-
būt in virtute illorum, & cōuertent pe-
33 des suos in fugā, ¶ & à territorio Assy-
riorum subsessor obsidebit eos, & cōsu-
met vnū ex illis, & erit timor & tremor
in exercitu illorum, & contentio in re-
34 ges ipsorum. ¶ Ecce nubes ab oriente, &
à septentrione vsq; ad meridianum, &
C facies earū horrida valde, plena irę, &
35 procellæ, & collidēt se inuicem, ¶ & col
lident sydus copiosum super terram, &
sydus illorum, & erit sanguis à gladio
36 vsq; ad ventrē, ¶ & fimus hoīs vsq; ad
substramen cameli, & erit timor & tre-
37 mor multus super terrā, ¶ & horrebunt
qui videbunt iram illā, & tremor appre
hendet illos: & post hæc mouebuntur
38 nimbi copiosi, ¶ à meridiano & septen-
39 trione, & portio alia ab occidente: ¶ &
superinualescēt venti ab oriēte, & reclu
dent eā, & nubem quā suscitauit in ira,
& sydus ad faciendā exterritationē ad
orientalē ventū, & occidentē violabit̄:
40 ¶ & exaltabunt̄ nubes magnę & validæ
plenę iræ, & sydus, vt exterreāt oēm ter-
ram, & inhabitantes eā, & infundēt su-
per oēm locū altum & eminentē sydus
41 terribile. ¶ ignē & grandinē, & rhōphęas
volātes, & aquas multas, vt etiā impleā-
tur oēs campi, & oēs riui plenitudine a-
42 quarū multarū. ¶ & demolient̄ ciuita-
tes, & muros, & montes, & colles, & li-
gna syluarū, & fœnū pratorū, & frumē
43 ta eorū. ¶ Et trāsibunt cōstantes vsq; Ba-
44 bylonē, & exterent eā: ¶ conuenient ad
ipsam, & circuibūt eā, & effundēt syd⁹,
& oēm irā super eā, & subibit puluis &
fumus vsq; in cęlum: & oēs in circuitu
45 lugebūt eā. ¶ & q sub ea remāserint, ser-

uient

46 uient his qui exterruerũt. ¶ Et tu Asia cõ
cors in spem Babylonis, & gloria perso-
47 nę ei⁹: ¶ væ tibi misera propter quod as-
similasti ei, & ornasti filias tuas in for-
nicatione, ad placendũ & gloriandum
in amatoribus tuis, qui tecum cupierũt
48 semper fornicari. ¶ Odibilem imitata es
D in oĩbus operibus eius, & in adinuẽtio-
49 nibus eius: ꝓpterea dicit Deus. ¶ Immit
tam tibi mala, viduitatem, paupertatẽ,
& famẽ, & gladiũ, & pestẽ, ad deuastan
das domos tuas à violatione & morte,
50 & gloria virtutis tuę, ¶ Sicut flos siccabi
tur, cùm exurget ardor qui emissus est
51 super te, ¶ infirmaberis vt paupercula
plagata & castigata à mulieribus, vt nõ
possint te suscipere potẽtes & amatores.
52 ¶ Nũquid ego sic zelabor te dicit dñs,
53 ¶ nisi occidisses electos meos in omni tẽ
pore, exaltans percussionem manuũ, &
dicens sup mortẽ eorũ, cũ inebriata es-
54 ses. ¶ Exorna speciem vultus tui? ¶ Mer-
55 ces fornicationis tuæ in sinu tuo, pp
56 hoc redditionẽ accipies. ¶ Sicut facies e-
lectis meis, dicit Dñs, sic faciet tibi De⁹,
57 & tradet te in malũ. ¶ Et nati tui fame
interient: & tu rhomphæa cades, & ciui
tates tuæ conterent̃, & oẽs tui in campo
58 gladio cadent. ¶ Et q̃ sunt in mõtib⁹ fa-
me peribunt, & manducabunt carnes
suas, & sanguinem bibent à fame panis
59 & siti aquæ. ¶ Infœlix per maria venies,
60 & rursum accipies mala. ¶ Et in transitu
allidẽt ciuitatẽ *occisam, & exterent* ali
quã portionem terrę tuę, & partẽ glorię
tuę exterminabũt, rursũ reuertẽtes *ad
61 Babylonẽ subuersã*. ¶ Et demolita eris
62 illis ꝓ stipula, & ipsi erũt tibi ignis: ¶ &
deuorabũt te, & ciuitates tuas, terrã tuã
& montes tuos, oẽs syluas tuas & lignũ
63 fructiferũ igni cõburẽt. ¶ Filios tuos cap
tiuos ducẽt, & cẽsum tuũ in ꝑdã habe-
bũt, & gloriã faciei tuę exterminabunt.

*occisam & exterent s.

*conuersam s.

CAP. XVI.

1 VÆ tibi Babylon & Asia, væ tibi Æ-
A gypte & Syria, ¶ Pręcingite vos sac-
2 cis & cilicijs, & plãgite filios vestros, &
dolete: qm̃ appropinquauit contritio
3 vestra. ¶ Immissus est vobis gladius, &
4 quis est qui auertat illũ? ¶ Immissus est
in vobis ignis, & quis est qui extinguat
5 illum? ¶ Immissa sunt vobis mala, & qs
6 est qui repellat ea? ¶ Nũquid repellet a-
liquis leonem esurientem in sylua, aut
extinguet ignẽ in stipula, mox qm̃ cœpe
7 rit ardere? ¶ Nunquid repellet aliquis sa
8 gittam à sagittario forti missam? ¶ Dñs
fortis immittit mala, & quis est q̃ repel
9 lat ea? ¶ Exijt ignis ex iracundia eius, &
10 qs est qui extinguat eũ? ¶ Coruscabit, &
qs nõ timebit? Tonabit, & qs nõ paue-
11 bit? ¶ Dñs cõminabit̃, & qs nõ funditus
12 cõteretur à facie ipsius? ¶ Terra tremuit,
& fundamẽta eius, mare fluctuat de ꝓ
fundo, & fluctus eius disturbabunt̃, &
pisces eius à facie Dñi, & à gloria virtu-
13 tis eius, ¶ qm̃ fortis dextera eius q̃ arcũ
tẽdit: sagittę eius acutę q̃ ab ipso mittũ
tur, nõ deficiẽt, cũ cœperint mitti in fi-
14 nes terrę. ¶ Ecce mittunt̃ mala & nõ re-
15 uertẽtur donec veniant sup terrã. ¶ Ignis
succendit̃, & nõ extinguet̃, donec cõsu
16 mat fundamẽta terrę. ¶ Quemadmodũ
nõ redit sagitta missa à valido sagitta-
rio, sic nõ reuertent̃ mala q̃ missa fuerit
17 in terrã. ¶ Vę mihi, væ mihi, qs me libe
18 rabit in illis dieb⁹: ¶ Initiũ dolorum &
multi gemitus, initiũ famis & multi in
teritus, initiũ bellorũ & formidabũt po
testates, initiũ malorum, & trepidabũt
19 oẽs. ¶ In his q̃d faciã, cũ venerint mala?
20 Ecce fames, & plaga, & tribulatio, & an
gustia missa sunt flagella in emendatio
21 ne, ¶ & in his omnibus se non conuertẽt
ab iniquitatibus suis, neque flagellorũ
22 memores erunt semper. ¶ Ecce, erit anno
B nę vilitas super terram, sic vt putẽt sibi
esse directam pacẽ, & tũc germinabunt
mala super terram, gladius, fames, &
23 magna cõfusio. ¶ A fame enĩ plurimi q̃
inhabitant terrã interiẽt, & gladius per
24 det cæteros q̃ superauerint à fame, ¶ &
mortui sicut stercora proijcient̃, & nõ
erit qui consoletur eos. Derelinquetur
enim terra deserta, & ciuitates eius deij
25 cient̃. ¶ Non derelinquetur qui colat ter
26 ram, & qui seminet eam. ¶ Ligna dabũt
27 fructus, & quis vindemiabit illa? ¶ Vua
matura fiet, & quis calcabit illã? Erit e-
28 nim locis magna desertio. ¶ Cupiet enĩ
homo hominem videre, vel vocem eius
29 audire. ¶ Relinquentur enim de ciuita-
te decem, & duo de agro qui absconde-
rint se in densis nemoribus, & scissuris
30 petrarum. ¶ Quemadmodum dereliu-
quuntur in oliueto & singulis arbori-
31 bus tres aut quatuor oliuæ. ¶ aut sicut i
vinea vĩdemiata racemi relinquunt̃ ab
32 his qui diligenter vineam scrutant̃: ¶ sic
relinquẽtur in diebus illis tres aut qua-

tuor ab scrutantibus domos eorum in
33 rhôphæá. ⁋ Et relinquetur terra deserta
& agri eius inueterabũt, & viæ eius, &
oẽs semitę eius germinabunt spinas, eò
ꝙ non transient hoïes per eà. Lugebũt
34 virgines non hñtes sponsos: ⁋ lugebunt
mulieres non hñtes viros, lugebũt filię
35 earũ non hñtes adiutorium: ⁋ Sponsi ea
rum in bello consumentur, & viri earũ
36 in fame exterentur. ⁋ Audite verò ista,
37 & cognoscite ea serui Dñi. ⁋ Ecce verbũ
Dñi, excipite illud: ne diis credatis de
38 quibus dicit Dñs. ⁋ Ecce appropinquant
39 mala, & non tardant. ⁋ Quemadmodũ
p̃gnans cũ parit in nono mense filium
suũ, appropinquante hora partus eius
C ante horas duas vel tres, dolores ei circũ
eunt ventrẽ eius, & prodeunte infante
de ventre non tardabunt vno puncto:
40 ⁋ sic non morabuntur mala ad prodeũ
dum super terrã, & seculũ gemet, & do
41 lores circumtenebũt illud. ⁋ Audite ver
bum, plebs mea: parate vos in pugnã, &
in malis sic estote, quasi aduenæ terræ.
42 ⁋ Qui vẽdit, quasi q fugiat: & qui emit,
43 quasi qui ꝑditurus. ⁋ Qui mercat̃, quasi
qui fructũ non capiat: & qui ædificat,
44 quasi non habitaturus. ⁋ Qui seminat,
quasi qui nõ metet: sic & q vineã putat,
45 quasi nõ vindemiaturus. ⁋ Qui nubũt,
sic quasi filios non facturi: & qui nõ nu
46 bũt, sic quasi vidui. ⁋ Propter qđ qui la-
47 borant, sine causa laborãt: ⁋ Fructus eñi
illorum alienigenæ metent, & substan
tiam illorũ rapient, et domos euertẽt,
et filios eorũ captiuabũt, quia in capti-
48 uitate et fame generãt natos suos. ⁋ Et q
negotiãtur in rapina, quantũ diu exor-
nant ciuitates et domos suas, et posses-
49 siones et personas suas, ⁋ tãtò magis ad-
zelabor eos sup peccata sua dicit Dñs.
50 ⁋ Q̃uo zelat̃ fornicaria mulierẽ idoneã
51 et bonã valdè, ⁋ sic zelabit̃ iustitia ini-
quitatẽ cũ exornat se, et accusat eã in fa
cie, cũ venerit qui defendat exquirentẽ
52 oẽ peccatũ super terrã. ⁋ Propterea noli-
53 te similari ei, nec operibus eius. ⁋ qm̃ ad
huc pusillũ, et tolletur iniquitas à ter-
54 ra, et iustitia regnabit in vos. ⁋ Nõ dicat
peccator, se non peccasse: qm̃ carbones
ignis cõburet super caput eius qui dicit:
Non peccaui corã Dño Deo et gloria
55 ipsius. ⁋ Ecce Dñs cognoscet oïa opera
hoïum, et adinuentiones illorũ, et cogi
56 tationes illorũ, et corda illorũ. ⁋ Dixit

Eccl. 23 c. 25. Luc 16 d. 15.

enim, Fiat terra, et facta est: fiat cœlũ,
57 et factũ est. ⁋ Et in verbo illius stellę fun
datæ sunt, et nouit numerũ stellarum.
58 ⁋ Qui scrutatur abyssũm, et thesauros il
larũ: qui mensus est mare, et conceptũ
59 eius. ⁋ Qui conclusit mare in medio a-
quarũ, & suspẽdit terrã super aquas ver
60 bo suo. ⁋ Qui extendit cœlũ quasi came
61 rã, sup aquas fundauit eũ. ⁋ Qui posuit
D in deserto fontes aquarũ, & super verti-
cẽ montiũ lacus ad emittendũ flumi-
na ab eminenti petra, vt *potaret terrã,
62 ⁋ Qui finxit hoïem, & posuit cor suũ in
medio corporis, & misit ei spũm, vitam
63 & intellectũ, ⁋ & spiramen Dei oĩpoten
tis qui fecit oïa, & scrutinat oïa abscõsa
64 in absconsis terræ. ⁋ Hic nouit adinuen
tionem vestrã, & quæ cogitatis in cordi
bus vestris, peccantes & volẽtes occulta-
65 re peccata vestra. ⁋ Propter qđ Dñs scru-
tinando scrutinauit oïa opera vestra, &
66 traducet vos oẽs, ⁋ & vos confusi eritis
cũ processerint peccata vestra corã hoï-
bus, & iniquitates erunt, q̃ accusatores
67 stabunt in die illo. ⁋ Quid facietis? aut
q̃uo abscõdetis peccata vestra corã Deo
68 & angelis eius? ⁋ Ecce iudex Deus, time-
te eũ. Desinite à pctis vestris, & obliui-
scamini iniquitates vr̃as iã agere eas in
sempiterno, & Deus educet vos, & libe
69 rabit de oï tribulatione. ⁋ Ecce enim in-
cendit̃ ardor sup vos turbæ copiosæ, &
rapient quosdã ex vobis, & cibabũt idõ
70 lis occisos. ⁋ & qui consenserint eis: erũt
illis in derisum, & in improperiũ, & in
71 conculcationẽ. ⁋ erit eñi locis loc⁹, & in
vicinas ciuitates exurrectio multa sup
72 timẽtes Dñm. ⁋ Erũt quasi insani nemi-
ni parcẽtes: ad diripiendũ & deuastan-
73 dũ adhuc timẽtes Dñm, ⁋ quia deuasta-
bũt & diripiẽt substãtias, & de domib⁹
74 suis eos eijcient. ⁋ Tunc parebit ꝓbatio
electorũ meorũ, vt aurũ qđ probatur ab
75 igne. ⁋ Audite dilecti mei dicit Dñs: Ec-
ce adsunt dies tribulationis, & de his li
76 berabo vos. ⁋ Ne timeatis, nec hęsitetis,
77 qm̃ Deus dux vester est. ⁋ Et qui seruat
mãdata & p̃cepta mea, dicit Dñs Deus,
ne ꝑponderent vos peccata vestra, ne su
78 pereleuent se iniquitates vestræ. ⁋ Væ q
constringũtur à peccatis suis, & obtegũ
tur ab iniqtatibus suis, quemadmodũ
ager cõstringitur à sylua, & spinis tegit̃
semita eius per quã nõ transit homo, &
excludit̃, & mittit̃ ad deuorationẽ ignis.

Genes. 1. a. 1. Psa. 146. a. 4.

*portaret 3. 4

LIBER TOBIAE.

CAPVT PRIMVM.

1 TOBIAS ex tribu &
A ciuitate Nephthali,
quæ est in superio-
ribus Galileæ supra
Naasson, post viam
quæ ducit ad occi-
dentem, in sinistro
habens ciuitaté Se-
2 phet: Cùm captus esset in diebus Sal-
manasar regis Assyriorũ, in captiuitate
tamen positus, viam veritatis nõ dese-
3 ruit, ita vt oía quæ habere poterat,
quotidie cõcaptiuis fratribus, qui erant
4 ex eius genere, impertiret. Cũq; esset
iunior oíbus in tribu Nephthali, nihil
5 tamen puerile gessit in opere. Deniq;
cũ irent oés ad vitulos aureos, quos Ie-
roboá fecerat rex Israël, hic solus fugie-
6 bat consortia omniũ: & pergebat in
Ierũ ad templũ Dñi, & ibi adorabat
B dñm Deũ Israël, omnia primitiua sua,
7 & decimas suas fideliter offerens, ita
vt in tertio anno proselytis & aduenis
8 ministraret oém decimationé. Hæc &
his similia sedm legé Dei puerulus ob-
9 seruabat. Cũ verò factus fuisset vir, ac-
cepit vxorem Anná de tribu sua: genuit
que ex ea filium, nomen suũ imponés
10 ei, quem ab infantia timere Deum do
11 cuit, & abstinere ab omni peccato. Igi
tur cũ per captiuitaté deuenisset cũ vxo
re sua & filio in ciuitaté Niniuen cum
12 omni tribu sua: & cũ oés ederent ex
C cibis gétiliũ, ipse custodiuit animá suá
& nunquá cõtaminatus est in escis eo-
13 rũ. Et qm memor fuit Dñi in toto cor
de suo dedit illi Deus gratiá in conspe-
14 ctu Salmanasar regis: & dedit illi po-
testaté quocunq; vellet ire, habés liber
15 taté quæcunq; facere voluisset. Perge-
bat ergo ad oés qui erát in captiuitate,
16 & monita salutis dabat eis. Cũ autem
venisset in Rages ciuitaté Medorum, &
ex his quibus honoratus fuerat à rege, ha
17 buisset decem talenta argéti: & cũ in
multa turba generis sui Gabelũ egenté
videret qui erat ex tribu eius, sub chiro
grapho dedit illi memoratum pondu
18 argenti. Post multum verò tempori
mortuo Salmanasar rege, cũ regnare

4. Re. 17. a. 4. & 18. b. 9.
3. Re. 12. f. 28.
enim 23.

Sennacherib filius eius pro eo, & filios
Israël exosos haberet in conspectu suo.
19 Tobias quotidie pergebat per omné a.
cognationé suam, & consolabatur eos,
D diuidebatq; vnicuiq;, prout poterat,
20 de facultatibus suis. esurientes alebat, nu
disq; vestimenta præbebat, & mortuis
atq; occisis sepulturá solicitus exhibe-
21 bat. Deniq; cũ reuersus esset rex Sen- 4. Re. 19.
nacherib fugiens à Iudęa plagam, quá g. 35.
circa eũ fecerat Deus propter blasphe- Eccle. 48.
miam suam, & iratus multos occideret d. 24.
ex filijs Israël, Tobias sepeliebat corpo- Isaia 37.
22 ra eorũ. At vbi nuntiatũ est regi, iussit g. 36.
eum occîdi, & tulit omnem substantiá 1. Ma. 7.
23 eius. Tobias verò cũ filio suo, & cum f. 41.
vxore fugiés, nudus latuit, qa multi di- 2. Ma. 8. e. 19.
24 ligebant eum. Post dies verò quadra- Iosu. 1. b. 2
gintaquinq; occiderunt regé filij ipsius 4. Re. 18.
25 & reuersus est Tobias in domũ suam, g. 37.
omnisque facultas eius restituta est ei. 2. Pa. 32. c. 21.

CAP. II.

1 POst hæc verò cũ esset dies festus Do
A mini, & factũ esset prándium bonũ
2 in domo Tobię, dixit filio suo, Vade,
& adduc aliquos de tribu nřa, timéntes
3 Deũ, vt epulent nobiscũ. Cũque abijs-
set, reuersus nuntiauit ei vnũ ex filijs Is-
raël iugulatũ iacére in platéa. Statimq;
exiliens de accubitu suo, relinqués prá-
4 diũ, ieiunus peruenit ad corpus: tollésq;
illud portauit in domũ suá occultè, vt
dum sol occubuisset, cautè sepeliret eũ.
5 Cũq; occultasset corpus, manducauit Iust. 14.
pané cum luctu & tremore, memorans c. 12.
6 illũ sermoné qué dixit Dñs per Amos
prophetá, Dies festi vestri conuertent Amos 8
7 in lamentationé & luctũ. Cũ verò sol r. 10.
8 occubuisset, abijt, & sepeliuit eũ. Ar- 1. Ma. 1.
B guebant auté eum oés proximi eius, di- d. 14.
centes, Iam huius rei causa interfici ius Suprà 1.
sus es, & vix effugisti mortis imperiũ, d. 23.
9 & iterũ sepelis mortuos? Sed Tobias
plus timens Deũ q̃ regem, rapiebat cor-
pora occisorũ, & occultabat in domo
sua, & medijs noctibus sepeliebat ea.
10 Cõtigit aũt vt quadá die fatigatus à se
pultura, veniés i domũ suá, iactasset se
11 iuxta parieté & obdormisset: & ex ni-
do hirundinũ dormiéti illi calida ster-
cora inciderét sup oculos eius fieretq;

12 cæcus. ¶ Hanc autẽ tentationem ideo
C permisit Dñs euenire illi, vt posteris da
retur exemplũ patientię eius, sicut &
13 sancti Iob. ¶ Nã cũ ab infantia sua sem-
per Deũ timuerit, & mandata eius cu-
stodierit, nõ est contristatus cõtra Deũ,
14 ꝙ plaga cæcitatis euenerit ei: ¶ sed im-
mobilis in Dei timore ꝑmansit, agens
15 gratias Deo oĩbus diebus vitę suæ. ¶ Nã
sicut beato Iob insultabant reges: ita
isti parẽtes & cognati eius irridebãt vi-
16 tam eius dicẽtes, ¶ Vbi est spes tua, pro
qua eleemosynas & sepulturas faciebas?
17 ¶ Tobias verò increpabat eos dicẽs, No-
18 lite ita loqui, ¶ qm̃ filij sanctorũ sumus
& vitã illam expectamus, quã Deus da-
turus est his qui fidẽ suam nunq̃ mutãt
19 ab eo. ¶ Anna verò vxor eiꝰ ibat ad opus
D textrinũ quotidie: & de labore manuũ
suarũ victũ, quem cõsequi poterat, de-
20 ferebat. ¶ Vnde factũ est, vt hœdum ca-
21 prarũ accipiẽs detulisset domi. ¶ Cuius
cũ vocem balantis vir eius audisset, di-
xit, Videte ne fortè furtiuus sit: reddite
eũ dominis suis, qa non licet nobis aut
edere ex furto aliquid, aut contingere.
22 ¶ Ad hęc vxor eiꝰ irata rñdit, Manifestè
vana facta est spes tua, & eleemosynæ
23 tuę modò apparuerũt. ¶ Atq; his, & aliis
huiuscemodi verbis exprobrabat ei.

Deut. 22. a 2.

Iob 2. a. 9.

CAP. III.

1 TVnc Tobias ĩgemuit, & cœpit ora-
A re cũ lachyrmis, ¶ dicẽs: Iustus es
2 Dñe, & oĩa iudicia tua iusta sunt, & oẽs
viæ tuæ, misericordia, & veritas, & iu-
3 diciũ. ¶ Et nunc Dñe memor esto mei,
& ne vindictam sumas de pctĩs meis,
neq; reminiscaris delicta mea, vel parẽ
4 tum meorũ. ¶ Qm̃ non obediuimus prę
ceptis tuis, ideo traditi sumus in dire-
ptionẽ, & captiuitatẽ, & mortẽ, & in fa-
bulã, & in improperiũ oĩbus nationibꝰ
5 in quibus dispersisti nos. ¶ Et nunc Dñe
magna iudicia tua, qa non egimus se-
cundũ pręcepta tua, & non ambulaui-
6 mus synceriter corã te. ¶ Et nunc Dñe
scd̃m voluntatem tuã fac mecũ*, & præ
cipe in pace recipi spiritũ meũ. Expedit
7 enim mihi mori magis q̃ viuere. ¶ Eadẽ
B itaq; die contigit vt Sara filia Raguelis
in Rages ciuitate Medorũ, & ipsa audi-
ret improperiũ ab vna ex ancillis pris
8 sui, ¶ qm̃ tradita fuerat septẽ viris, & dę
moniũ noĩe Asmodæus occiderat eos,
9 mox vt ingressi fuissent ad eã. ¶ Ergo cũ
ꝓ culpa sua increparet puellã, rñdit ei
dicẽs, Amplius ex te nõ videamus filiũ,
aut filiã super terrã, interfectrix virorũ
10 tuorũ. ¶ Nunquid & occidere me vis,
sicut iam occidisti septẽ viros? Ad hanc
vocẽ perrexit in superius cubiculũ do-
mus suæ: & tribus diebꝰ, & tribꝰ nocti-
11 bus nõ manducauit, neq; bibit: ¶ sed in
oratione persistens, cũ lachrymis depre-
cabat' Deũ, vt ab isto improperio libe-
12 raret eã. ¶ Factũ est autẽ die tertia, dum
C compleret orationẽ benedicens Dñm,
13 ¶ dixit, Benedictũ est nomen tuũ Deus
patrũ nr̃orum, qui cũ iratus fueris, mi-
sericordiã facies, & ĩ tẽpore tribulatio-
nis peccata dimittis his qui inuocãt te.
14 ¶ Ad te Dñe faciem meã conuerto, ad te
15 oculos meos dirigo. ¶ Peto Dñe vt de
vinculo improperij huius absoluas me,
16 aut certè desuper terrã eripias me. ¶ Tu
scis Dñe quia nunquã concupiui virũ,
& mundã seruaui aĩam meã ab omni
17 concupiscentia. ¶ Nunquam cũ luden-
tibus miscui me: neq; cũ his q in leuita
18 te ambulant, participẽ me prębui. ¶ Vi-
rum autẽ cum timore tuo, nõ cũ libidi
19 ne mea consensi suscipere. ¶ Et aut ego
indigna fui illis, aut illi forsitan mihi
non fuerũt digni: quia forsitan viro alij
20 cõseruasti me. ¶ Non est enim in homi-
21 nis potestate cõsilium tuũ. ¶ Hoc autẽ
D pro certo habet omnis qui te colit, ꝙ vi
ta eius, si in probatione fuerit, corona-
bitur: si autẽ in tribulatione fuerit, libe
rabit': & si in corruptione fuerit, ad mi-
22 sericordiã tuã venire licebit. ¶ Nõ enim
delectaris in perditionibꝰ nostris: quia
post tempestatẽ trãquillũ facis, & post
lachrymationẽ & fletum, exultationẽ
23 infundis. ¶ Sit nomen tuũ Deus Israël
24 benedictũ in secula. ¶ In illo tẽpore ex-
auditæ sunt preces amborũ in cõspectu
25 gloriæ summi Dei: ¶ & missus est Ange
lus Dñi sanctus Raphael, vt curaret eos
ambos, quorũ vno tẽpore sunt oratio-
nes in conspectu Domini recitatæ.

Deu. 28. b. 15.

* misericordiã s.

CAP. IIII.

1 IGitur cùm Thobias putaret orationẽ
A suã exaudiri, vt mori potuisset, voca-
2 uit ad se Tobiam filiũ suum, ¶ dixitque
ei, Audi fili mi verba oris mei, & ea in
corde tuo quasi fundamentũ construe.
3 ¶ Cũ acceperit Deus animam meã, cor-
pus meũ sepeli: & honorẽ habebis ma-
4 tri tuæ omnibus diebus vitæ eius. ¶ Me-

Eccle. 7. c. 29.

Exo. 20. b. 12.

mor enim esse debes quę & quāta peri-
5 cula passa sit pp te in vtero suo. ¶Cum
aũt & ipsa cõpleuerit tempus vitæ suæ,
6 sepelias eã circa me. ¶Oĩbus autẽ dieb⁹
B vitæ tuæ in mente habeto Deũ: & caue
ne aliquando peccato cõsentias, & prę-
7 termittas precepta dñi Dei nostri. ¶‖Ex
substantia tua fac eleemosynã, & noli
auertere faciem tuã ab vllo paupere: ita
enim fiet vt nec à te auertatᷣ facies Dñi.
8 ¶Quo modo potueris, ita esto misericors.
9 ¶Si multũ tibi fuerit, abundãter tribue:
si exiguũ tibi fuerit, etiam exiguũ libē-
10 ter impertiri stude. ¶Præmiũ enim bo-
num tibi thesaurizas ĩ die necessitatis,
11 ¶‖qm̃ eleemosyna ab omni peccato, &
à morte liberat, & non patietᷣ animam
12 ire in tenebras. ¶Fiducia magna erit
C coram summo Deo, eleemosyna oĩbus
13 facientib⁹ eam. ¶Attẽde tibi fili mi ab
omni fornicatione: & præter vxorẽ tuã
14 nunquã patiaris crimen scire. ¶Super-
biam nunquã in tuo sensu, aut in tuo
verbo dominari pmittas: in ipsa enim
15 initiũ sumpsit omnis perditio. ¶‖Qui-
cunq; tibi aliquid operatus fuerit, sta-
tim ei mercedẽ restitue, & merces mer-
cenarij tui apud te omnino non rema-
16 neat. ¶‖Quod ab alio oderis fieri tibi, vi-
17 de ne tu aliquando alteri facias. ¶Panẽ
tuum cũ esurientibus & egenis come-
de: & de vestimentis tuis nudos tege.
18 ¶Panem tuũ, & vinum tuũ super sepul-
turã iusti constitue, & noli ex eo man-
19 ducare, & bibere cũ peccatoribus: ¶con
20 siliũ semper à sapiente perquire. ¶Om-
D nĩ tempore benedic Deũ: & pete ab eo
vt vias tuas dirigat, & omnia cõsilia tua
21 in ipso permaneant. ¶Indico etiam tibi
fili mi, dedisse me decẽ talẽta argenti,
dũ adhuc infantul⁹ esses, Gabelo, in Ra
ges ciuitate Medorũ, & chirographum
22 eius apud me habeo: ¶& ideo perquire
quomodò ad eũ peruenias, & recipias
ab eo suprà memoratũ pondus argen-
ti, & restituas ei chirographum suum.
23 ¶Noli timere fili mi, pauperem quidẽ
vitã gerimus, sed multa bona habebi-
mus si timuerimus Deum, & recesseri-
mus ab oĩ peccato, & fecerimus bene.

C A P. V.

1 TVnc respondit Tobias patri suo, &
A dixit, Omnia quęcunq; præcepisti
2 mihi faciam pater. ¶Quomodò autem
pecuniã hanc requirã, ignoro, ille me
nescit, & ego eũ ignoro: quod signum
dabo ei? Sed neq; viam, per quam per-
3 gatur illuc, aliquando cognoui ¶Tunc
pater suus rñdit illi, & dixit, Chirogra-
phũ quidẽ illius apud me habeo: quod
4 dum illi ostẽderis statim restituet. ¶Sed
perge nunc, & inquire tibi aliquẽ fide-
lem virum, qui eat tecũ salua mercede
sua: dum adhuc viuo, vt recipias eam.
5 ¶Tunc egressus Thobias, inuenit iuue-
nẽ splendidũ, stantẽ, pręcinctũ, & quasi
6 paratũ ad ambulandum. ¶Et ignorans
ꝙ Angelus Dei esset, salutauit eum, &
dixit, Vnde te habemus bone iuuenis?
7 ¶At ille rñdit, Ex filijs Israël. Et Tobias
dixit ei, Nosti viam quę ducit in regio-
8 nem Medorũ? ¶Cui rñdit, Noui, & om-
B nia itinera eius frequẽter ambulaui, &
mansi apud Gabelum fratrem nostrũ
qui moratur ĩ Rages ciuitate Medorũ.
9 quę posita est in monte Ecbatanis. ¶Cui
Tobias ait, Sustine me obsecro, donec
10 hæc ipsa nuntiem patri meo. ¶Tũc in-
gressus Tobias indicauit vniuersa hæc
pri suo. Super quę admiratus pater, ro-
11 gauit vt introiret ad eũ. ¶Ingressus itaq;
salutauit eũ, & dixit, Gaudium tibi sit
12 semper. ¶Et ait Tobias, Quale gaudium
mihi erit, q in tenebris sedeo, & lumen
13 cęli non video? ¶Cui ait iuuenis, Forti
animo esto, in pximo est vt à Deo cure-
14 ris. ¶Dixit itaq; illi Thobias, Nunquid
poteris perducere filiũ meum ad Gabe
C lum in Rages ciuitatem Medorum? &
cùm redieris, restituam tibi mercedem
15 tuã. ¶Et dixit ei Angelus, Ego ducam, &
16 reducam eũ *ad te. ¶Cui tobias respon- *sanũ 7.
dit, Rogo te, indica mihi, de qua do-
17 mo, aut de qua tribu es tu? ¶Cui Rapha
el angel⁹ dixit, Genus q̃ris mercenarij:
an ipsum mercenariũ qui cũ filio tuo
18 eat? ¶Sed ne fortè solicitũ te reddã, ego
19 sum Azarias Ananiæ magni fili⁹. ¶Et
Tobias rñdit, Ex magno genere es tu.
Sed peto ne irascaris ꝙ voluerim cogno
20 scere genus tuũ. ¶Dixit autẽ illi Ange-
D lus, Ego sanum ducam, & sanum tibi
21 reducam filiũ tuum. ¶Rñdens autẽ To
bias, ait, Bene ambuletis, & sit Deus in
itinere vestro, & Angelus eius comitetᷣ
22 vobiscum. ¶Tunc paratis omnib⁹ quę
erant in via portanda, fecit Tobias vale
pri suo & matri suę, & ambulauerunt
23 ambo simul. ¶Cũq; pfecti essent, cœpit Inf. 10. a. 4.
mater eius flere, & dicere, Baculũ senе-

Marginal references: ‖Luc. 14. c. 18. Prou. 3. b 9. Eccle. 4. a. 1. & 14 b 15. Eccl. 35. a. 4. — ‖Ecc. 29. c. 15. — 1. Thes. 4 a. 3. — ‖Gene 3. a. 5. Leui. 19. c 13. Deu. 24. c. 14. ‖Matt. 7. b. 12. Luca 6. e 31. Luca 14. c. 14. — Rom 8. d. 17.

ctutis nostrę tulisti. & trásmisisti à no-
14bis. ¶ Nunquá fuisset ipsa pecunia, pro
15qua misisti eũ. ¶ Sufficiebat enim nobis
paupertas nostra, vt diuitias cóputare-
mus hoc, quod videbamus filiũ nr̃m.
16¶ Dixitq; ei Tobias, Noli flere, saluus p̃-
ueniet filius noster, & saluus reuertet
17ad nos, & oculi tui videbunt illũ. ¶ Cre-
do enim q Angelus Dei bonus comite
tur ei, & bene disponat omnia quæ cir-
ca eum geruntur, ita vt cum gaudio re-
18uertatur ad nos. ¶ Ad hanc vocem ces-
sauit mater eius flere, & tacuit.

CAP. VI.

1 PRofectus est autẽ Tobias, & canis
A secutus est eũ, & mansit prima man
sione iuxta fluuiũ Tigris. ¶ Et exiuit vt
lauaret pedes suos, & ecce piscis imma
nis exiuit ad deuorandũ eũ. ¶ Quẽ ex-
pauescẽs Tobias, clamauit voce magna,
dicens, Dñe, inuadit me. ¶ Et dixit ei
Angelus, Apprehende branchiá eius, &
trahe eũ ad te. Quod cùm fecisset, at-
traxit eũ in siccum, & palpitare cœpit
ante pedes eius. ¶ Tunc dixit ei Angelus,
exentera hunc piscem: & cor eius, & fel,
& iecur repone tibi. sunt enim hęc ne-
3 cessaria ad medicaméta vtiliter. ¶ Quod
cũ fecisset, assauit carnes eius, & secum
tulerũt in via: cętera salierũt quę suffi-
cerẽt eis, & quousq; peruenirẽt ĩ Rages
ciuitatem Medorũ. ¶ Tunc interrogauit
3 Tobias Angelũ, & dixit ei, Obsecro te
Azaria frater, vt dicas mihi, quod reme
dium habebũt ista quę de pisce seruare
iussisti? ¶ Et rñdens Angelus dixit ei, Cor
dis eius particulá si super carbones po-
nas, fumus eius extricat omne genus dę
moniorum, siue à viro, siue à muliere,
ita vt vltrà non accedat ad eos. ¶ Et fel
valet ad vngẽdos oculos in quibus fue-
rit albugo, & sanabuntur. ¶ Et dixit ei
Tobias, vbi vis vt maneam? ¶ Rñdensq;
1 Angelus, ¶ ait, Est hîc Raguel noĩe, vir
propinquus de tribu tua, & hic habet fi-
liam noĩe Saram, sed neq; masculũ, ne-
que fœminam vllam habet aliá prętter
2eam. ¶ Tibi debetur oĩs substátia eius,
C & oportet eá te accipere coniugẽ. ¶ Pete
3ergo eam à patre eius, & dabit tibi eam
4in vxorem. ¶ Tunc rñdit Tobias, & di-
xit, Audio quia tradita est septem viris:
& mortui sunt: sed & hoc audiui, qa dę
5monium occidit illos. ¶ Timeo ergo ne
fortè & mihi hæc eueniát: & cùm sim
vnicus parentibus meis, deponam sene
ctutem illorũ cum tristitia ad inferos.
16¶ Tunc Angelus Raphael dixit ei, Audi
me, & ostendam tibi q sunt quib⁹ præ-
17ualere potest dęmoniũ. ¶ Hi namq; qui
coniugium ita suscipiũt, vt Deum à se,
& à sua mente excludant, & suæ libidi
ni ita vacent, sicut equus & mulus, qui
D bus non est intellectus: habet potestaté
18dæmonium super eos. ¶ Tu aũt cùm ac-
ceperis eam, ingressus cubiculum, per
tres dies continens esto ab ea, & nihil
aliud, nisi orationibus vacabis cũ ea.
19¶ Ipsa aũt nocte, incẽso iecore piscis, fu
20gabitur dæmonium. ¶ Secunda verò no
cte in copulatione sanctorũ patriarcha-
21rum admittêris. ¶ Tertia aũt nocte bene
dictionem consequêris, vt filij ex vobis
22procreentur incolumes. ¶ Transacta aũt
tertia nocte, accipies virginem cum ti-
more Dñi, amore filiorũ magis, quàm
libidine ductus, vt in semine Abrahæ
benedictionem in filijs consequaris.

CAP. VII.

1 INgressi sunt aũt ad Raguelẽ, & susce
A pit eos Raguel cũ gaudio. ¶ Intuensq;
2 Tobiam Raguel, dixit Annæ vxori suę,
Quá similis est iuuenis iste consobrino
3 meo? ¶ Et cũ hæc dixisset, ait, Vnde estis
iuuenes fratres nostri? At illi dixerũt, Ex
tribu Nephthali sumus, ex captiuitate
4 Niniue. ¶ Dixitque illis Raguel, Nostis
Tobiá fratrem meũ? Qui dixerunt, No-
5 uimus. ¶ Cùmq; multa bona loqueretur
de eo, dixit Angelus ad Raguelẽ, Tobias
6 de quo interrogas, pr̃ istius est. ¶ Et mi-
B sit se Raguel, & cũ lachrymis osculatus
7 est eũ, & plorans super collũ eius, ¶ di-
xit, benedictio sit tibi fili mi, quia boni
8 & optimi viri filius es. ¶ Et Anna vxor
eius, & Sara ipsorũ filia lachrymatę sũt.
9 ¶ Postquá aũt locuti sunt, præcepit Ra-
guel occîdi arietem, & parari conuiuiũ.
Cùmq; hortaretur eos discumbere ad
10 prádium, ¶ Tobias dixit, Hîc ego hodie
non mãducabo neq; bibam, nisi prius
petitioné meá confirmes, & promittas
11 mihi dare Sará filiam tuá. ¶ Quo audito
verbo Raguel, expauit sciens quid eue-
nerit illis septé viris qui ingressi sunt ad
eá: & timere cœpit ne fortè & huic simi
ter contingeret. Et cùm nutaret, & non
12daret petenti vllum responsum, ¶ dixit
C ei Angelus, Noli timere dare eá isti, qm̃
huic timenti Deũ debetur côiunx filia

tua:

tua: propterea alius nō potuit habere il-
13 lam. ❡Tūc dixit Raguel, Non dubito ꝙ
Deus preces & lachrymas meas in con-
14 spectu suo admiserit. ❡Et credo qm̄ ideo
fecit vos venire ad me, vt ista cōiunge-
retur cognationi suę sc̄dm legem Moysi· †Nu. 36. c. 6.
& nūc noli dubium gerere ꝙ tibi eam
15 tradam. ❡Et apprehendens dexterā filiæ
suæ, dextræ Tobiæ tradidit, dicēs, Deus
Abrahā, & De⁹ Isaac, & De⁹ Iacob vobis-
cum sit, & ipse cōiungat vos, impleatq;
16 benedictionem suam in vobis. ❡Et acce-
D pta charta fecerunt conscriptionē con-
17 iugii. ❡Et post hæc epulati sunt benedi-
18 centes Deum. ❡Vocauitq; Raguel ad se
Annam vxorem suam, & præcepit ei vt
19 præpararet alterum cubiculum. ❡Et in-
troduxit illuc Saram filiā suam, & la-
20 chrymata est. ❡Dixitque ei, Forti animo
esto filia mea: Dominus cœli det tibi
gaudium pro tædio quod perpessa es.

CAP. VIII.

1 POstquam verò cœnauerūt, introdu-
A xerūt iuuenem ad eā. ❡Recordatus
2 itaq; Tobias sermonū angeli, protulit
de cassidili suo partem iecoris, posuitq;
3 eā super carbones viuos. ❡Tūc Raphael
angelus apprehendit dæmoniū, & reli-
gauit illud in deserto sup̄ioris Ægypti.
4 ❡Tunc hortatus est virginē Tobias, di-
xitq; ei, Sara, exurge, & deprecemur Deū
hodie, & cras, & scđm cras: q̄a his tri-
bus noctibus Deo iungimur: tertia aūt
transacta nocte, in nostro erimus coniu-
5 gio. ❡Filii quippe sanctorū sumus, & nō
possumus ita coniungi sicut gentes quę
6 ignorant Deum. ❡Surgētes aūt pariter,
instanter orabant ambo simul, vt sani-
7 tas daretur eis. ❡Dixitque Tobias, Dn̄e
Deus patrum nostrorum, benedicant te
cœli & terræ, mareq; & fontes, & flumi-
B na, & oēs creaturæ tuæ quæ in eis sunt.
8 ❡†Tu fecisti Adam de limo terræ, dedi- †Gene. 2. c. 7.
9 stiq; ei adiutoriū Heuam. ❡Et nūc Dn̄e
tu scis quia nō luxuriæ causa accipio so- 13.
rorem meam cōiugem, sed sola poste-
ritatis dilectione, in qua benedicatur
10 nomen tuum in secula seculorū. ❡Dixit
itaq; Sara, miserere nobis Dn̄e, miserere
nobis, & consenescamus ambo pariter
11 sani. ❡Et factū est circa pullorū cantū,
accersiri iussit Raguel seruos suos, & ab-
ierunt cū eo pariter vt foderent sepul-
12 chrum. ❡Dicebat enim, Ne fortè simili
modo euenerit ei, quo & cæteris illis se-
13 ptem viris qui sunt ingressi ad eā. ❡Cū-
C que parassent fossam, reuersus Raguel
14 ad vxorē suā, dixit ei, ❡Mitte vnā ex an-
cillis tuis, & videat si mortuus est, vt se-
15 peliā eū antequā illucescat dies. ❡At il-
la misit vnā ex ancillis suis: Quæ ingres-
sa cubiculū, reperit eos saluos & inco-
16 lumes, secū pariter dormientes. ❡Et re-
uersa nuntiauit bonū nuntiū, & bene-
dixerunt Dn̄m, Raguel videlicet & An-
17 na vxor eius, ❡& dixerūt, Benedicimus
te Dn̄e Deus Isrl̄, quia non cōtigit quē-
18 admodum putabamus. ❡Fecisti enim
nobiscū misericordiā tuam, & exclusi-
sti à nobis inimicū persequentem nos.
19 ❡Misertus es aūt duobus vnicis. Fac eos
D Dn̄e plenius benedicere te: & sacrificiū
tibi laudis tuæ, & suæ sanitatis offerre,
vt cognoscat vniuersitas gentiū, q̄a tu
20 es Deus solus in vniuersa terra. ❡Statim
q̄ue p̄cepit seruis suis Raguel, vt reple-
rent fossam quā fecerant, priusquā elu-
21 cesceret. ❡Vxori aūt suæ dixit vt instrue-
ret conuiuiū, & præpararet oīa quę in
cibos erant iter agentibus necessaria.
22 ❡Duas quoq; pingues vaccas, & quatuor
arietes occîdi fecit, & parari epulas oīb⁹
23 vicinis suis, cunctisq; amicis. ❡Et adiu-
rauit Raguel Tobiā, vt duas hebdoma-
24 das moraretur apud se. ❡De oībus autē
q̄ possidebat Raguel, dimidiā partē de-
dit Tobiæ, & fecit hanc scripturam, vt
pars dimidia quæ supererat post obitū
eorum, Tobiæ dominio deueniret.

CAP. IX.

1 TVnc vocauit Tobias Angelū ad se,
A quem quidē hoīem existimabat:
dixitq; ei, Azaria frater, peto vt auscul-
2 tes verba mea: ❡Si meipsum tradā tibi
seruū, non ero condignus prouidentiæ
3 tuæ. ❡Tn̄ obsecro te vt assumas tibi ani-
malia siue seruitia, & vadas ad Gabelū
in Rages ciuitatem Medorū: reddasq;
ei chirographum suū, & recipies ab eo
pecuniam, & roges eum venire ad nu-
4 ptias meas. ❡Scis enim ipse qm̄ nume-
B rat pater meus dies: & si tardauero vna
5 die plus, contristatur aīa eius. ❡Et certe
vides quomodò adiurauit me Raguel,
cuius adiuramentū spernere non pos-
6 sum. ❡Tunc Raphael assumēs quatuor
ex seruis Raguelis, & duos camelos, in
Rages ciuitatē Medorū perrexit, & in-
ueniens Gabelum, dedit ei chirogra-
phum suum, & recepit ab eo oēm pe-

7 cuniam. ¶Indicauitq; ei de Tobia filio
C Tobiæ, omnia q̄ gesta sunt: fecitq; eum
8 secum venire ad nuptias. ¶Cùmq; in-
gressus esset domum Raguelis, inuenit
Tobiā discumbentē: & exiliens, oscula-
ti sunt seinuicē: & fleuit Gabelus, bene-
9 dixitq; Deū, & dixit, ¶Benedicat te De⁹
Israël, quia filius es optimi viri, & iusti,
D & timētis Deum, & eleemosynas faciē-
10 tis: ¶& dicatur benedictio sup vxorē tuā,
& super parentes vr̄os: & videatis filios
11 vr̄os, ¶& filios filiorū vestrorum vsq; in
tertiam & quartā generationem: & sit
semen vestrū benedictū à Deo Israël, q
12 regnat in secula seculorum. ¶Cùmque
omnes dixissent, Amen, accesserunt ad
conuiuium: sed & cum timore Dn̄i nu
ptiarum conuiuium exercebant.

CAP. X.

1 CVm verò moras faceret Tobias, cau
A sa nuptiarū, solicitus erat pater ei⁹
Tobias, dicens, Putas quare moratur fi-
2 lius me⁹, aut quare detētus est ibi? ¶Pu-
tásne Gabelus mortu⁹ est, & nemo red-
3 det illi pecuniā? ¶Cœpit autē contristari
nimis ipse & Anna vxor eius cū eo: &
cœperunt ambo simul flere: eo q̄ die sta
tuto minimè reuerteretur filius eorū ad
4 eos. ¶Flebat igitur mater ei⁹ irremedia- ‖ Sup. 5. d. 23.
bilibus lachrymis, atq; dicebat, ‖Heu
B heu me fili mi, vt quid te misimus pe-
regrinari, lumē oculorum nostrorum,
baculum senectutis nostræ, solatiū vitæ
5 nostræ, spem posteritatis nostræ? ¶Om-
nia simul in te vno habentes, te nō de-
6 buimus dimittere ire à nobis. ¶Cui di-
cebat Tobias, Tace, & noli turbari, san⁹
est filius noster: satis fidelis est vir ille
7 cum quo misimus eum. ¶Illa autē nul-
lo modo cōsolari poterat, sed quotidie
exiliēs circunspiciebat & circuibat vias
oēs p̄ quas spes remeandi videbatur vt p̄-
cul videret eū, si fieri posset, venientem.
8 ¶At verò Raguel dicebat ad generum
C suū, Mane hîc, & ego mittam nuntium
salutis de te ad Tobiam patrem tuum.
9 ¶Cui Tobias ait, Ego noui quia pater
meus & mater mea modò dies cōputāt,
10 & cruciatur spiritus eorum in ipsis. ¶Cūq;
verbis multis rogaret Raguel Tobiā, &
ille eū nulla ratione vellet audire, tra-
didit ei Saram, & dimidiam partē oīs
substantiæ suæ in pueris, in puellis, in
pecudibus, in camelis, & in vaccis & in
pecunia multa: & saluū atq; gaudentē
11 dimisit eum à se, ¶dicens, Angelus Dn̄i
D sanctus sit in itinere vestro, p̄ducatq;
vos incolumes, & inueniatis oīa rectè
circa parentes vr̄os, & videāt oculi mei
12 filios vestros priusquā moriar. ¶Et ap-
prehendentes parentes filiā suā, oscula-
13 ti sunt eam, & dimiserunt ire: ¶monen-
tes eā honorare soceros, diligere mari-
tum, regere familiā, gubernare domū,
& seipsam irreprehensibilē exhibere.

CAP. XI.

1 CVmq; reuerterentur, peruenerūt ad
A Charan q̄ est in medio itinere con-
2 tra Niniuen, vndecimo die. ¶Dixitque
Angel⁹, Tobia frater, scis quemadmo-
3 dum reliquisti patrem tuum. ¶Si placet
itaq; tibi, præcedamus, & lēto gradu in-
sequantur iter nostrum familiæ, simul
4 cū coniuge tua, & cū animalib⁹. ¶Cūq;
hoc placuisset vt irent, dixit Raphael
ad Tobiā, Tolle tecū ex felle piscis: erit
enim necessariū. Tulit itaq; Tobias ex
5 felle illo, & abierūt. ¶Anna aūt sedebat
secus viam quotidie in supercilio mon-
tis, vnde respicere poterat de lōginquo.
6 ¶Et dū ex eodē loco specularetur aduētū
B eius, vidit à longe, & ilico agnouit ve-
niētem filiū suum: currensq; nuntiauit
viro suo, dicens, Ecce venit filius tuus.
7 ¶Dixitq; Raphael ad Tobiā, At vbi in-
troieris domū tuā, statim adora Dn̄m
Deū tuum: & gratias agēs ei, accede ad
8 patrē tuū, & osculare eū. ¶Statimq; lini
super oculos eius ex felle isto piscis, qd̄
portas tecū. Scias enim qm̄ mox aperiē-
tur oculi eius, & videbit pater tuus lu-
men cœli, & in aspectu tuo gaudebit.
9 ¶Tūc p̄cucurrit canis, q simul fuerat in
via: & quasi nuntius adueniens, blādi-
10 mento suę caudæ gaudebat. ¶Et cōsur-
gens cæcus pater eius, cœpit offendens
pedib⁹ currere: & data manu puero, oc-
11 currit obuiā filio suo. ¶Et suscipiēs oscu
C latus est eū cū vxore sua, & cœperūt am
12 bo flere præ gaudio. ¶Cūq; adorassent
Deum, & gratias egissent, consederunt.
13 ¶Tunc sumens Tobias de felle piscis, li-
14 niuit oculos pr̄is sui. ¶Et sustinuit quasi
dimidiā ferè horam: & cœpit albugo ex
oculis ei⁹, quasi membrana oui, egredi.
15 ¶Quam apprehēdens Tobias traxit ab
16 oculis eius, statimq; visum recepit. ¶Et
glorificabant Deū, ipse videlicet & vxor
17 eius, & oēs q sciebant eum. ¶Dicebatq;
D Tobias, Benedico te Dn̄e Deus Isr̄l, q̄a

tu castigasti me, & tu saluasti me: & ec-
18ce, ego video Tobiã filiũ meũ. ⁋Ingres-
sa est etiã post septẽ dies Sara vxor filij
eius, & oĩs familia & pecora sana, & ca-
meli: & pecunia multa vxoris, sed & il-
19la pecunia quã receperat à Gabelo: ⁋&
narrauit parentibus suis oĩa beneficia
Dei q̃ fecisset circa eum per hominem
20qui eum duxerat. ⁋Veneruntq; Achior
& Nabath consobrini Tobiæ, gaudẽtes
ad Tobiam, & congratulantes ei de
oĩbus bonis quę circa illum ostẽderat
21Deus. ⁋Et per septem dies epulantes,
oẽs cum gaudio magno gauisi sunt.

CAP. XII.

1 TVnc vocauit ad se Tobias filium
A suum, dixitq; ei, Quid possumus
dare viro isti sancto, qui venit tecum?
2 ⁋Rñdens Tobias, dixit patri suo, Pater,
quam mercedẽ dabimus ei? aut q̃d di-
3 gnũ poterit esse beneficiis eius? ⁋Me du
xit & reduxit sanũ, pecuniam à Gabelo
ipse recepit, vxorẽ ipse me habere fecit,
& dæmoniũ ab ea ipse cõpescuit, gau-
diũ parẽtibus eius fecit, meipsum à de-
uoratione piscis eripuit, te quoq; videre
fecit lumẽ cœli, & bonis oĩbus per eum
repleti sumus. Quid illi ad hęc poteri-
4 mus dignũ dare? ⁋Sed peto te pater mi,
B vt roges eũ, si fortè dignabit̃ medietatẽ
de oĩbus quę allata sunt, sibi assumere.
5 ⁋Et vocantes eũ, pater scilicet & filius,
tulerunt eũ in partẽ: & rogare cœperũt
vt dignaret̃ dimidiã partem omniũ q̃
6 attulerant, acceptã habere. ⁋Tunc dixit
eis occulte, Benedicite Deũ cœli, & co-
ram oĩbus viuẽtibus cõfitemini ei, quia
7 fecit vobiscum misericordiã suã. ⁋Ete-
nim sacramentũ regis abscõdere, bonũ
est: opera aũt Dei reuelare & confiteri,
8 honorificum est. ⁋Bona est oratio cũ ie
iunio, & eleemosyna, magis q̃ thesau-
9 ros auri recondere. ⁋q̃m eleemosyna à
morte liberat, & ipsa est q̃ purgat pec-
10. cata, & facit inuenire misericordiã &
10vitã æternã. ⁋Qui autẽ faciunt pc̃tm̃ &
11iniquitatẽ, hostes sunt aĩæ suæ. ⁋Mani-
C festo ergo vobis veritatẽ, & nõ abscon-
Sap. 2. a. 5. 12dã à vobis occultũ sermonẽ. ⁋Qñ ora-
bas cum lachrymis, & sepeliebas mor-
tuos, & derelinquebas prãdium tuum:
& mortuos abscondebas p̱ diem in do-
mo tua, & nocte sepeliebas eos, ego ob-
13tuli orationẽ tuã Dño. ⁋Et quia accept⁹
eras Deo, necesse fuit vt tentatio ꝓbaret
14te. ⁋Et nunc misit me Dñs vt curarẽ te,
& Saram vxorem filij tui à dęmonio li-
15berarem. ⁋Ego enim sum Raphael An-
gelus, vnus ex septem, qui astamus ante
16Dñm. ⁋Cùmque hęc audissent, turbati
sunt, & tremẽtes ceciderũt super terrã
17in faciẽ suam. ⁋Dixitq; eis Angelus, Pax
18vobis, nolite timere. ⁋Etenim cùm es-
sem vobiscũ, p̱ voluñtatẽ Dei erã: ipsum
19benedicite, & cãtate illi. ⁋Videbar q̃dẽ
vobiscũ manducare, & bibere, sed ego
cibo inuisibili, & potu, q ab hoĩbus vi-
20deri nõ potest, vtor. ⁋Tẽpus est ergo vt
reuertar ad eũ q me misit: vos aũt be-
nedicite Deũ, & narrate oĩa mirabilia
21eius. ⁋Et cùm hæc dixisset, ab aspectu
eorũ ablatus est, & vltrà eũ videre non
22potuerunt. ⁋Tunc prostrati p̱ horas tres
in faciem, benedixerunt Deũ: & exur-
gẽtes narrauerũt omnia mirabilia ei⁹.

CAP. XIII.

1 APeriens aũt Tobias senior os suũ, Deu 32. f. 30.
A benedixit Dñm, & dixit: Magn⁹ es 1. Reg. 2.
Dñe in æternũ, & in omnia secula re- a 6.
2 gnum tuũ, ⁋q̃m tu flagellas, & saluas: Sap. 16.
deducis ad inferos, & reducis: & nõ est b. 13.
3 qui effugiat manum tuam. ⁋Cõfitemi-
ni Dño filij Israël, & in conspectu gen-
4 tium laudate eum: ⁋q̃m ideo dispersit
vos inter gentes, quæ ignorant eum, vt
vos enarretis mirabilia eius, & faciatis
scire eos quia non est alius Deus omni-
5 potens præter eũ. ⁋Ipse castigauit nos
p̱p iniquitates nostras, & ipse saluabit
6 nos p̱p misericordiam suam. ⁋Aspicite
B ergo quæ fecit nobiscum, & cum timo-
re & tremore confitemini illi: regemq;
seculorum exaltate in operibus vestris.
7 ⁋Ego aũt in terra captiuitatis meę con-
fitebor illi: q̃m ostendit maiestatẽ suã
8 in gentem peccatricem. ⁋Cõuertimini
itaq; peccatores, & facite iustitiam corã
Deo, credentes ꝙ faciat vobiscum mise
9 ricordiam suam, ⁋Ego autem, & anima
10mea ĩ eo lętabimur. ⁋Benedicite Dñm
oẽs electi eius: agite dies lætitiæ, & cõ-
11fitemini illi. ⁋Ierusalẽ ciuitas Dei casti-
gauit te Dñs in operibus manuũ tua
12rum. ⁋Confitere Dño in bonis tuis, &
C benedic Deum seculorum vt rędificet
in te tabernaculum suum, & reuocet
ad te oẽs captiuos, & gaudeas in omnia
13secula seculorum. ⁋Luce splendida ful
gebis, & omnes fines terræ adorabunt
14te. ⁋Nationes ex longinquo ad te

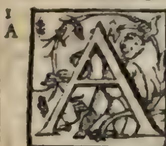
venient, & munera deferétes, adorabūt
in te Dñm, & terram tuá in sanctifica-
15 tioné habebunt. ¶ Nomé enim magnū
16 inuocabunt in te. ¶ Maledicti erunt qui
contempserint te: & cōdemnati erunt
oés q blasphemauerint te: benedictiq;
17 erunt qui ædificauerint te. ¶ Tu aūt læ-
taberis in filiis tuis, qm̄ oés benedicen-
18 tur, & cōgregabuntur ad Dñm. ¶ Beati
oés q diligunt te, & qui gaudent super
19 pace tua. ¶ Anima mea benedic Dñm,
qm̄ liberauit Ierl'm ciuitatem suam à
cunctis tribulationibus eius: Dñs Deus
20 noster. ¶ Beatus ero, si fuerint reliquiæ
seminis mei ad videndá claritaté Ieru-
21 salé. ¶ ‖ Portę Ierl'm ex sapphiro & sma- ‖ Apo. 21 c. 18.
ragdo ædificabuntur: & ex lapide pre-
22 tioso oís circuitus murorum eius. ¶ Ex
lapide candido, & mundo, oés plateæ
eius sternent': & p vicos eius halleluia
23 cantabitur. ¶ Benedictus Dñs, qui exal-
tauit eam, vt sit regnum eius in secula
seculorum super eam, Amen.

CAP. XIIII.

1 A ET consummati sunt sermones To-
biç. Et postq̄ illuminatus est To-
bias, vixit annis quadraginta duob9, &
2 vidit filios nepotū suorū. ¶ Completis
itaq; annis centū duobus, sepultus est
3 honorificè in Niniue. ¶ Quinquaginta
nanq; & sex annorū lumen oculorum
4 amisit: sexagenarius verò recepit. ¶ Re-
liquū verò vitæ suæ in gaudio fuit, &
cum bono profectu timoris Dei perre-
5 xit in pace. ¶ In hora autem mortis suæ
vocauit ad se Tobiá filiū suū, & septem
iuuenes filios suos nepotes suos, dixitq;
6 eis: ¶ Propè erit interitus Niniue. non
enim excidit verbū Dñi: & fratres nr̄i q
dispersi sunt à terra Israël reuertent' ad
7 eam. ¶ Oís aūt deserta terra eius reple- ‖ Esd. 8. b. 8. & 9. c. 14.
B bitur, & domus Dei q̄ in ea incensa est,
iterū reædificabitur: ibiq; reuertentur
8 oés timentes Deum, ¶ & relinquēt gen-
tes idôla sua, & venient in Ierl'm, & in-
9 habitabunt in ea: ¶ & gaudebunt in ea
oés reges terræ adorantes regem Israël.
10 ¶ Audite ergo filij mei patrem vestrum:
C seruite Dño in veritate, & inquirite vt
11 faciatis q̄ placita sunt illi: ¶ & filiis vr̄is
mádate vt faciát iustitias & eleemosy-
nas, vt sint memores Dei, & benedicát
eū in omni tpe in veritate, & in tota
12 virtute sua. ¶ Nunc ergo filij audite me,
& nolite manere hic, sed quacunq; die
sepelieritis matré vestrá circa me in vno
sepulchro, ex eo dirigite gressus vestros
13 vt exeatis hinc. ¶ Video enim quia ini-
14 quitas eius finé dabit ei. ¶ Factū est aūt
post obitum matris suç, Tobias abscef-
sit ex Niniue cum vxore sua, & filiis, &
filiorum filiis, & reuersus est ad soceros
15 suos. ¶ Inuenitq; eos incolumes in sene-
ctute bona, & curam eorū gessit, & ipse
D clausit oculos eorū: & omné hęredita-
tem domus Raguelis ipse percepit: vi-
ditq; quintam generationé, filios filio-
16 rum suorum. ¶ Et completis annis no-
nagintanouem in timore Dñi cū gau-
17 dio sepelierunt eū. ¶ Omnis aūt cogna-
tio eius, & oís generatio ei9 in bona vi-
ta, & in sancta cōuersatione permásit,
ita vt accepti essent tam Deo, q̄ homi-
nibus, & cunctis habitantibus in terra.

LIBER IVDITH.

CAPVT PRIMVM.

1 A RPHAXAD itaq;
rex Medorū subiu-
gauerat multas gen
tes imperio suo, et
ipse ædificauit ciui-
taté potétissimam,
quá appellauit Ec-
2 batanis. ¶ Ex lapidi-
bus quadratis et sectis, fecit muros eius
in altitudiné cubitorum septuaginta, et
in latitudiné cubitorū triginta: turres
verò eius posuit in altitudiné cubitorū
3 cétū. ¶ Per quadrū verò earū latus vtrū-
que vicenorū pedū spatio tendebatur,
posuitq; portas eius in altitudiné tur-
4 riū. ¶ Et gloriabat' quasi potés in potétia
exercitus sui, et in gloria quadrigarum
5 suarum. ¶ Anno igit' duodecimo regni
sui, Nabuchodonosor rex Assyriorū, q
regnabat in Niniue ciuitate magna, pu
6 gnauit cōtra Arphaxad: ¶ et obtinuit eū
B in cápo magno q appellatur Ragau, cir
ca Euphráten, et Tigrin, & Iadason in
7 campo Erioch regis Elicorum. ¶ Tunc
exaltatū est regnū Nabuchodonosor,
et cor eius eleuatum est: et misit ad oés
q habitabant in Cilicia, & Damasco, &

Libano,

8 Libano: & ad gétes q̃ sunt in carmelo,
& Cedar, & inhabitantes Galilæã in cã-
9 po magno Esdrelon: & ad oés qui erát
D in Samaria et trans flumé Iordané vsq;
ad Ierl'm, et omnem terrá Iesse, quousq;
10 pueniatur ad terminos Æthiopiæ. Ad
hos oés misit nuntios Nabuchodono-
11 sor rex Assyriorũ, qui omnes vno ani-
mo contradixerũt, et remiserũt eos va-
12 cuos, et sine honore abiecerunt. Tunc
indignatus Nabuchodonosor rex ad
omnem terram illam, iurauit per thro-
num et regnum suum quòd defende-
ret se de omnibus regionibus his.

C A P. II.

1 Anno tertiodecimo Nabuchodono
A sor regis, vicesima & scđa die men
sis primi, factum est verbũ in domo Na
buchonodosor regis Assyriorum, vt de-
2 fenderet se. Vocauitq; oés maiores na-
tu, oésq; duces, et bellatores suos, et ha
3 buit cũ eis mysterium consilij sui. Di-
xitq; cogitationé suá in eo esse, vt oém
4 terrá suo subiugaret imperio. Quòd di
ctum cùm placuisset omnibus, vocauit
Nabuchodonosor rex Holoferné princi
5 pé militiæ suę, et dixit ei: Egredere ad-
uersum oẽ regnum occidentis: et cótra
eos præcipuè qui contempserunt impe
6 rium meũ. Non parcet oculus tuus vl-
B li regno, oémq; vrbem munitá subiuga
7 bis mihi. Tunc Holofernes vocauit du
ces, et magistratus virtutis Assyriorũ; et
dinumerauit viros in expeditioné sicut
præcepit ei rex, centũ viginti millia pe-
ditum pugnatorũ, et equites sagittarios
8 duodecim millia. Oémq; expeditioné
suam fecit præire in multitudine innu
merabilium camelorũ, cũ his quæ exer
citibus sufficerét copiosè: boum quoq;
arméta, gregesq; ouium, quorũ nõ erat
9 numerus. Frumentum ex oí Syria in
C transitu suo parari constituit. Aurum
10 verò et argentũ, de domo regis assum-
11 psit multũ nimis. Et profectus est ipse
et oís exercitus, cum quadrigis et equi-
tibus, et sagittarijs, qui cooperuerunt fa
12 cié terrę, sicut locustę. Cùmq; per tran
sisset fines Assyriorũ, venit ad magnos
mótes Ange, qui sunt à sinistro Ciliciç:
ascenditq; oía castella eorũ, et obtinuit
13 oém munitionem: Effregit aũt ciuita-
tem opinatissimã Melothi, prædauitq;
oés filios Tharsis et filios Ismahel, qui
erant contra facié deserti, et ad austrũ
14 terrę Cellon. Et trãsiuit Euphráten, et
D venit Mesopotamiã: et fregit oés ciuita-
tes excelsas q̃ erant ibi, à torrente Mam
15 bre, vsquequo perueniatur ad mare: et
occupauit terminos eius, à Cilicia vsq;
ad fines Iapheth, qui sunt ad austrum.
16 Abduxitq; oés filios Madian, et pda-
uit oém locupletationé eorũ, oésq; resi
17 stétes sibi occidit in ore gladij. Et post
hæc descendit in cápos Damasci in die
bus messis, et succendit oía sata, oésq;
18 arbores et vineas fecit incidi, et cécidit
timor illius sup oés inhabitantes terrá.

C A P. III.

1 Tunc miserũt legatos suos vniuersa
A rum vrbiũ, ac prouinciarũ reges ac
prícipes, Syrię scilicet et Mesopotamiæ,
et Syriæ Sobal, et Libyæ, atq; Ciliciæ, q
2 venientes ad Holoferné, dixerunt: De-
sinat indignatio tua circa nos. Melius
est enim vt viuentes seruiamus Nabu-
chodonosor regi magno, et subditi si-
mus tibi, q̃ moriétes cũ interitu nostro
3 ipsi seruitutis nr̃æ dãna patiamur. Oís
ciuitas nostra, oísq; possessio, oés mon-
B tes et colles, et cãpi, et armenta boum,
gregesq; ouiũ, et caprarum, equorumq̃;
et camelorũ, et vniuersæ facultates no-
stræ atq; familię in cõspectu tuo sunt:
4 sint oía nostra sub lege tua. Nos ẽt et
5 filij nostri, serui tui sum⁹. Veni nobis
6 pacificus Dñs, et vtere seruitio nostro, si
7 cut placuerit tibi. Tunc descendit de
C montibus cũ equitibus in virtute ma-
gna, et obtinuit oém ciuitatem, et oém
8 inhabitantem terrá. De vniuersis aũt
vrbib⁹ assumpsit sibi auxiliarios viros
9 fortes, et electos ad bellum. Tantusq;
metus prouincijs illis incubuit, vt vni-
uersariũ vrbiũ habitatores principes, et
honorati simul cũ pplis exirent in ob-
10 uiam venienti, excipientes eũ cum co-
ronis, et lãpadibus ducentes choros in
11 tympanis et tibiis. Nec ista tñ facien-
tes, ferocitaté eius pectoris mitigare po
12 tuerũt. Nã et ciuitates eorũ destruxit,
D et lucos eorũ excìdit. Præceperat enim
13 illi Nabuchodonosor rex, vt oés deos
terræ exterminaret, videlicet vt ipse so-
lus diceretur Deus ab his nationibus q̃
potuissent Holofernis potentia subiu-
14 gari. Pertransiens aũt Syriam Sobal, et
oém Apameam, oémq; Mesopotamiá,
15 venit ad Idumęos in terrá Gabaa, ac-
cepitq; ciuitates eorum, et sedit ibi per

Iud. 16. a.5.

triginta dies, in quibus diebus adunari
pcepit vniuersum exercitũ virtutis suę.

CAP. IIII.

1 A TVnc audientes hæc filij Israël, q ha
bitabant in terra Iuda, timuerunt
2 valde à facie eius. Tremor etiã & hor-
ror inuasit sensus eorum, ne hoc faceret
Ierl'm & téplo Dñi, quod fecerat cæteris
3 ciuitatibus & téplis eard. Et miserunt
in oém Samariã per circuitũ vsq; Ieri-
cho, & præoccupauerunt oés vertices
4 montium. Et muris circundederunt
vicos suos, & cõgregauerunt frumenta
5 in præparationem pugnæ. Sacerdos ét
B Eliachim scripsit ad vniuersos qui erát
cõtra Esdrelon, q est contra facié campi
magni iuxta Dothain, & vniuersos per
6 quos viæ transitus esse poterat, vt obti-
nerent ascensus montium p quos via
esse poterat ad Ierl'm, & illic custodirét
vbi angustũ iter esse poterat inter mon-
7 tes. Et fecerunt filij Isrl' sm quod con-
8 stituerat eis sacerdos Dñi Eliachim. Et
clamauit omnis ppl's ad Dñm instãtia
magna, & humiliauerunt animas suas
in ieiuniis & orationibus, ipsi & mu- —24.
9 lieres eorũ. Et induerũt se sacerdotes
Ciliciis, & infantes prostrauerunt cõtra
facié templi Dñi, & altare Dñi operue-
10 runt cilicio. Et clamauerunt ad Dñm
Deum Isrl' vnanimiter, ne darentur in
C prędã infantes eorum, & vxores eorum
in diuisioné, & ciuitates eorũ in exter-
miniũ, & sancta eorũ in pollutioné, &
11 fierent in opprobrium gentibus. Tũc
Eliachim sacerdos Dñi magnus circui-
12 uit omnem Isrl', allocutusq; est eos, di
cens: Scitote qm exaudiet Dñs pces ve-
stras, si manentes permãseritis in ieiu-
niis & orationibus in conspectu Dñi.
13 Memores estote Moysi serui Dñi, qui — Exo 17. d.11.
D Amalec confidenté in virtute sua, & in
potentia sua, & in exercitu suo, & in cly
peis suis, & in curribus suis, & in equi-
tibus suis, non ferro pugnãdo, sed pre-
14 cib9 sanctis orãdo deiecit, sic erũt vni-
uersi hostes Isrl', si pseuerauerits in hoc
15 opere quod cœpistis. Ad hanc igit ex-
hortationé eius deprecantes Dñm per-
16 manebant in cõspectu Dñi, ita vt etiã
hi qui offerebant Dño holocausta, præ-
cincti ciliciis offerrent sacrificia Dño,
17 & erat cinis supra capita eorum. Et ex
toto corde suo omnes orabant Deum,
vt visitaret populum suum Israël.

CAP. V.

1 A NVnciatumq; est Holoferni princi-
pi militiæ Assyriorum, q filij Isrl'
pararent se ad resistendũ, ac mõtium
2 itinera conclusissent, & furore nimio
exarsit in iracundia magna, vocauitq;
oés principes Moab & duces Ammon.
3 & dixit eis: Dicite mihi qs sit iste ppl's
iste, qui mõtana obsidet: aut q & qua-
les, & quãtæ sint ciuitates eorũ: quæ ét
sit virtus eorũ, aut quæ sit multitudo
4 eorũ, vel quis rex militiæ illorum. &
quare prę omnib9 qui habitant in orié-
te, isti contempserunt nos, & nõ exierũt
in obuiã nobis, vt susciperent nos cum
5 pace? Tunc Achior dux omniũ filiorũ — Inf. 11. b. 7.
Ammon rñdens, ait: Si digneris audire
Dñe mi, dicam veritaté in cõspectu tuo
de ppl'o isto, q in montanis habitat, &
nõ egrediet verbũ falsum ex ore meo.
6 Populus iste ex pgenie Chaldæorum
7 est. hic primùm in Mesopotamia ha- — Gen. 11. d. 31.
bitauit, qm noluerunt sequi deos patrũ
8 suorũ, q erát in terra Chaldęorũ. Desę
rentes itaque ceremonias patrũ suorũ,
9 q in multitudine deorũ erát, vnũ Deũ
cęli, coluerũt, q & pcepit eis vt exirent — Gen. 12. a. 1.
inde & habitarét in Charan. Cũmque
operuisset oém terrã fames, descéderũt — Gen. 46. a. 1.
in Ægyptũ, illicq; per quadringétos an-
B nos sic multiplicati sunt, vt dinumera
10 ri eorũ non posset exercitus. Cumque
grauaret eos rex Ægypti, atque in ędifi-
cationibus vrbium suarum in luto &
latere subiugasset eos, clamauerunt ad
Dñm suum, & percussit totam terram
11 Ægypti plagis varijs. Cumq; eiecis- — Exo. 14. a. 1.
sent eos Ægyptij à se, & cessasset plaga
ab eis, & iterũ eos vellent capere, & ad
12 suũ seruitiũ reuocare, fugientibus his — Inf. 6. c. 13.
Deus cęli mare aperuit, ita vt hinc inde
aquę quasi murus solidarentur, & isti
pede sicco fundum maris perambulan
13 do transirent. In quo loco dum innu-
merabilis exercitus Ægyptiorũ eos pse-
qu[illegible]tur, ita aquis coopertus est, vt non
remaneret vel vnus, q factum posteris
14 nũtiaret. Egressi ét mare rubrũ, deserta — Exo. 15. b. 13 & 16. g. 31.
Sina montis occupauerunt, in quibus
nunquam homo habitare potuit, vel fi-
15 lius hominis requieuit. Illic fontes a-
mari, obdulcati sunt eis ad bibédũ, &
per annos quadraginta annonam de cę
16 lo consecuti sunt. Vbicunque ingressi
sunt sine arcu & sagitta, & absq; scuto

& gladio,

& gladio, Deus eorũ pugnauit pro eis
17 & vicit. ❡Et nõ fuit qui insultaret popu
C lo isti, nisi qñ recessit à cultu Dñi Dei
18 sui. ❡Quotiescunq, aũt pter ipsum Deũ
suum, alterũ coluerũt dati sunt in prę-
dam, & in gladium, & in opprobrium.
19 ❡Quotiescunq; aũt penituerũt se reces-
sisse à cultura Dei sui, dedit eis Deus cę
20 li virtuté resistendi. ❡ ‖Deniq, Chana-
nęum regé, & Iebusæum, & Pherezæũ,
& Hethęum, & Heuęũ, & Amorrhæũ,
& oés potentes in Hesebon pstrauerũt,
& terras eorum, & ciuitates eorum ipsi
21 posséderũt: ❡& vsq; dũ non peccarent
in conspectu Dei sui erant cum illis bo
na. Deus enim illorũ odit iniquitaté.
22 ❡Nã & ante hos annos cùm recessissent
à via, quã dederat illis De⁹, vt ambula-
rent in ea, exterminati sunt pliis à mul
tis nationibus, & plurimi eorũ captiui
23 abducti sunt in terrã non suã. ❡‖Nuper
aũt reuersi ad Dñm Deũ suũ ex disper-
D sione qua dispersi fuerãt, adunati sunt,
& ascenderũt montana hęc oĩa, & iterũ
possident Ierl̃m, vbi sunt Sãcta sancto-
24 rum. ❡Nũc ergo mi Dñe, perquire si est
aliqua iniquitas eorũ in conspectu Dei
eorũ: & ascédamus ad illos, qñ tradés
tradet illos Deus eorũ tibi, & subiugati
25 erũt sub iugo potentiæ tuæ. ❡Si verò nõ
est offensio ppl̃i huius coram Deo suo,
non poterimus resistere illis, qñ Deus
eorum defendet illos. & erimus in op-
26 probrium vniuersæ terræ. ❡ Et factum
est cùm cessasset loq Achior verba hęc,
irati sunt oés magnates Holofernis, &
cogitabãt interficere eum dicétes ad al-
27 terutrum. ❡Quis est iste q filios Isrl̃ pos-
se dicat resistere regi Nabuchodonosor
& exercitibus eius, hoĩes inermes, & si-
ne virtute, & sine peritia artis pugnæ?
28 ❡Vt ergo agnoscat Achior qñ fallit nos,
ascendamus in montana: & cùm capti
fuerint potentes eorũ, tunc cum eisdé
29 gladio transuerberabit: ❡vt sciat omnis
gens quoniam Nabuchodonosor Deus
terræ est, & prętet ipsum alius non est.

CAP. VI.

1 FActum est aũt cùm cessassent loqui,
A indignatus Holofernes vehemẽter,
2 dixit ad Achior, ❡Qñ pphetasti nobis,
dicens: q gens Isrl̃ defendat à Deo suo,
vt ostendam tibi qñ non est Deus, nisi
3 Nabuchodonosor: ❡cũ pcusserim⁹ eos
oés sicut hoĩem vnũ, tunc & ipse cũ il-
lis Assyriorũ gladio interibis, & omnis
4 Isrl̃ tecũ pditione disperiet: ❡& pbabis
qñ Nabuchodonosor Dñs sit vniuersæ
terrę, tuncq; gladius militiæ meæ tran-
siet p latera tua, & confixus cades inter
vulneratos Isrl̃, & non respirabis vltrà,
5 donec extermineris cũ illis. ❡Porrò aũt
si prophetiam tuã veram existimas, nõ
concidat vultus tuus: & pallor qui fa-
ciem tuã obtinet, abscedat à te, si verba
6 mea hæc putas impleri nõ posse. ❡Vt au
té noueris quia simul cũ illis hæc expe-
B rieris, ecce ex hac hora illorũ pplo socia
beris; vt dum dignas mei gladij pœnas
exceperit, ipse simul vltioni subiaceas.
7 ❡Tunc Holofernes pręcepit seruis suis,
vt cõprehéderét Achior, & pducerét eũ
in Bethuliam, & traderét eũ in manus
8 filiorũ Isrl̃. ❡Et accipiétes eũ serui Holo-
fernis, pfecti sunt p cãpestria: sed cũ ap-
proquinquassent ad mõtana, exierũt cõ
9 tra eos fundibularij. ❡Illi aũt diuertétes
à latere mõtis, ligauerũt Achior ad arbo
rem manibus & pedibus, & sic vinctũ
de restibus dimiserũt eũ, & reuersi sũt
10 ad Dominum suum. ❡ Porrò filij Israël
descendentes de Bethulia, venerunt ad
eum. Quem soluétes duxerũt ad Bethu
liam, atque in medium populi illũ sta-
tuentes, percunctati sunt quid rerum es-
set quòd illum vinctum Assyrij reliquis
11 sent. ❡ In diebus illis erant illic princi-
C pes, Ozias filius Micha de tribu Simeõ,
12 & Charmi, q & Gothoniel. ❡ In medio
itaque seniorum & in cõspectu omniũ
Achior dixit oĩa quæ locutus ipse fue-
rat ab Holoferne interrogatus: & quali-
ter ppl̃s Holofernis voluisset pp hoc ver
13 bũ interficere eum, ❡ & quemadmodũ
ipse Holofernes iratus iusserit eum Is-
raëlitis hac de causa tradi: vt dum vice-
rit filios Israël, tunc & ipsum Achior di
uersis iubeat interire suppliciis, pp hoc
quod dixisset, De⁹ cęli defensor eorum
14 est. ❡ Cùmq; Achior vniuersa hæc expo
suisset, oĩs ppl̃s cecidit in faciẽ, adorãtes
Dñm, & cõmuni lamentatione & fletu
vnanimes preces suas Dño effuderunt,
15 ❡dicentes: Dñe De⁹ cæli & terræ, intue-
re superbiã eorũ, & respice ad nostrã hu
militatem, & faciẽ sanctorũ tuorũ at-
téde, & ostende qñ nõ derelinquis prę-
sumentes de te: & pręsumentes de se, &
16 de sua virtute gloriãtes, humilias. ❡ Fi-
nito itaque fletu, & per totam diem

Marginal notes: ‖Nu. 21 c. 25. Iosu. 12. a. 7. — ‖1 Esd. 1. a. 3. — Sup. 5. b. 11.

D oratione pplorum completa, consolati
17 sunt Achior, dicētes: Deus patrum no
strorū, cuius tu virtutē prædicasti, ipse
tibi hanc dabit vicissitudinem, vt eorū
18 magis tu interitum videas. Cùm verò
Dñs Deus noster dederit hanc libertatē
seruis suis, sit et tecum Deus in medio
nostri: vt sicut placuerit tibi, ita cū tuis
19 oĩbus conuerseris nobiscum. Tunc
Ozias finito cõsilio, suscepit eum in do
mum suam, et fecit ei cœnam magnā.
20 Et vocatis oĩbus presbyteris, simul ex-
21 pleto ieiunio refecerunt. Postea verò
conuocatus est oĩs populus, et per to-
tam noctem intra ecclesiam orauerūt,
petentes auxilium à Deo Israël.

CAP. VII.

1 Holofernes aūt altera die præcepit
A exercitibus suis, vt ascenderent cō
2 tra Bethuliam. Erāt aūt pedites bella-
torum cētum viginti millia, et equites
viginti duo millia, præter præparationes
virorū illorum quos occupauerat capti
uitas, et abducti fuerāt de prouinciis et
3 vrbibus vniuersæ iuuentutis. Oēs pa-
rauerunt se pariter ad pugnā contra fi-
lios Israël, et venerunt p crepidinē mon
tis vsq; ad apicem, qui respicit super Do
thain, à loco qui dicitur Belma, vsq; ad
4 Chelmon, q est contra Esdrelon. Filii
aūt Israël, vt viderūt multitudinem il-
lorum, prostrauerunt se super terram,
mittentes cinerem sup capita sua, vna-
nimes orantes vt Deus Israël misericor-
diam suam ostēderet super pplm suū.
5 Et assumētes arma sua bellica, sederūt
p loca quę ad angusti itineris tramitē
dirigūt inter montosa, et erant custodiē
6 tes ea tota die et nocte. Porrò Holofer-
B nes dum circuit p gyrū, repperit q fons
qui influebat aquæ ductum illorum à
parte australi extra ciuitatē dirigeret, et
incidi præcepit aquę ductum illorū.
7 Erant tñ non longè à muris fontes, ex
quibus furtim videbātur haurire aquā
ad refocillādum potius, q̃ ad potandū.
8 Sed filij Ammon et Moab accesserunt
ad Holofernem, dicentes: Filij Israël nō
in lancea, nec in sagitta confidunt, sed
montes defendunt illos, et muniunt
illos colles in præcipitio constituti.
9 Vt ergo sine cōgressione pugnæ possis
superare eos, pone custodes fontium, vt
non hauriant aquā ex eis, et sine gladio
interficies eos, vel certè fatigati tradent
ciuitatē suā, quam putant in montibus
10 positā superari non posse. Et placuerūt
verba hæc corā Holoferne, et coram sa-
tellitibus eius, et constituit p gyrum cēte
11 narios per singulos fontes. Cùmq; ista
C custodia p dies viginti fuisset expleta,
defecerūt cisternę, et collectiones aqua
rum oĩbus habitantibus Bethuliā, ita
vt non esset intra ciuitatem vnde satia
rentur vel vna die, qm ad mensurā da-
12 batur populis aqua quotidie. Tunc ad
Oziam congregati oēs viri, fœminæq;,
iuuenes, * & paruuli, oēs simul vna vo- * senesq; 6.
13 ce dixerunt, Iudicet Deus inter nos, &
te, qm fecisti in nos mala nolens loqui
pacificè cum Assyriis, & pp hoc vendi-
14 dit nos Deus in manibus eorum. Et
ideò non est qui adiuuet, cū prosterna
mur ante oculos eorum ĩ siti & pditio-
15 ne magna. Et nunc congregate vniuer-
sos qui in ciuitate sunt, vt sponte trada-
16 mus nos oēs pplo Holofernis, Melius
est enim vt captiui benedicamus Dñm
viuentes, q̃ moriamur & simus oppro-
brium oĩ carni, cùm viderimus vxores
nras & infantes nostros mori antè ocu-
17 los nostros. Contestamur hodie cęlum
D & terrā, & Deum patrum nrorum qui
vlciscitur nos ſm peccata nostra, vt iā
tradatis ciuitatē in manu militiæ Holo
fernis, vt sit finis noster breuis in ore
gladij qui longior efficit in ariditate si-
18 tis. Et cū hęc dixissent, factus est fletus
& vlulatus magnus in ecclesia oĩbus, &
per multas horas vna voce clamauerūt ‖ Psa. 105 a. 6.
19 ad Deum dicentes. ‖ Peccauimus cum
patribus nostris, iniustè egimus, iniqui
20 tatem fecimus. Tu quia pius es, mi-
serere nostri: aut ĩ tuo flagello vindica
iniquitates nostras, & noli tradere cōfi-
21 tentes te pplo qui ignorat te. Vt non di-
cant inter gentes, Vbi est Deus eorum?
22 Et cū fatigati his clamoribus, & his fle
23 tibus lassati siluissent, exurgēs Ozias,
infusus lachrimis: dixit, Æquo animo
estote fratres, & hos qnq; dies expecte-
24 mus à Dño misericordiā. Forsitā enim
indignationem suam abscindet, & da-
25 bit gloriam noĩ suo. Si aūt transactis
quinq; diebus non venerit adiutoriū,
faciemus hęc verba quæ locuti estis.

CAP. VIII.

1 ET factum est, cū audisset hæc verba
A Iudith vidua, quę erat filia Merari.
filii Idox, filij Ioseph, filij Oziæ, filii

Elai, filij Iamnor, filij Gedeon, filij Ra-
phaim, filij Achitob, filij Melchiæ, filij
Enan, filij Nathaniæ, filij Salathiel, filij
2 Simeō, filij Ruben: ¶ & vir eius fuit Ma-
nasses, qui mortuus est in diebus messis
3 hordeaceæ, ¶ instabat enim sup alligan
tes manipulos in cāpo, & venit æstus su
per caput eius, & mortu⁹ est in Bethu-
lia ciuitate sua, & sepultus est illic cum
4 patribus suis. ¶ Erat autē Iudith relicta
eius vidua iā annis tribus, & mensibus
5 sex. ¶ Et in superioribus domus suę fecit
sibi secretū cubiculum, in quo cū puel-
6 lis suis clausa morabatur: ¶ & habēs su-
per lūbos suos cilicium ieiunabat oībus
diebus vitę suę, pręter sabbatha, & neo-
7 menias, & festa domus Israël. ¶ Erat aūt
eleganti aspectu nimis, cui vir suus reli
querat diuitias multas, & familiam co-
piosam, ac possessiones armentis boū,
8 & gregibus ouiū plenas. ¶ Et erat hæc in
oībus famosissima, qm̄ timebat Dn̄m
valde: nec erat q loqueret de illa verbū
9 malum. ¶ Hæc itaque cùm audisset qm̄
Ozias promisisset ꝙ transacto quinto
die traderet ciuitatem, misit ad pręsby-
10 teros Chabri, & Charmi, ¶ Et venerūt ad
B illā, & dixit illis: Quod est hoc verbū
in quo consensit Ozias, vt tradat ciuita-
tē Assyrijs, si intra quinq; dies nō vene-
11 rit vobis adiutorium? ¶ Et qui estis vos,
12 qui tentatis Dn̄m? ¶ Non est iste sermo
qui misericordiā prouocet: sed potius q
13 iram excitet, & furorē accendat. ¶ Posui-
stis vos tempus miserationis Dn̄i, & in
14 arbitriū vestrum diē cōstituistis ei: ¶ Sed
qa patiens Dn̄s est, in hoc ipso pœnitea
mus, & indulgentiam eius fusis lachry-
15 mis postulemus. ¶ nō enim quasi homo
sic Deus cōminabitur: neq; sicut filius
16 hoīs ad iracūdiam inflammabitur. ¶ Et
ideo humiliemus illi aīas nostras: & in
spū cōstituti humiliato, seruientes illi,
17 ¶ dicamus flentes Dn̄o, vt sm̄ voluntatē
suam sic faciat nobiscum citò miseri-
cordiam suā: vt sicut conturbatū est cor
nostrum in superbia eorum: ita etiam
18 de nostra humilitate gloriemur, ¶ qm̄
non sumus secuti peccata patrum no-
strorum qui dereliquerunt Deū suū,
19 & adorauerunt deos alienos: ¶ pro quo
C scelere dati sunt in gladiū, & in rapinā,
& in confusionē inimicis suis: nos autē
alterum Deum nescimus pręter ipsum.
20 ¶ Expectemus humiles consolationem
eius, & exquiret sanguinē nostrum de
afflictionibus inimicorum nostrorum:
& humiliabit oēs gētes quęcunq; insur-
gunt cōtra nos, & faciet illas sine hono-
21 re Dn̄s Deus noster. ¶ Et nūc frēs, qm̄
vos estis pręsbyteri in pplo Dei, & ex vo
bis pendet aīa illorum, ad eloquium ve
strum corda eorum erigite, vt memores
sint, qa tentati sunt patres nostri, vt pro
barentur, si verè colerent Deum suum.
22 ¶ Memores esse debent, quō pater no- Gen. 22. a. 1.
ster Abrahā tentatus, & p multas tribu
lationes est, pbatus, Dei amicus effect⁹
23 est. ¶ Sic Isaac, sic Iacob, sic Moyses: & o-
mnes q placuerūt Deo, p multas tribu-
24 lationes transierunt fideles: ¶ illi aūt q
tentationes non susceperunt cū timore
Dn̄i, & impatientiam suam, & imprope
rium murmurationis suæ contra Dn̄m
25 protulerunt, ¶ exterminati sunt ab ex- Nu. 21. b. 6.
terminatore, & à serpentibus perierūt. 1. Co. 10. b. 9.
26 ¶ Et nos ergo non vlciscamur nos p his
27 quæ patimur: ¶ Sed reputantes peccatis
D nr̄is hæc ipsa supplicia minora esse fla-
gella Dn̄i, quibus quasi serui corripi-
mur ad emendationem, & nō ad perdi
28 tionem nostram euenisse credamus. ¶ Et
dixerunt illi Ozias & p̄sbyteri, Oia quæ
locuta es, vera sunt, & nō est in sermo-
29 nibus tuis vlla reprehensio. ¶ Nūc ergo
ora pro nobis, qm̄ mulier sancta es, & ti
30 mēs Deū. ¶ Et dixit illis Iudith, Sicut qđ
31 potui loqui, Dei esse cognoscitis: ¶ ita qđ
facere disposui, probate si ex Deo est: &
orate, vt firmū faciat Deus consilium
32 meum. ¶ Stabitis vos ad portā nocte ista,
& ego exeam cū Abra mea, & orate, vt
sicut dixistis, in diebus quinq; respiciat
33 Dn̄s populum suū Israël. ¶ Vos aūt no-
lo vt scrutemini actum meum, & vsq;
dum renuntiem vobis, nihil aliud fiat,
nisi oratio pro me ad Dn̄m Deum no-
34 strum. ¶ Et dixit ad eam Ozias princeps
Iudæ, Vade in pace, & Dominus sit te-
cum in vltionem inimicorum nostro-
rum. Et reuertentes abierunt.

CAP. IX.

1 QVibus ascēdentib⁹, Iudith ingressa
A est oratoriū suū: & induēs se ci-
licio, posuit cinerē sup caput
suum: & prosternens se Dn̄o, clamabat
2 ad Dn̄m dicens: ¶ Dn̄e Deus patris mei
Simeon, q dedisti illi gladiū in defen- Gen. 34. d. 25
sionem alienigenarū, qui violatores ex-
titerūt in coinquinatione sua, & denu-

dauerunt femur virginis in confusionē
3 ¶& dedisti mulieres illorū in prædā, &
filias illorū in captiuitatē: & oēm prę-
dam in diuisionē seruis tuis, q zelaue-
runt zelum tuū: subueni quęso te, Dñe
4 Deus meus mihi viduę. ¶Tu enim feci
B sti priora, & illa post illa cogitasti: ¶&
5 hoc factū est qđ ipse voluisti. Oēs enim
viæ tuæ paratæ sunt, & tua iudicia in
6 tua prouidētia posuisti. ¶Respice castra
Assyriorum nūc, sicut tunc castra Ægy-
ptiorum videre dignatus es, qñ post ser-
uos tuos armati currebant confidentes
in quadrigis, & in eqtatu suo, & in mul
7 titudine bellatorū. ¶Sed aspexisti super
castra eorū, & tenebræ fatigauerūt eos.
8 ¶Tenuit pedes eorum abyssus, & aquæ
9 operuerunt eos. ¶Sic fiant & isti Dñe q
C confidunt in multudine sua, & in cur-
ribus suis, & in contis, & in scutis, & in
10 sagittis suis, & in lanceis gloriantur, ¶&
nesciunt qa tu ipse es Deus nr̄ q conte-
ris bella ab initio, & Dñs nomē est tibi.
11 ¶Erige brachium tuū, sicut ab initio: &
allide virtutē illorum ī virtute tua: ca-
dat virtus eorū in iracundia tua, q pro-
mittunt se violare sancta tua, & pollue
re tabernaculū noīs tui, & deiicere gla-
12 dio suo cornu altaris tui. ¶Fac Dñe vt
gladio proprio eius superbia amputer,
13 ¶capiatr laqueo oculorū suorū in me, &
14 pcuties eū ex labiis charitatis meę. ¶Da
mihi in aīo constantiam, vt contemnā
15 illū, & virtutem, & auertam illū. ¶Erit
enim hoc memoriale noīs tui, cū man⁹
16 fœminę deiecerit eum. ¶Non enim in
multitudine est virtus tua Dñe, neq; in
D equorū viribus volūtas tua est, nec sup
bi ab initio placuerūt tibi: sed humiliū
& māsuetorū semp tibi placuit depreca
17 tio. ¶De⁹ cęlorū, creator aquarū: & Dñs
totius creaturæ, exaudi me miseram de
precantē, & de tua misericordia præsu-
18 mentē. ¶Memēto Dñe testamenti tui, &
da verbū ī ore meo, & in corde meo: cō
filiū corrobora, vt domus tua in scifica
19 tione tua pmaneat: ¶& oēs gentes agno
scāt qa tu es De⁹, & nō est alius pter te.

Exo. 14 b. 9.

CAP. X.

1 FActum est aūt cū cessasset clamare
A ad Dñm, surrexit de loco in quo ia-
cuerat prostrata ad Dñm. ¶Vocauitque
2 Abram suam, & descēdens in domum
suam, abstulit à se ciliciū, & exuit se ve-
3 stimētis viduitatis suę, ¶& lauit corpus
suū: & vnxit se myrto optimo, & discri-
minauit crinem capitis sui, & imposuit
mitrā sup caput suum, & īduit se vesti-
mentis iucunditatis suę, induitq; san-
dalia pedib⁹ suis, assumpsitq; dextrario
la, & lilia, & inaures, & annulos, & oī-
4 bus ornamentis suis ornauit se. ¶Cui
etiā Dñs contulit splendorē: qm̄ oīs ista
compositio nō ex libidine, sed ex virtu
te pendebat: & ideo dñs hanc in illam
pulchritudinē ampliauit, vt incōparabi
5 li decōre oīum oculis appareret. ¶Impo
B suit itaq; Abræ suæ ascopā vini, & vas
olei, & polētam, & lapates, & panes, &
6 caseum, & profecta est. ¶Cūq; venissent
ad portā ciuitatis, inuenerunt expectā-
7 tem Oziā & presbyteros ciuitatis. ¶Qui
cū vidissent eā, stupentes mirati sunt ni
8 mis pulchritudinē eius. ¶Nihil tñ inter
rogantes eam dimiserunt transire dicē-
tes: Deus patrū nostrorū det tibi gratiā,
& oē consiliū tui cordis sua virtute cor
roboret, vt glorietur super te Ierl'm, &
sit nomē tuū in numero sanctorū & iu-
9 storum. ¶Et dixerunt hi qui illic erant
10 oēs vna voce: Fiat, fiat. ¶Iudith verò orās
Dñm, transiuit per portas ipsa & Abra
11 eius. ¶Factum est aūt, cū descēderet mō
tem, circa ortum diei occurrerunt ei ex-
ploratores Assyriorū & tenuerūt eam,
12 dicētes: Vnde venis? aut quò vadis? Quę
C rñdit: Filia sum Hebręorū, ideo ego fu-
gi à facie eorum qm̄ futurum agnoui,
q̄ dentur vobis in deprędationem, pro
eo quòd contemnentes vos, noluerunt
vltrò tradere seipsos vt inuenirent mi-
13 sericordiam in conspectu vestro. ¶Hac
de causa cogitaui mecū, dicēs: Vadam
ad faciem principis Holofernis, vt indi-
cem illi secreta illorū, & ostendam illi
quo aditu possit obtinere eos: ita vt nō
14 cadat vir vn⁹ de exercitu eius. ¶Et cū au
dissent viri illi verba eius, considerabāt
faciem eius, & erant in oculis eorū stu-
por, qm̄ pulchritudinē eius mirabantur
15 nimis. ¶Et dixerunt ad eam: Cōseruasti
aīam tuā, eò quòd tale repperisti cōsi-
lium, vt descenderes ad Dñm nostrū.
16 ¶Hoc aūt scias, qm̄ cum steteris in con-
D spectu eius, bene tibi faciet, & eris gratis
sima in corde eius. Duxeruntq; illā ad
tabernaculū Holofernis, annunciantes
17 eam. ¶Cūq; intrasset ante faciem eius,
statim captus est in suis oculis Holofer-
18 nes. ¶Dixeruntq; ad eū satellites eius,

Infrà 16. b. 8.

Quis contemnat ppl'm Hebræorum qui
tam decoras mulieres habent, vt non
pro his meritò pugnare cótra eos debea
19 mus? ¶ Videns itaq; Iudith Holofernem
sedétem in conopæo, quod erat ex pur-
pura, & auro, & smaragdo, & lapidibus
20 pretiosis intextum: ¶ & cùm in faciem
eius intendisset, adorauit eum, proster-
nens se super terram. Et eleuauerunt eá
serui Holofernis, iubente domino suó.

CAP. XI.

1 TVnc Holofernes dixit ei: Æquo aío
A esto, & noli pauere i corde tuo, qm̃
ego nunq̃ nocui viro qui voluit seruire
2 Nabuchodonosor regi. ¶ Ppl's auté tuus
si nó cótempsisset me, non alleuassem
3 lanceam meá super eum. ¶ Núc aút dic
mihi, qua ex causa recessisti ab illis, &
4 placuit tibi vt venires ad nos? ¶ Et dixit
illi Iudith: Sume verba ancillę tuę: qm̃
si secutus fueris verba ancillę tuę, perfe
5 ctam rem faciet Dñs tecú. ¶ Viuit enim
Nabuchodonosor rex terræ, & viuit vir
tus eius quæ est in te ad correptionem
oíum aíarum errantium: qm̃ non solú
hoíes seruiunt illi per te, sed & bestiæ
6 agri obtemperant illi. ¶ Nuntiat' enim
B animi tui industria vniuersis gétibus,
& indicatum est oí seculo, qm̃ tu solus
bonus & potés es in oí regno eius, & di-
sciplina tua oíbus prouincijs prędicat'.
Supra 5. a. 5. 7 ¶ Nec hoc latet qđ locutus est Achior,
nec illud ignorat' qđ ei iusseris euenire.
8 ¶ Constat enim Deú nostrú sic peccatis
offensum, vt mandauerit per ꝓphetas
suos ad ppl'm, q' tradat eum ꝓ peccatis
9 suis. ¶ Et qm̃ sciunt se offendisse Deum
suú filij Israël, tremor tuus super ipsos
10 est. ¶ Insuper etiam fames inuasit eos, &
ab ariditate aquę iá inter mortuos com
11 putant'. ¶ Deniq; hoc ordinant, vt inter-
C ficiant pecora sua, & bibant sanguiné
12 eorú, ¶ & Sancta Dñi Dei sui quę pręce-
pit Deus non contingi, in frumento, vi-
no, & oleo, hęc cogitauerunt impédere,
& volunt consumere quę nec manibus
deberét cótingere. ergo qm̃ hęc faciút,
certum est q' in perditionem dabútur.
13 ¶ Qđ ergo ancilla tua cognoscens, fugi
ab illis, & misit me Dñs hęc ipsa nútia-
14 re tibi. ¶ Ego enim ancilla tua Deú co-
lo, etiam nunc apud te: & exiet ancilla
15 tua, & orabo Deum, ¶ & dicet mihi qñ
eis reddat peccatum suum, & veniens
nuntiabo tibi, ita vt ego adducam te ꝑ
mediam Ierusalem, & habebis omnem
populum Israël, sicut oues quibus non
est pastor, & non latrabit vel vnus canis
16 cótra te. ¶ Qm̃ hæc mihi dicta sunt per
D prouidentiá Dei. ¶ Et qm̃ iratus est illis
17 Deus, hęc ipsa missa sum nuntiare tibi.
18 ¶ Placuerunt aút oía verba hæc coram
Holoferne, & coram pueris eius, & mi-
rabantur ad sapientiam eius, & dice-
19 bant alter ad alterú. ¶ Nó est talis mu-
lier super terrá in aspectu, in pulchritu
20 dine, & in sensu verború. ¶ Et dixit ad il
lá Holofernes, Benefecit Deus qui misit
te ante ppl'm, vt des illum tu in mani-
21 bus nostris: & qm̃ bona est promissio
tua, si fecerit mihi hoc Deus tuus, erit
& Deus meus, & tu in domo Nabucho
donosor magna eris, & nomen tuum
nominabitur in vniuersa terra.

CAP. XII.

1 TVnc iussit eam introire vbi repositi
A erát thesauri eius, & iussit illic ma-
nere eá, & constituit quid daret' illi de
2 conuiuio suo. ¶ Cui rñdit Iudith, & di-
xit: Nunc nó potero manducare ex his
quę mihi pręcipis tribui, ne veniat sup
me offensio: ex his aút quæ mihi detu-
3 li, máducabo. ¶ Cui Holofernes ait: Si
defecerint tibi ista q̃ tecú detulisti, qđ
4 faciem' tibi? ¶ Et dixit Iudith: Viuit aía
tua dñe meus, qm̃ nó expendet oía hæc
ancilla tua, donec faciat Deus in ma-
nu mea hęc quę cogitaui. Et induxerút
illá serui eius in tabernaculú quod prę-
5 ceperat. ¶ Et petijt dum introiret, vt da-
B ret' ei copia nocte & ante lucé egrediédi
foras ad orationé, & deprecandi Dñm.
6 ¶ Et præcepit cubicularijs suis, vt sicut
placeret illi, exiret & introiret ad oran-
7 dum Deú suú per triduum. ¶ Et exibat
noctibus in vallé Bethuliæ, & baptiza-
8 bat se in fonte aquæ. ¶ Et vt ascédebat,
orabat Dñm Deú Israël vt dirigeret viá
9 eius ad liberationé ppl'i sui. ¶ Et introiés,
munda manebat in tabernaculo, vsq;
dum acciperet escam suam in vespere.
10 ¶ Et factú est in quarta die Holofernes fe
C cit cęná seruis suis, & dixit ad Vagao eu
nuchú suú, Vade, & suade Hebręá illá
11 vt sponte cósentiat habitare mecú. ¶ Fœ-
dum est eni apud Assyrios, si fœmina
irrideat virú, agendo vt immunis ab eo
12 tráseat. ¶ Túc itroiuit Vagao ad Iudith,
& dixit: Nó vereat' bona puella itroire
ad Dñm meú, vt honorificet' ante fa-

ciem eius, vt māducet cum eo, & bibat
13 vinum in iucunditate. ¶Cui Iudith rñ-
dit: Quæ ego sum vt contradicam Dño
14 meo? ¶Oē quod erit ante oculos eius bo
D num & optimum faciam. Quicqd aūt
illi placuerit, hoc mihi erit optimū oī-
15 bus diebus vitæ meę. ¶Et surrexit, & or
nauit se vestimento suo, & ingressa ste-
16 tit ante faciē eius. ¶Cor aūt Holofernis
concussum est: erat enim ardens in cō-
17 cupiscētia eius. ¶Et dixit ad eam Holo-
fernes: Bibe nunc, & accūbe in iucundi
tate, qm̄ inuenisti gratiam coram me.
18 ¶Et dixit Iudith: Bibā dñe, qm̄ magnifi
cata est aīa mea hodie prę oībus diebus
19 meis. ¶Et accepit, & māducauit, & bibit
coram ipso ea quę parauerat illi ancilla
20 eius. ¶Et iucūdus factus est Holofernes
ad eam, bibitq; vinum multū nimis,
quantum nunq̄ biberat in vita sua.

CAP. XIII.

1 VT autē serò fctm̄ est, festinauerunt
A serui illius ad hospitia sua, & con-
clusit Vagao ostia cubiculi, & abijt.
2 ¶Erant aūt oēs fatigati à vino. ¶Eratque
3 Iudith sola ī cubiculo. ¶Porrò Holofer-
4 nes iacebat in lecto, nimia ebrietate so-
5 pitus. ¶Dixitq; Iudith puellæ suę vt sta-
ret foris ante cubiculum, & obseruaret.
6 ¶Stetitq; Iudith ante lectum, orans cū
lachrymis & labiorum motu in silen-
7 tio, ¶dicens: Confirma me Dñe Deus Is-
raël, & respice in hac hora ad opera ma
nuum mearum, vt sicut promisisti, Ieru
salem ciuitatē tuam erigas, & hoc qđ
credens per te posse fieri cogitaui, perfi-
8 ciam. ¶Et cū hęc dixisset, accessit ad co-
lūnam, quæ erat ad caput lectuli eius,
& pugionē eius, qui in ea ligatus pende
9 bat, exoluit. ¶Cumq; euaginasset illum,
apprehēdit comam capitis eius, & ait,
Confirma me Dñe Deus in hac hora:
10 ¶& percussit bis in ceruicē eius, & absci
dit caput eius, & abstulit conopæū eius
à columnis, & euoluit corpus eius trun
11 cum. ¶Et post pusillū exiuit, & tradidit
caput Holofernis ancillę suę, & iussit vt
12 mitteret illud in peram suam. ¶Et exie-
B runt duæ, s̄m cōsuetudinem suā quasi
ad orationem, & transierūt castra: & gy
rantes vallem, venerunt ad portam ci-
13 uitatis. ¶Et dixit Iudith à longè custodi
bus murorū: Aperite portas, qm̄ nobi-
scum est Deus qui fecit virtutem* in Is-
14 raël. ¶Et factum est, cùm audissent viri

* magnā 10.

vocem eius, vocauerūt presbyteros ci
15 uitatis. ¶Et occurrerūt ad eam oēs, a mi-
nimo vsq; ad maximum: qm̄ sperabā
16 eam iam non esse venturam. ¶Et accen
dentes luminaria, congyrauerunt circa
eam vniuersi: illa aūt ascendēs in emi-
nentiorem locum iussit fieri silētium.
17 Cumq; oēs tacuissent, ¶dixit Iudith: Lau
date Dñm Deum nostrum, qui non de-
18 seruit sperantes in se: ¶& in me ancilla
sua adimpleuit misericordiam suā, quā
promisit domui Israël: & interfecit in
manu mea hostē populi sui in hac no-
19 cte. ¶Et pferens de pera caput Holofer-
nis, ostēdit illis, dicēs: Ecce caput Holo-
fernis principis militiæ Assyriorū. Et ec
ce conopęū illi⁹ ī quo recūbebat ī ebrie
tate sua, vbi per manum fœminæ per-
20 cussit illū Dñs Deus noster. ¶Viuit autē
C ipse Dñs, qm̄ custodiuit me angelus ei⁹,
& hinc euntem, & ibi commorantem,
& inde huc reuertentem: & non permi
sit me dñs ancillam suam coinquinari,
sed sine pollutione peccati reuocauit
me vobis gaudentem in victoria sua, in
euasione mea, & in liberatione vestra.
21 ¶Confitemini illi oēs qm̄ bonus, quo- Psal. 105.a.1. & 106.a.1.
niam in seculum misericordia eius.
22 ¶Vniuersi aūt adorantes Dñm, dixerūt
ad eā: Benedixit te Dñs in virtute sua,
qa p te ad nihilum redegit inimicos no
23 stros. ¶Porrò Ozias princeps populi Is-
raël dixit ad eam: Bñdicta es tu filia
à Dño Deo excelso præ oībus mulierib⁹
24 super terram. ¶Benedictus Dñs qui crea
uit cælum & terram, qui te direxit in
vulnera capitis principis inimicorum
25 nostrorū: ¶Quia hodie nomē tuum ita
D magnificauit, vt non recedat laus tua
de ore hoīum, qui memores fuerint vir
tutis Dñi in æternum, pro quibus non
pepercisti animæ tuæ propter angustias
& tribulationem generis tui, sed subue
nisti ruinæ ante cōspectum Dei nostri.
26 ¶Et dixit omnis populus: Fiat, fiat.
27 ¶Porrò Achior vocatus venit, & dixit ei
Iudith, Deus Israël cui tu testimonium
dedisti, qđ vlciscatur se de inimicis suis,
ipse caput oīum incredulorum incīdit
28 in hac nocte in manu mea. ¶Et vt pro-
bes quia ita est, ecce caput Holofernis,
qui in contemptu superbię suę, Deum
Israël contempsit: & tibi interitum mi-
nabatur, dicens, Cùm captus fuerit po-
pulus Israël, gladio perforari pręcipiam

Latera

29 latera tua. ¶Vidés aũt Achior caput Ho
lofernis, angustiatus præ pauore cécidit
in faciem suam super terram, & æstua-
30 uit aïa eius. ¶Postea verò quã resumpto
spũ recreatus est, procidit ad pedes eiꝰ,
31 & adorauit eã, & dixit, ¶Benedicta tu à
Deo tuo ĩ omnĩ tabernaculo Iacob, qm̃
in omni gente quæ audierit nomé tuũ,
magnificabitur super te Deus Israël.

CAP. XIIII.

1 Dixit aũt Iudith ad oẽm populum,
A Audite me fratres: suspendite ca-
2 put hoc super muros nostros: ¶& erit, cũ
exierit sol, accipiat vnusquisq; arma
sua, & exite cum impetu: non vt descen
datis deorsum, sed quasi impetũ facien
3 tes. ¶Tũc exploratores necesse erit vt fu
giant ad principem suum excitandum
4 ad pugnam. ¶Cùmq; duces eorũ cucur
rerint ad tabernaculũ Holofernis, & in
uenerint eum trũcum in suo sanguine
5 volutatũ, décidet sup eos timor. ¶Cũq;
cognoueritis fugere eos, ite post illos, se-
curi, qm̃ Dñs conteret eos sub pedibꝰ ve
6 stris. ¶Tunc Achior vidés virtutem quã
B fecit Deus Israël, relicto gentilitatis ri-
tu, credidit Deo, & circuncidit carné prę
putij sui, & appositꝰ est ad ppl̃m Israël,
& oïs successio generis eius vsq; in ho-
7 diernũ dié. ¶Mox aũt vt ortus est dies,
suspenderunt super muros caput Holo
fernis, accepitq; vnusq̃sq; vir arma sua,
& egressi sunt cũ grandi strepitu & vlu
8 latu. ¶Quod videntes exploratores, ad
tabernaculum Holofernis cucurrerũt.
9 ¶Porrò hi qui in tabernaculo erant ve-
nientes, & ante egressum cubiculi per-
strepentes, excitandi gratia, inquietudi-
nem arte moliebantur, vt non ab exci-
tantibus, sed à sonantibus Holofernes
10 euigilaret. ¶Nullus enim audebat cubi
C culum virtutis Assyriorũ pulsando aut
11 intrando aperire. ¶Sed cùm venissent
eius duces ac tribuni, & vniuersi maio-
res exercitus regis Assyriorum, dixerũt
12 cubiculariis. ¶Intrate, & excitate illũ,
qm̃ egressi mures de cauernis suis, ausi
13 sunt prouocare nos ad prælium. ¶Tunc
ingressus Vagao cubiculum eius, stetit
ante cortinam, & plausum fecit mani-
bus suis: suspicabatur enim illum cum
14 Iudith dormire. ¶Sed cùm nullum mo
tum iacentis sensu aurium caperet, ac-
cessit proximans ad cortinam, & eleuãs
eam, vidensq; cadauer absq; capite Ho
lofernis suo sanguine tabefactũ iacére
D sup terram, exclamauit voce magna cũ
15 fletu, & scidit vestiméta sua. ¶Et ingres-
sus tabernaculum Iudith, non inuenit
eam, & exiliit foras ad populum, & di-
16 xit, Vna mulier Hebræa fecit cõfusioné
in domo regis Nabuchodonosor: ecce
enim Holofernes iacet in terra, & caput
17 eius non est in illo. ¶Quod cùm audis-
sent principes virtutis Assyriorum, sci-
derunt omnes vestimenta sua, & intole
rabilis timor & tremor cecidit sup eos,
& turbati sunt animi eorum valde.
18 ¶Et factus est clamor incomparabilis in
medio castrorum eorum.

CAP. XV.

1 Cvmq; oïs exercitus decollatũ Ho-
A lofernem audisset, fugit mens & cõ
silium ab eis, & solo tremore & metu
2 agitati, fugę pręsidium sumunt, ¶ita vt
nullus loqueretur cũ proximo suo, sed
inclinato capite, relictis oibus, euadere
festinabant Hebręos, quos armatos su-
per se venire audierãt, fugiétes per vias
3 camporum & semitas colliũ. ¶Vidétes
itaq; filij Israël fugientes, secuti sunt il
los, Descéderuntq; clangentes tubis, &
4 vlulantes post ipsos. ¶Et qm̃ Assyrij nõ
B adunati in fugam ibant pręcipites: filij
aũt Israël vno agmine persequentes, de
bilitabãt oẽs quos inuenire potuissent.
5 ¶Misit itaq; Ozias nuntios per oẽs ciui-
6 tates & regiones Israël. ¶Omnis itaq; re
gio, oïsq; vrbs electam iuuentutem ar-
matam misit post eos, & ꝑsequuti sunt
eos in ore gladij, quousq; peruenirent
7 ad extremitatem finium suorũ. ¶Reliq
aũt qui erant in Bethulia, ingressi sunt
castra Assyriorum, & prędam quam fu
gientes Assyrij reliquerant, abstulerũt,
8 & onustati sunt valde. ¶Hi verò qui vi-
C ctores reuersi sunt ad Bethuliam, oĩa
quę erãt illorum abstulerũt secum, ita
vt nõ esset numerus in pecoribus, & iu-
mentis, & vniuersis mobilibus eorum,
vt à minimo vsq; ad maximum oẽs di-
uites fierent de prædationibus eorum.
9 ¶Ioachim aũt summus põtifex de Ieru-
salem, venit in Bethuliam cũ vniuersis
10 presbyteris suis, vt videret Iudith. ¶Quę
cùm exisset ad illum, benedixerunt eã
oẽs vna voce, dicentes, Tu gloria Ierl̃m,
tu lętitia Israël, tu honorificétia populi
11 nostri, ¶quia fecisti viriliter, & conforta
tum est cor tuum, eò ꝙ castitatem ama

ueris,& post virum tuum,alterum ne-
scieris:ideò & manus Dñi confortauit
12 te,& ideò eris benedicta in æternũ. ¶Et
13 dixit oĩs popul⁹, Fiat, fiat. ¶Per dies aũt
triginta,vix collecta sunt spolia Assyrio
14 rum à populo Israël. ¶Porrò aũt vniuer
sa quæ Holofernis peculiaria fuisse pro
D bata sunt, dederunt Iudith in auro, &
argẽto,& vestibus,& gemmis, & omni
supellectili,& tradita sunt omnia illi à
15 populo. ¶Et oẽs populi gaudebant cum
mulieribus, & virginibus, & iuueni-
bus,in organis, & citharis.

CAP. XVI.

1 TVnc cantauit canticum hoc Domi
A no Iudith, dicens,
2 Incipite Dño in tympanis, cantate
Domino in cymbalis, modulamini illi
psalmum nouum,exultate,& inuocate
nomen eius.
3 Dominus conterens bella, Dominus
nomen est illi.
4 ¶Qui posuit castra sua in medio po-
puli sui, vt eriperet nos de manu oium
inimicorum nostrorum.
5 ¶Venit Assur ex montibus ab aquilo
ne in multitudine fortitudinis suæ:cu-
ius multitudo obturauit torrentes, &
equi eorum cooperuerunt valles.
6 ¶Dixit se incensurum fines meos, &
iuuenes meos occisurum gladio, infan-
tes meos dare in prędam, & virgines
in captiuitatem.
7 ¶Dominus autem omnipotẽs nocuit
eum,& tradidit eũ in manus fœminę,
&ᵛconfoditᵛeum.
8 ¶Nõ enim cecidit potens eorum à iu
uenibus, nec filij Titan percusserũt eũ,
nec excelsi gigantes imposuerũt se illi,
B sed Iudith filia Merari in specie faciei
suæ dissoluit eum.
9 ¶Exuit enim se vestimẽto viduitatis,
& induit se vestimento lætitiæ in exul
tatione filiorum Israël.
10 ¶Vnxit faciem suã vnguento, & col-
ligauit cincinnos suos mitra, accepit sto-
lam nouam ad decipiendum illum.
11 ¶Sandalia eius rapuerunt oculos ei⁹,
pulchritudo eius captiuam fecit animã
eius, amputauit pugione ceruicem ei⁹.
12 ¶Horruerunt Persæ constantiam ei⁹,
& Medi audaciam eius.
13 ¶Tunc vlulauerunt castra Assyriorũ
quando apparuerunt humiles mei, are-
scentes in siti.

Supra 2. b.11.

confudit

24.
Supr. 10. d.27.

14 ¶Filij puellarum compũxerunt eos,
& sicut pueros fugientes occiderũt eos,
perierunt in prælio à facie Domini
Dei mei.
15 ¶Hymnum cãtemus Dño, hymnum
C nouum cantemus Deo nostro,
16 ¶Adonai Domine magn⁹es tu, & prę
clarus in virtute tua, & quem superare
nemo potest.
17 ¶Tibi seruiat oĩs creatura tua: ¶quia
dixisti,& facta sunt: misisti spiritũ tuũ,
& creata sunt, & non est qui resistat vo-
ci tuę.
18 ¶Montes à fundamentis mouebũtur
cũ aquis, petræ sicut cera liquescent an
te faciem tuam.
19 ¶Qui autem timent te, magni erunt
apud te per omnia.
20 ¶Vę genti insurgenti sup genus meũ:
Dominus enim omnipotẽs vindicabit
in eis, in die iudicij visitabit illos.
21 ¶Dabit enim ignem & vermes in car
nes eorum, vt vrantur & sentiãt vsq; in
sempiternum.
22 ¶Et factum est post hęc, oĩs populus
post victoriam venit in Ierlm adorare
Dnm:& mox vt purificati sunt, obtule
rũt oẽs holocausta, & vota,& repromis-
23 siones suas. ¶Porrò Iudith vniuersa va-
sa bellica Holofernis quæ dedit illi po-
D pulus, & conopæum quod ipsa sustule
rat de cubili ipsius obtulitᵛ in anathe-
24 ma obliuionis. ¶Erat autem populus iu
cundus sm faciem sanctorum, & p tres
menses gaudiũ huius victoriæ celebra-
25 tum est cum Iudith. ¶Post dies aũt illos
vnusquisq; rediit in domum suam, &
Iudith magna facta est in Bethulia, &
præclarior erat vniuersæ terræ Israël.
26 ¶Erat etiam virtuti castitas adiũcta, ita
vt nõ cognosceret virum oibus diebus
vitæ suæ, ex quo defunct⁹ est Manasses
27 vir eius. ¶Erat aũt diebus festis proce-
28 dens cum magna gloria. ¶Mansit autẽ
in domo viri sui annos cẽtum quinq;,
& dimisit Abram suam liberam,& de-
functa est ac sepulta cum viro suo in Be
29 thulia. ¶Luxitq; illam omnis populus
30 diebus septem. ¶In omni aũt spatio vi-
tæ eius non fuit qui perturbaret Israël,
31 & post mortẽ eius annis multis. ¶Dies
aũt victorię huius festiuitatis, ab Hebrę
is in numero sanctorum dierum acci-
pitur,& colitur à Iudæis ex illo tempo-
re vsq; in pręsentem diem.

¶ Gen. 1. c.24.
Psal. 32. b.9.

-13.

Gen. 50. b.10.

LIBER ESTHER.

CAPVT PRIMVM.

1 IN DIEBVS Assueri
A q regnauit ab India
vsq; Æthiopiam su-
per centum viginti-
2 septé puincias: qñ
sedit in solio regni
sui, Susan ciuitas re-
gni ei9 exordiũ fuit.
3 Tertio igit anno imperij sui fecit grã-
de conuiuium cunctis principibus, &
pueris suis, fortissimis Persarũ, & Medo
rũ inclytis & præfectis prouinciarũ co-
4 rã se, vt ostéderet diuitias gloriæ regni
sui, ac magnitudiné, atq; iactantiá po-
tentiæ suæ, multo tpe, centum videlicet
5 & octoginta diebus. Cùmq; impleren
tur dies conuiuij, inuitauit oém pplm
qui inuétus est in Susan à maximo vsq;
ad minimum: & iussit septé diebus cõ-
uiuium præparari in vestibulo horti, &
nemoris, quod regio cultu & manu cõsi
6 tum erat. Et pendebant ex oĩ parte ten
B toria ęrei coloris, & carbasini ac hya-
cinthini, sustétata funib9 byssinis, atq;
purpureis, qui eburneis circulis inserti
erant, & colũnis marmoreis fulcieban-
tur. Lectuli quoq; aurei & argentei, su-
p pauimentũ smaragdino, & pario stra
tum lapide, dispositi erant: qđ mira va-
7 rietate pictura decorabat. Bibebãt aũt
q inuitati erant, aureis poculis, & aliis
atq; aliis vasis cibi inferebãtur. Vinum
quoq;, vt magnificentia regia dignum
8 erat, abundans & præcipuũ ponebat.
Nec erat qui nolentes cogeret ad biben
dum: sed sicut rex statuerat, præponens
mésis singulos de principib9 suis, vt su-
9 meret vnusquisq; quod vellet. Vasthi
quoq; regina fecit conuiuiũ fœminarũ
in palatio, vbi rex Assuerus manere cõ-
10 suetuerat. Itaq; die septimo, cũ rex esset
hilarior, & post nimiá potationem inca
luisset mero, præcepit Mauman & Ba-
C zatha & Harbona & Bagatha & Abga-
tha & Zethar, & Charchas, septé eunu-
chis qui in conspectu eius ministrabát,
11 vt introducerét reginam Vasthi coram
rege posito sup caput eius diademate,
vt ostéderet cunctis populis & princip-
bus pulchritudiné illius: erat enim pul
12 chra valde, Quę renuit, & ad regis im-
perium, quod per eunuchos mandaue-
rat, venire cõtempsit. Vnde iratus rex,
13 & nimio furore succésus, interrogauit
sapiétes qui ex more regio semp ei ade-
rant, & illorũ faciebat cuncta consilio,
14 scientiũ leges, ac iura maiorũ: (erát aũt
primi & proximi, Charsena, & Sethar
& Admátha & Tharsis & Mares & Mar
sana & Mamuchan, septé duces Persa-
rum, atq; Medorũ qui videbant faciem
regis, & primi post eum residere soliti
15 erát) cui sententię Vasthi regina subia
ceret, quæ Assueri regis imperiũ, qđ per
eunuchos mãdauerat, facere noluisset.
16 Rñditque Mamuchan, audiente rege,
atq; principibus, Non solùm regem læ
sit regina Vasthi, sed & oés populos, &
principes qui sunt in cunctis prouinciis
17 regis Assueri: Egrediet enim sermo re-
D ginæ ad oés mulieres, vt contemnant vi
ros suos, & dicát, Rex Assuerus iussit vt
regina Vasthi intraret ad eũ, & illa no-
18 luit. Atq; hoc exemplo oés principum
coniuges Persarũ atq; Medorum, parui
pendent imperia maritorum, vnde re-
19 gis iusta est indignatio. Si tibi placet,
egrediatur edictũ à facie tua, & scriba-
tur iuxta legé Persarũ atq; Medorum,
quam præteriri illicitũ est, vt nequaq
vltrà Vasthi ingrediatur ad regem, sed
regnum illius, altera quæ melior est il-
20 la, accipiat. Et hoc in oé (quod latissi-
mum est) puinciarum tuarum diuul-
getur imperium: & cunctæ vxores tam
maiorum q̃ minorum deferant maritis
21 suis honorem. Placuit consilium eius
regi, & principibus: fecitq; rex iuxta cõ-
22 silium Mamuchã, & misit epistolas ad
vniuersas prouincias regni sui, vt quęq;
gés audire & legere poterat, diuersis lin
guis & literis. esse viros principes ac ma
iores in domibus suis, & hoc per cun-
ctos populos diuulgari.

CAP. II.

1 HIs ita gestis, postq̃ regis Assueri in-
A dignatio deferbuerat, recordatus
est Vasthi, & quæ fecisset, vel quæ passa
2 esset: dixerũtq; pueri regis, ac ministri
eius, Quærantur regi puellæ virgines ac
3 speciosæ, & mittantur qui considerent

Marginal notes: Gen. 24. Psal. 54. — aurei 16 — Est. 4. — Gen. 39. b. 14

p vniuersas puincias puellas speciosas
& virgines:& adducant eas ad ciuitaté
Susan, & tradant eas in domũ fœmina
rum sub manu Egei eunuchi, q. est præ
positus & custos mulierũ regiarum: &
accipiãt mũdum muliebrem, & cętera
4 ad vsus necessaria. ¶Et quęcunq; inter
oés oculis regis placuerit, ipsa regnet p
Vasthi. Placuit sermo regi:& ita vt sug-
Infr. 11. a.2. 5 gesserant, iussit fieri. ¶Erat vir Iudęus in
Susan ciuitate, vocabulo Mardochęus,
filius Iair, filij Semei, filij Cis de stirpe
4.Re.24 d.15. 6 Iemini, ¶qui translatus fuerat de Ierl'm
Infr. 11 a.4. eo tpe quo Iechoniam regem Iuda Na
buchodonosor rex Babylonis transtule
7 rat, ¶q. fuit nutritius filię fratris sui Edis
sæ, quę altero noíe vocabatur Esther: &
vtrunq; parentem amiserat: pulchra ni-
mis, & decora facie. Mortuisq; patre eius
ac matre, Mardochęus sibi eam adopta
8 uit in filiã. ¶Cùmq; percrebruisset regis
B imperiũ, & iuxta mandatũ illius multę
pulchrę virgines adducerent Susan, &
Egeo traderent eunucho: Esther quoq;
inter cęteras puellas ei tradita est, vt ser
9 uaret in numero fœminarũ. ¶Quę pla-
cuit ei, & inuenit gratiã in conspectu il
lius. Et pręcepit eunucho vt acceleraret
mũdum muliebrem, & traderet ei par-
tes suas, & septem puellas speciosissimas
de domo regis, & tam ipsam, q̃ pedisse-
10 quas eius ornaret atq; excoleret. ¶Quæ
noluit indicare ei pplm, & patriã suã.
Mardochęus enim pręceperat ei: vt de
11 hac re oino reticeret: ¶q. deambulabat
quotidie ante vestibulũ domus in qua
electę virgines seruabantur, curã agens
salutis Esther, & scire volens quid ei ac
12 cideret. ¶Cùm aũt venisset tempus sin-
gularũ per ordinem puellarum, vt in-
trarent ad regem, expletis oibus quę ad
cultum muliebrem pertinebant, men-
sis duodecimus vertebat': ita dũtaxat,
vt sex mensibus oleo vngerentur myrti
no, & aliis sex quibusdam pigmentis &
13 aromatibus vterentur. ¶Ingredientesq;
C ad regem, quicquid postulassent ad or-
natum pertinens, accipiebant: & vt eis
placuerat, cõpositę, de triclinio fęmina-
14 rum ad regis cubiculum trãsibant. ¶Et
quę intrauerat vespere, egrediebat' ma-
*deducebatur 6. ne, atq; inde in scdas ædes *deduceban
tur quę sub manu Susa gazi eunuchi
erant, q. cõcubinis regis præsidebat: nec
habebat potestaté ad regé vltrà redeun-
di, nisi voluisset rex, & eã venire iussis-
15 set ex noíe. ¶Euoluto aũt tpe per ordi-
nem, instabat dies quo Esther filia Abi-
hail fratris Mardochęi, quem sibi ado-
ptauerat in filiam, deberet intrare ad re
gem. Quæ nõ quæsiuit muliebrem cul-
tum, sed quæcunq; voluit Egeus eunu-
chus custos virginũ, hęc ei ad ornatum
dedit. Erat enim formosa valde, & icre-
dibili pulcritudine, oĩum oculis gratio
16 sa & amabilis videbat'. ¶Ducta est itaq;
ad cubiculum regis Assueri mense deci
mo qui vocatur Tebeth, septimo anno
17 regni eius. ¶Et adamauit eam rex plus
q̃ oés mulieres, habuitq; gratiam & mi
sericordiam coram eo super oés mulie-
res, & posuit diadema regni in capite
eius, fecitq; eã regnare in loco Vasthi.
18 ¶Et iussit conuiuium pręparari perma-
gnificum cunctis principibus, & seruis
D suis pro cõiunctione, & nuptiis Esther.
Et dedit requiem vniuersis prouinciis,
ac dona largitus est iuxta magnificen-
19 tiam principalem. ¶Cùmq; & secundò
quærerentur virgines & congregarent',
Mardochęus manebat ad ianuã regis.
20 ¶Necdum prodiderat Esther patriã, &
pplm suũ, iuxta mandatum eius, Quid-
quid enim ille pręcipiebat, obseruabat
Esther: & ita cuncta faciebat vt eo tpe
solita erat quo eã paruulam nutriebat.
21 ¶Eo igitur tpe quo Mardochæus ad re- Infra 12. a.1.
gis ianuam morabat', irati sunt Bagatã
& Thares duo eunuchi regis qui iani-
tores erant, & in primo palatij limine
pręsidebãt volueruntq; insurgere in re-
22 gẽ, & occidere eũ. ¶Quod Mardochęum *Et iussit rex vt in libro memoriali scriberetur, vt pro vita sua aliqd repensaret ei.
non latuit: statimq; nuntiauit reginæ
Esther: & illa regi ex noíe Mardochæi,
23 qui ad se rem detulerat. ¶Quęsitum est,
& inuentum: & appensus est vterq; eo-
rum in patibulo. *Mandatumq; est hi-
storiis, & annalibus traditũ corã rege.

CAP. III.

1 A Post hęc rex Assuerus exaltauit Amã Infra 16 b.10.
filium Amadathi qui erat de stirpe
Agag: & posuit soliũ eius sup oés prin-
2 cipes quos habebat. ¶Cunctiq; serui re-
gis qui in foribus palatij versabant', fle-
ctebant genua, & adorabant Aman: sic
enim pręceperat eis imperator: solus Mar
dochęus non flectebat genu, neq; ado-
3 rabat eum. ¶Cui dixerunt pueri regis q.
ad fores palatij pręsidebant, Cur pręter
cęteros non obseruas mandatum regis?

4 ¶Cùmque hoc crebrius dicerent, et ille
nollet audire, nuntiauerunt Aman, sci-
re cupiétes vtrum perseueraret in sñia.
5 dixerat enim eis se esse Iudæuú. ¶Quod
B cum audisset Aman, et experimento ꝓ
basset quòd Mardochæus non flecteret
sibi genu, nec se adoraret, iratus est val-
6 de, ¶ et pro nihilo duxit in vnú Mardo-
chęú mittere manus suas. Audierat enĩ
quod esset gentis Iudęę, magisq; voluit
omnem Iudæorum, qui erant in regno
7 Assueri, ꝑdere nationem. ¶ Mése primo
(cuius vocabulum est Nisan) anno duo
decimo regni Assueri, missa est sors in
vrnam, quę Hebraicè dicitur phur corá
Aman, quo die et quo mése gens Iudęo
rú deberet interfici: et exiuit mésis duo
8 decimus qui vocatur Adar. ¶Dixitq; A-
man regi Assuero, Est populus per om-
nes prouincias regni tui dispersus, et à se
mutuò separatus, nouis vtens legibus
et ceremonijs, insuper et regis scita con
temnés. Et optimè nosti quòd nó expe
diat regno tuo vt insolescat ꝑ licétiá. si
9 ¶ tibi placet, decerne vt pereat, et decé
C millia talentorú appendá arcarijs gazę
10 tuę. ¶ Tulit ergo rex annulum quo vte-
batur de manu sua, et dedit eú Amá filio
Amadathi de progenie Agag, hosti Iu-
11 dęorú, ¶ dixitq; ad eum, Argentum qd'
* autem S. tu polliceris, tuú sit, de populo* age qd'
12 tibi placet. ¶ Vocatiq; sunt scribę regis
mense primo, Nisan, tertiadecima die
eiusdem mésis: et scriptum est, vt iusse-
rat Aman, ad omnes satrapas regis, et iu
dices prouinciarú, diuersarumq; gétiú,
vt quæque gens legere poterat, et audi-
re pro varietate linguarú, ex noĩe regis
Assueri: et literæ signatæ ipsius annulo,
13 ¶ missæ sunt per cursores regis ad vniuer
D sas prouincias, vt occiderent atque dele
rent omnes Iudæos, à puero vsque ad se
nem, paruulos et mulieres vno die, hoc
est tertiodecimo mensis duodecimi q
vocatur Adar, et bona eorum diriperét.
14 ¶ Summa autem epistolarum hęc fuit,
vt oés prouinciæ scirent et pararét se ad
15 prædictam diem. ¶Festinabant cursores
qui missi erant, regis imperium explere.
Statimq; in Susan pepédit edictum, re-
ge et Aman celebrante conuiuiú, et cun
* 4. ctis Iudæis' q in vrbe erant flentibus.

CAP. IIII.

1 QVæ cú audisset Mardochęus, scidit
A vestiméta sua, et indutus est sac
co, spargens cinerem capiti: et in platéa
mediæ ciuitatis voce magna clamabat,
2 ostendens amaritudinem animi sui, ¶ et
hoc eiulatu vsque ad fores palatij gra-
diens. Non enim erat licitum, indutum
3 sacco aulam regis intrare. ¶In omnibus
quoque prouincijs, oppidis ac locis, ad
quæ crudele regis dogma peruenerat,
planctus ingens erat apud Iudæos, ieiu
nium, vlulatus, et fletus, sacco et cinere
4 multis pro stratu vtentibus. ¶ Ingressæ
aũt sunt puellę Esther et eunuchi, nun
tiaueruntq; ei. Quod audiens cósterna-
ta est: et vesté misit, vt ablato sacco *in- * induc
5 dueret eam': quam accipere noluit. ¶Ac rent e
citoq; Athach eunucho, qué rex mini- S.
B strú ei dederat, ꝑcepit ei vt iret ad Mar-
dochæum, et disceret ab eo cur hoc face
6 ret. ¶ Egressusq; Athac, iuit ad Mardo-
chęum stantem in platéa ciuitatis, ante
7 ostium palatij, ¶qui indicauit ei omnia
quę acciderant, quomodò Aman ꝓmi-
sisset vt in thesauros regis ꝓ Iudæorum
8 nece inferret argentú. ¶exemplar quoq;
edicti quod pendebat in Susan, dedit ei
vt reginę ostenderet, & moneret eam vt
intraret ad regem, & deprecaretur eum
9 pro populo suo. ¶Regressus Athac, nun
C tiauit Esther omnia quæ Mardochæus
10 dixerat. ¶Quę respódit ei, & iussit vt di-
11 ceret Mardochęo, ¶ Oés serui regis, & cú
ctę quę sub ditione eius sunt, norût pro
uinciæ, quòd siue vir, siue mulier nó vo
catus, interius atrium regis intrauerit,
absque vlla cunctatione statim interfi-
ciatur: nisi fortè rex auream virgá ad eú
tetenderit pro signo clementię, atq; ita
possit viuere. Ego igitur quomodò ad re
gé intrare potero quę triginta iam die-
12 bus nó sum vocata ad eum? ¶ Quod cú
13 audisset Mardochęus, ¶ rursum máda-
uit Esther, dicens, Ne putes ꝙ animam
tuam tantùm liberes, quia in domo re-
14 gis es prę cunctis Iudæis: ¶ si enim nunc
D silueris, per aliam occasioné liberabun
tur Iudęi: & tu, & domus patris tui peri
bitis. Et quis nouit vtrum idcirco ad re
gnú veneris, vt in tali tépore parareris?
15 ¶Rursumq; Esther hæc Mardochęo ver
16 ba mandauit, ¶Vade, & congrega oés Iu
dęos, quos in Susan repereris, & orate ꝓ
me. Non comedatis, & nó bibatis tribus
diebus, & tribus noctibus: & ego cum
ancillis meis similiter ieiunabo, & túc
ingrediar ad regem, cótra legé faciens,

non vocata, tradensque me morti & pe
17 riculo. ¶ Iuit itaque Mardochęus, & fecit
omnia quæ ei Esther præceperat.

CAP. V.

1 Die autem tertio induta est Esther
A regalibus vestimẽtis, & stetit in a-
trio domus regię, quod erat interius, cõ
tra basilicã regis: at ille sedebat super so
liũ suũ in cõcistorio palatij, cõtra ostiũ
2 domus. ¶ Cùmque vidisset Esther regi-
nam stantem, placuit oculis eius, & ex-
tẽdit cõtra eam virgam auream quam
tenebat manu. Quę accedẽs, osculata est
3 summitatem virgæ eius. ¶ Dixitq; ad eã
rex, Quid vis Esther regina? quæ est peti
tio tua? etiam si dimidiam partẽ regni
4 petieris, dabitur tibi. ¶ At illa respõdit,
Si regi placet, obsecto vt venias ad me
hodie, & Aman tecũ ad cõuiuiũ quod
5 paraui. ¶ Statimque rex, Vocate, inquit,
B citò Aman, vt Esther obediat volũtati.
Venerunt itaque rex & Aman ad cõui-
6 uiũ quod eis regina parauerat. ¶ Dixit-
que ei rex, postquàm vinũ biberat abũ
danter, Quid petis vt detur tibi? & pro (in. 6.c.)
qua re postulas? etiam si dimidiam par
7 tem regni mei petieris, impetrabis. ¶ Cui
rñdit Esther, Petitio mea, & preces sunt
8 istæ: ¶ Si inueni in conspectu regis gra-
tiam, & si regi placet vt det mihi quod
postulo, & meam impleat petitionem:
veniat Rex & Aman ad conuiuium qđ
paraui eis, & cras aperiam regi volunta
9 tem meam. ¶ Egressus est itaque illo die
C Aman lætus & alacer. Cumque vidisset
Mardochæum sedentem ante fores pa-
latij, & non solum non assurrexisse sibi
sed nec motum quidem de loco sessio-
10 nis suæ, indignatus est valdæ: ¶ & dissi-
mulata ira reuersus in domũ suã, cõuo-
cauit ad se amicos suos, & Zares vxorẽ
11 suam: ¶ & exposuit illis magnitudinem
diuitiarum suarũ, filiorumq; turbam,
& quanta eum gloria super oẽs princi-
12 pes & seruos suos rex eleuasset. ¶ Et post
hæc ait, Regina quoque Esther nullum
alium vocauit ad conuiuium cũ rege,
præter me: apud quam etiam cras cum
13 rege pransurus sum. ¶ Et cũ hæc oĩa ha-
D beam nihil me habere puto, quandiu
videro Mardochęũ Iudęũ sedentẽ ante
14 fores regias. ¶ Rñderuntq; ei Zares vxor
eius, & cæteri amici, Iube parari excel-
sam trabẽ, habentẽ altitudinis quinqua
ginta cubitos: & dic manè regi vt appẽ-
dat super eam Mardochæus, & sic ibis cũ
rege lętus ad conuiuium. *Placuit ei cõ (*Placuit que 10.)
silium, & iussit excelsam pparari crucẽ.

CAP. VI.

1 Noctem illam duxit rex insomnẽ,
A iussitq; sibi afferri historias & an-
nales priorum temporum. Quæ cum il-
2 lo præsente legerentur, ventũ est ad illũ
locũ vbi scriptũ erat quomodò nũtias-
set Mardochæus insidias Bagathan &
Thares eunuchorũ, regẽ Assuerũ iugu-
3 lare cupiẽtiũ. ¶ Quòd cũm audisset rex
ait, Quid pro hac fide honoris ac pręmij
Mardochęus cõsecutus est? Dixerunt ei
serui illius ac ministri, Nihil oĩno mer
4 cedis accepit. ¶ Statimq; rex, Quis est, in
B quit, in atrio? Aman quippe interius a-
trium domus regię intrauerat, vt sugge
reret regi, & iuberet Mardochęũ affigi
patibulo quod ei fuerat præparatum.
5 ¶ Responderũt pueri, Amã stat in atrio.
6 Dixitque rex, Ingrediatur. ¶ Cumq; esset
ingressus, ait illi, Quid debet fieri viro,
quem rex honorare desiderat? Cogitans
aũt in corde suo Amã, & reputãs ꝙ nul-
7 lũ aliũ rex, nisi se, vellet honorare, rñ-
8 dit, Homo quẽ rex honorare cupit, ¶ de-
bet indui vestib9 regijs, & imponi super
C equũ q de sella regis est, & accipere re-
9 giũ diadema sup caput suũ, ¶ & primus
de regijs principibus ac tyrannis teneat
equũ eius: & p plateam ciuitatis ince-
dẽs, clamet & dicat, Sic honorabitur, quẽ-
10 cunque voluerit rex honorare. ¶ Dixit-
que ei rex, Festina, & sumpta stola & e-
quo, fac vt locut9 es, Mardochęo Iudęo
qui sedet ante fores palatij. Caue ne quic
11 quã de his q locutus es prætermittas. ¶ Tu
lit itaque Aman stolã & equum, indu-
tumq; Mardochęũ in platea ciuitatis,
& impositũ equo pcedebat, atque cla-
mabat, hoc honore condignus est, quẽ-
12 cunque rex voluerit honorare. ¶ Reuer-
D susq; est Mardochęus ad ianuã palatij:
& Aman festinauit ire in domũ suã, lu
13 gens & operto capite: ¶ Narrauitq; Za
res vxori suę, & amicis oĩa quæ euenis-
sent sibi. Cui rñderũt sapientes quos ha
bebat in consilio, & vxor eius, Si de se-
mine Iudæorum est Mardochæus, ante
quem cadere cœpisti, nõ poteris ei resi-
14 stere, sed cades in cõspectu ei9. ¶ Adhuc
illis loquentibus, venerunt eunuchi re-
gis, & citò eum ad conuiuium quod re
gina parauerat, pergere compulerunt.

CAP. VII.

1 INtrauit itaque rex & Aman, vt bibe-
A rẽt cũ regina.¶ Dixitq; ei rex etiam se
2 cũda die, postquã vino incaluerat, Quę
est petitio tua Esther, vt detur tibi?& q̃d
vis fieri? etiam si dimidiam partem re-
3 gni mei, petieris, impetrabis.¶ Ad quem
illa respondit, Si inueni gratiam in ocu
lis tuis ô rex, & si tibi placet, dona mihi
animã meam pro qua rogo, & pp̃lum
4 meum pro quo obsecro.¶ Traditi enim
B sumus ego & populus meus, vt côtera-
mur, iugulemur, & pereamus. Atque
vtinã in seruos & famulas vẽderemur:
esset tolerabile malũ, & gemens tacerẽ,
nunc autem hostis noster est, cuius cru
5 delitas redundat in regem.¶ Rñdensq;
rex Assuerus ait, Quis est iste, & cuius
6 potẽtiæ, vt hęc audeat facere? ¶ Dixitq;
Esther, Hostis & inimicus noster pessi-
mus iste est Aman. Q̃d ille audiẽs, ili-
co obstupuit, vultum regis ac reginę fer
7 re non sustinens.¶ Rex aũt iratus surre-
C xit, & de loco côuiuij intrauit in hor-
tum arboribus consitum. Aman quoq;
surrexit, vt rogaret Esther reginam pro
anima sua. Intellexit enim à rege sibi
8 paratum malum.¶ Qui cũ reuersus esset
de horto nemoribus côsito, & intrasset
côuiuij locum, repperit Aman super le
ctulum corruisse, in quo iacebat Esther
& ait, Etiam reginã vult opprimere, me
p̃sente, in domo mea. Necdum verbũ
de ore regis exierat, & statim operuerũt
9 faciem eius. ¶ Dixitque Harbona, vnus
D de eunuchis qui stabant in ministerio
regis, En lignum quod parauerat Mar-
dochęo q̃ locut⁹ est ꝓ rege, stat ĩ domo
Amã, habẽs altitudinis 50. cubitos. Cui
10 dixit rex, Appendite eũ in eo.¶ Suspen-
sus est itaq; Aman in patibulo quod pa
rauerat Mardochæo: & regis ira quieuit.

CAP. VIII.

1 DIe illo dedit rex Assuerus Esther re
A ginæ domum Amã aduersarij Iu-
dæorũ, & Mardochæus ingressus est an
te faciem regis. Confessa est enim ei Est-
2 her quòd esset patruus suus. ¶ Tulitque
rex annulũ quem ab Amã recipi iusse
rat, & tradidit Mardochęo. Esther autẽ
côstituit Mardochęũ super domũ suã.
3 ¶Nec his contenta, procidit ad pedes re-
gis: fleuitque, & locuta ad eum orauit
vt malitiã Amã Agagitę, & machinatio
nes eius pessimas, quas excogitauerat
4 côtra Iudęos, iuberet irritas fieri.¶ At il
le ex more sceptrum aureũ p̃tendit ma
nu, quo signum clementiæ monstraba
tur. Illaque côsurgens stetit ante eum,
5 ¶& ait, Si placet regi, & si inueni gratiã
in oculis eius, & deprecatio mea nô ei
videtur esse contraria, obsecro vt nouis
epistolis veteres Aman literæ insidiato
ris & hostis Iudęorũ, quibus eos in cũ-
ctis regis prouincijs perire p̃ceperat, cor
6 rigant.¶ Quomodò enĩ potero sustine-
7 re necẽ & interfectionẽ populi mei?¶ Re
B spondítq; rex Assuerus Esther reginę, &
Mardochęo Iudęo, Domũ Amã côcessi
Esther: & ipsum iussi affigi cruci, q̃a au
8 sus est manũ mittere in Iudęos.¶ Scribi-
te ergo Iudæis, sicut vobis placet, ex re-
gis nomine signantes literas annulo
meo. Hęc eñi côsuetudo erat, vt episto-
lis q̃ ex regis noĩe mittebant̃, & illius
annulo signatę erãt, nemo auderet con
9 tradicere. ¶ Accitisq; scribis & librarijs
regis (erat aũt tp̃s tertij mẽsis, q̃ appella
tur Siban) vicesima & tertia die illius
scriptę sũt epistolę, vt Mardochęus vo-
luerat, ad Iudęos & ad principes, ꝓcu-
ratoresq; & iudices, q̃ centũ viginti sep-
C tẽ ꝓuincijs ab India vsq; ad Æthiopiã
p̃sidebãt: ꝓuincię atq; ꝓuincię, populo
& populo iuxta linguas & literas suas,
& Iudęis, ꝓut legere poterãt, & audire.
10 ¶ Ipsęque epistolæ quæ ex regis nomine
mittebant̃, annulo ipsius obsignatę sũt
& missæ per veredarios: qui per omnes
prouincias discurrentes, veteres literas
11 nouis nũtijs p̃uenirent. ¶ Quibus impe
rauit rex, vt conuenirent Iudęos per sin
gulas ciuitates, & in vnum præciperent
congregari, vt starent pro animab⁹ suis
& omnes inimicos suos cum coniugi-
bus ac liberis & vniuersis domibus in-
12 terficerent atq; delerẽt.¶ Et côstituta est
per omnes ꝓuincias vna vltionis dies,
id est, tertiadecima mensis duodecimi
13 Adar.¶ Summaq; epistolę hęc fuit, vt in
D omnibus terris ac pp̃lis, q̃ regis Assueri
subiacebant imperio, notum fieret pa-
ratos esse Iudęos ad capiẽdã vindictam
14 de hostibus suis.¶ Egressiq; sunt vereda-
rij celeres nuntia perferentes, & edictũ
15 regis pependit in Susan.¶ Mardocheus
autem de palatio, & de conspectu regis
egrediẽs fulgebat vestibus regijs, hyaci
thinis videlicet & ęrinis coronã aurea
portãs in capite, & amict⁹ serico pallio

atque purpureo. Omnisque ciuitas exul
16 tauit, atque læta est. ⁋ Iudæis autẽ no-
ua lux oriri visa est, gaudium, honor,
17 & tripudium. ⁋ Apud oẽs pp̄los, vrbes
atque p̄uincias, quocunque regis p̄ce-
pta veniebãt, mira exultatio, epulæ atq;
cõuiuia, & festus dies: intantum vt plu
res alterius gentis & sectæ eorũ religio-
ni & ceremonijs iungerent̃. Grãdis enĩ
cũctos Iudaici nominis terror iuaserat.

CAP. IX.

1 IGitur duodecimi mensis, quem Adar
A vocari antè iam diximus, tertiadeci-
ma die, quando cunctis Iudæis interfe-
ctio parabatur, & hostes eorũ inhiabãt
sanguini, versa vice Iudæi superiores es
se cœperũt, & se de aduersarijs vindica-
2 re. ⁋ Cõgregatiq; sunt per singulas ciui-
tates, & oppida & loca, vt extenderent
manũ cõtra inimicos, & p̄secutores su-
os. Nullusque ausus est resistere, eò q̄
omnes populos magnitudinis eorũ for
3 mido *penetraret. ⁋ Nam & prouincia-
rũ iudices, & duces, & procuratores, om
nisque dignitas quæ singulis locis ac o-
peribus præerat, extollebant Iudęos ti-
4 more Mardochæi, ⁋ quẽ principẽ esse pa
latij, & plurimum posse cognouerãt. fa-
ma quoq; nominis eius crescebat quoti
5 die, & per cũctorum ora volitabat. ⁋ Ita
B que percusserunt Iudęi inimicos suos
plaga magna, & occiderũt eos, redden-
6 tes eis quod sibi parauerãt facere: ⁋ intã
tũ vt ẽt in Susan quingentos viros inter
ficerẽt, extra decem filios Amã Agagitę
hostis Iudæorum: quorum ista sunt no
7 mina. ⁋ Pharsandatha, & Delphon, & Es
8 phãtha, & Phorãtha, & Adalia, & Arida
9 tha, ⁋ & Phermésta, & Arisai, & Aridai,
10 & Iezatha. ⁋ Quos cũ occidissent, p̄das
de substantijs eorum *agere noluerunt.
11 ⁋ Statimque numerus eorum q̄ occisi e-
12 rãt in Susan, ad regem relatus est. ⁋ Qui
dixit reginæ. In vrbe Susan interfecerũt
Iudæi quingentos viros, & alios decem
filios Aman: quantam putas eos exerce
re cædem in vniuersis prouincijs? Quid
vltrà postulas, & quid vis vt fieri iubeã?
13 ⁋ Cui illa r̃ndit: Si regi placet, detur po-
C testas Iudæis: vt sicut fecerunt hodie in
Susan, sic & cras faciant, & decẽ filij A-
14 man in patibulis suspẽdant̃. ⁋ Pręcepit-
que rex vt ita fieret. Statimq; in Susan
pependit edictũ, & decẽ filij Aman su-
15 spensi sunt. ⁋ Congregatis Iudæis quar-
tadecima die mensis Adar, interfecti
sunt in Susan trecẽti viri: nec eorũ ab il
16 lis direpta substantia est. ⁋ Sed & p̄ oẽs
prouincias quæ ditioni regi subiacebãt
pro animabus sũis steterunt Iudæi, in-
terfectis hostibus ac p̄secutoribus suis:
intãtum vt septuagintaquinque millia
occisorum implerentur, & nullus de
substantijs eorum quicquam continge
17 ret. ⁋ Dies aũt tertiusdecimus mensis A-
D dar vnus apud oẽs interfectionis fuit, &
quartadecima die cędere desierũt. Quẽ
constituerunt esse solennem, vt in eo oĩ
tempore deinceps vacarent epulis, gau-
18 dio atque cõuiuijs. ⁋ At hi qui in vrbe Su
san cædem exercuerant, tertiodecimo
& quartodecimo die eiusdem mẽsis in
cæde versati sunt: quintodecimo autẽ
die percutere desierunt. ⁋ Et idcirco eun
dem diẽ constituerunt solennẽ epularũ
19 atque letitiæ. ⁋ Hi verò Iudæi qui in op-
pidis non muratis ac villis morabantur
quartumdecimũ diem mensis Adar cõ
uiuiorum & gaudij decreuerunt, ita vt
exultent in eo, & mittãt sibi mutuò par
20 tes epularum & ciborum. ⁋ Scripsit ita-
E que Mardochæus oĩa hæc, & literis cõ-
prehensa misit ad Iudæos qui in oĩbus
regis prouincijs morabantur, tam in vi
21 cino positis quàm procul, ⁋ vt quartam-
decimam et quintamdecimam diẽ mẽ-
sis Adar pro festis susciperent, et reuertẽ
te semper anno solẽni celebrarẽt hono
22 re: quia in ipsis diebus se vlti sunt Iudęi
de inimicis suis, et luctus atque tristitia
in hilaritatem gaudiumq; cõuersi sunt
essẽntque dies isti epularũ atq; lętitiæ,
et mitterent sibi inuicem ciborum par-
tes et pauperibus munuscula largiren-
23 tur. ⁋ Susceperuntq; Iudęi in solennem
ritum cuncta quæ eo tempore facere cę
perãt, et quæ Mardochæus literis facien
24 da mãdauerat. ⁋ Aman enĩ, filius Ama-
dathi stirpis Agag, hostis, et aduersari⁹
Iudæorum, cogitauit contra eos malũ,
vt occideret illos, atque deleret: et misit
Phur, quod nostra lingua vertitur in
25 sortem. ⁋ Et postea ingressa est Esther ad
F regẽ, obsecrans vt conatus eius, literis re
gis irriti fierent: et malum quod contra
Iudæos cogitauerat, reuerteretur in ca-
put eius. Deniq; et ipsum et filios eius
26 affixerunt cruci, ⁋ atque ex illo tempore
dies isti appellati sunt phurim, id est
sortium: eo q̄ phur, id est sors, in vrnã

*penetrarat 4. *tangere 4. Sup. 3. c.

missa fuerit. Et cuncta quæ gesta sunt,
epistolæ, id est libri, huius volumine
27 continentur: ¶ queque sustinuerunt, &
quæ deinceps immutata sunt, suscepe-
runt Iudæi super se & semen suum, &
super cunctos qui religioni eorum vo-
luerunt copulari, vt nulli liceat duos
certa 7 hos dies absq; solennitate transfigere:
quos scriptura testatur, & ᵛcęteraᵛ, expe-
tunt tempora annis sibi iugiter succe-
28 dentibus. ¶ Isti sunt dies, quos nulla vn-
G quã delebit obliuio: & per singulas ge-
nerationes cunctę in toto orbe prouin-
cię celebrabunt; nec est vlla ciuitas in
qua dies phurim, id est sortium, non
obseruentur à Iudęis, & ab eorum pro-
genie, quæ his ceremonijs obligata est.
29 ¶ Scripseruntq; Esther regina filia Abi-
hàil, & Mardochęus Iudæus etiam se-
cundam epistolã, vt omni studio dies
ista solennis sanciretur in posterum:
30 ¶ & miserunt ad omnes Iudæos, qui in
centum vigintiseptem prouincijs regis
Assueri versabantur, vt haberent pa-
31 cem, & susciperent veritatem, ¶ obser-
uantes dies sortium & suo tempore cũ
gaudio celebrarent: sicut constituerant
Mardochæus & Esther: & illi obseruan
da susceperunt à se, & à semine suo ie-
iunia, & clamores, & Sortium dies.
32 ¶ & omnia quæ libri huius, qui voca-
tur Esther, historia continentur.

C A P. X.

1 REx verò Assuerus omnem terram,
A & cunctas maris insulas fecit tri-
2 butarias: ¶ cuius fortitudo & imperiũ,
& dignitas atque sublimitas, qua exal-
tauit Mardochæum, scripta sunt in li-
3 bris Medorum atq; Persarum: ¶ & quo-
modo Mardochęus Iudaici generis se-
cundus à rege Assuero fuerit, & ma-
gnus apud Iudæos, & acceptabilis ple-
bi fratrum suorum, quærens bona po-
B pulo suo, & loquens ea quæ ad pacem
4 seminis sui pertinerent. ¶ Dixitq; Mar-
5 dochęus, à Deo facta sunt ista. ¶ Recor-
datus sum somnij quod videram, hæc
eadem significantis, nec eorum quic-
6 quam irritum fuit. ¶ Paruus fons qui
creuit in fluuium, & in lucem, solem-
que conuersus est, & in aquas plurimas
redundauit: Esther est, quam rex acce-
pit vxorem, & voluit esse reginam.
7 ¶ Duo autem dracones: ego sum, & A-
8 man. ¶ Gentes quæ conuenerunt: hi
C sunt qui conati sunt delere nomen Iu-
9 dęorum. ¶ Gens autem mea: Israël est,
quæ clamauit ad Dominum, & sal-
uum fecit Dominus populum suum:
liberauitq; nos ab oĩbus malis, & fecit
signa magna atque portenta inter gen-
10 tes: ¶ & duas sortes esse præcepit, vnã
populi Dei, & alteram cunctarum gen
11 tium. ¶ Venitque vtraque sors in sta-
D tutum ex illo iam tempore diem corã
12 Deo vniuersis gentibus: ¶ & recorda-
tus est Dominus populi sui, ac misertus
13 est hæreditatis suæ. ¶ Et obseruabuntur
dies isti in mense Adar, quartadecima
& quintadecima die eiusdem mensis,
cum omni studio & gaudio in vnum
cœtum populi congregati, in cunctas
deinceps generationes populi Israël.

C A P. XI.

1 ANno quarto regnantibus Ptole-
A mæo & Cleopatra, attulerunt Do-
sitheus, qui se sacerdotem, & Leuitici
generis ferebat, & Ptolemęus filius
eius hanc epistolam phurim, quam di-
xerũt interpretatum esse Lysimachum
2 Ptolemęi filium in Ierusalem. ¶ Anno Infrà 16.
B secundo, regnante Artaxerxe maximo, a.1.
prima die mensis Nisan, vidit somniũ Suprà 2.
Mardochęus, filius Iairi, filij Semei, a.5.
3 filij Cis de tribu Ben-iamin: ¶ homo
Iudęus, qui habitabat in vrbe Susis,
vir magnus, & inter primos aulæ re-
4 giæ. ¶ Erat autem de eo numero capti- 4.Reg.24.
uorum, quos transtulerat Nabucho- d.15.
donosor rex Babylonis de Ierusa- Suprà 2.
5 lem cum Iechonia rege Iuda: ¶ & hoc a.6.
eius somnium fuit. Apparuerunt voces
& tumultus, & tonitrua, & terræmo-
6 tus, & conturbatio super terram: ¶ &
ecce duo dracones magni, paratique
7 contra se in prælium. ¶ Ad quorum cla-
morem cunctæ concitatæ sunt natio-
C nes, vt pugnarent contra Gentem iu-
8 storum. ¶ Fuitq; dies illa tenebrarum
& discriminis, tribulationis & angu-
stię, & ingens formido super terram.
9 ¶ Conturbataque est gens iustorum ti-
mentium mala sua, & præparata ad
10 mortem. ¶ Clamaueruntque ad Deum,
& illis vociferantibus, fons paruus
creuit in fluuium maximũ, & in aquas
11 plurimas redundauit. ¶ Lux & sol or-
tus est, & humiles exaltati sunt, &

12 deuorauerunt inclytos. ¶ Quod cùm
vidisset Mardochæus, & surrexisset de
stratu, cogitabat q͂d Deus facere vellet:
& fixum habebat in animo, scire cupiens quid significaret somnium.

CAP. XII.

Sup. 2.d. 21. & 6. a.1.

1 MOrabatur autem eo tempore in
A aula regis cum Bagatha & Thara
eunuchis regis, qui ianitores erant pala
2 tij. ¶ Cumque intellexisset cogitationes
eorum & curas diligentius peruidisset,
B didicit quòd conarentur in regem Ar-
taxerxem manus mittere, & nuntiauit
3 super eo regi. ¶ Qui de vtroque habita
quæstione, confessos iussit duci ad mor-
4 tem. ¶ Rex autem quod gestum erat
C scripsit in commentarijs: sed & Mardo-
chæus rei memoriam literis tradidit.
5 ¶ Præcepitque ei rex vt in aula palatij
moraretur, datis ei pro delatione mu-
6 neribus. ¶ Aman verò filius Amadathi
bugæus erat gloriosissimus coram re-
D ge, & voluit nocere Mardochæo, & po-
pulo eius pro duobus eunuchis regis,
qui fuerant interfecti.

Epistolæ autem hoc exemplar fuit.

CAP. XIII.

1 REx Maximus Artaxerxes ab India
A vsque Æthiopiam, centum vigin-
ti septem prouinciarum principibus &
ducibus, qui eius Imperio subiecti sunt
2 salutem. ¶ Cùm plurimis gentibus
imperarem, & vniuersum orbem meæ
ditioni subiugassem, volui nequaquã
abuti potentiæ magnitudine, sed cle-
mentia & lenitate gubernare subiectos:
vt absque vllo terrore vitam silentio
transigentes, optata cunctis mortali-
3 bus pace fruerentur. ¶ Quærente au-
tem me à consiliarijs meis quomodo
posset hoc impleri, vnus qui sapientia
& fide cæteros præcellebat, & erat post
4 regem secundus, Aman nomine, ¶ in-
dicauit mihi in toto orbe terrarum po-
pulum esse dispersum, qui nouis vtere-
tur legibus, & contra omnium Gen-
tium consuetudinem faciens, Regum
iussa contemneret, & vniuersarum con
cordiam nationum sua dissensione
5 violaret. ¶ Quod cum didicissemus,
B videntes vnam gentem rebellem ad-
uersus omne hominum genus peruer-
sis vti legibus, nostrisque iussionibus
contraire, & turbare subiectarum no-
bis prouinciarum pacem atque con-
6 cordiam: ¶ iussimus vt quoscunque
Aman: qui omnibus prouincijs præ-
positus est, & secundus à rege, & quem
patris loco colimus, monstrauerit: cũ
coniugibus ac liberis deleantur ab ini-
micis suis, nullusque eorum misereatur
quartadecima die duodecimi men-
7 sis Adar, anni præsentis: ¶ vt nefarij
homines vno die ad inferos descen-
dentes, reddant imperio nostro pacem,
8 quam turbauerant. ¶ Mardochæus
autem deprecatus est Dominum, me-
9 mor omnium operum eius, ¶ & dixit:
C Domine, Domine rex omnipotens, in
ditione enim tua cuncta sunt posita: &
non est qui possit tuæ resistere volunta-
10 ti, si decreueris saluare Israël. ¶ Tu
fecisti cęlum & terram, & quicquid cæ-
11 li ambitu continetur. ¶ Dominus om-
nium es, nec est qui resistat maiestati
12 tuæ. ¶ Cuncta nosti, & scis quia non
pro superbia & contumelia, & aliqua
gloriæ cupiditate fecerim hoc, vt non
13 adorarem Aman superbissimum. (¶Li-
D benter enim pro salute Israël etiam
vestigia pedum eius deosculari para-
14 tus essem:) ¶ sed timui ne honorem
Dei mei transferrem ad hominem: &
ne quenquam adorarem excepto Deo
15 meo. Et nunc Domine rex Deus Abra-
ham, miserere populi tui, quia volunt
nos inimici nostri perdere, & hæredi-
16 tatem tuam delere. ¶ Ne despicias
partem tuam quam redemisti tibi de
17 Ægypto. ¶ Exaudi deprecationem
meam, & propitius esto sorti & funi-
culo tuo, & conuerte luctum nostrum
in gaudium, vt viuentes laudemus
nomen tuum Domine, & ne claudas
18 ora te canentium. ¶ Omnis quoque
Israël pari mente, & obsecratione cla
mauit ad Dominum, eò quòd eis certa
mors impendéret.

CAP. XIIII.

1 ESther quoque regina confugit ad
A Dñm pauens periculũ quod immi-
2 nebat. ¶ Cũq; deposuisset vestes regias,
fletib⁹ & luctui apta induméta suscepit,
& ꝑ vnguentis varijs, cinere & stercore
impleuit caput, & corpus suum humi-
liauit ieiunijs: omniaque loca in qui-
bus antea lętari consueuerat, crinium
3 laceratione compleuit. ¶ Et depreca-
batur Dominum Deum Israël, dicens:

Domine mi, qui rex noster es solus,
adiuua me solitariam, & cuius prçter
4 te nullus est auxiliator alius. ¶ Pericu-
5 lum meum in manibus meis est. ¶ Au-
diui à patre meo quòd tu Domine tu-
lisses Israël de cunctis Gentibus, & pa-
tres nostros ex omnibus retro maiori-
bus suis, vt possideres hçreditatem sem
B piternam, fecistiq; eis sicut locutus es.
6 ¶ Peccauimus in conspectu tuo, & id-
circo tradidisti nos in manus inimico-
7 rum nostrorum: ¶ coluimus enim deos
8 eorum: Iustus es domine. ¶ Et nunc nó
eis sufficit, quòd durissima nos oppri-
munt seruitute, sed robur manuum
suarum, idolorum potentiæ deputan-
9 tes, ¶ volunt tua mutare promissa, &
delere hæreditatem tuam, & claudere
ora laudantium te, atque extinguere
10 gloriam templi & altaris tui, ¶ vt ape-
riant ora Gentium, & laudent idolo-
rum fortitudinem, & prædicent car-
11 nalem regem in sempiternum. ¶ Ne tra
das Domine sceptrum tuum his qui
C non sunt, ne rideant ad ruinam no-
stram: sed conuerte consilium eorum
super eos, & eum qui in nos cœpit sç-
12 uire, disperde. ¶ Memento Domine,
& ostédite nobis in tépore tribulatio-
nis nostræ, & da mihi fiduciá Domine
rex deorum & vniuersæ potestatis:
13 ¶ tribue sermonem compositum in ore
meo in conspectu leonis, & transfer
cor illius in odium hostis nostri, vt
& ipse pereat, & cçteri qui ei consen-
14 tiunt. ¶ Nos autem libera in manu tua,
& adiuua me, nullum aliud auxiliú
habentem, nisi te Domine, qui habes
15 omnium scientiam, ¶ & nosti quia ode-
rim gloriam iniquorum, & detester
cubile incircuncisorum, & omnis alie-
16 nigenç. ¶ Tu scis necessitatem meam
D quòd abominer signum superbiæ &
gloriæ meæ, quod est super caput meú
in diebus ostétationis meç, & detester
illud quasi pannum menstruatç, & nó
17 portem in diebus silétij mei, ¶ & quòd
non comederim in mensa Aman, nec
mihi placuerit conuiuium Regis, &
18 non biberim vinum libaminum: ¶ &
nunquam lçtata sit ancilla tua, ex quo
huc translata sum vsque in prçsentem
diem, nisi in te Domine Deus Abrahá.
19 ¶ Deus fortis super omnes, exaudi vo-
cem eorum qui nullam aliam spem
habent, & libera nos de manu iniquo-
rum, & erue me à timore meo.

CAP. XV.

1 ET mádauit ei (haud dubium quin
A Esther Mardochæus) vt ingredere-
tur ad Regem, & rogaret pro populo
2 suo & pro patria sua. Memorare (in-
quit) dierum humilitatis tuæ, quomo-
do nutrita sis in manu mea, quia Amá
secundus à Rege locutus est contra
3 nos in mortem: ¶ & tu inuoca Domi-
num, & loquere regi pro nobis, & li-
4 bera nos de morte. ¶ Die autem ter-
tio deposuit vestimenta ornatus sui, &
5 circundata est gloria sua: ¶ Cumque
regio fulgeret habitu: & inuocasset o-
mnium rectorem & saluatorem Deum,
6 assumpsit duas famulas: ¶ & super vná
B quidem innitebatur, quasi præ deli-
cijs, & nimia teneritudine corpus suú
7 ferre non sustinens: ¶ altera autem fa-
mularum sequebatur dominam, de-
fluentia in humum indumenta susten
8 tans. ¶ Ipsa autem roseo colore vultum
perfusa, & gratis ac nitentibus oculis
tristem cçlabat animum, & nimio ti-
9 more contractum. ¶ Ingressa igitur cun-
cta per ordinem ostia, stetit contra regé,
vbi ille residebat super soliú regni sui,
indutus vestibus regijs, auroque fulgés,
& prçtiosis lapidibus, eratque terribi-
10 lis aspectu. ¶ Cumq; eleuasset faciem, &
C ardentibus oculis furorem pectoris in-
dicasset, regina corruit, & in pallorem
colore mutato, lassum super ancillulá
11 reclinauit caput. ¶ Conuertitq; Deus spi
ritum regis in másuetudinem, & festi-
nus ac metuens exiliuit de solio: & su-
stentans eam vlnis suis, donec rediret
12 ad se, his verbis bládiebatur. ¶ Quid ha-
bes Esther? Ego sú frater tuus, noli me-
13 tuere. ¶ Non morieris: nó ení pro te, sed
14 pro oíbus hæc lex cóstituta est. ¶ Accede
15 igitur, & tange sceptrum. ¶ Cumq; illa Gen. [illegible]
D reticeret, tulit auream virgá, & posuit su b. 1[illegible].
per collú eius, & osculatus est eam, & 2. Reg. 1[illegible]
16 ait: Cur mihi non loqueris? ¶ Quæ respó c. 17.
dit: Vidi te Dñe quasi angelum Dei, &
conturbatum est cor meum prç timo-
17 re gloriæ tuæ. ¶ Valde enim mirabilis
es Domine, & facies tua plena est gra-
18 tiarum. ¶ Cumque loqueretur, rursus
19 corruit, & penè exanimata est. ¶ Rex au
tem turbabatur, & omnes ministri eius
consolabantur eam.

CAP. XVI.

Supr. 12. b. 8
1 REx magnus Artaxerxes, ab India
A vsque Æthiopiam centum vigin-
tiseptem prouinciarũ ducibus ac prin-
cipibus, qui nostræ iussioni obediunt,
2 salutem dicit. ¶ Multi, bonitate prin-
cipum & honore qui in eos collatus
3 est, abusi sunt in superbiam: ¶ & non
solùm subiectos regibus nituntur op-
primere, sed datam sibi gloriam non
ferentes, in ipsos qui dederunt, moliun
4 tur insidias. ¶ Nec cõtenti sunt gratias
non agere beneficijs, & humanitatis in
se iura violare, sed Dei quoq; cũcta cer
nentis arbitrantur se posse fugere sen-
5 tentiam. ¶ Et in tantum vesaniæ proru-
perunt, vt eos qui credita sibi officia
diligenter obseruant, & ita cuncta a-
gunt vt omniũ laude digni sint, men-
daciorum ' cuniculis ' conentur sub- ¶ funiculis.
6 uertere, ¶ dum aures principum sim-
plices, & ex sua natura alios æstiman-
7 tes, callida fraude decipiunt, ¶ Quæ,
B res, & ex veteribus probatur historijs,
& ex his quę geruntur quotidie, quo-
modo malis quorundã suggestionibus
8 regum studia deprauentur. ¶ Vnde
prouidendum est paci omnium pro-
9 uinciarum. ¶ Nec putare debetis, si
diuersa iubeamus, ex animi nostri
venire leuitate, sed pro qualitate & ne-
cessitate temporum, vt reipublicæ po- Suprà 3. b. 1.
10 scit vtilitas ferre sententiam. ¶ Et vt
manifestiùs quod dicimus, intelliga-
tis, Aman filius Amadathi, & animo
& gente Macedo, alienusque à Persa-
rum sanguine, & pietatem nostrã sua
crudelitate commaculans, peregrinus
11 à nobis susceptus est: ¶ & tantam in se
expertus humanitatem, vt pater noster
vocaretur, & adoraretur ab omnibus,
12 post regem secundus: ¶ qui in tantum
arrogantię tumorem sublatus est, vt re-
13 gno priuare nos niteref & spiritu. ¶ Nã
C Mardochæum, cuius fide & beneficijs
viuimus, & cõsortẽ regni nostri Esther
cum omni gente sua nouis quibusdam
atque inauditis machinis expetiuit in
14 mortẽ: ¶ hoc cogitãs vt illis interfectis,
insidiaref nostrę solitudini, & regnũ
15 Persarũ trãsferret in Macedonas. ¶ Nos
autẽ à pessimo mortalium Iudęos neci
destinatos in nulla penit⁹ culpa reperi
mus, sed ecõtrario iustis vtẽtes legibus,
16 ¶ & filios Altissimi & maximi, sempq;
viuentis Dei, cuius beneficio & patrib⁹
nostris, & nobis regnum est traditũ, &
17 vsque hodie custoditur. ¶ Vnde eas lite-
ras quas sub nomine nostro ille direxe-
18 rat, sciatis esse irritas. ¶ Pro quo scelere
ante portas huius vrbis, id est Susan, &
ipse qui machinatus est, & oĩs cognatio
eius pendet in patibulis: non nobis, sed
19 Deo reddente ei quod meruit. ¶ Hoc
D aũt edictũ qđ nũc mittimus, in cunctis
vrbibus proponatur: vt liceat Iudæis vti
20 legibus suis. ¶ Quibus debetis esse admi
niculo, vt eos qui se ad necẽ eorũ para-
uerant, possint interficere tertiadecima
die mensis duodecimi, q vocatur Adar:
21 ¶ hãc enim diẽ, Deus oĩpotens, mœroris
22 & luctus eis vertit in gaudium. ¶ Vnde
& vos inter cęteros festos dies, hanc ha-
betote diẽ, & celebrate eã cũ oĩ lętitia,
23 vt & in posterum cognoscatur, ¶ omnes
qui fideliter Persis obediunt, dignam
pro fide recipere mercedẽ: qui aũt insi-
diantur regno eorum, perire pro scelere.
24 ¶ Omnis autem prouincia & ciuitas quę
noluerit solẽnitatis huius esse particeps
gladio & igne pereat, & sic deleatur, vt
nõ solum hominibus, sed etiam bestijs
inuia sit in sempiternum, pro exemplo
contemptus, & inobedientiæ.

LIBER IOB.

CAPVT PRIMVM.

Eze. 14. d & 19.
1 VIR erat in terra Hus,
A nomine Iob: & erat
vir ille simplex & re-
ctus, ac timens Deũ,
& recedens à malo.
2 ¶ Natique sunt ei se-
ptem filij & tres filię.
3 ¶ Et fuit possessio ei⁹
septem millia ouium, & tria millia ca-
melorum, quingenta quoq; iuga boũ,
& quingentæ asinæ, ac familia multa
nimis: eratq; vir ille magnus inter oẽs
4 oriẽtales. ¶ Et ibant filij eius, & faciebãt
cõuiuium p domos, vnusquisq; in die
suo. Et mittentes vocabant tres sorores
suas, vt comederent, & biberẽt cum eis.
5 ¶ Cumque in orbem transissent dies c-

B uiuij, mittebat ad eos Iob, & sanctifica-
bat illos: cōsurgésq; diluculo offerebat
holocausta p singulos. Dicebat enim:
Ne fortè peccauerint filij mei, & bñdi-
xerint Deo in cordibus suis. Sic faciebat
6 Iob cūctis dieb⁹. ❡ Quadā autē die cū ve
nissent filij Dei vt assisterent corā Dño,
7 affuit inter eos etiā Satan. ❡ Cui dixit
Dñs: Vnde venis? Qui rñdens ait: Cir-
8 cuiui terrā, & perābulaui eā. ❡ Dixitq;
Dñs ad eū: Nūquid considerasti seruū
meū Iob, ꝙ non sit ei similis in terra,
homo simplex, & rectus, ac timés Deū,
9 & recedés à malo? ¦ ❡ Cui rñdens Satan
ait: Nunquid Iob frustrà timet Deum?
10 ❡ Nonne tu vallasti eū, ac domum ei⁹.
vniuersamq; substantiā eius p circui-
tum: operib⁹ manuū eius benedixisti,
11 & possessio eius creuit in terra? ❡ Sed ex-
C tende paululū manum tuam, & tange
cūcta quę possidet: nisi ° in faciē' ° bñdi-
12 xerit tibi. ❡ Dixit ergo Dñs ad Satan: Ec-
ce vniuersa quę habet, ī manu tua sūt:
tantū in eum ne extēdas manū tuam.
13 Egressusq; est Satan à facie Dñi. ❡ Cùm
autē quadā die filij & filiæ eius come-
derent & biberēt vinū in domo fratris
14 sui primogeniti, ❡ Nūtius venit ad Iob
qui diceret: Boues arabāt & asinę pasce
15 bant iuxta eos: ❡ Et irruerūt Sabæi, tu-
leruntq; oīa, & pueros percusserūt gla-
dio: & euasi ego solus, vt nuntiarē tibi.
16 ❡ Cūq; adhuc ille loqueret venit alter,
& dixit. Ignis Dei cecidit è cælo, & ta-
ctas oues puerosq; cōsumpsit: & effugi
17 ego solus, vt nuntiarē tibi. ❡ Sed & illo
adhuc loquente, venit alius, & dixit:
Chaldæi fecerūt tres turmas, & inuase-
runt camelos, & tulerunt eos, nec non
& pueros pcusserunt gladio: & ego fugi
18 solus vt nuntiarē tibi. ❡ Adhuc loque-
D bat' ille, & ecce alius intrauit, & dixit:
Filijs tuis & filiab⁹ vescētibus & biben-
tibus vinū in domo fratris sui primoge
19 niti, ❡ repēte ventus vehemens irruit à
regione deserti, & cōcussit quatuor an-
gulos domus, q̄ corruens oppressit libe-
ros tuos, & mortui sūt: & effugi ego so-
20 lus, vt nuntiarē tibi. ❡ Tūc surrexit Iob,
& scidit ° vestimēta sua': & tonso capite
21 corruēs in terrā, adorauit, ❡ & dixit: ‖ Nu
dus egressus sum de vtero mīis meę, &
nud⁹ reuertar illuc. Dñs dedit, Dñs ab-
stulit, - sicut dño placuit, ita factū est':
22 sit nomen Dñi benedictum. ❡ In oībus

° in facie tua 10.
° tuam.

° tunicā suā 10.
‖ Eccle. 5. c. 14.
1. Tim. 6. b. 7.
-1.

his non peccauit Iob - labijs suis': neq;
stultū quid contra Deū loquutus est.

CAP. II.

1 FActum est autē cū quadam die ve-
A nissent filij Dei, & starent corā Dño,
venisset quoq; Satan inter eos, & staret
2 in conspectu eius, ❡ vt diceret Dñs ad Sa
tan: Vnde venis? Qui rñdens, ait: Cir-
3 cuiui terrā, & perambulaui eā. ❡ Et dixit
B Dñs ad Satan: Nūquid cōsiderasti ser-
uum meū Iob, quod nō sit ei similis in
terra, vir simplex & rectus ac timēs Deū,
& recedens à malo, & adhuc retinens
innocentiā? Tu autē cōmouisti me ad-
4 uersus eū, vt affligerē eum frustrà. ❡ Cui
rñdens Satan, ait: Pellē pro pelle, & cū-
cta quæ habet homo, dabit pro aīa sua:
5 ❡ alioquin mitte manū tuam, & tange
os eius & carnē, & tunc videbis ꝙ ° in fa
6 ciem' benedicat tibi. ❡ Dixit ergo Dñs
ad Satan, Ecce in manu tua est, veruntñ
7 animam illius serua. ❡ Egressus igitur
C Satan à facie Dñi, percussit Iob vlcere
pessimo, à planta pedis vsque ad verti-
8 cem eius, ❡ qui testa saniem radebat, se-
9 dens ī sterquilinio. ❡ Dixit aūt illi vxor
sua: Adhuc tu permanes in simplicitate
10 tua? bñdic Deo & morere. ❡ Qui ait ad
illā: Quasi vna de stultis - mulieribus'
locuta es. si bona suscepimus de manu
Dei, mala quare nō suscipiamus? In om
nibus his non peccauit Iob labijs suis.
11 ❡ Igitur audientes tres amici Iob omne
malū quod accidisset ei, venerunt sin-
guli de loco suo, Eliphaz Themanites,
& Baldat Suhites, & Sophar Naamathi
tes. Cōdixerant enī, vt pariter venientes
12 visitarēt eū, & consolarent'. ❡ Cūq; ele-
D uassent pcul oculos suos, nō cognoue-
runt eū, & exclamātes plorauerūt, scis-
sisq; vestibus sparserunt puluerē super
13 caput suū in cælum. ❡ Et sederunt cum
eo in terra septem diebus & septē nocti
bus, & nemo loquebat' ei verbum: vide
bant enim dolorem esse vehementem.

CAP. III.

1 POst hæc aperuit Iob os suū, & ma-
A ledixit diei suo, ❡ & locutus est:
2 ❡ ‖ Pereat dies in qua nat⁹ sum, & nox
3 in qua dictū est: Conceptus est homo.
4 ❡ Dies ille vertatur in tenebras: nō re
quirat eum Deus dèsuper, ° & non' illu
5 stretur' lumine. ❡ Obscurent eū tenebrę
& vmbra mortis: occupet eum caligo:
& inuoluatur amaritudine.

° -
Iosu. 2. c. 10.

° in faciem tuam.

Tob. 2. d. 11.
1. -

Sup. 1. d. 22.

‖ Ierem. 20. d. 14.

° non sit in recordatione. ° illustret.

6 ¶Noctem illã tenebrosus turbo possi-
deat: non computetur in diebus anni,
nec numeretur in mensibus.
7 ¶Sit nox illa solitaria, nec laude di-
8 gna: ¶ maledicant ei q maledicũt diei,
B qui parati sunt suscitare Leuiathan.
9 ¶ Obtenebrentur stellæ caligine eius:
expectent lucem, & non videat, nec or-
tum surgentis auroræ.
10 ¶Quia nõ conclusit ostia ventris qui
portauit me, nec abstulit mala ab ocu-
11 lis meis. ¶ Quare nõ in vulua mortuus
sum, egressus ex vtero nõ statim perij?
12 ¶Quare exceptus genib⁹? cur lactatus
13 uberib⁹? ¶Nunc enim dormiens sile-
rem, & somno meo requiescerem
14 ¶Cum regibus & consulibus terræ,
C qui ædificant sibi solitudines:
15 ¶Aut cum principibus, qui possident
aurũ & replent domos suas argento:
16 ¶Aut sicut abortiuum absconditum
non subsisterem, vel qui concepti non
viderunt lucem.
17 ¶Ibi impij cessauerunt à tumultu: &
ibi requieuerunt fessi robore.
18 ¶Et quondam vincti pariter sine mo-
lestia, non audierunt vocem exactoris.
19 ¶Paruus & magn⁹ ibi sunt, & seruus
20 liber à Dño suo. ¶ Quare misero data
est lux, & vita his qui in amaritudine a-
21 nimæ sunt? ¶ Qui expectat mortem, &
non venit: quasi effodientes thesaurũ.
22 ¶Gaudentq; vehemẽter cùm inuene-
23 rint sepulchrũ. ¶ Viro cuius abscõdita
est via, & circũdedit eũ Deus tenebris,
24 ¶Antequam comedã suspiro: & tan-
quam inũdantes aquæ sic rugitus me⁹.
25 ¶Quia timor quem timebam, euenit
mihi: & quod verebar accidit.
26 ¶Nonne dissimulaui? nõne silui? nõ-
ne quieui? & venit sup me indignatio.

CAP. IIII.

1 Respondens autem Eliphaz Thema
A nites, dixit:
2 ¶Si cœperimus loq tibi, forsitan, mo-
lestè accipies, sed conceptum sermonẽ
tenere quis poterit?
3 ¶Ecce docuisti multos, & manus las-
sas roborasti.
4 ¶Vacillãtes cõfirmauerunt sermones
tui, & genua trementia confortasti,
5 ¶Nunc autem venit super te plaga,
& defecisti: tetigit te, & cõturbatus es.
6 ¶Vbi est timor tu⁹, fortitudo tua, *pa
B tientia tua, & perfectio viarũ tuarum?
7 ¶Recordare obsecro te: qs vnquã in-
nocẽs perijt: aut quãdo recti deleti sũt?
8 ¶ Quin potius vidi eos qui operãtur
iniquitatẽ, & seminant dolores, & me-
9 tunt eos. ¶Flante Deo perijsse, & spiritu
iræ eius esse consumptos.
10 ¶Rugitus leonis & vox leænæ, & dẽ-
tes catulorum leonum contriti sunt.
11 ¶Tigris perijt, eò q non haberet præ-
dam, & catuli leonis dissipati sunt.
12 ¶Porrò ad me dictũ est verbum ab-
C sconditũ, & quasi furtiuè suscepit au-
ris mea venas susurri eius.
13 ¶In horrore visionis nocturnæ, quan-
do solet sopor occupare homines.
14 ¶Pauor tenuit me, & tremor, & om-
nia ossa mea perterrita sunt.
15 ¶Et cũ spiritus me præsente trãsiret,
inhorruerunt pili carnis meæ.
16 ¶Stetit quidã, cuius non agnoscebam
D vultum, imago corã oculis meis, & vo-
cem quasi auræ lenis audiui.
17 ¶Nũqd homo, Dei cõparatione iusti- Infra 9. a 4.
ficabit, aut factore suo purior erit vir? Intra 15.
18 ¶Ecce q seruiunt ei, nõ sunt stabiles, b. 15.
& in Angelis suis reperit prauitatem. 2. Pet. 2. a. 4.
19 ¶Quãtò magis hi qui habitãt domos
luteas, qui terrenũ habent fundamen-
tum, consumentur velut à tinea?
20 ¶De mane vsq; ad vesperã succidentur:
& qa null⁹ intelligit, i æternũ peribũt.
21 ¶Qui aũt reliqui fuerint, auferentur
ex eis: morientur, & non in sapientia.

CAP. V.

1 Voca ergo si est qui tibi respõdeat, &
A ad aliquẽ sanctorum conuertere.
2 ¶ *Virum stultũ interficit iracũdia, * Vers. 4.
& paruulum occidit inuidia.
3 ¶Ego vidi stultũ firma radice, & ma-
ledixi pulchritudini eius statim.
4 Longè fient filij eius à salute, & con-
terentur in porta, & non erit qui eruat.
4 ¶Cuius messem famelicus comedet,
& ipsum rapiet armatus, & bibent sitiẽ-
tes diuitias eius.
6 ¶Nihil in terra sine causa fit, & de
humo non orietur dolor.
7 ¶Homo nascitur ad laborem, & auis
B ad volatum.
8 ¶Quã ob rem ego deprecabor Dñm,
& ad Deum ponam eloquium meum.
9 ¶Qui facit magna & inscrutabilia &
mirabilia absq; numero.
10 ¶Qui dat pluuiam super faciem ter-
ræ, & irrigat aquis vniuersa.

11 ¶Qui ponit humiles in sublime, & mœrentes erigit sospitate.
12 ¶Qui dissipat cogitationes malignorum, ne possint implere manus eorum
C quod cœperant.
13 ¶¶Qui apprehendit sapientes in astutia eorũ, & consilium prauorũ dissipat. ¶1. Cor. 3 d.19.
14 ¶Per diem incurrẽt tenebras, & quasi in nocte, sic palpabunt in meridie.
15 ¶Porrò saluũ faciet egenũ' à gladio oris eorũ, & de manu violẽti pauperẽ. 5.
16 ¶Et erit egeno spes, iniquitas autem contrahet os suum.
17 ¶¶Beatus homo qui corripit à Deo: increpationem ergo Dñi ne reprobes. ¶Prou. 3. b.12.
18 ¶Quia ipse vulnerat, & medet: percutit, & manus eius sanabunt.
19 ¶In sex tribulationibus liberabit te, & in septima non tanget te malum.
20 ¶In fame, eruet te de morte: & in bel
D lo, de manu gladij.
21 ¶A flagello linguę absconderis: & nõ timebis calamitatem cùm venerit.
22 ¶In vastitate & fame ridebis: & bestias terræ non formidabis.
23 ¶Sed cũ lapidibus regionum pactum tuũ, & bestiæ terrę pacificę erunt tibi.
24 ¶Et scies ꝙ pacẽ habeat tabernaculũ tuũ, & visitans speciẽ tuã, nõ peccabis.
25 ¶Scies quoque quoniam multiplex erit semen tuum, & ꝓgenies tua quasi herba terræ.
26 ¶Ingrediẽris ĩ abundãtia sepulchrũ, sicut infert acervus tritici in tpe suo.
27 ¶Ecce, hoc vt inuestigauimus, ita est: quod auditum, mente pertracta.

CAP. VI.

1 RESpondens autem Iob, dixit,
A ¶Vtinã appenderentur peccata
2 mea, quibus iram merui: & calamitas quam patior, in statera.
3 ¶Quasi arena maris hęc grauior *apparet*: vnde & verba mea dolore sũt plena. *apparet 3.
4 ¶Quia sagittæ Dñi in me sunt: quarum indignatio ebibit spiritũ meũ, & terrores Dñi militant contra me.
5 ¶Nunquid rugiet onager cũ habuerit herbam? aut mugiet bos, cùm ante præsepe plenum steterit?
6 ¶Aut poterit comedi insulsum, quod non est sale conditũ? aut potest aliquis gustare, quod gustatũ affert mortem? 6.
B ¶Animę enim esurienti etiam amara dulcia esse videntur. ¶Pro. 27. a.7.

7 ¶Quę prius nolebat tangere anima mea, nunc præ angustia, cibi mei sunt.
8 ¶Quis det vt veniat petitio mea: & quod expecto, tribuat mihi Deus?
9 ¶Et qui cœpit, ipse me cõterat: soluat manum suam, & succidat me?
10 ¶Et hæc mihi sit cõsolatio, vt affligẽs me dolore, non parcat, nec cõtradicam sermonibus Sancti.
11 ¶Quæ est enim fortitudo mea, vt sustineã? aut qs finis meus, vt patiẽter agã?
12 ¶Nec fortitudo lapidum fortitudo mea, nec caro ænea est.
13 ¶Ecce, non est auxiliũ mihi in me, &
C necessarij quoq; mei recesserunt à me.
14 ¶Qui tollit ab amico suo misericordiam, timorem Domini derelinquit.
15 ¶Fratres mei preterierunt me, sicut torrens qui raptim transit in conuallib⁹.
16 ¶Qui timẽt pruinã, irruet sup eos nix.
17 ¶Tpe quo fuerint dissipati, peribunt, & vt incaluerint, soluent de loco suo.
18 ¶Inuolutę sunt semitæ gressuum eorum: ambulabũt in vacuũ, & peribũt.
19 ¶Considerate semitas Thema, itinera Saba, & expectate paulisper.
20 ¶Confusi sunt, qa *speraui*: venerunt quoq; vsq; ad me, & pudore cooperti *sperauerunt 1.
21 sunt. ¶Nunc venistis: & modò videntes plagam meam timetis.
22 ¶Nunquid dixi, Afferte mihi, & de substantia vestra donate mihi?
23 ¶Vel, Liberate me de manu hostis, &
D de manu robustarum eruite me?
24 ¶Docete me, & ego tacebo: & siquid
25 forte ignoraui instruite me. ¶Quare detraxistis sermonib⁹ veritatis, cũ è vobis nullus sit qui possit arguere me? 1.
26 ¶Ad increpandũ tantũ eloquia concinnatis, & in ventum verba profertis.
27 ¶Super pupillum irruitis, & subuertere nitimini amicum vestrum.
28 ¶Veruntamen quod cœpistis explete: præbete aurẽ, & videte an mentiar.
29 ¶Rñdete obsecro absq; contentione: & loquẽtes id quod iustũ est, iudicate.
30 ¶Et nõ inuenietis in lingua mea iniquitatem, nec in faucibus meis stultitia personabit.

CAP. VII.

1 MIlitia est vita hominis sup terrã:
A & sicut dies mercenarij dies eius.
2 ¶Sicut seru⁹ desiderat vmbrã, & sicut mercenarius præstolat finẽ operis sui.
3 ¶Sic & ego habui mẽses vacuos, & no-

ctes laboriosas enumeraui mihi.
4 ¶Si dormiero, dicã, Quando consur-
gam?& rursum expectabo vesperam, &
replebor doloribus vsq; ad tenebras.
5 ¶Induta est caro mea putredine &
sordibus pulueris, cutis mea aruit, & cõ
6 tracta est. ¶ Dies mei velociùs transie-
B runt, q̃ à texente tela succidit̃, & cõsum
7 pti sunt absq; vlla spe. ¶ Memento qa
ventus est vita mea, & non reuertetur
oculus meus vt videat bona.
8 ¶ Nec aspiciet me visus hominis: ocu
li tui in me, & non subsistam.
9 ¶Sicut cõsumitur nubes, & ptransit:
sic q descẽderit ad inferos nõ ascendet.
10 ¶Nec reuertet̃ vltrà in domũ suam,
neq; cognoscet eũ amplius locum eius.
11 ¶ Quapropter & ego nõ parcã ori meo,
C loquar in tribulatione spiritus mei: cõ
fabulabor cũ amaritudine aĩæ meæ.
12 ¶Nunquid mare ego sum, aut cetus
quia circundedisti me carcere?
13 ¶Si dixero Consolabitur me lectulus
meus, & releuabor loquens mecum in
strato meo.
14 ¶Terrebis me per somnia, & p visio-
nes horrore concuties.
15 ¶ Quam ob rem elegit suspendium
anima mea, & mortem ossa mea.
16 ¶Desperaui, nequaquã vltrà iam vi-
D uã: parce mihi, nihil eni sunt dies mei.
17 ¶Quid est homo, qa magnificas eũ?
aut quid apponis erga eum cor tuum?
18 ¶Visitas eũ diluculo, & subitò pbas
19 illũ: ¶vsquequo non parcis mihi, nec
dimittis me vt glutiam saliuam meã?
20 ¶Peccaui, quid faciã tibi ò custos ho-
minum? quare posuisti me contrarium
tibi, & factus sum mihimetipsi grauis?
21 ¶Cur non tollis peccatũ meũ, & qua
re non aufers iniquitatẽ meam? ecce,
nunc in puluere dormiam: & si manè
me quæsieris, non subsistam.

CAP. VIII.

1 RESpõdẽs aũt Baldad Suhites, dixit,
A ¶Vsquequo loquêris talia, & spi-
2 ritus multiplex sermonis oris tui?
3 ¶Nunqd Deus supplãtat iudiciũ? aut
omnipotens subuertit quod iustũ est?
4 ¶Etiam si filij tui peccauernnt ei, &
dimisit eos in manu iniquitatis suæ:
5 ¶Tu tamẽ si diluculo consurrexeris
ad Deũ, & oĩpotentẽ fueris deprecatus:
6 ¶Si mundus & rectus incesseris, sta-
B tim euigilabit ad te, & pacatũ reddet
habitaculum iustitiæ tuæ.
7 ¶In tm̃ vt si priora tua fuerint parua,
& nouissima tua multiplicent̃ nimis.
8 ¶Interroga enĩ generationẽ pristinã,
& diligẽter inuestiga patrũ memoriã:
9 ¶ ‖ (Hesterni qppe sumus, & ignora- ‖Psa. 143 a. 4.
mus qm̃ sicut vmbra dies nostri sunt Inf. 14. a. 2.
10 sup terrã.) ¶Et ipsi docebũt te: loquent̃
tibi, & de corde suo pferent eloquia.
11 ¶Nunquid virere potest scirpus absq;
C humore? aut crescere carectũ sine aqua?
12 ¶Cùm adhuc sit in flore, nec carpat̃
manu, ante omnes herbas arescit:
13 ¶Sic viæ omnium qui obliuiscuntur
Deum, & spes hypocritæ peribit:
14 ¶Nõ ei placebit vecordia sua, & sicut
tela arenearum fiducia eius.
15 ¶Innitetur super domũ suam, & nõ
stabit: fulciet eam, & non consurget:
16 ¶Humectus videt̃ anteq̃ veniat sol,
& in ortu suo germen eius egredietur.
17 ¶Sup aceruũ petrarũ radices eius dẽ-
D sabunt, & inter lapides cõmorabitur.
18 ¶Si absorbuerit eum de loco suo, ne
gabit eum, & dicet, Non noui te.
19 ¶Hæc est enim lętitia viæ eius, vt rur-
sum de terra alij germinentur.
20 ¶Deus non projiciet simplicem, nec
porriget manum malignis.
21 ¶Donec impleatur risu os tuum, &
labia tua iubilo.
22 ¶Qui oderũt te, induent̃ confusione:
& tabernaculũ impiorũ non subsistet.

CAP. IX.

1 ET respondens Iob, ait,
A ¶Verè scio q̃ ita sit, & quod nõ
2 iustificetur homo compositus Deo.
3 ¶Si voluerit contendere cum eo, non
poterit ei respondere vnum pro mille.
4 ¶Sapiens corde est, & fortis robore:
quis* restitit ei, & pacem habuit? * resistit.
5 ¶Qui transtulit mõtes, & nescierunt
hi quos subuertit in furore suo.
6 ¶Qui cõmouet terram de loco suo,
& columnæ eius concutiuntur.
7 ¶Qui præcipit soli, & non oritur: &
stellas claudit quasi sub signaculo.
8 ¶Qui extendit cælos solus, & gradi-
tur super fluctus maris.
9 ¶Qui facit Arcturum, & Oriona, &
10 Hyadas, & interiora austri. ¶ Qui facit
B magna, & incomprehẽsibilia, & mira-
bilia quorum non est numerus.
11 ¶Si venerit ad me, non videbo eum: * eum.
si abierit non intelligam*.

12 ¶Si repente interroget, quis rñdebit
ei?vel quis dicere potest, Cur ita facis?
13 ¶Deus cui⁹ irę nemo resistere potest,
& sub quo curuant qui portant orbem.
14 ¶Quantus ergo sum ego, vt rñdeam
ei, & loquar verbis meis cum eo?
15 ¶Qui ẽt si habuero quippiã iustũ, nõ
rñdebo, sed meum iudicẽ deprecabor.
16 ¶Et cũ inuocantẽ exaudieris me, nõ
credo ꝙ audierit vocem meam.
17 ¶In turbine enĩ conteret me, & mul-
tiplicabit vulnera mea etiã sine causa.
18 ¶Non concedit requiescere spiritum
meũ, & implet me amaritudinibus.
19 ¶Si fortitudo quęritur, robustissimus
C est: si æquitas iudicij, nemo audet pro
me testimonium dicere.
20 ¶Si iustificare me voluero, os meum
cõdemnabit me: si innocentem osten-
dero, paruum me comprobabit.
21 ¶Etiã si simplex fuero, hoc ipsũ igno-
rabit aĩa mea, & tędebit me vitę meę.
22 ¶Vnum est quod locutus sum, & in-
nocentem & impium ipse consumit.
23 ¶Si flagellat, occidat semel, & nõ de
pœnis innocentum rideat.
24 ¶Terra data est in manus impii, vul-
tum iudicum eius operit, ꝙ si non ille
est, quis ergo est?
25 ¶Dies mei velociores fuerunt curso-
re: & fugerunt, & non viderunt bonũ.
26 ¶Pertransierunt quasi naues poma
portãtes, sicut aquila volãs ad escam.
27 ¶Cùm dixero, Nequaquã ita loquar:
D cõmuto faciẽ meã, & dolore torqueor.
28 ¶Verebar omnia opera mea, sciens
quod non parceres delinquenti.
29 ¶Si autem & sic impius sum, quare
frustra laboraui?
30 ¶Si lotus fuero quasi aquis niuis, &
fulserint velut mũdissimę man⁹ meę.
31 ¶Tamen sordib⁹ intinges me, & abo
minabuntur me vestimenta mea,
32 ¶Neq; enim viro qui similis mei est
respondebo: nec qui mecum in iudicio
ex equo possit audiri.
33 ¶Non est qui vtrumq; valeat argue-
re, & ponere manum suã in ambobus.
34 ¶Auferat à me virgam suã, & pauor
eius non me terreat:
35 ¶Loquar, & non timebo eum: neque
enim possum metuens respondere.

CAP. X.

1 TÆdet animã meã vitæ meæ, dimit
A tam aduersum me eloquiũ meũ,
loquar in amaritudine animę meæ.
2 ¶Dicã Deo, Noli me condẽnare: in-
3 dica mihi, cur me ita iudices? ¶Nũquid
bonũ tibi videtur, si calumnieris me,
& opprimas me opus manuum tuarũ,
& consilium impiorum adiuues?
4 ¶Nunquid oculi carnei tibi sunt: aut
sicut videt homo, & tu videbis?
5 ¶Nunqd sicut dies hominis dies tui,
& anni tui sicut humana sunt tẽpora,
6 ¶Vt quæras iniquitatem meam, &
B peccatum meum scruteris?
7 ¶Et scias qa nihil impiũ fecerim, cũ
sit nemo q de manu tua possit eruere.
8 ¶Manus tuę fecerũt me, et plasmaue
runt me totũ in circuitu: et sic repente
9 pręcipitas me? ¶Memento quæso ꝙ si-
cut lutum feceris me, et in puluerem re
10 duces me. ¶Nõne sicut lac mulsisti me:
et sicut caseum me coagulasti?
11 ¶Pelle et carnibus vestisti me. *ossi- *& 9.
bus et neruis compegisti me.
12 ¶Vitã et misericordiã tribuisti mihi,
C et visitatio tua custodiuit spũm meũ.
13 ¶Licet hæc celes in corde tuo, tamen
scio quia vniuersorum memineris.
14 ¶Si peccaui, et ad horã pepercisti mi-
hi: cur ab iniquitate mea mũdum me
15 esse non pateris? ¶Et si impius fuero, vę
mihi est: et si iustus, non leuabo caput,
saturatus afflictione et miseria.
16 ¶Et pp superbiã quasi *leænã' capies *leænã
me reuersusq; mirabiliter me crucias. 1.
17 ¶Instauras testes tuos contra me, et
multiplicas iram tuam aduersum me,
et pœnę militant in me,
18 ¶Quare de vulua eduxisti me? q vtinã
cõsumptus essẽ, ne oculus me videret:
19 ¶Fuissem quasi non essem, de vtero
translatus ad tumulum.
20 ¶Nunquid non paucitas dierũ meo-
rum finietur breui? dimitte ergo me, vt
plangam paululum dolorem meum.
21 ¶Anteq vadã et nõ reuertar, ad terrã
tenebrosam, et opertã mortis caligine.
22 ¶Terram miseriæ et tenebrarũ, vbi
vmbra mortis, et nullus ordo, sed sem-
piternus horror* inhabitans'. *inhabi-
tat 3.

CAP. XI.

1 REspõdẽs aũt Sophar Naamathites,
A dixit, ¶Nũquid q multa loquit, nõ
2 et audiet? aut vir verbosus iustificabit?
3 ¶Tibi soli tacebunt homines? et cũ cę
4 teros irriseris, à nullo cõfutaberis? ¶Di-
xisti enĩ, Purus est sermo meus, et mun-

dus sum in conspectu tuo.
5 ¶ Atque vtinã Deus loqueretur tecũ,
& aperiret labia sua tibi.
6 ¶ Vt ostẽderet tibi secreta sapiẽtiæ,&
B quod multiplex esset lex ei9, & itellige
res quod multo minora exigaris ab eo,
quàm meretur inquitas tua.
7 ¶ Forsitan vestigia Dei cõprehẽdes, &
vsque ad pfectũ, Omnipotẽtẽ reperies?
8 ¶ Excelsior cælo est, & qd facies? pro-
fundior inferno. & vnde cognosces?
9 ¶ Longior terra mẽsura ei9, & latior
10 mari. ¶ Si subuerterit omnia, vel in vnũ
C coarctauerit, quis contradicet ei?*
11 ¶ Ipse enim nouit hominũ vanitatẽ
& videns iniquitatẽ nonne considerat?
12 ¶ Vir vanus ĩ superbiã erigitur, & tãq̃
pullum onagri se liberum natũ putat.
13 ¶ Tu autem firmasti cor tuũ, & expã-
14 disti ad eũ manus tuas. ¶ Si iniquitatẽ
quę est ĩ manu tua abstuleris à te, & nõ
manserit in tabernaculo tuo iniustitia,
15 ¶ Tũc leuare poteris faciẽ tuã absque
D macula, & eris stabilis, & nõ timebis.
16 ¶ Miseriæ quoq; obliuiscẽris, & quasi
aquarũ quæ pręterierunt recordaberis.
17 ¶ ‖Et quasi meridianus fulgor consur
get tibi ad vesperam: & cũ te consum-
ptum putaueris, orieris vt lucifer.
18 ¶ Et habebis fiduciã ꝓposita tibi spe,
& defossus securus dormies.
19 Requiesces, & nõ erit q te exterreat:
& deprecabuntur faciem tuã plurimi.
20 ¶ Oculi autem impiorum deficient,
& effugium peribit ab eis, & spes illo-
rum abominatio animæ.

CAP. XII.

1 RE spondens autem Iob, dixit,
A ¶ Ergo vos estis soli homines, &
2 vobiscum morietur sapientia?
3 ¶ Et mihi est cor sicut & vobis, nec ĩfe
rior vestri sum: quis enim hæc quæ no-
4 stis ignorat? ¶ ‖ Qui deridetᷣ ab amico
suo sicut & ego, inuocabit Deũ, & exau
diet eũ, deridetur enim iusti simplicitas
5 ¶ Lampas contempta apud cogitatio-
nes diuitum parata ad tempus statutũ.
6 ¶ Abundãt tabernacula prædonũ, &
audacter prouocant Deum, cũ ipse de-
derit omnia in manus eorum.
7 ¶ Nimirũ interroga iumẽta, & doce-
B bunt te: & volatilia cæli, & indicabũt
8 tibi. ¶ Loquere terræ, & respondebit ti-
bi: & narrabunt pisces maris.
9 ¶ Quis ignorat ꝙ omnia hæc manus
Domini fecerit?
10 ¶ In cuius manu anima omnis viuen
tis, & spiritus vniuersæ carnis hominis?
11 ¶ Nõne auris verba dijudicat, & fau- Infrà 34. a. 3.
ces comedentis, saporem?
12 ¶ In antiquis est sapientia, & in mul-
to tempore prudentia.
13 ¶ Apud ipsum est sapiẽtia & fortitu-
do, ipse habet cõsiliũ & intelligentiã.
14 ¶ ‖Si destruxerit, nemo est q ędificet: ‖ Isa. 22. f. 22.
C si incluserit hoiem, null9 est q aperiat. Apoc. 3. b. 7.
15 ¶ Si continuerit aquas, oĩa siccabunᷣ:
& si emiserit eas, subuertent terram.
16 ¶ Apud ipsũ est fortitudo, & sapiẽtia:
ipse nouit & decipientẽ, & eũ qui deci-
17 pitᷣ. ¶ Adducit consiliarios in stultum fi
18 nem, & iudices in stuporem: ¶ Baltheũ
regũ dissoluit, & pcingit fune renes eo-
19 rũ. ¶ Ducit sacerdotes inglorios, & opti-
20 mates supplantat. ¶ Cõmutans labiũ ve
21 raciũ, & doctrinã senum auferens. ¶ Ef-
D fundit despectionẽ super principes, &
22 eos qui oppressi fuerãt releuans. ¶ Qui
releuat pfunda de tenebris, & producit
23 in lucem vmbram mortis. ¶ Qui mul-
tiplicat gentes & pdit eas, & subuersas
24 in integrũ restituit. ¶ Qui immutat cor
principũ populi terrę, & decipit eos vt
25 frustra incedant per inuium, ¶ Palpabũt
quasi in tenebris, & non in luce, & erra-
re eos faciet quasi ebrios.

CAP. XIII.

1 ECce oĩa hæc vidit oculus me9, & au
A diuit auris mea, & itellexi singula.
2 ¶ Secundùm scientiã vestram & ego
noui: nec inferior vestri sum.
3 ¶ Sed tamẽ ad omnipotentẽ loquar,
& disputare cum Deo cupio.
4 Prius vos ostendens fabricatores mẽ
dacij, & cultores peruersorũ dogmatũ.
5 ¶ Atq; vtinam taceretis, vt putaremi-
ni esse sapientes.
6 ¶ Audite ergo correptiones meas, &
B iudicium labiorũ meorum attendite.
7 ¶ Nunquid Deus indiget vestro men
dacio, vt pro illo loquamini dolos?
8 Nunquid faciẽ eius accipitis, & pro
9 Deo iudicare nitimini? ¶ Aut placebit
ei quẽ celare nihil potestᷣ aut decipietᷣ,
vt homo, vestris fraudulentijs?
10 ¶ Ipse vos arguet, quoniam in abscon
dito faciem eius accipitis.
11 ¶ Statim vt se commouerit, turbabit
vos: & terror eius irruet super vos.
12 ¶ Memoria vestra comparabitᷣ cineri,

& redigentur in lutum ceruices vestrę.
13 Tacete paulisper, vt loquar quodcũ
14que mihi mens suggesserit. Quare lacero carnes meas dentibus meis, & animam meam porto in manibus meis?
15 Etiã si occiderit me, in ipso sperabo:
C veruntñ vias meas in cõspectu eius ar-
16guam, Et ipse erit saluator meus, non enim veniet in cõspectu eius omnis hy-
17pocrita. Audite sermonẽ meũ, & ęni-
18gmata percipite auribus vestris. Si fuero iudicatus, scio ꝙ iustus inueniar.
19 Quis est qui iudicetur mecũ? veniat: quare tacens consumor?
20 Duo tantum ne facias mihi, & tunc à facie tua non abscondar:
21 Manũ tuam longe facà me, & formido tua non me terreat.
22 Voca me, & ego respondebo tibi: aut certè loquar, & tu responde mihi.
23 Quãtas habeo iniquitates & peccata, scelera mea & delicta* ostẽde mihi.
24 Cur faciem tuã abscondis, & arbitraris me inimicum tuum?
25 Cõtra folium quod vento rapitur, ostẽdis potentiam tuã, & stipulam sic-
26cam persequeris. Scribis enim contra me amaritudines, & consumere me vis peccatis adolescentię meæ.
27 Posuisti in neruo pedẽ meũ, & obseruasti omnes semitas meas, & vestigia pedum meorum considerasti.
28 Qui quasi putredo consumendus sum, & quasi vestimentum quod comeditur a tinea.

CAP. XIIII.

1 HOmo natus de muliere, breui vi-
A uens tẽpe, replet̃ multis miseriis.
2 Qui quasi flos egreditur & conteritur, & fugit velut vmbra, & nunquam in eodem statu permanet.
3 Et dignũ ducis super huiuscemodi aperire oculos tuos, & adducere eũ te-
4 cum in iudicium? Quis potest facere mundum de immundo conceptũ semine? nonne tu qui solus es?
5 Breues dies hominis sunt, numerus mensiũ eius apud te est: constituisti terminos eius qui pręteriri nõ poterunt.
6 Recede* paululũ ab eo vt quiescat, do-
B nec optata veniat, sicut mercenarij, dies
7 ei⁹. Lignũ habet spem: si pręcisum fuerit rursum virescit, & rami eius pullulant.
8 Si senuerit in terra radix ei⁹, & ĩ puluere emortuus fuerit truncus illius,
9 Ad odorẽ aquę germinabit, & faciet comã quasi cùm primùm plantatũ est:
10 Homo verò cũ mortuus fuerit, & nudatus atq; cõsumptus, vbi quęso est?
11 Quomodò si recedant aquæ de mari, & fluuius vacuefactus arescat.
12 Sic homo cũ dormierit non resurget, donec atteratur cælum nõ euigilabit, nec consurget de somno suo.
13 Quis mihi hoc tribuat, vt ĩ inferno
C protegas me, & abscõdas me, donec ptranseat furor tuus, & constituas mihi tempus in quo recorderis mei?
14 Putásne mortuus homo rursum viuet? cunctis diebus, quib⁹ nunc milito, expecto donec veniat immutatio mea.
15 Vocabis me, & ego respõdebo tibi: operi manuũ tuarũ porriges dexterã.
16 Tu qdẽ gressus meos dinumerasti,
17sed* parce peccatis meis. Signasti quasi
D in sacculo delicta mea, sed curasti ini-
18quitatẽ meã. Mons cadens defluit, & saxum transfertur de loco suo.
19 Lapides excauãt aquæ, & alluuione paulatim terra cõsumitur: & homines
20ergo similiter perdes. Roborasti eum paululum, vt in perpetuũ transiret: im-
21mutabis faciẽ eius, & emittes eũ. Siue nobiles fuerint filij eius, siue ignobiles, non intelliget.
22 Attamẽ caro ei⁹ dum viuet dolebit, & anima illius sup semetipso lugebit.

CAP. XV.

1 REspondens aũt Eliphaz Themani-
A tes, dixit, Nunquid sapiens rñde-
2 bit quasi in ventum loquens, & implebit ardore stomachum suum?
3 Arguis verbis eũ, qui non est æqualis tibi, & loqueris qđ tibi non expedit.
4 Quantum in te est, euacuasti timorem, & tulisti preces coram Deo.
5 Docuit enim iniquitas tua os tuũ, & imitaris linguã blasphemantium.
6 Condẽnabit te os tuũ, & non ego:
7 & labia tua rñdebunt tibi. Nunquid primus homo tu natus es, & ante col-
8 les formatus? Nunquid consiliũ Dei audisti, & inferior te erit ei⁹ sapientia?
9 Quid nosti quod ignoremus? quid
10intelligis quod nesciamus? Et senes
B & antiqui sunt in nobis multò vetustiores quam patres tui.
11 Nunquid grande est vt consolet̃ te Deus? sed verba tua praua hoc phibẽt.
12 Quid te eleuat cor tuũ, & quasi ma

Marginal notes: Zacha. 1. — Suprà 8. b 9. Psa. 143. b. 4. — Psa. 50. b. 7. — *Infra 8. — Prou. 5. d. 18. — *par. e. 5 — Eccl. 10. b. 8.

gna cogitans, attonitos habes oculos?
13 ¶Quid tumet contra Deum spiritus
tuus, vt proferas de ore tuo huiuscemodi
14 sermones? ¶Quid est homo, vt īmacu-
latus sit, & vt iustus appareat natus de
15 muliere? ¶ || Ecce inter sanctos eius
nemo īmutabilis, & cęli nō sunt mun
16 di in conspectu eius: ¶Quanto magis
abominabilis & inutilis homo, qui bi-
bit quasi aquam iniquitatem.
17 ¶Ostendam tibi, audi me: quod vidi,
18 narrabo tibi. ¶Sapientes confitentur,
C & non abscondunt patres suos,
19 ¶Quibus solis data est terra, & non
20 transiuit alienus per eos. ¶Cūctis die-
bus suis impius superbit, & numerus
annorū incertus est tyrannidis eius.
21 ¶Sonitus terroris semp in auribus il-
lius: & cū pax sit, ille ˚semper˚ insidias
22 suspicatur. ¶Non credit ꝙ reuerti pos
sit de tenebris ˚ad lucem˚, circunspe-
ctans vndique gladium.
23 ¶Cū se mouerit ad quærendū panē,
nouit ꝙ paratus sit in manu eius tene-
24 brarum dies. ¶Terrebit eum tribula-
tio, & angustia vallabit eum, sicut re-
gem qui præparatur ad prelium.
25 ¶Tetēdit enim aduersus Deū manū
suā, & contra oīpotentē roboratus est.
26 ¶Cucurrit aduersus eū erecto collo,
& pingui ceruice armatus est.
27 ¶Operuit faciem eius crassitudo, &
D de lateribus eius a ruina dependet.
28 ¶Habitauit in ciuitatibus desolatis,
& ī domib⁹ desertis, q̄ in tumulos sunt
29 redactæ. ¶Non ditabit˜, nec pseuerabit
substantia eius, nec mittet in terra radi
30 cem suā. ¶Non recedet de tenebris: ra-
mos eius arefaciet flāma, & auferet˜ spi-
31 ritu oris sui. ¶Nō credet frustra errore
deceptus, ꝙ aliquo pretio redimendus
32 sit. ¶Anteq̄ dies eius impleantur, pe-
33 ribit: & manus eius ˚arescent˚. ¶Lędet˜
quasi vinea, in primo flore botrus eius,
& quasi oliua proijciens florem suum.
34 ¶Cōgregatio enim hypocritę sterilis,
& ignis deuorabit tabernacula eorum
qui munera libenter accipiunt.
35 ¶||Concepit dolōrē & peperit iniqui-
tatē, & vterus eius pręparat dolos.

CAP. XVI.

1 RESpondens autem Iob, dixit,
A ¶Audiui frequenter talia, conso-
2 latores onerosi omnes vos estis.
3 ¶Nunquid habebunt finē verba ven
tosa? aut aliq̄d tibi molestū est si loqua
4 ris? ¶Poterā & ego similia vestri loqui:
atq; vtinam esset aīa vestra pro anima
5 mea, ¶Consolarer & ego vos sermoni-
bus, & mouerem caput meū super vos.
6 ¶Roborarem vos ore meo: & mouerē
B labia mea, quasi parcens vobis.
7 ¶Sed quid agam? Si locutus fuero, ˚nō
qescet dolor meus: & si tacuero, non re
8 cedet à me. ¶Nunc aūt oppressit me do
lor meus, & in nihilū redacti sunt oēs
9 artus mei. ¶Rugæ meæ testimonium di
cunt contra me, & suscitat˜ falsiloquus
aduersus faciē meā contradicens mihi.
10 ¶¶Collegit furorē suū in me, & com-
minans mihi infremuit contra me dēti
bus suis: hostis meus terribilibus oculis
11 me intuitus est. ¶Aperuerunt super me
ora sua, & exprobrātes percusserunt ma
xillam meam, satiati sunt pœnis meis.
12 ¶Cōclusit me Deus apud iniquum,
& manibus impiorum me tradidit.
13 ¶Ego ille quondam opulentus repētè
C contritus sum: tenuit ceruicē meam, cō-
fregit me, & posuit me sibi quasi ī signū
14 ¶Circundedit me lanceis suis cōuul-
nerauit lumbos meos, *non pepercit &
effudit in terra viscera mea.
15 ¶Cōscidit me vulnere sup vulnus, ir-
16 ruit in me quasi gigas. ¶Saccum consui
super cutem meam, & operui cinere car
17 nem meam. ¶Facies mea intumuit à fle
tu, & palpebræ meę caligauerunt.
18 ¶Hęc passus sum absq; iniq̄tate ma-
nus meę, cùm haberē mundas ad Deū
19 preces. ¶Terra ne operias sanguinē me-
D um, neq; inueniat in te locum latendi
20 clamor meus. ¶Ecce enim in cęlo testis
meus, & conscius meus in excelsis.
21 ¶Verbosi amici mei, ad Deum stillat
22 oculus meus. ¶Atq; vtinam sic iudicare
tur vir cum Deo, quomodò iudicatur fi
lius hominis cum collega suo.
23 ¶Ecce enim breues anni trāseunt: &
semitam per quā nō reuertar ambulo.

CAP. XVII.

1 SPiritus meus attenuabitur, dies mei
A breuiabuntur, & solū mihi superest
sepulchrum.
2 ¶Non peccaui, & in amaritudinibus
˚moratur˚ oculus meus.
3 ¶Libera me, *& pone me iuxta te, &
cuiusuis manus pugnet contra me.
4 ¶Cor eorū longè fecisti à disciplina,
& propterea non exaltabuntur.

||Supr. 4. d. 18.
–5.
–1.
*& 10.
˚arescet 5.
||Isa. 59. b. 14. Psal. 7. d. 15.
˚morabitur 4.
||Dan. 12.

Prędam

5 ¶Prædam pollicetur socijs, & oculi
B filiorum eius deficient.
6 ¶Posuit me quasi in prouerbium vul
gi, & exemplum sum coram eis.
7 ¶Caligauit ab indignatione oculus
meus, & membra mea quasi in nihilũ
redacta sunt.
8 ¶Stupebunt iusti super hoc, & inno-
cens contra hypocritam suscitabitur.
9 ¶Et tenebit iustus viã suam, & *mun-
C dis' manibus addet fortitudinem. *mũdus,
10 ¶Igit' oẽs vos cõuertimini, & venite, &
non inueniã in vobis vllũ sapientem.
11 ¶Dies mei trãsierũt, cogitationes meę
dissipatæ sunt, torquentes cor meum.
12 ¶Noctem verterunt in diem, & rur-
sum post tenebras spero lucem.
13 ¶Si sustinuero, infernus domus mea
D est, & in tenebris straui lectulum meũ.
14 ¶Putredini dixi, Pater meus es: Mater
mea, & soror mea vermibus.
15 ¶Vbi est ergo nunc præstolatio mea,
& patientiam meam quis considerat?
16 ¶In profundissimum infernum de-
scendent omnia mea: putásne saltem
ibi erit requies mihi?

CAP. XVIII.

1 RESpõdẽs aũt Baldad Suhites, dixit,
A ¶Vsq; ad quẽ finem verba iactabi-
2 tis? intelligite prius, & sic loquamur.
3 ¶Quare reputati sumus vt iumenta,
& sorduimus coram *vobis'? *te15.
4 ¶Qui perdis aĩam tuã in furore tuo,
nunquid propter te derelinquetur ter-
ra, & transferentur rupes de loco suo?
5 ¶Nonne lux impij extinguetur, nec
splendebit flamma ignis eius?
6 ¶Lux obtenebrescet in tabernaculo
B illius: & lucerna quæ super eum est, ex-
tinguetur.
7 ¶Arctabuntur gressus virtutis eius, &
præcipitabit eum consilium suum.
8 ¶Immisit enĩ in rete pedes suos, & in
9 maculis eius ambulat. ¶Tenebit' plãta
illiꝰ laqueo, & exardescet cõtra eũ sitis.
10 ¶Abscondita est in terra pedica eius,
& decipula illius super semitam.
11 ¶Vndiq; terrebunt eũ formidines, &
12 inuoluẽt eũ pedes eius. ¶Attenuet' fame
robur eiꝰ, & inedia inuadat costas illiꝰ.
13 ¶Deuoret pulchritudinẽ cutis illiꝰ, con-
C sumat brachia illiꝰ primogenita mors.
14 ¶Auellatur de tabernaculo suo fiducia
eius, & calcet sup eũ, quasi rex, interitꝰ.
15 ¶Habitent in tabernaculo illiꝰ socij eiꝰ
qui non est, aspergatur in tabernaculo
16 eius sulphur. ¶Deorsũ radices eius siccẽ-
D tur, sursum autẽ atteratur messis eius.
17 ¶b Memoria illius pereat de terra, & b Prou. 2. d. 22.
non celebretur nomen eius in plateis.
18 ¶Expellet eũ de luce in tenebras, &
19 de orbe transferet eum. ¶Non erit semẽ
eius, neq; progenies in populo suo, nec
vllæ reliquiæ in regionibus eius.
20 ¶In die eius stupebunt nouissimi, &
primos inuadet horror.
21 ¶Hæc sunt ergo tabernacula iniqui,
& iste locus eius qui ignorat Deum.

CAP. XIX.

1 RESpondens autem Iob, dixit,
A ¶Vsquequo affligitis aĩam meã, &
2 atteritis me sermonibus? ¶En, decies cõ-
3 funditis me, & nõ erubescitis opprimẽ-
4 tes me. ¶Nẽpe etsi ignoraui, mecũ erit
5 ignorantia mea. ¶At vos contra me eri-
gimini, & arguitis me opprobriis meis.
6 ¶Saltem nunc intelligite quia Deus nõ
æquo iudicio afflixerit me, & flagellis
suis me cinxerit.
7 ¶Ecce clamabo vĩ patiẽs, & nemo au
B diet: vociferabor, & nõ est qui iudicet. Infr 30. c. 20.
8 ¶Semitã meã circumsepsit, & transire
non possum, & in calle meo tenebras
9 posuit. ¶Spoliauit me gloria mea, & ab-
stulit coronam de capite meo.
10 ¶Destruxit me vndique, & pereo, &
quasi euulsæ *arbori' abstulit spẽ meã. *arboris 12.
11 ¶Iratus est contra me furor eius, &
sic me habuit quasi hostem suum.
12 ¶Simul venerunt latrones eius, & fe-
cerunt sibi viam per me, & obsederunt
in gyro tabernaculum meum.
13 ¶Fratres meos longè fecit à me, & no
ti mei quasi alieni recesserunt à me.
14 ¶Dereliquerũt me propinqui mei: &
qui me nouerant, obliti sunt mei.
15 ¶Inquilini domus meæ, & ancillæ
C meæ sicut alienum habuerunt me, &
quasi peregrinus fui in oculis eorum.
16 ¶Seruũ meum vocaui, & nõ respon-
dit, ore proprio deprecabar illum.
17 Halitũ meum exhorruit vxor mea,
& orabam filios vteri mei.
18 ¶Stulti quoq; despiciebãt me: & cùm
ab eis recessissem, detrahebant mihi.
19 ¶Abominati sunt me quondã cõsilia
rij mei: & quẽ maximè diligebã, *aduer *aduersatus est mihi 7.
20 satus est me'. ¶Pelli meæ, cõsumptis car
nibus, adhæsit os meũ, & derelicta sunt
21 tantũmodò labia circa dentes meos. ¶Mi-

seremini mei, miseremini mei, saltē vos
D amici mei, quia manus Dñi tetigit me.
22 Quare psequimini me sicut De9, & car
23 nib9 meis saturamini? Quis mihi tri-
buat vt scribant sermones mei? qs mihi
24 det vt exarent in libro, Stylo ferreo, &
plūbi lamina, vel certè sculpant i silice?
25 Scio enim q Redēptor meus viuit,
& in nouissimo die de terra surrecturus
26 sum. Et rursum circūdabor pelle mea,
& in carne mea videbo Deum.
27 Quem visurus sum ego ipse, & oculi
mei conspecturi sunt, & non alius. re-
posita est hæc spes mea in sinu meo.
28 Quare ergo nunc dicitis, Persequa-
mur eum, & radicē verbi inueniamus
29 contra eum? Fugite ergo à facie gladij.
quoniā vltor iniquitatum gladius est,
& scitote esse iudicium.

CAP. XX.

1 RESpondens autem Sophar Naama
A thites, dixit, Idcirco cogitationes
2 meę variæ succedūt sibi, & mens in di-
3 uersa rapitur. Doctrinam qua me ar-
guis audiā, & spiritus intelligētiæ meæ
4 rñdebit mihi. Hoc scio à principio, ex
quo positus est homo super terram.
5 Quòd laus impiorum breuis sit, &
gaudium hypocrytę ad instar puncti.
6 Si ascēderit vsq; ad cęlum superbia
eius, & caput eius nubes tetigerit.
7 Quasi sterquilinium in fine pdetur:
& qui eum viderant, dicent, Vbi est?
8 Velut somnium auolans non inue-
B nietur, transiet sicut visio nocturna.
9 Oculus qui eū viderat, non videbit:
neq, vltrà intuebitur eum locus suus.
10 Filij eius atterentur egestate, & ma-
nus illius reddent ei dolorem suum.
11 Ossa eius implebunt vitiis adolescē-
tię eius, & cum eo in puluere dormiēt.
12 Cùm enim dulce fuerit in ore eius
malum, abscōdet illud sub lingua sua.
13 Parcet illi, & nō derelinquet illud,
14 & celabit in gutture suo. Panis eius in
vtero illius vertet in fel aspidū intrinse
15 cus. Diuitias quas deuorauit euomet,
C & de ventre illius extrahet eas Deus.
16 Caput aspidum suget, & occidet eum
17 lingua viperæ. Non videat riuulos flu
18 minis, torrentis mellis, & butyri. Luet
q fecit omnia, nec tñ cōsumetur: iuxta
multitudinē adinuentionum suarum,
19 sic & sustinebit: Quoniam confrin-
gēs nudauit pauperes: domum rapuit,
20 & non ædificauit eam. Nec est satia-
tus venter eius: & cùm habuerit quæ
concupierat, possidere non poterit.
21 Nō remansit de cibo eius, & propte
rea nihil permanebit de bonis eius.
22 Cùm satiatus fuerit, arctabit, ęstua-
bit, & omnis dolor irruet super eum.
23 Vtinam impleatur venter eius, vt
emittat in eū iram furoris sui, & pluat
24 super illum bellum suum. Fugiet ar-
D ma ferrea, & irruet in arcum ęreum.
25 Eductus & egrediēs de vagina sua, (Gladius eductus.)
& fulgurās in amaritudine sua: vadēt,
& venient super eum horribiles.
26 Omnes tenebrę absconditæ sunt in
occultis eius: deuorabit eum ignis qui
non succenditur, affliget relictu in ta-
27 bernaculo suo. Reuelabunt cęli iniq-
tatē eius, & terra cōsurget aduersus eū.
28 Apertum erit germen domus illius,
29 detrahetur in die furoris Dei. Hæc est
pars hominis impij à Deo: & hæreditas
verborum eius à Domino.

CAP. XXI.

1 RESpondens autem Iob, dixit:
A Audite quæso sermones meos, &
2 agite pœnitentiam. Sustinete me, vt &
3 ego loquar: & post mea, si videbit, ver-
4 ba, ridete. Nunquid contra hominē
disputatio mea est, vt meritò nō debeā
5 contristari? Attendite me, & obstupe-
scite, & superponite digitū ori vestro.
6 Et ego quando recordatus fuero, pertı
mesco & concutit carnem meā tremor.
7 Quare ergo impij viuunt, subleuati (Iere. 12. 1. Hab. 1. 4. 3.)
sunt, confortatiq; diuitiis?
8 Semen eorū pmanet coram eis, pro-
pinquorū turba, & nepotū in cōspectu
9 eorū: Domus eorum securæ sunt &
B pacatæ, & non est virga Dei super illos.
10 Bos eorū concepit, & nō abortiuit,
vacca peperit, & nō est priuata fętu suo.
11 Egrediūtur quasi greges paruuli eo-
rum, & infantes eorum exultāt lusib9.
12 Tenent tympanum, & citharam, &
gaudent ad sonitum organi.
13 Ducunt in bonis dies suos, & in pū-
cto ad inferna descendunt.
14 Qui dixerunt Deo, Recede à nobis,
& scientiam viarum tuarum nolum9.
15 Quis est Omnipotens, vt seruia- (Mal. 3. 1. 14. Quid 9.)
mus ei? & quid nobis prodest si oraue-
rimus illum?
16 Veruntn̄ qa nō sunt in manu eorū
bona sua, cōsiliū impiorū lōgè sit à me.

17 ¶ Quoties lucerna impiorum extin-
C guetur, & superueniet eis inundatio, &
dolores diuidet furoris sui?
18 ¶ Erunt sicut paleç ante faciē venti, &
sicut fauilla quam turbo dispergit.
19 ¶ Deus seruabit filiis illius dolorem
patris: & cùm reddiderit, tunc sciet.
20 ¶ Videbūt oculi eius interfectionem
suam, & de furore Omnipotētis bibet.
21 ¶ Quid enim ad eum pertinet de do-
mo sua post se? & si numerus mensium
eius dimidietur?
22 ¶ Nunquid Deum docebit quispiam
scientiam, qui excelsos iudicat?
23 ¶ Iste moritur robust⁹ & sanus, diues
24 & fœlix. ¶ Viscera eius plena sunt adi-
pe, & medullis ossa illius irrigantur.
25 ¶ Alius verò moritur in amaritudine
26 animç suæ absq; vllis opibus: ¶ Et tñ si-
D mul in puluere dormiēt, & vermes ope
27 rient eos. ¶ Certè noui cogitationes ve-
stras, & sententias contra me iniquas.
28 ¶ Dicitis enim, Vbi est domus princi-
pis? & vbi tabernacula impiorum?
29 ¶ Interrogate quēlibet de viatoribus,
& hçc eadē illū intelligere cognoscetis.
30 ¶ Quia in diē perditionis seruatˀ, ma-
31 lus & ad diē furoris ducetur. ¶ Quis ar-
guet coram eo viam eius? & q̄ fecit, quis
32 reddet illi? ¶ Ipse ad sepulchra ducetur,
& in congerie mortuorum vigilabit.
33 ¶ Dulcis fuit glareis Cocyti, & post se
omnem hominem trahet, & ante se in-
34 numerabiles. ¶ Quomodo igitur conso-
lamini me frustra: cùm responsio ve-
stra repugnare ostensa sit veritati?

CAP. XXII.

1 RESpondēs autē Eliphaz Themani-
A tes, dixit, ¶ Nunquid Deo potest cō-
2 parari homo, etiam cùm perfectç fuerit
3 scientiæ? ¶ Quid prodest Deo si iustus
fueris? aut quid ei confert si immacu-
lata fuerit via tua?
4 ¶ Nunquid timēs *arguet te, & veniet
5 tecum in iudicium? ¶ Et nō pp malitiā
tuam plurimā, & infinitas iniquitates
6 tuas? ¶ Abstulisti enim pignus fratrum
tuorū sine causa, & nudos spoliasti ve-
7 stibus. ¶ Aquam lasso non dedisti, &
B esurienti subtraxisti panem.
8 ¶ In fortitudine brachij tui possidebas
terram, & potentissimus obtinebas eā.
9 ¶ Viduas dimisisti vacuas, & lacertos
pupillorum comminuisti.
10 ¶ Propterea circundatus es laqueis, &
conturbat te formido subita.
11 ¶ Et putabas te tenebras non visurū
& impetu aquarum inundantium non
12 oppressum iri? ¶ *An cogitas quòd Deus *An nō t
excelsior cçlo sit, & super stellarum ver
ticem sublimetur?
13 ¶ Et dicis, Quid enim nouit Deus? &
quasi per caliginem iudicat.
14 ¶ Nubes latibulū eius, nec nr̄a consi-
derat, & circa cardines cçli perambulat.
15 ¶ Nunquid semitā seculorū custodire
cupis, quam calcauerunt viri iniqui?
16 ¶ Qui sublati sunt ante tēpus suum,
C & fluuius subuertit fundamentū eorū.
17 ¶ Qui dicebant Deo, Recede à nobis:
& quasi nihil possit facere Omnipotēs,
æstimabant eum.
18 ¶ Cùm ille impleffet domos eorū bo-
nis? quorum sententia procul sit à me. Psal. 106
19 ¶ Videbunt iusti & lætabuntur, & in- d 42.
nocens subsannabit eos.
20 ¶ Nónne succisa est erectio eorum, &
reliquias eorum deuorauit ignis.
21 ¶ Acquiesce igitur ei, & habeto pacē,
& per hçc habebis fructus optimos,
22 ¶ Suscipe ex ore illius legem, & pone
sermones eius in corde tuo.
23 ¶ Si reuersus fueris ad Omnipotentē,
D ædificaberis, & longè facies iniquitatē
à tabernaculo tuo.
24 ¶ Dabit pro terra silicem, & pro silice
torrentes aureos.
25 ¶ Eritq; Omnipotens contra hostes
tuos, & argentum coaceruabitur tibi.
26 ¶ Tunc super omnipotentem deliciis
affilues: & eleuabis ad Deum faciē tuā.
27 ¶ Rogabis eum, & exaudiet te. & vo-
28 ta tua reddes. ¶ Decernes rem, & veniet
tibi, & in viis tuis splendebit lumen.
29 ¶ ‖Qui enim humiliatus fuerit, erit in ‖Pro 29.
gloria: & q inclinauerit oculos, ipse sal d. 23.
30 uabitˀ, ¶ Saluabitur innocēs, saluabitur
autem in munditia manuum suarum.

CAP. XXIII.

1 RESpondens autem Iob, ait:
A ¶ Nunc quoq; in amaritudine est
2 sermo meus, & manus plagç meç aggra
uata est super gemitum meum.
3 ¶ Quis mihi tribuat vt cognoscā & in-
ueniā illū, & veniam vsq; ad soliū eiˀ?
4 ¶ Ponam coram eo iudiciū, & os meū
replebo increpationibus.
5 ¶ Vt sciam verba quæ mihi respōdeat,
B & intelligam quid loquatur mihi.
6 ¶ Nolo multa fortitudine cōtēdat me-

cum.

cum, nec magnitudinis suę mole me p̄-
7 mat. ¶Proponat ęquitatē cōtra me, &
peruenient ad victoriam iudicium meū.
8 ¶Si ad Orientem iero, non apparet: si
ad Occidentem, non intelligam eum.
9 ¶Si ad sinistram, quid agam? non ap-
C prehendam eum, si me vertam ad de-
10 xteram non videbo illum. ¶Ipse verò
scit viam meam, & probabit me quasi
11 aurum quod per ignem transit. ¶Vesti
gia eius secutus est pes meus, viam eius
custodiui, & non declinaui ex ea.
12 ¶A mandatis labiorum eius nō reces
si, & in sinu meo abscōdi verba oris ei⁹
13 ¶Ipse enim solus est, & nemo auerte-
D re potest cogitationem eius: & aīa eius
quodcunque voluit hoc fecit.
14 ¶Cùmq; expleuerit in me voluntatē
suam, & alia multa similia p̄stò sūt ei.
15 ¶Et idcirco à facie eius turbatus sum
& considerans eum, timore solicitor.
16 ¶Deus molliuit cor meum, & Omni-
potens conturbauit me.
17 ¶Non enim perij propter imminētes
tenebras, nec faciē meā operuit caligo.

CAP. XXIIII.

1 AB Omnipotente non sunt abscōdi-
A ta tēpora, qui autē nouerunt eum,
ignorant dies illius.
2 ¶Alij terminos trāstulerunt, diripue
3 runt greges, & pauerunt eos. ¶Asinū
pupillorum abegerunt, & abstulerunt
4 pro pignore bouem viduę. ¶Subuerte-
runt pauperū viam, & oppresserunt pa
5 riter mansuetos terrę. ¶Alij quasi ona-
gri in deserto egrediunt ad opus suū, vi
gilātes ad p̄dam, p̄parant panē liberis.
6 ¶Agrū non suū demetūt: & vineam
eius, quem vi oppresserint, vindemiāt.
7 ¶Nudos dimittūt homines, indumē-
B ta tollentes, quibus non est operimētū
8 in frigore: ¶Quos imbres montiū ri-
gant: & non habentes velamen, ample
xantur lapides.
9 ¶Vim fecerunt deprędantes pupillos
& vulgum pauperem spoliauerunt.
*1. 10 ¶Nudis & incedentibus absq; vesti
tu, & esurientibus tulerunt spicas.
11 ¶Inter aceruos eorum meridiati sunt
qui calcatis torcularibus sitiunt.
12 ¶De ciuitatibus fecerunt viros geme
re, & anima vulneratorum clamauit, &
Deus multum abire non patitur.
13 ¶Ipsi fuerūt rebelles lumini, nescierūt
C vias eius: nec reuersi sunt p̄ semitas ei⁹.
14 ¶Mane primo cōsurgit homicida, in-
terficit egenū & pauperem: per noctem
15 verò erit quasi fur. ¶Ocul⁹ adulteri ob
seruat caliginem, dicēs: Nō me videbit
oculus: & operiet vultum suum.
16 ¶Perfodit in tenebris domos, sicut in
die condixerant sibi, & ignorauerūt lu
17 cem. ¶Si subitò apparuerit aurora, ar-
bitrantur vmbram mortis: & sic in tene
bris quasi in luce ambulant.
18 ¶Leuis est super faciem aquæ: male-
dicta sit pars eius in terra, nec ambulet
19 per viam vinearum. ¶Ad nimium calo
D rem transeat ab aquis niuium, & vsq;
ad inferos peccatum illius.
20 ¶Obliuiscatur eius misericordia: dul
cedo illius vermes: nō sit in recordatio
ne, sed cōteratur quasi lignum infructuo
21 sum. ¶Pauit enim sterilē, & quę nō pa
rit, & viduæ bene non fecit.
22 ¶Detraxit fortes in fortitudine sua:
& cū steterit non credet vitę suę.
23 ¶‖Dedit ei Deus locum pęnitentię, & ‖Apo. c. 2. 21.
ille abutitur eo in superbiam: oculi aūt
24 eius sunt in viis illius. ¶Eleuati sunt
ad modicū, & non subsistent, & humi-
liabuntur sicut omnia, & auferentur, &
sicut summitates spicarum conterētur.
25 ¶Quod si non est ita, quis me potest
arguere esse mentitum, & ponere ante
Deum verba mea?

CAP. XXV.

1 REspōdēs autē Baldad Suhites dixit:
A ¶Potestas & terror apud eū est qui
2 facit concordiam in sublimibus suis.
3 ¶Nunquid est numerus militū eius?
& super quem non *surget lumē illius? *fulget
4 ¶Nūquid iustificari potest homo cō- 12.
paratus Deo, aut apparere mundus na- Sup. 4. c. 17.
5 tus de muliere? ¶Ecce luna etiam non
splendet, & stellæ non sunt mundæ in
6 conspectu eius. ¶Quantò magis homo
putredo & filius hominis vermis?

CAP. XXVI.

1 REspondens autem Iob, dixit:
A ¶Cuius adiutor es? nunquid im-
2 becillis? & sustētas brachium eius qui
3 non est fortis? ¶Cui dedisti cōsilium?
forsitan illi qui non habet sapientiā, &
prudentiam tuā ostendisti plurimam.
4 ¶*Quem docere voluisti? nónne eum *Ant 12.
qui fecit spiramentum?
5 ¶Ecce gigantes gemunt sub aquis, &
B qui habitant cum eis.
6 ¶Nudus est infernus coram illo, &

nullum

nullum est operimentum perditioni.
7 ¶Qui extẽdit Aquilonem sup vacuũ,
& appendit terram super nihilum.
8 ¶Qui ligat aquas in nubibus suis: vt
C non erumpant pariter deorsum.
9 ¶Qui tenet vultum solii sui, & expan
dit super illud nebulam suam.
10 ¶Terminum circundedit aquis, vsq;
dum finiantur lux & tenebræ.
11 ¶Columnę cœli contremiscunt, & pa
12 uent ad nutum eius. ¶In fortitudine il-
lius repente maria congregata sunt, &
prudentia eius percussit superbum.
13 ¶Spiritus eius ornauit cęlos: & obste
tricãte manu eiꝰ, & eductus est coluber
14 tortuosus. ¶Ecce hęc ex parte dicta sunt
viarum eius: & cùm vix parum stillam
sermonis eius audierimus, quis poterit
tonitruũ magnitudinis illius intueri?

CAP. XXVII.

1 ADdiditquoq; Iob, assumens para-
A bolam suam, & dixit:
2 ¶Viuit Deus, (qui abstulit iudicium
meum, & Omnipotens qui ad amaritu
dinem adduxit animam meam.)
3 ¶Quia donec superest halitus in me,
& spiritus Dei in naribus meis,
4 ¶Non loquẽtur labia mea iniquitatẽ,
nec lingua mea meditabitur mẽdaciũ.
5 ¶Absit à me vt iustos vos esse iudicẽ, do
nec deficiã, nõ recedã ab ĩnocẽtia mea.
6 ¶Iustificationẽ meã quam cœpi tene
re, nõ deseram: neq; enim reprehendit
me cor meum in omni vita mea.
7 ¶Sit vt impius inimicus meus, & ad-
B uersarius meus quasi iniquus.
8 ¶Quæ est eñ spes hypocritæ si auarè
rapiat, & non liberet Deus animã eius?
9 ¶Nunquid Deus audiet clamorem
eius, cùm venerit super eum angustia?
10 ¶Aut poterit in omnipotẽte delecta-
ri, & inuocare Deum omni tempore?
11 ¶Docebo vos per manũ Dei quę Om
C nipotens habeat, nec abscondam.
*Vt s. 12 ¶Ecce, vos oẽs nostis, & *quid sine cau
13 sa vana loquimini? ¶Hæc est pars hoĩs
impij apud Deũ, & hæreditas violento-
14 rum, quã ab Omnipotẽte suscipiẽt. ¶Si
multiplicati fuerint filii eius, in gladio
erunt, & nepotes eius nõ saturabuntur
15 pane. ¶Qui reliqui fuerint ex eo, sepeliẽ
tur in interitu, & viduę illiꝰ nõ plorabũt.
16 ¶Si cõportauerit quasi terrã argentũ, &
sicut lutum præparauerit vestimenta,
17 ¶Præparabit quidẽ, sed iustus vestietur
illis: & argentum innocens diuidet.
18 ¶Aedificauit sicut tinea domũ suã,
D & sicut custos fecit vmbraculum.
19 ¶Diues cũ dormierit, nihil secũ au- Psal. 48
feret: apiet oculos suos, & nihil ĩueniet. d. 18.
20 ¶Apprehendet eum quasi aqua inopia,
nocte opprimet eum tempestas.
21 ¶Tollet eũ ventus vrens, & auferet, &
velut turbo rapiet eum de loco suo.
22 ¶*Et mittet super eum, & nõ parcet: *[illegible]
de manu eius fugiens fugiet. 14.
23 ¶Stringet super eũ manus suas, & si-
bilabit super illum, intuẽs locum eius.

CAP. XXVIII.

1 HAbet argẽtum, venarum suarum
A principia: & auro locus est in quo
2 conflatur. ¶Ferrum de terra tollitur: &
lapis solutus calore in æs vertitur.
3 ¶Tempus posuit tenebris, & vniuer-
sorum finem ipse considerat, lapidem
quoque caliginis, & vmbram mortis.
4 ¶Diuidit torrens à populo peregrinã-
te eos quos oblitus est pes egentis homi
5 nis & inuios. ¶Terra de qua oriebatur
panis in loco suo, igni subuersa est.
6 ¶Locus sapphiri lapides eius, & glebę
7 illius aurũ. ¶Semitam ignorauit auis,
B nec intuitus est eam oculus vulturis.
8 ¶Non calcauerunt eam filij institorũ,
nec pertransiuit per eam leæna.
9 ¶Ad silicem extendit manum suam,
subuertit à radicibus montes.
10 ¶In petris riuos excidit, & omne pre-
tiosum vidit oculus eius.
11 ¶Profunda quoq; fluuiorum scruta-
tus est, & abscondita in lucẽ produxit.
12 ¶Sapiẽtia verò vbi inuenitur? & quis Prou. 2.
est locus intelligentiæ? a. 7.
13 ¶Nescit homo pretium eius, nec inue
nitur in terra suauiter viuentium.
14 ¶Abyssus dicit, Non est in me: & ma
C re loquitur, Non est mecum.
15 ¶Nõ dabitur aurũ obrizum pro ea, Prou. 8.
nec appendetur argentum in commu- b. 10.
16 tatione eius. ¶Non cõferetur tinctis In- Sap. 7.
diæ coloribus, nec lapidi sardonycho a. 9.
pretiosissimo vel sapphiro.
17 ¶Non adæquabitur ei aurũ vel vitrũ,
nec commutabuntur pro ea vasa auri.
18 ¶Excelsa & eminentia non memora-
buntur comparatione eius: trahitur au
tem sapientia de occultis.
19 ¶Non adæquabitur ei topazius de
D Æthiopia, nec tincturæ mundissimæ
20 componetur. ¶Vnde ergo sapientia ve-

nit?& quis est locus intelligentiæ?
21 ¶Abscondita est ab oculis omnium
viuentium, volucres quoq; cęli latet.
22 ¶Perditio & mors dixerunt, Auribus
nostris audiuimus famam eius.
23 ¶Deus intelligit viam eius, & ipse no-
uit locum illius.
24 ¶Ipse enim fines mundi intuetur, &
omnia quæ sub cęlo sunt respicit.
25 ¶Qui fecit ventis pondus, & aquas
26 appendit in mensura. ¶Quãdo ponebat
pluuiis legẽ, & viã procellis sonãtibus:
27 ¶Tunc vidit illã, & enarrauit, & præ-
28 parauit & inuestigauit. ¶Et dixit homi-
ni, Ecce timor Dñi, ipsa est sapientia, &
recedere à malo intelligentia.

Prou. 1. a. 7. & 9. b. 10.

C A P. XXIX.

1 ADdidit quoq; Iob, assumens para-
A bolam suam, & dixit:
2 ¶Quis mihi tribuat, vt sim iuxta men
ses pristinos, secundum dies quib⁹ De⁹
3 custodiebat me? ¶Qñ splendebat lucer-
na eius super caput meum, & ad lumẽ
eius ambulabam in tenebris?
4 ¶Sicut fui in diebus adolescẽtiæ meę,
quãdo secretò De⁹ erat in tabernaculo
5 meo? ¶Quando erat Omnipotens me-
cum: & in circuitu meo pueri mei?
6 ¶Qñ lauabam pedes meos butyro &
petra fundebat mihi riuos olei?
7 ¶Qñ procedebã ad portã ciuitatis, &
in platea parabant cathedram mihi?
8 ¶Videbant me iuuenes, & abscende-
B bantur: & senes assurgentes stabant.
9 ¶Principes cessabant loqui, & digitum
superponebant ori suo.
10 ¶Vocem suam cohibebant duces, &
lingua eorum gutturi suo adhęrebat.
11 ¶Auris audiẽs beatificabat me, & ocu
lus videns testimoniũ reddebat mihi.
12 ¶Eò q liberassem pauperem vocife-
rãtem, & pupillũ cui nõ esset adiutor.
13 ¶Benedictio perituri sup me venie-
C bat, & cor viduæ consolatus sum.
14 ¶Iustitia indut⁹ sũ: & vestiui me, sicut
vestimento & diademate iudicio meo:
15 ¶Oculus fui cęco, & pes claudo.
16 ¶Pater eram pauperũ: & causam quã
nesciebã, diligentissimè inuestigabam.
17 ¶Conterebam molas iniqui, & de dẽ-
tibus illius auferebam prædam.
18 ¶Dicebãque, In nidulo meo moriar,
& sicut palma multiplicabo dies.
19 ¶Radix mea aperta est secus aquas, &
ros morabitur in messione mea.
20 ¶Gloria mea semper innouabitur, &
D arcus meus in manu mea instaurabit̃.
21 ¶Qui me audiebãt, expectabãt senten
tiã, & intenti tacebant ad cõsiliũ meũ.
22 ¶Verbis meis addere nihil audebãt,
& super illos stillabat eloquium meũ.
23 ¶Expectabãt me sicut pluuiã, & os suũ
aperiebant quasi ad imbrẽ serotinum.
24 ¶Si qñ ridebã ad eos, nõ credebãt. &
lux vultus mei non cadebat in terram.
25 ¶Si voluissem ire ad eos, sedebã pri-
mus: cũq; sederẽ quasi rex circunstante
exercitu, eram tñ mœrentiũ cõsolator.

C A P. XXX.

1 NVnc autem derident me iuniores
A tpe, quorum non dignabar patres
ponere cum canibus gregis mei:
2 ¶Quorum virtus manuum mihi erat
p nihilo, & vita ipsa putabant̃ indigni.
3 ¶Egestate & fame steriles, qui rodebãt
in solitudine, squallẽtes calamitate &
4 miseria. ¶Et mandebant herbas, & ar-
borum cortices, & radix iuniperorum
5 erat cibus eorum. ¶Qui de conuallibus
ista rapiẽtes, cùm singula repperissent,
ad ea cum clamore currebant.
6 ¶In desertis habitabant torrentium,
B & in cauernis terræ, vel super glaream.
7 ¶Qui inter huiuscemodi lætabant̃, &
esse sub sentibus delicias computãbãt.
8 ¶Filij stultorum & ignobilium, & in
terra penitus non parentes.
9 ¶Nunc in eorum canticũ versus sum,
& factus sum eis in prouerbium.
10 ¶Abominant̃ me, & longè fugiunt à
me, & faciẽ meã conspuere non verent̃.
11 ¶Pharetrã enim suam aperuit, & af-
flixit me, & frenum posuit in os meũ.
12 ¶Ad dexterã oriẽtis calamitatis meæ
ilicò surrexerunt: pedes meos subuerte-
runt, & oppresserũt quasi fluctibus, se-
13 mitis suis. ¶Dissipauerunt itinera mea,
insidiati sunt mihi: & præualuerunt: &
14 non fuit qui ferret auxilium. ¶Quasi
rupto muro, & aperta ianua irruerũt sup
me, & ad meas miserias deuoluti sunt.
15 ¶Redactus sum in nihilum: abstulit
C quasi ventus desiderium meum, & ve-
lut nubes pertransijt salus mea.
16 ¶Nunc autẽ in memetipso marcescit
aĩa mea, & possident me dies afflictio-
17 nis. ¶Nocte os meũ perforatur dolori-
bus: & qui me comedunt, nõ dormiũt.
18 ¶In multitudine eorum consumitur
vestimentum meum, & quasi capitio

tunicæ succinxerunt me.
19 ¶ Comparatus sum luto, & assimila-
tus sum fauillę & cineri.
20 ¶ Clamo ad te, & non exaudis me: (Sup. 19. a. 7.)
sto, & non respicis me.
21 ¶ Mutatus es mihi in crudelem, & in
duritia manus tuæ aduersaris mihi.
22 ¶ Eleuasti me, & quasi super ventum
ponens elisisti me validè.
23 ¶ Scio quia morti trades me, vbi con-
D stituta est domus omni viuenti.
24 ¶ Veruntamen non ad consumptio-
nem meam emittis manum tuam: & si
corruerint, ipse saluabis.
25 ¶ Flebam quondam super eo qui af-
flictus erat, & cōpatiebatur anima mea
26 pauperi. ¶ Expectabam bona, & vene-
runt mihi mala: præstolabar lucem, &
eruperunt tenebræ.
27 ¶ Interiora mea efferbuerūt absq; vl-
la requie, ꝓuenerunt me dies afflictionis.
28 ¶ Mœrens incedebā sine furore, con-
surgens in tuba clamabam.
29 ¶ Frater fui draconū, & socius stru-
30 thionum: ¶ Cutis mea denigrata est sup
me, & ossa mea aruerunt præ caumate.
31 ¶ Versa est in luctum cithara mea, &
organum meum in vocem flentium.

CAP. XXXI.

1 A Pepigi fœdus cum oculis meis, vt ne
cogitarem quidem de virgine.
2 ¶ Quam enim partem haberet in me
Deus desuper, & hæreditatem Omni-
potens de excelsis?
3 ¶ Nunquid non perditio est iniquo, &
alienatio operantibus iniustitiam? (Prou. 5. d. 21. Inf. 34. d. 21.)
4 ¶ Nonne ipse considerat vias meas, &
cunctos gressus meos dinumerat?
5 ¶ Si ambulaui in vanitate, & festinauit
6 in dolo pes meus. ¶ Appēdat me in statē
ra iusta, & sciat Deus simplicitatē meā.
7 ¶ Si declinauit gressus meus de via, &
si *secutus est oculus meus cor meum, (*secutū est oculos meos.)
& si in manibus meis adhæsit macula:
8 ¶ Seram, & alius comedat: & ꝓgenies
9 mea eradicetur. ¶ Si deceptū est cor meū
super muliere, & si ad ostium amici mei
10 insidiatus sum: ¶ Scortū alterius sit vxor
B mea, & sup illā incuruentur alij. ¶ Hoc
11 enim nefas est, & iniquitas maxima.
12 ¶ Ignis est vsque ad perditionem de-
uorans, & omnia eradicans genimina.
13 ¶ Si cōtempsi subire iudiciū cū seruo
meo, & ancilla mea, cùm disceptarent
14 aduersum me. ¶ Quid enim faciā cùm
surrexerit ad iudicādum Deus? & cùm
quęsierit, quid respondebo illi?
15 ¶ Nunquid nō in vtero fecit me, q &
illū operatus est: & formauit me ī vulua
16 vnus? ¶ Si negaui, quod volebāt paupe-
ribus, & oculos viduæ expectare feci.
17 ¶ Si comedi buccellam meam solus,
& non comedit pupillus ex ea?
18 ¶ (Quia ab infantia mea creuit mecū
miseratio: & de vtero matris meę egres-
19 sa est mecum.) ¶ Si despexi pereuntem,
eò ꝙ non habuerit indumētum, & abs-
que operimento pauperem?
20 ¶ Si non benedixerunt mihi latera e-
C ius, & de velleribus ouium mearū ca-
lefactus est?
21 ¶ Si leuaui super pupillum manum
meam, etiam cùm viderem me in por-
ta superiorem?
22 ¶ Humerus meus à iunctura sua ca-
dat, & brachium meum cum suis ossi-
bus confringatur.
23 ¶ Semper enim quasi tumentes super
me fluctus timui Deum, & pōdus eius
24 ferre non potui. ¶ Si putaui aurum ro-
bur meū: & obrizo dixi: Fiducia mea.
25 ¶ Si lętatus sum super multis diuitiis
meis, & qa plurima repperit manus mea?
26 ¶ Si vidi Solem cùm fulgeret, & Lu-
nam incedentem clarè:
27 ¶ Et lętatū est in abscōdito cor meū,
& osculatus sum manū meā ore meo.
28 ¶ Quæ est iniquitas maxima, & nega-
tio contra Deum altissimum?
29 ¶ Si gauisus sū ad ruinā eius q me ode-
rat: & exultaui ꝙ inuenisset eū malū?
30 ¶ Non enim dedi ad peccādū guttur
D meū, vt expeterē maledicēs animā eius.
31 ¶ Si nō dixerūt viri tabernaculi mei,
Quis det de carnibus eius, vt saturemur?
32 ¶ Foris non mansit peregrinus, ostium
meum viatori patuit.
33 ¶ Si abscondi quasi homo pctm̄ meū,
& celaui in sinu meo iniquitatē meam?
34 ¶ Si expaui ad multitudinē nimiam, &
despectio ꝓpinquorū terruit me: & nō
magis tacui, nec egressus sum ostium?
35 ¶ Quis mihi tribuat auditorē, vt desi-
derium meum audiat Omnipotens: &
librum scribat ipse qui iudicat?
36 ¶ Vt in humero meo portē illum, &
circūdem illum quasi coronam mihi?
37 ¶ Per singulos gradus meos ꝓnūtiabo
illum, & quasi principi offeram eum.
38 ¶ Si aduersum me terra mea clamat,

& cum ipsa sulci eius deflent?
39 ¶ Si fructus eius comedi absq; pecu-
nia, & animam agricolarũ eius afflixi:
40 ¶ Pro frumento oriatur mihi tribu-
lus, & pro hordeo spina.

Finita sunt verba Iob.

CAP. XXXII.

1 OMiserunt autẽ tres viri isti rñdere
A Iob, eò ꝙ iustus sibi videretur. ¶Et
2 iratus, indignatusq; est Eliu filius Ba-
rachel Buzites, de cognatione Rã: iratus
est aũt aduersum Iob, eò ꝙ iustũ se esse
3 diceret coram Deo. ¶ Porrò aduersum
amicos eius indignatus est, eò ꝙ nõ in-
uenissent rñsionẽ rationabilem, sed tã-
tummodo condemnassent Iob.
4 ¶Igitur Eliu expectauit Iob loquẽtem:
eò ꝙ seniores *essent qui loquebantur.
5 ¶ Cùm aũt vidisset quod tres rñdere
B non potuissent, iratus est vehementer.
6 ¶ Respondensq; Eliu filius Barachel
Buzites, dixit:
Iunior sum tpe, vos autem antiquio-
res: idcirco demisso capite veritus sum
vobis indicare meam sententiam.
7 ¶Sperabam enim ꝙ ętas prolixior lo-
queretur, & annorum multitudo doce
8 ret sapientiam. ¶Sed vt video, Spiritus
est in hominibus, & inspiratio Omni-
potentis dat intelligentiam.
9 ¶Non sunt longæui sapientes, nec se-
C nes intelligunt iudicium.
10 ¶ Ideo dicam, audite me, ostendam
vobis etiam ego meam sapientiam.
11 ¶Expectaui enim sermones vr̃os, au-
diui prudentiam vestram, donec disce-
12 ptaremini sermonib⁹: ¶Et donec puta-
bã vos aliqd dicere, considerabã: sed vt
video, non est qui possit arguere Iob, &
respondere ex vobis sermonibus eius.
13 ¶Ne fortè dicatis, Inuenimus sapien-
tiam, Deus proiecit eum, non homo.
14 ¶ Nihil locutus est mihi, & ego non
D ſm sermones vestros respondebo illi.
15 ¶Extimuerunt, nec rñderunt vltrà,
abstuleruntq; à se eloquia.
16 ¶ Qm̃ igitur expectaui, & nõ sunt lo-
cuti: steterunt, nec vltrà responderunt.
17 ¶Respondebo & ego partem meam,
& ostendam scientiam meam.
18 ¶Plenus sum enim sermonib⁹, & co-
arctat me spiritus vteri mei.
19 ¶En vẽter me⁹ *quasi mustũ absq; spi-
raculo, qd̃ lagũculas nouas disrumpit.
20 ¶Loquar & respirabo paululũ: aperiã
21 labia mea, & rñdebo. ¶Nõ accipiã ꝑso-
nã viri, & Deum homini non æquabo.
22 ¶Nescio enim quandiu subsistam, &
si post modicum tollat me factor me⁹.

CAP. XXXIII.

1 AVdi igitur Iob eloquia mea, & oẽs
A sermones meos ausculta.
2 ¶ Ecce, aperui os meum, *loquatur *loquetur.
lingua mea in faucibus meis.
3 ¶Simplici corde meo sermones mei,
& *sententiã puram labia mea loquent. *scientiã
4 ¶Spiritus Dei fecit me, & spiraculum
Omnipotentis viuificauit me.
5 ¶ Si potes rñde mihi, & aduersus fa-
6 ciem meam consiste. ¶Ecce, & me sicut
& te fecit Deus, & de eodem luto ego
quoque formatus sum.
7 ¶Veruntñ miraculum meum non te
terreat, & *eloquentia mea non sit tibi *eloquiũ meũ non sit tibi graue.
8 grauis. ¶ Dixisti ergo in auribus meis,
& vocem verborum tuorum audiui.
9 ¶Mundus sum ego, & absq; delicto:
immaculatus, & nõ est iniquitas ĩ me.
10 ¶ Quia querelas in me repperit: ideo
B arbitratus est me inimicum sibi.
11 ¶ Posuit in neruo pedes meos, custo-
12 diuit oẽs semitas meas. ¶Hoc est ergo
in quo non es iustificatus. rñdebo tibi,
13 quia maior sit Deus hoĩe. ¶Aduersus
eum contendis, ꝙ non ad omnia verba
14 rñderit tibi? ¶ Semel loquitur Deus,
& secundò idipsum non repetit.
15 ¶ Per somnium in visione nocturna,
quando irruit sopor super homines, &
dormiunt in lectulo:
16 ¶ Tunc aperit aures virorum, & eru-
C diens eos instruit disciplina.
17 ¶Vt auertat hominem ab his quę *fe- *facit.
cit & liberet eum de superbia.
18 ¶Eruens animam eius à corruptione:
& vitã illius, vt non transeat in gladiũ.
19 ¶ Increpat quoq; ꝑ dolorẽ in lectulo,
& omnia ossa eius marcescere facit.
20 ¶ Abominabilis ei fit in vita sua pa-
nis, & aĩę illius cib⁹ ante desiderabilis.
21 ¶Tabescet caro eius, & ossa quæ tecta
fuerant, nudabuntur.
22 ¶Appropinquauit corruptioni anima
eius, & vita illius mortiferis.
23 ¶ Si fuerit ꝓ eo angel⁹ loquens *vnus *vnum
de millib⁹, vt annuntiet hoĩs ęquitatẽ:
24 ¶Miserebitur eius, & dicet: Libera eum,
vt non descendat in corruptionẽ: inue-
ni in quo ei propitier.

25 ꝰCõsumpta est caro eius à supplicijs,
reuertatur ad dies adolescentiæ suę.
26 ꝰDeprecabitur Deũ, & placabilis ei
erit: & videbit faciem eius in iubilo, &
D reddet homini iustitiam suam.
27 ꝰRespiciet hoies, & dicet, Peccaui, &
verè deliq, & vt erá dignus, nõ recepi.
28 Liberauit animam suam ne pergeret
in interitum, sed viuens lucem videret.
29 ꝰEcce hæc omnia operatur Deus tribus
vicibus per singulos.
30 ꝰVt reuocet animas eorum à corruptione,
& illuminet luce viuentium.
31 ꝰAttende Iob, & audi me: & tace, dũ
ego loquor.
32 ꝰSi auté habes quod loquaris, respon
de mihi, loquere: volo enim te appare-
33 re iustum. ꝰQuòd si non habes, audi
me: tace, & docebo te sapientiam.

CAP. XXXIIII.

1 PRonuntians itaque Eliu, etiam hęc
A locutus est. ꝰAudite sapiétes verba
2 mea, & eruditi auscultate me.
3 ꝰ[Sup.12. b.11.] Auris enim verba probat, & guttur
escas gustu diiudicat.
4 ꝰIudicium eligamus nobis, & inter
nos videamus quid sit melius.
5 ꝰQuia dixit Iob, Iustus sum, & Deus
subuertit iudicium meum.
6 ꝰIn iudicãdo enim me mendaciũ est
violéta sagitta mea absq; vllo peccato.
7 ꝰQuis est vir vt est Iob, qui bibit subsannationem
quasi aquam.
8 ꝰQui graditur cum operátibus iniq-
tatem, & ambulat cum viris impijs?
9 ꝰDixit enim, Non placebit vir Deo,
etiam si cucurrerit cum eo.
10 ꝰIdeo viri cordati audite me, absit à
Deo impietas, & ab Oĩpotente iniqtas.
11 ꝰOpus eni hominis reddet ei, & iux-
B ta vias singulorum restituet eis.
12 ꝰVerè enim Deus nõ condénabit fru
strà, nec Oĩpotens subuertet iudicium.
13 ꝰQuem cõstituit alium super terrá?
aut quem posuit super orbem qué fabri
14 catus est? ꝰSi direxerit ad eum cor suũ,
spiritum illius & flatum ad se trahet.
15 ꝰDeficiet omnis caro simul, & homo
in cinerem reuertetur.
16 ꝰSi habes ergo intellectum, audi qđ
dicitur, & ausculta vocem eloquij mei.
17 ꝰNunquid qui non amat iudicium,
sanari potest? & quomodo tu eũ qui iu
18 stus est in tantum condemnas? ꝰQui di
cit regi apostata, q vocas duces impios.

19 ꝰQui nõ accipit personas principũ
nec cognouit tyrannum, cùm discepta
ret contra pauperem: opus enim manuum
eius sunt vniuersi.
20 ꝰSubitò morientur, & in media no-
cte turbabũtur populi, & pertransibũt
& auferent violentum absq; manu.
21 ꝰOculi enim eius super vias hominũ
C & omnes gressus eorum considerat.
22 ꝰNon sunt tenebrę, & nõ est vmbra
mortis, vt abscondantur ibi qui operá-
23 tur iniquitaté. ꝰNeq; enim vltrà in ho-
minis potestate est, vt veniat ad Deũ in
24 iudicium. ꝰConteret multos, innumerabiles,
& stare faciet alios pro eis.
25 ꝰNouit enim opera eorum: & idcir-
co inducet noctem, & conterentur.
26 ꝰQuasi impios percussit eos in loco vi
27 dentium. ꝰQui quasi de industria reces
serunt ab eo, & oés vias eius intelligere
28 noluerunt. ꝰVt peruenire facerét ad eũ
clamoré egeni, & audiret vocem pau-
29 perum. ꝰIpso enim concedente pacem,
D quis est qui condemnet? ex quo abscon
derit vultum, quis est qui contemplet
eum & super gentes & super oés hoies?
30 ꝰQui regnare facit hominem hypocritam
propter peccata populi.
31 ꝰQuia ergo ego locutus sum ad Deũ,
te quoque non prohibebo.
32 ꝰSi erraui tu doce me: si iniquitatem
locutus sum, vltra non addam.
33 ꝰNunquid à te Deus expetit eá, qa di
splicuit tibi? tu enim cœpisti loqui, &
non ego, qđ si quid nosti melius loque
34 re. ꝰViri intelligétes loquantur mihi, &
vir sapiens audiat me.
35 ꝰIob autem stultè locutus est, & verba
illius non sonant disciplinam.
36 ꝰPater mi, probetur Iob vsque ad finem:
ne desinas ab homine iniquitatis.
37 ꝰQui addit sup peccata sub blasphe-
miam: inter nos interim cõstringatur,
& tunc *ad iudicium prouocet sermoni
bus suis Deum[a].

[Deu. 10. 17. Par. 19. 7. Iob 6. b. 8. Eccl. 35. b. 16. Rom. 2. b. 11. Gal. 2. b. Ephe. 6. b. 9. Colo. 3. d. 25. Act. 10. e. 34. 1. Pet. 1. c. 17. Supr. 13. a. 4. Prou. 5. d. 21.]

[*Quia 6. a multiplices e a monessas ad Deum i.]

CAP. XXXV.

1 IGitur Eliu hęc rursum locutus est:
A Nunquid æqua tibi videtur tua co
2 gitatio, vt diceres: Iustior sum Deo?
3 ꝰDixisti enim: Non tibi placet quod
rectum est: vel quid tibi proderit, si ego
4 peccauero? ꝰItaq; ego respondebo sermonibus
tuis, & amicis tuis tecum.
5 ꝰSuspice cælum & intuere, & contéplare
æthera quod altior te sit.

15 mirabilia Dei. ¶Nunquid scis qñ præce-
pit Deus pluuiis, vt ostéderent lucé nu
16 bium eius? ¶Nunquid nosti semitas nu
bium magnas, & perfectas scientias?
17 ¶Nonne vestimenta tua calida sunt
cum perflata fuerit terra Austro?
18 ¶Tu forsitan cum eo fabricatus es cę
D los, qui solidissimi quasi ære fusi *sunt.
19 ¶Ostende nobis qd dicamus illi: nos
quippe inuoluimur tenebris.
20 ¶Quis narrabit ei quæ loquor? etiã si
locutus fuerit homo deuorabitur.
21 ¶At nunc nõ vident lucé: subitò aër
cogetur in nubes, & ventus transiés fuga
22 bit eas. ¶Ab Aqlone aurum venit, & ad
23 Deũ formidolosa laudatio. ¶Dignè eũ
inuenire nõ possum⁹: magn⁹ fortitudine
& iudicio, & iustitia, & enarrari nõ põt
24 ¶Ideo timebunt eum viri, & non au-
debunt contemplari omnes qui sibi vi-
dentur esse sapientes.

CAP. XXXVIII.

1 A RESpondens autem Dñs Iob de tur-
bine, dixit: ¶Quis est iste inuolués
2 sententias sermonibus imperitis?
3 ¶Accinge sicut vir lumbos tuos, inter
rogabo te, & responde mihi.
4 ¶Vbi eras qñ ponebam fundamenta
terræ? indica mihi, si habes intelligétiã.
5 ¶Quis posuit mensuras eius si nosti?
vel quis tetendit super eam lineam?
6 ¶Sup quo bases illius solidatæ sunt?
aut quis demisit lapidé angularé eius?
7 ¶Cùm me laudarent simul astra ma
tutina: & iubilarent omnes filij Dei?
8 ¶Quis conclusit ostiis mare, qũ erum
pebat quasi de vulua procedens.
9 ¶Cũ ponerem nubem vestimentũ eius,
& caligine illud quasi pannis infantię
10 obuoluerem? ¶Circũdedi illud terminis
11 meis, & posui vectem & ostia. ¶Et dixi,
Vsq; huc venies, & nõ pcedés amplius,
B & hîc confringes tumentes fluct⁹ tuos.
12 ¶Nunquid post ortũ tuũ præcepisti
diluculo, & ostédisti auroræ locũ suũ?
13 ¶Et tenuisti concutiés extrema terrę,
& *excussisti impios ex ea?
14 ¶Restituetur vt lutum signaculũ, &
stabit sicut vestimentum.
15 ¶Auferetur ab impiis lux sua, & bra
chium excelsum confringetur.
16 ¶Nunquid ingressus es profunda ma
ris, & in nouissimis abyssi deambulasti?
17 ¶Nũquid apertę sunt tibi portę mor-
tis & ostia tenebrosa vidisti?

*exclusisti 3.

18 ¶Nunquid cõsiderasti *latitudinem
19 terrę? indica mihi, si nosti oĩa. ¶In qua
via lux habitet, & tenebrarũ quis locus
20 sit, ¶Vt ducas vnũquodq; ad terminos
21 suos & itelligas semitas dom⁹ ei⁹, ¶Scie-
C bas tunc quod nasciturus esses? & nume
rum dierum tuorum noueras?
22 ¶Nunquid ingressus es thesauros ni-
uis, aut thesauros grandinis aspexisti?
23 ¶Quæ pręparaui in tempus hostis, in
diem pugnæ & belli?
24 ¶Per quam viam spargitur lux, diui-
uiditur æstus super terram?
25 ¶Quis dedit vehementissimo imbri
26 cursum, & viã sonãtis tonitrui, ¶Vt plue
ret super terram, absq; homine in deser
to, vbi nullus mortaliũ commoratur.
27 ¶Vt impleret inuiã & desolatam, &
28 pduceret herbas virentes? ¶Quis est plu
uiæ pater? vel quis genuit stillas roris?
29 ¶De cuius vtero egressa est glacies? &
gelu de cęlo quis genuit?
30 ¶In similitudiné lapidis aquę duran
D tur, & superficies abyssi constringitur.
31 ¶Nunquid coniungere valebis micã
tes stellas Pleiadas, aut gyrum Arcturi
poteris dissipare?
32 ¶Nunquid producis Luciferum in té
pore suo, & vesperum super filios terrę
consurgere facis?
33 ¶Nunquid nosti ordinem cęli, & po-
nes rationem eius in terra?
34 ¶Nunquid eleuabis in nebula vocé
tuam, & impetus aquarum operiet te?
35 ¶Nunquid mittes fulgura, & ibũt, &
reuertentia dicent tibi, Adsumus?
36 ¶Quis posuit in visceribus hoïs sapié
tiã? vel quis dedit gallo intelligentiam?
37 ¶Quis enarrabit cęlorum rationé, &
concentum cęli quis dormire faciet?
38 ¶Qñ fundabatur puluis in terra, &
glebæ compingebantur?

CAP. XXIX.

1 A NVnq̃d capies leęnæ pdã, & aĩam
catulorũ eius implebis, ¶Qñ cubãt
2 in antris, & in specubus insidiantur.
3 ¶Quis præparat coruo escam suam,
quando pulli eius clamant ad Deũ, va-
gantes, eò q non habeant cibos?
4 Nunquid nosti tempus partus ibicũ
in petris? vel parturientes ceruas ob-
5 seruasti? ¶Dinumerasti méses cõceptus
earum, & scisti tempus partus earum?
6 ¶Incuruantur ad fętum, & pariunt.
& rugitus emittunt.

*latitudines 1.

†Psal. 146. b 9.

7 ¶Separant͂ filij earũ, & pergũt ad pa
stũ: egrediũtur, & nõ reuertunt͂ ad eas.
8 ¶Quis dimisit onagrum liberum, &
vincula eius quis soluit?
9 ¶Cui dedi in solitudine domum, &
tabernacula eius in terra salsuginis?
10 ¶Contemnit multitudinẽ ciuitatis,
B clamorem exactoris non audit.
11 ¶Circunspicit montes pascuæ suæ, &
virentia quæq; perquirit.
12 ¶Nunquid volet rhinoceros seruire
tibi, aut morabitur ad præsepe tuum?
13 ¶Nunquid alligabis rhinocerota ad
arandũ loro tuo? aut confringet glebas
14 vallium post te? ¶Nũquid fiduciam ha
bebis in magna fortitudine ei⁹, & dere
linques ei labores tuos?
15 ¶Nunquid credes illi qm̃ sementem
reddat tibi, & aream tuam congreget?
16 ¶Penna struthionis similis est pẽnis
herodij, & accipitris.
17 ¶Quando derelinquit oua sua in ter
ra, tu forsitan in puluere calefacies ea?
18 ¶Obliuiscitur ꝙ pes conculcet ea, aut
bestia agri conterat.
19 ¶Duratur ad filios suos quasi nõ sint
C sui, frustrà laborauit nullo timore cogẽ
20 te. ¶Priuauit enim eam Deus sapientia,
nec dedit illi intelligentiam.
21 ¶Cũ tempus fuerit, in altum alas eri-
git: deridet equum & ascensorem eius.
22 ¶Nũquid præbebis equo fortitudinẽ,
aut circundabis collo eius hinnitum?
23 ¶Nũquid suscitabis eum quasi locu-
stas? gloria narium eius terror.
24 ¶Terram vngula fodit, exultat auda
cter, in occursum pergit armatis.
25 Contemnit pauorẽ, nec cedit gladio.
26 ¶Sup ipsum sonabit pharetra, vibra-
bit hasta & clypeus.
27 ¶Feruens, & fremens sorbet terrã, nec
reputat tubæ sonare clangorem,
28 ¶Vbi audierit buccinam, dicit, Vah.
procul adoratur bellum, exhortationẽ
ducum & vlulatum exercitus.
29 ¶Nunquid ꝑ sapientiã tuã plumescit
D accipiter, expãdẽs alas suas ad Austrũ?
30 ¶Nunqd ad præceptũ tuum eleuabi
tur aquila, & in arduis ponet nidũ suũ?
31 ¶In petris manet, & in præruptis silici
bus cõmoratur, atq; inaccessis rupibus.
32 ¶Inde contemplatur escã, & delonge
oculi eius prospiciunt.
33 ¶Pulli eius lambent sanguinem: &
vbicunq; cadauer fuerit, statim adest.
34 ¶Et adiecit Dñs, & locut⁹ est ad Iob,
35 ¶Nunquid qui contẽdit cum Deo, tam
facilè cõquiescit? vtiq; qui arguit Deũ,
debet respondere ei.
36 Rñdẽs aũt Iob Dño, dixit, ¶Qui leui-
37 ter locutus sum, rñdere quid possum?
manum meam ponam super os meũ.
38 ¶Vnũ locutus sum, quod vtinã nõ di
xissem: & alterũ, quibus vltrà nõ addã.

CAP. XL.

1 Respondens aũt Dñs Iob de turbi-
A ne, dixit, ¶Accinge sicut vir lũbos
2 tuos, interrogabo te, & indica mihi.
3 ¶Nunquid irritũ facies iudiciũ meũ,
& condemnabis me, vt tu iustificeris?
4 ¶Et si habes brachiũ sicut Deus, & si
5 voce simili tonas? ¶Circũda tibi decõrẽ,
& in sublime erigere, & esto gloriosus,
& speciosis induere vestibus.
6 ¶Disperge superbos in furore tuo, &
respiciens omnem arrogantẽ humilia.
7 ¶Respice cunctos superbos, & cõfun-
B de eos, & contere impios loco suo.
8 ¶Absconde eos in puluere simul, &
facies eorum demerge in foueam.
9 ¶Et ego cõfitebor quòd saluare te pos
sit dextera tua.
10 ¶Ecce, Behemoth quem feci tecum,
fœnum quasi bos comedet.
11 ¶Fortitudo eius in lumbis eius, & vir
tus illius in vmbilico ventris eius.
12 ¶Stringit caudam suam quasi cedrũ,
nerui testiculorum eius perplexi sunt.
13 ¶Ossa eius velut fistulæ æris, cartila-
go illius quasi laminæ ferreæ.
14 ¶Ipse est principium viarum Dei qui
C fecit eum, applicabit gladium eius.
15 ¶Huic montes herbas ferunt: omnes
bestiæ agri ludent ibi.
16 ¶Sub vmbra dormit in secreto cala-
mi & in locis humentibus.
17 ¶Protegunt vmbræ vmbram eius, cir
cundabunt eum salices torrentis.
18 ¶Ecce, absorbebit fluuiũ, & nõ mira-
bitur: & habet fiduciam quòd influat
19 Iordanis in os eius, ¶In oculis eius qua-
si hamo capiet eũ, & in sudibus ꝑfora-
20 bit nares ei⁹. ¶An extrahere poteris leuia
than hamo, & fune ligabis linguã ei⁹?
21 ¶Nũqd pones circulũ in naribus ei⁹.
aut armilla ꝑforabis maxillam eius?
22 ¶Nũquid multiplicabit ad te preces,
D aut loquetur tibi mollia?
23 ¶Nunquid feriet tecum pactum, &
accipies eum seruum sempiternum?

24 ¶Nũqđ illudes ei quasi aui, aut liga
25 bis eũ ancillis tuis? ¶Cócĩdẽt eũ amici,
26 diuidẽt illũ negotiatores? ¶Nunqđ im-
plebis sagenas pelle ei⁹, & gurgustiũ pi-
27 sciũ capite illius? ¶Pone sup eũ manũ
tuã: meméto belli, nec vltrà addas loq.
28 Ecce, spes eius frustrabitur eũ, & vi-
dentibus cunctis præcipitabitur.

CAP. XLI.

1 NOn quasi crudelis suscitabo eũ: qs
A enim resistere potest vultui meo?
2 ¶Quis antè dedit mihi, vt reddã ei? oĩa
3 quæ sub cęlo sunt, mea sunt. ¶Non par-
cam ei, & verbis potẽtibus, & ad depre-
4 candum compositis. ¶Quis reuelabit fa
ciem indumenti eius? & mediũ oris ei⁹
5 qs intrabit? ¶Portas vultus eius qs ape-
riet? per gyrum dentium eius formido.
6 ¶Corpus illius quasi scuta fusilia, cõpa
cta squámis se prementibus.
7 ¶Vna vni coniungitur, & ne spiracu-
lum quidem incedit per eas:
8 ¶Vna alteri adhęrebit, & tenentes se
9 nequaquam separabuntur. ¶Sternutatio
B eius splendor ignis, & oculi eius vt pal
10 pebræ diluculi. ¶De ore eius lampades
procedunt sicut tędę ignis accensę.
11 ¶De naribus eius pcedit fumus sicut
ollę succensæ atq; feruentis.
12 ¶Halitus eius prunas ardere facit, &
flamma de ore eius egreditur.
13 ¶In collo eius morabit̃ fortitudo, &
faciem eius pręcedit egestas.
14 ¶Mẽbra carniũ eius cohęrentia sibi:
C mittet contra eũ flumina, & ad locum
15 aliũ non ferentur. ¶Cor eius indurabi-
tur tanq̃ lapis, & stringetur quasi mal-
16 leatoris incus. ¶Cũ sublatus fuerit, time
bunt Angeli, & territi purgabuntur.
17 ¶Cũ apprehenderit eum gladius, sub
sistere non poterit neq; hasta, neq; tho-
18 rax: ¶Reputabit enim quasi paleas fer-
19 rũ, & quasi lignũ putridũ, ęs. ¶Non fu-
gabit eũ vir sagittarius, in stipulam ver
20 si sunt ei lapides fundę. ¶Quasi stipulã
D æstimabit malleum, & deridebit vibrã-
21 tem hastam. ¶Sub ipso erunt radij solis,
& sternet sibi aurum quasi lutum.
22 ¶Feruescere faciet quasi ollã, profun
dum mare: & ponet quasi cũ vnguenta
23 bulliunt. ¶Post eũ lucebit semita, ęsti-
mabit abyssum quasi senescentem.
24 ¶Non est sup terrã potestas, quę cõpa
retur ei, q̃ factus est vt nullum timeret.
25 ¶Oẽ sublime videt, ipse est rex super
vniuersos filios superbię.

CAP. XLII.

1 R¶Espondens aut Iob Dño, dixit.
2 ¶Scio quia omnia potes, & nulla te
A latet cogitatio.
3 ¶Quis est iste q̃ celat cõsilium absq;
scientia? ideo insipiẽter locutus sum, &
quę vltra modum excederent sciẽtiam
4 meam. ¶Audi, & ego loquar: interroga-
bo te, & ostende mihi.
5 ¶Auditu auris audiui te, nũc aute m
oculus meus videt te.
6 ¶Idcirco ipse me reprehendo, & ago
B pœnitentiam in fauilla & cinere.
7 ¶Postq̃ aũt locutus est Dñs verba hęc
ad Iob, dixit ad Eliphaz Themanitem,
Iratus est furor meus in te, & in duos
amicos tuos, qm̃ non estis locuti corã
me rectum, sicut seruus meus Iob.
8 ¶Sumite ergo vobis septem tauros &
septem arietes, & ite ad seruũ meũ Iob,
& offerte holocaustũ p vobis: Iob aũt
seruus meus orabit pro vobis: faciem
eius suscipiam, vt non vobis imputetur
stultitia: neq; enim locuti estis ad me corã me
recta sicut seruus meus Iob. rectum
9 ¶Abierũt ergo Eliphaz Themanites,
C & Baldad Suhites, & Sophar Naamathi
tes: & fecerunt sicut locutus fuerat Dñs
ad eos, & suscepit Dñs faciem Iob.
10 ¶Dñs quoq; cõuersus est ad pœniten
tiam Iob, cũ oraret ille pro amicis suis.
Et addidit Dñs oĩa quæcunq; fuerant
11 Iob, duplicia. ¶Venerunt aũt ad eũ oẽs
fratres sui, & vniuersæ sorores suę, & cũ
cti qui nouerant eũ prius: & comederũt
cũ eo panem in domo eius: & mouerũt
super eum caput, & consolati sunt eum
super oĩ malo quod intulerat Dñs su-
per eũ. Et dederũt ei vnusquisq; ouem
D vnam, & inaurem auream vnam.
12 ¶Dñs aũt bñdixit nouissimis Iob ma
gis q̃ principio eius. Et facta sunt ei qua
tuordecim millia ouiũ, & sex millia came
lorũ, & mille iuga boũ, & mille asinæ.
13 ¶Et fuerunt ei septẽ filij, & tres filiæ.
14 ¶Et vocauit nomen vnius Diẽ, & no-
men secundę Cassiam, & nomen tertię
15 Cornustibij. ¶Non sunt aũt inuẽtæ mu
lieres speciosę sicut filiæ Iob in vniuer
sa terra: deditq; eis pater suus hęredita-
16 tem inter fratres earum. ¶Vixit aũt Iob
post hęc, centum quadraginta annis, &
vidit filios suos, & filios filiorum suo-
rum, vsq; ad quartam generationẽ, &
mortuus est senex: & plenus dierum.

LIBER PSALMORVM.

1
A EATVS vir qui non
abiit in consilio im
piorũ, & in via pec-
catorum non stetit,
& in cathedra pesti-
lentię non sedit.
2 ¶Sed in lege Dñi
voluntas eius: & in
lege eius meditabitur die ac nocte.
3 ¶‖Et erit tanq̃ lignum quod planta-
tum est secus decursus aquarum: quod
fructum suum dabit in tempore suo.
Et folium eius nõ defluet: & omnia
quęcunq; faciet: prosperabuntur
4 Non sic impij, non sic: sed tanq̃ pul-
B uis quem proiicit ventus à facie terrę.
5 ¶Ideo non resurgũt impij in iudicio:
neq; peccatores in consilio iustorum.
6 Quoniam nouit Dominus viam iu-
storum: & iter impiorum peribit.

Ios.1.b.8

‖Iere.17.b.8.

PSAL. II.

1
A ‖QVare fremuerunt Gẽtes & popu-
li meditati sunt inania?
2 ¶Astiterũt reges terrę, & prin
cipes conuenerunt in vnum aduersus
Dñm & aduersus CHRISTVM eius.
3 ¶Dirumpamus vincula eorũ: & pro-
iiciamus à nobis iugum ipsorum.
4 ¶Qui habitat in cęlis irridebit eos: &
Dominus subsannabit eos.
5 ¶Tunc loquetur ad eos in ira sua: &
B in furore suo conturbabit eos.
6 ¶Ego autem cõstitutus sum rex ab eo
super Sion montem sanctum eius: præ
dicans pręceptum eius.
7 ¶‖Dominus dixit ad me, Filius meus
es tu, ego hodie genui te.
8 Postula à me, & dabo tibi Gentes hæ
reditatem tuam, & possessionem tuam
C terminos terrę.
9 ¶‖Reges eos in virga ferrea: & tanq̃
vas figuli confringes eos.
10 ¶Et nunc reges intelligite: erudimini
qui iudicatis terram.
11 ¶Seruite Domino in timore: & exulta
te ei cum tremore.
12 ¶Apprehendite disciplinam, neqñ
irascatur Dñs: & pereatis de via iusta.
13 ¶Cũ exarserit in breui ira eius, beati
omnes qui confidunt in eo.

‖Acto.4.d.25.

Acto.13.e.33.
Heb.1.b.5.& 5.b.5

‖Apoc.2.g.27. & 19.c.15.

1 *Psalmus David cùm fugeret à facie Absalõ filij sui. 2.Reg.15.c.14.* III.

2
A DOmine quid multiplicati sunt q
tribulant me? multi insurgunt ad
uersum me.
3 ¶Multi dicunt animæ meæ, Non est
salus ipsi in Deo eius.
4 ¶Tu autem Dñe susceptor meus es,
gloria mea, & exaltans caput meum.
5 Voce mea ad Dñm clamaui: & exau
diuit me de monte sancto suo.
6 ¶‖Ego dormiui, & soporatus sum, &
exurrexi: quia Dominus* suscepit* me.
7 ¶Nõ timebo millia ppli circũdantis
me: exurge Dñe, saluũ me fac De⁹ me⁹.
8 Qm̃ tu pcussisti oẽs aduersantes mihi
sine causa: dentes pcõrum contriuisti.
9 ¶Domini est salus: & super populum
tuum benedictio tua.

‖Ioan.2.d.21.
* suscipiet 1.

1 *In finem in carminibus, Psalmus David.*
IIII.

2
A CVm inuocarẽ exaudiuit me Deus
iustitię meę: in tribulatione dilata
sti mihi. Miserere mei, & exaudi oratio
nem meam.
3 ¶Filij hominum vsquequo graui cor
de? vt quid diligitis vanitatẽ, & quęri-
4 tis mendacium? ¶Et scitote qm̃ mirifica
uit Dominus sanctum suum: Dñs exau
diet me cum clamauero ad eum.
5 ¶‖Irascimini, & nolite peccare: quę di
citis in cordibus vestris, & in cubilibus
vestris compungimini.
6 ¶Sacrificate sacrificiũ iustitiæ, & spe-
rate in Domino: multi dicunt, Quis
ostendit nobis bona?
7 ¶Signatum est sup nos lumen vultus
tui Dñe: dedisti lętitiam in corde meo.
8 ¶A fructu frumẽti, vini, & olei sui
9 multiplicati sunt, ¶In pace in idipsum
dormiam & requiescam.
10 ¶Quoniam tu Domine singulariter
in spe constituisti me.

‖Eph.4.f.26.

1 *In finem, pro ea quæ hæreditatem cõsequitur. Psalmus David.* V.

2
A VErba mea aurib⁹ percipe Domine:
intellige clamorem meum.
3 ¶Intende voci orationis meæ, rex me⁹

& Deus meus.
4 ¶Quoniam ad te orabo: Domine ma
ne exaudies vocem meam,
5 ¶Manè astabo tibi & videbo: quoniā
non Deus volens iniquitatem tu es.
6 ¶Neq; habitabit iuxta te malignus:
neq; pmanebūt iusti ante oculos tuos
7 Odisti oēs qui operantur iniquitatē:
perdes oēs qui loquuntur mendacium.
Virum sanguinū & dolosum abomi-
B nabitur Dominus.
8 ¶Ego autē in multitudine misericor-
diæ tuæ introibo in domū tuā: adora-
bo ad templum sanctum tuū in timo-
9 re tuo. ¶Domine deduc me in iustitia
tua: propter inimicos meos: dirige in cō
spectu* tuo viam meam*. *meo viā tuam 5.
10 ¶Quoniam non est in ore eorum ve-
C ritas: cor eorum vanum est.
11 ¶‖Sepulchrū patēs est guttur eorum, ‖Iosr. 13 b. 3. Rom. 3. b. 13.
linguis suis dolosè agebant, iudica illos
Deus. Decidāt à cogitationibus suis, se-
cundùm multitudinē impietatum eo-
rum expelle eos, qm̄ irritauerūt te Dn̄e.
12 ¶Et lętentur oēs qui sperant in te: in
ęternū exultabunt, & habitabis in eis.
Et gloriabuntur in te omnes qui dili
13 gūt nomē tuū: ¶qm̄ tu benedices iusto.
Domine*, vt scuto bonæ voluntatis
tuę* coronasti nos. *5.

1 *In finem in carminibus, Psalmus David pro octaua* V I.

2 A D‖Omine ne ī furore tuo arguas me ‖Psal. 38 a. 1.
neq; in ira tua corripias me.
3 ¶Miserere mei Domine qm̄ infirmus
sum: sana me Domine, quoniam con-
turbata sunt ossa mea.
4 ¶Et aīa mea turbata est valde: *&* tu *sed
Domine vsquequo*
5 ¶Conuertere Dn̄e, & eripe animam
meam: saluū me fac propter misericor-
6 diam tuam, ¶Quoniam nō est in mor-
B te qui memor sit tui: in inferno autem
quis confitebitur tibi?
7 ¶Laboraui in gemitu meo, lauabo p
singulas noctes lectum meū, lachrymis
meis stratum meum rigabo.
8 ¶Turbatus est à furore oculus meus:
inueteraui inter oēs inimicos meos.
9 ¶‖Discedite à me omnes qui operami ‖Mat. 7. d 23. 25. d 41 Luc. 13. f. 27.
ni iniquitatem: Quoniam exaudiuit
dominus vocem fletus mei.
10 ¶Exaudiuit Dominus deprecationē
meam, Dn̄s orationem meam suscepit.
11 ¶Erubescant, & conturbentur vehemē-
ter omnes inimici mei: cōuertantur &
erubescant valde velociter.

1 *Psalmus David quē cātauit Domino p ver bis Chusi filij Iemini. 2. Reg. 16. d.* V I I.

2 A D Omine Deus meus in te speraui:
saluum me fac ex omnibus perse-
quentibus me, & libera me.
3 ¶Nequando rapiat vt leo aīam meā,
dum non est qui redimat, neq; qui sal-
uum faciat.
4 ¶Domine Deus meus si feci istud, si
est iniquitas in manibus meis.
5 ¶Si reddidi retribuentib⁹ mihi mała:
decidā meritò ab inimicis meis inanis.
6 ¶Persequatur inimicus aīam meam,
& comprehendat, & conculcet in terra
vitam meam, & gloriam meam in pul-
uerem deducat.
7 ¶Exurge Domine in ira tua: & exalta
re in finibus inimicorum meorum.
Et exurge Dn̄e Deus meus in præce-
8 pto quod mādasti: ¶& synagoga popu-
lorum circundabit te.
Et propter hanc in altum regredere:
9 ¶Dominus iudicat populos.
B Iudica me Dn̄e sm̄ iustitiam meam,
& sm̄ innocentiam meam super me.
10 ¶Consumetur nequitia peccatorum,
& diriges iustum, ‖scrutans corda & re- ‖1. Pa. 28 b.
11 nes Deus. Iustum ¶adiutoriū meum à Iere. 11, d. 20 17.
Domino, qui saluos facit rectos corde. b. 10. c.
12 ¶Deus Iudex Iustus, *fortis, & patiēs, 12. *& 3.
nunquid irascitur per singulos dies?
13 ¶Nisi conuersi fueritis, gladium suū
vibrauit, arcū suum tetendit, & para- *vibrabit 8
14 uit illū. ¶Et in eo parauit vasa mortis:
C sagittas suas ardentibus effecit.
15 ¶‖Ecce parturiit iniustitiam, cōcepit ‖Isai. 59. a 4.
dolorem: & peperit iniquitatem. Iob. 15. f. 45.
16 ¶Lacum aperuit, & effodit eum: & in
cidit in foueam quam fecit.
17 Conuertet dolor eius in caput eius:
& in verticem ipsius iniquitas eius de-
18 scendet. ¶Confitebor Dn̄o sm̄ iustitiam
eius, & psallam nomini Dn̄i altissimi.

1 *In finem pro torcularibus, Psalmus David.* V I I I.

2 A D Omine Dn̄s noster, q̄ admirabile
est nomē tuū ī vniuersa terra. Qm̄
eleuata est magnificētia tua sup cęlos.
3 ¶‖Ex ore infantiū & lactentium per- ‖Matt. 21 b 16.
fecisti laudē propter inimicos tuos: vt

destruas inimicum & vltorem.
4 ꝰQuoniam videbo cęlos tuos opera
digitorum tuorum: lunã & stellas quæ
tu fundasti:
5 ꝰQuid est homo, q̃ memor es eius?
aut filius hominis, quoniã visitas eum?
6 ꝰ‖Minuisti eum paulominꝰ ab Ange
7 lis: gloria & honore coronasti eum, ꝰ&
cõstituisti eũ sup opera manuũ tuarũ.
‖Omnia subiecisti sub pedibus eius:
8 ꝰoues & boues vniuersas: insuper & pe-
9 cora campi, ꝰVolucres cęli & pisces ma
ris, qui perambulant semitas maris.
10 ꝰDomine Dominus noster, q̃ admira
bile est nomen tuum in vniuersa terra?

Hebr. 2. b 7.
Gene. 1 c. 28.
1. Cor. 15 d. 27.

1 *In finem pro occultis filii. Psal. David.* IX.

2 Cõfitebor tibi domine in toto corde
A meo: narrabo omnia mirabilia tua
3 ꝰLętabor & exultabo in te, psallã no
mini tuo altissime.
4 ꝰIn conuertendo inimicũ meum re-
trorsum: infirmabuntur, & peribunt, à
5 facie tua. ꝰQm̃ fecisti iudicium meum
& causam meam: sedisti super thronũ
qui iudicas iustitiam.
6 ꝰIncrepasti Gẽtes, & periit impius: no
men eorum delesti in ęternum, & in se
7 culũ sęculi. ꝰInimici defecerũt frameæ
in finẽ: & ciuitates eorum destruxisti.
Periit memoria eorum cum sonitu.
8 ꝰEt Dñs in ęternum permanet. Para-
9 uit in iudicio thronum suum: ꝰ& ipse
B iudicabit orbem terrę in ęquitate, iudi
cabit populos in iustitia.
10 ꝰEt factus est Dñs refugium pauperi:
adiutor in opportunitatibus, in tribu-
11 latione. ꝰEt sperent in te q̃ nouerũt no-
men tuum: quoniam non dereliquisti
quęrentes te Domine.
12 ꝰPsallite Dño qui habitat in Sion: an
nuntiate inter gentes studia eius.
13 ꝰQm̃ requirẽs sanguinem eorum re-
cordatus est: non est oblitus clamorem
14 pauperum. ꝰMiserere mei Dñe: vide hu
C militatem meam de inimicis meis.
15 ꝰQui exaltas me de portis mortis, vt
annuntiem omnes laudationes tuas in
portis filiæ Sion.
16 ꝰExultabo ĩ salutari tuo: infixę sunt
Gentes in interitu quem fecerunt.
In laqueo isto quẽ absconderũt, com
prehensus est pes eorum.
17 ꝰCognoscetur Dñs iudicia faciens, in
operibus manuum suarum comprehen
sus est peccator.
18 ꝰConuertant peccatores in infernũ,
oẽs Gentes quæ obliuiscuntur Deum.
19 ꝰQm̃ non in finẽ obliuio erit paupe-
ris: patiẽtia pauperũ nõ peribit in finẽ.
20 ꝰExurge Dñe, non cõfortetur homo:
iudicentur Gentes in conspectu tuo.
21 ꝰCõstitue Dñe legislatorẽ super eos:
vt sciãt Gẽtes quoniam homines sunt.

Psal. 10. secundum Hebræos.

1 Vt quid Dñe recessisti longè, despicis
in opportunitatibus, in tribulatione?
2 ꝰDum superbit impius, incenditur pau
per, comprehenduntur in consiliis qui-
bus cogitant.
3 Qm̃ laudatur peccator in desideriis
animæ suæ: & iniquus benedicitur.
4 ꝰExacerbauit Dñm peccator, secun-
dũ multitudinẽ iræ suæ non quæret.
5 Non est Deus in conspectu eius: ꝰin-
quinatæ sunt viæ illius in omni tpe.
B Auferuntur iudicia tua à facie eius:
oĩum inimicorum suorum dñabitur.
6 ꝰDixit enim in corde suo; Nõ moue-
bor à gñatione in gñationẽ, sine malo.
7 ꝰ‖Cuius maledictione os plenũ est,
& amaritudine, & dolo: sub lingua eiꝰ
labor & dolor.
8 ꝰSedet in insidiis cum diuitibus: in
occultis vt interficiat innocentem.
9 Oculi eiꝰ in pauperẽ respiciũt: ꝰinsidiat
in abscõdito quasi leo in spelunca sua.
Insidiatur vt rapiat pauperẽ: rapere
C pauperem dum attrahit eum.
10 In laqueo suo: humiliabit eum, incli
nabit se, & cadet cùm dominatꝰ fuerit
11 pauperũ. ꝰDixit enim in corde suo, Ob
litus est Deus: auertit faciẽ suam ne vi-
deat in finem.
12 ꝰExurge Domine Deꝰ, *exaltetur ma
nus tua: ne obliuiscaris pauperum.
13 ꝰPropter quid irritauit impius Deũ?
D dixit enim in corde suo, Non requiret.
14 ꝰVides, qm̃ tu laborem & dolorẽ con
sideras: vt tradas eos in manus tuas.
Tibi derelictꝰ est pauper: orphano tu
15 eris adiutor: ꝰContere brachium pecca-
toris & maligni: quæretur peccatum il-
lius, & non inuenietur.
16 ꝰDñs regnabit in ęternum & in secu-
lũ seculi: peribitis Gẽtes de terra illius.
17 ꝰDesiderium pauperũ exaudiuit Do
minus: pręparationẽ cordis eorum au-
diuit auris tua.

‖Infr. 14. a. 3. Rom. 3. b. 14.

18 Iudicare pupillo & humili: vt nō apponat vltrà magnificare se homo super terram.

In finem Psalmus David. X.

1 IN Domino confido: quomodò dicitis animę meę, Transmigra in montē sicut passer?
2 Quoniā ecce peccatores intenderūt arcū: parauerunt sagittas suas in pharetra, vt sagittēt in obscuro rectos corde.
3 Quoniam quę perfecisti, destruxerūt: iustus autem quid fecit?
4 Dominus in tēplo sancto suo, Dominus in cælo sedes eius.
Oculi eius in pauperē respiciunt palpebrę eius interrogant filios hominū.
5 Dominus interrogat iustum & impium: qui autem diligit iniquitatē, odit animam suam.
6 Pluet super peccatores laqueos ignis, & sulphur, & spiritus procellarū, pars calicis eorum.
Quoniam iustus Dominus & iustitias dilexit: æquitatē vidit vultus eius.

In finem pro octaua, Psalmus David. XI.

2 SAluum me fac Domine, quoniā defecit sanctus, quoniā diminutę sunt veritates à filijs hominum.
3 Vana locuti sunt vnusquisq; ad pximū suum: labia dolosa, in corde & corde locuti sunt.
4 Disperdat Dominus vniuersa labia dolosa & linguam magniloquam.
5 Qui dixerūt, Linguam nostram magnificabimus: labia nostra à nobis sūt, quis noster Dominus est?
6 Propter miseriam inopum & gemitum pauperum nunc exurgam, dicit Dñs. Ponam in salutari: fiducialiter agam in eo.
7 Eloquia Domini, eloquia casta: argentum igne examinatum, probatū terræ, purgatum septuplum.
8 Tu Domine seruabis nos: & custodies nos à generatione hac in ęternū.
9 In circuitu impij ambulāt. sēm altitudinē tuā multiplicasti filios hominū.

In finem, Psalmus David. XII.

2 VSquequo Domine obliuisceris me in finem? vsquequo auertis faciem tuam à me?
3 Quandiu ponam cōsilia in anima mea; dolorem in corde meo per diem?
Vsquequo exaltabitur inimicus meus
4 super me? respice, & exaudi me Dñe Deus meus.
Illumina oculos meos ne vnquā ob-
5 dormiam in morte: nequando dicat inimicus meus, Pręualui aduersus eū.
Qui tribulant me exultabunt si mo-
6 tus fuero: ego autem in misericordia tua speraui.
Exultabit cor meū in salutari tuo: cātabo Domino qui bona tribuit mihi: & psallam nomini Domini altissimi.

In finem, Psalmus David. XIII.

DIxit insipiens in corde suo, Nō est Deus Corrupti sunt, & abominabiles facti sunt in studijs suis: nō est q faciat bonum, non est vsque ad vnum.
2 Dominus de cælo prospexit super filios hominum: vt videat si est intelligens, aut requirens Deum.
3 Omnes declinauerunt, simul inutiles facti sunt: non est qui faciat bonū, non est vsque ad vnum.
Sepulchrū patens est guttur eorū: linguis suis dolosè agebant, venenum aspidum sub labijs eorum.
Quorum os maledictione & amaritudine plenum est: veloces pedes eorū ad effundendum sanguinem.
Contritio & infœlicitas in vijs eorū, & viam pacis nō cognouerunt: nō est timor Dei ante oculos eorum.
4 Nonne cognoscent omnes qui operantur iniquitatem, qui deuorāt plebē meam sicut escam panis?
5 Dñm non inuocauerunt; illic trepidauerunt timore vbi nō erat timor.
6 Quoniam Dominus in generatione iusta est, consiliū inopis cōfudistis: qm Dominus spes eius est.
7 Quis dabit ex Sion salutare Isrl? cū auerterit Dominus captiuitatē plebis suæ, exultabit Iacob, & lætabitur Isrl.

Psalmus David. XIIII.

DOmine quis habitabit in tabernaculo tuo? aut quis requiescet in monte sancto tuo?
2 Qui ingreditur sine macula, & operatur iustitiam?
Qui loquitur veritatem in corde suo
3 qui non egit dolum in lingua sua:
Nec fecit pximo suo malū, & oppro

brũ nõ accepit aduersus ꝓximos suos.
4 ¶Ad nihilum deductus est in cõspectu
B eius malignus, timentes autem Dñm
glorificat: Qui iurat proximo suo, &
5 non decipit,¶ qui pecuniam suā nõ de-
dit ad vsuram, & munera super innocẽ
tem non accepit.
Qui facit hęc, nõ mouebit̃ in ęternũ.

HEB.16. 1 *Tituli inscriptio ipsi Dauid.* XV.

A CONserua me Dñe, qm̃ speraui ĩ te.
2 ¶Dixi Domino, Deus meus es tu,
qm̃ bonorum meorum non eges.
3 ¶Sanctis qui sunt in terra eius, mirifi-
cauit omnes voluntates meas in eis.
4 ¶Multiplicatę sunt infirmitates eo-
rum: postea accelerauerunt.
Non congregabo conuenticula eorũ
de sanguinibus: nec memor ero nomi-
num eorum per labia mea.
5 ¶Dñs, pars hęreditatis meę & calicis
mei: tu es qui restitues hæreditatẽ meã
6 mihi. ¶Funes ceciderunt mihi in præ-
claris: etenim hæreditas mea pręclara
7 est mihi.¶ Benedicam Dominum qui
B tribuit mihi intellectũ, insuper & vsq;
ad noctem increpuerũt me renes mei.
8 ¶‖Prouidebam Dominum in conspe-
ctu meo semper: quoniam à dextris est
mihi, ne commouear.
9 ¶Propter hoc lætatum est cor meum,
& exultauit lingua mea: insuper & ca-
ro mea requiescet in spe.
10 ¶‖Quoniam non derelinques animã
meam in inferno: nec dabis sanctũ tuũ
videre corruptionem.
Notas mihi fecisti vias vitę. adimple
bis me lętitia cum vultu tuo: delecta-
tiones in dextera tua vsque in finem.

‖Act.2.d. 25.

‖Act.2.e. & 13.e. 35.

HEB.17. 1 *Oratio Dauid.* XVI.

A EXaudi Dñe iustitiam meam: inten
de deprecationem meam.
Auribus percipe orationẽ meam, nõ
in labijs dolosis.
2 ¶De vultu tuo iudicium meum pro-
deat: oculi tui videant ęquitates.
3 ¶Probasti cor meum, & visitasti no-
cte: igne me examinasti, & non est inuẽ
ta in me iniquitas.
4 Vt non loquatur os meum, ¶ opera
hominum: propter verba labiorũ tuo-
rum ego custodiui vias duras.
5 ¶Perfice gressus meos in semitis tuis:
B vt non moueantur vestigia mea.
6 ¶Ego clamaui, quoniã exaudisti me
Deus: inclina aurem tuã mihi: & exau-
7 di verba mea. ¶Mirifica misericordias
tuas, qui saluos facis sperantes in te.
8 A resistentibus dexteræ tuæ: ¶custodi
me vt pupillam oculi.
Sub vmbra alarũ tuarum ꝓtege me.
9 ¶à facie impiorum qui me afflixerũt.
C Inimici mei animam meã circundede-
10 runt:¶ adipem suam concluserunt, os
eorum locutum est superbiam.
11 ¶Proijcientes me, nunc circundede-
runt me: oculos suos statuerunt decli-
12 nare in terram. ¶ Susceperunt me sicut
leo, paratus ad pręda, & sicut catulus
leonis habitans in abditis.
13 ¶Exurge Domine, pręueni eũ, & sup
D planta eũ: eripe aĩam meã ab impio,
14 frameã tuam ¶ ab inimicis manus tuæ.
Domine, à paucis de terra diuide eos in
vita eorum * de absconditis tuis adim-
pletus est venter eorum. *
Saturati sunt filijs: & dimiserunt re-
liquias suas paruulis suis.
15 ¶Ego aũt in iustitia apparebo cõspectui
tuo: satiabor cũ apparuerit gloria tua.

1 *In finem puero Domini Dauid, qui locutus est Domino verba cantici huius, in die qua eripuit eũ Dominus de manu eium inimicorũ eius, et de manu Saul, et dixit, 2.Re.22.a.2.* HEB.18.
XVII.

2 DIligam te Domine fortitudo mea:
3 ¶Dominus firmamentum meum,
A & refugium meum, & liberator meus.
Deus meus adiutor meus, & sperabo
in eũ. Protector meus, & cornu salutis
meæ, & susceptor meus.
4 ¶Laudans inuocabo Dominũ: & ab
inimicis meis saluus ero.
5 ¶Circundederũt me dolores mortis,
& torrẽtes iniqtatis cõturbauerũt me.
6 ¶Dolores inferni circundederunt me,
præoccupauerunt me laquei mortis.
7 ¶In tribulatione mea inuocaui Domi
num, & ad Deum meum clamaui.
Et exaudiuit de templo sancto suo
vocem meã: & clamor meus in conspe-
ctu eius, introiuit in aures eius.
8 ¶Cõmota est & cõtremuit terra: * fun
damenta montium conturbata sunt, &
commota sunt, quoniam iratus est eis.
9 ¶Ascendit fumus in ira eius: & ignis
à facie eius exarsit: carbones succẽsi sũt
10 ab eo.¶Inclinauit cælos, & descendit: &

Heb.2.c. 13.

* 5.

caligo sub pedibus eius.
11 ❡Et ascendit super cherubim & vola
uit: volauit super pennas ventorum.
12 ❡Et posuit tenebras latibulũ suũ, in
B circuitu eius tabernaculum eius: tene-
brosa aqua in nubibus aëris.
13 ❡Præ fulgore in cõspectu eius nubes
transierunt, grando, & carbones ignis.
14 ❡Et intonuit de cælo Dñs, & Altissi-
mus dedit vocem suam: grando & car
15 bones ignis. ❡Et misit sagittas suas, &
dissipauit eos: fulgura multiplicauit, &
conturbauit eos.
16 ❡Et apparuerunt fontes aquarum, &
reuelata sunt fundaméta orbis terrarũ.
Ab increpatione tua Domine, ab in-
spiratione spiritus iræ tuę.
17 ❡Misit de summo, & accepit me: &
assumpsit me de aquis multis.
18 ❡Eripuit me de inimicis meis fortissi
mis & ab his qui oderunt me: quoniam
confortati sunt super me.
19 ❡Prçuenerunt me in die afflictionis
meę: & factus est Dñs protector meus.
20 ❡Et eduxit me in latitudine: saluum
me fecit, quoniam voluit me.
21 ❡Et retribuet mihi Dñs ſm iustitiam
meam, & secũdum puritatem manuũ
mearum retribuet mihi.
22 ❡Quia custodiui vias Domini, nec
impiè gessi à Deo meo.
23 ❡Qm oia iudicia eius in conspectu
meo: & iustitias eius non repuli à me.
24 ❡Et ero immaculatus cũ eo: & obser-
C uabo me ab iniquitate mea.
25 ❡Et retribuet mihi Dñs ſm iustitiam
meã: & secundũ puritaté manuũ mea-
rum in conspectu oculorum eius.
26 ❡Cum sancto sanctus eris, & cũ viro
innocente innocens eris.
27 ❡Et cum electo electus eris, & cũ per-
uerso peruerteris.
28 ❡Quoniã tu populũ humilé saluum
facies: & oculos supborũ humiliabis.
29 ❡Qm tu illuminas lucernã meã Dñe:
Deus meus illumina tenebras meas.
30 ❡Qm in te eripiar à tentatione, & in
Deo meo transgrediar murum.
31 ❡Deus meus impolluta via eius: elo-
quia Dñi igne examinata: protector est
omnium sperantium in se.
32 ❡Qm quis Deus præter Dñm? ᵃaut
quis Deus præter Deum nostrum?
33 ❡Deus qui pręcinxit me virtute: & po
suit immaculatam viam meam.
34 ❡Qui perfecit pedes meos tanquam
ceruorũ: & super excelsa statuens me.
35 ❡‖Qui docet manus meas ad prælιũ: ‖2.Re. 22
& posuisti vt arcũ æreum brachia mea: c 35.
36 ❡Et dedisti mihi protectioné salutis
tuæ, & dextera tua suscepit me.
Et disciplina tua correxit me in finé.
& disciplina tua ipsa me docebit.
37 ❡Dilatasti gressus meos subtus me: &
D non sunt infirmata vestigia mea.
38 ❡Persequar inimicos meos, & cõpre-
hendam illos: & non conuertar donec
deficiant.
39 ❡Confringam illos, nec poterunt sta-
re: cadent subtus pedes meos.
40 ❡Et pręcinxisti me virtute ad bellũ: &
supplãtasti insurgétes in me subtus me.
41 ❡Et inimicos meos dedisti mihi dor-
sum: & odientes me disperdidisti.
42 ❡Clamauerunt, nec erat qui saluos
faceret: ad Dñm, nec exaudiuit eos.
43 ❡Et cõminuã eos vt puluerẽ ante fa-
cié venti: vt lutũ plateãrũ delebo eos.
44 ❡Eripies me de contradictionibus po
puli: constitues me in caput Gentium.
45 ❡Populus quem non cognoui, serui-
uit mihi: ĩ auditu auris obediuit mihi.
46 ❡Filij alieni mentiti sunt mihi, filij
alieni inueterati sunt, & claudicauerũt
à semitis suis.
47 ❡Viuit Dominus, & benedictus Deᵒ
meus, & exaltetur Deus salutis meæ.
48 ❡Deus qui das vindictas mihi, & sub-
dis populos sub me, liberator meus de
inimicis iracundis.
49 ❡Et ab insurgentibus in me exaltabis
me: à viro iniquo eripies me.
50 ❡‖Propterea confitebor tibi in natio- ‖2.Re.22
nibus Dñe: & nomini tuo psalmũ dicã. d 50.
51 ❡Magnificans salutes regis eius, & fa Rom.15.
ciens misericordiã Christo suo Dauid, b.9.
& semini eius vsque in seculum.

1 *In finem, Psalmus Dauid.* XVIII. HEB.19

2 CÆli enarrãt gloriã Dei, & opera ma
A nuũ eius annuntiat firmamentũ.
3 Dies diei eructat verbũ, & nox nocti
indicat scientiam.
4 Non sunt loquelæ neque sermones,
quorum non audiantur voces eorum.
5 ❡‖In oém terram exiuit sonus eorũ, ‖Rom.10
& in fines orbis terrę verba eorum. d 18.
6 In sole posuit tabernaculum suũ: ❡& ‖Luc. 24.
ipse tanquã sponsus procedens de thala c 46.
mo suo. ‖ ᵃExultauit vt gigas ad curren ᵃexulta-
bit 2.

dam

7 dam viam, à summo cælo egressio ei⁹.
B Et occursus eius vsque ad summū eius:
nec est qui se abscondat à calore eius.
8 Lex Domini immaculata, conuertēs
animas: testimonium Domini fidele,
sapientiam prȩstans paruulis.
9 Iustitiæ Domini rectæ, lȩtificātes cor
da, præceptum Domini lucidum, illu-
minans oculos.
10 Timor Domini sanctus, permanens
in seculum seculi: iudicia Domini vera
iustificata in semetipsa.
11 Desiderabilia super aurū & lapidē
pretiosum multum: & dulciora super
mel & fauum.
12 Etenim seruus tuus custodit ea, in
C custodiendis illis retributio multa.
13 Delicta quis intelligit? ab occultis
14 meis mūda me, & ab alienis parce ser
uo tuo.
Si mei nō fuerīt dn̄ati, tūc immaculat⁹
ero, & emundabor à delicto maximo.
15 Et erūt vt cōplaceāt eloquia oris mei:
& meditatio cordis mei in conspectu
tuo semper.
Dn̄e adiutor meus, & redēptor me⁹.

In finem, Psalmus David. XIX.

EXaudiat te Dn̄s in die tribulatio-
A nis: protegat te nomen Dei Iacob.
Mittat tibi auxilium de sancto: &
de Sion tueatur te.
Memor sit omnis sacrificij tui: & ho-
locaustum tuum pingue fiat.
Tribuat tibi secundum cor tuum: &
omne consilium tuum confirmet.
Lætabimur in salutari tuo: & in no
mine Dei nostri magnificabimur.
Impleat Dominus omnes petitiones
tuas: nunc cognoui quoniam saluum
fecit Dominus Christum suum.
Exaudiat illum de cælo sancto suo:
in potentatibus salus dexteræ eius.
Hi in curribus, & hi in equis, nos au
tē in nomine Dn̄i Dei nr̄i, inuocabim⁹.
Ipsi obligati sunt, & ceciderunt: nos
autem surreximus & erecti sumus.
10 Domine saluum fac regem, & exau-
di nos in die qua inuocauerimus te.

In finem, Psalmus David. XX.

DOmine in virtute tua lætabitur
rex: & super salutare tuum exulta
bit vehementer.
Desideriū cordis eius tribuisti ei: &
voluntate labiorum eius non frauda-
sti eum.
4 Quoniam præuenisti eum in bene-
dictionibus dulcedinis: posuisti in ca-
pite eius coronam de lapide pretioso.
5 Vitam petijt à te: & tribuisti ei longi
tudinem dierum in seculum, & in secu
lum seculi.
6 Magna est glòria ei⁹ in salutari tuo
B gloriam & magnum decorem impo-
nes super eum.
7 Quoniam dabis eum in benedictio
nem in seculum seculi: lætificabis eum
in gaudio cum vultu tuo.
8 Quoniam rex sperat in Dn̄o: & in
misericordia Altissimi nō cōmouebit.
9 Inueniatur manus tua omnibus i-
nimicis tuis: dextera tua inueniat om-
nes qui te oderunt.
10 Pones eos vt clibanum ignis in tem
C pore vultus tui: Dn̄s in ira sua contur-
babit eos, & deuorabit eos ignis.
11 Fructum eorum de terra perdes: &
semen eorum à filijs hominum.
12 Quoniam declinauerunt in te ma-
la: cogitauerunt consilia q̄ non potue-
runt stabilire.
13 Quoniam pones eos dorsum: in re-
liquijs tuis præparabis vultum eorum.
14 Exaltare Domine in virtute tua: cā-
tabimus & psallemus virtutes tuas.

1 *In finem, pro susceptione matutina, Psalmus David.* XXI. HEB. 2.

2 DEus Deus me⁹ respice in me: quare
A me dereliquisti? longè à salute
mea verba delictorum meorum. Mat. 27. c. 46. Mar. 15. 34.
3 Deus me⁹ clamabo p̄ diē, & nō ex-
audies: & nocte, & nō ad insipiētiā mihi
4 Tu aūt in sancto habitas, La⁹ Isr̄l.
5 In te sperauerunt patres nostri: spe-
rauerunt & liberasti eos.
6 Ad te clamauerunt & salui facti sūt
in te sperauerunt, & non sunt confusi.
7 Ego aūt sum vermis, & non homo:
opprobriū hoīum & abiectio plebis.
8 Omnes videntes me, deriserunt me:
locuti sunt labijs, & mouerunt caput.
9 Sperauit in Domino, eripiat eū: sal-
uum faciat eum, quoniam vult eum. Mat. 27. c. 39. Mar. 15. c. 29. Mar. 15. c. 43.
10 Quoniam tu es qui extraxisti me de
B ventre. spes mea ab vberibus matris
11 meę. In te proiectus sum ex vtero.
De ventre matris meę Deus meus es
12 tu: ne discesseris à me.

Quoniá tribulatio proxima est,quoniam non est qui adiuuet.
13 ¶Circundederunt me vituli multi: tauri pingues obsederunt me.
14 ¶Aperuerunt super me os suum,sicut leo rapiens & rugiens.
15 ¶Sicut aqua effusus sum: & dispersa sunt omnia ossa mea.
Factum est cor meum tanquam cera
16 liquescens in medio ventris mei.¶Aruit tanquá testa virtus mea, & lingua mea adhęsit faucibus meis, & in puluerem
17 mortis deduxisti me.¶Qm circundede-
C runt me canes multi: consiliũ malignátium obsedit me.
¶Foderũt man⁹ meas & pedes meos: Mat.27. d.35. Ioan.19. d.23.
18 ¶dinumerauerunt omnia ossa mea.
19 ¶Ipsi verò cõsiderauerunt & inspexerunt me:diuiserunt sibi vestiméta mea & super vestem meam miserunt sorté. Mat. 27. d.35.
20 ¶Tu autem Domine ne elongaueris auxilium tuum à me: ad defensioné meam conspice.
21 ¶Erue a framea Deus animam meá: & de manu canis vnicam meam.
22 ¶Salua me ex ore leonis: & à cornib⁹ vnicornium humilitatem meam.
23 ¶Narrabo nomen tuũ fratrib⁹ meis in medio ecclesiæ laudabo te. Heb 2.c 12.
24 ¶Qui timetis Dominum laudate eũ: vniuersum semen Iacob glorificate eũ.
25 ¶Timeat eum omne semen Isrl: qm non spreuit,neque despexit deprecationem pauperis.
Nec auertit faciem suam à me, & cũ clamarem ad eum exaudiuit me.
26 ¶Apud te laus mea in ecclesia ma-
D gna: vota mea reddam in conspectu timentium eum.
27 ¶Edent pauperes & saturabuntur: & laudabunt Dñm qui requirunt eũ: viuent corda eorum in seculum seculi.
28 ¶Reminiscentur & conuertentur ad Dominum vniuersi fines terrę.
Et adorabunt in conspectu eius vniuersæ familiæ Gentium.
29 ¶Quoniam Domini est regnũ: & ipse dominabitur Gentium.
30 ¶Manducauerunt & adorauerũt oẽs pingues terræ:in conspectu eius cadent omnes qui descendunt in terram.
31 ¶Et anima mea illi viuet: & semen meum seruiet ipsi.
32 ¶Annuntiabitur Dño generatio ventura, & annuntiabunt cæli iustitiam eius populo, qui nascetur, quem fecit Dominus.

Psalmus David. XXII. HEB.22

2 DOminus regit me, & nihil mihi
A deerit:in loco pascuę ibi me collo-
cauit. Super aquam refectionis educa
3 uit me:¶animam meam conuertit.
Deduxit me super semitas iustitię, ꝓpter nomen suum.
4 ¶Ná etsi ambulauero in medio úbrę mortis,nõ timebo mala:qm tu mecũ es
Virga tua & baculus tuus, ipsa me consolata sunt.
5 ¶Parasti in conspectu meo mensam aduersus eos qui tribulant me.
Impinguasti in oleo caput meum:& calix meus inebrians, q̃ præclarus est?
6 ¶Et misericordia tua subsequetur me omnibus diebus vitæ meę.
Et vt inhabitem in domo Domini, in longitudinem dierum.

Psalmus David prima sabbathi. XXIII. HEB.24.

A DOmini est terra, & plenitudo ei⁹: orbis terrarum & vniuersi qui habitant in eo,
2 ¶Quia ipse super maria fundauit eũ: & super flumina præparauit eum.
3 ¶Quis ascendet in montem Domini, aut quis stabit in loco sancto eius?
4 ¶Innocens manibus & mundo corde qui nõ accepit in vano animam suam, nec iurauit in dolo proximo suo. Mat.5.a 8.
5 ¶Hic accipiet benedictionem à Dño,
B & misericordiam à Deo salutari suo.
6 ¶Hæc est generatio quętentium eum quętentium faciem Dei Iacob.
7 ¶Attollite portas principes vestras, & eleuamini portę ęternales: & introibit
8 rex glorię.¶Quis est iste rex glorię? Dñs fortis,& potens, Dñs potens in prælio.
9 Attollite portas pricipes vestras, & eleuamini portę ęternales: & introibit rex gloriæ.
10 ¶Quis est iste rex glorię? Dominus virtutum ipse est rex glorię.

In finem, Psalmus David. XXIIII. HEB.25.

A AD te Dñe leuaui aíam meam:¶De-
2 meus in te cõfido,nõ erubescam.
3 Neq; irrideát me inimici mei:¶etenim vniuersi qui sustinét te non cõfundẽt.
Confundantur omnes iniqua agẽtes superuacuè.

4 ¶ Vias tuas Domine demonstra mihi,
& semitas tuas edoce me.
5 ¶ Dirige me in veritate tua, & doce
me, quia tu es Deus saluator meus, &
te sustinui tota die.
6 Reminiscere miserationũ tuarũ Dñe
& misericordiarũ tuarũ q̃ à seculo sũt.
7 ¶ Delicta iuuentutis meę & ignoran-
B tias meas ne memineris.
Secundũ misericordiá tuá memento
mei tu, propter bonitaté tuá Domine.
8 ¶ Dulcis & rectus Dominus, propter
hoc legé dabit delinquentibus in via.
9 Diriget mansuetos in iudicio: doce-
bit mites vias suas.
10 ¶ Vniuersæ viæ Domini misericordia
& veritas, requirentibus testamentum
eius, & testimonia eius.
11 ¶ Propter nomen tuũ Dñe propitiabe
C ris peccato meo: multum est enim.
12 ¶ Quis est homo qui timet Dominũ,
legem statuit ei in via quam elegit.
13 ¶ Anima eius in bonis demorabitur,
& semen eius hęreditabit terram.
14 ¶ Firmamentum est Dominus timen-
tibus eum: & testamentũ ipsius vt ma-
nifestetur illis.
15 ¶ Oculi mei semper ad Dñm: quoniá
ipse euellet de laqueo pedes meos.
16 ¶ Respice in me, & miserere mei: quia
vnicus & pauper sum ego.
17 ¶ Tribulationes cordis mei multipli
D catę sũt: de necessitatib⁹ meis erue me.
18 ¶ Vide humilitaté meam, & laborem
meũ: & dimitte vniuersa delicta mea.
19 ¶ Respice inimicos meos qm̃ multi-
plicati sunt, & ‖ odio iniquo oderũt me. ‖ Ioh. 15. d. 25.
20 ¶ Custodi animá meá, & erue me: nõ
erubescam, quoniam speraui in te.
21 ¶ Innocẽtes & recti adhęserũt mihi:
quia sustinui te.
22 ¶ Libera Deus Israël, ex oĩbus tribu-
lationibus suis.

1 *In finem, Psalmus Dauid.* XXV. HEB. 26

A IVdica me Domine, quoniá ego in in
nocẽtia mea ingressus sum: & in Do-
mino sperans non infirmabor.
2 ¶ Proba me domine, & tenta me: vre
renes meos & cor meum.
3 ¶ Qm̃ misericordia tua ante oculos
meos est: & complacui in veritate tua.
4 Non sedi cũ concilio vanitatis, & cũ
iniqua gerentibus non inrroibo.
5 ¶ Odiui ecclesiam malignantium: &
B cum impiis non sedebo.
6 ¶ Lauabo inter innocentes manus
meas, & circundabo altare tuũ Dñe.
7 ¶ Vt audiam vocé laudis, & enarrem
vniuersa mirabilia tua.
8 ¶ Domine dilexi decoré domus tuæ,
& locum habitationis glorię tuæ.
9 ¶ Ne perdas cum impijs-Deus' aĩam — 6.
meá, & cũ viris sanguinũ vitá meam.
10 ¶ In quorũ manibus iniquitates sunt
dextera eorum repleta est muneribus.
11 ¶ Ego auté in innocentia mea ingres-
sus sum: redime me, & miserere mei.
12 ¶ Pes meus stetit in directo: in eccle-
sijs benedicam te Domine.

1 *Psalmus Dauid priusquam liniretur.* XXVI. HEB. 27

A DOminus illuminatio mea & salus
mea: quem timebo?
Dominus protector vitæ meæ, à quo
trepidabo?
2 ¶ Dum appropiant super me nocen-
tes; vt edant carnes meas:
Qui tribulant me inimici mei, ipsi infir
mati sunt & ceciderunt.
3 ¶ Si consistant aduersum me castra,
non timebit cor meum.
B Si exurgat aduersum me pręlium, in
hoc ego sperabo.
4 Vná petij à Domino, hanc requiram
vt inhabitem in domo Dñi oĩbus die-
bus vitę meæ. Vt videam 'voluntatem' 'volupta te
Domini, & visitem templum eius.
5 Quoniá abscondit me in tabernacu-
lo suo: in die malorũ protexit me in ab
scondito tabernaculi sui.
6 ¶ In petra exaltauit me: & nunc exal-
tauit caput meũ super inimicos meos.
Circuiui, & immolaui in tabernacu
lo eius hostiam vociferationis: cantabo
& psalmum dicam Domino.
7 ¶ Exaudi Dñe vocé meá, qua clama-
C ui-ad te': miserere mei, & exaudi me. — 1.
8 ¶ Tibi dixit cor meũ, exquisiuit-te' — 1.
facies mea: facié tuá Domine requirá.
9 Ne auertas faciem tuá à me: ne decli
nes in ira à seruo tuo.
Adiutor me⁹ esto: ne derelinquas me
neq; despicias me Deus salutaris meus.
10 ¶ Qm̃ pater meus & mater mea dereli
querunt me: Dñs auté assumpsit me.
11 ¶ Legé pone mihi dñe in via tua: &
D dirige me in semita recta ꝑpter inimi-
12 cos meos. ¶ Ne tradideris me in aĩas tri-
bulantiũ me: qm̃ insurrexerunt in me

testes iniqui. & mētita est iniq̄tas sibi.
13 Credo videre bona Dñi ĩ terra viuētiū.
Inf. 30. d 25. 14 Expecta Dñm, viriliter age, & confortetur cor tuū, & sustine Dominum.

HEB. 28 1 *Psalmus huic David.* XXVII.

A AD te Dñe clamabo, Deus meus ne sileas à me, nequando taceas à me & assimilabor descendentibus in lacū.
2 Exaudi Domine vocē deprecationis meæ dum oro ad te, dū extollo manus meas ad templum sanctum tuum.
Trahas 3 Ne simul tradas me cum peccatoribus, & cū operantibus iniquitatē ne perdas me. Qui loquuntur pacē cū proximo suo, mala autē in cordibus eorū.
4 Da illis secundū opera eorū, & secūdū nequitiā adinuentionū ipsorum.
Secundū opera manuū eorū tribue illis, redde retributionem eorum ipsis.
5 Qm̄ non intellexerunt opera Dñi, & in opera manuū eius: destrues illos, & non ædificabis eos.
6 Benedictus Dominus: quoniā exaudiuit vocem deprecationis meę.
7 Dominus adiutor meus, & protector meus: & in ipso sperauit cor meū & adiutus sum. Et refloruit caro mea: & ex voluntate mea confitebor tibi.
8 Dñs fortitudo plebis suę: & protector saluationum Christi sui est.
9 Saluum fac populū tuum Domine, & benedic hęreditati tuę: & rege eos, & extolle illos vsque in æternum.

HEB. 29 1 *Psalmus David in consummatione tabernaculi.* XXVIII.

A AFferte Domino filij Dei: afferte Domino filios arietum.
2 Afferte Dño gloriā & honorē, afferte Domino gloriam nomini eius: adorate Dominum in atrio sancto eius.
3 Vox Dñi super aquas, Deus maiesta
B tis intonuit: Dñs super aquas multas.
4 Vox Domini in virtute: vox Dñi in magnificentia.
5 Vox Dñi confringentis cedros: & confringet Dominus cedros Libani.
6 Et comminuet eas tanquam vitulū Libani: & dilectus quemadmodū filius vnicornium.
7 Vox Dñi intercidentis flāmā ignis:
8 vox Dñi concutientis desertū, & commouebit Dominus desertum Cades.
9 Vox Domini præparantis ceruos, & reuelabit condensa: & in tēplo eius oēs dicent gloriam.
10 Dominus diluuium inhabitare facit: & sedebit Dominus rex in æternū.
11 Dñs virtutem populo suo dabit: Dominus benedicet populo suo in pace.

HEB. 30 1 *Psalmus cantici in dedicatione domus David.* XXIX.

2 EXaltabo te Dñe, qm̄ suscepisti me:
A nec delectasti inimicos meos super
3 me. Dñe Deus meus clamaui ad te, & sanasti me.
4 Dñe eduxisti ab inferno aīam meā, saluasti me à descendētibus in lacum.
5 Psallite Dño sancti eius: & confite-
B mini memoriæ sanctitatis eius.
6 Qm̄ ira in indignatione eius: & vita in voluntate eius.
Ad vesperum demorabitur fletus: & ad matutinum lętitia.
7 Ego aūt dixi in abundantia mea: Non mouebor in æternum.
8 Domine, in voluntate tua præstitisti decori meo virtutem.
C Auertisti faciē tuam à me, & factus sum conturbatus.
9 Ad te Domine clamabo, & ad Deū meum deprecabor.
10 Quę vtilitas in sanguine meo dum descendo in corruptionem?
Nunquid cōfitebitur tibi puluis, aut an nuntiabit veritatem tuam?
11 Audiuit Dominus, & misertus est mei: Dominus factus est adiutor meus.
12 Conuertisti planctum meū in gaudium mihi: concidisti saccum meum, & circundedisti me lætitia.
13 Vt cātet tibi gloria mea, & nō cōpūgar: Dñe Deus meus ĩ ęternū cōfitebor tibi.

1 *In finem, Psalmus David, pro extasi.* XXX. HEB. 31

2 IN te Domine speraui, non cōfundar
A in ęternum: in iustitia tua libera me. Lu. 23. 70. a 1.
3 Inclina ad me aurem tuam, accelera vt eruas me.
Esto mihi in Deum protectorem & in domum refugij, vt saluum me facias.
4 Qm̄ fortitudo mea & refugium meū es tu: & propter nomen tuum deduces me & enutries me.
5 Educes me de laqueo hoc quē abscōderūt mihi: qm̄ tu es protector meus.
6 In manus tuas cōmendo spiritum meū: redemisti me Dñe Deus veritatis. Luc 23 e. 46.

¶Od isti obseruantes vanitates super-
8 uacuè. Ego autem in Dño speraui: ¶ ex-
B ultabo & lætabor in misericordia tua.
Quoniam respexisti humilitaté meá,
saluasti de necessitatibus aíam meam.
9 ¶Nec cóclusisti me in manib⁹ inimi
ci: statuisti in loco spatioso pedes meos
10 ¶Miserere mei Domine quoniam tri
bulor: cóturbatus est in ira oculus me⁹
anima mea, & venter meus.
11 ¶Quoniá defecit in dolore vita mea,
& anni mei in gemitibus.
Infirmata est in paupertate virtus
mea, & ossa mea conturbata sunt.
12 ¶ Super omnes inimicos meos factus
sum opprobrium * vicinis meis valde,
*& 5. & timor notis meis.
Qui videbát me foras fugerút à me:
13 ¶obliuioni datus sum tanquá mortuus
C à corde. Factus sum tanquam vas perdi
14 tum: ¶ quoniam audiui vituperationé
multorum cómorantium in circuitu.
In eo dum cóuenirét simul aduersú
me, accipere animá meam cósiliati sút.
15 Ego aút in te speraui Dñe: dixi, Deus
16 meus es tu, ¶in manib⁹ tuis sortes meę.
Eripe me de manu inimicorum meo
rum, & à persequentibus me.
17 ¶Illustra faciem tuá super seruú tuú,
saluum me fac in misericordia tua.
18 ¶Dñe nó cófundar, qm̃ inuocaui te.
Erubescant impij, & deducátur in in
19 fernum: ¶muta fiant labia dolosa.
Quæ loquuntur aduersus iustú ini-
quitatem, in superbia & in abusione.
20 Quàm magna multitudo dulcedinis
tuę Dñe, quá abscódisti timentibus te?
D Perfecisti eis qui sperant in te, in có
spectu filiorum hominum.
21 ¶Abscondes eos in abscondito faciei
tuæ à conturbatione hominum.
Proteges eos in tabernaculo tuo à có
tradictione linguarum.
22 ¶Benedictus Dñs: qm̃ mirificauit mi
sericordiá suá mihi in ciuitate munita.
23 ¶Ego aút dixi in excessu mentis meę,
Proiectus sum à facie oculorú tuorum.
Ideo exaudisti vocem orationis meę,
dum clamarem ad te.
24 ¶ Diligite Dominum omnes sancti
eius: quoniam veritatem requirit Dñs,
& retribuet abundanter facientibus su-
perbiam.
‖Sup. 26, 25 ¶‖Viriliter agite, & cófortetur cor ve-
d. 14. strum, omnes qui speratis in Domino.

Ipsi David intellectus: XXXI. ‖HEB. 32.

1 B‖Eati quorú remissę sunt iniquita- Rom. 4.
A tes, & quorum tecta sunt peccata. a. 7.
2 ¶Beatus vir cui non imputauit Dñs
peccatum, nec est in spiritu eius dolus.
3 ¶Quoniam tacui inueterauerunt ossa
mea, dum clamarem tota die.
4 ¶ Quoniam die ac nocte grauata est
super me manus tua: conuersus sum in
ærumna mea, dum configitur spina.
5 ¶Delictum meum cognitum tibi feci
B & iniustitiam meam non abscondi.
‖Dixi, Cófitebor aduersum iniustitiá ‖Isa. 65. a.
meam Domino: & tu remisisti impieta 24.
tem peccati mei.
6 ¶Pro hac orabit ad te omnis sanctus
in tempore opportuno.
Veruntamen in diluuio aquarú mul
tarum ad eum non approximabunt.
7 ¶Tu es refugium meum à tribulatio-
C ne quę circundedit me: exultatio mea,
erue me à circundantibus me.
8 ¶ Intellectum tibi dabo, & instruá te
in via hac qua gradieris, firmabo super
te oculos meos.
9 ¶Nolite fieri sicut equus & mulus, q-
bus non est intellectus.
In camo & fræno maxillas eorú con
stringe, qui non approximant ad te.
10 ¶ Multa flagella peccatoris, speranté
auté in Dño misericordia circundabit.
11 ¶Lętamini in Domino & exultate iu
sti, & gloriamini omnes recti corde.

In finem, Psalmus David. XXXII. HEB. 33.

1 E Xultate iusti in Domino: rectos de
A cet collaudatio.
2 ¶Confitemini Domino in cithara: in
psalterio decem cordarum psallite illi.
3 ¶Cantate ei canticum nouum: bene
psallite ei in vociferatione.
4 ¶ Quia rectum est verbum Domini,
& omnia opera eius in fide.
5 ¶Diligit misericordiam & iudicium:
misericordia Domini plena est terra.
6 ¶Verbo Domini cæli firmati sunt, &
B spiritu oris eius omnis virtus eorum.
7 ¶Congregans sicut in vtre aquas ma-
ris: pones in thesauris abyssos.
8 ¶Timeat Dñm oís terra: ab eo aút có
moueantur omnes inhabitantes orbé. ‖Gen. 1. a.
9 ¶‖Quoniam ipse dixit, & facta sunt: 3.
ipse mandauit & creata sunt. Iudi. 16.
10 ¶Dominus dissipat consilia gétiú: re- c. 17.

probat

probat autem cogitationes populorũ,
& reprobat consilia principum.
11 ¶Consilium autem Dñi in æternum
C manet: cogitationes cordis eius in gene
ratione & generationem.
12 ¶Beta gens cuius est Dñs, Deus eius:
populus quẽ elegit in hæreditatẽ sibi.
13 ¶De cælo respexit Dñs: vidit omnes
filios hominum.
14 ¶De pręparato habitaculo suo respe-
xit super omnes qui habitant terram.
15 ¶Qui finxit sigillatim corda eorum:
qui intelligit omnia opera eorum.
16 ¶Non saluatur rex per multam vir-
D tutem: & gigas non saluabitur in mul-
titudine virtutis suæ.
17 ¶Fallax equus ad salutẽ: in abundã-
tia autẽ virtutis suæ non saluabitur.
18 ¶Ecce oculi Dñi super metuẽtes eũ,
& ĩ eis q sperãt super misericordia ei⁹.
19 ¶Vt eruat à morte animas eorum, &
alat eos in fame:
20 ¶Anima nostra sustinet Dñm, qm̃
adiutor & protector noster est.
21 ¶Quia in eo lętabitur cor nostrũ: &
in nomine sancto eius sperauimus.
22 ¶Fiat misericordia tua Dñe sup nos,
quemadmodum sperauimus in te.

HEB. 34 *1 Dauidis cum immutauit vultum suum coram Abimelech, & dimisit eum, & abijt. 1. Reg. 21. d.* XXXIII.

2 BEnedicam Dominũ in omni tem-
A pore: semper laus eius in ore meo.
3 ¶In Dño laudabitur anima mea: au-
diant mansueti, & lætentur.
4 ¶Magnificate Dñm mecum: & exal-
temus nomen eius in idipsum.
5 ¶Exquisiui Dñm: & exaudiuit me: &
ex oib⁹ tribulationib⁹ meis eripuit me.
6 Accedite ad eũ, & illuminamini: &
facies vestræ non confundentur.
7 ¶Iste pauper clamauit, & Dñs exau-
diuit eum: & de omnibus tribulationi-
B bus eius saluauit eum.
8 ¶Immittet angelus Dñi in circuitu ti- Mat. 12. b. 10.
mentium eum: & eripiet eos.
9 ¶Gustate, & videte quoniã suauis est
Dominus: beatus vir qui sperat in eo.
10 ¶Timete Dñm omnes sancti eius: qm̃
non est inopia timentibus eum.
11 ¶Diuites eguerunt & esurierunt: in- Luca 1. e. 50.
quirentes autem Dominũ nõ minuen-
tur omni bono.
12 ¶Venite filij, audite me: timorẽ Do-
C mini docebo vos.
13 ¶Quis est homo qui vult vitam, di- 1. Pet. 3. b. 10.
ligit dies videre bonos?
14 Prohibe linguam tuam à malo, & la
bia tua ne loquantur dolum.
15 Diuerte à malo, & fac bonum, inqui-
re pacem, & persequere eam.
16 ¶Oculi Domini super iustos: & au- Eccl. 15 d. 21. Hebre. 4. ...
res eius in preces eorum.
17 ¶Vultus autẽ Dñi super faciẽtes ma-
la, vt perdat de terra memoriã eorum.
18 ¶Clamauerunt iusti, & Dñs exaudi-
D uit eos: & ex omnibus tribulationibus
eorum liberauit eos.
19 ¶Iuxta est Dñs ijs qui tribulato sũt
corde: & humiles spiritu saluabit.
20 ¶Multæ tribulationes iustorũ: & de
omnibus his liberabit eos Dominus.
21 ¶Custodit Dominus omnia ossa eo-
rum: vnum ex his non conteretur.
22 ¶Mors peccatorum pessima, & qui
oderunt iustum delinquent.
23 ¶Redimet Dñs aĩas seruorũ suorum:
& non delinquent oẽs qui sperãt in eo.

1 Psalmus huic David. XXXIIII. HEB. 35

A IVdica Domine nocentes me: expu-
gna impugnantes me.
2 ¶Apprehende arma & scutũ: & exur-
ge in adiutorium mihi.
3 ¶Effunde frameã, & conclude aduer-
sus eos qui persequũtur me: dic animæ
meæ, Salus tua ego sum.
4 ¶Confundantur & reuereant quæ- Psal. 39. d. 15. & 69. a. 3.
rentes animam meam.
Auertantur retrorsum & confundã-
tur, cogitantes mihi mala.
5 ¶Fiant tanquã puluis ante faciẽ ven-
ti, & angelus Domini coarctans eos.
6 ¶Fiat via illorum tenebræ & lubricũ:
& angelus Domini persequens eos.
7 ¶Quoniã gratis absconderunt mihi
B interitum laquei sui: superuacuè expro-
brauerunt animam meam.
8 ¶Veniat illi laqueus quẽ ignorat, &
captio quã abscondit apprehendat eũ:
& in laqueum cadat in ipsum.
9 ¶Aĩa autem mea exultabit in Dño:
& delectabitur super salutari suo.
10 ¶Oĩa ossa mea dicẽt, Dñe qs filis tibi?
Eripiẽs inopẽ de manu fortiorũ ei⁹, ege
num & pauperem à diripiẽtibus eum.
11 ¶Surgentes testes iniqui, quæ ignora
bam interrogabant me.
12 ¶Retribuebãt mihi mala pro bonis:

sterilitatem animæ meę.
13 ¶Ego autem cũ mihi molesti essent,
induebar cilicio.
C Humiliabam in ieiunio animã meã:
& oratio mea in sinu meo conuertet̃.
14 ¶Quasi proximũ, quasi fratrem no-
strum, sic complacebã: quasi lugens &
contristatus sic humiliabar.
15 ¶Et aduersum me lætati sunt, & cõ-
uenerunt, congregata sunt super me fla
gella, & ignoraui.
16 ¶Dissipati sunt, nec cõpuncti, tentaue
rũt me, subsannauerũt me subsannatio
ne: frenduerunt super me dentib⁹ suis.
17 ¶Domine quando respicies? restitue
animam meam à malignitate eorum,
à leonibus vnicam meam.
18 ¶Confitebor tibi in ecclesia magna,
in populo graui laudabo te.
19 ¶Non supergaudeãt mihi qui aduer-
santur mihi iniquè, ‖ q̃ oderũt me gra-
tis & annuunt oculis.
20 ¶Quoniam mihi quidem pacificè lo
quebant̃: & in iracundia terrę loquen-
tes dolos cogitabant.
21 ¶Et dilatauerũt super me os suũ: di-
xerunt, Euge, euge viderunt oculi nr̃i.
22 ¶Vidisti Domine, ne sileas: Domine
ne discedas à me.
23 ¶Exurge & intẽde iudicio meo: Deus
D meus: & Dñs meus in causam meã.
24 ¶Iudica me scd̃m iustitiam tuã Dñe
Deus meus, & nõ supergaudeant mihi.
25 ¶Non dicant in cordibus suis, Euge,
euge, animę nostræ: nec dicant, *Deuo-
rabimus' eum.
26 ¶Erubescant & reuereãtur simul qui
gratulantur malis meis.
Induant̃ confusione & reuerẽtia qui
*maligna' loquuntur super me.
27 ¶Exultent & lętent̃ q̃ volunt iustitiã
meam: & dicant semper, Magnificetur
Dominus, qui volunt pacem serui eius.
28 ¶Et lingua mea meditabitur iustitiã
tuam, tota die laudem tuam.

1 *In finem, seruo Domini ipsi Dauid.* XXXV.

2 DIxit iniust⁹ vt delinquat ĩ semetip
A so, nõ est timor Dei ante oculos e-
3 ius. ¶Qm̃ dolosè egit in cõspectu eius:
vt inueniatur iniquitas eius ad odium.
4 ¶Verba oris eius iniquitas & dolus:
noluit intelligere vt bene ageret.
5 ¶Iniquitatem meditatus est in cubili
suo: astitit omni viæ non bonę, mali-
tiam autem non odiuit.
6 ¶Dñe in cælo misericordia tua: & ve
ritas tua vsque ad nubes.
7 ¶Iustitia tua sicut mõtes Dei: iudicia
B tua abyssus multa. Homines & iumen
8 ta saluabis Dñe: ¶(quemadmodũ mul
tiplicasti misericordiam tuam Deus.)
Filij autem hominũ in tegmine ala-
rum tuarum sperabunt.
9 ¶Inebriabunt̃ ab vbertate domus tuę,
& torrẽte voluptatis tuę potabis eos.
10 ¶Qm̃ apud te est fons vitæ: & in lu- Iac.
mine tuo videbimus lumen.
11 ¶Prętende misericordiam tuã scien-
tibus te, & iustitiam tuam his qui re-
cto sunt corde.
12 ¶Non veniat mihi pes superbiæ: &
manus peccatoris non moueat me.
13 ¶Ibi ceciderunt qui operant̃ iniquita
tem, expulsi sunt, nec potuerunt stare.

1 *Psalmus ipsi Dauid.* XXXVI. HEB. 37

A NOli ęmulari in malignantib⁹, neq;
zelaueris facientes iniquitatem.
2 ¶Qm̃ tanquam fœnum velociter are-
scent: & quemadmodum olera herba-
rum citò decident.
3 ¶Spera in Dño, & fac bonitatẽ, & in-
habita terrã, & pascẽris in diuitijs eius.
4 ¶Delectare in Domino, & dabit tibi
petitiones cordis tui.
5 ¶Reuela Domino viam tuam, & spe-
ra in eo: & ipse faciet.
6 ¶Et educet quasi lumen iustitiã tuã:
7 & iudiciũ tuum tanquã meridiẽ: ¶Sub-
ditus esto Domino, & ora eum.
Noli æmulari in eo qui prosperatur
in via sua, in hoĩe faciente iniustitias.
8 ¶Desine ab ira, & derelinque furorem
noli æmulari vt maligneris.
9 ¶Qm̃ qui malignantur, extermina-
nabuntur: sustinentes autem Dominũ
ipsi hęreditabunt terram.
10 ¶Et adhuc pusillũ, & nõ erit peccator:
& quæres locũ eius, & non inuenies.
11 ¶‖Mãsueti autẽ hæreditabunt terrã: ‖Matt. 5. a. 4.
B & delectabunt̃ in multitudine pacis.
12 ¶Obseruabit peccator iustum: & stri
debit super eum dentibus suis.
13 ¶Dñs autem irridebit eum: quoniã
prospicit q̃ veniet dies eius.
14 ¶Gladium euaginauerunt peccato-
res, intenderunt arcum suum.
Vt *decipiant' pauperem & inopem, *deijciãt. I.
vt trucident rectos corde.

15 ¶Gladius eorum intret in corda ipso-
rum, & arcus eorum confringatur,
16 ¶Melius est modicum iusto super di-
uitias peccatorum multas.
17 ¶Qm̄ brachia peccatorū conterētur:
confirmat autem iustos Dominus.
18 ¶Nouit Dn̄s dies immaculatorū: &
hæreditas eorum in eternum erit.
19 ¶Non confundentur in tēpore ma-
20 olo, & in dieb⁹ famis saturabunt̄, ¶quia
peccatores peribunt.
C Inimici verò Dn̄i mox vt honorifica-
ti fuerint & exaltati: deficiētes quem-
admodum fumus deficient.
21 ¶*Mutuabitur¹ peccator, & non sol- *Mutuabitur 1.
uet: iustus autē miseretur & tribuet.
22 ¶Quia benedicentes ei hęreditabūt
terram: maledicētes autē ei disperibūt.
23 ¶Apud Dn̄m gressus hominis *diri- *dirigentur 2.
getur², & viam eius volet.
24 ¶Cùm ceciderit, non collidetur: quia
Dominus supponit manum suam.
25 ¶‖Iunior fui, etenim senui: & nō vi- ‖Eccle. 2. b. 11.
di iustum derelictum, nec semen eius
quærens panem.
26 ¶Tota die miseretur & cōmodat: &
semen illius in benedictione erit.
27 ¶Declina à malo, & fac bonū, & in-
habita in seculum seculi.
28 ¶Quia Dominus amat iudicium: &
non derelinquet sanctos suos: in ęter-
num conseruabuntur.
Iniusti punient̄: & semē impiorū pe-
29 ribit. ¶Iusti autē hęreditabunt terrā: &
D inhabitabunt in sclm̄ scli super eam.
30 ¶‖Os iusti meditabitur sapientiam, ‖Pro 31. d. 26. Esa. 51. a. 7.
& lingua eius loquetur iudicium.
31 ¶Lex Dei eius in corde ipsius, & non
supplantabuntur gressus eius.
32 ¶Considerat peccator iustū: & quæ-
rit mortificare eum.
33 ¶Dn̄s autem non derelinquet eū in
manibus eius: nec damnabit eum cùm
iudicabitur illi.
34 ¶Expecta Dn̄m, & custodi viam eius:
& exaltabit te vt hæreditate capias ter-
ram: cū perierint peccatores videbis.
35 ¶Vidi impium superexaltatū, & ele-
uatum sicut cedros libani.
36 ¶Et transiui; & ecce nō erat. &³ quæ- -14.
siui eū, & non est inuentus locus eius.
37 ¶Custodi innocentiā: & vide æquita-
tē: qm̄ sunt reliquię homini pacifico.
38 ¶Iniusti autē disperibunt simul: re-
liquię impiorum interibunt.
39 ¶Salus autem iustorū à Dn̄o: & pro-
tector eorū in tempore tribulationis.
40 ¶Et adiuuabit eos Dn̄s, & liberabit
eos: & eruet eos à peccatoribus, & sal-
uabit eos: quia sperauerunt in eo.

1 *Psalmus Dauid in rememoratione die sab-
bathi.* XXXVII. HEB. 38

2 Domine, ne ī furore tuo arguas me,
A neque in ira tua corripias me. Psal. 6. a. 2.
3 ¶Qm̄ sagittæ tuæ infixæ sunt mihi:
& confirmasti super me manū tuam.
4 ¶Non est sanitas in carne mea à facie
iræ tuæ: non est pax ossibus meis à facie
peccatorum meorum.
5 ¶Qm̄ iniquitates meæ supergressæ
sunt caput meum. &⁴ sicut onus graue -9-
grauatæ sunt super me.
6 ¶Putruerunt & corruptæ sunt cica-
trices meæ, à facie insipientiæ meæ.
7 ¶Miser factus sum & curuatus sum
vsq; in finem tota die contristatus in-
grediebar.
8 ¶Qm̄ lumbi mei impleti sunt illusio
B nibus, & non est sanitas in carne mea.
9 ¶Afflictus sum & humiliatus sum ni-
mis: rugiebam à gemitu cordis mei.
10 ¶Dn̄e, ante te omne desideriū meū:
& gemitus meus à te nō est abscōditus.
11 ¶Cor meū conturbatum est*, dereli- *in me
quit me virtus mea: & lumen oculorū
meorū: & ipsum non est mecum.
12 ¶Amici mei, & ꝓximi mei, aduersū
C me appropinquauerunt & steterunt.
13 ¶Et qui iuxta me erant, de longe ste-
terunt: & vim faciebant qui quærebant
animam meam.
Et q̄ inquirebāt mala mihi locuti sūt
vanitates, & dolos tota die meditabant̄.
14 ¶Ego aūt tanq̄ surdus non audiebā:
& sicut mutus non aperiens os suū.
15 ¶Et fact⁹ sum sicut homo nō audiēs,
& nō habēs in ore suo redargutiones.
16 ¶Quoniam in te Dn̄e speraui, ‖tu ex-
audies me Domine Deus meus.
17 ¶Quia dixi, Nequādo supergaudeant
mihi inimici mei: & dum cōmouētur
pedes mei, sup me magna locuti sunt.
18 ¶Qm̄ ego in flagella paratus sum, &
dolor meus in conspectu meo semper.
19 ¶Qm̄ iniquitatem meam annuntia-
bo: & cogitabo pro peccato meo.
20 ¶Inimici autē mei viuunt, & confir-
mati sunt sup me: & multiplicati sunt
qui oderunt me iniquè.

21 ¶Qui retribuũt mala ꝓ bonis: detra-
hebant mihi qm̃ ſequebar bonitatem.
22 ¶ Ne derelinquas me Domine Deus
meus : ne diſceſſeris à me.
23 ¶Intende in adiutorium meum Do-
mine Deus ſalutis meæ.

HEB. 39

1 *In finem pro Idithun, canticum David.* XXXVIII.

2 Dixi, Cuſtodiã vias meas: vt non
A delinquam in lingua mea.
Poſui ori meo cuſtodiam, cùm con-
ſiſteret peccator aduerſum me.
3 ¶Obmutui & humiliat' ſum, & ſilui
à bonis: & dolor meus renouatus eſt.
4 ¶Concaluit cor meũ intra me: & in
meditatione mea exardeſcet ignis.
5 Locutus ſum in lingua mea, ¶Notum
fac mihi Domine finem meum.
Et numerum dierum meorum quis
eſt: vt ſciam quid deſit mihi?
6 ¶Ecce mẽſurabiles poſuiſti dies meos,
B & ſubſtantia mea tanq̃ nihilũ ante te.
7 ¶Veruntamen vniuerſa vanitas: om-
nis homo viuens.
Veruntamen in imagine ꝑtranſit ho
mo: ſed & fruſtra conturbat̃. Theſauri
zat: & ignorat cui congregabit ea.
8 ¶Et nunc quę eſt expectatio mea? nõ-
ne dñs? & ſubſtantia mea apud te eſt.
9 ¶Ab omnibus iniquitatib' meis erue
C me: opprobrium inſipienti dediſti me.
10 ¶Obmutui, & nõ aperui os meũ, qm̃
11 tu feciſti. ¶ amoue à me plagas tuas.
A fortitudine manus tuæ ego defeci:
12 ¶in increpationibus propter iniquita-
tem, corripuiſti hominem.
Et tabeſcere feciſti ſicut araneã ani-
mam eius: veruntamen vanè conturba
tur omnis homo.
13 ¶Exaudi orationem meã Domine, &
deprecationem meam aurib' percipe:
lachrymas meas,
Ne ſileas: qm̃ aduena ego ſum apud
te, & peregrinus, ſicut oẽs patres mei.
14 ¶ Remitte mihi, vt refrigerer prius
quam abeam, & amplius non ero.

HEB. 40

1 *In finem, Pſalmus David.* XXXIX.

2 Expectans expectaui Dominum, &
A intendit mihi.
3 Et exaudiuit preces meas, ¶& eduxit
me de lacu miſeriæ, & de luto fęcis.
Et ſtatuit ſuper petram pedes meos,
& direxit greſſus meos.
4 ¶Et immiſit in os meum canticum
nouum, carmen Deo noſtro.
Videbunt multi, & timebunt: & ſpe
rabunt in Domino.
5 Beatus vir, cuius eſt nomen Domini
ſpes eius: & non reſpexit in vanitates &
inſanias falſas.
6 ¶Multa feciſti tu Dñe De' meus mi-
B rabilia tua: & cogitationibus tuis non
eſt qui ſimilis ſit tibi.
Annuntiaui, & locutus ſum: multi-
plicati ſunt ſuper numerum.
7 ¶Sacrificium & oblationem noluiſti:
aures autem perfeciſti mihi.
Holocauſtũ & pro peccato non po- Hebr. 10. b. 5.
8 ſtulaſti: ¶tunc dixi, Ecce venio.
9 In capite libri ſcriptũ eſt de me ¶vt fa-
cerem voluntatem tuã, Deus meus vo-
lui, & legem tuã in medio cordis mei.
10 ¶Annuntiaui iuſtitiam tuã in eccle-
ſia magna, ecce labia mea nõ prohibe-
bo, Domine tu ſciſti.
11 ¶Iuſtitiã tuam nõ abſcondi in corde
C meo, veritatẽ tuã & ſalutare tuũ dixi.
Non abſcondi miſericordiam tuam
& veritatem tuam à concilio multo.
12 ¶Tu autem Dñe ne longè facias mi-
ſerationes tuas à me: miſericordia tua
& veritas tua ſemꝑ ſuſceperunt me.
13 ¶Quoniam circũdederunt me mala
quorum non eſt numerus: comprehen-
derunt me iniquitates meę, & non po-
tui vt viderem.
Multiplicatæ ſunt ſuper capillos ca-
pitis mei: & cor meũ dereliquit me.
14 ¶Complaceat tibi Domine vt eruas
me: ‖Dñe ad adiuuandũ me reſpice. ‖Inf. 69. a. 2.
15 ¶‖Confundant̃, & reuereant̃ ſimul, ‖Sup. 34. a. 4.
D qui quęrũt aĩam meã, vt auferant eam.
Conuertantur retrorſum & reuerean Infr. 69. a. 3.
tur: qui volunt mihi mala.
16 ¶ Ferant cõfeſtim confuſionem ſuã,
qui dicunt mihi, Euge, euge.
17 ¶ Exultent & letent̃ ſuper te omnes
quærentes te: & dicant ſemꝑ, Magnifice
tur Dñs, qui diligunt ſalutare tuum.
18 ¶Ego autem mendicus ſum & pau-
per: Dominus ſolicitus eſt mei.
Adiutor meus & ꝓtector meus tu es:
Deus meus ne tardaueris.

HEB. 41

1 *In finem, Pſalmus ipſi David.* XL.

2 Beatus vir qui intelligit ſuper egenũ
A & pauperem: in die mala libera-
bit eum Dominus.

3 ᵃDñs conseruét eũ, & viuificet eũ, & beatum faciat eum in terra: & non tradat eum in animã inimicorum eius.
4 ᵃDñs opem ferat illi super lectũ doloris eius: vniuersum stratum eius versasti in infirmitate eius.
5 ᵃEgo dixi, Domine miserere mei: sana animam meam, quia peccaui tibi.
6 ᵃInimici mei dixerũt mala mihi, Quãdo
B morietur, & peribit nomen eius?
7 ᵃEt si ingrediebatur vt videret, vana loquebatur, cor eius congregauit iniquitatem sibi. Egrediebatur foras, &
8 loquebatur: ᵃin idipsum

Aduersum me susurrabãt oẽs inimici mei: aduersũ me cogitabãt mala mihi.
9 ᵃVerbum iniquum constituerũt aduersum me, Nunquid qui dormit non adijciet vt resurgat?
10 ᵃEtenim homo pacis meę in quo sperau; qui edebat panes meos: magnificauit super me supplantationem.
11 ᵃTu autem Domine miserere mei, &
C resuscita me: & retribuam eis.
12 ᵃIn hoc cognoui qm̃ voluisti me: qm̃ nõ gaudebit inimicus meus super me.
13 ᵃMe autẽ propter innocentiam suscepisti: & confirmasti me in conspectu tuo in æternum.
14 ᵃBenedictus Dominus Deus Israël à seculo, & vsq; in seculum: fiat, fiat.

Hebr. ib b. 4.
Iob 13. b 18. Act. 1. c. 16.

In finem, intellectus filijs Core. XLI.

1
2 A QVemadmodũ desiderat ceruus ad fontes aquarum: ita desiderat anima mea ad te Deus?
3 ᵃSitiuit anima mea ad Deũ ᵇfontemᵇ viuum: quando veniam & apparebo ante faciem Dei?
4 ᵃFuerunt mihi lachrymę meæ panes die ac nocte: dum dicitur mihi quotidie, Vbi est Deus tuus?
5 ᵃHęc recordatus sum, & effudi in me animam meam, qm̃ transibo in locum tabernaculi admirabilis, vsq; ad domũ
B Dei, In voce exultationis & confessionis, sonus epulantis.
6 ᵃ‖Quare tristis es anima mea? & quare conturbas me?

Spera in Deo, qm̃ adhuc cõfitebor il-
7 li: salutare vultus mei, ᵃ& Deus meus.

Ad meipsum aĩa mea cõturbata est, ꝑpterea memor ero tui de terra Iordanis, & Hermonij, à monte modico.
8 ᵃAbyssus abyssum inuocat, in voce cataractarum tuarum.

Omnia excelsa tua & fluctus tui, super me transierunt.
9 ᵃIn die mandauit Dñs misericordiã
C suam, & nocte canticum eius.
10 Apud me oratio Deo vitæ meæ: ᵃdicam Deo, susceptor meus es.

Quare oblitus es mei? & quare contristatus incedo, dũ affligit me inimicus?
11 ᵃDum confringuntur ossa mea, exprobrauerunt mihi qui tribulant me inimici mei:

Dum dicunt mihi per singulos dies,
12 Vbi est Deus tuus? ᵃ‖quare tristis es anima mea? & quare conturbas me?

Spera in Deo, qm̃ adhuc confitebor illi: salutare vultus mei, & Deus meus.

HEB. 42 ᵇ forti 8. ‖Isa. 44. 2. ‖Sup. 36. 1. ‖Ioh. 6. 2. ‖Isa. c. 12 Infr. 42. b. 5. HEB.

Psalmus David. XLII.

1 IVdica me Deᵘ, & discerne causã meã
A de gente non sancta, ab homine iniquo & doloso erue me,
2 ᵃQuia tu es Deus fortitudo mea: quare me repulisti? & quare tristis incedo, dum affligit me inimicus?
3 ᵃEmitte lucem tuã, & veritatem tuã: ipsa me deduxerũt, & adduxerũt in mõtem sanctũ tuũ, & in tabernacula tua.
4 Et introibo ad altare Dei, ad Deum
B qui lętificat iuuentutem meum.

Confitebor tibi ĩ cithara Deus Deus
5 meus: ᵃquare tristis es anima mea? & quare conturbas me?

Spera in Deo, qm̃ adhuc confitebor illi: salutare vultus mei. & Deus meus.

In finẽ pro filijs Core ad intellectũ. XLIII.

1
2 A DEus aurib⁹ nostris audiuimus: patres nostri annũtiauerunt nobis,

Opus quod operatus es in diebus eorum, & in diebus antiquis.
3 ᵃManus tua gẽtes disperdidit & plãtasti eos: afflixisti pplos, & expulisti eos.
4 ᵃNec enĩ in gladio suo possederũt terram, & brachiũ eorũ non saluauit eos,

Sed dextera tuã, & brachiũ tuũ, & illuminatio vult⁹ tui: qm̃ cõplacuisti ĩ eis.
5 ᵃTu es ipse rex meus & Deus meus: qui mandas salutes Iacob.
6 ᵃIn te inimicos nostros ventilabimus cornu, & in nomine tuo spernemus insurgentes ᵇin nobisᵇ.
7 ᵃNon enim in arcu meo sperabo: &
B ‖gladius meus saluabit me.
8 ᵃ‖Saluasti enim nos de affligẽtibus

‖Sup. b. 6 Infra. 42. b. 5. HEB. 43 Sup. 42. & 6. c. 13 HEB. 44 -I. ᵇin nos 4 ‖Iosu. 14. c. 29. 2 Re. 17. c. 35. f. 41 c. 2. h c. 8. 3. 14.

nos: & odientes nos, confudisti.
9 In Deo laudabimur tota die: & in
nomine tuo confitebimur in seculũ.
10 Nunc autem repulisti & confudi-
sti nos: & nõ egredieris Deus in virtu- 7.
tibus nostris.
11 Auertisti nos retrorsum post inimi-
cos nostros: & qui oderunt nos, diripie-
12 bant sibi. Dedisti nos tanquam oues
escarum, & in Gentibus dispersisti nos.
13 Vendidisti populũ tuum sine pre-
tio: & non fuit multitudo in cõmuta-
tionibus eorum.
14 Posuisti nos opprobriũ vicinis no-
C stris, subsannationẽ & derisum his qui
sunt in circuitu nostro.
15 Posuisti nos in similitudinẽ Genti-
bus: cõmotionem capitis in populis.
16 Tota die verecũdia mea contra me
est, & cõfusio faciei meę cooperuit me.
17 A voce exprobrantis & obloquẽtis,
à facie inimici & persequentis.
18 Hęc omnia venerũt super nos, nec
obliti sumus te: & iniquè non egimus
in testamento tuo.
19 Et non recessit retrò cor nostrũ: &
declinasti semitas nostras à via tua.
20 Qm̃ humiliasti nos in loco afflictio
nis, & cooperuit nos vmbra mortis,
21 Si obliti sumus nomẽ Dei nr̃i, & si
D expãdim⁹ manus nr̃as ad Deũ alienũ?
22 Nõne Deus requiret ista? ipse enim
nouit abscondita cordis.
23 Qm̃ propter te mortificamur tota Rom. 8. c. 36.
die: ęstimati sum⁹ sicut oues occisionis.
Exurge, quare obdormis Dñe? exur-
ge, & ne repellas in finem.
24 Quare faciẽ tuã auertis, obliuisceris
inopiæ nostrę & tribulationis nr̃æ?
25 Qm̃ humiliata est i puluere aĩa nr̃a:
cõglutinatus est in terra venter noster.
26 Exurge Dñe adiuua nos: & redime
nos propter nomen tuum.

HEB. 45 *1 In finẽ, pro ijs qui cõmutabuntur, filijs Core ad intellectũ, canticũ pro dilecto.* XLIIII.

2 ERuctauit cor meum verbũ bonũ:
A dico ego opera mea regi.
Lingua mea calamus scribæ veloci-
ter scribentis.
3 Speciosus forma præ filijs hominũ,
diffusa est gratia in labijs tuis: propte-
rea benedixit te Deus in æternũ.
4 Accingere gladio tuo super femur
tuũ, potentissimè,
5 Specie tua & pulchritudine tua in-
tende, prosperè procede, & regna,
B Propter veritatẽ & mansuetudinẽ, &
iustitiã: & deducet te mirabiliter dexte
6 ra tua. Sagittæ tuę acutę (populi sub
te) cadent in corda inimicorũ regis.
7 Sedes tua Deus in seculũ seculi: vir Hebr. 1. c. 8.
ga directionis virga regni tui.
8 Dilexisti iustitiã, & odisti iniquita-
tẽ: propterea vnxit te Deus Deus tuus
oleo lętitiæ prę consortibus tuis.
9 Myrrha & gutta & casia à vestimẽtis
tuis, à domibus eburneis, ex quib⁹ dele
10 ctauerunt te filiæ regũ in honore tuo.
C Astitit regina à dextris tuis in vestitu
deaurato, circumdata varietate.
11 Audi filia, & vide, & inclina aurẽ
tuam: & obliuiscere populũ tuum, &
domum patris tui.
12 Et cõcupiscet rex decorẽ tuũ, qm̃ ipse
est Dñs Deus tuus, & adorabunt eũ.
13 Et filiæ Tiri, in munerib⁹ vultũ tuũ
deprecabuntur, oẽs diuites plebis.
14 Omnis gloria eius filiæ regis ab in-
15 tus, in fimbrijs aureis circumamicta
varietatibus.
D Adducentur regi virgines post eam:
proximæ eius afferentur tibi.
16 Afferentur in lætitia & exultatio-
ne: adducentur in templũ regis.
17 Pro patribus tuis nati sunt tibi filij:
cõstitues eos principes sup oẽm terrã.
18 *Memores erunt noĩs tui in omni * Memor ero 8.
generatione & generationem. *Dñe 14.
Propterea populi confitebuntur tibi
in æternũ, & in seculũ seculi.

1 In finẽ filijs Core pro arcanis Psalmus. XLV. HEB. 46

2 DEus noster refugiũ & virtus: adiu-
A tor in tribulationib⁹ quæ inuene
3 runt nos nimis. Propterea non time-
bimus dum turbabitur terra, & trans-
ferentur montes in cor maris.
4 Sonuerũt & turbatę sũt aquæ eorũ:
cõturbati sũt mõtes in fortitudine ei⁹.
5 Fluminis impetus lętificat ciuitatẽ
Dei: sanctificauit tabernaculum suum
Altissimus.
6 Deus in medio eius, non cõmoue-
B bit, adiuuabit eã Deus mane diluculo.
7 Cõturbatę sũt gẽtes, & inclinata sũt
regna: dedit vocẽ suã, mota est terra.
8 Dñs virtutum nobiscũ: susceptor no
ster Deus Iacob.
9 Venite, & videtę opera Domini, quę

posuit

10 posuit prodigia super terrã: ¶ auferens
bella vsque ad finem terræ.
C Arcum conteret, & confringet arma:
& scuta comburet igni.
11 ¶Vacate, & videte qm̃ ego sum Deꝰ:
exaltabor in gẽtibꝰ, & exaltabor ĩ terra.
12 ¶Dominus virtutũ nobiscum: susce-
ptor noster Deus Iacob.

1 *In finem, pro filijs Core Psalmus.* XLVI. HEB. 47

2 OMnes gentes plaudite manibꝰ: iu-
A bilate Deo in voce exultationis.
3 ¶Quoniã Dominus excelsus, terribi-
lis, Rex magnus super omnẽ terrã.
4 ¶Subiecit populos nobis: & gentes
sub pedibus nostris.
5 ¶Elegit nobis hæreditatẽ suam, spe- *quæ 13.
ciem Iacob quam dilexit. ‖2. Reg.
6 ¶‖Ascendit Deus in iubilo, & Dñs in 6.
voce tubæ.
7 ¶Psallite Deo nostro, psallite: psallite
B Regi nostro, psallite.
8 ¶Qm̃ Rex omnis terræ Deus: psallite
sapienter.
9 ¶*Regnabit Deus super gentes: Deus *regnauit 8.
sedet super sedem sanctã suam.
10 ¶Principes populorũ cõgregati sunt
cũ Deo Abraham: quoniã dij fortes ter
ræ, vehementer eleuati sunt.

1 *Psalmus cantici filijs Core secunda sabba-
thi.* XLVII. HEB. 48

2 MAgnꝰ Dñs & laudabilis nimis ĩ ci
A uitate Dei nñri, in mõte sancto eiꝰ.
3 ¶Fundatur exultatione vniuersę ter-
ræ mons Sion, latera Aquilonis, ciuitas
Regis magni.
4 ¶Deus in domibus eius cognoscetur,
cũ suscipiet eam.
5 ¶Quoniã ecce reges terræ congrega- 13.
ti sunt: conuenerunt in vnum.
6 ¶Ipsi vidẽtes sic admirati sunt, cõtur
7 bati sunt, cõmoti sunt: ¶ tremor appre-
hendit eos. Ibi dolores vt parturientis.
8 ¶In spiritu vehemẽti conteres naues
9 Tharsis. ¶Sicut audiuimꝰ, sic vidimus
B in ciuitate Dñi virtutũ, in ciuitate Dei
nostri: Deus fundauit eã in ęternũ.
10 ¶Suscepimus Deus misericordiã tuã
in medio templi tui.
11 ¶Secundũ nomen tuum Deus, sic &
laus tua in fines terræ: iustitia plena est
dextera tua.
12 ¶Lætetur mons Sion, & exultent fi-
lię Iudę, propter iudicia tua Dñe.

13 ¶Circundate Sion, & cõplectimini
eam: narrate in turribus eius.
14 ¶Ponite corda vestra in virtute eius:
& distribuite domos eius, vt enarretis
in progenie altera.
15 ¶Quoniã hic est Deus, Deus noster in
eternum & in seculum seculi: ipse re-
get nos in secula.

1 *In finem, filijs Core Psalmus.* XLVIII. HEB. 49

2 AVdite hæc oẽs gentes: auribus per-
A cipite omnes qui habitatis orbẽ.
3 ¶Quiq; terrigenę & filij hominum:
simul in vnũ diues & pauper. 3.
4 ¶Os meũ loquetur sapientiã: & me-
ditatio cordis mei prudentiam.
5 ¶‖Inclinabo in parabolã aurẽ meã, ‖Inf. 77. a 2.
aperiã in psalterio propositionẽ meã. Mat. 13. c. 35.
6 ¶Cur timebo in die mala? iniquitas
calcanei mei circundabit me:
7 ¶Qui confidunt in virtute sua, & in
multitudine diuitiarũ suarũ gloriant̃.
8 ¶Frater nõ redimit, redimet homo:
B *non dabit Deo placationẽ suam. *& 9.
9 ¶Et pretiũ redẽptionis aię suę: & labo
10 rabit in eternũ, ¶& viuet adhuc in finẽ.
11 Non videbit interitũ, ¶cũ viderit sa-
pientes morientes: simul insipiens &
stultus peribunt.
12 Et relinquẽt alienis diuitias suas: ¶&
sepulchra eorũ domus illorũ ĩ ęternũ.
Tabernacula eorũ in ꝓgenie & pro-
genie, vocauerunt noĩa sua ĩ terris suis.
13 ¶Et homo cũ in honore esset, non 13.
intellexit, cõparatus est iumentis insi-
C pientibus, & similis factus est illis.
14 ¶Hæc via illorũ scandalum ipsis: &
postea in ore suo complacebunt.
15 ¶Sicut oues in inferno positi sunt:
mors depascet eos.
Et dominabuntur eorũ iusti in ma-
tutino: & auxilium eorũ veterascet in
inferno à gloria eorum.
16 ¶Veruntamen Deus redimet animã
meã, de manu inferi cũ acceperit me.
17 ¶Ne timueris cũ diues factus fuerit
D homo: & cũ multiplicata fuerit gloria
domus eius.
18 ¶‖Qm̃ cũ interierit, non sumet oĩa: ‖Iob 27. d. 19.
neq; descendet cũ eo gloria eius.
19 ¶Quia aĩa eius in vita ipsius benedi-
cetur: confitebit̃ tibi cũ benefeceris ei.
20 ¶Introibit vsque in progenies patrũ
suorum: & vsque in æternum non vi- 5.
debit lumen.

21 ¶Homo cùm in honore esset, non in-
tellexit: comparatus est iumentis insi-
pientibus, & similis factus est illis.

1 *Psalmus Asaph.* XLIX.

A DEus deorum Dominus locutus est
& vocauit terram.
2 A solis ortu vsq; ad occasum: ¶ex Siō
3 species decoris eius. ¶Deus manifestè ve
niet: Deus noster, & non silebit.
Ignis in conspectu eius exardescet: &
in circuitu eius tempestas valida.
4 ¶*Aduocauit cælū désursum: & ter-
ram discernere populum suum.
5 ¶Congregate illi sanctos eius: q ordi-
nant testamentū eius super sacrificia.
6 ¶Et annuntiabunt cæli iustitiā eius:
B quoniam Deus iudex est.
7 ¶Audi ppl's me⁹, & loquar: Isrl', & testi
ficabor tibi: Deus Deus tuus ego sum.
8 ¶Non in sacrificijs tuis arguam te: ho
locausta autem tua in conspectu meo
sunt semper.
9 ¶Nō accipiam de domo tua vitulos:
neque de gregibus tuis hircos.
10 ¶Quoniā meę sunt omnes feræ syl-
uarum, iumenta in montib⁹ & boues.
11 ¶Cognoui omnia volatilia cæli: &
pulchritudo agri mecum est.
12 ¶Si esuriero, nō dicam tibi: meus est
enim orbis terræ, & plenitudo eius.
13 ¶Nunqd manducabo carnes tauro-
C rum? aut sanguinem hircorū potabo?
14 ¶Immola Deo sacrificium laudis: &
redde Altissimo vota tua.
15 ¶Et inuoca me in die tribulationis:
-&' eruam te, & honorificabis me.
16 ¶Peccatori autem dixit Deus, Quare
tu enarras iustitias meas, & assumis te-
stamentum meum per os tuum?
17 ¶Tu verò odisti disciplinam: & pro-
iecisti sermones meos retrorsum.
18 ¶Si videbas furem, currebas cū eo: &
cū adulteris portionem tuā ponebas.
19 ¶Os tuum abundauit malitia: & lin
D gua tua concinnabat dolos.
20 ¶Sedens, aduersus fratrē tuū loque-
baris, & aduersus filiū matris tuæ pone
21 bas scandalum: ¶hæc fecisti, & tacui.
Existimasti iniquè qđ ero tui similis:
arguam te, & statuā cōtra faciem tuā.
22 ¶Intelligite hęc q obliuiscimini Deū:
nequando rapiat, & nō sit qui eripiat.
23 ¶Sacrificiū laudis honorificabit me:
& illic iter, quo ostēdā illi salutare Dei.

1 *In finem Psalmus David ¶cùm venit ad eū*
2 *Nathan propheta, quādo intrauit ad Beth-*
sabee. 2.Reg.12.a. L. HEB. ¶ 1

A MIserere mei Deus secundum ma-
gnam misericordiam tuam.
3 ¶Et secundū multitudinem misera-
tionum tuarū dele iniquitatem meā.
4 Amplius laua me ab iniquitate mea:
& à peccato meo munda me.
5 ¶Qm̄ iniquitatem meā ego cognosco:
& peccatū meū contra me est semper.
6 ¶Tibi soli peccaui, & malū coram te
feci: ‖vt iustificeris in sermonibus tuis, ‖Rom. 3.
& vincas cùm iudicaris. a 4.
7 ¶‖Ecce enim in iniquitatib⁹ cōceptus ‖Iob 14.
B sum: & in peccatis cōcepit me mr̄ mea. a.4.
8 ¶Ecce enī veritatē dilexisti: incerta &
occulta sapiētię tuæ manifestasti mihi.
9 ¶Asperges me *hyssopo, & mūdabor: *Dñe.
lauabis me, & super niuem dealbabor.
10 ¶Auditui meo dabis gaudiū & læti-
tiam: & exultabunt ossā humiliata.
11 ¶Auerte faciem tuā à peccatis meis:
& omnes iniquitates meas dele.
12 ¶Cor mundū crea in me Deus, & spi-
C ritum rectū innoua in visceribꝰ meis.
13 ¶Ne proijcias me à facie tua, & Spiri-
tum sanctum tuum ne auferas à me.
14 ¶Redde mihi lætitiā salutaris tui: &
spiritu principali confirma me.
15 ¶Docebo iniquos vias tuas: & impij
ad te conuertentur.
16 ¶Libera me de sanguinib⁹ Deus, De⁹
salutis meæ: & exultabit lingua mea
iustitiam *meam'. tuam.
17 ¶Dñe labia mea aperies, & os meum
D annuntiabit laudem tuam.
18 ¶Qm̄ si voluisses sacrificium, dedissē
vtiq;: holocaustis non delectaberis.
19 ¶Sacrificum Deo spiritus contribula-
tus: cor contritum & humiliatū, Deus
non despicies.
20 ¶Benignè fac Dñe in bona voluntate
tua Sion: -&' ędificent muri Ierusalē. *vt.
21 Tunc acceptabis sacrificiū iustitiæ,
oblationes & holocausta: tunc impo-
nent super altare tuum vitulos.

1 *In finem intellectus David, ¶cum venit* *Achimelech 1.
2 *Doeg Idumæus, & annuntiauit Sauli, &*
dixit, Venit David in domum *Abimelech.* HEB. 52
1.Reg.22.b.9. LI.

3 QVid gloriaris in malitia, qui potēs
A es in iniquitate?

HEB. 52

4 Tota die ? iniustitiá cogitauit lingua
tua: sicut nouacula acuta fecisti dolū.
5 ?Dilexisti malitiá super benignitaté:
iniquitatem magis, q̃ loqui ęquitatem.
6 ? Dilexisti omnia verba præcipitatio-
nis, *lingua dolosa' : *l' ngua dolosam 5.
7 ?Propterea Deus destruet te in finem:
B euellet te, & emigrabit te de tabernacu
lo tuo, & radicé tuá de terra viuétium.
8 ? Videbunt iusti & timebūt, & super
9 eum ridebunt: & dicent, ?Ecce homo q
non posuit Deum adiutorem suum.
Sed sperauit in multitudine diuitiarū
suarum: & pręualuit in vanitate sua.
10 ? Ego autem sicut oliua fructifera in ‖Rom. 1. 4. ‖Iob 14. 24.
C domo Dei, speraui in misericordia Dei
in ęternum, & in seculum seculi.
11 ? Confitebor tibi in seculū quia feci-
sti: & expectabo nomé tuū, qm̃ bonum
est in conspectu sanctorum tuorum.

HEB. 53 *1 In finē, p̄ Amalech intelligētia David.* LII.

Psal 13. a. 1. 4 Esd. 8. d. 52.

2 Dixit insipiens in corde suo, Nō est
A Deus.
Corrupti sunt & abominabiles facti
sunt in iniquitatibus: non est qui faciat
bonum.
3 ?Deus de cęlo p̄spexit super filios ho-
minum: vt videat si est intelligens, aut
requirens Deum.
4 ?‖Omnes declinauerunt, simul inuti- ‖Rom. 3. b. 12.
les facti sunt, nō est qui faciat bonum,
non est vsq; ad vnum.
5 ?Nónne scient omnes qui operantur
B iniquitatem, qui deuorāt plebem meá
vt cibum panis?
6 ?Deum non inuocauerunt: illic trepi-
dauerunt timore, vbi non erat timor.
Quoniam 'Deus dissipauit ossa eorū
qui hominibus placent: confusi sunt,
quoniam Deus spreuit eos.
7 ?Quis dabit ex Sion salutare Isr̃l? cum
conuerterit Deus captiuitatem plebis
suæ, exultabit Iacob, & lætabitur Isr̃l.

1 In finem, in carminibus intellectus David cū
2 venissent Ziphæi, & dixissent ad Saul, Nōne
David abscōditus est apud nos? 1. Reg. 23.
d. 19. 26. a. 1. LIII.

HEB. 54

3 Deus in nomine tuo saluū me fac:
A & in virtute tua iudica me.
4 ?Deus exaudi orationem meam: auri-
bus percipe verba oris mei.
5 ? Quoniam alieni insurrexerunt ad-
uersum me, & fortes quęsierunt animā
meam: - &' non proposuerunt Deum -1.
ante conspectum suum.
6 ?Ecce enim De? adiuuat me: - &' Dn̄s -5.
‖ susceptor est animæ meæ.
7 ?Auerte mala inimicis meis: *in veri- *&.
tate tua disperde illos.
8 ?Voluntariè sacrificabo tibi, - &' con- -3.
fitebor nomini tuo Dn̄e, qm̄ bonū est.
9 ?Quoniam ex omni tribulatione eri-
puisti me: & super inimicos meos de-
spexit oculus meus.

1 In finem, in carminibus intellectus David. HEB. 55
LIIII.

2 Exaudi Deus orationem meā, & ne
A despexeris deprecationem meam.
3 ?Intende mihi, & exaudi me.
Contristatus sum in exercitatione
4 mea: & cōturbatus sum ?à voce inimi-
ci, & à tribulatione peccatoris.
Quoniam declinauerunt in me *ini- *iniquitatem 5.
quitates' : & in ira molesti erant mihi.
5 ?Cor meum conturbatum est in me,
& formido mortis cecidit super me.
6 ?Timor & tremor venerūt super me,
& contexerunt me tenebræ:
7 ?Et dixi, Quis dabit mihi pénas sicut
B columbæ, & volabo, & requiescam?
8 ? Ecce elongaui fugiens: & mansi in
solitudine.
9 ? Expectabā eū qui saluum me fecit à
pusillanimitate spiritus, & tempestate.
10 ?Pręcipita Domine, & diuide linguas
eorum: quoniam vidi iniquitatem &
contradictionem in ciuitate.
11 ?Die ac nocte circundabit eam super
muros eius iniquitas, & labor in medio
eius, & iniustitia.
12 ? Et non defecit de platéis eius vsura
& dolus.
13 ?Quoniam si inimicus - meus' male- -4.
dixisset mihi, sustinuissem vtique.
Et si is qui oderat me, super me ma-
gna locutus fuisset: abscondissem me
forsitan ab eo.
14 ? Tu verò homo vnanimis, dux me?
C & notus meus,
15 ?Qui simul mecū dulces capiebas cibos:
in domo Dei ambulauim? cū cōsensu.
16 ? Veniat mors super illos, & descen-
dant in infernum viuentes.
Quoniam nequitię in habitaculis eo-
rum, in medio eorum.
17 ? Ego autem ad Deum clamaui: &
Dominus *saluabit' me. *saluauit 10.

18 ?Vespere

18 ‖ Vespere, & manè, & meridie narrabo & annũtiabo, & exaudiet vocẽ meã.
19 ‖ Redimet in pace animã meã ab his qui appropinquat mihi: quoniã inter multos erant mecum.
20 ‖ Exaudiet Deus, & humiliabit illos,
D qui est ante secula.
Non enim est illis cõmutatio, & non
21 timuerunt Deum: ‖ extendit manũ suã in retribuendo.
Contaminauerunt testamentũ eius,
22 ‖ diuisi sunt ab ira vult⁹ eius: & appropinquauit cor illius. Molliti sũt sermones eius super oleũ: & ipsi sunt iacula.
23 ‖ ‖ Iacta super Dominum curã tuam, & ipse te enutriet: *non dabit in ęternũ fluctuationem iusto.
24 ‖ Tu verò Deus deduces eos in puteũ interitus.
Viri sanguinũ & dolosi nõ dimidiabũt dies suos: ego aũt spabo in te Dñe.

‖ Matt. 6. d. 25. Luc. 12. c. 22. 1. Pet. 5. b. 7. *&.

1 In finẽ, ꝓ populo qui à sanctis lõgè factus est, David in tituli inscriptione, cùm tenuerũt eũ Allophyli in Geth. 1. Reg. 21. d. 12. LV.

HEB. 56

2 A MIserere mei De⁹, qm̃ cõculcauit me homo: tota die impugnãs tribula-
3 uit me. ‖ Cõculcauerũt me inimici mei tota die: qm̃ multi bellãtes aduersũ me.
4 ‖ Ab altitudine diei timebo: ego ve-
5 rò in te sperabo. ‖ In Deo laudabo sermones meos, in Deo speraui: non timebo quid faciat mihi caro.
6 ‖ Tota die verba mea execrabantur:
B aduersum me omnes cogitationes eorum, in malum.
7 ‖ Inhabitabunt & abscondent: ipsi calcaneum meum obseruabunt.
Sicut sustinuerunt animam meam
8 ‖ pro nihilo saluos facies illos: in ira populos confringes.
9 Deus, ‖ vitam meã annũtiaui tibi: posuisti lachrymas meas in cõspectu tuo:
10 Sicut & in promissione tua: ‖ tunc
C conuertentur inimici mei retrorsum.
In quacunq; die inuocauero te, ecce cognoui quoniam Deus meus es.
11 ‖ In Deo laudabo verbũ, in Dño lau-
12 dabo sermonẽm: ‖ in Deo speraui, non timebo quid faciat mihi homo.
13 ‖ In me sunt Deus vota tua, quæ reddam, 'laudationes' tibi.
14 ‖ Qm̃ eripuisti animã meam de morte, & pedes meos de lapsu, vt placeam coram Deo in lumine viuentium.

'laudationis 6.

1 In finem, ne disperdas, David in tituli inscriptione, cum fugeret à facie Saul in speluncam. LVI.

1. Reg. 22. a. 1. & 24. a. 4.

HEB. 57

2 A MIserere mei Deus, miserere mei: qm̃ in te confidit anima mea.
Et in vmbra alarum tuarũ sperabo, donec transeat iniquitas.
3 ‖ Clamabo ad Deum altissimum: Deum qui benefecit mihi.
4 ‖ Misit de cęlo, & liberauit me: dedit in opprobrium conculcantes me.
Misit Deus misericordiã suam & ve-
5 ritatem suam, ‖ & eripuit animam meam de medio catulorum leonum: dormiui conturbatus.
Filij hominũ, dentes eorum arma & sagittæ: & lingua eorũ, gladius acutus.
6 ‖ Exaltare super cęlos Deus: & in om-
B nem terram gloria tua.
7 ‖ Laqueum parauerũt pedibus meis: & incuruauerunt animam meam.
Foderunt ante faciem meam foueã: & inciderunt in eam.
8 ‖ ‖ Paratum cor meum Deus, paratum cor meum: cantabo & psalmum dicã'.
9 ‖ ‖ Exurge gloria mea, exurge psalteriũ & cithara: exurgam diluculo.
10 ‖ Confitebor tibi in populis Dñe: & psalmum dicam tibi in gentibus.
11 ‖ Quoniam magnificata est vsq; ad cęlos misericordia tua, & vsque ad nubes veritas tua.
12 ‖ Exaltare super cęlos Deus: & super omnem terram gloria tua.

‖ Inf. 107. a. 1. 'Dño. ‖ Ioh. 2. d. 4.

1 In finem, ne disperdas, David in tituli inscriptione. LVII.

HEB. 58

2 A SI verè vtiq; iustitiam loquimini: 'recte' iudicate filij hominum.
3 ‖ Etenim in corde iniquitates operamini: in terra iniustitias man⁹ vestræ concinnant.
4 ‖ Alienati sunt peccatores à vulua: errauerunt ab vtero, locuti sunt falsa.
5 ‖ Furor illis secundùm similitudinem serpentis: sicut aspidis surdæ, & obturantis aures suas.
6 ‖ Quæ non exaudiet vocem incantantium, & venefici incantantis sapienter.
7 ‖ Deus cõteret dẽtes eorũ in ore ipso-
B rum: molas leonum confringet Dñs.
8 ‖ Ad nihilum deuenient tanqnam aqua decurrens: intendit arcum suum donec infirmentur.

'recta 4.

9 ‖ Sicut

9 ¶Sicut cera quæ fluit auferentur: su-
percecidit ignis, & non viderunt solẽ.
10 ¶Priusquàm intelligerent spinæ ve-
stræ rhamnum: sicut viuentes sicut in Mat.12.
ira absorbet eos.
11 ¶Lætabitur iustus cũ viderit vindictã,
man⁹ suas lauabit in sanguine pctõris.
12 ¶Et dicet homo: Si vtique est fructus
iusto? vtiq; est Deus iudicãs eos in terra.

*1 In finem, ne disperdas, David in tituli inscri-
ptione, quando misit Saul, & custodiuit
domum eius, vt interficeret eum. 1.Reg.19.
b.11.* LVIII. HEB.59

2 ERipe me de inimicis meis De⁹ me⁹:
A & ab insurgẽtibus in me libera me.
3 ¶Eripe me de operantibus iniquitatẽ:
& de viris sanguinum salua me.
4 ¶Quia ecce ceperunt animã meam,
irruerunt in me fortes:
5 ¶Neq; iniquitas mea, neq; pctm̃ meũ
Dñe: sine iniquitate cucurri & direxi.
6 ¶Exurge in occursum meum, & vide:
& tu Dñe Deus virtutum, Deus Israël.
B Intende ad visitandas oẽs gentes: nõ
miserearis oĩbus q̃ operãtur iniquitatẽ.
7 ¶Conuertentur ad vesperã: & famem
patientur vt canes, & circuibũt ciuitatẽ.
8 ¶Ecce loquentur in ore suo, & gladius
in labijs eorum: quoniam quis audiuit?
9 ¶Et tu Domine deridebis eos: ad ni-
hilum deduces omnes gentes.
10 ¶Fortitudinem meã ad te custodiam:
11 quia Deus susceptor meus es. ¶Deus
C meus misericordia eius præueniet me.
12 ¶Deus ostendit mihi super inimicos
meos: ne occidas eos, nequando obliui
scantur populi mei.
Disperge illos in virtute tua: & depo
ne eos protector meus Domine.
13 ¶Delictum oris eorum, sermonem la
biorum ipsorum, & comprehendantur
in superbia sua.
Et de execratione, & mendacio an-
14 nuntiabuntur ¶in consummatione: in
ira consummationis, & non erunt.
Et scient quia Deus dominabitur Ia domina-tur 1.
cob, & finium terræ.
15 ¶Conuertentur ad vesperã, & famem
D patientur vt canes: & circuibũt ciuitatẽ.
16 ¶Ipsi dispergẽtur ad mãducãdũ: si ve
rò nõ fuerint saturati, & murmurabũt.
17 ¶Ego aũt cãtabo fortitudinem tuam,
& exaltabo manè misericordiã tuam. exulta-bo 9.
Quia factus es susceptor meus, & re-
fugiũ meum in die tribulationis meæ.
18 ¶Adiutor me⁹ tibi psallam, quia De⁹
susceptor meus es: Deus meus miseri-
cordia mea.

1 In finem, pro ijs qui immutabuntur in ti- 2.Reg.8
2 tuli inscriptione ipsi David in doctrinam, cũ a.1.13
succendit Mesopotamiam Syriæ & Sobal, & b.7.
conuertit Ioab, & percussit Idumæam in val 1.Par.18. a.1.
le Salinarum duodecim millia. LIX. HEB.60

3 DEus repulisti nos, & destruxisti
A nos: iratus es, & misertus es nobis.
4 ¶Cõmouisti terrã, & cõturbasti eam:
sana cõtritiones eius, quia cõmota est.
5 ¶Ostendisti populo tuo dura: potasti
nos vino compunctionis.
6 ¶Dedisti metuentibus te significatio-
B nem: vt fugiant à facie arcus.
7 ¶Vt liberentur dilecti tui: saluum fac
dextera tua, & exaudi me.
8 ¶Deus locutus est in sancto suo, Læ- Iosu. 10.
tabor & partibor Sichimam, & conual- c.7.
lem tabernaculorum metibor.
9 ¶Meus est Galaad, & me⁹ est Manas-
ses: & Ephraim fortitudo capitis mei.
10 ¶Iuda rex me⁹: Moab olla spei meę.
In Idumęam extẽdam calceamentũ
meum: mihi alienigenę subditi sunt.
11 ¶Quis deducet me in ciuitatẽ muni-
tã? quis deducet me vsq; in Idumæam?
12 ¶Nónne tu Deus qui repulisti nos: &
non egrediêris Deus in virtutibus nr̃is?
13 ¶Da nobis auxiliũ de tribulatione: quia 11
& vana salus hominis.
14 ¶In Deo faciemus virtutẽ: & ipse ad
nihilum deducet tribulantes nos.

1 In finem, in hymnis David. LX. HEB.61

2 EXaudi De⁹ deprecationem meam:
A intende orationi meæ.
3 ¶A finibus terræ ad te clamaui: dum
anxiaretur cor meũ in petra exaltasti me.
4 Deduxisti me, ¶quia fact⁹ es spes mea,
turris fortitudinis à facie inimici.
5 ¶Inhabitabo in tabernaculo tuo in se
cula: protegar in velamento alarũ tuarũ.
6 ¶Quoniam tu Deus meus exaudisti -1.
orationem meam: dedisti hæreditatem
timentibus nomen tuum.
7 ¶Dies super dies regis adijcies: annos
eius vsq; in diem generationis & gene-
rationis.
8 ¶Permanet in æternum in conspe- Perma-
ctu Dei: misericordiam & veritatem e- nebit 1.
ius quis requiret?

9 ¶Sic psalmū dicā nomini tuo in secu-
lū scli: vt reddā vota mea de die ī diē.

HEB. 62 *1 In finem, pro Idithun, Psalmus David* LXI.

2 NOnne Deo subiecta erit aīa mea?
A nab ipso enim salutare meum.
3 ¶Nam & ipse Deus meus, & salutaris
meus, susceptor meus: nō mouebor am-
plius.
4 ¶Quousq; irruitis in hominē? interfi-
citis vniuersi vos: tanquam parieti in-
clinato, & maceriæ depulsæ?
5 ¶Veruntā pretium meū cogitauerunt
repellere, cucurri in siti: ore suo bene-
dicebant, & corde suo maledicebant.
6 ¶Veruntamen Deo subiecta esto ani-
ma mea: qm̄ ab ipso patientia mea.
7 ¶Quia ipse Deus me⁹, & saluator me⁹:
B adiutor meus, non emigrabo.
8 ¶In Deo salutare meū, & gloria mea:
De⁹ auxilij mei, & spes mea in Deo est.
9 ¶Sperate in eo omnis cōgregatio po-
puli, effundite corā illo corda vestra:
Deus adiutor noster in ęternum.
10 ¶Veruntā vani filij hominū, mēda-
ces filij hominum in statéris: vt deci-
piant ipsi de vanitate in idipsum.
11 ¶Nolite sperare in iniquitate, & ra-
pinas nolite concupiscere: diuitię si af-
fluant, nolite cor apponere.
12 ¶Semel locutus est Deus, duo hęc au-
13 diui, quia potestas Dei est, ¶& tibi Do-
mine misericordia: ‖ qa tu reddes vni-
cuique iuxta opera sua.

‖ Mat. 16 d. 27. Rom. 2. b. 6. 2. Cor. 3. b. 8. Gal. 6. b. 5.

HEB. 63 *1 Psalmus David cùm esset in deserto Idumeæ.*
1. Reg. 22. a. 5. LXII.

2 DEus De⁹ me⁹ ad te de luce vigilo.
A Sitiuit in te anima mea, quàm
multipliciter tibi caro mea.
In terra deserta, & inuia, & inaquosa,
3 ¶Sic in sancto apparui tibi, vt viderē vir-
tutem tuam & gloriam tuam.
4 ¶Qm̄ melior est misericordia tua su-
per vitas: labia mea laudabunt te.
5 ¶Sic benedicam te in vita mea: & in
nomine tuo leuabo manus meas.
6 ¶Sicut adipe & pinguedine repleatur
anima mea: & labiis exultationis lau-
dabit os meum.
7 ¶ᵃSicᵃ memor fui tui super stratum
B meum, in matutinis meditabor in te:
8 ¶quia fuisti adiutor meus.
Et in velamento alarū tuarum exul-
9 tabo, ¶adhęsit anima mea post te: me

ᵃ Si 9.

suscepit dextera tua.
10 ¶Ipsi verò in vanū q̄sierunt animam
11 meā, introibunt in inferiora terræ, ¶tra-
dent' ī man⁹ gladij, partes vulpiū erūt.
12 ¶Rex verò lętabitur in Deo, ᵇlauda-
buntur omnes qui iurantᵇ in eo, quia
obstructum est os loquentium iniqua.

ᵇ laudabitur omnis qui iurat ī.

HEB. 64 *1 In finem, Psalmus David.* LXIII.

2 EXaudi De⁹ orationem meam cùm
A deprecor: à timore inimici eripe
animam meam.
3 ¶Protexisti me à cōuētu malignantiū:
à multitudine operātium iniquitatem.
4 ¶Quia exacuerūt vt gladium linguas
5 suas, intenderunt arcū rē amaram: ¶vt
sagittent in occultis immaculatum.
6 ¶Subitò sagittabunt eum, & nō time-
būt, firmauerūt sibi sermonem nequā:
Narrauerūt vt absconderēt laqueos:
dixerunt: Quis videbit eos?
7 ¶Scrutati sunt iniquitates: defecerunt
B scrutantes ᶜscrutinioᶜ.
8 Accedet homoᵈ adᵈ cor altum: ¶&
exaltabitur Deus.
Sagittæ paruulorum factæ sunt pla-
9 gæ eorum: ¶& infirmatę sunt cōtra eos
linguæ eorum.
Conturbati sunt omnes qui videbāt
10 eos: ¶& timuit omnis homo.
Et annuntiauerunt opera Dei, & fa-
cta eius intellexerunt.
11 ¶Lętabit' iustus in Dn̄o, & sperabit in
eo, & laudabuntur omnes recti corde.

ᶜ scrutinia 4. ᵈ & 6.

HEB. 65 *1 In finem, Psalmus David, Canticū Aggæi, Ieremiæ, & Ezechiel populo trāsmigrationis quando incipiebant proficisci.* LXIIII.

2 TE decet hymnus Deus in Sion: &
A tibi reddetur votum in Ierusalem.
3 ¶Exaudi orationem meam: ad te om-
nis caro veniet.
4 ¶Verba iniquorum pręualuerunt sup
nos: & impietatib⁹ nostris tu propitia-
5 beris. ¶Beatus quem elegisti & assum-
psisti, inhabitabit in atriis tuis.
Replebimur in bonis dom⁹ tuæ: san-
6 ctum est templum tuum, ¶mirabile in
B æquitate.
Exaudi nos De⁹ salutaris noster, spes
omniū finium terræ, & in mari longè.
7 ¶Præparans mōtes in virtute tua, ac-
8 cinctus potentia: ¶qui conturbas pfun-
dum maris, sonum fluctuum eius.
9 Turbabunt' gentes, ¶& timebunt qui

habi-

habitant terminos à signis tuis: exitus
matutini & vesperè delectabis.
10 ꝟ Visitasti terram, & inebriasti eam:
C multiplicasti locupletare eam.
Flumen Dei repletũ est aquis, parasti
cibũ illorũ: qm̃ ita est pręparatio eius.
11 ꝟ Riuos eius inebria, multiplicã genimina eius, In stillicidiis eius lætabitur germinans.
12 ꝟ Benedices coronæ anni benignitatis tuę, & cãpi tui replebunt hubertate.
13 ꝟ Pinguescent speciosa deserti, & exultatione colles accingentur.
14 ꝟ Induti sunt arietes ouium, & valles abundabũt frumento: clamabunt, etenim hymnum dicent.

HEB. 66 1 *In finẽ, Cãticũ Psalmi resurrectionis.* LXV.

2 IVbilate Deo oĩs terra, ꝟ Psalmũ dicite
A nomini eius, date gloriam laudi ei⁹.
3 ꝟ Dicite Deo, q̃ terribilia sunt opera tua Domine, ĩ multitudine virtutis tuę mentientur tibi inimici tui.
4 ꝟ Omnis terra adoret te, & psallat tibi: psalmum dicat nomini tuo.
5 ꝟ Venite & videte opera Dei, terribilis in consiliis super filios hominum.
6 ꝟ Qui cõuertit mare in aridã, in flumine ptrãsibũt pede: ibi lætabimur ĩ ipso.
7 ꝟ Qui dñatur in virtute sua in ęternũ, oculi eius super Gentes respiciunt: qui
B exasperant non exaltentur in semetipsis.
8 ꝟ Benedicite Gentes Deum nostrum, & auditam facite vocem laudis eius.
9 ꝟ Qui posuit animã meã ad vitam: & nõ dedit in cõmotionem pedes meos.
10 ꝟ Qm̃ probasti nos Deus: igne nos examinasti, sicut examinatur argẽtum.
11 ꝟ Induxisti nos in laqueum, posuisti
12 tribulationes in dorso nostro: ꝟ impo-
C suisti homines super capita nostra.
Trãsiuimus per ignem & aquam: & eduxisti nos in refrigerium.
13 ꝟ Introibo in domum tuam in holo-
14 caustis: reddam tibi vota mea, ꝟ quæ distinxerunt labia mea.
Et locutum est os meum in tribulatione mea.
15 ꝟ Holocausta medullata offeram tibi cum incenso arietum, offeram tibi boues cum hircis.
16 ꝟ Venite, & audite, & narrabo oẽs q
D timetis Deũ, quanta fecit animæ meæ.
17 ꝟ Ad ipsum ore meo clamaui, & exaltaui sub lingua mea.
18 ꝟ Iniquitatem si aspexi in corde meo, non exaudiet Dominus.
19 ꝟ Propterea exaudiuit Deus, & attendit voci deprecationis meæ.
20 ꝟ Benedictus Deus q nõ amouit orationẽ meã, & misericordiam suã à me.

1 *In finem, in hymnis Psalmus cãtici David.* HEB. 67
LXVI.

2 DEus misereatur nostri, & benedi-
A cat nobis: illuminet vultum suũ super nos, & misereatur nostri.
3 ꝟ Vt cognoscamus in terra viam tuã: in omnibus gentibus salutare tuum.
4 ꝟ Confiteantur tibi populi Deus: confiteantur tibi populi omnes.
5 ꝟ Lętentur & exultent gentes, quoniã
B iudicas populos in ęquitate, & gentes in terra dirigis.
6 ꝟ Confiteantur tibi populi Deus, con-
7 fiteantur tibi populi omnes, ꝟ terra dedit fructum suum.
8 Benedicat nos Deus Deus noster, ꝟ benedicat nos Deus, & metuant eum omnes fines terræ.

1 *In fine, Psalmus cantici ipsi David.* LXVII. HEB. 68

2 EXurgat Deus, & dissipentur inimi-
A ci eius, & fugiant qui oderunt eum à facie eius.
3 ꝟ Sicut deficit fumus deficiant: sicut fluit cera à facie ignis, sic pereant peccatores à facie Dei.
4 ꝟ Et iusti epulentur, & exultent in conspectu Dei: & delectentur in lætitia.
5 ꝟ Cãtate Deo, Psalmum dicite nomini eius: iter facite ei qui ascendit sup occasum: Dominus nomen illi.
Exultate in cõspectu eius, turbabun-
6 tur à facie eius, ꝟ patris orphanorum, & iudicis viduarum.
7 Deus in loco sancto suo: ꝟ De⁹ qui inhabitare facit vnius moris in domo.
Qui educit vinctos in fortitudine, similiter eos qui exasperant, qui habitãt in sepulchris.
8 ꝟ Deus cùm egredereris in conspectu populi tui, cùm pertrãsires in deserto.
9 ꝟ Terra mota est, etenim cęli distillauerunt à facie Dei Sinai, à facie Dei Isrl.
10 ꝟ Pluuiam voluntariam segregabis,
B Deus, hæreditati tuæ: & infirmata est, tu verò perfecisti eam.
11 ꝟ Animalia tua habitabunt in ea: parasti in dulcedine tua pauperi Deus.

12 ¶Dominus dabit verbum euangeli-
zantibus virtute multa.
13 ¶Rex virtutum dilecti dilecti: & spe-
ciei domus diuidere spolia.
14 ¶Si dormiatis inter medios cleros, pẽ
næ columbæ deargentatæ, & posterio-
ra dorsi eius in pallore auri.
15 ¶Dũ discernit cælestis reges super eã,
16 niue dealbabuntur in Selmon: ¶mons
Dei, mons pinguis.
17 Mons coagulatus, mõs pinguis, ¶vt
quid suspicamini montes coagulatos?
Mõs ĩ quo beneplacitũ est Deo habi-
tare ĩ eo: etenim Dñs habitabit in finẽ.
18 ¶Currus Dei decem millibus multi-
plex millia lætantium: Dominus in eis
in Sinai in sancto.
19 ¶‖Ascẽdisti in altum, cepisti captiui-
C tatem, accepisti dona in hominibus.
Etenim non credẽtes, inhabitare Do
minum Deum.
20 ¶Benedictus Dominus die quotidie:
prosperum iter faciet nobis, Deus salu
tarium nostrorum.
21 ¶Deus noster Deus saluos faciendi:
& Domini Domini exitus mortis.
22 ¶Veruntamen Deus cõfringet capita
inimicorum suorum: verticem capilli
perambulantium in delictis suis.
23 ¶Dixit Dominus, Ex Basan conuertã,
conuertam in profundum maris.
24 ¶Vt intinguatur pes tuꝰ in sanguine:
lingua canũ tuorũ ex inimicis, ab ipso.
25 ¶Viderũt ingressus tuos Deus, ingres
sus Dei mei regis mei, qui est in sancto.
26 ¶Præuenerunt principes coniuncti
psallentibus, in medio iuuencularum
tympanistriarum.
27 ¶In ecclesijs benedicite Deo Domi-
no, de fontibus Israël.
28 ¶Ibi Ben-iamin adolescentulus in
mentis excessu.
Principes Iuda, duces eorum: princi-
pes Zabulon, principes Nephthali.
29 ¶Manda, Deus, virtuti tuæ: confirma
hoc Deus quod operatus es in nobis.
30 ¶A templo tuo in Ierusalem, tibi of-
ferent reges munera.
31 ¶Increpa feras arundinis, cõgregatio
taurorum in vaccis populorum: vt ex-
cludant eos qui probati sunt argento.
32 Dissipa gentes quę bella volunt: ¶ve-
nient legati ex Ægypto: Æthiopia præ-
ueniet manus eius Deo.
33 ¶Regna terrę cãtate Deo: psallite Dño.
34 Psallite Deo¶qui ascendit super cæ-
lum cœli, ad Orientem.
35 Ecce dabit voci suę vocẽ virtutis, ¶da
te gloriam Deo, super Israël magnificen
tia eius, & virtus eius in nubibus.
36 ¶Mirabilis Deus in sanctis suis, Deus
Israël ipse dabit virtutem & fortitudi-
nem plebi suæ: benedictus Deus.

1 In finem pro ys qui commutabuntur David.
LXVIII. HEB. 69

2 SAluum me fac Deus, quoniam intra
A uerunt aquæ vsq; ad animã meam.
3 ¶Infixus sum in limo profundi, &
non est substantia.
Veni in altitudinem maris, & tem-
pestas demersit me.
4 ¶Laboraui clamans: raucæ factę sunt
fauces meę: defecerunt oculi mei, dum
spero in Deum meum.
5 ¶Multiplicati sunt super capillos ca-
pitis mei qui oderunt me gratis.
Cõfortati sunt qui persecuti sunt me
inimici mei iniustè: quę non rapui tũc
exoluebam.
6 ¶Deus tu scis insipientiam meam: &
delicta mea à te non sunt abscondita.
7 ¶Non erubescant in me qui expectãt
te Domine: Domine virtutum.
Non cõfundantur super me qui quæ
runt te Deus Israël:
8 ¶Quoniã propter te sustinui oppro-
brium: operuit confusio faciem meam.
9 ¶Extraneus factus sum fratribus meis,
B & peregrinus filijs matris meæ.
10 ¶‖Quoniam zelus domus tuæ comẽ- ‖Ioh. 2.
dit me: &‖opprobria exprobrantium ti d.17.
bi ceciderunt super me. ‖Ro. 15.
11 ¶Et operui in ieiunio animã meam: a. 3.
& factum est in opprobrium mihi.
12 ¶Et posui vestimentum meum cili-
cium: & factus sum illis in parabolam.
13 ¶Aduersum me loquebantur qui se-
debãt in porta: & in me psallebant qui
bibebant vinum.
14 ¶Ego verò orationem meã ad te Do-
mine: tempus beneplaciti Deus.
In multitudine misericordię tuæ ex-
audi me, in veritate salutis tuæ.
15 ¶Eripe me de luto, vt non infigar: li-
bera me ab iis qui oderunt me, & de
profundis aquarum.
16 ¶Non me demergat tempestas aquæ,
neque absorbeat me profundum: neq;
vrgeat super me puteus os suum.

17 ¶Exaudi

17 ℣Exaudi me Dñe,qm̃ benigna est misericordia tua: secundũ multitudinem miserationum tuarum respice in me.
18 ℣Et ne auertas faciem tuam à puero tuo:qm̃ tribulor,velociter exaudi me.
19 ℣Intende animæ meæ,& libera eam,
C propter inimicos meos eripe me.
20 ℣Tu scis improperium meum,& confusionem meam,& reuerẽtiam meã.
21 ℣In cõspectu tuo sunt omnes qui tribulant me, improperium expectauit cor meum,& miseriam.
Et sustinui q. simul cõtristaretur,& nõ fuit:& qui consolaretur,& non inueni.
22 ℣Et dederunt in escam meam fel:‖& in in siti mea potauerunt me aceto.
23 ℣Fiat mẽsa eorũ corã ipsis in laqueũ, & in retributiones & in scandalum.
24 ℣Obscurentur oculi eorũ ne videant. & dorsum eorum semper incurua.
25 ℣Effunde super eos iram tuam: & furor iræ tuæ comprehendat eos.
26 ℣‖Fiat habitatio eorum deserta: & in tabernaculis eorũ nõ sit qui inhabitet.
27 ℣Quoniam quem tu percussisti, persecuti sunt: & super dolorem vulnerum meorum addiderunt.
28 ℣Appone iniquitatem super iniquita
D tem eorũ:& non intrent in iustitiã tuã.
29 ℣Deleantur de libro viuentium: & cum iustis non scribantur.
30 ℣Ego sum pauper & dolens:salus tua Deus suscepit me.
31 ℣Laudabo nomen Dei cum cantico, & magnificabo eum in laude.
32 ℣Et placebit Deo super vitulũ nouellum cornua producentem & vngulas.
33 ℣Videant pauperes & lætentur: quærite Deum,& viuet anima vestra.
34 ℣Quoniam exaudiuit pauperes Dominus: & vinctos suos non despexit.
35 ℣Laudent illum cœli & terra, mare, & omnia reptilia in eis.
36 ℣Quoniam Deus saluam faciet Sion: & ædificabuntur ciuitates Iudæ.
Et inhabitabunt ibi,& hęreditate acquirent eam.
37 ℣Et semen seruorum eius possidebit eam, & qui diligunt nomen eius habitabunt in ea.

‖Mat.27 e.42. Mar.15. d.36. retributioné 2. ‖Act.1. d. 20.

1 In finem, Psalmus Dauid, in rememoratione quòd saluum fecerit eum Dominus. LXIX.

2
A DEus in adiutorium meum intẽde: Domine ad adiuuãdũ me festina.

me 4. HEB.70 Sup.34 d.23.39 e.44.

3 ℣Confundantur & reuereantur qui quærunt animam meam.
4 ℣Auertãtur retrorsum & erubescant, qui volunt mihi mala.
Auertantur statim erubescentes: qui dicunt mihi,Euge,euge.
5 ℣Exultent & lætẽtur in te omnes qui
B quęrunt te, & dicant semper, magnificetur Dominus, qui diligũt salutare tuũ.
6 ℣Ego verò egenus & pauper sum: Deus adiuua me.
Adiutor meus & liberator meus es tu: Domine ne moréris.

Sup.34 d.26. Inf.70. b.13.

Psalmus Dauid, filiorum Ionadab, & priorum captiuorum. LXX.

1 IN te Domine speraui,non confundar
2 in æternum: ℣in iustitia tua libera
A me & eripe me.
Inclina ad me aurẽ tuã, & salua me.
3 ℣Esto mihi in Deum protectorem,& in locum munitũ, vt saluũ me facias.
Quoniam firmamentum meum & refugium meum es tu.
4 ℣Deus me eripe me de manu peccatoris:& de manu cõtra legẽ agẽtis & iniq.
5 ℣Quoniam tu es patientia mea Dñe, Domine spes mea à iuuentute mea.
6 ℣In te cõfirmatus sum ex vtero,de vẽ
B tre matris meę tu es protector meus.
7 In te cantatio mea semper: ℣tãquam prodigium factus sum multis,& tu adiutor fortis.
8 ℣Repleatur os meũ laude: vt cantẽ gloriam tuam, tota die magnitudinẽ tuã.
9 ℣Ne proiicias me in tempore senectutis,cùm defecerit virtus mea, ne derelinquas me.
10 ℣Quia dixerunt inimici mei mihi:& qui custodiebant animam meam, consilium fecerunt in vnum.
11 ℣Dicentes:Deus dereliquit eum: persequimini,& comprehendite eũ: quia non est qui eripiat.
12 ℣Deus ne elongeris à me: Deus meus in auxilium meum respice.
13 ℣Confundantur & deficiant detrahẽ
C tes animæ meæ:operiantur confusione & pudore qui quærunt mala mihi.
14 ℣Ego autem semper sperabo: & adiiciam super omnem laudem tuam.
15 ℣Os meum annuntiabit iustitiam tuam: tota die salutare tuum.
Quoniam non cognoui literaturam,
16 ℣introibo in potentiam Dñi, Domine

HEB.71 Sup.30. a.1. potentias 1.

memorabor

memorabor iustitiæ tuæ solius.
17 ¶Deus docuisti me a iuuentute mea, & vsq; núc ꝓnunciabo mirabilia tua.
18 ¶Et vsq; in senectam & senium, Deus ne derelinquas me.
Donec annuntiem brachium tuum generationi omni quæ ventura est.
19 ¶Potentiam tuam & iustitiam tuam
D Deus, vsq; in altissima quę fecisti magnalia. Deus quis similis* tibi?
20 ¶Quantas ostendisti mihi tribulationes multas & malas: & conuersus viuificasti me: & de abyssis terræ iterum reduxisti me.
21 ¶Multiplicasti magnificentiã tuã: & conuersus consolatus es me.
22 ¶Nam & ego confitebor tibi in vasis Psalmi veritatem tuam Deus: psallam tibi in cithara, sanctus Israël.
23 ¶Exultabunt labia mea cũ cantauero tibi: & anima mea quam redemisti.
24 ¶Sed & lingua mea tota die meditabitur iustitiã tuã: cùm confusi & reueriti fuerint qui quærunt mala mihi.

*sit.

HEB.72

1 *Psalmus in Salomonem.* LXXI.

2 Deus iudicium tuum Regi da: & iu
A stitiam tuam filio Regis.
Iudicare populum tuum in iustitia, & pauperes tuos in iudicio.
3 ¶Suscipiant montes pacé populo, & colles iustitiam:
4 ¶Iudicabit pauperes populi, & saluos faciet filios pauperũ: & humiliabit calumniatorem.
5 ¶Et permanebit cũ Sole & ante Lunã in generatione *& generationem*.
6 ¶Descendet sicut pluuia in vellus: &
B sicut stillicidia stillantia super terram.
7 ¶Orietur in diebus eius iustitia & abũdantia pacis: donec auferatur Luna.
8 Et dominabitur à mari vsq; ad mare: & à flumine vsque ad terminos orbis terrarum.
9 ¶‖Coram illo procident Æthiopes: & inimici eius terram lingent.
10 ¶Reges Tharsis & insulæ munera offerẽt, reges Arabũ & Saba dona adducẽt.
11 ¶Et adorabunt eũ omnes reges: *omnes
C nes gentes seruient ei:
12 ¶Quia liberabit pauperé à potente, & pauperem cui non erat adiutor.
13 ¶Parcet pauperi & inopi: & animas pauperum saluas faciet.
14 ¶Ex vsuris & iniquitate redimet animas eorum: & honorabile nomen eorum coram illo.
15 ¶Et viuet, & dabitur ei de auro Arabię, & adorabunt de ipso semper: tota die benedicent ei.
16 ¶Et erit firmamentũ in terra in summis montium, superextolletur super Libanum fructus eius: & florebunt de ciuitate sicut fœnum terræ.
17 ¶Sit nomen eius benedictũ in secula ante solem permanet nomen eius.
Et benedicentur in ipso oés tribus terrę: oés gentes magnificabunt eum.
18 ¶Benedictus Dominus Deus Israël, qui facit mirabilia solus.
19 ¶Et benedictum nomen maiestatis eius in ęternũ, & replebitur maiestate eius omnis terra, fiat, fiat.
20 ¶Defecerunt laudes Dauid filij Iessę.

*generationum 2.

‖Esa. 60. a.6. Mat. 2. b.11.

*tuiæ.

HEB.73

1 *Psalmus Asaph.* LXXII.

A Quam bonus Israël Deus his qui recto sunt corde?
2 ¶Mei autem penè moti sunt pedes, penè effusi sunt gressus mei.
3 ¶Quia zelaui super iniquos, pacẽ peccatorum videns.
4 ¶Quia non est respectus morti eorũ: & firmamentum in plaga eorum.
5 ¶In labore hominũ non sunt, & cũ hominibus non flagellabuntur.
6 ¶Ideo tenuit eos superbia, operti sũt iniquitate & impietate sua.
7 ¶Prodijt quasi ex adipe iniquitas eorum: transierunt in affectum cordis.
8 ¶Cogitauerunt, & locuti sunt nequi-
B tiã: iniquitatem in excelso locuti sunt.
9 ¶Posuerunt in cælũ os suum: & lingua eorum transiuit in terra.
10 ¶Ideo conuertetur populus meus hic: & dies pleni inuenientur in eis.
11 ¶Et dixerunt: Quomodo scit Deus, & si est scientia in excelso?
12 ¶Ecce ipsi peccatores & abundantes in seculo, obtinuerunt diuitias.
13 ¶Et dixi, ergo sine causa iustificaui cor meũ, & laui inter innocẽtes manꝰ meas.
14 ¶Et fui flagellatus tota die, & castigatio mea in matutinis.
15 ¶Si dicebam, Narrabo sic, ecce natio-
C nem filiorum tuorum reprobaui.
16 ¶Existimabam vt cognoscerem hoc: labor est ante me.
17 ¶Donec intrem in sanctuarium Dei:

& intelligam in nouissimis eorum.
18 Veruntamen propter dolos posuisti
eis: deiecisti eos dum alleuarentur.
19 ¶Quomodo facti sunt in desolatio-
nem? subitò defecerunt: perierunt pro-
pter iniquitatem suam.
20 ¶Velut somnium surgentium Domi
ne, in ciuitate tua imaginem ipsorum
ad nihilum rediges.
21 ¶Quia inflammatum est cor meum,
22 & renes mei commutati sunt: ¶& ego
D ad nihilum redactus sum, & nesciui.
23 ¶Vt iumentum factus sum apud te:
& ego semper tecum.
24 ¶Tenuisti manum dexteram meam:
& in voluntate tua deduxisti me, ¶& cū
gloria suscepisti me.
25 ¶Quid enim mihi est in cęlo? & à te
quid volui super terram?
26 ¶Defecit caro mea & cor meū: Deus
cordis mei, & pars mea Deꝰ in æternū.
27 ¶Quia ecce, qui elongant se à te, peri-
bunt: perdidisti oēs q̄ fornicātur abs te.
28 ¶Mihi aūt adhærere Deo bonum est,
ponere in Domino Deo spem meam.
Vt annuntiem omnes prędicationes
tuas in portis filiæ Sion.

HEB. 74

1 *Intellectus Asaph.* LXXIII.

A VT q̄d Deus repulisti in finé: iratus
est furor tuus sup oues pascuę tuę.
2 ¶Memor esto congregationis tuæ, quā
possedisti ab initio.
Redemisti virgam hæreditatis tuæ:
*mons Sion in quo habitasti in eo. *mōtē 1.
3 ¶Leua manus tuas in superbias eorū
in finem: quanta malignatus est inimi-
cus in sancto?
4 ¶Et gloriati sunt qui oderūt te, in me
dio solennitatis tuæ.
5 ¶Posuerunt signa sua, signa: & nō co
gnouerunt sicut in exitu sup summū.
6 Quasi in sylua lignorū securibus ¶ex-
B ciderūt ianuas eius in idipsum: in secu-
ri & ascia deiecerunt eam.
7 ¶‖Incenderunt igni sanctuariū tuū: ‖4.Re.25 b.9.
in terra polluerūt tabernaculū noīs tui
8 ¶Dixerunt in corde suo cognatio eo-
rum simul, Quiescere faciamus omnes
dies festos Dei à terra.
9 ¶Signa nostra nō vidimus, iam nō est
Propheta: & nos nō cognoscet amplius.
10 ¶Vsquequo Deꝰ improperabit inimi
cus, irritat aduersarius nomē tuū ī finē?
11 ¶Vt q̄d auertis manū tuam, & dexte-
C ram tuam de medio sinu tuo in finē?
12 ¶‖Deus autem rex noster ante secula ‖Luca 1. g.70.
operatus est salutem in medio terræ.
13 ¶Tu cōfirmasti in virtute tua mare:
contribulāsti capita draconū in aquis.
14 ¶Tu cōfregisti capita draconis: dedi
sti eum escam populis Æthiopum.
15 ¶Tu dirupisti fontes & torrentes: tu
siccasti fluuios Ethan.
16 ¶Tuꝰ est dies, & tua est nox: tu fabri-
catus es auroram & solem.
17 ¶Tu fecisti oēs terminos terræ: æsta-
tem & ver tu plasmasti ea.
18 ¶Memor esto huius, inimicus impro
perauit Domino: & populus insipiēs in
D citauit nomen tuum.
19 ¶Ne tradas bestiis *animas *confiten- *aīam cōfitentē. g. *confitētium g.
tes* tibi: & animas pauperum tuorū ne
obliuiscaris in finem.
20 ¶Respice in testamētum tuum: quia
repleti sunt, qui obscurati sunt terrę do
mibus iniquitatum.
21 ¶Ne auertatur humilis factus cōfusus:
pauper & inops laudabūt nomen tuū.
22 ¶Exurge Deꝰ, iudica causam tuā: me
mor esto improperiorū tuorum, eorum
quæ ab insipiente sunt tota die.
23 ¶Ne obliuiscaris voces inimicorum
tuorum: superbia eorum qui te oderūt
ascendit semper.

1 *In finem ne *corrumpas, Psalmus Cantici A-
saph.* LXXIIII. HEB. 75 *disperdas g.

2 Confitebimur tibi Deus: confitebi-
A mur, & inuocabimus nomen tuū.
3 Narrabimus mirabilia tua: ¶cū acce
pero tempus, ego iustitias iudicabo.
4 ¶Liquefacta est terra, & oēs qui habi-
tant in ea: ego confirmaui colūnas eiꝰ.
5 ¶Dixi iniquis: Nolite iniquè agere: &
delinquētibus, Nolite exaltare cornu.
6 ¶Nolite extollere ī altū cornu vestrū,
B nolite loqui aduersus Deū iniquitatē.
7 ¶Quia neq; ab Oriente, neq; ab Occi
8 dente, neq; à desertis mōtibus: ¶quoniā
Deus iudex est.
9 Hunc humiliat, & hunc exaltat: ¶q̄a
calix ī manu Dñi vini meri plenꝰ misto
C Et inclinauit ex hoc in hoc, verunta-
men fæx eius non est exinanita: bibent
omnes peccatores terrę.
10 ¶Ego autem annuntiabo in seculū:
cantabo Deo Iacob.
11 ¶Et omnia cornua peccatorum con-
fringam: & exaltabuntur cornua iusti.

HEB.76

1 *In finem in laudibus Psalmus Asaph, Canticum ad Assyrios.* LXXV.

2 NOtus in Iudęa Deus: in Israël magnum nomen eius.
3 ¶Et factus est in pace locus eius: & habitatio eius in Sion.
4 ¶Ibi confregit potentias ˈarcuūˈ: scutum gladium, & bellum. ˈarcuū 5.
5 ¶Illuminās tu mirabiliter à montib⁹
6 ęternis: ¶turbati sunt oēs isipiētes corde
B Dormierūt somnū suū, & nihil inuenerūt oēs viri diuitiarū in manib⁹ suis.
7 ¶Ab increpatione tua De⁹ Iacob dormitauerunt qui ascenderunt equos.
8 ¶Tu terribilis es, & quis resistet tibi?
9 ex tūc ira tua. ¶De cęlo auditum fecisti
C iudicium: terra tremuit & quieuit.
10 ¶Cùm exurgeret in iudiciū Deus, vt saluos faceret omnes mansuetos terræ.
11 ¶Quoniam cogitatio hominis confitebitur tibi: & reliquiæ cogitationis diē festum agent tibi.
12 ¶Vouete & reddite Dn̄o Deo vestro: oēs qui ī circuitu eius affertis munera.
13 Terribili, ¶& ei qui aufert spiritum principum, terribili apud reges terræ.

HEB.77

1 *In fine p Idithun, Psalmus Asaph.* LXXVI

2 V||Oce mea ad Dn̄m clamaui: voce
A mea ad Deum & intendit mihi. ||Aug.141.
3 ¶In die tribulationis meæ Deum exquisiui, manibus meis nocte cōtra eū: & non sum deceptus.
4 Renuit consolari aīa mea, ¶memor fui Dei, & delectatus sum, & exercitat⁹ sum: & defecit spiritus meus.
5 ¶Anticipauerunt vigilias oculi mei, turbatus sum, & non sum locutus.
6 ¶Cogitaui dies antiquos: & annos æternos in mente habui.
7 ¶Et meditatus sum nocte cum corde
B meo: & exercitabar, & scopebā spm̄ meū ˈ& 8.
8 ¶Nunq̄d in ęternū ꝓiciet De⁹ ˈautˈ non apponat vt cōplacitior sit adhuc?
9 ¶Aut in finē misericordiam suam abscindet à generatione in generationē?
10 ¶Aut obliuiscetur misereri Deus? aut cōtinebit in ira sua misericordias suas?
11 ¶Et dixi nunc cœpi: hęc mutatio dexteræ Excelsi.
12 ¶Memor fui operum Dn̄i: quia me-
C mor ero ab initio mirabilium tuorum.
13 ¶Et meditabor in oībus operib⁹ tuis: & in adinuentionibus tuis exercebor.
14 ¶Deus in sancto via tua: quis De⁹ ma-
15 gnus sicut Deus noster? ¶tu es Deus qui facis mirabilia.
Notam fecisti in populis virtutē tuā:
16 ¶redemisti in brachio tuo populū tuū filios Iacob & Ioseph.
17 ¶Viderunt te aquę Deus, viderunt te aquę: & timuerūt, & turbatę sūt abyssi.
18 ¶Multitudo sonitus aquarum: vocē dederunt nubes.
19 Etenim sagittæ tuæ transeunt: ¶vox tonitrui tui in rota.
Illuxerūt coruscationes tuæ orbi terræ: commota est & contremuit terra.
20 ¶In mari via tua, & semitæ tuæ ī aqs multis, & vestigia tua non cognoscent.
21 ¶||Deduxisti sicut oues populū tuum in manu Moysi & Aaron. ||Exo.14. d.19.

HEB.78

1 *Intellectus Asaph.* LXXVII.

A ATtendite ppl̄e meus legē meā inclinate aurē vestrā in verba oris mei.
2 ¶||Aperiam in parabolis os meum: loquar propositiones ab initio. ||Sup.48. a.5. Mat.13. c.35.
3 ¶Quanta audiuimus & cognouimus ea: & patres nostri narrauerunt nobis.
4 ¶Nō sunt occultata à filiis eorum in generatione altera.
Narrātes laudes Domini, & virtutes eius, & mirabilia eius quę fecit.
5 ¶Et suscitauit testimonium in Iacob: & legem posuit in Israël,
Quanta mandauit patribus nostris
6 nota facere ea filiis suis: ¶vt cognoscat generatio altera.
Filij qui nascētur & exurgent, & narrabunt filiis suis.
7 ¶Vt ponant in Deo spem suā, & non obliuiscantur operum Dei, & mandata eius exquirant.
8 ¶Ne fiant sicut patres eorum, generatio praua & exasperans.
Generatio quæ non direxit cor suū, & non est creditus cū Deo spiritus eius.
9 ¶Filij Ephrem intendentes & mitten-
B tes arcum: conuersi sunt in die belli.
10 ¶Non custodierunt testamentū Dei: & in lege eius noluerunt ambulare.
11 ¶Et obliti sunt benefactorum eius, & mirabilium eius quæ ostendit eis. Exod.14. c.22.
12 ¶Coram patribus eorū fecit mirabilia in terra Ægypti, in campo Taneos. Exod.13 d.21. & 14.d.19. f 24.
13 ¶Interrupit mare, & perduxit eos: & statuit aquas quasi in vtre.
14 ¶||Et deduxit eos in nube diei: & tota ||Ps.104. d.38.

nocte

nocte in illuminatione ignis.
Exo.17.b.6. 15 ‖Interrupit petram in eremo: & adaquauit eos velut in abysso multa.
16 ℣Et eduxit aquã de petra: & *deduxit tanq̃ flumina aquas. *eduxit 3
17 ℣Et apposuerunt adhuc peccare ei: in irã excitauerũt Excelsum in inaquoso.
18 ℣Et tentauerunt Deũ in cordibus suis vt peterent escas animabus suis.
Nu. 20. b.11. 19 ℣‖Et malè locuti sunt de Deo: dixerunt, Nunquid poterit Deus parare mẽsam in deserto?
Nu. 11. a.1. 20 ℣‖Quoniam percussit petram, & fluC xerunt aquę, & torrentes inundauerũt.
Nunquid & panem poterit dare, aut parare mensam populo suo?
21 ℣Ideo audiuit Dominus, & distulit: & ignis accensus est in Iacob, & ira ascẽdit in Israël.
22 ℣Quia non crediderunt in Deo, nec sperauerunt in salutari eius.
23 ℣Et mandauit nubibus desuper, & ianuas cæli aperuit.
Exo.16. b.4.c.14 ‖Nu. 11. b.7. ‖Iohã.6. d.31. 1.Co.10. a.3. 24 ℣‖Et pluit illis manna ad manducandum, & panem cęli dedit eis.
25 ℣‖Panem angelorũ manducauit homo: cibaria misit eis in abundantia.
‖Nu. 11. g.31. 26 ℣‖Transtulit Austrũ de cęlo: & induxit in virtute sua Africum.
27 ℣Et pluit super eos sicut puluerẽ carnes: & sicut arenã maris volatilia pennata.
28 Et ceciderunt in medio castrorum eorum, circa tabernacula eorum.
29 ℣Et manducauerunt & saturati sunt nimis, & desideriũ eorum attulit eis:
30 ℣non sunt fraudati à desiderio suo.
Nu. 11. g.33. D ‖Adhuc escæ eorum erant in ore ipso
31 rum: ℣& ira Dei ascendit super eos.
Et occidit pingues eorum, & electos Israël impediuit.
32 ℣In oĩbus his peccauerunt adhuc: & non crediderunt in mirabilibus eius.
33 ℣Et defecerunt in vanitate dies eorũ: & anni eorum cum festinatione.
34 Cũ occideret eos: quęrebãt eũ: & reuertebantur, & diluculo veniebãt ad *eũ. *Deum
35 ℣Et rememorati sunt quia Deus adiutor est eorum: & Deus excelsus redẽptor eorum est.
36 ℣Et dilexerunt eum in ore suo, & lingua sua mentiti sunt ei.
37 Cor autem eorum non erat rectum cum eo, nec fideles habiti sunt in testamento eius.
38 ℣Ipse aũt est misericors, & propitius fiet peccatis eorũ: & non disperdet eos.
Et *abundauit vt auerteret iram suã: & non accendit omnem iram suam. *multiplicauit
39 ℣Et recordatus est quia caro sunt: spiritus vadens, & non rediens:
40 ℣Quoties exacerbauerunt eum in deE serto, in iram concitauerunt eũ in inaquoso?
41 Et cõuersi sunt, & tentauerunt Deũ: & sanctum Israël exacerbauerunt.
42 ℣Non sunt recordati manus eius, die qua redemit eos de manu tribulantis.
43 ℣Sicut posuit in Ægypto signa sua, & prodigia sua in campo Taneos.
44 ℣‖Et cõuertit in sanguinem flumina eorum, & imbres eorum, ne biberent. ‖Exod.7. d.20.
45 ℣‖Misit in eos cynomiã, & comedit eos: & ranam, & disperdidit eos. ‖Exod 8. a.6.f.24.
46 ℣‖Et dedit ęrugini fructus eorum: & labores eorum locustæ. ‖Exo 10. d 13.
47 ‖Et occidit in grandine vineas eorũ: & moros eorum in pruina. ‖Exod 9. c.23.
48 ℣Et tradidit grandini iumẽta eorũ: & possessionem eorum igni. Exod. 9. a.3.
49 ℣Misit in eos irã indignationis suæ, indignationẽ, & iram & tribulationẽ.
*immissiones per angelos malos. *immissionẽ 42. *& 6.
50 ℣Viam fecit semitæ iræ suæ, *non pepercit à morte animabus eorum, & iuF menta eorum in morte conclusit.
51 ℣‖Et percussit omne primogenitũ in terra Ægypti: primitias *omnis laboris eorum in tabernaculis Cham. ‖Exo. 12 d 29. *laborũ
52 ℣‖Et abstulit sicut oues pplm suum: & perduxit eos tanq̃ gregẽ in deserto. ‖Exo.13. c.18.
53 Et eduxit eos in spe, & nõ timuerũt: & inimicos eorum operuit mare. ‖Exo.14. f.27.
54 ℣Et induxit eos in mõtẽ sanctificationis suæ, mõtẽ quẽ acq̃siuit dextera ei⁹.
‖Et eiecit à facie eorũ Gẽtes: & sorte diuisit eis terrã in funiculo distributiõis. ‖Iof. 13. b 7.
55 Et habitare fecit in tabernaculis eorum tribus Israël.
56 ℣Et tentauerunt, & exacerbauerunt Deum excelsum: & testimonia eius nõ custodierunt.
57 ℣Et aduerterunt se, & nõ seruauerũt pactum: quemadmodum patres eorũ, conuersi sunt in arcum prauum.
58 ℣In iram concitauerunt eum in collibus suis: & in sculptilibus suis ad ęmulationem eum prouocauerunt.
59 ℣Audiuit Deus, & spreuit: & ad nihilum redegit valde Israël.

60 ¶Et repulit tabernaculum Silo, taber
G naculũ ſuũ vbi habitauit in hoĩbus.
61 ¶Et tradidit in captiuitatẽ virtutem
eorum, & pulchritudinẽ eorum in ma
nus inimici.
62 ¶Et cõcluſit in gladio populum ſuũ:
& hæreditatem ſuam ſpreuit.
63 ¶Iuuenes eorũ comẽdit ignis: & vir-
gines eorum non ſunt lamentatę.
64 ¶Sacerdotes eorum in gladio cecide-
runt, & viduæ eorum non plorabantᷓ.
65 ¶Et excitatꝰ eſt tanq̃ dormiens Dñs,
tanq̃ potens crapulatus à vino.
66 ¶Et pcuſſit inimicos ſuos in poſterio-
ra opprobrium ſempiternũ dedit illis.
67 ¶Et repulit tabernaculũ Ioſeph: & tri
bum Ephráim non elegit.
68 ¶Sed elegit tribum Iuda, montẽ Siõ
quem dilexit.
69 ¶Et ædificauit ſicut vnicorniũ ſancti
ficiũ ſuũ in terra, quã fundauit ĩ ſecula
70 ¶‖Et elegit Dauid ſeruum ſuum, & ſu
71 ſtulit eum de gregibus ouiũ, ¶de poſt fę
tantes accepit eum.
Paſcere Iacob ſeruum ſuum, & Iſraël
72 hæreditatem ſuã, ¶Et pauit eos in inno
centia cordis ſui: & in intellectibus ma
nuum ſuarum deduxit eos.

Pſalmus Aſaph. LXXVIII.

DEus venerunt Gentes in hęreditatẽ
tuã, polluerũt templũ ſcm̃ tuũ: po-
ſuerunt Ierl̃m in pomorum cuſtodiã.
¶Poſuerunt morticina ſeruorum tuo
rum eſcas volatilibꝰ cęli: carnes ſancto
rum tuorum beſtiis terræ.
¶Effuderunt ſanguinem eorum tanq̃
aquam in circuitu Ieruſalẽ: & non erat
qui ſepeliret.
¶Facti ſumus opprobrium vicinis no
ſtris: ſubſannatio & illuſio his q̃ in cir-
cuitu noſtro ſunt.
Vſquequo Domine iraſcêris in finẽ,
accendetur velut ignis zelus tuus?
¶‖Effunde iram tuam in Gentes quæ
te non nouerunt: & in regna quę nomẽ
tuum non inuocauerunt.
¶Quia comederunt Iacob: & locum
eius deſolauerunt.
¶‖Ne memineris iniquitatũ noſtrarũ
antiquarũ, citò anticipẽt nos miſericor-
diæ tuæ: q̃a pauperes facti ſumꝰ nimis.
¶Adiuua nos Deꝰ ſalutaris noſter, &
propter gloriam nominis tui Dñe libe-
ra nos, & propitius eſto peccatis noſtris
propter nomen tuum.
10 ¶Ne fortè dicant in gentibus, Vbi eſt
Deus eorũ? & innoteſcat in nationibus
coram oculis noſtris,
Vltio ſanguinis ſeruorum tuorũ qui
11 effuſus eſt: ¶Introeat in cõſpectu tuo ge
mitus compeditorum.
D Secundum magnitudinẽ brachij tui
poſſide filios mortificatorum.
12 ¶Et redde vicinis noſtris ſeptuplũ in
ſinu eorum: improperium ipſorũ quod
exprobrauerunt tibi Domine,
13 ¶Nos autem populus tuus & oues pa
ſcuæ tuæ, confitebimur tibi in ſeculũ.
In generationẽ & generationem an-
nuntiabimus laudem tuam.

1 *In finem pro ijs qui commutabuntur, teſtimo nium Aſaph, Pſalmus.* LXXIX. HEB. 80

2 QVi regis Iſraël intende: qui dedu-
A cis velut ouem Ioſeph.
Qui ſedes ſup cherubim, ma
3 nifeſtare ¶ coram Ephráim, Ben-iamin
& Manaſſe. Excita potentiam tuam, &
venit vt ſaluos facias nos.
4 ¶Deus conuerte nos: & oſtende faciẽ
tuam, & ſalui erimus.
5 ¶Domine Deus virtutũ, quouſq; ira-
ſcêris ſuper orationem ſerui tui?
6 ¶Cibabis nos pane lachrymarũ, & po
B tũ dabis nobis in lachrymis in mẽſuraꝰ
7 ¶Poſuiſti nos in contradictionẽ vici-
nis noſtris: & inimici noſtri ſubſanna-
8 uerũt nos. ¶Deus virtutũ conuerte nos:
& oſtende faciem tuã, & ſalui erimus.
9 ¶Vineam de Ægypto tranſtuliſti: eie-
ciſti Gentes & plantaſti eam.
10 ¶Dux itineris fuiſti in cõſpectu eiꝰ, &
plantaſti radices eius, & impleuit terrã.
11 ¶Operuit mõtes vmbra eius: & arbu-
C ſta eius cedros Dei.
12 ¶Extẽdit palmites ſuos vſq; ad mare:
& vſq; ad flumen propagines eius.
13 ¶Vt quid deſtruxiſti maceriam eius:
& vindemiant eam omnes qui præter-
grediuntur viam?
14 ¶Exterminauit eam aper de ſylua: &
ſingularis ferus depaſtus eſt eam.
15 ¶Deus virtutũ conuertere: reſpice de
cęlo & vide, & viſita vineam iſtam.
16 ¶Et perfice eam quam plantauit dex
tera tua: & ſuper filium hominis quẽ
confirmaſti tibi.
17 ¶Incenſa igni & ſuffoſſa ab increpa-
D tione vultus tui peribunt.

¶Fiat

18 Fiat manus tua super virum dexterę tuæ: & super filium hominis quem cōfirmasti tibi.
19 Et non discedimus à te: viuificabis nos, & nomen tuum inuocabimus.
20 Dñe Deus virtutum cōuerte nos: & ostende faciem tuam, & salui erim*.

HEB. 81

1 *In finem pro torcularibus Psalmus ipsi Asaph, quinta sabbathi.* LXXX.

2 Exultate Deo adiutori nostro: iubi-
A late Deo Iacob.
3 Sumite Psalmū, & date tympanū: psalterium iucundum cum cithara.
4 Buccinate in Neomenia tuba, in insigni die solennitatis vestræ.
5 Quia præceptum in Israël est, & iudicium Deo Iacob.
6 ‖Testimonium in Ioseph posuit illud, cū exiret de Terra-Ægypti: linguā quam non nouerat audiuit. ‖Gen 41 c.15.f.45
7 Diuertit ab oneribus dorsum eius:
B manus eius in cophino seruierunt.
8 In tribulatione inuocasti me, & liberaui te, exaudiui te, in abscondito tēpestatis: ‖probaui te apud aquam con- ‖Exo. 17. b.6.
9 tradictionis. ‖Audi populus meus, & Exo. 20. a.7.
10 cōtestabor te: Israël si audieris me, nō erit in te Deus recēs, neq; adorabis Deū
11 alienū. Ego enim sum Dñs Deus tuus,
C qui eduxi te de Terra-Ægypti: dilata os tuum, & implebo illud.
12 Et non audiuit populus meus vocē meam: & Israël non intendit mihi.
13 ‖Et dimisi eos s̄m desideria cordis eorum, ibunt in adinuentionibus suis. ‖Act. 14 c.16.
14 ‖Si populus meus audisset me: Israël si in viis meis ambulasset. ‖Baru. 3. b.13.
15 Pro nihilo forsitan inimicos eorū
D humiliassem: & super tribulantes eos misissem manum meam.
16 Inimici Domini mentiti sunt ei: & erit tempus eorum in secula.
17 Et cibauit eos ex adipe frumenti: & de petra melle saturauit eos.

HEB. 82

1 *Psalmus Asaph.* LXXXI.

A Deus stetit in synagoga deorum: in medio autem deos diiudicat.
2 Vsquequo iudicatis iniquitatē: & facies peccatorum sumitis?
3 Iudicate egeno & pupillo: humilē & pauperem iustificate.
4 ‖Eripite pauperem: & egenū de manu peccatoris liberate. ‖Pro. 24. b.11.
5 Nescierunt, neq; intellexerunt, in te-
B nebris ambulant: mouebuntur omnia fundamenta terrę.
6 ‖Ego dixi, dij estis, & filij excelsi oēs. ‖Ioa. 10. f.34.
7 Vos aūt sicut homines moriemini: & sicut vnus de principibus cadetis.
8 Surge Deus, iudica terram: qm̄ tu hęreditabis in omnibus Gentibus.

HEB. 83

1 *Canticum Psalmi Asaph.* LXXXII.

2 Deus qs similis erit tibi? ne taceas,
A neq; compescaris Deus.
3 Qm̄ ecce inimici tui sonuerunt: & qui oderunt te extulerunt caput.
4 Sup ppl̄m tuū malignauerunt consiliū: & cogitauerunt aduersus scōs tuos.
5 Dixerunt, Venite, & disperdamus eos de gente: & non memoretur nomē Israël vltrà.
6 Qm̄ cogitauerūt vnanimiter: simul
B aduersum te testamentum disposue-
7 runt, tabernacula Idumæorum & Is-
8 mahelitæ, Moab, & Agareni, Gebal, & Ammon, & Amalec: alienigenæ cū habitantibus Tyrum.
9 Etenim Assur venit cum illis: facti sunt in adiutorium filiis Lot.
10 Fac illis sicut Madian & ‖Sisarę: sicut Iabin in Torrente Cisson. ‖Iudi. 7. f.22. Iud.4 d.15
11 Disperierunt in Endor: facti sunt vt
C vt stercus terræ.
12 ‖Pone principes eorum sicut Oreb & Zeb, & ‖Zebee, & Salmana. ‖Iudi. 7. g.25. ‖Iud. 8. d.21.
13 Omnes principes eorū: qui dixerūt, Hæreditate possideam* sanctuariū Dei.
14 Deus meus pone illos vt rotam, & sicut stipulam ante faciem venti.
15 Sicut ignis qui comburit syluam, & sicut flamma comburens montes.
16 Ita persequêris illos in tempestate
D tua, & in ira tua turbabis eos.
17 Imple facies eorū ignominia: & quęrent nomen tuum Domine.
18 Erubescant & conturbentur in seculū seculi: & confundantur & pereant.
19 Et cognoscant quia nomē tibi Dñs, tu solus altissimus* in omni terra*. *supplem terrā.

HEB. 84

1 *In finem pro torcularibus filiis Core, Psalmus.* LXXXIII.

2 Quàm dilecta tabernacula tua dñe
3 virtutum: concupiscit & deficit
A anima mea in atria Domini.
Cor meum & caro mea exultauerunt in Deum viuum.

4 Etenim passer inuenit sibi domũ: & turtur nidũ sibi, vbi ponat pullos suos.
B Altaria tua Domine virtutũ, rex meus & Deus meus.
5 Beati qui habitãt in domo tua* : in secula seculorum laudabunt te. *Dñe.
6 Beatus vir cuius est auxiliũ abs te,
7 ascẽsiones i corde suo disposuit, in valle lachrymarum in loco quem posuit.
8 Etenim *benedictiones dabit legislator, ibunt de virtute in virtutem: videbitur Deus deorum in Sion. *benedictionem.
C
9 Dñe Deus virtutum exaudi orationẽ meã: auribus percipe Deus Iacob.
10 Protector noster aspice De⁹, & respice in faciem Christi tui.
11 Quia melior est dies vna in atriis
D tuis super millia. Elegi abiectus esse in domo Dei mei: magis q̃ habitare in tabernaculis peccatorum.
12 Quia misericordiã & veritatem diligit *Deus. gratiã & gloriam dabit Dñs. *Dñs 2.
Non priuabit bonis eos qui ambulãt
13 in innocentia: Dominus virtutũ, beatus homo qui sperat in te.

HEB. 85

1 *In finem filijs Core Psalmus.* LXXXIIII.

2 Benedixisti domine terram tuã: auer
A tisti captiuitatem Iacob.
3 Remisisti iniquitatẽ plebis tuæ: operuisti omnia peccata eorum.
4 Mitigasti omnem iram tuam: auertisti ab ira indignationis tuæ.
5 Cõuerte nos Deus salutaris noster: & auerte iram tuam à nobis.
6 Nunquid in æternum irascêris no-
B bis? aut extendes iram tuam à generatione in generationem?
7 Deus tu conuersus viuificabis nos:
8 & plebs tua lętabitur in te, Ostẽde nobis Domine misericordiam tuam: & salutare tuum da nobis.
9 Audiã quid loquat' in me Dñs De⁹: qm̃ loquetur pacem in plebem suam,
C Et super sanctos suos, & in eos qui cõuertuntur ad cor.
10 Veruntñ prope timentes eũ salutare ipsius: vt inhabitet gloria in terra nña.
11 Misericordia & veritas obuiauerũt sibi: iustitia & pax osculatæ sunt
12 Veritas de terra orta est: & iustitia
D de cęlo prospexit.
13 Etenim Dñs dabit benignitatem: & terra nostra dabit fructum suum.
14 Iustitia ante eum ambulabit: & ponet in via gressus suos.

HEB. 86

1 *Oratio ipsi David.* LXXXV.

A Inclina Dñe aurem tuam : & exaudi me: qm̃ inops & pauper sum ego.
2 Custodi animam meam, quoniam sanctus sum: saluum fac seruum tuum Deus meus sperantem in te.
3 Miserere mei Dñe, qm̃ ad te *clama- *clamabo 3.
4 ui tota die: lętifica aiam serui tui, qm̃ ad te Domine animam meam leuaui.
5 Qm̃ tu Dñe suauis & mitis, & multæ misericordię oĩbus inuocantibus te. Ioel. 2. c. 13.
6 Auribus percipe Dñe orationẽ meã:
B & intende voci deprecationis meæ.
7 In die tribulationis meę clamaui ad te: quia exaudisti me.
8 Non est similis tui in diis Domine: & non est secundùm opera tua.
9 Omnes gentes quascunq; fecisti, venient & adorabunt coram te Domine: & glorificabunt nomen tuum.
10 Quoniam magnus es tu, & faciens
C mirabilia tu es Deus solus.
11 Deduc me Domine in via tua, & ingrediar in veritate tua: lętetur cor meũ vt timeat nomen tuum.
12 Cõfitebor tibi Domine Deus meus in toto corde meo, & glorificabo nomẽ tuum in æternum.
13 Quia misericordia tua magna est super me: & eruisti animam meam ex inferno inferiori.
14 Deus iniqui insurrexerunt super me,
D & synagoga potentium quæsierunt animam meam: & non proposuerunt te in
15 conspectu suo. Et tu Domine Deus miserator & misericors. patiens, & multæ misericordiæ, & verax.
16 Respice in me, & miserere mei, da imperium tuum puero tuo: & saluum fac filium ancillę tuæ.
17 Fac mecũ signũ in bonũ, vt videant q oderunt me, & confundant', qm̃ tu Dñe adiuuisti me, & consolatus es me.

HEB. 87

1 *Filiis Core Psalmus cantici.* LXXXVI.

A Fundamẽta eius in mõtibus sanctis:
2 diligit Dominus portas Sion super omnia tabernacula Iacob.
3 Gloriosa dicta sũt de te, ciuitas Dei.
4 Memor ero Raab & Babylonis sciẽtium me. Ecce alienigenæ, & Tyrus, & populus Æthiopum, hi fuerunt illic.
5 Nũquid Sion dicet, Homo, & homo

5 natus est in ea: & ipse fundauit eam Altissimus?
6 Dñs narrabit in scripturis pp̄lorum, & principum, horum qui fuerūt in ea.
7 Sicut lætātiū oīum habitatio est in te.

1 *Canticum Psalmi filijs Core in finē pro Maheleth ad respondendum intellectus Emā Ezrahitæ.* LXXXVII.

HEB. 88

2 Domine Deus salutis meæ in die clamaui & nocte coram te.
A
3 Intret in conspectu tuo oratio mea: inclina aurem tuam ad precem meā.
4 Quia repleta est malis anima mea: & vita mea inferno appropinquauit.
5 Æstimatus sum cū descendentibus in lacū: factus sum sicut homo sine ad-
6 iutorio, inter mortuos liber.
Sicut vulnerati dormientes in sepulchris, quorum non es memor amplius: & ipsi de manu tua repulsi sunt.
7 Posuerunt me in lacu inferiori: in
B tenebrosis, & in vmbra mortis.
8 Sup me confirmatus est furor tuus: & oēs fluctus tuos induxisti super me.
9 Lōgè fecisti notos meos à me: posuerunt me abominationem sibi.
10 Traditus sum, & nō egrediebar: ocu li mei languerunt præ inopia.
Clamaui ad te Domine tota die: expandi ad te manus meas.
11 Nūqd mortuis facies mirabilia: aut
C medici suscitabūt, & confitebunt̄ tibi?
12 Nunquid narrabit aliquis in sepulchro misericordiam tuam, & veritatē tuam in perditione?
13 Nūqd cognoscent̄ ī tenebris mirabilia tua, & iustitia tua ī terra obliuionis?
14 Et ego ad te Domine clamaui: & manè oratio mea præueniet te.
15 Vtquid Domine repellis orationem meam: auertis faciem tuam à me?
16 Pauper sum ego, & in laboribus à
D iuuentute mea, exaltatus autem humiliatus sum & conturbatus.
17 In me transierunt iræ tuæ: & terrores tui conturbauerunt me.
18 Circundederunt me sicut aqua tota die circundederunt me simul.
19 Elongasti à me amicū & proximū: & notos meos à miseria.

1 *Intellectus Ethan Ezrahitæ.* LXXXVIII.

HEB. 89

2 Misericordias Domini in æternum
A cantabo.
In generatione & generationem annuntiabo veritatem tuam in ore meo.
3 Quoniam dixisti, In æternum misericordia ędificabitur: in cęlis pręparabitur veritas tua in eis.
4 Disposui testamentum electis meis,
5 iuraui Dauid seruo meo, Vsq; in ęternum præparabo semen tuum.
Et ædificabo in generatione & generationem sedem tuam.
1. Re. 7. b. 12.
6 Cōfitebunt̄ cęli mirabilia tua Dñe: etenim veritatē tuā in ecclesia scōrum.
7 Qm̄ quis in nubibus æquabitur Domino, similis erit Deo in filijs Dei?
8 Deus qui glorificatur in consilio san
B ctorum: magnus & terribilis super omnes qui in circuitu eius sunt.
9 Dñe Deus virtutū, qs similis tibi? potēs es Dñe, & veritas tua ī circuitu tuo.
10 Tu dominaris potestati maris: motū autem fluctuum eius tu mitigas.
11 Tu humiliasti, sicut vulneratum, superbum: in brachio virtutis tuę dispersisti inimicos tuos.
12 Tui sunt cęli, & tua est terra, orbēm terrę & plenitudinem eius tu fundasti: Gene. 1. a. 1.
13 aquilonem & mare tu creasti.
Thabor & Hermō in nomine tuo ex
14 ultabunt: tuū brachiū cum potentia.
Firmetur manus tua, & exaltetur dex
15 tera tua, iustitia & iudicium præpara-
C tio sedis tuæ. Misericordia & veritas
16 pręcedēt faciem tuam: beatus populus qui scit iubilationem.
Domine, in lumine vultus tui ambu
17 labunt, & in noīe tuo exultabunt tota die, & in iustitia tua exaltabuntur.
18 Qm̄ glōria virtutis eorum tu es, & in bñplacito tuo exaltabit̄ cornu nr̄m.
19 Quia Domini est assumptio nostra, & sancti Israël regis nostri.
20 Tūc locutus es in visione sanctis tuis, & dixisti, Posui adiutoriū in potente, & exaltaui electum de plebe mea.
* sup potentē. 2. —4.
21 Inueni Dauid seruum meū: oleo Act. 13. d. 22.
D sancto meo vnxi eum.
22 Manus enim mea auxiliabitur ei: & brachium meum confortabit eum. 1. Re. 16. a. 2. c. 12.
23 Nihil proficiet inimicus in eo: & filius iniquitatis non apponet nocere ei. 2. Reg. 5. a. 2.
24 Et cōcidā à facie ipsius inimicos eius, & odientes eum in fugam conuertam. * cōfirmabit eum.
25 Et veritas mea, & misericordia mea cū ipso: & in nomine meo exaltabitur cornu eius.

26 ¶Et ponam in mari manũ eius: & in
fluminibus dexteram eius.
27 ¶Ipse *inuocauit' me, Pater me⁹es tu: *Inuocabit. 8.
Deus meus & susceptor salutis meę.
28 ¶Et ego primogenitum ponam illũ:
excelsum præ regibus terræ.
29 ¶In ęternũ seruabo illi misericordiã
meã: & testamẽtum meum fidele ipsi.
30 ¶Et ponam in seculum seculi semen
E eius: & thronum eius sicut dies celi.
31 ¶Si aũt dereliquerĩt filij ei⁹ legẽ meã,
& in iudiciis meis non ambulauerint.
32 ¶Si iustitias meas ꝓphanauerint, &
mandata mea non custodierint.
33 ¶Visitabo in virga iniquitates eorũ,
& in verberibus peccata eorum.
34 ¶Misericordiã aũt meã non dispergã
ab eo, neq; *nocebo' in veritate mea. *decipiã 8
35 ¶Neq; ꝓphanabo testamentũ meũ,
& quæ procedunt de labiis meis non fa
ciam irrita.
36 ¶Semel iuraui in scõ meo, si Dauid 2.Re.7. a.16.
37 mẽtiar: ¶semẽ eius in ęternũ manebit.
Et thronus eius sicut sol in cõspectu
38 meo, ¶& sicut luna perfecta in ęternũ:
F & testis in cęlo fidelis.
39 ¶Tu verò repulisti & despexisti: di-
stulisti Christum tuum.
40 ¶*Auertisti' testamentum serui tui: *Euertisti 8.
prophanasti in terra sanctuariũ eius.
41 ¶Destruxisti omnes sepes eius: posui
sti firmamentum eius formidinem.
42 ¶Diripuerunt eum omnes trãseũtes
viam: factus est opprobriũ vicinis suis.
43 ¶Exaltasti dexteram *deprimentium *inimicorũ eius 1
eum': lętificasti omnes inimicos eius.
44 ¶Auertisti adiutorium gladij eius: &
G non es auxiliatus ei in bello.
45 ¶Destruxisti eum ab emundatione:
& sedem eius *in terra' collisisti. *in terrã 2
46 ¶Minorasti dies temporis eius: perfu-
disti eum confusione.
47 ¶Vsquequo Domine auertis in finẽ:
exardescet sicut ignis ira tua?
48 ¶Memorare quę mea substantia: nũ-
quid enim vanè constituisti omnes fi-
lios hominum?
49 ¶Quis est hõ q viuet, & non videbit
mortẽ: eruet aĩam suã de manu inferi
50 ¶Vbi sunt misericordię tuæ antiquæ 2.Reg 7 b.12.
Dñe: sicut iurasti Dauid ĩ veritate tua?
51 ¶Memor esto Domine opprobrij ser-
uorum tuorum (quod continui in sinu
meo) multarum gentium.
52 Quod exprobrauerũt inimici tui Do
mine, quod exprobrauerũt, commuta-
tionem Christi tui.
53 ¶Benedictus Dñs in ęternũ: fiat, fiat.

1 *Oratio Moysi hominis Dei.* LXXXIX. HEB. 90

A Domine refugium factus es nobis à
generatione in generationem.
2 ¶Priusq̃ montes fierent, *aut' formare *& 8.
tur terra & orbis, à seculo & vsq; in se-
culum tu es Deus.
3 ¶Ne auertas hoiem in humilitatẽ: &
dixisti, Conuertimini filij hominum.
4 ¶Q̃m mille anni ante oculos tuos:
tanq̃ dies hesterna quæ præteriit.
5 Et custodia in nocte: ¶ quę pro nihi-
lo habentur, eorum anni erunt.
6 ¶Manè sicut herba trãseat, manè flo-
B reat & transeat: vespere decidat, indu-
ret, & arescat.
7 ¶Quia defecimus in ira tua, & in fu
rore tuo turbati sumus.
8 Posuisti iniquitates nostras in cõspe-
ctu tuo: seculum nostrum in illumina
tione vultus tui.
9 ¶Quoniam omnes dies nostri defece
runt: & in ira tua defecimus.
Anni nostri sicut aranea meditabun Eccl. 18. a.1.
10 tur: ¶dies annorum nostrorum in ipsis,
C septuaginta anni.
Si autem in potentatibus, octoginta
anni: & amplius eorũ, labor & dolor.
Quoniam superuenit mansuetudo,
& corripiemur.
11 ¶Quis nouit potestatem irę tuæ, &
præ timore tuo irã tuam dinumerare?
12 ¶Dexteram tuam sic notam fac: &
eruditos corde in sapientia.
13 ¶Conuertere Domine, vsquequo? &
deprecabilis esto super seruos tuos.
14 ¶Reple ti sumus manè misericordia
D tua: & exultauimus, & delectati sumus
in omnibus diebus nostris.
15 ¶Lętati sumus pro diebus quib⁹nos
humiliasti: annis quibus vidim⁹mala.
16 ¶Respice in seruos tuos, & in opera
tua: & dirige filios eorum.
17 ¶Et sit splendor Domini Dei nostri
super nos, & opera manuum nostrarũ
dirige super nos: & opus manuum no-
strarum dirige.

1 *Laus cantici David.* XC. HEB. 91

A Qui habitat in adiutorio altissimi,
in protectione Dei cęli commora-
bitur.

2 ¶Dicet Dño susceptor⁹ meus es tu, &
refugiũ meũ, De⁹ meus sperabo in eũ.
3 ¶Quoniam ipse liberauit me de la-
queo venantium,& à verbo aspero.
*In 4. 4 ¶*Scapulis suis obumbrabit tibi: &
sub pennis eius sperabis.
5 ¶Scuto circundabit te veritas eius:
B non timebis à timore nocturno.
6 ¶A sagitta volãte in die,à negotio per-
ambulãte in tenebris, ab incursu & de-
monio meridiano.
7 ¶Cadent à latere tuo mille,;& decem
millia à dextris tuis: ad te autem non
appropinquabit.
8 ¶Veruntñ oculis tuis considerabis:&
retributionem peccatorum videbis.
9 ¶Quoniam tu es Domine spes mea:
C Altissimum posuisti refugium tuum.
10 ¶Non accedet ad te malum, & flagel
lũ nõ appropinquabit tabernaculo tuo.
‖Mat.4.a 6. 11 ¶Quoniã ‖ angelis suis mandauit de
Luc.4 b. 10. te, vt custodiant te in omnib⁹ viis tuis.
12 ¶In manibus portabunt te: ne fortè
offendas ad lapidem pedem tuum.
13 ¶Super aspidem & basiliscum ambu-
D labis, & conculcabis leonẽ & draconẽ.
14 ¶Qm̃ in me sperauit, liberabo eũ: p-
tegam eum,qm̃ cognouit nomen meũ.
15 ¶Clamauit ad me,& ego exaudiã eũ:
cum ipso sum in tribulatione: eripiam
eum & glorificabo eum.
16 ¶Longitudine dierum replebo eum:
& ostendam illi salutare meum.

HEB.92 1 *Psalmus cantici in die sabbathi.* XCI.

2 BOnum est confiteri Dño, & psalle-
A re nomini tuo Altissime:
3 ¶Ad annuntiandum manè misericor
diam tuam,& veritatem tuã per noctẽ.
4 ¶In decachordo psalterio, cum canti-
co, in cithara.
5 ¶Quia delectasti me Domine in fa-
ctura tua:& in operibus manuum tua-
rum exultabo.
‖Psal.110 a.2. 6 ¶‖Quàm magnificata sunt opera tua
Domine? nimis profundæ factæ sunt
B cogitationes tuæ.
7 ¶Vir insipiens non cognoscet, & stul-
tus non intelliget hæc.
8 ¶Cùm exorti fuerint peccatores sicut
fœnum,& apparuerint omnes qui ope-
rantur iniquitatem.
9 Vt intereant in seculum seculi, ¶(tu
autem altissimus in æternum Dñe.
10 ¶Qm̃ ecce inimici tui Dñe, qm̃ ecce
inimici tui peribunt: & dispergentur
omnes qui operantur iniquitatem.
11 ¶Et exaltabitur sicut vnicornis cornu
G meũ: & senectus mea in misericordia
12 huberi. ¶Et despexit oculus meus ini-
micos meos:& *insurgentib⁹ in me ma *ab 5
lignantibus, audiet auris mea.
13 ¶Iustus vt palma florebit: *sicut ce- *& 3.
drus Libani multiplicabitur.
14 ¶Plantati in domo Dñi, in atriis do-
mus Dei nostri florebunt.
15 ¶Adhuc multiplicabuntur in senecta
16 huberi.& bene patientes erunt: ¶vt an-
nuntient. Quoniam rectus Dñs Deus
noster, & non est iniquitas in eo.

Laus cantici ipsi Dauid in die ante sabbathum, HEB.93
quando fundata est terra. XCII.

1 DOminus regnauit, decôrem indu
A tus est: indutus est Dominus for-
titudinem,& præcinxit se.
Etenim firmauit orbem terrę,qui nõ
commouebitur.
2 ¶Parata sedes tua De⁹ ex tũc:à sclo tu es.
3 ¶Eleuauerunt flumina Domine, ele-
uauerunt flumina vocem suam:
4 Eleuauerunt flumina fluctus suos ¶à
B vocibus aquarum multarum.
Mirabiles elationes maris: mirabilis
in altis Dominus.
5 ¶Testimonia tua credibilia facta sunt
nimis: domum tuam decet sanctitudo
Domine in longitudine dierum.

Psalmus ipsi Dauid quarta sabbathi. XCIII. HEB.94

1 DEus vltionum Dominus: Deus vl
A tionum liberè egit.
2 ¶Exalta[re] qui iudicas terram: redde
retributionem superbis.
3 ¶Vsquequo peccatores Dñe, vsque-
quo peccatores gloriabuntur.
4 ¶Effabuntur & loquent⁹ iniquitatem,
loquentur oẽs qui operãtur iniustitiã?
5 ¶Populum tuũ Dñe humiliauerunt:
& hæreditatem tuam vexauerunt.
6 ¶Viduam & aduenam interfecerunt:
& pupillos occiderunt.
7 ¶Et dixerunt, Non videbit Dominus:
B nec intelliget Deus Iacob.
8 ¶Intelligite insipientes in populo: &
stulti aliquando sapite.
9 ¶Qui plantauit aurem, non audiet?
aut qui finxit oculum, non considerat?
10 ¶Qui corripit gentes, non arguet, qui
docet hominem scientiam?

11 ¶Dominus scit cogitationes hominū
quoniam vanæ sunt.
12 ¶Beatus homo quem tu erudieris Do
mine, & de lege tua docueris eum.
13 ¶Vt mitiges ei à diebus malis: donec
C fodiatur peccatori fouea.
14 ¶Quia non repellet Dominus plebē
suā, & hæreditatē suā non derelinquet.
15 ¶Quoadusque iustitia conuertatur in
iudicium: & qui iuxta illā omnes qui
recto sunt corde.
16 ¶Quis consurget mihi aduersus ma-
lignantes? aut quis stabit mecum ad-
uersus operantes iniquitatem?
17 ¶Nisi quia Dn̄s adiuuit me: paulomi
nus habitasset in inferno anima mea.
18 ¶Si dicebam, Motus est pes meus: mi-
D sericordia tua Domine adiuuabat me.
19 ¶Secundum multitudinem dolorū
meorum in corde meo, consolationes
tuæ lætificauerunt animam meam.
20 ¶Nunquid adhęret tibi sedes iniqui-
tatis: qui fingis ˚laborem˚ in præcepto? dolorē 7.
21 ¶Captabunt in aīam iusti: & sangui-
nem innocentem condemnabunt.
22 ¶Et factus est mihi Dominus in refu
giū, & Deus me⁹ in adiutoriū spei meę.
23 ¶Et reddet illis iniquitatē ipsorum:
& in malitia eorum disperdet eos, di-
sperdet illos Dominus Deus noster.

Laus cantici ipsi Dauid. XCIIII. HEB. 95

1 A VEnite, exultemus Domino, iubile-
mus Deo salutari tuo.
2 ¶Præoccupemus faciem eius in cōfes-
sione, & in psalmis iubilemus ei.
3 ¶Quoniam Deus magnus Dominus,
& rex magnus super omnes deos.
4 ¶Quia in manu eius sunt fines terræ:
& altitudines montium ipsius sunt.
5 ¶Quoniā ipsius est mare, & ipse fecit
illud: & siccā manus eius formauerūt.
6 ¶Venite, adoremus, & procidamus,
& ploremus ante Dn̄m qui fecit nos:
7 ¶quia ipse est Dominus Deus noster.
B Et nos populus pascuæ eius, & oues
manus eius.
8 ¶‖Hodie si vocem eius audieritis, no- ‖Heb.3.b. 7.
lite obdurare corda vestra.
Sicut in irritatione secundū diem tē-
tationis in deserto.
9 ¶Vbi tentauerunt me patres vestri: p
bauerunt & viderunt opera mea.
10 ¶Quadragita annis offensus fui gene
rationi illi, & dixi, Sēper hi errāt corde.
11 Et isti nō cognouerūt vias meas: ¶‖vt iu ‖Heb.4.a 3.
raui ī ira mea, si introibūt ī requiē meā

1 *Canticum ipsi Dauid quando domus ædifica
batur post captiuitatem 1. Paral.
16. c. 13.* XCV. HEB. 96 1. Par. 6. c. 13.

A CAntate Domino canticum nouū:
cantate Domino omnis terra.
2 ¶Cātate Dn̄o, & bn̄dicite nomini ei⁹
annuntiate de die in diē salutare eius.
3 ¶Annūtiate inter Gentes gloriā eius,
in omnibus populis mirabilia eius.
4 ¶Quoniā magnus Dn̄s, & laudabilis
nimis: terribilis est super omnes deos.
5 ¶Quoniam omnes dij Gentiū dęmo
nia: Dominus autem cælos fecit.
6 ¶Confessio & pulchritudo in conspe
ctu eius, sanctimonia & magnificentia
in sanctificatione eius.
7 ¶Afferte Domino patriæ Gentium, af
8 ferte Domino gloriam & honorem. ¶af
B ferte Domino gloriam nomini eius.
Tollite hostias, & introite ī atria ei⁹,
9 ¶adorate Dn̄m in atrio sancto eius.
Commoueatur à facie eius vniuersa
10 terra: ¶dicite in Gētib⁹ q̄a Dn̄s regnauit.
Etenim correxit orbem terræ qui nō
C cōmouebitur: iudicabit populos in ęq-
11 taie. ¶Lætentur cæli, & exultet terra, cō
12 moueat̄ mare, & plenitudo eius: ¶gau-
debūt campi, & omnia quæ in eis sunt.
Tunc exultabunt omnia ligna sylua
13 rum ¶à facie Domini, quia venit, quo-
niam venit iudicare terram.
Iudicabit orbem terræ in ęquitate, &
populos in veritate tua.

1 *Huic Dauid, quādo terra eius restituta est ei.*
XCVI. HEB. 97

A DOminus regnauit, exultet terra: læ
tentur insulæ multæ.
2 ¶Nubes & caligo in circuitu eius, iu-
stitia & iudicium correctio sedis eius.
3 ¶Ignis ante ipsum præcedet, & inflā-
mabit in circuitu inimicos eius.
4 ¶Alluxerunt fulgura eius orbi terrę,
vidit, & commota est terra.
5 ¶Montes sicut cera fluxerunt à facie
Domini, à facie Domini omnis terra. ‖Exo.20. a. 4.
6 ¶Annuntiauerunt cæli iustitiā eius,
& viderunt omnes populi gloriā eius. Leu.26.a 1.
7 ¶‖Confundantur oēs q̄ adorāt scul- Deu.5.a. 8.
B ptilia, & q̄ gloriant̄ in simulachris suis
8 ¶Adorate eū omnes angeli eius: ¶au- Heb.1.b. 6.
diuit & lætata est Sion.

Et exultauerunt filiæ Iudę ꝓpter iudicia tua Domine.
9 Qm̃ tu Dñs altissimus super oẽm terram, nimis exaltatus es super oẽs deos.
10 Qui diligitis Dñm, odite malum: custodit Dñs animas sanctorũ suorũ, de manu peccatoris liberabit eos.
11 Lux orta est iusto, & rectis corde lætitia.
12 Lætamini iusti in Domino: & confitemini memoriæ sanctificationis eius.

Amos 5 d.15. Rom.12. b.9. peccatorum 4.

1 *Psalmus ipsi Dauid.* XCVII.

HEB.98

A Cantate Domino canticum nouũ: quia mirabilia fecit.
Saluauit sibi dextera eius, & brachiũ
2 sanctum eius. Notum fecit Dominus salutare suũ: in conspectu Gentiũ reuelauit iustitiam suam.
3 Recordatus est misericordię suæ, & veritatis suæ domui Israel.
Viderunt omnes termini terrę salutare Dei nostri.
4 Iubilate Dño omnis terra: cantate, & exultate, & psallite.
5 Psallite Domino in cithara, in cithara
6 ra & voce psalmi: in tubis ductilibus,
B & voce tubę cornęę.
7 Iubilate in cõspectu regi Domini: moueatur mare & plenitudo eius: orbis terrarum, & qui habitant in eo.
8 Flumina plaudent manu, simul mõ
9 tes exultabunt à conspectu Dñi: quoniam venit iudicare terram.
Iudicabit orbem terrarũ in iustitia, & populos in ęquitate.

Isa.52.c 30.63.b.8.

1 *Psalmus ipsi Dauid.* XCVIII.

HEB.99

A Dominus regnauit, irascantur ppli: qui sedes super cherubim, moueatur terra.
2 Dominus in Sion magnus & excelsus super omnes populos.
3 Confiteantur nomini tuo magno,
4 qm̃ terribile & sanctum est: & honor regis iudicium diligit.
Tu parasti directiones: iudicium & iustitiam in Iacob tu fecisti.
5 Exaltate Dominum Deũ nostrum, & adorate scabellum pedum eius: quoniam sanctum est.
6 Moyses & Aaron in Sacerdotibus
B eius: & Samuel inter eos qui inuocant nomen eius.
Inuocabant Dñm, & ipse exaudiebat
7 eos: in colũna nubis loquebat ad eos.

sedet r.

Custodiebant testimonia eius, & pręceptum quod dedit illis.
8 Domine Deus noster tu exaudiebas eos: Deus tu propitius fuisti eis, & vlciscens in omnes adinuentiones eorum.
9 Exaltate Dominum Deum nostrũ, & adorate in monte sancto eius: quoniam sanctus Dominus Deus noster.

Psalmus in confessione. XCIX.

HEB.100.

2 Iubilate Deo omnis terra: seruite Do
A mino in lætitia.
Introite in cõspectu eius in exultatiõe.
3 Scitote qm̃ Dñs ipse est Deus: ipse fecit nos, & non ipsi nos.
4 Populus eius & oues pascuæ eius. Introite portas eius in confessione atria eius in hymnis: confitemini illi.
5 Laudate nomen eius: qm̃ suauis est
B Dominus, in æternũ misericordia eius, & vsque in generationem & generationem veritas eius.

1 *Psalmus ipsi Dauid.* C.

HEB.101.

2 Misericordiam & iudicium cãtabo
A tibi Domine.
Psallam, & intelligam in via immaculata quando venies ad me.
Perambulabã in innocentia cordis mei, in medio domus meę.
3 Non proponebã ante oculos meos rẽ iniustã: faciẽtes pręuaricationes odiui.
4 Nõ adhęsit mihi cor prauũ: declinãtẽ à me malignum non cognoscebam.
5 Detrahentem secretò proximo suo, hunc persequebar.
B Superbo oculo & insatiabili corde, cum hoc non edebam.
6 Oculi mei ad fideles terrę, vt sedeãt mecum: ambulans in via immaculata, hic mihi ministrabat.
7 Nõ habitabit in medio domus meę q facit superbiã: q loquitur iniqua, nõ direxit in cõspectu oculorũ meorum.
8 In matutino interficiebam oẽs peccatores terræ: vt disperderẽ de ciuitate Domini omnes operantes iniquitatem.

1 *Oratio pauperis cùm anxius fuerit, & corã Domino effuderit precem suam.* CI.

HEB.102.

2 Domine exaudi orationem meam:
A & clamor meus ad te veniat.
3 Non auertas faciem tuam à me, in quacunque die tribulor, inclina ad me aurem tuam.

In

In quacunque die inuocauero te, ve
lociter exaudi me.
4 ¶Quia defecerunt sicut fumus dies
mei: & ossa mea sicut cremiũ aruerũt.
5 ¶Percussus sum vt fœnũ, & aruit cor
meũ: qa oblit⁹ sũ comedere panẽ meũ.
6 ¶A voce gemitus mei adhęsit os meũ
carni meæ.
7 ¶Similis fact⁹ sũ pellicano solitudinis,
B factus sũ sicut nicticorax i domicilio.
8 ¶Vigilaui & factus sum sicut passer
solitarius in tecto.
9 ¶Tota die exprobrabant mihi inimi
ci mei: & qui laudabant me aduersum
me iurabant.
10 ¶Quia cinerem tanquã panẽ mandu
cabã, & potũ meũ cũ fletu miscebam.
11 ¶A facie irę *indignationis tuæ: quia
eleuans allisisti me.
12 ¶Dies mei sicut vmbra declinauerũt,
& ego sicut fœnum arui.
13 ¶Tu autem Dñe in æternum perma
nes: & memoriale tuũ in generatione
& generationem.
14 ¶Tu exurgẽs *misereberis Sion: qa tẽ
C pus miserendi eius, quia venit tẽpus.
15 ¶Qm̃ placuerunt seruis tuis lapides
eius: & terrę eius miserebuntur.
16 ¶Et timebunt Gentes *nomẽ tuũ Do
mine,' & omnes reges terræ gloriã tuã.
17 ¶Quia ædificauit Dominus Sion: &
videbitur in gloria sua.
18 ¶Respexit in orationem humiliũ: &
non spreuit precem eorum.
19 ¶Scribantur hęc in *generatione altera'
& populus q creabitur laudabit Dñm.
20 ¶Quia prospexit de excelso sancto
suo, Dñs de cælo in terram aspexit.
21 ¶Vt audiret *gemitus' compeditorũ,
vt solueret filios interemptorum.
22 ¶Vt annunciẽt in Sion nomẽ Dñi,
D & laudem eius in Ierusalem.
23 ¶In conueniendo populos in vnum,
& reges vt seruiant Domino.
24 ¶Respondit ei in via virtutis suę: pau
citatem dierum meorum nuncia mihi.
25 ¶Ne reuoces me in dimidio dierũ meo
rum: in generatiõe & generationẽ anni tui.
26 ¶Initio tu Dñe terram fundasti: &
opera manuum tuarum sunt cœli.
27 ¶Ipsi peribunt, tu autẽ permanes: &
omnes sicut vestimentum veterascent.
28 ¶Et sicut opertorium mutabis eos, &
mutabuntur: ¶tu autẽ idẽ ipse es, & an
ni tui non deficient.

* & 1.
*Domine 3.
*nomen Domini 3.
*in generatione alteram 3.
*gemitũ 3.
Hebr. 1. c

29 ¶Filij seruorum tuorũ habitabunt, &
semen eorum in seculum dirigetur.

1 *Ipsi Dauid.* CII.

HEB. 103.

2 BEnedic anima mea Domino, & om
A nia quæ intra me sunt nomini sctõ
eius. Benedic anima mea dño: &
noli obliuisci oẽs retributiones eius.
3 ¶Qui propitiatur omnibus iniquita
tibus tuis, q sanat oẽs infirmitates tuas.
4 ¶Qui redimit de interitu vitam tuã,
qui coronat te in misericordia & mise
rationibus.
5 ¶Qui replet in bonis desideriũ tuũ,
renouabitur vt aquilę iuuentus tua.
6 ¶Faciens misericordias Dñs: & iudi
cium omnibus iniuriam patientibus.
7 ¶Notas fecit vias suas Moysi, filijs Is
B raël voluntates suas.
8 ¶‖Miserator & misericors Dominus: ‖Nu. 14. c 18.
longanimis & multum misericors.
9 ¶Non in perpetuũ irascetur: neq; in
æternum comminabitur.
10 ¶Non secundũ peccata nostra fecit
nobis: neque secundũ iniquitates no
stras retribuit nobis.
11 ¶Quoniã secundũ altitudinem cœli
à terra: corroborauit misericordiã suã
super timentes se.
12 ¶Quantũ distat ortus ab occidente,
C longè fecit à nobis iniquitates nostras.
13 ¶Quomodo miseretur pater filiorũ,
14 misertus est Dñs timentibus se: quoniã ip
se cognouit figmentum nostrum.
15 Recordatus est qm̃ puluis sumus: ¶ho
mo sicut fœnum dies eius: tanquã flos
agri sic efflorebit.
16 ¶Qm̃ spiritus pertransibit in illo, & nõ
subsistet: & non cognoscet amplius lo
cum suum.
17 ¶Misericordia aũt Dñi ab æterno &
vsque in æternum super timentes eũ.
18 ¶Et iustitia illius in filios filiorum,
D his qui seruant testamentum eius.
Et memores sunt mandatorũ ipsius
ad faciendum ea.
19 ¶Dñs in cœlo parauit sedẽ suã: & re
gnum ipsius omnibus dominabitur.
20 ¶Benedicite Dño oẽs angeli eius po
tentes virtute, facientes verbum illius,
ad audiendã vocem sermonum eius.
21 ¶Benedicite Dño oẽs virtutes eius: mi
nistri eius qui facitis voluntatẽ eius.
22 ¶Benedicite dño oĩa opa eius: in oĩ loco
dñationis eius: benedic aĩa mea Dño.

HEB. 104.

Ipsi Dauid. CIII.

1 Benedic anima mea Dño: Dñe De-
A us meus magnificatus es vehemen-
ter. Confessionem & decôrem indui
2 sti: ꝭamictus lumine sicut vestimento.
3 Extendens cælum sicut pellem: ꝭ qui
tegis aquis superiora eius.
Qui ponis nubem ascensum tuũ: q
ambulas super pennas ventorum.
4 ꝭ‖Qui facis angelos tuos spiritus: & ‖Heb.1.b 7.
ministros tuos ignem vrentem.
5 ꝭQui fundasti terram super stabilita
tẽ suã: nõ inclinabitur in seculũ seculi.
6 ꝭ Abyssus sicut vestimentũ amictus
eius: super montes stabunt aquæ.
7 ꝭAb increpatione tua fugient: à voce
tonitrui tui formidabunt.
8 ꝭAscendunt montes, & descendunt
campi in locum quem fundasti eis.
9 ꝭ Terminũ posuisti quẽ nõ trãsgrediẽ
B tur: neque conuertentur operire terrã.
10 ꝭQui emittis fontes in cõuallibus: in
ter mediũ montiũ pertransibũt aquę.
11 Potabunt oẽs bestiæ agri: expectabũt
onagri in siti sua.
12 ꝭSuper ea volucres cæli habitabunt:
de medio petrarum dabunt *voces*. *vocem *
13 ꝭRigans montes de superioribus suis
de fructu operũ tuorũ satiabitur terra.
14 ꝭProducens fœnũ iumentis, & her-
bam seruituti hominum.
15 Vt *educas* panem de terra: ꝭ& vinũ *educat
lætificet cor hominis. *lætificat
Vt exhilaret faciem in oleo: & panis
cor hominis confirmet.
16 ꝭSaturabunt ligna cãpi, & cedri Liba
17 ni quas plantauit: ꝭillic passeres nidifi-
cabunt.
18 Herodij domus dux est eorũ, ꝭmõtes
excelsi ceruis, petra refugiũ herinacijs.
19 ꝭ Fecit Lunã in tẽpora: sol cognouit
C occasum suum.
20 ꝭPosuisti tenebras, & facta est nox: in
ipsa pertransibunt oẽs bestię syluæ.
21 ꝭ Catuli leonũ rugientes vt rapiant,
& quærant à Deo escam sibi.
22 ꝭOrtus est sol, & congregati sunt, & i
cubilibus suis collocabuntur.
23 ꝭExibit homo ad opus suũ, & ad ope
rationem suam vsque ad vesperum.
24 ꝭ Quàm magnificata sunt opera tua
dñe: oĩa in sapientia fecisti: impleta
est terra possessione tua.
25 ꝭHoc mare magnũ, & spatiosum ma-
nibus: illic reptilia quorũ non est nu-
26 merus. Animalia pusilla cũ magnis: ꝭil
lic naues pertransibunt.
Draco iste quẽ formasti ad illuden-
27 dum ei: ꝭ oĩa à te expectant vt des illis
D escam in tempore.
28 ꝭDante te illis, colligent: aperiente
te manuũ tuã, oĩa implebunt bonitate.
29 ꝭAuertente autẽ te faciẽ, turbabunt:
auferes spiritum eorum, & deficient, &
in puluerem suum reuertentur.
30 ꝭEmittes spiritum tuũ & creabuntur
& renouabis faciem terræ.
31 ꝭSit gloria Dñi in seculũ, lætabitur
Dominus in operibus suis.
32 ꝭQui respicit terrã, & facit eã tremere
qui tangit montes & fumigant.
33 ꝭ‖Cantabo Dño in vita mea, psallam ‖Iac.14. a.2.
Deo meo quàm diu sum.
34 ꝭ Iucundum sit ei eloquiũ meũ, ego
verò delectabor in Domino.
35 *Deficiãt* peccatores à terra, & iniq, *Deficiẽt
ita vt nõ sint: benedic aĩa mea Dño.

Halleluia. CIIII. HEB. 105.

1 Confitemini Dño, & inuocate nomẽ ‖1.Par.16. a.8. Isai.12.a 4.
A eius: annũtiate inter Gẽtes opa ei᷒.
2 ꝭCantate ei, & psallite ei, narrate oĩa
mirabilia eius.
3 ꝭLaudamini in nomine sancto eius:
lætetur cor quærentium Dominum.
4 ꝭ Quærite Dñm, & confirmamini:
quærite faciem eius semper.
5 Mementote mirabilium eius quæ fe
cit, prodigia eius & iudicia oris eius.
6 ꝭSemen Abrahã serui eius, filij Iacob
7 electi eius. ꝭ Ipse Dñs Deus noster, in
vniuersa terra iudicia eius.
8 ꝭ Memor fuit in seculum testamenti
sui, verbi quod mãdauit in mille gene
9 rationes. ꝭ‖ Quod disposuit ad Abra- ‖Gen.12. c.16.
hã, & iuramenti sui ad Isaac.
10 ꝭEt statuit illud Iacob in pręceptũ,
& Israël in testamentum æternum.
11 ꝭDicens: Tibi dabo terram Chanaan
funiculum hęreditatis vestræ.
12 ꝭCùm essent numero breui, paucissi
B mi, & incolæ eius.
13 ꝭEt pertransierunt de gente in gentẽ,
& de regno ad populum alterum.
14 ꝭNon reliquit hominem nocere eis:
& corripuit pro eis reges.
15 ꝭ‖Nolite tãgere Christos meos: & in ‖1.Par.16. c.22.
prophetis meis nolite malignari. 1.Re.2.a 14.
16 ꝭEt vocauit famem super terram: &

omne firmamentum panis contriuit.
‖Gen.37.g.36.
17 ¶Misit ante eos virum: in seruum venundatus est Ioseph.
‖Gen.39.d.20.
18 ¶‖Humiliauerunt in compedibus pedes eius, ferrum pertransijt aĩam eius,
19 ¶donec veniret verbum eius.
‖Gen.41.b.14.
20 ¶Eloquiũ Domini inflammauit eũ, ‖misit rex & soluit eum, princeps populorum, & dimisit eum.
‖Gen.41.e.40.
21 ¶‖Constituit eum dñm domus suæ, & principem omnis possessionis suæ.
22 ¶Vt erudiret prĩcipes eius sicut semet ipsum, & senes eius prudentiã doceret.
‖Gen.46.b.6.
23 ¶‖Et intrauit Israël in Ægyptum, &
C Iacob accola fuit in Terra-Cham.
‖Exo.1.a.7.
24 ¶Et auxit populum suũ vehementer: & firmauit eum super inimicos eius.
‖Act.7.b.17.
25 ¶‖Cõuertit cor eorũ vt odirent pplm eius, & dolum facerent in seruos eius.
‖Exo.3.c.10.4.g.29.
26 ¶‖Misit Moysen seruum suũ: Aaron quem elegit ipsum.
‖Exo.7.b.10.
27 ¶‖Posuit in eis verba signorũ suorũ, & Prodigiorum in Terra-Cham.
‖Exo.10.f.21.
28 ¶‖Misit tenebras & obscurauit, & nõ exacerbauit sermones suos.
‖Exo.7.e.20.
29 ¶‖Conuertit aquas eorum in sanguinem, & occidit pisces eorum.
‖Exo.8.b.6.
30 ¶‖*Edidit terra eorum ranas in penetralibus regum ipsorum.
*Et dedit
‖Exo.8.f.24.
31 ¶‖Dixit, & venit cynomya, & cynifes in omnibus finibus eorum.
‖Exo.9.e.23.
32 ¶Posuit pluuias eorũ grandinẽ, ignẽ comburentem in terra ipsorum.
33 ¶Et percussit vineas eorũ & ficulneas eorum: & contriuit lignũ finiũ eorum.
‖Exo.10.c.13.
34 ¶‖Dixit, & venit locusta & bruchus,
D cuius non erat numerus.
35 ¶Et comedit oẽ fœnũ in terra eorũ: & comedit oẽm fructum terræ eorum.
‖Exo.12.d.29.
36 ¶‖Et percussit oẽ primogenitũ in terra eorũ, primitias omnis laboris eorũ.
‖Exo.12.e.35.
37 ¶‖Et eduxit eos cũ argento & auro, & non erat in tribubus eorũ infirmus.
‖Exo.13.d.21.
38 ¶Lætata est Ægyptus in profectione eorũ: quia incubuit timor eorũ sup eos
‖Psal.77.b.14.
39 ¶‖Expandit nubem in ꝓtectionẽ eorum, & ignem vt luceret eis per noctẽ.
‖1.Cor.10.a.1.
‖Exo.16.e.13.d.
40 ¶‖Petierunt, & venit coturnix: & pane cæli saturauit eos.
‖Nu.20.e.11.
41 ¶‖Dirupit petram, & fluxerunt aquæ, abierunt in sicco flumina.
‖Gen.17.a.7.
42 ¶‖Quoniam memor fuit verbi sancti sui, quod habuit ad Abrahã puerũ suũ.
Iosu.3.f.17.
43 ¶‖Et eduxit populum suum in exultatione, & electos suos in lætitia.

44 ¶‖Et dedit illis regiones Gentiũ, & labores populorum possederunt. ‖Iosu.11.a.6.
45 ¶Vt custodiãt iustificationes eius, & legem eius requirant.

1 *Hallelu-ia.* C V.

HEB. 106.
A ‖CONfitemini Dño qm̃ bonus: qm̃ in seculum misericordia eius.
‖Iudith 13.c.21.
2 ¶‖Quis loquetur potentias Dñi, auditas faciet omnes laudes eius?
‖Eccl.43.d.35.
3 ¶Beati qui custodiunt iudicium, & faciunt iustitiam in omni tempore.
4 ¶Memento nostri Dñe in beneplacito populi tui, visita nos in salutari tuo.
5 ¶Ad videndum in bonitate electorũ tuorũ: ad lętandũ in lætitia gentis tuę: vt lauderis cum hęreditate tua.
6 ¶‖Peccauimus cum patribus nostris: iniustè egimus, iniquitatem fecimus. ‖Iudith 7.d.19.
7 ¶Patres nostri in Ægypto non intellexerũt mirabilia tua: non fuerũt memores multitudinis misericordiæ tuæ.
B Et irritauerunt ascendẽtes in mare, Mare-rubrum.
8 ¶Et saluauit eos propter nomẽ suũ, vt notam faceret potentiam suam.
9 ¶‖Et increpuit Mare rubrum, & exiccatũ est: & deduxit eos in abyssis sicut in deserto. ‖Exo.14.e.21.
10 ¶Et saluauit eos de manu odiẽtium & redemit eos de manu inimici.
11 ¶‖Et operuit aqua tribulantes eos: vnus ex eis non remansit. ‖Exo.14.f.27.
12 ¶Et crediderunt verbis eius: & laudauerunt laudem eius.
13 ¶Citò fecerunt, obliti sunt operũ eius, & non sustinuerunt consilium eius.
14 ¶‖Et concupierunt concupiscentiã in
C deserto: & tẽtauerũt Deũ in inaquoso. ‖Nu.11.a.4.
15 ¶‖Dedit eis petitionẽ ipsorum: & misit saturitatem in animas eorum. ‖Exo.17.a.2.
16 ¶Et irritauerunt Moysen in castris, Aaron sanctum Domini. ‖Nu.11.g.31.
17 ¶‖Aperta est terra, & degluttiuit Dathan, & operuit super congregationẽ Abiron. ‖Nu.16.e.31. Deu.11.a.6.
18 ¶Et exarsit ignis in synagoga eorum: flamma combussit peccatores.
19 ¶‖Et fecerunt vitulũ in Horeb: & adorauerunt sculptile. ‖Exo.32.a.4.
20 ¶Et mutauerunt gloriam suam in similitudinem vituli comedentis fœnũ.
21 ¶Obliti sunt Deum qui saluauit eos,
22 q. fecit magnalia in Ægypto, mirabilia in Terra-Chã: terribilia in Mari rubro.

[Exo.32.b.10.] 23 Et dixit vt disperderet eos, si non
Moyses electus eius stetisset in confra-
D ctione in conspectu eius.
Vt auerteret iram eius ne disperderet
24 eos, & pro nihilo habuerunt terrã de-
siderabilem.
25 Non crediderunt verbo eius, & mur
murauerunt in tabernaculis suis: nõ ex
audierunt vocem Domini.
[Nu.14.f.32.] 26 Et eleuauit manum suã super eos,
vt prosterneret eos in deserto.
27 Et vt deijceret semen eorum in Na-
tionibꝰ, & dispergeret eos in regionibꝰ.
28 Et initiati sunt Beel-phegor: & co-
mederunt sacrificia mortuorum.
29 Et irritauerunt eum in adinuentio-
E nibꝰ suis: & multiplicata est ĩ eis ruina.
[Nu.25.b.7.] 30 Et stetit Phinees, & placauit & ces-
sauit quassatio.
31 Et reputatũ est ei in iustitiã in gene
ratione & generationẽ vsq; ĩ sẽpiternũ.
[Nu.20.b.10.] 32 Et irritauerunt eũ ad aquas cõtra-
dictionis, & vexatus est Moyses ꝓpter
33 eos: quia exacerbauerunt spiritũ eius.
34 Et distinxit in labijs suis, nõ dispdi
derunt gẽtes quas dixit Dominus illis.
35 Et cõmisti sunt inter gentes, & didi
36 cerũt opa eorũ: & seruierũt sculptilibꝰ
eorum: & factum est illis in scandalũ.
37 Et immolauerunt filios suos, & fi-
lias suas dæmonijs.
38 Et effuderunt sanguinẽ innocentẽ,
F sanguinem filiorum suorum & filiarũ
suarum, quas sacrificauerunt sculptili-
bus Chanaan.
[Infecta] Et interfecta est terra in sanguinibꝰ
39 & contaminata est in operibus eorũ:
& fornicati sunt in adinuẽtionibꝰ suis.
40 Et iratus est furore Dñs in pplm su-
um, & abominatus est hẽditatẽ suam.
41 Et tradidit eos in manus gentiũ: &
dominati sunt eorum qui oderũt eos.
42 Et tribulauerunt eos inimici eorum
& humiliati sunt sub manibus eorũ.
43 sæpe liberauit eos.
Ipsi autem exacerbauerunt eũ in cõ-
silio suo: & humiliati sunt in iniquita-
tibus suis.
44 Et vidit cùm tribularentur, & audi-
G uit orationem eorum.
45 Et memor fuit testamenti sui: & pe
nituit eum secundum multitudinem
misericordiæ suæ.
46 Et dedit eos in misericordias in con
spectu omnium qui ceperant eos.
47 Saluos nos fac Domine Deus noster
& congrega nos de Nationibus.
Vt confiteamur nomini sancto tuo,
& gloriemur in laude tua.
48 Benedictus Dñs Deus Israël à secu-
lo & vsque in seculum, & dicet omnis
populus, Fiat, fiat.

1 *Hallelu-ia.* CVI. [HEB. 107.]

A C Onfitemini Dño qm̃ bonus, qm̃ in [Iudi. 11. 13 c. 22.]
seculum misericordia eius.
2 Dicant qui redempti sunt à Dño,
quos redemit de manu inimici: de re- [& 2.]
gionibus congregauit eos.
3 A solis ortu & occasu, ab aquilone &
mari.
4 Errauerũt in solitudine in inaquoso,
viã ciuitatis habitaculi nõ inuenerũt.
5 Esurientes & sitientes: anima eorũ
in ipsis defecit.
6 Et clamauerũt ad Dñm cum tribu-
larentur, & de necessitatibus eorum eri
puit eos.
7 Et deduxit eos in viam rectam: vt
irent in ciuitatem habitationis.
8 Confiteantur Domino misericordiæ
eius, & mirabilia eius filijs hominum.
9 Quia satiauit animam inanẽ, & ani
mam esurientem satiauit bonis.
10 Sedentes in tenebris & vmbra mor
tis, vinctos in mendicitate & ferro.
11 Quia exacerbauerunt eloquia Dei,
& consilium Altissimi irritauerunt.
12 Et humiliatum est in laboribus cor
eorũ, infirmati sunt, nec fuit qui adiu-
13 uaret. Et clamauerunt ad Dominũ
H cum tribularentur, & de necessitatibus
eorum liberauit eos,
14 Et eduxit eos de tenebris & vmbra
mortis: & vincula eorum disrupit.
15 Confiteãtur Domino misericordiæ
eius, & mirabilia eius filijs hominum.
16 Quia contriuit portas æreas: & ve-
ctes ferreos confregit.
17 Suscepit eos de via iniquitatis eorũ,
propter iniustitias enĩ suas humiliati
18 sunt. Omnẽ escam abominata est ani-
ma eorum, & appropinquauerunt vs-
que ad portas mortis.
19 Et clamauerunt ad Dominum cum
tribularentur, & de necessitatibus eorũ
liberauit eos.
20 Misit verbum suum, & sanauit eos, [Mat. 8.b 13]
& eripuit eos de interitionibus eorum. [Luc. 7.b. 10.]
21 Cõfiteantur Domino misericordiæ

eius,

eius, & mirabilia eius filijs hominum.
22 ❡Et sacrificent sacrificium laudis, &
C annuntient opera eius in exultatione.
23 ❡Qui descẽdunt mare in nauibus fa-
cientes operationem in aquis multis:
24 ❡Ipsi viderunt opera Dñi, & mirabi-
lia eius in profundo.
25 ❡Dixit, & stetit spiritus procellæ: &
exaltati sunt fluctus eius.
26 ❡Ascendunt vsque ad cælos, & descẽ
dunt vsque ad abyssos: anima eorũ in
malis tabescebat.
27 ❡Turbati sũt, & moti sunt sicut ebri⁹
& omnis sapientia eorũ deuorata est.
28 ❡Et clamauerunt ad Dñm cũ tribula
rentˀ, & de necessitatib⁹ eorũ eduxit eos.
29 ❡Et statuit procellam eius in aurã, &
siluerunt fluctus eius.
30 ❡Et læti sunt, quia siluerunt: & de-
duxit eos in portum voluntatis eorũ.
31 ❡Confiteantur Dño misericordiæ ei⁹
& mirabilia eius filijs hominum.
32 ❡Et exaltent eum in ecclesia plebis:
& in cathedra seniorum laudent eum.
33 ❡Posuit flumina in desertum: & exi-
tus aquarum in sitim.
34 ❡Terram fructiferam in salsuginem,
D à malitia inhabitantium in ea.
35 ❡Posuit desertum in stagna aquarũ:
& terram sine aqua in exitus aquarũ.
36 ❡Et collocauit illic esurientes: & con
stituerunt ciuitatem habitationis.
37 ❡Et seminauerũt agros, & plãtauerũt
vineas: & fecerunt fructum natiuitatis.
38 ❡Et benedixit eis, & multiplicati sũt
nimis: & iumenta eorũ nõ minorauit.
39 ❡Et pauci facti sunt, & vexati sunt à
tribulatione malorum & dolore.
40 ❡Effusa est cõtentio super principes,
& errare fecit eos in inuio, & nõ in via.
41 ❡Et adiuuit pauperẽ de inopia: & po-
suit sicut oues familias.
‖Iob. 22. c. 19. 42 ❡‖Videbunt recti, & lętabuntur: &
omnis iniquitas oppilabit os suum.
43 ❡Quis sapiens, & custodiet hæc? & in
telliget misericordias Domini?

HEB. 108. 1 *Canticum Psalmi ipsi David.* CVII.

¹ p. 56. b 2 A PAratũ cor meũ Dñs, paratũ cor me
um: cãtabo, & psallã in gloria mea.
3 ❡Exurge psalterium & cithara: exur-
gam diluculo.
4 ❡Confitebor tibi in populis Dñe, &
psallam tibi in nationibus.
5 ❡Quia magna est super cælos miseri-
cordia tua: & vsq; ad nubes veritas tua.
6 ❡Exaltare super cælos Deus, & super
7 oẽm terrã gloria tua: ❡vt liberentˀ dile-
cti tui.
Saluũ fac dextera tua, & exaudi me,
8 ❡Deus locutus est in sancto suo,
B Exultabo & diuidã Sichimã: & con-
uallem tabernaculorũ dimetiar.
9 ❡Meus est Galaad, & meus est Manas
ses: & Ephraim susceptio capitis mei.
10 Iuda rex me⁹, ❡Moab lebes spei meę.
In Idumæam extendã calceamentũ
meũ: mihi alienigenæ amici facti sunt.
11 ❡Quis deducet me in ciuitatẽ muni-
tam? quis deducet me vsq; in Idumæã?
12 ❡Nonne tu Deus qui repulisti nos, &
non exibis, Deus in virtutibus nostris?
13 ❡Da nobis auxilium de tribulatione:
quia vana salus hominis.
14 ❡In Deo faciemus virtutẽ: & ipse ad
nihilum deducet inimicos nostros.

1 *In finem, Psalmus David.* CVIII. HEB. 109.

2 A DEus laudẽ meã ne tacueris, ❡quia
os peccatoris & os dolosi super me
apertum est.
Locuti sunt aduersum me lingua do
3 losa, ❡& sermonibus odij circundede-
runt me: & expugnauerunt me gratis.
4 ❡Pro eo vt me diligerent, detrahebant
mihi, ego autem orabam,
5 ❡Et posuerunt aduersum me mala ꝓ
bonis, & odium pro dilectione mea.
6 ❡Constitue super eum peccatorem, &
diabolus stet à dextris eius.
7 ❡Cùm iudicatur exeat condemnatus:
& oratio eius fiat in peccatum.
8 ❡Fiant dies eius pauci: ‖& episcopatũ ‖Iob 17. d. 11. ‖Act. 1. d 20.
eius accipiat alter.
9 ❡Fiant filij eius orphani, & vxor eius
B vidua.
10 ❡Nutãtes trãsferantˀ filij ei⁹, & mẽdi-
cent: & eijciantˀ de habitationib⁹ suis.
11 ❡Scrutetur fęnerator oẽm substãtiam
eius: & diripiant alieni labores eius.
12 ❡Non sit illi adiutor, nec sit qui mi-
sereatur pupillis eius.
13 ❡Fiant nati eius in interitum: in ge-
neratione vna deleatur nomen eius.
14 ❡In memoriam redeat iniquitas pa-
trum eius in conspectu Domini: & pec
catum matris eius non deleatur.
15 ❡Fiãt cõtra Dñm semper, & dispereat
de terra memoria eorum: pro eo ꝙ non
est recordatus facere misericordiam.

❡Et perse-

16 ¶Et pſecutus eſt hominē inopē & mē
dicū, & compunctū corde mortificare.
17 ¶Et dilexit maledictionē, & veniet ei:
C & noluit bñdictionē, & elōgabit ab eo.
18 ¶Et induit maledictionē ſicut veſti-
mentū, & intrauit ſicut aqua ī interio-
ra eius, & ſicut oleū in oſſibus eius.
19 ¶Fiat ei ſicut veſtimentū quo operit,
& ſicut zona qua ſemper præcingitur.
20 ¶Hoc opus eorū qui detrahunt mihi
apud Dñm: & qui loquuntur mala ad-
uerſus animam meam.
21 ¶Et tu Dñe, Dñe, fac mecū ꝓpter no-
men tuū: qa ſuauis eſt miſcordia tua.
22 Libera me, ¶qa egenus & pauper ego
ſum: & cor meū cōturbatū eſt ītra me.
23 ¶Sicut vmbra cùm declinat, ablatus
ſum: & excuſſus ſum ſicut *locuſtę[1]. *Iocuſta 6.
24 ¶Genua mea īfirmata ſunt à ieiunio:
& caro mea immutata eſt ꝓpter oleū.
25 ¶Et ego factus ſum opprobriū illis: vi
D derunt me, & mouerunt capita ſua.
26 ¶Adiuua me dñe Deus meus: ſaluū
me fac ſecundū miſericordiam tuā.
27 ¶Et ſciant quia manus tua hęc: & tu *ea 7.
Domine feciſti *eam[1].
28 ¶Maledicent illi, & tu benedices: qui
inſurgunt in me, confundant: ſeruus
autem tuus lætabitur.
29 ¶Induant, qui detrahunt mihi, pudo
re: & operiant ſicut diploide confuſio-
30 nē ſua. ¶Confitebor Dño nimis in ore
meo: & ī medio multorū laudabo eū.
31 ¶*Quia[1] aſtitit à dextris pauperis, vt ſal *Qui 16.
uam faceret à pſequentib⁹ aīam meā.

1 *Pſalmus Dauid* C I X. HEB. 110.

A Dixit Dominus Domino meo, Se- ‖Mat.22. d.
de à dextris meis. 1.Cor.15 f.25.
Donec ponam inimicos tuos ſcabel- Hebr.1. b.13.10
lum pedum tuorum. b.13.
2 ¶Virgā virtutis tuę emittet Dñs ex Siō: Act. 2. f. 34.
dominare in medio inimicorū tuorū.
3 ¶Tecum principiū in die virtutis tuę
in ſplendoribus ſanctorū: ex vtero ante
luciferum genui te.
4 ¶‖Iurauit Dñs, & non pœnitebit eū: Hebr. 5. b.6.7.c. 7.
Tu es ſacerdos in æternum ſecundum Ioā.12. 34.
ordinem Melchi-ſedec.
5 ¶Dominus à dextris tuis, confregit in
B die iræ ſuę reges.
6 ¶Iudicabit in nationib⁹, implebit rui
nas: cōquaſſabit capita ī terra multorū.
7 ¶De torrente in via bibet: propterea
exaltabit caput.

1 *Hallelu-ia.* C X. HEB. 111.

A Confitebor tibi Domine in toto cor
de meo: in conſilio iuſtorū & con-
gregatione.
2 ¶Magna opera Domini: exquiſita in Sup. 91. b.6.
omnes voluntates eius.
3 ¶Confeſſio & magnificētia opus eius:
& iuſtitia eius manet in ſeculū ſeculi.
4 ¶Memoriam fecit mirabilium ſuo-
5 rum, miſericors & miſerator Dñs, ¶eſcā
dedit timentibus ſe.
Memor erit in ſeculū teſtamenti ſui,
6 ¶virtutem operum ſuorū annuntiabit
populo ſuo.
7 Vt det illis hęreditatē gentiū: ¶opera Sup. 104. d.44.
B manuum eius, veritas & iudicium.
8 Fidelia omnia mandata eius: ¶con-
firmata in ſeculum ſeculi, facta in ve-
ritate & æquitate.
9 ¶Redemptionē miſit *pplo ſuo: man- *Dñs 15.
dauit in æternum teſtamentū ſuum. ‖Prou.1. a.7. & 9.
10 Sanctū & terribile nomen eius: ¶‖ini b.10.
tium ſapientiæ timor Domini. Eccle. 1.
Intellectus bonus oībus facientibus b.16.
eū: laudatio eius manet in ſeculū ſcli. Iob 28. d.28.

1 *Hallelu-ia, reuerſionis Aggæi & Zacha-* HEB. 112.
riæ. C X I.

A Beatus vir qui timet Dñm: in man-
datis eius volet nimis.
2 ¶Potens in terra erit ſemen eius, gene
ratio rectorum benedicetur.
3 ¶Gloria & diuitię in domo eius, & iu-
ſtitia eius manet in ſeculum ſeculi.
4 ¶Exortū eſt in tenebris lumen rectis:
miſericors & miſerator & iuſtus.
5 ¶Iucundus homo qui miſeret & com
B modat, diſponet ſermones ſuos ī iudi-
6 cio ¶quia in ęternū non cōmouebitur.
7 In memoria æterna erit iuſtus: ¶ab
auditione mala non timebit.
Paratū cor eius ſperare in Domino,
8 ¶confirmatū eſt cor eius: non cōmoue-
bitur, donec deſpiciat inimicos ſuos.
9 ¶Diſperſit, dedit pauperibus: iuſtitia
eius manet in ſeculū ſeculi: cornu eius
exaltabitur in gloria.
10 ¶Peccator videbit & iraſcetur, den-
tibus ſuis fremet & tabeſcet: deſyderiū
peccatorum peribit.

1 *Hallelu-ia.* C X I I. HEB. 113.

A Laudate pueri Dominum: laudate
nomen Domini.

2 ¶Sit nomen Dñi benedictum, ex hoc
nunc & vsque in seculum.
3 ¶A solis ortu vsq; ad occasum, lau-
dabile nomen Domini.
4 ¶Excelsus super omnes gentes Dñs, &
5 super cælos gloria eius. ¶ Quis sicut
dñs Deus noster qui in altis habitat,
6 ¶& humilia respicit in cælo & in terra.
7 ¶Suscitans à terra inopem, & de ster-
B core erigens pauperem.
8 ¶Vt collocet eum cum principibus,
cũ principibus populi sui.
9 ¶Qui habitare facit sterilẽ in domo,
matrem filiorũ lætantem.

Hallelu-ia. CXIII.

1 IN exitu Israël de Ægypto, domus Ia-
A cob de populo barbaro.
2 ¶ Facta est Iudæa sanctificatio eius,
Israël potestas eius.
3 ¶Mare vidit & fugit, Iordanis con-
uersus est retrorsum.
4 ¶Montes exultauerunt vt arietes, &
colles sicut agni ouium.
5 ¶Quid est tibi mare quod fugisti, &
& tu Iordanis qa cõuersus es retrorsũ?
6 ¶ Montes exultastis sicut arietes, &
7 colles sicut agni ouiũ. ¶A facie Domi-
ni mota est terra, à facie Dei Iacob.
8 ¶Qui conuertit petrã in stagna aqua-
B rum, & rupem in fontes aquarũ.
1 ¶NON NOBIS Domine non no-
bis: sed nomini tuo da gloriam.
2 ¶Super misicordia tua & veritate tua:
nequando dicant Gentes, Vbi est Deus
3 eorũ? ¶Deus autem noster in cęlo: om-
nia quęcunque voluit fecit.
4 ¶Simulachra gentiũ, argentũ & au-
rum, opera manuũ hominum.
5 ¶‖Os habent & non loquentur: ocu-
los habent & non videbunt.
6 ¶Aures habent, & nõ audient: nares
habent & non odorabunt.
7 ¶Manus habent & nõ palpabunt, pe-
des habent & non ambulabunt: non
clamabunt in gutture suo.
8 ¶Similes illis fiant qui faciunt ea, &
omnes qui confidunt in eis.
9 ¶Domus Israël sperauit in Dño: ad-
C iutor eorũ & protector eorum est.
10 ¶Domus Aaron sperauit in Dño: ad-
iutor eorum & protector eorũ est.
11 ¶Qui timẽt Dñm sperauerũt in Dño,
12 adiutor eorũ & ptector eorũ est. ¶ Dñs
memor fuit nostri, & benedixit nobis.
Benedixit domui Israël, benedixit
domui Aaron.
13 ¶Benedixit omnibus qui timẽt Dñm
pusillis cum maioribus.
14 ¶Adijciat dominus super vos, super
D vos & super filios vestros.
15 ¶ Benedicti vos à Domino, qui fecit
cælum & terram.
16 ¶Cælum cæli Domino: terrã autem
dedit filijs hominum.
17 ¶ ‖ Non mortui laudabunt te Dñe, ‖Baru. 2. d.17.
neq; omnes qui descendũt in infernũ.
18 ¶ Sed nos qui viuimus, benedicimus
Dño, ex hoc nunc & vsq; in seculũ.

Hallelu-ia. CXIIII. HEB. 116.

1 DIlexi, quoniã exaudiet Dominus
A vocem orationis meæ.
2 ¶Quia inclinauit aurem suam mihi:
& in diebus meis inuocabo.
3 ¶Circundederunt me dolores mortis,
& pericula inferni inuenerunt me.
4 Tribulationẽ & dolorem inueni: ¶&
nomen Domini inuocaui.
5 O Domine libera animã meã: ¶miseri
cors Dñs, & iustus, & Deus nr̃ miseret̃.
6 ¶Custodiens paruulos Dñs: humilia-
tus sum, & liberauit me.
7 ¶Conuertere anima mea in requiem
tuam: quia Dñs benefecit tibi.
8 ¶Quia eripuit animam meã de mor-
te, oculos meos à lachrymis, pedes
meos à lapsu.
9 ¶Placebo Dño in regione viuorũ.

Hallelu-ia. CXV. Psalmũ hũc Hebręi ãnecãut præcedẽti.

10 CRedidi, ‖ppter quod locutus sum, ‖2.Cor.4 c.13.
A ego autẽ humiliatus sum nimis.
11 ¶ Ego dixi in excessu meo, Omnis ho Rom. 3. a 4.
mo mendax.
12 ¶Quid retribuam Dño, pro omnibus
quæ retribuit mihi?
13 ¶Calicem salutaris accipiam: & no-
men Domini inuocabo.
14 ¶Vota mea Dño reddam coram om-
15 ni populo eius: ¶ pretiosa in conspectu
Dñi mors sanctorum eius.
16 ¶O Dñe quia ego seruus tuus, ego ser
uus tuus, & filius ancillæ tuæ.
17 Dirupisti vincula mea, ¶ tibi sacrifi-
cabo hostiam laudis, & nomen Domi-
ni inuocabo.
18 ¶Vota mea Dño reddam in cõspectu
19 omnis populi eius: ¶ in atrijs domus
Domini in medio tui Ierusalem.

Hal-

HEB. 117.

Hallelu-ia. CXVI.

Ro. 15. c. 11.

1 LAudate Dominũ omnes Gentes,
A Laudate eum omnes populi.
2 Quoniam confirmata est super nos
misericordia eius: & veritas Domini
manet in æternum.

Iohã. 11. c. 34.

HEB. 118.

Hallelu ia. CXVII.

1 COnfitemini Dño qm̃ bonus, quo-
A niam in seculũ misericordia eius.
2 Dicat nunc Israël qm̃ bonus, qm̃ in
seculũ misericordia eius.
3 Dicat nunc domus Aaron: quoniã
in seculum misericordia eius.
4 Dicant nunc oẽs qui timent Dñm,
qm̃ in seculum misericordia eius.
5 De tribulatione inuocaui Dñm, &
exaudiuit me in latitudine Dñs.
6 Dominus mihi adiutor, non time-
bo quid faciat mihi homo.
7 Dñs mihi adiutor: & ego despiciam
inimicos meos.
8 Bonum est confidere in Domino,
B quàm confidere in homine.
9 Bonum est sperare in Dño, quàm
sperare in principibus.
10 Omnes gentes circuierũt me, & in
nomine Dñi quia vltus sum in eos.
11 Circundantes circundederunt me:
& in nomine Dñi qa vltus sum in eos.
12 Circũdederũt me sicut apes, & exar
serunt sicut ignis in spinis: & in nomi-
ne Dñi quia vltus sum in eos.
13 Impulsus euersus sum vt caderem:
& Dominus suscepit me.
14 Fortitudo mea, & laus mea Dñs:
& factus est mihi in salutem.
15 Vox exultationis & salutis in taber
C naculis iustorum.
16 Dextera Dñi fecit virtutẽ, dextera dñi
exaltauit me, dextera Dñi fecit virtutẽ.
17 Non moriar, sed viuam: & narrabo
opera Domini.
18 Castigans castigauit me Dominus:
& morti non tradidit me.
19 Aperite mihi portas iustitiç, ingref-
20 sus in eas confitebor Dño: hæc porta
Domini, iusti intrabunt in eam.
21 Confitebor tibi qm̃ exaudisti me,
& factus es mihi in salutem.
22 Lapidem quẽ reprobauerunt ędifi
cantes, hic factus est in caput anguli.
23 A Domino factum est istud, & est
mirabile in oculis nostris.

Heb. 13 a. 6.

Exo. 15. a. 2.

Mat. 21 . 11. ... nca 20. 17. ... 4. b ... nia. y. 3. Pet. 2. ... a 3 8. 6.

24 Hæc est dies quam fecit Dñs, exul-
D temus, & lætemur in ea.
25 O Dñe saluũ me fac, ô dñe bene p-
26 sperare: bñdictus q venit in noĩe Dñi.
Benediximus vobis de domo Domi-
27 ni, Deus Dñs & illuxit nobis.
Constituite diem solennẽ in conden
sis vsque ad cornu altaris.
28 Deus meus es tu, & confitebor tibi:
Deus meus es tu, & exaltabo te.
Confitebor tibi quoniã exaudisti me:
& factus es mihi in salutem.
29 Confitemini dño, qm̃ bonus quo-
niam in seculum misericordia eius.

Mat. 21. a. 1.

HEB. 119.

Hallelu-ia. *Aleph.* CXVIII.

1 BEati immaculati in via: q ambulãt
A in lege Domini.
2 Beati qui scrutanẽ testimonia eius:
in toto corde exquirunt eum.
3 Nõ enim qui operanẽ iniquitatem,
4 in vijs eius ambulauerunt. Tu man-
dasti mandata tua custodiri nimis.
5 Vtinam dirigantur viæ meæ ad cu-
stodiendas iustificationes tuas.
6 Tunc non confundar, cũ perspexe-
ro in omnibus mandatis tuis.
7 Cõfitebor tibi in directione cordis,
in eo q didici iudicia iustitię tuæ.
8 Iustificationes tuas custodiam: nõ
me derelinquas vsquequaque.

Beth.

9 In quo corrigit adolescentior viam
suam? in custodiendo sermones tuos.
10 In toto corde meo exquisiui te: ne
repellas me à mandatis tuis.
11 In corde meo abscõdi eloquia tua:
vt non peccem tibi.
12 Benedictus es Domine, doce me iu-
stificationes tuas.
13 In labijs meis pronuntiaui, omnia
iudicia oris tui.
14 In via testimoniorum tuorũ dele-
ctatus sum, sicut in omnibus diuitijs.
15 In mandatis tuis exercebor: & con-
siderabo vias tuas.
16 In iustificationibus tuis meditabor,
non obliuiscar sermones tuos.

Gimel.

17 Retribue seruo tuo, viuifica me: &
custodiam sermones tuos.
18 Reuela oculos meos: & considera-
bo mirabilia de lege tua.
19 Incola ego sum in terra: non ab-
scondas à me mandata tua.

20 ¶Concupiuit anima mea desiderare
iustificationes tuas in omni tempore.
21 ¶Increpasti superbos: maledicti qui
declinant à mandatis tuis.
22 ¶Aufer à me opprobrium & cõtem-
ptum: quia testimonia tua exquisiui.
23 ¶Etenim sederunt principes, & aduer
sum me loquebantur: seruus autẽ tuus
exercebatur in iustificationibus tuis.
24 ¶Nã & testimonia tua meditatio mea
est: & consiliũ meũ, iustificationes tuę.

Daleth.

25 ¶Adhæsit pauimẽto anima mea: viui
fica me secundum verbum tuum.
26 ¶Vias meas enuntiaui, & exaudisti
me: doce me iustificationes tuas.
27 ¶Viam iustificationũ tuarũ instrue
me, & exercebor in mirabilibus tuis.
28 ¶Dormitauit anima mea præ tedio:
confirma me in verbis tuis.
29 ¶Viam iniquitatis amoue à me: &
de lege tua miserere mei.
30 ¶Viam veritatis elegi: iudicia tua nõ
sum oblitus.
31 ¶Adhæsi testimonijs tuis Domine:
noli me confundere.
32 ¶Viam mandatorũ tuorum cucurri,
cùm dilatasti cor meum.

He.

33 LEgem pone mihi Dñe viã iustifica-
tionũ tuarũ, & exquirã eã semper.
34 ¶Da mihi intellectũ, & scrutabor le-
gem tuam, & custodiam illam in toto
corde meo.
35 ¶Deduc me in semita mandatorum
tuorum: quia ipsam volui.
36 ¶Inclina cor meũ in testimonia tua,
& non in auaritiam.
37 ¶Auerte oculos meos ne videant va-
nitatem: in via tua viuifica me.
38 ¶Statue seruo tuo eloquium tuũ in
timore tuo.
39 ¶Amputa opprobriũ meũ quod su-
spicatus sum: quia iudicia tua iucũda.
40 ¶Ecce cõcupiui mãdata tua: in æqui-
tate tua viuifica me.

Vau.

41 ¶Et veniat super me misericordia tua
Dñe, salutare tuũ ſm eloquiũ tuum.
42 ¶Et rñdebo exprobrantibus mihi ver
bum, quia speraui in sermonibus tuis.
43 ¶Et ne auferas de ore meo verbũ ve-
ritatis vsquequaq;: quia in iudicijs tuis
supersperaui.
44 ¶Et custodiam legem tuã semper: in
seculum & in seculum seculi.
45 ¶Et ambulabam in latitudine: quia
mandata tua exquisiui.
46 ¶Et loquebar in testimonijs tuis in
conspectu regũ, & non confundebar.
47 Et meditabar in mandatis tuis, quæ
48 dilexi. ¶Et leuaui manus meas ad man
data tua quæ dilexi, & exercebor in iu-
stificationibus tuis.

Zain.

49 ¶Memor esto verbi tui seruo tuo, in
quo mihi spem dedisti.
50 ¶Hæc me cõsolata est in humilitate
mea: quia eloquiũ tuũ viuificauit me.
51 ¶Superbi iniquè agebant vsquequaq;
à lege autem tua non declinaui.
52 ¶Memor fui iudiciorum tuorũ a se-
culo Domine & consolatus sum.
53 ¶Defectio tenuit me pro peccatorib⁹
derelinquentibus legem tuam.
54 ¶Cantabiles mihi erãt iustificationes
tuæ in loco peregrinationis meæ.
55 ¶Memor fui nocte nominis tui Dñe:
& custodiui legem tuam.
56 ¶Hęc facta est mihi, quia iustificatio-
nes tuas exquisiui.

Heth.

57 ¶Portio mea Domine, dixi custodire
legem tuam.
58 ¶Deprecatus sum faciẽ tuã ĩ toto cor
de meo, miserere mei ſm eloquiũ tuũ.
59 ¶Cogitaui vias meas: & conuerti pe-
des meos in testimonia tua.
60 ¶Paratus sum, & non sum turbatus:
vt custodiam mandata tua.
61 ¶Funes peccatorũ circumplexi sunt
me, & legem tuam non sum oblitus.
62 ¶Media nocte surgebã ad confitendũ
tibi super iudicia iustificationis tuæ.
63 ¶Particeps ego sum omnium timen-
tium te: & custodientiũ mandata tua.
64 ¶Misericordia tua Domine plena est
terra: iustificationes tuas doce me.

Teth.

65 ¶Bonitatem fecisti cũ seruo tuo Dñe,
secundum verbum tuum.
66 ¶Bonitatem, & disciplinam, & sciẽ-
tiã doce me: quia mãdatis tuis credidi.
67 ¶Priusquam humiliarer, ego deliqui
propterea eloquiũ tuum custodiui.
68 ¶Bonus es tu: & ĩ bonitate tua doce
me iustificationes tuas.
69 ¶Multiplicata est super me iniquitas
superborum: ego autem in toto corde
meo scrutabor mandata tua.

70 ¶Coagulatum est sicut lac cor eorũ ego verò legem tuã meditatus sum.
71 ¶Bonum mihi quia humiliasti me, vt discam iustificationes tuas.
72 ¶Bonum mihi lex oris tui super mil lia auri & argenti.

Iod.

73 ¶Manus tuæ fecerunt me, & plasmauerunt me: da mihi intellectum, vt discam mandata tua.
74 ¶Qui timent te, videbũt me, & lætabuntur: quia ĩ verba tua supersperaui.
75 ¶Cognoui Dñe quia æquitas iudicia tua, & in veritate tua humiliasti me.
76 ¶Fiat misericordia tua vt consoletur me, secundũ eloquium tuũ seruo tuo.
77 ¶Veniant mihi miserationes tuę, & viuã: quia lex tua meditatio mea est.
78 ¶Confundantˀ superbi, quia iniustè iniquitatem fecerunt in me: ego autem exercebor in mandatis tuis.
79 ¶Conuertantur mihi timentes te: & qui nouerunt testimonia tua.
80 ¶Fiat cor meum immaculatũ in iustificationibus tuis, vt non confundar.

Caph.

81 DEfecit ĩ salutare tuũ anima mea: & in verbum tuum supersperaui.
82 ¶Defecerunt oculi mei in eloquium tuũ, dicentes, Quãdo cõsolaberis me?
83 ¶Quia factus sum sicut vter ĩ pruina: iustificationes tuas non sum oblitus.
84 ¶Quot sunt dies serui tui, quando facies de persequentibus me iudicium?
85 ¶Narrauerunt mihi iniqui fabulationes: sed non vt lex tua.
86 ¶Omnia mãdata tua veritas: ᵃiniquiˀ persecuti sunt me, adiuua me.

ᵃiniquè s.

87 ¶Paulominus cõsummauerũt me in terra: ego aũt nõ dereliqui mãdata tua.
88 ¶Secundũ misericordiam tuã viuifica me: & custodiã testimonia oris tui.

Lamed.

89 ¶In æternum Domine verbũ tuum permanet in cælo.
90 ¶In generatione & generationẽ veritas tua: fundasti terram & permanet.
91 ¶Ordinatione tua perseuerat dies: quoniã omnia seruiunt tibi.
92 ¶Nisi ꝙ lex tua, meditatio mea est: tũc fortè perijssem ĩ humilitate mea.
93 ¶In æternũ non obliuiscar iustificationes tuas: quia in ipsis viuificasti me.
94 ¶Tuus sum ego, saluum me fac: qm̃ iustificationes tuas exquisiui.
95 ¶Me expectauerũt peccatores vt perderent me: testimonia tua intellexi.
96 ¶Omnis cõsummationis vidi finem: latum mandatum tuum nimis.

Mem.

97 ¶Quomodo dilexi legem tuam Dñe? tota die meditatio mea est.
98 ¶Sup inimicos meos prudentẽ me fecisti mãdato tuo: qa in ęternũ mihi est.
99 ¶Super omnes docẽtes me intellexi: qa testimonia tua, meditatio mea est.
100 ¶Super senes intellexi: quia mandata tua quæsiui.
101 ¶Ab omni via mala prohibui pedes meos: vt custodiam verba tua.
102 ¶A iudicijs tuis non declinaui: quia tu legem posuisti mihi:
103 ¶Quàm dulcia faucibꝰ meis eloquia tua, super mel ori meo.
104 ¶A mandatis tuis intellexi, ꝓpterea odiui omnem viam iniquitatis.

Nun.

105 ¶Lucerna pedibus meis verbũ tuum: & lumen semitis meis.
106 ¶Iuraui, & statui custodire iudicia iustitiæ tuæ.
107 ¶Humiliatus sum vsquequaq; Dñe: viuifica me secundùm verbum tuũ.
108 ¶Voluntaria oris mei beneplacita fac Dñe: & iudicia tua doce me.
109 ¶Anima mea in manibꝰ meis semp: & legem tuam non sum oblitus.
110 ¶Posuerunt peccatores laqueũ mihi, & de mandatis tuis non erraui.
111 ¶Hæreditate acq̃siui testimonia tua in ęternũ: qa exultatio cordis mei sũt.
112 ¶Inclinaui cor meũ ad faciendas iustificationes tuas in æternum propter retributionem.

Samech.

113 ¶Iniquos odio habui: & legem tuam dilexi.
114 ¶Adiutor & susceptor meus es tu: & in verbum tuum sussperaui.
115 ¶Declinate à me maligni: & scrutabor mandata Dei mei.
116 ¶Suscipe me secundum eloquium tuum, & viuam: & non confundas me ab expectatione mea.
117 ¶Adiuua me, & saluus ero: & meditabor in iustificationibꝰ tuis semper.
118 ¶Spreuisti omnes discedẽtes à ᵃiudicijsˀ tuis: quia iniusta cogitatio eorũ.

ᵃiustitiis 7.

119 ¶Præuaricantes reputaui oẽs peccatores terræ: ideo dilexi testimonia tua.

120 ꝰ Confige timore tuo carnes meas: à iudiciis enim tuis timui.

Ain.

121 ꝰ Feci iudicium, & iustitiam: non tradas me calumniantibus me.
122 ꝰ Suscipe seruum tuū in bonum: nō calumnientur me superbi.
123 ꝰ Oculi mei defecerūt i salutare tuū: & in eloquium iustitiæ tuæ.
124 ꝰ Fac cum seruo tuo secundū misericordiam tuā, & iustificationes tuas doce me.
125 ꝰ Seruus tu⁹ sum ego: da mihi intellectum vt sciam testimonia tua.
126 ꝰ Tempus faciendi Dñe: dissipauerunt legem tuam.
127 ꝰ Ideo dilexi mādata tua super aurū & topazion.
128 ꝰ Propterea ad oīa mandata tua dirigebar: omnē viā iniquā odio habui.

Phe.

129 Mirabilia testimonia tua: ideo scrutata est ea anima mea.
130 ꝰ Declaratio sermonū tuorum illuminat: & intellectum dat paruulis.
131 ꝰ Os meum aperui, & attraxi spiritū quia mandata tua desiderabam.
132 ꝰ Aspice in me, & miserere mei secūdum iudicium diligentiū nomen tuū.
133 ꝰ Gressus meos dirige secundum eloquiū tuum: & nō dominetur mei omnis iniustitia.
134 ꝰ Redime me à calūnijs hominum, *vt custodiam mandata tua. *& 7.
135 ꝰ Faciem tuā illumina super seruum tuū: & doce me iustificationes tuas.
136 ꝰ Exitus aquarum deduxerunt oculi mei: quia nō custodierunt legem tuā.

Sade.

137 ꝰ Iustus es Domine: & rectum iudicium tuum.
138 ꝰ Mandasti iustitiā testimonia tua: & veritatem tuā nimis.
139 ꝰ Tabescere me fecit zelus meus, qa obliti sunt verba tua inimici mei.
140 ꝰ Ignitum eloquiū tuum vehementer, & seruus tuus dilexit illud.
141 ꝰ Adolescentulus sum ego & contēptus: iustificationes tuas nō sum oblit⁹.
142 ꝰ Iustitia tua, iustitia in æternū: & lex tua veritas.
143 ꝰ Tribulatio & angustia inuenerunt me: mādata tua meditatio mea est.
144 ꝰ Æquitas testimonia tua in æternū: intellectum da mihi, & viuam.

Coph.

145 ꝰ Clamaui i toto corde ‒meo', exaudi me Dñe, & iustificationes tuas requirā. ‒15.
146 ꝰ Clamaui ad te, saluū me fac: *vt custodiam mandata tua. *& 5.
147 ꝰ Præuēni in maturitate, & clamaui ‒*quia', in verba tua supersperaui. ‒12. *& 5.
148 ꝰ Præuenerunt oculi mei ad te diluculo: vt meditarer eloquia tua.
149 ꝰ Vocem meā audi secundum misericordiam tuā Dñe: & secundum iudicium tuum viuifica me.
150 ꝰ Appropinquauerunt persequentes me iniquitati: à lege autē tua longè
151 facti sunt. ꝰ Prope es tu Dñe: & oēs viæ tuæ veritas.
152 ꝰ Initio cognoui de testimonijs tuis quia in æternum fundasti ea.

Res.

153 ꝰ Vide humilitatem meā, & eripe me quia legem tuā non sum oblitus.
154 ꝰ Iudica iudicium meū, & redime me: propter eloquiū tuū viuifica me.
155 ꝰ Longè à peccatoribus salus, quia iustificationes tuas non exquisierunt.
156 ꝰ Misericordiæ tuæ multæ Domine: secundū iudicium tuū viuifica me.
157 ꝰ Multi qui persequunt me & tribulāt me, à testimonijs tuis nō declinaui.
158 ꝰ Vidi præuaricantes, & tabescebā, quia eloquia tua non custodierunt.
159 ꝰ Vidi qm̄ mandata tua dilexi dñe: in misericordia tua viuifica me.
160 ꝰ Principiū verborum tuorū veritas: *in æternū omnia iudicia iustitiæ tuæ. *& 5.

Sin.

161 ꝰ Principes ꝑsecuti sunt me gratis, & à verbis tuis formidauit cor meū.
162 ꝰ Lætabor ego super eloquia tua, sicut qui inuenit spolia multa.
163 ꝰ Iniquitatē odio habui, & abominatus sum: legem autē tuam dilexi.
164 ꝰ Septies in die laudē dixi tibi super iudicia iustitiæ tuæ.
165 ꝰ Pax multa diligentibus legem tuā: & non est illis scandalum.
166 ꝰ Expectabam salutare tuum Domine, & mandata tua dilexi.
167 ꝰ Custodiuit anima mea testimonia tua: & dilexit ea vehementer.
168 ꝰ Seruaui mādata tua & testimonia tua, quia oēs viæ meæ in cōspectu tuo.

Tau.

169 ꝰ Appropinquet deprecatio mea in conspectu tuo Dñe, iuxta eloquium

tuum da mihi intellectum.
170 ¶Intret postulatio mea in conspectu tuo: secundũ eloquium tuũ eripe me.
171 ¶Eructabunt labia mea hymnũ, cũ docueris me iustificationes tuas.
172 ¶Pronunciabit lingua mea eloquiũ tuũ: quia omnia mandata tua æquitas.
173 ¶Fiat manus tua vt saluet me: qm̃ mandata tua elegi.
174 ¶Concupiui salutare tuum Domine, & lex tua meditatio mea est.
175 ¶Viuet anima mea & laudabit te, & iudicia tua adiuuabunt me.
176 ¶Erraui sicut ouis q̃ periit: q̃re seruũ tuũ, quia mãdata tua nõ sum oblitus.

HEB. 120.

1 *Canticum graduum.* CXIX.

A AD Dominum cũ tribularer clamaui, & exaudiuit me.
2 ¶Domine libera animã meã à labijs iniquis & à lingua dolosa.
3 ¶Quid detur tibi, aut quid apponatur tibi ad linguã dolosam?
4 ¶Sagittę potentis acutæ, cũ carboni-
B bus desolatorijs.
5 ¶Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est: habitaui cũ habitantibus
6 Cedar: ¶multũ incola fuit anima mea.
7 ¶Cũ his qui oderũt pacẽ, erã pacificus: cũ loquebar illis, ĩpugnabãt me gratis.

HEB. 121.
1.Pa.16 c.17.

1 *Canticum graduum.* CXX.

A LEuaui oculos meos in montes, vnde veniet auxilium mihi.
2 ¶Auxilium meum à Domino qui fecit cælum & terram.
3 ¶Non det in cõmotionem pedẽ tuũ, neque dormitet qui custodit te.
4 ¶Ecce non dormitabit neq; dormiet
B qui custodit Israël.
5 ¶Dominus custodit te, Dñs protectio tua super manum dexteram tuam.
6 ¶Per diem sol non vret te: neq; luna per noctem.
7 ¶Dominus custodit te ab omni malo: custodiat animã tuã Dominus.
8 ¶Dñs custodiat introitũ tuũ & exitũ tuũ, ex hoc nunc & vsque in seculũ.

HEB. 122.

1 *Canticum graduum.* CXXI.

A LÆtatus sum in his quæ dicta sunt mihi, In domum Domini ibimus.
2 ¶Stantes erant pedes nostri in atrijs tuis Ierusalem.
3 ¶Ierusalem quę ædificatur vt ciuitas: cuius participatio eius in idipsum.
4 ¶Illuc enim ascenderunt tribus, tribus Dñi: testimoniũ Israël, ad confitendum nomini domini.
5 ¶Quia illic sederunt sedes in iudicio, sedes super domum Dauid.
6 ¶Rogate quę ad pacem sunt Ierusa-
B lẽ: & abundantia diligentibus te.
7 ¶Fiat pax in virtute tua: & abundantia in turribus tuis.
8 ¶Propter fratres meos, & proximos meos, loquebar pacem de te:
9 ¶Propter domũ Domini Dei nostri, quæsiui bona tibi.

HEB. 123.

1 *Canticum graduum.* CXXII.

A AD te leuaui oculos meos, qui habitas in cęlis.
2 ¶Ecce sicut, oculi seruorũ in manibus dominorum suorum.
Sicut oculi ancillæ in manibus dñe suę: ita oculi nostri ad dñm Deum nostrum, donec misereatur nostri.
3 ¶Miserere nostri Dñe, miserere nr̃i: quia multũ repleti sumus despectione.
4 ¶Quia multum repleta est anima nostra: opprobrium abundantibus, & despectio superbis.

HEB. 124.

1 *Canticum graduum ipsi Dauid.* CXXIII.

A NIsi quia Dominus erat in nobis,
2 dicat nunc Israël, ¶nisi quia Dominus erat in nobis.
3 Cũ exurgerent homines in nos, ¶fortè viuos deglutissent nos.
Cũ irasceretur furor eorum in nos:
4 ¶forsitan aqua absorbuisset nos.
B Torrentẽ pertransiuit anima nostra:
5 ¶forsitan pertransisset anima nostra aquam intolerabilem.
6 ¶Benedictus Dñs, qui non dedit nos in captionem dentibus eorum.
7 ¶Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo venantium.
Laqueus contritus est, & nos liberati sumus.
8 ¶Adiutorium nostrũ in nomine Domini, qui fecit cælum & terram.

HEB. 125.

1 *Canticum graduum.* CXXIIII.

A QVi confidunt in Dño, sicut mons Sion: nõ cõmouebitur in æternũ, qui habitat in Ierusalem.
2 ¶Mõtes in circuitu eius: & Dominus in circuitu populi sui, ex hoc nunc &

vsque in seculum.
3 ꝰQuia nõ relinquet Dñs virgam peccatorũ super sortem iustorũ: vt non extendât iusti ad iniquitaté manus suas.
4 ꝰBenefac Dñe bonis & rectis corde.
5 Declinantes autem in obligationes adducet Dñs cum operantibus iniquitatem: pax super Israël.

HEB. 126. 1 *Canticum graduum* CXXV.

A IN cõuertendo Dñs captiuitaté Sion, facti sumus sicut consolati:
2 ꝰTunc repletũ est gaudio os nostrũ, & lingua nostra exultatione.
Tunc dicent inter Gentes, Magnificauit Dominus facere cum eis.
3 Magnificauit Dominus facere nobiscum: facti sumus lætantes.
4 ꝰConuerte Domine captiuitaté nostram, sicut torrens in Austro.
5 ꝰQui seminant in lachrymis, in exultatione metent.
6 ꝰEuntes ibant & flebant, ꝰmittentes semina sua. ꝰportantes.
Venientes autem venient cum exultatione, portantes manipulos suos.

HEB. 127. 1 *Canticum graduum Salomonis.* CXXVI.

A NIsi Dñs ędificauerit domũ, ĩ vanũ laborauerunt qui ædificant eam.
Nisi Dominus custodierit ciuitaté, frustra vigilat qui custodit eam.
2 ꝰVanum est vobis ante lucem surgere: surgite postquã sederitis qui manducatis panem doloris.
3 Cũ dederit dilectis suis somnũ: ꝰecce hęreditas Dñi, filij: merces, fructꝰ vẽtris.
4 ꝰSicut sagittæ in manu potentis: ita filij excussorum.
5 ꝰBeatus vir qui impleuit desiderium suum ex ipsis: non confundetur cũ loquetur inimicis suis in porta.

HEB. 128. 1 *Canticum graduum.* CXXVII.

A BEati omnes qui timent Dominum, qui ambulant in vijs eius:
2 ꝰLabores manuum tuarũ quia manducabis: beatus es, & bene tibi erit.
3 ꝰVxor tua sicut vitis abundans in lateribus domus tuæ.
Filij tui sicut nouellę oliuarũ in circuitu mensæ tuæ.
4 ꝰEcce sic benedicetur homo, qui timet Dominum.
5 ꝰBenedicat tibi Dñs ex Siõ: & videas bona Ierusalẽ omnibus diebꝰ vitæ tuę.
6 ꝰEt videas filios filiorum tuorum, pacem super Israël.

1 *Canticum graduum.* CXXVIII. HEB. 129.

A SÆpe expugnauerunt me à iuuẽtute mea, dicat nunc Israël,
2 ꝰSæpe expugnauerunt me à iuuẽtute mea: etenim non potuerunt mihi.
3 ꝰSupra dorsũ meũ fabricauerũt peccatores: prolongauerũt iniquitaté suã.
4 ꝰDñs iustus concîdet ceruices pecca-
5 torũ: ꝰconfundantur & conuertantur retrorsum omnes qui oderunt Sion.
6 ꝰFiant sicut fœnum tectorum, quod priusquam euellatur exaruit:
7 ꝰDe quo nõ ꝰimplebitꝰ manũ suã qui metit, & sinũ suũ q manipulos colligit. ꝰImpleuit 10.
8 ꝰEt non dixerunt qui præteribant, Benedictio Domini super vos: benediximus vobis in nomine Domini.

1 *Canticum graduum.* CXXIX. HEB. 130.

A DE profundis clamaui ad te Dñe.
2 ꝰDomine exaudi vocem meã.
Fiant aures tuæ intendentes in vocẽ deprecationis meæ.
3 ꝰSi iniquitates obseruaueris Domine Domine quis sustinebit?
4 ꝰQuia apud te ꝑpitiatio est: & pro-
5 pter legem tuam ꝰ sustinui te Dñe.
Sustinuit anima mea in verbo eius:
6 ꝰsperauit Israël in Domino.
A custodia matutina vsq; ad noctẽ:
7 ꝰsperet anima mea in Domino.
Quia apud Dominũ misericordia: & copiosa apud eum redemptio.
8 ꝰEt ipse redimet Israël ex omnibꝰ iniquitatibus eius.

1 *Canticum graduum Dauid.* CXXX. HEB. 131.

A DOmine non est exaltatũ cor meũ, neque elati sunt oculi mei:
Neq; ambulaui in magnis, neq; in mirabilibus super me.
2 ꝰSi non humiliter sentiebã, sed exaltaui animam meam.
Sicut ablactatus est super matre sua, ita retributio in anima mea.
3 ꝰSperet Israël in Dñoꝰ, ex hoc nunc & vsque in seculum.

1 *Canticum graduum.* CXXXI. HEB. 132.

A MꝰEmento Dñe Dauid, & omnis mansuetudinis eius. ꝰ2. Reg. 7 b. 12.

2 ¶Sicut iurauit Domino, votum vouit Deo Iacob:
3 ¶ Si introiero in tabernaculū domus meæ, si ascendero in lectum strati mei.
4 ¶ Si dedero somnum oculis meis, & palpebris meis dormitationem.
5 Et requiem temporibus meis: ¶donec
B inueniam locum Domino, tabernaculum Deo Iacob.
6 ¶Ecce audiuimus eam in Ephráta: inuenimus eam in campis syluæ.
7 ¶Introibim⁹ in *tabernaculū* eius: adorabim⁹ in loco vbi steterunt pedes ei⁹.
8 ¶‖Surge Domine in requiem tuam, tu & arca sanctificationis tuæ.
9 ¶Sacerdotes tui induantur iustitia: & sancti tui exultent.
10 ¶ Propter Dauid seruum tuum, non
C auertas faciem Christi tui.
11 ¶Iurauit Dñs Dauid veritatem, & nō frustrabitur eum, ‖De fructu vētris tui ponam super sedem tuam.
12 ¶ Si custodierint filij tui testm̄ meū, & testimonia mea hęc quę docebo eos.
Et filij eorum vsq; in seculum sedebunt super sedem tuam.
13 ¶Quoniam elegit Dominus Sion: ele
D git eam in habitationem sibi.
14 ¶Hęc requies mea in seculum seculi: hic habitabo, quoniam elegi eam.
15 ¶Viduam eius benedicens benedicā: pauperes eius saturabo panibus.
16 ¶Sacerdotes eius induam salutari: & sancti tui exultatione exultabunt.
17 ¶‖*Illuc* producā cornu Dauid, ‖paraui lucernam Christo meo.
18 ¶Inimicos eius induā cōfusione: sup ipsum aūt efflorebit sanctificatio mea.

*tabernacula. ‖2.Par. 6 g.41. ‖2.Re. 7. c. 12. Luc. 1. c. 15. Act. 2. e. 30. *Illic 4. ‖Luc. 1. g. 69. ‖Mala. 3 a. 1.

1 *Canticum graduum Dauid.* CXXXII. HEB. 133.

A Ecce quàm bonum, & quàm iucundum habitare fratres in vnum.
2 ¶Sicut vnguētum in capite, quod descendit in barbam, barbam Aaron.
Quod descendit in oram vestimenti
3 eius: ¶sicut ros Hermon, qui descendit in montem Sion.
Quoniam illic mandauit Dñs benedictionem, & vitam vsq; in seculum.

1 *Canticum graduum* CXXXIII. HEB. 134.

A Ecce nunc benedicite Domino, omnes serui Domini,
Qui statis in domo Domini, in atriis domus Dei nostri.
2 In noctibus ¶extollite manus vestras in sancta, & benedicite Domino.
3 ¶ Benedicat te Dominus ex Sion, qui fecit cęlum & terram.

1 *Hallelu-ia.* CXXXIIII. HEB. 135.

A Laudate nomen Domini, laudate serui Dominum.
2 ¶Qui statis in domo Domini, in atriis domus Dei nostri.
3 ¶Laudate Dominū, quia bonus Dñs: psallite nomini eius, quoniā suaue est.
4 ¶Quoniam Iacob elegit sibi Dñs, Israël in possessionem sibi.
5 ¶Quia ego cognoui ꝙ magn⁹ est Dñs, & Deus noster præ omnibus diis.
6 ¶ Oīa q̄cunq; voluit Dñs fecit in cęlo & in terra, in mari, & ī omnib⁹ abyssis.
7 ¶ ‖ Educens nubes ab extremo terræ:
B fulgura in pluuiam fecit.
8 ¶Qui ꝑducit ventos de thesauris suis: ‖ qui percussit primogenita Ægypti ab homine vsq; ad pecus.
9 ¶*Emisit* signa & prodigia in medio tui Ægypte, in Pharaonem, & in omnes seruos eius.
10 ¶‖Qui percussit gentes multas: & occidit reges fortes.
11 ¶ ‖Sehon regem Amorrhęorū, & Og regē Basan, & omnia regna Chanáan.
12 ¶ ‖Et dedit terram eorum hæreditatem,
C tem, hæreditatem Israël populo suo.
13 ¶Domine nomen tuum in ęternum: Domine memoriale tuum in generationem & generationem.
14 ¶Quia iudicabit Dominus populum suum, & in seruis suis deprecabitur.
15 ¶ ‖Simulachra Gentium, argentum & aurum, opera manuum hominum.
16 ¶ ‖Os habent & non loquentur: oculos habent, & non videbunt.
17 ¶Aures habent & non audient: neq;
D enim est spiritus in ore ipsorum.
18 ¶ Similes illis fiant qui faciunt ea, & omnes qui confidunt in eis.
19 ¶Domus Israël benedicite Domino: domus Aaron benedicite Domino.
20 ¶Domus Leui benedicite Dño: qui timetis Dominum, benedicite Dño.
21 ¶Benedictus Dominus ex Sion, qui habitat in Ierusalem.

‖Iere. 10 b. 13. 51 b. 16. ‖Iohā. b. 8. Exod. 12 d. 29. *Et misit 15. ‖Iosu. 12. a. 1. b. 7. ‖Nu. 21. e. 24. d. 33. ‖Iosu. 13 a. 7. ‖Supra. 113. a 4. ‖Sap. 15. c. 15.

1 *Hallelu-ia.* CXXXV. HEB. 136.

A Confitemini Dño quoniam bonus: qm̄ in æternum misericordia eius.

2 Confitemini Deo Deorum: quoniam
in æternum misericordia eius.
3 Cõfitemini Domino dominorum:
qm̃ in æternum misericordia eius.
4 Qui facit mirabilia magna solus:
qm̃ in æternum misericordia eius.
5 Qui fecit cœlos in intellectu: quo- Ge. 1. a. 1 & 6. b.
niam in ęternum misericordia eius.
6 ‖Qui firmauit terram super aquas: ‖1. a.
quoniã in æternum misericordia eius.
7 ‖Qui fecit luminaria magna: qm̃ in ‖1. b.
ęternum misericordia eius.
8 Solem in potestatem diei: quoniam
B in æternum misericordia eius.
9 Lunã & stellas in potestatem noctis:
quoniã in æternum misericordia eius.
10 ‖Qui percussit Ægyptum cum pri- ‖Exo. 12. c. 29.
mogenitis eorum: quoniam in æternũ
misericordia eius.
11 ‖Qui eduxit Isrl̃ de medio eorum: ‖Exo. 13. c. 17.
quoniã, in æternum misericordia eius.
12 In manu potẽti & brachio excelso:
quoniã in ęternum misericordia eius.
13 Qui diuisit Mare-rubrũ in diuisio-
nes: qm̃ in ęternum misericordia eius.
14 Et eduxit Israël per medium eius:
quoniã in ęternum misericordia eius.
15 ‖Et excussit Pharaonem & virtutem ‖Exo. 14. g. 28.
C eius in Mari-rubro: quoniam in æter-
num misericordia eius.
16 Qui traduxit ppl̃m suum p desert-
tum: qm̃ in æternum misericordia ei⁹.
17 Qui percussit reges magnos: quoniã
in æternum misericordia eius.
18 ‖Et occidit reges fortes: quoniam in ‖Nu. 21. c. 24.
æternum misericordia eius.
19 Sehon regem Amorrhęorum: quo-
niam in æternum misericordia eius.
20 ‖Et Og regem Basan: quoniam in æ- ‖Nu. 21. g. 33.
ternum misericordia eius.
21 ‖Et dedit terram eorum hæredita- ‖Iof. 13. a. 7.
tem: qm̃ in ęternum misericordia eius.
22 Hęreditatem Isr̃ł seruo suo: quoniã
in æternum misericordia eius.
23 Quia in humilitate nostra memor
fuit nostri: quoniam in ęternum mise-
ricordia eius.
24 Et redemit nos ab inimicis nostris:
quoniã in æternum misericordia eius.
25 Qui dat escam omni carni: quoniã
in æternum misericordia eius.
26 Confitemini Deo cęli: quoniam in
ęternum misericordia eius.
Confitemini Domino dominorum:
qm̃ in æternum misericordia eius.

Psalmus David propter Ieremiam. CXXXVI. HEB. 137.

1 SVp flumina Babylonis, illic sedim⁹
A & fleuimus, dũ recordaremur *Sion: *cui.
2 In salicibus in medio eius suspen-
dimus organa nostra.
3 Quia illic interrogauerunt nos qui
captiuos duxerunt nos, verba cãtionũ,
Et qui abduxerunt nos, Hymnũ can-
tate nobis de canticis Sion.
4 Quomodò cantabimus canticum
Domini in terra aliena?
5 Si oblitus fuero tui Ierusalem, obli-
B uioni detur dextera mea.
6 Adhæreat lingua mea faucib⁹ meis,
si non meminero tui. Si non proposue-
ro Ierusalem in principio lętitiæ meæ.
7 Memor esto Dñe filiorum Edom, in
die Ierusalem.
Qui dicunt, Exinanite, exinanite vs-
que ad fundamentum in ea.
8 Filia Babylonis misera: beatus qui
retribuet tibi retributionem tuã, quã
retribuisti nobis. ‖Isa. 13. c. 16.
9 ‖Beatus qui tenebit & allidet par-
uulos *suos* ad petram. *tuos 4.

Ipsi David. CXXXVII. HEB. 138.

1 COnfitebor tibi Dñe in toto corde
A meo: qm̃ audisti verba oris mei.
In conspectu angelorum psallã tibi,
2 adorabo ad templum sanctum tuum,
& confitebor nomini tuo.
Sup misericordia tua & veritate tua:
quoniam magnificasti super omne, no
men sanctum tuum.
3 In quacũq; die inuocauero te, exau-
di me: multiplicabis in aia mea virtutẽ.
4 Confiteantur tibi Dñe oẽs reges ter-
ræ, quia audierunt *oĩa* verba oris tui.
5 Et cantent in viis Domini: quoniam
B magna est gloria Domini.
6 Quoniam excelsus Dñs: & humilia
respicit, & alta à longè cognoscit.
7 Si ambulauero in medio tribula-
tionis, viuificabis me. & super iram ini-
micorum meorum extendisti manum
tuam, & saluum me fecit dextera tua.
8 Dñs retribuet pro me, Dñe miseri-
cordia tua in seculum, opera manuum
tuarum ne despicias.

1 *In finem Psalmus David.* CXXXVIII. HEB. 139.

A DOmine probasti me, & cognouisti
2 me: tu cognouisti sessionem meã

& resurrectionem meam.
3 ❡Intellexisti cogitationes meas dèlon
ge, semitam meam & funiculum meũ
inuestigasti.
4 ❡Et omnes vias meas prȩuidisti: quia
non est sermo in lingua mea.
5 ❡Ecce Dñe tu cognouisti omnia no-
uissima & antiqua: tu formasti me, &
posuisti super me manum tuam.
6 ❡Mirabilis facta est sciẽtia tua ex me:
confortata est, & non potero ad eam.
7 ❡Quò ibo à spiritu tuo? & quò à facie
tua fugiam?
Amos 9 a.2. 8 ❡‖Si ascendero in cȩlum, tu illic es: si
B descendero in infernum, ades.
9 ❡Si sumpsero pennas meas diluculo,
& habitauero in extremis maris.
10 ❡Etenim illuc man⁹ tua deducet me,
& tenebit me dextera tua.
11 ❡Et dixi, Forsitan tenebræ conculca-
bunt me: & nox illuminatio mea in
delicijs meis.
12 ❡Quia tenebræ non obscurabuntur
à te, & nox sicut dies illuminabitur: si-
cut tenebræ eius, ita & lumen eius.
13 ❡Quia tu possedisti renes meos: susce-
C pisti me de vtero matris meæ.
14 ❡Cõfitebor tibi, quia terribiliter ma-
gnificatus es: mirabilia opera tua, &
anima mea ˚cognoscet nimis˒.
cognoscit 2. 15 ❡Non est occultatum os meum à te
quod fecisti in occulto: & substantia
mea in inferioribus terræ.
16 ❡Imperfectum meum viderunt ocu-
li tui, & in libro tuo omnes scribentur:
dies formabuntur, & nemo in eis.
cõfortati sunt 3 17 ❡Mihi autem nimis honorificati sunt
amici tui Deus: nimis ˚confortatus est˒
principatus eorum.
18 ❡Dinumerabo eos, & super arenã mul
tiplicabunt͂: exurrexi, & adhuc sũ tecũ.
19 ❡Si occideris Deus peccatores: viri
D sanguinum declinate à me.
20 ❡Quia dicitis in cogitatione, accipiẽt
in vanitate ciuitates suas.
21 ❡Nónne qui oderũt te Dñe, oderam:
& super inimicos tuos tabescebam?
* & 4. 22 ❡Perfecto odio oderam illos: *inimi-
ci facti sunt mihi.
23 ❡Proba me De⁹, & scito cor meũ: in-
terroga me, & cognosce semitas meas.
24 ❡Et vide si via iniquitatis in me est:
& deduc me in via ȩterna.

HEB. 140.

1 *In finem, Psalmus David.* CXXXIX.

2 Eripe me Domine ab homine ma-
A lo, à viro iniquo eripe me.
3 ❡Qui cogitauerunt iniquitates in cor
de, tota die constituebant prȩlia.
4 ❡‖Acuerunt linguam suã sicut serpen-
tes: venenũ aspidum sub labijs eorum. Sup. 5. [illegible] Roma. 3. b.13.
5 ❡Custodi me Dñe de manu peccato-
ris: & ab hominibus iniquis eripe me.
Qui cogitauerunt supplantare gres-
6 sus meos: ❡absconderunt superbi la-
queum mihi:
Et funes extenderunt in laqueum,
iuxta iter scandalum posuerunt mihi.
7 ❡Dixi Dño, Deus meus es tu, exaudi
Domine vocem deprecationis meæ.
8 ❡Dñe Dñe virtus salutis meæ: obum-
B brasti super caput meum in die belli.
9 ❡Ne tradas me Dñe à desiderio meo
peccatori: cogitauerunt contra me, ne
derelinquas me, ne fortè exaltentur.
10 ❡Caput circuitus eorum, labor labio-
rum ipsorum operiet eos.
11 ❡Cadent super eos carbones: in ignẽ
deijcies eos, in miserijs non subsistent.
12 ❡Vir linguosus non diriget͂ in terra:
virum iniustũ mala capiẽt in interitu.
13 ❡Cognoui quia faciet Dñs iudicium
inopis, & vindictam pauperum.
14 ❡Veruntñ iusti confitebunt͂ nomini
tuo: & habitabunt recti cũ vultu tuo.

HEB. 141.

1 *Psalmus David.* CXL.

A Domine, clamaui ad te, exaudi me:
intẽde voci meȩ, cũ clamauero ad te. Sup. [illegible] a.1.
2 ❡Dirigatur oratio mea sicut incẽsum
in cõspectu tuo: eleuatio manuũ mea-
rum sacrificium vespertinum.
3 ❡Pone Domine custodiam ori meo,
& ostium circunstantiæ labiis meis.
4 ❡Non declines cor meum in verba
malitiæ, ad excusandas excusationes
in peccatis.
Cum hoĩbus operantib⁹ iniquitatẽ:
& nõ communicabo cum electis eorũ.
5 ❡Corripiet me iustus in misericordia,
& increpabit me: oleum autem pecca-
toris non impinguet caput meum.
B Quoniam adhuc & oratio mea in be-
6 neplacitis eorum: ❡absorpti sunt iuncti
petræ iudices eorum.
Audiẽt verba mea quoniam potue-
7 runt: ❡sicut crassitudo terræ erupta est
super terram.
Dissipata sunt ossa nostra secus infer
8 nũ: ❡quia ad te Dñe Dñe oculi mei, in

te ſperaui, nō auferas animam meam.
9 Cuſtodi me à laqueo quem ſtatuerunt mihi: & à ſcandalis operantium iniquitatem.
10 Cadent in retiaculo eius peccatores: ſingulariter ſum ego donec tranſeam.

1 Intellectus Dauid, cùm eſſet in ſpelunca, oratio. 1. Reg. 24. CXLI.

HEB. 142. ſup. 76. a. 1.

2 VOce mea ad Dñm clamaui, voce
A mea ad Dñm deprecatus ſum:
3 Effundo in cōſpectu eius orationem meam, & tribulationē meam ante ipſum pronuntio.
4 In deficiendo ex me ſpiritum meū, & tu cognouiſti ſemitas meas.
In via hac qua ambulabam, abſconderunt laqueum mihi.
5 Conſiderabam ad dexteram, & videbam: & non erat qui cognoſceret me.
B Periit fuga à me: & non eſt qui requirat animam meam.
6 Clamaui ad te Dñe, dixi, Tu es ſpes mea, portio mea in terra viuentium.
7 Intende ad deprecationem meam: quia humiliatus ſum nimis.
Libera me à perſequētibus me: quia confortati ſunt ſuper me.
8 Educ de cuſtodia animam meam, ad confitendum nomini tuo: me expectant iuſti, donec retribuas mihi.

1 Pſalmus Dauid, quando perſequebatur eum Abſalon filius eius. 2. Reg. 17. CXLII.

HEB. 143.

A DOmine exaudi orationem meam: aurib⁹ percipe obſecrationē meā ī veritate tua, exaudi me in tua iuſtitia.
2 Et non intres in iudicium cum ſeruo tuo: quia non iuſtificabitur in conſpectu tuo omnis viuens.
3 Quia pſecutus eſt inimicus animā meam: humiliauit in terra vitam meā:
Collocauit me in obſcuris ſicut mor-
4 tuos ſeculi, & anxiatus eſt ſup me ſpiritus meus, in me turbatū eſt cor meū.
5 Memor fui dierum antiquorū, me-
B ditatus ſum in omnib⁹ operib⁹ tuis: in factis manuum tuarum meditabar.
6 Expandi manus meas ad te, anima mea ſicut terra ſine aqua tibi:
7 Velociter exaudi me Domine, defecit ſpiritus meus.
Non auertas faciem tuam à me, & ſimilis ero deſcendentibus in lacum.
8 Auditam fac mihi manè miſericordiam tuam: quia in te ſperaui.
Notam fac mihi viam in qua ambulem: quia ad te leuaui animam meā.
9 Eripe me de inimicis meis Dñe, ad
10 te confugi: doce me facere voluntatē tuam, quia Deus meus es tu.
C Spiritus tuus bonus deducet me in
11 terram rectam: propter nomen tuum Dñe viuificabis me, in æquitate tua.
Educes de tribulatione animā meā:
12 & in miſericordia tua diſperdes * inimicos meos. *omnes
Et perdes oēs qui tribulant animam meam: quoniam ego ſeruus tuus ſum.

1 Pſalmus Dauid aduerſus Goliath. CXLIII. HEB. 144.

A BEnedictus Dñs Deus meus qui docet manus meas ad prælium, & digitos meos ad bellum.
2 Miſericordia mea & refugium meū: ſuſceptor meus, & liberator meus:
Protector me⁹ & in ipſo ſperaui: qui * ſubdit⁹ populum meum ſub me. *ſubdis.
3 Dñe qd eſt homo, quia innotuiſti ei?
B aut filius hominis, quia reputas eum?
4 Homo vanitati ſimilis fact⁹ eſt: ‖dies eius ſicut vmbra prætereunt. ‖Iob. 8. b. 9. & 14. a. 2.
5 Domine inclina cœlos tuos, & deſcende: tange montes, & fumigabunt.
6 Fulgura coruſcationē, & diſſipabis eos: emitte ſagittas tuas, & cōturbabis eos.
7 Emitte manum tuam de alto, eripe me, & libera me de aqs multis, de manu filiorum alienorum:
8 Quorum os locutū eſt vanitatem: &
C dextera eorum dextera iniquitatis.
9 Deus canticum nouum cantabo tibi: in pſalterio decachordo pſallā tibi.
10 Qui das ſalutem regibus: qui redemiſti Dauid ſeruum tuum de gladio
11 maligno: eripe me.
Et erue me de manu filiorū alienorum, quorum os locutum eſt vanitatē: & dextera eorum dextera iniquitatis:
12 Quorum filij ſicut nouellæ plantationes in iuuentute ſua.
Filiæ eorum compoſitæ: circumornatæ vt ſimilitudo templi.
13 Promptuaria eorum plena: eructantia ex hoc in illud.
Oues eorum fœtoſæ, abundantes in
14 egreſſibus ſuis: boues eorum craſſæ.
Non eſt ruina maceriæ, neq; tranſitus, neq; clamor in plateis eorum.
15 Beatum dixerūt ppl̄m cui hæc ſunt

beatus populus cuius Dñs Deus eius.

1 *Laudatio ipsi Dauid.* CXLIIII.

HEB. 145.

A EXaltabo te Deus meus rex: & bene-
dicam nomini tuo in seculũ, & in
seculum seculi.
2 ¶Per singulos dies benedicam tibi, &
laudabo nomen tuum in seculum, &
in seculum seculi.
3 ¶Magnus Dñs & laudabilis nimis: &
magnitudinis eius non est finis.
4 ¶Generatio & generatio laudabit ope
ra tua, & potentiã tuã pronuntiabunt.
5 ¶Magnificentiã gloriæ sanctitatis tuę
loquentur, & mirabilia tua narrabunt:
6 ¶Et virtutem terribilium tuorum di-
B cent, & magnitudinem tuã narrabunt.
7 ¶Memoriã abundantiæ suauitatis tuę
eructabunt: &*iustitia tua' exultabũt:

*iustitiã tuã. 2.

8 ¶Miserator & misericors Dñs: patiens
& multum misericors.
9 ¶Suauis Dñs vniuersis: & miseratio-
nes eius super omnia opera eius.
10 ¶Confiteantur tibi Dñe omnia ope-
ra tua, & sancti tui benedicant tibi.
11 ¶Gloriam regni tui dicent, & poten-
tiam tuam loquentur.
12 ¶Vt notã faciãt filiis hoĩum potentiã
C tuã, & gloriam magnificẽtiæ regni tui.
13 ¶Regnum tuum regnum omniũ se-
culorum: & dominatio tua in omni ge
neratione & generatione.
Fidelis Dñs in omnibus verbis suis:
& sanctus in omnibus operibus suis.
14 ¶Alleuat Dñs omnes qui corruunt, &
erigit omnes elisos.
15 ¶Oculi omnium in te sperant*: & tu
das escam illorum in tpe opportuno.

*Dñe.

16 ¶Aperis tu manum tuam: & imples
omne animal benedictione.
17 ¶Iustus Dñs in omnibus viis suis: &
D sanctus in omnibus operibus suis.
18 ¶Propè est Dñs oĩbus inuocantibus
eũ: oĩbus inuocantib⁹ eum in veritate.
19 ¶Volũtatẽ timẽtiũ se faciet, & depreca
tionẽ eorũ exaudiet, & saluos faciet eos.
20 ¶Custodit Dñs omnes diligentes se:
& omnes peccatores disperdet.
21 ¶Laudationẽ Dñi loquetur os meũ:
& benedicat omnis caro nomini san-
cto eius in seculum, & in seculum secli.

1 *Hallelu-ia, Aggai & Zachariæ.* CXLV.

HEB. 146.
|Sup. 103 d. 33.

2 LAuda anima mea Dñm, ¶||laudabo
A Dominum in vita mea, psallã Deo
meo quamdiu fuero.
3 ¶Nolite confidere in principibus: *in
filiis hominum, in quibus nõ est salus.

*nec.

4 ¶Exibit spiritus eius, & reuertetur in
terram suam: in illa die peribunt om-
nes cogitationes eorum.
5 ¶Beatus cuius De⁹ Iacob adiutor eius,
6 spes ei⁹ in Dño Deo ipsius, ¶||q fecit cœ-
lũ & terrã, mare, & omnia q̃ in eis sunt.

|Act. 14. c. 15. Apo. 14. b 7.

7 ¶Qui custodit veritatem in seculum,
B facit iudicium iniuriam patientib⁹: dat
escam esurientibus.
8 Dominus soluit compeditos: ¶Domi-
nus illuminat cæcos.
Dñs erigit elisos, Dñs diligit iustos.
9 ¶Dñs custodit aduenas, pupillũ & vi-
duã suscipiet: &*vias' pctõrũ disperdet.

*viam 6.

10 ¶Regnabit Dñs in secula Deus tuus
Sion, in generatione & generationem.

1 *Hallelu-ia.* CXLVI.

HEB. 147. Hic Psal. iungitur præcedenti apud Hebr.

A LAudate Dñm, quoniam bonus est
psalmus Deo nostro: sit iucũda de-
coraq; laudatio.
2 ¶Ædificans Ierusalem Dñs: dispersio-
nes Israëlis congregabit.
3 ¶Qui sanat contritos corde, & alligat
contritiones eorum.
4 ¶Qui numerat multitudinem stella-
rum: & omnibus eis nomina*vocans'.

4. Esd. 16 g. 57.
*vocat 8

5 ¶Magnus Dñs noster, & magna virtus
eius: & sapiẽtiæ eius non est numerus.
6 ¶Suscipiens mansuetos Dñs: humilians
autem peccatores vsque ad terram.
7 ¶Præcinite Dño in confessione: psalli-
te Deo nostro in cithara.
8 ¶Qui operit cęlum nubibus, & parat
terræ pluuiam.
Qui producit in montibus fœnum,
& herbam seruituti hominum.
9 ¶Qui dat iumentis escam ipsorum:
|| & pullis coruorum inuocantibus eũ.

||Iob. 39. a. 3.

10 ¶Nõ in fortitudine equi volũtatẽ ha
bebit: nec in tibiis viri bñplacitũ erit ei:
11 ¶Beneplacitum est Domino super ti-
mentes eum, & in eis qui sperant super
misericordia eius.

B *Hallelu-ia.* CXLVII.

Psal. hic iungitur præcedenti apud Hebræos.

12 LAuda Ierusalem Dominum, lauda
Deum tuum Sion.
13 ¶Qm confortauit seras portarũ tua-
rum: benedixit filiis tuis in te.
14 ¶Qui posuit fines tuos pacem: & adi-
pe frumenti satiat te.

15 ¶Qui emittit eloquium suum terræ: velociter currit sermo eius.
16 ¶Qui dat niuem sicut lanam: nebulã sicut cinerem spargit.
17 ¶Mittit crystallũ suã sicut buccellas, ante faciẽ frigoris eius quis sustinebit?
18 ¶Emittet verbũ suum, & liquefaciet ea: flabit spiritus eius, & fluent aquæ.
19 ¶Qui annunciat verbum suum Iacob: iustitias & iudicia sua Israël.
20 ¶Non fecit taliter oĩ nationi: & iudicia sua nõ manifestauit eis. Hallelu-ia.

1 *Hallelu-ia.* CXLVIII.

A LAudate Dominum de cęlis: laudate eum in excelsis.
2 ¶ ‖Laudate eum omnes Angeli eius: laudate eum omnes virtutes eius.
3 ¶Laudate eum sol & luna: laudate eum omnes stellæ & lumen.
4 ¶‖Laudate eũ cęli cęlorũ: & aquæ quæ
5 super cęlos sunt, ¶laudent nomen Dñi.
Quia ipse dixit, & facta sunt: ipse mãdauit, & creata sunt.
6 ¶ Statuit ea in æternũ, & in seculum
B seculi: pceptũ posuit, & non pręteribit.
7 ¶Laudate Dominum de terra, dracones & omnes abyssi.
8 ¶Ignis, grando, nix, glacies, spiritus pcellarum, quæ faciunt verbum eius.
9 ¶Mõtes & omnes colles, ligna fructifera & omnes cedri.
10 ¶Bestiæ, & vniuersa pecora, serpentes & volucres pennatæ.
11 ¶Reges terræ, & omnes populi, principes & omnes iudices terrę.
12 ¶Iuuenes & virgines, senes cũ iunio-
13 ribus, ¶ laudent nomen Domini: quia exaltatum est nomen eius solius.
Confessio eius super cęlum & terrã:
14 ¶& exaltauit cornu populi sui.
Hymnus oĩbus sanctis eius: filiis Isrł pplõ appropinquanti sibi. Hallelu-ia.

1 *Hallelu-ia.* CXLIX.

A CAntate Dño canticum nouũ: laus eius in ecclesia sanctorum.
2 ¶Lætetur Israël in eo qui fecit eum: & ˟filię˟ Sion exultent in rege suo˟. *filij 4.
3 ¶ Laudent nomen eius in choro, in tympano & psalterio psallant ei.
4 ¶ Quia beneplacitũ est Dño in populo suo, & exaltauit mãsuetos in salutẽ.
5 ¶Exultabunt sancti in gloria, lętabuntur in cubilibus suis.
6 ¶*Exultationes˟ Dei in gutture eorũ, *Exultationes 2.
B & gladij ancipites in manibus eorum.
7 ¶ Ad faciendam vindictam in nationibus, increpationes in populis.
8 ¶ Ad alligandos reges eorũ in cõpedibus, & nobiles eorũ in manicis ferreis:
9 ¶Vt faciãt in eis iudiciũ cõscriptũ: gloria hęc est oĩb⁹ sanctis eius. Hallelu-ia.

1 *Hallelu-ia.* CL.

A LAudate Dñm in sanctis ei⁹: laudate eum in firmamẽto virtutis eius.
2 ¶Laudate eũ ĩ virtutib⁹ eius: laudate eũ ſm multitudinẽ magnitudinis ei⁹.
3 ¶Laudate eum in sono tubæ, laudate eum in psalterio & cithara.
4 ¶Laudate eum in tympano & choro, laudate eum in chordis & organo.
5 ¶Laudate eũ in cymbalis bene sonãtibus, laudate eũ ĩ cymbalis iubilationis:
6 ¶ oĩs spiritus laudet Dñm. Hallelu-ia.

LIBER PROVERBIORVM, quem Hebræi Misle appellant.

CAPVT PRIMVM.

1 PArabolæ Salomonis
A filij Dauid, regis Is-
2 raël: ¶ad sciendam
sapientiam & disci-
plinam, ad intelli-
genda verba prudẽ-
3 tiæ, ¶& suscipiendã
eruditionẽ doctri-
næ, iustitiam & iudiciũ, & æquitatem,
4 ¶vt detur paruulis astutia, adolescenti
5 scientia & intellectus. ¶Audiẽs sapiens
sapiẽtior erit: & intelligẽs, gubernacula
6 possidebit. ¶Animaduertet parabolã &
interpretationẽ, verba sapientũ, & ęnig
7 mata eorũ. ¶ ‖Timor Dñi, principiũ sa- ‖Psa.110 b 10.
pientię. ¶Sapientiã atq; doctrinã stulti Eccles.1, b.16.
8 despiciũt. ¶ Audi fili mi disciplinã pris Iob 28. d.28.
9 tui, & ne dimittas legẽ matris tuæ: ¶ vt
addatur gratia capiti tuo, & torques collo
10 tuo. ¶Fili mi, si te lactauerint peccato-
11 res, ne acquiescas eis. ¶Si dixerint, Veni

nobi-

Sup. 2. b.10.

nobiscũ, insidiemur sanguini, abscon-
B dam⁹ tẽdiculas contra insontẽ frustra.
12 deglutiamus eũ, sicut infernus, viuen-
tẽ, & integrũ quasi descẽdentẽ in lacũ.
13 Omnẽ pretiosam substãtiã reperiem⁹,
14 implebimus domos nr̃as spoliis. Sortẽ
mitte nobiscũ, marsupiũ vnũ sit oĩum
15 nr̃m. Fili mi ne ambules cũ eis, ꝓhibe
16 pedẽ tuũ à semitis eorũ. ‖Pedes enim
illorũ ad malũ currunt, & festinant vt
17 effundãt sanguinẽ. Frustra aũt iacitur
18 rete antẽ oculos pẽnatorũ. Ipsi quoq;
cõtra sanguinẽ suũ insidiant᷑, & moliũ-
19 tur fraudes contra aĩas suas. Sic semi-
tę oĩs auari, animas possidentiũ rapiũt.
20 Sapientia foris prædicat, in plateis dat
21 vocẽ suã. in capite turbarũ clamitat,
C in forib⁹ portarũ vrbis ꝓfert verba sua,
22 dicens: Vsquequo paruuli diligitis in-
fantiã: & stulti ea q̃ sibi sunt noxia cu-
pient, & imprudentes odibunt sciẽtiã?
23 ‖Cõuertimini ad correptionẽ meã: en
ꝓferã vobis spiritum meũ, & ostendam
24 vobis verba mea. Quia vocaui & re-
nuistis, extendi manum meam, & non
25 fuit qui aspiceret. Despexistis oẽ cõsi-
liũ meũ & increpationes meas neglexi-
26 stis. Ego quoq; in interitu vestro ride-
bo, & subsannabo, cùm vobis id quod
27 timebatis aduenerit. Cùm irruerit re-
pẽtina calamitas, & interit⁹ quasi tẽpe-
stas ingruerit: qñ venerit sup̃ vos tribu-
28 latio & angustia. Tũc inuocabũt me,
D & nõ exaudiã, mane cõsurgẽt, & nõ in-
29 ueniẽt me: eò ꝙ exosam habuerint di-
sciplinã, & timorẽ Dñi nõ susceperint,
30 nec acquieuerint consilio meo, & de-
traxerint vniuersæ correptioni meæ.
31 Comedẽt igit᷑ fructus viæ suæ, suisq;
32 cõsiliis saturabunt᷑. auersio paruulorũ
interficiet eos, & prosperitas stultorum
33 ꝑdet illos. Qui autẽ me audierit, abs-
que terrore requiescet, & abundantia
perfruetur, timore malorum sublato.

Psal. 55. b.7.

Esa. 65. b.11. 66. b.4. Iere. 7. b. 25. 35. c. 25.

CAP. II.

1 Fili mi, si susceperis sermones meos,
A & mãdata mea abscõderis penes te,
2 vt audiat sapiẽtiam auris tua: inclina
3 cor tuũ ad cognoscendã prudẽtiam. Si
enim sapientiã inuocaueris, & inclina-
4 ueris cor tuũ prudentię, si q̃sieris eam
quasi pecuniã, & sicut thesauros effo-
5 deris illã: tunc intelliges timorẽ Dñi,
6 & scientiã Dei inuenies: quia Dñs dat
sapientiã, & ex ore eius prudẽtia & sciẽ-
7 tia. Custodiet rectorũ salutẽ, & ꝓteget
8 gradiẽtes simpliciter, seruãs semitas iu-
B stitiæ, & vias sanctorum custodiens.
9 Tunc intelliges iustitiã & iudiciũ, &
10 æquitatẽ & oẽm semitã bonã. Si intra-
uerit sapientia cor tuũ, & sciẽtia animę
11 tuæ placuerit: consiliũ custodiet te, &
12 prudentia seruabit te, vt eruaris à via
mala, ÷ &·ab hoĩe qui peruersa loquit᷑: ÷7.
13 q̃ relinquunt iter rectũ, & ambulãt p̃
14 vias tenebrosas: qui lætãtur cùm ma-
C lefecerint, & exultant in reb⁹ pessimis:
15 quorum viæ ꝑuersæ sunt, & infames
16 gressus eorũ. Vt eruaris à muliere alie-
na, & ab extranea quæ mollit sermones
17 suos, & relinquit ducẽ pubertatis suæ,
18 & pacti Dei sui oblita est, inclinata est
D enim ad mortẽ dom⁹ eius, & ad inferos
19 semitæ ipsius: oẽs q̃ ingrediunt᷑ ad eã,
nõ reuertent᷑, nec apprehẽdent semitas
20 vitę. Vt ambules in via bona, & calles
21 iustorũ custodias. Qui enim recti sũt,
habitabũt in terra, & simplices ꝑmane-
22 bũt in ea. ‖Impij verò de terra ꝑdent᷑:
& qui iniquè agunt, auferentur ex ea.

Iob. 18. d. 17.

CAP. III.

1 Fili mi, ne obliuiscaris legis meæ, &
A pręcepta mea cor tuum custodiat:
2 ‖longitudinem enim dierũ, & annos
3 vitę, & pacem apponent tibi. Miseri-
cordia & veritas te non deserant, circun-
da eas gutturi tuo, & describe in tabu-
4 lis cordis tui: & inuenies gratiã & di-
sciplinã bonã coram Deo & hominib⁹.
5 Habe fiduciam in Dño ex toto corde
6 tuo, & ne innitaris prudentię tuæ. In
oĩbus viis tuis cogita illum, & ipse di-
7 riget gressus tuos. ‖Ne sis sapiẽs apud
temetipsum, time Deũ, & recede à ma-
8 lo. sanitas quippe erit vmbilico tuo, &
9 irrigatio ossium tuorũ. ‖Honora Dñm
de tua substantia, & de primitiis om-
10 onium frugum tuarum. *& imple bun-
C tur horrea tua saturitate, & vino torcu-
11 laria tua redundabunt. ‖Disciplinam
Dñi, fili mi, ne abiicias: nec deficias cũ
12 ab eo corriperis. quem enim diligit
Dñs, corripit & quasi pater in filio com-
13 placet sibi. Beatus homo qui inuenit
14 sapientiã, & qui*affluit prudẽtia. me-
lior est acquisitio eius negotiatione*au-
ri & argenti, primi & purissimi fructus
15 eius. pretiosior est cunctis opibus: &
omnia quę desiderantur, huic non va-
16 lent comparari. Longitudo dierum

Deut. 8. a. 1. 30. c. 16.

Ro. 12. d. 16.

Tob. 4. b. 7. Luc. 14. c. 13.

*da pauperibus.

Heb. 12. b. 5 Apoc. 3. d. 19.

*effundit prudentiam v.

*argento & auro primo &

in dex-

in dextera ei⁹, & in sinistra illi⁹ dīuitię
17 & gloria. ¶ Vię eius viæ pulchræ, & om-
18 nes semitæ illius pacificæ: ¶ Lignū vitæ
C est his q apprehenderint eā: & q tenue-
19 rit eam beatus. ¶ Dn̄s sapiētia fundauit
20 terrā, stabiliuit cęlos prudētia, ¶ Sapiētia
illius eruperūt abyssi, & nubes rore cō-
21 crescūt. ¶ Fili mi, ne effluāt hæc ab ocu-
22 lis tuis. Custodi legē atq; consilium: ¶ &
erit vita animæ tuæ & gratia faucibus
23 tuis, ¶ tūc ambulabis fiducialiter in via
24 tua, & pes tuus non impinget. ¶ Si dor-
mieris non timebis: quiesces, & suauis
25 erit somnus tuus, ¶ ne paueas repentino
terrore, & irruentes tibi *potentias* im-
26 piorū. ¶ Dn̄s enim erit in latere tuo, &
27 custodiet pedem tuū, ne capiaris. ¶ Noli
D prohibere benefacere eū q potest, si va-
28 les & ipse benefac. ¶ Nec dicas amico
tuo, Vade, & reuertere, & cras dabo ti-
29 bi: cùm statim possis dare. ¶ Ne molia-
ris amico tuo malū, cū ille in te habeat
30 fiduciā. ¶ Ne cōtendas aduersus hoīem
frustra, cùm ipse tibi nihil mali fecerit.
31 ¶ ‖Ne ęmuleris hoīem iniustū, nec imi-
32 teris vias eius: ¶ qa abominatio Dn̄i est
oīs illusor, & cū simplicib⁹ sermocina-
33 tio ei⁹. ¶ Egestas à Dn̄o in domo impij:
habitacula aūt iustorum benedicētur.
34 ¶ Ipse deludet illusores, & māsuetis da-
35 bit gratiā. ¶ Gloriam sapientes posside-
bunt: stultorum *exultatio* ignominia.

*ruinas 1.

‖Psal. 36 a.1.a.8.

*exaltatio 1.

CAP. IIII.

1 AVdite filij disciplinā patris, & attē-
A dite: vt sciatis prudentiam. ¶ Donū
2 bonum tribuam vobis, legem meā ne
3 derelinquatis. ¶ Nam & ego fili⁹ fui pa-
tris mei, tenellus & vnigenitus corā ma
4 tre mea: ¶ & docebat me, atq; dicebat,
Suscipiat verba mea cor tuum, custodi
5 pcepta mea, & viues. ¶ Posside sapiētiā,
posside prudētiā, ne obliuiscaris, neq;
6 declines à verbis oris mei. ¶ Ne dimit-
tàs eā, & custodiet te, dilige eā & cōser-
7 uabit te. ¶ Principiū sapientiæ, posside
sapientiā, & in omni possessione tua ac-
8 quire prudentiā: ¶ arripe illam, & exal-
B tabit te: glorificaberis ab ea cùm eā fue-
9 ris amplexatus. ¶ dabit capiti tuo aug-
mēta gratiarū, & corona inclyta ptreget
10 te. ¶ Audi fili mi, & suscipe verba mea,
11 vt multiplicent̄ tibi anni vitæ. ¶ Viam
sapientiæ monstrabo tibi, ducam te p
12 semitas ęquitatis: ¶ quas cùm ingressus
fueris, non errabuntur gressus tui, &
13 currens nō habebis offendiculū. ¶ Tene
disciplinam, ne dimittas eā, custodi il-
14 lam, quia ipsa est via tua. ¶ Ne delecte-
ris in semitis impiorū, nec tibi placeat
15 malorum via. ¶ Fuge ab ea, nec trāseas
16 per illā, declina & desere eā. ¶ non enim
C dormiūt nisi malefecerint: & nō rapit̄
17 somnus ab eis nisi supplātauerint. ¶ Co-
medunt panem impietatis, & vinū ini-
18 quitatis bibunt. ¶ Iustorū autem semi-
ta, quasi lux splendens, procedit & cre-
19 scit vsq; ad perfectam diem. ¶ Via im-
piorū tenebrosa: nesciunt vbi corruāt.
20 ¶ Fili mi, ausculta sermones meos, & ad
21 eloquia mea inclina aurem tuam. ¶ ne
recedāt ab oculis tuis, custodi ea ī me-
22 dio cordis tui. ¶ vita enim sunt inuenię-
D tibus ea, & vniuersæ carnis sanitas.
23 ¶ Omni custodia serua cor tuum, quia
24 ex ipso vita procedit. ¶ Remoue à te os
prauum, & detrahentia labia sint pro-
25 cul à te. ¶ Oculi tui recta videant, & pal-
26 pebræ tuæ pcedant gressus tuos. ¶ Diri-
ge semitam pedibus tuis, & oēs vię tuæ
27 stabilientur. ¶ Ne declines ad dexteram
neq; ad sinistrā: auerte pedē tuū à ma-
lo. vias enim quę à dextris sunt, nouit
Dn̄s: peruersæ verò sunt quæ à sinistris
sunt. Ipse autem rectos faciet cursus
tuos, itinera autē tua in pace producet.

CAP. V.

1 FIli mi, attende ad sapientiam meā,
A & prudentiæ meę inclina aurē tuā:
2 ¶ vt custodias cogitationes, & disciplinā
3 labia tua conseruent. ¶ *Fauus enim stil
lās labia meretricis, & nitidi⁹ oleo gut-
4 tur eius, ¶ nouissima autē illius amara,
quasi absynthiū, & acuta, quasi gladius
5 biceps. ¶ Pedes eius descendunt in mor-
tem, & ad inferos gressus ei⁹ penetrāt.
6 ¶ Per semitam vitæ non ambulant, vagi
7 sunt gressus ei⁹ & inuestigabiles. ¶ Nūc
B ergo fili mi audi me, & ne recedas a ver
8 bis oris mei. ¶ Longè fac ab ea viā tuā, &
ne appropinques foribus domus eius.
9 ¶ Ne des alienis honorē tuum, & annos
10 tuos crudeli. ¶ ne fortè impleant̄ extra-
nei virib⁹ tuis, & labores tui sint in do-
11 mo aliena. ¶ & gemas ī nouissimis quā-
do consumpseris carnes tuas & corpus
12 tuū, ¶ & dicas, Cur detestat⁹ sum disci-
C plinā, & increpationibus nō acquieuit
13 cor meum, ¶ nec audiui vocem docen-
tium me, & magistris nō inclinaui au-
14 rem meā? ¶ Penè fui in omni malo, in

* Ne intēderis fallaciç mulieris.

medio

15 medio ecclesię & synagogę. Bibe aquã
16 de cisterna tua & fluẽta putei tui. De-
riuentur fontes tui foras, & in plateis
17 aquas tuas diuide. Habeto eas solus,
18 nec sint alieni participes tui. Sit vena
D tua bñdicta, & lætare cũ muliere adole
19 scẽtiæ tuę. cerua charissima, & gratissi-
mus hinnulus, hubera eius inebriẽt te
in oĩ tpe, in amore eius delectare iugi-
20 ter. Quare seduceris fili mi ab aliena,
21 & fouẽris ĩ sinu alterius? ‖Respicit Dñs ‖Iob. 31. a. 4. & 34 c. 21.
vias hoĩs, & oẽs gressus eius cõsiderat.
22 Iniquitates suæ capiunt impiũ, & funi
bus peccatorum suorum cõstringitur.
23 Ipse morietur, quia nõ habuit disciplinã,
& in multitudine stultitię suę decipietur.

CAP. VI.

1 Fili mi, si spoponderis pro amico tuo:
A defixisti apud extraneũ manũ tuã.
2 illaqueatus es verbis oris tui, & captus
3 propriis sermonibus. Fac ergo qđ dico
fili mi, & temetipsum libera, quia inci-
disti in manũ proximi tui. Discurre, fe-
4 stina, suscita amicũ tuum: ne dederis
somnũ oculis tuis, nec dormitent pal-
5 pebrę tuę. Eruere quasi damula de ma
nu, & quasi auis de *manu aucupis. * insidiis 18
6 Vade ad formicam ô piger, & cõside-
7 ra vias eius, & disce sapientiã: quę cũ
non habeat ducẽ, nec pręceptorem, nec
8 principẽ, parat in æstate cibum sibi, & ‖Infr. 24. d. 33.
9 cõgregat in messe qđ comedat. ‖Vsque
quo piger dormies? qñ consurges è som
10 no tuo? Paululum dormies, paululum
B dormitabis, paululũ conseres manus vt
11 dormias, & veniet tibi quasi viator ege
stas, & pauperies quasi vir armatus. Si -1.
verò impiger fueris, veniet vt fons mes-
12 sis tua, & egestas longè fugiet à te. Ho
mo apostata, vir inutilis, graditur ore p
13 uerso, annuit oculis, terit pede, digito
14 loquitur, prauo corde machinatur ma-
15 lum & oĩ tpe iurgia seminat, huic ex
templò veniet pditio sua, & subitò con
16 teretur, nec habebit vltrà medicinã. Sex
sunt quę odit Dñs & septimũ detestatur
17 aĩa eius. Oculos sublimes, Linguã mẽ-
dacem. Manus effundentes innoxium
18 sanguinẽ. Cor machinãs cogitationes
C pessimas, Pedes veloces ad currendũ in
19 malũ, Proferentẽ mendacia testẽ falla
cem. Et eum qui seminat inter fratres di-
20 scordias. Conserua fili mi pręcepta pa
tris tui, & ne dimittas legẽ matris tuę.
21 Liga ea ĩ corde tuo iugiter & circũda* *ei 4
22 gutturi tuo. Cũ ambulaueris, gradian
tur tecũ: cũ dormieris custodiant te, &
23 euigilans loquere cũ eis. Quia manda
tũ lucerna est, & lex lux, & via vitę incre
24 patio disciplinę. Vt custodiãt te à mu
liere mala, & à blãda lingua extraneę.
25 Non concupiscat pulchritudinẽ eius
26 cor tuũ, ne capiaris nutibus illius, pretiũ
enim scorti vix est vnius panis: mulier
27 aũt viri pretiosam aĩam capit. Nunquid
D potest homo abscondere ignem in sinu
suo, vt vestimenta illius non ardeant?
28 aut ambulare sup prunas, vt non com
29 burantur plantę eius? sic qui ingreditur
ad mulierẽ proximi sui, non erit mun-
30 dus cũ tetigerit eam. Non grandis est
culpa, cũ quis furatus fuerit, furatur enim
31 vt esurientem impleat aĩam: deprehẽ
sus quoq; reddet septuplum, & omnẽ
32 substantiam domus suæ tradet. *Qui * & liberabit se.
aũt adulter est, pp cordis inopiam per-
33 det aĩam suam: turpitudinem & igno
miniam congregat sibi, & opprobrium
34 illius non delebitur. Quia zelus & furor
35 viri nõ parcet in die vindictæ, nec ac-
quiescet cuiusquã precibus, nec suscipiet
pro redemptione dona plurima.

CAP. VII.

1 Fili mi, custodi sermones meos, &
A præcepta mea recõde tibi. Fili, ho- -11.
nora Dñm & valebis: pręter eũ verò ne
2 timueris alienũ. Serua mandata mea,
& viues: & legem meam quasi pupillã
3 oculi tui, liga *eã in digitis tuis, scribe *et 1.
4 illã in tabulis cordis tui. Dic sapiẽtiæ,
soror mea es: & prudentiã voca amicã
5 tuam, Vt custodiat te à muliere extra-
nea, & ab aliena quæ verba sua dulcia fa-
6 cit. De fenestra enim domus meę p cã
7 cellos prospexi, & video paruulos, con
8 sidero vecordem iuuenem, qui transit
B p plateas iuxta angulũ, & prope viam
9 domus illius graditur in obscuro. adue
sperascẽte die, in noctis tenebris, & cali
10 gine. Et ecce occurrit illi mulier orna-
tu meretricio, pparata ad *decipiendas * capiendas 14.
11 aĩas, garrula & vaga, quietis impatiẽs,
nec valens in domo consistere pedibus
12 suis, nunc foris, nunc in plateis, nunc
13 iuxta angulos insidians. Apprehẽsum
que deosculatur iuuenẽ & procaci vul
14 tu blanditur, dicẽs: Victimas pro salu
15 te deuoui, hodie reddidi vota mea, id
C circo egressa sum in occursum tuũ, desi
16 derãs te videre, & repperi. Intexui funi

bus lectulũ meum, straui tapetibus pi-
17 ctis ex Ægypto: ¶aspersi cubile meũ myr
18 rha, & aloe, & cinnamomo. ¶Veni ine-
briemur uberibus, & fruamur cupitis
19 amplexibus donec illucescat dies. ¶ nõ
est enim vir in domo sua, abiit via lon
20 gissima. ¶sacculum pecuniæ secũ tulit:
in die plenæ lunæ reuersurus est in do-
21 mum suã. ¶Irretiuit eũ multis sermoni
nus, & blãditiis labiorũ protraxit illũ.
22 ¶Statim eã sequitur quasi bos ductus
D ad victimã, & quasi agnus lasciuiens, &
ignorans q ad vincula stultus traha-
23 tur, ¶donec transfigat sagitta iecur ei⁹:
velut si auis festinet ad laqueum, & ne
scit quod de periculo aīæ illius agitur.
24 ¶Nunc ergo fili mi, audi me, & attende
25 verbis oris mei. ¶Ne abstrahatur in viis
illius mens tua, neq; decipiaris semitis
26 eius. ¶multos enim vulneratos deiecit,
& fortissimi quiq; interfecti sunt ab ea.
27 ¶Viæ inferi domus eius, penetrantes in
teriora mortis.

CAP. VIII.

1 NVnqd nõ sapiētia clamitat, & pru
A dētia dat vocē suam? ¶In summis
2 excelsisq; verticibus supra viam, in me-
3 diis semitis stans. ¶Iuxta portas ciuitatis
4 in ipsis foribus loquit̃, dicēs: ¶O viri ad
5 vos clamito, & vox mea ad filios homi-
num: intelligite paruuli astutiã, & insi
6 pientes aĩaduertite. ¶Audite, qm de re-
bus magnis locutura sum: & aperient̃
7 labia mea vt recta prædicent. ¶Veritatē
meditabitur guttur meũ, & labia mea
8 detestabuntur impium. ¶Iusti sunt oẽs
sermones mei, non est in eis prauũ qd,
9 neq; peruersum. ¶recti sunt intelligenti
bus, & æqui inuenientibus scientiam.
‖Iob 28. c. 18 Sa. 7. a. 6. 10 ¶Accipite disciplinam meã, & nõ pecu-
B niam: doctrinã magis, q̃ aurum eligite.
11 ¶Melior est enim sapientia cunctis opi-
bus pretiosissimis: & oẽ desiderabile ei
12 non potest cõparari. ¶Ego sapientia ha-
bito in consilio, & eruditis intersum co
13 gitationibus. ¶Timor dñi odit malum:
arrogãtiam & superbiã & viam prauã,
14 & os bilingue detestor. ¶Meum est con
siliũ & æquitas, mea est prudentia, mea
15 est fortitudo. ¶Per me reges regnant, &
16 legũ cõditores iusta decernũt. ¶Per me
principes imperant, & potentes decer-
17 nunt iustitiam. ¶Ego diligentes me, dili
go: & qui mane vigilãt ad me, inueniēt
18 me. ¶Mecũ sunt diuitiæ & gloria, opes
C superbæ & iustitia. ¶Melior est enim fru
19 ctus meus auro & lapide pretioso, & ge
20 nimina mea argento electo. ¶In viis iu-
stitiæ ambulo, in medio semitarũ iudi
21 cij, ¶vt ditē diligentes me, & thesauros
22 eorũ repleã. ¶ ‖ Dñs possedit me in ini- ‖Sapiē. 9. b 9.
tio viarũ suarũ, antequã quicquã faceret
23 à principio. ¶Ab æterno ordinata sum,
& ex antiquis antequam terra fieret.
24 ¶Nondũ erant abyssi, & ego iam conce
pta erã, necdũ fontes aquarũ eruperãt:
25 ¶Necdũ mõtes graui mole cõstiterant,
26 ante* colles ego parturiebar: ¶adhuc ter * omnes
rã nõ fecerat, & flumina, & cardines or
27 bis terræ. ¶Qñ pparabat cælos, aderam:
qñ certa lege & gyro vallabat abyssos:
28 ¶qñ æthera firmabat sursum, & libra-
29 bat fontes aquarum: ¶Quando circun-
D dabat mari terminum suum, & legem
ponebat aquis, ne trãsirent fines suos:
quãdo appendebat fundamenta terræ.
30 ¶Cum eo eram cuncta componens: &
delectabar per singulos dies, ludens co-
31 ram eo omni tpe: ¶ludens in orbe ter-
rarum, & deliciæ meæ esse cũ filiis ho-
32 minũ. ¶Nunc ergo filij audite me, Bea-
33 ti qui custodiũt vias meas. ¶Audite di-
sciplinam, & estote sapientes, & nolite
34 abijcere eam. ¶Beatus homo qui audit
me, & q vigilat ad fores meas quotidie,
35 & obseruat ad postes ostij mei. ¶Qui
me inuenerit, inueniet vitã, & hauriet
salutem à Dño, qui autem in me pec-
cauerit, lædet animam suam. Omnes
qui me oderunt, diligunt mortem.

CAP. IX.

1 SApientia ædificauit sibi domũ, excī-
A dit columnas septem. ¶Immolauit
2 victimas suas, miscuit vinũ, & pposuit
3 mensam suã. ¶misit ancillas suas vt vo-
carent ad arcē, & ad mœnia ciuitatis.
4 ¶Si quis est paruulus: veniat ad me. ¶Et
5 insipiētibus locuta est. ¶Venite, come-
B dite panem meũ, & bibite vinũ quod
6 miscui vobis. ¶Relinquite infantiam,
& viuite, & ambulate p vias prudētiæ.
7 ¶Qui erudit derisorē, ipse iniuriam sibi
facit: & qui arguit impiũ, sibi maculam
8 generat. ¶Noli arguere derisorē, ne ode- ‖Supr. 1. a. 7.
9 rit te. Argue sapientē, & diliget te. ¶Da Psal. 110 b. 10.
C sapiēti occasionē, & addet̃ ei sapientia. Eccle. 1. b 16.
10 Doce iustũ, & festinabit accipere. ¶‖Prin Iob 28. d, 28.
cipiũ sapientiæ, timor Dñi: & sciētia san
11 ctorum prudentia. ¶Per me enim mul-
tiplicabunt̃ dies tui, & addētur tibi an-

ni vitæ.

12 ni vitę. ¶Si Sapiens fueris, tibimetipsi
eris, si aũt illusor, solus portabis malũ.
13 ¶Mulier stulta & clamosa, plenaq; ille
14 cebris, & nihil omnino sciẽs: ¶sedet in fori
bus domus suę sup sellam, in excelso
15 vrbis loco, vt vocaret transeuntes p viã
16 & pergentes itinere suo. ¶Quis est par-
D uulus, declinet ad me. Et vecordi locu-
17 ta est, ¶Aquę furtiuæ dulciores sunt, &
18 panis absconditus suauior. ¶Et ignora-
uit quod ibi sint gigantes, & in profun-
dis inferni conuiuę eius. -Qui enim ap -12.
plicabitur illi, descendet ad inferos: nã
qui abscesserit ab ea, saluabitur'.

PARABOLAE SALOMONIS.

CAP. X.

1 Filius sapiens lętificat patrẽ:
A filius verò stultus męstitia
est matris suę.
2 ¶Nil proderunt thesauri
impietatis: iustitia verò li-
berabit à morte.
3 ¶Non affliget Dominus fame animã
iusti, & insidias impiorum subuertet.
4 ¶Egestatẽ operata est manus remissa:
manus autem fortium diuitias parat.
-12 -Qui nititur mẽdaciis, hic pascit vẽtos.
idem autẽ ipse sequitur aues volantes'.
5 ¶Qui congregat in messe filius sapiẽs
est: qui aũt stertit ęstate, filius cõfusionis.
-5. 6 ¶Benedictio -dñi' super caput iusti:
os autem impiorum operit iniquitas.
7 ¶Memoria iusti cũ laudibus: & no-
B men impiorum putrescet.
8 ¶Sapiens corde pcepta suscipiet: stul-
tus cæditur labiis.
9 ¶Qui ambulat simplr, ambulat cõfidẽ
ter, q aũt dpravat vias suas, mãifestus erit
Eccl. 27 c. 25. 10 ¶Qui annuit oculo, dabit dolorem:
& stultus labiis verberabitur.
11 ¶Vena vitæ, os iusti: & os impiorum
operit iniquitatem.
1. Pet. 4 b. 8. 1. Co. 13 b. 4. 12 ¶Odium suscitat rixas: & vniuersa
delicta operit charitas.
13 ¶In labiis sapientis inuenitur sapiẽtia,
& virga in dorso eius q indiget corde.
14 ¶Sapientes abscondunt scientiam: os
autem stulti confusioni proximum est.
15 ¶Substantia diuitis, vrbs fortitudinis
C eius: pauor pauperum, egestas eorum.
16 ¶Opus iusti, ad vitam: fructus autem
impij, ad peccatum.
17 ¶Via vitę, custodiẽti disciplinã, qui
autem increpationes relinquit, errat.
18 ¶Abscondunt odiũ labia mendacia:
qui profert contumeliam, insipiẽs est.
19 ¶In multiloquio nõ deerit pctũ: q aũt
moderatur labia sua, prudentissimus est.
20 ¶Argẽtum electum, lingua iusti: cor
autem impiorum pro nihilo.
21 ¶Labia iusti erudiũt plurimos: q aũt
indocti sunt, in cordis egestate morientur.
22 ¶Benedictio Domini diuites, facit, *el 14
nec sociabitur*eis' afflictio.
23 ¶Quasi p risum stultus operatur sce-
D lus, sapientia autem est viro prudentia.
24 ¶Quod timet impius veniet super
eum, desiderium suum iustis dabitur.
25 ¶Quasi tẽpestas trãsiẽs nõ erit impius, iu
stus aũt quasi fundamẽtũ sempiternũ.
26 ¶Sicut acetũ dentibus, & fumus ocu *in via
lis, sic piger his qui miserunt eum*.
27 Timor Domini apponet dies, & anni
impiorum breuiabuntur.
28 ¶Expectatio iustorũ lętitia: spes au-
tem impiorum peribit.
29 ¶Fortitudo simplicis, via Domini: &
pauor his qui operantur malum.
30 ¶Iustus i ęternũ nõ commouebitur:
impij aũt non habitabũt super terram.
31 ¶Os iusti parturiet sapientiam, *lin- *& 4.
gua prauorum peribit.
32 ¶Labia iusti considerãt placita, & os
impiorum peruersa.

CAP. XI.

1 Statêra dolosa abominatio est apud Inf. 20. b
A Deũ, & pondus æquũ voluntas eius. 14. d. 2
2 Vbi fuerit supbia, ibi erit & cõtume
lia: vbi aũt est humilitas, ibi & sapiẽtia
3 ¶Simplicitas iustorum diriget eos, &
supplantatio pversorũ vastabit illos.
4 ¶Non proderũt diuitiæ in die vltio Eccle. 5 c. 20.
nis: iustitia autem liberabit à morte.
5 ¶Iustitia simplicis diriget viam eius:
in impietate sua corruet impius.
6 ¶Iustitia rectorũ liberabit eos: & in
insidiis suis capientur iniqui.
7 ¶Mortuo homine impio nulla erit Sap. 1 c. 16.
vltrà spes, & expectatio solicitorũ pibit
8 ¶Iustus de angustia liberatus est, &
tradetur impius pro eo.

9 ¶Simulator ore decipit amicũ suum,
B iusti autem liberabuntur scientia.
10 ¶In bonis iustorũ *exaltabitur* ciuitas
& in perditione impiorũ erit laudatio.
11 ¶Benedictione iustorum exaltabitur
ciuitas, & in ore impiorum subuertet.
12 ¶Qui despicit amicum suũ, indigens
corde est: vir autem prudens tacebit.
13 ¶Qui ambulat fraudulenter, reuelat
arcana: qui auté fidelis est, celat ami-
ci commissum.
14 ¶Vbi nõ est gubernator populus cor-
ruet: salus autem, vbi multa consilia.
15 ¶Affligetur malo, qui fidem facit pro
extraneo qui auté cauet laqueos secu-
16 rus erit. ¶Mulier gratiosa inueniet glo-
C riam, & robusti habebunt diuitias.
17 ¶Bñfacit aĩæ suæ vir misericors: qui
aũt crudelis est, etiã ꝑpinquos abiicit.
18 ¶Impius facit opus instabile: seminá
ti autem iustitias merces fidelis.
19 ¶Clementia præparat vitá & sectatio
20 malorum mortem. ¶Abominabile Do
mino cor prauum, & voluntas eius in
iis qui impliciter ambulant.
21 ¶Manus in manu non erit innocens
malus, semen aũt iustorum saluabitur.
22 Circulus aureus in naribus suis, mu-
lier pulchra & fatua.
23 ¶Desiderium iustorum omne bonũ
est: præstolatio impiorum furor.
24 ¶Alij diuidunt propria: & ditiores
fiũt: alij rapiunt non sua, & semper in
25 egestate sunt. ¶Anima quę benedicit
impinguabit: & qui inebriat, ipse quo-
que inebriabitur.
26 ¶Qui abscondit frumenta maledice
D tur in populis, benedictio autem super
caput vendentium.
27 Bene consurgit dilucu lo qui quęrit
bona: qui autem inuestigator malorũ
est, opprimetur ab eis.
28 ¶Qui cõfidit in diuitiis suis corruet,
iusti autem quasi virens foliũ germina
bunt.
29 Qui conturbat domũ suá, possidebit
ventos, & qui stultus est seruiet sapiẽti.
30 ¶Fructus iusti lignum vitæ: & qui su-
scipit animas, sapiens est.
31 ¶‖Si iustus in terra recipit, quáto ma
gis impius & peccator?

CAP. XII.

Qui diligit disciplinam, diligit sciẽ-
tiam: qui auté odit increpationes,
insipiens est.
2 ¶Qui bonus est, ‖hauriet *gratiá à Do- *• fili*
mino: qui autem confidit in cogitatio-
nibus suis, impiè agit.
3 ¶Non roborabitur homo ex impieta
te, & radix iustorũ nõ commouebitur.
4 ¶Mulier diligẽs, corona est viro suo:
& putredo in ossibus eius quę confusio
ne res dignas gerit.
5 ¶Cogitationes iustorũ, iudicia: & con
silia impiorum fraudulenta.
6 ¶Verba impiorũ insidiantur sangui-
ni: os iustorum liberabit eos.
7 ¶Verte impios, & non erunt: domus
B autem iustorum permanebit.
8 |Doctrina sua noscitur vir, qui autem
vanus & excors est, patebit cõtemptui.
9 ¶‖Melior est pauper & sufficiẽs sibi, *‖Eccl. 10*
q̃ gloriosus & indigens pane. *d 30.*
10 ¶Nouit iustus iumentorum suorum
aĩas: viscera auté impiorum crudelia.
11 ¶‖Qui operatur terram suam, satiabi *‖Eccl. 20.*
tur panibus, qui autem sectatur otium, *d. 30.*
stultissimus est. *Infr. 28.*
-Qui suauis est *in vini* moderationi *c. 19.*
bus, in suis munitionibus relinquit cõ- *- 12.*
tumeliam. **viuit in*
12 ¶Desyderiũ impij monimẽtũ est pes
simorum, radix aũt iustorũ proficiet.
13 Propter peccata labiorum ruina ꝓxi
C mat malo: effugit aũt iust⁹ de angustia.
14 ¶De fructu oris sui vnusquisq; reple
bitur bonis, & iuxta opera manuũ sua
rum retribuetur ei.
15 ¶Via stulti recta in oculis eius: qui
autem sapiens est audit consilia.
16 Fatuus statim indicat iram suam: q
autem dissimulat iniuriá, callidus est.
17 ¶Qui quod nouit loquitur, *iudex* iu *• index*
stitiæ est: qui autem mentitur, testis est *14.*
fraudulentus.
18 ¶Est q promittit, & quasi gladio pun
gitur conscientiæ: lingua autem sapiẽ-
tium sanitas est.
19 ¶Labiũ veritatis firmum erit in per-
petuum: qui autem testis est repenti-
nus, concinat linguam mendacij.
20 ¶Dolus in corde cogitantium mala,
qui autem pacis ineunt consilia, sequi-
tur eos gaudium.
21 ¶Non contristabit iustũ, quicquid ei
D acciderit: impij aũt replebuntur malo.
22 Abominatio est Dño labia menda-
cia: qui auté fideliter agunt, placent ei.
23 ¶Homo versutus celat scientiam, &
cor insipientium prouocat stultitiam.

24 ¶Manus fortium dominabitur: quæ
autem remissa est tributis seruiet.
25 Mȩror in corde viri humiliabit illũ,
& sermone bono lȩtificabitur.
26 ¶Qui negligit damnum pp amicũ,
iustus est: iter aũt impiorũ decipiet eos.
27 ¶Non inueniet fraudulẽtus lucrũ: &
substantia hominis erit auri pretium.
28 ¶In semita iustitiæ vita: iter autem
deuium ducit ad mortem.

CAP. XIII.

1 Filius sapiẽs, doctrina patris: qui aũt
A illusor est, non audit cùm arguitur.
•9. 2 ¶De fructu oris-sui homo satiabitur
bonis, aĩa aũt præuaricatorum iniqua.
3 ¶Qui custodit os suum, custodit ani-
mam suam: qui autem inconsideratus
est ad loquendum sentiet mala.
4 ¶Vult & non vult piger: anima autẽ
operantium impinguabitur.
5 ¶Verbũ mendax iustus detestabitur,
impius aũt confundit, & confundetur.
6 ¶Iustitia custodit innocentis viã: im
pietas autem peccatorem supplantat.
7 ¶Est quasi diues cũ nihil habeat, & est
B quasi pauper, cùm ĩ multis diuitiis sit.
8 ¶Redemptio aĩæ viri, diuitię suę, qui
aũt paup est, increpationẽ nõ sustinet.
9 ¶Lux iustorum lętificat, lucerna au-
tem impiorum extinguetur.
10 ¶Inter superbos semper iurgia sunt:
qui autem agunt omnia cum consilio,
reguntur sapientia.
11 ¶Substãtia festinata minuet, quę aũt
paulatim colligitur manu, multiplica
12 bitur. ¶Spes quæ defertur, affligit ani-
mam: lignum vitæ desiderium veniẽs.
13 ¶Qui detrahit alicui rei, ipse se in fu
turum obligat: qui autem timet præce-
ptum, in pace versabitur.
-13. C -Aĩæ dolosę errant in peccatis ust i
aũt misericordes sunt & miserantur.
14 ¶Lex sapientis fons vitæ, vt declinet
à ruina mortis.
15 ¶Doctrina bona dabit gratiã: in iti-
nere contemptorum vorago.
16 ¶Astutus omnia agit cum consilio:
qui autem fatuus est aperit stultitiam.
17 ¶Nuntius impij cadet in malum: le-
gatus autem fidelis, sanitas.
18 ¶Egestas & ignominia ei qui deserit
disciplinam: qui aũt acquiescit arguen
19 ti, glorificabitur. ¶Desiderium si com
pleatur, delectat animam: detestantur
D stulti eos qui fugiunt mala.
20 ¶Qui cũ sapientibus graditur, sapiẽs
erit: amicus stultorum similis efficiet.
21 ¶Peccatores persequitur malum: &
iustis retribuentur bona.
22 ¶Bon⁹ relinquit hæredes filios & ne
potes: & custoditur iusto substãtia pec-
23 catoris. ¶Multi cibi in noualib⁹ patrũ:
& *aliis congregantur absq; iudicio. *alij 13.
24 ¶Qui parcit virgæ*, odit filium suũ, *suæ 4.
qui autem diligit illũ, instanter erudit. Infrà 23 d.13.
25 ¶Iustus comedit, & replet aĩam suã: Eccl. 30.
venter autem impiorum insaturabilis. a.1.

CAP. XIIII.

1 Sapiens mulier ędificat domum suã:
A insipiens extructam quoq; manibus ‖Iob. 12.
2 destruet. ¶‖Ambulans recto itinere, & a.4.
timens Deum, despicitur ab eo qui in-
fami graditur via.
3 ¶In ore stulti virga superbiæ: labia
autem sapientum custodiunt eos.
4 ¶Vbi nõ sunt boues, præsepe vacuum
est: vbi autem plurimæ segetes, ibi ma
nifesta est fortitudo bouis.
5 ¶Testis fidelis non mentietur: pro-
fert autem mendacium dolosus testis.
6 Quærit derisor sapientiam, & non in
uenit: doctrina prudentium facilis.
7 Vade contra virũ stultum, & *nescit *nesciet
labia prudentiæ. 4
8 ¶Sapientia callidi est intelligere viã
suã: & imprudentia stultorum errans.
9 ¶Stultus illudet peccatũ, & inter iu-
stos morabitur gratia.
10 ¶Cor quod nouit amaritudinem aĩæ
B suæ, in gaudio eius nõ miscebitur extra
11 neus. ¶Domus impiorum delebitur, ta
bernacula* iustorum germinabunt. *verò 6.
12 ¶Est via quæ videt homini iusta, no- Infr. 16.
uissima aũt eius deducunt ad mortẽ. d.25.
13 ¶Risus dolore miscebitur, & extrema
gaudij luctus occupat.
14 ¶Viis suis replebitur stultus, & sup
eum erit vir bonus.
15 ¶Innoces credit omni verbo, astutus
considerat gressus suos.
-Filio doloso nihil erit boni, seruo au -14.
tem sapienti prosperi erunt actus, & di
rigetur via eius.
16 ¶Sapiens timet, & declinat à malo,
stultus transilit & confidit.
17 ¶Impatiens operabitur stultitiam: &
vir *versutus odiosus est. * versutus 12.
18 ¶Possidebunt paruuli stultitiam, &
C expectabunt astuti scientiam.
19 ¶Iacebunt mali ante bonos: & impij

ante portas iustorum.
20 ¶Etiam proximo suo pauper odiosus
erit: amici verò diuitum multi.
21 ¶Qui despicit proximũ suũ, peccat:
qui aũt miseret pauperis, beatus erit.
-Qui credit in Dño, misericordiam
22 diligit. ¶Errant qui operantur malum:
misericordia & veritas præparãt bona.
23 ¶In omni opere-bono erit abundan
tia: vbi autem verba sunt plurima, ibi
frequenter egestas.
24 ¶Corona sapientum, diuitiæ eorum:
fatuitas stultorum imprudentia.
25 ¶Liberat animas testis fidelis: & pro-
fert mendacia versipellis.
26 ¶In timore Domini fiducia fortitudi
nis, & filiis eius erit spes.
27 ¶Timor Domini fons vitę, vt decli-
net à ruina mortis.
28 ¶In multitudine ppli dignitas regis:
& ĩ paucitate plebis ignominia pricipis
29 ¶Qui patiens est, multa gubernatur
prudentia: qui autẽ impatiens est, exal
tat stultitiam suam.
30 ¶Vita carnium, sanitas cordis, putre-
do ossium inuidia.
31 ¶‖Qui calumniatur egentẽ, exprobrat
factori eius: honorat autem eũ, qui mi-
seretur pauperis.
32 ¶In malitia sua expelletur impius:
sperat autem iustus in morte sua.
33 ¶In corde prudentis requiescit sapien
tia, & indoctos quosq; erudiet.
34 ¶Iustitia eleuat gentem: miseros au-
tem facit populos peccatum.
35 ¶Acceptus est regi minister intelli-
gens: iracundia eius inutilis sustinebit.

CAP. XV.

1 A RESponsio mollis frangit irã: sermo
durus suscitat furorem.
2 ¶Lingua sapientum ornat sciẽtiam:
os fatuorum ebullit stultitiam.
3 ¶In omni loco oculi Domini contẽ-
plantur bonos & malos.
4 ¶Lingua placabilis, lignũ vitæ: quæ
aũt immoderata est, conteret spiritum.
5 Stultus irridet disciplinã patris sui:
qui aũt custodit increpationes, astutior
fiet.-In abundanti iustitia virtus maxi
ma est: cogitationes autem impiorum
eradicabuntur.
6 ¶Domus iusti plurima fortitudo: &
in fructibus impij conturbatio.
7 ¶Labia sapientũ disseminabunt sciẽ-
tiam, cor stultorum dissimile erit.
8 ¶‖Victimæ impiorum abominabiles ‖ Eccl. 34 c.21.
B Domino, vota iustorum placabilia,
9 ¶Abominatio est Dño via impij: qui
sequitur iustitiam diligitur ab eo.
10 ¶Doctrina mala deserentium viã- vi -6.
tæ, qui increpationes odit, morietur.
11 ¶Infernus & perditio corã Domino:
quanto magis corda filiorum hoĩum?
12 ¶Non amat pestilens eũ qui se corri-
pit, nec ad sapientes graditur.
13 ¶‖Cor gaudens exhilarat faciem: in ‖ Infr. 17 d.20.
mœrore animi deiicitur spiritus.
14 ¶Cor sapientis quærit doctrinã, & os
stultorum pascitur imperitia.
15 ¶Omnes dies pauperis mali, secura
mens quasi iuge conuiuium.
16 ¶Melius est parum cum timore Dñi,
q̃ thesauri magni & insatiabiles.
17 ¶Melius est vocari ad olera cũ chari
tate: q̃ ad vitulum saginatũ cum odio.
18 Vir iracundus prouocat rixas: qui pa
C tiens est, mitigat suscitatas.
19 ¶Iter pigrorum quasi sepes spinarũ: *impiorũ
via iustorum absq; offendiculo.
20 ¶Filius sapiens lætificat patrẽ: & stul
tus homo despicit matrem suam.
21 ¶Stultitia gaudium stulto: & vir pru-
dens dirigit gressus suos.
22 ¶Dissipantur cogitationes, vbi nõ est
consilium: vbi verò sunt plures cõsilia-
rij, confirmantur.
23 ¶Lætatur homo in sententia oris sui,
& sermo opportunus est optimus.
24 ¶Semita vitæ super eruditum, vt de-
clinet de inferno nouissimo.
25 ¶Domum superborum demolietur
Dñs, & firmos faciet terminos viduæ.
26 ¶Abominatio Domini cogitationes
malæ, & purus sermo pulcherrim⁹- fir- -2.
mabitur ab eo.
27 Conturbat domum suã qui sectatur
D auaritiam, qui aũt odit munera, viuet, ‖ Infr. 16
-‖Per misericordiam & fidẽ purgan a.6.
tur peccata: per timorem autem Domi- -13.
ni declinat omnis à malo.
28 Mens iusti meditabitur obedientiã: *sapiẽtiã
os impiorum redundat malis. 8
29 ¶Lõgè est Dominus ab impiis: & ora,
tiones iustorum exaudiet.
30 ¶Lux oculorum lætificat animã: fa-
ma bona impinguat ossa.
31 Auris quæ audit increpationes vitæ,
in medio sapientum commorabitur.
32 ¶Qui abiicit disciplinã, despicit ani-
mam suam, qui autem acquiescit incre

pationibus

pationibus, possessor est cordis.
33 ¶Timor Domini, disciplina sapiẽtiæ:
& gloriam præcedit humilitas.

CAP. XVI.

1 HOminis est animam pręparare, &
A Domini gubernare linguam.
2 ¶Omnes viæ *hominis' patent oculis
eius, spirituum ponderator est Dñs.
3 ¶Reuela Domino opera tua, & dirigẽ
tur cogitationes tuæ.
4 Vniuersa propter semetipsum opera
tus est Dominus: impium quoq; ad diẽ
5 malum. ¶Abominatio Domini est omnis arrogans, etiam si manus ad manũ fuerit non est innocens.
–Initium viæ bonæ, facere iustitiam: accepta est autem apud Deũ magis, q̃ immolare hostias'.
6 ¶‖Misericordia & veritate redimitur iniqtas: & in timore Dñi declinat' à malo.
7 ¶Cum placuerint Dño viæ hominis, inimicos quoq; eius conuertet ad pacẽ.
8 ¶Melius est parum cũ iustitia, q̃ mul
B ti fructus cum iniquitate.
9 Cor hominis disponit viam suã, sed Domini est dirigere gressus eius.
10 ¶Diuinatio in labiis regis, in iudicio non errabit os eius.
11 ¶Pondus & statéra iudicia Dñi sunt: & opera eius omnes lapides *sacculi'.
12 ¶Abominabiles regi q agunt impiè: quoniam iustitia firmatur solium.
13 ¶Voluntas regũ labia iusta: qui recta
14 loquitur, *dirigetur'. ¶Indignatio regis, nũtij mortis: & vir sapiens placabit eã.
15 ¶In hilaritate vultus regis, vita & cle
16 mẽtia eius quasi imber serotin⁹. ¶Possi-
C de sapiẽtiã, quia auro melior est: & acq re prudentiã, quia pretiosior est argẽto.
17 ¶Semita iustorum declinat mala, custos animæ suæ seruat viam suam.
18 ¶Contritionem pręcedit superbia, & ante ruinam exaltatur spiritus.
19 ¶Melius est humiliari cum mitibus, quam diuidere spolia cum superbis.
20 ¶Eruditus in verbo reperiet bona: & qui sperat in Domino beatus est.
21 ¶Qui sapiens est corde, appellabitur prudens: & qui dulcis eloquio, maiora reperiet.
22 ¶Fons vitę eruditio possidẽtis: doctrina stultorum, fatuitas.
23 ¶Cor sapientis erudiet os eius, & labiis eius addet gratiam.
24 ¶Fauus mellis composita verba, dul-
D cedo animę *sanitas ossium.
25 ¶‖Est via quę videtur homini recta, & *nouissima eius ducunt' ad mortem.
26 ¶Aĩa laborantis laborat sibi, quia cõ-
27 pulit eum os suum: ¶vir impius fodit malum, & in labiis eius ignis ardescit.
28 ¶Homo peruersus suscitat lites, & verbosus separat principes.
29 ¶Vir iniquus lactat amicum suum, & ducit eum per viam non bonam.
30 ¶Qui attonitis oculis cogitat praua, mordens labia sua perficit malum.
31 ¶Corona dignitatis senectus, quæ in viis iustitię reperietur.
32 ¶Melior est patiens viro forti: & qui dñatur animo suo, expugnatore vrbiũ.
33 ¶Sortes mittuntur in sinum, sed à Domino temperantur.

CAP. XVII.

1 MElior est buccella sicca cũ gaudio
A q̃ dom⁹ plena victimis cũ iurgio.
2 ¶‖Seruus sapiens dñabitur filiis stultis, & inter fratres hęreditatẽ diuidet.
3 ¶Sicut igne probatur argẽtum, & aurum camino: ita corda probat Dñs.
4 Malus obedit linguæ iniquę: & fallax obtemperat labiis mendacibus.
5 ¶‖Qui despicit pauperem, exprobrat factori eius: & qui ruina lætatur alterius, non erit impunitus.
6 ¶Corona senum, filij filiorũ: & gloria filiorum patres eorum.
7 Non decent stultum verba composita, nec principem labium mentiens.
8 ¶Gẽma gratissima expectatiõ pstolan
B tis: quòcũq; se vertit, prudẽter intelligit
9 Qui celat delictũ, quęrit amicitias: q altero fmone repetit, separat fęderatos.
10 ¶Plus proficit correptio apud prudentem, q̃ centum plagæ apud stultum.
11 ¶Semper iurgia quærit malus: Angelus autem crudelis mittetur contra eũ.
12 ¶Expedit magis vrsæ occurrere raptis fętibus, q̃ fatuo confidenti sibi in stultitia sua.
13 ¶‖Qui reddit mala pro bonis, non recedet malum de domo eius.
14 ‖Qui dimittit aquã, caput est iurgio-
C rum: & anteq̃ patiatur contumeliam, iudicium deserit.
15 ¶‖Qui iustificat impium, & qui condemnat iustũ, abominabilis est vterq; apud Deum.
16 Quid prodest stulto habere diuitias, cùm sapientiam emere non possit.

* hoĩum 25.
–14.
‖Sup. 15. d. 27.
* sacculi 4
* diligẽs 1
* & 5.
‖Sup 14. b. 12.
* nouissimum mei* ducit 13.
‖Eccl. 10. d. 28.
Infr. 17. d. 21.
‖Sup. 14. d. 31.
‖Ro. 12 d. 17.
1. Pet. 3 b. 9.
‖1. The c. 15.
Infr. 20 c. 22.
‖Isa. 5 c 23.

-16. -Qui altá facit domũ suá, quærit ruinã:& q euitat discere, icidet in mala*.
17 Omni tépore diligit qui amicus est, & frater in angustiis comprobatur.
18 Stultus homo plaudet manibus, cũ spoponderit pro amico suo.
19 Qui meditat discordias, diligit rixas: & qui exaltat* os suum, quærit ruinam'
20 Qui peruersi cordis est, nõ inueniet
D bonum:& qui vertit linguam, incidet in malum.
21 Natus est stultus in ignominiã suã: sed nec pater in fatuo lætabitur.
22 ||Animus gaudens ętatem floridam facit: spiritus tristis exiccat ossa.
23 Munera de sinu impius accipit, vt peruertat semitas iudicij.
24 ||In facie prudentis lucet sapientia: oculi stultorum in finibus terræ.
25 Ira patris filius stultus, & dolor matris quæ genuit eum.
26 Non est bonũ damnũ inferre iusto, nec pcutere principé qui recta iudicat.
27 ||Qui moderatur sermones suos, doctus, & prudens est: & pretiosi spiritus vir eruditus.
28 Stultus quoq; si tacuerit, sapiens reputabitur: & si compresserit labia sua, intelligens.

CAP. XVIII.

1
A Occasiones quærit qui vult recedere ab amico, omni tépore erit exprobrabilis.
2 Non recipit stultus verba prudétię, nisi ea dixeris quę versant in corde ei'.
3 Impius cùm in profundum venerit peccatorum contemnit:sed sequitur eũ ignominia & oprobrium.
4 Aqua profunda verba ex ore viri: & torrens redundans fons sapientię.
5 Accipere psonã impij-in iudicio' nõ est bonũ, vt declines à veritate iudicij. -3.
6 Labia stulti miscent se rixis, & os ei
7 iurgia prouocat. Os stulti contritio
B eius, & labia ipsius ruina animæ eius.
8 Verba bilinguis, quasi simplicia, & ipsa pueniunt vsq; ad interiora vétris.
-17. -Pigrum deiicit timor: animæ auté effœminatorum esurient'.
9 Qui mollis & dissolutus est in opere suo, frater est sua opera dissipantis.
10 Turris fortissima nomé Domini:ad *ipsam 'currit iustus, & exaltabitur.
11 Substantia diuitis vrbs roboris eius, & quasi murus validus circundans eũ.

* ostium suum 1.
||Supr.15.b.13
||Eccl.2.c.14 8.a.1.
||Iacob 1 c.19.
ipsum 2

12 Anteq̃ conteratur, exaltat cor hoïs, & anteq̃ glorificetur, humiliatur.
13 Qui prius respondet q̃ audiat, stul-
C tum se esse demonstrat, & confusione dignum.
14 Spiritus viri sustentat imbecillitaté suam: spiritum verò ad irascendum facilem quis poterit sustinere?
15 Cor prudés possidebit scientiam, & & auris sapientium quęrit doctrinam.
16 Donum hominis dilatat viã eius, & ante principes spatium ei facit.
17 Iustus prior est accusator sui: venit amicus eius, & inuestigabit eum.
18 Contradictiones comprimit sors, & inter potentes quoq; diiudicat.
19 Frater q adiuuat à fratre quasi ciuitas firma:& iudicia quasi vectes vrbiũ.
20 De fructu oris viri replebitur venter
D eius, & genimina labiorum ipsius saturabunt eum.
21 Mors & vita, in* manu' linguæ: qui diligunt eam, comedent fructus eius,
22 Qui inuenit mulieré bonã, inuenit bonum, & hauriet iucunditaté à Dño.
-Qui expellit mulierem bonã, expellit bonum, qui autem tenet adulterã, stultus est & insipiens'. -13.
23 Cum obsecrationibus loquitur pauper, & diues effabitur rigidè.
24 Vir amicabilis ad societaté, magis amicus erit, q̃ frater.

CAP. XIX.

1
A Melior est pauper qui ambulat in simplicitate sua, q̃-diues' torqués labia-sua &' insipiens.
2 Vbi non est scientia aïæ, non est bonũ:& q festinus est pedibus, offendet.
3 Stultitia hominis supplãtat gressus eius:& contra Deum feruet animo suo.
4 Diuitię addunt amicos plurimos: à paupere aũt &;hi quos habuit separant
5 ||Testis falsus nõ erit impunitus: & qui mendacia loquitur, non effugiet.
6 Multi colunt personam potentis, & amici sunt dona tribuentis.
7 Fratres hoïs pauperis oderunt eum insup & amici procul recesserũt ab eo.
8 Qui tantùm verba sectatur, nihil ha-
B bebit: qui autem possessor est mentis, diligit animam suam, & custos prudétiæ inueniet bona.
9 Falsus testis non erit impunitus: & qui loquitur mendacia, peribit.
10 Non decent stultũ delicię, nec ser-

Eccl. 11. a.8.
* manib*
Infr. 28. a 6.
-2.
-11.
||Dan.13 g.61.

uum

uum dominari principibus.
11 ¶Doctrina viri per patientiã noscitur
& gloria eius est iniqua prætergredi.
12 ¶Sicut fremitus leonis, ita & regis ira: &
sicut ros sup herbã, ita & hilaritas eius.
13 ¶ Dolor patris filius stultus: & tecta
iugiter perstillantia, litigiosa mulier.
14 ¶Domus & diuitiæ dãtur à parentibus
à Domino autem propriè vxor prudẽs.
15 ¶ Pigredo immittit soporem, & ani-
C ma dissoluta esuriet.
16 ¶ Qui custodit mandatum, custodit
animam suam. qui autem negligit *viã
suam' mortificabitur.
* vias suas 18.
17 ¶ Fœneratur Domino, qui miseretur
pauperis, & vicissitudinẽ suã reddet ei.
18 ¶Erudi filium tuum, ne desperes: ad
interfectionem autem eius ne ponas a-
nimam tuam.
19 ¶Qui *impatiens est, sustinebit dam-
num: & cum rapuerit, aliud apponet.
* enim
20 ¶Audi consilium, & suscipe discipli-
nam, vt sis sapiens in nouissimis tuis.
21 ¶ Multæ cogitationes in corde viri:
voluntas autem Domini *permanebit.
* in æternum.
22 ¶ Homo indigens misericors est: &
melior est pauper*, quam vir mendax.
* iustus
23 ¶Timor Dñi ad vitã: & in plenitudi-
D ne cõmorabit', absq; visitatione pessimi.
24 ¶‖Abscondit piger manum suam sub
ascella, nec ad os suum applicat eam.
‖Inf. 26. b 15.
25 ¶‖Pestilente flagellato stultus sapien
tior erit: si autem corripueris sapien-
tem, intelliget disciplinam.
‖Inf. 28. b.11.
26 ¶Qui affligit patrem, & fugit matrẽ,
ignominiosus est & infœlix.
27 ¶Non cesses fili audire doctrinam,
nec ignores sermones scientiæ.
28 ¶ Testis iniquus deridet iudicium: &
os impiorum deuorat iniquitatem.
29 ¶ Parata sunt derisoribus iudicia: &
mallei pcutientes stultorũ corporibus.

CAP. XX.

1 Luxuriosa res vinum, & tumultuosa
A ebrietas: quicunque his delectatur,
non erit sapiens.
2 ¶Sicut rugitus leonis, ita & terror regis:
q prouocat eũ, peccat in animã suam.
3 Honor est homini qui separat se à cõ
tentionibus: omnes autem stulti miscẽ
tur contumelijs.
4 ¶Propter frigus piger arare noluit: mẽ
dicabit ergo æstate, & non dabitur illi.
5 ¶Sicut aqua pfunda, sic cõsiliũ in cor
de viri: sed homo sapiẽs exhauriet illud.
6 ¶Multi homines misericordes vocan
tur: virum autẽ fidelem quis inueniet?
7 ¶ Iustus qui ambulat in simplicitate
sua, beatos post se filios derelinquet.
8 ¶Rex qui sedet in solio iudicij, dissi-
B pat omne malum intuitu suo.
9 ¶‖Quis potest dicere, mundum est
cor meum, purus sum à peccato?
‖1.Ioh.1 d.8. 3.Re.8.c. 46. 2 Pa.6.g 36. Eccl.7.c. 21.
10 ¶Pondus & pondus, mẽsura & mẽsu
ra, vtrunq; abominabile est apud Deũ.
*Sup 11.a 1. Inf.20.d 23.
11 ¶ Ex studijs suis intelligitur puer, si
munda & recta sint opera eius.
12 ¶Aurem audientem & oculũ viden-
13 tẽ, Dominus fecit vtrunque. ¶Noli dili
gere somnum, ne te egestas opprimat:
aperi oculos tuos, & saturare panibus.
14 ¶Malũ est, malũ est, dicit omnis em-
ptor: & cum recesserit, tũc gloriabitur.
15 ¶Est aurum, & multitudo gemmarũ:
C vas autem pretiosum labia scientiæ.
16 ¶‖Tolle vestimentum eius qui fideius
sor extitit alieni, & pro extraneis aufer
pignus ab eo.
‖Inf. 22. b.13.
17 ¶ Suauis est homini panis mendacij,
& postea implebitur os eius calculo.
18 ¶ Cogitationes consilijs roborantur,
& gubernaculis tractanda sunt bella.
19 ¶Ei qui reuelat mysteria, & ambulat
fraudulenter, & dilatat labia sua, ne cõ
misceãris.
20 ¶‖Qui maledicit patri suo, & matri, ex
tinguet' lucerna eius in medijs tenebris.
‖Exo 21. c.16. Leui. 20. b.9. Mat. 15. a.4.
21 ¶Hæreditas ad quã festinatur in prin
cipio, in nouissimo bñdictione carebit.
22 ¶Ne dicas, Reddam malum*: expecta
Dominum, & liberabit te.
Sup 17.e 13. Ro. 12.d. 17. 1. Pet. 3. b.9. 1.Th.5.c 15. * pro malo
23 ¶Abominatio est apud Dñm põdus.
D & põdus: statera dolosa non est bona.
Sup.11. a. 1.20.b.10.
24 ¶A Domino dirigunt' gressus viri: qs
aũt hominũ intelligere potest viã suã?
25 ¶Ruina est homini deuorare sanctos
& post, vota retractare.
26 ¶Dissipat impios rex sapiens, & incur
uat super eos fornicem.
27 ¶ Lucerna Domini spiraculum homi
nis, quæ inuestigat omnia secreta vẽtris
28 ¶Misericordia & veritas custodiũt re
gẽ, & roboratur clemẽtia thronus eius.
29 ¶Exultatio iuuenum fortitudo eorũ,
& dignitas senum canities.
30 ¶ Liuor vulneris absterget mala, &
plagæ in secretioribus ventris.

CAP. XXI.

1 Sicut diuisiones aquarum, ita cor re-
A gis in manu Domini: quocunque

voluerit

voluerit, inclinabit illud.
2 ¶Omnis via viri recta sibi videtur: ap pendit autem corda Dominus.
3 ¶Facere *misericordiam\ & iudicium magis placet Domino, quàm victimæ.
4 ¶Exaltatio oculorum *est\ dilatatio cordis, lucerna impiorum peccatum.
5 ¶Cogitationes robusti semper in abũ dantia: omnis autem piger semper in egestate est.
6 ¶Qui congregat thesauros lingua mendacij, vanus & excors est, & impin getur ad laqueos mortis.
7 ¶Rapinæ impiorum detrahent eos, qa noluerunt facere iudicium.
8 ¶Peruersa via viri, aliena est: qui auté
B mundus est, rectum opus eius.
9 ¶‖Melius est sedere in angulo domatis, quàm cum muliere litigiosa, & in domo communi.
10 ¶Anima impij desiderat malum, nõ miserebitur proximo suo.
11 ¶‖Mulctato pestilente sapientior erit paruulus: & si sectetur sapientem, sumet scientiam.
12 ¶Excogitat iustus de domo impij, vt detrahat impios *à malo\.
13 ¶Qui obturat aurem suam ad clamorem pauperis, & ipse clamabit, & nõ exaudietur.
14 ¶Munus absconditum extinguit iras & donũ in sinu indignationé maximã.
15 ¶Gaudium iusto est facere iudicium
C & pauor operantibus iniquitatem.
16 ¶Vir qui errauerit à via doctrinæ, in cœtu gigantum commorabitur.
17 ¶Qui diligit epulas, in egestate erit: q amat vinum & pinguia, non ditabitur.
18 ¶Pro iusto dabitur impius: & pro rectis iniquus.
19 ¶‖Melius est habitare in terra deserta, quàm cum muliere rixosa & iracunda.
20 ¶Thesaurus desiderabilis, & oleum habitaculo iusti: & imprudens homo dissipabit illud.
21 ¶Qui sequitur iustitiam & misericordiam, inueniet vitã, iustitiã & gloriam.
22 ¶Ciuitatem fortium ascendit sapiẽs, *destruxitque\ robur fiduciæ eius.
23 ¶Qui custodit os suum, & linguã su-
D am, custodit ab angustijs animã suam.
24 ¶Superbus, & arrogans vocatur indo ctus, qui in ira operatur superbiam.
25 ¶Desyderia occidũt pigrum: noluerũt
26 enim quicquã manus eius operari: ¶to-
ta die concupiscit & desiderat: qui aũt iustus est tribuet, & non cessabit.
27 ¶‖Hostiæ impiorum abominabiles, *quæ\ offeruntur ex scelere. ‖Isa. 1. d. 13.
28 ¶Testis mendax peribit: vir obediẽs loquetur victoriam. * quia 4.
29 ¶Vir impius procaciter obfirmat vultũ suũ: qui auté rectus est, corrigit viã suã.
30 ¶Non est sapientia, non est prudentia, non est consilium contra Dñm.
31 ¶Equus paratur ad diem belli: Dominus autem salutem tribuit.

CAP. XXII.

1 Melius est nomen bonum, quã di-
A uitiæ multæ: super argentum *& ‖Eccl. 7. a 2.
aurum, gratia bona. * enim
2 Diues & pauper obuiauerunt sibi: vtriusque operator est Dominus.
3 ¶Callidus videt malũ, & abscõdit se: innocens pertrãsijt, & afflict⁹ est dãno.
4 ¶Finis modestiæ timor Domini, diui tiæ & gloria & vita.
5 ¶Arma & gladij in via *puersi\: custos autem animæ suę longe recedit ab eis. * superbi
6 ¶Prouerbiũ est, Adolescens iuxta viã suã, etiã cum senuerit, nõ recedet ab ea.
7 ¶Diues pauperibus imperat: & qui ac
B cipit mutuum, seruus est fœnerantis.
8 ¶Qui seminat iniquitaté, metet *ma- * malum
la\, & virga iræ suæ consummabitur.
9 ¶‖Qui pronus est ad misericordiam, ‖Eccl. 31 c. 28.
benedicetur: de panibus enim suis dedit pauperi.
–Victoriã & honoré acquiret qui dat munera: aiam aũté aufert accipientiũ\. –14.
10 ¶Eijce derisorem, & exibit cũ eo iurgiũ, cessabuntq; causæ, & contumeliæ.
11 ¶Qui diligit cordis munditiam, propter gratiam labiorum suorum habebit amicum regem.
12 ¶Oculi Domini custodiunt scientiã, & supplantantur verba iniqui.
13 ¶Dicit piger, Leo est foris, in medio platearum occidendus sum.
14 ¶Fouea profunda os alienæ: cui irat⁹ est Dominus, incidet in eam.
15 ¶Stultitia colligata est in corde pueri,
C & virga disciplinę fugabit eam.
16 ¶Qui calumniatur pauperé, vt augeat diuitias suas, dabit ipse ditiori, & egebit
17 –Fili mi\, ¶inclina auré tuam, & audi verba sapientiũ: appone aũt cor ad do- –18.
18 ctrinã meam: ¶ quæ pulchra erit tibi cũ seruaueris eam in ventre tuo, & redũda
19 bit in labijs tuis. ¶Vt sit in Domino fidu

cia tua, vnde & ostédi eam tibi hodie.
20 ¶ Ecce descripsi eam tibi tripliciter, in
21 cogitationibus & scientia, ¶vt ostenderem tibi firmitatem & eloquia veritatis, respődere ex his illis qui miserũt te.
22 ¶ Non facias violentiam pauperi, qa
D pauper est: neque cőteras egenũ in por
23 ta, ¶qa iudicabit Dominus causam ei⁹. & cőfiget eos, qui confixerũt aĩam eius.
24 ¶ Noli esse amicus homini iracũdo,
25 neque ambules cum viro furioso: ¶ ne fortè discas semitas eius, & sumas scandalum animæ tuæ.
26 ¶ Noli esse cũ his qui defigunt man⁹ suas, & qui vades se offerũt pro debitis:
27 si enim nő habes vnde restituas, qd causę est vt tollat opimentũ* de cubili tuo? *tuum 4
28 ¶ Ne transgrediaris terminos antiquos, quos posuerunt patres tui.
29 ¶ Vidisti virũ velocé in opere suo? corã regib⁹ stabit, nec erit ante ignobiles.

CAP. XXIII.

1 QVando sederis vt comedas cũ prĩci
A pe, diligenter attéde q̃ apposita
2 sunt ante faciẽ tuã: ¶& statue cultrum in gutture tuo, si tñ habes in
3 potestate animam tuam, ¶ne desideres de cibis eius, in quo est panis mendacij.
4 ¶ Noli laborare vt diteris: sed pruden
5 tiæ tuę pone modum. ¶ne erigas oculos tuos ad opes quas non potest habere: quia facient sibi pennas quasi aquilæ, & volabunt in cælum. Sup. 13. b 11. 20. c. 21. Inf. 28. c. 20.
6 ¶ Ne comedas cum homine inuido,
7 & ne desideres cibos eius: ¶qm̃ in similitudinem arioli & coniectoris ęstimat quod ignorat. Comede & bibe, dicet ti-
8 bi: & mens eius non est tecum. ¶ cibos quos comederas euomes, & perdes pulchros sermones tuos.
9 ¶ In auribus insipientium ne loquaris
B quia despicient doctrinam eloquij tui.
10 ¶ Ne attingas paruulorum terminos,
11 & agrum pupillorũ ne introeas: ¶ propinquus enim illorũ fortis est: & ipse iudicabit contra te causam illorum.
12 ¶ Ingrediatur ad doctrinam cor tuũ, & aures tuæ ad verba scientiæ.
13 ¶ ‖ Noli subtrahere à puero disciplinam: si enim percusseris eum virga, nő ‖Sup. 13. d 24. Eccl. 30. a. 1.
14 morietur. ¶tu virga percuties eum: & animam eius de inferno liberabis.
15 ¶ Fili mi, si sapiens fuerit animus tu⁹,
16 gaudebit tecum cor meum: ¶& exultabunt renes mei, cum locuta fuerint recta labia tua.
17 ¶ ‖Non æmuletur cor tuum peccatores, sed in timore Domini esto tota die ‖Inf. 24. a. 1.
18 quia habebis spem in nouissimo, & p̃stolatio tua non auferetur.
19 ¶ Audi fili mi, & esto sapiés, & dirige in via animum tuum.
20 ¶ Noli esse in conuiuijs potatorũ, nec
C in comessationibus eorum q carnes ad
21 vescendum conferunt: ¶ quia vacantes potibus, & dantes symbola consumentur, & vestietur pannis dormitatio.
22 ¶ Audi patrem tuum qui genuit te: & ne contemnas cum senuerit mater tua.
23 ¶ Veritatem eme, & noli védere sapiétiam, & doctrinam, & intelligentiam.
24 ¶ Exultat gaudio pater iusti qui sapié-
25 tem genuit, lætabitur in eo. ¶gaudeat pater tuus, & mater tua, & exultet quę genuit te.
26 ¶ Præbe fili mi cor tuum mihi, & ocu
27 li tui vias meas custodiãt. ¶fouea enĩ p̃funda est meretrix, & puteus angustus
28 aliena. ¶insidiatur in via quasi latro, & quos incautos viderit, interficiet.
29 ¶ Cui væ? cuius patri væ? cui rixę? cui fo
D ueę? Cui sine causa vulnera? cui *suffu- * suffosio.
30 sio oculorũ? ¶nõnne his q commorant in vino, & student calicibus epotãdis?
31 ¶ Ne intuearis vinũ quando flauescit, cum splenduerit in vitro color eius: in-
32 greditur blãdè, ¶ sed in nouissimo mordebit vt coluber, & sicut regul⁹ venena
33 diffundet. ¶Oculi tui videbũt extrane-
34 as, & cor tuũ loquetur puersa. ¶ Et eris sicut dormiens in medio mari, & quasi
35 sopitus gubernator amisso clauo, ¶& dices, Verberauerunt me, sed non dolui: traxerunt me, et ego non sensi. Quãdo euigilabo, & rursus vina reperiam?

CAP. XXIIII.

1 NE ęmuleris viros malos, nec deside Sup. 23 b 17.
2 res esse cum eis: ¶quia rapinas me-
A ditatur mens eorum, & fraudes labia eorum loquuntur.
3 ¶ Sapientia ædificabitur domus, &
4 prudentia roborabitur. ¶in doctrina replebuntur cellaria, vniuersa substantia pretiosa & pulcherrima.
5 ¶ Vir sapiens, fortis est: & vir doctus, robustus & validus.
6 ¶ Quia cum dispositione initur bellũ & erit salus vbi multa consilia sunt.
7 ¶ Excelsa stulto sapientia, in porta nő aperiet os suum.

8 ¶Qui cogitat mala facere, stultus voca
bitur.
9 ¶Cogitatio stulti peccatum est: & a-
bominatio hominum detractor.
10 ¶Si desperaueris *lapsus in die angu- (*lapsus 7.)
stię, imminuetur fortitudo tua.
11 ¶‖Erue eos q ducuntur ad morté: & q (‖Psal. 81. a. 4.)
trahūtur ad interitū liberare ne cesses.
12 ¶Si dixeris, Vires nō suppetunt: q in-
spector est cordis, ipse intelligit, & ser-
B uatorem animę tuę nihil fallit, reddet
que homini iuxta opera sua.
13 ¶Comede fili mi mel, quia bonū est,
14 & fauum dulcissimum gutturi tuo: ¶sic
& doctrina sapientiæ animæ tuæ: quá
cum inueneris, habebis in nouissimis
spem, & spes tua non peribit.
15 ¶Ne insidieris, & quæras impietaté
in domo iusti, neque vastes requié eius.
16 ¶Septies enim *cadet iustus, & resur- (*in die.)
get: impij autem corruent in malum.
17 ¶Cū ceciderit inimicus tuus, ne gau-
deas, & in ruina eius ne exultet cor tuū:
18 ¶ne fortè videat Dominus, & displiceat
ei, & auferat ab eo iram suam.
19 ¶Ne contendas cum pessimis, nec
20 æmuleris impios: ¶quoniam non habét
C futurorum spem mali, & lucerna im-
piorum extinguetur.
21 ¶Time Dominum, fili mi, & regé: &
cum detractoribus non commiscearis:
22 ¶quoniam repente consurget perditio
eorum: & ruinam vtriusq; quis nouit?
23 ¶Hæc quoque sapientibus
‖Cognoscere personā in iudicio, non (‖Leui. 19 c. 15. Deu. 1. c. 17. 16. d. 19. Eccl. 42. a 1.)
est bonum.
24 ¶Qui dicunt impio, iustus es: maledi
cent eis populi, & detestabuntur eos tri
25 bus: ¶qui arguunt eum, laudabuntur, &
super ipsos veniet benedictio. (-10.)
26 ¶Labia deosculabitur, qui recta ver-
ba respondet.
27 ¶Præpara foris opus tuum, & diligé-
ter exerce agrum tuum, & postea ædifi-
ces domum tuam.
28 ¶Ne sis testis frustra contra proximū
D tuum, nec lactes quenquam labijs tuis.
29 ¶‖Ne dicas, Quo modo fecit mihi, sic (‖Sup. 20. c. 22.)
faciam ei: reddam vnicuique secundū
opus suum.
30 ¶Per agrum hominis pigri transiui,
31 & per vineam viri stulti: ¶& ecce totum
repleuerant vrticę, & operuerát superfi-
ciem eius spinę, & maceria lapidū de-
32 structa erat. ¶Quod cū vidissem, posui
in corde meo, & exéplo didici discipli-
nam. ‖Vsquequo piger dormis? vsq;- (‖Sup. 6. b 9.)
33 quo de somno consurges? ¶Parū inquā (-14.)
dormies, modicum dormitabis, pauxil
34 lum manus conseres vt quiescas: ¶& ve
niet tibi, quasi cursor, egestas tua, & mé
dicitas quasi vir armatus.

CAP. XXV.

1 HÆ quoq; parabolę Salomōis, quas
A transtulerūt viri Ezechię regis Iuda.
2 ¶Gloria Dei est celare verbum, & glo-
ria regum inuestigare sermonem.
3 ¶Cælum sursum, & terra deorsum, &
cor regum inscrutabile.
4 ¶Aufer rubiginé de argento, & egredie
5 tur vas purissimū: ¶aufer impietaté de
vultu regis, & firmabitur iustitia thro-
6 nus eius. ¶Ne gloriosus appareas corá re
7 ge, & in loco magnorū ne steteris. ¶me-
lius est enim vt dicatur tibi, Ascéde huc
quam vt humilieris coram principe.
8 Quę viderunt oculi tui ¶ne proferas
B in iurgio cito: ne postea emendare non
possis, cū dehonestaueris amicū tuum.
9 ¶Causam tuam tracta cū amico tuo,
& secretum extraneo ne reueles: ¶ne
10 fortè insultet tibi cum audierit, & ex-
probrare non cesset.
-Gratia & amicitia liberant, quas ti- (-15.)
bi serua, ne exprobrabilis fias.
11 ¶Mala aurea in lectis argenteis, qui
loquitur verbum in tempore suo.
12 ¶Inauris aurea, & margaritū fulgés,
qui arguit sapienté & auré obedienté.
13 ¶Sicut frigus niuis in die messis, ita
legatus fidelis ei qui misit eum, animā
ipsius requiescere facit.
14 ¶Nubes & vétus, & pluuię nō sequé-
tes, vir gloriosus & promissa nō cōplens.
15 ¶Patientia lenietur princeps, & ‖lin (‖Sup. 15. a 1.)
C gua mollis confringet duritiam.
16 ¶Mel inuenisti, comede quod sufficit
tibi, ne fortè satiatus euomas illud.
17 ¶Subtrahe pedem tuum de domo p
ximi tui, nequando satiatus oderit te.
18 ¶Iaculū, & gladius, & sagitta acuta,
homo qui loquitur contra proximum
suum falsum testimonium.
19 ¶Dens putridus, & pes lassus, qui spe-
20 rat super infideli in die angustiæ, ¶& a-
mittit pallium in die frigoris.
Acetum in nithro *qui cantat carmi- (* & 12.)
na cordi pessimo.
-Sicut tinea vestimento, & vermis li (-10.)
gno: ita tristitia viri nocet cordi.

Rom.12 d.10.
21 ‖Si esurierit inimicus tuus, ciba illũ:
22 si sitierit, da ei aquã bibere: prunas enĩ
congregabis super caput eius, & Dominus reddet tibi.
23 Ventus aquilo dissipat pluuias, & fa
D cies tristis linguam detrahentem.
Sup.21. b.9.c.19.
24 ‖Melius est sedere in angulo domatis, quàm cum muliere litigiosa, & in domo communi.
25 Aqua frigida animæ sitienti, & nuntius bonus de terra longinqua.
26 Fons turbatus pede, & vena corrupta, iustus cadens coram impio.
Eccl. 3. c.21.
27 Sicut qui mel multum comedit, nõ est ei bonum: ‖ sic qui scrutator est maiestatis, opprimetur à gloria.
28 Sicut vrbs patens & absque murorum ambitu, ita vir qui non potest in loquendo cohibere spiritum suum.

CAP. XXVI.

1 Quomodò nix in æstate, & pluuiæ
A in messe: sic indecẽs est stulto gl'ia
Num 19
2 *Sicut auis ad alta transuolans
& passer quò libet vadẽs: sic maledictũ
frustrà ꝓlatũ in quẽpiam superueniet.
3 Flagellum equo, & camus asino, & virga in dorso imprudentium.
4 Ne responde stulto iuxta stultitiam suam, ne efficiaris ei similis.
5 Responde stulto iuxta stultitiã suã, ne sibi sapiens esse videatur.
6 Claudus pedibus, & iniquitatẽ bibẽs, qui mittit verba per nuntium stultum.
7 Quomodò pulchras frustra habet
B claudus tibias: sic indecens est in ore stultorum parabola.
8 Sicut qui mittit lapidem in aceruũ Mercurij: ita q̃ tribuit insipiẽti honorẽ.
9 Quomodò si spina nascat' in manu temulẽti: sic parabola in ore stultorũ.
10 Iudicium determinat causas: & qui imponit stulto silentium, iras mitigat.
2. Pet.2 a.22.
11 ‖ Sicut canis qui reuertit' ad vomitũ suũ, sic imprudens q̃ iterat stultitiã suã.
12 Vidisti hominem sapientem sibi videri? magis illo spem habebit insipiẽs.
13 Dicit piger, Leo est in via, & lęna ĩ
14 itineribus: sicut ostium vertitur in cardine suo, ita piger in lectulo suo.
Sup. 19. d.24.
15 ‖ Abscõdit piger manus sub ascella sua, & laborat si ad os suũ eas cõuerterit.
16 Sapientior sibi piger videtur septem
C viris loquentibus sententias.
17 Sicut qui apprehendit auribus canem, sic qui transit impatiens, & commiscetur rixæ alterius.
18 Sicut noxius est qui mittit sagittas,
19 & lanceas in mortem: ita vir qui fraudulenter nocet amico suo, & cum fuerit deprehensus dicit, Ludens feci.
20 Cum defecerint ligna, extinguetur ignis: & susurrone subtracto, iurgia cõquiescunt.
21 ‖Sicut carbones ad prunas, & ligna ad ignẽ, sic homo iracundus suscitat rixas. Eccl. 8. b.13.
22 Verba susurronis quasi simplicia,
D & ipsa perueniunt ad intima ventris.
23 Quomodò si argento sordido ornare velis vas fictile, sic labia tumentia cũ pessimo corde sociata.
24 Labijs suis intelligitur inimicus, cũ
25 in corde tractauerit dolos: q̃n submiserit vocem suam, ne credideris ei: quoniã septẽ nequitiæ sunt in corde illius.
26 Qui operit odium fraudulenter, reuelabitur malitia eius in consilio.
27 ‖Qui fodit foueam, incidet in eã: & qui voluit lapidem, reuertetur ad eum. Eccl.10. b.8.
28 Lingua fallax non amat veritatem: Eccl. 27. d.29.
& os lubricum operatur ruinas.

CAP. XXVII.

1 Ne glorieris in crastinum, ignorans
A quid superuentura pariat dies.
2 Laudet te alienus, & non os tuum: extraneus, & non labia tua.
3 ‖Graue est saxum, & onerosa arena: Eccl.22. b.18.
sed ira stulti vtroque grauior.
4 Ira non habet misericordiã, nec erũpens furor: & impetum concitati spiritus ferre quis poterit? -17.
5 Melior est manifesta correptio, quàm amor absconditus.
6 Meliora sunt vulnera diligentis, quã fraudulenta oscula odientis.
7 Anima saturata calcabit fauum: ‖& Iob.6.a.7.
B aĩa esuriens ẽt amarũ ꝓ dulci sumet.
8 Sicut auis transmigrans de nido suo, sic vir qui derelinquit locum suum.
9 Vnguẽto & varijs odoribus delectat' cor: & bonis amici cõsilijs aĩa dulcorat'.
10 Amicum tuum, & amicũ patris tui ne dimiseris: & domum fratris tui ne ingrediaris in die afflictionis tuæ.
Melior est vicinus iuxtà, quàm frater procul.
11 Stude sapientiæ fili mi, & lætifica cor meum, vt possim exprobranti respõdere sermonem.
12 Astutus vidẽs malũ, abscõditus est: paruuli trãseuntes sustinuerũt dispẽdia

13 ¶‖Tolle vestimentũ eius qui spopon-
C dit pro extraneo, & pro alienis aufer ei
14 pignus. ¶Qui benedicit proximo suo
voce grandi, de nocte consurgens male
dicenti similis erit.
15 ¶Tecta perstillãtia in die frigoris, & li
16 tigiosa mulier comparantur. ¶ qui reti-
net eam, quasi qui ventum teneat, & o-
leum dexteræ suæ vocabit.
17 ¶Ferrum ferro exacuitur, & homo e-
xacuit faciem amici sui.
18 ¶Qui seruat ficũ, comedet fructus ei⁹:
& qui custos est dñi sui glorificabitur.
19 ¶ Quomodo in aquis resplendent
vultus prospicientium, sic corda homi-
num manifesta sunt prudentibus.
20 ¶‖Infernus & perditio nunquã implẽ
tur, simil'r & oculi hoĩum insatiabiles.
21 ¶‖Quo modo probatur in cõflatorio
D argentum, & in fornace aurum: sic pro
batur homo ore laudantis.
-Cor iniqui inquirit mala, cor autẽ
rectum inquirit scientiam.
22 ¶Si cõtuderis stultum in pila quasi
ptisanas feriente désuper pilo, non au-
feretur ab eo stultitia eius.
23 ¶Diligẽter agnosce vultũ pecoris tui
24 tuosq; greges considera: ¶nõ enim ha-
bebis iugiter potestatem, sed corona tri
buetur* in generatione & generationẽ.
25 ¶Aperta sunt prata, & apparuerũt her
bę virẽtes, & collecta sunt fœna de mõ-
26 tibus. ¶‖Agni * ad vestimentum tuũ:
& hœdi, *agri pretium.
27 ¶Sufficiat tibi lac caprarum in cibos
tuos, & in necessãria domus tuæ, & ad
victum ancillis tuis.

CAP. XXVIII.

1 FVgit impius nemine persequẽte: iu-
A stus autem quasi leo confidens, abs-
que terrore erit.
2 ¶Propter peccata terræ multi princi-
pes eius, & ꝓpter hominis sapientiam
& horum scientiam quæ dicuntur, vita
ducis longior erit.
3 ¶Vir pauper calumnians paupères, si
milis est imbri vehementi in quo para
tur fames.
4 ¶Qui derelinquunt legem, laudant
impium, qui custodiũt, succenduntur
contra eum.
5 ¶Viri mali non cogitãt iudiciũ: q aũt
inquirunt Dñm, animaduertunt oĩa.
6 ¶‖Melior est paup ambulãs in simpli-
citate sua, quã diues in prauis itinerib⁹.
7 ¶Qui custodit legem, filius sapiens est
B qui autem comessatores pascit, confun
dit patrem suum.
8 ¶Qui coaceruat diuitias vsuris & fœ-
nore liberali, in pauperes cõgregat eas.
9 ¶Qui declinat aures suas ne audiat le
gem, oratio eius erit execrabilis.
10 Qui decipit iustos in via mala, in in-
teritu suo corruet, & simplices posside
bunt bona eius.
11 ¶Sapiens sibi videtur vir diues, paup
autem prudens scrutabitur eum.
12 ¶In exultatione iustorũ multa gloria
est: regnantibus impijs ruinæ hominũ.
13 ¶Qui abscondit scelera sua, non diri-
getur: qui autem confessus fuerit, & re-
liquerit ea, misericordiam cõsequetur.
14 ¶Beatus homo qui semper est pauid⁹
C q verò mẽtis est duræ, corruet in malũ
15 ¶Leo rugiens, & vrsus esuriens, prin-
ceps impius super populum pauperem.
16 ¶Dux indigens prudentia, multos op
primet per calumniam: q autem odit
auaritiam, longi fient dies eius.
17 ¶Hominem qui calumniatur animę
sanguinem, si vsque ad lacum fugerit
nemo sustinet.
18 ¶Qui ambulat simpliciter, saluus erit
q peruersis graditur vijs, cõcidet semel.
19 ¶‖Qui operatur terram suam satiabit
panibus: qui autem sectatur otium, re-
plebitur egestate.
20 ¶Vir fidelis multum laudabitur: ‖ q
autem festinat ditari, non erit innocẽs.
21 ¶Qui cognoscit in iudicio faciem,
D non benefacit, iste & pro buccella pa-
nis deserit veritatem.
22 ¶Vir qui festinat ditari, & alijs inui-
det, ignorat quod egestas superueniet ei.
23 ¶Qui corripit hominem, gratiam po-
steà inueniet apud eum magis, quàm
ille q per linguæ blandimenta decipit.
24 ¶Qui subtrahit aliquid à patre suo, &
à matre, & dicit hoc non esse peccatum
particeps homicidæ est.
25 ¶Qui se iactat & dilatat, iurgia conci
tat, qui verò sperat in Domino, sanabit.
26 ¶Qui cõfidit in corde suo, stultus est,
qui autem graditur sapienter, ipse *lau
dabitur.
27 ¶Qui dat pauperi, non indigebit: q de
spicit deprecãtem, sustinebit penuriã.
28 ¶Cum surrexerint impij, absconden-
tur homines: cum illi perierint, multi-
plicabuntur iusti.

Sup. 12. b 11. Eccl. 20. d 30. Sup. 13. b 11. o. c. 21. 23. a. 4.

*saluabitur 6.

CAP. XXIX.

1 VIro qui corripientem dura ceruice
A contemnit, repẽtinus ei superueniet
interitus, & eum sanitas non sequetur.
2 ¶In multiplicatione iustorum lætabi
tur vulgus: cum impij sumpserint prin-
cipatum gemet populus.
3 ¶Vir qui amat sapientiam, lætificat
patrem suum, ‖qui autem nutrit scorta,
perdet substantiam.
4 ¶Rex iustus erigit terram, vir auarus
destruet eam.
5 ¶Homo qui blandis fictisque sermo-
nibus loquitur amico suo, rete expan-
dit gressibus eius.
6 ¶Peccantẽ virum iniquũ inuoluet la
queus, & iustus laudabit atq; gaudebit.
7 ¶Nouit iustus causam pauperũ, im-
B pius ignorat scientiam.
8 ¶Homines pestilentes dissipant ciui-
tatem, sapientes verò auertunt furorẽ.
9 ¶Vir sapiens si cum stulto contẽderit
siue irascatur, siue rideat, nõ inueniet re-
10 quiem. ¶Viri sanguinum oderũt simpli
cem: iusti autem quærũt animam eius.
11 ¶Totũ spiritum suum ꝓfert stultus:
sapiens differt & reseruat in posterum.
12 ¶Princeps qui libẽter audit verba mẽ
dacij, omnes ministros habet impios.
13 ¶Pauper & creditor obuiauerũt sibi:
vtriusque illuminator est Dominus.
14 ¶Rex q iudicat in veritate pauperes,
thronus ejus in æternum firmabitur.
15 ¶Virga atque correptio tribuit sapien
C tiam: puer autem qui dimittitur volun
tati suę, confundit matrem suam.
16 ¶In multiplicatione impiorũ multi-
plicabuntur scelera, & iusti ruinas eorũ
17 videbunt. ¶Erudi filium tuum, & refri-
gerabit te, & dabit delicias animę tuæ.
18 ¶Cum prophetia defecerit, dissipa-
bitur populus: qui verò custodit legẽ,
beatus est.
19 ¶Seruus verbis non potest erudiri: qa
quod dicis intelligit, & respondere con
20 temnit. ¶Vidisti hominem velocem ad
loquendum? stultitia magis speranda
est, quàm illius correptio.
21 ¶Qui delicate à pueritia nutrit seruũ
suum, postea sentiet eum cõtumacem.
22 ¶Vir iracundus prouocat rixas: & q
D ad indgnandum facilis est, erit ad pec-
candum procliuior.
23 ¶‖Superbũ sequitur humilitas, & hu-
milem spiritu suscipiet gloria.

‖Luc. 15. c. 13.

‖Iob. 22. d. 29.

24 ¶Qui cũ fure participat, odit animam
suam: adiurantem audit, & nõ indicat.
25 Qui timet hominem, citò corruet: q
sperat in Domino, subleuabitur.
26 ¶Multi requirunt faciem principis,
& iudiciũ à Dño egreditur singulorũ.
27 ¶Abominantur iusti virum impium;
& abominantur impij eos qui in recta –7.
sunt via. Verbum custodiens filius, ex –12.
tra perditionem erit.

CAP. XXX.

1 VErba Congregãtis filij Vomẽtis. Vi-
A sio quam locutus est vir cũ quo est
Deus, & qui Deo secum morãte confor-
2 tatus, ait. ¶Stultissimus sum virorum &
3 sapientia hominum non est mecũ. ¶Nõ
didici sapientiam, & *noui scientiã san * non 7.
4 ctorum. ¶Quis ascendit in cælum, atq;
descendit? quis continuit spiritũ in ma
nibus suis? quis colligauit aquas quasi
in vestimẽto? quis suscitauit omnes ter-
minos terrę? quod nomen est eius, &
quod nomen filij eius, si nosti?
5 ¶‖Omnis sermo Dei ignitꝰ, clypeus est ‖Psal. 17. b. 7.
6 sperãtibꝰ in se: ¶ne addas q cquã verbis Deu. 4. a. 2. & 12. d. 32.
illius, & arguaris, inueniarisq; mẽdax.
7 ¶Duo rogaui te, ne deneges mihi ante
8 quam moriar, ¶Vanitatem, & verba mẽ
B dacia longè fac a me. Mendicitatem, &
diuitias ne dederis mihi: tribue tantũ
9 victui meo necessaria. ¶ne fortè satiatꝰ
illiciar ad negãdum, & dicam, Quis est
Dominus? aut egestate compulsus furer
& periurem nomen Dei mei.
10 ¶Ne accuses seruũ ad dominum suũ,
ne fortè maledicat tibi & corruas.
11 ¶Generatio quę patri suo maledicit,
& quæ matri suæ non benedicit.
12 ¶Generatio quæ sibi munda videtur,
& tamen non est lota à sordibus suis.
13 ¶Generatio cuiꝰ excelsi sunt oculi, &
palpebræ eius in alta surrectæ.
14 ¶Generatio quę ꝓ dentibus gladios
habet, & cõmãdit molaribus suis, vt co
medat inopes de terra, & pauperes ex
15 hominibus. ¶Sanguisugæ duæ sunt filię
dicentes, Affer, Affer.
C Triá sunt insaturabilia, & quartũ qđ
16 nunquam dicit sufficit, ¶Infernus & os
vuluæ, & terra quæ non satiatur aqua:
ignis verò nunquam dicit sufficit.
17 ¶Oculum qui subsannat patrem & q
despicit partum matris suæ, effodiãt eũ
corui de torrẽtibus, & comedant eum
filij aquilæ.

18 Tria sunt difficilia mihi, & quartũ,
19 penitus ignoro. Viam aquilæ in cęlo
viam colubri super terram, viam nauis in medio mari, & viam viri in adolescentia.
20 Talis est & via mulieris adulteræ, quæ comedit, & tergens os suum dicit, Non sum operata malum.
21 Per tria mouetur terra, & quartum
22 non potest sustinere. Per seruum cum
regnauerit: per stultũ cũ saturatus fue-
23 rit cibo: per odiosam mulierem cũ in
matrimonio fuerit assumpta, & per ancillam cum fuerit hæres dominæ suæ.
24 Quatuor sunt minima terrę, & ipsa
25 sunt sapientiora sapientib9: formicæ
D populus infirmus, qui præparat in mes-
26 se cibum sibi: lepusculus plebs inualida, qui collocat in petra cubile suum:
27 regem locusta non habet, & egreditur
28 vniuersa per turmas suas, stellio manibus nititur, & moratur in ædibus regis.
29 Tria sunt quæ bene gradiuntur, &
30 quartum quod incedit fœliciter. leo
fortissimus bestiarum, ad nullius paue-
31 bit occursum: gallus succinctus lũbos
& aries: nec est rex qui resistat ei.
32 Et qui stultus apparuit postquam eleuatus est in sublime: si enim intellexis-
33 set, ori suo imposuisset manũ. Qui aũt
fortiter premit hubera ad eliciendum lac, exprimit butyrum: & qui vehementer emungit, elicit sanguinem, & qui prouocat iras, producit discordias.

que præparat or. — suum 4.

1 VERBA LAMVELIS REGIS.
Visio qua erudiuit eum mater sua.

CAP. XXXI.

2 Vid dilecte mi, qd dilecte
3 vteri mei, qd dilecte votorũ
A meorũ? Ne dederis mulieribus substantiã tuã, & diuitias tuas ad delẽdos reges.
4 Noli regibus ô Lamuel, noli regibus da te vinum: quia nullum secretũ est vbi
5 regnat ebrietas: ne fortè bibant, & obliuiscantur iudiciorum, & mutent causam filiorum pauperis.
6 Date siceram mœrentibus, & vinũ
7 his qui amaro sunt animo: bibant & obliuiscantur egestatis suæ, & doloris sui non recordentur amplius.
8 Aperi os tuum muto, & causis om-
9 nium filiorum qui pertranseunt: aperi os tuum, decerne quod iustum est, & iudica inopem & pauperem.
10 Mulierem fortem quis inueniet? p-
B cul, & de vltimis finibus pretium eius.
11 Confidit in ea cor viri sui, & spolijs non indigebit.
12 Reddet ei bonum, & nõ malũ, omnibus diebus vitę suæ.
13 Quæsiuit lanam & linum, & operata est consilio manuum suarum.
14 Facta est quasi nauis institoris de lõge portans panem suum.
15 Et de nocte surrexit, deditq; prędam domesticis suis, & cibaria ancillis suis.
16 Considerauit agrum, & emit eũ, de fructu manuũ suarum plãtauit vineã.
17 Accinxit fortitudine lumbos suos
18 & roborauit brachium suum. Gustauit & vidit quia bona est negotiatio eius, non extinguetur in nocte lucerna eius.
19 Manum suam misit ad fortia, & di-
C giti eius apprehenderunt fusum.
20 Manum suam aperuit inopi, & pal-
21 mas suas extendit ad pauperem. Non timebit domui suæ à frigoribus niuis: omnes enim domestici eius vestiti sunt duplicibus.
22 Stragulatam vestem fecit sibi, byssus & purpura indumentum eius.
23 Nobilis in portis vir eius, quando sederit cum senatoribus terræ.
24 Sindonem fecit & vendidit, & cingulum tradidit Chananæo.
25 Fortitudo & decor indumentũ eius
D & ridebit in die nouissimo.
26 Os suum aperuit sapientiæ, & lex clementiæ in lingua eius.
27 Considerauit semitas domus suę, & panem otiosa non comedit.
28 Surrexerunt filij eius, & beatissimã prædicauerunt: vir eius, & laudauit eã.
29 Multæ filiæ cõgregauerunt diuitias tu supergressa es vniuersas.
30 Fallax gratia, & vana est pulchritudo: mulier timens Dominum, ipsa laudabitur.
31 Date ei de fructu manuum suarum & laudent eam in portis opera eius.

vias 1. — iudic. 1. — 1.

ECCLESIASTES
qui ab Hebræis Coheleth appellatur.

CAPVT PRIMVM.

1 VERBA Ecclesiastæ
A filij Dauid regis Ie-
2 rusalē. ¶ Vanitas va
nitatū, dixit Eccle-
siastes: vanitas va-
nitatū, & [a] omnia
3 vanitas. ¶ Quid ha-
bet amplius homo
de vniuerso labor: suo quo laborat sub
4 sole? ¶ Generatio præterit, & generatio
5 aduenit, terra aūt in æternū stat. ¶ Orit̄
sol, & occidit, & ad locū suum reuertit̄:
6 ibiq; renascens, ¶ gyrat per Meridiē, &
B flectitur ad aquilonē: lustrās vniuersa
in circuitu pergit spiritus, & in circulos
7 suos reuertit̄. ¶ Omnia flumina intrant
in mare, & mare nō redundat ad locū
vnde exeunt flumina, reuertunt̄, vt ite-
8 rum fluant. ¶ Cunctæ res difficiles non
potest eas homo explicare s̄mone. Nō
saturatur oculus visu, nec auris auditu
9 implet̄. ¶ Quid est quod fuit? ipsum qđ
futurū est. Quid est quod factū est? ipsū
10 quod faciendū est. ¶ Nihil sub sole no-
C uum nec, valet quisquā dicere. Ecce hoc
recens est: iam enim præcessit in seculis
11 quę fuerunt ante nos. ¶ Non est priorū
memoria: sed nec eorū quidem quę po
stea futura sunt, erit recordatio apud
12 eos qui futuri sunt in nouissimo. ¶ Ego
13 Ecclesiastes fui rex Israël in Ierl̄m, ¶ &
proposui in animo meo quęrere & in-
uestigare sapienter de oībus quæ fiunt
sub sole. Hanc occupationē pessimam
dedit De⁹ filijs hominū, vt occuparent̄
14 in ea. ¶ Vidi cuncta quæ fiunt sub sole,
& ecce vniuersa vanitas & afflictio spi-
15 ritus. ¶ Peruersi difficile corriguntur, &
16 stultorū infinitus est numer⁹. ¶ Locutus
D sum in corde meo, dicēs, Ecce magnus
effectus sum, & præcessi oēs sapiētia, q
fuerūt ante me in Ierl̄m, & mens mea
cōtemplata est multa sapiēter, & didi-
17 ci. ¶ Dediq; cor meū vt scirem pruden-
tiam atq; doctrinam, erroresq; & stul-
titiam: & agnoui ꝙ in his quoq; esset
18 labor, & afflictio spiritus, ¶ eo ꝙ in mul
ta sapiētia, multa sit indignatio: & qui
addit scientiam, addit & [b] laborem. [b] dolorē 8.

CAP. II.

1 DIxi [a] ergo in corde meo, Vadā, & af [a] ego 10.
A fluā delicijs, & fruar bonis. Et vidi
2 ꝙ hoc quoq; esset vanitas. ¶ Risum repu
taui errorem, & gaudio dixi, Quid fru-
3 strà deciperis? ¶ Cogitaui in corde meo
abstrahere à vino carnem meā, vt ani-
mum meū trāsferrē ad sapientiā, deui-
taremq; stultitiā, donec viderē qđ esset
vtile filijs hominū, [b] quo facto opus est [b] quod, id.
4 sub sole numero dierū vitæ suę. ¶ Ma-
gnificaui opera mea, ędificaui mihi do
5 mos, & plantaui vineas, ¶ feci hortos &
pomaria, & cōseui ea cūcti generis arbo
6 rib⁹. ¶ Et extruxi mihi piscinas aquarū,
vt irrigarē syluā lignorū germinantiū.
7 ¶ Possedi seruos & ancillas, multāq; fa-
B miliā habui: armēta quoq; & magnos
ouiū greges vltra oēs qui fuerunt ante
8 me in Ierl̄m. ¶ Coaceruaui mihi argen-
tū & aurum, & substantias regū & pro-
uinciarū. Feci mihi cātores, & cātatrices,
& delicias filiorū hominū, scyphos, &
vrceos ī ministerio ad vina fundēda.
9 ¶ Et supergressus sum opibus oēs qui an
te me fuerunt in Ierusalem. sapientia
10 quoque perseuerauit mecū. ¶ Et omnia
quæ desiderauerūt oculi mei, non nega
ui eis, nec prohibui cor meū, quin om-
ni voluptate frueret̄, & oblectaret se in
his quæ præparaueram: & hanc ratus
sum partem meā, si vterer labore meo
11 ¶ Cūmq; me conuertissem ad vniuersa
opera quę fecerāt manus meę, & ad la-
bores in quibus frustra sudauerā, vidi
in omnibus vanitatem & afflictionē a-
12 nimi, & nihil ꝑmanere sub sole. ¶ Tran
C siui ad contemplandam sapientiā, erro
resque & stultitiam (quid est inquā ho
mo vt sequi possit regē factorem suū?)
13 ¶ & vidi ꝙ tantùm præcederet sapien-
tia stultitiā, quantum differt lux à tene-
14 bris. ¶ ‖ Sapiētis oculi in capite eius: stul- ‖ Inf. 8. a. 1. Pro. 17. d. 24.
tus in tenebris ambulat. Et didici ꝙ v-
15 nus vtriusq; esset interitus. ¶ Et dixi in
corde meo. Si vnus & stulti & me⁹ oc-
casus erit, quid mihi prodest ꝙ maiorē
sapientiæ dedi operam? Locutusq; cum
mente mea, animaduerti ꝙ hoc quo-
16 que esset vanitas. ¶ Non enim erit me-

moria sapiétis similiter vt stulti in per-
petuũ, & futura tépora obliuione cun-
cta pariter operient: moritᷣ doctus simi
17liter vt indoctus. ⁋ Et idcirco tæduit me
D vitæ meę, videntem mala vniuersa esse
sub sole, & cũcta vanitaté & afflictioné
18spiritus. ⁋ Rursus detestatus sum omné
industriam meá, qua sub sole studiosis
simè laboraui, habiturus hæredé post
19me, ⁋ qué ignoro, vtrum sapiens an stul-
tus futurus sit, & dominabitᷣ in labori-
bus meis qb⁹ desudaui & solicit⁹ fui, &
20est quicquá tam vanũ? ⁋ Vnde cessaui,
renuntiauitq; cor meum vltra labora-
21re sub sole. ⁋ Ná cũ alius laboret in sa-
pientia & doctrina & solicitudine, ho-
quoq; mini otioso q̃sita dimittit, & hoc ergo
22vanitas, & magnũ malũ. ⁋ Quid enim
ꝓderit homini de vniuerso labore suo
& afflictione spiritus, qua sub sole cru-
23ciatus est? ⁋ Cũcti dies eius dolorib⁹ &
erũnis pleni sunt, nec per noctẽ mente
24requiescit, & hoc nõne vanitas est? ⁋ Nõ
ne melius est comedere, & bibere, & o-
stendere animę suę bona de laboribus
25suis? & hoc de manu Dei est. ⁋ Quis ita
deuorabit, & delicijs affluet vt ego?
26⁋ Homini bono in conspectu suo dedit
Deus sapientiá, & scientiam, & lætitiá:
peccatori auté dedit afflictioné & cu-
ram superfluá, vt addat & congreget &
tradat ei qui placuit Deo, sed & hoc va
nitas est & cassa solicitudo mentis.

CAP. III.

1 OMnia tempus habét, & suis spatijs
A transeunt vniuersa sub cælo.
2 ⁋ Tépus nascendi, & tépus moriendi.
Tempus plantandi, & tempus euel-
lendi quod plantatum est.
3 ⁋ Tépus occidendi, & tépus sanandi.
Tépus destruendi, & tépus ędificádi.
4 ⁋ Tempus flendi, & tempus ridendi.
Tempus plangendi, & tépus saltádi.
5 ⁋ Tempus spargendi lapides, & tem-
pus colligendi.
Tempus amplexandi, & tépus lon-
gè fieri ab amplexibus.
6 ⁋ Tépus acquirendi, & tépus perdédi.
B Tépus custodiédi, & tépus abijciédi.
7 ⁋ Tépus scindendi, & tépus cõsuendi.
Tempus tacendi, & tépus loquendi.
8 ⁋ Tempus dilectionis & tépus odij.
Tempus belli, & tempus pacis.
9 ⁋ Quid habet amplius homo de labo
10re suo? ⁋ Vidi afflictionem quam dedit
Deus filijs hominũ, vt distendantur in
11ea: ⁋ Cuncta fecit bona in tépore suo, &
mundũ tradidit disputationi eorũ, vt
nõ inueniat homo opus quod operatus
12est Deus ab initio vsq; ad finé. ⁋ Et co-
C gnoui q̄ non esset melius nisi lætari,
13& facere benè in vita sua. ⁋ Omnis enĩ
homo qui comedit & bibit, & videt bo
num de labore suo, hoc donũ Dei est.
14⁋ Didici q̄ omnia opera quę fecit Deus,
perseuerent in perpetuum, non possu-
mus eis quicquá addere, nec auferre quæ
15fecit Deus vt timeatur: ⁋ Quod factum
est, ipsum ꝑmanet: q̃ futura sunt iam
fuerunt, & Deus instaurat quod abijt.
16⁋ Vidi sub sole I loco iudicij impietaté,
17& in loco iustitiæ iniquitaté. ⁋ Et dixi
D in corde meo, Iustum & impium iudi-
cabit Deus, & tépus omnis rei tũc erit.
18⁋ Dixi in corde meo de filijs hominum
vt ꝓbaret eos Deus, & ostenderet simi-
19les esse bestijs. ⁋ Idcirco vnus interitus
est hoĩs & iumentorũ, & ęqua vtriusq;
conditio, sicut moritur homo, sic & illa
moriuntᷣ, similiter spirant oĩa, & nihil
habet homo iumento amplius. cuncta
20subiacent vanitati. ⁋ Et omnia pergunt
ad vnum locũ: de terra facta sunt, & in
21terrá pariter reuertuntᷣ. ⁋ Quis nouit si
spiritus filiorũ Adam ascédat sursum,
& si spiritus iumentorum descendat
22deorsum? ⁋ Et deprehédi nihil esse me-
lius q̃ lætari hominem in opere suo, &
hanc esse partem illius. Quis enim eum
adducet, vt post se futura cognoscat?

CAP. IIII.

1 VErti me ad alia, & vidi calumnias
A quę sub sole geruntᷣ, & lachrymas
innocentiũ, & neminem cõsolatorem:
nec posse resistere eorũ violentiæ, cun-
2 ctorũ auxilio destitutos. ⁋ Et laudaui
3 magis mortuos, q̃ viuentes. ⁋ & fœlicio-
rem vtroq; iudicaui qui necdum natus
est, nec vidit mala quæ sub sole fiunt.
4 ⁋ Rursum cõtemplatus sum omnes la-
bores hominũ, & industrias animad-
uerti patére inuidiæ proximi, & in hoc
5 ergo vanitas, & cura sup̄flua est. ⁋ Stul-
tus complicat manus suas, & comedit
6 carnes suas dicés: ⁋ Melior est pugillus
cũ requie, q̃ plena vtraq; manus cũ la-
7 bore, & afflictione animi. ⁋ Considerás
8 repperi & aliá vanitaté sub sole, ⁋ vnus
est & secundũ non habet, non filium,
B non fratré, & tamen laborare non ces-

sat, nec satiant oculi eiꝰ diuitijs: nec re-
cogitat, dicés, Cui laboro, & fraudo ani
mã meã bonis? in hoc quoque vanitas
9 est, & afflictio pessima. ¶ Melius est ergo
duos esse simul, q̃ vnũ: habét enĩ emo-
10 lumentũ societatis suę: ¶ si vnus cecide
rit ab altero fulcietur. væ soli, quia cũ
11 ceciderit, non habet subleuanté se. ¶ Et
si dormierint duo, fouebũtur mutuò:
12 vnus quomodo calefiet? ¶ Et si quispiam
C p̃ualuerit cõtra vnũ, duo resistũt ei: fu-
13 niculus triplex difficile rũpit̃. ¶ Melior
est puer pauper & sapiens rege sene &
stulto, qui nescit præuidere in posterũ.
14 ¶ Qđ de carcere, catenisq; interdũ quis
egrediat̃ ad regnũ: & alius natus ĩ re-
15 gno, inopia consumatur. ¶ Vidi cũctos
D viuétes q ambulãt sub sole cum adole-
16 scéte sc̃do q cõsurget p̃ eo. ¶ Infinitꝰ nu
merus est pp̃li oium q fuerũt ante eũ:
& q postea futuri sunt, nõ lętabũtur in
eo, sed & hoc vanitas & afflictio spiritꝰ.
17 ¶ Custodi pedé tuũ ingrediés domũ Dei
& appropinqua vt audias. ‖ Multo enĩ
melior est obedientia, quàm stultorũ
victimæ, qui nesciũt quid faciũt mali.

‖ 1. Re 15 c.22. Osee 6. c.6.

CAP. V.

1 NE temerè quid loquaris, neque cor
A tuum sit velox ad proferendũ ser-
monem coram Deo, Deus enim in cęlo
& tu super terrã, idcirco sint pauci ser-
2 mones tui. ¶ Multas curas sequũtur som
nia, & in multis sermonibus inuenieť
3 stultitia. ¶ ‖ Si quid vouisti Deo, ne mo-
reris reddere, displicet enĩ ei infidelis
& stulta promissio, sed quodcunque vo
4 ueris redde. ¶ multoque melius est non
vouere, quàm post votũ p̃missa nõ red
5 dere. ¶ Ne dederis os tuum vt peccare fa
cias carné tuam, neq; dicas corã angelo.
B Non est p̃uidentia: ne fortè iratus Deꝰ
contra sermones tuos dissipet cũcta ope
6 ra manuum tuarum. ¶ Vbi multa sunt
somnia, plurimæ sunt vanitates, & ser-
mones innumeri: tu verò Deum time.
7 ¶ Si videris calumnias egenorum & vio
léta iudicia, & subuerti iustitiam in p̃-
uincia, non mireris super hoc negotio:
quia excelso excellior est alius, & super
8 hos quoq; eminétiores sunt alij, ¶ & in-
super vniuersæ terræ rex imperat seruié
9 ti. ¶ Auarus non implebitur pecunia: &
C qui amat diuitias, fructum non capiet
10 ex eis: & hoc ergo vanitas. ¶ Vbi multæ
sunt opes, multi & q comedunt eas. Et

‖ Deu. 23 d.21.

qd prodest possessori, nisi quod cernit
11 diuitias oculis suis? ¶ Dulcis est somnus
operanti, siue parũ, siue multum come
dat: saturitas autem diuitis nõ sinit eũ
12 dormire. ¶ ‖ Est & alia ĩfirmitas pessima
quam vidi sub sole: diuitiæ cõseruatæ
13 in malum domini sui. ¶ Pereunt enim
in afflictione pessima: generauit filiũ, q
14 in summa egestate erit. ¶ ‖ Sicut egressus
est nudus de vtero matris suę, sic re-
uertetur, & nihil auferet secum de labo
15 re suo. ¶ Miserabilis prorsus infirmitas:
quõ venit, sic reuertetur. Quid ergo pro
16 dest ei q̧ laborauit in ventum? ¶ Cũctis
D diebus vitę suę comedit in tenebris &
ĩ curis multis, & in ęrũna atq; tristitia.
17 ¶ Hoc itaq; visum est mihi bonum vt co
medat quis & bibat, & fruatur lętitia
ex* labore suo quo laborauit ipse sub so
le numero dierum vitę suę, quos dedit
18 ei Deus, & hæc est pars illius. ¶ Et omni
homini cui dedit Deꝰ diuitias, atq; sub
stantiã, potestatemq; ei tribuit vt come
dat ex eis, & fruatur parte sua, & lætet̃
19 de labore suo: hoc est donũ Dei. ¶ Non
enim satis recordabitur dierum vitæ
suæ, eò q̧ Deus occupet delicijs cor eius.

Iob 20. c.20.

‖ Iob 1. d.21. 1. Tim. 6. b.7.

*omni a.

CAP. VI.

1 EST & aliud malum quod vidi sub
A sole, & quidé frequés apud homi-
2 nes, ¶ Vir cui dedit Deus diuitias, & sub
stantiam, & honoré, & nihil deest aiæ
suæ ex omnibus quæ desiderat: nec tri-
buit ei potestatem Deus vt comedat ex
eo, sed homo extraneus vorabit illud.
3 hoc vanitas, & miseria magna est. ¶ Si ge
B nuerit quispiã centũ liberos, & vixerit
multos annos, & plures dies ętatis ha-
buerit, & aĩa illius nõ vtatur bonis sub
stãtię suę, sepulturaq; careat: de hoc ego
4 p̃nũtio q̧ melior illo sit abortiuus. ¶ Fru
C stra enĩ venit & pergit ad tenebras, &
5 obliuione delebit̃ nomé eiꝰ. ¶ Nõ vidit
solé, neq; cognouit distãtiã boni & ma
6 li: ¶ et si duobꝰ millibꝰ annis vixerit, &
nõ fuerit p̃fruitus bonis: nõne ad vnũ
7 locũ p̃perãt oĩa? ¶ Oĩs labor hominis
in ore eius: sed anima eius non imple-
8 bitur. ¶ Quid habet amplius sapiens à
stulto? & qđ paup, nisi vt p̃gat illuc vbi
9 est vita? ¶ Melius est videre quod cupias
quàm desiderare qđ nescias, sed & hoc
10 vanitas est, & pręsumptio spiritꝰ. ¶ Qui
D futurus est, iam vocatum est nomé eiꝰ:
et scitur quòd homo sit, et nõ possit cõ

tra fortiorem se in iudicio cõtendere.
11 ¶ Verba sunt plurima, multamq; in disputando habentia vanitatem.

CAP. VII.

1 A QVid necesse est homini maiora se quærere, cũ ignoret quid cõducat sibi in vita sua numero dierũ peregrinationis suæ, & tẽpore quod velut vmbra præterit? Aut qs ei poterit indicare qd post eum futurũ sub sole sit?
2 ¶ ‖ Melius est nomen bonũ, q̃ vnguenta pretiosa, & dies mortis die natiuitatis.
3 ¶ Melius est ire ad domũ luctus q̃ ad domum conuiuij: in illa enim finis cunctorũ admonet' hominũ, & viuens cogi
4 tat quid 'futurũ' sit. ¶ Melior est ira risu: quia per tristitiã vultus corrigit' ani-
5 mus delinquẽtis. ¶ Cor sapientiũ vbi tristitia est, & cor stultorum vbi lętitia.
6 ¶ Melius est à sapiẽte corripi, q̃ stultorũ
7 adulatione decipi. ¶ qa sicut sonitus spinarũ ardentiũ sub olla, sic risus stulti.
8 sed & hoc vanitas. ¶ Calũnia conturbat sapientẽ, & perdet robur cordis illius.
9 ¶ Melior est finis orationis, q̃ principiũ.
B Melior est patiens arrogãte. ¶ Ne sis ve-
10 lox ad irascendũ: quia ira in sinu stulti
11 requiescit. ¶ Ne dicas, Quid putas causę est ꝙ priora tẽpora meliora fuere q̃ nũc sunt? stulta enim est huiuscemodi in-
12 terrogatio. ¶ Vtilior est sapiẽtia cũ diuitijs, & magis prodest vidẽtibus solem.
13 ¶ Sicut enim ꝓtegit sapientia, sic protegit pecunia, hoc autẽ plus habet eruditio & sapientia, ꝙ vitam tribuunt pos-
14 sessori suo. ¶ Considera opera Dei, quod nemo possit corrigere quẽ ille despexe-
15 rit. ¶ In die bona fruere bonis, & malam diem præcaue. sicut enim hanc, sic & illam fecit Deus, vt non inueniat homo
16 contra eum iustas querimonias. ¶ Hæc
C quoq; vidi in diebus vanitatis meę. Iustus perit in iustitia sua, & impius mul-
17 to viuit tp̃e in malitia sua. ¶ Noli esse iustus multum, neq; plus sapias, q̃ ne-
18 cesse est, ne obstupescas. ¶ Ne impiè agas multũ: & noli esse stultus, ne mo-
19 riaris in tẽpore non tuo. ¶ Bonum est te sustentare iustũ, sed & ab illo ne subtrahas manũ tuam: quia q̨ timet Deũ,
20 nihil negligit. ¶ Sapientia confortauit sapientem super decem principes ciui-
21 tatis. ¶ ‖ Non est enim homo iustus in terra: qui faciat bonum, & non peccet.
22 ¶ Sed & cunctis sermonibus qui dicuntur, ne accõmodes cor tuum: ne fortè
23 audias seruũ maledicentem tibi, ¶ scit enim cõscientia tua quia & tu crebrò
24 maledixisti alijs. ¶ Cũcta tentaui in sapientia. Dixi, Sapiẽs efficiar: & ipsa lon
25 gius recessit ĩ me, ¶ multò magis quàm erat: & alta ꝓfunditas, qs inueniet eã?
26 ¶ Lustraui vniuersa animo meo, vt sci-
D rem & considerarem, & quærerem sapientiã & rationẽ, & vt cognoscerẽ impietatem stulti, & errorẽ imprudentiũ:
27 ¶ & inueni amariorẽ morte mulierem, quæ laqueus venatorũ est, & sagena cor eius, vincula sunt manus illius, q̨ placet Deo, effugiet illã: qui autẽ peccator
28 est, capiet' ab illa. ¶ Ecce hoc inueni, dixit Ecclesiastes, vnũ & alterũ, vt inueni-
29 rem rationẽ, ¶ quã adhuc quærit anima mea, & non inueni. Virum de mille vnũ repperi: mulierẽ ex oĩbus nõ inue-
30 ni. ¶ Solummodo hoc inueni, ꝙ fecerit Deus hoĩem rectum: & ipse se infinitis miscuerit q̃stionib⁹. Quis talis vt sapiẽs est? & quis cognouit solutionẽ verbi.

CAP. VIII.

1 A SApientia hominis lucet ĩ vultu eius, & potẽtissimus faciem illius cõmu- Suprà 2. c 14.
2 tabit. ¶ Ego os regis obseruo, & p̄cepta Prou. 17 d. 24.
3 iuramẽti Dei. ¶ Ne festines recedere à facie ei⁹, neq; permaneas in opere malo:
4 quia oẽ quod voluerit faciet, ¶ & sermo illius potestate plenus est, nec dicere ei
5 quisquã potest. Quare ita facis? ¶ Qui custodit pręceptũ, nõ experiet' quicquam mali. Tempus & r̃ñsionem cor sapiẽtis
6 intelligit. ¶ Omni negotio tempus est, & opportunitas, & multa hoĩs afflictio,
7 ¶ quia ignorat præterita, & futura nul-
8 lo scire potest nuntio. ¶ Non est in hoĩs potestate ꝓhibere spiritũ, nec habet potestatẽ in die mortis, nec sinit' quiescere ingruẽte bello, neq; saluabit impie-
9 tas impiũ. ¶ Oĩa hæc cõsideraui, & dedi
B cor meũ in cunctis operibus quæ fiunt sub sole. Interdũ dñatur homo homi-
10 ni in malum suũ. ¶ Vidi impios sepultos: qui etiã cũ adhuc viuerent, in loco sancto erant, & laudabant' in ciuitate quasi iustorum operũ, sed & hoc vani-
11 tas est. ¶ Etenim quia nõ profertur citò contra malos sententia, absq; timore
12 vllo filij hominũ perpetrãt mala. ¶ At-
C tamen peccator ex eo ꝙ cẽties facit malum, & per patientiam sustentatur, ego cognoui quòd erit bonum timentibus

Deum

13 Deum qui verentur faciem eius. ¶Non
sit bonum impio, nec prolongent dies
eius, sed quasi vmbra transeát qui non
14 timent faciem Domini. ¶Est & alia va-
nitas, quæ fit super terrá, sunt iusti qui-
bus mala ꝓueniũt, quasi opera egerint
impiorũ: & sunt impij q ita securi sunt
quasi iustorũ facta habeant, sed & hoc
15 vanissimum iudico. ¶Laudaui igitur læ
D titiam, quod non esset homini bonum
sub sole, nisi q comederet, & biberet,
atq; gauderet: & hoc solũ secum aufer-
ret de labore suo in dieb9 vitæ suæ quos
16 dedit ei Deus sub sole. ¶ Et apposui cor
meum vt scirem sapientiá, & intellige-
ré *distentioné quæ versat in terra. Est
homo qui diebus ac noctib9 somnum
17 nõ capit oculis. ¶Et intellexi quod om-
nium operũ Dei nullá possit homo in-
uenire rationé eorũ quæ fiunt sub sole:
& quanto plus laborauerit ad quæren-
dum, tantò minus inueniat: etiá si dixe
rit sapiens se nosse, nõ poterit reperire.

*dissésionem.

CAP. IX.

1 OMnia hæc tractaui in corde meo,
A vt curiosè intelligerem: Sunt iusti
atq; sapiétes, & opera eorum in manu
Dei: & tñ nescit homo vtrũ amore an
2 odio dignus sit: ¶ sed omnia in futurũ
seruantur incerta, eò q vniuersa æquè
eueniát iusto & impio, bono & malo,
mundo & immundo, immolanti victi-
mas, & sacrificia contémenti. sicut bo-
nus, sic & peccator, vt periurus, ita & il
3 le q verũ deierat. ¶ Hoc est pessimũ in-
ter oía quæ sub sole fiunt, qa eadé cun
ctis eueniunt, vnde & corda filiorũ ho-
minũ implent malitia, & contéptu in
vita sua, & post hæc ad inferos deducé-
4 tur. ¶Nemo est q semp viuat, & q hui9
B rei habeat fiduciá: melior est canis viu9
5 leone mortuo. ¶ Viuentes enim sciunt
se esse morituros, mortui verò nihil no
uerunt amplius, nec habent vltrà mer-
cedé: qa obliuioni tradita est memoria
6 eorũ. ¶Amor quoq; & odiũ, & inuidiæ
simul perierũt, nec habét parté in hoc
seculo, & in opere quod sub sole gerit.
7 ¶Vade ergo & comede in lætitia pané
tuũ, & bibe cũ gaudio vinum tuũ: qa
8 Deo placent opera tua. ¶ Omni tépore
sint vestimenta tua candida, & oleũ de
9 capite tuo nõ deficiat. ¶ Perfruere vita
C cũ vxore quá diligis, cunctis dieb9 vitæ
instabilitatis tuæ, qui dati sunt tibi sub
sole omni tépore vanitatis tuæ. hæc est
enim pars in vita, & in labore tuo quo
10 laboras sub sole. ¶Quodcũq; facere po-
test manus tua, instáter operare: qa nec
opus, nec ratio, nec sapiétia, nec sciétia
11 erũt apud inferos, quò tu ꝓperas. ¶Ver-
ti me ad aliud, & vidi sub sole, nec ve-
lociũ esse cursum, nec fortiũ bellũ, nec
sapientium pané, nec doctorũ diuitias,
nec artificũ gratiá: sed tépus casumque
12 in oíbus. ¶Nescit homo finé suũ, sed si-
cut pisces capiunt hamo, & sicut aues
laqueo cõprehundunt: sic capiunt ho-
mines in tépore malo, cũ eis extéplò su-
13 peruenerit. ¶ Hanc quoq; sub sole vidi
14 sapientiá, & probaui maximam. ¶Ciui-
D tas parua, & pauci in ea viri, venit cõ-
tra eá rex magnus, & vallauit eá, extru-
xitq; munitiones ꝑ gyrũ, & perfecta est
15 obsidio. ¶ Inuentusq; est in ea vir pau-
per & sapiens, & liberauit vrbé ꝑ sapié-
tiam suá, & null9 deinceps recordatus
16 est hominis illius pauperis. ¶Et dicebá
ego melioré esse sapientiá fortitudine:
quomodo ergo sapiétia pauperis conté
pta est, & verba eius non sunt audita?
17 ¶Verba sapientiũ audiuntur in silétio,
plusquá clamor principis inter stultos.
18 ¶‖Melior est sapiétia, q̃ arma bellica: & ‖Sup. 6. a. 1.
q in vno peccauerit, multa bona ꝑdet.

CAP. X.

1 MVscæ morientes perdunt suauita-
A tem vnguéti. Pretiosior est sapien
tia & gloria, parua ad tempus stultitia.
2 ¶Cor sapientis in dextera ei9, & cor stul
3 ti in sinistra illius. ¶ Sed & í via stultus
ambulans, cũ ipse insipiens sit oés stul-
4 tos æstimat. ¶Si spiritus potestaté habé-
tis ascenderit sup te, locũ tuũ ne dimi-
seris: quia curatio faciet cessare peccata
5 maxima. ¶Est malũ quod vidi sub sole,
quasi ꝑ erroré egrediés à facie princi-
6 pis: ¶positũ stultũ in dignitate sublimi
B & diuites sedere deorsum: ¶Vidi seruos
7 in equis: & principes ambuláter sup ter
8 rá quasi seruos. ¶‖Qui fodit foueá, inci- ‖Pro. 26. d. 27. Eccl. 10. b 8. Eccl. 27. d. 29.
det in eá: & qui dissipat sepem morde-
9 bit eũ coluber. ¶Qui transfert lapides,
affligetur in eis: & qui scindit ligna, vul-
10 nerabitur ab eis. ¶Si retusum fuerit ferrũ,
& hoc nõ vt prius, sed hebetatũ fuerit,
multo labore exacuetur, & post industriá
11 sequetur sapientia. ¶Si mordeat serpens
in silétio, nihil eo minus habet qui oc-
12 cultè detrahit. ¶ Verba oris sapientis,

gratia: & labia insipientis præcipitabũt
13eũ. ¶Initium verborũ eius stultitia, &
C nouissimũ oris illius error pessimus.
14¶Stultus verba multiplicat: Ignorat ho
mo q̃d ante se fuerit: & quid post se fu-
15turũ sit, quis ei poterit indicare? ¶Labor
stultorũ affliget eos, q nesciunt in vrbẽ
16pgere. ¶Væ tibi terra, cuius rex puer est,
17& cuius principes manè comedũt. ¶Bea
ta terra, cuius rex nobilis est, & cuius
principes vescunť in tpe suo ad reficiẽ-
18dum, & nõ ad luxuriã. ¶In pigritijs hu-
D miliabiť contignatio, & in infirmitate
19manuũ perstillabit domus. ¶ In risum
faciunt panẽ, & vinũ vt epulentur bi-
20bentes: & pecuniæ obediunt oĩa. ¶In co
gitatione tua regi ne detrahas, & in se-
creto cubiculi tui ne maledixeris diui-
ti: q̃a & aues cæli portabũt vocẽ tuã, &
q habet pẽnas annuntiabit sententiã.

CAP. XI.

1 MItte panem tuũ super transeuntes
A aquas: quia post tẽpora multa in-
2 uenies illũ. ¶ Da partẽ septẽ, necnon &
octo: q̃a ignoras q̃d futurũ sit mali su-
3 per terrã. ¶Si repletæ fuerint nubes, im-
brem sup terrã effundẽt. Si ceciderit li-
gnũ ad Austrũ, aut ad Aquilonẽ I quo-
4 cunq; loco ceciderit, ibi erit. ¶ Qui ob-
seruat ventũ, nõ seminat, & q cõsiderat
5 nubes, nunquã metet. ¶ Q̃uo ignoras q̃
B sit via spiritus, & qua ratione compin-
ganť ossa in ventre prægnãtis: sic nescis
6 opera Dei q fabricator est omniũ. ¶Ma
nè semina semen tuũ, & vespere ne ces-
set manus tua: quia nescis quid magis
oriať, hoc aut illud: & si vtrũq; simul,
7 melius erit. ¶Dulce lumen, & delecta-
8 bile est oculis videre solẽ. ¶Si ãnis mul
tis vixerit homo, & in his oĩbus lætatus
C fuerit, meminisse debet tenebrosi tẽpo-
ris, & dierum multorũ: q cũ venerint,
9 vanitatis arguentur præterita. ¶Lætare
ergo iuuenis in adolescentia tua, & in
bono sit cor tuũ in diebus iuuentutis
tuæ, & ambula in vijs cordis tui, & in
D intuitu oculorum tuorum: & scito q̃
pro omnib⁹ his adducet te Deus in iu-
10dicium. ¶Aufer iram à corde tuo, & amo-
ue malitiam à carne tua. Adolescentia
enim & voluptas vana sunt.

CAP. XII.

1 MEmento creatoris tui in dieb⁹ iu-
A uentutis tuæ, anteq̃ veniat tẽpus
afflictionis, & appropinquent anni, de
2 quibus dicas, non mihi placent, ¶an-
tequã tenebrescãt sol, & lumen, & lu-
na, & stellæ, & reuertanť nubes post plu
3 uiam: ¶quando cõmouebunť custodes
domus, & nutabunt viri fortissimi, &
otiosæ erunt molẽtes in minuto nume
B ro, & tenebrescent vidẽtes p foramina,
4 ¶Et claudẽt ostia in platea, in humilita
te vocis molẽtis, & consurgent ad vocẽ
volucris, & obsurdescent oẽs filiæ car-
5 minis. ¶Excelsa quoq; timebunt, & for
midabunt in via, florebit amygdalus,
impinguabiť locusta, & dissipabiť cap-
paris: q̃m ibit homo in domũ æternita
tis suæ, & circuibũt in platea plangẽtes.
6 ¶Antequã rumpať funiculus argẽteus,
& recurrat vitta aurea, & conterať hy-
dria super fontẽ, & confringať rota sup
7 cisternã, ¶& reuertať puluis in terrã suã
vnde erat, & spiritus redeat ad Deũ qui
8 dedit illũ. ¶Vanitas vanitatũ, dixit Ec-
9 clesiastes, & 'oĩa vanitas. ¶Cũmq; esset -1.
C sapientissimus Ecclesiastes, docuit po-
pulũ, & enarrauit q̃ fecerat: & inuesti-
gans composuit parabolas multas.
10¶Quæsiuit verba vtilia, & cõscripsit ser-
mones rectissimos, ac veritate plenos.
11¶Verba sapientiũ sicut stimuli, & quasi
claui in altũ defixi, quæ per magistrorũ
'consilium' data sunt à pastore vno. 'consiliũ 2.
12¶His amplius fili mi ne requiras. Fa-
D ciendi plures libros nullus est finis: fre
quensq; meditatio, carnis afflictio est.
13¶Finẽ loquendi pariter oẽs audiamus.
Deũ time, & mãdata eius obserua: hoc
14est enim oĩs homo. ¶ Et cũcta quæ fiũt,
adducet Deus in iudiciũ pro omni 'er- 'ab scondito 2.
rato', siue bonum, siue malum sit.

CANTICVM CANTICORVM
1 SALOMONIS,

quod Hebraicè dicitur Sirhasirim.

CAPVT PRIMVM.

2 ¶ OSCVLETVR me
A 'osculo' oris sui: 'osculis 1.
quia meliora sunt
vbera tua vino,
3 ¶ fragrantia vnguẽ-
tis optimis. Oleum
effusum nomen tu-
um: ideo adole-
4 scentulæ dilexerunt te. ¶ Trahe me:
post te curremus - in odorem vnguen- -1.

torum

corum tuorum. Introduxit me rex in
cellaria sua: exultabimus & lętabimur
in te, memores uberum tuorum su-
5 per vinum: recti diligunt te. Nigra
B sum sed formosa filiæ Ierl'm, sicut ta-
bernacula Cedar, sicut pelles Salomo-
6 nis. Nolite me cõsiderare, q̃ fusca sim,
qa decolorauit me sol: filij mris meę
pugnauerũt cõtra me, posuerũt me cu-
stodé vineis: vineá meá non custodiui.
7 Indica mihi quem diligit aĩa mea, vbi
pascas, vbi cubes ĩ meridie, ne vagari in-
8 cipiá post greges sodaliũ tuorum: Si
C ignoras te ô pulcherrima inter mulie-
res, egredere, & abi post vestigia gregũ*, (*sodaliũ.)
& pasce hœdos tuos iuxta tabernacula
9 pastorũ. Equitatui meo in curribꝰ Pha-
10 raonis assimilaui te amica mea. Pul-
chrę sunt genę tuæ sicut turturis: collũ
11 tuũ sicut monilia. Murenulas aureas
12 faciemꝰ tibi, vermiculatas argéto. Dũ
D esset rex ĩ accubitu suo, nardus mea de
13 dit odoré suũ. Fasciculꝰ myrrhę dile-
ctus meꝰ mihi inter ubera mea cõmo-
14 rabit. Botrus cypri dilectꝰ meꝰ mihi, ĩ
15 vineis Engaddi. Ecce tu pulchra es ami
ca mea, ecce tu pulchra es, oculi tui co
16 lũbarũ. Ecce tu pulcher es dilecte mi,
& decôrus. Lectulus noster floridus:
17 tigna domorum nostrarum cedrina,
laquearia nostra cypressina.

CAP. II.

1 EGo flos cãpi, & liliũ conualliũ. Si-
A cut liliũ inter spinas, sic amica mea
2 inter filias. Sicut malꝰ inter ligna syl-
3 uarũ, sic dilectus meus inter filios. Sub
vmbra illius qué desiderauerá, sedi: &
4 fructꝰ eiꝰ dulcis gutturi meo. Introdu
xit me* ĩ cellá vinariá, ordinauit in me (*, et.)
5 charitaté. Fulcite me floribus, stipate
6 me malis: quia amore lágueo. Lęua eiꝰ
B sub capite meo, & dextera illiꝰ amplexa
7 bit me. Adiuro vos filię Ierl'm per ca- (Infrà 8. a. 3. Infr. 3. b. 5. & c. 8. 8. a. 4.)
preas, ceruosq; cãporum, ne suscitetis,
neq; euigilare faciatis dilectá, quoad-
8 usque ipsa velit. Vox dilecti mei, ecce
iste venit saliés ĩ mõtibꝰ, trãsiliés colles:
9 Siilis est dilectꝰ meꝰ capreę, hinnuloq;
ceruorũ. en ipse stat post parieté nrm re
spiciés p fenestras, ꝓspiciés p cãcellos.
10 *En dilectꝰ meꝰ loquit mihi, Surge, ꝓ- (*En.)
C pera amica mea, colũba mea formosa (*1.)
11 mea, & veni. Iã eni hyems trãsijt, im-
12 ber abijt & recessit. Flores apparuerũt
in terra nra tépus putationis aduénit: (*7.)
13 vox turturis audita est ĩ terra nra. ficus
ꝓtulit grossos suos, vineę floréces dede-
rũt odoré*. Surge.* amica mea, speciosa (*suum. *propera)
14 mea, & veni. Colũba mea ĩ foramini-
D bus petræ, in cauerna maceriç, ostende
mihi faciẽ tuá, sonet vox tua ĩ auribus
meis: vox enim tua dulcis, & facies tua
15 decôra. Capite nobis vulpes paruulas q̃
demoliunt vineas. ná vinea nra floruit.
16 Dilectꝰ meꝰ mihi, & ego illi, q pascit
17 inter lilia, donec aspiret Dies, & incli-
nent vmbrę. Reuertere: siilis esto dilecte
mi capreę, hinnuloq; ceruorũ sup mõ-
tes Bethel.

CAP. III.

1 IN lectulo meo p noctes q̃siui qué di-
A ligit aĩa mea: q̃siui illũ, & nõ inueni.
2 Surgá, & circuibo ciuitaté: per vicos &
plateas quęrá qué diligit aĩa mea, q̃si- (Infrà 5. b. 6.)
3 ui illũ, & nõ inueni. Inuenerũt me vi-
giles, q custodiũt ciuitaté, Nũ qué dili-
4 git aĩa mea vidistis? Paululũ cũ ptran-
B sissem eos, inueni qué diligit aĩa mea:
tenui eũ: nec dimittá, donec introducá
illũ in domũ matris meæ, & in cubicu
5 lũ genitricis meę. Adiuro vos filię Ie- (Supr. 2. b. 7. Infrà 8. a. 4.)
rusalé p capreas, ceruosq; camporũ, ne
suscitetis, neq; euigilare faciatis dilectá
6 donec ipsa velit. Quæ est ista q̃ ascédit
C p desertũ, sicut virgula fumi ex aroma-
tibus myrrhæ & turis, & vniuersi pul-
7 ueris pigmentarij? En lectulũ Salomo
nis sexaginta fortes ambiũt ex fortissi-
8 mis Isrl. oẽs tenétes gladios, & ad bel
la doctissimi: vniuscuiusq; ensis sup fe
9 mur suũ pp timores nocturnos. Fercu
lũ fecit sibi rex Salomõ de lignis Liba-
10 ni. Colũnas eiꝰ fecit argéteas, reclina-
toriũ aureũ, ascensum purpureũ: me-
dia, charitate cõstrauit pp filias Ierl'm.
11 Egredimini & videte filiæ Sion regem
Salomonem in diademate, quo coro-
nauit illum mater sua in die despõsa-
tionis illiꝰ, & in die lætitiæ cordis eius.

CAP. IIII.

1 QVàm pulchra es amica mea, q̃ pul
A chra es? Oculi tui columbarum
absq; eo qđ intrinsecus latet.
Capilli tui sicut greges caprarũ quæ a- (Infrà 6. a. 4.)
2 scenderunt de mõte Galaad. Dẽtes tui
sicut greges tonsarũ, quę ascenderũt de
lauacro, omnes gemellis fętibꝰ, & steri
3 lis nõ est inter eas. Sicut vitta coccinea la
bia tua, & eloquiũ tuũ, dulce. Sicut fra-
gmé mali punici, ita & genæ tuę, absq;
4 eo quod intrinsecus latet. Sicut turris

B Dauid collũ tuum, quę ędificata est cũ
propugnaculis. mille clypei pẽdent ex
5 ea oĩs armatura fortium. ❡ Duo hubera
tua sicut duo hinnuli capreę gemelli, q
6 pascunt in lilijs, ❡ donec aspiret dies, &
inclinent vmbræ. Vadã ad montẽ myr
7 rhę, & ad collẽ thuris. ❡ Tota pulchra es
8 amica mea, & macula nõ est in te. ❡ Ve
C ni de Libano sponsa mea, veni de Liba
no, veni: coronaberis de capite Amana,
de vertice Sanir & Hermon, de cubilib⁹
9 leonũ, de montib⁹ pardorũ. ❡ Vulnera-
sti cor meũ soror mea sponsa, vulnera-
sti cor meũ in vno oculorũ tuorũ, & in
10 vno crine colli tui. ❡ Quã pulchræ sunt
mãmę tuæ soror mea spõsa? pulchriora
sunt hubera tua vino, & odor vnguen-
11 torum tuorũ super oĩa aromata. ❡ Fa-
D uus distillans labia tua sponsa, mel &
lac sub lingua tua: & odor vestimen-
12 torum tuorum sicut odor thuris. ❡ Hor-
tus cõclusus soror mea spõsa, hortus cõ
13 clusus, fons signat⁹. ❡ Emissiones tuę pa-
radisus malorũ punicorũ cũ pomorum
14 fructib⁹. Cypri cũ nardo, ❡ nard⁹ & cro-
cus, fistula & cinnamomũ cũ vniuersis
lignis Libani, myrrha & aloe cũ oĩbus
15 primis vnguẽtis. ❡ Fons hortorũ: puteus
aquarũ viuentiũ, q̃ fluũt impetu de Li-
16 bano. ❡ Surge Aqlo, & veni Auster, pfla
hortum meũ, & fluent aromata illius.

CAP. V.

1 Veniat dilectus meus in hortũ suũ
A & comedat fructũ pomorum suo-
rum. Veni in hortum meũ soror mea
sponsa, messui myrrham meã cum aro
matibus meis: comedi fauum cũ melle
meo, bibi vinũ meum cum lacte meo:
comedite amici, & bibite, & inebriami
2 ni charissimi. ❡ Ego dormio, & cor meũ
vigilat: vox dilecti mei pulsantis, Aperi
mihi soror mea, amica mea, columba
mea, immaculata mea: qa caput meũ
plenũ est rore, & cincinni mei guttis no
3 ctium. ❡ Expoliaui me tunica mea, qũo
induar illa? laui pedes meos, quomodò
4 inquinabo illos? ❡ Dilectus meus misit
manũ suã per foramen, & venter meus
5 intremuit ad tactum eius. ❡ Surrexi, vt
B aperirẽ dilecto meo: manus meę stilla-
uerunt myrrhã, & digiti mei pleni myr
6 rha pbatissima. ❡ Pessulũ ostij mei ape-
*dilectus rui dilecto meo: at ille decliuauerat,
‖Supra 3 atq; transierat. Anima mea liquefacta
a. 1. est, vt *locutus est: ‖ q̃siui, & nõ inueni
7 illũ: vocaui, & nõ rñdit mihi. ❡ Inuene
runt me custodes q circũeunt ciuitatẽ:
pcusserunt me, & vulnerauerũt me: tu-
lerunt palliũ meũ mihi custodes mu-
8 rorũ. ❡ ‖ Adiuro vos filię Ierlm, si inue- ‖Supra 2.
C neritis dilectũ meũ, vt nuntietis ei qa b. 7. 3 b.
9 amore langueo. ❡ Qualis est dilect⁹ tuus 5. 8. a. 4.
ex dilecto, ô pulcherrima mulierũ? qua
lis est dilectus tuus ex dilecto, q a sic ad
10 iurasti nos? ❡ Dilect⁹ meus candidus &
11 rubicundus, electus ex millib⁹. ❡ Caput
eius aurũ optimũ. Comæ eius sicut ela-
12 tę palmarũ, nigræ quasi coruus. ❡ Oculi
eius sicut colũbę sup riuulos aquarũ, q̃
lacte sunt lotæ, & resident iuxta fluẽta
13 plenissima. ❡ Genæ illi⁹ sicut areolę aro-
D matũ consitę à pigmentariis. Labia ei⁹
14 lilia distillãtia myrrhã primã. ❡ Manus
illi⁹ tornatiles aureę, plenę hyacinthis.
Vẽter eius eburneus, distinctus sapphi-
15 ris. ❡ Crura illius columnæ marmoreæ,
q̃ fundatę sunt super bases aureas. Spe-
16 cies eius vt Libani, electus vt cedri. ❡ Gut
tur illius suauissimũ, & totus deside ra-
bilis. talis est dilectus meus, & ipse est
17 amicus me⁹, filiæ Ierlm. ❡ Quò abijt di-
lect⁹ tu⁹ ô pulcherrima mulierũ? quò de
clinauit dilect⁹ tu⁹, & qremus eũ tecũ?

CAP. VI.

1 Dilectus meus descendit in hortum
A suũ ad areolam aromatũ, vt pasca
2 tur in hortis, & lilia colligat. ❡ Ego di-
lecto meo, & dilectus meus mihi, q pa-
3 scit inter lilia. ❡ Pulchra es amica mea,
suauis & decôra sicut Ierlm: terribilis
4 vt castrorũ acies ordinata. ❡ Auerte ocu
los tuos à me, qa ipsi me auolare fece-
runt. ‖ Capilli tui sicut grex caprarũ q̃ ‖Supra 4.
5 apparuerũt de Galaad. ❡ Dẽtes tui sicut a. 1.
B grex ouiũ q̃ ascenderũt de lauacro, oẽs
gemellis fœtib⁹, & sterilis nõ est in eis.
6 ❡ Sicut cortex mali punici, sic genæ tuæ
7 absq; occultis tuis. ❡ Sexaginta sunt re-
ginę, & octoginta cõcubinę, & adolescẽ
8 tularũ nõ est numerus. ❡ Vna est colũba
mea, pfecta mea: vna est mřĩ suę, electa
genitrici suę. Viderũt eã filiæ, & beatis-
simã prędicauerũt: reginæ & cõcubinę,
9 & laudauerunt eam. ❡ Quæ est ista quę
C progredit quasi aurora cõsurgens, pul-
chra vt luna, electa vt sol, terribilis vt
10 castrorum acies ordinata? ❡ Descẽdi in
hortũ *nucũ vt viderẽ poma *cõualliũ, *meũ 10
& inspicerẽ si floruisset vinea, & germi- *conuallis, vt 8.
11 nassẽt mala punica. ❡ Nesciui: aĩa mea

contur-

cõturbauit me pp quadrigas Ami-na-
12 dab. Reuertere reuertere *Sunamitis: *Sulamitis 2.
reuertere reuertere, vt intueamur te.

C A P. VII.

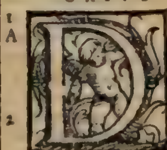
1 A Quid videbis in *Sunamite, nisi *Sulamite 2.
choros castrorũ? Quàm pulchri
sunt gressus tui ĩ calceamẽtis: filia prin
cipis? Iuncturæ fęminũ tuorum, sicut
monilia q̃ fabricata sunt manu artifi-
2 cis. Vmbilicus tu⁹ crater tornatilis, nũ
quã indigẽs poculis. Vẽter tuus sicut a-
3 ceruus tritici, vallatus liliis. Duo hu-
bera tua sicut duo hinnuli gemelli ca-
4 preæ. Collũ tuũ sicut turris eburnea.
B Oculi tui sicut piscinę in Hesebon, quæ
sunt in porta filiæ multitudinis. Na-
sus tu⁹ sicut turris Libani, q̃ respicit con
5 tra Damascũ. Caput tuũ vt Carmelus:
& comæ capitis tui, sicut purpura regis
6 *vincta canalibus. Quã pulchra es, & *iuncta
7 quã decôra charissima, in deliciis: Sta-
tura tua assimilata est palmę, & hube-
8 ra tua botris. Dixi, Ascendã in palmã,
& apprehendã fructus eius: & erunt hu
C bera tua sicut botri vineæ: & odor oris
9 tui sicut *malorũ. Guttur tuũ sicut vi- *odor.
nũ optimũ, dignũ dilecto meo ad potã-
dum, labiisq; & dẽtib⁹ illius ad rumi-
10 nandum. Ego dilecto meo, & ad me
11 conuersio eius. Veni dilecte mi, egre-
diamur in agrũ, cõmoremur in villis.
12 Manè surgamus ad vineas, videamus
D si floruit vinea, si flores fruct⁹ parturiũt,
si floruerũt mala punica: ibi dabo tibi
13 hubera mea. Mãdragorę dederũt odo-
rem. In portis nostris omnia poma: no-
ua & vetera, dilecte mi, seruaui tibi.

C A P. VIII.

1 A Quis mihi det te fratrem meum, su-
gentem hubera matris meę, vt
inueniam te foris, & deosculer te. *& iã *etiam 2.
2 me nemo despiciat? Apprehendã te, &
ducã in domũ matris meæ*. Ibi me do *& in cubiculum genitricis meæ.
cebis, & dabo tibi poculũ ex vino cõdi-
to, & mustum malorũ granatorũ meo-
3 rũ. ‖Læua eius sub capite meo, & dex- ‖Supra 2. b. 6.
4 tera illi⁹ amplexabit me: ‖Adiuro vos ‖Sup. 2. b. 7. 3. b. 5. & 5. c. 8.
filiæ Ierusalẽ, ne suscitetis, neq; euigi-
lare faciatis dilectam, donec ipsa velit.
5 Quæ est ista q̃ ascendit de deserto, de-
B liciis affluens, innixa super dilectũ suũ?
Sub arbore malo suscitaui te: ibi corru-
pta est mater tua, ibi violata est geni-
6 trix tua. Pone me vt signaculum sup
cor tuum, vt signaculum super brachiũ
tuum: quia fortis est vt mors dilectio:
dura sicut infernus ęmulatio, lampades
eius lampades ignis atq; flammarum.
7 Aquæ multę non *poterunt extingue- *potuerunt.
re charitatem, nec flumina obruent il-
C lam: si dederit homo omnem substan-
tiam domus suæ pro dilectione, quasi
8 nihil *despiciet eam. Soror nostra par- *despiciẽt 6.
ua & hubera non habet. quid faciemus
sorori nostrę in die quando alloquen-
9 da est? Si murus est, ædificemus super
eum propugnacula argentea: si ostium
est, compingamus illud tabulis cedri-
10 nis. Ego murus: & hubera mea sicut
turris, ex quo facta sum corã eo quasi
11 pacem reperiens. Vinea fuit Pacifico,
D in ea quæ habet populos: tradidit eam
custodibus, vir affert p fructu eius mil
12 le argenteos. Vinea mea corã me est.
Mille tui *Pacifici, & ducenti his q cu- *Pacifico 1.
13 stodiunt fructus eius. Quæ habitas in
hortis, amici auscultant, fac me audire
14 vocem tuam. Fuge dilecte mi, & assi-
milare capreæ, hinnuloq; ceruorum
super montes aromatum.

LIBER SAPIENTIÆ.

CAPVT PRIMVM.

1 A Diligite iustitiã, q iu- 3. Re. 30. 3. b. 9. Isa. 56. a 1.
dicatis terrã. Sentite
de Dño in bonita-
te, & in simplicita-
te cordis quærite il-
2 lum: ‖qm inuenit ‖1. Pa. 15 a. 4.
ab his q non tentãt
illum: apparet autẽ
3 eis q fidẽ habẽt in illũ. peruersæ enim
cogitationes separãt à Deo: probata au-
4 tem virtus corripit insipientes. qm in
maleuolam animam non introibit sa-
pientia, nec habitabit in corpore sub-
5 dito peccatis. Spirit⁹ enim sanctus di-
B sciplinæ effugiet fictum, & auferet se à
cogitationib⁹, q̃ sunt sine intellectu, &
6 corripiet à superueniẽte iniqtate. ‖Be- ‖Gala. 5. d. 22. Ier. 17. b. 10.
nignus est enim spiritus sapiẽtiæ, & nõ
liberabit *maledictũ à labiis suis: qm *maledicum 1.
renũ illius testis est Deus, & cordis illi⁹
scrutator est verus, & linguę eius audi-

7 tor. ¶ ‖Qm̄ spiritus Dñi repleuit orbem
terrarũ: & hoc quod cõtinet oĩa, sciẽtiã
8 hẽt vocis. ¶ Propter hoc q̃ loq̃t iniqua,
nõ põt latere, nec ꝑteriet illũ corripiens
9 iudiciũ. ¶ In cogitationib⁹ enim impij
interrogatio erit: sermonũ aũt illi⁹ au-
C ditio ad Deũ veniet, ad correptionẽ ini-
10 q̃tatũ illi⁹. ¶ Qm̄ auris zeli audit oĩa, &
tumult⁹ murmurationũ nõ abscõdet,
11 ¶ Custodite ergo vos à murmuratione q̃
nihil ꝓdest, & à detractione parcite lin
guæ, qm̄ sermo obscur⁹ ĩ vacuũ nõ ibit:
12 os aũt qđ mẽtit, occidit aĩam. ¶ ‖ Nolite
zelare mortẽ in errore vitæ vr̃æ, ‖neque
acq̃ratis ꝑditionẽ ĩ operib⁹ manuũ ve-
13 strarũ. ¶ Qm̄ De⁹ mortẽ nõ fecit, nec læ-
14 tat in ꝑditione viuorũ. ¶ Creauit enim,
vt essent, oĩa: & sanabiles fecit nationes
orbis terrarũ: & nõ est in illis medica-
mentũ exterminij, nec inferorũ regnũ
15 in terra. ¶ Iustitia enim ꝑpetua est & im
16 mortalis. ¶ *impij autẽ manib⁹ & ver-
bis accersierunt illam: & æstimantes
illam amicam, defluxerunt, & sponsio-
nes posuerunt ad illam: quoniam *di-
gni sunt qui sunt ex parte illius.

CAP. II.

1 DIxerũt enim *cogitãtes apud se nõ
A rectè, ‖Exiguũ, & cũ tædio est tem-
pus vitæ nr̃æ, & nõ est refrigeriũ in fine
hoĩs, & nõ est q agnitus sit reuersus ab
2 inferis: ¶ quia ex nihilo nati sumus, &
post hoc erim⁹ tanquã nõ fuerim⁹: qm̄
fum⁹ afflat⁹ est ĩ narib⁹ nostris: & sermo
scintillę ad cõmouendum cor nostrũ:
3 ¶ q̃a *extinct⁹ cinis erit corp⁹ nr̃m, & spi
rit⁹ diffundet tanquã mollis aër, & trã-
sibit vita nr̃a tanq̃ vestigiũ nubis, & si-
cut nebula dissoluet, q̃ fugata est à ra-
diis solis, & à colore illius aggrauata:
4 ¶ & nomẽ nr̃m obliuionẽ accipiet p tp̃s,
& nemo memoriã habebit operũ nro-
5 rũ. ¶ ‖Vmbræ enim trãsitus est tp̃s nr̃m,
B & nõ est reuersio finis nr̃i: qm̄ cõsigna-
6 ta est, & nemo reuertit. ¶ ‖Venite ergo,
& fruamur bonis q̃ sũt, & vtamur crea-
7 tura tanq̃ in iuuẽtute celeriter. ¶ Vino
ꝑtioso & vnguẽtis nos impleam⁹, & nõ
8 prætereat nos flos tp̃is. ¶ Coronemus nos
rosis, anteq̃ marcescant: nullũ pratũ sit
9 qđ nõ ꝑtrãseat luxuria nr̃a. ¶ Nemo ve-
strũ exors sit luxuriæ nr̃æ: vbiq; relin-
quam⁹ signa lętitię: qm̄ hęc est pars no
10 stra, & hęc est sors*. ¶ ‖Opprimam⁹ pau-
perẽ iustũ, & nõ parcam⁹ viduę, nec *ve-
terano, nec reuereamur canos multi tẽ — * vetera-ni: reue-reamur
11 poris. ¶ Sit aũt fortitudo nr̃a lex iniusti- — 9.
C tiæ. qđ enim infirmũ est, inutile inue-
12 nit. ¶ Circũueniam⁹ ergo iustũ, qm̄ inu-
tilis est nobis, & cõtrarius est operibus
nr̃is, & improperat nobis pc̃tã legis, &
diffamat in nos pc̃tã disciplinæ nostrę:
13 ¶ Promittit se sciẽtiã Dei habere, ‖ & fi- — ‖Mat. 27
14 liũ Dei se noĩat. ¶ ‖Factus est nobis ĩ tra — c. 43.
15 ductionẽ cogitationũ nr̃arum. ¶ Grauis — ‖Iohã. 7.
est nobis etiã ad videndũ, qm̄ dissimilis — a. 7.
est aliis vita illi⁹, & immutatæ sunt vię
16 eius. ¶ Tanq̃ nugaces æstimati sum⁹ ab
illo, & abstinet se à viis nr̃is tanq̃ ab im
mũditiis, & ꝓfert nouissima iustorũ, &
17 gloriat patrẽ se habere Deũ. ¶ Videam⁹
D ergo si sermones illius veri sint, & tẽte-
mus q̃ vẽtura sunt illi, & sciem⁹ q̃ erunt
18 nouissima illius. ¶ ‖Si enim est ver⁹ fili⁹ — ‖Mat. 27
Dei, suscipiet illũ, & liberabit illum de — c. 43.
19 manib⁹ cõtrariorũ. ¶ Cõtumelia & tor- — Psal. 21.
mẽto interrogem⁹ eũ, vt sciam⁹ reuerẽ- — a. 9.
tiã eius, & probemus patientiam illius. — Iere. 11.
20 ¶ Morte turpissima cõdẽnemus eũ: erit — d. 19.
21 enĩ ei respect⁹ ex sermonib⁹ illius. ¶ Hęc
cogitauerũt, & errauerũt: excęcauit enĩ
22 illos malitia eorũ. ¶ Et nesciuerũt sacra-
mẽta Dei, neq; mercedẽ sperauerũt iu-
stitiæ, nec iudicauerũt honorẽ animarũ
23 sanctarũ. ¶ Qm̄ De⁹ ‖creauit hoĩem inex — ‖Gene. 1.
terminabilẽ, & ad imaginẽ similitudi- — d. 27. & 2.
24 nis suę fecit illũ. ¶ ‖Inuidia aũt diaboli — 7. & 5. a. 1.
25 mors introiuit in orbẽ terrarũ: ¶ imitan — Eccl. 17.
tur autẽ illum, qui sunt ex parte illius. — a. 1.

CAP. III. — ‖Gene. 3 a. 1.

1 IVstorum aũt aĩæ in manu Dei sunt,
A & nõ tanget illos tormẽtum mortis. — Deut. 33
2 ¶ *Visi sunt oculis insipientiũ mori: & — a. 3.
3 ęstimata est afflictio, exit⁹ illorũ. ¶ Et ab — Inf. 5.
itinere iusto abierũt in exterminiũ, & — a. 4.
qđ à nobis est iter exterminij: illi autẽ
4 sunt in pace. ¶ Et si corã hoĩb⁹ tormẽta
passi sunt, spes illorũ imortalitate ple-
5 na est. ¶ *In paucis vexati, in multis be- — *Et 3.
ne disponent: qm̄ Deus tẽtauit eos, &
6 inuenit illos dignos se. ¶ Tanq̃ aurũ in
fornace ꝓbauit illos, & quasi holocau-
B sti hostiã accepit illos, & in tp̃e erit re-
7 spectus illorũ. ¶ ‖Fulgebũt iusti, & tã- — ‖Mat. 13
quam scintillę in arũdineto discurrẽt. — f. 43.
8 ¶ ‖Iudicabunt nationes, & dñabunt po — — 2.
pulis, & regnabit Dñs illorũ in ꝑpetuũ. — ‖1. Co. 6
9 ¶ Qui confidunt in illo, intelligent ve- — a. 2.
ritatẽ, & fideles in dilectione acquiescẽt
10 illi: qm̄ donũ & pax est electis ei⁹. ¶ Im-

pij aút ſm q̃ cogitauerunt, correptioné
habebũt: q̃ neglexerũt iuſtũ, & à Dño
11 receſſerũt. Sapiẽtiá enim, & diſciplinã
C q̃ abijcit, infęlix eſt: & vacua eſt ſpes il
lorũ, & labores ſine fructu & inutilia,
12 opa eorũ. Mulieres eorũ inſenſatę sũt,
13 & neqſſimi filij illorũ. Maledicta crea-
tura eorũ: qm̃ fęlix eſt ſterilis & incoin-
quinata q̃ neſciuit thorũ in delicto, ha-
bebit fructũ in reſpectione aĩarũ ſan
14 ctarũ, & ſpado q̃ non operatus eſt per
manus ſuas iniqtaté, nec cogitauit ad-
D uerſus Deũ nequiſſima, dabit enim illi
fidei donum electũ, & ſors in tẽplo Dei
15 acceptiſſima. Bonorũ enim laborum
glorioſus eſt fructus, & quę nõ concidit
16 radix ſapiẽtiæ. Filij auté adulterorũ in
cõſummatione erunt, & ab iniquo tho
17 ro ſemen exterminabit. Et ſi quidem
longę vitæ erunt, in nihilũ computa-
bũtur, & ſine honore erit nouiſſima ſe
18 nectus illorũ. Etſi celerius defuncti
fuerint, nõ habebunt ſpem, nec in die
19 agnitionis allocutionem. Nationes,
eni iniquę, dirę ſunt cõſummationis.

Pſal. 56. a. 4.

nationis l. conſummationes l.

CAP. IIII.

1 O Quàm pulchra eſt caſta generatio
A cũ claritate: immortalis eſt enim
memoria illius: qm̃ & apud Deũ nota
2 eſt, & apud hoies. Cùm præſens eſt,
imitantur illam: & deſiderãt eam cùm
ſe eduxerit, & in ppetuũ coronata triũ-
phat incoinquinatorũ certaminũ præ-
3 mium vincens. Multigena aũt impio-
rũ multitudo non erit vtilis, & ſpuria
vitulamina nõ dabũt radices altas, nec
4 ſtabile firmamentũ collocabũt. Et ſi
in ramis in tpe germinauerint: infirmi
ter poſita à vento cõmouebunt, & à ni-
5 mietate vẽtorũ eradicabũtur. Cõfringẽ
B tur enim rami incõſummati, & fructus
illorũ inutiles, & acerbi ad mãducãdũ
6 & ad nihilũ apti. Ex iniquis enim oẽs
filij q̃ naſcũtur, teſtes ſunt nequitiæ ad
7 uerſus parẽtes i interrogatione ſua. Iu
ſtus aũt ſi morte pocupatus fuerit, in
8 refrigerio erit. Senectus enim venerabi
lis eſt, nõ diuturna, neq; annorũ nume
9 ro cõputata. cani aũt sũt ſenſus homi-
nis: & ætas ſenectutis vita ĩmaculata,
10 Placẽs Deo fact dilect, & viuẽs inter
11 peccatores trãſlat eſt. Rapt eſt, ne ma
litia mutaret intellectũ ei, aut ne fictio
12 deciperet animã illi. Faſcinatio enim
C nugacitatis obſcurat bona, & incõſtã-

adulterinæ plãtationes l.

Hiere. 17 a. 6. Matt. 7. d. 27.

Heb. 11 a. 5.

tia cõcupiſcẽtiæ trãſuertit ſenſum ſine
13 malitia. Cõſummatus in breui exple-
14 uit tpa multa. Placita enim erat Deo
anima illius: pp hoc pperauit educere
illũ de medio iniquitatũ. ppli auté vi-
dẽtes & nõ intelligentes, nec ponentes
15 in pręcordiis talia. Qm̃ gratia Dei &
miſericordia in ſanctos eius, & reſpect
16 in electos illius. Cõdemnat auté iuſt
mortuus viuos impios, & iuuentus ce-
leriùs cõſummata, longam vitá iniuſti.
17 Videbũt enim finé ſapientis, & nõ in-
D telligent q̃d cogitauerit de illo Deus, &
18 quare munierit illum Dñs. Videbunt
enim & contemnent eũ: illos aũt Dñs
19 irridebit. & erunt poſt hæc decidentes
ſine honore, & in cõtumelia inter mor
tuos in ppetuum: qm̃ diſrũpet illos in-
flatos ſine voce, & commouebit illos à
fundamentis, & vſq; ad ſupremũ deſo
labuntur, & erunt gementes, & memo-
20 ria illorũ periet. Venient in cogitatio-
ne peccatorũ ſuorum timidi, & tradu-
cẽt illos ex aduerſo iniquitates ipſorũ.

inſtantia l.

CAP. V.

1 TVnc ſtabũt iuſti in magna cõſtãtia
A aduerſus eos q̃ ſe anguſtiauerunt,
2 & q̃ abſtulerũt labores eorũ. Vidẽtes
turbabũtur timore horribili & mirabũ
3 tur in ſubitatione inſperatę ſalutis, di
cẽtes intra ſe, pęnitentiá agẽtes, & p̃ an-
guſtia ſpiritus gemẽtes, Hi ſunt quos ha
buim aliquãdo in deriſum, & in ſimi
4 litudiné improperij. Nos inſenſati vi
tã illorũ æſtimabamus inſaniá, & finé
5 illorum ſine honore. Ecce quomodò
computati ſunt inter filios Dei, & inter
6 ſanctos ſors illorũ eſt. Ergo errauimus
à via veritatis, & iuſtitiæ lumen non lu
xit nobis, & ſol intelligentiæ non eſt or
7 tus nobis. Laſſati ſumus in via iniqui-
B tatis & pditionis, & ambulauimus vias
difficiles, viam auté Dñi ignorauimus
8 Quid nobis profuit ſuperbia: aut diui
tiarum iactantia quid contulit nobis?
9 Tranſierunt oĩa illa tãquam vmbra,
10 & tanquam nuntius pcurrens. & tan-
quam nauis q̃ pertranſit fluctuantem
aquam: cuius, cùm pterierit, non eſt ve
ſtigium inuenire, neq; ſemitam carinæ
11 illius in fluctibus. aut auis q̃ tranſuo-
lat in aëre, cuius nullũ inuenitur argu
mẽtũ itineris illius, ſed tãtùm ſonitus
alarũ verberans leuem ventum: & ſcin
dens p vim itineris aërem, cõmotis alis

Sup. 3. a. 2.

Sup. 2. b. 5. 1. Par. 29 d. 15.

tanquã l.

Pro. 30. c. 19.

tranſuo-

transuolauit, & post hoc nullú signum
12 inueniť itineris illius. ℣aut tanquá sagit
ta emissa in locú destinatú, diuisus aër
C continuò in se reclusus est, vt ignoretur
13 transitus illius. ℣sic & nos nati cótinuò
14 desiuimus esse: ℣ & virtutis q dé nullú
signú voluimus ostédere. In malignita
te aút nostra consumpti sumus. Talia
dixerunt in inferno hi q peccauerunt:
15 ℣‖qm̃ spes impij tanquá lanugo est, q̃ à
véto tollitur: & tanquá spuma gracilis,
q̃ à procella dispergitur: & táquá fumus
qui à vento diffusus est: & tanquá me-
moria hospitis vnius diei prætereútis.
16 ℣Iusti aút in perpetuú viuent, & apud
Dñm est merces eorú, & cogitatio illo-
17 rú apud Altissimú. ℣Ideo accipiét regnú
decoris, & diadema speciei de manu
D Dñi: qm̃ dextera sua teget eos, & in bra
18 chio sancto suo defendet illos. ℣‖Et ac
cipiet armaturá zelus illius, & armabit
creaturam ad vltionem inimicorum.
19 ℣‖Induet ꝓ thorace iustitiá, & accipiet
20 ꝓ galea iudiciú certum. ℣ sumet scutú
21 inexpugnabile æquitatem: ℣acuet auté
diram iram in lãceam, & pugnabit cũ
illo orbis terrarum contra insensatos.
22 ℣Ibũt directè emissiones fulgurú, & tá-
quam à bene curuato arcu nubiú exter
minabuntur, & ad certú locú insiliét.
23 ℣Et à petrosa ira plenæ mittentur grãdi
nes, excandescet in illos aqua maris, &
24 flumina concurrét duriter. ℣Cõtra illos
stabit spiritus virtutis, & tanquá turbo
venti diuidet illos: & ad eremú pducet
omné terram ˢiniquitatis ˡillorú, & mali
gnitas euertet sedes potentium.

CAP. VI.

MElior ‖ est sapientia, q̃ vires: & vir
A prudens, quàm fortis. ℣Audite er-
go reges, & intelligite, discite iudices
finiú terrę. ℣Præbete aures vos q cõtine-
tis multitudines, & placetis vobis í tur-
bis nationú: ℣‖qm̃ data est à Dño pote-
stas vobis, & virtus ab Altissimo, q in-
terrogabit opera vestra, & cogitationes
scrutabitur: ℣qm̃ cùm essetis ministri re
gni illius, nõ rectè iudicastis, nec custo
distis legé iustitiæ, neque ſm voluntaté
Dei ambulastis. ℣Horrédè & citò appa-
rebit vobis: qm̃ iudiciú durissimum in
his q præsunt, fiet. ℣Exiguo enim conce
ditur misericordia: potentes aút poten-
ter tormenta patiétur. ℣ ‖Nõ enim sub-
trahet personá cuiusquá Deus*, nec vere
bitur magnitudiné cuiusquá: qm̃ pusil- ‖2.Pa.19
lú & magnú ipse fecit, & æqualiter cura b 7.
9 est illi de omnib⁹. ℣Fortioribus aút for Iob.34.
10 tior instat cruciatio. ℣Ad vos ergo reges b.19.
sunt hi sermones mei, vt discatis sapien Eccl 35.
11 tiá & nõ excidatis. ℣Qui enim custodie b.16.
rint iustitiá, iustè iudicabunť: & q didi Ro. 1. b.
12 cerint iusta, inueniét q d respõdeát. ℣Cõ 11.
cupiscite ergo sermones meos, diligite Gal.2. b.
13 illos, & habebitis disciplinã. ℣Clara est, 6.
& q̃ nunquá marcescit sapientia, & faci Ephe. 6.
C le vr̃ ab his q diligũt eá, & inuenitur ab b.9.
14 his q q̃runt illá. ℣‖Præoccupat q se con Col.3.b.
15 cupiscũt, vt illis se prior ostendat. ℣Qui 25.
de luce vigilauerit ad illá, nõ laborabit: Act.10.
assidété enim illá foribus suis inueniet. c 34.
16 ℣Cogitare ergo de illa, sensus est cõsum 1.Pet. 1.
matus: & q vigilauerit pp illá, citò secu c.17.
17 rus erit. ℣Qm̃ dignos se, ipsa circuit quę *qui est
rés, & in vijs ostendit se illis hilariter, & omnium
18 in omni prouidentia occurret illis. ℣Ini domina-
tiú enim illius verissima est disciplinæ tor.
19 cõcupiscentia. ℣Cura ergo disciplinę, di
lectio est: & dilectio, custodia legú il-
lius est: custoditio aút legú, consumma
20 tio incorruptionis est: ℣Incorruptio aút
21 facit esse ꝓximum Deo. ℣ Cõcupiscétia
itaque sapientiæ deducit ad regnú ppe
22 tuum. ℣‖Si ergo delectamini sedibus, & ‖3.Re. 3.
D sceptris ò reges populi, diligite sapien- b.9
23 tiam, vt in perpetuú regnetis. ℣ Diligite
lumen sapiétiæ omnes qui præestis po-
24 pulis. ℣Quid est aút sapientia, & quéad
modum facta sit, referam: & non ab-
scondam à vobis sacraméta Dei, sed ab
initio natiuitatis inuestigabo, & poná
in lucem scientiá illius, & non præteri
25 bo veritaté: ℣neque cú inuidia tabescé-
te iter habebo: quoniam talis homo nõ
26 erit particeps sapiétiæ. ℣Multitudo aút
sapiétiú, sanitas est orbis terrarú: & rex
27 sapiés stabilimentum populi est. ℣ Ergo
accipite disciplinã per sermones meos,
& proderit vobis.

CAP. VII.

1 SVm q dem & ego mortalis homo, si
A milis omnibus, & ex genere terreno
illius q prior factus est, & in vétre ma-
2 tris figuratus sum caro, ℣‖ decé mensiú ‖Iob.10.
tpe coagulatus sum in sanguine, ex se- h.10.
mine hominis, & delectamento somni
3 cõueniente. ℣Et ego natus accepi cõmu
né aëré, & in similiter factá decidi ter-
rá, & primá vocé similé omnibus emisi
4 plorás. ℣In inuolumétis nutritus sum,

& curis

5 & curis magnis. Nemo enim ex Regi-
bus aliud habuit natiuitatis initium.
6 ‖Vnus ergo introitus est omnibus ad
7 vitã, & similis exitus. Propter hoc opta
ui, & datus est mihi sensus: & inuoca-
8 ui, & venit in me spiritus sapiẽtiæ: &
præposui illã regnis & sedibus, & diui-
tias nihil esse duxi in cõparatione illi⁹.
9 ‖nec cõparaui illi lapidẽ p̃ciosum: qm̃
oẽ aurũ in cõparatione illius arena est
exigua, & tanq̃ lutũ æstimabit̃ argentũ
10 in conspectu illius. Sup̃ salutẽ & spe-
ciem dilexi illã, & proposui pro luce ha
bere illã: qm̃ inextinguibile est lumen
11 illius. ‖Venerunt autẽ mihi oĩa bona
pariter cum illa, & innumerabilis ho-
12 nestas p̃ manus illius, & lętatus sum
in oĩbus: qm̃ antecedebat me ista sapiẽ
tia, & ignorabam: qm̃ horum oĩum ma
13 ter est. Quam sine fictione didici, &
sine inuidia cõico, & honestatem illius
14 non abscondo. Infinitus enim thesau
rus est hoĩbus: quo qui vsi sunt, partici
pes facti sunt amicitiæ Dei, pp̃ discipli-
15 næ dona cõmendati. Mihi aũt dedit
Deus dicere ex sententia, & præsumere
digna horũ quæ mihi dantur: qm̃ ipse
sapientiæ dux est, & sapientium emen
16 dator. In manu enim illius & nos, &
sermones nostri, & oĩs sapientia, & ope
17 rũ scientiæ disciplina. Ipse enim dedit
mihi horum quæ sunt scientiã veram:
C vt sciam dispositionẽ orbis terrarum, &
18 virtutes elementorum, initium & cõ-
summationẽ & medietatem tporum vi
cissitudinũ permutationes, *& consum
19 mationes tporum, motũ' mutationes,
& diuisiones tẽporum, anni cursus, &
20 stellarum dispositiones: naturas aĩa-
lium, & iras bestiarũ, vim ventorum,
& cogitationes hoĩum, differentias *vir
21 gultorũ', & virtutes radicũ, & quæcũ
que sunt absconsa & improuisa, didici.
oĩum enim artifex docuit me sapiẽtia.
22 est enim in illa spũs intelligentię, scũs,
vnicus, multiplex, subtilis, disertus, mo
bilis, incoinq̃natus, certus, suauis, amãs
bonũ, acutus, q̃ nihil vetat benefacere,
23 humanus, benignus, stabilis, certus, se
curus, oẽm habens virtutẽ, oĩa prospi-
ciens, & qui capiat oẽs spũs: intelligibi-
24 lis, mundus: subtilis. Oĩbus enim mo
D bilibus mobilior est sapientia: attingit
25 aũt vbiq; pp̃ suam munditiã. Vapor
est enim virtutis Dei, & emanatio quæ
dam est claritatis oĩpotentis Dei synce-
ra: & ideò nihil inq̃natũ in eam incur-
26 rit. ‖candor est enim lucis ętcrnæ, &
speculũ sine macula Dei maiestatis, &
27 imago bonitatis illius. Et cum sit vna,
oĩa potest: & in se permanens oĩa inno
uat, & p̃ nationes in aĩas scãs se trans-
fert, amicos Dei & p̃phetas constituit.
28 Neminem enim diligit Deus nisi eum
29 qui cum sapientia inhabitat. Est enim
hæc speciosior sole, & sup̃ oẽm dispositionem stellarum, luci comparata inue
30 nitur prior. Illi enim succedit nox, sa-
pientiam autem non vincit malitia.

Iob. 1. d. 21. 1. Tim. 6 b. 7.
Iob. 28. c. 15. Prou. 8. b. 10.
3. Re. 3. c. 12. Mat. 6, d 33. Eccl. 1, c. 20.
*mutationem omnium morũ.
*arborum 2.
Heb. 1. a. 3.

CAP. VIII.

1 A Ttingit ergo à fine vsq; ad finẽ for-
A titer, & disponit oĩa suauiter. Hãc
2 amaui, & exq̃siui eã à iuuẽtute mea, &
q̃siui spõsam mihi eã assumere, & ama
3 tor factus sum formę illius. Generosi-
tatẽ illius glorificat, cõtuberniũ habẽs
4 Dei: sed & oĩum Dñs dilexit illã, do-
ctrix enim est disciplinę Dei, & electrix
5 operũ illius. Et si diuitię appetunt̃ in
vita q̃d sapiẽtia locupletius, quę operat̃
6 oĩa? Si aũt sensus operat̃: q̃s horũ quę
7 sunt, magis q̃ illa est artifex? Et si iusti
B tiã q̃s diligit: laboris huius magnas ha
bẽt virtutes: sobrietatẽ enim & pruden
tiã docet, & iustitiã, & virtutẽ, q̃bus vti
8 lius nihil est in vita hoĩbus. Et si mul-
titudinẽ scientię desiderat q̃s? scit prę-
terita, & de futuris ęstimat: scit versu-
tias sermonũ, & dissolutiones argumẽ-
torũ: signa & mõstra scit anteq̃ fiãt, &
9 euẽtus tẽporũ & seculorũ. Proposui er
go hãc adducere mihi ad conuiuendũ:
sciens qm̃ mecum cõicabit de bonis, &
erit allocutio cogitationis, & tędij mei.
10 Habebo pp̃ hanc claritatẽ ad turbas,
C & honorem apud seniores iuuenis: &
11 acutus inueniar in iudicio, & in cõspe-
ctu potentiũ admirabilis ero, & facies
12 principũ mirabunt̃ me. tacentẽ me su
stinebunt, & loquentẽ me respicient, &
sermocinante me plura, manus ori suo
13 imponent. Præterea habebo per hanc
immortalitatẽ: & memoriã ęternã his
14 q̃ post me futuri sunt relinquã. Dispo
nã pp̃los, & nationes mihi erũt subditę.
15 Timebunt me audientes reges horren
di, in multitudine videbor bonus, & in
16 bello fortis. Intrãs in domũ meã, cõq̃
D scã cũ illa. nõ enim habet amaritudinẽ
cõuersatio illi⁹, nec tędiũ cõuict⁹ illius,

17sed lætitiam & gaudium. ¶Hæc cogitãs
apud me, & commemorans in corde
meo qm̃ *immortalis' est in cogitatione
*sapientiæ', & in amicitia illius delecta
18tio bona, & in operibus manuũ illius
honestas sine defectione, & in certami-
ne loquelæ illius sapientia & p̃claritas
in cõmunicatione sermonũ ipsius: cir-
19cuibã q̃rẽs, vt mihi illã assumerẽ. ¶Puer
aũt erã ingeniosus, & sortitus sum ani-
20mã bonã. ¶ Et cùm essem magis bonus,
21veni ad corp⁹ incoinquinatũ. ¶Et vt sci
ui qm̃ aliter nõ possẽ esse cõtinẽs, nisi
De⁹ det, & hoc ipsũ *erat *sapiẽtia': scire
cui⁹ esset hoc donũ adij Dñm, & depca
t⁹ sũ illũ, & dixi ex totis p̃cordijs meis.

CAP. IX.

1 DEus *patrũ' meorũ, & Dñe miseri-
A cordię, q fecisti oĩa verbo tuo, ¶‖&
2 sapiẽtia tua constituisti hoĩem, vt dña-
3 retur creaturæ quæ à te facta est, ¶vt di
sponat orbem terrarum in ęquitate &
iustitia: & in directione cordis iudiciũ
4 iudicet: ¶da mihi sedium tuarũ assestri
cem sapientiã, & noli me reprobare à
5 pueris tuis. ¶‖qm̃ seruus tuus sum ego,
& filius ancillę tuæ, homo infirmus, &
exigui tp̃is, & minor ad intellectũ iudi
6 cij & legũ. ¶Et si quis erit consummatus
B inter filios hoĩum, si ab illo abfuerit sa-
7 pientia tua, in nihilũ cõputabit᷑. ¶‖Tu
elegisti me regẽ pp̃lo tuo, & iudicem fi-
8 liorum tuorũ & filiarũ: ¶& dixisti me
ædificare templũ in monte sancto tuo,
& in ciuitate habitationis tuę altare, si
militudinẽ tabernaculi sancti tui qđ
9 præparasti ab initio: ¶‖& tecum sapien
tia tua quæ nouit opera tua, quę & af-
fuit tunc cũ orbẽ terrarũ faceres, & scie
bat q̃d esset placitum oculis tuis, & q̃d
10directum in pręceptis tuis. ¶Mitte illã
de cęlis sanctis tuis & à sede magnitu-
dinis tuæ, vt mecũ sit & mecũ laboret,
11vt sciam q̃d acceptum sit apud te. ¶scit
C enim illa oĩa, & intelligit, & deducet
me in operib⁹ meis sobriè, & custodiet
12me in sua potẽtia. ¶Et erunt accepta
opera mea, & disponã pp̃lm tuũ iustè,
13& ero dignus sediũ patris mei. ¶‖Quis
enim hominum poterit scire consiliũ
Dei? aut quis poterit cogitare q̃d velit
14Deus? ¶Cogitationes enim mortalium
timidæ, & incertę prouidentiæ nostræ.
15¶Corpus enim qđ corrumpit᷑ aggrauat
aĩam: & terrena inhabitatio deprimit
16sensum multa cogitantem. ¶Et difficile
D ęstimamus quę in terra sunt, & quę in
p̃spectu sunt inuenimus cum labore.
Quę aũt in cęlis sunt, quis ĩuestigabit?
17¶Sensum aũt tuum quis sciet, nisi tu de
deris sapientiam, & miseris spm̃ sctũm
18tuum de altissimis: ¶& si correctæ sint
semitæ eorum qui sunt in terris, & quę
19tibi placẽt didicerint homines? ¶Nam
per sapientiam sanati sunt, quicunque
placuerunt tibi Domine à principio.

CAP. X.

1 HÆc, illum qui prim⁹ formatus est
A à Deo pater orbis terrarum, cũ so-
2 lus esset creatus, custodiuit, ¶& eduxit
illũ à delicto suo, * & dedit illi virtutẽ
3 continẽdi omnia. ¶Ab hac vt recessit
iniustus in ira sua, ‖p iram homicidij
4 *fraternitas' deperiit. ¶Propter quod
‖cũ aqua deleret terram, sanauit iterũ
sapientia, per contemptibile lignũ iu-
5 stũ gubernans. ¶‖Hęc & in consensu su
perbię, cũ se nationes extulissent, sciuit
iustũ, & conseruauit sine querela Deo,
B & in filiis *misericordiã' fortem custo-
6 diuit. ¶‖Hęc, iustũ à pereũtibus impiis
liberauit fugientẽ, descendente igne in
7 Pentapolim: ¶quibus in testimoniũ ne
q̃tię fumigabunda constat deserta ter-
ra, & incerto tp̃e fructus habentes arbo
res, & incredibilis animę memoria stãs
8 figmentum salis. ¶Sapientiã enim prę-
tereuntes non tãtum in hoc lapsi sunt
vt ignorarent bona, sed & insipientiæ
suæ reliquerunt hominibus memoriã,
vt in his quæ peccauerũt, nec latẽre po-
9 tuissent. ¶Sapientia aũt hos qui se obser
10uant, à doloribus liberauit. ¶‖Hęc aũt,
p̃fugũ iræ fratris iustũ deduxit p vias
rectas, & ostendit illi regnũ Dei, & de-
dit illi scientiam sanctorũ, honestauit
illum ĩ laborib⁹, & compleuit labores
11illius. ¶In fraude circumuenientiũ illũ
12astuit illi, & honestum fecit illum. ¶Cu
C stodiuit illũ ab inimicis, & à seductori-
bus tutauit illũ, & certamẽ forte dedit
illi, vt vinceret, & sciret qm̃ oĩum potẽ
13tior est sapientia. ¶ ‖ Hæc, venditum iu-
stum non dereliquit, sed à peccatoribus
liberauit eum: descenditq; cũ illo in fo
14ueã, ¶ ‖ & in vinculis non dereliquit il-
lũ, donec afferret illi sceptrum regni, &
potentiam aduersus eos qui eum depri
mebant: & mendaces ostendit q macu
lauerunt illum, & dedit illi claritatem

‖Gen. 2. d.27.1.2. 7
* & eduxit illum de limo terrę.
‖Gene.4. b 8.
*fraternitatis 4
‖Gen. 6. 7.8.
‖Gen. 18 a.1.d.31. 1 c.a.1.
* misericordia 2.
‖Ge. 19. d.17.
‖Gen. 28 a.1.
Gen. 37. f.26.
Act. 7. a. 9
‖Ge. 41. c.40.

æternam

15 æternam, Hęc, populum iustum & semen sine querela liberauit à nationib'
16 q illũ deprimebant. Intrauit in aĩam serui Dei & stetit cõtra reges horrendos
17 in portentis & signis. Et reddidit iu-
D stis mercedẽ laborũ suorũ, & deduxit illos in via mirabili: & fuit illis in velamento diei, & in luce stellarũ p noctẽ.
18 & transtulit illos per Mare-rubrum
19 & trãsuexit illos p aquã nimiã. Inimicos aũt illorũ demersit in mare, & ab altitudine inferorũ eduxit illos. Ideo
20 iusti tulerũt spolia impiorũ, & decantauerunt dñe nomen scm̃ tuũ, & victricem manum tuam laudauerunt pari-
21 ter, qm̃ sapientia aperuit os mutorum, & linguas infantium fecit disertas.

Exod. 1. b. 11. Exo. 5. 4. 5. 7. 9. Exo. 14. c. 22. Psal. 77. b. 14. Exo 12. c. 35 Exo 15. a. 1.

CAP. XI.

1 Direxit opera eorũ in manib' pphe-
A tæ sancti. Iter fecerunt p deserta,
2 quę nõ habitabant: & in locis desertis
3 fixerunt casas. Steterũt cõtra hostes,
4 & de inimicis se vindicauerunt. Sitierunt, & inuocauerũt te, & data est illis aqua de petra altissima, & reqes sitis de
5 lapide duro. Per q enim pęnas passi sunt inimici illorũ, à defectione potus sui: cũ abũdarẽt filij Israël, lętati sũt.
6 Per hęc, cũ illis deessent, bene cũ illis
7 actũ est. Nã p fonte quidẽ sempiterni fluminis, humanũ sanguinẽ dedisti in-
8 iustis. Qui cũ minuerẽtur I traductione infantiũ occisorũ, dedisti illis abũdã-
9 tem aquã insperatè: & ostendens per sitim quæ tunc fuit, quẽadmodũ tuos exaltares, & aduersarios illorũ necares.
10 Cũ enim tentati sunt, & quidem cum
B misericordia disciplinã accipientes, sciebant quemadmodũ cũ ira iudicati im-
11 pij tormẽta paterent. Hos qdem tanq pater monens probasti: illos aũt tanq
12 durus rex interrogans condẽnasti. Absentes enim & pñtes similiter torque-
13 bãtur. Duplex enim illos acceperat tædium, & gemitus cũ memoria præteri-
14 torum. Cùm enim audirent per sua tormenta bene secũ agi, commemorati sunt Dñm admirantes in finem exitus.
15 Quem enim in expositione praua proiectum deriserunt, in finem euentus mirati sunt: non similiter iustis faciẽs.
16 Pro cogitationibus aũt insensatis ini-
C quitates illorũ. Quòd qdam errantes colebãt mutos serpẽtes, & bestias supuacuas: immisisti illis multitudinẽ mu-
17 torum aĩalium in vindictã: vt scirent quia p quę peccat qs, p hæc & torquet.
18 Non enim impossibilis erat ops man' tua, quæ creauit orbem terrarũ ex materia inuisa, immittere illis multitudi-
19 nem vrsorum, aut audaces leones, aut noui generis ira plenas, aut ignotas bestias, aut vaporẽ igneum spirantes, aut fumi odorẽ proferentes, aut horrendas
20 ab oculis scintillas immittentes: qua-
D rum nõ solũ læsura poterat illos exterminare, sed & aspectus p timorẽ occide-
21 re. Sed & sine his vno spũ poterãt occidi psecutionẽ passi ab ipsis factis suis. & dispsi p spm̃ virtutis tuę: sed oĩa I mẽsura & numero & pondere disposuisti.
22 Multũ enim valere tibi soli superat semp: & virtuti brachij tui qs resistet?
23 Qm̃ tanq momentũ statéræ sic est ante te orbis terrarũ, & tanq gutta roris
24 antelucani, quæ descẽdit in terrã. Sed misereris oĩum, qa oĩa potes, & dissimu-
25 las peccata hoĩum pp pęnitentiã. Diligis enim oĩa quę sunt, & nihil odisti eorum quę fecisti nec enim odiens aliqd
26 constituisti aut fecisti. Qũo aũt posset aliqd permanere, nisi tu voluisses? aut q à te vocatum non esset, conseruaret?
27 Parcis autem omnibus, quoniam tua sunt Domine qui amas animas.

Exod. 16 a. 1. Exo. 17 c. 12. Nu. 20. b. 11. In. cis

Le. 26 d 22. Infr. 16. a. 1. Ierem. 8. f. 17. superas

CAP. XII.

1 O Quã bonus & suauis est Dñe spũs
A tuus i oĩbus? Ideoq; eos qui exer-
2 rant partibus, corripis: & de quib' peccant, admones & alloqueris: vt relicta
3 malitia, credant in te Dñe. Illos enim antiquos ĩhabitatores terrę sanctæ tuę,
4 quos exhorruisti, qm̃ odibilia opera ti-
5 bi faciebãt per medicamina, & sacrificia iniusta, & filiorũ suorum necatores sine misericordia, & comestores viscerum hoĩum, & deuoratores sanguinis à
6 medio sacramẽto tuo & authores parẽtes aĩarum inauxiliatarũ pdere voluisti
7 p manus parentũ nr̃orum, vt dignam pciperẽt peregrinationẽ puerorũ Dei,
8 quæ tibi oĩum charior est terra. Sed & his tanq hoibus pepercisti, & misisti antecessores exercitus tui vespas, vt il-
9 los paulatim exterminarent. Non qa impotẽs eras in bello subiicere impios iustis, aut bestiis sæuis, aut verbo duro
10 simul exterminare: sed ptib' iudicãs
B dabas locũ pęnitentiæ, non ignorans qm̃ neq est natio eorũ, & naturalis ma-

erant ex ptib', cor ripis x. Deu. 9 a. 5. 12. 4. 29. 18. 5. 12. perciperet x.

Exo. 23. g. 30 Deu. 7 d. 22.

liũa

litia ipsorum, & qm̃ nõ poterat mutari
11 cogitatio illorũ in ppetuũ. Semẽ enim
erat maledictũ ab initio, nec timẽs ali-
quem: veniam dabas peccatis illorum.
12 Quis enim dicet tibi, Quid fecisti? aut
qs stabit cõtra iudiciũ tuũ? aut quis in
cõspectu tuo veniet vindex iniquorum
hoĩum? aut qs tibi imputabit si perie-
13 rint nationes quas tu fecisti? Nõ enim
est alius Deus q̃ tu, ||cui cura est de om
nibus, vt ostẽdas qm̃ nõ iniustè iudicas
14 iudiciũ. Neq; rex, neq; tyrãnus in cõ-
spectu tuo inquirẽt de his quos pdidi-
15 sti. Cùm ergo sis iust⁹, iustè oĩa dispo-
C nis: ipsũm quoq; q nõ debet puniri, cõ-
dẽnare, exterum æstimas à tua virtute.
16 Virtus enim tua, iustitiæ initiũ est: &
ob hoc q oĩum Dñs es, oĩbus te parcere
17 facis. Virtutẽ enim ostẽdis tu, qui nõ
crederis esse in virtute cõsummatus, &
horũ q te nesciũt, audaciam traducis.
18 Tu aũt dñator virtutis, cũ tranquilli-
tate iudicas, & cũ magna reuerẽtia di-
sponis nos. subest enim tibi cũ volue-
19 ris, posse. Docuisti aũt ppl'm tuũ p ta-
lia opera, qm̃ oportet iustũ esse & hu-
manũ, & bonæ spei fecisti filios tuos:
qm̃ iudicãs das locũ in peccatis pęni-
20 tentiæ. Si enim inimicos seruorũ tuo-
rũ, & debitos morti, cum tãta cruciasti
attẽtione, & liberasti, dans tẽpus & lo-
21 cũ p q̃ possunt mutari à malitia: cum
quanta diligentia iudicasti filios tuos,
quorũ parentib⁹ iuramenta, & conuen
tiones dedisti bonarũ promissionum?
22 Cùm ergo das nobis disciplinã, inimi-
D cos nostros multipliciter flagellas, vt
bonitatẽ tuã cogitemus iudicantes: &
cùm de nobis iudicat̃, speremus mise-
23 ricordiã tuã. Vnde & illis q in vita sua
insensatè & iniustè vixerunt, p hęc quę
coluerunt, dedisti summa tormenta.
24 ||Etenim ĩ erroris via diuti⁹ errauerũt,
deos æstimantes hæc q̃ in animalibus
sunt superuacua, infantiũ insensatorũ
25 more viuẽtes. Propter hoc tãq̃ pueris
insensatis iudiciũ in derisum dedisti.
26 Qui aũt ludibriis & increpationib⁹
nõ sunt correpti, dignum Dei iudicium
27 experti sunt. In his enim q̃ patiebantur,
molestè ferebãt in qb⁹ patientes in-
dignabant̃, p hęc quos putabãt deos, in
ipsis cùm exterminarent̃ videntes, illũ
quẽ olim negabant se nosse, verũ Deũ
agnouerunt, propter quod & finis con-
demnationis eorum veniet super illos.

CAP. XIII.

1 VAni autẽ sunt oẽs homines, in qui-
A bus non subest scientia Dei, & de
his quæ videnť bona nõ potuerunt in-
telligere eũ qui est, neq; operibus atten
2 dentes agnouerũt qs esset artifex: sed
aut ignẽ, aut spm̃, aut citatũ aërem, aut
gyrũ stellarum, aut nimiã aquã, aut so-
lem & lunã rectores orbis terrarũ deos
3 putauerunt. Quorũ si specie delectati
deos putauerunt: sciant quãto his dña
tor eorũ speciosior est, speciei enim ge-
4 nerator hęc oĩa constituit. Aut si virtu
tem, & opera eorũ mirati sunt: intelli-
gant ab illis qm̃ q hęc fecit, fortior est
5 illis: à magnitudine enim speciei &
creaturę cognoscibiliter poterit creator
6 horũ videri, sed tñ adhuc ĩ his minor
B est querela. Et hi enim fortasse errant,
Deum quærentes & volentes inuenire.
7 ||Etenim cũ in operibus illius conuer
sentur, inquirunt: & psũasum habent
8 qm̃ bona sunt quæ videntur. Iterũ aũt
9 nec his debet ignosci. Si enim tm̃ po-
tuerũt scire, vt possent æstimare seculũ:
quõ huius Dñm non facilius inuene-
10 runt? Infœlices aũt sunt, & inter mor
tuos spes illorum est, q appellauerunt
deos opera manuũ hoĩum, aurũ & ar-
gentum, artis inuentionẽ, & similitudi
nes aĩaliũ, aut lapidẽ inutilẽ opus ma-
11 nus antiquæ. ||Aut siquis artifex faber
C de sylua lignũ rectũ secuerit, & huius
doctè eradat oẽm corticem, & arte sua
vsus diligẽter fabricet vas vtile in con-
12 uersationẽ vitæ reliquis aũt eius operis
13 ad pręparationẽ escæ abutatur: & reli
quũ horũ qđ ad nullos est vsus, faciat
lignũ curuum, & verticibus plenũ scul
pat diligenter p vacuitatẽ suam, & per
scientiã suæ artis figuret illud, & assimi
14 let illud imagini hoĩs, aut alicui ex
aĩalibus illud cõparet, perliniens rubri
ca, & rubicundũ faciens fuco colorem
illius, & oẽm maculã q̃ in illo est perli-
15 niens: *& faciat ei dignã habitationẽ.
D & in pariete ponẽs illud, & confirmãs
16 ferro, ne fortè cadat, pspiciẽs illi, sciẽs
qm̃ nõ potest adiuuare se, imago enim
17 est, & opus est illi adiutorium. Et de
substãtia sua, & de filiis suis, & de nu-
ptiis votũ faciens inquirit. Non erube-
18 scit loq cũ illo q sine aĩa est. & p sa-
nitate quidem infirmũ deprecatur, &

Rom. 1. c. 1
Deut. 4. c. 15. 17. a. 3.
||Rom. 1. c 21.
||Esa. 44. b 9. 12. 46. b. 6. Iere. 10. a. 3.
*terra. -1.

ꝓ vita rogat mortuū, & in adiutorium
19 inutilē iuocat: & ꝓ itinere petit ab eo
q ambulare non potest & de acqrēdo,
& de operando, & de oīum rerum euē-
tu petit ab eo qui in oībus est inutilis

CAP. XIIII.

1 ITerum alius nauigare cogitās, & p fe-
A ros fluctus iter facere incipiens, ligno
2 portāte se, fragili⁹ lignū inuocat. Illud
enim cupiditas acqrendi excogitauit,
3 & artifex sapientia fabricauit sua. Tua
aūt pater prouidētia gubernat qm̄ de-
disti & in mari viā, & inter fluctus semi
4 tam firmissimā, ostendēs qm̄ potens es
ex oibus sanare, etiā si sine rate aliquis
5 adeat mare. Sed vt nō essent vacua sa-
pientiæ tuæ opera: pp hoc etiam & exi
guo ligno credunt hoīes aīas suas: & trā
6 seuntes mare p ratē liberati sunt. Sed
ab initio cū perirent superbi gigantes,
spes orbis terrarū ad ratē confugiens,
remisit seculo nomen natiuitatis, quæ
7 manu tua erat gubernata. Bñdictum
8 est enim lignum, p qd̄ fit iustitia. Per
manus aūt qd̄ fit idolum, maledictum
est & ipsum, & q fecit illud: quia ille q-
dem operatus est: illud aūt cū esset fra-
9 gile, Deus cognominatus est. Similiter
aūt odio sunt Deo, impius & impietas
10 eius. Etenim qd̄ factū est cum illo qui
B fecit, tormenta patiet̄. Propter hoc &
11 idolis nationū non erit respectus: qm̄
creaturæ Dei in odiū factæ sunt, & in tē
tationem aīabus hoīum, & in muscipu
12 lam pedibus insipientium. Initium
enim fornicationis est exquisitio idolo
rum: & adinuentio illorū, corruptio vi
13 tę est. neq; enim erant ab initio, neq;
14 erunt in perpetuum. Superuacuitas
enim hoīum hæc adinuenit in orbem
terrarū, & ideo breuis illorū finis est in
15 uentu. Acerbo enim luctu dolēs pa-
ter, citò sibi rapti filij fecit imagine: &
illū qui tunc quasi homo mortu⁹ fue-
rat, nunc tanq̄ Deum colere cœpit, &
cōstituit iter seruos suos sacra & sacrifi
16 cia. Deinde interueniente tpe, cōua
lescente iniqua consuetudine, hic error
tanq̄ lex custoditus est & tyrannorum
17 īperio colebant̄ figmenta. Et hos quos
in palam hoies honorare non poterāt,
pp hoc q longè essent, e longinquo fi-
gura eorū allata, euidentē imaginem re
gis, quē honorare volebant fecerunt: vt
illū qui aberat, tanq̄ præsentem colerēt
18 sua solicitudine. Prouexit aūt ad ho-
C rū culturam & hos qui ignorabant, arti
19 ficis eximia diligentia. Ille enim volēs
placere illi qui se assumpsit, elaborauit
arte sua, vt similitudinē in melius figu
20 raret. Multitudo aūt hoīum abducta
p speciem operis, eum qui ante tempus
tanquam homo honoratus fuerat, nūc
21 Deū æstimauerunt. Et hęc fuit vitæ
humanæ deceptio, qm̄ aut affectui aut
regibus deseruientes hoīes, incōicabile
nomē lapidibus & lignis imposuerūt.
22 Et non suffecerat errasse eos circa Dei
scientiā, sed & in magno viuētes insciē
tiæ bello, tot & tam magna mala pacē
23 appellāt. Aut enim filios suos sacri-
ficantes, aut obscura sacrificia faciētes,
24 aut insanię plenas vigilias habētes: ne
que vitā neq; nuptias mūdas iam custo
D diunt, sed & alius aliū per inuidiā occi
25 dit: aut adulterans contristat: & oīa cō
mista sūt, sanguis, homicidiū, furtū, &
fictio, corruptio & īfidelitas, turbatio,
26 piuriū, tumult⁹ bonorū, Dei imemo-
ratio, aīarū inquinatio, natiuitatis im-
mutatio, nuptiarū incōstatia, inordina
27 tio mœchiæ & impudicitiæ. Infando-
rum enim idolorum cultura, oīs mali
28 causa est, & initiū & finis. Aut eīn dū
lætant̄, insaniunt: aut certè vaticinant̄
falsa, aut viuūt iniustè, aut peierant ci-
29 tò. Dum enim confidunt in idolis quę
sine aīa sunt, malè iurātes noceri se nō
30 sperāt. Vtraq; ergo illis eueniēt dignè,
qm̄ malè senserūt de Deo, attēdētes idō
lis, & iurauerunt iniusti in dolo cōtem
31 nentes iustitiā. Non enim iurantiū
est virtus, sed peccantiū pęna perambu
lat semper in iustorum pręuaricationē.

CAP. XV.

1 TV aūt Deus nr̄, suauis & verus es,
A patiēs, & ī misericordia disponēs
2 oīa. Etenim si peccauerim⁹, tui sum⁹,
scientes magnitudinē tuam: & si non
peccauerimus scimus qm̄ apud te sum⁹
3 cōputati. Nosse enim te, consummata
iustitia est: & scire iustitiā, & virtutem
4 tuā radix est immortalitatis. Nō enim
ī errorē induxit nos hoīum malæ artis
excogitatio, nec vmbra picturæ labor si
ne fructu, effigies sculpta p varios colo-
5 res, cui⁹ aspectus insensato dat cōcupi-
scentiam, & diligit mortuæ imaginis ef
6 figiem sine aīa. Malorū amatores di
gni sunt: q spem habent in talibus, &

Marginalia: ab initio cūcta | Exo. 14. c. 22. | Ge. 6. a. 4. 7. b. 7 | Psal 113 b. 9. Bar. 6. a 3 | Psalm 5. b. 7. | hoīum aduentu | Iere. 7. b. 9 | mœchiæ & impudicitiæ | morte

qui faciũt illos, & q diligũt, & q colũt.
7 ¶ Sed & figulus mollẽ terrã premens laboriosè fingit ad vsus nostros vnũquod
que vas, & de eodẽ luto fingit q̃ mũda
sunt in vsum vasa, & similiter q̃ his sũt
cõtraria, horũ aũt vasorũ qs sit vsus, iu
8 dex est figulus. ¶ Et cũ labore vano Deũ
fingit de eodẽ luto: ille q paulò ante de
terra factus fuerat, & post pusillũ redu
cit se vnde accept⁹ est, repetitus animæ
9 debitũ quam habebat. ¶ Sed cura est illi
C nõ qa laboraturus est, nec qm̃ breuis il
li vita est, sed cõcertatur aurificibus &
argẽtarijs: sed & ærarios imitatur & glo
10 riã pfert, qm̃ res superuacuas fingit. ¶ Ci
nis est enim cor eius, & terra superua-
cua spes illius, & luto vilior vita eius:
11 ¶ qm̃ ignorauit q se finxit, & q inspira-
uit illi animam q̃ operatur, & q insuf-
12 flauit ei spiritũ vitalẽ. ¶ Sed & æstimaue
runt lusum esse vitã nostrã, & conuersa
tionẽ vitę cõpositã ad lucrũ, & oportere
13 vndequnq; ẽt ex malo acquirere. ¶ Hic
enim scit se super oẽs delinquere, q ex
terrę materia fragilia vasa, & sculptilia
14 fingit. ¶ Oẽs enim insipiẽtes, & infęlices
supra modũ animę superbi sunt, inimi
15 ci populi tui, & imperãtes illi, ¶ Qm̃ oĩa
idola nationũ deos ęstimauerũt, ‖ qbus
neq; oculorũ visus est ad vidẽdũ, neq;
D nares ad percipiendũ spiritũ, neq; aures
ad audiẽdũ, neq; digiti manuũ ad tra-
ctãdũ, sed & pedes eorũ pigri ad ambu-
16 landũ, ¶ homo enim fecit illos: & q spi-
ritũ mutuatus est, is finxit illos. Nemo
enim sibi similẽ homo poterit Deũ fin
17 gere. ¶ Cùm enim sit mortalis, mortuũ
fingit manib⁹ iniquis. Melior enim est
ipse his quos colit: qa ipse quidẽ vixit,
18 cùm esset mortalis, illi aũt nũquã. ¶ Sed
& animalia miserrima colunt: insen-
sata enim cõparata his, illis sũt deterio
19 ra. ¶ Sed nec aspectu aliquis ex his ani-
malibus bona põt cõspicere. Effugerũt
aũt Dei laudem, & benedictionẽ eius.

CAP. XVI.

Propter hæc & p his similia passi sũt
dignè tormẽ ta, & p multitudinem
bestiarũ exterminati sunt. ¶ ‖ Pro qbus
tormẽtis bene disposuisti populũ tuũ,
‖ quibus dedisti concupiscentiã delecta
mẽti sui nouũ saporẽ, escã parans eis or
tygometrã: ¶ vt illi qdem concupiscẽtes
escã pp ea q̃ illis ostensa & missa sunt,
etiam à necessaria concupiscentia auer
terẽtur. Hi aũt in breui inopes facti, no
4 uã gustauerunt escã. ¶ Oportebat enim
illis sine excusatione qdem superueni-
re interitũ exercentibus tyrannidẽ: his
aũt tm̃ ostendere quemadmodũ inimi
5 ci eorũ exterminabãtur. ¶ Etenim ‖ cùm
illis superuẽnit sęua bestiarũ ira, morsi
bus puersorũ colubrorũ exterminaban
6 tur, ¶ Sed non in ppetuũ ira tua pmãsit,
sed ad correptionẽ in breui turbati sũt,
signũ habẽtes salutis ad cõmemoratio-
7 nẽ mandati legis tuæ. ¶ Qui enim cõuer
sus est, non p hoc quod videbat sanaba
8 tur, sed p te oĩum saluatorẽ. ¶ & in hoc
B aũt ostendisti inimicis nostris, qa tu es
9 q liberas ab oĩ malo. ¶ ‖ Illos enim locu
starũ, & muscarum occiderũt morsus,
& non est inuẽta sanitas animæ illorũ:
qa digni erãt ab huiusmodi extermina
10 ri. ¶ Filios aũt tuos, nec draconũ venena
torũ vicerunt dẽtes, misericordia enim
11 tua adueniens sanabat illos. ¶ In memo
ria enim sermonũ tuorũ examinabant,
& velociter saluabantur, ne in altã inci
dẽtes obliuionẽ, nõ possẽt tuo vti adiu
12 torio. ¶ Etenim neq; herba, neq; malag-
ma sanauit eos, sed tuus Dñe sermo, q
13 sanat oĩa. ¶ ‖ *Tu es enim dñe, q vitæ &
mortis habes potestatem, & deducis ad
14 portas mortis & reducis: ¶ homo autẽ oc
cĩdit qdem p malitiam animã suam, &
cùm exierit spiritus, non reuertetur, nec
15 reuocabit animam q̃ recepta est, ¶ sed
tuam manum effugere impossibile est.
16 ¶ ‖ Negantes enim te nosse impij, p forti
tudinẽ Brachij tui flagellati sunt: nouis
aquis, & grãdinibus, & pluuiis persecu
tionem passi, & per ignem consumma-
17 ti. ¶ Quod enim mirabile erat: in aqua,
q̃ oĩa extinguit, plus ignis valebat. vin-
18 dex est enim orbis iustorũ. ¶ Quodam
enim tpe mansuetabatur ignis, ne com
burerentur quæ ad impios missa erant
animalia: sed vt ipsi videntes, scirent
qm̃ Dei iudicio patiuntur persecutio-
19 nem. ¶ Et quodã tempore in aqua supra
virtutẽ ignis exardescebat vndiq;, vt ini
20 quæ terræ nationẽ exterminaret. ¶ ‖ Pro
quibus angelorum esca nutristi popu-
lum tuum, & paratum panẽ de cælo p̃-
stitisti illis sine labore, oẽ delectamen-
tum in se habentem, & omnis saporis
21 suauitatem. ¶ *Substantiam enim tuã
& dulcedinẽ tuam quã in filios habes
*ostendebas & deseruiẽs vniuscuiusq;

‖ Nu. 21. b. 6.

‖ Exod. 8. f. 14. & 10. a. 4. Apoc. 9. b. 7.

‖ Psa. 106 b. 20. *Tu enim vitę & Deu. 32. f 37. 1. Reg. 2. a. 6. Tob. 13. a. 2. ‖ Exod. 9. c. 21.

‖ Exo. 16. c. 14. Num. 11 b. 7. Psal 77. c. 25. Ioh. 6. d. 31 *Substantia enim tua dulcedinẽ s. *ostendebat s.

volun-

voluntati, ad quod quiſq; volebat con-
22uertebat. ¶‖Nix autẽ & glacies ſuſtine-
bant vim ignis, & nõ tabeſcebãt: vt ſci-
D rent qm̃ fructus inimicorũ extermina-
bat ignis ardẽs in grãdine & pluuia co-
23ruſcans. ¶Hos aũt iterũ vt nutrirent iu-
24ſti, *etiã ſuæ virtutis oblitus eſt. ¶ Crea-
tura enim tibi factori deſeruiens *exar-
deſcit' in tormentũ aduerſus iniuſtos,
& lenior fit ad benefaciendũ p̃ his q in
25te confidunt. ¶Propter hoc & tũc in oĩa
trãsfigurata omniũ nutrici gratiæ tuæ
deſeruiebãt ad volũtatẽ eorũ q à te de-
26ſiderati ſunt: ¶vt ſcirẽt filij tui, quos di-
lexiſti dñe, ‖qm̃ nõ natiuitatis fructus
paſcũt hoĩes, ſed ſermo tuus hos q in te
27crediderint cõſeruat. ¶ ‖Qđ eñ ab igne
nõ poterat exterminari, ſtatim ab exi-
guo radio ſolis calefactũ tabeſcebat:
28¶vt notũ oĩb⁹ eſſet, qm̃ oportet p̃uenire
ſolẽ ad benedictionem tuã, & ad *orien
29tem' lucis te adorare. ¶Ingrati enim *fi-
des' tanq̃ hybernalis glacies tabeſcet, &
diſperiet tanquam aqua ſuperuacua.

‖Exod. 9. b. 23.
*ignis *excandeſcit 23.
‖Deut. 8. a. 3. ‖Matt. 4. a. 4.
*ortũ 2. *ſpes 2.

CAP. XVII.

1 MAgna ſunt enim iudicia tua Dñe,
A & inenarrabilia verba tua: pp hoc
2 indiſciplinatę aĩæ errauerũt. ¶‖Dũ enĩ
p̃ſuaſum habẽt iniqui poſſent dñari na
tioni ſanctę: vinculis tenebrarũ, & lõgę
noctis cõpediti, incluſi ſub tectis, fugi-
tiui perpetuæ prouidentiæ iacuerunt.
3 ¶Et dũ putãt ſe latêre in obſcuris pecca-
tis: tenebroſo obliuionis velamento di-
ſperſi ſunt, pauentes horrẽdè, & cũ ad-
4 miratione nimia p̃turbati. ¶Neq; enim
q̃ cõtinebat illos ſpelũca, ſine timore cu
ſtodiebat: qm̃ ſonitus deſcendens p̃tur
babat illos, & p̃ſonæ triſtes illis appa-
5 rẽtes pauorẽ illis p̃ſtabant. ¶Et ignis q-
dẽ nulla vis poterat illis lumen p̃bere,
nec ſyderũ limpidæ flãmæ illuminare
6 poterãt illã noctem horrendã. ¶Appare-
B bat aũt illis ſubitane⁹ ignis timore ple
nus: & timore p̃cuſſi illius q̃ nõ videba-
tur faciei, æſtimabant deteriora eſſe q̃
7 videbant, ¶& magicæ artis appoſiti erãt
deriſus, & ſapientię *gloria' correptio cũ
8 contumelia. ¶Illi enim q p̃mittebãt ti-
mores, & p̃turbationes expellere ſe ab
anima languente, hi cum deriſu pleni
9 timore languebãt: ¶Nam etſi nihil il-
los ex monſtris perturbabant: tranſitu
animaliũ & ſerpentium ſibilatione cõ-
moti, tremebundi peribant, & aërẽ quẽ

‖Exo. 10. f. 23.
Exo. 7. d. 22. 8. b. 7
*gloriæ 5

nulla ratione quis effugere poſſet, 'ne-
10gantes ſe videre. ¶ Frequenter enim p̃-
occupãt peſſima, redarguẽte cõſciẽtia'.
11¶Cùm ſit enim timida nequitia, dat te-
ſtimoniũ *cõdẽnationis' ſemper enim
præſumit ſæua perturbata conſcientia.
12 ¶Nihil enim eſt timor, niſi p̃ſumptio-
C nis adiutoriũ, proditio cogitationis au-
13xiliorum. ¶Et dum abintus minor eſt
expectatio, maiorem cõputat ſcientiam
eius cauſæ de qua tormentum præſtat.
14¶Illi autem qui impotentem verè noctẽ
& ab infimis & ab altiſſimis inferis ſu-
peruenientẽ eundẽ ſomnũ dormiẽtes,
15 ¶aliquando monſtrorum exagitabãtur
timore, aliquando animæ deficiebant
traductione, ſubitaneus enim illis, &
16inſperatus timor ſup̃uenerat. ¶Deinde
ſi quiſquã ex illis decidiſſet, cuſtodie-
17batur in carcere ſine ferro recluſus. ¶ Si
enim ruſticus quis erat, aut paſtor, aut
agri laborũ operarius præoccupatus eſ-
ſet ineffugibilẽ ſuſtinebat neceſſitatẽ.
18¶Vna enim catena tenebrarũ oẽs erant
colligati. Siue ſpiritus ſibilans, aut in-
D ter ſpiſſos arborũ ramos, auium ſonus
ſuauis, aut vis aquę decurrẽtis nimium,
19¶aut ſonus validus præcipitatarum pe-
trarũ: aut ludentiũ animalium curſus
inuiſus, aut mugiẽtium valida beſtia-
rũ vox, aut reſonans de altiſſimis mon-
tibus Echo: deficientes faciebant illos
20præ timore. ¶Oĩs enim orbis terrarum
limpido illuminabatur lumine, & nõ
21impeditis operib⁹ continebatur. ¶Solis
autem illis ſuperpoſita erat grauis nox,
imago tenebrarũ, q̃ ſup̃uẽtura illis erat.
Ipſi ergo ſibi erant grauiores tenebris.

-14. *condemnata 4.

CAP. XVIII.

1 SAnctis aũt tuis maxima erat lux, &
A horũ quidem vocem *audiebant, ſed
figuram non videbant. Et quia non &
ipſi per eadem paſſi erant, magnifica-
2 bãt te: ¶& q antè lęſi erãt, quia nõ lęde-
bant, gratias agebãt: & vt eſſet differen
3 tia, *donũ' petebant. ¶‖Propter qđ ignis
ardentẽ columnã ducẽ habuerũt igno-
tæ viæ, & ſolẽ ſine læſura boni hoſpitij
4 p̃ſtitiſti. ¶Digni quidẽ illi carere luce,
& pati carcerẽ tenebrarũ, q incluſos cu
ſtodiebãt filios tuos, p̃ quos incipiebat
5 incorruptũ legis lumẽ ſclo dari. ¶ ‖Cũ
cogitarent iuſtorũ occidere infantes: &
vno expoſito filio, & liberato in tradu-
ctionẽ illorum, multitudinem filiorũ

Exod. 10. f. 23. *inimici
*te deũ 1
‖Exo. 14. f. 24. Pſal. 77. b. 14. & 104. d. 39
‖Exo. 1. c 16. & 2. a 3

abstulisti, & pariter illos pdidisti in a-
6 qua valida. Illa enim nox antè cogni-
B ta est à patribus nostris: vt verè scientes
qbus iuramétis crediderűt, aňimęquio
7 res essent. Suscepta est aűt à pl̄po tuo
sanitas qdem iustorű, iniustorű aűt ex
8 terminatio. Sicut enim læsisti aduersa
rios: sic & nos ,puocans magnificasti.
9 Absconsè enim sacrificabát iusti pue-
ri bonorű, & iustitię legé in concordiá
disposuerunt: similiter & bona & mala
recepturos iustos, patri oĩum decátátes
10 laudes. Resonabat aűt inconueniens
inimicorű vox, & flebilis audiebatur
11 pláctus ploratorű infantű. Simili aűt
pœna seruus cű Dño afflictus est, & po-
12 pularis homo regi similia passus. Simi
liter ergo oĕs vno nomine mortis mor-
tuos habebát ĩnumerabiles. Nec enim
ad sepeliendű viui sufficiebát, qm̄ vno
mométo q̄ erat præclarior natio illorű,
13 exterminata est. De oĭbus enim nő cre
détes pp beneficia, tunc cum primű
fuit exterminiű primogenitorű, spopő-
14 derunt populű Dei se esse. Cum enim
C quietű silentiű contineret oĭa, & nox in
15 suo cursu mediű iter haberet, omnipo
tens sermo tuus exiliens de cælo à rega
libus sedibus, durus debellator in me-
16 diam exterminij terram prosiliuit, gla
dius acutus insimulatű imperium tuű
portás, & stás repleuit oĭa morte, & vs-
que ad cælum attingebat stans in terra.
17 Tunc cőtinuò visus somniorű malorű
turbauerunt illos, & timores superue-
18 nerunt insperati. Et alius alibi ,piectus
semiuiuus, pp quam moriebatur, cám
19 demőstrabat mortis. Visiones enim
q̄ illos turbauerunt, hæc p̄monebant,
ne inscij quare mala patiebanť, perirét.
20 Tetigit autem tunc & iustos tentatio
mortis. & commotio in eremo facta est
multitudinis: sed non diu permansit
21 ira tua. Properans enim homo sine q̄
D rela deprecari ,p populis proferens ser-
uitutis suæ scutum orationem, & p in-
censum deprecationem allegás, restitit
iræ, & finem imposuit necessitati, osten
22 dens quoniam tuus est famulus. Vicit
aűt turbas, non in virtute corporis. nec
armatura potentiæ, sed verbo illű q se
vexabat subiecit, iuramenta parentű &
23 testamentű commemorás. Cùm enim
iam aceruatim cecidissent super alteru
trum mortui: interstitit, & amputauit
impetű, & diuisit illam q̄ ad viuos du-
24 cebat viá. In veste enim poderis, quá
habebat, totus erat orbis terrarű: & pa-
rétum magnália in quatuor ordinibus
lapidum erant sculpta, & magnificétia
tua in diademate capitis illius scripta
25 erat. His autem cessit qui extermina-
bat, & hæc extimuit, erat enim sola ten
tatio iræ sufficiens.

CAP XIX.

1 Impijs autem vsq; in nouissimű sine
A misericordia ira superuenit. Pręscie-
2 bat enim & futura illorum: qm̄ cùm
ipsi permisissent vt se educerent, & cű
magna solicitudine p̄misissent illos, có
3 sequebanť illos pœnitentiæ actus. Ad
huc enim inter manus habentes luctű,
& deplorátes ad monumenta mortuo-
rű, aliam sibi assumpserunt cogitatio-
né inscientiæ: & quos rogantes ,piece-
rant, hos tanquá fugitiuos persequebá
4 tur. ducebat enim illos ad húc finé di
gna necessitas: & horum q̄ acciderant
cómemorationé amittebát, vt q̄ deerát
5 tormétis, repleret punitio: & populus
qdem tuus mirabiliter tráiret, illi aűt
6 nouá morté inuenirent. Omnis enim
B creatura ad suű genus ab initio refigu-
rabatur, deseruiens tuis p̄ceptis, vt pue-
7 ri tui custodirenť illæsi. Ná nubes ca-
stra eorű obumbrabat, & ex aqua q̄ an-
te erat, terra arida apparuit, & in mari
rubro viá sine impedimétо, & cápus ger
8 minás de ,pfundo nimio: Per qué oĭs
natio transiuit q̄ tegebatur tua manu,
9 videntes tua mirabilia & mőstra. Tá-
quam enim equi depauerunt escam, &
tanquam agni exultauerunt magnificá
10 otes te Domine, q liberasti illos: Memo
res enim erant, adhuc eorű quæ in inco
latu illorum facta fuerat, quemadmo-
dum ,p natione animaliű eduxit terra
muscas: & ,p piscibus eructauit fluuius
11 multitudiné ranarum. Nouissimè au
tem viderunt nouam creaturá auium,
C cùm adducti concupiscentia postulaue
12 rűt escas epulationis. In allocutione
enim desiderij ascédit illis de mari orty
gometra, & vexationes peccatoribus su-
peruenerűt, nő sine illis quæ antè facta
erát argumentis p vim fluminum, iustè
enim patiebantur fm suas nequitias.
13 Etenim detestabilioré inhospitalitaté
instituerűt. alij qdem ignotos nő reci-
piebát aduenas, alij aűt bonos hospites

Ezo. 28. a 6.
Exo. 12. c. 8.
Exo. 14. a 5.
Exo. 16. c. 13.
Nu. 11. g. 31.
Sup. 16. a 2.

14in seruitutem redigebant.ᵖEt non solū
hæc, sed & alius qdem respectus illorū
erat: qm̄ inuiti recipiebant extraneos.
15ᵖQui autem cum lætitia receperūt hos,
q eisdem vsi erant iustitijs, sæuissimis
16afflixerūt doloribus.ᵖPercussi sunt aūt Gen. 19. c. 11.
cæcitate: sicut illi in foribus iusti cum
subitaneis cooperti essēt tenebris, vnus
17quisq; transitū ostij sui quærebat. ᵖIn
D se enim elementa dū cōuertūtur, sicut
in organo qualitatis sonus immutat,
& oīa suū sonū custodiūt: vnde æstima
18ri ex ipso visu certò pōt.ᵖAgrestia enim
in aquatica cōuertebantur, & qcunque
19erant natātia in terrā trāsibāt. ᵖIgnis in
aqua valebat supra suā virtutē, & aqua
extinguentis naturæ obliuiscebatur.
20ᵖFlammæ econtrario, corruptibiliū ani
maliū non vexauerūt carnes coābulan
tiū, nec dissoluebant illā q facilè dissol
uebat, sicut glacies bonā escā. In oibus
enim magnificasti populū tuū Dn̄e, &
honorasti, & non despexisti in omni tē-
pore, & in omni loco assistens eis.

IN ECCLESIASTICVM IESV FILII SIRACH PROLOGVS.

ULTORUM nobis & magnorum per legem & prophetas aliosq́, qui secuti sunt illos, sapientia demonstrata est: in quibus oportet laudare Israël doctrinæ & sapientiæ causa: quia non solùm ipsos loquentes necesse est esse peritos, sed etiam extraneos posse & discentes & scribentes doctissimos fieri. Auus meus Iesus, postquam se amplius dedit ad diligentiam lectionis legis, & prophetarum, & aliorum librorum, qui nobis à parentibus nostris traditi sunt: voluit & ipse scribere aliquid horum quæ ad doctrinam & sapientiam pertinent: vt desiderantes discere, & illorum periti fieri, magis magisq́ attendant animo, & confirmentur ad legitimam vitam. Hortor itaque venire vos cum beneuolentia, & attentiori studio lectionem facere: & veniam habere in illis in quibus videmur sequentes imaginem sapientiæ, & deficere in verborum compositione. Nam deficiunt & verba Hebraica quando fuerint translata ad alteram linguam. Non autem solùm hæc, sed & ipsa lex & prophetæ, cæteraq́ aliorum librorum non paruam habent differentiam quando inter se dicuntur. Nam in octauo & tricesimo anno temporibus Ptolemæi Euergetis regis, post quam perueni in Ægyptum, & cùm multum temporis ibi fuissem, inueni ibi libros relictos non paruæ, neque contemnendæ doctrinæ. Itaque bonum & necessarium putaui & ipse aliquam addere diligentiam & laborem interpretandi librum istum: & multa vigilia attuli doctrinam in spatio temporis ad illa, quæ ad finem ducunt, librum istum dare, & illis qui volunt animum intendere, & discere quemadmodum oporteat instituere mores, qui secundùm legem Domini proposuerint vitam agere.

ECCLESIASTICVS.

CAPVT PRIMVM.

1 MNIS sapientia à 3. Re 3. b 4. d, 29
A dn̄o Deo est, & cum
illo fuit semp & est
2 ante æuū.ᵖArenam
maris & pluuię gut
tas, & dies seculi qs
dinumerauit? Al-
titudinē cęli, & lati
tudinē terræ, & profundū abyssi qs di-
3 mensus est? ᵖSapientiā Dei pręcedentē
4 oīa, qs inuestigauit?ᵖPrior oīum creata
est sapientia, & intellectus prudentiæ
5 ab æuo.ᵖFons Sapientiæ verbū Dei in
excelsis, & ingressus illius mādata ęter-
6 na. ᵖRadix sapiētiæ cui reuelata est, &
7 astutias illius qs agnouit?Disciplina sa-
pientiæ cui reuelata est, & manifestata?
& multiplicationē ingressus illiᵘ qs itel
8 lexit?ᵖVnus est altissimus creator* oīps, * omnis
B & rex potens* & metuēdus nimis, sedēs
9 super thronū illius & dn̄ans Deus. ᵖIp-
se creauit illam in spū scō, & vidit, & di
10 numerauit, & mensus est.ᵖ Et effudit il

lā super oīa opera sua, & super oēm car
nē ſm datum suum, & prębuit illā dili
gentibus se. Timor Dñi gloria, & glo-
riatio, & lętitia, & corona exultationis.
12 ¶Timor dñi delectabit cor, & dabit læ-
titiam & gaudiū in longitudinem die
13 rum. ¶Timenti Dñm bene erit in extre
mis, & in die defunctionis suæ benedi
14 cetur. ¶Dilectio Dei honorabilis sapien
15 tia. ¶Quibus aūt apparuerit in visu, dili
gunt eam in visione, & ī agnitione ma-
16 gnaliū suorum. ¶‖Initium sapientiæ ti-
C mor Dñi, & cum fidelibus in vulua con
creatus est, & cum electis fęminis gradi
tur, & cum iustis & fidelibus agnoscit.
17 ¶Timor Dñi, scientiæ religiositas. ¶Reli
18 giositas custodiet & iustificabit cor, iu-
19 cunditatē atq; gaudiū dabit. ¶Timenti
Dñm bene erit, & in dieb⁹ consumma-
20 tionis illius benedicetur. ¶Plenitudo sa
pientię est, timere Deū, & plenitudo à
21 fructibus illius. ¶Oēm domū illius im
plebit à generationibus, & receptacula
22 à thesauris illius. ¶Corona sapiētiæ, ti-
mor dñi replēs pacē, & salutis fructū:
23 ¶Et vidit, & dinumerauit eam, vtraque
24 aūt sunt dona Dei. ¶Sciētiam & intelle-
ctum prudentiæ sapientia compartiet:
25 & gloriam tenētium se, exaltat. ¶Radix
sapientiæ est, timere Dñm: rami enim
26 illius longæui. ¶In thesauris sapientiæ
intellectus, & scientię religiositas, exe-
cratio autem peccatoribus sapientia,
27 ¶Timor Dñi expellit pcm. ¶nam qui si-
28 ne timore est, non poterit iustificari, ira
cūdia enim animositatis illius, subuer
29 sio illius est. ¶Vsq; in tempus sustinebit
patiens, & postea redditio iucunditatis.
30 ¶Bonus sensus vsq; in tempus abscon-
D det verba illius & labia multorū enar-
31 rabunt sensum illius. ¶In thesauris sa-
32 pientię significatio disciplinæ: ¶execra-
33 tio aūt peccatori, cultura Dei. ¶Fili, con
cupiscens sapientiam, conserua iustitiā,
34 & Deus prębebit illam tibi. ¶Sapientia
35 enim & disciplina timor Dñi: ¶& quod
beneplacitum est illi, fides & māsuetu-
36 do, & adimplebit thesauros illius. ¶Ne
sis incredibilis timori Dñi: & ne accesse
37 ris ad illum duplici corde. ¶Ne fueris
hypocrita in conspectu hoīum, & non
38 scandalizeris in labiis tuis. ¶Attende in
illis ne fortè cadas, & adducas aīę tuæ
39 inhonorationem, ¶& reuelet Deus ab-
scōsa tua, & in medio synagogæ elidat
40 te, ¶qm̄ accessisti malignè ad Dñm, &
cor tuum plenum est dolo & fallacia.

CAP. II.

1 FIli, accedens ad seruitutē Dei, sta in
A iustitia, & ī timore, & præpara aīam
2 tuam ad tentationē. ¶Deprime cor tuū,
& sustine: & inclina aurem tuam, susci
pe verba intellect⁹, & ne festines in tpe
3 obductiōis. ¶Sustine sustētationes Dei,
cōiūgere Deo: & sustine, vt crescat ī no-
4 uissimo vita tua. ¶Oē quod tibi applici-
tum fuerit, accipe: & in dolore sustine,
& in humilitate tua patientiam habe:
5 ¶qm̄ in igne probatur aurū & argentū,
hoīes vero receptibiles in camino hu-
6 miliationis. ¶Crede Deo, & recuperabit
B te: & dirige viam tuam: & spera in illū.
Serua timorē illius, & in illo veterasce.
7 ¶Metuētes dñm sustinete misericordiā
eius: & non deflectatis ab illo, ne cada
8 tis. ¶Qui timetis Dñm credite illi: & nō
9 euacuabit merces vestra. ¶Qui timetis
Dñm, sperate in illū: & in oblectationē
10 veniet vobis misericordia. ¶Qui timetis
Dñm, diligite illū, & illuminabuntur
11 corda vestra: ¶Respicite filij nationes
hoīum: & scitote quia nullus sperauit
12 in Dño, & cōfusus est. ¶‖Quis enim per- ‖Psal. 36 c. 23.
māsit ī mandatis eius, & derelictus est?
C aut qs inuocauit eum, & despexit illū?
13 ¶Qm̄ pius & misericors est De⁹, & remit
tet in die tribulationis peccata: & ptе-
ctor est oībus exqrētibus se in veritate.
14 ¶Vę duplici corde, & labiis scelestis, &
manib⁹ malefaciētibus, & peccatori ter-
15 ram ingredienti duabus viis. ¶Væ disso
lutis corde q non credunt Deo, & ideo
16 non protegent ab eo: ¶Væ his q perdi-
derunt sustinentiā, & q dereliquerunt
vias rectas, & diuerterūt in vias prauas: * facietis
17 ¶Et qd *facient, cùm inspicere cœperit 4
18 Dñs? ¶Qui timent Dñm, nō erunt incre
dibiles verbo illius, & qui diligūt illū.
19 conseruabunt viam illius. ¶Qui timēt
D Dñm, inquirēt quę beneplacita sunt ei,
& qui diligunt eum, replebuntur lege ip
20 sius. ¶Qui timent Dñm, præparabunt
corda sua, & in cōspectu illius sanctifi-
21 cabunt aīas suas. ¶Qui timent Dñm, cu
stodiunt mādata illius, & patientiā ha-
22 bebunt vsq; ad inspectionē illius, ¶dicē
tes: Si pęnitētiā nō egerimus incidem⁹
in manus Dñi, & nō in manus hoīum.
23 ¶Secundum enim magnitudinē ipsius,
sic & misericordia illius cum ipso est.

C A P. III.

1 FIlij sapientiæ, ecclesia iustorũ: & na-
A tio illorũ, obediẽtia & dilectio. ⁋Iu-
2 dicium patris audite filij, & sic facite vt
3 salui sitis. ⁋Deus enim honorauit patrẽ
in filiis: & iudiciũ matris exquirens, fir
4 mauit in filios. ⁋Qui diligit Deũ, exora
bit pro peccatis, & cõtinebit se ab illis,
5 & in oratione dierũ exaudietur. ⁋Et si-
cut q thesaurizat, ita & q honorificat
6 matrem suam. ⁋Qui honorat patrem
suum, iucundabit in filiis, & in die ora
7 tionis suę exaudietur. ⁋Qui honorat pa
trẽ suũ, vita viuet longiore: & qui obe
8 dit patri, refrigerabit matrem. ⁋Qui ti-
D met Dñm honorat parentes, & quasi
dominis seruiet his qui se genuerunt.
9 ⁋In opere & sermone, & omni patien-
10 tia honora patrem tuum, ⁋vt superue-
niat tibi bñdictio à Deo, & benedictio
11 illi⁹ in nouissimo maneat. ⁋Benedictio
patris firmat domos filiorũ, maledictio
12 aũt matris eradicat fundamenta. ⁋Ne
glorieris in contumelia patris tui: non
13 enim est tibi gloria, sed cõfusio. ⁋gloria
enim hoĩs ex honore patris sui, & dede-
14 cus filij pater sine honore. ⁋Fili, suscipe
senectã patris tui, & non cõtristes eũ in
15 vita illius: ⁋& si defecerit sensu, veniam
da, & ne spernas eũ in virtute tua. elee-
mosyna enim patris nõ erit in obliuio-
16 ne. ⁋Nã p pctõ matris restituet tibi bo-
17 num, & in iustitia ædificabit tibi, ⁋& ĩ
die tribulationis cõmemorabitur tui:
& sicut in sereno glacies, soluent pecca-
18 ta tua. ⁋Quam malæ famę est qui dere-
C linquit patrẽ: & est maledictus à Deo,
19 q exasperat matrẽ. ⁋Fili, in mãsuetudi-
ne opera tua pfice, & super hominum
20 gloriã diligẽris. ⁋Quãto magnus es, hu
milia te in oĩbus, & corã Deo inuenies
21 gratiã, ⁋qm̃ magna potentia Dei solius,
22 & ab humilibus honoratur. ⁋Altiora
te ne quæsieris, & fortiora te ne scruta-
tus fueris: sed quæ præcepit tibi Deus,
illa cogita semper, & in plurib⁹ operib⁹
23 eius ne fueris curiosus. ⁋nõ est enim ti-
bi necessariũ ea q̃ abscõdita sunt vide-
24 re oculis tuis. ⁋In superuacuis reb⁹ noli
scrutari multipľr, & in plurib⁹ operib⁹
25 ei⁹ nõ eris curiosus. ⁋Plurima enim sup
26 sensũ hoĩum ostẽsa sunt tibi. ⁋Multos
enim supplãtauit suspicio illorũ, & ĩ va
27 nitate detinuit sensus illorũ. ⁋Cor durũ
D habebit malè in nouissimo: & q amat

Exo.20. c.12. Deut.5. b.16. Matt.15. a.4. Mar.7.b 10. Ephe.6. a.1. Gen.27. d.27. 49. a.2.

Phil.2. a.3.

Pro.25. d.18.

28 periculũ, in illo peribit. ⁋Cor ingrediẽs
duas vias, non habebit successus, & pra
29 uus corde in illis scãdalizabitur. ⁋Cor
nequã grauabit in doloribus, & pecca-
30 tor adjiciet ad peccãdũ. ⁋Synagogę sup-
borũ nõ erit sanitas, frutex enĩ peccati
eradicabitur in illis, & non intelliget.
31 ⁋Cor sapientis intelligitur in sapientia,
& auris bona audiet cũ oĩ concupiscen
32 tia sapientiã. ⁋Sapiẽs cor, & ĩtelligibile
abstinebit se à peccatis, & ĩ operibus iu
33 stitię successus habebit. ⁋Ignẽ ardentẽ Dan.4. c.24.
extinguit aqua, & eleemosyna resistit
34 peccatis: ⁋& De⁹ pspector est ei⁹ q red-
dit gratiã. Meminit in posterũ, & in tpe
casus sui inueniet firmamentum.

C A P. IIII.

1 FIli, eleemosynã pauperis ne defrau- Tob.4 b.7.
A des, & oculos tuos ne transuertas à
2 paupere. ⁋Aĩam esurientẽ ne despexeris
& non exasperes pauperẽ in inopia sua.
3 ⁋Cor inopis ne afflixeris, & non protra-
4 has datũ angustianti. ⁋Rogationẽ cõtri
bulati ne abijcias: & non auertas faciẽ
5 tuã ab egeno. ⁋Ab inope ne auertas ocu
los tuos pp iram: & non relinquas quę-
6 rentibus tibi retro maledicere. ⁋maledi
cẽtis enĩ tibi in amaritudine aĩæ exau-
dietur deprecatio illius. exaudiet autẽ
7 eũ q fecit illũ. ⁋Cõgregationi pauperũ
affabilem te facito, & presbytero humi
lia aĩam tuam, & magnato humilia ca
8 put tuum. ⁋Declina pauperi sine tristi-
tia aurẽ tuam, & redde debitũ tuũ, &
9 rñde illi pacificè in mãsuetudine. ⁋Li-
B bera eũ q iniuriam patitur de manu
superbi: & non acidè feras in aĩa tua.
10 ⁋In iudicando esto pupillis misericors
11 vt pater, & p viro matri illorũ: ⁋& eris
tu velut filius Altissimi obediẽs, & mi-
12 serebitur tui magis q̃ mater. ⁋Sapiẽtia
filijs suis vitam inspirat, & suscipit in-
13 quirentes se, & præibit in via iustitię. ⁋&
qui illam diligit, diligit vitam: & q vi-
gilauerint ad illã, cõplectentur placo-
14 rem eius. ⁋Qui tenuerint illã, vitã hære
ditabunt: & quò introibit, benedicet
15 Deus. ⁋Qui seruiunt ei, obsequẽtes erũt
sctõ: & eos qui diligũt illã, diligit De⁹.
16 ⁋Qui audit illam, iudicabit gentes, & q
17 intuetur illam, pmanebit confidẽs. ⁋Si
crediderit ei, hęreditabit illam, & erũt
18 in confirmatione creaturę illorũ: ⁋qm̃
in tentatione ambulat cum eo, & in
19 primis eligit eum. ⁋Timorẽ & metum,

C & probationẽ inducet super illũ: & cru
ciabit illũ in tribulatione doctrinę suę
donec tentet eũ in cogitationibus suis,
20 & credat animę illiꝰ. ¶Et firmabit illũ,
& iter adducet directũ ad illũ, & lætifi
21 cabit illũ, ¶ & denudabit absconsa sua
illi, & thesaurizabit super illũ scientiã
22 & intellectũ iustitiæ. ¶Si aũt oberra ue-
rit, derelinquet eũ, & tradet eũ in ma-
23 nus inimici sui. ¶Fili, cõserua tps, & de
24 uita à malo. ¶Pro anima tua ne cõfun-
25 daris dicere verũ. ¶est enim cõfusio ad
ducens peccatũ, & est confusio adducẽs
26 gloriã & gratiã. ¶Ne accipias faciẽ aduer
sus faciẽ tuã, nec aduersus animã tuam
27 mẽdaciũ. ¶Ne reuerearis ꝓximũ tuũ in
28 casu suo; ¶nec retineas verbũ in tẽpore
salutis. Non abscondas sapientiã tuã in
29 decôre suo. ¶In lingua enim sapientia
D dignoscitur: & sensus, & scientia, & do-
ctrina in verbo sensati, & firmamentũ
30 in operibus iustitię. ¶Non contradicas
verbo veritatis vllo modo, & de menda
31 cio ineruditionis tuę confundere. ¶Nõ
confundaris cõfiteri peccata tua, & ne
32 subijcias te oĩ homini ꝓ peccato. ¶Noli
resistere cõtra faciẽ potẽtis, nec coneris
33 contra ictũ fluuij. ¶Pro iustitia agoniza
re ꝓ anima tua, & vsq; ad mortẽ certa
ꝓ iustitia, & Deus expugnabit ꝓ te ini-
34 micos tuos. ¶Noli citatus esse in lingua
tua: & inutilis, & remissus in operibus
35 tuis. ¶Noli esse sicut leo in domo tua,
euertens domesticos tuos, & opprimẽs
36 subiectos tibi. ¶Nõ sit porrecta manus
tua ad accipiẽdũ, & ad dandũ collecta.

CAP. V.

1 NOli attendere ad possessiones ini-
A quas, & ne dixeris, Est mihi suffi-
ciẽs vita. Nihil enim ꝓderit in tpe vin
2 dictæ & obductionis. ¶ Ne sequaris in
fortitudine tua cõcupiscẽtiã cordis tui.
3 ¶Et ne dixeris, Quomodò potui, aut qs
me subijciet pp facta mea? Deus enim
4 vindicãs vindicabit. ¶Ne dixeris, Pecca-
ui, & qd mihi accidit triste? Altissimus
‖Inf. 16 b. & 21. a 5 enim est patiẽs redditor. ¶‖De ꝓpitiato
B peccato noli esse sine metu, neq; adij-
6 cias peccatũ super peccatũ. ¶Et ne dicas,
Miseratio Dñi magna est, multitudinis
7 peccatorũ meorum miserebitur. ¶Mise-
ricordia enim, & ira ab illo citò ꝓxi-
mãt, & in peccatores respicit ira illius.
8 ¶Non tardes cõuerti ad Dñm, & ne dif
9 feras de die in diẽ. ¶subitò enim veniet
ira illiꝰ, & in tpe vindictæ disꝑdet te.
10 ¶Noli anxius esse in diuitiis iniustis.
C non enim proderunt tibi in die obdu-
11 ctionis & vindictæ. ¶‖Nõ ventiles te in ‖Pro. 20. a 4. 11. d. 29.
omnẽ ventũ, & nõ eas in oẽm viam. sic
enim oĩs peccator probat᷑ in duplici lin
12 gua. ¶Esto firmus in via Dñi, & in veri-
tate sensus tui & scientia, & prosequat᷑
13 te verbum pacis & iustitiæ. ¶Esto man-
suetus ad audiendum verbum Dei, vt
intelligas: & cum sapientia proferas re-
14 sponsum verum. ¶Si est tibi intellectus,
D responde proximo: sin autem, sit manꝰ
tua super os tuum, ne capiaris in verbo
15 indisciplinato, & confundaris. ¶Honor
& gloria in sermone sensati, lingua ve-
rò imprudentis subuersio est ipsius.
16 ¶Non appellêris susurro, & lingua tua
17 ne capiaris, & confundaris. ¶Super fu-
rem enim est cõfusio & pœnitentia, &
denotatio pessima sup bilinguẽ, susur-
ratori autẽ odiũ, & inimicitia & contu-
18 melia. ¶Iustifica pusillũ, & magnũ sic.

CAP. VI.

1 NOli fieri pro amico inimicus proxi
A mo: improperium enim & cõtu-
meliam malus hæreditabit, & oĩs pec-
2 cator inuidus & bilinguis. ¶Non te ex-
tollas in cogitatione aĩæ tuæ velut tau-
rus: ne fortè elidatur virtus tua ꝑ stul-
3 titiã, ¶& folia tua comedat. ¶& fructus
tuos perdat, & relinquaris velut lignũ
4 aridũ in eremo. ¶Aĩa enim nequã disꝑ-
det q se habet, & ĩ gaudiũ inimicis dat
5 illũ, & deducet in sortẽ impiorũ. ¶ Ver-
bũ dulce multiplicat amicos, & miti-
gat inimicos: & lingua *eucharis in bo- * gratiosa. 6.
6 no hoĩe abũdat. ¶Multi pacifici sint ti-
7 bi, & cõsiliarius sit tibi vnꝰ de mille. ¶Si
possides amicũ, in tẽtatione posside eũ,
8 & ne facilè credas ei*. ¶Est enim amicꝰ * ei ipsi.
sm tps suũ, & non ꝑmanebit in die tri-
9 bulationis. ¶Et est amicus q conuertitur
ad inimicitiã: & est amicus q odium &
10 rixã, & cõuitia denudabit. ¶Est aũt ami
cus socius mẽsæ, & nõ ꝑmanebit in die
11 necessitatis. ¶Amicus si ꝑmãserit fixus,
B erit tibi quasi coæqualis, & in domesti-
12 cis tuis fiducialiter aget. ¶Si humiliaue
rit se cõtra te, & à facie tua absconderit
se, vnanimẽ habebis amicitiã bonam.
13 ¶Ab inimicis tuis separare, & ab amicis
14 tuis attẽde. ¶Amicus fidelis, ꝓtectio for
tis: q autẽ inuenit illũ, inuenit thesau-
15 rũ. ¶Amico fideli nulla est cõparatio, &

nõ eſt digna ponderatio auri & argenti
16 cõtra bonitatẽ fidei illiꝰ. ¶Amicus fide-
lis medicamẽtum vitæ & immortalita-
tis: & q metuũt Dñm inuenient illum.
17 ¶Qui timet Deũ, ęquè habebit amicitiã
18 bonã: qm̃ ſm illũ erit amicus illius. ¶Fi-
li à iuuẽtute tua excipe doctrinã, & vſ-
19 que ad canos inuenies ſapiẽtiã. ¶Quaſi
is q arat, & q ſeminat, accede ad eã, &
20 ſuſtine bonos fructus illius. ¶In opere
enim ipſius exiguũ laborabis, & citò e-
21 des gẽnationibꝰ illius. ¶Quàm aſpera
C eſt nimiũ ſapiẽtia indoctis hoibꝰ, & nõ
22 pmanebit in illa excors. ¶Quaſi lapidis
virtus ꝓbatio erit in illis, & nõ demora
23 bunt ꝓijcere illã. ¶Sapiẽtia enim doctri
nę ſm nomẽ eſt eius, & non eſt multis
manifeſta. qbꝰ aũt cognita eſt, pmanet
24 vſq; ad conſpectũ Dei. ¶Audi fili, & ac-
cipe conſiliũ intellectus, & ne abijcias
25 conſiliũ meũ. ¶Inijce pedẽ tuũ in cõpe-
des illius, & in torques illius collũ tuũ.
26 ¶Subijce humerũ tuũ, & porta illam, &
27 ne acedieris vinculis eius. ¶In omni aĩo
tuo accede ad illam, & in oĩ virtute tua
28 cõſerua vias eius. ¶Inueſtiga illã, & ma
niſeſtabit tibi, & cõtinens factus ne de-
29 relinquas eã. ¶In nouiſſimis enim inue
nies requiẽ in ea, & cõuertet tibi in ob-
30 lectationẽ. ¶Et erunt tibi cõpedes eiꝰ in
ptectionẽ fortitudinis, & baſes virtutis,
31 & torques illius in ſtolã gloriæ. ¶decor
enim vitæ eſt in illa, & vincula illiꝰ al-
32 ligatura ſalutaris. ¶Stola gloriæ indues
eã, & coronã gratulationis ſuperpones eam.
33 tibi. ¶Fili, ſi attẽderis mihi, diſces*, & ſi
D accõmodaueris animũ tuũ, ſapiẽs eris.
34 ¶Si inclinaueris aurẽ tuã, excipies doctri
nam: & ſi dilexeris audire, ſapiens eris, ‖Infr. 8. b. 9.
35 ¶‖In multitudine presbyterorũ pruden
tium ſta, & ſapientiæ illorum ex corde
coniungere, vt omnẽ narrationem Dei
poſſis audire, & ꝓuerbia laudis nõ ef-
36 fugiãt à te. ¶Et ſi videris ſenſatũ, euigi-
la ad eũ, & gradus oſtiorũ illius exterat
37 pes tuus. ¶Cogitatũ tuũ habe in pręce-
ptis Dei, & in mandatis illius maximè
aſſiduus eſto: & ipſe dabit tibi cor, &
concupiſcentia ſapientiæ dabitur tibi.

CAP. VII.

1 A NOli facere mala, & non te appre-
hẽdent. ¶Diſcede ab iniquo, & de
2 ficiẽt mala abs te. ¶Fili, nõ ſemines ma-
3 la ĩ ſulcis iniuſtitię, & nõ metes ea ĩ ſe-
4 ptuplum. ¶Noli q̃rere ab hoie ducatum,
5 neque à rege cathedram honoris. ¶‖Nõ ‖Pſa. 142. a. 2.
te iuſtifices ante Deum, qm̃ agnitor cor Eccl. 7. c. 17.
dis ipſe eſt: & penes regem noli velle vi
6 deri ſapiens. ¶Noli quęrere fieri iudex, Iob. 9. a. 1. c. 20.
niſi valeas virtute irrũpere iniquitates:
ne fortè extimeſcas faciẽ potentis, & po Luc. 18. b 11. d. 21.
7 nas ſcandalũ in agilitate tua. ¶Nõ pec-
ces in multitudine ciuitatis, nec te im-
8 mittas in ppl̃m, ¶‖neque alliges dupli- ‖Inf. 11. a. 3.
cia peccata: nec enĩ in vno eris immu-
9 nis. ¶Noli eſſe puſillanimis in aĩo tuo.
10 ¶Exorare, & facere eleemoſynã ne deſpi
11 cias. ¶Ne dicas, In multitudine mune- 1. Reg. 2. b. 7.
rũ meorũ reſpiciet Deus, & offerẽte me
deo altiſſimo munera mea ſuſcipiet.
12 ¶Nõ irrideas hoiem ĩ amaritudine aię:
B ‖eſt enĩ qui humiliat & exaltat, circun ‖1. Re. 2. b. 7.
13 ſpector Deus. ¶Noli amare mẽdaciũ ad
uerſus fratrẽ tuũ: neq; in amicũ ſimiliter
14 facias. ¶Noli velle mẽtiri oẽ mendaciũ:
aſſiduitas enĩ illiꝰ non eſt bona. ¶Noli
verboſus eſſe in multitudine pſbytero
16 rũ, & nõ iteres verbũ in orõne tua. ¶Nõ
oderis laborioſa opera, & ruſticationẽ
17 creatã ab Altiſſimo. ¶Non te reputes in
18 multitudine indiſciplinatorũ. ¶‖Memẽ ‖Inf. 18. c. 24.
19 to irę, qm̃ nõ tardabit. ¶Humilia valde
ſpiritũ tuũ: qm̃ vindicta carnis impij, i-
20 gnis & vermis. ¶Noli ꝑuaricari in ami-
cũ pecuniã differentẽ, neq; fratrẽ chariſ
21 ſimũ auro ſpreueris. ¶Noli diſcedere à
C muliere ſenſata & bona, quã ſortitꝰ es
in timore Dñi: gratia enĩ verecũdię illiꝰ
22 ſup aurũ. ¶‖Nõ lędas ſeruũ in veritate ‖Leui. 19 c. 13.
operantẽ, neq mercenariũ dantẽ aĩam Inf. 34. d. 27.
23 ſuã. ¶‖Seruus ſenſatꝰ ſit tibi dilectꝰ qua Inf. 33. d 31.
ſi aĩa tua, non defraudes illũ libertate,
24 neq; inopẽ derelinquas illũ. ¶Pecora ti-
bi ſũt? attẽde illis: & ſi ſũt vtilia, pſeue-
25 rẽt apud te. ¶‖Filij tibi ſunt? erudi illos, ‖Inf. 30. b. 12.
26 & curua illos à pueritia illorũ. ¶Filię ti
bi ſũt? ſerua corpus illarũ, & nõ oſten-
27 das hilarẽ faciẽ tuã ad illas. ¶Trade filiã
& grande opus feceris, & homini ſenſa-
28 to da illam. ¶Mulier ſi eſt tibi ſm aĩam
tuã, non proijcias illam: & odibili non
29 credas te in toto corde tuo. ¶‖Honora ‖Sup. 3. b 9.
patrẽ tuũ, ‖ & gemitus matris tuę ne o- ‖Tob. 4. 3.
30 obliuiſcaris. ¶Memento qm̃ niſi p illos
natus non fuiſſes: & retribue illis, quo-
31 modo & illi tibi. ¶In tota aĩa tua time
32 Dñm, & ſacerdotes illius ſanctifica. ¶In
D oĩ virtute tua dilige eũ q te fecit: ‖& mi ‖Deu. 18. c. 18.
33 niſtros eius ne derelĩquas. Honora De-
um ex tota anima tua, & honorifica ſa-

cerdotes,

cerdotes, & propurga te cum brachijs .
34 Da illis partem, ‖ sicut mandatum est [‖ Leu. 2. a. 3.]
tibi, primitiarũ & purgationis: & de ne [Nu. 18. b. 15.]
35 gligentia tua purga te cum paucis. Da
tum brachiorum tuorum & sacrificiũ
sanctificationis offeres Domino, & ini-
36 tia sanctorũ : & pauperi porrige manũ
tuam, vt perficiatur propitiatio, & bene
37 dictio tua. Gratia *datus' in conspectu [* dari 2.]
omnis viuentis, ‖ & mortuo non prohi- [‖ Rom. 12. c. 15.]
38 beas gratiam. ‖ Non desis plorantibus [‖ Mat. 25. d. 36.]
in consolatione, & cum lugentibus am
39 bula. Non te pigeat visitare infirmum
40 ex his enĩ in dilectione firmaberis. In
omnibus operibus tuis memorare no-
uissima tua, & in ęternũ nõ peccabis .

CAP. VIII.

1 NOn litiges cũ homine potente, ne [‖ Mat. 5. d. 25.]
2 fortè incidas in manꝰ illius. ‖ Nõ [‖ Inf. 31. a. 6.]
A contendas cũ viro locuplete, ne fortè cõ
3 tra te constituat litẽ tibi. ‖ multos enĩ
perdidit aurũ & argentum, & vsque ad
4 cor regum extendit, & conuertit. Non
litiges cũ homine linguato, & nõ strues
5 in ignẽ illius ligna. Nõ cõmunices ho-
mini indocto, ne malè de progenia tua
6 loquat᷑. Ne despicias hoĩem auertentẽ
se à peccato, ‖ neq; improperes ei : me- [‖ Gal. 6. a. 1.]
mento qm̃ oẽs in *correptione' sumus . [2. Cor. 2. a. 6.]
7 ‖ Ne spernas hoĩem in sua senectute : [* corruptione.]
8 etenĩ ex nobis senescũt. Noli de mor- [Leu. 19. f. 32.]
tuo inimico tuo gaudere: sciens qm̃ oẽs
B morimur, & in gaudiũ *volumus' veni- [* nolum' 9.]
9 re. ‖ Ne despicias narrationẽ p̄sbytero- [Sup. 6. d. 35.]
rũ sapientũ, & in p̄uerbijs eorũ cõuer-
10 sare. ab ipsis enĩ disces sapiẽtiã, & do-
ctrinã intellectus, & seruire magnatis
11 sine querela. Nõ te p̄tereat narratio se-
niorũ: ipsi enĩ didicerũt à patribus suis.
12 qm̃ ab ipsis disces intellectũ, & in tp̄e
13 necessitatis *dabis' rñsum. ‖ Nõ incẽdas [* dare 2.]
carbones peccatorũ arguens eos, & ne [‖ Pro. 26. c. 21.]
incẽdaris flãma ignis peccatorũ illorũ .
14 Ne cõtra faciẽ stes cõtumeliosi, ne se-
15 deat quasi insidiator ori tuo. ‖ Noli fœ [‖ Inf. 19. a. 4.]
C nerari homini fortiori te: ꝙ si fœneraue
16 ris, quasi p̄ditũ habe. Nõ spõdeas sup̄
virtutẽ tuã: ꝙ si spoponderis, quasi resti
17 tuẽs cogita. Nõ iudices cõtra iudicem :
qm̃ secundum quod iustus est, iudicat .
18 ‖ Cũ audace nõ eas in via, ne fortè gra- [‖ Gen. 4. b. 8.]
uet mala sua in te : ipse enĩ secundum
D voluntatem suam vadit, & simul cum
19 stultitia illius peries. ‖ Cũ iracũdo non [‖ Pro. 22. d. 24.]
facias rixã, & cũ audace non eas in de-
sertũ : qm̃ quasi nihil est ante illũ san-
guis, & vbi non est adiutoriũ, elidet te.
20 Cũ fatuis consilium non habeas, non
enĩ poterũt diligere nisi quæ eis placẽt.
21 Coram extraneo ne facias consilium:
22 nescis enim q̄d pariet. Non omni ho-
mini cor tuũ manifestes: ne fortè infe-
rat tibi gratiã falsam, & conuitiet᷑ tibi.

CAP. IX.

1 NOn zeles mulierẽ sinus tui, ne ostẽ
A dat super te malitiã doctrinæ ne-
2 quã. Nõ des mulieri potestatẽ animę
tuæ, ne ingrediat᷑ in virtute tua, & con-
3 fundaris. Ne respicias mulierẽ multi-
uolã: ne fortè incidas in laqueos illius.
4 Cũ saltatrice ne assiduus sis: nec audias
illam, ne fortè pereas in efficacia illius.
5 ‖ Virginẽ ne conspicias, ne fortè scan-
6 dalizeris in decôre illius. ‖ Ne des for- [‖ Gene. 6. a. 1.]
nicarijs aĩam tuã in vllo : ne p̄das te & [Pro. 5. a. 2.]
7 hǣditatẽ tuã. Noli circumspicere in vi
cis ciuitatis, nec oberraueris ĩ plateis il
8 lius. ‖ Auerte faciẽ tuã à muliere com- [‖ Mat. 5. d. 28.]
pta, & ne circunspicias speciem alienã.
9 ‖ Propter speciẽ mulieris multi perie- [Gen. 34. a. 2.]
B runt: & ex hoc cõcupiscentia quasi ignis [2. Re. 11. a. 4. 13. a. 1]
10 exardescit. Oĩs mulier quæ est fornica
ria, quasi stercus in via conculcabitur. [Mat. 10. e. 5.]
11 Speciẽ mulieris alienæ multi admira-
ti, reprobi facti sunt: colloquiũ enim il
12 lius quasi ignis exardescit. Cũ aliena
muliere ne sedeas oĩno, nec accũbas cũ
13 ea super cubitũ: & non alterceris cum
illa in vino, ne fortè declinet cor tuũ in
illã, & sanguine tuo labaris ĩ p̄ditionẽ.
14 Ne derelinquas amicum antiquũ: no-
15 uus enĩ nõ erit similis illi. Vinũ nouum,
C amicus nouus: veterascet, & cũ suauita-
16 te bibes illud. ‖ Nõ zeles gloriã, & opes [‖ Iud. 9. a. 5.]
peccatoris: nõ enim scis q̄ futura sit il- [2. Re. 15. c. 10.]
17 lius subuersio. Nõ placeat tibi iniuria
iniustorũ, sciens qm̃ vsq; ad inferos nõ
18 placebit impius. Lõgè abesto ab homi
ne potestatẽ habente occidendi, & non
19 suspicaberis timorẽ mortis. & si acces-
seris ad illũ, noli aliq̄d cõmittere, ne for
20 te auferat vitã tuã. Cõmunionem mor
D tis scito: qm̃ in medio laqueorũ ingre-
dieris, & super dolentiũ arma ambula
21 bis. Secundùm virtutem tuã caue te à
proximo tuo, & cũ sapientibus & pru-
22 dentibus tracta. viri iusti sint tibi cõ-
uiuæ, & in timore Dei sit tibi gloriatio,
23 & in sensu sit tibi cogitatus Dei, & om
nis enarratio tua in pręceptis Altissimi.

24¶In manu artificũ opera laudabunt᷑, &
princeps ppl'i in sapientia sermonis sui,
25in sensu verò seniorum verbũ. ¶Terri-
bilis est ĩ ciuitate sua homo linguosus.
& temerarius in verbo suo odibilis erit

C A P. X.

1 IVdex sapiens iudicabit ppl'm suũ, &
¶Pro. 29. b. 22. A principatus sensati stabilis erit. ¶‖Se-
2 cundũ iudicẽ ppl'i, sic & ministri eiꝰ:&
qualis rector est ciuitatis, tales & inha-
3.Re.12. c. 13. 3 bitãtes in ea. ¶Rex insipiens pdet ppl'm
suũ: & ciuitates inhabitabunt᷑ p sensũ
4 prudentiũ. In manu Dei potestas terrę,
& execrabilis oĩs iniquitas gentiũ, & vti
lem rectorẽ suscitabit in tẽpus sup illã.
5 ¶In manu Dei potestas hoĩs, & sup fa-
Leu. 19. d 17. 6 ciẽ scribę imponet honorẽ suũ. ¶Oĩs in-
iuriæ proximi ne memineris, & nihil
7 agas in operibꝰ iniuriæ. ¶Odibilis corã
Deo est & hoĩbus superbia: & execrabi-
Dan. 4. e. 14. f. 27. 8 lis oĩs iniquitas gentiũ. ¶Regnũ à gẽte
in gentẽ transfert᷑ pp iniustitias, & in-
iurias, & contumelias, & diuersos do-
9 los. ¶Auaro aũt nihil est scelestiꝰ. Quid
B superbit terra & cinis? ¶Nihil est iniquius
10 q̃ amare pecuniã. hic enĩ & aĩam suã
venalẽ habet: qm̃ in vita sua pꝛiecit in-
11 tima sua. ¶Oĩs potẽtatus breuis vita. Lã-
12 guor prolixior grauat medicũ. ¶Breuẽ
languorẽ pcĩdit medicus: sic & rex ho-
13 die est, & cras morietur. ¶Cũ enim morietur
homo, hęreditabit serpẽtes & bestias, &
14 vermes. ¶Initiũ supbię hoĩs, apostatare
15 à Deo: ¶qm̃ ab eo qui fecit illũ, recessit
cor eius: qm̃ initiũ omnis peccati est su-
perbia: q tenuerit illã, adimplebit᷑ ma-
16 ledictis, & subuertet eũ in finem. ¶Pro-
pterea exhonorauit Dñs cõuentus ma-
17 lorũ, & destruxit eos vsq; ĩ finẽ. ¶Sedes
ducum superborũ destruxit Deus, & se-
18 dere fecit mites pro eis. ¶Radices gentiũ
C superbarũ arefecit Deus, & plãtauit hu-
19 miles ex ipsis gentibꝰ. ¶Terras Gentium
euertit Dñs, & pdidit eas vsq; ad funda-
20 mentũ. ¶arefecit ex ipsis, & disperdidit
eos, & cessare fecit memoriã eorũ à ter-
21 ra. ¶Memoriã superborũ perdidit Deus,
& reliquit memoriam humiliũ sensu.
22 ¶Nõ est creata hoĩbus superbia: neque
23 iracundia nationi mulierũ. ¶Semen ho
minũ honorabit᷑ hoc, quod timet Deũ:
semen autẽ hoc exhonorabit᷑, quod prę
24 terit mandata Dñi. ¶In medio fratrum
rector illorũ in honore: & qui timent
25 Dñm, erunt in oculis illius. ¶Gloria di
uitũ, honoratorũ, & pauperũ, timor Dei
26 est: ¶nõ despicere hoĩem iustũ pauperẽ,
& non magnificare virũ peccatorem di
27 uitẽ. ¶Magnꝰ est iudex & potens est in
D honore: & non est maior illo q timet
28 Deũ: ¶‖Seruo sensato liberi seruient: & ‖Pro. 17. b. 2.
vir prudens & disciplinatus non mur-
murabit correptus, & inscius nõ hono-
29 rabit᷑. ¶Noli extollere te in faciẽdo ope
re tuo, & noli cũctari ĩ tẽpore angustię.
30 ¶‖Melior est q operatur, & abundat in ‖Pro. 12. b. 9.
31 oĩbus, q̃ qui gloriat᷑, & eget pane. ¶Fili,
in mansuetudine serua aĩam tuã, & da
32 illi honorẽ scdm meritum suũ. ¶Peccan-
tem in animam suã quis iustificabit? &
quis honorificabit exhonorantẽ animã
33 suã? ¶Pauper gloriat᷑ per disciplinam &
timorem suum: & est homo qui hono-
34 rificatur propter substantiã suam. ¶Qui
autem gloriatur in paupertate, quanto
magis in substantia? & qui gloriatur in
substantia, paupertatem vereatur.

C A P. XI.

1 SApientia humiliati exaltabit caput Gen. 41. e. 14.
A illius, & in medio magnatorũ conse Dan. 6. a 3.
2 dere illũ faciet. ¶‖Nõ laudes virum in Ioan. 7. 18.
specie sua, neq; spernas hoĩem in visu Act. 12. 21.
3 suo. ¶breuis in volatilibꝰ est apis, & ini
4 tium dulcoris habet fructꝰ illius. ¶In ve
stitu ne glorieris vnquã, nec ĩ die hono-
ris tui extollaris: qm̃ mirabilia opera al
tissimi solius, & gl'iosa & abscõsa & inui
5 sa opera illius. ¶Multi tyrãni sederũt in 1. Re. 15. f. 28.
throno, & insuspicabilis portauit diade Esth. 6. a 7.
6 ma. ¶Multi potẽtes oppressi sunt validẽ,
& gloriosi traditi sunt ĩ manus altero-
7 rum. ¶Priusquã interroges, ne vituperes
quenquã: & cũ interrogaueris, corripe
8 iustè. ¶Priusquã audias, ne rñdeas ver-
bũ, & in medio ᵃseniorũ ne adijcias lo- Deu. 13. c. 14. 17.
9 qui. ¶De ea re q̃ te nõ molestat, ne cer- 6.
teris: & ĩ iudicio peccantiũ ne cõsistas. Pro. 18. 13.
10 ¶Fili, ne in multis sint actus tui, & si di- ᵃSermo-
B ues fueris, nõ eris immunis à delicto, si num 1.
enĩ secutus fueris nõ apprehẽdes: & nõ
11 effugies, si pcurreris. ¶Est homo labo- 1. Tim. b. 9.
rãs & festinãs, & dolens impius, & tãtò
12 magis nõ abundabit. ¶Est homo marci Pro. 10. 23.
dus egens recuperatione, plus deficiens Iob 42. 10.
13 virtute, & abundãs paupertate. ¶Et ocu
lus Dei respexit illũ in bono, & erexit
eũ ab humilitate ipsius: & exaltauit ca-
put eiꝰ: & mirati sunt ĩ illo multi, & ho
14 norauerũt Deũ. ¶Bona & mala, vita &
mors, paupertas & honestas à Deo sunt.

15 Sapientia & disciplina, & scientia legis apud Deum. Dilectio & viç bonorũ
16 apud ipsum. Error & tenebrç peccatoribus concreata sunt: qui autem exultãt
17 in malis, consenescunt in malo. Datio Dei permanet iustis, & profectus illius
18 successus habebit in æternũ. Est qui locupletatur parcè agẽdo, & hęc est pars
19 mercedis illius in eo ꝙ dicit: Inueni
C requiem mihi, & nunc manducabo de
20 bonis meis solus. & nescit ꝙ tp̃s prętereat, & mors appropĩquet, & relinquat
21 oĩa alijs, & morietᷣ. Sta in testamento tuo, & in illo colloquere, & in opere
22 mãdatorũ tuorũ veterasce. Ne mãseris in operibus peccatorũ. Confide aũt in
23 Deo, & mane in loco tuo. Facilè est enĩ in oculis Dei subitò honestare paupe-
24 ré. Bñdictio Dei in mercedẽ iusti festinat, & in honore veloci ꝓcessus illius
25 fructificat. Ne dicas, Quid est mihi o-
26 pus, & q̃ erũt mihi ex hoc bona? Ne dicas, Sufficiẽs mihi sum: & quid ex hoc
27 pessimabor? In die bonorũ ne immemor sis malorum: & in die malorũ ne
28 immemor sis bonorũ: qm̃ facilè est corã Deo in die obit⁹ retribuere vnicuiq;
29 sm̃ vias suas. Malitia horę obliuionẽ facit luxurię magnę, & in fine hominis
30 denudatio operũ illius. Ante mortẽ ne
D laudes hoĩem quẽquã, qm̃ in filijs suis
31 agnoscitᷣ vir. Nõ oẽm hoĩem inducas ĩ domũ tuã: multę enĩ sunt isidię dolosi.
32 Sicut enim eructant ꝑcordia fœtentiũ & sicut ꝑdix inducitur in caueam, & vt caprea in laqueũ: sic & cor supborũ, & sicut prospector videns casum proximi
33 sui. Bona enĩ in mala cõuertẽs insidia-
34 tur, & in electis imponet maculã. A scĩtilla enim vna augetur ignis, & ab vno doloso augetᷣ sanguis: homo verò pecca-
35 tor sanguini insidiatur. Attende tibi à pestifero, fabricat enim mala: ne forte inducat super te subsannationem in
36 perpetuum. Admitte ad te alienigenã, & subuertet te in turbine, & abalienabit te à vijs proprijs.

CAP. XII.

1 Si bene feceris, scito cui feceris, & erit
A gratia in bonis tuis multa. Bñfac iu-
2 sto, et ĩuenies retributionẽ magnã: et si
3 nõ ab ipso, certè à Dño. Nõ est enĩ ei bñ q assiduus est in malis: et eleemosynas nõ dãti: qm̃ et Altissimus odio hẽt peccatores, et misertus est pęnitentib⁹.
4 Da misericordi, & ne suscipias peccatorẽ: & impijs & peccatoribus reddet vindictã, custodiẽs eos in diẽ vindictæ.
5 Da bono & non receperis peccatorem.
6 Benefac humili, & nõ dederis impio: prohibe panes illi dare, ne in ipsis potẽ-
7 tior te sit. nã duplicia mala inuenies
B in oĩbus bonis, quęcunque feceris illi: qm̃ & Altissimus odio habet peccato-
8 res, & impijs reddet vindictã. Nõ agnoscetur in bonis amicus, & nõ abscõdetᷣ
9 in malis inimicus. In bonis viris, inimici illius, ĩ tristitia & ĩ malitia illius,
10 amicus agnitus est. Non credas inimi
C co tuo in æternum. sicut enim ęramen-
11 tum æruginat nequitia illius. & si humiliatus vadat curuus, adijce animum
12 tuũ, & custodi te ab illo. Non statuas illũ penes te, nec sedeat ad dexterã tuã, ne conuersus stet in loco tuo: ne fortè conuersus in locum tuum, inquirat cathedram tuam: & in nouissimo cognoscas verba mea, & in sermonibus meis
13 stimuleris. Quis miserebitur incãtatori à serpẽte ꝑcusso, & oĩbus q appropiãt bestijs? sic & qui comitatur cũ viro iniquo, & obuolutus est in peccatis eius.
14 Vna hora tecum permanebit: si autẽ
15 declinaueris, non supportabit. In la-
D bijs suis indulcat inimicus, & in corde suo insidiatur, vt subuertat te in foueã.
16 In oculis suis lachrymatᷣ inimicus: & si inuenerit tp̃s, non satiabitᷣ sanguine:
17 & si incurrerint tibi mala, inuenies eũ
18 illic priorẽ. In oculis suis lachrymatᷣ inimicus, & quasi adiuuans suffodiet
19 plantas tuas. Caput suum mouebit, & plaudet manu, & multa susurrans commutabit vultum suum.

CAP. XIII.

1 Qui tetigerit picẽ, inqnabitᷣ ab ea:
A & qui communicauerit supbo
2 induet superbiã. Pondus sup se tollet, qui honestiori se cõmunicat.
3 Et ditiori te ne socius fueris. Quid cõmunicabit cacab⁹ ad ollã? qñ enĩ se col-
4 liserint, cõfringetur. Diues iniustè egit
5 & fremet: pauper aũt læsus tacebit. Si largit⁹ fuerit, assumet te, & si nõ habue-
6 ris, derelinquet te. Si habes, cõuiuet tecũ, & euacuabit te, & ipse nõ dolebit su-
7 per te. Si necessarius illi fueris, supplãtabit te, & subridẽs spẽ dabit, narrãs ti-
8 bi bona, & dicet, Quid opus est tibi? Et cõfundet te in cibis suis, donec te exina-

Margin notes: Luc. 12. c. 19. | Infr. 18. c. 25. | vitiis 6. | Gal. 6. c. 10. | redde 4. | Iere. 41. b. 6. | Deu. 7. a. 2. 3. 4.

niat bis & ter: & i nouissimo deridebit
B te: & postea vidés derelinquet te, & ca-
9 put suú mouebit ad te. Humiliare Deo
10 & expecta manus eius. Attéde ne sedu
11 ctus in stultitiá humilieris. Noli esse
humilis in sapientia tua, ne humiliatus
12 in stultitiá seducaris. Aduocatus à po-
tétiore discede: ex hoc ení magis te ad-
13 uocabit. Ne improbus sis, ne impinga-
ris: & ne longè sis ab eo, ne eas in obli-
14 uioné. Ne retineas ex æquo loqui cú il
lo: nec credas multis verbis illius. ex
multa enim loquela tentabit te, & sub
ridés interrogabit te de abscóditis tuis.
15 Immitis animus illi⁹ conseruabit ver-
ba tua: & nó parcet de malitia, & de vi
16 culis. Caue tibi, & attéde diligéter au-
ditui tuo: qm̃ cú subuersione tua ambu
17 las. Audiens verò verba illa, quasi in
18 somnis vide: & vigilabis. Oi vita tua
dilige Deú, & inuoca illú in salute tua.
19 Oé animal diligit simile sibi: sic & oís
C homo ꝓximú sibi. Oís caro ad similé si
20 bi cóiungeť, & oís homo simili sui so-
21 ciabiť. Si cómunicabit lupus agno ali-
22 qñ: sic peccator iusto. Quæ cómunica-
tio sctó homini ad cané, aut quæ *pars*
23 diuiti ad pauperé? Venatio leonis ona
ger in eremo. sic: & pascua diuitú, sunt
24 paupes. Et sicut abominatio est supbo
humilitas: sic & execratio diuitis paup.
25 Diues cómotus confirmať ab amicis
suis: humilis aút cú ceciderit, expelleť
26 & à notis. Diuiti decepto multi recupe
D ratores: locutus est superba, & iustifica
27 uerút illum. humilis decept⁹ est, insu
per & arguiť: locut⁹ est sensatè, & nó est
28 dat⁹ ei loc⁹. Diues locut⁹ est, & oés ta-
cuerút, & verbú illi⁹ vsq; ad nubes pdu
29 cét. Paup locut⁹ est, & dicunt. Quis est
30 hic? & si offenderit, subuertét illú. Bo-
na est substátia, cui nó est peccatú in cõ
sciétia: & nequissima pauptas in ore im
31 pij. Cor hominis immutat faciè illi⁹, si
32 ue in bona, siue in mala. Vestigiú cor-
dis boni, & faciem bonam difficilè in-
uenies, & cum labore.

CAP. XIIII.

1 Beatus vir qui non est lapsus verbo
A ex ore suo, & nó est stimulat⁹ i tri-
2 stitia delicti. Fœlix q̃ nó habuit animi
3 sui tristitiá, & nó excidit à spe sua. Vi-
ro cupido & tenaci, sine róne est substá
4 tia, & homini liuido ad qd aurú? Qui
aceruat ex aio suo iniuste, alijs congre-
gat, & in bonis illius alius luxuriabi-
5 tur. Qui sibi nequam est, cui alij bon⁹
6 erit? & nó iucúdabiť i bonis suis. Qui
sibi inuidet, nihil est illo nequius, &
7 hæc redditio est malitię illius: & si bñ
fecerit, ignoráter, & nó volés facit: & in
8 nouissimo manifestat malitiá suá. Ne
quá est oculus liuidi, & auertés facié su-
9 am, & despiciens aiam suá. Insatiabi-
B lis ocul⁹ cupidi in parte iniqtatis, non
satiabiť, donec cósumat arefaciés aiam
10 suá. Oculus malus ad malá: & nó sa-
tiabiť pane indigés, & in tristitia erit su
11 per mésam suá. Fili, si habes, bñfac te-
12 cú, & Deo dignas oblationes offer. Me
mor esto qm̃ mors non tardat, & testa-
mentú inferorú qa demóstratú est tibi:
testamentú ení huius múdi morte mo
13 rietur. Ante morté bñfac amico tuo,
& fm vires tuas exporrigés da pauperi.
14 Nó defraudaris a die bono, & particu-
C la boni doni nó te ꝑtereat. Nóne alijs
15 relinqués dolores & labores tuos in di-
16 uisione sortis? Da & accipe, & iustifica
17 aiam tuá. Ante obitú tuú operare iusti
tiá: qm̃ nó est apud inferos inuenire ci-
18 bú. Oís caro sicut fœnú veterascet, &
sicut foliú fructificans in arbore viridi.
19 Alia generanť, & alia deijciunť: sic ge
neratio carnis & sanguinis, alia finiť, &
20 alia nascitur. Oé op⁹ corruptibile in fi
ne deficiet: & q̃ illud operať, ibit cú il-
21 lo. Et oé opus electum iustificabitur:
& qui operatur illud, honorabitur in
22 illo. Beatus vir q in sapientia mora-
D bitur: & q in iustitia sua meditabitur:
& in sensu cogitabit circunspectioné
23 Dei. Qui excogitat vias illius in corde
suo, & in absconditis suis intelligés, va
dés post illá quasi inuestigator, & in vijs
24 illius consistens: q respicit p fenestras
25 illius, & in ianuis illius audiés: q reqe
scit iuxta domú illius, & in parietib⁹ il
lius figens palú statuet casulá suá ad ma
nus illius, & reqescét in casula illi⁹ bo-
26 na per æuum: statuet filios suos sub te
gmine illius, & sub ramis ei⁹ morabiť:
27 protegetur sub tegmine illius à feruo
re, & in gloria eius requiescet.

CAP. XV.

1 Qui timet Deum, faciet *bona*: & q
A continés est iustitię, apprehédet
2 illá, & obuiabit illi quasi ma
3 ter honorificata, & quasi mulier à vir-
ginitate suscipiet illú. Cibabit illú pa

Inf. 27. b. 10.
* pax 8.
Inf. 19. c 14. 25 b. 11.
Pro. 27. c. 20.
Pro. 27. c. 20.
Sup. 4. a. 1. Tob. 4. b. 7. Luc. 14. c 13.
Isa. 40. b 7. Iaco. 1. b 10. 1. Pet 1. d. 24.
Psal. 1. a 2.
* illud 12

*b.4. 10.
nę vitæ, & intellectus: ‖& aqua sapiẽtiæ
salutaris potabit illũ: & firmabit in il-
4 lo, & nõ flectetur: ¶& continebit illum
& nõ confundetur: & exaltabit illum
5 apud ꝓximos suos, ¶& in medio eccle-
B siç aperiet os eius, & adimplebit illum
spiritu sapientię & intellectus, & stola
6 glorię vestiet illũ. ¶Iucunditatẽ, & exul
tationẽ thesaurizabit sup illũ, & noĩe
7 ęterno hẽditabit illũ. ¶Hoĩes stulti non
apprehẽdent illam, & homines sensati
obuiabũt illi: homines stulti non vide
bunt eã: longè enĩ abest à superbia &
8 dolo: ¶viri mẽdaces non erũt illius me-
mores: & viri veraces inuenient̃ ĩ illa,
& successum habebunt vsq; ad inspe-
9 ctionẽ Dei. ¶ Nõ est speciosa laus in ore
10 peccatoris*, ¶qm̃ à Deo ꝓfecta est sapiẽ-
tia, sapientię enĩ Dei astabit laus, & in
ore fideli abũdabit, & dñator dabit eã
11 illi. ¶Non dixeris, Per Deũ abest, quæ
C enim odit ne feceris. ¶Nõ dicas, Ille me
implanauit. Non enĩ necessarij sunt ei
13 homines impij. ¶Oẽ execramentũ erro-
ris odit Dñs, & nõ erit amabile timẽti-
14 bus eũ. ¶‖Deus ab initio cõstituit homi
nẽ, & reliquit illũ in manu cõsilij sui.
15 ¶Adiecit mãdata & pcepta sua. ¶‖Si vo
16 lueris mandata seruare, cõseruabũt te,
17 & in ppetuũ fidẽ placitã facere. ¶Appo-
D suit tibi aquã & ignẽ: ad quod volueris
18 porrige manũ tuã. ¶ ‖ Ante hoiem vita
& mors: bonũ & malũ, quod placue-
19 rit ei, dabitur illi: ¶qm̃ multa sapientia
Dei, & fortis in potentia, videns omnes
20 sine intermissione. ¶ ‖ Oculi Dñi ad ti-
mentes eum, & ipse agnoscit omnem
operam hominis. ¶ Nemini mandauit
impiè agere, & nemini dedit spatium
21 peccandi. ¶non enim concupiscit mul-
titudinẽ filiorũ infideliũ & inutilium.

*quia nõ est à Dño missus.
‖Gen.1.d 27.
‖Mat.19 c.17.
‖Iere.21. c.8.
‖Psa.33. c.16. Heb.4 d. 13.

CAP. XVI.

1. NE iucunderis in filijs impijs, si mul
A tiplicent̃: nec oblectêris sup ipsos,
2 si non est timor Dei in illis. ¶Nõ credas
vitæ illorũ, & ne respexeris in labores
3 eorum. ¶ Melior est enim vnus timens
4 Deum: q̃ mille filij impij. ¶ Et vtile est
mori sine filijs, quam relinquere filios
5 impios. ¶Ab vno sensato inhabitabitur
6 patria, & à tribus impijs deseret̃. Multa
talia vidit oculus me⁹, & fortiora horũ
7 audiuit auris mea. ¶‖In synagoga peccã
tiũ exardebit ignis, & in gente incredi-
8 bili exardescet ira. ¶ Non exorauerũt ꝓ
peccatis suis antiqui gigantes, q. destru-
9 cti sunt confidentes suę virtuti: ¶& non
pepercit peregrinationi illorũ, & execra
tus est eos præ superbia verbi illorum.
10 ¶ Non misertus est illis gentem totã p-
B dens, & extollentẽ se in peccatis suis.
11 ¶ Et sicut sexcenta millia peditum q. cõ
gregati sunt in duritia cordis sui: & si
vnus fuisset ceruicatus, mirum si fuisset
immunis. misericordia enĩ & ira est cũ
12 illo. ¶Potẽs exoratio, & effundens iram
s̃m misericordiã suã: sic correptio illi⁹
13 hoĩem s̃m opa sua iudicat. ¶Non effu-
giet ĩ rapina peccator, & nõ retardabit
14 sufferẽtia misericordiã faciẽtis. ¶Oĩs mi
sericordia faciet locũ ‖vnicuiq; s̃m meri
tũ operũ suorũ, & s̃m intellectũ peregri
15 nationis ipsius. ¶Nõ dicas, à Deo abscõ-
dar, & ex summo q̃s mei memorabit̃?
16 ¶In pp̃lo magno nõ agnoscar: q̃ est enĩ
17 aĩa mea ĩ tã immẽsa creatura? ¶Ecce, cæ-
lũ, & cęli cęlorũ, abyssus, & vniuersa ter-
ra, & q̃ in eis sunt, ĩ cõspectu illi⁹ cõmo
18 uebunt̃. ¶mõtes simul & colles, & fũda
mẽta terrę: & cũ cõspexerit illa De⁹, tre
19 more cõcutient̃. ¶Et ĩ oĩbus his insensa-
tũ est cor: & oẽ cor intelligit̃ ab illo: &
vias illi⁹ q̃s ĩtelligit, & ꝓcellã quã nec o-
20 cul⁹ videbit hominis? ¶Nã plurima illi⁹
opa sunt in abscõdis: sed opa iustitię ei⁹
21 q̃s enuntiabit? aut q̃s sustinebit? ¶Lon-
ge enĩ est testamentum à quibusdam,
& iterrogatio *hominum in cõsumma
22 tione est. ¶Qui minoratur corde, cogi-
tat inania: & vir iprudẽs & errans cogi
23 tat stulta. ¶ Audi me fili, & disce disci-
plinã sensus, & in verbis meis attẽde in
corde tuo, & dicã in ęquitate disciplinã
24 & scrutabor enarrare sapientiã. ¶& ĩ ver
D bis meis attẽde in corde tuo, & dico in
quitate spiritus, virtutes quas posuit
Deus in opa sua ab initio, & in veritate
25 enuntio sciẽtiã eius. ¶*In iudicio Dei o-
pera eius ab initio, & ab institutione ip
sorum distinxit partes illorũ, & initia
26 eorũ in gentibus suis. ¶Ornauit in ęter-
nũ opera illorum, nec esurierũt, nec la-
borauerũt, & nõ destiterũt ab operibus
27 suis. ¶Vnusquisque proximum sibi nõ
28 angustiabit vsque in eternum. ¶ Nõ sis
29 ¶incredibilis verbo illius. Post hęc De⁹
in terram respexit, & impleuit illã bo-
30 nis suis. ¶ Anima autem omnis vitalis
denuntiabit ante faciem ipsius, ‖& in ip
sa iterum reuersio illorum.

‖Inf.21.b 10. Gen.6.a. 4.
Nu.14.c. 20.26.f. 51.
‖Rom.2. a.6.
* omniũ 5.
* & 5.

CAP.

CAP. XVII.

1 Deus creauit de terra hominem, &
A fm imaginé suá fecit illú. Et ite-
2 rú conuertit illum in ipsam, & fm se ve
3 stiuit illú virtute. Numerú dierú & té
pus dedit illi, & dedit illi potestaté eo-
4 rú quę sunt super terram. Posuit timo-
rem illius super omné carné, & domi-
5 natus est bestiarum & volatiliú. Crea
uit ex ipso adiutorium simile sibi, cósi
liú & linguam, & oculos & aures & cor
dedit illis excogitádi: & disciplina intel
6 lectus repleuit illos. Creauit illis scien
tiam spiritus, sensu impleuit cor illorú
7 & mala & bona ostédit illis. Posuit o-
B culú ipsorú super corda illorum ósten
8 dere illis magnalia operú suorú, vt no
men sanctificationis collaudent: & glo
riari in mirabilibus illius, vt magnalia
9 enarrent operú ei⁹. Addidit illis disci-
10 pliná, & legé vitę hrditauit illos. Te-
stamentú ęternú cóstituit cú illis- & iu
11 stitiá & iudicia sua ostédit illis. Et ma
gnalia honoris eius vidit oculus illorú,
& honoré vocis audierút aures illorú,
12 & dixit illis, Attendite ab oí iniquo. Et
mádauit illis vnicuiq; de proximo suo.
13 Vię illorum coram illo sunt semp, nó
14 sunt absconsę ab oculis ipsius. In vná
quamque gentem præposuit rectorem·
15 & pars Dei Israël facta est manifesta.
16 Et omnia opera illorum velut sol in
C conspectu Dei: & oculi eius sine inter-
17 missione inspicientes in vijs eorú. Nó
sunt absconsa testaméta per iniquitaté
illorum, & omnes iniquitates eorú in
18 conspectu Dei. Eleemosina viri quasi
sacculus cum ipso, & gratiam hominis
19 quasi pupillam conseruabit: & postea
resurget, & retribuet illis retributioné,
vnicuique in caput ipsorum, & cóuer-
20 tet in interiores partes terrę. Pœniten-
tibus autem dedit viam iustitiæ, & có-
firmauit deficiétes sustinere, & destina
21 uit illis sorté veritatis. Conuertere ad
22 Dñm, & relinque peccata tua· precare
ante faciem Domini, & minue offen-
23 dicula. Reuertere ad Dñm, & auerte-
re ab iniustitia- tua, & nimis odito exe-
24 crationé: & cognosce iustitias & iudi-
cia Dei, & sta in sorte ppositionis & o-
25 rationis altissimi Dei. In partes vade se
D culi sancti, cum viuis & dantibus con-
26 fessionem Deo. Non demoreris in erro
re impiorum, -ante mortem cófitere.
A mortuo quasi nihil, perit- centesimo.
27 Confiteberis viuens, viuus & sanus cō
fiteberis, & laudabis Deum, & gloriabe
28 ris in miserationibus illius. Quàm ma
gna misericordia Dñi, & propitiatio il-
29 lius conuertentibus ad se? Nec ení om
nia possunt esse in hominibus, quoniá
non est imortalis filius hoís, & i vanita
30 te malitię placuerút. Quid lucidius so
le? & hic deficiet. Aut quid nequius ex-
cogitauit caro & sanguis? & hoc argue-
31 tur. Virtuté altitudinis cæli ipse cóspi
cit: & omnes homines terra & cinis.

CAP. XVIII.

1 Qui viuit in æternum, creauit oía
A simul. De⁹ sol⁹ iustificabitur, &
manet inuictus rex in eternú.
2 Quis sufficit enarrare opera illi⁹? Quis
3 eni inuestigabit magnalia ei⁹? Virtuté
4 aút magnitudinis ei⁹ qs enútiabit? aut
quis adijciet enarrare misericordiá ei⁹?
5 Nó est minuere, neq; adijcere, nec est
6 inuenire magnalia Dei. Cú cósumma
uerit homo, tunc incipiet: & cú quieue-
7 rit, operabit. Quid est homo, & quę est
gratia illius? & quid est bonú, aut quid
8 nequá illi⁹? Numerus dierú hoíum,
vt multú centú anni: quasi guttę aquæ
maris deputati sút: & sicut calcul⁹ are-
9 næ, sic exigui anni in die æui. Propter
B hoc patiés est De⁹ in illis, & effundit su
10 per eos misericordiá suá. Vidit psum-
tioné cordis eorú qm mala est, & cogno
uit subuersioné illorú qm nequá est.
11 ideò adimpleuit propitiationé suam
12 in illis, & ostendit eis viá æquitatis. Mi
seratio hominis circa proximú suú: mi
sericordia aút Dei super oém carnem.
13 Qui misericordiá habet, docet, & eru-
14 dit quasi pastor gregé suú. Misereatur
excipiens doctriná miserationis, & q fe-
15 stinant in iudicijs eius. Fili, in bonis
non des querelam, & in oi dato nó des
16 tristitiam verbi mali. Nónne ardorem
refrigerabit ros? sic & verbú meli⁹ quá
17 datú. Nónne ecce verbú super datum
C bonum? sed vtraq; cum homine iusti-
18 ficato. Stultus acriter improperabit, &
datus indisciplinati tabescere facit ocu
19 los. Añ iudiciú para iustitiá tibi, & añ-
20 quá loquaris disce. Añ láguoré adhibe
medicina, & añ iudiciú iterroga teipsú
& in cóspectu Dei iuenies ppitiatioñé.
21 Añ láguoré humiliate, & i tpe infirmi
22 tatis ostende conuersationé tuá. Nó

impediaris

Gen. 1. d. 27. 2. b. 7. 5. a. Sap. 2. d. 23. 1. Cor. 11. b. 8. Col. 3. b. 10. Gen. 1. d. 22. — suum 2. — Rom. 13. a. 2. — Inf. 29. b. 16. Mat. 25. c. 35. — eius 4. — Esa. 38. d 19. Psal. 6. a 6. — quam quod. — Gene. 1. a 1. — Psal. 89 b. 10. — 1. Cor. 11 f. 28.

Luc. 18 a. 1. 1. Tes. 5. d. 17.
impediaris orare semper, & ne veteris
vsq; ad mortē iustificari: qm̄ merces
23 Dei manet in ęternū. Ante orationem
prępara aīam tuā, & noli esse quasi ho-
Sup. 7. b. 18.
24 mo qui tentat Deū. Memento ire in
die cōsummationis, & tépus retributio
25 nis *in cōuersatione facies. Memento
* conuersione faciei 3. Sup 14. c. 27.
paupertatis in tpe abundātię, & *neces-
sitaté paupertatis in die diuitiarum.
* necessitatum 1.
26 A mane vsq; ad vesperā immutabitur
tempus, & hæc oīa citata in oculis Dei.
27 Homo sapiens in oībus metuit, & in
D diebus delictorū attendet ab inertia.
28 Oīs astutus agnoscit sapientiā, & inue
29 nienti eā dabit confessioné. Sensati in
verbis & ipsi sapiéter egerūt, & intelle-
xerūt veritaté & iustitiā: & imploraue-
Rom. 6. a. 12. 13. d. 14.
30 rūt ꝓuerbia & iudicia. Post cōcupiscē
tias tuas nō eas, & à volūtate tua auer-
31 tere. Si pstes aīę tuę concupiscētias ei⁹,
32 faciet te ī gaudiū inimicis tuis. Ne ob-
lecteris ī turbis, nec immodicis: assidua
33 enī est cōmissio illorū. Ne fueris me-
diocris ī cōtētione ex fœnore, & nō est
tibi nihil ī *scl'o: eris enī inuid⁹ vitę tuę.
* sæculo 1.

C A P. X I X.

1 O Perarius ebriosus nō locupletabit:
A & q spernit modica, paulatim de-
3. Re. 11. a. 1.
2 cidet. Vinū & mulieres apostatare fa-
3 ciūt sapiétes, & arguēt sensatos: & qui
se iungit fornicarijs, erit nequā, putredo
& vermes hęreditabūt illū, & extolletur
in exemplū mai⁹, & tolletur de numero
Iosu. 22. c. 11. c. 22.
4 aīa ei⁹. Qui credit citò, leuis corde est,
& minorabitur: & qui delinquit in aīam
5 suā, insuper habebitur. Qui gaudet ini-
quitate denotabitur: & q odit correptio-
nem, minuetur vita, & qui odit loquaci-
6 taté, extinguit malitiā. Qui peccat in
aīam suā, pœnitebit: & q iucūdatur in
7 malitia denotabitur. Ne iteres verbū ne-
8 quā & durū, & nō minoraberis. Ami-
B co & inimico noli narrare sensum tuū:
9 & si est tibi delictū noli denudare, au-
diet enī te, & custodiet te, & quasi de-
fendés peccatū odiet te, & sic aderit tibi
10 semp. Audisti verbū aduersus ꝓximū
tuū? cōmoriatur in te fidés, qm̄ nō te di-
11 rūpet. A facie verbi parturit fatuus, tā-
12 quā gemitus partus īfantis. Sagitta in-
* carnis.
fixa femori *carnis: sic verbū in corde
Leu. 19. d. 17. Mat 18. b. 15. Luc. 17. a. 3.
13 stulti. Corripe amicū, ne fortè nō itel
lexerit, & dicat, Nō feci, aut si fecerit, ne
14 iterū addat facere. Corripe ꝓximū, ne
C fortè nō dixerit: & si dixerit, ne fortè ite
15 ret. Corripe amicū: sępe enī fit cōmis-
16 sio. Et nō omni verbo credas. est q la-
bitur lingua, sed nō ex aīo. Quis est eni
Iacob. 3 a. 2.
17 qui nō deliquerit in lingua suā? Cor-
18 ripe proximū antequā cōminêris. Et
da locū timori altissimi: qa oīs sapiētia
timor Dei, & illa timere Deū, & ī omni
19 sapientia dispositio legis. Et nō est sa-
pientia nequitię disciplina: & nō est co
20 gitatus peccatorū prudētia. Est nequi-
tia, & in ipsa execratio: & est insipiens,
21 qui minuitur sapiētia. Melior est homo
qui minuitur sapientia, & deficiés sensu
in timore, q̄ qui abundat sensu, & trās-
22 greditur legē Altissimi. Est solertia certa,
D & ipsa iniqua. Et est q emittit verbum
23 certū enarrās veritaté. Est qui nequiter
humiliat se, & interiora ei⁹ plena sunt
24 dolo. & est iustus qui se nimiū submit
tit à multa humilitate: & est iustus q
inclinat faciē suā, & fingit se non vide-
25 re quod ignoratū est. & si ab imbecil-
litate viriū vetetur peccare, si inuenerit té
26 p⁹ malefaciēdi, malefaciet. Ex visu co
gnoscitur vir, & ab occursu faciei cogno-
27 scitur sensatus. Amict⁹ corporis, & risus
dentiū, & ingressus hois enūtiant de il
28 lo. Est correptio mēdax in ira cōtume-
liosi: & est iudiciū quod nō probatur esse
bonū: & est tacés, & ipse est prudens.

C A P. X X.

1 Q Vàm bonū est arguere, q̄ irasci? &
A confitenté in oratione non prohi-
2 bere. Concupiscētia spadonis
3 deuirginabit iuuenculā: sic qui facit p
4 vim iudiciū iniquū. Quàm bonū est
correptū manifestare pœnitentiā? sic e-
5 nim effugies voluntariū peccatū. Est
tacens, q inuenitur sapiés, & est odibilis,
6 qui procax est ad loquendū. Est autē
tacens, nō habēs sensum loquelę: & est
7 tacens, sciens tépus apti téporis. Homo
Eccl. 3. a. 7. Inf. 32. a. 6.
sapiens tacebit vsq; ad tépus: lasciuus
autē & imprudens nō seruabunt tépus.
8 Qui multis vtitur verbis, lædet animam
suā, & qui potestaté sibi sumit iniustè,
9 odietur. Est ꝓcessio ī malis viro indisci-
C plinato, & est inuentio in detrimentū.
10 Est datum quod nō est vtile: & est da-
11 tum, cui⁹ retributio duplex. Est ꝓpter
gloriā minoratio: & est q ab humilita-
12 te leuabit caput. Est q multa redimat
modico pretio, & restituens ea in septu
13 plū. Sapiens in verbis seipsum ama-
bilé facit: gratiæ autē fatuorū effun-

dent,

14dent. ¶ Datus insipientis non erit vtilis
tibi: oculi enim illius septẽplices sunt,
15¶exigua dabit, & multa improperabit:
16& apertio oris illius inflãmatio est. ¶ Ho-
die fœneratur quis & cras expetit, & odi-
17bilis est homo huiusmodi. ¶ Fatuo non
C erit amicus, & nõ erit gratia bonis illius.
18¶Qui enim edunt panẽ illius: falsæ lin-
guæ sunt. Quoties, & quãti irridebunt
19eũ? ¶ Neq; enim quod habendum erat
directo sensu distribuit: similiter & quod nõ
20erat habendũ. ¶Lapsus falsę linguę qua
si qui in pauimẽto cadens: sic casus ma
21lorũ festinanter venient. ¶Homo *acha-
ris' quasi fabula vana, in ore indiscipli-
22natorũ assidua erit. ¶ Ex ore fatui repro-
babitur parabola, nõ enim dicit illam in
23tempore suo. ¶ Est qui vetatur peccare præ
24inopia, & in requie sua stimulabitur. ¶Est
qui perdet animã suã præ confusione,
& ab imprudenti persona perdet eam:
25personæ autẽ acceptione perdet se. ¶ Est
D qui præ confusione promittit amico, &
26lucratus est eũ inimicũ gratis. ¶Oppro-
brium nequã in homine mendacium,
& in ore indisciplinatorũ assiduè erit.
27¶Potior fur q̃ assiduitas viri mendacis.
perditionẽ autem ambo hęreditabunt:
28¶Mores hominũ mendaciũ sine hono-
re: & confusio illorũ cũ ipsis sine inter-
29missione. ¶ Sapiens in verbis producet
seipsum, & homo prudẽs placebit ma-
30gnatis. ¶ ‖Qui operatur terram suã, inal-
tabit aceruũ frugũ: & qui operatur iusti-
tiã, ipse exaltabitur: q verò placet magna-
31tis, effugiet iniquitatẽ. ¶‖Xenia & dona
excæcant oculos iudicũ, & quasi mutus
32in ore auertit correptiones eorũ. ¶Sapiẽ
tia absconsa & thesaurus inuisus: quæ
33vtilitas in vtrisque, ¶ Melior est qui ce-
lat insipientiam suã, quàm homo qui
abscondit sapientiam suam.

CAP. XXI.

1 Fili, ‖peccasti? non adijcias iterũ: sed
A & de pristinis deprecare vt tibi di-
2 mittantur. ¶Quasi à facie colubri fuge pec
cata: & si accesseris ad illa, suscipiẽt te.
3 ¶Dentes leonis dentes eius, interficien-
4 tes animas hominũ. ¶Quasi rhomphęa
bis acuta oĩs iniquitas: plagę illius nõ est
5 sanitas. ¶Obiurgatio & iniuriæ annul-
labunt substantiã: & domus q nimis lo
cuples est annullabitur superbia: sic sub-
6 stantia superbi eradicabitur. ¶Deprecatio
pauperis ex ore vsq; ad aures eius perue-
niet, & iudiciũ festinatò adueniet illi.
7 ¶Qui odit correptionẽ, vestigiũ est pec-
catoris: & q timet Deũ, cõuertetur ad cor
8 suũ. ¶Notus à lõgè potẽs lingua audaci:
B & sensatus scit labi se ab ipso. ¶Qui ędi-
9 ficat domũ suã impẽdijs alienis, quasi
10 q colligit lapides suos in hyeme. ¶‖Stu-
pa collecta synagoga peccãtiũ, & consũ
11 matio illorũ flãma ignis. ¶Via peccãtiũ
*cõplantata' lapidibus, & *in finem' illo
12 rũ inferi, & tenebrę, & pœnę. ¶Qui cu-
13 stodit iustitiã cõtinebit sensum eius. ¶Cõ
summatio timoris Dei sapientia & sen
14 sus. ¶Nõ erudietur, q non est sapiẽs in bo
15 no. ¶Est aũt insipiẽtia q̃ abũdat i malo:
16 & nõ est sẽsus vbi *est' amaritudo. ¶Sciẽ
tia sapiẽtis tanquã inũdatio abũdabit,
& consiliũ illius sicut fons vitę perma-
17 net. ¶ Cor fatui quasi vas cõfractũ &
18 oẽm sapiẽtiã nõ tenebit. ¶Verbũ sapiẽs,
C quodcunque audierit scius laudabit &
*adijciet: audiuit luxuriosus, & displi-
cebit illi, & proijciet illud post dorsum
19 suũ. ¶ Narratio fatui quasi sarcina ĩ via,
20 nã in labijs sensati inuenietur gratia. ¶Os
prudẽtis quæritur in ecclesia, & verba illius co
21 gitabũt in cordibus suis. ¶Tanquã domus
exterminata, sic fatuo sapiẽtia: & scien-
22 tia insensati inenarrabilia verba. ¶ Cõ-
pedes in pedibus, stulto doctrina, et qua
23 si vincula manuũ sup manũ dexterã. ¶Fa
tuus in risu exaltat vocẽ suã, vir aũt sa-
24 piẽs vix tacitè ridebit. ¶Ornamentũ au-
D reũ prudẽti doctrina, et quasi brachiale
25 in brachio dextro. ¶ Pes fatui facilis in
domũ proximi: et homo peritus cõfun
26 detur à persona potẽtis. ¶Stultus à fene-
stra respiciet in domũ: vir aũt eruditus fo
27 ris stabit. ¶Stultitia hominis auscultare
per ostiũ: et prudens grauabitur cõtume-
28 lia. ¶Labia imprudentum stulta narra-
bũt: verba aũt prudentiũ statẽra ponde
29 rabuntur. ¶In ore fatuorum cor illorũ:
30 et in corde sapientium os illorum. ¶Dũ
maledicit impius diabolum: maledi-
31 cit ipse animam suam. ¶ Susurro coin-
quinabit animam suam, et in omnibus
odietur: et qui permanserit, odiosus
erit: tacitus et sensatus honorabitur.

CAP. XXII.

1 IN lapide luteo lapidatus est piger, et
A oẽs loquentur super aspernationem
2 illius. ¶De stercore boum lapidatus est pi
ger, et omnis qui tetigerit eũ, excutiet
3 manus. ¶Cõfusio patris est de filio indi

*ingrat' a.
‖Pro. 12. b. 11. & 28. c. 19.
‖Exo. 23. a. 8. Deu. 16. d. 19. Infr. 41. c. 18.
‖Sup. 5. b. 5.
‖Sup. 16. a. 7.
*cõplana *a. 1. *in fine.
*abundat 8.
*ad se 1.

sciplinato: *filia autẽ* in deminoratio- [* in 9. *lapsi.]
4 ne fiet. Filia prudens hrditas viro suo,
nā q cōfundit, in cōtumeliā fit genito-
5 ris. Patrē & virū cōfundit audax: & ab
impijs nō minorabitur: ab vtrisq; au-
6 tē inhonorabit. Musica i luctu impor
tuna narratio: flagella & doctrina i oī
7 tpe sapiētia. Qui docet fatuū, quasi q
8 conglutinat testam. Qui narrat verbū
nō audienti, quasi q excitat dormientē
9 de graui somno. *Cum dormiēte loqui [*qui cum narrat stulto, & in fine dicit 9.]
tur, q enarrat stulto sapiētiā, & in fine
10 narrationis dicit. Quis est hic? ‖Supra
mortuū plora, defecit enī lux ei⁹: & su- [‖inf. 38. b. 17.]
11 pra fatuū plora, deficit enī sensu. Mo-
dicū plora supra mortuū, qm requieuit
12 Nequissimi enī nequissima vita, super
13 mortē fatui. ‖Luctus mortui septē dies: [‖Gen. 50 b. 10.]
B fatui aūt & impij, oēs dies vitę illorū. [‖Pro. 23. b. 9.]
14 ‖Cum stulto ne multū loquaris, & cū
15 insensato ne abieris. Serua te ab illo,
vt nō molestiā habeas, & nō coinquina
16 beris peccato illius. Deflecte ab illo, &
inuenies requiem, & nō acediaberis in
17 stultitia illius. Sup plumbū qd graua-
bit? & qd illi aliud nomen, q̄ fatuus?
18 ‖Arenā & salē, & massam ferri facilius [‖Pro. 27. a. 3.]
est ferre, quā hoiem imprudētē, & fatuū
19 & impiū. Loramētū ligneū colligatū
C fundamēto ędificij non dissoluetur: sic
& cor confirmatū in cogitatione consi-
20 lij. Cogitatus sensati i oī tpe vel metu
21 nō deprauabitur. *Sicut paleę in excel [*Sicut ornatus arenosus ‖ parietis limpido, &]
sis, & cæmenta sine impensa posita cō-
22 tra faciem venti nō pmanebūt: sic &
cor timidum in cogitatione stulti cōtra
23 ipetū timoris nō resistet. Sicut cor tre-
pidū in cogitatione fatui, oī tpe nō me
tuet: sic & q in pceptis Dei pmanet sem
24 per. Pungēs oculū, deducit lachrimas,
25 & qui pungit cor, profert sensum. Mit-
tens lapidem in volatilia deijciet illa:
sic & qui conuitiatur amico, dissoluit
26 amicitiam. Ad amicū etsi produxeris
gladiū, non desperes: est enī regressus
27 ad amicum. Si aperuerit os triste, non
D timeas, est enī concordatio: excepto cō-
uitio, & improperio & superbia & my-
sterij reuelatione, & plaga dolosa. i his
28 oībus effugiet amicus. Fidē possidē cū
amico i paupertate illi⁹, vt & in bonis
29 illi⁹ lęteris. In tpe tribulationis illius
pmane illi fidelis, vt & in hrditate illi⁹
30 cohæres sis. Ante ignem camini vapor
& fumus ignis inaltatur: sic & ante san
guinem maledicta, & contumeliæ, &
31 minę. Amicū salutare nō cōfundaris,
à facie illi⁹ nō me abscondam, & si ma
la mihi euenerint per illum, sustinebo.
32 Oīs q audiet, cauebit se ab eo. ‖Quis [‖Psal. 140. a. 3.]
33 dabit ori meo custodiā, & super labia
mea signaculum certum vt non cadā
ab ipsis, & lingua mea perdat me?

CAP. XXIII.

1 Domine pater & dn̄ator vitę meę,
A ne derelinquas me in cōsilio eorū
nec sinas me cadere in illa exprobratio
2 ne. Quis superponit i cogitatu meo fla
gella, & in corde meo doctrinā sapiētię
vt ignorationibus eorū nō parcāt mihi,
3 & non appareant delicta eorū, & ne
adincrescāt ignorātię meę & multiplicē
tur delicta mea, & peccata mea abūdēt,
& incidam in cōspectu aduersariorum
4 meorū, & gaudeat inimicus meus? Do
mine pater, & Deus vitę meę, ne dereli
5 quas me in cogitatu illorum. Extollē-
tiā oculorū meorū ne dederis mihi, &
6 oē desideriū auerte à me. Aufer à me
vētris cōcupiscentias, & cōcubitus cōcu
piscentiæ ne apprehēdāt me, & animæ
irreuerenti & infronitæ ne tradas me.
7 Doctrinā oris audite filij: & q custodie
rit illā nō periet labijs, nec scādalizabi
8 tur in operibus nequissimis. In vanita
te sua apprehēditur peccator, et supb⁹
et maledicus scandalizabitur in illis. [‖Exo. 20. b. 7.]
9 Iurationi nō assuescat os tuū, multi enī [Infrà 27. b. 15.]
10 casus in illa. Noīatio vero Dei non sit [Matt. 5. c. 33.]
B assidua in ore tuo, et in nominibus san
ctorū nō admiscearis: qm non eris im-
11 munis ab eis. Sicut enī seruus interro
gatus assiduè, a liuore nō minuitur: ‖sic [‖Inf. 27. b. 13.]
oīs iurans et noians, in toto à peccato
12 nō purgabitur. Vir multū iurās imple-
bit iniqtate, et nō discedet à domo illi⁹
13 plaga. Et si frustrauerit, delictū illius
super ipsum erit: et si dissimulauerit de
14 liquit dupliciter: Et si in vacuū iurauē
rit, non iustificabitur. Replebitur enī
15 retributione *domus illius. Est et alia [*pessima &]
loquela contraria morti, nō inueniatur
16 in hereditate Iacob. Etenim à miseri-
cordibus omnia hæc auferentur, et in
17 delictis non volutabunt. Indisciplina
tæ loquelę nō assuescat os tuum: est e-
18 nim in illa verbum peccati. Memento
patris et matris tuæ, in medio enī ma-
19 gnatorū consistis: ne forte obliuiscat
te Deus in cōspectu illorum, et assidui-

tate tua infatuatus, improperium patia
ris, et maluisses nõ nasci, et diem natiui
1. Reg. b.7. 20 tatis tuę maledicas. ¶ Homo assuetus
in verbis improperij, in oĩb⁹ dieb⁹ suis
21 nõ erudietꝰ. ¶ Duo genera abũdãt in pec
C catis, et tertiũ adducit irã, et pditionẽ
22 ¶ Aĩa calida quasi ignis ardẽs nõ extin-
23 guetꝰ, donec aliqd glutiat: ¶ et homo ne-
quã in ore carnis suæ nõ desinet, donec
24 icẽdat ignẽ. ¶ Homini fornicario oĩs pa-
Esa. 29. c.15. nis dulcis, nõ fatigabitꝰ trãsgrediẽs vsq;
25 ad finẽ. ¶ Oĩs homo q transgreditꝰ lectũ
suũ, contemnens in aĩam suã, et dicens,
26 Quis me videt? ¶ tenebræ circũdãt me,
et parietes cooperiunt me, et nemo cir-
cunspicit me: quem vereor? delictorum
meorũ non memorabitur Altissimus.
27 ¶ Et non intelligit, qm̃ oĩa videt oculus
illius, qm̃ expellit à se timorẽ Dei hu-
iusmodi hominis timor, et oculi homi
28 nũ timẽtes illũ: ¶ et nõ cognouit qm̃ o-
culi Dñi multò plus lucidiores sunt su-
per solẽ, circunspiciẽtes oẽs vias hoĩum,
et pfundũ abissi, et hoĩum corda intuẽ
29 tes in absconditas partes. ¶ Dño enĩ Deo
Leui. 20. b.10. D antequã crearentꝰ, oĩa sunt agnita: sic et
30 post pfectũ respicit oĩa. ¶ Hîc in plateis
Deu. 22. c.22. ciuitatis vindicabitꝰ, et quasi pullus eq-
nus fugabitur: et vbi nõ sperauit, appre
31 hendetꝰ. ¶ Et erit dedecus oĩb⁹, eò q non
32 intellexerit timorẽ Dñi. ¶ Sic et mulier
oĩs reliquẽs virũ suum, et statuens hæ-
33 reditatem ex alieno matrimonio. ¶ pri-
mò enim in lege Altissimi incredibilis
*in virũ suũ deliquit l. fuit: et secundò *virum suũ dereliquit*:
tertiò in adulterio fornicata est, et ex
34 alio viro filios statuit sibi. ¶ Hęc in eccle
siam adducetur, et in filios eius respi-
35 cietur. ¶ Nõ tradẽt filij eius radices, et ra
36 mi eius non dabunt fructum. ¶ Derelin
quet in maledictum memoriam eius,
37 et dedecus illius nõ delebitur. ¶ Et agno
scent q derelicti sunt, qm̃ nihil melius
est, quàm timor Dei: et nihil dulcius,
38 quàm respicere in mandatis Dñi. ¶ Glo-
ria magna est seq Dñm: longitudo enĩ
dierum assumetur ab eo.

CAP. XXIIII.

1 SApientia laudabit aĩam suam, et in
A Deo honorabitur, et in medio ppl̃i
2 sui gloriabitur, ¶ et in ecclesijs Altissimi
aperiet os suum, et ĩ conspectu virtutis
3 illius gloriabitur, ¶ et in medio ppl̃i sui
exaltabitur, et in plenitudine sctã ad-
4 mirabitur, ¶ et in multitudinę electorũ
habebit laudem, et inter bñdictos bñ-
5 dicetur, dicens: ¶ Ego ex ore altissimi p
diui, primogenita ante oĩm creaturã.
6 ¶ Ego feci in cęlis vt oriretꝰ lumẽ indefi-
ciens, et sicut nebula texi oẽm terram.
7 ¶ Ego in altissimis habitaui, et thronus
8 meus in columna nubis. ¶ Gyrũ cęli cir
cuiui sola, et pfundum abyssi penetra-
ui, et in fluctibus maris ambulaui, et ĩ
9 oĩ terra steti. ¶ Et in oĩ pplo; ¶ & in oĩ gẽ-
10 te primatũ habui, ¶ et oĩum excellentiũ
11 et humiliũ corda virtute calcaui: et in
his oĩbus requiem quęsiui, et ĩ hrẽditate
12 Dñi morabor. ¶ Tũc pcepit et dixit mi-
hi creatorꝰ oĩum, & q creauit me, requie
13 uit ĩ tabernaculo meo, et dixit mihi, In
Iacob inhabita, & in Isrl̃ hæreditate, &
14 in electis meis mitte radices. ¶ Ab initio
B *ante secula creata sum, & vsq; ad fu- *
turũ seculũ nõ desinã, & ĩ habitatione
15 scta corã ipso ministraui. ¶ Et sic ĩ Sion
firmata sum, & ĩ ciuitate sctificata simi
liter requieui, et in Ierl̃em potestas mea.
16 ¶ Et radicaui in pplo honorificato, & in
partes Dei mei hrẽditas illius, & ĩ pleni-
17 tudine sctõrũ detentio mea. ¶ Quasi ce-
drus exaltata sum ĩ Libano: et quasi cy-
18 pressus ĩ monte Siõ. ¶ quasi palma exal-
tata sum in Cades, & quasi plantatio ro
19 sę in Iericho. ¶ Quasi oliua speciosa in
cãpis, et quasi platanus exaltata sum iu-
20 xta aquã ĩ plateis. ¶ Sicut cinnamomũ,
et balsamũ aromatizãs odorẽ dedi: qua
si myrrha electa, dedi suauitatẽ odoris:
21 ¶ et quasi storax et galban⁹, et vngula, et
gutta, et quasi Liban⁹ nõ incisus vapo-
raui habitationẽ meã, et quasi balsamũ
22 nõ mistũ odor me⁹. ¶ Ego quasi Terebĩ-
th⁹ extẽdi ramos meos, et rami mei ho-
23 noris et gratię. ¶ Ego quasi vitis fructifi-
caui suauitatẽ odoris: et flores mei fru-
24 ctus honoris et honestatis. ¶ Ego mater
C pulchrę dilectiõis, et timoris, et agnitio-
25 nis, et sanctę spei. ¶ In me gratia oĩs vitę
et vitatis, in me oĩs spes vitę et virtutis.
26 ¶ Trãsite ad me oẽs q cõcupiscitis me, et
27 à gñationib⁹ meis implemini. ¶ Spiritus Psal. 18. b.11.
enĩ me⁹ sup mel dulcis, et hrẽditas mea
28 sup mel et fauũ. ¶ Memoria mea ĩ gña-
29 tiones seculorũ. ¶ Qui edũt me, adhuc Iohan. 6.c.
30 esuriẽt, et q bibũt me, adhuc sitiẽt. ¶ Qui
audit me, nõ cõfundetꝰ: et q operantur
31 in me, nõ peccabũt. ¶ Qui elucidãt me,
32 vitã ęternam habebunt. ¶ Hęc omnia li
ber vitæ, et testamentum Altissimi, et

33 agnitio veritatis. ¶Legé mandauit Moy-
ses in preceptis iustitiarũ, & hereditaté
34 domui Iacob, & Isr¶ promissiones. ¶Po-
suit Dauid puero suo excitare regem ex
ipso fortissimũ, & in throno honoris se
‖Gen. 2. b. 11. ‖Iosue 3. a. 14.
35 denté i sempiternũ. ¶‖Qui implet qua-
si Phison sapientiá & sicut Tigris i die-
36 bus nouorũ. ¶‖Qui adimplet quasi Eu-
D phrátes sésum: q multiplicat quasi Ior
37 danis in tépore messis. ¶Qui mittit disci
pliná sicut lucé, & assistés quasi Gehon
38 in die vindemię. ¶Qui pficit primus sci
re ipsam, & infirmior non inuestigabit
39 eã. ¶A mari eni abũdabit cogitatio eiꝰ,
40 & consiliũ illius i abysso magna. ¶Ego
41 sapiétia effudi flumina. ¶Ego quasi tra-
mes aquæ imméſę de fluuio, ego quasi
fluuius Dorix, & sicut aquęductꝰ exiui
42 de paradiso. ¶Dixi, Rigabo hortũ meũ
plantationũ, & inebriabo ˹partus˺ mei
43 fructũ. ¶Et ecce factus est mihi trames
abundás, & fluuius meus appropinqua
44 uit ad mare. ¶qm doctriná quasi ante-
lucanũ illumino oĩbus, & enarrabo il-
45 lam vsq; ad longinquũ. ¶Penetrabo oés
inferiores partes terræ & inspiciam oés
dormientes, & illuminabo oés ˹speran
46 tes in Dño. ¶Adhuc doctriná quasi pro-
phetiá effundá, & relinquá illá quęren
tibus sapientiá, & nõ desiná in ꝓgenies
‖Inf. 33. a. 18.
47 illorũ vsq; in æuum sanctũ. ¶‖Videte
qm non soli mihi laboraui, sed omni-
bus exquirentibus veritatem.

CAP. XXV.

1 IN tribus placitũ est spiritui meo, quę
A sũt probata corá Deo, & hoĩbus. ¶Cõ-
2 cordia fratrum, & amor proximorum,
& vir & mulier bene sibi consentiétes.
3 ¶Tres species odiuit anima mea, & ag-
4 grauor valde animæ illorũ. ¶Pauperé
superbũ: & diuitem mendacé: & sené
5 fatuũ & insensatũ. ¶Quæ in iuuentute
tua non congregasti, quõ in senectute
6 tua inuenies? ¶Quá speciosum canitiei
iudiciũ, & presbyteris cognoscere cõsi-
7 liũ? ¶Quàm speciosa veteranis sapiétia,
& gloriosus intellectus, & consilium?
8 ¶Corona senũ multa peritia: & gloria
9 illorũ timor Dei. ¶Nouẽ insuspicabilia
cordis magnificaui, & decimũ dicam
‖Infrà 6. a. 1. Supr. 14 a. 1. 19. c 16.
10 in lingua hoĩbus. ¶Homo qui iucunda
B in filijs, viuens & vidẽs subuersioné
11 inimicorũ suorũ. ¶Beatus qui habitat
cũ muliere sensata, ‖& qui lingua sua
nõ est lapsus, & q non seruiuit indignis
12 se. ¶Beatus qui inuenit amicũ verum, & Iob. 5. a. 2.
13 q. enarrat iustitiá auri audiéti. ¶Quàm
magnus qui inuenit sapientiá & scien-
tiam? sed non est super timétem Dñm.
14 ¶timor Dei super omnia se superposuit.
15 ¶Beatus homo, cui donatũ est habere
timorem Dei: qui tenet illum, cui assi-
16 milabitˀ? ¶Timor Dei initium dilectio-
nis eius: fidei aũt initiũ agglutinandũ
17 est ei: ¶Oĩs plaga tristitia cordis est: &
18 omnis malitia nequitia mulieris. ¶Et
C oém plagam, & nõ plagam videbis cor
19 dis. ¶& omnem nequitiá & non nequi-
20 tiam mulieris ¶& omné obductum, &
21 non obductũ odientiũ: ¶& omné vin-
dictam, & non vindictam inimicorũ,
22 ¶Nõ est caput nequius super caput co-
23 lubri. ¶& non est ira super irá mulieris.
‖Cõmorari leoni & draconi placebit, ‖Pro. 21. c. 19.
quàm habitare cum muliere nequam.
24 ¶Nequitia mulieris immutat facié eiꝰ:
& obcæcabit vultũ suum tanquam vr-
sus: & quasi saccum ostédet in medio
25 proximorũ eius. ¶Ingemuit vir eius, &
26 audiens suspirauit modicũ. ¶Breuis oĩs
D malitia super malitiam mulieris, sors
27 peccatorũ cadat super illam. ¶Sicut as-
census arenosus in pedibꝰ veterani, sic
28 mulier linguata homini quieto. ¶Ne re
spicias in mulieris specié, & nõ concu-
29 piscas mulieré in specie. ¶Mulieris ira,
30 & irreuerétia, & cõfusio magna. ¶Mu-
lier si primatũ habeat, cõtraria est viro
31 suo. ¶Cor humile, & facies tristis, & pla
32 ga mortis mulier neq̃. ¶Manꝰ debiles,
& genua dissoluta, mulier q̃ nõ beatifi-
33 cat virũ suũ. ¶‖A muliere initiũ factũ ‖Géne. 3. a. 6.
34 est peccati, & ꝑ illá oés morimur. ¶Non
des aquæ tuæ exitũ, nec modicum: nec
35 mulieri nequá veniam ꝓdeundi. ¶Si nõ
ambulauerit ad manũ tuá, cõfundet te
36 in conspectu inimicorũ. ¶A carnibus
tuis abscinde illá, ne semper te abutatˀ.

CAP. XXVI.

1 MVlieris bonę beatus vir: numerus Supr. 25. b. 11.
A enim annorum illorum duplex.
2 ¶Mulier fortis oblectat virum suum, &
3 annos vitę illius i pace implebit. ¶Pars
bona, mulier bona, in parte bona timẽ
tium Deũ, dabitur viro pro factis bo-
4 nis: ¶Diuitis auté, & pauperis cor bo-
num in omni tépore vultus illorũ, hi-
5 laris. ¶A tribus timuit cor meũ, & in
6 quarto facies mea metuit. ¶Delaturá
7 ciuitatis, & collectioné populi, ¶& ca-

lumniam

lumniam mendacē super mortem om
8 nia grauia. Dolor cordis & luctꝰ, mu-
9 lier zelotypa. In muliere* zelotypa flа — *infidel. 6.
10 gellū linguæ, oībus cōmunicās. Sicut
boum iugū quod mouetˀ, ita & mulier
nequā: qui tenet illā, quasi qui appre-
11 hendit scorpionē. Mulier ebriosa ira
B magna: & cōtumelia, & turpitudo illiꝰ
12 nō tegetˀ. Fornicatio mulieris in extol-
lentia oculorū, & in palpebris illius a- — Infra 42. b.11.
13 gnoscetˀ. In filia nō auertente se, firma
custodiā, ne inuenta occasione vtatˀ se.
14 Ab oī irreuerentia oculis caue, & ne
15 mireris si te neglexerit. Sicut viator si-
tiēs ad fontē os aperiet, & ab oī aqua ꝓ-
xima bibet, & cōtra oēm palū sedebit,
& contra oēm sagittam aperiet phare-
16 trā, donec deficiat. Gratia mulieris se
C dulæ delectabit virū suū, & ossa illius
17 impinguabit. Disciplina illiꝰ datū Dei
18 est. Mulier sensata & tacita, nō est im-
19 mutatio eruditæ animæ. Gratia super
20 gratiā mulier sancta, & pudorata. Om
nis autem ponderatio nō est digna cō-
21 tinentis animæ. Sicut sol oriēs mūdo
in altissimis Dei, sic mulieris bonę spe-
22 cies in ornamentū domus eius. Lucer-
na splendēs sup candelabrū sanctū, &
23 species faciei super ætatē stabilē. Colū
D nę aureæ super bases argenteas, & pe-
des firmi super plantas stabilis mulie-
24 ris. Fundamēta ęterna supra petrā soli
dam, & mādata Dei in corde mulieris
25 sanctę. In duobus contristatū est cor
meū, & in tertio iracūdia mihi aduē-
26 nit. Vir bellator deficiens p inopiam
27 & vir sensatus contēptus: & qui trans-
greditˀ à iustitia ad peccatū, Deꝰ parauit
28 eū ad romphæā. Duæ species difficiles
& periculosæ mihi apparuerūt: Diffici-
lè exuitˀ negotians à negligētia, & non
iustificabitˀ caupo à peccatis labiorum.

CAP. XXVII.

1 PRopter inopiā multi deliquerūt: &
A qui q̄rit locupletari, auertit oculū — 1.Tim 6. b.9.
2 suū. Sicut in medio cōpaginis lapidū
palus figitur: sic & inter medium ven-
ditionis & emptionis angustiabitˀ pec-
3 catis. Conteretur cum delinquente
4 delictū. Si non in timore Dñi tenue-
ris te instāter, citò subuertetur domus
5 tua. Sicut in percussura cribri remane-
bit puluis: sic aporia hominis in cogita
6 tu illius. Vasa figuli ꝓbat fornax, &
7 hoīes iustos tentatio tribulationis. Si- — Prou. 17.
cut rusticatio de ligno ostēdit fructum — c.11. Mat 7. b.15.
illius: sic verbū ex cogitatu cordis hoīs.
8 Ante sermonem non laudes virū hæc
9 enim tentatio est hominum. Si sequa-
ris iustitiam apprehendes illam: & in-
dues quasi podērē honoris, & inhabita-
bis cū ea: & proteget te in sempiternū
& in die agnitionis inuenies firmamē-
10 tū. Volatilia ad sibi similia cōueniūt
& veritas ad eos q operantˀ illam reuer- — Supr. 13. c.19.
11 tetur. Leo venationi insidiatur sem-
B per, sic peccata operantibꝰ iniquitates.
12 Homo sanctus in sapiētia manet sicut
13 sol: nā stultus sicut luna mutatˀ. In me
dio insensatorū serua verbū tempori.
in medio autē cogitantiū assiduus esto.
14 Narratio peccantiū odiosa, & risus il — Sup. 13. b.12.
15 lorū ī delictis peccati. Loquela multū
iurans, horripilationē capiti statuet, &
irreuerentia ipsius obturatio aurium.
16 Effusio sanguinis ī rixa superborū, &
17 maledictio illorū auditus grauis. Qui
C denudat arcana amici, fidē perdit, & nō
18 inueniet amicū ad animum suū. Dili — Supr. 16. b.10.
ge proximū, & coniungere fide cū illo.
19 Quòd si denudaueris abscōsa illiꝰ, nō — 12. d.27.
20 persequēris post eū. Sicut enim homo
qui perdit amicū suum: sic & q perdit
21 amicitiā ꝓximi sui. Et sicqui dimittit
auē de manu sua: sic dereliq̄sti ꝓximū
22 tuū, & non eū capies. Nō illum sequa-
ris, q̄m longè abest, effugit enim quasi
caprea de laqueo, q̄m vulnerata est ani-
23 ma eius. Vltrà eū non poteris colliga-
24 re, & maledicti est concordatio. Denu-
dare autē amici mysteria, desperatio est
25 aīę infœlicis. Annuens oculo fabri- — Pro. 10. b.10.
26 cat iniqua, & nemo eū abiiciet: in con
D spectu oculorū tuorum condulcabit os
suū, & super sermones tuos admirabi-
tur. Nouissimè aūt peruertet os suū, &
27 ī verbis tuis dabit scandalū. Multa au-
diui, & non coæquaui ei, & Dñs odiet
28 illū. Qui in altū mittit lapidē, super
caput eiꝰ cadet: & plaga dolosa dolosiꝰ — Pro. 26. d 27.
29 diuidet vulnera. Et q fouea fodit, in- — Eccl. 10. b.8.
cidet in eā: & qui statuit lapidē ꝓximo
offendet in eo: & q laqueū alij ponit,
30 peribit in illo. Facienti nequissimū cō-
silium, super ipsum deuoluetˀ, & nō a-
31 gnoscet vnde adueniat illi. Illusio &
īpreperiū superborū, & vindicta sicut
32 leo insidiabitˀ illi. Laqueo peribunt q
oblectantˀ casu iustorum: dolor autem
33 consumet illos antequā moriantˀ. Ira

& furor vtraq; execrabilia sunt & vir
peccator continens erit illorum.

CAP. XXVIII.

Deu. 32 a.35. Mat. 6. b.14. Mar. 11. e.25. Ro. 12. d.20.

1 QVi vindicari vult, à Dño inueniet
A vindictam & peccata illius seruãs
2 seruabit. Relinq; proximo
tuo nocenti te: & tūc deprecāti tibi pec-
3 cata soluent. Homo homini reseruat
4 irā, & à Deo quęrit medelā. In hominē
similē sibi non habet misericordiā: &
5 de peccatis suis deprecat? Ipse dū ca-
ro sit, reseruat iram, & propitiationē pe
tit à Deo? quis exorabit pro delictis il-
6 lius? Memēto nouissimorū, & desine
7 inimicari. Tabitudo enim & mors im
8 minent in mandatis ei⁹. Memorare ti
B morē Dei, & nō irascaris proximo. Me
9 morare testamentū altissimi, & despice
10 ignorantiā ꝓximi. Abstine te à lite, &
11 minues peccata. homo enim iracūdus
incendit litem, & vir peccator turbabit
amicos, & in medio pacē habentiū im-
12 mittet inimicitiā. Secundū enī ligna
Pro. 15. d.18.
syluæ, sic ignis exardescit: & sedm vir-
tutē hoīs, sic iracundia illius erit, & se-
cundū substantiā suā exaltabit irā suā.
13 Certamen festinatū incendit ignē: &
lis festinans effundit sanguinē: & lin-
14 gua testificans adducit mortē. Si suffla
ueris, quasi ignis exardebit: & si expue-
ris super illā, extinguetur: vtraq; ex ore
15 proficiscunt. Susurro & bilinguis ma-
C ledictus: multos enī turbauit pacē ha-
16 bētes. Lingua tertia multos cōmouit,
17 & dispersit illos de gente in gentē: ciui
tates muratas diuitū destruxit, & do-
18 mos magnatorū effodit. Virtutes po-
pulorū concidit, & gentes fortes dissol-
19 uit. Lingua tertia mulieres viratas eie-
20 cit, & priuauit illas laborib⁹ suis. q re
spicit illā non habebit requiē, nec ha-
21 bebit amicū ī quo requiescat. Flagelli
plaga liuorē facit: plaga aūt linguæ cō-
22 minuet ossa. Multi ceciderūt ī ore gla-
dij, sed nō sic quasi q interierūt per lin-
23 guā suā. Btūs q tectus est à lingua ne-
quā, q in iracundiā illius nō transiuit,
& q nō attraxit iugū illius, & in vincu-
24 lis ei⁹ nō est ligatus: iugū enī illi⁹, iu-
gum ferreū est: & vinculū illius, vincu
25 lū æreū est. Mors illi⁹, mors neqssima:
D & vtilis potius inferis, q̄ illa. Perseue-
26 rantia illius nō ꝑmanebit sed obtine-
bit vias iniustorū: & in flāma sua non
27 cōburet iustos. Qui relinquūt Deū,
incident in illā, & exardebit in illis, &
nō extinguet, & immittet in illos quasi
28 leo, & quasi pard⁹ lędet illos. Sepi au-
res tuas spinis, & linguā neq̄ noli audi-
re, & ori tuo facito ostia, & seras aurib⁹
29 tuis. Aurū tuū & argentū tuū cōfla, &
verbis tuis facito statēram, & frenos ori
30 tuo rectos: & attēdo ne fortè labaris ī
lingua, & cadas in cōspectu inimicorū
insidiantiū tibi, & sit casus tuus insana
bilis in mortē.

CAP. XXIX.

1 QVi facit misericordiā, fœneratur
A proximo suo: & q præualet manu,
2 mādata seruat. Fœnerare ꝓ-
ximo tuo in tēpore necessitatis illius, &
iterū redde proximo in tempore suo.
3 Confirma verbū, & fideliter age cū il-
lo: & oī tēpore inuenies quod tibi ne-
4 cessariū est. Multi quasi inuentionem
æstimauerūt fœnus, & prēstiterunt mo-
5 lestiā his qui se adiuuerunt. Donec ac-
cipiant, osculant manus dantis, & ī ꝓ-
6 missionib⁹ humiliant vocē suā. Et in
tempore redditionis postulabit tēpus,
& loquet verba tædij & murmuratio-
7 num, & tempus causabit. Si autē po-
tuerit reddere, *aduersabit, solidi vix
reddet dimidiū, & cōputabit illd quasi
8 inuentionem. sin autē, fraudabit illū
pecunia sua, & possidebit illū inimicū
9 gratis, & conuitia & maledicta reddet
B illi, & pro honore & bñficio reddet illi
10 cōtumeliā. Multi nō causa neqtię non
fœnerati sūt, sed fraudari gratis timue-
11 runt. Veruntñ super humilē animo
fortior esto, & ꝓ eleemosyna nō trahas
12 illū. Propter mandatū assume paupe-
rem: & propter inopiā eius ne dimittas
13 eū vacuum. Perde pecuniam propter
fratrē & amicum tuū: & non abscōdas
14 illā sub lapide in ꝑditionē. Pone the
saurum tuū in præceptis Altissimi, &
15 proderit tibi magis quā aurum. Con-
clude eleemosinā in *corde pauperis, &
16 hæc pro te exorabit ab oī malo. Elee-
mosyna viri quasi sacculus cū ipso, &
gratiā hoīs quasi pupillā conseruabit:
17 & postea resurget, & retribuet illis re-
18 tributionē vnicuiq; ī caput illorū. Su-
per scutū potentis, & super lanceā, ad-
19 uersus inimicū tuū pugnabit. Vir bo-
C nus fidē facit ꝓximo suo: & qui ꝑdide-
20 rit confusionē, derelinquet sibi. Gra-
tiā fideiussoris ne obliuiscaris: dedit enī
21 pro te animā suā. Repromissorem tu-

*aduersa tus solide 8.

Tob. 4. b.10.

*sinu. pauperis c.18.

22 git peccator & immūdus. ¶ Bona repro-
missoris sibi adscribit peccator: & ingra
23 tus sensu derelinquet liberantē se. ¶ Vir
repromittit de proximo suo: & cū pdi-
derit reuerentiā, derelinquetur ab eo.
24 ¶ Repromissio nequissima multos pdi-
dit dirigētes, & cōmouit illos quasi flu-
25 ctus maris. ¶ Viros potētes gyrans migra
re fecit, & vagati sunt ī gentib⁹ alienis.
26 ¶ Peccator trāsgrediens mandatū Dñi,
incidet in promissionē nequā, & qui co
natur multa agere, incidet in iudiciū.
27 ¶ Recupera proximū secundum virtutē
‖Inf. 39. g. 1. 28 tuā, & attende tibi ne incidas. ¶ ‖Initiū
D vitę hoīs, aqua & panis & vestimentū,
& domus protegens turpitudinem.
29 ¶ Melior est vict⁹ pauperis sub tegmine
asserum, q̄ epulæ splendidæ in peregrè
30 sine domicilio. ¶ Minimū pro magno
placeat tibi, & improperiū peregrina-
31 tionis nō audies. ¶ Vita nequā hospitā-
di de domo ī domū: & vbi hospitabit̄,
32 nō fiducialr̄ aget, nec aperiet os. ¶ Hos-
pitabit̄, & pascet, & potabit ingratos, &
33 ad hæc amara audiet. ¶ Trāsi hospes, et
orna mensam, & quæ ī manu habes, ci
34 ba cæteros. ¶ Exi à facie honoris amico-
rū meorū: necessitudine domus meę ho
*…es 19. 35 spitio mihi fact⁹ *est ˡfrater. ¶ Grauia hęc
homini habenti sensum, Correptio do
mus, & improperium fœneratoris.

CAP. XXX.

Prou. 13. d. 24. 23. b. 13. 1 A QVi diligit filiū suū, assiduat illi fla
gella, vt lętet̄ in nouissimo suo, &
non palpet proximorū ostia.
2 ¶ Qui docet filiū suū, laudabit̄ in illo,
& ī medio domesticorū ī illo gloriabit̄.
‖Deut. 6. b. 7. 3 ¶ ‖Qui docet filiū suū, in zelum mittit
inimicū, & in medio amicorum glo-
4 riabit̄ in illo. ¶ Mortuus est pater ei⁹, &
quasi non est mortuus: similē enī reli-
5 quit sibi post se. ¶ In vita sua vidit, & lę-
tatus est in illo: ī obitu suo nō est cōtri-
status, nec confusus est corā inimicis.
6 ¶ reliquit enim defensorē domus cōtra
7 inimicos, et amicis reddētē gratiā. ¶ Pro
animab⁹ filiorū colligabit vulnera sua,
& sup omnē vocem turbabunt̄ viscera
8 eius. ¶ Equus indomitus euadit durus,
9 & filius remissus euadet pręceps. ¶ Lacta
filium, & pauentē te faciet: lude cū eo,
10 & contristabit te. ¶ Nō corrideas illi: ne
B doleas, & ī nouissimo obstupescēt den
‖Sup. 7. f. 25. 11 tes tui. ¶ Non des illi potestatē in iuuen
12 tute, et ne despicias cogitat⁹ illi⁹. ¶ ‖Cur

ua ceruicē eius in iuuetute, et tūde la-
tera eius dū infans est: ne fortè idurēt,
et non credat tibi, et erit tibi dolor ani-
13 mæ. ¶ Doce filiū tuū, et operare in illo,
14 ne ī turpitudinē illi⁹ offendas. ¶ Melior
est pauper sanus, et fortis virib⁹, quàm
15 diues imbecillis et flagellat⁹ malitia. Sa
C lus animæ ī sāctitate iustitiæ, et melior
est omni auro et argento et corpus vali
16 dum, quàm census immensus. ¶ Nō est
census super censum salutis corporis: et
non est oblectamētū super cordis gau-
17 diū. ¶ Melior est mors quàm vita ama-
ra: et requies æterna, quàm languor per
18 seuerās. ¶ Bona abscondita ī ore clauso,
quasi appositiones epularū circumpo-
19 sitæ sepulchro. ¶ ‖Quid proderit libatio ‖Dan. 14. b. 6.
idôlo? nec enim māducabit, nec odora-
20 bitur. ¶ Sic qui effugatur à Domino, et
21 portās mercedes iniquitatis. ¶ Vidēs ocu
lis, et īgemiscēs, sicut spādo complectēs
22 virginē et suspirans. ¶ ‖Tristitiā non des ‖Pro. 12. d. 25. 15. b. 13. & 17. d. 22.
D aīæ tuę, et non affligas temetipsum in
23 cōsilio tuo. ¶ Iucunditas cordis, hæc est
vita hominis, et thesaurus sine defectio
ne sanctitatis: et exultatio viri est lōgæ
24 uitas. ¶ Miserere aīæ tuæ placens Deo,
et contine, et congrega cor tuum ī san-
ctitate eius: et tristitiā lōgè expelle à te.
25 ¶ Multos enim occîdit tristitia, et nō est
26 vtilitas ī illa. ¶ Zel⁹ et iracūdia minuūt
dies, et ante tempus senectā adducet co
27 gitatus. ¶ Splendidū cor, bonū ī epulis
est: epulæ enim illius diligenter fiunt.

CAP. XXXI.

1 A VIgilia honestatis tabefaciet carnes,
et cogitatus illius aufert somnū.
2 ¶ Cogitatus pscientiæ auertit sensum, et
infirmitas grauis sobriam facit animā.
3 ¶ Laborauit diues in congregatione sub
stātiæ, et in requie sua replebitur bonis
4 suis. ¶ Laborauit pauper ī diminutione
5 victus, et in fine inops fit. ¶ Qui aurum
diligit, nō iustificabitur: & qui insequi-
tur consumptionem, replebitur ex ea.
6 ¶ ‖Multi dati sunt ī auri casus, & facta ‖Suprà 8. a. 1.
7 est in specie ipsius perditio illorū. ¶ Li-
gnum offensionis est aurū sacrificātiū.
væ illis qui sectātur illud, & omnis im-
8 prudēs deperiet in illo. ¶ Beat⁹ diues qui
inuentus est sine macula: & q̄ post au-
rum nō abiit, nec sperauit ī pecunia &
9 thesauris. ¶ Quis est hic, & laudabimus
eum? fecit enim mirabilia in vita sua.
10 ¶ *Quis probatus est in illo, & perfectus, *Qui inuentus

est, & erit illi gloria æterna? qui potuit
transgredi, & nō est trāsgressus: & face-
11re mala, & nō fecit. Ideo stabilita sūt
bona illi⁹ in Dño, & eleemosynas illi⁹ e-
12narrabit oīs Ecclesia sanctorū. Supra
B mēsam magnā sedisti? non apias sup il-
13lā faucē tuā prior. Nō dicas, si multa
14sunt q̄ sup illā sunt. Memēto qm̄ ma-
15lus est oculus nequā. Nequi⁹ oculo q̄d
creatum est? ideo ab oī facie sua lachry
16mabitur, cū viderit. Ne extēdas manū
tuā prior, & inuidia cōtaminat⁹ erube-
17scas. Ne cōprimaris ī cōuiuio vini. In-
18tellige q̄ sūt ꝓximi tui ex teipso. Vtere
19quasi homo frugi his quæ tibi apponū-
tur, & nō cū māducas multū, odio ha-
20bearis. Cessa prior, causa disciplinæ: &
21noli nimi⁹ esse, ne forte offendas. Et si
in medio multorū sedisti, prior illis ne
extendas manū tuā: nec prior poscas bi-
22bere. Quā sufficiens est homini erudi-
C to vinū exiguū, & in dormiēdo nō labo
23rabis ab illo, & nō senties dolorē. Vigi-
lia & cholera, & tortura viro infrunito:
24somn⁹ sanitatis ī hoīe parco. dormiet
vsq; in manè, & aīa illi⁹ cū ipso delecta
25bit'. Et si coactus fueris in edēdo mul-
tū, surge è medio, & vome: & refrigera-
bit te, & nō adduces corpori tuo infir-
26mitatē. Audi me fili, & ne spernas me:
27& ī nouissimo inuenies verba mea. In
oībus operib⁹ tuis esto velox, & oīs in-
28firmitas nō occurret tibi. Splendidū ī (Pro. 23. b.9.)
panibus benedicent labia multorum,
& testimonium veritatis illius fidele.
29In nequissimo pane murmurabit' ciui-
tas, & testimonium nequitię illius ve-
30rū est. Diligētes in vino noli ꝓuocare
31multos enī exterminauit vinū. Ignis
D ꝓbat ferrū durum: sic vinum corda
superborum arguet in ebrietate pota-
32tum. Æqua vita hominibus, vinum in
sobrietate: si bibas illud moderatè, eris
33sobri⁹. Quę vita est quę minuit' vino?
34Quid defraudat vitam? Mors. Vinū (Ps. 103. b.4.)
35in iucunditatem creatum est, & nō in
36ebrietatem ab initio. Exultatio animę (Pro. 31. a.4.)
37& cordis vinū moderatè potatum. Sa-
nitas est animę & corpori sobrius pot⁹.
38Vinum multum potatum, irritationē,
39& iram, & ruinas multas facit. Amari-
tudo animę vinum multum potatum.
40Ebrietatis animositas, imprudentis of-
fensio, minorans virtutem, & facies vul-
41nera. In conuiuio vini non arguas pro-
ximum: & non despicias eum in iucun-
42ditate illius: verba improperij non di-
cas illi, & nō premas illū in repetendo.

CAP. XXXII.

1 RECtorem te posuerūt? noli extolli:
2 esto in illis quasi vn⁹ ex ipsis. Cu-
A rā illorū habe, & sic cōsidera, & oī cura
3 tua explicita recumbe: vt læteris pro-
pter illos, & ornamentū gratię accipias
coronā & dignationē consequaris cor-
4 rogationis. Loquere maior natu, decet
5 enim te. primū verbū diligenti scien- (Eccles. 3. b.7.)
6 tiam, & non impedias musicam. Vbi (Supr. 20. a.7.)
auditus nō est, nō effundas sermonem,
& importunè noli extolli ī sapiētia tua
7 Gemmula carbunculi in ornamēto au-
ri, & comparatio musicorū in cōuiuio
8 vini. Sicut in fabricatione auri signū
B est smaragdi: sic numerus musicorū in
9 iucundo & moderato vino. Audi tacēs
& ꝓ reuerētia accedet tibi bona gratia.
10 Adolescēs loq̄re ī tua causa vix cū ne-
11 cesse fuerit. Si bis īterrogat⁹ fueris, ha-
12beat caput rñsum tuū. In multis esto (Iob 32. a.6.)
quasi inscius, & audi tacēs simul & q̄rēs.
13 In medio magnatorū nō p̄sumas, & vbi (loqui.)
14 sunt senes, non multū loquaris. Ante
grandinē præibit coruscatio: & ante ve-
recundiā pręibit gratia, & ꝓ reuerentia
15 accedet tibi bona gratia. Et hora surgē-
C di nō te trices: pręcurre aūt prior in do-
mum tuā, & illic auocare, & illic lude,
16 & age cōceptiones tuas, & nō ī delictis
17 & verbo sup̄bo. Et sup his oībus bñdi-
cito Dñm q̄ fecit te, & inebriātē te ab o-
18mnib⁹ bonis suis. Qui timet Dñm, ex-
cipiet doctrinā ei⁹: et q̄ vigilauerint ad
19 illū, inueniēt bñdictionē. Qui q̄rit le-
gē, replebit' ab ea: et q̄ insidiose agit, scā-
20dalizabit' ab ea. Qui timēt Dñm, inue-
niēt iudiciū iustū, et iustitias quasi lu-
21 mē accēdēt. Peccator homo vitabit cor-
reptionē, et s̄m volūtatē suam inueniet
22 comparationē. Vir cōsilij nō disperdet
D intelligentiam, alienus et superbus nō
23 pertimescet timorem, etiam postquam
fecit cum eo sine cōsilio, et suis insecta-
24tionibus arguet'. Fili, sine cōsilio nihil
25 facias, et post factū non pœnitebis. In
via ruinę non eas, et non offendes in la-
pides, nec credas te vię laboriosæ, ne po-
26nas aīæ tuę scandalum. Et à filijs tuis
27 caue, et à domesticis tuis attēde. In oī
opere tuo crede ex fide animę tuæ: hoc
28 est enim conseruatio mandatorū. Qui

credit

credit Deo, attendit mandatis: & qui
confidit in illo, non minorabitur.

CAP. XXXIII.

1 TImenti Dñm non occurrēt mala,
A sed in tentatione Deus illum con-
2 seruabit, & liberabit à malis. ¶ Sapiens
non odit mādata & iustitias, & nō illi-
3 detur quasi in ꝓcella nauis. ¶ Homo sen-
satus credit legi Dei, & lex illi fidelis.
4 ¶ Qui interrogationē manifestat, para-
bit verbū, & sic deprecatus exaudietur, &
cōseruabit disciplinā, & tunc rñdebit.
5 ¶ ‖ Præcordia fatui quasi rota carri: & ‖ Sup. 22. b. 17.
6 quasi axis versatilis cogitatꝰ illiꝰ. ¶ Equꝰ
emissarius, sic & amicus subsannator,
7 sub omni suprasedente hinnit. ¶ Quare
dies diē superat, & iterū lux lucē, & an-
8 nus annū à sole? ¶ A Dñi sciētia separa-
ti sunt fctō sole, & ꝑceptū custodiente.
9 ¶ Et immutauit tpa, & dies festos ipso-
rū, & in illis dies festos celebrauerūt ad
10 horā. ¶ Ex ipsis exaltauit & magnifica-
B uit DEVS, & ex ipsis posuit in nume-
rū dierū, & oēs hoīes de solo, ‖ & ex ter- ‖ Gene. 2. a. 7.
11 ra vnde creatus est Adam. ¶ In multitu-
dine disciplinæ Dñi separauit eos, &
12 immutauit vias eorū. ¶ Ex ipsis benedi-
xit, & exaltauit: & ex ipsis sctificauit,
& ad se applicauit: & ex ipsis maledi-
xit & humiliauit, & cōuertit illos à se-
13 paratione ipsorū. ¶ ‖ Quasi lutū figuli in ‖ Rom. 9. c. 21.
manu ipsiꝰ, plasmare illud & dispone-
14 re. ¶ Oēs viæ eius ſm dispositionē eius:
sic homo in manu illius qui se fecit, &
15 reddet illi ſm iudiciū suū. ¶ Cōtra ma-
lū bonū est, ‖ & contra mortē vita: sic &
contra virū iustū peccator. Et sic intue-
re in oīa opera Altissimi. Duo contra
16 duo, & vnū contra vnū. ¶ Et ego nouis-
simus euigilaui, & quasi q colligit aci-
17 nos post vindemiatores. ¶ In benedi-
C ctione Dei & ipse speraui: & quasi qui
18 vindemiat, repleui torcular. ¶ ‖ Respici- ‖ Sup. 24. d. 47.
te qm̄ nō mihi soli laboraui, sed oībus
19 exquirētibꝰ disciplinā. ¶ Audite me ma-
gnati, & oēs ppl̄i, & rectores Ecclesię au
20 ribus ꝑcipite. ¶ Filio & mulieri, fratri &
amico nō des potestatem sup te in vita
tua: & nō dederis alij possessionē tuā:
ne fortè pœniteat te, & depreceris prò
21 illis. ¶ Dum adhuc superes & aspiras, nō
22 immutabit te oīs caro. ¶ Meliꝰ est enim
vt filij tui te rogēt, quā te respicere ī ma
23 nus filiorū tuorū. ¶ In oībus operibus
24 tuis ꝑcellēs esto. ¶ Ne dederis maculā in
gloriā tuā. In die cōsummationis dierū
D vitæ tuæ, & in tpe exitus tui distribue
25 hęreditatē tuā. ¶ Cibaria, & virga, & onꝰ
asino: panis, & disciplina, & opꝰ seruo.
26 ¶ Operatur in disciplina, & q̄rit requiesce-
re: laxa manus illi, & quærit libertatē.
27 ¶ Iugū & lorū curuāt collū durū, & ser-
28 uū inclināt operationes assiduę. ¶ Seruo
maleuolo tortura & cōpedes, mitte illū
29 in operationē, ne vacet: ¶ multam enim
30 malitiā docuit otiositas. ¶ In opera con-
stitue eū: sic enim cōdecet illū. Quòd
si non obaudierit, curua illū cōpedibꝰ,
& non amplifices sup omnem carnem:
Verùm sine iudicio nihil facias graue.
31 ¶ ‖ Si est tibi seruus*, sit tibi quasi anima ‖ Sup. 7. c. 23. *fidelis.
tua: quasi fratrem sic eum tracta: qm̄
32 in sanguine animę cōparasti illum. ¶ Si
lęseris eū iniustè, in fugam cōuertetur:
33 ¶ & si extollens discesserit: quem quæ-
ras, & in qua via quęras illum, nescis.

CAP. XXXIIII.

1 VAna spes, & mendaciū viro insen-
A sato: & somnia extollunt impru-
2 dētes. ¶ Quasi q apprehendit vmbrā, &
ꝑsequitur ventū: sic & qui attendit ad vi-
3 sa mendacia. ¶ hoc ſm hoc visio som-
niorum. Ante faciem hominis similitu
4 do alterius* hominis. ¶ Ab immūdo q̄d *6.
mundabitur? & à mēdace quid verū dice-
5 tur? ¶ Diuinatio erroris & auguria men-
dacia, & somnia malefacientiū, vanitas
6 est. ¶ Et sicut parturientis, cor tuū phan-
tasias patitur, nisi ab Altissimo fuerit e-
missa visitatio, ne dederis in illis cor
7 tuū: ¶ multos enim errare fecerunt som
8 nia, & exciderunt sperātes in illis. ¶ Sine
mēdacio consummabitur verbum legis,
& sapientia in ore fidelis cōplanabitur.
9 ¶ Qui nō est tētatus, q̄d scit? Vir in mul-
B tis expertis, cogitabit multa: & q multa
10 didicit, enarrabit intellectū. ¶ Qui non
est expertus, pauca recognoscit: qui aūt
ī multis factus est, multiplicat malitiā.
11 ¶ Qui tentatus non est, qualia scit? qui
implanatus est, abundabit nequitia*. *7.
12 ¶ Multa vidi enarrando, & plurimas ver
13 borum cōsuetudines. ¶ Aliquoties vsq;
ad mortē periclitatus sum horū causa,
14 & liberatus sum gratia Dei. ¶ Spiritus ti-
mentiū Deū q̄ritur, & in respectu illius
15 benedicetur. ¶ Spes enim illorū in saluātē
16 illos, & oculi Dei in diligentes se. ¶ Qui
C timet Dñm, nihil trepidabit, & nō pa-
17 uebit: qm̄ ipse est spes eius. ¶ Timentis

18 Dñm beata est anima eius. Ad quẽ re
19 spicit, & qs est fortitudo eius? Oculi
Dñi super timẽtes eũ, protector potẽtię,
firmamentũ virtutis, tegimẽ ardoris, &
20 vmbraculũ meridiani, deprecatio of-
fensionis, & adiutoriũ casus, exaltans
animã, & illuminans oculos, dans sani
21 tatẽ, & vitã & benedictionẽ. Immolan-
tis ex iniquo oblatio est maculata, &
nõ sunt beneplacitæ subsannationes in
22 iustorũ. Dñs solus sustinentibus se in
23 via veritatis & iustitiæ. Dona iniquo-
rũ non pbat Altissimus, nec respicit in
oblationes iniquorũ: nec in multitudi-
ne sacrificiorũ eorũ ppitiabit peccatis.
24 Qui offert sacrificiũ ex substantia pau-
perũ, quasi q victimat filiũ in cõspectu
25 patris sui. Panis egentiũ, vita pauperũ
D est: qui defraudat illũ, homo sanguinis
26 est. Qui aufert in sudore panẽ, quasi q
27 occidit proximũ suum. Qui effundit
sanguinẽ, & q fraudẽ facit mercenario,
28 fratres sunt. Vnus ædificãs, & vnus de-
29 struẽs, qd pdest illis nisi labor? Vnus
orans, & vnus maledicẽs: cuius vocem
30 exaudiet Deus? Qui baptizat à mortuo,
& iterũ tãgit eũ, qd pficit lauatio illius?
31 sic homo q ieiunat in peccatis suis: &
iterũ eadẽ faciens, qd pficit humilian-
do se? orationem illius quis exaudiet?

CAP. XXXV.

1 A QVi cõseruat legẽ, multiplicat ora-
tionẽ. Sacrificiũ salutare est at-
2 tendere mãdatis, & discedere
3 ab omni iniquitate: & ppitiationem
litare sacrificiis super iniustitias, & de-
precatio p peccatis recedere ab iniusti-
4 tia. Retribuet gratiã q offert similagi-
nẽ: & q facit misericordiã, offert sacrifi-
5 ciũ. Beneplacitũ est Dño recedere ab
iniquitate: & deprecatio p peccatis re-
6 cedere ab iniustitia. Non apparebis
7 ante cõspectũ Dñi vacuus. Hæc enim
8 oĩa pp mãdatũ Dei sunt. Oblatio iusti
B impinguat altare, & odor suauitatis est
9 in conspectu Altissimi. Sacrificiũ iusti
acceptũ est, & memoriã eius nõ obliui-
10 oscet Dñs. Bono aĩo gloriã redde Deo:
& nõ minuas primitias manuũ tuarũ.
11 In omni dato hilarẽ fac vultũ tuũ, &
in exultatione sanctifica decimas tuas.
12 Da altissimo ſm datũ eius, & in bono
oculo adinuẽtionẽ facito manuũ tua-
13 rũ: qm Dñs retribuẽs est, & septies tm
14 reddet tibi. Noli offerre munera pra-
15 ua, nõ enim suscipiet illa. Et noli inspi
C cere sacrificiũ iniustum, qm Dñs iudex
est, & non est apud illũ gloria psonæ.
16 Nõ accipiet Dñs psonã in pauperẽ, &
17 deprecationẽ læsi exaudiet. Nõ despi-
ciet pces pupilli: nec viduã, si effundat
18 loquelã gemitus. Nõne lachrymæ vi-
duæ ad maxillã descẽdunt, & exclama-
19 tio eius sup deducentẽ eas? A maxilla
enim ascẽdũt vsq; ad cęlũ, & Dñs exau-
20 ditor delectabitur in illis. Qui adorat
Deũ in oblectatione, suscipiet: & depre
catio illius vsq; ad nubes ppinquabit.
21 Oratio humiliantis se, nubes penetra-
bit: & donec ppinquet, nõ cõsolabit:
& nõ discedet donec Altissimus aspiciat.
22 Et Dñs nõ elongabit, sed iudicabit iu-
D stos, & faciet iudiciũ: & Fortissimus nõ
habebit in illis patiẽtiã, vt contribulet
23 dorsum ipsorũ: & Gẽtibus reddet vindi
ctã, donec tollat plenitudinẽ supborũ?
24 & sceptra iniquorũ contribulet, donec
reddat hoibus ſm actus suos: & ſm ope-
25 ra Adæ, & ſm psumptionẽ illius, do-
nec iudicet iudiciũ plebis suæ, & oble-
26 ctabit iustos misericordia sua. Specio-
sa misericordia Dei: i tpe tribulationis
quasi nubes pluuię in tẽpore siccitatis.

CAP. XXXVI.

1 A MIserere nr̃i Deus oĩum, & respice
nos, & ostende nobis lucẽ misera-
2 tionũ tuarũ, & immitte timorẽ tuum
sup gẽtes q̃ nõ exquisierũt te: vt cogno-
scãt quia nõ est Deus nisi tu, vt enarrẽt
3 magnalia tua. Alleua manũ tuã sup
Gentes alienas, vt videant potentiã tuã.
4 Sicut enim in cõspectu eorũ sanctifica-
tus es in nobis, sic in conspectu nr̃o ma-
5 gnificaberis ĩ eis: vt cognoscãt te, sicut
B & nos cognouimus qm nõ est Deus pter
6 te Dñe. Innoua signa, & immuta mi-
7 rabilia. Glorifica manũ, & brachium
8 dextrũ. Excita furorẽ, & effunde iram.
9 Extolle aduersariũ, & affige inimicũ.
10 Festina tps, & memẽto finis, vt enarrẽt
11 mirabilia tua. In ira flãmę deuoretur q
saluat: & qui pessimãt plebẽ tuã, inue-
12 niant pditionem. Contere caput prin-
cipũ, inimicorũ dicentiũ: Non est alius
13 pter nos. Cõgrega oẽs tribus Iacob: &
cognoscant quia nõ est Deus nisi tu, vt
enarrent magnalia tua: & hæreditabis
14 eos, sicut ab initio. Miserere plebi tuę,
sup quã inuocatũ est nomẽ tuũ: & Isrl,
15 quẽ coęquasti primogenito tuo. Mise-

Psal. 32. d. 18. | Pro. 21. d. 28. | Pro. 15. b. 8. | Leu. 19. c. 13. Sup. 7. e. 31. | verbum 22. | 1. Reg. 15. c. 22. Iere. 7. a. 3. | Exo. 23. b. 15. & 34. c. 22. Deu. 16. d. 16. | 1. Co. 9. b. 7. Tob. 4. b. 8. Leu. 22. a. 20.

Deu. 10. d. 41. | Deu 10. d. 17. 2. Pa. 19. b. 7. Iob. 34. b. 19. Sup. 6. b. 8. Roma. 2. b. 11. Gal. 2. b. 6. Ephes. 6. b. 9. Coll. 3. d. 25. Act. 10. e. 34. 1. Pet. 1. c. 17. quousque 4. | Exod. 4. c. 22.

rere ciuitati sanctificationis tuæ Ierusa-
16 lē ciuitati requiei tuę. ¶Reple Siō inenar-
rabilib⁹ verbis tuis, & gloria tua pplm
17 tuū. ¶Da testimoniū qa ab initiō crea-
C turę tuę sunt, & suscita pcationes quas
loquuti sunt in noīe tuo Prophetæ prio
18 res. ¶Da mercedē sustinētib⁹ te, vt Pro-
phetæ tui fideles inueniant, & exaudi
19 orationes seruorum tuorū ¶‖ Secūdùm ‖Nu. 6. d. 14.
bñdictionem Aaron da pplo tuo, & di-
rige nos in viam iustitię: & sciāt oēs qui
habitant terram, qa tu es De⁹ cōspector
20 seculorum. ¶Oēm escam manducabit
21 vēter, & est cibus cibo melior. ¶Fauces
cōtingūt cibum ferę, & cor insensatum
22 verba mēdacia. ¶Cor prauum dabit tri-
23 stitiā, & homo perit⁹ resistet illi. ¶Oēm
D masculū excipiet mulier: & est filia me
24 lior filia. ¶Species mulieris exhilarat fa
ciem viri sui, & sup oēm concupiscētiā
25 hoīs superducit desiderium. ¶Si est lin-
gua curationis, est & mitigatiōis & mi-
sericordię: non est vir illius sm filios
26 hoīum. ¶Qui possidet mulierē bonā,
inchoat possessionē adiutorium sm il-
27 lum est, & columna vt requies. ¶Vbi
non est sepes, diripietur possessio: & vbi
28 non est mulier, ingemiscit egens. ¶Cui
credit, qui non habet nidum? Et defle-
ctēs vbicūq; obscurauerit, quasi succin-
ctus latro exiliēs de ciuitate in ciuitatē.

CAP. XXXVII.

1 OMnis amic⁹ dicet, Et ego amicitiā
A copulaui: sed est amic⁹ solo noīe
amicus. Nōnne tristitia inest vsque ad
2 mortem? ¶Sodalis autem & amicus ad
3 inimicitiam conuertentur. ¶O pręsum-
ptio nequissima, vnde creata es cooperi
4 re aridā malitia, & dolositate illius? ¶So
dalis amico coniucundat in oblectatio
nibus, & in tēpore tribulationis aduer-
5 sarius erit. ¶Sodalis amico cōdolet cau-
sa ventris, & cōtra hostem accipiet scu-
6 tū. ¶Non obliuiscaris amici tui in ani-
mo tuo, & nō immemor sis illius i ope
7 rib⁹ tuis. ¶Noli cōsiliari cū socero tuo,
& à zelantibus te absconde cōsilium.
8 ¶Omnis cōsiliarius prodit consiliū, sed
9 est cōsiliarius in semetipso. ¶A consilia
rio serua animam tuam. prius scito quę
sit illi⁹ necessitas, & ipse enī animo suo
10 cogitabit. ¶ne fortè mittat sudē in ter-
11 rā, & dicat tibi, Bona est via tua, & stet
12 è contrario videre qd tibi eueniat. ¶Cū
B viro religioso tracta de sanctitate, & cū
iniusto de iustitia, & cum muliere de
his quæ ęmulatur: cum timido de bel
lo, cum negotiatore de traiectione, cum
emptore de venditione, cum viro liui-
13 do de gratiis agendis, ¶cū impio de pie-
tate, cum inhonesto de honestate, cum
14 operario agrario de omni opere. ¶cum
operario annuali de consummatione
anni, cum seruo pigro de multa opera-
tione. non attendas his in omni con-
15 silio. ¶Sed cū viro sancto assiduus esto,
quemcunq; cognoueris obseruātem ti-
16 morem Dei, ¶cuius anima est secundū
animam tuam: quicūq; titubauerit in
17 tenebris, non condolebit tibi. ¶Et cor
boni consilij statue tecum: nō est enim
18 tibi aliud pluris illo. ¶Anima viri san-
C cti enuntiat aliquando vera, q̃ septem
circumspectores sedentes in excelso ad
19 speculandum. ¶Et in his omnibus de-
precare Altissimum, vt dirigat in verita
20 te viam tuā. ¶Ante omnia opera verbū
verax præcedat te, & ante omnem actū
21 consilium stabile. ¶Verbum nequā im-
mutabit cor: ex quo partes quatuor
oriuntur, bonū & malū, vita & mors:
& dominatrix illorum est assidua lin-
22 gua. ¶Vir peritus multos erudiuit, &
23 animæ suę suauis est. ¶Qui sophisticè
loquitur, odibilis est: i omni re defrau-
24 dabitur. ¶non est enim illi data à Dño
gratia: omni enim sapientia defrauda-
25 tus est. ¶Est sapiens, animæ suæ sapiens:
26 & fructus sensus illius laudabilis. ¶Vir
sapiens plebē suā erudit, & fructus sen-
27 sus illius fideles sunt. ¶Vir sapiens im-
D plebitur benedictionibus, & vidētes il-
28 lum laudabunt. ¶Vita viri in numero
dierū: dies autem Israël innumerabiles
29 sunt. ¶Sapiens in populo hæreditabit
honorem, et nomen illius erit viuēs in
30 æternum. ¶Fili, in vita tua tenta animā
tuam: et si fuerit nequā, nō des illi po-
31 testatem: ¶‖non enim omnia omnibus ‖1. Co. 6. c. 12. & c. 10. c. 23.
expediunt, et non omni animæ oē ge-
32 nus placet. ¶Noli auidus esse in oī epu-
latione, et nō te effundas sup oēm escā.
33 ¶in multis enim escis erit infirmitas,
& auiditas appropinquabit vsq; ad cho
34 leram. ¶Propter crapulam multi obie-
rūt: q autem abstinēs est, adijciet vitā.

CAP. XXXVIII.

1 HOnora medicū pp necessitatē. ete-
A nim illum creauit Altissimus. ¶A
2 Deo est enim omnis medela, & à rege

3 accipiet donationẽ. Disciplina medici
exaltabit caput illi⁹, & in cõspectu ma-
4 gnatorũ collaudabitur. Altissim⁹ crea
uit de terra medicinã, & vir prudẽs nõ
Exo.15.d.25. 5 abhorrebit illã. Nõne à ligno indul-
6 cata est aqua amara? Ad agnitionẽ ho
minum virtus illorũ, & dedit homini-
bus scientiã Altissimus, honorari in mi
7 rabilibus suis. In his curans mitigabit
dolorẽ, & vnguentarius faciet pigmẽta
suauitatis, & vnctiones conficiet sanita
8 tis, nõ cõsummabũtur opera eius. Pax
Esa.38.a.2. 9 enim Dei super faciẽ terrę. Fili, in tua
infirmitate ne despicias teipsum, sed
10 ora Dñm, & ipse curabit te. Auerte à
delicto, & dirige manus, & ab oĩ deli-
11 cto munda cor tuũ. Da suauitatem &
memoriã similaginis, & impingua ob-
12 latione, & da locũ medico. etenim il-
B lũ Dñs creauit, & nõ discedat à te, quia
13 opera eius sunt necessaria. Est enim tẽ
14 pus qñ in manus illorũ incurras, ipsi
verò Dñm deprecabuntur, vt dirigat re
quiẽ eorũ & sanitatẽ, pp conuersationẽ
15 illorũ. Qui delinquit in cõspectu eius
Supr.22.a.10. 16 q fecit eũ, incidet in manus medici. Fi
li, in mortuũ pduc lachrymas, & quasi
dira passus incipe plorare, & ſm iudiciũ
contege corpus illius, & non despicias
17 sepulturã illius. Propter delaturã aũt
amarè fer luctũ illius vno die, & conso
18 lare pp tristitiã, & fac luctũ ſm meri-
tũ eius vno die, vel duob⁹ pp detractio
Pro.15.b.13 & 17.d.22 19 nẽ. A tristitia enim festinat mors, &
cooperit virtutẽ, & tristia cordis flectit
20 ceruicẽ. In abductione pmanet tristi-
21 tia: & substãtia inopis ſm cor eius. Ne
C dederis in tristitia cor tuum, sed repelle
22 eã à te: & memento nouissimorũ, noli
obliuisci. neq; enim est conuersio, &
huic nihil proderis, & teipsum pessima
23 bis. Memor esto iudicij mei: sic enim
2.Re.12.e.23. 24 erit & tuũ. mihi heri, & tibi hodie. In
requie mortui requiescere fac memo-
riã eius, & cõsolare illũ in exitu spiritus
25 sui. Sapientiã scribe in tpe vacuitatis:
& q minoratur actu, sapientiã pcipiet:
26 qa sapiẽtia replebitur. Qui tenet ara-
trũ, & q gloriatur in iaculo, stimulo bo
ues agitat, & cõuersatur in operibus eo-
rum, & enarratio eius in filijs taurorũ.
27 Cor suũ dabit ad versandos sulcos, &
28 vigilia eius in sagina vaccarũ. Sic oĩs
faber & architectus q noctẽ tanquã diẽ
transigit, qui sculpit signacula sculpti-
lia, & assiduitas eius variat picturã, cor
suũ dabit in similitudinẽ picturę, & vi-
29 gilia sua pficiet opus. Sic faber ferrari⁹
sedẽs iuxta incudẽ, & cõsiderãs opus fer
ri. Vapor ignis vret carnes ei⁹, & in calo
30 re fornacis concertat. Vox mallei in-
D nouat aurẽ eius, & contra similitudinẽ
31 vasis oculus eius. Cor suũ dabit in cõ-
summationem operũ, & vigilia sua or-
32 nabit imperfectionẽ. Sic figulus sedẽs
ad opus suum, conuertens pedibus suis
rotam, qui in solicitudine posit⁹ est sem
per pp opus suum, & innumera est oĩs
33 operatio eius. In brachio suo formabit
lutum, & ante pedes suos curuabit vir-
34 tutem suam. Cor suum dabit vt con-
summet linitionem, & vigilia sua mun
35 dabit fornacem. Omnes hi in manib⁹
suis sperauerunt, & vnusquisq; in arte
36 sua sapiens est. sine his oĩbus nõ ędifi
37 catur ciuitas. Et nõ inhabitabunt, nec
inambulabunt, & in ecclesiam non trã
38 silient. Super sellam iudicis non sede-
bunt, & testamẽtum iudicij non intel-
ligent, neq; palàm facient disciplinam
& iudicium, & in parabolis non inue-
39 nientur: sed creaturam ęui confirma-
bunt. & deprecatio illorum in operatio
ne artis accommodantis animam suã,
& conquirentes in lege Altissimi.

CAP. XXXIX.

1 Sapientiam oĩum antiquorũ exqui-
A ret sapiens, & in Prophetis vacabit.
2 Narrationẽ virorũ nominatorum conser-
uabit, & in versutias parabolarũ simul
3 introibit. Occulta prouerbiorũ exqret,
& in absconditis parabolarũ conuersa
4 bit. In medio magnatorũ ministrabit,
5 & in conspectu pręsidis apparebit. In
terrã alienigenarũ gentium pertrãsiet.
bona enim & mala in oĩbus tentabit.
6 Cor suum tradet ad vigilandum dilu
culo ad Dñm q fecit illum, & in cõspe-
7 ctu Altissimi deprecabitur. Aperiet os
suũ in oratione, & pro delictis suis de-
8 precabit. Si enim Dñs magn⁹ voluerit,
9 spũ itelligẽtię replebit illũ: & ipse tãq
B imbres mittet eloquia sapiẽtię suę, & in
10 oratione confitebit Dño. Et ipse diri-
get cõsiliũ eius & disciplinã, et in abscõ
11 ditis suis consiliabitur. Ipse palã faciet
disciplinã doctrinę suę, & in lege testa-
12 menti Dñi gloriabitur. Collaudabũt
multi sapientiam eius, et vsq; in secu-
13 lum non delebitur. Non recedet me-

moria

moria eiꝰ; & nomen eius req̃ret à gña-
14tione in gñationé. ¶Sapiétiam eius enar
rabunt gentes, & laudé eius enuntiabit
15ecclesia: ¶Si pmanserit nomen*, derelin
quet plus q̃ mille: & si req̃euerit, prode
16rit illi. ¶Adhuc consiliabor, vt enarré:
17vt furore enim repletꝰ sum, ¶In voce di-
cit, Obaudite me diuini fructꝰ, & quasi
rosa plãtata sup riuos aquarũ fructifica
18te. Quasi Libanꝰ odoré suauitatis habe-
19te. ¶Florete flores, quasi lilium, & date
odoré, & frondete in gratiá, & collauda
te cáticũ, & bñdicite Dñm in operibus
20suis. ¶Date noĩ eius magnificentiá, & cõ
fitemini illi in voce labiorũ vestrorũ,
C & in canticis labiorũ, & citharis, & sic
21dicetis in confessione, ¶‖Opera Dñi vni
22uersa bona valde. ¶‖In verbo eius stetit
aqua, sicut cõgeries: & in sermone oris
23illius, sicut exceptoria aquarũ: ¶qm̃ in
pręcepto ipsius placor fit, & non est mi-
24noratio in salute ipsius. ¶Opera oĩs car-
nis coram illo, & non est quicq̃ abscon
25ditũ ab oculis eius. ¶A seculo vsq; in se
culũ respicit, & nihil est mirabile in cõ-
26spectu eiꝰ. ¶Nõ est dicere? Quid est hoc,
aut quid est istud? oĩa enim in tpe suo
27quærent̃. ¶Bñdictio illius quasi ‖fluuius
28inundabit, ¶& quo modo cataclysmus
arida inebriauit, sic ira ipsius gẽtes quę
29nõ exq̃sierunt eum, hęreditabit. ¶‖Quo
modo cõuertit aquas in siccitaté, & sic
cata est terra, & vię illius viis illorũ dire
ctę sunt: sic pcõribus offensiones in ira
30eius, ¶Bona bonis creata sunt ab initio,
31sic neq̃ssimis bona & mala. ¶‖Initium
necessarię rei vitę hoĩum, aqua, ignis, &
ferrũ, sal, lac, & panis similagineus, &
mel, & botrus vuæ, & oleũ, & vestimen
32tũ. ¶Hæc oĩa sanctis in bona, sic & im-
D piis & pcõribus in mala conuertentur.
33¶Sũt spũs q̃ ad vindictã creati sunt, & in
furore suo cõfirmauerunt torméta sua:
34¶in tpe cõsumationis effundét virtuté:
& furoré eius q̃ fecit illos, confundent.
35¶‖Ignis, grãdo: fames, & mors, oĩa hæc
36ad vindictã creata sunt. ¶Bestiarũ dẽtes,
& scorpij, & serpẽtes, & rhomphęa vin-
37dicans in exterminiũ impios. ¶In mãda
tis eius epulabuntur, & sup terrã *in ne
cessitate pparabuntur, & in tpibus suis
38nõ præteriét verbũ, ¶Propterea ab ini-
tio confirmatꝰ sum, & consiliatus sum,
39& cogitaui, & scripta dimisi. ¶‖Oĩa ope-
ra Dñi bona, & oẽ opus hora sua submi
40nistrauit. ¶Nõ ẽ dicere, Hoc illo nequius
est: oĩa enim in tpe suo cõprobabũtur.
41¶Et nunc in omni corde, & ore collau-
date, & benedicite nomen Domini.

Marginal notes: *eius. ‖Gen. 1. d. 31. Marc. 7. d. 37. ‖Gene. 8. a. 3. ‖Gene. 7. d. 27. ‖Exo. 14 e. 20. — 3. ‖Sup. 29. d. 26. — 18 ‖Infr. 40. b. 6. Exod. 9. c 23. 4. Reg. 6. c. 25. Iere. 24. d. 10. *necessitatem 4. ‖Gene. 1. d. 31.

CAP. XL.

1 OCcupatio magna creata est oĩbꝰ hoĩ
A bus, & iugũ graue sup filios Adã à
die exitus de ventre matris eorũ, vsq;
in diem sepulturæ in matrem oĩum.
2 ¶Cogitationes eorũ, & timores cordis
adinuẽtio expectatiõis & dies finitiõis.
3 ¶residẽtes sup sedé gloriosam, vsq; ad
4 humiliatũ i terra & cinere, ¶ab eo q̃ vti
tur hyacintho, & portat coronam vsq;
ad eum qui operitur lino crudo. Furor,
zelꝰ, tumultꝰ, fluctuatio, & timor mor-
tis, iracundia perseuerans, & contẽtio,
5 & in tpe refectionis in cubili somnus
6 *noctis immutat sciẽtiã eius. ¶Modicũ
tanq̃ nihil in reqe, & ab eo in somnis,
7 quasi in die respectus. ¶Cõturbatus est
in visu cordis sui, tanq̃ q̃ euaserit in die
belli. In tpe salutis suæ exurrexit, & ad
8 mirans ad nullum timorem ¶cũ oĩ car-
ne, ab hoĩe vsq; ad pecus, & sup pcõres
9 septuplũ. ¶‖Ad hæc mors, sanguis, con-
B tẽtio, & rhõphæa, oppressiões, fames, &
10contritio, & flagella: ¶sup iniquos crea-
ta sunt hæc oĩa, & ‖pp illos factus est ca
11taclysmus. ¶‖Oĩa enim quę de terra
sunt, in terrã conuertent̃, ‖& oẽs aquæ
12in mare conuertentur. ¶Oẽ munus, &
iniquitas delebitur, & fides in seculum
13stabit. Substantię iniustorũ sicut fluuiꝰ
siccabũtur, & sicut tonitruũ magnum
14in pluuia psonabunt. ¶In aperiẽdo ma
nus suas, lętabitur: sic præuaricatores
15in cõsummatione tabescent. ¶Nepotes
C impiorũ non multiplicabunt ramos, &
radices immundę super cacumẽ petræ
16sonãt. ¶Super oẽm aquã viriditas, & ad
oram fluminis ante oẽ fœnum euellet̃.
17¶Gratia sicut paradisus in benedictioni
bus, & misericordia in seculo perma-
18net. ¶Vita sibi sufficientis operarij con-
dulcabitur, & in ea inuenies thesaurũ.
19¶Filij, ędificatio ciuitatis confirmabit
nomen, & sup hãc mulier immaculata
20cõputabitur. ¶Vinũ & musica lętificãt
cor, & super vtraq; dilectio sapientię.
21¶*Tibię & psalteriũ suauẽ faciũt melo-
22diam, & super lingua suauis. ¶Gra-
tiam & speciẽ desiderabit oculus tuus,
23& super hoc virides sationes, ¶Amicus
& sodalis in tpe conuenientes, & super

Marginal notes: *mortis ‖Sup. 39. d. 35. ‖Gen. 7. b 10 ‖Infr. 41 b. 13. — 3. ‖Eccle. 1. b. 7 *mortis ‖1. Tim. 6. b. 6. *Tibia 4.

utroſq; mulier cum viro. ‖Fratres in ad-
24 iutorium in tpe tribulationis, & ſuper
25 eos miſericordia liberabit. Aurum &
argentum eſt conſtitutio pedum: & ſu-
26 per vtrũq; cõſiliũ beneplacitũ. Facul-
tates & virtutes exaltãt cor, & ſup hæc
27 timor Dñi. Non eſt in timore Dñi mi-
noratio, & nõ eſt in eo inquirere adiu-
28 toriũ. Timor Dñi ſicut paradiſ⁹ bene-
dictionis, & ſup omnẽ gloriã operuerũt
29 illũ. Fili, in tpe vitę tuæ ne indigeas.
Melius eſt enim mori, quàm indigere.
30 Vir reſpiciẽs in menſã alienam, nõ eſt
vita eius in cogitatione victus, alit enim
31 animam ſuam cibis alienis. Vir autẽ
diſciplinatus, & eruditus cuſtodiet ſe.
32 In ore imprudentis cõdulcabitur ino-
pia, & in ventre eius ignis ardebit.

CAP. XLI.

1 O Mors quã amara eſt memoria tua
A hominipacẽ habẽti ĩ ſubſtantiis
2 ſuis: Viro quieto, & cuius viæ directæ
ſunt in oĩb⁹, & adhuc valẽti accipere ci-
3 bũ? O mors bonũ eſt iudiciũ tuũ ho-
4 mini indigẽti, & q minorat̃ virib⁹, defe-
cto ętate, & cui de oĩb⁹ cura eſt, & incre-
5 dibili q pdit ſapiẽtiã. Noli metuere iu-
diciũ mortis. Memẽto quę ante fuerũt,
& quæ ſuperuẽtura ſunt tibi: hoc iudi-
6 cium à Dño oĩ carni. & q̃d ſuperue-
niet tibi in beneplacito Altiſſimi? ſiue
7 centũ, ſiue mille anni. Non eſt enim
8 in inferno accuſatio vitę. Fili abomi-
B nationũ fiũt filij peccatorũ, & q cõuer-
9 ſant̃ ſecus domos impiorũ. Filiorũ pec-
catorũ periet hęreditas, & cũ ſemine il-
10 lorum aſſiduitas opprobrij. De patre
impio queruntur filij, qm̃ propter illũ
11 ſunt in opprobrio. Vę vobis viri impij,
12 q dereliquiſtis legẽ Dñi altiſſimi. Et ſi
nati fueritis, in maledictione naſcemi-
ni: ſi mortui fueritis, in maledictione
Sup. 40. b. 11. 13 erit pars veſtra. ‖Omnia quę de terra
ſunt, in terrã cõuertẽtur: ſic impij à ma-
14 ledicto ĩ perditionẽ. Luct⁹ hominum
in corpore ipſorũ, nomẽ aũt impiorum
15 delebitur. Curã habe de bono nomi-
ne, hoc enim magis pmanebit tibi quã
16 mille theſauri pretioſi & magni. Bonę
vitę numer⁹ dierũ: bonũ aũt nomẽ per-
17 manebit in ęuũ. Diſciplinã in pace cõ-
C ſeruate filij, ſapiẽtia enim abſcondita, &
theſaur⁹ inuiſus, quę vtilitas in vtriſq;?
‖Sup. 20. d. 32. 18 ‖Melior eſt homo qui abſcõdit ſtulti-
tiã ſuã, quã homo q abſcõdit ſapiẽtiam
19 ſuã. Verũtamẽ *reuertimini in his quę * reuertemini. 2.
20 procedũt de ore meo. Nõ eſt enim bo-
nũ omnẽ irreuerẽtiã obſeruare: & non
21 omnia oib⁹ beneplacent in fide. Eru-
beſcite à pr̃e & à matre de fornicatione
& à præſidente & à potẽte de mẽdacio:
22 à pricipe & à iudice de delicto: à ſyna-
23 goga & plebe de iniquitate: à ſocio &
amico de iniuſtitia: &* de loco in quo * ſi.
24 habitas. de furto, de veritate Dei, & te-
D ſtamẽto: de diſcubitu in panibus, & ab
25 obfuſcatiõe dati: & accepti: à ſalutãti-
b⁹ de ſilẽtio: à reſpectu mulieris fornica
26 rię: & ab auerſione vultus cognati. Ne
auertas faciẽ à pximo tuo, & ab auferẽ
27 do partẽ & nõ reſtituẽdo. Ne reſpicias Mat. 5. d. 28.
mulierem alieni viri, & ne ſcruteris an-
cillã eius*, neq; ſteteris ad lectum eius.
28 *Ab amicis de ſermonibus imprope- * Caue.
rij, & cũ dederis ne improperes.

CAP. XLII.

1 NOn duplices ſermonẽ audit⁹ de re-
A uelatione ſermonis abſconditi, &
eris verè ſine cõfuſione, & inuenies gra
tiã ĩ cõſpectu omniũ hominũ: ne p his
oĩb⁹ cõfũdaris. ‖& ne accipias pſonã, vt ‖Leu. 19. c. 15.
2 dereliquas. De lege Altiſſimi, & teſta-
mento, & de iudicio iuſtificare impiũ, Deu. 1. c. 17 16. d. 19.
3 de verbo ſociorũ & viatorũ, & de datio
4 ne hæreditatis amicorũ, de æqualitate Pro. 24. c. 23.
ſtateræ: & põderũ, de acquiſitione mul
5 torũ & paucorũ, de *corruptione* em- Iacob. 2. a 1.
ptionis & negotiatorũ, & de multa diſci * correptione 2.
plina filiorũ, & ſeruo peſſimo lat⁹ ſan-
6 guinare. Sup mulierẽ neq̃ bonũ eſt ſi-
7 gnũ. Vbi man⁹ multæ ſũt, claude: &
quodcũq; trades, numera & appẽde: da-
8 tũ verò, & acceptũ omne deſcribe. De
B diſciplina inſẽſati & fatui, & de ſeniori
b⁹ q iudicãt ab adoleſcẽtib⁹: & eris eru
dit⁹ ĩ oĩb⁹, & pbabilis in cõſpectu oĩum
9 virorũ. Filia patris abſcõdita eſt. vigilia
& ſolicitudo ei⁹ aufert ſomnũ ne fortè
in adoleſcentia ſua adultera efficiat̃, &
10 cũ viro cõmorata odibilis fiat: nequã-
do polluat̃ in virginitate ſua, & in pa-
ternis ſuis grauida inueniat̃: ne fortè cũ
viro commorata tranſgrediat̃, aut certè
11 ſterilis efficiat̃. ‖Sup filiã luxurioſã cõ- ‖Sup. 26. b. 13.
firma cuſtodiã: nequãdo faciat te in op
probriũ venire inimicis, à detractione ĩ
ciuitate, & obiectione plebis, & cõfũdat
12 te in multitudine ppl̃i. Omni homini
C noli intẽdere ĩ ſpecie: & ĩ medio mulie-
13 rũ noli cõmorari. De veſtimẽtis enim

procedit

procedit tinea, & à muliere iniquitas vi
14ri. Melior est enim iniquitas viri quá
mulier benefaciés, & mulier cófúdens
15in opprobrium. Memor ero igitur ope
rũ Dñi, & quæ vidi annuntiabo in ser-
16monib⁹ Dñi opera eius. Sol illuminãs
per omnia respexit, & gloria Dñi plenũ
17est opus eius. Nónne Dñs fecit sanctos
enarrare omnia mirabilia sua, quę con
firmauit Dñs omnipotens stabiliri in
18gloria sua? Abyssum & cor hominum
D inuestigauit: & in astutia eorum excogi
19tauit. Cognouit enim Dñs omné scien
tiam, & inspexit in signum æui, annun
tians quę præterierunt & quæ superuen
tura sunt, reuelans vestigia occultorũ.
20 Non pręterit illum omnis cogitat⁹, &
21non abscõdit se ab ea vllus sermo. Ma
gnália sapientiæ suæ decorauit: qui est
22ante seculũ & vsque in seculũ, neque
adiectum est neq; minuit. & nõ eget ali
23cui⁹ consilio. Quàm desiderabilia oĩa
opera eius, & tanquam scintilla quę est
24considerare? Omnia hęc viuunt & ma
nẽt in seculũ, & in omni necessitate oĩa
25obaudiunt ei. Oĩa duplicia, vnum cõ-
tra vnum, & nõ fecit quicquam deesse.
26 Vniuscuiusque confirmauit bona. Et
quis satiabitur videns gloriam eius?

CAP. XLIII.

1 Altitudinis firmamẽtũ pulchritudo
A eius est, species cœli in visione glo-
2 riæ. Sol in aspectu annunciás in exitu,
3 vas admirabile opus excelsi. In meri-
diano exurit terrã, & in conspectu ardo
ris eius qs poterit sustinere? Fornacẽ cu-
4 stodiés in opib⁹ ardoris. Tripliciter sol
exurés mõtes, radios igneos exufflãs &
5 refulgés, radijs suis obcęcat oculos. Ma
gn⁹ Dñs q fecit illũ, & in sermonib⁹ ei⁹
6 festinauit iter. Et luna ĩ oĩb⁹ in tpe suo
7 ostẽsio tpis & signũ ęui. A luna signũ
diei festi, luminare qđ minuit̃ ĩ cõsum
8 matione. Mensis secũdum nomen est
9 crescens mirabiliter in cõsummatione
B vas castrorũ in excelsis in firmamẽto cœ
10li resplendés gloriosè. Species cœli glo-
ria stellarũ mũdũ illuminãs in excelsis
11 Dñs. In verbis sãctis stabũt ad iudiciũ,
12& non deficiẽt in vigiliis suis. Videat
eũ & benedic eũ qui fecit illum: valde
13speciosus est in splendore suo. Gyrauit
cœlũ in circuitu glorię suæ man⁹, excel
14si aperuerunt illũ. Imperio suo accele-
rauit niuem & accelerat coruscationes
15emittere iudicij sui. Propterea apti sũt
thesauri, & euolauerunt nebulę sicut
16aues. In magnitudine sua posuit nu-
17bes, & cõfracti sũt lapides grãdinis. In
cõspectu ei⁹ commouebunt̃ mõtes & in
18voluntate ei⁹ aspirauit not⁹. Vox toni-
trui ei⁹ verberauit terrã, tẽpestas aquilo-
19nis, & cõgregatio spũs: & sicut auis de-
ponés ad sedẽdũ, aspergit niuẽ, & sicut
20locusta demergés descẽs⁹ ei⁹. Pulchri-
C tudinẽ cãdoris ei⁹ admirabit̃ ocul⁹, & su
21per imbrẽ ei⁹ expauescit cor. Gelu sicut
salẽ effũdet sup terrã: & dũ gelauerit fi-
22et tãquã cacumina tribuli. Frigid⁹ vẽt⁹
aqlo flauit, & gelauit crystall⁹ ab aqua,
sup omnẽ cõgregationẽ aquarũ requie-
23scet, & sicut lorica induet se aquis. Et
deuorabit mõtes, & exuret desertum, &
24extinguet viride sicut ignẽ. Medicina
omnium in festinatione nebulæ: & ros
25obuiãs ab ardore veniẽti humilem effi
ciet eũ. In sermõe ei⁹ siluit vent⁹, & co
gitatione sua placauit abyssũ, & plãta-
26uit illũ Dñs IESVS. Qui nauigãt mare,
enarrãt picula ei⁹: & audiẽtes aurib⁹ no
27stris admirabimur. Illic præclara opa
& mirabilia: varia bestiarum genera, &
omniũ pecorũ, & creatura belluarum.
28 Propter ipsũ cõfirmat⁹ est itineris finis
& in sermone ei⁹ cõposita sunt omnia.
29 Multa dicem⁹, & deficiemus in verbis,
D cõsummatio aũt sermonũ ipse est ĩ om-
30nib⁹. Gloriãtes ad quid valebim⁹? ipse
31enim omnipotẽs sup oĩa opa sua. Ter Psal. 46. a 3. 95. a. 4.
ribilis Dñs, & magn⁹ vehemẽter, & mi-
32rabilis potẽtia ipsi⁹. Glorificãtes Dñm
quantũcunque potueritis, superualebit
adhuc, & admirabilis magnificẽtia ei⁹.
33 Benedicẽtes Dñm, exaltate illũ quãtũ
34potestis, maior eni est omni laude. Ex-
altantes eũ replemini virtute. Ne labo-
35retis: non enim comprehẽdetis. Quis Psa. 105. a. 2.
videbit eũ, & enarrabit? & quis magnifi
36cabit eũ sicut est ab initio? Multa ab-
scondita sũt maiora his: pauca eni vidi
37m⁹ operum ei⁹. Omnia autem Dñs fe-
cit, & piè agentibus dedit sapientiam.

CAP. XLIIII.

1 Laudem⁹ viros glosos, & parẽtes no-
A stros ĩ gñatione sua. Multã gloriã
2 fecit Dñs magnificẽtia sua à seculo. Do
3 minantes in potestatibus suis homines
magni virtute, et prudentia sua prędíti
nũtiantes in pphetis dignitatẽ ppheta-
4 rũ, & imperantes in præsenti populo

Marginal notes (left): *exardescent 4. | Gen. 5 b 13.

& virtute prudentiæ populis sanctissi-
5 ma verba. ¶ In peritia sua requirentes
modos musicos, & narrantes carmina
6 'scripturarū'. ¶Hoīes diuites in virtute
pulchritudinis studiū habentes: pacifi-
7 cantes in domibꝰ suis. ¶Oēs isti in gene
rationibꝰ gentis suæ gloriā adepti sunt,
B & in diebꝰ suis habentur in laudibus.
8 ¶Qui de illis nati sunt, reliquerunt no-
9 men narrandi laudes eorum, ¶ & sunt
quorū nō est memoria: perierunt quasi
qui non fuerint, & nati sunt, quasi non
10 nati, & filij ipsorū cū ipsis. ¶Sed illi viri
misericordiæ sunt, quorū pietates non
11 defuerunt: ¶cum semine eorū pmanent
12 bona, ¶hæreditas sancta nepotes eorū,
13 & in testamentis stetit semen eorū: ¶&
filij eorū pp illos vsq; i æternū manēt:
semen eorū & gloria eorū nō dereliu-
14 quet'. ¶Corpora ipsorū in pace sepulta
C sunt, & nomē eorū viuit in generationē
15 & generationē. ¶Sapientiā ipsorū narrēt
ppli, & laudem eorum nūciet ecclesia.
16 ¶‖Henoch placuit Deo, & translatus est
in paradisum, vt det gentibꝰ pœniten-
17 tiam. ¶‖Noë inuētus est pfectus, iustus
& in tpe iracūdiæ factus est reconcilia-
18 tio. ¶ Ideò demissum est reliquū terræ,
19 cùm fctm̄ est diluuiū. ¶‖Testamenta se
culi posita sunt apud illū, ne deleri pos
20 sit diluuio oīs caro. ¶Abrahā magnus
pater multitudinis gentiū, & nō est in-
D uentus similis in gloria, qui cōseruauit
legē Excelsi, & fuit in testamēto cū illo.
21 ¶‖In carne eius stare fecit testamētum,
22 & ī tētatione inuētus est fidelis. ¶‖Ideò
iureiurando dedit illi' gloriam' in gēte
sua, crescere illū quasi terræ cumulū,
23 ¶& vt stellas exaltare semen eius, & hę-
reditate illos à mari vsq; ad mare, & à
24 flumine vsq; ad terminos terræ. ¶Et in
Isaac eodē modo fecit pp Abrahā pa-
25 trem eius. ¶ Benedictionē omniū gen-
tium dedit illi Dn̄s, & testamentū' con
26 firmauit super caput Iacob. ¶Agnouit
eum in benedictionibus suis, & dedit
illi hęreditatem, & diuisit illi partē in
27 tribubus duodecim. ¶Et cōseruauit il-
li' homines misericordiæ inuenientes
gratiam in oculis omnis carnis.

'In scriptura 3.
‖Gen.5. c.11. ‖Heb.11. a.5. Gen.6.b. 9.7.a.1. Heb.11. b.7. Gen.9.b 9.c.13. Gen 12.a 2.15.b.5 17.a.5. Gen,17. a.10 Gene.22. b.1. ‖Gal.3. a.6. Heb. 11. d.17. Gene. 21 d 18. 'semen 7 'suum.

C A P. X L V.

1 Dilectus Deo & hoībus Moyses, cu-
A ius memoria in benedictiōne est.
2 ¶ Similē illū fecit in gloria sanctorū, &
magnificauit eū in timore inimicorū,
3 & in verbis suis mōstra placauit. ¶‖Glo-
rificauit illū in conspectu regū, & iussit
illi corā pplo suo, & ostendit illi gloriā
4 suā. ¶ ‖In fide & lenitate ipsius sctm̄ fe-
5 cit illū, & elegit eū ex omni carne. ¶Au
diuit enim 'eū', & vocē ipsius', & indu-
6 xit illū in nubem. ¶‖Et dedit illi' cor ad
pręcepta', & legē vitę & disciplinę doce-
re Iacob testamentū suū, & iudicia sua
7 Israël. ¶Excelsum ‖fecit Aaron fratrem
8 eiꝰ, & similē sibi de tribu Leui. ¶statuit
ei testm̄ ęternum, & dedit illi sacerdo-
tium gentis, & beatificauit illū in glo-
9 ria. ¶& circuncinxit eum zona glorię,
& induit eū stolam glorię, & coronauit
10 in vasis virtutis. ¶ Circumpedes & fœ-
B moralia, & humerale posuit ei, & cin-
xit illū tintinnabulis aureis plurimis i
11 gyro, ¶dare sonitum in incessu suo, au-
ditum facere sonitū in tēplo in memo-
12 riā filiis gētis suæ. ¶Stola sancta auro &
hyacintho & purpura, opus textile, viri
13 sapiētis iudicio & veritate pditi. ¶Tor-
to cocco opus artificis, gēmis ptiosis fi-
guratis in ligatura auri, & opere lapida
rij sculptis in memoriā ꝓm numerum
14 tribuū Isrl. ¶Coronā aureā sup mitram
eius impressam signo sanctitatis, & glo
ria honoris, & opus virtutis, desideria
15 oculorū ornata. ¶ Sic pulchra ante ip-
sum nō fuerunt alia vsq; ad originem.
16 ¶Nō est indutꝰ illa alienigena aliquis,
sed tantū filij ipsius soli, & nepotes eius
17 p omne tempus. ¶Sacrificia ipsius con
C sumpta sunt igne quotidie. ¶‖Cōpleuit
18 Moyses manus eius, & vnxit illū oleo
19 scto. ¶Fctm̄ est illi in testm̄ ęternum, &
semini eiꝰ sicut dies cęli' fungi sacerdo
tio, & habere laudē, & glorificare popu
20 lū suū in noīe tuo'. ¶Ipsum elegit ab oī
viuēte, offerre sacrificiū Deo, Incēsum
& bonū odorē in memoriā placare pro
21 pplo suo: ¶-&'dedit illis in pceptis suis
potestatē in testamētis iudiciorū doce-
re Iacob testimonia, & in lege sua lucē
22 dare Isrl. ¶‖Quia contra illū steterunt
alieni, & pp inuidiā circundederūt illū
hoīes in deserto, q erāt cum Dathan &
Abiron, & cōgregatio Core in iracūdia.
23 ¶Vidit Dn̄s Deꝰ, & nō placuit illi & cō-
24 sumpti sunt in impetu iracundiæ. ¶Fe-
cit illis mōstra, & cōsumpsit illos in flā-
25 ma ignis. ¶Et addidit Aarō gloriam, &
D dedit illi hæreditatē, & primitias frugū
26 terrę diuisit illi. ¶Panem ipsis in primis

Exod 11. a.3.
‖Exo.7.8 9.10. ‖Nu.12.a 2.b.7. Heb.3. a.5. -3. ‖Exo.19. & 20. 'corā precepta 3. ‖Exod.4. d.14. Exo.28. a.1. Exo.28. & 29. ‖Leu.8. b.12. -4. ‖Nu 16.a 1.26.b.9

parauit in satietaté: ná & sacrificia Dñi
27 edét, q̃ dedit illi, & semini eius. ¶Cęte-
rú in terra gétes nõ hęreditabit, & pars
nõ est illi in géte, ipse est enim pars ei⁹
28 & hæreditas. ¶ ‖Phinees filius Eleazari
tertius in gloria est, imitãdo eum in ti-
29 more Dñi: ¶ & stare in reuerentia gétis:
in bonitate & alacritate animę suę pla-
30 cuit Deo Isr̃l. ¶Ideo statuit illi testm̃ pa-
cis, principé sanctorũ & gentis suę, vt
sit illi & semini ei⁹ sacerdotij dignitas
31 in æternum. ¶Et testm̃ Dauid regi filio
Iessæ de tribu Iuda hęreditas ipsi & se-
mini eius, vt daret sapientiá in cor no-
strum iudicare genté suá in iustitia: ne
abolerent bona ipsorum, & gloriá ipso-
rum in gentem eorum æternam fecit.

‖ Num 25 b. 7. 1. Ma. 2. f. 58.

CAP. XLVI.

1 FOrtis in bello Iesus Naue successor
A Moysi in Prophetis, qui fuit magnus
2 s̃m nomé suũ, ¶maximus in saluté ele-
ctorũ Dei, expugnare insurgétes hostes,
3 vt cõsequeret hęreditaté Isr̃l. ¶Quá glo-
riá adeptus est in tollẽdo manus suas,
& iactando contra ciuitates romphęas?
4 ¶Quis ante illũ sic restitit? Ná hostes ip-
5 se Dñs *pduxit. ¶‖Aut nõ in iracundia
eius impeditus est sol, & vna dies facta
6 est quasi duo? ¶Inuocauit altissimũ po-
B tété in oppugnando inimicos vndiq;,
& audiuit illũ magnus & sanctus Deus
in saxis grandinis virtutis valde fortis:
7 ¶Impetũ fecit cõtra genté hostilé, & in
8 descensu pdidit cõtrarios, ¶vt cognoscát
gétes potentiá eius, qa cõtra Deũ pugna
re nõ est facilè, & secutus est à tergo po
9 tentes. ¶ ‖Et in diebus Moysi misericor-
diá fecit ipse & Caleb filius Iephone sta
re cõtra hosté, & phibere genté à pecca
10 tis, & perstringere murmur malitiæ. ¶Et
ipsi duo constituti, à periculo liberati
sunt à numero sexcentorũ milliũ pedi-
tũ, inducere illos in hęreditaté, in terrá
11 q̃ manat lac & mel. ¶‖Et dedit Dñs ipsi
Caleb fortitudiné, & vsq; in senectuté p
C mãsit illi virtus, vt ascéderet in excelsũ
terræ locũ, & semé ipsius obtinuit hęre
12 ditaté. ¶vt viderét oés filij Israël qa bo-
13 nũ est obsequi sancto Deo. ¶ Et iudices
singuli suo noíe, quorũ nõ est corruptũ
14 cor, q̃ nõ auersi sunt à Dño, ¶vt sit me-
moria illorũ in benedictione, & ossa eo
15 rũ pullulét de loco suo, ¶& nomé eorũ
pmaneat in æternũ, pmanés ad filios
16 illorũ sanctorũ virorũ gloria. ¶Dilectus

* Percussit ‖ Iosu. 10 c. 12. ‖ Nu. 14 a. 6. ‖ Nu. 14 d. 24. ‖ Iosu. 14 c. 12.

à Dño Deo suo Samuel Propheta Dñi,
renouauit imperiũ, & vnxit principes in
17 géte sua. ¶In lege Dñi congregationé iu
dicauit & vidit Deum Iacob, & in fide
18 sua pbatus est ppheta. ¶Et cognit⁹ est i
19 verbis suis fidelis, qa vidit Deũ lucis, ¶&
D inuocauit Dñm oĩpotenté in oppugnã-
do hostes circunstantes vndiq; in obla
20 tione viri inuiolati. ¶‖Et intonuit de cę ‖ 1. Re. 7. c. 10.
lo Dñs, & in sonitu magno auditá fecit
21 vocé suá, ¶‖ & contriuit principes Tyrio ‖ 1. Re. 12 a. 3.
22 rũ, & oés duces Philistiim. ¶ Et ante tp̃s
finis vitæ suæ, & seculi testimoniũ præ
buit in conspectu Dñi, & Christi, pecu-
nias & vsq; ad calceamenta ab oĩ carne
nõ accepit, & nõ accusauit illũ homo.
23 ¶‖Et post hoc dormiuit, & notum fecit ‖ 1. Re. 28 c. 17.
regi, & ostendit illi finé vitę suæ, & exal
tauit vocem eius de terra in prophetia
delere impietatem gentis.

CAP. XLVII.

1 POst hæc ‖surrexit Nathã ppheta in ‖ 2. Reg. 12 a. 1.
A dieb⁹ Dauid. ¶Et quasi adeps separa
2 tus à carne, sic Dauid à filijs Israël. ¶‖Cũ ‖ 1. Reg. 17. d 34.
3 leonib⁹ lusit quasi cũ agnis, & in vrsis
similiter fecit sicut in agnis ouiũ in iu-
4 uentute sua. ¶ ‖Nũquid nõ occidit gigã ‖ 1. Reg. 17. f 49.
5 té, & abstulit opprobriũ de géte? ¶In tol
lẽdo manũ in saxo fundæ deiecit exul-
6 tationé Goliæ, ¶vbi inuocauit Dñm oĩ-
potenté, & dedit in dextera eius tollere
hoĩem forté in bello, & exaltare cornu
7 gétis suæ. ¶‖Sic in decé millibus glorifi ‖ 1. Reg. 18. b. 7.
cauit eũ, & laudabit eũ in benedictioni
bus Dñi, in offerẽdo illi coroná glorię.
8 ¶contriuit enim inimicos vndiq;, & ex-
tirpauit Philisthiim contrarios vsq; in
hodiernũ dié: contriuit cornu ipsorum
9 vsq; in ęternũ. ¶In oĩ opere dedit cõfes
sioné Sancto & Excelso in verbo glorię.
10 ¶De oĩ corde suo laudauit Dñm, & dile
B xit Deum q̃ fecit illũ, & dedit illi cõtra
11 inimicos potentiá. ¶& sta re fecit canto-
res cõtra altare, & ĩ sono eorũ dulces fe-
12 cit modos. ¶Et dedit in celebrationibus
decus, & ornauit tpa vsq; ad cõsumma
tioné vitæ, vt laudarent nomé sanctum
Dñi, & amplificarét manè Dei sanctita-
13 té. ¶Christus purgauit peccata ipsius, ‖ 2. Re. 12 c. 13.
& exaltauit in ęternũ cornu eius: & de
dit illi testamentũ regũ, & sedé gloriæ
14 in Israël. ¶ Post ipsum surrexit filius sen
satus, & pp illũ deiecit oém potétiá ini
15 micorũ. ¶‖Salomõ imperauit in diebus ‖ 3. Re. 3. a. 1.
pacis, cui subiecit Deus oés hostes, vt cõ

deret domũ in noĩe suo, & pararet san-
ctitatẽ in sempiternũ, quẽadmodũ eru-
16 dit⁹ est in iuuẽtute sua. ¶‖Et implet⁹ est ‖3.Reg.4 d. 31.
quasi flumẽ sapiẽtia: et terrã retexit aĩa
17 *sua*. ¶Et replesti in cõparationib⁹ ænig * tua 5.
C mata: ad insulas lõgè diuulgatũ est no-
18 mẽ tuũ, & dilect⁹ es in pace tua. ¶In cãti
lenis & prouerbijs, & cõparationib⁹ & in
19 terpretationib⁹ miratæ sunt terræ. ¶& in
nomine Dñi Dei cui est cognomẽ, Deus
20 Israël. ¶‖Collegisti, quasi aurichalcũ au ‖3.Re.10 d. 27.
rum, & vt plumbũ complesti argẽtum, 3.Re.11.
21 & inclinasti femora tua mulierib⁹. ¶Po a 4.
22 testatẽ habuisti in corpore tuo, ¶dedisti
maculã in gloria tua, & prophanasti se-
mẽ tuum inducere iracũdiã ad liberos
23 tuos, & in cęteris stultitiam tuã, ¶vt face
res imperiũ bipartitũ, & ex Ephraim im
24 perare imperiũ durũ. ¶ De⁹ autem non 2.Re.7.
D derelinquet misericordiã suã, & nõ cor- c.15.
rumpet, nec delebit opera sua, neq; per-
det à stirpe nepotes electi sui: & semen
25 eius q diligit Dominũ, nõ corrũpet. ¶De
dit autem reliquum Iacob, & Dauid de
26 ipsa stirpe. ¶Et finẽ habuit Salomõ cum
27 patrib⁹ suis. ¶Et dereliquit post se de se-
28 mine suo gentis stultitiã, ¶&‖ imminu- ‖3.Re.12 d.16.
tũ à prudẽtia Roboã, q auertit gentẽ cõ
29 silio suo, ¶‖& Ieroboam filiũ Nabat, q ‖3.Re.12 f.28.
peccare fecit Israël, & dedit viam peccã-
di, Ephraim & plurima redundauerũt
30 peccata ipsorũ. ¶ Valde auerterũt illos
31 à terra sua. ¶ Et quęsiuit omnes nequi-
tias, vsque dum perueniret ad illos de-
fensio, & ab oĩb⁹ peccatis liberauit eos.

CAP. XLVIII.

1 ET surrexit‖Elias ꝓpheta, quasi ignis ‖3.Re.17 a.1.
A & verbũ ipsi⁹ quasi facula ardebat.
2 ¶Qui induxit in illos famẽ, & imitantes
illum inuidia sua, pauci facti sunt: non
enim poterãt sustinere præcepta Dñi.
3 ¶Verbo Dñi cõtinuit cœlũ, & deiecit à
4 se ignem terræ, ¶sic amplificat⁹ est Elias
in mirabilib⁹ suis. Et quis potest simili-
5 ter sic gloriari tibi? ¶Qui sustulisti mor- 3.Re.17. d.22.
tuum ab inferis, de sorte mortis, in ver
6 bo Dñi Dei: ¶Qui deiecisti reges ad per-
niciem, & contregisti facilè potẽtiã ipso
7 rũ, & gloriosos de lecto suo. ¶Qui audis
in Sina iudiciũ, & in Horeb iudicia de-
8 fensionis. ¶ Qui vngis reges ad pœnitẽ- ‖3.Re.19 c.16.
B tiã, & ꝓphetas facis successores post te.
9 ¶‖ Qui recept⁹ es in turbine ignis in cur ‖4.Re.2. b.11.
10 ru equorũ igneorũ. ¶ Qui inscript⁹ es in
iudicijs tẽporũ lenire iracundiã Dñi, *iudicijs.

conciliare cor pr̃is ad filiũ, & restituere
11 trib⁹ Iacob. ¶Beati sũt q te viderũt et in
12 amicitia tua decorati sunt, ¶nã nos vita
viuim⁹ tãtũ, post mortẽ autẽ nõ erit tale
13 nomen nostrũ. ¶Elias q in turbine tect⁹ 4.Re.2.
est, & in Eliseo cõplet⁹ est spũs ei⁹ in die b.9.
b⁹ suis nõ pertimuit principẽ, & potẽtia
14 nemo vicit illũ ¶‖Nec superauit illum ‖4.Re.13 d.21.
verbũ aliqđ, & mortuũ ꝓphetauit cor-
15 pus eius. ¶In vita sua fecit monstra, & in
C morte mirabilia operat⁹ est. ¶ In oĩbus
16 istis nõ pœnituit popul⁹, & nõ recesse-
rũt à peccatis suis vsq; dũ eiecti sunt de
terra sua, & dispersi sunt in omnẽ terrã,
17 & relicta est gẽs ꝑpauca, & princeps in
18 domo Dauid. ¶Quidã ipsorũ fecerũt q̃d
placeret Deo: alij autẽ multa cõmiserũt
19 peccata. ¶Ezechias muniuit ciuitatẽ suã 4.Re.20. d.20.
& induxit in mediũ ipsi⁹ aquã; & fodit
ferro rupẽ, & ędificauit ad aquã puteũ.
20 ¶‖In dieb⁹ ipsi⁹ ascẽdit Sennacherib, & ‖4.Re.18
D misit Rabsacen, & sustulit manum suã d.13.
contra illos, & extulit manũ suã in Siõ,
21 & superb⁹ fact⁹ est potentia sua. ¶Tunc
mota sunt corda & man⁹ ipsorũ: & do
22 luerunt quasi parturiẽtes mulieres. ¶Et
inuocauerunt Dominũ misericordẽ, &
expãdẽtes man⁹ suas, extulerũt ad cœ-
lũ: & sanct⁹ Domin⁹ Deus audiuit citò
23 vocẽ ipsorũ. ¶Nõ est cõmemorat⁹ pecca-
torũ illorum, neq; dedit illos inimicis
suis, sed purgauit eos in manu Isaię san
24 cti Prophetę. ¶‖Deiecit castra Assyriorũ, ‖4.Re.19
25 & contriuit illos angel⁹ Domini. ¶Nam g.35.
fecit Ezechias qđ placuit Deo, & forti- f.b.1.a
ter iuit in via Dauid patris sui, quã mã-
dauit illi Isaias Propheta magn⁹: & fi- Isa.37.g.
26 delis in conspectu Dei. ¶‖ In diebus ip- 36. 1.Ma.7.
sius retrò rediit sol, & addidit regi vi- f.41.
27 tam. ¶Spiritu magno vidit vltima, & cõ 2.Ma 8.
solatus est lugentes in Sion, vsque in c.19. ‖4.Re.20
28 sempiternum. ¶Ostendit futura, & ab- b.11.
scondita antequam euenirent. Isa. 38.

CAP. XLIX. b.11.

1 MEmoria Iosię in cõpositione odo- 4.Re.22
A ris facta op⁹ pigmẽtarii ¶ In oĩ ore a.1.
2 quasi mel indulcabit ei⁹ memoria, et vt 2.Pa.34
3 musica in conuiuio vini. ¶Ipse est direct⁹ a.1.
diuinit⁹ in pœnitẽtia gẽtis, & tulit abo-
4 minationes impietatis. ¶‖Et gubernauit ‖4.Re.23
ad Dominũ cor ipsius, & in dieb⁹ pecca b.9.
5 torũ corroborauit pietatẽ. ¶ Pręter Da-
uid, & Ezechiam, et Iosiã, oẽs peccatum
6 commiserunt: ¶ nam reliquerũt legem
B Altissimi reges Iuda, et contempserunt

4.Reg.25 b.9. ‖ Iere 1. b.15. ‖ Iere.1. b.5. ‖ Eze.1. a.4. ‖ Agg.2.d 24. 1.Esd.3. a.2. 3.Esd.5. a.5. ‖ Zac.3.a. 1. ‖ Neh.2.d 17.7.a.1. Supr.44. c.16. ‖ Ge.41. e.40.41. a.3 45.b 5.50.d 20. Ge 4.d. 25.5.d. 32. 1.Ma.12. a.6. 2.Ma.3. & 4.

7 timorem Dei. ¶ Dederūt enim regnum
suum alijs, & gloriam suam alienigenę
8 genti. ¶ ‖ Incenderūt electā sanctitatis ci
uitatē, & desertas fecerunt vias ipsius in
9 manu Ieremiæ. ¶ ‖ Nā malè tractauerūt
illū, ‖ qui à ventre matris cōsecrat⁹ est ꝓ
pheta, euertere, & eruere, & perdere, &
10 iterū ædificare, & renouare. ¶ ‖ Ezechiel
q uidit cōspectū gloriæ, quā ostēdit illi
11 in curru Cherubim. ¶ ‖ Nā cōmemoratus
est inimicorū in imbre, benefacere illis
12 q ostēderūt rectas vias. ¶ Et duodecim ꝓ
C phetarū ossa pullulēt de loco suo, nā cor
roborauerūt Iacob, & redemerunt se in
13 fide virtutis. ¶ Quomodo amplificemus
‖ Zorobabel? nā et ipse quasi signum in
14 dextera manu Israël: ¶ ‖ Et Iesū filiū Io
sedec q in dieb⁹ suis ædificauerunt do
mū: & exaltauerūt tēplū sanctū Dño pa
15 ratū in gloriam sempiternā. ¶ ‖ Et Nehe
mias in memoria multi tpis, qui erexit
D nobis muros euersos, & stare fecit por
16 tas & seras, q erexit domos nřas. ¶ ‖ Ne
mo nat⁹ est in terra qualis Henoch, nā
17 & ipse recept⁹ est à terra. ¶ ‖ Et Ioseph q
natus est homo, princeps fratrū: firma
mētum gentis, rector fratrū, stabilimē
18 tum populi, ¶ & ossa ipsi⁹ visitata sunt,
19 & post mortē ꝓphetauerunt. ¶ Seth & Sē
apud homines gloriā adepti sunt, & su
per omnem animam in origine Adam.

CAP. L.

1 SImon Onię fili⁹ sacerdos magnus, q
A in vita sua suffulsit domum, & in die
2 bus suis corroborauit tēplum: ¶ Templi
etiam altitudo ab ipso fundata est, du
plex ędificatio & excelsi parietes tēpli.
3 ¶ In dieb⁹ ipsi⁹ emanauerūt putei aqua
rū, & quasi mare adimpleti sunt supra
4 modum. ¶ Qui curauit gentem suam, &
5 liberauit eam à perditione. ¶ Qui præua
luit amplificare ciuitatē, q adeptus est
gloriā in cōuersatione gētis: & ingressū
6 dom⁹ & atrij amplificauit. ¶ Quasi stel
la matutina in medio nebulæ: & quasi
7 Luna plena ī dieb⁹ suis lucet. ¶ Et quasi
sol refulgēs sic ille effulsit in tēplo Dei.
8 ¶ Quasi arc⁹ refulgēs inter nebulas glo
rię, & quasi flos rosarū in dieb⁹ vernis, et
quasi lilia quę sūt ī trāsitu aquę, & qua
9 si tus redolēs in diebus æstatis. ¶ Quasi
10 ignis effulgēs, & tus ardēs in igne. ¶ Qua
si vas auri solidū ornatū omni lapide
11 pretioso. ¶ Quasi oliua pullulans, & cy
B pressus in altitudinē se extollens, in ac
cipiēdo ipsum stolam gloriæ, & vestiri
12 eū ī cōsummatione virtutis. ¶ In ascēsu
altaris sancti, gloriā dedit sāctitatis ami
13 ctū. ¶ In accipiendo aūt partes de manu
14 sacerdotū, & ipse stans iuxta aram. ¶ Cir
ca illū corona fratrū: & quasi plantatio
cedri in monte Libano, sic circa illū ste
terūt quasi rami palmę, & oēs filii Aarō
15 in gl̃ia sua. ¶ Oblatio aūt Dñi in mani
b⁹ ipsorū, corā oī synagoga Israël, & cō
summationem fungens in ara, amplifi
16 care oblationem excelsi regis, ¶ porrexit
manum suā in libatione, & libauit de
17 sanguine vuæ. ¶ Effudit in fundamento
altaris odorem diuinum excelso princi
18 pi. ¶ Tunc exclamauerunt filij Aaron, in
C tubis productilibus sonuerūt, & auditā
fecerūt vocē magnā in memoriā coram
19 Deo. ¶ Tunc omnis populus simul ꝓpe
rauerunt, & ceciderūt in faciē super ter
ram adorare Dñm Deū suū & dare pre
20 ces omnipotenti Deo excelso. ¶ Et ampli
ficauerunt psallentes in vocib⁹ suis, &
in magna domo auctus est sonus suaui
21 tatis plen⁹. ¶ Et rogauit ppl's Dñm excel
sum in prece vsque dū perfectus est ho
22 nor Dñi, & mun⁹ suū pfecerunt. ¶ Tunc
descendens, man⁹ suas extulit in omnē
congregationē filiorū Israël dare gloriā
Deo à labijs suis, & in noīe ipsius gloria
23 ri: ¶ & iterauit orationē suā volēs ostēde
24 re virtutē Dei. ¶ Et plus orauit Deū om
D nium, q magna fecit in omni terra, qui
auxit dies nostros à ventre matris nřæ,
& fecit nobiscum secundū suam mise
25 ricordiam. ¶ det nobis iucunditatem cor
dis, & fieri pacem in diebus nostris in
26 Isrl̃ per dies sempiternos: ¶ credere Isrl̃
nobiscum esse Dei misericordiā, vt libe
27 ret nos in dieb⁹ suis. ¶ Duas gentes odit
aīa mea: tertia autem nō est gens quam
28 oderim: ¶ qui sedent in monte Seir, &
Philisthiim: & stultus ppl's q habitat in
29 Sichimis. ¶ Doctrinā sapiētiæ & discipli
næ scripsit ī codice isto Iesus fili⁹ Sirach
Ierosolymita, q renouauit sapiētiam de
30 corde suo. ¶ Beatus qui in istis versat' bo
nis, qui ponit illa in corde suo, sapiens
31 erit semper. ¶ Si enim hæc fecerit, ad oīa
valebit, quia lux Dei vestigium eius est.

Oratio Iesu filij Sirach.

CAP. LI.

1 COnfitebor tibi Dñe rex, & collau
A dabo te Deum saluatorē meū. ¶ Cō

fitebor noī tuo: qm̄ adiutor & ꝓtector
3 factus es mihi, & liberasti corpus meū
à pditione, à laqueo linguæ iniquæ, &
à labiis operantiū mendaciū, & in con
spectu astantiū factus es mihi adiutor.
4 Et liberasti me s̄m multitudinem mi
sericordiæ noīs tui à rugientibus præpa
5 ratis ad escā. De manibus quærentium
aīam meam: & de portis tribulationū
6 quæ circundederunt me. à pressura flā
mę quæ circūdedit me, & ī medio ignis
7 non sum ęstuatus. De altitudine ven-
tris inferi, & à lingua coinquinata, & à
verbo mendacij, à rege iniquo, & à lin-
8 gua iniusta. Laudabit vsq; ad mortem
9 aīa mea Dn̄m, & vita mea appropin-
10 quans erat in inferno deorsum. Circū-
dederunt me vndiq;, & nō erat q adiu
B uaret. Respiciens eram ad adiutorium
11 hoīum, & non erat. Memoratus sum
misericordiæ tuę Dn̄e, & cooperationis
12 tuę quę à seculo sunt, qm̄ eruis susti-
nentes te Dn̄e, & liberas eos de manib⁹
13 gentium. Exaltasti sup terram habita-
tionem meam, & pro morte defluente
14 deprecatus sum. Inuocaui Dn̄m patrē
Dn̄i mei, vt non derelinquat me in die
tribulationis meæ, & in tp̄e supborū si
15 ne adiutorio. Laudabo nomē tuū assi-
duè, & collaudabo illud in cōfessione,
16 & exaudita est oratio mea. Et liberasti
me de pditione, & eripuisti me de tp̄e
17 iniquo. Propterea confitebor & laudē
18 dicam tibi, & benedicam noī Dn̄i. Cū
adhuc iunior sum, priusquā oberrarem
quæsiui sapientiā palā in oratione mea,
19 Ante tēp us postulabā pro illa, & vsq;
C in nouissimis inquiram eam, & florebit
20 tanq̄ pręcox vua. Lętatū est cor meum
in ea, ambulauit pes meus iter rectum,
à iuuentute mea inuestigabam eam.
21 Inclinaui modicè aurē meam, & exce-
22 pi illā. Multā īueni in meipso sapiētiā,
23 & multū profeci in ea. Danti mihi sa-
24 pientiam, dabo gloriā. Cōsiliatus sum
enim vt facerē illā: zelatus sum bonū,
25 & non confundar. Colluctata est aīa
mea in illa, & in faciendo eā confirma-
26 tus sum. Manus meas extendi in altū,
& in sapiētia eius luxit aīa mea, & igno
27 rantias meas illuminauit. Aīam meā
direxi ad illam, & in agnitione inueni
28 eam. Possedi cū ipsa cor ab initio: pro
29 pter hoc non derelinquar. Vēter meus
conturbatus est quærendo illā: propte-
30 rea bonā possidebo possessionē. Dedit
enim mihi dn̄s linguam mercedē meā:
31 & ī ipsa laudabo eum. Appropiate ad
D me indocti, & congregate vos in domū
32 disciplinæ. Quid adhuc retardatis? &
quid dicitis in his, aīæ vestrę sitiunt ve-
33 hementer. Aperui os meū, & locutus
34 sum. Comparate vobis sine argēto*, &
collum vestrum subiicite iugo, & susci-
piat aīa vestra disciplinā: in ꝓximo est
35 enim īuenire eā. Videte oculis vestris
quia modicū laboraui, & inueni mihi
36 multā requiē. Assumite disciplinam in
multo numero argenti, & copiosum au
37 rum possidete in ea. Lætetur anima ve
stra in misericordia eius, & non cōfun-
38 demini in laude ipsius. Operamini
opus vestrum ante tempus, & dabit vo-
bis mercedem vestram in tempore suo.

*sapientiā

PROPHETIA ISAIÆ,

CAPVT PRIMVM.

1 Isio Isaiæ filij A-
A mos, quā vidit sup
Iudā, & Ierusalē in
dieb⁹ Oziæ, Ioathā,
Achaz, & Ezechiæ
2 regū Iuda. Audite
cęli, & auribus per-
cipe terra, qm̄ Dn̄s
locut⁹ est. Filios enutriui, & exaltaui:
3 ipsi aūt spreuerunt me. Cognouit bos
possessorē suum, & asinus præsepe Dn̄i
sui: Isrl' aūt me non cognouit, & ppl's
4 meus non intellexit. Væ genti pecca-
trici, pplo graui iniquitate, semini ne-
B quā, filiis sceleratis, dereliquerūt dn̄m,
blasphemauerunt scm̄ Israēl, abaliena-
5 ti sunt retrorsum. Super quo percutiā
vos vltrà, addentes præuaricationē? oē
6 caput languidū & oē cor mœrens, A plā
ta pedis vsq; ad verticem non est in eo
sanitas, vulnus, & liuor, & plaga tumēs
non est circumligata, nec curata medi- ‖In fr. 5 b. 6.
7 camine neq; fota oleo. ‖Terra vestra
deserta, ciuitates vestræ succensæ igni:
regionem vestrā corā vobis alieni deuo
rāt: & desolabitur sicut in vastitate ho-
8 stili. Et derelinquet filia Siō vt vmbra-

culum

culum in vinea, & sicut tugurium í cu-
cumerario, & sicut ciui tas quæ vastat̃.
9 ‖Nisi Dñs exercituũ reliquisset nobis
10 semen, ‖quasi Sodoma fuissem⁹, & qua
si Gomorrha similes essemus. ‖Au-
dite verbũ Dñi principes Sodomorum,
pcipite auribus legẽ Dei nostri ppl̃s Go-
11 morrhæ. Quò mihi multitudinẽ victi
marũ vestrarũ dicit Dñs? *plenus sum'
holocausta arietũ & adipem' pinguiũ'
& sanguinẽ vitulorũ & agnorũ & hir-
12 corũ n olui. Cũ *veniretis ante conspe-
ctum meũ, qs q̃siuit hęc de manib⁹ ve-
13 stris, vt ambularetis in atriis meis? ne
D *afferatis' vltrà sacrificiũ frustra: incen-
sum abominatio est mihi. Neomeniá,
et sabbathũ, et festiuitates alias non fe-
14 rá iniq sunt cœtus vestri: calẽdas vr̃as
et solẽnitates vestras odiuit aĩa mea: fa
cta sunt mihi molesta, laboraui susti-
15 nens: Et cũ extenderitis manus vestras
auertá oculos meos à vobis: & cũ multi
plicaueritis orationẽ, nõ exaudiã, ‖man⁹
16 -enim' vestræ sanguine plenę sunt, La
uamini, mundi estote, auferte malum
cogitationũ vestrarũ ab oculis meis: qe
17 scite agere puersẽ, discite bñfacere: q̃ri
E te iudiciũ, subuenite oppresso, iudicate
18 pupillo, defendite viduá: Et venite, &
arguite me, dicit Dñs: si fuerint pcã ve-
stra, vt coccinũ, quasi nix dealbabunt̃:
& si fuerint rubra quasi vermiculus, ve
19 lut lana-alba' erũt. Si volueritis, & au
dieritis -me', bona terrę comedetis.
20 Quòd si nolueritis, et me ad iracũdiá
prouocaueritis: gladius deuorabit vos,
21 qa os dñi locutũ est. Qũo facta est me
retrix ciuitas fidelis, plena iudicij? iusti-
tia habitauit in ea, nũc aũt homicidę.
22 Argentũ tuũ versum est in scoriá: vinũ
F tuum mistũ est aqua. Principes tui in-
23 fideles: socij furũ, oẽs diligũt munera,
sequunt̃ retributiones. ‖Pupillo nõ iudi
cát: et causa viduę nõ ingredit̃ ad illos.
24 Propter hoc ait Dñs Deus exercituum
fortis Israël, Heu, consolabor sup hosti-
bus meis, & vindicabor de inimicis me
25 is. Et cõuertá manũ meá ad te, & exco
quá ad purũ scoriam tuá, et auferam oẽ
26 stannũ tuũ. Et restituá iudices tuos vt
fuerunt prius, et consiliarios tuos sicut
G antiqtus. post hęc vocaberis ciuitas iu-
27 sti, vrbs fidelis. Siõ in iudicio redime-
28 tur, et reducent eá in iustitia: et conte
ret scelestos, et pcõres simul: et q dereli-

‖Rom. 9 f. 29.
‖Gen. 19 e. 24.
‖Iere. 6 e. 20.
Amos 5. f. 22.
* Plenus sum holocausto arietũ & adipe 4
* veneritis 5.
* offeratis 8.
‖Inf. 59. a. 3.
— 8.
‖1. Pet. 3 b. 11.
— 2
— 3.
‖Iere. 5 f. 28
Zacha. 7. e. 10.

29 querunt Dñm, consument̃. Confundẽ
tur eñ ab idôlis qbus sacrificauerunt:
et erubescetis sup hortis quos elegera-
30 tis, cũ fueritis velut quercus defluenti
bus foliis, & velut hortus absque aqua.
31 Et erit fortitudo vr̃a, vt fauilla stupæ,
& opus vr̃m quasi scintilla: & succẽdet̃
vtrunq; simul, & nõ erit qui extinguat.

CAP. II.

1 VErbum qđ vidit Isaias filius Amos
A super Iudam & Ierusalẽ. ‖Et erit
2 in nouissimis diebus præparatus mons
domus Dñi, in vertice montium, & ele
uabit̃ super colles: & fluent ad eum oẽs
3 gentes. Et ibũt populi multi, & dicẽt:
Venite & ascẽdamus ad montẽ Dñi, &
ad domũ Dei Iacob, & docebit nos vias
suas, & ambulabimus in semitis eius:
quia de Sion exibit lex, & verbum Dñi
4 de Ierusalem. Et iudicabit Gentes, & ar
guet populos multos, & conflabũt gla-
B dios suos in vomeres, & lanceas suas in
falces: non leuabit gens cõtra gentẽ gla
diũ, nec exercebuntur ultrà ad pręliũ.
5 Dom⁹ Iacob venite, et ambulemus in
6 lumine Domini. Proiecisti enim ppl̃m
tuũ domũ Iacob, qa repleti sũt vt olim,
& augures habuerunt vt Philisthijm, et
7 pueris alienis adhæserũt. *Repleta est
terra *argento & auro, et nõ est finis the
8 saurorũ ei⁹, & repleta est terra ei⁹ eqs:
et innumerabiles quadrigę ei⁹. Et reple-
ta est terra ei⁹ idôlis: op⁹ manuũ suarũ
9 adorauerunt qđ fecerũt digiti eorũ, Et
icuruauit se homo, et humiliat⁹ est vir:
10 ne ergo dimittas eis. Ingredere í petrá,
et abscõdere in fossá humo à facie timo
11 ris Dñi, et à gloria maiestatis ei⁹. Oculi
sublimes hoĩs humiliati sunt et incur-
uabit̃ altitudo virorũ: exaltabitur autẽ
12 Domin⁹ sol⁹ in die illa. Quia dies Dñi
exercituũ super omnẽ superbũ et excel-
sum, et super omnẽ arrogantẽ, et humi-
13 liabitur. Et super omnes cedros Libani
sublimes et erectas, et sup omnes quer-
14 cus Basan. Et super omnes mõtes excel
15 sos, et super omnes colles eleuatos. Et
super omnem turrim excelsam, et sup
16 omnẽ murũ munitum. Et sup omnes
naues Tharsis, et sup omne qđ uisu pul
17 chrum est. Et incuruabitur sublimitas
D hominum, et humiliabitur altitudò vi
rorum: et eleuabitur Domin⁹ solus in
18 die illa. Et idôla penitus contereutur.
19 ‖Et introibũt in speluncas petrarum,

‖Mich. 4 a. 1.
*Et 10.
*eius 10.
‖Ose 10 a. 8.
Luc. 23. 1. 30.
Apo. 9. 6. 17.

& in voragines terrę à facie formidinis
Dñi, & à gloria maiestatis ei⁹, cùm sur-
20 rexerit percutere terrã. ¶In die illa projj-
ciet homo idôla argenti sui, & simula-
chra auri sui, quę fecerat sibi vt adora-
21 ret, talpas & uerspertiliones. ¶ Et ingre-
dietͬ scissuras petrarũ, & in cauernas sa-
xorũ à facie formidinis Dñi, & à gloria
maiestatis ei⁹ cũ surrexerit pcutere terrã
22 ¶Quiescite ergo ab hoīe, cuius spũs ĩ na
rib⁹ ei⁹ est: qa excelsus reputat⁹ est ipse.

CAP. III.

1 ECce enim dñator Dñs exercituũ au
A feret à Ierl̃m & à Iuda validũ & for
tem, oẽ robur panis, & oẽ robur aquæ:
2 ¶forté, & virum bellatoré, iudicé & pro
3 phetam, & ariolũ & senem. ¶Principé
super qnquaginta, & honorabilem vul
tu, & consiliarium, & sapienté de archi-
4 tectis, & prudenté eloquij mystici. ¶Et
dabo pueros principes eorũ, & effœmi-
5 ti dñabuntur eis. ¶Et irruet ppl̃s, vir ad
virũ, & vnusquisq; ad proximũ suum:
tumultuabitur puer contra senem, &
6 ignobilis contra nobilé. ¶Apprehendet
B enim vir fratré suũ domesticum patris
sui. *Vestimẽtum tibi est, princeps esto
7 nr̃, ruina aũt hęc sub manu tua. ¶ *Rñ-
debit in die illa, dicens: Nõ sum medi
cus, & in domo mea non est panis, neq;
vestimentũ: nolite constituere me prin
8 cipem ppl̃i. ¶Ruit enim Ierl̃m, & Iudas
concidit, qa lingua eorũ & adinuentio
nes eorũ contra Dñm, vt prouocarent
9 oculos maiestatis eius. ¶Agnitio vultus
eorũ rñdit eis: & pcm̃ suum quasi So-
doma pdicauerunt, nec absconderunt,
væ aĩæ eorũ, qm̃ reddita sunt eis mala.
10 ¶Dicite iusto qm̃ bene, qm̃ fructũ adin-
11 uentionũ suarum comedet. ¶Væ impio
in malum retributio enim manuũ ei⁹
12 fiet ei. ¶Ppl̃m meũ exactores sui spolia-
C uerunt, & mulieres dñatæ sunt eis. Po-
pule meus, qui te beatum dicũt, ipsi te,
decipiunt, & viã gressuũ tuorũ dissipãt.
13 ¶‖Stat ad iudicandũ Dñs, & stat ad iu-
14 dicandos populos. ¶Dñs ad iudiciũ ve-
niet cum senibus ppl̃i sui, & principib⁹
eius: vo. enim depasti estis vineã*, & ra
15 pina pauperis in domo vestra. ¶Quare
atteritis ppl̃m meum, & facies pauperũ
cõmolitis, dicit Dñs Deus exercituum?
16 ¶Et dixit Dñs, Pro eò ꝙ eleuatæ sunt fi-
liæ Sion, & ambulauerunt extẽto collo,
& nutibus oculorũ, ibãt & plaudebãt:
ambulabant, & pedibus suis cõposito
17 gradu incedebãt: ¶Decaluabit Dñs ver-
ticem filiarũ Sion, & Dñs crinem earũ
18 nudabit. ¶In die illa auferet Dñs orna-
D mentũ calceamentorũ, & lunulas, ¶&
19 torques, & monilia, & armillas, ¶& mi-
tras, & discriminalia, & periscelidas, &
murenulas, & olfactoriola, & inaures,
20 ¶& annulos, & gemmas in fronte pen-
21 dentes, ¶& mutatoria, & palliola, & lin
22 teamina, & acus, ¶& specula, & sindo-
23 nes & vittas, & theristra. ¶Et erit p sua-
24 ui odore fœtor, & pro zona funicul⁹, &
pro crispãte crine, caluitiũ, & pro fascia
25 pectorali cilicium. ¶Pulcherrimi quoq;
viri tui gladio cadẽt, & fortes tui in præ
26 lio, ¶Et mœrebunt atq; lugebunt por-
tæ eius, & desolata in terra sedebit.

CAP. IIII.

1 ET apprehendẽt septé mulieres virũ
A vnũ in die illa, dicentes, Pané nr̃m
comedemus; & vestimentis nr̃is operie
mur: tantũmodo inuocetͬ nomé tuum
2 super nos, aufer opprobrium nr̃m. ¶In
die illa erit germen Dñi in magnificen
tia, & glĩa, & fructus terræ sublimis, &
exultatio his q saluati fuerit de Israël.
3 ¶Et erit: oĩs qui relictus fuerit in Siõ, &
residuus in Ierl̃m, sctũs vocabit, oĩs qui
4 scriptus est in vita ĩ Ierl̃m. ¶Si abluerit
B Dñs sordes filiarum Siõ, & sanguinem
Ierusalé lauerit de medio ei⁹ in spiritu
5 iudicij & spũ ardoris. ¶Et creabit Dñs
super oém locum Mõtis Sion, & vbi in-
uocatus est, nubé per diem, & fumũ &
splendorem ignis flammãtis in nocte.
super omnem enim gloriam protectio.
6 ¶Et tabernaculum erit ĩ vmbraculum
diei ab æstu, & in securitatem & abscõ
sionem à turbine & à pluuia.

CAP. V.

1 CAntabo dilecto meo cãticũ patrue
A lis mei vineę suę. ‖Vinea facta est
2 dilecto meo ĩ cornu filio olei. ¶Et sepi-
uit eã, & lapides elegit ex illa, & plantã
uit eã electã, & ædificauit turrim in mé
dio eius, & torcular extruxit in ea: & ex
pectauit vt faceret vuas, & fecit labru-
3 scas. Nũc ergo habitatores Ierl̃m, & viri
Iuda, iudicate inter me & vineã meã.
4 ¶Quid est qđ debui vltra facere vineæ
meæ, & non feci ei? an qđ expectaui vt
5 faceret vuas, & fecit labruscas? ¶Et nũc
B ostendã vobis qđ ego faciã vineæ meæ.
Auferã sepé eius, & erit in direptionem:

* dicens.
* Rñdebit quę.
‖Apoc.1. b.7.
* meam.
‖Ierem.2. d.21.
‖Mat.21. c.33.

||Supr. 1. b.7.
*super eā

. diruā maceriā eius, & erit in conculca-
6 tionē. ¶||Et ponā eā desertā: non putabi
tur, & non fodietur: & ascendēt *vepres &
spinę, et nubibꝰ mādabo ne pluant: sup
7 eā imbrē. ¶Vinea enim Dñi exercituū,
domus Israël est: & vir Iuda, germē eiꝰ
delectabile: & expectaui vt faceret iu-
dicium, & ecce iniqtas: & iustitiā, & ec-
8 ce clamor. ¶Vę, q coniungitis domū ad
domū, & agrum agro copulatis vsq; ad
terminū loci. nunqd habitabitis vos so
9 li in medio terræ? ¶In auribus meis sunt
*hæc, dicit Dñs exercituū: Nisi Domus
C multę desertę fuerint grādes, et pulchrę,
10 absq; habitatore. ¶Decē enim iugera vi
nearū facient lagunculā vnā, et trigin-
ta modij sementis facient modios tres.
11 ¶Vę, q consurgitis manè ad ebrietatē se
ctādā, et potādū vsq; ad vesperā, vt vino
12 æstuetis. ¶Cithara et lyra, et tympanū,
et tibia, et vinum in cōuiuiis vestris: et
opus Dñi non respicitis, nec opera ma-
13 nuū eius consyderatis. ¶Propterea capti
uus ductus est pp̄ls meus, qa nō habuit
scientiā, et nobiles eius interierūt fame,
14 et multitudo eiꝰ siti exaruit. ¶Propterea
D dilatauit infernus aiam suā, et aperuit
os suū absq; vllo termino: et descendēt
fortes eius, et pp̄ls eius, et sublimes glo-
15 riosiq; eius ad eum. ¶Et incuruabitur ho
mo, & humiliabitur vir, & oculi subli-
16 miū deprimentur. ¶Et exaltabitur Dñs exer
cituum in iudicio, et Deus scūs sanctifi
17 cabitur in iustitia. ¶Et pascentur agni iuxta
ordinē suū, et deserta in hubertatē ver
18 sa aduenę comedēt. ¶Væ, q trahitis ini-
qtatē ī funiculis vanitatis, et quasi vin-
19 culū plaustri pcm̄. ¶Qui dicitis, festinet,
E et citò veniat opus eius vt videamus: et
appropiet, et veniat consiliū sancti Isra
20 ël, et sciemus illud. ¶Væ, q dicitis malū
bonū, et bonum malū: ponentes tene-
bras lucē, et lucē tenebras: ponētes ama
21 rū in dulce, et dulce in amarū. ¶||Væ, q
sapientes estis in oculis vestris, et co-
22 ram vobismetipsis prudentes. ¶Væ qui
potētes estis ad bibēdū vinū, & viri for-
23 tes ad miscendā ebrietatē. ¶Qui iustifi-
catis impiū pro muneribus, et iustitiā
24 iusti aufertis ab eo. ¶Propter hoc sicut
deuorat stipulā lingua ignis, et calor flā
F mæ exurit, sic radix eorū quasi fauilla
erit, et germen eorū vt puluis ascendet.
Abiecerūt enim legē Dñi exercituum,
et eloquium sancti Israël blasphemaue

*hęc Dñi exercituum 7.|

||Prou.3. a.7. Rom.12. d.16.

25 runt. ¶Ideò iratus est furor Dñi in popu
lum suum, et extendit manum suā su-
per eum, et percussit eum: et conturbati
sunt montes, et facta sunt morticina eo
rum quasi stercus in medio platearum.
In his oībus non est auersus furor eius,
26 sed adhuc manus eius extenta. ¶Et ele-
uabit signum in nationibus procul, &
sibilabit eū de finibus terræ: et ecce fe-
27 stinus velociter veniet. ¶Nō est deficiēs,
neque laborans in eo. non dormitabit,
neq; dormiet, neq; soluetur cingulum
renum eius, nec rumpetur corrigia cal-
28 ciamenti eius. ¶Sagittę eius acutæ, et
oēs arcus eius extenti. Vngulæ equorū
eius vt silex, et rotæ eius quasi impetus
29 tempestatis. ¶Rugitus eius vt leonis, ru
giet vt catuli leonum: et frendet, et tene
bit prædam, et amplexabitur, et nō erit
30 qui eruat. ¶Et sonabit super eum in die
illa sicut sonitus maris, aspiciemus in
terram, et ecce tenebræ tribulationis, et
lux obtenebrata est in caligine eius.

CAP. VI.

1 IN anno quo mortuus est rex Ozias,
A vidi Dñm sedentem super solium ex
celsum et eleuatum: *et ea quę sub ipso
2 erant replebant templum. ¶Seraphim
stabant sup illud: sex alę vni, et sex alæ
alteri. Duabus velabant faciem eius, et
duabꝰ velabāt pedes eius, et duabus vo
3 labant. ¶Et clamabant alter ad alterū,
et dicebant. ||Sanctus sanctus scūs Dñs
B Deus exercituū, plena est oīs terra glo
4 ria eius. ¶Et commota sunt superlimina
ria cardinum à voce clamantis, et do-
5 mꝰ repleta est fumo. ¶Et dixi, Væ mihi,
quia tacui, quia vir pollutus labiis ego
sum, et in medio populi polluta labia
habentis ego habito, et regem Dominū
6 exercituum vidi oculis meis, ¶et volauit
ad me vnus de Seraphim, et in manu
eius calculus, quem forcipe tulerat de
7 altari. ¶Et tetigit os meum, et dixit, Ec-
ce *tetigi hoc labia tua, et auferetur ini
quitas tua, et peccatum tuum munda-
8 bitur. ¶Et audiui vocem Dñi dicentis,
C Quem mittam? et quis ibit nobis? Et di
9 xi, Ecce ego, mitte me. ¶Et dixit, Vade,
et dices pplo huic, ||Audite audientes,
et nolite intelligere: et videte visionē, et
10 nolite cognoscere. ¶Excæca cor populi
huiꝰ, et aures eiꝰ aggraua: et oculos eius
claude: ne fortè videat oculis suis, et au
ribus suis audiat, et corde suo intelli-

* & plena erat domus maiestate eius.

||Apoc 4. c.8. -3.

* tetigit 3

||Mat.13. b.14. Marc.4. b.12 Luca 8. b.10. Ioan.12. f.40. Act.28.f. 6. Rom.11. b.8.

1 ngat, et conuertatur et sanem eum. ¶Et di-
D xi, vsquequo Dñe? Et dixit, Donec deso
lentur ciuitates absq; habitatore, & do-
mus sine hoīe: & terra relinquetur deser-
12 ta. ¶Et longe faciet Dñs hoīes, & multi-
plicabitur quę derelicta fuerat in medio
13 terræ. ¶Et adhuc in ea decimatio, & cō
uertetur, & erit in ostēsionē sicut terebin
thus, & sicut q̄rcus q̄ expādit ramos su-
os, semē sanctū erit id qđ steterit in ea.

CAP. VII.

4. Re 16. a. 5.

1 ET factū est in dieb⁹ Achaz filij Ioa
A than, filij Ozię regis Iuda, ascendit
Rasin rex Syriæ, & Phacee filius Rome
liæ rex Israël in Ierusalē, ad pręliandū
cōtra eā: & non potuerūt debellare eā.
2 ¶Et nuntiauerunt domui Dauid, dicen
tes, Requieuit Syria sup Ephráim, & cō-
motū est cor eius, & cor ppl'i eius: sicut
3 mouentur ligna syluarū à facie venti. ¶Et
dixit Dñs ad Isaiam, Egredere in occur
sum Achaz tu, & q derelictus est Iasub
filius tuus, ad extremū aquæductus pi
4 scinę superioris in via Agri-fullonis. ¶Et
dices ad eū, vide vt sileas: noli timere,
& cor tuū ne formidet à duabus caudis
titionū fumigantiū istorum in ira furo
ris Rasin *regis' Syriæ, & filij Romeliæ:
5 ¶eo ꝙ consilium inierit contra te Syria
in malū. Ephráim, & filius Romelię, di
6 cētes, ¶Ascēdamus ad Iudā, & suscitem⁹
eū, & auellamus eū ad nos, & ponamus
B regē in medio eius filiū Tabeel. ¶Hæc
7 dicit Dñs Deus, non stabit, & non erit
8 istud: ¶sed caput Syrię Damascus, & ca-
put Damasci Rasin: & adhuc sexaginta
q̄nque anni, & desinet Ephráim esse po
9 pulus: ¶& caput Ephráim Samaria, &
caput Samariæ fili⁹ Romeliæ. Si nō cre-
10 dideritis, nō ꝑmanebitis. ¶Et adiecit do
11 minus loq ad Achaz, dicēs, ¶Pete tibi si
gnū à Dño Deo tuo in ꝓfundū iferni,
12 siue ī excelsum suprà. ¶Et dixit Achaz,
13 Non petā, & nō tētabo Dñm. ¶Et dixit,
Audite ergo domus Dauid, Nunq̄d pa-
rum vobis est, molestos esse hoībus, q̄a
14 molesti estis & Deo meo? ¶Propter hoc
C dabit Dñs ipse vobis signū: ‖Ecce, virgo
concipiet, & pariet filiū, *& vocabitur
15 nomen eius Emmanuel: ¶Butyrum &
mel comedet, vt sciat reprobare malū,
16 & eligere bonū. ¶Quia anteq̄ sciat puer
reprobare malū, & eligere bonū, dereli
quetur terra quā tu detestaris à facie duo
17 rum regū suorū. ¶Adducet Dñs super

‖ Mat. 1. d. 23. Luc. 1. c. 31. * vocabis. 9 * vocabit. 7.

te, & super populū tuum, & sup domū
patris tui dies qui non venerunt à die-
bus separationis Ephráim à Iuda cū re-
18 ge Assyriorū. ¶Et erit ī die illa: sibilabit
Dñs muscę quę est in extremo fluminū
19 Ægypti, & api quæ est in terra Assur: ¶&
venient, & requiescent oēs in torrētib⁹
valliū, & in cauernis petrarū, & in om
nibus frutetis, & in vniuersis foramini-
20 bus. ¶In die illa radet Dñs in nouacula
D conducta ‖in his qui trans flumē sunt,
in rege Assyriorum, caput & pilos pedū
21 & barbam vniuersam. ¶Et erit in die il
la: nutriet homo vaccā boum, & duas
22 oues, ¶& prę hubertate lactis comedet
butyrum: butyrū enim & mel mandu-
cabit oīs qui relictus fuerit ī medio ter-
23 rę. ¶Et erit in die illa: omnis locus vbi
fuerint mille vites, mille argēteis, in spi
24 nas & in vepres erunt. ¶Cum sagittis &
arcu ingredientur illuc: vepres enim & spi
25 nę erūt in vniuersa terra. ¶Et oēs mōtes
qui in sarculo sarrientur, nō veniet illuc
terror spinarū & vepriū, & erit ī pascua
bouis, & in conculcationem pecoris.

‖ 4. Reg. 19. d. 35.

CAP. VIII.

1 ET Dixit Dñs ad me, Sume tibi li-
A brū grandē, & scribe in eo stylo ho
minis Velociter spolia detrahe, citò ꝑ-
2 dare. ¶Et adhibui mihi testes fideles
Vriā sacerdotē, & Zachariā filiū Bara-
3 chiæ: ¶& accessi ad ꝓphetissam, & cōce
pit, & peperit filiū. Et dixit Dñs ad me.
Voca nomē ei⁹ Accelera-spolia-detrahe
4 re, Festina ꝑdari. ¶Quia anteq̄ sciat puer
vocare patrē suū & matrē suā, auferetur
fortitudo Damasci, & spolia Samariæ
5 corā rege Assyriorū. ¶Et adiecit Dñs lo
6 qui ad me adhuc, dicēs, ¶Pro eo ꝙ abie-
cit populus iste aquas Siloe, q̄ vadūt cū
silentio, & assumpsit magis Rasin, & fi-
7 liū Romelię: ¶ꝓpter hoc ecce Dñs addu
cet super eos aquas fluminis fortes &
B multas, regē Assyriorū et oēm gloriam
ei⁹: et ascēdet sup oēs riuos eius, et fluet
8 sup vniuersas ripas eius, ¶et ibit p Iudā
inundans, et trāsiēs vsq; ad collum ve-
niet. Et erit extensio alarū eius, implens
9 latitudinē terræ tuæ ô Emmanuel. ¶Cō
gregamini populi, et vincimini, et audi
te vniuersę procul terrę: cōfortamini et
vincimini, accingite vos et vincimini.
10 ¶inite cōsiliū et dissipabitur: loq̄mini ver
11 bum, et nō fiet: q̄a nobiscū Deus. ¶Hęc
enim ait Domin⁹ ad me, Sicut in manu

forti

forti erudiuit me,ne irē in via ppli hui⁹
12 dicēs,¶Nō dicatis, coniuratio:oía eni q̄
C loquitur ppl's iste,cōiuratio est:& timo-
13 rē ei⁹ ne timeatis,neq; paueatis. ¶Dn̄m
exercituū ipsum sāctificate : ipse pauor
14 vester, & ipse terror vester . ¶ Et erit vo-
bis in sanctificationē . ‖ In lapidē autē
offensionis, & in petrā scādali duabus
domibus Isrl, in laqueū & in ruinā ha-
15 bitantibus Ierl'em . ¶ Et offendēt ex eis
plurimi,& cadent & cōterent,& irretiē
16 tur & capient. ¶Liga testimoniū, signa
17 legem in discipulis meis.¶Et expectabo
Dn̄m q̄ ascōdit faciē suā à domo Iacob
18 & prestolabor eum. ¶‖Ecce, ego & pueri
D mei quos dedit mihi Dn̄s in signū, &
in portentū Isrl à Dn̄o exercituū, q̄ ha-
19 bitat in mōte Siō.¶Et cū dixerit ad vos,
Querite à pythonibus,& à diuinis q̄ stri
dent in incantationibus suis: Nunquid
non populus à Deo suo requiret visio-
20 nem? pro viuis à mortuis? ¶ Ad legem
magis,& ad testimonium. Quòd si nō
dixerint iuxta verbum hoc, non erit eis
21 matutina lux.¶Et transibit per eam, cor
ruet,& esuriet:& cū esurierit,irascetur,
& maledicet regi suo,& Deo suo, & su-
22 spiciet sursum.¶Et ad terram intuebit,
& ecce tribulatio & tenebre,dissolutio
& angustia,& caligo persequens,& non
poterit auolare de angustia sua.

‖Luc.2.e 34. Rom 9.f 33. 1.Pet.2.b.7.
‖Heb.2.d 13.

CAP. IX.

1 A PRimo tempore alleuiata est terra
Zabulon & terra Nephthali, & no-
uissimo aggrauata est via maris trans
2 Iordanē Galilee *Gentiū. ¶ Populus qui
ambulabat in tenebris, vidit lucem ma
gnam: habitantibus in regione vmbræ
3 mortis, lux orta est eis. ¶ Multiplicasti
gentē, nō magnificasti letitiā. Letabunt
corā te, sicut q̄ letant in messe, sicut ex-
ultāt victores capta p̄da,qn̄ diuidūt spo
4 lia.¶Iugum enim oneris eius,& virgam
humeri eius, & sceptrum exactoris ei⁹
5 superasti, ‖sicut in die Madian. ¶ Quia
oīs violenta predatio cū tumultu,& ue-
stimentum mistū sanguine erit in com
6 bustionē & cib⁹ ignis. ¶‖ PARVVLVS
B enim NATVS est nobis,& filius datus
est nobis,& factus est principatus super
humerū eius: & vocabitur nomē ei⁹ ad-
mirabilis,cōsiliarius,Deus fortis,p̄r fu-
7 turi seculi,princeps pacis. ¶Multiplica-
bit eius imperiū. & pacis nō erit finis:
super solium Dauid, & super regnū ei⁹
sedebit vt cōfirmet illud, & corrobo-
ret in iudicio & iustitia amodò & vsq;
in sempiternū. Zelus Domini exercituū
8 faciet hoc. ¶Verbū misit Dn̄s in Iacob,
9 & cecidit in Israël. ¶ Et sciet omnis po-
pulus Ephràim,& habitantes Samariā,
in superbia & magnitudine cordis dicē
10 tes,¶Lateres ceciderūt,sed quadris lapi-
dibus edificabimus:sycomoros succide
11 runt,sed cedros immutabimus.¶Et ele
uabit Dn̄s hostes Rasin super eū,& ini-
12 micos eius in tumultū vertet. ¶Syriam
ab oriente, & Philisthijm ab occidēte:
C & deuorabūt Isrl toto ore. In omnibus
his nō est auersus furor eius, sed adhuc
13 manus eius extenta: ¶& ppl's non est re-
uersus ad percutientem se, & Dominū
14 exercituū nō inquisierunt. ¶ Et disper-
det Dominus ab Israël caput & caudā,
15 incuruantē & *refrænantē die vna. ¶Lō
gæuus & honorabilis, ipse est caput.: &
propheta docens mēdaciū, ipse est cau-
16 da.¶Et erunt, qui beatificant pplm istū
seducentes, & qui beatificantur, præci-
17 pitati. ¶Propter hoc super adolescentu-
D lis eius non letabitur Dominus:& pu-
pillorū eius & viduarū nō miserebitur:
quia omnis hypocrita est & nequam,&
vniuersum os locutum est stultitiā. In
omnib⁹ his non est auersus furor eius,
18 sed adhuc manus eius extenta. ¶Succē-
sa est enim quasi ignis impietas, veprē
& spinam vorabit:& succendet in den-
sitate saltus, & conuoluetur superbia
19 fumi. ¶In ira Dn̄i exercituū conturbata
est terra,& erit populus quasi esca ignis
20 vir fratri suo non parcet.¶Et declinabit
ad dexteram,& esuriet: & comedet ad
sinistrā,& non saturabitur: vnusquisq;
21 carnē brachij sui vorabit. ¶Manasses E-
phràim & Ephràim Manassen,simul ip
si contra Iudā.In oīb⁹ his nō est auers⁹
furor eius,sed adhuc manus ei⁹ extēta.

‖Mat.4.c. 15.
*Gentiū populus 12.
‖Iudi.7.f 22.
‖Luc.2.a 7.

CAP. X.

1 VÆ qui cōdunt leges iniquas:& scri
2 bentes,iniustitiam scripserūt, ¶ vt
A opprimerent in iudicio paupes, & vim
facerent causæ humiliū populi mei vt
essent vidue præda eorum, & pupillos
3 diriperent. ¶ Quid facietis in die visita-
tionis,& calamitatis delonge veniētis?
ad cui⁹ cōfugietis auxiliū? & vbi dereli
4 quetis gl'iā vestrā, ¶ ne incuruemini sub
vinculo,& cū interfectis cadatis? Super
oibus his non est auersus furor eius,sed

5 adhuc manus eius extenta. ¶ Væ Assur,
virga furoris mei & baculus ipse est, in
6 manu eorũ indignatio mea. ¶ Ad gentẽ
fallacẽ mittã eũ, & contra ppl'm furoris
B mei mãdabo illi, vt auferat spolia, & di
ripiat pdã, & ponat illũ in cõculcatio-
7 nẽ quasi lutũ platearũ. ¶ Ipse aũt nõ sic
arbitrabit', & cor ei⁹ nõ ita existimabit:
sed ad cõterendũ erit cor ei⁹, & ad iter-
8 necionẽ gentiũ nõ paucarũ. ¶ Dicet enĩ,
Nunquid nõ principes mei simul reges
9 sunt? ¶ Nunquid non vt Charcamis, sic
Calano: & vt Arphad, sic Emath? nũqd
10 nõ vt Damascus, sic Samaria? ¶ Quõ íue-
nit man⁹ mea regna idôli, sic & simula
11 chra eorũ de Ierl'em & de Samaria. ¶ Nũ
C qd nõ sicut feci Samariç & idôlis eius,
12 sic faciã Ierl'em & simulachris eius? ¶ Et
erit, cũ impleuerit Dñs cũcta opa sua ĩ
mõte Siõ & in Ierl'em, visitabo sup fru-
ctũ magnifici cordis regis ‖ Assur, & sup 4. Re. 19 & 35. Inf. 37. & 36.
13 gl'iam altitudinis oculorũ eius. ¶ Dixit
enĩ, ĩ fortitudine man⁹ meç feci, & ĩ sa-
piẽtia mea ĩtellexi: & abstuli terminos
pplorũ, & prĩcipes eorũ deprędat⁹ sum,
& detraxi quasi potẽs ĩ sublimi residẽ-
14 tes. ¶ Et íuenit quasi nidũ man⁹ mea for
titudinẽ pplorũ: & sicut colligunt oua
q̃ derelicta sũt, sic vniuersam terrã ego
cõgregaui: & nõ fuit q moueret pennã,
15 & aperiret os, & ganniret. ¶ Nũquid gl'ia
D bitur securis contra eum q secat in ea?
aut exaltabitur serra contra eum à quo
trahitur? quomodò si eleuetur virga cõ
tra eleuantem se, & exaltetur baculus
16 q vtiq; lignum est. ¶ Propter hoc mittet
Dominator Dñs exercituũ, in pinguib⁹
eius tenuitatem: & subtus gloriam eius
succẽsa ardebit quasi combustio ignis.
17 ¶ Et erit lumẽ Isr'l in igne, & Sanctus ei⁹
in flamma: & succendetur, & deuorabi
18 tur spina eius, & vepres in die vna. ¶ Et
E gloria saltus eius, & carmeli ei⁹ ab ani
ma vsq; ad carnem consumetur, & erit
19 terrore profugus. ¶ Et reliquiç ligni sal-
tus eius præ paucitate numerabuntur,
20 & puer scribet eos. ¶ Et erit ĩ die illa: nõ
adijciet residuũ Isr'l, & hi q fugerint de
domo Iacob, inniti super eo qui pcutit
eos: sed innitetur super Dñm sanctum
21 Israël, ᵃ in veritate. ¶ Reliquiç conuertẽ
tur, reliquiæ, inquam, Iacob ad Deum
22 fortem. ¶ ‖ Si enim fuerit ppl's tuus Israël
quasi arena maris, reliquiæ conuerten-
tur ex eo, consummatio abbreuiata in-

ᵃ In veritate reliquiæ 14.

23 undabit iustitiam. ¶ Consummationẽ
F enĩ & abbreuiationẽ Dñs De⁹ exercituũ
24 faciet in medio oĩs terræ. ¶ Propter hoc,
hæc dicit Dñs Deus exercituum, Noli ti
mere ppl's meus habitator Siõ, ab Assur
in virga percutiet te, & baculũ suũ le-
25 uabit super te in via Ægypti. ¶ Adhuc
enĩ paululũ modicũq; & cõsummabit
indignatio, et furor meus super scelus Inf. 37. & 36.
26 eorum. ¶ ‖ Et suscitabit sup eũ Dñs exer
cituũ flagellũ, ‖ iuxta plagã Madiã ĩ Pe Iud. 7. & 25.
tra-Oreb, & virgã suã sup mare, & leuã-
27 uit eã in via Ægypti. ¶ Et erit ĩ die illa:
auferetur onus eius de humero tuo, &
iugum eius de collo tuo, & cõputrescet
28 iugum à facie olei. ¶ Veniet in Aiath, trã
G sibit in Magron: apud Machmas cõmẽ
29 dabit vasa sua. ¶ Trãsierũt cursim Gaba
sedes nostra: obstupuit Rama. Gabaath
30 Saulis fugit. ¶ Hinni voce tua filia Gal-
lim, attẽde Laisa, paupercula Anathoth.
31 ¶ Migrauit Medemena: habitatores Ga-
32 bim confortamini. ¶ Adhuc dies est, vt ĩ
Nobe stetur agitabit manũ suã super
33 montẽ filiæ Sion, collem Ierl'em. ¶ Ecce,
dominator Dñs exercituũ confringet
lagunculam in terrore, & excelsi statu-
ra succîdentur, & sublimes humiliabũ
34 tur. ¶ Et subuertentur condensa saltus
ferro: & Libanus cum excelsis cadet.

CAP. XI.

1 ET ‖ egredietur virga de radice Iesse,
A & flos de radice ei⁹ ascẽdet. ¶ Et re- Act. 13. d. 22.
2 quiescet super eum spiritus Dñi, spirit⁹
sapientiç & intellectus, spirit⁹ cõsilij &
fortitudinis, spiritus sciẽtiç & pietatis.
3 ¶ Et replebit eũ spirit⁹ timoris Dñi: non
s'm visionẽ oculorũ iudicabit, neq; s'm
4 auditũ auriũ arguet: ¶ Sed iudicabit in
iustitia pauperes, & arguet in æquitate 2. Tess. 2.
p mãsuetis terrç: & pcutiet terrã virga c. 8.
oris sui, & spiritu labiorũ suorũ interfi-
5 ciet impiũ. ¶ Et erit iustitia cingulũ lum
borũ eius: & fides cinctoriũ renum eius. Inf. 65. d
6 ¶ ‖ Habitabit lupus cũ agno: & pardus 25.
B cum hœdo accubabit: vitulus, & leo,
& ouis simul morabunt', & puer paruu
7 lus minabit eos. ¶ Vitulus, & vrsus pascẽ
tur: simul requiescent catuli eorũ, & leo
8 quasi bos comedet paleas. ¶ Et delecta-
bitur infans ab ubere super foramine
aspidis: & ĩ cauerna reguli, qui ablacta
9 ctus fuerit manũ suã mittet. ¶ Nõ noce-
bunt, & non occîdent in vniuerso mon
te sancto meo, quia repleta est terra sciẽ

tia

tia Domini, sicut aquæ maris operiẽtes.
Rom. 15 c. 13. 10 In die illa radix Iesse, q stat in signũ
pplorum, ipsum gentes deprecabũtur,
Sup. 10 c. 23. 11 & erit sepulchrum eius gloriosum. Et
C erit in die illa: adijciet Dñs secundò
manum suam ad possidẽdum residuũ
ppli sui, quod relinquetur ab Assyrijs,
& ab Ægypto, & à Phethros, & ab Æ-
thiopia, & ab Ælam, & à Sennaar, & ab
12 Emath, & ab insulis maris. Et leuabit
signũ in nationes, & congregabit profu
gos Israël, & dispersos Iuda colliget à
13 quatuor plagis terrę. Et auferetur zel⁹
Ephraim, & hostes Iuda peribũt: Ephraĩ
non æmulabitur Iudam, & Iudas non
14 pugnabit contra Ephraim. Et volabũt
D i humeros Philisthijm per mare, simul
prædabuntur filios Oriẽtis: Idumęa &
Moab præceptum manus eorum, & fi-
15 lij Ammon obedientes erunt. Et deso
labit Dñs linguã maris Ægypti, & leua
bit manũ suã sup flumẽ in fortitudine
spiritus sui: & percutiet eũ in septẽ riuis,
16 ita vt transeant per eum calceati. Et e-
rit via residuo populo meo, qui relin-
Exo. 14. g. 29. quetur ab Assyrijs: sicut fuit Israëli in
die illa qua ascendit de terra Ægypti.

CAP. XII.

1 ET dices in die illa, Confitebor tibi
A Dñe, qm̃ iratus es mihi: conuersus
est furor tuus, & consolatus es me.
2 Ecce Deus saluator me⁹, fiducialiter
Exo. 15. a. 2. Psal. 117 c. 14. agam, & nõ timebo: qa fortitudo mea,
& laus mea Dominus*, & factus est mi-
*Deus io. hi in salutem.
3 Haurietis aquas in gaudio de fonti-
bus saluatoris.
4 Et dicetis in die illa, Cõfitemini Do
B mino, & inuocate nomẽ eius: notas fa-
cite in pplis adinuentiones ei⁹: memen
tote quoniam excelsum est nomen ei⁹.
5 Cantate Dño quoniam magnificè
fecit: annuntiate hoc in vniuersa terra.
6 Exulta, & lauda habitatio Sion: qa
magnus in medio tui sanctus Israël.

CAP. XIII.

1 ONus Babylonis, qđ vidit Isaias fi-
A lius Amos. Super mõtẽ caligino-
2 sum leuate signũ, exaltate vocẽ, leuate
3 manũ, & ingrediant portas duces. Ego
mandaui sanctificatis meis, & vocaui
fortes meos in ira mea, exultãtes in glia
4 mea. Vox multitudinis in mõtib⁹ qua
si pplorum frequentium, vox sonitus re
gum & gentium congregatarum: Dñs
5 exercituũ pręcepit militię belli, veniẽ
tibus de terra pcul, à summitate cæli:
Dñs, & vasa furoris ei⁹, vt disPdat oẽm
6 terrã. Vlulate, quia propè est dies Dñi:
7 quasi vastitas à Dño veniet. Propter
hoc oẽs man⁹ dissoluentur, & oẽ cor ho
8 minis cõtabescet & cõteretur. Torsio-
B nes & dolores tenebũt, quasi parturiẽ,
dolebunt: vnusquisq; ad pximũ suum
stupebit, facies combustæ vultus eorũ.
9 Ecce dies Dñi veniet, crudelis & indi-
gnationis plenus, & iræ, furorisq; ad po
nendã terram in solitudinem, & pecca
10 tores eius conterendos de ea. Qm̃ stel
lę cæli, & splendor earũ nõ expandent Ezec. 32. b. 7. Ioel. 2. c. 5
lumen suum: obtenebrat⁹ est sol in or
tu suo, & luna non splendebit in lumi Mat. 24. c. 29 Mar. 13. c. 24. Luc. 21. c 25.
11 ne suo. Et visitabo super orbis mala, &
C contra impios iniqtatẽ eorũ, & qescere
faciã superbiã infidelium, & arrogãtiã
12 fortiũ humiliabo. Pretiosior erit vir
13 auro, & homo mũdo obrizo. Super
hoc, cęlũ turbabo, & mouebitur terra
de loco suo, pp indignationem Dñi ex-
ercituum, & pp diem iræ furoris eius.
14 Et erit quasi damula fugiens, & quasi
ouis: & nõ erit q congreget: vnusquisq;
ad pplm suum conuertetur, & singuli
15 ad terram suam fugient. Oĩs q inuen-
tus fuerit, occidetur: & oĩs q superuene
16 rit, cadet in gladio. Infantes eorum al-
lidentur in oculis eorum: diripientur Psal. 136 b. 9.
domus eorum, & vxores eorum viola-
17 buntur. Ecce ego suscitabo super eos
Medos, q argentum non quęrant, nec
18 aurum velint. sed sagittis paruulos in
D terficient, & lactentibus vteri nõ mise-
rebunt, & sup filios non parcet oculus
19 eorũ. Et erit Babylon illa gloriosa ĩ re-
gnis, inclyta in superbia Chaldęorum,
sicut subuertit Dñs Sodomã & Gomor Gen. 19 c. 24.
20 rham. Non habitabitur vsque in finẽ,
& nõ fundabitur vsque ad generationẽ
& generationem: nec ponet ibi tentori-
ria Arabs, nec pastores requiescent ibi.
21 Sed requiescent ibi bestię, & replebun
tur domus eorum draconibus: & habi
tabunt ibi strutiones, & pilosi saltabũt
22 ibi: Et respondebunt ibi vlulæ in ædib⁹
eius, & sirenes in delubris voluptatis.

CAP. XIIII.

1 PRopè est vt veniat tps eius, & dies
A eius non elongabunt. Miserebitur
enim Dñs Iacob, & eliget adhuc de Is-
raël, & requiescere eos faciet super hu-

mum

mum suam: adiūgetur aduena ad eos,
2 & adhærebit domui Iacob. ¶Et tenebūt
eos populi, & adducēt eos in locū suū:
& possidebit eos dom⁹ Israël super terrā
Dñi in seruos & ancillas: & erunt capiē
tes eos q̃ se ceperant, & subijciēt exacto
3 res suos. ¶Et erit in die illa: cùm requiē
dederit tibi Deus à labore tuo, & à con
cussione tua, & à seruitute dura qua
4 antè seruisti, sumes parabolā istā cōtra
B regē Babylonis, & dices, Quomodò ces
5 sauit exactor, quieuit tributū? ¶Cōtriuit
Dñs baculū impiorū, virgā dominātiū,
6 ¶cædentē populos in indignatione, pla
ga insanabili, subijcientē in furore gē-
7 tes, ꝑsequentē crudeliter. ¶Cōquieuit &
siluit oīs terra, gauisa est & exultauit:
8 ¶abietes quoq; lætatæ sunt super te, &
cedri Libani, ex quo dormisti, non ascē
9 dit q̃ succīdat nos. ¶Infernus subter cō
turbatus est in occursum aduentus tui,
C suscitauit tibi gigātes. Oēs principes ter
ræ surrexerunt de solijs suis, oēs princi-
10 pes nationū. ¶Vniuersi respōdebunt, &
dicent tibi, Et tu vulneratus es sicut &
11 nos, nostri similis effectus es. ¶Detracta
est ad inferos superbia tua, cócidit ca-
dauer tuum: subter te sternetur tinea,
12 & operimētū tuū erūt vermes. ¶Quomo
do cecidisti de cælo lucifer, q̃ manè o-
riebaris? corruisti in terrā, q̃ vulnerabas
13 gentes? ¶q̃ dicebas in corde tuo, In cęlū
conscendā, super astra Dei exaltabo so
liū meū, *sedebo in mōte testamētī, in
14 lateribus Aquilonis, ¶Ascendā super al
titudinē nubiū, similis ero Altissimo.
15 ¶Veruntamen ad infernū detraheris in
16 ꝓfundū laci. ¶Qui te viderint, ad te in
D clinabuntur, teq; ꝓspicient, Nunquid
iste est vir q̃ conturbauit terrā, q̃ cōcus-
17 sit regna? ¶Qui posuit orbē desertū, &
vrbes eius destruxit, vinctis eius non
18 aperuit carcerē? ¶Omnes reges gētiū vni
uersi dormierūt in gloria, vir in domo
19 sua. ¶Tu aūt proiectus es de sepulchro
tuo, quasi stirps inutilis pollutus, & ob
uolutus cū his q̃ interfecti sunt gladio,
& descenderunt ad fundamenta laci,
20 quasi cadauer putridū. ¶ Non habebis
consortiū neq; cum eis in sepultura: tu
enim terrā tuā disperdidisti, tu populū
tuū occidisti: nō vocabitur in æternū se
21 mē pessimorū. ¶Præparate filios eius oc
cisioni, in iniquitate patrū suorū nō cō
surgēt, nec hæreditabunt terrā: neq; im
22 plebūt faciē orbis ciuitatū. ¶ Et cōsurgā
super eos, dicit Dñs exercituū: & ꝑdam
Babylonis nomē, & reliquias, & germē,
23 & ꝓgeniē: dicit Dñs. ¶Et ponā eā in pos
sessionē ericij, & in paludes aquarū, &
scopabo eam in scopa terrens, dicit Dñs
24 exercituū. ¶Iurauit Dñs exercituū, dicēs
F Si nō vt putaui ita erit. & quomodò mē
25 te tractaui, ¶sic eueniet, Vt conterā Assy
riū in terra mea, & in mōtibus meis cō
culcē eū, & auferet ab eis iugū eius, &
onus illius ab humero eorū tolletur.
26 ¶Hoc cōsiliū qđ cogitaui super oēm ter
rā, & hæc est manus extenta super vni-
27 uersas gentes. ¶Dñs enim exercituū de-
creuit: & quis poterit infirmare? & ma-
28 nus eius extenta: & quis auertet eā? ¶In
anno quo mortuus est rex Achaz, factū
29 est onus istud. ¶ Ne læteris Philistęa oīs
tu, q̄m cōminuta est virga ꝑcussoris tui
de radice enim colubri egredietur regu
lus, & semen eius absorbens volucrē.
30 ¶Et pascentur primogeniti pauperū, &
pauperes fiducialiter requiescēt: & in-
terire faciā in fame radicē tuam, & reli-
31 quias tuas interficiā. ¶Vlula porta, cla-
ma ciuitas: ꝓstrata est Philisthæa oīs:
ab Aquilone enim fumus veniet, & nō
32 est q̃ effugiet agmen eius. ¶Et q̃d respon
debitur nuntijs gentis? Quia Dñs fun-
dauit Sion, & in *ipsa' sperabunt pau- * ipsa.
peres populi eius.

CAP. XV.

1 ONus Moab, quia nocte vastata est
A Ar-Moab, cōticuit: q̄a nocte vasta
2 tus est Murus Moab, cōticuit. ¶ Ascēdit
domus & Dibon ad excelsa in planctū:
super Nabo & super Medaba, Moab
vlulabit: ‖in cunctis capitibus eius cal-
3 uitiū: & oīs barba radetur. ¶ ‖In triuijs
eius accincti sūt sacco: super tecta eius ‖Iere. 48.
& in plateis ei⁹ oīs *vlulatus', descēdit† in † 37.
4 fletū. ¶Clamabit Hesebō & Eleale, vsq; † Ezec. 7. c. 8.
B Iasa audita est vox eorū: super hoc ex-
pediti Moab vlulabūt, anima eius vlu- * vlulat⁹.
5 labit sibi ¶Cor meum ad Moab clama 4.
bit, vectes eius vsq; ad Segor vitulā *con
釘sternātē'. Per ascēsum enim Luith flens * conternantem,
ascendet, & in via Oronaim clamorem id est, tri-
6 contritionis leuabūt. ¶Aquæ enim Nē- mam 7.
rim desertæ erunt, q̄a aruit herba, defe
7 cit germē, viror oīs interijt. ¶ Secūdum
magnitudinē operis & visitatio eorū:
8 ad torrentē salicū ducent eos, ¶Q̄m cir
cuibit clamor terminū Moab: vsq; ad

Callim

Gallim vlulatus eius, & vsq; ad Puteũ-
9 Elim clamor eius. ¶ Quia aquæ Dibon
repletæ sunt sanguine: ponam enim su
per Dibon additamenta: his q fugerint
de Moab leonem, & reliquijs terræ. *reliquis 21.

CAP. XVI.

1 A Emitte agnũ Dñe dñatorẽ terræ, de
Petra deserti ad montẽ filiæ Sion.)
2 ¶ Et erit sicut auis fugiẽs, & pulli de ni-
do auolantes, sic erunt filiæ Moab in
3 trãscensu Arnon. ¶ Ini cõsiliũ, coge cõci
liũ: pone quasi noctẽ vmbrã tuã in me-
ridie: absconde fugientes, & vagos ne p
4 das. ¶ Habitabunt apud te pfugi mei:
Moab esto latibulũ eorũ à facie vasta-
toris: finitus est enim puluis, consum-
matus est miser, defecit, q cõculcabat
5 terrã. ¶ Et pparabitur in misericordia so
B liũ: & sedebit super eũ in ueritate in ta
bernaculo Dauid iudicãs & qrens iudi
ciũ, & velociter reddens qđ iustũ est.
6 ¶ Audiuimus superbiã Moab, superbus ¶Iere.48. d.29.
est valde: superbia eius & arrogantia
eius, & indignatio eius, plusquã fortitu
7 do eius. ¶ Idcirco vlulabit Moab ad Mo
ab, vniuersus vlulabit: his q lætãtur su
per muros cocti lateris, loquimini pla-
8 gas suas. ¶ Qm suburbana Hesebõ deser
ta sunt, & vineã Sabama Dñi Gentiũ ex
ciderũt flagella eius: vsq; ad Iazer pue
nerũt, errauerunt in deserto, ppagines
9 eius relictæ sunt, transierunt mare. ¶ Su
per hoc plorabo in fletu Iaser vineã Sa
bama: inebriabo te lachryma mea He-
sebõ, & Eleale: qm super vindemiã tuã,
& super messem tuã vox calcantium ir
10 ruit. ¶ Et auferetr lætitia & exultatio de
D Carmelo, & in vineis nõ exultabit neq;
iubilabit, vinũ in torculari nõ calcabit
q calcare cõsueuerat: vocem calcantiũ
11 abstuli. ¶ Super hoc venter meus ad Mo
ab quasi cithara sonabit, & viscera mea
12 ad murũ cocti lateris. ¶ Et erit, cùm ap-
paruerit qđ laborauit Moab super ex-
celsis suis, ingredietr ad sancta sua vt ob
13 secret, & nõ valebit. ¶ Hoc verbũ qđ lo
14 cutus est Dñs ad Moab extunc. ¶ Et nũc
locutus est Dñs dicens: In tribus annis
quasi anni mercenarij auferetur gloria
Moab super oĩ populo multo, & relinq
tur *paru9 & modic9, nequaquã mult9. *in eo sicut racemus.

CAP. XVII.

1 A Onus Damasci. Ecce Damascus desi
net esse ciuitas, & erit sicut aceru9
2 lapidum in ruina. ¶ Derelictæ ciuitates
Aroër gregibus erunt, & requiescẽt ibi,
3 & nõ erit q exterreat. ¶ Et cessabit adiu-
toriũ ab Ephráim, & regnũ à Damasco,
& reliquiæ Syriæ, sicut gloria filiorum
4 Israël erũt: dicit Dñs exercituũ. ¶ Et erit
in die illa, attenuabitur gloria Iacob, &
5 pinguedo carnis ei9 marcescet. ¶ Et erit
sicut congregãs in messe qđ restiterit,
& brachiũ eius spicas leget, & erit sicut
6 qrẽs spicas in valle Raphaim. ¶ Et relin-
B quetur in eo sicut racemus, & sicut ex-
cussio oleæ duarũ vel triũ oliuarũ in sũ
mitate rami, siue quatuor aut quinque
in cacuminibus eius fructus eius. Dicit
7 Dñs Deus Israël. ¶ In die illa inclinabitr
homo ad factorẽ suũ, & oculi eius ad
8 sanctũ Israël respiciẽt. ¶ & nõ inclinabi
tur ad altaria q fecerũt manus eius: &
q operati sũt digiti eius nõ respiciet, lu
9 cos & delubra. ¶ In die illa erunt ciuita
C tes fortitudinis eius derelictæ sicut ara-
tra, & segetes q derelictæ sunt à facie fi-
10 liorũ Israël, & *eris deserta. ¶ Quia obli *erit 7.
ta es Dei saluatoris tui, & fortis adiuto
ris tui non es recordata: ppterea plan-
tabis plantationẽ *fidelẽ, & germẽ alie- *infidelẽ.
11 nũ seminabis. ¶ In die plantationis tuæ
labrusca, & mane semen tuũ florebit:
ablata est messis in die hæreditatis, &
12 dolebit grauiter. ¶ Væ *multitudo popu *multitudini 10.
lorũ multorũ vt multitudo maris sonã
D tis: & tumultus turbarũ sicut sonitus
13 aquarũ multarũ. ¶ Sonabũt populi sicut
sonitus aquarũ inundantiũ, & increpa
bit eũ, & fugiet procul: & rapietr sicut
puluis mõtiũ à facie venti, & sicut tur
14 bo corã tẽpestate. ¶ In tpe vespere, & ec-
ce turbatio: in matutino, & non subsi-
stet, hæc est pars eorum qui vastauerũt
nos, & sors diripientium nos.

CAP. XVIII.

1 A Væ terræ cymbalo alarũ q est trãs
flumina Æthiopiæ, ¶ q mittit in ma
2 re legatos, & in vasis papyri super a-
quas. Ite angeli veloces ad gentẽ cõuul
sam, & dilaceratã: ad populũ terribilẽ,
post quẽ nõ est alius: ad gentẽ expectan
tẽ * & conculcatã, cuius diripuerunt flu-
3 mina terrã eius. ¶ * Oẽs habitatores or *expectantem.
bis q moramini in terra, cùm eleuatũ *ad montem nominis Domini exercituũ, montem Sion.
fuerit signũ in mõtib9, videbitis, & clã
4 gorẽ tubæ audietis: qa hæc dicit Dñs ad
me, Quiescã, & cõsiderabo in loco meo
sicut meridiana lux clara est, & sicut
5 nubes roris in die messis. ¶ Ante messẽ

5 enī tot' efflornit, & ímatura pfecti o ger
minabit, & pcidēt ramuſculi eius fal
cib': & q̄ derelicta fuerit, abſcidētur, &
6 excutient. ¶ Et relinquent ſimul auibus
mōtiū, & beſtijs terræ : & ęſtate ppetua
erunt ſup eū volucres, & oēs beſtię terrę
ſup illū hyemabūt. ¶ In tpe illo deferet
7 munus Dn̄o exercituū à populo diuul-
ſo & dilacerato: à populo terribili poſt
quē non fuit alius à gente expectante',
expectante' & conculcata, cuius diri-
puerunt flumina terrā ei' ad locū nomi
nis Dn̄i exercituum montem Sion.

CAP. XIX

1 A ONus Ægypti, Ecce Dn̄s aſcendet ſu
per nubem leuem, & ingredietur
Ægyptum & commouebuntur ſimula-
chra Ægypti à facie eius, & cor Ægypti
2 tabeſcet in medio eius. ¶ Et concurrere
faciam Ægyptios aduerſus Ægyptios: &
pugnabit vir cōtra fratrē ſuū, & vir con
tra amicū ſuū, ciuitas aduerſus ciuitatē
3 regnū aduerſus regnum. ¶ Et dirumpet
ſpiritus Ægypti in viſceribus eius, & cō
ſiliū eius pręcipitabo: & interrogabunt
ſimulachra ſua, & diuinos ſuos, & py-
4 thones, & ariolos. ¶ Et tradam Ægyptū ī
manu dn̄orum crudelium, & rex fortis
dn̄abitur eorum, ait Dn̄s Deus exerci-
5 tuum. ¶ Et areſcet aqua de mari, & flu-
6 uius deſolabitur atque ſiccabitur. ¶ Et
deficient flumina: *attenuabunt, & ſic-
cabuntur riui aggerum. Calamus & iū-
7 cus marceſcet. ¶ nudabitur alueus riui à
B fonte ſuo: & oīs ſementis irrigua ſicca-
8 bit, areſcet: & nō erit. ¶ Et mœrebūt pi-
ſcatores, & lugebūt oēs mittētes in flu-
mē hamū, & expandētes rete ſup faciē
9 aquarū emarceſcent. ¶ Confundentur
q operabantur linum, 'plectentes' & te
10 xētes ſubtilia. ¶ Et erūt irrigua eius flac
cētia: oēs q faciebāt lacunas ad capiē-
11 dos piſces. ¶ Stulti principes Taneos, ſa-
pientes conſiliarij Pharaonis dederunt
conſiliū inſipiens, quō dicitis Pharao-
ni, Filius ſapientiū ego filius regū anti-
12 quorū? Vbi nunc ſunt ſapientes tui? an
nuntient tibi, & indicent quid cogita-
13 uerit Dn̄s exercituū ſup Ægyptū. ¶ Stul-
ti facti ſunt principes Taneos, emarcue-
rūt pricipes Mempheos, deceperūt Ægy
14 ptū angulū pplorū ei'. ¶ Dn̄s miſcuit in
medio eius ſpiritū vertiginis: & errare
fecerunt Ægyptum in oī opere ſuo, ſi-
15 cut errat ebrius & vomens. ¶ Et non erit
C Ægypto opus quod faciat caput & cau-
16 dā incuruantē & refrænantē. ¶ In die il-
la erit Ægyptus quaſi mulieres, & ſtupe
bunt & timebunt à facie commotionis
manus Dn̄i exercituū, quam ipſe moue
17 bit ſuper eā. ¶ Et erit terra Iuda Ægypto
in pauorem: oīs qui illius fuerit recor-
datus, pauebit à facie conſilij Dn̄i exer
18 cituū, qd̄ ipſe cogitauit ſuper eā. ¶ In die
illa erūt quinq; ciuitates in terra Ægyp-
ti, loquētes lingua Chanáan, & iurātes
per Dn̄m exercituum: Ciuitas ſolis vo-
19 cabitur vna. ¶ In die illa erit altare Dn̄i
in medio terræ Ægypti, & titulus Dn̄i
20 iuxta terminū eius: ¶ & erit in ſignū &
D in teſtimoniū Dn̄o exercituum in terra
Ægypti. Clamabunt enī ad Dn̄m à fa-
cie tribulantis, & mittet eis ſaluatorē &
21 propugnatorē qui liberet eos. ¶ Et cognō
ſcetur Dn̄s ab Ægypto, & cognoſcent Æ-
gyptij Dn̄m in die illa, & colent eum in
hoſtijs & in muneribus: & vota vouē-
22 bunt Dn̄o & ſoluent. ¶ Et percutiet Dn̄s
Ægyptū plaga, & ſanabit eam, & reuertē
tur ad Dn̄m, & placabitur eis, & ſana-
23 bit eos. ¶ In die illa erit via de Ægypto ī
Aſſyrios, & intrabit Aſſyrius Ægyptū,
& Ægyptius in Aſſyrios, & ſeruiēt Ægyp
24 tij Aſſur. ¶ In die illa erit Iſrl̄ tertius Æ-
gyptio & Aſſyrio: benedictio in medio
25 terræ, ¶ cui benedixit Dn̄s exercituum,
dicens: Benedictus populus meus Ægy
pti, & opus manuum mearum *Aſſyrio, *Aſſyrius
hæreditas autem mea Iſraël. 4.

CAP. XX.

1 A IN anno quo ingreſſus eſt Tharthā in
Azōtum, cū miſiſſet eum Sargon rex
Aſſyriorum, & pugnaſſet contra Azōtū,
2 & cepiſſet eam. ¶ In tempore illo locut'
eſt Dn̄s in manu Iſaiæ filij Amos, dicēs:
Vade, & ſolue ſaccum de lumbis tuis,
& calceamēta tua tolle de pedib' tuis.
Et fecit ſic vadens nudus, & diſcalcea-
3 tus. ¶ Et dixit Dn̄s, Sicut ambulauit ſer-
uus meus Iſaias nudus, & diſcalceatus,
triū annorū ſignū. & portētū erit ſuper
4 Ægyptum & ſuper Æthiopiam: ¶ ſic mi-
B nabit rex Aſſyriorum captiuitatē Ægy-
pti, & trāſmigrationem Æthiopię, iuue-
nem, & ſenem, 'nudam & diſcalceatā' 'nudū &
diſcoopertis natibus ad ignominiā Æ- diſcalceatū
5 gypti. ¶ Et timebunt, & cōfundentur ab 5.
Æthiopia ſpe ſua, & ab Ægypto gloria
6 ſua. ¶ Et dicet habitator inſulę huius in
die illa. *Ecce hæc erat ſpes noſtra, ad

quos

quos confugimus in auxilium, vt *liberarent nos à facie regis Assyriorum: & quomodo effugere poterimus nos?

*Haeccine *liberaret 7.

CAP. XXI.

1 ONus deserti maris. Sicut turbines
A ab Aphrico veniūt, de deserto ve-
2 nit, de terra horribili. Visio dura nun
tiata est mihi: qui incredulus est, infide
liter agit: & qui depopulator est, vastat.
Ascēde Ælā, obside Mede: oēm gemitū
3 eius cessare feci. Propterea repleti sunt
lūbi mei dolore, angustia possidet me
sicut angustia parturiētis: corrui cū au-
4 dirē, cōturbatus sum cū viderē. Emar-
cuit cor meū, tenebrę stupefecerūt me:
Babylon dilecta mea posita est mihi in
5 miraculū. Pone mēsam, contēplare in
specula, comedentes & bibentes surgite
6 prīcipes, arripite clypeū: Hęc eñ dixit
B mihi Dñs, Vade, & pone speculatorē: &
7 quodcūq. viderit, annunciet. Et vidit
currū duorū equitū, ascēsorē asini, & a-
scensorē cameli: & contemplatus est di
8 ligenter multo intuitu. ‖Et clamauit
leo, super speculā Dñi ego sum stans iu
giter p diē, & super custodiam meā ego
9 sum, stans totis noctibus. Ecce iste ve-
C nit ascensor vir bigæ equitū, & rñdit, &
dixit. ‖Cēcidit, cēcidit Babylon, & oīa
sculptilia deorū ei⁹ cōtrita sunt ī terrā.
10 Tritura mea, & *filia areæ meę, quę au
diui à Dño exercituū Deo Israël, annun
11 tiaui vobis, On⁹ Duma. Ad me clamat
rex Seir, custos quid de nocte? custos q̄d
12 de nocte? Dixit custos, Venit mane &
nox: si quæritis, quęrite: cōuertimini, ve
13 nite. Onus in Arabia. In saltu ad ve-
speram dormietis, ī semitis Dedanim.
14 Occurrētes sitiēti ferte aquā, qui habita-
tis terram Austri, cum panibus occurri
15 te fugiēti. A facie eñ gladiorum fuge
runt, à facie gladij imminētis, à facie ar
16 cus extenti, à facie grauis pręlij: q̄m
hęc dicit Dñs ad me. Adhuc ī vno anno
quasi in anno mercenarij, & auferet oīs
17 gloria Cedar. Reliquiæ numeri sagitta
riorū fortium de filijs Cedar imminuē-
tur: Dñs enim Deus Israël locutus est.

Heb. 2. a. 2.
Ier. 51. a. 1. Apo. 14. b 8.
*filius

CAP. XXII.

1 ONus vallis visionis. Quidnā quoq;
A tibi est, quia ascendisti & tu oīs in
2 tecta? clamoris plena, vrbs frequēs, ci-
uitas exultans: interfecti tui, nō interfe
3 cti gladio: nec mortui *in bello. Cūcti
prīcipes tui fugerūt simul, dureq; ligati
sunt: oēs qui inuēti sunt vincti sunt pa-
4 riter, pcul fugerunt. Propterea dixi, Re
cedite à me, amarē flebo: nolite incum
bere vt cōsolemini me super vastitate fi
5 lię ppli mei. Dies enī interfectionis &
B cōculcationis & fletuū Dño Deo exerci
tuū in valle visionis, scrutans murū, &
6 magnificus sup mōtē. Et Ælā sumpsit
pharetrā currū hominis equitis, & parie
7 tē nudauit clypeus. Et erūt electę val-
les tuę plenæ quadrigarū, & equites po
8 nēt sedes suas ī porta. Et reuelabit ope
rimētū Iudę, & *videbis ī die illa arma
9 mētariū dom⁹ salt⁹. Et scissuras ciuita
tis Dauid videbitis, quia multiplicatæ
sūt. & cōgregastis aquas piscinę inferio-
10 ris, & domos Ierl'em numerastis, & de
C struxisti domos ad muniēdū murum,
11 Et lacū fecistis inter duos muros, *& a
quā piscinę veteris: & nō suspexistis ad
eū qui fecerat eā, & opatorē ei⁹ delonge
12 non vidistis. Et vocabit Dñs Deus ex-
ercituū in die illa ad fletū et ad plāctū,
13 ad caluitiū, et ad cingulū sacci: et ec-
D ce gaudiū et lętitia occidere vitulos, et
iugulare arietes, comedere carnes, et bi
bere vinū. ‖ Comedamus, et bibamus,
14 cras eñ moriemur. Et reuelatā est ī au
rib⁹ meis vox Dñi exercituū. Si dimitte
tur iniquitas hęc vobis donec moriami
15 ni, dicit Dñs De⁹ exercituū. Hęc dicit
Dñs De⁹ exercituū. Vade, ingredere ad
eū qui habitat in tabernaculo, ad Sob-
16 nā ppositū tēpli, et dices ad eum. Quid
tu hic? aut quasi quis hic? q̄a excidisti ti
bi hic sepulchrū, excidisti ī excelso me-
moriale diligēter, in petra tabernaculū
17 tibi. Ecce, Dñs asportari te faciet, sicut
E asportat gallus gallinace⁹, et quasi ami-
18 ctum sic subleuabit te. Coronās coro-
nabit te tribulatione, quasi pilā mittet
te in terram latam et spatiosam: ibi mo
rieris, et ibi erit currus gloriæ tuę, igno
19 minia domus Dñi tui. Et expellā te de
statione tua, et de ministerio tuo depo
20 nam te. Et erit ī die illa vocabo seruū
21 meū Eliacim filium Helciæ. et induā
F illum tunica tua, et cingulo tuo confor
tabo eū, et potestatē tuam dabo in ma-
nu eius: et erit quasi pater habitantibus
22 Ierusalem, et domui Iuda. ‖ Et dabō
clauē dom⁹ Dauid super humerū eius:
et aperiet, et nō erit qui claudat: et clau
23 det, et non erit qui aperiat. Et figam il-
lum paxillum in loco fideli. et erit ī so-

*tui mortui.
*videbitis
*ad 2.
Sup. 2. 6. 1. Cor. 15 d. 31. 56. d. 12.
Apo. 3. b 7. Iob. 12. c. 14.

24 lium gloriæ domui patris sui s. ꝰ Et su-
G spendent sup eū oēm gloriam domus
patris eius vasorum diuersa genera, oē
vas paruulum à vasis craterarum vsque
25 ad omne vas musicorum. ꝰIn die illa,
dicit Dominus exercituum, auferet̃ pa-
xillus, qui fixus fuerat in loco fideli: &
frangetur, & cadet, & peribit quod pepē
derat in eo, quia Dominus locutus est.

CAP. XXIII.

1 ONus Tyri. Vlulate naues maris, q̃a
A vastata est domus vnde venire con
sueuerant: de terra Cethim reuelatum
2 est eis. ꝰTacete q̃ habitatis in insula: ne
gotiatio Sidonis transfretantes mare, re
3 pleuerūt te. ꝰIn aquis multis semen Ni-
li, messis fluminis fruges eius: & facta
4 est negotiatio gentiū. ꝰErubesce Sidon,
B ait enim mare, fortitudo maris, dicens:
Nō enim parturiui, & nō peperi, & nō
enutriui iuuenes, nec ad incrementū p̃
5 duxi virgines. ꝰ Cum auditū fuerit ĩ Æ-
gypto, dolebūt cum audierint de Tyro.
6 Trāsite maria, vlulate q̃ habitatis in in-
7 sula. ꝰNunquid non vestra hęc est, quę
gloriabatur à diebus pristinis in anti-
q̃tate sua? ducẽt eam pedes sui lōgè ad
8 peregrinandū. ꝰQuis cogitauit hoc sup
Tyrū quōdā coronatā, cuius negotiato
res principes, institores eius inclyti ter-
9 rę? Dn̄s exercituū cogitauit hoc, vt detra
heret superbiā oīs glorię, & ad ignomi-
niā deduceret vniuersos inclytos terrę.
10 ꝰ Trāsi terrā tuā quasi flumē filia maris
11 nō est cingulū vltrà tibi. ꝰManū suā ex-
C tēdit sup mare, cōturbauit regna: Dn̄s
mandauit aduersus Chanáan, vt cōtere
12 ret fortes eius, ꝰ& dixit: Non adijcies vl-
tra vt glorieris, calūniā sustinēs virgo fi
lia Sidonis: in Cethim cōsurgens trāsfre
13 ta, ibi quoq; nō erit requies tibi. ꝰ Ecce,
terra Chaldęorū talis pp̃ls non fuit, As-
sur fundauit eā, in captiuitatē traduxe-
runt robustos eius, suffoderunt domos
14 eius, posuerūt eā in ruinā. ꝰVlulate na-
ues maris, q̃a deuastata est fortitudo ve
15 stra. ꝰEt erit ĩ die illa: in obliuione eris,
ô Tyre septuaginta annis, sicut dies re-
gis vniꝰ, post septuagīta aūt annos erit
16 Tyro quasi cāticū meretricis. ꝰSume ci-
tharā, *circui ciuitatē meretrix obliuio
ni tradita: bn̄ cane, frequēta canticū, vt
17 memoria tui sit. ꝰEt erit post septuagīta
annos, visitabit Dn̄s Tyrū, & reducet eā
ad merces suas: & rursum fornicabit̃ cū

* 8. 7.

18 vniuersis regnis terrę sup faciē terrę. ꝰEt
erūt *negotiationes* eiꝰ, & *mercedes* eiꝰ
sanctificatę dn̄o, nō cōdētur, neq; repo
nent̃: quia his q̃ habitauerint corā Dn̄o
erit negotiatio eius, vt manducēt in sa-
turitatem, & vestiant̃ vsq; ad vetustatē.

CAP. XXIIII.

1 ECce, Dn̄s dissipabit terram, & nu-
A dabit eam, & affliget faciē eius, &
2 disperget habitatores eius. ꝰ‖Et erit sicut
populus, sic sacerdos, & sicut seruus, sic
Dn̄s eius: sicut ancilla, sic dn̄a eius: si-
cut emēs, sic ille q̃ vendit, sicut fœnera-
tor, sic is qui mutuum accipit: sicut qui
3 repetit, sic q̃ debet. ꝰ Dissipatione dissi-
pabitur terra, & direptione prædabit̃.
4 Dn̄s enim locutus est verbū hoc. ꝰ Lu-
xit, & defluxit terra, & infirmata est: de
fluxit orbis, infirmata est altitudo pp̃li
5 terræ. ꝰEt terra infecta est ab habitatori
bus suis: q̃a trāsgressi sunt leges, muta-
uerūt ius, dissipauerūt fœdus sempiter
6 nū. ꝰPropter hoc maledictio vorabit ter
B rā, & peccabūt habitatores eius. ideoq;
insaniēt cultores eius, & relinquent̃ ho-
7 mines pauci. ꝰLuxit vindemia, infirma-
ta est vitis, ingemuerunt oēs qui lętabā
8 tur corde: ꝰ Cessauit gaudiū tympano-
rum, quieuit sonitus lætantiū, cōticuit
9 dulcedo citharę. ꝰ Cū cantico nō bibēt
vinū: amara erit potio bibētibus illam.
10 ꝰ Attrita est ciuitas vanitatis, clausa est
11 oīs domus nullo introeunte. ꝰ Clamor
erit super vino in plateis: deser a est oīs
lætitia, translatum est gaudium terræ.
12 ꝰRelicta est in vrbe solitudo, & calami
13 tas opprimet portas. ꝰQuia hęc erunt in
C medio terræ, in medio pp̃lorum, q̄uo si
paucę oliuę quę remanserunt, excutian
tur ex olea, & racemi cum fuerit finita
14 vindemia. ꝰHi leuabunt vocem suam,
atq; laudabūt: cū glorificatus fuerit Do
15 minus, hinnient de mari. ꝰPropter hoc
in doctrinis glorificate Dn̄m: in insulis
16 maris nomen Domini Dei Israël. ꝰA fi
nibus terræ laudes audiuimus, gloriam
iusti. Et dixi: Secretum meū mihi: secre
tum meum mihi, væ mihi: pręuarican
tes præuaricati sunt, & præuaricatione
17 transgressorum pręuaricati sunt. ꝰ For-
mido & fouea, & laqueꝰ sup te q̃ habi-
18 tator es terrę. ꝰEt erit, qui fugerit à voce
formidinis, cadet in foueam: & q̃ se ex-
plicauerit de fouea, tenebit̃ laqueo: q̃a
cataractę de excelsis apertę sunt, & cōcu

* negotia tio 7. * merces 1.

‖Osee. 4. b. 9.

‖Iere. 48. g. 44.

tientur

19 tientur fundamenta terræ. ¶Cōfractio
D ne confringetur terra, cōtritione cōtere
tur terra, cōmotione cōmouebitur ter-
20 ra: ¶agitatione agitabitur terra sicut e-
brius, & auferetur q̄si tabernaculū vnius
noctis: & grauabit eā iniquitas sua, &
21 corruet, & non adijciet vt resurgat. ¶Et
erit: in die illa visitabit Dn̄s sup mali-
tiā cœli in excelso: & super reges terræ q
22 sunt sup terrā. ¶Et congregabuntur in cō
gregatione vnius fascis in lacū, & clau-
dentur ibi in carcere: & post multos dies
23 visitabuntur. ¶Et erubescet luna, & cōfun
detur sol, cū regnauerit Dn̄s exercituū in
monte Sion, & in Ierusalē, & in conspe-
ctu senum suorū fuerit glorificatus.

CAP. XXV.

1 DOmine Deus meus es tu, exaltabo
A te & cōfitebor nomini tuo: qm̄ fe-
cisti mirabilia, cogitationes antiquas fi
2 deles amen. ¶Quia posuisti ciuitatē ī tu
mulū, vrbē fortem in ruinā, domū alie
norū: vt nō sit ciuitas, & in sempiternū
3 nō ædificetur. ¶Super hoc laudabit te po
pulus fortis, ciuitas gentiū robustarū ti
4 mebit te. ¶Quia factus es fortitudo pau-
peri, fortitudo egeno ī tribulatiōe sua,
spes à turbine, vmbraculū ab æstu, spūs
enī robustorū quasi turbo impellēs pa
5 rietē. ¶Sicut æstus ī siti, tumultum alie
B norum humiliabis, & quasi calore sub
nube torrente propaginē fortium mar-
6 cescere facies. ¶Et faciet Dn̄s exercituū
omnibus populis in monte hoc, conui
uium pinguium, conuiuiū vindemiæ,
pinguium medullatorū, vindemiæ de
7 fæcatæ. ¶Et præcipitabit in monte isto
faciem vinculi colligati super oēs po-
pulos, & telam quā orditus est sup oēs
8 nationes. ¶Præcipitabit mortē in sempi
C ternum: ‖ & auferet Dn̄s Deus lachry- ‖Apo. 7. d 17. 21. b. 4.
miā ab oī facie, & opprobriū populi sui
auferet de vniuersa terra: quia Dn̄s locu
9 tus est. ¶Et dicet in die illa: Ecce Deus nr
iste, expectauimus eū, & saluabit nos:
iste Dn̄s, sustinuimus eū, exultabimus,
10 & lætabimur in salutari eius. ¶Quia re-
quiescet manus Dn̄i in mōte isto: & tri
D turabitur Moab sub eo, sicuti teruntur pa
11 leæ in plaustro. ¶Et extendet manus suas
sub eo, sicut extēdit natās ad natādū: &
humiliabit gl̄iam eius cū allisione ma
12 nuū eius. ¶Et munimēta sublimiū mu-
rorū tuorū cōcidēt, & humiliabuntur, &
detrahentur in terrā vsq; ad puluerē.

CAP. XXVI.

1 IN die illa cantabitur canticum istud
A in terra Iuda.
Vrbs fortitudinis nostræ Sion ˈsalua -t.
tor, ponetur ī ea murus & antemurale.
2 ¶Aperite portas, & ingrediatur gens
iusta custodiens veritatem.
3 ¶Vetus error abijt, seruabis pacem:
pacem, quia in te sperauimus.
4 ¶Sperastis in Dn̄o in seculis æternis,
in Domino Deo forti in perpetuum.
5 ¶Quia incuruabit habitantes in ex-
celso, ciuitatem sublimē humiliabit:
humiliabit eā vsque ad terrā, detrahet
eam vsque ad puluerem.
6 ¶Conculcabit eam pes, pedes paupe
B ris, gressus egenorum.
7 ¶Semita iusti recta est, rectus callis
iusti ad ambulandum.
8 ¶Et in semita iudiciorum tuorū Do-
mine sustinuimus te: nomē tuū & me-
moriale tuum in desiderio animæ.
9 ¶Anima mea desiderauit te ī nocte:
sed & spū meo ī p̄cordijs meis de mane
vigilabo ad te: cū feceris iudicia tua in
terra, iustitiā discent habitatores orbis.
10 ¶Misereamur impio, & non discet iu
stitiā facere: ī terra sanctorū iniqua ges
sit, & non videbit gloriam Domini.
11 ¶Domine exaltetur manus tua, ˈ & ˈ non *re.
nō videant: videant & confundātur ze
lātes ppl̄i, & ignis hostes tuos deuoret.
12 ¶Dn̄e dabis pacem nobis: oīa enim
C opera nostra operatus es nobis.
13 ¶Dn̄e Deus nr̄, possederūt nos Dn̄i abs
que te, tm̄ in te recordemur noīs tui.
14 ¶Morientes non viuant: gigantes nō
resurgāt, ppterea visitasti & contriuisti
eos, & pdidisti oēm memoriā eorum.
15 ¶Indulsisti genti Domine, indulsisti
genti: nunquid glorificatus es? elonga-
sti omnes terminos terræ.
16 ¶Dn̄e in angustia requisierūt te, in
tribulatiōe murmuris doctrina tua eis.
17 ¶Sicut quæ cōcipit, cū appropinqua-
uerit ad partū, dolens clamat in dolori
bus suis: sic facti sumus à facie tua Dn̄e.
18 ¶Concepimus, & quasi parturiuimus
D & peperimus ˈspiritum: salutes ˈ non fe- *spiritū salutis.
cimus in terra. ideo non ceciderūt ha-
bitatores terræ.
19 ¶Viuent mortui tui, interfecti mei re
surgēt: expergiscimini, & laudate q ha
bitatis ī puluere: qa ros lucis ros tuus,
& terrā gigantum detrahes in ruinam.

20 ¶Vade populus meus, intra in cubi-
cula tua, claude ostia tua super te, ab-
scondere modicũ ad momentum, do-
nec pertranseat indignatio.
‖Mich.1. a.3.
21 ¶‖Ecce enim Dominus egredietur de
loco suo, vt visitet iniquitatem habita-
toris terræ contra eum: & reuelabit ter
ra sanguinem suum, & non operiet vl-
trà interfectos suos.

CAP. XXVII.

1 IN die illa visitabit Dñs in gladio suo
A duro, & grandi, & forti, super Leuia-
than serpentẽ vectẽ, & super Leuiathan
serpẽtẽ tortuosum, & occidet cetũ q in
2 mari est. ¶In die illa vinea meri cãtabit
3 ei. ¶Ego Dñs qui seruo eã, repentè ꝓpi-
nabo ei: ne fortè visitetur cõtra eã, no-
4 cte & die seruo eã. ¶Indignatio non est
mihi: quis dabit me spinã & veprẽ ĩ præ
lio: gradiar super eã, succendã eã pari-
5 ter? ¶An potius tenebit fortitudinem
meã, faciet pacẽ mihi, pacẽ faciet mihi?
6 ¶Qui *ingrediuntur impetu ad Iacob,
florebit & germinabit Israël, & imple-
7 bũt faciem orbis semine. ¶Nũqd iuxta
plagã percutiẽtis se pcussit eũ? aut sicut
B occîdit interfectos eius, sic occisus est?
8 ¶In mensura cõtra mensurã cũ abiecta
fuerit, *iudicabis eã: meditata est ĩ spiri
9 tu suo duro p diem æstus. ¶Idcirco su-
per hoc dimittetur iniqtas domui Ia-
cob: & iste oĩs fructus vt auferat̃ pecca-
C tũ eius, cũ posuerit oẽs lapides altaris si
cut lapides cineris allisos, nõ stabũt lu
10 ci & delubra. ¶Ciuitas enĩ munita de-
solata erit, speciosa relinquet̃, & dimit-
tet̃ quasi desertum: ibi pascet̃ vitulus,
& ibi accubabit, & cõsumet summita-
11 tes eius. ¶In siccitate messes illius cõte-
rẽtur, mulieres veniẽtes & docẽtes *eas:
D nõ est enĩ populus sapiens, ꝓpterea nõ
miserebitur eius qui fecit eũ, & qui for
12 mauit eũ non parcet ei. ¶Et erit: ĩ die il
la pcutiet Dñs ab alueo fluminis vsque
ad Torrẽtẽ Ægypti, & vos cõgregabimi-
13 ni vnꝰ & vnꝰ filij Israël. ¶Et erit: in die il
la clãget̃ in tuba magna, & venient q
pditi fuerãt de terra Assyriorũ, & q eie-
cti erant de terra Ægypti, & adorabunt
Dñm in monte sancto in Ierusalem.

*ingreditur impetu a. 10.
*iudicabit eos
*eam.

CAP. XXVIII.

1 VÆ coronæ superbiæ, ebrijs Ephraim
A & flori decidenti, gloriæ exultatio-
nis eius, q erãt in vertice vallis pinguis-
2 simæ errãtes à vino. ¶Ecce validus &
fortis Dñs, sicut impetꝰ grãdinis: turbo
cõfringẽs, sicut impetꝰ aquarũ multarũ
inũdãtiũ, & emissarũ sup terrã spatio-
3 sam. ¶Pedibꝰ cõculcabit̃ corona super-
4 biæ ebriorũ Ephraim. ¶Et erit flos deci-
dẽs gl'iæ exultationis eius, q est sup ver-
ticẽ vallis pinguiũ, quasi tẽporaneũ an-
B te maturitatẽ Autumni: quod cũ aspexerit
vidẽs, statim vt manu tenuerit, deuora
5 bit illud. ¶In die illa erit Dñs exerci-
tuũ corona gl'iæ, & sertũ exultationis re
6 siduo ppl'i sui: ¶& spũs iudicij sedentis
sup iudiciũ, & fortitudo reuertentibus
7 de bello ad portã. ¶Verũ hi quoq; præ
vino nesciẽrũt, & præ ebrietate errauc-
rũt. sacerdos & ꝓpheta nescierunt præ
ebrietate, absorpti sunt à vino, errauc-
rũt ĩ ebrietate, nescierũt vidẽtẽ, ignora-
8 uerũt iudiciũ: ¶Oẽs enim mensæ reple-
C tæ sunt vomitu *sordiumq;, ita vt non
9 esset vltra locus. ¶Quẽ docebit sciẽtiã?
& quẽ intelligere faciet auditum? abla
ctatos à lacte, auulsos ab huberibus.
10 ¶Quia mãda remãda, mãda remãda, ex
pecta reexpecta, expectà reexpecta, mo-
11 dicũ ibi, modicũ ibi. ¶‖In loquela enĩ
labij, & lingua altera loquet̃ ad pplm
12 istũ. ¶Cui dixit: Hæc est requies mea, refi
cite lassum, & hoc est meũ refrigeriũ:
13 & noluerũt audire. ¶Et erit eis verbum
Dñi, Mãda remãda, mãda remãda, expe
cta reexpecta, expecta reexpecta, modi-
cũ ibi, modicũ ibi: vt vadãt, & cadãt re-
trorsum, & cõterant̃, & illaqueent̃, &
14 capiantur. ¶Propter hoc audite verbũ
D Dñi viri illusores, q dñamini super po-
15 pulũ meũ qui est in Ierl'em. ¶Dixistis
enĩ: Percussimus fœdus cũ morte, & cũ
inferno fecimus pactũ. Flagellũ inun-
dans cũ trãsierit nõ veniet sup nos: qa
posuimus mẽdaciũ spem nrãm, & mẽ-
16 dacio ꝓtecti sumꝰ. ¶Idcirco hæc dicit
Dñs Deꝰ: ‖Ecce, ego mittã in fundamẽ-
tis Sion lapidẽ, lapidẽ probatũ, angula-
E rẽ, ptiosum, in fundamẽto fundatũ ‖ q
17 crediderit, nõ festinet. ¶Et ponã in pon
dere iudiciũ, & iustitiã in mensura: &
subuertet grãdo spem mendacij: & p-
18 tectionem aquæ inundabunt. ¶Et dele
bitur fœdus vestrum cum morte, & pa
ctum vestrũ cũ inferno non stabit: fla-
gellũ inundans cũ trãsierit, eritis ei in
19 conculcationẽ. ¶Quandocũque ptran-
sierit tollet vos: qm mane diluculo p-
transibit in die & in nocte, & tantum-

*sordibusq;.
‖1.Co.14 d.21.
‖Psa.117 d.22. Mat. 21. d.42. Act.4. b.11. ‖1.Pet. 2 a.6. Rom.9 g.33.

modo sola vexatio intellectũ dabit au-
20 ditui. ¶Coangustatum est enĩ stratum,
ita vt alter decidat, & palliũ breue vtrũ
21 que operire nõ põt. ¶‖Sicut enĩ in Mon
te diuisionũ stabit Dñs. sicut ‖in valle
F quæ est in Gabaon irascetur: vt faciat
opus suũ, alienum opus eius: vt operet
opus suũ, peregrinũ est opus ei⁹ ab eo.
22 ¶Et nũc nolite illudere, ne fortè cõstrin
gantur vincula vestra. Cõsummationẽ
enim & abbreuiationẽ audiui à Dño
Deo exercituũ super vniuersam terrã.
23 ¶Aurib⁹ percipite & audite vocẽ meã,
attendite & audite eloquium meum.
24 ¶Nunquid tota die arabit arans vt se-
rat, proscindet & sarriet humũ suam?
25 ¶Nonne cũ adęquauerit faciẽ eius, se-
G ret gith, & cyminũ sparget, & ponet tri-
ticũ per ordinẽ, & hordeũ, & milium,
26 & viciam in finib⁹ suis? ¶Et erudiet illũ
27 in iudicio, De⁹ suus docebit illũ. ¶Non
enim ĩ serris triturabitur gith, nec rota
plaustri sup cyminũ circuibit, sed ĩ vir
ga excutietur gith, & cyminũ in bacu-
28 lo. ¶Panis aũt cõminuetur: verũ nõ in
perpetuũ triturans triturabit illũ, neq;
vexabit eum rota plaustri, nec vngulis
29 suis cõminuet eum. ¶Et hoc à Domino
Deo exercituũ exiuit, vt mirabile face-
ret consilium, & magnificaret iustitiã.

‖ 2. Re. 5. d. 20 ‖ 1. pa. 14 c. 11. Iosu. 10. c. 10.

CAP. XXIX.

1 VÆ Ariel, Ariel ciuitas quam expu-
A gnauit Dauid: addit⁹ est annus ad
2 annũ, solennitates euolutæ sunt. ¶Et
circũuallabo Ariel, & erit tristis & mę-
3 rens, & erit mihi quasi Ariel. ¶Et circũ-
dabo quasi sphærã in circuitu tuo, & ia
ciam cõtra te aggerẽ, & munimenta po
4 nã in obsidionẽ tuã. ¶Humiliaberis, de
terra loquẽris, & de humo audiet elo-
quiũ tuũ: & erit quasi Pythonis de ter-
ra vox tua, & de humo eloquium tuũ
5 mussitabit. ¶Et erit sicut puluis tenuis
multitudo ventilantiũ te: & sicut fauil
B la pertransiens multitudo eorũ qui cõ-
6 tra te pualuerũt: ¶eritq; repẽtè confe-
stim. A Dño exercituũ visitabitur in to
nitruo & cõmotione terrę, & voce ma-
gna turbinis & tẽpestatis, & flãma ignis
7 deuorãtis. ¶Et erit sicut somniũ visio-
nis nocturnæ multitudo oĩum gẽtium
quæ dimicauerũt contra Ariel, & oẽs q
militauerũt & obsederũt, & præualue-
8 runt aduersus eam. ¶Et sicut somniat
esuriens & comedit, cùm autẽ fuerit
expergefactus, vacua est aĩa eius: & si-
C cut somniat sitiens & bibit, & postquã
fuerit expergefactus, lassus adhuc sitit,
& aĩa eius vacua est: sic erit multitudo
oĩum gentiũ, quæ dimicauerũt contra
9 montẽ Sion. ¶Obstupescite & admira-
mini: fluctuate, & vacillate: inebriami
ni, & nõ à vino: mouemini, & non ab
10 ebrietate. ¶Qm̃ miscuit vobis Dñs spiri
tum soporis: claudet oculos vestros: ꝓ-
phetas & principes vestros q̃ vident vi-
11 siones operiet. ¶Et erit vobis visio om-
D niũ sicut verba libri signati: quẽ cũ de-
derint scienti literas, dicent: Lege istum
& respondebit: non possum, signat⁹ est
12 enim. ¶Et dabitur liber nescienti lite-
ras, diceturq; ei: Lege, & respõdebit, ne-
13 scio literas. ¶Et dixit Dñs: Eò ꝙ appro-
pinquat ppl's iste ore suo, & labijs suis
glorificat me, cor autẽ eius longè est à
me, & timuerũt me mãdato hominum
14 & doctrinis: ¶Ideò, ecce ego addam vt
E admirationẽ faciam populo huic mirã
culo grãdi & stupẽdo: ‖peribit enim sa
pientia à sapientib⁹ eius, & intellectus
15 prudentium eius abscondet. ¶‖Væ qui
ꝓfundi estis corde, vt à Dño absconda
tis cõsiliũ, quorũ sunt in tenebris opa,
& dicunt: ‖Quis videt nos, & quis no-
16 uit nos? ¶Peruersa est hęc vestra cogita
tio: quasi si lutũ cõtra figulũ cogitet, &
dicat opus factori suo, Non fecisti me:
& figmentũ dicat fictori suo, Nõ intel-
17 ligis. ¶Nonne adhuc ĩ modico & ĩ bre-
F ui conuertetur Libanus in Charmel, &
18 Charmel in saltũ reputabitur? ¶Et au-
dient in die illa surdi verba libri, & de
tenebris & caligine oculi cęcorũ vide-
19 bũt. ¶Et addent mites in Dño lętitiã, &
pauperes hoĩes in sancto Israël exulta-
20 bunt. ¶Qm̃ defecit qui præualebat, cõ-
summat⁹ est illusor, & succisi sunt om
nes qui vigilabant super iniquitatem,
21 ¶qui peccare faciebant hoĩes in verbo,
& arguentẽ in porta supplantabant, et
22 declinauerũt frustrà à iusto. ¶Propter
hoc, hæc dicit Dñs, ad domum Iacob,
G qui redemit Abrahã, Non modò con-
fundetur Iacob, nec modò vultus eius
23 erubescet: ¶sed cũ viderit filios suos, ope
ra manuũ mearum in medio sui san-
ctificantes nomen meum, et sanctifica
bunt sanctũ Iacob, & Deũ Israël prædi
24 cabunt, ¶& scient errantes spiritu intel
lectum, & mussitatores discent legem.

‖ Mat. 15 a. 8. Marco 7. b. 6.

‖ 1. Cor. 1. d. 19. ‖ Abd. 1. a. 8. ‖ Ecc. 23. c. 15.

CAP. XXX.

1 VÆ filij desertores, dicit Dñs, vt face
A retis consilium, & nō ex me: & or-
diremini telam, & non p spiritū meū,
vt adderetis peccatū super peccatum.
2 qui ambulatis vt descendatis in Aegy
ptū, & os meū nō interrogastis, speran-
tes auxiliū in fortitudine Pharaonis, &
habentes fiduciam in vmbra Aegypti.
3 Et erit vobis fortitudo Pharaonis ī cō-
fusionem, & fiducia vmbræ Aegypti in
4 ignominiā. *Erāt enī Tani principes
tui, & nūtij tui vsq; ad Hanes peruene-
5 rūt. Oēs cōfusi sunt super populo qui
eis pdesse nō potuit: non fuerūt in au-
xilium, & in aliquā vtilitaté sed in con
6 fusioné & in opprobriū. Onus iumen
torū Austri. In terra tribulationis & an
gustiæ, leæna & leo ex eis, vipera & re-
B gulus volās, portātes super humeros iu-
mentorū diuitias suas, & sup gibbum
camelorū thesauros suos ad populum
7 qui eis pdesse non poterit. Aegyptus
enim frustrà & vanè auxiliabitur: ideo
clamaui super hoc, Superbia tm̄ est, qe
8 sce. Nunc ergo ingressus scribe ei sup
buxū, & in libro diligēter exara illud,
& erit in die nouissimo in testimoniū
9 vsq; in ęternū. Populus enī ad iracun
diā prouocās est, & filij mendaces, filij
10 nolentes audire legē Dei. Qui dicunt
videntibus, Nolite videre: & aspicienti
bus, Nolite aspicere nobis ea quæ recta
sunt: loquimini nobis placētia, videte
11 nobis errores. Auferte à me viā, decli-
nate à me semitā, cesset à facie nr̃a san-
12 ctus Israël. Propterea hęc dicit sanctus
Israël, Pro eo φ reprobastis verbū hoc,
& sperastis in calumnia & in tumultu,
13 & innixi estis sup eo: propterea erit vo
bis iniqtas hęc sicut interruptio cadés,
& requisita ī muro excelso, qm̄ subitò,
14 dum nō sperat, veniet cōtritio eius. Et
cōminuet, sicut cōteritur lagena figuli
cōtritione prævalida: & nō inuenietur
de fragmentis eius testa, in qua portet
igniculus de incēdio, aut hauriat parū
15 aquę de fouea. Quia hæc dicit Domi-
D nus Deus *Israël. Si reuertamini & quie
scatis salui eritis: in silentio & ī spe erit
16 fortitudo vestra. Et noluistis, & dixi-
stis: Nequaquā, sed ad equos fugiemus,
ideo fugietis. Et super veloces ascende-
mus: ideò velociores erunt, q psequen-
17 tur vos. Mille hoīes à facie terroris v-
nius: & à facie terroris quinque, fugie-
tis, donec relinquamini quasi malꝰ na-
uis ī vertice mōtis, & quasi signū super
18 collē. Propterea expectat Dñs vt mise-
reat vestri: & ideò exaltabit parcēs vo-
bis, quia Deus iudicij Dñs: beati oēsq Ps.2.c.13
19 expectāt eū. Populus enī Sion habita-
bit in Ierusalem: plorās nequaquā plo-
rabis, miserans miserebit tui: ad vocem
clamoris tui statim vt audieris respōde
20 bit tibi. Et dabit vobis Dñs panem ar
E ctum, & aquā breué: & nō faciet auola-
re à te vltrà doctoré tuū, & erunt oculi
21 tui videntes præceptoré tuum. Et au-
res tuę audient verbū post tergū moné
tis. Hæc est via, ambulate in ea: & non
declinetis neq; ad dexterā, neque ad si
22 nistrā. Et contaminabis laminas scul-
ptilium argenti tui, & vestimentū con-
flatilis auri tui, & disperges ea sicut im
munditiam menstruatæ: Egredere di-
23 ces ei. Et dabitur pluuia semini tuo,
vbicūque seminaueris in terra, & panis
frugū terræ erit huberrimus & pinguis
pascetur in possessione tua in die illo a-
24 gnus spatiosè: & tauri tui, & pulli asi-
norū q operant terrā, cōmistū migma
25 comedét sicut ī area vétilatum est. Et
erunt super oēm monté excelsum, & su
per oēm collem eleuatum riui curren-
F tium aquarū in die interfectionis mul-
26 torum cū ceciderint turres. Et erit lux
lunæ sicut lux solis, & lux solis erit se-
ptépliciter, sicut lux septé dierū in die
qua alligauerit Dñs vulnus populi sui,
27 & percussurā plagæ eius sanauerit. Ecce
nomen Dñi venit de longinquo, ardés
furor eius, & grauis ad portādū: labia
eius repleta sunt indignatione, & lin-
28 gua eius quasi ignis deuorans. Spūs
eius velut tōrrens inundans vsque ad
medium colli, ad perdendas gentes in
nihilum, & frænum erroris quod erat
29 in maxillis populorum. Canticū erit
vobis sicut *vox sanctificatæ solennita-
tis, & lætitia cordis sicut qui pergit cū
Tibia, vt intret in monté Dñi ad forté
30 Israël. Et auditam faciet Dñs gloriam
D vocis suæ, & terroré brachij sui ostédet
in comminatione furoris, & flamma
ignis deuorātis: allidet in turbine, & in
31 lapide grādinis. A voce enī Dñi paue-
32 bit Assur virga pcussus. Et erit trāsitus
virgæ fundatꝰ, quā requiescere faciet Dñs
sup eū in tympanis & citharis: & ī bel-

*Ierant
*sancto.
*noctis

33 lis pcipuis expugnabit eos. Præparata
est eni ab heri Topheth, à rege præpara
ta, profunda & dilatata. Nutrimenta
eius, ignis & ligna multa: flatus Dñi si
cut torrés sulphuris succendens eam.

C A P. X X X I.

1 VÆ qui descendunt in Aegyptũ ad
A auxilium, in equis sperantes, & ha-
bétes fiduciã sup quadrigis, qa multæ
sunt: & sup equitibus, qa prævalidi ni
mis: & nõ sunt cõfisi sup sanctũ Israël,
2 & Dñm non requisierunt. Ipse aũt sa-
piens adduxit malũ, & verba sua non
abstulit: & cõsurget cõtra domũ pessi-
morũ, & cõtra auxiliũ operantium ini-
3 quitaté. Aegyptus homo, & nõ Deus:
B & equi eorũ, caro, & nõ spũs, & Dñs in-
clinabit manũ suã, & corruet auxilia-
tor, & cadet cui pstat auxiliũ, simulq;
4 oés cõsumentur. Quia hæc dicit Dñs
ad me, qũo si rugiat leo, & catulus leo-
nis super pdã suam, cùm occurrerit ei
multitudo pastorũ, à voce eorũ nõ for
midabit, & à multitudine eorũ nõ pa-
uebit: sic descédet Dñs exercituum, vt
C prælietur super monté Sion, & sup col-
5 lem eius. Sicut aues volantes, sic ,ptē-
get Dñs exercituũ Ierusalem, protegens
6 & liberãs, trãsiens & saluans. Cõuerti-
mini sicut in profundũ recesseratis filij
7 Isrl. In die enim illa abijciet vir idôla
argéti sui, & idôla auri sui, quę fecerũt
8 vobis manus vestræ in peccatũ. Et ca-
det Assur in gladio nõ viri, & gladius
D nõ hoîs vorabit eũ, & fugiet nõ à facie
9 gladij: & iuuenes ei⁹ vectigales erũt: &
fortitudo eius à terrore trãsibit, & paue
bunt fugiétes principes eius: dixit Dñs,
cuius ignis est in Sion, & caminus eius
in Ierlm.

Sup. 2. d. 18.

C A P. X X X I I.

1 ECce, in iustitia regnabit rex, & prin
A cipes in iudicio præerunt. Et erit
2 vir sicut qui abscondit à vento, & celat
se à tépestate, sicut riui aquarũ in siti,
& vmbra petræ pminentis in terra de-
3 serta. Non caligabũt oculi vidétium,
& aures audientium diligéter ausculta
4 bũt. Et cor stultorũ intelliget sciam,
& lingua balborũ velociter loquet &
5 plánè. Non vocabitur vltrà is q insi-
piens est, princeps: neq; fraudulétus ap
6 pellabit maior. Stultus eni fatua lo-
quet, & cor eius faciet iniquitaté, vt pfi
ciat simulationé, & loquatur ad Dñm
fraudulenter, & vacuã faciat aîam esu-
7 rientis, & potũ sitiéti auferat. Fraudu-
lenti vasa pessima sunt: ipse eni cogita-
B tiones cõcinnauit ad perdendos mites
in sermone médacij, cũ loqueret paup
8 iudiciũ. Princeps verò, ea quæ digna
sunt principe cogitabit, & ipse sup du-
9 ces stabit. Mulieres opulentæ surgite,
& audite vocé meã; filiæ cõfidétes perci
10 pite auribus eloquium meũ. Post dies
enim & annũ vos cõturbabimini cõ-
fidétes: cõsummata est enî vindemia,
11 collectio vltrà nõ veniet. Obstupesci-
C te opulétæ, cõturbamini cõfidétes: exui
te vos, & cõfundimini, accingite lũbos
12 vestros. Sup hubera plãgite, sup regio
13 ne desiderabili, super vinea fertili. Su-
per humũ populi mei spinæ & vepres
ascendent: quãtò magis sup oés domos
14 gaudij ciuitatis exultãtis? Domus eni
D dimissa est, multitudo vrbis relicta est
tenebræ & palpatio factę sunt sup spe-
luncas vsq; in æternũ. Gaudiũ onagro-
15 rũ pascua gregũ: donec effundat sup
nos spũs de excelso: & erit desertum in
Charmel, & Charmel in saltũ reputabi
16 tur. Et habitabit in solitudine iudi-
17 ciũ, & iustitia in Charmel sedebit. Et
erit opus iustitiæ pax, & cultus iustitiæ
silentium, & securitas vsq; in sempiter
18 nũ. Et sedebit ppls meus in pulchritu
dine pacis, & î tabernaculis fiducię, &
19 in requie opulenta. Grando aũt in de
scensione saltus, & humilitate humilia
20 bit ciuitas. Beati q seminatis sup oés
aquas, immittétes pedé bouis & asini.

C A P. X X X I I I.

1 VÆ qui pdaris, nõne & ipse prædabe
A ris? & qui spernis, nõne & ipse sper
nêris? cũ consummaueris deprædatio-
né, deprædaberis: cũ fatigatus desieris
2 cõtemnere, cõtemnéris. Dñe miserere
nři, te enĩ expectauimus. Esto brachiũ
nrm in mane, & salus nostra in tépore
3 tribulationis. A voce angeli fugerũt
populi, & ab exaltatione tua dispersę
4 sunt gétes. Et congregabunt spolia ve-
stra sicut colligit bruchus, velut cũ fos-
5 sæ plenę fuerint de eo. Magnificat⁹ est
Dñs, qm habitauit in excelso: impleuit
6 Sion iudicio & iustitia. Et erit fides in
téporib⁹ tuis: diuitię salutis sapiétia &
sciétia: timor Dñi ipse est thesaur⁹ ei⁹.
7 Ecce, vidétes clamabũt foris, angeli pa
8 cis amarè flebũt. Dissipatæ sunt viç,
B cessauit trãsiens p semitã, irritũ factum

Spinæ &

B est pactū, ꝓiecit ciuitates, nō reputauit
9 hōies. ¶Luxit et elanguit terra: cōfusus
est Liban⁹, et obsurduit: et fact⁹ est Sa-
rō sicut desertū: et cōcussa est Basan, &
10 Carmelus. ¶Nūc cōsurgā dicit Dñs, nūc
11 exaltabor, nūc subleuabor. ¶Concipie-
tis ardorē, parietis stipulā: spūs vester vt
12 ignis vorabit vos. ¶Et erunt ppl̄i quasi
de incēdio cinis, spinæ cōgregatæ igni
13 cōburent̄. ¶Audite qui longè estis, q̄ fe-
cerim, et cognoscite vicini fortitudinē
14 meā. ¶Cōterriti sunt ī Sion pc̄tores, pos
C sedit tremor hypocritas, q̄s poterit habi
tare de vobis cū igne deuorāte? q̄s habi
tabit ex vobis cū ardorib⁹ sempiternis?
15 ¶ ‖Qui ambulat ī iustitijs, et loquitur
ᵃveritatē, qui ꝓijcit auaritiā ex calum-
nia, et excutit man⁹ suas ab oī munere,
qui obturat aures suas ne audiat san-
guinē, et claudit oculos suos ne videat
16 malū. ¶Iste in excelsis habitabit, muni
mēta saxorū sublimitas ei⁹: panis ei da-
17 tus est, aquæ ei⁹ fideles sunt. ¶Regē ī de-
core suo videbūt oculi ei⁹, cernēt terrā
18 dèlongè. ¶Cor tuū meditabit̄ timorē:
‖vbi est literatus? vbi legis verba pōde-
19 rās? vbi doctor paruulorū? ¶Populū im
prudentē non videbis, ppl̄m alti sermo
nis: ita vt nō possis intelligere disertitu
dinē linguæ ei⁹, in quo nulla est sapien
20 tia. ¶Respice Sion ciuitatē solennitatis
D nr̄æ: oculi tui videbunt Ierl̄em habita-
tionē opulentā, tabernaculum quod ne
quaquā trāsferri poterit: nec auferētur
claui eius in sempiternū, et oes funicu
21 li eius nō rumpentur: ¶quia solūmodo
ibi magnificus est Dñs noster: locus flu
uiorū riui latissimi et patentes: nō trāsi
bit per eū nauis remigum, neque trieris
22 magna trāsgredietur eū. ¶Dñs enim iu-
dex noster, Dñs legifer noster, Dñs rex
23 noster: ipse saluabit nos. ¶Laxati sunt
funiculi tui, sed nō prçualebūt: sic erit
malus tuus, vt dilatare signū nō queas.
Tūc diuidentur spolia prędarū multa
24 rū: claudi diripient rapinā. ¶Nec dicet
vicinus, Elangui, populus qui habitat
in ea, auferetur ab eo iniquitas.

‖Psa. 14. a. 1.
ᵃ veritates 4.
‖1. Co. 1. c. 20.

CAP. XXXIIII.

1 A **A**Ccedite Gentes, et audite, et popu-
li attendite: audiat terra et pleni-
tudo eius, orbis, et omne germen eius.
2 ¶Quia indignatio Dñi super oēs Gētes,
et furor sup vniuersam militiā eorū: in
terfecit eos, et dedit eos in occisionem.
3 ¶Interfecti eorū proijcientur, et de ca-
dauer ibus eorū ascēdet fœtor: tabescēt
4 mōtes à sanguine eorum. ¶Et tabescet
oīs militia cęlorū, et complicabuntur
sicut liber cęli: et omnis militia eorum
defluet sicut defluit folium de vinea et
5 de ficu. ¶Qm̄ inebriatus est in cęlo gla
dius meus: ecce super Idumæā descen-
det, et sup ppl̄m interfectionis meæ ad
6 iudicium. ¶Gladius Domini repletus
B est sanguine, incrassatus est adipe, de
sanguine agnorum et hircorum, de
sanguine medullatorum arietum: vi-
ctima enim Domini in Bosra, et in-
7 terfectio magna in terra Edom. ¶Et
descendent vnicornes cum eis, et tau-
ri cū potentibus: inebriabitur terra eo
rū sanguine, et humus eorū adipe pin-
8 guium. ¶‖quia dies vltionis Dñi, ann⁹
9 retributionū iudicij Sion. ¶Et cōuertē
tur torrētes eius in picem, et humus ei⁹
in sulphur: et erit terra eius in picē ar-
10 dentem. ¶Nocte et die nō extinguet̄, in
C sempiternum ascēdet fumus eius: à ge-
neratione in generationē desolabitur, ī
secula seculorū nō erit transiens p eā.
11 ¶Et possidebūt illā onocrotalus, et eri-
cius, et ibis, et coruus habitabūt in ea:
et extendet̄ super eā mēsura, vt redigat̄
ad nihilū, et ppendiculū ī desolationē.
12 ¶Nobiles eius nō erunt ibi, regē potius
inuocabūt, et oēs principes eius erūt in
13 nihilū. ¶Et orient̄ in domibus eius spi-
næ et vrticę, et paliurus in munitioni-
bus eius: et erit cubile draconū, et pa-
14 scua strutionū. ¶Et occurrēt dęmonia,
D onocentauris, et pilosus clamabit alter
ad alterū: ibi cubauit lamia, et inuenit
15 sibi requiē. ¶Ibi habuit foueā ericius, et
enutriuit catulos, et circūfodit, et fouit
in vmbra eius: illuc cōgregati sunt mil
16 ui, alter ad alterū. ¶Requirite diligēter
in libro Dñi, et legite: vnum ex eis non
defuit, alter alterū non q̄siuit, qa quod
ex ore meo procedit, ille mandauit, et
17 spiritus eius ipse congregauit ea. ¶Et
ipse misit eis sortē, et manus ei⁹ diuisit
eam illis in mensurā: vsq; in ęternum
possidebunt eam, in generatione et ge-
nerationem habitabunt in ea.

‖Inf. 63. a. 4.

CAP. XXXV.

1 A **L**Ætabitur deserta et inuia, et exulta
bit solitudo, et florebit quasi liliū,
2 ¶Germinās germinabit, et exultabit læ-
tabūda et laudās: gloria Libani data est

ei, decor Carmeli & Saron ipsi videbũt
3 gloriã Dñi, & decorẽ Dei nostri. ¶Cõfor-
tate manus dissolutas, & genua debilia
4 roborate. ¶Dicite *pusillanimis: Cõfor-
tamini: & nolite timere. Ecce Deus ve-
ster vltionẽ adducet retributionis: Deꝰ
5 ipse veniet, & saluabit *vos. ‖Tunc ape
rientur oculi cæcorũ, & aures surdorũ pa-
6 tebũt. ¶Tũc saliet sicut ceruus claudus,
& aperta erit lingua mutorũ: q̃a scissæ
sunt in deserto aquæ, & torrẽtes in soli-
7 tudine. ¶Et q̃ erat arida, erit in stagnũ,
C & sitiens i fontes aquarũ. In cubilibꝰ,
in quibꝰ prius dracones habitabãt, orietur
8 viror calami & iunci. ¶Et erit ibi semi-
ta & via, & via sancta vocabitur: nõ transi
bit per eã pollutus, & hęc erit vobis di-
recta via, ita vt stulti non errent per eã.
9 ¶Nõ erit ibi leo, & mala bestia nõ ascẽ-
D det p̄ eam, nec inuenietur ibi: & ambu-
10 labunt qui liberati fuerint. ¶Et redẽpti
à Dño, conuertentur, & venient in Sion
cũ laude, & lętitia sempiterna super ca-
put eorũ: gaudiũ & lætitiam obtine-
bunt, & fugiet dolor & gemitus.

*pusillanimes: *nos. ‖Mat. 15 c. 30.

CAP. XXXVI.

1 ET ‖factum est: in quartodecimo an-
A no regis Ezechiæ, ascẽdit Sennache
rib rex Assyriorũ sup̄ oẽs ciuitates Iuda
2 munitas, & cepit eas. ¶Et misit rex Assy-
riorũ Rabsacen de Lachis in Ierl'em, ad
regẽ Ezechiã in manu graui, & stetit in
aquæductu piscinæ superioris in via A-
3 gri fullonis. ¶Et egressus est ad eũ Elia-
cim filius Helciæ, q erat super domũ &
Sobna scriba, & Ioahe filius Asaph à cõ
4 mẽtarijs. ¶Et dixit ad eos Rabsaces, Dici
te Ezechiæ, Hæc dicit rex magnus, rex
Assyriorũ: Quæ est ista fiducia qua con
5 fidis? ¶aut quo consilio vel fortitudine
rebellare disponis? super quem habes fi
6 duciã, q̃a recessisti à me? ¶Ecce, confidis
B super baculum arundineum confra-
ctum istum, sup Ægyptũ: cui si innixus
fuerit homo, intrabit in manũ eius, &
p̄forabit eã: sic Pharao rex Ægypti, om
7 nibus qui confidunt in eo. ¶Quòd si re-
sponderis mihi, In Domino Deo nostro
confidimus: nõne ipse est cuius abstu-
lit Ezechias excelsa & altaria, & dixit
Iudę & Ierl'em, Corã altari isto adorabi
8 tis? ¶Et nũc trade te dño meo regi Assy-
riorum, & dabo tibi duo millia equorũ
nec poteris ex te prębere ascẽsores eorũ.
9 ¶Et quomodo sustinebis faciem iudicis
vnius loci ex seruis dñi mei minoribꝰ?
C Quòd si confidis in Ægypto, in quadri-
10 gis & in equitibus? ¶& nunc nũquid si-
ne Dño ascendi ad terrã istã vt disperde
rẽ eã? Dñs dixit ad me, Ascẽde sup terrã
11 istã, & disperde eã. ¶Et dixit Eliacim, &
Sobna, & Ioahe ad Rabsacen, Loquere
ad seruos tuos Syra ligua: intelligimus
enĩ ne loquaris ad nos Iudaicè i auribꝰ
12 ppli q est super murũ. ¶Et dixit ad eos
Rabsaces, Nunquid ad dñm tuũ & ad
te misit me Dñs meus, vt loquerer oĩa
verba ista: & nõ potius ad viros qui se-
dent in muro, vt comedãt stercora sua,
& bibant vrinã pedum suorũ vobiscũ?
13 ¶Et stetit Rabsaces, & clamauit voce ma
gna Iudaicè, & dixit, Audite ỽba regis
14 magni, regis Assyriorũ. ¶Hæc dicit rex,
Non seducat vos Ezechias, quia non po
15 terit eruere vos. ¶Et non vobis tribuat fi
duciam Ezechias super Dño dicens, E-
ruens liberabit nos Dñs, non dabitur ci
uitas ista in manu regis Assyriorum.
16 ¶Nolite audire Ezechiam: hæc enĩ dicit
D rex Assyriorum, Facite mecũ bñdictio-
nem, & egredimini ad me, & comedite
vnusquisque vineam suã, & vnusquisq;
ficum suam: & bibite vnusquisq. aquã
17 cisternæ suæ, ¶donec veniam & tollam
vos ad terrã quæ est vt terra vestra, terrã
frumenti & vini, terram panũ & vinea-
18 rũ. ¶Ne conturbet vos Ezechias, dicens,
Dñs liberabit nos. Nunquid liberaue-
runt dij gentium vnusquisque terram
19 suam de manu regis Assyriorum? ¶Vbi
est Deus Emath & Arphad? vbi est Deꝰ
Sepharuaim? nunquid liberauerunt Sa-
20 mariam de manu mea? ¶Quis est ex
omnibus dijs terrarum istarum, q erue
rit terrã suã de manu mea, vt eruat Do
21 minus Ierusalem de manu mea? ¶Et sil
uerunt, & non responderunt ei verbũ.
Mandauerat enim *rex, dicens, Ne re-
22 spondeatis ei. ¶Et ingressus est Eliacim
filius Helciæ qui erat super domum, &
Sobna scriba, & Ioahe filius Asaph à cõ
mentarijs, ad Ezechiam scissis vestibus
& nuntiauerunt ei verba Rabsacis.

‖4. Re. 18 c. 13. 2. Pa. 32. a. 1.

*eis.

CAP. XXXVII.

1 ET ‖factũ est cũ audisset rex Ezechias
A scidit vestimenta sua, & obuolutus
est sacco, & intrauit in domum Dñi.
2 ¶Et misit Eliacim qui erat super domũ,
& Sobnam scribam, & seniores de sace
dotibus opertos saccis ad Isaiam filium

‖4. Re. 19 a. 1. 2. Pa. 32. a. 1.

3 Amos prophetá, ¶ & dixerunt ad eum ,
Hæc dicit Ezechias, Dies tribulationis,
& correptionis,& blasphemię dies hęc:
quia venerūt filij vsq; ad partū , & vir-
4 tus nō est pariendi. ¶ Si quo modo au-
diat dn̄s De⁹ tuus verba Rabsacis , quē
misit rex Assyriorū dn̄s suus ad blasphe
mandum Deū viuentē, & exprobrandū
sermonib⁹ quos audiuit dn̄s Deus tuus:
leua ergo orationē pro reliquijs quę re-
5 pertę sunt. ¶ Et venerunt serui regis Eze-
6 chiæ ad Isaiam, ¶ & dixit ad eos Isaias,
B Hęc dicetis Dn̄o vestro, Hęc dicit Dn̄s ,
Ne timeas à facie verborū q̄ audisti, qb⁹
blasphemauerunt pueri regis Assyrio-
7 rum me, ¶ Ecce , ego dabo ei spiritū, &
audiet nuntium, & reuertet̄ ad terram
suam , & corruere eū faciam gladio in
8 terra sua. ¶ Reuersus est autē Rabsaces ,
& inuenit regē Assyriorū prælianté ad-
uersus Lobnā. Audierat enim qa pro-
9 fect⁹ esset de Lachis, ¶ & audiuit de Tha
raca rege Æthiopię, dicētes, Egressus est
vt pugnet contra te . Quod cū audisset
10 misit nuntios ad Ezechiā, dicens, ¶ Hæc
dicetis Ezechiæ regi Iudę, loquētes, Nō
te decipiat Deus tuus, ī quo tu cōfidis ,
dicens , Non dabitur Ierl'm in manum
11 regis Assyriorū. ¶ Ecce tu audisti omnia
C quæ fecerunt reges Assyriorū omnibus
terris quas subuerterūt, & tu poteris li-
12 berari ? ¶ Nunqd eruerunt eos dij Gen-
tium , quos subuerterūt patres mei Go-
zam,& Harā,& Reseph & filios Eden ,
13 q erāt in Thalassar? ¶ Vbi est rex Emath,
& rex Arphad,& rex vrbis Sepharuáim,
14 Ana, & Aua? ¶ Et tulit Ezechias libros de
manu nuntiorū, & legit eos, & ascēdit
in domū Domini, & expandit eos Eze-
15 chias coram Dn̄o. ¶ Et orauit Ezechias
16 ad Dn̄m, dicens, ¶ Domine exercituum
Deus Israël, q sedes super cherubim: tu
es Deus solus omnium regnorū terræ ,
17 tu fecisti cęlū & terram. ¶ Inclina Dn̄e
aurem tuam, & audi: aperi Dn̄e oculos
tuos, et vide, et audi omnia verba Sen-
nacherib, quæ misit ad blasphemandū
18 Deum viuentem. ¶ Verè enim Domine
D desertas fecerunt reges Assyriorum ter-
19 ras , et regiones earum. ¶ Et dederunt
deos earum igni: nō enim erant dij, sed
opera manuū hominū , lignū et lapis ,
20 et cōminuerunt eos. ¶ Et nunc Domine
Deus noster salua nos de manu ei⁹ : et
cognoscāt omnia regna terrę quia tu es
21 Dn̄s solus. ¶ Et misit Isaias filius Amos
ad Ezechiā, dicens , Hęc dicit dn̄s Deus
Israël , Pro quib⁹ rogasti me de Senna-
22 cherib rege Assyriorū, ¶ hoc est verbum
quod locutus est Dn̄s sup eū , Despexit
te, & subsannauit te , virgo filia Sion :
23 post te caput mouit, filia Ierl'm. ¶ Cui ex
probrasti, et quē blasphemasti, et super
quē exaltasti vocē, et leuasti altitudinē
24 oculorum tuorū? Ad sanctū Israël. ¶ In
E manu seruorū tuorū exprobrasti Dn̄o:
et dixisti in multitudine quadrigarum
mearū ego ascendi altitudinē montiū,
iuga Libani: et succidā excelsa cedrorū
eius, et electas abietes illius, et introibo
altitudinē summitatis eius , saltū Car-
25 meli eius. ¶ Ego fodi et bibi aquā, et exic
caui vestigio pedis mei oēs riuos agge-
26 rū. ¶ Nunqd nō audisti q̄ olim fecerim
ei? ex dieb⁹ antiquis ego plasmaui illud:
et nunc adduxi et factū est in eradica-
tionē collium cōpugnantiū, et ciuitatū
27 munitarū, ¶ Habitatores earū breuiata
manu cōtremuerunt, et cōfusi sunt: fa-
cti sunt sicut fœnū agri, et gramen pa-
scuę, et herba tectorū quę exaruit anteq̄
28 maturesceret. ¶ Habitationē tuā, et egres
F sum tuū, et introitū tuum cognoui, et
29 insaniā tuā contra me. ¶ Cū tu ferres ad-
uersum me, supbia tua ascēdit in aures
meas ponā ergo circulū in narib⁹ tuis ,
et frenū i labijs tuis , et reducā te in viā
30 per quā venisti. ¶ Tibi autem hoc erit si-
gnū, Comede hoc anno quę sponte na-
scunt̄, et in anno secundo pomis vesce-
re: in anno autē tertio seminate et meti-
te, et plantate vineas, et comedite fru-
31 ctum earū. ¶ Et mittet id quod saluatū
fuerit de domo Iuda , et qđ reliquū est,
radicē deorsum , et faciet fructum sur-
32 sum. ¶ quia de Ierusalē exibunt reliqæ ,
et saluatio de monte Sion : zelus Dn̄i
33 exercituū faciet istud. ¶ Propterea hæc
G dicit Dominus de rege Assyriorum, nō
intrabit ciuitatem hanc, et nō iaciet ibi
sagittā : et non occupabit eam clypeus,
34 & nō mittet in circuitu eius aggerē. ¶ In
via qua venit, per eā reuertetur, & ciui-
tatē hanc non ingredietur , dicit Dn̄s.
35 ¶ Et protegam ciuitatem istā , vt saluem
eam propter me, & propter Dauid ser-
36 uum meū. ¶ ‖ Egressus est autem Ange-
lus Dn̄i,& percussit in castris Assyriorū
centū octogintaquinq; millia. Et surre-
xerunt manè , & ecce omnes cadaue-

‖ Sup. 10. c. 12. 4 Re. 19. g. 35. Tob. 1. d. 21. Eccl. 48. d. 24 1. Mac. 7. f. 41. 2. Mac. 8. c. 19.

ra mor-

37 ra mortuorum. ¶Et egressus est, & abiit:
& reuersus est Sénacherib rex Assyrio-
38 rum, & habitauit in Niniue. ¶Et factū
est, cū adoraret in tēplo Nesroch Deū
suum, Adramélech, & Sarásar filij eius
percusserunt eum gladio, fugeruntque
in terram Ararat, & regnauit Asarhad-
don filius eius pro eo.

CAP. XXXVIII.

4.Re.20 a.1. 2.Pa.32. f.24.
1 IN diebus illis ægrotauit Ezechias vs-
A que ad mortē, & introiuit ad eū Isa-
ias filius Amos ꝓpheta, & dixit ei, Hæc
dicit Dñs, Dispone domui tuę, quia mo
2 rieris tu, & nō viues. ¶Et conuertit Eze-
chias faciē suā ad parietem, & orauit ad
3 Dñm, ¶& dixit, Obsecro Dñe, memento
q̄so quomodò ambulauerim corā te in
veritate & in corde perfecto, & quod bo
num est ī oculis tuis fecerim. Et fleuit
4 Ezechias fletu magno. ¶Et fctū est ver-
5 bū Dñi ad Isaiā, dicēs, ¶Vade, & dic Eze
chiæ, Hęc dicit Dñs Deus Dauid patris
tui, Audiui orationē tuā, & vidi *lachry-
mas tuas. ecce ego adijciam super dies
6 tuos quindecim annos, ¶& de manu re
gis Assyriorū eruā te & ciuitatē istam, &
7 ꝓtegam eam. ¶Hoc autē tibi erit signū
B à Dño quia faciet Dñs verbū hoc quod
8 locutus est, ¶Ecce ego reuerti faciā vm-
bram linearum, per quas descenderat
in horologio Achaz in sole, retrorsum
decem lineis. Et reuersus est sol decem
lineis per gradus quos descenderat.
9 ¶Scriptura Ezechię regis Iuda cùm
ægrotasset, & conualuisset de infirmita-
te sua.
10 ¶Ego dixi, In dimidio dierum meorū
vadā ad portas inferi: quęsiui residuum
annorum meorum.
11 ¶Dixi, Non videbo Dñm Deū in ter-
ra viuentium, non aspiciam hominem
vltrà, & habitatorem quietis.
12 ¶Generatio mea ablata est: & conuo-
C luta est à me, quasi tabernaculum pa-
storum: pręcisa est, velut à texente vi-
ta mea: dū adhuc ordirer succidit me:
de manu vsq; ad vesperam finies me.
13 ¶Sperabam vsq; ad mane, quasi leo
sic contriuit omnia ossa mea: de manè
vsque ad vesperam finies me.
14 ¶Sicut pullus hirūdinis sic clamabo,
meditabor vt columba: attenuati sunt
oculi mei suspiciētes in excelsum: Dñe
vim patior, *responde pro me.
15 ¶Quid dicam, aut quid rñdebit mihi

*lachrymā tuam 40.
*Spōde.2.

D cùm ipse *fecerit? recogitabo *oēs annos *fecerim 12
meos in amaritudine animæ meę.
16 ¶Dñe, si sic viuit, & in talib9 vita spi- *tibi.
rit9 mei, corripies me & viuificabis me. -5.
17 ¶Ecce, in pace amaritudo mea ama-
rissima: tu autem eruisti animam meā
vt nō periret, proiecisti post tergū tuum
omnia peccata mea.
18 ¶Quia non infernus confitebit tibi,
neq; mors laudabit te: nō expectabunt
qui descendunt in lacū, veritatē tuam.
19 ¶Viuens viuens ipse cōfitebitur tibi,
sicut & ego hodie: pater filijs notam fa
20 ciet veritatē tuam. ¶Dñe saluū me fac,
& psalmos nostros cantabimus cunctis
diebus vitę nostrę in domo Domini.
21 ¶Et iussit Isaias vt tollerēt massam de
ficis, & cataplasmarent sup vulnus, &
22 sanaret. ¶Et dixit Ezechias, Quod erit
signum quia ascendā in domum Dñi?

CAP. XXXIX.

1 IN tēpore illo misit Merodach Baladan 4.Re.20 c.12.
A filius Baladan rex Babylonis, libros
& munera ad Ezechiā: audierat enim
2 quod ęgrotasset, & cōualuisset. ¶Lætat9
est autem super eis Ezechias, & ostēdit
eis cellā aromatū, & argenti, & auri, &
odoramentorū, & vnguenti optimi, &
oēs apothecas suppellectilis suę, & vni-
B uersa q̄ inuenta sunt in thesauris eius.
Non fuit verbū quod nō ostenderet eis
Ezechias in domo sua & in omni pote-
3 state sua. ¶Introiuit autē Isaias ꝓphe-
ta ad Ezechiam regē, & dixit ei, Quid di
xerunt viri isti, & vnde venerūt ad te?
Et dixit Ezechias, De terra lōginqua ve-
4 nerunt ad me, de Babylone. ¶Et dixit
C Isaias, Quid viderūt ī domo tua? Et di-
xit Ezechias, Oīa q̄ in domo mea sunt,
viderūt: nō fuit res quā nō ostenderim
5 eis in thesauris meis. ¶Et dixit Isaias ad
Ezechiā, Audi verbum Dñi exercituū:
6 ¶Ecce dies veniēt, & auferentur oīa quę
D in domo tua sunt, & quę thesaurizaue
runt patres tui vsq; ad diē hanc, in Ba-
bylonem: non relinquet quicquam, di-
7 cit Dns. ¶Et de filijs tuis, qui exibunt de
te, quos genueris, tollent, & erunt eunu
8 chi in palatio regis Babylonis. ¶Et dixit
Ezechias ad Isaiam, Bonum verbū Do-
mini quod locutus est. Et dixit, Fiat
tantùm pax & veritas in diebus meis.

1 CAP. XL.

A COnsolamini cōsolamini pp̄le me*,
2 dicit Deus vester. ¶Loquimini ad

cor Ierl'm, & aduocate eam: qm cōpleta
est malitia eius, dimissa est iniquitas il-
lius: suscepit de manu Dñi duplicia ꝑ
3 oibus peccatis suis. ¶ ‖ Vox clamantis in
deserto: Parate viam Dñi, rectas facite
4 in solitudine semitas Dei nostri. ¶ Oīs
vallis exaltabitur, & omnis mōs & col-
lis humiliabitur, & erunt praua in di-
5 recta, & aspera in vias planas. ¶ Et reue-
labit gloria Dñi, & videbit oīs caro pa-
6 riter quod os Dñi locutū est. ¶ Vox dicē-
B tis, Clama. Et dixi, Quid clamabo?
‖ Oīs caro fœnū, & oīs gloria eius quasi
7 flos agri. ¶ Exiccatū est fœnū, & cecidit
flos, qa spiritus Dñi sufflauit in eo. Ve-
8 rè fœnum est ppl's: ¶ exiccatū est fœnū,
& cecidit flos: ‖ verbū autē Dñi nr̄i ma-
9 net in æternū: ¶ Super montē excelsum
ascende tu q euāgelizas Sion: exalta in
fortitudine vocē tuā, qui euāgelizas Ie-
rusalē: exalta, noli timere. Dic ciuitati-
10 bus Iudæ, Ecce Deus vester: ¶ ecce Dñs
C De⁹ in fortitudine veniet, & brachium
eius dñabitur: ecce, merces eius cū eo,
11 & opus illius corā illo. ¶ ‖ Sicut pastor,
gregē suū pascet, in brachio suo cōgre-
gabit agnos, & in sinu suo leuabit, fętas
12 ipse portabit. ¶ Quis mensus est pugillo
aquas, & cęlos palmo ponderauit? quis
appendit tribus digitis molē terrę, & li-
berauit in pondere montes, & colles in
13 statēra? ¶ ‖ Quis adiuuit spm̄ Dñi? aut qs
14 consiliarius eius fuit, & ostēdit illi? ¶ Cū
quo iniit consiliū, & instruxit eū, & do-
cuit eum semitam iustitię, & erudiuit
eum scientiā, & viā prudentiæ ostendit
15 illi? ¶ Ecce, Gentes quasi stilla situlæ, &
D quasi momentū statēræ reputatæ sunt:
16 ecce, insulæ quasi puluis exiguus. ¶ Et
Libanus non sufficiet ad succendendū,
& animalia eius nō sufficient ad holo-
17 caustū. ¶ Oēs gētes quasi nō sint, sic sunt
corā eo, & quasi nihilū & inane reputa-
18 tæ sunt ei. ¶ ‖ Cui ergo similem fecistis
Deū? aut quam imaginem ponetis ei?
19 ¶ Nunquid sculptile cōflauit faber? aut
artifex auro figurauit illud, & laminis
20 argenteis argentarius? ¶ Forte lignum &
E imputribile elegit: artifex sapiens qrit
quomodo statuat simulachrū quod nō
21 moueatur. ¶ Nunqd non *scitis? nunqd
non audistis? nunquid nō annuntiatū
est vobis ab initio? nunqd non intelle-
22 xistis fundamēta terrę? ¶ Qui sedet sup
gyrū terræ, & habitatores ei⁹ sunt quasi
locustæ: q extendit velut nihilū cęlos,
& expandit eos sicut tabernaculum ad
23 inhabitādū. ¶ Qui dat secretorū scruta-
tores quasi non sint, iudices terræ velut
24 inane fecit: ¶ Equidē neq; *plātatus, neq;
F satus, neque radicatus in terra truncus
eorū: repente flauit in eos, & aruerunt,
25 & turbo quasi stipulam auferet eos. ¶ Et
cui assimilastis me, & adæquastis, dicit
26 sanctus? ¶ Leuate in excelsum oculos ve
stros, & videte qs creauit hæc: q educit
in numero militiā eorū, & oēs ex noīe
vocat: præ multitudine fortitudinis &
roboris, virtutisq; eius neq; vnum reli-
27 quum fuit. ¶ Quare dicis Iacob, & lo-
queris Israël, Abscondita est via mea à
G Dño, & à Deo meo iudiciū meū transi-
28 uit? ¶ Nunquid nescis, aut non audisti?
Deus sempiternus Dñs, qui creauit ter-
minos terrę: non deficiet, neq; labora-
bit, nec est inuestigatio sapientiæ eius.
29 ¶ Qui dat lasso virtutē: & his q nō sunt,
30 fortitudinē, & robur multiplicat. ¶ De-
ficiēt pueri, & laborabūt, & iuuenes in
31 infirmitate cadent. ¶ Qui aūt sperant in
Dño, mutabūt fortitudinē, assumēt pē-
nas sicut aquilę, current & nō labora-
bunt: ambulabunt & non deficient.

CAP. XLI.

1 TAceant ad me insulę, & Gētes mu-
A tent fortitudinē: accedant, & tunc
loquant̃, simul ad iudiciū ꝓpinquem⁹:
2 ¶ Quis suscitauit ab Oriēte iustū, voca-
uit eū vt sequeret̃ se? dabit in conspectu
eius Gentes: & reges obtinebit. dabit
quasi puluerē gladio eius, *sicut stipulā
3 vento raptā arcui eius. ¶ Persequet̃ eos,
trāsibit in pace, semita in pedibus eius
4 non apparebit. ¶ Quis hęc operatus est,
& fecit vocās generationes ab exordio?
Ego Dñs, ‖ prim⁹ & nouissim⁹ ego sum.
5 ¶ Viderunt insulæ, & timuerunt, extre-
B ma terrę obstupuerūt, appropinquaue-
6 runt & accesserunt. ¶ Vnusquisq; ꝓxi-
mo suo auxiliabitur, & fratri suo dicet,
7 Confortare. ¶ Cōfortauit faber ærarius
percutiēs malleo, eum qui cudebat tūc
tpis, dicens, Glutino bonum est: & con-
fortauit eum clauis, vt non moueretur.
8 ¶ Et tu Isrl' serue meus, Iacob quē elegi,
9 semen Abrahā amici mei, ¶ in quo ap-
prehendi te ab extremis terrę, & à lōgin
C quis eius vocaui te, & dixi tibi, Seruus
10 meus es tu, elegi te, & nō abieci te. ¶ Ne
timeas, quia ego tecum sum: ne decli-

‖ Mat. 3. a. 3. Marc. 1. a. 3. Luc 3. a. 4. Ioan. 1. c. 23.
‖ Eccl 14 c. 18. Iacob 1. b. 10. 1. Pet. 1. d. 24. ‖ Mat. 5. c. 18. 24. c. 35. Marc. 13 d. 31. Luc. 16. d. 17.
‖ Ioā. 10. b. 11. Ezec. 34. f. 23. 37. f. 24.
‖ Ro. 11. d 34. 1. Cor. 2. d. 16. Sap. 9. c. 13.
‖ Act. 17. f. 29.
* Scietis
* Plantato, neq; sito, neque radicato in terra trūco 1.
* & 3.
‖ Inf. 44. a. 6. 48. b Apoc 1. d 18. 22. c. 13.

nes, quia ego Deus tuus: cōfortaui te, &
auxiliatus sum tibi, & suscepit te dexte
11 ra iusti mei. ¶ Ecce confundent & eru-
bescent oēs q̄ pugnāt aduersum te: erūt
quasi non sint, & peribunt viri q̄ con-
12 tradicunt tibi. ¶ Quæres eos, & nō inue-
nies viros rebelles tuos. erunt quasi nō
sint: & veluti consumptio *hoīs bellan
13 tis aduersum te. ¶ Quia ego Dn̄s Deꝰ tuꝰ
apprehendēs manū tuā, dicensq́; tibi,
14 Ne timeas, ego adiuui te. ¶ Noli timere
vermis Iacob q̄ mortui estis ex Isr̄l: ego
auxiliatus sum tibi, dicit Dn̄s, & redem
15 ptor tuus sanctus Israël. ¶ Ego posui te
D quasi plaustrū triturās nouū, habēs ro-
stra serrantia: triturabis mōtes, & com-
minues: & colles quasi puluerē pones.
16 ¶ Ventilabis eos, & ventus tollet: & tur-
bo disperget eos: & tu exultabis ī Dn̄o:
17 in sctō Isr̄l lętaberis. ¶ Egeni, & paupe-
res q̄rūt aquas, & non sunt: lingua eo-
rū siti aruit. Ego Dn̄s exaudiā eos, Deus
18 Isr̄l nō derelinquā eos. ¶ Aperiā in supi-
nis collibus flumina, & in medio cam-
porū fontes: ponam desertum in stagna
aquarū, & terrā inuiam in riuos aqua-
19 rum. ¶ Dabo in solitudinē cedrū, & spi-
E nam, & myrtum, & lignū oliuę: ponam
in deserto abietem, vlmum, & buxum
20 simul. ¶ Vt videant, & sciant, & recogi-
tent, & intelligant pariter, quia manus
Dn̄i fecit hoc, & sanctus Israël creauit
21 illud. ¶ Prope facite iudiciū vr̄m, dicit
Dn̄s: afferte, siquid fortè habetis, dixit
22 rex Iacob. ¶ Accedāt, & nuntient nobis
q̄cunq; ventura sunt: priora q̄ fuerint
nuntiate: & ponemus cor nr̄m, & scie-
mus nouissima eorū, & q̄ ventura sunt
23 indicate nobis. ¶ Annuntiate q̄ ventura
F sunt in futurū, & sciemus quia dij estis
vos: bene quoq; aut malè, si potestis, fa-
cite: & loquamur, & videamus simul.
24 ¶ Ecce, vos estis ex nihilo, & opus vestrū
ex eo qd̄ nō est: abominatio est q̄ elegit
25 vos. ¶ Suscitaui ab Aquilone, & veniet
ab Ortu solis: vocabit nomē meum, &
adducet magistratus quasi lutū, & ve-
26 lut plastes conculcans humum. ¶ Quis
annuntiauit ab exordio, vt sciamus: &
G à principio, vt dicamus, Iustus es? non
est neq; annuntians, neq; p̄dicens, neq;
27 audiens sermones vestros. ¶ Primus ad
Sion dicet, Ecce adsum, & Ier̄lm euan-
28 gelistā dabo. ¶ Et vidi, & non erat, neq;
ex istis quisquā qui iniret cōsiliū, & in-
29 terrogatus responderet verbum. ¶ Ecce
omnes iniusti, & vana opera eorum,
ventus & inane simulachra eorum.

*homines bellantes. i.

CAP. XLII.

1 ECce seruus meus, suscipiam eum: Matt. 12. b. 18.
A electus meus, complacuit sibi in il-
lo anima mea: dedi spiritū meum sup
2 eum, iudicium Gentibus proferet. ¶ Nō
clamabit, neque accipiet personā, nec
3 audiet vox eius foris. ¶ Calamū quassa-
tū non conteret, & linū fumigans non
extinguet: in veritate educet iudiciū.
4 ¶ Non erit tristis, neq; turbulentus, do
nec ponat in terra iudicium & legē eiꝰ
5 insulę expectabunt. ¶ Hæc dicit Domi-
nus Deus creans cœlos, & extēdēs eos:
firmans terram, & q̄ germinant ex ea:
dans flatum populo qui est super eam,
6 & spiritum calcantibus eam. ¶ Ego Do-
B minus vocaui te in iustitia, & apprehē-
di manum tuam, & seruaui te. Et dede- Inf. 49. b. 6.
7 di te in fœdus Populi, in lucē gētiū: ¶ Vt
aperires oculos cæcorum, & educeres
de cōclusione vinctum, de domo carce
8 ris sedētes in tenebris. ¶ Ego Dominus,
hoc est nomē meū: gloriā meam alteri Inf. 48. b. 11.
non dabo, & laudē meā sculptilibus.
9 ¶ Quę prima fuerūt, ecce venerunt: no-
ua quoque ego annūtio: antequā orian
10 tur, audita vobis faciā. ¶ Cātate Dn̄o cā
ticū nouū, laus eius ab extremis terrę,
qui descenditis in mare, & plenitudo
11 eius: insulæ, & habitatores earū. ¶ Sub-
leuetur desertū & ciuitates eius, in do-
mibus habitabit Cedar: laudate habi-
12 tatores Petræ, de vertice montiū clama-
būt. ¶ Ponēt Dn̄o gloriā, & laudē eiꝰ in
13 insulis nūtiabunt. ¶ Dn̄s sicut fortis egre
C dietur, *sicut vir præliator suscitabit ze- *& 7.
lū: vociferabit, & clamabit: sup inimi-
14 cos suos cōfortabit. ¶ Tacui semp, silui,
patiēs fui, sicut parturiēs loquar: dissi-
15 pabo, & absorbebo simul. ¶ Desertos fa-
ciā mōtes, & colles, & oē gramē eorum
exiccabo: & ponā flumina ī insulas, &
16 stagna arefaciā. ¶ Et ducā cęcos ī viā quā
nesciūt: & in semitis quas ignorauerūt
ambulare eos faciā: ponā tenebras corā
eis in lucē, & praua in recta. hæc verba
17 feci eis, & nō dereliq eos. ¶ Cōuersi sunt
retrorsum: cōfundant cōfusione, q cō-
fidūt in sculptili, q dicūt cōflatili, Vos
18 dij nr̄i. ¶ Surdi audite, & cęci intuemini
19 ad vidēdū. ¶ Quis cęcus, nisi seruꝰ meꝰ?
& surdus, nisi ad quē nūtios meos mi-

si?quis cęcus, nisi qui venundatus est?&
20 quis cæcus, nisi seruus Dñi? ¶Qui vides
multa, nónne custodies? qui apertas ha
21 bes aures nónne audies? ¶Et Dñs voluit,
vt sanctificaret eũ, & magnificaret legẽ
22 & extolleret. ¶ Ipse aũt pp̃ls direptus, &
D vastatus: laqueus iuuenũ oẽs, & in do-
mib⁹ carcerũ abscõditi sunt: facti sunt
in rapinã, nec est q̃ eruat: in direptionẽ,
23 nec est q̃ dicat, Redde. ¶Quis est in vo-
bis qui audiat hoc, attendat, & auscul-
24 tet futura? ¶Quis dedit in direptionẽ Ia-
cob, & Israël vastantibus? nónne Dñs
ipse, cui peccauimus? Et noluerunt in
viis eius ambulare, & non audierũt le-
25 gem eius. ¶ Et effudit super eum indi-
gnationem furoris sui, & forte bellũ, &
cõbussit eum in circuitu, & nõ cogno-
uit: & succendit eum, & nõ intellexit.

CAP. XLIII.

1 ET nunc hæc dicit Dñs creans te Ia-
A cob, & formans te Isrl̃. Noli timere,
quia redemi te, & vocaui te noĩe tuo:
2 meus es tu. ¶Cùm trãsieris p̃ aquas te-
cũ ero, & flumina non operient te: cũ
ambulaueris in igne, nõ cõbureris, &
3 flãma nõ ardebit in te. ¶ Quia ego Dñs
Deus tuus sanctus Isrl̃ saluator tu⁹, de-
di ꝓpitiationẽ tuã Ægyptũ, Æthiopiã &
4 Saba ꝓ te. ¶ Ex quo honorabilis factus
es in oculis meis, & gloriosus: ego dile-
xi te, & dabo hoĩes ꝓ te, & pp̃los ꝓ aĩa
5 tua. ¶Noli timere, quia ego tecũ sum:
ab Oriente adducã semẽ tuũ, & ab Oc-
6 cidente cõgregabo te. ¶Dicam Aquilo-
ni, Da: & Austro, Noli prohibere: affer
filios meos de lõginquo, & filias meas
7 ab extremis terræ. ¶Et omnẽ qui inuo-
cat nomen meũ, in gloriã meam creaui
8 eũ, formaui eũ, & feci eum. ¶Educ foras
pp̃lm cæcũ, & oculos habentẽ: surdũ, &
9 aures ei sunt. ¶Oẽs gẽtes cõgregatę sunt
B simul, & collectæ sunt tribus: qs in vo-
bis annuntiet istud, & quę prima sunt,
audire nos faciet? dent testes eorum, &
iustificentur, & audiant, & dicãt, Verè.
10 ¶Vos testes mei, dicit Dñs, & seruus me⁹
quẽ elegi: vt sciatis, & credatis mihi, &
intelligatis quia ego ipse sum. ante me
non est formatus Deus, & post me non
11 erit. ¶‖Ego sum, ego sum Dñs, & nõ est ‖Osee 13 b.14.
12 absq; me saluator. ¶Ego annuntiaui, &
saluaui: auditũ feci, & nõ fuit in vobis
alienus. vos testes mei, dicit Dñs, & ego
13 Deus. ¶Et ab initio ego ipse, & non est
q̃ de manu mea eruat: operabor, & q̃s
14 auertet illud? ¶ Hęc dicit Dñs redẽptor
vester, sanctus Isrl̃. Propter vos emisi in
Babylonẽ, & detraxi vectes vniuersos, &
Chaldęos in nauibus suis gloriantes.
15 ¶Ego Dñs sanctus vester, creãs Israël rex
16 vester. ¶Hæc dicit Dñs, qui dedit in ma
C ri viã, & in aquis torrentibus semitam.
17 ¶Qui eduxit quadrigã & equũ: agmen
& robustũ, simul obdormierũt, nec re-
surgent: contriti sunt quasi linũ, & ex-
18 tincti sunt. ¶ Ne memineritis priorũ, &
19 antiqua ne intueamini. ¶Ecce ‖ego fa- ‖2.Cor.5 d.17.
cio noua, & nũc orientur, vtiq; cogno- Apoc.21.
scetis ea: ponam in deserto viã, & in in- b.5.
20 uio flumina. ¶Glorificabit me bestia
agri, dracones & strutiones: quia dedi ĩ
deserto aquas, flumina in inuio, vt da-
21 rem potum pp̃lo meo, electo meo. ¶Po-
pulum istum formaui mihi, laudẽ meã
22 narrabit. ¶Nõ me inuocasti Iacob, nec
23 laborasti in me Israël. ¶ Non obtulisti
mihi arietem holocausti tui, & victimis
tuis non glorificasti me: non te seruire
feci in oblatione, nec laborẽ tibi p̃bui
24 in ture. ¶Non emisti mihi argento ca-
D lamũ, & adipe victimarũ tuarum non
inebriasti me. Veruntñ seruire me fe-
cisti in peccatis tuis, præbuisti mihi la-
25 borẽ in iniquitatib⁹ tuis. ¶Ego sum, ego
sum ipse qui deleo iniquitates tuas p̃p
me, & pctõrum tuorũ non recordabor.
26 ¶Reduc me in memoriã, & iudicemur
simul: narra si q̃d habes vt iustificeris.
27 ¶ Pater tuus primus peccauit, & inter-
28 pretes tui p̃uaricati sunt in me. ¶ Et cõ-
taminaui prĩcipes sctõs, *dedi ad inter- * Ʀ 1.
necionẽ Iacob, & Israël in blasphemiã.

CAP. XLIIII.

1 ET nunc audi Iacob serue meus, & Iere. 30.
A Isrl̃ quem elegi. ¶ Hæc dicit Dñs fa- b.10. 46.
2 ciens & formans te, ab vtero auxiliator g.27.
tuus: noli timere serue meus Iacob, &
3 rectissimè quem elegi. ¶ effundã enim
aquas sup̃ sitientem, & fluenta sup̃ ari-
dã: effundã spm̃ meum super semẽ tuũ,
& benedictionẽ meã super stirpẽ tuam.
4 ¶Et germinabunt inter herbas quasi sa-
5 lices iuxta p̃terfluẽtes aquas. ¶Iste dicet,
Dñi, ego sum: & ille vocabit in noĩe Ia- ‖Sup.41. b.4.
cob. & hic scribet manu sua, Dño: & in Inf 48.
6 noĩe Isrl̃ assimilabitur. ¶Hæc dicit Dñs b.12.
rex Isrl̃, & redẽptor eius Dñs exercituũ, Apoc.1.d
‖Ego primus, & ego nouissimus, & abs- 18. 22.a.
7 que me nõ est Deus. ¶Quis similis mei 13.

voces

vocet & annũtiet : & ordinem exponat
mihi, ex quo constitui pp̃lm antiquũ :
ventura & q̃ futura sunt annuntiẽt eis.
8 ¶Nolite timere, neq; conturbemini: ex
tũc audire te feci, & annũtiaui: vos estis
B testes mei, nunquid est Deus absq; me,
9 & formator quẽ ego nõ nouerim? ¶Pla-
stæ idóli oẽs nihil sunt: & amantissima
eorũ nõ ꝓderũt eis. ipsi sunt testes eorũ
quia nõ vidẽt neq; intelligũt, vt cõfun-
10 dant. ¶ Quis formauit Deũ, & sculptile
11 cõflauit ad nihil vtile? ¶Ecce, oẽs parti-
cipes eius cõfundẽtur: fabri enim sunt
ex hoĩbus : conuenient oẽs, stabunt &
12 pauebũt, & cõfundent simul. ¶ ‖Faber
ferrarius lima operatus est in prunis, &
in malleis formauit illud, & operatus
est ĩ brachio fortitudinis suę: esuriet &
13 deficiet nõ bibet aquã & lassescet, ¶Ar-
tifex signarius extendit normã, forma-
uit illud in runcina: fecit illud ĩ angu-
laribꝰ, & in circino tornauit illud: & fe
cit imaginẽ viri quasi speciosum hoĩem
14 habitantẽ ĩ domo. ¶Succidit cedros, tu-
lit ilicẽ, & quercũ quæ steterat inter li-
gna saltꝰ: plãtauit pinũ, quã pluuia nu-
15 triuit. ¶Et facta est hoĩbus in focũ: sum-
C psit ex eis, & calefactꝰ est, & succẽdit, &
coxit panes: de reliquo autem operatus
est Deum, & adorauit: fecit sculptile, &
16 curuatus est ante illud. ¶ Mediũ eiꝰ cõ-
bussit igni & de medio eius carnes* co-
medit, coxit pulmentũ & saturatus est,
& calefactꝰ est, & dixit: Vah, calefactus
17 sum, vidi focũ. ¶Reliquũ autẽ eius Deũ
fecit & sculptile sibi: curuat ante illud,
& adorat illud, & obsecrat, dicẽs: Libe-
18 ra me, q̃a Deꝰ meus es tu. ¶Nescierunt,
neq; intellexerũt: obliti enĩ sunt, ne vi-
deãt oculi eorũ, & ne intelligant corde
19 suo. ¶Nõ recogitãt in mẽte sua, neq; co-
gnoscũt, neq; sentiũt, vt dicãt: Medieta-
tẽ eiꝰ cõbussi igni, & coxi sup carbones
eius panes: coxi carnes & com edi, & de
reliquo eius idôlũ faciã? ante trũcũ li-
20 gni ꝓcidã? ¶Pars eius cinis est : cor insi-
piẽs adorauit illud, & nõ liberabit ani
mã suã, neq; dicet: Fortè mẽdaciũ est in
21 dextera mea. ¶Memẽto horũ Iacob, &
Isrl̃, q̃m seruus meus es tu, formaui te,
seruus meus es tu Isrl̃, non obliuiscaris
22 mei. ¶Deleui vt nubẽ iniq̃tates tuas, &
D quasi nebulã peccata tua, reuertere ad
23 me, q̃m redemi te. ¶Laudate cęli, q̃m
misericordiam fecit Dñs : iubilate ex-
trema terræ: resonate montes laudatio
nem, saltus & omne lignum eius, q̃m
redemit Dñs Iacob & Israël gloriabi-
24 tur. ¶ Hæc dicit Dominus redemptor
tuus, & formator tuus ex vtero . Ego
sum Dñs faciens oĩa, extendens cœlos
solus, stabiliens terrã, & nullus mecũ.
25 ¶Irrita faciens signa diuinorũ, & ario-
los in furorẽ vertens. Conuertẽs sapien-
tes retrorsum: & sciẽtiã eorum stultã fa
26 ciens. ¶Suscitans verbũ serui sui, & cõ-
silium nuntiorũ suorũ complens. Qui
dico Ierusalẽ, Habitaberis & ciuitatibꝰ
Iudæ, Ædificabimini, & deserta eius
27 suscitabo. ¶Qui dico profundo; Desola
28 re, & flumina tua arefaciã. ¶Qui dico
Cyro, Pastor meus es: & oẽm voluntatẽ
meã complebis. Qui dico Ierusalem,
Ædificaberis, & templo. Fundaberis.

CAP. XLV.

1 HÆc dicit Dñs Christo meo Cyro,
A cuius apprehendi dexterã vt subij
ciam ante faciem eius Gẽtes, & dorsa re
gũ vertã, & aperiam corã eo ianuas, &
2 portæ nõ claudẽtur. ¶Ego ante te ibo:
& gloriosos terrę humiliabo: portas æ-
reas cõterã, & vectes ferreos confringã.
3 ¶Et dabo tibi thesauros absconditos, &
arcana secretorũ: vt scias quia ego Dñs
4 qui voco nomẽ tuũ Deus Israël. ¶Pro-
pter seruũ meũ Iacob, & Israël electũ
meũ, & vocaui te* noĩe tuo : assimilaui
5 te, & non cognouisti me. ¶Ego Dñs, &
nõ est amplius : extra me nõ est Deus:
6 accinxi te, & non cognouisti me. ¶Vt
sciant hi q̃ ab ortu solis, & q̃ ab Occidẽ
te, q̃m absq; me nõ est. Ego Dñs, & nõ
7 est alter: ¶formans lucem, & creans te-
nebras: faciens pacẽ, & creans malum:
8 ego Dñs faciens oĩa hæc. ¶ Rorate cęli
B desuper, & nubes pluant iustum : ape-
riatur terra, & germinet saluatorem:
& iustitia oriatur simul, ego Dñs crea-
9 ui eũ. ¶Væ qui contradicit* fictori suo,
testa de samijs terræ. ‖Nunquid dicet
lutũ figulo suo. Quid facis, & opus tuũ
10 absq; manibꝰ est? ¶Væ qui dicit patri:
Quid generas? & mulieri : Quid partu-
11 ris? ¶ Hęc dicit Dñs sanctꝰ Israël plastes
eius: Vẽtura interrogate me : sup filios
meos, & sup opus manuũ mearũ man
12 date mihi. ¶Ego feci terrã: & hoĩem su-
per eã creaui ego: manus meæ tetende-
rũt cęlos, & oĩ militiæ eorũ mandaui.
13 ¶Ego suscitaui eũ ad iustitiam, & oẽs

‖Sup. 13. Gen. 1.
*coxit &
*Io 16.
*fictori
‖Iere. 18. a. 6. Rom. 9. d 20.

vias eius dirigã: ipse ædificabit ciuitatẽ
meã, & captiuitatẽ meam dimittet, nõ
in pretio, neq; in muneribus, dicit Dñs
14 Deus exercituũ. ¶ Hæc dicit Dñs, Labor
C Ægypti, & negotiatio Æthiopiæ, & Sab
baim viri sublimes ad te transibunt, &
tui erũt: Post te ambulabũt, vincti ma-
nicis pgẽt, & te adorabũt, teq; depreca-
buntᷣ: Tñ in te est Deus, & non absq;
15 te Deus. ¶ Verè tu es Deus absconditus,
16 Deus Israël saluator. ¶ Confusi sunt &
erubuerunt oẽs: simul abierunt in con
17 fusionẽ fabricatores errorũ. ¶ Israël sal-
uatus est in Dño salute æterna: nõ con-
fundemini, & non erubescetis vsq; in
18 sclm scli, ¶ Quia hęc dicit Dñs creans cę
los ipse Deus formans terrã, & faciens
eã, ipse plastes eius: nõ in vanũ creauit
eã: vt habitaretᷣ formauit eã, ego Dñs, &
19 non est alius. ¶ Non in abscondito locu
tus sum, in loco terræ tenebroso: nõ di-
xi semini Iacob, Frustra quęritę me, ego
Dñs loquens iustitiã, annuntians recta.
20 ¶ Congregamini, & venite, & accedite si
D mul qui saluati estis ex gẽtibus: nescie
runt qui leuãt lignũ sculpturæ suæ, &
21 rogant Deũ non saluantẽ. ¶ Annũtiate,
& venite, & cõsiliamini simul, qs audi
tũ fecit hoc ab initio, extũc prædixit il-
lud? nunqd non ego dñs, & nõ est vltrà
Deus absq; me? Deus iustus & saluans
22 nõ est pter me, ¶ Conuertimini ad me,
& salui eritis oẽs fines terrę: qa ego De⁹,
23 & non est alius. ¶ In memetipso iuraui,
‖ Ro. 14. b. 11. egredietᷣ de ore meo iustitiæ verbum, &
non reuertetᷣ, quia ‖ mihi curuabitur oẽ
Phil. 2. b 10 24 genu, & iurabit oĩs lingua. ¶ Ergo in Do
mino, dicet, meæ sunt iustitiæ & impe-
rium: ad eum venient, & cõfundentur
25 oẽs qui repugnant ei. ¶ In Dño iustifica-
bitᷣ, & laudabitur omne semen Israël.

CAP. XLVI.

1 CONfractus est Bel, contritus est Na
A bo: facta sunt simulachra eorũ be-
stiis & iumentis, onera vestra graui põ-
2 dere vsq; ad lassitudinem. ¶ Contabue-
rũt, & cõtrita sunt simul: nõ potuerunt
saluare portantẽ, & aĩa eorum in capti
3 uitatẽ ibit, ¶ Audite me dom⁹ Iacob, &
oẽ residuũ domus Israël, qui portami-
ni à meo vtero: q gestamini à mea vul-
4 ua. ¶ Vsq; ad senectam ego ipse, & vsq;
B ad canos ego portabo: ego feci, & ego fe
5 rã: ego portabo, & saluabo. ¶ Cui assimi
lastis me, & adęquastis & cõparastis me
6 & fecistis similẽ? ¶ Qui cõfertis aurũ de
sacculo, & argentũ statéra ponderatis:
conducentes aurificẽ, vt faciat Deũ, &
7 procidunt & adorant. ¶ ‖ Portant illũ in ‖ Bar. 6. c. 25.
humeris gestãtes, & ponẽtes i loco suo,
C & stabit, ac de loco suo nõ mouebitur,
sed & cũ clamauerint ad eũ, nõ audiet:
8 de tribulatiõe nõ saluabit eos. ¶ Memẽ-
tote istud, & confundamini: redite pua
9 ricatores ad cor. ¶ Recordamini prioris
seculi, qm̃ ego sum Deus, & non est vl
10 tra Deus, nec est similis mei. ¶ Annũtiãs
D ab exordio nouissimũ, & ab initio quæ
necdũ facta sunt, dicẽs. Consiliũ meum
11 stabit, & oĩs voluntas mea fiet: ¶ Vocãs
ab Oriẽte *auem, & de terra longinqua * [illegible]
virũ voluntatis meæ, & locutus sum, &
12 adducã illud: creaui, & faciã illud. ¶ Au
dite me duro corde, q longè estis à iusti
13 tia. ¶ Prope feci iustitiã meam, non elõ-
gabitᷣ: & salus mea nõ morabitᷣ. Dabo
in Sion salutẽ, & Israëli gloriã meam.

CAP. XLVII.

1 DEscẽde, sede in puluere virgo filia
A Babylõ, sede in terra: nõ est soliũ fi
liæ Chaldæorũ, qa vltrà non vocaberis
2 mollis & tenera. ¶ Tolle molã, & mole
farinã: denuda turpitudinẽ tuam, & di
scooperi humerũ, reuela crura, trãsi flu-
3 mina? ‖ Reuelabitᷣ ignominia tua, & vi ‖ Nah. 3. b. 5.
debitᷣ opprobriũ tuũ: vltionẽ capiam, &
4 non resistet mihi homo. ¶ Redẽptor no-
ster, Dñs exercituum nomen illius, san-
5 ctus Israël. ¶ Sede tacẽs, & intra in tene-
bras filia Chaldæorũ: qa non vocaberis
6 vltra dña regnorum. ¶ Iratus sum super
B pplm meum, cõtaminaui hæreditatem
meã, & dedi eos in manu tua: nõ posui
sti eis misericordias, sup senem aggraua
7 sti iugũ tuum valde. ¶ Et dixisti: In sem
piternum ero dña, non posuisti hęc sup
cor tuum, neq, recordata es nouissimi
8 tui. ¶ Et nunc audi hæc delicata, & habi
tans cõfidenter, quę dicis in corde tuo.
‖ Ego sum, & non est pter me amplius: ‖ Apo. 18. b. 7.
nõ sedebo vidua, & ignorabo sterilita-
9 tẽ. Veniẽt tibi duo hęc subitò i die vna, ‖ Infra 51, f. 19.
sterilitas & viduitas, vniuersa venerũt
C super te, pp multitudinẽ maleficiorum
tuorum, & propter duritiam incantato
10 rum tuorũ vehementem. ¶ Et fiduciam
habuisti in malitia tua, & dixisti: Non
est q videat me. Sapientia tua & sciẽtia
tua, hęc decepit te. Et dixisti in corde
tuo, Ego sum, & pter me non est altera.

11 ¶Veniet super te malũ, & nescies ortũ
eius: & irruet sup te calamitas quã non
poteris expiare: veniet sup te repẽte mi-
12 seria quam nescies. ¶Sta cùm incãtato-
ribus tuis, & cum multitudine malefi-
ciorũ tuorũ in qbus laborasti ab ado-
lescẽtia tua, si fortè quid prosit tibi, aut
13 si possis fieri fortior. ¶Defecisti in mul-
titudine cõsiliorũ tuorũ: stẽt, & saluẽt
D te augures cęli, q contẽplabant̃ sydera,
& supputabãt mẽses, vt ex eis annuntia-
14 rent ventura tibi. ¶Ecce, facti sunt quasi
stipula, ignis cõbussit eos: nõ liberabũt
animã suam de manu flammę, nõ sunt
prunæ quibus calefiãt, nec focus vt se-
15 deant ad eum. ¶Sic facta sunt tibi in q-
buscunq; laborauetas: negotiatores tui
ab adolescentia tua, vnusquisq; in via
sua errauerunt: non est qui saluet te.

CAP. XLVIII.

1 AVdite hæc domus Iacob, q voca-
A mini noĩe Isrł, & de aquis Iuda exi-
stis, q iuratis in noĩe Dñi, & Dei Israël
recordamini nõ in veritate neq; in iu-
2 stitia. ¶De ciuitate enim sancta vocati
sunt, & sup Deũ Israël cõstabiliti sunt:
3 Dñs exercituũ nomen eius. ¶Priora ex
tunc annũtiaui, & ex ore meo exierũt,
& audita feci ea: repẽte operatus sum,
4 & venerunt. ¶Sciui enim quia durus es
tu, & neruus ferreus ceruix tua, & frõs
5 tua ærea. ¶Prædixi tibi extũc: antequã
venirẽt indicaui tibi, ne fortè diceres:
Idolã mea fecerũt hęc, & sculptilia mea
6 & cõflatilia mandauerũt ista. ¶Quę au
disti, vide oĩa: vos aũt nũ annũtiastis?
B Audita feci tibi noua extũc, & cõserua-
7 ta sunt quæ nescis: ¶nũc creata sunt, &
nõ extũc, et ante diẽ, & non audisti ea,
8 ne fortè dicas Ecce ego cognoui ea. ¶Ne
que audisti, neq; cognouisti, neq; extũc
apta est auris tua, scio enim quia p̃ua-
ricãs p̃uaricaberis, & transgressorem ex
9 vtero vocaui te. ¶Propter nomen meũ
lõgè faciam furorẽ meũ: & laude mea
10 infrænabo te, ne intereas. ¶Ecce excoxi
te, sed nõ quasi argentũ, elegi te in ca-
11 mino paupertatis. ¶Propter me, ꝑpter
me faciã, vt non blasphemer: ‖& gł̃iam
12 meã alteri nõ dabo. ¶Audi me Iacob,
& Israël quẽ ego voco, ‖ego ipse, ego pri
13 mus, & ego nouissimus. ¶Man⁹ quoq;
C mea fundauit terrã, & dextera mea mẽ-
sa est cęlos, ego vocabo eos, & stabũt si-
14 mul. ¶Cõgregamini oẽs vos: et audite:

‖Sup. 42. b. 8.
‖Sup. 41. a. 4. 44. a. 6.

quis de eis annũtiauit hæc? Dñs dilexit
eũ, faciet volũtatem suã in Babylone, &
15 brachiũ suũ ĩ Chaldęis. ¶Ego ego locut⁹
sum, et vocaui eũ, adduxi eũ, et directa
16 est via eius. ¶Accedite ad me, et audite
hoc: nõ à principio ĩ abscõdito locutus
sum: ex tẽpore antequã fieret, ibi erã, &
17 nũc Dñs De⁹ misit me, et spũs ei⁹. ¶Hæc
dicit Dominus redemptor tuus sanctus
Isrł. Ego Dñs De⁹ tuus docẽs te vtilia,
18 gubernãs te ĩ via qua ambulas. ¶Vtinã
D attẽdisses mãdata mea: fctã fuisset sicut
flumẽ pax tua, & iustitia tua sicut gur-
19 gites maris, ¶& fuisset quasi arena sẽmẽ
tuũ, & stirps vteri tui vt lapilli eius: nõ
interisset, & nõ fuisset attritũ nomẽ ei⁹
20 à facie mea. ¶Egredimini de Babylone,
fugite à Chaldęis, in voce exultationis
annũtiate: auditũ facite hoc, & efferte
illud vsq; ad extrema terrę. Dicite: ‖Re
21 demit Dñs seruũ suũ Iacob. ¶Nõ sitie-
rũt ĩ deserto, cũ educeret eos: ‖aquã de
petra ꝓduxit eis, & scidit petrã, & fluxe
22 rũt aquę. ¶‖Nõ est pax impiis, dicit Dñs.

CAP. XLIX.

1 AVdite insulę, & attẽdite ppłi dẽlõ-
A gè: Dñs ab vtero vocauit me, de vẽ-
tre matris meę recordat⁹ est noĩs mei.
2 ¶Et posuit os meũ quasi gladiũ acutũ:
in vmbra manus suæ ꝓtexit me, & po-
suit me sicut sagittã electã, in pharetra
3 sua abscõdit me. ¶Et dixit mihi: Seruus
4 meus es tu Isrł, qa in te gł̃iabor. ¶Et ego
dixi: In vacuũ laboraui, sine causa, &
vanè fortitudinẽ meã cõsumpsi: ergo iu
diciũ meũ cum Dño, et opus meũ cum
5 Deo meo. ¶Et nunc dicit Dñs, formans
B me ex vtero seruũ sibi, vt reducã Iacob
ad eũ, & Israël nõ congregabitur. & glo
rificatus sum in oculis Dñi, & De⁹ me⁹
6 factus est fortitudo mea. ¶Et dixit: Par-
rũ est vt sis mihi seruus ad suscitandas
trib⁹ Iacob, & fęces Israël cõuertendas.
‖Ecce dedi te in lucẽ Gentiũ, vt sis salus
7 mea vsq; ad extremũ terrę. ¶Hæc dicit
Dñs redemptor Israël, sanctus eius, ad
contemptibilem aĩam, ad abominatã
gentem, ad seruum dominorum: Re-
ges videbunt & consurgent principes,
& adorabunt propter Dñm, quia fide-
lis est, & sanctum Israël qui elegit te.
8 ¶Hæc dicit Dñs. ‖In tẽpore placito exau
C diui te, & in die salutis auxiliatus sum
tui: & seruaui te, & dedi te in fœdus
Populi, vt suscitares terrã, et possideres

Iere. 31. a. 6.
‖Exo. 17. b. 6.
‖Nu. 20. b. 11.
‖Inf. 57. d. 21.
Inf. 51. c. 16.
‖Sup. 42. b. 6. Act. 13. g. 47.
‖2. Cor. 6 a. 2.

9 hæreditates diſſipatas, ¶ vt diceres his
qui vincti ſunt, Exite: & his q in tene-
bris: Reuelamini. Super vias paſcentur,
10 & in oĩbus planis paſcua eorum. ¶‖Nõ
eſurient neq; ſitient, & non pcutiet eos
æſtus & ſol: quia miſerator eorũ reget
eos, & ad fontes aquarum* potabit eos.
11 ¶Et ponã oẽs montes meos in viã, & ſe-
12 mitę meę exaltabunt. ¶Ecce iſti dèlon-
D ge venient, & ecce illi ab Aquilone, &
13 mari, & iſti de terra auſtrali. ¶Laudate
cęli, & exulta terra, iubilate mõtes lau-
dẽ, quia conſolatus eſt Dñs ppl̃m ſuũ, &
14 pauperũ ſuorum miſerebitur. ¶Et dixit
Sion. Dereliquit me Dñs, & Dñs oblit⁹
15 eſt mei. ¶Nũquid obliuiſci põt mulier
infantẽ ſuũ, vt nõ miſereatur filio vteri
ſui? & ſi illa oblita fuerit, ego tñ nõ obli
16 uiſcar tui. ¶Ecce, in manibus meis de-
E ſcripſi te. muri tui corã oculis meis ſem
17 per. ¶Venerunt ſtructores tui, deſtruen
18 tes te, & diſſipantes à te exibunt. ¶‖Leua
in circuitu oculos tuos, & vide, omnes
iſti congregati ſunt, venerunt tibi: viuo
ego dicit Dñs, quia omnibus his velut
ornamento veſtieris, & circundabis ti-
19 bi eos quaſi ſpõſa. ¶Quia deſerta tua &
ſolitudines tuæ & terra ruinæ tuæ nũc
anguſta erũt præ habitatoribus, & lõgè
20 fugabunt q abſorbebant te. ¶Adhuc di
cent in auribus tuis filij ſterilitatis tuę,
Anguſtus eſt mihi locus, fac ſpatium
21 mihi vt habitẽ. ¶Et dices in corde tuo:
F Quis genuit mihi iſtos? ego ſterilis, &
nõ pariens, transmigrata & captiua: &
iſtos qs enutriuit? ego deſtituta & ſola:
22 & iſti vbi hic erãt? Hæc dicit Dñs Deus,
Ecce leuabo ad Gẽtes manũ meã, & ad
ppl̃os exaltabo ſignũ meũ. Et afferent
filios tuos in vlnis, & filias tuas ſup hu-
23 meros portabunt. ¶Et erunt reges nutri-
tij tui, & reginæ nutrices tuę: vultu ĩ ter
ra demiſſo adorabũt te, & puluerẽ pedũ
G tuorũ lingẽt. Et ſcies qa ego Dñs, ſuper
24 quo nõ cõfundent q expectãt eũ. ¶ Nũ-
qd tollet à forti pda? aut quod captum
fuerit à robuſto, ſaluum eſſe poterit?
25 ¶Quia hæc dicit Dñs, Equidẽ & captiui-
tas à forti tollet: & qđ ablatum fuerit à
robuſto, ſaluabit. Eos verò q iudicaue-
rũt te, ego iudicabo, & filios tuos ego ſal
26 uabo. ¶ Et cibabo hoſtes tuos carnibus
ſuis: & quaſi muſto, ſanguine ſuo ine-
briabunt. & ſciet oĩs caro, qa ego Dñs
ſaluãs te, & redẽptor tuus fortis Iacob.

CAP. L.

1 HÆc dicit Dñs: Quis eſt hic liber re-
A pudij matris veſtrę, quo dimiſi eã?
aut qs eſt creditor me⁹, cui vẽdidi vos?
ecce in iniquitatib⁹ veſtris vẽditi eſtis,
& in ſcelerib⁹ vr̃is dimiſi matrẽ vr̃am.
2 ¶Quia veni, & nõ erat vir: vocaui, & nõ Iſa. 59. a. 1.
erat q audiret, ‖nunquid abbreuiata &
paruula facta eſt man⁹ mea, vt nõ poſ- Nu. 11. c. 23.
ſim redimere? aut non eſt in me virtus
B ad liberãdũ? Ecce in increpatione mea
deſertũ faciã mare, ponã flumina ĩ ſic-
cũ: cõputreſcẽt piſces ſine aqua, & mo-
3 rient in ſiti. ¶Induam cęlos tenebris, &
4 ſaccũ ponã operimentũ eorũ. ¶Dñs de-
dit mihi linguã eruditã, vt ſciã ſuſtẽta-
re eum q laſſus eſt, verbo: erigit mane,
mane erigit mihi aurẽ, vt audiã quaſi
5 magiſtrũ. ¶Dñs De⁹ aperuit mihi aurẽ,
C ego aũt non contradico, retrorſum non
6 abij. ¶‖Corpus meũ dedi percutiẽtib⁹, ‖Mat. 26. g. 67.
& genas meas vellentibus: faciẽ meam
nõ auerti ab increpantib⁹ & conſpuẽti-
7 bus*. ¶Dñs Deus auxiliator meus, ideò * In me.
nõ ſum confuſus: ideo poſui faciẽ meã
vt petrã duriſſimã, & ſcio qñ nõ cõfun-
8 dar. ¶Iuxta eſt q iuſtificat me, qs cõtra- Rom. 8. f. 33.
dicet mihi? ſtemus ſimul, qs eſt aduer-
9 ſarius meus? accedat ad me. ¶Ecce Dñs
D Deus auxiliator meus, qs eſt qui con-
dẽnet me? Ecce oẽs quaſi veſtimentum
10 conterent, tinea comedet eos. ¶Quis ex
vobis timẽs Dñm, audiens vocem ſerui
ſui, q ambulauit in tenebris, & non eſt
lumẽ ei? ſperet in noĩe Dñi, & innitatur
11 ſuper Deum ſuum. ¶Ecce vos oẽs accen
dentes ignem accincti flammis, ambu-
late in lumine ignis veſtri, & in flãmis
quas ſuccendiſtis: de manu mea factũ
eſt ex vobis in doloribus dormietis.

CAP. LI.

1 AVdite me q ſeqmini qđ iuſtũ eſt,
A & qritis Dñm: attendite ad petram
vnde exciſi eſtis, & ad cauernã laci de
2 qua præciſi eſtis. ¶Attendite ad Abrahã
patrem veſtrũ, & ad Saram quæ peperit
vos: quia vnum vocaui eũ, & benedixi
3 ei, & multiplicaui eum. ¶Conſolabitur
ergo Dñs Sion, & cõſolabitur oẽs ruinas
eius: & ponet deſertum eius quaſi deli-
cias, & ſolitudinem eius quaſi hortum
Dñi: Gaudium & lętitia inuenietur in
4 ea, gratiarũ actio, & vox laudis. ¶Atten-
B dite ad me popule meus, & tribus mea
me audite: qa lex à me exiet, & iudiciũ

meum

5 meű in lucé populorű requiescet. Prope est iustus meus, egressus est saluator meus, & brachia mea pplos iudicabűt: me insulæ expectabunt & brachiű meű
6 sustinebűt. Leuate in cęlű oculos vros
C & videte sub terra deorsum: quia cęli si cut fumus liquescét, & terra sicut vestimentű attereť, & habitatores eius sicut hęc interibunt? Salus aűt mea in sempiternű erit, & iustitia mea nő deficiet.
7 Audite me q scitis iustű, ppls me⁹, lex mea in corda eorű: nolite timere opprobrium hoium, & blasphemias eorű ne
8 metuatis. Sicut enim vestimétű, sic comedet eos vermis: & sicut lanam, sic deuorabit eos tinea. Salus aűt mea in sempiternű erit, & iustitia mea in gnatiőes
9 gnationű. Consurge, cősurge, induere fortitudiné brachiű Dni: consurge si
D cut in diebus antiqs, in gnationibus seculorum, nunqd nő tu pcussisti super-
10 bum, vulnerasti draconě? Nunqd nő tu siccasti mare, aquam abyssi vehemétis: q posuisti profundű maris viam, vt
11 transirent liberati? Et nunc q redépti sunt à Dño reuertentur, & venient in Sion laudátes, & lætitia sempiterna sup capita eorű, gaudium & lætitiam tene-
12 bűt, fugiet dolor & gemitus. Ego ego ipse consolabor vos: qs tu vt timeres ab hoie mortali, & à filio hoïs, q quasi
13 fœnű ita arescet? Et oblitus es Dni factoris tui, q tetendit cęlos, & fundauit
E terrá: & formidasti iugiter tota die à facie furoris eius q te tribulabat, & parauerat ad pdendum, vbi nunc est furor
14 tribulantis? Citò veniet gradiés ad aperiendű, & nő interficiet vsq; ad interne
15 cioné, non deficiet panis eius. Ego aűt sum Dns Deus tuus q conturbo mare, & intumescunt fluctus eius, Dns exerci
16 tuű nomen meű. Posui verba mea in ore tuo, & in vmbra manus meæ ptexi te, vt plantes cęlos, & fundes terrá, & di
17 cas ad Siő: Ppls meus es tu. Eleuare,
F eleuare, consurge Ierlm, quæ bibisti de manu Dni calicé iræ eius: vsq; ad fundű calicis soporis bibisti, & potasti vsq;
18 ad fæces. Non est q sustentet eam ex oíbus filiis quos genuit: & non est qui apprehédat manum eius ex oíbus filiis
19 quos enutriuit. Duo sunt quæ occurrerunt tibi: qs contristabiť sup te? vastitas & cőtritio & fames & gladi⁹, qs con
20 solabiť te? Filij tui piecti sunt, dormie
G rűt in capite oíum viarű, sicut oryx illaqueatus: pleni indignatione Dni. incre-
21 patione Dei tui. Idcirco audi hoc pau
22 pcula & ebria non à vino. Hæc dicit dnator tuus Dns, & Deus tuus, & q pugnauit pro pplo suo, Ecce tuli de manu tua calicé soporis, fundű calicis idignationis meę, non adiicies vt bibas illű vl
23 trà. Et poná illű in manu eorű q te humiliauerűt, & dixerűt aïæ tuæ, Incurua re, vt tráseamus: & posuisti vt terrá corpus tuum, & quasi viam transeuntibus.

CAP. LII.

1 Consurge, cősurge, ïdűere fortitudi-
A ne tua Siő, induere vestimétis gloriæ tuæ Ierlm ciuitas scí. qa nő adiiciet vltrà vt ptranseat p te incircuncisus &
2 immundus. Excutere de puluere, consurge, sede Ierlm, solue vícula colli tui
3 captiua filia Siő. Quia hæc dicit Dns: Gratis venundati estis, & sine argéto re
4 dimemini. Quia hęc dicit Dns Deus: In Ægyptű descendit ppls me⁹ in principio, vt colon⁹ esset ibi: & Assur absq; vl
5 la causa calűniatus est eű. Et nunc qd mihi est hic, dicit Dns: qm ablatus est ppls meus gratis? Dnatores eius iniquè
B agűt, dicit Dns, & iugiter tota die no-
6 men meum blasphemať. Propter hoc sciet ppls meus nomen meű in die illa: qa ego ipse qui loquebar ecce adsum.
7 Quã pulchri sup mőtes pedes annuntiantis & prędicantis pacé: annűtiantis bonű, prędicantis salute, dicentes Siő:
8 Regnabit Deus tuus? Vox speculatorum tuorű. leuauerunt vocé, simul laudabunt: qa oculo ad oculű videbűt cű
9 conuerterit Dns Siő. Gaudete & lauda
C te simul deserta Ierlm: qa cősolatus est
10 Dns pplm suum, redemit Ierlm. Parauit Dns brachium scm suum in oculis oíum gentium: & videbunt oés fines
11 terrę salutare Dei nostri. Recedite, recedite, exite inde, pollutű nolite tágere: exite de medio eius, mundamini q fer
12 tis vasa Dni. Qm non in tumultu exibitis nec in fuga properabitis præcedet enim vos Dns, & congregabit vos
13 Deus Israël. Ecce intelliget seru⁹ me⁹,
D exaltabitur, & eleuabitur, & sublimis
14 erit valde. Sicut obstupuerunt super te multi sic inglorius erit inter viros aspectus ei⁹, & forma ei⁹ inter filios hoium.
15 Iste asperget gentes multas, sup ipsum continebunt reges os suum: quia qui-

Psal. 36. d. 32. d. 39
Ps. 36. d. 31. d. 59
Exo. 14. e. 21.
Supr. 49. a. 2.
Supr. 47 b. 9.
Gen. 46 a. 6.
Rom. 2. d. 24. Ezec. 36. d. 20.
Ro. 16. c. 15. Nah. 1. d. 15
Regnabit 9.
Psal. 97 a. 3.
2. Cor. 6 d. 17.
Ro. 15. d. 1.

bus non est narratum de eo, viderūt: &
qui non audierunt, contemplati sunt.

CAP. LIII.

Ioh. 12. f.38. Rom. 10 c.16.
1 QVis credidit auditui nro? & bra-
A chiū Dñi cui reuelatū est? Et ascē
2 det sicut virgultū coram eo,
ascendit 4
& sicut radix de terra sitienti: nō est spe
cies ei neq; decor: & vidimus eū, & nō
Marc. 9. b.12.
3 erat aspectus, & desyderauim⁹ eū? De
spectū & nouissimū virorū, virum do
lorū & scientē infirmitatē: & quasi ab-
scōditus vultus eius & despectus: vnde
Matt. 8. c.17. & 3.d.24.
4 nec reputauimus eū. Verè languores
nostros ipse tulit, & dolores nostros ip-
se portauit: & nos putauimus eū quasi
leprosum, & pcussum à Deo & humilia
1.Co. 15 a.3.
5 tū. Ipse aūt vulneratus est pp iniqui-
B tes nras, attritus est pp scelera nostra:
disciplina pacis nrę, super eū, & liuore
6 eius sanati sumus. Oēs nos quasi oues
errauimus, vnusquisq; in viā suā decli-
nauit: & posuit Dñs in eo iniquitatem
7 oium nrm. Oblatus est qa ipse voluit,
& non aperuit os suū: sicut ouis ad occi
sionē ducet̃, & quasi agnus corā tondē-
Mat. 26. f.63.27. b.14. Act. 8. f. 32
te se, obmutescet, & nō aperiet os suū.
8 De angustia & de iudicio sublat⁹ est:
D gñationem eius qs enarrabit? quia ab-
scissus est de terra viuentiū: pp scelus
9 ppli mei pcussi eū. Et dabit impios pro
1.Pe. 2. d.22. 1.Ioan. 3 a.5.
sepultura, & diuitē pro morte sua: eò
ꝙ iniquitatē non fecerit, neq; dolus fue
10 rit in ore eius. Et Dñs voluit conterere
eum in infirmitate: si posuerit pro pcō
aīam suam, videbit semen longęuum,
& voluntas Dñi in manu eius diriget̃.
11 Pro eo ꝙ laborauit aīa eius, videbit
D & saturabitur: in scientia sua iustifica-
bit ipse iustus seruus meus multos, &
seruos meos.
12 iniquitates eorum ipse portabit. Ideo
dispertiam ei plurimos, & fortium di-
Mar. 15 e.28. Luc. 22. d.37.
uidet spolia, pro eo quod tradidit in
mortem aīam suam, & cum sceleratis
reputatus est: & ipse peccata multorum
Luc. 23. e.34.
tulit, & pro transgressoribus rogauit.

CAP. LIIII.

Lętare 3
1 LAuda sterilis quę non paris: decan
A ta laudem, & hinni quę non paric
Luc. 23. d.29. Gala. 4. d.27.
bas, qm multi filij desertæ magis q̃ ei⁹
2 quæ habet virum, dicit Dñs. Dilata lo
cum tentorij tui, & pelles tabernaculo
rum tuorū extende, ne parcas: longos
fac funiculos tuos, & clauos tuos conso
3 lida. Ad dexterā enim & ad læuam pe
B netrabis: & semen tuū Gentes hæredita
4 bit, & ciuitates desertas ĩhabitabit. Nō
li timere, qa non confundēris, neq; eru
besces: non enim te pudebit, quia cōfu
sionis adolescentiæ tuæ obliuiscēris, &
opprobrij viduitatis tuæ nō recordabe-
5 ris amplius. Quia dñabitur tui q fecit
C te: Dñs exercituū nomē eius: & redem Luca 1 e.32.
ptor tuus scūs Israël, Deus oīs terræ vo-
6 cabitur. Quia vt mulierē derelictam
& męrentem spū vocauit te Dñs, & vxo
rem ab adolescētia abiectā, Dixit Deus
7 tuus. Ad punctū in modico dereliqui
te, & in miserationibus magnis cōgre-
8 gabo te. In momēto indignationis ab
D scondi faciem meā parumper à te, & in
misericordia sempiterna misertus sum
9 tui, dixit redemptor tu⁹ Dñs. Sicut in Gene. 9. b.15.
diebus Noë istud mihi est, cui iuraui
ne inducerē aquas Noë vltra supra ter- diluuii
ram: sic iuraui vt non irascar tibi, & nō 15
10 increpem te. Montes enim cōmouebū
tur, & colles cōtremiscēt: misericordia
aūt mea non recedet à te, & fędus pacis
E meæ non mouebit̃: dixit miserator tuus
11 Dñs. Paupercula tempestate conuulsa,
absq; vlla consolatione, Ecce ego ster-
nam p ordinē lapides tuos, & fundabo
12 te in sapphiris, & ponam iaspidē pro-
pugnacula tua: & portas tuas in lapides
sculptos, & oēs terminos tuos ĩ lapides
13 desiderabiles: Vniuersos filios tuos
F doctos à Dño: & multitudinē pacis fi- Ioan. 6. e.45.
14 liis tuis. Et in iustitia fundaberis: rece-
de procul à calumnia, quia non time-
bis: & à pauore, quia non appropinqua
15 bit tibi. Ecce accola veniet, q non erat
mecū, aduena quondam tuus adiunge
16 tur tibi. Ecce, ego creaui fabrū sufflātē
G in igne prunas, & proferētē vas in opus
suum, & ego creaui interfectorē ad di-
17 sperdendum. Oē vas quod fictum est
contra te non dirigetur: & oēm linguā
resistentem tibi in iudicio, iudicabis.
Hęc est hæreditas seruorum Dñi, & iu-
stitia eorum apud me, dicit Dominus.

CAP. LV.

1 OMnes sitiētes venite ad aquas, & q Eccl. 51 d.33.
A non habetis argentum, properate,
emite & comedite: venite, emite absq; Apo. 22. d.17.
argēto, & absq; vlla cōmutatione vinū
2 & lac. Quare appenditis argentū non
in panibus, & laborē vestrū non in sa-
turitate? Audite audientes me, & come
dite bonū, & delectabit̃ in crassitudine
3 aīa vestra. Inclinate aurem vestrā, &

venite

venite ad me: audite & viuet aĩa vestra,
B & feriam vobiscũ pactũ sempiternum,
4 misericordias Dauid fideles. ¶ ‖Ecce te- ‖Act. 13. e.34.
stem ppl̃is dedi eũ, ducẽ ac pceptorem
5 Gentibus. ¶ Ecce, gentẽ quam nesciebas,
vocabis: & gentes quæ te non cognoue
runt, ad te current pp dñm Deum tuũ,
6 & scm̃ Israël: quia glorificauit te. ¶ Quæ
rite Dñm dum inueniri potest, inuoca-
7 te eũ dum prope est. ¶ Derelinquat im-
pius viã suã, & vir iniquus cogitationes
suas, & reuertat̃ ad Dñm, & miserebit̃
C eius, & ad Deũ nr̃m: qm̃ multus est ad
8 ignoscendum. ¶ Non enim cogitationes
meæ, cogitationes vestræ: neq; viæ ve-
9 stræ viæ meæ, dicit Dñs. ¶ Quia sicut exal
tantur cœli, à terra, sic exaltatæ sunt viæ
meæ à viis vestris, & cogitationes meæ à
10 cogitationib⁹ vr̃is. ¶ Et quõ descẽdit im
ber, & nix de cœlo, & illuc vltrà non re-
uertit̃, sed inebriat terram, & infundit
eã, & germinare eã facit: & dat semẽ se
11 renti, & panem comedenti. ¶ Sic erit ver
bum meum qđ egredietur de ore meo:
D non reuertet̃ ad me vacuum, sed faciet
quæcunq; volui, & prosperabit̃ in his
12 ad quæ misi illud. ¶ Quia in lætitia egre
diemini, & in pace deducemini: mon-
tes & colles cantabũt coram vobis lau-
dẽ, & oĩa ligna regionis plaudẽt manu.
13 ¶ Pro saliunca ascendet abies, & pro vr-
tica crescet myrtus: & erit Dñs noĩatus
in signũ æternum, quod nõ auferetur.

CAP. LVI.

1 HÆc dicit Dñs: ‖Custodite iudiciũ, ‖Sap. 1. a.1.
A & facite iustitiam: qa iuxta est sa-
lus mea vt veniat, & iustitia mea vt re-
2 ueletur. ¶ Beatus vir qui facit hoc, & fi-
lius hoĩs, qui apprehendet istud: custo-
diẽs sabbathum ne polluat illud, custo
diens manus suas ne faciat oẽ malum.
3 ¶ Et non dicat filius aduenæ q adhæret
Dño dicẽs, Separatione diuidet me Dñs
à ppl̃o suo. Et nõ dicat Eunuchus: Ecce
4 ego lignũ aridum. ¶ Quia hæc dicit Dñs
B Eunuchis, Qui custodierint sabbatha
mea, & elegerint q̃ ego volui, & tenue-
5 rint fœdus meum. ¶ Dabo eis in domo
mea, & in muris meis locũ, & nomen
melius à filiis & filiabus: nomen sem-
6 piternũ dabo eis, quod non peribit. ¶ Et
filios aduenæ qui adhærẽt Dño, vt co-
lant eum, & diligãt nomen eius, vt sint
ei in seruos oẽm custodientẽ sabbatum
ne polluat illud, & tenentẽ fœdus meũ:

7 ¶ Adducam eos in montem scm̃ meũ,
& lætificabo eos in domo orõnis meæ:
C holocausta eorũ & victimæ eorũ place-
bunt mihi sup altari meo: quia ‖dom⁹ ‖Mat. 21. b.13. Marc. 11. c.17. Luc. 19. g.46.
mea, domus orationis vocabit̃ cunctis
8 populis. ¶ Ait Dñs Deus qui congregat
dispersos Israël: Adhuc congregabo ad
9 eum congregatos eius. ¶ Oẽs bestiæ agri
venite ad deuorãdum, vniuersæ bestiæ
10 saltus. ¶ Speculatores ei⁹ cæci oẽs, nescie-
D runt vniuersi, canes muti, non valentes
latrare, vidẽtes vana, dormiẽtes & amã
11 tes somnia. ¶ Et canes impudentissimi
nescierũt saturitatẽ: ipsi pastores ignora
uerũt intelligentiã: ‖oẽs in viã suã decli ‖Ier. 6.c. 13. & d.10
nauerũt, vnusq̃sq; ad auaritiã suã, à sũ
12 mo vsq; ad nouissimũ. ¶ ‖Venite, suma- ‖Supra 2 b.7. Supra 22 d.13.
mus vinũ, & ĩpleamur ebrietate: & erit
sicut hodie, sic & cras, & multò ampli⁹.

CAP. LVII.

1 IVstus perit, & non est q recogitet in
A corde suo: & viri misericordiæ colli-
gunt̃, qa non est q intelligat, à facie ẽm
2 malitiæ collectꝰ est iust⁹. ¶ Veniat pax,
reqescat ĩ cubili suo qui ambulauit in
3 directione sua. ¶ Vos aũt accedite huc
filij auguratricis, semẽ adulteri, & forni
4 cariæ. ¶ Super quem lusistis? sup quem
dilatastis os, & eiecistis linguã? nũquid
5 non vos filij scelesti, semẽ mẽdax? ¶ qui
consolamini in diis subter oẽ lignum
frondosum, immolãtes paruulos in tor
6 rẽtibus, subter eminẽtes petras? ¶ In par-
tibus torrẽtis pars tua, hæc est sors tua:
et ipsis effudisti libamẽ, obtulisti sacrifi
cium, nunqd super his nõ indignabor?
7 ¶ Sup montẽ excelsum et sublimem po-
B suisti cubile tuũ, et illuc ascẽdisti, vt im
8 molares hostias. ¶ Et post ostiũ, et retro
postem posuisti memoriale tuum: quia
iuxta me discooperuisti, et suscepisti
adulterũ, dilatasti cubile tuum, et pepi-
gisti cum eis fœdus: dilexisti stratum
9 eorũ manu aperta. ¶ Et ornasti te regio
vnguẽto, et multiplicasti pigmẽta tua.
Misisti legatos tuos procul, et humilia-
10 ta es vsq; ad inferos. ¶ In multitudine
viæ tuæ laborasti: non dixisti: Quiescã.
vitam manus tuæ inuenisti, propterea
11 non rogasti. ¶ Pro quo solicita timuisti,
quia mentita es, et mei non es recorda-
C ta, neque cogitasti in corde tuo: quia
ego tacens, et quasi non videns, et mei
12 oblita es. ¶ Ego annuntiabo iustitiam
tuam, et opera tua non proderunt tibi.

13¶Cũ clamaueris, liberent te congregati
tui,& oẽs eos auferet vétus, tollet aura.
Qui aũt fiduciam habet mei, hæredita
bit terrã,& possidebit mõtem sanctum
‖Infr. 62. d. 10.
14meũ.¶Et dicam.‖Viam facite, præbete
iter, declinate de semita, auferte offen
15dicula de via populi mei.¶Quia hęc di-
cit excelsus, & sublimis habitãs æterni-
taté:& scm nomen eius in excelso,& in
scõ habitans,& cum cõtrito, & humili
spũ: vt viuificet spm humilium,& viui
16ficet cor contritorũ.¶Non enim in sem
piternum litigabo, neq; vsq; ad finem
irascar: q a spũs à facie mea egredietur,
17& flatus ego *faciam,¶propter iniquitaté
auaritiæ eius iratus sum,& percussi eũ:
abscondi a te faciem meam, & indi-
*22.
gnatus sum: & abiit vagus in via cordis
18sui.¶Vias eius vidi, & sanaui eum, &
reduxi eũ, & reddidi cõsolationes ipsi,
19& lugentibus eius.¶Creauit fructum la
biorũ pacem, pacẽ ei q longè est, & qui
20propè, dixit Dñs,& sanaui eum.¶Impij
autem quasi mare feruens, quod quie-
scere non potest, & redundant fluctus
eius in conculcationem & lutum.‖Nõ
‖Sup. 48. d. 22.
est pax impiis, dicit Dominus meus.

CAP. LVIII.

1 A Clama, necesses, quasi tuba exalta
vocẽ tuam, & annuntia ppl'o meo
‖Supr. 1. d. 16.
‖scelera eorũ,& domui Iacob pcã eorũ.
2 ¶Me etenim de die in diẽ quærunt, &
scire vias meas volũt: quasi gens quę iu
stitiã fecerit,& iudiciũ Dei sui nõ dere-
liquerit: rogant me iudicia iustitiæ, ap-
3 propinquare Deo volũt.¶Quare ieiuna
uimus,& non aspexisti: humiliauimus
aĩas nr̃as:& nescisti? Ecce in die ieiunij
vestri inuenit' voluntas vestra,& oẽs de
4 bitores vestros repetitis.¶Ecce ad lites &
contẽtiones ieiunatis,& pcutitis pugno
impiè. Nolite ieiunare sicut vsq; ad hãc
diẽ, vt audiat' in excelso clamor vester.
‖Zach. 7. b. 5.
5 ¶‖Nunquid tale est ieiuniũ quod elegi,
B p diẽ affligere hoĩem aĩam suam? nun
quid contorquere quasi circulũ caput
suũ,& saccũ & cinerem sternere? nun-
quid istud vocabis ieiuniũ, & diẽ acce-
6 ceptabilẽ Dño?¶Nõne hoc est magis ie-
iunium qd elegi? dissolue colligationes
impietatis, solue fasciculos deprimẽtes
dimitte eos qui cõfracti sunt liberos, &
‖Eze. 18. b. 16. Mat. 25. c. 35.
7 oẽ onus dirũpe.¶‖Frange esurienti panẽ
tuũ,& egenos vagosq; induc in domũ
tuam: cũ videris nudũ, operi eũ, & car-

8 nẽ tuam ne despexeris.¶Tunc erumpet
quasi mane lumẽ tuum, & sanitas tua
C citius orietur,& anteibit faciẽ tuã iustitia
9 tua,& gloria Dñi colliget te.¶Tũc inuo
cabis,& Dñs exaudiet: clamabis, & di-
cet: Ecce adsum, si abstuleris de medio
tui catenã,& desieris extendere digitũ,
10& loqui qd non prodest.¶Cũ effuderis
esurienti aĩam tuam,& aĩam afflictam
repleueris: orietur in tenebris lux tua,
11& tenebræ tuæ erũt sicut meridies.¶Et
requiem tibi dabit Dñs*semp,& imple *Deut
bit splẽdoribus aĩam tuam, & ossa tua
liberabit, & eris quasi hortus irriguus,
& sicut fons aquarũ, cuius nõ deficient Infra 61. b. 4.
12aquæ.¶Et ędificabunt' in te deserta se-
D culorũ: fundamẽta gñationis & gñatio-
nis suscitabis:& vocaberis ędificator se-
13pium, auertẽs semitas i quietẽ.¶Si auer
teris a sabbatho pedẽ tuũ, facere volun
tatẽ tuã in die sancto meo, & vocaueris
sabbathũ delicatum,& scm Dñi glorio
sum, & glorificaueris eum dũ nõ facis
vias tuas,& non inuenit' voluntas tua,
14vt loquaris sermonẽ.¶Tunc delectabe-
ris sup Dño,& sustollam te super altitu
dines terræ,& cibabo te hæreditate Ia-
cob pris tui, os enim Dñi loquutũ est.

CAP. LIX.

1 A Ecce,‖non est abbreuiata manꝰ Dñi ‖Nu. 11. c. 23. Supr. 50. a. 2.
vt saluare nequeat, neq; aggrauata
2 est auris eius vt non exaudiat.¶Sed ini-
quitates vestræ diuiserunt inter vos &
Deũ vestrum,& peccata vestra abscõde
runt faciem eius à vobis ne exaudiret.
3 ¶‖Manus enim vr̃æ pollutę sunt sangui ‖Supr. 1. d. 15.
ne,& digiti vestri iniqtate, labia vestra
locuta sunt mẽdaciũ,& lingua vr̃a ini-
4 quitatẽ fatur.¶Non est q inuocet iusti-
tiam, neq; est qui iudicet verè: sed confi
dũt in nihilo,& loquunt' vanitates:‖cõ ‖Iob. 15. d. 35.
ceperunt laborẽ, & pepererũt iniquita-
5 tẽ.¶Oua aspidum ruperunt, & telas ara
neæ texuerũt: q comederit de ouis eorũ
morietur: & qd confotũ est, erũpet in re-
6 gulũ.¶Telæ eorũ non erunt in vestimẽ
tum, neq, operient' operibus suis: opera
B eorũ opera inutilia,& opus iniqtatis in
7 manibꝰ eorũ.¶‖Pedes eorũ ad malum ‖Prou. 1. d. 16. Rom. 3. b. 15.
currũt,& festinãt vt effundãt sanguinẽ
innocentẽ: cogitationes eorũ cogitatio-
nes inutiles, vastitas & contritio in viis
8 eorũ.¶Viã pacis nescierũt,& nõ est iudi
ciũ in gressibus eorũ, semitæ eorũ incur
uatæ sunt eis: oĩs q calcat in eis ignorat

9 pacé.¶Propter hoc elongatũ est iudiciũ
à^a vobis^b,& nõ apprehẽdet^b vos iustitia: a nobis 6. b nos 9.
expectauimus lucé,& ecce tenebrę:splẽ
10 doré,& in tenebris ambulauimus.¶Pal
pauimus sicut cæci:parieté,& quasi ab
sque oculis attrectauimus:impegimus
meridie quasi ĩ tenebris, in caliginosis
11 quasi mortui.¶Rugiem⁹ quasi vrsi oés,
& quasi colũbæ meditantes gememus.
expectauimus iudiciũ,& nõ est: saluté,
12 & elongata est à nobis. ¶Multiplicatæ
sunt enim iniqtates nr̃æ corã te,& pec-
cata nra rñderunt nobis,qa scelera no-
stra nobiscũ, & iniqtates nras cognoui
13 mus. ¶peccare & mentiri contra Dñm.
& auersi sumus ne iremus post tergum
C Dei nostri, vt loqueremur calumniã &
trãsgressioné,concepimus: & locuti su-
14 mus de corde verba mendacij.¶Et con-
uersum est retrorsum iudiciũ, & iusti-
tia lõgè stetit:quia corruit in platéa ve-
15 ritas,& æqtas non potuit ingredi.¶Et fa
cta est veritas in obliuioné, & q recessit
à malo, prædæ patuit: & vidit Dñs, &
malũ apparuit in oculis eius, qa nõ est
16 iudiciũ.¶& vidit qa non est vir:& apo-
riatus est,qa non est q occurrat: & sal-
uauit sibi brachiũ suũ, & iustitia eius
17 ipsa confirmauit eũ.¶Indutus est iusti- Ephes.6. c.17.
tia vt lorica, & galea salutis i capite ei⁹: 1.Thes.5
indutus est vestiméĩis vltionis,& opertus b.8.
18 est quasi pallio zeli. ¶Sicut ad vindictã
quasi ad retributioné indignationis ho
D stib⁹suis,& vicissitudiné inimicis suis,
19 insulis vicé reddet.¶Et timebũt q ab Oc
cidente,nomen Dñi: & q ab ortu solis,
gloriã ei⁹. cũ venerit quasi fluuius violé
20 tus,qué spũs Dñi cogit: ¶&‖venerit Siõ ‖Ro. 11. d.26.
redéptor,& eis q redeunt ab iniquitate
21 in Iacob,dicit Dñs.¶Hoc fœdus meum
cũ eis,dicit Dñs. Spũs me⁹ qui est in te,
& verba mea quæ posui in ore tuo non
recedent de ore tuo, & de ore seminis
tui, & de ore seminis seminis tui, dicit
Dñs,amodò & vsq; in sempiternum.

CAP. LX.

1 SVrge,illuminare Ierl'm^c:quia venit c 4.
A lumen tuũ, & gloria Dñi sup te orta
2 est. ¶Quia ecce tenebræ operient terrã,
& caligo populos:sup te aũt orieť Dñs,
3 & gloria eius in te videbitur.¶Et ambu
labunt Gentes in lumine tuo, & reges
4 in splendore ortus tui.¶Leua in circui-
tu oculos tuos,& vide,oés isti congrega
ti sunt,venerunt tibi:‖filij tui délonge ‖Sup.49. c.18.
venient, & filiæ tuæ de latere surgent.
5 ¶Tũc videbis & afflues, & mirabitur &
dilatabiť cor tuũ,qñ conuersa fuerit ad
te multitudo maris,fortitudo Gentium
6 venerit tibi.¶Inundatio camelorũ ope-
riet te,dromedarij, Madiã,& Epha: Oés
de Saba veniét,aurũ & tus deferétes: &
7 laudé Dño annuntiantes.¶Oé pecus Ce
B dar congregabiť tibi,arietes Nabaioth
ministrabũt tibi,offerétur sup placabi-
li altari meo, & domũ maiestatis meæ
8 glorificabo. ¶Qui sunt isti,qui vt nubes
volant, & quasi columbę ad fenestras
9 suas?¶Me enim insulæ expectant, & na
ues maris in principio, vt adducã filios
tuos délonge:argétũm eorum, & aurũ
eorum cũ eis noi Dñi Dei tui, & scõ Is-
10 raël,quia glorificauit te.¶Et ædificabũt
filij peregrinorum muros tuos,& reges
eorũ ministrabũt tibi: in indignatione
enim mea pcussi te,& in recõciliatione
11 mea miser⁹ sum tui. ¶‖Et aperient por ‖Apo.21 g.25.
tæ tuæ iugiter:die ac nocte nõ clauden
tur, vt afferať ad te fortitudo Gentiũ,&
12 reges earũ adducantur. ¶Gens enim &
regnũ qđ non seruierit tibi, peribit: &
13 Gétes solitudine vastabunť.¶Gloria Li-
C bani ad te veniet,abies & buxus & pi-
nus simul,ad ornandũ locũ sanctifica-
tionis meæ,& locũ pedũ meorũ glorifi
14 cabo.¶Et veniét ad te curui filij eorum
q humiliauerunt te, & adorabũt vesti-
gia pedũ tuorũ oés qui detrahebãt tibi,
& vocabunt te Ciuitaté Dñi, Siõ sancti
15 Israël.¶Pro eo ꝙ fuisti derelicta,& odio
habita,& nõ erat q p te transiret, ponã
te in superbiã seculorũ, gaudiũ in gña-
16 tionem & gñationé.¶& suges lac Géuũ,
& mamilla regũ lactaberis:et scies quia
ego Dñs saluans te,et redéptor tuus for
17 tis Iacob.¶Pro ęre afferam aurum,et p
ferro afferam argentum : et pro lignis
æs,& pro lapidibus ferrũ:& ponã visita
tionem tuam pacé, & præpositos tuos
18 iustitiã. ¶Non audietur vltrà iniquitas
D in terra tua, vastitas & cõtritio in termi
nis tuis, & occupabit sal⁹ muros tuos,
19 & portas tuas laudatio. ¶‖Non erit tibi ‖Apo.21 g.23.
amplius sol ad lucendũ p dié, nec splé-
dor lunæ illuminabit te: sed erit tibi
Dñs in lucem sempiternã,& Deus tuus
20 in gloriã tuam.¶‖Non occidet vltrà sol ‖Apo. 22 a 5.
tuus, & luna tua non minuetur: quia
erit tibi Dñs in lucem sempiternam, &
21 complebũtur dies luctus tui.¶Populus

aũt tu⁹ oẽs iusti, in ꝑpetuũ hęreditabũt
terrã, germẽ plãtationis meę, opus ma-
22 nus meę ad glorificãdũ. ❡Minim⁹ erit i
mille, & paruulus in gentẽ fortissimã:
ego Dñs in tpe eius subitò faciã istud.

CAP. LXI.

‖Luc. 4 c. 18.
1 S‖Piritus Dñi super me, eo ꝙ vnxerit
A Dñs me, ad annuntiandũ mãsuetis
misit me, vt mederer contritis corde, &
prædicarẽ captiuis indulgentiã, & clau-
2 sis apertionẽ, ❡Vt pdicarẽ annũ placa-
bilẽ Dño & diem vltionis Deo nostro:
‖Matt. 5. a 5.
3 ‖vt cõsolarer oẽs lugẽtes: ❡Vt ponerẽ lu-
gẽtibus Sion, & darẽ eis coronã pro cine
re, oleũ gaudij pro luctu, palliũ laudis
ꝓ spiritu mœroris: & vocabunt̃ i ea for-
tes iustitiæ, plantatio Dñi ad glorifican
‖Sup 58. d. 22.
4 dũ. ❡‖Et ædificabũt deserta à seculo, &
B ruinas antiquas erigent, & instaurabũt
ciuitates desertas, dissipatas in genera-
5 tionẽ & generationẽ. ❡Et stabunt alie-
ni, & pascent pecora vestra: & filij pere-
grinorum, agricolæ & vinitores vestri
6 erũt. ❡Vos aũt sacerdotes Dñi vocabi-
mini: Ministri dei nr̃i dicet̃ vobis, forti
tudinẽ Gentium comedetis, & i glĩa ea-
7 rũ supbietis. ❡Pro cõfusione vestra du-
C plici & rubore laudabũt partẽ eorũ: ꝓ-
pter hoc in terra sua duplicia posside-
8 bũt, lætitia sempiterna erit eis. ❡Quia
ego Dñs diligens iudiciũ, ˈ& odio ha- ˈ3.
bẽs rapinã i holocausto: & dabo opus
eorũ in veritate, & fędus perpetuũ feriã
9 eis. ❡Et scietur in Gentib⁹ semen eorũ, &
germẽ eorũ in medio ppl̃orũ: oẽs q̃ vi-
derint eos, cognoscẽt illos, q̃a isti sunt
10 semẽ cui benedixit Dñs. ❡Gaudens gau-
D debo in dño, & exultabit aĩa mea i Deo
meo: q̃a induit me vestimẽtis salutis, &
indumẽto iustitiæ circũdedit me, quasi
spõsum decoratũ corona, & quasi spon
11 sam ornatã monilib⁹ suis. ❡Sicut enim
terra profert germen suum, & sicut hor
tus semẽ suum germinat: sic Dominus
Deus germinabit iustitiam, & laudem
coram vniuersis Gentibus.

CAP. LXII.

1 PRopter Sion nõ tacebo, & pp Ieru-
A salẽ non quiescã, donec egrediat̃ vt
splẽdor iustus eius, & saluator ei⁹ vt lã-
2 pas accendatur. ❡Et videbunt Gẽtes iu-
stũ tuũ, & cũcti reges inclytũ tuum: &
vocabitur tibi nomẽ nouum, ˈquod os
3 Dñi ˈ nominauitˈ. ❡Et eris corona glo-
riæ in manu Dñi, & diadema regni in

ˈ nominabit 6.

4 manu Dei tui. ❡Non vocaberis vltrà De
B relicta: & terra tua nõ vocabit̃ amplius
Desolata: sed vocaberis Volũtas mea i
ea, & terra tua ˈinhabitabitˈ, q̃a cõpla- ˈ inhabitata 2.
cuit Dño in te: & terra tua inhabitabit̃,
5 ❡Habitabit enim iuuenis cũ virgine, &
habitabũt i te filij tui. Et gaudebit spõ-
sus sup spõsam, & gaudebit sup te De⁹
6 tuus. ❡Super muros tuos, Ierl̃m cõsti-
tui custodes: tota die & tota nocte i per
petuũ nõ tacebunt. Qui reminiscimini
7 Dñi, ne taceatis, ❡& ne detis silẽtiũ ei,
C donec stabiliat, & donec ponat Ierl̃m
8 laudem in terra. ❡Iurauit Dñs in dexte
ra sua, & in brachio fortitudinis suæ,
Si dedero triticũ tuũ vltrà cibũ inimi-
cis tuis: & si biberint filij alieni vinum
9 tuũ i quo laborasti. ❡Quia qui cõgrega
bũt illud, comedẽt, & laudabũt Dñm:
& q̃ cõportant illud, bibẽt i atrijs sctis
10 meis. ❡Trãsite, trãsite ꝑ portas, ‖prępara ‖Sup. 57. c. 14.
D te viam ppl̃o, planũ facite iter, & eligi-
te lapides, & eleuate signũ ad populos,
11 ❡‖Ecce Dñs auditũ fecit in extremis ter
rę, ‖dicite filiæ Sion, Ecce saluator tuus ‖Mat. 21 a. 5. Zacha. 9. b. 9.
venit: ecce merces ei⁹ cũ eo, & opus ei⁹
12 corã illo. ❡Et vocabũt eos, Populus san-
ctus, redẽpti à Dño. Tu aũt vocaberis,
Quæsita ciuitas, & non Derelicta.

CAP. LXIII.

1 QVis est iste qui venit de Edom, tin-
A ctis vestib⁹ de Bosra, iste formosus
in stola sua, gradiens in mul-
titudine fortitudinis suę? Ego q̃ loquor
iustitiã, & ꝓpugnator sum ad saluãdũ.
2 ❡‖Quare ergo rubrũ est indumentum ‖Apoc. 19. c. 13.
tuũ, & vestimenta tua sicut calcãtiũ in
3 torculari? ❡Torcular calcaui sol⁹, & de
Gẽtib⁹ non est vir mecũ: calcaui eos i fu
rore meo, & cõculcaui eos i ira mea: &
B aspersus est sanguis eorũ sup vestimẽta
mea, & oĩa indumẽta mea inquinaui.
4 ❡‖Dies enim vltionis in corde meo, an ‖Sup. 34. b. 8.
5 nus ˈretributionisˈ meę venit. ❡Circũspe ˈ redemptiõis 12
xi, & nõ erat auxiliator: quæsiui, & nõ
fuit q̃ adiuuaret: & saluauit mihi bra-
chiũ meũ, & indignatio mea ipsa auxi
6 liata est mihi. ❡Et cõculcaui ppl̃os i fu-
rore meo, & inebriaui eos i indignatio-
ne mea, & detraxi in terrã virtutẽ eorũ.
7 ❡Miserationũ Dñi recordabor, laudem
Dñi super omnib⁹ quæ reddidit nobis
Dñs, & super multitudinẽ bonorũ do-
mui Israël, quæ largitus est eis secũdũ
indulgẽtiã suã, & secũdũ multitudinẽ

8 misericordiarũ suarũ. ¶Et dixit, Verũtñ
pplꝰs meᵘ est, filij nõ negantes: & factus
9 est eis saluator. ¶In oĩ tribulatione eo-
rũ nõ est tribulatᵘ, & Angelus faciei eiᵘ
C saluauit eos: in dilectione sua, & in in-
dulgẽtia sua ipse redemit eos, & porta-
uit eos, & eleuauit eos cũctis diebᵘ secu
10 li. ¶Ipsi aũt ad iracundiã ꝓuocauerũt,
*Isai. 3. & afflixerũt spiritũ *sancti' eius: & cõuer
sus est eis in inimicũ, & ipse debellauit
11 eos. ¶Et recordatᵘ est dierũ seculi Moysi
–15. -&' pplĩ sui: Vbi est qui ‖ eduxit eos de
‖Exo. 14 mari cũ pastoribᵘ gregis sui? vbi est qui
g.29. posuit in medio eius spiritũ sancti sui?
12 ¶Qui eduxit ad dexteram Moysen bra-
chio maiestatis suæ: q scidit aquas an-
te eos, vt faceret sibi nomẽ sempiternũ.
13 ¶Qui eduxit eos ꝑ abyssos, quasi equũ ĩ
14 deserto nõ impingẽtẽ. ¶Quasi aĩal ĩ cã-
po descẽdẽs spũs Dñi ductor eius fuit:
sic adduxisti pplm tuũ vt faceres tibi
‖Deu. 16 15 nomẽ gliæ. ¶‖Attende de cęlo, & vide
c.15. de habitaculo sancto tuo & * gl'ię tuæ:
Baruc. 2. d.16. D vbi est zelus tuᵘ, & fortitudo tua, mul-
*solio titudo viscerũ tuorũ, & miserationum
16 tuarũ? super me cõtinuerũt se. ¶Tu enĩ
pater noster, & Abraham nesciuit nos,
& Israël ignorauit nos: tu Dñe pater no
ster, redẽptor nr̃, à seculo nomẽ tuum.
17 ¶Quare errare nos fecisti Dñe de vijs
tuis: ĩdurasti cor nr̃m, ne timeremᵘ te?
cõuertere ꝑꝑ seruos tuos, tribᵘ hęredita
18 tis tuę. ¶Quasi nihilũ possederunt pplm
sanctũ tuũ: hostes nr̃i conculcauerunt
19 sanctificationẽ tuã. ¶Facti sumᵘ quasi in
principio, cũ nõ dominareris nr̃i, neq;
inuocaretur nomẽ tuum super nos.

CAP. LXIIII.

1 VTinã dirumperes cęlos, & descẽde-
A res: à facie tua mõtes defluerẽt. ¶Si-
2 cut exustio ignis tabescerẽt, aquę arde-
rẽt igni, vt notũ fieret nomẽ tuũ inimi
cis tuis: à facie tua gentes turbarentur.
3 ¶Cũ feceris mirabilia, nõ sustinebimᵘ:
descẽdisti, & à facie tua mõtes defluxe-
‖1. Cor. 2 4 rũt. ¶‖A seculo nõ audierũt, neq; auri-
b.9. bus ꝑceperũt: oculᵘ nõ vidit Deᵘ absq;
5 te, q̃ præparasti expectãtibᵘ te. ¶Occurri
B sti lætanti, & facienti iustitiã: ĩ vijs tuis
recordabunt' tui: ecce, tu iratᵘ es, & pec-
cauimᵘ: in ipsis fuimus semꝑ, & salua-
*immũdi 6 bimur. ¶Et facti sumᵘ vt *immũdus' om
nes nos, & quasi pannus mẽstruatæ vni
uersæ iustitię nostræ: & cecidimᵘ quasi
foliũ vniuersi, & iniquitates nr̃ę quasi

7 ventus abstulerunt nos. ¶Nõ est qui in-
C uocet nomẽ tuũ: qui cõsurgat, & teneat
te: abscõdisti faciẽ tuã à nobis, & allisi-
8 sti nos in manu iniquitatis nostrę. ¶Et
nũc Dñe pater noster es tu, nos verò lu
tũ: & fictor nr̃ es tu, & opera manuum
9 tuarũ omnes nos. ¶‖Ne irascaris Dñe sa ‖Psal. 78 b.8.
tis, & ne vltrà memineris iniquitatis no –13.
stræ': ecce, respice, populus tuus omnes
10 nos. ¶Ciuitas sancti tui facta est deser-
ta, Sion deserta facta est. Ierl'm desolata
11 est. ¶Domus sanctificationisᵃ nostræ &
D gloriæ nostrę, vbi laudauerunt te pa-
tres nr̃i, facta est in exustionẽ ignis, &
oĩa desiderabilia nr̃a versa sunt in rui-
12 nas. ¶Nunqd super his cõtinebis te Do
mine, tacebis & affliges nos vehemẽter?

CAP. LXV.

1 QVęsierunt me qui antè nõ inter- ‖Ro. 10 d.20.
A rogabant, inuenerũt q nõ quęsie-
runt me. dixi, Ecce ego, ecce
ego, ad Gentẽ quæ nõ inuocabat nomẽ
2 meũ. ¶Expandi manᵘ meas tota die ad
pplm incredulũ, q graditᵘ in via nõ bo-
3 na post cogitationes suas ¶Populᵘ q ad
iracũdiã ꝓuocat me ante faciẽ meã sem
per: q immolãt in hortis, & sacrificant
4 super lateres: ¶q habitãt in sepulchris,
& in delubris idolorũ dormiunt: q co-
medũt carnẽ suillã, & ius ꝓphanũ ĩ va-
5 sis eorũ. ¶Qui dicũt, Recede à me, nõ ap
propinques mihi, qa immũdus es: isti
fumus erũt in furore meo, ignis ardens
6 tota die. ¶Ecce scriptũ est corã me: non
tacebo, sed reddã & retribuã ĩ sinũ eo
7 rũ iniquitates vestras, & iniqtates pa-
trũ vestrorũ simul, dicit Dñs, q sacrifi-
cauerunt sup montes, & sup colles ex-
probrauerũt mihi, & remetiar opus eo-
8 rũ primũ ĩ sinu eorũ. ¶Hæc dicit Dñs,
B Quõ si inueniatur granum in botro, &
dicatur, Ne dissipes illud, qm̃ benedi-
ctio est: sic faciam ꝑꝑ seruos meos, vt
9 nõ disperdam totũ. ¶Et educam de Ia-
cob semen, & de Iuda possidentẽ mon-
tes meos & hęreditabunt eã electi mei,
10 & serui mei habitabunt ibi. ¶Et erunt
cãpestria ĩ caulas gregũ, & vallis Achor
in cubile armẽtorũ pplõ meo qui requi
11 sierũt me. ¶Et vos qui dereliquistis Do- ‖Prou. 1
minũ, qui obliti estis mõtem sanctum c.24.
meũ, qui ponitis Fortunæ mensam, & Ierem. 7.
12 libatis super eam. ¶Numerabo vos ĩ gla c.13.
dio, & oẽs in cæde corruetis: ‖ pro eo Inf. 66.
quòd vocaui, & nõ respõdistis: locutus b.4.

sum, & non audistis, & faciebatis malū
13 in oculis meis, & q̄ nolui elegistis. ¶ Pro
pter hoc hæc dicit Dn̄s Deus, Ecce, serui
mei comedent, & vos esurietis: ecce,
14 serui mei bibēt, & vos sitietis. ¶ Ecce ser
C ui mei lætabunt̄, & vos cōfundemini:
Ecce serui mei laudabūt præ exultatio
ne cordis, & vos clamabitis præ dolore
cordis, & pr̨ cōtritione spūs vlulabitis.
15 ¶ Et dimittetis nomen vestrū iuramen-
tū electis meis: & interficiet te Dn̄s Deus,
16 & seruos suos vocabit noīe alio. ¶ In
quo qui benedictus est super terram, be
nedicetur in Deo amen: & qui iurat in
terra, iurabit in Deo amē: q̄a obliuioni
traditæ sunt angustiæ priores, & q̄a ab-
17 scōditę sunt ab oculis nr̄is. ¶ Ecce enim ‖Infr. 66. g. 22. Apo. 21. a. 1.
ego creo ‖cęlos nouos, & terrā nouā: &
non erūt in memoria priora, & nō ascē
18 dent super cor. ¶ Sed gaudebitis & exul
tabitis vsq; in sempiternum in his quæ
ego creo: quia ecce ego creo Ierl̄m exul
19 tationē, & pp̄lm eius gaudiū. ¶ Et exul-
tabo in Ierusalē, & gaudebo in populo
meo, & non audiet̄ in eo vltrà vox fle-
20 tus & vox clamoris. ¶ Nō erit ibi amplius
D infans dierū, & senex q̄ nō impleat dies
suos, qm̄ puer centum annorum morie
tur, & peccator centum annorū maledi
21 ctus erit. ¶ Et ędificabūt domos, & habi
tabunt, & plātabūt vineas, & comedēt
22 fructus earū. ¶ Non ædificabūt, & alius
habitabit: non plantabunt, & alius co-
medet: s̄m enim dies ligni, erunt dies
populi mei, & opera manuum eorū in-
23 ueterabūt ¶ electi mei, Non laborabūt
frustra, neq; generabunt in conturba-
tione: quia semen benedictorum Dn̄i ‖Psal. 31. b. 5.
24 est, & nepotes eorum cum eis. ¶ ‖Eritq;
anteq̄ clament, ego exaudiam: adhuc
25 illis loquentibus, ego audiā. ¶ ‖Lupus & ‖Sup. 11. b. 6.
agnus pascent̄ simul, & leo & bos co-
medent paleas, & serpenti puluis panis
eius: non nocebunt, neq; occident in
omni monte sancto meo, dicit Dn̄s.

CAP. LXVI.

1 HAc dicit Dn̄s, ‖cęlū sedes mea, ter- ‖Act. 7. f. 49.
A ra aūt scabellū pedū meorū: q̄ est
ista domus quā ædificabitis mihi? & q̄s
2 est iste locus quietis meæ? ¶ Oīa hæc ma
nus mea fecit, & facta sunt vniuersa
ista, dicit Dn̄s. ad quem aūt respiciam,
nisi ad pauperculū, & contritum spū, &
3 tremētem sermones meos? ¶ Qui immo-
lat bouem, quasi qui interficiat virum.
qui mactat pecus, quasi qui excerebret
canē. qui offert oblationē, quasi qui san
guinē suillū offerat. qui recordat̄ turis,
B quasi q̄ bn̄dicat idôlo. Hęc oīa elegerūt
in viis suis, & in abominationibus suis
4 aīa eorū delectata est. ¶ Vnde & ego eli-
gam illusiones eorū: & q̄ timebant, ad-
ducā eis: quia ‖vocaui, & nō erat qui rn̄ ‖Prou. 1. c. 24. Ierem. 7. c. 13. Supr. 65. b. 12.
deret: locutus sum, & non audierūt: fe-
cerūtq; malū in oculis meis, & quę no
5 lui elegerūt. ¶ Audite verbū dn̄i, qui tre
mitis ad verbum eius: dixerunt fratres
vestri odiētes vos, & abiicientes pp̄ no-
men meū: glorificet̄ Dn̄s, et vidębimus
in lætitia vestra: ipsi aūt confundētur.
6 ¶ Vox* pp̄li de ciuitate, vox de templo, *fremitus
vox Dn̄i reddētis retributionē inimicis
7 suis. ¶ Anteq̄ parturiret, peperit: anteq̄
C veniret partus eius, peperit masculum.
8 ¶ Quis audiuit vnquā tale? et quis vidit
huic simile? nūquid parturiet terra in
die vna? aut pariet̄ gens simul, quia par
9 turiuit et peperit Siō filios suos? ¶ Nun-
quid ego, qui alios parere facio, ipse nō
pariā, dicit Dn̄s? si ego, qui gn̄ationē cæ
teris tribuo, sterilis ero, ait Dn̄s Deus tuus?
10 ¶ Lætamini cū Ierl̄m, et exultate ī ea oēs
qui diligitis eam: gaudete cū ea gaudio
11 vniuersi qui lugetis super eam, ¶ Vt suga
tis, et repleamini ab hubere consolatio
nis eius: vt mulgeatis, et deliciis affluatis
12 ab oīmoda gloria eius. ¶ Quia hęc dicit
D Dn̄s, Ecce ego declinabo sup̄ eam quasi
flūuium pacis, et quasi torrentē inūdā-
tē gloriam Gentiū, quam sugetis: ad hu
bera portabimini, et sup̄ genua blādiē-
13 tur vobis. ¶ Quō si cui mater blandiat̄,
ita ego consolabor vos, et in Ierl̄m con-
14 solabimini. ¶ Videbitis, et gaudebit cor
vr̄m, et ossa vr̄a quasi herba germina-
būt, et cognoscet̄ manus Dn̄i seruis eius, et
15 indignabitur inimicis suis. ¶ Quia ecce
Dn̄s in igne veniet, et quasi turbo qua-
E drigæ eius: reddere in indignatione fu-
rore suum, et increpationē suam in flā-
16 ma ignis: quia in igne Dn̄s diiudicabit,
et in gladio suo ad oēm carnē, et multi-
17 plicabuntur interfecti à Domino. ¶ Qui
sanctificabantur, et mundos se putabāt
in hortis post* ianuā* intrinsecus, qui *vnā 22.
comedebant carnē suillā, et abomina-
tionem et murem: simul consumētur,
18 dicit Dn̄s. ¶ Ego autem opera eorum. et
F cogitationes eorū: venio vt congregem
eum omnibus gentibus & linguis: et ve

nient

19 nient, & videbunt gloriam meá. Et po
nam in eis signum, & mittam ex eis q
saluati fuerint, ad Gétes in mare, in A-
phricam, & Lydiam tenentes sagittã: in
Italiá & Græciam, ad insulas longè, ad
eos q non audierunt de me, & non vi-
derunt gloriam meam. Et annuntiabút
20 gloriá meam Gentibus, & adducent
oés fratres vestros de cúctis gentibus do
num Dño, in equis, & in quadrigis, &
in lecticis, & in mulis, & in carrucis, ad
montem sanctú meú Ierlém, dicit Dñs,
quomodo, si inferant filij Israël munus
21 in vase mundo in domum Dñi. Et as-
sumam ex eis in sacerdotes, & Leuitas,
22 dicit Dñs. ‖Quia sicut cæli noui & ter-
G ra noua, quę ego facio stare corá me, di
cit Dñs: sic stabit semen vestrum, & no
23 men vestrum. Et erit mensis ex mése,
& sabbathum ex sabbatho: veniet oís
caro vt adoret coram facie mea, dicit
24 Dñs. Et egredientur, & videbút cada-
uera virorum q prçuaricati sunt in me:
‖ vermis eorum non morietur, & ignis
eorum non extinguetur: & erunt vsque
ad satietatem visionis omni carni.

‖Sup. c. 17. Apoc. 21. a. 1.

‖Mar. 9. g. 44.

PROPHETIA IEREMIÆ,

CAPVT PRIMVM.

1 VERBA Ieremię filij
A Helciæ, de sacerdoti-
bus qui fuerunt in
Anathoth, in terra
Ben-iamin. Quod
2 factum est verbú Do
mini ad eum in die-
bus Iosiæ filij Amon
regis Iuda, in tertiodecimo anno regni
3 eius. Et factum est in diebus Ioachim
filij Iosiæ regis Iuda, vsq; ad cósumma
tioné vndecimi anni Sedechiæ filij Io-
siæ regis Iuda, vsq; ad transmigrationé
4 Ierlém in mése quinto. Et factú est ver
5 bú Dñi ad me, dicens. Priusquá te for-
B maré in vtero, noui te: & antequá exires
de vulua, sanctificaui te, & pphetam in
6 Gentibus dedi te. Et dixi, A, a, a, Dñe
Deus: ecce nescio loqui, quia puer ego
7 sum. Et dixit Dñs ad me, Noli dicere,
Puer sum: qm ad oía quę mittá te, ibis:
& vniuersa quęcunque mádauero tibi,
8 loqueris. Ne timeas à facie eorum: qa
tecum ego sum vt eruam te, dicit Dñs.
9 Et misit Dñs manum suam, & tetigit
os meum: & dixit Dñs ad me, ‖Ecce, de
10 di verba mea in ore tuo: ecce constitui
te hodie super Gétes, & super regna: ‖ vt
euellas, & destruas, & disperdas, & dissi
11 pes, & ędifices, & plantes. Et factum est
verbú Dñi ad me, dicens, Quid tu vides
Ieremia? Et dixi, virgá vigilátem ego vi-
12 deo. Et dixit Dñs ad me, Bene vidisti,
qa vigilabo ego super verbo meo vt fa-
13 ciam illud. Et factum est verbú Domi-
C ni secundò ad me, dicés. Quid tu vides?
Et dixi, Ollá succésam ego video, & facié
14 eius à facie Aquilonis. Et dixit Dñs ad
me, ‖ Ab Aquilone pandetur *malum
15 super omnes habitatores terrę. qa ecce
ego conuocabo oés cognationes regno-
rum Aquilonis, ait Dñs: & venient, &
ponent vnusquisque soliú suum in in-
troitu portarum Ierlém, & super omnes
muros eius in circuitu, & super vniuer-
16 sas vrbes Iuda. Et loquar iudicia mea
D cú eis sup oém malitiam eorú q dere-
liquerunt me, & libauerunt dijs alie-
nis, & adorauerút opus manuú suarú.
17 Tu ergo accinge lúbos tuos, & surge, et
loquere ad eos oía quæ ego præcipio ti-
bi. Ne formides à facie eorú: nec enim
18 timere te faciam vultum eorum. ‖Ego
quippe dedi te hodie in ciuitatem mu-
nitam, & in columnam ferream, & in
murum æreum super oém terrá regibus
Iuda, principibus eius, & sacerdotibus,
19 & *populo terrę. Et bellabunt aduersú
te, & non præualebunt: quia ego tecum
sum, ait Dominus, vt liberem te.

‖Isa. 51. e. 16. 59. g. 21.
‖Inf. 18. a. 7.

‖Inf. 4. b. 5. 25. b. y. * omne
‖Inf. 6. g. 27. 15. d. 20.
*omni.

CAP. II.

1 ET factum est vbú Dñi ad me, dicés,
A Vade, & clama in aurib9 Ierlém,
2 dicens, Hæc dicit Dñs, recordatus sum
tui, miserás adolescentiá tuá, & charita
té despósationis tuæ, qñ secuta es me in
deserto, in terra, quæ non seminatur.
3 Sanctus Isrł Dño, primitiæ frugú eius:
oés qui deuorant eum delinquunt: ma
4 la venient sup eos, dicit Dñs. Audite
verbum Dñi domus Iacob, & oés co-
5 gnationes dom9 Israël: hęc dicit Dñs.
‖Quid inuenerút patres vestri i me ini-
quitatis, qa elógauerút se à me, & am-
bulauerunt post vanitaté, & vani facti

‖Mich. 6. a. 3.

sunt!

6 sunt?¶Et non dixerunt, Vbi est Dñs qui
ascédere nos fecit de terra Ægypti: qui
B traduxit nos p desertũ, p terrá inhabi-
tabilé & inuiam, p terrá sitis & imagi-
né mortis, p terrá in qua nõ ambulauit
7 vir, neq; habitauit homo?¶Et íduxi vos
in terrá Carmeli, vt comederetis fructũ
eius & optima illius: & ingressi cõtami
nastis terrá meá, & hrditaté meá posui-
8 stis in abominationé.¶Sacerdotes nõ di
xerũt, Vbi est Dñs?& tenétes legé nescie
rũt me, & pastores pùaricati sunt í me:
& Prophetæ prophetauerunt in Baal, &
9 idôla secuti sunt.¶Propterea adhuc iu-
C dicio contédá vobiscũ, ait Dñs: & cũ fi-
10 lijs vestris disceptabo.¶Transite ad insu
las Cethim, & videte: & in Cedar mitti
te, & cõsiderate veheméter: & videte si
11 factũ est huiuscemodi.¶Si mutauit gés
deos suos, & certè ipsi nõ sunt dij: po-
pulus verò meus mutauit gloriá suá in
12 idôlũ.¶Obstupescite cęli sup hoc, & por
tę eius desolamini vehemeter, dicit Do
13 minus.¶Duo eni mala fecit ppl's meus,
Me dereliquerunt fontem aquę viuę, &
foderũt sibi cisternas: cisternas dissipa-
14 tas, q̃ cõtinere nõ valét aquas.¶Nũquid
seruus est Israël, aut vernaculus? quare
15 ergo factus est in pdá?¶Super eũ rugie-
rũt leones, & dederũt vocé suá, posue-
rũt terrá eius in solitudiné: ciuitates ei⁹
exustæ sunt, & non est q habitet in eis.
16¶Filij quoque Mempheos & Taphnes
D constuprauerũt te vsque ad verticem.
17¶Nunquid non istud factum est tibi,
quia dereliquisti Dñm Deum tuum eo
18 tempore quo ducebat te per viam?¶Et
nunc quid tibi vis in via Ægypti, vt bi-
bas aquá turbidá? & q̃d tibi cũ via Assy
19 riorũ, vt bibas aquá fluminis?¶Arguet
te malitia tua, & auersio tua increpabit
te. Scito, & vide quia malum & amarũ
est reliquisse te Dñm Deum tuũ, & nõ
esse timorem mei apud te: dicit Dñs
20 Deus exercituum.¶A seculo cõfregisti
iugum meum, rupisti vincula mea, &
dixisti, Non seruiam.‖In omni eni col-
le sublimi, & sub omni ligno frondoso
21 tu prosternebaris meretrix.¶‖Ego auté
E plátaui te vineam electá, oé semé verũ
quomodo ergo conuersa es mihi in pra
22 uũ vinea aliena?¶Si laueris te nitro, &
multiplicaueris tibi herbá borith: ma-
culata es in iniquitate tua corá me, dicit
23 Dñs Deus.¶Quõ dicis, Non sum pollu-
ta, post Baalim nõ ambulaui? vide vias
tuas in conualle, scito q̃d feceris: cursor
24 leuis explicans vias suas.¶Onager assue
tus in solitudine, in desiderio aíæ suæ
attraxit ventũ amoris sui: nullus auer-
tet eá: oés q̃ q̃runt eam nõ deficient: in
25 menstruis eius inuenient eá.¶Prohibe
pedé tuũ à nuditate, & guttur tuũ à si-
ti, Et dixisti, Desperaui, nequaquam fa-
ciam: adamaui quippe alienos, & post
26 eos ambulabo.¶Quõ confunditur fur
F qñ deprehenditur, sic confusi sunt do-
mus Isrl', ipsi & reges eorũ, principes &
27 sacerdotes, & prophetæ eorum:¶dicen-
tes ligno, Pater meus es tu: & lapidi, Tu
me genuisti.‖verterunt ad me tergũ, &
nõ faciẽ: & in tpe afflictionis suę dicét,
28 Surge, & libera nos.¶Vbi sunt dij tui
quos fecisti tibi: surgant & liberét te in
tpe afflictionis tuę: ſm numerum q̃ppe
ciuitatem tuarum erant dij tui Iuda.
29¶‖Quid vultis mecum iudicio cõtende
30 re? oés dereliquistis me, dicit Dñs.¶Fru-
stra pcussi filios vestros, disciplina non
receperunt: deuorauit gladius vester p
31 phetas vestros, quasi leo vastator.¶Gene
G ratio vestra. Videte verbũ Dñi, Nũquid
solitudo fact⁹ sum Isrl'i, aut terra seroti-
na? quare ergo dixit ppl's meus, Recessi-
32 mus, nõ veniemus vltrà ad te.¶Nũquid
obliuiscetur virgo ornamenti sui, aut
sponsa fascię pectoralis suæ? ppl's verò
meus oblitus est mei dieb⁹ innumeris.
33¶Quid niteris boná ostendere viá tuam
ad quęrendam dilectionem, q̃ insup &
34 malitias tuas docuisti vias tuas,¶& in
alis tuis inuentus est sanguis animarũ
pauperum & innocentũ? nõ in fossis in-
ueni eos, sed in oĩbus quę suprà memo
35 raui.¶Et dixisti, Absq; peccato, & inno
cens ego sum: & pptérea auertatur fu-
ror tuus à me.¶Ecce, ego iudicio cõtédá
tecum, eò quòd dixeris, Non peccaui.
36¶Quam vilis facta es nimis, iterans vias
tuas, & ab Ægypto confunderis, sicut cõ
37 fusa es ab Assur.¶Nã & ab ista egredie-
ris, & manus tuę erũt sup caput tuũ: qm
obtriuit Dominus confidentiam tuam,
& nihil habebis prosperum.

CAP. III.

1 A VVlgò dicitur, Si dimiserit vir vxoré
suam, & recedens ab eo, duxerit vi
rum alterũ nunq̃d reuertet ad eam vl-
trà? nunquid non polluta, & cõtamina
ta erit mulier illa? tu aũt fornicata es cũ

Inf. 3.b.6.
Isa.5.a.1
Mat.21.d.33.
Inf. 32.f.33.
Inf. 11.c.13.

amatoribus multis, tñ reuertere ad me,
2 dicit Dñs*. ❡ Leua oculos tuos in dire-
ctũ, & vide vbi* nõ' ꝓstrata sis: in vijs se
debas, expectãs eos quasi latro in solitu
dine, & polluisti terrã in fornicationib⁹
3 tuis, & in malitijs tuis. ❡Quam ob rem
ꝓhibitę sunt stillę pluuiarũ, & serotin⁹
imber non fuit: frons mulieris meretri
cis facta est tibi, noluisti erubescere.
4 ❡Ergo saltẽ amodò voca me, Pater me⁹,
B dux virginitatis meę tu es. ❡Nunqd ira
5 scẽris in ꝑpetuum, aut perseuerabis in
finẽ? Ecce locuta es & fecisti mala, & po
6 tuisti. ❡Et dixit Dñs ad me in diebus Io
się regis. ‖Nunqd vidisti q̃ fecerit auer-
satrix Isrľ? abijt sibimet sup oẽm mõtẽ
excelsum, & sup oĩ ligno frõdoso, & for
7 nicata est ibi. ❡Et dixi cũ fecisset hęc om
nia, Ad me reuertere, & non est reuer-
sa. Et vidit p̄uaricatrix soror eius Iuda,
8 ❡qa ꝓ eo ꝙ męchata esset auersatrix Is-
raël, dimisissem eã, & dedissem ei libel
lũ repudij, & non timuit p̄uaricatrix Iu
da soror eius, sed abijt, & fornicata est
9 ẽt ipsa. ❡ Et facilitate fornicationis suæ
C contaminauit terrã, & mœchata est cũ
10 lapide & ligno. ❡Et in oĩbus his non est
reuersa ad me p̄uaricatrix soror ei⁹ Iuda
in toto corde suo, sed in mendacio, ait
11 Dñs. ❡Et dixit Dñs ad me, Iustificauit
animam suã auersatrix Israël, cõpara-
12 tione, p̄uaricatricis Iudę. ❡Vade & cla-
ma sermones istos contra Aquilonẽ, &
dices, Reuertere auersatrix Isrľ, ait Dñs,
D & nõ auertã faciẽ meã à vobis: quia san
ctus ego sum dicit Dñs, & nõ irascar in
13 ꝑpetuum. ❡Veruntñ scito iniquitatem
tuam, quia in Dñm Deũ tuũ p̄uaricata
es: & dispersisti vias tuas alienis sub
omni ligno frondoso, & vocẽ meã non
14 audisti, ait Dñs. ❡Conuertimini filij re-
uertẽtes, dicit Dñs: quia ego vir vester:
& assumã vos vnũ de ciuitate, & duos
de cognatione, & introducã vos in Siõ.
15 ❡Et dabo vobis pastores iuxta cor meũ,
16 & pascẽt vos scientia & doctrina. ❡Cũq;
multiplicati fueritis, & creueritis in ter-
E ra in diebus illis, ait Dñs: nõ dicẽt vltrà,
Arca testamẽti Dñi: neq; ascendet sup
cor, neq; recordabũtur illius, nec visi-
17 tabitur, nec fiet vltrà. ❡In tpe illo voca-
bunt Ierľm Solium Dñi: & cõgregabun
tur ad eã oẽs Gentes in noĩe Dñi in Ieru
salem, & non ambulabunt post praui-
18 tatẽ cordis sui pessimi. ❡In diebus illis

* & ego suscipiã te 15.
* nunc 9.
‖Sup. 2. d 20.

ibit domus Iuda ad domũ Isrľ, & veniẽt
simul de terra Aquilonis ad terrã quã
19 dedi patribus vestris. ❡ Ego autem dixi,
Quomodo ponam te in filios, & tribuã
tibi terrã desiderabilem, hęreditatẽ pręclarã
exercituum Gẽtium? Et dixi, patrẽ
F vocabis me, & post me ingredi non ces-
20 sabis. ❡Sed quo modo si cõtemnat mu-
lier amatorem suum, sic cõtempsit me
21 domus Isrľ, dicit Dñs. ❡ Vox in vijs au-
dita est, ploratus & vlulat⁹ filiorũ Isrľ:
qm̃ iniquam fecerunt viam suã, obliti
22 sunt Dñi Dei sui. ❡Cõuertimini filij re-
uertentes, & sanabo auersiones vestras.
Ecce nos venimus ad te: tu enim es Dñs
23 Deus noster. ❡Verè mẽdaces erant col-
G les, & multitudo mõtium: verè in Dño
24 Deo nostro salus Isrľ. ❡Cõfusio comẽdit
laborem patrum nostrorũ ab adolescẽ-
tia nostra, greges eorum & armenta eo-
25 rum, filios eorum & filias eorum. ❡Dor
miemus in cõfusione nostra, & operiet
nos ignominia nostra: qm̃ Dño Deo no
stro peccauimus nos, & pr̃es nostri ab
adolescentia nostra vsq; ad diẽ hanc: &
non audiuimus vocem Dñi Dei nostri.

CAP. IIII.

1 SI* reuerteris' Israël ait Dñs, ad me cõ-
A uertere: si abstuleris offendicula tua
2 à facie mea, non commoueberis. ❡Et iu-
rabis, Viuit Dñs, in veritate, & in iudi-
cio, & in iustitia: & benedicent eũ Gen-
3 tes, ipsumq; laudabunt. ❡Hęc enim di-
cit Dñs viro Iuda, & *Ierľm, ‖Nouate vo
bis nouale, & nolite serere sup spinas:
4 ❡circuncidimini Dño, & auferte prępu
tia cordium vestrorum viri Iuda, & ha-
bitatores Ierusalem: ne fortè egrediať
vt ignis indignatio mea, & succẽdatur,
& non sit qui extinguat: ꝑꝑ malitiã co-
5 gitationum vestrarum. ❡ Annũtiate in
B Iuda, & in Ierľm auditum facite: loqui-
mini, & canite tuba in terra: clamate
fortiter, & dicite, Congregamini, & in
6 grediamur ciuitates munitas, ❡leuate
signum in Sion. Confortamini, nolite
stare, ‖quia malũ ego adduco ab Aqlo-
7 ne, & cõtritionẽ magnã. ❡Ascendit leo
de cubili suo, & p̄do Gẽtiũ se leuauit:
egressus est de loco suo, vt ponat terrã
tuã in solitudinem: ciuitates tuæ vasta
buntur, remanẽtes absque habitatore.
8 ❡Sup hoc accingite vos cilicijs, plangite
C & vlulate: qa non est auersa ira furoris
9 Dñi à * vobis'. ❡Et erit in die illa, dicit

*conuerteris 16.
*habitatori.
‖Osee 10 c.12.
‖Sup.1.d 14.
Inf.59.b. 5.
*nobis 7.

Dominus,

Dominu:, Peribit cor regis, & cor prici-
pum: & obstupescent sacerdotes, & pro-
10 phetę cõsternabũtur, ¶ Et dixi, Heu, heu
heu Dñe Deus, ergone decepisti ppl̃m
istum & Ierl̃em, dicens, Pax erit vobis:
& ecce peruenit gladius vsq; ad aĩam?
11 ¶ In tpe illo dicet pplo huic & Ierl̃em,
ventus vrens in vijs quæ sunt in deserto
viæ filiæ ppl̃i mei, nõ ad ventulandũ, &
12 ad purgandum. ¶ Spiritus plenus ex his
D veniet mihi: & nunc ego * loquar iudi- * sed.
13 cia mea cum eis. ¶ Ecce, quasi nubes a-
scendet, & quasi tempestas currus eius:
velociores aquilis equi illius: væ nobis,
14 qm̃ vastati sumus. ¶ Laua à malitia cor
tuũ Ierl̃em, vt salua fias: vsquequo mo-
15 rabunt in te cogitationes noxię? ¶ Vox
enim annuntiantis à Dan, & notum fa
16 cientis idolũ de monte Ephraim. ¶ * Cõ * Dicite Gẽtibus.
cicate Gentes, Ecce auditũ est, in Ieru-
salẽ custodes venire de terra longinqua,
& dare super ciuitates Iuda vocẽ suam.
17 ¶ Quasi custodes agrorũ facti sunt super
eam in gyro: quia me ad iracundiã pro
18 uocauit, dicit Dñs. ¶ ‖ Viæ tuæ, & cogita ‖ Sap. 1. a. 3. b 5.
tiones tuæ fecerũt hæc tibi: ista malitia
19 tua, qa amara, qa tetigit cor tuũ. ¶ Ven-
trem meum, ventrem meũ doleo, sen-
sus cordis mei turbati sunt in me: non
tacebo, qm̃ vocẽ buccinæ audiuit ani-
20 ma mea, clamorem prælij. ¶ Contritio
E sup cõtritionẽ vocata est, & vastata est
ois terra: repentè vastata sunt taberna-
21 cula mea, subitò pelles meæ. ¶ Vsque-
quo videbo fugientẽ, audiam vocẽ buc
22 cinæ? ¶ Quia stultus ppl̃s me⁹ me nõ co-
gnouit: filij insipiẽtes sunt, & vecordes:
sapientes sunt vt faciant mala, bene au
23 tem facere nescierunt. ¶ Aspexi terram,
& ecce vacua erat, & nihili: & cælos, &
24 non erat lux in eis. ¶ Vidi montes, & ec-
F ce mouebantur: & oẽs colles conturba-
25 ti sunt. ¶ Intuitus sum, & nõ erat homo:
26 & oẽ volatile cæli recessit. ¶ Aspexi, &
ecce Carmelus desertus: & oẽs vrbes ei⁹
destructæ sunt à facie Dñi, & à facie iræ
27 furoris eius. ¶ Hęc enĩ dicit Dñs, Deserta
erit ois terra, sed tñ consummationem
28 non faciam. ¶ Lugebit terra, & mœre-
bũt cæli desuper: eo ꝙ locutus sum, co
gitaui, & nõ pœnituit me, nec auersus
29 sum ab eo. ¶ A voce equitis, & mittentis
G sagittã fugit ois ciuitas: ingressi sunt ar
dua, & ascẽderũt rupes: vniuersæ vrbes
derelictę sũt, & nõ habitat ĩ eis homo.

30 ¶ Tu autẽ vastata quid facies? cum ve-
stieris te coccino, cũ ornata fueris moni
li aureo, & pinxeris stibio oculos tuos:
frustrà componẽris, contempserunt te
31 amatores tui, aĩam tuam quærent. ¶ Vo
cẽ enĩ quasi parturientis audiui, angu-
stias vt puerperæ. Vox filiæ Sion * inter * inter moriẽtis expandẽtisque a.
moriẽtes, expandentesq; man⁹ suas: vę
mihi qa defecit aĩa mea pp interfectos.

CAP. V.

1 A Circuite vias Ierl̃em, & aspicite, & cõ
siderate, & q̃rite in plateis eius, an
inueniatis virũ faciẽtẽ iudiciũ, & q̃rẽtẽ
2 fidẽ, & ꝓpiti⁹ ero ei. ¶ Quòd si etiã viuit
3 Dñs, dixerĩt: & hoc falsò iurabũt. ¶ Dñe
oculi tui respiciũt fidẽ: percussisti eos, &
non doluerũt, attriuisti eos, & renuerũt
accipere disciplinã: indurauerũt facies
suas supra petrã, & noluerunt reuerti.
4 ¶ Ego autẽ dixi, Forsitan pauperes sunt
& stulti, ignorãtes viã Dñi, iudiciũ Dei
5 sui. ¶ Ibo igitur ad optimates & loquar
eis: ipsi enĩ cognouerũt viã Dñi, iudiciũ
Dei sui, & ecce magis hi simul confrege
6 rũt iugũ, ruperũt vincula. ¶ Idcirco ꝑcus
B sit eos leo de sylua, lupus ad vesperam
vastauit eos, pard⁹ vigilans sup ciuitates
eorũ: ois q egressus fuerit ex eis, capiet,
qa multiplicatæ sunt p̄uaricationes eo-
7 rũ, cõfortatę sũt auersiones eorũ. ¶ Sup
quo ꝓpitius tibi esse potero? filij tui de-
reliquerũt me, & iurãt in his q nõ sunt
dij: saturaui eos, & mœchati sunt, & in
8 domo meretricis luxuriabant. ¶ Eq ama
tores *, & emissarij facti sunt: ‖ vnusquis * in feminas. ‖ Ezec. 22. b. 12.
9 que ad vxorẽ ꝓximi sui hinniebat. ¶ Nũ
C quid sup his nõ visitabo, dicit Dñs: & i inf. 9. c. 9.
10 gente tali non vlciscet aĩa mea? ¶ Ascẽ-
dite muros eius, & dissipate, cõsumma-
tionẽ aũt nolite facere, auferte ꝓpagi-
11 nes eius, qa nõ sunt Dñi. ¶ Præuaricatio-
ne enim præuaricata est in me domus
12 Isrl̃, & domus Iuda, ait Dñs. ¶ Negaue-
rũt Dñm, & dixerũt: Nõ est ipse, neque
veniet super nos malum: & gladiũ & inf. 14. b.
13 famẽ nõ videbimus. ¶ Prophetæ fuerũt 23. 22. d.
in ventũ locuti, & rñsum non fuit in 7.
14 eis: hæc ergo euenient illis. ¶ Hæc dicit
Dñs De⁹ exercituũ. Quia locuti estis ver
bũ istud: ecce ego do verba mea in ore
tuo in ignẽ, & ppl̃m istũ ligna, & vora
15 bit eos. ¶ Ecce ego adducã sup vos gentẽ
D de longinquo domus Israël, ait Dñs
gentem robustam, gentem antiquã, gẽ
tẽ cuius ignorabis linguã, nec itelliges

16 quid loquatur. Pharetra eius quasi se-
17 pulchrũ patens, vniuersi fortes. Et co-
medet segetes tuas, & paně tuũ: deuo-
rabit filios tuos, & filias tuas: comedet
gregě tuũ, & armẽta tua: comedet vineã
tuã & ficũ tuã: & cõteret vrbes munitas
tuas, in quibus tu habes fiduciã, gladio.
18 Veruntñ in diebus illis ait Dominus,
E non faciam vos in consummationem.
19 Quòd si dixeritis, Quare fecit nobis
Dñs Deus noster hæc oĩa? dices ad eos,
Sicut dereliquistis me, & seruistis Deo
alieno in terra vestra: sic seruietis alie-
20 nis in terra nõ vestra. Annuntiate hoc
domui Iacob, & auditũ facite in Iuda,
21 dicentes. Audi pplẽ stulte, q non habes
cor: q habentes oculos nõ videtis: & au
22 res, & nõ auditis. Me ergo nõ timebitis
ait Dñs: & à facie mea non dolebitis?
Qui posui arenã terminũ mari, pceptũ
sempiternũ qđ non pteribit: & commo
uebunt, & nõ poterũt: & intumescent
23 fluctus eius, & nõ transibũt illud: po-
F pulo aũt huic factũ est cor incredulum
& exasperans, recesserunt, & abierunt.
24 Et nõ dixerũt in corde suo, Metuamus
Dñm Deũ nostrũ, q dat nobis pluuiam
temporaneã & serotinã in tpe suo: ple-
nitudinẽ annuæ messis custodientẽ no
25 bis. Iniquitates vestræ declinauerunt
hæc: & peccata vestra phibuerũt bonũ
26 à vobis. Quia inuẽti sunt ĩ pplo meo
impij, insidiãtes quasi aucupes, laqueos
ponentes & pedicas ad capiẽdos viros.
27 Sicut decipula plena auibus, sic domº
eorũ plenę dolo: ideo magnificati sunt
28 & ditati. Incrassati sunt & impinguati:
G & præterierũt sermones meos pessimè.
Causã viduę nõ iudicauerũt, causam
pupilli nõ direxerũt, & iudiciũ pauperũ
29 nõ iudicauerũt. Nunqd sup his nõ vi-
sitabo? dicit Dñs, aut sup gentẽ huiusce
30 modi nõ vlciscetur aĩa mea? Stupor &
31 mirabilia facta sunt in terra. pphetæ p
phetabant mendacium, & sacerdotes
applaudebãt manibus suis: & ppls meº
dilexit talia: qd igit̃ fiet ĩ nouissimo eiº?

Marginal notes: Inf. 16. b. 20. — ª nostræ. ª nostra. ª nobis. 36 — Isa. 1. f. 23. Zac. 7. c. 10. — 5.

CAP. VI.

1
A Confortamini filij Ben-iamin ĩ me-
dio Ierlẽm, & in Thecua clangite
buccina, & super Bethacãrem leuate ve-
xillum: qa malũ visum est ab Aqlone,
2 & contritio magna. Speciosæ & delica-
3 te assimilaui filiã Sion. Ad eã venient
pastores, & greges eorũ. fixerunt in ea te
toria in circuitu: pascet vnusquisq; eos
4 q sub manu sua sũt. Sãctificate sup eã
bellũ: cõsurgite, & ascendamus in meri
die: væ nobis, qa declinauit dies, qa lõ
5 giores factæ sunt vmbræ vesperi. Surgi
te & ascẽdamus in nocte, & dissipemus
6 domos eiº. Quia hęc dicit Dñs exerci-
B tuũ. Cędite lignũ eiº, & fundite circa Ie
rusalẽ aggerem: hęc est ciuitas visitatio
7 nis, oĩs calumnia in medio eius. Si-
cut frigidã facit cisterna aquã suam, sic
frigidã fecit malitiã suã: iniquitas & va-
stitas audietur in ea, corã me semper in
8 firmitas & plaga. Erudire Ierl̃em, ne
fortè recedat aĩa mea à te, ne fortè ponã
9 te desertam terram inhabitabilẽ. Hæc
dicit Dñs exercituũ, vsq; ad racemũ col
ligent quasi in vinea reliquias Isrl̃: con-
uerte manũ tuã, quasi vindemiator ad
10 cartallũ. Cui loquar? & quẽ cõtestabor
vt audiat? ecce, incircuncisæ aures eorũ,
C & audire nõ possunt: ecce verbum Dñi
factum est eis in opprobrium, & nõ su-
11 scitabo illud. Idcirco furore Dñi ple-
nus sum, laboraui sustinens: effunde su
per paruulum foris, & super consilium
iuuenũ simul: vir enĩ cum muliere ca-
12 pietur, senex cũ pleno dierũ. Et transi-
bunt domus eorũ ad alteros agri & vxo
res pariter: qa extendã manũ meã super
13 habitantes terram, dicit Dñs. A mino
re quippe vsq; ad maiorẽ oẽs auaritiæ
student: & à propheta vsq; ad sacerdotẽ
14 cuncti faciunt dolum. Et curabant cõ-
D tritionẽ filiæ ppli mei cum ignominia
dicentes: Pax, pax: & non erat pax.
15 Confusi sunt, quia abominationẽ fece
rũt: quin potius confusione nõ sunt cõ-
fusi, & erubescere nescierunt, quã ob rẽ
cadẽt inter ruẽtes: ĩ tpe visitationis suæ
16 corruẽt, dicit Dñs. Hęc dicit Dñs, State
sup vias, & videte, & interrogate de se-
mitis antiquis, q̃ sit via bona, & ambu-
late in ea: & inuenietis refrigeriũ ani-
mabº vestris. Et dixerũt, Nõ ambulabi-
17 mus. Et cõstitui sup vos speculatores.
Audite vocẽ tubæ. Et dixerũt, Nõ audie
18 mus. Ideo audite Gẽtes, & cognosce cõ
E gregatio, quãta ego faciã eis. Audi terra,
19 Ecce ego adducã mala sup pplm istum,
fructũ cogitationũ eiº: qa ṽba mea nõ
20 audierũt, & legẽ meã piecerũt. Vt qd
mihi tus de Saba affertis, & calamum
suaue olẽtẽ de terra lõginqua? holocau-
stomata vra nõ sũt accepta, & victimæ

Marginal notes: Isa. 56. c. 11. Iosu. 8. c. 10. — Mat. 11. d. 29. — Isa. 1. c. 11.

21 vestrę nõ placuerunt mihi. ¶ Propterea
F hęc dicit Dñs, Ecce ego dabo in pplm
istũ ruinas, & ruẽt in eis patres & filij si
mul, vicinus & ꝓximus, & peribunt.
22 ¶ Hęc dicit Dñs, Ecce ppl̃s venit de terra
Aquilonis, & gens magna consurget à fi
23 nib⁹ terrę. ¶ Sagittã & scutũ arripiet: cru
delis est, & non miserebit̃. vox eius qua
si mare sonabit: & sup equos ascẽdẽt p̃-
parati quasi vir ad p̃liũ aduersum te fi-
24 lia Siõ. ¶ Audiuimus famã eius, dissolu-
tę sũt man⁹ nrę: tribulatio apprehẽdit
25 nos, dolores vt parturientẽ. ¶ Nolite exi-
te ad agros, & in via ne ambuletis: qm̃
26 gladi⁹ inimici pauor in circuitu. ¶ Filia
ppl̃i mei accĩgere cilicio, & conspergere
G cinere: luctũ vnigeniti fac tibi planctũ
amarũ, qa repẽte veniet vastator super
27 *nos. ¶ Probatorẽ dedi te in pplo meo
robustũ: & scies, & ꝓbabis viã eorum.
28 ¶ Oẽs isti p̃ncipes declinãtes, ambulãtes
fraudulẽter, ęs & ferrũ: vniuersi corru
29 pti sunt. ¶ Defecit sufflatoriũ, in igne cõ
sumptũ est plumbum, frustrà cõflauit
conflator: malitię enim eorũ non sunt
30 consumptæ. ¶ Argentum reprobum vo-
cate eos, quia Dominus proiecit illos.

*vos. Sup. 1. d 18. In f. 15. d 20. * vt 6.

CAP. VII.

1 VErbum quod factũ est ad Ieremiã
A à Dño, dicẽs: ¶ Sta in porta domus
2 Dñi, & p̃dica ibi verbũ istud, & dic, Au
dite verbũ Dñi oĩs Iuda, q ingredimini
3 p portas has vt adoretis Dñm. ¶ Hęc di-
cit Dñs exercituũ De⁹ Isrl̃, ‖ Bonas facite
vias vestras & studia vestra: & habitabo
4 vobiscũ in loco isto. ¶ Nolite cõfidere in
ṽbis mẽdacij, dicẽtes, Tẽplũ Dñi, tẽplũ
5 Dñi, tẽplũ Dñi est. ¶ Qm̃ si *bñ direxeri-
tis vias vr̃as, & studia vestra: si feceritis
6 iudiciũ inter virũ & ꝓximũ eius, ¶ adue
nę & pupillo & viduę nõ feceritis calũ
niã, nec sanguinẽ innocẽtẽ effuderitis ĩ
loco hoc, & post deos alienos non am-
7 bulaueritis in malũ vobismetipsis: ¶ ha
B bitabo vobiscũ in loco isto, in terra quã
dedi patrib⁹ vestris à seculo & vsq; in
8 seculũ. ¶ Ecce vos confiditis vobis in ser-
monib⁹ mẽdacij: q nõ ꝓderunt vobis:
9 ¶ furari, occidere, ¶ adulterari, iurare mẽ
daciter, libare Baalim, & ire post deos
10 alienos quos ignoratis. ¶ Et venistis, &
stetistis corã me ĩ domo hac, ĩ qua inuo-
catũ est nomẽ meũ, & dixistis, Liberati
sumus, eò ꝙ fecerimus oẽs abominatio
11 nes istas. ¶ ‖ Nunqd ergo speluca latro-

‖ Inf. 26. d. 15.

* benedixeritis.

~9.

‖ Mat. 21. b. 13.

C nũ facta est dom⁹ ista, in qua inuocatũ
est nomẽ meũ in oculis vestris? ego ego
12 sum, ego vidi, dicit Dñs. ¶ Ite ad locum
meũ in Silo, vbi habitauit nomẽ meũ à
p̃cipio: & videte q̃ fecerim ei ꝓp mali
13 tiã ppl̃i mei Isrl̃. ¶ Et nũc qa fecistis oĩa
opera hęc, dicit Dñs: & locut⁹ sum ad
vos mane cõsurgẽs & loquẽs, & nõ au-
distis: ‖ & vocaui vos & nõ respondistis:
14 ¶ ‖ Faciã domui huic in qua inuocatum
est nomẽ meũ, & in qua vos habetis fi-
duciã: & loco quẽ dedi vobis, & patrib⁹
15 vestris, ‖ sicut feci Silo. ¶ Et pijciã vos à fa
cie mea, sicut ꝓieci oẽs frẽs vestros vni-
16 uersum semẽ Ephraim. ¶ ‖ Tu ergo noli
orare ꝓ pplo hoc, nec assumas ꝓ eis lau
D dẽ & orõnẽ, & nõ obsistas mihi: qa nõ
17 exaudiã te. ¶ Nõne vides qd isti faciũt in
18 ciuitatib⁹ Iuda, & in plateis Ierl̃em? ‖ ¶ Fi
lij colligũt ligna, & p̃res succẽdũt ignẽ,
& mulieres cõspergũt adipẽ, vt faciant
placẽtas reginę cęli, & libẽt dijs alienis,
19 & me ad iracũdiã ꝓuocent. ¶ Nũqd me
ad iracũdiã ꝓuocãt, dicit Dñs? nõne se-
20 metipsos in cõfusionẽ vultus sui? ¶ Ideò
hęc dicit Dñs De⁹, Ecce furor me⁹, & in
dignatio mea cõflat̃ sup locũ istũ, sup
viros, & sup iumẽta, & sup lignũ regio-
nis, & sup fruges terrę, & succendet̃, &
21 nõ extinguet̃. ¶ Hęc dicit Dñs exercituũ
E De⁹ Isrl̃, Holocaustomata vestra addite
22 victimis vr̃is, & comẽdite carnes. ¶ Quia
nõ sum locutus cũ patribus vestris, &
nõ p̃cepi eis in die qua eduxi eos de Ter
ra Ægypti, de verbo holocaustomatum
23 & victimarũ. ¶ Sed hoc verbũ p̃cepi eis,
dicẽs: Audite vocẽ meã, & ero vobis De
us, & vos eritis mihi ppl̃s: & ambulate ĩ
oĩ via quã mãdaui vobis, vt bene sit vo-
24 bis. ¶ Et nõ audierũt, nec inclinauerunt
aurẽ suã: sed abierũt in *voluptatibus
& in prauitate cordis sui mali: factiq;
25 sũt retrorsum, & nõ in antè, ¶ à die qua
F egressi sunt patres eorum de Terra Ægy-
pti, vsque ad diem hanc. Et misit ad vos
omnes seruos meos prophetas per diem
26 consurgens diluculo, & mittens. ¶ Et nõ
audierunt me, nec inclinauerunt aurẽ
suã: sed indurauerũt ceruicẽ suã: ‖ & pe
ius operati sunt quam patres eorum.
27 ¶ Et loquẽris ad eos omnia ṽba hæc, &
nõ audient te, & vocabis eos, & nõ re-
28 spõdebunt tibi. ¶ Et dices ad eos. Hęc est
gens quæ non audiuit vocem Dñi Dei
sui, nec recepit disciplinã: perijt fides, &

Mar. 11. c 17. Luc. 19. g 46.

‖ Prou. 1. c. 24. ‖ Isa. 65. b 11. ‖ 1. Re. 4. a. 7. b. 10. ‖ Inf. 11. c. 14. 14. b. 11.

Inf. 44. d 17. c. 19.

* voluntatibus 2.

‖ Inf. 16. d 12.

ablata

29 ablata est de ore eorũ. Tonde capillum
tuum & proijce, & sume in directũ plã
ctum: quia proiecit Dñs, & reliquit ge-
30 nerationẽ furoris sui, ¶ qa fecerunt filii
Iuda malum in oculis meis, dicit Dñs.
Posuerunt offendicula sua in domo in
qua inuocatũ est nomẽ meũ, vt pollue-
31 rent eã. ¶ & ædificauerunt excelsa To-
pheth, q̃ est in valle filij Ennom: vt in-
G cẽderent filios suos, & filias suas igni:
q̃ nõ pcepi nec cogitaui in corde meo.
32 ¶ Ideo ecce dies venient, dicit Dñs, &
non dicetur amplius: Topheth & vallis
filij Ennom: sed vallis interfectionis: &
sepelient in Topheth, eò q̃ nõ sit locus.
33 ¶ Et erit morticinũ pp̃li huius in cibos
volucribꝰ cęli & bestijs terrę, & nõ erit
34 qui abigat. ¶ ‖ Et quiescere faciã de vrbi-
bus Iuda, & de plateis Ierlm vocẽ gau-
dij, & vocem lętitię, vocem sponsi & vo
cem sponsę: i desolatione eni erit terra.

‖ Eze. 26, b. 13.

CAP. VIII.

1 IN illo tpe, ait Dñs, eijcient ossa re-
A gis Iuda, & ossa principũ eius, & ossa
sacerdotum, & ossa prophetarum, & os
sa eorum qui habitauerunt Ierusalem,
2 de sepulchris suis: ¶ Et expandent ea ad
Solem, & Lunã, & oẽm militiam cæli
quæ dilexerunt & quibus seruierunt, &
post quæ ambulauerunt, & quæ quęsie
runt, & adorauerunt: non colligent, &
non sepelientur: in sterquiliniũ super
3 faciem terræ erunt. ¶ Et eligent magis
B mortem quam vitam oẽs q̃ residui fue
rint de cognatione hac pessima in vni-
uersis locis quæ derelicta sunt ad q̃ eie
4 ci eos, dicit Dñs exercituũ. ¶ Et dices ad
eos, Hęc dicit Dñs, Nunquid qui cadit
non resurget? & qui auersus est, non re-
5 uertetur? ¶ Quare ergo auersus est popu-
lus iste in Ierusalem auersione cõtẽtio
sa? Apprehenderunt mẽdaciũ, & nolue
6 runt reuerti. ¶ Attendi & auscultaui: ne
mo qđ bonũ est loquitur, nullus est qui
agat pęnitẽtiã super peccato suo, dicẽs:
C Quid feci? Oẽs conuersi sunt ad cursum
suum, quasi equus impetu vadens ad p̃-
7 lium. ¶ Miluus in cælo cognouit tẽpus
suum: turtur, & hirundo, & ciconia cu
stodierunt tempus aduentus sui: popu-
lus autem meus non cognouit iudiciũ
8 Dñi. ¶ Quomodo dicitis, sapientes nos
sumus, & lex Domini nobiscum est? ve
rè mendaciũ operatꝰ est stilus mendax
9 scribarum. ¶ Cõfusi sunt sapientes, pter-

b Regem

riti & capti sunt: verbum eni Dñi piece
10 rũt, & sapiẽtia nulla est in eis. ¶ Propte-
D rea dabo mulieres eorum exteris, agros
eorũ hẽredibus: qa ‖ à minimo vsque ad
maximum oẽs auaritiã sequuntur: à p-
pheta vsq; ad sacerdotẽ cuncti faciunt
11 mendaciũ. ¶ Et sanabant contritionẽ fi-
lię pp̃li mei ad ignominiam, dicentes:
12 Pax, pax: cũ non esset pax. ¶ Confusi sũt,
quia abominationẽ fecerunt: quinimò
confusione nõ sunt confusi, & erubesce-
re nescierunt: idcirco cadẽt inter corruẽ
tes, in tpe visitationis suę corruent dicit
13 Dñs. ¶ Cõgregãs cõgregabo eos, ait Dñs:
E non est vua in vitibus, & non sunt ficꝰ
in ficulnea, folium defluxit: & dedi eis
14 q̃ prętergressa sunt. ¶ Quare sedemus? con
uenite & ingrediamur ciuitatem muni
tã, & sileamus ibi, qa Dñs Deus noster
silere nos fecit, & potum dedit nobis a-
15 quã fellis: peccauimus enim Dño. ¶ Ex-
F pectauimus pacẽ, & nõ erat bonũ: tps
16 medelę, & ecce formido. ¶ ‖ A Dan audi
tus est fremitꝰ equorũ eiꝰ, à voce hinni-
tuũ pugnatorũ eiꝰ cõmota est oĩs terra,
& venerũt & deuorauerũt terrã, & ple-
nitudinẽ eiꝰ: vrbẽ & habitatores eius.
17 ¶ Quia ecce ego mittã vobis serpẽtes re-
gulos, qbꝰ nõ est icãtatio: & mordebũt
18 vos, ait Dñs. ¶ dolor meꝰ sup dolorẽ, in
19 me cor meũ mœrẽs. ¶ Ecce vox clamo-
ris filię pp̃li mei de terra lõginqua. Nũ-
G qd Dñs nõ est i Siõ: aut rex eiꝰ nõ est in
ea? Quare ergo me ad iracũdiã cõcitaue
rũt in sculptilibꝰ suis, et i vanitatibꝰ a-
20 lienis? ¶ Trãsijt messis, finita est ęstas: et
21 nos saluati nõ sumꝰ. ¶ Sup cõtritione fi
lię pp̃li mei cõtritꝰ sum et cõtristatꝰ, stu
22 por obtinuit me. ¶ Nũqd resina nõ est i
Galaad? aut medicꝰ nõ est ibi? quare igit
nõ est obducta cicatrix filię populi mei?

‖ Isa. 56. b. 11. Sup. 6. c. 13.

‖ Inf. 14. d. 19.

CAP. IX.

1 QVis dabit capiti meo aquã, et ocu-
A lis meis fontẽ lachrymarũ, et plo
rabo die ac nocte interfectos filię pp̃li
2 mei? ¶ Quis dabit me i solitudine diuer
soriũ viatorũ, et derelinquã pp̃m meũ,
et recedã ab eis? qa oẽs adulteri sũt, *cę-
3 tus pũaricatorũ. ¶ Et extẽderũt liguã suã
quasi arcũ mẽdacij et nõ veritatis: con-
fortati sũt i terra, qa de malo ad malũ
egressi sunt, et me nõ cognouerũt, dicit
4 Dñs. ¶ Vnusquisque se à pximo suo cu-
B stodiat, et in omni fratre suo non ha
beat fiduciam: quia oĩs frater supplan-

* &.

tans

tans supplantabit, & oĩs amicus frau-
5 dulenter incedet. ¶Et vir fratrẽ suũ deri
debit, & veritatẽ non loquent᷑: docue-
runt enĩ linguã suã loqui mendacium
6 vt iniquè agerent laborauerunt. ¶Habi
tatio tua in medio doli: in dolo tenue-
7 rũt scire me, dicit Dñs. ¶ Propterea hæc
dicit Dñs exercituũ. ¶Ecce ego conflabo
& ꝓbabo eos. q̃d enĩ aliud faciã à facie
8 filię ppl̃i mei? ¶Sagitta vulnerãs lingua
C eorũ, dolũ locuta est. ‖In ore suo pacem
cũ amico suo loquitur, & occul è ponit
9 ei insidias. ¶Nunquid super his non vi-
sitabo, dicit Dñs? aut in gẽtẽ huiusmo-
10 di nõ vlciscet᷑ aĩa mea? ¶ Sup mõtes assu
mã fletũ ac lamentũ, & super speciosa
deserti planctũ: qm̃ incẽsa sunt, eò ꝙ
non sit vir ptransiens: & nõ audierunt
vocem possidentis: à volucre cæli vsque
ad pecora trãsmigrauerũt & recesserũt.
11 ¶Et dabo Ierl̃em in aceruos arenæ, & cu
bilia draconũ: & ciuitates Iuda dabo in
desolationem, eo ꝙ non sit habitator.
12 ¶Quis est vir sapiens q̃ intelligat hoc, &
D ad quẽ verbũ oris Dñi fiat vt annũtiet
istud, quare perierit terra & exusta sit
quasi desertũ, eo ꝙ nõ sit q̃ pertranseat?
13 ¶Et dixit Dñs, q̃a dereliquerunt legem
meam quã dedi eis, & nõ audierunt vo
14 cẽ meã, & nõ ambulauerũt in ea: ¶& a-
bierũt post prauitatẽ cordis sui, & post
Baalim, quod didicerunt à patrib⁹ suis.
15 ¶Idcirco hæc dicit Dñs exercituum De⁹
Israël, ‖Ecce ego cibabo ppl̃m istum ab-
synthio, & potum dabo eis aquã fellis.
16 ¶Et dispergam eos in gentibus, quas nõ
E nouerunt ipsi & patres eorum: & mit-
tam post eos gladiũ, donec cõsumant᷑.
17 ¶Hæc dicit Dñs exercituum *. Contem-
plamini & vocate lamentatrices, vt ve-
niant: & ad eas quæ sapientes sunt, mit
18 tite & ꝓperent, ¶festinent, & assumãt su
per nos lamentũ: deducẽt oculi nr̃i la-
chrymas, & palpebrę nr̃ę defluãt aquis.
19 ¶Quia vox lamentationis audita est de
Siõ. Quomodo vastati sumus & cõfusi
vehementer? quia dereliquimus terrã,
qm̃ *deiecta* sunt tabernacula nostra.
20 ¶Audite ergo mulieres verbum Dñi: &
assumat auris vestra sermonẽ oris eius:
F & docete filias vestras lamẽtũ: & vna-
21 quæque proximam suã planctum: ¶quia
ascendit mors per fenestras nostras, in-
gressa est domos nostras, disperdere par
22 uulos de foris, iuuenes de plateis. ¶Lo-

‖Psal. 27. a. 3.
Sup. 5. b. 9.
‖Inf. 23. c. 15.
*Deus Israel 7.
*deserta.
*assumat aures vestrę.

quere. Hęc dicit Dñs, Et cadet mortici-
nũ hominis quasi stercus super faciẽ re
gionis, & qua si fœnũ post tergũ metẽtis
23 & nõ est q̃ colligat. ¶Hęc dicit Dñs, ‖Nõ
glorieť sapiẽs in sapiẽtia sua, & nõ gl̃riet᷑
fortis in fortitudine sua, & nõ glorietur
24 diues in diuitijs suis: ¶sed in hoc glorie
tur q̃ gloriatur, scire & nosse me, quia
ego sum dñs qui facio misericordiam
G & iudicium & iustitiam in terra. hæc
25 enĩ placent mihi, ait Dñs. ¶Ecce dies ve
nient dicit Dñs, & visitabo super oẽm
26 qui circuncisum habet præputium, ¶su
per Ægyptũ, & sup Iudam, & super Edõ,
& super filios Ammon, & super Moab,
et super oẽs qui attonsi sunt in comam,
habitantes in deserto: quia omnes gẽtes
habent præputium, omnis autem do
mus Israël incircuncisi sunt corde.

CAP. X.

1 AVdite verbũ quod locutus est Dñs
A super domus Israël. ¶Hæc dicit Do
2 minus, Iuxta vias Gẽtium nolite disce-
re: et à signis cæli nolite metuere, q̃ ti-
3 mẽt gẽtes: quia leges ppl̃orum vanę sũt:
quia lignũ de saltu p̃cidit opus manus
4 artificis in ascia. ¶‖Argẽto et auro deco-
rauit illud: clauis et malleis compegit,
5 vt nõ dissoluat᷑. ¶In similitudinẽ palmę
fabricata sunt, et nõ loquent᷑: portata
tollent᷑, quia incedere nõ valẽt, nolite
ergo timere ea, quia nec malè possunt
6 facere, nec bene. ¶ ‖ Non est similis tui
Dñe, magn⁹ es tu, et magnũ nomẽ tuũ
7 i fortitudine. ¶Quis nõ timebit te ô rex
gentiũ? tuũ est enĩ decus: inter cũctos sa
pientes gentiũ, et in vniuersis regnis eo
8 rũ nullus est similis tui. ¶Pariter isipiẽ-
tes et fatui ꝓbabunt᷑: doctrina vanita-
9 tis eorũ lignũ est. ¶Argẽtũ inuolutũ de
B Tharsis affert᷑, et aurũ de Ophaz: op⁹ ar
tificis, et man⁹ ærarij: hyacinth⁹ et pur-
pura idumẽtũ eorũ. op⁹ artificũ vniuer-
10 sa hęc. ¶Dñs aũt De⁹ verus est ipse Deus
viuẽs, et rex sempitern⁹, ab indignatione
ei⁹ cõmouebit᷑ terra: et nõ sustinebunt
11 gẽtes cõminationẽ eius. ¶Sic ergo dicetis
eis, Dij qui cęlos et terrã nõ fecerũt, pe-
reãt de terra et de his quę sub cęlo sũt.
12 ¶‖Qui facit terrã in fortitudine sua, præ
parat orbem in sapiẽtia sua, et prudẽtia
13 sua extendit cælos. ¶ Ad vocẽ suam dat
multitudinem aquarũ in cęlo, et eleuat
nebulas ab extremitatibus terrę: fulgu-
ra in pluuiã facit, et educit vẽtũ de the-

‖1. Cor. 1 d 31. 2. Cor. 10 d. 17.
‖Sup. 134 c 11. 14. 4. 8.
‖Mich. 7. d. 18. Apo. 15. b. 4.
‖Gen. 1. a b. 9. Inf. 51. b. 1. 5.
‖Psa 134 b 7. Inf 51. 16.

saurus

14sauris suis. ¶Stultus factus est oĩs homo
C à scientia, cõfusus est artifex omnis in
sculptili: qm̃ falsum est quod cõflauit,
15& nõ est spiritus in eis. ¶ Vana sunt &
opus risu dignũ: in tẽpore visitationis
16suæ peribunt. ¶Non est his similis pars Ia-
cob: q enĩ formauit oĩa, ipse est: & Isrl̃
virga hæreditatis eius: Dñs exercituum
17nomen illi. ¶Cõgrega de terra confusio
18nẽ tuã, quæ habitas in obsidione ¶ quia
hæc dicit Dñs: Ecce, ego longè proijciã
habitatores terræ in hac vice: & tribu-
19labo eos, ita vt nõ inueniant. ¶Vę mihi
sup cõtritione mea, pessima plaga mea.
Ego aũt dixi: Planè hęc infirmitas mea
20est, & portabo illã. ¶ Tabernaculũ meũ
D vastatum est, oẽs funiculi mei dirupti
sunt: filij mei exierũt à me, & nõ subsi-
stunt: nõ est q extendat vltrà tẽtorium
21meũ, & erigat pelles meas. ¶Quia stul-
tè egerunt pastores, & Dñm nõ q̃sierũt:
ꝓptereà nõ intellexerũt, & oĩs grex eo-
22rũ dispersus est. ¶ Vox auditionis ecce
venit, & cõmotio magna de terra Aqui
lonis: vt ponat ciuitates Iuda i solitudi
23nẽ, & habitaculũ draconũ. ¶ Scio Dñe
qa non est hoĩs via eius: nec viri est vt
‖Psal.6. a.1. 24ambulet, & dirigat gressus suos. ¶‖Cor-
ripe me Dñe, veruntamẽ i iudicio: & nõ
i furore tuo, ne fortè ad nihilũ redigas
‖Psal.78. b.6. 25me. ¶ ‖ Effunde indignationẽ tuã super
Gentes quæ nõ cognouerunt te, & su-
per prouincias que nomen tuũ non in-
uocauerũt: quia comederunt Iacob, &
deuorauerunt eum, & consumpserunt
illum, & decus eius dissipauerunt.

CAP. XI.

1 VErbũ quod factũ est à Dño ad Iere
A miã, dicens: ¶Audite verba pacti
2 huius, & loquimini ad viros Iuda, & ad
3 habitatores Ierl̃m, ¶& dices ad eos. Hęc
dicit Dñs Deus Israël, Maledictus vir q
4 non audierit verba pacti huius, ¶quod
p̃cepi patribꝰ vestris i die qua eduxi eos
de terra Ægypti, de fornace ferrea dicẽs,
Audite vocẽ meã, & facite oĩa q̃ p̃cipio
vobis: & eritis mihi i pplm̃, & ego ero
5 vobis in Deũ. ¶Vt suscitẽ iuramentũ qđ
iuraui patribꝰ vestris daturũ me eis, ter
rã fluentẽ lacte & melle, sicut est dies
6 hęc. Et rñdi, & dixi: Amẽ Dñe. ¶Et dixit
Dñs ad me: Vociferare oĩa verba hæc
in ciuitatibꝰ Iuda, & foris Ierl̃m, dicẽs:
Audite verba pacti huius, & facite illa:
7 ¶ quia cõtestãs cõtestatus sum patres ve
B stros in die qua eduxi eos de Terra-Æ-
gypti vsq; ad diẽ hanc: mane cõsurgens
cõtestatꝰ sum, & dixi, Audite vocẽ meã,
8 ¶& nõ audierũt nec inclinauerũt aurẽ
suã: sed abierũt vnusquisq; i prauitate
cordis sui mali: & induxi sup eos om-
nia verba pacti huius, qđ p̃cepi vt face-
9 rent, & nõ fecerũt. ¶Et dixit Dñs ad me,
inuenta est cõiuratio i viris Iuda, & in
10habitatoribꝰ Ierl̃m. ¶Reuersi sũt ad ini
quitates patrũ suorũ priores, q nolue-
runt audire verba mea, & hi ergo abie-
rũt post Deos alienos, vt seruirẽt eis: ir-
ritum fecerũt domus Isrl̃ & domus Iu-
da pactũ meũ quod pepigi cũ patribus
11eorũ. ¶Quã ob rem hęc dicit Dñs: Ecce,
ego inducã sup eos mala, de quibꝰ exi-
re nõ poterũt: & clamabũt ad me, & nõ
12exaudiã eos. ¶ Et ibũt ciuitates Iuda, &
habitatores Ierl̃m, & clamabũt ad *eos' *deos 4.
quibus libant, & nõ saluabunt eos in
13tẽpore afflictionis eorũ. ¶‖Secđm nume- ‖Suprà 2 f.28.
C rum enim ciuitatũ tuarũ erant dij tui
Iuda: & secđm numerũ viarũ * Ierl̃m po *tuarũ.
suisti aras cõfusionis, aras ad libãdum ‖Suprà 7. c.16.
14Baalim. ¶ ‖Tu ergo noli orare pro pplo Infrà 15. b.11.
hoc, & ne assumas pro eis laudẽ & ora-
tionẽ: quia nõ exaudiã in tẽpore clamo
ris eorũ ad me, in tpe afflictionis eorũ.
15 ¶ Quid est quod dilectus meus i domo
mea fecit scelera multa? nunqd carnes
sanctæ auferẽt à te malitias tuas i qui-
16bus gloriata es? ¶Oliuã vberẽ, pulchrã,
fructiferã, speciosam vocauit Dñs no-
men tuũ: ad vocẽ loquelę, grandis exar-
sit ignis in ea, & combusta sunt fruteta
17eius. ¶ Et Dñs exercituũ qui plantauit
te, locutus est super te malũ: pro malis
domus Israël & domus Iuda, q̃ fecerũt
sibi ad irritandũ me, libantes Baalim.
18¶Tu autẽ Dñe demonstrasti mihi, & co
gnoui: tu ostẽdisti mihi studia eorum.
19¶Et ego quasi agnus mãsuetus, qui por-
D tat ad victimam: & nõ cognoui qa co-
gitauerũt sup me, consilia, dicentes. -6.
Mittamus lignũ in panẽ eius, & erada-
mus eũ de terra viuentiũ, & nomen eiꝰ
20nõ memoret amplius. ¶Tu autem Dñe
Sabaoth, qui iudicas iustè, ‖ & probas ‖Inf. 17 b.10. 20.
renes & corda, videam vltionem tuam c.12.
ex eis: tibi enim reuelaui causam meã.
21¶Propterea hæc dicit Dñs ad viros Ana-
thoth, qui quærunt animam tuam, &
dicunt: Non prophetabis in nomine
Dñi, & nõ morieris in manibꝰ nostris.

22 Propterea hæc dicit Dñs exercituum,
Ecce, ego visitabo sup eos, iuuenes morient in gladio, filij eorũ & filiæ eorũ
23 morient in fame. Et reliquiæ nõ erũt
ex eis: inducã enim malum super viros
Anathoth, annum visitationis eorum.

CAP. XII.

1 IVstus quidé tu es Dñe, si disputé te-
A cum: veruntamen iusta loquar ad te,
Quare via impiorum psperatur? bene
est omnibus qui præuaricant, & iniquè
2 agunt? Plãtasti eos, & radicé miserũt:
proficiunt & faciunt fructũ: prope es tu
3 ori eorũ, & longé à renibus eorum. Et
tu Dñe nosti me, vidisti me & probasti
cor meum tecum: congrega eos quasi
gregem ad victimã, & sanctifica eos in
4 die occisionis. Vsquequo lugebit terra, & herba oĩs regionis siccabit ppter
malitiã habitantiũ in ea? cõsumptum
est animal, & volucre, qm dixerunt:
5 Non videbit nouissima nostra. Si cum
B peditibus currens laborasti: quõ contendere poteris cũ equis? cũ auté in terra pacis securus fueris, qd facies in sup
6 bia Iordanis? Nã & frés tui & domus
pris tui, etiã ipsi pugnauerunt aduersũ
te, & clamauerunt post te plena voce:
ne credas eis, cũ locuti fuerint tibi bo-
7 na. Reliq domũ meã, dimisi hęredita
té meã: dedi dilectã animã meã in ma-
8 num inimicorũ eius. Facta est mihi hę
reditas mea quasi leo in sylua: dedit cõ
9 tra me vocé, ideo odiui eã. Nũqd auis
discolor hrditas mea mihi? nunqd auis
tincta p totũ? venite, congregamini oés
bestię terræ, pperate ad deuorandum.
10 Pastores multi demoliti sunt vineam
C meã, conculcauerũt parté meã, dederũt
portioné meã, desiderabilé in desertũ
11 solitudinis. Posuerũt eã in dissipatio-
né, luxitq; sup me: desolatione desola-
ta est oĩs terra, qa nullus est q recogitet
12 corde. Sup oés vias deserti venerũt va-
statores, qa gladius Dñi deuorabit ab
extremo terræ vsq; ad extremũ eius: nõ
13 est pax vniuersæ carni. Seminauerunt
triticũ, & spinas messuerũt: hęreditaté
acceperũt, & nõ eis pderit: cõfundemi-
ni à fructibus vestris, ppter irã furoris
14 Dñi. Hæc dicit Dñs aduersum oés vi-
D cinos meos pessimos, qui tangunt hęre
ditaté quã distribui populo meo Israël:
Ecce, ego euellã eos de terra sua, & do-
15 mũ Iuda euellã de medio eorũ. Et cũ

Iob 21. a.7. Hab.1. a.3.

euulsero eos, cõuertar, & miserebor eo-
rũ & reducã eos, virũ ad hęreditaté suã,
16 & virũ in terram suã. Et erit: si eruditi
didicerint vias populi mei, vt iurent in
nomine meo, Viuit Dñs, sicut docue-
runt pplm meum iurare in Baal: ędifi-
17 cabunt in medio populi mei. Quòd si
non audierint, euellam gentem illam
euulsione & perditione, ait Dominus.

CAP. XIII.

1 HÆc dicit Dñs ad me, Vade, & posside
A tibi lumbare lineũ, & pones il-
lud super lumbos tuos, & in aquã non
2 inferes illud. Et possedi lũbare iuxta
verbũ Dñi, & posui circa lumbos meos.
3 Et factus est sermo Dñi ad me secũdò
4 dicens, Tolle lumbare quod possedisti
quod est circa lũbos tuos, & surgens va
de ad Euphráten, & abscõde ibi illud ĩ
5 foramine petrę. Et abij, & abscõdi il-
lud in Euphráte, sicut præceperat mihi
6 Dñs. Et factũ est post dies plurimos, di-
xit Dñs ad me, Surge vade ad Euphrá-
ten, & tolle inde lũbare, quod præcepi
7 tibi vt abscõderes illud ibi. Et abij ad
Euphráten, & fodi, & tuli lũbare de lo-
co vbi abscõderã illud, & ecce, cõputrue
rat lũbare, ita vt nulli vsui aptum esset.
8 Et factũ est verbũ Dñi ad me, dicens,
9 Hæc dicit Dñs, Sic putrescere faciã su-
perbiã Iuda, & superbiã Ierlm multã.
10 Populũ istũ pessimũ, q nolunt audire
B verba mea, & ambulát in prauitate cor
dis sui: abieruntq; post deos alienos, vt
seruirét eis, & adorarét eos: & erũt sicut
11 lũbare istud, qd nulli vsui aptũ est. Si-
cut enĩ adhęret lũbare ad lumbos viri,
sic agglutinaui mihi oém domũ Isrl, &
oém domũ Iuda, dicit Dñs, vt essent mi
hi in pplm, & in nomen, & in laudé, &
12 ĩ gloriã: & nõ audierũt. Dices ergo ad
eos sermonem istũ, Hæc dicit Dominus
Deus Israël, Omnis laguncula implebit
vino. Et dicét ad te: Nũquid ignoramus
quia omnis lagũcula implebitur vino?
13 Et dices ad eos. Hæc dicit Dñs, Ecce
ego implebo oés habitatores terræ hu-
ius, & reges q sedét de stirpe Dauid su-
per thronũ eius, & sacerdotes & prophe-
tas, & omnes habitatores Ierusalé, ebrie
14 tate: & dispergã eos, virũ à fratre suo, &
C patres, & filios pariter, ait Dominus: nõ
parcã, & nõ concedã: neque miserebor
15 vt non disperdã eos. Audite, & auribus
percipite. Nolite eleuari, qa Dominus lo

16 cutus est. ¶ Date Domino Deo vestro glo
riam, antequam cõtenebrescat, & ante
quam offendant pedes vestri ad mõtes
caliginosos: expectabitis lucẽ, & ponet
17 eã ĩ vmbrã mortis, & ĩ caliginẽ. ¶ Quòd
si hoc nõ audieritis, in abscõdito plora-
bit anima mea à facie sup̃biæ: ‖ plorãs ‖ Thre. 1. a. 2.
plorabit, & deducet ocul⁹ meus lachry
18 mã, quia captus est grex Dñi. ¶ Dic regi
& dñatrici, Humiliamini, sedete: quo-
niã descẽdit de capite vestro corona glo
19 rię vr̃ę. ¶ Ciuitates Austri clausę sunt,
& non est q aperiat: trãslata est oĩs Iuda
20 trãsmigratione pfecta. ¶ Leuate oculos
D vestros, & videte q venitis ab Aquilone:
vbi est grex q datus est tibi, pecus incly
21 tum tuũ? ¶ Quid dices cũ visitauerit te?
tu enĩ docuisti eos aduersum te, & eru-
disti in caput tuũ, nunquid nõ dolores
apprehẽdent te, quasi mulierẽ parturiẽ-
22 tem? ¶ Quòd si dixeris ĩ corde tuo. Qua- Infr. 30. c. 14. 15.
re venerũt mihi hęc? Propter multitu-
dinẽ iniquitatis tuę reuelata sunt vere-
cundiora tua, pollutę sunt plantæ tuę.
23 ¶ Si mutare potest Æthiops pellẽ suã,
aut pardus varietates suas: & vos poteri
24 tis bñfacere, cũ didiceritis malum. ¶ Et
disseminabo eos quasi stipulã q̃ vẽto ra
25 ptat̃ in deserto. ¶ Hęc sors tua parsq; mẽ
surę tuę à me dicit dñs qa oblita es mei
26 & cõfisa es ĩ mẽdacio, ¶ Vnde & ego nu-
daui femora tua cõtra faciẽ tuã, & appa
27 ruit ignominia tua. ¶ adulteria tua &
hinnitus tu⁹, scel⁹ fornicationis tuę, sup
colles ĩ agro vidi abominationes tuas.
Vę tibi Ierl̃m nõ mundaberis post me:
vsquequo adhuc? CAP. XIIII.

1 QVod factum est verbũ Dñi ad Iere
A miã de sermonib⁹ siccitatis. ¶ Luxit
2 Iudæa, & portæ eius corrue-
rũt, & obscuratę sunt ĩ terra, & clamor
3 Ierl̃m ascẽdit. ¶ Maiores miserũt mino-
res suos ad aquã: venerunt ad haurien-
dũ, non inuenerũt aquã, reportauerunt
vasa sua vacua, cõfusi sunt & afflicti, &
4 operuerũt capita sua. ¶ Propter terrę va-
stitatẽ, qa nõ venit pluuia in terrã, con-
fusi sũt agricolę, operuerũt capita sua.
5 ¶ Nã & cerua ĩ agro peperit, & reliquit:
6 qa nõ erat herba. ¶ Et onagri steterũt in
rupib⁹, traxerũt ventũ quasi dracones,
defecerũt oculi eorũ, qa nõ erat herba.
7 ¶ Si iniquitates nostræ rñderint nobis:
Dñe fac propter nomen tuũ, qm̃ multæ
sunt auersiones nr̃æ, tibi peccauimus.
8 ¶ Expectatio Isrl̃, saluator eius in tpe tri
bulationis: quare quasi colon⁹ futurus
es ĩ terra, & quasi viator declinãs ad ma
9 nendũ? ¶ Quare futurus es velut vir va-
B gus, vt fortis q nõ potest saluare, tu aũt
in nobis es Dñe, & nomẽ tuũ inuocatũ
10 est super nos, ne derelinquas nos. ¶ Hęc
dicit Dñs pp̃lo huic, q dilexit mouere
pedes suos, & nõ quieuit, & Dño nõ pla
cuit: Nũc recordabit̃ iniquitatũ eorũ, &
11 visitabit peccata eorũ. ¶ Et dixit Dñs ad
me: ‖ Noli orare pro pp̃lo isto in bonũ. ‖ Supr. 7. c. 16. 11. c. 14.
12 ¶ Cũ ieiunauerint, nõ exaudiã preces eo
rũ: & si obtulerint holocaustomata &
victimas, non suscipiã ea: qm̃ gladio &
13 fame & peste consumã eos. ¶ ‖ Et dixi. ‖ Supra. 5. c. 12.
A, a, a, Dñe Deus, Prophetę dicunt eis. Infr. 23. d. 17.
Nõ videbitis gladiũ & fames nõ erit in
vobis, sed pacẽ verã dabit vobis in loco
14 isto. ¶ Et dixit Dñs ad me, Falsò Prophe- Infr. 23.
C tę vaticinant̃ in noĩe meo: nõ misi eos, e. 21. 27.
& non præcepi eis, neq; locutus sum ad c. 15. 29.
eos: visionẽ mendacẽ, & diuinationem b. 9.
*fraudulentã', & seductionẽ cordis sui * & fraudulentiam 4.
15 pphetant vobis. ¶ Idcirco hęc dicit Dñs
de pphetis q prophetant in noĩe meo,
quos ego nõ misi, dicẽtes: Gladius & fa-
mes nõ erit in terra hac: In gladio & fa
16 me consument̃ Prophetę illi. ¶ Et popu
li quib⁹ pphetant, erũt piecti in vijs Ie
rusalẽ, præ fame, & gladio, & nõ erit q
sepeliat eos: ipsi & vxores eorũ, filij & fi
liæ eorũ, & effundã sup eos malũ suũ.
17 ¶ Et dices ad eos verbũ istud, ‖ Deducãt ‖ Thre. 1. f. 16. 2. f. 18.
oculi mei lachrymã p noctẽ & diem, &
non taceant: qm̃ cõtritione magna con
trita est virgo filia pp̃li mei, plaga pessi-
18 ma vehementer. ¶ Si egressus fuero ad
D agros ecce, occisi gladio, & si introiero
in ciuitatẽ: ecce attenuati fame. Prophe
ta *nãq; '& sacerdos abierũt in terrã quã * quoque
19 ignorabãt. ¶ Nunqd pijciẽs abiecisti Iu-
dã? aut Sion abominata est aĩa tua? qua
re ergo pcussisti nos, ita vt nulla sit sani
tas? ‖ expectauim⁹ pacẽ, & nõ est bonũ: ‖ Sup. 8. c. 15.
20 & tẽpus curatiõis, & ecce turbatio. ¶ Co
gnouimus Dñe impietates nr̃as, iniqui-
tates patrũ nostrorũ, quia peccauimus
21 tibi. ¶ Ne des nos ĩ opprobriũ pp nomẽ
tuũ, neq; facias nobis contumeliã solij
glię tuæ: recordare, ne irritũ facias fœ-
22 dus tuũ nobiscũ. ¶ Nũqd sunt ĩ sculptili
bus Gentiũ q pluãt? aut cęli possũt dare
imbres? nonne tu es dñs Deus nr̃ quem
expectauimus? tu enim fecisti oĩa hæc.

CAP. XV.

1 ET dixit Dñs ad me: Si steterit Moy-
A ses & Samuel corã me, non est ani-
ma mea ad ppl'm istũ: eijce illos à facie
2 mea, & egrediant'. ¶Quòd si dixerit ad
te. Quò egrediemur? dices ad eos. Hæc
dicit Dñs: ‖Qui ad mortẽ, ad mortem: ‖Zac. 11. a. 9.
& qui ad gladiũ, ad gladium: & qui ad
famem, ad famẽ: & qui ad captiuitatẽ,
3 ad captiuitatem. ¶Et visitabo super eos
quatuor species, dicit Dñs gladiũ ad oc
cisionẽ, & canes ad lacerandũ, & vola-
tilia cæli & bestias terrę ad deuorandũ
4 & dissipandũ: ¶& dabo eos in feruorẽ
vniuersis regnis terrę, ‖propter Manas- ‖4. Re. 21 b. 11.
sen filiũ Ezechiæ regis Iuda super om-
5 nib⁹ quæ fecit in Ierl'm. ¶Quis enim mi
serebit' tui Ierl'm? aut quis contristabit'
pro te? aut quis ibit ad rogandũ pro pa-
6 ce tua? ¶Tu reliquisti me dicit Dñs, re-
B trorsum abijsti, & extendã manũ meã
super te, & interficiã te: laboraui rogãs.
7 ¶Et dispergã eos ventilabro in portis ter
rę: interfeci & disperdidi ppl'm meum,
8 & tñ à vijs suis non sunt reuersi. ¶Mul-
tiplicatę sunt mihi viduæ eius sup are-
nam maris: induxi eis super matrẽ ado-
lescentis vastatorẽ meridie: misi super
9 ciuitates repẽte terrorẽ. ¶‖Infirmata est ‖Amos 8 c. 9.
quæ peperit septẽ, defecit anima eius,
occidit ei sol cũ adhuc esset dies: confu
sa est, & erubuit: & residuos eius in gla
diũ dabo in cõspectu inimicorũ eorũ,
10 ait Dñs. ¶Væ mihi mater mea: quare
genuisti me virũ rixæ, virũ discordiæ
in vniuersa terra: non fœneraui nec fœ
nerauit mihi quisquã: oẽs maledicunt
11 mihi. ¶Dicit Dñs: Si nõ reliquiæ tuæ in
C bonũ, si nõ occurri tibi in tempore affli
ctionis, & in tẽpore tribulationis aduer
12 sus inimicũ. ¶Nunqd fœderabit' ferrũ
13 ferro ab Aquilone, & ęs? ¶Diuitias tuas
& thesauros tuos in direptionem dabo
gratis in oĩb⁹ peccatis tuis, & ĩ oĩbus ter
14 minis tuis. ¶‖Et adducã inimicos tuos ‖Ro. 10. d. 19. Deu. 32. d. 21.
de terra quã nescis: qa ignis succẽsus est
15 in furore meo, sup vos ardebit. ¶Tu scis
Domine, recordare mei, & visita me, &
tuere me ab his qui persequunt' me: no
li in patientia tua suscipere me, scito
16 qm̃ sustinui propter te opprobriũ. ¶In-
uenti sunt sermones tui, & comedi eos,
& factũ est mihi verbũ tuũ in gaudiũ
& in lętitiã cordis mei: qm̃ inuocatum
est nomen tuũ sup me Dñe Deus exer-
17 cituũ. ¶Non sedi in concilio ludentiũ, Psal. 1 a. 1. 25. a. 5.
& gloriatus sum à facie manus tuę: ‖so ‖Inf. 30. c 15.
D lus sedebam, qm̃ cõminatione replesti
18 me. ¶Quare factus est dolor meus ppe-
tuus, & plaga mea desperabilis renuit
curari? facta est mihi quasi mẽdacium
19 aquarũ infideliũ. ¶Propter hoc hęc di-
cit Dñs: Si cõuerterîs, cõuertã te, & ante
faciẽ meã stabis, & si separaueris pretio-
sum à vili, q̃si os meũ eris, conuertent'
20 ipsi ad te, & tu nõ cõuerterîs ad eos. ¶Et Suprà 1. d. 18 & g 47.
dabo te pplo huic in murũ, ęreũ fortẽ:
& bellabunt aduersum te, & nõ pręua
lebunt: qa ego tecũ sum vt saluẽ te, &
21 eruã te dicit Dñs. ¶Et liberabo te de ma
nu pessimorũ, & redimam te de manu
fortium.

CAP. XVI.

1 ET factũ est verbũ Dñi ad me dicẽs:
A ¶Non accipies vxorẽ, & non erunt
2 tibi filij & filiæ in loco isto. ¶Quia hęc
3 dicit Dñs super filios & filias, qui gene
rant' in loco isto: & sup matres eorũ q̃
genuerunt eos: & super patres eorũ de
quorum stirpe sunt nati in terra hac.
4 ¶Mortib⁹ ęgrotationũ morient': nõ plã-
gentur, & nõ sepelient', in sterquiliniũ
super faciẽ terrę erũt: & gladio & fame
consument', & erit cadauer eorũ in escã
5 volatilib⁹ cęli, & bestijs terræ. ¶Hæc enĩ
dicit Dñs: Ne ingrediaris domũ conui-
uij, neq; vadas ad plangendũ, neq; con
soleris eos: qa abstuli pacem meã à po-
pulo isto, dicit Dñs, misericordiã & mi-
6 serationes. ¶Et morient' grandes, & par-
B ui in terra ista: nõ sepelient' neq; plan-
gent', & non se incident, neque caluitiũ
7 fiet pro eis. ¶Et nõ frangent inter eos lu
genti panẽ ad consolandũ sup mortuo:
& non dabunt eis potũ calicis ad con-
8 solandũ super pr̃e suo & matre. ¶Et do-
mũ conuiuij nõ ingrediaris, vt sedeas
9 cũ eis, & comedas & bibas. ¶qa hæc di-
cit Dñs exercituũ Deus Israël. Ecce, ego
auferã de loco isto, in oculis vestris, &
in diebus vestris vocẽ gaudij, & vocem
lætitię, vocem sponsi & vocem sponsę.
10 ¶Et cũ annuntiaueris populo huic om-
nia verba hęc, & dixerint tibi. ‖Quare ‖Suprà 7 f. 26.
locutus est Dñs super nos omne malũ
grande istud? quæ iniquitas nostra? &
quod peccatũ nostrum quod peccaui-
11 mus Dño Deo nostro? ¶Dices ad eos
C Quia dereliquerũt me patres vestri, ait
Dñs: & abierunt post deos alienos, &
seruierũt eis, & adorauerunt eos: & me

dereli-

dereliquerunt,& legem meã non custo
12 dierunt. ¶ §Sed & vos peius operati estis, §Sup. 5. a. 9.
q̃ patres vestri, ecce enim ambulat v-
nusquisq; post prauitatẽ cordis sui ma-
13 li, vt me nõ audiat. ¶ Et eijciam vos de
terra hac, in terram quã ignoratis vos,
& p̃res vestri:& seruietis ibi dijs alienis
die ac nocte, q nõ dabũt vobis requiẽ.
14 ¶ Propterea ecce dies veniũt, dicit Dñs, Infrà 23. b. 7.
& non dicetur vltrà. Viuit Dñs qui e-
15 duxit filios Israël de terra Ægypti: ¶ sed,
Viuit Dñs qui eduxit filios Israël de ter
ra Aquilonis, & de vniuersis terris ad
quas eieci eos: & reducã eos in terram
16 suam, quam dedi patribus eorũ. ¶ Ecce,
D ego mittã piscatores multos, dicit Dñs:
& piscabuntur eos: & post hęc mittam
eis multos venatores, & venabuntur
eos de omni mõte,& de omni colle, &
17 de cauernis petrarũ. ¶ Quia oculi mei
super oẽs vias eorum, non sunt abscon-
ditę à facie mea, & non fuit occultata
18 iniquitas eorũ ab oculis meis. ¶ Et red-
dam primũ duplices iniquitates,& pec
cata eorũ: q̃a contaminauerunt terram
meã in morticinis idolorum suorũ, &
abominationib⁹ suis impleuerũt hęre-
19 ditatẽ meam. ¶ Dñe fortitudo mea, &
robur meũ, & refugium meũ in die tri
bulationis: ad te Gentes venient ab ex-
tremis terrę, & dicent, Verè mendaciũ
possederunt patres nostri, vanitatẽ quæ
20 eis nõ profuit. ¶ Nunq̃d faciet sibi ho-
21 mo deos, & ipsi nõ sũt dij? ¶ Idcirco ecce
ego ostendã eis per vicẽ hanc, ostendam
eis manum meam, & virtutem meã: &
scient quia nomen mihi Dominus.

CAP. XVII.

1 A PEccatũ Iuda scriptũ est stilo ferreo
in vngue adamantino, exaratũ sup
latitudinẽ cordis eorũ, & in cornibus
2 ararum eorũ. ¶ Cũ recordati fuerint fi-
lij eorũ ararum suarũ, & lucorum suo-
rum, lignorũq; frondentiũ in mõtibus
3 excelsis, ¶ sacrificãtes in agro: fortitudi-
nẽ tuã & oẽs thesauros tuos ĩ direptio-
nem dabo, excelsa tua ꝓpter peccata in
4 vniuersis finib⁹ tuis. ¶ Et relinquẽris so-
la ab hẽditate tua, quã dedi tibi, & ser-
uire te faciam inimicis tuis in terra quã §Isa. 30. a. 1. 31. a. 1.
ignoras: qm̃ ignẽ succendisti in furore
5 meo, vsq; in æternũ ardebit. ¶ Hęc dicit §Infr 48. a. 7.
Dñs, §Maledictus homo qui confidit in
homine, & ponit carnẽ brachium suũ, Infr. 48. a. 6.
6 & à Dño recedit cor eius. ¶ §Erit enim
quasi myricæ in deserto & non videbit
cũ venerit bonum: sed habitabit in sic-
citate in deserto in terra salsuginis &
7 inhabitabili. ¶ Benedictus vir q̃ cõfidit
8 in Dño, & erit Dñs fiducia eius ¶ §Et e- §Psal. 1. a. 5.
rit quasi lignũ quod transplantatur su-
B per aquas quod ad humorẽ mittit radi
ces suas: & nõ timebit cũ venerit ęstus.
Et erit foliũ eius viride, & in tẽpore sic-
citatis non erit solicitũ, nec aliquando
9 desinet facere fructũ. ¶ Prauum est cor
*hominis & inscrutabile: q̃s cognoscet *omnis 7.
10 illud? ¶ §Ego Dñs scrutans cor, & probãs §1.Re.16 b.7.
renes: qui do vnicuiq; iuxta viam suã, Psal. 7. b. 10.
& iuxta fructum adinuentionum sua-
11 rum. ¶ Perdix fouit quæ non peperit: fe- Suprà 11 d. 20.
cit diuitias, & non in iudicio: in dimi- Apo. 2. f. 23.
dio dierũ suorũ derelinquet eas, & in
12 nouissimo suo erit insipiẽs. ¶ Soliũ glo-
riæ altitudinis à principio, locus sancti-
13 ficationis nr̃ę. ¶ Expectatio Israël Dñe,
oẽs qui te derelinquunt, confundẽtur:
recedentes à te, in terra scribent̃: qm̃ de
reliquerunt venam aquarũ viuentium
14 Dñm. ¶ Sana me Dñe, & sanabor: saluũ
C me fac, & saluus ero: qm̃ laus mea tu es.
15 ¶ Ecce ipsi dicunt ad me, Vbi est verbũ
16 Dñi? veniat. ¶ Et ego nõ sum turbatus,
te pastorem sequens: & diem hominis
non desideraui, tu scis. Quod egressum
est de labijs meis, rectum in conspectu
17 tuo fuit. ¶ Non sis tu mihi formidini,
18 spes mea tu in die afflictionis. ¶ Cõfun-
dant̃ qui me persequunt̃, & non cõfun
dar ego: paueant illi, & non pauẽã ego:
induc sup eos diem afflictionis, et du-
19 plici contritione contere eos. ¶ Hæc di-
cit Dñs ad me, Vade, et sta ĩ porta filio-
rum populi per quam ingrediuntur re-
ges Iuda, et egrediuntur, et in cunctis
20 portis Ierl̃m: ¶ et dices ad eos, Audite
verbum Dñi reges Iuda, et omnis Iu-
da, cunctiq; habitatores Ierl̃m qui in-
21 gredimini per portas istas. ¶ Hæc dicit
D Dñs, Custodite animas vestras, et noli-
te portare pondera in die sabbathi: nec
22 inferatis p portas Ierl̃m. ¶ Et nolite eij-
cere onera de domibus vestris in die
sabbathi, et omne opus nõ facietis: san
ctificate diem sabbathi, sicut præcepi
23 p̃ribus vestris. ¶ Et nõ audierunt, nec in-
clinauerũt aurem suã: sed indurauerũt
ceruicem suam, ne audirẽt me, & ne ac-
24 ciperẽt disciplinã. ¶ Et erit: si audieritis
me, dicit Dñs, et nõ inferatis onera per

portas ciuitatis huius in die sabbathi:
& si sanctificaueritis dié sabbathi, ne
25 faciatis in eo omne opus: ¶ Ingredient
per portas ciuitatis huius reges & prin-
cipes, sedentes super solium Dauid, &
ascendentes in curribus & equis, ipsi &
principes eorú viri Iuda, & habitatores
Iersm, & habitabitur ciuitas hęc I sem-
26 piternum. ¶ Et venient de ciuitatibus
Iuda, & de circuitu Ierusalé, & de ter-
ra Ben-iamin, & de campestribus, & de
montuosis, & ab Austro, portantes ho-
locaustum, & victimá, & sacrificium,
& thus, & inferent oblationem in do-
27 mum Domini, ¶ Si autem non audieri-
tis me, vt sanctificetis diem sabbathi,
& ne portetis onus, & ne inferatis per
portas Ierusalé in die sabbathi, succen-
dam ignem in portis eius, & deuorabit
domos Ierusalem, & non extinguet.

CAP. XVIII.

1 VErbum quod factú est ad Ieremiá
A à Dño, dicens, ¶ Surge & descende
2 in domú figuli, & ibi audies vba mea.
3 ¶ Et descédi in domú figuli, & ecce, ipse
4 faciebat opus super rotá. ¶ Et dissipatú
est vas quod ipse faciebat è luto manib⁹
suis: conuersusq; fecit illud, vas alterú
sicut placuerat in oculis eius vt faceret.
5 ¶ Et factum est verbum Dñi ad me di-
6 cens, ¶ ‖ Nunquid sicut figulus iste, nó
potero vobis facere, domus Israël? ait
Dñs, ecce, sicut lutú in manu figuli, sic
7 vos i manu mea, domus Israël. ¶ Repétè
loquar aduersum genté & aduersus re
gnum, ‖ vt eradicé & destruá & disper-
8 dam illud. ¶ Si pœnitentiá egerit gens
illa à malo suo qđ locutus sum aduer-
sus eá, agá & ego pœnitentiá sup malo
9 quod cogitaui vt faceré ei. ¶ Et subitò lo
quar de gente & de regno, vt ędificé &
10 planté illud. ¶ Si fecerit malú in oculis
B meis, vt non audiat vocé meá: pœniten
tiam agá super bono quod locutus sum
11 vt faceré ei. ¶ Nunc ergo dic viro Iuda,
& habitatoribus Iersm, dicens, Hæc di-
cit Dñs, ‖ Ecce, ego fingo contra vos ma-
lum, & cogito contra vos cogitationé.
‖ reuertatur vnusquisq. à via sua mala,
& dirigite vias vestras & studia vestra.
12 ¶ Qui dixerút, Desperauimus: post cogi
tationes enim nr̃as ibimus, & vnusquis
que prauitaté cordis sui mali faciemus.
13 ¶ Ideo hęc dicit Dñs, Interrogate gétes,
Quis audiuit talia horribilia, quæ fe-
14 cit nimis virgo Israël? ¶ Nunqd deficiet
de petra agri nix Libani? aut euelli pos-
sunt aquæ erúpentes frigidę, & deflué-
15 tes? ¶ Quia oblitus est mei ppl̃s meus,
C frustra libantes, & inpingentes in vijs
suis, in semitis seculi, vt ambularent p
16 eas in itinere nó trito: ¶ ‖ vt fieret terra
eorú in desolationé, & in sibilum sem-
piternú: omnis qui prætereierit per eá,
17 obstupescet, & mouebit caput suú. ¶ Si-
cut ventus vrèns dispergá eos corá ini-
mico dorsum, & non faciem ostendam
18 eis in die perditionis eorú. ¶ Et dixerút,
Venite, & cogitemus contra Ieremiam
cogitationes: nó enim peribit lex à sa-
cerdote, neq; consilium à sapiente, nec
sermo à ꝓpheta. venite, & pcutiamus
eum lingua, & nó attendamus ad vni-
19 uersos sermones eius. ¶ Attende Dñe ad
me, & audi vocé aduersariorú meorú.
20 ¶ Nunquid redditur pro bono malum,
quia foderunt foueá animæ meæ? Re-
D cordare ꝙ steterim in conspectu tuo, vt
loquerer pro eis bonum, & auerterem
21 indignationem tuam ab eis. ¶ Propte-
rea da filios eorum in famė, & deduc
eos in manus gladij: fiant vxores eorú
absq, liberis, & viduę. et viri earú inter
ficiant morte: iuuenes eorú cófodiant
22 gladio in prælio. ¶ Audiatur clamor de
domibus eorú, adduces enim sup eos
latroné repentè: quia foderút foueam,
vt caperét me, et laqueos absconderút
23 pedibus meis. ¶ Tu auté Dñe scis omne
consilium eorú aduersum me in mor-
tem: ne propitieris iniquitati eorum: &
peccatum eorum à facie tua non delea
tur: fiant corruentes in conspectu tuo,
in tempore furoris tui abutere eis.

CAP. XIX.

1 HÆc dicit Dñs, Vade, & accipe la-
A gunculam figuli testeam à seniori
bus populi, & à seniorib⁹ sacerdotum.
2 ¶ Et egredere ad vallé filij Ennom, quæ
est iuxta introitú portę fictilis: & præ-
dicabis ibi verba quæ ego loquar ad te.
3 ¶ Et dices, Audite verbum Dñi reges Iu-
da, & habitatores Ierusalem: hæc dicit
Dñs exercituú, Deus Israël, Ecce, ego in
ducam afflictioné super locum istum:
ita vt omnis qui audierit illam, tinniát
4 aures eius: ¶ Eo ꝙ dereliquerint me, &
alienum fecerint locum istú: & libaue-
runt in eo dijs alienis, quos nescierunt
ipsi & patres eorú, & reges Iuda: & re-

‖ Inf. 19. c. 8. 49. c. 13. 50. c. 13.

pleuerunt

pleuerunt locum istū sanguine innocē-
5 tum. ¶Et ędificauerunt excelsa Baalim
ad cōburendos filios suos igni in holo-
caustū Baalim: q̄ nō pręcepi, nec locu-
tus sum, nec ascēderunt in cor meum.
6 ¶Propterea ecce dies veniūt, dicit Dñs:
B & non vocabit̃ amplius locus iste, To-
pheth, & Vallis filij Ennom, sed Vallis
7 occisionis. ¶Et dissipabo consiliū Iuda
& Ierl'm in loco isto: & subuertā eos gla
dio in conspectu inimicorum suorū, &
in manu quęrentiū animas eorum: &
dabo cadauera eorū escā volatilibus cę
8 li, & bestijs terrę. ¶‖Et ponā ciuitatē hāc ‖Sup. 18. c. 16. Infr. 49. c. 13. & 50. c. 13.
C in stuporem, & in sibilū: oīs qui præte-
rierit per eā, obstupescet, & sibilabit su-
9 per *vniuersa plaga *eius. ¶Et cibabo eos *vniuersas plagas 4.
carnibus filiorū suorū, & carnib⁹ filia-
rum suarū: & vnusquisq; carnē amici
sui comedet in obsidione & ī angustia
in qua cōcludent eos inimici eorū, & q
10 quærunt animas eorū. ¶Et conteres la-
gunculā in oculis virorū qui ibunt te-
11 cum. ¶Et dices ad eos, Hæc dicit Dñs ex-
ercituum, Sic conteram populū istum
& ciuitatem istam, sicut conteritur vas
figuli quod non potest vltrà instaurari:
& in Topheth sepelientur, eo q̄ non sit
12 alius locus ad sepeliendū. ¶Sic faciam
loco huic, ait Dñs, & habitatorib⁹ eius:
& ponā ciuitatē istam sicut Topheth.
13 ¶Et erunt domus Ierusalem & domus
regum Iuda sicut locus Topheth, im-
D mundæ: omnes domus, in quarum do-
matibus sacrificauerunt omni militiæ
cæli, & libauerūt libamina dijs alienis.
14 ¶Venit autē Ieremias de Topheth, quò
miserat eum Dñs ad prophetādum, &
stetit in atrio domus Dñi, & dixit ad
15 oēm populum. ¶Hæc dicit Dñs exerci-
tuū Deus Israël, Ecce ego inducā super
ciuitatem hanc, & super oēs vrbes eius
vniuersa mala quæ locutus sum aduer
sum eam: qm̄ indurauerunt ceruicem
suam, vt non audirent sermones meos.

CAP. XX.

1 ET audiuit Phassur filius Emmer sa
A cerdos, qui cōstitutus erat princeps
in domo Dñi, Ieremiam prophetātem
2 sermones istos. ¶Et pcussit Phassur Iere-
miam prophetā, & misit eū in neruū,
quod erat ī porta Ben-iamin superiori,
3 in domo Dñi. ¶Cūq; illuxisset in crasti
num, eduxit Phassur Ieremiam de ner-
uo, & dixit ad eū Ieremias, Nō Phassur
vocauit Dñs nomen tuum, sed pauorē
4 vndiq;. ¶Quia hæc dicit Dñs, Ecce, ego
dabo te in pauorem, te & oēs amicos
tuos: & corruent gladio inimicorum
suorum, & oculi tui videbunt, & oēm
Iudā dabo in manu regis Babylonis: &
traducet eos in Babylonē, & percutiet
5 eos gladio. ¶Et dabo vniuersam substā-
B tiam ciuitatis huius, & oēm laborē ei⁹,
omneq; pretium, & cunctos thesauros
regum Iuda dabo in manu inimicorū
eorū: & diripient eos, & tollent, & du-
6 cent in Babylonem. ¶Tu autē Phassur,
& oēs habitatores domus tuæ ibitis in
captiuitatē, & ī Babylonē venies, & ibi
morieris: ibiq; sepelieris tu, & oēs ami
ci tui quibus prophetasti mendacium.
7 ¶Seduxisti me Dñe, & seduct⁹ sum: for-
tior me fuisti, et inualuisti: fact⁹ sum in
derisum tota die, oēs subsannant me.
8 ¶Quia iam olim loquor, voci ferās ini-
quitatē, & vastitatē clamito: & fact⁹ est
mihi sermo Dñi in opprobriū, & in de-
9 risum tota die. Et dixi, Non recordabor
eius, neq; loquar vltrà in noīe illius, &
factus est in corde meo quasi ignis ex-
ęstuans, claususq; in ossib⁹ meis: et de-
10 feci, ferre nō sustinēs. ¶Audiui enī con-
C tumelias multorū, et terrorē in circui-
tu, Persequimini, et persequamur eū:
ab oībus viris q̄ erant pacifici mei, et cu
stodiētes latus meū: si quomodo deci-
piatur, et præualeamus aduersus eū, et
11 consequamur vltionē ex eo. ¶Dñs autē
mecum est quasi bellator fortis, idcir-
co qui persequunt̃ me cadēt, et infirmi
erunt: confundent̃ vehementer, ‖quia ‖Inf. 23. g. 40.
non intellexerunt opprobrium sempi-
12 ternū quod nunquā delebit̃. ¶Et tu Dñe
exercituū ‖probator iusti, qui vides re- ‖Sup. 11. d. 20. 17. b. 10.
nes et cor: videam quęso vltionē tuam
ex eis: tibi enim reuelaui causam meā.
13 ¶Cantate Dño, laudate Dñm: quia libe
rauit animam pauperis de manu ma-
14 lorū. ¶‖Maledicta dies ī qua nat⁹ sum: ‖Iob 3. a. 3.
D dies in qua peperit me mater mea, non
15 sit benedicta. ¶Maledictus vir qui an-
nūtiauit pr̄i meo, dicens, Natus est tibi
puer masculus: et quasi gaudio lętifica-
16 uit eum. ¶Sit homo ille vt sunt ciuitates
quas subuertit Dñs, et nō pœnituit eū:
audiat clamorem manè, et vlulatū in
17 tempore meridianō. ¶*qui nō me inter *quia a.
fecit à vulua, vt fieret mihi mr̄ mea se-
pulchrū, et vulua eius conceptus æter-

18 nus. ¶Quare de vulua egressus sum, vt
viderem laborem et doloré, et cõsume-
rentur in confusione dies mei?

CAP. XXI.

1 VErbnm quod factũ est ad Ieremiã
A à Dño, quando misit ad eũ rex Se-
decias Phassur filiũ Melchiæ, et Sopho
2 niam filiũ Maasię sacerdoté, dicés, ¶In-
terroga pro nobis Dñm, quia Nabucho
donosor rex Babylonis pręliatur aduer
sum nos: si fortè faciat Dñs nobiscũ se-
cundum oĩa mirabilia sua, et recedat à
3 nobis. ¶Et dixit Ieremias ad eos. Sic di-
4 cetis Sedecię: ¶Hæc dicit Dñs Deus Isrl,
Ecce, ego conuertã vasa belli quę in ma
nibus vestris sunt, et quibus vos pugna
tis aduersum regé Babylonis et Chal-
dęos qui obsident vos in circuitu muro
rũ: et congregabo ea in medio ciuitatis
5 huius. ¶Et debellabo ego vos ĩ manu ex
B tenta, et in brachio forti, et in furore, et
6 in indignatione, et ĩ ira grãdi. ¶Et per-
cutiã habitatores ciuitatis huius: homi
nes et bestię pestilétia magna morien-
7 tur. ¶Et post hoc, ait Dñs, dabo Sedeciã
regé Iuda, et seruos eius et populũ eius,
et q̃ derelicti sunt in ciuitate hac à pe-
ste, et gladio, et fame, ĩ manu Nabucho
donosor regis Babylonis, et ĩ manu ini
micorũ eorum, et in manu quærétium
aĩam eorũ: et pcutiet eos in ore gladij,
et nõ flectet', neq; parcet, nec miserebit'.
8 ¶Et ad ppl'm hunc dices, Hæc dicit Dñs,
C Ecce, ego do corã vobis viã vitæ, et viã
‖Inf. 38. a. 2. 9 mortis. ¶‖Qui habitauerit in vrbe hac,
morief' gladio, et fame, et peste: q̃ auté
egressus fuerit, et trãsfugerit ad Chaldę-
os, q̃ obsident vos, viuet, et erit ei aĩa
10 sua quasi spoliũ, ¶Posui enim facié meã
super ciuitaté hanc in malũ, et non in
bonũ, ait Dñs, ĩ manu regis Babylonis
11 dabit', et exuret eã igni. ¶Et domui re-
12 gis Iuda, Audite verbũ Dñi. ¶Domus
‖Infr. 22 a. 4. D Dauid, hæc dicit Dñs, ‖Iudicate manè
iudiciũ, et eruite vi oppressũ de manu
calũniantis: ne fortè egrediat' vt ignis
indignatio mea, et succédat', et nõ sit q̃
extinguat pp malitiã studiorũ vestro-
13 rũ. ¶Ecce, ego ad te habitatricem vallis
solidæ atq; campestris, ait Dñs: qui di-
citis, quis percutiet nos? et quis ingre-
14 diet' domos nostras? ¶et visitabo super
vos iuxta fructũ studiorũ vestrorum,
dicit Dñs: et succendam ignem in saltu
eius: et deuorabit oĩa in circuitu eius.

CAP. XXII.

1 HÆc dicit Dñs: descéde in domum
A regis Iuda, et loquèris ibi verbum
2 hoc, ¶et dices. Audi verbũ Dñi rex Iu-
da, q̃ sedes super soliũ Dauid: tu et ser-
ui tui, et ppls tuus, qui ingredimini per
3 portas istas. ¶Hæc dicit Dñs, ‖Facite iu- ‖Sup. 21. d. 12.
diciũ et iustitiã: et liberate vi oppressũ
de manu calũniatoris: et aduenã, et pu
pillũ, et viduã nolite contristare, neque
opprimatis iniquè, et sanguiné innocé-
4 tem ne effundatis in loco isto. ¶Si enim
faciéntes feceritis verbũ istud: ingredien
tur p portas domus huius reges sedétes
de genere Dauid sup thronũ ei⁹, et ascé
dentes currus et equos, ipsi et serui, et
5 ppls eorũ. ¶Quòd si nõ audieritis verba
B hęc: in memetipso iuraui dicit Dñs: q̃a
6 ĩ solitudiné erit domus hęc. ¶Quia hęc
dicit Dñs sup domũ regis Iuda, Galaad
tu mihi caput Libani: si nõ posuero te
7 solitudiné vrbes inhabitabiles. ¶Et san
ctificabo sup te interficienté virum et
arma ei⁹: et succidét electas cedros tuas
8 et pcipitabunt in igné. ¶Et ptransibunt
gentes multę p ciuitaté hanc: et dicet
vnusquisq; proximo suo: ‖Quare fecit ‖Deu. 29 d. 24.
9 Dñs sic ciuitati huic grandi? ¶Et respon 3. Reg. 9.
C debunt, Eo q̃ dereliquerint pactũ dñi b. 8.
Dei sui, et adorauerint deos alienos, et
10 seruierint eis. ¶Nolite flere mortuũ, ne-
que lugeatis super eũ fletu: plangite eũ
qui egredit', quia non reuertet' vltrà, nec
11 videbit terrã natiuitatis suę. ¶Quia hęc
dicit Dñs ad Sellum filium Iosiæ regé
Iuda, qui regnauit pro Iosia patre suo,
qui egressus est de loco isto. Non reuer
12 tetur huc amplius. ¶sed in loco ad qué
transtuli eum, ibi morietur, et terrã istã
13 nõ videbit ampli⁹. ¶Væ qui edificat do
D mũ suã in iniustitia, et cęnacula sua nõ
in iudicio, amicũ suũ opprimet frustra,
14 et mercedé ei⁹ nõ reddet ei. ¶Qui dicit,
Ædificabo mihi domũ latã et cœnacu-
la spaciosa: q̃ aperit sibi fenestras, et fa-
cit laquearia cedrina, pingitq; sinopi
15 de. ¶Nũquid regnabis, quoniã cõfers te
cedro? pater tuus nunquid nõ comedit
et bibit, et fecit iudicium et iustitiã tũc
16 cũm bene erat ei? ¶Iudicauit causã pau
peris et egeni in bonũ suum, nunquid
nõ ideo quia cognouit me, dicit Domi-
17 nus? ¶Tui verò oculi et cor ad auaritiã,
et ad sanguinem innocenté fundédũ,
et ad calumniã, et ad cursũ mali opis.

Propterea

18 Propterea hæc dicit Dñs ad Ioacim fi-
E lium Iosiæ regem Iuda, Non plangent
eum, Væ frater & væ soror: non cõcre-
19 pabũt ei, Væ Dñe, & væ inclyte. Sepul-
tura asini sepelietur, putrefactus & ꝓ-
20 iectus extra portas Ierl'm. Ascende Li-
banum, & clama: & in Basan da vocẽ
tuã, & clama ad transeuntes, quia con-
21 triti sunt omnes amatores tui. Locut⁹
sum ad te in abundantia tua: dixisti,
Non audiam. hæc est via tua ab adole
scentia tua, q̃a non audisti vocẽ meã:
22 Oẽs pastores tuos pascet vẽtus, & ama-
tores tui in captiuitatẽ ibunt: & tũc cõ-
F fundẽris, & erubesces ab omni malitia
23 tua. Quę sedes in Libano, & nidificas
in cedris, q̃m congemuisti cùm venis-
sent tibi dolores, quasi dolores partu-
24 riẽtis? Viuo ego, dicit Dñs: quia si fue-
rit Iechonias filius Ioacim regis Iuda,
annulus in manu dextera mea, inde e-
25 uellã eũ. Et dabo te in manu quærẽ
tium aĩam tuam, & in manu quorum
tu formidas faciem, & in manu Nabu-
chodonosor regis Babylonis, & in ma-
26 nu Chaldęorũ. Et mittã te & matrem
G tuã quę genuit te, in terrã alienã, ĩ qua
27 nati non estis, ibiq; moriemini: & in
terram ad quã ipsi leuant aĩam suam,
vt reuertantur illuc: non reuertentur.
28 Nunquid vas fictile atq; cõtritum vir
iste Iechonias? nunq̃d vas absq; oĩ vo-
luptate? quare abiecti sunt ipse & semẽ
eius, & ꝓiecti ĩ terrã quã ignorauerũt?
29 Terra, terra, terra, audi sermonẽ Dñi,
30 Hæc dicit Dñs, Scribe virum istũ steri-
lem, virũ qui in diebus suis non ꝓspe-
rabitur, nec enĩ erit de semine eius vir
qui sedeat super solium Dauid, & pote
statem habeat vltrà in Iuda.

CAP. XXIII.

1 VÆ pastoribus qui disperdũt & di-
A lacerãt gregẽ pascuę meę, dicit Do-
2 minus. Ideo hęc dicit Dñs De⁹ Israël
ad pastores qui pascunt ppl'm meum,
Vos dispersistis gregẽ meum, & eiecistis
eos, & non visitastis eos: ecce, ego visita
bo super vos malitiam studiorũ vestro-
3 rũ, ait Dñs. Et ego cõgregabo reliquias
gregis mei de oĩb⁹ terris, ad quas eiece-
ro eos illuc: & cõuertã eos ad rura sua,
4 & crescent & multiplicabuntur. Et su-
scitabo super eos pastores, & pascent
eos: *non formidabunt vltrà, & nõ pa-
uebunt: & nullus quęretur ex numero,
5 dicit Dñs. ‖Ecce dies veniũt, dicit Do-
minus: & suscitabo Dauid germen iu-
stũ: & regnabit rex, & sapiens erit: & fa
6 ciet iudiciũ & iustitiam in terra. ‖In
diebus *illis' saluabitur Iuda, & Israël
habitabit cõfidenter: & hoc est nomen
quod vocabũt eum, Dñs iustus noster.
7 ‖Propter hoc ecce dies veniunt, dicit
B Dñs, & non dicent vltrà, Viuit Dñs, q̃
eduxit filios Israël de terra Ægypti:
8 Sed, ‖Viuit Dñs qui eduxit & adduxit
semen domus Israël de terra Aq̃lonis,
& de cũctis terris ad quas eiecerã eos il
9 luc, & habitabunt in terra sua. Ad ꝓ-
phetas, Cõtritum est cor meũ in medio
mei, contremuerũt oĩa ossa mea: factus
sum quasi vir ebrius, & quasi hõ madi
dus à vino, à facie Domini, & à facie
10 verborum sanctorũ eius. Quia *adulte
ris' repleta est terra, quia à facie maledi
ctionis luxit terra, arefacta sunt arua de
serti: factus est cursus eorũ malus, & for
11 titudo eorũ dissimilis. Propheta nãq;
C & sacerdos polluti sunt: & in domo
12 mea inueni malũ eorũ, ait Dñs. Idcir-
co via eorũ erit quasi lubricũ in tene-
bris; impellentur enim, & corruẽt ĩ ea:
afferã enim super eos mala, annũ visita
13 tionis eorũ, ait Dñs. Et in prophetis Sa
mariç vidi fatuitatẽ: & prophetabant
in Baal, & decipiebãt ppl'm meũ Israël.
14 Et in ꝓphetis Ierusalẽ vidi similitudi-
nẽ *adulterantium', & iter mendacij: &
confortauerunt manus pessimorum, vt
non cõuerteretur vnusquisq; à malitia
sua: facti sunt mihi oẽs vt Sodoma, &
15 habitatores ei⁹ quasi Gomorrha. Pro-
pterea hæc dicit Dñs exercituũ ad pro
phetas, ‖Ecce ego cibabo eos absyn-
thio, & potabo eos felle: à prophetis enĩ
Ierusalẽ egressa est collutio super oẽm
16 terrã. Hęc dicit Dñs exercituum, ‖No-
D lite audire verba ꝓphetarũ, qui ꝓphe-
tant vobis, & decipiunt vos: visionem
cordis sui loquuntur, non de ore Dñi.
17 Dicunt his qui blasphemant me, Lo-
cutus est Dñs: Pax erit vobis. & omni
qui ambulat in prauitate cordis sui, di
18 xerũt, Non veniet sup vos malũ. Quis
enim affuit in cõsilio Domini, & vidit
& audiuit sermonẽ eius? quis cõsidera-
19 uit verbũ illius, & audiuit? ‖Ecce, tur-
bo Dñicę indignationis *egredietur', &
tempestas erumpẽs: super caput impio-
20 rũ veniet. Non reuertetur furor Do-

‖Ezec. 13. a. 5. 34. a. 2.
* & i.
‖Isa. 4. a. & 40. c. 11. & 45. b. 8.
‖Inf. 33. c. 14.
Ezech. 34. c. 11. & 24.
Ioan. 9. c. 14.
Ioan. 1. g. 45.
* illius i.
‖Sup. 16. c. 14.
‖Deu. 18. d. 18.
* adulteriis.
—7.
* adulterium 15.
‖Sup. 9. d. 15.
‖Inf. 27. b. 9. 29. b. 8.
‖Sup. 5. c. 12. 14. b. 13.
‖Inf. 30. c. 14.
* egredietur 6.

mini, vsq; dum faciat, & vsq; dũ com-
pleat cogitationem cordis sui. in nouis-
simis dieb⁹ intelligetis consilium eius.
21 ¶‖Non mittebã prophetas, & ipsi curre-
E bant: non loquebar ad eos, & ipsi pro-
22 phetabant. ¶Si stetissent in cõsilio meo,
& nota fecissent verba mea pplo meo:
auertissem vtiq; eos à via sua mala, & à
23 cogitationibus suis pessimis. ¶ Putásne
Deus è vicino ego sum, dicit Dñs? & nõ
24 Deus délonge? ¶Si occultabit̃ vir in ab-
scõditis: & ego nõ videbo eũ, dicit Dñs?
nunquid non cęlũ & terrã ego impleo,
25 dicit Dñs? ¶Audiui q̃ dixerunt pphetę,
pphetantes in noĩe meo mendacium,
26 atq; dicẽtes, Somniaui, somniaui. ¶Vs-
quequo istud est in corde prophetarũ
vaticinantiũ mendaciũ & prophetãtiũ
27 seductiones cordis sui? ¶Qui volũt face-
F re vt obliuiscat̃ ppls meus noĩs mei pp
somnia eorum q̃ narrat vnusquisq; ad
proximũ suũ: sicut obliti sunt patres
28 eorum noĩs mei pp Baal. ¶ Propheta q
habet somniũ, narret somnium: & qui
habet sermonẽ meum, loquat̃ sermonẽ
meũ verè. quid paleis ad triticum, dicit
29 Dñs? ¶ Nunquid non verba mea sunt
quasi ignis, dicit Dñs: & quasi malleus
30 conterens petrã? ¶Propterea ecce ego ad
prophetas, ait Dñs: q furant̃ verba mea
31 vnusquisq; à pximo suo. ¶Ecce ego ad
prophetas, ait Dñs: q assumunt linguas
32 suas, & aiunt, Dicit Dñs. ¶Ecce ego ad
Prophetas somniantes mendacium, ait
Dñs: qui narrauerunt ea, & seduxerunt
pplm meum in mendacio suo, & in mi
raculis suis: cùm ego non misissem eos,
nec mãdassem eis, qui nihil profuerũt
33 populo huic, dicit Dñs. ¶Si igitur inter-
rogauerit te populus iste, vel propheta,
aut sacerdos, dicẽs, Quod est onus Dñi?
Dices ad eos, Vt quid vobis onus? pro-
34 ijciam quippe vos, dicit Dñs. ¶Et pphe-
G ta & sacerdos, & populus qui dicit, On⁹
Dñi: visitabo super virum illũ, & super
35 domum eius. ¶Hæc dicetis vnusquisq;
ad proximũ & ad fratrẽ suũ, Quid rñdit
36 Dñs? Et quid locutus est Dñs? ¶Et Onus
Dñi vltra non memorabit̃: quia Onus
erit vnicuiqui sermo suus: & puertistis
verba Dei viuentis, Dñi exercituũ Dei
37 nostri. ¶Hæc dices ad prophetam, Quid
rñdit tibi Dñs? & q̃d loquutus est Dñs?
38 ¶Si autem Onus Dñi dixeritis: pp hoc
hęc dicit Dñs, Quia dixistis sermonem
istum, Onus Dñi: & misi ad vos, dicẽs,
39 Nolite dicere, Onus Dñi: ¶propterea ec-
ce ego tollam vos portãs, & derelinquã
vos, & ciuitatẽ quã dedi vobis, & patri-
40 bus vestris à facie mea. ¶ ‖Et dabo vos
in opprobrium sempiternũ, & in igno-
miniam ęternam, quæ nunquam obli-
uione delebitur.

¶Sup. 14. c. 14. Inf. 27. c. 15. & 29. b. 9.

§Sup. 20. a. 11.

CAP. XXIIII.

1 OStendit mihi Dñs: & ecce duo ca-
A lathi pleni ficis, positi ante templũ
Dñi. postquam transtulit Nabuchodo-
nosor rex Babylonis Iechoniam filium
Ioacim regem Iuda, & principes eius, &
fabrum, & inclusorem de Ierlm, & ad-
2 duxit eos in Babylonẽ. ¶Calathus vnus,
ficus bonas habebat nimis: vt solent fi-
cus esse primi tpis. & calathus vnus, fi-
cus habebat malas nimis, q̃ comedi nõ
3 poterãt, eo q̃ essent malæ. ¶Et dixit Dñs
B ad me, Quid tu vides Ieremia? Et dixi,
ficus: ficus bonas, bonas valde: & ma-
las, malas valde: q̃ comedi nõ possunt,
4 eo q̃ sint malę. ¶Et factũ est verbũ Dñi
5 ad me, dicens, ¶ Hæc dicit Dñs De⁹ Isrl,
Sicut ficus hæ bonæ; sic cognoscã trans-
migrationẽ Iuda, quã emisi de loco isto
6 in terram Chaldæorũ, in bonũ. ¶Et po-
C nam oculos meos super eos ad placan-
dum, & reducã eos in terram hanc: &
ędificabo eos, & nõ destruam: & plãta-
7 bo eos, & non euellã. ¶Et dabo eis cor,
vt sciant me, quia ego sum Dñs: ‖& erũt
mihi in populũ, & ego ero eis in Deũ:
quia reuertent̃ ad me ĩ toto corde suo.
8 ¶‖Et sicut ficus pessimæ, q̃ comedi non
possunt, eo q̃ sint malę: hęc dicit Dñs,
sic dabo Sedeciam regẽ Iuda: & princi-
pes eius, & reliquos de Ierlm, q remãse-
runt in vrbe hac, & q habitãt in terra
9 Ægypti. ¶ Et dabo eos in vexationẽ, af-
flictionemq; omnib⁹ regnis terrę: in op
probriũ, & in parabolã, & in puerbiũ,
& in maledictionẽ ĩ vniuersis locis ad
10 q̃ eieci eos. ¶ ‖Et mittã in eis gladiũ, &
famẽ, & pestem: donec consumant̃ de
terra, quam dedi eis, & patrib⁹ eorum.

‖Inf. 31. f. 33.

‖Inf. 29. d. 17.

‖Inf. 29. d. 17.

CAP. XXV.

1 VErbum quod factũ est ad Ieremiã
A de omni pplo Iudę in anno quarto
Ioacim filij Iosiæ regis Iuda, (ipse est
annus primus Nabuchodonosor regis
2 Babylonis.) ¶ *Quod* locutus est Iere-
mias Propheta ad oẽm populũ Iuda, &
ad vniuersos habitatores Ierusalem di-

* Quæ &

cens,

3 cens. ❡ A tertiodecimo anno Iosiæ filij
Amon regis Iuda vsq; ad Diem hanc:
iste tertius & vicesimus annus, f̃ctũ est
verbum Dñi ad me, & locutus sum ad
vos de nocte consurgens & loquens, &
4 non audistis. ❡ Et misit Dñs ad vos oẽs
seruos suos prophetas, cõsurgens dilu-
culo, mittensque: & nõ audistis, neque
inclinastis aures vestras vt audiretis,
5 ❡ cùm diceret, ‖Reuertimini vnusquis- (4.Re.17 b.13. Sup.18. b.12. Inf.25. a.5 35. c.15.)
que à via sua mala, & à pessimis cogita-
tionibus vestris: & habitabitis in terra
quã dedit Dñs vobis, & patrib⁹ vestris,
6 à seculo & vsq; in seculũ. ❡ Et nolite ire
post deos alienos, vt seruiatis eis, adore-
B tisq; eos: neq; me ad iracundiã ꝓuocẽ-
tis in operibus manuũ vestrarũ, & non
7 affligam vos. ❡ Et nõ audistis me, dicit
Dñs, vt me ad iracũdiã prouocaretis in
operibus manuum vestrarum in malũ
8 vestrũ. ❡ Propterea hęc dicit Dñs exer-
cituũ, Pro eo ꝙ nõ audistis verba mea,
9 ❡ ecce ego mittã, & assumam vniuersas
cognationes Aquilonis, ait Dñs, & Na-
buchodonosor regẽ Babylonis seruum
meũ: & adducã eos super terram istã &
super habitatores eius, & super oẽs na-
tiones q̃ in circuitu illius sunt: & inter-
ficiam eos, & ponã eos in stuporẽ & in
sibilum, & in solitudines sempiternas.
10 ❡ Perdãq; ex eis vocẽ gaudij & vocẽ lę-
titię, vocẽ sponsi & vocẽ sponsæ, vocem (Dan. 9. a.2. Inf.26.c. 12.& 29. c.10.)
11 molæ, & lumen lucernę. ❡ ‖Et erit vni-
C uersa terra hæc in solitudinẽ & in stu-
porẽ: & seruient oẽs gentes istę regi Ba-
12 bylonis septuaginta annis. ❡ ‖Cũq; im- (2 Pa 36 d.21. 1.Esd. 1. a.1.& 6. a.3. 3.Esd. 1. g.57.& 2 a.1. & 6. c.24.)
pleti fuerint septuaginta anni, visitabo
sup regẽ Babylonis, & super gentẽ illã,
dicit Dñs, iniquitatẽ eorum, & sup ter-
rã Chaldæorũ: & ponã illã in solitudi-
13 nes sempiternas. ❡ Et adducã sup terrã
illam omnia verba mea q̃ locutus sum
contra eam, omne quod scriptum est in
libro isto, quæcunq; prophetauit Iere-
14 mias aduersum oẽs gẽtes: ❡ Quia seruie-
runt eis cùm essent gentes multę & re-
ges magni: & reddam eis ſm opera eo-
15 rum & ſm facta manuũ suarũ. ❡ Quia
D sic dicit Dñs Deus exercituũ Isrl', Sume
calicẽ vini furoris huius de manu mea:
& propinabis de illo cunctis gentib⁹ ad
16 quas ego mittam te. ❡ Et bibent, & tur-
babũtur, & insanient à facie gladij quẽ
17 ego mittã inter eos. ❡ Et accepi calicẽ de
manu Dñi, & propinaui cunctis genti-
18 bus ad quas misit me Dñs: ❡ Ierusalẽ &
ciuitatib⁹ Iuda, & regibus eius & prin-
cipibus eius: vt darẽ eos in solitudinẽ,
& in stuporem, & in sibilũ, & in male-
19 dictionem, sicut est dies ista. ❡ Pharao-
ni regi Ægypti, & seruis eius, & princi-
20 pib⁹ eius, & omni populo eius. ❡ & vni-
uersis generaliter: cunctis regibus terræ
Ausitidis, & cunctis regib⁹ terræ Phili-
sthiim, & Ascalonis, & Gazę, & Accarõ,
21 ❡ & reliquiis Azoti, & Idumęę, & Moab,
22 & filiis Ammon: ❡ Et cunctis regib⁹ Ty-
E ri, & vniuersis regib⁹ Sidõnis: & regib⁹
terrę insularum qui sunt trans mare.
23 ❡ Et Dedan, & Thema, & Buz, & vniuer-
24 sis qui attõsi sunt in comam. ❡ Et cũctis
regib⁹ Arabiæ, & cunctis regibus Occi-
25 dentis, q̃ habitant in deserto, ❡ Et cũctis
regibus Zambri, & cũctis regib⁹ Elam,
26 & cunctis regibus Medorum: ❡ cunctis
quoq; regibus Aquilonis de prope & de
longe, vnicuiq; cõtra fratrem suum: &
omnib⁹ regnis terrę, quæ super faciem
eius sunt: & rex Sesach bibet post eos.
27 ❡ Et dices ad eos, Hæc dicit Dñs exerci-
tuũ Deus Israël, Bibite, & inebriamini
& vomite: & cadite, neq; surgatis, à fa-
cie gladij quem ego mittam inter vos.
28 ❡ Cùmq; noluerint accipere calicem de
F manu tua vt bibant, dices ad eos, Hæc
dicit Dñs exercituum, Bibẽtes bibetis:
29 ❡ ‖quia ecce, in ciuitate in qua inuocatũ (1.Pet.4 d,17.)
est nomẽ meũ, ego incipiã affligere, &
vos quasi innocẽtes & immunes eritis?
nõ eritis immunes. gladiũ enim ego vo
co super oẽs habitatores terrę, dicit Dñs
30 exercituũ. ❡ Et tu prophetabis ad eos oĩa
verba hæc, & dices ad illos: ‖Dñs de ex- (Ioel. 3. c.16. Amos 1. a.2.)
celso rugiet, & de habitaculo sctõ suo
dabit vocem suam: rugiens rugiet sup
decorem suum: celeusma quasi calcan
tium concinet' aduersus oẽs habitato-
31 res terræ. ❡ Peruẽnit sonitus vsq; ad ex-
trema terrę: Quia iudiciũ Dño cũ gen-
tib⁹: iudicat' ipse cũ omni carne, impi-
32 os tradidi gladio, dicit Dñs. ❡ Hæc dicit
Dñs exercituũ, Ecce, afflictio egrediet' de
gẽte in gentẽ: & turbo magn⁹ egrediet'
33 à summitatib⁹ terrę. ❡ Et erũt interfecti
G Dñi in die illa à summo terræ vsq; ad
summũ ei⁹: nõ plãgent' & nõ colligen-
tur, neq; sepelient' in sterquiliniũ super
34 faciẽ terrę iacebũt. ❡ Vlulate pastores &
clamate: & aspgite vos cinere optima-
tes gregis: quia cõpleti sunt dies vr̃i, vt

interficiamini : & dissipationes vr̃æ, &
35cadetis quasi vasa pretiosa. ¶ Et peribit
fuga à pastoribus, & saluatio ab opti-
36matibus gregis. ¶Vox clamoris pasto-
rũ, & vlulatus optimatũ gregis: qa va-
37stauit Dñs pascua eorũ. ¶Et cõticuerũt
arua pacis à facie iræ furoris Domini.
38¶Dereliquit quasi leo vmbraculũ suũ,
quia facta est terra eorum in desolatio
nem à facie iræ columbæ, & à facie
iræ furoris Domini.

CAP. XXVI.

1 IN principio regni Ioacim filij Iosię re
A gis Iuda, factũ est verbũ istud à Dño,
2 dicens: ¶ Hęc dicit Dñs. Sta in atrio do
mus Dñi, & loquéris ad oẽs ciuitates Iu
da, de qb⁹ veniunt vt adorẽt in domo
Dñi, vniuersos sermones quos ego mã-
daui tibi vt loquaris ad eos: noli subtra
3 here verbũ: ¶si fortè audiãt et cõuertan
tur vnusquisq; à via sua mala: et pœni
teat me mali quod cogito facere eis pp
4 malitiã studiorũ eorũ. ¶Et dices ad eos:
Hæc dicit Dñs: Si non audieritis me vt
ambuletis in lege mea quã dedi vobis,
5 ¶ vt audiatis sermones seruorũ meorũ
pphetarũ, quos ego misi ad vos de no-
cte cõsurgẽs & dirigẽs, & non audistis.
‖1.Reg.4 a.8.b.10 6 ¶‖Dabo domũ istã sicut Silo, & vrbem
hãc dabo in maledictionẽ cũctis gẽtib⁹
7 terrę. ¶Et audierunt sacerdotes & pphe
B tæ, & oĩs ppl̃s Ieremiam loquẽtẽ verba
8 hæc in domo Dñi. ¶Cũq; cõplesset Iere
mias loquẽs oĩa quæ pręceperat ei Dñs,
vt loqueretur ad vniuersum ppl̃m: ap-
prehenderunt eũ sacerdotes & prophe-
tę, & oĩs ppl̃s, dicens: Morte moriatur.
9 ¶Quare prophetauit in noĩe Dñi, dicẽs:
Sicut Silo erit domus hęc: & vrbs ista
desolabitur, eò ꝙ non sit habitator? Et
congregatus est oĩs ppl̃s aduersus Iere-
10miam in domo Dñi. ¶Et audierũt prin
C cipes Iuda verba hæc; et ascenderunt
de domo regis in domum Dñi, et sede-
runt in introitu portæ domus Domini
11nouæ. ¶Et locuti sunt sacerdotes et Pro-
phetæ ad prĩcipes et ad oẽm ppl̃m dicẽ-
tes: Iudiciũ mortis est viro huic: qa pro
phetauit aduersus ciuitatẽ istã, sicut au
12distis aurib⁹ vestris. ¶Et ait Ieremias ad
oẽs principes & ad vniuersum ppl̃m di-
cens: Dñs misit me vt prophetarẽ ad do
mũ istã, et ad ciuitatem hãc oĩa verba
‖Sup.22. c.15. 13quę audistis. ¶‖Nunc ergo bonas facite
D vias vestras, & studia vestra, et audite
vocem Dñi Dei vestri: et pœnitebit Do- 2.Pa.35.
minum mali qđ locutus est aduersum 1.22.
14vos. ¶Ego aũt ecce ĩ manib⁹ vestris sum: 1.Esd.1.
facite mihi qđ bonũ et rectũ est ĩ oculis 1.1. & 6.
15vestris. ¶Verũtamẽ scitote & cognosci- 2.3.
te quod si occideritis me, sanguinẽ in- 3.Esd.1.
nocẽtẽ tradetis cõtra vosmetipsos, et cõ g.57. &
tra ciuitatẽ istã et habitatores ei⁹, in ve 2.a.1. &
ritate enĩ misit me Dñs ad vos, vt loque 6 c.24.
Sup.7.
16reri aurib⁹ vestris oĩa verba hęc. ¶Et di- a.3.
E xerunt principes et oĩs ppl̃s ad sacerdo-
tes et ad prophetas: Nõ est viro huic iu-
dicium mortis: qa in noĩe Dñi Dei nr̃i
17locutus est ad nos. ¶Surrexerũt ergo viri
de seniorib⁹ terrę: et dixerũt ad oẽm cę-
18tum ppl̃i loquentes: ¶‖Michæas de Mo- ‖Mich.3 d.13.
rasthi fuit propheta ĩ dieb⁹ Ezechiæ re-
gis Iuda: et ait ad oẽm ppl̃m Iudæ, di-
cẽs: Hæc dicit Dñs exercituũ: Sion quasi
ager arabit̃: et Ierl̃m in aceruũ lapidũ
erit, et mõs domus* in excelsa syluarũ. *Dñi.
19¶Nunquid morte cõdemnauit eũ Eze-
F chias rex Iuda, et oĩs Iuda? nunqd non
timuerunt Dñm, et deprecati sunt faciẽ
Dñi: et pęnituit Dñm mali quod locu-
tus fuerat aduersum eos? Itaque *nos fa *non faciamus.
cimus* malũ grande contra aĩas nr̃as.
20¶Fuit quoque vir prophetãs in noĩe Do-
mini: Vrias filius Semei de Cariath-ia-
rim: & prophetauit aduersus ciuitatem
istã, et aduersus terrã hãc iuxta omnia
21verba Ieremię. ¶Et audiuit rex Ioacim,
et oẽs potentes et principes eius verba
hæc: et q̃siuit rex interficere eũ. Et audi
uit Vrias, et timuit, fugitque, et ingres-
22sus est Ægyptũ. ¶Et misit rex Ioacim vi-
G ros in Ægyptũ, Elnathã filiũ Achobor,
23& viros cũ eo in Ægyptũ. ¶Et eduxerũt
Vriam de Ægypto, et adduxerũt eũ ad
regẽ Ioacim, et pcussit eũ gladio, et pie-
cit cadauer ei⁹ in sepulchris vulgi igno
24bilis. ¶Igit̃ manus Ahicam filij Saphan
fuit cum Ieremia, vt non traderetur in
manus populi, et interficerent eum.

CAP. XXVII.

1 IN principio regni Ioacim filiæ Iosię
A Regis Iuda, factũ est verbũ istud ad
2 Ieremiam à Domino dicẽs: ¶Hæc dicit
Dominus ad me. Fac tibi vincula et ca-
3 tenas: et pones eas in collo tuo. ¶Et mit
tes eas ad regẽ Edom, et ad regẽ Moab,
et ad regem filiorũ Ammon, & ad regẽ
Tyri, et ad regem Sidonis: in manu nũ
tiorũ qui venerunt Ierusalem ad Sede-
4 ciam regẽ Iuda. ¶Et pręcipies eis vt ad

dominos

dominos suos loquātur: Hęc dicit Dñs
exercituū Deꝰ Israël. Hæc dicetis ad do
5 minos vestros. ¶Ego feci terram, & ho-
mines, & iumenta quę sunt sup faciem
terrę, in fortitudine mea magna, & in
brachio meo extento: & dedi eā ei qui
6 placuit in oculis meis. ¶Et nunc itaque
ego dedi oēs terras istas in manu Nabu
chodonosor regis Babylonis serui mei:
insup & bestias agri dedi ei, vt seruiāt
7 illi. ¶Et seruient ei oēs gētes, & filio eiꝰ,
& filio filij eius: donec veniat tēpus ter-
ræ eiꝰ & ipsius: & seruient ei gētes mul
8 tę & reges magni. ¶Gens aūt & regnum
quod nō seruierit Nabuchodonosor re
B gi Babylonis: & quicūq; non curuaue-
rit collū suū sub iugo regis Babylonis:
in gladio, & in fame, & ī peste visitabo
super gentem illā, ait Dñs: donec cōsu-
9 mam eos in manu eius. ¶Vos ergo noli
te audire Prophetas vestros, & diuinos,
& somniatores, & augures, & malefi-
cos q dicunt vobis: Non seruietis regi
10 Babylonis. ¶Quia mēdacium prophe-
tant vobis vt longè vos faciant de terra
11 vestra, & eijciāt vos, & pereatis. ¶Porrò
gēs quæ subiecerit ceruicē suā sub iugo
regis Babylonis, & seruierit ei, dimittā
eā in terra sua, dicit Dñs: & colet eam,
12 & habitabit in ea. ¶Et ad Sedeciam re-
C gē Iuda locutus sum secūdū oīa verba
hęc, dicens: Subijcite colla vestra sub iu
go regis Babylonis, & seruite ei, & pplo
13 eius, & viuetis. ¶Quare moriemini tu,
& populus tuus gladio, & fame, & pe-
ste, sicut loquutus est Dñs ad gentē quę
14 seruire noluerit regi Babylonis? ¶Noli-
te audire verba prophetarū dicentium
vobis: Non seruietis regi Babylonis: q̄a
15 mēdaciū ipsi loquuntur vobis: ¶‖Quia
nō misi eos, ait Dñs: & ipsi prophetant
in noīe meo mēdaciter: vt eijciant vos,
& pereatis tā vos, q̄ Prophetæ q vatici-
16 nantur vobis. ¶Et ad sacerdotes, & ad
pplm istum locutus sum, dicēs, Hæc di-
cit Dñs: Nolite audire verba propheta-
rū vestrorū, qui prophetant vobis dicē-
tes: Ecce vasa Dñi reuertentur de Baby
lone nūc citò, mendacium enim ꝓphe
17 tant vobis. ¶Nolite ergo audire eos, sed
D seruite regi Babylonis, vt viuatis, quare
18 datur hæc ciuitas in solitudinē? ¶Et si
Prophetæ sunt, & est verbū Dñi in eis,
occurrāt Dño exercituū, vt nō veniant
vasa quę derelicta fuerāt in domo Dñi,

Sup. 23. d. 16. Inf. 29. b. 8.

‖Sup. 14. c. 14. 23. c. 21. 29. b. 9.

& in domo regis Iuda, & in Ierlm, ī Ba-
19 bylonē. ¶‖Quia hęc dicit Dñs exercituū ‖4. Re. 25 c. 13.
ad columnas, & ad mare, & ad Base, &
ad reliqua vasorū, quæ remāserūt in ci-
20 uitate hac. ¶quæ nō tulit Nabuchodo-
nosor rex Babylonis, cū transferret Ie- 4. Re. 24. c. 16.
choniam filiū Ioacim regē Iuda de Ie-
rusalē in Babylonem, & oēs optimates
21 Iuda & Ierusalem. ¶Quia hęc dicit Dñs
exercituū Deus Israël ad vasa quæ dere
licta sunt in domo Dñi, & in domo re-
22 gis Iuda & Ierusalem. ¶In Babylonem 4. Re. 25. c. 13.
transferentur, & ibi erūt vsq; ad diem
visitationis suæ, dicit Dominus & affer
ri faciam ea, & restitui in loco isto.

CAP. XXVIII.

1 ET factū est in anno illo ī principio
A regni Sedeciæ regis Iuda, in anno
quarto, in mēse quinto, dixit ad me Ha
nanias filius Azur Propheta de Gabaō,
in domo Dñi corā sacerdotibꝰ & oī po-
2 pulo dicens: ¶Hæc dicit Dñs exercituū
Deus Israël: Contriui iugū regis Babylo
3 nis. ¶Adhuc duo anni dierū, & ego re-
ferri faciam ad locū istum oīa vasa do
mus Dñi quę tulit Nabuchodonosor
rex Babylonis de loco isto, & transtulit
4 ea in Babylonē. ¶Et Iechoniam filium
Ioacim regē Iuda, & oēm transmigra-
tionē Iudæ, qui ingressi sunt in Babylo
nem, ego cōuertā ad locū istū, ait Dñs.
conteram enim iugū regis Babylonis.
5 ¶Et dixit Ieremias Propheta ad Hana-
niam prophetā in oculis sacerdotū, &
B in oculis oīs ppli q stabat in domo Do
6 mini: ¶& ait Ieremias Propheta, Amē,
sic faciat Dñs: suscitet Dñs verba tua q̄
prophetasti, vt referātur vasa in domū
Dñi, & oīs transmigratio de Babylone
7 ad locū istum. ¶Verūtamē audi verbū
hoc quod ego loquor in auribꝰ tuis, &
8 in auribꝰ vniuersi ppli. ¶Prophetę qui
fuerūt ante me & ante te ab initio, &
prophetauerunt super terras multas, &
super regna magna, de prælio & de affli
9 ctione & de fame. ¶Propheta qui vatici
C natus est pacē, cū venerit verbum eius,
scietur Propheta quē misit Dñs in veri-
10 tate. ¶Et tulit Hananias Propheta cate-
nā de collo Ieremiæ Prophetę, & cōfre
11 git eā. ¶Et ait Hananias in cōspectu oīs
ppli, dicens: Hæc dicit Dñs: Sic cōfrin-
gā iugū Nabuchodonosor regis Babylo
nis post duos annos dierū de collo om-
12 niū gētiū. ¶Et abijt Ieremias Propheta

in viá suam. Et fctm̃ est verbum Dñi ad
Ieremiã postquam confregit Hananias
propheta catenã de collo Ieremiæ Pro-
13 phetæ dicens. Vade, & dices Hananiæ,
Hæc dicit Dñs, Catenas ligneas contri
uisti, & facies pro eis catenas ferreas.
14 Quia hæc dicit Dñs exercituũ De⁹ If-
D raël, Iugum ferreum posui super collũ
cunctarũ gentium istarum, vt seruiant
Nabuchodonosor regi Babylonis, & ser
uient ei: insuper & bestias terræ dedi ei.
15 Et dixit Ieremias Propheta ad Hana-
niã ꝓphetam, Audi Hanania: nõ misit
te Dñs, & tu confidere fecisti pplm̃ istũ
16 in mendacio. Idcirco hæc dicit Dñs:
Ecce ego mittã te à facie terræ: hoc an-
ño morieris: aduersum enim Dñm lo-
17 cutus es. Et mortuus est Hananias ꝓ-
pheta in anno illo, mense septimo.

CAP. XXIX.

1 ET hæc sunt verba libri q̃ misit Iere-
A mias Propheta de Iersm̃ ad reliqas
seniorũ transmigrationis, & ad sacerdo
tes, & ad Prophetas, & ad omnẽ pplm̃
quem traduxerat Nabuchodonosor de
2 Ierusalem in Babylonem: postq̃ egres-
sus est Iechonias rex, & dña, & eunu-
chi, & principes Iuda & Ierusalem, &
3 faber, & inclusor de Ierusalem. In ma
nu Elasa filij Saphan, & Gamariæ filij
Helciç, quos misit Sedecias rex Iuda ad
Nabuchodonosor regem Babylonis in
4 Babylonem, dicẽs: Hęc dicit Dñs exer-
B cituum Deus Israël omni trãsmigratio-
ni quam transtuli de Ierusalem in Ba-
5 bylonẽ, Ædificate domos, & habitate:
& plantate hortos, & comedite fructũ
6 eorum. Accipite vxores, & generate fi-
lios & filias: & date filiis vestris vxores,
& filias vestras date viris, & pariant fi-
lios & filias: & multiplicamini ibi, &
7 nolite esse pauci numero. Et quærite
pacem ciuitatis ad quam transmigrare
vos feci: & orate pro ea ad Dñm: quia
8 in pace illius erit pax vobis. Hęc enim
dicit Dñs exercituũ Deus Israël: Nõ vos
seducant prophetę vestri q sunt in me-
dio vestrũ, & diuini vestri: ‖& ne atten-
datis ad somnia vestra q̃ vos somnia-
9 tis, Quia falsò ipsi ꝓphetant vobis in
noĩe meo: & non misi eos, dicit Dñs.
10 ‖Quia hæc dicit Dñs: Cũ cœperint im-
pleri in Babylone septuaginta anni, vi-
sitabo vos: & suscitabo super vos verbũ
C meũ bonũ, vt reducam vos ad locum
11 istũ. Ego enim scio cogitationes quas
ego cogito super vos, ait Dñs, cogitatio-
nes pacis, & non afflictionis, vt dem vo
12 bis finem, & patientiam. Et inuocabi-
tis me, & ibitis: & orabitis me, & ego
13 exaudiam vos. Quæretis me, & inue-
nietis: cùm quęsieritis me in toto corde
14 vestro. Et inueniar à vobis, ait Dñs: &
reducam captiuitatem vestrã: & cõgre-
gabo vos de vniuersis gentibus, & de
cunctis locis ad q̃ expuli vos, dicit Dñs:
& reuerti vos faciã de loco ad quẽ trãs-
15 migrare vos feci. Quia dixistis: Susci-
tabit nobis Dñs ꝓphetas in Babylone.
16 Quia hęc dicit Dñs ad regẽ q sedet su-
D per solium Dauid, & ad oẽm pplm̃ ha-
bitatorem vrbis huius, ad fratres vr̃os q
non sunt egressi vobiscum in transmi-
17 grationẽ. Hęc dicit Dñs exercituum:
‖Ecce, mittã in eos gladiũ, & famem &
pestem: & ponam eos quasi ficus malas
quæ comedi nõ possunt, eò ꝙ pessimæ
18 sint. Et psequar eos in gladio, & in fa-
me, & in pestilentia: & dabo eos in ve-
xationem vniuersis regnis terræ, in ma
ledictionem, & in stuporem, & in sibi-
lum, & in opprobrium cunctis Gentib⁹
19 ad quas ego eieci eos. Eò ꝙ non audie-
rint verba mea, dicit Dñs: q̃ misi ad eos
p seruos meos ꝓphetas de nocte cõsur-
gens & mittẽs: & nõ audistis, dicit Dñs.
20 Vos ergo audite verbũ Dñi oĩs trans-
E migratio, quam emisi de Iersm̃ in Baby
21 lonem. Hæc dicit Dñs exercituũ Deus
Israël ad Achab filium Coliç, & ad Se-
deciam filium Maasiæ, qui prophetant
vobis in noĩe meo mẽdaciter: Ecce ego
tradam eos in manus Nabuchodono-
sor regis Babylonis: & percutiet eos in
22 oculis vestris. Et assumetur ex eis ma-
ledictio omni transmigrationi Iudæ, q̃
est in Babylone, dicentiũ: Ponat te Dñs
sicut Sedeciam, & sicut Achab quos fri-
23 xit rex Babylonis in igne, pro eo ꝙ fe-
cerint stultitiam in Israël, & mœchati
sunt in vxores amicorũ suorũ, & locuti
F sunt verbum in noĩe meo mendaciter
ꝙ non mandaui eis, ego sum iudex &
24 testis, dicit Dñs. Et ad Semeiam Nehe-
25 lamiten dices: Hęc dicit Dñs exerci-
tuum Deus Israël, Pro eo ꝙ misisti in
noĩe tuo libros ad omnẽ pplm̃ q est in
Ierusalẽ, & ad Sophoniã filium Maasię
sacerdotem, & ad vniuersos sacerdotes,
26 dicens: Dñs dedit te sacerdotem ꝓ Io-

2. Par. 36. d 21.
1. Esd. 1. a. 1.
Dan. 9. a. 2.
1. Esd. 1. g. 47.
‖Sup. 24. d. 10.
Sup 24. c. 8.

iade sacerdote: vt sis dux in domo Dñi
super oēm virum arreptitium & ꝓphe-
tantem, vt mittas eum in neruum & in
27 carceré. ¶Et nunc quare non increpasti
Ieremiam Anathothité, q ꝓphetat vo-
28 bis? ¶Quia sup hoc misit in Babyloné
ad nos, dicens: longū est: ædificate do-
mos & habitate: & plantate hortos, &
29 comedite fructus eorū. ¶Legit ergo So-
phonias sacerdos librū istū in auribus
30 Ieremię prophetę. ¶Et fctm̄ est verbum
31 Dñi ad Ieremiá dicens: ¶Mitte ad oēm
G trásmigrationé, dicés: Hæc dicit Dñs ad
Semeiá Nehelamité: Pro eo ꝙ prophe-
tauit vobis Semeias, & ego nō misi eū:
32 & fecit vos confidere in médacio: ¶Id-
circo hęc dicit Dñs: Ecce ego visitabo
sup Semeiá Nehelamiten', & sup semé
eius: non erit ei vir sedés in medio ppli
huius, & nō videbit bonū quod ego fa-
ciá populo meo, ait Dñs: quia pręuari-
cationem locutus est aduersus Dñm.

CAP. XXX.

1 HOc verbū quod factum est ad Ie-
A remiá à Dño dicés: ¶Hęc dicit Dñs
2 Deus Israël, dicens: Scribe tibi oīa ver-
3 ba q̄ locutus sum ad te, in libro. ¶Ecce
enim dies veniūt, dicit Dñs: & conuer-
tam cōuersionem populi mei Israël &
Iuda, ait Dñs: & conuertam eos ad ter-
ram quam dedi patribus eorum, & pos
4 sidebunt eam. ¶Et hęc verba q̄ locutus
5 est Dñs ad Israël & ad Iudá, ¶Qm̄ hæc
dicit Dñs: Vocem terroris audiuimus,
6 formido, & nō est pax. ¶Interrogate, &
videte: si generat masculus? quare ergo
vidi oīs viri manū super lumbum suū,
quasi parturientis, & cōuersæ sunt vni-
7 uersę facies in auruginem. ¶‖Væ, quia
B magna dies illa, nec est similis eius: té-
pusq; tribulationis est Iacob, & ex ipsa
8 saluabitur. ¶Et erit in die illa, ait Dñs
exercituum: conterā iugum eius de col-
lo tuo, & vincula eius dirumpá, & non
9 dominabuntur ei amplius alieni: ¶sed
seruiét Dño Deo suo, & Dauid regi suo
10 qué suscitabo eis. ¶‖Tu ergo nō timeas
serue meus Iacob, ait Dñs, neq; paueas
Israël: quia ecce ego saluabo te de terra
longinqua, & semen tuum de terra ca-
ptiuitatis eorū: & reuertetur Iacob, &
quiescet, & cunctis affluet bonis, & nō
11 erit quem formidet: ¶Qm̄ tecum ego
sum, ait Dñs, vt saluē te: faciam enim
consummationem in cunctis gentibus

‖Ioel 2. a. 8. c. 11. Amos 5 c. 18. Soph. 1. d. 15. Esa. 3. a. 6.

‖Esa 43. a. 1. 44. a. 2. Luc. 1. g. 70.

in quibus dispersi te: te autem non fa-
ciam in cōsummationem: sed castiga-
bo te in iudicio, vt non videaris tibi in-
12 noxius. ¶Quia hæc dicit Dñs: Insanabi-
13 lis fractura tua, pessima plaga tua. ¶Nō
est q iudicet iudicium tuū ad alligan-
dum: curationum vtilitas non est tibi.
14 ¶Oēs amatores tui obliti sunt tui, teq;
C non q̄rent: ‖plaga enim inimici pcussi
te castigatione crudeli: pp multitudi-
né iniquitatis tuæ dura facta sunt pctā
15 tua. ¶‖Quid clamas sup cōtritione tua
insanabilis est dolor tuus: pp multitu-
dinem iniquitatis tuę, & pp dura pec-
16 cata tua feci hęc tibi. ¶Propterea oēs q
comedunt te, deuorabūtur, & vniuersi
hostes tui in captiuitatem ducentur, &
qui te vastant, vastabuntur, cunctosq;
17 pdatores tuos dabo in prędam. ¶Obdu-
cam enim cicatricé tibi, & à vulneribus
tuis sanabo te, dicit Dñs. Quia eiectam
vocauerunt te Sion, Hęc est quę nō ha-
18 bebat requirentem. ¶Hæc dicit Dñs
Ecce ego conuertam conuersionem ta-
D bernaculorum Iacob, & tectis eius mi-
serebor, & ædificabitur ciuitas in excel
so suo, & templū iuxta ordinem suum
19 fundabitur. ¶Et egredietur de eis laus,
voxq; ludentium: & multiplicabo eos;
& non minuent: & glorificabo eos: &
20 non attenuabuntur. ¶Et erunt filij eius
sicut à principio, & cœtus eius corá me
permanebit: & visitabo aduersum oés
21 q tribulát eum. ¶Et erit dux eius ex eo:
& princeps de medio eius producetur:
& applicabo eum, & accedet ad me, qs
enim iste est, qui applicet cor suum, vt
22 appropinquet mihi, ait Dñs? ¶Et eritis
mihi in populum: & ego ero vobis in
23 Deū. ¶Ecce, turbo Dñi furor egrediens,
procella ruens: in capite impiorū con-
24 quiescet. ¶Non auertet irá indignatio-
nis Dominus: donec faciat & compleat
cogitationem cordis sui, in nouissimo
dierum intelligetis ea.

CAP. XXXI.

1 IN tpe illo, dicit Dñs, Ero Deus vni-
A uersis cogitationib⁹ Israël, & ipsi erūt
2 mihi in populum. ¶Hæc dicit Dñs: In-
uenit gratiam in deserto populus q re-
manserat gladio: vadet ad requié suam
3 Israël. ¶Longè Dñs apparuit mihi, Et
in charitate perpetua dilexi te, ideò at-
4 traxi te miserans. ¶Rursumque ædi-
ficabo te, & ædificaberis virgo Is-

Sup. 13. d. 19. Sup. 13. d. 22. Sup. 15. d. 18. Sup. 13. d. 22.

tiri cęli sursum, & inuestigari funda-
menta terræ deorsum: & ego abiiciam
vniuersum semen Israël, pp oía quę fe-
38 cerunt, dicit Dñs. ¶Ecce, dies veniunt, di
cit Dñs: & ędificabitur ciuitas Dño à
turre Hanameel vsq; ad portã anguli.
39 ¶Et exibit vltrà *norma mẽsuræ in cõ- * normā.
spectu eius sup collem Gareb: & circui-
40 bit Goátha. ¶Et oém vallem cadauerũ,
& cineres, & vniuersam regionem mor
tis, vsq; ad torrentem Cedron, & vsq;
ad angulum portæ equorum Oriẽtalis:
sanctum Domini non euelletur, & nõ
destruetur vltrà in perpetuum,

CAP. XXXII.

1 A VErbum qđ factũ est ad Ieremiam à
Dño in anno decimo Sedecię regis
Iuda: ipse est ann⁹ decimusoctauus Na
2 buchodonosor. ¶Tũc exercitus regis Ba
bylonis obsidebat Ierl̃m: & Ieremias ꝓ
pheta erat clausus in atrio carceris, qui
3 erat in domo regis Iuda. ¶Clauserat eñ
eum Sedecias Rex Iuda, dicens: Quare
vaticinaris: dicens: Hęc dicit Dñs, Ecce
ego dabo ciuitatẽ istã in manu regis Ba
4 bylonis, & capiet eam? ¶Et Sedecias rex
B Iuda nõ effugiet de manu Chaldęorũ:
sed tradetur in manus regis Babylonis:
& loquetur os eius cũ ore illius, & ocu-
5 li eius oculos illius videbunt. ¶Et in Ba
bylonem ducet Sedeciam: & ibi erit do
nec visitem eum, ait Dñs, si aũt dimica
ueritis aduersum Chaldæos, nihil pro-
6 sperum habebitis. ¶Et dixit Ieremias, Fa
7 ctum est verbũ Dñi ad me, dicens: ¶Ecce
B Hanameel filius Sellũ patruelis tu⁹ ve-
niet ad te, dicens: Eme tibi agrum meũ
qui est in Anathoth: tibi enim cõpetit
8 ex propinquitate vt emas. ¶Et venit ad
me Hanameel filius patrui mei ſm ver
bum Dñi ad vestibulũ carceris, & ait ad
me, Posside agrũ meum qui est in Ana-
thoh in terra Ben-iamin: quia tibi com
petit hæreditas, & tu propinquus es vt
possideas. Intellexi aũt q̃ verbum Dñi
9 esset. ¶Et emi agrum ab Hanameel filio
patrui mei q est in Anathoth: & appen
di ei argentum septem stateres, & decẽ
10 argẽteos. ¶Et scripsi in libro & signaui,
& adhibui testes: & appendi argentũ in
11 statẽra. ¶Et accepi librũ possessionis si-
gnatũ, & stipulationes, & rata, & signa
12 forinsecus. ¶Et dedi librũ possessionis
Baruch filio Neri filij Maasiæ in oculis
Hanameel patruelis mei, & in oculis te
stiũ q scripti erãt in libro emptionis, in
oculis oĩum Iudęorum qui sedebant in
13 atrio carceris. ¶Et præcepi Baruch corã
14 eis, dicens: ¶Hæc dicit Dñs exercituum
C Deus Israël, Sume libros istos, librũ em-
ptionis hũc signatũ, & librũ hũc q apt⁹
est: & pone illos in vase fictili, vt pma-
15 nere possint diebus multis. ¶Hæc enim
dicit Dñs exercituũ Deus Israël, Adhuc
possidebuntur domus, & agri, & vineæ
16 in terra ista. ¶Et oraui ad Dñm postq̃
tradidi librũ possessionis Baruch filio
17 Neri, dicens: ¶Heu, heu, heu, Dñe Deus:
ecce tu fecisti cælũ & terrã in fortitudi- Exo. 34. a.&.
ne tua magna, & in brachio tuo extẽto:
18 nõ erit tibi difficile oẽ verbũ: ¶Qui facis
misericordiã in millibus, & reddis iniq
tatem patrũ in sinum filiorũ eorũ post
eos, Fortissime, magne, & potens, Dñs
19 exercituũ nomẽ tibi. ¶Magnus cõsilio,
& incõprehẽsibilis cogitatu cuius ocu-
li aperti sunt sup oẽs vias filiorũ Adã:
vt reddas vnicuiq; ſm vias suas, & ſm
20 fructũ adinuentionũ eius. ¶Qui posui-
sti signa & portẽta in terra-Ægypti vsq;
ad diẽ hanc, & in Israël & in hoibus: &
21 fecisti tibi nomẽ sicut est dies hæc. ¶Et
D eduxisti pplm tuũ Israël de Terra-Ægy-
pti, in signis, & in portentis, & in manu
robusta, & in brachio extento, & in ter
22 rore magno. ¶Et dedisti eis terram hãc,
quam iurasti patribus eorum, vt dares
23 eis terram fluentẽ lacte & melle. ¶Et in-
gressi sunt, & possederunt eã: & nõ obe-
dierunt voci tuæ, & in lege tua non am
bulauerunt: oĩa quę mãdasti eis vt face
rẽt, nõ fecerũt: & euenerũt eis oĩa mala
24 hęc. ¶Ecce munitiones extructę sunt ad
uersum ciuitatem, vt capiat: & vrbs da
ta est in manus Chaldęorũ, *q̃ præliant * & Ī manus regis Babylonis.
aduersus eã à facie gladij, & famis, &
pestilẽtiæ: & quęcũq; locutus es accide
25 runt, vt tu ipse cernis. ¶Et tu dicis mihi
Dñe Deus, Eme agrũ argento, & adhibe
testes cũ vrbs data sit in man⁹ Chaldæo
26 rũ? ¶Et factũ est verbũ Dñi ad Ieremiã
27 dicens: ¶Ecce, ego Dñs Deus vniuersæ
carnis: nunqd mihi difficile erit oẽ ver
28 bũ? ¶Propterea hæc dicit Dñs, Ecce, ego
tradam ciuitatẽ istam in manus Chal-
E dæorũ, & in manus regis Babylonis, &
29 capient eã. ¶Et venient Chaldæi præliã
tes aduersum vrbem hãc, & succendẽt
eam igni, & cõburent eam, & domos in
quarũ domatibus sacrificabant Baal, &

libabant diis alienis libamina ad irri-
30 tandum me. ¶Erant enim filij Israël &
filij Iuda iugiter faciētes malū ī oculis
meis ab adolescētia sua: filij Israël qui
vsq; nunc exacerbant me in opere ma-
31 nuum suarū, dicit Dn̄s. ¶Quia in furo-
re, & indignatione mea facta est mihi
ciuitas hæc à die qua ędificauerunt eā,
vsq; ad diem istā, qua auferetur de con
32 spectu meo. ¶Propter malitiā filiorum
F Israël & filiorū Iuda, quā fecerūt ad ira
cundiam me prouocantes, ipsi, & reges
eorū, principes eorū, & sacerdotes eorū,
& prophetæ eorū, viri Iuda, & habitato
‖Supra 2. f. 26. 33 res Ierl̄m. ¶‖Et verterunt ad me terga &
non facies: cū docerem eos diluculo &
erudirē, & nollēt audire vt acciperent
‖4 Re. 21 a. 4. 34 disciplinā. ¶‖Et posuerunt idôla sua in
domo, in qua inuocatū est nomē meū,
35 vt pollueren eā. ¶Et ædificauerūt excel
sa Baal, quę sunt ī valle filij Ennom: vt
initiarent filios suos & filias suas Mo-
loch: qđ non mandaui eis, nec ascendit
in cor meū vt facerēt abominationem
36 hanc, & in pcm̄ deducerent Iudam. ¶Et
nunc pp ista, hęc dicit Dn̄s Deus Israël
ad ciuitatē hanc, de qua vos dicitis ꝙ
tradat' in manus regis Babylonis in gla
37 dio, & in fame, & in peste. ¶Ecce ego cō
gregabo eos de vniuersis terris ad quas
eieci eos in furore meo, & in ira mea, &
in indignatione grādi, & reducā eos ad
locū istū, & habitare eos faciā cōfidēter.
‖Ezec. 11 d. 19. 36 f. 26. 38 ¶‖Et erūt mihi ī ppl̄m, & ego ero eis in
39 Deū. ¶Et dabo eis cor vnū, & viā vnam,
vt timeāt me vniuersis diebus: & bene
40 sit eis, & filiis eorū post eos. ¶Et feriā eis
pactū sempiternū, & non desinā eis be-
G nefacere: & timorē meū dabo in corde
41 eorū, vt non recedāt à me. ¶Et lætabor
sup eis: cū bene eis fecero, & plantabo
eos in terra ista in veritate in toto cor-
42 de meo, & in tota aīa mea. ¶Quia hæc
dicit Dn̄s, Sicut adduxi sup ppl̄m istū
oē malum hoc grāde: sic adducam sup
eos oē bonum quod ego loquor ad eos.
43 ¶Et possidebunt' agri ī terra ista: de qua
vos dicitis ꝙ deserta sit, eo ꝙ non remā
serit homo & iumentum. & data sit in
44 manus Chaldæorū, ¶Agri ement' pecu-
nia, & scribent' in libro, & imprimet' si-
gnū, & testis adhibebit' in terra Ben-ia-
min, & in circuitu Ierl̄m, in ciuitatibꝰ
Iuda, & in ciuitatibus montanis, & in
ciuitatibus campestribus, & in ciuitati
bus quæ ad Austrum sunt: quia cōuer-
tam captiuitatem eorū, ait Dominus.

CAP. XXXIII.

1 A ET factum est verbū Dn̄i ad Ieremiā
secundò, cū adhuc clausus esset in
2 atrio carceris, dicens: ¶Hæc dicit Dn̄s q
factus est: *&*formatur¶ illud, & pa- *Dn̄s 5.
3 raturus, dn̄s nomē eius. ¶Clama ad me,
& exaudiā te, & annuntiabo tibi gran-
4 dia, & firma quæ nescis. ¶Quia hæc di-
cit Dn̄s Deus Israël ad domos vrbis hu-
ius, & ad domos regis Iuda quæ destru
ctę sunt, & ad munitiōes, & ad gladiū,
5 ¶venientium vt dimicent cū Chaldęis,
& impleant eos cadaueribus hoīum,
quos pcussi in furore meo & in indigna
tione mea, abscondens faciē meā à ciui
6 tate hac pp oēm malitiam eorū: ¶Ecce,
ego obducam*eis*cicatricē & sanitatē,
& curabo eos: & reuelabo illis depreca *ei 7.
7 tionē pacis & veritatis. ¶Et conuertam
cōuersionē Iuda, & cōuersionē*Ierl̄m*. *Israël 8
8 & ædificabo eos sicut à principio. ¶Et
emundabo illos ab oī iniquitate sua, in
qua peccauerunt mihi: & ppitiꝰ ero cū-
ctis iniqtatibus eorū in quibus delique
9 rūt mihi, & spreuerūt me. ¶Et erit mihi
B in nomē, & in gaudiū, & in laudē, & in
exultationē cunctis gentibus terræ quæ
audierint oīa bona q̄ ego facturus sum
eis: & pauebunt, & turbabuntur in vni
uersis bonis, & in oī pace quā ego faciā
10 eis. ¶Hæc dicit Dn̄s, Adhuc audietur in
loco isto (quem vos dicitis esse desertū,
eò ꝙ non sit homo nec iumentū: in ci-
uitatibus Iuda, & foris Ierl̄m, quæ deso-
latæ sunt absq; hoīe & absq; habitato-
11 re & absq; pecore). ¶Vox gaudij & vox
lætitię, vox sponsi & vox sponsæ, vox di
centium, Cōfitemini Dn̄o exercituum,
qm̄ bonus Dn̄s, qm̄ in ęternū misericor
dia eius: & portantium vota in domū
Dn̄i, reducam enim conuersionē terræ
12 sicut à principio, dicit Dn̄s. ¶Hæc dicit
Dn̄s exercituū, Adhuc erit in loco isto
C deserto absq; hoīe, & absq; iumento,
& in cunctis ciuitatibus eius, habitacu
lum pastorum accubantium gregum.
13 ¶In ciuitatibus montuosis, & in ciuita-
tibus cāpestribus, & in ciuitatibus quę
ad Austrū sunt, & in Terra Ben-iamin,
& in circuitu Ierl̄m, & in ciuitatibus Iu
da adhuc transibunt greges ad manū
14 numerātis, ait Dn̄s. ¶‖Ecce dies veniēt, ‖Sup. 23. a. 5.
dicit Dn̄s: & suscitabo verbum bonum

quod locutus sum ad domum Israël &
15 ad domum Iuda. In diebus illis, & in
tpe illo germinare faciã Dauid germen
iustitię, & faciet iudiciũ & iustitiam in
16 terra. In diebus illis saluabit Iuda, &
Ierl'm habitabit cõfidenter, & hoc est
nomen qđ vocabunt eum, Dñs iustus
17 noster. Quia hęc dicit Dñs, Non interi
bit de Dauid vir, q sedeat sup thronum
18 domus Israël. Et de sacerdotibus & de
Leuitis non interibit vir à facie mea, q
offerat holocaustomata, & incendat sa
crificiũ, & cędat victimas oĩbus dieb⁹.
19 Et factũ est verbũ Dñi ad Ieremiã, di-
20 cens: Hæc dicit Dñs, Si irritum potest
D fieri pactũ meũ cum die & pactũ meũ
cum nocte, vt non sit dies & nox in tpe
21 suo. Et pactũ meũ irritum esse poterit
cum Dauid seruo meo, vt non sit ex eo
filius qui regnet in throno eius, & Leui-
22 tę & sacerdotes ministri mei. Sicuti e-
numerari non possunt stellę cęli, & me
tiri arena maris, sic multiplicabo semẽ
Dauid serui mei, & Leuitas ministros
23 meos. Et factũ est verbum Dñi ad Iere
24 miam, dicens: Nunqd non vidisti qd
ppl's hic locutus sit dicẽs: Duę cognatio-
nes, quas elegerat Dñs: abiectæ sunt: &
ppl'm meum despexerunt, eò q non sit
25 vltrà gens coram eis. Hęc dicit Dñs,
Si pactum meum inter diem, & noctẽ,
26 & leges cęlo et terrę non posui: equidẽ
et semẽ Iacob, et Dauid serui mei proii-
ciam, vt non assumam de semine eius
principes seminis Abraham, Isaac, et
Iacob, reducam enim conuersionem
eorum, et miserebor eis.

Israël hoc est quod vocabit ei 30

CAP. XXXIIII.

1 VErbum quod factũ est ad Ieremiã
A à dño qñ Nabuchodonosor rex Ba
bylonis, et oĩs exercitus eius vniuersaq;
regna terrę quę erant sub potestate ma-
nus eius, et oẽs populi bellabãt contra
Ierusalem, et contra oẽs vrbes eius, di-
2 cens: Hęc dicit Dñs Deus Israël, Vade,
et loquere ad Sedeciam regem Iuda: et
dices ad eum, Hęc dicit Dñs. Ecce, ego
tradam ciuitatem hanc in manus regis
3 Babylonis, et succendet eã igni. Et tu
non effugies de manu eius: sed compre
hensione capieris, et in manu eius tra-
dẽris: et oculi tui oculos regis Babylo-
nis, et videbunt, et os eius cum ore tuo
4 loquetur, et Babylonẽ introibis. Atta
men audi verbum Dñi Sedecia rex Iu-
da, Hæc dicit Dñs ad te. Non moriẽ
5 ris i gladio, sed in pace morièris, et ſm
combustiones patrũ tuorũ regum prio-
rũ qui fuerunt ante te, sic comburẽt te:
B et Væ Dñe, plangent te: quia verbũ ego
6 locutus sum, dicit Dñs. Et locutus est
Ieremias propheta ad Sedeciam regem
Iuda vniuersa verba hęc in Ierusalem.
7 Et exercitus regis Babylonis pugnabat
contra Ierl'm, et contra oẽs ciuitates Iu-
da quę reliquę erãt contra Lachis, et cõ
tra Azécha: hę enim supererant de ciui-
8 tatibus Iuda vrbes munitę. Verbum
quod factum est ad Ieremiam à Dño,
postq̃ percussit rex Sedecias fędus cum
9 oĩ pplo in Ierl'm prædicans. Vt dimit-
teret vnusquisq; seruum suum et vnus-
quisq; ancillam suam. Hebræũ, et He-
bræam liberos: et nequaq̃ dñarentur
10 eis, id est in Iudęo et fratre suo. Audie
rũt ergo oẽs principes, et vniuersus ppl's,
qui inierant pactũ, vt dimitteret vnus-
quisq; seruũ suum et vnusquisq; ancil-
lam suam liberos, et vltrà nõ dñarent
11 eis, audierunt igit et dimiserunt. Et con
uersi sunt deinceps: et retraxerunt ser-
uos et ancillas suas quos dimiserãt li-
beros, et subiugauerũt in famulos et
12 famulas. Et factũ est verbũ Dñi ad Ie-
13 remiam à Dño, dicens, Hæc dicit Dñs
C Deus Israël, Ego percussi fędus cum pa-
trib⁹ vestris in die qua eduxi eos de Ter
ra Ægypti, de domo seruitutis, dicens:
14 Cũ completi fuerint septem anni, di-
mittat vnusquisq; fratrẽ suum Hebręũ,
qui vẽditus est ei, et seruiet tibi sex an-
nis: & dimittes eum à te liberum, & nõ
audierunt patres vestri me, nec inclina
15 uerũt aurẽ suã. Et cõuersi estis vos ho-
die, & fecistis quod rectum est in ocu-
lis meis vt prædicaretis libertatẽ vnus-
quisq; ad amicũ suũ: & inistis pactũ in
conspectu meo, in domo in qua inuoca
16 tum est nomen meum sup eam. Et re
uersi estis, & cõmaculastis nomẽ meũ:
& reduxistis vnusquisq; seruum suũ,
& vnusquisq; ancillã suam quos dimi-
seratis vt essent liberi & suę potestatis:
& subiugastis eos vt sint vobis serui &
17 ancillæ. Propterea hæc dicit Dñs, Vos
non audistis me, vt p̃dicaretis liberta-
tẽ vnusquisq; fratri suo, & vnusquisq;
D amico suo: ecce ego prædico vobis liber
tatem ait Dñs ad gladium ad pestẽ, &
ad famem, & dabo vos in commotionẽ

Exo. 21. a. 2. Deu. 15. c. 12.

18cunctis regnis terræ. ¶Et dabo viros qui
prævaricant foedus meum, & non obser
uauerūt verba fœderis qb⁹ assensi sunt
in conspectu meo, vitulum quem côci-
derunt in duas partes, & trāsierunt in-
19ter diuisiones eius, ¶Prīcipes Iuda & prī
cipes Ierl'em, eunuchi, & sacerdotes, &
oīs ppl's terræ, q transierunt inter diui-
20siones vituli. ¶Et dabo eos in man⁹ ini-
micorū suorum, & in manus quęrentiū
aiam eorum, & erit morticinum eorū
in escā volatilibus cœli & bestijs terræ.
21¶Et Sedeciam regē Iuda & principes ei⁹
dabo in manus inimicorū suorū, & in
manus quærentium aīas eorum, & in
manus exercituū regis Babylonis, q re-
22cesserūt à uobis. ¶Ecce ego præcipio, di-
cit Dñs, & reducā eos in ciuitatē hanc,
& prçliabunt aduersus eā, & capient eā,
& incēdent igni, & ciuitates Iuda dabo
in solitudinem, eò q non sit habitator.

CAP. XXXV.

1 VErbum qđ factum est ad Ieremiā à
A Dño in diebus Ioacim filij Iosię re
2 gis Iuda, dicens: ¶Vade ad domum Re-
chabitarū, & loquere eis, & introduces
eos in domum Dñi in vnam exedram
thesaurorum & dabis eis bibere vinū.
3 ¶Et assūmpsi Iesoniam filiū Ieremię fi-
lij Habsaniæ, & fratres eius, & oēs filios
eius, & vniuersam domū Rechabitarū:
4 ¶Et introduxi eos in domū Dñi, ad ga-
zophylacium filiorum Hanan filij Iege
deliæ hoīs Dei, qđ erat iuxta gazophyla
cium principū, sup thesaurum Maasiæ
5 filij Sellū, qui erat custos vestibuli. ¶Et
posui corā filijs domus Rhechabitarū
scyphos plenos vino, & calices: & dixi
6 ad eos, Bibite vinum. ¶Qui respôderunt,
Nō bibemus vinum: qa Ionadab filius
B Rechab, pr̄ nr̄, p̄cepit nobis, dicens: Non
bibetis vinū vos & filij vr̄i vsq; in sem-
7 piternū. ¶Et domum nō ædificabitis, &
sementē nō seretis, & vineas non plāta-
bitis, nec habebitis: sed in tabernaculis
habitabitis cunctis diebus vr̄is, vt viua
tis diebus multis sup faciē terræ in qua
8 vos peregrinamini. ¶Obediuimus ergo
voci Ionadab filij Rechab, pr̄is nr̄i, in
oībus quæ præcepit nobis: ita vt nō bi-
beremus vinū cunctis diebus nr̄is: nos
9 & mulieres nr̄æ, filij & filiæ nr̄æ. ¶& nō
ædificaremus domos ad habitādum, &
vineā & agrū & sementē nō habuimus:
10sed habitauimus ī tabernaculis, & obe-
dientes* fuimus' iuxta oīa quæ pręcepit *secūdū'&
11nobis Ionadab pr̄ nr̄. ¶Cùm aūt ascēdis
set Nabuchodonosor rex Babylonis ad
terrā nr̄am, diximus, Venite, & ingrediā
mur Ierl'm à facie exercitus Chaldęorū,
& à facie exercitus Syriæ: & mansimus
12in Ierl'm. ¶Et factum est verbum Dñi ad
C Ieremiam, dicens: ¶Hæc dicit Dñs exer-
13cituum Deus Isr̄l, Vade, & dic viris Iuda
& habitatoribus Ierl'm, Nunquid nō re
cipietis disciplinam, vt obediatis verbis
14meis, dicit Dñs? ¶Præualuerunt sermo-
nes Ionadab filij Rechab, quos pręcepit
filiis suis vt non biberent vinum: & nō
biberunt vsq; ad diē hanc, qa obedie-
runt præcepto pr̄is sui: ego aūt locutus
sum ad vos, de mane consurgens & lo-
15quens & nō obedistis mihi. ¶Misiq; ad
vos oēs seruos meos pphetas, consurgēs
diluculo mittēsq; & dicens. ¶Conuerti- Sup. 18.
mini vnusquisq; à via sua pessima, & bo b. 11. 25.
na facite studia vr̄a: & nolite sequi deos a. 5.
alienos, neq; colatis eos, & habitabitis
in terra quā dedi vobis & pr̄ibus vr̄is: &
non inclinastis aurem vr̄am, neq; audi-
16stis me. ¶Firmauerunt igit filij Ionadab
D filij Rechab præceptū pr̄is sui qđ præce
perat eis: ppl's aūt iste non obediuit mi-
17hi. ¶Idcirco hæc dicit Dñs exercituum
Deus Isr̄l, Ecce ego adducam super Iudā
& sup oēs habitatores Ierl'm vniuersam
afflictionem quam locutus sum aduer-
sum illos, eo q locutus sum ad illos, &
non audierunt, vocaui illos, & non re-
18sponderunt mihi. ¶Domui aūt Recha-
bitarum dixit Ieremias: Hæc dicit Dñs
exercituū Deus Isr̄l. Pro eo q obedistis
p̄cepto Ionadab pr̄is vr̄i, & custodistis
oīa mandata eius, & fecistis vniuersa
19quæ præcepit vobis. ¶Propterea hæc di-
cit Dñs exercituum Deus Isr̄l, Non de-
ficiet vir de stirpe Ionadab filij Rechab,
stans in conspectu meo cunctis diebus.

CAP. XXXVI.

1 ET factū est in anno quarto Ioacim
A filij Iosię regis Iuda, factum est ver
bum hoc ad Ieremiam à Dño, dicens,
2 ¶Tolle volumē libri, & scribes in eo oia
verba quæ locutus sum tibi aduersum
Isr̄l & Iudam, & aduersum oēs gentes: à
die qua locutus sum ad te ex diebus Io-
3 siæ vsq; ad diem hanc. ¶Si fortè audien
te domo Iuda vniuersa mala quæ ego
cogito facere eis, reuertat unusquisq; à
via sua pessima: & ppitius ero iniquita-

4 ti, & peccato eorum. ¶Vocauit ergo Ie-
remias Baruch filium Neriç: & scripsit
Baruch ex ore Ieremiç oẽs sermones Do
mini, quos locutus est ad eum, in volu-
5 mine libri. ¶ & præcepit Ieremias Ba-
ruch, dicens, Ego clausus sum, nec valeo
6 ingredi domum Dñi. ¶ Ingredere ergo
B tu, & lege de volumine in quo scripsisti
ex ore meo verba Dñi, audiente pplo in
domo Dñi in die ieiunij: insuper & au-
diente vniuerso Iuda, qui veniunt de ci
7 uitatibus suis, leges eis: ¶Si fortè cadet
oratio eorum in conspectu Dñi, & re-
uertatur vnusquisq; à via sua pessima:
qm̃ magnus furor & indignatio est, quã
locutus est Dñs aduersum pplm hunc.
8 ¶ Et fecit Baruch filius Neriæ iuxta oĩa
quæ pręceperat ei Ieremias propheta,
legens ex volumine sermones Dñi in
9 domo Dñi. ¶Factum est autem in anno
quinto Ioacim filij Iosię regis Iuda, in
mense nono: prædicauerunt ieiunium
in cõspectu Dñi oĩ pplo in Ierl'm, & vni
uersę multitudini quę confluxerat de
10 ciuitatibus Iuda in Ierl'm. ¶ Legitq; Ba-
C ruch ex volumine sermones Ieremię in
domo Dñi in gazophylacio Gamarię fi
lij Saphan scribę, in vestibulo superio-
ri, in introitu portę nouæ domus Dñi,
11 audiẽte omni populo. ¶Cunq; audisset
Michęas filius Gamarię filij Saphan oẽs
12 sermones Dñi ex libro: ¶descẽdit in do-
mum regis ad gazophylaciũ scribæ: &
ecce, ibi omnes principes sedebant, Eli-
sama scriba, & Dalaias filius Semeię, &
Elnathan filius Achobor: & Gamaria fi
lius Saphan, & Sedecias filius Hananię,
13 & vniuersi principes. ¶ Et nuntiauit eis
Michęas oĩa verba quę audiuit, legentẽ
14 Baruch ex volumine ĩ auribus ppli. ¶Mi
serunt itaq; oẽs principes ad Baruch, Iu
di filiũ Nathanię filij Selemię filij Chu
si, dicentes: Volumẽ ex quo legisti au-
diẽte pplo, sume in manu tua, & veni.
D Tulit ergo Baruch filius Neriæ volumẽ
15 in manu sua, & venit ad eos. ¶Et dixerũt
ad eũ, Sede & lege hæc in auribus nr̃is.
16 Et legit Baruch in auribus eorum. ¶Igi-
tur cum audissent oĩa verba, obstupue-
runt vnusquisq; ad proximum suum,
& dixerunt ad Baruch, Nuntiare debe-
17 mus regi oẽs sermones istos. ¶Et interro
gauerunt eũ, dicẽtes, Indica nobis quo-
modo scripsisti oẽs ſmones istos ex ore
18 eius. ¶ Dixit aũt eis Baruch, Ex ore suo
loquebatur quasi legens ad me oẽs ser-
mones istos: & ego scribebam in volu-
19 mine atramẽto. ¶Et dixerunt principes
ad Baruch, Vade, & abscõdere tu & Ie-
20 remias, & nemo sciat vbi sitis. ¶Et ingres
si sunt ad regem in atrium: porrò volu-
mẽ commendauerunt in gazophylacio
Elisamę scribę: & nuntiauerũt audiẽte
21 rege oẽs ſmones. ¶Misitq; rex Iudi, vt su
E meret volumen: q tollens illud de gazo
philacio Elisamę scribę, legit audiẽte re
ge, & vniuersis principibus q stabãt cir-
22 ca regẽ. ¶Rex aũt sedebat in domo hye-
mali in mẽse nono: & posita erat arula
23 corã eo plena prunis. ¶Cũmq; legisset Iu
di tres pagellas vel quatuor, scidit illud
scalpello scribę: & ꝓiecit in ignẽ q erat
sup arulã: donec cõsumaret oẽ volumẽ
24 igni q erat in arula. ¶Et nõ timuerunt,
neq; sciderunt vestimẽta sua rex, & oẽs
serui eius q audierunt vniuersos ſmo-
25 nes istos. ¶Veruntamẽ Elnathan, & Da-
laias, & Gamarias cõtradixerunt regi ne
26 cõbureret librũ: & non audiuit eos: ¶Et
pcepit rex Ieremiel filio Amelech, & Sa
F raię filio Ezriel, & Selemię filio Abdeel,
vt cõprehenderẽt Baruch scribã, & Iere-
27 miã ꝓphetã: abscondit aũt eos Dñs. ¶Et
factũ est verbũ Dñi ad Ieremiã ꝓphetã
postquã cõbusserat rex volumẽ, & ſmo-
nes quos scripserat Baruch ex ore Iere-
28 miæ, dicẽs: Rursũ tolle volumẽ aliud:
& scribe ĩ eo oẽs ſmones priores, q erãt
in primo volumine, qđ combussit Ioa-
29 cim rex Iuda. ¶Et ad Ioacĩ regẽ Iuda di-
cẽs, Hæc dicit Dñs, Tu cõbussisti volu-
men illud, dicens, Quare scripsisti in eo
annuntians, Festinus veniet rex Babylo
nis, & vastabit terrã hanc: & cessare fa-
30 ciet ex illa hoĩem & iumentũ? ¶Propte-
rea hæc dicit Dñs contra Ioacim regẽ Iu
G da, Non erit ex eo q sedeat sup soliũ Da
uid: & cadauer eius proijciet ad æstum
31 per diem, & ad gelu p noctem. ¶Et visi-
tabo contra eum, & contra semen eius,
& contra seruos eius iniquitates suas, &
adducam super eos & super habitatores
Ierl'm, & sup viros Iuda omne malum
quod locutus sum ad eos: & nõ audie-
32 runt. ¶Ieremias aũt tulit volumẽ aliud,
& dedit illud Baruch filio Nerię scribę,
q scripsit in eo ex ore Ieremię oẽs sermo
nes libri, quem combusserat Ioacim
rex Iuda igni: & insuper additi sunt ser-
mones multò plures, q̃ anteà fuerant.

4.Reg.4. d.17. 2.Pa.36. b.10. 3.Esd.1, f.47.

CAP. XXXVII.

1 ET regnauit rex Sedecias filius Iosiæ
A ꝓ Iechonia filio Ioacim: quẽ consti
tuit regẽ Nabuchodonosor rex Babylo-
2 nis ĩ terra Iuda. ¶Et nõ obediuit ipse, &
serui eius, & ppl's terræ verbis Dñi quæ
locutus est in manu Ieremiæ prophetę.
3 ¶Et misit rex Sedecias Iuchal filiũ Sele-
miæ, & Sophoniã filiũ Maasiæ sacerdo
tem ad Ieremiã prophetã dicens, Ora ꝓ
4 nobis Dñm Deũ nr̃m. ¶Ieremias aũt li-
berè ambulabat in medio ppl'i, nõ eñ
miserant eũ in custodiã carceris. Igitur
exercit⁹ Pharaonis egressus est de Ægy-
pto: & audiẽtes Chaldæi q̃ obsidebant
Ierl'm, huiuscemodi nuntiũ, recesserũt
5 ab Ierl'm. ¶Et factũ est verbũ dñi ad Ie-
6 remiã prophetã, dicens: ¶Hęc dicit Dñs
B Deus Israël: Sic dicetis regi Iuda, q̃ mi-
sit vos ad me interrogandũ: Ecce exerci
tus Pharaonis, q̃ egressus est vobis in
auxiliũ, reuertet̃ in terrã suã ĩ Ægyptũ:
7 ¶& redient Chaldæi, & bellabũt cõtra
ciuitatẽ hanc: & capient eã, & succẽdẽt
8 eã igni. ¶Hęc dicit Dñs, Nolite decipere
aĩas vestras, dicẽtes, Euntes abibunt, &
recedent à nobis Chaldæi: q̃a non abi-
9 bunt. ¶Sed & si ꝑcusseritis oẽm exerci-
tum Chaldæorũ, q̃ ꝓliantur aduersum
vos, & derelicti fuerint ex aliqui vulne-
rati: singuli de tentorio suo cõsurgẽt &
10 incendent ciuitatẽ hanc igni. ¶Ergo cũ
recessisset exercit⁹ Chaldæorũ ab Ierl'm
11 ꝓp exercitũ Pharaonis, ¶Egressus est Ie-
remias de Ierl'm vt iret in terram Ben-
iamin, & diuideret ibi possessionẽ in cõ
12 spectu ciuiũ. ¶Cũq; ꝑuenisset ad portã
C Ben-iamin, erat ibi custos portę ꝑ vices,
noĩe Ierias, fili⁹ Selemiæ filij Hananię:
& apprehendit Ieremiã prophetã, dicẽs,
13 Ad Chaldęos profugis? ¶Et rñdit Iere-
mias, Falsum est nõ fugio ad Chaldęos.
Et nõ audiuit eũ: sed cõprehẽdit Ierias
Ieremiã, & adduxit eum ad principes.
14 ¶Quã ob rem irati principes contra Ie-
remiã, cęsum eum miserunt in carcerẽ
qui erat in domo Ionathan scribæ. ipse
15 enim ꝓpositus erat sup carcerẽ. ¶Itaq;
ingressus est Ieremias ĩ domũ laci & in
ergastulũ. & sedit ibi Ieremias diebus
16 multis. ¶Mittens aũt Sedecias rex tulit
eũ: & interrogauit eũ ĩ domo sua abscõ
ditè, & dixit, Putásne est sermo à Dño?
D Et dixit Ieremias, Est. Et ait, In manus
17 regis Babylonis tradẽris. ¶Et dixit Iere-
mias ad regem Sedeciam. Quid pecca-
ui tibi & seruis tuis & ppl'o tuo, quia mi
18 sisti me in domũ carceris? ¶Vbi sunt ꝓ-
phetæ vestriq; prophetabant vobis, &
dicebant, Non veniet rex Babylonis su
19 per vos, & sup terrã hanc? ¶Nunc ergo
audi obsecro Dñe mi rex, Valeat depre-
catio mea in conspectu tuo: & ne me re
mittas in domum Ionathan scribæ, ne
20 moriar ibi. ¶Pręcepit ergo rex Sedecias
vt traderetur Ieremias in vestibulo car
ceris: & daretur ei torta panis quotidie,
excepto pulmento, donec consumeren
tur omnes panes de ciuitate: & mansit
Ieremias in vestibulo carceris.

CAP. XXXVIII.

1 AVdiuit aũt Saphatias filius Mathã,
A & Gedelias fili⁹ Phassur & Iuchal
fili⁹ Selemię, & Phassur filius Melchię,
sermones quos Ieremias loquebatur ad
2 oẽm ppl'm, dicẽs, ¶Hæc dicit Dñs: ‖Qui ‖Supr.21 c.9.
cunq; manserit in ciuitate hac, moriet̃
gladio & famẽ & peste: q̃ aũt profuge-
rit ad Chaldęos, viuet, & erit aĩa eius so
3 spes & viuens. ¶Hæc dicit Dñs, Traden
do tradetur ciuitas hæc in manu exer-
4 citus regis Babylonis, & capiet eã. ¶Et
dixerunt principes regi, Rogamus vt oc
cidat̃ homo iste: de industria enim dis-
soluit manus virorũ bellantium, qui re
manserũt in ciuitate hac, & manus vni
uersi populi, loquens ad eos iuxta ver-
ba hæc, siquidẽ homo iste non q̃rit pa-
5 cem ppl'o huic, sed malũ. ¶Et dixit rex
B Sedecias, Ecce ipse in manib⁹ vestris est:
nec enim fas est regem vobis quicq̃ ne-
6 gare. ¶Tulerunt ergo Ieremiã, & proie-
cerunt eũ in lacum Melchiæ filij Amé-
lech q̃ erat in vestibulo carceris: & sub
miserunt Ieremiam in funibus in lacũ
in quo non erat aqua, sed lutum. deicẽ
7 dit itaq; Ieremias ĩ cęnũ. ¶Audiuit aũt
Abde-mélech Æthiops vir eunuchus q̃
erat in domo regis, ꝙ misissent Ieremiã
in lacũ: porrò rex sedebat ĩ porta Ben-
8 iamin. ¶Et egressus est Abde-mélech de
domo regis, & locutus est ad regẽ, dicẽs,
9 ¶Dñe mi rex, malefecerunt viri isti oĩa
C quæcunq; ꝑpetrarunt contra Ieremiam
prophetã, mittentes eum in lacũ, vt mo
riatur ibi fame, non sunt enim panes
10 vltrà in ciuitate. ¶Præcepit itaq; rex Ab
de-mélech Æthiopi, dicens, Tolle tecũ
hinc triginta viros, & leua Ieremiã pro-
11 phetã de lacu, anteq̃ moriatur. ¶Assum-

ptis

ptis ergo Abde-mélech secum viris, in-
gressus est domū regis, quæ erat sub cel
lario: & tulit inde veteres pānos, & an-
tiqua* quę cōputruerant: & submisit ea *vestimēta.
12 ad Ieremiā in lacum per funiculos. ¶ Di
xitq; Abde-mélech Æthiops ad Iere-
miam, Pone veteres pannos, & hæc scis-
sa & putrida sub cubito manuum tua-
rū, & *sup' funes. fecit ergo Ieremias sic. *subter 4
13 ¶ Et extraxerūt Ieremiā funibus, & edu-
D xerunt eū de lacu. mansit aūt Ieremias
14 in vestibulo carceris. ¶ Et misit rex Sede
cias, & tulit ad se Ieremiā prophetā ad
ostium tertiū quod erat in domo Dñi:
& dixit rex ad Ieremiā, Interrogo ego
te sermonem, ne abscōdas à me aliq̄d.
15 ¶ Dixit aūt Ieremias ad Sedeciam, Si an
nuntiauero tibi, nunquid non interfi-
cies me? & si consilium dedero tibi, nō
16 me audies. ¶ Iurauit ergo rex Sedecias Ie
remię clàm, dicens. Viuit Dñs qui fecit
nobis aīam hanc, si occidero te, & si tra
didero te in manus virorū istorum qui
17 quærūt aīam tuam. ¶ Et dixit Ieremias
ad Sedeciam, Hęc dicit Dñs exercituū
E Deus Israël, Si profectus exieris ad prin-
cipes regis Babylonis, viuet aīa tua, &
ciuitas hæc non succendet' igni: & salu⁹
18 eris tu, & domus tua. ¶ Si aūt non exie-
ris ad principes regis Babylonis, trade-
tur ciuitas hæc in manus Chaldæorū,
& succendent eam igni: & tu non effu-
19 gies de manu eorum. ¶ Et dixit rex Sede
cias ad Ieremiam, Solicitus sum pp Iu-
dęos, qui transfugerunt ad Chaldæos:
ne fortè tradar in man⁹ eorum, & illu-
20 dant mihi. ¶ Rñdit aūt Ieremias, Nō te
tradent, audi quæso vocem Dñi, quam
ego loquor ad te, & bñ tibi erit, & viuet
21 aīa tua. ¶ Quòd si nolueris egredi: iste
22 est sermo quē ostendit mihi Dñs. ¶ Ecce
F oēs mulieres quæ remāserunt in domo
regis Iuda, educētur ad principes regis
Babylonis: & ipsę dicent, Seduxerūt te,
& præualuerūt aduersum te, viri paci
fici tui, demerserūt in cœno, & in lubri
23 co pedes tuos, & recesserunt à te. ¶ Et oēs
vxores tuæ, & filij tui educent' ad Chal
dęos: & non effugies manus eorū, sed
in manu regis Babylonis capieris: & ci
24 uitatē hanc cōburet igni. ¶ Dixit ergo Se
decias ad Ieremiā, Nullus sciat verba
25 hæc, & non morieris. ¶ Si aūt audierint
G pricipes q̄a locut⁹ sum tecū: & venerint
ad te, & dixerint tibi, Indica nobis q̄d
locutus sis cū rege, ne celes nos, & non
te interficiemus: & q̄d locutus est tecū
26 rex: ¶ Dices ad eos, Prostraui ego preces
meas corā rege, ne me reduci iuberet in
27 domū Ionathā, & ibi morerer. ¶ Vene-
rūt ergo oēs principes ad Ieremiā, & in-
terrogauerūt eū: & locutus est eis iuxta
oīa verba quæ præceperat ei rex, & ces-
sauerunt ab eo: nihil enim fuerat audi
28 tum. ¶ Māsit verò Ieremias in vestibulo
carceris: vsq; ad diē quo capta est Ieru-
salem: & factū est vt caperetur Ierl'm.

CAP. XXXIX.

1 ANno nono Sedecię regis Iuda, mē 4.Re.25
A se decimo, venit Nabuchodonosor a.1.
rex Babylonis: & oīs exercitus eius ad infr. 52.
2 Ierl'm, & obsidebāt eā. ¶ Vndecimo aūt a.4.
anno Sedeciæ, mense quarto, *q̄nta' mē *nona 5.
3 sis apta est ciuitas. ¶ Et ingressi sunt oēs
principes regis Babylonis, & sederūt in
porta media: Neregel, Serēser, Semegar-
nabu, Sar-sachim, Rabsares, Neregel, Se
séser, Reb-mag, & oēs reliqui principes
4 regis Babylonis. ¶ Cūq; vidisset eos Se-
decias rex Iuda, & oēs viri bellatores, fu
gerunt: & egressi sunt nocte de ciuitate
per viā horti regis, & p̄ portam quę erat
inter duos muros, & egressi sunt ad viā
5 deserti. ¶ Persecutus est aūt eos exercit⁹
B Chaldęorum: & cōprehenderunt Sede-
ciam in campo solitudinis Ierichonti-
nę, & captum adduxerūt ad Nabucho-
donosor regem Babylonis i Reblātha,
quę est in terra-Emath: & locutus est
6 ad eū iudicia. ¶ Et occidit rex Babylonis
filios Sedecię in Reblātha, i oculis ei⁹:
& oēs nobiles Iuda occidit rex Babylo
7 nis. ¶ Oculos quoq; Sedecię eruit: & vin
xit eum compedibus, vt duceretur in
8 Babylonem. ¶ Domum quoq; regis, &
domum vulgi succenderunt Chaldęi
igni: et murum Ierusalem subuerterūt.
9 ¶ Et reliquias populi, qui remāserant in
ciuitate, & perfugas qui transfugerant
ad eum, & superfluos vulgi qui remāse
rant transtulit Nabuzardā magister mi
10 litum in Babylonem. ¶ Et de plebe pau-
perum, qui nihil penitus habebant, 'di-
C misit Nabuzardā magister militū in ter
ra-Iuda: & dedit eis vineas & cisternas
11 in die illa. ¶ Pręceperat aūt Nabuchodo
nosor rex Babylonis de Ieremia Nabu-
12 zardan magistro militū, dicens: ¶ Tolle
illum, & pone super eum oculos tuos,
nihilque ei mali facias: sed vt volueris,

*Nabu & Sesbi 16
13 sic facias ei. ¶ Misit ergo Nabuzardã prĩ
ceps militiæ, & *Nabusezbaz' & Rab-sa-
res, & Neregel, & Seréser, & Reb-mag, &
14 oés optimates regis Babylonis, ¶ miserũt
& tulerunt Ieremiã de vestibulo carce-
D ris, & tradiderũt eũ Godoliç filio Ahicã
filij Saphã, vt intra et in domũ, & habi
15 taret in pplõ. ¶ Ad Ieremiã aũt fact⁹ fue-
rat sermo Dñi, cùm clausus esset in ve-
16 stibulo carceris, dicẽs, ¶ Vade, & dic Ab-
demélech Æthiopi, dicẽs, Hæc dicit Do
minus exercituũ Deus Israël, Ecce, ego
inducam sermones meos super ciuitatẽ
hanc in malũ, & non in bonũ: & erunt
17 in cõspectu tuo in die illa. ¶ Et liberabo
te in die illa, ait Dñs: & non traderis in
18 manus virorũ quos tu formidas: ¶ Sed
eruens liberabo te, & gladio nõ cades:
sed erit tibi anima tua in salutem, quia
in me habuisti fiduciam, ait Dominus.

CAP. XL.

1 SErmo q factus est ad Ieremiã à Dño,
A postq̃ dimissus est à Nabuzardã ma
gistro militiæ de Rama, qñ tulit eũ vin
ctum catenis in medio oĩum q migra-
bant de Ierlm, & Iuda, & ducebantur
2 in Babyloné. ¶ Tollẽs ergo princeps mi-
litiæ Ieremiam, dixit ad eũ, Dñs Deus
tuus locut⁹ est malũ hoc sup locũ istũ,
3 ¶ & adduxit: & fecit Dñs sicut locutus
est: quia peccastis Dño, & non audistis
vocẽ eius, & factus est vobis sermo hic.
4 ¶ Nunc ergo ecce solui te hodie de cate-
nis q sunt in manibus tuis: si placet tibi
vt venias mecũ in Babyloné, veni: & po
nã oculos meos sup te: si aũt displicet
tibi venire mecũ in Babylonem, reside:
ecce oĩs terra in cõspectu tuo est, quod
elegeris, & quò placuerit tibi vt vadas,
5 illuc perge. ¶ Et mecum noli venire: sed
B habita apud Godoliã filiũ Ahicam filij
Saphã: quem proposuit rex Babylonis
ciuitatibus Iudæ: habita ergo cũ eo in
medio populi: vel quòcunq; placuerit
tibi vt vadas, vade. Dedit quoq; ei ma-
gister militiæ cibaria, & munuscula, &
6 dimisit eũ. ¶ Venit aũt Ieremias ad Go-
doliam filium Ahicam in Masphath:
& habitauit cũ eo in medio populi qui
7 relictus fuerat in terra. ¶ Cùmq; audis-
sent oés principes exercitus, qui dispersi
fuerãt per regiones, ipsi & socij eorum,
q̃ præfecissẽt rex Babylonis Godoliã fi-
lium Ahicam terræ: & q̃ commẽdasset
ei viros, & mulieres, & paruulos, & de
pauperibus terræ q non fuerant transla
8 ti in Babylonem: ¶ Venerunt ad Godo-
C liã in Masphath, & Ismahel filius Na-
thaniæ, & Iohanã, & Ionathan, filij Ca-
ree, & Sareas fili⁹ Thanehumeth, & filij
Ophi q erant de Nethophathi, & Iezo-
nias filius Maachathi, ipsi & viri eorũ. 4. Re. 25 f. 24.
9 ¶ Et iurauit eis Godolias filius Ahicã fi
lij Saphan, & comitibus eorum, dicens,
Nolite timere seruire Chaldæis: habita
te in terra, & seruite regi Babylonis, &
10 bene erit vobis. ¶ Ecce ego habito in Ma
sphat, vt rñdeam pcepto Chaldæorum,
qui mittuntur ad nos: vos aũt colligite
vindemiam, & messem & oleum, & cõ-
dite in vasis vestris: & manete in vrbib⁹
11 vestris quas tenetis. ¶ Sed & oés Iudæi q
erant in Moab, & in *filiis' Ammon, & *filiis
in Idumæa, & in vniuersis regionibus,
audito q̃ dedisset rex Babylonis reliqas
in Iudæa, & q̃ præposuisset super eos
Godoliam filium Ahicam filiis Saphã:
12 ¶ reuersi sunt inquam omnes Iudæi de
D vniuersis locis ad quę profugerant, &
venerunt in terram Iuda ad Godoliam
in Masphat: & collegerunt vinum, &
13 messem multam nimis. ¶ Iohanan au-
tem filius Caree, & oés principes exerci
tus, qui dispersi fuerant in regionibus,
venerunt ad Godoliam in Masphath.
14 ¶ Et dixerunt ei, Scito, q̃ Baalis rex filio-
rum Ammon misit Ismahel filium Na
thaniç percutere aĩam tuam. Et nõ cre-
15 didit eis Godolias filius Ahicam. ¶ Io-
hanan autem filius Caree dixit ad Go-
doliam seorsum in Masphath loquens,
Ibo, & percutiam Ismahel filium Na-
thaniæ nullo sciente: ne interficiat ani
mam tuam, & dissipentur oés Iudæi
qui congregati sunt ad te, & peribunt
16 reliquiæ Iuda. ¶ Et ait Godolias filius
Ahicam ad Iohanan filium Caree, No-
li facere verbum hoc: falsum enim tu
loqueris de Ismahel.

CAP. XLI.

1 ET factũ est ĩ mense septimo, venit If
A mahel fili⁹ Nathaniç, filij Elisama
de semine regali, & optimates regis, &
decem viri cũ eo, ad Godoliam filium
Ahicã in Masphath: & comederunt ibi
2 panes simul in Masphat. ¶ Surrexit au-
tem Ismahel filius Nathaniç, & decem
viri qui cũ eo erant, & percusserunt Go
doliam filium Ahicam filij Saphan gla
dio, & interfecerunt eũ, quem pręfece-

3 rat rex Babylonis terrę.⁋Oés quoque Iu
dęos q erát cum Godolia in Masphath,
& Chaldæos qui reperti sunt ibi, & vi-
4 ros bellatores percussit Ismahel. ⁋Secú
do autem die postquá occiderat Godo-
5 liam nullo adhuc sciente.⁋ Venerút vi-
ri de Sichem, & de Silo, & de Samaria
octoginta viri: rasi barba, & scissis vesti-
bus, & squalentes: & munera & tus ha-
bebát in manu, vt offerrent in domo
6 Dñi. ⁋ Egressus ergo Ismahel filius Na-
B thanię in occursum eorú de Masphath,
incedens & plorans ibat: cú aút occur-
risset eis, dixit ad eos, Venite ad Godo-
7 liá filiú Ahicam. ⁋ Qui cú venissent ad
mediú ciuitatis, interfecit eos Ismahel
filius Nathanię circa medium laci, ipse
8 & viri qui erant cum eo. ⁋Decé auté vi-
ri reperti sunt inter eos, q dixerunt ad
Ismahel, Noli occidere nos. qa habemꝰ
thesauros in agro, frumenti, & hordæi,
& olei, & mellis. Et cessauit: & non in-
9 terfecit eos cum fratribus suis. ⁋ Lacus
autem in quem proiecerat Ismahel om
nia cadauera virorum quos percussit ꝓ
pter Godoliá, ipse est qué fecit rex Asa,
propter Baasa regé Israël: ipsum reple-
10 uit Ismahel filius Nathanię occisis. ⁋ Et
C captiuas duxit Ismahel oés reliquias po
puli qui erant in Masphath: filias regis,
& vniuersum populum qui remanserat
in Masphath: quos cómendauerat Na-
buzardan princeps militiæ, Godolię fi-
lio Ahicam. Et cepit eos Ismahel filius
Nathaniæ: & abijt, vt transiret ad filios
11 Ammon. ⁋Audiuit auté Iohanan filius
Caree, & oés principes bellatorú qui e-
rant cum eo, oé malum quod fecerat Is
12 mahel filius Nathanię. ⁋ Et assumptis
vniuersis viris, profecti sunt vt bellarét
aduersum Ismahelem filium Natha-
niæ, & inuenerunt eum ad aquas mul-
13 tas quæ sunt in Gabaő. ⁋Cumq; vidisset
D oís populus qui erat cú Ismahel, Ioha-
ná filium Caree, & vniuersos principes
bellatorum qui erant cú eo, lætati sunt.
14 ⁋ Et reuersus est omnis populus, quem
ceperat Ismahel, in Masphath: reuersus-
15 que abijt ad Iohanan filiú Caree. ⁋Isma
hel aút filius Nathanię fugit cú octo vi
ris à facie Iohanan, & abijt ad filios Am
16 mon. ⁋Tulit ergo Iohanan filius Caree,
& omnes principes bellatorú qui erant
cum eo, vniuersas reliquias vulgi, quas
reduxerant ab Ismahel filio Nathaniæ
de Masphath, postquá ꝑcussit Godoliá
filium Ahicam: fortes viros ad ꝑlium,
& mulieres, & pueros, & eunuchos
17 quos reduxerat de Gabaő. ⁋Et abierút,
& sederunt peregrinantes in Chamaá,
quæ est iuxta Beth-léhem: vt pergerent,
18 & introirent Ægyptum ⁋ à facie Chal-
dæorum. timebant enim eos, quia per-
cusserat Ismahel filius Nathaniæ Godo
liam filium Ahicam, quem præposue-
rat rex Babylonis in terra Iuda.

CAP. XLII.

1 ET accesserunt oés principes bellato-
A rum, & Iohanan filius Caree, & Ie-
zonias filius 'Osaiæ', & reliquú vulgus Iesia 8. Osia 6.
2 à paruo vsque ad magnum: ⁋Dixerunt-
que ad Ieremiá ꝓphetá, Cadat oratio
nr̃a in cóspectu tuo: & ora ꝓ nobis ad
Dñm Deú tuú ꝓ vniuersis reliquijs istis
qa derelicti sumus pauci de pluribꝰ, si-
3 cut oculi tui nos intuent. ⁋Et annúciet
nobis Dñs Deus tuus viá ꝑ quá ꝑgamꝰ,
4 & ỽbú qđ faciamꝰ. ⁋Dixit aút ad eos Ie
remias ꝓpheta, Audiui: ecce ego oro ad
Dñm Deú vestrú ſm ỽba vestra. oé ver
bum quodcunque rñderit mihi, indica
5 bo vobis: nec celabo vos quicquá. ⁋ Et il
li dixerunt ad Ieremiá, Sit Dñs inter nos
testis ỽitatis & fidei, si non iuxta omne
ỽbum in quo miserit te Dñs Deus tuus
6 ad nos, sic faciemus. ⁋Siue bonum est, si
ue malum, voci Dñi Dei nostri ad qué
mittimus te, obediemus: vt bene sit no
bis cú audierimus vocem Dñi Dei nr̃i:
7 ⁋Cú aút cópleti essent decé dies, factum
B est verbum Dñi ad Ieremiam. ⁋ Voca-
8 uitq; Iohanan filium Caree, & omnes
principes bellatorum, qui erant cum eo
& vniuersum populum à minimo vsq;
9 ad magnum. ⁋Et dixit ad eos, Hæc dicit
Dñs Deus Israël, ad quem misistis me,
vt prosternerem preces vestras in con-
10 spectu eius, ⁋ Si quiescentes manseritis
in terra hac, ædificabo vos, & non de-
struam: plantabo, & non euellam: iam
enim placatus sum sup malo quod fe-
11 ci vobis. ⁋Nolite timere à facie regis Ba-
bylonis, quem vos pauidi formidatis:
nolite metuere eú, dicit Dñs: qa vobis-
cú sum ego, vt saluos vos faciá, & eruá
12 de manu eius. ⁋& dabo vobis misericor
dias, & miserebor vestri, & habitare vos
13 faciam in terra vestra. ⁋Si auté dixeritis
C vos, Non habitabimus in terra ista, nec
14 audiemus vocem Dñi Dei nostri, ⁋ di-

centes.

cētes, Nequaquam, ſed ad terram-Ægy-
pti pergemus: vbi nō videbimus bellū,
& clāgorē tubę non audiemus, & famē
non ſuſtinebimus: & ibi habitabimus.
15 ꝑ Propter hoc nūc audite verbū Dñi reli
quię Iuda: Hæc dicit Dñs exercituum,
Deus Iſraël: Si poſueritis faciem veſtrā,
vt ingrediamini Ægyptū, & intraueritis
16 vt ibi habitetis: ꝑ gladius quem vos for-
midatis, ibi comprehendet vos in terra
Ægypti: & fames ꝓ qua eſtis ſoliciti, ad-
hærebit vobis in Ægypto, & ibi morie-
17 mini. ꝑ Oēſque viri q̄ poſuerint faciem
ſuam vt ingrediantur Ægyptū vt habi-
tent ibi, morientur gladio, & fame, &
peſte: nullus de eis remanebit, nec effu
giet à facie mali q̄d ego afferā ſuper eos.
18 ꝑ Quia hęc dicit Dñs exercituū, Deus Iſ-
D raël, Sicut cōflatus eſt furor meus, & in-
dignatio mea ſuper habitatores Ierl̃m:
ſic conflabitur indignatio mea ſuꝑ vos
cum ingreſſi fueritis Ægyptū: & eritis in
iuſiurandum, & in ſtuporē, & in male-
dictū, & in opprobriū: & nequaquā vl-
19 trà videbitis locū iſtū. ꝑ Verbū Dñi ſuꝑ
vos reliquię Iuda: nolite ītrare Ægyptū:
Sciētes ſcietis q̄a obteſtatus ſum vos ho
20 die, ꝑ q̄a decepiſtis aīas veſtras. vos eni
miſiſtis me ad Dñm Deū ᵃnoſtrumᵃ di-
cētes, Ora pro nobis ad Dñm Deum no-
ſtrum, & iuxta oīa quæcunque dixerit
tibi Dñs Deus noſter, ſic annūtia nobis,
21 & faciemus. ꝑ Et annūtiaui vobis hodie
& non audiſtis vocē Dñi Dei veſtri ſuꝑ
vniuerſis pro quibus miſit me ad vos.
22 ꝑ Nunc ergo ſcientes ſcietis quia gladio
& fame & peſte moriemini in loco ad
quem voluiſtis ītrare vt habitaretis ibi.

ᵃ veſtrum
5.

CAP. XLIII.

1 FActum eſt autem, cū compleſſet Ie-
A remias loquens ad ppl̃m vniuerſos
ſermones Dñi Dei eorum, pro quibus
miſerat eum Dñs Deus eorum ad illos,
2 oīa verba hæc: ꝑ dixit Azarias filius ᵃIo-
ſiæᵃ, & Iohanā filius Caree, & oēs viri ſu
perbi, dicentes ad Ieremiā, Mendacium
tu loqueris: non miſit te Dñs Deus no-
ſter: dicēs, Ne ingrediamini Ægyptū: vt
3 habitetis illic. ꝑ Sed Baruch filius Nerię
incitat te aduerſum nos, vt tradat nos ī
manus Chaldęorū vt interficiat nos, &
4 traduci faciat in Babylonē. ꝑ Et nō audi
B uit Iohanan filius Caree, & oēs pricipes
bellatorū, & vniuerſus ppl̃s, vocem Dñi
5 vt manerēt ī terra-Iuda: ꝑ Sed tollens Io-

ᵃ Oſaię 4.
Oſaię 6.

hanā filiꝰ Caree, & vniuerſi prīcipes bel
latorū vniuerſos reliquiarum Iuda, qui
reuerſi fuerāt de cūctis Gentibꝰ ad quas
fuerant antè diſperſi, vt habitarent in
6 terra-Iuda: ꝑ viros & mulieres, & par-
uulos, & filias regis: & oēm aīam quam
reliquerat Nabuzardan princeps mili
tiæ cum Godolia filio Ahicā filij Saphā
& Ieremiam ꝓphetā, & Baruch filium
7 Neriæ. ꝑ Et ingreſſi ſunt terrā-Ægypti, q̄a
C nō obedierunt voci Dñi: & venerunt vſ
8 que ad Taphnis. ꝑ Et factꝰ eſt ſermo Dñi
9 ad Ieremiā in Taphnis, dicens, ꝑ Sume
lapides grādes in manu tua, & abſcōdes
eos in crypta, quę eſt ſub muro lateritio
in porta domus Pharaonis in Taphnis:
10 cernētibꝰ viris Iudæis. ꝑ Et dices ad eos,
Hęc dicit Dñs exercituū Deus Iſraël: Ec
ce, ego mittā, & aſſumā Nabuchodono-
ſor regē Babylonis ſeruū meū: & ponā
thronū eius ſuper lapides iſtos quos ab
ſcondi, & ſtatuet ſoliū ſuum ſuper eos.
11 ꝑ Veniensq; percutiet terram-Ægypti:
D quos in mortem, in mortē: & quos in
captiuitatē, in captiuitatem: & quos in
12 gladium, in gladium. ꝑ Et ſuccēdet ignē
in delubris deorū Ægypti, & cōburet ea
& captiuos ducet illos: & amicietur ter
ra Ægyptiᵃ, ſicut amicitur paſtor pallio
13 ſuo: & egrediet̃ inde ī pace. ꝑ Et cōteret
ſtatuas domꝰ Solis q̄ ſūt in terra-Ægypti
& delubra deorū Ægypti cōburet igni.

CAP. XLIIII.

1 VErbum quod factū eſt ad Ieremiā,
A ad oēs Iudæos q̄ habitabant in ter
ra Ægypti, habitantes in Magdalo, & in
Taphnis, & ī Memphis, & in terra Pha
2 tures, dicens, ꝑ Hæc dicit Dñs exercituū
Deus Iſraël, Vos vidiſtis oē malū iſtud
quod adduxi ſuper Ierl̃m. & ſuꝑ oēs vr
bes Iuda: & ecce deſertæ ſunt hodie, &
3 non eſt in eis habitator: ꝑ Propter ma-
litiam quam fecerunt, vt me ad iracun
diam prouocarent, & irent, & ſacrifica-
rent, & colerent deos alienos quos ne-
4 ſciebāt & illi & vos et pr̃es veſtri. ꝑ Et mi
ſi ad vos oēs ſeruos meos prophetas de
nocte conſurgens, mittenſq; & dicens:
Nolite facere verbū abominationis hu
5 iuſcemodi quā odiuiᵃ. ꝑ Et non audie-
runt, nec inclinauerunt aurē ſuā vt con
uerterentur à malis ſuis, & nō ſacrifica-
6 rent dijs alienis. ꝑ Et cōflata eſt indigna
B tio mea & furor meus: & ſuccēſa eſt in
ciuitatibus Iuda, & in plateis Ierl̃m; &

ᵃ 22.

versæ sunt in solitudinem & vastitaté
7 ſm diem hanc. Et nunc hæc dicit Dñs
exercituum Deus Israël. Quare vos faci
tis malum grande hoc contra aïas ve- —8.
stras: vt intereat ex vobis vir & mulier,
paruulus & lactens de medio Iudæ, nec
relinquatur vobis quicquam residuū.
8 Prouocantes me in operibus manuū
vestrarum, sacrificando dijs alienis in
Terra-Ægypti, in quam ingressi estis vt
habitetis ibi: & dispereatis, & sitis in
maledictioné & in opprobriū cunctis
9 gentib⁹ terrę? Nunquid obliti estis ma
la patrum vestrorum, & mala regū Iu-
da, & mala vxorū eius, & mala vestra, * eorum 4.
& mala vxorum vestrarum, q̄ fecerunt
in terra Iuda, & in regionibus Ierſem?
10 Non sunt mundati vsque ad diem hác
& non timuerūt, & non ambulauerūt
in lege Dñi, & in præceptis meis, quæ
dedi coram vobis, & coram patribus ve
11 stris. Ideo hæc dicit Dñs exercituum ‖ Amos 9 a 4. Inf. g, 27.
C Deus Israël, ‖ Ecce ego ponā faciē meam
in vobis in malum: & disperdā oém Iu
12 dá. Et assumam reliquias Iudæ, qui po
suerunt facies suas vt ingrederent Terrā
Ægypti, & habitarent ibi: & cōsument
oés in Terra-Ægypti: cadent in gladio
& in fame: & consumentur à minimo
vsq; ad maximū, in gladio & in fame
morientur: & erunt in iusiurandum &
in miraculū, & in maledictioné, & in
13 opprobriū. Et visitabo *habitatores ter *super 4.
ræ-Ægypti, sicut visitaui sup Ierſm: in
14 gladio et fame et peste. Et non erit qui
effugiat, et sit residu⁹ de reliquijs Iudęo-
rū q vadūt vt peregrinentur in terra-
Ægypti: et reuertant in Terrā Iuda ad
quam ipsi eleuant aïas suas, vt reuertan
tur et habitent ibi, non reuertentur ni
15 si q fugerint. Rñderūt aūt Ieremię oés
D viri sciétes quod sacrificarent vxores eo
rum dijs alienis: et vniuersæ mulieres
quarum stabat multitudo grandis: et
oīs ppſs habitantium in Terra-Ægypti
16 in Phathures, dicétes: Sermonem qué
loquutus es ad nos in nomine Dñi nō
17 audiemus ex te: ‖ sed facientes facie- ‖ Sup. 7. d 18.
mus oé v̄bum quod egreditur de ore
nostro, vt sacrificemus reginæ cæli, et li
bemus ei libamina, sicut fecimus nos
et patres nři, reges nři et principes nři
in vrbibus Iuda, et in platéis Ierusalé
et saturati sumus panibus, et bene no-
bis erat, malumque non vidimus.

18 Ex eo aūt tpe quo cessauimus sacrifi ca
re reginæ cæli, et libare ei libamina, in
digemus oībus, et gladio et fame con-
19 sumpti sumus. ‖ Quod si nos sacrifica- ‖ Sup. 7 d 18.
E mus reginæ cæli, et libamus ei libami-
na: nūquid sine viris nostris fecimus ei
placentas ad colendum eam, et libádū
20 ei libamina? Et dixit Ieremias ad oém
ppſm, aduersum viros, et aduersum mu
lieres, et aduersum vniuersam plebé, q
21 rñderant ei v̄bum, dicens, Nunquid
non sacrificium quod sacrificastis in ci
uitatibus Iuda et in platéis Ierſm vos
et patres vestri, reges vestri et principes
vestri et populus terræ, horum recorda-
tus est Dñs, et ascendit super cor eius?
22 Et nō poterat Dñs vltrà portare pp ma
litiā studiorū vestrorū, et pp abomina-
tiones quas fecistis: et facta est terra ve-
stra in desolationé, et in stuporem et in
maledictū eò q͏ non sit habitator, sicut
23 est dies hęc. Propterea q͏ sacrificaueri-
tis idôlis, et peccaueritis Dño: et non au
dieritis vocem Dñi, et in lege et in præ-
F ceptis, et in testimonijs eius non ambu-
laueritis: idcirco euenerunt vobis mala
24 hęc, sicut est dies hæc. Dixit auté Iere-
mias ad oém ppſm et ad vniuersas mu-
lieres: Audite verbū Dñi oīs Iuda, qui
25 estis in terra-Ægypti: Hæc inquit Dñs
exercituum Deus Israël dicens, Vos et
vxores vestræ locuti estis ore vestro, et
manibus vestris implestis, dicentes, Fa-
ciamus vota nostra quæ vouim⁹, vt sa-
crificemus reginæ cæli, et libemus ei li-
bamina, implestis vota vestra, et ope p-
26 petrastis ea. Ideo audite v̄bū Dñi oīs
Iuda, q habitatis in terra-Ægypti, Ecce
ego iuraui in nomine meo magno, ait
dñs: q a nequaquam vltrà vocabitur no
men meum ex ore oīs viri Iudæi dicétis,
Viuit Dñs Deus, in omni terra-Ægypti.
27 Ecce ego vigilabo super eos in malum, Sup. c. 11
et non in bonum: et consumentur oés
G viri Iuda qui sunt in Terra Ægypti, gla
dio et fame, donec penitus consumant.
28 Et qui fugerint gladium, reuertentur
de Terra-Ægypti in terram Iuda viri
pauci, et scient omnes reliquię Iuda in
gredientium Terram-Ægypti, vt habi-
tét ibi, cuius sermo compleatur, me⁹, an
29 illorum. Et hoc vobis signum, ait Dñs,
q͏ visitem ego super vos in loco isto: vt
sciatis quia verè complebuntur sermo-
30 nes mei, contra vos in malū. Hęc dicit

Dominus,

Dominus, Ecce ego tradam Pharaonem
Ephree regẽ Ægypti in manu inimico-
rũ eius, & in manu quærentiũ aĩam il-
lius: sicut tradidi Sedeciam regem Iuda
in manu Nabuchodonosor regis Baby
lonis inimici sui,& quærentis aĩam ei⁹.

CAP. XLV.

1 A VErbum qđ loquutus est Ieremia
propheta ad Baruch filiũ Neriç, cũ
scripsisset ṽba hæc in libro ex ore Iere-
miæ, anno quarto Ioacim filij Iosiæ re
2 gis Iuda, dicẽs: ¶Hæc dicit Dñs De⁹ Isrl̃
3 ad te Baruch, ¶Dixisti: Væ misero mihi
qm̃ addidit Dñs dolorem dolori meo:
laboraui in gemitu meo, & requiẽ non
4 inueni, ¶Hæc dicit Dñs: Sic dices ad eũ:
B Ecce, quos ædificaui, ego destruo: &
quos plantaui, ego euello, & vniuersam
5 terram hanc. ¶Et tu quæris tibi grãdia?
noli quærere, quia ecce ego adducã ma-
lum super oẽm carnem, ait Dñs: & da-
bo tibi animam tuam in salutem in o-
mnibus locis ad quæcunq; perrexeris.

CAP. XLVI.

1 A QVod factum est verbum Dñi ad Ie
remiam ꝓphetã contra gentes,
2 ¶ad Ægyptũ aduersum exerci
tum Pharaonis Nechao regis Ægypti, q
erat iuxta fluuium Eupráten in Char-
camis, quẽ percussit Nabuchodonosor
rex Babylonis, in quarto anno Ioacim
3 filij Iosiæ regis Iudę. ¶Præparate scutũ,
4 & clypeũ, & ꝓcedite ad bellũ. ¶Iungite
equos, & ascẽdite equites: state in galeis
5 polite lãceas, induite vos loricis. ¶Quid
igit? vidi ipsos pauidos & terga vertẽtes,
B fortes eorũ cęsos: fugerũt cõciti, nec re
6 spexerũt, terror vndiq; ait Dñs. ¶Nõ ᵃfu-
giat velox, nec saluari se putet fortis. ᵃfugiet.
Ad Aquilonem iuxta flumen Euphrá-
7 ten victi sunt, & ruerunt. ¶Quis est iste,
q quasi flumen ascendit: & veluti flu-
8 uiorũ intumescũt gurgites eius? ¶Ægy-
ptus, fluminis instar ascẽdit, & velut flu
mina mouebunt fluct⁹ ei⁹, & dicet: As-
cẽdẽs operiã terrã: pdã ciuitatẽ, & habi-
9 tatores eius. ¶Ascẽdite equos, & exultate
in curribus, & procedant fortes, Æthio
pia & Lybies tenentes scutum, & Lydij
10 arripiẽtes, et iacientes sagittas. ¶Dies au
tem ille Dñi Dei exercituum, dies vltio
nis, vt sumat vindictã de inimicis suis
C deuorabit gladius, & saturabit, et ine-
briabitur sanguine eorum, victima eñi
Dñi Dei exercituum in terra Aquilonis
11 iuxta flumen Euphráten. ¶Ascende in
Galaad et tolle resinam virgo filia Ægy
pti: frustra multiplicas medicamina, sa
12 nitas nõ erit tibi. ¶Audierũt Gẽtes igno
miniã tuam, et vlulatus tuus repleuit
terrã: qa fortis impegit in fortẽ, et am-
13 bo pariter cõciderunt. ¶Verbum quod
locutus est Dñs ad Ieremiam prophetã,
super eo ꝙ venturus esset Nabuchodo-
nosor rex Babylonis, et percussurus ter
14 ram Ægypti. ¶Annuntiate Ægypto, et
auditum facite in Magdalo, et resonet
D in Memphis, et in Taphnis: dicite, Sta, et
ꝑpara te: quia deuorabit gladius ea q̃ ꝑ
15 circuitum tuum sunt. ¶Quare cõputruit
fortis tuus? non stetit: qm̃ Dñs subuertit
16 eum. ¶Multiplicauit ruentes, ceciditq;
vir ad proximum suum, et dicent: Sur-
ge, et reuertamur ad ppl̃m nr̃um et ad
terram natiuitatis nostræ, à facie gladij
17 columbæ. ¶Vocate nomen Pharaonis
regis Ægypti tumultum, adduxit tẽpus.
18 ¶Viuo ego (inquit rex, dñs exercituum
nomen eius) qm̃ sicut Thabor in mon
tibus, et sicut Carmelus in mari, veniet.
19 ¶Vasa transmigrationis fac tibi habita-
E trix filia Ægypti: quia Memphis in soli
tudinem erit, et deseretur, et inhabita-
20 bilis erit. ¶Vitula elegans atque formo-
sa Ægyptus: stimulator ab Aquilone ve
21 niet ei. ¶Mercenarij quoq; ei⁹ q ṽsabã
tur in medio eius, quasi vituli saginati
ṽsi sunt, et fugerũt simul, nec stare po-
tuerũt, qa dies interfectionis eorum ve
22 nit sup eos, tp̃s visitationis eorũ. ¶Vox
eius quasi æris sonabit: qm̃ cũ exercitu
properabunt, et cum securibus venient
23 ei, quasi cædentes ligna. ¶Succiderunt
F saltum eius, ait Dñs, qui supputari non
potest: multiplicati sunt super locustas.
24 et non est eis numerus. ¶Confusa est fi-
lia Ægypti, et tradita in ᵃmanum populi ᵃ manu
25 li Aquilonis. ¶Dixit Dñs exercituũ De⁹ s.
Israël. Ecce, ego visitabo super tumultũ
Alexandriæ, et super Pharaonem, et su-
per Ægyptum, et super deos eius, et sup
reges eius: et super Pharaonem, et super
26 eos qui confidunt in eo. ¶Et dabo eos
in ᵃmanum quærentium animam eo-
rum, et in ᵃmanum Nabuchodonosor ᵃ manu
regis Babylonis, et in ᵃmanum seruorũ s.
eius: et post hæc habitabit sicut diebus
27 pristinis, ait Dñs. ¶Es tu ne timeas serue Esa.43.a.
G meus Iacob, et ne paueas Israël: quia ec 44.a.
ce ego saluum te faciam de lõginquo, Sup. 30.
a.

et ſemen tuũ de terra captiuitatis ſuæ:
& reuertetur Iacob, & requieſcet, & ꝓ-
ſperabitur, & non erit qui exterreat eũ.
28 ¶Et tu noli timere ſerue meus Iacob, ait
Dñs: quia tecum ego ſum, quia ego con
ſumã cunctas gentes ad quas eieci te: te
verò non cõſumam, ſed caſtigabo te in
iudicio, nec quaſi innocenti parcã tibi.

CAP. XLVII.

1 QVod factum eſt verbum Dñi ad Ie
A remiam ꝓphetã contra Palæſti-
nos, antequã pcuteret Pharao
2 Gazam: ¶Hæc dicit Dñs, Ecce aquæ aſcẽ
dunt ab Aquilone, & erunt quaſi torrẽs
inundans: & operient terram & pleni-
tudinem eius, vrbem & habitatores eiꝰ:
B clamabunt homines, & *vlulabunt oẽs
3 habitatores terræ à ſtrepitu pompę ar-
morũ & bellatorũ eius, à commotione
quadrigarum eius, & multitudine rota
rũ illius. Non reſpexerunt patres filios
4 manibus diſſolutis, ¶ꝓ aduentu diei in
C quo vaſtabunt oẽs Philiſthijm, & diſſi-
pabit Tyrus & Sidõ cum oĩbus reliquis
auxilijs ſuis, depopulatus eſt enim Dñs
Palęſtinos, reliquias inſulę Capadocię.
5 ¶Venit caluitium ſuper Gazam: conti-
cuit Aſcalon, & reliquię vallis earũ, vſ-
6 quequo concidêris. ¶O mucro Dñi? vſ-
D quequo non quieſces? ingredere in vagi
7 nam tuam: refrigerare, & ſile. ¶Quomõ
quieſcet cum Dñs præceperit ei aduer-
ſus Aſcalonẽ, & aduerſum maritimas
eius regiones, ibique condixerit illi.

*vlulabit omnis habitator ſ.

CAP. XLVIII.

1 AD Moab, Hæc dicit Dñs exercituũ
A Deus Iſraël, Væ ſuper Nabo, quo-
niam vaſtata eſt & confuſa: capta eſt Ca
riathâim: confuſa eſt fortis, & tremuit.
2 ¶Non eſt vltrà exultatio in Moab cõtra
Heſebon: cogitauerunt malum, Venitẽ,
& diſperdamus eã de gente: ergo ſilens
3 conticeſces, ſequeturq; te gladius. ¶Vox
clamoris de Oronâim, vaſtitas, & cõtri-
4 tio magna. ¶Cõtrita eſt Moab: annũtia-
5 te clamorẽ paruulis eius. ¶Per aſcẽſum
enĩ Luith plorans aſcendet in fletu: qm̃
in deſcẽſu Oronâim hoſtes vlulatum
6 contritionis audierunt. ¶‖Fugite, ſalua-
te aĩas veſtras: & eritis quaſi myricæ in
7 deſertò. ¶Pro eo enim ꝙ habuiſti fidu-
ciam in munitionibus tuis, & in the-
ſauris tuis, tu quoq; capieris: & ibit Cha
mos in transmigrationẽ, ſacerdotes eiꝰ,
8 & principes eius ſimul. ¶Et veniet p̃do

‖Sup. 17. a. 6. Sup. 17. a. 5.

B ad oẽm vrbẽ, & vrbs nulla ſaluabit: &
peribũt valles, & diſſipabunt cãpeſtria,
9 qm̃ dixit Dñs: ¶Date florẽ Moab, quia
florẽs egredietur: & ciuitates eius deſer
10 tæ erunt & inhabitabiles. ¶Maledictus
qui facit opus dñi fraudulenter, & ma
ledictus qui prohibet gladiũ ſuũ à ſan-
11 guine. ¶Fertilis fuit Moab ab adoleſcen
tia ſua, & requieuit in fæcibus ſuis: nec
trãsfuſus eſt de vaſe in vas, & in trãſmi
grationẽ nõ abijt: idcirco permanſit gu
ſtus eius in eo, & odor eius non eſt im-
12 mutatus. ¶Propterea ecce dies veniũt, di
cit Dñs: & mittã ei ordinatores & ſtrato
res lagunculãrũ, & ſternent eũ: & vaſa
eiꝰ exhaurient, & lagunculas eorũ colli
13 dẽt. ¶Et cõfundet Moab à Chamos, ‖ ſi-
cut confuſa eſt domus Iſrl̃ à Beth-él, in
14 qua habebat fiduciã. ¶Quõ dicitis: ‖For
tes ſumus, & viri robuſti ad p̃liandum?
15 ¶Vaſtata eſt Moab, & ciuitates illiꝰ *ſuc
C cenderũt: & electi iuuenes eiꝰ deſcẽde-
rũt in occiſionẽ: ait rex, Dñs exercituũ
16 nomẽ eius. ¶Prope eſt interitus Moab, vt
veniat: malũ eiꝰ velociter accurret ni-
17 mis. ¶Cõſolamini eum oẽs q eſtis in cir
cuitu eiꝰ: & vniuerſi q ſcitis nomẽ eius,
dicite: Quõ cõtracta eſt virga fortis, ba-
18 culus glorioſus? ¶Deſcende de gloria, &
ſede in ſiti habitatio filiæ Dibon: qm̃
vaſtator Moab *aſcẽdet ad te, diſſipabit
19 munitiones tuas. ¶In via ſta, & ꝓſpice
habitatio Aroër: interroga fugiẽtẽ: & ei
20 q euaſit, dic: Quid accidit? ¶Cõfuſus eſt
Moab, qm̃ victus eſt: vlulate, & clama-
te, annuntiate in Arnon qm̃ vaſtata eſt
21 Moab. ¶Et iudiciũ venit ad terrã campe
ſtrẽ: ſup Helon, & ſup Iaſa, & ſup Me-
22 phâath, ¶& ſup Dibon, & ſup Nabo, &
D ſup domũ Deblathâim, ¶& ſup Caria-
23 thâim, & ſup Beth-gamul, & ſup Beth-
24 maõ, ¶& ſup Carioth, & ſup Boſra: & ſu
per oẽs ciuitates terræ Moab, q longè &
25 ꝓpè ſunt. ¶Abſciſſum eſt cornu Moab,
& brachium eius contritum eſt, ait Do
26 minus. ¶Inebriate eum, qm̃ contra Do-
minum erectus eſt: & allidet manum
Moab in vomitu ſuo, & erit in deriſum
27 etiã ipſe. ¶Fuit enĩ in deriſum tibi Iſraël
quaſi inter fures reperiſſes eũ, ꝓp verba
ergo tua quæ aduerſum illũ locutus es,
28 captiuus ducẽris. ¶Relinquite ciuitates,
& habitate i petra habitatores Moab, et
eſtote quaſi colũba nidificãs in ſummo
29 ore foraminis. ¶Audiuimꝰ ſupbiã Moab

‖3. Re 12 d. 16. g. 29.
‖Iſa. 16 b 6.
*aſcenderunt 14.
*aſcendit

ſuperbus

superbus est valde:sublimitaté eiꝰ & ar
rogantiá, & sup̄biá, & altitudiné cordis
30 eius.¶Ego scio,ait Dñs,iactantiá eius:&
E ꝙ non sit iuxta eá virtus eius, nec iuxta
31 quod poterat conata sit facere. ¶Ideo su
per Moab eiulabo, & ad Moab vniuer-
sam clamabo, ad viros muri fictilis la-
32 mentantes. ¶ De planctu Iazer plorabo
tibi vinea Sabama: ꝓpagines tuę tráſie
rũt mare,, vsq; ad mare Iazer ꝑuenerũt
sup messem tuam , & vindemiam tuá
33 ꝑdo irruit.¶‖Ablata est lętitia & exulta
tio de Carmelo & de terra Moab , & vi-
nũ de torcularibus sustuli,nequaquam
calcator vuę solitum celeusma cátabit.
34 ¶De clamore Hesebõ vsq; Eleale & Iasa,
F dederunt vocé suá:à Segor vsq; ad Oro-
náim vitulam *cõternanté*:aquę quoq;
35 Nemrim pessimę erũt. ¶Et auferam de
Moab,ait Dñs,offerenté in excelsis , &
36 sacrificanté dijs eiꝰ.¶Propterea cor meũ
ad Moab quasi tibia *resonabit : & cor
meũ ad viros muri fictilis dabit sonitũ
tibiarũ : qa plus fecit q̃ potuit, idcirco
37 perierunt.¶‖Oé enĩ caput caluitiũ & oís
barba rasa erit in cunctis manibꝰ colli-
gatio,& super omne dorsum cilitium.
38 ¶Super oia tecta Moab, & in plateis eiꝰ
oís planctus : qm̃ contriui Moab sicut
39 vas inutile,ait Dñs. ¶ Quõ victa est , &
vlulauerunt? quomodo deiecit ceruicé
Moab,& confusus est? eritque Moab in
derisum & in exemplum oíbus in cir-
40 cuitu suo . ¶ Hæc dicit Dñs : Ecce quasi
G Aquila volabit , & extendet alas suas
41 ad Moab.¶Capta est Carioth, & muni-
tiones comprehensæ sunt : & erit cor
fortium Moab in die illa, sicut cor mu
42 lieris parturiétis.¶Et cessabit Moab esse
43 ppl's:qm̃ cõtra Dñm gloriatus est . ¶Pa-
uor & fouea & laqueus super te ô habi-
44 tator Moab dicit Dñs. ¶ ‖ Qui fugerit à
facie pauoris cadet in foueam : & qui
conscéderit de fouea.capietur laqueo ,
adducam enim super Moab annum vi
45 sitationis eorum , ait Dñs . ¶ In vmbra
Hesebon steterũt de laqueo fugientes :
quia ignis egressus est de Hesebõ, & flá-
ma de medio Siõ: & deuorabit partem
Moab,& verticem filiorum tumultus .
46 ¶Vę tibi Moab,peristi popule Chamos
quia comprehensi sunt filij tui,& filiæ
47 tuæ in captiuitaté. ¶Et conuertam capti
uitatem Moab in nouissimis diebus,ait
Dominus.Hucusque iudicia Moab .

CAP. XLIX.

1 AD filios Ammon . Hæc dicit Dñs :
A Nunquid non filij sunt Isrł?aut hę
res non est ei?Cur igitur hæreditate pos
sedit Melchom,Gad:& ppl's eiꝰ in vrbi-
2 bus eius habitauit ? ¶ Ideo ecce dies ve-
niũt dicit Dñs:& auditũ faciá sup Rab
bath filiorũ Ammõ fremitum pręlij,&
erit in *tumultum* dissipata,*filiæq; eiꝰ *tumultũ
igne succéden*,& possidebit Isrł possef- 2.
3 sores suos,ait Dñs. ¶Vlula Hesebõ,:qm̃
vastata est Hai. clamate filię Rabbath ,
accingite vos cilicijs:plangite & circui-
te per sepes : qm̃ Melchom in transmi-
grationé ducet*, sacerdotes eius,& prin-
4 cipes eius simul. ¶Quid gloriaris in val
libꝰ?defluxit vallis tua filia delicata, q̃
cõfidebas in thesauris tuis, & dicebas :
5 Quis veniet ad me?¶ Ecce ego inducá su
B per te terroré,ait Dñs Deꝰ exercituũ, ab
oíbus q̄ sunt in circuitu tuo: & disperge
mini singuli à cõspectu vestro, nec erit
6 q̄ cõgreget fugiétes. ¶Et post hęc reuerti
faciá*captiuos filiorũ Ammõ, ait Dñs . *fugiétes
7 ¶Ad Idumęá.Hęc dicit Dñs exercituũ:
Nunq̄d nõ vltrà est sapiétia in Themá?
perijt cõsiliũ à filijs:inutilis facta est sa-
8 piétia eorũ.¶Fugite & terga vertite , de-
scédite in voraginé habitatores Dedá :
qm̃ ꝑditioné Esau adduxi sup eum, tps
9 visitationis eiꝰ.¶Si vindemiatores venis
sent sup te,nõ reliquissent racemum:‖si
fures in nocte , rapuissent qđ sufficeret
10 sibi.¶Ego verò discooperui Esau,reuela-
ui abscõdita eiꝰ,& celari nõ poterit: va
statũ est semen eiꝰ,& fratres eiꝰ & vicini
11 eiꝰ, & nõ erit.¶Relinque pupillos tuos:
ego faciá eos viuere:& viduæ tuę in me
12 sperabũt.¶Quia hęc dicit Dñs: Ecce, q-
C bus nõ erat iudiciũ vt biberét calicé,bi-
béres bibét:& tu quasi innocés relinquê
ris?non eris innocens,sed bibens bibes.
13 ¶Quia ꝑ memetipsum iuraui, dicit Do
minus ꝙ in solitudiné in opprobriũ,&
in desertũ,& ĩ maledictioné erit Bosra:
& oés ciuitates eiꝰ erũt in solitudines sé
14 piternas.¶‖Auditũ audiui à Dño , & le- ‖Abd. 1.
gatꝰ ad gétes missus est.Cõgregamini,& a.1.
venite cõtra eá, & cõsurgamꝰ in ꝓlium.
15 ¶Ecce enĩ paruulũ dedi te in Gétibꝰ, cõ
16 temptibilem inter homines.¶Arrogãtia
tua decepit te,& superbia cordis tui : q
habitas in cauernis petræ,& apprehédere
niteris altitudiné collis,. cũ exaltaueris Abd. 1.
quasi Aquila nidum tuũ , inde detrahá a.4.

te,

17te, dicit Dñs. ¶Et erit Idumæa deserta: o-
D mnis q̃ trãsibit p̃ eã, stupebit & sibilabit
18 super oẽs plagas eiꝰ. ¶ ‖ Sicut subuersa
est Sodoma & Gomorrha, & vicinę eius
ait Dñs: non habitabit ibi vir, & non in
19colet eam filius hominis. ¶ Ecce quasi
leo ascendet de sup̃bia Iordanis ad pul
chritudinẽ robustã: q̃a subitò currere
faciã eũ ad illã: & q̃s erit electus quẽ p̃-
ponã ei? q̃s enĩ similis mei? & q̃s susti-
nebit me?‖ & q̃s est iste pastor, q̃ resistat
20vultui meo? ¶Propterea audite consiliũ
Dñi q̃d iniit de Edom: & cogitationes
eiꝰ quas cogitauit de habitatoribꝰ The-
man. Si nõ deiecerint eos paruuli gre-
gis, nisi dissipauerint cũ eis habitaculũ
21 eorũ. ¶A voce ruinæ eorũ commota est
terra: clamor in Mari-rubro auditꝰ est
22vocis eiꝰ. ¶Ecce quasi aquila ascendet &
auolabit: & expãdet alas suas sup̃ Bosrã
& erit cor fortiũ Idumęę in die illa, qua
23si cor mulieris parturiẽtis. ¶ Ad Dama-
E scũ. Cõfusa est Emath & Arphad: q̃a au
ditũ pessimũ audierunt, turbati sunt in
mari: p̃ solicitudine q̃escere nõ potuit.
24¶Dissoluta est Damascus, versa est in fu
gã, tremor apprehẽdit eã: angustia & do
lores tenuerunt eam quasi parturientẽ.
25¶Quõ dereliquerunt ciuitatẽ laudabilẽ
26vrbẽ lætitiæ? ¶Ideo cadent iuuenes eius
in platéis eius: & oẽs viri prælii conti-
cescent in die illa, ait Dñs exercituum.
27¶Et succendam ignem in muro Dama-
28sci, & deuorabit mœnia Ben-adad. ¶Ad
Cedar, & ad regna Asor, quę pcussit Na
buchodonosor, rex Babylonis, hęc dicit
Dñs: Surgite, & ascẽdite ad Cedar, & va-
29state filios Orientis. ¶Tabernacula eo-
F rũ & greges eorũ capiẽt pelles eorũ, & o-
mnia vasa eorũ, & camelos eorũ tollent
sibi: & vocabunt super eos formidine
30in circuitu*. ¶Fugite, abite vehementer,
in voraginibus sedete q̃ habitatis Asor,
ait Dñs: iniit enim contra vos Nabucho
donosor rex Babylonis cõsiliũ, & cogita
31uit aduersum vos cogitationes. ‖¶Cõsur-
gite, & ascẽdite ad gentem quietam, &
habitantem confidenter, ait Dñs: non
32ostia, nec vectes eis: soli habitant. ¶Et e-
rũt cameli eorũ in direptionẽ, & multi-
tudo iumentorũ in prędã: & dispergam
eos in oẽm ventum, qui sunt attonsi in
comam: & ex omni confinio eorum ad
33ducam interitum super eos, ait Dñs. ¶Et
erit Asor in habitaculũ draconum, de-

‖Gen. 19. c. 24. Inf. 50. f. 40.
‖Iob. 41. a. 1. Inf. 50. g. 44.
*eius.

serta vsque in æternum, non manebit,
ibi vir, nec incolet eam filius hominis.
34¶Quòd factum est v̄bum Dñi ad Iere-
G miã Prophetã aduersus Ælam in prin-
cipio regni Sedecię regis Iuda, dicens:
35¶Hęc dicit Dñs exercituũ. Ecce ego cõtrĩ
gã arcũ Ælã, & summã fortitudinẽ eorũ.
36¶Et inducã sup̃ Ælã quatuor vẽtos à qua
tuor plagis cęli: & ventilabo eos in oẽs
vẽtos istos: & non erit gens ad quã non
37perueniant profugi Ælam. ¶Et pauere fa
ciã Ælã corã inimicis suis & in cõspectu
quærentium animam eorũ: & adducã
sup̃ eos malũ, irã furoris mei dicit Dñs,
& mittã post eos gladiũ, donec cõsumã
38eos. ¶Et ponam solium meum in Ælam
& perdam inde reges & principes, ait
39Dñs. ¶In nouissimis autem diebꝰ reuer-
ti faciam captiuos Ælam, dicit Dñs.

CAP. L.

1 VErbum quod locutus est dñs de Ba
A bylone, & de terra Chaldęorũ in
2 manu Ieremiæ p̃phetæ. ¶Annũtiate in
gentibꝰ, & auditũ facite, leuate signũ: p̃
dicate, & nolite celare: dicite: Capta est
Babylõ, cõfusus est Bel, victus est Mero-
dach, cõfusa sunt sculptilia eiꝰ, sup̃ata
3 sunt idôla eorũ. ¶Qm̃ ascẽdit cõtra eam
gens ab Aq̃lone, q̃ ponet terrã eius in so
litudinem: & non erit qui habitet in ea
ab homine vsq; ad pecus, & moti sunt
4 & abierũt. ¶ In diebꝰ illis, & in t̃pe illo
ait Dñs, venient filii Israël ipsi & filii
Iuda simul: ambulantes & flentes pro
perabunt, & Dñm Deũ suum quærent.
5 ¶In Sion interrogabũt viam, huc facies
eorũ, venient, & apponentur ad Dñm
fœdere sempiterno, q̃d nulla obliuione
6 delebitur. ¶Grex perditus factus est pp̃ls
meus: pastores eorũ seduxerũt eos: fece-
runtq; vagari in mõtibꝰ: de mõte in col
lem transierunt, obliti sunt cubilis sui.
7 ¶Oẽs q̃ inuenerunt, comederunt eos: &
hostes eorũ dixerũt: Nõ peccauimus: p̃
B eo q̃ peccauerunt Dño decori iustitiæ,
& expectationi patrum eorũ Domino.
8 ¶Recedite de medio Babylonis, & de
terra Chaldæorum egredimini: & esto
9 te quasi hœdi ante gregem. ¶ Qm̃ ecce
ego suscito, & adducã in Babylonẽ con
gregationem gentium magnarũ de ter-
ra Aquilonis: & præparabunt aduersus
eam, & inde capietur: sagitta eiꝰ quasi vi
ri fortis interfectoris, non reuertetur va
10cua. ¶Et erit Chaldęa in prędã: omnes

11 vastantes eam replebunt, ait Dñs. ¶Qm̃
exultatis, & magna loquimini, diripiē-
tes hæreditatem meā: qm̃ effusi estis sicut
* vituli. 'vitulus' super herbā, & mugistis sicut
12 tauri. ¶Cōfusa est mr̄ vestra nimis, & a-
dæquata pulueri, q̄ genuit vos, ecce no-
uissima erit in gētib⁹, *deserta, inuia, &
* & 13 arēs. ¶Ab ira Dñi nō habitabit, sed redi
C get tota in solitudinē: oīs q trāsibit per
Babylonē, stupebit, & sibilabit sup vni
14 uersis plagis ei⁹. ¶Præparamini cōtra Ba
bylonē p circuitū oēs q intēditis arcum
debellate eam, non parcatis iaculis, qa
15 Dño peccauit. ¶Clamate aduersus eam,
vbiq; dedit manū, ceciderūt fūdamēta
ei⁹, destructi sūt muri ei⁹, qm̃ vltio Dñi
est, vltionē accipite de ea, sicut fecit, faci
16 te ei. ¶Disperdite satorē de Babylone, & te
nētem falcē in tpe messis: à facie gladij
columbæ vnusquisq; ad ppl'm suū con
uertetur, & singuli ad terram suam fu-
17 gient. ¶Grex dispersus Israël, leones eie
cerunt eum: primus comēdit eum rex
Assur: iste nouissimus exossauit eū Na-
18 buchodonosor rex Babylonis. ¶Propte
rea hæc dicit Dñs exercituum Deus Is-
raël, Ecce ego visitabo regem Babylo-
nis, & terram eius sicut visitaui regem
19 Assur, ¶ & reducam Israël ad habitacu-
*Carme- D lum suum: & pascetur *Carmelus' & Ba
lum 6. san, & in monte Ephraim & Galaad sa-
20 turabitur aīa eius. ¶In diebus illis & in
tpe illo, ait Dñs, quæret iniquitas Israël
& non erit: & peccatum Iuda, & nō in-
uenietur: qm̃ propitius ero eis quos reli
21 quero. ¶Super terram dominantium a-
scende, & super habitatores eius visita,
dissipa, & interfice quę post eos sunt, ait
Dñs: & fac iuxta oīa quæ præcepi tibi.
22 ¶Vox belli in terra, & contritio magna.
23 ¶Quomodo confractus est, & contritus
malleus vniuersæ terræ? quomodo ver-
sa est in desertum Babylon in gentib⁹?
24 ¶Illaqueaui te, & capta es Babylon, &
nesciebas: inuenta es & apprehensa, qm̃
25 Dñm ꝓuocasti. ¶Aperuit Dñs thesaurū
suum, & protulit vasa iræ suæ: quoniā
opus est Dño Deo exercituum in terra
26 Chaldæorum. ¶Venite ad eam ab ex-
E tremis finibus, aperite vt exeant q con
culcent eam: tollite de via lapides, &
redigite in aceruos, & interficite eam:
27 nec sit quicquam reliquum. ¶Dissipate
vniuersos fortes eius, descendat in occi
sionē: vę eis qa venit dies eorū, tps visi-

28 tationis eorū. ¶Vox fugiētiū, & eorū qui
euaserūt de terra Babylonis: vt annun-
tient in Siō vltionē Dñi Dei nr̄i, vltionē
29 tēpli ei⁹. ¶Annūtiate in Babylonē pluri
mis omnib⁹ q tēdūt arcū: cōsistite aduer
sus eā p gyrū, & nullus euadat: reddite
ei fm opus suū: iuxta oīa q̄ fecit, facite
illi: qa cōtra Dñm erecta est, aduersum
30 sanctū Isr̄l. ¶Idcirco cadēt iuuenes eius
in plateis ei⁹: & oēs viri bellatores eius
31 conticescent in die illa ait Dñs. ¶Ecce
ego ad te superbe, dicit Dñs Deus exer-
cituū: qa venit dies tuus, tps visitatio-
32 nis tuæ. ¶Et cadet supbus & corruet, &
nō erit q suscitet eū: & succendā ignē in
vrbibus eius, & deuorabit oīa in circui
33 tu eius. ¶Hęc dicit Dñs exercituū, Calū-
F niā sustinēt filij Isr̄l & filij Iuda simul:
oēs q ceperūt eos, tenēt, nolūt dimittere
34 eos. ¶Redēptor eorū fortis Dñs exerci-
tuū nomē eius, iudicio defendet causā
eorū, vt exterreat terrā & cōmoueat ha-
35 bitatores Babylonis. ¶Gladius ad Chal
dæos, ait Dñs, & ad habitatores Babylo
nis, & ad principes & ad sapientes eius.
36 ¶Gladius ad diuinos eius, q stulti erunt
37 gladi⁹ ad fortes illi⁹, q timebūt. ¶Gla-
di⁹ ad equos ei⁹, & ad curr⁹ ei⁹, & ad oē
vulgus qđ est in medio ei⁹: & erūt quasi
mulieres: gladius ad thesauros eius, q
38 diripient. ¶Siccitas sup aquas eius erit
& arescēt. qa terra sculptilium est, & in
39 portentis gloriantur. ¶Propterea habita
būt dracones cū fatuis ficarijs: & habi-
tabunt in ea struthiones: & nō inhabi-
tabit vltrà vsq; in sempiternū, nec extru
etur vsque ad generationē & generatio
40 nē. ¶ ‖Sicut subuertit Dñs Sodomam & ‖Gen. 19
Gomorrham, & vicinas eius, ait Dñs: e 4.
non habitabit ibi vir, & non incolet eā Sup. 49.
41 filius hominis. ¶Ecce populus venit ab d. 8.
G Aqlone, & gēs magna, & reges multi cō
42 surgent à finibus terrę. ¶Arcum & scutū
apprehēdent, crudeles sunt & immise-
ricordes: vox eorū quasi mare sonabit,
& sup equos ascendēt, sicut vir paratus
43 ad pliū cōtra te filia Babylō. ¶Audiuit
rex Babylonis famā eorum & dissolutę
sunt manus eius: angustia apphēdit eū
44 dolor quasi parturientē. ¶Ecce quasi leo
ascendit de supbia Iordanis ad pulchri
tudinem robustam: quia subitò curre- ‖Iob. 41.
re faciā eū ad illam: & quis erit electus a. 1.
quem pręponam ei? ‖q̄s est enim similis Sup. 49.
mei? & q̄s sustinebit me? & q̄s est iste d. 20.

pastor

45 pastor qui resistat vultui meo? ¶ Propte
rea audite consilium Dñi quod mente
concepit aduersum Babylonem: & co-
gitationes eius quas cogitauit super ter
ram Chaldæorum: Nisi detraxerint eos
paruuli gregum, nisi dissipatum fuerit
46 cum ipsis habitaculũ eorum. ¶ A voce
captiuitatis Babylonis cõmota est ter-
ra, & clamor inter gentes auditus est.

CAP. LI.

1 HÆc dicit Dñs, Ecce, ego suscitabo
A sup Babylonẽ & sup habitatores
ei⁹ q cor suũ leuauerũt cõtra me: quasi
2 ventũ pestilentẽ. ¶ Et mittã in Babylonẽ
ventilatores, & ventilabũt eã, & demo-
lient terrã eius: qm̃ venerunt super eã
3 vndiq; in die afflictionis eius. ¶ Nõ ten-
dat qui tendit arcũ suũ, & nõ ascendat
loricatus, nolite parcere iuuenib⁹ eius,
4 interficite oẽm militiã eius. ¶ Et cadent
interfecti in terra Chaldæorũ, & vulne-
5 rati i regionib⁹ ei⁹. ¶ Qm̃ nõ fuit vidua-
tus Isrl̃ & Iuda à Deo suo Dño exerci-
tuũ: terra autẽ eorũ repleta est delicto à
6 sancto Israël. ¶ Fugite de medio Babylo
nis* & 'saluet vnusquisq; aĩam suã, no-
lite tacere sup iniquitatẽ eius, qm̃ tẽpus
vltionis* est à Dño, vicissitudinẽ ipse re-
7 tribuet ei. ¶ Calix aureus Babylon ĩ ma
nu Dñi inebrians oẽm terram: de vino
eius biberunt Gentes, & ideo cõmotæ
8 sunt. ¶ ‖ Subitò cecidit Babylon, & con-
trita est: vlulate sup eã, tollite resinam
9 ad dolorẽ ei⁹, si fortè sanet. ¶ Curauim⁹
Babylonẽ, & nõ est sanata: derelinqua-
mus eã, & eamus vnusquisq; in terram
suã, qm̃ peruẽnit vsq; ad cælos iudiciũ
10 eius, & eleuatũ est vsq; ad nubes. ¶ Pro-
B tulit Dñs iustitias nostras: venite & nar
11 remus in Sion opus dñi Dei nr̃i. ¶ Acui-
te sagittas, implete pharetras: suscitauit
Dñs spiritũ regum Medorũ: & cõtra Ba
bylonẽ mens eius est vt perdat eã, qm̃
12 vltio Dñi est, vltio tẽpli sui. ¶ Super mu-
ros Babylonis leuate signũ, augete cu-
stodiã: leuate custodes, præparate insi-
dias: q̃a cogitauit Dñs, & fecit quęcũq;
locutus est contra habitatores Babylo-
13 nis. ¶ Quæ habitas super aquas multas
locuples in thesauris: venit finis tuus pe
14 dalis præcisionis tuæ. ¶ ‖ Iurauit Dñs ex-
ercituũ per animã suã. Qm̃ replebo te
hominibus quasi brucho, & super te ce
15 leusma cantabit. ¶ ‖ Qui fecit terram in
fortitudine sua, & pręparauit orbẽ in
sapientia sua, & prudentia sua extẽdit
16 cęlos. ¶ Dante eo vocẽ, multiplicantur
aquę in cælo: ‖ q leuat nubes ab extre-
mo terrę, fulgura in pluuiã fecit: & ꝓdu
17 xit ventũ de thesauris suis. ¶ Stultus fa-
ctus est oĩs homo à sciẽtia, confusus est
oĩs conflator in sculptili: q̃a mẽdax est
18 cõflatio eius, nec est spũs in eis. ¶ Vana
sunt opera, & risu digna, in tp̃e visita-
19 tionis suę peribũt. ¶ Nõ sicut hęc pars Ia
cob, q̃a qui fecit oĩa ipse est, & Isrl̃ sce-
ptrũ hęreditatis eius: Dñs exercituũ no-
20 men eius. ¶ Collidis tu mihi vasa belli,
C & ego collidã in te gentes, & disperdã
21 in te regna: ¶ Et collidã ĩ te equũ, & eq-
tem ei⁹, & collidã ĩ te currũ, & ascẽsorẽ
22 eius: ¶ Et collidã in te virũ & mulierẽ, &
collidã in te senem, & puerũ, & collidã
23 in te iuuenẽ & virginẽ. ¶ Et collidã in te
pastorẽ & gregem ei⁹, & collidam in te
agricolã & iugales ei⁹, & collidam in te
24 duces & magistratus. ¶ Et reddã Babylo
ni, & cũctis habitatoribus Chaldææ oẽ
malum suũ qd fecerũt in Sion, 'in ocu-
25 lis vestris, ait Dñs. ¶ Ecce ego ad te mons
pestifer ait Dñs, q corrũpis vniuersam
terrã: & extendam manũ meam sup te,
& euoluã te de petris, & dabo te in mõ-
26 tem cõbustionis. ¶ Et non tollent de te
lapidẽ in angulũ, & lapidem in funda
menta, sed perditus in æternũ eris, ait
27 Dñs. ¶ Leuate signum in terra: clãgite
buccina in *gentibus': sanctificate sup
eã gentes: annuntiate cõtra illã regibus
Ararat, Menni, & Ascenez: numerate
contra eã Taphsar, adducite equũ quasi
28 bruchum aculeatũ. ¶ Sãctificate contra
eã gentes, reges Mediæ, duces eius, & v-
niuersos magistratus eius, cunctãq; ter
29 ram potestatis eius. ¶ Et cõmouebit ter-
D ra, & conturbabit: quia euigilabit con-
tra Babylonẽ cogitatio Dñi, vt ponat ter
ram Babylonis desertã et inhabitabilẽ.
30 ¶ Cessauerũt fortes Babylonis à prælio,
habitauerũt in præsidijs: deuoratũ est
robur eorũ, & facti sunt quasi mulie-
res: incẽsa sunt tabernacula ei⁹, contriti
31 sunt vectes ei⁹. ¶ Currens obuiã currenti
veniet: & nuntius obuius nũtianti: vt
annũtiet regi Babylonis q̃a capta est ci-
32 uitas ei⁹ à summo vsq; ad summũ, ¶ &
vada ꝓoccupata sunt, & paludes incen
sę sunt igni, & viri bellatores cõturbati
33 sunt. ¶ Quia hęc dicit Dñs exercituum,
Deus Isrl̃. Filia Babylonis quasi area tẽ-

Marginal notes: *vt. — *eius. — ‖ Isa. 21. c. 9. Apo. 14. b. 8. — Amos 6. a. 1. c. 8. — ‖ Gen. 1. a. 1. b. 9. Supr. 16. b. 21. — ‖ Psa. 134 b. 7. Supr. 10. b. 13. — * montibus.

pus trituræ eius: adhuc modicũ, & ve-
34niet tempus missionis eius. ¶ Comedit
me, deuorauit me Nabuchodonosor
rex Babylonis, reddidit me quasi vas
inane: absorbuit me quasi draco, reple
uit ventrẽ suũ teneritudine mea, & eie-
35cit me. ¶ Iniquitas aduersum me, & ca-
ro mea sup Babylonem, dicit habitatio
Sion: & sanguis meus sup habitatores
36Chaldęę, dicit Ierl'm. ¶ Propterea hæc di
cit Dñs, Ecce ego iudicabo causam tuã,
& vlciscar vltionẽ tuã: & desertũ faciã
37mare eius, & siccabo venã eius. ¶ Et erit
Babylon in tumulos, habitatio dracõ-
nũ: stupor & sibilus, eò φ nõ sit habita
38tor. ¶ Simul vt leones rugiẽt, excutiẽt co
39mas veluti catuli leonũ. ¶ In calore eo-
rũ ponã potus eorũ: & inebriabo eos, vt
sopiant', & dormiant somnũ sempiter-
40nũ, & non cõsurgant dicit Dñs. ¶ Dedu-
cam eos quasi agno ad victimã, * quasi
41arietes cũ hœdis. ¶ Quõ capta est Sesach
E & cõprehensa est inclyta vniuersæ ter-
ræ? quõ facta est in stuporẽ Babylon in-
42ter gentes? ¶ Ascendit sup Babylonẽ ma
re: multitudine fluctuũ eius operta est.
43¶ Factæ sunt ciuitates eius in stuporem:
terra inhabitabilis & deserta, terra in
qua nullus habitet, nec * trãseat' per eam
44filius hois. ¶ Et visitabo sup Bel in Baby
lone, & eijciã quod absorbuerat de ore
eius: & nõ confluent ad eũ vltrà gẽtes,
siquidem & murus Babylonis corruet.
45¶ Egredimini de medio eius ppl's meus:
vt saluet vnusquisq; aĩam suã ab ira fu
46roris Dñi. ¶ Et ne fortè mollescat cor ve
strũ, & timeatis auditũ q audiet' in ter-
ra: & veniet ĩ anno auditio, & post hũc
annum auditio, & iniquitas in terra, &
47dñator super dñatorem. ¶ Propterea ec-
ce dies veniunt, & visitabo sup sculpti-
lia Babylonis: & oĩs terra ei⁹ confundet'
& vniuersi interfecti ei⁹ cadẽt ĩ medio
48eius. ¶ Et laudabũt sup Babylonẽ cæli
& terra, & oĩa quę in eis sunt, qa ab A-
49quilone veniẽt ei prędones, ait Dñs. ¶ Et
quõ fecit Babylon vt caderẽt occisi in If
raël: sic de Babylone cadẽt occisi in vni
50uersa terra. ¶ Qui fugistis gladiũ, venite,
F nolite stare: recordamini pcul Dñi, &
51Ierl'm ascendat super cor vestrũ. ¶ Cõfu-
si sumus, qm audiuimus opprobrium:
operuit ignominia facies nras: qa vene
runt alieni sup sanctificationẽ domus
52Dñi. ¶ Propterea ecce dies veniũt ait do
minus: & visitabo sup sculptilia * eius'
53& in oĩ terra eius mugiet vulneratus. ¶ Si
ascenderit Babylon in cęlũ, & firmaue-
rit in excelso robur suũ: à me veniẽt va-
54statores eius, ait Dñs. ¶ Vox clamoris de
Babylone, & contritio magna de terra
55Chaldęorũ. ¶ qm vastauit Dñs Babylo-
nẽ, & perdidit ex ea vocẽ magnã: & so-
nabũt fluctus eorũ quasi aquę multæ:
56dedit sonitũ vox eorũ. ¶ Quia venit sup
eã, id est sup Babylonẽ pdo, & apprehẽ-
si sũt fortes ei⁹, & emarcuit arcus eorũ:
57qa fortis vltor, Dñs reddẽs retribuet. ¶ Et
inebriabo principes ei⁹ & sapiẽtes eius,
& duces ei⁹, & magistratus ei⁹, & fortes
eius, & dormiẽt somnũ sempiternũ, &
nõ expergiscent', ait rex, Dñs exercituũ
58nomen eius. ¶ Hęc dicit Dñs exercituũ.
G Murus Babylonis ille * latissimus' suffos
sione suffodiet', & portæ ei⁹ excelsę igne
comburent', & labores pplorũ ad nihi-
lũ, & gentiũ in ignẽ erũt & disperibũt.
59¶ Verbũ qđ pcepit Ieremias Propheta,
Saraię filio Nerię filij Maasię, cum per-
geret cũ Sedecia rege ĩ Babylonẽ, ĩ anno
qrto regni ei⁹: Saraias autẽ erat princeps
60pphetię. ¶ Et scripsit Ieremias oẽ malũ
quod venturũ erat sup Babylonẽ in li-
bro vno: oĩa verba hęc quæ scripta sunt
61cõtra Babylonẽ. ¶ Et dixit Ieremias ad
Saraiã. Cũ veneris in Babylonẽ, & vide-
62ris, & legeris oĩa verba hęc, ¶ dices, Dñe
tu locutus es cõtra locũ istũ vt disperde
res eũ: ne sit q in eo habitet ab homine
vsq; ad pecus, & vt sit ppetua solitudo.
63¶ Cùmq; cõpleueris legere librũ istum,
ligabis ad eũ lapidem, & proijcies illũ
64in mediũ Euphràten, ¶ & dices: Sic sub-
merget' Babylon, & nõ cõsurget à facie
afflictionis quã ego adduco sup eam, &
dissoluet'. Hucusq; verba Ieremiæ.

CAP. LII.

1 Filius viginti & vnius anni erat Se-
A decias cũ regnare cœpisset: & vndecim annis regnauit in Ierl'm: & nomen
mris eius Amital, filia Ieremię de Lob-
2 na. ¶ Et fecit malũ in oculis Dni, iuxta
3 omnia quæ fecerat Ioacim. ¶ Qm furor
Dñi erat in Ierl'm & in Iuda, vsquequo
proijceret eos à facie sua: & recessit Se-
4 decias à rege Babylonis. ¶ ‖ Factum est
autẽ in anno nono regni eius, in mẽse
decimo, decima mẽsis: venit Nabucho-
donosor rex Babylonis, ipse, & omnis
exercitus eius aduersus Ierl'm, & obse-

*4. Re. 24 d. 18. 2 Pa. 36. b. 13.
‖Sup. 39. a. 1. 4. Re. 25. a. 1.
* Babylonis.
* altissimus.
* & 18.
* maneat.

derunt

derunt eam, & ædificauerunt contra
5 eam munitiones in circuitu. ¶ Et fuit
ciuitas obsessa vsq; ad vndecimũ annũ
6 regis Sedeciæ. ¶ Mense autẽ quarto, nona
mensis, obtinuit fames ciuitatem:
& non erant alimenta populo terræ.
7 ¶ Et dirupta est ciuitas, & omnes viri
B bellatores eius fugerunt, exieruntq; de
ciuitate nocte per viam portę, quæ est
inter duos muros, & ducit ad hortum
regis (Chaldęis obsidentib⁹ vrbẽ in gyro)
& abierũt per viã quæ ducit in ere-
8 mum. ¶ Persecutus est autem Chaldæorum
exercitus regẽ: & apprehenderũt
Sedeciam in deserto, quod est iuxta Ierico:
& omnis comitatus eius diffugit
9 ab eo. ¶ Cũq; comprehendissent regem,
adduxerunt eũ ad regem Babylonis in
Reblatha, quæ est in terra Emath: & lo
10 cut⁹ est ad eũ iudicia. ¶ Et iugulauit rex
Babylonis filios Sedecię in oculis eius:
sed & oẽs principes Iuda occidit in Re-
11 blátha. ¶ Et oculos Sedecię eruit, & vin-
C xit eũ cõpedibus, & adduxit eũ rex Babylonis
ĩ Babylonẽ: & posuit eũ in do-
12 mo carceris vsq; ad diẽ mortis ei⁹. ¶ In
mense autẽ q̃nto, & decima mẽsis, ipse
est annus nonusdecimus Nabuchodonosor
regis Babylonis, venit Nabuzardan
princeps militię, q̃ stabat corã rege
13 Babylonis in Ierusalẽ. ¶ Et incendit domum
Dñi, & domum regis, & oẽs domos
Ierusalem, & omnem domum ma
14 gnam igne cõbussit. ¶ Et totum murum
Ierl'm per circuitum destruxit cunctus
exercitus Chaldeorũ qui erat cum ma-
15 gistro militiæ. ¶ De pauperib⁹ autẽ populi,
& de reliquo vulgo quod remãserat
in ciuitate, & de perfugis q̃ transfugerant
ad regẽ Babylonis, & cæteros de
multitudine: trãstulit Nabuzardã prin
16 ceps militię. ¶ De pauperib⁹ verò terræ
reliquit Nabuzardan princeps militiæ
17 ĩ vinitores & agricolas. ¶ Colũnas quoq;
D æreas, quę erant in domo Dñi, & bases,
& mare æneũ quod erat in domo Dñi,
confregerunt Chaldæi, & tulerunt om-
18 ne æs eorum in Babylonem. ¶ Et lebetes,
& creagras, & psalteria, & phialas, &
mortariola, & oĩa vasa ærea quæ in mi
19 nisterio fuerant, tulerunt. ¶ Et hydrias,
& thymiamateria, & vrceos, & pelues,
& candelabra, & mortaria, & cyathos
quotquot aurea, aurea: & quotquot argentea,
argẽtea: tulit magister militiæ.
20 ¶ Colũnas duas, & mare vnum, *vitulos
duodecim ęreos, qui erant sub basibus
quas fecerat rex Salomon ĩ domo Dñi:
nõ erat pondus ęris oĩum horũ vasorũ.
21 ¶ De colũnis autem decem & octo cubi
E ti altitudinis erant in colũna vna: & funiculus
duodecim cubitorũ circuibat
eã: porrò grossitudo eius, quatuor digi-
22 torũ: & intrinsecus caua erat. ¶ Et capitella
sup vtramq; ærea: altitudo capitelli
vnius, quinq; cubitorũ: & retiacula,
& malogranata sup coronam in circuitu,
oĩa ærea. *Simil'r colũnæ secũdæ
23 & malogranata. ¶ Et fuerũt malogranata
nonaginta sex dependẽtia: & oĩa malogranata
centũ retiaculis circundabã-
24 tur. ¶ Et tulit magister militiæ Saraiam
sacerdotẽ primũ, & Sophoniam sacerdotẽ
secũdum: & tres custodes vestibu-
25 li. ¶ Et de ciuitate tulit eunuchũ vnum,
qui erat præpositus sup viros bellatores:
& septẽ viros de his q̃ videbãt faciẽ
regis, qui inuẽti sunt in ciuitate: & scribam
principem militũ, qui ꝓbabat tyrones:
& sexaginta viros de pp'lo terræ,
26 q̃ inuẽti sunt in medio ciuitatis. ¶ Tulit
F aũt eos Nabuzardan magister militiæ:
& duxit eos ad regẽ Babylonis ĩ Reblã-
27 tha. ¶ Et percussit eos rex Babylonis: &
ĩterfecit eos ĩ Reblãtha ĩ terra Emath:
28 & translatus est Iuda de terra sua. ¶ Iste
est pp'ls quẽ transtulit Nabuchodonosor:
In anno septimo, Iudęos tria millia
29 & viginti tres. ¶ In anno octauodecimo
Nabuchodonosor de Ierusalẽ animas
30 octingẽtas triginta duas. ¶ In anno vicesimotertio
Nabuchodonosor, trãstulit
Nabuzardan magister militiæ aĩas Iudęorum
septingẽtas quadragintaquinque,
oẽs ergo animę, quatuor millia sex
31 centæ. ¶ Et factũ est in tricesimoseptimo
G anno transmigrationis Ioachim regis
Iuda, duodecimo mense, vicesimaq̃ nta
mensis, eleuauit Euilmerodach rex Babylonis
ipso anno regni sui, caput Ioachin
regis Iudæ: & eduxit eũ de domo
32 carceris. ¶ Et locutus est cũ eo bona, &
posuit thronum eius super thronos re-
33 gum qui erant post se in Babylone. ¶ Et
mutauit vestimenta carceris eius, & comedebat
panẽ corã eo semper cunctis
34 diebus vitæ suæ. ¶ Et cibaria eius, cibaria
ꝑpetua dabant' ei à rege Babylonis
statuta per singulos dies, vsq; ad diem
mortis suæ cunctis diebus vitæ eius.

* &

* Similiter erat columna secũda & malogranata. Et erãt sup capitellũ in circuitu oĩa ærea, similiter colũnę alterius.

THRENI, IDEST Lamentationes Ieremiæ. quę Hebraicè Cinoth inscribuntur.

Hęc verba apud lxx. legũtur, non aũt apud Hebręos.

*Et factum est, postquam in captiuitatem reda-
ctus est Israël, & Ierusalem deserta est sedit
Ieremias Propheta flens, & planxit lamen-
tatione hac in Ierusalem, & amaro animo
suspirans, & eiulans dixit.*

CAPVT PRIMVM.

Aleph. 1
A QVOMODO sedet so
la ciuitas plena po-
pulo: facta est qua-
si vidua dña Gen-
tium? princeps pro-
uinciarũ facta est
sub tributo.
Beth. 2 ‖Plorans plora-
‖Iere. 13. c. 17.
uit in nocte, & lachrymæ eius in maxil
lis eius: non est qui consoletur eam ex
oĩbus charis eius: oẽs amici eius spreue
rant eam, & facti sunt ei inimici.
Ghimel 3 Migrauit Iudas propter afflictionẽ,
& multitudinem seruitutis: habitauit
inter Gentes, nec inuenit requiem: om-
nes persecutores eius apprehenderunt
eam inter angustias.
Daleth 4 Viæ Sion lugent, eò q̃ non sint qui
B veniant ad solennitatem: Omnes por-
tæ eius destructæ: sacerdotes eius ge-
mentes: virgines eius squalidę, & ipsa
oppressa amaritudine.
He. 5 Facti sunt hostes ei⁹ in capite, inimi
ci eius locupletati sunt: quia Dñs locu-
tus est super eã propter multitudinem
iniquitatũ eius: paruuli eius ducti sunt
in captiuitatem ante faciem tribulãtis.
Vau. 6 Et egressus est à filia Sion omnis de-
C cor eius: facti sunt principes eius velut
arietes non inueniẽtes pascua: & abie-
runt absq; fortitudine ante faciem sub
sequentis.
Zain. 7 Recordata est Ierl'm dierũ afflictio-
nis suæ, & præuaricationis, omniũ desi
derabiliũ suorũ quæ habuerat à diebus
antiquis cũ caderet ppl's eius in manu
hostili, & nõ esset auxiliator: viderunt
eã hostes, & deriserunt sabbatha eius.
Heth. 8 Peccatum peccauit Ierl'm, propterea
instabilis facta est: omnes qui glorifica
bant eã, spreuerunt illam, quia viderũt
ignominiam eius: ipsa autem gemens,
& conuersa est retrorsum.
9 Sordes eius in pedib⁹ eius, nec recor Teth.
D data est finis sui: deposita est vehemen
ter, non habens consolatorẽ: vide Dñe
afflictionẽ meã, qm̃ erect⁹ est inimicus.
10 Manum suã misit hostis ad omnia Iod.
desiderabilia eius: quia vidit gentes in-
gressas sanctuariũ suũ, de quibus pręce
peras ne intrarent in ecclesiam tuam.
11 Omnis ppl's eius gemens, & quęrens Caph.
panem: dederunt pretiosa queq; pro ci-
bo ad refocillandam animã. vide Dñe,
& considera, qm̃ facta sum vilis.
12 O vos omnes qui transitis per viã, Lamed
attendite, & videte si est dolor sicut do
lor meus, qm̃ vindemiauit me, vt locu
tus est Dominus in die irę furoris sui.
13 De excelso misit ignẽ in ossib⁹ meis Mem.
E & erudiuit me: expãdit rete pedib⁹ meis
conuertit me retrorsum: posuit me de-
solatam, tota die mœrore confectam.
14 Vigilauit iugũ iniqtatũ mearũ: in Nun.
manu ei⁹ cõuolutę sunt, & ĩpositę collo
meo: infirmata est virt⁹ mea: dedit me
Dñs ĩ manũ de qua nõ potero surgere.
15 Abstulit oẽs magnificos meos Dñs Samech
de medio mei, vocauit aduersum me
tẽpus, vt cõtereret electos meos: torcu-
lar calcauit Dñs virgini filiæ Iuda.
16 ‖Idcirco ego plorãs, & oculus meus Ain.
F deducens aquas: quia longè factus est ‖Iere. 14. c. 17.
à me consolator conuertens animam Inf. 2. f. 18
meam: facti sunt filij mei perditi, qm̃
inualuit inimicus.
17 Expandit Sion manus suas, non est Phe.
qui consoletur eam: mandauit Domi-
nus aduersum Iacob, in circuitu eius
hostes eius: facta est Ierusalem quasi
polluta menstruis inter eos.
18 Iustus est Dominus, quia os eius ad Sadi.
iracundiam prouocaui. audite obsecro
vniuersi populi, & videte dolorẽ meũ:
virgines meæ & iuuenes mei abierunt
in captiuitatem.
19 Vocaui amicos meos, ipsi deceperũt Coph.
G me: sacerdotes mei & senes mei ĩ vrbe
consumpti sunt: quia quæsierunt cibũ
sibi, vt refocillarent animam suam.
20 Vide Domine qm̃ tribulor, cõtur- Res.
batus est venter meus: subuersum est
cor meum in memetipsa: qm̃ amaritu-
dine plena sum: foris * interficit gla- *Interfe-cit 9.
dius, & domi mors similis est.
21 Audierunt qa ingemisco ego, & nõ Sin.

est qui

est q cõsoletur me omnes inimici mei
audierunt malũ meũ, lætati sunt, quo
niam tu fecisti, adduxisti diem cõsola-
tionis, & fient similes mei.
Thau. 22 ¶Ingrediatur omne malũ eorum co-
rã te: & vindemia eos sicut vindemiasti
me propter oẽs iniquitates meas: mul-
ti enĩ gemit⁹ mei, & cor meũ mœrens.

CAP. II.

Aleph. 1 QVomodo obtexit caligine ĩ furore
A suo Dominus filiam Sion: proiecit
de cælo in terram ĩclytam Is-
raël, & non est recordatus scabelli pe-
dum suorum in die furoris sui?
Beth. 2 ¶Præcipitauit Domin⁹ nec pepercit,
oĩa speciosa Iacob: destruxit in furore
suo munitiões virginis Iuda: & deiecit
in terrã, polluit regnũ, & principes eius.
ghimel 3 ¶Confregit ĩ ira furoris omne cornu
Israël: auertit retrorsum dexterã suam
à facie inimici: & succendit in Iacob
quasi ignẽ flãmæ deuorantis in gyro.
Daleth 4 ¶Tetendit arcũ suum quasi inimicus,
B firmauit dexteram suã quasi hostis: &
occidit omne quod pulchrũ erat visu
in tabernaculo filiæ Sion, effudit quasi
ignem indignationem suam.
He. 5 ¶Factus est Dominus velut inimicus:
præcipitauit Israël, præcipitauit omnia
mœnia ei⁹, dissipauit munitiones eius,
& repleuit in filia Iuda humiliatum &
humiliatam.
Vau. 6 ¶Et dissipauit q̃si ortũ tentoriũ suũ,
demolitus est tabernaculũ suũ: obliuio
ni tradidit Dñs in Sion festiuitatem &
sabbathũ: & in opprobriũ & ĩ indigna-
tionẽ furoris sui regem & sacerdotem.
Zain. 7 ¶Repulit Dñs altare suũ, maledixit
C sanctificationi suæ: tradidit in manus
inimici muros turrium eius: vocẽ dede
runt in domo Dñi, sicut in die solenni.
Heth. 8 ¶Cogitauit Dñs dissipare murũ filiæ
Sion: tetendit funiculũ suũ, & nõ auer
tit manũ suã à pditione: luxitq; ante-
murale, & murus pariter dissipatus est.
Teth. 9 ¶Defixę sunt in terra portæ eius: per-
didit & cõtriuit vectes eius: regem eius
& principes eius in gentibus: non est
lex, & prophetæ eius non inuenerunt
visionem à Domino.
Iod. 10 ¶Sederunt in terra, cõticuerunt senes
filię Sion: consperserunt cinere capita
sua, accincti sunt ciliciis, abiecerunt in
terram capita sua virgines Ierusalem.
Caph. 11 ¶Defecerũt prę lachrymis oculi mei,
D conturbata sunt viscera mea: effusum
est in terra iecur meũ super contritio-
nem filiæ populi mei, cũ deficeret par-
uulus & lactens in platéis oppidi.
12 ¶Matribus suis dixerũt, Vbi est triti- Lamed
cũ & vinũ? cũ deficerẽt quasi vulnerati
in platéis ciuitatis: cũ exhalarẽt animas
suas in sinu matrum suarum.
13 ¶Cui comparabo te? vel cui assimila- Mem.
bo te filia Ierusalem? cui exæquabo te,
& cõsolabor te virgo filia Sion? magna
est enim velut mare contritio tua: quis
medebitur tui?
14 ¶Prophetę tui viderũt tibi falsa & stul Nun.
E ta: nec aperiebãt iniquitatẽ tuã, vt te ad
pœnitentiã prouocarent, viderunt aũt
tibi assumptiones falsas & eiectiones.
15 ¶Plauserunt super te manib⁹ omnes samech
transeuntes per viã: sibilauerunt & mo
uerunt caput suũ super filiam Ierusa-
lem, Hæccine est vrbs, dicentes, perfecti
decôris, gaudium vniuersę terræ?
16 ¶Aperuerũt sup te os suũ oẽs inimici Phe.
tui: sibilauerũt, & fremuerũt dentib⁹,
& dixerũt. Deuorabim⁹: en ista est dies
quã expectabamus, inuenim⁹, vidim⁹.
17 ¶‖Fecit Dñs quæ cogitauit, cõpleuit Ain.
F sermonem suũ quem pręceperat à die- ‖Leu. 26.
bus antiquis: destruxit, & non peper- c.16.d.15
cit, & lętificauit super te inimicum, & Deut.28.
exaltauit cornu hostium tuorum. b.15.
18 ¶Clamauit cor eorũ ad Dñm sup mu Sadi.
ros filię Sion, ‖Deduc quasi torrentẽ la- ‖Iere.14.
chrymas per diem & noctẽ: non des re- c.17.
quiẽ tibi, neq; taceat pupilla oculi tui. Suprà 1.
f.16.
19 ¶Consurge, lauda in nocte in princi- Coph.
pio vigiliarũ: effunde sicut aquam cor
tuum ante conspectum Dñi: leua ad
eum manus tuas pro anima paruulorũ
tuorum qui defecerunt in fame in capi
te omnium compitorum.
20 ¶Vide Domine, & considera quem Res.
G vindemiaueris ita. ergone comedent
mulieres fructũ suũ paruulos ad men-
suram palmæ? si occiditur in sanctua-
rio Domini sacerdos & propheta?
21 ¶Iacuerũt in terra foris puer & senex: Sin.
virgines meæ & iuuenes mei ceciderũt
in gladio, interfecisti in die furoris tui:
percussisti, nec misertus es.
22 ¶Vocasti quasi ad diem solennẽ: qui Thau.
terrerent me de circuitu, & non fuit
in die furoris Dñi qui effugeret & re-
linqueretur: quos educaui & enutriui,
inimicus meus consumpsit eos.

CAP. III.

Aleph. 1 A EGo vir videns paupertatẽ meam in virga indignationis eius.

Aleph. 2 ¶Me minauit, & adduxit ĩ tenebras, & non in lucem.

Aleph. 3 ¶Tantùm in me vertit, & conuertit manum suam tota die.

Beth. 4 ¶Vetustam fecit pellem meã & carnem meam, contriuit ossa mea.

Beth. 5 ¶Ædificauit in gyro meo, & circundedit me felle & labore.

Beth. 6 ¶In tenebrosis collocauit me: quasi mortuos sempiternos.

ghimel 7 ¶Circũędificauit aduersũ me: vt non egrediár: aggrauauit cõpedem meum.

ghimel 8 ¶Sed & cùm clamauero & rogauero, Exclusit orationem meam.

ghimel 9 B ¶Conclusit vias meas lapidibus quadris, semitas meas subuertit.

Daleth 10 ¶Vrsus insidians factus est mihi: leo in *absconditis*. (*absc̃ondito.)

Daleth 11 ¶Semitas meas subuertit, & confregit me, posuit me desolatam.

Daleth 12 ¶Tetendit arcum suũ, & posuit me quasi signum ad sagittam.

He. 13 ¶Misit in renibus meis filias pharetrę suæ.

He. 14 ¶Factus sum in derisum omni populo meo, canticum eorum tota die.

He. 15 ¶Repleuit me amaritudinibus, inebriauit me absynthio.

Vau. 16 ¶Et fregit ad numerum dentes meos, cibauit me cinere.

Vau. 17 ¶Et repulsa est * anima mea, oblitus sum bonorum. (*a pace 6)

Vau. 18 C ¶Et dixi, Perijt finis meus, & spes mea à Domino.

Zain. 19 ¶Recordare paupertatis & transgressionis meæ, absynthij & fellis.

Zain. 20 ¶Memoria memor ero, & tabescet in me anima mea.

Zain. 21 ¶Hoc recolens in corde meo, *ideo* sperabo. (*in Deo.)

Heth. 22 ¶Misericordię Domini quia non sumus consumpti: quia non defecerunt miserationes eius.

Heth. 23 ¶*Noui, diluculo, multa est fides tua. (*Noue 5)

Heth. 24 ¶Pars mea Dñs, dixit anima mea: propterea expectabo eum.

Teth. 25 ¶Bonus est Dominus sperantibus in eum, animæ quærenti illum.

Teth. 26 D ¶Bonum est præstolari cum silentio salutare Dei.

Teth. 27 ¶Bonum est viro cùm portauerit iugum ab adolescentia sua.

Iod. 28 ¶Sedebit solitarius & tacebit: quia leuauit *super se. (*se)

Iod. 29 ¶Ponet in puluere os suum, si fortè sit spes.

Iod. 30 ¶Dabit percutienti se maxillam, saturabitur opprobrijs.

Caph. 31 ¶Quia non repellet in sempiternum Dominus.

Caph. 32 ¶Quia si abiecit, & miserebit᷑ secundũ multitudinẽ misericordiarũ suarũ.

Caph. 33 ¶Nõ enim humiliauit ex corde suo, & abiecit filios hominum.

Lamed 34 ¶Vt contereret sub pedibus suis omnes vinctos terræ.

Lamed 35 ¶Vt declinaret iudicium viri in conspectu vultus Altissimi.

Lamed 36 E ¶Vt peruerteret hominẽ in iudicio suo, Dominus ignorauit.

Mem. 37 ¶‖Quis est iste qui dixit vt fieret, Domino non iubente? (Amos 3 a.e.)

Mem. 38 ¶‖Ex ore Altissimi non egredientur nec mala nec bona? (Amos 3 b.f.)

Mem. 39 ¶Quid murmurauit homo viuens, vir pro peccatis suis?

Nun. 40 ¶Scrutemur vias nostras, & quæramus, & reuertamur ad Dominum.

Nun. 41 ¶Leuemus corda nostra, cum manibus ad Dominum in cælos.

Nun. 42 ¶Nos iniquè egimus, & ad iracundiã ꝓuocauimus: idcirco tu ĩexorabilis es.

samech 43 ¶Operuisti in furore, & ꝑcussisti nos: occidisti, nec pepercisti.

samech 44 ¶Opposuisti nubẽ tibi, ne trãseat orõ.

samech 45 F ¶Eradicationem & abiectionem posuisti me in medio populorum.

Phe. 46 ¶Aperuerunt super nos os suum omnes inimici.

Phe. 47 ¶Formido & laqueus facta est nobis vaticinatio & contritio.

Phe. 48 ¶Diuisiones aquarũ deduxit oculus meus in contritione filiæ populi mei.

Ain. 49 ¶Oculus meus afflict᷑ est, nec tacuit, eò ꝙ non esset requies.

Ain. 50 ¶Donec respiceret & videret Dominus de cælis.

Ain. 51 ¶Oculus meus deprædatus est animã meam in cunctis filiabus vrbis meę.

Sadi. 52 ¶Venatione ceperũt me quasi auem inimici mei gratis.

Sadi. 53 ¶Lapsa est in lacum vita mea, & posuerunt lapidem super me.

Sadi. 54 ¶Inundauerũt aquæ super caput meum: dixi: Perij.

Coph. 55 ¶Inuocaui nomen tuum Domine de lacu nouissimo.

Coph. 56 ¶Vocem meã audiſti: ne auertas au-
tem tuã à ſingultu meo & clamoribus.
Coph. 57 ¶Appropinquaſti in die quando in-
G uocaui te: dixiſti, Ne timeas.
Res. 58 ¶Iudicaſti Domine cauſam animæ
meæ, redemptor vitę meæ.
Res. 59 ¶Vidiſti Domine iniquitatem illorũ
aduerſum me: iudica iudiciũ meum.
Res. 60 ¶Vidiſti omnem furorem, vniuerſas
cogitationes eorum aduerſum me.
Sin. 61 ¶Audiſti opprobrium eorũ Domine,
oẽs cogitationes eorum aduerſum me.
Sin. 62 ¶Labia inſurgentium mihi, & medi-
tationes eorum aduerſum me tota die.
Sin. 63 ¶Seſſionem eorum, & reſurrectionẽ
eorum vide, ego ſum pſalmus eorum.
Thau. 64 ¶Reddes eis vicem Domine, iuxta
opera manuum ſuarum.
Thau. 65 ¶Dabis eis ſcutũ cordis laborẽ tuũ.
Thau. 66 ¶Perſequêris in furore, & cõteres eos
ſub cælis Domine.

CAP. IIII.

Aleph. 1 QVomodo obſcuratũ eſt aurũ, mu-
A tatus eſt color optimus, diſperſi
ſunt lapides ſanctuarij in ca-
pite omnium platearum?
Beth. 2 ¶Filij Sion inclyti, & amicti auro pri-
mo: quomodo reputati ſunt in vaſa te-
ſtea, opus manuum figuli?
Ghimel 3 ¶Sed & lamiæ nudauerunt mãmam
lactauerunt catulos ſuos: filia ppl̃i mei
crudelis quaſi ſtrutio in deſerto.
Daleth 4 ¶Adhæſit lingua lactentis ad palatũ
eius in ſiti: paruuli petierunt panem, &
non erat qui frangeret eis.
He. 5 ¶Qui veſcebantur voluptuosè, inte-
rierunt in vijs: qui nutriebant̃ in cro-
ceis, amplexati ſunt ſtercora.
Vau. 6 ¶Et maior effecta eſt iniquitas filię
populi mei peccato Sodomorum: ‖quę
ſubuerſa eſt in momento, & non cepe-
runt in ea manus.
‖Gen. 19 c. 24. Iere. 49. d. 18.
Zain. 7 ¶Candidiores Nazaręi eius niue, ni-
B tidiores lacte, rubicũdiores ebore anti-
quo, ſapphiro pulchriores.
Heth. 8 ¶Denigrata eſt ſuper carbones facies
eorum, & non ſunt cogniti in plateis:
adhæſit cutis eorum oſſibus: aruit, &
facta eſt quaſi lignum.
Teth. 9 ¶Melius fuit occiſis gladio, q̃ inter-
fectis fame, quoniam iſti extabuerunt
conſumpti à ſterilitate terræ.
Iod. 10 ¶Manus mulierum miſericordium
coxerunt filios ſuos: facti ſunt cibus
earũ in contritione filiæ ppl̃i mei.

Caph. 11 ¶Compleuit Dñs furorẽ ſuũ, effudit
irã indignationis ſuę: & ſuccẽdit ignẽ
in Sion, & deuorauit fundaměta eius.
Lamed 12 ¶Nõ crediderunt reges terræ, & vni-
uerſi habitatores orbis, qm̃ ingrederet̃
hoſtis & inimicus per portas Ieruſalẽ.
Mem. 13 ¶Propter peccata prophetarũ eius, &
C iniquitates ſacerdotũ eius q effuderũt
in medio eius ſanguinem iuſtorum.
Nun. 14 ¶Errauerunt cæci in plateis, polluti
ſunt ſanguine: cũque non poſſent*, te- *inerrare.
nuerunt lacinias ſuas.
Samech 15 ¶Recedite polluti, clamauerunt eis,
recedite, abite, nolite tãgere: iurgati qp-
pe ſunt & cõmoti: dixerunt inter Gen-
tes, Non addet vltrà vt habitet in eis.
Phe. 16 ¶Facies Dñi diuiſit eos, non addet vt
reſpiciat eos: facies ſacerdotũ non eru-
buerunt, neq; ſenum miſerti ſunt.
Ain. 17 ¶Cùm adhuc ſubſiſteremus, defece-
runt oculi noſtri ad *auxiliũ noſtrum
vanum, cũ reſpiceremus attenti ad gen
tem quę ſaluare* non poterat. *nos
Sadi. 18 ¶Lubricauerũt veſtigia noſtra in iti-
D nere platearũ noſtrarũ, appropinqua-
uit finis noſter, completi ſunt dies no-
ſtri, quia venit finis noſter.
Coph. 19 ¶Velociores fuerunt pſecutores no-
ſtri aquilis cęli: ſuper montes perſecuti
ſunt nos, in deſerto inſidiati ſũt nobis.
Res. 20 ¶Spiritus oris noſtri Chriſtus Dñs ca-
ptus eſt i peccatis noſtris: cui diximus,
In vmbra tua viuemus in Gentibus.
Sin. 21 ¶Gaude & lętare filia Edom quę ha-
bitas in terra Hus: ad te quoque perue-
niet calix, inebriaberis atq; nudaberis.
Thau. 22 ¶Cõpleta eſt iniquitas tua filia Sion,
non addet vltrà vt tranſmigret te: vi-
ſitauit iniquitatem tuam filia Edom,
diſcooperuit peccata tua.

ORATIO IEREMIÆ.

CAP. V.

1 RˌEcordare Dñe quid acciderit no-
A bis: intuere & reſpice opprobrium
2 noſtrum. ¶Hęreditas noſtra verſa eſt ad
3 alienos, domus nrę ad extraneos. ¶Pu-
pilli facti ſumus abſq; patre: matres no
4 ſtræ quaſi viduę. ¶Aquam noſtrã pecu-
nia bibimus: ligna noſtra pretio cõpara
5 uimus. ¶Ceruicib⁹ nr̃is minabamur
6 laſſis non dabat̃ requies. ¶Ægypto de-
dim⁹ manũ, & Aſſyrijs: vt ſaturaremur
7 pane. ¶Patres nr̃i peccauerunt, & non
ſunt: & nos iniqtates eorũ portauimus.

8 ¶Serui dñati sunt nostri : non fuit qui
9 redimeret de manu eorũ. ¶ In animab⁹
B nostris afferebamus panẽ nobis, à facie
10 gladij in deserto. ¶Pellis nr̃a, quasi cli-
banus, exusta est à facie tempestatũ fa-
11 mis. ¶Mulieres in Sion humiliauerũt,
12 & virgines ĩ ciuitatib⁹ Iuda. ¶Principes
manu suspensi sunt: facies senũ nõ eru
13 buerũt. ¶Adolescentib⁹ impudicè abu-
14 si sunt: & pueri in ligno corruerũt. ¶Se-
C nes defecerũt de portis: iuuenes de cho-
15 ro psallentiũ. ¶Defecit gaudium cordis
nostri : versus est ĩ luctũ chorus noster.

16 ¶Cecidit corona capitis nostri: væ nobis
17 quia peccauimus. ¶Propterea mœstũ fa
ctum est cor nostrũ, ideò contenebrati
18 sunt oculi nostri. ¶Propter montẽ Sion
q̃a disperijt: vulpes ambulauerũt ĩ eo.
19 ¶Tu autem Dñe in æternum permane-
D bis, solium tuũ in generatione & gene
20 rationem. ¶Quare in perpetuum obliui
sceris nostri? derelinques nos in lõgitu-
21 ne dierum? ¶‖Conuerte nos Dñe ad te , ‖Ier. 31. b. 10.
& conuertemur: innoua dies nr̃os, si-
22 cut à principio. ¶ Sed ꝓijciens repulisti
nos, iratus es contra nos vehementer.

PROPHETIA BARVCH.

CAPVT PRIMVM.

1 ET hæc verba libri
A quę scripsit Baruch
filius Neriæ , filij
Maasiæ , filij Sede-
ciæ, filij Sedei, filij
Helciæ in Babylo-
2 nia, ¶in anno quin-
to, in septimo die
mensis in tempore quo ceperunt Chal-
dæi Ierl̃m, & succenderunt eam igni.
3 ¶Et legit Baruch verba libri hui⁹ ad au
res Iechonię filij Ioacim regis Iuda , &
ad aures vniuersi ppl̃i veniẽtis ad librũ:
4 ¶& ad aures potentium filiorũ regum ,
& ad aures presbyterorũ, & ad aures po
puli , à minimo vsq; ad maximũ eorũ
oĩum habitantiũ in Babylonia, ad flu-
5 men Sodi. ¶Qui audientes plorabant,
& ieiunabant, & orabant in conspectu
6 Dñi. ¶Et collegerũt pecuniã , scd̃m qđ
B potuit vniuscuiusq; manus: ¶ & mise-
7 runt in Ierl̃m ad Ioacim filiũ Helciæ
filij Salõ Sacerdotẽ, & ad sacerdotes, &
ad oẽm ppl̃m qui inuenti sunt cum eo
*accipe- rent. 8 in Ierl̃m, ¶ cùm *acciperet' vasa templi
Dñi quæ ablata fuerant de templo, re-
uocare in terrã Iuda decima die mẽsis
Siban, vasa argentea quę fecit Sedecias
9 filius Iosiæ rex Iuda , ¶ postea q̃ cepis-
set Nabuchodonosor rex Babylonis Ie-
choniam, & principes, & vinctos, & po
tentes, & ppl̃m terræ ab Ierl̃m, & duxit
vinctos 10 eos in Babylonẽ. ¶ Et dixerunt , Ecce
misimus ad vos pecunias , de quibus
emite holocaustomata . & tus , & faci-
te mãna, & offerte pro peccato ad aram
11 Dñi Dei nostri: ¶ & orate pro vita Nabu
chodonosor regis Babylonis, & pro vi-
ta Balthasar filij eius , vt sint dies eorũ
12 sicut dies cęli super terrã: ¶ & vt det Dñs
C virtutẽ nobis , & illuminet oculos no-
stros: vt viuamus sub vmbra Nabucho-
donosor regis Babylonis, & sub vmbra
Balthasar filij ei⁹, & seruiamus eis mul
tis diebus, & inueniamus gratiã in con
13 spectu eorũ. ¶Et pro nobis ipsis orate ad
Dñm Deum nostrũ : quia peccauimus
Dño Deo nostro, & non est auersus fu-
14 ror eius à nobis vsq; in hunc diem. ¶Et
legite librum istum quem misimus ad
vos recitari in tẽplo Dñi. in die solẽni ,
15 & ĩ die oportuno: ¶ & dicetis: ‖Domino ‖Infr. 2. b. 6.
Deo nostro iustitia: nobis autem cõfu-
sio faciei nostrę, sicut est dies hęc omni
16 Iuda & habitantib⁹ in Ierl̃m, ¶Regibus
nostris, & principibus nostris, et sacer-
dotibus nostris, et prophetis nostris,
17 et patribus nostris ¶ ‖ Peccauimus ante ‖Dan. 9. a. 5.
Dñm Deum nostrum, et nõ credimus ,
18 diffidentes in eum: ¶ et non fuimus su-
D biectibiles illi, et non audiuimus vocẽ
Dñi Dei nostri, vt ambularemus in mã
19 datis eius quæ dedit nobis. ¶ A die qua
eduxit patres nostros de terra Ægypti ,
vsq; ad diem hanc eramus incredibiles
ad Dñm Deum nostrum: et dissipati re-
cessimus, ne audiremus vocem ipsius.
20 ¶ ‖Et adhæserunt nobis multa mala et ‖Deu. 28. b. 15.
maledictiones, quę cõstituit Dñs Moy-
si seruo suo: q̃ eduxit patres nostros de
terra Ægypti , dare nobis terrã fluẽtem
21 lac et mel, sicut hodierna die, ¶ Et non
audiuimus vocem Dñi Dei nostri secũ
dùm omnia verba prophetarum quos
22 misit ad nos , -et ad iudices nr̃os' : ¶ et -4.

abiuimus

abiuimus vnusquisq; in sensum cordis
nostri maligni, operari diis alienis, fa-
ciétes mala ante oculos Dñi Dei nostri.

CAP. II.

1 PRopter quod statuit Dñs Deus no-
A ster verbũ suũ quod locutus est ad
nos, & ad iudices nostros q̃ iudicaue-
*in runt *Israël, & ad reges nr̃os, & ad prin-
cipes nr̃os, & ad omné Israël, & Iuda:
2 ❡ vt adduceret Dñs super nos mala ma-
gna q̃ non sunt facta sub cęlo quemad-
‖Deu. 28. f. 37. modum facta sunt in Ierl̃m, ‖ ſm q̃ scri-
3 pta sunt in lege Moysi, ❡ vt manducaret
homo carnes filij sui, & carnes filię suę.
4 ❡ Et dedit eos sub manu regũ omniũ q̃
sunt in circuitu nostro in improperium
& in desolationem, & in oĩbus ppl̃is in
5 quibus nos dispersit Dñs. ❡ Et facti su-
mus subtus & non suprà: quia peccaui-
mus Dño Deo nostro, non obaudiendo
6 voci ipsius. ❡ ‖ Dño Deo nostro iustitia:
‖Sup. 1. c. 15. B nobis autem & patribus nostris confu-
7 sio faciei, sicut est dies hæc. ❡ Quia locu-
tus est Dñs sup̃ nos oĩa mala hæc q̃ ve-
8 nerunt super nos: ❡ & nõ sumus depre-
cati faciem Dñi Dei nostri, vt reuertere-
mur vnusquisq; nr̃m à viis nostris pes-
9 simis. ❡ Et vigilauit Dñs in malis, & ad-
duxit ea sup̃ nos: quia iustus est Dñs in
oĩbus operibus suis quæ mandauit no-
10 bis. ❡ & nõ audiuim⁹ vocé ipsius, vt ire-
mus in p̃ceptis Dñi q̃ dedit ante faciem
11 nostrá. ❡ ‖ Et nunc Dñe Deus Israël, qui
‖Deu. 9. d. 15. eduxisti ppl̃m tuũ de terra Ægypti in
manu valida, & in signis, & in p̃digiis,
& in virtute tua magna, & in brachio
excelso, & fecisti tibi nomen sicut est
12 dies iste: ❡ peccauimus, impiè egimus,
C iniquè gessimus Dñe De⁹ noster, in om
13 nibus iustitiis tuis. ❡ Auertat̃ ira tua à
nobis: quia derelicti sumus pauci inter
14 gentes, vbi dispersisti nos. ❡ Exaudi Dñe
preces nr̃as, & orationes nostras, & educ
nos pp̃ te: & da nobis inuenire gratiã
ante facié eorum qui nos abduxerunt:
15 ❡ vt sciat omnis terra quia tu es Dñs De⁹
noster, & quia nomé tuum inuocatum
D est super Israël, & super genus ipsius.
16 ❡ ‖ Respice Dñe de domo sancta tua in
‖Deu. 26. d. 15. Isa. 63. d. 15. 64. c. 9. nos, & inclina aurẽ tuã, & exaudi nos.
17 ❡ ‖ Aperi oculos tuos, & vide: quia non
mortui q̃ sunt in inferno, quorũ spirit⁹
acceptus est à viscerib⁹ suis, dabũt ho-
‖Psa. 115 d. 17. 18 noré & iustificationé Dño: ❡ sed anima
q̃ tristis est super magnitudiné mali, &
incedit curua & infirma, & oculi defi-
cientes, & aĩa esuriens dat tibi gloriam
19 & iustitiam Dño. ❡ Quia non ſm iusti-
tias patrũ nostrorũ nos fundimus pre- -10.
ces, & petimus misericordiã ante cõspe
20 ctum tuum Dñe Deus noster: ❡ sed q̃a
misisti iram tuá: & furorem tuum sup̃
nos, sicut locutus es in manu puerorũ
21 tuorũ prophetarũ, ❡ dicés, Sic dicit Dñs,
‖ inclinate humerum vestrũ, & ceruicé ‖Iere. 27 b. 8. b. 11
E vestrã, & opera facite regi Babylonis: &
sedebitis in terra quã dedi patrib⁹ vr̃is.
22 ❡ Quòd si non *audieritis vocẽ Dñi Dei *feceritis nec
vestri operari regi Babylonię: defectio-
né vestram faciã de ciuitatibus Iuda, &
23 à foris Ierl̃m, ❡ & auferã à vobis vocẽ iu-
cunditatis, & vocé gaudij & vocé spõsi,
& vocem sponsæ, & erit omnis terra si-
24 ne vestigio ab inhabitantibus eam. ❡ Et
nõ audierunt vocé tuam, vt ope arent
regi Babylonis: & statuisti verba tua q̃
locutus es in manib⁹ puerorum tuorũ
prophetarũ, vt transferrentur ossa regũ
nostrorũ & ossa patrũ nr̃orum de loco
25 suo, ❡ & ecce proiecta sunt in calore so-
lis, & in gelu noctis: & mortui sunt in
dolorib⁹ pessimis, in fame, & in gladio,
26 & in emissione. ❡ Et posuisti templũ, in
F quo inuocatũ est nomen tuum in ipso,
sicut hęc dies, pp̃ iniquitatem domus
27 Israël, & domus Iuda. ❡ Et fecisti in no-
bis Dñe Deus noster ſm omnem boni-
tatem tuam, & ſm omné miserationé
28 tuam illam magnam: ❡ sicut locutus es
in manu pueri tui Moysi in die qua p̃-
cepisti ei scribere legé tuam coram filiis
29 Israël, ❡ dicés, ‖ Si non audieritis vocem ‖Leu. 26. b. 14.
meam, multitudo hæc magna conuer- Deu. 28.
tet̃ in minimam inter Gentes, quo ego b. 15.
30 eos dispergã: ❡ quia scio q̄ me non au-
diet ppl̃s. populus est enim dura ceruici-
ce: & conuertetur ad cor suum in terra
31 captiuitatis suę: ❡ & scient quia ego sum
Dñs Deus eorũ: & dabo eis cor, & intel-
32 ligent: & aures, & audiét. ❡ Et laudabũt
me in terra captiuitatis suę, & memo-
33 res erunt nominis mei. ❡ Et auertent se
G à dorso suo duro, & à malignitatibus
suis: quia reminiscentur viam patrum
34 suorũ qui peccauerunt in me. ❡ Et reuo-
cabo illos in terram quam iuraui patri-
bus eorum Abraham, Isaac, & Iacob, &
dominabunt̃ eius: & multiplicabo eos,
35 & non minorabũtur. ❡ Et statuã illis te-
stamétum alterũ sempiternum, vt sim

illis in Deũ. & ipsi erunt mihi in popu-
lum: & non mouebo amplius populũ
meũ filios Israël à terra quã dedi illis.

CAP. III.

1 ET nunc Dñe omnipotens, Deus Is-
A raël, aïa in angustiis, & spiritus an-
2 xius clamat ad te: ⁋audi Dñe, & misere-
re, quia Deus es misericors, & miserere
3 nostri: quia peccauimus ante te. ⁋ Quia
tu sedes in sempiternum, & nos peribi-
4 mus in æuum? ⁋Dñe omnipotens Deus
Israël, audi nunc orationẽ mortuorum
Israël, & filiorum ipsorũ qui peccaue-
runt ante te, & non audierũt vocẽ Dñi
Dei sui, & agglutinata sunt nobis ma-
5 la. ⁋ Noli meminisse iniquitatũ patrũ
nostrorum, sed memento manus tuę &
6 nois tui in tpe isto: ⁋quia tu es Dñs Deꝰ
7 noster, & laudabimus te Dñe, ⁋quia pp
hoc dedisti timorẽ tuum in cordibus
nostris, & vt inuocemus nomen tuum,
& laudemus te in captiuitate nostra,
quia conuertimur ab iniquitate patrũ
8 nrorũ q peccauerunt ante te. ⁋Et ecce
nos in captiuitate nostra sumus hodie,
qua nos dispersisti in improperiũ, & in
maledictum, & in peccatum, ſm oẽs
iniquitates patrum nostrorũ q recesse-
9 runt à te Dñe Deus noster. ⁋Audi Isrl
B mandata vitæ: auribus percipe, vt scias
10 prudentiam. ⁋Quid est Israël ꝙ in terra
11 inimicorũ es? ⁋inueterasti in terra alie-
na, coinquinatus es cũ mortuis: depu-
tatus es cum descendentibꝰ in infernũ.
12 ⁋Dereliquisti fontem sapientię. ⁋ Nam
13 si in via Dei ambulasses, habitasses vti-
14 que in pace sup terrã. ⁋Disce vbi sit pru
dentia, vbi sit virtus, vbi sit intellectus,
vt scias simul vbi sit longiturnitas vitæ
& victus, vbi sit lumen oculorũ & pax.
15 ⁋Quis inuenit locũ eius? & quis intra-
16 uit in thesauros eius? ⁋Vbi sunt princi-
pes Gentiũ, & qui dominantur super be-
17 stias q̃ sunt super terrã? ⁋qui in auibus
18 cęli ludunt, ⁋qui argẽtum thesaurizãt,
& aurũ in quo confidunt hoïes: & non
est finis acqsitionis eorũ? qui argentum
fabricant, & solliciti sunt, nec est inuẽ-
19 tio operũ illorum? ⁋exterminati sunt, &
ad inferos descenderũt, & alij loco eo-
20 rum exurrexerunt. ⁋Iuuenes viderunt
C lumen & habitauerunt sup terrã: viã
21 autẽ disciplinæ ignorauerũt, ⁋neq; in-
tellexerũt semitas eius, neq; filij eorum
susceperũt eam, à facie ipsorũ longè fa-
22 cta est: ⁋nõ est audita in terra Chanáã,
23 neq; visa est ĩ Themã. ⁋Filij quoq; Agar
qui exquirunt prudentiã q̃ de terra est,
negotiatores terrę, & Themã, & fabula-
tores, & exquisitores prudentiæ & intel
ligentię: viã aũt sapientię nescierũt: ne-
que commemorati sunt semitas eius.
24 ⁋O Israël, q̃ magna est domus Dei, & in
25 gens locus possessionis eius? ⁋Magnꝰ est,
& nõ habet finẽ: excelsus & immẽsus.
26 ⁋Ibi fuerunt gigantes nominati illi qui
ab initio fuerunt, statura magna, scien-
27 tes bellũ. ⁋Non hos elegit Dñs, neq; viã
disciplinæ [a]inuenerunt[a]: propterea pe- [a]de lit illis 3.
28 rierunt. ⁋Et qm̃ nõ habuerũt sapientiã,
29 interierũt pp suã insipientiam. ⁋ Quis
ascẽdit in cęlum, & accepit eã, & dedu-
30 xit eã de nubibus? ⁋ Quis transfretauit
D mare, & inuenit illam, & attulit illam
31 super aurũ electũ? ⁋Non est q possit sci-
re vias eius, neq; qui exquirat semitas
32 eius: ⁋sed q̃ scit vniuersa, nouit eam, &
adinuenit eã prudentia sua: q p̃parauit
terrã in ęterno tpe, & repleuit eã pecu-
33 dibus & quadrupedibꝰ: ⁋q emittit lu-
men, & vadit: & vocauit illud, & obe-
34 dit illi in tremore. ⁋Stellæ autẽ dederũt
lumẽ in custodiis suis, & lętatæ sunt:
35 ⁋vocatæ sunt, & dixerunt, Adsumus, &
luxerunt ei cũ iucũditate, q̃ fecit illas.
36 ⁋Hic est Deus nr̃, & nõ æstimabitur alius
37 aduersus eũ. ⁋ Hic adinuenit oẽm viã
disciplinæ, & tradidit illã Iacob puero
38 suo, & Isrl dilecto suo. ⁋Post hęc ĩ terris
visus est, & cum hoïbus cõuersatus est.

CAP. IIII.

1 HIc liber mãdatorũ Dei, & lex q̃ est
A in ęternũ: oẽs q tenent eã, puenięt
ad vitã: q aũt dereliquerunt eã, in mor
2 tẽ. ⁋ Cõuertere Iacob, & apprehẽde eã,
ambula p viã & splendorẽ eius contra
3 lumẽ eius. ⁋Ne tradas alteri gloriã tuã,
4 & dignitatẽ tuã genti alienę. ⁋Beati su-
mus Isrl: quia q̃ Deo placent, manifesta
5 sunt nobis. ⁋Animæquior esto populus
6 Dei, memorabilis Isrl: ⁋venundati estis
Gentibus, non in perditionẽ: sed pp qd
in ira Dei ad iracundiam prouocastis
7 Dñm, traditi estis aduersariis. ⁋Exacer-
B bastis enim eũ q fecit vos, Deũ æternũ,
immolantes dæmoniis, & non Deo.
8 ⁋Obliti enim estis eũ q nutriuit vos, &
cõtristastis nutricem vestrã Ierusalem.
9 ⁋ Vidit enim iracũdiam à Deo venien- [b]ciuitates 9.
tẽ vobis, & dixit: Audite [b]confines[b] Siõ,

adduxit enim mihi Deus luctum ma-
10 gnum: vidi enim captiuitatem populi
mei, filiorũ meorũ & filiarũ, quã super-
11 duxit illis æternus. Nutriui enim illos
cũ iucunditate: dimisi aũt illos cũ fle-
12 tu & luctu. Nemo gaudeat super me
viduã & desolatam: à multis derelicta
sum ꝑꝑ peccata filiorũ meorum, quia
13 declinauerunt à lege Dei. Iustitias au-
tem ipsius nescierunt, nec ambulaue-
C runt per vias mandatorũ Dei, neq; per
semitas veritatis eius cũ iustitia ingressi
14 sunt. Veniant cõfines Sion, & memo-
rentur captiuitatem filiorum & filiarũ
15 mearũ, quã supduxit illis ęternus. Ad-
duxit enim sup illos gentem de lõgin-
quo, gentẽ improbã, & alterius linguæ:
16 q nõ sunt reueriti senem, neq; puero-
rũ miserti sunt, & adduxerunt dilectos
viduę, & à filijs vnicam desolauerunt.
17 Ego autẽ quid possum adiuuare vos?
18 Qui enim adduxit super vos mala, ip-
se vos eripiet de manib⁹ inimicorũ ve-
19 strorũ. Ambulate filij, ambulate: ego
20 enim derelicta sum sola. Exui me sto-
D la pacis, indui autẽ me sacco obsecra-
tionis, & clamabo ad Altissimũ in die-
21 bus meis. Animæquiores estote filij,
clamate ad Dñm, & eripiet vos de ma-
22 nu principũ inimicorũ. Ego enim spe-
raui in ęternũ salutẽ vestrã: & venit mi-
hi gaudiũ à sancto sup misericordia, q̃
veniet vobis ab æterno salutari nostro.
23 Emisi enim vos cum luctu & ploratu:
reducẽt autẽ vos mihi Dñs cum gaudio
24 & iucunditate in sempiternum. Sicut
E enim viderũt vicinæ Sion captiuitatem
vestram à Deo: sic videbunt & in cele-
ritate salutẽ vestrã à Deo, q̃ superueniet
vobis cũ honore magno, & splendore
25 ęterno. Filij patienter sustinete iram, q̃
superuenit vobis: ꝑsecutus est enim te
inimicus tuus, sed citò videbitis perdi-
tionẽ ipsius: & sup ceruices ipsius ascen
26 des. Delicati mei ambulauerunt vias
asperas: ducti sunt enim vt grex direpť⁹
27 ab inimicis. Animæquiores estote fi-
lij, & proclamate ad Dñm: erit enim
28 memoria vra ab eo q duxit vos. Sicut
F enim fuit sensus vester vt erraretis à
Deo: decies tñ iterũ cõuertentes requi-
29 retis eũ. Qui enim induxit vobis ma-
la, ipse rursum adducet vobis sempiter-
nam iucunditatem cum salute vestra.
30 Animæquior esto Ierusalẽ: exhortatur
31 enim te q te nominauit. Nocẽtes pe-
ribunt, q te vexauerũt: & qui gratulati
32 sunt in tua ruina, punientur. Ciuitates
quib⁹ seruierũt filij tui, punientũ: & quę
33 accepit filios tuos. Sicut enim gauisa
est in tua ruina, & læta est i casu tuo:
34 sic cõtristabitur in sua desolatione. Et
amputabitur exultatio multitudinis ei⁹,
& gaudimonium eius erit in luctum.
35 Ignis enim superueniet ei ab æterno
G in longiturnis diebus, & habitabitur à
36 dæmoniis in multitudine tpis. Cir- Inf. 5. b. 5.
cumspice Ierusalẽ ad Orientem, & vide
37 iucunditatem à Deo tibi venientẽ. Ec-
ce enim veniunt filij tui quos dimisisti
dispersos: veniunt collecti ab Oriente
vsque ad Occidentem, in verbo, sancti
gaudentes in honorem Dei.

CAP. V.

1 Exue te Ierusalẽ stola luctus & ve-
A xationis tuæ: & indue te decóre &
honore eius q̃ à Deo tibi est sempiterna
2 gloria. Circundabit te diploide à Deo
iustitiæ, & impone mitram capiti tuo
3 honoris æterni. Deus enim ostendet
splendorẽ suum in te, qui sub cœlo est.
4 Nominabitur enim tibi nomen tuum
à Deo in sempiternum, Pax iustitię &
5 honor pietatis. Exurge Ierusalẽ, & sta
B in excelso: & circunspice ad Orientem, Sup. 4. g. 36.
& vide collectos filios tuos ab Oriente
sole vsq; ad Occidentem, in verbo, san-
6 cti gaudentes Dei memoria. Exierunt
enim abs te pedibus ducti ab inimicis:
adducet autẽ illos Dñs ad te portatos in
7 honorem sicut filios regni. Constituit
C enim Deus humiliare omnem montẽ
excelsum, & rupes perennes, & cõualles
replere in ęqualitatem terræ: vt ambu-
let Israël diligenter in honorem Dei.
8 Obumbrauerunt autem & syluæ, & oẽ
lignum suauitatis Israël mãdato Dei.
9 Adducet enim Deus Israël cum iucũ-
D ditate in lumine maiestatis suæ cum
misericordia & iustitia quę est ex ipso.

CAP. VI.

Exemplar *epistolæ quam misit Iere-
mias ad abducẽdos captiuos in Babyloniã
à Rege Babyloniorum, vt annunciaret illis
secundum quod præceptum est illi à Deo.* abdu- ctos 14.

1 Propter peccata quę peccastis ante Iere. 25. b. 9.
A Deum, abducemini in Babyloniã
captiui à Nabuchodonosor rege Baby-
2 loniorũ. Ingressi itaq; in Babylonem,

eritis ibi annis plurimis & tpibus longis vsq; ad generationes septẽ: post hoc
3 aũt educã vos inde cũ pace. Nunc aũt videbitis in Babylonia deos aureos, & argenteos, & lapideos & ligneos in humeris portari, ostentantes metũ Genti-
4 bus. Videte ergóne & vos similes efficiamini factis alienis, & metuatis, &
5 metus vos capiat in ipsis. Visa itaque turba de retro & ab ante adorantes, dicite in cordibus vestris: Te oportet ado
6 rari Dñe. Angelus enim meus vobiscũ est: ipse aũt exquiram animas vestras.
7 Nam lingua ipsorũ polita à fabro, ipsa etiã inaurata & inargẽtata falsa sũt:
8 & non possunt loqui. Et sicut virgini amãti ornamẽta: ita accepto auro fabri-
9 cati sunt. Coronas certè aureas habent sup capita sua dij illorũ: vnde subtrahunt sacerdotes ab eis aurũ & argentũ,
10 & erogãt illud in semetipsis. Dant aũt
B & ex ipso prostitutis, & meretrices ornant: & iterum cùm receperint illud à
11 meretricib⁹, ornant deos suos. Hi aũt
12 nõ liberant̃ ab ęrugine & tinea. Opertis autẽ illis veste purpurea, extergũt faciẽ ipsorum pp puluerẽ domus, qui est
13 plurimus inter eos. Sceptrũ aũt habet vt homo, sicut iudex regionis, qui in se
14 peccantẽ non interficit. Habet etiã in manu gladiũ & securim: se autẽ de bello & à latronibus nõ liberat. Vnde vo-
15 bis notũ sit quia nõ sunt dij. Nõ ergò *vereremini eos. Sicut enim vas hoĩs cõfractũ inutile efficit̃: tales sunt & dij
16 illorũ. Cõstitutis illis in domo, oculi eorũ pleni sunt puluere à pedib⁹ intro-
17 euntiũ. Et sicut alicui q regẽ offendit, circunseptę sunt ianuę, aut sicut ad sepulchrum adductũ mortuum: ita tutãtur sacerdotes ostia clausuris & seris,
18 ne à latronib⁹ expolient̃. Lucernas accendunt illis, & quidẽ multas, ex quib⁹ nullã videre possunt: sunt autem sicut
19 trabes in domo. Corda verò eorũ dicunt elingere serpentes q de terra sunt, dum comedũt eos & vestimentũ ipso-
20 rum, & nõ sentiunt. Nigrę fiũt facies
21 eorũ à fumo, q in domo sit. Supra corpus eorũ, & supra caput eorũ volãt noctuę & hyrundines, & aues etiam siĩr &
22 cattę. Vnde sciatis quia non sunt dij.
23 Ne ergo timueritis eos. Aurum etiam
C quod habent, ad speciem est. Nisi aliqs extersit ęruginẽ non fulgebunt: neq;
24 enim dum cõflarentur, sentiebãt. Ex omni pretio empta sunt, in quib⁹ spiri-
25 tus non inest ipsis. Sine pedib⁹ in humeris portantur, ostentantes ignobilitatem suam hoibus. Confundant̃ etiã
26 q colunt ea. Propterea si ceciderint in terram, à semetipsis non consurgunt: neq; si quis eũ statuerit rectũ, p semetipsum stabit: sed sicut mortuis *munera
27 eorum illis apponent̃. Hostias illorũ vendunt sacerdotes ipsorũ, & abutunt̃: siĩr & mulieres eorum decerpẽtes, neq; infirmo, neq; mendicanti aliquid im-
28 pertiunt. de sacrificiis eorũ fętę & mẽstruatę cõtingunt. Scientes itaq; ex his
29 quia nõ sunt dij, ne timeatis eos. Vnde enim vocant̃ dij? Quia mulieres apponũt diis argẽteis & aureis, & ligneis:
30 & in domib⁹ eorũ sacerdotes sedent, habentes tunicas scissas, & capita & barbam rasam, quorũ capita nuda sunt.
31 Rugiunt autẽ clamantes contra deos
32 suos, sicut in cœna mortui. vestimẽta
D eorum auferunt sacerdotes, & vestiunt
33 vxores suas & filios suos. Neq; si quid mali patiunt̃ ab aliquo, neq; si qd boni, poterunt retribuere: neq; regẽ cõsti-
34 tuere possunt, neq; auferre. Similiter neq; dare diuitias possunt, neq; malũ retribuere. Siquis illis votũ vouerit, & non reddiderit: neque hoc requirunt:
35 Hominẽ à morte non liberant, neque
36 infirmũ à potẽtiori eripiunt. Hominẽ cæcum, ad visum non restituũt: de ne-
37 cessitate hoĩem nõ liberabunt. Viduæ non miserebunt̃, neq; orphanis bene-
38 facient. Lapidib⁹ de mõte similes sunt dij illorum lignei & lapidei, & aurei & argentei. Qui aũt colunt ea, cõfunden-
39 tur. Quomodo ergo æstimandum est,
40 aut dicẽdũ illos esse deos? Adhuc enim ipsis Chaldæis nõ honorãtibus ea: qui cùm audierint mutum nõ posse loqui, offerunt illud ad Bel, postulantes ab eo
41 loqui: quasi possint sentire q nõ habẽt motũ: & ipsi cùm intellexerint, relinquẽt ea: sensum enim nõ habẽt ipsi dij
42 illorũ. Mulieres aũt circũdatæ funib⁹
E in viis sedent, succendẽtes ossa oliuarũ.
43 Cùm autẽ aliqua ex ipsis attracta ab aliquo transeunte dormierit cum eo, proximæ suæ exprobrat q ea nõ sit digna habita, sicut ipsa, neq; funis eius
44 diruptus sit. Oĩa aũt q illis fiunt, falsa sunt. Quomodo æstimandum aut di-

Isa. 44. 10. 46. 6. Sup. 6. c. 7.

Isa. 46. a. 6. c. 7. Sup. 6. a. 3.

*humeri

*timueritis.

45 cendum est illos esse deos? ¶ A fabris autem & ab aurificibus facta sunt. Nihil
aliud erunt, nisi id quod volunt esse sa-
46 cerdotes. ¶ Aurifices etiam ipsi q ea faciūt, nō sunt multi tpis. Nunquid ergo
possunt ea q̄ fabricata sunt ab ipsis, esse
47 dij? ¶ Reliquerūt aūt falsa & opprobriū
48 postea futuris. ¶ Nā cùm superuenerit
illis p̄lium, & mala cogitant sacerdotes
post se, vbi se abscondant cum illis.
49 ¶ Quomodo ergo sentiri debeat qm̄ dij
sunt, qui nec de bello se liberant, neq;
50 de malis se eripiūt? ¶ Nam cùm sint lignea & inaurata, & inargentata, scietr̄
postea quia falsa sunt, ab vniuersis gentibus & regibus: q̄ manifesta sunt: quia
non sunt dij, sed opera manuū homi-
51 nū, & nullū Dei opus cum illis. ¶ Vnde
ergo notū est, quia nō sunt dij, sed opera manuū hominū, & nullū Dei opus
52 in ipsis est? ¶ Regē regioni nō suscitant,
53 neq; pluuiā hoīb9 dabunt. ¶ Iudicium
F quoq; nō discernēt, neq; regiones liberabunt ab iniuria: quia nihil p̄nt, sicut
corniculæ inter medium cœli & terræ.
54 ¶ Etenim cùm inciderit ignis in domū
deorum ligneorum, & argenteorū, &
aureorum, sacerdotes quidem ipsorum
fugient & liberabuntur: ipsi verò sicut
55 trabes in medio comburentr̄. ¶ Regi aūt
& bello non resistent. Quomodo ergo
ęstimandum est, aut recipiēdum quia
56 dij sunt? ¶ Non à furib9, neq; à latronibus se liberabunt dij lignei, & lapidei,
& inaurati, & inargentati, quib9 iniqui
57 fortiores sunt. ¶ Aurum, & argentū, &
vestimentum quo operti sunt, auferēt
illis, & abibūt, nec sibi auxilium ferēt.
58 ¶ Itaq; melius est esse regem ostentantē
virtutē suam: aut vas in domo vtile, in
quo gloriabitr̄ q possidet illud: vel ostiū
in domo, quod custodit q̄ in pace sunt:
59 quā falsi dij. ¶ Sol quidē & luna, ac sydera cū sint splendida & emissa ad vtili-
60 tates, obaudiunt. ¶ Similr̄ & fulgur cùm
apparuerit, perspicuū est: idipsum autē
61 & spiritus in omni regione spirat. ¶ Et
nubes q b9 cùm imperatū fuerit à Deo
perambulare in vniuersum orbem, p-
62 ficiunt quod imperatum est eis. ¶ Ignis
etiam missus desuper vt consumat mōtes & syluas facit quod p̄ceptum est ei9.
Hæc autem, neq; speciebus, neq; virtu-
63 tib9 vni eorū similia sunt. ¶ Vnde neq;
G existimandū est, neq; dicendū illos esse
deos, qn̄ nō possunt neq; iudicium iudicare, neq; quicqnā facere hominib9.
64 ¶ Sciētes itaq; quia nō sunt dij, ne ergo
65 timueritis eos. ¶ Neq; enim regib9 ma-
66 ledicent neq, benedicent. ¶ Signa etiam
in cęlo gentibus nō ostendunt, neq; vt
sol lucebūt, neq, illuminabūt vt luna.
67 ¶ Bestiæ meliores sunt illis, q̄ possunt fu
68 gere sub tectum, ac p̄desse sibi. ¶ Nullo
itaque modo nobis est manifestū quia
69 sunt dij: pp quod ne timeatis eos. ¶ Nā
sicut in cucumerario formido nihil custodit: ita sunt dij illorū lignei, & argē-
70 tei, & inaurati. ¶ Eodē modo & in horto spina alba, supra quā oīs auis sedet.
Similr̄ & mortuo proiecto in tenebris
similes sūt dij illorū lignei, & inaurati,
71 & inargētati. ¶ A purpura quoq; & marmore q̄ supra illos teneant, scietis itaq,
quia nō sunt dij. Ipsi etiā postremo comeduntr̄, & erūt opprobriū in regione.
72 ¶ Melior est homo iustus q nō habet simulachra: nā erit longè ab opprobriis.

PROPHETIA EZECHIELIS.

CAPVT PRIMVM.

1 A ET factum est in tricesimo anno, in quarto, in quinta mēsis: cùm essem ī medio captiuorum ‖ iuxta fluuiū Chobar, aperti sunt cœli, & vidi visiones Dei. ¶ In q n- (‖ Inf. 3. f. 23. 9. d. 20.)
2 ta mensis, ipse est annus quintus trans-
3 migrationis regis Ioachin, ¶ factum est
verbū Dn̄i ad Ezechielem filium Buzi
sacerdotē in terra Chaldęorum, ‖ secus (‖ Inf. 3. f. 23. 9. d. 20.)
flumen Chobar: & facta est super eum
4 ibi manus Dn̄i. ¶ Et vidi, & ecce ventus
B turbinis veniebat ab Aquilone: & nubes magna, & ignis inuoluens, & splēdor in circuitu eius: & de medio eius
quasi spēs electri, id est: de medio ignis.
5 ¶ & ex medio eius similitudo quatuor
aīaliū: & hic aspectus eorū, similitudo
6 hoīs ī eis. ¶ Et quatuor facies vni: & qua
7 tuor pēnę vni. ¶ Et pedes eorū pedes recti, & plāta pedis eorū quasi plāta pedis

vituli,

vituli, & ſcintillæ quaſi aſpectus æris
8 candentis. ¶Et manus hoïs ſub pennis
eorũ in quatuor partibꝰ: & facies & pé-
9 nas p quatuor partes habebant. ¶Iun-
C ctęq; erant pennę eorũ alterius ad alte-
rum. non reuertebant cùm incederét:
ſed vnumquodq; ante faciẽ ſuã gradie-
10 batur. ¶Similitudo autẽ vultus eorum,
facies hoïs: & facies leonis à dextris ip-
ſorum quatuor: facies autẽ bouis, à ſi-
niſtris ipſorum quatuor: & facies aqui-
11 lę déſuper ipſorũ quatuor. ¶Et facies
eorũ, & pennę eorum extentę déſuper:
duæ pénę ſingulorũ iungebant, & duę
12 tegebát corpora eorũ: ¶& vnumquodq;
eorum coram facie ſua ambulabat, vbi
erat impetus ſpiritus, illuc gradiebant:
13 nec reuertebant cùm ambularent. ¶Et
D ſimilitudo animaliũ, & aſpectus eorum
quaſi carbonũ ignis ardentiũ, & quaſi
aſpectus lampadarũ. Hęc erat viſio di-
ſcurrens in medio animalium, ſplẽdor
14 ignis, & de igne fulgur egrediens. ¶Et
animalia ibant, & reuertebantur in ſi-
15 militudinẽ fulguris coruſcantis. ¶Cũq;
aſpicerẽ animalia, apparuit rota vna ſu
per terrã iuxta animalia, habẽs quatuor
16 facies. ¶Et aſpectus rotarũ, & opus earũ
quaſi viſio maris: & vna ſimilitudo ip-
ſarum quatuor: & aſpectus earũ & ope-
17 ra, quaſi ſit rota in medio rotæ. ¶Per
E quatuor partes earũ euntes ibant: & nõ
18 reuertebant cùm ambularent. ¶Statura
quoq; erat rotis, & altitudo, & horribi-
lis aſpectus: & totum corpus oculis ple-
19 nũ in circuitu ipſarum quatuor. ¶Cũq;
ambularent animalia, ambulabát pa
riter & rotę iuxta ea: & cùm eleuarent
animalia de terra eleuabãtur ſimul &
20 rotę. ¶Quocunq; ibat ſpiritus, illuc eun
te ſpiritu, & rotæ pariter eleuabant, ſe-
quẽtes eũ. Spiritus enim vitæ erat in ro-
21 tis. ¶Cũ euntibꝰ ibant, & cũ ſtantibus
ſtabát: & cũ eleuatis à terra pariter ele-
uabant & rotę, ſequẽtes ea: quia ſpiritꝰ
22 vitæ erat in rotis. ¶Et ſimilitudo ſuper
F capita animaliũ, firmamẽti, quaſi aſpe-
ctus cryſtalli horribilis, & extenti ſuper
23 capita eorũ déſuper. ¶Sub firmamento
autẽ pénæ eorũ rectę alterius ad alterũ:
vnumquodq; duabꝰ alis velabat corpꝰ
24 ſuũ, & alterũ ſimr velabatur. ¶Et audie-
bã ſonũ alarũ quaſi ſonũ aquarũ mul-
tarũ, quaſi ſonũ ſublimis Dei cùm am-
bularent, quaſi ſonus erat multitudinis
vt ſonꝰ caſtrorũ: cùmq; ſtarent dimit-
25 tebant pennæ eorũ. ¶Nã cùm fieret vox
ſuper firmamentũ quod erat ſup caput
eorũ, ſtabant & ſubmittebãt alas ſuas.
26 ¶Et ſup firmamentũ quod erat immi-
G nens capiti eorũ, quaſi aſpectus lapidis
ſapphiri ſimilitudo throni: & ſup ſimi-
litudinẽ throni, ſimilitudo quaſi aſpe-
27 ctus hoïs déſuper. ¶Et vidi quaſi ſpeciẽ
electri, velut aſpectum ignis intrinſecus
eius p circuitũ, à lumbis eius & déſup:
& à lumbis eiꝰ vſq; deorſum, vidi quaſi
28 ſpeciẽ ignis ſplẽdẽtis in circuitu. ¶Velut
aſpectũ arcus cũ fuerit ĩ nube ĩ die plu-
uiæ, hic erat aſpectus ſplẽdoris p gyrũ.

CAP. II.

1 HÆc viſio ſimilitudinis gloriæ Dñi,
A & vidi, & cecidi in faciem meã, &
audiui vocem loquẽtis. Et dixit ad me,
Fili hominis ſta ſuper pedes tuos, & lo-
2 quar tecũ. ¶Et ingreſſus eſt in me ſpiri-
tus poſtquam locutꝰ eſt mihi, & ſtatuit
me ſupra pedes meos: & audiui loquen
3 tem ad me, ¶& dicentem, Fili hoïs mit-
B to ego te ad filios Iſraël, ad gẽtes apoſta-
trices, q̃ receſſerunt à me: *patres eorũ
preuaricati ſunt pactũ meũ vſq; ad diem
4 hanc. ¶Et filij dura facie & indomabili
corde ſunt, ad quos ego mitto te: & di-
5 ces ad eos, Hęc dicit Dñs Deus, ¶Si fortè
vel ipſi audiant, & ſi fortè quieſcant,
q̃m domus exaſperans eſt: & ſciẽt quia
6 propheta fuerit in medio eorum. ¶Tu
ergo fili hoïs ne timeas eos, neq; ſermo
C nes eorũ metuas. q̃m increduli & ſub-
uerſores ſunt tecũ, & cum ſcorpionibꝰ
habitas, verba eorũ ne timeas, & vultus
eorũ ne formides: quia domus exaſpe-
7 rans eſt. ¶Loquẽris ergo verba mea ad
eos, ſi fortè audiãt, & quieſcant: q̃m ir-
8 ritatores ſunt. ¶Tu autem fili hoïs audi
D quęcunq; loquor ad te: & noli eſſe exaſpe
rans ſicut domus exaſperatrix eſt: ape-
ri os tuum. & comede quęcunq; ego do
9 tibi. ¶Et vidi, & ecce manus miſſa ad
10 me, in qua erat inuolutus liber: ¶& ex-
pandit illum coram me, ‖qui erat ſcri-
ptus intus & foris: & ſcriptæ erant in eo
lamentationes, & carmen, & væ.

CAP. III.

1 ET dixit ad me, Fili hoïs quodcunq;
A inueneris, comede: comede volumẽ
2 iſtud, & vadẽs loquere ad filios Iſrl. ¶Et
aperui os meũ, & cibauit me volumine
3 illo, ¶& dixit ad me, Fili hoïs vẽter tu*

*Ipſi & a

‖Apoc. 5. a. 1.

comedet,

comedet, & viscera tua complebuntur
volumine isto, quod ego do tibi. ‖Et co-
medi illud, & factum est in ore meo sicut
4 mel dulce. ¶Et dixit ad me, Fili hoīs va-
de ad domū Isrl', & loquêris verba mea
5 ad eos. ¶ Non enim ad pplm profundi
sermonis, & ignotæ linguæ tu mitteris,
6 ad domū Israël. ¶Neq; ad pplos multos
pfundi sermonis & ignotę linguę quo-
B rum nō possis audire sermones, & si ad
7 illos mittereris, ipsi audirent te. ¶Dom⁹
autem Israël nolunt audire te: quia no-
lunt audire me, oīs quippe domus Isrl'
8 attrita fronte est, & duro corde. ¶Ecce
dedi faciem tuā valētiorē faciēb⁹ eorū,
& frontem tuā duriorē frontibus eorū.
9 ¶ Vt adamantē & vt silicē dedi faciem
tuā: ne timeas eos, neq; metuas à facie
10 eorū, qa domus exasperās est. ¶Et dixit
ad me. Fili hominis oēs sermones meos
quos loquor ad te, assume in corde tuo,
11 & auribus tuis audi. ¶& vade ingrede-
re ad trāsmigrationem ad filios populi
C tui, & loquêris ad eos, & dices eis, Hæc
dicit Dñs Deus: si fortè audiant & quie-
12 scant. ¶Et assumpsit me spiritus, & au-
diui post me vocē cōmotionis magnæ,
13 Benedicta gloria Dñi de loco suo. ¶ &
vocē alarū animalium percutientium
alterā ad alterā, & vocem rotarū sequen
tiū animalia, & vocē commotionis ma-
14 gnæ. ¶Spiritus quoq; leuauit me, & as-
sumpsit me: & abij amarus in indigna-
tione spūs mei, manus enim Dñi erat
15 mecū, cōfortans me. ¶Et veni ad trans-
D migrationē ad aceruū nouarū frugū, ad
eos q habitabāt iuxta flumen Chobar:
& sedi vbi illi sedebāt: & māsi ibi septē
16 dieb⁹ mœrēs in medio eorū. ¶Cùm au-
tē ptransissent septē dies, factū est verbū
17 Dñi ad me dicēs: ¶‖Fili hoīs speculatorē
dedi te domui Isrl': & audies de ore meo
18 verbū & annuntiabis eis ex me. ¶Si di-
E cente me ad impiū, Morte morièris: nō
*annuntiaueris ei, neq; locutus fueris vt
auertat à via sua impia, & viuat: ipse
impius in iniqtate sua moriet', sangui-
19 nē aūt eius de manu tua requirā. ¶Si au
tē tu annūtiaueris impio, & ille nō fue-
rit conuersus ab impietate sua: & à via
sua impia: ipse qdem in iniquitate sua
20 moriet', tu aūt animā tuā liberasti. ¶Sed
& si cōuersus iust⁹ à iustitia sua fuerit,
& fecerit iniquitatē: ponā offendiculū
corā eo, ipse moriet': qa nō annunciasti
ei, in pctō suo moriet', & nō erūt in me-
moria iustitiæ eius quas fecit: sanguinē
21 verò eius de manu tua requirā. ¶Si aūt
F tu aununtiaueris iusto vt nō peccet iu-
stus, & ille nō peccauerit, viuens viuet,
quia annuntiasti ei, & tu animā tuam
22 liberasti. ¶Et factā est sup me man⁹ Dñi,
& dixit ad me: Surgens egredere in cam
23 pū, & ibi loquar tecū. ¶Et surgens egres-
sus sum in cāpū: & ecce ibi gloria Dñi
stabat, quasi gloria ‖ quā vidi iuxta flu-
24 uiū Chobar: & cecidi in faciē meā. ¶ Et
ingressus est i me spiritus, & statuit me
super pedes meos: & locutus est mihi,
& dixit ad me, ingredere, & includere i
25 medio domus tuæ. ¶Et tu fili hoīs ecce
data sunt sup te vincula, & ligabūt te i
26 eis, & nō egredieris in medio eorū. ¶Et
linguā tuā adhęrere faciā palato tuo, &
eris mut⁹, nec quasi vir obiurgās: quia
27 dom⁹ exasperās est. ¶Cū autē locut⁹ fue
ro tibi, aperiā os tuum, & dices ad eos,
Hęc dicit Dñs De⁹, Qui audit, audiat, &
q qescit, qescat: qa dom⁹ exasperās est.

CAP. IIII.

1 ET tu fili hoīs sume tibi laterem, &
A pones eum coram te, & describes in
eo ciuitatē Ierlm. ¶Et ordinabis aduer-
2 sus eā obsidionem, & ædificabis muni-
tiones, & cōportabis aggerem, & dabis
cōtra eā castra, & pones arietes in gyro.
3 ¶Et tu sume tibi sartaginē ferreā, & po-
nes eā *murū ferreū inter te & inter ci-
uitatē: & obfirmabis faciē tuam ad eā,
& erit in obsidionē, & circūdabis eam:
4 signū est domui Israël. ¶Et tu dormies
sup latus tuū sinistrū, & pones iniqui-
tates domus Isrl' sup eo numero dierū
quibus dormies super illud, & assumes
5 *iniquitatē eorū. ¶Ego aūt dedi tibi an-
nos iniquitatis eorū, numero dierū tre-
cētos & nonaginta dies: & portabis ini-
6 quitatē domus Israël. ¶Et cùm cōpleue-
B ris hæc, dormies super latus tuū dextrū
secundò: & assumes ‖iniquitatē domus
Iuda quadraginta diebus, diē pro an-
no, diem, inquam, *pro anno dedi tibi.
7 ¶ Et ad obsidionem Ierusalē conuertes
faciem tuam, & brachium tuum erit
*extētum: & prophetabis aduersus eā.
8 ¶ Ecce, circundedi te vinculis: & nō te
conuertes à latere tuo in latus aliud,
9 donec cōpleas dies obsidionis tuæ. ¶Et
tu sume tibi frumentum, & hordeum,
& fabā, & lētem, & millium, & viciam,

Marginal notes: ‖Apo. 10. d. 9. d. 10 — ‖Inf. 33. b. 7. — ‖Sup. 1. a. 1. 3 — *in. — *iniquitates. — ‖Nu. 14. f. 34. — *exertū &

& mittes ea in vas vnũ, & facies tibi pa-
nes numero dierum q̃bus dormies sup̃
latus tuum: trecẽtis & nonaginta dieb⁹
10 comedes illud. ❡ Cibus aũt tu⁹ quo ve-
C scẽris, erit in põdere viginti stateres in
11 die: à tp̃e vsq; ad tp̃s comedes illud. ❡ Et
aquã in mẽsura bibes sextã partẽ hin: à
12 tp̃e vsq; ad tp̃s bibes illud. ❡ Et quasi sub
cineritiũ hordeaceũ comedes illud: &
stercore qđ egredit̃ de hoĩe, operies il-
13 lud in oculis eorũ. ❡ Et dicit Dñs, Sic co
medent filij Isrl̃ panem suum pollutũ
14 inter gentes ad quas eijciã eos. ❡ ‖ Et dixi
Ah, ah, ah, Dñe Deus, ecce anima mea
non est polluta, & morticinum & lace-
ratũ à bestijs non comedi, ab infantia
D mea vsq; nunc, & non est ingressa in os
15 meũ oĩs caro immũda. ❡ Et dixit ad me,
Ecce dedi tibi fimũ boum p̃ stercorib⁹
16 humanis: & facies panẽ tuũ in eo. ❡ Et
dixit ad me, Fili hominis, ‖ ecce ego con
teram baculum panis in Ierl̃m: & co-
medent panẽ in pondere, & in solicitu-
dine: & aquã in mensura, & in angustia
17 bibent. ❡ Vt deficientibus pane & aqua
corruat vnusquisq; ad fratrem suũ, &
contabescant in iniquitatibus suis.

CAP. V.

1 ET tu fili hominis sume tibi gladiũ
A acutum, radentẽ pilos: & assumes
eũ, & duces per caput tuum, & p̃ barbã
tuam: & assũmes tibi statẽram põderis,
2 & diuides eos. ❡ Tertiam partẽ igni cõ-
bures in medio ciuitatis, iuxta comple-
tionẽ dierũ obsidionis: & assũmes ter-
tiã partẽ & concides gladio in circuitu
ei⁹: tertiã verò aliã disperges in ventũ, &
3 gladium nudabo post eos. ❡ Et sumes in
de paruũ numerũ: & ligabis eos in sũ-
4 mitate pallij tui. ❡ Et ex eis rursum tol-
les, & p̃ijcies eos in medio ignis, & cõ-
bures eos igni: & ex eo egredietur ignis in
5 oẽm domũ Isrl̃. ❡ Hæc dicit Dñs Deus,
Ista est Ierl̃m, in medio gentiũ posui eã,
6 & in circuitu eius terras. ❡ Et cõtempsit
iudicia mea, vt plus esset impia q̃ gen-
B tes: & præcepta mea vltrà q̃ terræ quæ
in circuitu eius sunt. Iudicia enim mea
proiecerũt, & in præceptis meis nõ am
7 bulauerũt. ❡ Idcirco hęc dicit Dñs De⁹,
Quia superastis gentes quæ in circuitu
vestro sunt, & in præceptis meis nõ am
bulastis, & iudicia mea non fecistis, &
iuxta iudicia Gentium quæ in circuitu
8 vestro sunt, non estis operati. ❡ Ideo
hæc dicit Dñs Deus, Ecce ego ad te & ip
se ego faciam in medio tui iudicia in o-
9 culis gentiũ: ❡ & faciã in te quod non fe-
ci, & quibus similia vltrà non faciam
10 p̃p̃ oẽs abominationes tuas. ❡ Ideo p̃res
comedẽt filios in medio tui, & filij co-
C medent patres suos, & faciã in te iudi-
cia, & ventilabo vniuersas reliq̃as tuas
11 in oẽm ventum. ❡ Idcirco viuo ego dicit
Dñs Deus, Nisi p̃ eo q̃ sanctum meum
violasti in oĩbus offensionibus tuis, &
in cunctis abominationibus tuis: ego
quoq; confringam, & nõ parcet oculus
12 meus, & non miserebor. ❡ Tertia pars
tui peste morietur, & fame cõsumetur in me
dio tui: & tertia pars tui in gladio ca-
det in circuitu tuo: tertiã verò partem
tuã in oẽm ventũ dispergã, & gladium
13 euaginabo post eos. ❡ Et cõplebo furorẽ
meum, & requiescere faciam indigna-
tionẽ meam in eis, & cõsolabor: & sciẽt
q̃a ego Dñs loquutus sum in zelo meo,
cum impleuero indignationem meam
14 in eis. ❡ Et dabo te in desertum & in op-
probriũ gentib⁹ q̃ in circuitu tuo sunt,
15 in conspectu oĩs prætereuntis. ❡ Et eris
opprobriũ & blasphemia, exemplũ &
D stupor in Gentib⁹ quæ in circuitu tuo
sunt, cum fecero in te iudicia in furore
& in indignatione, & in increpationib⁹
16 iræ: Ego Dñs locutus sum. ❡ Qñ misero
sagittas famis pessimas in eos q̃ erunt
mortiferæ, & quas mittam vt disperdã
vos: & famem congregabo super vos, &
17 conteram in vobis baculum panis. ❡ ‖ Et ‖ Sup. 4. d. 16.
immittam in vos famẽ & bestias pessi- Inf. 14. d. 13.
mas vsq; ad internecionem: & pestilen
tia & sanguis transibunt p̃ te, & gladiũ
inducam super te, ego Dñs locut⁹ sum.

CAP. VI.

1 ET factus est sermo Dñi ad me, di-
A cens, ❡ Fili hominis, pone faciẽ tuã
2 ad montes Isrl̃, & p̃phetabis ad eos. ❡ &
3 dices, ‖ Montes Israël audite verbũ dñi ‖ Inf. 36. a. 1.
Dei. Hæc dicit Dñs Deus montibus &
collibus, rupibus & vallibus. ❡ Ecce, ego
inducã sup̃ vos gladiũ, & disperdam ex
4 celsa vestra. ❡ & demoliar aras vestras, &
cõfringentur simulachra vestra, & deij
ciã interfectos vros ante idôla vestra.
5 ❡ Et dabo cadauera filiorũ Isrl̃ ante fa-
ciẽ simulachrorũ vestrorũ: & dispergã
6 ossa vestra circum aras vestras, ❡ in omni
bus habitationib⁹ vestris. ❡ Vrbes deser
tę erũt, & excelsa demolientur & dissipa-

B bunt: & interibunt aræ vestræ, & cófrin
gent: & cessabunt idôla vestra, et conte
rent delubra vestra, & delebunt opera
7 vestra. ¶Et cadet interfectus in medio
8 vestri: & scietis qa ego sum Dñs. ¶Et re-
linquá in vobis eos q fugerint gladium
in Gentibus, cú dispersero vos in terris.
9 ¶Et recordabunt mei liberati vestri in
Gentibus ad quas captiui ducti sunt.
qa contriui cor eorú fornicans & rece-
dens à me, & oculos eorú fornicantes
C post idôla sua: et displicebunt sibimet
sup malis quę fecerát in vniuersis abo-
10 minationibus suis. ¶Et scient quia ego
Dñs non frustrà locutus sum vt facerē
11 eis malú hoc. ¶Hęc dicit Dñs Deus, Per-
cute*manú tuá, et allide pedem tuum,
et dic Heu, ad oés abominationes malo
rú domus Israël: *quia gladio et fame,
12 et peste ruituri sunt. ¶Qui longè est, pe-
ste morief: q aút propè, gladio corruet:
et qui relictus fuerit et obsessus, fame
morief: et complebo indignationé meá
13 in eis. ¶Et scietis quia ego Dñs, cum fue
D rint interfecti vestri in medio idolorú
vestrorum in circuitu ararú vestrarum
in oí colle excelso, et in cunctis summi
tatibus montium, et subtus oé lignum
nemorosum, et subtus vniuersam quer
cum frondosam, locú vbi accenderunt
14 tura redolétia vniuersis idôlis suis. ¶Et
extendam manú meá super eos: et faciá
terram desolatam et destitutam à deser
to Deblátha in omnibus habitationi-
bus eorum, et scient quia ego Dñs.

* manu tua 6. *qui 15

CAP. VII.

1 ET factus est sermo dñi ad me dicés:
A ¶Et tu fili hoís, hęc dicit Dñs Deus
2 terrę Israël, Finis, venit, venit finis super
3 quatuor plagas terrę. ¶Nunc finis sup
te, et immittá furorem meum in te: et
iudicabo te iuxta vias tuas, poná contra
4 te oés abominationes tuas. ¶Et non par
cet oculus meus sup te, et non miserebor:
sed vias tuas ponam sup te, et abo-
minationes tuę in medio tui erunt: et
5 scietis qa ego Dñs. ¶Hęc dicit dñs Deus,
6 Afflictio vna, afflictio ecce venit, ¶finis
venit, venit finis, euigilauit aduersum
7 te: ecce venit. ¶Venit*contritio sup te,
B q habitas in terra: venit tépus, prope est
dies occisionis, et non glorię montiú.
8 Nunc de ppinquo effundam irá meá
super te: et complebo furorem meú in
te: et iudicabo te iuxta vias tuas, et im-

*confractio 5.

9 ponam tibi oía scelera tua, ¶Et non par
cet oculus me⁹, nec miserebor: sed vias
tuas imponá tibi, et abominationes tuę
in medio tui erunt: et scietis quia ego
10 sum Dñs percutiens. ¶Ecce dies, ecce ve
nit: egressa est*contritio, floruit virga,
11 germinauit superbia. ¶Iniqtas surrexit
in virga impietatis: non ex eis, et nó ex
pplo, neq; ex sonitu eorum: et non erit
12 reqes in eis. ¶Venit tépus, appropinqua-
uit dies: q emit, non lętetur: et qui ven-
dit, non lugeat: quia ira sup oém pplm
13 eius. ¶Quia qui vendit, ad id quod ven-
didit non reuertet: et adhuc in viuenti
D bus vita eorú: visio enim ad oém multi
tudinem eius non regredietur, et vir in
iniquitate vitę suę non confortabitur.
14 ¶Canite tuba, pręparentur oés, et non
est qui vadat ad pliú: ira enim mea su-
15 per*vniuersum pplm eius. ¶Gladius fo-
ris: et pestis et fames intrinsecus: qui in
agro est gladio morief: et qui in ciuita-
16 te, pestilentia, et fame deuorabunt. ¶Et
saluabunt qui fugerint ex eis: et erunt
in montibus quasi columbę conualliú
E oés trepidi, vnusquisq; in iniqtate sua.
17 ¶Oés manus dissoluentur, et oía genua
18 fluét aquis. ¶‖Et accingent se cilicijs, et
operiet eos formido: et in oí facie con-
fusio, et in vniuersis capitibus eorú cal
19 uitium. ¶‖Argentú eorú foras proiicie-
tur, et aurum eorum in sterquilinium
erit. Argétum eorum et aurum eorum
non valebit liberare eos in die furoris
Dñi. Aíam suam non saturabunt, et vé
tres eorum non implebuntur: quia scá-
20 dalum iniqtatis eorum factum est. ¶Et
ornamentú monilium suorum in super-
biá posuerunt, et imagines abominatio
num suarú et simulachrorum fecerunt
ex eo: pp hoc dedi eis illud in immun-
21 ditiá: ¶et dabo illud in manus alienorú
ad diripiendú. et impiis terrę in prędá,
22 et contaminabunt illud. ¶Et auertá fa-
F ciem meam ab eis, et violabunt arcanú
meú: et introibunt in illud emissarij, et
23 cótaminabunt illud. ¶Fac cóclusioné:
qm terra plena est iudicio sanguinum,
24 et ciuitates plene iniquitate. ¶Et addu-
cá pessimos de Gentibus, et possidebunt
domos eorú: et quiescere faciá superbiá
potentium, et possidebunt sanctuaria
25 eorum. ¶Angustia superueniente requi
26 runt pacé, et non erit. Conturbatio su-
G per conturbationé veniet, et auditus su-

* confractio 4.

*omnem multitudinem 5.

‖Isa. 15. a 2. Iere. 48. f 37. Prou. 11. a 4. Soph 1. d 18. Eccl 5. b. 10. & c. 13.

per auditum: & quærent visionẽ de pro
pheta, & lex peribit à sacerdote, & cõsi-
27 lium à senioribꝰ. ¶Rex lugebit, & prin-
ceps induetur mœrore, & manus populi
terræ conturbabuntur. Secũdùm viam
eorũ faciam eis, & sfm iudicia eorum iu
dicabo eos, & scient quia ego Dñs.

CAP. VIII.

1 ET factũ est in anno sexto, in sexto
A mense, in q̃nta mẽsis: ego sedebam
in domo mea, & senes Iuda sedebãt co-
rã me, & cecidit ibi sup me manꝰ Dñi
2 Dei. ¶Et vidi, & ecce similitudo quasi
aspectus ignis: ab aspectu lumborũ eiꝰ
& deorsum ignis: & à lũbis eius & sur-
sum, quasi aspectꝰ splẽdoris, vt visio ele
‖Dan. 14. f. 35. 3 ctri. ¶‖Et emissa similitudo manꝰ appre
B hẽdit me in cincinno capitis mei: & ele
uauit me Spũs inter terrã & cęlũ: & ad-
duxit me in Ierl'm in visione Dei iuxta
ostiũ interius qđ respiciebat ad Aqlo-
nẽ, vbi erat statutum idôlũ zeli ad pro
4 uocandã æmulationẽ. ¶Et ecce ibi glo-
ria Dei Israël sfm visionẽ quã videram
5 in cãpo. ¶Et dixit ad me, Fili hoĩs, leua
C oculos tuos ad viã Aqlonis. Et leuaui
oculos meos ad viã Aqlonis, & ecce ab
Aqlone portæ altaris idôlũ zeli in ipso
6 introitu. ¶Et dixit ad me, Fili hoĩs, putás
ne vides tu q̃d isti faciunt, abominatio
nes magnas, quas domꝰ Israël facit hic,
vt procul recedã à sanctuario meo? &
adhuc cõuersus videbis abominatiões
7 maiores. ¶Et introduxit me ad ostium
D atrij: & vidi, & ecce foramen vnũ in pa
8 riete. ¶Et dixit ad me, Fili hoĩs fode pa-
rietẽ. Et cũ fodissem parietem, apparuit
9 ostiũ vnũ. ¶Et dixit ad me: Ingredere &
vide abominationes pessimas, quas isti
10 faciũt hic. ¶Et ingressus vidi, & ecce oĩs
similitudo reptiliũ, & aĩalium abomi-
natio, & vniuersa idôla domꝰ Israël de
picta erãt in pariete in circuitu ꝑ totũ.
11 ¶Et septuaginta viri de senioribꝰ domꝰ
E Israël, & Iezonias filiꝰ Saphan stabat in
medio eorũ stantium ante picturas: &
vnusq̃sq; habebat turibulũ in manu
sua: & vapor nebulæ de ture consurge-
12 bat. ¶Et dixit ad me: Certè vides fili hoĩs
quæ seniores domus Israël faciũt in te-
nebris, vnusq̃sq; in abscondito cubilis
sui, dicũt enim: Non videt Dñs nos, de-
13 reliquit Dñs terrã. ¶Et dixit ad me: Ad-
huc conuersus videbis abominationes
14 maiores quas isti faciũt. ¶Et introduxit
F me ꝑ ostiũ portæ domus Dñi, qđ respi
ciebat ad Aqlonem, & ecce ibi mulie-
15 res sedebãt plãgẽtes Adonidẽ. ¶Et dixit
ad me: Certè vidisti fili hoĩs: adhuc cõ
uersus videbis abominationes maiores
16 his. ¶Et introduxit me in atriũ domus
Dñi interius: & ecce in ostio tẽpli Dñi
inter vestibulũ & altare, quasi viginti-
q̃nq; viri dorsa habentes cõtra tẽplum
Dñi, & facies ad Orientẽ: & adorabant
17 ad ortũ solis. ¶Et dixit ad me. Certè vi-
disti fili hoĩs: nunquid leue est hoc do-
mui Iuda, vt facerẽt abominatiões istas
quas fecerũt hic: q̃a replentes terrã iniq
tate, conuersi sunt ad irritandũ me? &
18 ecce applicãt ramũ ad nares suas. ¶Ergo
& ego faciã in furore: nõ parcet oculus
meꝰ, nec miserebor: & cũ clamauerit ad
aures meas voce magna, nõ exaudiã eos

CAP. IX.

1 ET clamauit in auribꝰ meis voce ma
A gna, dicẽs: Appropinquauerũt visi-
tationes vrbis, & vnusq̃sq; vas interfe-
2 ctionis habet in manu sua. ¶Et ecce sex
viri veniebant de via portæ superioris,
quę respicit ad Aqlonẽ: & vniuscuiusq;
vas interitꝰ in manu eius: vir quoq; vnꝰ
in medio eorum vestitus erat lineis, &
atramentariũ scriptoris ad renes eius: &
ingressi sunt, & steterunt iuxta altare
3 æreũ. ¶Et gloria Dñi Israël assumpta est
B de cherub, quæ erat sup eum ad limen
domus: & vocauit virũ q̃ indutus erat
lineis, & atramẽtarium scriptoris habe
4 bat in lumbis suis. ¶Et dixit Dñs ad eũ:
Transi per mediam ciuitatẽ in medio
Ierl'm: ‖& signa Thau super frontes viro ‖Exo. 12. b. 7. Ap. 7. a. 3
rum gementium & dolentiũ super cun
ctis abominationibus quæ fiunt in me
5 dio eius. ¶Et illis dixit audiẽte me, Trã-
site per ciuitatẽ sequẽtes eum, & percu
tite: non parcat oculus vester neq; mise
6 reamini. ¶Senem, adolescẽtulũ & virgi-
C nẽ, *paruulos & mulieres iterficite vsq; *paruulũ
ad internecionẽ, oẽm aũt sup quem vi-
deritis Thau, ne occidatis, & à sanctua-
rio meo incipite. Cęperunt ergo à viris
senioribus qui erant ante faciẽ domus.
7 ¶Et dixit ad eos: Cõtaminate domũ, &
implete atria interfectis: egredimini. Et
egressi sunt & ꝑcutiebant eos q̃ erãt in
8 ciuitate. ¶Et cęde cõpleta remãsi ego:
ruiq; sup faciem meã, & clamans, aio,
Heu, heu, heu Dñe Deus, ergone disper-
des oẽs reliquias Israël, effundens furo-

9 rem tuũ super Ierſm ? ¶Et dixit ad me:
Iniquitas domus Iſraël & Iuda magna
eſt nimis valde,& repleta eſt terra ſan-
guinib⁹,& ciuitas repleta eſt auerſione:
dixerunt enim,Dereliquit Dñs terram,
10 & Dñs non videt . ¶Igitur & meus non
parcet oculus,neq; miſerebor: viã eorũ
11 ſuper caput eorũ reddam. ¶Et ecce , vir
qui erat indutus lineis,q habebat atra-
mentariũ in dorſo ſuo rñdit verbum,
dicens·Feci ſicut præcepiſti mihi.

CAP. X.

1 ET vidi,& ecce in firmamento quod
A erat ſup caput cherubim , quaſi la-
pis ſapphiris , quaſi ſpecies ſimilitudi-
2 nis ſolij apparuit ſup ea. ¶Et dixit ad vi
rũ q indut⁹ erat lineis,& ait: Ingredere
in medio rotarũ quę ſunt ſubtus cheru
bim:& imple manũ tuã prunis ignis q̃
ſunt inter cherubim, & effunde ſup ci-
uitatẽ. Ingreſſusq; eſt in cõſpectu meo.
3 ¶Cherubim aũt ſtabant à dextris dom⁹
cùm ingrederetur vir, & nubes imple-
4 uit atriũ interius . ¶Et eleuata eſt gloria
Dñi déſuper cherub ad limen domus:
& repleta eſt dom⁹nube, & atriũ reple-
5 tum eſt ſplendore gloriæ Dñi.¶Et ſoni-
tus alarum cherubim audiebatur vſq;
ad atrium exterius, quaſi vox Dei oĩpo-
6 tentis loquentis,¶Cũq; præcepiſſet viro
B qui indutus erat lineis:dicẽs:Sume ignẽ
de medio rotarũ quæ ſunt inter cheru-
7 bim:ingreſſus ille ſtetit iuxta rotã . ¶Et
extẽdit cherub manũ de medio cheru-
bim,ad ignẽ q erat inter cherubim : &
ſumpſit,& dedit in manus eius q indu
8 tus erat lineis:q accipiẽs egreſſus eſt.¶Et
apparuit ĩ cherubim ſimilitudo man⁹
9 hoĩs ſubtus pẽnas eorũ,¶& vidi, & ecce
quatuor rotæ iuxta cherubim:rota vna
iuxta cherub vnũ, & rota alia iuxta che
rub vnũ : ſpecies aũt rotarũ erat quaſi
10 viſio lapidis chryſolyti. ¶& aſpect⁹ earũ
ſimilitudo vna quatuor:quaſi ſit rota ĩ
11 medio rotæ.¶Cũq; ambularent, in qua
tuor partes gradiebant᷑: & non reuer-
tebant᷑ ambulantes:ſed ad locũ ad quẽ
ire declinabat quæ prima erat, ſequebã
12 tur & cæteræ,nec conuertebant᷑.¶‖Et oẽ ‖Supra 1. a. 18.
C corpus earũ,& colla,& manus,& pẽnę,
& circuli plena erant oculis,in circuitu
13 quatuor rotarum . ¶Et rotas iſtas voca-
14 uit volubiles , audiente me . ¶Quatuor
aũt facies habebat vnum:facies vna fa-
cies cherub,& facies ſecũda,facies hoĩs:
& in tertio facies leonis· & in quarto fa
15 cies aquilę.¶Et eleuata ſunt cherubim:
ipſum eſt aĩal quod videram iuxta flu-
16 uiũ Chobar.¶Cùmq; ambularent che-
rubim,ibant pariter & rotæ iuxta ea:&
cũ eleuarẽt cherubim alas ſuas, vt exal
tarent᷑ de terra,nõ reſidebant rotæ , ſed
17 & ipſe iuxta erãt.¶Stãtibus illis, ſtabãt:
& cum eleuatis eleuabantur, ſpũs enim
18 vitę erat ĩ eis . ¶Et egreſſa eſt gloria Dñi
à limine templi : & ſtetit ſuper cheru-
19 bim . ¶Et eleuãtia cherubim alas ſuas,
D exaltata ſunt à terra coram me : & illis
egrediẽtib⁹, rotę quoq; ſubſecutæ ſunt:
& ſtetit in introitu portæ domus Dñi
orientalis , & gloria Dei Iſraël erat ſup
20 ea.¶Ipſum eſt aĩal qđ vidi ſubter Deũ Supra 1. a. 1. 4. 5.
Iſraël iuxta fluuiũ Chobar: & intellexi
21 qa cherubim eſſent. ¶Quatuor* vultus *per quatuor.
vni,& quatuor alæ vni : & ſimilitudo
22 manus hominis ſub alis eorum. ¶Et ſi-
militudo vultuum eorum , ipſi vultus
quos videram iuxta fluuium Chobar,
& intuitus eorum, & impetus ſingulo-
rum ante faciem ſuam ingredi.

CAP. XI.

1 ET eleuauit me ſpũs , & introduxit
A me ad portã domus dñi oriẽtalem
quæ reſpicit ad ſolis ortũ:& ecce,in in-
troitu portæ vigintiquinq; viri : & vidi
in medio eorũ Iezoniã filium Azur,&
Pheltiã filiũ Bananiæ: principes popu-
2 li.¶Dixitq; ad me:Fili hoĩs,hi ſunt viri
q cogitant iniquitatem, & tractant cõ-
3 ſilium peſſimum in vrbe iſta: ¶dicẽtes:
Nõne dudũ ędificatę ſunt domus? hęc
4 eſt lebes,nos aũt carnes . ¶Idcirco vati-
5 cinare de eis,vaticinare fili hoĩs. ¶Et ir-
ruit in me ſpũs Dñi,& dixit ad me. Lo-
quere,Hæc dicit Dñs: Sic locuti eſtis do
mus Iſraël,& cogitationes cordis veſtri
6 ego noui . ¶Plurimos occidiſtis in vrbe
B hac , & impleſtis vias eius interfectis.
7 ¶Propterea hæc dicit Dñs Deus:Interfe-
cti veſtri , quos poſuiſtis in medio eius
hi ſunt carnes,& hęc eſt lebes:& educã
8 vos de medio eius. ¶Gladiũ metuiſtis,
& gladium inducam ſuper vos,ait Dñs
9 Deus. ¶Et eiciam vos de medio eius,da
boq; vos in manũ hoſtium , & faciam
10 in vobis iudicia.¶Gladio cadetis in fini
bus Iſrl᷑ iudicabo vos , & ſcietis qa ego
11 Dñs.¶Hęc non erit vobis in lebetem,&
vos non eritis in medio ei⁹in carnes: in
12 finib⁹Iſraël iudicabo vos.¶Et ſcietis qa

ego Dñs:quia in præceptis meis nõ am-
bulastis,& iudicia mea nõ fecistis . sed
C iuxta iudicia gentiũ,quæ in circuitu ve
13 stro sunt,estis operati.¶Et factũ est cum
prophetarẽ,Pheltias filius Banaiæ mor
tuus est:& cecidi in faciẽ meam clamãs
voce magna,& dixi:Heu,heu,heu,Dñe
Deus:consummationẽ tu facis reliqarũ
14 Israël?¶Et factũ est verbũ Dñi ad me,
15 dicens.¶Fili hoĩs fratres tui viri propin
qui tui,& oĩs dom⁹ Israël,vniuersi qui-
bus dixerunt habitatores Ierl'm.Longè
recedite à Dño, nobis data est terra in
16 possessionem.¶Propterea hęc dicit Dñs
Deus.Quia longè feci eos in gẽtibus, &
qa dispersi eos in terris:ero eis in sancti
ficationem modicã in terris ad quas ve
17 nerunt.¶Propterea loquere, Hæc dicit
Dñs Deus:Congregabo vos de ppl'is, &
adunabo de terris in qbus dispsi estis:
18 daboq; vobis humũ Israël.¶Et ingrediẽ
D tur illuc,& auferẽt oẽs offensiones: cũ-
19 ctasq; abominationes eius de illa.¶||Et
dabo eis cor vnũ, & spm̃ nouũ tribuã
in visceribus eorũ: & auferã cor lapideũ
de carne eorũ,& dabo eis cor carneum.
20 ¶Vt in præceptis meis ambulẽt,& iudi-
cia mea custodiant,faciantq; ea:& sint
mihi in populũ, & ego sim eis in Deũ.
21 ¶Quorũ *cor post offendicula & abomi
nationes suas ambulat, horũ viã in ca-
22 pite suo ponam,dicit Dñs Deus.¶Et ele
uauerunt cherubim alas suas, & rotæ
cũ eis : & gloria Dei Israël erat sup ea.
23 ¶Et ascendit gloria Dñi de medio ciui-
tatis, stetitq; super montem qui est ad
24 Orientẽ vrbis. ¶Et spiritus leuauit me:
adduxitq; *in Chaldęam ad trãsmigra-
tionem,in visione in spũ Dei:& sublata
25 est à me visio quam videram. ¶Et locu-
tus sum ad transmigrationem omnia
verba Domini quæ ostenderat mihi.

||Iere.13.f.33. Inf.18 g 31.36.c.26. Infra 24.a.7. Hebr. 8.c.10.
*autem.
*me.

CAP. XII.

1 ET fact⁹ est sermo Dñi ad me, dicẽs:
A ¶Fili hoĩs in medio domus exaspe-
2 rãtis tu habitas:q oculos habent ad vi-
dendũ,& non vidẽt:& aures ad audiẽ-
dum,& non audiũt:qa domus exaspe-
3 rans est,¶Tu ergo fili hoĩs fac tibi vasa
transmigrationis,& trãsmigrabis, p diẽ
coram eis : transmigrabis aũt de loco
tuo ad locũ alterum in cõspectu eorũ,
si fortè aspiciant : qa dom⁹ exasperans
4 est.¶Et efferes foras vasa tua quasi vasa
*transmigrantis p diem in conspectu
eorum: tu aũt egredieris vespere coram
5 eis,sicut egredit migrans.¶Ante oculos
B eorũ perfode tibi parietẽ : & egredieris
6 per eum.¶In conspectu eorũ in hume-
ris portaberis,ĩ caligine efferetis: faciẽ
tuã velabis,& non videbis terrã:qa por
7 tentũ dedi te domui Israël. ¶Feci ergo
sicut pręceperat mihi*:vasa mea ptuli
quasi vasa*transmigrantis p diẽ : & ve-
spere pfodi mihi parietẽ manu:& in ca
ligine egressus sum,& ĩ humeris porta-
8 tus in conspectu eorũ.¶Et factus est ser-
9 mo Dñi mane ad me dicens: ¶Fili hoĩs
C nunquid non dixerunt ad te domus Is-
raël,domus exasperans : Quid tu facis?
10 ¶Dic ad eos: Hęc dicit Dñs Deus : Super
ducẽ onus istud,q est in Ierl'm & super
oẽm domum Israël , quæ est in medio
11 eorũ.¶Dic: Ego portentũ vestrũ: quõ fe-
ci,sic fiet illis:in transmigrationẽ, & in
12 captiuitatẽ ibunt . ¶Et dux q est in me-
D dio eorũ,in humeris portabit,in caligi
ne egrediet:parietẽ pfodient, vt educãt
eum:facies eius operiet, vt non videat
13 oculo terrã. ¶||Et extendã rete meum
super eũ, & capiet in sagena mea: & ad
ducam eũ in Babylonẽ in terrã Chal-
dæorũ:& ipsam non videbit, ibiq; mo-
14 rietur.¶Et oẽs q circa eũ sunt, præsidiũ
eius, & agmina eius dispergam in oẽm
ventũ & gladium euaginabo post eos.
15 ¶Et sciẽt qa ego Dñs,qñ dispersero illos
in gentibus,& disseminauero eos in ter
16 ris. ¶Et relinquam ex eis viros paucos à
gladio,& fame,& pestilẽtia : vt enarrẽt
oĩa scelera eorũ in gentibus ad quas in-
17 gredient: & scient qa ego Dñs.¶Et fact⁹
18 est sermo Dñi ad me, dicens. ¶Fili hoĩs,
panẽ tuum in conturbatione comede:
sed & aquã tuã in festinatione & mœ-
19 rore bibe.¶Et dices ad ppl'm terræ: Hæc
dicit Dñs De⁹ ad eos q habitãt in Ierl'm
in terra Israël,panẽ suum in solicitudi-
ne comedẽt,& aquã suã in desolatione
bibent : vt desolet terra à multitudine
sua,pp iniquitatem oĩum qui habitant
20 in ea.¶Et ciuitates quæ nunc habitant,
F desolatæ erũt,terraq; deserta : & scietis
21 quia ego Dñs . ¶Et factus est sermo Dñi
22 ad me dicens.¶Fili hoĩs , qd est prouer-
bium istud vobis in terra Israël? dicen-
tium:In longum differentur dies, & pe
23 ribit oĩs visio,¶Ideo dic ad eos : Hęc di-
cit dñs Deus.Quiescere faciã prouerbiũ
istud,neq; vulgò dicet vltra in Israël:

*transmigrationis.
*Dñs.
*transmigrationis
||Infr.17.c.20.&32.a.3.-6.

& loquere ad eos ꝙ appropinquauerint
24dies & sermo oĩs visionis. Non enim
erit vltrà oĩs visio cassa, neq; diuinatio
25ambigua in medio filiorũ Israël. Quia
G ego dñs loquar: & quodcũq; locut⁹ fue-
ro verbum, & fiet, non prolongabit̃ am
plius: sed in diebus vestris domus exa-
sperans loquar verbum, & faciã illud,
26dicit Dñs Deus. Et factus est sermo dñi
27ad me, dicens: Fili hoĩs, ecce domus Is-
raël dicẽtiũ: Visio quã hic videt, in dies
multos: & in tpa longa iste prophetat.
28Propterea dic ad eos, Hæc dicit Domi-
nus Deus: Non prolongabitur vltrà oĩs
sermo meus: verbum quod locutus fue-
ro, complebitur, dicit Dominus Deus.

CAP. XIII.

1 ET fact⁹ est sermo Dñi ad me, dicẽs,
A Fili hoĩs, vaticinare ad prophetas
2 Israël, qui prophetant: & dices prophetã
tibus de corde suo: Audite verbũ Dñi,
3 Hæc dicit Dñs Deus: Væ prophetis in-
sipientibus, qui sequũtur spm̃ suum, &
4 nihil vident. Quasi vulpes in desertis,
5 prophetæ tui Israël erãt. Nõ ascẽdistis
ex aduerso, neq; opposuistis murũ pro
domo Israël: vt staretis in prelio in die
6 Dñi. Vident vana, & diuinant menda
cium, dicentes: Ait Dñs: cum Dñs non
miserit eos: & perseuerauerũt confirma
7 re sermonẽ. Nunquid non visionem
cassam vidistis, & diuinationẽ menda-
cem locuti estis? & dicitis, ait Dñs: cùm
8 ego non sim locutus. Propterea hec di-
cit Dñs Deus: Quia locuti estis vana, &
vidistis mẽdaciũ: ideo ecce ego ad vos.
9 dicit Dñs Deus: Et erit manus mea sup
B prophetas q̃ vident vana, & diuinant
mendacium: in concilio ppl̃i mei non
erunt, & in scriptura domus Israël non
scribent̃, nec in terrã Israël ingredient̃:
10& scietis q̃a ego dñs Deus. Eo ꝙ dece-
perint ppl̃m meũ, dicentes: Pax, & non
est pax: & ipse edificabat parietem, illi
11aũt liniebant eũ luto absq; paleis. Dic
ad eos qui liniunt absq; tẽperatura, ꝙ
casurus sit: erit enim imber inundans,
& dabo lapides ꝑgrandes dẽsuper irruẽ
12tes, & ventũ procellæ dissipantẽ. Siquidẽ
ecce cẽcidit paries: nũquid non dicetur
13vobis, Vbi est litura quã linistis? Pro-
pterea hec dicit Dñs Deus, Et erumpe-
re faciam spm̃ tempestatũ in indigna-
tione mea, & imber inundans in furo
re meo erit: & lapides grandes in ira in-
14consumptionem. Et destruam parietẽ
C quẽ linistis absq; temperamẽto: & adę-
quabo eũ terræ, & reuelabit̃ fundamen
tum eius: & cadet, & consumet̃ in me-
15dio eius: & scietis q̃a ego sum Dñs. Et
cõplebo indignationẽ meã in pariete,
& in his q̃ liniunt eũ absq; tẽperamen-
to, dicamq; vobis: Non est paries, & nõ
16sunt q̃ liniunt eũ. Prophetę Israël qui
ꝓphetant ad Ierl̃m, & vident ei visionẽ
17pacis: & nõ est pax, ait dñs Deus, Et tu
fili hoĩs, pone faciem tuã contra filias
ppl̃i tui, quæ prophetant de corde suo:
18& vaticinare sup eas, & dic, Hæc dicit
Dñs Deus: Væ q̃ consuũt puluillos sub ¹que r.
oĩ cubito manus: & faciunt ceruicalia
sub capite vniuersæ ætatis ad capiẽdas
aĩas? & cũ caperent aĩas populi mei. vi-
19uificabant aĩas eorum. Et violabãt me
ad ppl̃m meum ꝓp pugillum hordei &
fragmen panis, vt interficerent aĩas quę
nõ moriuntur, et viuificarent aĩas quę
non viuunt, mentiẽtes ppl̃o meo credẽ-
20ti mẽdaciis. Propter hoc hæc dicit Dñs
D Deus, Ecce, ego ad puluillos vestros qui-
bus vos capitis aĩas volantes: & dirum-
pam eos de brachiis vestris: & dimittã
aĩas quas vos capitis, aĩas ad volãdum.
21Et dirumpã ceruicalia vestra, & libera
bo ppl̃m meum de manu vestra, neq;
erunt vltrà in manibus vestris ad prędã
22dum: & scietis q̃a ego Dñs. Pro eo ꝙ
mœrere fecistis cor iusti mẽdaciter, quẽ
ego non contristaui: & confortastis ma-
nus impij, vt non reuerteretur à via sua
23mala, & viueret: propterea vana nõ vi-
debitis, & diuinationes non diuinabi-
tis amplius, & eruam ppl̃m meum de
manu vestra: & scietis quia ego Dñs.

CAP. XIIII.

1 ET venerũt ad me viri seniorũ Israël,
A & sederunt coram me, Et factus est
2 sermo Dñi ad me, dicens: Fili hoĩs, vi-
3 ri isti posuerunt immunditias suas in
cordibus suis, & scãdalum iniquitatis
suæ statuerunt contra faciem suã: nun-
4 quid interrogatus rñdebo eis? Propter
hoc loquere eis, & dices ad eos, Hæc di-
cit Dñs Deus: Homo homo de domo Is
raël, qui posuerit immunditias suas in
corde suo, & scãdalum iniquitatis suę
statuerit contra faciem suã, & venerit
B ad prophetã interrogans ꝑ eum me: ego
Dñs rñdebo ei in multitudine immun
5 ditiarum suarum. Vt capiatur domus

Iere. 23 a. 1.
Inf. 14. c.
9. 34. a. 2.

Israël in corde suo quo recesserũt à me
6 in cũctis idôlis suis. ¶Propterea dic ad
domũ Israël, Hæc dicit Dñs Deus: Con
uertimini & recedite ab idôlis vestris,
& ab vniuersis contaminationibus ve-
7 stris auertite facies vestras. ¶Quia homo
homo de domo Israël, & de proselytis
quicũq; aduena fuerit in Israël, si alie-
natus fuerit à me, & posuerit idôla sua
in corde suo, & scãdalũ iniquitatis suæ
statuerit contra faciẽ suam, & venerit
ad prophetam vt interroget per eũ me:
8 ego Dñs rñdebo ei per me. ¶Et ponã fa-
C ciem meam super hoĩem illum, & fa-
ciam eum in exemplũ & in prouerbiũ,
& disperdã eum de medio ppli mei: &
9 scietis quia ego Dñs. ¶‖Et propheta cũ
errauerit & locutus fuerit verbum: ego
Dñs decepi prophetam illum: & exten-
dam manum meam super illum, & de
10 lebo eũ de medio ppli mei Israël. ¶Et
portabunt iniquitatem suam: iuxta ini
quitatem interrogantis, sic iniquitas ꝓ
11 phetę erit. ¶Vt non erret vltrà domus
Israël à me, neq; polluatur in vniuersis
D præuaricationib⁹ suis: sed sint mihi in
pplm, & ego sim eis in Deum, ait Dñs
12 exercituum. ¶Et factus est sermo Dñi
13 ad me, dicẽs. ¶Fili hoĩs, terra cũ peccaue
rit mihi, vt præuaricetur præuaricans,
extendam manum meam super eam,
‖& conterã virgã panis eius: & immittã
in eam famẽ, & interficiã de ea hoĩem
14 & iumentum. ¶Et si fuerint tres viri isti
in medio eius, Noë, Daniel, & Iob: ipsi
iustitia sua liberabunt animas suas, ait
15 Dñs exercituũ. ¶Quòd si & bestias pes-
E simas induxero super terram, vt vastem
eam: & fuerit inuia, eo ꝙ non sit pertrã
16 siens pp bestias: ¶Tres viri isti si fuerint
in ea, viuo ego dicit Dñs De⁹, quia nec
filios nec filias liberabunt: sed ipsi soli
17 liberabunt, terra aũt desolabitur. ¶Vel
si gladium induxero sup terrã illam,
& dixero gladio, Transi per terram: &
interfecero de ea hoĩem & iumentum:
18 ¶Et tres viri isti fuerint in medio eius;
viuo ego, dicit Dñs Deus, non liberabũt
filios neq; filias: sed ipsi soli liberabun-
19 tur. ¶Si aũt & pestilentiã immisero sup
terram illam, & effudero indignationẽ
F meam super eam in sanguine, vt auferã
20 ex ea hoĩem & iumentum. ¶Et Noë, &
Daniel, & Iob fuerint in medio eius: vi
uo ego, dicit Dñs Deus, quia filium & fi
liam non liberabũt: sed ipsi iustitia sua
21 liberabũt aĩas suas. ¶Qm̃ hæc dicit Dñs
Deus: Quòd & si quatuor iudicia mea
pessima, gladium & famem, ac bestias
malas, & pestilẽtiã immisero in Ierlm,
22 vt interficiã de ea hoĩem & pecus: ¶Tñ
G relinquetur in ea saluatio educentium
filios & filias: ecce ipsi egredientur ad
vos, & videbitis viam eorum & adin-
uentiones eorum: & consolabimini su-
per malo quod induxi in Ierlm in om-
23 nibus quæ importaui sup eam. ¶Et con
solabuntur vos, cùm videritis viam eo-
rum & adinuẽtiones eorum: & cogno-
scetis ꝙ non frustra fecerim omnia quę
feci in ea, ait Dominus Deus.

CAP. XV.

1 ET fact⁹ est sermo Dñi ad me, dicẽs,
A ¶Fili hoĩs, quid fiet de ligno vitis ex
2 oĩbus lignis nemorum, quæ sunt inter
3 ligna syluarum? ¶Nunquid tolletur de
ea lignũ, vt fiat opus, aut fabricabitur
de ea paxillus, vt dependeat in eo quod
4 cunq; vas? ¶Ecce igni datum est in escã,
vtramq; partem eius consumpsit ignis,
& medietas eius redacta est in fauillã:
5 nunquid vtile erat ad opus? ¶Etiam cũ
esset integrũ, non erat aptum ad opus:
quantò magis cum illud ignis deuora-
uerit & cõbusserit, nihil ex eo fiet ope-
6 ris? ¶Propterea hęc dicit Dñs Deus, Quo
B modo lignum vitis inter ligna syluarũ
quod dedi igni ad deuorãdum, sic* tra- *tradidi
7 dam' habitatores Ierusalem. ¶Et ponã
faciem meam in eos: de igne egredien-
tur, & ignis consumet eos: & scietis q'a
ego Dominus, Cum posuero faciem
8 meam in eos, ¶& dedero terram inuiã
& desolatam: eo ꝙ præuaricatores ex-
titerint, dicit Dominus Deus.

CAP. XVI.

1 ET fact⁹ est sermo Dñi ad me, dicẽs,
A ¶Fili hoĩs, notas fac Ierlm abomina
2 tiones suas, ¶& dices. Hęc dicit Dñs De⁹
3 Ierlem: Radix tua & generatio tua de
terra Chanáan: pater tuus Amorrhæus,
4 & mater tua Cetæa. ¶Et qñ nata es, in
die ortus tui non est præcisus vmbili-
cus tuus, & aqua non es lota in salutẽ,
5 nec sale salita, nec inuoluta pãnis. ¶Nõ
pepercit super te oculus, vt faceret tibi
vnum de his, misertus tui: sed proiecta
es super faciem terræ in abiectione aĩæ
6 tuæ, in die qua nata es. ¶Transiens aũt
ꝑ te, vidi te cõculcari in sanguine tuo:

&

& dixi tibi cũ esses in sanguine tuo: Vi
ue, dixi, inquã, tibi: in sanguine tuo vi-
7 ue. ¶ Multiplicatã quasi germẽ agri dedi
te: & multiplicata es, & grandis effecta,
& ingressa es, & puenisti ad mũdũ mu
liebrẽ: hubera tua intumuerũt, & pilus
tuus germinauit: & eras nuda, & cõfu-
8 sione plena. ¶ Et transiui p te, & vidi te:
& ecce tẽpus tuum, tempus amãtium:
& expandi amictũ meũ super te, & ope-
rui ignominiã tuã. Et iuraui tibi, & in-
gressus sum pactum tecũ, ait Dñs Deus:
9 & facta es mihi. ¶ Et laui te aqua, & e-
mundaui sanguinem tuũ ex te: & vnxi
10 te oleo. ¶ Et vestiui te discoloribus, & cal
ceaui te hyacinto: & cinxi te bysso, & in
11 dui te subtilibus. ¶ Et ornaui te ornamẽ
B to, & dedi armillas in manibus tuis, &
12 torquem circa collum tuum. ¶ Et dedi
inaurem super os tuum, & circulos au-
ribus tuis, & coronam decoris in capi-
13 te tuo. ¶ Et ornata es auro & argento, &
vestita es bysso, & polymito, & multis
coloribus: similã & mel & oleũ comedi-
sti, & decora facta es vehemẽter nimis:
14 & profecisti in regnũ. ¶ Et egressum est
nomen tuũ in Gentes pp speciem tuã:
quia perfecta eras in decore meo, quẽ
15 posueram super te, dicit Dñs Deus. ¶ Et
habens fiduciam in pulchritudine tua
fornicata es in noĩe tuo: & exposuisti
fornicationem tuam oĩ transeunti, vt
16 eius fieres. ¶ Et sumens de vestimentis
tuis, fecisti tibi excelsa hinc inde consu
ta: & fornicata es sup eis, sicut non est
17 factum, neq; futurum est. ¶ Et tulisti va-
sa decoris tui, de auro meo atq; argen-
to meo, quæ dedi tibi: & fecisti tibi ima
gines masculinas, & fornicata es in eis.
18 ¶ Et sumpsisti vestimẽta tua multicolo-
* vest. ta es eis 22. ria, & *operuisti illas': & oleũ meũ, &
19 thymiama meũ posuisti coram eis. ¶ Et
panem meum quẽ dedi tibi, similã, &
oleũ, & mel quibus enutriui te, posuisti
in conspectu eorum in odorem suauita
20 tis, & factum est, ait Dñs Deus. ¶ Et tuli-
sti filios tuos & filias tuas quas genera-
C sti mihi: & immolasti eis ad deuoran-
dũ. Nunquid parua est fornicatio tua?
21 ¶ Immolasti filios meos, & dedisti, illos
22 cõsecrans, eis. ¶ Et post oẽs abominatio-
nes tuas & fornicationes, nõ es recorda
ta dierũ adolescẽtiæ tuæ, qñ eras nuda
& confusione plena, conculcata in san-
23 guine tuo. ¶ Et accidit post oẽm malitiã
24 tuam (væ vę tibi, ait Dñs Deus) ¶ & ędi
ficasti tibi lupanar, & fecisti tibi postri-
25 bulum in cunctis plateis. ¶ Ad oẽ caput
viæ ædificasti signũ prostitutionis tuę:
& abominabilem fecisti decorem tuũ:
& diuisisti pedes tuos oĩ transeunti, &
26 multiplicasti fornicationes tuas. ¶ Et for
nicata es cum filiis Ægypti vicinis tuis
magnarum carnium: & multiplicasti
fornicationẽ tuam ad irritandum me.
27 ¶ Ecce, ego extendam manum meam su
per te, & auferã *iustificationem tuam': *ius tuã 10.
& dabo te in animas odientiũ te filia-
rum Palæsthinorum, quæ erubescũt in
28 via tua scelerata. ¶ Et fornicata es in fi-
liis Assyriorum, eo q necdum; fueris
expleta: & postq̃ fornicata es, nec sic es
29 satiata. ¶ Et multiplicasti fornicationem
tuã in terra-Chanáan cum Chaldæis:
30 & nec sic satiata es. ¶ In quo mundabo
cor tuum, ait Dñs Deus, cùm facias om
nia hæc opera mulieris meretricis &
31 procacis? ¶ Quia fabricasti lupanar tuũ
D in capite oĩs viæ, & excelsum tuum fe-
cisti in omni platéa: nec facta es quasi
32 meretrix fastidio augens pretium, ¶ sed
quasi mulier adultera quæ sup virum
33 suum inducit alienos. ¶ Oĩbus meretri-
cibus dant mercedes: tu aũt dedisti mer
cedes cunctis amatoribus tuis, & dona
donabas eis vt intrarent ad te vndiq;
34 ad fornicandũ tecum. ¶ Factũq; est in
te contra consuetudinẽ mulierũ in for
nicationibus tuis, & post te nõ erit for-
nicatio: i eo enim q dedisti mercedes,
& mercedes nõ accepisti, factum est in
35 contrarium. ¶ Propterea meretrix audi
36 verbũ Dñi. ¶ Hæc dicit Dñs Deus, Quia
effusum est æs tuũ, & reuelata est igno
minia tua in fornicationibus tuis sup
amatores tuos, & super idôla abomina
tionum tuarum in sanguine filiorum
37 tuorum quos dedisti eis: ¶ Ecce, ego cõ-
gregabo oẽs amatores tuos quibus com
mista es, & oẽs quos dilexisti cum, vni-
uersis quos oderas: & congregabo eos
super te vndiq;, & nudabo ignominiã
tuam coram eis, & videbunt oẽm tur-
38 pitudinem tuam. ¶ Et iudicabo te iu- Infr. 24. b. 10. &
diciis adulterarum et effundentiũ san- 45
guinem: et dabo te in sanguinem furo-
39 ris et zeli. ¶ Et dabo te in manus eorũ,
E et destruent lupanar tuũ, et demolien-
tur postribulũ tuum: et denudabũt te
vestimentis tuis, et auferẽt vasa decoris

tui:& derelinquent te nudã plenamq;
40 ignominia: Et adducent sup te multitudiné, & lapidabũt te lapidib⁹, & tru-
41 cidabunt te gladiis suis. ‖Et cõburent domos tuas igni, & faciẽt in te iudicia
ĩ oculis mulierũ plurimarũ: & desines fornicari, & mercedes vltrà non dabis.
42 Et reqeſcet indignatio mea in te: & au feretur zelus meus à te, & quieſcã, nec
43 iraſcar amplius. Eo ꝙ non fueris recor data dierũ adoleſcentiæ tuæ, & prouo-
caſti me in oĩbus his: quapp & ego vias tuas in capite tuo dedi, ait Dñs Deus, & non feci iuxta ſcelera tua in oĩbus abo-
44 minationibus tuis. Ecce oĩs qui dicit vulgo prouerbium, in te aſſumet illud,
45 dicés, Sicut mater, ita & filia eius. Filia matris tuæ es tu, quæ proiecit virũ ſuũ, & filios ſuos: & ſoror ſororum tuarum es tu, quæ proiecerunt viros ſuos & filios ſuos: mater veſtra Chetęa, & pater
46 veſter Amorrhęus. Et ſoror tua maior, Samaria, ipſa & filiæ eius quæ habitant ad ſiniſtrã tuã: ſoror aũt tua minor te, quę habitat à dextris tuis, Sodoma, & fi
47 liæ eius. Sed nec in viis earũ ambula-
F ſti: neq; ſm ſcelera earũ feciſti pauxillũ minus: penè ſceleratiora feciſti illis in
48 oĩb⁹ viis tuis. Viuo ego, dicit Dñs De⁹, qa non fecit Sodoma ſoror tua ipſa, &
49 filiæ eius, ſicut feciſti tu & filię tuę. Ec ce‖hæc fuit iniqtas Sodomę ſororis tuę, ſuperbia, ſaturitas panis & abũdantia, & otium ipſius & filiarũ eius: & manũ
50 egeno & pauperi non porrigebant. Et eleuatæ ſunt, & fecerũt abominationes coram me: & abſtuli eas ſicut *vidiſti.
51 Et Samaria dimidiũ pcõrum tuorum non peccauit: ſed viciſti eas ſceleribus tuis: & iuſtificaſti ſorores tuas in oĩbus abominationibus tuis, quas operata es.
52 Ergo & tu porta confuſioné tuam, quę viciſti ſorores tuas peccatis tuis, ſceleratius agés ab eis: iuſtificatæ ſunt enim à te: ergo & tu cõfundere, & porta igno miniã tuã, quæ iuſtificaſti ſorores tuas.
53 Et conuertã reſtituens eas conuerſione Sodomorũ cũ filiabus ſuis, & cõuerſione Samariæ & filiarũ eius: & conuertã
54 reuerſioné tuã in medio earum, vt portes ignominiã tuam, & confundaris in
55 oĩbus quæ feciſti, conſolans eas. Et ſoror tua Sodoma, & filię eius reuertent
G ad antiquitatem ſuam: & Samaria, & filiæ eius reuertentur ad antiquitatem
ſuã: & tu, & filię tuæ reuertemini ad an
56 tiquitatem veſtrã. Non fuit aũt Sodoma ſoror tua audita in ore tuo, in die
57 ſuperbiæ tuæ, anteq̃ reuelaretur malitia tua: ſicut hoc tpe in opprobrium filiarum Syriæ, & cunctarum in circuitu tuo filiarũ Palęſthinarum, quæ ambiũt
58 te per gyrũ. ſcelus tuũ & ignominiam
59 tuam tu portaſti, ait Dñs Deus. Quia hęc dicit Dñs Deus: Et faciam tibi ſicut deſpexiſti iuramentum, vt irritum fa-
60 ceres pactum: & recordabor ego pacti mei tecũ in diebus adoleſcẽtiæ tuę: &
61 ſuſcitabo tibi pactũ ſempiternũ. Et recordaberis viarũ tuarum, & confundẽris: cũ receperis ſorores tuas te maiores cũ minoribus tuis: & dabo eas tibi in fi
62 lias, ſed non ex pacto tuo. Et ſuſcitabo ego pactũ meũ tecum: & ſcies quia ego
63 Dñs, vt recorderis & cõfundaris, & nõ ſit tibi vltrà aperire os præ confuſione tua, cùm placatus tibi fuero in omnib⁹ quæ feciſti, ait Dñs Deus.

CAP. XVII.

1 ET factum eſt verbum Dñi ad me,
A dicens: Fili hoĩs propone ænigma,
2 & narra parabolam ad domum Iſraël,
3 & dices, Hæc dicit Dñs Deus: Aquila grandis magnarũ alatum, longo mem brorum ductu, plena plumis & varietate, venit ad Libanum, & tulit medullã
4 cedri. Summitatem frondiũ eius auulſit: & tranſportauit eam in terram Chanáan, in vrbe negotiatorum poſuit illã.
5 Et tulit de ſemine terrę, & poſuit illud in terra pro ſemine: vt firmaret radicẽ ſuper aquas multas, ĩ ſuperficie poſuit
6 illud. Cumq; germinaſſet, creuit in
B vineam latiorẽ humili ſtaturã, reſpiciẽ tibus ramis eius ad eam: & radices eius ſub illa erãt. facta eſt ergo vinea, & fructificauit in palmites: & emiſit propagi
7 nes. Et facta eſt aqla altera grãdis, magnis alis, multiſq; plumis: & ecce vinea iſta quaſi mittés radices ſuas ad eã, palmites ſuos extendit ad illã, vt irrigaret
8 eã de areolis germinis ſui, *In terra bo- *Que.
C na ſup aquas multas plantata eſt: vt faciat frondes, & portet fructum, ‖vt ſit in
9 vineam grandem. Dic, Hæc dicit Dñs Deus, Ergone proſperabitur? nonne radices ei⁹ euellet, & *fructus eius diſtrin- *fruct᷑ s
get, & ſiccabit oẽs palmites germinis eius, & areſcet: & nõ in brachio grãdi, neq; in populo multo, vt euelleret eã

radicitus?

10 radicitus? ¶ Ecce plantata est: ergone pro
sperabitur? nónne cum tetigerit eã ven-
tus vrens siccabitur, & in areis germinis
11 sui arescet? ¶ Et factũ est v̄bũ Dñi ad me
12 dicens, ¶ Dic ad domũ exasperantẽ, Ne-
D scitis q̃d ista significẽt? Dic, Ecce, venit
rex Babylonis in Ierl̃m: & assumet regẽ
& principes ei⁹, & adducet eos ad seme
13 tipsum in Babylonẽ. ¶ Et tollet de semi-
ne regni, ferietq; cũ eo fœdus, & ab eo
accipiet iusiurandum. sed & fortes terrę
14 tollet: ¶ Vt sit regnũ humile, & nõ eleue
tur, sed custodiat pactũ ei⁹, & seruet il-
15 lud. ¶ Qui recedẽs ab eo, misit nũtios ad
Ægyptum, vt daret sibi equos, & pp̃lm
multũ. Nunquid prosperabitur, vel cõ
sequetur salutem qui fecit hęc? & q̃ dis-
16 soluit pactum, nunquid effugiet? ¶ Viuo
ego, dicit Dñs Deus, q̃m in loco regis qui
constituit eum regem, cuius fecit irritũ
iuramentũ, & soluit pactũ q̃d habebat
cũ eo, in medio Babylonis morietur.
17 ¶ Et non in exercitu grandi, neque in
E populo multo faciet contra eũ Pharao
prælium: in iactu aggeris, & in extructio
ne vallorum, vt interficiat aĩas multas.
18 ¶ Spreuerat enim iuramentũ, vt soluer-
ret fœdus, & ecce dedit manum suam,
19 & cũ oĩa hæc fecerit, non effugiet. ¶ Pro-
pterea hæc dicit Dñs Deus, Viuo ego,
F q̃m iuramentum quod spreuit, & fędus
quod præuaricatus est, ponam in caput
‖Sup 12. d. 15. Inf. 32. a. 3. 20 eius. ¶ ‖ Et expandam super eũ rete meũ
& comprehendetur in sagena mea: &
adducam eum in Babylonẽ, & iudica-
bo eũ in præuaricatione qua despexit
21 me. ¶ Et oẽs profugi eius, cum vniuerso
agmine suo, gladio cadent: residui aũt
in omnem ventum dispergẽtur: & scie-
22 tis quia ego Dñs loquutus sum. ¶ Hæc
dicit Dñs Deus, Et sumam ego de me-
dulla cedri sublimis, & ponam de ver-
tice ramorum eius tenerum distringã,
& plantabo super montem excelsum &
23 eminentem. ¶ In monte sublimi Israël
G plantabo illud, & erumpet in germen,
& faciet fructum, & erit in cedrum ma
gnam: & habitabunt sub ea oẽs volu-
cres & vniuersum volatile, sub vmbra
24 frondium eius nidificabit. ¶ Et scient o-
mnia ligna regionis, quia ego Dñs hu-
miliaui lignum sublime, & exaltaui li-
gnum humile: & siccaui lignum viride
& frondere feci lignum aridum. Ego
Dominus loquutus sum, & feci.

CAP. XVIII.

1 ET factus est sermo Dñi ad me, di-
A cens, ¶ Quid est quod inter vos pa-
2 rabolã vertitis in p̄uerbiũ istud in ter-
ra Israël? dicentes, ‖ Patres comederunt ‖Iere. 31. c. 29.
vuam acerbam, & dentes filiorũ obstu-
3 pescunt. ¶ Viuo ego, dicit Dñs Deus, si
erit vltrà vobis parabola hæc in prouer-
4 bium in Israël. ¶ Ecce oẽs animæ, meæ
sunt: vt anima patris, ita & anima filij,
mea est: anima quę peccauerit, ipsa mo
5 rietur. ¶ Et vir, si fuerit iustus, & fecerit
6 iudiciũ & iustitiam, ¶ in montibus non
comederit, & oculos suos nõ leuauerit
ad idôla domus Israël: & vxorẽ p̄ximi
sui non violauerit, & ad mulierẽ men-
7 struatam non accesserit, ¶ Et hominem
B non contristauerit: pignus debitori red
diderit, per vim nihil rapuerit, ‖ panem ‖Isa. 58. b 7.
suũ esurienti dederit, & nudũ operuerit Matt. 25.
8 vestimento, ¶ Ad vsurã nõ cõmodauerit c. 20.
& amplius non acceperit: ab iniquitate
auerterit manũ suam, & iudicium verũ
9 fecerit inter virum & virum: ¶ *in p̄ce- *&.
ptis meis ambulauerit, & iudicia mea
custodierit, vt faciat veritatem: hic iust⁹
10 est, vita viuet, ait Dñs Deus. ¶ Quòd si ge
nuerit filium latronem effundentem
11 sanguinem, & fecerit vnum de istis: ¶ &
C hæc quidem oĩa nõ facientem, sed in
montibus comedentem, & vxorẽ proxi
12 mi sui polluentem: ¶ Egenum & paupe-
rem contristantem, rapientem rapinas,
pignus non reddentem, & ad idôla le-
uantẽ oculos suos, abominationẽ faciẽ-
13 tem: ¶ Ad vsuram dãtem, & amplius ac
cipientem: nunquid viuet? nõ viuet. cũ
vniuersa hæc detestanda fecerit, morte
14 morietr̃, sanguis eius ĩ ipso erit. ¶ Quòd
si genuerit filium, q̃ videns oĩa peccata
patris sui quæ fecit timuerit, & non fe-
15 cerit simile eis: ¶ sup mõtes nõ comede
rit, & oculos suos nõ leuauerit ad idô-
la domus Israël, & vxorem proximi sui
16 non violauerit: ¶ Et virũ non contrista-
D uerit, pignus non retinuerit, & rapinã
non rapuerit, panem suum esurienti de
derit, & nudum operuerit vestimento:
17 ¶ A pauperis iniuria auerterit manũ suã
vsuram & superabundantiam nõ acce-
perit, *iudicia mea fecerit, in præceptis *&.
meis ambulauerit: hic non morietr̃ in
18 iniquitate patris suis, sed vita viuet. ¶ Pr
eius quia calũniatus est, & vim fecit fra
tri, & malum operatus est in medio po

puli sui: ecce, mortuus est in iniquitate
19 sua. Et dicitis, quare non portabit filius
iniquitatem patris? Videlicet, qa filius
iudiciũ & iustitiã operatus est, oĩa præ-
cepta mea custodiuit, & fecit illa, viuet
20 vita. Anima quæ peccauerit, ipsa mo
rietur: filius non portabit iniquitatem
patris, & pater non portabit iniquitatẽ
filij: iustitia iusti super eũ erit, & impie-
21 tas impij erit super eum. Si autem im-
pius egerit pœnitentiam ab oĩbus pec-
E catis suis quę operat⁹ est, & custodierit
oĩa præcepta mea, & fecerit iudicium &
iustitiam: vita viuet, & non morietur.
22 Omnium iniquitatum eius quas ope-
ratus est, nõ recordabor: in iustitia sua
23 quã operatus est, viuet. Nunquid volũ-
tatis meæ est mors impij, dicit Dñs De⁹,
& nõ vt cõuertatur à vijs suis, & viuat?
24 Si aũt auerterit se iustus à iustitia sua,
F & fecerit iniquitatem ſm oẽs abomina-
tiones quas operari solet impius, nun-
quid viuet? oẽs iustitiæ eius quas fece-
rat, non recordabuntur: in præuarica-
tione qua præuaricatus est, et in pecca-
to suo quod peccauit, in ipsis morietur.
25 Et dixistis, Non est æqua via Dñi. Au-
dite ergo domus Israël: Nunquid via
mea non est æqua, & non magis viæ ve-
26 stræ prauæ sunt? Cum enĩ auerterit se
iustus à iustitia sua, & fecerit iniquita-
tem, morietur in eis in iustitia quã ope-
27 ratus est morietᷣ. Et cũ auerterit se im-
pius ab impietate sua quam operat⁹ est,
& fecerit iudicium & iustitiam: ipse a-
28 nimam suã viuificabit. Cõsiderãs enĩ,
& auertens se ab omnibus iniquitatib⁹
suis quas operatus est, vita viuet & non
29 morietur. Et dicunt filij Israël, Nõ est
G æqua via Dñi. Nunquid viæ meæ non
sunt æquæ, domus Israël, & non magis
30 viæ vestræ prauæ? Idcirco vnumquẽq;
iuxta vias suas iudicabo domus Israël,
ait Dñs Deus. Conuertimini, & agite
pœnitentiã ab oĩbus iniquitatibus ve-
stris: & non erit vobis in ruinã iniqtas.
31 Proijcite à vobis oẽs præuaricationes
vestras in quibus præuaricati estis, et fa
cite vobis cor nouum, et spiritũ nouũ:
et quare moriemini domus Israël?
32 Quia nolo mortem morientis, dicit
Dñs Deus, reuertimini, et viuite.

CAP. XIX.

1 ET tu assume planctum super princi
A pes Israël, et dices, Quare mr̃ tua
2 leæna inter leones cubauit, in medio
leunculorum enutriuit catulos suos?
3 Et eduxit vnũ de leũculis suis, leo fa-
ctus est: et didicit capere pdam, hominẽ
4 que comedere. Et audierũt de eo Gẽtes
et nõ absq; vulneribus suis ceperũt eũ:
et adduxerunt eũ in catenis in terram
5 Ægypti. Quæ cum vidisset qm̃ infir-
mata est, et perijt expectatio eius: tulit
vnum de leunculis suis, leonẽ cõstituit
6 eum. Qui incedebat inter leones, et fa
B ctus est leo: et didicit prędam capere, et
7 hoĩes deuorare: Didicit viduas facere,
et ciuitates eorũ in desertũ adducere: et
desolata est terra et plenitudo eius à vo
8 ce rugit⁹ illius. Et cõuenerũt aduersus
eũ gẽtes vndiq; de prouincijs, et expãde
runt sup eum rete suũ, in vulneribus ea
9 rum captus est. Et miserũt eũ in caueã,
C in catenis adduxerunt eũ ad regẽ Baby
lonis: miseruntq; eum in carcerem, ne
audiretur vox eius vltrà sup mõtes Is-
10 raël. Mater tua quasi vinea in sangui-
ne tuo super aquam plãtata est: fructus
ei⁹, et frõdes eius creuerunt ex aq̃s mul
11 tis. Et factæ sunt ei virgæ solidę in scep
tra dominantiũ, et exaltata est statura
eius inter frõdes: et vidit altitudinẽ suã
12 ĩ multitudine palmitũ suorũ. Et euul-
D sa est in ira, in terrãq; proiecta: et ven- Osee 13 d. 15.
tus vrens siccauit fructum eius: marcuo
runt, et arefactæ sunt virgæ roboris ei⁹:
13 ignis comẽdit eam. Et nũc transplãta-
ta est in desertũ, in terra inuia et sitien-
14 ti. Egressus est ignis de virga ramorum
eius, qui fructum eius comẽdit: et non
fuit in ea virga fortis, sceptrũ dñantiũ.
Planctus est, et erit in planctum.

CAP. XX.

1 ET factũ est in anno septimo, in quin
A to, in decima mẽsis: venerũt viri de
senioribus Isrl̃ vt interrogarẽt dñm, et
2 sederunt corã me. Et factus est sermo
3 Dñi ad me, dicens, Fili hominis loque
re senioribus Isrl̃, et dices ad eos, Hæc
dicit Dñs De⁹: Nunq̃d ad interrogandũ
me vos venistis? viuo ego, qa nõ rñdebo
4 vobis, ait Dñs De⁹. Si iudicas eos, si iu-
dicas fili hominis? abominationes pa-
5 trũ eorũ ostẽde eis. Et dices ad eos: Hęc
dicit Dñs Deus, in die qua elegi Israël,
et leuaui manũ meã pro stirpe domus
Iacob: et apparui eis in terra Ægypti, et
leuaui manum meam pro eis, dicens,
6 Ego Dñs Deus vester: in die illa leuaui

manū meā,pro eis, vt educerem eos de
terra-Ægypti , in terrā quam prouiderā
eis, fluentē lacte & melle , q̄ eſt egregia
7 inter oēs terras. ¶Et dixi ad eos, Vnuſquiſ
que offenſiones oculorū ſuorū abijciat
& in idôlis Ægypti nolite pollui : ego
8 Dñs Deus veſter. ¶Et irritauerūt me,no
B luerūtq; me audire: vnuſquiſq; abomi-
nationes oculorū ſuorū nō pjecit , nec
idôla Ægypti reliquerūt : & dixi vt ef-
funderem indignationē meā ſup eos ,
& implerem iram meam in eis, in me-
9 dio terræ-Ægypti. ¶ Et feci ppter nomē
meum, vt non violaretur coram Genti-
bus,in quarū medio erāt , & inter quas
apparui eis , vt educerē eos de terra-Æ-
10 gypti. ¶Eieci ergo eos de terra-Ægypti,&
11 eduxi eos in deſertum. ¶‖Et dedi eis prę
cepta mea,& iudicia mea oſtendi eis, q̄
12 faciens homo, viuet in eis. ¶ Inſuper &
‖ſabbatha mea dedi eis, vt eſſent ſignū
inter me & eos: & ſcirent quia ego Dñs
13 ſanctificans eos. ¶Et irritauerunt me do
mus Iſraël in deſerto,in præceptis meis
non ambulauerunt, & iudicia mea pro
iecerunt, ‖ quæ faciens homo viuet in
eis: ‖& ſabbatha mea violauerunt vehe
menter. dixi ergo vt effunderem furorē
meum ſuper eos in deſerto, conſumerē
14 eos. ¶Et feci propter nomen meum , ne
violaretur coram Gentibus de quibus
15 eieci eos, in conſpectu earum. ¶Ego igi-
C tur leuaui manū meam ſuper eos in de
ſerto , ne inducerem eos in terram quā
dedi eis fluentem lacte & melle, p̄cipuā
16 terrarum omnium: ¶Quia iudicia mea
proiecerunt , & in præceptis meis non
ambulauerūt, & ſabbatha mea violaue
rūt: poſt idôla enim cor eorū gradieba-
17 tur. ¶Et pepercit oculus meus ſuper eos,
vt non interficerē eos: nec cōſumpſi eos
18 in deſerto. ¶Dixi autem ad filios eorum
in ſolitudine: In p̄ceptis patrum veſtro
rum nolite incedere, nec iudicia eorum
cuſtodiatis, nec in idôlis eorum pollua
19 mini. ¶Ego Dñs Deus veſter, in pręceptis
meis ambulate,& iudicia mea cuſtodi
20 te, & facite ea. ¶Et ſabbatha mea ſancti-
ficate , vt ſint ſignū inter me & vos : &
*ſciatur quia ego ſum Dñs Deus veſter.
21 ¶Et exacerbauerunt me filij, * in præce-
ptis meis non ambulauerūt : & iudicia
mea non cuſtodierunt , vt facerent ea :
quæ cum fecerit homo, viuet in eis : &
ſabbatha mea violauerūt : & cōminat⁹

‖Leu.18. a 5. Rom.10. a.5.
‖Exo 20 b.8.31.c. 13. Deut. 5 b.12.
‖Gala. 3. b.12.
‖Exo.16. f.28.
*ſciatis 3
*&.

ſum vt effunderē furorē meū ſup eos, &
22 implerē irā meā in eis in deſerto. ¶Auer
ti aūt manū meā, & feci pp nomē meū,
D vt nō violaretur corā Gentib⁹, de qb⁹ eie-
23 ci eos in oculis earū. ¶Iterū leuaui ma-
nū meā in eos in ſolitudine, vt diſperge
rē illos in nationes,& ventilarem in ter
24 ras. ¶eò q, iudicia mea nō feciſſent, & p̄
cepta mea reprobaſſent, & ſabbatha
mea violaſſent, & poſt idôla patrū ſuo-
25 rum fuiſſent oculi eorū. ¶Ergo & ego de
di eis p̄cepta non bona, & iudicia in q-
26 bus non viuent. ¶Et pollui eos in mune
ribus ſuis cùm offerrent oē quod ape-
rit vuluam, pp delicta ſua: & ſciēs quia
27 ego Dñs. ¶Quamobrem loquere ad do-
mū Iſraël fili hoīs, & dices ad eos, Hæc
dicit Dñs Deus , Adhuc & in hoc bla-
ſphemauerunt me patres veſtri, cū ſpre
28 uiſſent me contemnentes : ¶& induxiſ-
ſem eos in terrā ſuper quam leuaui ma
num meam vt darem* eis: viderūt om- *illam 3
nem collem excelſum , & omne lignū
nemoroſum , & immolauerunt ibi vi-
ctimas ſuas: & dederunt ibi irritationē
oblationis ſuæ , & poſuerunt ibi odorē
ſuauitatis ſuæ, & libauerunt libationes
29 ſuas. ¶Et dixi ad eos, Quid eſt excelſum
E ad quod vos ingredimini ? Et vocatum
eſt nomē eius Excelſum vſque ad hanc
30 diem. ¶Propterea dic ad domū Iſraël ,
Hæc dicit Dñs Deus , Certè in via patrū
veſtrorū vos polluimini, & poſt offen-
31 dicula eorum vos in fornicamini, ¶ Et
in oblatione donorum veſtrorum , cū
traducitis filios veſtros per ignem , vos
polluimini in omnibus idôlis veſtris
vſque hodie: & ego rñdebo vobis dom⁹
Iſraël ? Viuo ego dicit Dñs Deus , quia
32 non reſpondebo vobis. ¶ Neque cogita-
tio mentis veſtrę fiet , dicentium : Eri-
mus ſicut Gentes , & ſicut cognationes
33 terræ, vt colamus ligna & lapides. ¶Vi-
uo ego, dicit Dñs Deus, qm̄ in manu for
ti, & in brachio extento,& in furore ef-
34 fuſo regnabo ſuper vos . ¶ Et educā vos
de pplis: & congregabo vos de terris, in
quibus diſperſi eſtis, in manu valida &
in brachio extento & in furore effuſo
35 regnabo ſuper vos. ¶Et adducam vos in
deſertum populorum. & iudicabo vo-
36 biſcum ibi facie ad faciem. ¶Sicut iudi
F cio cōtendi aduerſum patres veſtros in
deſerto terræ-Ægypti: ſic iudicabo vos,
37 dicit Dñs* , ¶ Et ſubijciam vos ſceptro *Deus 6

meo.

meo, & inducam vos in vinculis fœde-
38 ris. ¶ Et eligã de vobis trãsgressores et im
pios, et de terra incolatus eorũ educam
eos, et in terram Israël non ingredientur
39 et scietis quia ego Dñs. ¶ Et vos domus
Israël, Hæc dicit Dñs Deus, Singuli post
idôla vestra ambulate, et seruite eis.
Quòd si et in hoc non audieritis me, et
nomen meum sanctum pollueritis vl-
trà in muneribus vestris, et in idôlis ve
40 stris: ¶ in monte sancto meo, in mõte ex-
celso Israël, ait Dñs Deus, ibi seruiet mi
hi oĩs domus Isrl: oẽs, inquam, in terra
in qua placebunt mihi, et ibi quęram
primitias vestras, et initium decimarũ
vestrarũ in oĩbus sanctificationibus ve-
41 stris. ¶ In odoré suauitatis suscipiã vos,
cum eduxero vos de populis, et cõgrega
uero vos de terris in quas dispersi estis:
et sanctificabor in vobis in oculis natio
42 nũ. ¶ Et scietis qa ego Dñs, cũ induxero
G vos ad terrã Israël, in terram pro qua le-
uaui manũ meam, vt darem eam patri-
43 bus vestris, ¶ Et recordabimini ibi viarũ
vestrarũ, et omnium scelerũ vestrorũ,
quibus polluti estis in eis: et displicebi
tis vobis in conspectu vestro in oĩb9 ma
44 litijs vestris quas fecistis. ¶ Et scietis quia
ego Dñs, cum benefecero vobis propter
nomen meum, et non secundũ vias ve-
stras malas, neque secundum scelera ve
stra pessima domus Israël, ait Dñs De9.
45 ¶ Et factus est sermo Dñi ad me, dicens:
46 Fili hominis, pone faciem tuam cõtra
viam Austri, et stilla ad Aphricum, et
propheta ad saltum agri meridiani.
47 ¶ Et dices saltui meridiano, audi verbũ
Dñi: hęc dicit Dñs Deus: Eccé, ego succé
dam in te ignem, et comburam in te oẽ
lignum viride, et omne lignum aridũ;
non extinguetur flamma succensionis
et cõburetur in ea oĩs facies ab Austro
48 vsque ad Aquilonem. ¶ Et videbit vni-
uersa caro qa ego Dñs succẽdi eam, nec
49 extinguetur. ¶ Et dixi, Ah, ah, ah, Dñe
Deus: ipsi dicunt de me: Nunquid non
per parabolas loquitur iste?

CAP. XXI.

1 ET factus est sermo Dñi ad me, di-
A cens. ¶ Fili hominis, pone faciẽ tuã
2 ad Ierl'm, et stilla ad sanctuaria, et pro
3 pheta cõtra humum Israël. ¶ Et dices ter
ræ Isrl. Hæc dicit Dñs Deus, Ecce ego ad
te, et eijciam gladium meum de vagi-
na sua, et occidam in te iustũ et impiũ.
4 ¶ Pro eo autem q̃ occidi in te iustũ et
impium, idcirco egredietur gladius meus
de vagina sua ad oẽm carnẽ ab Austro
5 vsq; ad Aquilonem: ¶ Vt sciat oĩs caro
quia ego Dñs eduxi gladium meum de
6 vagina sua irreuocabilem. ¶ Et tu fili ho
minis ingemisce in cõtritione lũborũ,
et in amaritudinibus ingemisce coram
7 eis. Cumq; dixerint ad te: Quare tu ge-
B mis? dices: Pro auditu, qa venit, et tabe
scet oẽ cor, et dissoluentur vniuersæ ma-
nus, et infirmabitur oĩs spiritus; et per
cuncta genua fluent aquę: ecce venit: et
8 fiet, ait Dñs Deus. ¶ Et factus est sermo
9 Dñi ad me dicens: ¶ Fili hominis Pro-
pheta, et dices. Hęc dicit Dñs Deus, Lo-
quere, Gladius, gladius exacutus est et
10 limatus. ¶ Vt cędat victimas, exacut9 est,
vt splendeat limatus est: qui moues sce
11 ptrũ filij mei, succidisti oẽ lignũ. ¶ Et de
C di eũ ad leuigãdũ, vt teneatur manu: iste
exacutus est gladi9, et iste limatus est,
12 vt sit in manu interficientis. ¶ Clama, et
vlula fili hominis, qa hic fact9 in pp'o
meo, hic in cunctis ducibus Isrl' qui fu-
gerant: gladio traditi sunt cum populo
13 meo, idcirco plaude sup femur. ¶ Quia
pbatus est, et hoc cũ sceptrum subuerte
14 rit, et nõ erit dicit Dñs Deus. ¶ Tu ergo
fili homini Propheta, et pcute manu ad
manũ et duplicetur gladi9, ac triplicetur
gladius interfectorũ: hic est gladius oc
cisionis magnæ, qui obstupescere eos fa
15 cit, et corde tabescere, et multiplicat rui
nas. In oĩbus portis eorũ dedi cõturba-
tioné gladij acuti et limati, et ad fulgé-
16 dũ, amicti ad cędé. ¶ Exacuere, vade ad
D dexterã siue ad sinistrã, quocunq; faciei
17 tuę est appetitus. ¶ Quin et ego plaudã
manu ad manũ, et implebo ĩdignatio-
18 nẽ meã: ego Dñs locutus sum. ¶ Et factus
19 est sermo Dñi ad me, dicens: ¶ Et tu fili
hominis pone tibi duas vias, vt veniat
gladius regis Babylonis: de terra vna e-
gredientur *ambo: et manu capiet conie *ambo.
cturã, in capite vię ciuitatis conijciet.
20 ¶ Viã pones, vt veniat gladi9 ad Rabbath
E filiorũ Ammõ, et ad Iudã in Ierl'm mu
21 nitissimã. ¶ Stetit enĩ rex Babylonis in Bi
uio, in capite duarũ viarũ, diuinationẽ
qrens, cõmiscens sagittas: interrogauit
22 idôla, exta cõsuluit. ¶ Ad dexterã ei9 fa-
cta est diuinatio sup Ierl'm, vt ponat a-
rietes, vt aperiat os in cęde, *vt eleuet vo * & 15.
cẽ in vlulatu, vt ponat arietes cõtra por

tas,vt comportet aggerē,vt ędificet mu
23 nitiones.¶Eritq; quasi cōsulens frustra
oraculum in oculis eorum,& sabbatho
rum otium imitans: ipse aūt recordabi
24 tur iniquitatis ad capiendum.¶ Idcirco
F hæc dicit Dñs Deus, Pro eo q recordati
estis iniquitatis vestrę, & reuelastis præ
uaricationes vestras,& apparuerūt pec-
cata vestra in oībus cogitationibus ve-
stris:pro eo,inquam, quod recordati e-
25 stis,manu capiemini. ¶Tu aūt propha-
ne impie dux Israël, cuius venit dies in
26 tpe iniquitatis præfinita.¶Hæc dicit Do
minus Deus, Aufer cidarim,tolle coro-
nā: nónne hæc est quę humilē subleua
27 uit,& sublimē humiliauit?¶Iniquitatē,
iniquitatem,iniquitatem ponā eam: &
hoc nō factum est, donec veniret cuius
28 est iudiciū.& tradam ei. ¶Et tu fili ho-
minis, propheta, & dic, Hæc dicit Dñs
Deꝰ ad filios Ammō,& ad opprobrium
corū:& dices, Mucro mucro euagina te
G ad occidendū,lima te vt interficias, &
29 fulgeas.¶Cū tibi viderentur vana, & di-
uinarentur mendacia, vt dareris super
colla vulneratorum impiorum, quorū
venit dies in tpe iniquitatis præfinita.
30 Reuertere ad vaginā tuā: *in loco *i quo *a locū.
creatus es,in terra natiuitatis tuæ iudi-
31 cabo te,& effundā sup te indignationē
meā:in igne furoris mei sufflabo in te,
daboq; te in manus hominū insipiētiū
32 & fabricantiū interitū.¶Igni eris cibus,
sanguis tuus erit in medio terrę,obliuio
ni traderis:qa ego Dñs locutus sum.

CAP. XXII.

1 ET factum est v̄bum Dñi ad me,di-
A cens:¶Et tu fili hominis, nónne iu-
2 dicas,nónne iudicas ciuitatē sanguinū?
& ostendes ei oēs abominationes suas,
3 ¶& dices, Hæc dicit Dñs Deus, Ciuitas
effundens sanguinem in medio sui, vt
veniat tps eius: & quę fecit idôla con-
4 tra semetipsam, vt pollueretur,¶In san-
guine tuo q à te effusus est, deliquisti:
& in idôlis tuis q̄ fecisti, polluta es: &
appropinquare fecisti dies tuos,& addu
xisti tps annorū tuorū: ppea dedi te op
probrium Gentibus, & irrisionem vni-
5 uersis terris.¶Quæ iuxta sunt & quę p-
cul à te, triumphabūt de te:sordida, no
6 bilis,grandis interitu. ¶ Ecce principes
Isrl̄ singuli in brachio suo fuerunt in te
7 ad effundendum sanguinem.¶Prēm &
B matrem contumelijs affecerūt in te,ad
uenā calūniati sunt in medio tui, pupil
8 lū & viduā contristauerūt apud te:¶San
ctuaria mea spreuistis,& sabbatha mea
9 polluistis.¶Viri detractores fuerūt in te
ad effundendū sanguinē, & sup mōtes
comederūt in te, scelus operati sunt in
10 medio tui. ¶Verecūdiora patris discoo
peruerūt in te,immunditiā mēstruatæ
11 humiliauerunt in te. ¶ Et vnusquisque
in vxorē pximi sui operatus est abomi-
nationē, & socer nurū suā polluit nefa-
riè, frater sororē suā filiā pris sui oppres
12 sit in te. ¶ Munera acceperūt apud te ad
C effundendū sanguinē: vsurā & supera-
bundantiā accepisti, & auarè proximos
tuos calūniabaris: meiq; oblita es, ait
13 Dñs Deꝰ. ¶Ecce cōplosi manus meas su
per auaritiā tuā quā fecisti,& super san-
guinem qui effusus est in medio tui.
14 ¶Nunquid sustinebit cor tuū,aut pręua
lebunt manus tuæ in diebus quos ego
faciam tibi?ego Dñs locutus sum, & fa
15 ciam. ¶Et dispergam te in nationes, &
ventilabo te in terras, & deficere faciā
16 immunditiam tuam à te.¶Et possidebo
D te in conspectu Gentium:& scies qa ego
17 Dñs.¶Et factū est verbū Dñi ad me, di-
18 cens: ¶Fili hominis, versa est mihi do-
mus Israël in scoriam:oēs isti æs,& stan
num, & ferrum, & plumbū in medio
19 fornacis,scoria argenti facti sunt. ¶Pro-
pterea hæc dicit Dñs Deus, Eo q versi
estis oēs in scoriā, ppterea ecce ego con-
20 gregabo vos in medio Ierl̄m,¶cōgrega-
tione argenti,& æris, stanni, & ferri, &
plūbi in medio fornacis: vt succendam
in ea ignem ad conflandum,sic congre
gabo in furore meo,& in ira mea, & re
21 quiescam,& conflabo vos.¶Et cōgrega-
bo vos,& succendam vos, in igne furo-
ris mei,& conflabimini in medio eius.
22 ¶Vt conflatur argentum in medio for-
E nacis,sic eritis in medio eius: & scietis
quia ego Dñs,cū effuderim indignatio
23 nem meam super vos.¶Et factū est ver-
24 bum Dñi ad me,dicens,¶Fili hominis,
dic ei,Tu es terra immunda, & non cō
25 pluta in die furoris. ¶ Coniuratio pro-
F phetarum in medio eius: sicut leo ru-
giens rapiensq; prædam,animas deuo-
rauerunt,opes & pretium acceperūt,vi-
duas eius multiplicauerūt in medio il-
26 lius.¶Sacerdotes eiꝰ contēpserunt legem
meam,& polluerūt sanctuaria mea:in-
ter sanctum & prophanum non habue

runt distantiam: & inter pollutũ & mũ
dum non intellexerunt: & à sabbathis
meis auerterunt oculos suos, & coinqui
27 nabat in medio eorũ. ¶ Prĩcipes eius in
G medio illius quasi lupi rapientes prædã:
ad effundendum sanguinem, & ad per
dendas animas, & auarè sectãda lucra.
28 ¶ Prophetæ aũt eius liniebant eos absq;
temperamento, videntes vana, & diui-
nantes eis mendaciũ, dicentes: Hæc di-
cit Dñs Deus, cum Dñs non sit locutus.
29 ¶ Populi terræ calumniabant calũniã,
& rapiebant violenter: egenũ & paupe-
rem affligebant: & aduenam opprime-
30 bant calumnia absq; iudicio. ¶ Et quæsi-
ui de eis virum qui interponeret sepem
& staret oppositus contra me pro terra,
31 ne dissiparem eam: & non inueni. ¶ Et
effudi super eos indignationem meã,
*in igne iræ meæ consumpsi eos: viã eo-
rũ in caput eorũ reddidi, ait Dñs Deus.

CAP. XXIII.

1 ET factus est sermo Dñi ad me, dicẽs,
A ¶ Fili hominis, duæ mulieres filiæ
2 matris vnius fuerunt. ¶ Et fornicatę sũt
3 in Ægypto, in adolescẽtia sua fornicatæ
sunt: ibi subacta sunt hubera earũ, &
fractæ sunt mammę pubertatis earum.
4 ¶ Nomina aũt earũ Oolla maior. & Oo-
liba soror eius iunior: & habui eas, &
peperunt filios & filias. Porrò earũ no-
mina Samaria Oolla, & Iersm Ooliba.
5 ¶ Fornicata est igitur super me Oolla, &
insaniuit in amatores suos, in Assyrios
6 propinquantes, ¶ vestitos hyacintho, prĩ
cipes & magistratus, iuuenes cupidinis
vniuersos, equites, ascensores equorũ.
7 ¶ Et dedi fornicationes suas sup eos ele-
ctos filios Assyriorũ vniuersos: & in oĩ-
bus in quos insaniuit, in immũditijs eo
8 rũ polluta est. ¶ Insup & fornicationes
suas quas habuerat in Ægypto, non reli
B quit: nã & illi dormierũt cũ ea in ado-
lescẽtia ei⁹, & illi cõfregerũt hubera pu
bertatis eius, & effuderunt fornicationẽ
9 suã super eam. ¶ Propterea tradidi eã in
manus amatorũ suorũ, in manu filiorũ
Assur, super quorum insaniuit libidi-
10 nẽ. ¶ Ipsi discooperuerũt ignominiã ei⁹
filios & filias eius tulerunt: & ipsam oc
ciderũt gladio: & factę sunt famosę mu
lieres, & iudicia perpetrauerunt in ea.
11 ¶ Qđ cũ vidisset soror eius Ooliba, plus
q̃ illa insaniuit libidine: & fornicatio-
nem suã super fornicationẽ sororis suæ
12 ad filios Assyriorũ præbuit impudẽter,
ducibus & magistratibus ad se venien-
tibus indutis veste varia, equitibus qui
vectabant equis & adolescentibus for-
13 mã cunctis egregia. ¶ Et vidi q̃ polluta
14 esset via vna ambarum. ¶ Et auxit forni-
C cationes suas: cumq; vidisset viros depi
ctos in pariete, imagines Chaldæorũ ex
15 pressas coloribus, ¶ & accinctos balteis
renes, & tiaras tinctas in capitibus eorũ
formã ducũ oĩum, similitudinẽ filiorũ
Babylonis, terræq; Chaldæorũ in qua
16 orti sunt: ¶ Insaniuit super eos concupi-
scẽtia oculorũ suorum, & misit nũtios
17 ad eos in Chaldæam. ¶ Cumq; venissent
ad eam filij Babylonis ad cubile mam
marum, polluerũt eã stupris suis: & pol
luta est ab eis, & saturata est anima ei⁹
18 ab illis. ¶ Denudauit quoq; fornicatio-
nes suas, & discooperuit ignominiã suã
& recessit aĩa mea ab ea, sicut recesserat
19 aĩa mea à sorore eius. ¶ Multiplicauit e-
nĩ fornicationes suas, recordãs dies ado
lescẽtię suæ, qbus fornicata est in Ter-
20 ra-Ægypti. ¶ Et insaniuit libidine sup cõ
cubitũ eorum, quorum carnes sunt vt
carnes asinorũ: & sicut fluxus equorũ
21 fluxus eorum. ¶ Et visitasti scelus adole-
scẽtię tuę, qñ subacta sunt in Ægypto
hubera tua, & confractæ sunt mammæ
22 pubertatis tuæ. ¶ Propterea Ooliba, hæc
dicit Dñs Deus, Ecce ego suscitabo oẽs
D amatores tuos contra te, de quibus satia
ta est aĩa tua: & cõgregabo eos aduersũ
23 te in circuitu. ¶ Filios Babylonis & vni-
uersos Chaldæos, nobiles, tyrannosque
& principes oẽs filios Assyriorũ, iuue-
nes forma egregia, duces & magistratus
vniuersos, principes principũ, & nomi-
24 natos ascensores equorũ. ¶ Et veniẽt sup
te instructi curru, & rota, * multitudo * & r.
populorũ: lorica & clypeo & galea ar-
mabuntur contra te vndiq; & dabo co
ram eis iudiciũ, & iudicabũt te iudicijs
25 suis. ¶ Et ponam zelum meũ in te, quẽ
exercent tecum in furore: nasum tuũ &
aures tuas præcident: & quę remãserint
gladio cõcident: ipsi filios tuos & filias
tuas capiẽt, & nouissimũ tuũ deuorabit
26 igni. ¶ Et denudabunt te vestimẽtis tuis
27 & tollent vasa glorię tuę. ¶ Et requiescere
faciam scelus tuum de te, & fornicatio-
nẽ tuã de Terra-Ægypti: nec leuabis ocu
los tuos ad eos, & Ægypti nõ recordabe
28 ris amplius. ¶ Quia hęc dicit Dñs Deus,

E Ecce ego tradam te in man⁹ eorũ quos
odisti, in manus de qbus satiata est a-
29 iua: ¶ Et agent tecum in odio: & tollent
oẽs labores tuos, & dimittẽt te nudam
& ignominia plenam, & reuelabitur
ignominia fornicationum tuarum, sce-
30 lus tuum & fornicationes tuæ. ¶ Fecerũt
hæc tibi quia fornicata es post gẽtes, in-
31 ter quas polluta es ĩ idôlis earũ. ¶ In via
sororis tuę ambulasti, & dabo calicẽ ei⁹
32 in manu tua. ¶ Hęc dicit Dñs De⁹ Calicẽ
sororis tuę bibes profundum & latum,
eris in derisum & in subsannationẽ quę
33 est capacissima. ¶ Ebrietate & dolore re-
plebeis: calice mœroris & tristitiæ, ca
34 lice sororis tuæ Samariæ. ¶ Et bibes illũ
& epotabis vsq; ad fæces, & fragmenta
ei⁹ deuorabis, ubera tua lacerabis: qa
35 ego locutus sum, ait Dñs Deus. ¶ Propte-
rea hęc dicit Dñs Deus. Quia oblita es
mei, & piecisti me post corpus tuum, tu
quoq; porta scelus tuum. & fornicatio-
36 nes tuas. ¶ Et ait Dñs ad me. dicẽs: Fili
F hominis, nunquid iudicas Oollam &
Oolibam, & annuntias eis scelera earũ?
37 ¶ Quia adulteratę sunt. & sanguis in ma
nibus earum: & cũ idôlis suis fornica-
tę sunt: insup & filios suos, quos genue
rũt mihi, obtulerũt eis ad deuorandũ.
38 ¶ Sed & hoc fecerunt mihi, Polluerunt
sanctuariũ meũ in die illa, & sabbatha
39 mea prophanauerunt. ¶ Cumq; immo-
larent filios suos idôlis suis, & ingrede-
rentur sanctuariũ meũ in die illa vt pol
luerent illud: etiã hæc fecerũt in medio
40 domus meę. ¶ Miserunt ad viros venien
tes de longè ad quos nuntium miserãt,
itaque ecce venerunt: quibus te lauisti,
& circunlinisti stibio oculos tuos, & or-
41 nata es mũdo muliebri. ¶ Sedisti in le-
cto pulcherrimo, & mẽsa ornata est añ
te: thymiama meum, & vnguentũ meũ
42 posuisti super eã. ¶ Et vox multitudinis
exultãtis erat in ea: & in viris q de mul
titudine hominum adducebantur, & ve
niebant de deserto posuerunt armillas
in manib⁹ eorũ, & coronas speciosas in
43 capitibus eorum. ¶ Et dixi ei quæ attrita
G est in adulterijs, nunc fornicabitur in
44 fornicatione sua etiam hæc. ¶ Et ingressi
sũt ad eã quasi ad mulierẽ meretricẽ: sic
ingrediebantur ad Oollam, & ad Ooli-
45 bam mulieres nefarias. ¶ Viri ergo iusti
sunt: hi iudicabunt eas iudicio adulte
rarũ, & iudicio effundentiũ sanguinẽ:
quia adulteræ sunt, & sanguis in mani-
46 bus earum. ¶ Hæc enim dicit Dñs De⁹,
Adduc ad eas multitudinem, & trade
47 eas in tumultũ & in rapinã. ¶ Et lapiden
tur lapidibus pplorum, & confodiãtur
gladijs eorum: filios & filias earũ inter
ficient, & domos earum igne succẽdẽt.
48 ¶ Et auferam scelus de terra, & discent
oẽs mulieres ne faciant sm scelus earũ.
49 ¶ Et dabunt scelus vestrũ super vos, &
peccata idôlorum vestrorum portabitis
& scietis quia ego Dñs Deus.

CAP. XXIIII.

1 ET factum est ṽbum Dñi ad me, in
A anno nono, in mense decimo, deci
2 ma die mensis, dicens: ¶ Fili hominis,
scribe tibi nomẽ diei huius, in qua cõ-
firmatus est rex Babylonis aduersum
3 Ierlm hodie. ¶ Et dices p puerbiũ ad do
mum irritatricem parabolam, & loquẽ
ris ad eos, Hęc dicit Dñs De⁹, pone ollã:
4 pone inquam, & mitte in eã aquã. ¶ Cõ-
gere frusta eius in eam, oẽm partem bo
nã, femur & armũ, electa & ossibus ple
5 na. ¶ Pinguissimũ pecus assume, cõpone
B quoq; strues ossiũ sub ea: efferbuit co-
ctio eius, & discocta sunt ossa illius in
6 medio eius. ¶ Propterea hæc dicit Dñs
De⁹, Vę ciuitati sanguinũ, ollæ cui⁹ ru-
bigo in ea est, & rubigo ei⁹ nõ exiuit de
ea: p partes, & p partes suas eijce eã, nõ
7 cecidit sup eã sors. ¶ Sãguis eni ei⁹ in me
dio ei⁹ est, sup lìpidissimã petrã effudit
illum, non effudit illũ super terram, vt
8 possit operiri puluere. ¶ Vt superinduce
rẽ indignationẽ meã, & vindicta vlcisce
rer: dedi sanguinẽ ei⁹ sup petrã limpidis
9 simam ne operiretur. ¶ Propterea hęc di
C cit Dñs De⁹. Vę ciuitati sanguinũ, cui⁹
10 ego grandem faciam pyram. ¶ Congere
ossa quæ igne succendam: consumẽtur
carnes, & coquetur vniuersa cõpositio,
11 & ossa tabescent. ¶ Pone quoq; eam sup
prunas vacuã, vt incalescat & liquefiat
æs eius: & confletur in medio eius in-
quinamẽtũ eius, & cõsumatur rubigo ei⁹.
12 ¶ Multo labore sudatum est, & non exi-
uit de ea nimia rubigo eius, neque per
13 ignem. ¶ Immũditia tua execrabilis. qa
D mundare te volui, & nõ es mundata à
sordibus tuis: sed nec mũdaberis pri⁹
donec qescere faciã indignationẽ meã
14 in te. ¶ Ego Dñs locutus sum, Veni, &
faciam: non transeam, nec parcam, nec
placabor: iuxta vias tuas, & iuxta adiuẽ

tione

calicem 16.

Sup. 16. d. 38.

15 tiones tuas iudicabo te, dicit Dñs. ¶Et
16 factum est vbũ Dñi ad me, dicẽs: ¶Fili
hominis, ecce ego tollo à te desiderabi-
le oculorum tuorũ in plaga: & nõ plan
ges, neq; plorabis, neq; fluent lachry-
17 mæ tuę. ¶Ingemisce tacens, mortuorũ
E luctum non facies: corona tua circun-
ligata sit tibi, & calceamenta tua erunt
in pedibus tuis, nec amictu ora velabis,
18 nec cibos lugẽtium comedes. ¶Locutus
sum ergo ad populũ mane, & mortua
est vxor mea vespere: feciq; mane sicut
19 præceperat mihi. ¶Et dixit ad me popu
lus: Quare nõ indicas nobis q̃d ista si-
20 gnificent q̃ tu facis? ¶Et dixi ad eos: Ser-
21 mo Dñi factus est ad me, dicẽs: ¶Loque-
F re domui Israël. Hęc dicit Dñs Deus, Ec-
ce ego polluam sanctuariũ meũ, super-
biam imperij vestri, & desiderabile ocu
lorum vestrorũ, & super quo pauet aĩa
vestra: & filij vestri & filiæ vestræ quas
22 reliquistis, gladio cadẽt. ¶Et facietis si-
cut feci: Ora amictu nõ velabitis, & ci-
23 bos lugentium non comedetis: ¶Coro-
nas habebitis in capitibus vestris, & cal-
ceamenta in pedibus: nõ plãgetis neq;
flebitis, sed tabescetis ĩ iniquitatibus ve
stris, & vnusquisq; gemet ad fratrẽ suũ.
24 ¶Eritq; Ezechiel vobis in portentum:
G iuxta omnia q̃ fecit, facietis cũ venerit
25 istud: & scietis quia ego Dñs Deus. ¶Et
tu fili hoĩs, ecce in die qua tollã ab eis
fortitudinẽ eorũ, & gaudium dignita-
tis, & desiderium oculorum eorũ super
quo requiescunt aĩę eorũ filios & filias
26 eorum. ¶In die illa cũm venerit fugiẽs
27 ad te, vt annũtiet tibi. ¶In die inquã il-
la aperiet os tuum cum eo qui fugit, &
loquêris, & non silebis vltrà: erisq; eis
in portentum, & scietis quia ego Dñs.

CAP. XXV.

1 ET fact⁹ est sermo Dñi ad me, dicẽs:
A ¶Fili hoĩs, pone faciẽ tuã cõtra filios
2 Ammon, & ꝓphetabis de eis. ¶Et dices
3 filiis Ammon: Audite verbũ Dñi Dei:
Hæc dicit Dñs Deus: Pro eo ꝙ dixisti eu-
ge, euge super sanctuariũ meum, quia
pollutũ est: & super terrã Isrl̃, qm̃ deso-
lata est: & super domũ Iuda, qm̃ ducti
4 sunt in captiuitatem. ¶Idcirco ego tra-
dã te filiis Orientalibus in hæreditatem,
& collocabunt caulas suas in te, & po-
nent in te tentoria sua: ipsi comedent
5 fruges tuas, & ipsi bibent lac tuũ. ¶Da-
boq; Rabbath in habitaculũ camelo-
rũ, & filios Ammon in cubile pecorũ:
6 & scietis quia ego Dñs. ¶Quia hęc dicit
Dñs Deus: Pro eo ꝙ plausisti manu, &
B percussisti pede, & gauisa es ex toto af-
7 fectu sup terrã Israël: ¶Idcirco ecce ego
extendam manum meã super te, & tra-
dam te in direptionẽ gentiũ, & interfi-
ciam te de populis, & perdam de terris,
& conteram: & scietis quia ego Dñs. scies
8 ¶Hęc dicit Dñs Deus: Pro eo ꝙ dixerunt
Moab & Seir, Ecce sicut oẽs Gentes, do-
9 mus Iuda: ¶Idcirco ecce ego aperiã hu-
merum Moab de ciuitatibus, de ciuita-
tibus, inquam, eius, & de finibus eius in-
clytas terrę Beth-iesimoth, & Beel-me-
10 oon, & Cariatháim, ¶Filiis Oriẽtis cum filios
C filiis Ammon, & dabo eã in hereditা-
tem: vt nõ sit vltrà memoria filiorum
11 Ammon in Gentibus. ¶Et in Moab fa-
12 ciã iudicia: & sciẽt quia ego Dñs. ¶Hæc
dicit Dñs Deus: Pro eo ꝙ fecit Idumæa
vltionẽ vt se vindicaret de filiis Iuda,
peccauitq; delinquens, & vindictã ex-
13 petiuit de eis: ¶Idcirco hæc dicit Dñs
Deus: Extendã manum meam sup Idu-
męam, & auferam de ea hominẽ & iu-
mentũ, & faciam eã desertã ab Austro:
14 & qui sunt in Dedan, gladio cadẽt. ¶Et
dabo vltionẽ meã super Idumæã p̃ ma-
nũ populi mei Israël: & facient in Edõ
iuxta iram meam & furorem meũ: &
scient vindictã meam, dicit Dñs Deus.
15 ¶Hęc dicit Dñs Deus: Pro eo ꝙ fecerunt
D Palæsthini vindictã, & vlti se sunt toto
aĩo, interficientes & implentes inimici-
16 tias veteres: ¶propterea hæc dicit Dñs
Deus: Ecce ego extendã manum meam
sup Palæsthinos, & interficiam interfe-
ctores, & perdã reliquias maritimæ re-
17 gionis: ¶faciãq; in eis vltiones magnas
arguens in furore: & scient q̃a ego Dñs
cũm dedero vindictam meam sup eos.

CAP. XXVI.

1 ET factũ est in vndecimo anno, pri-
A ma mensis, factus est sermo Dñi ad
2 me, dicens: ¶Fili hominis, pro eo quòd
dixit Tyrus de Ierl̃m: Euge, contractæ
sunt portę ppl̃orum, cõuersa est ad me:
3 implebor, deserta est. ¶Propterea hęc di
cit Dñs Deus: Ecce ego super te Tyre, &
ascẽdere faciam ad te gẽtes multas, sicut
4 ascendit mare fluctuans. ¶Et dissipabũt
muros Tyri, & destruent turres eius: & ra
dam puluerem eius de ea, & dabo eã in
5 limpidissimã petram. ¶Siccatio sagena-

tum erit in medio maris, qa ego locut⁹
sum, ait Dñs Deus: & erit in direptioné
6 gentibus. ¶Filiæ quoq; eius quæ sunt in
agro, gladio interficient: & scient quia
7 ego Dñs. ¶Quia hæc dicit Dñs Deus: Ec-
ce ego adducam ad Tyrum Nabucho-
donosor regem Babylonis ab Aquilo-
ne regé regum, cum equis, & curribus.
& equitibus, & cętu, populoq; magno,
8 ¶Filias tuas quæ sunt in agro, gladio in-
B terficiet: & circúdabit te munitionib⁹:
& comportabit aggerem in gyro: & ele
9 uabit contra te clypeum. ¶Et vineas &
arietes téperabit in muros tuos, & tur-
10 res tuas destruet in armatura sua. ¶Inú-
datione equorú eius operiet te puluis
eorum: à sonitu equitum & rotarú &
curruum mouebuntur muri tui, cú in-
gressus fuerit portas tuas quasi p introi
11 tum vrbis dissipatæ. ¶Vngulis equorú
suorum cóculcabit oés platéas tuas: po
pulum tuú gladio cędet, & statuæ tuæ
12 nobiles in terrá corruent. ¶Vastabunt
opes tuas, diripiét negotiationes tuas: &
destruét muros tuos, & domos tuas præ
claras subuertét: & lapides tuos, & ligna
tua, & puluerẽ tuum in medio aquarú
13 ponent. ¶Et quiescere faciá multitudi
C nem canticorú tuorú, & sonitus citha-
14 rarum tuarum non audiet amplius. ¶Et
dabo te in limpidissimá petrá, siccatio
sagenarú eris, nec ędificaberis vltrà: qa
15 ego locutus sum, ait Dñs Deus: ¶Hęc di-
cit Dñs Deus Tyro, Nunquid nó à soni-
tu ruinæ tuæ & gemitu interfectorum
tuorum cú occisi fuerint, in medio tui
16 commouebunt insulæ? ¶Et descendent
de sedibus suis oés principes maris: &
auferét exuuias suas, & vestimenta sua
varia abiicient, & induent stupore, in
terra sedebút, & attoniti sup repétino
17 casu tuo admirabunt? ¶Et assumentes
D super te lamentum, dicent tibi: Qúo pe
risti quæ habitas in mari, vrbs inclyta,
quæ fuisti fortis in mari, cum habita-
torib⁹ tuis, quos formidabát vniuersi?
18 ¶Nunc stupebunt naues in die pauoris
tui: & turbabunt insulæ in mari, eò ꝙ
nullus egrediat ex te. ¶Quia hęc dicit
19 Dñs Deus. ¶Cú dedero te vrbem desola
tam sicut ciuitates quæ non habitant:
& adduxero sup te abyssum, & operue-
20 rint te aquę multę: ¶Et detraxero te cú
his qui descendunt in lacum ad pplm
sempiternum, & collocauero in terra

Hiere. 7. 34.

nouissima sicut solitudines veteres cú
his qui deducunt in lacum, vt non ha-
biteris, porrò cú dedero gloriá in terra
21 viuentium: ¶In nihilum redigam te, &
non eris requisita non inueniéris vltrà
in sempiternum, dicit Dominus Deus.

CAP. XXVII.

1 ET factú est verbú Dñi ad me, dicés:
A ¶Tu ergo fili hoís assume sup Tyrú
2 lamentum: & dices Tyro, quæ habitat
3 in introitu maris, negotiationi pplorú
ad isulas multas. Hæc dicit Dñs De⁹, O
Tyre, tu dixisti, Perfecti decôris ego sú,
4 ¶& in corde maris sita. Finitimi tui qui
te ædificauerunt, impleuerunt decôré
5 tuum: ¶abietibus de Sanir extruxerunt
te cum oíbus tabulatis maris cedrum
de Libano tulerunt, vt facerent tibi ma
6 lum. ¶Quercus de Basan dolauerunt in
remos tuos: & transtra tua fecerút tibi
ex ebore Indico, & prætoriola de insu-
7 lis Italiæ. ¶Byssus varia de Ægypto textá
est tibi in velum, vt poneretur in malo:
hyacinthus & purpura de insulis elisa,
8 facta sunt operimentú tuum. ¶Habita-
B tores Sidônis & Aradij fuerút remiges
tui: sapiétes tui, Tyre, facti sunt guberna
9 tores tui. ¶Senes Giblij & prudentes ei⁹
habuerunt nautas ad ministeriú variæ
supellectilis tuę: oés naues maris & nau
tæ earú fuerunt in pplo negotiationis
10 tuę. ¶Persæ, & Lydij & Libyes erant in
exercitu tuo viri bellatores tui: clypeú
& galeam suspenderunt in te pro orna-
11 tu tuo. ¶Filij Aradij cum exercitu tuo
erát sup muros tuos in circuitu: sed &
Pigmęi qui erát in turribus tuis, phare-
tras suas suspenderunt in muris tuis p
gyrú: ipsi compleuerunt pulchritudiné
12 tuá. ¶Chartaginéses negotiatores tui, à
C multitudine cúctarú diuitiarú: argéto,
ferro, stanno, plúboq; repleuerunt nú-
13 dinas tuas. ¶Gręcia, Thubal, & Mosoch,
ipsi institores tui: mácipia, & vasa ærea
14 adduxerunt pplo tuo. ¶De domo Tho-
gormæ, equos, & eqtes, & mulos addu-
15 xerút ad forum tuú. ¶Filij Dedan nego-
tiatores tui, isulæ multæ negotiatio ma
nus tuæ: détes eburneos & hebeninos
16 cómutauerunt in pretio tuo. ¶Syrus ne
gotiator tuus, pp multitudinem ope-
rum tuorú, gemmam, & purpuram, &
scutulata, & byssum, & sericú, & chod-
17 chod proposuerút in mercatu tuo. ¶Iu-
da & terra Isrl ipsi institores tui in fru-

mento primo: balsamū, & mel, & oleū
& resinā proposuerunt in nūdinis tuis
18 Damascen⁹ negotiator tuus in multitu
D dine operum tuorū, in multitudine di-
uersarū opum, in vino pingui, in lanis
19 coloris optimi. Dā, & Græcia, & Mozel
in nundinis tuis proposuerunt ferrū fa
brefactum: stacte & calamus in negotia
20 tione tua. Dedā institores tui in taperi
21 bus ad sedēdū. Arabia & vniuersi prin
cipes Cedar, ipsi negotiatores man⁹ tuæ:
cū agnis & arietibus, & hedis venerunt
22 ad te negotiatores tui. Vēditores Saba
E & Reema ipsi negotiatores tui: cum vni
uersis primis aromatib⁹, & lapide pṫio
so & auro, qđ proposuerunt in merca-
23 tu tuo. Haran, & Chenne, & Edē, nego
tiatores tui Saba: Assur, & Chelmad vē
24 ditores tui. Ipsi negotiatores tui multi
phariā, inuolucris hyacinthi, & polymi-
torū, gazarumq; pretiosarum, quæ ob-
uolutæ & astrictę erāt funibus: cedros
quoq; habebant in negotiationib⁹ tuis.
25 Naues maris, prīcipes tui ī negotiatio-
ne tua: & repleta es, & glorificata nimis
26 in corde maris. In aqs multis adduxe
rūt te remiges tui: vētus auster cōtriuit
27 te in corde maris. Diuitiæ tuæ & the-
F sauri tui, & multiplex instrumētū tuū,
nautæ tui, & gubernatores tui q tene-
bant supellectilem tuā, & populo tuo
pręerant: viri quoq; bellatores tui qui
erāt in te, cū vniuersa multitudine tua
q̄ est in medio tui: cadent in corde ma-
28 ris in die ruinę tuę. A sonitu clamoris
gubernatorū tuorū conturbabuntur.
29 classes. Et descēdēt de nauibus suis oēs
qui tenebant remum: nautę & vniuersi
30 gubernatores maris in terra stabūt, Et
eiulabunt super tę voce magna, & cla-
mabunt amarè: & superiaciēt puluerē
capitibus suis, & cinere conspergentur.
31 Et radēt sup te caluitium, & accingent
ei liciis: & plorabūt te in amaritudine
32 aīæ ploratu amarissimo. Et assument
G super te carmen lugubre, & plangēt te.
Quæ est vt Tyrus, quæ obmutuit in me
33 dio maris? Quæ in exitu negotiationū
tuarū de mari implesti pplos multos:
ī multitudine diuitiarū tuarū, & popu
34 lorū tuorū ditasti reges terræ. Nūc cō-
trita es à mari, in pfundis aquarū opes
tuę, & oīs multitudo tua quæ erat ī me
35 dio tui, ceciderunt. Vniuersi habitato
res insularū obstupuerunt sup te: & re-
ges earū oēs tempestate percussi muta-
36 uerunt vultus. Negotiatores ppłorum
sibilauerūt sup te: ad nihilum reducta
es, & non eris vsq; in perpetuum.

CAP. XXVIII.

1 ET fact⁹ est sermo Dñi ad me, dicēs:
A Fili hoīs dic principi Tyri. Hęc di-
2 cit Dñs Deus, Eo q̄ eleuatū est cor tuū,
et dixisti: Deus ego sum, et in cathedra
Dei sedi in corde maris cū sis homo, et
non Deus: et dedisti cor tuū quasi cor
3 Dei. Ecce sapientior es tu Daniele: oē
4 secretū non est abscōditum à te. In sa
pientia et prudentia tua fecisti tibi for-
titudinem: et acqsisti aurum et argentū
5 in thesauris tuis. In multitudine sapiē
B tię tuę, et in negotiatione tua multipli-
casti tibi fortitudinē: et eleuatū est cor
6 tuum in robore tuo. Proptereà hæc di
cit Dñs Deus, Eò q̄ eleuatū est cor tuū
7 quasi cor Dei, Idcirco ecce ego adducā
sup te alieno robustissimos gentiū: et
nudabunt gladios suos sup pulchritu-
dinē sapientiæ tuę, et polluent decorē
8 tuū: Interficient et detrahent te: et mo
rieris in interitu occisorū in corde ma-
9 ris. Nūquid dicens loquēris, Deus ego
sum, corā interficiētib⁹ te: cū sis homo,
et non Deus, in manu occidentium te?
10 Morte incircuncisorū morieris in ma-
C nu alienorū: qa ego locut⁹ sum, ait Dñs
11 Deus. Et factus est sermo Dñi ad me di
12 cens: Fili hoīs, leua planctū sup regem
Tyri: et dices ei, Hęc dicit Dñs Deus: Tu
signaculū similitudinis plenus sapien-
13 tia, et pfect⁹ decore. In deliciis paradi-
si Dei fuisti: oīs lapis pretiosus operimē
tum tuum: sardius, topazius et iaspis,
chrysolit⁹, et onyx, et berillus, sapphir⁹,
D et carbunculus, et smaragd⁹: aurū opus
decōris tui: et foramina tua in die qua
14 cōditus es pparata sunt. Tu cherub ex
tētus et protegens, et posuit te in mōte
sancto Dei, in medio lapidū ignitorum
15 ambulasti. Perfectus in viis tuis à die
conditionis tuæ, donec inuēta est iniq-
16 tas in te. In multitudine negotiatiōis
tuę repleta sunt interiora tua iniqtate,
et peccasti: et eieci te de mōte Dei, et p-
didi te ô cherub ptegēs, de medio lapi
17 dum ignitorū. Et eleuatū est cor tuum
E in decōre tuo: perdidisti sapiētiam tuā
in decōre tuo, in terram proieci te: ante
faciem regum dedi te, vt cernerent te.
18 In multitudine iniquitatū tuarum, et

iniqtate negotiationis tuę polluisti san
ctificationé tuam: producam ergo igné
de medio tui q comedat te, et dabo te
in cineré sup terrá in conspectu oium
19 videntium te. Oés q viderint te in Gen
F tibus, obstupescent sup te: nihili factus
20 es, et non eris in ppetuum. Et factus
21 est sermo Dñi ad me, dicens: Fili hoís,
pone faciem tuam contra Sidonem: et
22 prophetabis de ea, et dices, Hęc dicit
Dñs Deus: Ecce ego ad te Sidon, & glo-
rificabor in medio tui: et scient qa ego
Dñs cú fecero in ea iudicia: et sanctifi-
23 catus fuero in ea. Et immittá ei pesti-
lentiam et sanguiné in platéis eius: et
corruét interfecti in medio eius gladio
per circuitum: et scient quia ego Dñs.
24 Et non erit vltà domui Israël offendi-
G culum amaritudinis, et spina dolorem
inferens vndiq; p circuitú eorú qui ad-
uersant eis: et sciét quia ego Dñs Deus.
25 Hęc dicit Dñs Deus, Qñ congregauero
domum Israël de populis in quibus di
spersi sunt, sanctificabor in eis corá Gé-
tibus: et habitabunt in terra sua quam
26 dedi seruo meo Iacob. Et habitabunt
in ea securi: & ædificabunt domos, &
plantabunt vineas, & habitabunt con-
fidenter, cú fecero iudicia in omnibus
qui aduersantur eis per circuitum: &
scient quia ego Dominus Deus eorum.

CAP. XXIX.

1 IN anno decimo, decimo mése, *vnde
A cima *die mésis, factú est verbú Dñi
2 ad me dicens: Fili hoís, pone facié tuá
contra Pharaoné regem Ægypti: & pro-
phetabis de eo, & de Ægypto vniuersa.
3 Loquere, & dices. Hęc dicit Dñs Deus:
Ecce ego ad te Pharao rex Ægypti draco
magne, qui cubas in medio fluminum
tuorú, & dicis: Meus est fluuius, & ego
4 feci memetipsum. Et ponam frenum
in maxillis tuis: & agglutinabo pisces
fluminú tuorú squamis tuis & extrahá
te de medio fluminú tuorum, & vniuer
5 si pisces tui squamis tuis adhęrebút. Et
B proiiciam te in desertum, & oés pisces
fluminis tui: sup faciem terrę cades, nó
colligeris, neq; cógregaberis bestiis ter-
rę & volatilibus cęli dedi te ad deuorá
6 dum. Et scient oés habitatores Ægypti
quia ego Dñs: pro eo q fuisti baculus
7 arundineus domui Israël. Qñ apprehé
derunt te manu, & confractus es, & la-
cerasti omnem humerum eorum: &

*vna 10.
*duodecima 1.

innitentibus eis super te comminutus
8 es, & dissoluisti oés renes eorum. Pro-
pterea hęc dicit Dñs Deus: Ecce ego ad-
ducam sup te gladium: & interficiá de
9 te hoiem & iumentum. Et erit Terra-
Ægypti in desertum & in solitudiné: &
scient quia ego Dñs: pro eo q *dixeris*,
10 Fluuius meus est, & ego feci eú. Idcir-
co ecce ego ad te, & ad flumina tua: da-
boq Terram-Ægypti I solitudines, gla-
dio dissipatam, à turre Syenes, vsq; ad
11 terminos Æthiopiæ. Non pertransibit
C eam pes hoís, neq; pes iumenti gradiet
in ea: & non habitabitur quadraginta
12 annis. Daboq; Terram-Ægypti desertá
in medio terrarum desertarum, & ciui-
tates ei9 in medio vrbium subuersarú,
& erunt desolatæ quadraginta annis:
& dispergam Ægyptios in nationes, &
13 ventilabo eos in terras. Quia hęc dicit
Dñs Deus· Post finem quadraginta an-
norum congregabo Ægyptum de popu
14 lis in quibus dispersi fuerant. Et redu-
cam captiuitatem Ægypti, & collocabo
eos in terra Phathures, in terra natiuita
tis suæ: & erunt ibi in regnum humile:
15 inter cætera regna erit humillima, &
nó eleuabit vltrà sup nationes, & immi
16 nuá eos ne imperent gentibus. Neq;
erunt vltrà domui Israël in cófidétia,
docentes iniqtaté, vt fugiant & sequan
17 tur eos: & scient qa ego dñs Deus. Et
factú est in vicesimo & septimo anno,
D in primo, in vna mensis factú est verbú
18 Dñi ad me, dicens: Fili hois, Nabucho
donosor rex Babylonis seruire fecit exer
citum suum seruitute magna aduersus
Tyrum: oé caput decaluatum, & oís hu
merus depilatus est: & merces non est
reddita ei, neq; exercitui ei9 de Tyro, p
seruitute qua seruiuit mihi aduersus
19 eá. Propterea hæc dicit Dñs Deus: Ec-
ce, Ego dabo Nabuchodonosor regem
Babylonis in terra-Ægypti: & accipiet
multitudinem eius, & deprædabit ma-
nubias eius, & diripiet spolia ei9, et erit
20 merces exercitui illi9. Et operi quo ser
uiuit aduersus eá, dedi ei Terram-Ægy-
pti: pro eo q laborauerút mihi, ait Dñs
21 Deus. In die illo pullulabit cornu do-
mui Israël, et tibi dabo apertum os in
medio eorum: et scient quia ego Dñs.

CAP. XXX.

1 ET factú est verbú Dñi ad me, dicés:
A
2 Fili hois, ppheta et dic, Hęc dicit

3 dñs Deus: Vlulate, væ væ diei: ¶qa iux-
ta est dies, & appropinquat dies Dñi:
4 dies nubis, tempus Gentiũ erit. ¶Et ve-
niet gladius in Ægyptũ: & erit pauor in
Æthiopia, cùm ceciderint vulnerati in
Ægypto, & ablata fuerit multitudo il-
5 lius, & destructa fundamenta eius. ¶Æ-
thiopia, & Libya, & Lydi, & oẽ reliquũ
vulgus, & Chub, & filij terræ fœderis:
6 cum eis gladio cadent. ¶Hæc dicit Dñs
B Deus, Et corruent fulcientes Ægyptum,
& destruetur superbia imperij ei⁹: à tur
re Syenes gladio cadent in ea, ait Dñs
7 Deus exercituũ: ¶& dissipabunt in me-
dio terrarum desolatarum, & vrbes ei⁹
in medio ciuitatum ˈdesertarumˈ erũt.
8 ¶Et scient quia Dñs, cũ dedero ignẽ in
Ægypto, & attriti fuerint oẽs auxiliato-
9 res eius. ¶In die illa egredient nuntij à
facie mea in trieribus ad conterendam
Æthiopæ confidẽtiam, & erit pauor in
eis in die Ægypti: quia absq; dubio ve-
10 niet. ¶Hæc dicit Dñs Deus. Et cessare fa
C ciam multitudinẽ Ægypti in manu Na-
11 buchodonosor regis Babylonis. ¶Ipse &
ppl̃s eius cum eo fortissimi Gentium ad
ducentur ad disperdendam terram: &
euaginabunt gladios suos sup Ægyptũ,
12 & implebunt terram interfectis. ¶Et fa
ciam alueos fluminũ aridos, & tradam
terram in manus pessimorum, & dissi-
pabo terram & plenitudinẽ eius in ma
nus alienorum, ego Dñs locutus sum.
13 ¶‖Hęc dicit Dñs Deus, Et disperdã simu
D lachra, & cessare faciã idôla de Mẽphis,
& dux de terra Ægypti nõ erit ampli⁹:
14 & dabo terrorem in terra Ægypti. ¶Et
disperdam terram Phathures, & dabo
ignẽ in Taphnis, & faciã iudicia in Ale-
15 xandria. ¶Et effundam indignationem
meam super Pelusium robur Ægypti, &
interficiam multitudinem Alexãdriæ,
16 ¶& dabo ignẽ i Ægypto quasi parturiẽs
dolebit Pelusiũ, & Alexandria erit dissi
pata, & in Memphis angustiæ quotidia
17 nę. ¶Iuuenes Heliopoleos, & Pubasti gla
E dio cadent, & ipsæ captiuæ ducentur,
18 ¶Et in Taphnis nigrescet dies, cũ contri-
uero ibi sceptra Ægypti, & defecerit in
ea superbia potentiæ eius: ipsam nubes
operiet, filiæ aũt eius in captiuitatẽ du-
19 centur. ¶Et iudicia faciam in Ægypto: &
20 scient quia ego Dñs. ¶Et factũ est in vn-
decimo anno, in primo mense, in septi-
ma mensis, factum est verbum Dñi ad
21 me dicens, ¶Fili hoĩs, brachium Pharao
F nis regis Ægypti confregi: & ecce nõ est
obuolutũ, vt restitueretur ei sanitas, vt
ligaretur pannis & fasciaretur linteolis,
& recepto robore possit tenere gladiũ.
22 ¶Propterea hæc dicit Dñs De⁹, Ecce ego
ad Pharaonem regem Ægypti, & cõmi-
nuã brachiũ eius forte, sed cõfractum:
23 deiiciam gladiũ de manu eius, ¶& di-
spergam Ægyptũ in Gentibus, & venti-
24 labo eos in terris. ¶Et confortabo bra-
chia regis Babylonis, daboq; gladium
meum in manu eius: & confringã bra-
chia Pharaonis, & gement gemitib⁹ in-
25 terfecti corã facie eius. ¶Et confortabo
G brachia regis Babylonis, & brachia Pha
raonis concident: & scient qa ego Dñs,
cũ dedero gladium meum in manũ re-
gis Babylonis, & extenderit eũ sup Ter-
26 ram Ægypti. ¶Et dispergam Ægyptum
in nationes, & ventilabo eos in terras,
& scient quia ego Dominus.

CAP. XXXI.

1 ET factũ est in anno vndecimo ter-
A tio mense, vna mensis, factũ est ver
2 bum Dñi, ad me, dicens: ¶Fili hoĩs, dic
Pharaoni regi Ægypti, & pplo eius, Cui
similis factus es in magnitudine tua?
3 ¶Ecce Assur quasi cedrus in Libano pul-
cher ramis, & frõdib⁹ nemorosus, excel
susq; altitudine, & inter condensas frõ
4 des eleuatum est cacumen eius. ¶Aquæ
nutrierũt illũ, abyssus exaltauit illum:
flumina ei⁹ manabant in circuitu radi-
cũ eius, & riuos suos emisit ad vniuc. sa
5 ligna regionis. ¶Propterea eleuata est al
B titudo eius super oĩa ligna regionis: &
multiplicata sunt arbusta ei⁹, & eleuati
6 sunt rami eius prę aquis multis. ¶Cũq;
extendisset vmbrã suã, in ramis eius fe-
cerunt nidos oĩa volatilia cęli, & sub
frondibus eius genuerũt oẽs bestiæ sal-
tuum, & sub vmbraculo illius habita-
7 bat cætus gẽtium plurimarum. ¶Eratq;
pulcherrimus i magnitudine sua, & in
dilatatione arbustorũ suorũ: erat enim
8 radix illius iuxta aquas multas. ¶Cedri
C non fuerũt altiores illo in paradiso Dei,
abietes non adęquauerunt summitatẽ
eius, & platani non fuerunt aquę frõdi
bus illius: oẽ lignum paradisi Dei non
est assimilatũ illi, & pulchritudini ei⁹:
9 ¶Qiñ speciosum feci eum, & multis cõ-
densisq; frondibus, & æmulata sunt eũ
D oĩa ligna voluptatis, quæ erant in para-

10 odiso Dei. ¶ Propterea hęc dicit Dñs Deꝰ,
Pro eo ꝙ sublimatus est in altitudine,
& dedit summitaté suam virenté atq;
cõdensam, & eleuatum est cor eius in
11 altitudine sua: ¶ Tradidi eum in manus
fortissimi gentiũ, faciens faciet ei: iuxta
12 impietaté eius eieci eum. ¶ Et succident
eũ alieni & crudelissimi nationũ, & ꝓii
cient eũ sup mõtes, & in cũctis conual
libus corruent rami eius: & cõfringent
arbusta eiꝰ in vniuersis rupibus terrę, &
recedét de vmbraculo eius oés ppl̃i ter-
13 rę, & relinquent eũ. ¶ In ruina eiꝰ habita
E uerunt oĩa volatilia cęli, & in ramis eiꝰ
14 fuerunt vniuersæ bestię regionis. ¶ Quá
ob ré non eleuabũtur in altitudine sua
oĩa ligna aquarũ, nec ponent sublimita
té suá inter nemorosa atq; frõdosa, nec
stabunt in sublimitate sua oĩa quæ irri
gantur aquis: quia oés traditi sunt in
morté ad terram vltimam in medio fi-
liorum hoĩum ad eos qui descendunt
15 in lacũ. ¶ Hæc dicit Dñs Deus: In die qñ
descendit ad inferos, induxi luctũ, ope-
rui eũ abysso, & prohibui flumina eiꝰ,
& coërcui aquas multas: cõtristatus est
super eum Libanus, & oĩa ligna agri cõ
16 cussa sunt. ¶ A sonitu ruinæ eius cõmo-
F ui Gétes, cùm deducerem eum ad infer
num cum his qui descendebant in la-
cum: & consolata sunt in terra infima
oĩa ligna voluptatis egregia atq; præcla
ra in Libano, vniuersa quæ ᵇirrigabant
17 aquis. ¶ Nam & ipsi cum eo descendent
ad infernũ ad interfectos gladio: & bra
G chium vniuscuiusq; sedebit sub vmbra
18 culo eiꝰ in medio nationũ. ¶ Cui assimi-
latus es ô inclyte atq; sublimis inter li-
gna voluptatis? Ecce, deductus es cum
lignis voluptatis ad terram vltimam: in
medio incircũcisorum dormies, cũ eis
q interfecti sunt gladio, ipse est Pharao,
& oĩs multitudo eius dicit Dñs Deus.

ᵇirrigantur 5.

CAP. XXXII.

1 ET factũ est: duodecimo anno, in mé
A se duodecimo, in vna mensis, factũ
2 est verbũ Dñi ad me, dicens: ¶ Fili hoĩs
assume lamentum super Pharaonem re
gem Ægypti, & dices ad eum: Leoni Gé-
tium assimilatus es, & draconi q est in
mari: & ventilabas cornu in fluminibꝰ
tuis, & conturbabas aquas pedibꝰ tuis,
3 & cõculcabas flumina earum. ¶ Propte-
rea hęc dicit dñs Deus: Expandam sup
te rete meũ in multitudine ppl̃orũ mul
4 torũ, & extrahá te in sagena mea. ¶ ‖Et
proiiciá te in terrá, sup facié agri abiiciá
te: & habitare faciá sup te oĩa volatilia
cęli, & saturabo de te bestias vniuersæ
5 terræ. ¶ Et dabo carnes tuas sup mõtes,
6 & implebo colles tuos sanie tua. ¶ Et ir-
rigabo terram fœtore sanguinis tui sup
B montes, & valles implebuntur ex te.
7 ¶ ‖Et operiá cũ extinctus fueris cęlos: &
nigrescere faciá stellas eius: solé nube
tegam, & luna nõ dabit lumen suum.
8 ¶ Oĩa luminaria cęli męrere faciam sup
te: & dabo tenebras sup terram tuam,
9 dicit Dñs Deus. ¶ *Et irritabo cor ppl̃orũ
multorũ, cũ induxero contritioné tuá
10 in Gentibus sup terras quas nescis. ¶ Et
stupescere faciá super te ppl̃os multos.
& reges eorum horrore nimio formida-
bunt super te, ᵃcùm volare cœperit gla
dius meus sup facies eorũ, & obstupe-
scent repente singuli pro aĩa sua in die
11 ruinæ ᵇsuæ. ¶ Quia hęc dicit Dñs Deus.
C Gladius regis Babylonis veniet tibi. ¶ in
12 gladiis fortium deiiciam multitudiné
tuam, & expugnabiles oés gentes hæ: &
vastabunt superbiam Ægypti, & dissi-
13 pabitur oĩs multitudo eius. ¶ Et perdam
oĩa iumenta eius quæ erant sup aquas
plurimas: & non cõturbabit eas pes ho
minis vltrà, neq; vngula iumétorũ tur-
14 babit eas. ¶ Tũc purissimas reddá aquas
eorũ, & flumina eorum quasi oleũ ad-
15 ducam, ait Dñs Deus, ¶ Cùm dedero ter
ram Ægypti desolatam: deseretur auté
terra à plenitudine sua, qñ percussero
oés habitatores eius: & scient quia ego
16 Dñs. ¶ Planctus est, & plangent eũ: filiæ
gentium plangent eũ: sup Ægyptum, &
super multitudinem eius plangent eũ,
17 ait Dñs Deus. ¶ Et factũ est in duodeci-
D mo anno, in quintadecima mésis factũ
18 est verbũ Dñi ad me dicés: ¶ Fili hoĩs ca-
ne carmé lugubre sup multitudiné Æ-
gypti: & detrahe eá ipsam & filias Gen
tium robustarum ad terram vltimam
19 cum his qui descendunt in lacũ. ¶ Quo
pulchrior es? descende, & dormi cum
20 incircuncisis. ¶ In medio interfectorum
gladio cadent: gladius datus est, attra-
21 xerũt eam, & oés ppl̃os eius. ¶ Loquẽtur
ei potentissimi robustorum de medio
inferni, qui cũ auxiliatoribus eius descé
derunt, & dormierunt incircuncisi, in-
22 terfecti gladio. ¶ ibi Assur & oĩs multi-
tudo eius: in circuitu illius sepulchra

‖Sup. 12 1. 13. 17. f. 10.

‖Isa. 13. b. 10. Ioel. 2. b 10. 3. c. 15 Matt. 14 c. 29.

*quũ cociderint vulnerati tui in medio terræ, ait Dñs Deꝰ. ᵃpp vniuersꝰ iniquitates quas operatus es. ᵇ tuæ s.

eius: oēs interfecti, & qui ceciderūt gla-
23 dio. ¶Quorū data sunt sepulchra in no-
E uissimis lacis: & facta est multitudo ei9
p gyrū sepulchri ei9: vniuersi īterfecti,
cadentesq; gladio qui dederant quon-
24 dam formidinē in terra viuentiū. ¶Ibi
Ælam, & oīs multitudo eius per gyrum
sepulchri sui, oēs interfecti, ruentesq;
gladio, qui descenderunt incircuncisi
ad terrā vltimam: qui posuerunt terro-
rem suuū in terra viuētium, & portaue-
runt ignominiā suā cū his qui descen-
25 derunt in lacū. ¶In medio interfectorū
posuerunt cubile eius in vniuersis pp̄lis
eius: in circuitu ei9 sepulchrū illius, oēs
hi incircuncisi, interfectiq; gladio, de-
derunt enim terrorem suum in terra vi-
uentiū, & portauerunt ignominiā suā
F cum his qui descendunt in lacū, in me-
26 dio īterfectorū positi sunt. ¶Ibi Mosoch
& Thubal, & oīs multitudo eius: in cir-
cuitu eius sepulchra illius. oēs hi incir-
cuncisi, interfectiq; & cadentes gladio:
qa dederunt formidinē suam in terra
27 viuentiū. ¶Et non dormient cum forti-
bus, cadētibusq; & incircuncisis qui de-
scenderunt ad infernū cum armis suis:
& posuerūt gladios suos sub capitibus
suis, & fuerunt iniqtates eorum in ossi-
bus eorū: quia terror fortium facti sunt
28 in terra viuentiū. ¶Et tu ergo in medio
incircuncisorū contereris, & dormies cū
29 interfectis gladio. ¶Ibi Idumæa & reges
G eius, & oēs duces eius, qui dati sunt cū
exercitu suo cum interfectis gladio: & q
cum incircuncisis dormierūt, & cū his
30 qui *descenderūt* in lacū. ¶Ibi principes
Aquilonis oēs & vniuersi venatores: q
deducti sunt cū interfectis: pauentes &
in sua fortitudine confusi: qui dormie-
runt incircūcisi cū interfectis gladio, &
portauerunt confusionē suam cum his
31 qui descendunt in lacū. ¶Vidit eos Pha-
rao, & consolatus est sup vniuersa mul-
titudine sua, quę interfecta est gladio,
Pharao & omnis exercitus eius, ait Dn̄s
32 Deus, ¶quia *dedit* terrorem *suū* in ter-
ra viuentium, & dormiuit in medio in-
circuncisorū cū interfectis gladio, Pha-
rao & oīs multitudo eius: ait Dn̄s De9.

*descendunt 1.
*dedi 6. *meū 4.

CAP. XXXIII.

1 ET factū est verbū Dn̄i ad me, dicēs:
A ¶Fili hoīs, loquere ad filios populi
2 tui, & dices ad eos: Terra cū induxero
super eam gladium: & tulerit pp̄ls ter-
ræ virum vnum de nouissimis suis, &
constituerit eum super se speculatorē:
3 ¶Et ille viderit gladiū venientem super
terrā, & cecinerit buccina, & annuntia-
4 uerit populo: ¶Audiens aūt quisquis il-
le est, sonitū buccinę, & nō se obserua-
uerit, veneritq; gladius, & tulerit eum:
5 sanguis ipsius sup caput eius erit. ¶So-
nū buccinæ audiuit, & non se obserua-
uit, sanguis eius in ipso erit: si aūt se cu-
6 stodierit, aīam suam *saluabit*. ¶Quòd
B si speculator viderit gladiū veniētem,
& non insonuerit buccina: & pp̄ls se
nō custodierit, veneritq; gladius, & tu-
lerit de eis aīam: ille quidē in iniquita-
te sua captus est, sanguinem aūt eius de
7 manu speculatoris requiram. ¶‖Et tu fi-
li hoīs speculatorē dedi te domui Isra-
ël: audiēs ergo ex ore meo sermonem,
8 annūtiabis eis ex me. ¶Si me dicente ad
impiū. Impie morte morieris: non fue-
ris locutus vt se custodiat impius à via
sua: ipse impius in iniqtate sua morietr̄,
sanguinem aūt eius de manu tua requi-
9 ram. ¶Si aūt annuntiante te ad impium
vt à viis suis conuertatur, non fuerit cō-
uersus à via sua: ipse in iniquitate sua
morietr̄: porrò tu aīam tuam liberasti.
10 ¶Tu ergo fili hoīs dic ad domū Israël:
C Sic locuti estis dicentes, Iniqtates nr̄æ,
& peccata nr̄a sup nos sunt, & in ipsis
nos tabescimus: quō ergo viuere poteri-
11 mus? ¶‖Dic ad eos, Viuo ego, dicit Dn̄s
Deus: nolo mortem impij, sed vt cōuer-
tatur impius à via sua, & viuat. Conuer-
timini* à viis vestris pessimis: & quare
12 moriemini domus Israël? ¶Tu itaq; fili
hoīs dic ad filios populi tui: Iustitia iu-
sti non liberabit eum in quacunq; die
peccauerit: & impietas impij non noce-
bit ei, in quacunq; die conuersus fuerit
ab impietate sua: & iustus non poterit
viuere in iustitia sua in quacunque die
13 peccauerit ¶Etiam si dixero iusto q̄ vi-
ta viuat, & confisus in iustitia sua fece-
rit iniquitatē: oēs iustitiæ eius obliuio-
ni tradentur, & in iniquitate sua quam
14 operatus est, in ipsa morietur. ¶Si aūt di-
D xero impio, Morte morieris: & egerit pę-
nitentiam à peccato suo, feceritq; iudi-
15 cium & iustitiam, ¶& pignus restituerit
ille impius, rapināq; reddiderit, in mā-
datis vitæ ambulauerit, nec fecerit q̄cq̄
iniustum: vita viuet, & non morietur.
16 ¶Oīa peccata eius quæ peccauit, nō im-

*saluauit 1.
‖Supr. 3. d. 17.
‖Su. 18. 24. & 32.
*cōuertimini 1.

putabuntur

putabuntur ei: iudicium & iustitiam
17 fecit, vita viuet. ¶Et dixerunt filij popu
li tui, Non est æq ponderis via Dñi,&
18 ipsorum via iniusta est. ¶Cùm enim,&
recesserit iustus à iustitia sua, feceritq;
19 iniquitates, morietur in eis. ¶Et cùm re
cesserit impi* ab ipietate sua, feceritq;
20 iudicium & iustitiam: viuet in eis. ¶‖Et ‖Supr. 18 b. 25.
dicitis, Non est recta via Dñi. Vnum-
quenq; iuxta vias suas iudicabo de vo-
21 bis domus Israël. ¶Et factũ est in duo-
E decimo anno, in decimo mẽse, in quin-
ta mensis transmigrationis nostræ, ve-
nit ad me qui fugerat de Ierusalem, di-
22 cens, Vastata est ciuitas. ¶Manus autem
Dñi facta fuerat ad me vespere, anteq̃
veniret qui fugerat: aperuitq; os meum
donec veniret ad me manè, & aperto ore
23 meo non silui amplius. ¶Et factum est
24 verbum Dñi ad me dicens. ¶Fili hoĩs q
habitant in ruinosis his, super humum
Israël, loquentes aiunt: Vnus erat Abra
ham,& hæreditate possedit terram: nos
aũt multi sumus, nobis data est terra
25 in possessionem. ¶Idcirco dices ad eos:
Hæc dicit Dñs Deus: Qui in sanguine
F comeditis, & oculos vestros leuatis ad
immunditias vestras,& sanguinem fun
ditis: nunquid terram hæreditate possi
26 debitis? ¶Stetistis in gladiis vestris, feci-
stis abominationes,& vnusquisq; vxo-
rem proximi sui polluit: & terram hære
27 ditate possidebitis. ¶Hæc dices ad eos:
Sic dicit Dñs Deus: Viuo ego, quia q in
ruinosis habitant, gladio cadẽt: & qui
in agro est, bestiis tradetur ad deuoran-
dum: qui aũt in præsidiis & speluncis
28 sunt, peste morientur. ¶Et dabo terram
in solitudinem & in desertum, & defi-
ciet superba fortitudo eius,& desolabũ
tur montes Israël, eo q nullus sit qui p
29 eos transeat. ¶Et scient quia ego Dñs, cũ
dedero terram eorũ desolatam & deser
tam pp vniuersas abominationes suas
30 quas operati sunt. ¶Et tu fili hoĩs: filij
populi tui qui loquũtur de te iuxta mu
G ros,& in ostiis domorũ, & dicunt vnus
ad alterum, vir ad proximum suũ, lo-
quentes: Venite, & audiamus quis sit
31 sermo egrediens à Dño. ¶Et veniunt ad
te, quasi si ingrediatur popul9, & sedẽt
coram te pp̃s meus: & audiunt sermo-
nes tuos,& non faciunt eos: quia in can
ticum oris sui vertunt illos, & auaritiã
32 suam sequitur cor eorum. ¶Et es eis qua
si carmen musicũ, quod suaui dulciq;
sono canitur: & audiunt verba tua, &
33 non faciunt ea. ¶Et cùm venerit quod
prædictum est (ecce enim venit) tunc
scient q prophetes fuerit inter eos.

C A P. XXXIIII.

1 ET factum est verbum Dñi ad me,
A dicens: ¶Fili hoĩs propheta de pasto
2 ribus Israël: propheta, & dices pastori-
bus, Hæc dicit Dñs Deus: ‖Væ pastori- ‖Iere. 23 a. 1. Supr. 13 a. 3.
bus Israël: q pascebant semetipsos: non
3 ne greges à pastoribus pascuntur? ¶Lac
comedebatis,& lanis operiebamini: &
quod crassum erat, occidebatis: gregem
4 aũt meum non pascebatis. ¶Quod infir
mum fuit, non consolidastis, & quod
ægrotum, non sanastis: quod confractũ
est non alligastis, & quod abiectum est
non reduxistis,& quod perierat nõ quæ
sistis: sed cum austeritate imperabatis
5 eis,& cum potentia. ¶Et dispersæ sunt
oues meæ, eo q non esset pastor, & fa-
ctæ sunt in deuorationem oĩum bestia-
6 rum agri,& dispersæ sunt. ¶Errauerunt
B greges mei in cunctis montibus, & in
vniuerso colle excelso: & super oẽm fa-
ciem terræ dispersi sunt greges mei, &
non erat qui requireret, nõ erat, inquã,
7 qui reqreret. ¶Propterea pastores audi-
8 te verbum Dñi, ¶Viuo ego, dicit Dñs
Deus, qa pro eo q facti sunt greges mei
in rapinam, & oues meæ in deuoratio-
nem oĩum bestiarum agri, eo q non ef
set pastor (neq; enim quæsierunt pasto-
res mei gregem meum: sed pascebant
C pastores semetipsos, & greges meos non
9 pascebant) ¶propterea pastores audite
10 verbum Dñi, ¶Hæc dicit Dñs Deus: Ec-
ce ego ipse super pastores, requiram gre
gem meum de manu eorum,& cessare
faciam eos vt vltrà non pascant gregẽ*, *meum
nec pascant amplius pastores semetip-
sos: & liberabo gregem meum de ore eo
rum, & non erit vltrà eis in escam.
11 ¶Quia hæc dicit Dñs Deus,‖Ecce, ego ip ‖Isa.

se requiram oues meas, & visitabo eas.
12 ¶Sicut visitat pastor gregem suum in
die quando fuerit in medio ouium sua
rum dissipatarum: sic visitabo oues
meas, & liberabo eas de omnibus locis
in quibus dispersæ fuerant in die nubis
13 & caliginis. ¶Et educam eas de populis,
& congregabo eas de terris, & inducam
eas in terram suam: & pascam eas in
montibus Israël, in riuis, & in cunctis

14sedib⁹terrę.⁹In pascuis huberrimis pas-
D cã eas,& in mõtibus excelsis Israël erũt
pascua earũ : ibi requiescent in herbis
virentibus,& in pascuis pinguibus pas-
15centur sup montes Israël.⁹Ego pascam
oues meas:& ego eas accubare faciã, di
16cit Dñs Deus. ⁹Quod perierat, requirã:
& quod abiectum erat, reducã:& quod
confractum fuerat, alligabo:& qđ infir
mũ fuerat,consolidabo,& qđ pingue &
forte, custodiã:& pascã illas in iudicio.
17⁹Vos aũt greges mei, hęc dicit Dñs De⁹,
Ecce ego iudico inter pec⁹ & pecus, arie-
18tum & hircorũ.⁹Nonne satis vobis erat
E pascua bona depasci? insuper & reliqas
pascuarum vestrarũ conculcastis pedi-
bus vestris:& cũ purissimam aquam bi
beretis, reliquam pedibus vestris turba
19batis.⁹Et oues meæ his quę conculcata
pedibus vestris fuerãt, pascebant,& quę
pedes vestri turbauerant, hæc bibebãt.
20⁹ppea hęc dicit Dñs Deus ad vos: Ecce,
ego ipse iudico inter pecus pingue &
21macilentum, ⁹Pro eo ꝙ lateribus, & hu
meris impingebatis,& cornibus vestris
ventilabatis õïa infirma pecora, donec
22dispgerẽtur foras:⁹saluabo gregẽ meũ,
F & non erit vltrà in rapinam, & iudica-
23bo inter pecus & pecus, ⁹‖ET SVSCI-
TABO SVPER EAS PASTOREM
VNVM, qui pascat eas, ‖seruum meum
Dauid: ipse pascet eas, & ipse erit eis in
24pastorem.⁹Ego aũt Dñs ero eis in Deũ:
& seruus me⁹ Dauid princeps in medio
25eorum: ego Dñs locutus sum. ⁹Et faciã
cũ eis pactum pacis, & cessare faciã be-
stias pessimas de terra: & qui habitant
in deserto, securi dormient in saltubus.
26⁹Et ponam eos in circuitu collis mei be
nedictionem:& deducam imbrẽ in tpe
27suo, * pluuię benedictionis erunt. ⁹Et
dabit lignum agri fructum suũ, & ter-
ra dabit germen suum,& erunt in terra
sua absq; timore:& scient qa ego Dñs,
cũ contriuero catenas iugi eorũ,& erue
28ro eos de manu imperantium sibi. ⁹Et
non erunt vltrà in rapinam in Genti-
G bus, neq; bestiæ terrę deuorabunt eos:
sed habitabunt confidenter absq; vllo
29terrore.⁹Et suscitabo eis germen nomi
natum,& non erunt vltrà imminuti fa
me in terra, neq; portabunt vltrà oppro
30brium Gentium.⁹Et scient qa ego Dñs
Deus eorum cum eis, & ipsi populus
meus domus Israël: ait Dñs Deus.
31⁹‖Vos autem greges mei, greges pascuæ ‖ Ioh 10.
meæ homines estis: & ego Dominus b. 11. &
Deus vester, dicit dominus Deus. 14

CAP. XXXV.

1 ET fact⁹est sermo Dñi, ad me, dicẽs:
A ⁹Fili hoĩs pone faciẽ tuã aduersum
2 montem Seir,& prophetabis de eo, ⁹&
3 dices illi: Hęc dicit Dñs Deus: Ecce ego
ad te mons Seir, & extendam manum
meã super te, & dabo te desolatũ atq;
4 desertum. ⁹Vrbes tuas demoliar, & tu
5 desertus eris:& scies ꝗa ego Dñs. ⁹Eò ꝙ
fueris inimicus sempiternus, & conclu
seris filios Israël in manus gladij in tpe
afflictionis eorum in tpe iniquitatis ex
6 tremæ.⁹Propterea viuo ego, dicit Dñs,
B De⁹, qm̃ sanguini tradã te,& sanguis te
psequetur:& cũ sanguinem oderis, san-
7 guis persequetur te. ⁹Et dabo montem
Seir desolatum atq; desertum:& auferã
8 de eo euntẽ & redeuntem.⁹Et implebo
montes eius occisorũ suorũ: in collibus
tuis,& in vallibus tuis, atq; in torrẽtib⁹
9 interfecti gladio cadẽt. ⁹In solitudines
sempiternas tradã te,& ciuitates tuę nõ
C habitabuntur: & scietis quia ego Dñs
10Deus.⁹Eo ꝙ dixeris, Duæ gentes, & duę
terræ meæ erunt, & hæreditate posside
11bo eas: cùm Dñs esset ibi: ⁹Propterea vi
uo ego, dicit Dñs Deus, quia faciam iux
ta iram tuam, & secundum zelum tuũ
quem fecisti odio habens eos: & notus
12efficiar per eos cùm te iudicauero. ⁹Et
scies quia ego Dñs audiui vniuersa op-
probria tua quæ locutus es de montib⁹
Israël, dicens: Deserti nobis ad deuorã-
13dum dati sunt. ⁹Et insurrexistis super
me ore vestro, & derogastis aduersum
14me verba vestra: ego audiui.⁹Hæc dicit
D Dñs Deus, Lætante vniuersa terra, in so-
15litudinem te redigam. ⁹Sicuti gauisus
es super hęreditatem domus Israël, eo
ꝙ fuerit dissipata, sic faciam tibi: dissi-
patus eris mons Seir: & Idumęa omnis,
& scient quia ego Dominus.

CAP. XXXVI.

1 TV aũt fili hominis, propheta super
A montes Israël,& dices, ‖Montes Is- ‖Supra, 6
2 raël audite verbum Dñi: ⁹Hæc dicit Do a. 3.
minus Deus, Eo ꝙ dixerit inimicus de
vobis, Euge, altitudines sempiternæ in
3 hęreditatẽ datæ sunt nobis: ⁹propterea
vaticinare,& dic, Hæc dicit Dñs Deus:
Pro eo ꝙ desolati estis, & conculcati
per circuitũ, & facti in hęreditatem re-

liquis

liquis Gentibus, & ascendistis sup labiũ
4 linguæ, & opprobrium ppli: ⁋ propterea
montes Israël audite vbũ Dñi Dei. Hęc
dicit Dñs De⁹, mõtibus, & collibus, tor-
rentibus, vallibusq;, desertis, & parieti-
nis, & vrbibus derelictis quę depopula-
B tæ sunt & subsannatæ à reliquis genti-
5 bus per circuitum. ⁋ Propterea hæc dicit
Dñs Deus, Qm̃ in igne zeli mei loquu-
tus sum de reliquis gentibus, & de Idu
mæa vniuersa, quę dederũt terrã meam
sibi in hæreditatem cũ gaudio, & toto
corde, & ex animo: & eiecerunt eã vt va
6 starent: ⁋ idcirco vaticinare sup humum
Israël, & dices montibus & collibus, iu
gis, & vallibus, Hæc dicit Dñs Deus: Ec-
ce ego in zelo meo, & in furore meo lo-
cutus sum, eo q confusionem Gentium
7 sustinueritis: ⁋ Idcirco hæc dicit Dñs
De⁹: Ego leuaui manũ meã, vt Gẽtes quę
in circuitu vestro sunt, ipsæ confusionẽ
8 suam portent. ⁋ Vos aũt mõtes Israël ra
mos vestros germinetis, & fructũ vestrũ
afferatis pplo meo Isrl: prope enim est
9 vt veniat. ⁋ Quia ecce ego ad vos, & con-
C uertar ad vos, & arabimini, & accipie-
10 tis semẽtem. ⁋ Et multiplicabo in vobis
homines, oẽmq; domum Israël: & ha-
bitabuntur ciuitates, & ruinosa instau-
11 rabunt. ⁋ Et replebo vos hominibus, &
iumentis: & multiplicabunt & crescẽt:
& habitare vos faciã sicut à principio,
bonisq; donabo maioribus, q̃ habui-
stis ab initio: & scietis qa ego Domin⁹.
12 ⁋ Et adducam super vos homines popu-
lum meum Isrl, & hæreditate posside-
bunt te: & eris eis in hæreditatem, & nõ
13 addes vltrà vt absque eis sis. ⁋ Hæc dicit
Dñs Deus: Pro eo q dicunt de vobis, De
uoratrix hominum es, & suffocans gen
14 tem tuam: ⁋ Propterea homines nõ co-
medes amplius, & gentem tuam nõ ne
15 cabis vltrà, ait Dñs Deus, nec auditã fa-
D ciã in te amplius confusionem Gentiũ,
& opprobriũ populorum nequaquã por
tabis, & gentem tuã nõ amittes ampli⁹,
16 ait Dñs Deus. ⁋ Et factum est verbũ Dñi
17 ad me dicens: ⁋ Fili hominis, domus Is-
raël habitauerunt in humo sua, & pol-
luerũt eam in vijs suis: & in studijs suis
iuxta immunditiam menstruatæ facta
18 est via eorum corã me. ⁋ Et effudi indi-
gnationẽ meã super eos p sanguine quẽ
fuderunt super terrã: & in idôlis suis
19 polluerũt eã. ⁋ Et dispersi eos in Gentes,
& vẽtilati sunt in terras: iuxta vias eorũ,
20 & ad inuẽtiones eorũ iudicaui eos. ⁋ ‖ Et ‖ Isa. 52.
ingressi sunt ad gẽtes ad quas introierũt b.
& polluerunt nomen sanctum meũ, cũ Rom. 2. d.
diceretur de eis: Populus Dñi iste est, & 24.
21 de terra eius egressi sunt. ⁋ Et peperci no
mini sancto meo, qd polluerat domus
Israël in Gẽtibus ad quas ingressi sunt.
22 ⁋ Idcirco dices domui Israël, Hæc dicit
E Dñs De⁹, Nõ pp vos ego faciam domus
Israël, sed pp nomẽ sanctũ meũ qd pol
luistis in gentibus ad quas intrastis.
23 ⁋ Et sanctificabo nomẽ meũ magnũ, qd Inf. 39.
pollutũ est inter Gẽtes, qd polluistis in g. 28.
medio earũ: vt sciãt Gẽtes, qa ego Dñs,
ait Dñs exercituũ, cũ sanctificatus fue-
24 ro in vobis corã eis: ⁋ Tollã quippe vos
de Gẽtibus, & cõgregabo vos de vniuer
sis terris, & adducã vos in terram vestrã.
25 ⁋ Et effundam super vos aquã mundã,
& mundabimini ab oibus inquinamẽ
tis vestris, & ab vniuersis idôlis vestris
26 mũdabo vos. ⁋ ‖ Et dabo vobis cor nouũ
‖ & spiritum nouum ponam in medio ‖ Sup. 11.
vestri, & auferã cor lapideum de carne c. 19.
27 vestra, & dabo vobis cor carneũ. ⁋ Et spi Inf. 37.
ritum meum ponã in medio vestri: & g. 29.
F faciã vt in præceptis meis ambuletis, &
iudicia mea custodiatis & operemini.
28 ⁋ Et habitabitis in terra quã dedi patri-
bus vestris: & eritis mihi in populum,
29 & ego ero vobis in Deum. ⁋ Et saluabo
vos ex vniuersis inquinamentis vestris:
& vocabo frumentũ, & multiplicabo il
30 lud, & nõ imponã vobis famẽ. ⁋ Et mul
tiplicabo fructum ligni, & genimina
agri: vt non portetis vltrà opprobriũ fa-
31 mis in Gẽtibus. ⁋ Et recordabimini via-
rum vestrarum pessimarũ, studiorum-
que nõ bonorum: & displicebũt vobis
32 iniquitates vestræ & scelera vestra. ⁋ Nõ
pp vos ego faciã, ait Dñs Deus, notum
sit vobis: confundimini & erubescite su
33 per vijs vestris, domus Israël. ⁋ Hæc dicit
Dñs Deus, In die qua mundauero vos
ex omnibus iniquitatibus vestris, & in-
habitari fecero vrbes, & instaurauero
34 ruinosa: ⁋ & terra deserta fuerit exculta,
quæ quondam erat desolata in oculis
35 oĩs viatoris, ⁋ dicent: Terra illa inculta
G facta est vt hortus voluptatis: & ciui-
tates desertæ, & destitutæ atq; suffossę,
36 minutæ sederunt. ⁋ Et scient gentes quę
cunque derelictæ fuerint in circuitu ve
stro, quia ego Dñs ædificaui dissipata,

plantauitq; inculta, ego Dñs locutus sũ
37& fecerim. ¶ Hęc dicit Dñs Deus, Adhuc
in hoc inuenient me domus Isrl' vt fa-
ciã eis: Multiplicabo eos sicut gregem
38hominum, vt gregem sanctum, ¶ vt gre-
gem Ierusalem in solennitatibus eius:
Sic erunt ciuitates desertæ, plenæ gregi-
bus hominum: & scient quia ego Dñs.

CAP. XXXVII.

1 FActa est super me manus Dñi, & e-
A duxit me in spiritu Dñi: & dimisit
me in medio campi qui erat plenus os-
2 sibus. ¶ Et circunduxit me p ea in gyro:
erant aũt multa valde super faciẽ cam-
3 pi siccaq; vehementer. ¶ Et dixit ad me,
Fili hominis putásne viuent ossa ista?
4 Et dixi, Dñe De⁹, tu nosti. ¶ Et dixit ad
me: Vaticinare de ossibus istis: & dices
5 eis, Ossa arida audite ṽbum Dñi. ¶ Hęc
dicit Dñs Deus ossibus his. Ecce ego in-
tromittam in vos spiritum, & viuetis.
6 ¶ Et dabo sup vos neruos, & succrescere
B faciã sup vos carnes, & superextendã in
vobis cutẽ: & dabo vobis spiritũ, & vi-
7 uetis: & scietis qa ego Dñs. ¶ Et ppheta-
ui sicut pceperat mihi: factus est aũt so-
nitus pphetantę me, & ecce cõmotio:
& accesserunt ossa ad ossa, vnũ quodq;
8 ad iuncturã suã. ¶ Et vidi, & ecce sup ea
nerui, & carnes ascenderũt: & extẽta est
in eis cutis désuper, & spiritũ nõ habe-
9 bát. ¶ Et dixit ad me: Vaticinare ad spiri
tũ, vaticinare fili hominis, & dices ad
C spiritũ, Hęc dicit Dñs Deus: A quatuor
vẽtis veni spiritus: & insuffla super in-
10terfectos istos, & reuiuiscát. ¶ Et prophe-
taui, sicut præceperat mihi: & ingressus
est in ea spiritus, & vixerunt: steterunt-
que super pedes suos exercitus grandis
11nimis valde. ¶ Et dixit ad me: Fili homi-
nis, ossa hæc vniuersa, domus Isrl' est: ip
si dicunt, Aruerunt ossa nostra, & periit
12spes nr̃a, & abscissi sumus. ¶ Propterea
vaticinare, & dices ad eos, Hęc dicit Dñs
D Deus, Ecce ego aperiã tumulos vestros,
& educã vos de sepulchris vestris ppl's
13meus: & inducã vos in terrã Isrl'. ¶ Et scie
tis qa ego Dñs, cum aperuero sepulchra
vestra, & eduxero vos de tumulis ve-
14stris ppl'e me⁹. ¶ Et dedero spiritũ meum
in vobis, & vixeritis, & requiescere vos
faciam super humũ vestrã: & scietis qa
ego Dñs locutus sum & feci, ait Dñs
15Deus. ¶ Et factus est sermo Dñi ad me
16dicens: ¶ Et tu fili hominis, sume tibi li-
gnum vnum: & scribe sup illud Iudæ
& filiorũ Israël sociorũ eius, & tolle li-
gnũ alterũ, & scribe super illud Ioseph
lignũ Ephráim, & cunctæ domus Israël,
17sociorumq; eius. ¶ Et adiunge illa vnũ
E ad alterũ tibi in lignũ vnũ: & erunt in
18vnionẽ in manu tua. ¶ Cũ aũt dixerint
ad te filij ppl'i tui loquentes: Nónne in-
19dicas nobis qd in his tibi velis? ¶ loquẽ-
ris ad eos, Hęc dicit Dñs Deus, Ecce, ego
assumã lignũ Ioseph, qđ est in manu E-
phráim, & tribus Israël quę sunt ei ad-
iúctę: & dabo eas pariter cũ ligno Iuda
& faciam eas in lignũ vnũ: & erũt vnũ
20in manu eius. ¶ Erũt aũt ligna sup quæ
scripseris in manu tua, in oculis eorũ.
21¶ Et dices ad eos: Hæc dicit Dñs Deus:
F Ecce, ego assumã filios Israël de medio
nationũ ad quas abierunt, & congrega
bo eos vndique, & adducam eos ad hu
22mum suam. ¶ ‖ Et faciam eos in gentem ‖ Ioh. 10. b. 16.
vnã in terra in montibus Israël, & rex
vnus erit omnibus imperans: & nõ erũt
vltrà duę gentes, nec diuidẽtur ampli⁹
23in duo regna. ¶ Neque polluentur vltrà
in Idólis suis & abominationibus suis,
& cunctis iniquitatib⁹ suis: & saluos eos
faciã de vniuersis sedibus in quibus pec
cauerũt, & mundabo eos: & erunt mi-
24hi ppl's, & ego ero eis Deus. ¶ ‖ Et seruus ‖ Sup. 34. f. 23. Ioh. 1. g. 45. 10. b. 11. Isa. 40. c. 11. Iere. 23. a. 5. Dan. 9. f. 24 g. 25.
meus Dauid rex super eos, & pastor vn⁹
erit omnium eorũ: in iudicijs meis am
bulabunt, & mandata mea custodiẽt, &
25facient ea. ¶ Et habitabunt super terram
quam dedi seruo meo Iacob, in qua ha-
G bitauerũt patres vestri: & habitabunt su
per eam ipsi, & filij eorum, & filij filio-
rũ eorũ vsq; in sempiternum: & Dauid
seruus meus princeps eorũ in ppetuũ.
26¶ Et percutiã illis fœdus pacis, ‖ & pactũ ‖ Ioh. 12. e 34. Psal. 109 a. 4. & 106. a. 2.
sempiternũ erit eis: & fundabo eos, &
multiplicabo, & dabo sanctificationẽ
meam in medio eorum in perpetuum.
27¶ Et erit tabernaculũ meũ in eis: & ero
28eis Deus, & ipsi erũt mihi ppl's. ¶ Et sciẽt
Gentes quia ego Dñs sanctificator Isrl'
cum fuerit sanctificatio mea in medio
eorum in perpetuum.

CAP. XXXVIII.

1 ET factus est sermo Dñi ad me, di-
A cens: ¶ Fili hominis pone faciẽ tuã ‖ Inf. 39. a. 1. b. 6. Apo. 20. c. 8.
2 cõtra Gog, & terrã Magog, principem
capitis Mosoch & Thubal: & vaticinare
3 de eo, ¶ & dices ad eum, Hæc dicit Do-
minus Deus: Ecce, ego ad te Gog princi

4 pem capitis Mosoch & Thubal, ¶& cir-
cumagam te, & ponam frænű in maxil
lis tuis, & educam te & oém exercitum
tuű, equos & equites vestitos loricis vni
uersos, multitudinem magnã hastam
5 & clypeum arripientiű & gladium. ¶Per
sæ, Æthiopes, & Libies cum eis, oés scu-
6 tati & galeati. ¶Gomer, & vniuersa ag-
B mina eius, domus Thogorma latera A-
quilonis, & totű robur eius, ppl'íq; mul
7 ti tecű. ¶Præpara & instrue te, & omné
multitudinem tuam quæ coacervata
8 est ad te & esto eis in præceptum. ¶Post
dies multos visitaberis: in nouissimo
annorű venies ad terrã quæ reuersa est à
gladio, & congregata est de ppl'is mul-
tis, ad montes Isrl', qui fuerunt deserti
iugiter: hæc de ppl'is educta est, & habi-
9 tabunt in ea confidenter vniuersi. ¶Ascé
dens autem quasi tempestas venies &
C quasi nubes, vt operias terrã tu & om-
nia agmina tua, & populi multi tecű.
10 ¶Hæc dicit Dñs Deus, In die illa ascen-
dent sermones super cor tuum, & cogi
11 tabis cogitationé pessimam: ¶& dices.
Ascendam ad terram absq; muro: ve-
niam ad quiescentes habitantesq; secu
rè: hi oés habitant sine muro, vectes &
12 portæ non sunt eis. ¶Vt diripias spolia,
& inuadas prædam, vt inferas manum
tuã super eos qui deserti fuerant, & po-
stea restituti, & sup ppl'm qui est congre
gatus ex Gentibus, qui possidere cœpit
13 & esse habitator vmbilici terræ. ¶Saba
D & Dedã, & negotiatores Tharsis, & oés
leones eius dicent tibi, Nunquid ad su-
méda spolia tu venis? ecce ad diripiédã
pdam congregasti multitudiné tuã, vt
tollas argentum & aurű, & auferas su-
pellectilem atq; substantiã, & diripias
14 manubias infinitas. ¶Propterea vatici-
nare fili hominis, & dices ad Gog, Hæc
dicit Dñs Deus: Nunquid nõ in die illo
cum habitauerit ppl's meus Isrl' confidé
15 ter, scies? ¶Et venies de loco tuo à lateri-
E bus Aquilonis tu & ppl'i multi tecum,
ascensores equorum vniuersi, cœtus ma
16 gnus, & exercitus vehemés. ¶Et ascédes
super ppl'm meum Isrl' quasi nubes, vt
operias terram. In nouissimis diebus e-
ris, & adducam te super terrã meam: vt
sciant Gentes me, cű sanctificatus fuero
17 in te in oculis eorum ô Gog. ¶Hæc dicit
Dñs Deus, Tu ergo ille es de quo locu-
tus sum in diebus antiquis in manu ser
uorum meorű pphetarű Isrl', q ppheta
uerűt in diebus illorű tporum, vt addu
18 ceré te sup eos. ¶Et erit in die illa: in die
F aduentus Gog sup terram Isrl', ait Dñs
Deus, ascendet indignatio mea in furo
19 re meo. ¶Et in zelo meo, in igne iræ meæ
locutus sum. Quia in die illa erit cómo
20 tio magna sup terrã Isrl': ¶& commo- Mat. 24.
buntur à facie mea pisces maris, et vo- c. 29.
lucres cęli, et bestiæ agri, et oé reptile Luc. 21.
qđ mouet sup humű, cunctiq; homines c. 26.
q sunt sup faciem terræ, et subuertent
montes, et cadét sepes, et ois murus cor-
21 ruet in terra. ¶Et conuocabo aduersus
eum in cunctis montibus meis gladiű,
G ait Dñs Deus: gladius vniuscuiusq; in
22 fratré suű dirigetur. ¶Et iudicabo eű pe
ste, et sanguine, et imbre vehemẽti, et la
pidibus imménsis: igné, et sulphur pluã
sup eű, et sup exercitű ei⁹, et sup ppl'os
23 multos q sunt cű eo. ¶Et magnificabor,
et sanctificabor: et notus ero in oculis
multarű gentiű: et sciét qa ego Dñs.

CAP. XXXIX.

1 TV autem fili hominis, vaticinare
A aduersum Gog, et dices, Hęc dicit
Dñs Deus, Ecce ego super te ‖Gog princi ‖Sup. 38.
2 pem capitis Mosoch et Thubal: ¶et cir- a. 1.
cumagam te, ‖et *seducam' te, et ascende Apo. 20.
re te faciam de lateribus Aquilonis: et c. 8. * reducã
3 adducã te super mõtes Israël. ¶Et percu 8.
tiam arcum tuum in manu sinistra tua,
et sagittas tuas de manu dextera tua
4 deijciã. ¶Super montes Israël cades tu, et
oĩa agmina tua et ppl'i tui q sunt tecű:
feris, auibus, omnique volatili, et be-
5 stijs terrę dedi te ad deuorandum. ¶Su- Sup. 38.
B per faciem agri cades: quia ego locutus a. 1.
6 sum, ait Dñs Deus. ¶Et immittam igné Apoc 20
in Magog, et in his qui habitant in in- c. 8.
sulis confidenter: et scient qa ego Dñs.
7 ¶Et nomen sanctum meum notum fa-
ciam in medio populi mei Israël, et nõ
polluam nomen sanctum meum am-
plius: et scient Gentes quia ego Dñs san
8 ctus Israël. ¶Ecce venit, et factum est, ait
Dñs Deus, hæc est dies de qua locutus
9 sum. ¶Et egredientur habitatores de ci-
uitatibus Israël, et succendent et com-
burent arma, clypeum et hastas, arcum
et sagittas, et baculos, manus, et contos:
10 et succendent ea igni septem annis. ¶Et
non portabunt ligna de regionibus, ne
C que succident de saltibus, quoniam ar
ma succendent igne, et deprędabuntur

eos quibus prædæ fuerant, & diripient
11 vastatores suos, ait Dñs Deus. ¶ Et erit
in die illa: dabo Gog locum nominatũ
sepulchrũ in Isrl: vallẽ viatorũ ad orien
tem maris, quæ obstupescere faciet præ
tereũtes: & sepeliẽt ibi Gog & oẽm mul
titudinẽ eius, & vocabitur Vallis multi
12 tudinis Gog. ¶ Et sepelient eos domus
Israël, vt mundent terrã septẽ mensibꝰ.
13 ¶ Sepeliet aũt eũ oĩs ppls terrę, & erit eis
nominata dies in qua glorificatus sum,
14 ait Dñs Deus. ¶ Et viros iugiter cõstituẽt
D lustrantes terrã q̃ sepeliant, & requirãt
eos q̃ remanserãt super faciẽ terræ, vt e-
mundent eã, post menses aũt septẽ quę-
15 rere incipient. ¶ Et circuibunt peragran-
tes terrã: cumq; viderint os hominis, sta
tuẽt iuxta illud titulũ, donec sepeliant
illud pollinctores in Valle multitudi-
16 nis Gog. ¶ Nomẽ aũt ciuitatis Amona,
17 & mundabũt terrã. ¶ Tu ergo fili homi-
nis, hæc dicit Dñs Deus, Dic oĩ volucri,
& vniuersis auibus. cunctisq; bestijs a-
E gri, Cõuenite, ꝑperate, cõcurrite vndiq;
ad victimã meã quã ego immolo vobis,
victimã grandẽ super montes Israël: vt
comedatis carnem, & bibatis sanguinẽ.
18 ¶ Carnes fortiũ comedetis, & sanguinẽ
principum terræ bibetis arietum, agno-
rum, & hircorum taurorumq; & altiliũ
19 & pinguium omnium. ¶ Et comedetis
adipem in saturitatem, & bibetis san-
guinem in ebrietatem, de victima quã
20 ego immolabo vobis: ¶ & saturabimini
super mensam meã de equo, & equite
forti, & de vniuersis viris bellatoribus,
21 ait Dñs Deus. ¶ Et ponã gloriã meã in gẽ
F tibus, & videbunt oẽs gentes iudicium
meũ quod fecerim, & manum meam
22 quam posuerim super eos. ¶ Et scient do
mus Israël quia ego Dñs Deus eorum à
23 die illa & deinceps. ¶ Et scient Gentes
q̃m in iniquitate sua capta sit domus Is
raël: eò q̄ dereliquerint me, & abscon-
derim faciem meã ab eis, & tradiderim
eos in manus hostium, & ceciderint in
24 gladio vniuersi. ¶ Iuxta immunditiã eo-
rũ & scelus feci eis, & abscondi faciem
25 meam ab illis. ¶ Propterea hæc dicit Do
minus Deus, Nunc reducam captiuita-
tem Iacob, & miserebor oĩs domus Is-
raël: & assumam zelũ pro nomine san-
26 cto meo. ¶ Et portabunt confusionẽ suã,
G & oẽm præuaricationẽ qua præuarica-
ti sunt in me cum habitauerint in terra
sua confidenter neminẽ formidantes.
27 ¶ Et reduxero eos de populis, & congre-
gauero de terris inimicorũ suorũ, & sã
ctificatꝰ fuero in eis in oculis gẽtiũ plu
28 rimarum. ¶ ‖ Et scient quia ego Dñs Deꝰ ‖ Sup. 36. c. 23.
eorum, eo q̄ transtulerim eos in natio-
nes, & congregauerim eos super terram
suam, & non dereliquerim quenquã ex
29 eis ibi. ¶ Et nõ abscondã vltrà faciẽ meã
ab eis ‖ eò q̄ effuderim spiritum meũ su ‖ Sup. 36. c. 26.
per oẽm domũ Israël, ait Dñs Deus.

CAP. XL.

1 IN vicesimoquinto anno trãsmigratio
A nis nr̃æ, in exordio anni, decima mẽ-
sis, quartodecimo anno, postquã percus
sa est ciuitas: in ipsa hac die facta est su-
per me manus Dñi, & adduxit me il-
2 luc. ¶ In visionibus Dei adduxit me in
terrã Israël, & dimisit me sup mõtẽ ex-
celsum nimis, sup quẽ erat quasi ædifi-
3 ciũ ciuitatis vergentis ad Austrũ. ¶ Et in-
troduxit me illuc: & ecce vir, cuius erat
species quasi species æris, & funiculus
lineus in manu eius, & calamus mẽsu-
ræ in manu eius: stabat autẽ in porta.
4 ¶ Et locutus est ad me idẽ vir, ¶ Fili ho-
minis, vide oculis tuis, & auribus tuis
audi, & pone cor tuũ in oĩa q̃ ego osten
dã tibi: q̃a vt ostendantur tibi adductus
es huc: annũtia oĩa q̃ tu vides domui Is
5 raël. ¶ Et ecce murus forinsecus in circui
tu domus vndiq; & in manu viri cala-
mus mẽsuræ sex cubitorũ & palmo: &
mẽsus est latitudinẽ ædificij calamo v-
6 no, altitudinẽ quoq; calamo vno. ¶ Et ve
nit ad portã q̃ respiciebat viã oriẽtalẽ, &
ascẽdit ꝑ gradus eius: & mẽsus est limẽ
portæ calamo vno latitudinẽ, id est, li-
7 men vnũ calamo vno in latitudine. ¶ Et
B thalamũ vno calamo in lõgum, & vno
calamo in latum: & inter thalamos quĩ
8 que cubitos: ¶ & limen portæ iuxta vesti
9 bulũ portæ intrĩsecus, calamo vno. ¶ Et
mensus est vestibulum portę octo cubi
torum, & frontem eius duobus cubitis
10 vestibulũ aũt portę erat intrĩsecus. ¶ Por
rò thalami portę ad viã orientalem, tres
hinc & tres inde: mẽsura vna trium, &
mensura vna frontium ex vtraq; parte.
11 ¶ Et mensus est latitudinẽ liminis portę
decem cubitorũ: & longitudinẽ portæ
12 tredecim cubitorum. ¶ Et marginẽ ante
thalamos cubiti vnius: & cubitus vnꝰ fi
nis vtrinq;: thalami aũt, sex cubitorum
13 erant hinc & inde. ¶ Et mensus est portã

à tecto

à tecto thalami, vsq; ad tectũ eius, lati-
tudinẽ vigintiquinq; cubitorũ: ostium
14 contra ostium. ¶Et fecit frontes per sexa
ginta cubitos: & ad frõtem atrij portæ
15 vndiq; per circuitũ. ¶Et ante faciẽ portę
quæ pertingebat vsq; ad faciẽ vestibuli
portæ interioris, quinquaginta cubitos,
16 ¶Et fenestras obliquas in thalamis & in
C frontibus eorũ quæ erant intra portã vn
dique per circuitum: similiter autẽ erãt
& in vestibulis fenestræ per gyrũ intrin
secus, & ante frõtes pictura palmarum
*cęlata. 17 *. ¶Et eduxit me ad atriũ exterius, & ec-
ce gazophylacia, & pauimentũ stratũ
lapide in atrio per circuitum: triginta
gazophylacia in circuitu pauimenti.
18 ¶Et pauimentũ in frõte portarũ ſm lon
19 gitudinẽ portarũ erat inferius. ¶Et men
sus est latitudinẽ à facie portę inferioris
vsq; ad frontẽ atrij interioris extrinse-
cus, centũ cubitos ad Oriẽtẽ & ad Aqlo
20 nẽ. ¶Portã quoq; quæ respiciebat viã A-
quilonis atrij exterioris, mẽsus est tã in
21 longitudine q̃ in latitudine. ¶Et thala-
mos ei⁹ tres hinc & tres inde: & frõtem
eius, & vestibulum eius ſm mensuram
portę prioris: quinquaginta cubitorum
longitudinẽ eius, et latitudinẽ viginti-
22 quinque cubitorũ. ¶Fenestræ autẽ eius,
et vestibulum, et sculpturæ ſm mensu-
ram portæ quæ respiciebat ad Orientẽ:
et septem graduum erat ascensus eius,
23 et vestibulum ante eam. ¶Et porta atrij
interioris contra portam Aquilonis, et
D Orientalem: et mensus est à porta vsq;
24 ad portam centum cubitos. ¶Et eduxit
me ad viam australem, et ecce porta q̃
respiciebat ad Austrum: et mensus est
frontem eius, et vestibulum eius iuxta
25 mensuras superiores. ¶Et fenestras eius
et vestibula in circuitu, sicut fenestras
cæteras: quinquaginta cubitorũ longi-
tudine, et latitudine vigintiquinq; cu-
26 bitorum. ¶Et in gradibus septem ascen-
debat̃ ad eã: et vestibulũ ante fores ei⁹:
et cælatę palmæ erant, vna hinc, et alte-
27 ra inde in fronte ei⁹. ¶Et porta atrij inte
rioris in via australi: et mensus est à por
ta vsq; ad portam in via Australi, centũ
28 cubitos. ¶Et introduxit me in atrium in
terius ad portam australem: et mensus
est portam iuxta mensuras superiores.
29 ¶Thalamum eius, et frontem eius, et ve
stibulum eius eisdem mensuris: et fene
stras eius, et vestibulum eius in circuitu
quinquaginta cubitos longitudinis, et
30 latitudinis vigitiquinq; cubitos. ¶Et ve
E stibulum per gyrum longitudinis vi-
gintiquinq; cubitorũ, et latitudine quĩ
31 que cubitorum. ¶Et vestibulũ eius ad
atrium exterius, et palmas eius in fron-
te: et octo gradus erant quibus ascende
32 batur per eã. ¶Et introduxit me in atriũ
interius per viam orientalẽ: et mensus
est portam ſm mensuras superiores.
33 ¶Thalamum eius, et frontem eius, et ve
stibulum eius, sicut suprà: et fenestras
eius, et vestibula eius in circuitu, longi
tudine quinquaginta cubitorum, et la-
34 titudine vigintiquinq; cubitorũ. ¶Et ve-
stibulum eius, id est, atrij exterioris: et
palmæ cælatæ in fronte eius hinc et in-
35 de et in octo gradibus ascensus eius. ¶Et
introduxit me ad portam q̃ respiciebat
ad Aquilonem: et mensus est ſm men-
36 suras superiores. ¶Thalamũ eius, et frõ
tem eius, et vestibulum eius, et fenestras
eius per circuitum, longitudine quin-
F quaginta cubitorum, et latitudine vigĩ
37 tiquinque cubitorum. ¶Et vestibulum -16.
eius respiciebat ad atrium exterius: et
cælatura palmarum in fronte eius hinc
et inde: et in octo gradibus ascẽsus eius.
38 ¶Et per singula gazophylacia ostium in
frontibus portarum: ibi lauabant holo
39 caustum. ¶Et in vestibulo portæ duæ
mẽsę hinc, et duę mensę inde, vt immo
letur sup eas holocaustũ, et ꝓ peccato, et
40 pro delicto. ¶Et ad latus exterius quod
ascẽdit ad ostiũ portę quę pergit ad A-
quilonem, duæ mensæ: et ad latus alte-
41 rũ ante vestibulũ portę, duę mẽsę. ¶Qua
tuor mensę hinc, et quatuor mẽsę inde:
per latera portę, octo mensę erant super
42 quas immolabant. ¶Quatuor aũt men-
sæ ad holocaustũ, de lapidib⁹ quadris
extructę longitudine cubiti vnius et di
midij, et latitudine cubiti vnius et di-
midij, et altitudine cubiti vnius super
quas ponẽt vasa in q̃bus immolat̃ holo
43 caustũ et victima. ¶Et labia earũ palmi
vnius, reflexa intrinsecus per circuitum
44 sup mẽsas aũt, carnes oblationis. ¶Et ex
tra portã interiorẽ gazophylacia canto-
rũ in atrio interiori, quod erat in latere
portę respiciẽtis ad Aquilonẽ: et facies
eorũ cõtra viã australẽ, vna ex latere por
tę orientalis q̃ respiciebat ad viã Aqui-
45 lonis. ¶Et dixit ad me, Hoc est gazophy
G laciũ quod respicit viam meridianã, sa

cerdotum erit qui excubāt in custodijs
46 templi. ¶ Porrò gazophylaciū qđ respi-
cit ad viam Aquilonis, sacerdotū erit q
excubant ad ministeriū altaris· isti sūt
filij Sadoch, q accedūt de filijs Leui ad
47 Dñm, vt ministrent ei. ¶ Et mensus est
atrium longitudine centū cubitorum
& latitudine centum cubitorū per qua
48 drum: & altare ante faciem templi. ¶ Et
introduxit me in vestibulū tēpli & mē-
sus est vestibulū quinq; cubitis hinc, &
quinque cubitis inde: & latitudinem
portæ trium cubitorum hinc, & triū cu
49 bitorum inde. ¶ Longitudinem autē ve-
stibuli, viginti cubitorū: & latitudinē
vndecim cubitorum, & octo gradibus (* cum 2.)
ascendebat ad eam. Et columnę erant
in frontibus: vna hinc & altera inde.

CAP. XLI.

1 ET introduxit me in templū, & mē-
A sus est frōtes sex cubitos latitudinis
hinc, & sex cubitos latitudinis inde, la
2 titudinē tabernaculi. ¶ Et latitudo por-
tæ, decē cubitorum erat: & latera portę
quinq; cubitis hinc, & quinq; cubitis
inde: & mensus est lōgitudinē eius qua
draginta cubitorum, & latitudinē vigī-
3 ti cubitorum. ¶ Et introgressus intrinse-
cus, mensus est in fronte portę, duos cu
bitos: & portā sex cubitorū: & latitudi-
4 nē portę, septē cubitorum. ¶ Et mēsus est
longitudinem eius viginti cubitorū, &
latitudinem viginti cubitorū ante faciē
templi· & dixit ad me, Hoc est sanctum
5 sanctorū. ¶ Et mēsus est parietē domus
sex cubitorum: & latitudinem lateris,
quatuor cubitorum vndiq; per circui-
6 tū domus. ¶ Latera autē, latus ad latus,
bis triginta tria: & erant eminētia quæ
ingrederentur per parietem domus in
lateribus per circuitū vt cōtinerēt, & nō
7 attingerent parietem templi. ¶ Et platéa
B erat in rotundum, ascēdens sursum p
cochleam, & in cœnaculum templi de
ferebat per gyrum: idcirco latius erat
tēplū in superioribus: & sic de inferiori
bus ascendebat ad superiora in mediū.
8 ¶ Et vidi in domo altitudinem per cir-
cuitū, fundata latera ad mensurā cala-
9 mi sex cubitorū spatio: ¶ & latitudinē p
parietē lateris forinsecus quinq; cubito
rū: & erat interior domus in laterib9 do
10 mus. ¶ Et inter gazophylacia latitudinē
viginti cubitorū in circuitu dom9 vndi
11 que. ¶ Et ostiū lateris ad orationē: ostiū
vnum ad viā Aquilonis, & ostium vnū
ad viam Australē, & latitudinē loci ad
orationem, quinque cubitorū in circui
12 tu. ¶ Et ædificium quod erat separatum,
C versumq; ad viam respicientē ad mare
latitudinis septuagita cubitorū, paries
aūt ædificij, quinq; cubitorū latitudi-
nis p circuitū: & lōgitudo ei9, nonagin-
13 ta cubitorū. ¶ Et mēsus est domus longi
tudinem, centū cubitorū: & qđ separa-
tū erat ędificium, & parietes eius, longi
14 tudinis centum cubitorū. ¶ Latitudo au
tē ante faciē domus· & eius qđ erat sepa
ratū contra orientem, centum cubitorū.
15 ¶ Et mensus est longitudinem ædificij
cōtra faciē eius qđ erat separatū ad dor
sum: ethecas ex vtraq; parte centū cubi
torū, & templū interius, & vestibula a-
16 trij. ¶ Limina & fenestras obliquas, &
ethecas in circuitu p tres partes, contra
vniuscuiusq; limē, stratumq; ligno per
gyrū in circuitu: terra aūt vsq; ad fene-
17 stras, & fenestrę clausæ. ¶ Sup ostia, & vs
que ad domum interiorē, & forinsecus:
* p oēm parietē in circuitu intrinsecus, (* & ex.)
18 & forinsecus ad mensurā. ¶ Et fabrefa-
D cta cherubim & palmæ: & palma inter
cherub & cherub, duasq; facies habe-
19 bat cherub. ¶ Faciē hominis iuxta pal-
mā ex hac parte, & faciem leonis iuxta
palmam ex alia parte: expressam p om
20 nē domū in circuitu. ¶ De terra vsq; ad
superiora portæ, cherubim & palmę cę-
21 latę erant in pariete templi. ¶ Limē qua
drangulū, & facies sanctuarij, aspectus
22 cōtra aspectū. ¶ Altaris lignei triū cubi-
torū altitudo: & lōgitudo ei9, duorū cu
bitorū: & anguli ei9, & lōgitudo ei9, &
parietes eius lignei. Et locutus est ad
23 me, Hęc est mēsa corā Dño. ¶ Et duo o-
stia erant in templo, & in sanctuario.
24 ¶ Et in duob9 ostijs ex vtraq; parte bina
erāt ostiola, q in seinuicē plicabant: bi-
na enī ostia erāt ex vtraq; parte ostiorū.
25 ¶ Et cęlata erāt in ipsis ostijs tēpli cheru
bim, & sculptura palmarum, sicut in pa
rietibus quoq; expressa erant: quā ob rē
& grossiora erāt ligna in vestibuli fron-
26 te forinsecus. ¶ Super quæ fenestrę obli-
quæ, & similitudo palmarum hinc at-
que inde, in humerulis vestibuli: sēm la
tera domus, latitudinemq; parietum.

CAP. XLII.

1 ET eduxit me in atriū exterius p viā
A ducentem ad Aquilonē, & introdu

xit me in gazophylaciũ, quod erat con
tra ſeparatũ ædificiũ, & cõtra ædem ver-
2 genté ad Aquiloné. ¶ In facie longitudi-
nis, centum cubitos oſtij Aquilonis: &
3 latitudinis quinquaginta cubitos: ¶ con
tra viginti cubitos atrij interioris, & cõ-
tra pauimẽtũ ſtratũ lapide atrij exterio
ris, vbi erat porticus iuncta porticui tri-
4 plici. ¶ Et an gazophylacia deambula-
tio decé cubitorũ latitudinis, ad inte-
riora reſpiciẽs viæ cubiti vnius. Et oſtia
5 eorũ ad Aquiloné. ¶ vbi erãt gazophyla-
cia in ſuperiorib⁹ humiliora: q̃a ſuppor
tabãt porticus q̃ ex illis eminebat de in
6 ferioribus, & de medijs ædificij. ¶ Triſte-
B ga enĩ erãt, & nõ habebãt colũnas, ſicut
erãt columnæ atriorum: propterea emi
nebant de inferioribus, & de medijs à
7 terra cubitis quinquaginta. ¶ Et peribo-
lus exterior ſcḋm gazophylacia, quę erãt
in via atrij exterioris ante gazophylacia
lõgitudo eius quinquaginta cubitorũ.
8 ¶ Quia longitudo erat gazophylaciorũ
atrij exterioris quinquaginta cubitorũ:
& longitudo ante faciem templi, centũ
9 cubitorũ. ¶ Et erat ſubter gazophylacia
hęc introitu ab Oriente ingredientium
10 in ea de atrio exteriori: ¶ In latitudine
periboli atrij, qḋ erat cõtra viã Orienta-
lem, in faciem ædificij ſeparati, & erant
11 ante ædificiũ gazophylacia. ¶ Et via an-
te faciem eorum iuxta ſimilitudiné ga-
zophylaciorũ, quæ erant in via Aquilo
nis: ſcḋm longitudinem eorum, ſic & lati
tudo eorum: & oĩs introitus eorum, &
12 ſimilitudines, & oſtia eorum ¶ ſcḋm oſtia
C gazophylaciorum quæ erant in via re-
ſpiciente ad Notum: oſtium in capite
viæ, quæ via erat añ veſtibulũ ſeparatũ
per viam orientalem ingredientibus.
13 ¶ Et dixit ad me, Gazophylacia Aquilonis
gazophylacia Auſtri, quę ſunt ante ędi
ficium ſeparatum: hęc ſunt gazophyla
cia ſancta, in quibus veſcuntur ſacerdo
tes q̃ appropinquant ad Dñm in ſancta
ſanctorum, ibi ponent ſancta ſanctorũ,
& oblationem ꝓ peccato, & ꝓ delicto:
14 locus enim ſanctus eſt. ¶ Cũ aũt ingreſſi
fuerint ſacerdotes, non egredientur de
ſanctis in atrium exterius: & ibi repo-
nent veſtiméta ſua in quibus miniſtrãt,
quia ſancta ſunt: veſtienturq; veſtimen
tis alijs, & ſic procedent ad populum.
15 Cumq́; compleſſet menſuras dom⁹ in
D terioris, eduxit me per viam portæ quæ
reſpiciebat ad viam orientalé: & mẽſus
16 eſt eam vndique per circuitum. ¶ Mẽſus
eſt autem contra ventum orientalẽ ca-
lamo menſuræ: quingentos calamos in
17 calamo mẽſuræ per circuitum. ¶ Et mẽ-
ſus eſt contra ventũ Aquilonis quingẽ-
tos calamos in calamo mẽſuræ ꝑ gyrũ.
18 ¶ Et ad ventum Auſtralé menſus eſt quĩ
19 gentos calamos, in calamo mẽſuræ: ¶ ꝑ
circuitum. Et ad ventum occidẽtalem
menſus eſt quingentos calamos, in ca-
20 lamo mẽſurę. ¶ Per quatuor vẽtos mẽſus
eſt murum eius vndique per circuitum,
longitudinem quingentorum cubitorũ
& latitudiné quingentorũ cubitorũ, di-
uidenté inter ſanctuariũ & vulgi locũ.

CAP. XLIII.

1 ET duxit me ad portã q̃ reſpiciebat
A ad viam orientalem. ¶ Et ecce gloria
2 Dei Iſrl' ingrediebatur ꝑ viã orientalé: &
vox erat ei quaſi vox aquarũ multarũ,
& terra ſplendebat a maieſtate eius.
3 ¶ Et vidi viſioné ſcḋm ſpeciem quã vide- Sup. 9. b. 41.
ram, qñ venit vt diſperderet ciuitaté: &
ſpecies ſcḋm aſpectũ, qué videra iuxta flu Sup. 1. a 2. 4.
uiũ Chobar: & cecidi ſuper facié meã.
4 ¶ Et maieſtas Dñi ingreſſa eſt templũ ꝑ
viam portæ quæ reſpiciebat ad Oriẽté.
5 ¶ Et eleuauit me ſpiritus, & introduxit
B me in atriũ interius: & ecce repleta erat
6 gloria Dñi domus. ¶ Et audiui loquẽté
ad me de domo, & vir ſtabat iuxta me.
7 ¶ Et dixit ad me: Fili hominis, locus ſolij
mei, & locus veſtigiorũ pedũ meorum,
vbi habito in medio filiorũ Iſrl' in ęter
num: & non pollucnt vltrà domus Iſrl'
nomen ſanctum meum, ipſi & reges eo
rũ in fornicationibus ſuis, & in ruinis
8 regum ſuorũ, & in excelſis. ¶ Qui fabri-
cati ſunt limen ſuũ iuxta limé meũ, &
poſtes ſuos iuxta poſtes meos: & murus
erat inter me & eos: & polluerunt no-
mé ſanctum meũ in abominationibus
C quas fecerunt: ꝓpter qḋ conſumpſi eos in
9 ira mea. ¶ Nunc ergo repellant procul
fornicationem ſuam, & ruinas regũ ſuo
rum à me: & habitabo in medio eorũ
10 ſemper. ¶ Tu autem fili hominis, oſtẽde
domui Iſraël templum, & confundantur
ab iniquitatibus ſuis: & metiantur fabri-
11 cam, ¶ & erubeſcant ex oĩbus quæ fece-
runt. Figurã domus, & fabricę eius exi-
tus & introitus, & omnem deſcriptioné
eius, & vniuerſa pręcepta eius, cũctum-
que ordinem eius, & omnes leges eius

oſtende

ostende eis, et scribes in oculis eorũ: vt
custodiãt oẽs descriptiones eius, et præ-
12 cepta illius, et faciãt ea. ¶ Ista est lex do-
mus in summitate montis, *Oĩs finis e-
D ius in circuitu sanctũ sanctorũ est, hæc
13 est ergo lex domus. ¶ Istæ aũt mensuræ
altaris in cubito verissimo, q habebat
cubitum et palmũ: in sinu eius erat cu-
bitus, et cubitus in latitudine, et defini
tio eius vsq; ad labiũ eius, in circuitu,
palmus vnus. hęc quoque erat fossa alta
14 ris. ¶ Et de sinu terrę vsq; ad crepidinẽ
nouissimam duo cubiti, et latitudo cu-
biti vnius: et à crepidine minore vsque
ad crepidinẽ maiorẽ quatuor cubiti, et
15 latitudo cubiti vnius. ¶ Ipse aũt ariel qua
tuor cubitorũ: et ab ariel vsq; ad sursũ,
16 cornua quatuor. ¶ Et ariel duodecim
E cubitorũ in longitudine p duodecim
cubitis latitudinis: quadrangulatũ æqs
17 lateribus. ¶ Et crepido quatuordecim cu
bitorum longitudinis per quatuordecĩ
cubitos latitudinis in quatuor angulis
ei⁹: et corona in circuitu eius dimidij
cubiti, et sinus eius vni⁹ cubiti p circui-
tum: gradus aũt eius versi ad oriẽtem.
18 ¶ Et dixit ad me, Fili hominis hęc dicit
Dñs Deus: Hi sunt ritus altaris, in qua-
cunq, die fuerit fabricatum: vt offerat
super illud holocaustũ, et effundat san
19 guis. ¶ Et dabis sacerdotibus et Leuitis,
F q sunt de semine Sadoc, q accedunt ad
me, ait Dñs Deus vt offerant mihi vitu
20 lum de armento pro peccato. ¶ Et assu-
mẽs de sanguine eius, pones super qua
tuor cornua eius, et super quatuor angu
los crepidinis, et super coronam in cir-
21 cuitu, et mũdabis illud et expiabis. ¶ Et
tolles vitulũ q oblatus fuerit pro pecca
to: et cõbures eũ in separato loco dom⁹
22 extra sanctuariũ. ¶ Et in die secunda of-
feres hircũ caprarũ immaculatũ p pec
cato: et expiabũt altare, sicut expiauerũt
23 in vitulo. ¶ Cũq; cõpleueris expiãs illud
G offeres vitulũ de armẽto immaculatũ,
24 et arietẽ de grege immaculatũ. ¶ Et offe-
res eos in cõspectu Dñi: et mittẽt sacer-
dotes sup eos sal, et offerẽt eos holocau
25 stũ Dño. ¶ Septẽ dieb⁹ facies hircũ pro
peccato quotidie: et vitulũ de armento
et arietẽ de pecoribus immaculatos of-
26 ferent. ¶ Septem diebus expiabunt altare,
et mũdabũt illud: et implebunt ma-
27 nũ ei⁹. ¶ Expletis aũt dieb⁹, in die octa-
ua et vltrà, faciẽt sacerdotes sup altare

holocausta vestra, et q p pace offerunt:
et placatus ero vobis, ait Dñs Deus.

CAP. XLIIII.

1 ET cõuertit me ad viã portę sanctua
A rij exterioris, quę respiciebat ad O-
2 rientẽ: et erat clausa. ¶ Et dixit Dñs ad
me; Porta hæc clausa erit: non aperiet,
et vir nõ transiet per eam: qm̃ Dñs De⁹
Isrl ingressus est p eam, eritque clausa
3 ¶ principi. Princeps ipse sedebit in ea, vt
comedat panẽ corã Dño: p viã porte ve-
stibuli ingrediet, et p viã ei⁹ egrediet.
4 ¶ Et adduxit me p viã portæ Aqlonis in
cõspectu domus: et vidi, et ecce imple-
uit gloria Dñi domũ Dñi: et cecidi in fa
5 ciẽ meã. ¶ Et dixit ad me Dñs: Fili homi
B nis, pone cor tuũ, et vide oculis tuis: et
auribus tuis audi oĩa q ego loquor ad
te de vniuersis ceremonijs domus Dñi,
et de cunctis legibus eius: et pones cor
tuũ in vijs tẽpli, p oẽs exitus sanctuarij.
6 ¶ Et dices ad exasperantẽ me domũ Is-
raël, Hęc dicit Dñs Deus: Sufficiant vo-
bis omnia scelera vestra domus Israël:
7 eò q inducitis filios alienos incircun-
cisos corde, et incircũcisos carne, vt sint
in sanctuario meo, et polluãt domum
meã: et offertis panes meos, adipẽ et san
guinem: et dissoluitis pactum meũ in
8 oĩbus sceleribus vestris. ¶ Et non serua-
C stis præcepta sanctuarij mei, et posuistis
custodes obseruationũ mearũ in san-
9 ctuario meo vobismetipsis. ¶ Hæc dicit
Dñs Deus: Oĩs alienigena incircũcisus
corde et ĩcircũcisus carne, nõ ingrediet
sanctuarium meum, omnis filius alie-
10 nus qui est in medio filiorũ Isrl. ¶ Sed et
Leuitæ qui longè recesserunt à me in er
rore filiorum Israël, et errauerunt à me
post idôla sua, et portauerunt iniquita
11 tẽ suã. ¶ Erunt in sanctuario meo ęditui,
et ianitores portarũ domus, et ministri
domus: ipsi mactabunt holocausta, et
victimas ppli: et ipsi stabũt in cõspectu
12 eorũ, vt ministrent eis. ¶ Pro eo q mini-
D strauerunt illis in conspectu idolorum
suorum, et facti sunt domui Isrl in of-
fendiculum iniquitatis: idcirco leuaui
manũ meã sup eos, ait Dñs Deus, et *por
13 tauerunt iniquitatem suam: ¶ et nõ ap-
propinquabũt ad me, vt sacerdotio fun
gantur mihi, neque accedent ad oẽ san-
ctuariũ meum iuxta sancta sanctorũ:
sed portabunt cõfusionẽ suã, et scelera
14 sua quæ fecerũt. ¶ Et dabo eos ianitores

* portabunt S.

domus, in oi ministerio eius & in vni-
15 uersis quę fiet in ea. ¶Sacerdotes aūt Le-
E uitæ filij Sadoc, q custodierunt ceremo
nias sanctuarij mei, cū errarent filij Isra
ël à me: ipsi accedēt ad me, vt ministrēt
mihi: & stabunt in conspectu meo, vt
offerāt mihi adipē & sanguinē, ait Dñs
16 Deus. ¶Ipsi ingredientur sanctuarium
meū, & ipsi accedēt ad mensam meam,
vt ministrēt mihi, & custodiāt ceremo-
17 nias meas. ¶Cūq; ingredientur portas
atrij interioris, vestib⁹ lineis induent̄:
F nec ascēdet sup eos quicq̄ laneū, qñ mi
nistrāt in portis atrij interioris & intrin
18 secus. ¶Vittæ lineæ erūt in capitibus eo
rū, & feminalia linea erunt in lūbis eo-
19 rū & nō accingent̄ in sudore. ¶Cùmq;
egredient̄ atriū exterius ad ppl̄m exuēt
se vestimentis suis in qbus ministraue-
rant, & reponēt ea in gazophylacio san
ctuarij, & vestient se vestimētis alijs: &
non sanctificabūt ppl̄m in vestib⁹ suis.
20 ¶Caput aūt suū non radent, neq; comā
nutrient: sed tondentes attondent capi
21 ta sua. ¶Et vinū non bibet oīs sacerdos,
22 qñ ingressurus est atrium interius. ¶‖Et
viduā & repudiatam non accipient vxo
res. sed virgines de semine dom⁹ Israël:
sed & viduā, quę fuerit vidua à sacerdo
23 te, accipient. ¶Et ppl̄m meum docebūt
quid sit inter scm̄ & pollutum: & inter
mundum & immunda ostendent eis.
24 ¶Et cū fuerit controuersia, stabūt in iu-
dicijs meis: & iudicabūt leges meas, &
præcepta mea in oībus solennitatibus
meis custodiēt, & sabbatha mea sancti-
25 ficabunt. ¶Et ad mortuū hoīem non in-
G gredientur, ne polluant̄: nisi ad patrem
& matrem, & filiū & filiam, & fratrem
& sororem, quæ alterum virum non ha
26 buerit: in quibus contaminabunt̄. ¶Et
postq̄ fuerit emūdatus, septem dies nu-
27 merabuntur ei. ¶Et in die introitus sui
in sanctuariū ad atrium interius, vt mi
nistret mihi i sanctuario, offeret ꝓ pcō
28 suo, ait Dñs Deus. ¶Non ‖ erit aūt eis
hęreditas, ego hæreditas eorum: & pos-
sessionem non dabitis eis in Israël, ego
29 enim possessio eorū. ¶Victimam & pro
pcō, & pro delicto ipsi comedent: & oē
30 votum in Israël, ipsorum erit. ¶‖Et pri-
mitiua oium primogenitorum, & oia li
bamenta ex oibus quæ offerūtur, sacer
dotum erunt: & primitiua ciborum ve
strorū dabitis sacerdoti vt reponat be-
31 nedictionem domui suæ. ¶‖Oē morti-
cinum, & captum à bestia de auibus,
& de pecorib⁹ nō comedent sacerdotes.

‖Leu. 21. c. 24.
‖Deu. 18 c. 1. Num. 18. c 20.
‖Exo. 22. d. 29.
‖Leui. 22 b 8.

CAP. XLV.

a A Cvmq; cęperitis terrā diuidere sorti
to, separate primitias Dño sancti-
catū de terra longitudine vigintiqnq;
millia, & latitudine decem millia: san
ctificatum erit in oī termino eius ꝑ cir-
2 cuitum. ¶Et erit ex oī parte sanctificatū
qngentos per qngētos quadrifariam ꝑ
circuitum: & quinquaginta cubitis in
3 suburbana eius ꝑ gyrū. ¶Et à mensura
B ista mensurabis longitudinem viginti-
qnq; milliū, & latitudinem decē mil-
liū, & in ipso erit templum, sanctumq;
4 sanctorū. ¶Sanctificatū de terra erit sa-
cerdotibus ministris sanctuarij, q acce-
dunt ad ministeriū dñi: & erit eis locus
in domos, & in sanctuariū sanctitatis.
5 ¶Vigintiqnq; aūt millia longitudinis,
& decem millia latitudinis erunt Leui-
tis q ministrant domui: ipsi possidebūt
6 viginti gazophylacia. ¶Et possessionem
ciuitatis dabitis quinq; millia latitudi
nis, & longitudinis vigintiqnq; millia,
ſm separationem sanctuarij, oī domui
7 Israël. ¶Principi quoq; hinc & inde, in
separationē sanctuarij, & in possessionē
ciuitatis contra faciem separationis san
ctuarij, & contra faciem possessionis vr
bis à latere Maris vsq; ad Mare, & à la-
tere Orientis vsq; ad Orientē. Lōgitudi-
nem aūt iuxta vnamquamq; partē à ter
mino occidentali vsq; ad terminū oriē
8 talē. ¶De terra erit ei possessio in Israël:
& non depopulabuntur vltrà principes
ppl̄m meū: sed terram dabūt domui Is-
9 raël ſm trib⁹ eorū. ¶Hæc dicit Dñs De⁹:
Sufficiat vobis principes Israël: iniqtatē
& rapinas intermittite, & iudiciū & iu-
stitiā facite, separate cōfinia vestra à po
10 pulo meo, ait Dñs Deus. ¶Statera iusta,
& ephi iustū, & batus iustus erit vobis.
11 ¶Ephi & batus æqualia, & vnius mēsu-
ræ erunt: vt capiat decimā partem cori
batus, & decimā partē cori ephi: iuxta
mensurā cori erit æqua liberatio eorū.
12 ¶‖Siclus aūt viginti obolos habet: Por-
rò viginti sicli, & vigintiquinq; sicli, &
13 quindecim sicli, mnā faciunt. ¶Et hæ
sunt primitiæ quas tolletis: sextā partē
ephi de coro frumenti, & sextā partem
14 ephi de coro hordei. ¶Mensura quoque
olei, batus olei, decima pars cori est: &

‖Exo. 30. b. 3. Leui. 27. c 25. Num. 3. g. 47.

decē bati, corum faciunt : q̃a decē bati
15 implent corū. ¶Et arietem vnum de gre
ge ducentorū de his quę nutriūt Israël
in sacrificium, & in holocaustum, & in
pacifica, ad expiandum pro eis, ait Dñs
16 Deus. ¶Oīs ppl̃s terræ tenebit̃ primitiis
17 his principi in Israël. ¶Et super principē
erunt holocausta, & sacrificium, & liba
mina in solennitatibus, & in Calendis,
& in sabbathis, in vniuersis solennitati
bus domus Israël. Ipse faciet pro pcō sa-
crificium, & holocaustū, & pacifica ad
18 expiandū pro domo Israël. ¶Hæc dicit
F Dñs Deus: In primo mense, vna mensis
sumes vitulū de armento immaculatū:
19 & expiabis sanctuarium. ¶Et tollet sacer
dos de sanguine qđ erit pro pcō & po-
net in postibus dom⁹, & in quatuor an-
gulis crepidinis altaris, & in postib⁹ por
20 tæ atrij interioris. ¶Et sic facies in septi-
ma mēsis pro vnoquoq; qui ignorauit,
*expiabis & errore deceptus est, & *expiabitis pro
21 domo. ¶In primo mēse, quartadecima
die mēsis erit vobis paschę solēnitas: se-
22 ptē diebus azyma comedētur. ¶Et faciet
princeps in die illa pro se & pro vniuer
23 so ppl̃o terræ, vitulum ꝓ pcō. ¶Et in se-
ptem dierū solennitate faciet holocau
stum Dño septem vitulos, & septē arie-
tes immaculatos quotidie septē diebus,
24 & pro pcō hircum caprarum. ¶Et sacrifi-
cium ephi ꝑ vitulū, & ephi per arietem
25 faciet: & olei hin ꝑ singula ephi. ¶Septi
mo mense, quintadecima die mensis in
solēnitate faciet sicut supra dicta sunt
per septem dies: tam pro peccato, q̃ pro
holocausto, & in sacrificio, & in oleo.

CAP. XLVI.

1 HÆc dicit Dñs Deus, Porta atrij inte
A rioris, quæ respicit ad Orientē, erit
clausa sex diebus in q̃bus opus fit: die
aūt sabbathi aperiet̃, sed et in die Calē-
2 darū aperiet̃. ¶Et intrabit princeps ꝑ viā
vestibuli portæ deforis, & stabit in limi
ne portæ: & facient sacerdotes holocau
stum eius, & pacifica eius: & adorabit
suꝑ limen portę: & egrediet̃: porta autē
3 non claudetur vsq; ad vesperā. ¶Et ado-
rabit ppl̃s terræ ad ostium portæ illius
in sabbathis & in Calendis corā Dño.
4 ¶Holocaustū aūt hoc offeret princeps
B Dño: in die sabbathi sex agnos imma-
5 culatos, & arietem immaculatū. ¶Et sa-
crificium ephi per arietem: in agnis aū
sacrificium qđ dederit manus eius: &
6 olei hin ꝑ singula ephi. ¶In die aūt Ca-
lendarum vitulū de armento immacu-
latū: & sex agni, & arietes immaculati
7 erunt. ¶Et ephi ꝑ vitulum, ephi quoq; ꝑ
arietē faciet sacrificium: de agnis aūt,
sicut inuenerit manus eius: & olei hin,
8 ꝑ singula ephi. ¶Cùmq; ingressurus est
D princeps, per viam vestibuli portę ingre-
9 diatur, & ꝑ eandem viā exeat. ¶Et cùm
intrabit ppl̃s terræ in conspectu Dñi in
solennitatibus: q̃ ingreditur per portā
Aquilonis, vt adoret, egrediat̃ per viam
portæ meridianę: porrò qui ingreditur
per viam portę meridianę, egrediatur ꝑ
viam portæ Aquilonis: nō reuertet̃ per
viam portæ per quam ingressus est, sed
10 e regione illius egrediet̃. ¶Princeps aūt
in medio eorū cū ingredientibus ingre
D dietur, & cū egredientibus egredietur.
11 ¶Et in nundinis & in solennitatib⁹ erit
sacrificium ephi ꝑ vitulum, & ephi per
arietē: de agnis aūt erit sacrificiū sicut
inuenerit manus eius: & olei hin, ꝑ sin
12 gula ephi. ¶Cū aūt fecerit princeps spō-
taneum holocaustū, aut pacifica volū-
taria Dño: aperiet̃ ei porta quæ respicit
ad Orientē, & faciet holocaustū suum,
& pacifica sua, sicut fieri solet in die sab
bathi: & egredietur, claudeturq; porta
13 postq̃ exierit. ¶Et agnū eiusdē anni im-
maculatū, faciet holocaustū quotidie
14 Dño: semꝑ mane faciet illud. ¶Et faciet
sacrificium suꝑ eo cata mane mane sex
E tam partē ephi: & de oleo tertiam partē
hin, vt misceatur similę: sacrificiū Dño
15 legitimum, iugeatq; ꝑpetuum. ¶Faciet
agnum & sacrificium, & oleū cata ma-
16 ne mane: holocaustū sempiternū. ¶Hęc
dicit Dñs Deus, Si dederit princeps *do- *domum
nū alicui de filiis suis: hęreditas eius, fi
liorū suorū erit, possidebunt eā hęredi-
17 tariè. ¶Si aūt dederit legatum de hęredi
F tate sua vni seruorum suorū: erit illius
vsq; ad annum remissionis, & reuertet̃
ad principē: hæreditas aūt eius filiis ei⁹
18 erit. ¶Et nō accipiet princeps de hæredi-
tate populi per violentiam, & de posses
sione eorū, sed de possessione sua hære-
ditatem dabit filiis suis: vt non disꝑga-
tur ppl̃s meus vnusquisq; à possessione
19 sua. ¶Et introduxit me ꝑ ingressum qui
erat ex latere portę in gazophylacia san
ctuarij ad sacerdotes, quæ respiciebant
ad Aquilonem: & erat ibi locus vergēs
20 ad Occidentem. ¶Et dixit ad me, Iste est

locus vbi coquent sacerdotes pro pecca
to, & pro delicto: vbi coquét sacrificiú,
vt non *efferát in atriú exterius, & san- [*efferent in atrio exteriori]
21 ctificetur ppls. Et eduxit me in atrium
G exterius, & circunduxit me per quatuor
angulos atrij, & ecce atriolú erat in an-
gulo atrij, atriola singula per angulos
22 atrij. In quatuor angulis atrij atriola
disposita quadraginta cubitorú per lon
gum, & triginta per latum: mensuræ
23 vnius quatuor erant. Et paries p circui
tum ambiens quatuor atriola: & culi-
næ fabricatæ erant subter porticus per
24 gyrum. Et dixit ad me, Hæc est domus
culinarum in qua coquent ministri do
mus Domini victimas populi.

CAP. XLVII.

1 ET conuertit me ad portá domus, &
A ecce aquæ egrediebant subter limé
domus ad Orienté: facies enim domus
respiciebat ad Orientem: aquæ aút de
scendebát in latus templi dextrum ad
2 Meridiem altaris. Et eduxit me per viá
portę Aquilonis, & conuertit me ad viá
foras portam exteriorem, viam quæ re-
spiciebat ad Orienté: & ecce aquæ redú
3 dantes à latere dextro. Cú egrederetur
vir ad Orienté, qui habebat funiculum
in manu sua, & mensus est mille cubi-
tos, & traduxit me p aquá vsq; ad talos.
4 Rursumq; mensus est mille, & tradu-
5 xit me p aquam vsq; ad genua: & mé
sus est mille, & traduxit me p aquá vsq;
ad renes. Et mensus est mille, torrétem
quem non potui pertransire: qm intu-
muerunt aquæ profundi torrentis qui
6 non potest trásuadari. Et dixit ad me,
Certè vidisti fili hoīs. Et eduxit me, &
7 conuertit ad ripá torrentis. Cúmq; me
B conuertissem, ecce in ripa torrentis li-
8 gna multa nimis ex vtraq; parte. Et ait
ad me, Aquæ istę quę egrediunt ad tu-
mulos sabuli oriétalis, & descendút ad
plana deserti, intrabút mare, & exibút,
9 & sanabuntur aquæ. Et oís aīa viuens
quę serpit, quòcunq; venerit torrens, vi
uet & erunt pisces multi satis postq̃ ve-
nerint illuc aquæ istæ, & sanabuntur:
10 & viuent oía ad quæ venerit torrés. Et
stabunt super illa piscatores: ab Engad-
di, vsq; ad En-gallim siccatio sagenarú
erit: plurimę species erunt pisciú eius,
sicut pisces maris magni, multitudinis
11 nimiæ: In litoribus aút eius, & in pa-
lustribus non sanabuntur, quia in sali-
12 nas dabuntur. Et super torrentem orie
C tur in ripis eius ex vtraq; parte oē lignú
*pomiferum, non defluet foliú ex eo, [*fructiferum 4.]
& non deficiet fructus eius: per singu-
los menses afferet primitiua, qa aquæ
eius de sanctuario egredientur: & erút
fructus eius in cibú, & folia eius ad me
13 dicinam, Hęc dicit Dñs Deus, Hic est
terminus in quo possidebitis terram in
duodecim tribub9 Israël: ‖quia Ioseph [‖Gen.48. b.22.]
14 duplicé funiculum habet. Possidebitis
aút eam singuli æquè vt frater suus: ‖su [‖Gen.12. b.7.&.26.]
per quam leuaui manum meam vt da- [16.]
rem patribus vestris: & cadet terra hæc
15 vobis in possessionem. Hic est aút ter-
minus terræ: ad plagá septétrionalem,
à mari magno via Hethalon, veniétib9
16 Sedáda, Emath, Berotha, Sabarim, quę
est inter terminum Damasci & cófiniú
Emath, dom9 Tichon quę est iuxta ter-
17 minú Auran. Et erit terminus à Mari
D vsq; ad atrium Enon terminus Damas-
ci, & ab Aquilone ad Aqlonem, *termi [*&]
18 n9 Emath: plaga septentrionalis. Porrò
plaga orientalis de medio Auran & de
medio Damasci, & de medio Galaad, &
de medio terrę Israël, Iordanis distermi
nans ad mare orientale, metiemini etiá
19 plagam orientalé. Plagam aút austra-
lis meridiana, à Thamar vsq; ad aquas
contradictionis Cades: & torrens vsque
ad mare magnum: & hęc est plaga ad
20 Meridié australis. Et plaga Maris, ma-
re magnú a confinio per directum, do-
nec venias Emath, hæc est plaga Maris.
21 Et diuidetis terram istá vobis per tri-
22 bus Israël: & mittetis eam in hęredita
tem vobis, & aduenis qui accesserint ad
vos, q genuerint filios in medio vestrú:
& erút vobis sicut indigenæ inter filios
Israël: vobiscú diuident possessionem
23 in medio tribuum Israël. In tribu aút
quacúq; fuerit aduena, ibi dabitis pos-
sessionem illi, ait Dominus Deus.

CAP. XLVIII.

1 ET hęc noīa tribuum à finibus Aqui
A lonis iuxta viam Hethalon pergen-
tibus Emath atriú Enan terminus Da-
masci ad Aquiloné iuxta viam Emath.
Et erit ei plaga oriétalis Mare, Dá vna.
2 Et ad terminú Dan, à plagá orientali
3 vsq; ad plagá Maris, Aser vna: & super
terminum Aser, à plaga orientali vsq;
4 ad plagá Maris, Nephthali vna. Et sup
terminum Nephthali, à plaga orien-

tali vſq; ad plagā Maris, |Manaſſe| vna.
5 ¶Et ſup terminū Manaſſe, à plaga orien
talis vſq; ad plagā Maris, Ephraim vna.
6 ¶Et ſuper terminum Ephraim, à plaga
orientali vſq; ad plagam Maris, Ruben
7 vna. ¶Et ſuper terminum Ruben, à pla-
ga oriētali vſq; ad plagam Maris, Iuda
8 vna. ¶Et ſuper terminum Iuda, à plaga
orientalis vſq; ad plagam Maris, erunt
primitiæ quas ſeparabitis vigintiqnq;
millib⁹ latitudinis, & lōgitudinis, ſicuti
ſingulę partes à plaga orientali vſq; ad
plagā Maris: & erit ſanctuarium in me-
9 dio ei⁹. ¶Primitiæ quas ſeparabitis Dño
longitudo vigintiqnq; millibus, & lati
10 tudo decem millibus. ¶Hæ aūt erunt
primitiæ ſanctuarij ſacerdotum: ad Aq
lonem longitudinis vigintiquinq; mil-
lia, & ad Mare latitudinis decē millia,
ſed & ad Orientem latitudinis decem
millia, & ad meridiē lōgitudinis vigin-
tiquinq; millia: & erit ſanctuariū Dñi
11 in medio eius. ¶Sacerdotibus ſanctua-
B riū erit de filiis Sadoc, qui cuſtodierūt
ceremonias meas, & non errauerūt cū
errarēt filij Iſraël, ſicut errauerūt & Le-
12 uitę. ¶Et erūt eis primitię de primitiuis
terræ ſcm̄ ſanctorum, iuxta terminum
13 Leuitarū. ¶Sed & Leuitis ſimiliter iux-
ta fines ſacerdotum vigintiquinq; mil-
lia longitudinis, & latitudinis decē mil
lia. Oīs lōgitudo, viginti & quinq; mil-
14 lium, & latitudo decē millium. ¶Et nō
venundabunt ex eo, neq; mutabunt,
neq; trāsferentur primitiæ terræ, quia
15 ſanctificatæ ſunt Dño. ¶Quinq; millia
aūt quæ ſuperſunt in latitudine per vi-
gintiquinq; millia prophana erunt vr-
bis in habitaculum, & in ſuburbana:
16 & erit ciuitas in medio eius. ¶Et hæ mē
ſuræ eius: Ad plagam ſeptentrionalē,
quingenta & quatuor millia: & ad pla-
gam meridianam, quingenta & qua-
tuor millia: & ad plagam orientalem,
quingenta & quatuor millia: & ad
plagā occidentalem, quingenta & qua-
17 tuor millia. ¶Erunt aūt ſuburbana ciui
C uitatis, ad Aquilonem ducenta qnqua-
ginta, & ad Meridiem ducēta quinqua-
ginta, & ad Orientem ducēta quinqua-
ginta millia, & ad Mare ducenta quin-
18 quaginta. ¶Quod aūt reliquum fuerit
in longitudine ſcm̄ primitias ſanctua-
rij, decē millia in orientē, & decem mil
lia in occidentem, erunt ſicut primitię
ſanctuarij: & erunt fruges eius in panes
19 his qui ſeruiunt ciuitati. ¶Seruiētes aūt
ciuitati, operabunt̄, ex oībus tribubus
20 Iſraël. ¶Oēs primitię, vigintiquinq; mil
lium, per vigintiquinq; millia in qua-
drum, ſeparabunt̄ in primitias ſanctua
21 rij, & in poſſeſſionem ciuitatis. ¶Quod
aūt reliquum fuerit, principis erit ex oī
parte primitiarū ſanctuarij, & poſſeſſio
nis ciuitatis eregione vigintiquinq; mil
lium primitiarū vſq; ad terminū orien
talem: ſed & ad Mare eregione vigintí-
quinq; millium vſq; ad terminū Ma-
ris, ſimiliter in partibus principis erit:
& erūt primitię ſanctuarij, & ſanctuariū
22 tēpli in medio eius. ¶De poſſeſſione aūt
Leuitarum, & de poſſeſſione ciuitatis in
medio partium principis erit ᵇin' termi
num Iuda, &ᶜ ᵇin' terminū Ben-iamin, ᵇ inter, 8.
23 & ad principē pertinebit. ¶Et reliquis
tribubus, à plaga orientali vſq; ad pla-
24 gam occidētalem, Ben-iamin vna. ¶Et
D contra terminum Ben-iamin, à plaga
orientali, vſq; ad plagam occidentalē,
25 Simeon vna. ¶Et ſup terminum Simeo-
nis à plaga orientali vſq; ad plagam oc
26 cidētalem, Iſſachar vna. ¶Et ſuper termi
num Iſſachar, à plaga orientali vſq; ad
plagam occidentalem, Zabulon vna.
27 ¶Et ſuper terminum Zabulon, à plaga
orientali vſq; ad plagā maris, Gad vna.
28 ¶Et ſup terminum Gad, ad plagam au-
ſtri in Meridiē: & erit finis de Thamar,
vſq; ad aquas cōtradictionis Cades, hæ
29 reditas contra mare magnū. ¶Hæc eſt
terra quam mittetis in ſortem tribubus
Iſraël: & hæ partitiones earum, ait Dñs
30 Deus. ¶Et hi egreſſus ciuitatis: A plaga
ſeptentrionali quingentos, & quatuor
31 millia menſurabis. ¶Et portæ ciuitatis
ᵃoīb⁹ tribubus' Iſraël, portę tres à Septē ᵃ in noī bus tribuum 6
trione, porta Ruben vna, porta Iuda
32 vna, porta Leui vna. ¶Et ad plagam oriē
talem, quingentos & quatuor millia: &
portę tres, porta Ioſeph vna, porta Ben-
33 iamin vna, porta Dan vna. ¶Et ad plagā
meridianā, quingentos & quatuor mil-
lia metiēris: *porta Simeonis vna, por- *& portę tres 4.
34 ta Iſſachar vna, porta Zabulon vna. ¶Et
ad plagam occidentalem quingētos &
quatuor millia: & portæ eorū tres, por-
ta Gad vna, porta ᵃAſer vna, porta Neph
35 thali vna. ¶Per circuitum decē & octo
millia, & nomen ciuitatis ex illa die,
Dominus ibidem.

PROPHETIA DANIELIS.

CAPVT PRIMVM.

1 AN NO tertio regni Io-
A acim regis Iuda, ve-
nit Nabuchodono-
for rex Babylonis i
Ierlm, & obsedit eã·
2 ¶& tradidit Dñs in
manu eius Ioacim
regẽ Iudę, & partem
vasorũ domus Dei: & asportauit ea in
terrã Sennaar, in domũ Dei sui, & vasa
3 intulit in domum thesauri Dei sui. ¶Et
ait rex Asphenez ꝑposito eunuchorũ,
vt introduceret de filiis Israël, & de se-
4 mine regio & tyrãnorũ, ¶Pueros in qui-
bus nulla esset macula, decoros forma,
& eruditos oĩ sapiẽtia, cautos sciẽtia, &
doctos disciplina, & q possent stare in
palatio regis: vt doceret eos literas, & lĩ
5 guam Chaldæorũ. ¶Et constituit eis rex
annonã p singulos dies de cibis suis, &
de vino vnde bibebat ipse: vt enutriti
trib⁹ annis, postea starẽt in cõspectu re-
6 gis. ¶Fuerũt ergo inter eos de filiis Iudę,
7 Daniel, Ananias, Misaël, & Azarias. ¶Et
B imposuit eis ꝑposit⁹ eunuchorũ, noĩa,
Danieli, Baltassar: Ananiæ, Sidrach, Mi
saëli, Misach: & Azariæ, Abdenago.
8 ¶Proposuit aũt Daniel in corde suo, ne
pollueretur de mensa regis, neq; de vino
potus eius: & rogauit eunuchorũ præ-
9 positum ne contaminaretur. ¶Dedit aũt
Deus Danieli gratiam, & misericordiã
10 in conspectu principis eunuchorũ. ¶Et
ait princeps eunuchorũ ad Danielem:
Timeo ego Dñm meum regem, qui con
stituit vobis cibum & potum: qui si vi-
derit vultus vestros macilentiores præ
cęteris adolescẽtibus coęuis vestris, con
11 demnabitis caput meum regi. ¶Et dixit
C Daniel ad Malasar, quem constituerat
princeps eunuchorum super Danielẽ,
12 Ananiã, Misaëlẽ, & Azariam. ¶Tenta
nos obsecro seruos tuos diebus decẽ, &
dentur nobis legumina ad vescẽdũ, &
13 aqua ad bibendũ: ¶& contemplare vul
tus nostros, & vultus puerorum qui ves
cuntur cibo regio: & sicut videris, facies
14 cũ seruis tuis. ¶Qui audito sermone hu
15 iuscemodi, tẽtauit eos dieb⁹ decẽ. ¶Post
dies aũt decẽ apparuerũt vult⁹ eorũ me
liores & corpulentiores p̄ oĩbus pue-
16 ris qui vescebantur cibo regio. ¶Porrò Ma
lasar tollebat cibaria, & vinũ potus eo
17 rũ: dabatq; eis legumina. ¶Pueris aũt
D his dedit Deus sciẽtiam & disciplinam
in oĩ libro & sapientia: Danieli aũt in-
telligẽtiam oĩum visionum & somnio-
18 rum. ¶Completis itaq; dieb⁹, post quos
dixerat rex vt introducerentur: intro-
duxit eos præpositus eunuchorum in
19 conspectu Nabuchodonosor. ¶Cùmq;
eis locut⁹ fuisset rex, non sunt inuẽti ta-
les de vniuersis, vt Daniel, Ananias, Mi
saël, & Azarias, & steterunt in cõspectu
20 Regis. ¶Et oẽ verbum sapientiæ & intel
lectus quod sciscitatus est ab eis Rex,
inuenit in eis decuplum super cunctos
ariolos & magos qui erant in vniuerso
21 regno eius. ¶Fuit autem Daniel vsq; ad ¶ Infr. & 6. 28.
annum primum Cyri regis.

CAP. II.

1 IN anno secũdo regni Nabuchodono-
A sor vidit Nabuchodonosor somniũ,
& conterritus est spũs eius, & somnium
2 eius fugit ab eo. ¶Pręcepit aũt rex, vt cõ * ergo
uocarentur arioli, & magi, & malefici
& Chaldęi: vt ĩdicarẽt regi somnia sua:
qui cũ venissent, steterunt coram rege.
3 ¶Et dixit ad eos Rex, Vidi somnium: &
mente confusus ignoro quid viderim.
4 ¶Rñderuntq; Chaldęi regi Syriacè, Rex
in sempiternum viue: dic somniũ ser-
uis tuis, & interpretationẽ eius indica-
5 bimus. ¶Et rñdens rex Chaldæis, Ser-
mo recessit à me: nisi indicaueritis mi-
hi somniũ & cõiecturam eius, & peribi
tis vos, & domus vestræ publicabuntur.
6 ¶Si aũt somnium & coniecturam eius
narraueritis: p̄mia, & dona, & honorẽ
multũ accipietis à me: somnium igitur
& interpretationẽ eius indicate mihi.
7 ¶Rñderunt secundò, atq; dixerũt, Rex
somnium dicat seruis suis: & interpre-
8 tationem illius indicabimus. ¶Rñdit
B Rex, & ait, Certè noui quod tempus re-
dimitis, scientes ꝙ recesserit à me ser-
9 mo. ¶Si ergo somniũ non indicaueritis
mihi, vna est de vobis sententia, ꝙ in-
terpretationem quoq; fallacem & de-
ceptione plenã composueritis, vt loqua-
mini mihi donec tẽpus ptranseat. Som
nium itaq; dicite mihi, vt sciam quòd
interpretationem quoq; eius veram lo

loquamini.¶Rñdentes ergo Chaldæi corã
rege, dixerunt, Non est homo super ter
ram, qui sermonem tuũ Rex, possit im-
plere: sed neq; regũ quisquam magnus
& potens, verbum huiuscemodi sciscí-
tat᷑ ab oĩ ariolo, & mago, & Chaldæo.
11¶Sermo enim quem tu queris, Rex, gra-
uis est: nec reperietur quisquam qui in
dicet illum in conspectu regis: exceptis
diis, quorũ non est cum hoĩbus conuer
12satio. ¶Quo audito, rex in furore & in
ira magna pręcepit vt perirent oẽs sapiẽ
13tes Babylonis.¶Et egressa sententia, sa-
pientes interficiebant᷑: quærebanturq;
14Daniel, & socij eius, vt perirent. ¶Tunc
C Daniel requisiuit de lege atq; sententia
ab Arioch principe militiæ Regis, qui
egressus fuerat ad interficiẽdos sapiẽtes
15Babylonis.¶Et interrogauit eum qui à
rege potestatẽ acceperat, quam ob cau-
sam tã crudelis sententia à facie Regis
esset egressa. Cũ ergo rem indicasset A-
16rioch Danieli, ¶Daniel ingressus rogauit
Regem vt tempus daret sibi ad solutio-
17nem indicandam regi.¶Et ingressus est
domum suam: Ananiæq; & Misaël, &
18Azarię sociis suis, ĩdicauit negociũ, ¶vt
quęrerent misericordiam à facie Dei cę
li sup sacramento isto, & non perirent
Daniel & socij eius, cũ cæteris sapienti
19bus Babylonis. ¶Tũc Danieli mysteriũ
per visionẽ nocte reuelatum est: & be-
20nedixit Daniel Deum cęli, ¶& loquutus
‖Psa. 112 b.2. ait, ‖Sit nomen Dñi benedictum à secu
lo & vsq; in seculum: quia sapientia &
21fortitudo eius sunt. ¶Et ipse mutat tpa
& ætates: transfert regna atq; cõstituit:
dat sapientiam sapientibus, & sciẽtiã
22intelligentibus disciplinam: ¶Ipse reue
D lat profunda & abscondita: & nouis in
tenebris constituta: & lux cum eo est.
ᵃnostrorũ 23¶Tibi Deus patrum ᵃmeorum ᵃ cõfiteor,
teq; laudo: quia sapiẽtiam & fortitudi-
nẽ dedisti mihi: & nunc ostẽdisti mihi
quę rogauimus te, quia sermonem Re-
24gis aperuisti nobis.¶Post hęc Daniel in
gressus ad Arioch quẽ constituerat rex,
vt pderet sapientes Babylonis, sic ei lo-
quutꝰ est: Sapiẽtes Babylonis, ne pdas:
introduc me in cõspectu Regis, & solu-
25tionẽ regi narrabo.¶Tunc Arioch festi-
nus introduxit Danielẽ ad Regẽ, & di-
xit ei: Inueni hoiem de filiis trãsmigra-
tionis Iudæ, qui solutionẽ regi annun-
26tiet, ¶Rñdit Rex, & dixit Danieli cuius
nomen erat Baltassar, Putásne verè po-
tes mihi indicare somnium qđ vidi, &
27interpretationẽ eius? ¶Et rñdens Daniel
coram rege, ait, Mysterium qđ Rex in-
terrogat, sapiẽtes, magi, & arioli, & aru-
28spices nequeunt indicare regi. ¶Sed est
Deus in cęlo reuelans mysteria, qui in-
dicauit tibi Rex Nabuchodonosor, quę
vẽtura sunt in nouissimis tpibus. Som-
nium tuum & visiones capitis tui in cu
29bili tuo, huiuscemodi sunt: ¶Tu rex
E cogitare cępisti in stratu tuo qđ esset fu
turũ post hęc: & qui reuelat mysteria,
30ostendit tibi q̃ vẽtura sunt. ¶Mihi quo-
que non in sapientia quæ est in me plus
q̃ in cunctis viuentibus, sacramentum
hoc reuelatum est: sed vt interpretatio
regi manifesta fieret, & cogitationes mẽ
31tis tuę scires. ¶Tu rex videbas, & ecce
quasi statua vna grandis: statua illa ma
gna, et statua sublimis stabat cõtra te, &
32intuitus eiꝰ erat terribilis.¶Huius statuę
caput ex auro optimo erat, pectus aũt &
brachia de argento, porrò venter & fœ-
33mora ex ęre: ¶tibiæ aũt ferreæ, pedum
quædam pars erat ferrea, quędam autẽ
34fictilis.¶Videbas ita, donec abscissus est
lapis de mõteᵃ sine manibus: & pcussit
statuã in pedibus eiꝰ ferreis & fictilibꝰ,
35& cõminuit eos.¶Tũc cõtrita sunt pari-
ter ferrũ, testa, ęs, argẽtũ & aurũ, & reda
cta quasi in fauillam æstiuæ areæ, quæ
rapta sunt vento: nullusq; locus inuen
tus est eis: lapis aũt qui percusserat sta-
tuã, factus est mons magnus, & imple-
36uit vniuersam terrã.¶hoc est somnium,
Interpretationem quoq; eius dicemus
37coram te rex, ¶Tu rex regũ es; & Deus
F cęli regnũ & fortitudinem & imperiũ
38& gloriam dedit tibi; ¶& oĩa in quibus
habitant filij hoĩum & bestiæ agri. vo-
lucres quoq; cęli dedit in manu tua, &
sub ditione tua vniuersa constituit. tu
39es ergo caput aureũ.¶Et post te consur-
get regnũ aliud minus te: & regnũ ter-
tium aliud æreum, quod imperabit vni
40uersæ terræ. ¶Et regnum quartũ erit ve-
lut ferrum: qũo ferrum comminuit &
domat oĩa: sic comminuet & conteret
41oĩa hæc: ¶Porrò quia vidisti pedum &
digitorum partem ᵃtesteãᵃ figuli, & par- ᵃtestę 13
tem ferream: regnum diuisum erit, qđ
tñ de plantario ferri orietur, fm quod
42vidisti ferrum mistum testę ex luto.¶Et
digitos pedũ ex parte ferreos & ex par-

te fictiles: ex parte regnum erit solidū,
43 & ex parte contritum. Quod aūt vidi
sti ferrum mistum testæ ex luto, com-
miscebuntur quidem humano semine,
sed non adhærebunt sibi, sicuti ferrum
44 misceri non potest testæ. In diebus aūt
G regnorum illorum suscitabit Deus cæli
regnum quod in æternum non dissipa-
bitur, & regnum eius alteri populo non
tradetur, comminuet autem, & cōsumet
vniuersa regna hæc: & ipsum stabit in
45 æternū. Secūdum quod vidisti, quod
de monte abscissus est lapis sine mani-
bus, & comminuit testam, & ferrum, &
æs, et argentū, et aurum, Deus magnus
ostēdit regi quæ ventura sunt postea. Et
verū est somniū, et fidelis interpretatio
46 ei⁹: Tūc rex Nabuchodonosor cecidit
in faciem suam & Danielem adorauit:
& hostias, & incensum præcepit vt sacri
47 ficarent ei. Loquens ergo Rex, ait Da-
nieli, Verè Deus vester, Deus deorū est,
& Dñs regum, & reuelans mysteria: qm
tu potuisti aperire hoc sacramentum.
48 Tunc rex Danielem in sublime extulit,
& munera multa & magna dedit ei: &
constituit eum principem super oēs
prouincias Babylonis: & præfectum ma
gistratuum super cunctos sapientes Ba-
49 bylonis. Daniel aūt postulauit à rege:
& constituit sup opera prouinciæ Baby
lonis, Sidrach, Misach, & Abdenago:
ipse aūt Daniel erat in foribus regis.

CAP. III.

1 NAbuchodonosor rex fecit statuā au
A reami altitudine cubitorū sexagin-
ta, latitudine cubitorū sex, & statuit eā
in campo Dura prouinciæ Babylonis.
2 Itaq; Nabuchodonosor rex misit ad
congregandos satrapas, magistrat⁹, & iu
dices, duces & tyrāno., & pfectos, oésq;
principes regionum, vt conuenirent ad
dedicationem statuæ quam erexerat Na
3 buchodonosor rex. Tunc congregati
sunt satrapæ, magistratus & iudices, du
ces, & tyranni, & optimates qui erant
in potestatib⁹ constituti, & vniuersi prin
cipes regionum, vt conuenirēt ad dedi-
cationem statuæ quā erexerat Nabucho
donosor Rex. stabant aūt in conspectu
statuæ quam posuerat Nabuchodono-
4 sor rex: & præco clamabat valēter: Vo
bis dicitur populis, tribub⁹, & linguis,
5 In hora qua audieritis sonitum tubæ
& fistulæ & citharæ, sambucæ & psalte-
rij, et symphoniæ, et vniuersi generis
musicorum cadentes adorate statuam
auream quā constituit Nabuchodono-
6 sor rex. Si quis aūt non prostratus ado-
rauerit, eadem hora mittetur in forna-
7 cem ignis ardentis. Post hæc igitur sta
tim vt audierunt oēs populi sonitum
tubæ, fistulæ, & citharæ, sambucæ, & psal
terij, symphoniæ, & oīs generis musico
rum: cadentes oēs populi, tribus & lin-
guæ adorauerunt statuam aureā quam
8 cōstituerat Nabuchodonosor rex. Sta-
timq; in ipso tpe accedentes viri Chal-
9 dæi accusauerunt Iudæos, dixeruntq;
Nabuchodonosor regi, Rex in æternum
10 viue. Tu rex, posuisti decretum, vt om
nis homo qui audierit sonitum tubæ,
fistulæ & citharæ, sambucæ & psalterij,
& symphoniæ, & vniuersi generis mu-
sicorum, prosternat se, & adoret statuā
11 auream: si quis aūt non procidens ado
rauerit, mittatur in fornacem ignis ar-
12 dentis. Sunt ergo viri Iudæi, quos con-
B stituisti sup opera regionis Babyloniæ,
Sidrach, Misach, & Abdenago: viri isti
contempserunt, rex, decretum tuum:
deos tuos non colunt, & statuam aureā
13 quam erexisti non adorant. Tunc Na-
buchodonosor in furore & in ira præce
pit, vt adducerentur Sidrach, Misach, &
Abdenago: qui confestim adducti sunt
14 in conspectu regis. Pronuntiansq; Na
buchodonosor rex ait eis, Verène Si-
drach, Misach, & Abdenago deos meos
non colitis, & statuam aureā quam con
15 stitui non adoratis? Nunc ergo si estis
parati, quacunq; hora audieritis soni-
tum tubæ, fistulæ, citharæ, sambucæ, &
psalterij, & symphoniæ, omnisq; gene-
ris musicorum, prosternite vos, & adora
te statuam quam feci: quod si non ado-
raueritis, eadem hora mittemini in for
nacem ignis ardentis: & quis est Deus q
16 eripiet vos de manu mea? Rñdentes Si-
drach, Misach, & Abdenago, dixerunt
regi Nabuchodonosor: Nō oportet nos
17 de hac re rñdere tibi. Ecce enim Deus
noster quem colim⁹, potest eripere nos
de camino ignis ardentis, & de mani-
18 bus tuis, ô rex, liberare. Quòd si nolue
rit, notum sit tibi rex, quia deos tuos
non colimus: & statuam auream quā
19 erexisti non adoramus. Tunc Na-
buchodonosor repletus est furore: &
aspectus faciei illius immutatus est

super Sidrach, Misach, & Abdenago, &
pcepit vt succenderetur fornax septu-
20 plũ q̃ succẽdi consueuerat. ¶Et viris for
tissimis de exercitu suo iussit vt ligatis
pedibus Sidrach, Misach, & Abdenago
21 mitterẽt eos ĩ fornacẽ ignis ardẽtis, ¶Et
C cõfestim viri illi victi cũ braccis suis, &
tiaris, & calceamẽtis, & vestibꝰ missi sũt
22 in mediũ fornacis ignis ardẽtis. ¶nã ius-
sio regis vrgebat: fornax aũt succẽsa erat
nimis, Porrò viros illos q miserant Si-
drach, Misach, & Abdenago, interfecit
23 flamma ignis. ¶Viri aũt hi tres, id est, Si
drach, Misach, & Abdenago ceciderũt
ĩ medio camino ignis ardẽtis, colligati.
24 ¶Et ambulabant in medio flammæ
laudantes Deum, & benedicẽtes Dño.
25 ¶Stans aũt Azarias orauit sic, aperiẽsq;
26 os suum in medio ignis, ait. ¶Benedictꝰ
es Dñe Deus patrũ nostrorum, & lauda
bile & gloriosum nomẽ tuũ in secula:
27 ¶qa iustus es in oibus quę fecisti nobis,
& vniuersa opera tua vera, & viæ tuæ
28 rectæ, & oĩa iudicia tua vera. ¶Iudicia
enim vera fecisti iuxta oĩa quæ induxi-
sti super nos & super ciuitatẽ sanctã pa-
trum nostrorum Ierl'm: quia in verita-
te & ĩ iudicio induxisti oĩa hæc pp pec
29 cata nostra. ¶Peccauimus enim, & ini-
què egimus recedentes à te: & deliqui-
30 mus in oibus. ¶& pręcepta tua non au-
diuimus, nec obseruauimꝰ, nec fecimꝰ
sicut præceperas nobis vt benè nobis ef
31 set. ¶oĩa ergo quæ induxisti sup nos, &
vniuersa quæ fecisti nobis, vero iudicio
32 fecisti: ¶& tradidisti nos in manibꝰ ini-
micorum nřorum iniquorũ & pessimo
rum, pręuaricatorumq; & regi iniusto
33 & pessimo vltra oẽm terram. ¶Et nunc
non possumus aperire os: cõfusio & op-
probriũ facti sumus seruis tuis, & his q
34 colunt te. ¶Ne quæsumus, tradas nos in
D perpetuum pp nomen tuum, & ne dis-
35 sipes testm̃ tuum, ¶neq; auferas miseri
cordiam tuam à nobis pp Abraham di
lectum tuum, & Isaac seruum tuum, &
36 Israël scm̃ tuum: ¶quibꝰ locutus es, pol
licens quod multiplicares semen eorũ
sicut stellas cęli, & sicut arenã quæ est
37 in litore maris. ¶quia Dñe imminuti
sumus plus quam oẽs gentes, sumusq;
humiles ĩ vniuersa terra hodie pp pcã
38 nřa. ¶Et non est in tpe hoc princeps, &
dux, & propheta, neq; holocaustũ, neq;
sacrificiũ, neq; oblatio, neq; incensum,
39 neq; locus pimitiarũ coram te, ¶vt possi
mus inuenire misericordiã tuã: sed in
animo contrito, & spũ humilitatis su-
40 scipiamur. ¶Sicut in holocausto arietũ
& taurorum, & sicut in millibus agno
rum pinguium: sic fiat sacrificium no-
strũ in conspectu tuo hodie, vt placeat
tibi: qm̃ non est confusio cõfidentibꝰ in
41 te. ¶Et nunc sequimur te in toto corde,
& timemus te, & quęrimus faciem tuã.
42 ¶Ne confundas nos: sed fac nobiscum
iuxta mansuetudinẽ tuam, & sm̃ mul-
43 titudinem misericordię tuæ. ¶Et erue
nos in mirabilibus tuis, & da gloriam
44 noi tuo Dñe: ¶& confundantur oẽs qui
ostendunt seruis tuis mala, cõfundant'
in oi potẽtia: & robur eorum conterat':
45 ¶& sciant quia tu es Dñs Deus solus, &
46 gloriosus sup orbem terrarum. ¶Et non
cessabant q miserant eos ministri regis
succẽdere fornacem, naphtha & stupa
47 & pice & malleolis, ¶& effundebatur
flãma super fornacem cubitis quadra-
48 ginta noué: ¶& erupit, & incendit quos
49 repperit iuxta fornacẽ de Chaldęis. ¶An
E gelus aũt Dñi descendit cũ Azaria & so
ciis eius in fornacem: & excussit flam-
50 mã ignis de fornace, ¶& fecit mediũ for
nacis quasi ventũ roris flantẽ, & non te-
tigit eos oino ignis, neq; contristauit,
51 nec qcq̃ molestiæ intulit. ¶Tunc hi tres
quasi ex vno ore laudabãt & glĩficabãt
& bñdicebant Deũ in fornace, dicẽtes:
52 ¶Benedictus es Dñe Deus patrum no
strorum, & laudabilis, *& superexalta- * & gloriosus.
tus in secula: & benedictum nomẽ glo-
riæ tuæ sanctum, & laudabile, & super-
exaltatum in omnibus seculis.
53 ¶Benedictus es in templo sancto glo-
riæ tuæ, & superlaudabilis & supergla
riosus in secula.
54 ¶Benedictus es in throno regni tui,
& super laudabilis' & superexaltatus' in ' supgloriosus 2.
secula.
55 ¶Benedictus es qui intueris abyssos, Psal. 79. a 2. 98. a. 1
& sedes super cherubim, & laudabilis
& superexaltatus in secula.
56 ¶Benedictus es in firmamẽto cęli, &
laudabilis & gloriosus in secula.
57 ¶Benedicite omnia opera Domini Psal. 144 b. 10.
Domino, laudate & superexaltate eum
in secula.
58 ¶‖Benedicite angeli Domini Domi- ‖Psa. 102 d 20. 148 a. 2.
no, laudate & superexaltate eum in
secula.

Benedicite

59 ‖Benedicite cæli Dño, laudate & superexaltate eum in secula.
60 Benedicite aquæ omnes quæ super cælos sunt Dño, laudate & superexaltate eum in secula.
61 Benedicite oẽs virtutes Dñi Dño, laudate & superexaltate eũ in secula.
62 ‖Benedicite Sol & Luna Dño, laudate & superexaltate eum in secula.
63 Benedicite stellæ cæli Dño, laudate, & superexaltate eum in secula.
64 Benedicite oĩs imber & ros Dño, laudate & superexaltate eum in secula.
65 Benedicite oĩs spiritus Dei Dño, laudate & superexaltate eũ in secula.
66 Benedicite ignis & æstus Dño, laudate & superexaltate eum in secula.
67 Benedicite frigus & æstas Dño, laudate & superexaltate eum in secula.
68 Benedicite rores & pruina Dño, laudate & superexaltate eum in secula.
69 Benedicite gelu & frigus Dño, laudate & superexaltate eum in secula.
70 Benedicite glacies & niues dño: laudate & superexaltate eum in secula.
71 Benedicite noctes & dies Dño, laudate & superexaltate eum in secula.
72 Benedicite lux & tenebrę Dño, laudate & superexaltate eum in secula.
73 Bñdicite fulgura & nubes Dño, laudate & superexaltate eum in secula.
74 Benedicat terra Dñm, laudet & superexaltet eum in secula.
75 Benedicite mõtes & colles Dño, laudate & superexaltate eum in secula.
76 Benedicite vniuersa germinãtia in terra Dño, laudate & superexaltate eũ in secula.
77 Benedicite fontes Dño, laudate & superexaltate eum in secula.
78 Benedicite maria & flumina Dño, laudate & superexaltate eum in secula.
79 Benedicite cete & oĩa quæ mouentur in aquis Dño, laudate & superexaltate eum in secula.
80 Benedicite oẽs volucres cęli dño, laudate & superexaltate eum in secula.
81 Benedicite oẽs bestiæ & pecora dño laudate & superexaltate eum in secula.
82 Benedicite filij hominũ Dño, laudate & superexaltate eum in secula.
83 Benedicat Israël Dñm, laudet & superexaltet eum in secula.
84 Benedicite sacerdotes Dñi Dño, laudate & superexaltate eum in secula.
85 Benedicite serui Dñi Dño, laudate & superexaltate eum in secula.
86 Benedicite spiritus & animæ iustorum Dño, laudate & superexaltate eũ in secula.
87 Benedicite sancti & humiles corde dño, laudate & supexaltate eũ ĩ secula.
88 Benedicite Anania, Azaria, Misael Dño, laudate & superexaltate eũ in secula: quia eruit nos de inferno, & saluos fecit de manu mortis, & liberauit nos de medio ardentis flammæ, & de medio ignis eruit nos.
89 Confitemini Dño qm̃ bonus, qm̃ in seculum misericordia eius.
90 Bñdicite oẽs religiosi Dño Deo deorum, laudate & confitemini ei, quia in omnia secula misericordia eius.

Hucusq; in Hebræo non habetur: & quæ posuimus de Theodotionis editione trãslata sunt.

91 Tunc Nabuchodonosor rex obstu-
G puit, & surrexit properè, & ait optimatibus suis. Nõne tres viros misimus in medium ignis compeditos? Qui rñdentes
92 regi, dixerunt, Verè rex. Rñdit, * & ait, | * rex.
Ecce ego video quatuor viros solutos, & ambulantes in medio ignis, & nihil corruptionis in eis est, & species quarti
93 similis filio Dei. Tunc accessit Nabuchodonosor ad ostiũ fornacis ignis ardẽtis, & ait, Sidrach, Misach, & Abdenago serui dei excelsi, egredimini, & venite. Statimq; egressi sunt Sidrac, Misach,
94 & Abdenago de medio ignis. Et cõgregati satrapę, & magistrat⁹, & iudices, & potẽtes regis, contẽplabant viros illos, qm̃ nihil ptãtis habuisset ignis in corporibus eorũ, & capillus capitis eorum non esset adustus, etiam saraballa eorũ nõ fuissent immutata, & odor ignis nõ
95 transisset per eos. Et erumpens Nabuchodonosor, ait, Benedictus Deus eorũ Sidrach videlicet Misach, & Abdenago q misit angelum suum, & eruit seruos suos, q crediderunt in eum: & verbum regis immutauerunt, & tradiderũt corpora sua ne seruirẽt, & ne adorarẽt oẽm
96 Deum, excepto Deo suo. A me ergo positum est hoc decretũ, vt oĩs ppl's, tribus & lingua quæcunque locuta fuerit blasphemiam contra Deum Sidrach, Misach & Abdenago, dispereat, & domus eius vastetur, neque enim est alius De⁹
97 qui possit ita saluare. Tunc rex, pro-

Psal. 69. d 35. 148. a. 4.
Psal. 148. a 3.
7.
æstus 3 caumx 4.
F

mouit Sidrach, Misach, & Abdenago,
98 in prouincia Babylonis. ¶ NABVCHO-
NOSOR, Rex, omnibus populis, gen-
tibus, & linguis qui habitant in vniuer
99 sa terra, pax vobis multiplicetur. ¶ Signa
& mirabilia fecit apud me Deus excel-
100 sus. Placuit ergo mihi prædicare ¶ si-
gna eius quia magna sunt: & mirabilia
eius, q̃a fortia: & regnum eius regnũ
‖Inf. 4. g. 31. 7. d. 24. sempiternum, ‖& potestas eius in gene-
ratione & generationem.

CAP. IIII.

1 EGo Nabuchodonosor quietus eram
A in domo mea, & florens in palatio
2 meo. ¶ somniũ vidi quod perterruit me:
& cogitationes meæ in stratu meo, & vi
3 siones capitis mei cõturbauerũt me. ¶ Et
per me propositũ est decretũ, vt introdu
cerentur in conspectu meo cuncti sa-
pientes Babylonis, & vt solutioné som
4 nij indicarent mihi. ¶ Tunc ingrediebã-
tur arioli, magi, Chaldæi, & aruspices,
et somniũ narraui in cõspectu eorum:
& solutionem eius non indicauerunt
5 mihi: ¶ donec collega ingressus est in cõ
spectum eo Daniel, cui nomen Baltas-
sar, s̃m nomen Dei mei, qui habet spiri-
tum deorum sanctorum in semetipso:
& somnium coram ipso locutus sum.
6 ¶ Baltassar princeps ariolorum, q̃m ego
scio ꝙ spiritum sanctorum deorum ha
beas in te, & oẽ sacramentum non est
impossibile tibi: visiones somniorum
meorum quas vidi, & solutionem earũ
7 narra. ¶ Visio capitis mei in cubili meo,
B Videbã, & ecce arbor in medio terrę, et
8 altitudo eius nimia. ¶ Magna arbor, et
fortis: et ꝓceritas eius contingens cælũ:
aspectus illius erat vsque ad terminos
9 vniuersæ terrę. ¶ Folia eius pulcherrima
et fructus eius nimius: et esca vniuerso-
rũ in ea: subter eam habitabant anima
lia et bestię, et in ramis eius cõuersaban
tur volucres cæli: et ex ea vescebatur oĩs
10 caro. ¶ Videbã in visione capitis mei su
per stratum meũ, et ecce vigil et sanct⁹
11 de cælo descendit. ¶ Clamauit fortiter,
et sic ait: Succidite arboré, et p̃cidite ra-
mos eius: excutite folia eius, et dispergi
te fructus eius: fugiant bestiæ q̃ subter
12 eam sunt, et volucres de ramis eius. ¶ Ve
runtamen germen radicum ei⁹ in terra
sinite, et alliget̃ vinculo ferreo et ęreo
in herbis quę foris sunt, et rore cæli tin-
gatur, et cum feris pars ei⁹ in herba ter-
13 ræ. ¶ Cor eius ab humano commutetur
C et cor feræ detur ei: et septem tempora
14 mutentur super eũ. ¶ In sententia vigilũ
decretũ est, et sermo sanctorũ, et peti-
tio: donec cognoscant viuentes q̃m do-
minat̃ Excelsus in regno hoĩum, et cui-
cunq; voluerit, dabit illud, et humilli-
15 mũ hoĩem constituet sup̃ eũ. ¶ Hoc som
niũ vidi ego Nabuchodonosor rex: tu
ergo Baltassar interpretationé narra fe-
stinus: q̃a oẽs sapientes regni mei non
queunt solutioné edicere mihi: tu auté
potes, q̃a spiritus deorũ sanctorum in
16 te est. ¶ Tunc Daniel, cuius nomen Bal
tassar, cœpit intra semetipsum tacitus
cogitare quasi vna hora: et cogitationes
eius conturbabant eum. Respõdens au
tem Rex ait, Baltassar, somniũ et inter-
D pretatio eius non conturbent te. Respõ
dit Baltassar, et dixit: Dñe mi, somniũ
his qui te oderunt: et interpretatio eius
17 hostibus tuis sit. ¶ Arborem quã vidisti
sublimem atq; robustam, cuius altitu-
do pertingit ad cælum, et aspectus illi⁹
18 in oém terram: ¶ et rami eius pulcherri-
mi, et fructus eius nimius, et esca oĩum
in ea, subter eam habitantes bestię agri,
et in ramis eius commorãtes aues cęli.
19 ¶ Tu es rex, qui magnificatus es, et inua-
luisti: et magnitudo tua creuit et peruẽ-
nit vsq; ad cælum, et potestas tua in ter
20 minos vniuersæ terræ. ¶ Quòd aũt vidit
rex vigilem, et sanctum descendere de
cælo, et dicere, Succidite arboré, et dissi
pate illam, attamen germen radicum
eius in terra dimittite, et vinciatur fer-
ro et ære in herbis foris, et rore cæli cõ-
spergatur, et cum feris sit pabulum eius
donec septem tempora mutẽtur super
21 eum. ¶ Hæc est interpretatio sententiæ
E Altissimi, quæ peruenit super dñm meũ
22 Regem, ¶ Eijcient te ab hominibus, et
cum bestijs ferisq; erit habitatio tua,
‖et fœnum vt bos comedes, et rore cæli ‖Inf. 5. f. 21.
infunderis: septem quoq; tempora mu-
tabuntur super te, donec scias ꝙ domi-
netur Excelsus super regnum hoĩum,
23 et cuicunq; voluerit det illud. ¶ Quòd
autem præcepit vt relinqueretur germẽ
radicum eius, id est arboris: regnũ tuũ
tibi manebit postquam cognoueris po
24 testatem esse cælestem. ¶ Quam ob rem
rex consilium meũ placeat tibi, ‖et pec ‖Eccl. 3. d. 33.
cata tua eleemosynis redime, et iniqui-
tates tuas misericordijs pauperum: for-

sitan

*hæc.
25 ſitan ignoſcet delictis tuis. ¶Oĩa *vene-
runt ſuper Nabuchodonoſor regem .
26 ¶Poſt finem menſium duodecim, in au
27 la Babylonis deambulabat, ¶ Rñditq;
*ciuitas. rex, et ait, Nónne hæc eſt Babylon *ma-
gna quam ego ędificaui in domũ regni
in robore fortitudinis meę, et in gloria
28 decôris mei ? ¶ Cúq; ſermo adhuc eſſet
F in orę regis, vox de cælo ruit, Tibi dicit
*tuum. Nabuchodonoſor rex, Regnũ *trãſibit à
29 te, ¶et ab hominibus eijcient te , et cum
*&. beſtijs *ferię erit habitatio tua : fœnum
quaſi bos comedes, et ſeptem tpa muta
buntur ſuper te: donec ſcias ꝙ dominet
excelſus in regno hominũ, et cuicunq;
30 voluerit det illud. ¶Eadem hora ſermo
cõpletus eſt ſup Nabuchodonoſor, et ex
hominibus abiectus eſt. et fœnũ vt bos
comedit, et rore cæli corpus eiꝰ infectũ
eſt: donec capilli eius in ſimilitudinem
aquilarũ creſcerent, et vngues eius qua-
31 ſi auium. ¶Igitur poſt finem dierum ego
Nabuchodonoſor oculos meos ad cæ-
lũ leuaui , et ſenſus meus redditus eſt
‖Sup. 3. g. 100 Inf. 7. d. 14.
G mihi: et Altiſſimo benedixi, et viuentẽ
in ſempiternũ laudaui, et glorificaui: ‖
qa poteſtas eius poteſtas ſempiterna et
regnũ eius in generatione et generatio-
32 ne. ¶Et oẽs habitatores terrę apud eũ in
nihilũ reputati ſunt: iuxta volũtatẽ enĩ
ſuã facit tã in virtutibus cæli q̃ in habi
tatoribus terræ : et non eſt qui reſiſtat
33 manui eiꝰ, et dicat ei, Quare feciſti? ¶In
ipſo tpe ſenſus meus reuerſus eſt ad me
et ad honorẽ regni mei, decoremq; per-
uẽni: et figura mea reuerſa eſt ad me: et
optimates mei, et magiſtratus mei requi
ſierũt me, et in regno meo reſtitutꝰ ſũ :
et magnificẽtia ãplior addita eſt mihi .
34 ¶Nũc igit ego Nabuchodonoſor laudo
et magnifico, et glorifico regẽ cęli: quia
oĩa opera eius vera, et vię eiꝰ iudicia, et
gradiẽtes in ſupbia poteſt humiliare.

CAP. V.

1 BAltaſar rex fecit grãde conuiuiũ opti
A maribus ſuis mille : et vnuſquiſq;
2 ſm ſuã bibebat ætatem. ¶ Præcepit ergo
iam temulentus vt afferrent vaſa aurea
et argentea quę aſportauerat Nabucho
donoſor pater eius de tẽplo qđ fuit in
Ierſm: vt biberent in eis rex et optima-
tes eius: vxoreſque eius et concubinæ.
*& argẽtea 1,.
3 ¶Tũc allata ſunt vaſa aurea *quæ aſpor
tauerat de templo quod fuerat in Ieru-
ſalem: et biberũt in eis rex et optimates
4 eiꝰ, vxores et concubinę illius. ¶ Bibebãt
vinũ, et laudabãt deos ſuos aureos et ar
gẽteos, æreos, ferreos, ligneosq; et lapi-
5 deos. ¶In eadẽ hora apparuerũt digiti ,
quaſi manus hoĩs ſcribẽtis cõtra cãdela
brũ in ſuperficie parietis aulæ regię : et
rex aſpiciebat articulos manus ſcriben-
6 tis. ¶Tunc facies regis commutata eſt, et
B cogitationes eius conturbabant eũ: et
compages renum eius ſoluebant, et ge-
7 nua eius ad ſeinuicẽ collidebantur. ¶Ex
clamauit itaq; rex fortiter vt introduce
rẽt magos, Chaldæos, et aruſpices. Et ꝓ-
loquẽs rex ait ſapiẽtibꝰ Babylonis. Qui
cunq; legerit ſcripturã hanc, et interpre
tationẽ eius manifeſtã mihi fecerit, pur
pura veſtietur , et torquẽ aureã habebit
in collo, et tertius in regno meo erit.
8 ¶Tũc ingreſſi oẽs ſapiẽtes regis nõ potue
runt nec ſcripturã legere, nec interpreta
9 tionẽ indicare regi. ¶Vnde rex Balſaſar
C ſatis conturbatus eſt, et vultus illius im
mutatus eſt: ſed et optimates eiꝰ turba
10 bantur. ¶Regina aũt pro re quæ accide
rat regi et optimatibus eius, domũ con
uiuij ingreſſa eſt: et proloquens ait, Rex
in æternũ viue: non te conturbent cogi
tationes tuę, neq; facies tua immutetur.
11 ¶Eſt vir in regno tuo , q ſpiritũ deorum
ſanctorum habet in ſe: et in diebus pr̃is
tui ſciẽtia et ſapientia inuẽtę ſunt in eo,
nam et rex Nabuchodonoſor pater tuus
principem magorum, incãtatorũ, Chal-
dęorum, et aruſpicum cõſtituit eũ, pa-
12 ter inquam tuus ô rex: ¶quia ſpiritꝰ am
plior, et prudentia, intelligentiaq; inter
pretatio ſomniorum, et oſtenſio ſecreto
rum, ac ſolutio ligatorum inuentę ſũt
in eo, hoc eſt in Daniele: cui rex poſuit
nomẽ Baltaſſar. nunc itaq; Daniel, vo-
13 cetur, et interpretationẽ narrabit. ¶ Igit
introductꝰ eſt Daniel corã rege. Ad quẽ
D præfatus rex ait, Tu es Daniel de filijs
captiuitatis Iudę, quẽ adduxit pr̃ meus
14 rex de Iudęa? ¶ Audiui de te qm̃ ſpiritũ
deorum habeas: et ſcientia intelligẽtia-
que ac ſapientia ampliores inuẽtę ſunt
15 in te. ¶Et nũc introgreſſi ſunt in conſpe
ctu meo ſapientes magi , vt ſcripturam
hanc legerent, et interpretationem eius
indicarẽt mihi: et nequiuerunt ſenſum
16 huius ſermonis edicere.* ¶Porrò ego au * mihi.
diui de te ꝙ poſſis obſcura interpretari,
et ligata diſſoluere: ſi ergo vales ſcriptu
ram legere, et interpretationẽ eiꝰ indica

re mihi, purpura vestiēris, & torqué au-
ream circa collū tuū habebis, & tertius
17 in regno meo princeps eris. ¶ Ad quæ
E rńdens Daniel, ait coram rege, Munera
tua sint tibi, & dona domus tuę alteri
da: scripturā autē legam tibi, Rex, & in-
18 terpretationem eius ostendam tibi. ¶ O
Rex, Deus altissimus regnum & magni-
ficentiam, gloriam & honoré dedit Na-
19 buchodonosor patri tuo. ¶ Et pp magni
ficentiam quam dederat ei, vniuersi po-
puli, tribus & linguę tremebant, & me-
tuebant eum, quos volebat, interficie-
bat: & quos volebat, percutiebat: & quos
volebat, exaltabat: & quos volebat, hu
20 miliabat. ¶ Quando autē eleuatum est
cor eius, & spiritus illius obfirmatus est
ad superbiam, depositus est de solio re-
21 gni sui, & gloria eius ablata est: ¶ & à fi-
lijs hominum eiectus est, sed & cor eius
cū bestijs positū est, & cum onagris erat
habitatio eius: ‖ fœnū quoq; vt bos co- ‖ Sup. 4. c. 22.
F medebat, & rore cæli corpus eius infe-
ctum est: donec cognosceret quod pote-
statem haberet Altissimus in regno ho
minum, & quemcunque voluerit susci-
22 tabit super illud. ¶ Tu quoq; filius eius
Balsasar, non humiliasti cor tuū, cū sci-
23 res hæc oīa: ¶ sed aduersum dominato-
rem cæli eleuatus es: & vasa domus ei⁹
allata sunt coram te: & tu, & optima-
tes tui, & vxores tuæ, & concubinæ tuæ
vinū bibistis in eis: deos quoq; argen-
teos, & aureos, & æreos, ferreos, ligneos-
que, & lapideos qui non vidēt neq; au-
diunt, neque sentiunt, laudasti: porrò
Deum qui habet flatū tuum in manu
sua & oēs vias tuas, non glorificasti.
24 ¶ Idcirco ab eo missus est articulus ma-
G nus, qui scripsit hoc quod exaratum est.
25 ¶ Hæc est autē scriptura quæ digesta est:
26 MANE, THECEL, PHARES. ¶ Et
hæc est interpretatio sermonis: MANE,
numerauit Deus regnum tuum, & com-
27 pleuit illud. ¶ THECEL, appensus es
in statera, & inuentus es minus habens.
28 ¶ PHARES, diuisum est regnum tuū
29 & datum est Medis & Persis. ¶ Tunc iu-
bente rege indutus est Daniel purpura,
& circūdata est torques aurea collo ei⁹:
& prædicatum est de eo quod haberet
* suo. 30 potestatem tertius in regno. * ¶ Eadem
nocte interfectus est Balsasar rex Chal-
31 dæus. ¶ Et Darius Medus successit in re-
gnum, annos natus sexagintaduos.

C A P. V I.

1 PLacuit Dario, & constituit super re- Inf. 9. a. 1.
A gnum satrapas centū viginti, vt es-
2 sent in toto regno suo. ¶ Et super eos, prī
cipes tres, ex quibus Daniel vnus erat
vt satrapæ illis redderent rōnem, & rex
3 non sustineret molestiam. ¶ Igit Daniel
superabat oēs principes & satrapas: qa
spiritus Dei amplior erat in illo. Porrò
rex cogitabat constituere eum super oē
4 regnum. ¶ Vnde principes & satrapę quę
rebant occasionem vt *inuenirent Da- *auferrēt Danielē
nieli *ex latere regni: nullamq; causam 3.
& suspitionem reperire potuerunt, eò *regis.
φ fidelis esset, & omnis culpa & suspi-
5 cio non inueniretur in eo. ¶ Dixerunt
B ergo viri illi. Non inueniemus Danieli
huic aliquam occasionem, nisi fortè in
6 lege Dei sui. ¶ Tunc principes & satrapę
surripuerunt regi, & sic locuti sunt ei,
7 Dari rex, in æternum viue: ¶ consiliū in
ierunt oēs principes regni, magistratus
& satrapæ, senatores & iudices, vt decre
tum imperatorium exeat, & edictum,
Vt omnis qui petierit aliquam pętitio-
né à quocunq; Deo & homine, vsq; ad
triginta dies, nisi à te rex, mittat in lacū
8 leonum. ¶ Nunc itaque rex cōfirma sen
tentiam, & scribe decretum: vt nō im-
mutetur quod statutum est à Medis, &
Persis, nec pręuaricari cuiquam liceat.
9 ¶ Porrò rex Darius ꝓposuit edictū, et sta
10 tuit. ¶ Quod cum Daniel cōperisset, id
C est cōstitutā legem, ingressus est domū
suam: & fenestris apertis in cœnaculo
suo, contra Ierlm tribus temporibus in
die flectebat genua sua & adorabat, cō-
fitebaturq; coram Deo suo sicut & an-
11 tè facere consueuerat. ¶ Viri ergo illi cu
riosius inquirentes, inuenerūt Daniélé
orantem, & obsecrantem Deum suum.
12 ¶ Et accedētes locuti sunt regi super edi-
cto, Rex, nūquid non constituisti vt oīs
homo qui rogaret quenquam de dijs &
hominibus vsque ad dies triginta, nisi
te rex, mitteretur in lacum leonum? Ad
quos respondens rex, ait. Verus est ser-
mo iuxta decretū Medorū atq; Persarū,
13 quod præuaricari non liceat. ¶ Tunc re-
D spondentes dixerunt corā rege, Daniel
de filijs captiuitatis Iudæ, non curauit
de lege tua & de edicto quod constitui-
sti: sed tribus temporibus per dié orat
14 obsecratione sua. ¶ Quod vbum cū au-
disset rex, satis contristatus est, & ꝓ Da-

niele

niele posuit cor vt liberaret eú, & vsq;
ad occasum solis laborabat, vt erueret
15 illú. Viri aút illi intelligentes regem,
dixerunt ei: Scito rex, quia lex Medorú
atq; Persarú est, vt oé decretum quod cõ
stituerit rex, non liceat immutari.
16 Tunc rex præcepit, & adduxerunt Da-
E niele, & miserút eum in lacum leonú.
Dixitque rex Danieli, Deus tuus quem
17 colis semper, ipse liberabit te. Allatus-
que est lapis vnus, & positus est super
os laci: quẽ obsignauit rex annulo suo,
& annulo optimatú suorú, ne quid fieret
18 cõtra Daniele. Et abijt rex in domum
suá, & dormiuit incœnatus, cibiq; non
sunt allati corá eo, insuper & somnus re
19 cessit ab eo. Tunc rex primo diluculo
consurgens festinus ad lacú leonú per-
20 rexit: appropinquansq; lacui, Daniele
voce lacrymabili inclamauit, & affatus
est eum, Daniel serue Dei viuentis, Deus
tuus cui tu seruis semper, putásne va-
21 luit te liberare à leonibus? Et Daniel re
gi rñdens ait: Rex in æternum viue,
22 Deus meus misit angelum suú, & cõ- 1.Ma.2. f.60.
F clusit ora leonú, & nõ nocuerunt mihi
qa corá eo iustitia inuéta est in me: sed
23 & corá te rex, delictú nõ feci. Tunc ve-
hementer rex gauisus est super eo. & Da
nielem præcepit educi de lacu: eductus
que est Daniel de lacu, & nulla læsio in
uenta est in eo, quia credidit Deo suo.
24 Iubente autem rege adducti sunt viri
illi qui accusauerunt Daniele, & in la-
cum leonum missi sunt ipsi & filij, &
vxores eorú: & nõ peruenerunt vsq; ad
pauimentum laci, donec arriperent eos
leones, & oía ossa eorú cõminuerunt.
25 Tunc Darius rex scripsit vniuersis po-
pulis, tribubus, & linguis habitantibus
in vniuersa terra, PAX vobis multiplice
26 tur. A me constitutum est decretum,
G vt in vniuerso imperio & regno meo tre
miscát, & paueát Deú Danielis, ipse est
enim Deus viuens & æternus in sæcula:
& regnú eius nõ dissipabitur, & potestas
27 eius vsq; in æternú. Ipse liberator atq;
saluator faciens signa & mirabilia in cæ
lo & in terra: q liberauit Daniele de la manu
28 cu leonú. Porrò Daniel pseuerauit vs Sup. 1. d.21.
que ad regnú Darij, regnúq; Cyri Persæ.

CAP. VII.

1 ANno primo Balsasar regis Babylo-
A nis, Daniel somniú vidit: visio aút
capitis eius in cubili suo: & somniú scri
bens, breui sermone comprehédit, sum
2 matimq; perstringens ait: Videbam
in visione mea nocte, & ecce quatuor
3 venti cæli pugnabát in mari magno. Et
quatuor bestiæ grádes ascédebát de mari
4 diuersæ inter se. Prima quasi leæna, &
alas habebat aquilæ, aspiciebam donec
euulsæ sunt alæ eius, & sublata est de ter-
ra. & sup pedes quasi homo stetit, & cor
5 hominis datú est ei. Et ecce bestia alia
similis vrso in parte stetit, & tres ordi-
nes erát in ore eius, & in détibus eius, &
sic dicebát ei: Surge, comede carnes plu
6 rimas. Post hæc aspiciebá, & ecce alia
B quasi pardus, & alas habebat quasi auis
quatuor sup se: & quatuor capita erant
7 in bestia, & potestas data est ei. Post
hæc aspiciebá in visione noctis, & ecce
bestia quarta terribilis atq; mirabilis,
& fortis nimis: dentes ferreos habebat
magnos, comedés atq; cõminués, & re
liqua pedibus suis cõculcás, dissimilis au
té erat cæteris bestijs quas viderá aň eá,
8 & habebat cornua decé. Cõsiderabam
C cornua, & ecce cornu aliud paruulú or
tú est de medio eorú: & tria de cornibus
primis euulsa sunt a facie eius, & ecce
oculi, quasi oculi hominis erát in cor-
9 nu isto, & os loquens ingentia. Aspicie
bam, donec throni positi sunt, & anti-
quus dierum sedit: vestimentú eius can-
didú quasi nix, & capilli capitis eius qua
si lana múda: thronus eius flámæ ignis:
10 rotæ eius, ignis accésus. Fluuius igneus Apo. 5. c. 11.
rapidusq; egrediebatur à facie eius: millia
milliú ministrabát ei, & decies millies
centena millia assistebant ei: iudicium
11 sedit, & libri aperti sunt. Aspiciebá ꝓ-
D pter vocem sermonum grádium, quos
cornu illud loquebatur: & vidi qm in-
terfecta esset bestia, & perisset corpus
eius, & traditum esset ad comburendú
12 igni: aliarum quoq; bestiarum ablata
esset potestas: & tempora vitæ constituta
essent eis vsque ad tempus & tempus.
13 Aspiciebá ergo in visione noctis, & ec-
ce cum nubibus cæli quasi filius hominis
veniebat, & vsque ad antiquum dierú
peruenit: & in cõspectu eius obtulerút
14 eum. Et dedit ei potestaté, & honoré, & Luc. 1. c. 33.
regnum: & oés ppli, tribus, & linguæ ipsi Mich. 4.
seruient: potestas eius, potestas æterna a.7.
quæ non auferetur, & regnum eius Sup. 3. g.
15 quod non corrumpetur. Horruit spi- 100. 4. g.
ritus meus, ego Daniel territus sum in 31.

his

his, & visiones capitis mei cõturbaue-
16 rũt me. ¶ Accessi ad vnũ de assistentibus
& veritatẽ q̃rebam ab eo de oĩbus his.
E Qui dixit mihi interpretationẽ sermo-
17 num, & docuit me, ¶ Hę quatuor bestiæ
magnę: quatuor sunt regna, q̃ cõsurgẽt
18 de terra. ¶ Suscipient autem regnũ sancti
Dei altissimi: & obtinebũt regnũ vsque
19 in seculũ & seculũ seculorũ. ¶ Post hoc
volui diligẽter discere de bestia quarta
quę erat dissimilis valde ab oĩbus, & ter
ribilis nimis: dentes & vngues eiꝰ fer-
rei: comedebat & comminuebat, & reli
20 qua pedibus suis cõculcabat. ¶ & de cor
F nibꝰ decẽ q̃ habebat in capite: & de alio
qđ ortũ fuerat: añ qđ ceciderãt tria cor-
nua: & de cornu illo qđ habebat ocu-
los, & os loquens grandia, & maius erat
21 cæteris. ¶ Aspiciebã, & ecce cornu illud
faciebat bellum aduersus sanctos, & p̄-
22 ualebat eis: ¶ donec venit antiquus die-
rũ, & iudicium dedit sanctis excelsis, &
tp̄s aduenit, & regnũ obtinuerũt sãcti.
23 ¶ Et sic ait: Bestia quarta, regnũ quartũ
erit in terra, qđ maius erit oĩbus regnis,
& deuorabit vniuersam terram, & con
24 culcabit & cõminuet eam. ¶ Porrò cor-
nua decem ipsius regni, decẽ reges erũt:
& alius consurget post eos, & ipse poten
tior erit prioribus, & tres reges humilia
25 bit. ¶ Et sermones cõtra excelsum loque
G tur, & sanctos Altissimi conteret: & pu-
tabit quod possit mutare tp̄a & leges, &
tradentur in manu eius vsq; ad tp̄s &
26 tp̄a & dimidiũ temporis. ¶ Et iudicium
sedebit, vt auferatur potentia, & conte-
‖ Isa. 9. a. 7. Sup. d. 14 — 27 ratur, & dispereat vsq; in finẽ. ¶ ‖ Regnũ
aũt, & potestas, & magnitudo regni quę
est subter oẽ cælum, detur populo san-
ctorum altissimi: cuius regnum, regnũ
sempiternum est, & omnes reges ser-
28 uient ei & obedient. ¶ Hucusque finis
verbi. Ego Daniel multum cogitatio-
nibus meis conturbabar, & facies mea
mutata est in me, verbum autem in
corde meo conseruaui.

CAP. VIII.

1 ANno tertio regni Balsasar regis, vi-
A sio apparuit mihi. Ego Daniel, post
2 id quod videram in principio. ¶ Vidi in
visione mea, cum essem in Susan castro
qđ est in Ælã * regione: vidi aũt in visio (* ciuitate)
3 ne esse me super portam Vlai. ¶ Et leua-
ui oculos meos, & vidi: & ecce aries vnꝰ
stabat ante paludẽ, habẽs cornua excel-
sa, & vnũ excelsius altero atque succre
4 scens. ¶ Postea vidi arietem cornibus vẽ
tilantẽ * contra Occidentem, & cõtra A- (* contra Orientẽ & 15.)
quilonem, & contra Meridiem: & oẽs
bestiæ non poterant resistere ei, neq; li-
berari de manu eius: fecitq; s̃m volun
5 tatẽ suam, & magnificatus est. ¶ Et ego
B intelligebam: ecce autem hircus capra-
rum veniebat ab Occidẽte sup̄ faciẽ to-
tius terrę, & nõ tangebat terram: porrò
hircus habebat cornu insigne inter o-
6 culos suos. ¶ Et venit vsq; ad arietẽ illũ
cornutũ, quẽ videram stantem ante por
tam, & cucurrit ad eum in impetu forti
7 tudinis suæ. ¶ Cũq; appropinquasset ꝓ-
pe arietem, efferatus est in eum, & per-
cussit arietem: & cõminuit duo cornua
eius, & nõ poterat aries resistere ei: cum
que eum misisset in terram, cõculcauit,
& nemo quibat liberare arietem de ma
8 nu eius. ¶ Hircus aũt caprarum magnus
C factus est nimis: cumq; creuisset, fractũ
est cornu magnũ, & orta sunt quatuor
cornua subter illud per quatuor vẽtos
9 cæli. ¶ De vno autem ex eis egressum est
cornu vnum modicum: & factũ est grã
de contra Meridiem, & contra Orientẽ
10 & contra fortitudinem. ¶ Et magnifica-
tum est vsq; ad fortitudinem cęli: & de
iecit de fortitudine & de stellis, & con-
11 culcauit eas, ¶ Et vsq; ad principẽ fortitu
dinis magnificatũ est: & ab eo tulit iu-
ge sacrificium. & deiecit locũ sanctifica
12 tionis eius. ¶ Robur aũt datũ est * contra (* ei.)
D iuge sacrificium ꝓp peccata, & proster-
netur veritas in terra, & faciet, & pro-
13 sperabitur. ¶ Et audiui vnum de sanctis
loquentem: & dixit vnus sanctus alteri
nescio cui loquenti, Vsquequo visio, &
iuge sacrificium, & peccatum desolatio
nis q̃ facta est: & sanctuariũ, & fortitu-
14 do conculcabitur? ¶ Et dixi ei: Vsq; ad ve-
sperã, & mane, * duo millia trecenti: & (* dies.)
15 mundabitur sanctuariũ. ¶ Factũ est aũt cũ
viderem ego Daniel visionẽ, & quære-
rem intelligentiã: ecce stetit in conspe-
16 ctu meo quasi species viri. ¶ Et audiui vo
E cem viri inter Vlai: & clamauit, & ait:
‖ Gabriel fac intelligere istum visionẽ. (‖ Inf. 9. c. 21.)
17 ¶ Et venit & stetit iuxta vbi ego stabam,
cũq; venisset, pauẽs corrui in faciẽ meã
& ait ad me: Intellige fili hominis, qm̃
18 in tp̄e finis complebitur visio. ¶ Cumq;
loqueretur ad me, collapsus sum ꝓnus
in terram: & tetigit me, & statuit me in

19 gradu meo, dixitq; mihi: Ego ostendā
tibi quæ futura sunt in nouissimo ma-
ledictionis: qm̄ habet tp̄s finem suum.
20 Aries quem vidisti habere cornua, rex
21 Medorum est atq; Persarū. Porrò hir-
F cus caprarū rex Græcorum est: & cornu
grande quod erat inter oculos eius: ipse
22 est rex primus. Quod autē fracto illo
surrexerunt quatuor pro eo: quatuor re
ges de gente eius consurgent, sed nō in
23 fortitudine eius. Et post regnū eorum
cum creuerint iniquitates, cōsurget rex
impudens facie, & intelligens ꝓpositio
24 nes, & roborabitur fortitudo eius, sed
non in viribus suis, & suprà quā credi
potest, vniuersa vastabit, & prosperabit
& faciet. Et interficiet robustos, & popu
25 lum sanctorum. ſm̄ voluntatem suam
& dirigetur dolus in manu eius: & cor
suū magnificabit, & in copia rerū oīum
occidet plurimos: & cōtra principē prī
cipum consurget, & sine manu cōteret.
26 Et visio vesperæ & mane, quæ dicta est,
G vera est: tu ergo visionē signa, quia post
27 multos dies erit. Et ego Daniel langui
& ægrotaui per dies: cumq; surrexissem
faciebam opera regis, & stupebam ad
visionē & non erat qui interpretaretur.

CAP. IX.

1 IN anno primo Darij filij Assueri de
A semine Medorum, q imperauit sup
2 regnum Chaldæorū: Anno vno regni
eius, ego Daniel intellexi in libris nu-
merū annorum de quo factus est sermo
Dn̄i ad Ieremiam ꝓphetam, vt comple
rentur desolationis Ierusalem septuagī
3 ta anni. Et posui faciē meam ad Dn̄m
Deum meum rogare & deprecari in ie
4 iunijs, sacco & cinere. Et oraui Dn̄m
Deum meum, & confessus sum, & dixi:
Obsecro Dn̄e Deus magne & terribilis,
custodiens pactum & misericordiā di-
ligentibus te & custodientibus mādā-
5 ta tua. Peccauimus, iniquitatem feci
mus, impiè egimus, & recessimus: & de
clinauimus à mandatis tuis ac iudicijs:
6 Non obediuimus seruis tuis prophetis
B qui locuti sunt in nomine tuo regibus
nostris, principibus nostris, patribus no
7 stris, oīq; populo terræ. Tibi Dn̄e iusti-
tia: nobis aūt confusio faciei, sicut est
hodie viro Iuda, & habitatoribus Ieru-
salem & omni Israël, his qui propè sūt,
& his qui procul in vniuersis terris ad
quas eiecisti eos ꝑp iniquitates eorū, in
8 quibus peccauerūt in te Dn̄e, nobis cō
fusio faciei, regibus nostris, principibus
nostris, & patribus nostris qui peccaue-
9 runt. Tibi aūt Dn̄o Deo nr̄o misericor
10 dia & ꝓpitiatio, qa recessimus à te, &
nō audiuimus vocē Dn̄i Dei nr̄i vt am-
bularemus in lege eius quā posuit no-
11 bis per seruos suos prophetas. Et oīs Is
C raël præuaricati sunt legem tuā, & de-
clinauerunt ne audirent vocem tuam:
& stillauit super nos maledictio & de-
testatio quæ scripta est in libro Moysi
12 serui Dei, qa peccauimus ei. Et statuit
sermones suos quos loquutus est super
nos & sup principes nr̄os q iudicauerūt
nos, vt superinduceret in nos magnū ma-
lum quale nunquam fuit sub oī cælo,
13 ſm̄ qd̄ factū est in Ierl̄m. Sicut scriptū
est in lege Moysi, oē malū hoc venit su-
per nos: & non rogauimus faciē tuam
Dn̄e Deus noster, vt reuerteremur ab
iniquitatibus nostris, & cogitaremus ve
14 ritatem tuam. Et vigilauit Dn̄s super
D malitiam, & adduxit eam super nos:
iustus Dn̄s Deus noster in omnibus ope
ribus suis quæ fecit: non enim audiui-
15 mus vocem eius. Et nunc Dn̄e Deus
noster qui eduxisti populum tuū de
Terra Ægypti in manu forti, & fecisti ti
bi nomen ſm̄ diem hanc, peccauimus,
16 iniquitatē fecimus. Dn̄e in oēm iusti-
tiam tuam auertatur obsecro ira tua, &
furor tuus à ciuitate tua Ierl̄m, & à mō-
te sancto tuo. Propter peccata enim no-
stra, & iniquitates patrum nostrorum,
Ierusalem, & populus tuus in oppro-
brium sunt omnibus per circuitum no
17 strum. Nunc ergo exaudi Deus noster
E orationem serui tui, & preces eius: &
ostende faciem tuam super sanctuariū
tuum quod desertum est propter teme-
18 tipsum. Inclina Deus meus aurem
tuam, & audi: aperi oculos tuos, & vi-
de desolationem nostram, & ciuita-
tem super quam inuocatum est nomē
tuum, neque enim in iustificationibus
nostris prosternimus preces ante faciē
tuam, sed in miserationibus tuis mul-
19 tis. Exaudi Dn̄e, placare Dn̄e: attende
& fac, ne moreris propter temetipsum
Deus meus: quia nomen tuum inuoca-
tum est super ciuitatem & super popu-
20 lum tuum. Cumq; adhuc loquerer, &
orarem, & cōfiterer peccata mea, & pec
cata populi mei Israël, & prosternerem

Margin notes: Sup. 6. a. 1. & 29. c. — Iere. 25. c. 11. — 4. — 2. Esd. 1. b. 5. — Bar. 1. d. 17. — Deu. 27 c. 14. — Bar. 2. b. 11. — Exo 15. b. 14.

preces meas in conspectu Dei mei, pro
21 monte sancto Dei mei, ¶ Adhuc me lo-
F quête in oratione, ecce vir Gabriel ‖quê
videram in visione à principio, citò vo-
lans tetigit me in tpe sacrificij vesperti-
22 ni. ¶ Et docuit me, & locutus est mihi,
dixitq; Daniel nunc egressus sum vt do
23 cerem te, & intelligeres. ¶ Ab exordio p̄-
cum tuarũ egressus est sermo: ego auté
veni vt indicaré tibi, quia vir desiderio-
rum es: tu auté animaduerte sermoné,
24 & intellige visionem. ¶ ‖Septuagita heb
domades abbreuiatę sunt super populũ
tuum, & super vrbem sanctam tuam, vt
consummetur prę̨uaricatio, & finem ac
cipiat peccatum, & deleatur iniquitas,
& adducatur iustitia sempiterna, & im
pleatur visio & ᵒprophetiaᵒ: & vngatur
25 Sanctus sanctorum. ¶ Scito ergo & ani-
maduerte: ab exitu sermonis vt iterum
ædificetur Ierusalem, vsq; ad Christum
G ducem, hebdomades septem & hebdo-
mades sexaginta duæ erunt: & rursum
ædificabit̃ platéa, & muri in angustia
26 tporum. ¶ Et post hebdomades sexagin
ta duas occidet̃ Christus, & nõ erit eius
populus qui eum negaturus est. Et ciui-
tatem & sanctuariũ dissipabit ppl̃s cum
duce vẽturo: & finis eiᵘ vastitas, & post
27 finem belli statuta desolatio. ¶ Cõfirma
uit aũt pactũ multis hebdomada vna:
& in dimidio hebdomadis deficiet ho-
stia & sacrificiũ: ‖ & erit itẽplo abomi-
natio desolationis: & vsq; ad cõsumma
tionem & finé perseuerabit desolatio.

C A P. X.

1 ANno tertio *Cyri regis Persarũ, ver-
A bum reuelatum est Danieli cogno
mento Baltassar, & ṽbum verũ, & forti
tudo magna: intellexitq; sermonem, in
2 telligentia enim est opus in visione. ¶ In
diebus illis ego Daniel lugebã triũ heb
3 domadarum diebus, ¶ panem deſidera
bilé non comedi, & caro & vinum non
introierunt in os meum, sed neque vn-
guento vnctus sum: donec cõplerentur
4 trium hebdomadarum dies. ¶ Die auté
vicesima & quarta mensis primi erã iu
5 xta fluuiũ magnũ, q̃ est Tigris. ¶ Et leua
ui oculos meos, & vidi: & ecce vir vnus
vestitus lineis, & renes eius accicti auro
6 obrizo: ¶ & corpus eius quasi chrysoli-
thus, & facies eius velut species fulguris
& oculi eius vt lampas ardẽs: & brachia
B eius, & quæ deorsum sunt vsq; ad pe-
des, quasi species æris cãdẽtis: & vox ser
7 monũ eius vt vox multitudinis. ¶ Vidi
aũt ego Daniel solus visioné: porrò viri
qui erant mecum non viderũt, sed ter-
ror nimius irruit super eos, & fugerunt
8 in absconditum. ¶ Ego auté relictus so-
lus vidi visioné grandem hanc: & non
remansit in me fortitudo, sed & species
mea immutata est in me, & emarcui,
9 nec habui quicquam viriũ. ¶ Et audiui
vocé sermonũ eius: & audiens iacebam
consternatus super faciem meã, & vul-
10 tus meus hærebat terrę. ¶ Et ecce manus
tetigit me, & erexit me sup̃ genua mea,
11 & super articulos manuum mearũ. ¶ Et
dixit ad me, Daniel vir desideriorũ in-
tellige verba quę ego loquor ad te, & sta
in gradu tuo: nũc enim sum missus ad
te. Cũq; dixisset mihi sermoné istũ, steti
12 tremens. ¶ Et ait ad me: Noli metuere
C Daniel: quia ex die primo quo posuisti
cor tuũ ad intelligendũ, vt te affligeres
in conspectu Dei tui: exaudita sunt ver
ba tua, & ego veni p̃pter sermones tuos.
13 ¶ Princeps aũt regni Persarũ restitit mi-
hi viginti & vno diebus: & ecce Michael
vnᵘ de principibus primis venit in adiu
toriũ meũ, & ego remansi ibi iuxta regé
14 Persarum. ¶ Veni aũt vt docerem te quę
ventura sunt pp̃lo tuo in nouissimis die
15 bus: qm̃ adhuc visio in dies. ¶ Cumque
loqueretur mihi huiuscemodi ṽbis, de
ieci vultum meum ad terram, & tacui.
16 ¶ Et ecce quasi similitudo filij hominis
tetigit labia mea: & aperiens os meũ lo
D quutus sum, & dixi ad eum qui stabat
contra me: Dñe mi, in visione tua disso
lutæ sunt compages meę, & nihil in me
17 remansit virium. ¶ Et quomodo poterit
seruus Domini mei loqui cum Dño
meo? nihil in me remansit virium, sed
18 & halitus meus intercludit̃. ¶ Rursum
ergo tetigit me quasi visio hominis: &
19 confortauit me, ¶ Et dixit: Noli timere
vir desideriorum, pax tibi cõfortare, &
esto robustus. Cumq; loqueretur mecũ
conualui, & dixi: Loquere Dñe mi, quia
20 confortasti me. ¶ Et ait: Nunquid scis
quare venerim ad te? & nunc reuertar,
vt prę̨lier aduersum principem Persarũ
cum ergo egrederer, apparuit princeps
21 Grę̨corum veniens. ¶ Verumtñ annũtia-
bo tibi qđ expressum est in scriptura ve
ritatis: & nemo est adiutor meus in oĩ-
bus his, nisi Michael princeps vester.

Isa. c.16. 1.Mac. c.12.

CAP. XI.

1. EGo aũt ab anno primo Darij Medi
A stabam vt confortaretur & roboraretur.
2. tur. Et nunc veritaté annuntiabo tibi.
Ecce adhuc tres reges stabũt in Perside,
& quartus ditabit opibus nimis super
oẽs: & cũ inualuerit diuitiis suis, conci-
3 tabit oẽs aduersum regnũ Grecię. Sur-
get verò rex fortis, & dñabitur potestate
4 multa: & faciet quod placuerit ei. Et cùm
steterit, conteretur regnum eius, & di-
uidetur in quatuor ventos cęli: sed non
in posteros eius, neq; sm potentiam il-
lius qua dñatus est, lacerabitur enim
regnum eius etiam in externos, exceptis
5 his. Et confortabitur rex Austri, & de
principibus eius prçualebit super eũ, et
dñabitur ditione: multa enim dñatio
6 eius. Et post finem annorũ fęderabun
tur: filiaq; regis Austri veniet ad regem
Aquilonis facere amicitiam, & non ob
tinebit fortitudinem brachij, nec stabit
semen eius, & tradetur ipsa, & qui addu
xerunt eam, adolescentes eius & q con
7 fortabant eam in tpibus. Et stabit de
germine radicum eius plantatio: & ve-
niet cum exercitu. & ingrediet prouin-
B ciam regis Aquilonis: & abutetur eis, &
8 obtinebit. Insuper & deos eorũ, & scul
ptilia, vasa quoq; pretiosa argenti & au
ri, captiua ducet in Ægyptũ: ipse prçua
9 lebit aduersus regem Aquilonis. Et in-
trabit in regnũ Rex austri, & reuertetur
10 ad terram suam. Filij aũt eius prouoca
buntur, & congregabunt multitudiné
exercituũ plurimorum: & veniet prope
rans & inundans: & reuertetur & conci
tabitur, & congredietur cũ robore ei9.
11 Et prouocat9 rex Austri egredietur, &
pugnabit aduersus regem Aquilonis,
& prçparabit multitudinem nimiã, &
12 dabit multitudo in manus eius. Et ca
piet multitudinem, & exaltabitur cor
eius, & deiiciet multa millia. sed non
13 prçualebit. Conuertet enim rex Aqui-
C lonis, & prçparabit multitudinem mul
to maioréq prius: & in fine tporum an
norumq; veniet properãs cum exercitu
14 magno & opibus nimiis. Et in tpibus
illis multi consurgent aduersus regem
Austri: filij quoq; præuaricatorum po-
puli tui extollentur vt impleant visio-
15 nem, & corruent. Et veniet rex Aquilo
nis, et comportabit aggerem, et capiet
vrbes munitissimas: et brachia Austri
non sustinebunt, et consurgét electi ei9
16 ad resistendũ, et non erit fortitudo. Et
faciet veniens super eum iuxta placitũ
suum, et non erit qui stet cõtra faciem
ei9: et stabit in terra inclyta, et cõsume-
17 tur in manu eius. Et ponet faciem suã
vt veniat ad tenendũ vniuersum regnũ
eius, et recta faciet cum eo: et filiam fœ
minarũ dabit ei, vt euertat illud: et nõ
18 stabit, nec illius erit. Et conuertet faciẽ
suã ad insulas, et capiet multas: et cessa
re faciet principem opprobrij sui, et op-
19 probrium eius conuertetur in eum. Et
D conuertet faciem suã ad imperium ter-
ræ suę, et impinget, et corruet, et nõ in-
20 uenietur. Et stabit in loco eius vilissi-
mus, et indignus decore regio: et in pau
cis diebus conteretur, nõ in furore nec
21 in prçlio. Et stabit in loco eius despe-
ctus, et nõ tribuetur ei honor regius: &
veniet clàm, et obtinebit regnũ in frau
22 dulẽtia. Et brachia pugnãtis expugna-
buntur à facie eius, et conterentur insu
23 per et dux fœderis. Et post amicitias.
cum eo faciet dolũ et ascendet, et supe
24 rabit in modico populo. Et abundan-
tes et huberes vrbes ingrediet: et faciet
quę non fecerunt patres eius, et patres
patrũ eius: rapinas et prædã et diuitias
eorũ dissipabit, et contra firmissimas co
gitationes inibit: et hoc vsq; ad tẽpus.
25 Et cõcitabitur fortitudo eius et cor ei9
aduersum regem Austri in exercitu ma
gno, et rex Austri prouocabitur ad bel
lum multis auxiliis et fortibus nimis.
et non stabunt, qa inibunt aduersus eũ
26 consilia. Et comedẽtes panem cum eo
E conterent illum, exercitusq; eius oppri-
27 met: et cadẽt interfecti plurimi. Duo-
rum quoq; regũ cor erit vt malefaciãt,
& ad mensam vnam mendaciũ loquẽ-
tur & non proficient: quia adhuc finis
28 in aliud tempus. Et reuertetur in ter-
ram suam cum opibus multis: & cor
eius aduersum testm̃ scm̃ & faciet, & re
29 uertetur in terram suam. Statuto tpe
reuertetur, & veniet ad Austrum, & nõ
30 erit priori simile nouissimũ. Et veniẽt
super eum trieres, & Romani, & percu-
tietur, & reuertetur & indignabitur con
tra testm̃ sanctuarij, & faciet, re uerte-
turq;, & cogitabit aduersum eos qui de
31 reliquerunt testm̃ sanctuarij. Et bra-
chia ex eo stabunt, & polluent sanctua-
rium fortitudinis, & auferent iuge sa-

Isa. 19. c. 16. 1. Mac. 1. b. 12.

crificium : et dabunt abominationẽ in
32 in desolationem. ¶Et impij in testm̃ si-
mulabunt fraudulẽter: pp̃s aũt sciens
33 Deum suum obtinebit et faciet. ¶Et do
F cti in pp̃lo docebunt plurimos: et ruent
in gladio et in flamma et in captiuita-
34 te, et in rapina dierum. ¶Cùmq; corrue
rint, subleuabuntur auxilio paruulo:
et applicabuntur eis plurimi fraudulẽ
35 ter. ¶Et de eruditis ruent, vt conflẽtur:
& eligan̄t et dealbẽtur vsq; ad tempus
pręfinitum : quia adhuc aliud tempus
36 erit. ¶Et facient iuxta voluntatem suã
rex, et eleuabitur et magnificabitur ad
uersus oẽm Deũ, et aduersus Deũ deo-
rum loquetur magnifica, et dirigetur,
donec compleatur iracundia, perpetra-
37 ta quippe est definitio. ¶Et Deum patrũ
suorum non reputabit: et erit in concu-
piscentiis fœminarum, nec quenq̃ deo
rum curabit, q̃a aduersum vniuersa cõ-
38 surget. ¶Deum aũt Maozim in loco suo
venerabitur: et Deum quem ignoraue-
runt patres eius colet auro, et argento,
39 et lapide pretioso, rebusq; pretiosis. ¶Et
G faciet vt muniat Maozim cũ Deo alie-
no quẽ *cognouit, et multiplicabit glo- * non
riam, et dabit eis potestatem in multis,
40 et terram diuidet gratuito. ¶Et in tpe
pręfinitũ pręliabitur aduersus eum rex
Austri, et quasi tempestas veniet contra
illum rex Aquilonis in curribus et in
equitibus et in classe magna: et ingre-
dietur terras, et conteret et pertransiet.
41 ¶Et introibit in terrã gloriosam, et mul
ti corruent : hæ aũt solæ saluabuntur
de manu eius, Edom, et Moab, et prin-
42 cipium filiorum Ammon. ¶Et mittet
manum suam in terras: et Terra Ægy-
43 pti non effugiet. ¶Et dñabitur thesauro
rum auri, et argenti, et in omnibus pre-
tiosis Ægypti: per Libiam quoq; et Æ-
44 thiopiam transibit. ¶Et fama turbabit
eum ab Oriente et ab Aquilone: et ve-
niet in multitudine magna vt conterat
45 et interficiat plurimos. ¶Et figet taber-
naculũ suũ Apadno inter duo maria,
super montem inclytum et sanctum:
et veniet vsq; ad summitatem eius, et
nemo auxiliabitur ei.

CAP. XII.

1 A IN tpe aũt illo cõsurget Michael prin
ceps magnus, qui stat pro filiis popu-
li tui: et veniet tempus quale non fuit
ab eo ex quo gentes esse cęperunt vsq;
ad tempus illud. Et in tpe illo saluabitur
pp̃s tuus, oĩs qui inuentus fuerit scriptus
2 in libro. ¶Et multi de his qui dormiũt
in terrę puluere, euigilabũt: alij in vi- Mat. 25. d. 46.
tam æternam, & alij in opprobrium vt
3 videant semper ¶Qui aũt docti fuerint, Sa 3. b 7. Mat. 13. f. 43.
fulgebunt quasi splendor firmamenti:
& qui ad iustitiam erudiunt multos,
quasi stellæ in perpetuas æternitates.
4 ¶Tu aũt Daniel claude sermones, & si-
B gna librum vsq; ad tempus statutum:
plurimi pertransibũt, & multiplex erit
5 sciẽtia. ¶Et vidi ego Daniel, & ecce qua-
si duo alij stabãt: vnus hinc super ripã
fluminis, & alius inde ex altera ripa flu
6 minis. ¶*Et dixi *viro qui erat indutus li *dixit 9.
neis, qui stabat super aquas fluminis,
7 Vsquequo finis horũ mirabilium? ¶Et
audiui virum qui indutus erat lineis,
qui stabat super aquas fluminis, cũ ele Apo. 10 b 5.
C uasset dexteram & sinistram suã in cę-
lum, & iurasset per viuẽtem in ęternũ,
quia in tempus & tpa, & dimidium tẽ-
poris. Et cũ completa fuerit dispersio
manus populi sancti, complebuntur
8 vniuersa hæc. ¶Et ego audiui & non in
tellexi. Et dixi, Dñe mi, quid erit post
9 hęc? ¶Et ait: Vade Daniel: quia clausi
sunt, signatiq; sermones vsq; ad præfi-
10 nitũ tempus. ¶Eligentur & dealbabun-
D tur, & quasi ignis probabuntur multi:
& impiè agent impij, neq; intelligent
omnes impij, porrò docti intelligent.
11 ¶Et à tpe cũm ablatum fuerit iuge sa-
crificium, & posita fuerit abominatio
in desolationem: dies mille, ducenti no
12 nagina. ¶Beatus qui expectat & per-
uenit vsq; ad dies mille trecentos tri-
13 ginta quinq;. ¶Tu autem Daniel vade
ad præfinitum: & requiesces, & stabis
in sorte tua in finem dierum.

CAP. XIII.

1 A ET erat vir habitans in Babylone, &
nomen eius Ioacim: ¶& accepit vxo-
2 rem nõe Susannam filiam Helcię, pul
3 chrã nimis, & timentẽ Deum, ¶parentes enim illius quũ essent iusti, erudie-
runt filiam suam sm̃ Legem Moysi.
4 ¶Erat aũt Ioacim diues valde, & erat ei
pomarium vicinum domui suæ: & ad
ipsum confluebãt Iudæi, eò q̃ esset ho-
5 norabilior omniũ. ¶Et constituti sunt
duo senes iudices in illo anno, de quibus
loquutus est Dñs, Quia egressa est ini-
quitas de Babylone à senioribus iudi-

tibus qui videbantur regere populum.
6 Isti frequentabant domum Ioacim, &
veniebant ad eos oẽs qui habebant iu-
7 dicia. Cùm aũt ppl's reuertisset per me
ridiem, ingrediebat͂ Susanna, & deam-
8 bulabat i pomario viri sui. Et videbãt
eam senes quotidie ingredientem &
deambulantem: & exarserũt in concu-
9 piscentiam eius, & euerterunt sensum
suum, & declinauerunt oculos suos vt
non viderent cælum, neq; recordaren-
10 tur iudiciorum iustorum. Erant ergo
B ambo vulnerati amore eius, nec indica
11 uerunt sibi vicissim dolorẽ suum: eru-
bescebant enim indicare sibi concupi-
scentiam suam, volentes concumbere
12 cum ea, Et obseruabant quotidie solli
citius videre eam. Dixitq; alter ad alte
13 rum. Eamus domum, quia hora pran-
14 dij est. Et egressi recesserunt à se. Cũq;
reuertissent, venerunt in vnum: & sci-
scitãtes abinuicẽ causam, confessi sunt
concupiscentiam suam: & tunc in cõi
statuerunt tempus, qñ eam possent in-
15 uenire solam. Factum est aũt, cùm ob-
seruarent diem aptum, ingressa est ali-
quando sicut heri & nudiustertius, cũ
duabus solis puellis, voluitq; lauari in
16 pomario, æstus quippe erat: & nõ erat
ibi quisquam præter duos senes abscon
17 ditos & contemplãtes eam. Dixit ergo
puellis, Afferte mihi oleum & smigma
ta, & ostia pomarij claudite, vt lauer.
18 Et fecerunt sicut pceperat: clauserũtq;
ostia pomarij, & egressæ sunt per posti-
cum, vt afferrent quæ iusserat, nescie-
19 bantq; senes intus esse abscõditos. Cũ
C aũt egressæ essent puellæ, surrexerunt
duo senes, & accurrerunt ad eam, & di
20 xerũt. Ecce ostia pomarij clausa sunt,
& nemo nos videt, & nos in concupi-
scentia tui sumus: quamobrem assentı-
21 re nobis, & commiscere nobiscum. q
si nolueris, dicem⁹ cõtra te testimoniũ,
q fuerit tecum iuuenis, & ob hanc cau
22 sam emiseris puellas à te. Ingemuit
Susanna, & ait: Angustię sunt mihi vn
diq; si enim hoc egero, mors mihi est:
si aũt non egero, non effugiam manus
23 vestras. Sed melius est mihi absq; ope
re incidere in manus vestras, q̃ peccare
24 in conspectu Dñi. Et exclamauit voce
magna Susanna: exclamauerunt autẽ
25 & senes aduersus eã. Et cucurrit vnius
26 ad ostia pomarij, & aperuit. Cùm ergo
audissent clamorem famuli domus in
pomario, irruerunt per posticum, vt vi
27 derent quidnam esset. Postq̃ aũt senes
locuti sunt, erubuerunt serui vehemen
ter: quia nunquam dictus fuerat sermo
huiuscemodi de Susanna. Et facta est
28 dies crastina. Cùmq́ venisset populus
D ad Ioacim virum eius, venerunt & duo
presbyteri pleni iniqua cogitatione ad-
uersus Susannam, vt interficerẽt eam.
29 Et dixerunt coram populo, Mittite
ad Susannam filiam Helciæ vxorem
30 Ioacim. Et statim miserunt. Et venit
cum parentibus, & filiis, & vniuersis
31 cognatis suis. Porrò Susanna erat del i-
32 cata nimis, & pulchra specie. At iniq
illi iusserunt vt discooperiretur (erat
enim cooperta) vt vel sic satiarentur de
33 core eius. Flebant igitur sui, & omnes
34 qui nouerant eam. Consurgentes aũt
duo presbyteri in medio populi, posue
35 runt manus suas sup caput eius. Quę
flens suspexit ad cęlum, erat enim cor
36 eius fiduciam habens in Dño, Et dixe
runt presbyteri, Cùm deambularemus
in pomario soli, ingressa est hęc cũ dua
bus puellis, & clausit ostia pomarij, &
37 dimisit à se puellas. Venitq; ad eam
adolescens qui erat absconditus, & con
38 cubuit cum ea: Porrò nos cùm essẽ-
mus in angulo pomarij, videntes iniqui
tatẽ, cucurrimus ad eos, & vidimus eos
39 pariter commisceri. Et illum quidem
E non quiuimus comprehẽdere, quia for-
tior nobis erat, & aperto ostio exiliuit:
40 Hanc autem cùm apprehendissemus,
interrogauimus quisnam esset adole-
scens, & noluit indicare nobis, huius
41 rei testes sumus. Credidit eis multitu-
do quasi senibus & iudicib⁹ ppl'i, & cõ-
42 dẽnauerunt eam ad mortem. Excla-
mauit autẽ vocẽ magna Susanna, & di
xit: Deus æternę, qui absconditorum es
cognitor, q nosti omnia antequã fiant,
43 Tu scis qm falsum testimoniũ tulerũt
contra me: & ecce morior, quũ nihil ho-
rum fecerim quæ isti malitiosè compo
44 suerũt aduersum me. Exaudiuit au
45 tẽ Dñs vocem eius. Cumq; duceretur
ad mõte, suscitauit Dñs spũm sanctum
pueri iunioris, cuius nomen Daniel:
46 Et exclamauit voce magna: Mundus
47 ego sum à sanguine huius. Et con-
uersus omnis populus ad eum dixit:
Quis est iste sermo, quẽ tu loquutus es?

48 ¶Qui cũ staret in medio eorũ, ait: Sic fa-
tui filij Israël, nõ iudicantes, neq; quod
verum est cognoscentes, condemnastis
49 filiam Israël? ¶Reuertimini ad iudiciũ,
F quia falsum testimonium locuti sunt
50 aduersus eam. Reuersus est ergo pp̃ls cũ
festinatione, & dixerunt ei senes, Veni,
& sede in medio nr̃m, & indica nobis:
quia tibi Deus dedit honoré senectutis.
51 ¶Et dixit ad eos Daniel: Separate illos ab
52 inuicé procul, & diiudicabo eos. ¶Cùm
ergo diuisi essent alter ab altero, voca-
uit vnum de eis, & dixit ad eum: inue-
terate dierum malorum, nunc venerũt
53 peccata tua q̃ operabaris prius: iudicans
iudicia iniusta, innocens opprimens, &
dimittens noxios, ‖dicente Dño, Inno-
54 centem & iustum nõ interficies. ¶Nũc
ergo si vidisti eam, dic sub qua arbore
videris eos colloquentes sibi. Qui ait:
55 sub schino. ¶Dixit aũt Daniel, Rectè mé
titus es in caput tuum: Ecce enim ange
lus Dei accepta sententia ab eo, scindet
56 te medium. ¶Et amoto eo iussit venire
alium, & dixit ei: Semé Chanáan, & nõ
Iuda, species decepit te, & cõcupiscẽtia
57 subuertit cor tuũ: ¶sic faciebatis filiab⁹
Israël, & illæ timétes loquebant̃ vobis:
sed non filia Iuda sustinuit iniquitaté
58 vestram. ¶Nunc ergo dic mihi sub qua
arbore cõprehenderis eos loquẽtes sibi.
59 Qui ait: Sub prino. ¶Dixit aũt ei Daniel:
G Rectè mentitus es & tu in caput tuum:
manet enim angel⁹ Dñi gladiũ habẽs,
60 vt secet te mediũ, & interficiat vos. ¶Ex-
clamauit itaq; oĩs cętus voce magna, &
benedixerunt Deum qui saluat speran-
61 tes in se. ¶Et consurrexerunt aduersus
duos p̃sbyteros (cõuicerat enim eos Da-
niel ex ore suo falsum dixisse testimo-
niũ) feceruntq; ęis sicut malè egerãt ad
62 uersus proximũ, ¶vt facerẽt ‖ s̃m legem
Moysi: & interfecerũt eos, & saluat⁹ est
63 sanguis innoxius in die illa. ¶Helcias
aũt & vxor eius laudauerũt Deum pro
filia sua Susanna cum Ioacim marito
eius, & cognatis oĩbus: quia non esset
64 inuenta in ea res turpis. ¶Daniel aũt fa
ctus est magnus in conspectu populi à
65 die illa, & deinceps. ¶Et rex Astyages ap
positus est ad patres suos, & suscepit Cy
rus Perses regnum eius.

CAP. XIIII.

1 ERat auté Daniel conuiua regis, &
A honoratus super oés amicos eius.
2 ¶Erat quoq; idôlum apud Babylonios
noíe Bel: & impendebantur in eo per
dies singulos, similæ artabę duodecim,
& oues quadraginta, viniq; amphoræ
3 sex. ¶Rex quoq; colebat eũ, & ibat per
singulos dies adorare eũ, porrò Daniel
adorabat Deũ suũ. Dixitq; ei rex. Qua-
4 re non adoras Bel? ¶Qui rñdens, ait ei:
Quia non colo idôla manufacta, sed vi
uentem Deum qui creauit cęlum & ter
5 ram, & habet potestatem oĩs carnis. ¶Et
dixit rex ad eum: Non videtur tibi esse
Bel viuens Deus? An non vides quanta
6 comedat & bibat quotidie? ¶Et ait Da-
niel arridẽs, Ne erres rex. iste est enim
B intrinsecus luteus, & forinsecus æreus,
7 neq; comêdit aliqñ. ¶Et iratus rex voca-
uit sacerdotes eius, & ait eis: Nisi dixeri
tis mihi, quis est qui comedat impensas
8 has, moriemini. ¶Si aũt ostenderitis qñ
Bel comedat hęc, morietur Daniel, quia
blasphemauit in Bel. Et dixit Daniel re
9 gi, Fiat iuxta verbum tuum. ¶Erant aũt
sacerdotes Bel septuaginta, exceptis vxo
ribus & paruulis & filiis. Et venit rex
10 cum Daniele in templum Belis. ¶Et di-
xerunt sacerdotes Belis, Ecce nos egre-
dimur foras: & tu rex pone escas, & vi-
num misce: & claude ostium, & signa
11 annulo tuo: ¶& cũ ingressus fueris ma-
C nè, nisi iueneris oĩa comesta à Bel mor-
te moriemur, vel Daniel qui mentitus
12 est aduersum nos. ¶*Contẽnebant̃ aũt, *Confidebant
quia fecerant sub mensa absconditum
introitum, & per illum ingrediebantur
13 semper, & deuorabant ea. ¶Factum est
igit̃ postq̃ egressi sunt illi, & rex posuit
cibos ante Bel, præcepit Daniel pueris
suis, & attulerũt cineré, & cribrauit per
totum tẽplum corá rege: & egressi clau-
serunt ostiũ: & signantes annulo regis,
14 abierunt. ¶Sacerdotes aũt ingressi sunt
nocte iuxta consuetudiné suam, & vxo
rę s & filij eorum: & comederũt oĩa &
15 biberunt. ¶Surrexit aũt rex primo dilu
16 culo, & Daniel cũ eo. ¶Et ait rex: Saluá-
ne sũt signacula Daniel? Qui rñdit: Sal-
17 ua, rex. ¶Statimq; cũ aperuisset ostiũ, in
D tuitus rex mẽsam, exclamauit voce ma-
gna: Magnus es Bel, & non est apud te
18 dolus quisquam. ¶Et risit Daniel: & te-
nuit regem, ne ingrederetur intrò: & di
xit. Ecce pauimentum, aíaduerte cuius
19 vestigia sint hęc. ¶Et dixit rex, Video ve
stigia virorum & mulierum, & infan-

tium.

20 otium. Et iratus est rex. ¶Tunc apprehen
dit sacerdotes, & vxores, & filios eorũ:
& ostenderunt ei abscondita ostiola ꝑ
quæ ingrediebantur, & cõsumebant q̃
21 erant sup mensam. ¶Occidit ergo illos
rex, & tradidit Bel in potestatem Danie
lis: qui subuertit eum, & templum eiꝰ.
22 ¶Et erat draco magnꝰ in loco illo, & co-
23 lebant eum Babylonij. Et dixit rex Da-
nieli, Ecce nunc non potes dicere, quia
iste non sit Deus viuens: adora ergo eũ.
24 ¶Dixitq; Daniel, Dñm Deum meũ ado
E ro: quia ipse est Deus viuens: *¶Tu aũt
25 rex da mihi potestatem, & interficiam
draconem absq; gladio & fuste. Et ait
26 rex, Do tibi. ¶Tulit ergo Daniel picem,
& adipẽ, & pilos, & coxit pariter: fecitq;
massas, & dedit in os draconis, & dirup-
tus est draco. Et dixit*: Ecce quem co-
27 lebatis. ¶Quod cùm audissent Babylo-
nij, indignati sunt vehementer: & con-
gregati aduersum regem, dixerunt, Iu-
dæus factus est rex: Bel destruxit, draco
28 nem interfecit, & sacerdotes occidit. ¶Et
dixerunt cùm venissent ad regem, Tra-
de nobis Danielem, alioquin interficie
29 mus te & domũ tuam. ¶Vidit ergo rex
F ꝙ irruerent in eum vehementer, & ne-
cessitate compulsus tradidit eis Danie
30 lem. ¶Qui miserunt eum in lacum leo-
31 num, & erat ibi diebꝰ sex. ¶Porrò in la-
cu erant leones septem, & dabant eis
duo corpora quotidie, & duæ oues: &
tunc non data sunt eis, vt deuorarẽt Da
32 nielem. ¶Erat aũt Habacuc propheta in
Iudæa, & ipse coxerat pulmentum, &
intriuerat panes in alueolo: & ibat in
33 campum, vt ferret messoribus. ¶Dixitq;
angelus Dñi ad Habacuc, Fer prandium
quod habes, in Babylonem Danieli, q
34 est in lacu leonum. ¶Et dixit Habacuc,
Dñe, Babylonem nõ vidi, & lacum ne-
35 scio. ¶‖Et apprehẽdit eum angelus Dñi
in vertice eius, & portauit eum capillo
capitis sui, posuitq; eum in Babylonẽ
36 super lacum in impetu spũs sui. ¶Et cla
mauit Habacuc, dicens: Daniel*, tolle
37 prandium quod misit tibi Deus. ¶Et ait
G Daniel, Recordatus es enim mei Deus,
38 & non dereliquisti *diligentes† te. ¶Sur-
gensq; Daniel comẽdit. Porrò angelus
Dñi restituit Habacuc confestim in lo-
39 co suo. ¶Venit ergo rex die septimo, vt
lugeret Danielẽ: & venit ad lacũ, & in-
40 trospexit, & ecce Daniel sedens*. ¶Et ex
clamauit voce magna rex, dicẽs: Magnꝰ
es Dñe Deus Danielis, Et extraxit eũ*.
41 ¶Porrò illos qui perditionis eius causa
fuerant, intromisit in lacum, & deuora-
ti sunt in momento coram eo.

*iste aũt nõ est Deus viuẽs.
¶ Daniel
‖Ezech. 8 a. b
*! serue Dei
†quærentes te.
*i medio leonum
* de lacu leonum

LIBER OSEE PROPHETÆ.

CAPVT PRIMVM.

1 VERBVM Dñi qđ fa-
A ctũ est ad Osee filiũ
Beeri in diebꝰ Oziæ,
Ioathã, Achaz, Eze-
chię regũ Iuda, & ĩ
diebus Ieroboã filij
2 Ioas regis Isrl̃. ¶Prin
cipiũ loquẽdi Dño
in Osee: & dixit Dñs ad Osee, Vade, su
me tibi vxorẽ fornicationum, & fac fi
lios fornicationũ: qa fornicãs fornica-
3 bit terrã à Dño. ¶Et abiit, & accepit Go-
mer filiã Debelaim, & concepit, & pepe
4 rit ei filiũ. ¶Et dixit Dñs ad eum, Voca
B nomen eius Iezrahel: qm̃ adhuc modi
cũ, & visitabo sanguinẽ Iezrahel super
domũ Iehu, & quiescere faciam regnũ
5 domus Israël. ¶In illa die conteram ar-
6 cũ Israël in valle Iezrahel. ¶Et concepit
adhuc, & peperit filiã. Et dixit ei, Voca
nomen eius Absq; misericordia: qa nõ
addã vltrà misereri domui Isrl̃, sed ob-
7 liuione obliuiscar eorũ. ¶Et domui Iu-
C da miserebor, & saluabo eos ĩ Dño Deo
suo: & nõ saluabo eos in arcu, & gladio,
& in bello, & in equis, & in equitibus.
8 ¶Et ablactauit eã quæ erat Absq; mise-
ricordia. Et concepit, & peperit filium
9 ¶Et dixit: Voca nomen eius, Non popu-
lus-meus, qa vos non ppl̃s meus, & ego
10 non ero vester*. ¶Et erit numerus filio-
rum Israël quasi arena maris quæ sine
mensura est, & nõ numerabit. ‖Et erit:
in loco vbi dicetur eis, Non ppl̃s meus
11 vos: dicet eis, Filij Dei viuentis. ¶Et con-
gregabunt filij Iuda, & filij Israël pari-
ter: & ponẽt sibimet caput vnũ, & ascẽ-
dent de terra: qa magnꝰ dies Iezrahel.

CAP. II.

1 DIcite fratribꝰ vestris, ‖Populus meꝰ:
A & sorori vestræ, Misericordiã con-

-6.
*Deus
‖Rom. 9. f. 26.

2 secuta. ¶ Iudicate matrem vestram, iu-
dicate: qm̃ ipsa non vxor mea, & ego nõ
vir eius, auferat fornicationes suas à fa-
cie sua, & adulteria sua de medio vbe-
3 rum suorũ: ¶ Ne forte expoliem eá nu-
dam, & statuá eam ſm̃ diẽ natiuitatis
suæ: & ponam eá quasi solitudinem, &
statuam eam velut terram inuiá, & in-
4 terficiá eam siti. ¶ Et filiorũ illius nõ mi
5 serebor: qm̃ filij fornicationũ sunt, ¶ qa
fornicata est mater eorum, confusa est
quæ concepit eos. quia dixit: Vadá post
amatores meos qui dant panes mihi &
aquas meas, lanam meá & linum meũ,
6 oleum meũ & potum meum. ¶ Propter
hoc ecce ego sepiam viá tuam spinis, &
sepiam eá maceria, & semitas suas non
7 inueniet. ¶ Et sequet amatores suos, &
non apprehendet eos: & quæret eos, &
non inueniet, & dicet: Vadam, & reuer
tar ad virũ meum priorem: quia bene
8 mihi erat tunc magis q̃ nunc. ¶ Et hæc
nesciuit quia ego dedi ei frumentũ, &
vinũ, & oleũ, & argentũ multiplicaui
9 ei, & aurũ quæ fecerunt Baal. ¶ Idcirco
conuertar, & sumam frumentum meũ
in tp̃e suo, & vinum meum in tp̃e suo,
& liberabo laná meam & linum meũ,
10 quæ operiebant ignominiam eius. ¶ Et
núc reuelabo stultitiam eius in oculis
amatorũ eius: & vir non eruet eam de
11 manu mea: ¶ & cessare faciá oẽ gaudiũ
eius: solennitaté eius, neomeniam eius,
12 sabbathũ eius, & oia festa tp̃a eius. ¶ Et
C corrumpam vineam eius, & ficum eius
de q̄bus dixit, Mercedes hæ meæ sunt,
quas dederũt mihi amatores mei, & po
nam eam in saltũ, & comedet eam be-
13 stia agri. ¶ Et visitabo super eá dies Baa-
lim, quibus accendebat incensum, & or
nabatur in aure sua, & monili suo, &
ibat post amatores suos, & mei obliui-
14 scebatur, dicit Dñs. ¶ Propter hoc, ecce
ego lactabo eam, & ducam eam in soli
15 tudiné: & loquar ad cor eius. ¶ Et dabo
ei vinitores ei⁹ ex eodẽ loco, & Vallem-
Achor ad aperiendá spem: & canet ibi
iuxta dies iuuentutis suæ, & iuxta dies
16 ascẽsionis suæ de terra Ægypti. ¶ Et erit
ĩ die illa, ait Dñs: vocabit me Vir-me⁹,
17 & non vocabit me vltrà Baalim. ¶ Et au
ferá noĩa Baalim de ore eius, & non re-
18 cordabitur vltrà nois eorum. ¶ Et percu
tiam cum eis fœdus in die illa cum be-
D stia agri, & cum volucre cæli, & cum re
ptili terræ, & arcũ & gladium, & bellũ
conteram de terra: & dormire eos faciá
19 fiducialiter. ¶ Et spõsabo te mihi in sem
piternum: & sponsabo te mihi in iusti-
tia & iudicio, & ĩ misericordia & in mi
20 serationibus. ¶ Et sponsabo te mihi in fi
21 de: & scies quia ego Dñs. ¶ Et erit in die
illa, exaudiam, dicit Dñs, exaudiam cæ-
22 los, & illi exaudient terram. ¶ Et terra
exaudiet triticum, & vinum, & oleum:
23 & hæc exaudient Iezrahel. ¶ Et semina-
bo eam mihi in terrá, & miserebor eius
24 qui fuit absq; misericordia. ¶ ‖ Et dicam ‖Rom. 9.
non populo meo, Populus meus es tu: f. 25.
& ipse dicet: Deus meus es tu. 1. Pet. 2. b. 10.

CAP. III.

1 ET dixit Dñs ad me, Adhuc vade,
A *dilige mulieré dilectam amico & *&
adulterá sicut diligit Dñs filios Israël:
& ipsi respiciunt ad deos alienos, & di-
2 ligunt vinacia vuarũ. ¶ Et fodi eá mihi
quindecim argenteis, & coro hordei, &
3 dimidio coro hordei. ¶ Et dixit ad eam,
Dies multos expectabis me: nõ fornica-
B beris, & nõ eris viro: sed & ego expecta
4 bo te. ¶ qa dies multos sedebunt filii Is-
raël sine rege, & sine principe, & sine sa
crificio, & sine altari, & sine ephod, & si
5 ne theraphim, ¶ & post hæc reuertentur
filij Israël, & quærent Dñm Deũ suum,
‖ & Dauid regem suum: & pauebũt ad ‖Ezec. 34.
Dñm, & ad bonũ ei⁹ nouissimo dierũ. e. 23.

CAP. IIII.

1 AVdite verbũ Dñi filij Israël, quia
A iudicium Dño cũ habitatorib⁹ ter-
ræ: non est enim veritas, & non est mi-
sericordia, & nõ est sciẽtia Dei in terra.
2 ¶ Maledictum & mẽdacium & homici-
dium & furtũ & adulterium inũdaue
3 runt, & sanguis sanguinem tetigit. ¶ Pro
pter hoc lugebit terra, & infirmabitur
oĩs qui habitat in ea, ĩ bestia agri, & in
volucre cæli: sed & pisces maris congre-
4 gabuntur. ¶ Veruntñ vnusquisq; nõ iu-
dicet: & non arguat vir: pp̄ls enim tuus
5 sicut hi q contradicunt Sacerdoti. ¶ Et
corrues hodie, & corruet etiá propheta
B tecum: nocte tacere feci matrem tuam.
6 ¶ Conticuit pp̄ls meus, eo q non habue-
rit scientiá: quia tu scientiam repulisti,
repellá te, ne sacerdotio fungaris mihi:
& oblita es legis Dei tui, obliuiscar fi-
7 liorum tuorum & ego. ¶ Secũdm multitu
dinem eorũ sic peccauerunt mihi: glo-
riam eorum in ignominiá cõmutabo.

8 ¶Peccata ppli mei & comedét, & ad ini
quitatem eorū subleuabunt aías eorū.
9 ¶Et erit sicut ppls, sic sacerdos: & visita-
bo super eū vias eius, & cogitationes ei⁹
10 reddam ei. ¶Et comedét & non satura- (Leu. 26. d. 26. Mich. 6. c. 13. Agg. 1. b. 6)
buntur: fornicati sunt, & non cessaue-
C runt, qm̄ Dñm dereliquerūt in non cu-
11 stodiendo. ¶Fornicatio & vinū, & ebrie
12 tas auferunt cor. ¶Ppls me⁹ in ligno suo
interrogauit, & baculus eius annuntiá-
uit ei: spūs enim fornicationū decepit
13 eos, & fornicati sunt à Deo suo. ¶Super
capita mo ntiū sacrificabant, & sup col
les accendebát thymiama: subtus quer
cū & ppl̄m & terebinthū, qa bona erat
vmbra eius: ideo fornicabūtur filiç ve-
14 stræ & spōsæ vestræ adulterç erunt. ¶Nō
D visitabo sup filias vestras cùm fuerint
fornicatæ, & sup spōsas vestras cū adul
terauerint: qm̄ ipsi cum meretricibus
conuersabant̄, & cum effœminatis sa-
crificabant, & ppls non intelligens, va-
15 pulabit. ¶Si fornicaris tu Israël, non de-
linquat saltē Iuda: & nolite ingredi in
Galgala, & ne ascéderitis in Beth-auen,
16 neq; iuraueritis, Viuit Dñs. ¶Qm̄ sicut
vacca lasciuiens declinauit Israël: nunc
pascet eos Dñs, quasi agnum in latitu-
17 dine. ¶Particeps idolorum Ephráim di-
18 mitte eum. ¶Separatum est conuiuium
eorū, fornicatione fornicati sunt: dile-
xerunt afferre ignominiam protectores
19 eius. ¶Ligauit eum spiritus in alis suis,
& confundentur à sacrificiis suis.

CAP. V.

1 AVdite hoc sacerdotes, & attendite
A dom⁹ Israël, & domus regis auscul-
tate: qa vobis iudicium est, qm̄ laqueus
facti estis speculationi, & *rete expāsum (*sicut)
2 sup thabor. ¶Et victimas declinastis in
profundum: & ego eruditor oīum eo-
3 rū. ¶Ego scio Ephráim, & Israël non est
absconditus à me, quia nunc fornicat⁹
4 Ephráim, cōtaminatus est Israël. ¶Non
B dabunt cogitationes suas vt reuertātur
ad Deū suū: quia spūs fornicationum
in medio eorum, & Dñm non cognoue
5 runt. ¶Et rńdebit arrogantia Israël in fa
cie eius: & Israël & Ephráim ruent in
iniquitate sua, ruet etiam Iudas cū eis.
6 ¶In gregibus suis & in armentis suis va
dent ad quęrendum Dñm, & non inue
7 nient: ablatus est ab eis. ¶In Dñm pręua
ricati sunt, quia filios alienos genuerūt:
C nunc deuorabit eos mensis cū partibus
8 suis. ¶Clangite buccina in Gabaa, tuba
in Rama: vlulate in Beth-áuen, post ter
9 gum tuum Ben-iamin. ¶Ephráim in de
solatione erit in die correptionis: in tri
10 bubus Israël ostédit fidem. ¶Facti sunt
principes Iuda quasi assumentes termi
num: super eos effundam quasi aquam
11 iram meam. ¶Calumniam patiens est
Ephráim, fractus iudicio: qm̄ cœpit
12 abire post sordes. ¶Et ego quasi tinea
Ephráim: & quasi putredo domui Iuda
13 ¶Et vidit Ephráim languorem suum, &
D Iudas vinculū suum: & abiit Ephráim
ad Assur, & misit ad regem Vltorē: &
ipse non poterit sanare vos, nec soluere
14 poterit à vobis vinculū. ¶Qm̄ ego quasi
leæna Ephráim, & quasi catulus leonis
domui Iuda, ego ego capiam & vadá:
15 tollam, & non est qui eruat. Vadens re-
uertar ad locum meum donec deficia-
tis, & quæratis faciem meam.

CAP. VI.

1 IN tribulatione sua manè cōsurgét ad
A me, Venite, & reuertamur ad Dñm:
2 qa ipse cepit, & sanabit nos: percutiet, &
3 curabit nos. ¶Viuificabit nos post duos (1. Co. 15. a. 3 & 4.)
dies: in die tertia suscitabit nos, & viue
B mus in conspectu eius. Sciemus, seque-
murq;, vt cognoscamus Dñm: quasi di
luculum præparatus est egressus eius, &
veniet quasi imber nobis tp̄aneus & se
4 rotin⁹ terræ. ¶Quid faciá tibi Ephráim,
qd faciá tibi Iuda? misericordia vestra
quasi nubes matutina, & quasi ros ma-
5 nè pertransiens. ¶Propter hoc dolaui in
C pphetis, *occidi eos ī verbis oris mei (*&)
& iudicia tua quasi lux egredientur.
6 ¶Quia misericordiam volui, & non sa-
crificium, & scientiam Dei plus q̄ ho- (1. Re. 15 c. 22. Mat. 9. b. 13 12 a 7 Eccle. 4. d. 17.)
7 locausta. ¶Ipsi aūt sicut Adā transgressi
sunt pactū, ibi præuaricati sunt in me.
8 ¶Galaad ciuitas operantium idōlum,
9 supplantata sanguine. ¶Et quasi fauces
D virorum latronum, particeps sacerdo-
tum, in via interficientium pergétes de
10 Sichem: qa scelus operati sunt. ¶In do-
mo Israël vidi horrendum, ibi fornica-
tiones Ephráim, cōtaminatus est Israë.
11 ¶Sed & Iuda pona messem tibi, cùm cō
uertero captiuitatem populi mei.

CAP. VII.

1 CVm sanare vellē Israël, reuelata est
A iniqtas Ephráim & malitiā Sama-
riç, quia operati sunt mendaciū: & fur
ingressus est spolians, latrunculus foris.

2 ¶Et ne fortè dicant in cordib⁹ suis oẽm
malitiam eorum me recordatum : nũc
circundederunt eos adinuentiones suę,
3 corã facie mea factæ sunt. ¶In malitia
sua letificauerunt regem: & in menda-
4 ciis suis principes. ¶Oẽs adulterãtes,qua
B si clybanus succensus à coquente: quie
uit paululum ciuitas à cõmistione fer-
*Die 1.
5 mẽti,donec fermentaret totũ. ¶*Dies
regis nostri,cęperunt principes furere à
vino:extendit manum suam cum illu-
6 soribus. ¶ Quia applicuerunt quasi cli-
banum cor suũ,cùm insidiaret eis: to-
ta nocte dormiuit coqués eos, manè ip
7 se succẽsus quasi ignis flammæ. ¶Oẽs ca
lefacti sunt quasi cliban⁹,& deuorauerunt iudices suos: oẽs reges eorum ceci-
derũt:non est qui clamet in eis ad me.
8 ¶Ephràim in populis ipse cõmiscebat:
Ephràim factus est subcineritius panis,
9 qui non reuertat. ¶Comederunt alieni
C robur ei⁹,& ipse nesciuit: sed cani effu-
10 si sunt in eo, & ipse ignorauit. ¶Et hu-
miliabitur superbia Israël in facie eius:
nec reuersi sunt ad Dñm Deum suum,
11 & nõ quęsierunt eum in oĩbus his. ¶Et
factus est Ephràim quasi colũba sedu-
cta,non habens cor: Ægyptum inuoca-
12 bant,ad Assyrios abierunt; ¶Et cum pro
fecti fuerint,expãdã super eos rete meũ:
quasi volucrẽ cęli detraham eos, cædã
13 eos ßm auditionem cętus eorum. ¶Væ
eis,qm̃ recesserunt à me : vastabuntur,
D quia præuaricati sunt in me : & ego re-
demi eos, & ipsi locuti sunt contra me
14 mendacia : ¶Et nõ clamauerunt ad me
in corde suo, sed vlulabant in cubili-
bus suis:sup triticum & vinum rumina
15 bant, recesserunt à me. ¶Et ego erudiui
eos,& confortaui brachia eorum:& in
16 me cogitauerũt malitiã. ¶Reuersi sunt,
vt essent absq; iugo: facti sunt quasi ar-
cus dolosus:cadent in gladio principes
eorum,à furore linguæ suæ. Ista subsan
natio eorum in terra Ægypti.

CAP. VIII.

1 IN gutture tuo sit tuba quasi aqla su-
A per domum Dñi: pro eo ꝙ transgressi
sunt fœdus meum,& legem meam prę
*Inuocabũt 3.
2 uaricati sunt, ¶Me* inuocabũt De⁹ me⁹,
3 cognouimus te Israël. ¶Proiecit Israël
4 bonũ,inimicus ꝑsequetur eum. ¶Ipsi re
gnauerunt,& non ex me:principes exti-
terunt,& non cognoui: argentum suũ,
& aurũ suum fecerunt sibi idóla, vt in-
5 terirent: ¶ꝓiectus est vitulus tuus Sama
B ria,iratus est furor me⁹ in eos. vsquequo
6 non poterunt emũdari? ¶Quia ex Israël
& ipse est:artifex fecit illum, & non est
De⁹: qm̃ in aranearũ telas erit vitul⁹ Sa-
7 mariæ. ¶Quia ventũ seminabũt, & tur-
binẽ metent:culmus stans nõ est in eo,
germen non faciet farinã : qđ & si fece-
8 rit, alieni comedẽt eam. ¶Deuoratus est
Isrł: nũc factus est in nationibus quasi
9 vas immũdũ. ¶Quia ipsi ascẽderunt ad
C Assur, onager solitari⁹ sibi: Ephràim mu
10 nera dederunt amatoribus: Sed & cum
mercede cõduxerint nationes, nunc cõ
gregabo eos: & qęscẽt paulisper ab one
11 re regis & principũ. ¶Quia multiplica-
uit Ephràim altaria ad peccãdum: factę
12 sunt ei aræ in delictũ, ¶Scribam ei mul
tiplices leges meas quæ velut alienæ cõ-
13 putatæ sunt. ¶Hostias offerent, immola
D bunt carnes, & comedent, & Dñs nõ su
scipiet eas: nunc recordabitur iniquita
tis eorum, & visitabit peccata eorum,
14 ipsi in Ægyptum cõuertentur. ¶Et obli
tus est Israël factoris sui, & ædificauit
delubra: & Iudas multiplicauit vrbes
munitas, et mittam ignem in ciuitates
eius, et deuorabit ædes illius.

CAP. IX.

1 NOli lętari Israël, noli exultare sicut
A populi: qa fornicatus es à deo tuo,
dilexisti mercedẽ sup oẽs areas tritici.
2 ¶Area et torcular nõ pascet eos, et vinũ
3 mentietur eis. ¶Non habitabunt in ter-
ra Dñi : reuersus est Ephràim in Ægy-
ptum, et in Assyriis pollutum comedit.
4 ¶Non libabunt Dño vinum, et non pla
cebunt ei: sacrificia eorum quasi panis
lugentium oẽs qui comedent eum, con
taminabuntur: quia panis eorum aïæ
ipsorum, non intrabit in domum Dñi.
5 ¶Quid facietis in die solẽni, in die festi-
6 uitatis Dñi? ¶Ecce enim ꝓfecti sunt va-
B stitate: Ægyptus congregabit eos, Mem
phis sepeliet eos: desiderabile argẽtũ eo
rũ vrtica hæreditabit, lappa in taberna
7 culis eorũ. ¶Venerunt dies visitationis,
venerunt dies retributionis: scitote Isrł
stultũ prophetam, insanum virũ spiri-
tualẽ pp multitudinẽ iniquitatis tuę,
8 et *multitudo amentiæ, ¶Speculator E- * multitudinem
phràim cũ Deo meo : ꝓpheta laqueus ‖Iud. 19. f. 25.
ruinæ factus est sup oẽs vias eius, insa-
9 nia in domo Dei eius. ¶Profundè pecca ‖1.Re. 8.
uerũt, ‖sicut in diebus Gabaa: ‖recorda 4.Reg. 9.

bitur

bitur iniquitatis eorum, & visitabit pec
10 cata eorũ. ¶Quasi vuas in deserto inue-
C ni Isrl: quasi prima poma ficulneæ in
cacumine ei⁹ vidi patres eorũ: ipsi autẽ
intrauerunt ad Beel-phegor, & abalie-
nati sunt in cõfusionẽ, & facti sunt abo
11 minabiles sicut ea q̃ dilexerũt. ¶Ephraĩ
quasi auis auolauit, gloria eorũ à partu
12 & ab vtero, & à conceptu. ¶ Quòd & si
enutrierint filios suos, absq; liberis eos
faciam in hominibus: sed & væ eis, cũ
13 recessero ab eis. ¶Ephráim (vt vidi) Ty-
D rus erat fundata in pulchritudine: &
Ephráim educet ad interfectorem filios
14 suos. ¶Da eis dñe. Quid dabis eis? Da eis
vuluam sine liberis, & hubera arentia.
15 ¶ Oẽs nequitię eorũ in Galgal, quia ibi
exosos habui eos: pp malitiã adinuẽtio
num eorum de domo mea eijciam eos:
non addam vt diligam eos, oẽs princi-
16 pes eorum recedentes. ¶Percussus est E-
phràim, radix eorũ exiccata est, fructũ
nequaquam facient: Quòd & si genue-
rint, interficiam amantissima vteri eo-
rum. Abijciet eos Deus meus, quia non
audierũt eũ: & erũt vagi in nationibus.

CAP. X.

1 Vitis frõdosa Israël, fructus adęqua-
A tus est ei: ſm multitudinem fruct⁹
sui multiplicauit altaria, iuxta huberta
tẽ terræ suę exhuberauit simulachris.
2 ¶Diuisum est cor eorũ, nunc interibũt?
ipse confringet simulachra eorũ, depo-
3 pulabitur aras eorum. ¶Quia nunc di-
cent, Nõ est rex nobis: nõ enĩ timemus
4 Dñm: & rex q̃d faciet nobis? ¶Loquimi
ni vba visionis inutilis, & ferietis fœ-
dus: & germinabit quasi amaritudo iu
5 diciũ super sulcos agri. ¶Vaccas Beth-á-
B uen coluerunt habitatores Samariæ:
quia luxit super eum ppls eius, & ædi-
tui eius super eum exultauerũt in glo-
6 ria eius, quia migrauit ab eo. ¶ Siquidẽ
& ipse in Assur delatus est, munus regi
Vltori confusio Ephráim capiet, & con
7 fundetur Isrl in voluntate sua. ¶Transi-
re fecit Samaria regem suũ quasi spumã
8 super faciem aquæ. ¶ Et disperdẽtur ex-
celsa idôli peccatum Israël: lappa & tri
bulus ascendet super aras eorũ: & di-
cent montibus, Operite nos: & collib⁹,
9 Cadite super nos. ¶ Ex dieb⁹ Gabaa pec
C cauit Israël, ibi steterunt: non compre-
hẽdet eos in Gabaa přliũ super filios ini-
10 quitatis. ¶ Iuxta desiderium meũ corri-

Isa. 2. d. 19. Apo 6 b 16. 9. b. 6 Luc 23. d. 30. Iud. 20. b 6. 19. f. 3

piam eos: congregabuntur sup eos ppli,
cum corripientur pp duas iniquitates
11 suas. ¶Ephráim vitula docta diligere tri
turam, & ego transiui super pulchritu-
dinem colli eius: ascendã super Ephrá-
im, arabit Iudas, confringet sibi sulcos
12 Iacob. ¶ Seminate vobis *in iustitia & Iere. 4. a. 3.
metite in ore misericordię. innouate vo * in veri
bis nouale: tempus autem requirendi tate in M
Dñm, cum venerit qui docebit vos iu- tiam 14.
13 stitiam. ¶Arastis impietatem, iniquita-
tem messuistis, comedistis frugem men
dacij: quia confisus es in vijs tuis, * in * &.
14 multitudine fortium tuorum. ¶Cõsur-
get tumultus in pplo tuo: & oẽs muni-
tiones tuæ vastabunt sicut vastatus est
Salmana à domo eius qui *vindicauit Iud. 8. c.
Baal in die prælij, matre super filios al- 21.
15 lisa. ¶Sic fecit vobis Beth-él, à facie mali * iudicauit.
tiæ nequitiarum vestrarum.

CAP. XI.

1 Sicut mane transit, ptransiit rex Isrl.
A Quia puer Israël, & dilexi eũ: & ex Matt. 2. c. 15.
2 Ægypto vocaui filium meum. ¶ Voca-
uerũt eos, sic abierunt à facie eorũ: Baa
lim immolabant, & simulachris sacrifi
3 cabant. Et ego quasi nutritius Ephràim
portabam eos in brachijs meis: & ne-
4 scierunt q curarẽ eos. ¶ In funiculis A-
dam traham eos, in vinculis charitatis:
& ero eis quasi exaltans iugum sup ma-
xillas eorum: & declinaui ad eũ vt vesce
5 retur. ¶Non reuertetur in terram Ægy-
B pti, & Assur ipse rex eius: qñ noluerũt
6 conuerti. ¶Cœpit gladius in ciuitatibus
eius, & consumet electos eius, & come-
7 det capita eorũ. ¶ Et ppls meus pẽdebit
ad reditum meum: iugum aũt impone
8 tur eis simul, quod non auferet. ¶ Quo
modo dabo te Ephràim, protegã te Isrl?
quomodo dabo te sicut Adama, ponã Gen. 19.
C te vt Seboim? Conuersum est in me cor c. 24.
meum, pariter conturbata est pœnitu-
9 do mea. ¶ Non faciam furorẽ irę meæ:
non cõuertar vt disperdã Ephràim, qm
Deus ego, & non homo: in medio tui
10 sanctus, & non ingrediar ciuitatẽ. ¶Post
Dñm ambulabunt, quasi leo rugiet: qa
D ipse rugiet, & formidabunt filij maris.
11 ¶Et auolabunt quasi auis ex Ægypto, &
quasi columba de terra Assyriorũ: & col
locabo eos in domibus suis, dicit Dñs.
12 ¶Circũdedit me in *negatione Ephràim *negatione.
& in dolo domus Isrl: Iudas aũt testis
descendit cũ Deo & cũ sanctis, *fidelis. *fidelib⁹.

CAP.

CAP. XII.

1 EPhráim pascit ventum, & sequitur
A æstum: tota die mendacium & va-
stitatem multiplicat: & fœdus cũ Assy
rijs inijt, & oleum in Ægyptũ ferebat.
2 Iudicium ergo Dñi cum Iuda, & visi-
tatio super Iacob: iuxta vias eius, & iux
3 ta adinuentiones eius reddet ei. In v-
tero supplantauit fratrem suum: & in
fortitudine sua directus est cum ange-
4 lo. Et inualuit ad angelum & confor-
tatus est: fleuit, & rogauit eum: in
B Beth-el inuenit eum, & ibi locutus est
5 nobiscum. Et Dñs Deus exercituum,
6 Dñs memoriale eius. Et tu ad *Deum
tuum conuertêris: misericordiam & iu
diciũ custodi, & spera in Deo tuo sem-
7 per. Chanaan in manu eius statêra do
8 losa, calumniam dilexit. Et dixit E-
C phráim, Verũtamẽ diues effectus sum,
inueni idôlorum mihi: oẽs labores mei
non inuenient mihi iniquitatẽ quã pec
9 caui. Et ego Dñs Deus tuus ex terra
Ægypti, adhuc sedere te faciam in taber
10 naculis, sicut in diebus festiuitatis. Et
locutus super prophetas, & ego visionẽ
D multiplicaui, & in manu prophetarũ
11 assimilatus sum. Si in Galaad idôlum
*tamen frustra erãt in Galgal bobus im
molantes: nam & altaria eorum quasi
12 acerui super sulcos agri. Fugit Iacob
in regionem Syriæ, & seruiuit Isrl in v-
13 xorem, & in vxorem *seruiuit: In pro-
pheta autem eduxit Dñs Israël de Ægy-
14 pto & in propheta seruatus est. Ad ira-
cundiam me prouocauit Ephráim in
amaritudinibus suis, & sanguis eius su
per eum veniet, & opprobrium eius re-
stituet ei Dominus suus.

Gen. 25. e. 5. Gen. 32. f. 28.
* Dominum.
* ergo.
Gen. 28. a. 5.
* seruauit 7.
Exo. 14. e. 21. 22.

CAP. XIII.

1 LOquente Ephráim, horror inuasit Is
A raël: & deliquit in Baal, & mortuus
2 est. Et nunc addiderunt ad peccandũ:
feceruntq; sibi conflatile de argẽto suo
quasi similitudinẽ idôlorũ, factura ar-
tificũ totũ est. his ipsi dicunt, Immola-
3 te homines vitulos adorãtes. Ideirco
erũt quasi nubes matutina, & sicut ros
B matutinus pteriẽs, sicut puluis turbine
raptus ex area, & sicut fumus, de fuma
4 rio. Ego autẽ Dñs Deus tuus ex terra
Ægypti: & Deũ absq; me nescies, & sal-
5 uator non est præter me. Ego cognoui
6 te in deserto, in terra solitudinis. Iux-
ta pascua sua adimpleti sunt, & saturati
sũt: & eleuauerũt cor suũ, & obliti sũt
7 mei. Et ego ero eis quasi leæna, sicut
8 pardus in via Assyriorũ. Occurram eis
quasi vrsa raptis catulis, & dirumpã in-
teriora iecoris eorum, & consumã eos
9 ibi quasi leo, bestia agri scindet eos. Per
ditio tua Israël: tantummodo in me au
10 xilium tuum. Vbi est rex tuus: maxi-
C mè nunc saluet in omnibus vrbibus
tuis: & iudices tui, de quibus dixisti,
11 Da mihi reges & principes. Dabo tibi
regem in furore meo, & auferam in in-
12 dignatione mea. Colligata est iniqui-
tas Ephráim, absconditũ peccatũ eius.
13 Dolores parturientis venient ei, ipse fi
lius non sapiens, nunc enim nõ stabit
14 in contritione filiorum. De manu mor
D tis liberabo eos, de morte redimã eos:
Ero mors tua ô mors, morsus tuus ero
inferne, cõsolatio abscõdita est ab ocu-
15 lis meis. Quia ipse inter frẽs diuidet:
& adducet vrẽtẽ ventũ Dñs de deserto
ascendentem: & siccabit venas eius, &
desolabit fontem eius, & ipse diripiet
thesaurum omnis vasis desiderabilis.

Isa. 43. b. 10.
1. Reg. 8. a. 5.
1. Cor. 15. g. 54. Heb. 2. d. 14.
Eze. 19. d. 22.

CAP. XIIII.

1 PEreat Samaria, qm ad amaritudinẽ
A concitauit Deum suum: in gladio
pereant paruuli eorum, elidantur, &
2 fœtæ eius discindantur. Conuertere
Israël ad Dñm Deum tuum: qm corrui
3 sti in iniquitate tua. Tollite vobi-
scum verba, & conuertimini ad Dñm,
& dicite ei, Oẽm aufer iniquitatem, &
accipe bonum: & reddemus vitulos la-
4 biorum nostrorum. Assur non salua-
B bit nos, super equum non ascendemus
nec dicemus vltrà, Dij nostri opera ma
nuum nostrarum: quia eius qui in te
5 est, misereberis pupilli. Sanabo contri-
tiones eorum, diligam eos spontaneè:
6 quia auersus est furor meus ab eis. Ero
quasi ros *Isrl, germinabit sicut lilium,
7 & erumpet radix ei9 vt Libani. Ibunt
C rami eius, & erit quasi oliua gloria ei9:
8 & odor eius vt Libani. Cõuertẽtur sedẽ-
tes in vmbra eius: viuẽt tritico, & germi
nabunt quasi vinea: memoriale eius si-
9 cut vinũ Libani. Ephráim qd mihi vl-
trà idôla? ego exaudiam, & dirigã eum
D ego vt abietem virẽtem: ex me fructus
10 tuus inuentus est. Quis sapiẽs, & intel-
liget ista? intelligens, & sciet hæc? qa re
ctæ viæ Dño, & iusti ambulabũt in eis:
præuaricatores verò corruent in eis.

Ioel. 2. c. 12. Zach. 1. b. 4.
* & Israel germinabit 9.

PROPHETIA IOEL.

CAPVT PRIMVM.

1 ERBVM Dñi quod
A factum est ad Ioël
2 filiũ Phathuel. Audite hoc senes, & au
ribus percipite oẽs
habitatores terræ: si
factum est istud in
dieb⁹ vestris, aut in
3 diebus patrum vestrorum? Super hoc
filijs vestris narrate, & filij vestri filijs
suis, & filij eorum generationi alteræ.
4 Residuũ erucę comedit locusta, & resi
duũ locustæ comedit bruchus, & resi-
5 duũ bruchi comedit rubigo. Expergi-
scimini ebrij, & flete, & vlulate oẽs q bi
bitis vinum in dulcedine: qm̃ perijt ab
6 ore vestro. Gens enĩ ascendit super ter-
rã meã fortis & innumerabilis: dentes
ei⁹ vt dẽtes leonis, & molares ei⁹ vt catu
7 li leonis. Posuit vineã meã in desertũ,
B & ficũ meã decorticauit: nudãs spolia
uit eã & ꝓiecit, albi facti sunt rami ei⁹.
8 Plãge quasi virgo accincta sacco sup vi-
9 rũ pubertatis suæ. Perijt sacrificiũ & li
batio de domo Dñi: luxerunt sacerdo-
10 tes ministri Dñi. Depopulata est regio,
luxit humus: qm̃ deuastatũ est triticũ,
confusum est vinum, elanguit oleum.
11 Confusi sunt agricolæ, vlulauerunt vi
nitores sup frumẽto, vino & hordeo, qa
12 perijt messis agri. Vinea confusa est, &
C ficus elanguit: malogranatum, & pal-
ma, & malum, & oĩa ligna agri aruerũt
qa cõfusum est gaudiũ à filijs hoĩum.
13 Accingite vos, & plangite sacerdotes, v-
lulate ministri altaris: ingredimini, cu
bate in [illegible] ministri Dei mei: qm̃ inte
rijt de domo Dei vestri sacrificiũ & li-
14 batio. ‖Sanctificate ieiuniũ, vocate cœ
tũ, cõgregate senes, oẽs habitatores terrę
in domũ *Dei vestri: & clamate ad Do-
15 minũ. A, a, a, diei, quia propè est dies
D Dñi, & quasi vastitas à potente veniet.
16 Nunquid non coram oculis vestris ali
menta perierũt de domo Dei nr̃i, & lęti
17 tia & exultatio? Cõputruerũt iumenta
in stercore suo, demolita sunt horrea,
dissipatę sũt apothecę: qm̃ cõfusum est
18 triticũ. Quid ingemuit animal, mugie

‖Ioel. 2. d. 25.
*Domini

rũt reges armenti? Quia nõ est pascua
19 eis: sed & greges pecorũ disperierũt. Ad
te Dñe clamabo: qa ignis comedit spe-
ciosa deserti, & flamma succẽdit oĩa li-
20 gna regionis. Sed & bestiæ agri quasi
area sitiens imbrem, suspexerũt ad te:
qm̃ exiccati sunt fontes aquarum, &
ignis deuorauit speciosa deserti.

CAP. II.

1 CAnite tuba in Sion, vlulate in mõte
A sancto meo, cõturbentᷣ oẽs habita-
tores terrę: Quia venit dies Dñi, qa ꝓ-
2 pè est dies tenebrarũ & caliginis, dies
nubis & turbinis: quasi mane expãsum
sup mõtes pp̃ls multus & fortis. similis
ei nõ fuit à principio, & post eũ nõ erit
vsq; in annos generationis & genera-
3 tionis. Ante faciẽ ei⁹ ignis vorãs, & post
eũ exurẽs flãma: quasi hort⁹ voluptatis
terra corã eo. & post eũ solitudo deserti
4 neq; est q effugiat eũ. Quasi aspect⁹ e-
quorũ, aspectus eorũ: & quasi eqtes sic
5 currẽt. Sicut sonit⁹ quadrigarũ sup ca
pita mõtiũ exiliẽt, sicut sonitus flãmæ
ignis deuorãtis stipulã, velut pp̃ls fortis
6 pparat⁹ ad pliũ. A facie ei⁹ cruciabuntᷣ
7 pp̃li: oẽs vultus redigentᷣ in ollã. Sicut
B fortes currẽt: quasi viri bellatores ascẽ-
dẽt murũ: viri ĩ vijs suis gradientᷣ, & nõ
8 declinabũt à semitis suis. Vnusquisq;
fratrẽ suũ nõ coarctabit, singuli in calle
suo ambulabũt: sed & ꝑ fenestras cadẽt
9 & nõ demolientᷣ. Vrbẽ ingredientᷣ: in
muro current, domos conscẽdent, per
10 fenestras intrabũt quasi fur. ‖ A facie
eius cõtremuit terra, moti sunt cęli: sol
& luna obtenebrati sunt, & stellæ retra
11 xerunt splendorẽ suum. Et Dñs dedit
C vocem suam ante faciem exercit⁹ sui:
quia multa sunt nimis castra ei⁹, quia
fortia, & facientia ꝟbũ eius: ‖ magnus
enim dies Dñi, & terribilis valde. & qs
12 sustinebit eũ? Nunc ergo dicit Dñs.
Conuertimini ad me in toto corde ve-
stro, in ieiunio, & in fletu & planctu.
13 Et scindite corda vestra, & non vesti-
mẽta vestra, & conuertimini ad Dñm
Deum vestrum: ‖quia benignus & mi-
sericors est, patiens & multæ misericor
14 dię, & pstabilis sup malitia. ‖Quis scit
si conuertatᷣ, & ignoscat*, & relinquat
post se bñdictionem, sacrificiũ & liba-
15 men Dño Deo *nostro? ‖Canite tuba in
Sion, sanctificate ieiunium, vocate cœ-
16 tum. Congregate pp̃lm, sanctificate

Esa. 13. b. 10.
Ezec. 32. b. 7.
Inf. 3. c. 15.
Mat. 24. c. 29.
Mar. 13. c. 24.
Luc. 21. c. 25.
Isa. 13. ... 6. b. 9.
Iere. 30 b. 7.
Amos. 5. c. 15.
Iona. 3. b. 15.
Psal. ...
... 3 d.
*Deus.
*vestro ...

D ecclesiam, coadunate senes, congrega-
te paruulos, & sugẽtes hubera: egredia
tur sponsus de cubili suo, & sponsa de
17 thalamo suo. ¶Inter vestibulum & al-
tare plorabunt sacerdotes ministri Dñi
& dicent: Parce Dñe, parce pp̃lo tuo, &
ne des hæreditatem tuam in opprobriũ
vt dominent̃ eis nationes, quare dicũt
18 in pp̃lis, Vbi est deus eorũ? ¶Zelatus est
Dñs terram suam, & pepercit pp̃lo suo.
19 ¶Et r̃ndit Dñs, & dixit populo suo: Ecce
E ego mittam vobis frumentũ, & vinum,
& oleum, & replebimini *eis: & nõ da
bo vos vltrà opprobrium in Gentibus.
20 ¶Et eum qui ab Aquilone est, procul fa-
ciam à vobis: & expellam eum in terrã
inuiam & desertam, faciem eius cõtra
mare orientale, & extremũ eius ad ma-
re nouissimum: & ascendet fœtor eius,
& ascendet putredo eius, qa supbè egit.
21 ¶Noli timere terra, exulta & lætare: qm̃
22 magnificauit Dñs vt faceret. ¶Nolite ti-
mere animalia regionis: quia germina-
uerunt speciosa deserti, quia lignum at
tulit fructum suũ, ficus & vinea dede-
23 runt virtutem suam. ¶Et filij Siõ exulta
F te, & lætamini in Dño Deo vestro: quia
dedit vobis doctorem iustitiæ, & descẽ
dere faciet ad vos imbrem matutinum
24 & serotinum sicut in principio. ¶Et im
plebuntur areæ frumento, & redunda-
25 bunt torcularia vino & oleo. ¶Et reddã
vobis annos quos comedit locusta, bru
chus, & rubigo, & eruca. fortitudo mea
26 magna quã misi in vos. ¶Et comedetis
vescẽtes, & saturabimini, & laudabitis
nomẽ Dñi Dei vestri q̃ fecit mirabilia
vobiscũ, & non cõfundet̃ pp̃ls meus in
27 sempiternum. ¶Et scietis qa in medio
G Israël ego sum: & ego Dñs Deus vester
& non est amplius: & non confundet̃
28 pp̃s meus in ęternum. ¶Et erit post hęc
‖effundam spiritum meum super oẽm
carnem: & prophetabunt filij vestri, &
filiæ vestræ: senes vestri somnia somnia
bunt, & iuuenes vestri visiones videbũt.
29 ¶Sed & super seruos meos & ancillas in
diebus illis effundam spiritum meũ.
30 ¶Et dabo prodigia in cælo, et in terra,
sanguinem, et ignem, & vaporem fumi.
31 ¶Sol cõuertetur in tenebras, et Luna in
sanguinem: antequam veniat dies Dñi
32 magnus et horribilis. ¶Et erit: ‖ oĩs qui
inuocauerit nomen Dñi, saluus erit:
quia in mõte Sion, et in Ierusalem erit
saluatio, sicut dixit Dñs, et in residuis
quos Dominus vocauerit.

*eo 12.

‖Isa. 44. a. 3. Act. 2. e. 17.

‖Sup. 3. b 10. Inf. 3. c 19.

‖Mat. 24. c. 29. Luc. 21. c. 25. Ro. 10. c 13.

CAP. III.

1 QVia ecce in diebus illis, & in tpe il
A lo cũ cõuertero captiuitatẽ Iu-
2 da et Ier̃lm: ¶Congregabo oẽs
gentes, et deducam eas in vallem Iosa-
phat, et disceptabo cũ eis ibi super pp̃lo
meo, et hęreditate mea Isr̃l, quos disper
serunt in nationibus, et terram meam
3 diuiserunt. ¶Et super pp̃lm meum mi-
serunt sortem. et posuerunt puerum in
prostibulum, et puellam vendiderũt p̃
4 vino vt biberent. ¶Verùm q̃d mihi et
vobis Tyrus et Sidon, et oĩs terminus
Palæstinorum? nunquid vltionem vos
reddetis mihi? et si vlciscimini vos con
tra me, citò velociter reddam vicissitu-
5 dinem vobis super caput vestrũ. ¶Argẽ-
B tum enim meum et aurũ tulisti: et de-
siderabilia mea et pulcherrima intuli-
6 stis in delubra vestra. ¶Et filios Iuda, et
filios Ier̃lm vendidistis filijs Gręcorum
7 vt lõgè faceretis eos de finibus suis. ¶Ec
ce ego suscitabo eos de loco in quo ven
didistis eos: et conuertam retributionẽ
8 vestram in caput vestrum. ¶Et vendam
filios vestros et filias vestras in manib⁹
filiorum Iuda, et vænundabunt eos Sa-
bæis genti longinquæ, quia Dñs locut⁹
9 est. ¶Clamate hoc in Gentib⁹, sanctifica
te bellum, suscitate robustos: accedant
10 ascendant oẽs viri bellatores. ¶Concidi
te aratra vestra in gladios, et ligones ve
stros in lanceas. Infirmus dicat: Quia
11 fortis ego sum. ¶Erumpite et venite gen
C tes de circuitu, et congregamini: ibi oc-
cumbere faciet Dñs robustos tuos.
12 ¶Consurgant et ascẽdant Gentes in val-
lem Iosaphat: quia ibi sedebo, vt iudicẽ
13 oẽs gentes in circuitu. ¶‖Mittite falces,
qm̃ maturauit messis: venite, et descẽn-
dite, quia plenum est torcular, exhube-
rant torcularia: quia multiplicata est
14 malitia eorum. ¶Pp̃li, pp̃li in valle con-
cisionis: quia iuxta est dies Dñi in val-
15 le concisionis. ¶Sol et Luna obtenebra
ti sunt, et stellæ retraxerunt splendo-
16 rem suum. ¶‖Et Dominus de Sion ru-
giet, et de Ierusalem dabit vocem suã,
et mouebuntur cæli et terra, et Domi-
nus spes populi sui et fortitudo filiorũ
17 Israël. ¶Et scietis quia ego Dominus
D Deus vester habitans in Sion in monte
sancto meo: et erit Ierusalem sancta, et

‖Apo. 14. d. 15.

‖Sup. 2. b. 10. & 31. Iere. 25. f. 30. Amos 1. a. 2.

alieni

18 alieni nõ transibunt p ea amplius. ‖Et
erit in die illa, stillabunt montes dulce
diné, & colles fluent lacte: & per oés ri-
uos Iuda ibunt aquæ: & fons de domo
Dñi egredietur, & irrigabit torrentem
19 spinarum. Ægyptus in desolationem
erit, & Idumęa in desertum perditionis,
pro eo quod iniquè egerint in filios Iu-
da, & effuderint sanguiné innocentem
20 in terra sua. Et Iudęa in ęternũ habita
bitur, & Ierusalem in generationem: &
21 generationem. Et mundabo sanguiné
eorum, quæ non mundaueram: & Dñs
commorabitur in Sion.

‖Amos 9 d. 13.

PROPHETIA AMOS.

CAPVT PRIMVM.

1 A ERBA Amos, q fuit
in ‖pastoralibus Thecuæ: quæ vidit super
Israël in diebus Oziç
regis Iuda, & in diebus Ieroboam filij
Ioas regis Isrl, *ante
duos annos terręmo
2 tus. Et dixit. Dñs de Sion rugiet, & de
Ierlẽm dabit vocem suam: & luxerunt
speciosa pastorum, & exiccatus est ver-
3 tex Carmeli. Hęc dicit Dñs: Super tri-
bus sceleribus Damasci, & super quatuor
non conuertá eum, eò q triturauerint
4 in plaustris ferreis Galaad. Et mittam
B ignem in domum Azael, & deuorabit
5 domos Ben-adad. Et cõteram vectem
Damasci: & disperdam habitatorem de
campo idôli, & tenétem sceptrũ de do-
mo voluptatis: & transferetur ppls Sy-
6 riæ Cyrenen, dicit Dñs. Hæc dicit Dñs:
Super tribus sceleribus Gazæ, & super
quatuor non conuertam *eum: eò q
transtulerint captiuitaté perfectam, vt
7 concluderent eam in Idumæa. Et mit
tam ignem in murum Gazæ, & deuora
8 bit ædes eius. Et disperdam habitato-
rem de Azôto, & tenentem sceptrum
de Ascalone, & conuertam manũ meã
super Accaron, & peribunt reliqui Phi-
9 listhinorum, dicit Dñs Deus. Hęc dicit
Dñs: Super tribus sceleribus Tyri, & su-
per quatuor non conuertam *eum: eò
q concluserint captiuitatem perfectam
in Idumæa, & non sint recordati fœde
10 ris fratrum. Et mittam ignem in mu-
11 rum Tyri, & deuorabit ædes eius. Hęc
dicit Dñs, Super trib sceleribus Edom,
& super quatuor non conuertam eũ: eò
D q persecutus sit in gladio fratrem suũ,
& violauerit misericordiam eius, & te-
nuerit vltrà furorem suum, & indigna-
tionem suam seruauerit vsq; in finem.
12 Mittam ignem in Theman, & deuora
13 bit ædes Bosræ. Hæc dicit Dñs: Super
trib sceleribus filiorũ Ammõ, & sup qua
tuor non conuertam eum: eò q disse-
cuerit prægnantes Galaad ad dilatan-
14 dum terminum suum. Et succendam
ignem in muro Rabba: & deuorabit
ædes eius in vlulatu in die belli, & in
15 turbine in die commotionis. Et ibit
Melchom in captiuitatem ipse & prin-
cipes eius simul, dicit Dominus.

‖pastoribus 4.
*Zac. 14. b. 5.
Iere. 25. f. 30.
Ioel. 3. c. 16.
*eam 3.
*eam 1.

CAP. II.

1 A HÆc dicit Dñs: Super tribus sceleri-
bus Moab, & super quatuor non
conuertam eum: eò q incenderit ossa
2 regis Idumææ vsq; ad cinerem. Et mit
tam ignem in Moab, & deuorabit ędes
Carioth: & morietur in sonitu Moab,
3 in clangore tubę, & disperdam iudicé
de medio eius, & oés principes eius in-
4 terficiam cum eo, dicit Dñs. Hæc dicit
Dñs: Super tribus sceleribus Iuda, & su
B per quatuor non conuertam eum: eò q
abiecerit legem Dñi, & mandata eius
non custodierit, deceperunt enim eos
idôla sua, post quæ abierant patres eo-
5 rum. Et mittam ignem in Iudam, &
6 deuorabit ædes Ierlm. Hæc dicit Dñs:
Super tribus sceleribus Israël, & super
quatuor non conuertam eum: pro eo
quòd vendiderit pro argento iustum,
7 & pauperem pro calceamentis. Qui
conterunt super puluerem terræ capita
pauperum, & viam humilium decli-
nant: & filius ac pater eius ierunt ad
puellam, vt violarent nomen sanctum
8 meum. Et super vestiméris pignoratis
accubuerunt iuxta oé altare: & vinum
C damnatorum bibebant in domo Dei
9 sui. ‖Ego aũt exterminaui Amorrhęũ
à facie eorum: cuius altitudo cedrorũ,
altitudo ei, & fortis ipse quasi quercus
& contriui fructum eius desuper, & ra-
10 dices eius subter. ‖Ego sum qui ascẽdi

Nu. 21. e. 24.
Deu. 2. e. 24. f. 31.
‖Exo 14. c. 4.
Deu. 8. a. 2.

re vos feci de Terra-Ægypti: & duxi vos
in deserto quadraginta annis, vt possidé-
11 retis terram Amorrhæi. ¶ Et suscitaui de
D filijs vestris in prophetas, & de iuueni-
bus vestris Nazaræos. nunqd nõ ita est
12 filij Isrl' dicit Dñs? ¶ Et propinabatis Na
zaræis vinũ: & pphetis mandabatis, di-
13 centes: Ne pphetetis? ¶ Ecce ego stride-
bo *subter' vos, sicut stridet plaustrũ o-
14 nustũ fœno. ¶ Et pibit fuga à veloce, &
fortis nõ obtinebit virtutẽ suã, & robu-
15 stus nõ saluabit aĩam suã: ¶ & tenẽs ar-
cũ nõ stabit, & velox pedib⁹ suis nõ sal
uabitur, & ascensor equi non saluabit
16 aĩam suam: ¶ & robustus corde inter for
tes nudus fugiet in illa die dicit Dñs.

CAP. III.

1 AVdite ṽbum quod locutus est Dñs
A super vos, filij Isrl': sup oẽm cogna-
tionem quã eduxi de terra Ægypti di-
2 cẽs. ¶ Tantummodo vos cognoui ex oĩ-
bus cognationis terræ: idcirco visitabo
3 sup vos oẽs iniquitates vestras. ¶ Nunqd
ambulabunt duo pariter, nisi conuene
4 rit eis? ¶ Nunquid rugiet leo in saltu, ni
si habuerit prædam? nunquid dabit ca
tulus leonis vocem de cubili suo, nisi
5 aliquid apprehẽderit? ¶ Nunquid cadet
auis in laqueum terræ, absq; aucupe?
nunquid auferetur laqueus de terra, an
6 tequã quid cœperit? ¶ Si clanget tuba in
B ciuitate, & ppls non expauescet? si erit
malum in ciuitate quod Dñs non fece-
7 rit. ¶ Quia non faciet Dñs Deus verbum
nisi reuelabitur secretũ suum ad seruos
8 suos prophetas. ¶ Leo rugiet, quis non ti
mebit? Dñs Deus locutus est, quis non
9 prophetabit? ¶ Auditum facite in ædib⁹
Azoti, & in ædibus terræ Ægypti, & di-
cite. Congregamini super montes Sama
riæ, & videte insanias multas in medio
eius, & calumniam patiẽtes in penetra
10 libus eius. ¶ Et nescierunt facere rectum
C dicit Dñs: thesaurizantes iniquitatẽ &
11 rapinas in ædibus suis. ¶ Propterea hæc
dicit Dñs Deus: Tribulabitur & circuie
tur terra: & detrahetur ex te fortitudo
12 tua, & diripientur ædes tuæ. ¶ Hæc dicit
Dñs: Quõ si eruat pastor de ore leonis
duo crura, aut extremũ auriculę: sic e-
ruentur filij Israël qui habitant in Sa-
maria, in plaga lectuli, & *in Damasci
13 grabáto'. ¶ Audite & cõtestamini in do-
mo Iacob, dicit Dñs Deus exercituum.
14 ¶ Quia in die cũ visitare cœpero puari-
D cationes Isrl', sup eũ visitabo & sup alta
ria Beth-él, & amputabunt cornua al-
15 taris, & cadent in terram. ¶ Et percutiã
domum hyemalem cum domo æstiua,
& peribunt domus eburneæ, & dissipa-
buntur ædes multę, dicit Dñs.

CAP. IIII.

1 AVdite verbum hoc vaccæ pingues,
A quę estis in monte Samarię: quę ca
lumniã facitis egenis, & cõstringitis pau-
peres: quæ dicitis dñis vestris: Afferte &
2 bibemus. ¶ Iurauit Dñs Deus in sancto
suo, quia ecce dies venient super vos, &
leuabũt vos in cõtis, & reliquias vestras
3 in ollis feruentibus. ¶ Et per aperturas
exibitis altera contra alteram, & proij-
4 ciemini in Armõ, dicit Dñs. ¶ Venite ad
Beth-él, & impiè agite: ad Galgalam, &
multiplicate præuaricationẽ: & offerte
mane victimas vestras, tribus diebus de
5 cimas vestras. ¶ Et sacrificate de fermen
B tato laudẽ: & vocate volũtarias obla-
tiones, & annuntiate: sic enim voluistis
6 filij Isrl', dicit Dñs Deus. ¶ Vnde & ego
dedi vobis stuporem dentiũ in cunctis
vrbibus vestris, & indigentiam panum
in oĩbus locis vestris: & non estis reuersi
7 ad me, dicit Dñs. ¶ Ego quoq; prohibui
à vobis imbrem, cum adhuc tres mẽses
superessent vsq; ad messem: & plui sup
vnam ciuitatem, & super alteram ciui-
tatem non plui: pars vna compluta est,
8 & pars sup quã non plui, aruit. ¶ Et vene
C runt duæ & tres ciuitates ad vnam ciui Soph. 1.13.
tatem vt biberent aquam, & non sunt
satiatę: & non redistis ad me, dicit Dñs.
9 ¶ Percussi vos in vento vrente & in auru Agg. 2.
gine, multitudinem hortorũ vestrorũ, 18.
& vinearũ vestrarũ, oliueta vestra & fi-
ceta vestra comẽdit eruca: & nõ redistis
10 ad me, dicit Dñs. ¶ Misi in vos mortẽ in
D via Ægypti, pcussi in gladio iuuenes ve
stros, vsque ad captiuitatem equorum
vestrorum: & ascendere feci putredinẽ
castrorum vestrorũ in nares vestras: &
11 non redistis ad me, dicit Dñs. ¶ Subuerti
vos, sicut subuertit Deus Sodomam & Gen. 19.
Gomorrham, & facti estis quasi torris e. 24.
raptus ab incẽdio: & nõ redistis ad me,
12 dicit Dñs. ¶ Qua pp hæc faciã tibi Isrl',
postquam autem hæc fecero tibi, præ-
parare in occursum Dei tui Israël.
13 ¶ Quia ecce formans montes, & creans
ventum, & annuntias homini eloquiũ
suum, faciens matutinam nebulam,

& gradiens

& gradiens super excelsa terræ: Dñs De⁹
exercituum nomen eius.

CAP. V.

1 AVdite ỽbum istud qđ ego leuo su
A per vos planctū. Domus Isrľ cecci-
2 dit, & nō adijciet vt resurgat. ❡ Virgo Is-
raël proiecta est in terrā suā, nō est qui
3 suscitet eam. ❡ Quia hęc dicit Dñs Deus:
Vrbs de qua egrediebantᷣ mille, relin-
quentur in ea centum: & de qua egre-
diebantur centum, relinquentur in ea
4 decē in domo Isrľ. ❡ Quia hęc dicit Dñs
B De⁹ domui Israël, Quærite me, & viue
5 tis. ❡ Et nolite quærere Beth el, & in Gal-
galam nolite intrare, & in Bersabee nō
transibitis: quia Galgala captiua ducet,
6 & Beth-el erit inutilis. ❡ Quærite Dñm,
& viuite: ne fortè comburatur vt ignis
domus Ioseph, & deuorabit, & nō erit
7 qui extinguat Beth-el. ❡ Qui conuertitis
in absynthium iudiciū, & iustitiā in ter
8 ra relinquitis. ❡ Facientem Arcturum, &
Orionem, & conuertentem in mane te-
C nebras, & diem in noctem mutantem:
‖ qui vocat aquas maris & effundit eas
super faciem terrę: Dñs nomen est eius.
9 ❡ Qui subridet vastitatem super robu-
stum, & depopulationem sup potentē
10 affert. ❡ Odio habuerunt corripientem
in porta: & loquentem pfectè abomina
11 ti sunt. ❡ Idcirco, pro eo quod diripieba
tis pauperem, & prædam electam tolle-
batis ab eo: ‖ domos quadro lapide ædi
ficabitis, & nō habitabitis in eis: vineas
plantabitis amantissimas, & non bibe-
12 tis vinum earum. ❡ Quia cognoui mul-
ta scelera vestra, & fortia peccata vestra,
hostes iusti accipientes munus, & pau-
13 peres deprimētes in porta. ❡ Ideo prudēs
in tpe illo tacebit, qa tempus malū est,
14 ❡ Quærite bonum, & non malū, vt viua
D tis: & erit Dñs Deus exercituū vobiscū,
15 sicut dixistis. ❡ ‖ Odite malū & diligite
bonum & constituite in porta iudiciū:
si fortè misereatur Dñs Deus exercituū
16 reliquijs ioseph. ❡ Propterea hæc dicit
Dñs Deus exercituum dominator. In
oībus plateis planctus: & in cunctis quę
foris sunt, dicetur væ, væ: & vocabunt
agricolam ad luctum, & ad planctum
17 eos qui sciunt plangere. ❡ Et in omnib⁹
E *vineis erit planctus: quia pertransibo
18 in medio tui, dicit Dñs. ❡ ‖ Væ deside-
rantibus diem Dñi: ad quid eam vobis
dies Domini ista, tenebræ, & non lux.

19 ❡ Quō si fugiat vir à facie leonis, & oc-
currat ei vrsus: & ingrediatᷣ domū, & in
nitatᷣ manu sua sup parietē, & mordeat
20 eū coluber. Nunquid non tenebræ dies
F Dñi, & nō lux: & caligo, & nō splendor
21 in ea? ❡ ‖ Odi, & pieci festiuitates vestras
& nō capiā odorem cœtuum vestrorū:
22 ❡ Quòd si obtuleritis mihi holocausto-
mata, & munera vestra, non suscipiam
& vota pinguium vestrorum non respi-
23 ciam. ❡ Aufer à me tumultum carminū
tuorum, & cantica lyræ tuę non audiā.
24 ❡ Et reuelabitᷣ quasi aqua iudiciū, & iu-
25 stitia quasi torrens fortis. ❡ ‖ Nūquid ho
G stias & sacrificiū obtulistis mihi in de-
serto quadraginta annis, domus Israël?
26 ❡ Et portastis tabernaculū Moloch *vro,
& imaginem idolorum vestrorū, sydus
27 Dei vestri, quæ fecistis vobis. ❡ Et migra
re vos faciam trans Damascū, dicit Do-
minus, Deus exercituum nomen eius.

CAP. VI.

1 VÆ qui opulenti estis in Sion, & cō-
A fiditis in monte Samarię: optima-
tes capita ppłorum, ingrediētes pompa
2 ticè domū Israël. ❡ Transite in Chalāne
& videte, & ite inde in Emath magnam
& descendite in Geth Palesthinorum,
& ad optima quæq; regna horum: si la-
tior terminus eorū termino vestro est?
3 ❡ Qui separati estis in diem malum: et
4 appropinquatis solio iniquitatis. ❡ Qui
dormitis in lectis eburneis, et lasciuitis
in stratis vestris: qui comeditis agnum
de grege, et vitulos de medio armenti.
5 ❡ Qui canitis ad vocem psalterij: sicut
B Dauid putauerūt se habere vasa cātici.
6 Bibentes vinum in phialis, et optimo
vnguento delibuti: et nihil patiebantᷣ
7 super contritione Ioseph. ❡ Qua propter
nunc migrabunt in capite transmigrā-
tium: et auferetur factio lasciuiētium.
8 ❡ Iurauit Dñs Deus in anima sua, dicit
Dñs Deus exercituum, Detestor ego
C superbiam Iacob, et domos eius odi,
et tradam ciuitatem cum habitatori-
9 bus suis. ❡ Quòd si reliqui fuerint decē
viri in domo vna: et ipsi morientur.
10 ❡ Et tollet eum propinquus suus, et com
buret eum, vt efferat ossa de domo: et
dicet ei qui in penetralibus domus est,
Nunquid adhuc est penes te? Et respon-
debit, Finis est. Et dicet ei, Tace, et
11 nō recorderis nominis Domini. ❡ Quia
ecce Dñs mandauit, et percutiet do-

‖ Isa. 9. b. 6.
‖ Soph. 1. c. 13.
‖ Rom 12 b. 9. Psal. 96. d. 10. 33. e. 15. 36. e. 27.
* viis 16
‖ Esa. 13. a. 6. b. 9. Iere. 30 b. 7.
Ioel. 2. ... 11.
Soph. 1. d. 15.
‖ Isa. 1. c. 11. 14. Iere. 6. ... Mala. ... c. 12.
Act. 7. e. 42.
* Deo.
‖ Luc. 6. d. 24.
Iere. 51. b. 14.

mum maiorem ruinis, & domū mino-
12 rem scissionibus. ¶ Nunquid currere
D queunt in petris equi, aut arari potest
in bubalis, qm̄ conuertistis in amaritu-
dinem iudicium, & fructum iustitiæ in
13 absynthium? ¶Qui lætamini in nihili:
qui dicitis, Nunquid non in fortitudi-
ne nostra assumpsimus nobis cornua?
14 ¶Ecce enim suscitabo super vos domus
Israël, dicit Dn̄s Deus exercituum, gētē:
& conterent vos ab introitu Emath vs-
que ad torrentem deserti.

CAP. VII.

1 HÆc ostendit mihi Dn̄s Deus: & ec-
A ce fictor locustę in principio ger-
minantium serotini imbris, & ecce se-
2 rotinus post tonsorem gregis. ¶Et factū
est cum cōsummasset comedere herbā
terræ, dixi, Dn̄e Deus propitius esto ob
secro. quis suscitabit Iacob, qa paruulus
3 est? ¶Misertus est Dn̄s super hoc: Non
4 erit, dicit Dn̄s. ¶Hæc ostendit mihi Dn̄s
Deus: & ecce vocabat iudicium ad ignē
Dn̄s Deus, & deuorauit abyssum mul-
5 tā, & comedit simul partē. ¶Et dixi, dn̄e
B Deus, quiesce obsecro: quis suscitabit
6 Iacob, qa paruul⁹ est? ¶Misertus est dn̄s
super hoc: Sed & istud non erit, dicit
7 Dn̄s Deus. ¶Hæc ostēdit mihi Dn̄s *&
ecce Dn̄s stans super murū litum, & in
8 manu eius trulla cæmentarij. ¶Et dixit
Dn̄s ad me, Quid tu vides Amos? Et di-
xi, Trullam cæmentarij. Et dixit Dn̄s.
Ecce ego ponam trullam in medio po-
puli mei Israël: non adijciam vltrà su-
9 perinducere eum. ¶Et demolientur ex-
celsa idôli, & sanctificationes Israël de-
solabuntur: & cōsurgā sup domū Iero-
10 boam in gladio. ¶Et misit Amasias sa-
C cerdos Beth-él ad Ieroboā regem Isrl,
dicens: Rebellauit contra te Amos in
medio domus Israël: non poterit terra
11 sustinere vniuersos sermones eius. ¶Hęc
enim dicit Amos, in gladio morietur Ie-
roboā, & Isrl captiuus migrauit de terra
12 sua. ¶Et dixit Amasias ad Amos, Qui vi
des, gradere, fuge in terram Iuda: & co-
13 mede ibi panē, & ꝓphetabis ibi. ¶Et in
Beth-él non adijcies vltrà vt ꝓphetes:
qa sanctificatio regis est, & dom⁹ regni
14 est. ¶Rn̄ditq; Amos, & dixit ad Amasiā,
D Non sum propheta, & non sum filius
prophetæ: sed armentarius ego sum, vel
15 licans sycomoros. ¶Et tulit me Dn̄s cū
sequerer gregem, & dixit Dn̄s ad me,
Vade propheta ad ppl̄m meum Israël.
16 ¶Et nūc audi ꝟbum Dn̄i. Tu dicis, Nō
prophetabis super Israël, & non stilla-
17 bis super domum idôli. ¶Propter hoc
hæc dicit Dn̄s, Vxor tua in ciuitate for-
nicabitur, & filij tui & filiæ tuæ in gla-
dio cadent, & humus tua funiculo me
tietur: & tu in terra polluta morieris, &
Israël captiuus migrabit de terra sua.

CAP. VIII.

1 HÆc ostendit mihi Dn̄s Deus: & ec
A ce vncinus pomorum. ¶Et dixit,
2 Quid tu vides Amos? Et dixi, Vncinum
pomorum. Et dixit Dn̄s ad me, Venit
finis super ppl̄m meum Israël: non adij
3 ciam vltrà vt pertranseam eum. ¶Et stri
debūt cardines templi in die illa, dicit
Dn̄s Deus: multi morientur: in oī loco
4 proijcietur silentiū. ¶Audite hoc qui cō
teritis pauperem, & deficere facitis ege-
5 nos terræ, ¶dicentes, Quando transibit *messis &.
B *messis, & venundabimus merces: &
sabbathū, & aperiemus frumētū: vt im-
minuamus mēsurā, & augeamus siclū,
6 & supponamus statēras dolosas. ¶Vt
possideamus in argēto egenos, & paupe
res, ꝓ calceamentis, & qsquilias frumē
7 ti vendamus? ¶Iurauit Dn̄s in *superbia Iacob *superbiā
Iacob, Si oblitus fuero vsq; ad finē oīa
8 opera eorum. ¶Nunquid super isto non
commouebitur terra, & lugebit oīs ha-
bitator eius: & ascēdet quasi fluuius v-
niuersus, & eijcietur, & defluet quasi ri
9 uus Ægypti. ¶Et erit in die illa, dicit Do
C minus occidet sol in meridie, & tene- * Deus 1.
10 brescere faciā terrā in die luminis. ¶‖Et ‖Iere. 15. b. 9.
conuertā festiuitates vestras in luctū, & Tob. 2. b.
oīa cantica vestra in planctū: & inducā
super oē dorsum vestrū saccū, & super 1. Ma. 1. c. 41.
oē caput caluitiū: & ponā eam quasi lu-
ctum vnigeniti, & nouissima eius quasi
11 diem amarū. ¶Ecce, dies veniunt, dicit
Dn̄s: & emittā famē in terrā: nō famem
panis, neq; sitim aquæ, sed audiēdi ꝟ-
12 bum Dn̄i. ¶Et cōmouebunt à mari vsq;
D ad mare, & ab Aquilone vsq; ad Orien
tem: circuibunt quærentes ꝟbum Dn̄i,
13 & non inuenient. ¶In die illa deficient
virgines pulchræ, & adolescētes in siti.
14 ¶Qui iurāt in delicto Samariæ, & dicūt,
Viuit De⁹ tuus Dan, & viuit via Ber-sa-
bee, & cadent & non resurgent vltrà.

CAP. IX.

1 VIdi Dn̄m stantem super altare:
A & dixit, Percute cardinem, & cō-

moueant̃ ſupliminaria: auaritia enim
in capitę oĩum, & nouiſſimũ eorum in
*eis q fugient¹. gladio interficiam: non erit fuga *eis: fu
gient¹, & non ſaluabitur ex eis qui fuge
‖Pſa. 138 b.8. 2 rit. ‖Si deſcenderint vſq; ad infernũ, in
de man⁹ mea educet eos: & ſi aſcẽderĩt
3 vſq; in cęlũ, inde detraham eos. Et ſi
abſcõditi fuerint in vertice Carmeli, in
de ſcrutãs auferã eos: & ſi celauerint ſe
ab oculis meis ĩ pfundo maris, ibi mã-
4 dabo ſerpenti & mordebit eos. Et ſi
abierint in captiuitatẽ coram inimicis
‖Iere. 44. c.11. ſuis, ibi mãdabo gladio, & occidet eos:
‖& ponã oculos meos ſup eos in malũ,
5 & nõ ĩ bonũ. Et Dñs Deus exercituũ q
tangit terrã, & tabeſcet: & lugebunt oẽs
B habitantes in ea: & aſcẽdet ſicut riuus
6 oĩs, & defluet ſicut fluui⁹ Ægypti. Qui
‖Supra 5 c.8. ædificat in cęlo aſcenſionem ſuam, &
faſciculũ ſuum ſup terrã fundauit: ‖qui
vocat aquas maris, & effundit eas ſup
7 faciẽ terræ, Dñs nomen eius. Nũqd nõ
vt filij Æthiopũ vos eſtis mihi filij Iſrl,
ait Dñs? nunquid non Iſraël aſcendere
feci de terra Ægypti: & Palæſthinos de
8 Cappadocia, & Syros de Cyrene? Ec-
ce oculi Dñi Dei ſuper regnum peccãs,

C & cõteram illud à facie terræ: veruntã
conterens non conterã domum Iacob,
9 dicit Dñs. Ecce enim mandabo ego, &
concutiam in oĩbus gentibus domum
Iſraël, ſicut concutit̃ in cribro, & nõ ca
10 det lapillus ſup terram. In gladio mo-
rientur oẽs peccatores populi mei: qui
dicunt, Non appropinquabit, & nõ ve-
11 niet ſuper nos malũ. In die illa ‖ſuſci- ‖Act. 15. c.16.
tabo tabernaculũ Dauid, quod cecidit:
& reædificabo aperturas murorũ eius,
& ea quæ corruerant, inſtaurabo, & re-
ædificabo eum ſicut in diebus antiqs.
12 Vt poſſideant reliquias Idumeæ, & oẽs
nationes, eo q̃ inuocatũ ſit nomẽ meũ
13 ſuper eos, dicit Dñs faciens hæc. Ecce
D dies veniunt, dicit Dñs, & cõprehendet
arator meſſorem, & calcator vuæ mittẽ
tem ſemen: & ſtillabunt montes dulce
14 dinẽ, & oẽs colles culti erunt. ‖Et con- ‖Ioel 3. d.18.
uertã captiuitẽ ppli mei Iſraël: & ędifi-
cabũt ciuitates deſertas, & ihabitabũt,
& plantabũt vineas, & bibẽt vinũ earũ:
& faciẽt hortos, & comedẽt fructus eo-
15 rum. Et plãtabo eos ſup humum ſuã:
& non euellam eos vltra de terra ſua
quam dedi eis, dicit Dñs Deus tuus.

PROPHETIA ABDIÆ.

A ISIO Abdiæ. Hæc di
1 cit Dñs De⁹ ad Edõ.
‖Iere. 49. c.14. ‖Auditũ audiuim⁹
à Dño, & legatũ ad
Gentes miſit. Surgi-
te, & conſurgamus
aduerſus eũ in præ-
2 lium. Ecce paruulũ
dedi te in gentibus: cõtemptibilis tu es
3 valde. Superbia cordis tui extulit te,
habitantẽ in ſciſſuris petrarum, exaltã
*dicit in corde ſuo¹ tem ſoliũ tuũ: qui *dicis in corde tuo¹,
‖Ier. 49. c.16. 4 Quis detrahet me in terram? ‖Si exalta
tus fueris vt aqla, & ſi inter ſydera po-
ſueris nidũ tuũ: inde detraham te, dicit
5 Dñs. Si fures introiſſent ad te, ſi latro
B nes p noctem quõ conticuiſſes? nonne
furati eſſent ſufficientia ſibi? ſi vinde-
miatores introiſſent ad te, nunquid ſal
6 tem racemũ reliquiſſent tibi? Quõ ſcru
tati ſunt Eſau, inueſtigauerunt abſcon
7 dita eius? Vſq; ad terminum emiſerunt
C te oẽs viri fęderis tui illuſerũt tibi: inua
luerunt aduerſum te viri pacis tuę: qui

comedẽt tecũ, ponẽt inſidias ſubter te:
8 nõ eſt prudẽtia in eo. ‖Nunqd non in ‖Iſa. 19.
die illa dicit Dñs, pdã ſapientes de Idu
mæa, & prudentiam de monte Eſau?
9 Et timebũt fortes tui à Meridie, vt in-
10 tereat vir de mõte Eſau. Propter inter-
D fectionem, ‖& pp iniquitatem in fratrẽ ‖Gen 27. g.41.
tuum Iacob, operiet te confuſio, & peri
11 bis in ęternũ. In die cũ ſtares aduerſus
eũ¹, qñ capiebant alieni exercitũ eius, -4.
& extranei ingrediebant̃ portas eius, &
ſup Ierlm mittebant ſortem: tu quoq;
12 eras quaſi vnus ex eis. Et non deſpicies
in die fratris tui, in die peregrinationis
eius: & nõ lętaberis ſup filios Iuda, in
E die pditionis eorũ: & nõ magnificabis
13 os tuũ in die anguſtiæ. Neq; ingredie-
ris portam ppli mei in die ruinæ eorũ:
neq; deſpicies, & tu in malis eius in die
vaſtitatis illius: & non emitteris aduer-
ſus exercitũ eius in die vaſtitatis illius.
14 Neq; ſtabis in exitibus, vt interficias
eos q fugerint: & nõ cõcludes reliquos
15 eius in die tribulationis. Qm iuxta eſt

F dies Dñi super oẽs gentes: sicut fecisti,
fiet tibi: retributionem tuam cõuertet
16 in caput tuum. ¶Quõ enim bibistis su-
per montem scm̃ meum, bibent oẽs gẽ-
tes iugiter: & bibent & absorbebunt, &
17 erunt quasi non sint. ¶Et in monte Sion
erit saluatio, & erit sanctus: & posside-
bit domus Iacob eos qui se possederãt.
18 ¶Et erit domus Iacob ignis, & domꝰ Io-
seph flamma, & domus Esau stipula, &
succendentur in eis, & deuorabunt eos:
& non erunt reliquiæ domus Esau, qa
19 Dñs locutus est. ¶Et hæreditabunt hi q
ad Austrum sunt, montem Esau, & qui
in campestribus Philisthiim: & posside
bunt regionem Ephráim & regionẽ Sa-
mariæ, & Bẽ-iamin possidebit Galaad.
20 ¶Et transmigratio exercitus huius filio-
rum Israël, oĩa *Chananæorum vsq; ad *loca
Sareptam: & transmigratio Ierusalem,
quæ in Bosphoro est, possidebit ciuita-
21 tes Austri. ¶Et ascendent saluatores in
montem Sion iudicare montem Esau:
& erit Domino regnum.

IONÆ PROPHETIA.

CAPVT PRIMVM.

1 ET factum est verbum
A Dñi ad Ionam filiũ
2 Amathi, dicẽs: ¶Sur
ge, & vade in Nini-
uen ciuitatem gran
dẽ, & prędica in ea:
qa ascendit malitia
3 eius coram me. ¶Et
surrexit Ionas vt fugeret in Tharsis à fa
cie Dñi, & descendit Ioppen, & inuenit
nauem eũtem in Tharsis: & dedit nau-
lum eius, & descendit in eam, vt iret cũ
4 eis in Tharsis à facie Dñi. ¶Dñs aũt mi-
sit ventum magnũ in mare: & facta est
tẽpestas magna i mari, & nauis pericli
5 tabat̃ cõteri. ¶Et timuerũt nautę & cla-
mauerunt viri ad Deum suum: & mise
runt vasa quæ erant in naui in mare, vt
B alleuiaretur ab eis, & Ionas descẽdit ad
ĩteriora nauis, & dormiebat sopore gra
6 ui. ¶Et accessit ad eũ gubernator, & di-
xit ei, Quid tu sopore deprimeris, surge
inuoca Deum tuũ, si forte recogitet Deꝰ
7 de nobis, & non pereamus. ¶Et dixit vir
ad collegum suum, Venite, & mittamꝰ
sortes, & sciamus quare hoc malum sit
nobis. Et miserunt sortes: & cecidit sors
8 sup Ionã. ¶Et dixerũt ad eũ, Indica no-
bis, cuiꝰ causa malũ istud sit nobis qđ
est opus tuũ? quæ terra tua? & quò va-
9 dis? vel ex quo populo es tu? ¶Et dixit ad
eos, Hebræus ego sum, & Dñm Deum
cęli ego timeo, qui fecit mare & aridã.
10 ¶Et timuerũt viri timore magno, & di-
C xerunt ad eũ. Quid hoc fecisti? Cogno-
uerunt enim viri ꝙ à facie Dñi fugeret:
11 quia indicauerat eis. ¶Et dixerũt ad eũ.
Quid faciemus tibi, & cessabit mare à
nobis? quia mare ibat & intumescebat.* *sup eos
12 ¶Et dixit ad eos. Tollite me, & mittite ĩ
mare, & cessabit mare à vobis: scio enĩ
ego, qm̃ pp me tempestas hæc grandis *est
13 super vos. ¶Et remigabant viri, vt reuer-
terentur ad aridã, & non valebant: qa
mare ibat & intumescebat super eos.
14 ¶Et clamauerunt ad Dominum & dixe
runt, Quæsumus Dñe, ne pereamus in
D anima viri istius, & ne des super nos
sanguinem innocentem: quia tu Dñe,
15 sicut voluisti fecisti. ¶Et tulerunt Ionã,
& miserũt in mare: & stetit mare à fer-
16 uore suo. ¶Et timuerũt viri timore ma-
gno Dominum, & immolauerunt ho-
stias Domino, & vouerunt vota.

CAP. II.

1 ET præparauit Dñs piscem grãdem
A vt deglutiret Ionam: ‖& erat Ionas ‖Mat. 12 c. 40 & 16 a. 4. Luc 11. d. 29. 1. Co. 15 a. 4.
in ventre piscis tribus diebus & tribꝰ no
2 ctibus. ¶Et orauit Ionas ad Dñm Deum
3 suum de ventre piscis. ¶Et dixit ‖Clama
ui de tribulatione mea ad Dñm, & ex-
audiuit me: de ventre inferi clamaui, Psal 3. a. 5. 17. a. 7 117. a. 5, 119. a. 1.
& exaudisti vocem meam.
4 ¶Et proiecisti me in profundũ in cor
B de maris, & flumen circũdedit me om
nes gurgites tui, & fluctus tui super me
transierunt.
5 ¶Et ego dixi, Abiectus sum à conspe-
ctu oculorum tuorum: verũtamen rur-
sus videbo templum sanctum tuum.
6 ¶‖Circundederunt me aquæ vsq; ad ‖Psal. 68 a. 1.
C animam, abyssus vallauit me, pẽlagus
operuit caput meum.
7 ¶Ad extrema montiũ descendi terrę,
vectes concluserunt me in ęternum: &
subleuabis de corruptione vitã meam,
Domine Deus meus.

8 ¶Cum angustiaretur in me aïa mea,
D Dñi recordatus sum: vt veniat ad te ora
tio mea ad templum sanctum tuum.
9 ¶Qui custodiũt vanitates frustra, mi-
sericordiam suam derelinquunt.
10 ¶Ego aũt in voce laudis ĩmolabo ti-
bi: quæcũ q; voui, reddã ꝓ salute Dño.
11 ¶Et dixit Dominus pisci: & euomuit
Ionam in aridam.

CAP. III.

1 ET factũ est verbum Dñi ad Ionam
secũdo, dicẽs: ¶Surge & vade in Ni-
2 niuen ciuitatẽ magnã: & prædica in ea
prædicationẽ quam ego loquor ad te.
3 ¶Et surrexit Ionas, & abiit in Niniuen
iuxta verbum Dñi: & Niniue erat ciui-
4 tas magna itinere triũ dierũ. ¶Et cœpit
B Ionas introire ciuitatẽ itinere diei vni⁹:
& clamauit, & dixit, Adhuc quadragin
5 ta dies, & Niniue subuertet. ¶‖Et credi
derunt viri Niniuitæ in Deũ: & prędica
uerũt ieiunium, & vestiti sunt saccis à
6 maiore vsq; ad minorem. ¶Et peruẽnit
C verbũ ad regem Niniue: & surrexit de
solio suo, & abiecit vestimentũ suum à
se. & indut⁹ est sacco, & sedit in cinere.
7 ¶Et clamauit, & dixit in Niniue ex orę
regis & principũ eius, dicens: Hoïes, &
iumẽta, & boues, & pecora non gustent
quicq̃, nec pascantur, & aquam non bi-
8 bant. ¶Et operiantur saccis hoïes, & iu-
menta, & clament ad Dñm in fortitu-
D dine: ‖& cõuertat͂ vir à via sua mala, &
ab iniquitate quæ est in manibus eorũ.
9 ¶Quis scit si conuertat͂, & ignoscat De⁹:
& reuertatur à furore iræ suæ, & nõ pe-
10 ribimus? ¶Et vidit Deus opera eorum
qa cõuersi sunt de via sua mala: & mi-
sertus est sup malitia quam locut⁹ fue-
rat vt faceret eis, & non fecit.

‖Mat. 12 d.41. Luc. 11. e.32.
‖Iere 18. b.11.
‖Ioël 2. c.14.

CAP. IIII.

1 ET afflictus est Ionas afflictione ma-
A gna, & iratus est: ¶& orauit ad Do-
2 minum & dixit, Obsecro Domine, nun
quid non hoc est verbum meum, cum
adhuc essem in terra mea? propter hoc
præoccupaui vt fugerem in Tharsis.
‖scio enim quia tu Deus clemens & mi
sericors es, patiens & multæ miseratio-
3 nis, & ignoscens super malitia. ¶Et nũc
B Domine, tolle quæso animam meam à
4 me, qa melior est mihi mors quàm vi-
ta. ¶Et dixit Domin⁹, Putásne bene ira-
5 sceris tu? ¶Et egressus est Ionas de ciuita
te, & sedit contra Orientem ciuitatis: &
fecit sibimet vmbraculum ibi, & sede-
bat subter illud in vmbra, donec vide-
6 ret qd accideret ciuitati. ¶Et pręparauit
Dñs Deus hederam, & ascẽdit super ca-
put Ionæ, vt esset vmbra sup caput ei⁹,
& ꝓtegeret eum, laborauerat enim): &
lætatus est Ionas super hedera, lætitia
7 magna. ¶Et parauit Deus vermen ascen
C su diluculi in crastinum: & percussit he
8 deram, & exaruit. ¶Et cùm ortus fuisset
sol, præcepit Dñs vento calido & vrẽti:
& pcussit sol super caput Ionæ, & ęstua
bat: & petiuit aïæ suæ vt moreretur, &
dixit, Melius est mihi mori q̃ viuere.
9 ¶Et dixit Dñs ad Ionam, Putásne bene
irasceris tu super hederam? Et dixit, Be-
10 ne irascor ego vsq; ad mortem. ¶Et di-
xit Dñs, tu doles super hederam, in qua
D non laborasti, neq; fecisti vt cresceret,
quæ sub vna nocte nata est, & sub vna
11 nocte periit. ¶Et ego non parcam Nini
ue ciuitati magnæ, in qua sunt plusq̃
centum viginti millia hominum, qui
nesciunt quid sit inter dexteram & si-
nistram suam, & iumenta multa?

‖Psal. 85. c.5. Ioel 2. c. 13.

MICHÆÆ PROPHETIA.

CAPVT PRIMVM.

1 VERBVM Dñi qd fa-
A ctum est ad Michęã
Morasthitẽ, in die-
bus Ionathã, Achaz
& Ezechię regũ Iu-
da: qd vidit sup Sa-
mariam & Ierſem.
2 ¶‖Audite ppli oẽs:
& attendat terra & plenitudo ei⁹: & sit
Dñs Deus vobis in testem, Dñs de tem-
3 plo sancto suo. ¶‖Quia ecce Dñs egre-
dietur de loco suo: & descendet, & cal-
4 cabit super excelsa terræ. ¶Et consumẽ-
tur montes subtus eũ: & valles scinden
tur sicut cera à facie ignis, sicut aquæ q̃
5 decurrunt in præceps. ¶In scelere Iacob
B oẽ istud, & in peccatis domus Israël: qd
scelus Iacob? nonne Samaria? & quę ex
6 celsa Iudæ? nonne Ierusalem? ¶& ponã
Samariã quasi aceruũ lapidum in agro
cùm plantatur vinea: & detrahã in val-

‖Deu. 32 a.1. Isa. 1.a.2
‖Esa. 26 d.21.

lé lapides eius, & fundaméta eius reue-
7 labo. Et oĩa sculptilia eius concident,
& oẽs mercedes eius comburétur igne,
& oĩa idôla eius ponam in perditioné:
quia de mercedibus meretricis cógrega
ta sunt, & vsq; ad mercedem meretricis
8 reuertétur. Super hoc plangã, & vlula-
bo: vadam spoliatus & nudus: faciam
pláctũ velut draconum, & luctũ quasi
9 struthionum. Quia desperata est plaga
C eius, q̃a venit vsq; ad Iudã, tetigit por-
10 tam populi mei vsq; ad Ierl'm. In Geth
nolite annũtiare, lacrymis ne ploretis:
in domo Pulueris puluere vos consper-
11 gite, Et transite in vobis habitatio Pul-
chra, confusa ignominia, nõ est egressa
quæ habitat in exitu: planctũ Domus-
vicinę accipiet ex vobis, quæ stetit sibi-
12 met. Quia infirmata est in bonũ quæ
habitat in amaritudinibus: q̃a descen-
D dit malum à Dño in portam Ierusalé.
13 Tumultui quadrigę stuporis habitãti
Lachis: principiũ peccati est filiæ Sion,
14 q̃a in te inuẽta sunt scelera Israël. Pro-
pterea dabit emissarios sup hęreditaté
Geth: domos Médacij in deceptionem
15 regibus Israël. Adhuc hęredé adducã
tibi quę habitas ĩ Maresa: vsq; ad Odol
16 lam veniet gloria Israël. Decaluare, &
tondêre super filios deliciarum tuarũ:
dilata caluitiũ tuum sicut aquila: quo
niam captiui ducti sunt ex te.

CAP. II.

1 VÆ q cogitatis inutile, & operamini
A malũ in cubilib⁹ vestris: ĩ luce ma-
tutina faciunt illud, q̃m contra Deum
2 est manus eorũ. Et cõcupierũt agros,
& violéter tulerũt, & rapuerũt domos:
& calumniabant virum & domũ eius,
3 virũ & hæreditatem eius. Idcirco hęc
dicit Dñs, Ecce ego cogito super familiã
istam malum: vnde non auferetis colla
vestra, & non ambulabitis superbi, q̃m
4 tempus pessimum est. In die illa sume
tur super vos parabola, & cãtabitur cã-
B ticum cum suauitate, dicentium, Depo
pulatione vastati sumus: pars ppl'i mei
commutata est: qũo recedet à me, quũ
reuertatur, q regiones nostras diuidat?
5 Propter hoc non erit tibi mittens funi
6 culum sortis in cętu Dñi*. Ne loqua-
mini loquentes. Non stillabit sup istos,
non comprehendet confusio. Dicit do
7 mus Iacob, Nunquid abbreuiatus est
spũs Dñi, aut tales sunt cogitatiões ei⁹?
Nonne verba mea bona sunt cum eo q
8 rectè graditur? Et econtrario ppl's me⁹
C in aduersarium consurrexit: désuper tu
nicam pallium sustulistis: & eos qui trã
sibant simpliciter, cõuertistis in bellũ.
9 Mulieres populi mei eiecistis de do-
mo deliciarũ suarũ: à paruulis earũ tu-
10 listis laudé meam in perpetuum. Sur-
gite, & ite, quia non habetis hîc requié:
pp immũditiam eius corrumpetur pu-
11 tredine pessima. Vtinam nõ essem vir
habens spm̃, & mendacium potius lo-
querer: stillabo tibi in vinũ, & in ebrie
taté: & erit sup quem stillatur ppl's iste.
12 Congregationes congregabo Iacob to-
D tũ te: in vnum cõducã reliquias Israël,
pariter ponã illum quasi gregé in ouili,
quasi pecus ĩ medio caularũ, tumultua
13 buntur à multitudine hoĩum. Ascédet
enim pandens iter ante eos: diuident,
& transibunt portam, & egredientur
per eam: & transibit rex eorum coram
eis, & Dominus in capite eorum.

CAP. III.

1 ET dixi, Audite prĩcipes Iacob, & du
A ces domus Israël, nunq̃d nõ vestrũ
2 est scire iudiciũ, qui odio habetis bo-
nũ, & diligitis malũ: q violenter tolli-
tis pelles eorũ désuper eis, & carnem eo
3 rum désuper ossibus eorũ? Qui come-
derunt carnem populi mei, & pellé eo-
rum désup excoriauerunt: & ossa eorũ
confregerunt & conciderunt sicut in le
4 bete, & quasi carné in medio ollę. Tũc
B clamabunt ad Dñm, & non exaudiet
eos: & abscondet faciem suam ab eis in
tpe illo, sicut nequiter egerũt in adinué
5 tionibus suis. Hęc dicit Dñs super pro
phetas qui seducunt ppl'm meum: qui
mordent dentibus suis: & prędicant pa
cem: & siquis nõ dederit in ore eorum
q̃ppiam, sanctificant super eum pręliũ.
6 Propterea nox vobis pro visione erit,
C & tenebræ vobis pro diuinatione: & oc
cumbet sol sup pphetas, & obtenebra-
7 bitur super eos dies. Et confundentur
qui vident visiones, & confundentur
diuini: & operient oẽs vultus suos, quia
8 non est rñsum Dei. Verũtñ ego reple-
tus sum fortitudine spũs Dñi, iudicio
& virtute: vt annũtié Iacob scelus suũ,
9 & Israël pcm̃ suum. Audite hoc princi
pes domus Iacob, & iudices domus Is-
D raël: qui abominamini iudiciũ, & oĩa
10 recta peruertitis, Qui ędificatis Sion in

sanguinibus,

sanguinibus, & Ierusalé in iniquitate.
11 ¶ ‖ Principes eius in muneribus iudicabant, & sacerdotes eius in mercede docebant, & prophetæ eius in pecunia diuinabant: & super Dñm requiescebát, dicentes: nunquid non Dñs in medio nostrûm? non venient super nos mala.
12 ¶ Propter hoc, causa vestri, ‖ Sion quasi ager arabitur, & Ierusalem quasi aceruus lapidum erit, & mons templi in excelsa syluarum.

‖ Ier. 22. f. 17 Soph. 3. a. 5.

‖ Iere. 26. f. 18.

CAP. IIII.

1 A ET ‖ erit, in nouissimo dierũ erit mõs domus Dñi præparatus in vertice montiũ, & sublimis sup colles: & fluét
2 ad eum populi. ¶ Et properabũt gentes multę, & dicent, Venite, ascẽdamus ad mõtẽ Dñi, & ad domũ Dei Iacob: & docebit nos de viis suis, & ibimus in semitis eius: qa de Siõ egredietur lex, & ver-
3 bum Dñi de Ierſm. ¶ Et iudicabit inter pplos multos, & corripiet gentes fortes vsq; in longinquũ: & cócident gladios
B suos i vomeres, & hastas suas in ligones: non sumet gens aduersus gentẽ gladiũ,
4 & non discẽt vltrà belligerare. ¶ Et sedebit vir subtus vineam suá, & subtus ficum suá, & non erit qui deterreat: quia
5 os Dñi exercituũ locutũ est. ¶ Quia oẽs populi ambulabũt vnusquisq; in noĩe Dei sui: nos aũt ambulabimus nomine
6 Dñi Dei nostri in ęternum & vltrá. ¶ In die illa, dicit Dñs, congregabo claudicátem: & eam quam eieceram, colligam,
7 & quam afflixeram*. ¶ ‖ Et ponam claudicátem in reliquias: & eam quæ laborauerat in gentem robustá. ‖ & regnabit Dñs super eos in mõte Sion, ex hoc núc
8 & vsq; in æternum. ¶ Et tu turris gregis,
C nebulosa* filię Sion vsq; ad te veniet: & veniet potestas prima regnum filiæ Ie-
9 rusalem.. Nunc quare męrore contrahetis? nunquid rex non est tibi, aut consiliarius tuus periit; quia comprehẽdit te
10 dolor sicut parturientem? ¶ Dole, & satage filia Sion quasi parturiens: qa nũc egredieris de ciuitate, & habitabis in re
D gione, & venies vsq; ab Babylonem, ibi liberaberis: ibi redimet te Dñs de ma-
11 nu inimicorum tuorum. ¶ Et nunc congregatę sunt super te gẽtes multæ quæ dicunt, Lapidet: & aspiciat in Sion ocu-
12 lus noster. ¶ Ipsi aũt non cognouerunt cogitationes Dñi, & non intellexerunt consilium eius: qa cõgregauit eos quasi

‖ Esaia. 2. a. 2.

*consolabor
‖ Soph. 3. d. 19.
‖ Luca 1. c. 33. Dan. 7 d 14
*filia

13 fœnum areæ. ¶ Surge, & tritura filia Siõ: quia cornu tuũ ponam ferreum, & vngulas tuas ponam æreas: & comminues pplos multos, & interficies Domino rapinas eorum, & fortitudinem eorum Domino vniuersæ terræ.

CAP. V.

1 A NVnc vastaberis filia latronis: obsidionem posuerunt sup nos, in virga percutient maxillam iudiciis Israël.
2 ¶ ‖ ET TV BEHLEHEM Ephràta paruul⁹ es in millib⁹ Iuda: ex te mihi egredietur qui sit dñator in Israël: & egressus eius ab initio, à diebus æternitatis.
3 ¶ Propter hoc dabit eos vsq; ad tempus, in quo parturiẽs pariet: *reliquię fratrũ
4 eius conuertent ad filios Israël. ¶ Et stabit, & pascet in foritudine Dñi in subli
B mitaté noĩs Dñi Dei sui: & conuertẽtur, quia nunc magnificabitur vsq; ad ter-
5 minos terræ. ¶ Et erit iste *pax: Assyrius* quum venerit in terram nostram, & qñ calcauerit in domibus nostris: & suscitabimus sup eũ septẽ pastores, & octo
6 primates hoĩes. ¶ Et pascẽt terram Assur in gladio, & terram Nemrod in lanceis eius: & liberabit ab Assur, quum venerit in terram nostram, & quum calcaue
7 rit in finibus nostris. ¶ Et erunt reliquię
C Iacob in medio pplorũ multorũ quasi ros à Dño, & quasi stillæ super herbam quæ non expectat virum, & non pręsto
8 latur filios hoĩum. ¶ Et erunt reliquiæ Iacob in Gentibus in medio populorũ multorum, quasi leo in iumentis syluarum, & quasi catulus leonis in gregib⁹ pecorũ: qui cũ transierit, & conculcaue
9 rit, & ceperit, non est qui eruat. ¶ *Exalta
D bitur manus tua sup hostes tuos, & oẽs
10 inimici tui interibunt. ¶ Et erit in die illa, dicit Dñs: auferam equos tuos de me
11 dio tui, & disperdá quadrigas tuas. ¶ Et perdam ciuitates terræ tuæ, & destruá
12 oẽs munitiones tuas, ¶ & auferam maleficia de manu tua, & diuinationes non
13 erunt in te. ¶ Et perire faciam sculptilia tua, & statuas tuas de medio tui: & nõ adorabis vltrà opera manuum tuarum.
14 ¶ Et euellam lucos tuos de medio tui: &
15 conteram ciuitates tuas. ¶ Et faciam in furore & in indignatione vltionem in omnibus gentibus quæ non audierũt.

‖ Matt. 2. 6. Iohan. f. 42.

*& 10.

*pax A ... riis 5.

*

CAP. VI.

1 A AVdite quæ Dñs loquitur, Surge, cõtende iudicio aduersum montes,

2 & audiant colles vocem tuã. ¶Audiant
montes iudicium Dñi, & fortia funda-
menta terrę: quia iudiciũ Dñi cum po-
pulo suo, & cum Israël diiudicabitur.
3 ¶‖Popule meus quid feci tibi, aut quid
4 molest⁹ fui tibi? rñde mihi. ¶‖Quia edu
xi te de terra-Ægypti, & de domo seruiẽ
tium liberaui te: & misi ante faciẽ tuã
5 Moysen, & Aaron, & Mariam? ¶Popule
meus memento quæsoʃquid cogitauer-
rit Balach rex Moab: & quid rñderit ei
Balaam fili⁹ Beor, de Setim vsq; ad Gal
6 galã, vt cognosceres iustitias dñi. ¶Quid
B dignum offerã Dño, curuabo genu Deo
excelso? nunqd offeram ei holocausto-
7 mata & vitulos anniculos? ¶Nunquid
placari potest Dñs in millibus arietũ,
aut in multis millib⁹ hircorũ pinguiũ?
nunquid dabo primogenitum meum
pro scelere meo, fructum vẽtris mei ꝓ
8 pcõ aiæ meæ? ¶Indicabo tibi ô homo
quid sit bonum, & quid Dñs requirat à
te, Vtiq, facere iudiciũ, & diligere mise
ricordiam, & solicitũ ambulare cum
9 Deo tuo. ¶Vox Dñi ad ciuitatẽ clamat,
C & salus erit timẽtibus nomen *tuũ*: au
10 dite tribus, & qs approbabit illud? ¶Ad
huc ignis in domo impij thesauri iniq
11 tatis, & mensura minor irę plena. ¶Nũ-
quid iustificabo staterã impiam & sac-
12 celli pondera dolosa? ¶In qbus diuites
ei⁹ repleti sunt iniqtate, & habitãtes in
ea loquebant̃ mendaciũ, & lingua eo-
13 rum fraudulenta in ore eorũ. ¶Et ego er
go cępi percutere te perditione sup pec-
14 catis tuis. ¶‖Tu comedes, & non satura-
beris: & humiliatio tua ĩ medio tui: &
apprehẽdes, & nõ saluabis: & quos sal-
15 uaueris, in gladiũ dabo. ¶‖Tu semina-
D bis, & nõ metes: tu calcabis oliuã, & nõ
vngẽris oleo: & mustũ, & non bibes vi-
16 num. ¶Et custodisti præcepta Amri, &
oẽ opus dom⁹ Achab: & ambulasti in
voluptatibus eorũ, vt darem te in per-
ditionem, & habitantes in ea in sibilũ,
& opprobrium populi mei portabitis.

CAP. VII.

VÆ mihi, quia factus sum sicut qui
colligit in autũno racemos vinde-
mię: non est botrus ad comedendum,
præcoquas ficus desiderauit aĩa mea.
¶Periit sanctus de terra, & rectus in hoĩ
bus non est. oẽs in sanguine insidiant̃,
vir fratrem suum ad mortem venatur.
¶Malum manuum suarum dicunt bo-
num: princeps postulat, & iudex in red
dẽdo est: & magnus locutus est, deside
rium aiæ suæ, & conturbauerunt eam.
4 ¶Qui optim⁹ in eis est, quasi paliurus: &
q rectus quasi spina de sepe. Dies specu
lationis tuę, visitatio tua venit: nũc erit
5 vastitas eorũ: ¶Nolite credere amico: &
nolite cõfidere in duce: ab ea quę dor-
mit ĩ sinu tuo custodi claustra oris tui.
6 ¶‖Quia filius contumeliã facit patri: & ‖Mat. 10 c. 21 d 35
B ‖filia cõsurgit aduersus matrẽ suam, nu- Mar. 10. d. 36.
rus aduersus socrũ suã: ‖& inimici hoĩs
7 domestici eius. ¶Ego aũt ad Dñm aspi-
ciam, expectabo Deum saluatorẽ meũ:
8 audiet me Deus meus. ¶Ne læteris ini-
mica mea super me, quia cẽcidi: consur
gam quum sedero. in tenebris, Dñs lux
9 mea est. ¶Iram Dñi portabo, qm̃ pecca-
ui ei: donec causam meam iudicet, &
faciat iudiciũ meum: educet me in lu-
10 cem, videbo iustitiam eius. ¶Et aspiciet
inimica mea, & operietur confusione,
quæ dicit ad me, Vbi est Dñs Deus tu⁹?
D Oculi mei videbunt in eam: nunc erit
in conculcationem, vt lutum plateaũ.
11 ¶Dies vt ædificent̃ maceriæ tuæ: in die
12 illa longè fiet lex. ¶In die illa & vsq; ad
te veniet Assur, & vsq; ad ciuitates mu
nitas: & à ciuitatibus munitis vsque ad
flumen, & ad mare de mari, & ad mon
13 tem de monte. ¶Et terra erit in desola-
tionem pp habitatores suos, & pp fru-
14 ctum cogitationũ eorum. ¶Pasce ppl'm
tuum in virga tua, gregem hęreditatis
tuæ, habitantes solos in saltu, in medio
Carmeli: pascẽtur Basan & Galaad iux-
15 ta dies antiquos. ¶Secundum dies egres
sionis tuæ de terra-Ægypti ostendam ei
16 mirabilia. ¶Videbunt gẽtes, & confun-
dentur sup oĩ fortitudine sua: ponent
manum super os, aures eorum surdæ
17 erunt. ¶Lingent puluerem sicut *serpẽs*, *serpẽtes
D velut reptilia terræ proturbabuntur de
ędibus suis: Dñm Deum nostrum desi-
18 derabunt, & timebunt te. ¶‖Quis Deus ‖Iere. 10. a. 6.
similis tui, ‖qui aufers iniquitatem, & ‖Act. 10. g. 43.
transis peccatum reliquiarum hæredi- Col. 2. c. 13.
tatis tuæ? non immittet vltrà furorem
suum, qm̃ volens misericordiam est.
19 ¶Reuertetur, & miserebitur nostri, de-
ponet iniquitates nostras: & ꝓiciet in
profundum maris omnia peccata no-
20 stra. ¶Dabis veritatem Iacob: misericor-
diam Abraham: quę iurasti patrib⁹ no-
stris à diebus antiquis.

PROPHETIA NAHVM.

CAPVT PRIMVM.

1 ONVS Niniue. Liber
A visionis Nahum El
2 cesæi. ¶Deus æmula
tor, & vlciscés Dñs,
vlciscens Dñs & ha-
bens furoré, vlciscés
Dñs in hostes suos.
& irascens ipse ini-
3 micis suis. ¶Dñs patiens, & magnus for
titudine & mundans non faciet inno-
centem. Dñs in tempestate & turbine
viæ eius, & nebulæ puluis pedum eius.
4 ¶Increpans mare & exiccás illud: & oĩa
flumina ad desertum deducés. Infirma
tus est Basan, & Carmelus: & flos Liba-
5 ni elanguit. ¶Montes commóti sunt ab
eo, & colles desolati sunt: & cótremuit
B terra à facie eius, & orbis, & oés habitá-
6 tes in eo. ¶Ante faciẽ indignationis eius
quis stabit? & quis resistet in ira furoris
eius? indignatio eius effusa est vt ignis:
7 & petrę dissolutę sunt ab eo. ¶Bon⁹ Dñs,
& cófortás in die tribulationis: & sciés
8 sperantes in se. ¶Et in diluuió prætereú
te, consummationem faciet loci eius:
& inimicos eius persequentur tenebræ.
9 ¶Quid cogitatis contra Dñm? consum-
C mationem ipse faciet: non consurget du
10 plex tribulatio. ¶Quia sicut spinæ se in
uicem complectuntur: sic conuiuium
eorũ pariter potantiũ, consumenť qua-
11 si stipula ariditate plena. ¶Ex te exibit
cogitans contra Dñm malitiam: mente
12 pertractans præuaricationem. ¶Hæc di
D cit Dñs, Si perfecti fuerint: & ita plures,
sic quoq; attondentur, & *pertransibit*. — *pertransibunt 8.
13 afflixi te, & non affligã te vltrà. ¶Et nũc
conteram virgam eius de dorso tuo, &
14 vincula tua dirumpam. ¶Et præcipiet
super te Dñs, non seminabitur ex nomi
ne tuo amplius: de domo Dei tui inter-
ficiã sculptile & conflatile, ponã sepul-
15 chrum tuum, qa inhonorat⁹ es. ¶‖Ecce — ‖Isa. 52. b 7. Rom. 10. c 13.
super montes pedes euangelizantis &
annuntiantis pacem: celebra Iuda festi
uitates tuas, & redde vota tua: quia nõ
adiiciet vltrà vt pertráseat in te Belial,
vniuersus interiit.

CAP. II.

1 AScendit qui dispergat corá te, q cu-
A stodiat obsidioné: cótemplare viá,
conforta lumbos, robora virtuté valde.
2 ¶Quia reddidit Dñs superbiam Iacob,
sicut superbiam Israël: quia vastatores
dissipauerunt eos, & ꝓpagines eorum
3 corruperunt. ¶Clypeus fortiũ eius igni-
tus, viri exercitus, in coccineis: igneę ha
benę currus in die præparationis eius,
4 & agitatores cósopiti sunt. ¶In itinerib⁹
cõturbati sunt quadrigæ collisę sunt — *cõturbatę sunt *quadrigæ 1.
in platéis: aspectus eorum quasi lampa
5 des, quasi fulgura discurrentia. ¶Recor
B dabiť fortiũ suorũ, ruent in itineribus
suis: velociter ascédét muros eius, & prę
6 parabitur vmbraculũ. ¶Portæ fluuiorũ
apertæ sunt, & templum ad solũ diru-
7 tum. ¶Et miles captiu⁹ abductus est: &
ancillæ eius minabátur, geméntes vt co-
8 lũbæ, murmurátes in cordibus suis. ¶Et
Niniue quasi piscina aquarũ aquę eius:
ipsi verò fugerunt: state, state, & nõ est — Isa. 2. b.
9 qui reuertatur. ¶Diripite argentum, diri
pite aurũ: & nõ est finis diuitiarum ex
10 oĩbus vasis desiderabilibus. ¶Dissipata
C est, & scissa, & dilacerata: & cor tabescés
& dissolutio geniculorũ, & defectio in
cunctis renibus: & facies oĩum eorum
11 sicut nigredo ollæ. ¶Vbi est habitaculũ
leonum: & pascua catulorũ leonũ: ad
quã iuit leo, vt ingrederetur illuc: catu
12 lus leonis, & nõ est qui exterreat? ¶Leo
cepit sufficienter catulis suis, & necauit
leænis suis: & impleuit prędа speluncas
13 suas, & cubile suũ rapina. ¶Ecce ego ad
D te, dicit Dñs exercituum, & succendam
vsq; ad fumum quadrigas* tuas*, & leũ — *eius 8
culos tuos comedet gladius: & extermi
nabo de terra prædam tuam, & non au — ‖Eze. 24. b 9. Haba. 2 c. 12
dietur vltrà vox nuntiorum tuorum.

CAP. III.

1 VÆ‖ ciuitas sanguinũ, vniuersa men
A dacij dilaceratione plena: nõ rece-
2 det à te rapina. ¶Vox flagelli, & vox im
petus rotę, & eq frementis, & quadrigę
3 *feruétis, & eqtis ascendétis: ¶Et mican- — *feruétes & equos ascendentes. Et micantes gladij, & fulgurantes hastæ, & multitudines interfectæ & grauis ruinæ 7
tis gladij: & fulgurátis hastę, & multitu
dinis interfectę, & grauis ruinę*: nec est
finis cadauerum, & corruét in corpori-
4 bus suis. ¶Propter multitudiné fornica-
tionũ meretricis speciosę, & gratę, & ha
bentis maleficia, quæ vendidit gétes in
fornicationibus suis, & familias in ma — ‖Isa. 47 a. 3.
5 leficiis suis: ¶‖Ecce ego ad te, dicit Dñs

exercituũ: & reuelabo pudenda tua in
facie tua, & ostendã Gentibus nudita-
tem tuam, & regnis ignominiam tuã.
8 ¶Et proiiciam sup te abominationes, &
6 contumeliis te afficiã, & ponam te in
7 exemplum. ¶Et erit, oĩs qui viderit te,
resiliet à te, & dicet: Vastata est Niniue:
quis commouebit super te caput? vnde
8 quærã consolatorẽ tibi? ¶Nunquid me-
lior es *Alexandria ppłorum, quæ habi
tat in fluminibus? aquę in circuitu ei⁹:
9 cuius diuitię, mare: aquę, muri ei⁹. ¶Æ-
C thiopia fortitudo eius, & Ægypt⁹, & nõ
est finis: Aphrica & Libyes fuerũt in au
10 xilio tuo. ¶Sed & ipsa in trãsmigrationẽ
ducta est in captiuitatẽ: paruuli ei⁹ elisi
sunt in capite oĩum viarum, & super
inclytos eius miserunt sortẽ, & oẽs opti
mates eius cõfixi sunt in compedibus.
11 ¶Et tu ergo inebriaberis, & eris despe-
cta: & tu quæres auxilium ab inimico.
12 ¶Oẽs munitiones tuæ sicut ficus cum
grossis suis: si concussæ fuerint, cadẽt in
13 os comedẽtis. ¶Ecce ppłs tuus mulieres
ĩ medio tui: inimicis tuis ad apertionẽ
pandentur portæ terræ tuæ, deuorabit
14 ignis vectes tuos. ¶Aquam pp obsidio-
nẽ hauri tibi, extrue munitiones tuas:
intra in lutum & calca, subigẽs tene la-
15 terẽ. ¶Ibi comedet te ignis: peribis gla-
dio, deuorabit te, vt bruchus: cõgregare
16 vt bruch⁹, multiplicare vt locusta. ¶Plu
res fecisti negotiationes tuas*, q̃ stellæ
sint cęli: bruchus expãsus est, & auola-
17 uit. ¶Custodes tui quasi locustę: & par-
D uuli tui quasi locustę locustarũ quę cõ-
sidũt in sepibus in die frigoris: sol ort⁹
est, & auolauerunt, & non est cognitus
18 locus earũ vbi fuerint. ¶Dormitauerũt
pastores tui rex Assur, sepeliẽtur princi-
pes tui: latitauit populus in montibus,
19 & non est qui congreget. ¶Non est ob-
scura cõtritio tua, pessima est plaga tua:
oẽs qui audierunt auditionem tuam,
compresserunt manum sup te: qa sup
quem non transiit malitia tua semper?

PROPHETIA HABACVC.

CAPVT PRIMVM.

1 ONVS quod vidit Ha-
A bacuc ppheta. ¶Vs-
2 queque Dñe clama
bo, & nõ exaudies?
vociferabor ad te
vim patiens, & non
3 saluabis? ¶Quare
ostendisti mihi ini-
qtatẽ & laborẽ, videre prædã & iniusti-
tiam contra me? Quare respicis contẽ-
ptores, & taces conculcãte impio iustio
rem se? Et facies hoĩes quasi pisces ma-
ris, & quasi reptilia nõ habentia ducẽ?
& factum est iudiciũ & cõtradictio po-
4 tentior? ¶Propter hoc lacerata est lex, &
B non puẽnit vsq; ad finẽ iudicium: qa
impius pręualet aduersus iustum: ppea
5 egredit' iudiciũ peruersum. ¶‖Aspicite
in gẽtibus & videte, & admiramini, &
obstupescite: qa opus factũ est in dieb⁹
vestris, quod nemo credet cum narrabi
6 tur. ¶Quia ecce ego suscitabo Chaldęos,
gentem amaram & velocem, ambulan
tem super latitudinẽ terræ, vt possideat
7 tabernacula non sua. ¶Horribilis & ter
ribilis est: ex semetipsa iudiciũ & onus
8 eius egredietur. ¶Leuiores pardis equi
C eius, & velociores lupis vespertinis, &
diffundentur eqtes eius: eqtes nanque
eius de longe venient, volabũt quasi aq
9 la festinans ad comedendum. ¶Oẽs ad
prædam venient, facies eorum ventus
vrens: & cõgregabit quasi arenã, capti-
10 uitatẽ. ¶Et ipse de regibus triũphabit.
& tyranni ridiculi eius erunt: ipse sup
oẽm munitionem ridebit, & comporta
11 bit aggerem, & capiet eam. ¶Tunc mu-
tabitur spũs, & pertransibit, & corruet:
12 hęc est fortitudo eius Dei sui. ¶Nunqd
non tu à principio Dñe Deus meus, san
cte meus, & non moriemur? Dñe in iu-
dicium posuisti eum: & fortem vt corri
13 peres, fundasti eum. ¶Mũdi sunt oculi
tui, ne videas malũ, & respicere ad ini-
D qtatem non poteris. quare non respicis
super iniqua agentes, & taces deuoran-
14 te impio iustiorẽ se? ¶Et facies hoĩes qua
si pisces maris, & quasi reptile non ha-
15 bens principẽ? ¶Totum in hamo suble-
uauit, traxit illud ĩ sagena sua, & cõgre
gauit in rete suũ. Super hoc lætabitur
16 & exultabit, ¶ppea immolauit sagenæ
suæ, & sacrificabit reti suo: qa in ipsis
incrassata est pars eius, & cibus eius ele
17 ctus. ¶Propter hoc ergo expandit sage-

*cessat.

nam suam, & semper interficere Gentes
non* parcet.

CAP. II.

1 SVper custodiam meam stabo, & figã
A gradum super munitioné: & cõtemplabor, vt videam qd dicatur mihi, &
2 quid respondeam ad arguenté me. ¶ Et
rñdit mihi Dñs, & dixit: Scribe visum,
& explana eum super tabulas: vt per-
3 currat qui legerit eum. ¶ Quia adhuc vi-
sus procul, & apparebit in finem, & nõ
mentietur. si moram fecerit, expecta il-
lũ: quia veniens veniet, & non tardabit.
4 ¶ Ecce, q incredulus est, non erit erecta
aïa eius in semetipso: || iustus aũt in fi-
5 de sua viuet. ¶ Et quomodo vinum potã
tem decipit: sic erit vir superbus, & nõ
decorabitur: qui dilatauit quasi infernus aïam suã: & ipse quasi|mors, & non
adimpletur: & cõgregauit ad se oẽs gen-
tes, & coaceruauit ad se oẽs populos.
6 ¶ Nunquid non oẽs isti super eum para
B bolam sument, & loquelam, ęnigma-
tũ eius: & dicetur, Vę ei qui multiplicat
non sua? vsquequo & aggrauat contra
7 se densum lutũ? ¶ Nunquid nõ repente
consurgent, qui mordeant te: & suscita
bunt lacerantes te, & eris in rapinã eis?
8 ¶ Quia tu spoliasti gentes multas, spolia
bũt te oẽs q reliqui fuerint de ppl̃is pp
sanguinem hominis & iniquitaté terræ
ciuitatis, & oĩum habitantium in ea.
9 ¶ Væ qui congregat auaritiam malã domui suæ, vt sit in excelso nidus eius, &
10 liberari se putat de manu mali. ¶ Cogita
sti confusioné domui tuæ, cõcidisti po-
11 pulos multos, & peccauit aïa tua. ¶ Quia
C lapis de pariete clamabit: & lignũ qd
inter iuncturas ædificiorũ est, responde
12 bit. ¶ Væ qui ædificat ciuitatem in san-
guinibus, & præparat vrbé in iniqtate.
13 ¶ Nunquid non hæc sunt à Dño exercituum? Laborabunt enim ppl̃i in multo
igne: & gentes in vacuum, & deficient.
14 ¶ Quia replebitur terra, vt cognoscant
gloriam Dñi, quasi aquæ operientes ma
15 re. ¶ Væ qui potũ dat amico suo, mittés
fel suum & inebrians, vt aspiciat nudi-
16 tatem eius. ¶ Repletus es ignominia pro
gloria: bibe tu quoq; & consopire, circundabit te calix dexteræ Dñi, & vomitus ignominiæ, super gloriam tuam.
17 ¶ Quia iniquitas Libani operiet te, & va
D stitas animalium deterrebit eos de san
guinibus hominis & iniquitate terræ,
& ciuitatis, & oĩum habitantium in ea.
18 ¶ Quid pdest sculptile, qa sculpsit illud
fictor suus cõflatile & imaginé falsam?
qa sperauit in figméto fictor ei⁹, vt face
19 ret simulacra muta. ¶ Væ q dicit ligno
Expergiscere: Surge lapidi tacenti, nun-
quid ipse docere poterit? Ecce iste coo-
pertus est auro & argento: & oïs spiri-
20 tus non est in visceribus eius. ¶ Dñs au-
tem in templo sancto suo: |sileat à facie
eius omnis terra.

Esa. 21. b.8.

|Ioa. 3 d. 36. Rom. 1. b.17. Gal. 3. b. 11. Heb. 10. g.38.

|Ier. 24 b.9. Nah. 3. a. 1.

|Psal. 10. b.4.

ORATIO HABACVCH PRO IGNORANTIIS.

CAP. III.

1 DOmine audiui auditioné tuam, &
A timui: Dñe opus tuum in medio
2 annorum, viuifica illud: in medio annorum notum facies: cum iratus fueris
misericordiæ recordaberis.
3 ¶ Deus ab Austro veniet, & sãctus de
monte Pharã. Semper operuit cęlos glo
ria eius, & laudis eius plena est terrã.
4 ¶ Splendor eius vt lux erit, cornua in
manibus eius: ibi abscondita est fortitudo eius.
5 ¶ Ante faciem eius ibit mors, & egre-
dietur diabolus ante pedes eius.
6 ¶ Stetit. & mensus est terram: aspexit
& dissoluit Gentes, & cõtriti sunt mõtes
seculi: incuruati sunt colles mundi, ab
itineribus æternitatis eius.
7 ¶ Pro iniquitate vidi tentoria Æthio-
B piæ, turbabuntur pelles terrę Madian.
8 ¶ Nunquid in fluminibus iratus es
Dñe? aut in fluminibus furor tuus? vel
in mari indignatio tua, *q ascendis sup
equos tuos, & quadrigæ tuæ saluatio?
9 ¶ Suscitans suscitabis arcũ tuum, iura-
menta tribubus quę locutus es: Semper
Fluuios scindes terræ.
10 ¶ Viderunt te, & doluerũt mõtes, gur
ges aquarũ transijt, dedit abyssus vocẽ
suam, altitudo manus suas leuauit.
11 ¶ Sol & Luna steterunt in habitaculo
C suo, in luce sagittarum tuarũ ibunt, in
splendore fulgurantis hastæ tuæ.
12 ¶ In fremitu conculcabis terram: *in
furore obstupefacies Gentes.
13 ¶ Egressus es in saluté ppl̃i tui, in salu
tem cum Christo tuo: percussisti caput
de domo impij, denudasti fundamen-
tum* vsque ad collum. Semper.
14 ¶ Maledixisti sceptris ei⁹, capiti bellato

* ascédes 1.

* &.

* eius.

rum

rum eius; veniétibus vt turbo ad disper
gendum me: exultatio eorú, sicut ei⁹ q
deuorat pauperem in abscondito.
15 ¶Viam fecisti in mari equis tuis, in lu
D to aquarum multarum.
16 ¶Audiui, & conturbatus est venter
meus, à voce cótremuerunt labia mea:
ingrediatur putredo in ossibus meis, &
subter me scateat: vt requiescam in die
tribulationis, vt ascendam ad populú
accinctum nostrum.
17 ¶Ficus enim non florebit, & non erit
germen in vineis: mentietur opus oliuę
& arua nó afferent cibum: abscindetur
de oculi pecus, & non erit armentum
in præsepibus.
18 ¶Ego autem in Domino gaudebo, &
exultabo in Deo Iesu meo.
19 ¶Deus Dominus fortitudo mea, & po
net pedes meos quasi ceruorum: & su
per excelsa mea deducet me victor, in
psalmis canentem.

PROPHETIA SOPHONIÆ.

CAPVT PRIMVM.

1 ERBVM Dñi quod
A factum est ad So
phoniá filium Chu
si, filij Godolię, fi
lij Amariæ, filij E
zechiæ, in diebus Io
siæ filij Amon regis
2 Iudæ. ¶ Congregans
congregabo oĩa à facie terræ, dicit Dñs:
3 ¶congregans hominem & pecus, con
gregans volatilia cæli & pisces maris: &
ruinæ impiorum erunt: & disperdam
4 homines à facie terræ, dicit Dñs. ¶Et ex
B tendam manum meá super Iudam &
super oés habitantes Ierusalé & disper
dá de loco hoc reliquias Baal, & nomi
5 na ędituorum cú sacerdotibus: ¶& eos
qui adorant super tecta militiam cæli,
& adorant & iurant in Dño, & iurát in
6 Melchom: ¶ Et qui auertuntur de post
tergum Dñi, & qui non quęsierunt Do
7 minum, nec inuestigauerunt eum. ¶Si
lete à facie Dñi Dei: quia iuxta est dies
Dñi, quia præparauit Dñs hostiam, san
8 ctificauit vocatos suos. ¶ Et erit: in die
hostiæ Dñi visitabo super principes &
super filios regis, & super oés qui indu
9 ti sunt veste peregrina: ¶& visitabo sup
oém qui arroganter ingreditur super li
men in die illa, qui complent domum
10 Dñi Dei sui iniquitate & dolo. ¶ Et e
rit in die illa, dicit Dñs, vox clamoris à
C porta piscium, & vlulatus à Secunda, &
11 contritio magna à collibus. ¶ Vlulate
habitatores Pilæ: conticuit oĩs ppl's Cha
náan, disperierút oés inuoluti argento.
12 ¶Et erit in tempore illo: scrutabor Ieru
salem in lucernis, & visitabo super vi
ros defixos in fæcibus suis: qui dicunt
in cordibus suis, Non faciet bene Dñs.
13 & non faciet malè. ¶Et erit fortitudo eo
rum in direptionem, & domus eorum
in desertum: ‖ & ædificabunt domos, ‖Amos. 9. c. 11.
& non habitabunt: & plantabunt vi
14 neas, & non bibent vinum earum. ¶Iu
xta est dies Dñi magnus, iuxta est & ve
lox nimis: vox diei Dñi amara, tribula
15 bitur ibi fortis. ¶ ‖Dies iræ dies illa, dies ‖Iere. 30. b. 7.
D tribulationis & angustiæ, dies calami Ioel. 2. c.
tatis & miseriæ, dies tenebrarum & cali 11.
16 ginis, dies nebulæ & turbinis: ¶dies tu Amos 5.
bæ & clangoris super ciuitates munitas c. 18.
17 & super angulos excelsos. ¶Et tribulabo
hoĩes, & ambulabút vt cæci, quia Dño
peccauerunt: & effundetur sanguis eo
rum sicut humus, & corpora eorum si
18 cut stercora. ¶ ‖Sed & argentum eorum ‖Eze. 7. c.
& aurum eorum non poterit liberare 19.
eos in die iræ Dñi: ‖in igne zeli eius de ‖Inf. 3. b.
uorabitur omnis terra, quia cósumma 8.
tionem cum festinatione faciet cunctis
habitantibus terram.

CAP. II.

1 CONuenite, congregamini gés nó a
A mabilis: ¶ Priusquam pariat iussio
2 quasi puluerem tráseunté dié, antequá
veniat super vos ira furoris Dñi, ante
quam veniat super vos dies indignatio
3 nis Dñi. ¶ Quærite Dñm oés mansueti
terræ, qui iudicium eius estis operati:
quærite iustum, quærite mansuetum:
si quomodo abscondamini in die furo
4 ris Dñi. ¶Quia Gaza destructa erit, & A
scalon in desertum, Azótum in meri
die eijcient, & Accaron eradicabitur.
5 ¶ Væ qui habitatis funiculum maris,
gens perditorum: Verbum Dñi super
vos Chanáan terra Philisthinorum, &
B disperdá te, ita vt non sit inhabitator.

6 ¶Et erit funiculus maris requies pasto-
7 rum & caulæ pecorum : & erit funicu-
lus eius qui remanserit de domo Iuda,
ibi pascentur in domibus Ascalonis ad
vesperam requiescent: quia visitabit eos
Dñs Deus eorum, & auertet captiuitatẽ
8 eorum. ¶Audiui opprobrium Moab, &
blasphemias filiorum Ammon: quę ex
probrauerunt pplo meo, & magnifica-
9 ti sunt super terminos eorum. ¶Propte-
rea viuo ego, dicit Dñs exercituum De⁹
Israël: quia Moab vt Sodoma erit, & fi-
C lij Ammon quasi Gomorrha, siccitas spi
narum, & acerui salis, & desertum vsq;
in æternum: reliquiæ populi mei diri-
pient eos, & residui gentes meæ possi-
10 debunt illos: ¶Hoc eis eueniet pro su-
perbia sua: quia blasphemauerunt, &
magnificati sunt super populum Dñi
11 exercituum. ¶Horribilis Dominus super
eos, & attenuabit oẽs deos terræ. & ado
rabunt eum viri de loco suo, oẽs insulę
12 Gentium. ¶Sed & vos Æthiopes interfe
13 cti gladio meo eritis. ¶Et extendet ma-
num suam super Aquilonem, & perdet
D Assur, & ponet speciosam in solitudinẽ
14 & in inuium & quasi desertum. ¶‖Et ac
cubabunt in medio eius greges, omnes
bestiæ Gentium, & onocrotalus & eri-
cius in liminibus eius morabũtur: vox
cantantis in fenestra, coruus in super-
liminari, qm̃ attenuabo robur eius.
15 ¶Hæc est ciuitas gloriosa habitans in cõ
fidentia, quæ dicebat in corde suo: Ego
sum, & extra me non est alia amplius:
quomodo facta est in desertum cubile
bestię? omnis qui transit per eam, sibila
bit & mouebit manum suam.

‖Isa. 34. c.11.

CAP. III.

1 VÆ prouocatrix & redẽpta ciuitas,
A colũba ¶. Nõ audiuit vocẽ, & non
2 suscepit disciplinam: in Dño non est
confisa, ad Deum suum non appropin-
3 quauit. ¶‖Principes eius in medio eius
quasi leones rugientes: iudices eius lu-
pi vespere, non relinquebant in mane.
4 ¶Prophetæ eius vesani, viri infideles: sa
cerdotes eius polluerunt sanctum, iniu
5 stè egerunt contra legem. ¶Dñs iustus in
medio eius non faciet iniquitatem: ma
ne, mane iudicium suum dabit in lucẽ,
& nõ abscõdet: nesciuit autem iniquus
6 confusionem. ¶Disperdidi Gentes, & dis
sipati sũt anguli earũ: desertas feci vias
eorum, dum nõ est qui transeat, desola-
tæ sunt ciuitates eorum, non remanẽte
7 viro, neque vllo habitatore. ¶Dixi, Atta
B men timebis me, suscipies disciplinam
& nõ peribit habitaculum eius pp oĩa
in quibus visitaui eam: veruntamen di
luculo surgentes corruperunt oẽs cogi-
8 tationes suas. ¶Qua propter expecta me
dicit Dñs, in die resurrectionis meæ in
futurum, quia iudicium meum vt con-
gregem gentes, & colligam regna: & ef-
fundam super eos indignationem meã,
omnem iram furoris mei: ‖ in igne eñi
9 zeli mei deuorabitur oĩs terra. ¶Quia
tunc reddam populis labium electũ, vt
inuocent omnes in nomine Dñi, & ser-
10 uiant ei humero vno. ¶Vltra flumina
Æthiopiæ, inde supplices mei filij di-
spersorũ meorũ deferent munus mihi.
11 ¶In die illa non confundẽris sup cũctis
C adinuentionibus tuis, quibus præuari-
cata es in me: quia tunc auferam de
medio tui magniloquos superbiæ tuæ,
& non adijcies exaltari amplius in mõ
12 te sancto meo. ¶Et derelinquam in me-
dio tui populum pauperem & egenũ:
13 & sperabunt in nomine Domini. ¶Reli
quiæ Israël non facient iniquitatem,
nec loquentur mendacium, & non in-
uenietur in ore eorum lingua dolosa:
quoniam ipsi pascentur & accubabũt,
14 & non erit qui exterreat. ¶Lauda filia
Sion, iubila Israël: lætare, & exulta in
15 omni corde filia Ierusalem. ¶Abstulit
Dominus iudicium tuum, auertit ini-
micos tuos: rex Israël Dominus in me-
16 dio tui, non timebis malum vltrà. ¶In
die illa dicetur Ierusalem, Noli timere,
17 Sion, nõ dissoluantur manus tuę. ¶Do-
minus Deus tuus in medio tui fortis,
ipse saluabit: gaudebit super te in læti-
tia, silebit in dilectione tua, *exultabit
18 super te in laude. ¶Nugas qui à lege re-
cesserant, congregabo, quia ex te erant:
vt nõ vltra habeas super eis opprobriũ.
19 ¶Ecce ego interficiam omnes qui affli-
xerunt te in tempore illo: & saluabo
claudicantem, & eam quę eiecta fuerat
congregabo: & ponam eos in laudem
& in nomen, in omni terra confusio
20 nis eorum: ¶In tempore illo quo addu-
cam vos, & in tempore quo congrega-
bo vos: dabo enim vos in nomen, & in
laudem omnibus populis terræ, cum
conuertero captiuitatem vestram co-
ram oculis vestris, dicit Dominus.

‖Eze. 22. f.27 Mich. 3. d.11.

‖Sup. 1. d.18.

*&.

Mich. 4. b.8.

PROPHETIA AGGÆI.

CAPVT PRIMVM.

.Esd 6.
.1.c.15.
1
A
N anno secũdo Da-
rij regis in mense sex
to, in die vna mẽsis:
factum est verbum
Dñi in manu Aggæi
prophetæ ad Zoro-
babel filium Sala-
thiel ducem Iuda, &
ad Iesum filiũ Iosedech sacerdotẽ ma-
2 gnũ, dicens. Hæc ait Dñs exercituũ, di
cẽs: Ppl's iste dicit. Nondũ venit tps do-
3 mus Dñi ædificãdæ. Et factũ est verbũ
Dñi in manu Aggæi prophetæ, dicens:
4 Nunquid tempus vobis est vt habite-
B tis in domibus *laqueatis, & dom' ista
5 deserta? Et nunc hæc dicit Dñs exerci-
tuum, Ponite corda vestra super vias ve
6 stras. Seminastis multum, & intulistis
parum: comedistis, & non estis satiati:
bibistis, & nõ estis inebriati: operuistis
vos, & non estis calefacti: & qui merce-
des cõgregauit, misit eas in sacculũ per-
7 tusum. Hęc dicit Dñs exercituũ, Poni-
8 te corda vestra super vias vestras, ascẽ-
dite in montẽ, portate ligna, & ædifica-
te domum: & acceptabilis mihi erit, &
9 glorificabor, dicit Dñs. Respexistis ad
C amplius, & ecce factũ est minus: & in-
tulistis in domũ, & exufflaui illud: quã
ob causam dicit Dñs exercituũ? qa do-
mus mea deserta est, & vos festinatis v-
10 nusquisq; in domum suã. Propter hoc
super vos prohibiti sunt cæli ne darent
rorẽ, & terra prohibita est ne daret ger-
11 mẽ suũ: & vocaui siccitatẽ super terrã,
super montes, & super triticum, & super
vinũ, & super oleũ, & quæcunque pro-
fert humus, & super homines, & super
iumẽta, & super oẽm laborem manuũ.
12 Et audiuit Zorobabel filius Salathiel,
D & Iesus filius Iosedech sacerdos magn'
& oẽs reliquiæ ppli vocem *Dei sui, &
verba Aggæi prophetæ, sicut misit eum
Dñs Deus eorũ ad ęos: & timuit ppl's à
13 facie Dñi. Et dixit Aggæus nuntius
Dñi de nuntijs Domini populo dicens:
Ego vobiscum sum, dicit Dominus.
14 Et suscitauit Dominus spiritum Zoro
babel filij Salathiel ducis Iuda, & spiri-
tum Iesu filij Iosedec sacerdotis magni,
& spiritum reliquiorum de omni po-
pulo? & ingressi sunt, & faciebant opus
in domo Dñi exercituum Dei sui.

*vestris 2.

Deu. 28. d. 38. Mic 6. d. d. 15.

*Domini 4.

CAP. II.

1
A
IN die vicesima & quarta mensis, in se
xto mẽse, in anno secundo Darij re-
2 gis. In septimo mense, vicesima & pri-
ma mẽsis: factum est verbũ Dñi in ma-
3 nu Aggæi prophetæ, dicens. Loquere
ad Zorobabel filiũ Salathiel ducẽ Iuda
& ad Iesum filiũ Iosedec sacerdotẽ ma
4 gnũ, & ad reliquos populi, dicẽs? Quis
B in vobis est derelictus qui vidit domũ
istam in gloria sua prima? & quid vos vi
deris hanc nunc? nunquid non ita est,
5 quasi nõ sit in oculis vestris? Et nunc
confortare Zorobabel, dicit Dñs. & cõ-
fortare Iesu filij Iosedec sacerdos ma-
gne, & confortare oĩs ppl's terræ, dicit
Dñs exercituum: & facite (qm ego vo-
6 biscũ sum, dicit Dñs exercituũ) verbũ
quod pepigi vobiscum cum egredere-
mini de terra Ægypti & spiritus meus
erit in medio vestrum: nolite timere,
7 Quia hæc dicit Dominus exercituum,
*Adhuc vnum modicum est, & ego cõ
mouebo cælum & terrã, & mare, & ari-
8 dam. Et mouebo oẽs gentes, ET VE-
NIET DESYDERATVS cunctis Gen
tibus: & implebo domum istam gloria
9 dicit Dñs exercituum. Meum est argen
tum: & meum est aurum, dicit Dñs ex-
10 ercituum. Magna erit gloria domus
istius nouissimæ plus quàm primæ, di-
cit Dñs exercituum: & in loco isto da-
11 bo pacem, dicit Dñs exercituum. In vi
cesima & quarta noni mensis, in anno
secundo Darij regis, factum est verbũ
Domini ad Aggęum prophetam, dicẽs.
12 Hæc dicit Dñs exercituum, Interroga
13 sacerdotes legem, dicens. Si tulerit ho-
mo carnem sanctificatam in ora vesti-
menti sui, & tetigerit de summitate ei'
panem, aut pulmentum, aut vinum,
aut oleum, aut oẽm cibum: nunquid
sanctificabit? Respondentes autem sa-
14 cerdotes, dixerunt: Non, Et dixit Ag-
C gæus: Si tetigerit pollutus in anima ex
oibus his, nunquid contaminabitur? Et
responderunt sacerdotes, & dixerũt. Cõ
15 taminabitur. Et respondit Aggęus, & di
xit: Sic populus iste, & sic Gens ista ante
faciem meam, dicit Dñs, & sic oẽ opus

Heb. 12. g. 26.

manuum

manuum eorum: & oĩa quæ obtulerũt
16 ibi, contaminata erunt. ¶ Et nunc poni-
te corda vestra, à die hac & suprà ante-
quam poneretur lapis super lapidẽ in
17 templo Dñi. ¶ Cum accederetis ad acer-
uum viginti modiorum, & fierent decẽ,
& intraretis ad torcular vt exprimeretis
quinquaginta lagenas, & fiebãt viginti.
18 ¶ ‖ Percussi vos vento vrente, & aurugine ‖ Amos 4. c. 9.
& grandine oĩa opera manuum vestra-
rum: & non fuit in vobis qui reuertere-
19 tur ad me, dicit Dñs. ¶ Ponite corda ve-
D stra ex die ista & in futurum, & diẽ vi-
cesima & quarta noni mensis: à die qua
fundamenta iacta sunt templi Dñi, po-
20 nite super cor vestrum. ¶ Nunquid iam
semen in germine est: et adhuc vinea, et
ficus, et malogranatũ, & lignum oliuæ
21 non floruit? ex die ista benedicam. ¶ Et
factum est verbum Dñi secundo ad Ag
gæum, in vicesima & quarta mensis, di
22 cens. ¶ Loquere ad Zorobabel ducẽ Iu-
da, dicens: Ego mouebo cælum pariter
23 & terram. ¶ Et subuertam solium regno
rum, & conteram fortitudinẽ regni Gẽ-
tium: & subuertam quadrigam & ascẽ-
sorem eius: & descendent equi, & ascẽso
24 res eorum, vir in gladio fratris sui. ¶ ‖ In ‖ Ecc. 49. c. 13.
die illa, dicit Dñs exercituũ, assumã te
Zorobabel fili Salathiel serue meus, di
cit Dñs: & ponam te quasi signaculum
quia te elegi, dicit Dñs exercituum.

PROPHETIA ZACHARIÆ.

CAPVT PRIMVM.

1 A IN mense octauo in
anno secundo Darij
factũ est verbum do
mini ad Zachariam
filium Barachię filij
Addo prophetam, di
2 cẽs: ¶ Iratus est Dñs
sup patres vros iracũ
3 dia. ¶ Et dices ad eos: Hæc dicit Dñs ex-
ercituum, ‖ Cõuertimini ad me ait Dñs ‖ Mala 3. b. 7.
exercituũ: & cõuertar ad vos dicit Dñs
4 exercituum. ¶ Ne sitis sicut patres vestri,
B ‖ ad quos clamabant prophetę priores, ‖ Isa. 21. b. 8. 31. c. 6. 45. d. 21. Iere. 3. c. 12. 15. d. 19. 31. c. 18. Eze. 18. g. 30. & 20. a. 7. 33. c. 11. Oseę 14. a. 2. Ioel. 2. c. 12.
dicentes: Hęc dicit Dñs exercituũ, Con
uertimini de vijs vestris malis, & de co
gitationibus vestris pessimis: & non au
dierunt, neque attenderunt ad me dicit
5 Dñs. ¶ Patres vestri vbi sunt? & prophe-
tæ nunquid in sempiternum viuent?
6 ¶ Veruntamen verba mea & legitima
mea quę mandaui seruis meis prophe-
tis, nunquid non comprehenderunt pa
tres vestros, & conuersi sunt, & dixerũt,
Sicut cogitauit Dñs exercituũ facere no
bis sm vias nostras, & sm adinuentio-
7 nes nostras fecit nobis. ¶ In die vicesima
& quarta vndecimi mensis Sabath; in
anno secundo Darij, factum est verbũ
Dñi ad Zachariam filium Barachiæ fi-
8 lij Addo pphetam, dicẽs. ¶ Vidi per no-
ctẽ, & ecce vir ascendens super equum
rufum, & ipse stabat inter myrtheta q̃
erant in profundo: & post eũ equi rufi,
9 varij, & albi. ¶ Et dixi, Quid sunt isti Do
mine mi? & dixit ad me angelus * qui lo * Domini.
quebatur in me, Ego ostendam tibi q̃d
10 sint hęc. ¶ Et respondit vir qui stabat in-
ter myrtheta, & dixit: Isti sunt quos mi
11 sit Dñs, vt perambulent terram. ¶ Et re-
sponderunt angelo Dñi, qui stabat in-
C ter myrtheta & dixerunt, Perambulaui
mus terram, & ecce oĩs terra habitatur
12 & quiescit. ¶ Et respondit angelus Dñi,
& dixit, Dñe exercituum vsquequo tu
non misereberis Ierusalem & vrbium
Iuda, quibus iratus es, iste iam † septua- † 6.
13 gesimus annus est? ¶ Et respondit Dñs
angelo qui loquebatur in me verba bo
14 na, verba consolatoria. ¶ Et dixit ad me
angelus qui loquebatur in me, ‖ Clama ‖ Inf. 8. a. 2.
dicens: Hęc dicit Dñs exercituum, Zela
tus sum Ierusalẽ & Sion zelo magno.
15 ¶ Et ira magna ego irascor super gentes
opulentas, quia ego iratus sum parum,
16 ipsi verò adiuuerunt in malum. ¶ Prop-
terea hęc dicit Dñs, reuertar ad Ierlẽm
in misericordijs: domus mea ędificabi-
tur in ea, ait Dñs exercituũ: & perpendi
17 culum extendetur super Ierlm. ¶ Adhuc
D clama dicens, Hęc dicit Dñs exercituũ,
Adhuc affluent ciuitates meę bonis: &
& consolabitur adhuc Dñs Sion, & eli-
18 get adhuc Ierusalem. ¶ Et leuaui ocu-
los meos, & vidi: & ecce quatuor cor-
19 nua. ¶ Et dixi ad angelum qui loque-
batur in me, Quid sunt hęc? Et dixit
ad me, Hęc sunt cornua quę ventila-
uerunt Iudam, & Israel, & Ierusalem.
20 ¶ Et ostendit mihi Dominus quatuor
fabros.

21 fabros. ¶Et dixi, Quid isti veniunt face-
re? Qui ait dicens: Hęc sunt cornua q̃ vẽ-
tilauerunt Iudam per singulos viros, &
nemo eorum leuauit caput suum: & ve
nerunt isti deterrere ea, vt deijciant cor
nua gentium quæ leuauerunt cornu su
per terram Iuda vt dispergerent eam.

CAP. II.

1 ET leuaui oculos meos, & vidi: & ec-
A ce vir & in manu eius funiculus
2 mensorũ. ¶Et dixi, quò tu vadis? Et di-
xit ad me, Vt metiar Ierl'm, & videã quã-
ta sit latitudo eius, & quanta lõgitudo
3 eius. ¶Et ecce angelus q loquebatur in
me, egrediebatur, & angelus alius egre-
4 diebať in occursum eius. ¶Et dixit ad
eũ, Curre, loquere ad puerũ istũ, dicẽs,
Absque muro habitabitur Ierl'em præ
multitudine hominum & iumentorũ
5 in medio eius. ¶Et ego ero ei, ait Dñs,
B murus ignis in circuitu: & in gloria ero
6 in medio eius. ¶O, ô, fugite de terra Aq
lonis, dicit Dñs, qm̃ in quatuor ventos
7 cæli dispersi vos, dicit Dñs. ¶O Sion fu-
ge quæ habitas apud filiam Babylonis.
8 ¶quia hæc dicit Dñs exercituum, post
C gloriam misit me ad gentes quæ spolia
uerunt vos: qui enim tetigerit vos, tan-
9 git pupillam oculi *mei: ¶quia ecce ego (* eius 2.)
leuo manum meam super eos, & erunt
prædæ his qui seruiebant sibi: & cogno
scetis quia Dñs exercituum misit me,
10 ¶Lauda, & lætare filia Sion: quia ecce
ego venio, & habitabo in medio tui, ait
11 Dñs. ¶Et applicabuntur gentes multæ
D ad Dñm in die illa, & erunt mihi in
populum, & habitabo in medio tui: &
scies quia Dñs exercituum misit me ad
12 te. ¶Et possidebit Dñs Iudam partẽ suã
in terra sanctificata: & eliget adhuc Ie-
13 rusalem. ¶Sileat oĩs caro à facie Dñi: q a
consurrexit de habitaculo sancto suo.

CAP. III.

1 ET ostendit mihi Dñs Iesum sacer- (7.)
A dotẽ magnum stantem coram an-
gelo Dñi: & Satan stabat à dextris eius,
2 vt aduersaretur ei. ¶Et dixit Dñs ad Sa-
tan: Increpet Dñs in te Satan, & incre-
pet Dñs in tẽ, qui elegit Ierusalem: nun
quid non iste torris est, erutus de igne?
3 ¶Et Iesus erat indutus vestibus sordidis
4 & stabat ante faciem angeli. ¶Qui re-
spõdit, & ait ad eos qui stabant coram
se, dicens: Auferte vestimenta sordida
ab eo. Et dixit ad eum, Ecce abstuli à te
iniquitatem tuam, & indui te mutato-
5 rijs. ¶Et dixit: Ponite cidarim mundam
B super caput eius. ¶Et posuerũt cidarim
mundam super caput eius, & induerũt
eum vestibus: & angelus Dñi stabat.
6 ¶Et contestabatur angelus Dñi Iesum,
7 dicens: ¶Hęc dicit Dñs exercituum, Si
C in vijs meis ambulaueris, & custodiã
meam custodieris: tu quoque iudicabis
domum meam, & custodies atria mea,
& dabo tibi ambulantes de his qui nũc
8 hic assistunt. ¶Audi Iesu sacerdos ma-
gne. tu & amici tui qui habitant coram
te, quia viri portendẽtes sunt, ecce enim
ego ‖ ADDVCAM SERVVM MEVM (‖ Inf. 6.4. 12. Luc. 1. f. 78.)
9 ORIENTEM. ¶Quia ecce lapis quẽ de
D di coram Iesu: super lapidẽ vnũ septem
oculi sunt: ecce ego cælabo sculpturam
eius, ait Dñs exercituũ: & auferam ini-
10 quitatẽ terrę illius in die vna. ¶In die il
la, dicit Dñs exercituũ, vocabit vir ami
cum suum subter vineã, & subter ficũ.

CAP. IIII.

1 ET reuersus est angelus qui loqueba
A tur in me: & suscitauit me, quasi vi
2 rũ q suscitatur de somno suo. ¶Et dixit
ad me, Quid tu vides? Et dixi, Vidi &
ecce candelabrũ aureũ totũ, & lampas
eius super caput ipsius: & septẽ lucernę
eius sup illud: & septem * infusoria lu- (* & septẽ 6.)
3 cernis quę erãt sup caput eius. ¶Et duæ
oliuæ sup illud: vna a dextris lampadis
4 & vna à sinistris eius. ¶Et rñdit, & aio
B ad angelum, qui loquebatur in me, di
5 cens: Quid sunt hęc, Dñe mi? ¶Et respon
dit angelus qui loquebatur in me, & di
xit ad me, Nunquid nescis quid sunt
6 hęc? & dixi, Non Dñe mi. ¶Et respondit,
& ait ad me, dicens: Hoc est verbũ Dñi
ad Zorobabel, dicens: Non in exercitu,
nec in robore: sed in spiritu meo, dicit
7 Dñs exercituum. ¶Quis tu mons ma-
C gne coram Zorobabel? in planũ: & edu
cet lapidem primarium, & exequabit
8 gratiam gratię eius. ¶Et factum est ver-
9 bũ Dñi ad me, dicens, ¶Manus Zoroba
bel fundauerunt domum istam, & ma
nus eius perficient eam: & scietis quia
10 Dñs exercituũ misit me ad vos. ¶Quis
enim despexit dies paruos? & lętabunť,
& videbunt lapidem stanneum in ma
nu Zorobabel. Septẽ isti oculi sunt Dñi,
qui discurrunt in vniuersam terram.
11 ¶Et respõdi, & dixi ad eũ: Quid sũt duę
D oliuæ istę ad dexteram cãdelabri, & ad

sinistram

12 sinistram eius? Et rñdi secundò, & dixi
ad eum. Quid sunt duę spicę oliuarum
quæ sunt iuxta duo rostra aurea, in qui
13 bus sũt suffusoria ex auro? Et ait ad me,
dicens: Nunquid nescis q̃d sunt hęc? Et
14 dixi. Nõ Dñe mi, ? Et dixit, Isti sunt duo
filij olei- splendoris, qui assistunt do-
minatori vniuersę terrę. CAP. V.

1 ET conuersus sum, & leuaui oculos
A meos: & vidi, & ecce volumẽ volás.
2 ? Et dixit ad me, Quid tu vides? Et dixi,
*Ego video volumẽ volás: lõgitudo eius
viginti cubitorũ, & latitudo eius decẽ
3 cubitorum. ? Et dixit ad me, Hęc est ma
ledictio quę egreditur super faciem om
nis terrę: quia omnis fur, sicut ibi scrip
tũ est. iudicabitur: & oĩs iurans, ex hoc
4 similiter iudicabitur. ? Educam illud,
B dicit Dñs exercituũ: & veniet ad domũ
furis, & ad domum iurantis in nomine
meo mendaciter: & commorabitur in
medio domus eius, & consumet eum,
5 & ligna eius & lapides eius. ? Et egressus
est angelus qui loquebatur in me, & di
xit ad me, Leua oculos tuos, & vide q̃d
6 est hoc q̃d egreditur. ? Et dixi: Quidnam
C est? Et ait, Hęc est amphora egrediés. Et
dixit, Hęc est oculus eorũ in vniuersa
7 terra. ? Et ecce talentum plumbi porta-
batur, & ecce mulier vna sedens in me-
8 dio amphorę. ? Et dixit: Hęc est impie-
tas. Et proiecit eam in medio amphorę
D & misit massam plumbeam in os eius.
9 ? Et leuaui oculos meos, & vidi: & ecce
duę mulieres egrediẽtes, & spiritus in
alis earũ, & habebát alas quasi alas mil
ui: & leuauerũt amphorá inter terram
10 & cęlum. ? Et dixi ad angelum qui lo-
quebatur in me, Quò istę deferũt am-
11 phoram? ? Et dixit ad me, Vt ędificetur
ei domus in terra Sennáar, & stabiliat,
& ponatur ibi super basem suam.

CAP. VI.

1 ET cõuersus sum, & leuaui oculos
A meos: & vidi, & ecce quatuor qua-
drigę egrediẽtes de medio duorũ mon-
2 tiũ: & mõtes, montes ęrei. ? In quadriga
prima, equi rufi, & in quadriga secũda,
3 equi nigri: ? & in quadriga tertia, equi
albi, & in quadriga quarta, equi varij
4 *fortes. ? Et rñdi & dixi ad angelũ q̃ lo-
quebat in me, Quid sunt hęc Dñe mi?
5 ? Et rñdit angelus, & ait ad me, Isti sũt
quatuor vẽti cęli, qui egrediuntur vt stẽt
6 coram dominatore oĩs terrę. ? In qua e-
rant equi nigri, egrediebantur in terrá
Aq̃lonis: & albi egressi sunt post eos &
7 varij egressi sunt ad terrá Austri. ? Qui
autẽ erant robustissimi, exierunt, & quę
rebant ire & discurrere per oẽm terrá.
Et dixit, Ite, perambulate terrá, & peram
8 bulauerunt terram. ? Et vocauit me, &
loquut⁹ est ad me, dicẽs, Ecce, q̃ egrediũ
tur in terrá Aquilonis, requiescere fece-
runt spiritum meum in terra Aq̃lonis.
9 ? Et factũ est verbum Dñi ad me, dicẽs.
10 ? Sume à transmigratione ab Holdai, &
C à Tobia, & ab Idaia: & venies tu in die
illa, & intrabis domũ Iosię filij Sopho-
11 nię, qui venerunt de Babylone. ? Et su-
mes aurum & argentum, & facies coro
nas: & pones in capite Iesu filij Iosedec
12 sacerdotes magni, ? & loquẽris ad eũ, di
D cens, Hęc ait Dñs exercituum dicens:
‖ECCE VIR ORIENS NOMEN EIVS:
& subter eũ orietur, & ędificabit tẽplum ‖Sup 3, c. 8. Luc. 1. g. 78.
13 Dño: ? & ipse extruet templũ Dño, & ip
se portabit gloriá, & sedebit, & domina
bitur super solio suo: & erit sacerdos su
per solio suo, & consilium pacis erit in-
14 ter illos duos. ? Et coronę erunt Helem,
& Tobię, & Idaię, & Heu filio Sopho-
15 nię, memoriale in tẽplo Dñi. ? Et q̃ pro-
cul sunt, venient, & ędificabunt in tem
plo Dñi, & scietis quia Dñs exercituum
misit me ad vos. Erit autẽ hoc, si auditu
audieritis vocem Domini Dei vestri.

CAP. VII.

1 ET factum est in anno quarto Darij
A regis, factũ est verbũ Dñi ad Zacha
riam, in quarto mensis noni, qui est Ca
2 sleu. ? Et miserũt ad domũ Dei Saráfar
& Rogom-melech, & viri qui erant cũ
3 eo, ad deprecandam faciem Dñi: ? vt di
cerent sacerdotibus domus Dñi exerci-
tuum & prophetis, loquentes, Nun-
quid flendum est mihi in quinto men-
se, vel sanctificare me debeo: sicut iam
4 feci multis annis? ? Et factum est verbũ
Domini exercituum ad me, dicens,
5 ? Loquere ad omnem populum terrę,
B & ad sacerdotes, dicens, ‖Cum ieiunare ‖Esa 58. a. 5.
tis, & plangeretis in quinto & septimo
per hos septuaginta annos: nunquid
6 ieiunium ieiunastis mihi? ? & cum co-
medistis & bibistis: nunquid non vo-
bis comedistis, & vobismetipsis bibi-
7 stis? ? Nunquid non sunt verba, quę lo-
quutus est Dominus in manu propheta
rum priorum, cum adhuc Ierl'm habi-

taretur.

Marginal notes (left): *5. *Ecce. *Num 8. *Hie 11. *8.

taretur,& esset opuléta,ipsa & vrbes in
circuitu eius,& ad Austrum, & in cāpe-
8 stribus habitaretur? ¶ Et factum est ver-
9 bum Dñi ad Zachariam,dicens, ¶ Hæc
C ait Dñs exercituũ,dicens, Iudicium ve
rum iudicate:& misericordiã & misera
tiones facite vnusquisq; cum fratre suo.
10 ¶ ‖ Et viduam,& pupillum,& aduenam
& pauperẽ nolite calumniari : & malũ
vir fratri suo non cogitet in corde suo.
11 ¶ Et noluerunt attẽdere,& auerterũt sca
pulam recedẽtes:& aures suas aggraua-
12 uerunt, ne audirent. ¶ Et cor suũ posue-
D runt vt adamantem, ne audirent legẽ
& verba quæ misit Deus exercituum in
spiritu suo per manũ prophetarũ prio-
rum: & facta est indignatio magna à
13 Dño exercituũ. ¶ Et factum est sicut lo-
cutus est,& *nõ audierũt: sic clamabũt
& non exaudiam, dicit Dñs exercituũ.
14 ¶ Et dispersi eos per oĩa regna quæ ne-
sciunt:& terra desolata est ab eis, eò ꝙ
non esset transiens & reuertens: & po-
suerunt terrã desiderabilẽ in desertum.

CAP. VIII.

1 ET factum est verbum Dñi exerci-
A tuum,dicens,¶ Hęc dicit Dñs exerci
2 tuũ,‖ Zelatus sum Sion zelo magno, &
indignatione magna zelatus sum eã.
3 ¶ Hæc dicit Dñs exercituum, Reuersus
sum ad Sion: & habitabo in medio Ie-
rusalem: & vocabitur Ierusalem Ciui-
tas veritatis,& Mõs Dñi exercituũ, mõs
4 sanctificatus.¶ Hęc dicit Dñs exercituũ.
Adhuc habitabunt senes,& anus in pla
teis Ierl̃m: & viri baculus in manu ei⁹
5 præ multitudine dierũ.¶ Et plateæ ciui-
tatis complebunt̃ infantibus,& puellis
6 ludentibus in plateis eius. ¶ Hæc dicit
Dñs exercituum, Si videbitur difficile
in oculis reliquiarum ppl̃i huius in die
bus illis,nunquid in oculis meis diffici
7 le erit, dicit Dñs exercituũ? ¶ Ecce ego sal
uabo ppl̃m meum de terra Orientis, &
8 de terra occasus solis.¶ Et adducã eos,&
habitabunt in medio Ierl̃em: & erunt
mihi in ppl̃m,& ego ero eis in Deum in
9 veritate & in iustitia. ¶ Hæc dicit Dñs
B exercituũ, Cõfortent̃ manus vestrę qui
auditis in diebus sermones istos per os
prophetarum in die qua fundata est do
mus Dñi exercituũ, vt templũ ædificare
10 tur. ¶ Si quidem ante dies illos merces
hominũ non erat,nec merces iumento
rum erat,neque introeunti neque exeũ-
ti erat pax præ tribulatione: & dimisi
oẽs homines vnumquemque contra ꝓ-
11 ximum suum.¶ Nunc aũt nõ iuxta dies
priores ego faciam reliquijs populi hu-
12 ius,dicit Dñs exercituum, ¶ sed semen
pacis erit: vinea dabit fructum suũ, &
terra dabit germen suum,& cæli dabũt
rorem suum:& possidere faciã reliquias
13 populi huius vniuersa hæc. ¶ Et erit: si-
C cut eratis maledictio in Gentibus, do-
mus Iuda & domus Israël: sic saluabo
vos,& eritis benedictio: nolite timere,
14 confortentur manus vestræ.¶ Quia hæc
dicit Dñs exercituum, Sicut cogitaui vt
affligerem vos,cum ad iracundiam pro
uocassent patres vestri me,dicit Dñs*,& * exercituum 5.
15 non sum misertus: ¶ sic conuersus cogi-
taui in diebus istis vt benefaciam do-
mui Iuda & Ierusalem: nolite timere.
16 ¶ Hæc sunt ergo verba quæ facietis, ‖ Lo- ‖ Eph 4. 25.
quimini veritatem vnusquisque cũ ꝓ-
ximo suo: veritatem & iudicium pacis
17 iudicate in portis vestris. ¶ Et vnusquis-
que malum contra amicum suum ne
cogitetis in cordibus vestris:& iuramen
tum mendax ne diligatis.oĩa enim hęc
18 sunt quę odi, dicit Dñs. ¶ Et factum est
verbũ Dñi exercituum ad me, dicens,
19 ¶ Hęc dicit Dñs exercituum, Ieiunium
quarti,& ieiunium quinti,& ieiunium
septimi, & ieiunium decimi erit do-
mui Iudæ in gaudium & lætitiam & in
D solennitates præclaras: veritatem tan-
20 tum & pacem diligite. ¶ Hæc dicit Dñs
exercituum, Vsquequo veniant ppl̃i, &
21 habitent in ciuitatibus multis, ¶ & va-
dãt habitatores vnus ad alterum,dicen
tes,Eamus & deprecemur faciem Dñi,
& quæramus Dñm exercituum, vadam
22 etiam ego.¶ Et venient ppl̃i multi,& gen
tes robustæ ad quærendum Dñm exer-
cituum in Ierl̃m, & deprecandam faciẽ
23 Dñi. ¶ Hæc dicit Dñs exercituum, In die
bus illis, in quibus apprehendent decẽ
homines ex oĩbus linguis Gentium, &
apprehendent fimbriam viri Iudæi,di-
centes, Ibimus vobiscum: audiuimus
enim quoniam Deus vobiscum est.

CAP. IX.

1 ONus verbi Dñi in terra Hadrach &
A Damasci requiei eius: quia Dñi est
oculus hominis, & omnium tribuum
2 Israël. ¶ Emath quoq; in terminis eius
& Tyrus, & Sidon assumpserũt quippe
3 sibi sapientiam valde.¶ Et ędificauit Ty

rus munitionem suam, & coaceruauit
argentum quasi humum, & aurum vt
4 vt lutum platearum. ¶Ecce Dñs posside
bit eam, & percutiet in mari fortitudi-
5 nem eius, & hęc igni deuorabitur. ¶Vi-
debit Ascalõ, & timebit: & Gaza, & do-
lebit nimis: & Accaron, qm̃ confusa est
spes eius: & peribit rex de Gaza, &
6 Ascalon non habitabitur. ¶Et sedebit se
B parator in Azoto, & disperdam super-
7 biam Philistinorum. ¶Et auferã sangui
nem eius de ore eius, & abominationes
eius de medio dẽtium eius: & relinque-
tur etiam ipse Deo nostro, & erit quasi
dux in Iuda, & Accarõ quasi Iebusęus.
8 ¶Et circundabo domum meam ex his
qui militant mihi euntes & reuertẽtes,
& nõ transibit super eos vltrà exactor:
9 quia nunc vidi in oculis meis. ¶‖Exul-
ta satis filia Sion, iubila filia Ierusalẽ:
ECCE REX TVVS veniet tibi iustus
& saluator: ipse pauper ascendens sup
ᵃasinumᵃ & super pullum filium asinę.
10 ¶Et ᵇdisperdamᵇ quadrigã ex Ephràim
C & equum de Ierusalem, & dissipabitur
arcus belli: & loquetur pacem Gẽtibus,
& potestas eius à mari vsq; ad mare, &
11 à fluminibus vsque ad fines terræ. ¶Tu
quoq; in sanguine testamenti tui emsi
sti vinctos tuos de lacu in quo non est
12 aqua. ¶Conuertimini ad munitionem
vincti spei, hodie quoq; annuntiãs du-
13 plicia reddam tibi. ¶Qm̃ extendi mihi
Iudam quasi arcũ, impleui Ephràim:
& suscitabo filios tuos Sion super filios
tuos Græcia, & ponam te quasi gladiũ
14 fortium. ¶Et Dñs Deus super eos videbi
tur, & exibit, vt fulgur iaculum eius: &
Dñs Deus in tuba canet, & vadet in tur
15 bine Austri. ¶Dñs exercituum proteget
D eos: & deuorabunt, & subiicient lapidi
bus fundę: & bibentes inebriabuntur
quasi à vino, & replebuntur vt phialæ,
16 & quasi cornua altaris. ¶Et saluabit eos
Dominus Deus eorum in die illa, vt gre
gem populi sui: quia lapides sancti ele-
17 uabuntur super terrã eius. ¶Quid enim
bonum eius est, & quid pulchrum eius
nisi frumentum electorum, & vinum
germinans virgines.

‖Isa. 62. d. 11. Mat. 21. a. 5.

ᵃ asinam ᵇ disperdã 3

CAP. X.

1 PEtite à Dño pluuiam in tempore se-
A rotino. & Dñs faciet niues, & pluuiã
imbris dabit eis, singulis herbã in agro.
2 ¶Quia simulachra locuta sunt inutile,
& diuini viderunt mendacium, & som
niatores locuti sunt frustra: vanè conso
labantur: idcirco abducti sunt quasi
grex: affligentur, quia nõ est eis pastor.
3 ¶Super pastores iratus est furor meus, &
sup hircos visitabo: quia visitauit Dñs
B exercituum gregem suum domum Iu-
da, & posuit eos quasi equum glorię suę
4 in bello. ¶Ex ipso angulus, ex ipso pa-
xillus, ex ipso arcus prælij, ex ipso egre-
5 dietur omnis exactor simul. ¶Et erunt
quasi fortes, conculcantes lutum viarũ
in prælio: & bellabunt, quia Dñs cum
eis: & confundẽtur ascensores equorũ.
6 ¶Et confortabo domum Iuda, & domũ
Ioseph saluabo: & conuertam eos quia
miserebor eorum: & erunt sicut fuerũt
quando non proieceram eos: ego enim
7 Dñs Deus eorum, & exaudiam eos. ¶Et
erunt quasi fortes Ephràim, & lętabit
C cor eorum quasi à vino. & filij eorum
videbunt, & lætabuntur, & exultabit
8 cor eorum in Dño. ¶Sibilabo eis, & con
gregabo illos, quia redemi eos: & multi
plicabo eos sicut antè fuerant multipli
9 cati. ¶Et seminabo eos in populis, & dé
longe recordabuntur mei: & viuent cũ
10 filiis suis, & reuertentur. ¶Et reducã eos
de terra Ægypti, & de Assyriis congre-
gabo eos: & ad terram Galaad & Liba-
ni adducam eos: & non inuenietur eis
11 locus. ¶Et trãsibit in maris freto, & per-
D cutiet in mari fluctus, & confunden-
tur omnia profunda fluminis: & humi
liabitur superbia Assur, & sceptrũ Ægy
12 pti recedet. ¶Confortabo in eos Domi-
no, & in nomine eius ambulabunt, di-
cit Dominus.

CAP. XI.

1 APeri Libane portas tuas, & come-
A dat ignis cedros tuas. ¶Vlula abies,
2 quia cecidit cedrus, qm̃ magnifici vasta
ti sunt: vlulate quercus Basan, qm̃ succi
3 sus est saltus munitus. ¶Vox vlulat ᵃpa-
storum, quia vastata est magnificentia
eorum: vox rugitus leonum, qm̃ vasta-
4 ta est superbia Iordanis. ¶Hęc dicit Dñs
Deus meus, Pasce pecora occisionis,
5 ¶quę qui possederant, occidebãt, & nõ
dolebant: & vendebant ea, dicentes, Be
nedictus Dñs, diuites facti sumus: & pa
6 stores eorum non parcebãt eis. ¶Et ego
non parcam vltrà super habitantes ter-
ram, dicit Dñs: ecce ego tradam hoĩes,
B vnumquemq; in manu proximi sui, &

in manu regis sui: & concident ter-
ram, & non eruam de manu eorum.
7 ¶Et pascam pecus occisionis, ꝑpter hoc
ô paupes gregis: & assumpsi mihi duas
virgas, vnam vocaui Decôrem, & alterã
8 vocaui Funiculum: & paui gregem. ¶Et
succidi tres pastores in mẽse vno, & cõ-
tracta est anima mea in eis: siquidem
9 & anima eorum variauit in me. ¶Et di-
xi, Non pascam vos: ‖quod moritur,
moriatur: & quod succiditur, succida-
tur, & reliqui deuorent vnusquisq; car
10 nem proximi sui. ¶Et tuli virgam meã
C quæ vocabatur Deus, ‖& abscidi eam vt
irritum facerem fœdus meũ quod per-
11 cussi cum omnibus populis. ¶Et in irri-
tum deductum est in die illa: & cogno
uerũt sic pauperes gregis qui custodiũt
12 mihi, quia verbum Dñi est. ¶Et dixi ad
eos, Si bonũ est in oculis vestris, afferte
mercedẽ meam: & si non, quiescite. ‖Et
appenderunt mercedem meam trigin-
13 ta argenteos. ¶Et dixit Dñs ad me, Pro-
iice illud ad statuarium decôrum pre-
tium quo appretiatus sum ab eis. Et tu
li triginta argenteos: & proieci illos in
14 domum Dñi, ad statuarium. ¶Et præci
di virgam meam secundam, quæ appel-
labatur Funiculus, vt dissoluerem ger-
15 manitatem inter Iudã & Israël. ¶Et di-
D xit Dñs ad me, Adhuc sume tibi vasa
16 pastoris stulti. ¶Quia ecce ego suscitabo
pastorem in terra, qui derelicta non vi-
sitabit, dispersum non quæret, & contri
tum non sanabit, & id quod stat non
enutriet, & carnes pinguium comedet,
17 & vngulas eorum dissoluet. ¶O pastor
& idôlum, derelinquens gregem: gla-
dius super brachium eius, & sup oculũ
dextrum eius: brachium eius ariditate
siccabitur, & oculus dexter eius tene-
brescens obscurabitur.

CAP. XII.

1 ONus verbi Dñi super Israël. Dicit
A Dñs extendens cęlum, & fundans
terram, & fingens spiritum hominis in
2 eo, ¶ecce ego ponam Ierusalem superli-
minare crapulæ omnibus populis in cir
cuitu: sed & Iuda erit in obsidione con
3 tra Ierusalem. ¶Et erit in die illa, ponã
Ierusalem lapidem oneris cunctis po-
pulis: omnes qui leuabunt eum, conci-
sione lacerabuntur, & colligẽtur aduer
4 sus eam omnia regna terrę. ¶In die illa,
B dicit Dñs, ‖percutiã oẽm equum in stu-
porem, & ascensorem eius in amentiã:
& super domum Iuda aperiam oculos
meos, & omnem equum populorũ per
5 cutiam cæcitate. ¶Et dicent duces Iuda
in corde suo, Confortentur mihi habi-
tatores Ierusalem in Dño exercituum
6 Deo eorum. ¶In die illa ponam duces
Iuda sicut caminum ignis in lignis, &
sicut facem ignis in fœno: & deuora- Fascē 4.
bunt ad dexteram & ad sinistram om-
nes populos in circuitu: & habitabitur
Ierusalem rursus in loco suo in Ierusa-
7 lem. ¶Et saluabit Dñs tabernacula Iu-
da, sicut in principio: vt non magnificè
glorietur domus Dauid, & gloria habi-
8 tantium Ierusalem contra Iudam. ¶In
die illa proteget Dñs habitatores Ieru-
C salem, & erit qui offenderit ex eis in die
illa, quasi Dauid: & domꝰ Dauid quasi
Dei, sicut Angelus Dñi in conspectu eo eius.
9 rum. Et erit in die illa: quæram conte-
rere omnes gentes quæ veniunt contra
10 Ierusalem. ¶Et effundam super domũ
Dauid, & super habitatores Ierusalem
spiritum gratiæ & precum: & ‖aspiciẽt ‖Ioh. 19 g. 37.
ad me, quem confixerunt: & plangent
eũ planctu quasi sup vnigenitũ, & dole
bunt super eum vt doleri solet in mor-
11 te primogeniti. ¶In die illa magnus erit
D planctus in Ierusalem, ‖sicut planctus ‖2. Pa. 35 d. 22.
Adadremmon in campo Mageddon,
12 ¶Et planget terra: familiæ & familiæ
seorsum: familię domꝰ Dauid seorsum,
13 & mulieres eorum seorsum: ¶familiæ
domus Nathã seorsum, & mulieres eo-
rum seorsum: familiæ domus Leui seor
sum, & mulieres eorum seorsum: fami
liæ Semei seorsum, & mulieres eorum
14 seorsum. ¶Omnes familiæ reliquæ, fa-
miliæ & familiæ seorsum, & mulieres
eorum seorsum.

CAP. XIII.

1 IN die illa erit fons patens domui
A Dauid & habitantibus Ierusalem: in
ablutionem peccatoris & menstruatę.
2 ¶Et ‖erit in die illa, dicit Dñs exercituũ, ‖Ezec. 30 d. 13.
Disperdam nomina idôlorum de ter-
ra, & non memorabũtur vltrà: & pseu-
doprophetas, & spiritum immundum
3 auferam de terra. ¶Et erit: cùm prophe
tauerit quispiam vltrà, dicent ei pater
eius & mater eius qui genuerunt eum,
Non viues, quia mendacium locutus es
in nomine Dñi: & configent eum pater
eius & mater eius, genitores eius cũ pro-

phetauerit.

4 phetauerit. ¶Et erit in die illa, confun-
B dentur prophetæ vnusquisq; ex visione
sua cũ prophetauerit, nec operientur
5 pallio saccino, vt mentiantur, ¶sed di-
cet, Non sum propheta, homo agricola
ego sum: qm̃ Adam exemplum meum
6 ab adolescentia mea. ¶Et dicet ei, Quid
C sunt plagæ istæ in medio manuum tua
rũ? Et dicet, His plagatus sum ĩ domo eo
7 rum qui diligebant me. ¶Phramea susci
tare super pastorem meum, & super vi-
rum cohærentem mihi, dicit Dñs exer
cituum: ‖percute pastorem, & dispergẽ- ‖Mat. 26 c. 31. Mar. 14. c. 27.
tur oues: & conuertam manum meam
8 ad paruulos. ¶Et erunt in omni terra, di
D cit Dñs, partes duæ in ea *disperdentur *dispergẽtur
& deficient: & tertia pars relinquetur
9 in ea. ¶Et ducam tertiam partem per
ignem, & vram eos sicut vritur argen-
tum: & probabo eos sicut probatur au-
rum. Ipse vocabit nomẽ meum, & ego
exaudiam eum. *Dicam. Populus meus *&
es, & ipse dicet, Dominus Deus meus.

CAP. XIIII.

1. ECce venient dies Dñi, & diuidentur
A spolia tua in medio tui. ¶Et cõgre-
2 gabo omnes gẽtes ad Ierusalem in prę-
lium, & capietur ciuitas, & vastabunt
domus, & mulieres violabũtur: & egre
dietur media pars ciuitatis in captiuita
tem, & reliquum populi non auferetur
3 ex vrbe. ¶Et egredietur Dñs, & prælia-
bitur contra gentes illas sicut præliatus
4 est in die certaminis. ¶Et stabunt pedes
eius in die illa super Montem oliuarũ,
qui est contra Ierusalem ad Orientem,
& scindetur Mons oliuarum ex media
parte sui ad Orientem & ad Occidentẽ
prærupto grandi valde, & separabitur
medium montis ad Aquilonem, & me
5 dium eius ad Meridiem. ¶Et fugietis ad
vallem montium eorum, qm̃ coniun-
getur vallis mõtium vsq; ad proximũ:
B & fugietis sicut fugistis ‖ à facie terręmo ‖Amos 1 a. 1.
tus in diebus Oziæ regis Iuda: & veniet
Dñs Deus meus omnesq; sancti cum
6 eo. ¶Et erit in die illa: non erit lux, sed
7 frigus & gelu. ¶Et erit dies vna quæ no
ta est domino, non dies neq; nox: & in
8 tempore vesperi erit lux. ¶Et erit in die
illa: exibunt aquæ viuæ de Ierusalem:
medium earum ad mare Orientale, &
medium earum ad mare nouissimum:
9 in æstate & in hyeme erunt. ¶Et erit Do
minus rex super omnem terram: in die
illa erit Dñs vnus, & erit nomen eius
10 vnum. ¶Et reuertetur omnis terra vsq;
ad desertum, de colle Remmon ad Au-
strum Ierusalem: & exaltabitur, & *ha- *habitabitur.
bitabit in loco suo, à porta Ben-iamin
vsq; ad locum portę prioris *vsq; ad por *&
C tam angulorum: & à turre Hananeel
11 vsq; ad torcularia regis. ¶Et habitabunt
in ea, & anàthema non erit amplius:
12 sed sedebit Ierusalem secura. ¶Et hæc
erit plaga qua percutiet Dñs omnes gẽ-
tes quę pugnauerunt aduersus Ierusa-
lem. Tabescet caro vniuscuiusq; stantis
super pedes suos, & oculi eius contabe-
scent in foraminibus suis, & lingua eo-
13 rum cõtabescet in ore suo. ¶In die illa
erit tumultus Dñi magnus in eis: & ap-
prehendet vir manum proximi sui, &
conseretur manus eius super manum
14 proximi sui. ¶Sed & Iudas pugnabit ad
uersus Ierusalem: & cõgregabuntur di-
uitiæ omnium gentium in circuitu, au
rum & argentum & vestes multę satis.
15 ¶Et sic erit ruina equi & muli & came-
li & asini, & omnium iumentorũ quæ
fuerint in castris illis, sicut ruina hęc.
16 ¶Et omnes q reliqui fuerint de vniuer-
sis gentibus quæ venerunt contra Ieru-
salem, ascendent ab anno in annum,
vt adorẽt regem Dominum exercituũ,
& celebrent festiuitatem tabernaculo-
17 rum. Et erit: qui non ascẽderit de fami-
liis terræ ad Ierusalem, vt adoret regem
Dominum exercituum, non erit super
18 eos imber. ¶Quòd & si familia Ægypti
D non ascenderit: & non venerit: nec sup
eos erit, sed erit ruina qua percutiet Do
minus omnes gentes quæ non ascende-
rint ad celebrandam festiuitatem taber-
19 naculorum. ¶Hoc erit peccatũ Ægypti,
& hoc peccatum omnium gentiũ quæ
non ascenderint ad celebrandam festi-
20 uitatem tabernaculorum. ¶In die illa
erit quod super frenum equi est sanctũ
Domino: & erunt lebetes in domo Do-
21 mini quasi phialæ coram altari. ¶Et erit
omnis lebes in Ierusalẽ & in Iuda san-
ctificatus Domino exercituum: & ve-
nient omnes immolantes, & su-
ment ex eis, & coquent in eis,
& non erit mercator vl-
trà in domo Domi-
ni exercituum
in die
illo.

PROPHETIA MALACHIÆ.

CAPVT PRIMVM.

1 ONVS verbi Domini
A ad Israël in manu
2 Malachiæ. *¶Dilexi
vos, dicit Dominꝰ:
& dixistis, In quo
dilexisti nos? Nonne
frater erat Esau Ia-
cob, dicit Dominꝰ,
3 ‖& dilexi Iacob, ¶Esau autem odio
habui? & posui *montes eius in solitu-
dinem, & hęreditatem eiꝰ in dracones
4 deserti?¶Quòd si dixerit Idumæa, De-
structi sumus, sed reuertentes ædifica-
bimus quę destructa sunt: hæc dicit Do
minus exercituum, Isti ædificabunt, &
ego destruam: & vocabuntur termini
impietatis, & populus cui iratus est Do
5 minus vsq; in æternum. ¶Et oculi vestri
B videbunt: & vos dicetis, Magnificetur
6 Dñs super terminum Israël. ¶Filius ho-
norat patrem, & seruꝰ dominum suũ:
si ergo pr̃ ego sum, vbi est honor meus?
& si dominus ego sum, vbi est timor
meus: dicit Dñs exercituũ? ad vos ô sa-
cerdotes, qui despicitis nomen meum,
& dixistis: In quo despeximus nomen
7 tuum?¶Offertis super altare meum pa-
nem pollutum: & dicitis, in quo pollui
mus te?In eo ꝙ dicitis, Mensa Domini
8 despecta est. ¶Si offeratis cęcum ad im-
C molandũ, nonne malum est? & si offe-
ratis claudũ & languidum, nonne ma-
lum est?offer illud duci tuo, si placue-
rit ei, aut si susceperit faciem tuã, dicit
9 Dñs exercituum. ¶Et nũc deprecamini
vultum Dei, vt misereatur vestri (de ma
nu enim vestra factum est hoc) si quo
modo suscipiat facies vestras, dicit Dñs
10 exercituum. ¶Quis est in vobis qui clau
dat ostia, & incendat altare meum gra
tuito? non est mihi voluntas in vobis,
dicit Dominus exercituum: & munus
11 non suscipiam de manu vestra. ¶‖Ab
ortu enim solis vsq; ad Occasum, ma-
gnum est nomen meum in Gentibus,
& in omni loco sacrificatur, & offertur
nomini meo oblatio munda, quia ma-
gnum est nomen meum in Gẽtibus, di-
12 cit Dñs exercituũ. ¶Et vos polluistis il-
lud in eo qđ dicitis, Mensa Domini cõ-
taminata est: & quod superponitur, cõ-
temptibile est cum igne qui illud deuo
13 rat. ¶Et dixistis, Ecce de labore, & exuf-
flatis illud, dicit Dominus exercituum,
& intulistis de rapinis claudum & lan
guidum, & intulistis munus. nunquid
suscipiam illud de manu vestra, dicit
14 Dominus? ¶Maledictus dolosus, qui ha
bet in grege suo masculum: & votum
faciens immolat debile Domino: quia
rex magnus ego, dicit Dominus exerci-
tuum, & nomen meum horribile in
Gentibus.

CAP. II.

1 ET nunc ad vos mãdatum hoc ô Sa-
A cerdotes. ¶‖Si nolueritis audire, & ‖Leu. 26.
2 si nolueritis ponere super cor, vt detis b. 14.
gloriam nomini meo, ait Dñs exerci- Deu. 28.
tuum, mittam in vos egestatem, & ma- b. 15.
ledicam benedictionibus vestris, & ma
ledicam illis: qm̃ nõ posuistis sup cor.
3 ¶Ecce ego proiiciam vobis brachiũ, &
dispergam super vultũ vestrum stercus
solẽnitatum vestrarum, & assumet vos
4 secum. ¶Et scietis quia misi ad vos man
datum istud: vt esset pactum meum cũ
5 Leui, dicit Dominus exercituum. ¶Pa-
ctum meum fuit cum eo vitæ & pacis:
& dedi ei timorem: ‖& timuit me, & à
6 facie nominis mei pauebat. ¶Lex verita-
B tis fuit in ore eius, & iniquitas non est
inuenta in labiis eius, in pace & in ęq-
tate ambulauit mecum, & multos auer
7 tit ab iniquitate. ¶Labia enim sacerdo-
tis custodient scientiam, & legem requi
rent ex ore eius: quia Angelus Domini
8 exercituum est. ¶Vos autem recessistis
de via, & scandalizastis plurimos in le
ge: irritũ fecistis pactum Leui, dicit Do-
9 minus exercituũ. ¶Propter quod & ego
dedi vos contẽptibiles, & humiles om-
nibus populis, sicut non seruastis vias
10 meas, & accepistis faciẽ in lege. ¶‖Nun-
quid non pater vnus omniũ nostrum? Matt. 23
nunquid non Deus vnus creauit nos? .9 Ephe. 4.
quare ergo despicit vnusquisq; *nostrũ a. 5
fratrem suum, violans pactum patrum *vestrum
11 vestrorũ?¶Transgressus est Iuda, & abo
C minatio facta est in Israël & in Ierusa-
lem? quia contaminauit Iudas sanctifi-
cationem Dñi, quam dilexit & habuit fi
12 liam Dei alieni. ¶Disperdet Dominus
virum qui fecerit hoc, magistrum & di-

scipulum

*taberna culo
‖Amos 5 f.12.

scipulū de *tabernaculis* Iacob, ‖& offe
13 rentem munus Dño exercituū. ¶Et hoc
rursum fecistis, operiebatis lachrymis
altare Dñi, fletu & mugitu, ita vt nō re-
spiciam vltrà ad sacrificium, nec acci-
piam placabile quid de manu vestra.
14 ¶Et dixistis, Quam ob causam? qa Dñs
testificatus est inter te & vxorem puper
tatis tuæ, quam tu despexisti: & hęc par
15 ticeps tua, & vxor fœderis tui. ¶Nonne
D vnus fecit, & residuum spiritus ei *est?
Et quid vnus quærit, nisi semē Dei? Cu
stodite ergo spiritum vestrum, & vxorē
16 adolescentiæ tuæ noli despicere. ¶Cùm
odio habueris, dimitte dicit Dñs Deus
Israël: operiet aūt iniquitas vestimentū
eius, dicit Dñs exercituum. Custodite
spiritum vestrum, & nolite despicere.
17 ¶Laborare fecistis Dñm in sermonibus
vestris. ¶Et dixistis, In quo eum fecimus
laborare? In eo ꝙ dicitis, Omnis qui fa-
cit malum, bonus est in conspectu Do-
mini, & tales ei placēt: aut certè vbi est
Deus iudicij?

CAP. III.

‖Mat. 11 b.10. Marc. 1. a.2. Luc. 1.b. 17. & 7. d.27. Psal. 131 d.17.

1 A ECce ego mitto angelum meum, &
præparabit viam ante faciē meam.
Et statim veniet ad templum suū Dña
tor quem vos quæritis, & Angelus testa
mēti, quem vos vultis. Ecce venit, dicit
2 Dñs exercituum: ¶& quis poterit cogita
re diem aduētus eius? & quis stabit ad
videndum eum? Ipse enim quasi ignis
3 cōflans, & quasi herba fullonum: ¶&
sedebit conflans & emundans argen-
tum, & purgabit filios Leui, & colabit
eos quasi aurum & quasi argentum, &
erunt Dño offerentes sacrificia in iusti
4 tia. ¶Et placebit Dño sacrificium Iuda
& Ierusalē sicut dies seculi & sicut an-
5 ni antiqui. ¶Et accedam ad vos in iudi
cio, & ero testis velox maleficis & adul
teris, & periuris, & qui calumniantur
mercedē mercenarij, *viduas & pupil-
los, & opprimunt peregrinum, nec ti-
muerunt me, dicit Dñs exercituum.
6 ¶Ego enim Dñs, & non mutor: & vos fi-
7 lij Iacob non estis consumpti. ¶A dieb⁹
enim patrum vestrorum recessistis à le-
gitimis meis, & non custodistis. ‖Reuer
timini ad me, & reuertar ad vos, dicit
Dñs exercituum. Et dixistis, In quo re-
8 uertemur? ¶Si affliget homo Deū, quia
vos configitis me? Et dixistis, In quo *cō
figimus te? In decimis, & in primitiis.

*& humi lians
a‖Zac. 1. a.3.
*confiximus 6.

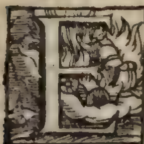
9 ¶Et in penuria vos maledicti estis, &
10 me vos configitis gens tota. ¶Inferte om
C nem decimam in horreum: & sit cibus
in domo mea, & ꝓbate me super hoc,
dicit Dñs: si non aperuero vobis cata-
ractas cęli, & effudero vobis benedictio
11 nem vsq; ad abundantiam, ¶& increpa
bo pro vobis deuorantem, & non cor-
rumpet fructum terrę vestrę: nec erit ste
rilis vinea in agro, dicit Dñs exercituū.
12 ¶Et beatos vos dicent omnes gentes: eri
tis enim vos terra desiderabilis, dicit
13 Dñs exercituum. ‖Inualuerunt super ‖Iob.21 b.14 Esa. 58. a.3.
14 me verba vestra, dicit Dñs. ¶Et dixistis,
Quid locuti sumus contra te? Dixistis,
D Vanus est qui seruit Deo: & quod emo
lumentum quia custodiuim⁹ præcepta
eius, & quia ambulauimus tristes corā
15 Dño exercituum? ¶Ergo nunc beatos di
cimus arrogantes: siquidem ædificati
sunt facientes impietatem, & tētauerūt
16 Deum & salui facti sunt. ¶Tunc locuti
sunt timentes Dñm vnusquisq; cū pro-
ximo suo: Et attendit Dñs, & audiuit:
& scriptus est liber monimenti coram
eo timentibus Dñm, & cogitātibus no-
17 men eius. ¶Et erunt mihi, ait Dñs exerci
tuum, in die qua ego facio, in peculiū:
& parcam eis, sicut parcit vir filio suo
18 seruienti sibi. ¶Et conuertemini, & vi-
debitis quid sit inter iustum & impiū:
& inter seruientem Deo, & non seruien
tem ei.

CAP. IIII.

1 A ECce enim dies veniet succēsa quasi
caminus: & erunt omnes superbi,
& omnes faciētes impietatem stipula:
& inflammabit eos dies veniens, dicit
Dñs exercituum, quæ non derelinquet
2 eis radicem & germen. ¶‖Et orietur vo- ‖Zach. 3. c.8. 6. d. 12.
bis timentibus nomen meum Sol iusti
tiæ, & sanitas in pennis eius: & egredie- Luc. 1.g. 78.
mini, & salietis sicut vituli de armēto.
3 ¶Et calcabitis impios, cùm fuerint cinis Exod. 20.
B sub planta pedum vestrorū in die qua Deut. 4. 5.6.
4 ego facio, dicit Dñs exercituum. ¶‖Me- ‖Mat. 11 b.14.17. b.10.
mentote legis Moysi serui mei, quā mā
daui ei in Horeb ad omnem Israël præ
5 cepta & iudicia. ¶‖Ecce ego mittam vo- ‖Mar. 9. b.11.
bis Eliam ꝓphetam, antequam veniat Luc. 1. b 17.9.a.8.
dies Domini magnus & horribilis.
6 ¶Et conuertet cor patrum ad filios, &
cor filiorum ad patres eorum: ne fortè
veniam, & percutiam terram anathe-
mate.

LIBER PRIMVS MACHABÆORVM.

CAPVT PRIMVM.

1 ET factum est, postq̃
A percussit Alexander
Philippi Macedo, q
primus regnauit in
2 Græcia, egressus de
terra Cethim, Dariũ
regẽ Persarũ & Me-
dorũ: constituit præ
lia multa, & obtinuit oĩum munitio-
3 nes, & interfecit reges terræ: & ꝑtransiit
vsq; ad fines terrę, & accepit spolia mul
titudinis Gentiũ: & siluit terra in cõspe
4 ctu eius. ¶Et congregauit virtutẽ, & exer
citũ fortẽ nimis: & exaltatũ est & eleua
5 tũ cor eius: ¶& obtinuit regiones Gẽtiũ,
& tyrannos: & facti sunt illi in tributũ.
6 ¶Et post hęc decidit in lectum, & cogno
7 uit quia moreretur. ¶Et vocauit pueros
suos nobiles, qui secũ erant nutriti à iu
uẽtute: & diuisit illis regnum suum, cũ
8 adhuc viueret. ¶Et regnauit Alexander
9 annis duodecim, & mortuus est. ¶Et ob
tinuerunt pueri eius regnũ, vnusquisq;
10 in loco suo: ¶& imposuerũt omnes sibi
diademata post mortem eius, & filij eo
rum post eos annis multis, & multipli-
11 cata sunt mala in terra. ¶Et exiit ex eis
B radix peccatrix Antiochꝰ illustris, filius
Antiochi regis q fuerat Romæ obses: &
regnauit in anno centesimo tricesimo-
12 septimo regni Gręcorũ. ¶In diebus illis
exierũt ex Israël filij iniqui, & suaserũt
multis dicentes: Eamus, & disponamus
testamentum cum Gentibus quę circa
nos sunt: quia ex quo recessimus ab eis,
13 inuenerũt nos multa mala. ¶Et bonus
14 visus est sermo in oculis eorum. ¶Et de-
stinauerunt aliqui de pplo, & abierunt
ad regem: & dedit illis potestatẽ, vt face
15 rent iustitiã Gentiũ. ¶Et ædificauerunt
gymnasium in Ierosolymis ſm leges
16 Nationũ: ¶& fecerunt sibi præputia, &
recesserunt à testamento sancto, & iun
cti sunt Nationibus, & venundati sunt
17 vt facerent malũ: ¶Et paratũ est regnũ
in conspectu Antiochi, & cępit regnare
in terra Ægypti, vt regnaret super duo
18 regnã. ¶Et intrauit in Ægyptũ in multi-
C tudine graui, in curribus, & elephãtis, &
equitibus, & copiosa nauiũ multitudi-
19 ne. ¶Et cõstituit bellum aduersus Pto-
lemæum regem Ægypti, & veritus est
Ptolemęus à facie eius, & fugit, & cecide
20 runt vulnerati multi. ¶Et comprehẽdit
ciuitates munitas in terra Ægypti: & ac
21 cepit spolia terrę Ægypti. ¶Et conuertit
Antiochus, postq̃ percussit Ægyptum in
centesimo & quadragesimo & tertio an
22 no: & ascendit ad Israël, ¶& ascendit Ie
23 rosolymam in multitudine graui. ¶Et
intrauit in sanctificationem cum super
bia, & accepit altare aureum, & cande-
labrũ luminis, & vniuersa vasa eius, &
mẽsam ꝑpositiõis, & libatoria, & phia-
las, & mortariola aurea, & velũ, & coro
nas, & ornamentũ aureum qđ in facie
24 templi erat: & comminuit oĩa. ¶Et acce
pit argentum & aurum & vasa concu-
piscibilia: & accepit thesauros occultos
D quos inuenit: & sublatis oĩbus abiit in
25 terrã suam. ¶Et fecit cædem hoĩum, &
26 locutus est in superbia magna. ¶Et fa-
ctus est plãctus magnus in Israël, & in
27 oĩ loco eorum: ¶& ingemuerunt princi
pes, & seniores, & iuuenes, & virgines
infirmati sunt: & speciositas mulierũ
28 immutata est. ¶Oĩs maritus sumpsit la
mentũ: & quę sedebant in thoro mari-
29 tali, lugebant: & commota est terra su-
per habitãtes in ea, & vniuersa domus
30 Iacob induit confusionẽ. ¶Et post duos
annos dierũ misit rex principem tribu-
torum in ciuitates Iuda, & venit Ierſm
31 cũ turba magna. ¶Et locutus est ad eos
verba pacifica ĩ dolo: & crediderũt ei.
32 ¶Et irruit super ciuitatẽ repentè, & per
cussit eã plaga magna, & ꝑdidit pplm
33 multum ex Israël. ¶Et accepit spolia ci-
uitatis: & succendit eam igni, & destru
xit domos eiꝰ, & muros eiꝰ in circuitu:
34 ¶& captiuas duxerunt mulieres, & na-
35 tos, & pecora possederunt. ¶Et ędificaue
rũt ciuitatẽ Dauid muro magno, & fir-
mo, & turribꝰ firmis, & facta est illis ĩ ar
36 cẽ: ¶& posuerũt illic gentẽ peccatricẽ vi-
37 ros iniquos, & cõualuerũt in eã. ¶Et po-
E suerũt arma, & escas, & congregauerũt
spolia Ierſm, & reposuerunt illic: & fa-
38 cti sunt in laqueũ magnum. ¶Et factũ

est hoc ad insidias sanctificationis, & in
39 diabolū malum in Israël: & effuderūt
sanguinē innocentem per circuitū san-
ctificationis, & cōtaminauerūt sancti fi
40 cationem. Et fugerūt habitatores Ieru-
salem pp eos, & facta est habitatio exte
rorum, & facta est extera semini suo, &
41 nati eius reliquerunt eam, Sanctifica-
tio ei⁹ desolata est sicut solitudo, dies
festi eius conuersi sunt in luctū, sabba-
tha ei⁹ in opprobriū, honores ei⁹ in ni-
42 hilū. Secundū gloriam eius multipli-
cata est ignominia ei⁹: & sublimitas ei⁹
43 conuersa est in luctum. Et scripsit Rex
Antioch⁹ oī regno suo, vt esset oīs ppl's,
vnus: & relinqueret vnusquisq; legem
44 suam. Et consenserunt oēs gentes s̄m
45 verbū regis Antiochi: & multi ex Isra-
ël consenserunt seruituti eius, & sacrifi
cauerunt idolis, & coinquinauerūt sab
46 bathum. Et misit rex libros per man⁹
F nuntiorum in Ierl'm, & in oēs ciuitates
Iudæ: vt sequerentur leges Gentium ter
47 ræ, & prohiberent holocausta & sacri-
ficia, & placationes fieri in templo Dei,
48 & prohiberent celebrari sabbathum,
49 & dies solennes. & iussit coinquinari
50 sancta, & scm ppl'm Israël. Et iussit ędi
ficari aras, & templa, & idola, & immo
51 lari carnes suillas & pecora cōia. & re-
linquere filios suos incircuncisos, &
coinquinari aīas eorum in oībus im-
munditiis & abominationibus, ita vt
obliuiscerentur legem, & immutarent
52 oēs iustificationes Dei. Et qcunq; non
fecissent s̄m verbū regis Antiochi, mo
53 rerentur. Secundū oīa verba hæc scri-
psit omni regno suo: & pręposuit prin-
54 cipes populo qui hęc fieri cogerent. Et
iusserunt ciuitatibus Iudæ sacrificare.
55 Et congregati sunt multi de populo ad
eos qui dereliquerant legem Dñi: & fe-
56 cerūt mala super terram: & effugaue-
runt ppl'm Israël in abditis, & in abscō
57 ditis fugitiuorum locis. Die quintade-
G cima mensis Casleu, quinto & quadra-
gesimo & centesimo anno ædificauit
rex Antiochus abominandum idolum
desolationis super altare Dei, & per vni
uersas ciuitates Iudæ in circuitu ædifi-
58 cauerūt aras: & ante ianuas domorū,
& in plateis incendebant tura, & sacri
59 ficabant, & libros legis Dei cōbusserunt
60 igni, scindentes eos: & apud quemcū-
que inueniebatur libri testamenti Dñi,

Tob. 2. b. 6. Amos 8. c. 10.

& quicunq; obseruabat legem Dñi, se-
cundum edictum regis trucidabant eū.
61 In virtute sua faciebant hæc populo
Israël qui inueniebatur in omni men-
62 se & mēse in ciuitatibus. Et qnta & vi-
cesima die mensis sacrificabant super
63 aram quæ erat contra altare. Et mulie
res quæ circumcidebant filios suos, tru-
cidabantur secundùm iussum regis An
64 tiochi, & suspendebant pueros à ceruī
cibus per vniuersas domos eorum: &
eos qui circumciderāt illos, trucidabāt.
65 Et multi de populo Israël definierunt
apud se, vt non manducarent immun-
da: & elegerunt magis mori, quam ci-
66 bis coinquinari immundis: & nolue-
runt infringere legem Dei sanctam, &
67 trucidati sunt, & facta est ira magna
super populum valde.

CAP. II.

1 IN dieb⁹ illis surrexit Mathathias fili⁹
A Iohānis filij Simeonis, sacerdos ex fi-
liis Ioarim ab Ierl'm, & consedit in mō-
2 te Modin: & habebat filios quinq;, Io-
hannem, qui cognominabat' Gaddis
3 & Simeonem qui cognominabatur
4 Thasi: & Iudā, qui vocabatur Macha-
5 bæus: & Eleazarū, qui cognominaba-
tur Abaron: & Ionatham, qui cognomi
6 nabatur Apphus. Hi viderunt mala q̄
7 fiebant in populo Iuda & in Ierl'm. Et
dixit Mathathias. Vę mihi, vt qd natus
sum videre contritionē populi mei, &
contritionē ciuitatis sanctæ, & sedere il
lic, cùm datur in manibus inimicorū.
8 Sācta in manu extraneorū facta sunt:
9 tēplum eius sicut homo ignobilis. Va-
sa gloriæ eius captiua abducta sunt: tru
cidati sunt senes eius in plateis, & iuue
nes ei⁹ ceciderūt in gladio inimicorū.
10 Quæ gens non hęreditauit regnū ei⁹,
11 & non obtinuit spolia eius? Oīs com-
B positio eius ablata est. Quæ erat libera,
12 facta est ancilla. Et ecce sancta nostra,
& pulchritudo nostra, & claritas nostra
desolata est, & coinquinauerunt ea gē-
13 tes. Quò ergo nobis adhuc viuere? Et
14 scidit vestimenta sua Mathathias, & fi-
lij eius: & operuerunt se ciliciis, & plā-
15 xerunt valde. Et venerunt illuc q missi
erant à rege Antiocho, vt cogerēt eos q
cōfugerant in ciuitatē Modin, immola
re, & accendere tura, & a lege Dei disce
16 dere. Et multi de ppl'o Israël cōsentien
tes accesserūt ad eos: sed Mathathias &

17filij eius constanter steterunt. ¶Et rńdē
tes qui missi erant ab Antiocho, dixe-
runt Mathathię, Princeps & clarissimus
& magnus es in hac ciuitate, & ornatus
18filiis & fratribus. ¶ergo accede prior, &
fac iussum regis, sicut fecerũt oēs gen-
tes, & viri Iuda, & qui remanserũt in Ie
rusalē: & eris tu, & filij tui inter amicos
regis, & amplificatus auro & argēto, &
19munerib⁹ multis. ¶Et rńdit Mathathias,
& dixit magna voce. Etsi oēs gentes regi
Antiocho obediunt, vt discedant vnus-
quisq; à seruitute legis patrum suorũ,
20& consentiant mandatis eius: ¶ego & fi
lij mei, & fratres mei obediem⁹ legi pa
21trum nr̃orum. ¶propitius sit nobis De⁹:
C non est nobis vtile relinquere legem, &
22iustitias Dei. ¶nō audiemus verba regis
Antiochi, nec sacrificabimus transgre-
diętes legis nostræ mandata, vt eamus
23altera via. ¶Et vt cessauit loq verba hęc
accessit quidam Iudęus in oīum oculis
sacrificare idolis super aram in ciuitate
24Modin s̃m iussum regis: ¶& vidit Ma-
thathias, & doluit, & cōtremuerunt re-
nes eius, & accensus est furor eius s̃m
iudicium legis, & insiliēs trucidauit eũ
25super aram: ¶sed & virum quem rex An
tiochus miserat, q cogebat immolare,
occidit in ipso tempore, & aram destru
26xit, ¶& zelatus est legē, ‖sicut fecit Phi-
27nees Zamri filio Salomi. ¶Et exclamauit
Mathathias voce magna in ciuitate di-
cens: Omnis qui zelum habet legis sta-
28tuens testamentum, exeat post me. ¶Et
fugit ipse, & filij eius in montes, & reli-
querunt quæcunq; habebant in ciuita-
29te. ¶Tunc descēderunt multi quęrentes
30iudicium & iustitiā, in desertum: ¶& se
derunt ibi ipsi & filij eius, & mulieres
eorũ, & pecora eorum: qm̃ *inundaue-
31runt* super eos mala. ¶Et renuntiatum
D est viris regis, & exercitui q erant in Ie-
rusalem ciuitate Dauid, qm̃ discessissent
viri quidam, qui dissipauerunt manda-
tum regis in loca occulta in deserto, &
32abiissent post illos multi. ¶Et statim per
rexerunt ad eos, & cōstituerunt aduer-
33sus eos prælium in die sabbathorum, ¶&
dixerũt ad eos: Resistitis & nūc adhuc?
exite, & facite s̃m verbum regis Antio-
34chi, & viuetis. ¶Et dixerunt: Non exibi-
mus, neq; faciemus verbũ regis, vt pol-
35luamus diem sabbathorum. ¶Et conci-
36tauerunt aduersus eos pręlium. ¶Et nō
responderunt eis, nec lapidem miserunt in
37eos, nec oppilauerunt loca occulta: ¶di-
centes: Moriamur oēs in simplicitate
nostra: & testes erunt super nos cęlũ &
38terra q iniustè perditis nos. ¶Et intule-
runt illis bellum sabbathis: & mortui
sunt ipsi & vxores eorum, & filij eorum,
& pecora eorum vsq; ad mille animas
39hominũ. ¶Et cognouit Mathathias &
amici eius, & luctũ habuerunt sup eos
40valde. ¶Et dixit vir proximo suo: Si oēs
fecerimus sicut fratres nostri fecerũt &
non pugnauerimus aduersus Gentes p
aīabus nostris & iustificationibus no-
stris: nūc citius disperdent nos à terra.
41¶Et cogitauerunt in die illa, dicentes:
E Oīs homo qcũq; venerit ad nos I bello
die sabbathorum, pugnemus aduersus
eum: & non moriemur oēs, sicut mor-
42tui sunt fratres nostri in occultis. ¶Tūc
congregata est ad eos synagoga *Iudæo-
rum* fortis viribus ex Israël, oīs volun-
43tarius in lege: ¶& oēs qui fugiebāt à ma
lis, additi sunt ad eos, & facti sunt illis
44ad firmamentum. ¶Et collegerunt exer
citum, & percusserunt peccatores in ira
sua, & viros iniquos in indignatione
sua: & cęteri fugerunt ad nationes, vt
45euaderent. ¶Et circuiuit Mathathias, &
46amici ei⁹, & destruxerũt aras: ¶& circũ-
ciderũt pueros incircuncisos quotquot
inuenerũt in finibus eorum: & in forti-
47tudine. ¶Et psecuti sunt filios superbię,
& prosperatũ est opus in manibus eo-
48rum: ¶& obtinuerunt legē de manibus
gentium, & de manibus regum: & non
49dederũt cornu peccatori. ¶Et appropin-
F quauerunt dies Mathathię moriēdi, &
dixit filiis suis. Nunc confortata est su-
perbia, & castigatio, & tēp⁹ euersionis,
50& ira indignationis. ¶Nunc ergo ô filij
ęmulatores estote legis, & date aīas ve-
stras pro testamento patrũ vestrorum,
51& mementote operum patrũ, quę fece-
runt in generationib⁹ suis: & accipietis
gloriam magnam, & nomen ęternum.
52¶‖Abrahā nonne in tentatione inuen-
tus est fidelis, & reputatũ est ei ad iusti-
53tiam? ¶‖Ioseph in tpe angustiæ suæ cu-
stodiuit mandatum: & factus est Dn̄s
54Ægypti. ¶‖Phinees pater noster, zelando
zelum Dei, accepit testamentum sacer-
55dotis æterni. ¶‖Iesus dum impleuit ver
56bum, factus est dux in Israël. ¶‖Caleb
dũ testificatur in ecclesia, accepit hære-

*Assidęorum 3.

‖Gen. 22. a. 5. b. 9.
‖Gen. 41. c. 40.
‖Nu. 25. b. 7. c. 13.
‖Ecc. 45. d. 18.
‖Iosu. 1. a. 2.
‖Iud. 14. a 6. Iosu. 14. d. 14.

¶2.Reg 2 a.4.
‖4 Re. 2 b.11.
‖Dan. 3. b.16. c. 24.
‖Dan. 9. f.22.

57ditatem. ¶ ‖ Dauid in sua misericordia
consecutus est sedem regni in secula.
58¶‖Elias dum zelat zelum legis, receptus
59est in cęlum. ¶ ‖ Ananias & Azarias &
Misaël, credétes, liberati sunt de flãma.
60¶ ‖Daniel in sua simplicitate liberatus
61est de ore leonũ. ¶ Et ita cogitate per ge-
nerationé & generationé: qa oés q spe-
62rant in eũ, non infirmant. ¶ Et à verbis
viri peccatoris ne timueritis: qa gloria
63eius, stercus & vermis est: ¶ hodie extol-
litur, & cras nõ inuenietur: qa conuersus est
G in terram suam, & cogitatio eius perijt.
64¶ Vos ergo filij cõfortamini, et viriliter
agite in lege: quia * in ipsa gloriosi eri-
65tis. ¶ Et ecce Simõ frater vester, scio q vir
cõsilij est: ipsum audite semper, & ipse
66erit vobis pater. ¶ Et Iudas Machabęus
fortis viribus à iuuentute sua, sit vobis
princeps militię, et ipse aget bellũ ppli.
67¶ Et adducetis ad vos oés factores legis:
et vindicate vindictam populi vestri.
68 ¶ Retribuite retributioné gétibus, et in
69tẽdite in pceptũ legis. ¶ Et bñdixit eos,
70et apposit⁹ est ad patres suos. ¶ Et defun
ctus est anno cétesimo, & quadragesi-
mosexto: & sepult⁹ est à filijs suis in se-
pulchris patrũ suorũ in Modin, & plãxe
runt eum omnis Israël planctu magno.

* cum feceritis q vobis pcepta sũt in lege à Domino Deo vestro.

CAP. III.

1 ET surrexit Iudas qui vocabatur Ma
A chabæus filius ei⁹ p eo: ¶ & adiuua
2 bant eum oés fratres eius, & vniuersi q
se coniunxerant patri eius, & præliabã
3 tur prælium Israël cum lætitia. ¶ Et di-
latauit gloriã pplo suo, & induit se lori-
cam sicut gigas, & succinxit se arma bel
lica sua in prælijs, & protegebat castra
4 gladio suo. ¶ Similis factus est leoni in
operibus suis, & sicut catulus leonis ru
5 giens in venatione. ¶ Et persequutus est
iniquos perscrutans eos: & qui contur-
babãt pplm suum, eos succendit flãmis
6 ¶ & repulsi sunt inimici eius prę timore
eius, & oés operarij iniquitatis cõturba-
ti sunt: & directa est salus in manu ei⁹,
7 ¶ & exacerbabat reges multos, & lętifica
bat Iacob in operibus suis, & in seculũ
8 memoria eius in bñdictione. ¶ Et peram
bulabat ciuitates Iuda, & perdidit im-
9 pios ex eis, & auertit irã ab Israël. ¶ Et no
minatus est vsq; ad nouissimũ terræ, &
10cõgregauit pereũtes. ¶ Et cõgregauit A-
B pollonius Gétes, & à Samaria virtutem
multam & magnam, ad bellandũ con-
11tra Isrl. ¶ Et cognouit Iudas, et exijt ob-
uiam illi: & percussit, & occidit illũ, &
ceciderũt vulnerati multi, & reliqui fu-
12gerũt. ¶ & accepit spolia eorũ: & gladiũ
Apollonij abstulit Iudas, & erat pugnãs
13in eo oĩbus diebus. ¶ Et audiuit Seron
princeps exercitus Syriæ quod congre-
gauit Iudas congregationem fidelium
14& ecclesiam secum, ¶ & ait: Faciam mi-
hi nomen, & glorificabor in regno, &
debellabo Iudam, & eos q cũ ipso sũt,
15qui spernebant verbum Regis. ¶ Et præ-
parauit se: & ascenderunt cũ eo castra
impiorum fortes auxiliarij, vt facerent
16vindictam in filios Israël. ¶ Et appropin
quauerunt vsq; ad Beth-horon: & exi-
17uit Iudas obuiam illi cum paucis. ¶ Vt
autem viderunt exercitum venientem
C sibi obuiam, dixerunt Iudę. Quomodo
poterimus pauci pugnare cõtra multi-
tudinem tantam, & tam fortem, & nos
18fatigati sumus ieiunio hodie? ¶ Et ait Iu
das: Facile est cõcludi multos in manu
paucorum: & non est differentia in cõ-
spectu dei cęli liberare in multis & in
19paucis: ¶ qm non in multitudine exerci
tus victoria belli, sed de cælo fortitudo
20est. ¶ Ipsi veniunt ad nos in multitudi-
ne contumaci & superbia, vt disperdãt
nos, & vxores nostras, & filios nostros,
21& vt spolient nos. ¶ nos verò pugnabi-
mus p aĩabus nostris, & legibus nostris
22¶ & ipse Dñs conteret eos ante facié no-
23stram. Vos autem ne timueritis eos. ¶ Vt
cessauit autem loqui, insiluit in eos su-
bito: & contritus est Seron, et exercitus
24eius in conspectu ipsius: ¶ & persecutus
est eum in descensu Beth-horõ vsq; in
campum, & ceciderunt ex eis octingen-
ti viri: reliqui autem fugerunt in terrã
25Philisthijm. ¶ Et cecidit timor Iudæ ac
fratrũ eius, & formido super oés gentes
26in circuitu eorum: ¶ Et peruenit ad regé
nomen eius, & de prelijs Iudę narrabãt
27oés gentes. ¶ Vt audiuit aũt rex Antio-
chus sermones istos, iratus est animo:
& misit, & congregauit exercitum vni-
28uersi regni sui, castra fortia valde: ¶ &
aperuit ærarium suum, & dedit stipen-
dia exercitui in annum, & mandauit il
29lis, vt essent parati ad oĩa. ¶ Et vidit q
defecit pecunia de thesauris suis & tri-
buta regionis modica propter dissensio
nem & plagam quam fecit in terra, vt
tolleret legitima quę erãt à primis die-

bus.

30 obus. & timuit ne non haberet vt semel
& bis in sumptus & donaria quę dede-
rat ante larga manu: & abūdauerat su-
31 per reges q ante eū fuerant. Et conster-
natus erat aīo valde, & cogitauit ire in
Persidē, & accipere tributa regionum, &
32 cōgregare argentū multum. Et reliquit
Lysiam hominem nobilem de genere
regali, sup negotia regia, à flumine Eu-
33 phrâte vsq; ad flumē Ægypti: & vt nu-
triret Antiochum filium suum, donec
34 rediret. Et tradidit ei mediū exercitū
& elephātos, & mandauit ei de oībus q
volebat, & de inhabitantibus Iudæam
35 & Ierusalem: & vt mitteret ad eos e-
E xercitum, ad cōterendam & extirpan-
dam virtutem Israël, & reliquias Ierusa
lem, & auferendam memoriam eorum
36 de loco: & vt constitueret habitatores
filios alienigenas in oībus finibus eorū,
37 & sorte distribueret terram eorum. Et
rex assumpsit partē exercitus residui, &
exiuit ab Antiochia ciuitate regni sui
anno centesimo & quadragesimo septi-
mo: & trāsfretauit Euphrâten flumē, &
38 perambulabat superiores regiones. Et
elegit Lysias Ptolemæū filiū Dorymini,
& Nicanorē & Gorgiam, viros potentes
39 ex amicis regis: & misit cū eis quadra-
ginta millia virorū: & septē millia equi
tum: vt venirēt in terrā Iuda, & disper-
40 derent eā sm verbū regis. Et processe-
runt cum vniuersa virtute sua, & vene
runt, & applicuerunt Emmaū in terra
41 campestri. Et audierunt mercatores re
gionū nomen eorū: & acceperunt argē-
tum & aurum multū valde, & pueros:
& venerunt in castra, vt acciperēt filios
Isrl in seruos, & additi sunt ad eos exer-
42 citus Syriæ, & terræ alienigenarū. Et vi
F dit Iudas, & fratres eius, quia multipli-
cata sunt mala, & exercitus applicabāt
ad fines eorū, & cognouerunt verba re-
gis quę mandauit pplo facere in interi
43 tū & consummationē: & dixerūt vnus
quisque ad proximū suū. Erigamus de
iectionē ppli nostri, & pugnemus pro
44 populo nostro, & sanctis nostris. Et cō
gregatus est conuentus, vt essent parati
in præliū: & vt orarent & peterent mise
45 ricordiam & miserationes. Et Ierusalē
non habitabatur, sed erat sicut desertū,
non erat qui ingrederetur & egrederet
de natis eius: & sanctū conculcabat: &
filij alienigenarū erant in arce, ibi erat
habitatio Gentium: & ablata est volup
tas à Iacob, & defecit ibi tibia & citha-
46 ra. Et cōgregati sūt, & venerūt in Ma-
spha cōtra Ierlm: qa locus orationis erat
47 in Maspha ante in Israël. Et ieiunaue-
runt illa die, & induerunt se cilicijs, &
cinerem imposuerunt capiti suo: & di-
48 sciderunt vestimēta sua, & expāderunt
libros legis, de quibus scrutabantur Gē-
tes similitudinem simulachrorū suorū,
49 & attulerunt ornamenta sacerdotalia,
& primitias & decimas, & suscitauerūt
50 Nazaręos, q impleuerant dies: & cla-
mauerūt voce magna in cęlum dicētes,
Quid faciemus istis, & quò eos duce-
51 mus, & sctā tua conculcata sunt, & cō-
G taminata sūt, & sacerdotes tui facti sūt
52 in luctū & in humilitatē: & ecce natio
nes conuenerunt aduersum nos, vt nos
disperdant: tu scis quæ cogitant in nos.
53 Quomodo poterimus subsistere ante
54 faciē eorū, nisi tu deus adiuues nos? &
55 tubis exclamauerunt voce magna. Et
post hæc constituit Iudas duces populi
tribunos, & cēturiones, & pentacōtar-
56 chos, & decuriones. Et dixit his q ędi
ficabant domos, & sponsabant vxores,
& plantabant vineas, & formidolosis,
vt redirēt vnusquisq; in domū suam se-
57 cundum legem. Et mouerūt castra, &
collocauerunt ad Austrum Emmaū.
58 Et ait Iudas. Accingimini, & estote fi-
lij potentes, & estote parati in manę vt
pugnetis aduersus nationes has quę cō-
uenerunt aduersus nos disperdere nos
59 & sancta nostra: qm melius est nos mo-
ri in bello, quàm videre mala gentis no
60 stræ & sanctorum. Sicut autem fuerit
voluntas in cælo, sic fiat.

CAP. IIII.

1 A ET assumpsit Gorgias quinq; millia
virorū, & mille equites electos: &
2 mouerunt castra nocte, vt applicarent
ad castra Iudęorū, & pcuterēt eos subi-
to. & filij q erāt ex arce, erāt illis duces.
3 Et audiuit Iudas, & surrexit ipse & po
tētes percutere virtutē exercituū regis, q
4 erant in Emmaum. Adhuc enim di-
5 spersus erat exercitus à castris. Et venit
Gorgias in castra Iudæ noctu, & nemi-
nē inuenit, & quærebat eos in mōtibus,
6 qm dixit, Fugiūt hi à nobis: Et cū dies
factus esset, apparuit Iudas in cāpo cum
tribus millibus virorū tantū: qui tegu-
7 menta & gladios nō habebant*: & vi-

Deu. 20 a. 5 b. 6. Iudic. 7. a 3.

*vt volebant.

derunt castra Gentium valida, & lorica
tos, & equitatus in circuitu eorũ, & hi
8 docti ad prælium. ¶ Et ait Iudas viris q̃
secum erant, Ne timueritis multitudi-
nẽ eorũ, & impetũ eorũ ne formidetis.
‖Exo.14. b.7 c.21. 9 ¶‖Mementote qualiter salui facti sũt pa
tres nostri in mari rubro, cum sequereť
10 eos Pharao cũ exercitu multo. ¶ Et nũc
B clamemus in cælum: & miserebitur
nostri Dñs, & memor erit testamenti
patrum nostrorum, & conteret exerci-
tum istum, ante faciẽ nostram hodie.
11 ¶ & scient oẽs gentes quia est qui redi-
12 mat & liberet Israël. ¶ Et eleuauerũt a-
lienigenę oculos suos, & viderũt eos ve
13 niẽtes ex aduerso. ¶ Et exierũt de castris
in prælium, & tuba cecinerunt hi qui
14 erãt cum Iuda. ¶ Et congressi sunt: & cõ-
tritæ sunt Gentes, & fugerunt in cam-
15 pum. ¶ Nouissimi autem omnes cecide
runt in gladio, & persequuti sunt eos
vsq; Gezeron, & vsq; in cãpos Idumęę,
& Azoti, & Iamnię: & ceciderũt ex illis
16 vsque ad tria millia virorũ. ¶ Et reuersus
est Iudas, & exercitus eius, sequens eũ.
17 ¶ Dixitq; ad pp̃lm: Non concupiscatis
18 spolia: quia bellum contra nos est, ¶ &
Gorgias & exercitus eius prope nos in
mõte: sed state nũc cõtra inimicos no-
stros, & expugnate eos, & sumetis po-
19 stea spolia securi. ¶ Et adhuc loquẽte Iu
da hęc, ecce apparuit pars quędã ꝓspi-
*Gorgias *sui. 20 ciẽs de mõte. ¶ Et vidit* q̃d in fugã cõuer
si sunt, & succenderũt castra. fumus e-
nim q̃ videbatur, declarabat q̃d factũ
21 est. ¶ Quibus illi cõspectis, timuerũt val
C de aspicientes simul & Iudã & exercitũ
22 in cãpo paratum ad pręlium. ¶ Et fuge-
23 rũt oẽs in campum alienigenarũ: ¶ & Iu
das reuersus est ad spolia castrorũ, & ac
ceperunt aurum multum, & argentum
& hyacinthum, & purpuram marinã,
24 & opes magnas. ¶ Et conuersi hymnum
canebant, & benedicebant Deum in cę
lum, q̃m bonus est, q̃m in seculum mi-
25 sericordia eius. ¶ Et facta est salus ma-
26 gna in Israël, in die illa. ¶ Quicunq; aũt
alienigenarum euaserunt, venerunt &
nuntiauerunt Lysiæ vniuersa quę acci-
27 derant. ¶ Quibus ille auditis, cõsternatᵘ
animo deficiebat: ꝙ non qualia voluit,
talia cõtigerunt in Israël, & qualia mã
28 dauit rex. ¶ Et sequenti anno cõgregauit
Lysias virorũ electorũ sexaginta millia,
& equitum quinq; millia, vt debellaret
29 eos. ¶ Et venerunt in Iudęam, & castra
posuerunt in Beth-horon, & occurrit il
30 lis Iudas cũ decẽ millibus viris. ¶ Et vi-
D derũt exercitũ fortem, & orauit, & di-
xit, Benedictus es saluator Israël‖q̃ cõ- ‖Iere.17. f.50.
triuisti impetum potentis in manu ser-
ui tui Dauid, ‖& tradidisti castra alieni ‖Iere.14 b.13.
genarũ in manu Ionathæ filij Saul, &
31 armigeri eius. ¶ Cõclude exercitum istũ
in manu populi tui Israël, & confunda
32 tur in exercitu suo & equitibus. ¶ Da il-
lis formidinẽ & tabefac audaciã virtu-
tis eorũ, & cõmoueanť cõtritione suaᵉ.
33 ¶ Deijce illos gladio diligentiũ te: & col
laudẽt te oẽs q̃ nouerũt nomẽ tuũ in hy
34 mnis. ¶ Et commiserunt pręlium: & ce-
ciderũt de exercitu Lysiæ quinq; millia
35 virorũ. ¶ Videns autẽ Lysias fugã suorũ,
& Iudæorum audaciam, & quod para
ti sunt aut viuere aut mori fortiter, a-
bijt Antiochiã, & elegit milites, vt mul
36 tiplicati rursus venirent in Iudęam. ¶ Di
xit autẽ Iudas, & fratres eius, ¶ Ecce con
triti sunt inimici nr̃i: ascendamus nũc
37 mundare sancta, & renouare. ¶ Et cõgre
gatus est oĩs exercitus, & ascenderunt
38 in montem Sion. ¶ Et viderunt sanctifi-
E cationem desertam, & altare ꝓphanatũ
& portas exustas, & in atrijs virgulta na
ta sicut in saltu vel in mõtibus, & pasto
39 phoria diruta. ¶ Et sciderũt vestimenta
sua, & planxerũt planctu magno, & im
posuerunt cinerem super caput suum:
40 ¶ & ceciderunt in faciem super terrã, &
exclamauerunt tubis signorũ, & clama
41 uerũt in cęlũ. ¶ Tũc ordinauit Iudas vi-
ros, vt pugnarẽt aduersus eos q̃ erant in
42 arce, donec emũdarẽt sancta. ¶ Et elegit
sacerdotes sine macula, volũtatem ha-
43 bentes in lege Dei: ¶ & mũdauerũt sctã,
& tulerunt lapides contaminationis in
44 locũ immundũ. ¶ Et cogitauit de altari
holocaustorum quod prophanatũ erat
45 quid de eo faceret. ¶ Et incidit illis cõsi-
lium bonũ, vt destruerent illud: ne for-
tè illis esset in opprobriũ, q̃a contami-
nauerunt illud Gentes, & demoliti sũt
46 illud. ¶ Et reposuerũt lapides in monte
F domus in loco apto, quoadusq; veniret
47 ꝓpheta, & rñderet de eis. ¶ Et acceperũt
lapides integros secundum legem, &
ædificauerunt altare nouum secundũ
48 illud quod fuit prius: ¶ & ędificauerũt
sancta, & quæ intra domũ erant intrin-
secus: & ædem, & atria sanctificauerũt.

¶ Et

49 ¶ Et fecerunt vasa sancta noua, & intu-
lerunt candelabrũ, & altare incensorũ.
50 & mensam in templum. ¶ Et incensum
posuerunt super altare, & accenderunt
lucernas quæ super candelabrum ãt,
51 & lucebant in templo. ¶ Et posuerũt su-
per mensam panes, & apprehenderunt
vela. & cõsummauerunt oĩa opera quæ
2.Ma.10 a.5. 52 fecerant. ¶ Et ante matutinum surrexe-
runt quinta & vicesima die mẽsis noni
(hic est mensis Casleu) cẽtesimi quadra
53 gesimi octaui anni: ¶ Et obtulerunt sa-
crificium ſm legem super altare holo-
54 storum nouum, quod fecerunt. ¶ Secun-
dum tempus & ſm diem in qua conta-
G minauerunt illud gentes in ipsa reno-
uatum est in canticis, & citharis, & ci-
55 nyris, & in cimbalis. ¶ Et cecidit oĩs po-
pulus in faciem, & adorauerunt & be-
nedixerunt in cælum eum, qui prospe-
1 b.10.e 22. 56 rauit eis. ¶ Et fecerunt dedicationẽ alta-
ris diebus octo, & obtulerunt holocau-
sta cũ lætitia, & sacrificium salutaris &
57 laudis. ¶ Et ornauerũt faciem tẽpli coro
nis aureis & scutulis: & dedicauerunt
portas & pastophoria, & imposuerunt
Ioh.10.c 22. 58 eis ianuas. ¶ Et facta est lætitia in popu-
lo magna valde, & auersum est oppro-
59 brium Gentium. ¶ Et statuit Iudas & fra
tres eius & vniuersa ecclesia Israël, vt
agatur dies dedicationis altaris in tem-
poribus suis ab anno in annum ꝑ dies
octo à quinta & vicesima die mẽsis Ca-
60 sleu, cum lætitia & gaudio. ¶ Et ędifica-
uerunt in tempore illo montẽ Sion, &
per circuitum muros altos & turres fir-
mas: nequando venirent Gentes, & con
61 culcarent eum sicut antea fecerunt. ¶ Et
collocauit illic exercitum, vt seruarent
eũ, & muniuit eũ ad custodiendã Beth-
suram, vt haberet populus munitionẽ
contra faciem Idumææ.

CAP. V.

1 ET factum est, vt audierunt Gentes
A in circuitu q̃a ędificatum est altare
& sanctuariũ sicut prius, iratę sunt val-
2 de: & cogitabant tollere genus Iacob q̃
erant inter eos, & cœperunt occidere de
3 populo, & persequi. ¶ Et debellabat Iu-
das filios Esau in Idumæa, & eos q̃ erãt
in Arabathane: quia circunsedebant Is-
raëlitas, & percussit eos plaga magna.
4 ¶ Et recordatus est malitiã filiorũ Bean,
q̃ erant pp̃lo in laqueum & in scãdalũ.
5 insidiantes ei in via, ¶ & conclusi sunt
ab eo in turribus, & applicuit ad eos, &
anathematizauit eos, & incendit turres
eorũ igni cum oĩbus qui in eis erant.
6 ¶ Et trãsiuit ad filios Ammõ, & inuenit
manũ fortem, & pp̃lm copiosum, & Ti
7 motheum ducem ipsorum: ¶ & commi-
sit cũ eis prælia multa, & contriti sunt
8 in conspectu eorum, ¶ & percussit eos &
cepit Gazer ciuitatẽ, & filias eius, & re-
9 uersus est in Iudæam. ¶ Et congregatæ
sunt Gentes quæ sunt in Galaad, aduer
sus Israëlitas qui erant in finibus eorũ,
vt tollerent eos: & fugerunt Dathemã
10 munitionem, ¶ & miserunt literas ad Iu
dam & fratres eius, dicẽtes: Congregatæ
sunt aduersum nos gentes per circuitũ,
11 vt nos auferant: & parant venire, & oc-
cupare munitionem in quam confugi-
mus: & Timotheus est dux exercitus eo
12 rum. ¶ Nunc ergo veni, & eripe nos de
manibus eorum, quia cecidit multitu-
13 do de nobis. ¶ Et oẽs fratres nostri qui e-
B rant in locis Tubin, interfecti sunt: &
captiuas duxerũt vxores eorũ, et natos,
& spolia, & peremerũt illic ferè mille
14 viros. ¶ Et adhuc epistolę legebantur, &
ecce alij nuntij venerunt de Galilęa cõ
scissis tunicis, nunciãtes ſm verba hęc:
15 ¶ dicentes conuenisse aduersum se à
Ptolemaida, & Tyro, & Sidone: & reple
ta est oĩs Galilęa alienigenis vt nos con
16 sumant. ¶ Vt audiuit aũt Iudas & popu
lus sermones istos, conuenit Ecclesia
magna cogitare quid facerent fratribus
suis qui in tribulatione erant, & expu-
17 gnabantur ab eis. ¶ Dixitq; Iudas Simo-
ni fratri suo, Elige tibi viros, & vade, &
libera fratres tuos in Galilæa: ego autẽ
& frater meus Ionathas ibimus in Ga-
18 laaditim. ¶ Et reliquit Iosephũ filiũ Za-
charię, & Azariã duces pp̃li cũ residuo
19 exercitu in Iudęa ad custodiam, ¶ & p̃-
cepit illis dicẽs: Præestote pp̃lo huic: &
nolite bellũ cõmittere aduersũ gentes,
20 donec reuertamur. ¶ Et partiti sunt Si-
moni viri tria millia, vt iret in Galilęã:
C Iudæ autẽ octo millia in Galaaditim.
21 ¶ Et abijt Simon in Galilæam, & commi
sit prælia multa cum gentibus: & con-
tritæ sunt gentes à facie eius, & persecu
22 tus est eos vsque ad portam. ¶ Ptolomai
dis, & ceciderunt de Gentibus fere tria
23 millia virorũ, & accepit spolia eorũ, ¶ &
assumpsit eos q̃ erãt in Galilęa & in Ar-
batis cum vxoribus & natis, & oĩbus

quæ

quæ erant illis, & adduxit in Iudæá cum
24 lætitia magna. ¶Et Iudas Machabęus &
Ionathas frater eius transierũt Iordané
& abierunt viam triũ dierũ per deser-
25 tum. ¶Et occurrerũt eis Nabuthæi, & su
sceperunt eos pacificè, & narrauerũt eis
oĩa quæ acciderant fratribus eorum in
26 Galaaditide, ¶& qa multi ex eis compre
hensi sunt in Barasa, & Bosor, & in Ali
mis, & in Caspor, & in Mageth, & Car-
naim: hæ oẽs ciuitates munitæ, & ma-
27 gnæ. ¶Sed & in cæteris ciuitatibus Ga-
laaditidis tenẽtur cõprehensi, & in cra
stinum constituerunt admouere exerci
tum ciuitatibus his, & cõprehẽdere, &
28 tollere eos in vna die. ¶Et conuertit Iu-
das & exercitus eius viam in desertum
Bosor repente, & occupauit ciuitaté: &
occidit oẽm masculũ in ore gladij, & ac
cepit oĩa spolia eorũ, & succẽdit eá igni.
29 ¶Et surrexerunt inde nocte, & ibát vsq;
30 ad munitionem. ¶Et factũ est diluculo,
D cum eleuassent oculos suos, & ecce po-
pulus multus, cuius non erat numerus
portantes scalas & machinas, vt cõpre-
henderent munitioné: & expugnabant
31 eos. ¶Et vidit Iudas qa cepit bellum, &
clamor belli ascẽdit ad cælum sicut tu-
32 ba, & clamor magnus de ciuitate. ¶& di
xit exercitui suo, Pugnate hodie ꝓ fra-
33 tribus vr̃is. ¶Et venit trib⁹ ordinib⁹ post
eos, & exclamauerũt tubis, & clamaue-
34 rũt in orõne. ¶Et cognouerũt castra Ti-
mothei quia Machabæus est, & refuge-
rũt a facie eius: & percusserũt eos plaga
magna, & ceciderũt ex eis in die illa fe-
35 rè octo millia virorũ. ¶Et diuertit Iu-
das in Maspha, & expugnauit, & cepit
eá: & occidit oẽm masculũ ei⁹, et assum
36 psit spolia eius, & succẽdit eá igni. ¶In-
de perrexit, & cepit Casbon, & Mageth,
& Bosor, & reliquas ciuitates Galaaditi
37 dis. ¶Post hęc aũt verba, Cõgregauit Ti-
motheus exercitũ alium, & castra po-
38 suit contra Raphon trans torrenté. ¶Et
misit Iudas speculari exercitum: & re-
nuntiauerunt ei dicentes: Quia cõuene
rũt ad eũ oés gentes quæ in circuitu no
39 stro sũt, & exercitus multus nimis: ¶&
Arabas conduxerunt in auxiliũ sibi, &
castra posuerũt trans torrentem, parati
ad te venire in prælium. ¶Et abijt Iudas
40 obuiá illis. ¶Et ait Timotheus principi-
E bus exercitus sui, Cũ appropinquauerit
Iudas & exercitus eius ad torrenté aquę
si transierit ad nos prior, nõ poterimus
sustinere eũ: qa potens poterit aduersũ
41 nos. ¶Si verò timuerit transire, & posue
rit castra extra flumé, transfretemus ad
42 eos, & poterimus aduersus illũ. ¶Vt aũt
appropinquauit Iudas ad torrẽté aquę,
statuit scribas ppl̃i secus torrentem, &
mandauit eis, dicens: Neminem homi-
num reliqueritis, sed veniant oés in p̃-
43 lium. ¶Et transfretauit ad illos prior, &
oĩs ppl̃s post eũ, & contritæ sunt oẽs gen
tes à facie eorũ, & proiecerũt arma sua,
& fugerunt ad phanum quod erat in
44 Carnaim. ¶Et occupauit ipsam ciuita-
tem, & phanum succendit igni cum
omnibus quæ erant in ipso: et oppressa
est Carnaim. et nõ potuit sustinere con
45 tra faciem Iudæ. ¶Et congregauit Iudas
vniuersos Israëlitas qui erant in Galaa-
ditide, à minimo vsque ad maximum,
et vxores eorum et natos et exercitum
magnum valde, vt venirent in terrá Iu-
46 dæ. ¶Et venerunt vsq; Ephrõ: et hæc ci-
uitas magna in ingressu posita, munita
valde, et non erat declinare ab ea dex-
tera vel sinistra, sed per mediá iter erat.
47 ¶Et incluserunt se qui erant in ciuitate,
F et obstruxerũt portas lapidibus: et misit
48 ad eos Iudas verbis pacificis, ¶dicens:
‖Transeamus per terram vestram, vt ea ‖Nu. 20.
mus in terrá nostram: et nemo vobis c.
nocebit, tantũ pedib⁹ transibimus. Et
49 nolebant eis aperire. ¶Et p̃cepit Iudas p̃-
dicari in castris, vt applicarent vnusquis
50 que in quo erat loco. ¶Et applicuerunt
se viri virtutis, et oppugnauit ciuitatem
illá tota die, et tota nocte. et tradita est
51 ciuitas in manu eius: ¶et peremerunt
oẽm masculum in ore gladij, et eradica
uit eam: et accepit spolia eius, et trãsiuit
per totam ciuitatem super interfectos.
52 ¶Et transgressi sunt Iordanem in cãpo
53 magno, cõtra faciem Beth-san. ¶Et erat
Iudas congregans extremos, et exhorta
batur ppl̃m per totam viam, donec ve-
54 nirent in terram Iuda: et ascenderunt
in monté Sion cũ lætitia et gaudio, et
obtulerunt holocausta, q̄ nemo ex eis
cecidisset donec reuerterentur in pace.
55 ¶Et in diebus quibus erat Iudas et Iona
thas in terra Galaad, et Simon frater ei⁹
56 in Galilæa cõtra faciẽ Ptolemaidis, ¶au
diuit Iosephus Zachariæ fili⁹, et Azarias
principes virtutis res bene gestas, et prę-
57 lia quæ facta sunt, ¶et dixit, Faciamus et

ipsi

ipsi nobis nomen, & eamus pugnare ad
uersus gẽtes quę in circuitu nr̃o sunt.
58 Et pręcepit his q erant in exercitu suo,
59 & abierũt Iamniam. Et exiuit Gorgias
G de ciuitate, & viri eius obuiam illis in
60 opugnam. Et fugati sũt Ioſephus & A-
zarias vsq; in fines Iudeę: & ceciderũt
illo die de pplo Isrl̃ ad duo millia viri,
61 & facta est plaga magna in pplo: quia
nõ audierunt Iudam & fratres eius, exi-
62 stimantes fortiter se facturos. ipsi aũt
non erant de semine virorũ illorũ per
63 quos salus facta est in Israël. ‖ Et viri
Iuda*, magnificati sunt valde in cõspe-
ctu oĩs Isrl̃, & gentiũ oĩum vbi audieba
64 tur nomen eorum. Et conuenerunt ad
65 eos fausta acclamantes. Et exiuit Iudas
& fratres ei9, & expugnabãt filios Esau
in terra quæ ad Austrũ est, & percussit
Chebron, & filias eius: & muros eius,
66 & turres succendit igni in circuitu. Et
mouit castra, vt iret in terram alienige-
67 narũ, & perambulabat Samariã. In die
illa ceciderũt sacerdotes in bellũ, dum
*volũt fortiter facere, dũ sine cõsilio *ex
68 eunt in pliũ. Et declinauit Iudas in A-
zotũ in terrã alienigenarum, & diruit
aras eorũ, & sculptilia deorũ ipsorum
succendit igni: & cepit spolia ciuitatũ,
& reuersus est in terram Iuda.

* vir Iudas & fratres eius.

* vult.

* exit 20.

CAP. VI.

1 ET Rex Antiochus perambulabat su
A periores regiones, & audiuit esse ci-
uitatem Elymaidẽ in Perside nobilissi-
2 mã, & copiosã in argẽto & auro, tẽplũ-
que in ea locuples valde, & illic velami
na aurea, & loricę, & scuta, q̃ reliquit A-
lexander Philippi rex Macedo, q regna-
3 uit primus in Gręcia. Et venit, & quęre
bat capere ciuitatẽ, & deprędari eam &
non potuit: qm̃ innotuit sermo his qui
4 erant in ciuitate. & insurrexerunt in
prælium, & fugit inde, & abijt cũ tristi
tia magna, & reuersus est in Babyloniã
5 Et venit q nuntiaret ei in Perside, qa
fugata sunt castra quæ erant in terra Iu
6 da: & quia abijt Lysias cũ virtute forti
in primis, & fugatus est à facie Iudęorũ
& inualuerunt armis & viribus, & spo
lijs multis quæ ceperunt de castris quæ
7 exciderũt: & qa diruerunt abominatio
nem quam ædificauerant super altare
qđ erat in Iersl̃m: & sanctificationẽ, sicut
prius circundederũt muris excelsis: sed
8 & Bethsurã ciuitatẽ suã. Et factũ est vt
audiuit rex sermones istos, expauit, &
cõmotus est valde: & decidit in lectũ,
& incidit in languorẽ prę tristitia, quia
9 non factũ est ei sicut cogitabat. Et erat
illic p dies multos: qa renouata est in
eo tristitia magna, & arbitratus est se
10 mori, & vocauit oẽs amicos suos, & di-
B xit illis, Recessit somnus ab oculis meis
& concidi, & corrui corde p̃ sollicitudi-
11 ne & dixi in corde meo, In quantã tri-
bulationẽ deueni, & in quos fluctus tri
stitię in qua nunc sum: q iucundus erã,
12 & dilectus in potestate mea? Nũc verò
reminiscor malorũ q̃ feci in Iersl̃m, vnde
& abstuli oĩa spolia aurea & argentea q̃
erant in ea, & misi auferre habitantes
13 Iudęã sine causa. Cognoui ergo qa pro
pterea inuenerũt me mala ista: & ecce
pereo tristitia magna in terra aliena.
14 Et vocauit Philippum vnũ de amicis
suis, & p̃posuit eũ super vniuersum re-
15 gnũ suũ: et dedit ei diadema, & stolã
suam, et annulum, vt adduceret Antio-
chum filium suum, & nutriret eum, et
16 regnaret. Et mortu9 est illic Antiochus
rex anno centesimo quadragesimo no
17 no. Et cognouit Lysias qm̃ mortuus est
rex, et constituit regnare Antiochum fi
lium eius, quem nutriuit adolescentẽ:
et vocauit nomen eius Eupatorem.
18 Et hi qui erant in arce, concluserant Is
raël in circuitu Sanctorum: et quærebãt
eis mala semper et firmamentũ gẽtiũ.
19 Et cogitauit Iudas disperdere eos: et cõ
C uocauit vniuersum ppl̃m, vt obsiderent
20 eos. Et conuenerũt simul, et obsederũt
eos anno centesimo quinquagesimo, et
21 fecerũt balistas et machinas. Et exierũt
qdã ex eis q obsidebantur, et adiunxe-
22 rũt se illis aliqui impij ex Isrl̃, et abie-
rũt ad regẽ et dixerũt, Quousq; non fa-
cis iudicium et vindicas fratres nr̃os?
23 Nos decreuimus seruire prĩ tuo et am
bulare in p̃ceptis eius et obsequi edictis
24 eius: et filij populi nostri pp̃ter hoc a-
lienabant se à nobis, et quicunq; inue-
niebantur ex nobis, interficiebantur. et
25 hęreditates nr̃æ diripiebantur. Et nõ ad
nos tantum extenderunt manũ, sed et
26 in oẽs fines nostros, et ecce applicuerũt
hodie ad arcem in Ierusalem occupare
eam, et munitionem in Bethsuram mu
27 nierũt. et nisi præueneris eos velocius,
maiora quàm hæc facient, et non pote-
28 ris obtinere eos. Et iratus est rex vt hęc

audiuit: et conuocauit oẽs amicos suos,
et principes exercitus sui, et eos qui sup
29 equites erant. ❡ Sed et de regnis alijs, et
D de insulis maritimis venerunt ad eum
30 exercitus conductitij. ❡ Et erat numerus
exercitus eius, centum millia peditum,
et viginti millia equitum, et elephanti
31 trigintaduo docti ad prælium. ❡ Et vene-
runt per Idumæam, et applicuerunt ad
Bethsuram, et pugnauerũt dies multos,
et fecerunt machinas: et exierũt, et suc-
cenderũt eas igni, et pugnauerũt virili-
32 ter. ❡ Et recessit Iudas ab arce, et mouit
castra ad Bethzacharam cõtra castra re-
33 gis. ❡ Et surrexit rex ante lucem, et conci
tauit exercitus in impetũ contra viam
Bethzacharam: et cõparauerũt se exer-
34 citus in ꝑlium, et tubis cecinerunt: ❡ et
elephãtis ostenderũt sanguinem vuæ et
35 mori, ad acuẽdos eos in præliũ. ❡ et diui
serunt bestias per legiones: et astiterunt
singulis elephãtis mille viri in loricis cõ
catenatis, et galeæ æreæ in capitibꝰ eorũ
et quingenti equites ordinati vnicuiq;
36 bestiæ electi erant. ❡ Hi ante tp̃s vbicun-
que erat bestia, ibi erant: et quocunque
37 ibat, ibãt, et nõ discedebant ab ea. ❡ Sed
et turres ligneæ super eos firmæ protegẽ
tes super singulas bestias: et sup eas ma
chinæ: et super singulas, viri virtutis tri
gintaduo, qui pugnabãt desuper: et in-
38 tus magister bestiæ. ❡ Et residuũ equita-
E tum hinc et inde statuit in duas partes
tubis exercitũ commouere, et perurgere
39 constipatos in legionibus eius. ❡ Et vt re
fulsit Sol in clypeos aureos et æreos, re-
splenduerunt montes ab eis, et resplen
40 duerunt sicut lampades ignis. ❡ Et di-
stincta est pars exercitus regis ꝑ mõtes
excelsos, et alia per loca humilia: et ibãt
41 cautè et ordinatè: ❡ Et commoueban-
tur omnes inhabitantes terram à voce
multitudinis eorum, et incessu turbæ, et
collisione armorũ, erat enim exercitus
42 magnus valde et fortis. ❡ Et appropiauit
Iudas, et exercitus eius in prælium: et ce
ciderunt de exercitu regis sexcẽti viri.
43 ❡ Et vidit Eleazar filius Saura, vnam de
bestijs loricatam loricis regis, et erat e-
minẽs sup cæteras bestias, et visum est
44 ei ꝙ in ea esset rex: ❡ et dedit se vt libera
ret populum suũ, et acquireret sibi no
45 men æternum. ❡ Et cucurrit ad eam au
dacter in medio legionis interficiens a
dextris et à sinistris, et cadebant ab eo
46 huc atque illuc. ❡ Et iuit sub pedes ele-
phantis, et supposuit se ei, et occidit eũ:
et cecidit in terram super ipsum, et mor
47 tuus est illic. ❡ Et videntes virtutem re-
F gis, et impetum exercitus eius diuerte-
48 rũt se ab eis. ❡ Castra aũt regis ascẽderũt
contra eos in Ierl͞m, ❡ et applicuerunt ca
stra regis ad Iudæam, et montem Sion.
49 ❡ Et fecit pacem cum his qui erant in
Bethsura: et exierunt de ciuitate, quia
non erant eis ibi alimenta cõclusis, q͞a
50 sabbatha erant terræ. ❡ Et comprehẽdit
rex Bethsuram: et constituit illic custo
51 diam seruare eam. ❡ Et conuertit castra
ad locum sanctificationis dies multos:
et statuit illic balistas, et machinas, et
ignis iacula, et tormẽta ad lapides iactã
dos, et spicula, et scorpios ad mittẽdas
52 sagittas et fundibula. ❡ Fecerũt aũt et ip
si machinas aduersus machinas eorũ,
53 et pugnauerũt dies multos. ❡ Escæ autẽ
nõ erãt in ciuitate, eò ꝙ septimus annꝰ
esset, et q remanserãt in Iudæa de Gẽti-
bus, cõsumpserant reliquias eorũ quæ
54 repositæ fuerant. ❡ Et remanserunt in sã
ctis viri pauci, qm̃ obtinuerat eos fa-
mes: et dispersi sunt vnusquisq; in locũ
55 suum. ❡ Et audiuit Lysias ꝙ Philippus
G quem constituerat rex Antiochus cum
adhuc viueret, vt nutriret Antiochum
56 filiũ suum, et regnaret, ❡ reuersus esset à
Perside et Media, et exercitus qui abie-
rat cũ ipso, et q͞a quærebat suscipere re-
57 gni negotia: et festinauit ire, et dicere
ad regẽ et duces exercitꝰ. Deficimus quo
tidie, et esca nobis modica est, et locus
quẽ obsidemus est munitus, et incũbit
58 nobis ordinare de regno. ❡ Nũc itaq; de-
mus dextras hominibus istis, et facia-
mus cum illis pacem, ❡ et cũ oĩ gente eo-
59 rum. ❡ et constituamus illis vt ambulẽt
in legitimis suis sicut prius, ꝓp legiti-
ma enim ipsorum quæ despeximus, ira
60 ti sunt, et fecerunt oĩa hæc. ❡ Et placuit
sermo in conspectu regis et principũ: et
misit ad eos pacẽ facere: et receperunt
61 illam. ❡ Et iurauit illis rex et principes:
62 et exierunt de munitione. ❡ Et intrauit
rex mõtẽ Siõ, et vidit munitionẽ loci:
et rupit citius iuramentum qđ iurauit,
et mandauit destruere murũ in gyro.
63 ❡ Et discessit festinanter, et reuersus est
Antiochiam, et inuenit Philippum do-
minantem ciuitati: et pugnauit aduer-
sus eum, et occupauit ciuitatem.

CAP. VII.

1 ANno cẽtesimo quinquagesimo pri-
A mo exijt Demetrius Seleuci filius
ab vrbe Roma, & ascẽdit cum paucis vi
ris in ciuitatẽ maritimã, & regnauit il-
2 lic. ¶Et factũ est vt ingressus est domum
regni patrum suorum, comprehendit
exercitus Antiochũ & Lysiam, vt addu-
3 cerẽt eos ad eum. ¶Et res ei innotuit, &
4 ait. Nolite mihi ostẽdere faciẽ eorũ. ¶Et
occidit eos exercitus. Et sedit Demetrius
5 super sedem regni sui, ¶& venerũt ad eũ
viri iniqui & impij ex Israël: & Alcimus
dux eorum qui volebat fieri sacerdos.
6 ¶Et accusauerunt pplm apud regem, di
cẽtes: Perdidit Iudas & fratres eius oẽs
amicos tuos, & nos disperdidit de terra
7 nostra. ¶Nunc ergo mitte virum cui cre-
dis, vt eat & videat exterminiũ oẽ quod
fecit nobis & regionibus regis, & puniat
omnes amicos eius & adiutores eorũ.
8 ¶Et elegit rex ex amicis suis Bacchidẽ,
qui dominabatur trans flumen magnũ
in regno, & fidelem regi & misit eum.
9 & Alcimum impiũ constituit in sacer-
dotium, & mandauit ei facere vltionẽ
10 in filios Israël. ¶Et surrexerunt, & vene-
runt cum exercitu magno in terram Iu
da, & miserunt nuntios, & locuti sunt
ad Iudam, & ad fratres eius verbis paci
11 ficis in dolo. ¶Et non intenderunt ser-
monibus eorum: viderunt enim quia
12 venerunt cum exercitu magno. ¶Et cõ-
uenerunt ad Alcimum & Bacchidẽ cõ-
gregatio scribarum requirere quę iuxta
13 sunt: ¶& primi, Assidæi qui erãt in filijs
14 Israël, & exquirebant ab eis pacem. ¶Di
xerũt enim, Homo sacerdos de semine
15 Aaron venit, non decipiet nos. ¶Et locu-
tus est cum eis verba pacifica: & iurauit
illis, dicens: Non inferemus vobis ma-
16 lũ, neq; amicis vestris. ¶Et crediderũt ei
Et comprehendit ex eis sexaginta viros,
& occidit eos in vna die ſm verbum
17 quod scriptum est. ¶ ‖ Carnes sanctorũ
tuorum, & sanguinem ipsorum effude
runt in circuitu Ierusalem, & non erat
18 qui sepeliret. ¶Et incubuit timor & tre-
mor in oẽm pplm qa dixerunt: non est
veritas & iudicium in eis: trãsgressi sũt
enim constitutum, & iusiurandũ qđ iu
19 rauerũt. ¶Et mouit Bacchides castra ab
Ierusalem, & applicuit in Bethzecha: &
misit, & comprehendit multos ex eis
qui ad se refugerant, & quosdam de po
pulo mactauit, & in puteum magnum
20 proiecit. ¶Et commisit regionem Alci-
mo, & reliquit cum eo auxilium in a-
diutorium ipsi. Et abijt Bacchides ad re
21 gem: ¶& satis agebat Alcimus pro prin-
22 cipatu sacerdotii sui. & cõuenerunt ad
eum oẽs qui perturbabant populũ suũ,
& obtinuerunt terram Iuda, & fecerũt
23 plagam magnam in Israël. ¶Et vidit Iu-
das oĩa mala quæ fecit Alcimus & qui
cum eo erant filij Israël, multo plus
24 quàm Gentes. ¶& exijt in oẽs fines Iu-
dææ, in circuitu, & fecit vindictam in
viros desertores, & cessauerunt vltrà exi
25 re in regionem. ¶Vidit autem Alcimus
D quod præualuit Iudas, & qui cum eo
erant: & cognouit quia non potest susti
nere eos, & regressus est ad regem, & ac
26 cusauit eos multis criminibus. ¶Et mi- 1.Ma.15 a.1.
sit rex Nicanorem, vnum ex principi-
bus suis nobilioribus, qui erat inimici-
tias exercens contra Israël, & mandauit
27 ei euertere populum. ¶Et venit Nicanor
in Ierusalem cum exercitu magno, &
misit ad Iudã & ad fratres eius verbis
28 pacifitis cum dolo, dicens: Non sit pu-
gna inter me & vos: veniam cum viris
paucis, vt videam facies vestras cum pa-
29 ce. ¶Et venit, ad Iudam, et salutauerunt
se inuicem pacificè: & hostes parati erãt
30 rapere Iudam. ¶Et innotuit sermo Iu-
dæ quoniam cum dolo venerat ad eũ:
& conterritus est ab eo. & amplius no-
31 luit videre faciem eius: ¶Et cognouit Ni
E canor quoniam denudatum est consi-
lium eius: & exiuit obuiam Iudæ in pu
32 gnam iuxta Capharsalama. ¶Et cecide-
runt de Nicanoris exercitu, fere quinq;
millia viri, & fugerũt in ciuitatem Da-
33 uid. ¶Et post hæc verba ascendit Nica-
nor in montem Sion, & exierunt de sa-
cerdotibus populi salutare eum in pa-
ce, & demonstrare ei holocaustomata
34 quæ offerebantur pro rege: ¶Et irridens
spreuit eos, & polluit: & locutus est su-
35 perbè, ¶& iurauit cum ira, dicens: Nisi
traditus fuerit Iudas, & exercitus eius in
manus meas, continuò cum egressus
fuero in pace, succẽdã domũ istã. Et ex-
36 ijt cũ ira magna, ¶& intrauerũt sacerdo
tes, & steterunt ante faciem altaris, & tẽ
37 pli: & flentes dixerunt. Tu Dñe elegisti
F domum istam ad inuocandum nomẽ
tuum in ea, vt esset domus orationis &
38 obsecrationis populo tuo. ¶Fac vindi-

ctam

ctam in hoie isto, & exercitu eius, & ca
dát in gladio: meméto blasphemias eo
39 rum, & ne dederis eis vt pmaneant. ⁋ Et
exiit Nicanor ab Ierl̄m, & castra appli-
cuit ad Beth-toró: & occurrit illi exerci
40 tus Syriæ. ⁋ Et Iudas applicuit in Adar-
sa cū trib⁹ millib⁹ viris, & orauit Iudas,
41 & dixit. ⁋ Qui missi erát à rege Senna-
cherib, dn̄e, quia blasphemauerunt te,
exiit angelus, & pcussit ex eis cétū, octo-
42 ginta quinq; millia: ⁋ sic contere exerci-
tum istum in conspectu nostro hodie,
& sciát cęteri qa male locutus est super
sancta tua, & iudica illum ſm malitiá
43 illius. ⁋ Et commiserunt exercitus præ-
lium tertia decima die mensis Adar: &
cōtrita sunt castra Nicanoris, & cecidit
44 ipse primus in prçlio. ⁋ Vt aút vidit ex-
G ercitus eius qa cecidisset Nicanor, proic
45 cerunt arma sua, & fugerūt: ⁋ & psecuti
sunt eos viá vnius diei ab Adazer, vsq;
quo veniat in Gazara, & tubis cecine-
46 rūt post eos cum significationibus. ⁋ &
exierūt de oíbus castellis Iudææ in cir-
cuitu, & ventilabant eos cornibus, & cō
uertebantur iterum ad eos, & ceciderūt
oés gladio, & non est relictus ex eis nec
47 vnus. ⁋ Et acceperunt spolia eorū in præ
dam: & caput Nicanoris amputauerūt,
& dexteram eius quam extenderat sup
bè, & attulerunt, & suspenderunt cōtra
48 Ierusalem. ⁋ Et lætatus est ppl̄s valde, &
egerunt diem illam in lætitia magna.
49 ⁋ Et constituit agi omnibus annis diem
istam tertiadecima die mensis Adar.
50 ⁋ Et siluit terra Iuda dies paucos.

4. Re. 19 g. 35. Tob. 1. d 21 Eccl. 48. d. 25. Esa. 37. g. 36. 2. Ma. 8 e 19. 15. e. 22.

CAP. VIII.

1 ET audiuit Iudas nomé Romanorū
A qa sunt potentes viribus, & acqes-
cunt ad oia quæ postulantur ab eis: &
quicunq; accesserunt ad eos, statuerūt
cum eis amicitias, & quia sunt potentes
2 virib⁹. ⁋ Et audierunt prçlia eorū, & vir
tutes bonas quas fecerūt in Galatia, qa
obtinuerunt eos & duxerūt sub tribu-
3 tum: ⁋ & quáta fecerūt in regione Hispa
niæ, & quod in potestatem redegerunt
metalla argéti & auri quæ illic sunt, &
possederunt oém locum consilio suo &
4 patiétia: ⁋ locaq; quæ longè erant valde
ab eis, & reges q superuenerát eis ab ex
tremis terræ contriuerunt, & percusse-
runt eos plaga magna: cęteri aút dant
5 eis tributū oibus annis. ⁋ & Philippū,
& Persem Cereorum regem, & cęteros q
aduersum eos arma tulerant contriue-
6 runt in bello, & obtinuerūt eos. ⁋ & An-
tiochum magnum regem Asiæ, qui eis
pugná intulerat, habens centum viginti
elephantes & equitatum, & currus, &
exercitum magnū valde, contritum ab
7 eis: ⁋ & qa ceperunt eū viuum, & statue
runt ei vt daret ipse & q regnarent post
B ipsum, tributum magnum, & daret ob
8 sides, & constitutum & ⁋ regioné Indo-
rum, & Medos, & Lydos de optimis re-
gionibus eorū: & acceptas eas ab eis, de
9 derunt Eumeni regi: ⁋ & quia qui erant
apud Helladam, voluerūt ire, & tollere
10 eos: & innotuit sermo his, ⁋ & miserunt
ad eos ducé vnum, & pugnauerunt con
tra illos, & ceciderūt ex eis multi, & ca-
ptiuas duxerūt vxores eorum, & filios,
& diripuerunt eos, & terrá eorum posse
derunt, & destruxerunt muros eorum,
& in seruitutē illos redegerunt, vsq; in
11 hūc diem: ⁋ & residua regna, & insulas
quæ aliqń restiterant illis, exterminaue
12 runt, & in potestaté redegerunt. ⁋ Cum
amicis aút suis, & qui in ipsis requiem
habebant, conseruauerunt amicitiam,
& obtinuerūt regna quæ erát proxima,
& quæ erant longè: quia quicunq; au-
diebant nomen eorum, timebant eos,
13 ⁋ qbus verò vellét auxilio esse vt regna-
rent, regnabát: quos aút vellent, regno
14 deturbabant: & exaltati sunt valde. ⁋ Et
in oíbus istis nemo portabat diadema,
C nec induebatur purpura, vt magnificare
15 tur in ea. ⁋ Et quia curiam fecerūt sibi,
& quotidie consulebát trecentos vigin
ti consilium agentes semper de multi-
16 tudine, vt quę digna sunt, gerát. ⁋ & cō-
mittunt vni homini magistratum suū
p singulos annos dn̄ari vniuersæ terræ
suæ, & oés obediunt vni, & nō est inui-
17 dia, neq; zelus iter eos. ⁋ Et elegit Iudas
Eupolemū filium Iohannis filij Iacob,
& Iasonem filiū Eleazari, & misit eos
Romam constituere cum illis amicitiá
18 & societatem: ⁋ & vt auferrent ab eis iu
gum Græcorum, quia viderunt quod in
19 seruitutē premerent regnum Israël. ⁋ Et
abierunt Romá viam multam valde, &
20 introierunt curiá & dixerūt, ⁋ Iudas Ma
chabeus, & fratres eius, & ppl̄s Iudęorū
miserūt nos ad vos statuere vobiscum
societatem & pacem, & cōscribere nos
21 socios & amicos vestros. ⁋ Et placuit ser-
22 mo in conspectu eorum: ⁋ Et hoc rescri-

ptum est quod rescripserunt in tabulis
æreis, & miserũt in Ierl̃m, vt esset apud
eos ibi memoriale pacis & societatis.
23 ¶BENE SIT ROMANIS & genti Iu
D dæorum in mari & in terra in ęternũ:
24 gladiusq̃; & hostis ꝓcul sit ab eis. ¶Qđ
si institerit bellũ Romanis prius, aut oĩ
bus sociis eorũ in omni dñatione eorũ:
25 ¶auxilium feret gens Iudæorum, prout
26 tempus dictauerit, corde pleno: ¶& prę
liantibus non dabũt neq; subministra
bunt triticum, arma pecuniam, naues,
sicut placuit Romanis: & custodient
mãdata eorum, nihil ab eis accipiẽtes.
27 ¶Similiter aũt & si genti Iudæorũ prius
acciderit bellum, adiuuabunt Romani
ex animo prout eis tempus permiserit:
28 ¶& adiuuantibus non dabitur triticũ,
arma, pecunia, naues, sicut placuit Ro-
manis: & custodient mandata eorum
29 absq; dolo. ¶ßm hæc verba constitue-
30 runt Romani pp̃lo Iudæorum. ¶Quòd
si post hęc verba hi aut illi addere, aut
demere ad hęc aliquid voluerint, faciẽt
ex ꝓposito suo: & quęcunq; addiderint
31 vel dempserint, rata erant. ¶Sed & de
malis quæ Demetri⁹ rex fecit in eos scri
psimus, ei dicentes: Quare grauasti iu-
gum tuum super amicos nostros: & so-
32 cios Iudęos? ¶Si ergo iterũ adierint nos
aduersum te, faciemus illi iudicium,
& pugnabimus tecum mari terraq;.

CAP. IX.

1 INterea vt audiuit Demetrius q̃a ceci-
A dit Nicanor & exercitus eius in præ-
lio, apposuit & Bacchidem & Alcimũ
rursum mittere in Iudæã, & dextrũ cor
2 nu cum illis. ¶Et abierũt viam quæ du
cit in Galgala, & castra posuerũt in Ma
saloth, quę est in Arbellis: & occupaue-
runt eam, & peremerunt aĩas hoĩum
3 multas. ¶In mense primo anni centesi-
mi & quinquagesimi secundi applicue
4 runt exercitũ ad Ierl̃m: ¶& surrexerũt,
& abierunt in Beream viginti millia vi
5 rorum, & duo millia equitũ. ¶Et Iudas
posuerat castra in Laisa, & tria millia vi
6 ri electi cum eo: ¶& viderunt multitu-
dinẽ exercit⁹ quia multi sunt, & timue
runt valde: & multi subtraxerunt se de
castris, & nõ remãserũt ex eis nisi octin-
7 gẽti viri. ¶Et vidit Iudas q̃ defluxit exer
citus suus, & bellum perurgebat eum,
& confractus est corde: q̃a nõ habebat
tẽpus congregandi eos, & dissolut⁹ est.
8 ¶Et dixit his q̃ residui erant: Surgamus,
& eam⁹ ad aduersarios nostros, si poteri
9 mus pugnare aduersus eos. ¶Et auerte-
bant eũ, dicẽtes: Non poterimus, sed li-
beremus aĩas nostras modò, & reuerta-
mur ad fratres nostros, & tũc pugnabi-
mus aduersus eos: nos aũt pauci sum⁹.
10 ¶Et ait Iudas, Absit istam rem facere, vt
B fugiamus ab eis: & si appropiauit tem-
pus nostrum, moriamur in virtute ꝓp
fratres nostros, & non inferam⁹ crimen
11 glorię nostræ. ¶Et mouit exercitus de ca
stris, & steterunt illis obuiam: & diuisi
sunt equites in duas partes, & fundibu
larij & sagittarij pręibant exercitum, &
12 primi certaminis oẽs potentes. ¶Bacchi
des aũt erat in dextro cornu, & ꝓxima-
uit legio ex duabus partibus, & clama-
13 bant tubis. ¶exclamauerunt aũt & hi q̃
erant ex parte Iudæ etiam ipsi, & com-
mota est terra à voce exercituum: & cõ
missum est pręlium à manè vsq; ad ve
14 sperã. ¶Et vidit Iudas q̃ firmior est pars
exercitus Bacchidis in dextris, & conue
nerunt cum ipso oẽs constantes corde:
15 ¶& contrita est dextera pars ab eis, &
persecutus est eos vsq; ad mõtẽ Azoti.
16 ¶Et qui in sinistro cornu erant, viderũt
q̃ cõtritum est dextrum cornu, & secu-
ti sunt post Iudam & oẽs qui cum ipso
17 erãt à tergo: ¶& ingrauatum est pręliũ:
& ceciderunt vulnerati multi ex his &
18 ex illis. ¶Et Iudas cecidit, & cæteri fuge-
19 runt. ¶Et Ionathas, & Simon tulerunt
C Iudam fratrem suum, & sepelierunt eũ
in sepulchro patrum suorum in ciuita
20 te Modin: ¶Et fleuerunt eum oĩs pp̃ls
Israël planctu magno: & lugebant dies
21 multos, ¶& dixerunt. Quõ cecidit potẽs,
22 qui saluum faciebat pp̃m Israël? ¶Et cę
tera verba bellorum Iudæ, & virtutum
quas fecit, & magnitudinis ei⁹ nõ sunt
23 descripta, multa enim erant valde. ¶Et
factum est post obitũ Iudæ emerserũt
iniqui in oĩbus finibus Israël, & exorti
sunt oẽs qui operabantur iniquitatem.
24 ¶In diebus illis facta est fames magna
valde, & tradidit se Bacchidi oĩs regio
25 eorum cum ipsis. ¶Et elegit Bacchides
viros impios, & constituit eos dños re-
26 gionis: ¶& exquirebant & perscrutaban
tur amicos Iudæ, & adducebant eos ad
Bacchidem, & vindicabat in illos, & il-
27 ludebat. ¶Et facta est tribulatio magna
in Israël, qualis non fuit ex die qua nõ

28est visus propheta in Israël. ¶Et congre-
gati sunt oẽs amici Iudæ, & dixerũt Io-
29nathæ: ¶Ex quo frater tuus Iudas defun
ctus ést, vir similis ei non est q exeat cõ
tra inimicos, Bacchidem & eos qui ini-
30mici sunt gentis nostræ. ¶Nunc itaq; te
hodie elegimus esse ꝓ eo nobis in prin
cipem & ducem ad bellandum bellũ
31nostrum. ¶Et suscepit Ionathas tpe illo
principatũ, & surrexit loco Iudę fratris
32sui. ¶Et cognouit Bacchides, & q̃rebat
33eũ occidere. ¶Et cognouit Ionathas &
D Simon frater eius, & oẽs qui cũ eo erãt:
& fugerunt in desertum Thecuę, & cõ
34sederũt ad aquam lacus Asphar. ¶Et co
gnouit Bacchides, & die sabbathorũ ve
nit ipse & oĩs exercitus eius trans Iorda
-12. 35nem: ¶&-Ionathas' misit fratrem suũ
ducem populi, & rogauit Nabuthæos
*commẽdaret 19. amicos suos, vt *commodarent' illis ap-
36paratum suũ qui erat copiosus. ¶Et exie
runt filij Iambri ex Madaba, & compre
henderunt Iohannem & oĩa quæ habe
37bat, & abierunt habentes ea. ¶Post hæc
verbum annũtiatum est Ionathæ & Si-
moni fratri eius quia Iambri faciũt nu
ptias magnas, & ducunt spõsam ex Ma
daba filiã vnius de magnis principibus
38Chanáan, cũ ambitione magna. ¶Et re
cordati sunt sanguinis Iohannis fratris
& ascenderũt, & abscõderũt se sub
39tegumento montis. ¶Et eleuauerũt ocu
los suos, & viderũt: & ecce tumultus, &
apparatus multus: & sponsus processit,
& amici eius, & fratres eius obuiã illis
cũ tympanis, & musicis, & armis mul-
40tis. ¶Et surrexerunt ad eos ex insidiis, &
occiderunt eos, & ceciderunt vulnerati
multi, & residui fugerunt in mõtes: &
41acceperunt oĩa spolia eorum, ¶& cõuer
sæ sunt nuptiæ in luctum, & vox musi
42corum ipsorum in lamentum. ¶Et vin-
dicauerũt vindictã sãguinis fratris sui:
43& reuersi sunt ad ripã Iordanis. ¶Et au-
diuit Bacchides, & venit die sabbatho-
rũ vsq; ad oram Iordanis in virtute ma
44gna. ¶Et dixit ad suos Ionathas: Surga-
E mꝰ, & pugnemꝰ cõtra inimicos nr̃os, nõ
est enim hodie sicut heri, & nudiuster-
45tius. ¶ecce enim bellũ ex aduerso, aqua
verò Iordanis hinc & inde, & ripę, & pa
ludes, & saltus: & nõ est locus diuerten
‖2.Pa.20 a.3. 46di. ¶‖Nunc ergo clamate in cęlũ, vt libe
remini de manu inimicorũ vestrorũ:
47¶Et commissum est bellũ. ¶Et extendit
Ionathas manum suã percutere Bacchi
48dé, & diuertit ab eo retro: ¶& dissiliit Io
nathas & q cum eo erãt in Iordanem,
49& trãsnatauerũt ad eos Iordanem: ¶&
ceciderũt de pte Bacchidis die illa mil-
50le viri: & reuersi sunt in Ierl̃m, ¶& ędifi
cauerũt ciuitates munitas ĩ Iudęa, mu-
nitionem quę erat in Iericho, & in Am
maũ, & in Beth-horõ, & in Beth-el, &
Thãnata, & Phara, & Thopo muris ex-
51celsis & portis & seris. ¶Et posuit custo-
diã in eis, vt inimicitias exercerẽt ĩ Isrl̃:
52¶& muniuit ciuitatem Beth-surã, & Ga
zarã, & arcem, & posuit ĩ eis auxilia, &
53apparatũ escarũ: ¶& accepit filios prin-
cipũ regionis obsides, & posuit eos in ar
54ce in Ierl̃m in custodiam. ¶Et anno cen
F tesimo quinquagesimotertio, mense se-
cũdo præcepit Alcimus destrui muros
domus sanctę interioris, & destrui ope
55ra ꝓphetarũ: & cępit destruere. ¶In tpe
illo percussus est Alcimus: & impedita
sunt opera illius, & occlusum est os eiꝰ,
& dissolutꝰ est paralysi, nec vltrà potuit
loqui verbum & mãdare de domo sua.
56¶Et mortuus est Alcimus in tpe illo cũ
57tormento magno. ¶Et vidit Bacchides
qm̃ mortuꝰ est Alcimus: & reuersus est
ad regẽ, & siluit terra-Iuda'annis duo- -14.
58bus. ¶Et cogitauerunt oẽs iniqui, dicen-
tes: Ecce Ionathas: & qui cum eo sunt,
in silentio habitant confidenter: nunc
ergo adducamus Bacchidẽ: & compre-
59hẽdet eos oẽs vna nocte: ¶Et abierũt &
60consilium ei dederũt. ¶Et surrexit vt ve
niret cũ exercitu multo: & misit occul
tè epl̃as sociis suis q erant in Iudæa, vt
cõprehenderent Ionathan & eos qui cũ
eo erant, sed non potuerunt, quia inno
61tuit eis consilium eorum. ¶Et apprehen
dit de viris regionis qui principes erant
*militiæ' quinquaginta viros, et occidit *malitiæ 3
62eos. ¶Et secessit Ionathas, et Simon, et q
cum eo erant in Beth-bessen, quę est in
deserto: et extruxit diruta eius, et fir-
63mauerunt eã. ¶Et cognouit Bacchides,
G et congregauit vniuersam multitudinẽ
suam: et his qui de Iudæa erant denun
64tiauit. ¶Et venit, et castra posuit dẽsup
Beth-bessen: et oppugnauit eam dies
65multos, et fecit machinas. ¶Et reliquit
Ionathas Simonem fratrem suum in ci
uitate, et exiit in regionem, et venit cũ
66numero, ¶et percussit Odaren. et fratres
eius, et filios Phaseron in tabernacu-

lis ipsorũ,& cœpit cędere & crescere in
67 virtutibus. ¶Simon verò,& qui cũ ipso
erãt,exierũt de ciuitate, & succenderũt
68 machinas,¶& pugnauerũt cõtra Bacchi
dem,& contritus est ab eis,& afflixerũt
eum valde, qm̃ consilium eius & con-
69 gressus eius erat inanis. ¶Et iratus cõtra
viros iniquos qui ei consiliũ dederãt vt
veniret in regionem ipsorum, multos
ex eis occîdit: ipse aũt cogitauit cum
70 reliquis abire in regionẽ suam. ¶Et co
gnouit Ionathas: & misit ad eum lega-
tos componere pacem cum ipso,& red-
71 dere ei captiuitatem. ¶Et libenter acce-
pit, & fecit ſm verba eius, & iurauit se
nihil facturum ei mali omnibus diebꝰ
72 vitæ eius. ¶Et reddidit ei captiuitatem
quã prius erat p̃datus de terra Iuda: &
conuersus abiit in terram suam,& non
apposuit amplius venire in fines eius.
73 ¶Et cessauit gladius ex Israël: & habita
uit Ionathas in Machmas, & cœpit Io-
nathas ibi iudicare populum, & exter-
minauit impios ex Israël.

CAP. X.

1 A ET anno cẽtesimo sexagesimo ascen
dit Alexãder Antiochi filiꝰ,q cogno
minatus est nobilis: & occupauit Ptole
maidã, & receperunt eum,& regnauit
2 illic. ¶Et audiuit Demetrius rex, & con-
gregauit exercitum copiosum valde, &
3 exiuit obuiã illi in præliũ. ¶Et misit De
metrius ep'lam ad Ionathã verbis paci
4 ficis,vt magnificaret eum: ¶ dixit enim,
Anticipemus facere pacẽ cũ eo, priusq̃
5 faciat cũ Alexandro aduersum nos: ¶re
cordabitur enim oĩum malorum quæ
fecimus in eũ,& in fratrẽ eius,& in gẽ
6 tem eius. ¶Et dedit ei potestatẽ congre-
gandi exercitũ,& fabricare arma,& esse
ipsum socium eius, & obsides qui erãt
7 in arce iussit tradi ei. ¶Et venit Ionathas
in Ier'm,& legit epistolas in auditu oĩs
8 populi,& eorum qui in arce erant. ¶Et
timuerũt timore magno, qm̃ audierũt
ꝯ dedit ei rex potestatem congregandi
9 exercitum. ¶Et traditi sunt Ionathę obsi
10 des.& reddidit eos parentibꝰ suis: ¶& ha
bitauit Ionathas in Ier'm, & cępit ædi-
11 ficare & innouare ciuitatẽ. ¶Et dixit fa-
cientibus opera, vt extruerent muros, &
montẽ Sion in circuitu lapidibꝰ quadra
12 tis ad munitionẽ: & ita fecerũt. ¶Et fu-
gerũt alienigenę qui erant in munitio-
13 nibus quas Bacchides ędificauerat: ¶&
reliquit vnusquisq; locũ, & abiit in ter
14 ram suam: ¶& tñ in Beth-sura reman-
serunt aliqui ex his q reliquerãt legẽ &
pręcepta Dei. erat enim hæc eis ad refu
15 giũ. ¶Et audiuit Alexander rex p̃missa
q̃ promisit Demetriꝰ Ionathę: & narra-
B uerũt ei p̃lia & virtutes quas ipse fecit,
& fratres eius,& labores quos laboraue
16 runt,¶& ait: Nunquid inueniemus ali-
quem virũ talem? & nunc faciemus eũ
17 amicum,& sociũ nr̃m. ¶Et scripsit epi-
stolam,& misit ei ſm hæc verba, dicẽs:
18 ¶REX Alexander fratri Ionathæ salutẽ.
19 ¶Audiuimus de te ꝯ vir potens sis viri-
20 bus,& aptus es vt sis amicus noster: ¶&
nunc constituimus te hodie summum
sacerdotem gentis tuæ, vt amicꝰ vocẽris
regis (& misit ei purpurã, & coronã au-
ream) & quæ nr̃a sunt sentias nobiscũ,
21 & cõserues amicitias ad nos. ¶Et induit se
Ionathas stola sancta septimo mẽse,an-
no centesimo & sexagesimo in die solẽ-
ni scenopegię, & cõgregauit exercitũ, &
22 fecit arma copiosa. ¶Et audiuit Deme-
triꝰ verba ista,& contristatꝰ est nimis,&
23 ait: Quid hoc fecimus, ꝯ pręoccupauit
nos Alexander apprehendere amicitiã
24 Iudæorũ ad munimẽ sui? ¶Scribã & ego
illis verba deprecatoria, & dignitates,
& dona: vt sint mecum in adiutoriũ.
25 ¶Et scripsit eis in hęc verba: Rex Deme
26 trius genti Iudæorum salutẽ. ¶Qm̃ ser-
uastis ad nos pactũ, & mansistis in ami
citia nostra, & non accessistis ad inimi-
cos nostros, audiuimus,& gauisi sumꝰ.
27 ¶Et nunc perseuerate adhuc conseruare
ad nos fidem,& retribuemus vobis bo-
28 na pro his quæ fecistis nobiscum. ¶Et re
C mittemus vobis præstationes multas,&
29 dabimus vobis donationes: ¶Et nũc ab
soluo vos & oẽs Iudęos à tributis,& prę
tia salis indulgeo,& coronas remitto,&
30 tertias seminis: ¶& dimidiam partẽ fru
ctus ligni quod est portionis meę relin-
quo vobis ex hodierno die,& deinceps,
ne accipiat à terra Iuda & à tribꝰ ciuita
tibꝰ quæ additæ sunt illi ex Samaria, &
Galilæa ex hodierna die & in totũ tem
31 pus: ¶& Ier'm: sit sancta & libera cum
finibus suis: & decimæ & tributa, ipsiꝰ
32 sint. ¶Remitto etiã potestatẽ arcis quæ
est in Ier'm: & do eã summo sacerdoti,
vt constituat in ea viros quoscunq; ipse
33 elegerit, q custodiant eam. ¶Et omnem
aĩam Iudæorum, quæ captiua est à ter-

ra Iuda in oĩ regno meo,relinquo libe-
ram gratis,vt oẽs à tributis soluant̃ etiã
34 pecorum suorum. ¶Et oẽs dies solẽnes,
& sabbatha,& neomeniæ,& dies decre
ti,& tres dies ante diem solenné,& tres
dies post diem solenné sint oẽs immu
nitatis & remissionis oĩbus Iudæis qui
35 sunt in regno meo. ¶& nemo habebit
potestaté agere aliquid,& mouere nego
tia aduersus aliqué illorum in oĩ causa.
36 ¶Et ascribantur ex Iudæis in exercitu re
gis ad triginta millia virorũ,& dabunt̃
illis copiæ vt oportet oĩbus exercitibus
regis,& ex eis ordinabuntur qui sint in
37 munitionib⁹ regis magni: ¶& ex his con
stituent̃ super negotia regni quæ agũtur
ex fide,& principes sint ex eis,& ambu-
lent in legibus suis, sicut præcepit rex in
38 terra Iuda. ¶Et tres ciuitates quæ additę
sunt Iudææ ex regione Samariæ, cũ Iu-
dęa reputentur: vt sint sub vno, & non
obediãt alienę potestati, nisi summi sa
39 cerdotis. ¶Ptolemaida & confines eius,
D quas dedi donũ sanctis q̃ sunt in Ierl'm
40 ad necessarios sumptus scõrum. ¶Et ego
do singulis annis quindecim millia si-
clorũ argẽti de rationibus regis,quę me
41 contingunt: ¶& oẽ quod reliquum fue-
rit,quod non reddiderant qui super ne
gotia erãt annis prioribus,ex hoc dabũt
42 in opera domus. ¶Et super hæc quinq;
millia siclorum argenti, quę accipiebãt
de sanctorum ratione per singulos an-
nos:& hęc ad sacerdotes pertineant,qui
43 ministerio fungunt̃. ¶Et quicũq; confu-
gerint in templũ q̃d est Ierosolymis, &
in oĩbus finibus eius,obnoxij regi in oĩ
negotio dimittantur, & vniuersa quæ
sunt eis in regno meo, libera habeant.
44 ¶Et ad ędificãda vel restauranda opera
sanctorũ sumptus dabuntur de ratione
45 regis: ¶& ad extruẽdos muros in Ierl'm
& communiendos in circuitu, sumptus
dabunt̃ de ratione regis,& ad construẽ-
46 dos muros in Iudęa. ¶Vt audiuit aũt Io
nathas & pp̃ls sermones istos, ‖non cre- ‖Supr. 7. b.11.
diderunt eis,nec receperũt eos:quia re-
cordati sunt malitię magnæ quam fece
rat in Israël,& tribulauerat eos valde.
47 ¶Et cõplacuit eis in Alexandrum, quia
ipse fuerat eis princeps sermonũ pacis,
& ipsi auxilium ferebãt oĩbus diebus.
48 ¶Et congregauit rex Alexãder exercitũ
magnum,& admouit castra contra De
49 metriũ. ¶Et commiserunt prælium duo
reges,& fugit exercit⁹ Demetrij, & inse-
cutus est eum Alexãder, & incubuit su-
50 per eos. ¶Et inualuit prælium nimis,do
nec occĩdit sol: & cecidit Demetri⁹ ĩ die
51 illa. ¶Et misit Alexãder ad Ptolemęũ re
gẽ Ægypti legatos s̃m hæc verba dicẽs:
52 ¶QVONIAM regressus sum in regnũ
meum, & sedi in sede patrum meorũ,
& obtinui principatum, & contriui De
metriũ, & possedi regionem nostram,
53 ¶& commisi pugnã cum eo, & contrit⁹
est ipse, & castra ei⁹ à nobis,& sedemus
54 in sede regni eius: ¶& nũc statuam⁹ ad-
inuicẽ amicitiã: & da mihi filiam tuã
vxorẽ,& ego ero gener tuus, & dabo ti-
55 bi dona, & ipsi dignitatẽ. ¶Et r̃ndit rex
Ptolemęus, dicens: FELIX dies in qua
reuersus es ad terrã patrum tuorum,&
56 sedisti in sede regni eorum. ¶Et nunc fa
ciam tibi q̃d scripsisti: sed occurre mihi
Ptolemaidam, vt videamus inuicẽ nos,
57 & spondeã tibi sicut dixisti. ¶Et exiuit
Ptolemęus de Ægypto, ipse & Cleopatra
filia ei⁹, & venit Ptolemaidã anno cẽte
58 simo sexagesimosecũdo. ¶Et occurrit ei
Alexãder rex,& dedit ei Cleopatram fi-
liam suã: & fecit nuptias eius Ptolemai
59 des, sicut reges in magna gloria. ¶Et scri
psit rex Alexãder Ionathę, vt veniret ob-
60 uiã sibi. ¶Et abiit cũ gloria Ptolemaidã,
& occurrit ibi duob⁹ regibus,& dedit il
lis argentũ multũ,& aurũ, & dona: &
61 inuenit gratiam in conspectu eorũ. ¶Et
cõuenerunt aduersus eum viri pestilen
tes ex Isr̃l, viri iniqui interpellantes ad-
uersus eum: & non intendit ad eos rex.
62 ¶Et iussit spoliari Ionathan vestib⁹ suis,
& indui eũ purpura: & ita fecerunt. Et
63 collocauit eũ rex sedere secũ. ¶Dixitq;
principibus suis: Exite cũ eo in mediũ
ciuitatis, & p̃dicate vt nemo aduersus
eũ interpellet de vllo negotio, nec quis
64 quã ei molestus sit de vlla ratione. ¶Et
F factũ est vt viderunt qui interpellabant
gloriã eius quę prædicabatur, & opertũ
65 eum purpura, fugerunt oẽs: ¶& magnifi
cauit eum rex, & scripsit eum inter pri-
mos amicos, & posuit eũ ducem, & par
66 ticipem principatus. ¶Et reuersus est Io-
nathas in Ierusalẽ cum pace & lætitia.
67 ¶In anno cẽtesimo sexagesimoq̃nto, ve
nit Demetri⁹ filius Demetrij à Creta in
68 terrã patrum suorũ. ¶Et audiuit Alexan
der rex, & cõtristatus est valde, & reuer
69 sus est Antiochiã. ¶Et constituit Deme-

trius rex Apolloniũ ducem, qui pręerat
Cęlesyrię: & congregauit exercitũ ma-
gnũ, & accessit ad Iamniam: & misit ad
70 Ionathan summũ sacerdotẽ, dicẽs: ¶Tu
solus resistis nobis, ego aũt factꝰ sum in
derisum & in opprobriũ, ppea quia tu
potestatẽ aduersum nos exerces in mõ
71 tibus. Nunc ergo si confidis in virtuti-
bus tuis, descende ad nos in campũ, &
comparemus illic inuicem: quia mecũ
72 est virtus bellorũ. ¶Interroga & disce qs
sum ego & cęteri q auxilio sunt mihi,
qui & dicunt, quia non potest stare pes
vester ante faciem nostram, quia bis in
fugam conuersi sunt patres tui in terra
73 sua: & nũc quõ poteris sustinere equita
tum & exercitum tãtũ in campo vbi nõ
est lapis, neq; saxũ, neq; locus fugiẽdi?
74 ¶Vt audiuit aũt Ionathas sermones A-
pollonij, motus est animo: & elegit de-
cem millia virorum, & exiit ab Ierl'm,
& occurrit ei Simon frater eius in adiu
75 torium: ¶& applicuerunt castra in Iop-
pen, & exclusit eũ à ciuitate: qa custo-
dia Apollonij Ioppe erat & oppugnauit
76 eam. ¶Et exterriti qui erant in ciuitate,
aperuerũt ei, & obtinuit Ionathas Iop-
77 pen. ¶Et audiuit Apollonius, & admo-
uit tria millia equitũ & exercitũ mul-
78 tum. ¶Et abiit Azotum tanq iter faciẽs,
& statim exiit in campũ: eo ꝙ haberet
multitudinem equitum, & confideret
in eis. Et insecutus est eum Ionathas in
79 Azôtũ, & cõmiserunt prælium. ¶Et reli
quit Apollonius in castris mille eqtes
80 post eos occultè: ¶Et cognouit Ionathas
qm insidiæ sunt post se, & circuierunt
castra eius, & iecerunt iacula in ppl'm
81 à mane vsq; ad vesperam. ¶Ppl's aũt sta
bat, sicut præceperat Ionathas: & labo-
82 rauerunt equi eorum. ¶Et eiecit Simon
exercitum suum, & commisit cõtra le-
gionem. equites enim fatigati erant, &
83 contriti sunt ab eo, & fugerunt. ¶Et qui
dispersi sunt per campum, fugerunt in
Azôtum, & intrauerunt in Beth-dàgon
84 idôlũ suum, vt ibi se liberarent. ¶Et suc
cendit Ionathas Azotum, & ciuitates q̃
erant in circuitu eius, & accepit spolia
eorum, & templum Dagon: & oẽs qui
85 fugerunt in illud, succẽdit igni. ¶Et fue
runt qui ceciderunt gladio cum his q
succẽsi sunt, ferè octo millia virorum.
86 ¶Et mouit ide Ionathas castra, & appli
cuit ea Ascalonẽ: & exierũt de ciuitate
87 obuiã illi in magna gloria. ¶Et reuersus
est Ionathas in Ierl'm cum suis, haben-
88 tibus spolia multa. ¶Et factũ est: vt au-
diuit Alexãder rex sermones istos, addi
89 dit adhuc glorificare Ionathã. ¶Et misit
ei fibulã auream, sicut consuetudo est
dari cognatis regum. Et dedit ei Accarõ
& omnes fines eius in possessionem.

CAP. XI.

1 A ET rex Ægypti congregauit exercitũ,
sicut arenã quæ est circa oram ma-
ris, & naues multas: & q̃rebat obtinere
regnũ Alexandri dolo, & addere illud
2 regno suo. ¶Et exiit in Syriã verbis paci-
ficis, & aperiebãt ei ciuitates, & occurre
bant ei: qa mandauerat Alexander rex
exire ei obuiam, eo ꝙ socer suus esset.
3 Cùm aũt introiret ciuitatẽ Ptolemæus,
ponebat custodias militũ in singulis ci
4 uitatibꝰ. ¶Et vt appropiauit Azôto, ostẽ
derunt ei templũ Dagõ succẽsum igni,
& Azôtum, & cętera eius demolita, &
corpa proiecta, & eorum qui cęsi erant
in bello, tumulos quos fecerãt secꝰ viã.
5 ¶Et narrauerunt regi quia hæc fecit Io-
nathas: vt inuidiam facerẽt ei: & tacuit
6 rex. ¶Et occurrit Ionathas regi in Ioppẽ
cum gloria, & inuicem se salutauerũt,
7 & dormierunt illic. ¶Et abiit Ionathas
cum rege vsq; ad fluuiũ qui vocabatur
Eleutherus: & reuersus est in Ierusalẽ.
8 ¶Rex aũt Ptolemæus obtinuit dñium
ciuitatum vsq; Seleuciam maritimã, &
cogitabat in Alexandrũ cõsilia mala.
9 ¶Et misit legatos ad Demetrium, dicẽs,
VENI, componamus inter nos pactũ,
& dabo tibi filiam meã quã habet Ale
xander, & regnabis in regno patris tui.
10 ¶Pœnitet enim me ꝙ dederim illi filiã
11 meam: quæsiuit enim me occîdere. ¶Et
B vituperauit eum, ppea qđ concupierat
12 regnum eius. ¶Et abstulit filiam suam,
& dedit eam Demetrio, & alienauit se
ab Alexandro, & manifestatæ sunt ini
13 micitiæ eius. ¶Et intrauit Ptolemæꝰ An
tiochiam, & imposuit duo diademata
14 capiti suo, Ægypti & Asiæ. ¶Alexander
aũt rex erat in Cilicia illis tpibus: quia
15 rebellabant qui erant in locis illis. ¶Et
audiuit Alexander, & venit ad eum in
bellũ: & produxit Ptolemæus rex exer-
citum, & occurrit ei in manu valida, &
16 fugauit eum. ¶Et fugit Alexãder in Ara
biã, vt ibi protegeret: rex aũt Ptolemęꝰ
17 exaltatꝰ est. ¶Et abstulit Zabdiel Arabs

caput

18 caput Alexãdri, & misit Ptolemęo. ¶ Et
rex Ptolomæus mortuꝰ est in die tertia:
& qui erant in munitionibus perierũt
19 ab his q̃ erant intra castra. ¶ Et regnauit
Demetrius anno cẽtesimo sexagesimo-
20 septimo. ¶ In diebus illis congregauit Io
nathas eos qui erãt ĩ Iudæa, vt expugna
rent arcem quæ est in Ier̃lm: & fecerũt
21 contra eam machinas multas. ¶ Et abie
runt quidam qui oderant gentem suã
viri iniqui ad regem Demetrium, & re-
nuntiauerunt ei ꝙ Ionathas obsideret
22 arcem. ¶ Et vt audiuit, iratus est: & sta-
tim venit ad Ptolemaidã, & scripsit Io-
nathæ ne obsideret arcem, sed occurre-
23 ret sibi ad colloquiũ festinatò. ¶ Vt audi
C uit aũt Ionathas, iussit obsidere: & ele-
git de senioribus Israël, & de sacerdoti
24 bus, & dedit se periculo. ¶ Et accepit au-
rum & argentum, & vestẽ, & alia xenia
multa, & abiit ad regem Ptolemaidã,
25 & inuenit gratiã in conspectu eius. ¶ Et
interpellabant aduersus eum quidam
26 iniqui ex gente sua. ¶ Et fecit ei rex sicut
fecerant ei qui ante eũ fuerant: & exal-
tauit eum in conspectu oĩum amicorũ
27 suorum, ¶ & statuit ei principatũ sacer-
dotij, & quæcunq; alia habuit prius pre
tiosa, & fecit eum principem amicorũ.
28 ¶ Et postulauit Ionathas à rege vt immu
nem faceret Iudęam, & tres toparchias,
& Samariam, & confines eius: & promi
29 sit ei talenta trecenta. ¶ Et cõsensit rex:
& scripsit Ionathæ ep̃las de his oĩbus,
30 hunc modũ continẽtes: ¶ Rex Deme-
trius fratri Ionathę salutem & genti Iu
31 dæorũ. ¶ Exemplũ ep̃læ, quã scripsimus
Lastheni parenti nostro de vobis, misi-
32 mus ad vos vt sciretis, ¶ Rex Demetrius
33 Lastheni parẽti salutem. ¶ Genti Iudęo-
rum amicis nostris, & conseruantibus
quę iusta sunt apud nos, decreuimus
benefacere, ꝑꝑ benignitatem ipsorum
34 quam erga nos habẽt. ¶ Statuimus ergo
D illis oẽs fines Iudęę, & tres ciuitates, Ly-
dam & Ramatham, quę additę sunt Iu
dęę ex Samaria, & oẽs confines earũ se-
questrari oĩbus sacrificantibus in Iero-
solymis ꝓ his quæ ab eis prius accipie-
bat rex per singulos annos, & ꝓ fructi-
35 bus terrę & pomorum. ¶ Et alia quę ad
nos pertinebant decimarum & tributo
rum, ex hoc tp̃e remittimus eis. & areas
salinarum, & coronas quæ nobis defe-
36 rebantur. ¶ Oĩa ipsis concedimus: & ni
hil horum irritum erit ex hoc & in oẽ
37 tempus. ¶ Nunc ergo curate facere horũ
exemplum, & detur Ionathę, & ponat̃
38 in monte sancto, & in loco celebri. ¶ Et
videns Demetrius rex ꝙ siluit terra in
conspectu suo, et nihil ei resistitꝰ, dimi-
sit totum exercitum suum, vnumquen
que in locum suum, excepto peregrino
exercitu quem traxit ab insulis Gentiũ:
& inimici erant ei omnes exercitus pa-
39 trum eius. ¶ Tryphon aũt erat quidam
partium Alexandri prius: & vidit q̃m
omnis exercitus murmurauit contra
Demetrium, & iuit ad Emalchuel Ara-
bem, qui nutriebat Antiochum filium
40 Alexandri: ¶ & assidebat ei, vt traderet
eum ipsi, vt regnaret loco patris sui: &
enuntiauit ei quãta fecit Demetrius, &
inimicitias exercituum eius aduersus
41 illum. Et mansit ibi diebus multis. ¶ Et
E misit Ionathas ad Demetrium regem
vt eiiceret eos qui in arce erãt in Ier̃lm,
& qui in præsidiis erant: quia impugna
42 bant Israël. ¶ Et misit Demetrius ad Io-
nathan, dicens: Non hæc tm̃ faciam ti-
bi & genti tuæ, sed gloria illustrabo te
& gẽtem tuam cũ fuerit opportunum.
43 ¶ Nũc ergo rectè feceris, si miseris in au
xilium mihi viros, quia discessit omnis
44 exercitꝰ meus. ¶ Et misit ei Ionathas tria
millia virorũ fortium Antiochiam: &
venerũt ad regem, & delectatus est rex
45 in aduentu eorum. ¶ Et conuenerunt q̃
erant de ciuitate, centum viginti mil-
lia virorum, & volebant interficere re-
46 gem. ¶ Et fugit rex in aulam: & occupa-
uerunt qui erant de ciuitate itinera ci-
47 uitatis, & cęperũt pugnare. ¶ Et vocauit
rex Iudęos in auxiliũ, & conuenerũt oẽs
simul ad eum, & dispersi sunt oẽs per ci
48 uitatem: ¶ & occiderunt in illa die cẽtũ
millia hoĩum, & succenderunt ciuita-
tem, & cęperunt spolia multa in die il
49 la, & liberauerunt regem. ¶ Et viderunt
qui erant de ciuitate ꝙ obtinuissent Iu-
dæi ciuitatem sicut volebant: & infir-
mati sunt mente sua, & clamauerunt
50 ad regem cum precibus, ¶ dicentes: Da
nobis dexteras, & cessent Iudæi oppu-
51 gnare nos & ciuitatem. ¶ Et proiecerunt
E arma sua, & fecerunt pacem, & glorifi-
cati sunt Iudæi in conspectu regis, & in
conspectu oĩum qui erant in regno eiꝰ,
& nominati sunt in regno: & regressi
sunt in Ierusalẽ, habẽtes spolia multa,

52¶Et sedit Demetri⁹ rex in sede regni sui:
53& siluit terra in cõspectu eius. ¶Et men
titus est oĩa quæcũq; dixit, & abaliena-
uit se à Ionatha, & non retribuit ei ſm
beneficia quæ sibi tribuerat, & vexabat
54eũ valde. ¶Post hęc aũt reuersus est Try
phon, & Antiochus cum eo puer adole
scẽs, & regnauit, & imposuit sibi diade-
55ma. ¶Et cõgregati sunt ad eum oẽs exer-
citus quos disperserat Demetrius, & pu
gnauerunt contra eum: & fugit, & ter-
56ga vertit. ¶Et accepit Tryphon bestias,
57& obtinuit Antiochiam: ¶& scripsit An
tiochus adolescens Ionathæ, dicens, Cõ
stituo tibi sacerdotium, & constituo te
super quatuor ciuitates, vt sis de amicis
58Regis. ¶Et misit illi vasa aurea in mini-
sterium, & dedit ei potestatem bibẽdi
in auro, & esse in purpura, & habere fi-
59bulam auream: ¶& Simonem fratrem
eius cõstituit ducẽ à terminis Tyri vsq;
60ad fines Ægypti. ¶Et exiit Ionathas, &
perambulabat trans flumen ciuitates:
& congregatus est ad eum oĩs exercitus
Syriæ in auxiliũ, & venit Ascalonem,
& occurrerũt ei honorificè de ciuitate.
61¶Et abiit inde Gazam: & concluserũt se
qui erant Gazæ, & obsedit eã, & succen
dit quæ erãt in circuitu ciuitatis, & præ
62datus est eam. ¶Et rogauerunt Gazẽses
Ionatham, & dedit illis dextram: & ac-
cepit filios eorũ obsides, & misit illos
G in Ierl'm, & perambulauit regionẽ vsq;
63Damascum. ¶Et audiuit Ionathas q̃ præua
ricati sũt principes Demetrij in Cades q̃
est in Galilæa cum exercitu multo, vo-
lentes eum remouere à negotio regni:
64¶& occurrit illis: fratrem aũt suũ Simo-
65nem reliquit intra prouinciam. ¶Et ap-
plicuit Simõ ad Bethsurã, & expugna-
bat eam diebus multis, & cõclusit eos.
66¶Et postulauerunt ab eo dextras accipe
re: & dedit illis: & eiecit eos inde, & ce
pit ciuitatem, & posuit in ea pręsidiũ.
67¶Et Ionathas & castra ei⁹ applicuerunt
ad aquã Genesar, & ante lucẽ vigilaue-
68runt in campo Asor. ¶& ecce castra alie
nigenarũ occurrebant in campo, & ten
debant ei insidias in mõtibus: ipse aũt
69occurrit ex aduerso. Insidię verò exurre
xerũt de locis suis, & cõmiserũt pręliũ.
70¶Et fugerunt q erant ex parte Ionathæ
oẽs: & nemo relictus est ex eis, nisi Ma
thathias filius Absolomi: & Iudas fili⁹
71Calphi princeps militię exercit⁹. ¶Et sci
dit Ionathas vestimẽta sua, & posuit ter
72rã in capite suo, & orauit. ¶Et reuersus
est Ionathas ad eos ĩ præliũ, & cõuerti
73eos in fugam, & pugnauerunt. ¶Et vide
runt q fugiebant partis illius, & reuersi
sunt ad eum. & insequebantur cum eo
oẽs vsq; Cades ad castra sua, & peruene
74runt vsq; illuc: ¶& ceciderunt de alie-
nigenis in die illa tria millia virorum:
& reuersus est Ionathas in Ierusalem.

CAP. XII.

1 A ET vidit Ionathas q̃a tẽpus eũ iuuat,
& elegit viros, & misit eos Romam
statuere & renouare cũ eis amicitiam:
2 ¶& ad Spartiatas, & ad alia loca misit
3 epl'as ſm eandem formam: ¶& abierũt
Romam, & intrauerunt curiã, & dixe-
runt, Ionathas summus sacerdos, & gẽs
Iudæorum miserunt nos, vt renouare-
mus amicitiam & societatem ſm pristi
4 num. ¶Et dederunt illis epl'as ad ipsos
per loca, vt deducerent eos in terrã Iu-
5 da cum pace. ¶Et hoc est exemplũ epl'a
rum quas scripsit Ionathas Spartiatis.
6 ¶IONATHAS summus sacerdos, & se
niores gentis, & sacerdotes, & reliquus
ppl's Iudæorũ, Spartiatis fratribus salu-
7 tem. ¶Iampridem missæ erant epl'æ ad
Oniam summum sacerdotẽ à Dario q
regnabat apud vos, qm̃ estis fratres no-
stri, sicut scriptum continet quod subie
8 ctum est. ¶Et suscepit Onias virum qui
B missus fuerat, cum honore: & accepit
epl'as, in quibus significabatur de socie
9 tate & amicitia. ¶Nos* cùm nullo horũ *enim
indigeremus, & habẽtes solatio sanctos
10 libros qui sunt in manibus nr̃is, ¶ma-
luimus mittere ad vos renouare frater-
nitatem & amicitiam, ne fortè alieni ef
ficiamur à vobis: multa enim tp̃a tran
11 sierunt, ex quo misistis ad nos. ¶Nos er
go in oĩ tp̃e sine intermissione in dieb⁹
solẽnibus, & cęteris quibus oportet, me
mores sumus vestri in sacrificiis quę of
ferimus, & in obseruationib⁹ sicut fas
12 est & decet meminisse fratrum. ¶Læta-
13 mur itaq; de gloria vestra. ¶Nos autem
circundederunt multæ tribulationes,
& multa prælia, & impugnauerunt
nos Reges qui sunt in circuitu nostro.
14 ¶Noluimus ergo vobis molesti esse, ne-
que cæteris sociis, & amicis nostris in
15 his præliis. ¶habuim⁹ enim de cęlo au
xilium, & liberati sumus nos, & humi-
16 liati sunt inimici nostri. ¶Elegimus ita-

C que Numenium Antiochi, & Antipatrē
4. Iasonis-filium, & misimus ad Roma-
nos renouare cū eis amicitiā & societa-
17 tē pristinā. Mandauimus itaq; eis vt ve
niant etiam ad vos, & salutēt vos, & red
dant vobis epistolas nostras de innoua-
18 tione fraternitatis nostrę. Et nūc bene
19 facietis respondentes nobis ad hæc. Et
hoc rescriptum est epistolarū, quod mi-
20 serat Onias. REX Spatiatarū Onias,
21 Ionathę sacerdoti magno salutem. In-
uētū est in scriptura de Spartiatis & Iu-
dæis qm̄ sunt fratres, & q̄ sunt de gene-
22 re Abraham. Et nūc ex quo hæc cogno
uimus, benefacitis scribētes nobis de pa
23 ce vestra. Sed & nos rescripsimus vo-
bis, Pecora nostra, & possessiones nr̄æ,
vestræ sunt: & vestræ nostræ: mandaui-
24 mus itaque hæc nuntiari vobis. Et au-
D diuit Ionathas qm̄ regressi sunt princi-
pes Demetrij cū exercitu multo supra
25 quàm prius, pugnare aduersus eum: &
exijt ab Ierl'm, & occurrit eis in Ama-
thite regione: non enim dederat eis spa
26 tiū vt ingrederent̄ regionem eius. Et
misit speculatores in castra eorū, & re-
uersi renuntiauerunt quod constituūt
27 superuenire illis nocte. Cū occidisset
aūt sol, præcepit Ionathas suis vigilare,
& esse in armis paratos ad pugnā tota
nocte, & posuit custodes per circuitū ca
28 strorum. Et audierunt aduersarij q̄ pa
ratus est Ionathas cum suis in bello: &
timuerunt & formidauerunt in corde
suo: & accenderūt focos in castris suis.
29 Ionathas autem, & qui cū eo erant, nō
cognouerunt vsq; mane: videbāt autē
30 luminaria ardentia. & secutus est eos
Ionathas, & non comprehendit eos: trā
31 sierant enim flumen Eleutherū. Et di-
uertit Ionathas ad Arabas, q vocabant̄
Zabadęi: & pcussit eos, & accepit spolia
32 eorum. Et iunxit, & venit Damascum,
E & perambulabat oēm regionem illam.
33 Simon autem exijt, & venit vsq; ad A-
scalonē, & ad proxima p̄sidia, & decli-
34 nauit in Ioppen, & occupauit eā. (audi
uit enim quod vellent præsidium trade
re partibus Demetrij) & posuit ibi cu-
35 stodes, vt custodirent eam. Et reuersus
est Ionathas, & cōuocauit seniores po-
puli, & cogitauit cū eis ędificare p̄sidia
36 in Iudea. Et ædificare muros in Ierl'm,
& exaltare altitudine magna inter me-
dium arcis & ciuitatis, vt separaret eā
à ciuitate, vt esset ipsa singulariter, & ne
37 que emant, neque vendāt. Et cōuene-
rūt vt ędificarēt ciuitatē: & cecidit mu-
rus qui erat super torrentē ab ortu solis
& reparauit eum qui vocatur Caphete-
38 tha: & Simō ędificauit Adiada in Sephe
la, & muniuit eam, & imposuit portas
39 & seras. Et cū cogitasset Tryphon regna
re Asiæ, et assumere diadema, & exten-
40 dere manū in Antiochū regē,: timens
F ne fortè non permitteret eū Ionathas,
sed pugnaret aduersus eum, quærebat
comprehēdere eū, & occidere. Et exur-
41 gens abijt in Bethsan. Et exiuit Iona-
thas obuiam illi cum quadraginta mil
libus virorum electorum in prælium,
42 & venit Bethsan. Et vidit Tryphō quia
venit Ionathas cum exercitu multo, vt
43 extēderet in eum manus: & timuit, &
excepit eum cum honore, & commēda
uit eum oībus amicis suis, & dedit ei
munera: & præcepit exercitibus suis vt
44 obedirent ei, sicut sibi. Et dixit Iona-
thæ, Vt qd vexasti vniuersum pp'lm, cū
45 bellū nobis nō sit? Et nūc remitte eos
in domos suas, elige aūt tibi viros pau-
cos qui tecum sint, & veni mecū Ptole-
maidam, & tradam eam tibi, & reliqua
præsidia & exercitū & vniuersos præpo
sitos negotij, & cōuersus abibo: propte-
46 reà enim veni. Et credidit ei, & fecit si-
cut dixit: & dimisit exercitū, & abierūt
47 in terram Iuda: retinuit aūt secū tria
G millia virorū: ex quibus remisit in Ga-
lilæam duo millia, mille autem vene-
48 runt cum eo. Vt autem intrauit Ptole
maidam Ionathas, clauserunt portas ci
uitatis Ptolemenses: & cōprehenderunt
eum: & omnes qui cum eo intrauerant,
49 gladio interfecerunt. Et misit Tryphō
exercitum & equites in Galilæam, & in
campum magnum, vt perderent omnes
50 socios Ionathæ. At illi cum cognouis-
sent quia comprehensus est Ionathas,
& perijt, & oēs qui cum eo erant: horta
ti sunt semetipsos, & exierunt parati in
51 prælium. Et videntes hi qui insequuti
fuerāt, quia pro anima res est illis, reuer
52 si sunt: illi autem venerunt oēs cum
pace in terram Iuda. Et planxerūt Iona
tham, & eos qui cum ipso erāt valde, &
53 luxit Isračl luctu magno. Et q̄sierunt
omnes gentes quę erāt in circuitu eorū,
54 conterere eos: dixerunt enim: Non ha
bent principem & adiuuantē: nunc er

Onia rex Rex Spatiatarum Oniæ. sic Gręca.

go expugnemus illos, & tollamus de ho
minibus memoriam eorum.

CAP. XIII.

1 ET audiuit Simon quod cōgregauit Try
A phon exercitum copiosum, vt veni
2 ret in terram Iuda, & attereret eam. ¶ Vi
dens quia in tremore ppl̄s est & in timo
re, ascendit Ierusalem & cōgregauit po-
3 pulum: ¶ & adhortans dixit, Vos scitis
quanta ego & fratres mei, & domus pa-
tris mei fecimus pro legibus & pro san-
ctis prælia, & angustias quales vidimus,
4 ¶ horum gratia perierūt fratres mei oēs
5 pp Israël, & relictus sum ego solus. ¶ Et
nunc non mihi contingat parcere aīæ
meæ in oī tpe tribulationis: non enim
6 melior sum fratribus meis. ¶ Vindica-
* vestre 23. bo itaque gentem meam & sctā, natos
quoq; *nostros', & vxores: qa congrega-
tæ sunt vniuersæ gentes conterere nos
7 inimicitiæ gratia. ¶ Et accensus est spiri-
tus ppl̄i simul vt audiuit sermones istos
8 ¶ & rñderunt voce magna dicentes, Tu
es dux noster loco Iudæ & Ionathæ fra-
9 tris tui, ¶ pugna præliū nostrum: & oīa
10 quæcunq; dixeris nobis, faciemus. ¶ Et
B congregans omnes viros bellatores, ac
celerauit cōsummare vniuersos muros
11 Ierusalem, & muniuit eam in gyro. ¶ Et
misit Ionatham filium Absolomi, & cū
eo exercitum nouum in Ioppen, & eie-
ctis his qui erant in arce, remansit illic
12 ipse. ¶ Et mouit Tryphon à Ptolemaida
cum exercitu multo, vt veniret in terrā
Iuda, & Ionathas cum eo in custodia.
13 ¶ Simon autem applicuit in Addus con
14 tra faciem campi. ¶ Et vt cognouit Try-
phon quia surrexit Simon loco fratris
sui Ionathę: & quia commissurus esset
cum eo prælium, misit ad eum legatos,
15 dicens, Pro argēto quod debebat frater
~ 18.? tuus Ionathas in ratione Regis, ~prop-
ter negotia quæ habuit', detinuimus
16 eum. ¶ Et nunc mitte argenti talenta cē
tum, & duos filios eius obsides, vt non
dimissus fugiat à nobis, & remittemus
17 eum. ¶ Et cognouit Simon quia cū dolo
C loqueretur secum, iussit tamen dari ar-
gentum & pueros, ne inimicitiam ma-
18 gnam sumeret ad populum Israël, ¶ di-
centem, Quia non misit ei argentum &
19 pueros, propterea perijt. ¶ Et misit pue-
ros, & centum talenta: & mentitus est,
20 & non dimisit Ionatham. ¶ Et post hæc
venit Tryphon intra regionem, vt con-
tereret eā, & gyrauerunt per viam quæ
ducit Ador, & Simon & castra eius am-
bulabant in oēm locū quocunq; ibāt.
21 ¶ Qui aūt in arce erant, miserunt ad Try
phonem legatos, vt festinaret venire p
desertum, & mitteret illis alimonias.
22 ¶ Et parauit Tryphon oēm equitatū, vt
veniret illa nocte: erat autem nix multa
23 valde, & non venit in Galaditim. ¶ Et
cum appropinquasset Bascamā, occidit
24 Ionatham & filios eius illic. ¶ Et conuer
tit Tryphon, & abijt in terram suam.
25 ¶ Et misit Simon, & accepit ossa Ionathę
D fratris sui, & sepeliuit ea in Modin ciui
26 tate patrum eius. ¶ Et planxerunt eū oīs
Israël planctu magno, & luxerunt eum
27 dies multos. ¶ Et ædificauit Simon sup
sepulchrū patris sui & fratrū suorū ędi
ficium altum visu, lapide polito retro
28 & ante: ¶ & statuit septem pyramidas,
vnam contrà vnam patri & matri, &
29 & quatuor fratribus: ¶ & his circumpo-
suit columnas magnas: & super colum
nas arma, ad memoriā ęternā: & iuxta
arma naues sculptas, quæ viderent' ab
30 oībus nauigātibus mare. ¶ hoc est sepul
chrū qd fecit in Modin vsq; in hūc diē.
31 ¶ Tryphon autem cum iter faceret cum
Antiocho rege adolescente, dolo occi-
32 dit eum. ¶ Et regnauit loco eius, & impo
suit sibi diadema Asię, & fecit plagam
33 magnā in terra. ¶ Et ędificauit Simō p̄-
E sidia Iudęę, muniēs ea turribus excelsis
& muris magnis, & portis seris: & po-
34 suit alimēta in munitionibus. ¶ Et ele-
git Simō viros, & misit ad Demetriū re-
gē vt faceret remissionē regioni: qa actꝰ
oēs Tryphonis per direptionē fuerāt ge
35 sti. ¶ Et Demetrius rex ad ỳba ista rñdit
36 ei, & scripsit epistolam talem: ¶ Rex De
metrius Simoni summo sacerdoti, &
amico regum, & senioribus, & Genti Iu
37 dæorum salutem. ¶ Coronam auream,
& bahem quā misistis, suscepimus: &
parati sumus facere vobiscum pacē ma
gnā, & scribere præpositis regis remitte-
38 re vobis quæ indulsimus ¶ Quæcunque
enim constituimus, vobis constant.
Munitiones quas ædificastis, vobis sint,
39 ¶ remittimus quoq; ignorantias, & pec-
cata vsq; in hodiernum diem, & coronā
quam debebatis: & si quid aliud erat
tributarium in Ierusalem, iam non sit
40 tributarium. ¶ Et si qui ex vobis apti
sunt conscribi inter nostros, cōscribant',

&

41& sit inter nos pax. ¶Anno cētesimo se-
ptuagesimo ablatū est iugū Gentiū ab
42Israël. ¶Et cœpit pp̄ls Israël scribere in
F tabulis & gestis publicis, anno primo
sub Simone summo sacerdote, magno
43duce & principe Iudæorum. ¶In diebus
illis applicuit Simon ad Gazam, & cir-
cundedit eā castris: & fecit machinas, &
applicuit ad ciuitatem: & percussit turrē
44vnam, & comprehendit eam. ¶Et erupe
rant qui erant intra machinā, in ciuita-
tem: & factus est motus magnus in ciui
45tate. ¶Et ascenderunt qui erant in ciui-
tate cum vxoribus & filijs supra murū
scissis tunicis suis, & clamauerunt voce
magna, postulantes à Simone dextras si
46bi dari, ¶& dixerunt: Non nobis reddas
secundùm malitias nr̄as, sed secūdum
47misericordias tuas*. ¶Et flexus Simon, *& seru'emus tibi.
non debellauit eos: eiecit tn̄ eos de ciui
tate, & mundauit ædes in q̄bus fuerāt
simulachra, & tūc intrauit in eam cum
48hymnis benedicēs Dn̄um: ¶& eiecta ab
ea omni immunditia, collocauit in ea
viros qui legem facerent: & muniuit
49eam, & fecit sibi habitationē. ¶Qui au-
G tem erant in arce Ierusalem, prohibebā
tur egredi & ingredi regionem, & eme-
re, & vēdere: & esurierunt valde, & mul
50ti ex eis fame perierunt, & clamauerūt
ad Simonē vt dexteras acciperet. & de-
dit illis. & eiecit eos inde, & mundauit
51arcem à contaminationibus, ¶& intra-
uerūt in eam tertia & vicesima die secū
di mensis, anno cētesimo septuagesimo
primo, cum laude & ramis palmarum,
& cynniris, & cymbalis, & nablis, &
hymnis, & canticis, q̄a contritus est ini
52micus magnus ex Israël. ¶Et constituit
vt oībus annis agerentur dies hi cū læti
53tia. ¶Et muniuit montē templi, q̄ erat
secus arcem, & habitauit ibi ipse, & qui
54cum eo erant. ¶Et vidit Simon Iohannē
filium suum, quòd vir esset: & posuit
eum ducem virtutum vniuersarum. &
habitauit in Gazaris.

CAP. XIIII.

1 ANno centesimo septuagesimo secū
A do congregauit Rex Demetrius e-
xercitū suū, & abijt in Mediam ad con-
trahēda sibi auxilia, vt expugnaret Try
2 phonē. ¶Et audiuit Arsaces rex Persidis
& Mediæ, q̄a intrauit Demetrius confi-
nes suos, & misit vnum de principibus
3 suis vt comprehenderet eum viuū. ¶Et
abijt & percussit castra Demetrij: & cō-
prehendit eum, & duxit eum ad Arsacē
4 & posuit eum in custodiam. ¶Et siluit
omnis terra Iuda omnibus diebus Si-
monis, & quæsiuit bona genti suæ,
& placuit illis potestas eius & gloria
5 eius omnibus diebus. ¶Et cum oī gloria
sua accepit Ioppen in portum, & fecit
6 introitum in Insulis maris. ¶Et dilata-
uit fines gētis suæ, & obtinuit regionē.
7 ¶Et congregauit captiuitatem multā, &
dominatus est Gazaræ, & Bethsuræ, &
arci: & abstulit immunditias ex ea, &
8 non erat qui resisteret ei. ¶Et vnusquis-
B que colebat terram suam cum pace, &
terra Iuda dabat fructus suos, & ligna
9 camporum fructum suum. ¶Seniores in
plateis sedebant omnes, & de bonis ter
ræ tractabant, & iuuenes induebant se
10gloriam, & stolas belli. ¶Et ciuitatibus
tribuebat alimonias, & cōstituebat eas
vt essent vasa munitionis quoadusque
nominatum est nomen gloriæ eius vs-
11que ad extremum terræ. ¶Fecit pacem
super terrā, & lætatus est Israël lætitia
12magna. ¶Et sedit vnusquisque sub vite
sua, & sub ficulnea sua: & non erat qui
13eos terreret. ¶Defecit impugnans eos su-
per terram: reges contriti sunt in diebꝰ
14illis. ¶Et confirmauit oēs humiles pp̄li
sui, & legem exquisiuit, & abstulit oēm
15iniquum & malum: ¶sancta glorifica-
16uit, & multiplicauit vasa sanctorū. ¶Et
auditum est Romæ quia defunctus es-
set Ionathas, & vsq; in Spartiatas: & cō-
17tristati sunt valde. ¶Vt audierunt autē
C quòd Simon frater eius factus esset sū-
mus sacerdos loco eius, & ipse obtine-
ret omnem regionem, & ciuitates in ea,
18¶scripserunt ad eum in tabulis æreis, vt
renouarent amicitias, & societatem
quam fecerant cum Iuda & cum Iona-
19tha fratribus eius. ¶Et lectæ sunt in con
spectu ecclesiæ in Ier̄lm. Et hoc exem-
plū epistolarū quas Spartiatę miserūt.
20¶SPARTIANORVM *principes & *[illegible]
ciuitates Simoni sacerdoti magno, & se
nioribus, & sacerdotibus, & reliquo po-
21pulo Iudęorū fratribus salutem. ¶Legati
qui missi sunt ad populum nostrū, nun
tiauerunt nobis de vestra gloria & ho-
nore & lętitia: & gauisi sumus in intro
22itu eorū. ¶Et scripsimus quę ab eis erant
dicta in cōcilijs populi sic: Numeniꝰ An
tiochi, & Antipater Iasonis filiꝰ Legati

Iudęorum

Iudæorũ, venerũt ad nos, renouãtes no-
23 biscum amicitiam pristinã. ¶ Et placuit
populo excipere viros gloriosè, & pone-
re exemplũ sermonũ eorũ in segregatis
populi libris, vt sit ad memoriam po-
D pulo Spartiatarum. Exemplum autem
horum scripsimus Simoni magno sacer
24 doti. ¶ Post hęc aũt misit Simon Nume-
nium Romam, habentem clypeum au
reũ magnũ, pondo mnarum mille ad
25 statuendã cũ eis societatem. ¶ Cum autẽ
audisset populus Romanus sermones
istos, dixerunt, Quam gratiarum actio-
26 nẽ reddemus Simoni & filijs eius? ¶ Re-
stituit enĩ ipse fratres suos, & expugna-
uit inimicos Israël ab eis, & statuerũt ei
libertatem, & descripserũt in tabulis æ-
reis, & posuerũt in titulis in mõte Siõ.
27 ¶ Et hoc est exemplum scripturę. O-
CTAVA decima die mensis Elul, anno
centesimo septuagesimo secũdo, anno
tertio sub Simone sacerdote magno in
28 Asaramel, ¶ in conuentu magno sacer-
dotũ, & pp̃li & principum gentis, & se-
niorũ regionis, nota facta sũt hęc, Quo-
niam frequenter facta sunt prælia in re
29 gione nostra. ¶ Simon autem Mathathię
filius ex filijs Iarib, & fratres eius dede-
runt se periculo, & restiterunt aduersa-
rijs gentis suę, vt starent sancta ipsorũ
& lex, & gloria magna glorificauerunt
30 gentẽ suam. ¶ Et congregauit Ionathas
E gentẽ suã, & factus est illis sacerdos ma-
gnus, & appositus est ad pp̃lm suum.
31 ¶ Et voluerũt inimici eorũ calcare, & at
terere regionem ipsorũ, & extẽdere ma-
32 nus in sancta eorũ. ¶ Tũc restitit Simõ,
& pugnauit pro gente sua, & erogauit pe-
cunias multas, & armauit viros virtutis
33 gẽtis suę, & dedit illis stipẽdia: ¶ & mu-
niuit ciuitates Iudęę, & Bethsurã quę e-
rat in finibus Iudęę, vbi erãt arma ho-
stiũ antea: & posuit illic pręsidiũ viros
34 Iudęos. ¶ Et Ioppẽ muniuit quę erat ad
mare: & Gazaram, quę est in finib⁹ A-
zoti, in qua hostes antea habitabant, &
collocauit illic Iudæos: & quęcunq; a-
pta erant ad correptionẽ eorum, posuit
35 in eis. ¶ Et vidit pp̃ls actũ Simonis, & glo
riam quam cogitabat facere genti suæ,
& posuerunt eum ducẽ suum & princi-
pem sacerdotum, eo q ipse fecerat hæc
oĩa, & iustitiam & fidem quam conser-
uauit genti suæ, & exquisiuit oĩmodo
36 exaltare populum suum. ¶ Et in diebus
F eius prosperatum est in manibus eius vt
tollerentur gentes de regione ipsorum,
& qui in ciuitate Dauid erant in Ierl̃m
in arce, de qua procedebant, & conta-
minabant oĩa quæ in circuitu sanctorũ
sunt, & inferebant plagam magnã ca-
37 stitati. ¶ & collocauit in ea viros Iudæos
ad tutamentum regionis & ciuitatis, &
38 exaltauit muros in Ierl̃m. ¶ Et rex Deme
trius statuit illi summum sacerdotiũ.
39 ¶ Secundum hæc fecit amicum suum,
& glorificauit eum gloria magna.
40 ¶ Audiuit enim q appellati sunt Iudæi
à Romanis amici, & socij, & fratres, &
quia susceperũt legatos Simonis glorio
41 sè: & quia Iudæi & sacerdotes eorũ cõ-
senserunt eum esse ducem suũ, & sum-
mum sacerdotem in æternum, donec
42 surgat propheta fidelis: ¶ Et vt sit super
G eos dux, & vt cura esset illi pro sanctis,
& vt cõstitueret p̄positos super opera eo
rum, & super regionem & super arma
43 & super p̄sidia: ¶ & cura sit illi de sãctis:
& vt audiatur ab omnibus, & scribant
in nomine eius oẽs conscriptiones in re
gione, & vt operiatur purpura & auro:
44 & ne liceat vlli ex populo & ex sacerdo
tibus irritum facere aliquid horum, &
contradicere his quæ ab eo dicuntur,
aut cõuocare cõuẽtũ in regione sine ip-
so: & vestiri purpura, & vti fibula aurea:
45 ¶ qui autem fecerit extra hæc, aut irritũ
46 fecerit aliquid horum: reus erit. ¶ Et cõ-
placuit oĩ pp̃lo statuere Simonem, & fa
47 cere ſm verba ista. ¶ Et suscepit Simon,
& placuit ei vt summo sacerdotio fun-
geretur, & esset dux & princeps gentis
Iudæorum & sacerdotũ, & præesset om
48 nibus. ¶ Et scripturam istam dixerũt po
nere in tabulis æreis, & ponere eas in pe
49 ribolo sanctorum, in loco celebri: ¶ Exẽ
plum autem eorum ponere in ærario,
vt habeat Simon & filij eius.

CAP. XV.

1 A ET misit rex Antiochus filius Deme-
trij epistolas ab insulis maris Simo
ni sacerdoti, & principi gentis Iudęorũ,
2 & vniuersæ genti: ¶ & erãt cõtinẽtes hũc
modum, Rex Antiochus Simoni sacer-
doti magno, & gẽti Iudęorũ salutem.
3 ¶ Qm̃ quidem pestilentes obtinuerunt
regnum patrum nostrorum, volo autẽ
vẽdicare regnũ, & restituere illud sicut
erat antea: & electam feci multitudinẽ
4 exercitus, & feci naues bellicas. ¶ Vol

* regiones 13.

autē ꝓcedere per *regionem*, vt vlciscar
in eos qui corruperūt regionem nostrā,
& qui desolauerunt ciuitates multas in
5 regno meo. Nunc ergo statuo tibi om-
nes oblationes quas remiserunt tibi an
te me oēs reges, & quæcunque alia do-
6 na remiserunt tibi: & permitto tibi fa
cere percussuram ꝓprij numismatis in
7 regione tua. Ierl'm aūt sanctam esse &
B liberam, & oīa arma quæ fabricata sūt,
& præsidia quæ cōstruxisti, quæ tenes,
8 maneant tibi. Et oē debitū regis, & q̄
futura sunt regi, ex hoc & in totum tp̄s
9 remittuntur tibi. Cū autem obtinueri
mus regnū nostrum, glorificabimus te,
& gentem tuam, & tēplum gloria ma-
gna, ita vt manifestetur gloria vestra in
10 vniuersa terra. Anno cētesimo septua-
gesimo quarto exijt Antiochus in terrā
patrum suorum, & conuenerunt ad eū
oēs exercitus, ita vt pauci relicti essent
11 cum Tryphone. Et insecutus est eū An
tiochus Rex, & venit Doram, fugiens p
12 maritimā, sciebat enim quod congre-
gata sunt mala in eum, & reliquit eum
13 exercitus: & applicuit Antiochus sup
C Doram cum centum viginti millibus
virorum belligeratorum, & octo milli-
14 bus equitum: & circuiuit ciuitatem, &
naues à mari accesserunt: & vexabāt ci-
uitatē à terra & mari, & neminē sinebāt
15 ingredi vel egredi. Venit aūt Nume-
nius, & qui cū eo fuerāt, ab vrbe Roma
habentes epistolas regibus & regionibꝰ
scriptas, in quibus continebantur hæc:
16 LVCIVS consul Romanorum, Ptole
17 mæo regi salutem. Legati Iudæorū ve
nerunt ad nos amici nostri, renouantes
pristinam amicitiam & societatē, missi
à Simone principe sacerdotum, & pp'lo
18 Iudæorum. Attulerunt autē & clypeū
19 aureum mnarum mille. Placuit itaq;
nobis scribere regibus & regionibus, vt
non inferant illis mala, neque impu-
gnēt eos & ciuitates eorum & regiones
D eorum: & vt non ferant auxiliū pugnā-
20 tibus aduersus eos. Visum autē est no-
21 bis accipere ab eis clypeum. Si q ergo
pestilentes fugerint de regione ipsorum
ad vos, tradite eos Simoni principi sacer
dotum, vt vindicet in eos s'm legē suā.
22 Hæc eadem scripta sunt Demetrio re-
23 gi, et Attalo, et Arabæ, et Arsaci, et in
omnes regiones, et Sampsamæ, et Spar-
tiatis et Delo et Mydo, et Scioni, et Ca-
riæ, et Samum, et Pamphiliam, et Lyciā,
et Alicarnassum et Rhodum et Phaseli
da et Coo et Siden et Arado et Cortynā
et Cnydum et Cyprum et Cyrenen.
24 Exemplum autem eorum scripserunt
25 Simoni Principi sacerdotum*. Antio-
chus autē rex applicuit castra in Doram
secundo, admouens ei semper manus,
et machinas faciens: et cōclusit Trypho
26 nem, ne procederet. et misit ad eū Si-
mon duo millia virorum electorum in
E auxilium, et argentum et aurum et va-
27 sa copiosa, et noluit ea accipere, sed ru
pit oīa quæ pactus est cū eo antea, et a-
28 lienauit se ab eo. Et misit ad eū Athe-
nobiū vnum de amicis suis, vt tractaret
cum ipso dicens, Vos tenetis Ioppen, et
Gazaram, et arcem quæ est in Ierl'm ci-
29 uitates regni mei: fines earū desolastis
et fecistis plagam magnam in terra, et
dn̄ati estis p loca multa in regno meo.
30 Nunc ergo tradite ciuitates quas occu-
pastis, et tributa locorū in quibus domi
31 nati estis extra fines Iudææ. sin aūt, da-
te pro illis quingenta talenta argēti, et
exterminij quod exterminastis, et tribu
torum ciuitatum alia talenta quingen
ta: sin autē, veniemus et expugnabimꝰ
32 vos. Et venit Athenobius amicus Re-
gis in Ierl'm, et vidit gloriā Simonis, et
F claritatem in auro et argento, et appara
tum copiosum, et obstupuit: et retulit
33 ei verba Regis. Et rn̄dit ei Simon, et di-
xit ei, Neq; alienam terram sumpsimus
neq; alienam detinemus: sed hæredita-
tem patrum nostrorum, quæ iniustè ab
inimicis nostris aliquo tempore posses-
34 sa est. Nos verò tp̄s habentes, vendica-
mus hæreditatem patrum nostrorum.
35 Nam de Ioppe et Gazara quæ expostu
las, ipsi faciebant in populo plagā ma-
gnam, et in regione nostra: horū damus
talenta centum. Et nō respondit ei A-
36 thenobiꝰ verbum. Reuersus autē cum
ira ad regem, renuntiauit ei verba ista,
G et gloriā Simonis, et vniuersa q̄ vidit:
37 et iratus est rex ira magna. Tryphō au
38 tem fugit naui in Orthosiada. Et cōsti
tuit rex Cēdebæum ducē maritimum,
et exercitum peditum et equitū dedit
39 illi. Et mandauit illi mouere castra cō
tra faciē Iudææ: et mandauit ei ædifica
re Cedronem, et obstruere portas ciuita
tis, et debellare populum. Rex autem
40 persequebatur Tryphonem. Et perue-

* & populo Iudæorum.

nit

nit Cendebæus Iamniam, & cępit irrita
re plebem, & conculcare Iudęam, & ca
ptiuare populum, & interficere: & ędifi
41 care Cedroné. Et collocauit illic equi-
tes, & exercitum: vt ingressi perambula-
rent viam Iudææ, sicut constituit ei rex.

CAP. XVI.

1 ET ascendit Iohannes de Gazaris, &
A nuntiauit Simoni patri suo q̃ fecit
2 Cendebæus in populo ipsorũ. Et vo-
cauit Simõ duos filios suos seniores, Iu
dam & Iohanné, & ait illis, Ego & fra-
tres mei, & domus patris mei expugna-
uimus hostes Israël ab adolescentia vs-
que in hũc dié: & ꝓsperatũ est in mani
3 bus nris liberare Israël aliquoties. Nũc
aũt senui, sed estote loco meo, & fratris
mei, & egressi pugnate ꝓ géte nra: auxi-
4 liũ verò de cælo vobiscum sit. Et elegit
de regione viginti millia virorũ bellige
ratorũ, & equites, & profecti sunt ad Cé
5 debęũ: & dormierũt in Modin. Et sur-
rexerunt mane, & abierũt in campũ: &
ecce exercitus copiosus in obuiá illis pe
ditum & equitum, & fluuius torrés erat
6 inter medium ipsorum. Et admouit ca
stra cõtra faciem eorum ipse & pp̃s eius
& vidit populum trepidanté ad trãsfre
tandũ torrenté, & transfretauit primus:
& viderũt eũ viri, & transierũt post eũ.
7 Et diuisit populũ, & equites in medio
peditũ, erat aũt equitatus aduersariorũ
8 copiosus nimis. Et exclamauerunt sa-
B cris tubis: & in fugam conuersus est Cé-
debęus, & castra ei⁹: & ceciderũt ex eis
multi vulnerati, residui aũt in munitio
9 né fugerũt. Tunc vulneratus est Iudas
frater Iohannis: Iohannes aũt insecutus
est eos, donec venit Cedroné quá ædifi-
10 cauit: & fugerũt vsq; ad turres q̃ erant
in agris Azoti, & succendit eas igni. Et
ceciderũt ex illis duo millia virorũ, &
11 reuersus est in Iudæam in pace. Et Pto
lemęus filius Abobi cõstitutus erat dux
in cãpo Iericho, & habebat argentũ &
12 aurũ multũ: erat enĩ gener summi sa-
13 cerdotis. Et exaltatũ est cor eius, & vo-
lebat obtinere regioné, & cogitabat do-
lũ aduersus Simoné & filios eius vt tol
14 leret eos. Simõ aũt perambulans ciuita
C tes quę erãt in regione Iudęæ, & solici-
tudiné gerens earũ, descédit in Iericho
ipse & Mathathias filius ei⁹. & Iudas an
no cétesimo septuagesimo septimo, mé-
15 se vndecimo, hic est mensis Sabath. Et
suscepit eos filius Abobi in munitiũcu-
lã, quę vocat̃ Doch, cũ dolo quã ędifica-
uit. & fecit eis cõuiuiũ magnũ, & abscõ
16 dit illic viros. Et cũ inebriatus esset Si
mon & filij eius, surrexit Ptolemęus cũ
suis, & sumpserunt arma sua, & intraue
runt in conuiuiũ, & occiderunt eum, &
duos filios eius, & quosdã pueros eius.
17 Et fecit deceptionem magnã in Israël,
18 & reddidit mala pro bonis. Et scripsit
hæc Ptolemęus, & misit regi vt mitteret
ei exercitum in auxiliũ, & traderet ei re
gionem & ciuitates eorum, & tributa.
19 Et misit alios in Gazaram tollere Iohã
D né: & tribunis misit epistolas, vt venirét
ad se, & daret eis argentũ & aurũ, & do
20 na. Et alios misit occupare Ierusalé, &
21 montem templi. Et præcurrens quidã,
nũtiauit Iohanni in Gazara quia perijt
pater eius, & fratres eius, & quia misit
22 te quoque interfici. Vt audiuit autem,
vehementer expauit: & comprehendit
viros qui venerant perdere eum, & occi
dit eos cognouit enim quia quærebant
23 eum perdere. Et cætera sermonũ Iohã-
nis, & bellorum eius, & bonarum virtu
tum quibus fortiter gessit, & ędificij mu
rorum quos extruxit, & rerum gestarũ
24 eius: ecce hæc scripta sunt in libro die
rum sacerdotij eius ex quo factus est pri
ceps sacerdotum post patrem suum.

LIBER SECVNDVS MACHABÆORVM.

CAPVT PRIMVM.

1 FRATRIBVS qui sunt per
A Ægyptum Iudæis, salutem
dicunt fratres qui sunt in
Ierosolymis Iudęi, & qui in
regione Iudęa, & pacé bo-
2 nã. Benefaciat vobis Deus, & memine-
rit testamẽti sui qđ locutus est ad Abrã
hã, & Isaac, & Iacob seruorũ suorũ fide-
3 liũ: & det vobis cor oĩbus vt colatis eũ,
& faciatis eius voluntaté corde magno
4 & aĩo volenti. Adaperiat cor vestrũ in
lege sua, & in ꝑceptis suis, & faciat pa-
5 cé. Exaudiat orationes vestras, & recõ-

cilietur vobis,nec vos deserat in tpe ma
6 lo.¶Et nũc hic sumus orãtes pro vobis.
7 ¶Regnãte Demetrio, anno cẽtesimo sexagesimo nono, nos Iudæi scripsimus
B vobis in tribulatione & impetu qui superuenit nobis in istis annis ex quo recessit Iason à sctã terra & à regno.¶Portã succẽderũt,& effuderũt sanguinẽ innocentẽ:& orauimus ad Dñm, & exauditi sumus,& obtulimus sacrificium & similaginẽ.& accẽdimus lucernas & ꝓposuimus panes.¶Et nũc frequẽtate dies
9 posuimus panes.¶Et nũc frequẽtate dies
10 scenopegię mẽsis Casleu. ¶Anno cẽtesimo octogesimooctauo,populus q̃ est Ierosolymis,& in Iudæa,senatúsq; & Iudas Aristobolo magistro Ptolemęi regis q̃ est de genere Christorum sacerdotũ, & his qui in Ægypto sunt Iudæis, salu-
11 tem & sanitatem.¶De magnis periculis
C à Deo liberati magnificè gratias agimus ipsi, vtpote qui aduersus talẽ regẽ dimi-
12 cauimus.¶Ipse enim ebullire fecit de Perside eos qui pugnauerũt contra nos
13 & sanctam ciuitatẽ.¶Nã cũ in Perside esset dux ipse, & cum ipso immensus exercitus,cecidit in templo Naneæ,con
14 filio deceptus sacerdotũ Naneę ¶‖etenĩ cũ ea habitaturus venit ad locũ Antiochus & amici eius,& vt acciperet pecu-
15 nias multas dotis nomine.¶Cumq; proposuissent eas sacerdotes Naneæ,& ipse cum paucis ingressus esset intra ambi-
16 tum phani,clauserunt templum,¶cum
D intrasset Antiochus: apertoq; occulto aditu templi, mittẽtes lapides,percusserunt ducem,& eos qui cum eo erant,& diuiserũt membratim, & capitibus am-
17 putatis,foras proiecerunt.¶Per omnia
18 benedictus Deus q̃ tradidit impios.¶Facturi igitur quinta & vicesima die mensis Casleu, purificationem templi,necessarium duximus significare vobis:vt & vos quoque agatis diem *scenopegiæ.& diem ignis qui datus est quando Nehemias ędificato templo & altari obtulit
19 sacrificia.¶Nam cum in Persidem ducerentur patres nostri, sacerdotes qui tunc cultores Dei erant,acceptum ‖ignẽ de altari occultè absconderunt in valle vbi erat puteus altus & siccus: & in eo contutati sunt eũ, ita vt oĩbus ignotus esset
20 locus.¶Cum autẽ præterissent anni multi,& placuit Deo vt mitteretur Nehemias
E à rege Persidis: nepotes sacerdotũ illorum qui absconderant,misit ad requirẽ-

dum ignem: & sicut narrauerũt nobis, non inuenerunt ignem, sed aquã cras-
21 sam.¶Et iussit eos haurire,& afferre sibi, & sacrificia, quæ imposita erant, iussit sacerdos Nehemias aspergi ipsa aqua,
22 & ligna,& quæ erant supposita.¶Vtq; hoc factũ est, & tps affuit quo sol refulsit qui prius erat in nubilo,accensus est ignis magnus,ita vt oẽs mirarentur.
23 ¶Orationem autem faciebant oẽs sacerdotes, dum consummaretur sacrificiũ, Ionatha inchoante,cæteris autem respõ-
24 dentibus.¶Et Nehemiæ erat oratio hũc
F habens modum,Dñe Deus omniũ creator terribilis & fortis, iustus & miseri-
25 cors,qui solus es bonus rex, ¶solus præstans,solus iustus,& omnipotẽs,& æternus,qui liberas Israël de oĩ malo,qui fecisti patres electos, & sanctificasti eos:
26 ¶accipe sacrificium ꝓ vniuerso populo tuo Israël,& custodi partem tuam,& sã-
27 ctifica.¶Congrega dispersionẽ nostram libera eos qui seruiunt Gentibus,& cõtemptos & abominatos respice: vt sciãt
28 Gentes quia tu es Deus noster.¶Affige opprimentes nos & cõtumeliã faciẽtes
29 in superbia.¶‖Constitue populũ tuũ in
30 loco sctõ tuo,‖sicut dixit Moyses.¶Sacerdotes autem psallebant hymnos, vsquequo consumptum esset sacrificiũ.
31 ¶Cum autem consumptum esset sacrificium, ex residua aqua Nehemias iussit
32 lapides maiores perfundi.¶Quod vt fa
G ctũ est,ex eis flãma accẽsa est: sed & ex lumine qđ refulsit ab altari, cõsumpta
33 est:¶vt verò manifestata est res, renuntiatum est regi Persarũ quod in loco in quo ignem absconderant,hi q̃ translati fuerãt sacerdotes,aqua apparuit,de qua Nehemias & q̃ cum eo erãt,purificaue-
34 runt sacrificia.¶Considerans autem rex, & rem diligenter examinans, fecit ei tẽ-
35 plum,*vt probaret quod factũ erat,¶& cũ probasset,sacerdotibus donauit multa bona,& alia*atque alia munera,& ac-
36 cipiens manu sua tribuebat eis.¶Appellauit autẽ Nehemias hunc locũ Nephthar,quod interpretatur purificatio,Vocauit autem apud plures Nephi.

C A P. I I.

1 INuenitur autẽ in descriptionibus Ie-
A remiæ prophetæ,quod iussit eos ignẽ accipere qui transmigrabant, vt significatũ est,& vt mandauit transmigratis.
2 ¶Et dedit illis legem ne obliuiscerẽtur

præcepta

Margin notes: *10. | *vt enim 10. | * arcipe-rent 8. | *festũ 4. | Reu. 6. b.9.12.&3 & 10.a.1 & 16.a.3 &33.2. | ‖Deu.30 a 3.b.5. ‖Iosi.1.&18. | *& si quibus rex donaue-rat multa bona, accipie-bat ex hoc & tribue-bat 4. *innume-ra 4.

præcepta Domini, ||& vt non exararent
mentibus vidẽtes simulachra aurea &
3 argentea, & ornamenta eorum. ¶Et alia
huiusmodi dicens, hortabatur ne legẽ
4 amouerent à corde suo. ¶Erat autem in
ipsa scriptura, quomodo tabernaculum
& arcam iussit propheta diuino respõso
ad se facto comitari secũ, vsquequo e-
xijt in mõtẽ, || in quo Moyses ascendit
5 & vidit Dei hęreditatẽ. ¶Et veniẽs ibi Ie
B remias inuenit locum speluncę: & ta-
bernaculũ, & arcã, & altare incẽsi intu-
6 lit illuc, & ostiũ obstruxit. ¶ Et accessẽ-
rũt qdã simul, q sequebanť, vt notarẽt
7 sibi locũ: & nõ potuerũt inuenire. ¶Vt
autẽ cognouit Ieremias, culpans illos,
dixit, Quòd ignotus erit locus, donec
cõgreget Deus cõgregationẽ ppli, & pro-
8 pitius fiat, & tunc Dñs ostendet hæc, &
apparebit maiestas Dñi, & nubes erit si
cut & Moysi manifestabatur, || & sicut
cum Salomon petijt vt locus sanctifica
9 reť magno Deo, manifestabat hęc. ¶Ma
C gnificè etenim sapientiã tractabat: & vt
sapientiã habẽs, ||obtulit sacrificiũ dedi
10 cationis, & cõsummationis tẽpli. ¶Sicut
& Moyses orabat ad Dñm, || & descẽdit
ignis de cælo, & cõsumpsit holocaustũ:
11 ¶Et dixit Moyses, *eò q non sit comestũ
quod erat pro peccato, &' consumptũ
12 est. ¶ Similiter & Salomon octo diebus
13 celebrauit dedicationem. ¶ Inferebanť
autem in descriptionibus & commẽta-
rijs ¦Nehemiæ hæc eadem, & qualiter
construens bibliothecam congregauit
de *regibus' libros & prophetarum &
Dauid, & epistolas regum, & de dona-
14 rijs. ¶ Similiter autem & Iudas ea quæ
*didicerat' per bellum quod nobis acci
derat, cõgregauit oĩa, & sunt apud nos.
15 ¶Si ergo desideratis hęc, mittite qui per-
16 ferant vobis. ¶Acturi itaque purificatio-
nem scripsimus vobis: bene ergo facie-
17 tis si egeritis hos dies. ¶Deus autem qui
D liberauit pplm suum, & reddidit hære-
ditatem oĩbus, & regnum & sacerdotiũ
18 & sanctificationem, ¶||sicut promisit in
lege, speramus quod citò nostri misere-
bitur, & congregabit de sub cælo in lo-
19 cum sanctũ, ¶ Eripuit enim nos de ma-
20 gnis periculis, & locum purgauit: De Iu
da verò Machabæo, & fratribus eius, &
E de templi magni purificatione, & de
21 aræ dedicatione, ||¶sed & de prælijs quæ
pertinent ad Antiochum Nobilẽ & fi-
22 lium eius Eupatorem. ¶& de illumina-
tionibus quę de cęlo factę sunt ad eos
q pro Iudęis fortiter fecerunt, ita vt vni
uersam regionem cum pauci essent, vin
dicarent & barbaram multitudinẽ fu-
23 garent, ¶ & famosissimum in toto orbe
templum recuperarent, & ciuitatẽ libe
rarent, & leges quæ *abolendæ erant re-
stituerentur, Dño cum oĩ tranquillitate 7.
24 propitio facto illis. ¶||Item quæ ab Iaso-
ne Cyreneo, quinque libris comprehen
sa, tentauimus nos vno volumine bre-
25 uitate. ¶Considerantes enim multitudi
F nem librorum, ¦& difficultatem volen-
tibus aggredi narrationes historiarũ p-
26 pter multitudinem rerum: ¶ curauimꝰ
volẽtibus qdem legere, vt esset animi o-
blectatio: studiosis verò, vt facilius pos-
sint memoriæ cõmendare: oĩbus autẽ
27 legentibus vtilitas cõferatur. ¶Et nobis
quidem ipsis, qui hoc opus breuiandi
causa suscepimꝰ, non facilẽ laborẽ, imò
verò negotium plenum vigiliarum, &
28 sudoris assumpsimus. ¶Sicut hi qui præ
parant conuiuium, & quærunt aliorũ
voluntati parere, pp multorũ gratiam,
29 libenter laborem sustinemus: ¶veritatẽ
quidem de singulis auctoribus concedẽ
G tes, ipsi autẽ sm datam formam breuita
30 ti studentes. ¶Sicut enim nouæ domus
architecto de vniuersa structura curan-
dum est: ei verò qui pingere curat, quæ
apta sunt ad ornatum exquirenda sũt:
31 ita æstimandum est & in nobis. ¶Etenĩ
intellectũ colligere, & ordinare sermo-
nem, & curiosius partes singulas quasq;
disquirere, historiæ congruit auctori.
32 ¶breuitatem verò dictionis sectari, & e-
xecutiones rerum vitare, breuianti con-
33 cedendum est. ¶ Hinc ergo narrationẽ
incipiemus: de præfatione tantũ dixis-
se sufficiat. stultum etenim est ante hi-
storiã effluere: ĩ ipsa aũt historia succĩgi

CAP. III.

1 A IGitur cum sancta ciuitas habitaretur
in oĩ pace, leges ẽt adhuc optimè cu-
stodirentur propter Oniæ pontificis,
*pietatem & animos odio habentes ma
2 la, ¶fiebat vt & ipsi reges & principes lo
cũ summo honore dignũ ducerent, &
templũ maximis muneribus illustra-
3 rent. ¶ita vt Seleucus Asię rex de reddi-
tibꝰ suis præstaret oẽs sumptus ad mini
4 sterium sacrificiorum pertinentes. ¶Si-
mon autem de tribu Ben-iamin prępo-

situs tẽpli constitutus, contendebat ob
sistente sibi principe sacerdotũ, iniquũ
5 aliquid in ciuitate moliri. ¶Sed cũ vin-
cere Oniã non posset, venit ad Apollo-
nium Tharsęę filiũ, qui eo tpe erat dux
6 Cęlesyriæ & Phenicis: ¶& nuntiauit ei
pecuniis innumerabilibus plenum esse
ærarium Ierosolymis, & communes co-
pias immensas esse quæ nõ ptinent ad
rationẽ sacrificiorũ: esse aũt possibile,
sub potestate regis cadere vniuersa.
7 ¶Cùmq; retulisset ad regẽ Appollonius
B de pecuniis quæ delatæ erãt, ille accitũ
Heliodorum qui erat sup negotia eius
misit cũ mãdatis, vt prędictam pecuniã
8 trãsportaret. ¶Statimq; Heliodorus iter
est aggressus, specie quidẽ quasi per Cœ
lesyriã & Phęnicẽ ciuitates esset peragra
turus: re vera aũt regis propositũ perfe-
9 cturus. ¶Sed cũ venisset Ierosolymam,
& benignè à summo sacerdote in ciui-
tate esset exceptus, narrauit de dato iu-
dicio pecuniarũ, & cuius rei gratia ades
set aperuit. Interrogabat autem si verè
10 hęc ita essent. ¶Tunc summus sacerdos
ostẽdit deposita esse hęc, & victualia vi-
11 duarũ & pupillorũ: ¶quędam verò esse
Hircani Tobię viri valdè eminẽtis, in his
quę detulerat impius Simon: vniuersa
aũt argenti talenta esse quadringẽta, &
12 auri ducenta. ¶decipi verò eos qui cre-
C didissent loco & tẽplo, qđ p vniuersum
mundum honoratur, pro sui veneratio
ne & sanctitate oĩno impossibile esse.
13 ¶At ille pro his quæ habebat in manda
tis à rege, dicebat oĩ[b] genere regi ea esse
14 deferenda. ¶Constituta aũt die intrabat
de his Heliodorus ordinaturus. Nõ mo
dica verò p vniuersam ciuitatẽ erat tre-
15 pidatio: ¶Sacerdotes aũt ante altare cũ
stolis sacerdotalibus iactauerunt se, &
inuocabant de cęlo eum qui de deposi
tis legẽ posuit, vt his q deposuerant ea,
16 salua custodiret. ¶Iam verò q videbat
summi sacerdotis vultũ, mente vulne-
rabatᷣ: facies enim & color immutatus
declarabat internum animi dolorem.
17 ¶circũfusa enim erat męstitia quædam
viro, & horror corpis: p quæ manifestus
aspiciẽtib⁹ dolor cordis eius efficiebatᷣ.
18 ¶Alij etiã gregatim de domibus cõflue-
D bant: publica supplicatione obsecrãtes,
pro eo quod in cõtemptum locus esset
19 venturus. ¶Accinctęq; mulieres ciliciis
pectus, per plateas confluebant. sed &

[b] regia 2.

virgines quæ conclusæ erant, procurre-
bant ad Oniã, alię aũt ad muros, quæ-
20 dam verò per fenestras aspiciebãt: ¶vni-
uersæ aũt protendẽtes manus in cęlũ,
21 deprecabanturᷣ. ¶erat enim misera cõmi-
stæ multitudinis, & magni sacerdotis
22 in agone constituti expectatio. ¶Et hi q
dem inuocabant oĩpotentem Deum, vt
credita sibi, his qui crediderant, cum oĩ
23 integritate conseruarentᷣ. ¶|| Heliodorus || Infr. 9. c. 18.
aũt, quod decreuerat, perficiebat eodẽ
loco ipse cum satellitibus circa ęrariũ,
24 præsens. ¶Sed spũs oĩpotẽtis Dei magnã
fecit suæ ostensionis euidentiam, ita vt
E oẽs qui ausi fuerant parẽre ei, ruentes
Dei virtute, in dissolutionẽ & formidi-
25 nem cõuerterentᷣ. ¶Apparuit enim illis
quidam equus terribilem habens sessõ
rem, optimis operimentis adornatus:
isq; cum impetu Heliodoro priores cal
ces elisit, qui aũt ei sedebat, videbatᷣ ar-
26 ma habere aurea. ¶alij etiã apparuerũt
duo iuuenes virtute decõri, optimi glo-
ria, speciosiq; amictu: q circunsteterũt
eum, & ex vtraq; parte flagellabãt, sine
intermissione multis plagis verberãtes.
27 ¶Subito aũt || Heliodorus concidit in ter || In . 4. c. 18
ram, eũq; multa caligine circunfusum
rapuerunt, atq; in sella gestatoria posi-
28 tum eiecerunt. ¶Et is q cũ multis curso
ribus & satellitibus prędictum ingres-
sus est ęrariũ, portabatᷣ nullo sibi auxi-
liũ ferente, manifesta Dei cognita virtu
29 te: ¶& ille qdem p diuinã virtutem iace
bat mutus, atq; oĩ spe, & salute priuat⁹.
30 ¶Hi aũt Dñm benedicebant, qa magni
F ficabat locũ suum: & tẽplum quod pau
lò ante timore ac tumultu erat plenũ,
apparente oĩpotente dño, gaudio & lę-
31 titia impletũ est. ¶Tunc verò ex amicis
Heliodori qdam rogabant confestim
Oniã, vt inuocaret Altissimũ vt vitam
donaret ei qui in supremo spũ erat con
32 stitutus. ¶Considerans aũt summ⁹ sacer
dos ne fortè rex suspicaretᷣ malitiã ali-
quam ex Iudæis circa Heliodorum cõ-
summatam, obtulit pro salute viri ho-
33 stiam salutarem. ¶Cũmq; summ⁹ sacer
dos exoraret, iidem iuuenes eisdem ve
stibus amicti, astantes Heliodoro, dixe
runt, Oniæ sacerdoti gratias age: nam
34 pp eum Dñs tibi vitã donauit. ¶tu aũt
à Deo flagellatus, nuntia oĩbus magna
lia Dei & potestatem. Et his dictis non
35 comparuerunt. ¶Heliodorus aũt hostia

G Deo oblata, & votis magnis promissis ei
q viuere illi concessit, & Oniæ gratias
agens, recepto exercitu repedabat ad re
36gẽ. Testabatur aũt oĩbus ea quæ sub ocu-
37lis suis viderat opera magni Dei. Cùm
aũt rex interrogasset Heliodorum quis
esset aptus adhuc semel Ierosolymam
38mitti, ait, Si quẽ habes hostem, aut re-
gni tui insidiatorẽ, mitte illuc, & flagel-
latum eum recipies, si tñ euaserit: eo q
39in loco sit verè Dei quædam virtus. Nã
ipse qui habet in cęlis habitationem,
visitator & adiutor est loci illius, & ve-
nientes ad malefaciendum, percutit ac
40operdit. Igitur de Heliodoro & ærarij
custodia ita res se habet.

CAP. IIII.

1 Simon aũt prædictus pecuniarum &
A patriæ delator, malè loquebatur de
Onia, tanq̃ ipse Heliodorum instigasset
ad hæc, & ipse fuisset incentor malorũ:
2 prouisoremq; ciuitatis ac defensorem
gentis suæ, & ęmulatorem legis Dei au
3 debat insidiatorẽ regni dicere. Sed cũ
inimicitiæ intãtum procederent, vt etiã
per quosdam Simonis necessarios ho-
4 micidia fierẽt: considerans Onias peri
culũ cõtẽtionis, & Apolloniũ insanire,
vtpote ducẽ Cœlesyriç & Phœnicis, ad
augendã malitiam Simonis, ad regẽ se
5 cõtulit, non vt ciuium accusator, sed
cõem vtilitatem apud semetipsum vni
6 uersæ multitudinis considerans. vide
bat enim sine regali prouidẽtia impossi
bile esse pacem rebus dari, nec Simonẽ
7 posse cessare à stultitia sua. Sed post Se
leuci vitæ excessum, cùm suscepisset re-
gnũ Antiochus, qui Nobilis appellaba
tur: ambiebat Iason frater Oniç sum-
8 mũ sacerdotiũ: adito rege pmittẽs ei
argẽti talẽta trecẽta sexaginta, & ex red-
9 ditibus aliis talẽta octoginta. sup hoc
B promittebat & alia centũ quinquagin-
ta, si potestati eius concederetur gymna
sium & ephebiã sibi constituere, & eos
qui in Ierosolymis erant Antiochenos
10scribere. Quòd cũ rex annuisset, & obti
nuisset principatum, statim ad gentilẽ
ritum cõtribules suos transferre cœpit:
11& amotis his q̃ humanitatis causa Iu-
dęis, à regibus fuerant constituta, & per
Iohannem patrem Eupolemi, qui apud
Romanos amicitia & societate functus
est legatione legitima, ciuiũ iura desti-
12tuẽs, praua instituta sanciebat. Etenim
ausus est sub ipsa arce gymnasiũ consti
tuere, & optimos quosq; epheborum in
13lupanaribus ponere. Erat aũt hoc non
initium, sed incrementum quoddã &
profectus gentilis, & alienigenę cõuer-
sationis pp impij & non sacerdotis Ia-
14sonis nefarium & inauditũ scelus: ita
vt sacerdotes iam non circa altaris offi-
cia dediti essent, sed cõtempto templo,
& sacrificiis neglectis, festinarẽt partici
pes fieri palestrę, & prębitionis ei⁹ iniu
15stę, & in exercitiis disci. & patrios qui-
C dẽ honores nihil habentes, Gręcas glo-
16rias optimas arbitrabant̃: quarum gra
tia periculosa eos cõtentio habebat, &
eorum instituta ęmulabant̃; ac per oĩa
his consimiles esse cupiebant, quos ho-
17stes & peremptores habuerãt. In leges
enim diuinas impiè agere impunè nõ
cedit: sed hoc tẽpus sequens declarabit.
18Cũ aũt quinquennalis agon Tyri cele-
19braret̃, & rex præsens esset, misit Iason
facinorosus ab Ierosolymis viros pecca
tores, portantes argenti didrachmas tre
centas in sacrificiũ Herculis, quas postu
lauerunt hi qui asportauerant ne in sa
crificiis erogarentur, quia nõ oporteret,
20sed in alios sumptus eos deputari. Sed
hæc, oblata sunt quidẽ ab eo qui mise-
rat in sacrificiũ Herculis: pp pręsentes
aũt data sunt in fabricam nauium tri-
21remium. Misso aũt in Ægyptum Apol
lonio Mnesthei filio pp primates Pto-
lomei Philometoris regis, Cũ cognouis
set Antiochus alienum se à negotiis re-
gni effectum, propriis vtilitatibus cõsu-
lens, profectus inde venit Ioppen, & in
22de Ierosolymã. Et magnificè ab Iaso-
D ne & ciuitate susceptus, cũ facularum
luminib⁹ & laudib⁹ ingressus est: & in-
23de in Phœnicen exercitũ conuertit. Et
post triennij tempus misit Iason Mene
laum supradicti Simonis fratrẽ portan
tẽ pecunias regi, & de negotiis necessa-
24riis responsa perlaturũ. At ille commẽ
datus regi, cũ magnificasset faciem po-
testatis ei⁹, in semetipsum retorsit sum-
mum sacerdotium, superponens Iaso-
25ni talenta argenti trecenta. Acceptisq;
à rege mãdatis venit, nihil quidem ha-
bẽs dignũ sacerdotio: animos verò cru-
delis tyrãni, & feræ beluæ iram gerens.
26 Et Iason quidẽ qui proprium fratrem
captiuauerat, ipse decept⁹ profugus in
27Ammanitẽ expulsus est regionem. Me

nelaus

nelaus aũt principatum quidem obti-
nuit: de pecuniis verò regi ꝓmissis ni-
hil agebat, cũ exactionẽ faceret Sostratus
28 qui arci erat præpositus. ¶Nam ad hũc
exactio vectigaliũ pertinebat: quam ob
causam vtriq; ad regem sunt euocati.
29 ¶Et Menelaus amotus est à sacerdotio,
E succedẽte Lysimacho fratre suo: Sostra-
30 tus aũt prælatus est Cypriis. ¶Et cũ hæc
agerent, contigit Tharsenses & Mallo-
tas seditionẽ mouere, eò q; Antiocho re-
31 gis concubinæ dono essent dati. ¶Festi-
nanter itaq; rex venit sedare illos: reli-
cto suffecto vno ex comitibus suis An-
32 dronico. ¶Ratus aũt Menelaus accepis-
se se tempus opportunum, aurea quæ-
dam vasa è tẽplo furatus, donauit An-
dronico, & alia vendiderat Tyri, & per
33 vicinas ciuitates. ¶Quòd cũ certissimè
cognouisset Onias, arguebat eũ, ipse in
loco tuto se continens Antiochiæ secus
34 Daphnẽ. ¶Vnde Menelaus accedens ad
Andronicum, rogabat vt Oniã interfi-
ceret. Qui cũ venisset ad Oniam, & da-
tis dextris cũ iureiurãdo (quamuis esset
ei suspectus) suasisset de asylo ꝓcedere,
statim eũ peremit, non veritus iustitiã.
35 ¶Ob quam causam non solũ Iudæi, sed
etiam aliæ quoq; nationes indignaban-
tur, & molestè ferebãt de nece tanti viri
36 iniusta. ¶Sed regressum regẽ de Ciliciæ
locis adierunt Iudæi apud Antiochiã,
simul & Græci: cõquerentes de iniqua
37 nece Oniæ. ¶Contristatus itaq; est animo
F Antiochus ꝓpter Oniã, & flexus ad miseri-
cordiã, lachrymas fudit, recordatus de-
38 functi sobrietatẽ & modestiam: ¶accẽ-
sisq; animis Andronicũ purpura exu-
tum, per totã ciuitatẽ iubet circũduci:
& in eodẽ loco in quo in Oniam impie-
tatẽ cõmiserat, sacrilegum vita priuari,
Dño illi condignam retribuente pœnã.
39 ¶Multis aũt sacrilegiis in templo à Lysi-
macho cõmissis Menelai consilio, & di-
uulgata fama cõgregata est multitudo
aduersum Lysimachũ multo iam auro
40 exportato. ¶Turbis aũt insurgẽtibus, &
animis ira repletis, Lysimachus armatis
ferè tribus millibus iniquis manibus vti
cœpit, duce quodã tyranno, ætate pariter
41 & demẽtia ꝓuecto. ¶Sed vt intellexerũt
conatum Lysimachi, alij lapides, alij fu-
stes validos arripuère: quidã verò cine-
42 rem in Lysimachum iecère. ¶Et multi
quidem vulnerati, quidam aũt & pro-
strati, oẽs verò in fugam conuersi sunt:
ipsum etiam sacrilegum secus ærarium
43 interfecerũt. ¶De his ergo cœpit iudiciũ
44 aduersus Menelaum agitari. ¶Et cũ ve-
nisset rex Tyrũ, ad ipsum negotium de-
45 tulerunt missi tres viri à senioribus. ¶Et
cum superaretur Menelaus, ꝓmisit Pto-
lemæo multas pecunias dare ad suadẽ-
46 dum regi. ¶Itaq; Ptolemæus in quodã
atrio positũ, quasi refrigerãdi gratia, re-
47 gem adiit, & deduxit à sentẽtia: ¶& Me-
nelaũ quidem vniuersæ malitiæ reum
criminibus absoluit: miseros aũt q etiã
si apud Scythas causam dixissent, inno-
centes iudicarentur, hos morte dãnauit.
48 ¶Citò ergo iniustã pœnam dederunt, q
pro ciuitate, & ꝓplo, & sacris vasis cau-
49 sam prosecuti sunt. ¶Quam ob rem Ty-
rii quoq; indignati, erga sepulturam eo-
50 rum liberalissimi extiterunt. ¶Menelaus
aũt ꝓpter eorum qui in potẽtia erant, aua-
ritiam, permanebat in potestate, cre-
scens in malitia ad insidias ciuium.

CAP. V.

1 EOdem tpe Antiochus secundã pro-
A fectionẽ parauit in Ægyptũ. ¶Conti-
2 git aũt per vniuersam Ierosolymorum
ciuitatẽ videri diebus quadraginta per
aëra equites discurrentes, auratas stolas
habentes, & hastas quasi cohortes arma-
3 tas, ¶& cursus equorum per ordines dige-
stos, & congressiones fieri cominus, &
scutorum motus, & galeatorũ multi-
tudinem gladiis districtis, & telorum
iactus, & aureorum armorum splendo-
4 rem, oĩsq; generis loricarum. ¶Quapropter
oẽs rogabant in bonum monstra con-
5 uerti. ¶Sed cũ falsus rumor exisset, tanq̃
vita excessisset Antiochus, assumptis Ia-
son non minus mille viris, repente ag-
gressus est ciuitatem: & ciuibus ad mu-
rum conuolãtibus, ad vltimum appre-
hensa ciuitate, Menelaus fugit in arcẽ:
6 ¶Iason verò non parcebat in cæde ciui-
bus suis, nec cogitabat prosperitatẽ ad-
uersum cognatos malũ esse maximũ,
arbitrans hostium & nõ ciuium se tro-
7 phæa capturum. ¶Et principatũ quidem
B non obtinuit, finem verò insidiarũ sua-
rum confusionẽ accepit, & profugus ite-
8 rum abiit in Ammanitẽ. ¶Ad vltimũ in
exitium sui conclusus ab Areta Arabũ
tyranno, fugiens de ciuitate in ciuitatẽ,
oĩbus odiosus, vt refuga, legum & exe-
crabilis, vt patriæ & ciuiũ hostis, in Æ-

9 gyptum extrusus est: ¶& qui multos de
patria sua expulerat, peregrè periit, La-
cedęmonas ꝓfectus, quasi ꝑ cognatio-
10 one ibi refugiũ habiturꝰ: ¶& qui insepul
tos multos abiecerat, ipse & illamẽtatꝰ,
& insepultus abiicit: sepultura neq; pe
regrina vsus, neq; patrio sepulchro par
11 ticipãs. ¶His itaq; gestis, suspicatus est
rex societatẽ deserturos Iudæos: & ob
hoc profectus ex Ægypto efferatis ani-
12 mis ciuitatẽ quidẽ armis cepit. ¶Iussit aũt
militibus interficere, nec parcere occur
santibus, & ꝑ domos ascẽdẽtes trucida
13 re. ¶Fiebant ergo cædes iuuenum ac se-
niorũ, & mulierum & natorũ extermi-
nia, virginumq́; & paruulorum neces
14 ¶Erant aũt toto triduo octoginta millia
interfecti: quadraginta millia vincti, nõ
15 minus aũt venũdati. ¶Sed nec ista suffi-
C ciunt: ausus est etiam intrare templum
vniuersa terra sanctius, Menelao ducto
16 re, q legũ & patriæ fuit proditor: ¶& sce
lestis manibꝰ sumẽs sancta vasa quę ab
aliis regibus & ciuitatibꝰ erãt posita ad
ornatũ loci, & gloriã contrectabat indi-
17 gnè & cõtaminabat. ¶Ita alienatus mẽ-
te Antiochus, non considerabat quod ꝓꝑ
peccata habitantium ciuitatẽ, modicũ
Deus fuerat iratus: ꝓꝑ quod & accidit cir
18 ca locũ despectio: ¶alioquin, nisi contigis
set eos multis peccatis esse inuolutos,
sicut Heliodorus q missus est à Seleu- Sup. 3.d 23.e.27
co rege ad expoliandum ærariũ, etiam
hic statim adueniens flagellatus, & re-
19 pulsus vtiq; fuisset ab audacia. ¶Verũ
non ꝓꝑ locum, gentem: sed ꝓꝑ gẽtem,
20 locũ Deus elegit. ¶Ideoq;, & ipse locus
particeps factus est populi malorũ, po-
stea aũt fiet socius bonorũ, & qui dereli
ctus in ira Dei oĩpotentis est, iterum in
magni Dñi reconciliatione cũ summa
21 gloria exaltabitur. ¶Igitur Antiochus mil
D le & octingentis ablatis de templo talẽ
tis, velociter Antiochiam regressus est,
existimans se præ superbia terrã ad na-
uigandum, pelagus vero ad iter agẽdũ,
22 deducturum ꝓꝑ mentis elationẽ. ¶Reli
quit aũt & præpositos ad affligendam
gentem: Ierosolymis quidem Philippum
genere Phrygem, moribus crudeliorẽ
23 eo ipso à quo constitutꝰ est. ¶in Garizim
aũt Andronicum & Menelaũ, qui gra-
24 uius q̃ cęteri imminebãt ciuibus. ¶Cũq;
appositus esset cõtra Iudæos, misit odio
sum principem Apollonium cũ exerci-
tu viginti & duobus millibus, pręcipiẽs
ei oẽs perfectæ ætatis interficere, mulie
25 res ac iuuenes vẽdere. ¶Qui cũ venisset
Ierosolymam pacem simulans, quieuit
vsq; ad diem sanctum sabbathi: & tũc
feriatis Iudæis, arma capere suis præce-
26 pit. ¶Oẽsq; qui ad spectaculum ꝓcesse-
rant, trucidauit: & ciuitatem cum ar-
matis discurrens, ingentem multitudi-
27 nem peremit. ¶Iudas aũt Machabæus,
qui decimus fuerat, secesserat in deser-
tum locum, ibiq; inter feras vitam in
montibus cum suis agebat: & fœni ci-
bo vescentes, demorabantur, ne partici-
pes essent coinquinationis.

CAP. VI.

1 SEd non post multũ tpis misit rex se-
A nem quendã Antiochenum, q cõpel
leret Iudęos vt se transferrẽt à patriis &
2 Dei legibus: ¶contaminare etiam quod
in Ierosolymis erat tẽplum, & cognomi
nare Iouis Olimpij: & in Garizim, ꝓut
erant hi qui locum inhabitabãt, Iouis
3 hospitalis. ¶Pessima aũt & vniuersis gra
uis erat malorum incursio: ¶nã tẽplum
4 luxuria & comessationibus Gentiũ erat
plenũ, & scortantiũ cum meretricibꝰ, sa
cratisq; ædibus mulieres se vltrò inge-
rebant, intrò ferentes ea quæ non lice-
5 bat. ¶Altare etiã plenum erat illicitis.
6 quæ legibus prohibebantur. ¶Neq; aũt
sabbatha custodiebantur, neq; dies solẽ-
nes patrij seruabantur, nec simpliciter
Iudæum se esse quisquã confitebatur.
7 ¶Ducebantur aũt cum amara necessitate
B in die natalis regis ad sacrificia, & cùm
Liberi sacra celebrarentur, cogebantur hę
8 dera coronati Libero circuire. ¶Decretũ
aũt exiit in proximas gentilium ciuita
tes, suggerẽtibus Ptolemæis, vt pari mo
do & ipsi aduersus Iudæos agerent, vt
9 sacrificarent: ¶eos aũt qui nollent tran
sire ad instituta gentium, interficerent:
10 erat ergo videre miseriam. ¶Duæ enim
mulieres delatæ sunt natos suos circũci
disse: quas infantibus ab hubera suspẽ
sis, cũ publicè ꝑ ciuitatem circunduxis
11 sent, ꝑ muros ꝑcipitauerunt. ¶Alij verò
C ad proximas coeuntes spelũcas, & laten
ter sabbathi diẽ celebrantes, cũ indicati
essent Philippo, flammis succensi sunt:
eò ꝙ verebãtur ꝓꝑ religionem & obser
uantiam, manu sibimet auxiliũ ferre.
12 ¶Obsecro aũt eos, q hũc librum lecturi
sunt nę abhorrescãt ꝓꝑ aduersos casus,

sed reputent ea quæ acciderunt, non ad
interitum, sed ad correptioné esse gene
13 ris nostri, ¶Etenim multo tpe nó sinere
peccatoribus ex sententia agere, sed sta-
tim vltiones adhibere: magni beneficij
14 est indicium. ¶Non enim sicut in aliis
nationibus Dñs patiéter expectat, vt eas
cú iudicij dies aduenerit, in plenitudi-
15 ne pcórum puniat: ¶ita & in nobis sta-
tuit, vt peccatis nřis in finem deuolu-
16 tis, ita demum ĩ nos vindicet. ¶Propter
qđ nunq̃ quidem à nobis misericordiá
D suam amouet corripiens verò in aduer
17 sis pplm suum, non derelinquit: ¶Sed
hęc nobis ad cómonitioné legentiú di-
cta sint paucis, Iam aút veniendú est
18 ad narrationé. ¶Igit Eleazarus vnus de
primoribus scribarú, vir ętate prouectus,
& vultu decórus aperto ore hians com
pellebat carnem porciná manducare.
19 ¶At ille gloriosissimá mortem magis q̃
odibilé vitam complectens, voluntarié
20 pręibat ad suppliciú. ¶Intuens aút qué-
admodum oporteret accedere patiéter
sustinens, destinauit nó admittere illici
21 ta pp vitæ amoré. ¶Hi aút qui astabant
iniqua miseratione cómoti, pp antiquá
viri amicitiá, tolléres eum secretò roga
bát afferri carnes: qbus vesci ei licebat,
vt simularet manducasse, sicut rex im-
22 perauerat de sacrificij carnibus: ¶vt hoc
E facto à morte liberaret, & pp veterem
viri amicitiam, hác in eo faciebant hu-
23 manitatem. ¶At ille cogitare cœpit æta-
tis ac senectutis suæ eminentiá digná,
& ingenitæ nobilitatis canitiem, atq; à
puero optimæ conuersationis actus, &
ſm sanctæ & à Deo conditæ legis consti
tuta: rñdit citò, dicens: præmitti se vel-
24 le in infernum. ¶Nó enim ætati nostrę
F dignú est, inquit, fingere: vt multi ado-
lescentes, arbitrantes Eleazarum nona
ginta annorum transisse ad vitam alie-
25 nigenarum: ¶& ipsi pp meá simulatio
nem, & pp modicum corruptibilis vitę
tempus decipiant, & p hoc maculam
atq; execrationé meæ senectuti conq-
26 ram. ¶Ná etsi in præsenti tpe suppliciis
hoíum eripiar, sed manú omnipotétis
27 nec viuus, nec defunctus effugiá. ¶Quá
ob ré fortiter vita excedendo, senectute
28 quidem dignus apparebo: ¶adolescéti-
bus aút exemplum fortè relinquam, si
prompto animo, ac fortiter pro grauissi
G mis ac sanctissimis legibus honesta mor
te perfungar. His dictis cófestim ad sup
29 plicium trahebat. ¶Hi aút qui eú duce
bant, & paulò ante fuerant mitiores, in
iram conuersi sunt pp sermones ab eo
dictos, quos illi per arrogantiá prolatos
30 arbitrabant. ¶Sed cum plagis perimere
tur, ingemuit, & dixit Dñe q habes san-
ctam scientiam, manifestè tu scis qa cú
à morte possem liberari, duros corpis
sustineo dolores: ſm aíam verò pp ti-
31 morem tuum libenter hæc patior. ¶Et
iste quidem hoc modo vita decessit, nó
solùm iuuenibus, sed & vniuersę genti
memoriam mortis suæ ad exemplú vir
tutis & fortitudinis derelinquens.

CAP. VII.

1 Contigit aút septem fratres vnà cú
A matre sua apprehensos, compelli à
rege edere contra fas carnes porcinas,
2 flagris, & taureis cruciatos. ¶Vnus aút ex
illis q erat primus, sic ait: Quid quæris,
& quid vis discere à nobis? parati sumus
mori magis q̃ patrias Dei leges p̄uarica
3 ri. ¶Iratus itaq; rex iussit sartagines & ol
las æneas succendi. Quibus statim suc-
4 censis, ¶iussit ei q prior fuerat locutus, am
putari linguá: & cute capitis abstracta,
summas quoq; manus & pedes ei præ-
scindi, cęteris eius fratribus & matre in
5 spicientibus. ¶Et cú iam per oía inutilis
factus esset, iussit igné admoueri, & ad-
huc spiranté torreri in sartagine: in qua
cú diu cruciaret, cęteri vnà cum matre
inuicem se hortabantur mori fortiter,
6 ¶dicentes, Dñs Deus aspiciet veritatem,
B & consolabitur in nobis, quemadmo-
dum in protestatione cátici declarauit
Moyses: & in seruis suis consolabitur.
7 ¶Mortuo itaq; illo primo hoc modo, Deu. 32 c.36.l.4
sequentem deducebant ad illudendú:
& cute capitis eius cum capillis abstra-
cta, interrogabant si manducaret, prius
q̃ toto corpe per membra singula puni-
8 retur. ¶At ille rñdens patria voce, dixit:
Non faciam. Propter qđ & iste sequéti
9 loco primi tormenta suscepit: ¶& in vl
timo spiritu constitutus, sic ait: Tu qui
dem scelestissime in præsenti vita nos
perdis: sed rex mundi defunctos nos p
suis legibus, in ęternæ vitæ resurrectio-
10 ne suscitabit. ¶Post hunc tertius illudi-
tur, & linguam postulatus, citò protu-
11 lit, & manus constanter extendit: & cú
fiducia ait: E cælo ista possideo, sed pp
Dei leges núc hæc ipsa despicio, qm ab

11 ipso me ea recepturũ spero, ¶ita vt rex,
& qui cum ipso erant mirarentur ado-
lescentis animũ, q̃ tanq̃ nihilum duce-
13 ret cruciatus. ¶Et hoc ita defuncto, quar
14 tum vexabant similiter torquẽtes. ¶Et
cũ iam esset ad mortẽ, sic ait: Potius est
ab hoibus morti datos spem expectare
à Deo, iterum ab ipso resuscitãdos. tibi
15 enim resurrectio ad vitam nõ erit. ¶Et
cũ admouissent q̃ntũ, vexabant eum.
16 At ille respiciens in eum, ¶dixit: Potesta
tem inter hoĩes habẽs, cùm sis corrupti
bilis, facis qđ vis: noli aũt putare genus
17 nostrum à Deo esse derelictum. ¶tu aũt
patienter sustine, & videbis magnã po-
testatem ipsius, qualiter te & semẽ tuũ
18 torquebit. ¶Post hũc ducebant sextũ,
D & is mori incipiens, sic ait: Noli frustra
errare: nos enim pp nosmetipsos hoc
patimur, peccantes in Deum nr̃m, & di
19 gna admiratione facta sunt ĩ nobis. ¶tu
aũt ne existimes tibi impune futurũ, q̃
20 cõtra Deũ pugnare tentaueris. ¶Supra
modum aũt mater mirabilis, & bono-
rum memoria digna, quæ pereuntes se-
ptem filios sub vnius diei tpe conspi-
ciens, bono animo ferebat, ppter spem
21 quã in Deo habebat. ¶singulos illorum
hortabatur voce patria fortiter, reple-
ta sapientia: & fœmineę cogitationi ma
22 sculinum animũ insẽrẽs, ¶dixit ad eos:
Nescio qualiter in vtero meo apparui-
stis: neq; enim ego spm̃ & aĩam donaui
vobis & vitã, & singulorum mẽbra nõ
23 ego ipsa cõpegi, ¶sed enim mundi crea-
tor, qui formauit hoĩs natiuitatẽ, quiq;
omnium inuenit originem, & spm̃ vobis
iterum cũ misericordia reddet & vitã,
sicut nunc vosmetipsos despicitis pp le-
24 ges eius. ¶Antiochus autem cõtemnĩ se
arbitratus, simul & exprobrantis voce
despecta, cũ adhuc adolescentior super
esset, non solũ verbis hortabat', sed &
cum iuramento affirmabat se diuitem
& beatum facturũ, & translatũ à patriis
legibus amicũ habiturũ, & res necessa-
25 rias ei præbiturũ. ¶Sed ad hæc cùm ado
lescens nequaq̃ inclinaret', vocauit rex
matrem, & suadebãt ei vt adolescenti
26 fieret in salutẽ. ¶Cũ aũt multis eam ver
bis esset hortatus, promisit suasuram se
27 filio suo. ¶Itaq; inclinata ad illũ irridẽs
crudelem tyrãnum, ait patria voce: Fili
mi miserere mei, quæ te in vtero nouẽ
mẽsibus portaui, & lac triennio dedi &
28 alui, & in ętatẽ istam perduxi. ¶Peto te
F nate vt aspicias ad cęlum & terrã, & ad
oĩa quę in eis sunt: & intelligas quia ex
nihilo fecit illa Deus & hoĩum genus:
29 ¶ita fiet vt non timeas carnificem istũ,
sed dignus fratribus tuis effectus parti-
ceps, suscipe mortẽ, vt in illa miseratio-
30 ne cũ fratribus tuis te recipiam. ¶Cũ
hæc illa adhuc diceret, ait adolescens:
Quem sustinetis? non obedio præcepto
regis, sed præcepto legis, quę data est no
31 bis p Moysen. ¶Tu verò qui inuẽtor oĩs
malitiæ factus es in Hebræos, non effu-
32 gies manũ Dei. ¶Nos enim pro peccatis
33 nostris hęc patimur. ¶Et si nobis pp in-
crepationem, & correptionem Dñs De⁹
noster modicum iratus est: sed iterum
34 recõciliabitur seruis suis. ¶Tu aũt ô sce-
leste & oium hoĩum flagitiosissime, no
li frustra extolli vanis spebus in seruos
35 eius inflammatus. ¶nondũ enim oipo-
tentis Dei & oĩa inspicientis iudicium
36 effugisti. ¶Nũ fratres mei modico nunc
G dolore sustentato, sub testamento æter-
næ vitę effecti sunt: tu verò iudicio Dei
37 iustas superbię tuę pęnas exolues. ¶Ego
aũt sicut & fratres mei aĩam & corpus
meũ trado pro patriis legibus, inuocãs
Deũ maturius gẽti nostrę ppitiũ fieri,
teq; cũ tormentis & verberibus confite
38 ri q̃ ipse est Deus solus. ¶In me verò &
in fratribus meis desinet oipotẽtis ira,
quæ super oẽ genus nostrũ iustè super-
39 ducta est. ¶Tunc rex accensus ira, in
hunc super oẽs crudelius dæseuit, indi-
40 gnè ferens se derisum. ¶Et hic itaque
mundus obiit, p oia in Dño confidens.
41 ¶Nouissime aũt, post filios & mater con
42 sumpta est. ¶Igitur de sacrificiis, & de
nimiis crudelitatibus satis dictum est.

CAP. VIII.

1 IVdas vero Machabęus, & q cum illo
A erant, introibãt latẽter in castella: &
conuocantes cognatos, * & eos qui per- *& amicos
mãserunt in Iudaismo assumẽtes, edu-
2 xerunt ad se sex millia virorũ. ¶Et inuo
cabant Dñm, vt respiceret in ppl̃m qui
ab oĩbus calcabatur, & misereret' tẽplo
3 qđ contaminabat' ab impiis: ¶miserere
tur etiam exterminio ciuitatis, quę esset
ilico complanãda, & vocem sanguinis
4 ad se clamantis audiret: ¶memoraretur
quoq; iniquissimas mortes paruulorum
innocẽtum, & blasphemias noĩ suo il-
5 latas, & indignaretur super his. At Ma-

chabæus congregata multitudine, into-
lerabilis gentibus efficiebatur. ita enim
6 Dñi in misericordia conuersa est. ¶Et su
peruenies castellis & ciuitatibus impro
B uisus, succendebat eas: & opportuna lo
ca occupans, non paucas hostium stra-
7 ges dabat: ¶maximè aũt noctib⁹ ad hu-
iuscemodi excursus ferebat̃, & fama vir
8 tutis eius vbiq; diffundebatur. ¶Videns
aũt Philippus paulatim virum ad profe
ctum venire, ac frequentius res ei cede-
re prosperè, ad Ptolemæum ducem Cœ-
lesyriæ & Phenicis scripsit vt auxilium
9 ferret regiis negotiis. ¶At ille velociter
misit Nicanorem Patrocli de primori-
bus amicũ, datis ei de pmistis gentibus
armatis non minus viginti millibus, vt
vniuersum Iudæorum genus deleret, ad
iuncto ei & Gorgia viro militari, & i bel
10 licis rebus experientissimo. ¶Constituit
C aũt Nicanor, vt regi tributum quod Ro
manis erat dandũ, duo millia talento-
rum de captiuitate Iudæorum suppleret.
11 ¶statimq; ad maritimas ciuitates misit,
conuocás ad coemptionem Iudaicorũ
mancipiorum, promittés se nonaginta
mancipia talento distracturum, non re
spiciens ad vindictam quæ eũ ab oĩpo-
12 tente esset consecutura. ¶Iudas aũt vbi
comperit, indicauit his qui secum erãt
13 Iudæis, Nicanoris aduentum. ¶Ex qbus
quidam formidantes, & non credentes
14 Dei iustitię, in fugá vertebant̃: ¶alij ve-
rò siqd ei supererat védebant, simulq́:
D Dñm deprecabant̃ vt eriperet eos ab im
pio Nicanore, qui eos prius q̃ cominus
15 veniret, vẽdiderat. ¶& si non pp eos, pp
testamentum tñ quod erat ad patres eo
rum, & pp inuocationem sancti & ma
16 gnifici nominis eius super ipsos. ¶Con-
uocatis aũt Machabæus septem milli-
bus, qui cum ipso erát, rogabat ne hosti
bus reconciliarentur: neq; metuerent
iniquè viuentium aduersum se hostiũ
multitudinem, sed fortiter contẽderẽt:
17 ante oculos habentes contumeliá quæ
loco sancto ab his iniustè esset illata,
itemq; & ludibrio habitę ciuitatis in-
iuriam, adhuc etiam veterum instituta
18 conuulsa. ¶Ná illi quidem armis confi-
dunt, ait: simul & audacia: nos aũt in
omnipotente Dño qui potest & venien-
tes aduersum nos, & vniuersum mun-
19 dum vno nutu delere, cõfidimus: ¶Ad-
E monuit aũt eos & de auxiliis Dei quę sa
cta sunt erga parẽtes: ¶& quod sub Sen
nacherib centum octogintaquinq; mil
20 lia perierunt: ¶& de prelio quod eis ad-
uersus Galatas fuit in Babylonia, vt oẽs
vbi ad rem ventum est, Macedonibus
sociis hęsitantibus, ipsi sex millia soli
peremerunt centum viginti millia, pp
auxiliũ illis datum de cęlo, & beneficia
21 pro his plurima cõsecuti sunt. ¶His ver
bis cõstantes effecti sunt, & pro legibus
22 & patria mori parati. ¶Constituit itaq;
fratres suos duos vtriq; ordini Simoné
& Iosephum, & Ionathan, subiectis vni
23 cuiq; millenis & quingentenis. ¶Ad hoc
etiam ab Esdra lecto illi, sancto libro,
& dato signo adiutorij Dei i prima acie
24 ipse dux commisit cum Nicanore. ¶Et
facto sibi adiutore oĩpotente, interfece
F runt super nouem millia hoĩum: maio
rem aũt partem exercitus Nicanoris vul
neribus debilem factam, fugere compu
25 lerũt. ¶Pecuniis veró eorum qui ad em-
ptionem ipsorum venerant, sublatis, ip
26 sos vsquequaq; persecuti sunt, ¶sed re-
uersi sunt ora conclusi. nam erat ante
sabbathũ: quam ob causam non perse-
27 uerauerunt insequentes. ¶Arma aũt ip-
sorum & spolia cõgregantes, sabbathũ
agebant benedicentes Dñm, qui libera
uit eos in isto die, misericordiæ initiũ
28 stillans in eos. ¶Post sabbathum veró
debilibus, & orphanis, & viduis diuise
runt spolia: & residua ipsi cum suis ha-
29 buere. ¶His itaq; gestis, & cõiter ab om-
nibus facta obsecratione, misericordẽ
Dñm postulabant, vt in finem seruis
30 suis reconciliaret̃. ¶Et ex his qui cũ Ti-
motheo & Bacchide erant contra se cõ-
G tendentes, super viginti millia interfe-
cerunt, & munitiones excelsas obtinue
runt: & plures prędas diuiserunt, ęquá
portioné debilib⁹, pupillis & viduis, sed
31 & senioribus facientes. ¶Et cũ arma eo-
rum diligenter collegissent, oĩa compo
suerunt in locis opportunis, residua ve
32 rò spolia Ierosolymá detulerũt: ¶& Phi
larchen q̃ cum Timotheo erat, interfe-
cerunt, virũ scelestum, qui in multis Iu
33 dæos afflixerat. ¶Et cũ epinicia agerent
in Ierosolymis, eum qui sacras ianuas
incenderat, id est Callisthenem cùm in
quoddam domiciliũ refugisset, incẽde-
runt, digna ei mercede pro impietatib⁹
34 suis reddita. ¶Facinorosissimus aũt Ni-
canor, qui mille negotiantes ad Iudęo-

4.Re. c.19. ... Eccl.48. 24. ... 1.Mac ... Infra c.11.

35 rum venditioné adduxerat. ¶ humiliatus
auxilio Dñi ab his quos nullos existi-
mauerat, deposita veste gloriæ, per me-
diterranea fugiés, solus venit Antiochiá
summam infelicitatem de interitu sui
36 exercitus consecutus. ¶ Et qui promise-
rat Romanis se tributum restituere de
captiuitate Ierosolymorum, prædicabat
nunc protectorem Deú habere Iudæos,
& ob ipsum inuulnerabiles esse, eòq;
sequerentur leges ab ipso constitutas.

CAP. IX.

1 EOdem tpe Antiochus inhonestè re-
A uertebatur de Perside. ¶ Intrauerat
2 enim in eá quæ dicitur Persepolis, & té-
tauit expoliare *templú, & ciuitaté op-
primere: sed multitudine ad arma con
currente, in fugam versi sunt: & ita con
tigit vt Antiochus post fugá turpiter re-
3 diret. ¶ Et cú venisset circa Ecbatanam,
recognouit quæ erga Nicanorem & Ti-
4 motheum gesta sunt. ¶ Elatus aút in ira
arbitrabatur se iniuriá illorú qui se fu-
gauerant posse in Iudæos retorquere:
ideoq; iussit agitari currum suú, sine in
termissione agens iter, cælesti eú iudicio
perurgente, eo q ita superbè loquutus
est se venturú Ierosolymam, & cógerié
5 sepulchri Iudæorum eam facturú. ¶ Sed
qui vniuersa conspicit Dñs Deus Israël
percussit cú insanabili & inuisibili pla
ga. Vt enim finiuit hunc ipsum sermo-
nem, apprehendit eú dolor dirus visce-
6 rum, & amara internorú torméta, ¶ &
quidé satis iustè, quippe qui multis &
nouis cruciatibus aliorú torserat viscera,
licet ille nullo modo à sua malitia ces-
7 saret. ¶ Super hoc aút superbia repletus,
B ignem spirans animo in Iudæos, & præ-
cipiens accelerari negotiú, cótigit illú
impetu euntem de curru cadere, & gra
8 ui corporis collisione mébra vexari. ¶ Is-
que qui sibi videbatur ét fluctibus maris
imperare, supra humanú modú super-
bia repletus, & móntiú altitudines in sta
tera appendere, nunc humiliatus ad ter
ram in gestatorio portabatur, manife-
stam Dei virtutem in semetipso conte-
9 stans: ¶ ita vt de corpore impij, vermes
scaturirét, ac viuétes in doloribus carnes
eius effluerent, odore etiá illius & fœ-
10 tore exercitus grauaretur. ¶ & qui pauld
ante sydera cæli contigere se arbitraba-
tur, eum nemo poterat propter intolerá
11 tiam fœtoris portare. ¶ Hinc igitur cœpit
ex graui superbia deductus ad agnitioné
sui venire, diuina admonitus plaga, per
momenta singula doloribus suis augmé
12 ta capientibus, ¶ & cú nec ipse iam fœto-
rem suum ferre posset, ita ait, Iustú est
subditú esse Deo, & mortalé non paria
13 Deo sentire, ¶ Orabat aút hic scelestus
Dñm, à quo non esset misericordiá có-
14 secuturus. ¶ Et ciuitaté ad quá festinans
veniebat vt eam ad solú deduceret, ac
sepulchrú congestorú faceret, núc optat
15 liberá reddere: ¶ & Iudæos quos nec se-
pultura qdem se digno: habiturú, sed
auibus ac feris diripiendos traditurú,
& cú paruulis exterminaturú dixerat,
æquales nunc Atheniésibus facturum
16 pollicetur: ¶ templú etiam sem, qđ prius
C expoliauerat, optimis donis ornaturú,
& sancta vasa multiplicaturum, & pti-
nétes ad sacrificia sumptus de redditi-
17 bus suis præstaturum: ¶ super hæc & Iu
dæum se futurum, & oém locum terræ
perambulaturú, & prædicaturum Dei
18 potestaté. ¶ Sed non cessantibus dolori-
bus (superuenerat enim in eú iustú Dei
iudicium) desperans scripsit ad Iudæos
in modum deprecationis epistolá hæc
19 continentem: ¶ OPTIMIS ciuibus Iu-
dæis plurimá salutem, & bene valere, &
esse fælices, rex & princeps Antiochus.
20 ¶ Si bene valetis & filij vestri, & ex sen-
tétia vobis cúcta sunt maximas agimus
21 gratias. ¶ Et ego in infirmitate constitu-
tus, vestri aút memor benignè reuersus
de Persidis locis, & infirmitate graui ap
prehensus, necessariú duxi pro commu
22 ni vtilitate curá habere: ¶ nó desperans
memetipsum, sed spem multam habés
23 effugiendi infirmitaté. ¶ Respiciens aút
D quod & pater meus, quibus tpibus in
locis superioribus ducebat exercitum,
ostendit qui post se susciperet principa-
24 tum: ¶ vt si quid contrarium accideret,
aut difficile nuntiaretur, sciétes hi qui in
regionibus erant, cui esset rerú summa
25 derelicta, nó turbarentur. ¶ Ad hæc, consi
derans de proximo potentes quosq; &
vicinos tpibus insidiantes & euentum
expectantes, designaui filium meú An
tiochum regem, quem sæpe recurrens
in superiora regna multis vestrú cómé
dabá: & scripsi ad eum q subiecta sunt.
26 ¶ Oro itaq; vos, & peto memores benefi
ciorú publicè & priuatim, vt vnusquis-
que conseruet fidem ad me & ad filiú

*templa 15

1. Pa. 36
c. 9.

Ma
12.

meum.

27 meum. ❡ Confido enim eū modestè &
humanè acturum, & sequentem propo
situm meum, & communé vobis fore.
28 ❡ Igitur homicida & blasphemus pessi-
mè percussus, & vt ipse alios tractauerat,
peregrè in mōtibus, miserabili obitu vi-
29 ta functus est. ❡ Transferebat auté corp⁹
Philippus collactaneus eius: qui me-
tuens filium Antiochi, ad Ptolemæum
Philometorem in Ægyptum abijt.

CAP. X.

1 MAchabæus autem & qui cum eo
A erant, Dño se protegente, templū
2 quidem & ciuitaté recepit: ❡ aras autem
quas alienigenæ per plateas extruxerāt,
3 itemq; delubra demolitus est. ❡ & pur-
gato templo, aliud altare fecerūt: & de
ignitis lapidibus igne cōcepto sacrificia
obtulerunt post bienniū, et incésum &
lucernas & panes ꝑpositionis posuerūt.
4 ❡ Quibus gestis, rogabant Dñm prostra-
ti in terrā, ne amplius talibus malis in-
ciderét: sed & si qñ peccassent, vt ab ip-
so mitius corriperent, & nō barbaris ac
5 blasphemis hominibus traderent. ❡ Qua 1. Ma 4. f. 52.
die aūt templū ab alienigenis pollutū
fuerat, contigit eadé die purificationem
fieri, vicesima quinta mēsis, qui fuit Ca
6 sleu. ❡ & cū lætitia diebus octo egerūt in
B modū tabernaculorū: recordátes ꝙ an-
te modicum temporis diem solennem
tabernaculorum in montibus, & in spe
7 luncis more bestiarum egerát. ❡ Propter
qd thyrsos, et ramos virides, et palmas
præferebant ei, qui prosperauit munda
8 re locum suum. ❡ Et decreuerūt commu
ni præcepto et decreto, vniuersę géti Iu
dæorum oībus annis agere dies istos.
9 ❡ Et Antiochi quidem q appellatus est
Nobilis, vitæ excessus ita se habuit.
10 ❡ Nūc aūt de Eupatore Antiochi impij
filio q gesta sunt narrabimus, breuiātes
11 mala quę in bellis gesta sunt. ❡ Hic enī
suscepto regno, cōstituit sup negotia re-
C gni Lysiam quendā Phœnicis et Syriæ
12 militiæ principem. ❡ Nam Ptolemæum
qui dicebatur Macer, iusti tenax, erga
Iudæos esse constituit, et præcipué pro-
pter iniquitatem quę facta erat in eos,
13 et pacificè agere cum eis. ❡ Sed ob hoc ac
cusatus ab amicis apud Eupatorem, cū
frequenter proditor audiret, eò ꝙ Cy-
prū creditam sibi à Philometore dese-
ruisset, et ad Antiochū Nobilé trāslatus
etiam ab eo recessisset, veneno vitā fini-
14 uit. ❡ Gorgias auté cum esset dux locorū
assumptis aduenis frequenter Iudæos
15 debellabat. ❡ Iudæi verò qui tenebant
opportunas munitiōes, fugatos ab Iero
solymis suscipiebát, et bellare tētabát.
16 ❡ Hi verò qui erant cum Machabæo per
orationes Dñm rogantes vt esset sibi a-
diutor, impetum fecerūt in munitiones
17 Idumæorū: ❡ multaq; vi insistētes, loco
D obtinuerūt, occurrétes interemerunt, et
oés simul non minus viginti *millibus *quinq;
18 trucidauerūt. ❡ Quidā aūt cū fugissent in
duas turres valde munitas, oém appara
19 tum ad repugnandū habentes: ❡ Macha
bęus ad eorū expugnationé, relicto Si-
mone & Iosepho, itemq; Zachęo, eisq;
q cū ipsis erant satis multis, ipse ad eas
quę amplius perurgebant pugnas con-
20 uersus est. ❡ Hi verò q cū Simone erant,
cupiditate ducti, à qbusdam q in turri-
bus erant, suasi sunt pecunia: et septua
ginta millibus didrachmis acceptis, di-
21 miserūt quosdam effugere. ❡ Cū aūt Ma
E chabęo nūciatū esset qd factū est, princi
pib⁹ populi cōgregatis accusauit, quod
pecunia fratres védidissent, aduersarijs
22 eorū dimissis. ❡ Hos igit̃ ꝓditores factos
interfecit, et cōfestim duas turres occu-
23 pauit, ❡ Armis aūt ac manibus oia ꝓspe
rè agédo, in duab⁹ munitionibus plus
24 q̃ viginti millia peremit. ❡ Et Timothe⁹,
q prius à Iudęis fuerat superatus, cōuo-
cato exercitu peregrinę multitudinis,
et congregato *equitatu* Asiano adue- *exercitu 25.
25 nit, quasi armis Iudęam capturus. ❡ Ma-
chabęus aūt et q cū ipso erāt, appropin-
quante illo, deprecabant̃ Dñm, caput
terra aspergétes, lumbosq; ciliciis præ-
26 cincti. ❡ ad altaris crepidiné prouoluti,
vt sibi propitius, inimicis autem eorū
esset inimicus, et aduersarijs aduersare Exo. 23
27 tur, sicut lex dicit. ❡ Et ita post orationé d. 22
F sumptis armis, longius de ciuitate pro- Deu. [illegible]
cedentes, et proximi hostibus effecti, re- a. 4. 28
28 sederunt. ❡ Primo auté solis ortu vtrique 7.
commiserunt: isti qdé victoriæ et pro-
speritatis spōsorem cum virtute Dñm
habentes, illi aūt ducé belli animum
29 habebant. ❡ Sed cum vehemens pugna
esset, apparuerunt aduersarijs de cælo
viri quinque in equis, frenis aureis de-
30 cori, ducatum Iudęis pręstantes: ❡ ex qui
bus duo Machabęum medium haben-
tes, armis suis circumseptum incolu-
mem conseruabant: in aduersarios auté

tela, & fulm ina iaciebant, ex quo & cę-
citate cõfusi, & repleti pturbatione ca-
31 debãt. ⁋ Interfecti sunt aũt viginti mil-
32 lia quingenti: & equites sexcẽti. ⁋ Timo
G theus verò confugit in Gazaram præsi
dium munitum, cui præerat Chæreas.
33 ⁋ Machabæus aũt, & q cũ eo erãt, lætãtes
34 obsederũt, psidiũ diebus quatuor, ⁋ At
hi qui intus erant, loci firmitate confisi,
supra modũ maledicebãt, & sermones
35 nefandos iactabãt: ⁋ Sed cũ dies quinta
illucesceret, vigĩti iuuenes ex his qui cũ
Machabæo erãt, accẽsi aĩs pp blasphe-
miã, viriliter accesserũt ad murũ, & fero
36 ci aĩo incedẽtes, ascẽdebãt: ⁋ Sed & alij
similiter ascẽdẽtes, turres portasq; succẽ
dere aggressi sũt, atq; ipsos maledicos vi
37 uos cõcremare. ⁋ Per cõtinuũ aũt biduũ
psidio vastato, Timotheũ occultantẽ se
in quodã repertũ loco peremerũt: & fra
trẽ illius Chęreã & Apollophanẽ occi-
38 derunt. ⁋ Quibus gestis, in hymnis & cõ
fessionibus benedicebãt Dñm, qui ma-
gna fecit in Israël, & victoriã dedit illis.

CAP. XI.

1 SEd paruo post tpe, Lysias procura-
A tor regis, & ppinquus, ac negotiorũ
præpositus, grauiter ferẽs de his q̃ accide
2 rãt: ⁋ cõgregatis octoginta millib⁹ & e-
quitatu vniuerso veniebat aduersus Iu-
dæos, existimãs se ciuitatẽ quidẽ captã
3 gentibus habitaculũ facturũ, ⁋ templũ
verò in pecuniæ quæstum, sicut cætera
delubra Gentiũ habiturũ, & per singu-
4 los annos venale sacerdotiũ: ⁋ nusquam
recogitãs Dei potestatẽ, sed mẽte effræ-
natus in multitudine peditũ & in milli
bus equitum & in octoginta elephantis
5 confidebat: ⁋ Ingressus aũt Iudęã, & ap-
propiãs Bethsurę, q̃ erãt in angusto loco
B ab Ierosolyma interuallo quinq; stadio
6 rũ, illud psidiũ expugnabat. ⁋ Vt autem
Machabæus & qui cũ eo erant, cognoue
rũt expugnari psidia, cũ fletu & lachry-
mis rogabãt Dñm, & oĩs turba simul, vt
bonũ angelũ mitteret ad salutem Isrl.
7 ⁋ Et ipse primus Machabęus sumptis ar-
mis, cęteros adhortatus est simul secũ
periculũ subire, & ferre auxiliũ fratri-
8 bus suis. ⁋ Cũq; pariter prompto aĩo p-
cederẽt, Ierosolymis apparuit pcedẽs eos
in veste cãdida, armis aureis hastam vi
9 brans. ⁋ Tunc oẽs simul benedixerunt
misericordẽ Dñm, & cõualuerunt aĩs:
nõ solum homines, sed & bestias fero-
cissimas, & muros ferreos parati pene-
10 trare. ⁋ Ibant igitur prompti de cælo ha
C bentes adiutorem, & miserantem super
11 eos Dñm. ⁋ Leonum autem more impe-
tu irruentes in hostes, prostrauerunt ex
eis vndecim millia peditum, & equitũ
12 mille sexcentos: ⁋ Vniuersos autẽ in fu-
gam verterunt, plures autem ex eis vul
nerati, nudi euaserunt. ⁋ Sed & ipse Ly-
13 sias turpiter fugiens, euasit. ⁋ Et quia nõ
insensatus erat, secũ ipse reputãs factã
erga se diminutionem, & intelligens in
uictos esse Hebræos oĩpotẽtis Dei auxi-
14 lio innitentes, misit ad eos: ⁋ pmisitq;
se consensurum oibus quæ iusta sunt,
15 & regẽ compulsorem amicũ fieri. ⁋ An-
D nuit autem Machabæus precibus Lysię,
in oibus vtilitati consulens: & q̃cunq;
Machabæus scripsit Lysiæ, de Iudæis, ea
16 rex concessit. ⁋ Nam erãt scriptę Iudæis
epłæ: à Lysia siquidẽ hũc modũ continẽ
tes: LYSIAS pplo Iudæorum salutẽ.
17 ⁋ Ioannes & Abesalon qui missi fuerant
à vobis, tradentes scripta, postulabant
vt ea quæ per illos significabantur im-
18 plerem. ⁋ Quæcunq; igitur regi potue-
runt perferri, exposui: & quæ res permit
19 tebant, concessit. ⁋ Si igitur in negotijs fi
dem conseruaueritis, & deinceps bono
20 rum vobis causa esse tentabo. ⁋ De cæte
ris autem per singula verba mãdaui &
istis & his qui à me missi sunt, colloqui
21 vobiscum, ⁋ Bene valete. Anno centesi-
mo quadragesimo octauo mensis Dio-
22 scori, die vicesima & quarta. ⁋ Regis aũt
E epistola ista continebat: Rex Antioch⁹
23 Lysiæ fratri salutem, ⁋ Patre nostro inter
deos translato, nos volentes eos qui sũt
in regno nostro sine tumultu agere, &
24 rebus suis adhibere diligentiam, ⁋ audi
uimus Iudæos nõ consensisse patri meo
vt transferrentur ad ritum Græcorum,
sed tenere velle suum institutum, ac p-
pterea postulare à nobis concedi sibi le
25 gitima sua. ⁋ Volentes igitur hanc quo-
que gentem quietam esse, statuentes iu
dicauimus templum restitui illis, vt a-
gerent sm suorum maiorum consuetu
26 dinem. ⁋ Bene igitur feceris, si miseris ad
eos, & dexteram dederis: vt cognita no-
stra voluntate, bono animo sint, & vti-
27 litatibus proprijs deseruiãt. ⁋ Ad Iudęos
F verò regis epistola talis erat, Rex Antio-
chus senatui Iudæorũ, & cæteris Iudæis
28 salutem. ⁋ Si valetis, sic estis vt volumus

sed

29 sed & ipsi bene valemus. ¶ Adijt nos Me
nelaus dicens velle nos descendere ad
30 vestros qui sunt apud nos. ¶ His igitur qui
commeant vsq; ad diem tricesimum
mensis Xanthici, damus dextras securi
31 tatis, ¶ vt Iudaicis vtantur cibis, & legib⁹
suis, sicut & prius: & nemo eorum vllo
modo molestiam patiatur de his quæ p
32 ignorantiam gesta sunt. ¶ Misimus autẽ
G & Menelaum, qui vos alloquatur, ¶ Va
33 lete. Anno centesimo quadragesimo o-
ctauo, Xãthici mẽsis quintadecima die.
34 ¶ Miserũt autem etiam Romani ep͞lam
ita se habentẽ. QVINTVS Memmius
& Titus Manilius legati Romanorum,
35 p͞plo Iudæorum salutem. ¶ De his quæ
Lysias cognatus Regis concessit vobis, &
36 nos concessimus. ¶ De quibus autem ad
regem iudicauit referendũ, confestim
aliquem mittite, diligentius inter vos
conferentes: vt decernamus, sicut con-
gruit vobis: nos enim Antiochiã accedi
37 mus. ¶ Ideoq; festinate rescribere vt nos
38 quoq; sciamus cuius estis volũtatis. ¶ Bñ
valete. Anno centesimo quadragesimo
octauo, quintadecima die mẽsis Xãthici

CAP. XII.

1 HIs factis pactionib⁹ Lysias p͞gebat
A ad regẽ. Iudæi autẽ agriculturæ o-
2 perã dabant. ¶ Sed hi qui resederant Ti
motheus & Apollonius Gennęi filius,
sed & Hieronymus, & Demophon, sup
hos & Nicanor Cypriarches, nõ sinebãt
3 eos in silẽtio agere, & quietè. ¶ Ioppitę ve
rò tale quoddã flagitium perpetrarunt,
rogauerũt Iudæos cũ quib⁹ habitabant,
ascendere scaphas quas parauerant, cũ
vxorib⁹, & filijs quasi nullis inimicitijs
4 inter eos subiacentibus. ¶ Secundum cõ-
mune itaq; decretũ ciuitatis, & ipsis ac-
quiescentib⁹, pacisq; causa nihil suspe-
ctũ habẽtib⁹: cũ in altũ p͞cessissent, sub
5 merserũt non minus ducentos. ¶ Quam
crudelitatem Iudas in suæ gentis hoĩes
factam vt cognouit, præcepit viris qui
erant cum ipso: & inuocato iusto iudi-
6 ce Deo, ¶ venit aduersus interfectores fra
trum, & portum quidẽ nocte succẽdit,
scaphas exussit, eos aũt qui ab igne refu
7 gerant, gladio peremit. ¶ Et cum hęc ita
B egisset, discessit quasi iterum reuersurus
8 & vniuersos Ioppitas eradicaturus. ¶ Sed
quum cognouisset & eos qui erant Iam
nię, velle pari modo facere habitantib⁹
9 secum Iudæis, ¶ Iamnitis quoq; nocte su
peruenit, & portum cum nauibus succẽ
dit: ita vt lumen ignis appareret Ieroso
10 lymis à stadijs ducẽtis quadraginta. ¶ In
de cum iam abissent nouem stadijs, &
iter faceret ad Timotheum, commise-
runt cum eo Arabes quinq; millia viri,
11 & equites quingenti. ¶ Cũq; pugna vali-
da fieret, & auxilio Dei p͞sperè cessisset,
residui Arabes victi, petebant à Iuda de
xtram sibi dari, promittentes se pascua
12 daturos, & in cęteris p͞futuros. ¶ Iudas
aũt arbitratus verè in multis eos vtiles,
promisit pacẽ, dextrisq; acceptis, disces-
13 sere ad tabernacula sua. ¶ Aggressus est
autem & ciuitatem quandam firmã põ
tibus murisq; circumseptam, quę à tur-
bis habitabat gentiũ p͞miscuarum, cui
14 nomen Caspin. ¶ Hi verò qui intus erãt,
C confidentes in stabilitate murorũ & ap
paratu alimoniarum, remissius agebãt,
maledictis lacessentes Iudã, ac blasphe
mantes, ac loquentes quæ fas non est.
15 ¶ Machabæus aũt inuocato magno mũ-
di principe, qui sine arietibus & machi
nis tpib⁹ Iesu p͞cipitauit Iericho, irruit
16 ferociter muris: ¶ & capta ciuitate per
Dñi voluntatem innumerabiles cędes
fecit, ita vt adiacens stagnum stadiorũ
duorum latitudinis, sanguine infectũ
17 fluere videretur. ¶ Inde discesserunt sta-
dia septingenta quinquaginta, & vene-
rũt in Characa ad eos qui dicuntur Tu
18 bianęi, ¶ Iudęos: & Timotheum quidẽ
in illis locis non comprehenderũt, nul
loq; negotio perfecto, regressus est, reli-
cto in quodam loco firmissimo p͞sidio.
19 ¶ Dositheus autem & Sosipater, qui erãt
duces cum Machabæo, peremerũt à Ti
motheo relictos in pręsidio, decem mil-
20 lia viros. ¶ At Machabæus ordinatis cir-
D cum se sex millibus, & constitutis p co
hortes, aduersus Timotheũ processit, ha
bentem secum cẽtum viginti millia pe-
ditũ, equitumq; duo millia quingẽtos.
21 ¶ Cognito aũt Iudę aduẽtu Timotheus
pręmisit mulieres & filios & reliquũ ap
paratũ in p͞sidiũ quod Carniõ dicitur.
erat enĩ inexpugnabile, & accessu diffi-
22 cile propter locorum angustias. ¶ Cũq;
cohors Iudæ prima apparuisset, timor
hostib⁹ incussus est, ex p͞sentia Dei qui
vniuersa cõspicit, & in fugã versi sunt,
alius ab alio, ita vt magis à suis deijcere
tur, & gladiorum suorum ictibus debil
23 tarentur. ¶ Iudas autem vehementer in

stabat

ſtabat puniẽs ꝓphanos, & proſtrauit ex
24 eis triginta millia virorũ. ¶ Ipſe verò Ti
motheus incidit in partes Doſithei &
Soſipatris, & multis ꝑcibus poſtulabat
vt viuus dimitteret, eò ꝙ multorum ex
Iudęis parentes haberet ac fratres, quos
25 morte ei⁹ decipi eueniret. ¶ Et cum fidẽ
E dediſſet reſtituturum ſe eos ſm cõſtitu
tum, illæſum eũ dimiſerunt, ꝑp fratrũ
26 ſalutẽ. ¶ Iudas aũt regreſſus eſt à Carniõ
27 interfectis viginti quinq; millib⁹. ¶ Poſt
horũ fugam & necẽ mouit exercitũ ad
Ephron ciuitatẽ munitã in qua multi-
tudo diuerſarũ gentiũ habitabat: & ro
buſti iuuenes ꝓ muris cõſiſtẽtes, forti-
ter repugnabãt: in hac autem machinæ
28 multæ, & telorum erat apparatus. ¶ Sed
cũ oĩpotẽtẽ inuocaſſent, q poteſtate ſua
vires hoſtiũ confringit, ceperunt ciuita
tẽ: & ex eis q intus erant, vigintiquinq;
29 millia proſtrauerũt. ¶ Inde ad ciuitatẽ
Scytharum abierũt, quę ab Ieroſolymis
30 ſexcentis ſtadijs aberat. ¶ Cõteſtantibus
autem his qui apud Scythopolitas erãt,
Iudæis, ꝙ benignè ab eis haberent̃, etiã
temporibus infœlicitatis ꝙ modeſtè ſe
31 cum egerint. ¶ gratias agẽtes eis, & exhor
tati etiã de cætero erga genus ſuũ beni
gnos eſſe, venerũt Ieroſolymã die ſolen
32 ni ſeptimanarum inſtante. ¶ Et poſt pen
tecoſten abierũt contra Gorgiã præpoſi
33 tum Idumææ. ¶ Exiuit autem cum pedi
F tibus tribus millibus, & equitibus qua-
34 dringentis. ¶ Quibus congreſſis, cõtigit
35 paucos ruere Iudęorũ. ¶ Doſitheus verò
quidam de Bacenoris eques, vir fortis,
Gorgiam tenebat: & cum vellet illum
capere viuum, eques quidam de Thraci
bus irruit in eum, humerumq; eius am
putauit: atque ita Gorgias effugit in Ma
36 reſa. ¶ At illi qui cum Eſdrin erant, diu-
tius pugnantibus & fatigatis, inuocauit
Iudas Dñm adiutorem, & ducem belli
37 fieri: ¶ incipiẽs voce patria, & cum hym
nis clamorem extollens, fugã Gorgię mi
38 litibus incuſſit. ¶ Iudas aũt collecto e-
xercitu venit in ciuitatẽ Odollã: Et cum
ſeptima dies ſuperueniret, ſm conſue-
tudinem purificati, in eodem loco ſab-
39 bathum egerunt, ¶ Et ſequenti die venit
cum ſuis Iudas, vt corpora proſtratorũ
tolleret, & cũ parentibus poneret in ſe-
40 pulchris paternis. ¶ Inuenerunt aũt ſub
tunicis interfectorum de donarijs idô-
lorum quæ apud Iamniam fuerunt, ‖ à
quibus lex prohibet Iudæos. omnibus ‖ ¶Deu. 7. d. 25.
ergo manifeſtum factum eſt ob hanc
41 cauſam eos corruiſſe. ¶ Oẽs itaq; benedi
xerunt iuſtum iudicium Dñi, qui occul
42 ta fecerat manifeſta. ¶ Atq; ita ad preces
conuerſi, rogauerunt vt id quod factũ
erat delictũ, obliuioni traderetur. At
verò fortiſſimus Iudas hortabatur po
pulum conſeruare ſe ſine peccato, ſub
oculis videntes quæ facta ſunt pro pec-
43 catis eorum q proſtrati ſunt. ¶ Et facta
G collatione, duodecim millia drachmas
argenti miſit Ieroſolymam offerri pro
peccato ſacrificium, bene & religioſè — *peccatis mortuorum.
44 de reſurrectione cogitans. ¶ (niſi enim
eos q ceciderãt, reſurrecturos ſperaret,
ſuperfluũ videretur & vanũ orare pro
45 mortuis,) ¶ & quia cõſiderabat quod hi
q cum pietate dormitionẽ acceperant,
optimam haberent repoſitam gratiam.
46 ¶ Sancta ergo & ſalubris eſt cogitatio ꝓ
defunctis exorare, vt à peccatis ſoluant̃.

CAP. XIII.

1 ANno centeſimo quadrageſimono-
A no, cognouit Iudas Antiochũ Eu-
patorẽ venire cũ multitudine aduerſus
2 Iudæã, & cũ eo Lyſiam ꝓcuratorẽ & prę
poſitum negotiorum, ſecum habentẽ
peditum centum decem millia, & equi
tum quinque millia, & elephantos vigĩ
ti duos, currus cum falcibus trecentos:
3 ¶ Commiſcuit autẽ ſe illis & Menelaus:
& cũ multa fallacia deprecabatur An-
tiochum, nõ pro patria ſalute, ſed ſperãs
4 ſe conſtitui in principatum. ¶ Sed rex re
B gum ſuſcitauit animos Antiochi in pec
catorem: & ſuggerente Lyſia hunc eſſe
cauſam oĩum malorũ, iuſſit (vt eis eſt
conſuetudo) apprehẽſum in eodẽ loco
5 necari. ¶ Erat aũt in eodẽ loco turris qui
quaginta cubitorum, aggeſtum vndiq;
habens cineris: hæc proſpectũ habebat
6 in præceps. ¶ inde in cinerẽ deijci iuſſit
ſacrilegum, omnibus eum propellẽtib⁹
7 ad interitum. ¶ Et tali lege pręuaricato-
C rẽ legis cõtigit mori, nec terrę dari Me-
8 nelaũ. ¶ & qdẽ ſatis iuſtè. nã qa multa
erga aram Dei delicta commiſit, cuius
ignis & cinis erat ſanctus: ipſe in cineris
9 morte dãnatus eſt. ¶ Sed rex mente effrę
natus veniebat, nequiorẽ ſe pr̃e ſuo Iu-
10 dæis oſtenſurus. ¶ Quibus Iudas cogni-
tis, præcepit populo vt die ac nocte Do-
minum inuocarent, quo ſicut ſemper, &
11 nunc adiuuaret eos. ¶ quippe q lege &

patria sanctoq; templo priuari vereren-
tur, ac ppl'm qui nuper paululum respi
rasset, ne sineret blasphemis rursus na-
12 tionibus subdi. ¶ Oibus itaq; simul id
D facientibus, & petentibus à Dño miseri
cordiam cum fletu & ieiunijs, p triduũ
continuum ,pstratis, hortatus est eos Iu
13 das vt se præpararent. ¶ ipse verò cum se
nioribus cogitauit prius quã rex admo-
ueret exercitũ ad Iudęã, & obtineret ci-
uitatem, exire, & Dñi iudicio cõmitere
14 exitũ rei. ¶ Dans itaq; ptãtem oĩum Deo
mũdi creatori, & hortatus suos vt forti
ter dimicarent, & vsq; ad mortẽ ,p legi-
bus, tẽplo, ciuitate, patria, & ciuibus sta
15 rẽt: circa Modin exercitũ cõstituit. ¶ Et
E dato signo suis Dei victorię, iuuenibus
fortissimis electis, nocte aggressus aulã
regiã in castris interfecit viros* quatuor
millia, & maximũ elephantorũ cũ his
16 q superpositi fuerãt: ¶ summoq; metu ac
pturbatione hostiũ castra repleuerunt,
17 rebusq; prosperè gestis, abierunt. ¶ Hoc
autẽ factũ est die illucescente, adiuuãte
18 eum Dñi protectione. ¶ Sed rex accepto
gustu audacię Iudęorũ, arte difficulta-
19 tẽ locorũ tentabat: ¶ & Bethsuræ q̃ erat
F Iudæorum præsidium munitum castra
admouebat: sed fugabatur, impingebat
20 minorabatur. ¶ His aũt q intus erant, Iu
21 das necessaria mittebat. ¶ Enũtiauit aũt
mysteria hostibus Rhodocus qdã de Iu
daico exercitu, q requisitus cõprehẽsus
22 est, & conclusus. ¶ Iterum rex sermonẽ
habuit ad eos q erant in Bethsuris: dex
23 trã dedit: accepit, abijt, ¶ cõmisit cũ Iu-
G da: superatus est. ¶ Vt autem cognouit
rebellasse Philippũ Antiochiæ, qui reli-
ctus erat super negotia mente cõsterna-
tus Iudęos deprecans, subditusq; eis iu-
rat de oĩbus quibus iustum visum est:
& reconciliatus obtulit sacrificium, ho
norauit templum, & munera posuit.
24 ¶ Machabeum amplexatus est, & fecit
eum à Ptolemaide vsq; ad Gerrenos du
25 cem & principem. ¶ Vt autẽ venit Ptole
maidam, grauiter ferebãt Ptolemenses
amicitiæ cõuentionem, indignantes ne
26 fortè fœdus irrumperent. ¶ Tũc ascendit
Lysias tribunal, & exposuit rationẽ, &
ppl'm sedauit, regressusq; est Antiochiã
& hoc mõ regis ,pfectio & redit* ,pcessit.

* quatuordecim.

CAP. XIIII.

1 SEd post triennij tẽpus cognouit Iu-
A das & q cum eo erant, Demetrium
Seleuci cum multitudine valida & na-
uibus, ,p portũ Tripolis ascẽdisse ad lo-
2 ca opportuna, ¶ & tenuisse regiones ad-
uersus Antiochũ & ducẽ eius Lysiam.
3 ¶ Alcimus aũt qdam q summus sacer-
dos fuerat, sed volũtariè coinquinatus
est tpibus cõmistionis, cõsiderãs nullo
mõ sibi esse salutẽ, neq; accessum ad al
4 tare, ¶ venit ad regẽ Demetriũ cẽtesimo
quinquagesimo anno, offerẽs ei coronam
aureã, & palmã, super hęc & tallos q tẽ-
pli esse videbant'. Et ipsa qdẽ die siluit.
5 ¶ Tempus aũt opportunũ dementiæ suę
nactus, conuocatus à Demetrio ad cõsi-
liũ, & interrogatus qbus rebus & cõsilijs
6 Iudęi niterentur: ¶ rñdit, ipsi q dicuntur
Assidæi Iudæorum qbus præest Iudas
Machabæus, bella nutriunt, & seditio-
nes mouent, nec patiuntur regnum esse
7 quietum. ¶ nam & ego defraudatus pa-
rentũ gloria (dico aũt summo sacerdo-
8 tio) huc veni: ¶ primò quidẽ vtilitatib*
B regis fidem seruans, secundò autẽ etiã
ciuibus cõsulens, nam illorũ prauitatę
vniuersum genus nostrum non mini-
9 me vexatur. ¶ Sed* his singulis ô rex co-
gnitis, & regioni, & generi sm humani
tatem tuã ,pmulgatam oĩbus prospice.
10 ¶ nam quandiu superest Iudas, impossi-
11 bile est pacem esse negotijs. ¶ Talibus au
tem ab hoc dictis & cæteri amici hostili
ter se habentes aduersus Iudam, inflam
12 mauerunt Demetrium. ¶ Qui statim Ni
canorem præpositum elephantorũ du-
13 cem misit in Iudęam: ¶ datis mandatis
vt ipsum quidem Iudam caperet: eos ve
rò qui cum illo erant, dispergeret, & cõ
stitueret Alcimum maximi templi sum
14 mum sacerdotem. ¶ Tunc gẽtes quę de
Iudęa fugerant Iudã, cõgregatim se Ni-
canori miscebant, miserias & clades Iu
dæorum prosperitates rerum suarũ exi-
15 stimantes. ¶ Audito itaq; Iudęi Nicano-
C ris aduentu, & conuentu nationũ, con
spersi terra rogabant eum qui ppl'm suũ
cõstituit, in æternum custodiret, quiq;
suã portionẽ signis euidentibus ,ptegit.
16 ¶ Imperante autem duce, statim inde-
mouerunt, conuenerunt ad castellum
17 Dessau. ¶ Simon verò frater Iudę cõmi-
serat cum Nicanore: sed cõterritus est re
18 pentino aduentu aduersariorũ. ¶ Nica-
nor tamen audiens virtutẽ comitũ Iu-
dę, & animi magnitudinem quam pro
patrię certaminibus habebãt, sanguine

* oro.

iudicium

19 iudicium facere metuebat. ¶ Quã ob rẽ
præmisit Posidonium & Theodotũ, &
Matthiã, vt darẽt dextras atq; acciperẽt.
20 ¶ Et cum diu de his consiliũ ageret, & ip
se dux ad multitudinẽ retulisset: oĩum
21 vna fuit sentẽtia amicitijs annuere. ¶ Ita
que diẽ cõstituerũt qua secretò inter se
agerẽt: &* singulis sellę prolatę sunt & po à 22.
22 sitę. ¶ Prȩcepit aũt Iudas armatos esse lo
cis opportunis, ne fortè ab hostibus re-
pente mali aliquid oriret: & congruũ
23 colloquiũ fecerũt. ¶ Morabat aũt Nica-
D nor Ierosolymis, nihilq; iniq; agebat,
gregesq; turbarũ q̃ cõgregatę fuerãt, di-
24 misit. ¶ Habebat aũt Iudã semp charum
25 ex animo, & erat viro inclinatus. ¶ Ro-
gauitq; eũ ducere vxorẽ, filiosq; procrea-
re. Nuptias fecit, quietè egit, comiterq;
26 viuebãt. ¶ Alcimus aũt vidẽs charitatẽ il
lorũ adinuicem & cõuẽtiones, venit ad
Demetriũ, & dicebat Nicanorem rebus
alienis assentire, Iudamq; regni insidia
27 torẽ successorẽ sibi destinasse. ¶ Itaq; rex
exasperatus, & pessimis huius crimina-
tionibus irritatus, scripsit Nicanori, dicẽs
grauiter quidẽ se ferre de amicitię cõuen
tione, iubere tñ Machabæũ citius vin-
28 ctũ mittere Antiochiã. ¶ Quibus cognitis
Nicanor consternabat, & grauiter fere-
bat, si ea q̃ cõuenerãt irrita faceret, nihil
29 læsus à viro: ¶ sed qa regi resistere non
poterat, opportunitatẽ obseruabat qua
30 pceptũ pficeret. ¶ At Machabęus vidẽs se-
E cũ austerius agere Nicanorẽ, & cõsuetũ
occursũ ferocius exhibẽtẽ, intelligẽs nõ
ex bono esse austeritatẽ istã, paucis suo-
rũ cõgregatis, occultauit se à Nicanore.
31 ¶ Quod cũ ille cognouit fortiter se à vi-
ro puẽtũ, venit ad maximũ & sanctissi-
mũ tẽplũ: & sacerdotibus solitas hostias
32 offerentibus, iussit sibi tradi virũ. ¶ qbus
cũ iuramẽto dicẽtibus nescire se vbi eẽt
q quærebatur, extendens manũ ad tem
33 plum, ¶ iurauit, dicens: Nisi Iudã mihi
vinctũ tradideritis, istud Dei phanũ in
planitiẽ deducam, & altare effodiã, & tẽ
34 plũ hoc Libero patri cõsecrabo. ¶ Et his
dictis abijt. Sacerdotes aũt protẽdẽtes ma
nus in cęlũ, inuocabãt eũ qui semp pro-
pugnator esset gẽtis ipsorũ, hæc dicẽtes,
35 ¶ Tu Dñe vniuersorum, qui nullius indi
ges, voluisti templum habitationis tuæ
36 fieri in nobis. ¶ Et nunc sancte sanctorũ
F oĩum Dñe, cõserua inæternũ impollutã
37 domũ istã, q̃ nup mundata est. ¶ Razias
aũt quidam de senioribus ab Ierosoly-
mis delatus est Nicanori, vir amator ci-
uitatis, & bñ audiẽs: q. p affectu, Pater
38 Iudęorũ appellabat. ¶ Hic multis tpibus
cõtinẽtię ppositũ tenuit in Iudaismo,
corpusq; & animã tradere cõtentus pro
39 perseuerantia. ¶ Volẽs aũt Nicanor ma
nifestare odiũ qđ habebat in Iudæos,
misit milites quingẽtos, vt eũ compre-
40 henderent. ¶ putabat enim si illũ dece
pisset, sese cladem Iudæis maximã illa-
41 turũ. ¶ Turbis aũt irruere in domũ eius,
& ianuã disrumpere atq; ignẽ admoue
re cupientibus, cum iam comprehende
42 retur, gladio se petijt. ¶ eligẽs nobiliter
mori potius q̃ subditus fieri peccatori-
G bus, & contra natales suos indignis in-
43 iurijs agi. ¶ Sed cum per festinationẽ nõ
certo ictu plagã dedisset, & turbæ intra
ostia irrumperent, recurrens audacter
ad murum, præcipitauit semetipsum vi-
44 riliter in turbas: quibus velociter locũ
dantibus casui eius, venit per mediã cer
45 uicẽ: ¶ & cũ adhuc spiraret accẽsus aio,
surrexit: & cum sanguis eius magno flu
xu deflueret, & grauissimis vulneribus
46 esset saucius, cursu turbã ptransijt: ¶ &
stans supra quandam petram prærup-
tam, & iam exanguis effectus, comple-
xus intestina sua, vtrisq; manibus piecit
super turbas, inuocans dominatorem vi
tæ ac spiritus vt hæc illi iterũ redderet:
atq; ita vita defunctus est.

CAP. XV.

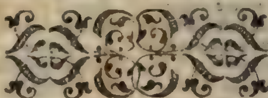
1 NIcanor autẽ vt cõperit Iudam esse 1.Ma. 7.
A in locis Samarię, cogitauit cum oĩ d. 16.
impetu die sabbathi cõmittere bellũ.
2 ¶ Iudæis verò qui illũ per necessitatẽ se-
quebantur dicentibus, Ne ita ferociter,
& barbarè feceris, sed honorem tribue
diei sanctificationis, & honora eũ qui
3 vniuersa conspicit: ¶ ille infœlix interro
gauit si est potẽs in cælo qui imperauit
4 agi diẽ sabbathorũ. ¶ Et rñdentibus il-
lis, Est Dñs viuus ipse in cælo potẽs, qui
5 iussit agi septimam diẽ. ¶ At ille ait, Et
ego potens sum super terram, qui impe
ro sumi arma, & negotia regis impleri.
Tñ non obtinuit vt consiliũ perficeret.
6 ¶ Et Nicanor quidem cum summa sup-
bia erectus, cogitauerat commune tro-
7 phæum statuere de Iuda. ¶ Machabæus
B autem semper confidebat cum oĩ spe
8 auxiliũ sibi à Deo affuturum, ¶ & horta
batur suos ne formidarent ad aduentũ

Nationũ, sed in mente haberẽt adiuto-
ria sibi facta de cælo, & nunc sperarent
9 ab oĩpotẽte sibi affuturã victoriã.ꝰEt al
locutus eos de lege & prophetis, admo-
nens etiam certamina quę fecerãt prius
10 promptiores cõstituit eos: & ita animis
eorũ erectis simul ostendebat Gentium
fallaciã, & iuramentorum prçuaricatio
11 nẽ.ꝰSingulos autem illorũ armauit, nõ
clypei & hastæ munitione, sed sermoni
bus optimis & exhortationibꝰ, exposito
digno fide somnio, per quod vniuersos
12 lętificauit. ꝰ Erat autẽ huiuscemodi vi-
C sus: Oniã qui fuerat summus sacerdos,
virũ bonũ & benignũ, verecundũ visu,
modestum moribus, & eloquio decorũ
& qui à puero in virtutibus exercitatus
sit manus protendentem, orare pro oĩ
13 populo Iudęorum.ꝰPost hoc apparuisse
& alium virũ ætate & gloria mirabilẽ,
& magni decõris habitudine circa illũ.
14 ꝰRespondentem verò Oniã dixisse, Hic
est fratrum amator, & populi Isrł: hic
est qui multum orat pro populo & vni
uersa sancta ciuitate Ieremias Propheta
15 Dei. ꝰExtendisse autem Ieremiã dextrã
& dedisse Iudæ gladium aureum, dicẽ-
16 tem, ꝰ Accipe sanctũ gladium munus à
Deo, in quo deiicies aduersarios populi
17 mei Israël.ꝰExhortati itaq; Iudę sermo
D nibus bonis valde, de qbus extolli pos-
set impetus, & animi iuuenũ confortar-
ri, statuerũt dimicare & cõfligere forti
ter: vt virtus de negotijs iudicaret, eò ꝙ
ciuitas sancta, & tẽplum periclitarentᷣ:
18 ꝰerat enim pro vxoribus & filijs, itemq;
pro fratribus & cognatis minor sollici-
tudo: maximus verò & primus pro san
19 ctitate timor erat templi. ꝰ sed & eos q
in ciuitate erãt, nõ minima solicitudo
20 habebat ꝑ his qui cõgressuri erant. ꝰEt
cum iam oẽs sperarent iudiciũ futurũ,
hostesq; adessent, atq; exercitus esset or
dinatus, bestiæ equitesq; opportuno in
21 loco compositi, ꝰcõsiderans Machabæꝰ
aduentum multitudinis, & apparatum
varium armorum, & ferocitatẽ bestia-
rũm, extendens manus in cælum, prodi
gia facientem Dominum inuocauit, q
non sm̃ armorum potentiam, sed prout
22 ipsi placet, dat dignis victoriã.ꝰDixit au
E tem inuocans hoc modo, ‖Tu Dñe qui
misisti Angelum tuum sub Ezechia re-
ge Iuda, & interfecisti de castris: Senna
cherib centum octogintaquinq; millia
23 ꝰ& nunc dominator cęlorum mitte An
gelum tuum bonum ante nos in timo-
re, & tremore magnitudinis brachij tui,
24 ꝰvt metuant qui cum blasphemia ve-
niunt aduersus sanctum ppłm tuum.
25 Et hic quidem ita perorauit. ꝰ Nicanor
aũt, & qui cum ipso erant, cum tubis &
26 canticis admouebant, ꝰIudas verò, & q
cum eo erant inuocato Deo, per oratio-
27 nes congressi sunt: ꝰmanu quidem pu-
gnantes, sed Dñm cordibus orantes, ꝓ-
strauerunt non minus trigintaquinq;
millia, præsentia Dei magnificè delecta
28 ti. ꝰCumque cessassent, & cum gaudio
redirent, cognouerunt Nicanorẽ fuisse
29 cum armis suis. ꝰFacto itaq; clamore, &
F perturbatione excitata, patria voce oĩ-
30 potentẽ Dñm benedicebant. ꝰPræcepit
aũt Iudas q per oĩa corpore & animo
mori pro ciuibus paratus erat caput Ni
canoris, & manum cum humero abscis
31 sam, Ierosolymam perferri. ꝰ Quò cum
peruenisset, conuocatis contribulibus,
& sacerdotibus ad altare, accersijt &
32 eos qui in arce erant. ꝰ Et ostenso capite
Nicanoris, & manu nefaria quã exten-
derat contra domum sanctam omnipo
33 tentis Dei, magnificè gloriatus est. ꝰLin
guam etiam impij Nicanoris præcisam
iussit particulatim auibus dari: manũ
autẽ dementis contra templũ suspendi.
34 ꝰOẽs igitur cæli benedixerunt Dñm, di-
centes, Benedictus qui locum suum in-
35 contaminatum seruauit. ‖ꝰSuspẽdit au-
G tem Nicanoris caput in summa arce, vt
euidens esset, & manifestum signũ au-
36 xilij Dei. ꝰ Itaq; oẽs communi consilio
decreuerunt nullo modo diem istum
37 absq; celebritate præterire. ꝰhabere au-
tem celebritatem tertiadecima die mẽ-
sis Adar, quæ dicitur voce Siriaca, pri-
38 die Mardochæi diei. ꝰIgitur his erga Ni
canorem gestis, & ex illis temporibus
ab Hebræis ciuitate possessa, ego quoq;
39 in his faciam finem sermonis. ꝰ Et si q-
dem bene, & vt historiæ cõpetit, hoc &
ipse velim: si autem minus dignè, con-
40 cedendum est mihi. ꝰSicut enim vinũ
semper bibere aut semper aquam con-
trarium est, alternis autẽ vti delectabi-
le: ita legẽtibꝰ si semper exactus sit
sermo non erit gratus: Hic
ergo erit consumma-
tus.

Isa. 7. 36. 1. Ma. 5. 41. Sup. 8. 19.

4. Re. 19. 35. Tob. 1. d. 21. Eccl. 48. 24.

SANCTVM IESV CHRISTI EVANGELIVM
SECVNDVM MATTHÆVM.

CAPVT PRIMVM.

1 A LIBER Generatio
nis Iesu Christi, fi
lij ‖ Dauid, filij Abra
2 ham, ¶ ‖ Abraham
genuit Isaac. Isaac
autem genuit Iacob.
‖ Iacob auté genuit
Iudá, & fratres eius.
3 ¶ Iudas auté genuit
Phares & Zaram de
Thamar. ‖ Phares auté genuit Esron.
4 Esron auté genuit Aram. ¶Aram auté
genuit Aminadab. Aminadab aút ge-
nuit Naasson. Naasson auté genuit Sal
5 mon. ¶Salmon autem genuit Booz de
Rahab. ‖ Booz autem genuit Obed ex
6 Ruth. Obed autem genuit Iesse. ¶‖Iesse
autem genuit Dauid regé. Dauid auté
rex, genuit Salomonem ex ea quæ fuit
7 Vriæ. ¶ ‖Salomon aút genuit Roboam.
B Roboam auté genuit Abiam. Abia au-
8 tem genuit Asa. ¶ Asa auté genuit Iosa
phat. Iosaphat aút genuit Ioram. Iorá
9 autem genuit Oziam. ¶Ozias autem ge
nuit Ioatham. Ioatham autem genuit
10 Achaz. Achaz aút genuit Ezeciá. ¶‖Eze
cias auté genuit Manassen. ‖ Manasses
autem genuit ‖ Amon. Amon auté ge-
11 nuit Iosiam. ¶Iosias aút genuit ‖Iecho-
niam & fratres eius in trásmigratione
12 Babylons. ¶Et post transmigrationem
Babylonis, ‖ Iechonias genuit Sala-
thiel. ‖ Salathiel autem genuit Zoroba
13 bel. ¶Zorobabel auté genuit Abiud.
Abiud aút genuit ‖Eliacim. Eliacim au
14 té genuit Azor. ¶ Azor auté genuit Sa-
C doc. Sadoc auté genuit Achim. Achim
15 aút genuit Eliud. ¶ Eliud auté genuit
Eleazar. Eleazar auté genuit Mathan.
16 Mathan auté genuit Iacob. ¶ Iacob au-
tem genuit Ioseph virú Mariæ: de qua
17 natus est Iesus qui vocatur Chrs. ¶O-
mnes itaq; generationes ab Abrahá vs-
que ad Dauid, generationes quatuorde
cim, & à Dauid vsq; ad trásmigrationé
Babylonis, generationes quatuorde-
cim, & à transmigratione Babylonis
vsq; ad Christú, gñationes quatuorde-
18 cim. ¶Chri aút gñatio sic erat. ‖ Cú es-
set despósata mater eius Maria, Ioseph
antequá conuenirét, inuenta est in vte-
19 ro habés de Spiritu sancto. ¶Ioseph aút
vir eiꝰ cùm esset iustus, & nollet eá tra
ducere: voluit occultè dimittere eam.
20 ¶Hæc aút eo cogitáte, ecce angelus Dñi
D apparuit in somnis ei, dicés: Ioseph fili
Dauid, noli timere accipere Mariá con-
iugem tuá, quod enim in ea natú est,
21 de Spiritu sancto est: ¶pariet aút filiú:
‖& vocabis nomen eius Iesum. ipse ení
saluum faciet populum suum à pecca-
22 tis eorú. ¶ (Hoc autem totú factum est
vt adimpleretur quod dictum est à Do
23 mino per prophetá, dicentem: ¶ ‖ Ecce
virgo í vtero habebit, & pariet filium:
& *vocabunt nomen eius Emmanuel,
quod est interpretatú Nobiscú Deus.)
24 ¶Exurgens aút Ioseph à somno, fecit si-
cut præcepit ei angelus dñi: & accepit
25 coniugé suá. ¶ Et non cognoscebat eam
donec peperit filium suum primoge-
nitum: & vocauit nomen eius Iesum.

CAP. II.

1 CVm ergo natus esset Iesus in Beth-
A léhem *Iudæ in diebus Herodis re
gis: ecce Magi ab Oriente venerunt Ie-
2 rosolymam, ¶ dicentes: Vbi est q natus
est rex Iudæorum? vidimus enim stel-
lam eius in Oriente, & venimus adora
3 re eú. ¶Audiens aút Herodes rex, turba
4 tus est, & ois Ierosolyma cum illo. ¶Et
congregans omnes principes sacerdotú
& Scribas populi, sciscitabat ab eis vbi

‖Luc 3 f. 31. ‖Gen 21. a ‖Gen.25. d.26. ‖Gen.29. d.35. ‖1 Par.2. a.c. ‖Rut.4 d 18. ‖1. Par. 2 b.10. ‖Nume.7 b.12. ‖1.Par.2. b.11. ‖Rut 4.d 17. ‖1.Par.2. b.13. ‖2.Re. 16 a. 1 17.b 22. ‖2 Re. 12 f.24. ‖3. Re.11 g.43. ‖1. Par. 3 b.10. ‖4.Re. 14 g.31. ‖2. Pa.26 d.23. ‖2. Pa.27. b.9. 2 Par.28. d.27. ‖4 Re.20. d.21. ‖4.Re.21 c.18. ‖4. Re.21. d.24. ‖4 Re.23. b.30.

‖1.Pa.3. e 16. ‖1.Par.5. c.17. ‖1.Pa.3.d 19. ‖1.Esd.3. a.2.5.a.2 ‖Agg.1.a 1. ‖Luc.1.e. 27. ‖Deut.24 a.1. ‖Luc.1 e. 31. ‖Act.4.b. 12. ‖Isaia 7.c 14. * vocabitur. Lu.2.a 7. *Iudeæ

5 Christus nasceretur. ¶ At illi dixerũt ei,
In Beth-léhem Iudæ. Sic enim scriptũ
6 est per prophetam: ¶ ‖Et tu Bethléhem
Terra-Iuda, nequaquam minima es in
principibus Iudæ: ex te enim exiet dux
7 qui regat pplʼm meũ Israël. ¶ Tunc He-
B rodes clàm vocatis Magis, diligẽter di-
dicit ab eis tempus stellæ quæ apparuit
8 eis: ¶ & mittens illos in Bethléhẽ, dixit:
Ite, & interrogate diligẽter de puero: &
cũ inueneritis renũtiate mihi, vt & ego
9 veniens, adorem eũ. ¶ Qui cũ audissent
regem, abierunt, & ecce stella quã vide-
rãt in oriẽte, antecedebat eos, vsq; dũ
10 veniẽs staret suprà, vbi erat puer. ¶ Vidẽ-
tes autẽ stellã, gauisi sunt gaudio magno
11 valdè. ¶ Et intrantes domũ, inuenerunt
puerum cũ Maria matre eius. & proci-
dentes adorauerunt eũ: ‖& apertis the-
sauris suis, obtulerũt ei munera, aurũ,
12 tus, & mirrhã. ¶ Et responso accepto in
somnis ne redirent ad Herodẽ, per aliã
13 viam reuersi sunt in regionẽ suã. ¶ Qui
C cũ recessissent, ecce Angelus Dñi appa-
ruit in somnis Ioseph, dicens, Surge, &
accipe puerũ & matrẽ ei9, & fuge in Æ-
gyptũ: & esto ibi vsq; dum dicam tibi.
Futurũ est enĩ vt Hærodes quærat pue-
14 rum ad perdendũ eũ. ¶ Qui consurgẽs
accepit puerum & matrẽ eius nocte: &
15 secessit in Ægyptũ. ¶ Et erat ibi vsq; ad
obitum Herodis: vt adimpleretʼ quod
dictũ est à Dño per prophetã, dicẽtem,
16 ‖Ex Ægypto vocaui filium meũ. ¶ Tunc
Herodes videns qm̃ illusus esset à Ma-
gis, iratus est valde: & mittens occidit
oẽs pueros qui erãt in Beth-léhem, & in
oĩbus finibus eius, à bimatu & infrà, se-
cundũ tempus quod exquisierat à Ma-
17 gis. ¶ Tunc adimpletũ est qđ dictum est
18 per Ieremiã prophetã, dicentẽ, ¶ ‖Vox in
Rama audita est, ploratus & vlulatus
multus, Rachel plorans filios suos, &
19 noluit cõsolari, quia non sunt. ¶ Defun-
D cto autẽ Herode, Ecce Angelus Dñi ap-
20 paruit in somnis Ioseph in Ægypto, ¶ di-
cẽs, Surge, & accipe puerum & matrem
eius, & vade in terrã Isrʼl. defuncti sunt
21 enim qui quærebant aĩam pueri. ¶ Qui
cõsurgens, accepit puerũ & matrẽ eius,
22 & venit in terrã Israël. ¶ Audiens autem
q Archelaus regnaret in Iudæa pro He-
rode prẽ suo, timuit illò ire: & admoni-
tus in somnis, secessit in partes Galilææ.
23 ¶ Et veniẽs habitauit in ciuitate quæ vo-
catʼ Nazareth: vt adipleretʼ qđ dictũ est
p Prophetas: Qm̃ Nazaræus vocabitur.

CAP. III.

1 IN diebus autẽ illis venit Iohãnes Ba-
A ptista prædicãns in deserto Iudææ, ¶ &
2 dicẽs, ‖Pœnitentiã agite: appropinqua-
3 bit enim regnũ cælorũ. ¶ Hic est enim
qui dictus est per Isaiam prophetã, di-
centẽ, ‖Vox clamantis in deserto, Para-
te viam dñi, rectas facite semitas eius.
4 ¶ Ipse autẽ Iohannes habebat vestimen-
tum de pilis camelorũ, & zonam pelli-
ceam circa lumbos suos: esca autẽ eius
5 erat locustæ & mel syluestre. ¶ Tunc exi-
bat ad eũ Ierosolyma & omnis Iudæa,
6 & omnis regio circa Iordanẽ: ¶ & bapti-
zabantur ab eo in Iordane, confitentes
7 peccata sua. ¶ Videns autẽ multos Pha-
B risæorum & Sadducæorũ venientes ad
baptismum suũ, dixit eis Progenies vi-
perarũ, quis demonstrauit vobis fugere
8 à ventura ira? ¶ Facite ergo fructũ dignũ
9 pœnitentiæ. ¶ Et ne velitis dicere intra
vos, ‖Patrẽ habemus Abrahã. Dico enĩ
vobis qm̃ potens est Deus de lapidibus
10 istis suscitare filios Abrahæ. ¶ Iam enim
securis ad radicem arborum posita est.
C ‖Omnis ergo arbor quæ non facit fru-
ctum bonũ, excidẽtur, & in ignẽ mit-
11 tetur. ¶ Ego quidẽ baptizo vos in aqua
in pœnitentiã: qui autem post me ven-
turus est (fortior me est, cuius non sum
dignus calceamenta portare,) ipse vos
12 baptizabit in Spiritu sctõ & igni. ¶ Cu-
ius ventilabrũ in manu sua, & permun-
dabit areã suã, & congregabit triticum
suũ in horreũ, paleas autẽ cõburet igni
13 inextinguibili. ¶ ‖Tũc venit Iesus à Ga-
lilæa in Iordanem, ad Iohannẽ, vt bapti-
14 zaretʼ ab eo. ¶ Iohannes autem prohibe-
D bat eũ, dicens, Ego à te debeo baptiza-
15 ri, & tu venis ad me. ¶ Rñdens autẽ Ie-
sus, dixit ei, Sine modò. sic enim decet
nos implere oẽm iustitiã. Tunc dimisit
16 eũ. ¶ Baptizatus autem Iesus, cõfestim
ascẽdit de aqua. & ecce aperti sunt ei cæ-
li: & vidit Spiritũ Dei descendentem si-
17 cut columbã, & veniẽtem super se. ¶ Et
ecce vox de cælis dicens, ‖Hic est filius
meus dilectus in quo mihi complacui.

CAP. IIII.

1 TVnc Iesus ductus est in desertũ à
A Spiritu, vt tentaretʼ à diabolo. ¶ Et
2 cum ieiunasset quadraginta diebus &
3 quadraginta noctib9, postea esuriit. ¶ Et

‖Marc. 1 a 4
Lu. 3 a 3
appro- pinqua- uit 3
de quo dictum
Esa. 40 a 3
Marc. 1 a 3
Lu. 3 a 4
Ioh. 1 c 24
Infrà 23 d 33
‖Ioh. 8 e 39
Act. 13 d 26
potest 6
‖Infra 7 a 1
excidit & i ignẽ mittit 4.
Mar. 1 b 8
Luca 3 c 16
Iohan. 1 d 26
Act. 11 c 16 & 19 a 4
Mar. 1 b 9
Luca 3 d 21
-4.
Luca 9 c 35
2 Pet. 1 c 17.
Mar. 1 b 12
Luca 4 a 1.

accedens tentator dixit ei, Si filius Dei
4 es, dic vt lapides isti panes fiát. ¶Qui re-
spődens dixit, Scriptű est, ‖Non in solo
pane viuit homo, sed í omni verbo qđ
5 procedit de ore Dei. ¶ Túc assumpsit eű
diabolus in sanctá ciuitaté, & statuit eű
6 super pinnaculű tépli, ¶ & dixit ei, Si
filius Dei es, mitte te deorsum. Scriptű
est ení, ‖Quia angelis suis *mãdabit* de
B te, & in manib⁹ tollét te, ne forte offen
7 das ad lapidé pedem tuű. ¶Ait illi Iesus
rursum, Scriptű est ‖Non tentabis Dñm
8 Deű tuű. ¶ Iterű assumpsit eű diabolus
in monté excelsum valde: & ostédit ei
9 oĩa regna mundi, & gloriá eorű, ¶& di-
xit ei, Hęc oĩa tibi dabo, si cadés adora-
10 ueris me. ¶Tunc dicit ei Iesus, Vade *Sa
tana: scriptű est enim, ‖Dñm Deű tuű
11 adorabis: & illi soli seruies. ¶Tunc reli-
quit eű diabolus: & ecce angeli accesse-
12 runt, & ministrabát ei. ¶Cű auté audis-
set Iesus q̃ Iohãnes traditus esset, ‖secess
13 sit in Galilæá: ¶& relicta ciuitate Naza-
reth, vénit ‖& habitauit in Caphernaű
maritima, in finib⁹ Zabûlon & Neph-
14 thali, ¶vt adimpleret quod dictű est per
C Isaiam prophetá. ¶‖Terra Zabûló & ter
15 ra Nephthali, via maris trans Iordané
16 *Galilęę* gentiű: ppl's qui *sedebat* in te-
nebris, vidit lucé magná: & sedentibus
in regione *vmbræ* mortis, lux orta est
17 eis. ¶Exinde cœpit Iesus prędicare, & di
cere, ‖Pœnitentiá agite: *appropinqua-
18 bit enim regnű cælorum. ¶‖Ambulans
autem Iesus iuxta mare Galilæę, vidit
duos fratres Symoné qui vocat᷑ Petrus,
& Andreá fratré eius, mittentes rete in
19 mare (erant ení piscatores) ¶& ait illis,
Venite post me *: & faciá vos fieri pisca-
20 tores hominű. ¶ At illi cőtinuò relictis
21 retib⁹, secuti sunt eű. ¶Et ꝓcedés inde,
D vidit alios duos fratres, Iacobű Zebe-
dęi & Iohanné fratrem eius in naui cű
Zebedęo patre eorű, reficiétes retia sua:
22 & vocauit eos. ¶ Illi auté statim relictis
23 retib⁹ & patre, secuti sunt eű. ¶Et circui-
bat Iesus totá Galilęá, docens in synago
gis eorű, & prædicans euangeliű regni:
& sanás oém languoré & oém infirmi-
24 taté in populo. ¶Et abijt opinio eius in
totá Syriá, & obtulerunt ei omnes ma-
lè habentes, varijs languorib⁹ & tormé-
tis cőprehensos, & quę demonia habe-
bát, & lunaticos, & paralyticos, & cura-
25 uit eos: ¶‖& secutæ sunt eű turbæ mul-

‖Deu. 8 a 3
‖Psal. 90 c 11
*mandauit
‖Deut. 6 c 16
*post me 4
‖Deut. 6 c 13
‖Mar. 1 b 14 Luca 4 c 14 Iohan. 4 f. 43.
Isai. 9 A 1
*Galilęa 2.
*ambulabat
* & vmbra 2.
Mar. 1. b 15
* appropinquauit 10
Marc. 1. b 16 Lu. 5 a 1
‖Mar. 3. a 7 Luca 6 c. 17.

tę de Galilęa, & Decapoli, & de Ieroso-
lymis, & de Iudęa, & de trans Iordané.

CAP. V.

1 VIdens auté* turbas, ascendit in mő
A tem, & cű sedisset, accesserűt ad eű
2 discipuli ei⁹. ¶& aperiés os suű, docebat
3 eos dicens, ¶‖Beati pauperes spiritu: qm̃
4 ipsorű est regnum cęlorű. ¶ ‖Beati mi-
5 tes: qm̃ ipsi possidebunt terrá. ¶Beati qui
6 lugent: qm̃ ipsi consolabunt᷑. ¶‖Beati q
esuriunt, & sitiunt iustitiá: qm̃ ipsi sa-
7 turabunt᷑. ¶Beati misericordes: qm̃ ipsi
8 misericordiá consequent᷑. ¶‖Beati mun
9 do corde: qm̃ ipsi Deű videbunt. ¶Bea-
10 ti pacifici: qm̃ *filij Dei vocabunt᷑. ¶Bea-
ti qui persecutioné patiuntur propter
iustitiá: qm̃ ipsorum est regnű cęlorű.
11 ¶Beati estis cű maledixerint vobis*, &
persecuti vos fuerint, & dixerint omne
malű aduersum vos mentiétes ꝑꝑ me:
12 ¶gaudete & exultate, qm̃ merces vestra
B copiosa est in cęlis. sic ení ꝑsecuti sunt
ꝓphetas, qui fuerűt ante vos. Vos estis
13 sal terrę. ¶‖Quòd si sal euanuerit, í quo
saliet᷑? ad nihilű valet vltrà, nisi vt mit
tatur foras, & conculcetur ab homini-
14 bus. ¶Vos estis lux műdi. Non potest ci
15 uitas abscódi supra monté posita. ¶ ne-
que accendunt lucerná, & ponunt eam
sub modio, sed super candelabrű, vt lu
16 ceat omnib⁹ qui in domo sunt. ¶‖Sic lu
ceat lux vestra coram hominibus: vt vi-
deant opera vestra bona, & glorificent
17 patrem vestrű qui in cęlis est. ¶ Nolite
putare qm̃ veni soluere legem aut pro-
phetas: nó veni soluere: sed adimplere.
18 ¶ Amé q̃ppe dico vobis, donec tráseat
C cælű & terra, iota vnum aut vnus apex
non præteribit à lege: donec oĩa fiant.
19 ¶‖Qui ergo soluerit vnű de mãdatis istis
minimis, & docuerit sic homines: mini
mus vocabitur í regno cælorű. qui aűt
fecerit & docuerit: hic magnus vocabit᷑
20 in regno cælorű. ¶Dico enim vobis, q̃a
nisi abundauerit iustitia vestra, plus q̃
Scribarum & Pharisæorum, non intra
21 bitis in regnű cęlorű. ¶Audistis quia di
ctű est antiquis: Nó occides. qui aűt oc
22 ciderit, reus erit iudicio. ¶Ego auté dico
vobis, quia omnis qui irascit᷑ fratri suo,
D reus erit iudicio. Qui auté dixerit fratri
suo, raca: reus erit cőcilio. Qui aűt dixe-
23 rit, fatue: reus erit gehénę ignis. ¶Si ergo
offers munus tuű ad altare, & ibi recor
datus fueris q̃a frater tuus habet aliqđ

*Iesus
‖Luca 6 c. 20.
‖Psal. 36 a. 11.
‖Isa. 61 a 3 & 65 c. 13. & 66 c. 10.
Psal. 23 a 4.
*ipsi 1.
1. Pet. 3. d 20 & 3 c. 14 & 4 d. 14.
*homines
Mar. 9. g. 50 Luc. 14 g. 34. Mar. 4. c. 21 Luc. 8 b 16. & 11 c. 33.
‖1. Pe. 2. c. 12.
‖Luc. 16 d. 17.
‖Iaco. 2. b. 10
Luc. 11 f 39.
Exod. 20 c. 13. Deut. 5 b. 17.

24 aduersum te: relinque ibi munus tuũ
ante altare, & vade prius reconciliari
fratri tuo: & tũc veniẽs offeres munus
25 tuũ. Esto cõsentiẽs aduersario tuo ci-
tò dũ es in via cũ eo: ne fortè tradat te
aduersari⁹ iudici, & iudex tradet te mi-
26 nistro, & in carcerẽ mittaris. Amẽ dico
tibi, nõ exies inde donec reddas nouis-
27 simũ quadrantẽ. Audistis q̃a dictũ est
28 antiquis, Nõ mœchaberis. Ego autẽ
dico vobis, quia oĩs qui viderit mulie-
rẽ ad concupiscẽdum eã, iam mœcha-
29 tus est eã in corde suo. Quòd si ocu-
E lus tuus dexter scãdalizat te, erue eũ, &
proijce abs te: expedit enĩ tibi vt pereat
vnum membrorũ tuorũ, q̃ totum cor-
30 pus tuũ mittatur in gehennã. Et si dex-
tra manus tua scandalizat te, abscinde
eã, & proijce abs te: expedit enim tibi
vt pereat vnũ membrorũ tuorum, q̃ to-
31 tum corpus tuũ eat in gehennã. Dictũ
est autẽ, Quicunq; dimiserit vxorem
32 suã, det ei libellũ repudij. Ego autẽ di-
co vobis, quia oĩs qui dimiserit vxorem
suã, excepta fornicationis causa, facit eã
mœchari: & q dimissam duxerit, adul-
33 terat. Iterũ audistis q̃a dictũ est anti-
quis, Non periurabis: reddes aũt Dño
34 iuramenta tua. Ego autem dico vobis,
non iurare omnino, neq; per cœlum:
35 quia thronus Dei est: neq; per terram:
quia scabellũ est pedum eius: neq; per
Ierosolymã: quia ciuitas est magni re-
36 gis. neq; per caput tuũ iuraueris: quia
nõ potes vnum capillum album facere
37 aut nigrũ. Sit autẽ sermo vester, est,
est: non, non: quod autem his abundã-
38 tius est, à malo est. Audistis q̃a dictũ
est, Oculum pro oculo, & dentem pro
39 dente. Ego autem dico vobis non resi-
stere malo: sed si quis te percusserit in de-
xteram maxillã tuam, præbe illi & alte-
40 ram: & ei qui vult tecũ in iudicio cõ-
tendere, & tunicam tuã tollere: dimitte
41 ei & pallium. Et quicunq; te angaria-
uerit mille passus, vade cum illo alia
42 duo. Qui petit à te, da ei: & volenti
43 mutuare à te, ne auertaris. Audistis q̃a
dictũ est, Diliges proximũ tuũ, & odio
44 habebis inimicũ tuũ. Ego autem dico
vobis, Diligite inimicos vestros, benefa-
cite his qui oderũt vos: & orate p̱ per-
45 sequentib⁹ & calũniantibus vos: vt si-
tis filij pr̃is vestri q in cœlis est, qui solẽ
suũ oriri facit super bonos & malos; &

46 pluit super iustos & iniustos. Si enim
diligitis eos qui vos diligunt, quã mer-
cedem habebitis? nonne & publicani
47 hoc faciunt? Et si salutaueritis frẽs ve-
stros tantũ, q̃d amplius facitis? nõne &
48 ethnici hoc faciũt? Estote ergo vos p̱fe-
cti, sicut & pr̃ vester cœlestis p̱fectus est.

CAP. VI.

1 A Ttendite ne iustitiam vestrã facia-
A tis coram hominib⁹, vt videamini
ab eis: alioquin mercedẽ nõ habebitis
apud patrem vestrum qui in cœlis est.
2 Cùm ergo facis eleemosynã, noli tuba
canere ante te, sicut hypochrytæ faciũt
in synagogis & in vicis, vt honorificentur
ab hoĩbus: Amen dico vobis, receperũt
3 mercedẽ suam. Te autẽ faciente elee-
mosynã, nesciat sinistra tua quid faciat
4 dextera tua: vt sit eleemosyna tua ĩ ab-
scondito: & pater tuus qui videt in ab-
5 scondito, reddet tibi. Et cũ oratis, nõ
eritis sicut hypocritæ, q amãt in synago
gis & in angulis platearũ stantes orare,
vt videantur ab hominib⁹: amen dico vo
6 bis, receperunt mercedem suã. Tu au-
tem cũ oraueris, intra in cubiculũ tuũ,
& clauso ostio, ora patrem tuũ in ab-
scondito: & pater tuus qui videt in ab-
7 scondito, reddet tibi. Orantes autẽ, no-
B lite multũ loqui, sicut ethnici *putant
enim q, in multiloquio suo exaudian-
8 tur. Nolite ergo assimilari eis: scit enĩ
pater vester quid opus sit vobis, anteq̃
9 petatis eũ. Sic ergo vos orabitis. Pater
noster qui es in cœlis, sanctificetur nomẽ
10 tuum. Adueniat regnũ tuum. Fiat vo-
11 luntas tua, sicut in cœlo, & in terra. Pa
nem nostrum superstantialem da no-
12 bis hodie. Et dimitte nobis debita no
stra, sicut & nos dimittimus debitorib⁹
13 nostris. Et ne nos inducas in tentatio-
14 nem. Sed libera nos à malo. Amẽ. Si
enim dimiseritis hominib⁹ peccata eo-
rum: dimittet & vobis pater vester cœle
15 stis delicta vestra. Si autem nõ dimise-
ritis hoĩbus: nec pater vester dimittet
16 vobis peccata vestra. Cũ autem ieiuna
tis, nolite fieri sicut hypocritæ tristes.
exterminant enim facies suas, vt pareãt
hominibus ieiunãtes. Amẽ dico vobis
17 quia receperunt mercedẽ suã. Tu autẽ
cum ieiunas, vnge caput tuum, & fa-
18 ciem tuã laua: ne videaris hominibus
ieiunans, sed patri tuo qui est in abscõ-
dito: & pater tuus qui videt in abscõdi-

¹ habebitis 2.

Ro. 12. b. 8.

Luc. 14. c. 14.

Esa. 29. d. 13.

4. Reg. 4. e. 33.

Act. 10. a. 9.

*faciunt.

Luc. 11. a. 2.

Inf. 18. d. 13.
Mar. 11. c 25.
Eccl. 28. a. 7.

to, red-

19 to, reddet tibi. ¶ ‖ Nolite thesaurizare vo-
bis thesauros ĩ terra: vbi ærugo & tinea
C demolit̃, & vbi fures effodiunt & fura-
20 tur. ¶ Thesaurizate aũt vobis thesauros
in cælo: vbi neq; ærugo neq; tinea de-
molit̃, & vbi fures nõ effodiunt nec fu
21 rantur. ¶ ‖ Vbi enim est thesaurus tuus,
22 ibi est & cor tuum. ¶ ‖ Lucerna corporis
-tui, est oculus- tuus. Si* oculus tuus
fuerit simplex: totum corpus tuũ luci-
23 dum erit. ¶ Si autem oculus tuus fuerit
nequã: totum corpus tuũ tenebrosum
erit. Si ergo lumẽ quod in te est, tenebrę
24 sunt: ipsæ tenebrę quãtę erũt? ¶ ‖ Nemo
potest duob⁹ dominis seruire: aut enim
vnum odio habebit, & alterũ diliget:
aut vnũ sustinebit, & alterum contem-
net. Nõ potestis Deo seruire & mãmo-
25 næ. ¶ Ideo dico vobis: ‖ ne soliciti sitis
aĩę vestræ quid manducetis, neque cor-
pori vestro quid induamini. Nõne ani-
ma plus est q̃ esca: & corpus plus q̃
26 vestimẽtum. ¶ Respicite volatilia cæli,
D qm̃ non serunt, neq; metunt, neq; con-
gregant in horrea: & pater vester cæle-
stis pascit illa. Nonne vos magis pluris
27 estis illis? ¶ Quis autẽ vestrum cogitans
potest adiicere ad staturam suam cubi-
28 tum vnum? ¶ Et de vestimento quid sol-
liciti estis? Cõsiderate lilia agri quomo-
29 do crescunt: nõ laborãt neq; nent. ¶ Di-
co autẽ vobis, qm̃ nec Salomon in om-
ni gloria sua coopertus est sicut vnum
30 ex istis. ¶ Si autem fœnũ agri, quod ho-
die est, & cras in clibanũ mittit̃, Deus
sic vestit: quãtò magis vos *minimę fi-
31 dei? ¶ Nolite ergo solliciti esse, dicentes:
Quid mãducabimus, aut q̃d bibemus,
32 aut quo operiemur? ¶ hæc enim omnia
gentes inquirunt. Scit enim pater vester
33 quia his oĩbus indigetis. ¶ Quærite ergo
primũ regnũ Dei & iustitiã eius: & hęc
34 omnia adijcient̃ vobis. ¶ Nolite ergo sol
liciti esse in crastinũ. Crastinus enĩ dies
sollicit⁹ erit sibiipsi, sufficit diei malitia
sua.

CAP. VII.

1 NOlite iudicare, vt non iudicemini.
A *¶ In quo enĩ iudicio iudicaueritis,
2 iudicabimini: ‖ & in qua mẽsura men-
3 si fueritis, remetiet̃ vobis. ¶ Quid autẽ
vides festucã in oculo fratris tui: & tra
4 bem in oculo tuo non vides? ¶ Aut quo-
modo dicis fratri tuo, *Sine eijciam fe-
stucã de oculo tuo: & ecce trabs est in
5 oculo tuo? ¶ Hypocrita, eijce primũ tra-

‖ Luc. 12. d. 33. 1. Ti. 6. d. 19.
‖ Luc. 12. e. 34.
‖ Luc. 11. e. 34.
-6.
-5
*igitur 2
Luc. 11 e. 34.
‖ Luc. 16. c. 13.
‖ Luc. 12. c. 22. 1. Pet. 5. b. 7. Psal. 54. d. 25. Phil. 4. a. 6. 1. Tim. 6 b. 8.
* modicę
3. Reg. 3. a. 9.
* Nolite condẽnare, vt nõ condemnemini.
‖ Luca 6. f. 37. Ro 2. a. 1 Matt. 4. c. 14.
* frater.

bẽ de oculo tuo, & tũc videbis eijcere fe
6 stucã de oculo fratris tui. ¶ Nolite darẽ
sanctũ canib⁹: neq; mittatis margaritas
vras ante porcos, ne forte cõculcẽt eas
pedib⁹ suis, & conuersi dirumpant vos.
7 ¶ ‖ Petite, & dabitur vobis: q̃rite, & inue-
8 nietis: pulsate, & aperiet̃ vobis. ¶ Omnis
B enĩ q̃ petit, accipit: & q̃ quęrit inuenit:
9 & pulsanti aperiet̃. ¶ Aut q̃s est ex vobis
homo, quẽ si petierit fili⁹ suus panẽ, nũ-
10 quid lapidẽ porriget ei? ¶ Aut si piscẽ pe-
11 tierit, nunq̃d serpentẽ porriget ei? ¶ Si er-
go vos cũ sitis mali, nostis bona-data
dare filijs vr̃is: quãtò magis pr̃ vester q̃
12 in cęlis est, dabit bona petẽtib⁹ se? ¶ Oĩa
ergo q̃cunq; vultis vt faciãt vobis hoĩes:
*& vos facite illis. Hęc est enĩ lex & Pro
13 phetæ. ¶ Intrate p̃ angustã portã q̃a lata
porta, & spatiosa via est q̃ ducit ad pdi-
14 tionẽ, & multi sunt q̃ intrãt p̃ eã. ¶ *Quã
angusta porta, & arcta via est quę ducit
ad vitã: & pauci sunt q̃ inueniũt eam?
15 ¶ Attẽdite à falsis p̃phetis, q̃ veniũt ad
C vos in vestimẽtis ouiũ, intrinsecus aũt
16 sunt lupi rapaces. ¶ ‖ à fructib⁹ eorũ co-
gnoscetis eos. Nunquid colligunt de
17 spinis vuas, aut de tribulis ficus? ¶ Sic
omnis arbor bona, fruct⁹ bonos facit:
18 mala aũt arbor, malos fruct⁹ facit. ¶ Nõ
potest arbor bona, malos fruct⁹ facere:
neq; arbor mala bonos fructus facere.
19 ¶ ‖ Oĩs arbor quæ nõ facit fructũ bonũ,
20 excidet̃, & in ignẽ mittet̃. ¶ Igit̃ ex fru-
21 ctib⁹ eorũ cognoscetis eos, ¶ Nõ oĩs qui
dicit mihi Dñe, Dñe, intrabit in regnũ
cælorũ: sed q̃ facit voluntatẽ pr̃is mei
qui in cęlis est, ipse intrabit in regnũ cę
22 lorũ. ¶ ‖ Multi dicent mihi in illa die:
Dñe dñe, nõne in nomine tuo prophe-
tauimus, & ĩ nomine tuo dęmonia eie-
cimus, & in nomine tuo virtutes mul-
23 tas fecimus? ¶ Et tunc confitebor illis,
D Quia nunquam noui vos: ‖ discedite à
24 me* qui operamini iniquitatẽ. ¶ Oĩs ergo
qui audit verba mea hęc, & facit ea: as-
similabit̃ viro sapienti q̃ ędificauit do-
25 mum suam super petrã, ¶ & descendit
pluuia, & venerũt flumina, & flauerũt
venti, & irruerunt in domum illam, &
non cecidit, fundata enim erat sup̃ pe-
26 tram. ¶ Et omnis qui audit verba mea
hęc, & nõ facit ea, similis erit viro stul-
to, qui ędificauit domum suam super
27 arenam. ¶ & descẽdit pluuia, & venerũt
flumina, & flauerunt venti, & irruerũt

‖ Luc. 11 b. 3.
Mar. 11 c. 24.
Luca 11 b. 9.
Luca 6. d. 31.
‖ Luca 6 f. 44.
‖ Supr. 3 b. 10.
Infra b. 11.
‖ Act. c. 13.
* omnes
‖ Psal. a 9.
Infra, d. 41.
Luca c. 27.
Luca 6. g 47.
Rom 2. b 15.
Iac. 1. d. 22.
b. 11.

in domum illá, & cecidit, & fuit ruina
28 illius magna. ¶ Et factú est cùm cósum
masset Iesus verba hæc, admirabantur
29 turbę super doctrina eius. ¶ Erat enim
docens eos sicut potestatem habens, &
non sicut scribæ eorum & pharisæi.

CAP. VIII.

1 CVm aút descédisset de môte, sequn
A tæ sunt eú turbæ multæ: ¶ & ecce
2 leprosus veniens, adorabat eú dicens:
3 Dñe si vis potes me múdare: ¶ Et exten-
dens Iesus manú, tetigit eú, dicens. Vo-
lo, Mundare. Et cófestim mundata est
4 lepra eius. ¶ Et ait illi Iesus: Vide nemi
ni dixeris: sed vade, ostéde te sacerdoti
& offer munus quod pcepit Moyses in
5 testimoniú illis. ¶ Cú autem introisset
Capharnaú, accessit ad eú Centurio, ro
6 gans eú, ¶ & dicens: Dñe puer meus ia-
cet in domo paralyticus, & malè torque
7 tur. ¶ Et ait illi Iesus: Ego veniá, & cura-
8 bo eú. ¶ Et rńdens Céturio, ait: Dñe nó
sum dignus vt intres sub tectú meú: sed
tantú dic verbo, & sanabitur puer meus.
9 ¶ Ná & ego homo sum sub potestate có
stitutus, habés sub me milites: & dico
huic: vade, & vadit: & alij, veni, & ve-
10 nit: & seruo meo: fac hoc, & facit. ¶ Au-
diens auté Iesus, miratus est, & sequen-
tibus se dixit: Amé, dico vobis, non in-
11 ueni tantá fidé in Israël. ¶ Dico auté vo-
B bis q multi ab Oriente & occidéte ve-
nient, & recúbent cú Abrahá, & Isaac,
12 & Iacob, in regno cęlorú: ¶ filij auté re-
gni ejicientur in tenebras exteriores: ibi
13 erit fletus, & stridor dentiú. ¶ Et dixit Ie
sus Céturioni, Vade, & sicut credidisti
fiat tibi. Et sanatus est puer í illa hora.
14 ¶ Et cú venisset Iesus in domú Petri, vi
15 dit socrú eius iacenté & febricitáté: ¶ &
tetigit manú eius, & dimisit eá febris, &
16 surrexit, & ministrabat ei. ¶ Vespere
auté facto, obtulerút ei multos dæmo-
nia habétes: & ejiciebat spiritus verbo:
17 & oés malè habentes curauit: ¶ vt adim
pleretur quod dictú est p Isaiá prophetá
dicenté, Ipse infirmitates nostras acce-
18 pit: & ęgrotationes portauit. ¶ Videns
aút Iesus turbas multas circú se, iussit
19 ire trans fretú. ¶ Et accedens vnus scri-
ba, ait illi: Magister, sequar te, quocúq;
20 ieris. ¶ Et dicit ei Iesus: Vulpes foueas ha
C bent, & volucres cæli nidos: filius auté
hominis nó habet vbi caput reclinet.
21 ¶ Alius autem de discipulis eius ait illi:

Mar. 1 e 22 Luca 4 e 32 — 4. Mar. 1 d 40 Luca 5 c 12 Leuit. 14 a 2 Lu. 7 a 1 Ioh. 4. g 46 Lu. 7 a 6 — 13. Esa. 42 f 29 Mal. 1 c 11 Lu. 13 e 29 Infrà 22 b 13 Luca 13 f 28 Psal. 106 b 20 Sapié. 16 b 12 Marc. 1 c 29 Luca 4 f 38 Mar. 1 c 32 Luca 4 g 40 Esa. 53 a 4 1 Pet. 2 d 24 *nostras *discipulos Lu. 9 g 59 *suum

Dñe, permitte me primú ire & sepelire
22 patrem meú. ¶ Iesus auté ait illi, Seque-
re me, & dimitte mortuos sepelire mor
23 tuos suos. ¶ Et ascendente eo in nauicu-
24 lá, secuti sunt eú discipuli eius: ¶ & ecce
motus magnus fact' est in mari, ita vt
nauicula operiretur fluctib', ipse verò
25 dormiebat. ¶ Et accesserút ad eú, & su-
scitauerunt eú, dicétes: Dñe salua nos,
26 perimus. ¶ & dicit eis: Quid timidi estis
modicæ fidei? Túc surgens imperauit vé
tis & mari, & facta est tráquillitas ma-
27 gna. ¶ Porrò hoíes mirati sunt dicentes:
Qualis est hic, qa véti & mare obediút
28 ei? ¶ Et cú venisset trans fretum in regio
D nem Gerasenorum, occurrerunt ei duo
habentes dæmonia, de monumétis ex-
eútes, sæui nimis, ita vt nemo posset trá
29 sire per viam illá. ¶ Et ecce clamauerút
dicétes: Quid nobis & tibi Iesu fili Dei?
Venisti huc ante tempus torquere nos.
30 ¶ Erat auté non longè ab illis grex mul-
31 torum porcorú pascens. ¶ Dęmones au-
tem rogabant eú dicentes: Si ejicis nos,
32 mitte nos in gregé porcorum. ¶ Et ait il-
lis: ite. At illi exeútes abierút í porcos,
& ecce impetu abijt totus grex per præ-
ceps in mare: & mortui sunt in aquis.
33 ¶ Pastores autem fugerunt: & veniétes
in ciuitatem, nuntiauerút omnia, & de
34 ijs qui dæmonia habuerát. ¶ Et ecce to-
ta ciuitas exijt obuiá Iesu, & viso eo, ro
gabant vt transiret à finibus eorum.

CAP. IX.

1 ET ascendens in nauiculá, transfre-
A tauit, & venit in ciuitaté suá. ¶ Et ec
2 ce offerebát ei paralyticú iacenté in le-
cto. Et videns Iesus fidé illorú dixit pa-
ralytico: Confide fili, remittuntur tibi pec
3 cata tua. ¶ Et ecce quidá de Scribis dixe-
4 rút intra se, hic blasphemat. ¶ Et cú vi-
disset Iesus cogitationes eorú dixit: Vt
qd cogitatis mala in cordibus vestris?
5 ¶ Quid est facilius dicere, dimittuntur ti-
bi peccata: an dicere: Surge & ambula?
6 ¶ Vt aút sciatis qa filius hoís habet pote
staté in terra dimittédi peccata: túc ait
paralytico: Surge, tolle lectú tuú, & va-
7 de in domú tuá. ¶ Et surrexit, & abijt in
8 domú suá. ¶ Videntes auté turbę timue
runt, & glorificauerút Deú, q dedit po-
9 testaté talem hoibus. ¶ Et cú transiret
inde Iesus, vidit hoiem sedenté in telo-
nio, Matthæum noie. Et ait illi sequere
10 me. Et surgens secutus est eú. ¶ Et factú

Mar. 4 d 36 Luca 8 c 22 *discipuli eius Mar. 5 a 1 Luca 8 d 26 Mar. 5 b 11 Luca 7 d 32 Mar. 5 b 17 Luca 7 c 37 Act. 16 g 39 *Iesus Mar. 2 a 3 Lu. 5 d 18 Ioh. 5 a 5 Esa. 43 d 25 *tua Act. 9 f 34 Mar. 2 b 14 Luca 5 e 27

est

est discũbente eo in domo, ecce multi
publicani & peccatores veniẽtes, discũ-
11 bebant cũ Iesu & discipulis eiꝰ. ¶ Et vi-
B dẽtes Pharisæi, dicebãt discipulis eius:
Quare cũ publicanis & peccatoribꝰ mã
12 ducat magister vester? ¶ At Iesus audiẽs,
ait: ‖ Nõ est opus valentibꝰ medicꝰ, sed
13 malè habentibꝰ. ¶ Eũtes autẽ discite q̃d
est Misericordiã volo, & nõ sacrificiũ.
Non enim veni vocare iustos sed pecca
14 tores*. ¶ Tunc accesserunt ad eũ discipu
li Iohãnis dicentes: Quare nos & Pha-
risæi ieiunamus frequenter: discipuli
15 autẽ tui non ieiunãt? ¶ Et ait illis Iesus:
Nunq̃d possunt filij sponsi lugere, quã-
diu cũ illis est sponsus? Venient autem
dies cũ auferetur ab eis sponsus: & tũc
16 ieiunabunt. ¶ Nemo autẽ immittit cõ-
missurã panni rudis in vestimentũ ve-
tus, tollit enim plenitudinẽ eius à vesti
17 mẽto: & peior scissura fit. ¶ Neq; mittũt
vinũ nouum in vtres veteres, alioquin
rumpuntur vtres, & vinũ effunditur, &
vtres pereunt. Sed vinũ nouũ in vtres
nouos mittunt: & ambo conseruãtur.
18 ¶ Hęc illo loquẽte ad eos, ecce princeps
C vnꝰ accessit, & *adorabat eũ, dicẽs: Dñe
filia mea modo defuncta est: sed veni
impone manũ tuã super eam, & viuet.
19 ¶ Et surgens Iesus, sequebatur eũ, & di-
20 scipuli eius. ¶ Et ecce mulier quę sangui
nis fluxũ patiebat᷑ duodecim annis, ac
cessit retrò, & tetigit fimbriã vestimẽti
21 eius: ¶ Dicebat enim intra se: Si tetigero
22 tantũ vestimentũ eius, salua ero. ¶ At Ie
sus conuersus & videns eã dixit: Cõfide
filia, fides tua te saluã fecit. Et salua fa-
23 cta est mulier ex illa hora. ¶ Et cũ venis-
set Iesus in domum principis, & vidis-
set tibicines & turbam tumultuãtẽm,
24 *dicebat, ¶ Recedite, nõ est enĩ mortua
25 puella, sed dormit. Et deridebãt eũ. ¶ Et
D cũ eiecta esset turba, intrauit: & tenuit
26 manũ eius, *& surrexit puella. ¶ Et exijt
27 fama hæc in vniuersam terrã illam. ¶ Et
trãseunte inde Iesu, secuti sunt eũ duo
cæci clamãtes & dicentes: Miserere no-
28 stri, fili Dauid. ¶ Cũ aũt venisset domũ,
accesserũt ad eũ cæci: Et dicit eis Iesus:
Creditis quia hoc possum facere vobis?
29 Dicunt ei: Vtiq; Dñe. ¶ Tunc tetigit ocu
los eorũ, dicens: Secundũ fidem vestrã
30 fiat vobis. ¶ Et aperti sunt oculi eorũ, &
cõminatus est illis Iesus, dicens: Vide-
31 te ne quis sciat. ¶ Illi autẽ exeuntes dif-

Mar. 2. c 17. Osee 6. a 6. Infrà 12. a 7. 1 Tim. 1 c 15. *ad penitentiã 2. Mar. 2. c 8. Luca 5. g 33
Mar. 5. b 22. Luca 8. f 41. *adorabit
Leuit. 15 d 24. Mar. 5. c 25. Luca 8. f 43.
*dixit ad eos 1,
*& dixit Puella surge.

32 famauerunt eũ in tota terra illa. ¶ Egres
sis autẽ illis, ecce obtulerunt ei hoiem
33 mutum, dęmoniũ habentẽ. ¶ Et eiecto
dęmonio, locutus est mutus, & miratæ
sunt turbæ dicentes, Nunquã apparuit
34 sic in Israël. ¶ Pharisæi autẽ dicebãt: In
principe dæmoniorũ eijcit dæmones.
35 ¶ & circuibat Iesus oẽs ciuitates & castel
la, docẽs in synagogis eorũ, & prædicãs
euangeliũ regni, & curans oẽm languo
36 rem, & oẽm infirmitatẽ. ¶ Videns autẽ
turbas misertus est eis: quia erant vexa-
ti, & iacentes sicut oues non habentes
37 pastorem. ¶ Tunc dicit discipulis suis:
Messis quidem multa, operarij autem
38 pauci. ¶ Rogate ergo Dominum messis,
vt emittat operarios in messem suam.

CAP. X.

1 A ET conuocatis duodecim discipulis
suis, dedit illis potestatẽ spirituum
immundorũ, vt eijcerent eos, & curarẽt
oẽm languorem, & omnẽ infirmitatẽ.
2 ¶ Duodecim autem Apostolorũ nomi-
na sunt hæc: Primus, Simon qui dicit᷑
3 Petrus, & Andræas frater eiꝰ, ¶ Iacobus
Zebedæi, & Iohãnes frater eius, Philip
pus & Bartholomæus, Thomas & Mat
thæus publicanus, & Iacobus Alphæi
4 & *Thaddęus, ¶ Simon Cananęus, & Iu-
5 das Iscariotes, q̃ & tradidit eũ. ¶ Hos
duodecim misit Iesus: præcipiẽs eis di-
cens: In viam gentiũ ne abieritis, & in
ciuitates Samaritanorũ ne intraueritis:
6 ¶ sed potius ite ad oues que perierũt do-
7 mus Israël. ¶ Euntes autẽ prædicate, di-
centes. Quia appropinquauit regnũ cę-
8 lorũ. ¶ Infirmos curate, mortuos suscita
te, leprosos mũdate, dæmones eiicite:
9 gratis accepistis, gratis date. Nolite pos
sidere aurũ, neq; argentũ, neq; pecuniã
10 in zonis vestris: ¶ non perã in via, neq;
duas tunicas, neq; calceamẽta, neq; vir
gã: dignus enim est operarius cibo suo.
11 ¶ In quãcunq; autẽ ciuitatẽ aut castellũ
B intraueritis, interrogate q̃s ĩ ea dignꝰ sit:
12 & ibi manete donec exeatis. ¶ Intrantes
aũt ĩ domũ, salutate eã, dicẽtes, pax huic
13 domui. ¶ Et si q̃dẽ fuerit domus illa di-
gna, veniet pax vr̃a sup eã: si aũt nõ fue
14 rit digna, pax vestra reuertet᷑ ad vos. ¶ Et
quicũq; nõ receperit vos, neq; audierit
sermones vestros: exeũtes foras de domo
vel ciuitate, * excutite puluerẽ de pedi
15 bus vr̃is. ¶ Amẽ dico vobis, tolerabilius
erit terrę Sodomorum, & Gomorrhæo-

Infrà 12 b 22. Luca 11 b 14 Infrà 12 b 24 Mar. 3 22 Luc. 13. 15. Mar. 6. 6 Luc. 13 10 Mar. 6 34 Luca 10 a 2. 10 b. 36
Mar. 3. 13 & 6 a 7. Luca 6. 13 & 9. 1 & 10 a 1.
*Lebbæus q cognominatus est
Act. 13 g 46
Mar. 6 b 8 Luca 9 3 & 10 4 1 Tim. e 18 Mar. 6 10 Lu. 9 a & 10 a Mar. 6 b 11. Lu. 9 a 5 *illa 1 Act. 13 51 & 1 a 6

16rum in die iudicij, q̃ illi ciuitati. ❡ Ec
ce ego mitto vos sicut oues ī medio lu-
porū. Estote ergo prudẽtes sicut serpen-
17tes, & simplices sicut colūbę. ❡ Cauete
C autẽ ab hominibus. Tradent enim vos
in cõcilijs, & in sinagogis suis flagella-
18bunt vos: ❡& ad pręsides & ad reges du
cemini pp me, in testimoniū illis & gẽ-
19tibus. ❡ Cùm autẽ tradent vos, nolite
cogitare quomodo aut qd loquamini:
dabit͛ enim vobis in illa hora quid lo-
20quamini: ❡nõ enim vos estis q loquimi
ni, sed spiritus patris vestri qui loquit͛
21in vobis. ❡Tradet autẽ frater fratrem in
mortẽ, & pater filiū: & insurgẽt filij in
22parentes: & morte eos afficient, ❡& eri-
tis odio oĩbus * pp nomen meum, qui
autẽ perseuerauerit vsq; in finẽ, hic sal
23uus erit: ❡ Cùm autẽ persequent͛ vos in
ciuitate ista: fugite in aliā. amẽ dico vo
bis, nõ consummabitis ciuitates Israël:
24donec veniat filius hoīs. ❡ Nõ est disci-
pulus super magistrū, nec seruus super
25dñm suū, ❡ sufficit discipulo vt sit sicut
magister eius: & seruo, sicut dñs eius.
Si patremfamiliās Beel-zebub vocaue-
26runt, quātò magis domesticos ei⁹? ❡Ne
ergo timueritis eos. Nihil enī est oper-
tum, quod non reueletur: & occultum,
27quod non sciatur. ❡Quod dico vobis in
tenebris, dicite in lumine: & qd in aure
28auditis, prędicate super tecta. ❡Et nolite
timere eos qui occidunt corpus: animā
autem nõ possunt occidere: sed potius
timete eū qui potest & animam & cor-
29pus perdere in gehennam. ❡Nonne duo
D passeres asse vęneūt: & vnus ex illis nõ
30cadet super terrā sine patre vestro? ❡Ve-
stri autem & capilli capitis oẽs numera
31ti sunt ❡Nolite ergo timere: multis pas
32serib⁹ meliores estis vos. ❡ Omnis ergo
qui confitebitur me coram hominib⁹,
confitebor & ego eū coram patre meo
33qui in cælis est. ❡qui autẽ negauerit me
corā hominibus: negabo & ego eū co-
34ram patre meo, q in cælis est. ❡ Nolite
arbitrari quia pacẽ venerim mittere in
terrā: non veni pacem mittere, sed gla-
35dium. ❡veni enim separare hominẽ ad
uersus patrem suum, & filiā aduersus
matrẽ suam, & nurū aduersus socrum
36suam: ❡& inimici hoīs, domestici eius.
37❡ ‖Qui amat patrem aut matrem plus
q̃ me, non est me dignus: & qui amat
filium aut filiā super me, nõ est me di-
38gnus. ❡ Et qui non accipit crucem suā,
39& sequit͛ me, non est me dignus. ❡ Qui
inuenit animam suā: perdet illam, &
qui pdiderit animam suā propter me:
40inueniet eā. ❡ Qui recipit vos, me reci-
pit: & qui me recipit, recipit eū qui me
41misit: ❡Qui recipit pphetā in noīe pro-
phetę: mercedẽ pphetę accipiet, & qui
recipit iustū in nomine iusti: mercedẽ
42iusti accipiet. ❡ Et quicunq; potum de-
derit vni ex minimis istis calicẽ aquæ
frigidæ tantū in nomine discipuli: amẽ
dico vobis, non perdet mercedem suā.

CAP. XI.

1 ET factum est: cū consummasset Ie-
A sus pręcipiens duodecim discipulis
suis, trāsijt inde, vt doceret & pdicaret
2 in ciuitatibus eorū. ❡ Iohannes autem
cùm audisset in vinculis opera Christi:
3 mittẽs duos de discipulis suis, ❡ait illis.
Tu es qui venturus es an aliū expecta-
4 mus? ❡Et rñdens Iesus ait illis: Euntes
renuntiate Iohanni quæ audistis & vi-
5 distis. ❡Cæci vident, claudi ambulāt, le
prosi mundant͛, surdi audiunt mortui
6 resurgunt, pauperes euāgelizantur, ❡ &
beatus est qui non fuerit scandalizatus
7 in me. ❡ Illis autẽ abeuntibus cœpit Ie
sus dicere ad turbas de Iohanne: Quid
existis in desertū videre? arundinẽ ven
8 to agitatā? ❡Sed quid existis videre? ho-
minem mollibus vestitū? Ecce qui mol
libus vestiunt͛, in domib⁹ regum sunt.
9 ❡ Sed quid existis videre? prophetam?
B Etiam dico vobis, & plus q̃ prophetā.
10 ❡Hic est enim de quo scriptum est: Ec
ce ego mitto angelum meum ante fa-
ciem tuam, qui præparabit viam tuam
11 ante te. ❡Amen dico vobis, nõ surrexit
inter natos mulierū maior Iohãne Ba-
ptista: qui autẽ minor est in regno cæ-
12lorū, maior est illo. ❡ ‖A diebus autem
Iohannis Baptistæ vsq; nunc, regnum
cælorū vim patitur, & violenti rapiunt
13illud. ❡Omnes enim pphetæ & lex, vs-
14que ad Iohannẽ prophetauerunt: ❡& si
vultis recipere, ‖ ipse est Elias qui ven-
15turus est. ❡Qui habet aures audiẽdi, au-
16diat. ❡ ‖Cui autem similẽ æstimabo ge-
nerationem istam? Similis est pueris se-
dentib⁹ in foro: qui clamantes coæqua-
17libus: ❡dicunt: Cecinimus vobis, & non
saltastis: lamẽtauimus & nõ plāxistis.
18 ❡ Venit enim Iohannes neq; mandu-
C cans, neq; bibens: & dicunt: Dæmoniū

habet.

‖Mar. 8. b. 34. Infra 16 d. 24. Luca 9. c. 24. 14. f. 26. & 17. g. 33. Ioan. 12. d. 25. Luca 10. c. 16. 1. Ioan. 13 c. 20 ‖Mar. 9. f. 41.

Luca 7. c. 18.

Esa. 35. a 5. & 61. a. 1.

Luca 7. d. 24.

‖Mala. 3. a. 1. Mar. 1. a 2. Luca 7. d. 27.

‖Luca 16 d. 16.

‖Mala. 4. b. 5.

‖Luca 7. c. 31.

19 habet. ¶ Vênit filius hominis mandu-
cans & bibens: & dicũt: Ecce homo vo-
rax & potator vini, publicanorũ & pec-
catorũ amicus, Et iustificata est sapien-
20 tia à filiis suis. ¶ Tunc cœpit exprobrare
ciuitatibꝰ, in quibꝰ factæ sunt plurimę
virtutes eius, quia non egissent pœnitẽ-
21 tiam. ¶ ‖ Væ tibi Corozáin, vę tibi Beth- ‖ Luc. 10. b. 13.
saida: quia si in Tyro & Sydone factæ
essent virtutes quæ factę sunt in vobis,
olim in cilicio & cinere pœnitentiam
22 egissent. ¶ Veruntñ dico vobis: Tyro &
Sydoni remissius erit in die iudicij, q̃
23 vobis. ¶ Et tu Capharnaum, nunqd vsq;
in cęlum exaltaberis? vsq; in infernum
descẽdes, quia si in Sodomis factæ fuis-
sent virtutes quæ factæ sunt in te, fortè
24 mansissent vsq; in hãc diem. ¶ Veruntñ
D dico vobis, quia terræ Sodomorũ remis-
25 sius erit in die iudicij q̃ tibi. ¶ ‖ In illo ‖ Luc. 10. d. 21.
tpe rñdens Iesus dixit: Confiteor tibi
pater Dñe cęli & terrę, quia abscondisti
hæc à sapientibus & prudentibus, & re-
26 uelasti ea paruulis. ¶ Ita pater: qm sic
27 fuit placitũ ante te. ¶ Omnia mihi tra- Ioh. 7. d 28 & 8. b 19. & 10 c. 15.
dita sunt à patre meo. Et nemo nouit
filium nisi pater, neq; patrem qs nouit,
nisi filius, & cui voluerit filiꝰ reuelare.
28 ¶ Venite ad me oẽs q laboratis, & one-
29 rati estis, & ego reficiã vos. ¶ ‖ Tollite iu- ‖ Iere. 6. d. 16.
gũ meũ sup vos, & discite à me, qa mi-
tis sum & humilis corde: & inuenietis
30 requiẽ animabꝰ vestris. ¶ ‖ Iugum enim ‖ 1. Ioh 5 a. 3.
meum suaue est, & onus meum leue.

C A P. X I I.

1 IN illo tpe abijt Iesus per sata sabba-
A tho: discipuli autẽ esuriẽtes cœperũt ‖ Mar. 2. d. 23. Lu. 6. a. 1.
2 vellere spicas, & manducare. ¶ Pharisæi
aũt videntes, dixerũt ei: Ecce, discipuli
tui faciũt quod nõ licet eis facere sab- 4.
3 bathis. ¶ At ille dixit eis: Non legistis
quid ‖ fecerit Dauid quando esuriit, & q ‖ 1. Re. 21 a. 4.
4 cũ eo erant: ¶ quomodo intrauit in do-
mum Dei & panes propositionis comẽ-
dit, quos non licebat ei edere, neq; his ‖ Leui. 24 b 8.
qui cum eo erant, nisi ‖ solis sacerdoti-
5 bus? ¶ ‖ Aut non legistis in lege, qa sab- ‖ Nu. 28. b. 9.
bathis sacerdotes in templo sabbathũ
6 violant, & sine crimine sunt? ¶ Dico aũt
7 vobis, quia templo maior est hic. ¶ Si au-
tem sciretis quid est, ‖ Misericordiã vo- ‖ Osee 6. a. 6.
lo, & non sacrificium: nunquã cõdem-
8 nassetis innocentes: ¶ Dñs enim est filiꝰ
9 hominis etiam Sabbathi. ¶ Et cũm inde
transisset, venit in synagogam eorum.
10 ¶ Et ecce homo *manum habens aridã, *erat ι. Mar. 3 a 1. Lu. 6. b.
& interrogabant eum dicentes: Si licet
Sabbathis curare? vt accusarent eum.
11 ¶ Ipse autem dixit illis: ‖ Quis erit ex vo-
bis homo qui habeat ouem vnam: & si ‖ Deu. 22. a. 4.
ceciderit hæc sabbatis in foueã, nónne
12 tenebit & leuabit eam? ¶ Quãtò magis
melior est homo oue? Itaq; licet sabba-
13 this benefacere. ¶ Tunc ait homini: Ex-
tende manum tuam. Et extendit: & re-
14 stituta est sanitati sicut altera. ¶ Exeun-
tes autẽ Pharisæi, consilium faciebant
aduersus eum, quomodo perderent eũ:
15 ¶ Iesus autem sciens, recessit inde, & se-
B cuti sunt eũ multi, & curauit eos oẽs:
16 ¶ & pręcepit eis ne manifestum eũ face-
17 rent. ¶ Vt adimpleretur quod dictũ est
18 per Isaiam prophetam, dicentem: ¶ ‖ Ec- ‖ Isa. 42. a. 1.
ce puer meus quem elegi, dilectus meꝰ
in quo bene complacuit animæ meæ.
Ponam spiritum meum super eum, &
19 iudicium gentibus nuntiabit. ¶ Non
contendet neq; clamabit, neq; audiet
20 aliquis in plateis vocem eiꝰ. ¶ arundinẽ
21 quassatam nõ confringet, ¶ & linum fu-
migans non extinguet: donec eijciat ad
victoriam iudicium: & in nomine eius
22 gentes sperabunt. ¶ ‖ Tunc oblatus est ei ‖ Sup. 9. d. 32. Luc. 11. b 14.
dæmonium habens, cæcus & mutus: &
curauit eũ, ita vt loqueretur & videret.
23 ¶ Et stupebant omnes turbę, & dicebãt.
24 Nunquid hic est filius Dauid? ¶ ‖ Phari- ‖ Sup. 9. d. 34. Mar. 3. c. 22.
sęi autem audientes dixerunt: Hîc non
eijcit dęmones nisi in Beel-zebub prin
25 cipe dæmoniorum. ¶ Iesus autem sciens
cogitationes eorum, dixit eis: Omne re- Luc. 11. c. 17.
gnum diuisum contra se desolabitur:
& omnis ciuitas vel domus diuisa con-
26 tra se, non stabit. ¶ Et si satanas satanã
eijcit, aduersus se diuisus est: quomodo
27 ergo stabit regnum eius? ¶ Et si ego in
Beel-zebub eijcio dęmones: filij vestri
in quo eijciunt? Ideo ipsi iudices vestri
28 erunt. ¶ Si autem ego in spiritu Dei eij-
cio dæmones: igitur peruenit in vos re-
29 gnum Dei. ¶ aut quomodo potest quis-
C quam intrare in domum fortis, & vasa
eius diripere: nisi prius alligauerit for-
tem, & tunc domum illius diripiet? ‖ Marc. 3 d 29.
30 ¶ Qui non est mecum, contra me est: &
qui non congregat mecum, spargit. Luc. 12. b. 10
31 ¶ ‖ Ideo dico vobis: omne peccatum & 1. Ioh 5 d. 16.
blasphemia remittetur hominibus, spi-
ritus *autem blasphemia non remitte- blasphemis.
32 tur. ¶ Et quicunq; dixerit verbum con-

tra filium hominis remittetur ei: q autem dixerit contra spm sctm, nõ remittetur ei: neq; in hoc seculo, neq; in fu-
33 turo. Aut facite arborem bonã, & fructum eius bonum, aut facite arborem malam, & fructum eius malum, siquidem
34 ex fructu arbor agnoscitur. Progenies viperarũ, quomodo potestis bona loqui, cùm sitis mali? ex abundan-
35 tia enim cordis os loquitur. Bonus homo, de bono thesauro profert bona: & malus homo, de malo thesauro profert
36 mala. Dico autem vobis, qm oẽ verbũ otiosum qd loquuti fuerint hoies, red-
37 dent rationem de eo in die iudicij. Ex verbis enim tuis iustificaberis, & ex ver-
38 bis tuis condẽnaberis. Tunc rñderunt ei quidam de Scribis & Pharisæis, dicẽtes: Magister volumus à te signũ videre.
39 Qui rñdens ait illis, Generatio mala & adultera signum q̃rit, & signum non dabitur ei, nisi signum Ionæ prophetæ.
40 Sicut enim fuit Ionas in ventre ceti
D tribus diebus & tribus noctibus: sic erit filius hois in corde terræ tribus diebus
41 & tribus noctibus. Viri Niniuitæ surgent in iudicio cum generatione ista, & condemnabunt eam: quia pęnitẽtiam egerunt in prædicatione Ionæ. Et ecce
42 plus quàm Ionas hîc. Regina austri surget in iudicio cũ generatione ista, & condemnabit eam: quia venit à finib⁹ terrę audire sapientiam Salomonis, &
43 ecce plus quàm Salomon hic. Cùm autẽ immundus spiritus exierit ab hoĩe ambulat per loca arida quęrẽs requiẽ,
44 & non inuenit. Tunc dicit: Reuertar in domum meã vnde exiui. Et veniens inuenit eam vacantem, scopis munda-
45 tam & ornatam. Tunc vadit, & assumit septẽ alios spiritus secũ nequiores se, & intrantes habitant ibi: & fiũt nouissima hoĩs illius peiora prioribus. Sic
46 erit & generationi huic pessimæ. Adhuc eo loquente ad turbas, ecce mater eius & fratres stabant foris, quærẽtes lo-
47 qui ei. Dixit autẽ ei quidã: Ecce mater tua & fratres tui foris stant quęrẽtes *te.
48 At ipse rñdens dicenti sibi ait: Quę est
49 mater mea, & qui sunt fratres mei? Et extendens manum in discipulos suos, dixit, Ecce mater mea & fratres mei.
50 Quicunque enim fecerit voluntatem patris mei qui in cœlis est, ipse meus* frater, & soror, & mater est.

Luc. 6. g. 45.
Inf. 16. a. 4. Luc. 11. d. 29. 1. Cor. 1. c. 22. Ionę 2. a. 1. Ionæ 3. b. 5.
3. Reg. 10 a. 1. 2. Par. 9. a. 1 Luc. 11. c. 24.
2. Pet. 2. d. 20. Marc. 3. d. 31. Luc. 8. c. 20.
* loqui tecum 2.
* & 9.

C A P. XIII.

1 IN illo die exiẽs Iesus de domo, sede-
A bat secus mare. Et congregatæ sunt
2 ad eum turbæ multæ, ita vt in nauiculam ascendens sederet: & omnis turba
3 stabat in littore, & locutus est eis multa in parabolis, dicens, Ecce exiit qui se-
4 minat seminare*. Et dum seminat, q̃dam ceciderunt secus viam, & venerũt
5 volucres cęli & comederunt ea. Alia autẽ ceciderunt in petrosa, vbi non habebant terrã multam, & continuò exorta sunt, quia nõ habebant altitudinem
6 terræ: sole autem orto æstuauerunt: & quia non habebant radicem, aruerunt.
7 Alia autẽ ceciderunt in spinas: & cre-
8 uerũt spinæ, & suffocauerunt ea. Alia autem ceciderunt in terram bonam: & dabant fructum, aliud *centesimum, aliud sexagesimum, aliud tricesimũ.
9 Qui habet aures audiendi, audiat. Et
10 accedentes discipuli dixerũt ei. Quare
11 in parabolis loqueris eis? Qui rñdens,
B ait illis, Quia vobis datũ est nosse *mysteria regni cęlorum: illis autem nõ est
12 datum. Qui enim habet, dabitur ei, & abundabit: qui aũt non habet, & quod
13 habet auferetur ab eo. Ideo in parabolis loquor eis: quia videntes non vidẽt, & audientes non audiunt, neq; in-
14 telligunt, *& adimpletur in eis ꝓphetia Isaiæ *dicens, Auditu audietis, & non intelligetis: & videntes videbitis,
15 & nõ videbitis. Incrassatum est enim cor populi huius, & aurib⁹ grauiter audierunt, & oculos suos clauserunt: nequando videant oculis, & auribus audiant, & corde intelligant, & conuer-
16 tantur, & sanem eos. Vestri autẽ beati oculi quia vidẽt, & aures vestrę quia
17 audiunt. Amen quippe dico vobis qa multi prophetæ & iusti cupierũt videre q̃ videtis, & non viderũt: & audire q̃
18 auditis & nõ audierunt. Vos ergo au-
19 dite parabolam seminantis. Omnis q
C audit verbũ regni & non intelligit, Venit malus, & rapit quod seminatum est in corde eius: hic est qui secus viam se-
20 minatus est. Qui autem super petrosa seminatus est: hic est qui verbũ audit, & continuò cùm gaudio accipit illud,
21 Non habet autem in se radicem, sed est temporalis, facta autẽ tribulatione & persecutione ꝓp verbum, continuò
22 scandalizatur. Qui autem seminatus

Marc. 4. a. 1. Lu. 8. c. 4.
* semen suum.
* cẽtum, aliud sexaginta, aliud triginta 1. Sic paulò post.
* mysterium.
Infr. 25. c. 29.
* vt adimpleatur.
* dicẽtis.
Isa. 6. c. 9. Marc. 4. b. 12. Luc. 8. b. 10. Ioan. 12. f. 44. Act. 28. f. 26. Rom. 11. b. 8. Luc. 10. d. 23. Marc. 4. b. 14. Luc 8. b. 11.

est in spinis : hic est qui verbum audit,
& sollicitudo seculi istius & fallacia di-
uitiarum suffocat verbum, & sine fru-
23 ctu efficitur. ¶Qui verò in terram bonã
seminatus est : hic est qui audit verbũ ,
& intelligit , & fructum affert , & facit
aliud quidem centesimũ, aliud autem
sexagesimum, aliud verò tricesimum.
‖Marc. 4. d. 26. 24 ¶Aliam parabolam proposuit illis, di-
cens: Simile factũ est regnum cęlorum
homini qui seminauit bonũ semen in
‖Sap. 2. d. 24. 25 agro suo. ¶ Cùm aũt dormirent hoĩes,
venit inimicus eius, & superseminauit
26 zizania in medio tritici, & abiit. ¶Cùm
D aũt creuisset herba, & fructum fecisset:
27 tunc apparuerũt & zizania. ¶Acceden-
tes aũt serui patrisfamiliâs, dixerũt ei,
Dñe, nónne bonum semen seminasti
in agro tuo? Vnde ergo habet zizania?
28 ¶Et ait illis, Inimicus homo hoc fecit.
igitur Serui autem dixerunt ei. Vis imus, &
29 colligimus ea? ¶ Et ait, Non : ne fortè
colligẽtes zizania, eradicetis simul cũ
30 eis & triticum. ¶ Sinite vtraq; crescere
vsq; ad messem, & in tpe messis dicam
messoribus, Colligite primùm zizania,
& alligate ea in fasciculos ad cõburen-
dum , triticum aũt cõgregate in horreũ
31 meum. ¶ Aliam parabolã ꝓposuit eis,
‖Marc. 4. d. 30. Luc. 13. d. 18. dicens, Simile est regnum cęlorũ grano
sinapis, quod accipiens homo semina-
32 uit in agro suo. ¶ quod minimum qdẽ
est oĩbus seminibus, cùm autẽ creuerit
maius est oĩbus oleribus, & fit arbor,
ita vt volucres cęli veniant & habitent
Luc. 13. c. 21. 33 in ramis eius. ¶ Aliam parabolã locutꝰ
E est eis. ¶Simile est regnum cœlorũ fer-
mento, quod acceptum mulier abscon-
dit in farinæ satis tribꝰ: donec fermen-
34 tatum est totum. ¶Hęc oĩa loquutus est
Marc. 4 d. 33. Iesus in parabolis ad turbas: & sine pa-
35 rabolis nõ loquebatur eis: ¶vt impleretũ
quod dictum erat ꝑ prophetam dicen-
‖Psal. 77 a. 2. tem. ‖ Aperiam in parabolis os meum,
eructabo abscõdita à cõstitutione mũ-
36 di. ¶Tunc dimissis turbis venit in do-
mũ: & accesserunt ad eũ discipuli eius.
dicentes: Edissere nobis parabolã ziza-
37 niorum agri. ¶Qui rñdens ait illis, Qui
seminat bonum semen, est filius hoĩs.
38 ¶Ager autẽ: est mundus. Bonum verò
semen: hi sunt filij regni. Zizania aũt
‖Apo. 14. c. 15. 39 filij sunt nequã. ¶ Inimicus aũt qui se-
minauit ea: est diabolus: ‖Messis verò,
consummatio seculi est, Messores aũt:
40 angeli sunt. ¶Sicut ergo colliguntũ ziza-
F nia, & igni comburuntur: sic erit in cõ-
41 summatione seculi. ¶ mittet filius hoĩs
angelos suos, & colligent de regno eius
oĩa scandala, & eos q faciunt iniquita-
42 tem: ¶& mittent eos in caminum ignis.
43 Ibi erit fletus & stridor dentium. ¶ Tũc ‖Sap. 3. b. 7
iusti fulgebunt sicut sol in regno patris Dan. 12. a. 3.
eorum. Qui habet aures audiendi, au-
44 diat. ¶Simile est regnũ cęlorũ thesauro
abscondito in agro : quẽ q inuenit ho-
mo, abscõdit, & prę gaudio illius vadit,
& vendit vniuersa quæ habet, & emit
45 agrum illum. ¶Iterum simile est regnũ
cœlorum homini negotiatori, quęrenti
46 bonas margaritas. ¶Inuenta autem vna
preciosa margarita, abiit, & vendidit
47 oĩa quæ habuit, & emit eam. ¶Iterũ si-
mile est regnum cęlorũ sagenę missę in
mare, & ex omni genere piscium con-
48 gregãti. ¶quam, cùm impleta esset, edu-
centes, & secus litus sedentes elegerunt
bonos in vasa, malos autem foras mi-
49 serunt. ¶ Sic erit in consummatione se-
G culi, exibunt angeli, & separabunt ma-
50 los de medio iustorum. ¶Et mittent eos
in caminum ignis, ibi erit fletus & stri-
51 dor dẽtium. ¶Intellexistis hæc omnia?
52 Dicũt ei, Etiam*. ¶Ait illis, Ideo, omnis *Dñe.
scriba doctus in regno cœlorũ, similis
est homini patrifamiliâs, q profert de
53 thesauro suo noua & vetera. ¶ Et factũ
est: cùm consummasset Iesus parabolas
54 istas, transijt inde. ¶ Et veniens in pa- ‖Marc. 6. a. 1.
triam suã, docebat eos in synagogis eo- Luc. 4. c. 16.
rum, ita vt mirarentur, & dicerent, Vn- Ioh. 6. e. 42.
55 de huic sapientia hæc, & virtutes? ¶Nõ-
ne hic est fabri filius? Nónne mater eiꝰ
dicitur Maria : & fratres eius, Iacobus
56 & Ioseph, & Simon & Iudas: ¶& sorores
eius, nónne oẽs apud nos sunt? Vnde
57 ergo huic oĩa ista? ¶Et scandalizabãtur Mar. 6. a. 4.
in eo. Iesus aũt dixit eis. Non est ꝓphe- Luc. 4. d. 24.
ta sine honore nisi in patria sua, & ĩ do Ioh. 4. f. 44.
58 mo sua. ¶Et non fecit ibi virtutes mul-
tas propter incredulitatem illorum.

CAP. XIIII.

1 IN illo tpe audiuit Herodes tetrarcha ‖Marc. 6. b. 14.
A famã Iesu: ¶ & ait pueris suis, Hic est Luc. 9. a
2 Iohannes Baptista: ipse surrexit à mor- ‖Marc. 6. c. 17.
tuis, & ideo virtutes operantur in eo. Luc. 3. d. 19.
3 ¶ Herodes enim tenuit Iohannẽ, & al-
ligauit eum : & posuit in carcerem ꝑꝑ
4 Herodiadem vxorem* fratris sui. ¶Dice- *Philippi.
bat enim illi Iohannes, Non licet tibi

habere

Inf. 21. c. 16.
5 habere eam. ¶Et volens illum occidere,
timuit ppl'm: quia sicut prophetam eũ
6 habebant. ¶Die aũt Natalis Herodis sal
tauit filia Herodiadis in medio: & pla-
7 cuit Herodi. ¶Vnde cũ iuramento pol-
licitus est ei dare quodcũq; postulasset
8 ab eo. ¶At illa pręmonita à matre sua.
Da mihi, inquit, hîc in disco caput Io-
9 hannis Baptistæ. ¶Et cõtristatus est rex:
pp iuramentum autẽ & eos qui pariter
10 recumbębant, iussit dari. ¶Misitque &
11 decollauit Iohãnem in carcere. ¶Et alla
tum est caput eius in disco: & datũ est
12 puellæ, & attulit matri suę. ¶Et acceden
B tes discipuli eius, tulerũt corpus *& se-
*eius.
pelierunt illud, & venientes nuntiaue-
‖Luc. 9. a. 10. Mar. 6. d. 11. Ioan. 6. a. 2.
13 runt Iesu. ¶ ‖Quod cùm audisset Iesus,
secessit inde in nauicula, in locũ deser-
tum seorsum, & cum audissent turbæ,
secutę sunt eũ pedestres de ciuitatibus,
14 ¶Et exiens vidit turbam multã, & miser
tus est eis, & curauit languidos eorum.
15 ¶Vespere aũt facto accesserunt ad eum
discipuli ei⁹ dicẽtes, Desertus est locus,
& hora iam pręteriit: dimitte turbas, vt
16 euntes in castella emãt sibi escas. ¶Iesus
autem dixit eis, Non habẽt necesse ire:
‖Marc. 6. e. 37. ‖Lu. 9. b. 13. Ioan. 6. b. 9.
17 ‖date illis vos manducare. ¶Rñderunt
ei, ‖Non habem⁹ hîc nisi quinq; panes
18 & duos pisces. ¶Qui ait eis, Afferte mi-
19 hi illos huc. ¶Et cùm iussisset turbã di-
scumbere sup fœnum, acceptis quinq;
panib⁹ & duobus piscibus, aspiciens in
cœlũ benedixit & fregit, & dedit disci-
20 pulis panes, discipuli autem turbis, ¶Et
C mãducauerunt oẽs, & saturati sunt. Et
tulerunt reliquias, duodecim cophinos
21 fragmentorum plenos. ¶Manducantiũ
aũt fuit numerus, quinq; millia virorũ,
‖Marc. 6. e. 45. *compulit 7. Iohan. 6 b. 17. Luc. 6. b. 12.
22 exceptis mulierib⁹ & paruulis. ¶‖Et sta-
tim *iussit Iesus discipulos ascendere in
nauiculã, & pręcedere eũ trans fretum,
23 donec dimitteret turbas. ¶Et dimissa
turba, ascendit in montẽ solus orare.
24 Vespere aũt facto solus erat ibi. ¶Naui-
cula aũt in medio mari iactabat' flucti-
25 bus, erat enim contrarius vẽtus. ¶Quar-
ta aũt vigilia noctis, venit ad eos ambu
26 lans sup mare. ¶Et videntes eũ sup ma-
re ambulantem, turbati sunt, dicentes,
Quia phantasma est. Et præ timore cla-
27 mauerunt. ¶Statimq; Iesus locutus est
eis, dicens, Habete fiduciã: ego sum, no-
28 lite timere. ¶Rñdens autẽ Petrus dixit,
Dñe si tu es, iube me ad te venire super
29 aquas. ¶At ipse ait, Veni. Et descendens
D Petrus de nauicula, ambulabat super a-
30 quam vt veniret ad Iesum. ¶Vidẽs verò
ventũ validum, timuit: & cùm cępisset
mergi, clamauit dicẽs, Dñe, saluum me
31 fac. ¶Et cõtinuò Iesus extẽdẽs manum,
apprehendit eũ: & ait illi. Modicæ fidei
32 quare dubitasti? ¶Et cũ *ascendissent in *ascendisset.
33 nauiculã, cessauit ventus. ¶Qui autẽ in
nauicula erant, venerunt & adoraue-
runt eum, dicentes. Verè filius Dei es.
34 ¶‖Et cùm trãsfretassent, venerũt in Ter ‖Matt. 6. B. 53.
35 rã-Genesar. ¶Et cùm cognouissent eum
viri loci illius, miserunt in vniuersam
regionẽ illã, & obtulerunt ei oẽs malè
36 habentes: ¶Et rogabant eum vt vel fim-
briam vestimenti eius tãgerent. Et qui-
cunque tetigerunt, salui facti sunt.

CAP. XV.

1 TVnc accesserunt ad eum ab Ieroso Mar. 7. a. 1.
A lymis Scribæ & Pharisęi, dicentes:
2 ¶Quare discipuli tui transgrediunt' *tra- *traditiones.
ditionem seniorum? non enim lauant
3 manus suas cùm panẽ manducãt. ¶Ipse
autem rñdens, ait illis. Quare & vos
transgredimini mãdatum Dei pp tra-
ditionem vestram? Nam Deus dixit.
4 ¶‖Honora patrem & matrem, & q ma- ‖Exo. 20. c. 12.
ledixerit patri, vel matri: morte moria- Deu. 5. b. 16. & 27.
5 tur. ¶Vos autem dicitis, ‖Quicunq; di- b. 16.
xerit patri vel matri, Munus quodcũq; ‖Ephe. 6. a. 2.
6 est ex me, tibi proderit: ¶& nõ honorifi- Leui. 20. b. 9.
cabit patrem suum aut matrem suã: & Prou. 20. c. 20.
irritum fecistis mãdatum Dei pp tradi- Exod. 21. c. 16.
7 tionem vestram. ¶Hyppocritæ, bene p-
8 phetauit de vobis Isaias dicens, ¶‖Ppl's ‖Isa. 29. d. 13.
B hic labiis me honorat: cor autẽ eorum Marc. 7. a. 6.
9 longè est à me. ¶Sine causa autẽ colunt -5.
me, docẽtes doctrinas, *& mandata ho
10 minum. ¶Et conuocatis ad se turbis, di-
11 xit eis, Audite & intelligite. ¶Nõ quod
intrat in os, coinquinat hominem: sed
quod pcedit ex ore, hoc coinquinat ho
12 minem. ¶Tunc accedẽtes discipuli eius
dixerunt ei, Scis quia Pharisæi, audito
13 verbo hoc scandalizati sunt? ¶At ille re-
spondens ait, ‖Omnis plantatio quam ‖Ioh. 15. a. 2.
non plantauit pater meus cœlestis era- Luc. 6. f. 39.
14 dicabitur. ¶Sinite illos: cæci sunt, *du- *&.
ces cæcorum, cęcus autem si cęco duca-
tum præstet, ambo in foueam cadunt.
15 ¶Rñdens autem Petrus dixit ei. Edissere Mar. 7. c. 17.
16 nobis parabolam istam. ¶At ille dixit,
17 Adhuc & vos sine intellectu estis? ¶Nõ
intelligitis qa omne quod in os intrat,

in ventrem vadit, & in secessum emit-
18titur? Quæ autem procedunt de ore, de
corde exeunt, & ea coinquinát hoiem:
19de corde enim exeût cogitationes ma
læ, homicidia, adulteria, fornicationes,
furta, falsa testimonia, blasphemiæ.
20hæc sunt q̃ coinquinant hominé. Non
lotis auté manibus mãducare, non co-
21inquinat hominé. Et egressus inde Ie-
sus, secessit in partes Tyri & Sydonis.
22 Et ecce mulier Chananæa à finib' il-
C lis egressa clamauit, dicens ei. Miserere
mei Dñe fili Dauid: filia mea malè à
23dæmonio vexatur. Qui nõ respõdit ei
verbum. Et accedétes discipuli eius ro-
gabant eum, dicentes, Dimitte eã: quia
24clamat post nos: Ipse aût rñdens, ait,
Nõ sum missus nisi ad oues q̃ perierût
25domus Israël. At illa venit & adorauit
26eû, dicens, Dñe adiuua me. Qui rñdés
ait, Nõ est bonû sumere panem filiorû
27& mittere canibus. At illa dixit, Etiã
Dñe: nam & catelli edunt de micis quę
cadunt de mẽsa dominorum suorum.
28 Tunc rñdens Iesus ait illi, O mulier
magna est fides tua: fiat tibi sicut vis. Et
29sanata est filia eius ex illa hora. Et cû
transisset inde Iesus, venit secus mare
Galilęę: & ascendens in monté, sedebat
30ibi, Et accesserunt ad eû turbæ mul-
tæ, habentes secum mutos, cęcos, clau-
dos, debiles, & alios multos: & proiece-
31rût eos ad pedes ei', & curauit eos. ita
vt turbę mirarétur videntes mutos lo-
quétes, claudos ambulátes, cæcos, vidé-
32tes: & magnificabant Deû Israël: Iesus
aût cõuocatis discipulis suis, dixit, Mi-
D sereor turbæ: quia triduo iam perseuerãt
mecû, & nõ habent quod mãducent: &
dimittere eos ieiunos nolo, ne deficiant
33in via. Et dicunt ei discipuli, Vnde er-
go nobis in deserto panes tãtos, vt satu-
34remus turbã tantam? Et ait illis Iesus,
Quot habetis panes? At illi dixerût, Se-
35ptẽ, & paucos pisciculos. Et præcepit tur-
36bę vt discumberent sup terrã. Et acci-
piens septé panes, & pisces, & gratias
agens fregit, & dedit discipulis suis, &
37discipuli dederunt pplo. Et comederût
oẽs & saturati sunt. Et quod supfuit de
fragmẽtis tulerût septẽ sportas plenas.
38Erant auté qui manducauerunt, qua-
tuor millia hominum, extra paruulos
39& mulieres. Et dimissa turba, ascẽdit
in nauiculã: & venit i fines Magedan.

Margin: Gene. 6. a. 5. & 8. d. 21. — Marc. 7. c. 25. — Sup. 10. a. 6. Luc. 15. b. 10 Iohã. 10. a. 3. — Esa. 35. a 5. Luc. 7. d. 22. — Mar. 8. a. 1. — 6.

CAP. XVI.

1 ET accesserunt ad eû Pharisæi & Sad
A ducæi tentantes: & rogauerût eum
2 vt signû de cęlo ostenderet eis. At ille
rñdens, ait illis, Facto vespere dicitis, Se-
renum erit, rubicundum est enim cœ-
3 lum. Et manè, Hodie tẽpestas, rutilat
enim triste cœlum. * Faciem ergo cœli
diiudicare nostis: signa aût temporum
4 non potestis? Generatio mala & adul
tera signum quærit: & signum non da-
bitur ei, nisi signum Ionæ prophetæ.
5 Et relictis illis abiit. Et cûm venissent
discipuli eius trans fretum, obliti sunt
6 panes accipere. Qui dixit illis, Intue-
mini & cauete à fermẽto Pharisęorum
7 & Sadducęorû. At illi cogitabãt inter
se dicentes. Quia panes nõ accepimus.
8 Sciens auté Iesus, dixit, Quid cogitatis
B inter vos modicæ fidei, quia panes non
9 habetis? Nondum intelligitis, neq; re-
cordamini quinq; panum, in quinq;
millia hominû, & quot cophinos sum-
10psistis? neq; septem panû, in quatuor
millia hominum, & quot sportas sum-
11psistis? Quare non intelligitis quia nõ
de pane dixi vobis, Cauete à fermento
12Pharisæorum & Sadducęorum? Tunc
intellexerunt quia non dixerit cauen-
dum à fermẽto panum, sed à doctrina
13Pharisęorum & Sadducæorum. Venit
autem Iesus in partes Cæsaræ Philip-
pi: & interrogabat discipulos suos di-
cens. Quem dicunt hoïes esse filiû ho-
14minis? At illi dixerunt. Alij Iohanné
C Baptistam, alij autem Eliam, alij verò
15Ieremiam, aut vnum ex pphetis. Di-
cit illis Iesus, Vos autem quem me esse
16dicitis? Rñdens Simon Petrus dixit, Tu
17es Christus filius Dei viui. Rñdens aût
Iesus dixit ei, Beatus es Simon Bar-Io-
na, quia caro & sanguis nõ reuelauit ti-
18bi, sed pater meus qui in cœlis est. Et
ego dico tibi, quia tu es Petrus: & super
hanc petram ædificabo ecclesiam meã,
& portę inferi non præualebût aduer-
19sus eam. Et tibi dabo claues regni cę-
lorum. Et quodcunque ligaueris super
terrã, erit ligatum & in cœlis, & quod-
cunque solueris super terram, erit solu-
20tum & in cęlis. Tunc præcepit Disci-
pulis suis vt nemini dicerent quia ipse
21esset Iesus Christus. Exinde cœpit Ie-
sus ostendere Discipulis suis quia opor
teret eum ire Ierosolymã, & multa pa-

Margin: Marc. 8 b. 11. Luc. 12. g. 54. — *Hyppocritę. — Sup. 12. e. 39. Ion. 2. a. 1. — 6. — Marc. 8. b 14. Luc. 12. a. 1. — Sup. 14. c. 17. Ioh. 6. b. 9. Sup. 15. d. 34. — Marc. 8. c. 27. Luc. 9. b. 18. me 5. — Ioh. 6. g. 69. — Ioh. 1. f. 40. — Infr. 18. c. 18. Iohã. 20. c. 23. — 9. — 6.

ti à ſeniorib⁹ & Scribis & principib⁹ Sa-
cerdotum, & occidi, & tertia die reſur-
22 gere. ¶ Et aſſumens eum Petrus, cœpit
increpare eum, dicens, Abſit à te Dñe,
23 non erit tibi hoc. ¶ Qui conuerſus, dixit
D Petro, ‖ Vade poſt me ſatana, ſcandalũ
es mihi: quia non ſapis ea q̃ Dei ſunt,
24 ſed ea q̃ hominum. ¶ Tunc Ieſus dixit
Diſcipulis ſuis, Si quis vult poſt me ve-
nire, abneget ſemetipſum, & tollat cru-
25 cem ſuam, & ſequatur me. ¶ Qui enim
voluerit animam ſuam ſaluam facere,
perdet eam. Qui autem perdiderit ani-
26 mam ſuam ꝑ me, inueniet eã. ¶ Quid
enim prodeſt homini, ſi mundum vni-
uerſum lucretur, animę verò ſuę detri-
mentũ patiatur? Aut quam dabit homo
27 cõmutationem ꝓ aïa ſua? ¶ Filius enim
hominis venturus eſt in gloria patris ſui
cum Angelis ſuis, & tunc reddet vni-
28 cuiq; ſm opera eius. ¶ Amen dico vo-
bis, ſunt quidam de hic ſtantibus qui
non guſtabunt mortẽ, donec videãt fi-
lium hominis venientem in regno ſuo.

CAP. XVII.

1 ET poſt dies ſex aſſumit Ieſus Petrũ
A & Iacobũ & Iohãnem fratrẽ eius, &
ducit illos in montem excelſum ſeor-
2 ſum. ¶ & transfiguratus eſt ante eos. Et
reſplenduit facies eius ſicut ſol: veſti-
menta autem eius facta ſunt alba ſicut
3 nix. ¶ Et ecce apparuerunt illis Moyſes
4 & Elias cum eo loquẽtes. ¶ Rñdens aũt
Petrus, dixit ad Ieſum, Dñe, bonum eſt
nos hîc eſſe: ſi vis, faciamus hîc tria ta-
bernacula, tibi vnũ, & Moyſi vnum, &
5 Eliæ vnum. ¶ Adhuc eo loquente, ecce
nubes lucida obumbrauit eos. Et ecce
vox de nube, dicens, Hic eſt filius meus
dilectus in quo mihi bene complacui:
6 ipſum audite. ¶ Et audientes Diſcipuli,
ceciderunt in faciem ſuam, & timuerũt
7 valde. ¶ Et acceſſit Ieſus, & tetigit eos,
dixitque eis, Surgite, & nolite timere.
8 ¶ Leuãtes aũt oculos ſuos, neminẽ vide-
9 runt, niſi ſolũ Ieſum. ¶ Et deſcẽdẽtib⁹
B illis de monte, ꝓcepit eis Ieſus, dicens,
Nemini dixeritis viſionem, donec filius
10 hoïs à mortuis reſurgat. ¶ Et interroga-
uerunt eũ Diſcipuli, dicẽtes, ‖ Quid ergo
Scribæ dicunt ꝙ Eliam oporteat primũ
11 venire? ¶ At ille rñdens, ait eis, Elias qui-
dem venturus eſt*, & reſtituet omnia.
12 ¶ Dico aũt vobis, quia Elias iam venit,
& non cognouerunt eum, ſed fecerunt
in eo q̃cunq; voluerũt. Sic & filius hoïs
13 paſſurus eſt ab eis. ¶ Tunc intellexerunt
Diſcipuli, quia de Iohanne Baptiſta di-
14 xiſſet eis. ¶ ‖ Et cùm veniſſet ad turbam, ‖ Marc. 9. c. 14. Luc. 9. c. 37.
acceſſit ad eum homo genib⁹ prouolu-
15 tus ante eum, ¶ dicens, Dñe miſerere fi-
lio meo, quia lunaticus eſt, & malè pa-
titur: nã ſępe cadit in ignem, & crebrò in
16 aquã. ¶ Et obtuli eum Diſcipulis tuis: &
C nõ potuerũt curare eũ. Rñdens * Ieſus, * autem
17 ait, ¶ O generatio incredula & peruerſa,
quouſq; ero vobiſcũ? vſquequo patiar
18 vos? Afferte huc illũ ad me. ¶ Et incre-
pauit illũ Ieſus, & exiit ab eo dæmo-
nium, & curatus eſt puer ex illa hora.
19 ¶ Tunc acceſſerunt Diſcipuli ad Ieſum
ſecretò, & dixerunt, Quare nos non po-
20 tuimus eijcerẽ illum? ¶ Dixit illis Ieſus,
ꝓp incredulitatẽ veſtram. Amen quippe Luc. 17. b. 6
dico vobis, ſi habueritis fidẽ ſicut gra-
nũ ſinapis, dicetis mõti huic, trãſi hinc
illuc: & tranſibit, & nihil impoſſibile
21 erit vobis. ¶ Hoc aũt genus non eijcitur
22 niſi ꝑ orationẽ & ieiuniũ. ¶ ‖ Cõuerſan- ‖ Marc. 9. c. 31. Luc. 9. f. 44. & 24. a. 7. Inf. 20. c. 18.
tib⁹ aũt eis in Galilæa, dixit illis Ieſus,
Filius hoïs tradendus eſt in manus ho-
23 minum: ¶ & occidẽt eũ, & tertia die re-
D ſurget. Et contriſtati ſunt vehementer.
24 ¶ Et cùm veniſſent Capharnaũ, acceſſe-
rũt q didrachma accipiebãt, ad Petrũ,
& dixerũt ei, Magiſter veſter nõ ſoluit
25 didrachma? Ait, Etiã. ¶ Et cùm intraſ-
ſet in domũ, præuẽnit eũ Ieſus, dicens,
Quid tibi videtur Simon? Reges terrę à q-
bus accipiũt tributũ vel cẽſum? à filiis
26 ſuis, an ab alienis? ¶ Et ille dixit, Ab alie
nis. Dixit illi Ieſus, Ergo liberi ſũt filij.
27 ¶ Vt aũt nõ ſcandalizemus eos, vade ad
mare, & mitte hamũ: & eũ piſcẽ q prim⁹
aſcẽderit, tolle: & aperto ore eius, inue-
nies ſtaterẽ: illũ ſumẽs, da eis ꝓ me & te.

CAP. XVIII.

1 IN illa hora acceſſerunt Diſcipuli ad
A Ieſum, dicẽtes, ‖ Quis, putas, maior eſt Marc. 9. c. 34. Luc. 9. f. 46. Infra 19. b. 14. 1. Co. 14 d. 20.
2 in regno cœlorum? ¶ ‖ Et aduocãs Ieſus
3 paruulũ, ſtatuit eum in medio eorũ, ¶ &
dixit, Amen dico vobis, niſi cõuerſi fue
ritis, & efficiamini ſicut paruuli, nõ in-
4 trabitis in regnũ cęlorũ. ¶ Quicunq; er-
go humiliauerit ſe ſicut paruulus iſte,
5 hic eſt maior in regno cęlorum. ¶ Et qui
ſuſceperit vnum paruulũ talem in noïe
6 meo, me ſuſcipit. ¶ ‖ Qui aũt ſcãdaliza- Mar. 9. f. 42.
uerit vnũ de puſillis iſtis qui in me cre-
dunt, expedit ei vt ſuſpẽdatur mola aſi-

naria in collo eius, & demergat̃ in pro-
7 fundum maris. ¶ ‖Væ mundo à scãda-
lis. Necesse est enim vt veniant scãdala:
veruntñ væ homini illi p quẽ scandalũ
8 venit. ¶‖Si autẽ manus tua, vel pes tuus
scandalizat te: abscinde eum, & proijce
abs te: bonũ tibi est ad vitam ingredi
debilem vel claudũ, quàm duas man⁹
vel duos pedes habentem mitti in ignẽ
9 æternũ. ¶ Et si oculus tuus scandalizat
B te, erue eum, & proijce abs te: bonũ tibi
est vnum oculum habentem in vitam
intrare, q̃ duos oculos habentẽ mitti ĩ
10 gehennã ignis. ¶Videte ne cõtemnatis
vnum ex his pusillis: dico enim vobis
quia ‖Angeli eorum in cęlis semper vi-
dent faciem patris mei qui in cęlis est.
11 ¶‖Venit enim filius hoĩs saluare quod
12 pierat. ¶ Quid vobis videt̃? si fuerint
alicui centum oues, & errauerit vna ex
eis: nónne relinquit nonagintanouem
in montibus, & vadit q̃rere eam q̃ erra-
13 uit? ¶ & si contigerit vt inueniat eam:
Amen dico vobis, quia gaudet super eã
magis, q̃ super nonagintanouem quæ
14 non errauerunt. ¶ Sic non est voluntas
ante patrẽ vestrũ qui in cœlis est, vt pe-
15 reat vnus de pusillis istis. ¶ Si aũt pec-
cauerit in te frater tuus, vade, & corri-
pe eũ inter te & ipsum solũ: si te audie-
16 rit: lucratus eris fratrẽ tuum. ¶Si aũt te
nõ audierit: adhibe tecũ adhuc vnum
vel duos, vt in ore duorũ vel triũ testiũ
17 stet omne verbũ. ¶Quòd si nõ audierit
C eos: dic Ecclesiæ: si aũt Ecclesiã non au-
dierit: sit tibi sicut ‖ ethnicus & publi-
18 canus. ¶‖Amen dico vobis, q̃cunq; alli-
gaueritis super terrã, erunt ligata & in
cęlo: & q̃cunq; solueritis super terram,
19 erunt soluta & in cęlo. ¶Iterũ dico vo-
bis, quia si duo ex vobis cõsenserint su-
per terram, de omni re quamcunq; pe-
tierint, fiet illis à patre meo qui in cęlis
20 est. ¶Vbi enim sunt duo vel tres cõgre-
gati in noĩe meo, ibi sum in medio eo-
21 rum. ¶ Tunc accedens Petrus ad eum,
dixit, Dñe, quoties peccabit in me fra-
ter meus, & dimittam ei? vsq; septies?
22 ¶Dixit illi Iesus, Non dico tibi vsq; se-
23 pties: sed vsq; septuagies septies. ¶Ideo
assimilatũ est regnũ cœlorum homini
regi, q voluit rationẽ ponere cũ seruis
24 suis. ¶Et cùm cępisset rationem ponere,
oblatus est ei vnus qui debebat ei decẽ
25 millia talenta. ¶Cùm autẽ non haberet

Luc.17.a.1. Sup.5.e.39. Mar.9.g.43. Psal.33.a.8. Luc.19.b.10. Luc.15.a.4. Luc.17.a.3. Leui.19.d.17. Eccle.19.b.13. Iaco.5.d.19. Deu.19.c.15. 2.Co.13.a.1. Heb.10.d.28. Iohan.8.c.17. 2.Thes.3.d.14. 1.Cor.5.c.9. Iohã.20.d.23. Lu.17.a.4.

vnde redderet, iussit eum dñs eius væ-
nundari, & vxorẽ eius & filios, & oĩa q̃
26 habebat, & reddi. ¶Procidens aũt seru⁹
D ille, orabat eũ, dicẽs, Patiẽtiam habe in
27 me, & oĩa reddã tibi. ¶Misertus autem
dñs serui illius, dimisit eum, & debitũ
28 dimisit ei. ¶Egressus autem seruus ille,
inuenit vnum de cõseruis suis q debe-
bat ei centum denarios: & tenens suf-
focabat eum, dicẽs, Redde quod debes.
29 ¶Et procidens conseruus eius, rogabat
eum, dicens, Patientiam habe in me, &
30 oĩa reddam tibi. ¶ Ille aũt noluit: sed
abiit, & misit eum in carcerem donec
31 redderet debitum. ¶Videntes aũt con-
serui eius q̃ fiebant, cõtristati sunt val-
de: & venerunt, & narrauerũt dño suo
32 omnia quæ facta fuerant. ¶Tunc voca-
uit illum dñs suus: & ait illi, Serue ne-
quam, omne debitum dimisi tibi, q̃m
33 rogasti me: ¶nónne ergo oportuit & te
misereri cõserui tui, sicut & ego tui mi-
34 sertus sum? ¶Et iratus dñs eius, tradidit
eũ tortoribus, quoadusq; redderet vni-
35 uersum debitum. ¶Sic & pater me⁹ cœ-
lestis faciet vobis, si nõ remiseritis vnus
quisq; fratri suo de cordibus vestris.

CAP. XIX.

1 ET factũ est, cùm cõsummasset Iesus
A sermones istos, migrauit à Galilæa,
& venit in fines Iudææ trans Iordanẽ,
2 ¶& secutę sunt eum turbę multæ: & cu-
3 rauit eos ibi. ¶ Et accesserunt ad eum
Pharisęi tentantes eum, & dicentes, Si li-
cet hoĩ dimittere vxorem suã, quacun-
4 que ex causa? ¶Qui rñdens, ait eis, Nõ le-
gistis, q̃a q fecit * ab initio, masculũ &
5 fęminã fecit eos? Et dixit, ¶ Propter hoc
dimittet homo patrẽ & matrẽ, & adhæ-
rebit vxori suę: & erũt duo i carne vna.
6 ¶Itaq; iam non sunt duo sed vna caro.
Qđ ergo Deus coniunxit, homo non se-
7 paret. ¶Dicunt illi, Quid ergo Moyses
mãdauit dare libellum repudij, & di-
8 mittere? ¶ait illis, Q̃m Moyses ad duri-
tiã cordis vestri permisit vobis dimit-
tere vxores vestras: ab initio autẽ non
9 fuit sic. ¶ Dico autẽ vobis, quia quicun-
B que dimiserit vxorẽ suam, nisi ob forni-
cationem, & aliã duxerit, męchatur: &
10 qui dimissam duxerit, mœchatur. ¶Di-
cunt ei Discipuli ei⁹, Si ita est causa ho-
minis cum vxore, non expedit nubere.
11 ¶Qui dixit illis, Non omnes capiũt ver-
12 bũ istud, sed quibus datum est. ¶Sunt

Luc.3.c.13. Sup.6.b.22. Mar.11.c.25. Mar.10.a.1. Mar.10.a.2. Gene.1.d.27. * hoiem. Gen.2.d.24. Ephe.5.g.31. 1.Cor.6.d.16. Deu.24.a.1. Sup.5.e.32. Marc.10.b.11. Lu.16.d.18. 1.Cor.7.b.11.

enim

enim eunuchi q de matris vtero sic na-
ti sunt: & sunt eunuchi q facti sunt ab
hoibus: & sunt eunuchi qui seipsos ca-
strauerunt pp regnum cęlorũ . Qui po-
13 test capere, capiat. ¶ Tunc oblati sunt ei
paruuli, vt man⁹ eis imponeret & ora-
14 ret. Discipuli autẽ increpabant eos. ¶ Ie-
sus verò ait eis, Sinite paruulos, & no-
lite eos prohibere ad me venire: talium
15 est enim regnũ cœlorum . ¶ Et cùm im-
16 posuisset eis man⁹, abiit inde. ¶ Et ecce
vnus accedẽs, ait illi, Magister bone, qd
boni faciam vt habeam vitam æternã?
17 ¶ Qui dixit ei, Quid me interrogas de
C bono? Vnus est bonus, Deus. Si autem
18 vis ad vitã ingredi, serua mandata. ¶ Di-
cit illi, Quæ? Iesus autẽ dixit, Non ho-
micidiũ facies, nõ adulterabis, Non fa-
cies furtum, Non falsum testimonium
19 dices, ¶ Honora patrẽ tuum & matrem
tuam, Diliges proximũ tuũ sicut teip-
20 sum. ¶ Dicit illi adolescens, Omnia hæc
custodiui à iuuentute mea: qd adhuc
21 mihi deest? ¶ Ait illi Iesus, Si vis pfectus
esse, vade, vende *quæ habes, & da pau-
peribus, & habebis thesaurum in cęlũ:
22 & veni, sequere me. ¶ Cùm audisset aũt
adolescẽs verbũ, abiit tristis: erat enim
23 habens multas possessiones. ¶ Iesus aũt
dixit discipulis suis, Amen dico vobis,
quia diues difficilè intrabit in regnum
24 cœlorũ. ¶ Et iterum dico vobis, facilius
est camẽlum per foramen acus trãsire,
q̃ diuitem intrare in regnum cęlorum.
25 ¶ Auditis aũt his, Discipuli mirabantur
valde, dicentes, Quis ergo poterit salu⁹
26 esse? ¶ Aspiciẽs aũt Iesus, dixit illis, Apud
D hoĩes hoc impossibile est: apud Deum
27 autem omnia possibilia sunt. ¶ Tunc
rñdens Petrus, dixit ei, Ecce nos reliq-
mus omnia, & secuti sumus te, qd ergo
28 erit nobis: ¶ Iesus aũt dixit illis, Amẽ di-
co vobis, ꝙ vos q secuti estis me, in re-
generatione cùm sederit filius hoĩs in
sede maiestatis suę, sedebitis & vos su-
per sedes duodecim, iudicantes duode-
29 cim tribus Isrl. ¶ Et oĩs q reliquerit do-
mũ, vel fratres, aut sorores, aut patrem,
aut matrẽ, aut vxorẽ, aut filios, aut agros
pp nomen meũ, centuplũ accipiet, &
30 vitã ęternã possidebit. ¶ Multi aũt erũt
primi, nouissimi: & nouissimi primi.

CAP. XX.

1 SImile est regnũ cœlorũ homini pa-
A trifamiliâs, q exiit primo mane con-
2 ducere operarios in vineã suam. ¶ Con-
uentione autem facta cum operariis ex
denario diurno, misit eos in vineã suã.
3 ¶ Et egressus circa horam tertiam, vidit
4 alios stantes in foro otiosos, ¶ dixit illis,
Ite & vos in vineam: *& quod iustũ fue- *meam
5 rit, dabo vobis. ¶ Illi autem abierunt.
Iterũ aũt exiit circa sextam & nonam
6 horam: & fecit silit. ¶ Circa vndecimam
verò exiit, & inuẽnit alios stãtes, & di-
cit illis, Quid hîc statis tota die otiosi?
7 ¶ Dicunt ei, Quia nemo nos conduxit.
8 Dicit illis, Ite & vos in vineam*. ¶ Cùm *meam
B serò autẽ factum esset, dicit Dñs vineæ
pcuratori suo, Voca operarios, & red-
de illis mercedẽ, incipiens à nouissimis
9 vsq; ad primos. ¶ Cùm venissent ergo q
circa vndecimã horam venerant, acce-
10 perunt singulos denarios. ¶ Venientes
autẽ & primi, arbitrati sunt ꝙ plus es-
sent accepturi: acceperunt autẽ & ipsi
11 singulos denarios. ¶ Et accipientes mur-
12 murabant aduersus patrẽfamiliâs. ¶ di-
centes, Hi nouissimi vna hora fecerũt:
& pares illos nobis fecisti q portauim⁹
13 põdus diei & ęstus. ¶ At ille rñdens, vni
eorũ dixit, Amice, non facio tibi iniu-
riam: nõnne ex denario cõuenisti me-
14 cum? ¶ Tolle quod tuum est, & vade vo-
lo autem & huic nouissimo dare sicut
15 & tibi. ¶ Aut non licet mihi quod volo,
facere? an oculus tu⁹ nequam est quia
16 ego bonus sum? ¶ Sic erunt nouissimi, Sup. 19. d. 30.
primi: & primi, nouissimi. multi enim
17 sunt vocati: pauci verò electi. ¶ Et ascẽ- Mar. 10. e. 38
dens Iesus Ierosolymã, assumpsit duo- Luc. 13. f. 32.
decim discipulos secretò, & ait illis,
18 ¶ Ecce ascendimus Ierosolymam, & fi- Infr. 22. b. 14.
C lius hoĩs tradetur principibus sacerdo-
tũ & Scribis, & cõdemnabunt eũ mor- Mar. 10. e. 32.
19 te, ¶ & tradent eũ Gentib⁹ ad illudẽdũ Luc. 18. f. 31.
& flagellandũ, & crucifigẽdũ, & tertia
20 die resurget. ¶ Tunc accessit ad eũ ma- Mar. 10. f. 35.
ter filiorũ Zebedęi cum filiis suis, ado-
21 rans, & petens aliquid ab eo. ¶ Qui di-
xit ei, Quid vis? Ait illi, Dic vt sedeant
hi duo filij mei, vnus ad dexteram tuã,
22 & vnus ad sinistram in regno tuo. ¶ Rñ-
dẽs autẽ Iesus, dixit, Nescitis qd petatis.
Potestis bibere calicẽ quẽ ego bibiturus
23 sum? Dicunt ei, Possumus. ¶ Ait illis, Ca
licem quidẽ meum bibetis: sedere autẽ
ad dexteram meam *& sinistrã, non est *vel
meũ dare vobis sed quibus paratũ est à Mar. 10. f. 42.
24 pře meo. ¶ Et audientes decẽ, indignati

sunt

‖Luc. 22. e 25 25 sunt de duobus fratribus. ¶ ‖Iesus autē
D vocauit eos ad se: & ait, Scitis quia prin
cipes gentiū dn̄antur eorū : & qui ma-
26 iores sunt potestatē exercēt in eos? ¶ Nō
ita erit inter vos: sed quicunq; voluerit
inter vos maior fieri, sit vester minister.
Phil. 2 a 7 27 ¶ & qui voluerit inter vos primus esse,
28 erit vester seruus. ¶ ‖sicut filius hominis
non venit ministrari, sed ministrare, &
dare animā suā redemptionē pro mul-
Marc. 10 g 46 29 tis. ¶ ‖Et egredientib⁹ illis ab Iericho, se-
Luca 18 g 35 30 cuta est eū turba multa: ¶ & ecce duo cę
ci sedentes secus viā, audierūt q a Iesus
trāsiret: & clamauerunt, dicentes, Dn̄e,
31 miserere nostri, fili Dauid. ¶ Turba autē
increpabat eos vt tacerēt. At illi magis
clamabant, dicentes, Dn̄e, miserere no-
32 stri, fili Dauid. ¶ Et stetit Iesus, & vocauit
eos, & ait, Quid vultis vt faciam vobis?
33 ¶ Dicūt illi, Domine, vt aperiātur oculi
34 nostri. ¶ Misertus autem eorum Iesus,
tetigit oculos eorum. Et confestim vi-
derunt, & secuti sunt eum.

CAP. XXI.

Marc. 11 a 1 1 ET cū appropinquassēt Ierosolymis,
Luca 19 d 29 A & venissent Beth-phage ad Montē
Oliueti, tunc Iesus misit duos Discipu-
2 los, ¶ dicens, eis, Ite in castellū qđ cōtra
vos est, & statim inuenietis asinā alli-
gatam et pullum cū ea: soluite, et addu
3 cite mihi: ¶ et siquis vobis aliquid dixe-
rit, dicite, quia Dn̄s his opus habet : et
4 confestim dimittet eos. ¶ Hoc autem fa-
ctum est vt adimpleret quod dictū est
Esai. 62 e 11 5 per Prophetā, dicentem, ¶ ‖Dicite filiæ
Zacha. 9 b 9 Sion, Ecce rex tuus venit tibi māsuetus,
Ioh. 12 b 15 et sedens super asinā et pullū filiū sub-
6 iugalis. ¶ Euntes autē Discipuli, fecerūt
7 sicut præcepit illis Iesus. ¶ Et adduxe
runt asinam et pullum : et imposue-
runt super eos vestimēta sua, et eū dēsu
8 per sedere fecerūt. ¶ Plurima autē turba
strauerunt vestimenta sua in via : alij
autē cędebant ramos de arboribus, et
‖Psal. 117 d 26 9 sternebāt in via, ¶ turbę autē quę præce
Marc. 11 b 9 debant et quæ sequebant, clamabāt di-
centes. Hosan na filio Dauid: ‖benedi-
Luca 19 f 38 ctus qui venit ī nomine Dn̄i : hosan-na
‖Mar. 11 b 11 10 in altissimis. ¶ Et cū intrasset Ierosoly-
mā, cōmota est vniuersa ciuitas, dicēs,
Ioh. 2 b 14 11 Quis est hic? ¶ Populi autē dicebant, Hic
Deut. 14 d 25 est Iesus ꝓpheta, à Nazareth Galilææ.
12 ¶ Et ‖intrauit Iesus in templū Dei, et eij-
Luca 19 g 45 ciebat oēs vendentes et ementes in tem
plo, et mensas numulariorū et cathe-

13 dras vendentiū columbas euertit : ¶ et
dicit eis, Scriptū est, ‖ Domus mea, do- Esai. 56 a 7
mus orationis vocabit : ‖ vos autē feci- Iere. 7 b 11
14 stis illā speluncam latronū, ¶ Et accesse- Marc. 11
B runt ad eū cęci, et claudi in tēplo: et sa- c 18
15 nauit eos. ¶ ‖Videntes autē principes sa- Luca 19
cerdotū et Scribæ mirabilia quę fecit, et g 47
pueros clamātes in tēplo, et dicētes, Ho
16 san-na filio Dauid: indignati sunt, ¶ et
dixerunt ei, Audis q d isti dicunt? Iesus
autē dixit eis, Vtiq;. nunquam legistis,
‖Quia ex ore infantiū et lactentiū per- Psalm. 8 a 3
17 fecisti laudem? ¶ Et relictis illis, abijt fo-
ras extra Ciuitatē in Bethaniā: ibiq; mā
18 sit. ¶ Manè autē reuertens in Ciuitatem, Marc. 11
19 esurijt. ¶ Et videns fici arborē vnā secus b 13
viam, venit ad eā: et nihil inuēnit in ea
nisi folia tantū, & ait illi, Nunquā ex te
fructus nascat in sēpiternū. Et arefacta
20 est cōtinuò ficulnea. ¶ ‖Et vidētes Disci- Marc. 11
puli, mirati sunt dicētes, Quomodò cō c 20
21 tinuo aruit? ¶ Rn̄dens autē Iesus, ait eis,
Amen dico vobis, si habueritis fidē, &
nō hæsitaueritis, non solū de ficulnea
facietis, sed & si monti huic dixeritis,
22 Tolle & iacta te in mare: fiet. ¶ ‖Et oīa Sup. 7 b 7
quęcunq; petieritis in oratione creden- Marc. 11 c 24
23 tes, accipietis. ¶ Et cū venisset in tēplum, Ioan. 16
accesserunt ad eū docentē principes sa- b 7
cerdotū & seniores populi, dicētes, ‖ In 1 Ioan. 3
qua potestate hęc facis? Et q s tibi dedit d 22
24 hanc potestatem? ¶ Rn̄dens Iesus dixit Marc. 11
C eis, interrogabo vos & ego vnū sermo- d 28
nem: quem si dixeritis mihi, & ego vo- Luca 20
25 bis dicā in qua potestate hæc facio. ¶ Ba a 1
ptismus Iohānis vnde erat: è cęlo, an ex
hominib⁹? At illi cogitabant inter se, di
26 cētes, ¶ Si dixerimus è cælo, dicet nobis,
Quare ergo non credidistis illi? Si autē
dixerimus ex hoībus: timemus turbā.
‖oēs enim *habent Iohannē sicut ꝓphe ‖Sup. 14
27 tam. ¶ Et respondentes Iesu dixerunt, a 5 *habebāt
Nescimus. Ait illis & ipse, Nec ego dico
28 vobis in qua potestate hęc facio. ¶ Quid Marc. 6
autē vobis videtur? Homo quidam ha- c 20
bebat duos filios: & accedēs ad primū,
dixit, Fili, vade hodie operare in vinea
29 mea. ¶ Ille autē rn̄dens, ait, Nolo. Po-
stea autem pœnitentia motus, abijt.
30 ¶ Accedens autem ad alterū, dixit simili
ter. At ille rn̄dens, ait, Eo Dn̄e. Et non
31 iuit: ¶ quis ex duobus fecit volūtatem
patris? Dicunt ei, Primus. Dicit illis Ie-
sus, Amen dico vobis, q a publicani &
meretrices præcedūt vos in regnū Dei.

32 ¶ Venit enim ad vos Iohãnes in via iu-
stitiæ: & nõ credidistis ei: publicani au
tem & meretrices crediderũt ei: vos aũt
vidẽtes nec pœnitentiã habuistis postea
33 vt crederetis ei. ¶ Aliã parabolã audite:
D Homo erat paterfamiliâs q plãtauit vi
neã, & sepem circũdedit ei, & fodit in
ea torcular, & ædificauit turrim, & lo-
cauit eã agricolis: & peregrè pfect⁹ est.
34 ¶ Cũ autẽ tẽpus fructuũ appropinquas-
set, misit seruos suos ad agricolas, vt ac-
35 ciperent fruct⁹ eius. ¶ Et agricolæ appre-
hensis seruis eius, aliũ cęciderunt, aliũ
36 occiderunt, aliũ verò lapidauerũt. ¶ Ite-
rũm misit alios seruos plures priorib⁹:
37 & fecerunt illis similr. ¶ Nouissimè aũt
misit ad eos filiũ suũ, dicẽs, Verebunt
38 filium meũ. ¶ Agricolæ autẽ vidẽtes fi-
liũ, dixerunt intra se, Hic est hæres, ve
nite, occidamus eũ, & habebimus hęre
39 ditatẽ eius. ¶ Et apprehẽsum eũ eiecerũt
40 extra vineã, & occiderunt. ¶ Cũ ergo ve
nerit dñs vineæ, quid faciet agricolis il-
41 lis? ¶ Aiunt illi, Malos malè pdet: & vi-
neam suã locabit alijs agricolis, q red-
42 dent ei fructũ tẽporibus suis. ¶ Dicit il-
lis Iesus, Nunquã legistis in scripturis,
Lapidẽ quem reprobauerũt ędificãtes,
hic est factus in caput anguli? A Dño
factũ est istud: & est mirabile in oculis
43 nostris? ¶ Ideo dico vobis, qa auferet à
vobis regnũ Dei, & dabit genti facienti
44 fructus eius. ¶ Et q ceciderit sup lapi-
dem istũ, confringet: super quẽ verò ce-
45 ciderit, conteret eũ. ¶ Et cùm audissent
principes sacerdotũ & Pharisęi parabo-
las eius: cognouerũt q de ipsis diceret.
46 ¶ Et quærentes eũ tenere, timuerunt tur
bas: qm sicut prophetã eum habebant.

CAP. XXII.

1 ET rñdens Iesus, dixit iterũ in para-
A bolis eis, dicens, ¶ Simile factũ est
2 regnũ cælorũ homini regi, q fecit nu-
3 ptias filio suo. ¶ Et misit seruos suos vo-
care inuitatos ad nuptias: & nolebãt ve
4 nire. ¶ Iterũ misit alios seruos, dicẽs, Di-
cite inuitatis, Ecce prandiũ meũ para-
ui: tauri mei & altilia occisa, & oĩa pa-
5 rata: venite ad nuptias. ¶ Illi autẽ negle
xerunt: & abierũt, alius in villã suam:
6 alius verò ad negotiationẽ suam: ¶ reli
qui verò tenuerunt seruos eius, & cõtu
7 melijs affectos, occiderũt. ¶ Rex autẽ cũ
audisset, iratus est: & missis exercitibus
suis, pdidit homicidas illos, & ciuitatẽ
8 illorũ succendit. ¶ Tunc ait seruis suis,
Nuptię quidẽ paratę sunt: sed qui inui-
9 tati erãt, nõ fuerunt digni. ¶ Ite ergo ad
exitus viarũ: & quoscunq; inueneritis,
10 vocate ad nuptias. ¶ Et egressi serui eius
in vias, cõgregauerunt oẽs quos inuene-
runt: malos & bonos: & impletæ sunt
11 nuptiæ discumbentiũ. Intrauit aũt rex
vt videret discũbentes: & vidit ibi ho-
12 minẽ non vestitũ veste nuptiali. ¶ Et ait
B illi, Amice, quõ huc intrasti non habẽs
13 vestẽ nuptialẽ? At ille obmutuit. ¶ Tũc
dixit rex ministris, Ligatis manibus &
pedib⁹ eius, mittite eũ in tenebras exte-
riores: ibi erit fletus & stridor dentiũ.
14 ¶ Multi enĩ sunt vocati, pauci verò ele-
15 cti. ¶ Tunc abeuntes Pharisæi, consiliũ
16 inierunt vt caperẽt eũ in sermone. ¶ Et
mittunt ei discipulos suos cũ Herodia-
nis, dicentes, Magister, scimus qa verax
es, & viã Dei in veritate doces, & nõ est
tibi cura de aliquo. nõ enĩ respicis psõ-
17 nam hominũ: ¶ dic ergo nobis qd tibi
videt, licet censum dare Cęsari, an nõ?
18 ¶ Cognita autẽ Iesus nequitia eorũ, ait,
19 Quid me tentatis hypocritæ? ¶ ostendite
mihi numisma cẽsus. At illi obtulerũt
20 ei denariũ. ¶ Et ait illis Iesus, Cuius est
21 imago hæc, & supscriptio? ¶ Dicunt ei,
C Cæsaris. Tũc ait illis, Reddite ergo quę
sunt Cęsaris, Cęsari: & q sunt Dei, Deo.
22 ¶ Et audiẽtes mirati sunt, & relicto eo,
23 abierunt. ¶ In illo die accesserunt ad eũ
Sadducæi, q dicunt nõ esse resurrectio-
24 nẽ: & interrogauerũt eũ, ¶ dicẽtes, Magi
ster, Moyses dixit, Siquis mortuus fue-
rit nõ habens filiũ, vt ducat frater eius
vxorẽ illius, & suscitet semen fratri suo.
25 ¶ Erant autẽ apud nos septem fratres: &
primus vxore ducta, defunct⁹ est: & nõ
habẽs semẽ, reliqt vxorẽ suã fratri suo.
26 ¶ Simi r secũdus & tertius vsq; ad septi
27 mũ. ¶ Nouissimè autẽ oĩum & mulier
28 defuncta est. ¶ In resurrectione ergo cu-
ius erit de septẽ, vxor? oẽs enĩ habuerũt
29 eã. ¶ Rñdens autẽ Iesus ait illis, Erratis,
nescientes scripturas, neq; virtutẽ Dei.
30 ¶ In resurrectione enĩ neq; nubent, neq;
nubent: sed sunt sicut Angeli Dei in cę
31 lo. ¶ De resurrectiõne aũt mortuorũ nõ
legistis quod dictũ est à Deo dicẽte vo-
32 bis, ¶ Ego sum Deus Abraham, & Deus
Isaac, & Deus Iacob? Nõ est Deus mor-
33 tuorũ, sed viuentiũ. ¶ Et audiẽtes turbę,
34 mirabant in doctrina eius. ¶ Pharisæi

Marc. 12 a.1 Luca 20. b.9 Isa. 5. a 1 b.5 Iere. 2. d.21
Ios. 26. a.3 & 27 ...
Ioh. 11. f.53
Psa. 117 e.22 Act. 4. b.11 Rom. 9. f.33 1 Petr. 2 a 7 Luca 20. c.17 Marc. 12 a.10
Zach. 12 a.3 Dan. 2. e 34
Luca 14 d 16 Apoc. 19 b.9
Suprà 8 b.12. & 13. f.42. Infrà 25. d.30
Mar. 12 b.13 Luca 20 c.20
Ro. 13. b.7
Mar 12 b 19 Luca 20. d.28 Act. 23. b.6 Deut. 25 a 5
Exod. 3 b.6
Mar. 12 d.28

autem

D autem audiẽtes q silentiũ imposuisset
35 Sadducęis, cõuenerunt ĩ vnũ: & inter-
rogauit eũ vnus ex eis legis doctor, ten-
36 tans eũ, ¶ Magister, quod est mandatũ
37 magnũ in Lege? ¶ Ait illi Iesus, ‖ Diliges
Dñm Deũ tuũ ex toto corde tuo, & in
38 tota aĩa tua, & in tota mente tua. ¶ Hoc
39 est maximũ & primũ mandatũ. ¶ Secũ-
dum autẽ simile est huic, ‖ Diliges pro-
40 ximũ tuũ sicut teipsum. ¶ In his duob⁹
mãdatis vniuersa lex pendet & ꝓphetę.
41 ¶ Cõgregatis aũt Pharisęis, interrogauit
42 eos Iesus, dicẽs, Quid vobis videtur de
Chro? cuius filius est? Dicunt ei, Dauid.
43 ¶ Ait illis, Quomodo ergo Dauid in Spi
44 ritu vocat eũ Dñm, dicens, ¶ ‖ Dixit Dñs
Dño meo, sede à dextris meis, donec
ponam inimicos tuos scabellũ pedum
45 tuorũ? ¶ Si ergo Dauid vocat eũ Dñm:
46 quõ filius eius est? ¶ & nemo poterat ei
rñdere verbũ: neq; ausus fuit quisquã
ex illa die eum amplius interrogare.

CAP. XXIII.

1 TVnc Iesus locutus est ad turbas &
A ad Discipulos suos, ¶ dicens, Super
2 cathedrã Moysi sederunt ‖ Scribę & Pha
3 risæi. ¶ Oĩa ergo quęcunq; dixerint vo-
bis, seruate & facite: secundũ verò ope-
ra eorũ nolite facere, dicunt eñi & non
4 faciunt. ¶ ‖ Alligãt eñi onera grauia &
importabilia, & imponũt in humeros
hoĩum: digito autẽ suo nolunt ea mo-
5 uere. ¶ Oĩa verò opera sua faciunt vt vi-
deantur ab hoĩbus, dilatant eñi ‖ phila
6 cteria sua, & magnificant fimbrias. ¶ A-
mant autẽ primos recubitus in cœnis,
7 & primas cathedras in synagogis, ¶ ‖ &
salutationes in foro, & vocari ab homi
8 nib⁹, rabbi. ¶ Vos autẽ nolite vocari rab
bi. vnus est enim magister vester, oẽs
9 autẽ vos, fratres estis. ¶ Et ‖ patrẽ nolite
vocare vobis super terrã: vnus est enim
10 pater vester q in cęlis est. ¶ Nec vocemi
ni magistri: qa magister vester, vn⁹ est,
11 Christus. ¶ Qui maior est vestrũ, erit mi-
12 nister vester. ¶ Qui autẽ se exaltauerit,
B humiliabit: & qui se humiliauerit, exal
13 tabit. ¶ Væ autẽ vobis Scribę & Phari-
sęi hypocritę: quia clauditis regnũ cęlo
rũ ante hoĩes. vos eñi non intratis: nec
14 introeuntes sinitis intrare. ¶ Vę vobis
Scribæ & Pharisęi hypocritę. ‖ quia co-
meditis domos viduarũ, orationes lon
gas orantes, ꝓp hoc amplius accipietis
15 iudiciũ. ¶ Væ vobis Scribæ & Pharisęi

‖ Deut. 6 a.5 Luca 10 c.27
‖ Leui. 19 d.18 Marc. 12 c.31
‖ Mar. 12 d.35 Luca 20 g.41
‖ Psal. 109 a.1
‖ 2. Esd. 8 a.4 Luca 11. g.46
‖ Act. 15 b.10
Deut. 6 b.8 Num. 15 d.38
‖ Mar. 12 d.38 Lu. 11 f.43 & 20 g.46
‖ Iaco. 3 a.1
‖ Mala. 1 b.6
‖ Lu. 14 c.11 & 18 c.14
‖ Mar. 12 d.40 Luca 20 g.47

hypochrytę: qa circuitis mare & aridã,
vt faciatis vnũ proselytũ: & cũ fuerit fa
ctus, facitis eũ filium gehennę duplo q̃
16 vos. ¶ Væ vobis duces cæci, qui dicitis,
Quicũq; iurauerit p templũ: nihil est,
qui autẽ iurauerit in auro tẽpli, debet.
17 ¶ Stulti & cæci, qd eñi maius est, aurũ,
18 an templũ quod sanctificat aurũ? ¶ Et
quicũq; iurauerit ĩ altari, nihil est, q-
cunq; aũt iurauerit in dono qđ est sup
19 illud, debet. ¶ Ceci, qd enim maius est,
donũ, an altare quod sanctificat donũ?
20 ¶ Qui ergo iurat in altari, iurat in eo &
21 in oĩbus quę sup illud sunt: & quicũq;
C iurauerit in tẽplo, iurat in illo & in eo
22 qui habitat in ipso: ¶ ‖ & q iurat in cęlo,
iurat in throno Dei, & in eo q sedet sup
23 eũ. ¶ ‖ Væ vobis Scribę & Pharisęi hypo-
critę: qa decimatis mentã & anethum
& cyminũ, & reliqstis quæ grauiora sũt
legis, iudiciũ, & mĩsericordiã, & fidẽ. hæc
oportuit facere, & illa non omittere.
24 ¶ Duces cæci, excolãtes culicem, camelũ
25 autẽ glutientes. ¶ ‖ Vę vobis Scribæ &
Pharisæi hypocrytę: qa mũdatis qđ dẽ-
foris est calicis & paropsidis: intùs autẽ
26 *pleni estis rapina & immũditia. ¶ Pha
risęe cæce, munda prius quod intùs est,
calicis & paropsidis, vt fiat id qđ dẽfo-
27 ris est, mundũ. ¶ Vę vobis Scribę & Pha
risęi hypocritę: quia similes estis sepul-
chris dealbatis, q̃ áforis parent hoĩbus
speciosa, intùs verò plena sunt ossibus
28 mortuorũ, & omni spurcitia. ¶ sic & vos
áforis quidẽ paretis hoĩbus iusti: intùs
autẽ pleni estis hypocrisi & iniquitate.
29 ¶ Vę vobis Scribę & Pharisęi hypocritę,
D qa ędificatis sepulchra prophetarũ, &
30 ornatis monumẽta iustorũ, ¶ & dicitis,
Si fuissemus in dieb⁹ patrũ nostrorum,
non essemus socij eorũ in sanguine ꝓ-
31 phetarũ. itaque testimonio estis vobis-
metipsis, qa filij estis eorũ qui ꝓphetas
32 occiderũt. ¶ Et vos implete mensurã pa-
33 trum vestrorũ. ¶ ‖ Serpẽtes, genimina vi-
perarũ, quomodo fugietis à iudicio ge-
34 hẽnæ? ¶ Ideo ecce ego mitto ad vos pro-
phetas, & sapiẽtes, & scribas, & ex illis oc
cidetis & crucifigetis, & ex eis flagella-
bitis in synagogis vestris, & psequemini
35 de ciuitate in ciuitatẽ: ¶ vt veniat super
vos oĩs sanguis iustus q effusus est sup
terrã, ã sanguine Abel iusti vsq; ad san
guinẽ Zachariæ filij Barachię, ‖ quem
36 occidistis inter templũ & altare. ¶ Amẽ

‖ Supr. 5 e.34 ‖ Luc. 11 f.42
‖ Luc. 11 e.39
* plena sunt 70.
‖ Supr. 3 b.7
‖ Gene. 4 b.8 ‖ Heb. 11 a.4 2 Par. 24 f.22

Luca 13 g 34 · 4. Esd. 1. e 30.

dico vobis, venient hęc omnia sup ge-
37nerationé istam. ¶ Ierusalé Ierusalem,
quæ occidis prophetas, & lapidas eos
qui ad te missi sunt quoties volui con-
gregare filios tuos quemadmodû gal-
lina congregat pullos suos sub alas, &
38noluisti? ¶ Ecce relinquetur vobis domus
39vestra deserta. ¶ Dico enim vobis, non
me videbitis ámodo dônec dicatis, Be-
nedictus qui venit in nomine Dñi.

CAP. XXIIII.

Mar. 13. a 1. · Luca 21. b 5. · Luca 19 g 44

1 ET egressus Iesus de téplo, ibat. Et ac
A cesserût discipuli eius vt ostéderét
2 ei ædificationes tépli. ¶ Ipse auté rñdens
dixit illis, Videtis hęc oïa? Amen dico
vobis, nô relinquetur hic lapis sup lapidé
3 qui nô destruatur. ¶ Sedente auté eo sup
Monté-oliueti, accesserunt ad eû Disci-
puli secretò, dicentes. Dic nobis, quâdo
hæc erunt? & quod signû aduétus tui,
4 & cósummationis seculi? ¶ Et rñdes Ie-
sus, dixit eis, Videte neqs vos seducat:
5 ¶ multi enim venient in noïe meo, dicé
tes, Ego sum Chrs: & multos seducent.
6 ¶ Audituri enî estis prælia & opiniones
præliorû. Videte ne turbemini; oportet
7 enî hęc fieri: sed nôdû est finis. ¶ Côsur-
get enim gens in genté, & regnû in re-
gnû: & erût pestilentiæ, & fames, & ter
8 remotus p loca, ¶ hæc autem oïa initia
9 sunt dolorû, ¶ Tunc tradent vos in tri-
bulationé, & occidét vos: & eritis odio
10 oïbus gentibus pp nomen meum. ¶ Et
B tunc scandalizabuntur multi: & inuicé
11 tradent: & odio habebunt inuicé. ¶ Et
multi pseudoprophetæ surgent: & se-
12ducent multos. ¶ Et qm̃ abundabit ini-
13q̃tas: refrigescet charitas multorû. ¶ qui
auté pseuerauerit vsq; in finé, hic sal-
14uus erit. ¶ Et prædicabitur hoc Euangeliû
regni in vniuerso orbe, in testimonium
oïbus gentibus. & tunc veniet consum-
15matio. ¶ Cû ergo videritis abominatio
nem desolationis, quæ dicta est à Da-
niele propheta, stanté in loco sácto (qui
16legit intelligat) ¶ tûc qui in Iudæa sunt:
17fugiant ad montes: ¶ & qui in tecto, nô
descendat tollere aliqd de domo sua:
18¶ & qui in agro, nô reuertatur tollere tuni
19cam suá. ¶ Vę auté prægnantib9 & nu-
20trientib9 in illis diebus. ¶ Orate auté, vt
non fiat fuga vestra in hyeme vel sáb-
21batho. ¶ Erit enim tunc tribulatio ma-
gna qualis nô fuit ab initio mundi vsq;
22modo, neq; fiet. ¶ Et nisi breuiati fuissét

Ephe. 5 b.6 · Colo. 2. d.18 · Ioh. 15 c. 20. & 16 a 2 · Suprà 10 c. 17 · Luca 21. c.12 · Mar. 13 b. 14 · Luca 21. c 20 · Dan. 9. g 27 · Act. 1. b.12

dies illi, nô fieret salua omnis caro, sed
23pp electos breuiabuntur dies illi. ¶ Tunc
si quis vobis dixerit, Ecce hîc est Chrs,
24aut illic: nolite credere. ¶ Surgent enim
pseudochristi, & pseudo pphetę: & da-
bût signa magna & prodigia, ita vt in
errorê inducant (si fieri potest) etiá ele
25cti. ¶ Ecce pdixi vobis. ¶ Si ergo dixerint
26vobis, Ecce in deserto est: nolite exire.
27ecce in penetralib9: nolite credere. ¶ Si-
C cut enî fulgur exit ab Oriente, & paret
vsq; in Occidenté: ita erit & aduentus
28filij hoïs. ¶ Vbicûq; fuerit corpus, illic
29congregabuntur & aquilę. ¶ Statim auté
post tribulationé dierû illorum sol ob
scurabitur, & luna non dabit lumen suû,
& stellę cadent de cælo, & virtutes cęlo
30rû cômouebuntur: ¶ & tûc parebit signû
filij hoïs in cælo: & tunc plangent oés
tribus terrę: & videbunt filiû hominis
venienté i nubib9 cæli cû virtute multa
31& maiestate. ¶ Et mittet Angelos suos
cû tuba, & voce magna: & côgregabût
electos eius à quatuor ventis, à sûmis
32cælorû vsq; ad terminos eorû. ¶ Ab ar-
bore auté fici discite parabolá: cû iam
ramus eius tener fuerit, & folia nata, sci
33tis quia propè est æstas. ¶ ita & vos, cû vi
deritis hęc oïa, scitote quia prope est in
34ianuis. ¶ Amen dico vobis, quia non
pręteribit generatio hęc, donec oïa hęc
35fiant. ¶ Cælum & terra transibunt, ver
36ba auté mea nô præteribunt. ¶ De die
D auté illa & hora nemo scit, neq; angeli
37cęlorû, nisi solus pater. ¶ Sicut auté in
diebus Noë, ita erit & aduentus filij ho
38minis. ¶ sicut enim erant in dieb9 ante
diluuiû comedétes & bibentes, nuben-
tes & nuptui tradétes vsq; ad eû diem
39quo intrauit Noë in arcá, ¶ & nô cogno-
uerût donec venit diluuiû, & tulit oés:
40ita erit & aduentus filij hoïs. ¶ Tunc
duo erût in agro: vnus assumetur, & vnus
41relinquetur: ¶ duæ molentes in mola: vna
42assumetur, & vna relinquetur: ¶ Vigilate
ergo quia nescitis qua hora Dñs vester
43venturus sit. ¶ Illud auté scitote, qm̃ si
sciret paterfamiliâs qua hora fur ventu
rus esset, vigilaret vtiq; & non sineret
44perfodi domû suam: ¶ Ideo & vos esto-
te parati: quia qua nescitis hora filius
45hominis venturus est. ¶ Quis putas, est
fidelis seruus & prudés, qué constituit
Dñs suus super familiam suam, vt det
46illis cibum in tempore? ¶ Beatus ille

Mar. 13 c.21 · Luca 17 d.23 · Luc. 17 g.37 · Marc. 13 c.24 · Luca 21 c.25 · Ezec. 32. b.7 · Isai. 13 b 10 · Ioel 2. g 31. & 3. c. 15 · Apoc 8 b.8 · 1.Cor.15 g.52 · Mar 13 d.31 · Luc. 17 f.26 · Gen. 7. b 5 · 1.Pet. 3 d. 20 · Luc. 17 g.36 duo in lecto, vn9 assumetur, & vnus relinquetur. · 1.Thes. 5 d 17 · Marc. 13 d 33 · Luca 12 c.39 · Luca 12 e. 42 · Apo. 16 c.15

seruus

seruus, quẽ cùm venerit dñs eius inue-
47nerit sic facientem. ¶ Amen dico vobis:
qm̃ super oĩa bona sua cõstituet eum.
48¶ Si autẽ dixerit malus seruus ille in cor
de suo: Moram facit Dñs meus venire:
49¶ & cœperit percutere conseruos suos,
50manducet autẽ & bibat cũ ebriosis: ¶ ve
niet Dñs serui illius in die qua non spe
51rat & hora qua ignorat, ¶ & diuidet eũ, ¦Supra 13 f.42 Inf. 19. c.30.
partemq; eius ponet cum hypocritis,
¦illic erit fletus & stridor dentium.

CAP. XXV.

1 TVnc simile erit regnũ cęlorum de-
A cem virginibꝰ, quæ accipiẽtes lam-
pades suas exierunt obuiam sponso, &
2 spõsę. ¶ Quinq; autẽ ex eis erant fatuę,
3 & quinq; prudentes, ¶ sed quinq; fatuę,
acceptis lampadibus, non sumpserunt
4 oleum secum: ¶ prudentes verò accepe-
runt oleũ in vasis suis cũ lampadibus.
5 ¶ Moram autẽ faciente sponso, dormi-
6 tauerunt oẽs & dormierũt. ¶ Media aũt
nocte clamor factus est: Ecce sponsus
7 venit, exite obuiã ei. ¶ Tunc surrexerunt
oẽs virgines illæ: & ornauerunt lampa-
8 des suas. ¶ Fatuę autẽ sapientibus dixe-
runt: Date nobis de oleo vestro, qa lam
9 pades nostrę extinguuntur. ¶ Rñderunt
prudentes, dicentes: Ne fortè non suf-
ficiat nobis & vobis, ite potius ad ven-
10dentes, & emite vobis. ¶ Dũ autẽ irent
emere, venit spõsus: & quæ paratę erãt,
intrauerũt cũ eo ad nuptias, & clausa
11est ianua. ¶ Nouissimè verò veniunt
& reliquæ virgines, dicentes: Dñe, Dñe
12aperi nobis. ¶ At ille rñdens ait: Amen
13dico vobis, nescio vos. ¶ Vigilate itaq;
14quia nescitis diem neq; horam. ¶ ¦Sicut ¦Mar. 13 d.35 Suprà 24 e.42 Luca 19 b.12
B enim homo peregrè ꝓficiscens, vocauit
seruos suos, & tradidit illis bona sua.
15¶ ¦Et vni dedit quinq; talẽta, alij autem
duo: alij verò vnũ, vnicuiq; secundum
propriã virtutẽ: & profectus est statim.
16¶ Abijt autẽ qui quinq; talenta accepe-
rat, & operatus est in eis, & lucratus est
17alia quinq;. ¶ Similiter & qui duo ¦ac-
18ceperat, lucratus est alia duo. ¶ Qui aũt
vnũ acceperat, abiens fodit in terrã, &
19abscondit pecuniã dñi sui. ¶ Post mul-
tum verò temporis venit dñs seruorũ
20illorum, & posuit rationem cũ eis. ¶ Et
accedens qui quinq; talenta acceperat,
obtulit alia quinq; talenta dicens, Dñe
quinq; talẽta tradidisti mihi: ecce alia
21quinq; superlucratus sum. ¶ Ait illi Dñs
eius: Euge serue bone & fidelis, quia su
per pauca fuisti fidelis, super multa te
constituam: intra in gaudium Dñi tui.
22 ¶ Accessit autẽ & qui duo talenta acce-
perat, & ait: Dñe duo talenta tradidisti
C mihi: ecce alia duo suplucratus sum.
23¶ Ait illi Dñs eius: Euge serue bonę & fi
delis, quia super pauca fuisti fidelis: su-
per multa te constituã: intra in gaudiũ
24Dñi tui. ¶ Accedens autẽ & qui vnũ ta-
lentũ acceperat, ait, Dñe, scio quia ho-
mo durus es, metis vbi nõ seminasti, &
25cõgregas, vbi nõ sparsisti: ¶ & timẽs abij
& abscondi talentũ tuum in terra: ecce
26habes quod tuũ est. ¶ Rñdens autẽ Dñs
eius, dixit ei: Serue male, & piger, scie-
bas quia meto vbi nõ semino, & cõgre
27go vbi nõ sparsi: ¶ oportuit ergo te com-
mittere pecuniam meã numularijs, &
veniens ego recepissem vtiq; qđ meum
28est cũ vsura. ¶ Tollite itaq; ab eo talen-
tum, & date ei qui habet decem talen-
29ta. ¶ ¦omni enim habenti dabit͂, & abũ-
dabit, ei autẽ qui non habet, & quod
30videt͂ habere, auferet͂ ab eo. ¶ Et inutilẽ
seruũ eijcite in tenebras exteriores, ¦il-
31lic erit fletus & stridor dentiũ. ¶ Cũ aũt
venerit filius hoĩs in maiestate sua, &
oẽs angeli cum eo, tunc sedebit super
32sedem maiestatis suę: ¶ & cõgregabunt͂
ante eum oẽs gentes, & separabit eos ab
inuicem, sicut pastor segregat oues ab
33hœdis: ¶ & statuet oues quidẽ à dextris
34suis, hœdos autẽ à sinistris. ¶ Tunc di-
D cet rex his q à dextris eius erũt: Venite
benedicti patris mei, possidete paratũ
vobis regnum à constitutione mundi.
35¶ ¦Esuriui enim, & dedistis mihi mãdu-
care. sitiui: & dedistis mihi bibere. ho-
36spes eram: & collegistis me. ¶ Nudus, &
operuistis me. ¦ infirmus, & visitastis
me. in carcere eram, & venistis ad me.
37¶ Tunc rñdebunt ei iusti dicẽtes: Dñe,
quando te vidimus esurientẽ, & paui-
mus, sitientẽ, & dedimus tibi potum?
38¶ quãdo autẽ te vidimus hospitẽ, & col-
legimus te? aut nudũ, & cooperuimus
39te? ¶ aut quando te vidimus infirmum,
40aut in carcere, & venimus ad te? ¶ Et
rñdens rex: dicet illis. Amẽ dico vobis,
quãdiu fecistis vni ex his fratribꝰ meis
41minimis, mihi fecistis. ¶ Tũc dicet & his
42qui à sinistris erunt: ¶ ¦Discedite à me
maledicti in ignem æternũ, q paratus
43est diabolo & angelis eiꝰ: ¶ esuriui enĩ:

& non dedistis mihi mãducare: sitiui,
43 & nõ dedistis mihi potũ. ¶ hospes erã:
& non collegistis me: nudus, & nõ ope-
ruistis me: infirmus, & in carcere; &
44 nõ visitastis me. ¶ Tunc rñdebunt ei &
ipsi dicentes: Dñe, quando te vidimus
esurientẽ, aut sitientẽ, aut hospitẽ, aut
nudum, aut infirmũ, aut in carcere: &
45 nõ ministrauimus tibi? ¶ Tunc rñde-
bit illis, dicens: Amen dico vobis, quã-
diu nõ fecistis vni de minorib⁹ his, nec
46 mihi fecistis. ¶ ‖Et ibunt hi in suppliciũ
æternũ: iusti autem in vitã æternam.

‖Ioh. 5. e.25 Dan. 12. a.2

CAP. XXVI.

1 ET factum est cũ consummasset Ie-
A sus sermones hos oẽs, dixit discipu-
2 lis suis: ¶ Scitis quia post biduũ Pascha
fiet, & filius hominis tradet̃ vt crucifi-
3 gatur. ¶ Tunc congregati sunt principes
sacerdotũ & seniores populi in atrium
principis sacerdotũ, qui dicebatur Cai-
4 phas: ¶ & consiliũ fecerũt vt Iesum dolo
5 tenerẽt & occiderent. ¶ Dicebant autẽ:
Non in die festo, ne fortè tumultus fie-
6 ret in pplo. ¶ ‖Cũ autẽ Iesus esset in Be-
7 thania in domo Simonis leprosi, ¶ acces-
sit ad eũ mulier habens alabastrũ vn-
guenti pretiosi, & effudit super caput
8 ipsius recũbentis. ¶ Videntes autẽ disci-
puli, indignati sunt, dicentes: Vt quid
9 perditio hęc? ¶ Potuit enĩ istud vænun-
10 dari multo, & dari pauperibus. ¶ Sciens
autem Iesus ait illis: Quid molesti estis
huic mulieri? opus enim bonũ operata
11 est in me. ¶ nã semper pauperes habetis
vobiscũ: me autẽ non semp̃ ᵃhabetisᵇ.
12 ¶ Mittens enim hæc vnguentũ hoc in
corpus meũ, ad sepeliendum me fecit.
13 ¶ Amen dico vobis, vbicunq; prędicatũ
fuerit hoc euangeliũ in toto mundo,
dicet̃ & quod hæc fecit in memoriam
14 eius. ¶ ‖Tunc abijt vnus de duodecim,
B qui dicebat̃ Iudas Iscariotes, ad princi-
15 pes sacerdotũ: ¶ & ait illis, Quid vultis
mihi dare, & ego vobis eũ tradã? At il-
16 li cõstituerunt ei triginta argenteos. ¶ Et
exinde quęrebat opportunitatẽ vt eum
17 traderet. ¶ ‖Prima autẽ die Azymorũ
accesserunt discipuli ad Iesum, dicẽtes:
Vbi vis parem⁹ tibi comedere Pascha?
18 ¶ At Iesus dixit, ite in ciuitatem ad quẽ-
dam, & dicite ei: Magister dicit, Tẽpus
meũ prope est, apud te facio Pascha cũ
19 discipulis meis. ¶ Et fecerũt discipuli si-
cut constituit illis Iesus: & parauerunt

Marc. 14 a.1 Luca 22. a.2
‖Ioh. 11. a.2 & 12 a.3 Marc. 14 a.3
Deut. 15 b.11 ᵃhabebitis
Marc. 14 b.10 Luca 22. a.3
‖Mar. 14 b.12 Luca 22. a.7

20 Pascha. ¶ ‖Vespere autẽ facto, discũbe-
21 bat cũ duodecim discipulis suis. ¶ Et edẽ-
tibus illis, dixit: Amen dico vobis quia
22 vnus vestrũ me traditurus est. ¶ Et cõtri-
stati valde, cœperũt singuli dicere: Nũ-
23 quid ego sum Dñe? ¶ At ipse rñdẽs, ait: Qui
intingit mecũ manũ in paropside, hic
24 me tradet. ¶ Filius quidẽ hominis vadit
‖sicut scriptũ est de illo: væ autẽ homi-
C ni illi, per quẽ filius hoĩs ᵃtradet̃ᵇ bonũ
erat ei si natus non fuisset homo ille.
25 ¶ Rñdens autẽ Iudas qui tradidit eum,
dixit: Nunquid ego sum Rabbi? Ait il-
26 li: Tu dixisti: ¶ ‖Cœnantibus autẽ eis,
accepit Iesus panẽ & benedixit, ac fregit
deditq; discipulis suis, & ait: Accipite,
27 & comedite, hoc est corpus meũ. ¶ Et ac-
cipiens calicẽ, gratias egit, & dedit illis,
28 dicens: Bibite ex hoc oẽs. ¶ Hic est enim
sanguis meus noui testamẽti, qui pro
multis effundet̃ in remissionẽ peccato-
29 rũ. ¶ Dico autẽ vobis nõ bibam ámodo
de hoc genimine vitis vsq; in diẽ illũ,
cũ illud bibam vobiscũ nouum, in re-
30 gno patris mei. ¶ Et hymno dicto, exie-
31 runt in montẽ Oliueti. ¶ Tunc dicit illis
Iesus: ‖Oẽs vos scandalũ patiemini in
me, ĩ ista nocte, Scriptũ est enim. Per-
cutiam pastorẽ, & dispergent̃ oues gre-
32 gis. ¶ Postquã autẽ resurrexero, præcedã
33 vos in Galilęam. ¶ Rñdẽs autẽ Petrus,
ait illi: Etsi oẽs scandalizati fuerint in
34 te, ego nunquã scandalizabor. ¶ Ait illi
Iesus: Amẽ dico tibi, quia in hac nocte
antequã gallus cantet, ter me negabis.
35 ¶ ‖Ait illi Petrus, Etiã si oportuerit me
D mori tecũ, non te negabo. Similr̃ & oẽs
36 discipuli dixerũt. ¶ Tunc venit Iesus cũ
illis in villã quæ dicitur ‖Geth-semani,
& dixit discipulis suis: Sedete hic donec
37 vadã illuc & orem. ¶ Et assumpto Petro
& duob⁹ filijs Zebedęi, cœpit cõtristari
38 & mœstus esse. ¶ Tũc ait illis: Tristis est
anima mea vsq; ad mortem: sustinete
39 hic, & vigilate mecũ. ¶ Et progressus pu-
sillũ, procidit in faciem suam, orans, &
dicens: Pater mi, si possibile est, trãseat
à me calix iste, veruntã non sicut ego
40 volo, sed sicut tu. ¶ Et venit ad discipu-
los suos, & inuenit eos dormientes, &
dicit Petro: Sic? non potuistis vna hora
41 vigilare mecũ? ¶ Vigilate, & orate vt nõ
intretis in tentationẽ. Spiritus quidem
42 promptus est, caro autẽ infirma. ¶ Iterũ
secundò abijt, & orauit, dicens: Pater

‖Mar. 14 b.17 Luca 22. b.14 Ioh. 13. c.21
‖Psal. 40 b.10 ᵃtraditur
‖1. Co. 11 c.24
‖Mar. 14 c.27 Ioh. 16. d.32
‖Zac. 13. b.7
Marc 14 c. 28. & 16. b.7.
‖Ioh. 13 d.38
‖Mar. 14 d.32 Luca 22. d.39

mi, si non potest hic calix transire nisi
43bibam illū: fiat voluntas tua. ¶ Et venit
iterū, & inuenit eos dormientes. erant
44enim oculi eorū grauati. ¶ Et relictis il-
lis, iterū abijt: & orauit tertiò, eundem
45sermonē, dicens: ¶ Tūc venit ad discipu
los suos, & dicit illis: Dormite iā & re-
quiescite, ecce appropinquauit hora, &
filius hoīs tradet in manus peccatorū.
46¶ Surgite eamus: ecce *appropinquauit
47q me *tradet. ¶ ‖ Adhuc eo loquēte, ecce
E Iudas vnus de duodecim venit, & cū eo
turba multa cū gladijs & fustibꝰ, missi à
principibꝰ sacerdotū & senioribꝰ ppli.
48¶ Qui autē tradidit eū, dedit illis signū,
dicēs: Quemcunq; osculatus fuero, ipse
49est: tenete eū: ¶ Et cōfestim accedens ad
Iesum, dixit: Aue rabbi. Et osculatus
50est eū. ¶ Dixitq; illi Iesus: Amice, ad qd
venisti? Tūc accesserunt, & manus inie-
51cerunt in Iesum: & tenuerunt eū. ¶ Et
ecce vnus ex his q erant cū Iesu, exten-
dens manū, exemit gladium suum: &
percutiens seruū principis sacerdotū,
52amputauit auriculā eius. ¶ Tunc ait illi
Iesus: Conuerte gladiū tuum in locū
suum. ‖ oēs enim q acceperint gladiū,
53gladio peribunt. ¶ An putas qa nō pos-
sum *rogare patrem meū: & exhibebit
mihi *modò plusquā duodecim legio-
54nes angelorū? ¶ Quō ergo implebuntur
55‖ scripturæ, quia sic oportet fieri. ¶ In illa
hora dixit Iesus turbis: Tanquā ad la-
tronem existis cū gladijs & fustibꝰ cō-
prehendere me: quotidie apud vos se-
debā docens in tēplo: & nō me tenui-
56stis. ¶ Hoc autē totum factū est, ‖ vt adim
F plerent scripturæ prophetarū. Tunc di-
57scipuli oēs, relicto eo, fugerunt. ¶ At illi
tenentes Iesum, duxerūt ad Caipham
principem sacerdotū, vbi Scribæ & se-
58niores cōuenerant. ¶ Petrus autē seque-
batur eum à longè, vsq; in atrium princi
pis sacerdotū. Et ingressus intro sede-
59bat cū ministris: vt videret finē. ¶ *Prin
cipes autē sacerdotū & omne cōcilium
quærebant falsum testimonium cōtra
60Iesum, vt eū morti traderent: ¶ & nō in-
uenerunt, cū multi falsi testes accessis-
sent. Nouissimè autē venerunt duo fal-
61si testes: ¶ & dixerunt: Hic dixit: ‖ Possū
destruere templū Dei, & post triduū re-
62ædificare illud: ¶ Et surgens princeps sa-
cerdotū, ait illi: Nihil rñdes ad ea quæ
63isti aduersum te testificantur? ¶ Iesus aūt

* appropinquabit
* tradit
‖ Mar. 14 e.43. Luca 22. e 47 Iohā. 18 a.3
‖ Gene. 9. a.6 Apoc. 13 c.10
* modò 2 ...
‖ Esai. 53. c.10
‖ Suprà c.31 Marc. 14 e.53 Luca 22. f.54 Iohā. 18 d.24
* Princeps Marc. 14 f.59
‖ Iohā. 2. c.19

tacebat. Et princeps sacerdotū ait illi:
Adiuro te p Deū viuū, vt dicas nobis si
64tu es Chrs filiꝰ Dei. ¶ Dicit illi Iesus: Tu
dixisti, veruntū dico vobis, āmodo vi-
debitis ‖ filiū hoīs sedentē à dextris vir-
tutis Dei, & venientē in nubibus cœli.
65¶ Tūc princeps sacerdotū scidit vestimē
ta sua, dicēs, Blasphemauit: qd adhuc
egemus testibꝰ? ecce, nunc audistis bla-
66sphemiā, ¶ qd vobis videt? At illi rñdē-
67tes dixerūt. Reus est mortis. ¶ ‖ Tunc ex-
G puerūt in faciē eius: & colaphis eū cæci
derūt, alij aūt palmas in faciē eiꝰ dede-
68runt, ¶ dicētes: Prophetiza nobis Chre,
69qs est q te pcussit? ¶ Petrus verò sedebat
foris in atrio, & accessit ad eū vna ancil
70la, dicē., Et tu cū Iesu Galilæo eras. ¶ At
ille negauit corā oībus, dicēs: Nescio qd
71dicis. ¶ Exeunte autē illo ianuā, vidit eū
alia *ancilla: & ait his q erāt ibi: Et hic
72erat cū Iesu Nazareno. ¶ Et iterū nega-
uit cū iuramēto, Quia nō noui hoīem.
73¶ Et post pusillū accesserūt q stabant: &
dixerūt Petro: Verè & tu ex illis es, nā
74& loquela tua manifestū te facit? ¶ Tūc
cœpit detestari & iurare qa nō nouisset
74hoīem. Et continuò gallus cātauit. ¶ Et
recordatus est Petrus verbi Iesu quod
dixerat: Prius quā gallus cantet ter me
negabis. Et egressus foras, fleuit amarè.

CAP. XXVII.

1 MAne autem facto consiliū inierūt
A omnes principes sacerdotū & se-
niores populi aduersus Iesum, vt eum
2 morti traderent. ¶ Et vinctū adduxerūt
eum & tradiderūt Pontio Pilato præsi-
3 di. ¶ Tunc videns Iudas qui eū tradidit
q damnatus esset: pœnitētia ductus re-
tulit triginta argenteos principibus sa-
4 cerdotū & senioribus, ¶ dicens: Peccaui
tradens sanguinē iustū. At illi dixerūt:
5 Quid ad nos? tu videris. ¶ Et proiectis ar-
genteis in tēplo: recessit: & abiens, ‖ la-
6 queo se suspendit. ¶ Principes aūtē sacer
dotū acceptis argenteis: dixerunt: Non
licet eos mittere in corbonā: qa pretiū
7 sanguinis est. ¶ Consilio autē inito eme
runt ex illis agrū figuli, in sepulturā pe
8 regrinorum. ¶ Propter hoc vocatus est
ager ille, Hacel-dama, hoc est ager san
9 guinis, vsq; in hodiernū diem. ¶ Tunc
B impletum est quod dictū est per Iere-
miam prophetā dicentem: ‖ Et accepe-
runt triginta argenteos pretiū appretia-
ti quem appretiauerunt à filijs Israël.

‖ Sup. 16. d.27 1 The.4. d.14 Rom. 14 b.10
‖ Esai. 50. b.6 Marc. 14 g.65 Luca 22. f.55 Ioh. 18. d.25
* 3.
Marc. 15 b 16 Luca 22. g.61 Luca 23. a.1 Iohā. 18. c.28
‖ Act. 1. c.18
‖ Act. 1. c.19
‖ Luc. 22 ...

10 & dederunt eos in agrum figuli, sicut
11 constituit mihi Dñs. Iesus autẽ stetit
Mar. 15 a.1 ante præsidẽ, & interrogauit eũ præses
Luca 23. a.3 dicens: Tu es Rex Iudæorũ? Dicit illi
Iohã. 18 f.33 12 Iesus: Tu dicis. Et quum accusaretur à
principibus sacerdotũ & senioribꝰ, ni-
13 hil rñdit. Tunc dicit illi Pilatus: Non
audis quanta aduersum te dicũt testi-
14 monia? Et non rñdit ei ad vllũ verbũ:
15 ita vt miraretᷣ præses vehemẽter. Per
diẽ autẽ solennem consueuerat præses
pplo dimittere vnũ vinctũ quẽ voluis-
16 sent. habebat autẽ tũc vinctũ insignẽ,
17 qui dicebatᷣ Barrabas. Cõgregatis ergo
illis, dixit Pilatus: quẽ vultis dimittam
vobis: Barrabã an Iesum qui diciᷣ Chri
18 stus? Sciebat enim quod per inuidiã
19 tradidissent eũ. Sedente autẽ illo pro
Marc. 15 b.12 C tribunali: misit ad eum vxor eius, di-
Luca 23. c.18 cens: Nihil tibi & iusto illi, multa enĩ
passa sum hodie per visum ꝓpter eũ.
Ioh. 18. g.40 20 Principes autẽ sacerdotum & seniores
persuaserunt pplis vt peterent Barrabã,
Act. 3. c. 14 21 Iesum verò perderent. Rñdens autem
præses, ait illis: Quem vultis vobis de
duobꝰ dimitti? At illi dixerũt, Barrabã.
22 Dicit illis Pilatus: Quid igitᷣ faciã de Ie
su qui diciᷣ Christus? Dicunt oẽs Cruci-
23 figatur. Ait illis præses: Quid enim
mali fecit? At illi magis clamabãt dicẽ-
24 tes: Crucifigatᷣ. Vidẽs autẽ Pilatus qa
nihil proficeret, sed magis tumultus fie
ret, accepta aqua lauit manus corã po-
pulo: dicẽs, Innocens ego sum à sangui
25 ne iusti huius, vos videritis. Et rñdens
vniuersus ppls, dixit: Sanguis eius sup
26 nos, & super filios nostros. Tũc dimi-
sit illis Barrabã: Iesum autẽ flagellatũ
27 tradidit eis vt crucifigeretᷣ. Tunc mili-
D tes præsidis suscipiẽtes Iesum in præto-
Mar. 15 b.16 riũ, congregauerunt ad eũ vniuersam
28 cohortẽ: & exuentes eũ chlamydẽ coc-
Iohã. 19 a.2 29 cineã circũdederunt ei. & plectentes
coronã de spinis, posuerũt super caput
eius, & arundinem in dextera eius. Et
genu flexo ante eũ, illudebant ei, dicẽ-
Mar. 15 b.21 30 tes: Aue rex Iudæorũ. Et expuentes in
eũ, acceperunt arundinẽ, & percutiebãt
Luca 23. f.26 31 caput eius. Et postquam illuserunt ei,
Mar. 15 b.22 exuerunt eũ chlamydẽ: & induerũt eũ
vestimentis eius, & duxerunt eũ vt cru
Luca 23. c.33 32 cifigerent. Euntes autem inuenerunt
hoiem Cyrenæum, noĩe Simonẽ: hunc
Iohã. 19 c.17 angariauerunt vt tolleret crucem eius.
33 Et venerunt in locũ qui dr Golgotha,

34 quod est, Caluariæ locus. Et dederunt Mar. 15 c.24
ei vinũ bibere cũ felle mistũ: Et cũ gu-
35 stasset, noluit bibere: Postquã autem Luca 23. e.34
crucifixerunt eũ, diuiserunt vestimẽta
eius, sortẽ mittentes: ÷ vt impleretᷣ qđ Ioh. 19. c.18
dictũ est ꝑ prophetã dicentẽ: Diuiserũt ÷15.
sibi vestimẽta mea, & super vestẽ meã Psal. 21. c.19
36 miserunt sortẽ. Et sedentes seruabant
37 eũ. Et imposuerũt sup caput eius cau- Ioan. 19 c.24
sam ipsius scriptã: HIC EST IESVS
38 REX IVDAEORVM. Tũc crucifixi
E sunt cũ eo duo latrones: vnus à dextris,
39 & vnus à sinistris. Prætereũtes autem
blasphemabant eũ mouẽtes capita sua.
40 & dicentes: ÷ Vah qui destruis tem- ÷1.
plũ Dei, & ĩ triduo illud reædificas: sal Iohan. 2. d.19
ua temetipsum: si filius Dei es, descẽde
41 de cruce. Similiᷣ & principes sacerdotũ
illudentes cũ scribis & senioribus dice-
42 bant: Alios saluos fecit: seipsum non Supra 3 d.18
potest saluũ facere: si rex Israël est, de-
scendat nunc de cruce, & credimus ei. Psal. 21. b.9
43 confidit in Deo: liberet nunc eum si
44 vult: dixit enim qa filius Dei sum. Id-
ipsum autẽ & latrones q crucifixi erant
45 cũ eo improperabant ei. A sexta autẽ
hora, tenebræ factæ sunt super vniuer-
46 sam terrã, vsq; ad horam nonã. Et cir-
ca horã nonã clamauit Iesus voce ma-
gna dicens, Eli, Eli, lammasabacthani?
hoc est, Deus meus, Deus meus, vt qd Psal. 21. a.2
47 dereliquisti me? Quidã autẽ illic stan-
tes & audientes, dicebant, Eliã vocat
48 iste. Et cõtinuò currens vnus ex eis, ac-
F ceptã spongiã impleuit aceto: & impo- Psal. 68 e.22
49 suit arũdini & dabat ei bibere. Cæteri
verò dicebãt, Sine, videamus an veniat
50 Elias liberans eũ. Iesus autem iterum
51 clamãs voce magna, emisit spiritũ. Et 2. Par. 3. d.14
ecce velum tẽpli scissum est ĩ duas par-
tes à summo vsq; deorsum. & terra mo
52 ta est, & petræ scissæ sunt. & monumẽ
ta aperta sunt: & multa corpora sãcto-
53 rum qui dormierãt surrexerũt. Et ex-
euntes de monumẽtis post resurrectio-
nem eius, venerunt in sanctam ciuita-
54 tem: & apparuerunt multis. Centurio
autem & qui cũ eo erant custodiẽntes
Iesum, viso terræmotu & his quæ fiebãt
timuerũt valde, dicẽtes. Verè filius Dei
55 erat iste. Erant autẽ ibi mulieres mul
tæ à longè, quæ secutæ erãt Iesum à Ga- Marc. 15 d.40
56 lilæa, ministrãtes ei: inter quas erat Ma
ria Magdalenæ, & Maria Iacobi, & Io-
seph mater, & mater filiorum Zebedæi.

Cum

57 ¶ Cum aũt serò fctm̃ esset, venit quidã Mar.15 d.42.
G homo diues ab Arimathæa, nomine Io- Luc.23. g.50.
58 seph, q & ipse discipulus erat Iesu. ¶ Hic Ioh.19. g.38.
accessit ad Pilatũ, & petiit corpus Iesu.
59 Tũc Pilatus iussit reddi corpus. ¶ Et ac-
cepto corpore, Ioseph inuoluit illud in
60 sindone mũda. ¶ Et posuit illud in mo-
numẽto suo nouo qđ exciderat ĩ petra.
Et aduoluit saxũ magnũ ad ostiũ mo-
61 numẽti, & abijt. ¶ Erat autem ibi Maria
Magdalene, & altera Maria, sedẽtes cõ-
62 tra sepulchrũ. ¶ Altera aũt die, q̃ est post
Parascêuen, cõuenerũt principes sacer-
63 dotũ, & Pharisæi ad Pilatum, ¶ dicentes
Dñe, recordati sumus quia seductor il-
le dixit adhuc viuens, Post tres dies re-
64 surgã. ¶ Iube ergo custodiri sepulchrum
vsq; in diẽ tertiũ: ne fortè veniãt disci-
puli eius & furent eũ, & dicant plebi,
Surrexit à mortuis: & erit nouissimus
65 error peior priore. ¶ Ait illis Pilatus, Ha-
betis custodiã: ite, custodite sicut scitis.
66 ¶ Illi autem abeũtes, munierunt sepul-
chrũ: signãtes lapidẽ cum custodibus.

CAP. XXVIII.

1 VEspere aũt sabbathi quę lucescit in Marc.16 b.6.
A prima sabbathi, venit Maria Mag- Iohã 20. a.1.
dalene, & altera Maria videre sepul-
2 chrũ. ¶ Et ecce terręmotus factus est ma-
gnus. Angelꝰ enim Dñi descẽdit de cę-
lo: & accedẽs, reuoluit lapidẽ, & sede-
3 bat sup eũ. ¶ erat aũt aspectus eius sicut
4 fulgur, & vestimẽtũ eius sicut nix. ¶ Prę * vestimẽta.
timore aũt eius exterriti sunt custodes,
5 & facti sunt velut mortui. ¶ Rñdẽs autẽ
angelus dixit mulieribꝰ, Nolite timere
vos, scio enim quod Iesum q crucifixus
6 est q̃ritis. ¶ non est hîc: surrexit enim si-
cut dixit, venite, & videte locũ vbi po- * 3.
7 situs erat Dñs. ¶ Et citò eũtes, dicite di-
B scipulis eius quia surrexit: & ecce p̃ce- * pręcedet.
dit vos in Galilæã, ibi eũ videbitis, ecce
8 p̃dixi vobis. ¶ Et exierũt citò de monu-
mẽto cũ timore & gaudio magno, cur-
9 rẽtes nũtiare discipulis eius. ¶ Et ecce Ie
sus occurrit illis, dicẽs: Auete, Illæ autẽ
accesserũt, & tenuerũt pedes eius, & ado
10 rauerũt eũ. ¶ Tũc ait illis Iesus, Nolite
timere, ite, nuntiate fratribꝰ meis, vt eãt
11 in Galilæã, ibi me videbũt. ¶ Quæ cùm
C abijssent, ecce qdã de custodibꝰ venerũt
in ciuitatẽ, & nuntiauerunt principibꝰ
12 sacerdotũ oĩa q̃ facta fuerant. ¶ Et con-
gregati cũ senioribus, consilio accepto
pecuniã copiosam dederunt militibus.
13 ¶ dicẽtes, Dicite: Quia discipuli eius no-
cte venerũt, & furati sunt eũ nobis dor-
14 mientibus. ¶ Et si hoc auditũ fuerit à prę
side, nos suadebimus ei, & securos vos
15 faciemus. ¶ At illi accepta pecunia, fece-
rũt sicut erãt edocti. Et diuulgatum est
verbũ istud apud Iudęos, vsq; in hodier
16 nũ diẽ. ¶ Vndecim autẽ discipuli abie-
D runt in Galilæã, in montẽ vbi cõstitue-
17 rat illis Iesus. ¶ Et vidẽtes eum adoraue-
18 rũt, quidã aũt dubitauerũt. ¶ Et accedẽs
Iesus locutus est eis, dicẽs: ‖ Data est mi- ‖Ioh.17. a.2.
19 hi oĩs potestas in cęlo & in terra: ¶ eũtes Heb.2.
ergo docete oẽs gẽtes: baptizãtes eos in b.8.
20 noĩe pr̃is, & filij, & spiritus sancti, ¶ do- Marc.16
centes eos seruare oĩa q̃cunq; mandaui d.15.
vobis, & ecce ego vobiscum sum oĩbus,
diebꝰ vsq; ad cõsummationem seculi.

SANCTVM IESV CHRISTI EVANGELIVM
Secundum Marcum.

CAPVT PRIMVM.

1 INITIVM Euãgelij Ie-
A su Christi fi-
lij Dei: ¶ Sicut
2 scriptũ est in
Isaia prophe-
ta, (‖ Ecce ego ‖Mala.3.
mitto angelũ a.1.
meũ ante fa- ‖Isa.40.
ciem tuã, qui a.3.
p̃parabit viã Iohã.1.
tuã ante te.) c.19.
3 ¶ ‖ Vox clamã- Lu.3.a.4
tis in deserto, Matt.3. a.1.
Parate viã Dñi, rectas facite semitas eiꝰ. Matt.3 a.5.
4 ¶ Fuit Iohannes in deserto baptizans, & ‖Luc.1 c.22.
p̃dicans baptismũ pęnitentię in remis-
5 sionẽ peccatorum. ¶ Et egrediebatur ad Mat.3. c.11.
eũ omnis Iudææ regio, & Ierosolymitæ Luc.3.
vniuersi: & baptizabant ab illo in Ior- c.16.
danis flumine, confitentes peccata sua.

6 ¶Et erat Iohannes vestitus pilis cameli,
& zona pellicea circa lumbos eius: ‖ &
7 locustas & mel syluestre edebat.¶Et p̄-
dicabat dicens : Venit fortior me post
me: cuius non sum dignus procumbés
soluere corrigiam calceamentorũ eius.
8 ¶ Ego baptizaui vos aqua : ille verò ba-
9 ptizabit vos spiritu sancto . ¶Et factum
est : in diebus illis ‖ venit Iesus à Na-
zareth Galilææ : & baptizatus est à Io-
10 hanne in Iordane. ¶Et statim ascendés
B de aqua,vidit cęlos apertos,& Spiritum
* tanquam columbam descédentem &
11 manétem in ipso. ¶ ‖Et vox facta est de
cęlis, Tu es filius me⁹ dilectus,in te cõ-
12 placui.¶Et statim Spiritus expulit eum
13 in desertum.¶Et erat in deserto quadra-
ginta diebus, & quadraginta noctibus:
& tentabat à satana,eratq; cum bestiis,
14 & angeli ministrabant illi. ¶‖Postq̃ aũt
traditus est Iohãnes, venit Iesus in Ga-
lilæam,prędicans euangeliũ regni Dei,
15 ¶& dicés. Qm̃ impletum est tempus, &
appropinquauit regnũ Dei: pœnitemi-
16 ni,& credite euangelio.¶‖Et prætteriens
secus Mare-Galilææ, vidit Simonem &
Andreá fratrem eius, mittentes retia in
17 mare,(erant enim piscatores), ¶& dixit
eis Iesus, Venite post me, & faciam vos
18 fieri piscatores hominũ. ¶Et ꝓtinus re-
19 lictis retibus,secuti sunt eum . ¶Et pro-
gressus inde pusillũ,vidit Iacobũ Zebe-
dæi & Iohanné fratré eius, & ipsos com
20 ponétes retia in naui : ¶ & statim voca-
uit illos. Et relicto patre suo Zebedæo
in naui cũ mercenariis, secuti sunt eũ .
21 ¶ ‖Et ingrediunt Capharnaũ & statim
sabbathis ingressus in synagogá , doce-
22 bat eos. ¶ ‖Et stupebant super doctrina
eius . erat enim docens eos quasi pote-
23 staté habés,& nõ sicut Scribæ. ¶ ‖Et erat
C in synagoga eorũ , homo in spiritu im-
24 mundo : & exclamauit,¶dicens. Quid
nobis & tibi Iesu Nazarene? venisti* p-
25 dere nos? scio qui sis, Sanctus Dei. ¶Et
cõminatus est ei Iesus, dicés: Obmute-
26 sce, & exi de hoĩe . ¶Et discerpens eum
spiritus immundus,& exclamans voce
27 magna,exiit ab eo. ¶Et mirati sunt oẽs:
ita vt cõquirerét inter se dicétes. Quid-
ná est hoc? quænã doctrina hęc noua :
quia in potestate etiá spiritib⁹ immun-
28 dis imperat, & obediunt ei? ¶Et ꝓcessit
rumor eius statim in omné regionem
29 Galilęæ.¶‖Et protinus egrediétes de sy-

‖Ioh.1. d.27. Act.1.a.5.& 11.a.4.& 11.c.16. & 19 a.4.
‖Matt.3. d.14. Luc.3. d.22.
* sanctũ Ioh.1. d.32.
‖Matt.4 a.1. Lu.4.a.1
‖Matt.4. b.12. Luc 4. c.14. Ioh.4. f.43.
‖Matt.4. c.18. Lu.5.a.1
‖Matt.4. c.13. Luc.4. e.31.
‖Matt.5 7 d.28.
‖Luc.4. e.32.
*ante tépus.
‖Matt.8. b.14. Luc 4. f.38.

nagoga, venerunt in domũ Simonis &
30 Andrææ cum Iacobo & Iohanne. ¶De-
cumbebat auté socrus Simonis febrici-
31 tans: & statim dicũt ei de illa. ¶Et acce-
dens eleuauit eá apprehésa manu eius:
& cõtinuò dimisit eam febris, & mini-
32 strabat eis. ¶ Vespere aũt facto cùm oc-
cidisset sol, afferebát ad eũ omnes ma-
33 lè habentes & dæmonia habentes: ¶ &
erat omnis ciuitas cõgregata ad ianuá .
34 ¶ Et curauit multos q vexabãtur variis
lãguoribus: ‖& dæmonia multa eijcie-
D bat, & nõ sinebat ea loqui qm̃ sciebant
35 eum. ¶Et diluculo valde surgens,egres-
sus abijt in desertũ locũ: ibiq; orabat.
36 ¶Et prosecutus est eũ Simon,& q cũ illo
37 erant . ¶Et cùm inuenissent eũ, dixerũt
38 ei, Quia oẽs q̃rũt te . ¶‖Et ait illis, Ea-
mus in proximos vicos & ciuitates, vt
39 & ibi prædicem:ad hoc enim veni. ¶Et
erat prædicás in synagogis eorum, & in
40 omni Galilęa: & dæmonia eijciés. ¶‖Et
venit ad eũ leprosus deprecans eum:&
genu flexo dicit ei, Si vis,potes me mũ-
41 dare . ¶Iesus aũt misertus eius extendit
manũ suam, & tangens eũ, ait illi, Vo-
42 lo, Mundare. ¶ Et cum dixisset, statim
discessit ab eo lepra , & mundatus est .
43 ¶Et cõminat⁹ est ei,statimq; eiecit illũ·
44 ¶& dicit ei, Vide nemini dixeris: sed va-
de, ostende te principi sacerdotũ, & of-
fer pro emundatione tua,quæ pręcepit
45 Moyses, in testimonium illis. ¶At ille e-
gressus cępit prædicare & diffamare ser
moné: ita vt iam non posset manifestè
introire ĩ ciuitaté, ‖ sed foris in desertis
locis esset, & cõueniebát ad eũ vndiq; .

CAP. II.

1 ET iterum intrauit Caphernaũ post
A dies*, & auditũ est quod in domo
2 esset, ¶&*cõuenerunt multi, ita vt non
*caperet neq; ad ianuam,& loquebatur
3 eis verbum . ¶Et venerunt ad eũ ferẽtes
paralyticum , q à quatuor portabatur .
4 ¶Et cùm non possent offerre eũ illi præ
turba, nudauerunt tectum vbi erat: &
patefacientes submiserũt grabatum in
5 quo paralyticus iacebat. ¶Cùm autẽ vi-
disset Iesus fidé illorum, ait paralytico,
6 Fili dimittuntur tibi peccata tua. ¶Erát
autem illic quidá de Scribis sedentes &
7 cogitantes in cordibus suis . ¶ Quid hic
sic loquitur: blasphemat. ‖ Quis potest
8 dimittere pctá, nisi solus Deus? ¶Quo
statim cognito Iesus spiritu suo quia sic

‖Luc.4. g.41.
‖Luc 4. g.43.
‖Matt.8. a.2. Luc.5. c.12.
‖Leu.14. a.3.
Luc.4. d.42.
Matt.9. a.1. Luc.5. d.18.
‖* osto. conse- rtim 2.
*caperét 6.
‖Iob.14. a.4. Isa.43. d.25.

cogitarent intra se, dicit illis, Quid ista
9 cogitatis in cordibus vestris? ¶Quid est
facilius, dicere paralytico, Dimittūtur
tibi peccata: an dicere, Surge, tolle gra-
10 batū tuū & ambula? ¶Vt aūt sciatis q̃a
B filius hoīs habet potestatē in terra di-
11 mittēdi peccata (ait paralytico) ¶tibi di-
co, Surge, tolle grabatum tuum, & vade
12 in domum tuam. ¶Et statim surrexit il-
le: & sublato grabato abiit corā oībus,
ita vt mirarentur oēs, & honorificarent
Deū dicentes, Quia nunq̃ sic vidimus.
13 ¶Et egressus est rursus ad mare: oīsque
turba veniebat ad eum, & docebat eos.
14 ¶‖Et cùm præteriret, vidit *Leui Alphæi
sedentem ad teloniū: & ait illi, Sequere
15 me. Et surgens secutus est eū. ¶Et fctū
est cū accūberet in domo illius, multi
publicani & pctōres simul discūbebāt
cū Iesu & discipulis eius: erāt enim mul
16 ti q̃ & sequebanť eū. ¶Et scribæ & Pha-
risæi vidētes quia mādūcaret cū publi-
canis & peccatorib⁹, dicebāt discipulis
eius, Quare cū publicanis & pctōribus
manducat & bibit magister vester?
17 ¶Hoc audito Iesus ait illis, Non necesse
C habēt sani medico: sed q̃ malè habent.
‖nō enim veni vocare iustos, sed pecca-
18 tores. ¶Et erāt discipuli Iohānis & Pha-
risæi ieiunātes: & veniūt, & dicunt illi.
Quare discipuli Iohānis & Pharisæorū
ieiunāt, tui aūt discipuli non ieiunant?
19 ¶Et ait illis Iesus. Nūquid possunt filij
nuptiarū quandiu spōsus cum illis est,
ieiunare? Quāto tpe habent secū spon-
20 sum, nō possunt ieiunare. ¶‖Venient aūt
dies cùm auferet ab eis spōsus: & tunc
21 ieiunabūt in illis diebus. ¶Nemo assu-
mentū pāni rudis assuit vestimēto ve-
teri; alioquin aufert supplementū no-
22 uum à veteri, & maior scissura fit. ¶Et
D nemo mittit vinū nouū in vtres vete-
res: alioquin dirumpit vinū vtres, & vi-
nū effundet & vtres peribunt: sed vinū
23 nouū in vtres nouos mitti debet. ¶‖Et
fctū est iterū cùm sabbathis ambula-
ret p sata, & discipuli eius cœperūt pro-
24 gredi & vellere spicas. ¶Pharisæi autem
dicebant ei, Ecce, q̃d faciunt *sabbathis
25 quod nō licet? ¶Et ait illis, ‖Nunq̃ legi-
stis q̃d fecerit Dauid, qñ necessitatē ha-
buit & esuriit ipse & qui cum eo erant?
26 ¶quomodo introiuit in domū Dei sub
Abiathar principe sacerdotū, & panes
ppositionis manducauit, quos non li-
cebat manducare ‖nisi sacerdotibus, &
27 dedit eis *qui cum eo erant? ¶Et dicebat
eis, Sabbathum pp hominē factum est:
28 & non homo pp Sabbathum. ¶Itaque
Dñs est filius hominis, etiam Sabbathi.

CAP. III.

1 ET introiuit iterum in synagogā: &
A erat ibi homo habēs manū aridā.
2 ¶Et obseruabāt eū si sabbathis curaret,
3 vt accusarent illum. ¶Et ait homini ha-
bēti manū aridam. Surge in medium.
4 ¶Et dicit eis, Licet sabbathis beneface-
re, an malè: animā saluā facere, an pde-
5 re? At illi tacebāt. ¶Et circūspiciens eos
cum ira, cōtristatus sup cęcitate cordis
eorū, dicit homini, Extende manū tuā.
Et extendit & restituta est manus illi.
6 ¶Exeuntes autem Pharisæi, statim cum
Herodianis cōsiliū faciebant aduersus
7 eum quo eum pderent. ¶Iesus aūt cum
discipulis suis secessit ad mare: & mul-
ta turba à Galilæa & Iudæa secuta est
8 eū, ¶& ab Ierosolymis & ab Idumęa &
B trās Iordanē & q circa Tyrum, & Sydo-
nē, multitudo magna, audientes q̃ fa-
9 ciebat, venerūt ad eū. ¶Et dixit discipu-
lis suis vt nauicula sibi deseruiret pp
10 turbā, ne cōprimerēt eū. ¶multos enim
sanabat, ita vt irruerent in eū vt illum
tangerent quotquot habebant plagas.
11 ¶Et spiritus immūdi, cùm illū videbāt,
procidebāt ei: & clamabant dicentes,
12 ¶Tu es filius Dei. Et vehementer cōmi-
13 nabať eis ne manifestarent illum. ¶‖Et
ascēdens in mōtem vocauit ad se quos
14 voluit ipse: & venerunt ad eū. ¶Et fecit
vt essent duodecim cū illo: & vt mitte-
15 ret eos pdicare. ¶Et dedit illis potestatē
C curādi infirmitates, & eijciendi dęmo-
16 nia. ¶Et imposuit Simoni nomē Petr⁹.
17 ¶& Iacobū Zebedæi & Iohānem fratrē
Iacobi: & imposuit eis nomina Boaner
18 ges, quod est, filij tonitrui. ¶& Andræā
& Philippum, & Bartholomęū & Mat-
thæum, & Thomam & Iacobū Alphęi,
& Thaddæū & Simonē Chananæum,
19 ¶& Iudam Iscariotē qui & tradidit illū.
20 ¶Et veniunt ad domum: & cōuenit ite-
rum turba, ita vt non possent neq; pa-
21 nem manducare. ¶Et cùm audissent
sui, exierunt tenere eum. Dicebant
enim: Quoniam in furorem versus est.
22 ¶Et Scribę qui ab Ierosolymis descen-
derant, dicebant, ‖Quoniā Beel-zebub
D habet: & quia in principe dæmonio-

‖Matt. 9. a. 9. Luc. 5. e. 27.
*Leui n 9
‖1. Ti. 1 c. 13. Mat. 9. b. 13. Luc. 5. f. 32.
‖Matt. 9. b. 15. Luc. 5. f. 35.
‖Mat. 12 a. 8. Lu. 6. a. 1
*discipuli tui.
‖1. Re. 21 b. 6

‖Exo. 29. c. 32 Leui. 8 f 31. & 24 b. 8.
* &
Matt. 12. a. 9. Luc. 6. a. 16.
‖Mat. 12. b. 14. Ioh. 10. g. 39.
‖Mat. 10 a. 1. Luc. 6. b. 13. & 9. a. 1. Inf. 6. a. 7.
‖Matt. 9. d. 34. & 12. b. 24. Luc 11. b. 15.

rum

23 rum eijcit dæmonia. ¶Et cõuocatis eis
D i parabolis dicebat illis. Quomodo po-
24 test sathanas sathanã eijcere? ¶ & si re-
gnũ in se diuidatur, nõ potest regnum
25 illud stare. ¶Et si domus super semetip-
sam dispertiatur: non potest domus il-
26 la stare. ¶Et si sathanas cõsurrexerit in
semetipsum, dispertitus est, & non po-
27 terit stare, sed finẽ habet. ¶Nemo potest
vasa fortis ingressus in domũ *diripere,
nisi prius fortẽ alliget, & tunc domum
28 eius diripiet. ¶ ‖Amen dico vobis qm̃
oĩa dimittentur filiis hominum pecca-
ta, & blasphemiæ quib⁹ blasphemaue-
29 rint. ¶Qui autẽ blasphemauerit in spm̃
sanctum, non *habet remissionẽ in ęter
30 num, sed reus erit ęterni delicti. ¶Quo-
niam dicebant, Spiritum immundum
31 habet. ¶‖Et veniũt mater eius & fratres:
& foris stãtes miserunt ad eum vocan-
32 tes eum, ¶Et sedebat circa eum turba: &
dicunt ei: Ecce mater tua & fratres tui
33 foris quærũt te: ¶Et rñdens eis ait, Quæ
34 est mater mea & fratres mei? ¶Et circũ-
spiciẽs eos q in circuitu eius sedebant,
35 ait, Ecce mater mea & fratres mei. ¶Qui
enim fecerit voluntatem Dei, hic frater
meus & soror mea & mater est.

CAP. IIII.

A ET iterum cępit docere ad mare: &
cõgregata est ad eum turba multa,
ita vt nauim ascẽdens sederet in mari,
& omnis turba circa mare sup terram
erat: ¶& docebat eos in parabolis mul-
ta, & dicebat illis in doctrina sua, ¶Au-
dite: ecce, exiit seminans ad seminãdũ.
¶Et dũ seminat, aliud cecidit circa viã,
& venerũt volucres cęli, & comederũt
illud. ¶Aliud verò cecidit super petrosa
vbi nõ habuit terrã multam: & statim
exortum est, qm̃ non habebat altitudi-
nem terræ: ¶ & qñ exortus est sol, exæ-
stuauit, & eò q non habebat radicem,
exaruit. ¶Et aliud cecidit in spinas: &
ascẽderũt spinę, & suffocauerunt illud,
& fructum non dedit. ¶Et aliud cecidit
in terram bonam: & dabat fructũ ascẽ-
dentem & crescentem, & afferebat vnũ
*triginta, vnum *sexaginta, & vnũ *cen-
tum. ¶Et dicebat: Qui habet aures au-
diendi, audiat. ¶Et cùm esset singularis,
interrogauerunt eum hi qui cũ eo erãt
duodecim, parabolam. ¶Et dicebat eis,
Vobis datum est nosse mysteriũ regni
Dei: ‖illis autem qui foris sunt, in para-
12 bolis omnia fiunt: ¶ ‖vt vidẽtes videãt,
& non videãt: & audientes audiant, &
non intelligant: nequãdo cõuertantur,
13 & dimittantur eis peccata. ¶Et ait illis,
Nescitis parabolã hãc? & quomodo oẽs
14 parabolas cognoscetis? ¶ Qui seminat:
15 verbũ seminat. ¶Hi autẽ sunt qui circa
viã: vbi seminatur verbũ, & cùm audie-
rint, confestim venit Satanas, & aufert
verbũ quod seminatum est in cordib⁹
16 eorũ. ¶Et hi sunt sim̃r q super petrosa se-
minantur: q cùm audierint verbum, sta-
17 tim cum gaudio accipiũt illud: ¶& nõ
habent radicẽ in se, sed tẽporales sunt:
deinde orta tribulatione & psecutione
pp verbum, confestim scandalizantur.
18 ¶Et alij sunt qui in spinis seminãtur: hi
19 sunt q verbum audiũt, ¶ & ærumnę se-
culi, & ‖deceptio diuitiarũ, & circa reli-
qua cõcupiscentię introeuntes suffocãt
20 verbum, & sine fructu efficitur. ¶ Et hi
sunt q super terrã bonã seminati sunt:
qui audiunt verbũ & suscipiunt, & fru-
ctificant vnũ triginta, vnum sexaginta,
21 & vnũ centum. ¶Et dicebat illis: ‖Nun-
C qd venit lucerna vt sub modio ponatur?
aut sub lecto? nõnne vt sup candelabrũ
22 ponatur? ¶ ‖Non est enim aliquid abscõ-
ditum quod non manifestetur: nec fa-
ctum est occultum, *sed vt in palam ve-
23 niat. ¶Si quis habet aures audiendi, au-
24 diat. ¶Et dicebat illis. Videte qd audia-
tis. ‖In qua mẽsura mẽsi fueritis, reme-
25 tietur vobis, - & adijcietur vobis. ¶ ‖ Qui
enim habet dabitur illi: & q nõ habet,
26 etiam quod habet, auferetur ab eo. ¶ Et
dicebat: Sic est regnũ Dei, quemadmo-
dũ si homo iaciat sementem in terram,
27 ¶ & dormiat, & exurgat nocte & die, &
semen germinet, & increscat dũ nescit
28 ille. ¶ Vltrò enim terra fructificat, pri-
mùm herbam, deinde spicam; deinde
29 plenum frumentum in spica. ¶Et cum
*se pduxerit fruct⁹, statim mittit falcẽ,
30 qm̃ adest messis. ¶Et dicebat, Cui assimi-
labimus regnũ Dei? aut cui parabolæ
31 cõparabimus illud? ¶Sicut granũ sina-
D pis, quod cùm seminatũ fuerit in terra,
minus est oĩbus seminibus quæ sunt in
32 terra: ¶& cùm seminatũ fuerit, ascẽdit,
*& fit maius omnibus oleribus, & facit
ramos magnos, ita vt possint sub vm-
33 bra eius aues cęli habitare. ¶ Et talibus
multis parabolis loquebatur eis verbũ,
34 put poterãt audire: ¶ sine parabola au-

‖Isa. 6. c. 9. Mat. 13. b. 14. Luc. 8. b. 10. Iohã. 12. f. 40. Act. 28. f. 26. Rom. 11. b. 8.
‖1. Ti. 6. c. 17.
‖Matt. 5. b. 15. Luc. 8. c. 16 & 18. e. 33. Mat. 10. c. 26. Luc. 8 c. 17.
*quod non veniat in palã. - 8.
* qui au- ditis 1.
‖Matt. 7. a. 2. Luc. 6 f. 38. Mat. 13. b. 12. & 25. c. 29. Lu. 8. c. 18. & 19 d. 26.
*ex
Mat. 13. d 31. Luc. 13. d 19.
*natum *in arborem.
Mat. 13. e 34.

tem

tem non loquebatur eis, seorsum autē,
35 discipulis suis disserebat omnia. ¶Et ait
illis in illa die, cùm serò esset factum:
36 Trãseamus cõtrà. ¶‖Et dimittentes tur- ‖Matt. 8. d. 23. Luc. 8. c. 22.
bã, assumunt eum ita vt erat in naui: &
37 aliç naues erant cũ illo. ¶Et facta est ꝓ-
cella magna vēti, & fluctus mittebat in
38 nauim, ita vt impleretur nauis. ¶Et erat
ipse in puppi super ceruical dormiēs: &
excitãt eum, & dicunt illi: Magister, nõ
39 ad te ptinet, quia perimus? ¶Et exurgēs
cõminatus est vento, & dixit mari: Ta-
ce, obmutesce. Et cessauit vētus: & fa-
40 cta est trãquillitas magna. ¶Et ait illis:
Quid timidi estis? necdũ habetis fidē?
Et timuerũt timore magno, & dicebãt
ad alterutrum: Quis putas, est iste,
quia & ventus & mare obediunt ei?

C A P. V.

1 ET venerunt trans fretũ maris in re- Matt. 8. d. 28. Luc. 8. d. 26.
A gionem Gerasenorum. ¶ Et exeunti
2 ei de naui, statim occurrit de monumē
3 tis homo in spiritu immundo, ¶qui do-
micilium habebat in monumentis, &
neq; catenis iam qsquã poterat eũ liga-
4 re: ¶ qm̃ sæpè cõpedibus & catenis vin-
ctus, dirupisset catenas, & cõpedes com
minuisset: & nemo poterat eũ domare,
5 ¶ & semper die ac nocte in monumētis
& in mõtibus erat clamãs & concidens
6 se lapidibus. ¶Videns aũt Iesum à lon-
7 gè, cucurrit & adorauit eũ: & clamans
voce magna, dixit: Quid mihi & tibi Ie
su fili Dei altissimi? adiuro te ꝑ Deum
8 ne me torqueas: ¶Dicebat enim illi: Exi
9 spũs immũde ab hoīe isto. ¶Et interro-
gabat eũ: Quod tibi nomen est? Et dicit
ei. Legio mihi nomē est: quia multi su-
10 mus. ¶Et deprecabat᷑ eum multum, ne
11 se expelleret extra regionē: ¶erat autem Matt. 8. d. 30. Luc. 8. d. 32.
B ibi circa montē, grex porcorum magn⁹,
12 pascens: ¶Et deprecabantur eũ spiritus,
dicentes: Mitte nos in porcos, vt in eos
13 introeamus. ¶Et concessit eis statim Ie-
sus. Et exeuntes spiritus immundi, in-
troierunt in porcos: & magno impetu
grex præcipitatus est in mare, ad duo
14 millia, & suffocati sunt in mari. ¶Qui
aũt pascebãt eos, fugerũt, & nũtiauerũt
in ciuitatē & in agros. Et egressi sunt vi-
15 dere quid esset fctm̃, ¶& veniunt ad Ie-
sum, & vidēt illũ, qui à dæmonio vexa-
bat᷑, sedentē, vestitum, & sanæ mentis:
16 & timuerunt. ¶Et narrauerunt illis, qui
viderant, qualiter factum esset ei q dæ-
17 monium habuerat: & de porcis. ¶Et ro-
gare cęperũt eũ, vt discederet de finib⁹ Luc. 8. d. 37. Act. 16. d. 39.
18 eorũ. ¶ Cũq; ascēderet nauim, cœpit il-
lũ deprecari q à dæmonio vexatus fue-
19 rat vt esset cũ illo, ¶& non admisit eũ,
sed ait illi, Vade in domũ tuã ad tuos,
& annuntia illis quanta tibi Dñs fece-
20 rit, & misertus sit tui. ¶Et abiit, & cœpit
prędicare in Decapoli quanta sibi fecis-
21 set Iesus: & oēs mirabantur. ¶Et cũ tran
C scendisset Iesus in naui rursum trãs fre
tum, conuēnit turba multa ad eum, &
22 erat circa mare. ¶‖& venit qdam de ar- ‖Mat. 9. c. 18. Luc. 8. f. 41.
chisynagogis noīe Iairus: & videns eũ,
23 procidit ad pedes eius, ¶ & deprecabat᷑
eũ multũ, dicens, Qm̃ filia mea in ex-
tremis est, Veni, impone* manus' super *manus
24 eam, vt salua sit & viuat. ¶Et abiit cum
illo, & sequebatur eum turba multa, &
25 comprimebant eum. ¶‖Et mulier quæ ‖Leu. 15. d. 24.
erat in ꝓfluuio sanguinis annis duode Mat. 9. c. 20.
26 cim, ¶& fuerat multa perpessa à cõplu- Luc. 8. f. 43.
ribus medicis, & erogauerat oīa sua,
nec quicquã profecerat, sed magis dete-
27 rius habebat: ¶cùm audisset de Iesu, vē-
nit in turba retro, & tetigit vestimentũ
28 eius: ¶dicebat enim, Quia si vel vesti-
29 mentũ eius tetigero, salua ero. ¶Et cõfe-
stim siccatus est fons sanguinis eius: &
sensit corpore quia sanata esset à plaga.
30 ¶Et statim Iesus in semetipso cognoscēs
virtutē quæ exierat de illo, cõuersus ad
turbam, aiebat, Quis tetigit vestimenta
31 mea? ¶Et dicebãt ei discipuli sui, Vides
D turbã cõprimētem te, & dicis, Quis me
32 tetigit? ¶Et circũspiciebat videre eam q̃
33 hoc fecerat. ¶ Mulier verò timēs & tre-
mens, sciēs quod fctm̃ esset in se: venit
& procidit ante eũ, & dixit ei omnē ve-
34 ritatē. ¶Ille aũt dixit ei, Filia, fides tua ‖Luc. 7. g. 50.
te saluã fecit: vade in pace, & esto sana à
35 plaga tua. ¶Adhuc eo loquēte, veniũt nũ
tij *ad archisynagogũ', dicentes, ‖Quia *ab archisynagogo.
filia tua mortua est: qd vltrà vexas ma Luc. 8. g. 49.
36 gistrum? ¶Iesus aũt audito verbo quod
dicebat᷑, ait archisynagogo, Noli time-
37 re, tãtummodo crede. ¶Et non admisit
quēquam se sequi, nisi Petrum & Iaco-
38 bum & Iohannem fratrem Iacobi. ¶ Et
veniunt in domũ archisynagogi, & vi-
det tumultũ, & flentes, & eiulãtes mul-
39 tũm. ¶Et ingressus, ait illis, Quid turba-
mini & ploratis? ‖puella nõ est mortua, Mat. 9. c. 24.
40 sed dormit. ¶Et irridebãt eum. ‖Ipse ve-
rò eiectis oībus, assumit patrem & ma-

trem puellę, & qui secũ erant,& ingre-
41 diũtur vbi puella erat iacens. ¶Et tenẽs
manum puellę,ait illi, ‖Talitha cumi,
quod est interpretatũ,Puella(tibi dico)
42 surge. ¶Et confestim surrexit puella: &
ambulabat. erat aũt annorum duode-
cim, & obstupuerunt stupore magno.
43 ¶Et pręcepit illis vehemẽter vt nemo id
sciret: & *dixit' dari illi manducare.

C A P. VI.

1 ET egressus inde, abiit in patriã suã:
A & sequebantur eum Discipuli sui.
2 ¶Et facto sabbatho cœpit in synagoga
docere: & multi audiẽtes admirabãtur
in doctrina eius dicẽtes,Vnde huic hęc
oĩa? & q̃ est sapientia q̃ data est illi, &
virtutes tales q̃ p̃ manus eius efficiunt?
3 ¶‖Nõnne hic est faber,filius Mariæ fra
ter Iacobi & Ioseph & Iudę & Simonis?
nõnne & sorores eius hic nobiscũ sunt?
4 Et scandalizabant̃ in illo. ¶Et dicebat
illis Iesus, ‖Quia non est propheta sine
honore, nisi in patria sua, & in domo
5 sua,& in cognatione sua.¶& nõ poterat
ibi virtutẽ vllã facere: nisi paucos infir
6 mos impositis manib⁹ curauit: ¶& mi-
rabat̃ p̃p incredulitatem eorum,‖& cir
7 cuibat castella in circuitu docens. ¶‖Et
vocauit duodecim: & cœpit eos mitte-
re binos,& dabat illis potestatem spiri-
8 tuum immundorũ. ¶Et præcepit eis ne
B quid tollerẽt in via, nisi virgam tantũ:
non peram,non panẽ,neq; in zona ęs,
9 ¶sed calceatos‖sandaliis, & ne induerẽ-
10 tur duab⁹ tunicis.¶Et dicebat eis,Quo-
cunq; introieritis in domum: illic ma-
11 nete donec exeatis inde. ¶‖& quicunq;
nõ receperint vos, *nec audierint vos':
‖exeuntes inde excutite puluerẽ de pe-
12 dibus vestris in testimonium illis. ¶Et
exeuntes prædicabant vt pœnitentiam
13 agerent: ¶& dæmonia multa eiiciebãt,
&‖vngebãt oleo multos ęgros, & *sana-
14 bãt'. ¶‖Et audiuit rex Herodes(manife-
stum enim factũ est nomẽ eius) & di-
cebat,Quia Iohannes Baptista resurre-
xit à mortuis: & p̃pterea virtutes ope-
15 rantur in illo. ¶Alij autem dicebant,
C Quia Elias est. Alij verò dicebãt, Quia
propheta est, quasi vnus ex prophetis.
16 ¶‖Quo audito,Herodes ait, Quem ego
decollaui Iohannẽ,hic à mortuis resur
17 rexit. ¶Ipse enim Herodes misit ac te-
nuit Iohannẽ, & vinxit eũ in carcerem
p̃p Herodiadem vxorem Philippi fra

[Left margin: ‖Act. 9. f.40. — *iussit. — Matt. 13 f.54. Luc.4. c.16. Iohã.4. f.44. — ‖Iohã.6. e.42. — ‖Mat.13 f.57. Luc 4. d 24. Ioh.4. f.44. — ‖Matt.9. d.35. Luc. 13. d.22. — Matt. 10 a.1. Sup 3. b.14. Lu 9.a.1 — ‖Act. 12. b.8. — ‖Mat.10 b.14. Lu.9.a.5 -7. — ‖Act. 13. f.51. & 18.b.6. — Iac. 5. c.14. — *sanabãtur. — ‖Mat.14 a 1. Lu.9.a.7 — ‖Mat 14 a.2 — Luc.3. d.19.]

18 tris sui,quia duxerat eã.¶Dicebat enim
Iohannes Herodi, ‖Nõ licet tibi habe-
19 re vxorem fratris tui. ¶Herodias autem
insidiabat̃ illi: & volebat occidere eũ,
20 nec poterat. ¶Herodes enim metuebat
Iohannẽ, sciens eum virum iustum &
sctũ: & custodiebat eum, & audito eo
multa faciebat: & libẽter eũ audiebat.
21 ¶Et cùm dies opportunus accidisset, He
rodes *natalis sui' cęnam fecit principi-
22 bus & tribunis & primis Galilęę. ¶Cũq;
introisset filia ipsius Herodiadis,& sal-
tasset, & placuisset Herodi,simulq; re-
cumbentibus:rex ait puellæ, Pete à me
23 quod vis, & dabo tibi. ¶& iurauit illi,
‖Quia quicquid petieris, dabo tibi, licet
24 dimidiũ regni mei. ¶Quæ cùm exisset,
D dixit matri suę,Quid petam?At illa di-
25 xit, Caput Iohannis Baptistæ. ¶Cùmq;
introisset statim cũ festinatione ad re-
gẽ,petiuit dicens, Volo vt protinus des
mihi in disco caput Iohannis Baptistę.
26 ¶Et cõtristatus est rex. Propter iusiuran-
dũ & p̃p simul discumbẽtes noluit eã
27 contristare: ¶sed misso speculatore,pręce-
cepit afferri caput eius in disco, & de-
28 collauit eũ in carcere. ¶Et attulit caput
eius in disco: & dedit illud puellæ, &
29 puella dedit matri suæ. ¶Quo audito,
Discipuli eius venerũt:& tulerũt corp⁹
eius:& posuerũt illud in monumento.
30 ¶Et cõuenientes Apostoli ad Iesum, re-
nuntiauerũt ei oĩa q̃ egerant & docue-
31 rãt. ¶‖Et ait illis, Venite seorsum in de-
sertũ locũ, & requiescite pusillũ. Erant
enim q̃ veniebant & redibãt multi: &
32 nec spatiũ manducandi habebant. ¶Et
ascendẽtes in nauim,abierunt in deser-
33 tum locum seorsum. ¶Et viderunt eos
E abeuntes, & cognouerunt multi: & pe-
destres de oĩbus ciuitatib⁹ cõcurrerunt
34 illuc,& p̃uenerũt eos. ¶‖Et exiens,vidit
turbam multam Iesus: & misertus est
sup eos,quia erant sicut oues nõ haben
tes pastorẽ,& cœpit illos docere multa.
35 ¶‖Et cùm iam hora multa fieret, acces-
serunt Discipuli eius, dicẽtes, Desertus
36 est locus hîc.& iam hora pręteriit: ¶di-
mitte illos,vt euntes in proximas villas
& vicos, & emant sibi cibos quos man-
37 ducent. ¶Et rñdens ait illis, ‖Date illis
vos manducare. Et dixerunt ei, Euntes
emam⁹ ducẽtis denariis panes:& dabi-
38 mus illis mãducare. ¶Et dicit eis, Quot
panes habetis? ite & videte. Et cũ co-

[Right margin: Leu.18. b.16. — *in natali suo. — ‖Esth. 5. b.6. — ‖Mat. 14 b.13. Luc. 9. a.10. — ‖Mat 9. d 36 & 14.b.14. — ‖Mat. 14 b 15. — ‖Luc.9. b.12. — Mat. 14. b 16. Luc 6. b.13.]

gno-

‖Iohã. 6. a. 9 gnouiſſent, dicũt, ‖Quinque, & duos pi-
39 ſces. ? Et præcepit illis vt accumbere fa-
cerent omnes, ſm cõtubernia ſuper vi-
40 ride fœnum. ? Et diſcubuerunt in par-
41 tes per centenos & quinquagenos. ? Et
acceptis quinq; panibus, & duobus pi-
F ſcibus intuens in cęlũ benedixit, & fre-
git panes, & dedit Diſcipulis ſuis vt po-
nerent ante eos: & duos piſces diuiſit
42 oĩbus. ? Et manducauerunt oẽs, & ſatu
43 rati ſunt. ? Et ſuſtulerũt reliquias frag-
mẽtorum duodecim cophinos plenos:
‖Mat. 14 c. 21. Iohã. 6. b. 10. 44 & de piſcibus. ? Erant autem qui man-
45 ducauerant quinq; millia virorũ. ? Et
ſtatim coegit Diſcipulos ſuos aſcendere
nauim, vt præcederent eum trans fretũ
ad Beth-ſaidã: dũ ipſe dimitteret popu-
46 lũ. ? Et cùm dimiſiſſet eos, abijt in mõ-
47 tẽ orare. ? Et cùm ſerò eſſet, erat nauis
48 in medio mari, & ipſe ſolus in terra. ? Et
videns eos laborãtes in remigãdo (erat
enim ventus cõtrarius eis) & circa quar
tã vigiliã noctis vẽnit ad eos ambulans
49 ſup mare: & volebat pręterire eos. ? At
illi vt viderũt eum ambulantẽ ſup ma
re, putauerunt phantaſma eſſe, & excla
50 mauerũt. ? Oẽs enim viderunt eũ, & cõ-
G turbati ſunt. Et ſtatim locutus eſt cum
eis, & dixit eis, Cõfidite, ego ſum: nolite
51 timere. ? Et aſcendit ad illos in nauim,
& ceſſauit vẽtus. Et plus magis intra ſe
52 ſtupebant. ? Non enim intellexerũt de
panibus. erat enim cor eorũ obcęcatũ.
‖Mat. 14 d. 34. 53 ? ‖Et cùm trãsfretaſſent, venerũt in ter-
54 ram Genezareth: & applicuerũt. ? Cũq;
egreſſi eſſent de naui, continuò cogno-
55 uerũt eum: ? & percurrentes vniuerſam
regionẽ illã, cęperũt in grabãtis eos qui
ſe malè habebãt circunferre, vbi audie-
56 bant eũ eſſe. ? Et quocunq; introibat in
vicos vel ĩ villas aut ciuitates, in plateis
ponebãt infirmos, & deprecabant eũ vt
vel fimbriã veſtimenti eius tãgerent, &
quotquot tangebant eũ, ſalui fiebant.

CAP. VII.

1 ET conueniunt ad eũ Phariſæi & q-
A dam de Scribis, venientes ab Ieroſo
‖Mat. 15 a. 2. 2 lymis. ? Et cùm vidiſſent quoſdã ex di-
ſcipulis eius communibus manibus, id
eſt, non lotis manducare panes, vitupe-
3 rauerunt. ? Phariſæi enim & oẽs Iudęi,
niſi crebrò lauerint manus, nõ mãdu-
4 cant, tenẽtes traditionẽ ſeniorum: ? & à
foro, niſi baptizentur, non comedunt.
& alia multa ſunt q̃ tradita ſunt illis
ſeruare; baptiſmata calicum & vrceo-
5 rum, & æramentorum & lectorum. ? Et
interrogabant eum Phariſæi & Scribæ,
Quare Diſcipuli tui non ambulãt iuxta
traditionem ſeniorum, ſed communi-
6 bus manibus manducant panem? ? At
ille reſpondens, dixit eis, Bene prophe-
tauit Iſaias de vobis hypocritis, ſicut ſcri
ptum eſt, ‖Populus hic labiis me hono- ‖Iſa. 29. d 13.
rat, cor autem eorum longè *eſt* à me. *abeſt 8.
7 ? In vanum autem me colunt, docentes
B doctrinas *præcepta hominum. ? Relin- * &
8 quentes enim mandatum Dei, tenetis
traditiones hominum, baptiſmata vr-
ceorum & calicum: & alia ſimilia his
9 facitis multa. ? Et dicebat illis, Bene ir- *ſfeciſtis
ritum *facitis* præceptum Dei, vt tradi-
10 tionem veſtram ſeruetis. ? Moyſes enim
dixit, ‖Honora patrem tuũ & matrem ‖Exo. 20. b 12.
tuam: &, ‖Qui maledixerit patri vel ma Deu. 5.
11 tri, morte moriatur. ? Vos autem dici- b. 16.
tis, Si dixerit homo patri aut matri, Cor Epheſ. 6.
ban, (quod eſt donum,) quodcunq; ex a. 2.
12 me, tibi profuerit: ? & vltrà non dimitti- ‖Exo. 21.
tis eum quicquam facere patri ſuo aut c. 16.
13 matri, ? reſcindentes verbum Dei p̃ tra- Leui 20. b. 9
ditionem veſtram quam tradidiſtis. & Prou. 20.
14 ſimilia huiuſmodi multa facitis. ? ‖Et c. 20.
aduocans iterũ turbã, dicebat illis, Au- ‖Mat. 15. b. 10.
15 dite me oẽs, & intelligite. ? Nihil eſt ex-
tra hoĩem introiens in eũ, quod poſſit
eum coinquinare: ſed q̃ de hoĩe proce-
dunt, illa ſunt quę communicãt homi-
16 nem. ? Si quis habet aures audiendi, au
17 diat. ? Et cùm introiſſet in domũ à tur-
C ba, interrogabant eũ Diſcipuli eius pa-
18 rabolã. ? Et ait illis, Sic & vos impruden
tes eſtis? Nõ intelligitis quia omne ex-
trinſecus introiens in hominẽ, non po-
19 teſt eum cõmunicare: ? quia non intrat
in cor eius, ſed in ventrem vadit, & in
20 ſeceſſum exit, purgans oẽs eſcas? ? Dice-
bat autem qm̃ quæ de homine exeunt,
21 illa communicãt hominem. ? ‖Abintus ‖Gene. 6. a 5. & 8. d 21.
enim de corde hominum malę cogita-
tiones procedunt, adulteria, fornicatio-
22 nes, homicidia, ? furta, auaritiæ, neq̃tiæ,
dolus, impudicitiæ, oculus malus, bla-
23 ſphemia, ſupbia, ſtultitia. ? Oĩa hęc ma
la abintus procedunt, & communicãt
24 hoĩem. ? ‖Et inde ſurgens abiit in fines ‖Mat. 15. c. 21.
Tyri, & Sydõnis: & ingreſſus domum,
neminẽ voluit ſcire, & nõ potuit latẽ-
25 re. ? Mulier enĩ ſtatim vt audiuit de eo,
cuius filia habebat ſpm̃ immundum,

intra-

26 intrauit, & procidit ad pedes eius. ¶Erat
enim mulier Gētilis, Syrophœnissa ge-
nere. Et rogabat eū vt dæmonium eij-
27 ceret de filia eius. ¶Qui dixit illi, Sine
prius saturari filios. non est enim bonū
sumere panē filiorū, & mittere canibꝰ.
28 ¶At illa rñdit, & dixit illi, Vtiq; Dñe.
D nam & catelli comedūt sub mensa de
29 micis puerorū. ¶Et ait illi, Propter hūc
sermonem vade, exiit dæmoniū à filia
30 tua. ¶Et cùm abijsset domū suam, in-
uenit puellam iacentem supra lectum,
31 & dæmonium exijsse. ¶Et iterum exiēs
de finibus Tyri, venit per Sydônem ad
Mare Galilęæ inter medios fines Deca-
32 poleos. ¶Et adducunt ei surdū & mu-
tum: & deprecabātur eum vt imponat
33 illi manum. ¶Et apprehendens eum de
turba seorsum, misit digitos suos in au-
riculas eius: & expuēs, tetigit linguam
34 eius. ¶Et suspiciēs in cęlum, ingemuit,
& ait illi, Ephphetha, quod est, adaperi-
35 re. ¶Et statim apertæ sunt aures eius, &
solutū est vinculū linguę eius, & loque-
36 batur rectè. ¶Et pcepit illis ne cui dicerēt.
Quātò aūt eis præcipiebat, tantò magis
37 plus prędicabāt, ¶& eò amplius admi-
rabantur, dicentes, ‖Bene omnia fecit:
& surdos fecit audire: & mutos loqui.

CAP. VIII.

1 IN diebus illis iterū cùm turba multa
A esset*, nec haberēt quod māducarēt:
2 cōuocatis Discipulis, ait illis, ¶Misereor
super turbā: quia ecce iam triduo su-
stinent me, nec habent quod māducēt:
3 ¶& si dimisero eos ieiunos in domum
suā, deficiēt in via: quidam enim ex eis
4 delongè venerunt. ¶Et rñderunt ei Di-
scipuli sui, Vnde istos qs poterit hîc sa-
5 turare panibꝰ in solitudine? ¶Et interro-
gauit eos, Quot panes habetis? Qui di-
6 xerunt, Septem. ¶Et præcepit turbæ di-
scūbere sup terrā. Et accipiens septē pa-
nes, gratias agens, fregit, & dabat Disci-
pulis suis vt apponerent, & apposuerūt
7 turbę. ¶Et habebant pisciculos paucos:
8 & ipsos benedixit, & iussit apponi. ¶Et
māducauerūt & saturati sunt: & sustu-
lerunt quod superauerat de fragmentis
9 septē sportas. ¶Erant autē qui mandu-
cauerant, quasi quatuor millia: & di-
10 misit eos. ¶‖Et statim ascendens nauim
B cū Discipulis suis, vênit in partes Dal-
11 manutha. ¶‖Et exierunt Pharisæi, & cę-
perunt conquirere cum eo, quærentes
ab illo signum de cęlo, tentantes eum.
12 ¶Et ingemiscens spiritu, ait, Quid gene-
ratio ista signum qrit? Amē dico vobis,
13 si dabitur generationi isti signum. ¶Et
dimittens eos, ascendit iterum nauim,
14 & abiit trās fretum. ¶‖Et obliti sunt pa- ‖Mat. 16 a.5.
nes sumere: & nisi vnum panē non ha-
15 bebāt secū in naui. ¶Et præcipiebat eis,
dicens, Videte & cauete à fermēto Pha-
16 risæorū, & fermento Herodis. ¶Et cogi-
tabant ad alterutrū, dicentes, Quia pa-
17 nes nō habemus. ¶Quo cognito, ait illis
Iesus, Quid cogitatis, quia panes nō ha-
betis? nondū cognoscitis nec intelligi-
tis? adhuc cæcatū habetis cor vestrū?
18 ¶oculos habentes, non videtis? & aures ‖Sup. 6
habentes, nō auditis? ‖Nec recordami- f.41.
19 ni ¶qñ quinq; panes fregi in quinq; mil- Iohā. 6.
C lia: & quot cophinos fragmentorū ple- b.11.
nos sustulistis? Dicunt ei, Duodecim.
20 ¶Qñ & septē panes in quatuor millia,
quot sportas fragmentorum tulistis? Et
21 dicūt ei, Septē. ¶Et dicebat eis, Quomo-
22 do nondū intelligitis? ¶Et veniūt Beth-
saidā: & adducunt ei cæcū, & rogabant
23 eum vt illum tangeret. ¶Et apprehensa
manu cæci, eduxit eū extra vicū: & ex-
puens in oculos eius impositis manibꝰ
suis, interrogauit eum si quid videret.
24 ¶Et aspiciens, ait, Video hoīes velut ar-
25 bores, ambulātes. ¶Deinde iterū impo-
suit manus sup oculos eius: & cœpit vi-
dere, & restitutus est, ita vt clarè videret
26 oīa. ¶Et misit illū in domum suam, di-
cens, Vade in domū tuā: & si in vicum
27 introieris, nemini dixeris. ¶‖Et egressus Mat. 16
est Iesus & discipuli eius in castella Cę- b.13.
sareæ Philippi: & in via interrogabat di-
scipulos suos, dicens eis, ‖Quē me dicūt Luc. 9
28 esse hoīes? ¶Qui rñderūt illi, dicentes,* b.18.
Iohannē Baptistā, alij Eliam, alij verò *Alij
29 vnū quasi de pphetis. ¶Tūc dicit illis,
D Vos verò quem me esse dicitis? Rñdens
30 Petrus, ait ei, Tu es Christus. ¶Et cōmi-
31 natus est eis, ne cui dicerent de illo. ¶Et
cœpit docere eos, qm̄ oportet filium ho-
minis pati multa, & reprobari à senio-
ribus & à summis sacerdotibus & Scri-
bis, & occidi, & post tres dies resurgere.
32 ¶Et palam verbum loquebatur. Et ap-
prehendens eum Petrus, cœpit incre-
33 pare eum. ¶Qui conuersus & vidēs di-
scipulos suos, cōminatus est Petro, di-
cēs: Vade retro me satana, qm̄ nō sapis
34 quæ Dei sunt, sed q̄ sunt hominū. ¶Et

conuocata

conuocata turba cū discipulis suis, dixit
eis, Si qs vult me sequi, deneget semeti-
psum: & tollat crucē suā & sequatͬ me.
35 ¶ ‖Qui enim voluerit aīam suā saluā fa
cere, perdet eā : qui autē pdiderit aīam
suā pp me & Euangeliū, saluam faciet
36 eā. ¶ Quid enī ꝓderit homini, si lucretͬ
mundū totum : & detrimentū animæ
37 suç faciat? ¶ Aut quid dabit homo com-
38 mutationis ꝓ anima sua? ¶ ‖Qui enim
me ¦ confusus ¦ fuerit, & verba mea
in generatione ista adultera, & pecca-
trice: & filius hoīs ¦confundetͬ¦ eū, cū
venerit ī gloria pr̄is sui cū angelis sc̄tis.

‖Mat. 10 d. 38. & 16 d. 24. Luc. 9 c. 23. & 14 f. 27
‖Luca 17. g. 33 Ioh. 12. d. 25
‖Mat. 10 d. 33 Luca 9. d. 26. & 12. b. 9
¦cōfessus ¦confitebitur.

CAP. IX.

1 ET dicebat illis, Amē dico vobis, qa
A sunt quidā de hic stantib⁹ qui non
gustabunt mortē, donec videant regnū
2 Dei veniēs in virtute. ¶ Et post dies sex
¦assumit¦ Iesus Petrū & Iacobū & Iohā-
nem: & ducit illos in montē excelsum
seorsum solos, & trāsfiguratus est corā
3 ipsis. ¶ Et vestimēta eius facta sunt splē-
dētia & cādida nimis velut nix, qualia
fullo nō potest sup terrā cādida facere.
4 ¶ Et apparuit illis Elias cū Moyse: & erāt
5 loquentes cū Iesu. ¶ Et rn̄dens Petrus,
ait Iesu: Rabbi, bonū est nos hîc esse:
& faciamus tria tabernacula, tibi vnū,
6 & Moysi vnū, & Eliæ vnū. ¶ Nō enī scie
bat qd diceret: erāt enī timore exterri-
7 ti: ¶ & facta est nubes obūbrans eos: &
B vênit vox de nube dicens: Hic est filius
8 me⁹ charissimus, audite illū. ¶ Et statim
circūspicientes, neminē amplius vide-
9 runt, nisi Iesum tantū secū. ¶ ‖Et descē-
dentib⁹ illis de mōte, p̄cepit illis ne cui
quā quæ vidissent, narrarent: nisi cū fi-
10 lius hoīs à mortuis resurrexerit. ¶ Et ver
bū continuerūt apud se: conquirentes
11 qd esset, Cū à mortuis resurrexerit. ¶ Et
īterrogabāt eū dicētes: ‖Quid ergo dicūt
Pharisæi & Scribæ, qa Eliā oportet ve-
12 nire primū? ¶ Qui rn̄dens, ait illis: Elias
cū venerit primò, restituet oīa: & quo
modo ‖scriptū est in filiū hoīs, vt multa
13 patiatͬ & contēnatͬ. ¶ Sed dico vobis qa
C & Elias venit (& fecerūt illi quęcunq;
14 voluerūt) sicut ‖scriptū est de eo. ¶ Et ve
niens ad discipulos suos, vidit turbam
magnā circa eos, & Scribas cōquirentes
15 cū illis. ¶ Et cōfestim oīs ppl̄s videns Ie-
sum, stupefactus est, & expauerūt, & ac-
16 currētes, salutabāt eū. ¶ Et interrogauit
17 eos, Quid inter vos cōquiritis? ¶ ‖Et rn̄-

Matt. 16 d. 27 Luca 9. d. 27
Matt. 17 a. 1 Luca 9. d. 28
¦assūpsit.
‖Mat. 17 b. 9
‖Mal. 4. a. 5.
‖Isaia 53 a. 3
‖Mala. 4. b. 5 Matt. 17 b. 12
‖Mat. 17 b. 14 Luca. 9. e. 37

dens vnus de turba, dixit, Magister, attu
li filiū meū ad te habentē spiritū mu-
18 tum: ¶ qui vbicunq; eū apprehēderit,
allidit illū, & spumat, & stridet denti-
bus, & arescit: & dixi Discipulis tuis vt
19 eijcerēt illū, & nō potuerunt. ¶ Qui rn̄-
D dens eis, dixit, O generatio incredula,
quādiu apud vos ero? quādiu vos patiar?
20 afferte illū ad me. ¶ Et attulerunt eū. Et
cū vidisset eū, statim spiritus cōturba-
uit illū: & elisus in terrā, volutabatͬ spu
21 mans. ¶ Et interrogauit patrē eius, Quā
tum tēporis est ex quo ei hoc accidit?
22 At ille ait, Ab infantia: ¶ & frequenter
eū in ignē & in ¦aquas¦ misit, vt eū pde-
ret. sed si qd potes adiuua nos, misertus
23 nr̄i. ¶ Iesus autē ait illi, Si potes credere,
24 oīa possibilia sunt credēti. ¶ Et cōtinuò
exclamās pater pueri, cū lachrymis aie-
bat, Credo Dn̄e: adiuua incredulitatē
25 meā. ¶ Et cū videret Iesus concurrētem
turbā, cōminatus est spiritui immūdo,
dicens illi, Surde & mute spiritus, ego
præcipio tibi, exi ab eo: & amplius ne
26 introeas in eum. ¶ Et exclamās, & mul-
tū discerpens eū, exijt ab eo, & fact⁹ est
sicut mortu⁹, ita, vt multi dicerēt, Quia
27 mortuus est. ¶ Iesus autē tenens manū
28 eius, eleuauit eū, et surrexit. ¶ Et cū in-
troisset in domū, discipuli eius secretò
interrogabāt eū, Quare nos nō potuim⁹
29 eijcere eū? ¶ Et dixit illis, Hoc genus in
nullo potest exire, nisi in oratione et ie-
30 iunio. ¶ ‖Et inde profecti prætergredie-
bantͬ Galileā: nec volebat quenquā sci-
31 re. ¶ ‖Docebat autē Discipulos suos, et
E dicebat illis, Qm̄ fili⁹ hoīs tradetͬ ī ma-
nus hominum, & occident eū, & occi
32 sus tertia die resurget. ¶ At illi ignora-
bāt verbū: & timebāt interrogare eū.
33 ¶ Et venerūt Caphernaū. Qui cū domi
¦esset¦, īterrogabat eos, Quid in via tra
34 ctabatis? ¶ At illi tacebāt. siquidē in via
inter se disputauerāt ‖qs eorū maior es
35 set. ¶ Et residēs vocauit duodecī, & ait
illis, Siqs vult prim⁹ esse, erit oīum no-
36 uissimus, & oīum minister. Et accipiēs
puerū, statuit eū in medio eorū. quem
37 cū cōplexus esset, ait illis, ¶ Quisqs vnū
ex huiusmodi pueris receperit in noīe
meo: me recepit, & quicunq; me susce
perit, nō me suscipit, sed eū qui misit
38 me. ¶ ‖Rn̄dit illi Iohānes, dicēs, Magi-
F ster, vidimus quendā in noīe tuo eij-
cientē dęmonia q nō sequitͬ nos, & ꝓ-

¦aquam
‖Mat. 17 d. 22 ‖Luca 9 e. 44
¦essent
‖Mat. 18 a. 1 Luca 9 f. 46.
‖Luca 9. f. 49 Mat. 9. [illegible]

‖1.Co.12 a.3.
39hibuimus eũ.¶Iesus autem ait, Nolite
phibere eũ.‖nemo est enim qui faciat
virtuté in noie meo: & possit citò malè
‖Mat.10 d.42.
40loqui de me.¶Qui eni nõ est aduersum
41vos, p vobis est. ¶ ‖Quisqs eni potũ de-
*frigidę
derit vobis calicé aquæ * in noie meo,
‖Mat.18 a.6. Luca 17. a.2.
quia Christi estis: amen dico vobis, nó
42perdet mercedé suá. ¶‖Et quisqs scáda-
lizauerit vnũ ex his pusillis credentib⁹
in me: bonũ est ei magis si circundaret
mola asinaria collo ei⁹, & in mare mit-
‖Matt.5. e.30. & 18.a.8
43teret. ¶ Et si scádalizauerit te man⁹ tua,
G abscinde illá: bonũ est tibi debilem in-
troire in vitá, q̃ duas manus habétem,
‖Esa.66. g.24.
ire in gehenná, in igné inextinguibilé,
44¶ vbi vermis eorum non morit, & ignis
45non extinguit. ¶& si pes tuus te scanda
lizat, amputa illũ: bonũ est tibi clau-
dum introire in vitá ęterná, q̃ duos pe-
des habenté, mitti in gehenná ignis in-
46extinguibilis, ¶vbi vermis eorũ nõ mo
47ritur, & ignis non extinguit. ¶Quòd si
oculus tuus scandalizat te, eijce eũ, bo-
nũ est tibi luscũ introire in regnũ Dei,
q̃ duos oculos habenté, mitti in gehen-
‖Leui.2. c.13. ‖Matt.5. b.13.‖ Luca 14. g.34.
48ná ignis, ¶vbi vermis eorũ non morit,
49& ignis non extinguit. ¶ ‖Omnis enim
igne salietur: & omnis victima sale sa-
50lietur. ¶‖Bonũ est sal, q si sal insulsum
fuerit: in quo illud condietis? Habete
in vobis sal, & pacé habete inter vos.

CAP. X.

Matt.19 a.1.
1 ET inde exurgés, venit i fines Iudęę
A vltrà Iordané: & conueniunt iterũ
turbæ ad eũ. Et sicut consueuerat, iterũ
2 docebat illos. ¶Et accedentes Pharisæi,
interrogabant eũ, Si licet viro vxoré di-
3 mittere? tentantes eũ. ¶At ille rñdens,
dixit eis, Quid vobis pręcepit Moyses?
‖Deu.24 a.1.
4 ¶Qui dixerunt. ‖Moyses pmisit libellũ
5 repudij scribere, & dimittere. ¶Quibus
rñdens Iesus, ait, Ad duritiá cordis ve-
‖Gene.1. d.27. Mat.19. a.4.
6 stri scripsit vobis præceptum istud. ¶ab
initio auté creaturę ‖masculũ & fœmi-
‖Gene.2. d.24. 1.Cor.6. d.16.
7 ná fecit eos Deus. ¶‖Propter hoc, relin-
quet homo patré suum & matrem: &
8 adhærebit ad vxoré suá: ¶ & erunt duo
in carne vna. Itaq; iá non sunt duo, sed
‖Ephe.5. g.31. 1.Cor.7 b.10.
9 vna caro. ¶‖Quod ergo Deus cõiunxit,
10homo nõ separet. ¶‖Et in domo iterum
Discipuli eius de eodé interrogauerũt
‖Mat.19 b.9. Luca 16. c.15.
11eũ. ¶Et ait illis, Quicunq; dimiserit vxo
B rem suá & aliá duxerit: adulteriũ com
12mittit sup eá, ¶ Et si vxor dimiserit virũ
13suum, & alij nupserit, mœchat. ¶‖Et o!

ferebant illi paruulos, vt tangeret illos.
Discipuli aũt cõminabant offerentib⁹.
14¶Quos cũ videret Iesus, indignè tulit,
& ait illis, Sinite paruulos venire ad
me: & ne phibueritis eos: taliũ eni est
15regnũ Dei, ¶Amé dico vobis: quisqs nõ
receperit regnũ Dei velut paruulus, nõ
16intrabit in illud. ¶ Et cõplexans eos, &
imponés manus sup illos, benedicebat
17eos. ¶Et cũ egressus esset in *via, procur- *viam
C rens quidam genu flexo ante eũ, roga- *dicens
bat eũ*, ‖Magister bone, qd faciá vt vi- ‖Mat.19 c.16.
18tam æterná percipiá? ¶ Iesus auté dixit
ei, Quid me dicis bonũ? Nemo bonus, Luca 18. d.18.
19nisi vnus, Deus. ¶ ‖Præcepta nosti, Ne
adulteres, Ne occidas, Ne fureris, Ne ‖Exo.20. c.15.
falsum testimoniũ dixeris, Ne fraudé
20feceris, Honora patré tuũ & matré. ¶At
ille rñdens, ait illi, Magister, hæc oía ob
21seruaui à iuuentute mea. ¶Iesus autem
intuitus eũ, dilexit eũ, & dixit ei, Vnũ
tibi deest: vade, quæcunq; habes, véde,
& da pauperib⁹, & habebis thesaurũ in
22cælo: & veni, sequere me. ¶Qui cõtrista
tus in verbo, abijt mœrens. erat eni ha-
23beus multas possessiones. ¶Et circũspi-
ciens Iesus, ait Discipulis suis, Quàm
difficile q pecunias habent, in regnum
24Dei introibunt: ¶Discipuli auté obstu-
pescebát in verbis eius. At Iesus rursus
rñdens, ait illis, Filioli, q̃ difficile est cõ
fidétes i pecunijs, i regnũ Dei introire?
25¶ Facilius est camelũ per foramen acus
D transire, q̃ diuitem intrare in regnum
26Dei. ¶Qui magis admirabant, dicentes
ad semetipsos, Et qs potest saluus fieri,
27¶Et intuens illos Iesus, ait: Apud hoíes
impossibile est: sed nõ apud Deum. oía
28eni possibilia sunt apud Deũ. ¶‖Et cœ- ‖Mat.19
pit ei Petrus dicere, Ecce, nos dimisim⁹ d.27. Luca 18.
29oía, & secuti sumus te. ¶ Rñdens Iesus, c.28.
ait, Amé dico vobis, nemo est q relique
rit domũ, aut fratres, aut sorores, aut pa
tré, aut matrem, aut filios, aut agros pp
30me & pp Euangeliũ: ¶qui non accipiet
centies tantũ nunc in tépore hoc: do-
mos, & fratres, & sorores, & matres, &
filios, & agros, cũ psecutionib⁹: & in se
31culo futuro vitá ęterná. ¶‖Multi autem ‖Mat.19
erũt primi, nouissimi: & nouissimi, pri- d.30.
32mi. ¶Erant auté in via ascendentes Iero Luca 13.
solymá: & pręcedebat illos Iesus, & stu f.30.
pebant, & sequétes timebant. ‖Et assu- ‖Mat.20
mens iterũ duodecim, cœpit illis dice- c.17. Luca 18.
33re quę essent ei euétura. ¶Quia ecce ascé f.31.

dimus Ierosolymã, & filius hoĩs tradet
princib⁹ sacerdotũ, & Scribis & seniori-
bus, & dãnabunt eũ morte, & tradent
34 eũ gentibus, ¶ & illudẽt ei, & conspuent
eũ, & flagellabũt eũ, & interficient eũ,
‖Mat. 20 c.20. 35 & tertia die resurget. ¶ ‖Et accedunt ad
eũ Iacob⁹ & Iohãnes filij Zebedæi, di-
centes, Magister, volumus vt quodcũq;
36 petierimus, facias nobis. ¶ At ille dixit
37 eis, Quid vultis vt faciã vobis? ¶ Et dixe-
runt, Da nobis vt vnus ad dexterã tuã,
& alius ad sinistrã tuã sedeamus in glo
38 ria tua. ¶ Iesus autẽ ait eis, Nescitis quid
F petatis. potestis bibere calicẽ quem ego
bibo: aut baptismo quo ego baptizor,
39 baptizari? ¶ At illi dixerũt ei, Possum⁹.
Iesus autẽ ait eis, Calicẽ quidẽ quẽ ego
bibo, bibetis, & baptisma quo ego ba-
40 ptizor, baptizabimini: ¶ sedere autẽ ad
dexterã meã, vel ad sinistrã, nõ est meũ
-5. 41 dare vobis, sed quibus paratũ est. ¶ ‖Et
‖Mat. 20 c.24. audientes decẽ, cœperunt indignari de
‖Luc. 22. c.25. 42 Iacobo & Iohanne. ¶ Iesus autẽ vocans
eos, ait illis, ‖Scitis quia hi qui videtur
principari gentibus, dominantur eis: &
principes eorũ potestatẽ habent ipsorũ.
43 ¶ Non ita est autẽ in vobis, sed quicũq;
voluerit fieri maior, erit vester mini-
44 ster: ¶ & quicunq; voluerit in vobis pri
45 mus esse, erit oĩum seruus. ¶ Nã & filius
hoĩs non venit vt ministraretur ei, sed vt
ministraret, & daret aĩam suã redem-
‖Mat 20 d.29. Luca 18. f.35. 46 ptionẽ pro multis. ¶ ‖Et veniũt Iericho:
G & proficiscente eo de Iericho, & Disci-
puli ei⁹, & plurima multitudine, filius
Timæi Bartimæus cæcus, sedebat iuxta
47 viam mendicans. ¶ Qui cùm audisset
quia Iesus Nazarenus est: cœpit clama
re, & dicere, Iesu fili Dauid, miserere
48 mei. ¶ Et cõminabantur ei multi vt tace-
ret. At ille multò magis clamabat, Fili
49 Dauid, miserere mei. ¶ Et stans Iesus præ-
cepit illũ vocari. Et vocant cæcũ, dicen
tes ei, Animæquior esto, surge, vocat te.
Qui proiecto vestimento suo exiliens,
51 venit ad eũ. ¶ Et rñdens Iesus, dixit illi,
Quid tibi vis faciam? Cæcus autẽ dixit
52 ei, Rabboni vt videam. ¶ Iesus autẽ ait
illi, Vade, fides tua te saluũ fecit. Et cõ-
festim vidit, & sequebatur eũ in via.

CAP. XI.

Matt. 21. a.1. Luca 19 e.29. 1 ET cũ appropinquaret Ierosolymæ
A & Bethaniæ ad montẽ oliuarũ, mit
2 tit duos ex Discipulis suis, ¶ & ait illis,
Ite in castellũ quod cõtra vos est, & sta-
tim introeuntes illuc, inuenietis pullũ
ligatum, super quẽ nemo adhuc hoĩm
3 sedit: soluite illũ, & adducite. ¶ Et si qs
vobis dixerit, Quid facitis? dicite, quia
Dño necessarius est: & cõtinuò illũ di-
4 mittet huc. ¶ Et abeũtes inuenerunt pul
lum ligatũ ante ianuã foris in biuio: &
5 soluunt eũ. ¶ Et quidã de illic stantibus
*dicebat' illis, Quid facitis soluentes * dicebat
6 pullũ? ¶ Qui dixerunt eis sicut præceperat 6.
7 illis Iesus: & dimiserunt eũ. ¶ ‖Et duxe ‖Mat. 21. b.14.
runt pullũ ad Iesum: & imponunt illi
8 vestimẽta sua, & sedit super eũ. ¶ Multi
autẽ vestimenta sua strauerunt in via:
alij autẽ frondes cædebãt de arborib⁹,
9 & sternebant in via. ¶ Et qui præibant,
B & qui sequebantur clamabant, dicentes,
Hosan-na ‖, benedict⁹ qui venit ĩ noĩe ‖Mat. 21 a.9.
10 Dñi. ¶ Benedictũ quod venit regnũ pa- Luca 19. f.38.
tris nostri Dauid, Hosan-na in excelsis. Psa. 117. d.24.
11 ¶ ‖Et introiuit Ierosolymã in templũ: ‖Mat. 21 a.10.
& circunspectis oĩbus, cũ iam vespera
esset hora, exijt in Bethaniã cũ duode- Luca 19. g.45.
12 cim. ¶ Et alia die cũ exirent à Bethania,
13 esurijt. ¶ ‖Cũq; vidisset à longè ficum ‖Mat. 21 b.19.
habentẽ folia, venit siquid fortè inue-
niret in ea. Et cũ venisset ad eã, nihil
inuenit præter folia. Non enim erat tẽ-
14 pus ficorũ. ¶ Et rñdens, dixit ei: Iam nõ
amplius in æternũ ex te fructũ quisquã
manducet. Et audiebãt Discipuli eius.
15 ¶ Et veniunt Ierosolymã. Et cũ introis-
C set in templum, cœpit eijcere vendẽtes &
ementes ĩ tẽplo, & mẽsas numulariorũ
et cathedras vẽdentiũ colũbas euertit.
16 ¶ & nõ sinebat vt qsquã transferret vas
17 per tẽplum: ¶ & docebat, dicẽs eis, Nõ-
ne scriptũ est, ‖Quia dom⁹ mea, domus ‖Isai. 56. b.7.
oĩonis vocabitur oĩbus gentib⁹? Vos aũt Ierem. 7. b.11.
18 fecistis eã speluncã latronũ. ¶ Quo au-
dito, principes sacerdotũ & Scribæ quæ
rebant quõ eum pderent. timebant enĩ
eum: qm vniuersa turba admirabatur su
19 per doctrina eius. ¶ Et cũ vespera facta
20 esset, egrediebatur de ciuitate. ¶ ‖Et cùm ‖Mat. 21 b.19.
manè transirẽt, viderũt ficum aridam
21 factã à radicib⁹. ¶ Et recordatus Petrus,
dixit ei, Rabbi, ecce ficus cui maledixi-
22 sti, aruit. ¶ Et rñdens Iesus ait illis, Ha- ‖Mat. 7. a.7. & 21 b.22.
23 bete fidẽ Dei. ¶ Amẽ dico vobis, qa qui-
cunq; dixerit huic mõti, Tollere & mit
tere in mare, & nõ hæsitauerit in corde Luca 11. b.9.
suo, sed crediderit quia quodcũq; dixe Mat. 6. b. 14. & 18. d.35.
24 rit, fiat, fiet ei. ¶ ‖Propterea dico vobis,
oĩa quæcunq; orantes petitis, credite,

25 qa accipietis, & eueniẽt vobis. ¶ Et cũ
stabitis ad orandũ, dimittite siqd ha-
betis aduersus aliquẽ: vt, & pater vester
q in cœlis est, dimittat vobis peccata
26 vr̃a. ¶ Quòd si vos nõ dimiseritis: nec
D pr vester q in cęlis est, dimittet vobis
27 peccata vr̃a. ¶ Et veniũt rursus Ierosoly
mã. Et cũ ambularet in tẽplo, accedũt
ad eũ summi sacerdotes & scribæ & se
28 niores, ¶ & dicunt ei, In qua potestate
hęc facis? & qs dedit tibi hãc potestatẽ
29 vt ista facias? ¶ Iesus autẽ rñdens ait il-
lis: Interrogabo vos & ego vnũ verbũ,
& rñdete mihi: & dicam vobis in qua
30 potestate hęc faciã. ¶ Baptismus Iohan-
nis de cęlo erat, an ex hoĩbus? Rñdete
31 mihi: ¶ At illi cogitabãt secũ, dicẽtes,
Si dixerim⁹ de cęlo, dicet, Quare ergo
32 nõ credidistis ei? ¶ Si dixerim⁹ ex hoĩ-
bus, *timebant ppl̃m, oẽs enim habe-
bant Iohannẽ, quia verè ꝓpheta esset.
33 ¶ Et rñdentes dicũt Iesu, Nescimus. Et
respondens Iesus ait illis, Neq; ego di-
co vobis in qua potestate hæc faciam.

Matt. 21. b.15 Luca 20. a.1

*timemus

C A P. XII.

1 ET cœpit illis ĩ parabolis loqui: Vi-
A neã pastinauit homo, & circunde-
dit sepẽ, & fodit lacũ, & ędificauit tur
rim, & locauit eã agricolis: & peregrè
2 ꝓfectus est, ¶ & misit ad agricolas in tẽ
pore seruũ, vt ab agricolis acciperet de
3 fructu vineę. ¶ Qui apprehẽsum eũ cęci
4 derunt: & dimiserũt vacuũ. ¶ Et iterũ
misit ad illos aliũ seruũ: & illũ ĩ capi-
te vulnerauerunt, & cõtumelijs affe-
5 cerunt. ¶ Et rursum aliũ misit, & illum
occiderũt: & plures alios quosdã cędẽ-
6 tes, alios verò occidẽtes. ¶ Adhuc ergo
vnũ habens filiũ charissimũ: & illũ mi
sit ad eos nouissimũ, dicens, Quia reue
7 rebunt filiũ meũ. ¶ Coloni autẽ dixe-
runt ad inuicẽ, Hic est hęres: venite, oc
8 cidam⁹ eũ: & nostra erit hęreditas. ¶ Et
apprehendẽtes eũ, occiderũt: & eiece-
9 rũt extra vineã. ¶ Quid ergo faciet Dñs
vineę? Veniet & pdet colonos: & dabit
10 vineã alijs. ¶ Nec scripturã hãc legistis.
‖ Lapidẽ quẽ reprobauerũt ędificantes,
11 hic fact⁹ est in caput anguli, ¶ A Dño fa
ctũ est istud, & est mirabile in oculis
12 nr̃is? ¶ Et quærebãt eũ tenere: & timue-
runt turbã. cognouerũt eni qm̃ ad eos
parabolã hãc dixerit. Et relicto eo, ab-
13 ierunt. ¶ ‖ Et mittũt ad eũ quosdam ex
Pharisęis & Herodianis: vt eũ caperẽt

Matt. 21. d.33 Luca 20. b.9 Isaię 5. a.1 Ierem. 2. d.21

‖ Psal. 117 d.22 Isaiæ 28. d.16 Act. 4. b. 11 Roma. 9 g.33. 1. Petr. 2 a.8 Matt. 21 d.42 ‖ Mat. 22 b.15 Luca 20 d.20

14 in verbo. ¶ Qui venientes dicũt ei: Ma
B gister, scimus qa verax es, & nõ curas
quenquã: nec eni vides ĩ faciẽ hoĩum,
sed in veritate viã Dei doces, licet dari
15 tributũ Cæsari, an nõ dabimus? ¶ Qui
sciẽs versutiã illorũ, ait illis, Quid me
tẽtatis? afferte mihi denariũ vt videã.
16 ¶ At illi attulerũt ei. Et ait illis, Cuius
est imago hęc, & inscriptio? Dicunt ei,
17 Cęsaris. ¶ Rñdens aũt Iesus dixit illis,
‖ Reddite igit quę sunt Cęsaris, Cęsari,
& quę sunt Dei, Deo. Et mirabant sup
18 eo. ¶ ‖ Et venerũt ad eũ Sadducæi q di-
cũt resurrectionẽ nõ esse: & interroga-
19 bãt eũ dicẽtes, Magister, ¶ Moyses nobis
scripsit, vt si cuius frater mortu⁹ fuerit,
& dimiserit vxorẽ, & filios nõ relique-
rit, accipiat frater ei⁹ vxorẽ ipsius, & re
20 suscitet semen fratri suo. ¶ Septẽ ergo
fratres erãt: & primus accepit vxorẽ, &
21 mortuus est nõ relicto semine. ¶ Et se-
cũdus accepit eã, & mortuus est: & nec
22 iste reliquit semẽ. Et tertius sil̃r. ¶ Et ac
ceperũt eã sil̃r septẽ, & nõ reliquerunt
semẽ. Nouissima oĩum defuncta est &
23 mulier. ¶ In resurrectione ergo cũ resur
rexerint, cuius de his erit vxor? septem
24 eni habuerunt eã vxorẽ. ¶ Et rñdens Ie-
C sus, ait illis. Nõne ideo erratis, nõ sciẽ-
25 tes scripturas, neq; virtutẽ Dei? ¶ Cùm
eni à mortuis resurrexerint, neq; nu-
bent, neq; nubent, sed sunt sicut ange-
26 li *in cælis. ¶ De mortuis autẽ q̃ resur-
gãt, nõ legistis in libro Moysi: sup ru-
bum quõ dixerit illi Deus, inquiens:
‖ Ego sum Deus Abrahã, & Deus Isaac,
27 & De⁹ Iacob? ¶ Nõ est Deus mortuorũ,
28 sed viuorũ. Vos ergo multũ erratis. ¶ Et
accessit vn⁹ de Scribis q audierat illos
conquirentes, & videns qm̃ bene illis
rñderit, interrogauit eũ qđ esset primũ
29 oĩum mandatũ. ¶ Iesus autẽ rñdit ei:
Quia primũ oĩum mandatũ est, ‖ Audi
30 Isrl̃, Dñs Deus *tuus, Deus *vnus est. ¶ Et
diliges Dñm Deũ tuum ex toto corde
tuo, & ex tota aĩa tua, & ex tota mente
tua, & ex tota virtute tua. Hoc est pri-
31 mũ mandatũ. ¶ Secundũ autẽ simile
est illi: ‖ Diliges ꝓximũ tuũ tanq̃ teip-
sũ. Maius horũ aliud mandatũ nõ est.
32 ¶ Et ait illi Scriba: Bene Magister in ve
ritate dixisti, qa vn⁹ est Deus, & nõ est
33 alius pręter eũ. ¶ Et vt diligat ex toto
corde, & ex toto intellectu, & ex tota
aĩa, & ex tota fortitudine: & diligere

‖ Ro. 13. b.7 ‖ Matt. 22 c.23 Luca 20. d.27 ‖ Deu. 25 a.5

*Dei

‖ Exod. 3 b.6 Matt. 22 d.32 Luca 20. e.37

‖ Deut. 6 a.4 *noster Dñs 7. *vester Deus 4 ‖ Leu. 19 d.18 Mat. 22. d.39 Rom. 13 c.9 Galat. 5. c.14 Iacob. 2. b.8

proxi-

proximum tanquã seipsum : maius est
oĩbus holocaustomatibꝰ & sacrificijs.
34 ¶ Iesus autẽ videns q sapiẽter rñdisset,
dixit illi : Non es longe à regno Dei. Et
35 nemo iã audebat eũ interrogare. ¶ Et
rñdens Iesus, dicebat : docens in tẽplo:
D. Quõ dicunt Scribæ Christum filiũ esse
36 Dauid? ¶ Ipse enim Dauid dicit in Spiri
tu sancto: Dixit Dñs Dño meo, sede à
dextris meis donec ponã inimicos tuos
37 scabellũ pedũ tuorũ. ¶ Ipse ergo Dauid
dicit eũ Dñm: & vnde est filius eius? Et
38 multa turba eum libenter audiuit. ¶ Et
dicebat eis in doctrina sua : Cauete à
Scribis, q volunt in stolis ambulare, &
39 salutari in foro, ¶ & in primis cathedris
sedere in synagogis, & primos discubi-
40 tus in cœnis: ¶ q deuorãt domos vidua-
rũ sub obtentu prolixæ orõnis: hi acci-
41 piẽt ꝓlixius iudiciũ. ¶ Et sedẽs Iesus cõ-
tra gazophylaciũ, aspiciebat quõ turba
iactaret æs in gazophylaciũ, & multi di
42 uites iactabãt multa. ¶ Cũ venisset autẽ
vidua vna pauꝑ, misit duo minuta, qđ
43 est quadrans. ¶ Et conuocans discipulos
suos, ait illis: Amẽ dico vobis, qm̃ vidua
hęc pauꝑ plus oĩbus misit q miserũt in
44 gazophilaciũ. ¶ Oẽs eni ex eo qđ abun-
dabat illis miserũt : hęc verò de penu-
ria sua oĩa q habuit, misit totũ victum
suum.

Mat. 22 d.42. Luca 20. g.41
Psal. 109 a.1.
Mat. 23 a.6. Luca 11. f.43. & 20. g.46.
Luca 21. a.1.

CAP. XIII.

1 ET cũ egrederet de tẽplo, ait illi vnꝰ
A ex discipulis suis: Magister, aspice
2 quales lapides, & quales structurę. ¶ Et
rñdens Iesus, ait illi: Vides has oẽs ma-
gnas ędificationes? Nõ relinquet lapis
3 sup lapidẽ qui nõ destruat. ¶ Et cũ sede-
ret in monte oliuarũ cõtra templũ, in-
terrogabant eũ separatim Petrus, & Ia-
4 cobus, & Iohãnes, & Andręas. ¶ Dic no-
bis quãdo ista fient? & quod signũ erit
quãdo hæc oĩa incipient cõsummari?
5 ¶ Et rñdens Iesus, cœpit dicere illis: Vi
6 dete, ne qs vos seducat. ¶ multi eni ve-
nient in noĩe meo, dicẽtes q ego sum,
7 & multos seducẽt. ¶ Cũ audieritis autẽ
bella & opiniones bellorũ, ne timueri-
tis. oportet enim hęc fieri: sed nondum
8 finis. ¶ Exurget eni gens contra gentẽ, &
regnũ super regnũ : & erũt terræmotus
B p loca, & fames. Initiũ dolorũ, hęc. ¶ Vi
9 dete aũt vosmetipsos. Tradent eni vos
in cõcilia, & in synagogis vapulabitis,
& ante pręsides & reges stabitis pp me,
10 in testimonium illis. ¶ Et in oẽs gentes pri
11 mũ oportet prædicari euangeliũ. ¶ Et
cũ duxerint vos tradentes, nolite pręco
gitare q d loquamini: sed qđ datũ vobis
fuerit in illa hora, id loquimini: nõ enĩ
12 vos estis loquẽtes, sed Spũs sctũs. ¶ Tra-
det autẽ frater fratrẽ in mortẽ, & pater
filium: & cõsurgent filij in parentes &
13 morte afficiẽt eos. ¶ Et eritis odio oĩbus,
pp nomen meũ. Qui autẽ sustinuerit in
14 finẽ, hic saluus erit. ¶ Cũ autẽ videritis
abominationẽ desolationis stantẽ, vbi
C nõ debet (q legit intelligat), tunc qui in
15 Iudęa sunt, fugiant in montes: ¶ & q su
per tectũ, ne descendat in domum, nec
16 introeat vt tollat q d de domo sua, ¶ &
qui in agro erit, nõ reuertat retro tolle-
17 re vestimentũ suũ. ¶ Vę autẽ prægnanti-
18 bus & nutrientibꝰ in illis diebꝰ. ¶ Orate
19 verò vt hyeme nõ fiant. ¶ Erũt enĩ dies
illi tribulationes tales, quales non fue-
runt ab initio creaturę quã cõdidit Deꝰ
20 vsq; nũc, neq; fient. ¶ Et nisi breuiasset
Dñs dies, nõ fuisset salua oĩs caro : sed
pp electos quos elegit, breuiauit dies.
21 ¶ Et tũc siqs vobis dixerit : Ecce, hic est
22 Chrs, ecce illic: ne credideritis. ¶ Exur-
gent enĩ pseudochristi, & pseudoprophe
tę: & dabunt signa & portenta ad sedu
23 cendos, si fieri potest etiã electos. ¶ Vos
24 ergo videte, ecce pdixi vobis oĩa. ¶ Sed
in illis diebꝰ post tribulationẽ illã sol
contenebrabit, & luna nõ dabit splẽdo
25 rem suũ, & stellę cæli erunt decidẽtes,
D & virtutes quę i cęlis sunt, mouebunt.
26 ¶ Et tunc videbunt filiũ hoĩs venientem
in nubibus cũ virtute multa & gloria.
27 ¶ Et tunc mittet angelos suos, & cõgre-
gabit electos suos à quatuor ventis, à
28 sũmo terrę vsq; ad summũ cæli. ¶ A fi-
cu autẽ discite parabolã, Cũ iam ramus
eius tener fuerit, & nata fuerint folia :
29 cognoscitis q in ꝓximo sit æstas. ¶ sic
& vos cũ videritis hęc fieri, scitote q in
30 ꝓximo sit in ostijs. ¶ Amen dico vobis,
qm̃ nõ trãsibit generatio hęc, donec oĩa
31 ista fiant. ¶ Cęlũ & terra trãsibunt verba
32 autẽ mea non trãsibunt. ¶ De die autem
illo vel hora, nemo scit, neq; angeli in
33 cęlo: neq; filius, nisi pater: ¶ Videte, vi
gilate, & orate, nescitis enim quãdo tẽ-
34 pus sit. ¶ Sicut homo q peregrè ꝓfectus
reliquit domũ suã, & dedit seruis suis
potestatẽ cuiusq; operis, & ianitori prę-
35 cepit vt vigilet. ¶ Vigilate ergo, (nescitis
enĩ quãdo Dñs domus veniat : serò, an

Mat. 24. a.1. Luca 21. a.5.
Luca 19. g.44.
Ephe. 5 ... 2. Thes. 2. a.3.
Mat. 10 b.19 Luca 12 b.11. & 21. c.14.
Dan. 9. g.27. Mat. 24. b.16 Luca 21. d.21.
Mat. 24 d.26 Luca 21. b.8.
Eze. 32. b.7 Isa. 13. b.10. Ioel 2. c.10. g.31 & 3. c.15
Mat. 24 c.31
Mat. 24 d.42

media nocte,an galli cantu,an mane.)
36 ne cū venerit repētè,inueniat vos dor
37 mientes. Quod autē vobis dico,oībus
dico, Vigilate. CAP. XIIII.

1 ERat autē Pascha & Azyma post bi-
A duū: & q̄rebant sūmi sacerdotes &
Scribę q̄uo eū dolo tenerent & occide-
2 rent. Dicebant enī: Non in die festo,
3 ne fortè tumultus fieret *pplī. Et cū es-
set Bethanię in domo Simonis Leprosi,
& recūberet,venit mulier habens ala-
bastrū vnguenti nardi *spicati pretiosi:
& fracto alabastro, effudit super caput
4 eius. Erant autē quidā indignè feren
tes intra semetipsos, & dicētes : vt quid
5 pditio ista vnguenti facta est? Poterat
enī vnguentū istud vęnundari plus q̄
trecentis denarijs,& dari pauperib⁹. Et
6 fremebant in eā. Iesus autē dixit : Si-
nite eā,q̄d illi molesti estis? Bonū opus
7 operata est in me. semp enī pauperes
*habetis vobiscū: & cū volueritis, pote
stis illis benefacere:me autē non semp
8 habetis. Quod habuit hæc,fecit, prçue-
nit vngere corpus meū in sepulturam.
9 Amen dico vobis, vbicunq; prædica-
B tū fuerit Euangeliū istud in vniuerso
mundo,& quod fecit hęc, narrabit in
10 memoriā ei⁹. Et Iudas Iscariotes vnus
de duodecim abijt ad sūmos sacerdo-
11 tes,vt pderet eū illis. Qui audientes
gauisi sunt:& pmiserunt ei pecuniā se
daturos. Et quærebat q̄uo illū opportu
12 nè traderet. & primo die azymorum
quādo pascha īmolabant,dicūt ei disci
puli:Quò vis eamus & paremus tibi vt
13 māduces pascha? & mittit duos ex di-
scipulis suis,& dicit eis:Ite in ciuitatē :
& occurret vobis homo lagenam aquæ
14 baiulans,sequimini eū: & quocunque
introierit, dicite dn̄o domus q̄a magi-
ster dicit : Vbi est refectio mea, vbi pa-
15 scha cū discipulis meis manducem? &
ipse vobis demōstrabit cœnaculū gran
16 de, stratū:& illic parate nobis. Et abie-
runt discipuli eius,& venerunt in ciui-
tatē:& inuenerunt sicut dixerat illis,&
17 parauerūt pascha. Vespere autē facto,
18 venit cū duodecim. & discūbentibus
eis & manducantib⁹,ait IESVS : Amē
dico vobis,q̄a vnus ex vobis tradet me,
19 q̄ manducat mecū. At illi cœperunt
C cōtristari,& dicere ei singulatim: Nun-
20 q̄d ego? Qui ait illis, Vnus ex duode-
cim q̄ intingit mecū manū in catino

21 & filius quidē hoīs vadit sicut scri-
ptū est de eo: vę autē hoī illi p quē fili⁹
hoīs *tradetur, bonū erat ei si nō esset
22 natus homo ille. & manducantibus
illis,accepit Iesus panē: & benedicens
fregit,& dedit eis,& ait:Sumite, hoc est
23 corpus meū. & accepto calice, gratias
24 agēs dedit eis,& biberūt ex illo oēs. &
ait illis, Hic est sanguis meus noui testa
25 mēti,q̄ pro multis effundet. Amē dico
vobis,q̄a iā non bibā de *genimine vi-
tis vsq; in diē illū cū illud bibā(nouū)
26 in regno Dei. & hymno dicto exierūt
27 in montē oliuarū. & ait eis Iesus: Oēs
scādalizabimini in me I nocte ista:q̄a
scriptū est: Percutiā pastorē, & disper-
28 gent oues. Sed postq̄ resurrexero, prçce
29 dam vos I Galilęā. Petrus autē ait illi :
& si oēs scandalizati fuerint, sed non
30 ego & ait illi Iesus: Amē dico tibi: q̄a
D tu hodie in nocte hac priusquā gallus
vocē bis dederit, ter me es negaturus.
31 At ille amplius loquebat, & si oppor-
tuerit me simul cōmori tibi, nō te nega
32 bo. Simr autē & oēs dicebāt. & veniūt
in prædiū, cui nomen Geth-semani. &
ait discipulis suis : Sedete hic donec
33 orem. & assumit Petrū & Iacobum &
Iohānē secū, & cœpit pauere & tędere.
34 & ait illis : Tristis est aīa mea vsq; ad
35 mortē:sustinete hic,& vigilate. Et cū
pcessisset paululū , procidit sup terrā :
& orabat vt si fieri posset,trāsiret ab eo
36 hora: & dixit; Abba, pater,oīa tibi pos
sibilia sunt:transfer calicē hunc à me ,
37 sed nō quod volo, sed q̄d tu. & venit,
& inuenit eos dormiētes . & ait Petro,
Simon dormis? nō potuisti vna hora vi
38 gilare? Vigilate & orate vt nō intretis
in tentationē. Spiritus quidē promptus
39 est, caro verò infirma. Et iterū abiens ,
40 orauit eundē sermonē,dicens: & reuer
sus denuò inuenit eos dormientes(erāt
enim oculi eorū grauati) & ignorabāt
41 quid rn̄derent ei. Et venit tertiò, & ait
E illis:Dormite iā & requiescite. Sufficit,
venit hora,ecce filius hoīs tradet in ma
42 nus peccatorū. Surgite eamus:ecce qui
43 me tradet propè est. Et adhuc eo lo-
quente, venit Iudas Iscariotes vnus de
duodecim,& cū eo turba multa cū gla
dijs & lignis, à summis sacerdotib⁹ &
44 Scribis & senioribus. Dederat autē tra-
ditor eius signū eis, dicens: Quēcunque
osculatus fuero, ipse est: tenete eum, &

Matt.26. a.2. Luca 22. a.1. *in populo. Matt.26 a.6. Iohā.12. a.1. *pistici 2 Mat. 26 a.8. Iohā. 12 a.4. *habebitis. Mat.26. b.14 Luca 22. a.4. Mat. 26 b.16. Luca 22. a.6 Mat. 26 b.20 Luca 22. b.14 Ioh. 13. c.21 Luc. 22. c.21

Psal. 40 c.10. Act. 1. c.16 Matt. 26 c.24 *tradit 1 1.Co.11 e.24 *hoc Ioh. 16 d.32 Zac.13 a.7 Infr. 16 a.7 Mat. 26 d.36 Luca 22. d.40 Mat. 26 d.47 Luca 22. e.47 Iohā. 18. a.3 *missi

ducite

45 ducite cautè. ⁋& cũ venisset, statim ac-
cedens ad eũ ait, Rabbi. & osculatus est
46 est eũ. ⁋At illi manus iniecerunt in eũ:
47 & tenuerunt eũ. ⁋ Vnus autẽ quidã de
circunstantibus educens gladiũ, percus-
sit seruũ summi sacerdotis: & amputa-
48 uit illi auriculã. ⁋ & rñdes Iesus, ait il-
lis: Tanquã ad latronem existis cũ gla-
49 dijs & lignis cõprehẽdere me? ⁋quo-
tidie eram apud vos in tẽplo docens, &
non me tenuistis. Sed vt impleantur scri-
50 pturę. ⁋‖Tunc discipuli eius relinquen- ‖Mat. 26 f.56.
51 tes eũ, oẽs fugerunt. ⁋ Adolescens autẽ
F quidam sequebatur eũ amictus sindone
52 super nudo: & tenuerunt eũ. ⁋At ille re-
53 iecta sindone, nudus profugit ab eis. ⁋‖& ‖Luca 22 f.54. Iohã. 18. c.13.
adduxerunt Iesum ad summũ sacerdo-
tem: & conuenerunt oẽs sacerdotes &
54 Scribæ & seniores. ⁋Petrus autẽ à longè
secutus est eũ vsq; intrò in atrium sum-
mi sacerdotis: & sedebat cũ ministris
55 ad ignem: & calefaciebat se. ⁋‖Sũmi ve- ‖Mat. 26 f.59.
rò sacerdotes & omne conciliũ quære-
bant aduersus Iesum testimoniũ, vt eũ
56 morti traderẽt, nec inueniebant. ⁋Mul-
ti eni testimoniũ falsum dicebãt aduer-
sus eũ: & conuenientia testimonia non
57 erant. ⁋& quidã surgentes, falsum testi-
moniũ ferebant aduersus eũ dicentes.
58 ⁋Qm̃ nos audiuimus eũ dicentẽ: ‖Ego Iohan. 2. d.19.
dissoluam templũ hoc manufactũ, &
*per triduum aliud nõ manufactũ ędi- *post
59 ficabo. ⁋ Et nõ erat cõueniens testimo-
60 nium illorũ. ⁋Et exurgens summus sa-
cerdos ĩ mediũ, interrogauit Iesum, di-
cens: Non rñdes quicquã ad ea quæ ti-
61 bi obijciunt ab his? ⁋ Ille autẽ tacebat,
& nihil rñdit. Rursum summus sacer-
dos interrogabat eũ: & dixit ei. Tu es
62 Christus filius Dei benedicti? ⁋ Iesus
G autẽ dixit illi: Ego sum, ‖& videbitis fi- ‖Mat. 24. e.30.
liũ hoĩs sedentẽ à dextris virtutis *, & *Dei
63 uenientẽ cũ nubibus cæli. ⁋Sũmus autẽ
sacerdos scindens vestimenta sua, ait:
64 Quid adhuc desideramus testes? ⁋ Au-
distis blasphemiã, quid vobis videtur?
Qui oẽs condẽnauerũt eũ esse reũ mor-
65 tis. ⁋Et cœperunt quidã conspuere eũ, &
velare faciẽ eius, & colaphis eũ cæde-
re, & dicere ei: Prophetiza, & ministri
66 alapis eũ cędebant. ⁋‖Et cũ esset Petrus ‖Mat. 26 g.69. Luca 22. f.55. Ioh. 18. c.17.
in atrio deorsum, venit vna ex ancillis
67 summi sacerdotis. ⁋Et cũ vidisset Petrũ
calefacientẽ se, aspiciens illũ, ait: Et tu
68 cũ Iesu Nazareno eras. ⁋ At ille nega-
uit, dicens: Neq; scio, neque noui quid
dicas. Et exijt foras ante atriũ, & gallus
69 cantauit. ⁋‖Rursus autem cũ vidisset il- ‖Mat. 26 g.71.
lũ ancilla, cœpit dicere circũstantibus,
70 Quia hic ex illis est. ⁋At ille iterũ nega- Luca 22. f.58.
uit. Et post pusillũ rursus qui astabant,
dicebant Petro: Verè ex illis es, nam &
71 Galilæus es. ⁋Ille autẽ cœpit anathema-
tizare & iurare, Quia nescio hoĩem istũ
72 quẽ dicitis. ⁋Et statim gallus iterũ can- Mat. 26. g.75.
tauit. Et recordatus est Petrus verbi q̃d Iohã. 13. d.38.
dixerat ei Iesus: Prius quàm gallus can-
tet bis, ter me negabis. Et cœpit flere.

CAP. XV.

1 Mat. 27. a.1.
A ET confestim manè consiliũ facien- Luca 22. g.66.
tes summi sacerdotes cũ senioribus Iohã. 18. d.28.
& Scribis et vniuerso cõcilio, vinciẽtes
Iesum, duxerũt & tradiderunt Pilato.
2 ⁋& interrogauit eũ Pilatus: Tu es Rex
Iudæorũ? At ille rñdens, ait illi, Tu di-
3 cis. ⁋Et accusabant eũ summi sacerdo-
4 tes in multis. ⁋‖Pilatus autẽ rursum in- ‖Mat. 27 b.12.
terrogauit eũ, dicens: Non rñdes quic- Luca 23. a 6.
5 quã? vide in quantis te accusant. ⁋Iesus Iohã. 18. f.33.
autẽ amplius nihil rñdit: ita vt mira-
6 retur Pilatus. ⁋ Per diem autem festũ so-
lebat dimittere illis vnũ ex vinctis quẽ-
7 cunq; petissent. ⁋Erat autẽ qui dicebatur
Barrabas, qui cũ seditiosis erat vinctus,
8 qui in seditione fecerat homicidiũ. ⁋Et
cũ ascendisset turba, cœpit rogare, si-
9 cut semper faciebat illis. ⁋ Pilatus autẽ
rñdit eis, & dixit: Vultis dimittã vobis
10 regem Iudęorũ? ⁋ Sciebat enim quod p̃
inuidiã tradidissent eũ summi sacerdo-
11 tes. ⁋Pontifices autẽ concitauerunt tur-
bam, vt magis Barrabã dimitteret eis.
12 ⁋‖Pilatus autẽ iterum rñdens, ait illis: ‖Mat. 27 c.22.
B Quid ergo vultis faciã Regi Iudęorum? Luca 23.
13 ⁋At illi iterũ clamauerũt, Crucifige eũ. c.14.
14 ⁋Pilatus verò dicebat illis: Quid enim Iohã. 18.
mali fecit? At illi magis clamabãt, Cru- g.39. &
15 cifige eũ. ⁋Pilatus autẽ volens pp̃lo satis- 19.a.6.
facere, dimisit illis Barrabã, & tradidit
Iesum flagellis cæsum vt crucifigeret.
16 ⁋‖Milites autẽ duxerunt eũ in atriũ prę- ‖Mat. 27.
17 torij, & conuocant totã cohortẽ: ⁋& in- c.27.
duunt eũ purpura, & imponunt ei ple- Iohã. 19
18 ctentes spineam coronã. ⁋ Et cœperunt a.2.
19 salutare eũ, Aue rex Iudæorũ. ⁋Et per-
cutiebant caput eius arundine: & con-
spuebant eũ, et ponentes genua, adora-
20 bant eum. ⁋Et postquam illuserunt ei,
exuerunt illũ purpura, et induerunt eũ
vestimentis suis, et educũt illũ vt cru-

21 cifigerent eũ. ‖Et angariauerũt prę-
reuntẽ quempiã, Simonẽ Cyrenęũ ve-
nientẽ de villa, patrẽ Alexãdri & Rufi,
22 vt tolleret crucẽ eius. ‖Et perducunt il-
lũ in Golgotha locũ: quod est interpre-
23 tatũ Caluariæ locus. Et dabant ei bibe-
24 re myrrhatũ vinũ: & non accepit. ‖Et
C crucifigẽtes eũ, diuiserũt vestimẽta eiꝰ,
mittentes sortẽ super eis, q̃s quid tolle-
25 ret. Erat autẽ hora tertia: & crucifixe-
26 runt eũ. Et erat titulus causę eiꝰ inscri-
27 ptus, REX IVDAEORVM. Et cũ eo
crucifigũt duos latrones: vnũ à dextris,
28 & aliũ à sinistris eiꝰ. Et impleta est scri-
ptura q̃ dicit: ‖ Et cũ iniquis reputatus
29 est. Et prętereũtes blasphemabant eũ,
mouẽtes capita sua, & dicẽtes: Vah ‖qui
ᵃdestruitᵃ templũ*, & in tribus diebus
30 ręedificasᶜ. saluũ fac temetipsum descen-
31 dens de cruce. Silr & sũmi sacerdotes
illudẽtes, ad alterutrũ cũ Scribis, dice-
bãt: Alios saluos fecit, seipsũ nõ potest
32 saluũ facere. Chrs Rex Israël descẽdat
nunc de cruce: vt videamus & creda-
mus. Et qui cũ eo crucifixi erãt, conui-
33 tiabant ei. Et facta hora sexta, tenebrę
factę sunt p̃ totã terrã vsq; ĩ horã nonã.
34 Et hora nona exclamauit Iesus voce
magna, dicens: ‖Eloi, eloi, lãma saba-
cthani? qđ est interpretatũ, Deus meus,
35 Deus meus, vt q.d dereliquisti me? Et
D quidã de circunstantibꝰ audientes dice-
36 bant, Ecce Eliã vocat. Currens aũt vnꝰ,
& implens spongiã aceto, circũponẽsq;
calamo, potũ dabat ei, dicẽs: Sinite, vi-
deamꝰ si veniat Elias ad deponẽdũ eũ.
37 Iesus autẽ emissa voce magna expira-
38 uit. Et velũ tẽpli scissum est in duo, à
39 sũmo vsq; deorsum. Videns autẽ Cen-
turio, q̃ ex aduerso stabat, q̃a sic clamãs
expirasset, ait: Verè hic homo filius Dei
40 erat. Erant autẽ & mulieres de longe
aspiciẽtes: inter quas erat Maria Magda-
lene, & Maria Iacobi minoris & Ioseph
41 mater, & Salome, & cũ esset ĩ Galilęa,
‖sequebantur eũ, & ministrabant ei, &
aliæ multæ q̃ simul cũ eo ascenderãt Ie-
42 rosolymã. ‖Et cũ iã sero esset factũ (q̃a
erat Parasceue, qđ est ante sabbathũ)
43 venit Ioseph ab Arimathęa, nobilis de-
curio, q̃ & ipse erat expectãs regnũ Dei,
& audacter introiuit ad Pilatũ, & petijt
44 corpus Iesu. Pilatus autẽ mirabať si iã
obijsset. Et accersito Cẽturione, interro-
45 gauit eũ si iã mortuꝰ esset. Et cũ cogno-

‖Mat. 27. d 32. Luca 23. d 26. ‖Mat. 27 d 33 Luca 23. e 33. Ioh. 19. e 17 ‖Mat. 27 d 35 Luca 23. d 34 Ioh. 19. d 18 ‖Isa. 53. d 12 ‖Iohã. 2. c. 19 ᵃ destruis ᵇ Dei ᶜ reædificas. ‖Psal. 21 a. 1 Mat. 27. e 46 Psal. 68. e 20 Mat. 27. f 55 ‖Luca 8. a. 2. ‖Mat. 27 g 57 Luca 23. g 50 Iohã. 19. g 38

uisset à Cẽturione, donauit corpus Io-
46 seph. Ioseph autẽ mercatus sindonẽ, &
deponens eũ inuoluit sindone, & po-
suit eũ in monumẽto quod erat excisũ
de petra, & aduoluit lapidẽ ad ostium
47 monumẽti. Maria autẽ Magdalene, &
Maria Ioseph aspiciebant vbi poneretur.

CAP. XVI.

1 ET cũ trãsisset sabbathũ, Maria Ma-
A gdalene, & Maria Iacobi, & Salome
emerũt aromatha, vt venientes vngerent
2 Iesum. Et valde mane vna sabbatho-
rũ, veniũt ad monumentũ, orto iã sole.
3 Et dicebãt ad inuicẽ: Quis reuoluet no-
4 bis lapidẽ ab ostio monumẽti? Et respi-
ciẽtes viderũt reuolutũ lapidẽ. Erat q̃p-
5 pe magnus valde. ‖Et introeuntes in
monumentũ, viderũt iuuenẽ sedẽtem
in dextris, coopertũ stola cãdida, & ob-
6 stupuerũt. Qui dicit illis: Nolite expa-
B uescere: Iesum q̃ritis Nazarenũ crucifi-
xũ: surrexit, nõ est hic, ecce locus vbi po-
7 suerunt eũ. Sed ite, dicite discipulis eiꝰ
& Petro q̃a ᵃp̃ceditᵃ vos ĩ Galilęã: ibi eũ
8 videbitis, ‖Sicut dixit vobis. At ille ex-
eũtes, fugerũt de monumẽto. inuaserat
enĩ eas tremor & pauor: & nemini q̃c-
9 quã dixerũt, timebãt enĩ. Surgẽs autẽ*
mane prima sabbathi, apparuit primò
Marię Magdalene, de qua eiecerat septẽ
10 dęmonia. Illa vadens nũtiauit his qui
11 cũ eo fuerãt, lugentibꝰ & flentibus. Et
C illi audiẽtes q̃a viueret & visus esset ab
12 ea, nõ crediderũt. Post hęc aũt ‖duobꝰ
ex his ambulantibꝰ ostẽsus est in alia ef-
13 figie, euntibꝰ in villã. & illi eũtes nũ-
tiauerunt cęteris: nec illis crediderunt.
14 Nouissimè recũbentibꝰ illis vndecim
apparuit: & exprobrauit incredulitatẽ
eorũ, & duritiã cordis, q̃a ijs q̃ viderant
15 eũ resurrexisse, nõ crediderũt. Et dixit
eis: Euntes in mundũ vniuersum p̃di-
16 cate Euangeliũ oĩ creaturæ. Qui credi-
derit & baptizatus fuerit, saluus erit, q̃
17 verò nõ crediderit, condẽnabiť. Signa
D autẽ eos q̃ crediderint hæc sequenť? In
noĩe meo ‖dæmonia eijcient, ‖Linguis
18 loquenť nouis. ‖Serpentes tollẽt. Et si
mortiferũ q̃d biberint nõ eis nocebit.
‖Sup ęgros manus imponẽt: & bene ha-
19 bebunt. Et Dñs quidẽ Iesus postq̃ lo-
quutus est eis, ‖assũptus est in cęlũ, &
20 ᵃseditᵃ à dextris Dei. Illi autẽ p̃fecti p̃-
dicauerũt vbiq;: Dño cooperãte, & ser-
monẽ confirmãte sequentibus signis.

‖Matt. 28. a. 1 Luca 24. a. 1 Iohã. 20. a. 1 ‖Mat. 28. a. 5 Luce 24. a. 4 Iohã. 20. e. 14 ᵃ precedet ‖Mat. 26 e. 32 Supr. 14. c. 28 * Iesus Iohã. 20. d. 16. Luca 8. a. 2 ‖Luce 24 b. 13 ‖Luc. 24 e. 36 Iohã. 20. c. 19 Matt. 28 d. 19 ‖Act. 16. d. 18 ‖Act. 2. a. 4. & 10. g. 46 ‖Act. 28. a. 5. ‖Act. 28. b. 8. ‖Luc. 24 g. 51. ᵃ sedet.

SAN-

SANCTVM IESV CHRISTI EVANGELIVM
Secundum Lucam.

CAPVT PRIMVM.

1 A

QVONIAM quidem multi conati sũt ordinare narrationé q̃ in nobis completæ sunt rerũ.
2 ¶Sicut tradiderũt nobis q ab initio ipsi viderũt & ministri fuerũt sermo-
3 nis, ¶visum est & mihi assequuto oĩa à principio diligenter, ex ordine tibi scribere optime Theophile, Act.1.a.1
4 ¶ vt cognoscas eorũ verborũ de q̃bus eruditus es, veri-
5 taté. ¶Fuit in dieb⁹ Herodis regis Iudææ, sacerdos qdam noĩe Zacharias, de vice Abia: & vxor illius de filiab⁹ Aarõ, 1.Pa. 24. a.10.
6 & nomé eius Elisabeth. ¶ Erant autem iusti ambo ante Deũ, incedétes in oĩb⁹ mandatis & iustificationibus Dñi sine
7 querela, ¶& nõ erat illis filius, eo q esset Elisabeth sterilis, & ambo pcessissent in dieb⁹ suis.
8 ¶Fctm̃ est aũt cùm sacerdotio fungeret* in ordine vicis suæ *Zacharias.
9 ante Deũ, ‖¶sm cõsuetudiné sacerdotij, sorte exiit vt incẽsum poneret ingres- ‖Exo. 30 a 7. Leui. 16. d.17.
10 sus in téplum Dñi. ¶ ‖& oĩs multitudo
11 ppli erat orãs foris hora incensi. ¶Apparuit auté illis Angelus Dñi, stãs à dex-
12 tris altaris incẽsi. ¶Et Zacharias turbat⁹ est, videns, & timor irruit super eum.
13 ¶Ait aũt ad illũ angelus: Ne timeas Zacharia, qm̃ exaudita est deprecatio tua: & vxor tua Elisabeth pariet tibi filiũ, & Psal.1.63.
14 vocabis nomé eius Iohãné, ¶& erit gau
B diũ tibi & exultatio, & multi in nati-
15 uitate eius gaudebunt. ¶ erit enim magnus corã Dño: & vinũ & sicerã nõ bibet: & spiritu sancto replebit' adhuc ex
16 vtero matris suę. ¶ ‖& multos filiorum
17 Isr' cõuertet ad Dñm Deũ ipsorum, ¶& ipse pcedet ante illũ in spiritu & virtute Eliæ: vt cõuertat corda patrũ i filios, & incredulos ad prudentiã iustorũ, pa- Matt.11. b.14. Mala. 4. b. 6
18 rare Dño plebé perfectam. ¶Et dixit Zacharias ad angelũ: Vnde hoc sciã: ego enim sum senex: & vxor mea pcessit in
19 dieb⁹ suis. ¶ Et rñdens angelus dixit ei: Ego sum Gabriel q asto ante Deum: & missus sum loq ad te, & hæc tibi euan-
20 gelizare. ¶ Et ecce eris tacés, & nõ poteris loq vsq; in dié quo hęc fiant, pro eo q non credidisti verbis meis, q̃ imple-
21 bunt' in tpe suo. ¶Et erat plebs expectãs Zachariã: & mirabant' q tardaret ipse
22 in téplo. ¶Egressus aũt nõ poterat loqui
C ad illos: & cognouerũt quòd visioné vidisset in téplo. Et ipse erat innués illis:
23 & pmãsit mutus. ¶Et fctm̃ est: vt impleti sũt dies officij eius, abiit in domũ
24 suam. ¶Post hos aũt dies cõcepit Elisabeth vxor eius & occultabat se mẽsib⁹
25 quinq; dicés: ¶ Quia sic fecit mihi Dñs in dieb⁹ quibus respexit auferre oppro
26 briũ meũ inter hoĩes. ¶In mẽse autem sexto, missus est angelus Gabriel à Deo in ciuitaté Galilææ, cui nomen Naza- Mat. 1. c.18.
27 reth, ¶ad virginé despõsatã viro cui nomé erat Ioseph, de domo Dauid: & no-
28 men virginis Maria. ¶Et ingressus angelus ad eã dixit: Aue gr̃a plena, Dñs tecũ:
29 benedicta tu in mulierib⁹. ¶ Quæ cùm *audisset', turbata est in sermone eius, & cogitabat qualis esset ista salutatio. *vidisset 2.
30 ¶Et ait angelus ei, Ne timeas Maria, in-
31 uenisti enim gratiã apud Deum, ¶ ‖ecce cõcipies in vtero, & paries filiũ: ‖& vo- ‖Esa 7. c.17. ‖Inf. 2. c.21.
32 cabis nomen eius Iesum. ¶hic erit magnus: & filius Altissimi vocabit', & dabit illi Dñs De⁹ sedé Dauid patris eius, Matt. 1. d.21.
33 ¶ ‖& regnabit in domo Iacob i ęternũ, ‖Dan 7. d.14. & g 27.
D & regni eius nõ erit finis. ¶Dixit autem
34 Maria ad angelum. Qũo fiet istud: qm̃
35 virũ non cognosco? ¶ Et rñdens angelus dixit ei: Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi, Ideoq; & quod nascet' ex te' sctm̃, vo- Mich. 4. b. 7
36 cabit' filius Dei. ¶Et ecce Elizabeth cognata tua: & ipsa cõcepit filiũ I senectute sua, & hic mẽsis sextus est illi q̃ vocat'
37 sterilis: ¶ quia nõ erit impossibile apud
38 Deũ oé verbũ. ¶Dixit auté Maria, Ecce ancilla Dñi, fiat mihi sm verbũ tuum.

39Et discessit ab illa angelus. ¶ Exurgens
aũt Maria in dieb⁹ illis, abiit ĩ mõtana
40cũ festinatione in ciuitatẽ Iuda: ¶& in-
trauit in domum Zachariæ & salutauit
41 Elisabeth. ¶Et fctũ est: vt audiuit salu-
tationẽ Mariæ Elisabeth, exultauit in-
fans in vtero eius, & repleta est Spiritu
42 sctõ Elisabeth: ¶& exclamauit voce ma
gna & dixit: Benedicta tu inter mulie-
43 res, & benedict⁹ fruct⁹ vẽtris tui. ¶Et vn-
de hoc mihi vt veniat mater Dñi mei
44 ad me? ¶Ecce enim vt fctã est vox salu-
tationis tuæ in aurib⁹ meis, exultauit ĩ
45 gaudio infans in vtero meo. ¶ & beata
E quæ *credidit, qm̃ perficient ea q̃ dicta
46 sunt *ei à Domino. ¶ Et ait Maria.
Magnificat anima mea Dominum,
47 ¶ Et exultauit spiritus meus in Deo
salutari meo:
48 ¶ Quia respexit humilitatem ancillæ
suæ: * ecce enim ex hoc beatam me di-
cent omnes generationes.
49 ¶ Quia fecit mihi magna qui potens
est, & sanctum nomen eius.
50 ¶ Et misericordia eius * à progenie in
progenies, timentibus eum.
51 ¶ Fecit potẽtiam in brachio suo: dispersit superbos mente cordis sui.
52 ¶ Deposuit potentes de sede, & exaltauit humiles.
53 ¶ Esurientes impleuit bonis: & diuites dimisit inanes.
54 ¶ Suscepit Israël puerum suum, * recordatus misericordiæ suæ.
55 ¶ Sicut locutus est ad patres nostros,
F Abraham & semini eius in secula.
56 ¶ Mansit aũt Maria cũ illa quasi men
sib⁹ tribus: & reuersa est in domũ suã.
57 ¶Elisabeth aũt impletũ est tp̃s pariẽdi,
58 & peperit filiũ. ¶ Et audierunt vicini &
cognati ei⁹, quia magnificauit Dñs mi-
sericordiã suã cũ illa, & congratulabãt
59 ei. ¶Et fctũ est, in die octauo venerunt
circũcidere puerũ, & vocabant eũ noĩe
60 patris sui Zachariã. ¶Et rñdẽs mater ei⁹,
dixit: Nequaq̃, sed vocabit Iohannes.
61 ¶Et dixerũt ad illã: Quia nemo est ĩ co-
62 gnatione tua q vocetur hoc noĩe. ¶In-
nuebãt aũt patri eius, quẽ vellet vocari
63 eũ. ¶Et postulãs pugillarẽ, scripsit, dicẽs:
Iohãnes est nomẽ eius. Et mirati sunt
64 vniuersi: ¶Apertũ est aũt ilico os eius,
& lingua eius, & loquebatur benedicẽs
65 Deũ. ¶Et fact⁹ est timor sup oẽs vicinos
eorũ, & sup oĩa mõtana Iudææ diuulga
66 bant oĩa verba hæc: ¶ & posuerũt oẽs q
audierãt in corde suo, dicẽtes: Quis pu-
tas puer iste erit? Etenim man⁹ Dñi erat
67 cũ illo. ¶Et Zacharias pr̃ eius replet⁹ est
Spiritu sancto, & prophetauit dicens:
68 ¶ Benedictus Dñs Deus Israël: quia
G visitauit & fecit redẽptionẽ *plebis suæ.
69 ¶Et erexit cornu salutis nobis, in do-
mo Dauid pueri sui:
70 ¶ Sicut locutus est per os sanctorũ,
qui à seculo sunt prophetarum eius.
71 ¶ Salutẽ ex inimicis nostris, & de ma-
nu omnium qui oderunt nos.
72 ¶ Ad faciẽdã misericordiã cũ patrib⁹
nr̃is, & memorari testamẽti sui sancti.
73 ¶ Iusiurandũ quod iurauit ad Abra-
74 ham patrẽ nostrũ, ¶ daturum se nobis.
Vt sine timore de manu inimicorũ
nostrorum liberati, seruiamus illi.
75 ¶ In sanctitate & iustitia coram ip-
so, omnibus diebus nostris.
76 ¶Et tu puer, propheta Altissimi voca-
beris: præibis enim ante faciem Domi-
ni parare vias eius.
77 ¶Ad dandam scientiam salutis plebi
eius, in remissionem pctõrum eorum.
78 ¶Per viscera misericordiæ Dei nostri,
in quibus visitauit nos Oriens ex alto,
79 ¶Illuminare his qui in tenebris & in
vmbra mortis sedent: ad dirigẽdos pe-
des nostros in viam pacis.
80 ¶ Puer autem crescebat & conforta-
batur spiritu, & erat in desertis vsque in
diem ostensionis suæ ad Israël.

CAP. II.

1 FActum est autẽ, in diebus illis exiit
A edictũ à Cæsare Augusto, vt describe-
2 retur vniuersus orbis. ¶Hæc descriptio pri
3 ma facta est à præside Syriæ Cyrino. ¶Et
ibãt oẽs vt profiterent, singuli in suam
4 ciuitatẽ. ¶ Ascendit aũt & Ioseph à Ga-
lilæa de ciuitate Nazareth in Iudæam,
*ciuitatẽ Dauid q̃ vocat Beth-lehẽ: eò
quòd esset de domo & familia Dauid,
5 ¶ vt profiteretur cũ Maria despõsata sibi
6 vxore, prægnante. ¶Factũ est aũt cùm es-
sent ibi, impleti sunt dies vt pareret.
7 ¶Et peperit filiũ suũ primogenitum, &
pãnis eũ inuoluit, & reclinauit eum in
præsepio: quia nõ erat *eis locus in diuer-
8 sorio. ¶ Et pastores erãt in regione eadẽ
vigilãtes, & custodiẽtes vigilias noctis sup
9 gregẽ suum. ¶Et ecce, angelus Dñi stetit
B iuxta illos, & claritas Dei circũfulsit il-
los, & timuerũt timore magno. ¶Et di-

*credidisti. *tibi. *In generatione & generationẽ. *a progenies & progenies. Esa. 51. b 9. Psal. 32 b. 10. 1 Sa. 2. c. 15. Psal. 33 b. 11. Reg. 2. b 5. *memorari 10. Esa. 30. d 18 & 41. b. 8. & 54. b. 5. Iere. 31. & 3. & d. Psa. 131. c. 11. Gen. 17. c. & 21. a 6. Sup. b. 14. Sup. b. 13.

Inf. 1. d. 30. Mat. 1. d. 21. *plebi 7. Psa. 132. d. 17. Psal. 78 c. 12. Iere. 23. a. 6 & 30 b. 10. Gen. 22. c. 16. Iere. 31. f. 33. Hebr. 6. c. 13. & d 17. 1. Pet. 2 c. 15. Mala. 4 b. 5. Sup. b. 17. Zach 3. d. 9. & 6. c 12. Mala. 4. a. 2. *in 1. Mich. 5. a. 2. Matt. 2 a 6. Iohã. 7 f. 42. *ei

xit illis angelus: Nolite timere: ecce
enim euãgelizo vobis gaudiũ magnũ,
11 qđ erit omni pplo: ¶quia nat⁹ est vobis
hodie Saluator qui est Christus Dñs in
12 ciuitate Dauid. ¶Et hoc vobis signũ, In-
uenietis infanté pãnis inuolutũ: & po-
13 sitũ in pſepio. ¶Et subitò facta est cum
angelo multitudo militiæ cęlestis lau-
14 dantiũ Deũ, & dicentiũ. ¶Gloria in altis-
simis Deo, & in terra pax *hoīb⁹ bonæ
15 volũtatis. ¶Et fctm̃ est: vt discesserũt ab
eis angeli in cęlũ, pastores loquebantur
adinuicẽ: Trãseamus vsq; Beth-lehé, &
videamus hoc verbum quod fctm̃ est,
16 *quod Dñs ostẽdit' nobis. ¶Et venerunt
festinãtes, & inuenerũt Mariã & Ioseph,
17 & infanté positũ in pſepio. ¶Vidẽtes au-
C té cognouerunt de verbo quod dictum
18 erat illis de puero hoc. ¶Et oẽs q̃ audie-
rũt, mirati sunt: —&' de his q̃ dicta erãt
19 à pastorib⁹ ad ipsos. ¶Maria aũt conser-
uabat oĩa verba hęc, cõferens in corde
20 suo. ¶Et reuersi sunt pastores, glorifican-
tes & laudãtes Deũ in oĩbus q̃ audierãt,
21 & viderant sicut dictũ est ad illos. ¶‖Et
postq̃ cõsummati sunt dies octo vt cir-
cunciderẽ puer: ‖vocatũ est nomẽ eius
Iesus, quod vocatũ est ab angelo prius
22 q̃ in vtero cõciperet. ¶Et postq̃ impleti
sũt dies purgationis ei⁹ ‖ſm legẽ Moysi,
tulerũt illũ in Ierl'm, vt sisterẽt eũ Dño,
23 (sicut scriptũ est in lege Dñi, Quia om-
ne masculinũ adaperiens vuluã, sanctũ
24 Dño vocabitur.) ¶& vt darent hostiam
‖ſm quod dictũ est in lege Dñi, par tur-
turum, aut duos pullos columbarum.
25 ¶Et ecce: homo erat in Ierl'm, cui nomẽ
D Simeõ, & homo iste iustus & timorat⁹,
expectans cõsolationem Isrl': & Spiritus
26 sanctus erat in eo. ¶Et rñsum acceperat
a Spiritu sancto nõ visurũ se mortẽ, nisi
27 prius videret Christũ Dñi. ¶Et venit in
spiritu in tẽplũ. Et cũ inducerẽt puerum
Iesum parẽtes eius, vt facerent ſm con-
28 suetudinẽ legis p eo: ¶& ipse accepit eũ
in vlnas suas, & benedixit Deũ, & dixit:
29 ¶Nunc dimittis seruum tuum Dñe
secundum verbum tuum in pace:
30 ¶Quia viderũt oculi mei, salutare tuũ,
31 ¶Quod parasti ante faciem omnium
E populorum.
32 ¶Lumen ad reuelationem gentium,
& gloriam plebis tuæ Israël.
33 ¶Et erat pater eius & mater miran-
tes super his quæ dicebantur de illo.

*in 4.

*quod fecit Dñs, & ostẽdit

—1.

‖Ge.17. b.12 Leui.12. a.3. ‖Sup.1. e.31. Mat. 1. d.21. ‖Leu.12 b.6 Exo.13 a.2. Num.8. c.16. Leu.12 b.8.

34 ¶Et benedixit illis Simeon: & dixit ad
Mariam matrem eius. ‖Ecce positus est
hic in ruinam & in resurrectioné mul-
torum in Israël, & in signum cui con-
35 tradicetur: ¶(& tuam ipsius animã per-
transibit gladius) vt reuelentur ex mul-
36 tis cordibus cogitationes. ¶Et erat Anna
pphetissa, filia Phanuel, de tribu Aser:
hęc processerat in diebus multis, & vi-
xerat cum viro suo annis septem à vir-
37 ginitate sua. ¶Et hæc vidua *vsq; ad an-
nos octoginta quatuor: quę non disce-
debat de templo, ieiunijs & obsecratio-
38 nibus seruiens nocte ac die. ¶Et hęc ip-
sa hora superueniens confitebatur Do-
F mino: & loquebatur de illo omnibus
qui expectabãt redemptionem *Israël'.
39 ¶Et vt perfecerũt omnia secundum le-
gem Dñi, reuersi sunt in Galilæam, in
40 ciuitatem suam Nazareth. ¶Puer autẽ
crescebat, & confortabatur*: plenus sa-
41 piẽtia, & gratia Dei erat in illo. ¶Et ibãt
parentes eius per omnes annos in Ieru-
42 salem, ‖in die solenni Paschę. ¶Et cùm
factus esset annorum duodecim, ascen-
dentibus illis in Ierosolymam ſm con-
43 suetudinem diei festi, ¶consummatisq;
dieb⁹ cùm redirent, remãsit puer Iesus
in Ierusalem, & non cognouerunt pa-
44 rentes eius. ¶Existimantes autem illum
esse in comitatu, venerunt iter diei, &
requirebant eum inter cognatos & no-
45 tos. ¶Et non inuenientes, regressi sunt
46 in Ierusalem, requirẽtes eum. ¶Et fctm̃
est, post triduum inuenerunt illum in
templo sedentem in medio doctorum,
audientem illos, & interrogantem eos.
47 ¶Stupebant autem oẽs qui eum audie-
G bant, super prudentia & responsis eius.
48 ¶Et vidẽtes admirati sunt. Et dixit ma-
ter ei⁹ ad illũ: Fili quid fecisti nobis sic?
ecce pater tuus & ego dolentes quære-
49 bam⁹ te. ¶Et ait ad illos: Quid est quod
me quærebatis? nesciebatis quia in his
quæ patris mei sunt, oportet me esse?
50 ¶Et ipsi non intellexerunt verbũ quod
51 loquutus est ad eos. ¶Et descendit cum
eis, & venit Nazareth: & erat subditus
illis, & mater eius conseruabat omnia
52 verba hęc in corde suo. ¶Et Iesus profi-
ciebat sapientia & ætate & gratia apud
Deum & homines.

C A P. III.

1 Anno autẽ quintodecimo imperij
A Tyberij Cęsaris, procurante Pontio

‖Isa.8. c.14. Rom.9. g.33. 1.Petr.2. b.8.

*erat 5.

*Ierusalé 15.

*spiritu 1.

‖Exo.23. c.15. & 34. b.17. Deu.16. a.1.

Mat. 7. d.28. Marc. 6 b.22. Inf. 4. e.32. Iohã.7. b.15

1 Pilato Iudęá, tetrarcha auté Galileę He
rode, Philippo auté fratre eius tetrarcha
Ituraę, & Trachonitidis regionis, & Ly-
2 sania Abilinæ tetrarcha, ⁋sub principi-
bus sacerdotũ Anna & Caipha: fctũ est
verbũ Dñi sup Iohánem Zacharię filiũ,
3 in deserto. ⁋‖Et venit in oém regionem
Iordanis, pdicás baptismũ pœnitentiæ,
4 in remissioné pctórũ: ⁋ sicut scriptũ est
in libro sermonũ Isaię prophetæ: ‖Vox
clamãtis in deserto: Parate viá Dñi, re-
5 ctas facite semitas eius. ⁋ oís vallis im-
B plebit: & oís mós & collis humiliabit,
& erũt praua in directa, & aspera i vias
6 planas. ⁋& videbit omnis caro salutare
7 Dei. ⁋Dicebat ergo ad turbas q exibant
vt baptizarent ab ipso, Genimina vipe-
rarũ, qs ostédit vobis fugere à ventura
8 ira? ⁋Facite ergo fructus dignos pęnité-
tię, & ne cęperitis dicere: Patré habem⁹
Abrahá. Dico enim vobis quia potens
est De⁹ de lapidib⁹ istis suscitare filios
9 Abrahæ. ⁋Iá enim securis ad radicé ᵃar-
borũ posita est, Oís ergo arbor non fa-
ciés fructũ bonũ, ᵇexcidet, & in ignem
10 mittet. ⁋Et interrogabant eũ turbæ, di-
11 cétes: Quid ergo faciemus? ⁋Rñdens au
C té, dicebat illis: Qui habet duas tuni-
cas, det non habéti: & q habet escas, silr
12 faciat. ⁋Venerũt aũt & publicani vt ba
ptizarent, & dixerũt ad illũ: Magister,
13 qd faciemus? At ille dixit ad eos: Nihil
amplius quàm quod constitutũ est vo-
14 bis, faciatis. ⁋Interrogabát auté eum &
milites dicétes: Quid faciem⁹ & nos? Et
ait illis: Neminé cócutiatis, neq; calum
niá faciatis: & cótenti estote stipendiis
15 vestris. ⁋Existimáte aũt pplo, & cogitan-
D tibus oíbus in cordib⁹ suis de Iohãne,
16 ne fortè ipse esset Christus: ⁋ rñdit Io-
hánes, dicés omnibus: ‖Ego quidé aqua
baptizo vos: veniet auté fortior me, cu-
ius nó sum dignus soluere corrigiá cal-
ceamétorũ eius, ‖ipse vos baptizabit in
17 Spiritu sancto, & igni. ⁋ cuius ventila-
brũ in manu eius, & purgabit areá suá,
& cógregabit triticũ in horreũ suũ, pa-
leas auté comburet igni inextinguibili.
18 ⁋Multa qdé & alia exhortás euágeliza-
19 bat pplo. ⁋‖Herodes aũt tetrarcha cùm
corriperet ab illo de Herodiade vxore
fratris sui, & de oibus malis q fecit He-
20 rodes: ⁋adiecit & hoc sup oía, & inclu-
21 sit Iohanné in carceré. ⁋ ‖Factũ est auté
E cùm baptizaret oís ppls, & Iesu bapti-

‖Matt. 3. a. 1. Mar. 1. a. 3. ‖Isa. 40. a. 3. Iohã. 1. c. 23. Matt. 3. b. 7 ᵃarboris. ᵇexciditur, & in igné mittitur 1. Iacob. 2. c. 15. 1. Ioh. 3. e. 17. ‖Matt. 3. a. 11. Mar. 1. a. 8. Iohã. 1. d. 26 Act. 1. a. 5. & 11. b. 16. & 19. a. 4. Mat. 3. c. 12. ‖Mat. 14 a. 3. Marc. 6. c. 17. ‖Matt. 3. c. 13.

22 zato & oráte, apertũ est cęlũ: ⁋& descen
dit Spiritus sanctus corporali specie si-
cut colũba in ipsum: & vox de cęlo fa-
cta est: Tu es filius meus dilectus, iñ te
23 cóplacuit mihi. ⁋Et ipse Iesus erat inci-
piens quasi annorũ triginta: vt putaba-
24 tur, filius Ioseph qui fuit Heli, ⁋qui fuit
Matthat, qui fuit Leui, qui fuit Melchi,
25 qui fuit Ianne, qui fuit Ioseph, ⁋ q fuit
Matthathię, qui fuit Amos, q fuit Naũ,
26 qui fuit Hesli, qui fuit Nagge, ⁋qui fuit
Mahath, qui fuit Matthathiæ, qui fuit
27 Semei, qui fuit Ioseph, qui fuit Iuda, ⁋q
F fuit Iohanna, qui fuit Resa, qui fuit Zo-
robabel, qui fuit Salathiel, q fuit Neri,
28 ⁋qui fuit Melchi, qui fuit Addi, qui fuit
Cosan, qui fuit Elmadam, qui fuit Her,
29 ⁋qui fuit Iesu, qui fuit Eliezer, q fuit Io-
30 rim, q fuit Matthat, qui fuit Leui, ⁋qui
fuit Simeó, q fuit Iuda, qui fuit Ioseph,
31 qui fuit Iona, qui fuit Eliacim, ⁋qui fuit
Melcha, qui fuit Menna, qui fuit Mat-
thatha, q fuit Nathan, qui fuit Dauid,
32 ⁋qui fuit Iesse, qui fuit Obed, qui fuit
Booz, q fuit Salmon, qui fuit Naasson,
33 ⁋qui fuit Aminadab, qui fuit Aram, q
G fuit Esron, qui fuit Phares, qui fuit Iudę,
34 ⁋qui fuit Iacob, qui fuit Isaac, qui fuit
Abrahæ, qui fuit Thare, q fuit Nachor,
35 ⁋qui fuit Sarug, qui fuit Ragau, qui fuit
Phaleg, qui fuit Heber, qui fuit Sale,
36 ⁋qui fuit Cainan, qui fuit Arphaxad, q
fuit Sem, qui fuit Noë, qui fuit Lamech,
37 ⁋qui fuit Mathusale, qui fuit Henoch,
qui fuit Iared, qui fuit Malaleel, q fuit
38 Cainan, ⁋qui fuit Henos, qui fuit Seth,
qui fuit Adam, qui fuit Dei.

CAP. IIII.

1 IEsus autem plenus Spiritu sancto, re-
A gressus est à Iordane, & agebat in spi-
2 ritu in deserto, ⁋diebus quadraginta, &
tétabatur à diabolo. Et nihil máduca-
uit in dieb⁹ illis: & consummatis illis,
3 ᵃesuriit. ⁋Dixit autem illi diabolus, Si
fili⁹ Dei es, dic lapidi huic vt panis fiat.
4 ⁋Et rñdit ad illum Iesus, Scriptum est,
‖Quia nó in solo pane ᵇviuet homo, sed
5 in omni verbo Dei. ⁋ Et duxit illũ dia-
bolus in monté excelsum, & ostédit illi
oía regna orbis terrę in momento tpis:
6 ⁋& ait illi, Tibi dabo potestaté hác vni-
uersam, & gloriam illorum: quia mihi
7 tradita sunt, & cui volo, do illa. ⁋Tu er-
go si adoraueris corá me, erunt tua oía.
8 ⁋Et rñdit Iesus, dixit illi, Scriptum est,

Matt. 3. d. 9 Ioh. 1. d. 32. Isa. 42. a. 1. Mat. 4. d. 17. & 17 a. 5. Inf. 9. d. 35. 2. Pet. 1. c. 19. Matt. 13. g. 55. Mar. 6. a. 3. Inf. 4. d. 22. Iohá. 1. f. 45. & 6. e. 42. Matt. 1. a. 6. Mat. 4. a. 1. Mar. 1. b. 12 ᵃpostea e ‖Deut 8. a. 3. Mat. 4. a 4. ᵇviuit

Dñm

B ‖Dñm Deum tuum adorabis,& illi so-
9 li seruies.¶Et duxit illũ in Ierusalem,&
statuit eũ sup pinnam tépli:& dixit il-
li,Si filius Dei es, mitte te hinc deorsũ.
10¶Scriptũ est enim ꝙ‖Angelis suis man-
11dauit de te, vt cõseruent te:¶& quia in
manib⁹ tollent te, ne fortè offendas ad
12lapidé pedem tuũ. ¶Et rñdens Iesus,ait
illi, Dictum est, Non tétabis Dñm Deũ
13tuũ. ¶Et consummata omni tentatione
diabolus recessit ab illo vsq; ad temp⁹.
14¶‖Et regressus est Iesus in virtute Spiri-
C tus in Galilæam,& fama exiit p vniuer-
15sam regioné de illo.¶Et ipse docebat in
synagogis eorũ,& magnificabat͂ ab om
16nib⁹. ¶‖Et venit Nazareth vbi erat nu-
tritus:& intrauit ſm consuetudiné suá
die sabbathi in synagogá: & surrexit le-
17gere.¶Et traditus est illi liber Isaiæ pro-
phetæ. Et vt reuoluit librum, inuenit
18locũ vbi scriptũ erat. ¶‖Spirit⁹ Dñi sup
me,pp quod vnxit me,euágelizare pau
perib⁹ misit me,sanare contritos corde,
19¶prędicare captiuis remissioné, & cæcis
visum, dimittere cõfractos in remissio-
né, prædicare annũ Dñi acceptũ, & dié
20retributionis. ¶Et cùm plicuisset librũ,
D reddidit ministro,& sedit. Et omniũ in
synagoga oculi erant intendétes in eũ.
21¶Cœpit autem dicere ad illos,Quia ho-
die impleta est hæc scriptura in aurib⁹
22 vřis. ¶Et oés testimoniũ illi dabant: &
mirabant͂ in verbis gratiæ, q̃ pcedebát
de ore ipsius,& dicebant,Nónne hic est
23filius Ioseph? ¶Et ait illis, Vtiq; dicetis
mihi hanc similitudiné, Medice, cura
teipsum: quáta audiuimus facta in Ca-
24pharnaum,fac & hîc in patria tua.¶Ait
auté,Amé dico vobis,‖quia nemo pro-
25pheta acceptus est in patria sua. ¶In ve-
ritate dico vobis,‖multæ viduæ erát in
diebus Eliç in Israël,quando‖clausum
est cęlum annis tribus & mensibus sex,
cùm facta esset fames magna in omni
26terra: ¶& ad nullam illarum missus est
E Elias, nisi in Sarepta Sidoniç,ad mulie-
27ré viduá. ¶ Et‖multi leprosi erant in Is-
raël sub Elisæo propheta:& nemo eorũ
28mundatus est nisi Naaman Syrus. ¶Et
repleti sunt oés in synagoga ira,hęc au-
29dientes. ¶Et surrexerũt, & eiecerũt illũ
extra ciuitaté, & duxerunt illũ vsq; ad
supercilium mõtis,sup qué ciuitas illorũ,
30erat ædificata, vt pcipitarent eum.¶Ipse
aũt transiens per medium illorũ, ibat.

‖Deut. 6. c. 13. & 10. d. 20.
‖Psal. 90. c. 11.
‖Deut. 6. c. 16.
‖Matt. 4. b. 12 Marc. 1 b. 14 Iohan. 4 f. 45.
‖Matt. 13 g. 54 Marc. 6. a. 1.
‖Isa. 61 a. 1.
‖Ioh. 4. f. 44.
‖3. Reg. 17. b. 9. ‖Iaco. 5. d. 18.
‖4. Reg. 5. d. 14.

31¶‖Et descédit in Capharnaũ ciuitatem
Galilææ: ibiq; docebat illos sabbathis.
32¶‖Et stupebát in doctrina eius: quia in
33potestate erat sermo ipsius. ¶ ‖Et in sy-
nagoga erat homo habens dæmonium
F immundũ,& exclamauit voce magna,
34¶dicés,Sine,q̃d nobis & tibi Iesu Naza-
rene?venisti pdere nos? scio te q̃ sis,San
35ctus Dei.¶Et increpauit illum Iesus,di-
cens, Obmutesce, & exi ab eo. Et cùm
proiecisset illũ dęmoniũ ĩ mediũ,exiit
36ab illo,nihilq; illũ nocuit. ¶Et fact⁹ est
pauor in oibus,& colloquebant͂ ad in-
uicé,dicétes,Quod est hoc verbum,quia
in potestate & virtute imperat immun
37dis spiritibus,& exeũt? ¶Et diuulgabat͂
fama de illo in omné locum regionis.
38¶Surgés aũt Iesus de synagoga,introiuit
ĩ domũ Simônis. ‖ Socrus aũt Simônis
tenebat͂ magnis febrib⁹: & rogauerunt
39illũ ꝓ ea. ¶ Et stans sup illá imperauit
febri:& dimisit illá. Et cõtinuò surgés,
40ministrabat illis.¶Cùm autem sol occi-
G disset,oés q̃ habebát infirmos variis lan
guoribus,ducebát illos ad eum. At ille
singulis manus imponens curabat eos.
41 ¶‖Exibant aũt dæmonia à multis, cla-
mátia & dicétia, Quia tu es fili⁹ Dei:&
increpás nõ sinebat ea loqui, quia scie-
42bant ipsum esse Christũ.¶Facta aũt die,
‖egressus ibat in desertũ locũ: & turbæ
requirebant eum, & venerunt vsq; ad
ipsum:& detinebant illũ ne discederet
43ab eis. ¶Quib⁹ ille ait, Quia & aliis ci-
uitatibus oportet me euangelizare re-
44gnum Dei: quia ideo missus sum. ¶Et
erat prædicans in synagogis Galilęæ.

CAP. V.

1 FActũ est aũt cùm turbæ irruerent in
A eũ vt audirét verbũ Dei, & ipse sta-
2 bat secus stagnũ Genezareth. ¶ Et vidit
duas naues státes secus stagnũ: piscato-
res aũt descenderant, & lauabát retia.
3 ¶ Ascendés aũt in vná nauim q̃ erat Si-
monis,rogauit eũ à terra reducere pusil
lũ. Et sedens,docebat de nauicula tur-
4 bas.¶Vt cessauit aũt loq, dixit ad Simo-
né:Duc in altũ, & laxate retia vřa in ca
5 pturá. ¶Et rñdés Simõ, dixit illi: Præce-
ptor,p totá nocté laborantes nihil cepi-
mus: in verbo autem tuo laxabo rete.
6 ¶Et cũ hoc fecissent, cõcluserũt piscium
B multitudiné copiosam,rũpebat͂ aũt re-
7 te eorũ.¶Et annuerũt sociis q̃ erát ĩ alia
naui, vt venirét & adiuuarét eos. Et ve-

‖Marc. 1. b. 21
Marc. 1. b. 22
‖Matt. 7. d. 28.
‖Marc. 1. c. 23.
‖Matt. 8. b. 14 Marc. 1. c. 30.
‖Marc. 1. c. 34.
‖Marc. 1. d. 45.
Mat. 4. c. 18. Marc. 1. b. 16

nerũt & impleuerũt ambas nauiculas:
8 ita vt*mergerétur. ⁋Quod cùm videret
*penè.
Simon Petrus, procidit ad genua Iesu
dicens: Exi à me, quia homo peccator
9 sum Dñe. ⁋Stupor enim circundederat
eũ & oés qui cũ illo erát, in captura pi-
10 sciũ quá ceperant. ⁋Similiter aũt & Ia-
cobũ & Iohánem filios Zebedæi, q erát
socij Simonis. Et ait ad Simoné Iesus:
Noli timere: ex hoc iam hoíes eris ca-
11 piés, ⁋Et subductis ad terrá nauib⁹, reli-
12 ctis oíbus secuti sunt eum. ⁋Et fctm̃ est:
Matt. 8. a. 2. Marc. 1 d. 40
C cùm esset in vna ciuitatum, & ecce vir
plen⁹ lepra, & vidés Iesum, & pcidés
in faciem, rogauit eũ, dicés: Dñe, si vis,
13 potes me mundare. ⁋Et extendens ma-
nũ tetigit eũ, dicens, Volo, Mundare: &
14 cõfestim lepra discessit ab illo, ⁋ & ipse
pcepit illi vt nemini diceret: sed, Vade
ostende te sacerdoti, & offer p emũda-
tione tua ‖sicut pcepit Moyses, in testi-
‖Leu. 14 a. 4.
15 moniũ illis. ⁋Perambulabat aũt magis
sermo de illo, & cõueniebát turbæ mul
tę vt audirét, & curarent̃ ab infirmita-
16 tib⁹ suis. ⁋Ipse aũt secedebat in desertũ
17 & orabat, ⁋Et fctm̃ est in vna dierũ, &
D ipse sedebat docens. Et erát Pharisęi se-
dentes & legis doctores q venerant ex
omni castello Galilææ & Iudææ & Ie-
rusalé: & virtus Dñi erat ad sanádũ eos.
18 ⁋‖Et ecce viri portátes in lecto hominé
‖Matt. 9. a. 2. Marc. 2 a. 3.
q erat paralyticus: & q̃rebát eũ inferre,
19 & ponere ante eũ. ⁋Et non inuenientes
qua parte illũ inferrét præ turba, ascen
derũt supra tectũ, & p tegulas summi-
serũt eũ cũ lecto in mediũ, ante Iesum.
20 ⁋Quorum fidé vt vidit, dixit, Homo, re-
21 mittunt̃ tibi peccata tua. ⁋Et cœperunt
cogitare Scribæ & Pharisęi, dicétes, Quis
est hic qui loq̃t blasphemias? qs potest
22 dimittere peccata, nisi solus Deus? ⁋Vt
cognouit auté Iesus cogitationes eorũ,
E rñdens, dixit ad illos, Quid cogitatis* in
*mala.
23 cordib⁹ vestris? ⁋Quid est facilius dice-
re, Dimittuntur tibi peccata: an dicere,
24 Surge & ambula? ⁋Vt auté sciatis quia
filius hoís habet potestaté in terra di-
mittédi pctã (ait paralytico) Tibi dico,
surge, tolle lectũ tuũ, & vade in domũ
25 tuá. ⁋Et cõfestim cõsurgens coram illis,
tulit* in quo iacebat: & abiit in domũ
*lectum.
26 suá, magnificás Deum. ⁋Et stupor appre-
hendit oés: & magnificabát Deum. Et
repleti sunt timore, dicétes, Quia vidi-
27 m⁹ mirabilia hodie. ⁋Et post hęc exiit,
F & vidit publicanũ noíe Leui, sedentem
Matt. 9. a. 9. Marc. 2. b. 14
28 ad Teloniũ, & ait illi, Sequere me. ⁋Et
29 relictis oíbus, surgés secutus est eũ. ⁋ &
fecit ei conuiuiũ magnũ Leui in domo
sua: & erat turba multa publicanorũ,
& aliorũ, q cũ illis erant discũbentes.
30 ⁋‖Et murmurabant Pharisæi & Scribæ
Matt. 9. b. 11 Marc. 2. b. 16
eorũ, dicẽtes ad Discipulos eius, Quare
cũ publicanis & pctõribus manducatis
31 & bibitis? ⁋Et rñdens Iesus, dixit ad il-
los, Nõ egét q sani sunt, medico: sed q
32 malè habét. ⁋‖Non veni vocare iustos,
‖1. Tim. 1. c. 15.
33 sed pctõres ad pęnitentiá. ⁋At illi dixe-
Matt. 9. b. 14 ‖Marc. 2. c. 18.
rũt ad eũ, ‖Quare Discipuli Iohánis ie-
iunát frequẽter, & obsecrationes faciũt,
similiter & Pharisęorũ: tui aũt edũt &
34 bibũt? ⁋Quib⁹ ipse ait, Nunqd potestis
G filios spõsi, dum cũ illis est spõsus, fa-
35 cere ieiunare? ⁋Veniét aũt dies: & cùm
ablatus fuerit ab illis spõsus, tunc ieiu-
36 nabũt in illis dieb⁹. ⁋Dicebat aũt & si-
militudiné ad illos, Quia nemo cõmis
surá à nouo vestiméto immittit in vesti
mentũ vetus: alioquin & nouũ rũpit, &
veteri nõ cõuenit commissura à nouo.
37 ⁋‖Et nemo mittit vinũ nouum in vtres
‖Matt. 9. b. 17 Marc. 2. c. 20.
veteres: alioquin rũpet vinum nouum
vtres, & ipsum effundetur, & vtres pe-
38 ribũt. ⁋Sed vinũ nouum in vtres nouos
mittendũ est: & vtraq; conseruantur.
39 ⁋Et nemo bibens vetus, statim vult
nouum. dicit enim, Vetus melius est.

CAP. VI.

1 A FActum est aũt in ‖Sabbatho secũdo
‖Mat. 12. a. 1. Marc. 2. d. 23
primo, cùm trásiret p sata, vellebát
Discipuli eius spicas, & manducabant
2 cõfricátes manib⁹. ⁋Quidá auté Phari-
sæorũ, dicebát illis, Quid facitis qđ non
3 licet in sabbathis? ⁋Et rñdens Iesus ad
eos, dixit, Nec hoc legistis quod fecit
Dauid, cùm esurisset ipse & q cum illo
4 erát: ⁋‖quõ intrauit in domũ Dei, & pa
‖1. Re. 21 b. 6
nes ppositionis sumpsit, & máducauit,
& dedit his q cũ ipso erát, quos nõ licet
5 máducare ‖nisi tm̃ sacerdotibus? ⁋Et di-
‖Exo. 29. c. 32. Leui. 8. f. 31. & 24. b. 9.
cebat illis, Quia Dñs est filius hoís, etiá
6 sabbathi. ⁋Fctm̃ est auté & in alio sab-
batho vt intraret in synagogá, & doce-
ret. ‖Et erat ibi homo, & manus eius
‖Mat. 12 a. 10. Marc. 3 a. 1.
7 dextra erat arida. ⁋Obseruabát autem
Scribæ & Pharisæi si in sabbatho cura-
ret: vt inuenirent vnde accusarent eũ.
8 ⁋Ipse verò sciebat cogitationes eorũ: &
ait hoí q habebat manũ aridá, Surge,
9 & sta in medium. Et surgens stetit. ⁋Ait

autem

autem ad illos Iesus, °Interrogo' vos, si
B licet sabbathis benefacere an malè: ani
10 má saluá facere an pdere? ¶Et circũspe-
ctis oĩbus, dixit homini, Extende manũ
tuá. Et extẽdit: & restituta est man⁹ ei⁹.
11 ¶Ipsi aũt repleti sunt insipientia: & col-
loquebant adinuicẽ quidnã facerẽt *Ie-
12 su. ¶Factũ est aũt in illis diebus, exiit in
mõtẽ orare, & erat pernoctãs in oratio-
13 ne Dei. ¶‖Et cùm dies factus esset, vo-
cauit Discipulos suos: & elegit duode-
14 cim ex ipsis, quos & Apl̃os noĩauit. ¶Si-
monẽquẽ cognominauit Petrũ & An-
dreã fratrẽ eius, Iacobũ & Iohannem,
15 Philippũ & Bartholomeũ, ¶Matthęũ &
Thomã, Iacobũ Alphęi & Simõnẽ qui
16 vocat Zelotes, ¶& Iudã Iacobi, & Iudã
17 Ischariotẽ, q fuit proditor. ¶Et descẽdẽs
C cũ illis, stetit in loco cãpestri, & turba
discipulorũ eius, & multitudo copiosa
plebis ab omni Iudęa & Ierl̃m: & mari-
18 tima- & Tyri & Sidõnis, ¶q venerãt vt
audirent eum, & sanarent à languorib⁹
suis. Et qui vexabant à spiritibus immũ
19 dis, curabant. ¶Et oĩs turba quęrebat eũ
tangere: q̃a virtus de illo exibat, & sana
20 bat oẽs. ¶‖Et ipse eleuatis oculis in Disci
pulos suos, dicebat, Beati pauperes quia
21 vrm̃ est regnũ Dei. ¶‖Beati q nũc esu-
ritis: quia saturabimini. ‖Beati qui nũc
22 fletis: quia ridebitis. ¶‖Beati eritis cùm
vos oderint hoĩes & cùm separauerint
vos, & exprobrauerint, & eiecerint no-
men vestrũ tanq̃ malũ, pp filium hoĩs.
23 ¶Gaudete in illa die & exultate: ecce
enim merces vr̃a multa est in cęlo. Sm̃
hęc enim faciebãt Prophetis pr̃es eorũ.
24 ¶‖Veruntñ vę vobis diuitib⁹, °quia' ha-
25 betis consolationẽ vestrã. ¶‖Vę vobis q
D saturati estis: quia esurietis. Vę vobis q
ridetis nunc: quia lugebitis & flebitis.
26 ¶°Vę cũ benedixerint vobis' oẽs hoĩes.
Sm̃ hęc enim faciebãt °pseudoprophe-
27 tis' pr̃es eorũ. ¶Sed vobis dico q auditis,
‖Diligite inimicos vr̃os, benefacite his
28 q oderũt vos. ¶Benedicite maledicen-
tib⁹ vobis, & orate p calũniantib⁹ vos.
29 ¶‖Et qui te pcutit in maxillã, prębe *&
alterã. ‖Et ab eo q aufert tibi vestimen
30 tũ, etiã tunicã noli prohibere. ¶Omni
aũt petenti te, tribue: & qui aufert quę
31 tua sunt, ne repetas. ¶‖Et prout vultis
vt faciant vobis hoĩes, & vos facite illis
32 silr̃. ¶‖Et si diligitis eos q vos diligunt,
q̃ vobis est gratia? nam & pc̃tores, dili-
33 gẽtes se diligũt. ¶Et si benefeceritis his
E q vobis benefaciũt: q̃ vobis est gratia?
34 sũquidem & pc̃tores hoc faciunt. ¶‖Et si
mutuũ dederitis his à quibus speratis
recipere: quę gratia est vobis? nã & pec
catores peccatoribus fœnerantur, vt re-
35 cipiant ęqualia. ¶‖Veruntñ diligite ini
micos vestros: benefacite & mutuũ da-
te, nihil inde sperãtes, & erit merces ve
stra multa, & eritis filij Altissimi, quia
ipse benignus est super ingratos & ma-
36 los. ¶Estote ergo misericordes sicut &
37 pr̃ vester misericors est. ¶‖Nolite iudi-
care, & nõ iudicabimini. nolite cõdem
nare, & nõ condẽnabimini. Dimittite,
38 & dimittemini. ¶Date, & dabit vobis.
mensurã bonã, & cõfertã, & coagitatam
& supereffluentẽ dabũt in sinũ vestrũ.
‖Eadẽ qppe mẽsura qua mẽsi fueritis,
39 remetiet vobis. ¶Dicebat aũt illis & si-
F militudinẽ: ‖Nunquid potest cæcus cę-
cum ducere? nõnne ambo in foueam
40 °cadunt'? ¶‖Non est discipulus sup ma
gistrũ: perfectus aũt oĩs erit, si sit sicut
41 magister eius. ¶‖Quid aũt vides festucã
in oculo fratris tui: trabẽ autem quę in
42 oculo tuo est, nõ cõsideras? ¶Aut quo-
modo potes dicere fratri tuo, Frater, si-
ne eijciã festucam de oculo tuo: ipse in
oculo tuo trabẽ non videns? Hypocrita
eijce primũ trabẽ de oculo tuo: & tũc
pspicies vt educas festucã de oculo fra-
43 tris tui. ¶‖Nõ est enim arbor bona quę
facit fructus malos: neq; arbor mala,
44 faciens fructum bonũ. ¶‖Vnaquæque
enĩ arbor de fructu suo cognoscit. Ne-
que enim de spinis colligũt ficus: neq;
45 de rubo vindemiant vuam. ¶Bonus ho
G mo de bono thesauro cordis sui pfert
bonũ: & malus homo de malo thesau-
ro pfert malũ. Ex abundãtia enim cor
46 dis os loquit. ¶Quid autẽ vocatis me ‖
47 Dñe, Dñe & non facitis quę dico? ¶Oĩs
q venit ad me, & audit sermones meos
& facit eos: ostẽdã vobis cui similis sit.
48 ¶Similis est hoĩ ędificanti domum, qui
fodit in altum, & posuit fundamentũ
super petram. Inundatione autem fa-
cta, illisum est flumẽ domui illi, & non
potuit eam mouere: fundata enim erat
49 sup petram. ¶Qui autem audit, & non
facit: similis est homini ædificanti do-
mum suam sup terrã sine fundamẽto:
in quã illisus est fluuius & cõtinuo ceci
dit, & fc̃tã est ruina dom⁹ illi⁹ magna.

°interrogabo 3.
*de
‖Mat. 10 a.1. Mar. 3.b. 13. & 6. a.7. Ios. 9. a.1.
‖Matt. 5 a.2.
‖Isa. 65. b.1.
‖Isa. 61. a.3. & 66 b.10
Matt. 5 a.11.
‖Amos 6 a.1.
°qui.
Eccl. 31. a.8.
‖Isa. 65. c.13.
°Vę vobis cùm benedixerint vobis 3.
°prophetis 20.
Mat. 5. c.44.
‖Matt. 5. f.39.
‖1. Co. 6 b.7
*et.
‖Matt. 7. b.12.
Tob. 4. c.16.
Mat. 5 g.46

‖Matt. 5. g.42
Deut. 15. b.8.
‖Mat. 5. g.44.
‖Matt. 7. a.1.
‖Matt. 8. a.2.
Mar. 4. c.24.
‖Mat. 15 b.14
°cadẽt 5.
‖Matt. 10 c.24.
Ioh. 13 b.16
15. c.20.
‖Matt. 7. a.3.
‖Matt. 7. c.17.
‖Matt. 7. c.16. & 12. c.33.
‖Matt. 7. c.21.
Rom. 2. b.13.
Iaco. 1. d.22.

CAP. VII.

1 CVm autẽ impleſſet oĩa verba ſua ĩ
A aures plebis, ‖intrauit Capharnaũ.
2 ❡‖Centurionis aũt cuiuſdã ſeruus malè
habẽs, erat moriturus: q illi erat pretio-
3 ſus. ❡Et cùm audiſſet de Ieſu, miſit ad
eũ ſeniores Iudæorũ, rogans eũ vt veni-
4 ret, & ˈſaluaretˈ ſeruũ eius. ❡At illi cùm
veniſſent ad Ieſum, rogabãt eũ ſolicitè,
dicẽtes ei, Quia dign⁹ eſt vt hoc illi præ-
5 ſtes: ❡Diligit enim gentẽ noſtram: & ſy-
6 nagogam ipſe ædificauit nobis. ❡Ieſus
aũt ibat cũ illis. Et cùm iam non longè
eſſet à domo, miſit ad eũ Cẽturio ami-
cos, dicens, ‖Dñe, noli vexari. Nõ enim
ſum dignus vt ſub tectum meũ intres.
7 ❡Propter quod & meipſum nõ ſum di-
gnũ arbitrat⁹ vt venirẽ ad te: ſed dic ver
8 bo, & ſanabit puer meus. ❡Nam & ego
homo ſum ſub poteſtate cõſtitutus, ha-
B bẽs ſub me milites: & dico huic, vade,
& vadit: & alij, veni, & venit: & ſeruo
9 meo, fac hoc, & facit. ❡Quo audito, Ie-
ſus miratus eſt: & conuerſus, ſequenti-
bus ſe turbis, dixit, Amen dico vobis,
10 nec in Iſrl tantã fidẽ inueni. ❡Et reuerſi
qui miſſi fuerãt, domũ: ‖inuenerũt ſer-
11 uũ, qui lãguerat, ſanũ. ❡Et factũ eſt, dein
ceps * ibat in ciuitatẽ q vocat Naim: &
ibãt cũ eo diſcipuli eius & turba copio-
12 ſa. ❡Cùm aũt appropinquaret portæ ci-
uitatis, ecce defunctus efferebatur, fili⁹
vnicus matris ſuæ: & hæc vidua erat: &
13 turba ciuitatis multa cũ illa. ❡Quam
cùm vidiſſet Dñs, miſericordia motus
14 ſup eã, dixit illi, Noli flere. ❡Et acceſſit,
C & tetigit loculũ. Hi aũt q portabãt, ſte-
15 terũt: ❡Et ait, Adoleſcẽs, tibi dico, ſurge.
Et reſedit q erat mortu⁹, & cœpit loq.
16 Et dedit illum matri ſuæ. ❡Accepit aũt
oẽs timor: & magnificabãt Deũ, dicen
tes, ‖Quia ꝓpheta magnus ſurrexit in
nobis: & quia De⁹ viſitauit plebẽ ſuã.
17 ❡Et exiit hic ſermo in vniuerſam Iudæã
18 de eo, & in oẽm circa regionẽ. ❡Et nun-
tiauerũt Iohãni diſcipuli eius de oĩbus
19 his. ❡‖Et cõuocauit duos de Diſcipulis
ſuis Iohãnes: & miſit ad Ieſum, dicẽs,
Tu es q vẽturus es: an aliũ expectam⁹?
20 ❡Cùm aũt veniſſent ad eũ viri, dixerũt,
Iohãnes Baptiſta miſit nos ad te dicẽs,
Tu es q vẽturus es: an aliũ expectam⁹?
21 ❡In ipſa aũt hora, multos curauit à lan
guorib⁹ & plagis, & ſpiritib⁹ malis: &
22 cæcis multis donauit viſum. ❡Et rñdẽs,
D dixit illis, Eũtes renũtiate Iohãni q̃ au-
diſtis, & vidiſtis: ‖Quia ceci vidẽt, clau-
di ambulãt, leproſi mũdant, ſurdi au-
23 diũt, mortui reſurgũt, ❡‖pauperes euan
gelizant: & beatus eſt qcunq; nõ fuerit
24 ſcãdalizatus in me. ❡‖Et cũ diſceſſiſſent
nũtij Iohãnis, cœpit de Iohanne dicere
ad turbas, Quid exiſtis in deſertũ vide-
25 re? arundinẽ vẽto * moueri? ❡Sed qd exi-
ſtis videre? hominẽ mollib⁹ veſtimẽtis
indutũ? Ecce, q in veſte pretioſa ſunt &
26 delitiis, in domib⁹ regũ ſunt. ❡Sed quid
exiſtis videre? Prophetã? Vtiq; dico vo-
27 bis: & pluſquã ꝓphetã. ❡Hic eſt de quo
ſcriptũ eſt: ‖Ecce mitto Angelũ meum
ante faciẽ tuam q ꝓparabit viã tuã ante
28 te. ❡Dico enim vobis, maior inter natos
mulierũ ꝓpheta Iohanne Baptiſta ne-
mo eſt, Qui autem minor eſt in regno
29 Dei, maior eſt illo. ❡Et oĩs ppl's audiens
E & publicani, iuſtificauerũt Deũ, bapti-
30 zati baptiſmo Iohannis. ❡Phariſæi autẽ
& legis periti conſiliũ Dei ſpreuerũt in
31 ſemetipſos, non baptizati ab eo. ❡–Ait
aũt Dñs, Cui ergo ſimiles dicam hoĩes
32 gñationis hui⁹, & cui ſimiles ſunt? ❡Si-
miles ſunt pueris ſedentib⁹ in foro, &
loquentib⁹ adinuicẽ, & dicẽtib⁹, Cãta-
uimus vobis tibiis, & non ſaltaſtis: la-
33 mẽtauimus, & nõ ploraſtis. ❡‖Venit aũt
Iohãnes Baptiſta ‖ neq; mãducãs panẽ,
neq; bibẽs vinũ, & dicitis, Dæmonium
34 habet. ❡Venit Filius hoĩs mãducans &
bibẽs: & dicitis, Ecce homo deuorator
& bibẽs vinũ, amicus publicanorum &
35 pctõrum. ❡Et iuſtificata eſt ſapiẽtia ab
36 oĩbus filiis ſuis. ❡Rogabat aũt illũ qdã
F de Phariſæis vt mãducaret * cum illo. Et
ingreſſus domum Phariſæi diſcubuit.
37 ❡‖Et ecce mulier q̃ erat in ciuitate pec-
catrix, vt cognouit q * accubuiſſet in do
mo Phariſæi, attulit alabaſtrũ vnguẽti:
38 ❡& ſtans retro ſecus pedes eius, lachry-
mis cœpit rigare pedes eius, & capillis
capitis ſui tergebat, & oſculabat pedes
39 eius, & vnguẽto vngebat. ❡Vidẽs autẽ
Phariſæus q vocauerat eũ, ait intra ſe,
dicens, Hic ſi eſſet Propheta, ſciret vtiq;
q̃ & qualis eſt mulier q̃ tangit eũ, quia
40 peccatrix eſt. ❡Et rñdẽs Ieſus, dixit ad
illũ, Simon, habeo tibi aliqd dicere. At
41 ille ait, Magiſter, dic. ❡Duo debitores
erãt cuidã fœneratori: vn⁹ debebat de-
narios quingẽtos, & alius quinquagin-
42 ta. ❡Nõ habẽtib⁹ illis vnde redderent,

Eſa. 29. 18. & 35. a. 5. Mat. 11. Eſa. 61. Mat. 11 7. * agitatũ

‖Mala. 3 a. 1. Marc. 1 a. 2. Mat. 11 b. 10

— 11. Mat. 11. b. 16

‖Mat. 3. a 4. Marc. 1. a. 6.

‖Mat. 26 a. 7. Mar. 14. a. 3. Iohã. 12. a. 3. * Ieſus.

donauit

donauit vtrisq;. Quis ergo eum plus di
43 ligit? ❡ Rñdens Simon dixit, Æstimo
G quia is cui plus donauit. At ille dixit
44 ei, Rectè iudicasti. ❡ Et côuersus ad mulierem, dixit Simoni, Vides hanc mulierem? Intraui in domũ tuam, aquam pedibus meis non dedisti: hæc aũt lachrymis rigauit pedes meos, & capillis
45 suis tersit. ❡ Osculũ mihi non dedisti: hæc aũt ex quo intrauit, non cessauit o-
46 sculari pedes meos. ❡ Oleo caput meũ non vnxisti: hæc aũt vnguento vnxit pe
47 des meos. ❡ Propter quod dico tibi, Remittuntur ei peccata multa, qm̃ dilexit multum. Cui aũt minus dimittitur, mi
48 nus diligit. ❡ Dixit aũt ad illã, ‖ Remit-
49 tuntur tibi peccata. ❡ Et cœperunt, qui simul accumbebant, dicere intra se, Quis est hic qui etiam peccata dimit-
50 tit? ❡ ‖ Dixit autem ad mulierem, Fides tua te saluam fecit, vade in pace.

‖ Matt. 9. a. 2.
‖ Marc. 5. e. 34.

CAP. VIII.

1 ET factũ est deinceps, & ipse iter fa-
A ciebat per ciuitates & castella prædicãs & euangelizans regnũ Dei: & duo
2 decim cũ illo, ❡ & mulieres aliquæ quę erãt curatæ à spiritibus malignis & infirmitatibus, ‖ Maria quæ vocatur Magdalene, de qua septẽ dęmonia exierãt,
3 ❡ & Iohanna vxor Chusæ procuratoris Herodis, & Susanna, & aliæ multę quę ministrabant ei de facultatibus suis.
4 ❡ Cũ aũt turba plurima conueniret, & de ciuitatibus properarent ad eũ, di-
5 xit per similitudinẽ: ❡ Exijt q seminat, seminare semen suum. & dũ seminat, aliud cecidit secus viam, & côculcatum est, & volucres cœli comederunt illud.
6 ❡ Et aliud cecidit supra petrã: & natum
7 aruit, quia non habebat humorem. ❡ Et aliud cecidit inter spinas, & simul exor
8 tæ spinæ suffocauerunt illud. ❡ Et aliud cecidit in terrã bonam: & ortum, fecit
B fructum centuplũ. Hæc dicens clamabat, Qui habet aures audiendi, audiat.
9 ❡ ‖ Interrogabant aũt eũ Discipuli eius,
10 quæ esset hæc parabola. ❡ Quibus ipse dixit, Vobis datũ est nosse mysterium regni Dei, cæteris autẽ in parabolis, ‖ vt videntes, non videant, & audiẽtes, non
11 intelligant. ❡ Est autem hæc parabola:
12 Semen, est verbũ Dei. ❡ Qui autem secus viam: hi sunt qui audiunt, deinde venit diabolus, & tollit verbũ de corde
13 eorum, ne credentes salui fiant. ❡ Nam

‖ Mar. 16 c. 9.
Mat. 13. a. 3. Mr. 4. 82.
‖ Mat. 13 a. 10. Mar. 4. b. 10.
‖ Isa. 6. c. 9 Mat. 13. b. 14. Mar. 4. b. 12. Iohã. 12. f. 40.

q supra petrã: hi sũt q cũ audierint, cũ gaudio suscipiũt verbum: & hi radices non hñt: *quia ad tps credunt, & in tpe
14 tentationis recedunt. ❡ Quod aũt in spinas cecidit: hi sunt qui audierunt, & à solicitudinibus & diuitijs, & voluptatibus vitæ, euntes, suffocantur, & nõ refe
15 runt fructũ. ❡ Quod aũt in bonã terrã: hi sunt qui in corde bono & optimo audientes verbũ retinent, & fructũ af-
16 ferunt in patientia. ❡ ‖ Nemo aũt lucernam accendens, operit eã vase, aut sub-
C tus lectũ ponit: sed supra candelabrũ
17 ponit, vt intrantes videãt lumẽ: ❡ ‖ Non est enim occultũ qđ non manifestetur: nec absconditũ quod nõ cognoscatur,
18 & in palàm veniat. ❡ ‖ Videte ergo quõ audiatis. Qui enim habet, dabitur illi: & quicunq; nõ habet, etiã quod putat
19 se hre, auferetur ab illo. ❡ ‖ Venerũt aũt ad illum mater & fratres eius: & nõ po
20 terant adire eũ præ turba. ❡ Et nuntiatũ est illi, Mater tua & fratres tui stant fo-
21 ris, volentes te videre. ❡ Qui rñdens, dixit ad eos, Mater mea & fratres mei, hi sunt qui verbũ Dei audiunt & faciunt.
22 ❡ ‖ Factũ est aũt in vna dierum: & ipse ascendit in nauiculã, & discipuli eius, & ait ad illos, Transfretemus trans sta-
23 gnũ. Et ascenderunt. ❡ Et nauigantibus illis obdormiuit: & descendit procella venti in stagnũ, & *côplebantur; & pe-
24 riclitabantur. ❡ Accedentes aũt suscitauerunt eũ, dicẽtes, Præceptor, perimus. At ille surgens, increpauit ventũ & tempestatem aquæ: & cessauit, & facta est
25 tranquillitas. ❡ Dixit aũt illis, Vbi est fides vestra? Qui timentes, mirati sunt ad
D inuicem, dicentes, Quis, putas, hic est, quia & ventis & mari imperat, & obe-
26 diunt ei? ❡ ‖ Et nauigauerũt ad regionẽ Gerasenorum, quæ est contra Galilæã.
27 ❡ Et cũ egressus esset ad terrã, occurrit illi vir quidã qui habebat dæmoniũ iam tpibus multis, & vestimento nõ induebatur, neque in domo manebat, sed in
28 monumentis. ❡ Is vt vidit Iesum, procidit ante illũ: & exclamãs voce magna, dixit, Quid mihi & tibi est Iesu fili Dei Altissimi? obsecro te ne me torqueas.
29 ❡ Præcipiebat enim spiritui immundo vt exiret ab hoĩe. Multis enim tpibus arripiebat illum, & vinciebatur catenis, & compedibus custoditus: & ruptis vinculis agebatur à dæmonio in deserto.

Act. 18. f. 16.
Rom. 4. 28.
*qui; 2.
‖ Matt. 5. b. 15 Mar. 4. c. 21.
‖ Mat. 10 c. 26. Mar. 4. c. 22.
‖ Mat. 13 b. 12 & 25. c. 29. Marc. 4. c. 25.
‖ Mat. 12 d. 46. Mar. 3. d. 31.
‖ Matt. 8. c. 23. Mar. 4. d. 36.
*compellebantur
‖ Matt. 8. d. 28. Marc. 5. a. 1.

30 ¶Interrogauit autẽ illum Iesus, dicens,
E Quod tibi nomen est? At ille dixit, Le-
gio. quia intrauerant dęmonia multa
31 in eũ. ¶Et rogabant illũ ne imperaret il-
32 lis vt in abyssum irent. ¶ ‖Erat autẽ ibi ‖Matt. 8. d. 30. Marc. 5. a. 11.
grex porcorũ multorum pascentium in
mõte: & rogabant eũ, vt permitteret eis
33 in illos ingredi. Et pmisit illis. ¶ Exie-
runt ergo dæmonia ab hoĩe, & intraue
runt in porcos: & impetu abijt grex p
pręceps in stagnum, & suffocatus est.
34 ¶Quod vt viderunt factũ qui pascebãt,
fugerũt: & nuntiauerunt in ciuitatẽ &
35 in villas. ¶ Exierunt autẽ videre quod
factũ est: & venerunt ad Iesum, & in-
uenerunt hoĩem sedentẽ à quo dæmo-
nia exierant, vestitũ, ac sana mente ad
36 pedes eius, & timuerunt. ¶ Nnntiaue-
runt autẽ illis & qui viderant, quõ sa
37 nus factus esset à legione. ¶ Et rogaue-
runt illũ oĩs multitudo regionis Gera-
senorũ vt discederet ab ipsis: quia ma-
gno timore tenebant. Ipse autẽ ascen-
38 dens nauim, reuersus est. ¶ Et rogabat
F illũ vir à quo dęmonia exierant, vt cũ
eo esset. Dimisit autẽ eũ Iesum, dicens.
39 ¶Redi in domũ tuã, & narra quanta ti-
bi fecit Deus. Et abijt per vniuersam ci
uitatẽ, prędicans, quanta illi fecisset Ie-
40 sus. ¶ Factũ est autẽ: cũ redijsset Iesus,
excepit illũ turba. erant autẽ oẽs expe-
41 ctantes eum. ¶‖Et ecce vẽnit vir cui no- ‖Matt. 9. c. 18. Marc. 5. b. 22.
men Iairus, & ipse princeps synagogæ
erat: & cẽcidit ad pedes Iesu, rogans eũ
42 vt intraret in domũ eius, ¶quia vnica fi
lia erat ei ferè annorum duodecim, &
hæc moriebat. Et contigit dum iret, à
43 turbis comprimebat. ¶ Et mulier quę-
dã erat ĩ fluxu sanguinis ab annis duo-
decim, quę ĩ medicos erogauerat oẽm
substantiã suã, nec ab vllo potuit cura-
44 ri: ¶accessit retrò, & tetigit fimbriam ve
stimenti eius: & confestim stetit fluxus
45 sanguinis eius. ¶Et ait Iesus, Quis est q
me tetigit? Negantibus autẽ oĩbus dixit
Petrus, & qui cũ illo erant, Præceptor,
46 turbę te cõprimunt & affligunt, ¶& di-
cis, Quis me tetigit? Et dixit Iesus, Teti-
* & git me aliquis. nam *ego noui virtutem
47 de me exijsse. ¶ Videns autẽ mulier, qa
non latuit, tremens vẽnit, & procidit
ante pedes eius: & ob quã causam teti-
gerit eũ, indicauit corã omni populo:
& quemadmodũ confestim sanata sit.
48 ¶At ipse dixit ei, Filia, fides tua saluã te
49 fecit: vade in pace. ¶Adhuc illo loquen
G te, venit quidã ad principem synagogę,
dicẽs ei, Quia mortua est filia tua, noli
50 vexare illũ. ¶Iesus autẽ audito hoc ver
bo, rñdit patri puellę, Noli timere: cre
51 de tantũ, & salua erit. ¶Et cùm venisset
domũ, nõ pmisit intrare secũ quenquã,
nisi Petrũ, & Iacobum, & Iohannẽ, &
52 patrem & matrẽ puellæ. ¶Flebant autẽ
omnes, & plangebant illam. At ille
dixit, Nolite flere, nõ est mortua puel-
53 la, sed dormit. ¶Et irridebant eũ, scien-
54 tes q mortua esset. ¶Ipse autẽ tenẽs ma-
nũ eius clamauit, dicens, Puella, surge.
55 ¶Et reuersus est spiritus eius, & surrexit
continuò. Et iussit illi dare mãducare.
56 ¶Et stupuerũt parentes eius, qbus prę-
cepit ne alicui dicerẽt quod factũ erat.

CAP. IX.

1 CONuocatis autẽ duodecim Aposto Matt. 10. a. 1.
A lis, dedit illis virtutẽ & potestatem Marc. 3. b. 13.
super oĩa dæmonia, & vt languores cu-
2 rarent. ¶ Et misit illos prędicare regnũ ‖Mat. 10. a. 9
3 Dei: & sanare infirmos. ¶‖Et ait ad illos, Marc. 6. a. 8.
Nihil tuleritis °in via', neq; virgam, ne- °in viã.
que peram, neq; panẽ, neq; pecuniam,
4 neq; duas tunicas habeatis. ¶Et in quã-
cunq; domũ intraueritis, ibi manete,
5 & inde ne exeatis. ¶Et quicunq; nõ re- ‖Act. 13. g. 51.
ceperint vos: exeuntes de ciuitate illa,
etiã puluerẽ pedũ vestrũ excutite in te-
6 stimoniũ supra illos. ¶ Egressi autẽ cir-
cuibant p castella euãgelizantes & cu-
7 rantes vbiq. ¶Audiuit aũt Herodes te- Matt. 14. a. 1.
trarcha oĩa quę fiebant ab eo: & hęsita- Marc. 6. b. 14.
bat eò q diceret à qbusdã, Quia Iohan
8 nes surrexit à mortuis: ¶à quibusdã ve-
rò, Quia Elias apparuit: ab alijs autem,
Quia ppheta vnus de antiquis surrexit.
9 ¶Et ait Herodes, Iohannẽ ego decolla-
ui: Quis est autem iste de quo ego talia
10 audio? & quęrebat videre eũ. ¶‖Et reuer ‖Mat. 14. b. 13.
si Apostoli, narrauerunt illi quęcunq; Marc. 6. d. 31.
fecerũt: & assũptis illis secessit seorsum
in locum desertum, qui est Bethsaidæ.
11 ¶Quod cũ cognouissent turbæ, secutæ
B sunt illũ: & excepit eos, & loquebatur
illis de regno Dei, & eos qui cura indi-
12 gebãt, sanabat. ¶ Dies autẽ cœperat de-
clinare. Et accedentes duodecim, dixe- ‖Mat. 14. b. 15.
runt illi, ‖ Dimitte turbas, vt euntes in
castella villasq;, q circa sunt, diuertant, Marc. 6. e. 36.
& inueniãt escas: qa hîc in loco deser-
13 to sumus. ¶Ait aũt ad illos, Vos date il ‖Iohã. 6. b. 9.
lis mãducare. At illi dixerũt, ‖Nõ sunt

nobis plus q̃ quinq; panes, & duo pi-
sces: nisi forte nos eamus, & emamus
14 oẽm hanc turbã escas. ¶Erant autẽ ferè
viri quinq; millia. Ait autẽ ad Discipu-
los suos, Facite illos discumbere per cõ
15 uiuia qnquagenos. ¶Et ita fecerunt. Et
16 discumbere fecerunt oẽs. ¶Acceptis aũt
quinq; panibꝰ & duobus piscibꝰ, respe
xit in cælũ, & bñdixit illis: & fregit, &
distribuit Discipulis suis, vt ponerent
17 ante turbas. ¶Et manducauerũt oẽs: &
saturati sunt. Et sublatũ est quod sup-
fuit illis, fragmentorũ cophini duode-
18 cim. ¶‖Et factũ est: cũ solus esset orãs,
erant cũ illo & Discipuli: & interroga-
uit illos, dicẽs: Quẽ me dicunt esse tur-
19 bę? ¶At illi rñderunt, & dixerunt, Iohã-
C nem Baptistã, alij autẽ Eliã, alij verò qa
20 vnus Propheta de priorибꝰ surrexit. ¶Di
xit autẽ illis, Vos autẽ quẽ me esse dici
tis? Rñdens Simon Petrus dixit, Chrm
21 Dei. ¶At ille increpãs illos, præcepit ne
22 cui dicerẽt hoc, ¶dicens, ‖Quia oportet
filiũ hoĩs multa pati, & reprobari à se-
niorибꝰ & principibꝰ sacerdotũ & scri-
bis, & occidi, & tertia die resurgere.
23 ¶‖Dicebat autẽ ad oẽs, Siquis vult post
me venire, abneget semetipsum, & tol
lat crucem suã quotidie, & sequat̃ me.
24 ¶ ‖Qui enĩ voluerit animã suam saluã
facere, perdet illã: nam qui perdiderit
aĩam suam ꝑpter me: saluam faciet il-
25 lam. ¶Quid enim proficit homo, si lu-
cret̃ vniuersum mundũ, se autẽ ipsum
26 perdat, & detrimentũ sui faciat? ‖Nam
q me erubuerit & meos sermones, hũc
filius hominis erubescet cũ venerit in
maiestate sua & patris, & sanctorũ an-
27 gelorũ. ¶ ‖Dico autẽ vobis verè, sunt
aliqui hic stantes, q non gustabũt mor
28 tem donec videant regnũ Dei. ¶‖Factũ
est autẽ post hæc verba ferè dies octo,
D & assumpsit Petrũ & Iacobum & Iohã-
nem, & ascendit in montem vt oraret.
29 ¶Et facta est, dum oraret, species vultus
eius, altera: & vestitus eius albus & re-
30 fulgens. ¶ Et ecce duo viri loquebant̃
cũ illo. Erant autem Moyses & Elias,
31 ¶visi in maiestate: & dicebant excessũ
eius, quẽ completurus erat in Ierusalẽ.
32 ¶Petrus verò & qui cũ illo erant, graua-
ti erant somno. Et euigilantes, viderũt
maiestatẽ eius, & duos viros, qui stabãt
33 cũ illo. ¶ Et factũ est: cùm discederent
ab illo, ait Petrus ad Iesum, Pręceptor,

Bonũ est nos hîc esse: & faciamus tria
tabernacula, vnũ tibi, & vnũ Moysi, &
34 vnum Eliæ: nesciẽs quid diceret. ¶Hęc
autem illo loquente, facta est nubes, &
obumbrauit eos: & timuerunt, intrãti
35 bus illis in nubem. ¶Et vox facta est de
E nube, dicẽs, ‖Hic est filiꝰ meus dilectꝰ:
36 ipsum audite. ¶Et dum fieret vox, in-
uẽtus est Iesus solus. Et ipsi tacuerũt, &
nemini dixerũt in illis diebꝰ quicquã
37 ex his quæ viderant. ¶ ‖Factũ est autẽ:
in sequenti die, descendentibꝰ illis de
38 mõte, occurritᵃ illi turba multa. ¶Et ec-
ce vir de turba exclamauit, dicẽs, Magi
ster, obsecro te, respice in filiũ meũ qa
39 vnicus est mihi. ¶& ecce spiritus appre-
hendit eũ, & subitò clamat & elidit, &
dissipat eũ cũ spuma, & vix discedit di-
40 lanians eũ, ¶ & rogaui discipulos tuos
41 vt eijcerent illũ: & nõ potuerunt. ¶Rñ-
dens autẽ Iesus, dixit: O generatio infi-
delis & ꝑuersa, vsquequo ero apud vos
42 & patiar vos? Adduc huc filiũ tuũ. ¶ Et
cũ accederet, elisit illi dęmoniũ, & dis-
sipauit. Et increpauit Iesus spiritũ im-
mundũ, & sanauit puerũ & reddidit
43 illũ patri eius. ¶ Stupebant autẽ oẽs in
magnitudine Dei: oĩbusq; mirantibus
in oĩbus quæ faciebat, dixit ad discipu-
44 los suos: ¶Ponite vos in cordibꝰ vestris
s̃mones istos, filiꝰ enĩ hoĩs futurũ est vt
45 tradat̃ in manꝰ hoĩum. ¶At illi ignora-
F bãt verbũ istud, & erat relatũ ante eos,
vt nõ sentirent illud: & timebant eum
46 interrogare de hoc verbo. ¶ ‖Intrauit
autẽ cogitatio in eos, quis eorũ maior
47 esset. ¶At Iesus videns cogitationes cor
dis illorũ, apprehẽdit puerũ, & statuit
48 illũ secus se, ¶ & ait illis. Quicunq; su-
sceperit puerũ istum in noĩe meo, me
recipit. & quicunq; me receperit, reci-
pit eũ qui me misit. Nã qui minor est
49 inter vos oẽs, hic maior est. ¶ Rñdens
autẽ Iohãnes dixit: Præceptor, vidimus
quendã in noĩe tuo eijcientẽ dęmonia,
& prohibuimus eũ, quia non sequitur
50 nobiscũ. ¶Et ait ad illum Iesus: Nolite
ꝓhibere, q enim nõ est aduersumᵇ vos,
51 pro vobisᵇ est. ¶Factum est autem dum
complerent̃ dies assumptionis eius, &
ipse faciem suã firmauit vt iret in Ieru
52 salẽ. ¶Et misit nuntios ante conspectũ
suũ, & euntes intrauerũt in ciuitatem
53 Samaritanorũ vt pararent illi. ¶Et non
C receperũt eũ, quia facies eius erat eun-

‖Mat. 16 b. 13. Marc. 8. c. 27.
‖Mat. 17 c. 2 3. Marc. 8. d. 3 1.
‖Mat. 10 d. 38. & 16. d. 24. Marc. 8. d. 34.
‖Inf. 14. f. 27. & 17. g. 33. Iohã. 12. d. 25.
‖Mat. 10 c. 33. Marc 8. d. 38. 2. Tim. 2. b. 12.
‖Mat. 16 d. 28. Marc. 9 a. 1.
‖Mat. 17 a. 1. Marc. 9. a. 2.

‖Matt. 3. d. 17. 2. Pet. 1. c. 17.
‖Mat. 17 b. 14. Marc. 9. c. 17.
ᵃillic
‖Infr. 22. c. 24. Matt. 18. a 1. Marc 9. e 34.
ᵇnos, pro nobis 6.

54 tis in Ierl'm. ¶Cùm vidissent aũt disci-
puli eius, Iacobus & Iohannes dixerũt:
Dñe, vis dicamus vt ignis descendat de
55 cœlo, & consumat illos? ¶Et conuersus
increpauit illos, dicens: Nescitis cuius
56 spũs estis. ¶‖Filius hoĩs non venit aĩas
perdere, sed saluare. Et abierũt in aliud
57 castellum. ¶Factũ est aũt: ambulãtibus
illis in via, dixit quidã ad illũ: Sequar
58 te quocũq; ieris*. ¶Dixit illi Iesus: Vul-
pes foueas habent, & volucres cœli ni-
dos: filius aũt hoĩs non habet vbi caput
59 *reclinet. ¶Ait aũt ad alterum: Sequere
me. Ille aũt dixit: Dñe permitte mihi
60 primũ ire, & sepelire patrẽ meũ. ¶Dixit
que ei Iesus: Sine vt mortui sepeliant
mortuos suos: tu aũt vade, *annuntia
61 regnũ Dei. ¶Et ait alter: Sequar te Dñe:
sed permitte mihi primùm renuntiare
62 his qui domi sunt. ¶Ait ad illum Iesus,
Nemo mittens manũ suam ad aratrũ,
& respiciens retrò, aptus est regno Dei.

‖Ioh. 3 b 17. & 12 g.47
Matt.8.c 19.
*Domine & B.
*suum
*&

CAP. X.

1 POst hęc aũt designauit Dñs & alios
A septuaginta duos: & misit illos bi-
nos ante faciem suã in oẽm ciuitatem
2 & locũ quò erat ipse venturus. ¶Et dice
bat illis: ‖Messis quidẽ multa: operarij
aũt pauci: Rogate ergo Dñm messis, vt
3 mittat operarios in messem suã. ¶‖Ite,
ecce ego mitto vos sicut agnos inter lu-
4 pos. ¶Nolite portare sacculũ, neq; perã,
neq; calceamẽta: ‖ & neminẽ per viam
5 salutaueritis. ¶In quamcunq; domum
intraueritis, primũ dicite: pax huic do-
6 mui. ¶& si ibi fuerit filius pacis, requie-
scet super illũ pax vestra: sin aũt, ad vos
7 reuertetur. ¶In eadẽ aũt domo manete
B edentes & bibẽtes quæ apud illos sunt.
‖ dignus est enim operarius mercede
sua. Nolite trãsire de domo in domũ.
8 ¶Et in quamcunq; ciuitatẽ intraueritis
& susceperint vos, manducate quæ ap-
9 ponũtur vobis: ¶& curate infirmos qui
in illa sunt, & dicite illis: Appropin-
10 quauit in vos regnũ Dei. ¶In quamcun
que aũt ciuitatẽ intraueritis, & nõ su-
sceperint vos, exeuntes in plateas eius
11 dicite: ¶‖Etiã puluerẽ qui adhæsit no-
bis de ciuitate vestra, extergimus i vos.
tñ hoc scitote quia appropinquauit re-
12 gnum Dei. ¶Dico vobis quia Sodomis
in die illa remissius erit, q̃ illi ciuitati.
13 ¶‖Væ tibi Corozáim, væ tibi Bethsai-
C da: quia si in Tyro & Sydone factæ fuis

‖Matt.9 d.37
‖Mat.10 b.16
‖Marc.6. a 8
‖4 Reg.4 e.19
‖Mat.10 b.10
Deut.24 e.14
1.Tim.5 c.18
‖Act.13. g.51
‖Mat.11 c.21.

sent virtutes quæ factæ sunt in vobis,
olim in cilicio & cinere sedentes pœ-
14 niterent. ¶Veruntñ Tyro & Sydoni re-
15 missius erit in iudicio, q̃ vobis. ¶Et tu
Capharnaũ vsq; ad cœlum exaltata: vs
16 que ad infernũ demergêris. ¶‖Qui vos
audit, me audit: & qui vos spernit, me
spernit. Qui aũt me spernit: spernit eũ
17 qui misit me. ¶Reuersi sunt aũt septua
ginta duo cum gaudio, dicentes: Dñe,
et dęmonia subijciuntur nobis in noĩe
18 tuo. ¶Et ait illis: Videbã sathanã sicut
19 fulgur de cœlo cadentẽ. ¶Ecce dedi vo-
bis potestatem calcandi supra serpẽtes,
& scorpiones, & super oẽm virtutẽ ini-
20 mici, & nihil vobis nocebit. ¶Veruntñ
D in hoc nolite gaudere, quia spũs vobis
subijciuntur, gaudete aũt ꝙ noĩa ve-
21 stra scripta sunt in cœlis. ¶‖In ipsa hora
exultauit* spiritu* & dixit: Confiteor ti-
bi pater, Dñe cœli & terræ quod abscõ
disti hæc à sapiẽtibus & prudentibus,
& reuelasti ea paruulis. Etiã pater, q̃m
22 sic placuit ante te. ¶Oĩa mihi tradita
sunt à patre meo. Et nemo scit quis sit
filius, nisi pr̃: & quis sit pater, nisi fili⁹,
23 & cui voluerit filius reuelare. ¶Et con-
uersus ad discipulos suos, dixit: Beati
24 oculi qui vident quæ vos videtis. ¶Dico
enim vobis, quod multi prophetę & re
ges voluerũt videre quæ vos videtis, &
non viderunt: & audire quæ auditis, &
25 nõ audierunt. ¶‖Et ecce quidam Legis-
E peritus surrexit, tentans illũ, & dicẽs:
Magister, quid faciendo vitam ęternam
26 possidebo? ¶At ille dixit ad eũ: In lege
27 quid scriptũ est? quõ legis? ¶Ille rñdens
dixit: ‖Diliges Dñm Deum tuum ex to
to corde tuo, & ex tota aĩa tua, & ex om
nibus viribus tuis, & ex omni mente
tua: & proximũ tuum sicut teipsum.
28 ¶Dixitq; illi: Rectè rñdisti, hoc fac &
29 viues. ¶Ille aũt volẽs iustificare seipsũ,
dixit ad Iesum: Et quis est meus proxi-
30 mus? ¶*Suscipiens* aũt Iesus, dixit: Ho-
mo quidã descendebat ab Ierl'm in Ie-
richo, & incidit in latrones, qui & de-
spoliauerunt eum: & plagis impositis
31 abierũt semiuiuo relicto. ¶Accidit aũt
F vt sacerdos quidã descenderet eadem
32 via: & viso illo præteriuit. ¶Sil'r & Leui
ta, cũ esset secus locum, & videret eum,
33 pertransijt. ¶Samaritanus aũt quidam
iter faciens, venit secus eum: & videns
34 eum, misericordia motus est. ¶Et ap-

‖Mat.10 d 40
Ioha.13.c c.20
‖Mat.11 d 25
*in spiritu sancto
Matt.11 b.18
‖Mat.22 d 35
Mar.12 e.28
Deut.6 a.5
*Suspiciens.

propians alligauit vulnera eius, infun-
dens oleũ & vinũ: & imponens illũ in
iumentũ suũ, duxit in stabulũ, & curã
35 eius egit. ¶ Et altera die ꝓtulit duos de-
narios, & dedit stabulario, & ait: Curã
illius habe: & quodcunq; supererogaue
36 ris, ego cũ rediero reddã tibi. ¶ Quis ho-
rum trium videt᷑ tibi ꝓximus fuisse il-
37 li qui incidit ĩ latrones? ¶ At ille dixit:
Qui fecit misericordiã in illũ. Et ait il-
38 li Iesus: Vade & tu fac simt. ¶ Factum est
autẽ dum irent, & ipse intrauit ĩ quod-
G dam castellũ: & mulier quędã Martha
noĩe, excepit illum in domum suam,
39 ¶ & huic erat soror noĩe Maria, quę etiã
sedens secus pedes Dñi, audiebat ver-
40 bum illius. ¶ Martha autẽ satagebat cir
ca frequens ministeriũ, quæ stetit &
ait: Dñe non est tibi curæ quod soror
mea reliquit me solam ministrare? Dic
41 ergo illi vt me adiuuet. ¶ Et respondens
dixit illi Dñs: Martha, Martha, sollici-
42 ta es, & turbaris erga plurima. ¶ Porrò
vnum est necessarium. Maria optimã
partem elegit, quæ nõ auferetur ab ea.

CAP. XI.

1 ET factum est, cũ esset in quodam
A loco orans, vt cessauit, dixit vnus
ex discipulis eius ad eũ: Dñe, doce nos
orare, sicut docuit & Iohãnes discipu-
2 los suos. ¶ Et ait illis: Cũ oratis, dicite:
‖Pater sanctificet᷑ nomẽ tuũ. Adueniat ‖Matt. 6. b. 9.
3 regnũ tuũ. ¶ * Panem nostrũ quotidia- * Fiat voluntas tua sicut i cælo & in terra 4.
4 nũ da nobis ˚hodie˺, ¶ & dimitte nobis ˚quotidie 20.
peccata nostra, siquidẽ & ipsi dimitti-
mus omni debenti nobis. Et ne nos in-
5 ducas in tentationẽ. ¶ Et ait ad illos: qs
vestrũ habebit amicũ, & ibit ad illum
media nocte, & dicet illi: Amice, cõmo
6 da mihi tres panes: ¶ Qm̃ amicus meus
venit de via ad me, & non habeo ꝙ po-
7 nam ante illũ? ¶ Et ille deintus rñdens,
dicat: Noli mihi molestus esse, iã ostiũ
clausum est, & pueri mei mecũ sunt in ‖Matt. 7. a. 7. & 21. b. 22. Mar. 11. a. 24. Iohã. 14. b. 13. & 15. a. 7. & 16. c. 23. Iacob. 1. a. 5.
cubili: nõ possum surgere & dare tibi.
8 ¶ Et si ille pseuerauerit pulsans:˺ dico
vobis, etsi nõ dabit illi surgens eo ꝙ a-
micus eius sit, ꝓp improbitatẽ tñ eius
B surget: & dabit illi quotquot habet ne-
9 cessarios. ¶ ‖Et ego dico vobis, Petite, &
dabit᷑ vobis: quęrite & inuenietis: pul-
10 sate, & aperiet᷑ vobis. ¶ Omnis eñi qui pe
tit, accipit: & qui quęrit inuenit, & pul-
11 santi aperietur. ¶ ‖ Quis autẽ ex vobis ‖Matt. 7. b. 9.
patrẽ petit panẽ, nunquid lapidẽ dabit
illi? Aut piscem, nunquid pro pisce ser-
12 pentẽ dabit illi? ¶ Aut si petierit ouum,
13 nunquid porriget illi scorpionẽ? ¶ Si er-
go vos cùm sitis mali, nostis bona data
dare filijs vestris: quãtò magis pater ve-
ster* de cælo dabit spiritũ bonũ peten- * cælestis
14 tibus se? ¶ ‖ Et erat eijciens dęmoniũ: & ‖Mat. 9. d. 32. & 12. b. 22.
illud erat mutũ. Et cũ eiecisset dæmo-
niũ locutus est mutus: & admiratę sũt
15 turbæ. ¶ ‖ Quidã autẽ ex eis dixerũt: In ‖Marc. 3. c. 22.
Beelzebub principe dæmoniorũ eijcit
16 dæmonia. ¶ Et alij tentantes, signũ de
17 cælo quęrebant ab eo. ¶ Ipse autẽ vt vi-
C dit cogitationes eorũ, dixit eis: Omne
regnum in se diuisum, ˚desolabitur:˺ & ˚desolatur 5.
18 domus supra domũ ˚cadet.˺ ¶ Si autẽ & ˚cadit 5.
Sathanas ĩ seipsum diuisus est: quomo
do stabit regnũ eius? qa dicitis in Beel
19 zebub me eijcere dęmonia? ¶ Si autem
ego in Beelzebub eijcio dęmonia: filij
vestri in quo eijciunt? Ideo ipsi iudices
20 vestri erũt. ¶ Porrò si in digito Dei eijcio
dęmonia: ꝓfecto peruenit in vos regnũ
21 Dei. ¶ Cũ fortis armatus custodit atriũ
22 suum, in pace sunt ea quæ possidet. ¶ Si
autẽ fortior eo superueniẽs vicerit eũ:
vniuersa arma eius ˚auferet˺ in quib⁹ cõ ˚aufert 8
23 fidebat, & spolia eius ˚distribuet˺. ¶ Qui ˚distribuit 7.
non est mecũ, contra me est: & qui non
24 colligit mecũ, dispergit. ¶ Cũ immun-
dus spiritus exierit de homine, peram-
bulat p loca inaquosa, quærens requiẽ.
Et nõ inueniens dicit: Reuertar in do-
25 mum meã vnde exiui. ¶ Et cũ venerit, *eam
inuenit * scopis mundatã & ornatam.
26 ¶ Tunc vadit & assumit septẽ alios spiri
tus nequiores se: & ingressi habitãt ibi.
D Et fiunt nouissima hoĩs illi ˚peiora prio
27 ribus. ¶ Factũ est autẽ: cũ hęc diceret, ex-
tollens vocem quędã mulier de turba,
dixit illi: Beatus venter q te portauit,
28 & ubera q̃ suxisti. At ille dixit: ¶ Qui-
nimò, beati q audiunt verbum Dei, & ‖Mat. 12. c. 39.
29 custodiũt illud. ¶ ‖ Turbis autẽ cõcur-
rentib⁹ cœpit dicere: Generatio hæc, ge
neratio nequã est: signũ quęrit, & signũ
nõ dabit᷑ ei, ‖ nisi signũ Ionæ ꝓphetæ. ‖Ion. 2. a. 1.
30 ¶ Nã sicut fuit Ionas signũ Niniuitis: ita
31 erit & filius hoĩs generationi isti. ¶ ‖ Re 3. Re. 10. a. 1.
gina Austri surget in iudicio cũ viris ge 2. Par. 9. a. 1.
nerationis hui⁹, & condẽnabit illos: qa
venit à finib⁹ terrę audire sapientiã Sa-
lomonis: & ecce plus q̃ Salomon hic.
32 ¶ Viri Niniuitę surgẽt in iudicio cũ ge- ‖Ion. 3. b. 5.
neratione hac, & condẽnabũt illã: ‖ qa

pœnitentiam egerunt ad prędicationé
33 Ionę, & ecce plus q̃ Ionas hic. ¶ ‖ Nemo
lucernã accendit, & in abscondito po-
nit, neq; sub modio: sed supra candela
brũ, vt qui ingrediunt lumen videant.
34 ¶ Lucerna corporis tui, est oculus tuus.
Si oculus tuus fuerit simplex, totũ cor-
pus tuũ lucidũ erit, si auté neq̃ fuerit,
35 etiã corpus tuũ tenebrosum erit: ¶ Vi-
de ergo ne lumen qđ in te est, tenebræ
36 sint. ¶ Si ergo corpus tuũ totum lucidũ
fuerit, non habens aliquã partem tene
brarũ, erit lucidũ totũ, & sicut lucerna
37 fulgoris illuminabit te. ¶ Et cũ loque-
ret rogauit illũ quidã Pharisęus vt prã-
deret apud se. Et ingressus recubuit.
38 ¶ Pharisęus auté cœpit intra se reputans
dicere, Quare nõ baptizatus esset ante
39 prandiũ, ¶ Et ait Dñs ad illũ, ‖ Nũc vos
Pharisæi qđ deforis est calicis & catini
mundatis, quod auté intus est vestrum
40 plenũ est rapina & iniquitate. ¶ Stulti,
nõne qui fecit qđ deforis est, etiã id qđ
41 deintus est, fecit? ¶ Veruntñ quod super
F est, date eleemosynã, & ecce oĩa mũda
42 sunt vobis. ¶ Sed vę vobis Pharisęis, q a
decimatis mentã & rutã & omne olus:
& pręteritis iudiciũ & charitatem Dei.
hæc autem oportuit facere, & illa non
43 omittere. ¶ Vę vobis Pharisęis, q a dili-
gitis primas cathedras in synagogis, &
44 salutationes in foro. ‖ ¶ Vę vobis q a estis
vt monuméta q̃ non apparent, & hoĩes
45 ambulantes supra nesciunt. ¶ Rñdens
aũt quidam ex Legisperitis: ait illi: Ma
gister, hæc dicens etiã contumeliã no-
46 bis facis. ¶ At ille ait: Et vobis legisperi-
tis væ, q a oneratis hoĩes oneribus quæ
portare non possunt, & ipsi vno digito
47 vestro nõ tangitis sarcinas. ¶ Væ vobis,
q ædificatis monuméta Prophetarum:
48 patres auté vestri occiderũt illos. ¶ Pro-
G fecto testificamini quod cõsentitis ope
ribus patrũ vestrorũ: qm̃ ipsi quidem
eos occiderunt, vos aũt ædificatis eorũ
49 sepulchra. ¶ Propterea & sapientia Dei
dixit: Mittã ad illos Prophetas & Apo-
stolos, & ex illis occidét & persequent.
50 ¶ vt inquirat sanguis omnium Prophe-
tarũ, qui effusus est à cõstitutione mun
51 di à generatione ista, ¶ ‖ à sãguine Abel,
vsq; ad sanguiné Zachariæ, qui perijt
inter altare & ędem. Ita dico vobis, re-
52 quiret ab hac generatione. ¶ Væ vobis
Legisperitis, q a tulistis clauem sciétiæ:

‖ Matt. 5. b. 15. Marc. 4. c. 21.
‖ Matt. 6 d. 22.
‖ Mat. 23 c. 25.
Infrà 20. g. 46. Mat. 23. a 6. Mar. 12. d. 38.
Mat. 23 a. 4.
‖ Gene. 4. b. 8. 2. Pa. 24. e. 21.

ipsi non introistis, & eos q introibant
53 phibuistis. ¶ Cùm autem hæc ad illos
diceret, cœperũt Pharisęi & Legisperiti
grauiter insistere, & os ei⁹ opprimere de
54 multis, ¶ insidiãtes ei, & quęrétes aliq̃d
capere de ore eius, vt accusarent eum.

C A P. XII.

1 MVltis auté turbis circunstantibus,
A ita vt se inuicé conculcarent, cœ-
pit dicere ad discipulos suos, ‖ Atten-
dite à fermento Pharisæorũ, quod est
2 hypocrisis. ¶ ‖ Nihil autem operti est,
quod non reueletur: neq; absconditũ,
3 quod non sciat. ¶ Qm̃ quæ in tenebris
dixistis, in lumine dicentur: & quod in
auré loquuti ęstis in cubiculis, prædica
4 bit in tectis. ¶ Dico autem vobis amicis
meis: Ne terreamini ab his q occidunt
corpus, & post hęc nõ habent amplius
5 quid faciant. ¶ Ostendã auté vobis qué
timeatis: timete eũ qui postquã occide-
rit, habet potestaté mittere in gehennã,
6 ita dico vobis, hunc timete, ¶ Nonne
quinq; passeres veneunt dipondio: &
vnus ex illis non est in obliuione corã
7 Deo? ¶ Sed & capilli capitis vestri oẽs nu
merati sunt, Nolite ergo timere: mul-
8 tis passerib⁹ pluris estis. ¶ ‖ Dico auté vo
B bis: Oĩs quicũq; cõfessus fuerit me corã
hoĩbus, & filius hoĩs confitebit illum
9 coram angelis Dei. ¶ qui auté negauerit
me coram hoĩbus, negabit corã ange-
10 lis Dei. ¶ ‖ Et omnis qui dicit verbũ in
filiũ hominis, remittet illi: ei auté qui
in spiritũ sanctum blasphemauerit, nõ
11 remittet. ¶ ‖ Cũ auté inducent vos in sy
nagogas, & ad magistratus & potesta-
tes, nolite solliciti esse qualiter aut q̃d
12 rñdeatis, aut quid dicatis. ¶ Spiritus enĩ
sanctus docebit vos in ipsa hora quid
13 oporteat vos dicere. ¶ Ait auté ei quidã
de turba, Magister, dic fratri meo vt di-
14 uidat mecũ hęreditaté. ¶ At ille dixit ei.
Homo, q s me cõstituit iudicé aut diui
15 soré super vos? ¶ Dixitq; ad illos: Vide-
te & cauete ab omni auaritia: q a nõ in
abundantia cuiusquã vita eius est, ex
16 his quæ possidet. ¶ Dixit auté similitudi
nem ad illos dicés: ‖ Hominis cuiusdã
17 diuitis vberes fructus ager attulit. ¶ &
cogitabat intra se, dicés: Quid faciam,
quia nõ habeo quò congregem fructus
18 meos? ¶ Et dixit: Hoc faciam, Destruam
horrea mea: & maiora faciam: & illuc
cõgregabo omnia quę nata sunt mihi,

‖ Mat. 16 a. 6. Marc. 8. b. 15.
‖ Mat. 10 c 26. Marc. 4. c. 22.
* enim.
‖ Mat. 10 c 32. Marc 8. d. 38. Infr. 1. b. 12.
‖ Mat. 12 c. 32. Marc. 3. d. 28.
‖ Mat 10 b 19. Marc. 13 b. 11.
Eccl. 11 c. 18.

& bona

19 & bona mea. ¶ & dicam animę meę: A-
nima, habes multa bona posita in an-
nos plurimos: requiesce, comede, bibe,
20 epulare. ¶ Dixit autē illi Deus: Stulte,
hac nocte aīam tuā repetunt à te: quæ
21 autē parasti, cuiᵘ erunt? ¶ Sic est qui sibi
thesaurizat, & non est in Deum diues.
22 ¶ Dixitq; ad discipulos suos: Ideo dico
vobis: ‖ Nolite soliciti esse animæ ve- ‖Psa. 54. d.15. Matt. 6. d.25. 1. Petr. 5. b.7
stræ q̄d mȧducetis: neq; corpori q̄d in-
23 duamini. ¶ Anima plus est q̄ esca: & cor
24 pus plus q̄ vestimentū. ¶ Considerate
coruos, quia nō seminȧt neq; metunt,
quibus nō est cellariū neq; horreū, &
Deus pascit illos. Quȧto magis vos plu-
25 ris estis illis? ¶ Quis autē vestrū cogitan
do potest adijcere ad staturam suā cu-
26 bitum vnū? ¶ Si ergo neque q̄d minimū
est potestis, q̄d de cæteris solliciti estis?
27 ¶ Cōsiderate lilia quomodo crescūt: nō
D laborant, neq; nent, dico autē vobis,
nec Salomon in omni gloria sua vestie
28 batᵘ sicut vnū ex istis. ¶ Si autē fœnū q̄d
hodie est in agro, & cras ī clibanū mit-
titᵘ, Deus sic vestit, quȧtò magis vos, pu-
29 sillę fidei? ¶ Et vos nolite quęrere, quid
mȧducetis, aut quid bibatis, & nolite
30 in sublime tolli: ¶ hęc enim oīa gentes
mundi quęrunt. Pater autē vester scit
31 qm̄ his indigetis. ¶ Veruntā̄ quærite -10.
ˉprimūᵛregnum Dei, *& hęc oīa adijciē *& iustitiā eius.
32 tur vobis. ¶ Nolite timere pusillus grex, ‖Mat. 19 c.21. Marc. 6. c.20.
quia cōplacuit patri vestro dare vobis
33 regnū. ¶ Vendite quæ possidetis, & da-
te eleemosynā. Facite vobis sacculos q̄
non veterascunt, thesaurum non defi-
cientē in cęlis: quo fur non appropiat,
34 neq; tinea corrumpit. ¶ Vbi enim the-
E saurus vester est, ibi & cor vestrū erit.
35 ¶ Sint lumbi vestri præcincti, & lucernę
36 ardentes in manibᵘ vestrisᵛ, & vos si- - 34.
miles hominibus expectantibus Dn̄m
suum quando reuertatur à nuptijs: vt
cùm venerit & pulsauerit, confestim
37 aperiant ei. ¶ Beati serui illi, quos cū ve-
nerit Dn̄s, inuenerit vigilantes. Amen
dico vobis, quod præcinget se, & faciet
illos discumbere: & transiens ministra
38 bit illis. ¶ Et si venerit in secunda vigi-
lia, & si ī tertia vigilia venerit, & ita in-
39 uenerit: beati sunt serui illi. ¶ ‖Hoc aūt ‖Mat. 24 d.47. Apo. 16. a.15.
scitote, qm̄ si sciret paterfamiliȧs qua
hora fur veniret, ‖vigilaret vtiq;, & nō
40 sineret perfodi domum suam. ¶ Et vos
estote parati: quia qua hora non puta-
41 tis, filius hominis veniet. ¶ Ait autem ei
Petrus: Dn̄e, ad nos dicis hanc parabo-
42 lam: an & ad oēs? ¶ Dixit autem Dn̄s:
Quis, putas, est fidelis dispensator &
prudens, quem ᵛconstituitᵛ Dn̄s supra ᵛcōstituet 1.
familiam suā, vt det illis in tēpore triti-
43 ci mensurā? ¶ Beatus ille seruus, quem
F cū venerit dn̄s inuenerit ita faciētem.
44 ¶ Verè dico vobis, qm̄ supra omnia quę
45 possidet, cōstituet illū. ¶ Quod si dixe-
rit seruus ille in corde suo: Morā facit
Dn̄s meus venire: & cœperit percutere
seruos & ancillas, & edere, & bibere, &
46 inebriari: ¶ veniet Dn̄s serui illius in
die qua non sperat, & hora qua nescit,
& diuidet eū, partemq; eius cū infide-
47 libᵘ ponet. ¶ Ille autē seruus q̄ cognouit
voluntatē Dn̄i sui, & nō se præparauit,
& non fecit secundùm voluntatē eius:
48 vapulabit multis, ¶ qui autem non co-
gnouit, & fecit digna plagis, vapulabit
paucis. Omni autē cui multū datū est,
multū quæreᵗᵘʳ ab eo: & cui cōmenda-
49 uerunt multū, plus petent ab eo: ¶ Ignē
veni mittere in terrā: & quid volo nisi
50 vt accendatᵘʳ? ¶ Baptismo autē habeo ba
G ptizari: et quomodo coarctor, vsq; dū
51 perficiatᵘʳ? ¶ Putatis quia pacem veni da- Matt. 10 d.34.
re in terrā? Non, dico vobis: sed separa-
52 tionem. ¶ erunt enim ex hoc quinq; in
domo vna diuisi, tres in duos, et duo
53 in tres: ¶ diuidentᵘʳ pater in filiū, et filius
in patrē suum, mater in filiā, et filia in
matrē, socrus in nurū suā, & nurus in
54 socrū suā. ¶ ‖Dicebat autē & ad turbas: ‖Matt. 16 a.2.
Cū videritis nubem orientē ab occasu,
statim dicitis: Nimbus venit: & ita fit,
55 ¶ & cū austrū flantē, dicitis: Quia ęstus
56 erit: & fit. ¶ Hypocritæ, faciē cæli & ter-
ræ nostis ꝓbare: hoc autē tempus quo-
57 modo nō probatis? ¶ Quid autē & à vo- ‖Matt. 5 d.25.
58 bisipsis nō iudicatis q̄d iustū est? ¶ Cū
autem vadis cū aduersario tuo ad prin
cipem, in via da operā liberari ab illo:
ne fortè trahat te ad iudicē, & iudex tra
dat te exactori, & exactor mittat te in
59 carcerē. ¶ Dico tibi nō exies inde, donec
etiam nouissimum minutum reddas.

CAP. XIII.

1 Aderāt autem quidā ipso in tempo
A re, nuntiȧtes illi de Galilæis, quo-
rū sanguinē Pilatus miscuit cū sacrifi-
2 cijs eorū. ¶ Et rn̄dens dixit illis: Putatis
quod hi Galilæi præ omnibus Galilæis
peccatores fuerint, q̄a talia passi sunt?

3 ¶Non, dico vobis: sed nisi pœnitentiam
4 habueritis, oēs simil'r peribitis. ¶Sicut il
li decē & octo supra quos cecidit turris
in Siloe, & occîdit eos: putatis qa & ipsi
debitores fuerint præter oēs hoīes habi
5 tantes in Ier'm? ¶Non dico vobis: sed
si pœnitentiā nō habueritis, oēs sil'r pe-
6 ribitis. ¶Dicebat autē hanc similitudi-
B nem: Arborē fici habebat quidam plā-
tatā in vinea sua: & venit querens fru-
7 ctū in illa, & nō inuenit. ¶Dixit autē ad
cultorem vineę: Ecce anni tres sunt ex
quo venio quærēs fructum in ficulnea
hac: & nō inuenio. Succîde ergo illā: vt
8 qd etiam terrā occupat? ¶At ille rñdens
dicit illi: Dñe, dimitte illā & hoc anno,
vsq; dum fodiam circa illā, & mittam
9 stercora: ¶& si quidē fecerit fructū: sin
10 autē, ī futurū succîdes eā. ¶Erat autē
11 docēs in synagoga eorū sabbathis. ¶Et
ecce mulier quæ habebat spiritū infir-
C mitatis annis decem & octo: & erat in-
clinata, nec oīno poterat sursum respi-
12 cere. ¶Quā cū videret Iesus, vocauit eā
ad se, & ait illi: Mulier, dimissa es ab
13 infirmitate tua. ¶Et imposuit illi ma-
nus, & cōfestim erecta est, & glorifica-
14 bat Deū. ¶Rñdens autem archisynago-
gus, indignans qa sabbatho curasset Ie
sus, dicebat turbę: Sex dies sunt in qui-
bus oportet operari, in his ergo venite,
15 & curamini: & nō in die Sabbathi. ¶Rñ
dens autē ad illū Dñs dixit: 'Hypocri-
ta,' vnusquisq; vestrū sabbatho nō sol-
uit bouem suū aut asinū à præsepio, &
16 ducit adaquare? ¶Hanc autē filiā Abra-
hę quā alligauit satanas, ecce decem &
octo annis, non oportuit solui à vincu-
17 lo isto die sabbathi? ¶Et cū hęc diceret,
erubescebant oēs aduersarij eius, & oīs
ppl's gaudebat in vniuersis quę glorio-
18 se fiebant ab eo. ¶Dicebat ergo: Cui si-
mile est regnū Dei, & cui simile ęstima
19 bo illud? ¶Simile est grano sinapis, qđ
acceptū homo misit in hortum suū, &
creuit, & factū est in arborē magnā, &
volucres cæli requieuerūt in ramis ei⁹.
20 ‖¶Et iterū dixit: Cui simile ęstimabo re
21 gnū Dei? ¶Simile est fermento, quod
E acceptū mulier abscondit ī farinę sata
22 tria: donec fermentaretur totum. ¶Et
ibat per ciuitates & castella docens, &
23 iter faciens in Ierusalē. ¶Ait autem illi
quidam. Dñe, si pauci sunt qui saluan-
24 tur? Ipse autē dixit ad illos: ¶‖Conten-
dite intrare p angustam portam: quia
multi, dico vobis, quærēt intrare & nō
25 poterunt. ¶‖Cū autē intrauerit paterfa- ‖Mat. 25 a. 10.
milias, & clauserit ostium, & incipie-
tis foris stare, & pulsare ostiū, dicentes:
Dñe aperi nobis: & rñdens dicet vobis:
26 Nescio vos, vnde sitis: ¶tunc incipietis
dicere: Mādūcauimus corā te & bibi-
27 mus, & in plateis nostris docuisti. ¶Et
F dicet vobis: ‖Nescio vos, vnde sitis: ‖Matt. 7 c. 23. & 25. d. 41. Psal. 6. b. 9.
discedite à me oēs operarij iniquitatis.
28 ¶Ibi erit fletus & stridor dentiū: cū vi-
deritis Abrahā, & Isaac, & Iacob, & oēs
Prophetas in regno Dei, vos aūt expelli
29 foras. ¶Et venient ab Oriente & Occi-
dente & Aquilone & Austro, & accum
30 bent in regno Dei. ¶‖Et ecce sunt nouis ‖Mat. 19 d. 30. & 20. b. 16. Mar. 10. d. 31. 'erant.
simi qui 'erant' primi, & sunt primi, q
31 'erūt' nouissimi. ¶In ipsa die accesserūt
quidā Pharisæorū, dicentes illi: Exi, &
vade hinc: qa Herodes vult te occîdere,
32 ¶Et ait illis: Ite, & dicite vulpi illi: Ecce
G eijcio dęmonia & sanitates pficio ho-
33 die & cras, & tertia die cōsummor. ¶Ve
runtñ oportet me hodie & cras & sequē
ti die ambulare: qa nō capit pphetam
34 perire extra Ierl'm. ¶‖Ierusalē, Ierl'm q ‖Mat. 23 d. 37.
occidis Prophetas, & lapidas eos q mit
tunt ad te, quoties volui cōgregare fi-
lios tuos quemadmodū auis nidū suū
35 sub pennis, & noluisti? ¶Ecce relinquet
vobis domus vestra deserta. Dico autē
vobis, qa nō videbitis me donec veniat
cū dicetis: ‖Bñs qui venit in noīe Dñi. ‖Inf. 19. f. 38.

CAP. XIIII.

1 ET factū est cū intraret Iesus in do-
A mum cuiusdā principis Pharisæo-
rum sabbatho manducare panē, & ipsi
2 obseruabant eū. ¶Et ecce homo qdam
3 hydropicus erat ante illū. ¶Et rñdens
Iesus dixit ad Legisperitos & Pharisęos,
4 dicens: Si licet sabbatho curare? ¶At il-
li tacuerunt. Ipse verò apprehensum
5 sanauit eū: ac dimisit. ¶Et rñdens ad
illos dixit: Cuius vestrū asinus aut bos
in puteū cadet: & nō cōtinuò extrahet
6 illū die sabbathi? ¶Et non poterant ad
7 hæc rñdere illi. ¶Dicebat autem & ad
inuitatos parabolam, intendens quo-
modo primos accubitus eligerent, di-
8 cens ad illos: ¶Cū inuitatus fueris ad
nuptias, non discumbas in primo lo-
co, ne fortè honoratior te sit inuitatus
9 ab illo: ¶& veniens is qui te & illū vo-
cauit, dicat tibi: Da huic locū: & tunc

incipias cum rubore nouissimum locũ
10tenere. ‖sed cùm vocatus fueris, vade
recumbe in nouissimo loco, vt cùm venerit q te inuitauit, dicat tibi: Amice,
ascẽde superius. Tunc erit tibi gloria co
11ram simul discũbentibus: ‖quia oĩs q
se exaltat, humiliabit: & q se humiliat,
12exaltabitur. Dicebat autem & ei q se
C inuitauerat, Cùm facis prandiũ aut cœnam, noli vocare amicos tuos, neq; fratres tuos, neq; cognatos, neque vicinos
diuites: ne fortè te & ipsi te inuitent, &
13fiat tibi retributio. sed cùm facis conuiuiũ, voca pauperes, debiles, claudos,
14cæcos. & beatus eris, quia non habent
retribuere tibi: retribuetur enim tibi i
15resurrectione iustorũ. Hæc cùm audisset quidã de simul discumbentibus, dixit illi: Beatus qui *manducabit panem
16in regno Dei. At ipse dixit ei: Homo
quidã fecit cœnam magnam, & vocauit
17multos. Et misit seruũ suũ hora cœnæ
D dicere inuitatis vt venirent, quia iã pa-
18rata sunt oĩa. Et cœperũt simul oẽs excusare. Prim⁹ dixit ei: Villã emi, & necesse habeo exire & videre illã, rogo te
19habe me excusatũ. Et alter dixit, Iuga
boũ emi quinque, & eo probare illa, ro-
20go te habe me excusatũ. Et alius dixit:
Vxorẽ duxi, & ideo nõ possum venire.
21Et reuersus seruus, nuntiauit hæc Dño
E suo: Tunc iratus paterfamiliâs, dixit seruo suo: Exi citò in platéas & vicos ciuitatis: & pauperes, ac debiles, & cæcos, &
22claudos, introduc huc. Et ait seruus:
Dñe fctm̃ est vt imperasti: & adhuc lo-
23cus est. Et ait Dñs seruo: Exi in vias &
sepes: & cõpelle intrare, vt impleat domus mea. Dico aũt vobis, quod nemo
24
virorũ illorũ qui vocati sunt, gustabit
25cœnã meam. Ibant aũt turbæ multæ
26cum eo, & cõuersus dixit ad illos: ‖Siquis venit ad me, & non odit patrẽ suũ,
F & matrẽ, & vxorẽ, & filios, & fratres, &
sorores, adhuc aũt & animam suã: non
27potest meus esse discipulus. ‖Et q non
baiulat crucẽ suã, & venit post me: non
28potest me⁹ esse discipulus. Quis enim
ex vobis volens turrim ædificare, *nõ
prius sedens, cõputat sumptus q necessarij sunt, si habeat ad pficiendum, ne
29
posteaq̃ posuerit fundamentum, & nõ
potuerit perficere, oẽs qui vident, inci-
30piãt illudere ei, dicentes: Quia hic homo cœpit ædificare & nõ potuit cõsum-
31mare? Aut quis rex iturus committere
G bellũ aduersus alium regem, non sedẽs
prius cogitat, si possit cũ decem millib⁹
occurrere ei, qui cum viginti millibus
32venit ad se? alioquin adhuc illo lõgè
agente, legationẽ mittens, rogat ea quæ
33pacis sunt. ‖Sic ergo oĩs ex vobis q nõ
renuntiat omnib⁹ quæ possidet, nõ po-
34test meus esse discipulus. Bonũ est sal.
Si autẽ sal *euanuerit: in quo condietur?
34 Neq; in terram, neq; in sterquilinium
vtile est, sed foras mittetur. Qui habet
aures, audiendi, audiat.

CAP. XV.

1 ERant autem appropinquãtes ei pu-
A blicani & peccatores vt audirent il-
2 lum. Et murmurabãt Pharisæi & Scribæ, dicẽtes: Quia hic peccatores recipit,
3 & mãducat cũ illis. Et ait ad illos pa-
4 rabolã istam, dicẽs: ‖Quis ex vobis homo qui habet centũ oues: & si pdiderit
vnam ex illis, nónne dimittit nonagin
tanouem in deserto, & vadit ad illam
5 q̃ perierat, donec inueniat eã? Et cùm
inuenerit eã, imponit in humeros suos
6 gaudens: & veniens domũ conuocat
B amicos & vicinos, dicens illis: Congratulamini mihi, quia inueni ouẽ meam
7 q̃ perierat. Dico vobis q̃, ita gaudium
erit in cœlo super vno pctõre pœnitentiã
agente, q̃ super nonagintanouẽ iustis q
8 non indigent pœnitentia. ‖Aut q̃ mulier habẽs drachmas decẽ: si perdiderit
drachmã vnam, nónne accendit lucernam, & *euertit domũ, & q̃rit diligẽter
9 donec inueniat*? Et cũ inuenerit, cõuocat amicas & vicinas, dicens: Cõgratulamini mihi, quia inueni drachmã
10quam perdideram. Ita, dico vobis, gau
C dium erit coram angelis Dei super vno
11peccatore pœnitẽtiam agente. Ait autem: Homo quidã habuit duos filios:
12& dixit adolescentior ex illis patri: Pater, da mihi portionem substãtiæ quæ
me cõtingit. Et diuisit illis substãtiam.
13Et nõ post multos dies, cõgregatis omnibus adolescentior filius peregrè pfectus est in regionem lõginquam: & ibi
dissipauit substantiã suam viuendo lu-
14xuriosè. Et postquam omnia *consum-
D masset, facta est fames valida in regio-
15ne illa, & ipse cœpit egere. Et abiit, &
adhæsit vni ciuiũ regionis illius. Et misit illũ in villã suam vt pasceret porcos.
16Et cupiebat implere vẽtrem suum de

‖Pro. 25 a. 7.
‖Mat. 23 b. 12. Inf. 18. c. 14.
Tob. 4. b. 7
Prou. 3 a. 9.
*manducat 1.
Mat. 22. a. 2.
Apoc. 19 b. 9
‖Mat 10 d. 37
Matt 10 d. 30 & 16 d. 14
Mar. 8. d. 34.
*nonne.
‖Mat. 5 b. 13.
Mar. 9. g. 50.
*quoq;.
‖Mat. 18. b. 12
*euerrit 1.
*eam.
*dissipasset 1.

siliquis quas porci manducabãt: & ne-
17mo illi dabat. ⁋In se aũt reuersus dixit:
Quanti mercenarij * pñis mei abũdant * in domo
18panibus: ego aũt hic fame pereo. ⁋Sur-
gam & ibo ad patré meum, & dicã ei:
19Pater peccaui in cęlũ & coram te: ⁋ iam
nõ sum dign⁹ vocari filius tuus: fac me
20sicut vnũ de mercenariis tuis. ⁋ Et sur-
E gens venit ad patrem suum. ⁋Cùm aũt
adhuc longè esset, vidit illũ pater ipsi⁹,
& misericordia motus est, & accurrens
cecidit sup collum eius & osculatus est
21eum. ⁋Dixitq; ei filius: Pater peccaui in
cęlum & coram te, iam nõ sum dignus
22vocari filius tuus. ⁋Dixit auté pater ad
seruos suos: Citò proferte stolã primã,
& induite illũ, & date annulũ in ma-
num eius, & calceamenta in pedes ei⁹:
23⁋& adducite vitulũ saginatum, & occi-
24dite, & mãducemus & epulemur: ⁋quia
F hîc filius me⁹ mortuus erat & reuixit,
perierat, & inuentus est. Et cœperunt
25epulari. ⁋Erat auté filius eius senior in
agro, & cùm veniret & appropinquaret
domui, audiuit symphoniã & chorũ:
26⁋& vocauit vnũ de seruis, & interroga-
27uit qd hęc essent, ⁋ Isq; dixit illi: Fra-
ter tu⁹ venit, & occidit pater tuus vitu-
lum saginatũ, quia saluũ illũ recepit.
28⁋Indignatus est aũt, & nolebat introire.
Pater ergo illius egressus cœpit rogare
29illũ. ⁋At ille rñdens, dixit patri suo: Ec-
G ce tot annis seruio tibi, & nunq̃ man-
datũ tuũ prę teriui, & nunq̃ dedisti mi-
hi hędũ vt cum amicis meis epularer:
30⁋sed postq̃ filius tu⁹ hic, qui deuorauit
substantiã suã cũ meretricibus, vênit,
31occidisti illi vitulũ saginatum. ⁋At ipse
dixit illi: Fili, tu semper mecũ es, & oĩa
32mea tua sunt. ⁋ epulari auté & gaudere
oportebat, quia frater tuus hic mortu⁹
erat, & reuixit, perierat & inuentus est.

CAP. XVI.

1 DIcebat auté, & ad discipulos suos:
A Homo quidã erat diues qui habe-
bat villicũ, & hic diffamatus est apud
2 illũ quasi dissipasset bona ipsius. ⁋Et vo
cauit illũ, & ait illi. Quid hoc audio de
te? redde rationé villicationis tuæ: iam
3 enim non poteris villicare. ⁋Ait autem
villicus intra se: Quid faciã, quia Dñs
meus aufert à me villicationé? fodere
4 non valeo, mendicare erubesco. ⁋Scio
quid faciã: vt cùm amotus fuero à vil-
licatione, recipiant me in domos suas.
5 ⁋Conuocatis itaq; singulis debitoribus
Dñi sui, dicebat primo: Quãtum debes
6 Dño meo? ⁋At ille dixit: Centum cados
B olei. Dixitq; illi: Accipe cautioné tuã:
7 & sede, cito scribe quinquaginta. ⁋ De-
inde alij dixit: Tu verò quãtum debes?
Qui ait: Centũ coros tritici. Ait illi: Ac-
8 cipe literas tuas, & scribe octoginta. ⁋Et
laudauit Dñs villicũ iniquitatis, quia
prudẽter fecisset: quia filij huius seculi,
prudentiores filiis lucis in generatione
9 sua sunt. ⁋ Et ego vobis dico, facite vo-
bis amicos de mãmona iniquitatis, vt
cùm defeceritis, recipiant vos in ęterna
10tabernacula. ⁋Qui fidelis est ĩ minimo,
C & in maiori fidelis est, & q in modico
11iniquus est, & in maiori iniquus est. ⁋Si
ergo in iniquo mammona fideles non
fuistis: quod verũ est, quis credet vobis?
12⁋Et si in alieno fideles nõ fuistis: quod
13vestrũ est, qs dabit vobis? ⁋Nemo seru⁹ Mat. 6. c.24.
põt duobus dñis seruire, aut enim vnũ
odiet, & alterũ diliget, aut vni adhære-
bit, & alterũ cõtemnet, nõ potestis Deo
14seruire & mãmonę. ⁋Audiebant autem
oĩa hęc Pharisæi qui erãt auari: & deri-
15debãt illũ. ⁋Et ait illis: Vos estis qui iu-
D stificatis vos corã hoĩbus: Deus aũt no-
uit corda vr̃a, quia quod hoĩbus altum
16est, abominatio est ante Deũ. ⁋‖Lex & ‖Mat. 11. b. 12
prophetæ, vsq; ad Iohanné: ex eo regnũ
Dei euangelizatur, & oĩs in illud vim
17facit. ⁋ ‖Facilius est aũt cęlũ & terram ‖Matt. 5. c.18.
pterire, q̃ de lege vnum apicem cadere.
18⁋ ‖Oĩs q dimittit vxoré suã, & alterã du- ‖Matt. 5. c.32.
cit, mœchat: & q dimissam à viro du- Mat. 10. b.11.
19cit, mœchat. ⁋Homo quidã erat diues, 1. Cor. 7. b.10.
E *& induebat purpura & bysso: & epu-
20labat quotidie splẽdidè. ⁋Et erat quidã
mẽdicus noĩe Lazarus, q iacebat ad ia- * quĩ
21nuã eius, vlcerib⁹ plen⁹: ⁋cupiens satu-
rari de micis q̃ cadebãt de mẽsa diuitis,
*sed & canes veniebant, & lingebãt vl- * & nemo illi dabat.
22cera eius. ⁋ Fctũ est auté vt moreretur
mẽdicus, & portaretur ab angelis in si-
nũ Abrahę. Mortuus est aũt & diues: &
23sepultus est in inferno. ⁋Eleuãs autem
oculos suos cùm esset in tormẽtis, vidit
Abraham à lõge, & Lazarũ in sinu ei⁹:
24⁋& ipse clamãs dixit: Pater Abrahã, mi-
F serere mei, & mitte Lazarũ vt intingat
extremũ digiti sui in aquã, vt refrigeret
linguã meã, quia crucior in hac flãma.
25⁋Et dixit illi Abrahã: Fili recordare q a
recepisti bona in vita tua, & Lazarus si-

militer mala: nunc aũt hic cõsolatur,
26 tu verò cruciaris. ¶& in his oĩbus, inter
nos & vos chaos magnũ firmatũ est· vt
hi q volunt hinc trãsire ad vos, nõ pos-
27 sint, neq; inde huc transmeare. ¶Et ait:
Rogo ergo te pater, vt mittas eũ in do-
28 mũ patris mei. ¶habeo enim quinq; fra
tres, vt testet illis, ne & ipsi veniant in
29 hunc locũ tormentorũ. ¶Et ait illi Abra
ham: Habent Moysen & prophetas: au-
30 diant illos. ¶At ille dixit: Non pater
Abrahã: sed siqs ex mortuis ierit ad eos
31 pœnitentiam agent. ¶Ait autem illi· Si
Moysen & ꝓphetas non audiunt, neq;
siquis ex mortuis resurrexerit, credent.

CAP. XVII.

1 ET ait ad discipulos suos: Impossibi-
A le est vt nõ veniãt scandala: væ autẽ
2 illi p quẽ veniũt. ‖ ¶vtilius est illi si la- Mat. 18. a.7. Mar. 9. f.42.
pis molaris imponat circa collũ eius, &
proijciat in mare, q̃ vt scãdalizet vnum
3 de pusillis istis. ¶Attẽdite vobis, Si pec- Matt. 18. c.21.
cauerit in te frater tuus, increpa illũ, Leu. 19. d.17
4 & si pœnitẽtiã egerit, dimitte illi. ¶Et si Ecc. 19. b 13. -18.
septies in die peccauerit in te, & septies
in die cõuersus fuerit ad te, dicẽs: Pœni-
5 tet me, dimitte illi. ¶Et dixerunt Apli
6 Dño, Adauge nobis fidẽ. ¶‖Dixit autem ‖Mat. 17 c.20.
B Dñs· Si haberetis fidẽ sicut granũ sina-
pis, & diceretis huic arbori moro: Eradi
care & transplantare in mare: obediret
7 vobis. ¶Quis aũt vestrum habẽs seruũ
arantẽ aut pascentẽ, *q regresso de agro *boues,
8 dicat illi. Statim trãsi, recũbe: ¶& non
dicit ei: Para quod cœnẽ, & p̃cinge te, &
ministra mihi donec mãducẽ & bibã,
& post hæc tu manducabis & bibes?
9 ¶Nunqd gratiã habet seruo illi, qa fecit
10 q̃ ei imperauerat? ¶Non puto. Sic & vos
C cũ feceritis oĩa q̃ p̃cepta sunt vobis, di-
cite: Serui inutiles sumus, qđ debuimꝰ
11 facere, fecimus. ¶Et fcm̃ est, dũ iret in
Ierlm̃, transibat p mediã Samariã & Ga-
12 lilæã. ¶Et cũ ingrederet quoddã castel-
lũ, occurrerunt ei decẽ viri leprosi, qui
13 steterũt à lõge: ¶& leuauerunt vocẽ, di-
D centes: Iesu præceptor, miserere nostri.
14 ¶Quos vt vidit, dixit: Ite, ‖ostendite vos ‖Leu. 14. a.2.
sacerdotibꝰ. Et fcm̃ est dũ irent, mun-
15 dati sunt. ¶Vnus autem ex illis, vt vidit
quia mũdatus est: regressus est, cũ ma-
16 gna voce magnificãs Deũ, ¶& cecidit in
faciẽ ante pedes eius, gratias agẽs: & hic
17 erat Samaritanus. ¶Rñdẽs aũt Iesus di-
xit: Nõnne decẽ mũdati sunt? & nouẽ
18 vbi sunt? ¶Nõ est inuentus q rediret, &
daret gloriã Deo, nisi hic alienigena.
19 ¶Et ait illi: Surge, vade: qa fides tua te
20 saluum fecit. ¶Interrogatus autẽ à Pha-
risæis quando venit regnum Dei: Re-
spondit eis, & dixit: Nõ venit regnum
21 Dei cum obseruatione: ¶neque dicent,
Ecce hîc, aut ecce illic, Ecce enim regnũ
22 Dei intra vos est. ¶Et ait ad discipulos
E suos: Venient dies quando desideretis
videre vnũ diẽ filij hominis: & non vi-
23 debitis. ¶‖Et dicẽt vobis: Ecce hîc, & ec- ‖Mat. 24. b.23.
24 ce illic, Nolite ire neq; sectemini. ¶nam Mar. 13. c.21.
sicut fulgur coruscãs de sub cœlo, in ea
q̃ sub cœlo sunt, fulget, ita erit filiꝰ hoĩs
25 in die sua. ¶primũ aũt oportet illũ mul
ta pati, & reprobari à generatione hac.
26 ¶‖Et sicut fcm̃ est in diebꝰ Noë: ita erit ‖Mat. 24. e.37.
27 & ĩ diebꝰ filij hoĩs. ¶Edebãt & bibebãt, ‖Gene. 7. b.5.
F vxores ducebant & dabant ad nuptias
vsq; in diẽ qua intrauit Noë in arcã: &
28 venit diluuiũ, & pdidit oẽs. ¶Similiter
‖ sicut fcm̃ est in diebꝰ Loth: Edebãt & ‖Gen. 19 e.24.
bibebãt, emebãt & vendebãt, planta-
29 bãt & ædificabãt: ¶qua die autem exiit
Loth à Sodomis, pluit ignẽ & sulphur
30 de cœlo, & oẽs pdidit: ¶sm̃ hæc erit qua
31 die filius hoĩs reuelabit. ¶In illa hora
G q fuerit in tecto, & vasa eius in domo,
ne descẽdat tollere illa: & q in agro, si-
32 militer nõ redeat retrò. ¶Memores esto
33 te vxoris Loth. ¶‖Quicunq; q̃sierit ani- ‖Sup 9. c.24.
mã suã saluã facere, pdet illã: & q cũq; Mat. 10.
34 perdiderit illã, viuificabit eam. ¶‖Dico d.39.
vobis, in illa nocte erunt duo in lecto Mar. 8.
vno, vnus assumet, & alter relinquetur. d.35
35 ¶duæ erunt molentes in vnũ: vna assu- Iohã 12.
metur, & altera relinquetur, - duo in d.25.
agro: vnus assumet, & alter relinquet. Matt. 24.
36 ¶Rñdentes dicunt illi: Vbi Dñe? Qui d.40.
dixit illis: Vbicunq; fuerit corpus, il- 1. Th. 4.
luc congregabuntur & aquilæ. d.17 -2.

CAP. XVIII.

1 DIcebat autem & parabolam ad il- Ecc. 18.
A los quoniam oportet ‖semper ora- c.22.
2 re & non deficere, ¶dicens: Iudex qui- 1. The 5.
dam erat in quadam ciuitate, qui Deũ c.17.
non timebat, & hominem non reue-
3 rebatur. ¶Vidua autem quædam erat
in ciuitate illa: & veniebat ad eum di-
cens. Vindica me de aduersario meo.
4 ¶Et nolebat per multum tempus.
Post hæc autem dixit intra se: Et si
Deum non timeo, nec hominem reue-
5 reor. ¶tamẽ quia molesta est mihi hæc

vidua,

vidua, vindicabo illã, ne in nouissimo
6 veniens sugillet me. ¶ Ait autem Dñs :
7 Audite qđ iudex iniquitatis dicit. ¶Deꝰ
B aũt non faciet vindictam electorũ suo-
rũ clamantiũ ad se die ac nocte : & pa-
8 tiẽtiã habebit in illis ? ¶dico vobis quia
citò faciet vindictã illorum. Verũtñ
filius hoĩs veniens, putas inueniet fidẽ
9 in terra? ¶Dixit aũt & ad quosdã qui in
se confidebant tanquam iusti, & asper-
nabantur cæteros, parabolam istam*: *dicens.
10 ¶Duo hoĩes ascẽdebant in templum vt
orarẽt: vnꝰ Pharisæus, & alter Publica-
11 nus. ¶Pharisæus stans, hæc apud se ora-
bat: Deus gratias ago tibi, quia nõ sum
sicut cæteri hominũ : raptores, iniusti,
12 adulteri, velut etiã hic Publicanus. ¶Ie-
C iuno bis in sabbatho : decimas do om-
13 niũ q̃ possideo. ¶Et Publicanus à longè
stans, nolebat nec oculos ad cęlũ leua-
re: sed percutiebat pectus suũ, dicẽs: Deus
14 propitius esto mihi peccatori. ¶Dico vo-
bis, descẽdit hic iustificatus in domum
suã ab illo. ‖quia oĩs qui se exaltat, hu- ‖Sup. 14. b. 11 Mat. 23. b. 12.
miliabitur: & q se humiliat, exaltabit.
15 ¶‖Afferebãt autẽ ad illũ & infantes, vt ‖Matt. 19. b. 13 Marc. 10 b. 13.
eos tangeret. Quod cùm viderẽt disci-
16 puli, increpabãt illos. ¶Iesus aũt cõuo-
cãs illos, dixit : Sinite pueros venire ad
me, & nolite vetare eos, taliũ est enim
17 regnũ Dei. ¶Amen dico vobis, quicũq;
D nõ acceperit regnũ Dei sicut puer, non
18 intrabit in illud. ¶‖Et interrogauit eum ‖Mat. 19 c. 16. Marc. 10. b. 17
quidam princeps, dicẽs: Magister bone,
quid faciẽs vitam æternam possidebo ?
19 ¶Dixit autẽ ei Iesus : Quid me dicis bo-
20 nũ? nemo bonus nisi solus Deꝰ. ¶Man- Exo. 20. b. 13
data nosti? Non occides, Nõ męchabe-
ris, Non furtum facies, Non falsum te-
stimonium dices, Honora patrẽ tuum
21 & matrem. ¶Qui ait, Hæc omnia custo-
22 diui à iuuentute mea. ¶ Quo audito,
Iesus ait ei, Adhuc vnũ tibi deest: om-
nia q̃cunq; habes, vende, & da paupe-
ribus, & habebis thesaurũ in cœlo : &
23 veni, sequere me. ¶His ille auditis, con-
24 tristatus est: quia diues erat valde. ¶Vi-
E dens autẽ Iesus illũ tristem factũ, dixit,
Quàm difficilè, q pecunias habent, in
25 regnũ Dei intrabũt. ¶Facilius est enim
camelũ p foramẽ acus transire, q̃ diui-
26 tẽ intrare in regnũ Dei. ¶ Et dixerunt q
27 audiebant, Et quis põt saluus fieri? ¶Ait
illis, Quæ impossibilia sũt apud hoĩes,
28 possibilia sunt apud Deũ. ¶ Ait aũt Pe-
trus, Ecce, nos dimisimus oĩa, & secuti
29 sumus te. ¶Qui dixit eis, Amen dico vo-
bis, nemo est q reliquit domũ, aut pa-
rentes, aut fratres, aut vxorẽ, aut filios
30 pp regnum Dei, ¶& non recipiat multa
plura in hoc tpe, & in seculo vẽturo vi-
31 tã æternã. ¶ ‖Assumpsit autẽ Iesus duo- ‖Mat. 20. b. 17 Marc. 10 c. 32.
F decim, & ait illis, Ecce ascẽdimus Iero-
solymã, & cõsummabunt oĩa quæ scri-
32 pta sunt p pphetas de filio hoĩs. ¶ Tra-
detur enim Gẽtibꝰ, & illudet, & flagel-
33 labit, & conspuet: ¶& postq̃ flagellaue-
rint, occident eũ, & tertia die resurget.
34 ¶Et ipsi nihil horũ intellexerũt, & erat
verbũ istud abscõditũ ab eis, & nõ in-
35 telligebant q dicebant. ¶ ‖Factũ est aũt, ‖Mat. 20. d. 29 Marc. 10 e. 46.
cùm appropinquaret Iericho, cæcus q-
36 dã sedebat secus viã, mendicãs. ¶Et cùm
G audiret turbã prætereũtẽ, interrogabat
37 qd hoc esset. ¶ Dixerunt autẽ ei q Iesus
38 Nazarenus trãsiret. ¶Et clamauit, dicẽs,
39 Iesu fili Dauid miserere mei. ¶Et q præ-
ibant, increpabãt eũ vt taceret. Ipse ve-
rò multò magis clamabat, Fili Dauid
40 miserere mei. ¶Stans autem Iesus, iussit
illũ adduci ad se. ¶Et cũ appropinquas-
41 set, interrogauit illũ, *dicẽs, Quid tibi
vis faciam? At ille dixit, Dñe vt videã.
42 ¶ Et Iesus dixit illi, Respice, fides tua te
43 saluũ fecit. ¶Et cõfestim vidit, & seque-
batur illum magnificans Deũ. Et om-
nis plebs vt vidit, dedit laudem Deo.

CAP. XIX.

1 ET ingressus, perambulabat Iericho.
A ¶Et ecce vir noĩe Zachęꝰ: & hic prin
2 ceps erat publicanorũ, & ipse diues: ¶&
3 q̃rebat videre Iesum q esset : & nõ po-
terat præ turba, qa statura pusillꝰ erat.
4 ¶Et pcurrens, ascẽdit in arborẽ sycomo-
rũ vt videret eũ : quia inde erat trãsitu-
5 rus. ¶Et cum venisset ad locũ, suspiciẽs
Iesus, vidit illũ, & dixit ad eũ, Zachæe,
festinãs descende: quia hodie in domo
6 tua oportet me manere. ¶Et festinãs de-
7 scẽdit, & excepit illũ gaudẽs. ¶Et cũ vi-
derẽt oẽs, murmurabant, dicẽtes quòd
8 ad hoĩem pctõrẽ diuertisset. ¶Stans aũt
B Zachęus, dixit ad *Dñm, Ecce dimidiũ *Iesum.
bonorũ meorum, Dñe, do pauperibus:
& si qd aliquẽ defraudaui, reddo qua-
9 druplum. ¶Ait Iesus ad eũ, Quia hodie
salus domui huic facta est: eo q & ipse
10 filius sit Abrahæ. ¶ ‖Venit enim filius
hoĩs q̃rere & saluũ facere qđ perierat. ‖Matt. 18. b. 11
11 ¶Hæc illis audientibus adijciens, dixit

para-

·parabolam, eo q̄ esset prope Ierusalē, &
quia existimarēt q̄ cōfestim regnū Dei
12 manifestaret. ❡Dixit ergo, ‖ Homo qdā ‖Mat. 25 b. 14
C nobilis abijt in regionē longinquā ac-
13 cipere sibi regnū, & reuerti. ❡Vocatis
aūt decem seruis suis, dedit eis decem
mnas, & ait ad illos, Negotiamini dum
14 venio. ❡Ciues aūt eius oderant eum: &
miserunt legationē post illum, dicētes,
15 Nolumus hunc regnare super nos. ❡Et
fctm̄ est vt rediret accepto regno: & ius-
sit vocari seruos, quib⁹ dedit pecuniā:
vt sciret quātū quisq; negotiatus esset.
16 ❡Venit aūt prim⁹, dicens, Dn̄e, mna tua
17 decē mnas acquisiuit. ❡Et ait illi, Euge
bone serue, quia in modico fuisti fide-
lis, eris potestatē habens super decē ci-
18 uitates. ❡Et alter vēnit, dicēs, Dn̄e, mna
19 tua fecit quinq; mnas. ❡Et huic ait, Et
20 tu esto super quinq; ciuitates. ❡Et alter
venit, dicēs, Dn̄e, ecce mna tua quā ha-
21 bui repositā in sudario. ❡Timui enim
te, quia homo austērus es: tollis quod
nō posuisti, & metis quod nō semina-
22 sti. ❡Dicit ei, De ore tuo te iudico serue
D nequam. Sciebas q̄ ego homo austērus
sum, tollens quod non posui, & metens
23 quod non seminaui: ❡& quare non de-
disti pecuniā meā ad mensam, & ego
veniēs, cum vsuris vtiq; exegissem illā?
24 ❡Et astātibus dixit, Auferte ab illo mnā,
25 & date illi q̄ decē mnas habet. ❡Et dixe-
26 rūt ei, Dn̄e, habet decem mnas. ❡‖Dico
autē vobis, quia omni habēti dabitur,*
ab eo aūt q̄ nō habet, & quod habet au-
27 feretur ab eo. ❡Veruntn̄ inimicos meos
illos q̄ noluerūt me regnare sup se, ad-
28 ducite huc: & interficite ante me. ❡‖Et
his dictis, præcedebat ascendēs Ieroso-
29 lymā. ❡Et fctm̄ est, ‖cū appropinquasset
E ad Bethphage & Bethaniam ad montē
q̄ vocat̄ Oliueti, misit duos discipulos
30 suos, ❡dicens, Ite in castellū qđ contra*
est: in quod introeūtes, inuenietis pul-
lū asinæ alligatū, cui nemo vnquā ho-
minū sedit: soluite illum, & adducite.
31 ❡Et siquis vos interrogauerit, Quare sol-
uitis? sic dicetis ei, Quia Dn̄s operā eius
32 desiderat. ❡Abierunt aūt q̄ missi erāt:
& inuenerūt sicut dixit illis, stantem
33 pullū. ❡Soluentib⁹ autē illis pullū, di-
xerunt Dn̄i eius ad illos, Quid soluitis
34 pullū? ❡At illi dixerūt, Quia Dn̄s eū ne-
35 cessariū habet. ❡‖Et duxerūt illū ad Ie-
F sum. Et iactantes vestimenta sua supra

‖Sup. 8. c. 18. Matt. 13 b. 12. 25. c. 29. Marc. 4. c. 25. *& abundabit. ‖Mat. 21 a. 1. ‖Mar. 11 a. 1. *vos

‖Ioh. 12. b. 14.

36 pullū, imposuerūt Iesum. ❡Euntē autē
illo substernebāt vestimēta sua in via.
37 ❡Et cū appropinquaret iam ad descen-
sum mōtis Oliueti, cęperunt oēs turbæ
*descēdentiū gaudentes laudare Deum *discipulorum 5.
voce magna, sup oib⁹ quas viderāt vir-
38 tutibus, ❡dicētes, Benedictus qui venit
rex in noīe Dn̄i, pax in cęlo: & gloria in
39 excelsis. ❡Et qdā Pharisæorū de turbis,
dixerūt ad illū, Magister, increpa disci-
40 pulos tuos. ❡Quib⁹ ipse ait, Dico vobis,
G quia si hi tacuerint, lapides clamabūt.
41 ❡Et vt appropinquauit, vidēs ciuitatē,
42 fleuit sup illā, dicēs, ❡Quia si cognouis-
ses, & tu, & quidē in hac die tua, q̄ ad
pacem tibi. nūc aūt abscōdita sunt ab
43 oculis tuis. ❡Quia veniēt dies in te: &
circūdabunt te inimici tui vallo, & cir-
cūdabūt te, & coangustabūt te vndiq;,
44 ❡& ad terrā prosternēt te, & filios tuos
q̄ in te sunt. ‖& nō relinquent in te la-
pidē sup lapidē: eo q̄ nō cognoueris tē-
45 pus visitationis tuæ. ❡‖Et ingressus in
tēplū, cępit eijcere vendētes in illo, &
46 ementes, ❡dicēs illis, Scriptū est, ‖Quia
domus mea, dom⁹ orationis est. ‖Vos
aūt fecistis illam speluncā latronum.
47 ❡Et erat docens quotidie in tēplo. Prin-
cipes aūt sacerdotū & Scribæ & Princi-
48 pes plebis q̄rebāt illū ꝑdere: ❡& nō in-
ueniebant quid facerent illi. Oīs enim
populus suspensus erat audiens illū.

‖Mat. 24. a. 2. Mar. 13. a. 2. Inf. 21. a. 6. Matt. 21. b. 12 Marc. 11 b. 15 ‖Isa. 56. c. 7. Iere. 7. b. 11

CAP. XX.

1 ET factū est: in vna dierū docente il-
A lo ppl̄m in tēplo & euangelizāte,
cōuenerūt principes sacerdotū & Scri-
2 bæ cū senioribus, ❡& aiunt, dicentes ad
illū, Dic nobis, in qua potestate hęc fa-
cis? aut, Quis est q̄ dedit tibi hāc pote-
3 statē? ❡Rn̄dens aūt Iesus, dixit ad illos,
Interrogabo vos & ego vnū verbū. Rn̄-
4 dete mihi, ❡Baptismus Iohānis de cęlo
5 erat, an ex hoībus? ❡At illi cogitabant
intra se, dicentes, Quia si dixerim⁹ de
cęlo, dicet, Quare ergo nō credidistis il-
6 li? ❡Si aūt dixerimus ex hoībus: plebs
vniuersa lapidabit nos: certi sunt enim
7 Iohannē ꝓphetā esse. ❡Et rn̄derunt se
8 nescire vnde esset. ❡Et Iesus ait illis, Ne-
que ego dico vobis in qua potestate hęc
9 facio. ❡Cępit aūt dicere ad plebē para-
B bolā hāc, ‖Homo *plātauit vineā, & lo-
cauit eam colonis: & ipse peregre fuit
10 multis tp̄ibus. ❡Et in tp̄e* misit ad cul-
tores seruū, vt de fructu vineæ darent
illi.

Matt. 21. b. 23 Marc. 11. d. 27

‖Mat. 21 c. 33. Marc. 12. a. 1. Isa. 5 a. 1 Iere. 2. d. 21. *quidā. *vindemiæ.

illi. Qui cęsum dimiserunt eũ inanem.
11 ¶ Et addidit alterũ seruum mittere. Illi
aũt hunc quoq; cædentes & afficientes
12 contumelia, dimiserunt inanẽ. ¶ Et addidit
tertiũ mittere: qui & illũ vulne-
13 rãtes eiecerunt. ¶ Dixit aũt Dñs vineæ,
Quid faciã? mittã filiũ meũ dilectum:
forsitan cùm hunc viderint, verebunt.
14 ¶ Quẽ cũ vidissent coloni, cogitauerunt
C intra se, dicentes, Hic est hæres, occida-
15 mus illũ, vt nr̃a fiat hæreditas. ¶ Et eie-
ctũ illũ extra vineam, occiderũt. Quid
16 ergo faciet illis Dñs vineæ? ¶ veniet, &
pdet colonos istos, & dabit vineã aliis.
17 Quo audito, dixerũt illi, Absit. ¶ Ille au-
tẽ aspiciẽs eos, ait, Quid est ergo hoc qđ
scriptũ est, ‖ Lapidẽ quẽ reprobauerunt
ædificãtes, hic fact⁹ est in caput anguli?
18 ¶ Oĩs q; ceciderit sup illũ lapidẽ, cõquassabitur:
super quẽ autẽ ceciderit, cõmi-
19 nuet illũ. ¶ Et q̃rebant principes sacer-
dotũ & Scribæ mittere in illũ man⁹ il-
la hora: & timuerũt ppl̃m. cognouerũt
enim q; ad ipsos dixerit similitudinem
20 hãc. ¶ ‖ Et obseruantes, miserũt insidia-
D tores qui se iustos simularẽt: vt caperẽt
eũ in sermone, & traderent illũ prin-
21 cipatui & potestati pręsidis. ¶ Et interro
gauerũt eũ, dicẽtes, Magister, scim⁹ quia
rectè dicis & doces: & non accipis pso-
22 nã, sed viam Dei ĩ veritate doces. ¶ licet
23 nobis tributũ dare Cęsari, an nõ? ¶ Cõ-
siderans aũt dolum illorũ, dixit ad eos,
24 Quid me tentatis? ¶ ostendite mihi de-
nariũ. Cuius habet imaginẽ & inscri-
25 ptionẽ? Rñdentes dixerunt, Cæsaris. ¶ Et
ait illis, ‖ Reddite ergo quæ sunt Cęsa-
26 ris, Cęsari: & q̃ sunt Dei, Deo. ¶ Et nõ po
tuerũt verbũ eius reprehendere coram
plebe: & mirati in rñso eius, tacuerunt.
27 ¶ ‖ Accesserũt aũt q̃dã Sadducæorum q;
E negãt esse resurrectionẽ, & interrogaue-
28 rũt eũ, ¶ dicẽtes, Magister, Moyses scri-
psit nobis, ‖ Si frater alicuius mortuus
fuerit habẽs vxorem, & hic sine liberis
fuerit, vt accipiat eam frater eius vxorẽ,
29 & suscitet semen fratri suo. ¶ Septẽ ergo
fratres erãt: & primus accepit vxorẽ, &
30 mortu⁹ est sine filiis. ¶ Et sequẽs accepit
31 illam, & ipse mortuus est sine filio. ¶ Et
tertius accepit illã. Simil̃r & oẽs septem,
& nõ reliquerũt semẽ, & mortui sunt.
32 ¶ Nouissimè omniũ mortua est & mu-
33 lier. ¶ In resurrectione ergo, cuius eorũ
erit vxor? siquidẽ septẽ habuerunt eam
34 vxorẽ. ¶ Et ait illis Iesus, Filij huius se-
F culi nubunt, & traduntur ad nuptias:
35 ¶ illi verò qui digni habebuntur seculo
illo & resurrectione ex mortuis, neque
36 nubũt, neq; ducũt vxores, ¶ neq; vltra
mori poterunt, æquales enim Angelis
sunt: & filij sunt Dei, cùm sint filij re-
37 surrectionis. ¶ Quia verò resurgãt mor-
tui, & Moyses ostendit, secus rubũ sicut
dicit ‖ Dñm, Deũ Abrahã, & Deũ Isaac,
38 & Deũ Iacob. ¶ Deus aũt nõ est mortuo-
rum, sed viuorũ. omnes enim viuũt ei.
39 ¶ Rñdentes aũt quidã Scribarũ, dixerũt
40 ei, Magister, bene dixisti. ¶ Et amplius
nõ audebãt eum quicquã interrogare.
41 ¶ Dixit autem ad illos, Quomodò dicũt
42 Christum, filiũ esse Dauid? ¶ & ipse Da-
G uid dicit in libro Psalmorũ, ‖ Dixit Dñs
43 Dño meo, sede à dextris meis, ¶ donec
ponã inimicos tuos, scabellũ pedũ tuo-
44 rum? ¶ Dauid ergo Dñm illũ vocat: &
45 quõ filius eius est? ¶ Audiente aũt omni
46 pplõ, dixit discipulis suis, ¶ ‖ Attẽdite à
Scribis q̃ volunt ambulare in stolis, &
amãt salutationes in foro, & primas ca-
thedras in synagogis, & primos discu-
47 bitus in cõuiuiis. ¶ Qui deuorãt domos
viduarũ: simulantes longã orationem.
Hi accipient damnationem maiorem.

CAP. XXI.

1 Respiciens aũt, vidit eos qui mitte-
A bãt munera sua in gazophylaciũ
2 diuites. ¶ Vidit aũt & quandam viduã
pauperculã mittentẽ æra minuta duo.
3 ¶ Et dixit, Verè dico vobis, quia vidua
4 hęc pauper, plus q̃ oẽs misit. ¶ nam oẽs
hi, ex abundanti sibi miserunt in mu-
nera Dei; hæc aũt ex eo quod deest illi,
5 omnẽ victũ suũ quem habuit, misit. ¶ Et
B quibusdã dicentib⁹ de templo q; bonis
lapidibus & donis ornatum esset, dixit,
6 ¶ Hęc quæ videtis, ‖ venient dies in qui-
bus nõ relinquet lapis sup lapidem q;
7 nõ destruat. ¶ Interrogauerunt aũt illũ,
dicẽtes, Præceptor, qñ hęc erũt: & quod
8 signum cùm fieri incipient? ¶ Qui dixit,
Videte ne seducamini. multi enim ve-
nient in noĩe meo, dicẽtes q; a ego sum:
& tps appropinquauit, nolite ergo ire
9 post eos. ¶ Cũ autẽ audieritis prælia &
seditiones, nolite terreri: oportet primũ
10 hæc fieri, sed nondũ statim finis. ¶ Tũc
dicebat illis, Surget gens cõtra gentem,
11 & regnum aduersus regnum. ¶ & terræ-
C motus magni erunt p loca, & pestilen-

‖ Exod. 3. b. 6
Matt. 22. d. 32.
Mar. 12. c. 26.

‖ Mat. 22 d. 44
Mar. 12. d. 36
Psal. 109 a. 1.

‖ Mat. 23 a. 6.
Mar. 12. d. 38.
Sup. 11. f. 43.

Marc. 12. d 42.

‖ Mat. 24 a 2.
Mar. 13. a 1.
Sup. 19. g. 44.

tię & fames, terroresq; de cęlo, & signa
12 magna erũt. ⁋Sed ante hæc oĩa injiciẽt
vobis manus suas: & ꝑsequentur tradẽ-
tes in synagogas & custodias, trahentes
ad reges & prę sides pp nomen meum.
13 ⁋Continget autẽ vobis in testimoniũ.
14 ⁋Ponite ergo in cordib⁹ vestris nõ præ-
15 meditari quemadmodũ rñdeatis. ⁋ego
enim dabo vobis os & sapientiam: cui
nõ poterunt resistere & cõtradicere oẽs
16 aduersarij vestri. ⁋Trademini aũt à pa-
D rentib⁹ & fratrib⁹, & cognatis & amicis:
17 & morte afficient ex vobis. ⁋& eritis
18 odio oĩbus* pp nomẽ meum: ⁋& capil-
19 lus de capite vr̃o nõ peribit. ⁋In patien
20 tia vr̃a possidebitis aĩas vestras. ⁋‖Cùm
aũt videritis circundari ab exercitu Ie-
rusalẽ: tunc scitote quia appropinqua-
21 uit desolatio eius. ⁋tũc q̃ i Iudæa sunt,
fugiãt ad mõtes: & qui in medio eius,
discedant: & q̃ in regionibus, nõ intrẽt
22 in eã. ⁋Quia dies vltionis hi sunt, vt im
23 pleãtur oĩa q̃ scripta sunt. ⁋Vę autẽ prę-
gnantib⁹ & nutrientib⁹ in illis diebus.
E erit enim pressura magna super terrã,
24 & ira pplo huic. ⁋Et cadent in ore gla-
dij: & captiui ducent̃ in oẽs gentes. Et
Ierl̃m calcabit̃ à Gentibus: donec im-
25 pleant̃ tpa nationũ. ⁋‖Et erunt signa ĩ
sole & luna & stellis: & in terris pres-
sura gentiũ præ cõfusione sonitus ma-
26 ris & fluctuũ, ⁋arescentib⁹ hoĩbus præ
timore & expectatione, q̃ superuenient
vniuerso orbi. nã virtutes cœlorũ mo-
27 uebunt̃: ⁋& tunc videbunt filium hoĩs
venientẽ in nube cum potestate magna
28 & maiestate. ⁋His aũt fieri incipiẽtib⁹,
F respicite & leuate capita vestra: ‖qm̃ ap-
29 propinquat redẽptio vr̃a. ⁋Et dixit illis
similitudinem, Videte ficulneã & oẽs
30 arbores: ⁋cùm producunt iam ex se fru
31 ctũ, scitis qm̃ propè est æstas. ⁋Ita & vos
cùm videritis hæc fieri, scitote qm̃ ꝓpè
32 est regnũ Dei. ⁋Amen dico vobis, quia
nõ præteribit generatio hæc, donec oĩa
33 fiant. ⁋Cœlũ & terra transibunt: verba
34 autẽ mea non transibunt. ⁋‖Attendite
G autẽ vobis, ne fortè grauent̃ corda vr̃a
in crapula & ebrietate & curis hui⁹ vi-
tæ: & superueniat in vos repentina dies
35 illa. ⁋tanq̃ laqueus enim superueniet
in oẽs q̃ sedent super faciem oĩs terræ.
36 ⁋Vigilate itaq;, omni tpe orãtes, vt di-
gni habeamini fugere ista oĩa q̃ futura
37 sunt, & stare ante filiũ hoĩs. ⁋Erat autẽ

*hoĩbus.
‖Mat. 24. b. 15. Mar. 13. b. 14. Dan. 9. g. 27
‖Mat. 24 c. 29. Marc. 13 c. 24. Isa. 13. b. 10 Eze. 32. b. 7 Ioel. 3. c. 15.
‖Rom. 8. d. 23
Rom 13 d. 13.

dieb⁹ docens in templo: noctibus verò
exiens, morabatur in monte qui vocat̃
38 Oliueti. ⁋Et omnis populus *manica-
bat* ad eum in templo audire eũm.

CAP. XXII.

1 APpropinquabat autem dies festus
A Azymorum, q̃ dicitur Pascha: ⁋&
2 q̃rebant ꝑncipes Sacerdotũ & Scribæ,
quomodo eum interficerẽt: timebant
3 verò plebẽ. ⁋‖Intrauit autẽ satanas in
Iudam q̃ cognominabatur Iscariotes,
4 vnum de duodecim: ⁋& abiit, & locu-
tus est cũ principibus sacerdotũ & ma-
gistratibus, quemadmodũ illũ traderet
5 eis. ⁋Et gauisi sunt, & pacti sunt pecu-
6 niã illi dare. ⁋Et spopõdit. Et quęrebat
opportunitatẽ vt traderet illũ sine tur-
7 bis. ⁋‖Venit aũt dies Azymorũ, in qua
8 necesse erat occidi Pascha. ⁋Et misit Pe-
trũ & Iohannẽ, dicẽs, Euntes parate no-
9 bis Pascha, vt mãducemus. ⁋At illi dixe
10 runt, Vbi vis paremus? ⁋Et dixit ad eos,
B Ecce, introeuntib⁹ vobis in ciuitatẽ, oc-
curret vobis homo *amphorã aquę por-
tans: sequimini eũ in domũ in quã in-
11 trat, ⁋& dicetis patrifamiliâs domus,
Dicit tibi Magister, Vbi est diuersoriũ
vbi Pascha cũ Discipulis meis mãducẽ?
12 ⁋Et ipse ostẽdet vobis cęnaculũ magnũ
13 stratũ: & ibi parate. ⁋Euntes aũt inue-
nerũt sicut dixit illis, & parauerũt Pa-
14 scha. ⁋‖Et cũ facta esset hora, discubuit,
15 & duodecim Apostoli cũ eo. ⁋Et ait il-
lis, Desiderio desideraui hoc Pascha mã
16 ducare vobiscum, anteq̃ patiar. ⁋Dico
enim vobis, quia ex hoc nõ mãducabo
17 illud, donec impleat̃ in regno Dei: ⁋Et
accepto calice gratias egit, & dixit, Ac-
18 cipite & diuidite inter vos. ⁋Dico enim
vobis ꝙ nõ bibã de generatione vitis,
19 donec regnũ Dei veniat. ⁋‖Et accepto
pane, gratias egit, & fregit: & dedit eis,
dicens, Hoc est corpus meũ, quod ꝓ vo-
bis datur. hoc facite in meã cõmemo-
20 rationẽ. ⁋Simil̃r & calicẽ, postq̃ cœna-
uit, dicẽs, Hic est calix nouũ testamen-
tũ in sanguine meo, q̃ ꝓ vobis fundet̃.
21 ⁋‖Veruntñ ecce manus tradentis me,
C mecum est in mensa. ⁋Et quidem filius
22 hominis ‖secundũ quod definitum est,
vadit: veruntñ vę homini illi per quem
23 *tradetur*. ⁋Et ipsi cœperunt quærere
inter se, q̃s esset ex eis q̃ hoc facturus es-
24 set. ⁋Facta est autem & contentio inter
25 eos, q̃s eorũ videretur esse maior. ⁋Di-

*manebat ad *mine accelerabat 1.
Mat. 26 a. 2. Mar. 14. a. 1.
‖Mat. 26 b. 14. Marc. 14 b. 10
‖Mat. 26 b. 17 Marc. 14 b. 12
*quidã
‖Mat. 26 b. 20. Mar. 14. b. 17
‖1. Cor. 11. c. 24.
‖Mat. 26 b. 21. Marc. 14 c. 20. Iohã. 13 b. 18. Psal. 40. b. 10
*tradit

xit autē eis, ‖Reges Gentiū dominantur
eorū: & q̄ potestatē habent sup eos, be-
26nefici vocant. ¶ Vos aūt nō sic: sed qui
maior est in vobis, fiat sicut *iunior*: &
27q̄ pcessor est, sicut ministrator. ¶ Nā qs
maior est, q̄ recūbit, an q̄ ministrat? nō-
ne qui recumbit? Ego aūt in medio ve-
28strū sum, sicut q̄ ministrat, ¶ vos autem
estis qui permāsistis mecū in tentatio-
29nib⁹ meis. ¶ Et ego dispono vobis sicut
30disposuit mihi pater meus, regnū: ¶ vt
edatis & bibatis sup mensam meā in
regno meo, & sedeatis sup thronos iu-
31dicātes duodecim trib⁹ Isrl. ¶ Ait autē
D Dn̄s, *Simon, Simon*, ecce satanas expe
32tiuit vos vt cribraret sicut triticū: ¶ ego
aūt rogaui p te vt nō deficiat fides tua:
& tu aliqñ conuersus, confirma fratres
33tuos. ¶ Qui dixit ei, Dn̄e, tecum paratus
34sum & in carcerē & in mortē ire. ¶ ‖Et
ille dixit, Dico tibi Petre, nō cātabit ho
die gallus, donec ter abneges nosse me.
35¶ Et dixit eis, Qn̄ misi vos ‖sine sacculo
& pera, & calceamētis: nunqd aliquid
36defuit vobis? At illi dixerūt, Nihil. ¶ Di-
xit ergo eis, Sed nūc q̄ habet sacculum,
tollat, silr & perā: & q̄ nō habet, vēdat
37tunicā suā, & emat gladiū. ¶ Dico enim
vobis, qm̄ adhuc hoc ‖quod scriptū est,
oportet impleri in me, Et cū iniqs de-
putatus est. Etenim ea q̄ sunt de me fi-
38nē habēt. ¶ At illi dixerūt, Dn̄e, ecce duo
gladij hîc. At ille dixit eis, Satis est.
39¶ ‖Et egressus ibat ſm consuetudinē in
mōtem oliuarū. Secuti sunt aūt illū &
40Discipuli. ¶ Et cū puenisset ad locum,
E dixit illis, Orate, ne intretis in tentatio-
41nē. ¶ ‖Et ipse auulsus est ab eis quātum
iactus est lapidis: & positis genib⁹, ora-
42bat, ¶ dicēs, Pater, si vis, transfer calicem
istū à me. Veruntñ nō mea volūtas, sed
43tua fiat. ¶ Apparuit aūt illi Angelus de
cęlo, cōfortans eū. Et factus in agonia,
44prolixius orabat. ¶ Et fact⁹ est sudor ei⁹
sicut guttæ sanguinis decurrētis in ter-
45rā. ¶ Et cū surrexisset ab oratione, & ve-
nisset ad Discipulos suos, inuenit eos
46dormientes præ tristitia. ¶ Et ait illis,
Quid dormitis? surgite, orate, ne intre-
47tis in tētationē. ¶ ‖Adhuc eo loquente,
ecce turba: & q̄ vocabat Iudas, vnus de
duodecim, antecedebat eos, & appro-
48pinquauit Iesu, vt oscularet eū. ¶ Iesus
aūt dixit illi, Iuda, osculo filiū hoīs tra-
49dis? ¶ Videntes autē hi qui circa ipsum
erāt, quod futurū erat, dixerūt ei, Dn̄e,
50si pcutimus in gladio? ¶ Et pcussit vnus
F ex illis seruū principis sacerdotum: &
51amputauit auriculā eius dexterā. ¶ Rn̄-
dens aūt Iesus, ait, Sinite vsque huc. Et
cū tetigisset auriculā eius, sanauit eum.
52¶ Dixit aūt Iesus ad eos q̄ venerāt ad se,
principes sacerdotū & magistratus tē-
pli, & seniores, Quasi ad latronē existis
53cū gladijs & fustibus? ¶ Cùm quotidie
vobiscū fuerim in templo, nō extendi-
stis man⁹ in me, sed hæc est hora vr̄a, &
54potestas tenebrarū. ¶ ‖Comprehendētes ‖Mat. 26.
aūt eū, duxerūt ad domū principis sa- f. 53.
cerdotū: Petrus verò sequebat à longe. Marc. 14
55¶ ‖Accēso autem igne in medio atrij, & f. 43.
circūsedentib⁹ illis, erat Petrus in me- Iohā. 18. c. 12. c. 24.
56dio eorū. ¶ Quē cùm vidisset ancilla q̄- Mat. 26.
dā sedentē ad lumē, & eū fuisset intui- g. 69
57ta, dixit, Et hic cū illo erat. ¶ At ille ne- Mar. 14.
gauit eū, dicens, Mulier, non noui illū. g. 66. Iohā. 18.
58¶ ‖Et post pusillū alius videns eū, dixit, c. 25.
Et tu de illis es. Petrus verò ait, O ho- ‖Mat. 26
59mo nō sum. ¶ Et interuallo facto, quasi g. 73
horę vnius, ‖alius quidā affirmabat, di- Marc. 14.
cēs, Verè & hic cū illo erat. nā & Gali- g. 70
60læ⁹ est. ¶ Et ait Petrus, Homo nescio q̄d ‖Ioh. 18.
G dicis. Et cōtinuò adhuc illo loquente, c. 26.
61cātauit gallus. ¶ Et cōuersus Dn̄s respe-
xit Petrū. Et recordatus est Petrus verbi
Dn̄i, sicut dixerat, ‖Quia prius q̄ gallus ‖Mat. 26.
62cātet, ter me negabis. ¶ Et egressus foras c. 34.
63Petrus, fleuit amarè. ¶ Et viri q̄ tenebāt Marc. 14
64*illū*, illudebant ei, cædentes. ¶ Et vela- c. 30.
uerunt eū, & pcutiebāt faciem eius: & Iohā. 13
interrogabāt eū, dicētes, Prophetiza, qs d. 38
65est q̄ te pcussit? ¶ Et alia multa blasphe- *Iesum.
66mantes dicebāt in eū. ¶ ‖Et vt factus est ‖Mat. 27
dies, ‖cōuenerūt seniores plebis & prin- a. 1.
cipes sacerdotū & Scribæ, & duxerunt Marc. 15
67illū in conciliū suū, dicentes, ¶ Si tu es a. 1.
Christus dic nobis. Et ait illis, Si vobis Iohā 18.
68dixero, non credetis mihi: ¶ si autem & c. 28.
interrogauero, nō rn̄debitis mihi, neq;
69dimittetis. ¶ Ex hoc aūt erit filius hoīs
70sedens à dextris virtutis Dei. ¶ Dixerūt
autē oēs, Tu ergo es filius Dei? Qui ait,
71Vos dicitis, quia ego sum. ¶ At illi dixe-
runt, Quid adhuc desideramus testi-
moniū? ipsi enim audiuim⁹ de ore ei⁹.

CAP. XXIII.

1 ET surgens omnis multitudo eorū, Mat. 27.
A duxerunt illū ad Pilatum. ¶ Cœpe- a. 2.
2 runt autē illum accusare, dicētes, Hunc
inuenimus subuertentē gētem nostrā,

‖Mat. 22 b. 21 Marc. 12 b.17.
& ‖prohibenté tributa dare Cęsari, & di
3 centem se Christū regem esse. ¶ ‖Pilatus
‖Mat. 27 b.11. Marc. 15 a.2. Iohā. 18 f.33.
aūt interrogauit eū, dicens, Tu es rex Iu
4 dæorū? At ille rñdens, ait, Tu dicis. ¶ Ait
aūt Pilatus ad principes sacerdotum &
turbas: Nihil inuenio causę ī hoc hoīe.
5 ¶ At illi inualescebāt, dicētes, *Cōmouet
* cōmo- uit
pplm docēs p vniuersam Iudæā, īcipiēs
6 à Galilæa vsq; huc. ¶ Pilatus aūt audiēs
Galilęam, interrogauit si homo Galilę⁹
7 esset. ¶ Et vt cognouit q̄ de Herodis pote
state esset, remisit eū ad Herodem, qui
8 & ipse Ierosolymis erat illis dieb⁹. ¶ He-
rodes autē viso Iesu, gauisus est valde,
B erat enim cupiens ex multo tpe videre
eum, eò q̄ audiret multa de eo, & spera
bat signum aliquod videre ab eo fieri.
9 ¶ Interrogabat aūt eum multis sermoni
10 bus. At ipse nihil illi rñdebat. ¶ Stabant
aūt principes sacerdotum & Scribæ cō-
11 stanter accusantes eum. ¶ Spreuit aūt il-
lum Herodes cum exercitu suo: & illu-
sit indutū veste alba, & remisit ad Pila
12 tum. ¶ Et facti sunt amici Herodes & Pi
C latus ī ipsa die: nam antea inimici erāt
13 ad inuicē. ¶ Pilatus aūt conuocatis prin
cipibus sacerdotū & magistratibus, &
14 plebe, ¶ dixit ad illos, Obtulistis mihi
hunc hoīem, quasi auertentem pplm, &
‖Ioh. 18 g. 38 19 a.4.
ecce ego coram vobis interrogans, ‖nul
lam causam inueni in hoīe isto ex his
15 in q̄bus eum accusatis. ¶ Sed neq; Hero
des. nam remisi vos ad illum, & ecce, ni
16 hil dignū morte actum est ei. ¶ Emenda
17 tum ergo illum dimittā. ¶ Necesse autē
habebat dimittere eis p diem festum,
18 vnum. ¶ Exclamauit aūt simul vniuer-
sa turba, dicens, Tolle hunc, & dimitte
19 nobis Barabbam, ¶ q̄ erat pp seditionē
quandā factā in ciuitate & homicidiū,
20 missus in carcerem. ¶ Iterum aūt Pilat⁹
loquutus est ad eos, volens dimittere Ie
21 sum. ¶ At illi succlamabāt, dicētes. Cru-
22 cifige, crucifige eū. ¶ Ille aūt tertiò dixit
‖Mat. 27 d.23 Marc. 15 b.14.
ad illos, ‖Quid enim mali fecit iste? nul
lam causam mortis inuenio in eo. corri
23 piam ergo illū, & dimittam. ¶ At illi in-
stabant vocibus magnis postulantes vt
crucifigeret': & inualescebāt voces eorū.
24 ¶ Et Pilatus adiudicauit fieri petitionē
25 eorum. ¶ Dimisit aūt illis eū qui pp ho-
micidium, & seditionem missus fuerat
in carcerem, quem petebāt, Iesum verò
26 tradidit voluntati eorum. ¶ ‖Et cū duce
‖Mat. 27 d.32 Marc. 15 c.21.
rent eum, apprehenderunt Simonē quē
dam Cyrenensem venientē de villa: &
imposuerunt illi crucem portare post
27 Iesum. ¶ Sequebat' aūt illum multa tur-
ba populi & mulierum: quę plangebāt
28 & lamentabant' eum. ¶ Cōuersus aūt ad
illas Iesus, dixit, Filiæ Ierl'm, nolite flere
super me: sed sup vos ipsas flete, & sup
29 filios vestros. ¶ Q̄m ecce, venient dies, in
quibus dicent, Beatæ steriles, & ventres
qui non genuerunt, & hubera quæ non
30 lactauerunt. ¶ Tunc incipiēt dicere mō- ‖Isaia 2 d.19.
E tibus, ‖Cadite sup nos: & collibus: Ope Osee 10 b.8
31 rite nos. ¶ Quia si in viridi ligno hæc fa Apoc 6 d 16.9 a.6.
32 ciunt: in arido q̄d fiet? ¶ Ducebant' autē
& alij duo nequam cum eo, vt interfice-
33 rentur. ¶ ‖Et postq̄ venerunt in locum ‖Mat. 27 d.33.
q̄ vocatur Caluariæ, ibi crucifixerunt Marc. 15 b 22.
eū: & latrones vnum à dextris, & alte-
34 rum à sinistris. ¶ Iesus aūt dicebat. Pater Iohā. 19 c.17
dimitte illis, nō enim sciunt q̄d faciūt.
Diuidentes verò vestimenta eius, mise-
35 runt sortes. ¶ Et stabat ppls *expectās', & *spectans
deridebant eum principes cū eis, dicen
tes, Alios saluos fecit, se saluū faciat, si
36 hic est Christus, Dei electus. ¶ Illudebāt
aūt ei & milites accedentes, & acetum
37 offerētes ei, ¶ *dicētes, Si tu es rex Iudęo *&
38 rum saluū te fac. ¶ Erat aūt & superscri-
F ptio scripta super eum literis Græcis, &
Latinis, & Hebraicis: Hic est rex Iudæo
39 rum. ¶ Vnus aūt de his qui pendebāt la-
tronibus, blasphemabat eū, dicēs, Si tu
es Christus, saluum fac temetipsum, &
40 nos. ¶ Rñdens aūt alter, increpabat eū,
dicens, Neq; tu times Deū, q̄ in eadem
41 damnatione es. ¶ Et nos q̄dem iustè, nā
digna factis recipimus: hic verò nihil
42 mali gessit. ¶ Et dicebat ad Iesum, Dñe,
meméto mei, cū veneris in regnū tuū.
43 ¶ Et dixit illi Iesus, Amen dico tibi: Ho-
44 die mecū eris in paradiso. ¶ Erat aūt ferè
hora sexta: & tenebrę factę sunt in vni-
uersam terram vsq; in horam nonam.
45 ¶ Et obscurat⁹ est sol: & velum templi
46 scissum est medium. ¶ Et clamans voce
magna Iesus ait, ‖Pater, in manus tuas ‖Psal. 30 a.6.
cōmendo spm̄ meum. Et hęc dicens, ex
47 pirauit. ¶ Videns aūt Centurio q̄d factū
G fuerat, glorificauit Deum, dicens, Verè
48 hic homo iustus erat. ¶ Et oīs turba eo-
rum q̄ simul aderant ad spectaculum
illud, & videbant quæ fiebant, percutien
49 tes pectora sua reuertebātur. ¶ Stabant
aūt oēs noti eius à longe: & mulieres q̄
secutæ eū erant à Galilæa hæc vidētes.

50 ¶‖Et ecce vir noĩe Ioseph qui erat decu-
51 rio, vir bonus & iust9, ¶hic non consen
serat consilio & actibus eorum, ab Ari-
mathæa ciuitate Iudeæ, qui expectabat
52 & ipse regnum Dei. ¶Hic accessit ad Pi
53 latum, & petiit corpus Iesu: ¶& depo si-
tum inuoluit sindone, & posuit eũ in
monumento exciso in quo nondũ qs-
54 quã positus fuerat. ¶Et dies erat parasce
55 ues, & sabbathũ illucescebat. ¶Subse-
quutæ aũt mulieres quæ cum eo vene-
rant de Galilæa, viderunt monumen-
tum, & quemadmodum positum erat
56 corpus eius. ¶Et reuertentes parauerunt
aromata & vnguenta: & sabbatho qui
dem siluerunt secundùm mandatum.

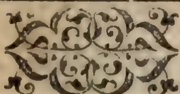
CAP. XXIIII.

1 VNa aũt sabbathi valde diluculo ve
A nerunt ad monumentũ, portantes
2 q̃ parauerant aromata. ¶& inuenerũt la
3 pidẽ reuolutũ à monumẽto. ¶Et ingres
sæ, non inuenerunt corpus Dñi Iesu.
4 ¶Et factũ est: dum mente consternatæ
essent de isto, ecce duo viri steterunt se-
5 cus illas in veste fulgenti. ¶Cũ timerent
aũt, & declinarent vultũ in terram, di-
xerũt ad illas, Quid q̃ritis viuentẽ cum
6 mortuis? ¶nõ est hic, sed surrexit. Recor
damini qualiter loquutus est vobis, cũ
7 adhuc in Galilæa esset, ¶dicens, ‖Quia
oportet filiũ hoĩs tradi in man9 hoĩum
pcõrũ & crucifigi: & die tertia resurge-
8 re. ¶Et recordatæ sunt verborũ eius. ¶Et
9 egressæ à monumẽto nũtiauerũt hæc
B oĩa illis vndecim, & cęteris oĩb9. ¶Erat
10 aũt Maria Magdalẽne, & Iohãna, & Ma
ria Iacobi, & cęteræ q̃ cũ eis erant, quæ
11 dicebãt ad Apostolos hæc. ¶Et visa sunt
ante illos sicut deliramentũ verba ista,
12 & nõ crediderunt illis. ¶Petrus aũt sur-
gens cucurrit ad monumẽtũ: & ,pcum
bẽs vidit linteamina sola posita, & abiit
13 secũ mirans qđ factũ fuerat. ¶‖Et ecce
duo ex illis ibant ipse die in castellum
qđ erat in spatio stadiorũ sexaginta ab
14 Ierl̃m, noĩe Emmaus. ¶Et ipsi loquebant̃
ad inuicem de his oĩbus quæ acciderãt.
15 ¶Et factũ est: dum fabularent̃, & secũ
C q̃rerent, & ipse Iesus appropinquãs ibat
16 cũ illis. ¶oculi aũt illorũ tenebantur ne
17 eũ agnoscerẽt. ¶Et ait ad illos, Qui sunt
hi sermones quos confertis ad inuicem
18 ambulantes, & estis tristes? ¶Et rñdens
vnus cui nomen Cleophas, dixit ei, Tu
solus peregrinus es in Ierl̃m, & non co-
gnouisti quæ facta sunt in illa, his die-
19 bus? ¶Quib9 ille dixit, Quæ? Et dixerũt
de Iesu Nazareno, q̃ fuit vir propheta,
potens in opere & sermone corã Deo &
20 oĩ pplo. ¶Et quõ eum tradiderunt sum-
mi sacerdotes & principes nr̃i in dam-
nationem mortis, & crucifixerunt eũ.
21 ¶Nos aũt sperabamus quia ipse esset re-
demptурus Israël: & nunc sup hęc oĩa,
tertia dies est hodie q̃ hæc facta sunt.
22 ¶Sed & mulieres q̃dam ex nr̃is, terrue-
runt nos, quæ ante lucẽ fuerunt ad mo
23 numentũ, ¶& non inuento corpe eius,
venerũt, dicentes se etiã visionem An-
gelorum vidisse, qui dicũt eum viuere.
24 ¶Et abierũt quidã ex nr̃is ad monumẽ-
tum: & ita inuenerũt sicut mulieres di
25 xerũt, ipsum verò nõ inuenerũt. ¶Et ip-
se dixit ad eos: O stulti, & tardi corde
ad credẽdũ in oĩbus quæ loquuti sunt
26 Prophetæ. Nõne hęc oportuit pati Chri
27 stũ, & ita intrare in gloriã suã? ¶Et inci-
piẽs à Moyse & oĩbus Prophetis ĩterpre-
tabatur illis in oĩbus scripturis quæ de
28 ipso erant. ¶Et appropinquauerũt castel
lo quò ibãt: & ipse se finxit longiùs ire.
29 ¶Et coëgerunt illũ dicentes, mane nobi
E scum, qm̃ aduesperascit, & inclinata est
30 iam dies. Et intrauit cũ illis. ¶Et factum
est, dũ recũberet cũ eis, accepit panem,
& benedixit ac fregit, & porrigebat illis
31 ¶Et apti sunt oculi eorũ, & cognouerũt
32 eũ: & ipse euanuit ex oculis eorum. ¶Et
dixerũt ad inuicem, Nonne cor nr̃m ar
dens erat in nobis, dũ loqueret̃ in via,
33 & aperiret nobis scripturas? ¶Et surgen
tes eadẽ hora regressi sunt in Ierl̃m: &
inuenerũt cõgregatos vndecim, & eos
34 qui cũ illis erant, ¶dicentes, Quód sur-
35 rexit Dñs verè, & apparuit Simoni. ¶Et
ipsi narrabant quę gesta erant in via: &
quõ cognouerũt eũ in fractione panis.
36 ¶‖Dum aũt hæc loquunt̃, stetit Iesus in ‖Mar. 16
medio eorũ, & dixit eis, Pax vobis: ego c. 14.
37 sum nolite timere. ¶Conturbati verò & Iohã. 20.
conterriti, existimabant se spm̃ videre. c. 19.
38 Et dixit eis, Quid turbati estis, & cogita
39 tiones ascẽdũt in corda vestra? ¶Videte
manus meas, & pedes, qa ego ipse sum.
palpate & videte, quia spũs carnẽ & os-
sa non habet, sicut me videtis habere.
40 Et cũ hoc dixisset, ostẽdit eis man9 & pe
41 des. ¶Adhuc aũt illis non credentibus
& mirãtibus præ gaudio, dixit, Habetis
42 hic aliqd qđ manducetur? At illi obtu

lerunt

lerunt ei partẽ piscis assi,& fauũ mellis.
43Et cũ manducasset coram eis, sumés re
44liquias dedit eis. ⁋Et dixit ad eos, Hæc
sunt verba q̃ locutus sum ad vos cũ ad-
huc essem vobiscum, qm̃ necesse est im
G pleri oĩa quę scripta sunt in lege Moysi,
45& Prophetis,& Psalmis de me. ⁋Tunc
aperuit illis sensum, vt intelligerẽt scri
46pturas,⁋& dixit eis, Qm̃ sic scriptũ est, Psal. 18 a.7
& sic oportebat Chr̃m pati, & resurge-
47re à mortuis tertia die. ⁋& prædicari in
noĩe eius pęnitentiam & remissionem
pcõrum in oẽs gentes, incipientibus ab Act. 1.b. 8
48Ierosolyma.⁋ Vos aũt testes estis horũ.
49⁋Et ego mitto pmissum pr̃is mei ĩ vos: Iohã. 14 d.26. 15. d.26
vos aũt sedete in ciuitate, quoadusque
50induamini virtute ex alto. ⁋Eduxit ecce 1. Act. 2.a. 4
aũt eos foras in Bethaniam, & eleuatis
51manibus suis benedixit eis.⁋Et factum Ioh. 15.d
est dũ benediceret illis, recessit ab eis,
52& ferebatur in cęlum. ⁋Et ipsi adorãtes Marc. 16 d.19
regressi sunt in Ierusalem cum gaudio Act. 1.b. 9
53magno:⁋& erant semper in templo lau
dantes & benedicentes Deum. Amen.

SANCTVM IESV CHRISTI EVANGELIVM Secundum Iohannem.

CAPVT PRIMVM.

1 A IN principio
erat verbũ.
& verbũ erat
apud Deũ, &
Deus erat ver
2 bũ.⁋ Hoc erat
in principio
apud Deum.
3 ⁋Oĩa p ipsum
facta sunt, &
sine ipso fa-
ctũ est nihil,
quod factum
4 est: ⁋ In ipso
5 vita erat,& vita erat lux hoĩum:⁋& lux
in tenebris lucet,& tenebræ eã non cõ-
6 prehenderũt.⁋Fuit homo missus à Deo Matt. 3 b.2
7 cui nomen erat Iohãnes. ⁋Hic venit in Marc. 1.a 2
testimoniũ, vt testimoniũ phiberet de
8 lumine,vt oẽs crederent per illũ. ⁋Non
erat ille lux, sed vt testimoniũ phiberet
9 de lumine.⁋Erat lux vera,q̃ illuminat Infra 3 c.19
oẽm hoĩem venientẽ in hunc mundũ.
10⁋In mundo erat, & mundus p ipsum
B factus est, & mũdus eũ non cognouit. Heb. 11 a.3
11In propria venit,& sui eũ nõ receperũt.
12Quotquot aũt receperunt eũ, dedit eis
potestatẽ filios Dei fieri, his qui credũt
13in noĩe eius.⁋qui non ex sanguinibus,
neq; ex volũtate carnis, neq; ex volũta-
14te viri, sed ex Deo nati sunt.⁋Et verbũ Matt. 1 c.16
caro factũ est, & habitauit in nobis (& Lu. 2.a.7
vidimus gl̃iam eius, gl̃iam quasi vnige
15niti à p̃re)plenũ gratiæ & veritatis. ⁋Io
hannes testimonium phibet de ipso,&
clamat,dicẽs: Hic erat quẽ dixi, qui post
me vẽturus est, ante me factus est, quia
16prior me erat. ⁋Et de plenitudine eius 1. Ti. 6 d.17
nos oẽs accepimus, & gratiã pro gratia.
17Quia lex per Moysen data est, gratia &
18veritas p Iesum Chr̃m facta est. ⁋Deũ 1. Ioh. 4
nemo vidit vnq̃: vnigenitus Filius q est c.12
19in sinu patris ipse enarrauit. ⁋Et hoc 1. Tim. 6
C est testimoniũ Iohannis, qñ miserũt Iu c.16
dæi ab Ierosolymis sacerdotes & Leui- Infra 5
tas ad eũ, vt interrogarent eũ. Tu qs es? c.26
20Et cõfessus est,& nõ negauit:& cõfess⁹ Infra 5
21est, Quia nõ sum ego Chr̃s. ⁋Et ĩterroga d.28
uerũt eũ. Quid ergo? Elias es tu? Et dixit
non sum. Propheta es tu? Et r̃ndit, Non.
22Dixerunt ergo ei: Quis es, vt r̃nsum de-
mus his q miserunt nos? quid dicis de
23teipso?⁋Ait, Ego vox clamãtis in deser Isa. 40
to, dirigite viã Dñi, sicut dixit Isaias p- a.3
24pheta.⁋Et q missi fuerãt, erant ex Phari Matt. 3
25sæis.⁋Et interrogauerũt eũ, & dixerunt a.3
ei, Quid ergo baptizas, si tu nõ es Chr̃s, Mar. 1.a. 3
26neq; Elias, neq; Propheta? ⁋R̃ndit eis Lu. 3.a.4
D Iohãnes, dicẽs: Ego baptizo ĩ aqua: me Matt. 3
dius aũt vestrũ stetit quem vos nescitis. c.11
27⁋Ipse est q post me vẽturus est, q ante Mar. 1.b.
me factus est, cuius ego nõ sum dignus 7
28vt soluã eius corrigiã calceamenti. ⁋Hęc Luc. 3. d
in Bethania facta sunt trans Iordanem, 16
29vbi erat Iohãnes baptizãs. ⁋Altera die Act. 1.a.5 2.a.2. 11
vidit Iohãnes Iesum venientẽ ad se, & b.16. 19
ait: Ecce agnus Dei, ecce q tollit peccã a.4
30mũdi. ⁋Hic est de quo dixi: Post me ve- Postera die videt
nit vir, qui ante me fact⁹ est: quia prior 3
31me erat. ⁋& ego nesciebam eum, sed vt peccata

Israëli E manifestet in Israël, ppea veni ego in
32 aqua baptizás. Et testimoniũ phibuit
Mat. 3 d 16 Iohannes, dicens: Quia vidi spm̃ de-
scendentem quasi colũbam de cęlo, &
Mar. 1 b 10 33 mansit sup eum. Et ego nesciebã eũ:
sed qui misit me baptizare in aqua, ille
Luca 3 c 22 mihi dixit: Super quẽ videris Spm̃ descẽ
dentem & manentem sup eum, hic est
34 qui baptizat in Spũ sancto. Et ego vi-
di. & testimoniũ perhibui qa hic est fi-
35 lius Dei. Altera die iterũ stabat Iohan
36 nes, & ex discipulis eius duo. Et respi-
ciens Iesum ambulãtẽ, dicit: Ecce agn9
37 Dei. Et audierunt eũ duo discipuli lo-
38 quentẽ, & secuti sunt Iesum. Cõuersus
aũt Iesus, & videns eos sequentes se, di
cit eis: Quid quæritis? Qui dixerunt ei:
Rabbi (quod dicitur interpretatũ, magi
39 ster). vbi habitas? Dicit eis: Venite, &
F videte. Venerunt, & viderũt vbi mane
ret, & apud eũ manserũt die illo: hora
40 aũt erat quasi decima. Erat aũt Andre
as frater Simonis Petri vnus ex duobus
q audierant à Iohanne, & sequuti fue-
41 rant eum. Inuenit hic primũ, fratrem
suum Simonem, & dicit ei: Inuenimus
Messiam, quod est interpretatum Chri-
42 stus. Et adduxit eum ad Iesum, Intui-
Iohãna tus aũt eum Iesus, dixit: Tu es Simon fi
lius Iona: tu vocaberis Cephas, qđ in-
43 terpretat Petrus. In crastinum voluit
exire in Galilęã: & inuenit Philippum.
44 Et dicit ei Iesus: Sequere me. Erat autẽ
Philipp9 à Bethsaida, ciuitate Andrææ
45 & Petri. Inuenit Philipp9 Nathanaël,
Gen. 3 c 15 49 b 10 & dicit ei: Quẽ scripsit Moyses in lege
G & Prophetę: inuenimus Iesum filium
Deut. 18 c 18 46 Ioseph, à Nazareth. Et dixit ei Natha-
naël: A Nazareth potest aliqd boni es-
Isa. 40 c 10. 45 b 8 47 se? Dicit ei Philipp9: Veni & vide. Vidit
Iesus Nathanaël venientẽ ad se: & dicit
Ie. 23 a 5 de eo, Ecce verè Israëlita, in quo dolus
Ezec. 34 e. 3 37. f 24. g. 25. 48 non est. Dicit ei Nathanaël: Vnde me
nosti? Rñdit Iesus & dixit ei, Prius q̃ te
Philippus vocaret, cũ esses sub ficu, vi-
Dan. 9 b. 24. g. 25. 49 di te. Rñdit ei Nathanaël, & ait. Rab-
50 bi, tu es filius Dei, tu es rex Israël. Rñ-
dit Iesus, & dixit ei: Quia dixi tibi, Vidi
amodo 51 te sub ficu, credis: mai9 his videbis. Et
dicit ei: Amen, amẽ dico vobis, videbi
Mat. 24 e. 3, 28 d 18. tis cęlũ apertũ, & angelos Dei ascendẽ
tes & descendentes supra Filium hoïs.

CAP. II.

1 ET die tertia nuptię factę sunt in Ca
A na Galilęæ, & erat mater Iesu ibi.
2 Vocat9 est aũt & Iesus & discipuli eius
3 ad nuptias. Et deficiẽte vino dicit ma
4 ter Iesu ad eũ: Vinũ non habent. Et di
cit ei Iesus: Quid mihi & tibi est mu-
5 lier? nondũ venit hora mea. Dicit ma-
ter ei9 ministris: Qđcũq; dixerit vobis,
6 facite. Erant aũt ibi lapideæ hydrię sex
positæ, sm̃ purificationem Iudæorum,
capiẽtes singulæ metretas binas vel ter-
7 nas. Dicit eis Iesus: Implete hydrias
aqua. Et ĩpleuerũt eas vsq; ad summũ.
8 Et dicit eis Iesus: Haurite nũc, & ferte
B architriclino. Et tulerunt. Vt aũt gusta Infra 4 f 46
9 uit architriclinus aquã vinum factam,
& non sciebat vnde esset, ministri autẽ
sciebant q hauserant aquã, vocat spon-
10 sum architriclinus, & dicit ei: Oïs ho-
mo, primũ, bonum vinũ ponit: & cùm
inebriati fuerint, tunc id qđ deteri9 est.
Tu aũt seruasti bonũ vinũ vsq; adhuc.
11 Hoc fecit initiũ signorũ Iesus in Cana
Galilææ: & manifestauit gloriã suam,
12 & crediderũt in eũ discipuli eius. Post
hoc descẽdit Capharnaũ ipse & mater
eius: & fratres ei9, & discipuli ei9, & ib:
13 mãserunt nõ multis dieb9. Et ppè erat
C Pascha Iudęorũ, & ascẽdit Iesus Ieroso-
14 lymam: & inuenit in tẽplo vendentes
boues, & oues, & columbas, & numula
15 rios sedẽtes. Et cũ fecisset quasi flagel-
lũ de funiculis, oẽs eiecit de tẽplo, oues
quoq; & boues, & numulariorũ effudit
16 ęs, & mensas subuertit. Et his q colum
bas vendebant, dixit: Auferte ista hinc,
& nolite facere domũ pr̃is mei, domũ
17 negotiationis. Recordati sunt verò di-
scipuli eius qa scriptũ est: Zelus domus Psal. 68 b 10.
18 tuæ comẽdit me. Rñderũt ergo Iudæi
& dixerunt ei: Quod signum ostendis
19 nobis qa hęc facis? Rñdit Iesus, & di-
D xit eis: Soluite tẽplum hoc, & in trib9 Mat. 26 f. 61. 27 e 40
20 diebus excitabo illud. Dixerunt ergo
Iudęi Quadraginta & sex annis ędifica
tũ est tẽplũ hoc, & tu in trib9 diebus ex- Mar. 14 f 58. 15 e 29
21 citabis illud? Ille aũt dicebat de tẽplo
22 corporis sui. Cũ ergo resurrexisset à mor Psal. 3. b. 6. 56. b. 9
tuis, recordati sunt discipuli ei9, qa hoc
dicebat, & crediderunt scripturæ, & ser
23 moni quem dixit Iesus. Cùm aũt esset
Ierosolymis in Pascha in die festo, mul
ti crediderunt in noïe eius, videntes si-
24 gna eius quæ faciebat. Ipse aũt Iesus
non credebat semetipsum eis, eò q ipse
25 nosset oẽs, & quia opus ei non erat vt
quis testimonium perhiberet de hoïe,

ipse

ipse enim sciebat quid esset in hoie.

CAP. III.

1 ERat aũt homo ex Pharisęis, Nicode
A mus noie, princeps Iudęorũ. ¶Hic
2 venit ad Iesum nocte, & dixit ei: Rabbi,
scim⁹ qa à Deo venisti magister, nemo
enim potest hæc signa facere quæ tu fa-
3 cis, nisi fuerit Deus cũ eo. ¶Rñdit Iesus,
& dixit ei: Amẽ, amen dico tibi, nisi qs
*natus fuerit denuo, non potest vide- [*renatus]
4 re regnũ Dei. ¶Dicit ad eũ Nicodemus:
Qũo potest homo nasci cũ sit senex? nũ
quid potest in ventrẽ matris suę iterum
5 introire & *nasci? ¶Rñdit Iesus: Amen. [*renasci]
amẽ dico tibi, nisi qs renatus fuerit ex
aqua & Spũ*, non põt introire in regnũ [*sancto]
6 Dei. ¶Quod natũ est ex carne, caro est,
7 & qđ natum est ex spũ, spũs est. ¶Non
miteris quia dixi tibi, oportet vos nasci
8 denuò. ¶Spũs vbi vult spirat: & vocem
B eius audis, ‖sed nescis vnde veniat *& [‖Psa. 134 a.8.]
quò vadat: sic est ois q natus est ex spũ. [*aut]
9 Rñdit Nicodemus, & dixit ei: Qũo pos-
10 sunt hæc fieri? ¶Rñdit Iesus, & dixit ei:
Tu es magister in Israël, & hęc ignoras?
11 Amen, amen dico tibi, quia qđ scimus
loquimur, & quod vidimus testamur,
& testimonium nostrum nõ accipitis.
12 ¶Si terrena dixi vobis, & non creditis:
13 quõ si dixero vobis cęlestia, credetis? ¶Et
nemo ascendit in cęlum, nisi qui descẽ
dit de cælo. Filius hoïs qui est in cælo.
14 ¶‖Et sicut Moyses exaltauit serpentẽ in [‖Nu. 21 c.9.]
deserto, ita exaltari oportet filiũ hoïs,
15 ¶vt oïs qui credit in ipsum non pereat,
16 sed habeat vitam æternam. ¶‖Sic enim [‖1.Ioh.4 b.9.]
Deus dilexit mundũ. vt filium suũ vni-
genitum daret: vt oïs qui credit in eum
non pereat: sed habeat vitam æternam.
17 ¶Nõ enim misit Deus filium suum in
mundũ, vt iudicet mundum, sed vt sal
18 uetur mundus p ipsum. ¶Qui credit in
eũ non iudicat, qui aũt non credit, iam
iudicatus est: quia nõ *credidit in noie [*credit]
19 vnigeniti filij Dei. ¶Hoc est aũt iudiciũ,
C quia ‖lux venit in mũdum, & dilexerũt [‖Su. 1 a 9]
hoïes magis tenebras quam lucẽ, erant
20 enim eorum mala opera. ¶Oïs enim q
*malè agit, odit lucem, & non venit ad [*mala 5]
21 lucem, vt non arguant opera eius, ¶qui
aũt facit veritatem, venit ad lucem, vt
manifestent opera eius, qa in Deo sunt
22 facta. ¶Post hęc venit Iesus & discipuli
eius in Iudæã terram: & illic demora-
23 bat cum eis, & ‖baptizabat. ¶Erat aũt & [‖Ios 4 a 1]
Iohannes baptizans in Ænon iuxta
Salim: qa aquæ multę erant illic, & ve-
24 niebant, & baptizabant. ¶Nondũ enim
25 missus fuerat Iohãnes in carcerẽ. ¶Facta
est autẽ quæstio ex discipulis Iohannis
26 cũ Iudæis de purificatione. ¶Et venerũt
ad Iohannem, & dixerunt ei: Rabbi, q
erat tecum trans Iordanem, cui tu ‖testi [‖Supra a c.19.]
monium phibuisti, ecce hic baptizat,
27 & oẽs veniunt ad eũ. ¶Rñdit Iohannes,
D & dixit: Nõ potest homo accipere qcq̃,
28 nisi fuerit ei datum de cęlo. ¶Ipsi vos
mihi testimoniũ phibetis, ‖q dixerim: [‖Supra a c.20.]
Non sum ego Christus: sed quia missus
29 sum ante illũ. ¶Qui habet spõsam, spõ-
sus est: amicus aũt sponsi qui stat & au-
dit eũ, gaudio gaudet pp vocem spon-
si. Hoc ergo gaudiũ meũ impletum est.
30 ¶Illum oportet crescere: me aũt minui.
31 ¶Qui desursum venit super oẽs est. Qui
est de terra, de terra est, & de terra loqui
32 tur, Qui de cælo venit, super oẽs est. ¶Et
quod vidit, & audiuit, hoc testatur: & te [*autem]
33 stimoniũ eius nemo accipit. ¶Qui *acci- [‖Rom. 8 a.4.]
pit eius testimonium, ‖signauit: qa De⁹ [Infra 8 c 26]
34 verax est. Quem enim misit Deus, ver-
ba Dei loquitur, non enim ad mensurã
35 dat Deus spiritum. ¶Pater diligit filiũ,
36 & omnia dedit in manu ei⁹. ¶‖Qui cre- [‖1.Ioh.5 b.10.]
dit in filium, habet vitam æternam: q
autem incredulus est filio, non videbit
vitam, sed ira Dei manet super eum.

CAP. IIII.

1 VT ergo cognouit Iesus, quia audie-
A rũt Pharisæi q Iesus plures discipu
2 los facit, ‖& baptizat, q̃ Iohãnes, ¶(quã- [‖Supra g c.22]
quam Iesus non baptizaret sed discipu
3 li eius) ¶reliquit Iudæã, & abiit iterũ in
4 Galilæam. ¶oportebat aũt eum transire [‖Gen. 33 d.19. 48]
5 p Samariam. ¶‖Venit ergo in ciuitatem [d.22.]
Samarię quę dicit Sichar: iuxta prædiũ [Iosue 24]
6 qđ dedit Iacob Ioseph filio suo. ¶Erat [g 32.]
aũt ibi fons Iacob. Iesus ergo fatigat⁹ ex
itinere, sedebat sic supra fontem. Hora
7 *erat quasi sexta. ¶Venit mulier de Sa- [*autem]
maria haurire aquã. Dixit ei Iesus: Da
8 mihi bibere. ¶Discipuli enim eius abie
9 rant in ciuitatẽ vt cibos emerẽt. ¶Dicit
B ergo ei mulier illa Samaritana, Qũo tu,
Iudæus cũ sis, bibere à me poscis, quæ
sum mulier Samaritana? non enim cou
10 tunt Iudæi Samaritanis. ¶Rñdit Iesus, &
dixit ei: Si scires donũ Dei, & qs est q di
cit tibi, Da mihi bibere, tu forsitan pe-
tisses ab eo, & dedisset tibi aquã viuã.

11 Dicit ei mulier: Dñe, neq; ĩ quo hau-
tias habes, & pute⁹ alt⁹ est: vnde ergo ha
12 bes aquã viuã? Nunqd tu maior es pr̃e
nr̃o Iacob, q dedit nobis puteũ, & ipse
ex eo bibit, & filij eius: & pecora eius?
13 Rñdit Iesus, & dixit ei: Oĩs q bibit ex
aqua hac, sitiet iterũ: qui aũt biberit ex
aqua quã ego dabo ei, non sitiet in ęter
14 nũ, sed aqua quã ego dabo ei, fiet in eo
15 fons aquæ saliẽtis in vitã æternã. Dicit
ad eũ mulier: Dñe, da mihi hanc aquã:
vt non sitiam, neq; veniã huc haurire.
16 Dicit ei Iesus: Vade, voca virũ tuũ: & ve
17 ni huc. Rñdit mulier, & dixit: Nõ ha-
beo virũ: Dicit ei Iesus: Bñ dixisti, qa nõ
18 habeo virũ. Quinq; enim viros habui
sti: & nunc quẽ habes, non est tuus vir,
19 hoc verè dixisti. Dicit ei mulier: Dñe,
20 video quia Propheta es tu. Patres nr̃i
in monte hoc adorauerunt: & vos dici
tis, quia Ierosolymis est locus vbi ado-
21 rare oportet. Dicit ei Iesus: Mulier cre-
de mihi, quia veniet hora, qñ neq; in
monte hoc, neq; in Ierosolymis adora-
22 bitis Patrẽ. Vos adoratis qđ nescitis:
nos adoramus qđ scimus, quia salus ex
23 Iudęis est. Sed venit hora & nũc est, qñ
veri adoratores adorabunt patrẽ in spũ
& veritate. Nã & pater tales quærit qui
24 adorent eũ. Spũs est Deus, & eos qui
adorant eum, in spũ & veritate oportet
25 adorare. Dicit ei mulier, Scio quia Mes
D sias venit, qui dicit̃ Chrs: cũ ergo vene-
26 rit, ille nobis annũtiabit oĩa. Dicit ei
27 Iesus: Ego sum qui loquor tecũ. Et con
tinuò venerunt discipuli eius: & mira-
bant̃, quia cũ muliere loquebatur. Ne-
mo tñ dixit, Quid quæris, aut quid lo-
28 queris cũ ea? Reliquit ergo hydriã suã
mulier: & abiit in ciuitatẽ, & dicit illis
29 hoĩbus: Venite & videte hoĩem qui di
xit mihi oĩa quęcunq; feci, numquid ip-
30 se est Christus? Exierunt ergo de ciuita
31 te, & veniebant ad eũ. Intereà rogabãt
eum discipuli, dicentes: Rabbi, mãdu-
32 ca. Ille aũt dixit eis, Ego cibum habeo
33 mãducare quẽ vos nescitis. Dicebãt er-
E go discipuli ad inuicẽ: Nũquid aliqs at
34 tulit ei mãducare? Dicit eis Iesus: Me⁹
cibus est vt faciam voluntatẽ eius qui
35 misit me, vt pficiam opus eius. Nõne
vos dicitis, ꝙ adhuc quatuor menses
sunt, & messis venit? Ecce dico vobis, le
uate oculos vestros, & videte regiones,
36 qa albæ sunt iam ad messem. Et qui

Deu. 12 a.6

4.Re.17 e 8.g. 36

2.Co.3. d.17

Matt 9. d 37 Luc. 10. a.2

metit mercedẽ accipit, & congregat fru
ctũ in vitã æternam: vt & qui seminat,
37 simul gaudeat & q metit. In hoc enim
est verbũ verũ, quia alius est qui semi-
38 nat, & ali⁹ est qui metit. Ego misi vos
metere qđ vos non laborastis: alij labo-
rauerũt, & vos ĩ labores eorũ introistis.
39 Ex ciuitate aũt illa multi crediderunt
in eum Samaritanorũ, pp verbũ mulie
ris testimonium phibentis, Quia dixit
40 mihi oĩa quæcunq; feci. Cũ venissent
ergo ad illũ Samaritani, rogauerunt eũ
vt ibi maneret. Et mãsit ibi duos dies.
41 Et multò plures crediderunt pp sermo
42 nem eius. Et mulieri dicebãt, Quia iã
F non pp tuã loquelã credim⁹, ipsi enim
audiuimus, & scim⁹ quia hic est verè sal
43 uator mundi. Post duos aũt dies exiit
44 inde: & abiit in Galilæã. Ipse enim Ie
sus testimoniũ phibuit, quia Propheta
45 in sua patria honorẽ non habet. Cũ er
go venisset in Galilęã, exceperũt eum
Galilæi, cũ oĩa vidissent, quæ fecerat Ie-
rosolymis in die festo: & ipsi enim ve-
46 nerant ad diem festũ. Venit ergo ite-
rũ in Cana Galilææ, vbi fecit aquam vi
nũ. Et erat qdã regulus cuius fili⁹ infir-
47 mabat̃ Capharnaũ. Hic cũ audisset qa
G Iesus aduenerit à Iudæa ĩ Galilæã, abiit
ad eũ, & rogabat eũ vt descẽderet & sa-
naret filium ei⁹: incipiebat enim mori.
48 Dixit ergo Iesus ad eũ: Nisi signa & p
49 digia videritis, non credititis. Dicit ad
eũ regulus, Dñe, descende prius q̃ mo-
50 riat̃ fili⁹ me⁹. Dicit ei Iesus, Vade, fili⁹
tu⁹ viuit. Credidit homo sermoni quẽ
51 dixit ei Iesus, & ibat. Iam aũt eo descẽ
dente, serui occurrerunt ei, & nũtiaue-
rũnt dicentes, quia filius eius viueret.
Interrogabat ergo horam ab eis, in qua
52 melius habuerit. Et dixerunt ei, quia
heri hora septima reliquit eum febris.
53 Cognouit ergo pr̃, quia illa hora erat
in qua dixit ei Iesus, Filius tuus viuit,
& credidit ipse & domus ei⁹ tota. Hoc
iterum secundum signum fecit Iesus,
cùm venisset à Iudæa in Galilęam.

CAP. V.

1 POst hęc erat dies festus Iudęorũ &
A ascẽdit Iesus Ierosolymam. Est aũt
2 Ierosolymis sup Probatica, piscina quę
cognominat̃ Hebraicè Bethsaida, quin
3 que porticus habens. In his iacebat mul
titudo magna languentiũ: cęcorũ, clau
dorũ, aridorũ expectantiũ aquæ motũ.

Mat. 13 g.57 Mar.6.a. 4 Luc.4.d. 24 Matt. 4 b.12 Mar.1.b. 14 Luc. 4 b.14. Supr.2. b.9

credetis

Leu. 23. Deut. 16 a.1

Angelus

4 ¶Angelus aũt Dñi descendebat sẽm tem
pus in piscinã:& mouebat aqua. Et qui
prior descendisset in piscinã post motio
nẽ aquę, sanus fiebat à quacũq; detine-
5 batur infirmitate. ¶Erat aũt quidã ho-
mo ibi triginta, & octo annos habẽs in
6 infirmitate sua. ¶Hũc cũ vidisset Iesus
iacentem,& cognouisset,quia iam mul
tum tẽpus haberet,dixit ei: Vis san⁹ fie
7 ri? ¶Rñdit ei languidus: Dñe hoiem nõ
B habeo,vt cũ turbata fuerit aqua, mittat
me in piscinã:dũ venio enim ego,alius
8 ante me descẽdit. ¶Dicit ei Iesus: Surge
9 tolle grabatũ tuum & ambula. ¶Et sta
tim sanus factus est homo ille:& sustu-
lit grabatũ suũ,& ambulabat. Erat aũt
10 sabbathũ in die illo. ¶Dicebant ergo Iu
dęi illi qui sanat⁹ fuerat, Sabbathũ est,
11 ǁnõ licet tibi tollere grabatũ tuũ. ¶Rñ-
dit eis: Qui me sanũ fecit, ille mihi di-
12 xit, Tolle grabatum tuũ & ambula. ¶In
terrogauerunt ergo eũ: Quis est ille ho-
mo qui dixit tibi, Tolle grabatũ tuũ,&
13 ambula? ¶Is aũt qui san⁹ fuerat effect⁹,
nesciebat quis esset. Iesus enim declina
14 uit à turba cõstituta in loco. ¶Postea in
C uenit eũ Iesus in tẽplo,& dixit illi: Ecce
sanus fact⁹ es: iã noli peccare, ne deteri⁹
15 tibi aliquid cõtingat. ¶Abiit ille homo,
& nuntiauit Iudæis quia Iesus esset qui
16 fecit eũ sanũ. ¶Propterea psequebantur
Iudęi Iesum, quia hæc faciebat i sabba
17 tho. ¶Iesus aũt rñdit eis: Pater me⁹ vsq;
18 modo operat̃:& ego operor. ¶Propterea
ergo magis q̃rebant eũ Iudæi interfice-
re,quia nõ solũ soluebat sabbathũ, sed
& patrẽ suũ dicebat Deũ, æqualẽ se fa-
19 ciẽs Deo. ¶Rñdit itaq; Iesus, & dixit eis:
Amen,amen dico vobis,nõ potest Fili⁹
à se facere quicq̃,nisi qđ viderit Patrem
facientẽ: q̃cunq; enim ille fecerit, hęc &
20 fili⁹ siñr facit. ¶Pater enim diligit Filiũ,
& oĩa demonstrat ei quæ ipse facit, &
maiora his demõstrabit ei opera,vt vos
21 miremini. ¶Sicut enim Pr̃ suscitat mor
D tuos,& viuificat: sic & Fili⁹ quos vult vi
22 uificat. ¶Neq; enim Pater iudicat quen
23 quã, sed oẽ iudiciũ dedit Filio. ¶vt oẽs
honorificent Filium,sicut honorificant
Patrem. qui nõ honorificat Filium, nõ
24 honorificat Patrẽ,qui misit illũ. ¶Amẽ,
amen dico vobis, quia qui verbũ meũ
audit, & credit ei qui misit me, habet vi
tam æternã,& in iudiciũ non venit:sed
25 *transiet à morte in vitam. ¶Amẽ,amẽ

ǁExo. 20 b. 11 Iere. 17 d. 24

*trãsiit 7

dico vobis,quia venit hora, & nũc est,
qñ mortui audient vocẽ filij Dei, & qui
26 audierint, viuent ¶Sicut enim pater ha
E bet vitam i semetipso, sic dedit & filio
27 habere vitã in semetipso: ¶& potestatẽ
dedit ei etiã iudiciũ facere, quia Filius
28 hoĩs est. ¶Nolite mirari hoc, quia venit
hora i qua oẽs qui in monumẽtis sunt,
29 audient vocem *eius*: ¶& procedẽt ǁqui
bona fecerunt in resurrectionem vitæ:
qui verò mala egerũt, in resurrectionẽ
30 iudicij. ¶Non possum ego à meipso fa-
cere quicq̃. Sicut audio, iudico:& iudi-
ciũ meũ, iustũ est, quia non q̃ro volun
tatem meã,sed voluntatẽ eius qui misit
31 me. ¶Si ego testimoniũ phibeo de me-
ipso, testimoniũ meũ non est verum,
32 ¶ǁAlius est qui testimoniũ phibet de
me:& scio qa verũ est testimoniũ *qđ p
33 hibet de me. ¶ǁVos misistis ad Iohãnẽ:
34 & testimoniũ phibuit veritati. Ego aũt
F nõ ab hoĩe testimoniũ accipio:sed hęc
35 dico vt vos salui sitis. ¶Ille erat lucerna
ardẽs & lucẽs. Vos aũt voluistis ad ho-
36 rã exultare in luce eius. ¶Ego aũt habeo
testimoniũ maius Iohãne. Opera enim
q̃ dedit Pater vt pficiam ea: ipsa opera
q̃ ego facio, testimoniũ phibent de me,
37 quia Pater misit me. ¶& qui misit me
Pater, ǁipse testimoniũ phibuit de me:
neq; vocẽ eius vnquã audistis,neq; ǁspe
38 ciẽ eius vidistis. ¶& verbũ eius nõ habe
tis in vobis manẽs, quia quẽ misit ille,
39 huic vos non creditis. ¶Scrutamini scri
pturas,quia vos putatis in ipsis vitã ęter
nã habere: & illę sunt q̃ testimoniũ p-
40 hibent de me: ¶& non uultis uenire ad
41 me ut uitam habeatis. ¶Claritatẽ ab ho
42 minibus nõ accipio. ¶Sed cognoui uos
quia dilectionẽ Dei non habetis in uo-
43 bis. ¶Ego ueni in noĩe Patris mei,& nõ
G *accipitis* me: si ali⁹ uenerit in noĩe suo,
44 illum accipietis. ¶Qũo uos potestis cre-
dere,qui gloriã abinuicẽ accipitis:& glo
riam quæ à solo Deo est, non quæritis?
45 Nolite putare quia ego accusatur⁹ sim
uos apud Patrẽ,est q accusat uos, Moy-
46 ses,i quo uos speratis. ¶Si enim credere-
tis Moysi: crederetis forsitã & mihi: de
47 me enim ǁille scripsit. ¶Si aũt illi⁹ literis
non creditis: qũo uerbis meis credetis?

C A P. V I.

1 POst hęc abiit Iesus trãs mare ǁGali-
A lęæ,qđ est Tyberiadis: ¶& sequeba-
2 tur eũ multitudo magna, quia videbãt

*filij Dei

ǁMat. 25 d. 46

ǁMatt. 3 d. 17

*eius

ǁSupra 1 b. 15. c. 19

ǁMatt. 3 d. 17. & 5

ǁDeut. 4 b. 12

*accepistis

ǁGene. 3 c. 15. 22. d. 18. & 49. b. 10. Deut. 18 c. 15

ǁMatt. 4 b 13 mar. 6. e. 32 Luc. 9. a. 10

signa q̄ faciebat sup his q̄ infirmabant.
3 Subiit ergo in mõtem Iesus: & ibi sede
4 bat cũ discipulis suis. ¶Erat aũt proxi-
5 mum Pascha, ‖dies festus Iudęorũ. ¶Cũ
‖Exo. 12 c.15. Leui. 23 a.5. Deut. 16 a.1.
subleuasset ergo oculos Iesus & vidisset
q̄a multitudo maxima venit ad eũ, di-
cit ad Philippũ: Vnde ememus panes,
6 vt manducẽt hi? ¶Hoc aũt dicebat tẽtãs
eum, ipse enim sciebat q̄d esset factur⁹.
7 Rñdit ei Philippus: Ducẽtorũ denario-
rũ panes non sufficiunt eis, vt vnusq̄sq;
8 modicũ q̄d accipiat. ¶Dicit ei vnus ex
discipulis eius, Andreas frater Simonis
9 Petri: ¶Est puer vnus hic q̄ habet q̄nq;
Matt. 14 c.17 Marc. 6 c.38. Luc 9. b 13
panes ordeaceos, & duos pisces: sed hęc
10 q̄d sunt inter tãtos? ¶Dicit ergo Iesus: Fa
B cite hoĩes discũbere: Erat aũt fęnũ mul
tum in loco. Discubuerũt ergo viri, nu-
11 mero quasi q̄nq; millia. ¶Accepit ergo
Iesus panes, & cũ gratias egisset, distri-
buit discũbẽtib⁹, sicr & ex piscibus quã
12 tũ volebant. ¶Vt aũt impleti sunt, dixit
discipulis suis: Colligite quæ superaue-
13 runt fragmenta, ne pereãt. Collegerunt
ergo, & ĩpleuerunt duodecim cophinos
fragmentorũ ex q̄nq; panib⁹ ordeaceis,
*quę superfuerũt his q̄ manducauerãt.
* & duobus piscibus.
14 ¶Illi ergo hoĩes cũ vidissent q̄d Iesus fe
cerat signũ, dicebant: Quia hic est verè
propheta qui venturus est in mũdum.
15 ¶‖Iesus ergo cũ cognouisset q̄a venturi
‖Mat. 14 c.23 Mar. 6.f. 46
essent vt raperent eũ, & facerent eũ re-
16 gem, fugit iterũ in mõtẽ ipse solus. ¶Vt
aũt sero factũ est, descẽderunt discipuli
17 eius ad mare. ¶Et cũ ascẽdissent nauim
venerũt trans mare in Capharnaũ, & te
nebræ iã factæ erãt, & non venerat ad
18 eos Iesus. ¶Mare aũt, vento magno flã-
19 te, exurgebat. ¶Cũ remigassent ergo qua
si stadia vigintiq̄nq; aut triginta, vidẽt
Iesum ambulantẽ sup mare, & p̄ximũ
20 nauii fieri, & timuerunt. ¶Ille aũt dicit
C eis: Ego sum, nolite timere. ¶Voluerunt
21 ergo accipere eum in nauim, & statim
22 nauis fuit ad terrã quã ibãt. Altera die,
turba quæ stabat trãs mare, vidit q̄a na
uicula alia non erat ibi nisi vna, & q̄a
nõ introisset cũ discipulis suis Iesus in
nauim, sed soli discipuli eius abiissent.
23 ¶aliæ verò superuenerunt naues à Tybe-
riade iuxta locũ vbi mãducauerãt panẽ
24 gratias *agẽtes Dño. ¶Cũ ergo vidisset
*agentes Deo
turba q̄a Iesus nõ esset ibi, neq; discipu
li eius, ascẽderũt in nauiculas, & vene
25 rũt Capharnaũ, q̄rentes Iesum. ¶Et cũ
inuenissent eũ trans mare, dixerunt ei
26 Rabbi, q̄n huc venisti? ¶Rñdit eis Iesus,
& dixit: Amen, amen dico vobis, q̄ritis
me, nõ q̄a vidistis signa, sed q̄a mãdu-
27 castis ex panib⁹, & saturati estis. ¶Opera
mini non cibũ q̄ perit, sed q̄ p̄manet in
vitã æternã, quem Filius hoĩs dabit vo-
bis, hunc enim Pater ‖signauit Deus. ‖Supra 3 c.32 Matt. 3. d 17. & 17 a.5.
28 ¶Dixerunt ergo ad eũ: Quid faciem⁹ vt
29 operemur opera Dei? ¶Rñdit Iesus, & di
D xit eis: ‖Hoc est opus Dei, vt credatis in ‖1.Ioh.3 d.25.
30 eũ quẽ misit ille. ¶Dixerũt ergo ei: Q̄d
ergo tu facis signũ, vt videam⁹, & creda
31 mus tibi? quid operaris? Patres nr̄i mã-
ducauerũt manna in deserto, sicut scri-
ptũ est: ‖Panẽ de cęlo dedit eis mãduca ‖Exo. 16 a 4.d.14. Num. 11 b.7. Psal. 77. c.24.
32 re. ¶Dixit ergo eis Iesus: Amẽ, amẽ dico
vobis, non Moyses dedit vobis panẽ de
cęlo, sed p̄r me⁹ dat vobis panẽ de cęlo
33 verũ. ¶Panis enim Dei est q̄ de cęlo de-
34 scẽdit, & dat vitã mundo. ¶Dixerunt er
go ad eũ: Dñe semp̄ da nobis panẽ hũc. Supra 16 c.20.
35 ¶Dixit aũt eis Iesus: ‖Ego sum panis vi- ‖Eccl. 24 c.29
tę: qui venit ad me, nõ esuriet: & q̄ cre-
36 dit in me, non sitiet vnquã. ¶Sed dixi vo
bis quia & vidistis me, & non creditis.
37 ¶Oẽ q̄d dat mihi p̄r, ad me veniet, & eũ
38 qui venit ad me nõ eiiciã foras: ¶quia
descẽdi de cęlo, non vt faciã voluntatẽ
meã, sed volũtatem eius qui misit me.
39 ¶Hęc est enim voluntas eius qui misit
me, Patris: vt oẽ q̄d dedit mihi nõ p̄dã
ex eo, sed resuscitem illud ĩ nouissimo
40 die. ¶Hæc est aũt voluntas Patris mei q̄
E misit me: vt oĩs qui videt filiũ, & credit
in eũ, habeat vitã ęternã, & ego resusci-
41 tabo eũ ĩ nouissimo die. ¶Murmurabãt
ergo Iudęi de illo, q̄a dixisset: Ego sum
42 panis *qui de cęlo descẽdi, ¶& dicebãt, *viuus
‖Nonne hic est Iesus filius Ioseph, cui⁹ matt. 13 g.55.
nos nouimus p̄rem & matrẽ? Q̄uo er-
43 go dicit hic, Quia de cęlo descẽdi? ¶Rñ-
dit ergo Iesus, & dixit eis: Nolite mur-
44 murare inuicẽ: ¶nemo potest venire ad
me, nisi P̄r q̄ misit me, traxerit eum, &
ego resuscitabo eum in nouissimo die.
45 ¶Est scriptũ in prophetis. ‖Et erunt oẽs ‖Isaia 54 f 13.
docibiles Dei. Oĩs qui audiuit à Patre,
46 & didicit: venit ad me. ¶Nõ quia patrẽ
vidit quisquã, ‖nisi is qui est à Deo, hic ‖mat. 11 d.27.
47 vidit Patrem. ¶Amen, amẽ dico vobis,
48 qui credit ĩ me, habet vitã æternã. ¶Ego
49 sum panis vitæ. ¶Patres vestri ‖mandu- ‖Exo. 16 d.15.
cauerunt manna in deserto, & mortui
50 sunt. ¶Hic est panis de cęlo descendẽs,

VE

vt siquis ex ipso manducauerit nõ mo-
51 riatur. ¶Ego sum panis viuus, q de cęlo
F descẽdi. Siquis mãducauerit ex hoc pa-
ne, viuet in ęternũ: & panis quẽ ego da-
52 bo, caro mea est ꝓ mundi vita. ¶Litiga-
bãt ergo Iudęi adinuicẽ, dicentes: Qũo
põt hic nobis carnẽ suã dare ad mandu
53 candũ? ¶Dixit ergo eis Iesus: Amẽ, amẽ
dico vobis, nisi mãducaueritis carnẽ Fi-
lij hominis, & biberitis eius sanguinẽ,
54 nõ habebitis vitã in vobis. ¶Qui mãdu-
cat meã carnẽ, & bibit meũ sanguinem,
habet vitã æternã, & ego resuscitabo eũ
1.Co. 11 f.27. 55 in nouissimo die. ¶Caro enim mea verè
est cibus, & sanguis meus verè est pot⁹.
56 ¶qui mãducat meã carnẽ, & bibit meũ
sanguinem, in me manet, & ego in illo.
57 ¶Sicut misit me viuẽs pater, & ego viuo
pp Patre: & qui manducat me, & ipse vi
58 uet pp me. ¶Hic est panis qui de cælo
descendit. Nõ sicut manducauerũt pa-
tres vestri manna: & mortui sunt. Qui
manducat hunc panẽ, viuet in ęternũ.
59 ¶Hęc dixit in synagoga, docẽs in Caphar
60 naũ. ¶Multi ergo audiẽtes ex discipulis
G eius dixerũt: Durus est hic sermo, & qs
61 põt eum audire? ¶Sciens autẽ Iesus apud
semetipsum quia murmurarent de hoc
discipuli eius, dixit eis: Hoc vos scãdali
62 zat? ¶Si ergo videritis filium hominis a-
‖Sup. 3.b 13. 63 scendentẽ‖ vbi erat prius? ¶‖Spiritus est
qui viuificat, caro nõ prodest quicquã.
verba quę ego locutus sum vobis, spirit⁹
64 & vita sunt. ¶Sed sunt quidã ex vobis,
qui non credunt. Sciebat enĩ ab initio
Iesus qui essent non credentes, & qs tra
65 diturus esset eum. ¶Et dicebat: Propte-
reà dixi vobis, quia nemo põt venire ad
66 me, nisi fuerit ei datum à Pr̃e meo. ¶Ex
hoc multi discipulorum eius abierũt re
67 trò: & iam nõ cũ illo ambulabant. ¶Di
xit ergo Iesus ad duodecim: Nũquid &
68 vos vultis abire? ¶‖Rñdit ergo ei Simon
Petrus, Dñe ad quẽ ibimus? verba vitæ
mat.16 c 16 69 æternæ habes. ¶& nos credimus & co-
gnouimus quia tu es Christ⁹ filius Dei.
marc. 8 c 29 70 ¶Respõdit eis Iesus: Nõnne ego vos duo
decim elegi: & ex vobis vnus diabolus
Luc. 9 c. 20 71 est? ¶Dicebat autem Iudã Simonis Isca-
riotem: hic enim erat traditurus eum,
cum esset vnus ex duodecim.

CAP. VII.

a autem
b Galilæa
c Iudæa 3

1 POst hęc ᵃambulabat Iesus in ᵇGali-
A lęã, nõ enĩ volebat in ᶜIudæam am
bulare: quia quærebant eum Iudæi in-
2 terficere. ¶Erat autem in ꝓximo dies fe
3 stus Iudęorũ, ‖Scenopegia. ¶Dixerũt au ‖Leui. 23 f 34
tem ad eum fratres eius. Transi hinc,
& vade in Iudæam, vt & discipuli tui vi
4 deant opera tua quæ facis. ¶Nemo quip
pe in occulto quid facit, & quærit ipse
in palàm esse: si hæc facis, manifesta te-
5 ipsum mundo. ¶Neq; enim fratres eius
6 credebant in eum. ¶Dicit ergo eis Iesus,
Tempus meum nondum aduenit: tp̃s
7 autẽ vestrum semper est paratũ. ¶Non
põt mundus odisse vos, me aũt odit, qa
ego testimoniũ perhibeo de illo, ꝙ ope
8 ra eius mala sunt. ¶Vos ascẽdite ad diẽ
festum hunc, ego ᵃᵇnõ ascendo ad diem a autem
festum istum: quia meum tempus non- b nondũ ascẽdam
9 dum implerũ est. ¶Hæc cum dixisset, 3.
10 ipse mansit in Galilæa. ¶Vt autem ascẽ-
derunt fratres eius, tunc & ipse ascẽdit
ad diem festum, nõ manifestè, sed qua-
11 si in occulto. ¶Iudæi ergo quærebant eũ
12 in die festo, & dicebant, Vbi est ille? ¶Et
murmur multum erat in turba de eo.
Quidã enim dicebant. Quia bonus est
Alij aũt dicebant: Non, sed seducit tur-
13 bas. ¶Nemo tñ palàm loquebatur de il-
14 lo, pp metum Iudęorũ. ¶Iam aũt die fe
sto mediante ascendit Iesus in tẽplũ &
15 docebat. ¶Et mirabantur Iudęi dicẽtes:
Qũo hic literas scit cum non didicerit?
16 ¶Rñdit eis Iesus, & dixit: Mea doctrina
17 non est mea, sed eius qui misit me. ¶Si-
quis voluerit voluntatẽ eius facere: co-
C gnoscet de doctrina, vtrũ ex Deo sit, an
18 ego à meipso loquar. ¶Qui à semetipso
loquitur, gloriam propriam quærit: qui
autem quærit gloriam eius qui misit
eũ, hic verax est, & iniustitia in illo nõ
19 est. ¶Nõnne Moyses dedit vobis legem,
& nemo ex vobis facit legẽ? ‖Quid me ‖Exo. 20 c 21 &
20 quæritis interficere? ¶Respondit turba, 24 a 3
& dixit, Dæmonium habes, quis te quæ Supra 5.c
21 rit interficere? ¶Respondit Iesus, & di- 16
xit eis, Vnũ opus feci, & oẽs miramini.
22 ¶propterea Moyses‖dedit vobis circunci ‖Leui. 12
sionem: non quia ex Moyse est, sed ex a 3
‖patrib⁹, & in sabbatho circũciditis ho- ‖Gen. 17 b 10.
23 minem. ¶Si circuncisionem accipit ho-
D mo in sabbatho, vt nõ soluatᵘ lex Moysi:
mihi indignamini quia totum hominem
24 nem sanum feci in sabbatho? ¶‖Nolite ‖Deu. 16 c 24.
iudicare s̃m faciẽ: sed iustũ iudiciũ iudi
25 cate. ¶Dicebãt ergo qdã ex Ierosolymis:
Nõnne hic est quẽ quærunt interficere?
26 ¶Et ecce palã loquit̃, & nihil ei dicunt:

Nunqd verè cognouerunt principes qa
27hic est Chrs? ¶Sed hũc scimus vnde sit,
Chrs aũt cũ venerit, nemo scit vnde sit.
28¶Clamabat ergo Iesus in tẽplo docẽs, &
dicẽs: Et me scitis, & vñ sim scitis, & à
meipso nõ veni, sed est verus q misit me
29quẽ vos nescitis. ¶Ego scio eũ qa ab ipso
30sum. & ipse me misit. ¶Quærebant ergo
E eũ apphẽdere: & nemo misit in illum
31man⁹, qa nõdũ venerat hora eius. ¶De
turba aũt multi crediderũt in eũ, & di-
cebãt: Chrs cũ venerit, nunqd plura si-
32gna faciet quã quæ hic facit? ¶Audierũt
Pharisęi turbã murmurãtẽ de illo hęc, &
miserũt pricipes *& Pharisæi ministros
33vt apphẽderẽt eũ. ¶Dixit ergo eis Iesus:
Adhuc modicũ tps vobiscũ sum: & va-
34do ad eũ q me misit. ¶‖Quęretis me, &
nõ inuenietis: & vbi ego sum, vos nõ po
35testis venire. ¶Dixerũt ergo Iudęi ad se-
metipsos. Quò hic iturus est, qa nõ in-
ueniemus eũ? nunqd in dispersionẽ gẽ-
36tiũ iturus est, & docturus gẽtes? ¶ Quis
F est hic sermo quẽ dixit: Quęretis me &
nõ inuenietis: & vbi sum ego, vos nõ po
37testis venire? ¶In nouissimo aũt die ‖ma
gno festiuitatis stabat Iesus, & clama-
bat, dicens: Siquis sitit, veniat ad me, &
38bibat. ¶Qui credit in me ‖sicut dicit scri
ptura: ‖flumina de vẽtre ei⁹ fluẽt aquæ
39viuæ. ¶(Hoc aũt dixit de Spiritu quẽ ac-
cepturi erãt credẽtes in eũ, nõdũ eñi e-
rat Spiritus *datus, qa Iesus nõdũ erat
40glorificatus.) ¶Ex illa ergo turba cũ au
dissent hos sermones eius, dicebãt: Hic
41est verè pphẽta. ¶Alij dicebant: Hic est
Chrs. Quidã aũt dicebãt: Nũquid à Ga-
42lilęa venit Chrs? ¶Nõnne ‖scriptura di-
G cit, qa ex semine Dauid, & de Beth-lẽ-
hẽ castello vbi erat Dauid, venit Chrs?
43¶Dissensio itaq; facta est in turba pp eũ.
44¶Quidã aũt ex ipsis volebant apprehen
dere eũ: sed nemo misit sup eũ manus.
45¶Venerũt ergo ministri ad pontifices &
Pharisæos. Et dixerunt eis illi: Quare
46nõ adduxistis illum? ¶Rñderunt mini
stri: Nunquã sic locutus est homo, sicut
47hic homo. ¶Rñderunt ergo eis Pharisęi:
48Nunquid & vos seducti estis? ¶ Nunqd
ex principibus aliquis credidit in eum,
49aut ex Pharisæis? ¶ sed turba hæc quæ
50non nouit legem, maledicti sunt. ¶Di-
xit Nicodemus ad eos, ‖ ille q venit ad
51eum nocte, qui vnus erat ex ipsis. ¶ Nun
quid lex nostra iudicat hominem, nisi

* sacerdotum.
‖Infr. 13 d 33.
‖Leu. 23 e 27.
‖Deu. 18 c 15
‖Ioel 2 g 28
Act. 2 c 17 —1.
* sanctus 4.
‖Mich. 5 a 1. Matt. 2. a 6.
* loquit.
‖Supr. 3. a 2.

pri⁹ audierit ab ipso, & ‖cognouerit qd
52faciat? ¶Rñderunt, & dixerunt ei: Nun-
quid & tu Galilæus es? Scrutare, & vide
53quia à Galilęa pphẽta non *surgit. ¶ Et
reuersi sunt vnusquisque in domũ suã.

CAP. VIII.

1 IEsus aũt perrexit in mõtem Oliueti:
A ¶& diluculo iterũ venit in templum,
2 & oĩs ppls venit ad eum, & sedens doce
3 bat eos. ¶Adducunt aũt Scribæ & Pha-
risæi mulierem in adulterio deprehen-
4 sam, & statuerunt eam in medio, ¶& di
xerunt ei: Magister, hæc mulier mõ de
5 prehensa est in adulterio. ¶‖In lege autẽ
Moyses mandauit nobis huiusmodi la
6 pidare. Tu ergo qd dicis? ¶Hoc aũt dice-
bãt tẽtãtes eũ: vt possent accusare eũ. ¶Ie
sus aũt inclinãs se deorsum, digito scri-
7 bebat in terra. ¶Cum ergo perseuerarẽt
interrogantes eum: erexit se & dixit eis,
‖Qui sine pctõ est vestrũ, primus in illã
8 lapidẽ mittat. ¶Et iterũ se inclinãs, scri-
9 bebat in terra. ¶Audiẽtes aũt, vn⁹ post
vnũ exibãt, incipiẽtes à senioribus: & re
mansit solus Iesus, & mulier in medio
10stãs. ¶Erigẽs aũt se Iesus, dixit ei: Mulier
vbi sũt q te accusabãt? nemo te cõdẽna-
11uit? Quæ dixit, Nemo Dñe. Dixit aũt Ie-
sus: Nec ego te cõdẽnabo, Vade, & iam
12amplius noli peccare. ¶Iterũ ergo locu-
tus est eis Iesus, dicẽs ‖ Ego sum lux mũ
B di, q sequit me, non *ambulat in tene-
13bris: sed habebit lumẽ vitæ. ¶Dixerũt er
go ei Pharisęi: Tu de teipso testimoniũ
perhibes, testimoniũ tuũ nõ est verum.
14¶Rñdit Iesus, & dixit eis: Et si ego testi-
moniũ perhibeo de me ipso, verũ est te
stimonium meũ, qa scio vñ veni, & quò
vado: vos aũt nescitis vnde venio, aut
15quò vado. ¶Vos sm carnẽ iudicatis: ego
16nõ iudico quenquã: ¶& si iudico ego, iu
diciũ meum verum est: quia solus non
17sum, sed ego & qui misit me, Pater. ¶Et
in lege vestra scriptũ est, ‖quia duorum
18hominũ testimonium verũ est. ¶Ego sũ
qui testimoniũ perhibeo de meipso: &
testimonium perhibet de me qui misit
19me, Pater. ¶Dicebant ergo ei: Vbi est pa
ter tuus? Rñdit Iesus, Neq; me scitis, ne
que Patrem meum: si me sciretis, forsitã
20& Patrem meum sciretis. ¶Hæc verba lo
cutus est Iesus in gazophylacio, docens
in templo: & nemo apprehendit eũ, qa
21necdum venerat hora eius. ¶Dixit ergo
C iterum eis Iesus: Ego vado, & quæretis

‖Deu. 19 b 8. & 19 d 15.
* scriptum.
* surrexit.
‖Leui. 20 b 10.
‖Deu. 17 b 7
* hęc
‖1 Ioh. 8 b 5
* ambulabit
‖Deu. 17 b 6 & 19 d 15
Matt. 18 b 16
2 Co. 13 a 1
Hebr. 10 c 28

me.

me, & in pctõ vestro moriemini. Quò
22 ego vado, vos nõ potestis venire. ¶ Dice-
bãt ergo Iudæi: Nunqd interficiet se-
metipsum, qa dicit: Quò ego vado, vos
23 nõ potestis venire? ¶ Et dicebat eis: Vos
de deorsum estis, ego de supernis sum.
Vos de mũdo hoc estis, ego nõ sum de
24 hoc mũdo. Dixi ergo vobis quia morie
mini in peccatis vestris: si eni nõ credi-
deritis quia ego sũ, moriemini in pctõ
25 vrõ. ¶ Dicebãt ergo ei: Tu quis es? Dixit
eis Iesus: Prĩcipiũ qui & loquor vobis.
26 ¶ Multa habeo de vobis loqui & iudica
re, sed qui me misit verax est: & ego q̃
27 audiui ab eo, hæc loquor in mũdo. ¶ Et
nõ cognouerũt quia patrẽ eis dicebat
28 Deũ. ¶ Dixit ergo eis Iesus, Cũ exaltaue-
ritis filiũ hoĩs, tũc cognoscetis quia ego
sum, & à meipso facio nihil, sed sicut
29 docuit me Pr̃, hæc loquor: ¶ & qui me
D misit mecũ est: & nõ reliquit me solũ,
quia ego quę placita sũt ei, facio semp.
30 ¶ Hæc illo loquente multi crediderũt in
31 eũ. ¶ Dicebat ergo Iesus ad eos q credi-
derũt ei, Iudęos, Si vos mãseritis in ser-
32 mone meo, verè discipuli mei eritis, ¶ &
cognoscetis veritatẽ, & veritas liberabit
33 vos. ¶ Rñderũt ei: Semẽ Abrahæ sumus,
& nemini seruiuimus vnquã, qũo tu di
34 cis: Liberi eritis? ¶ Rñdit eis Iesus, Amẽ,
amẽ dico vobis, qa õis qui facit pecca-
35 tũ seruꝰ est peccati. ¶ seruꝰ aũt non ma-
net in domo in æternũ, filius manet in
36 æternũ. ¶ Si ergo vos filius liberauerit,
37 verè liberi eritis. ¶ Scio quia filij Abra-
hę estis, sed q̃ritis me interficere, quia
38 sermo meꝰ nõ capit in vobis. ¶ Ego qđ vi
E di apud Patrẽ loquor, & vos quæ vidi-
39 stis apud patrẽ vestrũ facitis. ¶ Rñderũt
& dixerũt ei, Pr̃ nr̃ Abrahã est. Dicit eis
Iesus: Si filij Abrahæ estis, opera Abra-
40 hæ facite. ¶ Nũc aũt q̃ritis me interficere
hoĩem, qui veritatẽ vobis locutus sum,
quã audiui à Deo, hoc Abrahã nõ fecit.
41 ¶ Vos facitis opera patris vestri. Dixerũt
itaq; ei: Nos ex fornicatione nõ sumus
42 nati, vnũ patrẽ habemus Deũ. ¶ Dixit er
go eis Iesus, Si Deus pater vester esset, di
ligeretis vtiq; me, ego eni ex Deo pcessi
& veni, neq; enim à meipso veni, sed il
43 le me misit. ¶ Quare loquelã meã nõ co
gnoscitis? Quia non potestis audire ser-
44 monem meum. ¶ Vos ex patre diabolo
F estis, & desideria patris vestri vultis face
re, ille homicida erat ab initio, & in ve

quia t
quò l t
Sup. 3 d 33
Rom 3 a 4
eius.

Rom. 6 c 14
2. Petr. 2 d 19

1. Ioh. 3 b 8

ritate nõ stetit, quia nõ est veritas in eo,
cũ loquit mendaciũ, ex pprijs loquit,
45 quia mẽdax est, & pater eius. ¶ Ego autẽ
46 qa vitatẽ dico, nõ creditis mihi. ¶ Quis
ex vobis arguet me de pctõ: Si veritatẽ
47 dico, quare vos nõ creditis mihi. ¶ Qui
ex Deo est, verba Dei audit. Propterea
vos non auditis, quia ex Deo non estis.
48 ¶ Rñderũt ergo Iudęi, & dixerũt ei: Nõ-
ne bñ dicimus nos, quia Samaritanus es
49 tu, & dęmoniũ habes? Rñdit Iesus, Ego
dæmoniũ nõ habeo, sed honorifico Pa
50 trẽ meum, & vos inhonorastis me. ¶ Ego
aũt nõ quæro gloriam meã. est qui quę
51 rat, & iudicet. ¶ Amẽ, amẽ dico vobis, si-
quis sermonẽ meũ seruauerit, mortem
52 nõ videbit in æternũ. ¶ Dixerũt ergo Iu-
dæi, Nunc cognouimus quia dęmoniũ
habes. Abrahã mortuꝰ est & Prophetæ:
& tu dicis, Si quis sermonẽ meũ serua-
uerit, non gustabit mortẽ in æternum.
53 ¶ Nunquid tu maior es patre nr̃o Abra-
G hã, qui mortuꝰ est? & Prophetæ mortui
54 sũt. Quẽ teipsũ facis? ¶ Rñdit Iesus, Si e-
go glorifico meipsum, gloria mea nihil
est: est pr̃ meꝰ qui glorificat me, quẽ vos
55 dicitis quia Deꝰ vester est, ¶ & nõ cogno
uistis eũ, ego aũt noui eum. Et si dixero
quia nõ scio eũ: ero similis vobis, men-
dax. Sed scio eũ, & sermonẽ eius seruo.
56 ¶ Abrahã pr̃ vr̃ exultauit vt videret diẽ
57 meũ: & vidit, & gauisus est. ¶ Dixerũt er
go Iudæi ad eum, Quinquaginta annos
58 nondum habes, & Abrahã vidisti? ¶ Di-
xit eis Iesus, Amẽ, amẽ dico vobis, ante
59 quam Abraham fieret, ego sum. ¶ Tule-
runt ergo lapides vt iacerent in eum. Ie-
sus aũt abscondit se, & exiuit de tẽplo.

CAP. IX.

1 ET præteriens Iesus vidit hominem 8.
A cæcum à natiuitate: ¶ & interroga-
2 uerũt eũ Discipuli eiꝰ, Rabbi, qs pecca-
uit, hic, aut parẽtes eiꝰ, vt cęcus nasceret?
3 ¶ Rñdit Iesus, Neq; hic peccauit, neque
parẽtes eiꝰ: sed vt manifestent opa Dei
4 in illo. ¶ Me oportet opari opa eiꝰ q mi
sit me, donec dies est. venit nox, qñ ne-
5 mo põt opari. ¶ Quãdiu sũ in mũdo, lux
6 sum mũdi. ¶ Hęc cum dixisset, expuit in
terrã, & fecit lutũ ex sputo, & liniuit lu
7 tũ super oculos eiꝰ, ¶ & dixit ei, Vade, la
ua in natatoria Siloe, qđ interpretatur
Missus. Abijt ergo, & lauit: & venit vi-
8 dẽs. ¶ Itaq; vicini & q viderãt eũ prius videbãt
B quia mendicus erat, dicebãt, Nõne hic 7.

arguit 4
1 Ioh. 4 a 6.

est

est qui sedebat, & mendicabat? Alij di-
9 cebant, Quia hic est. ¶ Alij aũt, Nequa-
quam, sed similis est ei. Ille verò dice-
10 bat, Quia ego sũ. ¶ Dicebãt ergo ei, Q̃uo
11 aperti sũt tibi oculi? ¶ Rñdit, Ille homo
q dicit̃ Iesus, lutũ fecit: & vnxit oculos
meos, & dixit mihi, Vade ad natatoriã
Siloe, & laua. Et abij, & laui, & vidi.
12 ¶ Et dixerũt ei, Vbi est ille? Ait, Nescio.
13 ¶ Adducũt eũ ad Pharisæos q cæcus fue
14 rat. ¶ Erat aũt sabbathũ qñ lutũ fecit Ie-
15 sus, & aperuit oculos ei'. ¶ Iterũ ergo in
terrogabãt eũ Pharisæi q̃uo vidisset. Ille
C aũt dixit eis, Lutũ mihi posuit sup ocu
16 los, & laui: & video. ¶ Dicebãt ergo ex
Pharisæis qdã, Nõ est hic homo à Deo,
qa sabbathũ nõ custodit. Alij aũt dice-
bãt, Q̃uo põt homo peccator hęc signa
17 facere? Et schisma erat inter eos. ¶ Dicũt
ergo cæco iterũ, Tu, quid dicis de illo
qui aperuit oculos tuos? Ille aũt dixit,
18 Quia Propheta est. ¶ Nõ crediderũt ergo
Iudęi de illo, quia cæcus fuisset & vidis
set; donec vocauerũt parẽtes eius q vide
19 rat, ¶ & interrogauerũt eos, dicẽtes, Hic
est filius vester, quem vos dicitis qa cæ-
cus natus est? Quomõ ergo nunc videt?
20 ¶ Rñderunt ei parentes eius, & dixerũt,
Scimus quia hic est filius noster, & quia
21 cęcus natus est: ¶ quomõ aũt nũc videat
nescimus, aut quis eius aperuit oculos,
nos nescimus, ipsum interrogate, ætatẽ
22 habet, ipse de se loquat̃. ¶ Hæc dixerunt
parentes eius, qm̃ timebant Iudæos. iã
enim conspirauerant Iudæi, ǁ vt si quis
eum confiteretur esse Christum, extra
23 synagogam fieret. ¶ Propterea parentes
eius dixerunt, Quia ætatem habet, ipsũ
24 interrogate. ¶ Vocauerunt ergo rursum
hoĩem qui fuerat cæcus, & dixerunt ei,
E Da gloriam Deo, nos scimus quia hic
25 homo peccator est. ¶ Dixit ergo eis ille,
Si peccator est, nescio: vnum scio, quia
26 cæcus cum essem, mõ video. ¶ Dixerũt er
go illi, Quid fecit tibi? q̃uo aperuit tibi
27 oculos? ¶ Rñdit eis, Dixi vobis iã, & audi
stis: quid iterum vultis audire? nũquid
28 & vos vultis Discipuli eius fieri? ¶ Male-
dixerunt ergo ei, & dixerũt, Tu Disci-
pulus illius sis: nos aũt Moysi Discipuli
29 sumus. ¶ Nos scimus qa Moysi locutus
est Deus: hunc aũt nescimus vnde sit.
30 ¶ Rñdit ille homo, & dixit eis, In hoc
enim mirabile est qa vos nescitis vnde
31 sit, & aperuit meos oculos, ¶ scimus autẽ
quia peccatores Deus nõ audit: sed si qs
Dei cultor est, & volũtatẽ eius facit, hũc
32 exaudit. ¶ A seculo nõ est auditũ quia qs
33 aperuit oculos cæci nati: ¶ Nisi esset hic
34 à Deo, nõ poterat facere quicquã. ¶ Rñ-
derũt, & dixerũt ei, In peccatis natus es
totus, & tu doces nos? Et eiecerũt eũ fo-
35 ras. ¶ Audiuit Iesus quia eiecerũt eũ fo-
G ras: & cũ inuenisset eũ, dixit ei, Tu cre-
36 dis in filiũ Dei? ¶ Respõdit ille, & dixit,
37 Quis est Dñe, vt credã in eũ? ¶ Et dixit ei
Iesus, Et vidisti eũ, & qui loquit̃ tecũ, ip
38 se est. ¶ At ille ait, Credo Dñe. Et pcidẽs
39 adorauit eũ. ¶ Et dixit ei Iesus, In iudi-
cium ego in hunc mũdũ veni: vt q non
vident, videant, & qui vident, cæci fiãt.
40 ¶ Et audierunt quidam ex Pharisæis qui
cum ipso erant: & dixerunt ei, Nũquid
41 & nos cæci sumus? ¶ Dixit eis Iesus, Si cę
ci essetis, non haberetis peccatũ. nunc
verò dicitis, Quia videmus. Peccatum
vestrum manet.

CAP. X.

1 AMen, amen dico vobis, q nõ intrat
A per ostium in ouile ouiũ, sed ascẽ-
2 dit aliunde: ille fur est & latro. ¶ Qui au
tem intrat per ostiũ, pastor est ouium.
3 ¶ Huic ostiarius aperit: & oues vocẽ eius
audiunt: & pprias oues vocat nomina-
4 tim, & educit eas. ¶ Et cũ pprias oues e-
miserit, añ eas vadit: & oues illũ sequũ-
5 tur, quia sciunt vocẽ eius. ¶ Alienũ autẽ
nõ sequuntur, sed fugiunt ab eo: quia
6 nõ nouerũt vocem alienorum. ¶ Hoc p-
uerbium dixit eis Iesus. Illi aũt nõ co-
7 gnouerunt quid loqueretur eis. ¶ Dixit
ergo eis iterum Iesus, Amen, amen dico
8 vobis, quia ego sum ostiũ ouium. ¶ Oẽs
B quotquot venerunt, fures sunt & latro-
9 nes: sed nõ audierũt eos oues. ¶ Ego sum
ostiũ. Per me si quis introierit, saluabi-
tur: & ingrediet̃ & egredietur, & pascua
10 inueniet. ¶ Fur nõ venit nisi vt furet̃, &
mactet, & perdat. Ego veni vt vitã ha-
11 beant, & abũdantius habeãt. ¶ Ego sum
pastor bonus, ǁ Bonus pastor aĩam suã Isa.40.d 11. Eze.34.e 23 & 37.f.24.-5.
12 dat p ouibus suis'. ¶ Mercenarius autẽ
& qui nõ est pastor, cuius nõ sunt oues
ppriæ, videt lupũ venientẽ, & dimittit
oues, & fugit, & lupus rapit, & dispergit
13 oues. ¶ Mercenarius aũt fugit, quia mer-
C cenarius est: & nõ ptinet ad eũ de oui-
14 bus. ¶ Ego sũ pastor bonus: & cognosco
15 meas, & cognoscũt me meę. ¶ ǁ Sicut no Matt.11.d.27.
uit me pater, & ego agnosco patrem: &

animam

Mat. 11 d 27. Luc. 10 d 22 -5.
animam meá pono pro ouibꝰ meis.
16 ¶ Et alias oues habeo quę non sunt ex
hoc ouili: & illas oportet me adducere,
& vocé meá audient, & fiet vnũ ouile
17 & vnus pastor. ¶ Propterea me diligit pa
ter, quia ego pono animam meá, vt ite
18 rũ sumam eam. ¶ Nemo tollit eá à me:
sed ego pono eam à meipso. & potesta-
tem habeo ponendi eam: & potestatem
habeo iterum sumendi eam. Hoc man
19 datum accepi à patre meo. ¶ Dissensio
E iterum facta est inter Iudæos pp sermo
20 nes hos. ¶ Dicebant auté multi ex ipsis,
Dæmonium habet & insanit: quid eũ
21 auditis? ¶ Alij dicebant, Hæc verba non
sunt Dæmonium habentis. nũquid dæ
monium põt cæcorum oculos aperire?
22 ¶ Facta sunt autem Encænia in Ieroso-
23 lymis: & hyems erat. ¶ Et ambulabat Ie-
sus in templo, in porticu Salomonis.
24 ¶ Circundederunt ergo eũ Iudæi. & dice
bant ei, Quousq; animam nostram tol-
lis? si tu es Christus, dic nobis palam:
25 ¶ Rñdit eis Iesus, Loquor vobis: & non
creditis. Opera quæ ego facio in nomi-
ne patris mei, hæc testimonium perhi-
26 bent de me: ¶ sed vos non creditis, quia
27 non estis ex ouibus meis. ¶ Oues meæ
vocem meá audiũt: & ego cognosco eas
28 & sequunť me. ¶ Et ego vitam æternam
F do eis: & non peribunt in æternum, &
non rapiet eos quisquá de manu mea.
29 ¶ Pr̃ meus qđ dedit mihi, maius oĩbus
est: & nemo põt rapere de manu Patris
30 mei. ¶ Ego & pr̃ vnũ sumus. Sustulerũt
31 lapides Iudæi, vt lapidaréť eũ. ¶ Rñdit
32 eis Iesus, Multa bona opa ostẽdi vobis
ex Patre meo, pp qđ eorũ opus me lapi-
33 datis? ¶ Rñderũt ei Iudæi, De bono ope-
re nõ lapidamus te, sed de blasphemia,
& quia tu homo cum sis, facis teipsum
34 Deum. ¶ Rñdit eis Iesus. Nónne scriptũ
est in lege vestra, quia Ego dixi, dij e-
35 stis? ¶ Si ille dixit deos, ad quos sermo
Dei factus est, & nõ põt solui scriptura:
36 ¶ qué pater sanctificauit & misit in mũ-
G dũ, vos dicitis, Quia blasphemas: quia
37 dixi, filius Dei sum? Si non facio opera
38 patris mei: nolite credere mihi. ¶ Si auté
facio: & si mihi non vultis credere, ope
ribus credite: vt cognoscatis & credatis
39 quia Pater in me est, & ego in Pr̃e. ¶ Quę
rebãt ergo eũ apprehẽdere: & exiuit de
40 manibus eorum. ¶ Et abijt iterum trans
Iordanem in eum locũ vbi erat Iohan-

Mat. 28 d 19. Mar. 16 d 15. Luc. 24 g 47. Act. 10. f 35. 13. g. 47. 15. b 7. Gal. 2. b. 9. Eze. 37 f. 22. Isa. 53 b. 7. 1. mach 4 f 56. 59. *seu* dĩ xi vobis 8. *qui dedit mihi, maior 2. *ergo 18: rum 4. Psal. 81 b 6.

41 nes baptizãs primùm: & mãsit illic. ¶ Et
multi venerũt ad eũ. & dicebant, Quia
Iohannes quidé signũ fecit nullũ. Oĩa
aũt quæcunq; dixit Iohannes de hoc,
42 vera erant. ¶ Et multi crediderũt in eũ.

CAP. XI.

1 ERat autem quidam languens Laza
A rus à Bethania, de castello Marię &
2 Marthę sororis eiꝰ. (¶ Maria aũt erat q̃
vnxit Dñm vnguento, & extersit pedes
eius capillis suis: cuiꝰ frater Lazarus in-
3 firmabať.) ¶ Miserũt ergo sorores eiꝰ ad
eum dicẽtes, Dñe, ecce qué amas, infir-
4 mať. ¶ Audiés aũt Iesus, dixit eis, Infir-
mitas hæc nõ est ad morté, sed pro gl̃ia
Dei: vt glorificetur filius Dei per eam.
5 ¶ Diligebat aũt Iesus Marthã, & sororé
6 eius Mariã, & Lazarũ. ¶ Vt ergo audiuit
quia infirmabať, tũc quidé mãsit in eo
7 dé loco duobꝰ diebus, ¶ deinde post hęc
dicit Discipulis suis, Eamus in Iudęá ite
8 rũ. ¶ Dicũt ei discipuli, Rabbi, nũc quę-
rebant te Iudęi lapidare: & iterũ vadis
9 illuc? ¶ Rñdit Iesus, Nónne duodecim
B sũt horæ diei? Si quis ambulauerit in
die, nõ offendit: quia lucé huiꝰ mundi
10 videt: ¶ si aũt ambulauerit in nocte, offé
11 dit, quia lux non est in eo. ¶ Hæc ait: &
post hæc dicit eis, Lazarus amicus nr̃
dormit: sed vado vt à somno excité eũ.
12 ¶ Dixerũt ergo discipuli eiꝰ, Dñe, si dor-
13 mit, saluus erit. ¶ Dixerat auté Iesus de
morte eiꝰ: illi aũt putauerũt qa de dor-
14 mitione somni diceret. ¶ Tũc ergo Iesus
dixit eis manifestè, Lazarus mortuꝰ est:
15 ¶ & gaudeo pp vos, vt credatis, qm̃ nõ e-
16 rá ibi. sed eamus ad eũ. ¶ Dixit ergo Tho
mas qui diciť Didymus, ad condiscipu
los: Eamus & nos, vt moriamur cũ eo.
17 ¶ Venit itaq; Iesus: & inuênit eum qua-
C tuor dies iá in monumẽto habentem.
18 ¶ (Erat aũt Bethania iuxta Ierosolymã
19 quasi stadijs quindecim). ¶ Multi auté
ex Iudęis venerãt ad Marthã & Mariá,
20 vt cõsolarenť eas de frẽ suo. ¶ Martha er
go vt audiuit quia Iesus venit, occurrit
21 illi: Maria aũt domi sedebat. ¶ Dixit er-
go Martha ad Iesum, Dñe si fuisses hĩc,
22 frater meus nõ fuisset mortuus. ¶ Sed &
nũc scio quia q̃cunq; poposceris à Deo,
23 dabit tibi Deꝰ. ¶ Dicit illi Iesus, Resurget
24 frater tuꝰ. ¶ Dicit ei Martha, Scio quia re
surget in resurrectiõe, in nouissimo die.
25 ¶ Dixit ei Iesus, Ego sũ resurrectio & vi-
ta: qui credit in me: ét si mortuꝰ fuerit,

*sororũ. Mat. 26 a 7. Luc. 7 f. 37. Ios. 12. a. 3. *hoc. Sup. 5 c. 29. Luc. 14 c. 14. Sup. 6 d 33 e. 47.

26viuet. ¶& oís qui viuit, & credit in me:
27nõ moriet in æternũ, Credis hoc? ¶Ait il
li, Vtiq; Dñe, ego credidi qa tu es Chrs
viui D filius Dei *qui in-hunc mundũ veni-
-7. 28sti. ¶Et cũ hæc dixisset, abijt, & vocauit
surrexit Mariá sororé suá siléñtio, dicés, Magister
29adest, & vocat te. ¶Illa vt audiuit *sur-
30git cito, & venit ad eũ. ¶nõdũ eni vene
rat Iesus in castellũ: sed erat adhuc i il-
31lo loco vbi occurrerat ei Martha. ¶Iudęi
ergo q erát cũ ea in domo, & cósolaban
tur eá, cũ vidissent Mariá quia citò sur-
rexit & exijt, secuti sunt eam, dicentes,
Quia vadit ad monumentum, vt ploret
32ibi. ¶Maria ergo cũ venisset vbi erat Ie-
sus, vidés eũ, cecidit ad pedes ei9, & di-
cit ei, Dñe si fuisses hic, nõ esset mortu9
33frater me9. ¶Iesus ergo vt vidit ea plorá-
E té, & Iudęos q venerát cũ ea plorantes,
infremuit spiritu, & turbauit seipsum,
34¶& dixit, vbi posuistis eũ? Dicũt ei, Dñe,
35veni & vide. ¶Et lachrymatus est Iesus.
36¶Dixerũt ergo Iudæi, Ecce quõ amabat
37eũ. ¶Quidá aũt ex ipsis dixerũt, Nõ pote
‖ Sup. 9 a.6. rat hic ‖ qui aperuit oculos cæci *facere
*, nati. 38vt hic nõ moreret? ¶Iesus ergo rursũ fre
més in semetipso, venit ad monumétũ:
erat aũt speluca: & lapis suppositus erat
39ei. ¶Ait Iesus, Tollite lapidem. Dicit ei
Martha soror eius qui mortuus fuerat,
Dñe, iam fœtet, quatriduanus est enĩ.
40¶Dicit ei Iesus, Nónne dixi tibi qm si
41credideris, videbis gloriam Dei? ¶Tule-
rũt ergo lapidé. Iesus aũt eleuatis sursũ
oculis, dixit, Pr, gratias ago tibi qm au
42disti me. ¶ego aũt sciebá quia semp me
audis, sed pp ppłm qui circunstat, dixi,
43vt credant quia tu me misisti. ¶Hæc cũ
dixisset, voce magna clamauit, Lazare,
44veni foras. ¶Et statim prodijt qui fuerat
F mortuus, ligatus pedes & manus insti-
tis, & facies illi9 sudario erat ligata. Di
xit eis Iesus, Soluite eũ, & sinite abire.
45¶Multi ergo ex Iudęis qui venerant ad
Mariá & Marthá, & viderant, quæ fecit
46Iesus, crediderunt in eum. ¶Quidá auté
ex ipsis abierunt ad Pharisæos, & dixe-
47runt eis quæ fecit Iesus. ¶Collegerunt er
go Pontifices & Pharisęi cócilium, & di-
cebant, Quid facimus, quia hic homo
48multa signa facit? ¶Si dimittim9 eũ sic,
* ... 2. o s credent in eum: & venient Romani
Ios. 8. & tollent *nostrum locum & gentem.
4. 49¶Vnus autem ex ipsis ‖ Caiphas-noie,
7. G cum esset Pontifex anni illius, dixit eis,

50Vos nescitis quicquá, ¶ nec cogitatis qa
expedit *nobis vt vnus moriat homo p * vobis.
51 pplo, & non tota gens pereat. ¶Hoc aũt
á semetipso nõ dixit: sed cũ esset Ponti-
fex anni illius, prophetauit q Iesus mo
52riturus erat pro gente: ¶& non tm p gé-
te, sed vt filios Dei qui erát dispersi, con
53gregaret in vnũ. ¶Ab illo ergo die cogi-
54tauerũt vt interficerét eum. ¶ Iesus ergo
iá nõ in palá ambulabat apud Iudęos,
sed abijt in regioné iuxta desertũ in ci-
uitaté quę dicit Ephrem, & ibi moraba
55tur cũ Discipulis suis. ¶Proximum aũt
erat Pascha Iudęorũ: & ascéderũt mul-
ti Ierosolymá de regione añ Pascha vt
56sanctificarét seipsos. ¶Quęrebát ergò Ie-
sum: & colloquebant adinuicé, in téplo
státes, Quid putatis, quia non venit ad
dié festũ? Dederát aũt Põtifices & Pha-
risæi mandatum, vt si quis cognouerit
vbi sit, indicet, vt apprehendant eum.

CAP. XII.

1 IEsus ergo ante sex dies Paschæ venit Mat. 26.
A Bethaniam, vbi Lazarus fuerat mor- a.6.
2 tuus, qué suscitauit Iesus. ¶Fecerũt auté Mar. 14.
ei cœnam ibi, & Martha ministrabat: a.3.
Lazarus verò vnus erat ex discũbentib9
3 cũ eo. ¶Maria ergò accepit librá vnguen
ti nardi pistici, pretiosi, & vnxit pedes
Iesu, & extersit pedes ei9 capillis suis: &
domus impleta est ex odore vnguenti.
4 ¶Dixit ergo vn9 ex Discipulis eius, Iudas
5 Iscariotes, q erat eũ traditur9, ¶ Quare
hoc vnguétũ nõ venijt trecétis denarijs,
6 & datũ est egenis? ¶Dixit aũt hoc, nõ qa
de egenis ptinebat ad eũ: sed quia fur
erat, & loculos habens, ea quę mittebá-
7 tur, portabat. ¶Dixit ergo Iesus, *Sine il
B lá, vt in dié sepulturę meę seruet illud. * Sinite
8 ¶Pauperes eni semp habebitis vobiscũ:
9 me aũt nõ semp *habebitis. ¶Cognouit * habetis
ergo turba multa ex Iudæis quia illic 4.
est: & venerũt, nõ pp Iesum tm, sed vt
Lazarũ viderent, qué suscitauit á mor-
10tuis. ¶Cogitauerũt aũt principes sacerdo
11tũ vt & Lazarũ interficerét: ¶quia multi
pp illũ abibant ex Iudæis, & credebát
12in Iesum. ¶In crastinum aũt turba mul
ta quæ venerat ad diem festum, cũ au-
dissent quia venit Iesus Ierosolymam:
13¶acceperunt ramos palmarum, & pro- ‖ Mat. 21
cesserunt obuiam ei, & clamabant, Ho- a.7.
san-na, benedictus qui venit in nomi- Mar. 11.
14ne Dñi, Rex Israël. ¶‖ Et inuenit Iesus a- a.7.
sellum, & sedit super eum, sicut scriptũ Luc. 19.
f.35.

est.

15est, Noli timere filia Siō: ‖ecce rex tu⁹
16venit sedēs super pullū asinæ. Hæc nō
C cognouerūt Discipuli ei⁹ primū: sed qñ
glorificatus est Iesus, tūc recordati sunt
quia hæc erant scripta de eo, & hæc fe-
17cerūt ei. Testimoniū ergo perhibebat
turba quæ erat cū eo qñ Lazarū vocauit
de monumento, & suscitauit eū à mor-
18tuis. Propterea & obuiā venit ei turba:
19quia audierūt eū fecisse hoc signū. Pha
risæi ergo dixerūt ad semetipsos, Vide-
tis quia nihil pficimus? ecce mūdus to
20tus post eū abijt. Erāt aūt quidā Gētiles
ex his qui ascenderāt vt adorarēt in die
21festo. Hi ergo accesserunt ad Philippū
D qui erat à Bethsaida Galilææ, & roga-
bāt eū, dicētes, Dñe, volumus Iesum vi-
22dere. Venit Philipp⁹, & dicit Andreę.
Andreas rursus & Philippus dixerūt Ie-
23su: Iesus aūt rñdit eis, dicēs, Venit hora
24vt clarificetur fili⁹ hominis. Amē, amē
dico vobis, nisi granū frumēti cadēs in
terrā, mortuū fuerit: ipsum solū manet,
si aūt mortuū fuerit, multum fructum
25affert. ‖Qui amat aīam suā, perdet eā:
& qui odit aīam suā in hoc mūdo, in vi
26tā ęternā custodit eā. Si quis mihi mi-
nistrat, me sequatᷣ: & vbi sum ego, illic
& minister meus erit. Si quis mihi mini
strauerit, honorificabit eū Pater meus.
27Nunc aīa mea turbata est. Et quid di-
E cā? Pater, saluifica me ex hac hora. Sed
28ppea vēni in horā hāc. Pater, clarifica
nomē tuū. Venit ergo vox de cælo, * Et
29clarificaui, & iterū clarificabo. Turba
ergò quæ stabat & audierat, dicebat to-
nitruū esse factū. Alij dicebāt, Angelus
30ei locutus est. Rñdit Iesus, & dixit, Nō
31pp me hęc vox venit, sed pp vos. Nūc
iudicium est mūdi: nūc princeps huius
32mūdi eijcietur foras. Et ego si exaltat⁹
fuero à terra, oīa traham ad meipsum.
33(hoc aūt dicebat, significās qua morte
34esset moriturus.) Rñdit ei turba, Nos
audiuimus ‖ ex lege, quia Chrs manet
in æternū: & quō tu dicis, Oportet exal
tari filium hominis? Quis est iste filius
35hominis? Dixit ergo eis Iesus, Adhuc
F modicum lumen in vobis est. Ambula
te dum lucem habetis, vt non vos tene
bræ comprehendant, & qui ambulat in
36tenebris, nescit quò vadat. Dum lucē
habetis, credite in lucem, vt filij lucis si
tis. Hęc locutus est Iesus: & abijt, & ab-
37scōdit se ab eis. Cū aūt tanta signa fe-

‖Zac. 9. b. 9.
‖Mat. 10 d. 31. & 16 d 26. Mar. 8. d 35. Luc. 9. c. 24. & 17 g. 33.
* dicens.
‖Psa. 100 a. 4. & 116 a. 2. Isa. 40. b. 6. Eze. 37. g 25.

cisset coram eis, non credebant in eum:
38vt sermo Isaiæ Prophetæ impleretur,
quem dixit, ‖Dñe, quis credidit auditui
nostro? & brachium Dñi cui reuelatū
39est? Propterea nō poterāt credere, quia
40iterū dixit Isaias, ‖Excęcauit oculos eo
G rum, & indurauit cor eorum: vt nō vi-
deant oculis, & non intelligāt corde, &
41conuertātur, & sanē eos. Hęc dixit Isa-
ias, qñ vidit gloriam eius, & locutus est
42de eo. Veruntamen & ex principibus
multi crediderunt in eum: sed pp Pha-
risæos non confitebantur, vt ė synagoga
43non eijcerentur. Dilexerunt enim glo
riam hominum magis, quàm gloriam
44Dei. Iesus autem clamauit, & dixit,
Qui credit in me, non credit in me, sed
45in eum qui misit me. Et qui videt me,
46videt eū qui misit me. Ego lux in mū-
dum veni: vt oīs qui credit in me, in te
47nebris non maneat. Et si quis audierit
verba mea, & non custodierit: ego non
iudico eum. non enim veni vt iudicē
mundum, sed vt saluificem mundum.
48Qui spernit me, & non accipit verba
mea: habet qui iudicet eū. ‖ sermo quē
locutus sum, ille iudicabit eum in no-
49uissimo die: Quia ego ex meipso non
sum locutus, sed qui misit me Pr, ipse
mihi mandatum dedit quid dicam, &
50quid loquar. Et scio quia mandatū ei⁹
vita æterna est. Quæ ergo ego loquor: si-
cut dixit mihi Pater, sic loquor.

CAP. XIII.

1 ANte diem aūt festum Paschę, sciēs
A Iesus quia venit hora ei⁹ vt trāseat
ex hoc mundo ad Patrē: cū dilexisset
suos qui erant in mūdo, in finē dilexit
2 eos. Et cœna facta, cū diabolus iā misis
set in cor, vt traderet eū Iudas Simonis
3 Iscariotes, sciēs quia oīa dedit ei Pr in
man⁹, & quia à Deo exiuit, & ad Deū va
4 dit: surgit à cœna, & ponit vestimenta
sua. & cū accepisset linteū, pcinxit se.
5 Deinde *misit aquā in peluim, & cępit
lauare pedes discipulorum, & extergere
6 linteo quo erat pcinctus. Venit ergo
ad Simonē Petrū. Et dicit ei Petr⁹, Dñe,
7 tu mihi lauas pedes? Rñdit Iesus, & di-
xit ei, Qđ ego facio, tu nescis mō, scies
8 aūt postea. Dicit ei Petrus, Nō lauabis
mihi pedes in ęternū. Rñdit ei Iesus, Si
nō lauero te, non *habebis partem me-
9 cum. Dicit ei Simon Petrus, Dñe, nō tā-
tū pedes meos, sed & manus & caput.

‖Isa. 53. a 1. Rom. 10 c. 16.
‖Isa. 6. c. 9. 10. Mat. 13. b. 14. Mar. 14. b. 12. Luca 8. b 19. Act. 28. f. 27. Rom. 11. b. 8.
‖Mar. 16 a. 16.
Mat 26. a 2. Mar. 14. a 1. Luc. 22. a 1.
*mittit
*habes

10 ¶Dicit ei Iesus, Qui lotus est, nõ indiget
B nisi vt pedes lauet, sed est mũdus totꝰ.
11 Et vos mũdi estis, sed nõ oẽs. ¶Sciebat e-
nĩ quisnã esset q̃ traderet eũ, ꝓpea dixit,
12 Nõ estis mũdi oẽs. ¶Postq̃ ergo lauit pe
des eorũ, & accepit vestiméta sua, cũ re
cubuisset, iterũ dixit eis, Scitis q̃d fecerĩ
13 vobis? ¶Vos vocatis me magister, & Dñe,
14 & bñ dicitis, sum etenĩ. ¶Si ergo ego la-
ui pedes vestros, Dñs & Magister, & vos
15 debetis alter alterius lauare pedes. ¶Exẽ
plũ enĩ dedi vobis, vt quemadmodũ e-
16 go feci vobis, ita & vos faciatis. ¶‖Amẽ,
amẽ dico vobis, nõ est seruꝰ maior dño
suo, neq; apostolus maior est eo q̃ misit
17 illũ. ¶Si hęc scitis, beati eritis si feceri-
18 tis ea. ¶Nõ de oĩbus vobis dico: ego scio
quos elegerim. Sed vt adimpleat scrip-
C tura, ‖Qui mãducat mecũ panẽ, ˹leua-
19 bit˺ cõtra me calcaneũ suũ. ¶Amodo di
co vobis, p̃rius q̃ fiat: vt cũ factũ fuerit,
20 credatis, quia ego sum. ¶ Amen, amen
dico vobis, q̃ accipit si quẽ misero, me
accipit: q̃ aũt me accipit, accipit eũ qui
21 me misit. ¶Cũ hęc dixisset Iesus, turbatꝰ
est spiritu: & protestatus est, & dixit: ‖A-
mẽ, amen dico vobis: q̃a vnus ex vobis
22 tradet me. ¶Aspiciebãt ergo ad inuicem
Discipuli, hæsitantes de quo diceret.
23 ¶‖Erat ergo recũbens vnus ex Discipulis
24 eiꝰ in sinu Iesu, quẽ diligebat Iesus. ¶In
nuit ergo huic Simõ Petrus, & dixit ei,
25 Quis est de quo dicit? ¶Itaq; cũ recubuis
set ille supra pectus Iesu, dicit ei, Dñe,
26 q̃s est? ¶Rñdit Iesus: Ille est cui ego intĩ-
ctũ panẽ porrexero. Et cũ intinxisset pa-
27 nem, dedit Iudæ Simonis, Iscariotę. ¶Et
post buccellam, tũc introiuit in eum Sa
tanas. Et dicit ei Iesus, Quod facis, fac ci
28 tius. ¶Hoc aũt nemo sciuit discũbentiũ
29 ad q̃d dixerit ei. ¶Quidã enĩ putabant,
quia loculos habebat Iudas, quòd di-
xisset ei Iesus, Eme, ea quæ opus sunt
D nobis ad diẽ festũ: aut egenis vt aliq̃d
30 daret. ¶Cũ ergo accepisset illã buccellã,
31 exiuit continuò. Erat aũt nox. ¶ Cũ er-
go exisset, dixit Iesus, Nunc clarificatus
est filius hominis: & Deus clarificatus
32 est in eo. ¶Si Deus clarificatus est in eo,
& Deus clarificabit eũ in semetipso: &
33 cõtinuò clarificabit eũ. ¶Filioli, adhuc
modicum vobiscum sum. ‖Quęretis me
& ‖sicut dixi Iudęis: Quò ego vado, vos
nõ potestis venire: & vobis dico modò.
34 ¶‖Mandatũ nouũ do vobis, Vt diligatis
inuicẽ: sicut dilexi vos, ‖vt & vos diliga-
35 tis inuicẽ. ¶In hoc cognoscent oẽs q̃a di-
scipuli mei estis, si dilectionẽ habueritis
36 ad inuicẽ. ¶Dicit ei Simõ Petrus, Dñe,
quò vadis? Rñdit Iesus, Quò ego vado,
nõ potes me modò sequi, sequẽris autẽ
37 postea. ¶Dicit ei Petrꝰ, Quare nõ possum
te sequi modò? ‖aĩam meã pro te ponã.
38 ¶Rñdit ei Iesus, Aĩam tuam pro me po-
nes? Amen, amen dico tibi, non canta-
bit gallus, donec ter me neges.

CAP. XIIII.

1 N˹On turbetur cor vestrũ. Creditis
A in Deum, & in me credite. ¶In do-
2 mo Patris mei mansiones multę sunt. si
quo minus, dixissem vobis, Quia vado
3 parare vobis locũ. ¶Et si abiero, & ꝓpa-
rauero vobis locũ: Iterũ venio & acci-
piã vos ad meipsum, vt vbi sum ego, &
4 vos sitis. ¶Et quò ego vado, scitis, & viã
5 scitis. ¶Dicit ei Thomas, Dñe, nescimus
quò vadis: & quõ possumus viam scire?
6 ¶Dicit ei Iesus, Ego sum via, & veritas, &
7 vita. nemo venit ad Patrẽ, nisi ꝑ me. ¶Si
cognouissetis me, & patrẽ meũ vtiq; co-
gnouissetis: & amodò ˹cognoscetis˺ eũ,
8 & vidistis eũ. ¶Dicit ei Philippus, Dñe,
9 ostẽde nobis patrẽ, & sufficit nobis. ¶Di-
cit ei Iesus, tãto tp̃e vobiscũ sum, & nõ
˹cognouistis˺ me? Philippe, q̃ ˹videt me,
videt˺ & patrẽ. ˹Quõ tu dicis, Ostẽde no
10 bis patrẽ? ¶Non ˹credis˺ q̃a ego in p̃re, &
p̃r in me est? Verba q̃ ego loquor vobis,
à meipso non loquor. P̃r aũt in me ma-
11 nẽs, ipse facit op̃a. ¶ Nõ creditis quia e-
B go in p̃re, & p̃r in me est? Alioquin ꝓp
12 op̃a ipsa credite. ¶Amẽ, amẽ dico vobis,
qui credit in me, op̃a q̃ ego facio, & ipse
faciet, & maiora horũ faciet, quia ego
13 ad patrẽ vado. ¶‖Et quodcũq; petieritis
˹in noĩe meo, hoc faciã: vt glorificetur
14 pater in filio. ¶ Si quid petieritis me in
15 nomine meo, hoc faciam. ¶ Si diligitis
16 me: mandata mea seruate. ¶ Et ego ro-
gabo patrem, & alium paraclẽtũ dabit
vobis, vt maneat vobiscum in æternũ.
17 ¶Spiritum veritatis, quem mũdus nõ po
test accipere, quia nõ videt eũ, nec scit
eum. Vos autem ˹cognoscitis eũ˺: quia
18 apud vos manebit, & in vobis erit. ¶Nõ
relinquam vos orphanos: veniã ad vos.
19 ¶Adhuc modicũ: & mundus me iã nõ
C videt. Vos autẽ videtis me: quia ego vi-
20 uo, & vos viuetis. ¶In illo die vos cogno
scetis quia ego sum in patre meo, & vos

‖mat 26. d.35. mar. 14. c.29. Luc.22.d 33.
˹Et ait di scipulis suis.
˹cognoscitis 1.
˹cognouisti 1
˹vidit me, vidit +.
˹Et 2.
˹credetis
Inf. 16. c.23. ...4.7.8. 7. & 21. 5.22. mar 11. c 24
˹Patrem.
˹cognosces.

21 in me, & ego in vobis. ¶Qui habet mā-
data mea, & seruat ea: ille est q diligit
me. Qui autē diligit me, diligetur à patre
meo: & ego diligā eū, & manifestabo
22 ei meipsū. ¶Dicit ei Iudas, nō ille Isca-
riotes, Dñe, qd factū est, qa manifesta-
turus es nobis teipsum, & nō mundo?
23 ¶Rñdit Iesus, & dixit ei, Si quis diligit
me, sermonē meū seruabit, & Pr meus
diliget eū, & ad eū veniemus, & mānsio
24 nē apud eū faciemus. ¶Qui non diligit
me, sermones meos nō seruat. Et sermo
nē quē audistis, non est meus: sed eius
25 qui misit me, Patris. ¶Hęc locutus sum
26 vobis apud vos manēs. ¶Paraclētus aūt
D Spiritus sctūs, quē mittet Pater in noīe
meo, ille vos docebit oīa, & suggeret vo
27 bis oīa quęcunq; dixero vobis. ¶Pacem
relinquo vobis, pacem meā do vobis.
nō quomodo mūdus dat, ego do vobis.
Non turbetur cor vestrū, neq; formidet.
28 ¶Audistis qa ego dixi vobis, Vado & ve
nio ad vos. Si diligeretis me, gauderetis
vtiq;, qa vado ad Patrē: qa Pater maior
29 me est. ¶Et nunc dixi vobis priùs quā
30 fiat: vt cū factū fuerit, credatis. ¶Iā non
multa loquar vobiscū. Venit enī prin-
ceps mundi huius, & in me non habet
31 quicquā. ¶Sed vt cognoscat mundus qa ‖Act. 1. c. 26
diligo Patrē: ‖& sicut mandatū dedit
mihi Pr, sic facio. Surgite, eamus hinc.

CAP. XV.

1 EGo sum vitis vera: & Pr meus agri-
A cola est. ¶Oēm palmitem in me, nō
2 ferentē fructum, *tollet eū: & oēm qui *tollit 2.
fert fructū, purgabit eū, vt fructū plus
3 afferat. ¶Iam vos ‖mundi estis pp ser- ‖Sup. 13. b. 10
4 monē quē locutus sum vobis. ¶Manete
in me: & ego in vobis. Sicut palmes nō
potest ferre fructū à semetipso, nisi mā-
serit in vite: sic nec vos nisi in me mānse
5 ritis. ¶Ego sum vitis: vos palmites. qui
manet in me, & ego ī eo, hic fert fructū
multū: qa sine me nihil potestis face
6 re. ¶Si qs in me nō manserit: mittetur fo-
ras sicut palmes, & arescet, & colligent
7 eū, & ī ignem mittēt, & ardet. ¶Si mānse-
ritis in me, & verba mea in vobis mā-
serint: quodcunq; volueritis petetis, &
8 fiet vobis. ¶In hoc clarificatus est pater
B meus: vt fructū plurimū afferatis, & ef-
9 ficiamini mei discipuli. ¶Sicut dilexit
me pater, & ego dilexi vos. Manete in
10 dilectione mea. ¶Si pcepta mea seruaue
ritis, manebitis in dilectione mea, sicut
& ego patris mei pcepta seruaui, & ma
11 neo ī ei9 dilectione: ¶Hęc locutus sum
vobis, vt gaudiū meū ī vobis sit, & gau-
12 diū vestrū impleatur. ¶‖Hoc est pręceptū ‖Sup. 13 d. 34
meū, vt diligatis inuicē, sicut dilexi vos. Ephe. 5. b 9
13 ¶Maiorē hac dilectionē nemo habet, vt
14 aīam suā ponat qs pro amicis suis. ¶Vos 1. Thes. 4 b. 9
amici mei estis, si feceritis quę ego pci-
15 pio vobis. ¶Iam nō *dico vos seruos: qa *dicam
seruus nescit qd facit Dñs eius. Vos aūt
dixi amicos: qa oīa quæcūq; audiui à
16 Patre meo, nota feci vobis. ¶Nō vos me
C elegistis, sed ego elegi vos: & posui vos,
vt ‖eatis, & fructū afferatis: & fruct9 ve- ‖Mat. 28 d. 19
ster maneat, vt quodcūq; petieritis pa- ‖1. Ioh. 3
17 trē in noīe meo, det vobis. ¶‖Hęc mādo a. 1. & 4.
18 vobis, vt diligatis inuicē. ¶Si mūdus vos b. 7
odit, scitote quia me priorē vobis odio
19 habuit. ¶Si de mundo fuissetis: mūdus
quod suū erat, diligeret. qa verò de mū
do nō estis, sed ego elegi vos de mūdo,
20 ppterea odit vos mūdus. ¶Mementote
sermonis mei quē ego dixi vobis, ‖Nō ‖Supr. 13
est seruus maior dño suo. ‖Si me psecu b. 16
ti sunt: & vos psequentur. Si sermonē ‖Mat. 10 c. 24
meū seruauerunt: & vestrū seruabunt. Luca 6.
21 ¶Sed hæc oīa facient vobis pp nomen f. 40
D meum: quia nesciunt eū qui misit me. Mat. 24.
22 ¶Si nō venissem, & locutus fuissem eis, a. 9
peccatū non haberent: nunc autē excu
23 sationē nō habēt de peccato suo. ¶Qui
24 me odit, & Patrē meum odit. ¶Si opera
nō fecissem ī eis quę nemo alius fecit:
peccatū non haberent. Nunc autē & vi
derunt, & oderunt & me & patrē meū.
25 ¶Sed vt adimpleatur sermo q ī lege eorū
scriptus est: ‖Quia odio habuerunt me ‖Psal. 24 d. 19
26 gratis. ¶Cū autē venerit paraclētus, quē Luca 24.
ego mittā vobis a Patre spiritū verita- g. 49
tis, qui à Patre procedit, ille testimoniū
27 perhibebit de me: ¶& vos testimoniū *perhibetis 4.
*perhibebitis: qa ab initio mecū estis

CAP. XVI.

1 HÆc locutus sum vobis, vt nō scan
A dalizemini. ¶Absq; synagogis fa-
2 cient vos: sed venit hora, vt ois qui in-
terficit vos, arbitretur obsequiū se præ-
3 stare Deo. ¶& hæc facient vobis: qa nō
4 nouerunt Patrem, neque me. ¶Sed hæc
locutus sum vobis: vt cū venerit hora
eorū, reminiscamini, qa ego dixi vobis.
Hæc autē vobis ab initio nō dixi: quia
5 vobiscū eram. ¶Et nunc vado ad eum
q misit me, & nemo ex vobis interro-
6 gat me, quò vadis? ¶Sed qa hæc locutus

ſum vobis,triſtitia impleuit cor veſtrũ.
7 Sed ego veritatẽ dico vobis,expedit vo-
bis vt ego vadã: ſi enim nõ abiero, para-
clêtus non veniet ad vos: ſi aũt abiero,
8 mittã eum ad vos.¶Et cũ venerit ille,ar
B guet mũdũ de peccato,& de iuſtitia, &
9 de iudicio.¶De peccato qdẽ,qa nõ cre-
10 dunt in me. ¶De iuſtitia verò : quia ad
11 Patrẽ vado: & iã non videbitis me.¶De
iudicio aũt: quia princeps huius mũdi
12 iam iudicatꝰ eſt. ¶Adhuc multa habeo
vobis dicere : ſed non poteſtis portare
13 modò. ¶Cũ aũt venerit Spũs veritatis,
docebit vos oẽm veritatem. non enim
loquet̃ à ſemetipſo : ſed q̃cunq; audiet
loquet̃, & quæ ventura ſunt annũtiabit
14 vobis.¶Ille me clarificabit : qa de meo
15 accipiet, & annũtiabit vobis.¶Oĩa quę-
cunq; habet Pater,mea ſunt. Propterea
dixi,quia de meo accipiet, & annuntia
16 bit vobis. ¶Modicum & iã nõ videbitis
me,& iterũ modicũ,& videbitis me:qa
17 vado ad Patrẽ.¶Dixerunt ergo ex Diſci-
pulis eius ad inuicem.Quid eſt hoc qđ
dicit nobis:Modicum,& non videbitis
me:& iterũ modicũ,& videbitis me,&
18 quia vado ad Patrem? ¶Dicebant ergo,
Quid eſt hoc quod dicit, Modicũ? ne-
19 ſcimus quod loquitur. ¶ Cognouit au-
C tem Ieſus, quia volebant eum interro-
gare:& dixit eis, De hoc quæritis inter
vos,quia dixi vobis, Modicum, & non
20 videbitis me. ¶ Amen, amen dico vo-
bis, quia plorabitis, & flebitis vos, mũ-
dus aũt gaudebit:vos aũt cõtriſtabimi-
ni, ſed triſtitia veſtra vertet̃ in gaudiũ.
21 ¶Mulier cũ parit,triſtitiã habet, quia ve
nit hora eius:cũ aũt pepererit puerum,
iam nõ meminit preſſuræ pp gaudiũ,
22 quia natus eſt homo in mũdũ. ¶Et vos
igit̃,nunc quidẽ triſtitiã habetis, iterũ
aũt videbo vos, & gaudebit cor veſtrũ:
& gaudiũ veſtrũ nemo tollet à vobis.
23 Et in illo die me non rogabitis quicq̃.
D ‖Amen,amẽ dico vobis, ſi quid petieri-
24 tis patrẽ ĩ noĩe meo,dabit vobis. ¶Vſq;
modo nõ petiſtis quicq̃ in noĩe meo.
Petite & accipietis: vt gaudiũ veſtrũ ſit
25 plenũ.¶Hęc in Prouerbiis locutus ſum
vobis. Venit hora cũ iã non in ꝓuerbiis
loquar vobis,ſed palã de pr̃e annuntia-
26 bo vobis.¶In illo die in noĩe meo pete-
tis:& nõ dico vobis quia ego rogabo pa
27 trẽ de vobis.¶Ipſe enim pr amat vos,qa
vos me amaſtis, & credidiſtis qa ego à
28 Deo exiui.¶Exiui à pr̃e, & veni in mũ
dũ: iterũ relinquo mundũ, & vado ad
29 patrẽ.¶Dicũt ei diſcipuli eius:Ecce, nũc
palã loqueris,& prouerbiũ nullũ dicis.
30 Nunc ſcimus quia ſcis oĩa,& non opus
eſt tibi vt quis te interroget: ĩ hoc credi-
31 mus quia à Deo exiſti.¶Rñdit eis Ieſus:
32 Modo creditis. ¶‖Ecce venit hora & iã ‖Mat. 26 c. 31.
venit, vt diſpgamini vnuſquiſq; in pro- Marc. 14
pria, & me ſolum relinquatis: & non c. 27.
33 ſum ſolus,quia pater mecum eſt.¶Hæc
locutus ſum vobis, vt in me pacem ha-
beatis.In mundo preſſuram habebitis:
ſed confidite,ego vici mundum.

CAP. XVII.

1 HÆc locutus eſt Ieſus:& ſubleuatis
A oculis ĩ cęlũ,dixit, Pater venit ho
ra,clarifica filiũ tuũ,vt filius tuus clari- ‖Mat. 28
2 ficet te.¶‖Sicut dediſti ei poteſtatem oĩs d. 18.
carnis,vt oẽ qđ dediſti ei, det eis vitam
3 ęternam.¶Hęc eſt aũt vita ęterna, Vt co
gnoſcant te ſolũ Deũ verum, & quem
4 miſiſti Ieſum Chriſtũ.¶Ego te clarifica-
ui ſup terrã: opus cõſũmaui qđ dediſti
5 mihi vt faciã. ¶Et nunc clarifica me tu
pater apud temetipſum, claritate quã
6 habui prius q̃ mundꝰ eſſet apud te.¶Ma
nifeſtaui nomen tuũ hoĩbus quos dedi
ſti mihi de mundo,(Tui erant:& mihi
eos dediſti)& ſermonẽ tuũ ſeruauerũt.
7 Nunc cognouerunt quia oĩa quæ dedi-
8 ſti mihi,abs te ſunt:¶quia verba quę de
B diſti mihi, dedi eis: & ipſi acceperũt, &
cognouerũt verè quia à te exiui, & cre-
9 diderũt quia tu me miſiſti.¶Ego pro eis
rogo. Non pro mũdo rogo, ſed pro his
10 quos dediſti mihi,quia tui ſũt.¶Et mea
oĩa tua ſunt,& tua mea ſunt:& clarifi-
11 catus ſum in eis. ¶Et iã non ſum in mũ-
do:& hi in mũdo ſunt,& ego ad te ve-
nio,Pater ſancte, ſerua eos in noĩe tuo
quos dediſti mihi,vt ſint vnũ, ſicut &
12 nos.¶Cũ eſſem cum eis,ego ſeruabã eos Infrà 18.
in noĩe tuo,quos dediſti mihi, cuſtodi- b. 9.
ui:& nemo ex eis periit, niſi filiꝰ pditio- ‖Pſal. 40
13 nis,‖vt ſcriptura impleat̃. ¶Nũc aũt ad b. 10. &
C te venio: & hæc loquor in mundo,vt ha 108. a. 8.
beant gaudiũ meũ impletũ in ſemetip
14 ſis:¶Ego dedi eis ſermonẽ tuũ, & mun-
dus eos odio habuit, quia non ſunt de
mundo, ſicut & ego nõ ſum de mũdo.
15 ¶Nõ rogo vt tollas eos de mũdo, ſed vt
16 ſerues eos à malo.¶De mũdo nõ ſunt: ſi
17 cut & ego non ſum de mundo.¶Sancti-
fica eos ĩ veritate.Sermo tuꝰ veritas eſt.

Sicut

18Sicut tu me misisti í múdú, & ego misi
19eos in múdú. ¶Et pro eis ego sanctifico
meipsum: vt sint & ipsi sanctificati in
20veritate. ¶Nó pro eis aút rogo tm̃, sed &
pro eis qui credituri sunt p verbú eorú
21in me: ¶vt oés vnum sint, sicut tu pater
in me, & ego in te, vt & ipsi in nobis
vnú sint: vt credat mundus quia tu me
22misisti. ¶Et ego claritatem quá dedisti
D mihi dedi eis: vt sint vnum, sicut & nos
23vnú sumus. ¶Ego in eis, & tu in me: vt
sint consummati in vnú: & cognoscat
mundus quia tu me misisti, & dilexisti
24eos, sicut & me dilexisti. ¶Pater, quos
dedisti mihi, volo vt vbi sum ego, & illi
sint mecú: vt videant claritatem meam
quá dedisti mihi, quia dilexisti me ante
25constitutionem mundi. ¶Pater iuste,
mundus te non cognouit, ego aút te co
gnoui: & hi cognouerunt, quia tu me
26misisti. ¶Et notum feci eis nomen tuú:
& notum faciam, vt dilectio qua dile-
xisti me in ipsis sit, & ego in ipsis.

CAP. XVIII.

1 A HÆc cú dixisset Iesus, egressus est cú
discipulis suis trás Torrété Cedrō,
vbi erat hortus, in qué introiuit ipse &
2 discipuli eius: ¶Sciebat aút & Iudas qui
tradebat eú, locú: quia frequéter Iesus
3 cóuenerat illuc cú discipulis suis. ¶||Iu
das ergo cú accepisset cohorté, & à pon
tificibus & Pharisæis ministros: venit
4 illuc cú laternis & facibus & armis. ¶Ie
sus itaq; sciens oía quæ ventura erant
sup se, processit & dixit eis, Qué qritis?
5 ¶Rńderunt ei, Iesum Nazarenú. Dicit
eis Iesus, Ego sum. Stabat aút & Iudas q
6 tradebat eum, cum ipsis. ¶Vt ergo dixit
B eis, Ego sum abierunt retrorsum, & ce-
7 ciderunt in terrá. ¶Iterú ergo interroga
uit eos, Quem quęritis, Illi aút dixerút:
8 Iesum Nazarenum. ¶Rńdit Iesus, Dixi
vobis quia ego sum, si ergo me qritis si
9 nite hos abire. ¶Vt impleret sermo qué
dixit: ||Quia quos dedisti mihi non pdi
10di ex eis quenq̃. ¶Simō ergo Petrus ha-
bens gladiú, eduxit eú: & percussit pon-
tificis seruú: & abscidit auriculam eius
dexterá. Erat aút nomen seruo Malchꝰ.
11¶Dixit ergo Iesus Petro, Mitte gladium
tuum in vaginá. Calicé qué dedit mihi
12Pater, non *bibam illú? ¶Cohors ergo &
tribunus, & ministri Iudęorum cópre-
13henderunt Iesum, & ligauerút eú: ¶&
adduxerút eú ad ||Anná primum: Erat

Matt. 26 e.36. Marc. 14 d.32. Luca 22. d.39. 2.Re.15. c.23. ||Mat. 26 e.47. Marc. 14 e.43. Luca 22. e.47.
||Sup. 17. b.12.
*vis vt
||Luca 3. a.2.

C enim socer Caiphæ, qui erat pōtifex an-
14ni illius. ¶Erat aút Caiphas, ||qui cósiliú
dederat Iudæis, Quia expedit vnú ho-
15miné mori pro pplo. ¶Sequebatur aút
Iesum Simon Petrus, & alius discipulꝰ.
Discipulꝰ aút ille erat notꝰ pōtifici, & in
16troiuit cú Iesu in atriú pōtificis. ¶Petrꝰ
aút stabat ad ostium foris. ||Exiuit ergo
discipulus *aliꝰ qui erat notus pontifici,
17& dixit ostiarię: & ítroduxit Petrú. ¶Di-
cit ergo Petro ancilla ostiaria: Núquid
& tu ex discipulis es hoís istius? Dicit il
18le, Non sum. ¶Stabát aút serui & mini-
stri ad prunas, quia frigus erat, * & cale-
faciebant' se: Erat aút cum eis & Petrus
19stans, & calefaciés se. ¶Pontifex ergo in-
D terrogauit Iesum de discipulis suis, &
20de doctrina eiꝰ. ¶Rńdit ei Iesus, Ego pa-
lá locutus sum múdo, ego semp docui
in synagoga, & in templo quò oés Iudæi
cóueniút, & in occulto locutus sum ni
21hil. ¶Quid me interrogas? interroga eos
q audierút quid locutus sum ipsis, ecce
22hi sciunt q̃ dixerim ego. ¶Hæc aút cùm
dixisset, vnus assistés ministrorú dedit
alapam Iesu dicens: Sic rńdes pōtifici?
23¶Rńdit ei Iesus, Si malè locutus sum, te
stimoniú phibe de malo: si aút bene,
24quid me cędis? ¶||Et misit eú Annas li-
25gatú ad Caiphá pōtificem. ¶Erat aút Si-
mon Petrus stans, & calefaciens se, ||Di-
E xerunt ergo ei: Nunquid & tu ex disci-
pulis eius es? Negauit ille & dixit: Non
26sum. ¶Dicit ei vnus ex seruis pōtificis,
cognatꝰ eius cuius abscidit Petrus auri-
culá: Nóne ego te vidi in horto cú illo?
27¶Iterú ergo negauit Petrꝰ, & statim gal
28lus cátauit. ¶||Adducunt ergo Iesum à
*Caipha í ptoriú. Erat aút mane: & ipsi
nó introierút í ptoriú, vt nó cōtamina-
29rent, sed vt manducarent pascha. ¶Exi-
uit ergo Pilatꝰ ad eos foras, & dixit, Quá
accusationem affertis aduersus hoíem
30hunc? ¶Rńderunt & dixerunt ei: Si nó
esset hic malefactor, nó tibi tradidisse-
31mus eú. ¶Dixit ergo eis Pilatꝰ: Accipite
F eú vos & sm legem vestrá iudicate eú.
Dixerunt ergo ei Iudæi: Nobis non licet
32interficere quenq̃: ¶||Vt sermo Iesu im-
pleretur qué dixit, significans qua mor-
33te esset moriturꝰ. ¶||Introiuit ergo iterú
in ptorium Pilatus, & vocauit Iesum, &
34dixit: Tu es Rex Iudęorum? ¶Rńdit Ie-
sus: A temetipso hoc dicis, an alij dixe-
35runt tibi de me? ¶Respódit Pilatus, Nú

||Sup. 11. f.49.
||Mat. 26 f.58. Mar. 14. f.54. Luca 22. f.54.
*ille 6.
*calefiebant 7.
||Mat. 26 f.57 Marc.14. f.53. Luca 22. f.54.
||Mat. 26 g.69. Marc.14 g.67. Luca 22. f.56.
*ad Caipham
||Mat. 27 a.2. Marc.15. a.1. Luca 23. a.1. Act 10. d 28. & 11 a.3.
||Mat. 20 c.19.
||Mat. 27 b.11. Marc.15 a.2. Luca 23 a.4.

quid ego Iudęus sum?Gens tua,& pon-
tifices tradiderũt te mihi, quid fecisti?
36 ❡Rñdit Iesus, Regnũ meũ nõ est de hoc
mũdo:si ex hoc mũdo esset regnũ meũ,
ministri mei vtiq; decertarent vt non
traderer Iudæis : nunc autẽ regnũ meũ
37 non est hinc.❡Dixit itaq; ei Pilatus:Er-
G go rex es tu?Rñdit Iesus,Tu dicis, quia
Rex sum ego. Ego in hoc natus sum, &
ad hoc veni in mundũ , vt testimoniũ
perhibeã veritati: omnis qui est ex veri
38 tate,audit vocẽ meã. ❡Dicit ei Pilatus:
Quid est veritas?Et cũ hoc dixisset,ite-
rũ exiuit ad Iudęos,& dixit eis:Ego nul
39 lam inuenio in eo causam. ❡‖Est autẽ
consuetudo vobis vt vnũ dimittã vobis
in Pascha, vultis ergo dimittã vobis Re
40 gem Iudęorũ?❡Clamauerunt ergo rur-
sum omnes dicentes, Non hunc, sed
Barabbam. Erat autẽ Barabbas latro.

CAP. XIX.

1 A TVnc ergo apprehẽdit Pilatus Iesũ,
& flagellauit.❡Et milites plectẽtes
2 coronam de spinis,imposuerunt capiti
ei⁹:& veste purpurea circũdederũt eũ.
3 ❡Et veniebant ad eũ,& dicebant, Aue
4 Rex Iudeorũ,& dabant ei alapas.❡Exi-
uit*iterũ Pilatus foras, & dicit eis: Ecce
adduco vobis eũ foras , vt cognoscatis
5 quia nullã inuenio in eo causam.❡Exi-
uit ergo Iesus*portans coronã spineam,
& purpureũ vestimentũ. Et dicit eis: Ec
6 ce homo. ❡Cũ ergo vidissent eũ pontifi
ces & ministri, clamabant dicẽtes: Cru
cifige , crucifige-eũ'. Dicit eis Pilatus:
accipite eũ vos, & crucifigite:ego enĩ nõ
7 inuenio in eo causam.❡Rñderunt ei Iu
B dęi:Nos legẽ habemus,& secundũ legẽ
8 *debet mori,quia filiũ Dei se fecit.❡Cũ
ergo audisset Pilatus hunc sermonem,
9 magis timuit.❡Et ingressus est prętoriũ
iterũ, & dicit ad Iesum: Vnde es tu?Ie-
10 sus autẽ rñsum non dedit ei. ❡Dicit er-
go ei Pilatus:Mihi non loqueris?nescis
quia potestatẽ habeo crucifigere te , &
11 potestatẽ habeo dimittere te?❡Rñdit Ie
sus , Non haberes potestatẽ aduersum
me vllam, nisi tibi datum esset dẽsup:
ꝓpterea q̃ me tradidit tibi, maius pec-
12 catũ habet. ❡*Exinde quęrebat Pilatus
dimittere eũ. Iudæi autẽ clamabãt, di-
cẽtes,Si hũc dimittis,nõ es amicus Cæ-
saris.oĩs*qui se regem facit,contradicit
13 Cęsari ❡Pilatus autẽ cũ audisset hos ser
C mones,adduxit foras Iesum:& sedit ꝓ
tribunali , in loco qui dicit̃ Lithóstro-
14 tos, Hebraicè autẽ Gabbatha.❡Erat au-
tẽ Parascéue Paschę, hora quasi sexta ,
15 & dicit Iudęis: Ecce rex vester. ❡Illi aũt
clamabãt, Tolle, tolle,crucifige eũ. Di-
cit eis Pilatus : Regẽ vestrũ crucifigam?
Rñderunt pontifices : Nõ habemus re-
16 gẽ, nisi Cæsarẽ. ❡Tunc ergo tradidit eis
illũ, vt crucifigeret̃. Susceperũt autẽ Ie-
17 sum:& eduxerũt*.❡‖Et baiulãs sibi cru
cem exiuit in eũ qui dicit̃ Caluarię lo-
18 cũ, Hebraicè*Golgotha:❡Vbi crucifixe-
rũt eũ,& cũ eo alios duos hinc & hinc,
19 mediũ autẽ Iesum.❡Scripsit aũt & titu
D lum Pilatus : & posuit sup crucẽ. Erat
autẽ scriptũ, Iesus Nazarenus rex Iudęo
20 rũ.❡Hunc ergo titulũ multi Iudęorũ le
gerunt:q̃a prope ciuitatẽ erat locus,vbi
crucifixus est Iesus . Et erat scriptũ He-
21 braicè,Gręcè,& Latinè. ❡Dicebant ergo
Pilato pontifices Iudæorũ, Noli scribe-
re rex Iudęorũ: sed quia ipse dixit, Rex
22 sum Iudæorũ. ❡Rñdit Pilatus,q̃d scri-
23 psi,scripsi. ❡Milites ergo cũ crucifixissẽt
eũ,acceperunt vestimenta eius(& fece-
rũt quatuor partes:vnicuiq; militi par
tem)& tunicã. Erat autẽ tunica incõsu
24 tilis,dèsuper cõtexta per totũ. ❡Dixerũt
E ergo adinuicẽ: Non scindamus eã,sed
sortiamur de illa cui⁹ sit. Vt scriptura
impleret̃, dicens,‖Partiti sunt vestimẽ-
ta mea sibi,& in vestẽ meã miserũt sor-
25 tem. Et milites quidẽ hæc fecerũt.❡Sta-
bant autẽ iuxta crucẽ Iesu mater eius ,
& soror matris eius, Maria Cleophę, &
26 Maria Magdalene. ❡Cũ vidisset ergo Ie
sus matrẽ & discipulũ stantẽ quẽ dili-
gebat, dicit matri suæ:Mulier ecce fili⁹
27 tuus. ❡Deinde dicit discipulo, Ecce ma
ter tua. Et ex illa hora accepit eã disci-
28 pulus in'sua'.❡Postea sciens Iesus quia
oĩa iam cõsummata sunt, ‖vt consum-
29 maret̃ scriptura, dixit,Sitio. ❡Vas ergo
erat positũ aceto plenũ.Illi aũt spongiã
plenã aceto hissopo circũponentes,ob-
30 tulerunt ori eius.❡Cùm ergo accepisset
F Iesus acetũ,dixit,Consummatũ est . Et
31 inclinato capite tradidit spiritũ. ❡Iu-
dęi ergo(q̃m Parascéue erat) vt non re-
manerent in cruce corpora sabbatho
(erat enĩ magnus dies ille sabbathi) ro
gauerunt Pilatũ vt frangerent̃ eorũ cru
32 ra, & tollerent̃.❡Venerũt ergo milites:
& primi q̃dẽ fregerũt crura , & alterius
33 q̃ crucifixus est cũ eo. ❡Ad Iesum autẽ

* eum ♈.
‖Mat. 27 d 33 Marc. 15 b.22 Luca 23. c.33.
'autem
‖Mat. 27 d 35 Marc. 15 e 24 Luca 23. e.34 Psal. 21. c 19.
'suam
‖Psal. 68 c.22

cùm

cùm venissēt, vt viderunt eū iam mor-
34tuū, non fregerūt eius crura. ¶ sed vnus
militū lancea latus eius aperuit, & cō-
35tinuo exiuit sanguis & aqua. ¶ Et q vi-
dit testimoniū phibuit: & verū est testi
moniū ei⁹. Et ille scit qa vera dicit: vt &
36vos credatis. Facta sūt enī hęc vt scriptu
ra impleretᷣ, ‖ Os nō cōminuetis ex eo. ‖ Exo. 12 g.43 Nume 9 b.1
37¶ Et iterū alia scriptura dicit: ‖ Videbūt ‖ Zac. 12. c.10
38in quē transfixerūt. ¶ ‖ Post hęc autē ro- ‖ Mat. 27 g.57 Marc. 15 d 42 Luca 23. g.50
G gauit Pilatū Ioseph ab Arimathęa (eò
ꝙ esset discipulus Iesu, occultus autem
pp metum Iudęorū) vt tolleret corpus
Iesu. Et ꝑmisit Pilatus. Venit ergo & tu
39lit corpus Iesu. ¶ Venit autē & Nicode-
mus, ‖ q venerat ad Iesum nocte primū ‖ sup 3.a 1. & 7. g.50
ferens misturā myrrhę & aloēs quasi li
40bras centū. Acceperūt ergo corpus Iesu,
& ligauerunt illud linteis cū aromati-
41bus, sicut mos est Iudæis sepelire. ¶ Erat
autē in loco vbi crucifixus est hortus,
& in horto monumentū nouū, in quo
42nondū quisquā positus erat. ¶ Ibi ergo
ꝓpter parascēuen Iudeorū, quia iuxta
erat monumētum posuerunt Iesum.

CAP. XX.

Matt. 28 a.1 Marc. 16 a.1. Luca 24. a.1
1 A VNa autē sabbathi, Maria Magdale
ne venit manè cū adhuc tenebrę
essent, ad monumentū: & vidit lapidē
2 sublatū à monumēto. Cucurrit ergo &
venit ad Simonē Petrū, & ad aliū disci
pulū quē amabat Iesus, & dixit illis,
Tulerūt Dn̄m de monumento, & nesci
3 mus vbi posuerunt eū. ¶ Exijt ergo Pe-
trus & ille alius discipulus, & venerūt
4 ad monumentū. ¶ Currebant autē duo
simul, & ille alius discipulus ꝓcucurrit
citius Petro, & venit primus ad monu-
5 mentū. ¶ Et cū se inclinasset, vidit posi-
6 ta linteamina: non tn̄ introiuit. ¶ Venit
B ergo Simon Petrus sequēs eū, & introi-
uit i monumentū & vidit linteamina
7 posita, ¶ & sudariū qđ fuerat sup caput
eius nō cū linteaminib⁹ positū, sed se-
8 paratim inuolutū in vnū locū. ¶ Tunc
ergo introiuit & ille discipulus q vene-
rat primus ad monumentū, & vidit, &
9 credidit. ¶ nondū enī sciebāt scripturā,
qa oportebat eū a mortuis resurgere.
10¶ Abierūt ergo iterū discipuli ad semet- ‖ Mat. 28 a.1
11ipsos. ‖ Maria autē stabat ad monumen
C tū foris, plorans. Dū ergo fleret, inclina ‖ Mar. 16 a.5
12uit se, ‖ & ꝓspexit i monumentū: ¶ ‖ & vi ‖ Luc. 24
dit duos angelos i albis sedētes: vnū ad
caput, & vnū ad pedes, vbi positū fue-
13rat corp⁹ Iesu. ¶ Dicūt ei illi: Mulier qđ
ploras? Dicit eis: Quia tulerunt Dn̄m
14meū, & nescio vbi posuerūt eū. ¶ Hęc cū
dixisset, cōuersa est retrorsum, & vidit
Iesū stantē: & nō sciebat quia Iesus est.
15¶ Dicit ei Iesus, Mulier qđ ploras? quem
D q̄ris? Illa existimās qa hortulanus esset,
dicit ei: Dn̄e, si tu sustulisti eū, dicito
mihi vbi posuisti eū: & ego eū tollam.
16¶ Dicit ei Iesus, Maria. Cōuersa illa dicit
17ei, Rabboni, (qđ dr̄ Magister.) ¶ Dicit ei
Iesus, Noli me tāgere (nondū enī ascen
di ad patrē meū) vade autē ad fratres
meos, & dic eis: Ascēdo ad patrē meū &
patrē vestrū, Deum meū & Deū vestrū.
18¶ Venit Maria Magdalene annūtians di
scipulis, Quia vidi Dn̄m, & hęc dixit mi
19hi: ¶ ‖ Cū ergo sero esset die illo, vna sab ‖ Mar. 16 c.14
E bathorū, & fores essent clausę, vbi erāt Luca 24. e.36
discipuli cōgregati pp metū Iudęorū:
venit Iesus, & stetit i medio, & dixit eis: 1.Cor. 15
20Pax vobis. ¶ Et cū hoc dixisset, ostendit a.5
eis manus & latus. Gauisi sunt ergo di-
21scipuli viso Dn̄o. ¶ Dixit ergo eis * iterū: *Iesus 1.
Pax vobis. Sicut misit me pr̄, & ego mit
22to vos. ¶ Hoc cū dixisset, insufflauit, & di
23cit eis: ‖ Accipite Spiritū sanctū: ¶ quorū ‖ Mat. 18 c.18
F remiseritis peccata, remittunt eis, & quo
24rum retinueritis, retēta sunt. ¶ Thomas
aūt vnus ex duodecim, q dr̄ Didymus,
25non erat cū eis quādo venit Iesus. ¶ Di-
xerunt ergo ei alij discipuli: Vidimus
Dn̄m. Ille autē dixit eis, nisi videro in *figurā g
manib⁹ eius *fixuram* clauorū, & mittā
digitum meū in locum clauorū, & mit
26tā manū meā in latus ei⁹: nō credā. ¶ Et
post dies octo, iterū erāt discipuli eius
intus: & Thomas cū eis. Venit Iesus Ia-
nuis clausis, & stetit in medio & dixit:
27Pax vobis. ¶ Deinde dicit Thomæ: In-
G fer digitū tuū huc, & vide man⁹ meas,
& affer manum tuam & mitte in latus
meū: & noli esse icredulus, sed fidelis.
28¶ Rn̄dit Thomas, & dixit ei: Dn̄s meus
29& Deus meus. ¶ Dixit ei Iesus: Quia vidi
sti me Thoma, credidisti: beati qui nō
30viderunt & crediderunt: ¶ ‖ Multa qui- ‖ Infr. 21 d.25
dē & alia signa fecit Iesus in conspectu
discipulorū suorū, q̄ nō sunt scripta in
31libro hoc. ¶ Hæc autē scripta sunt, vt cre
datis qa Iesus est Chr̄s filius Dei: & vt
credentes vitam habeatis in noīe eius.

CAP. XXI.

1 A POstea manifestauit se iterū Iesus *ad *discipulis 4.
mare Tiberiadis. Manifestauit autē

sic: ¶Erant simul Simon Petrus & Tho-
mas qui dicit' Dydimus, & Nathanaël
q erat à Cana Galilææ, & filij Zebedæi,
& alij ex discipulis ei⁹ duo. ¶Dicit eis Si-
mō Petrus, Vado piscari: Dicunt ei, Ve-
nimus & nos tecū. Et exierunt & ascen
derūt in nauim: & illa nocte nihil pren
diderūt. ¶Mane aūt iā facto stetit Iesus
in litore: non tñ cognouerūt discipuli
qa Iesus est. ¶Dicit ergo eis Iesus: Pue-
ri nunqu id pulmentariū habetis? Rñ-
derūt ei: Non. ¶Dicit eis: Mittite in dex
terā nauigij rete: & inuenietis. Miserūt
ergo: & iam nō valebant illud trahere
præ multitudine pisciū. ¶Dicit ergo di-
scipulus ille quē diligebat Iesus, Petro,
B Dñs est. Simon Petrus, cū audisset quia
Dñs est, tunica succinxit se (erat enim
nudus) & misit se in mare. ¶Alij aūt di-
scipuli nauigio venerunt (nō enim lōgè
erant à terra, sed quasi cubitis ducētis)
trahentes rete pisciū. ¶Vt ergo descende
runt in terrā, viderūt prunas positas, &
piscē suppositū, & panem ¶Dicit eis Ie-
sus: Afferte de piscibus quos prēdidistis
1nūc. ¶Ascendit Simon Petrus, & traxit
rete in terrā, plenū magnis piscibus, cē-
tū qnquaginta tribus. Et cū tāti essent,
2nō est scissum rete. ¶Dicit eis Iesus: Ve-
nite prandete. Et nemo audebat discū
bentiū interrogare eū, Tu qs es? sciētes
3quia Dñs est. ¶Et venit Iesus, & accipit
4panē & dat eis, & piscē sir. ¶Hoc iā ter-
C tio manifestatus est Iesus discipulis suis
5cū resurrexisset à mortuis. ¶Cū ergo prā-
dissent, dicit Simoni Petro Iesus: Simō
Iohannis, diligis me plus his? Dicit ei:
Etiā Dñe, tu scis quia amo te. ¶Dicit ei,
16Pasce agnos meos. ¶Dicit ei iterū: Simō
Iohānis diligis me? Ait illi: Etiā Dñe,
tu scis qa amo te: Dicit ei: Pasce agnos
17meos. ¶Dicit ei tertiò: Simon Iohānis
amas me? Contristat' est Petrus quia di-
xit ei tertio, Amas me? & dixit ei, Dñe,
18tu oīa scis, tu scis quia amo te. ¶Dicit
ei: Pasce oues meas. ‖Amē, amen dico
tibi cum esses iunior cingebas te, & am
D bulabas vbi volebas: cū aūt senueris, ex
tendes manus tuas, & alius te cinget, &
19ducet quo nō vis. ¶Hoc aūt dixit, signi-
ficās qua morte clarificatur⁹ esset Deū.
Et cū hoc dixisset, dicit ei, Sequere me.
20Conuersus Petrus vidit illū discipulum
quē diligebat Iesus, sequentē, ‖qui & re-
cubuit in cœna sup pectus eius, & dixit:
21Dñe quis est qui tradet te? ¶Hunc ergo
cū vidisset Petr⁹, dicit Iesu, Dñe, hic aūt
22quid? ¶Dicit ei Iesus. Sic eum volo ma Si 2.
nere donec veniā, quid ad te? tu me se- Si sic 2.
23quere. ¶Exiuit ergo sermo iste inter fra-
tres, qa discipulus ille nō morit'. Et non Si 2.
dixit ei Iesus: Non morit', sed, Sic eum Si sic 3.
volo manere donec veniam, qd ad te?
24Hic est discipul⁹ ille q testimoniū phi-
bet de his, & scripsit hæc: & scim⁹ quia ‖Sup. 20.
25verū est testimoniū eius. ¶‖Sunt aūt & g. 30.
alia multa q̄ fecit Iesus: q̄ si scribant' p
singula, nec ipsum arbitror mundū ca-
pere posse eos qui scribēdi sunt, libros.

ACTA APO-STOLORVM.

CAPVT PRIMVM.

1
A RIMVM quidē ser-
monē feci de oīb⁹,
ô Theophile, q̄ cœ-
pit Iesus facere, &
2 docere, ¶vsq; in diē
qua p̄cipiens Apo-
stolis per Spm̄ scm̄,
quos elegit, assum-
3 ptus est: ¶quibus & p̄buit seipsum viuū
post passionē suā in multis argumētis,
p dies quadraginta apparens eis, & lo- Luca 24.
4 quēs de regno Dei. ¶Et conuescens, ‖p̄ce g. 49.
pit eis, ab Ierosolymis ne discederent,
sed expectarent p̄missionē patris, ‖quā ‖Ioh. 14.
5 audistis (inquit) p os meū: ¶‖quia Iohā- d. 26.
nes quidē baptizauit aqua, vos aūt ba- Matt. 3.
ptizabimini Spū scō non post multos b. 11. Marc. 1
6 hos dies ¶Igit' qui cōuenerāt, interroga- b. 8.
B bant eū dicentes, Dñe, si in tp̄e hoc re- Luca. 3.
7 stitues regnū Israël? ¶Dixit aūt eis: Non c. 16. Iohan. 1.
est vestrū nosse tp̄a vel momenta, q̄ pa- d. 26.
8 ter posuit in sua p̄tāte: ¶sed ‖accipietis ‖Infr. 11
virtutē superuenientis Spūs sancti in vos, c. 7. 16.
& eritis mihi testes in Ierl'm, & in oī Iu 19. a. 4.
dæa, & Samaria, & vsq; ad vltimū ter- ‖Infra 2.
9 ræ. ¶‖Et cū hæc dixisset, videntibus illis a. 1. & 4. Luca 24.
eleuat⁹ est: & nubes suscepit eū ab ocu- g. 48.
10 lis eorum. ¶Cūq; intuerent' in cęlū eun Infra 2.
tem illum, ecce duo viri astiterunt iux e. 32.
11 ta illos in vestibus albis, ¶qui & dixe- Marc. 16.
runt: Viri Galilæi quid statis aspicien- d. 10.
tes in cęlū? hic Iesus qui assumptus est Luca 24.
à vobis in cęlū, sic veniet quēadmodū g. 51.
12 vidistis eum euntē in cęlū. ¶Tunc reuersi
sunt Ierosolymā à monte qui vocat' Oli-

ueti.

ueti, q eſt iuxta Ierl'm, ſabbathi habés
13 iter. ¶Et cũ introiſſent in cęnaculũ, aſcé
derũt vbi manebát Petrus & Iohánes,
C Iacobus, & Andræas, Philippus & Tho
mas, Bartholomęus & Matthęus, Iacobus Alphæi, & Simon Zelótes, & Iudas
14 Iacobi. ¶hi oés erant pſeuerantes vnani
miter in oratione cũ mulierib⁹, & Ma-
15 ria matre Ieſu, & fratribus ei⁹. ¶In die-
bus illis exurgens Petrus in medio fra-
*nominum 1.
trũ dixit (erat aũt turba *holum simul,
16 ferè centũ viginti). ¶Viri fratres, opor-
‖Pſal. 40 b.9.
tet impleri ſcripturã ‖quã pdixit Spũs
‖Ioh. 13 b.18.28. a.3.
ſcũs p os Dauid de Iuda, ‖qui fuit dux
17 eorũ qui cóprehenderunt Ieſum: ¶qui
Mat.27 a.5 & a.7
connumeratus erat in nobis & ſortitus
Marc.18. a.5.
18 eſt ſorté miniſterij huius. ¶‖Et hic qui-
dem poſſedit agrũ de mercede iniquita
tis, & ſuſpéſus crepuit medius: & diffu-
19 ſa ſunt oĩa viſcera eius. ¶Et notũ factũ
eſt omnibus habitantibus Ierl'm, ita vt
appellaret' ager ille, lingua eorũ, Hacel-
20 dema, hoc eſt ager ſanguinis. ¶Scriptũ
‖Pſal. 68 c 26.
eſt enim in libro Pſalmorũ: ‖Fiat com-
*eius 4.
D moratio* eorũ deſerta, & non ſit qui in
‖Pſ. 108. b.8.
habitet in ea. ‖Et epatum ei⁹ accipiat al
21 ter. ¶Oportet ergo ex his viris qui nobi-
ſcũ ſunt congregati, in oĩ tpe quo intra
22 uit & exiuit inter nos Dñs Ieſus, ¶inci-
piens à baptiſmate Iohannis vſq; in dié
qua aſſumptus eſt à nobis, teſté reſurre-
ctionis eius nobiſcum fieri vnũ ex iſtis.
23 Et ſtatuerunt duos, Ioſeph, qui vocaba
tur Barſabas, qui cognominatus eſt Iu-
24 ſtus, & Mathiã. ¶Et oráтes dixerunt, Tu
Dñe qui corda noſti oĩum, oſtende qué
25 elegeris ex his duobus vnum, ¶accipere
locum miniſterij huius & apoſtolat⁹,
de quo præuaricatus eſt Iudas vt abiret
26 in locum ſuum. ¶Et dederũt ſortes eis:
Et cecidit ſors ſuper Mathiam, & annu-
meratus eſt cum vndecim Apoſtolis.

CAP. II.

‖Matt. 3. c.11. Marc. 1. b.8. Luca 3. c.16. Suprà 1. a.5.
1 A ET cũ complerent' ‖dies Pentecoſtes,
erant oés pariter in eodé* loco‖: ¶‖&
2 factus eſt repente de cęlo ſonus, tanq̃
aduenientis ſpũs vehementis, & reple-
3 uit totã domum vbi erant ſedentes. ¶Et
apparuerũt illis diſpertitæ linguæ tanq̃
‖Inf. 11. b.15.19. a.6. Iohan.7. f.38.
4 ignis, ſeditq; ſupra ſingulos eorum: ¶&
repleti ſunt oés ſpũ ſancto, & cęperunt
loqui variis linguis prout ſpũs ſanctus
5 dabat eloqui illis. ¶Erant aũt in Ierl'm
habitantes Iudæi, viri religioſi ex om-
6 ni natione quæ ſub cælo eſt. ¶Facta aũt
hac voce conuenit multitudo, & men-
te confuſa eſt, qm̃ audiebat vnuſquiſq;
7 lingua ſua illos loquentes. ¶Stupebant
aũt oés, & mirabantur dicentes: Nõne,
ecce, omnes iſti qui loquuntur, Galilæi
8 ſunt? ¶& qũo nos *audiuimus vnuſquiſ *audimus 1.
B que linguam noſtrã, in qua nati ſum⁹?
9 Parthi, & Medi, & Ælamitæ, & qui ha-
bitant Meſopotamiam, Iudęam, & Cap
10 padociam, Pontũ, & Aſiam, ¶Phrygiã,
& Pamphiliam, Ægyptum, & partes Ly-
biæ quæ eſt circa Cyrénen, & aduenæ
11 Romani, ¶Iudæi quoque & Proſelyti,
Cretes, & Arabes: *audiuim⁹ eos loqué *audimus 1.
12 tes noſtris linguis magnalia Dei. ¶Stu-
pebant aũt oés, & mirabantur adinuicé
13 dicentes: Quidnam vult hoc eſſe? ¶Alij
aũt irridentes dicebát: Quia muſto ple
14 ni ſunt iſti. ¶Stans aũt Petrus cum vnde
cim leuauit vocem ſuam, & locut⁹ eſt
eis: Viri Iudæi, & qui habitatis Ierl'em
vniuerſi, hoc vobis notum ſit, & auri-
15 bus pcipite verba mea. ¶Nõ enim ſicut
C vos æſtimatis, hi ebrij ſunt, cũ ſit hora
16 diei tertia: ¶ſed hoc eſt quod dictũ eſt
17 p prophetam Ioël. ¶‖Et erit in nouiſſi- ‖Ioel 2. g.28. Eſa.44. a.3.
mis diebus (dicit Dñs) effundam de ſpi-
ritu meo ſuper oém carnem: & prophe
tabunt filij veſtri, & filiæ veſtræ, & iu-
uenes veſtri viſiones videbunt, & ſenio
18 res veſtri ſomnia ſomniabunt. ¶Et qui-
dem ſuper ſeruos meos, & ſuper ancil-
las meas in diebus illis effundam de
19 Spũ meo, & prophetabunt: ¶& dabo p-
digia in cælo ſurſum, & ſigna in terra
deorſum, ſanguiné & ignem & vaporé
20 fumi. ¶Sol conuertetur in tenebras, &
luna in ſanguiné, anteq̃ veniat dies dñi
21 magnus & manifeſtus: ¶Et erit, ‖oís qui ‖Ioel 2. g.32. Rom.10. c.13.
cunq; inuocauerit nomen Dñi, ſaluus
22 erit. ¶Viri Iſraëlitæ, audite verba hæc.
D Ieſum Nazarenum virum approbatũ
à Deo in vobis, virtutibus, & prodigiis,
& ſignis quę fecit Deus p illum in me- *& 5.
23 dio veſtri ſicut* vos ſcitis: ¶hunc defini-
to conſilio & præſciẽtia Dei traditum,
per manus iniquorum affligentes, inte-
24 remiſtis. ¶quem Deus ſuſcitauit ſolu-
tis doloribus inferni, iuxta quod im-
25 poſſibile erat teneri illum ab eo. ¶Da-
uid enim dicit in eum: ‖Prouidebam ‖Pſal. 15 b.8.
Dñm in conſpectu meo ſemper: quo-
niam à dextris eſt mihi ne cõmouear.
26 Propter hoc lætatũ eſt cor meũ, & exul
tauit lingua mea: inſuper & caro mea

27requiescet in spe. ¶Qm̄ nõ derelinques
aīam meā in inferno·nec dabis sanctū
28tuū videre corruptionē.¶Notas mihi fe
cisti vias vitæ: replebis me iucunditate
29cū facie tua.¶Viri fratres, liceat auden-
E ter dicere ad vos de patriarcha Dauid,
‖qm̄ *defunctus est, & sepultus est: & se
pulchrū ei⁹ est apud nos, vsq; in hodier
30num diē.¶Propheta igit' cū esset, & sci-
ret q̄a iureiurādo ‖ iurasset illi Deus de
fructu lūbi eius sedere sup sedem eius.
31¶pūidens locutus est de resurrectione
Chr̄i, q̄a‖neq; derelictus est in inferno,
32neq; caro ei⁹ vidit corruptionē.¶Hunc
Iesū resuscitauit Deus, cuius oēs nos te-
33stes sumus.¶Dextera igit' Dei exaltatus,
& p̄missione Spūs sc̄ti accepta à p̄re, ef-
fudit *hunc quē' vos videtis & auditis.
34¶Non eni Dauid ascēdit in cælū. dicit
autē ipse, ‖Dixit Dn̄s Dn̄o meo, sede à
35dextris meis, ¶donec ponam inimicos
36tuos scabellū pedū tuorū. ¶ Certissimè
sciat ergo oīs domus Isr̄l q̄a & Dn̄m eū
& Chr̄m fecit Deus, hunc Iesum quem
37vos crucifixistis. ¶His aūt auditis com-
F pūcti sunt corde, & dixerūt ad Petrū &
ad reliquos Ap̄los: Quid faciemus viri
38fratres? ¶Petrus verò ad illos, Pœniten-
tiā (inq̄t) agite, & baptizet' vnusquisq;
vestrū in noīe Iesu Chr̄i in remissionē
pctōrum vestrorū: & accipietis donum
39Spūs sc̄ti.¶Vobis eni est repromissio, &
filijs vestris, & oībus q̄ longè sunt, quos
cunque aduocauerit dn̄s Deus noster.
40¶Alijs etiā verbis plurimis testificatus
est, & exhortabat' eos, dicēs: Saluamini
41à generatione ista praua. ¶Qui ergo re-
ceperūt sermonem ei⁹, baptizati sunt:
& appositæ sunt in die illa aīę circiter
42tria millia. ¶Erāt aūt pseuerātes in do-
ctrina Ap̄lorū, & cōmunicatione fra-
43ctionis panis, & orationib⁹.¶Fiebat aūt
omni aīę timor: multa quoq; prodigia
& signa p Ap̄los in Ier̄lm fiebāt, & me-
44tus erat magnus in vniuersis. ¶Oēs etiā
q̄ credebant, erāt pariter, & habebāt oīa
45cōmunia. ¶Possessiones & substātias vē
debant & diuidebant illa oībus, prout
46cuiq; opus erat. ¶Quotidie quoq; pdu-
rantes vnanimiter in tēplo, & frangen
tes circa domos panē, sumebāt cibū cū
47exultatione & simplicitate cordis, ¶col
laudantes Deū, & habētes gratiam ad
oēm plebem. Dn̄s autem augebat qui
salui fierent quotidie in idipsum.

CAP. III.

1 PEtrus autē & Iohānes ascendebant
A in templū, ad horam orationis no-
2 nam. ¶ Et quidā vir qui erat claudus ex
vtero matris suæ, baiulabat': quē pone-
bant quotidie ad portā tēpli, quæ dicit'
Speciosa, vt peteret eleemosynā ab in-
3 troeuntib⁹ in templū.¶Is cū vidisset Pe
trum & Iohannē incipiētes introire in
templū, rogabat vt eleemosynā accipe-
4 ret.¶Intuens autē in eū Petrus cū Iohā-
5 ne, dixit, Respice in nos. ¶At ille inten-
debat in eos, sperans se aliq̄d acceptu-
6 rū ab eis. ¶Petrus autē dixit: Argētum
& aurū non est mihi: quod autē habeo
hoc tibi do: In noīe Iesu Chr̄i Nazare-
7 ni surge, & ambula. ¶Et apprehēsa ma-
B nu eius dextera, alleuauit eū, & proti-
nus cōsolidatę sunt bases eius & plātę.
8 ¶Et exiliens stetit, & ambulabat: & in-
trauit cū illis in tēplum ambulans, &
9 exiliens, & laudans Deū. ¶ Et vidit oīs
pp̄ls eū ambulantē, & laudantē Deum.
10¶Cognoscebant aūt illū quòd ipse erat
q̄ ad eleemosynā sedebat ad Speciosā
portā tēpli: & impleti sunt stupore &
11extasi in eò quod cōtigerat illi. ¶Cū *te- * videre.
nerēt' autē Petrū & Iohannē, cucurrit
oīs pp̄ls ad eos ad porticū quæ appellat'
12Salomonis, stupētes. ¶ Videns autē Pe-
trus, r̄ndit ad pp̄lm: Viri Israēlitę quid
miramini in hoc, aut nos quid intue-
mini, quasi nostra virtute aut * pietate' * potesta-
13fecerimus hūc ambulare? ¶De⁹ Abrahā, te
C & Deus Isaac, & De⁹ Iacob, Deus patrū
nostrorū glorificauit filiū suum Iesum,
quē vos quidem tradidistis, & negastis
ante faciē Pilati, iudicāte illo dimitti.
14¶‖Vos autē sanctū & iustū negastis, & ‖Mat. 27
petistis virū homicidā donari vobis: c.20
15¶authorē verò vitę interfecistis, quem Marc. 15
De⁹ suscitauit a mortuis, cui⁹ nos testes b.11
16sumus. ¶Et in fide noīs eius, hunc quē Luce 23.
vos *videtis' & nostis, cōfirmauit nomē c.18
eius: & fides q̄ per eū est, dedit *integrā Iohā. 18
sanitatē istā in cōspectu omniū vestrū. g.40
* vidistis
* illi 1.
17¶Et nunc frēs scio q̄a per ignorantiā fe-
18cistis, sicut & principes vestri. ¶ Deus
autē *qui' prænuntiauit per os omnium * quæ 9.
p̄phetarū, pati Chr̄m suū sic impleuit.
19¶Pœnitemini igitur & cōuertimini, vt
20deleant' peccata vestra: ¶vt cū venerint
tempora refrigerij à conspectu Dn̄i, &
miserit eum qui prædicatus est vobis
21Iesum Christū, ¶quem oportet quidem

cœlũ suscipere vsq; in tpa restitutionis
D omniũ, q̃ locutus est Deus p os sancto-
22rum suorũ, à seculo prophetarũ. ⁋ Moy-
ses quidẽ dixit, ‖ Qm̃ prophetá suscita-
bit vobis Dñs De⁹ vester de fratrib⁹ vr̃is
tanq̃ me:ipsum audietis iuxta oĩa quę-
23cunq; locutus fuerit vobis. ⁋ Erit autem,
oĩs aĩa q̃ non audierit prophetá illum,
24exterminabit de plebe. ⁋ Et oẽs pphetę
à Samuel, & deinceps qui locuti sunt
25*annũtiauerũt dies istos. ⁋ Vos estis fi-
lij pphetarũ & testamenti quod dispo-
suit De⁹ ad pr̃es nr̃os dicẽs ad Abrahá,
‖ Et in semine tuo bñdicent oẽs familiæ
26terræ. ⁋ Vobis primũ Deus suscitás Filiũ
suũ, misit eum benedicentem vobis: vt
conuertat se vnusquisq; à nequitia sua.

‖ Deu.18. c.15.
* & 5.
‖ Gen.12. a.3. 22. b.12 22 d.18.16 a.4.

CAP. IIII.

1 LOquentib⁹ aũt illis ad ppl̃m super-
A uenerunt sacerdotes & magistratus
2 tẽpli & Sadducęi, ⁋ dolẽtes quod doce-
rent ppl̃m, & annuntiarẽt in *Iesum* re-
3 surrectionẽ ex mortuis: ⁋ & iniecerũt in
eos manus, & posuerũt eos in custodiá
in crastinum, erat enim iam vespera.
4 ⁋ Multi aũt eorũ q audierant verbum,
crediderunt: & factus est numerus vi-
5 rorũ quinq; millia. ⁋ Factum est autem
B in crastinum vt congregarentur princi-
pes eorũ, & seniores & Scribæ in Ierl̃m.
6 ⁋ Et Annas princeps sacerdotum, & Cai-
phas, & Iohánes, & Alexáder, & quot-
7 quot erát de genere sacerdotali. ⁋ Et sta-
tuentes eos in medio, interrogabát: In
qua virtute, aut in quo noĩe fecistis hoc
8 vos? ⁋ Tunc repletus Spiritu sancto Pe-
trus, dixit ad eos: Principes ppl̃i & se-
9 niores *: ⁋ Si nos hodie diiudicamur in
benefacto hoĩs infirmi, in quo iste sal-
10uus factus est: ⁋ notũ sit oĩbus vobis &
omni plebi Isrl̃ quia in noĩe Iesu Chri-
sti Nazareni quẽ vos crucifixistis, quem
Deus suscitauit à mortuis, in hoc iste
11astat corá vobis sanus. ⁋ ‖ Hic est lapis q
reprobatus est à vobis ædificantibus, q
12factus est in caput anguli, ⁋ & nõ est in
alio aliquo salus. Nec enim aliud no-
men est sub cęlo datum hoĩbus, in quo
13oporteat nos saluos fieri. ⁋ Vidẽtes autẽ
C Petri constantiá, & Iohánis, comperto
quod hoĩes essent sine literis & idiotæ,
admirabantur, & cognoscebát eos qm̃
14cũ Iesu fuerát. ⁋ hominẽ quoq; vidẽtes
stantẽ cum eis qui curatus fuerat, nihil
15poterát contradicere. ⁋ Iusserũt autem

*Iesu 7.
*Israël 3 *audite
‖ Psal. 117 d.18. Matt.21. d.42. Marc.12. a 10. Luc.20. c.17 Isa.28. d.16. 1. Pet.1 a.7. Rom.9. g.33.

eos foras extra conciliũ secedere: & cõ-
16ferebant adinuicem, ⁋ dicẽtes: Quid fa-
ciemus hoĩbus istis? qm̃ quidem notũ
signũ fctm̃ est p eos, oĩbus habitantib⁹
Ierl̃m: manifestũ est, & non possumus
17negare. ⁋ Sed ne amplius diuulgetur in
ppl̃m, cõminemur eis, ne vltra loquant
18in noĩe hoc vlli hominum. ⁋ Et vocan-
D tes eos denuntiauerunt, ne omnino lo-
querentur, neq; docerent in noĩe Iesu.
19 ⁋ Petrus verò & Iohánes rñdentes dixe-
runt ad eos: Si iustũ est in cõspectu Dei,
vos potius audire quá Deum, iudicate.
20⁋ non enim possumus q̃ vidimus & au-
21diuimus non loqui. ⁋ At illi cõminátes,
dimiserunt eos nõ inueniẽtes, quomo-
do punirent eos, pp ppl̃m, quia oẽs cla-
rificabát id quod fctm̃ fuerat, in eo qđ
22acciderat. ⁋ Annorũ enim erat amplius
quadraginta homo in quo factũ fuerat
23signũ istud sanitatis. ⁋ Dimissi aũt vene-
runt ad suos, & annũtiauerũt eis quan
E ta ad eos principes sacerdotũ & senio-
24res dixissent. ⁋ Qui cùm audissent, vna-
nimiter leuauerũt vocẽ ad Deũ, & dixe-
rũt: Dñe *, tu es qui fecisti cęlũ & terrá,
25mare & oĩa q̃ in eis sunt. ⁋ q Spiritu san-
cto p os patris nr̃i Dauid pueri tui dixi-
sti: ‖ Quare fremuerũt gẽtes, & p pl̃i me-
26ditati sunt inania? ⁋ Astiterũt reges ter-
ræ, & principes cõuenerunt in vnũ ad-
uersus Dñm, & aduersus Christũ eius?
27⁋ Cõuenerunt enim verè in ciuitate ista
aduersus sctm̃ puerũ tuũ Iesum quem
vnxisti, Herodes, & Pontius Pilatus, cũ
28Gentib⁹, & ppl̃s Israël, ⁋ facere q̃ manus
tua & cõsiliũ *tuum* decreuerunt fieri.
29⁋ Et nunc Dñe, respice in minas eorũ, &
F da seruis tuis cũ omni fiducia loqui ver
30bũ tuũ, ⁋ in eo q manũ tuá extẽdas ad
sanitates & signa & pdigia fieri p no-
31mẽ sancti filij tui Iesu. ⁋ Et cũ orassent,
motus est locus in quo erát congregati,
& repleti sunt oẽs Spiritu sancto, & lo-
32quebant verbũ Dei cũ fiducia. ⁋ Multi-
tudinis autẽ credentium erat cor *vnũ*
& aĩa vna: nec q̃squam eorum q̃ possi-
debat aliquid suũ esse dicebat, sed erát
33illis oĩa communia. ⁋ Et virtute magna
reddebát Ap̃li testimoniũ resurrectio-
G nis Iesu Christi Dñi *nostri*: & gratia
34magna erat in oĩbus illis. ⁋ Neq; enim
quisquam egens erat inter illos. Quot-
quot enim possessores agrorum aut do
morũ erant, vẽdentes afferebant pretia

*Deus 9.
‖ Psal.2.a.1
– 6.
– 5.
– 6.

35 eorũ quæ vendebant, & ponebant ante
pedes Apostolorum. Diuidebatur autẽ
36 singulis prout cuiq; opus erat. ❡ Ioseph
aũt, qui cognominatus est* Barnabas' ab
Apl'is, (qđ est interpretatum filius cõso
37 lationis) Leuites, Cyprius genere, ❡ cũ ha
beret agrũ, vẽdidit eũ, & attulit pretiũ,
& posuit ante pedes Apostolorum.

*Barnabas

CAP. V.

1 A Vir autẽ quidã noĩe Ananias, cũ Sa-
phira vxore sua vẽdidit agrum, ❡ &
2 fraudauit de pretio agri, conscia vxore
sua, & afferẽs partẽ quandã, ad pedes A-
3 postolorũ posuit. ❡ Dixit autem Petrus*,
Anania, cur tẽtauit Satanas cor tuũ, mẽ
tiri te Spiritui sctõ, & fraudare de p̃tio
4 agri?? Nonne manens tibi manebat, &
venundatũ in tua erat potestate? Quare
posuisti in corde tuo hãc rem? Nõ es mẽ
5 titus hoĩbus, sed Deo. ❡ Audiẽs aũt Ana
nias hęc verba, cecidit & expirauit. Et
factus est timor magnus sup oẽs qui au
6 dierũt. ❡ Surgẽtes aũt iuuenes amouerũt
7 eum, & efferentes sepelierũt. ❡ Factũ est
B aũt quasi horarũ triũ spatiũ, & vxor ip
sius, nesciẽs qđ factũ fuerat, introiuit.
8 ❡ Rñdit aũt ei Petrus: Dic mihi mulier
si tanti agrũ vendidistis? At illa dixit,
9 Etiã, tanti. ❡ Petrus aũt ad eã: Quid vti-
que cõuenit vobis tentare Spiritũ Dñi?
Ecce pedes eorũ qui sepelierũt virũ tuũ
10 ad ostiũ, & efferent te. ❡ Cõfestim ceci-
dit añ pedes eius, & expirauit. Intrãtes
autẽ iuuenes, inuenerunt illã mortuã:
& extulerũt, & sepelierunt ad virũ suũ.
11 ❡ Et factus est timor magnus in vniuer-
sa ecclesia, & in oẽs qui audierunt hęc.
12 ❡ Per manus autẽ Aplorum fiebãt signa
C & p̃digia multa in plebe. Et erant vna
13 nimiter oẽs in porticu Salomonis. ❡ Cę-
terorũ autẽ nemo audebat se cõiunge-
14 re illis. sed magnificabat eos ppl's. ❡ Ma-
gis autẽ augebatur credentium in Dño
15 multitudo virorum ac mulierũ: ❡ ita vt
in plateas eijcerent infirmos, & ponerẽt
in lectulis ac grabatis, vt veniẽte Petro
saltẽ vmbra illius obumbraret quẽquã
illorum, & liberarent oẽs ab infirmi-
16 tatibus suis'. ❡ Concurrebat autẽ & mul
titudo vicinarum ciuitatũ Ierl'm affe-
rentes ægros & vexatos à spiritibus im-
17 mundis: qui curabant oẽs. ❡ Exurgẽs au
tẽ princeps sacerdotum & oẽs qui cũ il-
D lo erãt, quæ est hæresis Sadducęorũ, re-
18 pleti sunt zelo: & iniecerunt manus in

*Ad Ananiam
*ad eum
—6.
—5.

Apostolos, & posuerunt eos in custodia
19 publica. ❡ Angelus aũt Dñi per noctẽ a-
periens ianuas carceris, & educens eos,
20 dixit, ❡ Ite, & stantes loquimini in tẽplo
21 plebi oĩa verba vitæ huius. ❡ Qui cũ au-
dissent, intrauerunt diluculo in tẽplũ
& docebant. Adueniẽs aũt princeps sa-
cerdotũ & qui cũ eo erãt, cõuocauerunt
cõcilium & oẽs seniores filiorum Israël,
& miserunt ad carcerẽ vt adducerẽtur.
22 ❡ Cũ aũt venissent ministri, & aperto car
cere nõ inuenissent illos: reuersi nuntia
23 uerunt, ❡ dicentes: Carcerẽ quidẽ inueni
mus clausum cũ oĩ diligentia, & custo-
des stãtes añ ianuas: aperientes autẽ, ne
24 minẽ intus inuenim⁹. ❡ Vt aũt audierũt
hos sermones magistratus tẽpli & prin
E cipes sacerdotũ, ambigebãt de illis quid
25 nã fieret. ❡ Adueniẽs autẽ quidã nuntia
uit eis: Quia ecce viri quos posuistis in
carcerem, sunt in templo stantes & do-
26 centes ppl'm. ❡ Tũc abijt magistratus cũ
ministris, & adduxit illos sine vi: time-
27 bant enim ppl'm ne lapidarent'. ❡ Et cũ
adduxissent illos, statuerunt in cõcilio.
Et interrogauit eos princeps sacerdotũ,
28 ❡ dicẽs: Pręcipiẽdo p̃cepimus vobis ne
doceretis in noĩe isto: & ecce replestis
Ierl'm doctrina vestra, & vultis inducere
29 super nos sanguinẽ hoĩs istius. ❡ Rñdẽs
autẽ Petrus & Apostoli, dixerũt: Obedi
30 re oportet Deo magis, q̃ hoĩbus. ❡ Deus
F patrũ nostrorum suscitauit Iesum, quẽ
vos interemistis, suspẽdentes in ligno.
31 ❡ Hũc principẽ & saluatorẽ Deus exalta-
uit dextera sua, ad dãdã pœnitentiã Isr'li
32 & remissionẽ peccatorũ. ❡ & nos sumus
testes horũ verborum, & spiritus sanct⁹
quẽ dedit Deus oĩbus obedientib⁹ sibi.
33 ❡ Hæc cum audissent, dissecabant', & co
34 gitabant interficere illos. ❡ Surgẽs autẽ
quidam in cõcilio Pharisæus, noĩe Ga-
maliel, legisdoctor honorabilis vniuer-
sæ plebi, iussit *foras ad breue hoĩes fie
35 ri, ❡ dixitq; ad illos: Viri Israëlitæ, atten
dite vobis super hominibus istis quid
36 acturi sitis. ❡ Añ hos enĩ dies extitit Theo
das, dicẽs se esse aliquẽ, cui cõsensit nu-
G merus virorũ circiter quadringẽtorum,
qui occisus est: & oẽs qui credebant ei,
37 dissipati sunt, & *redacti' ad nihilũ. Post
hunc extitit Iudas Galilęus in dieb⁹ p̃-
fessionis, & auertit ppl'm post se, & ipse
perijt: & oẽs quotquot consenserunt ei
38 dispersi sunt. ❡ Et nũc itaq; dico vobis, —2.

* pusillũ foras Apostolos secedere 5.
* redacta ẽt est, ad

discedite

discedite ab hominibus istis, & sinite
illos: qm̄ si est ex hominibus consilium
39 hoc aūt opus, dissoluet': si verò ex Deo
est, nō poteritis dissoluere eos, ne fortè
& Deo repugnare inueniamini. Consen
40 serunt autē illi. ¶ Et cōuocantes Apl'os,
cæsis denuntiauerunt ne loquerent' in
41 noīe Iesu, & dimiserunt eos. ¶ Et illi qui
dē ibāt gaudētes à cōspectu cōcilij, qm̄
digni habiti sunt p̄ noīe Iesu cōtume-
42 liam pati. ¶ Oī autem die non cessabāt
in templo & circa domos docētes & e-
uangelizantes Christum Iesum.

CAP. VI.

1 IN diebus autē illis crescente numero
A discipulorum, factū est murmur Græ
corum aduersus Hebræos, eo q̄ despice
rentur in ministerio quotidiano viduæ
2 eorum. ¶ Conuocantes autē duodecim
multitudinem discipulorū, dixerunt,
Nō est æquum, nos derelinquere v̄bum
3 Dei, & ministrare mēsis. ¶ Cōsiderate' er
go fratres, viros ex vobis boni testimo-
nij septē, plenos Spiritu sctō & sapiētia,
4 quos cōstituamus super hoc opus. ¶ Nos
verò, orationi & ministerio verbi instā
5 tes erimus. ¶ Et placuit sermo coram oī
B multitudine. Et elegerunt Stephanum
virum plenū fide & Spiritu sctō, & ‖ Phi ‖ Infr. 21. b.8.
lippū, & Prochorū, & Nicanorē, & *Ti- * Simotheū 12.
monē', & Parmenam & Nicolaū aduē-
6 nā Antiochenū. ¶ Hos statuerunt añ con
spectū Apostolorū: & orātes, imposue-
7 runt eis manus. ¶ Et v̄bū *Dei' crescebat, *Domini
& multiplicabat' numerus discipulorū
in Ier'l'm valde, multa ēt turba sacerdo
8 tū obediebat fidei. ¶ Stephanus aūt ple-
C nus gratia & fortitudine faciebat p̄di-
9 gia & signa magna in pplo. ¶ Surrexerūt
aūt quidam de synagoga, q̄ appellat' Li-
bertinorū, & Cyrenensiū, & Alexandri-
norū, & eorū qui erāt à Cilicia & Asia,
10 disputantes cū Stephano: & nō poterāt
resistere sapiētiæ & Spiritui qui loque-
11 bat'. ¶ Tūc summiserūt viros, qui dicerēt
se audiuisse eū dicētē v̄ba blasphemiæ
12 in Moysen & Deū. Cōmouerūt itaq; ple
D bē, & seniores, & Scribas: & cōcurrentes
rapuerūt eū, & adduxerūt in cōcilium,
13 ¶ & statuerunt falsos testes, qui dicerent,
Homo iste nō cessat loqui v̄ba aduersus
14 locū sanctū & legē. Audiuimus enī eū
dicentem, qm̄ Iesus Nazarenus hic de-
struet locū istū, & mutabit traditiones
15 quas tradidit nobis Moyses. ¶ Et intuen-
tes eum omnes qui sedebant in cōcilio,
viderūt faciē eius tanquā faciē Angeli.

CAP. VII.

1 DIxit aūt princeps sacerdotū, Si hæc
A ita se habent? ¶ Qui ait, Viri fratres
2 & patres audite. ¶ Deus gloriæ apparuit
patri nostro Abrahæ cū esset in Meso-
potamia, prius quā moraretur in Cha-
3 ran, ¶ & dixit ad illū, ‖ Exi de terra tua, ‖Gen. 12 a.1.
& de cognatione tua, & veni in terram
4 quam monstrauero tibi. ¶ Tūc exijt de
terra Chaldæorū, & habitauit in Cha-
ran. Et inde, postquā mortuus est pater
eius, transtulit illū in terrā istā, in qua
5 nunc vos habitatis. ¶ Et nō dedit illi hæ
reditatem in ea nec passum pedis: *& re *sed
promisit dare illi eā in possessionē, & se
mini eius post ipsum, cū nō haberet fi-
6 liū. ¶ Locutus est aūt eis' Deus, ‖ Quia
erit semen eius accola in terra aliena, & ‖Gen. 15. c.13.
seruituti eos subijcient, & malè tracta-
7 bunt eos annis quadringentis: ¶ & gen-
tem cui seruiuerint, iudicabo ego *dixit *dicit Domi-nus.
Deus', & post hæc exibūt, & seruiēt mi-
8 hi in loco isto. ¶ ‖ Et dedit illi testamētū ‖Gen. 17. b.10.
B circuncisionis, ‖ & sic genuit Isaac, & cir ‖Gen. 21. a.2. a.4.
cuncidit eum die octauo: & ‖ Isaac, Ia- ‖Gen. 25 c.24 d.26
cob: & ‖ Iacob, duodecim Patriarchas. ‖Gen. 29 d.32. 30. a. b. c. d. 35. d.23.
9 ¶ Et Patriarchæ æmulantes, ‖ Ioseph uē-
diderunt in Ægyptū. & erat Deus cum Gene. 37 f.28.
10 eo: ¶ & eripuit eū ex oībus tribulationi- Gene. 41 c.37.
bus eius: & ‖ dedit ei gratiā & sapientiā
in conspectu Pharaonis regis Ægypti, &
constituit eum præpositum super Ægy
ptum, & super omnem domum suam.
11 ¶ Venit autē fames in vniuersam Ægy-
ptum & Chanáan, & tribulatio magna
& non inueniebāt cibos patres nostri.
12 ¶ ‖ Cū audisset aūt Iacob esse frumētum ‖Gen 42 a.2.
in Ægypto: misit patres nostros primū:
13 ¶ & ‖ in secūdo cognitus est Ioseph à fra ‖Gen. 45 a.3. a.4.
tribus suis, & manifestatum est Pharao
14 ni genus eius. ¶ Mittens autem Ioseph,
accersiuit Iacob patrē suū, & oēm co- *suam
gnationem * in animabus septuaginta ‖Gen. 46 a.1. a.5.
15 quinque. ¶ ‖ Et descendit Iacob in Ægy-
ptum: & ‖ defunctus est ipse & patres no ‖Gen 49 d.32.
16 stri. ¶ ‖ Et translati sunt in Sichem, & po ‖Gen. 50 b.7.
siti sunt in sepulchro ‖ qđ emit Abrahā
pretio argenti à filijs Hemor filij Sichē. ‖Gen. 23 c.16. 50. g.13
17 ¶ Cū aūt appropinquaret tp̄s promissio-
nis, quam confessus erat Deus Abrahæ, Iosu. 24 b.32.
‖ creuit ppl's & multiplicatus est in Æ-
18 gypto, ¶ quoadusque surrexit alius rex ‖Exod 1. a 7.
19 in Ægypto, qui non sciebat Ioseph. ¶ Hic

circun

circunueniés genus nrm, afflixit patres
nostros, vt exponerent infantes suos, ne
20 viuificarent. ‖Eodé tpe natus est Moy
ses. & fuit gratus Deo, q nutrit⁹ est trib⁹
21 mensibus in domo pris sui. Exposito
auté illo, sustulit eú filia Pharaonis, &
22 nutriuit eú sibi in filium. Et eruditus
est Moyses omni sapiétia Ægyptiorú: &
erat potés in verbis & in operibus suis.
23 Cùm aût impleret ei quadraginta an-
norú tps, ascédit in cor eius vt visitaret
24 fratres suos filios Isrl. ‖Et cùm vidisset
quédam iniuriá patienté, vindicauit il-
lú: & fecit vltioné ei q iniuriá sustine-
25 bat, pcusso Ægyptio. Existimabat aût
intelligere fratres, qñ Deus per manum
ipsius daret saluté illis: at illi nó intel-
26 lexerút. ‖Sequéti verò die apparuit il-
lis litigantib⁹: & recóciliabat eos in pa
D ce, dicens, Viri, fratres estis, vt quid no-
27 cetis alterutrú? Qui aût iniuriá facie-
bat proximo, repulit eú, dicens, Quis te
constituit principé & iudicé super nos?
28 nunquid interficere me tu vis, quem-
admodú interfecisti heri Ægyptium?
29 Fugit auté Moyses in verbo isto: & fa-
ctus est aduena in terra-Madiá, vbi ge-
30 nerauit filios duos. Et expletis annis
quadraginta, ‖ apparuit illi in deserto
môtis Sina Angelus in igne flámę rubi.
31 Moyses aût vidés, admirat⁹ est visum.
Et accedéte illo vt cósideraret, facta est
32 ad eú vox Dñi*, Ego sum Deus patrú
tuorum, Deus Abraham, Deus Isaac, &
Deus Iacob. Tremefactus aût Moyses,
33 nó audebat considerare. Dixit autem
illi Dñs, Solue calceamentú pedú tuo-
rú: locus enim in quo stas, terra sancta
34 est. Videns vidi afflictionem ppli mei
q est in Ægypto, & gemitú eorú audiui,
& descédi liberare eos. Et núc veni,-&
35 mittá te in Ægyptum. Hunc Moysen,
qué negauerút, dicétes, Quis te consti-
tuit principé & ducé? hunc Deus prin-
cipé & redemptoré misit, cú manu An-
36 geli q apparuit illi in rubo. ‖Hic edu-
E xit illos faciens prodigia & signa in ter-
ra-Ægypti, & in rubro mari, & ‖in deser
37 to annis quadraginta. Hic est Moyses
q dixit filiis Israël: ‖Prophetá suscitabit
vobis De⁹ de fratrib⁹ vestris tanq̃ me:
38 ipsum audietis. ‖Hic est q fuit in eccle
sia i solitudine, cú Angelo q loquebat
ei in móte Sina, & cú patrib⁹ nostris: q
39 accepit verba vitæ dare nobis. Cui no-

‖Exo.2. a. Heb. 11. c.24.
‖Exod.2. b.12.
‖Exod.2. b.13.
‖Exod.3. a.2.
* dicens.
–3.
‖Exod.7. 8 9. 10. 11. 14 Exo. 16. a.1. Deut.18. c.15.
‖Exo.19 a.3.d.19.

luerût obedire pres nri: sed repulerût,
& auersi sunt cordib⁹ suis in Ægyptú,
40 dicétes ad Aaron: ‖Fac nobis Deos qui
pcedant nos: *Moyses enim hic q edu-
xit nos de terra-Ægypti, nescimus quid
41 fctú sit ei. Et vitulú fecerunt in dieb⁹
illis, & obtulerút hostiá simulachro, &
lætabant in operibus manuum suarú.
42 Côuertit aût Deus, & tradidit eos ser-
uire militiæ cęli, sicut scriptú est in Li-
bro pphetarú: ‖Nunqd victimas & ho-
stias obtulistis mihi annis quadragin-
43 ta in deserto, dom⁹ Israël? Et suscepistis
tabernaculú Moloch, & sydus Dei ve-
F stri Remphá, figuras quas fecistis, ado-
rare eas. Et trásferá vos trans Babyloné.
44 Tabernaculú testimonij fuit patribus
nostris in deserto, sicut disposuit-De⁹
‖loqués ad Moysen, vt faceret illud ƒm
45 formá quá viderat. ‖Quod & induxe-
rút, suscipiétes patres nostri cú Iesu in
possessioné gentiú, quas expulit Deus à
facie patrú nostrorú, vsq; in dieb⁹ Da-
46 uid, ‖qui inuenit gratiá ante Deum, &
‖petijt vt inueniret tabernaculum Dei
47 Iacob. ‖Salomó aût ædificauit illi do-
48 mú. Sed ‖nó Excelsus in manufactis ha
49 bitat, sicut* ppheta dicit: ‖Cęlú mihi
sedes est: terra aût scabellú pedú meo-
rú. Quá domú ædificabitis mihi, dicit
Dñs? aut qs locus requietionis meę est?
50 Nónne manus mea fecit hæc omnia?
51 Dura ceruice & incircuncisis cordib⁹
& auribus, vos semp Spiritui sancto* re-
52 sistitis: sicut patres vestri, & vos. Qué
Prophetarú non sunt psequuti pres ve-
stri? Et occiderút eos q prænuntiabant
53 de aduétu Iusti, cuius vos núc⁹ pdito-
G res & homicidæ fuistis: q accepistis le-
gé in dispositione Angelorú, & non cu-
54 stodistis. Audiétes aût hęc dissecaban
tur cordib⁹ suis, & stridebát dentib⁹ in
55 eú. Cú aût esset plenus Spiritu sancto,
intendens in cęlú, vidit gloriá Dei, &
56 Iesum stanté à dextris Dei. Et ait: Ecce
video cęlos apertos, & filiú hois stanté
57 à dextris* Dei. Exclamantes auté voce
magna, cótinuerunt aures suas, & im-
58 petú fecerút vnanimiter in eú. Et eij-
cientes eú extra ciuitaté, lapidabant: &
testes deposuerunt vestiméta sua secus
pedes ‖adolescé-is q vocabatur Saulus.
59 Et lapidabát Stephanú inuocátem, &
dicentem: Dñe Iesu, suscipe spm meú.
60 Positus autem genibus, clamauit voce

‖Exo.32. a.1.
*Moyses enim huic.
‖Amos.5. g.25
–4.
‖Exo.25. d 40. Hebr.8. b 5 Iosue 3. c.14.
‖1.Re.16 c.13. Psa.131. a.5.
3.Reg.6. a.1. 1.Par.17 b 12.
*per prophetam.
‖Inf. 17. f 24.
‖Isa. 66. a.1. 3 Reg.8 c 27. 2.Par. 6. c.18.
*restitistis.
*virtutis
‖Inf 22 c 20.

magna,

3. magna, dicens: Dñe, ne ſtatuas illis
hoc pctm̃. Et cũ hoc dixiſſet, obdormi-
uit°, Saul⁹ aũt erat cõſentiẽs neci eius. °In Dño.

CAP. VIII.

1 FActa eſt aũt in illa die pſecutio ma-
A gna in Eccleſia, q̃ erat Ieroſolymis,
& oẽs diſperſi ſunt p regiones Iudææ &
2 Samariæ, pter Apľos. ¶Curauerunt aũt
Stephanũ viri timorati, & fecerũt plan
3 ctũ magnũ ſup eũ. ¶ ∥Saulus aũt deua- ∥Inf.21
ſtabat Eccleſiã: p domos intrãs, ∥& tra- ∥4.&c 9.
hens viros ac mulieres, tradebat in cu-
4 ſtodiã. ¶Igit᷑ q diſperſi erãt, pertrãſibãt
5 euangelizantes verbũ°. ¶Philippus aũt °Dei.
deſcendens in ciuitatẽ Samariæ, pdica-
6 bat illis Chriſtũ. ¶Intendebãt aũt tur-
bæ his q̃ à Philippo dicebantur, vnani-
miter audientes, & videntes ſigna q̃ fa-
7 ciebat. ¶Multi enim eorum q habebãt
ſpiritus immundos, clamãtes voce ma-
B gna, exibãt. Multi autem paralytici &
8 claudi curati ſunt. ¶ Fctm̃ eſt ergo gau-
9 diũ magnũ in illa ciuitate. ¶Vir autem
quidã noĩe Simon, q ante fuerat in ci-
uitate magus, ſeducẽs gentẽ Samariæ,
10 dicẽs ſe eſſe aliquẽ magnũ: ¶cui auſcul-
tabant oẽs à minimo vſq; ad maximũ,
dicẽtes: Hic eſt virtus Dei, quę vocatur
11 magna. ¶Attendebant aũt eũ pp quod
multo tpe magicis ſuis ° dementaſſet °artib⁹ 9
12 eos. ¶Cùm verò credidiſſent Philippo
euãgelizanti de regno Dei: °&˺ noĩe Ie- °In
ſu Chriſti, baptizabãtur viri ac mulie-
13 res. ¶Tunc Simon & ipſe credidit: & cũ
C baptizatus eſſet, adhęrebat Philippo.
Videns etiã ſigna & virtutes maximas
14 fieri, ſtupens admirabatur. ¶Cùm autẽ
audiſſent Apľi q erant in Ieroſolymis,
ꝙ recepiſſet Samaria verbũ Dei: miſe-
15 runt ad eos Petrũ & Iohannẽ. ¶Qui cũ
veniſſent, orauerunt pro ipſis, vt acci-
16 perent Spiritum ſanctũ. ¶Nondũ enim
in quenquam illorum venerat, ſed ba-
ptizati tantùm erant in noĩe Dñi Ieſu.
17 ¶Tunc imponebant manus ſup illos, &
18 accipiebãt Spm̃ ſctm̃. ¶Quũ vidiſſet aũt
D Simon, quia p impoſitionẽ man⁹ Apo-
ſtolorũ, dare᷑ Spiritus ſanctus, obtulit
19 eis pecuniã, ¶dicẽs, Date & mihi hanc
poteſtatẽ, vt cuicunq; impoſuero ma-
nus, accipiat Spm̃ ſctm̃. Petrus aũt dixit
20 ad eũ, ¶ Pecunia tua tecũ ſit in pditio-
nẽ: qm̃ donũ Dei exiſtimaſti pecunia
21 poſſideri. ¶Nõ eſt tibi pars, neq; ſors in
ſermone iſto: cor enim tuũ nõ eſt rectũ
22 corã Deo. ¶Pœnitentiã itaq; age ab hac
nequitia tua: & roga Deũ, ſi fortè remit
23 tatur tibi hęc cogitatio cordis tui. ¶ In
felle enim amaritudinis, & obligatio-
24 ne iniquitatis video te eſſe. Rñdens aũt
Simon, dixit: Precamini vos p me ad
Dñm, vt nihil veniat ſuper me horum
25 quæ dixiſtis. ¶Et illi quidẽ teſtificati &
E loquuti verbũ Dñi, redibãt Ieroſolymã,
& multis regionib⁹ Samaritanorũ euã-
26 gelizabãt. ¶Angelus aũt Dñi loquutus
eſt ad Philippum, dicẽs: Surge, & vade
contra Meridianũ, ad viã q̃ deſcẽdit ab
27 Ieruſalẽ in Gazam: hæc eſt deſerta. ¶Et
ſurgẽs abiit. Et ecce, vir Æthiops, eunu-
chus potens °Candaces˺ Reginæ Æthio- °Candacis 18.
pum, q erat ſup oẽs Gazas eius: venerat
28 adorare in Ierl̃m: ¶ & reuertebat᷑ ſedẽs
ſuper currũ ſuũ, legenſq; Iſaiã pphetã.
29 ¶Dixit aũt Spiritus Philippo: Accede, &
30 adiũge te ad currũ iſtũ. ¶ Accurrẽs aũt
Philippus, audiuit eum legẽtem Iſaiã
prophetam, & dixit: Putáſne intelligis
31 quæ legis? ¶Qui ait, Et qũo poſſum, ſi nõ
aliquis oſtẽderit mihi? Rogauitq; Phi-
lippum vt aſcẽderet, & ſederet ſecum.
32 ¶Locus autem ſcripturæ quam legebat,
F erat hic: ∥Tanq̃ ouis ad occiſionẽ duct⁹ ∥Iſa. 53. b. 7.
eſt: & ſicut agnus corã tondente ſe, ſine
33 voce, ſic non aperuit os ſuũ. ¶In humi-
litate iudiciũ eius ſublatũ eſt. Genera-
tionẽ eius quis enarrabit, qm̃ °tolle᷑˺ de °tollit 1.
34 terra vita eius? ¶ Rñdens aũt Eunuchus
Philippo, dixit: Obſecro te, de quo pro-
pheta dicit hoc? de ſe, an de alio ali-
35 quo? ¶Aperiens aũt Philippus os ſuum,
& incipiẽs à ſcriptura iſta, euãgelizauit
36 illi Ieſum. ¶Et dum irent per viam, ve-
nerunt ad quandã aquam: & ait Eunu-
chus, Ecce aqua, °quis˺ prohibet me ba- °quid 1.
37 ptizari? ¶Dixit autẽ Philippus, Si crẽdis
ex toto corde, licet. Et rñdens ait, Credo
38 filium Dei eſſe Ieſum Chriſtũ. ¶Et iuſ-
ſit ſtare currum: & deſcenderunt vter-
que in aquam, Philippus & Eunuchus,
39 & baptizauit eũ. ¶Cũ aũt aſcendiſſent
de aqua, Spiritus Dñi rapuit Philippũ,
& amplius nõ vidit eũ Eunuchus. Ibat
40 autem per viam ſuam gaudens. ¶Phi-
lippus autem inuentus eſt in Azoto, &
pertranſiens euangelizabat ciuitatib⁹
cunctis, donec veniret Cęſaream.

CAP. IX.

1 SAulus aũt adhuc ſpirans minarum
A & cędis in diſcipulos Dñi, acceſſit ad

principrinci-

Gala. 1 c. 3 Infrà 22 a.5. Infr. 22 b.6. 1 Co.15 a.8 2.Co.12 a.

2 principē sacerdotū, ¶ & petijt ab eo epi
stolas in Damascū ad synagogas, vt si
quos inuenisset huius viæ viros ac mu
3 lieres, vinctos pduceret in Ierl'm. ¶ Et
cū iter faceret: cōtigit vt appropinqua-
ret Damasco: & subito circunfulsit eū
4 lux de cælo. ¶ Et cadēs in terrā, audiuit
vocē dicētē sibi, Saule, Saule qd me pse-
5 queris? ¶ Qui dixit, Quis es Dñe? Et ille,
Ego sum Iesus, quē tu psequeris. durū
6 est tibi cōtra stimulū calcitrare. ¶ Et tre
mēs ac stupēs dixit, Dñe, qd me vis face
7 re? ¶ Et Dñs ad eū, Surge, & igredere ciui
B tatē, & ibi dicet' tibi qd te oporteat face
re. Viri aūt illi q comitabant' cū eo, sta-
bāt stupefacti, audiētes quidē vocē, ne-
8 minē aūt vidētes. ¶ Surrexit aūt Saulus
de terra, apertisq; oculis nihil videbat.
Ad manus aūt illū trahētes, introduxe
9 rūt Damascū. ¶ Et erat *tribus diebus nō
videns, & nō māducauit, neque bibit.
10 ¶ Erat aūt quidā discipulus Damasci,
noīe Ananias: & dixit ad illum in visu
Dñs, Anania. At ille ait, Ecce ego Dñe.
11 ¶ Et Dñs ad eū, Surge, & vade in vicū q
vocatur Rectus: & quęre in domo Iudę
Saulū noīe Tharsensem, ecce enī orat.
12 ¶ (Et vidit virū Ananiā noīe, introeun-
tē, & imponētē sibi manus vt visum re
13 cipiat.) ¶ Rñdit aūt Ananias, Dñe, audi-
C ui à multis de viro hoc, quāta mala fe-
14 cerit sanctis tuis in Ierl'm: ¶ & hic habet
potestatē à principibus sacerdotū alligā
15 di oēs q inuocāt nomē tuū. ¶ Dixit autē
ad eū Dñs, Vade, qm̄ vas electionis est
mihi iste, vt portet nome meum coram
16 gentibus & regibus, & filijs Israël. ¶ Ego
enim ostendā illi quanta oporteat eum
17 p nomine meo pati. ¶ Et abijt Ananias,
& introiuit in domū: & imponēs ei ma
nus, dixit, Saule frater, Dñs misit me Ie
sus, qui apparuit tibi in via qua venie-
bas: vt videas & implearis Spiritu sctō.
18 ¶ Et confestim ceciderunt ab oculis eius
D tanquā squamæ, & visum recepit: & sur
19 gēs baptizatus est. ¶ Et cū accepisset cibū
confortatus est. Fuit autē cū discipulis
20 qui erāt Damasci, per dies aliquot. ¶ Et
cōtinuò ingressus *in synagogas, prędi-
21 cabat' Iesum, qm̄ hic est filius Dei. ¶ Stu-
pebant aūt oēs q audiebāt, & dicebant,
Nōne hic est qui expugnabat in Ierl'm
eos qui inuocabant nomē istud: & huc
ad hoc venit vt vinctos illos duceret ad
22 principes sacerdotū? ¶ Saulus aūt mul-

*ibi

*in synagogis ōdicabat,8.

tò magis cōualescebat, & confundebat
Iudęos q habitabant Damasci, affirmās
23 qm̄ hic est Chrs. ¶ Cū aūt implerentur
dies multi, cōsiliū fecerūt Iudæi vt eum
24 interficerent. ¶ Notę aūt factę sunt Sau-
lo insidię eorū. ‖ Custodiebant autē &
portas die ac nocte, vt eū interficerent.
25 ¶ Accipiētes aūt eū discipuli *nocte, per
murū dimiserūt eū, submittētes in spor
26 ta. ¶ Cū autē venisset in Ierl'm, tentabat
E se iungere discipulis, & oēs timebāt eū,
27 nō credētes q esset discipulus. ¶ Barna-
bas aūt apprehensum illū duxit ad A-
postolos: & narrauit illis quō in via vi-
disset Dñm, & qa locutus est ei, & quō
in Damasco fiducialiter egerit in noīe
28 Iesu. ¶ Et erat cū illis intrās & exiens in
Ierl'm, & fiducialiter agēs in noīe Dñi.
29 ¶ Loquebatur quoq; Gentibus, & dispu-
tabat cum Græcis: illi aūt quærebāt oc
30 cidere eū. ¶ Quod cū cognouissent frēs,
deduxerūt eū Cæsareā, & dimiserūt Tar
31 sum. ¶ Ecclesia quidem per totā Iudæā
& Galilæam & Samariam habebat pa-
cē, & ædificabat' ambulans in timore
Dñi, & consolatione sancti Spiritus re-
32 plebatur. ¶ Factū est aūt, vt Petrus dum
transiret vniuersos, deueniret ad sctōs
33 qui habitabant Lyddæ. ¶ Inuenit autē
ibi hominem quendā, noīe Æneam, ab
F annis octo iacentē in grabato, qui erat
34 paralyticus. ¶ Et ait illi Petrus, Ænea
*sanet' te Dñs Iesus Chrs: surge, & ster-
35 ne tibi. Et continuò surrexit. ¶ Et vide-
rūt eū oēs q habitabāt Lyddæ, & Saro-
36 nę: qui conuersi sunt ad Dñm. ¶ In Iop-
pe aūt fuit quædam discipula noīe Ta-
bitha, quæ interpretata dicitur Dorcas.
Hæc erat plena operibus bonis & elee-
37 mosinis quas faciebat. ¶ Fctm̄ est autē in
dieb⁹ illis, vt infirmata moreret'. Quām
cū lauissent, posuerūt eam in cœnacu-
38 lo. ¶ Cū aūt propè esset Lydda ab Ioppe,
discipuli audientes quia Petrus esset in
ea, miserūt duos viros ad eū, rogantes,
39 Ne pigriteris venire vsq; ad nos. ¶ Exur-
G gens aūt Petrus venit cū illis. Et cū ad-
uenisset, duxerūt illū in cœnaculū: &
circūsteterūt illū oēs viduæ flētes, & o-
stendentes ei tunicas & vestes, quas fa-
ciebat illis Dorcas. ¶ Eiectis autem oib⁹
4 foras, Petrus ponens genua orauit: & cō
uersus ad corpus, dixit: Tabitha surge.
At illa aperuit oculos suos: & viso Pe-
41 tro, resedit. ¶ Dans autē illi manū, ere-

*sanat te

Co 6 3 *ei

xit eá. Et cũ vocasset sctõs & viduas, assi-
42 gnauit eá viuam. ⁋ Notũ auté fctũ est p
vniuersam Ioppen: & crediderunt mul
43 ti in Dño. ⁋ Factũ est autem vt dies mul
tos moraretur in Ioppe, apud Simoné
quendam coriarium.

CAP. X.

1 VIr aũt quidam erat in Cæsarêa noíe
A Cornelius, centurio cohortis quæ
2 dicit Italica, ⁋ religiosus, ac timés Deũ
cum oí domo sua, faciens eleemosynas
3 multas plebi. Et deprecás Deũ semp, ⁋ is
vidit in visu manifestè, quasi hora diei
nona, Angelũ Dei introeuntem ad se, &
4 dicenté sibi, Cornéli. ⁋ At ille intuẽs eũ
timore correptus, dixit, Quis es Dñe?
Dixit aũt illi, Orationes tuæ & eleemo-
synæ tuæ ascenderũt in memoriam in
5 cõspectu Dei. ⁋ Et nũc mitte viros in Iop
pen, & accersi Simonem quendam qui
6 cognominatur Petrus. ⁋ hic hospitatur
apud Simonem quendam coriariũ, cu-
ius est domus iuxta mare. Hic dicet ti-
7 bi quid te oporteat facere. ⁋ Et cum di-
scessisset angelus qui loquebatur illi, vo
cauit duos domesticos suos, & militem
metuentem Dñm ex his qui illi pare-
8 bant. ⁋ Quibus cum narrasset oía, misit
9 illos in Ioppem. ⁋ Postera auté die iter
B illis facientibus, & appropinquantibus
ciuitati, ascendit Petrus in superiora, vt
10 oraret circa horam sextam. ⁋ Et cũ esuri
ret, voluit gustare. Parantibus aũt illis,
11 cécidit super eum mentis excessus: ⁋ &
vidit cælum apertum, & descẽdens vas
quoddam, velut linteum magnũ, qua-
tuor initijs submitti de cælo in terram,
12 ⁋ in quo erant oía quadrupedia & serpé
13 tia terrę, & volatilia cæli. ⁋ Et facta est
vox ad eũ, Surge Petre: occide, & mãdu
14 ca. ⁋ Ait aũt Petrus, Absit Dñe, qa nun-
quam manducaui oé cõmune & immũ
15 dum. ⁋ Et vox iterũ secũdò ad eũ, *Quæ
Deus purificauit, tu cõmune ne dixeris.
16 ⁋ Hoc aũt factũ est per ter. Et statim re-
C ceptũ est vas in cælũ. ⁋ Et dũ intra se hę-
17 sitaret Petrus quid nã esset visio quã vi-
disset, ecce viri, qui missi fuerant à Cor-
nelio, inquirẽtes domum Simonis, asti-
18 terunt ad ianuam. ⁋ Et cũ vocassent, in-
terrogabant, si Simon, qui cognomina-
19 tur Petrus, illic haberet hospitiũ. ⁋ Petro
aũt cogitante de visione, dixit Spiritus
20 ei, Ecce viri tres quærunt te. ⁋ ‖Surge ita
que, & descẽde, & vade cũ eis, nihil du-

*Quod

‖Infr. 15 b. 7

21 bitans: qa ego misi illos. ⁋ Descendẽs au
tẽ Petrus ad viros, dixit, Ecce, ego sum
quẽ quęritis: q̃ causa est, pp quã veni-
22 stis? ⁋ Qui dixerũt, Cornelius Cẽturio, vir
iustus & timens Deũ, & testimoniũ ha-
bens ab vniuersa gẽte Iudęorũ, rñsum
accepit ab Angelo sctõ accersire te in do
23 mũ suã, & audire verba abs te. ⁋ Intro-
D ducẽs ergo eos, recepit hospitio. Sequẽ-
ti aũt die surgẽs pfectus est cũ illis: & q
dam ex fratribus ab Ioppe comitati sũt
24 eũ. ⁋ Altera aũt die introiuit Cæsarẽam:
Cornelius verò expectabat illos, cõuoca
tis cognatis suis, & necessarijs amicis,
25 ⁋ Et factũ est cũ introisset Petrus, obui⁹
venit ei Cornelius: & pcidens ad pedes
26 ei⁹ adorauit*. ⁋ Petrus verò eleuauit eũ, *eum
27 dicẽs, Surge, & ego ipse homo sum. ⁋ Et
loquẽs cũ illo intrauit, & inuenit mul-
28 tos q conuenerãt, ⁋ dixitq; ad illos, Vos
scitis qũo abominatũ sit viro Iudęo cõ-
iungi, aut accedere ad alienigenam: sed
mihi ostendit Deus, neminẽ cõmunẽ
29 aut immundũ dicere hoiem. ⁋ Propter
E qđ sine dubitatione veni accersitus. In
terrogo ergo, quã ob causam accersistis
30 me? ⁋ Et Cornelius ait, A nudiusquarta
die, vsq; ad hãc horã, orãs erã hora no-
na ĩ domo mea, & ecce vir stetit añ me
31 in veste cãdida, & ait, Cornéli, exaudi-
ta est oro tua, & eleemosynę tuę cõme-
32 moratę sũt in cõspectu Dei. ⁋ Mitte ergo
in Ioppẽ, & accersi Simõnẽ q cognomi
nat Petrus: hic hospitat in domo Simo
33 nis coriarij iuxta mare. ⁋ Cõfestim ergo
misi ad te: & tu bñ fecisti veniẽdo. Nũc
ergo oẽs nos in cõspectu tuo adsumus,
audire oía q̃cunq; tibi præcepta sunt à
34 Dño. ⁋ Aperiẽs aũt Petrus os suũ, dixit,
F In veritate comperi quia non est perso
35 narum acceptor Deus: ⁋ sed in oi gente,
qui timet eũ, & operatur iustitiam, ac-
36 ceptus est illi. ⁋ Verbum misit Deus fi-
lijs Israël, annũtians pacem, per Iesum
37 Christum: (hic est oíum Dñs). ⁋ Vos sci-
tis, quod factum est verbum per vniuer
sam Iudæam, incipiens enim à Galilęa,
post baptismum quod prædicauit Io-
38 hannes. ⁋ ‖Iesum à Nazareth quomodo
vnxit eum Deus Spiritu sancto & virtu-
te, qui pertransijt benefaciendo & sa-
nando oẽs oppressos à diabolo, quoniã
39 Deus erat cũ illo. ⁋ Et nos testes sumus
omnium quæ fecit in regione Iudæo-
rum & Ierusalem, quẽ occiderũt suspẽ-

‖Deu. 10 d. 17
2 Par. 19 c. 7.
Iob. 34 b. 19
Sapien. 6 b. 8.
Eccle. 35 b. 16
Rom. 2 b. 11
Gal. 2 b. 6
Ephe. 6 b. 9
Colo. 3 d. 25.
1. Pet. 1 c. 17.
Malac. 3 c. 18
Luc. 4 b. 14

dentes.

40dentes in ligno. ¶Hunc Deus suscitauit
tertia die, & dedit eum manifestũ fieri
41¶nõ omni pplo,sed testib⁹ præordinatis
à Deo: nobis,qui mãducauimus & bi-
bimus cũ illo postq̃ resurrexit à mor-
42tuis. ¶ Et pcepit nobis pdicare pplo, &
testificari, quia ipse est q constitutus est
G à Deo iudex viuorum & mortuorum.
43¶Huic‖oẽs Prophetæ testimoniũ perhi-
bent, remissionẽ pctõrum accipere per
44nomẽ eius,oẽs qui credunt in eũ. ¶Ad-
huc loquente Petro verba hæc, cecidit
Spiritus sanctus sup oẽs qui audiebant
45verbũ. ¶Et obstupuerũt ex circuncisio-
ne fideles qui venerant cũ Petro,‖quia
& in nationes gratia Spiritus sancti ef-
46fusa est. ¶Audiebãt enim illos loquẽtes
linguis,& magnificantes Deum. Tunc
47rñdit Petrus, ¶Nunquid aquã quis pro-
hibere potest, vt nõ baptizentur hi qui
Spiritum sctm̃ acceperunt sicut & nos?
48¶Et iussit eos baptizari in noĩe Dñi Iesu
Christi. Tunc rogauerunt eũ vt mane-
ret apud eos aliquot diebus.

‖Iere. 31 f. 14. Mich. 7 d 18.

‖Inf. 15 b. 8.

CAP. XI.

1 AVdierunt autem Apl̃i & fratres q
A erant in Iudęa, qm̃ & Gentes rece-
2 perunt verbũ Dei. ¶ Cũm aũt ascẽdisset
Petrus Ierosolymã, disceptabãt aduer-
sus illũ qui erant ex circũcisione, di-
3 centes, ¶Quare introisti ad viros prępu-
tium habentes,& manducasti cũ illis?
4 ¶ Incipiens autẽ Petrus exponebat illis
5 ordinem,dicens: ¶Ego eram in ciuitate
Ioppe orãs,& vidi in excessu mentis vi-
sionem, descẽdẽs vas quoddã velut lin-
teum magnũ quatuor initiis summitti
6 de cęlo,& venit vsq; ad me. ¶In quod
intuens considerabam,& vidi quadru-
pedia terræ,& bestias, & reptilia,& vo-
7 latilia cœli.¶Audiui aũt & vocẽ dicen-
tẽ mihi,Surge Petre,occide & mãduca.
8 ¶Dixi autẽ, Nequaq̃ Dñe: quia *cõe aut
immundũ nunq̃ introiuit in os meũ.
9 ¶Rñdit aũt* vox secundò de cęlo: Quæ
Deus mũdauit, tu ne cõmune dixeris.
10¶Hoc aũt fctm̃ est p ter: & recepta sunt
11oĩa rursum in cęlum. ¶Et ecce,viri tres
B confestim astiterũt in domo i qua erã,
12missi à Cæsarẽa ad me.¶Dixit aũt spiri-
tus mihi vt irem cũ illis,nihil hęsitans.
Venerunt aũt mecũ & sex fratres isti:&
13ingressi sumus in domũ viri.¶Narrauit
aũt nobis,quomodo vidisset Angelum
in domo sua,stantem & dicentem sibi,

*omne 1.

*mihi 1.

Mitte in Ioppen,& accerse Simonem,q
14cognominat̃ Petrus,¶q loquet̃ tibi ver-
ba in qb⁹ saluus eris tu & vniuersa do-
15mus tua.¶Cũm aũt cœpissem loqui,ce-
cidit Spiritus sanctus super eos, sicut &
16in nos in initio. ¶Recordatus sum aũt
verbi Dñi,‖sicut dicebat,‖Iohãnes quidẽ
baptizauit aqua,‖Vos aũt baptizabimi
17ni Spiritu sctõ. ¶ Si ergo eandem gratiã
dedit illis Deus, sicut & nobis q credi-
C dimus in Dñm Iesum Christũ: ego qs
18erã,q possem phibere Deũ? ¶His audi-
tis tacuerũt: & glorificauerunt Deum,
dicentes, Ergo & Gentibus pœnitẽtiam
19dedit Deus ad vitã. ¶Et illi quidem qui
dispersi fuerãt à tribulatione quæ facta
fuerat sub Stephano, perambulauerũt
vsq; Phœnicen,& Cyprũ & Antiochiã,
nemini loquentes verbũ, nisi solis Iu-
20dæis.¶Erant aũt quidã ex eis viri Cyprij
& Cyrenæi, q cum introissent Antio-
chiã,loquebant̃ ad Gręcos,annuntiãtes
21Dñm Iesum. ¶Et erat manus Dñi cum
eis: multusq; numerus credentiũ con-
22uersus est ad Dñm. ¶Peruẽnit autẽ ser-
mo ad aures Ecclesię quę erat Ierosoly-
mis, sup istis: & miserũt Barnabã vsq;
23ad Antiochiã. ¶Qui cũ puenisset, & vi-
D disset gratiam Dei,gauisus est:& horta-
batur oẽs* pposito cordis permanere in
24Dño: ¶quia erat vir bonus,& plen⁹ Spi-
ritu sancto & fide. Et apposita est mul-
25ta turba Dño. ¶ Profectus est autẽ Tar-
26sum,vt q̃reret Saulũ: ¶quem cũm inue-
nisset, perduxit Antiochiã. Et annũ to-
tũ cõuersati sunt ibi in Ecclesia: & do-
cuerũt turbã multã, ita vt cognomina-
rent̃ primùm Antiochiæ discipuli Chri
27stiani.¶In his aũt dieb⁹ superuenerunt
ab Ierosolymis prophetæ Antiochiam,
28¶& surgens vnus ex eis noĩe Agabus,si-
gnificabat per spm̃ famem magnã futu
ram in vniuerso orbe terrarũ,q̃ facta est
29sub Claudio*. ¶ Discipuli aũt prout qs
habebat, proposuerunt singuli in mi-
nisterũ mittere habitantibus in Iudęa
30fratribus: ¶ quod & fecerunt mittentes
ad seniores p manus Barnabę & Sauli.

‖Sup. 1. a 5. Mat 3. c. 11. Marc. 1 b. 8. Luc. 3. c. 16 Iohan. 1. d. 26. Inf. 19. a. 4.

*in

* Cęsare 1. Inf 12. d. 24.

CAP. XII.

1 EOdem autẽ tpe misit Herodes rex
A manus,vt affligeret quosdam de ec-
2 clesia. ¶ Occidit autẽ Iacobum fratrem
3 Iohãnis gladio. ¶Videns autẽ quia pla-
cęret Iudæis, apposuit apprehendere &
Petrum. Erãt autem dies Azymorum.

¶Quem

4 ¶Quem cũ apprehendisset misit in car-
cerẽ, ᵃtradens quatuor quaternionibus
militũ ᵇcustodiendũ, volés post Pascha
5 producere eum pplo. ¶Et Petrus quidé
seruabat in carcere. Oratio aũt fiebat si-
ne intermissione ab Ecclesia ad Deum
6 pro eo. ¶Cũ aũt producturus eum esset
Herodes, in ipsa nocte erat Petrus dor-
miens inter duos milites, vinctus cate-
nis duabus: & custodes ante ostiũ custo
7 diebant carcerem. ¶Et ecce angelus Dñi
astitit, & lumen refulsit in habitaculo,
pcussoq; latere Petri, excitauit eum, di-
cens: Surge velociter. Et ceciderunt cate
8 næ de manibus eius. ¶Dixit aũt angelus
B ad eum: Præcingere, & calcea te caligas
tuas. Et fecit sic. Et dixit illi, Circunda
9 tibi vestimentũ tuũ, & sequere me. ¶Et
exiens sequebatur eum, & nesciebat qa
verũ est qđ fiebat p angelum: existima
10 bat aũt se visum videre. ¶Transeuntes
aũt primam & secundã custodiã, vene-
runt ad portam ferream q̃ ducit ad ci-
uitaté, quæ vltrò apta est eis. Et exeun-
tes processerunt vicum vnum, & conti
11 nuò discessit angelus ab eo. ¶Et Petrus
ad se reuersus dixit: Nunc scio verè qa
misit Dñs angelum suũ, & eripuit me
de manu Herodis, & de oĩ expectatio-
12 ne plebis Iudæorũ. ¶Considerãsq;, ve
nit ad domũ Mariæ matris Iohannis, q
cognominatus est Marcus, vbi erant mul
13 ti congregati & orantes. ¶Pulsante auté
C ᵇeo ostiũ ianuę, processit puella ad vidé
14 dũ, noĩe Rhode. ¶Et vt cognouit vocé
Petri, prę gaudio non aperuit ianuã, sed
intró currens nuntiauit stare Petrũ an-
15 te ianuã. ¶At illi dixerunt ad eam: insa
nis. Illa aũt affirmabat sic se habere. Il-
16 li aũt dicebant: Angelus eius est. Petrus
aũt pseuerabat pulsans. Cũ aũt aperuis
17 sentᶜ, viderunt eũ, & obstupuerũt. ¶An-
nuens aũt eis manu vt tacerent, narra-
uit qũo Dñs eduxisset eũ de carcere, di-
xitq; Nuntiate Iacobo & fratribus hęc.
18 Et egressus abiit in aliũ locũ. ¶Facta aũt
die, erat non parua turbatio inter mi-
19 lites qdnã factum esset de Petro. ¶Hero
des aũt cũ requisisset eum, & non inue
nisset, inqsitione facta de custodibus,
iussit eos duci, descédensq; à Iudæa in
20 Cæsaréam ibi cõmoratus est. ¶Erat aũt
iratus Tyriis, & Sidoniis. At illi vnani-
mes venerunt ad eũ, & psuaso Blasto, q
erat sup cubiculũ regis, postulabant pa
cem, eò q alerent regiões eorũ ab illo.
21 ¶Statuto aũt die Herodes vestitus veste
regia, sedit pro tribunali, & conciona-
22 bat ad eos. ¶Populus aũt acclamabat,
23 Dei voces, & non hoĩs. ¶Confestim aũt
percussit eum angelus Dñi, eò q nõ de-
disset honorem Deo, & consumptus à
24 vermibus, expirauit. ¶Verbum aũt Dñi
25 crescebat & multiplicabatur. ¶Barna-
bas aũt & Saulus reuersi sunt ab Ieroso
lymis expleto ministerio, assumpto Io-
hanne qui cognominatus est Marcus.

CAP. XIII.

1 Erant aũt in Ecclesia q̃ erat Antio-
A chiæ, prophetæ & doctores, in qui-
bus Barnabas & Simon q vocabat Ni-
ger, & Lucius Cyrenensis, & Manahen
q erat Herodis Tetrarchę collactaneus,
2 & Saulus. ¶Ministrãtibus aũt illis Dño,
& ieiunantibus, dixit Spũs scũs: Segre-
gate mihi Saulũ & Barnabã in opus ad
3 quod assumpsi eos. ¶Tunc ieiunantes &
orantes, imponentesq; eis manus dimi
4 serunt illos. ¶Et ipsi qdem missi à Spũ
scõ abierunt Seleuciã, & inde nauigaue
5 runt Cyprum. ¶Et cũ venissent Salamĩ-
nam, pdicabãt verbum Dei in synago-
gis Iudæorũ. Habebant aũt & Iohanné
6 in ministerio. ¶Et cum perambulassent
vniuersam insulã vsq; ad Paphũ, inue-
nerunt quendã virum magũ Pseudo-
prophetã, Iudęum, cui nomé erat ᵃBar-
7 iesu, ¶qui erat cũ procõsule Sergio Pau-
lo viro prudéte. Hic accersitis Barnaba
& Saulo, desiderabat audire verbũ Dei.
8 ¶Resistebat aũt illis Elymas, magus (sic
B enim interpretat nomen eius) quærens
9 auertere proconsulé à fide. ¶Saulus aũt
q & Paulus, repletus Spũ scõ, intués in
10 eũ, ¶dixit: O plene oĩ dolo, & oĩ fallacia
fili diaboli, inimice oĩs iustitiæ, non de
11 sinis subuertere vias Dñi rectas? ¶Et
nunc ecce manus Dñi sup te, & eris cæ-
cus, non videns solé vsq; ad tempus. Et
confestim cecidit in eum caligo & tene
bræ, & circuiens q̃rebat qui ei manum
12 daret. ¶Tunc proconsul cum vidisset fa
ctum, credidit, admirans sup doctrina
13 Dñi. ¶Et cũ à Papho nauigassent Paulus
& qui cum eo erant, venerũt Pergen Pã
philiæ. Iohannes aũt discedens ab eis
14 reuersus est Ierosolymam. ¶Illi verò p
transeũtes Pergen, venerunt Antiochiã
C Pisidiæ: & ingressi synagogã die sabba-
15 thorum sederunt. ¶Post lectionem aũt

ᵃtradésque ᵇad custodiendum eum

ᵇPetro ᶜostium

Suprà 11 d.29.

Infrà 14 d.25.

Rom. 1 a.1.

ᵃBariehu

legis & prophetarũ, miserunt principes
synagogæ ad eos, dicentes : Viri fratres,
si qs est in vobis sermo exhortationis
16ad plebẽ, dicite. ⁋Surgens aũt Paulus, &
manu silentiũ indicens, ait: Viri Israëli
17tæ, & q timetis Deũ audite. ⁋Deus ple-
bis Israël elegit patres nostros, & ple-
bem exaltauit, cũ essent incolę in terra
Ægypti, & ĩ brachio excelso eduxit eos
18ex ea. ⁋& p quadraginta annorũ tẽpus,
19mores eorũ sustinuit in deserto. ⁋Et de-
struens gentes septẽ in terra Chanáan.
20sorte distribuit eis terram eorũ, ⁋quasi
post quadringẽtos & quinquaginta an
nos : & post hęc dedit iudices vsq; ad
21Samuel prophetã. ⁋Et exinde postula-
uerũt regẽ. & dedit illis Saul filiũ Cis,
virũ de tribu Ben-iamin annis quadra-
22ginta. ⁋Et amoto illo, suscitauit illis Da
D uid Regem: cui testimoniũ phibens di
xit. Inueni Dauid filium Iesse, virum
sm cor meum, qui faciet oẽs volũtates
23meas. ⁋Huius Deus ex semine, sm pro
missionẽ eduxit Israël saluatorẽ Iesum,
24⁋pdicante Iohanne ante faciem aduen
tus eius baptismum pęnitentiæ oĩ pplo
25Israël. ⁋Cũ impleret aũt Iohannes cur-
sum suũ, dicebat: Quẽ me arbitramini
esse, non sum ego, sed ecce venit post
me, cuius non sum dignus calceamẽta
26pedũ soluere. ⁋Viri fratres, filij generis
Abrahã, & qui in vobis timent Deum,
vobis verbũ salutis huius missum est.
27Qui enim habitabant Ierlm, & princi-
pes eius hunc ignorantes, & voces pro-
phetarum q̃ per oẽ sabbathum legunt,
28iudicantes impleuerunt, ⁋& nullã cau-
sam mortis inuenientes in eo, petierũt
29à Pilato vt interficerent eum. ⁋Cũq; cõ-
E summassent oĩa q̃ de eo scripta erãt, de
ponentes eũ de ligno, posuerunt in mo
30numento. ⁋Deus verò suscitauit eum à
31mortuis tertia die: ⁋qui visus est p dies
multos his q simul ascẽderant cum eo
de Galilæa in Ierlm, qui vsq; nunc sunt
32testes eius ad plebẽ. ⁋Et nos vobis annũ
tiamus eam q̃ ad patres nostros repro-
33missio facta est: ⁋qm hãc Deus adimple
uit filiis* nostris, resuscitans Iesum, si-
cut & in Psalmo secundo scriptum est:
Filius meus es tu, ego hodie genui te.
34⁋Qđ aũt suscitauit eum à mortuis, am-
plius iam nõ reuersurum in corruptio-
nem, ita dixit: Quia dabo vobis sancta
35Dauid fidelia. ⁋Ideoq; & aliàs dicit:

Exod. 1. a. 1. Exo. 15. c. 16 14. e. 22. f. 20 Exo 16. a. 2. Iosu. 14. a. 2. Iud. 3. b. 9. 1. Reg. 8. a. 5. 1 Reg 9 a. 16. c. 15. 10. a. 1 1. Re. 16. a. 1. c. 13. Psal. 88 c. 21. Isa. 11. a. 1. Matt. 3. a. 1. Mar. a. 2. Luca 3. a. 3. Iohã. 1. c. 20. Matt. 3. c. 11. Marc. 1. a. 7. Luca 3. d. 16. Iohan. 1 d 17. Mat. 27 c. 20. e 22 Marc 15 b. 13. Luca 23 c. 21 e. 23 Ioh 19. a 6. Matt. 28 a. 6. Marc. 16 b 6. Luca 24 a. 5. Iohã. 20. a. 1 10. c 19 *vestris Psal. 2. b 7. Heb. 1. b. 5. & 5. b 5. Isa 55. a. 3.

Non dabis scm tuũ videre corruptio-
36nem. ⁋Dauid enim in sua gñatione cũ
F administrasset, volũtati Dei dormiuit:
& appositus est ad patres suos, & vidit
37corruptionẽ. ⁋Quem verò Deus suscita-
38uit*, nõ vidit corruptionem. ⁋Notũ igit
sit vobis, viri fratres, quia p hunc vobis
remissio pcõrum annũtiatur, *ab oĩbus
quibus non potuistis in lege Moysi iu-
39stificari, ⁋In hoc oĩs qui credit, iustifica-
40tur. ⁋Videte ergo ne superueniat vobis
41quod dictum est in prophetis. ⁋Videte
contemptores, & admiramini, & disp-
dimini, quia opus operor ego in dieb⁹
vestris, opus qđ non credetis, si qs enar-
42rauerit vobis. ⁋Exeũtibus aũt illis roga-
bant vt sequenti sabbatho loquerẽtur
43sibi verba hęc. ⁋Cũq; dimissa esset syna
goga, secuti sunt multi Iudæorũ, & colẽ
tium *aduenarũ Paulum & Barnabã:
qui loquentes suadebant eis vt perma-
44nerent in gratia Dei. ⁋Sequenti verò sab
batho, penè vniuersa ciuitas conuênit
45audire verbũ Dei. ⁋Videntes aũt turbas
Iudæi repleti sunt zelo, & contradice-
bant his quę a Paulo dicebant blasphe
46mantes. ⁋Tunc cõstanter Paulus & Bar
G nabas dixerunt: Vobis oportebat primũ
loqui verbum Dei: sed qm repellitis il-
lud, & indignos vos iudicatis æternę vi
47te: ecce cõuertimur ad Gẽtes. ⁋Sic enim
pcepit nobis Dñs. Posui te in lucẽ Gẽ-
tium, vt sis in salutẽ vsq; ad extremum
48terrę. ⁋Audiẽtes aũt Gẽtes gauisæ sunt,
& glorificabant verbum Dñi: & credi-
derunt quotquot erant pordinati ad vi
49tam æternam. ⁋Disseminabatur aũt ver
50bum Dñi per vniuersam regionem. ⁋Iu
dæi aũt concitauerũt mulieres religio-
sas & honestas, & primos ciuitatis, & ex
citauerunt psecutionem in Paulum &
Barnabam: & eiecerunt eos de finibus
51suis. ⁋At illi excusso puluere pedũ in
52eos, venerũt Iconium, ⁋Discipuli quoq;
replebantur gaudio & Spiritu sancto.

CAP. XIIII.

1 A Factum est aũt Iconij vt simul intro
irent synagogã Iudæorũ, & loqueren
tur ita vt crederet Iudæorũ, & Græcorũ
2 copiosa multitudo. ⁋Qui verò incredu-
li fuerunt Iudæi, suscitauerũt, & ad ira
cundiam concitauerunt aĩas Gentiũ ad
3 uersus fratres. ⁋Multo igitur tpe demo-
rati sunt fiducialiter agentes in Dño te
stimonium phibente verbo gratiæ suę,

Psal. 15 . 19. supra 2. c 11. 3 Reg. 2. b. 10. *à mortuis *& 1. Hab. 1. b. 5. *Deum Isa 49. b. 6. Mat. 10 b. 14. Marc. 6. b. 11. Luca 9. a. 5.

dante

dante ſigna & prodigia fieri p manus
4 eorum. ¶Diuiſa eſt aũt multitudo ciui
tatis: & qdam quidem erãt cũ Iudęis,
5 qdam verò cum Apoſtolis. ¶Cũ aũt fa-
B ctus eſſet impetus Gentilium & Iudæo
rum cum principibus ſuis, vt contume-
6 liis afficerẽt, & lapidarent eos, ¶intelli-
gentes confugerunt ad ciuitates Licao-
niæ Lyſtram & Derbé, & vniuerſam in
circuitu regionẽ, & ibi euangelizantes
7 erant. ¶Et qdam vir Lyſtris infirm⁹ pe-
dibus ſedebat, claudus ex vtero matris
8 ſuæ: q nunq̃ ambulauerat. ¶Hic audi-
uit Paulum loquentẽ, Qui intuitus eũ,
& vidẽs qa fidem haberet vt ſaluus fie-
9 ret, ¶dixit magna voce Surge ſup pedes
tuos rectus. Et exiliuit, & ambulabat.
10 ¶Turbę aũt cũ vidiſſent q̃ fecerat Pau-
lus, leuauerunt vocẽ ſuam Licaonice,
dicentes: Dij ſimiles facti hoĩbus, deſcẽ
11 derunt ad nos. ¶Et vocabant Barnabã,
Iouem, Paulũ verò, Mercuriũ, qm̃ ipſe
12 erat dux verbi. ¶Sacerdos quoq; Iouis q
erat ante ciuitatẽ, tauros & coronas an-
te ianuas afferens, cũ populis volebat
13 ſacrificare. ¶Qđ vbi audierunt Apoſto-
C li Barnabas & Paulus conſciſſis tunicis
14 ſuis exilierũt in turbas clamãtes, ¶Et di-
cẽtes: Viri, qd hæc facitis? & nos morta-
les ſumus ſimiles vobis hoĩes, annũtiã-
tes vobis ab his vanis conuerti ad Deũ
viuum, ‖q fecit cælũ, & terrã, & mare,
15 & oĩa q̃ in eis ſunt. ¶qui in p̃teritis gña-
tionibus ‖dimiſit oẽs gẽtes¦ ingredi vias
16 ſuas. ¶Et qdem non ſine teſtimonio ſe-
metipſum reliquit, benefaciẽs de cęlo,
dans pluuias, & tpa fructifera, implens
17 cibo, & lætitia corda ᵇnoſtraᵇ. ¶Et hęc di
centes, vix ſedauerũt turbas, ne ſibi im-
18 molarent. ¶Superuenerant aũt quidam
ab Antiochia & Iconio Iudæi. & pſua-
ſis turbis, ‖lapidanteſq; Paulũ, traxerũt
extra ciuitatẽ exiſtimãtes eum mortuũ
19 eſſe. ¶Circundantibus aũt eum diſcipu
D lis, ſurgens intrauit ciuitatẽ, & poſtera
die pfectus eſt cum Barnaba in Derbé
20 Cũq; euãgelizaſſent ciuitati illi, & do-
cuiſſent multos, reuerſi ſunt Lyſtram &
21 Iconium, & Antiochiã: ¶confirmantes
aĩas diſcipulorũ, exhortanteſq; vt per-
manerent in fide, & qm̃ p multas tribu
lationes oportet nos intrare in regnum
22 Dei. ¶Et cũ cõſtituiſſent illis p ſingulas
eccleſias presbyteros, & oraſſent cũ ie-
iunationibus, commendauerunt eos

ᵃ Et commota eſt oĩs multitudo in doctrina eorum. Paul⁹ aũt & Barnabas morabantur Lyſtris.

‖Pſ. 145 a.6. Apo. 14. b.7.

‖Pſal 81 c.13.

ᵇ veſtra 7.

‖2.Co.11 f.24.25.

23 Dño in quẽ crediderunt. ¶Tranſeũteſq;
24 Piſidiã, venerunt in Pamphiliã. ¶Et lo-
quentes verbum Dñi in ᵃPergenᵃ, deſcẽ-
25 derunt in ᵃItaliam. ¶ ‖ & inde nauiga-
uerunt Antiochiã, vnde erãt traditi gra
tiæ Dei in opus quod compleuerunt.
26 Cũ aũt veniſſent, & cõgregaſſent eccle-
ſiã, retulerũt quanta feciſſet Deus cũ il
lis, & quia aperuiſſet Gentibus oſtium
27 fidei. ¶Morati ſunt autem tempus non
modicum cum diſcipulis.

ᵃ Attaliã. ᵃ Perge ſ. ‖Supr. 13 a.2.

CAP. XV.

1 ET qdam deſcendentes de Iudęa, do
A cebant fratres: ‖Quia niſi circũcida
mini ſm̃ morem Moyſi, nõ poteſtis ſal
2 uari. ¶Facta ergo ſeditione nõ minima
Paulo & Barnabę aduerſus illos, ſtatue
runt vt aſcenderẽt Paulus & Barnabas,
& qdã alij ex aliis ad Apoſtolos & p̃ſby
3 teros in Ierſm, ſup hac quæſtione. ¶Illi
ergo deducti ab eccleſia, pertranſibant
Phœnicen & Samariã narrãtes conuer-
ſionem Gentium: & faciebant gaudiũ
4 magnum oĩbus fratribus. ¶Cũ aũt veniſ
ſent Ieroſolymã, ſuſcepti ſunt ab eccle-
ſia & ab Apoſtolis & ſenioribus, annũ
tiantes quanta Deus feciſſet cum illis:
5 Surrexerunt aũt quidam de hæreſi Pha
riſæorum q crediderunt, dicẽtes: Quia
B oportet circuncidi eos, p̃cipere quoque
6 ſeruare legem Moyſi. ¶Conueneruntq;
Apoſtoli & ſeniores videre de verbo
7 hoc. ¶Cũ aũt magna conquiſitio fieret,
ſurgẽs Petrus dixit ad eos: ‖Viri fratres,
vos ſcitis qm̃ ab antiquis diebus Deus
in nobis elegit, p os meũ audire Gentes
8 verbũ Euangelij, & credere. ¶Et qui no-
uit corda Deus, teſtimonium phibuit,
9 ‖dans illis Spũm ſcm̃ ſicut & nobis, ¶&
nihil diſcreuit inter nos, & illos, fide
10 purificans corda eorũ. ¶Nũc ergo quid
tentatis Deũ, imponere¦ iugum ſup cer-
uices diſcipulorũ, quod neq; patres no
11 ſtri, neq; nos portare potuimus? ¶Sed p
C gratiam Dñi Ieſu Chriſti credimus ſal-
12 uari, quemadmodũ & illi. ¶Tacuit aũt
oĩs multitudo, & audiebãt Barnabam
& Paulum narrantes quanta Deus feciſ
ſet ſigna & prodigia in Gentibus p eos.
13 ¶Et poſtq̃ tacuerunt, rñdit Iacobus, di-
14 cens. Viri fratres audite me. ¶Simõ nar-
rauit quemadmodum primum Deus
viſitauit ſumere ex Gentibus populum
15 nomini ſuo. ¶Et huic concordant ver-
ba prophetarum, ſicut ſcriptum eſt.

‖Gala. 5. a.2.

‖Sup. 10 b.20.

‖Sup. 10 g.45.

16 Post hęc reuertar & reędificabo taber-
naculũ Dauid, qđ decidit, & diruta ei⁹
17 reędificabo, & erigã illud: vt requirant
D cæteri hoium Dñm, & oẽs gentes super
quas inuocatũ est nomen meum, dicit
18 Dñs faciens hæc. Notum à sęculo est
19 Dño opus suũ. Propter qđ ego iudico,
non inquietari eos qui ex Gentibus cõ-
20 uertunt ad Deũ, sed scribere ad eos vt
abstineãt se à cõtaminationibus simu-
lachrorũ & fornicatione, & suffocatis,
21 & sanguine. Moyses enim à tpibus an
tiquis hẽt in singulis ciuitatibus qui eũ
pdicent in synagogis, vbi per oẽ sabba-
22 thũ legitur. Tũc placuit Apostolis &
senioribus cũ oĩ ecclesia, eligere viros
ex eis, & mittere Antiochiam, cũ Paulo
& Barnaba, Iudam, qui cognominabat
Barsabas, & Silã viros primos in fratri-
23 bus, scribẽtes p manus eorũ*. Aposto
li & seniores fratres, his qui sunt Antio
chiæ & Syriæ, & Ciliciæ fratribus ex Gẽ
24 tibus salutẽ. Qm̃ audiuim⁹, quia quidã
E ex nobis exeuntes, turbauerũt vos ver-
bis, euertentes aĩas vestras, qbus nõ mã
25 dauimus: placuit nobis collectis ĩ vnũ
eligere viros, & mittere ad vos cũ cha-
26 rissimis nostris Barnaba & Paulo, hoĩ-
bus qui tradiderunt aĩas suas pro noĩe
27 Dñi nr̃i Iesu Chr̃i. Misimus ergo Iudã
& Silã, qui & ipsi vobis verbis referẽt ea
28 dem. Visum est enim Spiritui sancto
& nobis, nihil vltra ĩponere vobis one-
29 ris q̃ hæc necessaria: vt abstineatis vos
ab immolatis simulachrorũ: & sangui-
ne, & suffocato, & fornicatione, à quib⁹
30 custodiẽtes vos bene agetis: Valete. Illi
ergo dimissi descenderunt Antiochiã:
& congregata multitudine tradiderũt
31 epl̃am. Quam cũ legissent, gauisi sunt
32 sup consolatione. Iudas aũt & Silas, &
ipsi cũ essent prophetæ, verbo plurimo
cõsolati sunt fratres, & confirmauerũt.
33 Facto aũt ibi aliquãto tpe, dimissi sunt
cum pace à fratribus ad eos qui miserãt
34 illos. Visum est aũt Silæ ibi remanere:
35 Iudas aũt solus abiit*: Paulus aũt &
Barnabas demorabãtur Antiochiæ, do-
centes, & euangelizantes cũ aliis pluri
36 bus verbũ Dñi. Post aliquot aũt dies,
dixit ad Barnabã Paulus, Reuertentes
visitemus fratres p vniuersas ciuitates,
in qbus prędicauimus verbũ Dñi, qũo
37 se habeant. Barnabas aũt volebat secũ
assumere & Iohannẽ, qui cognomina-
38 bat Marcus. Paulus aũt rogabat eum,
(vt qui discessisset ab eis de Pamphylia,
& non isset cum eis in opus*) non debe
39 re recipi. Facta est aũt dissensio, ita vt
discederent ab inuicẽ, & Barnabas qui-
dem assumpto Marco nauigaret Cyprũ.
40 Paulus verò electo Sila profect⁹ est, tra
41 ditus gratiæ Dei à fratribus. Perambu-
labat aũt Syriam & Ciliciam, cõfirmãs
ecclesias: præcipiens custodire præce-
pta Apostolorum & seniorum.

CAP. XVI.

1 PEruenit aũt in Derben & Lystram.
A Et ecce discipul⁹ quidã erat ibi noĩe
Timotheus, filius mulieris* viduæ fide
2 lis, pr̃e Gentili. Huic testimoniũ bonũ
reddebant q in Lystris erant, & Iconio
3 fratres. Hunc voluit Paulus secũ profi
cisci, & assumens circuncidit eũ pp Iu-
dæos q erant in illis locis. Sciebãt enim
4 oẽs ꝙ pater eius erat Gentilis. Cũ aut
ptransirent ciuitates, tradebant eis cu-
stodire dogmata, quæ erant decreta ab
Apostolis & senioribus qui erant Iero-
5 solymis. Et Ecclesię qdem confirmabã
tur fide, & abũdabãt numero quotidie.
6 Transeuntes aũt Phrygiã & Galatiæ re-
gionẽ vetati sunt à Spũ sc̃o loqui verbũ
7 *in Asia: Cũ venissent aũt in Mysiam,
B tentabant ire in Bithyniã & non pmi-
8 sit eos Spũs Iesu. Cũ aũt pertransissent
9 Mysiã, descenderunt Troadẽ: & visio
p noctẽ Paulo ostensa est. Vir Macedo
quidam erat stans & deprecans eũ, &
dicens: Transiẽs in Macedoniã adiuua
10 nos. Vt aũt visum vidit, statim quæsi-
uimus proficisci in Macedonia, certi
facti ꝙ vocasset nos Deus euangelizare
11 eis. Nauigãtes aũt à Troade, recto cur-
su venimus Samothraciam, & sequenti
12 die Neapolim: & inde Philippos: quæ
est prima partis Macedoniæ ciuitas Co-
lonia. Eramus aũt in hac vrbe diebus
13 aliquot* consistentes. Die aũt sabba-
thorũ egressi sumus foras portam iuxta
C flumen, vbi videbat oratio esse, & sedẽ-
tes loquebamur mulieribus q̃ cõuene-
14 rant. Et q̃dam mulier noĩe Lydia pur-
puraria ciuitatis Thyatirenorũ, colens
Deũ, audiuit: cuius Dñs aperuit cor intẽ
15 dere his q̃ dicebant à Paulo. Cùm aũt
baptizata esset, & domus eius depreca
ta est, dicẽs: Si iudicastis me fidelẽ Dño
esse, introite in domum meam, & ma-
16 nete: & coëgit nos. Factũ est aũt eunti-

*quo miss fuerãt. *4. *cuiusdã Iudęæ. *Dñi *cõferentes

bus nobis ad orationē, puellam quan-
dam habentem spm̄ pythonē obuiare
nobis, quæ q̄stum magnū p̄stabat dn̄is
17 suis diuinando. ¶Hæc subsecuta Paulū
& nos, clamabat dicens: Isti hoīes, serui
Dei excelsi sunt, qui annuntiant vobis
18 viam salutis. ¶Hoc aūt faciebat multis
D diebus. Dolens aūt Paulus, & cōuersus
spiritui dixit: Præcipio tibi in noīe Iesu
Christi exire ab ea. Et exiit eadē hora.
19 ¶Vidētes aūt Dn̄i eius quia exiuit spes
& q̄stus eorū, apprehendentes Paulū &
Silā pduxerunt in forum ad principes:
20 ¶& offerentes eos magistratib⁹ dixerūt:
Hi hoīes conturbant ciuitatē n̄ram, cū
21 sint Iudæi: ¶& annuntiant morē quem
nō licet nobis suscipere, neq; facere cū
22 simus Romani. ¶Et cucurrit plebs ad-
uersus eos: & magistratus scissis tunicis
23 *eorum, iusserunt eos virgis cædi. ¶Et
cū multas plagas eis imposuissent, mise
runt eos in carcerē, p̄cipiētes custodi vt
24 diligenter custodiret eos. ¶Qui cū tale
E p̄ceptum accepisset, misit eos in interio
rem carcerem, & pedes eorū strinxit li
25 gno. ¶Media aūt nocte, Paulus & Silas
orantes, laudabant Deū. Et audiebant
26 eos qui in custodia erant. ¶Subitò verò
terræmotus factus est magn⁹, ita vt mo
uerent fundamenta carceris. Et statim
aperta sunt oīa ostia, & vniuersorū vin-
27 cula soluta sunt. ¶Expergefactus autem
custos carceris, & videns ianuas apertas
carceris, euaginato gladio volebat se
interficere, æstimans fugisse vinctos.
28 ¶Clamauit aūt Paulus voce magna, di
cens: Nihil tibi malefeceris, vniuersi
29 enim hic sum⁹. ¶Petitoq; lumine intro-
gressus est, & tremefact⁹ procidit Paulo
30 & Silę ad pedes: ¶& producēs eos foras,
ait: Dn̄i, quid me oportet facere vt sal-
31 uus fiā? ¶At illi dixerūt: Crede in Dn̄m
F Iesum: & saluus eris tu, & domus tua.
32 ¶Et locuti sunt ei verbum Dn̄i cū oībus
33 qui erant in domo eius. ¶Et tollens eos
in illa hora noctis lauit plagas eorū: &
baptizatus est ipse, & oīs domus eius cō
34 tinuò. ¶Cūq; perduxisset eos in domū
suam, apposuit eis mensam, & lætatus
35 est cum oī domo sua credens Deo. ¶Et
cū dies factus esset, miserunt magistra-
tus lictores, dicētes, Dimitte hoīes illos.
36 Nūtiauit aūt custos carceris verba hæc
Paulo: Quia miserūt magistratus vt di
mittamini, nūc igit̄ exeuntes, ite in pa-
37 ce. ¶Paulus aūt dixit eis: Cæsos nos publi
cè: indēnatos hoīes Romanos miserūt
in carcerē, & nūc occultè nos eiiciunt?
38 Non ita: sed veniāt, ¶& ipsi nos eiiciāt.
Nuntiauerunt aūt magistratibus licto-
G res verba hæc. Timueruntq; audito q
39 Romani essent, ¶& venientes deprecati
sunt eos, & educentes rogabant vt egre
40 derentur de vrbe. ¶Exeuntes aūt de car
cere, introierunt ad Lydiam: & visis fra
trib⁹ cōsolati sunt eos, & profecti sunt.

CAP. XVII.

1 Cum aūt perambulassent Amphipo
A lim & Apolloniā, venerūt Thessa-
lonicam, vbi erat synagoga Iudæorum.
2 Scd̄m cōsuetudinem aūt Paulus introi
uit ad eos: & p sabbatha tria disserebat
3 eis de scripturis, ¶adaperiēs & insinuās
quia Chr̄m oportuit pati & resurgere a
mortuis, & quia hic est Iesus Christus,
4 quē ego annuntio vobis. ¶Et quidam ex
eis crediderunt, & adiūcti sunt Paulo
& Silę, ¶& de colentibus gentilibus mul
titudo magna, & mulieres nobiles non
5 paucæ. ¶Zelātes aūt Iudęi, assumētesq;
B de vulgo viros quosdā malos, & turba
facta, concitauerūt ciuitatē: & assistētes
domui Iasonis q̄rebāt eos producere in
6 ppl̄m. ¶Et cū non inuenissent eos, trahe
bant Iasonē & quosdā fratres, ad prin-
cipes ciuitatis, clamātes. Qm̄ hi qui *or-
7 bem concitant, & huc venerunt, ¶quos
suscepit Iason, & hi oēs contra decreta
Cęsaris faciunt, regē alium dicētes esse
8 Iesum. ¶Cōcitauerunt aūt plebē & prin
9 cipes ciuitatis audiētes hęc. ¶Et accepta
satisfactione à Iasone & à cęteris, dimi-
10 serunt eos. ¶Fratres verò cōfestim p no-
C ctem dimiserūt Paulū, & Silā in Berœā.
Qui cū venissent, in synagogā Iudæorū
11 introierunt. ¶(Hi aūt erant nobiliores
eorum q sunt Thessalonicæ, qui susce-
perūt verbū cum oī auiditate, quotidie
scrutantes scripturas, si hęc ita se habe-
12 rent, ¶Et multi quidē crediderūt ex eis,
& mulierū gentilium honestarū, & viri
13 non pauci.) ¶Cùm aūt cognouissent in
Thessalonica Iudęi, q & Berœę p̄dica
tum est à Paulo verbū Dei, venerunt &
illuc, cōmouentes & turbātes multitu-
14 dinē. ¶Statimq; tunc Paulū dimiserunt
fratres, vt iret vsq; ad mare: Silas aūt &
15 Timotheus remanserunt ibi. ¶Qui aūt
D deducebant Paulū, pduxerunt eū vsq;
ad Athenas, & accepto mandato ab eo

*suis.
1.Co.11 b.25.
2.Thes.2 a 2.
Phil.1.c 13. d.23.
*vrbem

ad Silā & Timotheum, vt quā celeriter
16 venirent ad illū: profecti sunt. ¶Paulus
aūt cū Athenis eos expectaret, incitabat̃
spūs eius in ipso, videns idololatriæ de
17 ditam ciuitatē ¶Disputabat igit̃ in syna
goga cū Iudęis, & colētibus, & in foro,
18 p oēs dies ad eos qui *aderant'. ¶Quidā
aūt Epicurei & Stoici philosophi disse-
rebant cū eo, & qdam dicebant: Quid
vult *seminator verborum' hic, dicere?
Alij verò, nouorū dæmoniorum videt̃
annuntiator esse, qa Iesum & resurre-
19 ctionē annūtiabat eis. ¶Et apprehēsum
eū ad Areopagū duxerunt, dicētes: Pos-
E sumus scire q̃ est hæc noua, q̃ à te dicit̃
20 doctrina? ¶noua enim q̃dam infers au-
ribus nr̃is. Volumus ergo scire qdnā ve
21 lint hęc esse. ¶(Athenienses aūt oēs, &
aduenæ hospites, ad nihil aliud vaca-
bāt nisi aut dicere, aut audire aliqd no
22 ui.) ¶Stās aūt Paulus in medio Areopa-
gi, ait: Viri Athenienses, p oīa quasi *sup
23 stitiosos' vos video. ¶Præteriēs enim &
videns simulachra vestra, inueni & arā
in qua scriptum erat IGNOTO DEO.
Qđ ergo ignorātes colitis, hoc ego annū
24 tio vobis. ¶‖Deus q fecit mūdum & oīa
F quę in eo sunt, hic cęli & terræ cùm sit
Dñs, ‖nō in manufactis tēplis habitat,
25 nec manibus humanis colitur, indigēs
aliquo, cū ipse det oībus vitā & inspira
26 tionem, & oīa: ¶fecitq; ex vno oē genus
hoīum, inhabitare sup vniuersam faciē
terræ, definiens statuta tpa & terminos
27 habitationis eorū, ¶q̃rere Deum si forte
attrectent eū *aut' inueniant, quamuis,
28 non lōgè sit ab vno quoq; nrm. ¶In ip-
so enim viuim⁹ & mouemur & sum⁹,
sicut & qdam vestrorū poëtarum dixe-
29 runt, ‖Ipsius enim & gen⁹ sumus. ¶‖Ge
nus ergo cū simus Dei, non debemus
æstimare auro aut argento, aut lapidi,
sculpturæ artis & cogitationis hoīs, Di-
30 uinū esse simile. ¶Et tpa quidem huius
G ignorantiæ despiciens Deus, nunc annū
ciat hoībus vt oēs vbiq; pęnitentiā agāt,
31 ¶eò q statuit diem in quo iudicaturus
est orbē in æqtate, in viro ĩ quo statuit,
fidē pbens oībus, suscitans eum à mor-
32 tuis. ¶Cū audissent aūt resurrectionem
mortuorū, qdam qdem irridebāt, qdā
verò dixerunt: Audiemus te de hoc ite-
33 rum. ¶Sic Paul⁹ exiuit de medio eorū.
34 Quidā verò viri adhærētes ei, credide-
runt: in quibus & Dionysi⁹ Areopagita,

*audierant.
*seminiuerbius.
*superstitiosiores.
‖Gene. 1. a. 1.
‖Supr. 7. f. 48.
*& i.
‖Aratus.
‖Isa. 40. d. 18.

& mulier noīe Damaris, & alij cum eis.

CAP. XVIII.

1 POst hęc egressus ab Athenis, venit Co
A rinthū: ¶& inueniens quendam Iu-
2 dæum, noīe Aquilam, Ponticum gene-
re, qui nup venerat ab Italia, & Priscillā
vxorē eius (eò q præcepisset Claudi⁹ di
scedere oēs Iudæos à Roma,) accessit ad
3 eos. ¶Et quia eiusdem erat artis, mane-
bat apud eos, & operabatur. (erant aūt
4 scenofactorię artis.) ¶Et disputabat in
synagoga p oē sabbathū, interponens
nomen Dñi Iesu, suadebatq; Iudæis &
5 Gręcis. ¶Cū venissent aūt de Macedonia
B Silas & Timotheus, instabat verbo Pau
lus, testificās Iudæis esse Chr̃m Iesum.
6 ¶Contradicentibus aūt eis, & bla sphe-
mantibus, excutiens vestimenta sua, di
xit ad eos: Sanguis vester sup caput ve-
strū: mūdus ego, ex hoc ad Gētes vadā.
7 Et migrans inde, intrauit in domū cu-
iusdā, noīe Titi iusti, colētis Deū, cuius
8 domus erat coniuncta synagogæ. ¶Cri-
C spus aūt archisynagogus credidit Dño,
cum oī domo sua: & multi Corinthio-
rū audientes credebāt, & baptizabant̃.
9 Dixit aūt Dñs nocte p visionem Paulo:
Noli timere, sed loquere & ne taceas,
10 ¶pp qđ ego sum tecum: & nemo appo-
net̃ tibi vt noceat te: qm̃ ppl̃s est mihi
11 mult⁹ in hac ciuitate. ¶Sedit aūt* annū *ibi
& sex menses, docens apud eos verbum
12 Dei. ¶Gallione aūt proconsule Achaiæ,
insurrexerunt vno animo Iudęi in Pau
13 lum, & adduxerunt eū ad tribunal, ¶di
D centes: Quia cōtra legē hic psuadet hoī-
14 bus colere Deū. ¶Incipiente aūt Paulo
aperire os, dixit Gallio ad Iudęos: Si q-
dem esset iniquū aliqd, aut facin⁹ pessi-
mū ô viri Iudæi, rectè vos sustinerem:
15 si verò quæstiones sunt de verbo, & noī
bus, & legis vestræ, vos ipsi videritis: Iu-
16 dex ego horū nolo esse. ¶Et minauit eos
17 à tribunali. ¶Apprehendentes aūt oēs
Sosthenē principē synagogæ, pcutiebāt
eū ante tribunal, & nihil eorū Gallioni
18 curæ erat. ¶Paulus vero cū adhuc susti-
E nuisset dies multos, fratrib⁹ valefaciēs,
nauigauit Syriā, (¶& cū eo Priscilla &
Aquila, (qui sibi ‖totonderat in Cēchris ‖Num. 6. c. 18.
19 caput, habebat enim votū. ¶Deuenitq;
Ephesum, & illos ibi reliquit. Ipse ve- ‖Infra 21. d. 24.
rò ingressus synagogam, disputabat cū
20 Iudæis. ¶Rogātibus aūt eis, vt ampliori
21 tpe maneret, non consensit, ¶sed valefa

ciens,

ciens, & dicens: Iterum reuertar ad vos
Deo volente: profectus est ab Epheso.
22 Et descendens Cæsaream ascendit, &
F salutauit ecclesiam, & descendit Antio
23 chiã. Et facto ibi aliquanto tpe pfectus
est perambulãs ex ordine Galatiã regio
nem, & Phrygiam, confirmans oẽs disci
24 pulos. Iudæus aũt quidã, Apollo noĩe,
Alexandrinus genere, vir eloquens de
25 uenit Ephesum, potẽs in scripturis. Hic
erat edoctus viam Dñi: & feruẽs spũ lo-
quebatur, & docebat diligenter ea quę
sunt Iesu, sciens tm̃ baptisma Iohãnis.
26 Hic ergo cœpit fiducialiter agere in syna
goga. Quẽ cũ audissent Priscilla & Aq-
G la, assumpserunt eũ, & diligentius expo
27 suerunt ei viam Dñi. Cùm aũt vellet
ire Achaiam, exhortati fratres, scripse-
runt discipulis vt susciperent eum. Qui
cũ venisset, contulit multum his qui cre
28 diderant. Vehemẽter enim Iudęos re-
uincebat publicè, ostendẽs per scriptu-
ras, esse Christum Iesum.

CAP. XIX.

1 FActum est aũt cũ Apollo esset Corin
A thi, vt Paulus peragratis superiorib⁹
partibus veniret Ephesum, & inueniret
2 quosdam discipulos, dixitq; ad eos: Si
Spm̃ scm̃ accepistis credentes? At illi di
xerunt ad eũ: Sed neq; si Spũs scũs est,
3 audiuim⁹. Ille verò ait: in quo ergo ba
ptizasti estis? Qui dixerunt: In Iohãnis
4 baptismate. Dixit aũt Paulus: Iohan-
nes baptizauit baptismo pœnitentiæ
pplm, dicens: in eũ qui venturus esset
post ipsum vt crederẽt, hoc est, ĩ Iesum.
5 His auditis, baptizati sunt in noĩe Dñi
6 Iesu. Et cũ imposuisset illis manus Pau
lus, venit Spũs scũs sup eos, & loqueban
7 tur linguis, & prophetabãt. Erant aũt
8 omnes viri ferè duodecim. Introgres-
B sus aũt synagogã, cum fiducia loquebãt
p tres menses, disputans & suadens de
9 regno Dei. Cum aũt quidam indura-
rent, & non crederẽt, maledicentes viã
Dñi coram multitudine, discedens ab
eis, segregauit discipulos, quotidie di-
10 sputans in schola tyrãni cuiusdã. Hoc
aũt factum est p bienniũ, ita vt oẽs qui
habitabant in Asia, audirent verbum
11 Dñi, Iudæi atq; Gentiles. Virtutesque
non quaslibet faciebat Deus p manum
12 Pauli: Ita vt etiam sup languidos de-
ferrentur à corpe eius sudaria vel semi-
cincta, & recedebãt ab eis languores, &

natione

Dei s.

Matt. 3. c. 11. Marc. 1. b. 8 Lu. 3 c. 16 Iohan. 1. d 26. Supr. 1. a 5. 11. b. 16. 19. a. 4 Suprà 2. a. 4.

viæ coram 1.

13 spũs nequã egrediebant. Tentauerunt
aũt quidam & de circumeuntibus Iu
C dæis exorcistis, inuocare sup eos qui ha-
bebant spũs malos, nomẽ Dñi Iesu, di-
centes: Adiuro vos p Iesum quẽ Paulus
14 prædicat. Erant aũt quidam Sceuæ Iu-
dæi principis sacerdotũ septem filij, qui
15 hoc faciebãt. Rñdens aũt spũs nequã,
dixit eis: Iesum noui, & Paulũ scio: vos
16 aũt q estis? Et insiliens homo in eos
in quo erat dęmonium pessimũ, & dña
tus amborũ, inualuit contra eos, ita vt
nudi & vulnerati effugerent de domo
17 illa. Hoc aũt notum factũ est oĩbus Iu
dæis atq; Gẽtilibus, qui habitabãt Ephe
si: & cecidit timor super oẽs illos, & ma
18 gnificabat nomen Domini Iesu. Mul-
D tiq; credentium veniebant confitentes
19 & annuntiantes actus suos. Multi aũt
ex eis qui fuerant curiosa sectati, contu
lerunt libros, & combusserunt coram
oĩbus, & computatis pretiis illorum, in
uenerunt pecuniam denariorum quin-
20 quaginta milliũ. Ita fortiter crescebat
21 verbũ Dei, & cõfirmabat. His aũt exple
tis proposuit Paulus in Spũ, trãsita Ma-
cedonia & Achaia ire Ierosolymam, di
cens: Postq̃ fuero ibi, oportet me & Ro-
22 mam videre. Mittens aũt in Macedo-
niã duos ex ministrantibus sibi, Timo-
theum & Erastum, ipse remansit ad tẽ-
23 pus in Asia. Facta est aũt illo tpe turba
24 tio non minima de via Dñi. Deme-
E trius enim quidam noĩe, argentarius, fa
ciens ædes argenteas Dianæ, præstabat
25 artificibus nõ modicum quæstũ: quos
conuocans & eos qui huiusmodi erant
opifices, dixit: Viri, scitis quia de hoc ar
26 tificio est nobis acquisitio: & videtis
& auditis quia non solũ Ephesi, sed pe-
nè totius Asiæ, Paulus hic suadẽs auer-
tit multam turbã dicẽs: Qm̃ non sunt
27 dij qui manibus fiunt. Non solũ autẽ
hęc periclitabitur nobis pars in redar-
gutionem venire, sed & magnæ Dianæ
templum in nihilum reputabitur, sed
& destrui incipiet maiestas eius, quam
28 tota Asia & orbis colit. His auditis re-
pleti sunt ira, & exclamauerũt dicẽtes:
29 Magna Diana Ephesiorum. Et impleta
F est ciuitas tota confusione, & impetum
fecerũt vno animo in theatrum, rapto
Gaio & Aristarcho Macedonibus comi-
30 tibus Pauli. Paulo aũt volente intra-
re in pplm, non permiserunt discipuli.

31Quidam aūt & de Asiæ principibus q
erant amici eius, miserunt ad eum, ro-
32gantes ne se daret in theatrū: ¶Alij autē
aliud clamabant. Erat enim ecclesia cō
fusa, & plures nesciebāt qua ex causa
33conuenissent. ¶De turba aūt detraxerūt
Alexandrū, propellentibus eū Iudæis.
Alexander aūt manu silētio postulato,
34volebat reddere rationē ppl'o. ¶Quem
vt cognouerunt Iudęum esse, vox facta
vna est oīum, quasi p horas duas clamā
35tium: Magna Diana Ephesiorū. ¶Et cū
sedasset scriba turbas, dixit: Viri Ephe-
sij, qs enim est hoīum, q nesciat Ephe-
siorū ciuitatē cultricē esse magnæ Dia-
36næ, Iouisq; prolis? ¶Cū ergo his contra-
G dici non possit, oportet vos sedatos esse,
37& nihil temerè agere. Adduxistis enim
hoīes istos, neq; sacrilegos, neq; blasphe
38mantes deā vestrā. ¶Quòd si Demetri⁹,
& q cū eo sunt artifices, habēt aduersus
aliquem causam, conuentus forenses
agunt, & proconsules sunt, accusent in
39uicē. ¶Si quid aūt alterius rei qritis: in
40legitima ecclesia poterit absolui. ¶Nam
& periclitamur argui seditionis hodier-
næ: cū null⁹ obnoxius sit, (de quo possi
mus reddere rationem) concursus isti⁹.
Et cùm hęc dixisset, dimisit ecclesiā.

CAP. XX.

1 POstq̄ aūt cessauit tumultus, vocatis
A Paulus discipulis, & exhortat⁹ eos,
valedixit, & profectus est vt iret in Ma-
2 cedoniam. ¶Cū aūt perambulasset par
tes illas, & exhortatus eos fuisset multo
3 sermone, venit in Gręciā. ¶Vbi cū fecis-
set menses tres, factę sunt illi insidię à
Iudæis nauigaturo in Syriā: habuitq;
consilium vt reuerteret per Macedoniā.
4 Comitatus est aūt eum *Sosipater Pyr-
ri Beroensis, Thessalonicensiū verò Ari-
starchus, & Secūdus & Gaius Derbéus
& Timotheus, Asiani verò Tychicus &
5 Trophimus. ¶Hi cū pcessissent, sustinue
6 runt nos Troade: ¶nos verò nauigaui-
mus post dies Azymorū à Philippis, &
venimus ad eos Troadē in dieb⁹ quin-
que, vbi demorati sumus diebus septē.
7 Vna aūt Sabbathi cum conuenissemus
ad frangendū panem, Paulus disputa-
bat cū eis profecturus in crastinū, pro-
traxitq; sermonem vsq; in mediam no
8 ctem. Erant aūt lampades copiosę in cę
9 naculo vbi eramus congregati. ¶Sedēs
aūt quidam adolescēs noīe Eutychus

* vsq; in Asiam 3.
*Sopater 3.

sup fenestrā, cū mergeret somno graui,
disputāte diu Paulo, ductus somno, ce-
cidit de tertio cęnaculo deorsum, & su-
10blatus est mortu⁹. ¶Ad quē cū descen-
C disset Paulus, incubuit sup eum: & cō-
plex⁹ dixit. Nolite turbari, aīa enim ip-
11sius in ipso est. ¶Ascendens aūt frāgēsq;
panē & gustans, satisq; allocutus vsq;
12in lucē sic pfectus est, ¶Adduxerūt aūt
puerū viuentem, & consolati sunt non
13minimè. ¶Nos aūt ascendentes nauem,
nauigauimus in Asson, inde suscepturi
Paulū, sic enim disposuerat ipse p terrā
14iter facturus. ¶Cū aūt inuenisset nos in
Asson, assumpto eo venim⁹ Mitylēnen.
15Et inde nauigantes sequēti die venim⁹
cōtra Chiū: & alia die applicuimus Sa-
mum, & sequenti die venimus Milētū.
16pposuerat enim Paulus transnauigare
Ephesum, ne qua mora illi fieret ī Asia.
Festinabat enim si possibile sibi esset vt
17diē Pentecosten faceret Ierosolymis. ¶A
D Mileto aūt mittens Ephesum, vocauit
18maiores natu Ecclię. ¶Qui cū venissent
ad eū, & simul essent, dixit eis: Vos sci-
tis à prima die qua īgressus sum ī Asiā,
qualiter vobiscum p oē tempus fuerim,
19¶seruiens Dño cum oī humilitate & la-
chrymis, & tentationibus q̄ mihi acci-
20derunt ex insidiis Iudæorū. ¶qūo nihil
subtraxerim vtiliū, quominus annūtia
rē vobis, & docerē vos publicè & p do-
21mos, ¶testificās Iudęis atq; Gētilibus in
Deū pœnitentiā & fidē in Dñm nostrū
22Iesum Chr̄m. ¶Et nunc ecce alligat⁹ ego
spū, vado in Ierl'm, q̄ in ea ventura sint
23mihi ignorans. ¶nisi q Spūs scūs p oēs
E ciuitates mihi protestatur dicens: q̄m
vincula & tribulatiōes Ierosolymis me
24manent. ¶Sed nihil horū vereor, nec fa
cio aīam meam pretiosiorem q̄ me, dū
modo consummem cursum meum, &
ministerium* quod accepi à Dño Iesu, *verbū
25testificari Euangelium gratiæ Dei. ¶Et
nunc ecce ego scio, qa amplius nō vide
bitis faciē meam vos oēs, p quos transi
26ui prędicans regnum Dei. ¶Quapp con
testor vos hodierna die, qa mūdus sum
27à sanguine oīum. ¶Non enim subterfu
gi, quominus annuntiarem oē consiliū
28Dei vobis. ¶Attēdite vobis & vniuerso
gregi, in quo vos Spūs scūs posuit epi-
scopos, regere ecclesiam Dei, quā acqui
29siuit sanguine suo. ¶Ego scio qm̄ intra-
F būt post discessionē meā lupi rapaces *graues

30 in vos, non parcentes gregi. ⁋ Et ex vo-
bisipsis exurgēt viri loquētes puersa, vt
31 abducāt discipulos post se. ⁋ Propter qđ
vigilate, memoria retinētes qm̄ p trien-
niū nocte & die nō cessaui, cum lachry
32 mis monēs vnumquemq; vestrum. ⁋ Et
nūc cōmendo vos Deo & verbo gratiæ
ipsius, q potēs est ędificare, & dare hrdi
33 tatē in sanctificatis oībus. ⁋ Argētum &
34 aurū, aut vestem nullius cōcupiui. ⁋ Ipsi
G scitis ‖ qm̄ ad ea q̄ mihi opus erāt, & his
qui mecū sunt, ministrauerunt manus
35 istę. ⁋ Oīa ostēdi vobis, qm̄ sic laborātes,
oportet suscipere infirmos, ac meminis
se verbi Dn̄i Iesu, (qm̄ ipse dixit:) Bea-
36 tius est magis dare, q̄ accipere. ⁋ Et cùm
hæc dixisset, positis genibus suis orauit
37 cum oībus illis. ⁋ Magnus aūt fletus fa-
ctus est oīum, & pcumbentes super col
38 lum Pauli, osculabantur eū, ⁋ dolentes
maximè in verbo quod dixerat, quoniā
amplius faciem eius non essent visuri.
Et deducebant eum ad nauem.

* sicut 1. Co. 4. c. 12. 2. The. 2. b. 9. 2. The 3. b. 8.

CAP. XXI.

1 CVm autē factū esset vt nauigarem⁹
A abstracti ab eis, recto cursu veni-
mus Coum, & sequēti die Rhodū, & in
2 de Pataram. ⁋ Et cū inuenissemus nauē
transfretantē in Phœnicen: ascēdētes na
3 uigauimus. ⁋ Cū apparuissemus autem
Cypro, relinquētes eā ad sinistrā, nauiga
uimus in Syriā, & venimus Tyrū, ibi e-
4 nim nauis expositura erat onus. ⁋ Inuē-
tis aūt discipulis, mansimus ibi diebus
septē: q Paulo dicebāt p Spiritū ne ascē-
5 deret Ierosolymā. ⁋ Et expletis diebus p
fecti ibamus, deducentibus nos oībus
cum vxoribus & filijs vsq; foras ciuitatē
& positis genibus in litore, orauimus.
6 ⁋ Et cū valefecissemus inuicē, ascēdim⁹
7 nauē, illi autē redierūt in sua. ⁋ Nos ve-
B rò nauigatione explicita*, à Tyro descē-
dimus Ptolemaidā, & salutatis fratrib⁹,
8 māsimus die vna apud illos. ⁋ Alia autē
die pfecti, venimus Cęsareā. Et intran-
tes domū Philippi Euangelistę, q erat
vnus‖de septē, mansimus apud eum.
9 ⁋ Huic aūt erāt quatuor filiæ virgines,
10 pphetātes. ⁋ Et cū moraremur p dies ali
quot, superuenit qdā à Iudæa ppheta, no
11 mine Agabus. ⁋ Is cū venisset ad nos, tu
lit zonam Pauli: & alligās sibi pedes &
manus dixit: Hæc dicit Spiritus sctūs.
Virū cui⁹ est zona hęc, sic alligabunt in
Ierl̄m Iudæi, & tradēt in man⁹ Gentiū.

* expleta 22.
‖ Suprà 6 b. 5.

12 ⁋ Quòd cū audissemus, rogabamus nos
& q loci illius erant, ne ascēderet Iero-
13 solymam. ⁋ Tunc rn̄dit Paulus, & dixit:
C Quid facitis flētes & affligētes cor meū?
Ego enī nō solū alligari, sed & mori in
Ierl̄m paratus sum pp nomē Dn̄i Iesu.
14 ⁋ Et cū ei suadere nō possemus, quieui-
15 mus, dicentes: Dn̄i voluntas fiat. ⁋ Post
dies autē istos pparati ascēdebamus in
16 Ierl̄m. ⁋ Venerunt aūt & ex discipulis à
Cęsarea nobiscū, adducētes secū (apud
quē hospitaremur)* Iasonē*quendā Cy-
17 priū antiquū discipulū. ⁋ Et cū venisse-
mus Ierosolymā, libēter exceperūt nos
18 fratres. ⁋ Sequēti aūt die introibat Pau-
lus nobiscū ad Iacobum, oēsq; collecti
19 sunt seniores. ⁋ Quos cū salutasset, nar-
D rabat p singula, q̄ Deus fecisset in genti
20 bus per ministeriū ipsius. ⁋ At illi cū au
dissent, magnificabāt Deū, dixeruntq;
ei. Vides frater quot millia sunt in Iu-
dæis qui crediderūt: & oēs æmulatores
21 sunt legis? ⁋ Audierūt autē de te qa di-
scessionē doceas à Moyse eorū q̄ p gētes
sunt Iudæorū, dicēs nō debere eos circū
cidere filios suos, neq; sm̄ cōsuetudinē
22 ingredi. ⁋ Quid ergo est? Vtiq; oportet
cōuenire multitudinē: audiēt enī te su-
23 peruenisse. ⁋ Hoc ergo fac, qđ tibi dicim⁹:
Sunt nobis viri quatuor, votū habentes
24 super se. ⁋ His assumptis, sanctifica te cū
illis: & impēde in illis, ‖ vt radāt capita:
& sciēt oēs q̄a quæ de te audierūt, falsa
sunt, sed ambulās & ipse custodiēs legē.
25 ⁋ De his autē qui crediderūt ex gentib⁹
E nos ‖ scripsimus, iudicātes vt abstineāt
se ab idôlis immolato, & sanguine, ‖ &
26 suffocato, & fornicatione ⁋ Tūc Paulus
assumptis viris, postera die purificat⁹ cū
illis intrauit in tēplū, annuntiās exple-
tionē dierū purificationis donec offerre
27 tur p vnoquoq; eorū oblatio. ⁋ Dū autē
septē dies cōsummarent, hi qui de Asia
erāt Iudęi, cū vidissent eū in tēplo, cōci-
tauerunt oēm ppl'm, & iniecerūt ei ma-
28 nus clamātes: ⁋ Viri Israëlitę, adiuuate:
hic est homo qui aduersus ppl'm, & le-
gem, & locum hunc, oēs vbiq; docens,
insuper & gentiles induxit in templum
29 & violauit sanctū locū istū. ⁋ (Viderant
E enim Trophimum Ephesium in ciuita
te cum ipso, quem æstimauerunt quo-
niam in templū introduxisset Paulus).
30 ⁋ Commotaq; est ciuitas tota, & facta
est concursio populi. Et apprehenden-

* Mnason.
‖ Num. 6. c. 18. Suprà 18 c. 8.
‖ Suprà 15 d. 20. c. 29. Infrà 24. c. 14.

tes Paulum, trahebãt eũ extra templũ:
31 & statim clausæ sunt ianuę. ¶Quęrenti
bus autẽ eũ occidere, nuntiatũ est tribu
no cohortis, Quia tota cõfunditur Ieru-
32 salem. ¶Qui statim assumptis militibꝰ
& centurionibꝰ, decurrit ad illos‖. Qui [Infrà 26. c. 11.]
cũ vidissent tribunũ & milites, cessaue-
33 runt pcutere Paulũ. ¶Tũc accedẽs tribu
nus apprehendit eũ, & iussit eũ alligari
catenis duabus: & interrogabat qs esset
34 & quid fecisset. ¶Alij autẽ aliud clama-
G bant in turba. Et cũ nõ posset certũ co-
gnoscere ꝑ tumultu, iussit duci eũ in ca
35 stra. ¶Et cũ venisset ad gradus, cõtigit vt
36 portaret̃ à militibꝰ pp vim ppl̃i. ¶Seque
batur enĩ multitudo ppl̃i, clamãs: Tolle
37 eum. ¶Et cum cœpisset induci in castra
Paulus, dicit tribuno: Si licet mihi loq
aliquid ad te? Qui dixit, Græcè nosti?
38 ¶Nõne tu es Ægyptius q ãn hos dies tu-
multũ cõcitasti, & eduxisti in desertum
39 quatuor millia virorum sicariorũ? ¶Et [Infrà 22. e. 3.]
dixit ad eum Paulus: Ego homo sum
quidem Iudæus à Tharso Ciliciæ, non
ignotæ ciuitatis municeps, Rogo autẽ
40 te, permitte mihi loqui ad ppl̃m. ¶Et cũ
ille permisisset, Paulus stãs in gradibus,
annuit manu ad plebẽ, & magno silẽtio
facto, alloquutꝰ est lĩgua Hebrę a, dicẽs.

CAP. XXII.

1 A Viri fratres & patres, audite quã ad
vos nunc reddo rationẽ. (Cùm au-
2 dissent autẽ quia Hebræa lingua loque-
retur ad illos, magis ꝑstiterunt silẽtiũ.
3 ¶Et dicit:) Ego sum vir Iudæus, natus [Suprà 21 f. 39.]
Tharso Cilicię, nutritus aũ in ista ciuita
te, secus pedes Gamaliel eruditus iuxta
veritatem paternæ legis, æmulator le-
4 gis sicut & vos oẽs estis hodie: ¶‖ q hãc [Suprà 8 a. 3.]
viam persecutus sum vsq; ad mortẽ, alli
gans & tradẽs in custodias viros ac mu-
5 lieres, ¶sicut princeps sacerdotum mihi
testimonium reddit, & oẽs maiores na-
tu. ‖à qbus & epistolas accipiens ad fra- [Suprà 9 a. 2.]
B tres, Damascũ pergebã, vt adducerẽ in-
6 de vinctos in Ierl̃m, vt punirentur. ¶‖Fa- [Suprà 9 a. 3.]
ctũ est aũt eunte me, & appropinquãte
Damasco media die, subitò de cælo cir-
7 cumfulsit me lux copiosa: ¶& decidens
in terram, audiui vocẽ dicẽtẽ mihi, Sau
8 le, Saule, quid me persequeris? ¶Ego autẽ
rñdi, Quis es Dñe? Dixitq; ad me, Ego
sum Iesus Nazarenus, quem tu perse-
9 queris. ¶Et q mecum erant, lumẽ qdẽ vi
C derunt, vocẽ aũt nõ audierunt eius qui
10 loquebat̃ mecũ. ¶Et dixi, Quid faciam
Dñe? Dñs aũt dixit ad me, Surgẽs vade
Damascũ: & ibi tibi dicetur de oĩbus q
11 te oporteat facere. ¶Et cũ nõ viderẽ ꝑ cla
ritate luminis illius, ad manũ deductꝰ
12 à comitibus, veni Damascũ. ¶Ananias
aũt qdã, vir * ſm legem testimoniũ ha- [*i. moratus 1.]
13 bẽs ab oĩbus habitãtibus Iudæis, veniẽs
ad me, & astans dixit mihi, Saule frater
D respice. Et ego eadẽ hora respexi in eũ.
14 ¶At ille dixit, Deus patrũ nostrorũ ꝑor-
dinauit te, vt cognosceres voluntatẽ eiꝰ,
& videre iustũ, & audires vocẽ ex ore eiꝰ:
15 quia eris testis illius ad oẽs hoĩes, eorũ
16 quæ vidisti & audisti. ¶Et nũc quid mo-
raris? Exurge, & baptizare, & ablue pec-
17 cata tua inuocato noĩe ipsius. ¶Factũ est
aũt reuertenti mihi in Ierl̃m, & oranti
18 in templo, fieri me in stupore mẽtis, ¶&
E videre illũ dicẽtẽ mihi, Festina, & exi ve
lociter ex Ierl̃m: qm̃ non recipient testi-
19 moniũ tuũ de me. ¶Et ego dixi, Dñe, ip-
si sciunt q‖ego erã cõcludẽs in carcerẽ [Suprà 8 a. 3.]
& cædens per synagogas eos qui crede-
20 bant in te: ¶Et cũ funderet̃ sanguis Stẽ-
phani testis tui, ego‖astabam & consen [Sup. 7. g. 58.]
tiebam, & custodiebam vestimẽta inter
21 ficiẽtium illum. ¶Et dixit ad me, Vade,
22 qm̃ ego in nationes longè mittã te. ¶Au
diebant aũt eũ vsq; ad hoc verbum, &
F leuauerunt vocem suam, dicentes, Tol
le de terra huiusmodi: non enim fas
23 est eum viuere. ¶Vociferantibus autem
eis, & proijcientibus vestimenta sua, &
24 puluerem iactantibus in aërem, iussit
tribunus induci eum in castra, & flagel
lis cædi, & torqueri eũ: vt sciret pp quã
25 causam sic acclamarent ei. ¶Et cũ astrin
xissent eum loris, dicit astanti sibi Cẽtu-
rioni Paulus: Si hominem Romanũ &
26 indemnatũ licet vobis flagellare? ¶Quo
audito, Centurio accessit ad tribunũ, &
nuntiauit, dicens, Quid acturus es? hic
27 enim homo ciuis Romanus est. ¶Acce-
dens autẽ tribunus, dixit illi, Dic mihi,
G si tu Romanus es? At ille dixit, Etiam.
28 ¶Et rñdit tribunus, Ego multa summa
*ciuitatem hanc cõsecutus sum. Et Pau- [*ciuilitatem]
29 lus ait, Ego autẽ & natus sum. ¶Protinꝰ
ergo discesserunt ab illo qui eum tortu-
ri erant. Tribunus quoq; timuit post-
quam resciuit, qa ciuis Romanus esset,
30 & quia alligasset eum. ¶Postera aũt die
volens scire diligentius qua ex causa ac
cusaret̃ à Iudæis, soluit eũ, & iussit sacer

dotes

dotes conuenire & oẽ concilium: & ꝑ-
ducens Paulum, statuit inter illos.

CAP. XXIII.

1 INtendens autẽ in concilium Paulus
A ait, Viri fratres, ego oĩ cõscientia bo-
na conuersatus sum añ Deũ, vsq; in ho
2 diernũ diẽ. Princeps aũt sacerdotũ A-
nanias pcepit astantibus sibi pcutere os
3 eius. Tunc Paulus dixit ad eum, Percu
tiet te Deus, paries dealbate. Et tu *sedẽs [*sedes iudicans i]
iudicas me ſm legem, & contra legem
4 iubes me percuti? Et qui astabant, dixe
runt: Summũ sacerdotẽ Dei maledicis?
5 Dixit aũt Paulus, Nesciebã fratres, qa
princeps est sacerdotũ. Scriptũ est enim:
6 ‖Principẽ ppli tui nõ maledices. Sciens [‖Exo. 22. d. 21.]
aũt Paulus qa vna pars esset Sadduçeo
rũ, & altera Pharisæorũ, exclamauit in
cõcilio, Viri fratres, ‖ego Pharisæus sum [‖Phil. 3 b. 5.]
B fili⁹ *Pharisęorũ: ‖de spe & resurrectio- [*Pharisęi 1.] [‖Inf. 24 f. 21]
7 ne mortuorũ ego iudicor. Et cũ hęc di
xisset, facta est dissensio inter Pharisęos
& Sadducæos, & soluta est multitudo.
8 ‖Sadducæi enim dicũt non esse resur- [‖Mat. 22 c. 23.]
rectionem, neq; Angelũ, neq; Spiritũ:
9 Pharisæi autẽ vtraq; confitent̃. Factus
est autẽ clamor magnus. Et surgentes q
dã Pharisęorũ, pugnabant dicentes, Ni
hil mali inuenimus in hoĩe isto. quid si
10 Spiritus locutus est ei, aut Angelus? Et
cum magna dissensio facta esset, timẽs
tribunus ne discerperetur Paulus ab ip-
sis, iussit milites descẽdere, & rapere eũ
de medio eorũ, ac deducere eũ in castra.
11 Sequenti aũt nocte assistẽs ei Dñs ait,
C Constans esto: sicut enim testificatus es
de me in Ierũ, sic te oportet & Romæ
12 testificari. Facta aũt die collegerunt se
quidam ex Iudæis, & deuouerunt se, di
cẽtes, neq; manducaturos neq; bibitu-
13 ros donec occiderent Paulũ. Erant aũt
plusq̃ quadraginta viri, qui hanc con- [-5.]
14 iurationem fecerant: qui accesserunt
ad principes sacerdotũ & seniores, & di
xerũt, Deuotione deuouimus nos nihil
gustaturos, donec occidamus Paulum.
15 Nunc ergo vos notũ facite tribuno cũ
concilio, vt producat illũ ad vos, tanq̃
aliquid certius cognituri de eo. Nos ve-
rò, priusq̃ appropiet, parati sumus inter
16 ficere illũ. Quod cũ audisset filius so-
roris Pauli insidias, venit & intrauit in
17 castra, nuntiauitq; Paulo. Vocans aũt
D Paulus ad se vnũ ex Cẽturionibus, ait,
Adolescentem hũc perduc ad tribunũ,
18 habet enĩ aliqd indicare illi. Et ille q-
dẽ assumẽs eũ duxit ad tribunũ, & ait,
Vinctus Paulus *rogauit me hunc ado- [*vocãs 6]
lescentem perducere ad te, habentem
19 aliquid loqui tibi. Apprehendens aũt
tribunus manum illius, secessit cum eo
seorsum, & interrogauit illũ, Quid est
20 qđ habes indicare mihi? Ille aũt dixit,
Iudæis cõuenit rogare te, vt crastina die
producas Paulũ in cõciliũ, quasi aliqd
21 certius inquisituri sint de illo. tu verò
ne credideris illis, insidiant̃ enĩ ei ex eis
viri amplius q̃ quadraginta, q se deuo-
uerũt nõ mãducare neq; bibere, donec
E interficiãt eũ: & nũc parati sunt, expe-
22 ctãtes ꝓmissum tuũ. Tribunus igit̃ di
misit adolescẽtẽ, pcipiẽs ne cui loqueret̃
23 qm̃ hęc nota sibi fecisset. Et cõuocatis
duob⁹ centurionibus dixit illis, Parate
milites ducẽtos, vt eãt vsq; Cęsarẽã, & [-9.]
equites septuaginta, & lancearios ducẽ-
24 tos, à tertia hora noctis: & iumẽta ppa-
rate, vt imponẽtes Paulũ, eũ saluũ pdu-
25 cerent ad Felicẽ psidẽ. (Timuit enim
ne fortè raperent eũ Iudęi, & occiderẽt,
& ipse postea calumniã sustineret, tanq̃
26 accepturus pecuniã) scribens Epistolã
F cõtinẽtẽ hæc: CLAVDIVS Lysias op-
27 timo Pręsidi Felici salutẽ. Virũ hũc cõ
prehẽsum à Iudęis, & incipiẽtẽ interfici
ab eis, superueniẽs cũ exercitu, eripui,
28 cognito, qa Romanus est: Volensq; sci
re causam quã obijciebant illi, deduxi
29 eũ in cõciliũ eorũ. Quem inueni accu-
sari de quæstionibus legis ipsorũ: nihil
verò dignum morte aut vinculis haben
30 tem crimen. Et cũ mihi perlatum esset
de insidijs quas parauerant illi, misi eũ
ad te, denũtiãs & accusatoribus, vt di-
31 cãt apud te. Vale. Milites verò, ſm pce
ptum sibi, assumentes Paulũ, duxerunt
32 per noctem in Antipatridem. Et poste
ra die dimissis equitibus vt cum eo irẽt,
33 reuersi sunt ad castra. Qui cũ venis-
G sent Cæsarẽam, & tradidissent episto-
lam præsidi, statuerunt ante illum &
34 Paulum. Cùm legisset aũt & interro-
gasset de qua prouincia esset: & cogno-
35 scens quia de Cilicia, Audiã te, inquit,
cùm accusatores tui venerint. Iussitq́ue [*& 4.]
in prætorio Herôdis custodiri eum.

CAP. XXIIII.

1 POst quinq; autẽ dies descẽdit prin-
A ceps Sacerdotum Ananias, cũ senio
ribus quibusdam & Tertullo quodam

oratore,

oratore,qui adierunt p̄sidem aduersus
2 Paulū. ¶Et citato Paulo cœpit accusare
Tertullus,dicēs, Cū in multa pace aga-
mus per te, & multa corrigātur per tuā
3 prouidentiam: ¶semper & vbiq; suscipi
mus optime Felix, cū oī gratiarū actio-
4 ne.¶Ne diutius aūt te ꝑtrahā, oro bre-
B uiter vt audias nos ꝓ tua clemētia.¶In
5 uenimus hūc hoīem pestiferū, & conci
tantē seditiones oībus Iudæis in vniuer
so orbe, & authorē seditionis sectæ Na-
6 zarenorū, ¶ qui ēt tēplū violare conatus
est,quē & apprehensum voluimus ſm
7 legē nostrā iudicare. ¶Superueniēs autē
tribunus Lysias, cū vi magna eripuit eū
8 de manibus nostris, ¶iubēs accusatores
eius ad te venire, à quo poteris ipse iudi
cans,de oībus istis cognoscere, de qui-
9 bus nos accusamus eū.¶Adiecerūt autē
C & Iudæi,dicētes hęc ita se habere.¶Rñ-
10 dit autē Paulus,(annuente sibi præside
dicere) Ex multis annis te esse iudicem
genti huic sciens, bono aīo ꝓ me satisfa
11 ciam.¶Potes eni cognoscere qa nō plus
sunt mihi dies q̄ duodecim,ex quo ascē
12 di adorare in Ierusalem. ¶Et neq; in tē-
plo inuenerūt me cū aliquo disputātē,
aut cōcursum facientē turbę,neq; in sy
13 nagogis, neq; in ciuitate: ¶ neq; ꝓbare
possūnt tibi de quibus nūc me accusāt.
14 ¶Cōfiteor autē hoc tibi, qđ ſm sectam ,
D quā dicunt hæresim, sic deseruio ˣpatriˣ
Deo meoˣ, credens oībus quæ in lege &
15 prophetis scripta sunt: ¶spem habēs in
Deum, quam & hi ipsi expectāt, resurre
16 ctionē futurā iustorū & iniquorū. ¶In
hoc & ipse studeo sine offendiculo con
scientiam habere ad Deum, & ad hoīes
17 semper. ¶Post annos aūt plures, eleemo
E synas facturus in gentē meā veni, & o-
18 blationes, & vota: ¶ ‖in quibus inuene-
runt me purificatum in tēplo: nō cum
19 turba, neq; cum tumultu. ¶ Quidā autē
ex Asia Iudæi, quos oportebat apud te
præsto esse, & accusare, siquid haberēt
20 aduersum me: aut hi ipsi dicant, siquid
inuenerūt in me iniquitatis, cum stem
21 in concilio, ¶ nisi de vna hac solummō
F voce, ‖qua clamaui inter eos stans, ‖Qm̄
de resurrectione mortuorum ego iudi-
22 cor hodie à vobis. ¶ Distulit autem illos
Felix, certissimè sciens de via hac, di-
cens, Cùm Tribunus Lysias descenderit
23 audiam vos. ¶Iussitq; Centurioni custo
dire eum, & habere requiem, nec quem-

patrio 1 —7.

Sup. 21. 26.

Et apprehēderūt me clamātes & dicentes, Tolle inimicū nostrum.

Supr. 23. 6.

quam de suis, prohibere ministrare ei.
24 ¶Post aliquot autem dies veniens Felix
G cum Drusilla vxore sua, quę erat Iudęa,
vocauit Paulum, & audiuit ab eo fidē
25 quæ est in Christum Iesum. ¶Disputāte
autem illo de iustitia & castitate, & de
iudicio futuro, tremēfactus Felix rñdit,
Quod nunc attinet, vade: tp̄e autem op
26 portuno accersam te. ¶simul & sperās,
q pecunia ei darētur à Paulo, propter
quod & frequenter accersens eū, loque-
27 batur cum eo. ¶Biennio autē expleto ac
cepit successorem Felix Portium Festū.
Volens autem gratiam præstare Iudęis
Felix, reliquit Paulum vinctum.

CAP. XXV.

1 FEstus ergo cum venisset in ꝓuinciā,
A post triduū ascēdit Ierosolymā à Cę
2 sarēa. ¶ Adieruntq; eū principes sacer-
dotū, & primi Iudæorū aduersus Pau-
3 lū: & rogabant eum, ¶ postulantes gra-
tiam aduersus eum, vt iuberet perduci
eum in Ierl'm, insidias tendentes vt in-
4 terficerent eū in via. ¶ Festus aūt rñdit,
seruari Paulum in Cęsarēa: se autē ma-
5 turiùs profecturum. ¶Qui ergo in vobis
(ait) potentes sunt, descendentes simul
si quod est in viro crimen, accusent eū.
6 ¶Demoratus autē inter eos dies nō am-
B plius q̄ octo aut decē, descendit Cęsarēā:
& altera die sedit pro tribunali: & iussit
7 Paulum adduci. ¶Qui cū ꝑductus esset,
circunsteterunt eum q ab Ierosolyma
descenderant Iudæi, multas & graues
causas objicientes, quas nō poterāt pro-
8 bare, ¶Paulo rōnē reddente, Qm̄ neq; in
legē Iudęorū, neq; in tēplū, neq; in Cęsa
9 rē q̄cquā peccaui. ¶Festus autē volēs gra
tiā pstare Iudęis, rñdēs Paulo, dixit, Vis
Ierosolymā ascēdere, & ibi de his iudi-
10 cari apud me? ¶Dixit aūt Paulus, Ad tri
bunal Cęsaris sto, vbi me oportet iudica
ri: Iudęis nō nocui, sicut tu meliꝰ nosti.
11 Si enī nocui, aut dignū morte aliqd fe-
ci, nō recuso mori. Si verò nihil est eorū
q̄ hi accusant me, nemo pōt me illis do-
12 nare. Cæsarem appello. ¶ Tūc Festus cū
concilio locutus, respondit, Cæsarē ap-
13 pellasti? ad Cęsarem ibis. ¶ Et cum dies
D aliquot transacti essent, Agrippa rex &
Bernice descēderunt Cæsarēam ad salu
14 tādum Festum. ¶Et cum dies plures ibi
demorarentur, Festus regi indicauit de
Paulo, dicens, Vir quidam est derelictꝰ
15 à Felice vinctꝰ, ¶de quo cū essem Ieroso

lymis.

lymis, adierunt me principes sacerdotũ
& seniores Iudæorũ, postulantes aduer
16 sus illũ damnationem. ⁋Ad quos rñdi,
Quia non est Romanis consuetudo do
nare aliquẽ hoĩem, priusq̃ is qui accu-
satur præsentes habeat accusatores, lo-
cumq; defendendi accipiat ad abluen-
17 da crimina. ⁋Cũ ergo huc cõuenissent,
E sine vlla dilatione sequenti die sedẽs p̄
18 tribunali, iussi adduci virũ. ⁋De quo cũ
stetissent accusatores, nullã causam de-
ferebãt, de q̃bus ego suspicabar malũ:
19 ⁋Q̃ones verò quasdã de sua supstitione
habebãt aduersus eũ, & de quodã Iesu
defuncto, quẽ affirmabat Paul⁹ viuere.
20 ⁋Hęsitans autẽ ego de huiusmodi q̃one,
dicebã si vellet ire Ierosolymã, & ibi iu
21 dicari de istis. ⁋Paulo autẽ appellante vt
*Augusti cognitioni. F seruaretᷣ *ad Augusti cognitionẽ˒ iussi ser
uari eũ, donec mittã eum ad Cæsarem.
22 ⁋Agrippa autẽ dixit ad Festũ, Volebã &
ipse hoĩem audire. Cras, inquit, audies
23 eũ. ⁋Altera autẽ die, cũ venisset Agrippa
& Bernice cum multa ambitione, & in
troissent in auditoriũ cũ tribunis & vi-
ris principalibus ciuitatis, iubẽte Festo
24 adductus est Paulus. ⁋Et dicit Festus, A-
grippa rex. & oẽs q̃ simul adestis, nobi-
G scũ viri, videtis hunc, de quo oĩs multi-
tudo Iudæorum interpellauit me Iero-
*Et hic 4. solymis, * petentes & acclamantes non
25 oportere eũ viuere amplius. ⁋Ego verò
cõperi, nihil dignũ morte eũ admisisse.
Ipso aũt hoc ãppellãte ad Augustũ, iudi
26 caui mittere. ⁋De quo q̃d certũ scribam
Dño, non habeo. Propter q̃d p̄duxi eũ
ad vos, & maximè ad te, rex Agrippa, vt
interrogatione facta habeam quid scri-
27 bã. ⁋Sine rõne enĩ mihi videtur, mittere
vinctum, & causas eius non significare.

CAP. XXVI.

1 AGrippa verò ad Paulũ ait, Permitti
A tur tibi loqui pro temetipso. Tunc
Paulus extenta manu cœpit rõnẽ red-
2 dere. ⁋De oĩbus quibus accusor à Iudęis
rex Agrippa, æstimo me beatum, apud
3 te cũ iam defensurus me hodie, ⁋ maxi-
Iosue 1. mè te sciente˚ oĩa˒ quę apud Iudęos sunt
consuetudines & q̃ones: p̄p quod obse-
4 cro patienter me audias. ⁋Et quidẽ vitã
meã à iuuentute, q̃ ab initio fuit in gẽte
mea in Ierosolymis nouerũt oẽs Iudęi:
5 ⁋p̄scientes me ab initio (si velint testi-
monium perhibere) q̃m s̄m certissimã
sectam nostræ religionis vixi Pharisę⁹.
6 ⁋Et nunc in spe, quę ad patres nostros re
p̄missionis facta est à Deo, sto iudicio
7 subiectus, ⁋*in qua˒ duodecim tribus no *In quo 1.
stræ nocte & die deseruientes, sperãt de-
uenire. De qua spe accusor à Iudæis,
8 rex, ⁋Quid incredibile iudicatur apud
9 vos, si Deus mortuos suscitat? ⁋Et ego q̃-
dem existimaueră, me aduersus nomẽ
Iesu Nazareni debere multa contraria
10 agere. ⁋‖q̃d & feci Ierosolymis, & mul- ‖Suprà 8
tos sanctorũ ego in carceribus inclusi, à a.3.9.a.1
C principib⁹ sacerdotũ potestate accepta: 22.a.4.
11 & cum occiderentᷣ, detuli sniam. ⁋Et p̄
oẽs synagogas frequenter puniẽs eos, cõ
pellebã blasphemare: & amplius insa-
niẽs in eos, p̄sequebar vsq; in exteras ci
12 uitates. ⁋In quibus ‖ dum irẽ Damascũ ‖Suprà 9
cum potestate & p̄missu principũ sacer- a.3.
13 dotũ, ⁋‖die media, in via, vidi, rex, de cę ‖Suprà 9
lo supra splendorẽ solis circumfulsisse a. 3. 22.
me lumẽ, & eos qui mecũ simul erant. b.9.
14 ⁋Oẽsq; nos cùm decidissemus in terrã,
D audiui vocem loquentẽ mihi Hebraica
lingua: Saule, Saule quid me p̄sequeris?
durum est tibi cõtra stimulũ calcitrare.
15 ⁋Ego autẽ dixi, Quis es Dñe? Dñs autẽ di
xit, Ego sum Iesus, quẽ tu persequeris.
16 ⁋Sed exurge & sta super pedes tuos: ad
hoc enĩ apparui tibi vt cõstituã te mini
strum & testẽ eorũ q̃ vidisti, & eorũ qui
17 bus apparebo tibi, ⁋eripiens te de *popu
lis˒ & gentib⁹ in quas nunc ego mitto te, *populo 2.
18 ⁋aperire oculos eorum, vt conuertantᷣ à
tenebris ad lucẽ, & de potestate satanæ
E ad Deum, vt accipiant remissionem pec
catorum & sortem inter sctõs p̄ fidem
19 quæ est in me. ⁋Vnde, rex Agrippa, nõ
20 fui incredulus cęlesti visioni: ⁋‖sed his ‖Suprà 9
q̃ sunt Damasci primũ, & Ierosolymis, d.20.e.28
& in oẽm regionẽ Iudæę, & Gentib⁹ an- 13.c.14.
nuntiabam, vt pœnitentiam agerẽt, & 14.a.1.
conuerterentᷣ ad Deum, digna pœnitẽ-
21 tię opera facientes. ⁋Hac ex causa me Iu
dęi cum essem in templo, ‖comprehen
sum tentabãt˒ volentes me˒ interficere. ‖Sup.21.
22 ⁋Auxilio autem adiutus Dei, vsq; in ho f.32.
F diernum diem sto, testificans minori at -4.
que maiori, nihil extra dicẽs q̃ ea quæ
prophetæ locuti sunt futura esse, & Moy
23 ses, ⁋si passibilis Chr̃s, si primus ex resur
rectione mortuorum, lumen annuntia
24 turus est populo & Gentibus. ⁋Hæc lo-
quente eo, & rationem reddente, Festus
magna voce dixit, Insanis Paule: multę
25 te literę ad insaniã cõuertunt: ⁋Et Pau-

lus: Non insania (inquit) optime Feste:
sed veritatis & sobrietatis ỽba loquor.
26 ⁋Scit enim de his rex ad quem & cōstā-
ter loquor: latere enim eum nihil horū
arbitror. Neq; enī in angulo quicquā ho
27 rum gestum est. ⁋Credis rex Agrippa ꝓ
28 phetis? Scio qa credis. ⁋Agrippa aūt ad
G Paulū: In modico suades me Christia-
29 nū fieri. ⁋Et Paulus: Opto apud Deū, &
in modico, & in magno: nō tm̄ te, sed
ēt oēs q̄ audiunt hodie fieri tales, qualis
30 & ego sum, exceptis vinculis his. ⁋Et e-
xurrexit rex, & p̄ses, & Bernice, & q assi
31 debant eis. Et cū secessissent, loqueban
tur ad inuicē, dicētes, Quia nihil morte
aut vinculis dignū qd' fecit homo iste.
32 ⁋Agrippa autem Festo dixit, Dimitti po
terat homo hic, si nō appellasset Cęsarē.

CAP. XXVII.

1 VT aūt iudicatū est nauigare eum in
A Italiam, & tradi Paulū cū reliquis
custodijs cēturioni noīe Iulio cohortis
2 Augustæ, ⁋‖ascendētes nauē Adrumeti-
nam incipientes nauigare circa Asiæ lo
ca, sustulimus, perseuerante nobiscū A-
ristarcho Macedone Thessalonicensi.
3 ⁋Sequenti autē die deuenimus Sidōnē.
Humanè aūt tractans Iulius Paulū, ꝑ-
misit ad amicos ire, & curam sui agere.
4 ⁋Et inde cùm sustulissemus, subnaui-
gauimus Cyprū: ꝓpteà q̄ essent venti cō
5 trarij. ⁋Et pelagus Cilicię & Pamphiliæ
nauigantes, venimus Lystram, quæ est
6 Lyciæ: ⁋& ibi inueniens centurio nauē
Alexandrinā nauigantē in Italiā, trāspo
7 suit nos in eā. ⁋Et cū multis diebus tar-
B dè nauigaremus, & vix deuenissemus
cōtra Gnidū, ꝓhibēte nos vēto, adnaui
8 gauimus Cretæ iuxta Salmonē: ⁋& vix
iuxta nauigantes, venimus in locū quē
dā q vocat' Boni-portus, cui iuxta erat
9 ciuitas Thalassa. ⁋Multo aūt tpe pera-
cto, & cū iā nō esset tuta nauigatio, eò q̄
*ieiunium iam præterisset, consolabat'
10 Paulus, ⁋dicēs eis, Viri, video qm̄ cum
iniuria & multo damno non solùm
oneris & nauis, sed ēt aīarum nostrarū
11 incipit esse nauigatio. ⁋Centurio autem
gubernatori & nauclēro magis crede-
12 bat, q̄ his quæ à Paulo dicebantur. ⁋Et
cùm aptus portus non esset ad hyemā-
C dum, plurimi statuerunt consilium na
uigare inde, si quō possent deuenientes
Phœnicem, hyemare, portum Cretæ re-
spicientem ad Africum & ad Chorum.
13 ⁋Aspirante autē Austro, æstimātes ꝓpo-
situm se tenere, cùm sustulissent de As-
14 son, legebāt Cretā. ⁋Non post multùm
autē misit se contra ipsam vētus Typho-
15 nicus q vocat' Euroaquilo. ⁋Cùmq; arre
pta esset nauis, & nō posset conari in vē
16 tū, data naue flatibus, ferebamur. ⁋In
insulā aūt quandā decurrentes, q̄ vocat'
Cauda, potuimus vix obtinere scaphā.
17 ⁋Qua sublata, adiutorijs vtebant', accin
gētes nauē, *timētes ne in Syrtim icide *& 3.
18 rent, summisso vase sic ferebant'. ⁋Vali-
dè autē nobis tēpestate iactatis, sequēti
19 die iactū fecerunt. ⁋& tertia die suis ma
20 nib' armamēta nauis ꝓiecerunt. ⁋Neq;
D aūt sole, neq; syderib' apparentibus per
plures dies, & tempestate nō exigua im-
minēte, iam ablata erat spes oīs salutis
21 nostrę. ⁋Et cùm multa ieiunatio fuisset,
tunc stans Paulus in medio eorū, dixit,
Oportebat quidē ô viri, audito me, non
tollere à Creta, lucriq; facere iniuriam
22 hāc & iacturā. ⁋Et nūc suadeo vobis bo
no aīo esse. amissio enī nullius aīæ erit
23 ex vobis, p̄terq̄ nauis. ⁋Astitit enī mihi
hac nocte Angelus Dei cuius sum ego,
24 & cui deseruio, ⁋dicēs, Ne timeas Paule,
Cæsari te oportet assistere: & ecce dona-
25 uit tibi De' oēs qui nauigant tecū. ⁋Pro
E pter qd bono aīo estote viri: credo enim
Deo, qa sic erit, quemadmodum dictū
26 est mihi. ⁋In insulam aūt quandā opor
27 tet nos deuenire. ⁋Sed postea q̄ quarta-
decima nox superuenit, nauigantibus
nobis in Adria circa mediā noctē, suspi
cabantur nautæ apparere sibi aliquā re-
28 gionē. ⁋Qui & summittentes bolidem,
inuenerūt passus viginti: & pusillū in-
de separati, inuenerūt passus quindecī.
29 ⁋Timentes aūt ne in aspera loca incide
remus, de puppi mittentes ancoras qua
30 tuor, optabant diē fieri. ⁋Nautis verò q̄-
rentibus fugere de naui, cùm misissent
scaphā in mare, sub obtentu quasi inci-
31 perent à prora ancoras extendere, ⁋di-
F xit Paulus Cēturioni & militibus, Nisi
hi in naui manserint, vos salui fieri nō
32 potestis. ⁋Tunc absciderunt milites fu
33 nes scaphæ: & passi sunt eā excidere. ⁋Et
cùm lux inciperet fieri, rogabat Paulus
oēs sumere cibum, dicens. Quartadeci-
ma die hodie expectantes ieiuni perma ‖Mat 10 c 30.
34 netis, nihil accipientes. ⁋Propter quod Luca 12. b.7.
rogo vos accipere cibū ꝓ salute vestra:
qa ‖ nullius vestrum capillus de capite

peribit.

35 perbibit. Et cũ hæc dixisset, sumens pa-
né, gratias egit Deo in cõspectu oĩum :
36 & cùm fregisset, cœpit mâducare. Ani-
mæquiores auté facti oés, & ipsi sum-
37 pserunt cibũ. Eramus verò vniuersæ
aiæ in naui ducentæ septuaginta sex.
38 Et satiati cibo alleuiabât nauẽ, iactan-
39 tes triticũ in mare. Cùm auté dies fa-
G ctus esset, terrã nõ agnoscebant: sinũ ve
rò quendã considerabant habenté litus
in qué cogitabant, si possent eijcere na-
40 ué. Et cũ ancoras sustulissent, cõmitte-
bant se mari, simul laxantes iuncturas
gubernaculorũ: & leuato artémone fm
41 auræ flatũ, tédebât ad litus. Et cũ inci-
dissemus in locũ dithalassum, impege-
rũt nauẽ: & prora quidẽ fixa manebat
immobilis: puppis verò soluebatur à vi
42 maris. Militũ auté cõsiliũ fuit vt custo
dias occiderent: ne quis cùm enatasset,
43 effugeret. Centurio aute volens serua-
re Paulum, prohibuit fieri: iussitq; eos
qui possent natare, emittere se primos,
44 & euadere, & ad terrã exire: & cæteros
alios in tabulis ferebant: quosdam sup
ea quæ de naui erant. Et sic factũ est, vt
oés animæ euaderent ad terram.

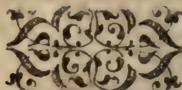
CAP. XXVIII.

1 ET cùm euasissemus, tũc cognouim⁹
A quia Mitylene, insula vocabať. Bar
bari verò præstabant non modicam hu
2 manitaté nobis. Accésa enim pyra refi
ciebât nos oés, pp imbré q imminebat
3 & frigus. Cũ congregasset aũt Paulus
sarmentorũ aliquantã multitudiné, &
imposuisset sup igné, vipera à calore cũ
4 processisset, inuasit manum eius. Vt ve
rò viderũt Barbari pédenté bestiam de
B manu ei⁹, ad inuicé dicebât, Vtiq; homi
cida est homo hic, q cũ euaserit de ma-
5 ri, vltio nõ sinit eũ viuere. Et ille qdé
excutiens bestiam in ignem, nihil mali
6 passus est. At illi existimabant eùm in
tumorem conuertendum, & subitò ca
surum & mori. Diu autem illis expectã
tibus & videntibus nihil mali in eo fie
ri, cõuertentes se, dicebant eũ esse Deũ.
7 In locis autem illis erant prędia princi
pis insulæ, noíe Publij, qui nos suscipiés
8 triduo benignè exhibuit. Contigit aũt
patrem Publij febribus & dysenteria ve
xatum iacere. Ad qué Paulus intrauit,
& cùm orasset, & imposuisset ei manus
9 saluauit eum. Quo facto, & oés qui in
C insula habebant infirmitates, accede-
10 bât, & curabanť: q ét multis honorib⁹
nos honorauerũt, & nauigantib⁹ impo-
11 suerũt q necessaria erât. Post méses aũt
tres, nauigauimus in naui Alexãdrina,
q in insula hyemauerat, cui erat insi-
12 gne Castorũ. Et cùm venissemus Syra-
13 cúsam, mansimus ibi triduo. Inde cir-
cunlegétes deuenimus Rhegiũ: & post
vnũ dié flãte Austro, secũda die venim⁹
14 Puteolos, vbi inuẽtis fratrib⁹ rogati su
mus manere apud eos dies septé: & sic
15 venimus Romã. Et inde cũ audissent
frés, occurrerũt nobis vsq; ad Apij forũ,
D ac tres Tabernas. Quos cũ vidisset Pau-
lus, gratias agens Deo, accepit fiduciam.
16 Cũ aũt venissemus Romã, pmissum
est Paulo manere sibimet cũ custodiéte
17 se milite. Post tertiũ aũt dié cõuocauit
primos Iudęorũ. Cùmq; conuenissent,
dicebat eis, Ego, viri frés, nihil aduersus
plebé faciens, aut moré paternũ, vinct⁹ — legem
ab Ierosolymis traditus sum in manus
18 Romanorũ, q cum interrogationem
de me habuissent, voluerunt me dimit-
tere, eò quòd nulla esset causa mortis
19 in me. Contradicentibus aũt Iudæis,
E coactus sum appellare, Cæsarem, non
quasi gentem meam habens aliquid ac
20 cusare. Propter hanc igitur causam ro-
gaui vos videre & alloqui. Propter spé
enim Israël, catena hac circundatus sũ.
21 At illi dixerunt ad eum, Nos neq; lite
ras accepimus de te à Iudæa, neq; adue-
niens aliquis fratrum nuntiauit, aut lo
22 cutus est quid de te malum. Rogamus
aũt à te audire quę sentis: nam de secta
hac notum est nobis quia vbiq; ei con-
23 tradicitur. Cùm constituissent aũt illi
diem, venerunt ad eum in hospitium
F plures: quibus exponebat, testificans re
gnum Dei, suadensq; eis de Iesu ex Le-
ge Moysi & Prophetis, à mane vsq; ad
24 vesperam. Et qdã credebant de his q
dicebantur: quidam verò nõ credebât.
25 Cùmq; inuicem non essent consentié-
tes, discedebant, dicente Paulo vnum
verbum: Quia bene Spiritus sanctus lo
cutus est per Isaiam prophetam ad pa-
26 tres nostros, dicens, Vade ad populũ
istũ, & dic ad eos, Aure audietis, & nõ
intelligetis: & videntes videbitis, & nõ
27 perspicietis. Incrassatum est enim cor
ppli huius, & aurib⁹ grauiter audierũt,
G & oculos suos compresserunt: ne forte
videât oculis, & auribus audiât, & cor

Marginalia: Melita g. — aut 1. sperantibus 15. — Ifa. 6 c 9. Mat. 13 c. 14. Marc. 4 b. 12. Luca 8 b. 10. Iohã. 12 f 40. Rom. 11 b 8.

de intelligant, & conuertant, & sanem
28 eos. ¶Notum ergo sit vobis, qm̃ Gentib⁹
missum est hoc salutare Dei, & ipsi au-
29 dient. ¶Et cùm hęc dixisset, exierunt ab
eo Iudęi, multá habétes inter se q̃stioné.
30 ¶Mansit auté biennio toto in suo códu-
cto: & suscipiebat oés q ingrediebantur
31 ad eum, ¶prædicans regnum Dei, & do-
cens quæ sunt de Dño Iesu Christo cùm
omni fiducia, sine prohibitione.

EPISTOLA PAVLI APOSTOLI Ad Romanos.

CAPVT PRIMVM.

PAVLVS
seruus Iesu
1 Christi, voca-
tus Apl's, ‖ se-
A gregatus in E-
uágelium dei
2 ¶(qđ an pmi-
serat p pphe-
tas suos in scri
pturis sanctis)
¶de filio suo,
3 (qui factus est
ei ex semine
4 Dauid ẜm carnem, ¶q p̃destinatus est fi
lius Dei in virtute, ẜm spiritum sanctifi-
cationis, ex resurrectione mortuorum
5 Iesu Christi Dñi nostri, ¶p quem accepi-
mus gratiam & Apostolatum ad obe-
diendum fidei in oibus Gentibus pro-
6 noie eius, ¶in quibus estis & vos vocati
7 Iesu Christi) ¶omnibus qui sunt Romæ
dilectis Dei, vocatis sanctis. Gratia vo-
bis & pax à Deo patre nostro, & Dño Ie
8 su Christo. ¶ Primùm quidé gratias ago
Deo meo per Iesum Christum pro oib⁹
vobis, quia fides vestra annuntiatur in
9 vniuerso mundo. ¶Testis enim mihi est
Deus, cui seruio in spiritu meo in Euan-
gelio filij eius, φ sine intermissione me
10 moriam vestri facio. ¶semper in oratio-
B nibus meis, obsecrans si quo modo tan
dem aliquando prosperum iter habeã
11 in voluntate Dei, veniédi ad vos. ¶Desi-
dero enim videre vos, vt aliquid imper-
tiar vobis gratiæ spiritualis ad confirmá
12 dos vos: ¶id est, simul cósolari in vobis
per eam quæ inuicem est, fidem vestrã
13 atq; meam. ¶Nolo auté vos ignorare fra
tres quia sępè pposui venire ad vos, (&
prohibitus sum vsq; adhuc) vt aliquem
fructum habeam * in vobis, sicut & in *& 4.
14 cęteris gentibus. ¶Græcis ac barbaris, sa
pientibus & insipiétibus debitor sum.
15 ¶*Ita' (qđ in me) promptum est, & vobis *itaq; 9.
16 qui Romę estis, euangelizare. ¶ Nó enĩ
erubesco Euangelium. Virtus enim Dei
est, in salutem oĩ credenti, Iudæo primũ
17 & Græco. ¶ Iustitia enim Dei in eo reue-
latur ex fide in fidem, sicut scriptũ est:
18 ‖Iustus autem ex fide *viuit' ¶Reuelatur ‖Aba. 2.
C enim ira Dei de cęlo, super oém impie- 4.
tatem & iniustitiam hominum eorũ q Hebr. 10
19 veritaté Dei' in iniustitia detinent: ¶qa g.38. Gal. 3.
quod notũ est dei, manifestum est in il- b.11
20 lis Deus enĩ illis manifestauit. ¶Inuisibi *viuet 2.
lia enĩ ipsius, à creatura mundi, p ea q̃ -1.
facta sunt intellecta, conspiciunt, sem-
piterna quoq; eius uirtus & diuinitas:
21 ita vt sint inexcusabiles. ¶‖Quia cũ co- ‖Ephe. 4.
gnouissent Deum: non sicut Deum glo d 17. d.
rificauerunt, aut gratias egerunt, sed e- 18.
uanuerunt in cogitationib⁹ suis, et ob-
22 scuratũ est insipiens cor eorũ. ¶dicentes
23 enĩ se esse sapientes, stulti facti sunt. ¶Et
mutauerunt gloriã incorruptibilis Dei,
in similitudiné imaginis corruptibilis
hoïs, & volucrum, & quadrupedum, &
24 serpentium. ¶(Propter quod tradidit il-
los Deus in desideria cordis eorum, in
immunditiam: vt contumelijs afficiát
25 corpora sua in semetipsis.) ¶qui commu
D tauerunt veritatem Dei in *mendaciũ:' * mendacio 2.
& coluerunt, & seruierunt creaturę po
tius q̃ creatori, qui est benedictus in se-
26 cula, Amen. ¶ Propterea tradidit illos
De⁹ in passiones ignominię. Nã fęminę
eorũ immutauerunt naturalé vsum, in
27 eum vsum q est cótra naturã. ¶similiter
auté & masculi relicto naturali vsu fœ
minæ, exarserunt in desiderijs suis inui
cem, masculi in masculos turpitudiné
operantes, & mercedem (quã oportuit)
28 erroris sui in semetipsis recipiétes. ¶& si
cut non probauerunt Deum habere in
notitia, tradidit illos Deus in reprobũ
sensum, vt faciant ea quæ non conue-

29 niunt: repletos oĩ iniquitate, malitia,
fornicatione, auaritia, neqtia, plenos in
uidia, homicidio: cõtẽtione, dolo, mali
30 gnitate, susurrones, detractores, Deo
odibiles, cõtumeliosos, supbos, elatos,
inuentores malorũ, parentibus nõ obe-
31 diẽtes, insipiẽtes, incõpositos, sine affe-
ctione, absq; fœdere, sine misericordia.
32 Qui cũ iustitiã Dei cognouissent, non
intellexerunt qm qui talia agũt, digni
sunt morte: non solùm qui ea faciunt,
sed etiam qui consentiunt facientib⁹.

CAP. II.

1 PRopter qđ inexcusabilis es ô homo
A omnis q iudicas. In quo enim iudicas
alterũ, teipsum condẽnas: eadem enim
2 agis quæ iudicas. Scimus enim qm iu
dicium Dei est sm veritatem in eos q
3 talia agũt. Existimas aũt hoc ô homo
qui iudicas eos q talia agũt, & facis ea,
4 quia tu effugies iudiciũ Dei? An diui-
tias bonitatis eius, & patientiæ, & lõga
nimitatis cõtemnis, ignorans qm beni-
gnitas Dei ad pœnitentiam te adducit?
5 Scdm aũt duritiam tuã & impœnitens
cor, thesaurizas tibi irã, in die iræ & re
6 uelationis iusti iudicij Dei, q reddet
7 vnicuiq; sm opera eius: iis quidem q
B sm patientiam boni operis, gloriã & ho
norem & incorruptionẽ quærũt: vitam
8 æternam: iis aũt qui sunt ex contẽtio-
ne, & qui non acquiescunt veritati, cre-
dunt aũt iniquitati, ira & indignatio.
9 Tribulatio & angustia in oẽm animã
hoĩs operantis malũ, Iudæi primùm &
10 Græci: gloria aũt & honor & pax om-
ni operanti bonũ, Iudęo primũ & Græ-
11 co. non enim est acceptio psonarum
12 apud Deum. Quicũq; enim sine lege
peccauerunt, sine lege peribunt, & qui
cunq; in lege peccauerunt, p legẽ iudi-
13 cabuntur. Non enim auditores legis
iusti sunt apud Deũ, sed factores legis
14 iustificabuntur. Cũ enim gentes q le-
C gem non habent, naturaliter ea q legis
sunt faciunt: eiusmodi legẽ non haben
15 tes, ipsi sibi sunt lex, q ostẽdunt opus
legis scriptũ in cordibus suis, testimo-
niũ reddente illis cõscientia ipsorũ, &
inter se inuicẽ cogitationũ accusantiũ,
16 aut etiã defendentiũ, in die cũ iudica
bit Deus occulta hoĩum, sm Euangeliũ
17 meũ per Iesum Chrm. Si aũt tu Iudæ⁹
cognominaris, & requiescis in lege, &
18 gloriaris in Deo, & nosti voluntatem
eius, & probas vtiliora instructus per
19 legẽ, cõfidis te ipsum esse ducẽ cęcorũ,
20 lumen eorũ qui in tenebris sunt, eru-
ditorẽ insipiẽtium, magistrũ infantiũ,
habentẽ formam scientiæ & veritatis in
21 lege. Qui ergo aliũ doces, teipsum nõ
D doces? q pdicas non furandũ, furaris?
22 qui dicis non mœchandũ, mœcharis?
qui abominaris idôla sacrilegiũ facis?
23 qui in lege gloriaris, p præuaricationem
24 legis Deũ inhonoras? (Nomen enim
Dei p vos blasphematur inter Gentes,
25 sicut scriptũ est,) Circũcisio quidem
prodest, si legẽ obserues: si aũt præuari-
cator legis sis, circuncisio tua præputiũ
26 facta est. Si igitur præputium iustitias le-
gis custodiat: nonne præputiũ illius in
27 circũcisionem reputabit? & iudicabit
id qđ ex natura est præputium, legem cõ-
summans te, qui p literam & circũcisio
28 nem præuaricator legis es? Non enim
qui in manifesto, Iudæus est, neq; quæ
29 in manifesto, i carne, est circũcisio: sed
qui in abscondito, Iudæus est, & circũ-
cisio cordis, in spiritu, non litera, cuius
laus non ex hominibus, sed ex Deo est.

CAP. III.

1 QVid ergo amplius Iudęo est? aut q
A vtilitas circuncisionis? Multũ p
2 oẽm modũ. Primum quidẽ
3 quia credita sunt illis eloqa Dei. Quid
enim si quidã illorũ non crediderunt?
Nunqd incredulitas illorum fidẽ Dei
4 euacuauit? Absit. Est aũt De⁹ verax:
oĩs aũt homo mendax, sicut scriptũ est:
Vt iustificeris in sermonib⁹ tuis, & vin
5 cas cũ iudicaris. Si aũt iniqtas nostra
iustitiã Dei commendat, qđ dicemus?
Nunquid iniquus est Deus q infert irã?
6 (sm hoĩem dico,) Absit: alioquin quõ
7 iudicabit Deus hũc mundũ? Si enim
veritas Dei in meo mendacio abunda-
uit, in gloriã ipsius: quid adhuc & ego
8 tanq peccator iudicor, & nõ (sicut bla
B sphemamur, & sicut aiunt qdam nos
dicere) faciamus mala, vt veniãt bona?
9 quorum dãnatio iusta est. Quid ergo?
præcellimus eos? Nequaq. Causati enĩ
sumus Iudæos & Græcos, oẽs sub pecca-
10 to esse, sicut scriptum est: Quia nõ est
11 iustus quisquã, non est intelligens, nõ
12 est requirens Deũ. Oẽs declinauerunt,
simul inutiles facti sunt, nõ est q faciat
13 bonum, non est vsq; ad vnum. Sepul
chrum patens est guttur eorũ, linguis

Matt.7. a.2. — qui 1. — diem 2. — Mat.16 — Deu.10 d.17. 2 Par.19 c.7. Iob.34. b.19 Act.10. e.34. & 2. — Matt.7. d.21 Iacob.1. d.22. — cogitationibus accusantib⁹, aut etiam defendentibus.

Isai.52. b.5. Ezec.36. d.20. — 2 Tim.2. b.13 — euacuabit 5. — Iohã. 3 d 33 — Psa.115 a.11 — Psal.50 a.6 — Precausati 1. — Psal 13. a 1.52. a.3 — Psal.5.

suis dolosè agebãt. ‖Venenum aspidũ ‖Psal. 13. a 4
14sub labiis eorũ. ‖Quorum os maledi- Ps 9. b 7
15ctione & amaritudine plenũ est. Velo ‖Esai. 59 b. 7
C ces pedes eorũ ad effundẽdum sangui- ‖Prou. 1 b 16
16nẽ. Cõtritio & infelicitas in viis eorũ.
17& viam pacis non cognouerunt. Nõ ‖Psal 35 a 2
18est timor Dei ante oculos eorum. ‖Sci
19mus aũt qm̃ quæcunq; lex loquitur, iis Galat. 5. d 16
q in lege sunt loquit', vt oẽ os obstruat', Gal 2. d 16
20& subditus fiat oĩs mundus Deo: quia
ex operibus legis non iustificabitur oĩs
caro coram illo. Per legẽ enim cognitio
21peccati. Nũc aũt sine lege iustitia Dei
manifestata est: testificata à lege & pro
22phetis. Iustitia aũt Dei per fidem Iesu
Christi, in oẽs & sup oẽs qui credunt in
23eo: non enim est distinctio. Oẽs enim
24peccauerunt, & egent gloria Dei. Iusti
ficati gratis p gratiam ipsius, p redẽptio
25nem q̃ est in Christo Iesu, quem ꝓpo-
suit Deus *propitiationem*, p fidem in *ꝓpitia torem
sanguine ipsius, ad ostensionẽ iustitiæ
D suę, pp remissionẽ præcedẽtium delicto
26rum, in sustentatione Dei ad ostensio
nem iustitiæ eius in hoc tpe: vt sit ipse
iustus & iustificãs eum q est ex fide Ie- –3.
27su Christi. Vbi est ergo gloriatio– tua'?
Exclusa est, p quam legẽ? factorũ? Non,
28sed p legem fidei. Arbitramur enim
iustificari hoĩem p fidem sine operibus
29legis. An Iudæorũ Deus tm̃? nonne &
30Gentium? Imò & Gentium. qm̃ quidẽ *iustifica it 3
vnus est Deus, qui* iustificat' circunci-
sionem ex fide, & præputium per fidẽ.
31Legem ergo destruimus per fidem? Ab
sit. sed legem statuimus.

CAP. IIII.

1 Quid ergo dicemus inuenisse Abra
A ham patrem nr̃m ẜm carnem? Si
2 enim Abrahã ex operibus* iu
stificatus est: habet gloriã, sed nõ apud *legis
3 Deũ. Quid enim dicit scriptura? ‖Cre- ‖Gen. 15 b 6
didit Abrahã Deo: & reputatum est illi Gal. 3 a 6
4 ad iustitiam: Ei aũt q operatur, merces Iacob. 2. d 23
non imputatur ẜm gratiam, sed ẜm de
5 bitum. Ei verò qui non operat', credẽti
aũt in eum qui iustificat impium, repu –2.
tatur fides eius ad iustitiã– ẜm proposi-
6 tũ gratię Dei'. Sicut & Dauid dicit bea
titudinem hoĩs, cui Deus accepto fert
7 iustitiã sine operibus. ‖Beati, quorum ‖Psal. 31 a 1
remissę sunt iniquitates, & quorũ tecta
8 sunt peccata. Beatus vir cui nõ* impu- *imputa bit 6
9 tauit' Dñs pcm̃. Beatitudo ergo hęc in *tantum
B circũcisione?*– manet', an etiam in prę –3.
putio? Dicimus enim quia reputata est
10Abrahæ fides ad iustitiã. Quo ergo re
putata est? in circuncisione, an in prępu
tio? Non in circũcisione, sed in pputio.
11 ‖Et signũ accepit circuncisionis, signa ‖Gen. 17 b 10. b 11
culum iustitiæ fidei q est in præputio:
vt sit pater oĩum credentium per prępu
tium. vt reputetur & illis ad iustitiam:
12& sit pater circuncisionis, non iis tm̃ q
sunt ex circuncisione, sed & iis q sectan
tur vestigia fidei q̃ est ĩ præputio patris
13nostri Abrahæ. Non enim p legem ꝓ-
C missio Abrahæ, aut semini eius vt hęres
14esset mundi: sed p iustitiam fidei. Si
enim q ex lege, hęredes sunt: exinanita
15est fides, abolita est promissio. Lex enĩ
iram operat'. Vbi enim non est lex: nec
16præuaricatio. Ideo ex fide: vt ẜm gra-
tiam* firma sit promissio oĩ semini, nõ *vt e
ei qui ex lege est solũ, sed & ei qui ex fi
de est Abrahæ, qui pater est oĩum no-
17strum, (sicut scriptum est: ‖Quia patrẽ ‖Gen. 17 a. 4
multarũ gẽtium posui te) ante Deum, *cui credidit a
*cui credidisti', q viuificat mortuos: &
vocat ea q̃ non sunt, tanq̃ ea quæ sunt.
18qui contra spem in spem credidit: vt
D fieret pater multarũ gentium ẜm quod – 1.
dictũ est– ei': ‖Sic erit semẽ tuum– sicut ‖Gen. 15 a. 5
19stellę cęli, & arena maris'. Et nõ infir –7.
matus est fide: nec considerauit corpus *iam L
suum* emortuum, cũ ferè centum esset
annorũm, & emortuam vuluam Saræ.
20In repromissione etiã Dei non hęsita-
uit diffidentia: sed confortatus est fide,
21dans gloriã Deo: plenissimè sciens qa
quęcunq; ꝓmisit, potens est & facere.
22Ideo & reputatum est illi ad iustitiã.
23Non est aũt scriptum tm̃ pp ipsum qa
24reputatum est illi– ad iustitiam': sed –3.
& pp nos, quibus reputabitur credenti
bus in eum, qui suscitauit Iesum– Chri –1.
25stum' Dñm nostrum à mortuis, q tra
ditus est ꝓpter delicta nostra, & resur-
rexit propter iustificationem nostram.

CAP. V.

1 IVstificati ergo ex fide, pacẽ habeamꝰ
A ad Deum per Dñm nr̃m Iesum Chri
2 stum: ‖per quẽ & habemus accessum ‖Ephe. 2 d. 18
per fidẽ in gratiam istam, in qua stamꝰ
& gloriamur, in spe gloriæ filiorũ Dei.
3 Non solũ aũt. ‖sed & gloriamur in tri ‖Iacob. 1 a 3
bulationibus, scientes q tribulatio pa-
4 tientiam operat'. patientia aũt proba-
5 tionem, probatio verò spem. spes aũt ‖Hebr. 6
non cõfundit: ‖quia charitas Dei diffu d. 4

sa est in cordibus nostris, per Spm̄ scm̄
6 q dat us est nobis. ❡Vt qd enim Chr̄s,
B cum adhuc infirmi essem⁹, s̄m tempus
7 pro impiis mortuus est? ❡Vix enim pro
iusto quis moritur: nam pro bono forsi-
8 tan quis audeat mori. ❡Cómendat aūt
charitaté suam Deus in nobis: qm̄ *cú
adhuc peccatores essemus, *Christus p
9 nobis mortu⁹ est. ❡Multò igitur magis
nunc iustificati in sanguine ipsius, sal-
10 ui erimus ab ira p ipsum. ❡Si enim cú
inimici essemus, reconciliati sum⁹ Deo
per morté Filij eius: multò magis recon
11 ciliati, salui erimus in vita ipsius. ❡Nō
solú aūt: sed & gloriamur in Deo per
Dn̄m nostrum Iesum Chr̄m, per quem
12 nunc reconciliationé accepimus. ❡Pro-
C pterea sicut p vnum hoiem pcm̄ in húc
múdum intrauit, & p pcm̄ mors: & ita
in oēs hoíes mors pertrāsiit, in quo oés
13 peccauerūt. ❡Vsq; ad legem enim pcm̄
erat in mundo: pcm̄ aūt non *imputa-
14 batur, cū lex non esset. ❡Sed regnauit
mors ab Adam vsq; ad Moysen, etiam
in eos qui non peccauerūt in similitu-
diné præuaricationis Adæ, q est forma
15 futuri. ❡Sed nō sicut delictum, ita & do
num. si enim vnius delicto multi mor
tui sunt: multò magis gratia Dei & do
num, in gratia vnius hoīs Iesu Christi
16 in plures abundauit. ❡Et non sicut per
D vnum *pcm̄, ita & donū. nam iudiciū
quidem ex vno, in condemnationem:
gratia aūt ex multis delictis, in iustifi-
17 cationé. ❡Si enim in vni⁹ delicto mors
regnauit p vnum, multò magis abun-
dantiam gratiæ & donationis & iusti-
tiæ accipiētes in vita regnabunt p vnū
18 Iesum Christum. ❡Igitur sicut per vni⁹
delictum in oēs hoīes in condemnatio
nem: sic & p vnius iustitiā, in oés hoīes
19 in iustificationem vitæ. ❡Sicut enim p
inobedientiam vnius hoīs, peccatores
constituti sunt multi: ita & p vni⁹ obe-
20 ditioné iusti constituentur multi. ❡Lex
aūt subintrauit vt abundaret delictū.
Vbi aūt abundauit delictū, superabun
21 dauit gratia. ❡vt sicut regnauit peccatū
*in mortem, ita & gratia regnet per iu
stitiam in vitam æternam, per Iesum
Christum Dominum nostrum.

CAP. VI.

Quid ergo dicemus? Permanebim⁹
1 in peccato vt gratia abundet? ❡Ab
2 sit. Qui enim mortui sumu⁹
3 pcō, qūo adhuc viuemus in illo? ❡An
ignoratis, *quia ‖qcūq; baptizati sum⁹
in Christo Iesu, in morte ipsius baptiza
4 ti sumus? ❡Consepulti enim sumus cū
illo per baptismum in mortem: vt qūo
Christus surrexit à mortuis p gloriam
patris, ‖ita & nos in nouitate vitæ am-
5 bulemus. ❡Si enim complantati facti
sumus similitudini mortis eius: simul
6 & resurrectionis erimus. ❡Hoc scientes
q̄a vetus homo noster simul crucifixus
est, vt destruat̄ corpus peccati, vt vltra
7 non seruiam⁹ pcō. ❡Qui enim mortuus
8 est, iustificat⁹ est à peccato. ❡Si aūt mor
B tui sumus cum CHRISTO: credimus
quia simul etiam viuemus cū Christo:
9 ❡scientes q̄ Christus resurgens ex mor-
tuis iam non moritur, mors illi vltra
10 non dn̄abit̄. ❡Quòd enim mortuus est,
peccato mortuus est semel: qd̄ aūt vi-
11 uit, viuit Deo. ❡Ita & vos existimate vos
mortuos quidem esse peccato: viuentes
aūt Deo in Christo Iesu Dn̄o nostro.
12 ❡Non ergo regnet pcm̄ in vestro morta
li corpe, vt obediatis concupiscentiis
13 eius. ❡Sed neq; exhibeatis membra ve-
stra arma iniquitatis peccato: sed exhi-
bete vos Deo, tanq̄ ex mortuis viuētes:
& membra vestra arma iustitiæ Deo.
14 Pcm̄ enim vobis nō dn̄abitur non em̄
C sub lege estis, sed sub gratia. ❡Quid er-
15 go? peccabimus, qm̄ nō sumus sub lege,
16 sed sub gratia? Absit. ❡‖Nescitis qm̄ cui
exhibetis vos seruos ad obediendum,
serui estis eius cui obeditis, siue peccati
ad morté, siue obeditionis ad iustitiā?
17 ❡Gratias aūt Deo q̄ fuistis serui pecca-
ti, obedistis aūt ex corde in eam formā
18 doctrinæ in qua traditi estis. ❡Liberati
aūt à peccato, serui facti estis iustitiæ.
19 Humanum dico pp infirmitatem car-
nis vestræ, sicut enim exhibuistis mem
D bra vestra seruire immunditiæ & iniq-
tati, ad iniquitatem: ita nunc exhibete
mēbra vestra seruire iustitiæ, in sanctifi
20 cationem. ❡Cū enim serui essetis pecca
21 ti, liberi fuistis iustitiæ. ❡Quē ergo fru-
ctum habuistis tunc in illis, in quib⁹
nunc erubescitis? Nā finis illorū mors
22 est. ❡Nunc verò liberati à peccato, serui
aūt facti Deo, habetis fructum vestrum
in sanctificationem, finem verò vitam
23 æternā: ❡Stipendia enim peccati, mors.
Gratia autem Dei, vita æterna in Chri-
sto Iesu Domino nostro.

Margin notes (left): Heb.9.d.15 g.28 1.Petr.3 d.18 — *secūdū tempus. — *imputatur cum lex non est 5. — *peccantem 5. — *in mortem 5

Margin notes (right): fratres. — ‖Galat.3 d.27 Colos.2 b.12 — ‖Ephe.4 f.23 Colos.3 b.10 Heb 9.d.14.12.a.2. 1.Petr.2 a.1 — ‖Ioh.8 d.34. 2.Petr.2 d.19 — sis

CAP. VII.

1 AN ignoratis fratres (scientib⁹ enim
A legē loquor) quia lex in hoīe dñat
‖1. Cor. 7 B 39 2 ‖quanto tpe viuit? ‖Nam quæ sub vi-
ro est mulier: viuente viro alligata est
legi. si aūt mortuus fuerit vir eius: so-
*liberata 2. 3 luta est à lege viri. Igitur viuēte viro:
vocabit adultera, si fuerit cū alio viro:
si aūt mortuus fuerit vir ei⁹, liberata est
à lege viri: vt non sit adultera si fuerit
4 cum alio viro. Itaq; fratres mei & vos
mortificati estis legi p corpus Christi: vt
sitis alterius q ex mortuis resurrexit, vt
5 fructificemus Deo. Cū enim essem⁹ in
carne, passiones pcōrum, quæ p legem
erant, operabant in membris nostris, vt
6 fructificarent morti. nunc aūt soluti
B sum⁹ à lege mortis, ī qua detinebamur:
ita vt seruiamus in nouitate spūs, & nō
7 in vetustate literæ. Quid ergo dicem⁹?
lex pcm̄ est? Absit. Sed pcm̄ non cogno-
ui, nisi per legē. nam concupiscentiam
‖Exo. 20 c. 19 Deute. 5 c. 21 nesciebā, nisi lex diceret: ‖Nō concupi-
8 sces. Occasione aūt accepta, pcm̄ p mā
datū operatum est in me oēm concupi
scentiam. Sine lege enim pcm̄ mortuū
9 erat. Ego aūt viuebam sine lege aliqn̄.
Sed cū venisset mandatū, pcm̄ reuixit.
10 Ego aūt mortuus sum, & inuētum est
mihi mandatum, qđ erat ad vitā, hoc
11 esse ad mortem. Nam pcm̄ occasione
accepta p mandatum, seduxit me, & p
‖1. Tim. 1 b. 8 12 illud occidit: Itaq; ‖lex qdem sancta,
& mandatum scm̄, & iustū, & bonum.
13 Qđ ergo bonum est, mihi factum est
mors? Absit. sed pcm̄, vt appareat pcm̄,
p bonum, operatum est mihi mortem,
vt fiat supra modū peccans pcm̄ per mā
14 datū. Scimus enim q lex spūalis est;
C ego aūt carnalis sum, venundatus sub
15 peccato, Quod enim operor, non intel
*bonum *malum ligo: non enim qđ volo*, hoc ago, sed
16 qđ odi*, illud facio. Si aūt quod nolo.
illud facio: cōsentio legi, qm̄ bona est.
17 Nunc aūt iam non ego operor illud,
18 sed qđ habitat in me pcm̄. Scio enim
qa nō habitat ī me, hoc est ī carne mea
bonum. Nam velle adiacet mihi: pfice
19 re aūt bonum, non inuenio. Nō enim
D quod volo bonum, hoc facio, sed quod
20 nolo malum, hoc ago. Si aūt quod no
lo, illud facio: iam nō ego operor illud,
21 sed quod habitat in me pcm̄. Inuenio
igitur, legē, volenti mihi facere bonum,
22 qm̄ mihi malum adiacet. Condelector
enim legi Dei sm̄ interiorem hoīem.
23 Video autē aliam legem in membris
meis, repugnantem legi mentis meę, &
captiuantē me in lege peccati, quæ est
24 in membris meis. (Infelix ego homo,
quis me liberabit de corpe mortis hu-
25 ius? Gratia Dei p Iesum Christū Dñm
nostrum.) Igitur ego ipse mente seruio
legi Dei: carne autem, legi peccati.

CAP. VIII.

1 NIhil ergo nūc damnationis est iis
A q sunt in Christo Iesū: qui non sm̄
2 carnem ambulant. Lex enim spūs vitę
in Christo Iesu, liberauit me à lege pec-
3 cati & mortis. Nam quod impossibile
erat legi, in quo infirmabat per carnē:
Deus filium suum mittens in similitu-
dinē carnis peccati, & de peccato dam-
4 nauit pcm̄ in carne, vt iustificatio legis
impleretur in nobis, q non sm̄ carnem
5 ambulam⁹, sed sm̄ spūm. Qui enim sm̄
carnē sunt, quæ carnis sunt sapiunt: q
verò sm̄ spūm sunt, q̄ sunt spūs sentiunt.
6 Nam prudentia carnis, mors est: pru-
B dentia aūt spūs, vita, & pax, qm̄ sapiē-
7 tia carnis, *inimica est Deo*: legi enim *inimicitia est in Deum 1.
Dei non *est subiecta*, nec enim potest. * subiicitur 3
8 Qui aūt in carne sunt, Deo placere nō
9 possunt. Vos aūt in carne nō estis, sed
in spū: si tn̄ spūs Dei habitat in vobis.
Siquis aūt spm̄ Christi non habet: hic
10 nō est eius. Si aūt Christus in vobis est,
corpus quidem mortuum est pp pcm̄,
spūs verò *viuit* pp *iustificationem*. *vita 1. *iustitiam 1.
11 Quòd si spūs eius qui suscitauit Iesum
C à mortuis, habitat in vobis, qui suscita-
uit Iesum Christum à mortuis, viuifica
bit & mortalia corpa vestra, pp inhabi
12 tātem spm̄ eius in vobis. Ergo fratres,
debitores sumus: non carni, vt sm̄ car-
13 nem viuamus. Si enim sm̄ carnem vi-
xeritis: moriemini. si aūt spū, facta car-
14 nis mortificaueritis: viuetis. Quicūq;
enim spū Dei aguntur, ij sunt filij Dei.
15 ‖Non enim accepistis spm̄ seruitutis ‖2. Tim. 1 b. 7
iterum in timore: ‖sed accepistis spūm ‖Gala. 4 a. 5
adoptionis filiorum, in quo clamamus
16 Abba, (Pater.) Ipse enim spūs, testi-
moniū reddit spiritui nostro, q sumus
17 filij Dei. Si aūt filij, & hęredes: hęredes
quidem Dei: cohęredes aūt Christi: si tn̄
compatimur, vt & conglorificemur.
18 Existimo enim q nō sunt condignæ
D passiones huius tpis, ad futurā gloriā,
19 quæ reuelabitur in nobis. Nam expe-

ctatio

ctatio creaturæ,reuelationem filiorum
20 Dei expectat. ¶ Vanitati enim creatura
ſubiecta eſt,non volens, ſed pp eum q
21 ſubiecit eam *in ſpe': ¶ quia & ipſa crea- *in ſpem 2.
tura liberabitur à ſeruitute corruptio-
nis in libertatem gloriæ filiorum Dei.
22 ¶ Scimus enim q oīs creatura ingemi-
23 ſcit,& parturit vſq; adhuc. ¶ Non ſolū
aūt illa, ſed & nos ipſi primitias ſpūs
habētes,& ipſi intra nos gemimus,ado
ptionem filiorum *Dei' expectantes,re- –5.
24 demptionem corpis noſtri. ¶ Spe enim
ſalui facti ſumus. Spes aūt quæ videt,
non eſt ſpes,nam quod videt quis,quid
25 ſperat? ¶ Si autem quod non videmus,
E ſperamus:per patientiam expectamus.
26 ¶ Similiter aūt & ſpūs adiuuat infirmi-
tatē nřam. nam qd orem⁹ ſicut oportet
neſcimus: ſed ipſe ſpūs poſtulat pro no
27 bis gemitibus inenarrabilibus. ¶ Qui
aūt ſcrutatur corda,ſcit quid deſideret
Spūs:quia ſm Deū poſtulat pro ſanctis.
28 ¶ Scimus aūt qm̄ diligentibus Deum,
oīa cooperantur in bonum, iis qui ſm
29 propoſitum vocati ſunt ſancti. ¶ Nam
F quos præſciuit,& prædeſtinauit confor-
mes fieri imaginis filij ſui: vt ipſe ſit
30 primogenit⁹ in multis fratribus. ¶ Quos
aūt pdeſtinauit,hos & vocauit:& quos
vocauit,hos & iuſtificauit.quos aūt iu-
31 ſtificauit: illos & *glorificauit'. ¶ Quid *magnificauit 19.
ergo dicemus ad hęc? ſi Deus pro nobis
32 quis contra nos? ¶ Qui etiā proprio filio
*non pepercit, ſed pro nobis oībus tra- *ſuo.
didit illum:qūo nō etiam cum illo oīa
33 nobis donauit? ¶ Quis accuſabit aduer-
34 ſus electos Dei? Deus q iuſtificat. ¶ Quis
eſt qui condemnet? Chriſtus Ieſus qui
mortuus eſt,imò,qui & reſurrexit, qui
*eſt ad dexteram Dei, qui etiam inter- *& 1 3 –3.
35 pellat pro nobis. ¶ Quis *ergo' nos ſepa-
G rabit à charitate Chriſti? tribulatio? an
anguſtia? an fames? an nuditas? an peri-
36 culum? an pſecutio? an gladius? ¶ (ſicut
ſcriptū eſt: ‖ Quia pp te mortificamur ‖Pſal. 43 d 23
tota die: ęſtimati ſumus ſicut oues occi
37 ſionis.) ¶ Sed in his oībus ſuperamus pp
38 eum qui dilexit nos. ¶ Certus ſum enim
quia neq; mors, neq; vita,neq; angeli,
neq; principatus, neq; virtutes, neque
inſtantia, neq; futura, neq; fortitudo,
39 ¶ neq; altitudo, neq; profundum, ne-
que creatura alia poterit nos ſeparare à
charitate Dei, quę eſt in Chriſto Ieſu
Domino noſtro.

C A P. IX.

1 VEritatē dico in Chriſto*, non men- *Ieſu
A tior, teſtimonium mihi perhibēte
2 conſcientia mea in Spū ſancto, ¶ qm̄ tri
ſtitia mihi magna eſt,& continuus do-
3 lor cordi meo. ¶ Optabā enim ego ipſe ‖Act. 9. 1.2,
anathema eſſe à Chriſto pro fratribus 1.Co. 15
meis,qui ſunt cognati mei ſm carnem, b. 9
4 ¶ qui ſunt Iſraëlitæ, quorū adoptio eſt
filiorum,& gloria,& *teſtm̄',& legiſla- *teſtamē
5 tio,& obſequium,& promiſſa, ¶ quorū ta 3.
B patres, & ex quibus eſt Chřs ſm carnē,
qui eſt ſuper oīa Deus benedictus in ſe-
6 cula. Amen. ¶ Non aūt quod exciderit
verbum Dei. Nō enim oēs qui ex Iſraël,
7 ij ſunt Iſraelitē: ¶ neq; *qui' ſemen ſunt *quia 15
Abrahæ,oēs filij: ‖ ſed in Iſaac vocabit' ‖Gen. 21
8 tibi ſemen: ¶ id eſt, non qui filij carnis, b. 12
hi filij Dei: ſed q ‖ filij ſunt pmiſſionis, Galat. 4.
9 æſtimantur in ſemine. ¶ Promiſſionis d.28
C enim verbum hoc eſt, ‖ Scdm hoc tēpus ‖Gen. 18
10 veniam: & erit Saræ filius. ¶ Non ſolū b 10
aūt *illa', ‖ ſed & Rebecca ex vno cōcu- –2.
11 bitu habens Iſaac *patris noſtri'. ¶ Cùm *illi 4
enim nondum nati fuiſſent, aut aliqd ‖Gen. 25
boni egiſſent aut mali (vt ſm electionē a.2
12 propoſitū Dei maneret,) non ex operi- *pře noſtro 5.
bus, ſed ex vocāte dictum eſt ei: ‖ Quia ‖Gen. 25
13 maior ſeruiet minori, ¶ ſicut ſcriptū eſt: c.23
‖ Iacob dilexi, Eſau autem odio habui. ‖Mala. 1
14 ¶ Quid ergo dicemus? nunquid iniqtas a.2. a.3
15 apud Deum? Abſit. ¶ Moyſi enim dicit,
D ‖ Miſerebor cuius miſereor:& miſericor ‖Exo. 33
16 diam præſtabo cui miſerebor. ¶ Igitur c. 19
non volentis,neq; currentis,ſed miſerē
17 tis eſt Dei. ¶ Dicit enim ſcriptura Pharao
ni: ‖ Quia in hoc ipſum excitaui te, vt ‖Exod. 9
oſtendā in te virtutem meam:& vt an- d 16
nuntietur nomen meū in vniuerſa ter-
18 ra. ¶ Ergo cuius vult miſeretur, & quem
19 vult indurat. ¶ Dicis itaq; mihi: Quid
adhuc q̄ritur? voluntati enim eius quis
20 reſiſtit? ¶ O homo, tu quis es qui rñdeas
E Deo? ‖ Nunquid dicit figmentum ei q ‖Iſai. 45.
21 ſe finxit: Quid me feciſti ſic? ¶ An non b.9
habet poteſtatem figulus luti,ex eadem Iere. 18.
maſſa facere aliud quidē vas in hono- a 6.
22 rem,aliud verò in contumeliā? ¶ Quòd Sapiē. 15 b. 7
ſi Deus volēs oſtendere iram, & notam
facere potentiam ſuā, ſuſtinuit in mul
ta patientia, vaſa irę *apta' in interitum, *apta
23 ¶ vt oſtēderet diuitias glorię ſuę in vaſa
miſericordiæ quæ præparauit in gloriā.
24 ¶ Quos & vocauit nos: non ſolū ex Iu-
25 dęis,ſed etiā ex gentibus, ¶ ſicut in Oſee

dicit,‖Vocabo non plebé meam,plebé
meam:& non dilectam,dilectá : & nó
misericordiá consecutá,misericordiam
26consecutam.?‖Et erit in loco vbi dictű
F est eis,Non plebs mea vos:ibi vocabű-
27tur filij Dei viui:?Isaias aűt clamat pro
Israël : si fuerit numerus filiorum Is-
raël tanq̃ arena maris , reliquiæ saluę
28fient. ?Verbum enim consummans &
abbreuians in æquitate:qa verbű bre-
29uiatű faciet Dńs super terram.?& sicut
p̃dixit Isaias:‖Nisi Dńs sabbaoth reli-
G quisset nobis semé : sicut Sodoma facti
essem?, & sicut Gomorrha similes fuisse
30mus.?Quid ergo dicemus? Quòd Gétes
q̃ non sectabant' iustitiá, apprehéderűt
iustitiam,iustitiam aűt quæ ex fide est.
31?Israël verò°sectando' legem iustitię,in
32legem iustitiæ non peruenit . ?Quare?
Quia non ex fide,sed quasi ex operib?:
offenderunt enim in lapidem offensio
33nis,?sicut scriptű est:‖Ecce pono in Sió
lapidé offensionis,& petrá scandali: &
oís qui credit in eum, non confundet'.

CAP. X.

1 FRatres,volútas qdem cordis mei &
A obsecratio ad Deű,fit pro illis in sa-
2 lutem.?Testimonium enim phibeo il
lis q ęmulationem Dei habent,sed nó
3 s̃m scientiam. ?Ignoráte s enim iustitiá
Dei,& suam quærétes statuere, iustitiæ
4 Dei nó sunt subiecti . ?Finis enim legis
5 Christus,ad iustitiam oí credéti.?Moy-
ses enim scripsit, qm̃ iustitiam quæ ex
lege est‖qui fecerit homo, viuet in ea.
6 ?Quę aűt ex fide est iustitia , sic dicit:
‖Ne dixeris in corde tuo, Quis ascédet
7 in cęlű?id est,Christű deducere. ?Aut
B qs descendet in abyssum?hoc,est Chri
8 stum à mortuis reuocare.?Sed quid di
cit-scriptura'? ‖Prope est verbű in ore
tuo,& in corde tuo, hoc est verbum fi-
9 dei qđ p̃dicamus . ?Quia si confitearis
in ore tuo Dńm Iesum, & in corde tuo
credideris q Deus illű suscitauit à mor
10tuis:saluus eris. ?Corde enim creditur
ad iustitiam,ore aűt confessio fit ad sa-
11lutem.?Dicit enim scriptura : ‖Oís qui
C credit in illű,non cőfundetur. ?Nó eń
12est distinctio Iudęi & Gręci:ná idé Dńs
oíum,diues in oés qui inuocant illum
13?‖Oís enim quicunq; inuocauerit no-
14men Dńi,saluus erit.?Qűo ergo inuoca
bunt in quem nó crediderűt?Aut qűo
credent ei qué non audierűt? Qűo aűt
15audient sine p̃dicante? ?Qűo verò præ
dicabunt nisi mittant'? sicut scriptum
est. ‖Quàm speciosi pedes euangelizá-
16tium pacem,euágelizantiű bona. ?Sed
non oés°obediűt'Euangelio. Isaias ení
D dicit:‖Dńe , quis credidit auditui nro?
17?Ergo fides ex auditu : auditus aűt per
18verbum Christi.?Sed dico, Nunqd non
audierunt?Et quidem,‖in oém terram
exiuit sonus eorű : & in fines orbis ter-
19ræ verba eorum . ?Sed dico : Nunquid
Israël nó cognouit? Primus Moyses di-
cit, ‖Ego ad æmulationem vos adducá
in non gentem : in gentem insipienté,
20in iram vos mittam. ?Isaias aűt audet,
& dicit: ‖Inuentus sum à nó quęrenti-
bus me,palam apparui iis qui me non
21interrogabát.?Ad Israël aűt dicit:‖To-
ta die expádi manus meas ad ppl̃m nó
credentem,& contradicentem -mihi'.

CAP. XI.

1 DIco ergo: Nunqd Deus repulit po-
A pulű suum?Absit, Nam & ego Is-
raëlita sum,ex semine Abraham,de tri
2 bu Ben-iamin.?Nó repulit Deus plebé
suam quam p̃sciuit. An nescitis in Elia
qd dicit scriptura:quemadmodű inter-
3 pellat Deum aduersum Israël ? ?‖Dńe
prophetas tuos occiderunt , altaria tua
suffoderűt: & ego relictus sum solus,&
4 quærunt aíam meam . ?Sed quid dicit
illi diuinű rńsum ? ‖Reliqui mihi septé
millia virorum,qui nó curuauerűt ge-
5 nua -Baal'.?Sic ergo & in hoc tpe, rel̃i
quiæ s̃m electionem gratiæ-saluę'factę
6 sunt.Si aűt gratia, iam non ex operib?:
B alioquin gratia iam non est gratia.
7 Quid ergo?Quod q̃rebat Israël,hoc nó
est consecutus,electio aűt cősecuta est,
8 cæteri verò excæcati sunt.?sicut scriptű
est: ‖Dedit illis Deus spm̃ compunctio-
nis:oculos,vt non videant : & aures vt
non audiát vsq; in hodiernum diem.
9 Et Dauid dicit: ?Fiat mensa eorum°in
laqueum & in captionem, & in scanda
10lum,& in retributionem illis.?Obscu-
rentur oculi eorum ne videant: & dor
11sum eorum semp incurua.?Dico ergo,
nunquid sic offenderunt vt caderent?
Absit. Sed illorű delicto,salus est genti
12bus, vt illos æmulentur.?Quòd si deli-
ctű illorű diuitiæ sunt mundi; & dimi
nutio eorű diuitiæ Gentiű:quanto ma-
13gis plenitudo eorű ? ?Vobis enim dico
Gétibus,quádiu quidé ego sum gentiű

‖Osee 2. d.23. 1.Pet. 2. b.10.
‖Osee 1. d.10.
‖Isa. 10. c.22. Osee 1. d.10.
‖Isaia 1. c.9.
°sectãs 6.
‖Isai. 8 c.14.d 16 1.Pet. 2. b.7
‖Leuit. 18 a 5. Ezec. 20. b.11.
‖Deu. 30 c.12. —3.
‖Deu. 30 c.14.
‖Isa 28 d.16.
‖Ioel 2. g.32. Act. 2.c. 21.

‖Isa. 52 b 7. Nah. 1. d.15.
°obediunt 1.
‖Isai 53. a.1. Ioh. 12. f.38.
‖Psal.18. a.5
‖Deu.32 c.21.
‖Isai 65. a.1.
‖Isa 65. a 2. —6.
‖3.Re.19 b.10.
‖3.Re.19 b 18. —4. ante —5.
‖Isaia 6 c 9. Matt. 13 b 14 Ioh. 12 f 40. Act.28. f.26
‖Psa. 68. c.23.
°in ipsis.

Apostolus

Apostolus, ministerium meũ honorifi
14 cabo, si quo ad æmulandũ prouocem
carnẽ meam, & saluos faciam aliquos
15 ex illis. Si enim amissio eorũ, reconci-
liatio est mundi: quæ assumptio, nisi vi
16 ta ex mortuis? Quòd si delibatio sctã
est, & massa: & si radix sancta, & rami.
17 Quod si aliqui ex ramis fracti sunt, tu
C aũt cũ oleaster esses, insertus es in illis,
& socius radicis & pinguedinis oliuæ
18 fact⁹ es, noli gloriari aduersus ramos.
Quòd si gloriaris, non tu radicẽ portas,
19 sed radix te. Dicis ergo: Fracti sunt ra-
20 mi, vt ego inserar. Bene: ꝓp incredulĩ
tatẽ fracti sunt, tu aũt fide stas, noli al-
21 tum sapere, sed time. Si enim De⁹ natu
ralibus ramis nõ pepercit: ne fortè nec
22 tibi parcat. Vide ergo bonitatem & se
ueritatem Dei: in eos quidẽ qui ceciderunt, seueritatem: in te autẽ bonitatem
Dei, si permanseris in bonitate, alioqñ
23 & tu excidẽris. Sed & illi, si non ꝑman
serint in incredulitate, inserẽtur: potẽs
est enim Deus iterum inserere illos.
24 Nã si tu ex naturali excisus es oleastro,
& contra naturam insertus es in bonã
oliuam: quantò magis ij qui ſm natu-
25 ram, inserentur suæ oliuæ? Nolo enim
vos ignorare fratres mysterium hoc (vt
nõ sitis vobis ipsis sapientes) quia cæci-
tas ex parte cõtigit in Israël, donec ple-
26 nitudo Gentium intraret: & sic oĩs Is- Isai. 59 d. 20
D raël saluus fieret, sicut scriptũ est: Ve-
niet ex Sion, q eripiat & auertat impie-
27 tatem à Iacob. Et hoc illis à me testm̃:
28 cũ abstulero peccata eorũ. Scdm Euã
gelium quidem, inimici ꝓp vos: ſm ele
29 ctionem aũt, carissimi ꝓp patres. Sine
pœnitentia enim sunt dona & vocatio
30 Dei. Sicut enim aliqñ & vos non cre-
didistis Deo, nunc autem misericordiã
consecuti estis propter incredulitatem
31 illorum: ita & isti nunc non credide-
runt in vestram misericordiam, vt & ip
32 si misericordiam consequantur. Con-
clusit enim Deus oĩa in incredulitatẽ,
33 vt oĩum misereat᷑. O altitudo diuitia-
rum sapientiæ & scientię Dei: q̃ incom
prehensibilia sunt iudicia eius, & inue-
34 stigabiles viæ eius? Quis enim cogno- Sapiẽ. 9 c. 13.
uit sensum Domini? Aut quis consilia Isai. 40. c. 13.
35 rius eius fuit? Aut quis prior dedit illi,
36 & retribuetur ei? Quoniam ex ipso, & 1. Cor. 2. d. 16
per ipsum, & in ipso sunt omnia, ipsi
gloria in secula. Amen.

C A P. XII.

1 OBsecro itaq; vos fratres ꝑ misericor
A diam Dei, vt exhibeatis corpa ve- Phil. 4. d. 18
stra hostiam viuentẽ, sanctam, Deo pla
centẽ, rationabile obsequium vestrum.
2 Et nolite conformari huic seculo: sed
reformamini in nouitate sensus vestri,
vt probetis q̃ sit voluntas Dei bona, & Ephe. 5. d. 17
3 beneplacens, & perfecta. Dico enim ꝑ 1. Thes. 4 a. 3.
gratiam quę data est mihi, oĩbus q̃ sunt
inter vos, Non plus sapere q̃ oportet sa-
pere, sed sapere ad sobrietatẽ, vnicuiq; 1. Co. 12 b. 11.
4 sicut Deus diuisit mensurã fidei. Sicut Ephes. 4. b. 7
B enim in vno corpe multa membra ha-
bemus, oĩa aũt membra non eundem
5 actum habẽt: ita multi vnum corpus Amos 5 d. 15
sumus in Christo, singuli aũt alter alte Ephe 4 a. 3
6 rius membra. Habentes aũt donatio-
nes, ſm gratiã q̃ data est nobis, differen 1. Pet. 2. d. 22. c. 17
tes: siue ꝓphetiam ſm rationem fidei,
7 siue ministerium in ministrando, siue Hebr. 13 a. 1.
8 q docet in doctrina, q exhortatur in
exhortãdo, qui tribuit in simplicitate, 1. Petr. 3 b. 5
q præest in solicitudine, q miseretur in
9 hilaritate. Dilectio sine simulatione, Heb. 13 a. 2
Odientes malum, adhærentes bono. 1. Petr. 4 b. 9
10 Caritatẽ fraternitatis inuicẽ diligen-
11 tes. Honore inuicem præuenientes. So Matt. 5. g 44
C licitudine non pigri. Spũ feruẽtes. Dño 1. Cor. 3. c 13
12 seruientes. Spe gaudẽtes. In tribulatio-
13 ne patientes. Orationi instãtes. Necessi Prou. 3. a 7
tatibus sanctorum cõicantes. Hospita- Esa. 5. c. 21
14 litatem sectantes. Benedicite ꝑsequen Pro. 20. d 22.
tibus vos: benedicite, & nolite maledi- 1. Pet. 3 b. 9
15 cere. Gaudete cum gaudentibus, flete 1. Cor. 4. d. 12.
16 cum flentibus. Idipsum inuicẽ sentien Heb. 12 d. 14.
D tes. Non alta sapientes, sed humilibus Eccl. 28 a. 1.
consentientes. Nolite esse prudentes Matt. 5. f 39
17 apud vosmetipsos. Nulli malum pro Deut. 32 e. 35
malo reddentes. Prouidentes bona nõ Hebr. 10 f. 30
tm̃ coram Deo, sed etiam coram oĩbus Pro 25 c. 21
18 hoĩbus. Si fieri potest, quod ex vobis ᵃ vindicta 1.
est, cum oĩbus hoĩbus pacem habẽtes, ᵇ &
19 Non vosmetipsos defendentes carissi Sap. 6 a 4
mi, sed date locum iræ: scriptum est Tit. 3. a. 1
enim: Mihi ᵃ vindictã ᵇ: ego retribuã, 1. Petr. 2 c. 13
20 dicit Dñs. Sed si esurierit inimicus tu⁹,
ciba illum: si sitit, potum da illi. hoc
enim faciens, carbones ignis congeres
21 super caput ei⁹. Noli vinci à malo: sed
vince in bono malum.

C A P. XIII.

1 OMnis aĩa potestatib⁹ sublimiorib⁹
A subdita sit. Nõ est enim potestas ni
si à Deo. quæ aũt sunt, à Deo ordinata

2 sunt. Itaq; q resistit potestati, Dei ordi
nationi resistit. Qui aūt resistunt, ipsi si
3 bi damnationem acquirūt. nam prin-
cipes non sunt timori boni operis, sed
mali. Vis aūt non timere potestatē? Bo-
4 num fac, & habebis laudē ex illa. Dei
enim minister est tibi in bonum. Si aūt
malum feceris, time: nō enim sine cau
sa gladiū portat. Dei enim minister est:
5 vindex in irā, ei qui malum agit. Ideo
B necessitate subditi estote: non solū pp
6 iram, sed etiam pp conscientiam. Ideo
enim & tributa p̄statis, ministri enim
7 Dei sunt, in hoc ipsum seruiētes. ‖Red
dite ergo oībus debita, cui tributū, tri-
butum: cui vectigal, vectigal: cui timo-
rem, timorem: cui honorem, honorē.
8 Nemini quicq̄ debeatis: nisi, vt inuicē
C diligatis, q enim diligit proximū, legē
9 impleuit. Nā, ‖Non adulterabis, Non
occides, Non furaberis, Nō falsum testi
monium dices, Non concupisces, & si
qđ est aliud mandatum: in hoc verbo
instaurat. ‖Diliges proximum tuum si-
10 cut te ipsum. Dilectio proximi, malū
non operat. Plenitudo ergo legis est di
11 lectio. Et hoc scientes tēpus, quia hora
D est iā nos de somno surgere. Nūc enim
propior est nostra salus, q̄ cum credidi
12 mus. Nox praecessit, dies aūt appropin-
quauit. Abiiciamus ergo opera tenebra
13 rum, & induamur arma lucis. Sicut
in die honestè ambulemus: ‖non in co
messationibus & ebrietatibus, non in
cubilibus & impudicitiis, non in contē
14 tione & aemulatione: sed ‖induimini
Dominum Iesum Christum, & carnis
curam ne feceritis in desideriis.

CAP. XIIII.

1 INfirmū aūt in fide assumite: non in
A disceptationibus cogitationū. Alius
2 enim credit se manducare oīa: qui autē
3 infirmus est, olus manducet. Is q̄ mā
ducat, non manducantem nō spernat:
& q non manducat, manducantē non
4 iudicet. De9 enim illū assumpsit. ‖Tu
qs es, qui iudicas alienum seruū? Dño
suo stat aut cadit. stabit aūt: potens est
5 enim Deus statuere illum. Nā alius iu
dicat diē inter diem: alius aūt iudicat
oēm diem: vnusquisq; in suo sensu abun
6 det. Qui sapit diē, Dño sapit. Et q man
B ducat, Dño mādūcat: gratias enim agit
Deo. Et qui non manducat, Dño nō mā
7 ducat, & gratias agit Deo. Nemo enim
nrm sibi viuit: & nemo sibi moritur.
8 Siue enim viuimus, Dño viuimus: siue
morimur, Dño morimur. Siue ergo viui
9 mus, siue morimur: Dñi sum9. In hoc
enim Christus mortuus est, & resurre-
xit: vt & mortuorū & viuorū dñetur.
10 Tu aūt quid iudicas fratrē tuum? aut
tu quare spernis fratrē tuū? ‖Oēs enim
11 stabimus ante tribunal Christi. scriptū
est enim: ‖Viuo ego, dicit Dñs, qm mi-
hi flectetur oē genu: & oīs lingua confi
12 tebitur Deo. Itaq; vnusquisq; nrm p
C se rationem reddet Deo. Non ergo am-
13 plius inuicem iudicemus, sed hoc iudi
cate magis, ne ponatis offendiculum
14 fratri vel scandalum. Scio, & confido
in Dño Iesu, quia nihil cōmune per ip-
sum, nisi ei qui existimat, quid cōe esse,
15 illi cōe est. Si enim pp cibum frater
tuus contristatur: iam non ꝑm charita-
tem ambulas. ‖Noli cibo tuo illum p-
16 dere pro quo Chrs mortuus est. Non
ergo blasphemetur bonum nostrum.
17 Non est enim regnum Dei esca & po-
D tus: sed iustitia, & pax, & gaudium in
18 Spiritu sancto. qui enim in hoc seruit
Christo, placet Deo, & probatus est hoī
19 bus. Itaq; quae pacis sunt, sectemur: &
quę aedificationis sunt, inuicem custo
20 diamus. Noli pp escam destruere
opus Dei. ‖oīa quidem sunt mūda: sed
malum est homini qui per offendicu-
21 lum manducat. ‖Bonum est non man
ducare carnem, & non bibere vinum,
neq; in quo frater tuus offenditur aut
22 scandalizatur, aut infirmatur. Tu fi-
dem habes? penes temetipsum habe co
ram Deo. Beatus qui nō iudicat semet-
23 ipsum in eo quod probat. Qui autem
discernit, si manducauerit, damnatus
est: quia nō ex fide. Omne autem quod
non est ex fide, peccatum est.

CAP. XV.

1 DEbemus aūt nos firmiores, imbe-
A cillitates infirmorum sustinere, &
2 non nobis placere. Vnusquisq; vestrū
proximo suo placeat in bonū, ad aedifi
3 cationē. Etenim Christus non sibi pla
cuit, sed sicut scriptū est, ‖Improperia
improperātiū tibi, ceciderūt super me,
4 Quaecunq; enim scripta sunt, ad no-
stram doctrinam scripta sunt: vt per pa
tientiam & cōsolationē scripturarum,
5 spem habeamus. Deus autē patientiae
& solatii ‖det vobis idipsum sapere in al

terutrum

Marginal notes: Exo. 20 b. 14. Deut. 5. b. 18. Matt. 19 c. 18. Leuit. 19 d. 18. Mat. 22 d. 39. Marc. 12 c. 31. Gala. 5. c. 14. Iac. 2. b. 8. * proximo i. Luc. 21. f. 34. Galat. 5 c. 16. 1. Pet. 2. c. 11. * induite 4. * manducat i. Iacob 4 c. 12. — * x 4. 1. Cor. 5 b. 10. Isa. 45. d. 23. Philip. 2 b. 10. * flectet 5. 1. Cor. 8 b. 12. Tit. 1. d. 15. 1. Cor. 8 d. 13. Psal. 68 b. 10. 1. Cor. 1 b. 10.

6 terutrum sm Iesum Christum: ꝰvt vna-
B nimes, vno ore honorificetis Deũ & pa
7 trem Dñi nostri Iesu Christi. ꝰPropter
qđ suscipite inuicem: sicut & Christus
8 suscepit vos in honorem Dei. ꝰDico enĩ
Christũ Iesum, ministrum fuisse circun
cisionis pp veritaté Dei, ad cõfirmãdas
9 promissiones patrum. ꝰGentes auté su-
per misericordia honorare Deum, sicut
C scriptum est: ‖Propterea confitebor tibi
in Gẽtibus Dñe, & nomini tuo cãtabo. Psal. 17 d.50 2.Re 22. d.50.
10 ꝰEt iterum dicit, Lætamini Gentes cum
11 plebe eius. ꝰEt iterum, ‖Laudate oẽs Gẽ Psal. 116 a.1.
tes Dñm: & magnificate eum oẽs ppli.
12 ꝰEt rursus Isaias ait, ‖Erit radix Iesse: & Isaia 11. c.10.
qui exurget regere Gentes, in eum Gen-
13 tes sperabunt. Deus autem spei repleat
vos oĩ gaudio & pace in credendo: vt a-
bundetis in spe, *& virtute Spiritus san- *in 1.
14 cti. ꝰCertus sum aũt fratres mei & ego
ipse de vobis, qm̃ & ipsi pleni estis dile-
ctione, repleti oĩ scientia, ita vt possitis
15 alterutrum monere. ꝰAudacius autem
scripsi vobis fratres ex parte, tanquã in
D memoriam vos reducens: propter gra-
16 tiam quæ data est mihi à Deo, ꝰvt sim
minister Chri Iesu in Gentibus: sancti-
ficans Euangelium Dei, vt fiat oblatio
Gentium accepta & sanctificata in Spi-
17 ritu sctõ. ꝰHabeo igitur gloriam in Chri
18 sto Iesu ad Deũ. ꝰNon enĩ audeo aliqd
loqui eorũ quæ per me non *efficit Chri *efficit
stus in obedientiam Gentium, verbo &
19 factis, ꝰin virtute signorum & prodigio
rũ, in virtute Spiritus sancti: ita vt ab Ie
E rusalé p circuitũ vsq; ad Illyricũ reple-
20 uerim Euangeliũ Chri. ꝰSic aũt pdicaui
Euangeliũ hoc, non vbi nominatus est
Chrs, ne sup alienũ fundamentũ ędifi-
21 carẽ: ꝰsed sicut scriptũ est, ‖Quibus non Isa 52 d.13.
est annunciatũ de eo, videbũt, & q non
22 audierũt intelligent. ꝰPropter qđ & im
23 pediebar plurimũ venire ad vos. ꝰNũc
verò vlterius locũ nõ habens in his re- *& phi bit* sim vsque ad huc.
gionibus, cupiditaté aũt habẽs veniẽdi
ad vos ex multis iam pręcedẽtibus an-
24 nis: cũ in Hispaniã proficisci cœpero,
spero q pręteriens videam vos, & à vo-
bis deducar illuc, si vobis primũ ex par
25 te fruitus fuero. ꝰNũc igitur proficiscar
26 in Ierlm ministrare sãctis. ꝰProbauerũt
F enim Macedonia & Achaia collationẽ
aliquam facere in pauperes sanctorum
27 qui sunt in Ierlm. ꝰPlacuit enim eis: &
debitores sunt eorum. ‖Nam si spiritua 1.Co. 2. b.11
lium eorum participes facti sunt genti-
les: debent & in carnalibus ministrare
28 illis. ꝰHoc igitur cùm consummauero,
& assignauero eis fructum hunc: per vos
29 proficiscar in Hispaniam. ꝰScio aũt qm̃
veniens ad vos, in abundantia benedi-
30 ctionis Christi veniam. ꝰObsecro ergo
vos fratres per Dñm nostrũ Iesum Chri
stum, & per charitatem sancti spiritus,
vt adiuuetis me in orationibus pro me
31 ad Deum, ꝰvt liberer ab infidelibus qui
sunt in Iudæa, & obsequij mei oblatio
accepta fiat in Ierlm sanctis, vt veniam
32 ad vos in gaudio per voluntatem Dei,
33 vt refrigerer vobiscum. ꝰDeus aũt pacis
sit cũ omnibus vobis. Amen.

CAP. XVI.

1 Commendo aũt vobis Phœben so-
A rorem nostram, quæ est in ministe
2 rio Ecclesiæ, quæ est in Cenchris: ꝰvt eã
suscipiatis in Dño dignè sanctis: & assi-
statis ei in quocunq; negotio vestri indi
guerit. etenim ipsa quoq; astitit multis,
3 & mihi ipsi. ꝰSalutate ‖Priscam & Aqui Act. 18. a.2 g.26.
lã adiutores meos in Chro Iesu (q p aia
4 mea suas ceruices supposuerunt: quibus
non solus ego gratias ago, sed & cũctæ
5 Ecclesiæ Gentium) ꝰ& domesticã Eccle-
siam eorum. Salutate Ephænetum dile
ctũ mihi: q est primitiuus Asię in Chri
6 sto*. ꝰSalutate Mariã, q̃ multũ laborauit *Iesu
7 in *nobis. ꝰSalutate Andronicũ & *Iu- *vobis *Iuniã
liam cognatos & concaptiuos meos, q
B sunt nobiles in Apostolis, q & ante me
8 fuerunt in Chro. ꝰSalutate Ampliatum
9 dilectissimũ mihi in Dño. ꝰSalutate Vr-
banum adiutorem nostrum in Christo
10 Iesu, & Stachyn dilectũ meum. ꝰSaluta
11 te Apellen probum in Chro. ꝰSalutate
eos q sunt ex Aristoboli*. Salutate He- *domo
rodionem cognatum meũ. Salutate eos
qui sunt ex Narcissi domo, qui sunt in
12 Dño. ꝰSalutate Tryphænam & Trypho
sam: quæ laborant in Dño. Salutate Per
sidem carissimam, quæ multum labo-
13 rauit in Dño. ꝰSalutate Rufum electũ
14 in Dño, & matrẽ eius & meam. ꝰSaluta
te Asyncritum, Phlegontem, Hermam,
Patrobam, Hermen: & qui cum eis sũt,
15 fratres. ꝰSalutate Philologum & Iuliã,
Nereum & sororẽ eius & Olympiadẽ:
16 & oẽs qui cum eis sunt, sanctos. ꝰSalu-
tate inuicem in osculo sancto. Salutant
17 vos omnes Ecclesiæ Christi. ꝰRogo aũt
C vos fratres, vt obseruetis eos qui dissen-

siones

ſiones & offendicula præter doctrinã,
quã vos didiciſtis, faciunt, & declinate
18 ab illis. Huiuſcemodi enĩ Chro Dño
noſtro non ſeruiunt, ſed ſuo ventri: & p
dulces ſermones & benedictiones ſedu
19 cunt corda innocentium. Veſtra enĩ
obedientia in oẽm locũ diuulgata eſt.
Gaudeo igitur in vobis. Sed volo vos ſa-
pientes eſſe in bono. & ſimplices in ma
20 lo. Deus autẽ pacis conterat Satanam
ſub pedibus veſtris velociter. Gratia Do
21 mini noſtri Ieſu Chriſti vobiſcũ. Sa-
lutat vos Timotheus adiutor meus, &
Lucius, & Iaſon, & Soſipater cognati
22 mei. Saluto vos ego Tertius, qui ſcripſi
23 epiſtolam, in Dño. Salutat vos Caius
D hoſpes me⁹, & vniuerſa Eccleſia. Salu-
tat vos Eraſt⁹ arcarius ciuitatis, & Quar
24 tus, frater. Gratia Dñi nři Ieſu Chriſti
25 cũ oĩb⁹ vobis, Amẽ. Ei aũt q potens eſt
vos cõfirmare iuxta Euãgeliũ meũ & p̃-
dicationẽ Ieſu Chriſti, ſm reuelationẽ
26 miſterij tpibus ęternis taciti, (qđ nunc
patefactũ eſt p ſcripturas pphetarũ ſm
pceptũ æterni Dei, ad obeditionẽ fidei)
27 in cunctis Gentib⁹ cogniti, ſoli ſapienti
Deo per Ieſum Chriſtũ, cui honor, &
gloria in ſecula ſeculorum. Amen.

EPISTOLA PAVLI APOSTOLI Ad Corinthios I.

CAPVT PRIMVM.

1
A PAVLVS vocatus Apoſtolus Ieſu Chriſti, p volũtatem Dei,
2 & Soſthenes frater, Eccleſię Dei quę eſt Corinthi, ſanctificatis in Chriſto Ieſu, vocatis ſãctis, cũ oĩbus qui inuocant no-
mẽ Dñi noſtri Ieſu Chriſti in oĩ loco ip
3 ſorum & noſtro. Gratia vobis & pax à
4 Deo pře nřo & Dño Ieſu Chriſto. Gra-
tias ago Deo meo ſemper pro vobis in
gratia Dei quæ data eſt vobis in Chriſto
5 Ieſu, quod in oĩbus diuites facti eſtis
6 in illo, in oĩ verbo, & in oĩ ſcientia, (ſi
cut teſtimonium Chriſti confirmatum
7 eſt in vobis,) ita vt nihil vobis deſit in
vlla gratia, expectantibus reuelationẽ
8 Dñi noſtri Ieſu Chriſti, qui & cõfirma-
B bit vos vſq; in finẽ ſine crimine, in die
9 aduentus Dñi noſtri Ieſu Chriſti. Fi-
delis Deus: per quem vocati eſtis in ſo
cietatem filij eius Ieſu Chriſti Dñi nři.
10 Obſecro aũt vos fratres, per nomẽ Dñi
noſtri Ieſu Chriſti, vt idipſum dicatis
oẽs, & non ſint in vobis ſchiſmata: ſitis
aũt perfecti in eodem ſenſu, & in eadẽ
11 ſcientia. Significatum eſt enim mihi
de vobis fřes mei, ab ijs q ſunt Chloes,
12 quia contentiones ſunt inter vos. Hoc
autem dico, q vnuſquiſq; veſtrum di-
cit, Ego quidem ſum Pauli, ego autem
Apollo, ego verò Cephæ, ego aũt Chri-
13 ſti. Diuiſus eſt Chriſtus? Nunquid Pau
lus crucifixus eſt pro vobis? aut in noĩe
14 Pauli baptizati eſtis? Gratias ago Deo
q neminem veſtrum baptizaui, niſi
15 Criſpum & Caium: ne quis dicat q in
16 noĩe meo baptizati eſtis. Baptizaui au
C tem & Stéphanę domũ. Cæterùm ne-
17 ſcio ſi quem alium baptizauerim. Nõ
enim miſit me Chriſtus baptizare, ſed
euangelizare: non in ſapientia verbi,
18 vt non euacuetur crux Chriſti. Verbũ
enim crucis pereuntibus quidem ſtulti
tia eſt: ijs autem qui ſalui fiunt, id eſt
19 nobis, Dei virtus eſt. Scriptum eſt enĩ,
Perdam ſapientiam ſapiẽtium: & pru-
20 dentiam prudentiũ reprobabo. Vbi
ſapiens? vbi ſcriba? vbi conquiſitor hu-
ius ſeculi? Nõnne ſtultam fecit Deus ſa
21 pientiam huius mũdi? Nã quia in Dei
ſapientia non cognouit mundus per ſa-
pientiam Deum: placuit Deo per ſtulti
D tiã prędicationis ſaluos facere credẽtes.
22 Qm̃ & Iudæi ſigna petunt, & Græci ſa-
23 pientiam quærunt: nos autem prędica
mus Chriſtum crucifixum: Iudæis, qui-
dem ſcandalum, Gentibus autem ſtul-
24 titiam, ipſis autẽ vocatis Iudæis atque
Græcis Chriſtum Dei virtutem & Dei ſa
25 pientiam. quia quod ſtultum eſt Dei,
ſapientius eſt hoĩbus: & qđ infirmum

1. Th. 5. d. 24
* eadẽ mẽ te & eadem ſententia ſ.
Act. 18. f. 24.
* meo
Act. 18. c. 8
* veſtrũ
1. Pet. 2. c. 16
Iud 2. a 4
Rom. 1. 16
Iſ. 9. c. 14
Eſa. 33. c. 18

26est Dei, fortius est hominibus. ¶ Videte
eni vocationé vestram fratres, quia non
multi sapientes sm carnem, non multi
27potentes, non multi nobiles: ¶ sed quæ
stulta sunt mundi elegit Deus, vt cõfun
dat sapientes: & infirma mundi elegit
28Deus, vt cõfundat fortia: ¶ & ignobilia
mundi, & contemptibilia elegit Deus,
& ea quæ non sunt, vt ea quæ sunt de-
29strueret: ¶ vt non glorietur ois caro in con
30spectu eius. ¶ Ex ipso autem vos estis in
Christo Iesu, qui factus est nobis sapien
tia à Deo & ‖ iustitia & sanctificatio &
31redéptio: ¶ vt quemadmodum scriptum
est: ‖Qui gloriatur, in dño glorietur.

‖Iere. 23 a 5. & 6
‖Iere. 9. f. 23. g. 23
2. Co. 10 d. 17.
‖Suprà 1 c. 17

CAP. II.

1 ET ego cũ venissem ad vos fratres, ve
A ni ‖ nõ in sublimitate sermonis aut
sapientiæ, annũtians vobis testimoniũ
2 Christi. ¶ Non enim iudicaui me scire
aliqd inter vos, nisi Iesum Christum, &
3 hunc crucifixum. ¶ Et ‖ ego in infirmita-
te & timore & tremore multo fui apud
4 vos: ¶ & ‖ sermo meus & prædicatio mea
nõ in persuasibilibus humanę sapiẽtię
B verbis, sed in ostẽsione spiritus & virtu-
5 tis: ¶ vt fides vestra non sit in sapientia
hominũ, sed in virtute Dei. Sapientiam
6 autem loquimur inter perfectos. ¶ Sapiẽ
tiam vero non huius seculi, neq; princi
7 pum huius seculi, qui destruuntur: ¶ sed
loquimur Dei sapientiam in mysterio,
quæ abscõdita est, quam prędestinauit
Deus ante secula in gloriam nostram,
8 ¶ quam nemo principũ huius seculi co-
gnouit: si enim cognouissent, nunquã
9 Dñm gloriæ crucifixissent. ¶ Sed sicut
C scriptum est, ‖Quod oculus non vidit,
nec auris audiuit, nec in cor hominis
ascendit quæ pręparauit Deus ijs qui di
10ligunt illum: ¶ Nobis aũt reuelauit Deus
per spiritũ suũ. Spiritus eni oia scrutatur,
11ẽt profunda Dei. ¶ Quis eni hominum
scit quæ sunt hominis, nisi spiritus ho-
minis qui in ipso est? ita & quæ Dei sũt
12nemo cognouit, nisi spiritus Dei. ¶ Nos
autem non spiritum huius mundi ac
cepimus, sed spiritum qui ex Deo est:
vt sciamus quæ à Deo donata sunt nobis.
13¶ ‖ Quę & loquimur nõ in doctis huma
nę sapientię verbis: sed in doctrina Spi-
ritus, spiritualibus spiritualia cõparan-
14tes. ¶ Animalis aũt homo nõ percipit ea
D quæ sunt spiritus Dei. stultitia eni est illi,
& non põt intelligere: quia spiritualiter

‖Act. 17 a 1.
‖Suprà 1 c. 17
‖Isai. 64 a 4
‖2. Pet. 1 c. 16

15 examinatur. ¶ Spiritualis autẽ iudicat
16oia: & ipse à nemine iudicatur. ¶ ‖Quis
eni cognouit sensum Dñi qui instruat
eũ? Nos aũt sensum Christi habemus.

examinatur
‖Isai. 40. c. 13
Sapiẽ. 9. c. 13
Rom. 11 d. 34
dñi? aut, quis instruxit eum?

CAP. III.

1 ET ego fratres non potui vobis loq
A quasi spiritualibus, sed quasi carna
2 libus. Tãquam paruulis in Christo, lac
vobis potum dedi, non escam: nondum
eni poteratis. sed nec nũc qdẽ potestis:
3 adhuc eni carnales estis. ¶ Cũ eni sit in-
ter vos zelus & cõtentio, nõne carnales
4 estis, & sm hoiem ambulatis? ¶ Cũ eni
quis dicat, Ego quidem sum Pauli, alius
aũt, Ego Apollo: nónne homines estis?
Quid igitur est Apollo, qd verò Paulus?
5 ¶ Ministri eius cui credidistis, & vnicui-
6 que sicut Dñs dedit. ¶ Ego plãtaui, Apol
lo rigauit: sed Deus incrementũ dedit.
7 ¶ Itaq; neq; q plantat est aliquid, neq;
qui rigat: sed qui incrementũ dat, Deus.
8 ¶ ‖Qui aũt plantat & qui rigat, vnum
sunt. ‖ Vnusquisq; aũt propriam merce-
9 dem accipiet sm suum laborem. ¶ Dei
enim sumus adiutores: Dei agricultura
10estis, Dei ædificatio estis. ¶ Secundũ gra-
tiam Dei quæ data est mihi, vt sapiens
architectus fundamentum posui: alius
11aũt superædificet. ¶ Fundamentũ enim
aliud nemo potest ponere, præter id qđ
positum est: quod est Christus Iesus.
12¶ Siquis autem superædificat super fun-
C damentum hoc, aurum, argentum, la-
pides preciosos, ligna, fœnum, stipulã,
13¶ vniuscuiusque opus manifestum erit:
Dies eni Dñi, declarabit, quia in igne
reuelabitur: & vniuscuiusque opus qua
14le sit, ignis probabit. ¶ Si cuius opus mã
serit quod superædificauit: mercedem
15accipiet. ¶ Si cuius opus arserit, detrimẽ
tum patietur: ipse autem saluus erit:
16sic tamen quasi per ignem. ¶ Nescitis qa
templum Dei estis: & Spiritus Dei ha-
17bitat in vobis? ¶ Si quis autem templũ
D Dei violauerit, disperdet illũ Deus. ‖Tẽ
plum enim Dei sanctũ est: qđ estis vos.
18¶ Nemo se seducat: si quis videtur inter
vos sapiens esse in hoc seculo, stultus
19fiat vt sit sapiẽs. ¶ Sapiẽtia eni huius mũ
di, stultitia est apud Deum. Scriptũ est
enim. ‖Cõprehendam sapientes in astu
20tia eorum. ¶ Et iterum, ‖Dñs nouit cogi-
tationes sapientium, quoniam vanæ
21sunt. ¶ Nemo itaq; glorietur in homini-
bus.

carnales 2.
‖Psal. 61 b 13
‖Galat. 6 b. 5
‖Infrà 6 d 19
2. Co. 6 d. 16
‖Iob 5. a. 13
‖Psal. 93 b. 11

22 bus. Omnia enim veſtra ſunt: ¶ ſiue Pau
lus, ſiue Apollo, ſiue Cephas, ſiue mun-
dus, ſiue vita, ſiue mors, ſiue p̄ſentia, ſi-
23 ue futura, omnia enĩ veſtra ſunt: ¶ vos
autem Chriſti: Chriſtus autem Dei.

CAP. IIII.

1 SIc nos exiſtimet homo vt ‖ miniſtros
A Chriſti, & diſpenſatores myſteriorũ
2 Dei. ¶ Hîc iam quæritur inter diſpenſa-
3 tores vt fidelis q̃s inueniatur. ¶ Mihi au
tẽ ꝓ minimo eſt vt à vobis iudicer, aut
ab humano die: ſed neq; me ipſum iu-
4 dico. ¶ Nihil enĩ mihi conſcius ſum: ſed
nõ in hoc iuſtificatus ſum: qui autẽ iu-
5 dicat me, Dñs eſt. ¶ Itaq; nolite ante tẽ-
pus iudicare: quoadusq; veniat Dñs, q
& illuminabit abſcondita tenebrarũ,
& manifeſtabit cõſilia cordium: & tũc
6 laus erit vnicuiq; à Deo. ¶ Hæc aũt frẽs
transfiguraui in me & Apollo, ꝑp vos:
vt in nobis diſcatis, ne ſuprà q̃ ſcriptũ
eſt, vnus aduerſus alterum infletur pro
7 alio. ¶ Quis enim te diſcernit? Quid aũt
B habes qđ nõ accepiſti? Si aũt accepiſti,
8 quid gloriaris quaſi nõ acceperis? ¶ Iam
ſaturati eſtis, iam diuites facti eſtis: ſi-
ne nobis regnatis: & vtinam *regnetis' vt
9 & nos vobiſcum *regnemus'. ¶ Puto enĩ
C ꝙ Deus nos Apl̃os nouiſſimos oſtendit
tanquam morti deſtinatos: quia ſpecta
culũ facti ſumus mundo, & Angelis &
10 hoĩbus. ¶ Nos ſtulti ꝑp Chriſtũ: vos autẽ
prudentes in Chriſto. nos infirmi: vos
aũt fortes. vos nobiles: nos aũt ignobi-
11 les. ¶ Vſq; in hãc horã & eſurimus, & ſi-
timus, & nudi ſumus, & colaphis cędi-
12 mur, & inſtabiles ſumus, ¶ ‖ & labora-
mus operantes manibus noſtris. male-
dicimur: & benedicimus. pſecutionẽ pa
13 timur: & ſuſtinemus. ¶ blaſphemamur:
& obſecramus, tãquã purgamẽta huius
mũdi facti ſumus, oĩum peripſêma vſq;
14 adhuc. ¶ Nõ vt cõfundam vos hæc ſcri-
bo: ſed vt filios meos cariſſimos mo-
15 neo. ¶ Nam ſi decem millia pædagogo-
rum habeatis in Chr̃o: ſed non multos
patres. Nam in Chr̃o Ieſu, per euange-
16 lium ego vos genui. ¶ Rogo ergo vos imi
17 tatores mei eſtote*. ¶ Ideo miſi ad vos
D Timotheum, qui eſt filius meus cariſſi-
mus & fidelis in Dño: qui vos cõmone-
faciet vias meas quę ſunt in Chriſto Ie-
ſu, ſicut vbiq; in omni Eccleſia doceo.
18 ¶ Tanquam nõ venturus ſim ad vos, ſic
19 inflati ſunt quidam. ¶ Veniam autẽ ad
vos citò, ſi Dñs voluerit: & cognoſcam
non ſermonem eorum qui inflati ſunt,
20 ſed virtutem. ¶ Non enim in ſermone
21 eſt regnũ Dei, ſed in virtute. ¶ Quid vul-
tis? in virga veniam ad vos: an in chari-
tate, & ſpiritu manſuetudinis?

CAP. V.

1 OMnino audit̃ inter vos fornicatio,
A & talis fornicatio, qualis nec inter
Gentes, ‖ ita vt vxorem patris aliquis ha ‖ Leui. 18 b. 8. 20. b. 12.
2 beat. ¶ Et vos inflati eſtis: & nõ magis lu
ctum habuiſtis, vt tollatur de medio ve
3 ſtrum qui hoc opus fecit? ¶ ‖ Ego quidẽ ‖ Colo. 2. a. 5.
abſens corpore, pręſens aũt ſpiritu, iam
B iudicaui vt præſens, eum qui ſic* opera *hoc t.
4 tus eſt, ¶ in noĩe Dñi nr̃i Ieſu Chriſti, cõ
gregatis vobis & meo ſpiritu, cũ virtute
5 dñi nr̃i Ieſu* tradere huiuſmodi homi- *Chri ſo.
nẽ Satanæ in interitũ carnis, vt ſpũs ſal
uus ſit in die Dñi- noſtri' Ieſu- Chriſti'. -2.
6 ¶ Non eſt bona gloriatio veſtra. ‖ Neſci- ‖ Gala. 5. b. 9
C tis quia modicũ fermentum totã maſ-
7 ſam corrumpit? ¶ Expurgate * vetus fer- *igitur 4.
mentum, vt ſitis noua cõſperſio, ſicut e-
ſtis azymi. Etenim Paſcha noſtrũ immo
8 latus eſt Chriſtus. ¶ Itaq; epulemur: nõ
in fermẽto veteri, neq; in fermento ma
litię & nequitię: ſed in azymis ſyncerita
9 tis & veritatis. ¶ Scripſi vobis in ep̃la, ne
10 cõmiſceamini fornicarijs. ¶ non vtique
D fornicarijs huius mũdi, aut auaris, aut
rapacibus, aut idôlis ſeruientib⁹: alio-
quin debueratis de hoc mundo exiſſe.
11 ¶ Nunc aũt ſcripſi vobis non cõmiſceri,
ſi is qui frater nominat̃, eſt fornicator,
aut auarus, aut idôlis ſeruiens, aut ma-
ledicus, aut ebrioſus, aut rapax: cũ eiuſ
12 modi nec cibũ ſumere. ¶ Quid enĩ mihi
de ijs q foris ſunt iudicare? Nõne de ijs
13 qui intus ſunt vos iudicatis? ¶ nam eos
qui foris ſunt, Deus iudicabit? Auferte
malum ex vobis ipſis.

CAP. VI.

1 AVdet aliquis veſtrum habens nego
A tiũ aduerſus alterũ, iudicari apud
2 iniquos, & nõ apud ſctõs? ¶ An neſcitis
qm̃ ſancti de* mũdo iudicabũt? Et ſi in *hoc
vobis iudicabit̃ mũdus: indigni eſtis q
3 de minimis iudicetis? ¶ Neſcitis qm̃ An
gelos iudicabimus? quãtò magis ſecula
4 ria? ¶ Secularia igit̃ iudicia ſi habueritis
cõtẽptibiles q ſũt in eccleſia, illos cõſti
5 tuite ad iudicandũ. ¶ Ad verecundiã ve
B ſtrã dico. Sic nõ eſt inter vos ſapiẽs quiſ
quã, q poſſit iudicare inter fratrẽ ſuũ?

Sed

6 ꝰSed frater cùm fratre iudicio cōtēdit:
7 & hoc apud infideles? ꝰIā quidē oīno de-
lictū est in vobis, ꝙ iudicia habetis in-
ter vos. ‖Quare nō magis iniuriā accipi-
tis? quare non magis fraudem patimini?
8 ꝰ‖Sed vos iniuriā facitis & fraudatis: &
9 hoc fratribus. ꝰAn nescitis q̄ iniqui re-
gnū Dei nō possidebūt? Nolite errare,
Neq; fornicarij, neq; idôlis seruientes,
neq; adulteri, neq; molles, neq; mascu
10 lorū cōcubitores, ꝰneq; fures, neq; aua-
C ri, neq; ebriosi, neq; maledici, neq; ra-
11 paces regnū Dei possidebūt. ꝰEt hęc* qui
dā fuistis: sed abluti estis, sed sanctifica
ti estis, sed iustificati estis in noīe Dñi
nostri Iesu Christi, & in Spiritu Dei nři.
12 ꝰOīa mihi licēt, sed non oīa expediunt.
Oīa mihi licēt: sed ego sub nullius redi
13 gar potestate. ꝰEsca vētri, & vēter escis:
Deus aūt & hunc & *has destruet. cor-
pus aūt nō fornicationi, sed Dño: & Do
14 minus corpori. ꝰDeus verò, & Dñm su-
scitauit & nos suscitabit per virtutem
15 suam. ꝰNescitis qm̄ corpora vestra mē-
D bra sunt Christi? Tollēs ergo membra
Christi, faciam mēbra meretricis? Absit.
16 ꝰAn nescitis, qm̄ q adhæret meretrici,
vnum corpus efficitur? ‖Erunt enim (in
17 quit) duo in carne vna. ꝰQui aūt adhæ
18 ret Dño: vnus spiritus est. ‖Fugite forni-
cationē. Oē* peccatū quodcunq; fecerit
homo, extra corpus est: q aūt fornicat̃,
19 in corpus suū peccat. ꝰAn nescitis qm̄
membra vestra, templum sunt spiritus
sancti, qui in vobis est, quem habetis à
20 Deo, & non estis vestri? ꝰ ‖ Empti enim
estis pretio magno. Glorificate & por-
tate Deum in corpore vestro.

CAP. VII.

1 DE quibus aūt scripsistis mihi: Bo-
A num est homini mulierem nō tā-
2 gere. ꝰPropter fornicationē aūt vnusq;-
que suam vxorē habeat, & vnaquæque
3 suum virum habeat. ꝰ‖Vxori vir debitū
4 reddat: similiter autē & vxor viro. ꝰMu
lier sui corporis potestatē nō habet sed
vir. Similiter autē & vir, sui corporis po
5 testatem non habet: sed mulier. ꝰNoli-
te fraudare inuicem, nisi fortè ex cōsen-
su ad tp̄s, vt vacetis *orationi: & iterū re-
uertimini in idipsum, ne tentet vos Sa-
6 tanas pp̄ incontinentiā vestrā. ꝰHoc au-
tem dico s̃m indulgentiam, non s̃m
7 imperium. ꝰVolo aūt oēs hoīes esse si-
cut me ipsum: sed vnusquisq; propriū

‖Matt. 5. g. 39 Luca 6. d. 29. ‖Ro. 12. d 19. 1. The. 4. a. 6.
*quidā 1
Eccle. 37 d. 31. Infra 10 f. 23 *hanc *hæc.
‖Gene. 2. d 24 Matt. 19 a. 5. Marc 10 a. 8.
*enim
Ephe. 5. g. 31. Suprà 3 d. 17. 2. Cor. 6. d. 17.
‖Infrà 7 d. 23. 1. Pet. 1. c. 18.
1. Petr. 3. b. 7.
*ieiunio & 1

donum habet ex Deo: alius quidē sic,
8 alius verò sic. ꝰDico autē non nuptis &
B viduis: bonum est illis si sic *p̄maneant
9 sicut & ego. ꝰQuod si non se continent
nubant. Melius est enim nubere, quā
10 vri. ꝰIis aūt qui matrimonio iuncti sūt,
præcipio non ego, sed Dñs, ‖ vxorem à
11 viro non discedere: ꝰꝙ si discesserit, ma
nere innuptam, aut viro suo reconcilia
12 ri. Et vir vxorem non dimittat. ꝰNam
cæteris, ego dico, non Dñs. Si quis frater
vxorem habet infidelem, & hæc cōsen-
tit habitare cùm illo: non dimittat illā.
13 ꝰEt si qua mulier habet virū infidelem,
C & hic consentit habitare cū illa: non di
14 mittat virum. ꝰsanctificatus est enī vir
infidelis per mulierem fidelem: & san-
ctificata est mulier infidelis per virum
fidelem. alioquin filij vestri immundi
15 essent: nunc autem sancti sunt. ꝰQuòd
si infidelis discedit: discedat. non enim
seruituti subiectus est frater aut soror in
huiusmodi. in pace autem vocauit nos
16 Deus. ꝰVnde enim scis mulier, si virum
saluū facies? aut vñ scis vir, si mulierem
17 saluam facies? ꝰnisi vnicuiq; sicut diui-
sit Dñs, vnumquemque sicut vocauit,
Deus, ita ambulet, & sicut in oībus ec-
18 clesijs doceo. ꝰCircuncisus aliquis voca
D tus est? non adducat p̄putium. In p̄pu-
tio aliquis vocatus est? nō circuncidat̃.
19 ꝰCircuncisio nihil est, & præputiū nihil
20 est: sed obseruatio mādatorū Dei. ꝰ ‖V-
nusquisq; in qua vocatione vocatus est,
21 in ea permaneat. ꝰSeruus vocatus es? nō
sit tibi curæ: sed & si potes fieri liber,
22 magis vtere. ꝰQui enim in Dño vocatus
est seruus, libertus est Dñi: similiter q
23 liber vocatus est, seruus est Christi. ꝰPrę
E tio empti estis, nolite fieri serui homi-
24 nū. ꝰVnusquisq; in quo vocatus est, *fra
25 ter in hoc *p̄maneat apud Deū. ꝰDe vir-
ginibus autē p̄ceptum Dñi non habeo:
consiliū autem do, tanquā misericordiā
26 consecutus à Dño vt sim fidelis. ꝰExisti-
mo *ergo hoc bonum esse pp̄ instantē
necessitatem, qm̄ bonum est homini sic
27 esse. ꝰAlligatus es vxori? noli quærere so
lutionem. Solutus es ab vxore? noli quæ
28 rere vxorem. ꝰSi autem acceperis vxo-
rem: non peccasti. Et si nupserit virgo,
non peccauit. tribulationem tamen car
nis habebunt huiusmodi. Ego autem
29 vobis parco. ꝰHoc itaque dico fratres,
tempus breue est, Reliquum est, vt & q

*maneant 12.
‖Matt 5. c. 32. 19. b. 9 Marc. 10 b. 9. 10. 11. Luce 16. d. 18.
‖Ephe. 4 a. 2.
Suprà 6. d. 20 1. Pet. 1. c 18. *fratres 2. *maneāt *enim *autē 6

habent

habent vxores, tanquã nõ habẽtes sint:
30 ¶& qui flent, tanquã non flentes: & qui
gaudent, tanquam non gaudentes: & q
31 emunt, tanquam non possidẽtes: ¶& q
F vtuntur hoc mundo, tanquam non vtã
tur: præterit enim figura huius mundi.
32 ¶Volo autem vos sine solicitudine esse.
Qui sine vxore est: solicitus est quę Dñi
33 sunt, quõ placeat Deo. ¶Qui aũt cũ vxo-
re est, solicitus est quæ sunt mũdi, quõ
34 placeat vxori: & diuisus est. ¶Et mulier
innupta & virgo, cogitat q̃ Dñi sunt: vt
sit sctã & corpore & spiritu. Quæ autẽ
nupta est, cogitat quæ sunt mundi: quõ
35 placeat viro. ¶Porrò hoc ad vtilitatẽ ve-
stram dico: non vt laqueũ vobis injiciã,
sed ad id quod honestum est, & quod
facultatem præbeat sine impedimento
36 Dñm *obseruandi*. ¶ Si quis autẽ turpẽ
se videri existimat super virgine sua, q
G sit superadulta, & ita oportet fieri: qđ
37 vult faciat. non peccat, -si* nubat. ¶Nã
qui statuit in corde suo firmus, non ha-
bens necessitatem, potestatem autẽ ha-
bens suæ voluntatis, & hoc iudicauit in
corde suo, seruare virginem suam: bene
38 facit. ¶ Igitur & qui matrimonio iungit
virginem suam, bene facit: & qui non
39 iungit, melius facit. ¶ ‖ Mulier alligata
est legi quanto tempore vir eius viuit.
quòd si dormierit vir eius, liberata est:
40 cui vult nubat: tantum in Dño. ¶ Bea-
tior autem erit, si sic permanserit secun
dùm meum consilium. puto autem q
& ego spiritum Dei habeam.

CAP. VIII.

1 DE ijs aũt quæ idôlis sacrificant, sci-
A mus quia oẽs scientiam habemus.
Scientia inflat: caritas verò ædificat.
2 ¶Si quis aũt se existimat scire aliquid,
nondũ cognouit, quemadmodum opor
3 teat eum scire. ¶Si quis aũt diligit Deũ,
4 hic cognitus est ab eo. ¶De escis aũt quę
idôlis immolant, scimus quia nihil est
B idôlum in mundo, & quod nullus est
5 Deus, nisi vnus. ¶Nam etsi sunt qui di-
cantur dij, siue in cælo, siue in terra (si-
quidem sunt dij multi, & Dñi multi)
6 ¶nobis tamen vnus Deus, Pater, ex quo
oĩa & nos in *illũ*: & vnus Dñs, Iesus
Christus per quem oĩa, & nos per ipsũ.
7 ¶Sed non in oĩbus est scientia. Quidàm
autem *conscientia vsq; nunc idôli, qua
C si idôlothytum manducant: & cõsciẽ
tia ipsorum cùm sit infirma, polluitur.

8 ¶Esca aũt nos non commendat Deo. Ne-
que enĩ si manducauerimus, abundabi
mus: neq; si nõ manducauerimus, defi-
9 ciemus. ¶Videte aũt ne fortè hęc licen-
10 tia vestra offendiculũ fiat infirmis. ¶Si
enĩ qs viderit eũ q habet sciẽtiã, in idô
D lio recumbentẽ: nõne cõsciẽtia eius, cũ
sit infirma, ędificabit̃, ad mãducandũ
11 idôlothyta? ¶Et peribit infirmus in tua ‖Ro. 14. c. 15
sciẽtia frẽr, pp quem Chrs mortuus est? *conscien-tia
12 ¶Sic aũt peccãtes in frẽs, & pcutiẽtes con
scientiã eorũ infirmam: in Christũ pec-
13 catis. ¶‖ Quapp si esca scandalizat fra- ‖Ro. 14. d. 21
trem meum: non manducabo carnem
in æternũ, ne fratrẽ meum scandalizẽ.

CAP. IX.

1 NOn sum liber? Non sum Apls? Nõ-
A ne Christum Iesum Dñm nostrũ
vidi? Nõne opus meũ vos estis in Dño?
2 ¶-Et* si alijs non sum Apls: sed tñ vobis -1.
sum. Nam signaculũ Apostolatus mei
3 vos estis in Dño. ¶ Mea defensio apud
4 eos q me interrogãt, hæc est: ¶Nunquid
non habemus potestatẽ manducãdi &
5 bibendi? ¶ Nunquid non habemus po-
testatem mulierẽ sororem circunducẽ-
di, sicut & cæteri Apli & fratres Dñi, &
6 Cephas? ¶Aut ego solus & Barnabas, nõ
7 habemus potestatẽ hoc operãdi? ¶ Quis
militat suis stipendijs vnquã? Quis plã-
tat vineam: & de fructu eius non edit?
Quis pascit gregẽ: & de lacte gregis non
8 manducat? ¶ Nunquid fm hoĩem hæc
9 dico? An & lex hęc non dicit? ¶ Scriptũ
B est enĩ in lege Moysi, ‖Non alligabis os ‖Deu. 25. a. 4
boui trituranti. Nunquid de bobus cu 1. Tim. 5 c. 18.
10 ra est Deo? ¶An pp nos vtiq; *dicit? Nã *hoc
pp nos scripta sunt. qm debet in spe q
arat, arare: & qui triturat, in spe fructus
11 percipiendi. ¶ ‖Si nos vobis spiritualia ‖Rom. 15 f. 27
seminauimus: magnũ est si nos carna-
12 lia vestra metamus? Si alij potestatis ve
stræ participes sunt: quare non potius
nos? Sed non vsi sumus hac potestate:
sed oĩa sustinemus, ne quod offendicu-
13 lum demus Euangelio Christi. ¶ ‖ Ne- ‖Deu. 18 a. 1
scitis qm qui in sacrario operantur: quę
de sacrario sunt edunt: -& qui altari -8.
14 deseruiunt, cũ altari participant? ¶Ita &
Dñs ordinauit ijs qui Euangelium an-
15 nuntiant, de Euangelio viuere. ¶ Ego
autem nullo horum vsus sum. Nõ autẽ
scripsi hæc, vt ita fiat in me: bonum est
C enim mihi magis mori, q̃ vt gloriam
16 meam quis euacuet. ¶ Nam & si euan-

gelizauero.

gelizauero, non est mihi gloria: necessi-
tas eni mihi incumbit: væ eni mihi est,
17 si nõ euangelizauero. ¶Si eni volẽs hoc
ago: mercedem habeo. si aũt inuitus: di
18 spẽsatio mihi credita est. ¶Quæ est ergo
merces mea? Vt Euangeliũ prædicans, sine
sumptu ponam Euangeliũ, vt non abu-
19 tar potestate mea in Euangelio. ¶Nã cũ
liber essem ex oĩbus, oĩum me seruum
20 feci: vt plures lucrifacerem. ¶Et factus
sum Iudæis tanquã Iudæus: vt Iudæos
21 lucrarer. ¶iis qui sub lege sunt: quasi
sub lege essem (cũ ipse nõ essem sub le-
ge) vt eos q sub lege erant lucrifacerẽ.
D ijs qui sine lege erant, tanquam sine le
ge essem (cũ sine lege Dei nõ essem: sed
in lege essem Christi) vt lucrifacerẽ eos
22 q sine lege erãt. ¶Factus sum infirmis in
firmus: vt infirmos lucrifacerẽ. Oĩbus
oĩa factus sum: vt oẽs facerem saluos.
23 ¶Oĩa aũt facio pp Euangeliũ: vt parti-
24 ceps eius efficiar. ¶Nescitis q ij q in sta-
dio currũt, oẽs qdẽ currũt: sed vnus ac-
cipit brauium? Sic currite vt cõprehen-
25 datis. ¶Oĩs aũt q in agone cõtendit ab
oĩbus se abstinet, & illi quidẽ vt corru p
tibilẽ coronam accipiant: nos autẽ in-
26 corruptã. ¶Ego igitur sic curro, nõ quasi
in incertum: sic pugno, non quasi aërẽ
27 verberans: ¶sed castigo corpus meũ, &
in seruitutem redigo, ne forte cũ alijs
prædicauerim, ipse reprobus efficiar.

C A P. X.

1 NOlo enim vos ignorare fratres, qm̃
A patres nostri oẽs ‖sub nube fuerũt,
2 & oẽs ‖mare transierunt, ¶& oẽs in Moy
3 se baptizati sunt in nube & in mari: ¶&
‖oẽs eandẽ escã spiritalem manducaue
4 runt, ¶& ‖oẽs eũdẽ potũ spiritalẽ bibe-
B runt: (bibebant aũt de spiritali, conse-
quẽte eos, petra: petra aũt erat Christus.)
5 ¶sed non in pluribus eorũ beneplacitũ
est Deo. nam ‖prostrati sunt in deserto.
6 ¶Hæc aũt in figura facta sunt nostri, vt
nõ simus cõcupiscentes malorũ, ‖sicut
7 & illi cõcupierũt. ¶Neq; idôlolatræ ef-
ficiamini, sicut quidã ex ipsis: quemad-
modũ scriptũ est: ‖Sedit pp̃ls manduca
8 re & bibere, & surrexerunt ludere. ¶Ne-
que fornicemus, ‖sicut quidam ex ipsis
fornicati sunt, & ceciderũt vna die vigi
9 ti tria millia. ¶Neq; tẽtemus Christum:
C sicut quidam eorũ tentauerũt, & à ser-
10 pentibus perierunt. ¶Neq; murmuraue
ritis: ‖sicut quidã eorũ murmurauerũt

‖Exo. 13 d. 21
‖Num. 9 c. 18
‖Exo. 14 e. 22
Exod. 16 d. 15
Exod. 17 b. 6
‖Num. 20 b. 10 b. 11
‖Num. 26 g. 65
‖Num. 11 a. 4. b 5
Psal. 105 b. 14
‖Exo. 32 b. 6
‖Nu. 25 a. 1
‖Num. 21 b. 5. b. 6

11 & perierunt ab exterminatore. ¶Hæc au
tẽ oĩa in figura contingebant illis: scri-
pta sunt aũt ad correptionẽ nostram, in
12 quos fines seculorũ deuenerũt. ¶Itaq; q
13 se existimat stare, videat ne cadat. ¶Ten
tatio vos non apprehendat, nisi huma
na. fidelis aũt Deus est, qui nõ patietur
D vos tentari supra id qđ potestis: sed fa-
ciet etiã cũ tẽtatione prouentum, vt possitis
14 sustinere. ¶Propter qđ carissimi mihi,
15 fugite ab idôlorũ cultura. ¶Vt pruden-
tibus loquor: vos ipsi iudicate qđ dico.
16 ¶Calix bñdictionis cui bñdicimus: nõ-
ne cõmunicatio sanguinis Christi est? &
panis quẽ frãgimus, nõnne participatio
17 corporis Dñi est? ¶Qm̃ vnus panis, & vnũ
E corpus multi sumus. oẽs qui de vno pa
18 ne participamus. ¶Videte Isrl' sm carnẽ
nõnne qui edunt hostias, participes sũt
19 altaris? ¶Quid ergo? dico qđ idôlis im-
molatum sit aliquid? aut q idôlum sit
20 aliquid. ¶Sed quæ immolant Gentes, dæ
monijs immolant, & nõ Deo. Nolo au
21 tem vos socios fieri dæmoniorũ. ¶Non
potestis calicem Dñi bibere, & calicẽ dæ
moniorum: non potestis mensæ Dñi par
22 ticipes esse, & mensæ dæmoniorũ. ¶An
æmulamur Dñm? Nunquid fortiores il
F lo sumus? ‖Oĩa mihi licent, sed nõ oĩa
23 expediunt. ¶Oĩa mihi licẽt, sed non oĩa
24 ædificant. ¶Nemo quod suũ est quærat,
25 sed quod alterius. ¶Oẽ quod in macel-
lo vænit manducate, nihil interrogan-
26 tes propter cõscientiam. ¶‖Domini est
27 terra & plenitudo eius. ¶Si quis vocat
vos infidelium, & vultis ire: oẽ qđ vo-
bis apponitur manducate, nihil inter-
28 rogantes pp conscientiam. ¶Siquis autẽ
G dixerit, Hoc immolatum est idôlis, no
lite manducare propter illum qui indi-
29 cauit, & propter conscientiam: ¶conscien
tiam autem dico nõ tuam, sed alterius.
Vt quid enim libertas mea iudicatur ab
30 aliena conscientia? ¶Si ego cum gratia
participo: quid blasphemor pro eo q
31 gratias ago? ¶‖Siue ergo manducatis, si-
ue bibitis, siue aliud quid facitis, oĩa in
32 gloriã Dei facite. ¶Sine offensione esto-
33 te Iudæis & Gẽtibus, & ecclesiæ Dei: ¶si-
cut & ego per omnia omnibus placeo,
non quærens quod mihi vtile est, sed
quod multis; vt salui fiant.

C A P. X I.

1 IMitatores mei estote, sicut & ego
A Christi. ¶Laudo aũt vos fratres, q per

Num. 16 g. 32. 14. f. 37
apprehẽdit 1.
g.
nã oẽs & de vno calice
‖Eccl. 35 d. 38
Supra c. 6
‖Psal. 23 a. 1. 49. b 12
enim 1.
ad cænã
immolatitium 2.
alia 3.
‖Coloss. 3 c. 17

2 omnia mei memores estis: & sicut tradi
3 di vobis, præcepta mea tenetis. ¶ Volo
aūt vos scire, quod oīs viri caput Christus
est: caput aūt mulieris, vir: caput vero
4 Christi, Deus. ¶ Oīs vir orans aut prophe
tans velato capite, deturpat caput suū.
5 ¶ Oīs autem mulier orans aut prophetās
non velato capite, deturpat caput suū,
6 vnum enim est ac si decaluetur. ¶ Nam
B si non velatur mulier, *tondeatur. Si ve-
rò turpe est mulieri tonderi aut decal-
7 uari: velet caput suum. ¶ Vir quidē non
debet velare caput suum: qm̄ imago
& gloria Dei est: mulier aūt gloria viri
8 est. ¶ Non enim vir ex muliere est, sed
9 mulier ex viro. ¶ Etenim nō est creatus
vir pp mulierem, sed mulier pp virū.
10 ¶ (Ideo debet mulier *potestatē habere
C supra caput* pp angelos.) ¶ Veruntā ne
11 que vir sine muliere: neq; mulier sine
12 viro in Dn̄o. ¶ Nā sicut mulier de viro,
ita & vir p mulierē: oīa autē ex Deo.
13 ¶ Vos ipsi iudicate, decet mulierē nō ve-
14 latam orare Deū? ¶ Nec ipsa natura do-
cet vos, quod vir quidem si comam nutriat
15 ignominia est illi: ¶ mulier verò si comā
D nutriat, gloria est illi, qm̄ capilli pro ve
16 lamine ei dati sunt. ¶ Siquis aūt videtur
contentiosus esse: nos talem consuetu-
dinem non habemus, neque *ecclesia
17 Dei. ¶ Hoc autem præcipio non laudans
quod non in melius, sed in deterius con-
18 uenitis. ¶ Primùm quidem conuenienti
bus vobis in ecclesiam audio scissuras
19 esse inter vos, & ex parte credo. ¶ Nam
oportet & hæreses esse: vt & qui proba
20 ti sunt, manifesti fiant in vobis. ¶ Con-
uenientibus ergo vobis in vnum, iam
non est dominicam cœnam manduca-
21 re. ¶ Vnusquisq; enim suam cœnam præ
sumit ad manducandum. Et alius qui-
22 dem esurit: alius autem ebrius est. ¶ Nū
E quid domos non habetis ad manducā-
dum & bibendum? aut ecclesiā Dei cō-
temnitis: & confunditis eos q non ha-
bent? Quid dicam vobis? Laudo vos in
23 hoc? non laudo. ¶ Ego enim accepi à Do-
mino quod & tradidi vobis, qm̄ Dn̄s Ie-
sus in qua nocte tradebatur, accepit pa
24 nem: ¶ & gratias agens fregit, & dixit:
¶ Accipite & manducate, hoc est corpus
meum quod pro vobis tradetur: hoc fa-
25 cite in meam commemorationē. ¶ Simi
F liter & calicem, postquā cœnauit, dicēs:
Hic calix, nouū testamentū est in meo
sanguine: hoc facite, quotiescunq; bibe
26 tis, in meā cōmemorationē. ¶ Quotiescū
que enī manducabitis panē hunc, & ca
licē bibetis: mortem Dn̄i annūciabitis,
27 donec veniat. ¶ Itaq; quicunq; manduca
uerit panē hunc, vel biberit calicē Dn̄i
indignè: reus erit corporis & sanguinis
28 Dn̄i. ¶ Probet aūt seipsum homo: & sic,
de pane illo edat, & de calice bibat.
29 ¶ Qui enī manducat & bibit indignè:
G iudicium sibi manducat & bibit, non
30 diiudicans corpus Dn̄i. ¶ Ideo inter vos
multi infirmi & imbecilles, & dormiūt
31 multi. ¶ Quòd si nosmetipsos diiudica-
32 remus: non vtique iudicaremur. ¶ Dum
iudicamur autē, à Dn̄o corripimur: vt
33 nō cū hoc mūdo damnemur. ¶ Itaque
fratres mei, cùm cōuenitis ad manducā
34 dum, inuicem expectate. ¶ Siquis esurit,
domi manducet: vt nō in iudiciū cōue
niatis. Cętera aūt, cū venero disponam.

CAP. XII.

1 DE spiritualibus aūt, nolo vos igno-
A rare fratres. ¶ Scitis qm̄ cū Gentes
2 essetis, ad simulachra muta prout duce
3 bamini euntes. ¶ Ideo notū vobis facio,
quod nemo in spiritu Dei loquēs, dicit ana
thema *Iesu. Et nemo pōt dicere, Dn̄s
4 Iesus, nisi in Spiritu sctō. ¶ Diuisiones
verò gratiarū sunt: idem autē Spiritus.
5 ¶ Et diuisiones ministrationū sunt, idē
6 aūt Dn̄s. Et diuisiones operationū sūt,
idem verò Deus, q operatur oīa in oib⁹.
7 ¶ Vnicuiq; aūt datur manifestatio Spiri
8 tus ad vtilitatem. ¶ Alij quidē p Spiritū
datur sermo sapientiæ: alij autē sermo
scientiæ, secundùm eundem Spiritum:
9 ¶ alteri fides in eodem Spiritu: alij gra-
10 tia sanitatum, in vno Spiritu: ¶ alij ope-
B ratio virtutū, alij prophetia, alij discre-
tio spirituū, alij genera linguarum, alij
11 interpretatio sermonum. ¶ Hæc aūt oīa
operatur vnus atq; idem spiritus, diui-
12 dens singulis prout vult. ¶ Sicut enim
corpus vnum est, & membra habet mul
ta, omnia autem membra corporis cū
sint multa, vnum tamen corpus sunt,
13 ita & Christus. ¶ Etenim in vno spiritu
omnes nos in vnum baptizati sumus, si
ue Iudæi, siue Gentiles, siue serui, siue li
beri: & oēs in uno Spiritu potati sumus.
14 ¶ Nam & corpus non est vnum mem-
15 brum, sed multa. ¶ Si dixerit pes, qm̄
non sum manus, non sum de corpore,
16 nū ideo nō est de corpore? ¶ Et si dixe-

Ephe. 5. c. 23.
*& 21.
*5.
Gene. 2. d. 21 d 22
*velamē *suū &
*ecclesię
Mat. 26 c. 26. Marc. 14 c. 22. Luca 22. b. 19.
Iohā. 6. f. 59. 2. Co. 13 b. 5.
Mar. 9 f. 36.
*Iesū.
Ro. 12. b. 6. 1. Pet. 4. c. 10.
Ro. 12. a. 3. Ephe. 4. b. 7. Rom. 12. a. 4.

C rit auris, Quĩ non sum oculus, non sum
17 de corpe: nõ ideo non est de corpe? ¶Si
totum corpus oculus, vbi auditus? Si to
18 tum auditus, vbi odoratus? ¶Nunc aũt
posuit Deus membra, vnumquodq; eo
19 rum in corpe sicut voluit. ¶Quòd si es-
sent oĩa vnum membrum, vbi corpus?
20 Nunc aũt multa q̃dem membra, vnũ
21 aũt corpus. ¶Nõ potest aũt oculus dice-
re manui: Opera tua non indigeo: aut
iterũ caput pedibus, Non estis mihi ne-
22 cessarij. ¶Sed multò magis q̃ videntur
membra corpis infirmiora esse, necessa
23 riora sunt: ¶& q̃ putamus ignobiliora
membra esse corpis, his honorem abũ-
dantiorem circundamus: & q̃ inhone-
sta sunt nr̃a abundantiorẽ honestatem
24 habent. ¶Honesta aũt nr̃a, nullius egẽt:
sed Deus tẽperauit corpus, ei cui deerat
25 abundantiorẽ tribuendo honorem, ¶vt
non sit schisma in corpe, sed idipsum
26 pro inuicẽ solicita sint mẽbra, ¶Et siq̃d
D patitur vnum membrum: compatiunt̃
oĩa membra, siue gloriat̃ vnũ mẽbrũ:
‖Ro. 12. b. 5 — 27 congaudent oĩa membra. ¶‖Vos autẽ
estis corpus Christi, & membra de mẽ-
Ephe. 4. b. 12 — 28 bro. ¶Et quosdam quidem posuit Deus
in ecclesia, primum Apostolos, secũdò
prophetas, tertiò doctores, deinde virtu
tes, exinde gratias curationũ, opitula-
Interpretationes sermonum. — tiones, gubernatiões, genera linguarũ.
29 ¶Nunquid oẽs Apostoli? Nunquid oẽs
30 prophetę? nunquid oẽs doctores? ¶nun-
quid oẽs virtutes (nunqnid oẽs gratiam
habent curationum? nunquid omnes
linguis loquuntur? nunquid omnes in-
31 terpretantur? ¶Æmulamini autem cha-
rismata meliora. Et adhuc excellentio
rem viam vobis demonstro.

CAP. XIII.

1 SI linguis hoĩum loquar & angelorũ,
A charitatem aũt non habeam: factus
sum velut ęs sonans, aut cymbalum tin
2 niens. ¶Etsi habuero prophetiam, & no-
uerim mysteria oĩa, & oẽm sciẽtiã, &
si habuero oẽm fidẽ ita vt montes trãs-
feram, charitatẽ aũt nõ habuero: nihil
3 sum. ¶Et si distribuero in cibos paupe-
rum oẽs facultates meas, & si tradidero
corpus meũ ita vt ardeam, charitatem
aũt non habuero: nihil mihi prodest.
4 ¶Charitas patiens est, benigna est Cha-
ritas non æmulatur, non agit perperã,
5 non inflatur, ¶non est ambitiosa, non
quærit quę sua sunt, non irritatur, non
6 cogitat malũ: ¶non gaudet sup iniquita
7 te, congaudet aũt veritati: ¶oĩa suffert,
8 oĩa credit, oĩa sperat, oĩa sustinet. ¶Cha-
C ritas nunq̃ excidit: siue prophetiæ eua-
cuabuntur, siue linguæ cessabunt, siue
9 sciencia destruetur. ¶Ex parte enim co-
gnoscimus, & ex parte prophetamus.
10 Cũ aũt venerit quod pfectum est, eua-
11 cuabit̃ quod ex parte est. ¶Cũ essem par
uulus, loquebar vt paruulus, sapiebam
vt paruulus, cogitabam vt paruul⁹. Qñ
aũt factus sum vir, euacuaui quæ erant
12 paruuli. ¶Videmus nũc p speculum in
D ęnigmate: tunc aũt facie ad faciẽ. Nunc
cognosco ex parte, tunc aũt cognoscam
13 sicut & cognitus sum. ¶Nunc aũt ma-
nent, fides, spes, charitas, tria hæc: ma-
ior autem horum est charitas.

CAP. XIIII.

1 SEctamini charitatẽ, æmulamini spi-
A ritalia, magis autem vt prophetetis.
2 Qui enim loquitur lingua, non hoĩbus
loquitur, sed Deo: nemo enim audit.
3 *Spũ aũt loquitur mysteria, ¶nam q̃ p- — *Spiritu –1.
phetat hoĩbus loquitur ad ędificatio-
nẽ, & exhortationẽ, & consolationem.
4 Qui loquitur lingua, semetipsum ędifi
cat: qui aũt prophetat ecclesiam ædifi-
5 cat. Volo aũt oẽs vos loqui linguis, ma
gis aũt prophetare. Nam maior est qui
prophetat, q̃ qui loquitur linguis, nisi
forte interpretetur vt, ecclesia ędifica-
6 tionem accipiat. ¶Nũc aũt fratres, si ve-
B nero ad vos linguis loquens, q̃d vobis
prodero, nisi vobis loquar aut in reue-
latione, aut in sciẽtia, aut in prophetia,
7 aut in doctrina? ¶Tñ quę sine aĩa sunt
vocẽ dantia, siue tibia, siue cithara, nisi
distinctionem sonituũ dederint, qũo
scietur id q̃d canit̃, aut q̃d citharizat̃?
8 Etenim si incertam vocẽ det tuba: q̃s
9 parabit se ad bellum? ¶Ita & vos p lin-
guam nisi manifestũ sermonem dede-
ritis: qũo scietur id q̃d dicit̃? eritis enim
10 in aëra loquẽtes. ¶Tam multa, vtputa,
C genera linguarũ sunt in hoc mundo, — –1.
11 & nihil sine voce est. ¶Si ergo nesciero
virtutẽ vocis, ero ei cui loquor barbar⁹,
12 & q̃ loquit̃ mihi barbarus. ¶Sic & vos,
qm̃ æmulatores estis spirituũ: ad ædifi-
13 cationẽ ecclesię q̃rite vt abundetis. ¶Et
ideo q̃ loquit̃ lingua oret vt interprete
14 tur. ¶Nã si orem lingua, spũs me⁹ orat,
15 mens aũt mea sine fructu est. ¶Quid er
go est? Orabo spũ, orabo & mente: psal-

16 lam spũ, psallam & mente. ¶Ceterum si
benedixeris spũ: *qui supplet locũ idio
D tę', quõo dicet: Amen super tuam bene-
17 dictionem ¶qm̃ quid dicas, nescit. ¶nam
tu quidem bene gratias agis, sed alter
18 non ædificatur. ¶Gratias ago Deo meo,
19 q̄ omnium vr̃m lingua loquor. ¶Sed in ec
clesia volo quinq; verba sensu meo lo-
qui, vt & alios instruã: q̄ decem millia
20 verborũ in lingua. ¶Fratres nolite pue-
ri effici sensib⁹, sed malitia paruuli esto
21 te, sensibus aũt perfecti estote. ¶In lege*
scriptum est, ‖Qm̃ in aliis linguis & la-
biis aliis loquar pp̃lo huic, & nec sic ex-
22 audiẽt me, dicit Dñs. ¶Itaq; linguę in si
gnum sunt non fidelibus sed infideli-
bus: *prophetiæ' aũt, non infidelibus,
23 sed fidelibus. ¶Si ergo cõueniat vniuer-
E sa ecclesia in vnũ, & oẽs linguis loquan
tur, intrent aũt idiotæ aut infideles, nõ
24 ne dicẽnt* q̄ insanitis? ¶Si aũt oẽs pphe
tent, intret aũt quis infidelis vel idiota
cõuincitur ab oĩbus, diiudicatur ab oi-
25 bus. ¶occulta cordis ei⁹ manifesta fiũt:
& ita cadẽs in faciem adorabit Deum,
pronuntians q̄ verè Deus in vobis sit.
26 ¶Quid ergo est fratres? Cùm cõuenitis,
vnusquisq; vestrûm psalmum habet,
doctrinam habet, apocalypsim habet,
linguam habet, interpretationẽ habet,
27 oĩa ad ędificationem fiãt. ¶Siue lingua
quis loquitur, sẽm duos, aut vt multum
tres, & p partes, vnus & interpretetur.
28 ¶Si aũt non fuerit interpres, taceat in ec
F clesia, sibi aũt loquatur & Deo. ¶Pro-
29 phetæ aũt duo aut tres dicant, & cæte-
30 ri diiudicent. ¶Quòd si alij reuelatum
31 fuerit sedenti, prior taceat. ¶Potestis enĩ
oẽs per singulos pphetare, vt oẽs discãt,
32 & oẽs exhortentur. ¶& spũs propheta-
33 rum, prophetis *subiecti sunt'. Nõ enim
est dissensionis Deus, sed pacis: sicut &
in oĩbus ecclesiis sanctorum - doceo'.
34 ¶Mulieres in ecclesiis taceãt, nõ enim p
G mittitur eis loqui, ‖sed subditas esse, si-
35 cut & lex dicit. ¶‖Siquid aũt volunt di-
scere, domi viros suos interrogent. Tur-
pe est enim mulieri loqui in ecclesia.
36 ¶An à vobis verbum Dei processit? aut
37 in vos solos peruẽnit? ¶Siquis videtur
propheta esse, aut spritualis, cognoscat
quæ scribo vobis, quia Dñi sunt manda
38 ta. ¶Siquis autem ignorat, ignorabitur.
39 ¶Itaq; fratres æmulamini prophetare,
40 & loqui linguis nolite prohibere. ¶Om-

‖ qui supplet locũ idiotæ
*enim
‖ Esai. 28. c. 11.
*prophetiæ
*quid
*subiecti est.
‖ 1. Ti. 2 d. 11.
‖ Gen. 3. c. 16.

nia autem honestè & secundùm ordi-
nem fiant in vobis.

CAP. XV.

1 NOtum aũt vobis facio fratres Euã-
A gelium qđ prædicaui vobis, quod
2 & accepistis, in quo & statis, ¶per qđ &
saluamini, qua ratione p̃dicauerim vo-
bis, si tenetis, nisi frustra credidistis.
3 ¶Tradidi enim vobis in primis quod &
accepi, qm̃ Chrs mortuus est pro pecca-
4 tis nris ‖sẽm scripturas: ¶& ‖quia sepult⁹
est, & quia resurrexit tertia die, ‖sẽm scri
5 pturas. ¶Et quia visus est Cephæ, & post
6 hoc vndecĩ. ¶Deinde visus est plus quã
quingẽtis fratribus simul: ex q̃bus mul
ti manent vsq; adhuc, quidam aũt dor-
7 mierũt. ¶Deinde visus est Iacobo, dein
8 de Apostolis oĩbus. ¶Nouissimè autem
B oĩum tanq̃ abortiuo, visus est & mihi.
9 ¶‖Ego enim sum minimus Apostolorũ,
qui non sum dignus vocari Apostolus,
10 qm̃ persecutus sum ecclesiam Dei. ¶Gra
tia aũt Dei sum id quod sum: & gratia
eius in me vacua non fuit, sed abundã-
tius illis oĩbus laboraui: non ego aũt,
11 sed gratia Dei mecum. ¶Siue enim ego,
siue illi: sic prædicamus, & sic credidi-
12 stis. ¶Si aũt Chrs prędicatur q̄ resurre-
xit à mortuis: quomodo quidam di-
cunt in vobis, qm̃ resurrectio mortuo-
13 rum nõ est? ¶Si aũt resurrectio mortuo
14 rum non est: neq; Chrs resurrexit. ¶Si
aũt Chrs non resurrexit, inanis est ergo
p̃dicatio nr̃a, inanis est & fides vestra.
15 ¶Inuenimur aũt & falsi testes Dei: qm̃
C testimonium diximus aduersus Deũ,
q̄ suscitauerit Chrm̃, quem non suscita
16 uit, si mortui non resurgunt. ¶Nam si
mortui non resurgunt, neq; Chrs resur
17 rexit. ¶Quòd si Chrs non resurrexit: va-
na est fides vestra, adhuc enim estis in
18 peccatis vestris. ¶Ergo & qui dormierũt
19 in Chro, perierunt. ¶Si in hac vita tm̃,
in Chro spetãtes sumus: miserabiliores
20 sumus oĩbus hoĩbus. ¶Nunc aũt Chrs
resurrexit à mortuis primitiæ dormien
21 tium, ¶‖qm̃ *quidem' per hoĩem mors:
& per hoĩem resurrectio mortuorum.
22 ¶Et sicut in Adam oẽs moriuntur: ita &
23 in Chro oẽs viuificabuntur. ¶‖Vnusq̃s-
que aũt in suo ordine, primitiæ Chrs:
deinde ij qui sunt Chri, - qui' in aduen
24 tum eius - crediderunt'. ¶Deinde finis:
D cùm tradiderit regnum Deo & patri, cũ
euacuauerit oẽm principatum & pote-

Gal. 1. b. 11.
‖ 1. Pet. 2 d. 24.
‖ Isa. 53. b. 5. c. 8.
‖ Ioh. 2. a. 2.
Mat. 12. e 40.
Matt. 28 a. 6.
Marc. 6. a. 6.
Luc. 24. a 6. e. 34.
Ioh. 20. c. 19.
‖ Act. 9. a. 3.
‖ Ephe. 3 b. 8.
‖ Apoc. 1. b 5.
Colos. 1. c. 18.
*enim 1.
Ge. 3. a. 6
Rom. 5 c. 12. 6. d. 23.
1. Th. 4. d. 15.
—1.
—2.

statem

Psal. 109 a.1. Heb.1.d. 11.10 c. 13.
°Nouissime
Ps.8.b.8. Hebre.2. b.8.

25statem & virtutem.¶Oportet aũt illum
regnare.‖donec ponat oẽs inimicos sub
26pedibus eius.¶°Nouissima⁾aũt inimica
destruet mors. ‖Oĩa enim subiecit sub
27pedibus eius. Cũm aũt dicat: ¶Oĩa sub-
iecta sunt ei: sine dubio, præter eum q
28subiecit ei oĩa.¶Cũm aũt subiecta fue-
rint illi oĩa: tunc & ipse filius subiectus
erit ei qui subiecit sibi oĩa, vt sit Deus
29oĩa in oĩbus. ¶Alioquin quid facient q
baptizantur pro mortuis, si oĩno mor-
tui non resurgunt? vt quid & baptizan
30tur pro illis? ¶vt quid & nos periclita-
31mur oĩ hora? ¶Quotidie morior °per⁾ve
stram gloriam fratres, quam habeo in
32Chro Iesu Dño nr̃o. ¶Si(sm hoiem)ad
bestias pugnaui Ephesi, quid mihi pro-
dest, si mortui non resurgunt? ‖mandu
cẽmus & bibamus, cràs enim morie-
33mur. ¶Nolite seduci, ¶Corrumpunt mo
34res bonos colloqa mala.¶Euigilate° iu-
E sti⁾& nolite peccare, ignorantiam enim
Dei quidam habent, ad reuerentiã vo-
35bis loquor.¶Sed°dicit⁾aliquis: Quõ re-
surgunt mortui? quali aũt corpore °ve-
36nient⁾?Insipiens, tu quod seminas non
37viuificatur, nisi prius moriatur. ¶Et qđ
seminas, non corpus quod futurum est
seminas, sed nudũ granũ, vt puta, triti-
38ci, aut alicuius cæterorũ. ¶Deus aũt dat
illi corpus sicut°vult⁾, & vnicuiq; semi-
39num proprium corpus. Non oĩs caro,
eadẽ caro: sed alia hoĩum, alia pecorũ,
40alia volucrum, alia piscium. ¶Et corpa
cęlestia, & corpa terrestria: sed alia qui-
dem cęlestiũ gloria, alia aũt terrestriũ.
41¶Alia claritas solis, alia claritas lunę, &
alia claritas stellarũ. Stellã enim à stel-
42la differt in claritate: ¶sic & resurrectio
mortuorũ. Seminatur in corruptione,
43surget in incorruptione. ¶Seminatur in
F ignobilitate: surget in gloria. Seminatr
44in infirmitate, surget in virtute. ¶Semi-
natr corpus aĩale, surget corpus spirita-
45le. ¶Si est corpus aĩale, est & spiritale, si-
cut scriptum est: ‖Factus est primus ho
mo Adã in aĩam viuentem: nouissim⁹
46Adã in spm viuificantẽ. ¶Sed non prius
qđ spiritale est, sed qđ aĩale, deinde qđ
47spiritale. ¶Primus homo de terra terre-
nus: secundus homo de cęlo, cęlestis.
48Qualis terrenus, tales & terreni: & qua
49lis cęlestis, tales & cęlestes. ¶Igitur sicut
portauimus imaginẽ terreni: portemus
50& imaginem cęlestis. ¶Hoc aũt dico fra

°propter
Isa.22.d. 13. 56.d. 12.
Sapiẽ. 2. b 6.
°iustè 4
°dicet 4.
°veniũt 8.
°voluit 8
Ge.2.b.7 -8.

tres, qa caro & sanguis regnũ Dei possi-
dere nõ possunt, neq; corruptio, incor-
51ruptelã possidebit. ¶Ecce mysteriũ vo-
G bis dico. Oẽs quidẽ resurgemus, sed non
52oẽs immutabimur. ¶In momento, in ictu
oculi, i nouissima tuba (canet enim-tu
ba⁾) & mortui resurgent incorrupti: &
53nos immutabimur. ¶Oportet enim cor
ruptibile hoc induere incorruptionẽ,
& mortale hoc induere immortalitatẽ.
54¶Cũ aũt °mortale hoc induerit immor-
talitatẽ, tunc fiet sermo qui scriptus est.
55‖Absorpta est mors in victoria. ¶Vbi est
mors victoria tua? vbi est mors stimul⁹
56tuus? ¶Stimulus aũt mortis pcm̃ est: vir-
57tus verò peccati, lex. ¶Deo aũt grãs q de
dit nobis victoriã per Dñm nr̃m Iesum
58Chr̃m. ¶Itaq; fratres mei dilecti, stabi-
les estote, & immobiles, abundantes in
opere Domini semper, scientes quòd la
bor vester non est inanis in Domino.

°corruptũ hoc induerit incorruptionẽ & 2.
Osee 13. d.14. Hebre.2. d.14. 1.Ioh.3. a.5.

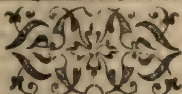
CAP. XVI.

1 DE collectis aũt q̃ fiunt in sanctos,
A sicut ordinaui ecclesiis Galatię, ita
2 & vos facite. ¶Per vnam sabbathi vnus-
quisq; vestrum apud se seponat, recon-
dens quod ei bene placuerit, vt non cũ
3 venero, tunc collectæ fiant. ¶Cũm autẽ
præsens fuero: quos probaueritis p epi-
stolas, hos mittam perferre gratiam ve-
4 stram in Ier̃m. ¶Quod si dignum fue-
5 rit vt & ego eam, mecum ibunt. ¶Veniã
aũt ad vos, cũm Macedoniam pertran-
siero: nam Macedoniam pertransibo.
6 ¶Apud vos aũt forsitã manebo, vel etiã
B hyemabo, vt vos me deducatis quocũn
7 que iero. ¶Nolo enim vos modò in trã-
situ videre, spero enim me aliquantulũ
temporis manere apud vos, si Dñs per-
8 miserit. ¶Permanebo aũt Ephesi, vsque
9 ad Pẽtecosten. ¶Ostium enim mihi ap-
tum est magnum & euidens, & aduer-
10sarij multi. ¶Si aũt venerit Timotheus,
videte vt sine timore sit apud vos: opus
enim Domini operatur, sicut & ego.
11¶Nequis ergo illum spernat, deducite
autem illum in pace: vt veniat ad me,
12expecto enim illum cum fratrib⁹. ¶De
Apollo autem fratre, vobis notum fa-
C cio, quoniam⁾ multum rogaui eum, vt
veniret ad vos cum fratribus: & vtique
non fuit voluntas eius, vt nũc veniret:
13veniet aũt cũ ei vacuum fuerit. ¶Vigi-
late, state in fide, viriliter agite, & con-
14fortamini. ¶Omnia vestra in charitate

15 fiat.¶Obsecro aũt vos fratres, nostis do
mum Stéphanę & Fortunati * qm̃ sunt
primitiæ Achaię,& in ministerium san
16 ctorum ordinauerũt se ipsos: ¶vt & vos
subditi sitis eiusmodi,& oĩ cooperanti
17 & laboranti.¶Gaudeo aũt in præsentia
G Stéphanę & Fortunati & Achaici,qm̃ id
18 qđ vobis deerat,ipsi suppleuerunt. ¶re-
fecerunt enim & meum spm̃ & vestrũ.
19 Cognoscite ergo q̃ huiusmodi sunt.¶Sa
lutant vos *ecclesiæ Asiæ . Salutant vos
in Dño multum,Aquila & Priscilla cũ
20 domestica sua ecclesia * . ¶Salutant vos
oés fratres . Salutate inuicem in osculo
21 sancto.¶Salutatio mea manu Pauli. ¶Si
22 quis non amat Dñm nostrum Iesum
Christum, sit anathema Maranatha.
23 ¶Gratia Dñi nostri Iesu-Christi' vobi-
24 scum.¶Charitas mea cum omnibꝰ vo-
bis in Christo Iesu. Amen.

*& Achaici
*omnes
*apud quos & hospitor
+3.

EPISTOLA
PAVLI APOSTOLI
Ad Corinthios II.

CAPVT PRIMVM.

1 PAVLVS Apostolus
A Iesu Christi p̃ volũ
tatẽ Dei, & Timo-
theus frater: eccle-
siæ Dei q̃ est Corin
thi cum oĩbus san-
ctis qui sunt in vni
2 uersa Achaia.¶Gra
tia vobis & pax à Deo Patre nr̃o, & dño
3 Iesu Christo.¶‖Benedictus Deꝰ & Pater
Dñi nostri Iesu Christi, pater misericor
diarum, & Deus totius consolationis,
4 q̃ consolatur nos in oĩ tribulatione no
stra, vt possimus & ipsi consolari eos q̃
in oĩ pressura sunt : per exhortationem
5 qua exhortamur & ipsi à Deo, quoniã
sicut abundant passiones Christi in no
bis,ita & per Christum abundat conso
6 latio nr̃a. ¶Siue aũt tribulamur, pro ve
stra exhortatione &salute:*siue exhor
B tamur,pro vestra exhortatione & salu

‖Ephe.1 a.3 1.Petr.1 a.3
*siue consolamur pro vestra consolatione +6.

te,quę operatur* tolerantiam' earundẽ
7 passionũ quas & nos patimur: ¶*& spes
nostra firma est pro vobis:scientes q̃ si
cut socij passionũ estis, sic eritis & cõso
8 lationis.¶Non enim volumus ignorare
vos fratres, de tribulatione nostra,quæ
facta est in Asia,qm̃ supra modum gra
uati sumus supra virtutem,ita vt tęde-
9 ret nos etiã viuere . ¶Sed ipsi in nobis-
metipsis rñsum mortis habuimꝰ, vt nõ
simus fidentes in nobis, sed in Deo qui
10 suscitat mortuos, ¶qui de tantis pericu-
lis nos eripuit & eruit, in quem spera-
11 mus qm̃ & adhuc eripiet. ¶adiuuanti-
bus & vobis in oratione p̃ nobis, vt ex
multarum personis facierum, eius q̃ in
nobis est donationis, per multos gratię
12 agantur pro nobis.¶Nam gloria nostra
C hæc est testimoniũ conscientię nostrę,
q̃ in simplicitate & synceritate Dei, &
non in sapientia carnali, sed in gratia
Dei conuersati sumus, in hoc' mundo:
13 abundãtius aũt ad vos. ¶Nõ enim alia
scribimꝰ vobis, q̃ quæ legistis &*cogno
scitis'.¶Spero aũt q̃ vsq; in finẽ cogno-
14 scetis, ¶sicut & cognouistis nos ex par-
te, q̃ gloria vestra sumꝰ, sicut & vos no-
15 stra in die Dñi nostri Iesu Christi . ¶Et
hac confidentia volui prius venire ad
16 vos, vt secũdam gratiam haberetis : ¶& p̃
vos transire in Macedoniam, & iterum
à Macedonia venire ad vos , & à vobis
17 deduci in Iudæam.¶Cùm ergo hoc vo-
luissem, nũquid leuitate vsus sum? Aut
quę cogito, s̃m carnẽ cogito, vt sit apud
18 me EST, & NON?¶Fidelis aũt Deus, q̃a
D sermo noster qui*fuit'apud vos, non est
19 in illo EST, & NON. Dei enim filius Ie
sus Christus, qui in vobis per nos prædi
catꝰ est, p̃ me & Syluanũ & Timotheũ,
non fuit in illo EST & NON, sed EST
20 in illo fuit.¶Quotquot enim promissio
nes Dei sunt, in illo EST: ideo & p̃ ip-
sum, Amen Deo, ad gloriam nostram.
21 ¶Qui aũt cõfirmat nos vobiscũ in Chri
22 sto, & qui vnxit nos, Deus: ¶qui & signa
uit nos, & dedit pignus Spũs in cordibꝰ
23 nostris. ¶Ego aũt testem Deum inuoco
in animam meam, q̃ parcens vobis, nõ
24 veni vltrà Corinthum , ¶non quia do-
minamur fidei vestrę, sed adiutores su
mus gaudij vestri: nam fide statis.

*in tolerantiã +.
*vt spes nostra firma sit
+3.
*cognouistis
*fit in

CAP. II.

1 STatui aũt hoc ipsum apud me, ne ite
A rum in tristitia venirem ad vos . ¶Si

enim

O

enim ego contristo vos: & qs est qui me
3 lętificet, nisi qui contristatᷓ ex me? ¶Et
hoc ipsum scripsi vobis, vt non cũ vene
ro, tristitiam sup tristitiam habeam, de
qbus oportuerat me gaudere: confidẽs
in oĩbus vobis, quia meum gaudium,
4 oĩum vestrum est. Nam ex multa tribu
latione & angustia cordis scripsi vobis
p multas lachrymas: non vt contriste-
mini, ‖sed vt sciatis quã charitatẽ habeã
5 abundantius in vobis. ¶Si qs aũt contri
stauit, non me cõtristauit: sed ex parte,
6 vt non onerem oẽs vos. ¶Sufficit illi qui
B eiusmodi est, obiurgatio hęc q̃ fit à plu
7 ribus: ¶ita vt econtrario magis donetis
& consolemini, ne fortè abundantiori
8 tristitia absorbeatᷓ q eiusmodi est. ¶Pro
pter qđ obsecro vos vt confirmetis in il
9 lum charitatem: ¶Ideo enim & scripsi,
vt cognoscã experimentum vestrum an
10 in oĩbus obedientes sitis. ¶Cui aũt ali-
C quid °donastis': & ego. Nã & ego qđ do- °donatis 3.
naui, siquid donaui, pp vos in persona
11 Christi, ¶vt non circumueniamur à sa-
tana: nõ enim ignoramus cogitationes
12 eius. ¶Cũ venissem aũt Troadẽ pp Euã-
gelium Christi, & ostium mihi apertũ
13 esset in Dño, ¶non habui requiẽ spiritui
meo, eò ꝙ nõ inuenerim Titum fratrẽ
meum, sed valefaciens eis profectus sum
14 in Macedoniam. ¶Deo aũt gratias, qui
D semper triumphat nos in Christo Iesu,
& odorẽ notitiæ suę manifestat per nos
15 in oĩ loco. ¶quia Christi bonus odor su
mus Deo in iis qui salui fiunt, & in iis
16 qui pereunt. ¶aliis quidem odor mortis
in mortem: aliis aũt odor vitæ in vitã.
17 Et ad hęc qs tam idoneus? ¶Non enim
sumus sicut plurimi, adulterantes ver-
bum Dei, sed ex synceritate, sed sicut ex
Deo, coram Deo, in Christo loquimur.

CAP. III.

1 INcipimus iterũ nosmetipsos commẽ
A dare? aut nunquid egemus (sicut qui-
dam cõmẽdatitiis epistolis ad vos, aut
2 ex vobis? ¶Epla nostra vos estis, scripta
in cordibus nostris, q̃ scitur & legitur
3 ab oĩbus hoĩbus: ¶manifestati ꝙ episto-
la estis Chri, ministrata à nobis, & scri-
pta non atramento, sed Spũ Dei viui:
non in tabulis lapideis, sed in tabulis
4 cordis carnalibus. ¶Fiduciam aũt talẽ
5 habemus per Chrm ad Deum: ¶non ꝙ
sufficiẽtes simus cogitare aliquid à no-
bis, quasi ex nobis: sed sufficientia nra
6 ex Deo est. ¶q & idoneos nos fecit mi-
B nistros noui testamẽti: non °litera, sed °literę, sed Spiritus.
Spũ': litera enĩ occîdit, Spũs aũt viuifi-
7 cat. ¶Quòd si ministratio mortis, literis
deformata in lapidibus, fuit in gloria,
ita vt non possent intendere filij Israël
in faciem Moysi, pp gloriã vultus eius,
8 quæ euacuatur, ¶qũo non magis mini-
9 stratio Spũs erit in gloria? ¶Nã si mini-
stratio damnationis °in 'gloria est, mul °8.
tò magis abundat ministerium iustitię
10 in gloria. ¶Nam nec glorificatũ est, qđ
C claruit in hac parte, pp excellentem glo
11 riam. ¶Si enim quod euacuatur per glo-
riam est, multò magis qđ manet in ‖glo ‖Exo. 34 d. 33
12 ria est. ¶Habentes igitur talẽ spem, mul
13 ta fiducia vtimur: ¶& nõ ‖sicut Moyses
ponebat velamen sup faciẽ suam, vt nõ
intenderent filij Israël in faciem eius
14 quod euacuatᷓ, ¶sed obtusi sunt sensus
eorum. Vsq; in hodiernum enim diẽ,
D idipsum velamen in lectione veteris
testamenti manet nõ reuelatũ (°qm̃' in °quod 6.
15 Chro euacuatur, ¶) sed vsq; in hodiernũ
diẽ, cũ legitur Moyses, velamen positũ
16 est super cor eorum. ¶Cũ aũt conuersus
17 fuerit ad Dñm: auferetur velamẽ. ¶Dñs Iohan. 4. d. 24
aũt Spũs est. Vbi aũt Spũs Dñi: ibi liber
18 tas. ¶Nos verò oẽs, reuelata facie gloriã
Domini speculantes, in eandem imagi
nem transformamur à claritate in cla-
ritatem, tanq̃ à Domini Spiritu.

CAP. IIII.

1 IDeo habentes hanc ministrationem:
A iuxta qđ misericordiam cõsecuti su-
2 mus, nõ deficimus, ¶sed abdicamus oc-
culta dedecoris, non ambulãtes in astu
tia, neq; adulterantes verbum Dei, sed
in manifestatione veritatis commẽdan
tes nosmetipsos ad oẽm conscientiam
3 hoĩum coram Deo. ¶Quòd si etiam op-
tum est Euãgelium nrm, in iis qui per-
4 eunt est opertum, ¶in quibus Deus huius
sęculi excæcauit mentes infidelium, vt
non fulgeat° illuminatio Euangelij glo °eis 2.
5 riæ Chri, qui est imago Dei. ¶Nõ enim
B nosmetipsos pdicamus, sed Iesum Chrm
Dñm °nrm': nos aũt seruos vestros per °1.
6 Iesum, qm̃ Deus qui dixit de tenebris lu
cem splendescere, °ipse' illuxit in cor- °11. 'qui 6
dibus nris ad illuminationem scientię
7 claritatis Dei, in facie Chri Iesu. ¶Habe
mus aũt thesaurum istum in vasis ficti
libus: vt sublimitas sit virtutis Dei, &
8 non ex nobis. ¶In oĩbus tribulationem

patimur, sed non angustiamur: aporia-
9 mur, sed non destituimur: ¶persecutio-
nem patimur, sed non derelinquimur:
C *deijcimur, sed non perimus: ¶ semper
10 mortificatioñe Iesu in corpore nño cir-
cũferentes, vt & uita Iesu manifestetur
11 in corporibus nñis. ¶ Semper enim nos
q viuimus, in mortem tradimur pp Ie-
sum: vt & vita Iesu manifestetur in car-
12 ne nña mortali. ¶Ergo mors ĩ nobis ope
13 ratur, vita aũt in vobis. ¶ Habentes aũt
eundem spm̃ fidei, sicut scriptum est:
‖Credidi pp quod locutus sum, & nos
14 credimus pp quod & loquimur: ¶scien-
tes qm̃ qui suscitauit Iesum, & nos cum
Iesu suscitabit & constituet vobiscum.
15 Omnia enim pp vos, vt gratia abundãs
D per multos in gratiarum actione, abun-
16 det in gloriam Dei. ¶Propter quod non
deficimus: sed licet is qui foris est no-
ster homo corrumpitur, tamen is qui
17 intus est renouatur de die in diem. ¶Id
enim quod in presenti est momẽtaneũ
& leue tribulationis nostræ, supramo
dum in sublimitate æternum gloriæ
18 pondus operatur in *nobis. ¶ non con-
templantibus nobis quæ videntur, sed
quæ non videntur. Quæ enim viden-
tur, temporalia sunt: quæ autem non
videntur, æterna sunt.

* humiliamur sed non cõfundimur.
‖Psa. 115 a. 10
* 2.

CAP. V.

1 SCimus enim quoniã si terrestris do-
A mus nostra huius habitationis dissol
uatur, q̃ ædificationem ex Deo habem⁹
domum non manufactam æternam in
2 cœlis. ¶Nam & ĩ hoc ingemiscimus, ha
bitationem nñam quæ de cęlo est, su-
3 perindui cupientes: ¶si tamẽ vestiti, nõ
4 nudi inueniamur. ¶Nam & qui sumus
in hoc tabernaculo, ingemiscimus gra-
uati: eò q̃ nolum⁹ expoliari, sed super-
uestiri, vt absorbeatur quod mortale est
5 à vita. ¶Qui aũt efficit nos in hoc ipsũ,
6 Deus qui dedit nobis pignus spũs. ¶Au-
dentes igitur semper, & scientes qm̃ dũ
sum⁹ in corpore, peregrinamur à Dño,
7 (per fidẽ enim ambulamus, & nõ p spe
8 ciem) ¶audemus aũt, & bonã voluntatẽ
B habemus magis peregrinari à corpore,
9 & p̃sentes esse ad dñm. ¶Et ideo conten-
dimus, siue absentes, siue p̃sentes pla-
10 cere illi. ¶ ‖ Oẽs enim nos manifestari
oportet ante tribunal Christi, vt referat
vnusquisq; ꝓpria corporis, prout gessit,
11 siue bonum, siue malum. ¶Scientes er-

Apoc. 16 c. 13
‖Ro. 14. b. 10.

go timorem Dñi hominibus suadem⁹:
Deo aũt manifesti sumus. Spero aũt &
in conscientijs vñis manifestos nos esse.
12 ¶Non iterum commendamus nos vo-
bis, sed occasionem damus vobis gloriã
di pro nobis, vt habeatis ad eos qui in
13 facie gloriantur, & non in corde. ¶Siue
C enim mẽte *excedimus, Deo: siue sobrij *excidimus
14 sumus, vobis. Charitas enim Chri vrget
nos: æstimantes hoc, quoniam si vnus
pro omnibus mortuus est, ergo omnes
15 mortui sunt. ¶& pro omnibus mortuus
est Chr̃s, vt & qui viuunt, iam non si-
bi viuant, sed ei qui pro ipsis mortuus
16 est & resurrexit. ¶Itaque nos ex hoc ne-
minem nouimus s̃m carnem. Et si co-
gnouimus s̃m carnem Chr̃m: sed nunc
17 iam non nouimus. ¶Siqua ergo in Chr̃o
D noua creatura, ‖vetera transierunt, ec- ‖Isa. 43. c. 19 Apoc. 21 b. 5
18 ce facta sunt omnia noua. ¶Omnia au-
tem ex Deo, qui nos reconciliauit sibi
per Chr̃m: & dedit nobis ministerium
19 reconciliationis. ¶quoniam quidẽ Deus
erat in Chr̃o mundum reconcilians si-
bi, non reputans illis delicta ipsorum,
& posuit in nobis verbum recõciliatio-
20 nis. ¶ Pro Christo ergo legatione fungi-
mur, tanquam Deo exhortante p nos.
Obsecramus pro Chr̃o, reconciliamini
21 Deo. ¶Eum qui non nouerat peccatum,
pro nobis peccatum fecit: vt nos effice-
remur iustitia Dei in ipso.

CAP. VI.

1 ADiuuantes autẽ *exhortamur, ne in *& 7.
A vacuum gratiã Dei recipiatis. ¶(Ait
2 enim: ‖Tẽpore accepto exaudiui te: & ‖Isai. 49 c. 8.
in die salutis adiuui te. Ecce, nũc tẽpus
acceptabile: ecce, nunc dies salutis.)
3 ¶‖nemini dantes vllam offensionẽ, vt ‖i. Co. 10 g. 32.
4 nõ vituperet ministerium nñm: ¶sed in
oĩbus exhibeamus nosmetipsos ‖sicut ‖i. Co. 4 a. 1.
Dei ministros, in multa patientia, in tri
bulationibus, in necessitatibus, in angu
5 stijs, ¶in plagis, in carceribus, in seditio-
nibus, in laborib⁹, ĩ vigilijs, in ieiunijs,
6 ¶in castitate, in sciẽtia, in longanimita-
B te, in suauitate, in Spiritu sancto, in cha-
7 ritate non ficta, ¶ in verbo veritatis, in
virtute Dei, p arma iustitiæ à dextris, &
8 à sinistris, ¶per gl̃iam & ignobilitatem,
p infamiã & bonã famam: vt seducto-
res & veraces, sicut q ignoti & cogniti:
9 ¶quasi morientes, & ecce viuimus: vt ca
10 stigati, & non mortificati: ¶quasi tristes,
semper autem gaudentes; sicut egentes,

multos

C multos autem locupletantes: tanquam
10 nihil habentes, & oĩa possidentes. ¶ Os
nr̃m patet ad vos ô Corinthij, cor nr̃m
12 dilatatũ est. ¶ Non angustiamini in no-
bis: angustiamini aũt in visceribus vr̃is.
13 ¶ eandem aũt habentes remunerationẽ
(tanquã filijs dico) dilatamini & vos.
14 ¶ Nolite iugum ducere cum infidelib⁹:
Quæ enim participatio iustitię cũ iniq-
tate? Aut quæ societas luci ad tenebras.
15 Quæ aũt cõuentio Chr̃i ad Belial? Aut
D quę pars fideli cum infideli? ¶ Qui aũt
16 consensus templo Dei cum idolis? ‖ Vos
enim estis templum Dei viui: sicut di-
cit De⁹. ‖ Qm̃ inhabitabo ĩ illis: & inam
bulabo, & ero illorũ Deus: & ipsi erunt
17 mihi ppl̃s. ¶ ‖ Propter qđ exite de medio
eorũ, & separamini dicit Dñs: & immũ-
18 dũ ne tetigeritis: & ego recipiã vos: ¶ ‖ &
ero vobis in patrem: & vos eritis mihi ĩ
filios & filias, dicit Dñs omnipotens.

‖ 1. Cor. 3 d. 17. 6. d. 19
‖ Leui. 26 b. 12
‖ Isa. 52. a 1. b. 9
‖ Iere. 31 [illegible]. b. 19.

CAP. VII.

1
A HAs ergo habentes promissiones ca-
rissimi, mundemus nos ab omni
inquinamento carnis & spiritus, perficiẽ
2 tes sanctificationem in timore Dei. ¶ Ca-
pite nos. Neminem lęsimus, neminem
corrupimus, neminem circumuenim⁹.
3 ¶ Non ad condemnationem* dico, præ-
dixi enim quòd in cordibus nr̃is estis
ad commoriendum & ad cõuiuendũ.
4 ¶ Multa mihi fiducia est apud vos, mul-
ta mihi gloriatio ꝓ vobis: repletus sum
consolatione: superabũdo gaudio in oĩ
5 tribulatione nr̃a. ¶ Nã & cũ venissemus
in Macedoniã, nullã reqem habuit caro
B nr̃a, sed oẽm tribulationẽ passi sumus,
6 foris pugnæ, intus timores. ¶ Sed q con-
solat̃ humiles, consolatus est nos Deus,
7 in aduẽtu Titi. ¶ Non solùm aũt in ad-
uentu eius, sed etiam in consolatione,
qua cõsolatus est in vobis, referẽs nobis
vr̃m desideriũ, vr̃m fletũ, vr̃am æmu-
lationẽ ꝓ me, ita magis vt gauderem.
8 ¶ Qm̃ & si cõtristaui vos in epistola, nõ
C me pœnitet: & si pœniteret, videns ꝙ epi
stola illa (& si ad horam) vos contrista-
9 uit, ¶ nunc gaudeo: nõ qa cõtristati estis,
sed qa contristati estis ad pœnitẽtiam.
Contristati enim estis ſm Deum, vt in
nullo detrimentũ patiamini ex nobis.
10 ¶ ‖ Quæ enim ſm Deum tristitia est, pœ-
nitentiã in salutem stabilem operatur:
11 seculi aũt tristitia mortẽ operat̃. ¶ Ecce
enim hoc ipsum, ſm Deum contristari

* vestram
‖ 1. Pet. 2. d. 19

vos, quantã in vobis operatur solicitu-
dinem: sed defensionẽ, sed indignatiõ-
nẽ, sed timorẽ, sed desideriũ, sed æmu-
lationem, sed vindictam, in oĩbus exhi
buistis vos, incõtaminatos esse negotio.
12 ¶ Igitur etsi scripsi vobis, non ꝑꝑ eum q
fecit iniuriam, nec ꝑꝑ eum qui passus
est: sed ad manifestandam solicitudi-
nem nr̃am quam habemus pro vobis*
13 coram Deo, ¶ Ideo cõsolati sumus. In cõ
D solatione aũt nr̃a, abundantius magis
gauisi sumus super gaudio Titi, quia re-
14 fectus est spũs eius ab oĩbus vobis. ¶ &
siquid apud illũ de vobis gloriat⁹ sum,
non sum confusus: sed sicut oĩa vobis
in veritate locuti sumus, ita gloriatio
nostra quæ fuit ad Titum, veritas facta
15 est, ¶ & viscera eius abundanti⁹ in vobis
sunt: reminiscentis omnium vestrum
obedientiam, quomodo cum timore &
16 tremore excepistis illũ. ¶ Gaudeo ꝙ in
omnibus confido in vobis.

* ad vos 6.

CAP. VIII.

1
A NOtam aũt facim⁹ vobis fratres gra-
tiam Dei quę data est in ecclesiis
2 Macedoniæ, ꝙ in multo experimẽto tri
bulationis abundãtia gaudij ipsorum
fuit, & altissima paupertas eorum abũ-
3 dauit in diuitias simplicitatis eorũ, ¶ qa
ſm virtutem (testimonium illis reddo)
& supra virtutem voluntarij fuerunt,
4 ¶ cum multa exhortatione obsecrantes
nos gratiam & cõicationem ministerij
5 qđ fit in Sanctos. ¶ Et non sicut sperau-
mus, sed semetipsos dederunt, primùm
Dño, deinde nobis per volũtatem Dei;
6 ita vt rogaremus Titum, vt quemadmo
dum cępit, ita & ꝑficiat in vobis etiam
7 gratiam istam. ¶ Sed sicut in oĩbus abũ-
datis fide & sermone, & scientia, & oĩ
B solicitudine, - insuper' & charitate vr̃a
8 in nos, vt & in hac gratia abũdetis. ¶ Nõ
quasi imperans dico. sed per aliorum so
licitudinem, etiam vr̃æ charitatis inge-
9 nium bonũ comprobans. ¶ Scitis enim
gratiam Dñi nr̃i Iesu Chr̃i, qm̃ ꝑꝑ vos
egenus factus est, cùm esset diues, vt il-
10 lius inopia vos diuites essetis. ¶ Et consi
lium in hoc do: hoc enim vobis vtile
est, qui non solùm facere, sed & velle
11 cœpistis ab anno priore: ¶ nunc verò &
facto perficite: vt quemadmodum prõ-
ptus est animus voluntatis, ita sit & per
12 ficiẽdi ex eo quod habetis. ¶ Si enim vo-
C luntas prompta est, secundum id quod

- 6.

habet,accepta eſt, non ſm id qđ nõ ha
13bet.Non enim vt aliis ſit remiſſio vo-
bis auté tribulatio : ſed ex ęqual itate.
14In pſenti tpe veſtra abundantia illorũ
inopiam ſuppleat: vt & illorũ abundã
tia veſtræ inopiæ ſit ſupplementum, vt
15ſiat ęqualitas, ſicut ſcriptum eſt : Qui
multũ,non abundauit:& q modicum,
16nõ minorauit.Gratias aũt Deo, qui de
dit eandem ſolicitudiné pro vobis in
17corde Titi, qm̃ exhortationem qdem
ſuſcepit: ſed cũ ſolicitior eſſet ſua volũ
18tate profectus eſt ad vos. Miſimus etiã
cũ illo fratré, cuius laus eſt in Euãgelio
19per oẽs Eccleſias: non ſolũ aũt, ſed & or
D dinatus eſt ab Eccleſijs comes peregri-
nationis nr̃æ : in hanc gratiã quæ mi-
niſtrat à nobis ad Dñi gl̃iam,& deſtina
20tam voluntatem nr̃am. deuitãtes hoc,
ne qs nos vituperet in hac plenitudine
21quę miniſtrat à nobis. Prouidemus
enim bona non ſolùm coram Deo, ſed
22etiam corã hominibus. Miſimus aũt
cum illis & fratrem noſtrum, quem ꝓ-
bauimus in multis ſępè ſolicitum eſſe:
nunc aũt multò ſolicitiorem, confiden-
23tia multa in vos. ſiue pro Tito qui eſt
ſocius meus & in vos adiutor ſiue fra-
tres nr̃i Apoſtoli eccleſiarum gloriæ
24Chriſti. Oſtenſionem ergo quę eſt cha-
ritatis veſtrę & noſtræ gloriæ pro vobis,
in illos oſtendite in facię Eccleſiarum.

CAP. IX.

1 NAm de miniſterio ꝙ fit in ſanctos
A ex abundanti eſt mihi ſcribere vo
2 bis. Scio enim promptũ animum vr̃m
ꝓ quo de vobis glorior apud Macedo-
nes. Qm̃ & Achaia parata eſt ab anno
p̃terito, & vr̃a ęmulatio ꝓuocauit plu-
3 rimos. Miſi aũt fratres vt ne quod glo-
riamur de vobis euacuet in hac parte,
4 vt(quemadmodũ dixi) parati ſitis: ne
cùm venerint Macedones mecũ, & in-
B uenerint vos imparatos, erubeſcamus
nos, vt nõ dicamus vos in hac ſubſtãtia.
5 Neceſſarium ergo exiſtimaui rogare fra
tres vt ꝓueniant ad vos, & præparent re
promiſſam benedictionem hanc paratã
eſſe ſic, quaſi benedictioné, non tanquã
6 auaritiã. Hoc aũt dico, Qui parcè ſemi
nat, parcè & metet: & q ſeminat in be-
nedictionibus, de bñdictionibus & me
7 tet. Vnuſquiſq; ꝓut deſtinauit in cor-
C de ſuo: nõ ex triſtitia aut ex neceſſitate.
8 hilaré enim datoré diligit De⁹. Potés

eſt aũt Deus oém gr̃am abũdare facere
in vobis : vt in oĩbus ſemper oẽm ſuffi-
cientiam habẽtes, abundetis in oẽ opus
9 bonum, ſicut ſcriptum eſt: Diſperſit,
dedit pauperib⁹: iuſtitia eius manet in
10 æternũ. Qui aũt adminiſtrat ſemẽ ſe-
minanti : & panẽ ad mãducandũ p̃ſta-
bit: & multiplicabit ſemen vr̃m, & au-
11gebit incrementa frugũ iuſtitię vr̃ę: vt
in oĩbus locupletati abundetis in oẽm
D ſimplicitatem, quę operat p nos gratia-
12rũ actioné Deo. Qm̃ miniſteriũ huius
officij nõ ſolùm ſupplet ea quæ deſunt
ſanctis: ſed etiam abũdat p multas gra-
13tiarũ actiones ĩ Dño: p probationẽ mi-
niſterij huius, glorificãtes Deum in obe-
dientiam confeſſionis vr̃æ in Euangeliũ
Chr̃i, & ſimplicitate communicationis
14in illos, & in oẽs, & in ipſorum obſe-
cratione ꝓ vobis, deſiderãtium vos pp
15eminentem gratiam Dei in vobis. Gra-
tias Deo ſuper inenarrabili dono eius.

CAP. X.

1 IPſe auté ego Paulus obſecro vos per
A manſuetudiné & modeſtiam Chr̃i, q
in facie quidem humilis ſum inter vos,
2 abſens aũt confido in vobis. Rogo aũt,
ne p̃ſens audeã p eam confidentiã qua
exiſtimor audere ĩ quoſdã : q arbitrant
nos tanquam ſecũdùm carné ambule-
3 mus. In carne enim ambulantes, non
ſm carné militamus. Nã arma militiæ
4 nr̃æ non carnalia ſunt: ſed potẽtia Deo
ad deſtructionem munitionũ, conſilia
5 deſtruentes, & oém altitudiné extollen-
tem ſe aduerſus ſcientiã Dei, & in capti-
uitaté redigẽtes oém intellectũ in obſe-
B quium Chr̃i, & in promptu habentes
6 vlciſci oém inobedientiã, cùm impleta
7 fuerit vr̃a obedientia. Quæ ſm faciem
ſunt, videte. Si quis cõfidit ſibi, Chr̃i ſe
eſſe: hoc cogitet iterum apud ſe, qa ſicut
8 ipſe Chr̃i eſt: ita & nos. Nam & ſi am-
plius aliquid gloriat⁹ fuero de poteſta-
te nr̃a, quàm dedit nobis Dñs in ædifi-
cationem, & non in deſtructioné vr̃am,
9 non erubeſcam. Vt aũt non exiſtimer
C tanquam terrere vos p epiſtolas, (qm̃
10quidem epiſtolę, inquiunt, graues ſunt
& fortes : præſentia autem corporis in-
11firma, & ſermo contemptibilis) hoc co
gitet qui eiuſmodi eſt, quia quales ſu-
mus verbo per epiſtolas abſentes, ta-
12les & præſentes in facto. Non enim
audemus inſerere aut comparare nos

Pſa. 11. b. 9.
ſeculũ ſeculi.

quibuſdá,q ſeipſos cómendant:ſed ipſi
in nobis,noſmetipſos metiétes,& cópa-
13 tantes noſmetipſos nobis. Nos aút nó
[Epheſ.4 b.8] in imméſum gloriabimur: ‖ſed ſm mé
ſurá regulæ,qua menſus eſt nobis Deus,
14 menſurá pertingendi vſq; ad vos. Non
D enim quaſi non pertingentes ad vos, ſu
perextendimus nos. Vſq; ad vos ení per
15 uénimus in Euangelio Chriſti. Non in
imméſum gloriátes in alienis laborib⁹:
ſpé aút habentes creſcentis fidei veſtrę,
in vobis magnificati ſm regulá noſtrá
16 in abúdantia. etiá in illa quę vltra vos
ſunt,euangelizare, nó in aliena regula,
[Iere. 9. g.25] 17 in ijs quæ pparata ſunt gloriari. ‖Qui
[1.Cor.1 d.31] 18 aût gloriatur:in Dño glorietur. Non
enim qui ſeipſum commendat, ille pro
[*Dñs 3.] batus eſt:ſed quem *Deus' commendat.

CAP. XI.

1 VTinam ſuſtineretis modicú qd in-
A ſipiétię meę: ſed & ſupportate me.
2 Æmulor ení vos Dei æmulatione. De-
ſpondi ení vos vni viro, virginé caſtam
[Gene. 3 a.4] 3 exhibere Chřo. Timeo auté ne ‖ ſicut
ſerpés Heuá ſeduxit aſtutia ſua: ita cor-
rumpant̃ ſenſus veſtri,& excidát à ſim-
4 plicitate q̃ eſt in Chřo Ieſu. Ná ſi is qui
venit,aliú Chriſtú pdicat qué nó pdica-
uimus,aut aliú ſpm̃ accipitis qué nó ac
cepiſtis:aut aliud Euágeliú qđ nó rece-
5 piſtis:rectè pateremini. Exiſtimo enim
nihil me minus feciſſe à magnis Apl̃is.
6 Ná etſi imperitus ſermone,ſed nó ſcié-
B tia. In oíbus aút manifeſtati ſumus vo-
7 bis. Aut nunquid pctm̃ feci,meipſum
humilians,vt vos exaltemini? qm̃ gratis
8 Euágeliú Dei euágelizaui vobis? Alias
Eccleſias expoliáui, accipiés ſtipendiú
9 ad miniſteriú veſtrú. Et cú eſſem apud
vos, & egerem: nulli oneroſus fui: nam
quod mihi deerat, ſuppleuerút fratres
qui venerunt à Macedonia: & in oíbus
ſine onere me vobis ſeruaui, & ſeruabo.
10 Eſt veritas Chriſti in me, qm̃ hæc glo-
C riatio non infringetur in me in regioni-
11 bus Achaiæ. Quare? quia nó diligo vos?
12 Deus ſcit. Quod auté facio: & faciam,
vt amputem occaſionem eorum qui vo
lunt occaſionem: vt in quo gloriantur,
13 inueniantur ſicut & nos. Nam eiuſmo
di pſeudoapoſtoli, ſunt operarij ſubdo
li, transfigurantes ſe in Apl̃os Chriſti.
14 Et nó mirum: ipſe enim Satanas tráſ-
15 figurat ſe in Angelum lucis. non eſt
D ergo magnum ſi miniſtri eius tráſfigu-
rent̃ velut miniſtri iuſtitię: quorú finis
16 erit ſm opera ipſorum. Iterú dico, (ne
quis me putet inſipientem eſſe: alioquí
velut inſipiété accipite me, vt & ego mo
17 dicú quid glorier): quod loquor, non
loquor ſm *Deum', ſed quaſi in inſipié [*Dñm 1.]
18 tia, in hac ſubſtantia glorię. Qm̃ multi
gloriantur ſm carné: & ego gloriabor.
19 Libenter ení ſuffertis inſipiétes: cú ſitis
20 ipſi ſapiétes. Suſtinetis ení ſi quis vos
E in ſeruituté redigit, ſiquis deuorat, ſi qs
accipit, ſi quis extollit̃, ſi qs in facié vos
21 cędit. Secúdú ignobilitaté dico, quaſi
nos infirmi fuerimus- in hac parte'. In [–1.]
quo quis audet (in inſipientia dico) au-
22 deo & ego. Hebręi ſunt: & ego. Iſraëli-
tę ſunt: & ego. Semé Abrahę sút, & ego.
23 Miniſtri Chriſti ſunt:- & ego' (vt min⁹ [–2.]
ſapiés dico) plus ego: in laboribus pluri
F mis, in carceribus abúdantiùs, in plagis
24 ſupra modú, in mortibus frequéter. A
Iudæis quinquies, ‖ quadragenas, vna [Deu. 25 a.3]
25 minus accepi. ‖ Ter virgis cæſus ſum, [Act.16. c.22]
‖ſemel lapidatus ſum, ‖ter naufragium [Act 14. c.18]
feci, nocte & die in pfundú maris fui, [Act.27. a.g.41]
26 in itineribus ſæpe, periculis fluminú,
periculis latronú, periculis ex genere,
periculis ex Gétibus, periculis in ciuita-
te, periculis in ſolitudine, periculis in
27 mari, periculis in falſis fratribus, in la
bore & ęrúna, in vigilijs multis, in fame
& ſiti, in ieiunijs multis, in frigore &
28 nuditate, pter illa q̃ extrinſecus ſunt:
inſtátia mea quotidiana, ſolicitudo o-
29 mniú eccleſiarú. Quis infirmat̃, & ego
G nó infirmor? qs ſcandalizat̃, & ego non
30 vror? Si gloriari oportet: q̃ infirmitatis
31 meę ſunt, gloriabor. Deus & pater Dñi
noſtri Ieſu Chriſti, qui eſt benedictus in
32 ſecula, ſcit q̧ non mentior. ‖Damaſci [Act. 9. d.24]
prępoſitus Gétis Aretę regis, cuſtodiebat
ciuitaté Damaſcenorú, vt me cóprehen
33 deret: & p feneſtrá in ſporta dimiſſus
ſum per murú, &- ſic' effugi manus ei⁹. [–4.]

CAP. XII.

1 SI gloriari oportet, non expedit qui-
A dem? veniá autem ad viſiones & re-
2 uelationes Domini. ‖Scio hominem in [Act 9 / 11. d.17]
Chriſto ante annos quatuordecim (ſi-
ue in corpore: ſiue extra corpus, ne-
ſcio: Deus ſcit) raptum huiuſmodi vſ-
3 que ad tertium cælú. Et ſcio huiuſmo-
di hominem (ſiue in corpore, ſiue extra
4 corpus, neſcio: Deus ſcit) qm̃ raptus eſt
in Paradiſum: & audiuit arcana verba,

5 quæ non licet homini loqui. ¶ Pro hu-
B iuſmodi gloriabor: pro me autẽ nihil
gloriabor, niſi in infirmitatibus meis.
6 ¶ Nã & ſi voluero gloriari, non ero inſi-
piens: veritatẽ enĩ dicã. parco aũt: ne qs
*me exiſtimet ſuper id qđ videt in meˡ,
7 aut aliquid audit ex me. ¶ Et ne magni-
tudo reuelationum extollat me, datus
eſt mihi ſtimulus carnis meæ angelus
8 Satanę, vt me colaphizet. ¶ Propter qđ
C ter Dñm rogaui, vt diſcederet à me: ¶ &
9 dixit mihi, Sufficit tibi gratia mea, nam
virtus in infirmitate perficitur. Libẽter
igitur gloriabor in infirmitatibus meis,
10 vt inhabitet in me virtus Chri. ¶ Propter
qđ placeo mihi in infirmitatibus, in cõ
tumelijs, in neceſſitatibus, in perſecutio
nibus, in anguſtijs pro Chro. Cũ enim
11 infirmor, tũc potẽs ſum. ¶ Factus ſum in
D ſipiens: vos me coëgiſtis. Ego enĩ à vo-
bis debui cõmẽdari: nihil enĩ minꝰ fuiˡ
ab ijs q ſunt ſupra modũ Apli, tametſi
12 nihil ſum. ¶ Signa tñ Apſatus mei ˡfacta
ſunt ſup vos in oĩ patientia, in ſignis &
13 prodigijs & virtutibus. ¶ Quid eſt enim
qđ minus habuiſtis p̃ cæteris eccleſijs:
niſi ꝙ ego ipſe nõ grauaui vos? Donate
14 mihi hãc iniuriã. ¶ Ecce, tertiò hoc para-
E tus ſum venire ad vos: & nõ ero grauis
vobis. Nõ enĩ q̃ro q̃ veſtra ſunt: ſed vos.
Nec enĩ debẽt filij parẽtibꝰ theſauriza-
15 re, ſed parẽtes filijs. ¶ Ego aũt libẽtiſſimè
impẽdã & ſuperimpendar ego ipſe ꝓ aĩabꝰ
vr̃is: licet plus vos diligẽs minꝰ diligar.
16 ¶ Sed eſto: ego vos nõ grauaui: ſed cũ eſ-
17 ſem aſtutus, dolo vos cepi. ¶ Nũqd p ali
quẽ eorũ quos miſi ad vos, circumueni
18 vos? ¶ Rogaui Titũ: & miſi cũ illo fratrẽ.
F Nũqd Titus vos circũuenit? nõne eodẽ
ſpũ ambulauimus? nõne ijſdẽ veſtigijs?
19 Olĩ putatis ꝙ excuſemus nos apud vos?
Corã Deo in Chro loqmur: oĩa aũt ca-
riſſimi pp ędificationẽ vr̃am. ¶ Timeo e-
nĩ ne fortè cũ venero, nõ quales volo, in
ueniã vos: & ego inueniar à vobis, qualẽ
nõ vultis: ne fortè cõtẽtiones, ęmulatio
nes, aĩoſitates, diſſenſiões, detractiones,
ſuſurratiões, inflationes, ſeditiones ſint
21 inter vos. ¶ ne iterũ cũ venero, humiliet
me Deꝰ apud vos: & lugeã multos ex ijs
q añ peccauerũt, & nõ egerũt pęnitẽtiã
ſup immũditia & fornicatione & impu
dicitia quã geſſerũt. CAP. XIII.

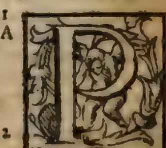
1 A ECce tertiò hoc venio ad vos: ‖In ore
duorum vel triũ teſtiũ ſtabit omne
2 verbũ. ¶ Prędixi & p̃dico vt præſens*, &
nũc abſens ijs q añ peccauerũt, & cęte-
ris oĩbꝰ, qm̃ ſi venero iterũ, nõ parcam.
3 ¶ An experimẽtũ q̃ritis eiꝰ q in me loq
tur Chrs: q in vobis nõ infirmat̃, ſed po
4 tẽs eſt in vobis? ¶ Nã etſi crucifixus eſt ex
B infirmitate: ſed viuit ex virtute Dei. Nã
& nos infirmi ſumus in illo: ſed ᵃviue-
5 musˡ cũ eo ex virtute Dei in vobis. ¶ ‖Voſ
metipſos tẽtate ſi eſtis in fide: ipſi vos ꝓ
bate. An nõ cognoſcitis voſmetipſos q̃a
Chrs Ieſus in vobis eſt, niſi fortè repro-
6 bi eſtis. ¶ Spero aũt ꝙ ᵃcognoſcitisˡ quia
7 nos nõ ſumus reprobi. ¶ Oramus autem
Deũ, vt nihil mali faciatis, nõ vt nos ꝓ-
bati appareamus, ſed vt vos qđ bonum
C eſt, faciatis, nos autẽ vt reprobi ſimus.
8 ¶ Nõ enĩ poſſumus aliqd aduerſus veri-
9 tatẽ: ſed ꝓ veritate. ¶ Gaudemus enim,
qm̃ nos infirmi ſumus, vos aũt potẽtes
eſtis. Hoc & oramus, veſtrã cõſumma-
10 tionẽ. ¶ Ideo hæc abſens ſcribo. vt nõ prę
ſens durius agã ſm poteſtatẽ quam Dñs
D dedit mihi in ędificationẽ, & nõ in de-
11 ſtructionẽ. ¶ De cætero fratres, gaudete,
perfecti eſtote: exhortamini. idẽ ſapite:
pacem habete, & Deus pacis & dilectio
12 nis erit vobiſcum. ¶ Salutate inuicem in
oſculo ſc̃tõ. Salutant vos omnes ſancti.
13 ¶ Gratia Dñi noſtri Ieſu Chriſti, & cha-
ritas Dei, & communicatio ſancti Spiri
tus ſit cũ omnibus vobis. Amen.

Ioan. 8.17. Hebr. 10. c. 28
ᵃbis
ᵃ viuim
9. ii. Co. 12. f. 28
ˡcognoſceti s 8

EPISTOLA PAVLI APOSTOLI Ad Galatas.

CAPVT PRIMVM.

1 A AVLVS Apoſtolus
non ab hominibus,
neq; per hominem,
ſed per Ieſum Chri-
ſtum, & Deum pa-
trem qui ſuſcitauit
2 eum à mortuis, ¶ &
qui mecum ſunt oẽs
3 fratres: eccleſijs Galatiæ. ¶ Gratia vobis
& pax à Deo patre & Dño noſtro Ieſu

ii. Co. 1. 1.
Ephe. 4. 5.

4 Christo, ¶q dedit semetipsum pro pec-
catis nostris. vt eriperet nos de presenti
seculo nequam, ſm voluntatem Dei &
5 patris nostri:¶cui est gloria in secula se-
6 culorum. Amen.¶Miror, q sic tam citò
B transferimini ab eo qui vos vocauit in
gratiam Christi, in aliud Euangelium:
7 ¶quod non est aliud: nisi sunt aliqui q
vos conturbant, & volunt conuertere
8 Euangelium Christi.¶Sed licet nos, aut
Angelus de cælo euágelizet vobis pter-
quã quod euangelizauimus vobis, ana-
9 thema sit.¶Sicut prediximus, & núc ite
rum dico: Si quis vobis euangelizauerit
præter id quod accepistis, anathema sit.
10 ¶Modò eni hominibus suadeo, an deo?
An quero hominibus placere? Si adhuc
hoíbus placerem, Christi seruus nõ es-
11 sem.¶||Notú enĩ vobis facio fratres Euá- ||1.Co 15 a.2.
gelium quod euangelizatú est à me, qa
12 non est ſm hoíem.¶||neq; enim ego ab ||Ephe.3 a.3.
C hoíe accepi illud, neq; didici: sed p re-
13 uelationẽ Iesu Christi.¶Audistis eni cõ
uersationẽ meã aliqñ in Iudaismo, qm
supra modú persequebar ecclesiá Dei,
14 & expugnabam illam, ¶& proficiebam
in Iudaismo supra multos coætaneos
meos in genere meo, abúdátius ęmula-
tor existẽs paternarú mearú traditionú
15 ¶Cùm autem placuit ei qui me segrega-
uit ex vtero matris meæ, & vocauit per
16 gratiá suá, ¶vt reuelaret filiú suú in me,
vt euangelizarem illú in Gentibus, con
tinuò non acquieui carni & sanguini,
17 ¶neque veni Ierosolymam ad antecesso
D res meos Apostolos: sed abij in Arabiá,
18 & iterú reuersus sum Damascú.¶Dein-
de post annos tres veni Ierosolymá vi-
dere Petrum: & mansi apud eú diebus
19 quindecim.¶Aliú aút Apľorum vidi ne
20 minẽ: nisi Iacobú fratrẽ Dñi.¶Quę autẽ
scribo vobis: ecce coram Deo, quia non
21 mentior.¶Deinde veni in partes Syriæ
22 & Ciliciæ.¶Eram aút ignotus facie ec-
23 clesijs Iudææ, quę erant in Chro:¶tñ
autem auditum habebant, Qm qui per
sequebatur nos aliquando, nunc euan-
gelizat fidem, quá aliquando expugna-
24 bat, ¶& in me clarificabant Deum.

CAP. II.

1 DEinde post annos quatuordecí, ite
A rum ascendi Ierosolymam cú Bar
2 naba, assumpto & Tito.¶Ascendi autem
ſm reuelationẽ· & contuli cú illis Euá-
gelium quod prædico in Gentibus, seor
sum autem ijs qui videbãtur- 'aliquid -7.
esse': ne fortè in vacuú currerem aut cu 'maior. esse 3.
3 currissem.¶Sed neque Titus q mecum
erat, cú esset Gentilis, compulsus est cir-
4 cuncidi: ¶-sed' pp subintroductos fal- -3.
sos fratres q subintroierunt explorare
libertatẽ nostrá, quá habemus in Chro
5 Iesu, vt nos in seruitutẽ redigerẽt.¶Qui
bus neq; ad horá cessimus 'subiectioni': 'subie-ctione 3.
vt veritas Euangelij pmaneat apud vos.
6 ¶Ab ijs aút q videbant esse aliquid (qua
les aliquãdo fuerint, nihil mea interest.
B ||Deus psoná hoís nõ accipit) mihi enĩ ||Deu. 10 d.17
q videbantur esse- aliquid', nihil cõtu- 2.Para.9
7 lerút.¶Sed ecõtra cú vidissent q creditú c.17
est mihi Euangelium præputij, sicut Pe Iohã. 34
8 tro circuncisionis (¶qui enim operatus b.11
est Petro in Apľatú circuncisionis: ope- Suprà 6. b.8
9 ratus est & mihi inter Gẽtes) ¶& cú co- Eccle. 35
gnouissent gratiam quę data est mihi, b.16
Iacobus & Cephas & Iohannes q vide- Roma.2.
bantur columnæ esse, dextras dederút b.11
mihi & Barnabæ societatis: vt nos in Ephe.6. b.9
10 Gẽtes, ipsi aút in circúcisionẽ: ¶tantùm Colos.3.
vt pauperum memores essemus, qđ etiá d.25
11 solicitus fui hoc ipsum facere.¶Cú aút Act.10.
C venisset 'Cephas' Antiochiá: in faciẽ ei e 34
12 restiti, qa reprehensibilis erat.¶Prius e- 1.Petr.1
nim q venirent quidam à Iacobo, cum c.17.
Gentibus edebat: cú aút venissent, sub- -6.
trahebat & segregabat se, timens eos q 'Petrus
13 ex circuncisione erant.¶Et simulationi
eius consenserunt cæteri Iudæi, ita vt &
Barnabas duceretur ab eis in illam si-
14 mulationem.¶Sed cú vidissem q non
rectè ambularent ad veritatem Euange
lij, dixi Cephæ coram oíbus: Si tu cùm
Iudæus sis, gentiliter viuis, & non Iu-
daicè: quomõ Gentes cogis Iudaizare?
15 ¶Nos natura Iudęi, & non ex Gentibus
16 peccatores.¶||Scientes aút q non iusti- ||Rom 3 c.19.e.28
ficatur homo ex operibus legis, nisi per
fidem Iesu Christi: & nos in Chro Iesu
'credimus', vt iusticemur ex fide Chri- 'credidi-mus 1.
sti, & non ex operibus legis: pp quod
||ex operibus legis non iustificabitur oís ||Rom.3. c.20
17 caro.¶Quod si quærentes iustificari in
D Christo, inuenti sumus & ipsi peccato-
res: nunquid Christus peccati minister
18 est? Absit.¶Si enim quæ destruxi, iterú
hæc ædifico· præuaricatorem me cõsti-
19 tuo.¶Ego enim per legem, legi mortuus
sum, vt Deo viuam: Chro cõfixus sum
20 cruci.¶Viuo autem, iam nõ ego: viuit ve
rò in me Christus. Quod autem nunc

viuo in carne: in fide viuo filij Dei, q di
lexit me, & tradidit semetipsum p me.
21 Nõ abijcio gratiam Dei. Si enĩ p legem
iustitia, ergo gratis Chrs mortuus est.

CAP. III.

1 O Insensati Galatæ, qs vos fascinauit
A non *obedire veritati, ante quorũ
oculos Iesus Chrs proscriptus est, & in
2 vobis crucifixus? Hoc solũ à vobis volo
discere, Ex operib[9] legis Spm accepistis,
3 an ex auditu fidei? Sic stulti estis, vt cũ
spũ cœperitis, nũc carne cõsũmamini?
4 Tãta passi estis sine causa? si th sine cau
5 sa. Qui ergo tribuit vobis Spm, & ope
rat virtutes in vobis: ex operibus legis,
6 an ex auditu fidei? Sicut *, ‖ Abraham
credidit Deo, & reputatũ est illi ad iu
7 stitiam. *Cognoscite ergo qa q ex fide
8 sunt, ij sunt filij Abrahę. Prouidens au
té scriptura qa ex fide iustificat Gentes
B Deus, pnuntiauit Abrahę, ‖ Quia bñdicé
9 tur in te oés gétes. Igit q ex fide sunt,
10 benedicent cũ fideli Abrahã. Quicun-
que enĩ ex operibus legis sunt, sub ma-
ledicto sunt. Scriptũ est enĩ, ‖ Maledict[9]
oĩs q nõ permanserit in oĩbus q̃ scripta
11 sunt in libro legis, vt faciat ea. Qm aũt
in lege nemo iustificatur apud Deũ, ma
nifestum est: ‖ quia iustus ex fide *viuit.
12 Lex auté nõ est ex fide: sed ‖ q fecerit ea
13 viuet in illis. Chrs nos redemit de ma
ledicto legis, factus p nobis maledictũ
(qa scriptũ est: ‖ Maledictus oĩs q pédet
14 in ligno) vt in Gétibus bñdictio Abra-
hę fieret in Christo Iesu: vt pollicitatio-
15 né Spiritus accipiamus per fidem. Fra-
C tres (sm hoĩem dico) ‖ tñ hominis con-
firmatum testamentum nemo spernit,
16 aut superordinat. Abrahę dictę sunt p
missiones: & semini eius. Non dicit, Et
seminibus, quasi in multis: sed quasi in
17 vno, Et semini tuo q est Chrs. Hoc aũt
dico, testamentũ cõfirmatũ est à Deo: q̃
post quadringétos & triginta annos fa-
cta est lex, nõ irritũ facit ad euacuandã
18 promissioné. Nã si ex lege hęreditas, iá
non ex pmissione. Abrahę aũt p repro-
19 missioné donauit Deus. Quid igit lex?
Propter *transgressiones posita est, do-
nec veniret semen cui promiserat: ordi
nata per angelos in manu mediatoris.
20 Mediator aũt, vnius non est: Deus aũt
21 vnus est. Lex ergo aduersus promissa
D Dei? Absit. Si enim data esset lex quæ
posset viuificare: verè ex legè esset iusti-
22 tia. Sed ‖ cõclusit scriptura oĩa sub pec-
cato: vt pmissio ex fide Iesu Christi da-
23 retur credentibus. Prius aũt, q̃ veniret
fides: sub lege custodiebamur conclusi,
24 in eam fidé quæ reuelanda erat. Itaq;
lex pædagogus noster fuit in Chro: vt
25 ex fide iustificemur. At vbi venit fides,
26 iam nõ sumus sub pędagogo. Oés enĩ
filij Dei estis per fidem in Christo Iesu.
27 ‖ Quicunq; enim in Christo baptizati
28 estis: Christũ induistis. Nõ est Iudæus,
neq; Grecus, non est seruus, neq; liber,
non est masculus, neq; fœmina. Oés
29 enim vos vnũ estis in Chro Iesu. Si aũt
vos Christi: ergo semen Abrahę estis, se
cundùm promissionem hęredes.

CAP. IIII.

1 DIco aũt, quãto tpe hęres paruulus
A est, nihil differt à seruo, cũ sit Dñs
2 oĩum, sed sub tutoribus & actoribus
3 est vsq; ad pfinitũ tps à pře: ita & nos,
cũ essemus paruuli, sub elementis mũ-
4 di eramus seruientes. At vbi venit ple
nitudo tpis, misit Deus filiũ suũ factũ
5 ex muliere, factũ sub lege: vt eos q sub
lege erant, redimeret, vt adoptionem fi
6 liorũ reciperemus. Qm aũt estis filij *:
misit Deus Spm filij sui in corda vestra
7 clamanté: Abba Pater. Itaq; iam nõ est
seruus, sed filius. Quòd si filius: & hrs
8 p Deũ. Sed tũc qdé ignorãtes Deũ, ijs
9 q natura nõ sunt dij, seruiebatis. Nũc
B aũt cũ cognoueritis Deũ, imò cogniti si
tis à Deo: qũo cõuertimini iterũ ad in-
firma & egena elementa, qbus denuò
10 seruire vultis? Dies obseruatis, & men-
11 ses, & tpa, & annos. Timeo vos, ne for-
12 tè sine causa laborauerim ĩ vobis. Esto-
te sicut ego, qa & ego sicut vos fratres,
13 obsecro vos. Nihil me lęsistis. Scitis au
tem quia per infirmitaté carnis euãgeli-
zaui vobis iampridé: & tentationé *ve-
14 stram in carne mea, nõ spreuistis neq;
respuistis, sed sicut angelũ Dei excepi-
15 stis me, sicut Christum Iesum. Vbi est
ergo beatitudo vestra? Testimoniũ enĩ
perhibeo vobis quia si fieri posset, ocu-
los vestros eruissetis, & dedissetis mihi.
16 Ergo inimicus vobis factus sum verũ
17 dicens vobis? Æmulant vos nõ bene:
C sed excludere vos volũt, vt illos æmule
18 mini. Bonũ auté æmulamini in bono
semper: & non tantùm cũ præsens sum
19 apud vos. Filioli mei, quos iterũ partu
rio, donec formetur Christus in vobis.

Vellem

*credere 6.
* scriptũ est 6
‖ Gen. 15 b. 6
Roma. 4. a. 3. c. 18
Iacob. 2. d. 23
*Cognoscitis 4.
‖ Gen. 12 a. 3. 22. d 18. 16.
a. 4
Eccle. 44 d. 20
‖ Deu. 27 d. 25
‖ Aba. 2. a. 4
Roma. 1 b. 17
*viuet 3
‖ Leui. 18 a. 5.
‖ Deu. 21 d 23
‖ Hebr. 9 c. 17
* trãsgressionem
‖ Rom. 8 b. 9
‖ Rom. 6 a. 3
*Dei
*meã

20 ¶Vellē aūt esse apud vos modò, & mu-
tare vocē meā: qm̄ confundor in vobis.
21 ¶Dicite mihi qui sub lege vultis esse, le-
22 gem non legistis? ¶Scriptū est enim, qm̄
‖Gen. 16 d. 15 Abrahā duos filios habuit: ‖vnū de an-
23 cilla, & ‖vnū de libera. ¶Sed q de ancil- ‖Gen. 21 a. 8
la, ſm carnē natus est: q aūt de libera, p
24 repromissionē. ¶ quę sunt per allegoriā
D dicta. ¶Hęc enim sunt duo testamenta.
*in Vnum quidem *à monte Sina, in serui-
25 tutē generans: quæ est Agar. ¶(Sina enī
mons est in Arabia: qui coniunctus est
ei, quæ nunc est Ierl'm) & seruit cū filijs
26 suis. ¶Illa autem quæ sursum est Ierl'm,
27 libera est: quę est mater nostra. ¶Scriptū
‖Isai. 54 a. 1 est enim: ‖Lætare sterilis, q̄ non paris:
erumpe & clama, quę non parturis: q̄a
multi filij desertę, magis q̄ eius quę ha-
28 bet virū. ¶‖Nos aūt fratres ſm Isaac pro ‖Rom. 9 b. 8
29 missionis filij sumus. ¶Sed qūo tunc is,
qui ſm carnem natus fuerat, psequeba-
30 tur eū qui ſm spm̄: ita & nunc. ¶Sed qd
‖Gen. 21 a. 10 dicit scriptura? ‖Eijce ancillam & filiū
eius. non enim hæres erit filius ancillæ
31 cum filio liberæ. ¶Itaque fratres, non su
mus ancillæ filij, sed liberæ: qua liber-
tate Christus nos liberauit.

CAP. V.

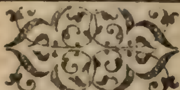
1 STate: & nolite iterum iugo seruitutis ‖Act. 15 a. 1. a. 2.
A contineri. ¶‖Ecce ego Paulus dico vo
2 bis, qm̄ si circūcidamini, Chrs vobis ni-
3 hil proderit. ¶ Testificor autē rursus oī
homini circūcidenti se, qm̄ debitor est
4 vniuersæ legis faciendę. ¶Euacuati estis
à Chro, qui in lege iustificamini: à gr̄a
5 excidistis. ¶Nos enī spiritu, ex fide, spē
6 iustitiæ expectamus. ¶ Nā in Chro Iesu
B neq; circuncisio aliquid valet, neq; prę
putium: sed fides quæ per charitatem
7 operatur. ¶Currebatis bene: qs vos im-
8 pediuit veritati nō obedire? * ¶ Persua- *Nemini consenseritis hæc
9 sio, *non est ex eo q vocat vos. ¶‖Modi-
cum fermentum totam massam corrū- ‖1. Cor. 5 b. 6
10 pit. ¶Ego confido in vobis in Dn̄o: q̄p ni
hil aliud sapietis: qui autem conturbat
vos, portabit iudicium, quicunq; est il-
11 le. ¶Ego autem fratres, si circūcisionem
adhuc prædico: quid adhuc persecutio-
nem patior? Ergo euacuatum est scan-
12 dalum crucis. ¶ Vtinam & abscindātur
13 qui vos conturbant. ¶Vos enim in liber
tatem vocati estis fratres: tantùm ne li
bertatem in occasionem detis carnis, *spiritus
14 sed p charitatē * seruite inuicem. ¶ Oīs ‖Leui. 19 d. 16
C enim lex in vno sermone impletur: ‖Di
liges proximum tuum sicut teipsum. Matt. 22 d 39
15 ¶Quòd si inuicem mordetis & comedi- Marc. 12
tis: videte ne ab inuicem consumami- d. 31
16 ni. ¶Dico aūt: ‖Spiritu ābulate, & ‖de ‖Ro. 13. c 8
17 sideria carnis non perficietis. ¶Caro enī Iacob. 2. b. 8
concupiscit aduersus spm̄: spiritus autē
aduersus carnem. hæc enim sibi inuicē ‖Ro. 13. d 14
aduersantur: vt non quæcunque vultis,
18 illa faciatis. ¶Quòd si spiritu ducimini: 1. Petr. 2
19 non estis sub lege. ¶Manifesta sunt aūt c. 11
opera carnis, quæ sunt, fornicatio, im-
20 munditia, impudicitia*, luxuria, ¶idô *9.
lorum seruitus, veneficia, inimicitię, cō
tentiones, æmulationes, iræ, rixæ, dissen
21 siones, sectæ, ¶inuidię, homicidia, ebrie
D tates, comessationes, & his similia. quæ
prædico vobis, sicut prædixi, qm̄ qui ta-
lia agunt, regnum Dei nō consequent̄.
22 ¶Fructus autē Spiritus est: charitas, gau-
diū, pax, patientia, benignitas, bonitas,
23 longanimitas, ¶mansuetudo, fides, mo
destia, continentia, castitas. Aduersus
24 huiusmodi non est lex. ¶ Qui aūt sunt
Christi, carnē suam crucifixerunt cū vi-
25 tijs & cōcupiscentijs. ¶Si viuimus spiri
26 tu: spiritu & ambulemus. ¶Non efficia-
mur inanis gloriæ cupidi, inuicem pro-
uocantes, inuicem inuidentes.

CAP. VI.

1 FRatres, & si præoccupatus fuerit ho-
A mo in aliquo delicto, vos qui spiri-
tuales estis, huiusmodi instruite in spū
lenitatis, considerans teipsum, ne & tu
2 tenteris. ¶Alter alterius onera portate:
3 & sic adimplebitis legē Christi. ¶ Nā si
quis existimat se aliquid esse, cum nihil
4 sit: ipse se seducit. ¶Opus autē suū pbet
B vnusquisq;, & sic in semetipso tm̄ glo-
5 riam habebit, & non in altero. ¶‖Vnus- ‖1. Cor. 3 b. 8
6 quisq; enī onus suum portabit. ¶ Com-
municet aūt is qui catechizatur *verbo, *verbū
7 ei q se catechizat, in oībus bonis. ¶Noli
8 te errare: Deus non irridetur. ¶Quæ enī
seminauerit homo: hæc & metet. Qm̄
q seminat in carne sua: de carne & m e-
tet corruptionē. q aūt seminat ī spū: de
9 spiritu metet vitā ęternā. ¶‖Bonū aūt fa ‖2. Thes. 3
C cientes, non deficiamus. tempore enim c. 13
10 suo metemus non deficientes. ¶Ergo dū
tempus habemus, operemur bonū ad
oēs, maxime autē ad domesticos fidei.
11 ¶ Videte qualibus literis scripsi vobis
12 mea manu. ¶Quicunque *volunt place- *enim
re in carne: hi cogunt vos circuncidi,
tantùm vt crucis Christi persecutionē

13 non patiantur. ❡ Neq; enim qui circun-
ciduntur, legem cuſtodiunt. ſed volũt
vos circuncidi: vt in carne veſtra glorié
14 tur. ❡ Mihi aũt abſit gloriari, niſi in cru
D ce Dñi noſtri Ieſu Chriſti: per quem mi
hi mũdus crucifixus eſt, & ego mũdo.
15 ❡ In Chro eni Ieſu neq; circũciſio aliqd
valet, neq; ꝑputium: ſed noua creatura.
16 ❡ Et quicunq; hãc regulã ſecuti fuerint,
pax ſuper illos, & miſericordia, & ſup
17 Iſrl Dei. ❡ De cętero nemo mihi moleſt⁹
ſit: ego enĩ ſtigmata Dñi Ieſu in corpo-
18 re meo porto. ❡ Gratia Dñi noſtri Ieſu
Chriſti, cum ſpiritu veſtro frẽs. Amen.

EPISTOLA
PAVLI APOSTOLI
Ad Epheſios.

CAPVT PRIMVM.

1 PAVLVS Apoſtolus
A Ieſu Chriſti ꝑ
voluntatẽ Dei,
oĩbus ſanctis
qui ſunt Ephe
ſi: & fidelibus
in Chro Ieſu.
2 ❡ Gratia vobis
& pax à Deo
patre noſtro,
& Dño Ieſu
3 Chriſto. ❡ ‖ Be-
nedictus De⁹
& pater Dñi noſtri Ieſu Chriſti, qui be-
nedixit nos in oĩ benedictione ſpiritua
4 li, in cœleſtibus, in Chro: ❡ ſicut elegit
nos in ipſo ante mundi conſtitutionẽ,
vt eſſemus ſancti & immaculati in con-
5 ſpectu eius in charitate. ❡ Qui prædeſti-
nauit nos in adoptionẽ filiorũ, ꝑ Ieſum
B Chriſtũ, in ipſum: ſm ꝑpoſitũ volũtatis
6 ſuę: ❡ in laudẽ glorię grãæ ſuę, in qua gra
7 tificauit nos in dilecto filio ſuo. ❡ In
quo habemus redemptionẽ ꝑ ſanguinẽ
eius (remiſſionem peccatorum) ſm di-
8 uitias gratiæ eius, ❡ quæ ſuperabũdauit
in nobis in omni ſapientia & prudẽtia,

‖ 1. Cor. 2 b. 3. 1. Pet. 2. a. 3.

9 ❡ vt notum faceret nobis ſacramentum
voluntatis ſuæ, ſm beneplacitum eius,
10 quod ꝑpoſuit in eo, ❡ *in diſpẽſatione
plenitudinis temporum, inſtaurare oĩa
in Chro, quæ in cœlis & q̃ in terra ſunt,
11 in ipſo. ❡ In quo & nos ſorte vocati ſu-
mus: prædeſtinati ſm ꝑpoſitum eius q
operatur oĩa, ſm conſilium voluntatis
12 ſuæ: ❡ vt ſimus in laudem gloriæ ei⁹ nos,
13 qui antè ſperauimus in Chro: ❡ in quo
& vos, cũ audiſſetis verbũ veritatis, (E-
C uangeliũ ſalutis veſtrę,) in quo & credẽ
tes ſignati eſtis Spũ ꝑmiſſionis ſancto,
14 ❡ qui eſt pignus hæreditatis nr̃æ, in re-
demptionẽ acquiſitionis, in laudẽ glo-
15 riæ ipſius. ❡ Propterea & ego audiẽs fidẽ
vr̃am quæ eſt *in Dño Ieſu, & dilectionẽ
16 in oẽs ſanctos: ❡ non ceſſo gratias agens
pro vobis, memoriam vr̃i faciens in ora
17 tionibus meis, ❡ vt Deus, Dñi nr̃i Ieſu
Chriſti pater gloriæ, det vobis ſpiritum
ſapientiæ & reuelationis, in *agnitione
18 eius, ❡ illuminatos oculos cordis vr̃i, vt
ſciatis quæ ſit ſpes vocationis eius, &
quæ diuitiæ gloriæ hæreditatis eius in
19 ſanctis, ❡ & quæ ſit ſupereminẽs magni
D tudo virtutis eius in nos, qui credimus,
‖ ſm operationem potentiæ virtutis ei⁹,
20 quam operatus eſt in Chro, ſuſcitans il
lum à mortuis, & conſtituens ad dexte-
21 ram ſuam in cœleſtibus; ❡ ſupra omnẽ
principatum & poteſtatem & virtutẽ,
& dominationem, & oẽ nomen quod
nominatur non ſolùm in hoc ſeculo,
22 ſed etiam in futuro. ❡ ‖ Et oĩa ſubiecit
ſub pedibus eius: & ipſum dedit caput
23 *ſupra omnem eccleſiam, ❡ quæ eſt cor-
pus ipſius, *plenitudo eius, qui omnia
in omnibus adimpletur.

CAP. II.

1 ET ‖ vos * cùm eſſetis mortui delictis
A & peccatis vr̃is, ❡ in qbus aliquãdo
2 ambulaſtis ſm ſeculum mundi huius,
ſm principẽ poteſtatis aëris huius, ſpi-
ritus, qui nunc operatur in filios diffi-
3 dentiæ, ❡ in quibus & nos oẽs aliquãdo
conuerſati ſumus in deſiderijs carnis
noſtræ, facientes volũtatẽ carnis & co-
gitationum, & eramus natura filij irę ſi
4 cut & cæteri. ❡ Deus autẽ (qui diues eſt
in miſericordia) ꝑp nimiam charita-
5 tem ſuam qua dilexit nos, ❡ & cùm eſſe-
mus mortui peccatis, cõuiuificauit nos
6 Chriſto, (cuius gratia eſtis ſaluati,) ❡ &
E conreſuſcitauit, & cõſedere fecit in cę-

*in diſpẽſationẽ
* Chriſto
* agnitionem
‖ Infrà 3. b. 7.
‖ Pſal 8 b 8
* ſuper omnia ipſi eccleſiæ
* &
‖ Colo. 2. c. 13. 3. a. 3.
* cõuiuificauit

leſtibus

7 lestibus in Chro Iesu, vt ostéderét in se-
culis superuenientibus abũdantes diui
tias gratiæ suę, in bonitate super nos in
8 Chro Iesu. ¶ Gratia enĩ estis saluati per
fidẽ(& hoc nõ ex vobis, Dei enĩ donum
9 est) ¶ nõ ex operibus, vt ne quis gloriet.
10 ¶ Ipsius enĩ sum* factura, creati in Chro
Iesu in operibus bonis, quæ præparauit
11 Deus vt in illis ambulemus. ¶ Propter
qd memores estote q aliquando vos
*eratis Gentes in carne, qui dicebamini
præputium ab ea quæ dicitur circunci-
12 sio in carne, manu facta: ¶ *qui eratis il-
lo in tpe sine Chro, alienati à cõuersa-
C tione Israël, & hospites testamentorũ,
promissionis, spem non habentes, & si-
13 ne Deo in hoc mundo. ¶ Nũc autem in
Chro Iesu vos qui aliquando eratis lon
gè, facti estis propè in sanguine Christi.
14 ¶ Ipse enim est pax nra, qui fecit vtraq;
vnum, & medium parietem maceriæ
15 solués, *inimicitias in carne sua: ¶ legé
mandatorũ decretis euacuans: vt duos
condat in semetipso in vnum nouum
16 hominem, faciens pacem, ¶ * & reconci-
liet ambos in vno corpore, Deo per cru
cé, interficiés *inimicitias in semetipso.
17 ¶ Et veniés euangelizauit pacé vobis qui
18 lõgè fuistis, & pacé ijs qui propè, ¶ ‖ qm
D per ipsum habemus accessum ambo in
19 vno Spiritu ad patré. ¶ Ergo iã non estis
hospites & aduenæ, sed estis ciues san-
20 ctorũ & domestici Dei, ¶ superędificati
super fundamentum Apłorum & Pro-
phetarum, ipso summo angulari lapide
21 Iesu Chro, in quo oís ędificatio constru-
cta, crescit in templum sanctũ in Domi
22 no, ¶ in quo & vos coędificamini in ha
bitaculum Dei in Spiritu sancto.

*qui
*quòd 8.
*inimicitiam 4
*vt
*inimicitiam 8.
‖Rom.5. a.2.

CAP. III.

1 HVius rei gratia, ego Paulus vinct*
A Chri Iesu, pro vobis Gentibus: ¶ si
2 tñ audistis dispensationem gratiæ Dei
3 quæ data est mihi in vobis, ¶ qm ſm re-
uelationem notũ mihi factũ est sacra-
4 mẽtũ, sicut suprà scripsi in breui: ¶ put
potestis legẽtes intelligere prudentiam
5 meam in mysterio Christi, ¶ quod alijs
generationibus non est agnitum filijs
hominum, sicuti nunc reuelatum est
sanctis Apłis eius & Prophetis in spiri-
6 tu. ¶ Gentes esse cohæredes & cõcorpora
les, & cõparticipes pmissionis eius in
7 Chro Iesu per Euãgeliũ: ¶ ‖ Cuius factus
sum minister ſm donum gratiæ Dei,

‖Suprà 1 d.19
‖1.Co.13 b.9

B quæ data est mihi secundùm operatio-
8 nem virtutis eius. ¶ Mihi omniũ sancto
rum minimo, data est gratia hæc, in Gẽ
tibus euangelizare inuestigabiles diui-
9 tias Chri, ¶ & illuminare omnes quę sit
dispensatio sacramenti absconditi à se-
10 culis in Deo, qui oía creauit, ¶ vt innote-
scat ** principibus & potestatibus in cę-
lestibus, per ecclesiam, multiformis sa-
11 pientia Dei, ¶ secundùm præfinitionem
seculorum, quam fecit in Chro Iesu Do
12 mino nro. ¶ In quo habemus fiduciam
C & accessum in confidentia, per fidem
13 eius. ¶ Propter qd peto ne deficiatis in
tribulationibus meis pro vobis, quę est
14 glia vra. ¶ Huius rei gratia flecto genua
15 mea ad Patrem Dñi nri Iesu Chri, ¶ ex
quo omnis paternitas in *cælis & in ter
16 ra nominatur, ¶ vt det vobis secundùm
diuitias gloriæ suæ, *virtutem corrobo-
rari per Spiritum eius in interiori hoíe:
17 ¶ Chrm habitare per fidem in cordibus
vris, in charitate radicati & fundati,
18 ¶ vt possitis comprehendere cum omni-
D bus sanctis, quæ sit latitudo, & longitu-
19 do, & sublimitas, & profundum, ¶ scire
etiam supereminentem scientiæ chari-
tatem Christi, vt impleamini in omnẽ
20 plenitudinem Dei. ¶ ‖ Ei autem qui po-
tens est oía facere superabundanter q̃
petimus aut intelligimus, ſm virtutem
21 quæ operatur in nobis: ¶ ipsi gloria in ec
clesia, & in Christo Iesu in omnes gene
rationes seculi seculorum. Amen.

*nunc 10.
*principatib. 3.
*in cęl 9.
*virtute 3.
‖Ro.16, d.25
‖Ro 16, d.27.

CAP. IIII.

1 OBsecro itaq; vos ego vinctus in Do
A mino, vt dignè ambuletis vocatio-
2 ne qua vocati estis, ¶ cùm omni humili-
tate & mansuetudine, cum patientia,
3 supportantes inuicem in charitate, ¶ ‖ so
liciti seruare vnitatem spiritus in vincu
4 lo pacis. ¶ Vnum corpus & vnus spiritus
sicut *vocati estis in vna spe vocationis
5 vræ. ¶ Vnus Dñs, vna fides, vnum baptis
6 ma. ¶ ‖ Vnus Deus & Pater omnium, q
est super omnes, & per omnia, & in oí-
7 bus nobis. ¶ Vnicuique ‖ autem nostrum
data est gratia ‖ secundum mensurã do-
8 nationis Christi. ¶ Propter quod dicit,
B ‖ Ascendens in altum, captiuam duxit
captiuitatem: dedit dona hominibus.
9 ¶ (Quod autem ascendit, quid est, nisi
quia & descẽdit primũ in inferiores par
10 tes terræ? ¶ Qui descẽdit, ipse est, & q ascẽ
dit supra omnes cælos vt impleret oía.

‖Phil. 2 d.27.
Colos. 3 b.12.
1.Thes.5 c.13. 4.1.
‖Rom.12 c.16
1.Cor.7 b.10.
*&
‖Mal. 2. b.10
‖Deut. 6.
‖Ro. 12. a.3.
1 Cor. 12 b 11.
1 Cor. 10 d.13.
‖Psal. 67 c 17

11 Et ipse dedit quosdã qdẽ Apĺos, quos-
dã aũt Prophetas, alios verò Euangeli-
12 stas, alios aũt pastores, & doctores, ad cõ
summationẽ sanctorũ in opus ministe-
13 rij, in ædificationem corporis Chri: do
C nec occurramus oẽs in vnitatem fidei
& agnitionis filij Dei, in virum perfe-
ctum, in mensuram ætatis plenitudinis
14 Chri: vt iam nõ simus paruuli fluctuã
tes, & circumferamur oĩ vẽto doctrinæ
in nequitia hominũ, in astutia ad cir
15 cunuentionem erroris: veritatem autẽ
facientes in charitate, crescamus in illo
16 per oĩa, qui est caput Chrs: ex quo totũ
corpus compactum & connexum per
oẽm iuncturam subministrationis, ſm
operationem in mensuram vniuscuius
que membri, augmentum corporis fa-
cit in ædificationem sui in charitate.
17 Hoc igitur dico & testificor in Dño, vt
D iam non ambuletis sicut & Gentes am-
18 bulant in vanitate sensus sui, tenebris
obscuratum habẽtes intellectum, alie-
nati à vita Dei per ignorantiam quę est
in illis, pp cæcitatem cordis ipsorum,
19 qui desperantes, semetipsos tradiderũt
impudicitię in operationem immun-
20 ditiæ oĩs, in auaritiam. Vos aũt nõ ita
21 didicistis Chrm: si tñ illũ audistis, & in
ipso edocti estis, (sicut est veritas in Ie-
22 su.) Deponite vos, ſm pristinã conuer
E sationẽ veterem hoĩem, q corrumpitur
23 ſm desideria erroris. Renouamini au
24 tem spiritu mentis vestræ, & induite
nouũ hoĩem q ſm Deum creatus est in
25 iustitia, & sanctitate veritatis. Propter
qđ deponẽtes mendaciũ, loquimini ve-
ritatẽ vnusquisq; cũ ꝓximo suo, qm su-
26 mus inuicem membra. Irascimini &
F nolite peccare: sol nõ occidat super ira-
27 cũdiã vestrã. Nolite locũ dare diabo-
28 lo. Qui furabatur, iam nõ furetur: ma
gis autẽ laboret, operãdo manibus suis
qđ bonũ est, vt habeat vnde tribuat ne
29 cessitatem patienti. Oĩs sermo malus
ex ore vr̃o non procedat, sed siquis bo-
nus ad ædificationẽ fidei, vt det gratiã
30 audientibus. Et nolite contristare Spi-
D ritũ sanctũ Dei, in quo signati estis in
31 die redemptionis. Oĩs amaritudo, &
ira, & indignatio, & clamor, & blasphe
mia tollat à vobis cum omni malitia.
32 Estote autem inuicem benigni, mise-
ricordes, donantes inuicem, sicut & De⁹
in Christo donauit vobis.

CAP. V.

1 A Estote ergo imitatores Dei, sicut filij
carissimi: & ambulate in dilectio
2 ne sicut & Chrs dilexit nos, & tradidit
semetipsum pro nobis oblationẽ & ho-
3 stiam Deo in odorem suauitatis. For-
nicatio aũt & oĩs immunditia, aut aua
ritia, nec nominetur in vobis, sicut de-
4 cet sanctos: aut turpitudo, aut stultilo-
quium, aut scurrilitas, quę ad rem non
5 ꝑtinet: sed magis gratiarũ actio. Hoc
enim scitote intelligentes, ꝙ oĩs fornica
B tor, aut immundus, aut auarus, (qđ
est idolorũ seruitus) nõ habet hęredita
6 tẽ in regno Chri & Dei. Nemo vos se-
ducat inanibus verbis: pp hęc enĩ venit
7 ira Dei in filios diffidentię. Nolite er-
8 go effici participes eorũ. Eratis enim ali
C quando tenebrę: nunc aũt lux in Dño.
9 Vt filij lucis ambulate, (fructus enĩ lu
cis est in oĩ bonitate, & iustitia, & verita
10 te,) ꝓbantes qđ sit bñplacitũ Deo: &
11 nolite cõmunicare operibus infructuo
sis tenebrarũ, magis autem redarguite.
12 Quę enĩ in occulto fiũt ab ipsis, turpe
13 est & dicere. Oĩa aũt q̃ arguũtur, à lu-
mine manifestãtur, omne enim quod
14 manifestatur lumen est. Propter quod
D dicit: Surge q dormis & exurge à mor-
15 tuis: & illuminabit te Chrs. Videte ita
que frẽs quõ cautè ambuletis, nõ quasi
16 insipiẽtes, sed vt sapiẽtes: redimẽtes tp̃s
17 qm dies mali sunt. Propterea nolite
fieri imprudẽtes, sed intelligentes q̃ sit
18 volũtas Dei. Et nolite inebriari vino in
quo est luxuria, sed implemini Spiritu,
19 loquentes vobismetipsis in psalmis &
E hymnis, & cãticis spiritualib⁹, cãtantes
20 & psallẽtes in cordib⁹ vr̃is Dño: grãs
agentes semper ꝓ oĩbus in noĩe Dñi no
21 stri Iesu Chri Deo & Patri. Subiecti in-
22 uicem, in timore Chri. Mulieres viris
23 suis subditę sint, sicut Dño. qm vir ca-
put est mulieris: sicut Chrs caput est ec
clesiæ. Ipse, saluator corporis eius.
24 Sed sicut ecclesia subiecta est Chrõ,
F ita & mulieres viris suis in omnibus.
25 Viri diligite vxores vestras, sicut &
Christus dilexit ecclesiam, & seipsum
26 tradidit pro ea: vt illam sanctificaret,
mundans eam lauacro aquę in verbo,
27 vt exhiberet ipse sibi gloriosam eccle-
siam, non habentem maculam, aut ru-
gã, aut aliquid huiusmodi, sed vt sit san
28 cta, & immaculata. Ita & viri debẽt di

Ioh. 13 d 34. & 15 b.12 1. Ioh. 4 c.13
Colos. 3 a.5
*ptinẽt a
*q est idolorũ seruus 1.
Mat. 24 a 4. Marc. 13 a.5
Luca 21. b. 8
Colos. 2 d. 18
2 Thes. 2 a.3
*& 4.
Colos. 4 a. 5
Ro. 12 a. 2
1. Thes. 4 a.3.
*sanct
Gene. 3 c 16
Colos. 3. d.18
1 Petr. 3 a. 1
1. Co. 11 a. 3
Colos. 3 d.19
*vnæ
*ipsam 3

ligere vxores suas, vt corpora sua. Qui
29 suã vxorem diligit, seipsum diligit. ¶Ne
G mo enim vnquã carnẽ suã odio habuit:
sed nutrit & fouet eam, sicut & Chrs ec
30 clesiã. ¶quia mẽbra sumus corpis eius,
31 de carne eius & de ossibus eius. ¶‖Pro-
pter hoc relinquet homo patrẽ & matrẽ
suam, & adhærebit vxori suæ, & erunt
32 duo in carne vna. ¶Sacramentum hoc
magnum est: ego aũt dico in Chro &
33 & in ecclesia. ¶Veruntñ & vos singuli,
vnusquisq; vxorẽ suam sicut seipsum di
ligat, vxor aũt *timeat virum-suum.

‖Gene. 2. d. 24 Matt. 19 a 5 Matt. 20 a. 7 1. Cor. 6 d. 16

*vt 7 -7.

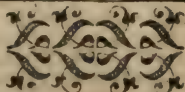
C A P. V I.

1 Filij, obedite parẽtib⁹ vestris in Dño,
A hoc enim iustum est. ¶Honora patrẽ
2 tuum & matrem tuam: (‖quod est mã-
3 datum primũ in promissione,) ¶vt bene
4 sit tibi, & sis longęuus sup terram. ¶Et
vos patres, nolite ad iracundiã prouoca
re filios vestros: sed educate illos in di-
5 sciplina & correptione Dñi. ¶Serui obe-
dite dñis carnalib⁹, cũ timore & tremo
re, in simplicitate cordis vestri, sicut
6 Chro: ¶non ad oculũ seruientes, quasi
hoibus placẽtes, sed vt serui Chri, faciẽ-
7 tes volũtatẽ Dei ex animo. ¶cum bona
voluntate seruientes, sicut Dño & non
8 hoĩbus, ¶scientes qm vnusquisq; quod-
B cunq; fecerit bonũ, hoc recipiet à Dño,
9 siue seruus, siue liber. ¶Et vos dñi eadẽ
facite illis, remittentes minas: scientes
quia & illorũ & vester Dñs est in cælis:
& ‖psonarum acceptio non est apud eũ.
10 ¶De cętero fratres, cõfortamini in Dño,
11 & in potentia virtutis eius. ¶Induite vos
armaturam Dei: vt possitis stare aduer-
12 sus insidias diaboli. quoniã nõ est no-
bis colluctatio aduersus carnem & san
guinẽ: sed aduersus principes & potesta
tes, aduersus mũdi rectores tenebrarũ
harũ, cõtra spũalia nequitiæ, in cęlesti-
13 bus. ¶Propterea accipite armaturã Dei:
C vt possitis resistere in die malo, *& in oĩ
14 bus perfecti stare. ¶State ergo succincti
lumbos vestros in veritate, & induti lo-
15 ricam iustitiæ, & calceati pedes in ppa
16 rationem Euangelij pacis: ¶in oĩbus su
mẽtes scutum fidei, in quo possitis oĩa
17 tela nequissimi ignea extinguere. ¶& ‖ga-
leam salutis assumite: & gladium spũs
18 (qđ est verbum Dei,) ¶p oẽm orationẽ,
& obsecrationem orantes oĩ tpe in spũ:
& in ipso ‖vigilantes in oĩ instantia, &
19 obsecratione pro oĩbus sanctis, ¶& pro

Colos. 3. d. 20 Exod. 20 e. 12 Deute. 5. c. 16 Eccl. 3. b 9. 7 e. 29 Matt. 15 a 4 Marc. 7. b. 16. Colos. 3. d. 22 Tit. 2. b 9 1. Petr. 2. c. 18 ‖Deu. 10 d. 17 2. Par. 19 c. 7 Iob 34. b 19 Sap. 6. b 8 Eccle. 35 b. 16 Rom. 12 b 11 Galat. 2. b. 5 Colos. 3. d. 25 Act 10. d. 34 1. Petr. 1 c. 17 *& omnibus perfectis. 1. ‖Esa. 50. d. 17. 1 Thes. 5 b. 8 Luca 18. a. 1 ‖Colo. 4. a 2 2. Thes. 3 a. 1

me, vt detur mihi sermo in apertione
oris mei cũm fiducia, notum facere mi
20 nisterium Euãgelij, ¶pro quo legatione
fungor in catena, ita vt in ipso audeã,
21 prout oportet me loqui. ¶Vt aũt & vos
sciatis quę circa me sunt, quid agã: om-
nia vobis nota faciet Tychicus, carissi-
mus frater & fidelis minister in Domi-
22 no: ¶quem misi ad vos in hoc ipsum,
vt cognoscatis quæ circa nos sunt, & cõ
23 soletur corda vestra. ¶Pax fratribus &
charitas cum fide à Deo Patre*, & Dño *nostro
24 Iesu Christo. ¶Gratia cum omnibus qui
diligunt Dominum nostrũ Iesum Chri
stum in incorruptione. Amen.

EPISTOLA PAVLI Ad Philippenses.

CAPVT PRIMVM.

1 PAVLVS & Timothe⁹
A serui Iesu Christi, oĩ
bus sanctis in Chro
Iesu, qui sunt Philip
pis cum epscopis &
2 diaconis. ¶Gratia vo-
bis & pax à Deo Pa-
tre nostro, & Dño Ie-
3 su Chro. ¶Gratias ago Deo meo ĩ omni
4 memoria vestri, ¶(semp in cunctis ora-
tionibus meis pro oĩbus vobis, cũ gau-
5 dio deprecationem faciẽs,) ¶super cõica
tione vestra in euangelio Chri à prima
6 die vsq; nunc. ¶cõfidens hoc ipsum qa
qui cępit in vobis opus bonum pficiet
7 vsq; in diem Chri Iesu. ¶sicut est mihi
B iustum, hoc sentire pro oĩbus vobis, eò
ꝙ habeã vos ĩ corde, & in vinculis meis,
& in defensione, & confirmatione Euã
8 gelij, socios gaudij mei oẽs vos esse. ¶Te
stis enim mihi est De⁹, quõ cupiam oẽs
9 vos in viscerib⁹ Iesu Chri. ¶Et hoc oro,
vt charitas vra magis ac magis abũdet
10 in sciẽtia & in oĩ sensu: ¶vt probetis po-
tiora, vt sitis syncẽri & sine offensa in

1 diem Chri, ¶repleti fructu iustitiæ per
Iesum Chrm, in gloriam & laudé Dei.
2 ¶Scire aũt vos volo fratres quia quæ cir
ca me sunt, magis ad profectũ venerũt
3 euágelij: ita vt vincula mea manifesta
fierent in Christo in oĩ prætorio, & in cęte
4 ris oibus, ¶vt plures è fratribus in Dño,
confidentes in vinculis meis, abun-
dantius auderent sine timore verbum
5 Dei loqui. ¶Quidam quidé & pp inui-
diam & contentioné: qdam aũt pp bo
6 nam voluntaté Chrm prædicant: ¶Qui
C dam ex Charitate scientes qm in defen-
7 sionem Euangelij positus sum. ¶Quidá
aũt ex cõtétione Chrm annuntiant non
syncerè: existimátes pressuram se susci-
8 tare vinculis meis. ¶Quid enim? Dum
oĩ modo, siue per occasionem, siue per
veritatem Chrs annuntietur: & in hoc
19 gaudeo, sed & gaudebo. ¶Scio enim qa
hoc mihi proueniet ad salutem, per ve-
stram orationem & subministrationé
20 Spũs Iesu Christi, ¶sm expectationé &
spem meam, quia in nullo confundar,
sed in oĩ fiducia sicut semper, & nunc
magnificabit' Chrs in corpe meo, siue
21 p vitam, siue p mortem. ¶Mihi enim vi
22 uere Chrs est, & mori lucrũ. ¶Quòd si
D viuere in carne *hic mihi fructus operis
23 est, & qd eligam ignoro. ¶Coarctor aũt
è duobus desiderium habens dissolui
& esse cũ Christo, multò magis meli⁹:
24 ¶permanere aũt in carne, *necessarium
25 pp vos. ¶Et hoc confidens, scio quia ma
nebo & pmanebo oibus vobis, ad pfe-
26 ctum vestrum & gaudiũ fidei: ¶vt gra-
tulatio vestra abundet in Chrõ Iesu in
me, p meum aduentum iterum ad vos.
27 Tm dignè Euangelio Chri conuersami
ni, vt siue cũ venero, & videro vos, siue
absens audiam de vobis quiá statis in
vno spũ, vnanimes collaborantes fidei
28 Euangelij. ¶Et in nullo terreamini ab
aduersariis: q̃ illis est causa perditionis,
29 vobis aũt salutis, & hoc à Deo: ¶Quia
vobis donatũ est pro Chro, non solũm
vt in eũ credatis, sed vt etiá pro illo pa-
30 tiamini, ¶idé certamen habentes quale
& vidistis i me, & nũc *audistis' de me.

CAP. II.

1 SI qua ergo consolatio in Chro, si qd
A solatiũ charitatis, si qua societas spũs,
2 si qua viscera *miserationis': iplete gau-
dium meum, vt idem sapiatis, eandem
charitaté habentes, vnanimes idipsum
3 sentientes. ¶nihil per contentioné, neq;
per inané gloriam: sed in humilitate,
4 superiores sibi inuicé arbitrantes: ¶non
quæ sua sunt singuli considerátes, sed
5 ea quæ aliorũ. ¶Hoc enim sentite in vo
6 bis, qd & in Chro Iesu: ¶qui cùm in for-
ma Dei esset, non rapinam arbitrat⁹ est
7 esse se æqualem Deo, ¶sed semetipsum
exinaniuit formam serui accipiens, in
similitudinem hoĩum factus, & habitu
8 inuétus vt homo. ¶‖Humiliauit semet-
B ipsum, factus obediés vsq; ad mortem:
9 mortem aũt crucis. ¶Propter qd & Deus
exaltauit illum: & donauit illi nomen
10 quod est super oé nomen: ¶‖vt in noĩe
Iesu oé genu flectatur, cęlestium, terre-
11 strium, & infernorum: ¶& oĩs lingua cõ
fiteatur quia Dñs Iesus Chrs in gloria
12 est Dei patris. ¶Itaq; carissimi mei, (si-
cut semper obedistis:) non vt in pręsen
tia mei tm̃, sed multò magis nũc in ab
sentia mea, cum metu & tremore vrãm
13 salutem operamini. ¶Deus est enim qui
operatur in vobis & velle & perficere, p
14 bona voluntate. ¶‖Oĩa aũt facite sine
murmurationibus, & hęsitationibus,
15 ¶vt sitis sine q̃rela, & simplices filij Dei,
sine reprehensione in medio nationis
prauę & puersę: inter quos lucetis sicut
16 luminaria in mundo: ¶verbum vitæ cõ
C tinétes ad gloriam meam in die Chri,
quia nõ in vacuum cucurri, neq; in va
17 cuum laboraui. ¶Sed & si immolor, su-
pra sacrificiũ & obsequium fidei vestrę,
18 gaudeo & cõgratulor oibus vobis. ¶Id-
ipsum aũt & vos gaudete, & congratu-
19 lamini mihi. ¶Spero aũt in Dño Iesu,
‖Timotheum me citò mittere ad vos, vt
& ego bono animo sim: cognitis q̃ circa
20 vos sunt. ¶Neminem enim habeo tam
vnanimem: qui syncera affectione pro
21 vobis solicitus sit. ¶‖Oés enim quæ sua
sunt q̃runt non quæ sunt Iesu Christi.
22 Experimentũm aũt eius cognoscite, qa
sicut patri filius, mecũ seruiuit in Euá-
23 gelio. ¶Hũc igitur spero me mittere ad
vos, mox vt videro quæ circa me sunt.
24 Confido aũt in Dño qm & ipse veniam
25 ad vos citò. ¶Necessarium aũt existima
ui, Epaphroditum fratré, & cooperato-
D rem & commilitonem meum, vestrum
aũt Apostolum, & ministrũ necessitatis
26 meæ, mittere ad vos. ¶qm quidem oés
vos desiderabat: & mœstus erat, pp ea
27 qd audieratis illum infirmatum. ¶Nã

1.Co. 1 f.24.3.b. 5.
‖Hebr. 2. b.9.
‖Esa. 45. d.23. Rom. 14 b.11.
1.Pet. 4 c.9.
‖Act. 16. a.1.
‖1.Co.10 f.24.13. b.5

&

& infirmatus eſt vſq; ad mortem : ſed
Deus miſertꝰ eſt eius : nō ſolū aūt eius,
verumetiā & mei, ne triſtitiam ſup tri-
28ſtitiam haberē. ⁋Feſtinantius ergo miſi
illum, vt viſo eo, iterum gaudeatis, &
29ego ſine triſtitia ſim. ⁋Excipite itaq; illū
cum omni gaudio in Dño: & eiuſmodi
30cum honore habetote, ⁋qm̄ pp opus
Chriſti, vſq; ad mortem acceſſit, tradēs
animam ſuam, vt impleret id quod ex
vobis deerat erga meum obſequium.

CAP. III.

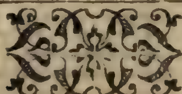
1 DE cętero fratres mei gaudete in Do
A mino. Eadē vobis ſcribere, mihi q-
dem non pigrum, vobis aūt neceſſariū.
2 Videte canes, videte malos operarios,
3 videte conciſionem. ⁋Nos enim ſumus
circūciſio, qui ſpū ſeruimus Deo, & glo
riamur in Chro Ieſu, & non in carne
4 fiduciam habentes, ⁋quanq̄ & ego ha-
beam cōfidentiam in carne. Si qs alius
videtur confidere in carne: ego magis,
5 ⁋circunciſus octauo die, ex genere Iſra-
ël, de tribu Ben-iamin, Hebræus ex He-
2.Co.11 e 11. Act.23. b.6.
6 bræis, ⁋ſm legem Phariſæus, ⁋ſm æmu
lationem perſequēs eccleſiam Dei, ſm
iuſtitiam quæ in lege eſt conuerſatus ſi
7 ne quærela. ⁋Sed quæ mihi fuerunt lu-
cra, hęc arbitratus ſum pp Chrm̄ detri
8 menta. ⁋Veruntn̄ exiſtimo oia detrimē
B tum eſſe pp eminentem ſcientiā Ieſu
Chriſti Dñi mei: pp quem oia detrimē
tum feci, & arbitror vt ſtercora, vt Chri
9 ſtum lucrifaciā: ⁋& inueniar in illo nō
habēs meam iuſtitiam quę ex lege eſt,
ſed illā quę ex fide eſt Chriſti*, quę ex
*Ieſu.
10Deo eſt iuſtitia in fide: ⁋ad cognoſcēdū
illū, & virtutē reſurrectionis eius, &
ſocietatē* paſſionum illius: configuratꝰ
* paſſionis
11morti eius, ⁋ſi quo modo occurram ad
12reſurrectionē, quæ eſt ex mortuis. ⁋Nō
C qꝫ iā acceperim, aut iam perfectus ſim: ſe
quor aūt ſi comprehendam in quo &
13cōprehenſus ſum à Chro Ieſu. ⁋Fratres,
ego me non arbitror comprehendiſſe.
Vnum aūt, quæ quidem retro ſunt obli
uiſcens, ad ea verò quę ſunt priora extē
14dens meipſum, ⁋ad deſtinatum perſe-
quor, ad brauiū ſupnæ vocationis Dei
15in Chriſto Ieſu. ⁋Quicūq; ergo perfecti
ſumus, hoc ſentiamus: & ſiquid aliter
ſapitis, & hoc vobis Deus *reuelauit.
* reuelabit 6.
16Veruntn̄ ad quod peruēnimus, vt idē
ſapiamus, in eadem permaneamꝰ regu-
17la. ⁋Imitatores mei eſtote fratres: & ob-
D ſeruate eos qui ita ambulant, ſicut ha-
18betis formam *nrām. ⁋Multi enim am
*nos r.
bulant, quos ſæpè dicebam vobis (nūc
Ro.16. c.13.
aūt & flens dico) inimicos crucis Chri-
19ſti: quorum finis interitꝰ: ⁋quorum Deꝰ
venter eſt: & gloria in confuſione ipſo-
20rūm, qui terrena ſapiunt. ⁋Noſtra autē
cōuerſatio in cęlis eſt: vnde etiā Salua-
torem expectamus, Dñm nrm̄ Ieſum
21Chriſtū, ⁋qui reformabit corpꝰ humili
tatis noſtræ, configuratum corpori cla-
ritatis ſuæ, ſecundum operationē qua
etiam poſſit ſubiicere ſibi omnia.

CAP. IIII.

1 ITaq; fratres mei cariſſimi, & deſidera
A tiſſimi, gaudiū meū & corona mea,
—r.
2 ſic ſtate ī Dño cariſſimi. ⁋*Euchodiā ro
* Euodiā r.
go & Synthycen deprecor idipſum ſa-
3 pere in Dño. ⁋Etiam rogo & te germane
compar adiuua illas quæ mecū labora
uerunt in Euangelio cum Clemente,
& cęteris adiutoribus meis, quorū noīa
4 ſunt in libro vitæ. ⁋Gaudete ī Dño ſem-
5 per: iterum dico gaudete. ⁋Modeſtia ve
ſtra nota ſit oībus hoībus. Dñs propè
6 eſt. ⁋Nihil ſoliciti ſitis: ſed in oī oratio-
B ne & obſecratione cū gratiarum actio-
ne petitiones veſtræ innoteſcant apud
7 Deū. ⁋Et pax Dei quæ exuperat oēm ſen
ſum, cuſtodiat corda veſtra & intelligē
8 tias veſtras in Chro Ieſu. ⁋De cętero fra
tres, quæcunq; ſunt vera, q̄cunq; pudi-
ca, q̄cunq; iuſta, q̄cunq; ſancta, quęcū-
que amabilia, q̄cunq; bonę famę, ſiqua
virtus, ſiqua laus disciplinæ, hęc cogi-
—2.
9 tate. ⁋Quę & didiciſtis, & accepiſtis, &
audiſtis, & vidiſtis in me: hęc agite, &
10Deus pacis erit vobiſcū. ⁋Gauiſus ſum
C aūt in Dño vehemēter, qm̄ tandē aliqn̄
refloruiſtis pro me ſentire, ſicut & ſen-
11tiebatis: occupati aūt eratis. ⁋Nō quaſi
pp penuriam dico, ego enim didici, in
12qbus ſum, ſufficiens eſſe. ⁋Scio & humi
liari, ſcio & abūdare: (vbiq; & in oībus
inſtitutus ſum) & ſatiari, & eſurire, &
13abūdare, & penuriam pati. ⁋oīa poſſum
14in eo qui me confortat. ⁋Veruntamen
bene feciſtis, communicantes tribula-
15tioni meæ. ⁋Scitis aūt & vos Philippen-
ſes, qꝫ in principio Euangelij, quando
ꝓfectus ſum à Macedonia, nulla mihi
eccleſia communicauit in ratione dati
16& accepti, niſi vos ſoli: ⁋quia & Theſſa
D lonicam, ſemel & bis in vſum mihi mi
17ſiſtis. ⁋Non quia quæro datum: ſed re-

quito fructũ abundãtem in ratione ve-
18ſtra. Habeo aũt oĩa,& abundo: replet⁹
ſum, acceptis ab Epaphrodito quæ mi-
ſiſtis,odoré ſuauitatis, hoſtiã acceptã,
19placentem Deo. Deus aũt meus im-
pleat oẽ deſiderium veſtrum ſm̃ diui-
20tias ſuas, in gloria in Chr̃o Ieſu. Deo
aũt & patri noſtro gloria in ſecula ſecu
21lorum. Amen. Salutate oẽm ſanctum
22in Chriſto Ieſu. Salutant vos qui mecũ
ſunt fratres. Salutant vos oẽs ſancti: ma
ximè autem qui de Cęſaris domo ſunt.
23Gratia Domini noſtri Ieſu Chriſti cũ
ſpiritu veſtro. Amen.

EPISTOLA PAVLI Ad Coloſſenſes.

CAPVT PRIMVM.

1 PAVLVS Apoſtol⁹
A Ieſu Chriſti p̃ vo-
luntatem Dei, &
Timothe⁹ frater:
2 iis qui ſunt Co-
loſſis ſanctis & fi
delibus fratribus
3 ĩ Chr̃o Ieſu. Gra-
tia vobis & pax à
Deo pr̃e nr̃o, & Dñ̃o Ieſu Chr̃o. Gratias
agimus Deo & Patri Dñi nr̃i Ieſu Chr̃i
4 ſemper pro vobis orãtes: audiẽtes fidẽ
veſtram in Chr̃o Ieſu, & dilectionem
5 quam habetis in ſanctos oẽs, p̃p̃ ſpem
quæ repoſita eſt vobis in cęlis: quã au-
6 diſtis in verbo veritatis Euãgelij, quod
p̃uenit ad vos, ſicut & in vniuerſo mũ-
do eſt, & fructificat, & creſcit, ſicut ĩ vo
bis, ex ea die qua audiſtis & cognouiſtis
7 gratiam Dei in veritate, ſicut didiciſtis
B ab Epaphra cariſſimo conſeruo nr̃o,
qui eſt fidelis p̃ vobis miniſter Chr̃i Ie
8 ſu, qui etiam manifeſtauit nobis dile-
9 ctionem veſtram in ſp̃ũ. ideo & nos ex
qua die audiuimus, nõ ceſſamus p̃ vo-
bis orantes & poſtulãtes, vt impleami-
ni agnitione volũtatis eius, in omni ſa
10pientia & intellectu ſpiritali: vt ambu
letis dignè, Deo p̃ oĩa placentes: in oĩ
opere bono fructificantes, & creſcentes
11in ſcientia Dei: in oĩ virtute confortati
ſm̃ potentiam claritatis eius, in oĩ pa-
12tientia & lõganimitate cũ gaudio, gra
tias agẽtes * Deo & patri qui dignos nos
fecit in partẽ ſortis ſanctorum, in lumi
13ne. q eripuit nos de poteſtate tenebra-
rum, & tranſtulit in regnum filij dile-
14ctionis ſuæ, in quo habemus redẽptio-
15nem, *remiſſionẽ peccatorũ, qui eſt ima
go Dei inuiſibilis, primogenit⁹ oĩs crea
16turæ; qm̃ in ipſo condita ſunt vniuer-
C ſa in cęlis, & in terra, viſibilia, & inuiſi-
bilia, ſiue throni, ſiue dñationes, ſiue
principatus, ſiue poteſtates: oĩa per ip-
17ſum, & in ipſo creata ſunt: & ipſe eſt
18ante oẽs, & oĩa in ipſo cõſtant. Et ipſe
eſt caput corpis Eccleſiæ, qui eſt princi-
pium primogenitus ex mortuis: vt ſit
19in oĩbus ipſe primatum tenens: q̃a in
ipſo complacuit oẽm plenitudinem in
20habitare: & p̃ eũ reconciliare oĩa in ip-
ſum, pacificans per ſanguinẽ crucis ei⁹,
ſiue quæ in terris, ſiue q̃ in cælis ſunt.
21Et vos cũ eſſetis aliqñ alienati & ini-
22mici ſenſu, in operibus malis: nũc aũt
recõciliauit in corpe carnis eius p̃ mor
tem, exhibere vos ſanctos & immacula
23tos, & irreprehenſibiles coram ipſo, ſi
tñ permanetis in fide fundati & ſtabi-
D les, & immobiles à ſpe Euãgelij qđ au-
diſtis, qđ prędicatũ eſt in vniuerſa crea
tura q̃ ſub cęlo eſt, cuius fact⁹ ſum ego
24Paulus miniſter. Qui nunc gaudeo in
paſſionibus pro vobis, & adimpleo ea
quę deſunt paſſionum Chr̃i, in carne
mea pro corpe eius, quod eſt Eccleſia:
25cuius factus ſum ego miniſter ſm̃ di-
ſpenſationem Dei, quę data eſt mihi in
26vobis, vt impleam verbum Dei, myſte
rium qđ abſconditum fuit à ſeculis &
generationibus, nunc aũt manifeſtatũ
27eſt ſanctis eius, quibus voluit Deus no
tas facere diuitias gloriæ Sacramenti
huius in Gentibus, quod eſt Chr̃s in vo
28bis ſpes gloriæ: quem nos annuntia-
mus, corripientes oẽm hoĩem, & docẽ-
tes oẽm hoĩem in oĩ ſapientia, vt exhi-
beamus oẽm hominem perfectum in
29Chriſto Ieſu. in quo & laboro, certan-
do ſecundum operationem eius quam
operatur in me virtute.

*Patri 2. *Deo patri 12.
*& *vel 1.
Iohã 1. a.4
1. Cor. 15 c. 31 Apoc. 1. b. 5

CAP. II.

1 A Volo enim vos scire qualē sólicitu-
dinē habeam ꝑ vobis & ꝑ iis qui
sunt Laodiceæ, & quicunq; nō viderunt
2 faciem meam in carne: vt consolentur
corda ipsorū, instructi in charitate, &
in oēs diuitias plenitudinis intellect⁹, [*& 2.]
in agnitionē mysterij Dei *Patris* Chri [*& 7]
3 Iesu, ¶in quo sunt oēs thesauri sapiētiæ
4 & scientiæ abscōditi. ¶Hoc aūt dico, vt
nemo vos decipiat i sublimitate sermo
5 num. ¶‖Nā etsi corpe absens sum, sed [‖1. Cor.5 a 3]
spū vobiscum sum: gaudens, & videns
B ordinem vrm, & firmamentum eius q
6 in Chro est, fidei vestræ. ¶Sicut ergo ac-
cepistis Iesum Chrm Dnm*, in ipso am [*nostrū]
7 bulate, ¶radicati & superædificati in ip
so, & confirmati fide sicut & didicistis,
abūdātes *in illo in gratiarū actione. [-4. *in ea 3.]
8 Videte ne quis vos decipiat per philoso
phiam, & inanem fallaciam, sm tradi-
tionem hoīum, sm elementa mūdi, &
9 non sm Chrm. ¶quia in ipso inhabitat
oīs plenitudo diuinitatis corporaliter:
10 ¶& estis in illo repleti, qui est caput oīs
11 principat⁹ & potestatis: ¶in quo & circū
C cisi estis circumcisione nō manufacta, in
expoliatione corporis carnis, *in circunci [*sed]
12 sione Chri, *consepulti ei in baptismo:
in quo & resurrexistis per fidem opera-
tionis Dei, q suscitauit illū à mortuis.
13 ‖Et vos cū mortui essetis in delictis & [‖Ephe.2. a.1]
pputio carnis vræ, conuiuificauit cum
14 illo: donans vobis oīa delicta, ¶delens
qđ aduersus nos erat, chirographū *de- [*decretis 5.]
creti. qđ erat contrarium nobis: & ip-
sum tulit de medio, affigēs illud cruci:
15 ¶& expolians principatus & potestates,
traduxit cōfidenter palam, triumphās
16 illos in semetipso. ¶Nemo ergo vos iudi
D cet in cibo aut in potu, aut i parte diei
*festi, aut neomeniæ, aut sabbathorū: [-5.]
17 ¶q sunt vmbra futurorum, corpus autē
18 Chri. ¶‖Nemo vos seducat, volēs in hu- [‖Mat.24 a 4.]
militate & religione angelorum, q non
vidit ambulans, frustra inflatus sensu
19 carnis suæ, & nō tenēs caput, ex quo to-
tum corpus p nexus, & cōiūctiones sub
ministratum & cōstructū, crescit in aug- [-2.]
20 mentum Dei. ¶Si ergo mortui estis cum [*Ne tetigeris neque gustaueris neq. contrectaueris.]
D Chro ab elementis huius mūdi: quid
adhuc tanq̄ viuētes in mundo decerni
21 tis? ¶*Ne tetigeritis, neq; gustaueritis, ne
22 que cōtrectaueritis: ¶q sunt oīa i interi
tum ipso vsu, sm præcepta & doctrinas
23 hoīum. ¶quæ sunt rationē quidē haben
tia sapientiæ in superstitione & humili
tate, & nō ad parcendum corpi, non in
honore aliquo ad saturitatem carnis.

CAP. III.

1 A Igitur si consurrexistis cum Chro: quę
sursum sunt quærite, vbi Chrs est in
2 dextera Dei sedens. ¶q sursum sunt sapi
3 te: non q super terram. ¶Mortui enim
estis, & vita vestra est abscondita cum [*autem *enim 18]
4 Chro in Deo. ¶Cum *Chrs apparuerit, vi [‖Ephe. x.3]
ta vra: tūc & vos apparebitis cum ipso
5 in gloria. ¶‖Mortificate ego mēbra vra
quæ sunt sup terram, fornicationē, im-
munditiam, libidinē, cōcupiscentiā ma
lam, & auaritiam, quæ est simulachro-
6 rum seruitus, ¶pp quę, venit ira Dei sup
7 filios incredulitatis. ¶In quibus & vos
ambulastis aliqñ, cū viueretis in illis. [‖Rom. 6 a.4 b.13]
8 ‖Nunc aūt deponite & vos oīa, iram, in [Ephes.4. f.23]
B dignationē, malitiam, blasphemiā, tur [Hebr. 12 a. 1]
9 pem sermonem de ore vestro. ¶Nolite
mentiri inuicem: expoliātes vos veterē
10 hoīem cū actibus suis, & induentes no [1.Petr.2 a.1.4.a.2]
uum, eum q renouatur in agnitionem,
sm imaginem eius qui creauit illum,
11 ‖vbi non est*, Gentilis & Iudæus, circū [*masculus & fœmina]
cisio & pputium, Barbarus & Scytha,
seru⁹: & liber, sed oīa, & in oībus Chrs. [‖Ephe.6. b.3 a]
12 ‖Induite vos ergo sicut electi Dei, san-
cti, & dilecti, viscera misericordię, beni
gnitatem, humilitatē, modestiā, patien
13 tiam, supportantes inuicem: & donan-
C tes vobismetipsis, siquis aduersus ali-
quem habet q̄relam. sicut & Dñs dona
14 uit vobis, ita & vos. ¶Super oīa aūt hęc, [-1.]
charitatem habete, quod est vinculū
15 pfectionis. ¶Et pax Chri exultet in cor-
dibus vestris, in qua & vocati estis in
16 vno corpe: & grati estote. ¶Verbū Chri
habitet in vobis abundanter, in oī sa-
pientia: docentes & commonentes vos- [*in]
metipsos, *psalmis, hymnis, & canticis [1.Cor.10 g.36.]
spūalibus, in gratia cantantes in cordi- [*facite]
17 bus vestris Deo. ¶‖Oē quodcunq; faci- [‖Ephe. 5]
D tis in verbo aut i opere, oīa in noīe Dñi [c. 22.]
Iesu Chri*, gratias agentes Deo & Patri [1. Petr. 3 a. 1]
18 per ipsum. ¶‖Mulieres subditę estote vi [Ephe. 5. f. 25]
19 ris sicut oportet in Dño. ¶‖Viri, diligite [*vestras]
vxores*: & nolite amari esse ad illas. [-4.]
20 ‖Filij, obedite parentibus per oīa, hoc [Ephes.6. a.5]
21 enim placitū est in Dño. ¶‖Patres, no- [Tit.2.c.9]
lite ad indignationem prouocare filios [1. Petr.2. c.18.]
22 vestros: vt non pusillo animo fiāt. ¶‖Ser
ui, obedite per oīa dñis carnalibus, non

ad oculum seruiétes, quasi hoĩbus placé
tes, sed in simplicitate cordis, timentes
23 Deum. Quodcunq; facitis, ex animo
operamini sicut Dño, & non homini-
24 bus: scientes q̃ à Dño accipietis retri-
butioné hæreditatis. Dño Christo ser-
25 uite. qui enim iniuriá facit, recipiet
id quod iniquè gessit, & non est perso-
narum acceptio apud Deum.

Rom. 2. b. 6. Act. 10. f. 34.

CAP. IIII.

1 A DOmini, quod iustũ est & æquum,
seruis præstate: scientes q; & vos
2 Dñm habetis in cęlo. Orationi insta-
tē: vigilantes in ea in gratiarũ actione.
3 Orantes simul & pro nobis, vt De⁹ ape-
riat nobis ostium sermonis ad loquen-
dum mysterium Christi (pp quod etiá
4 vinctus sum) vt manifestem illud ita
5 vt oportet me loqui. In sapientia am
bulate ad eos qui foris sunt, tempus re-
6 diméte. Sermo vester semp in gratia
B sale sit conditus: vt sciatis quõ oporteat
7 vos vnicuiq; rñdere. Quæ circa me
sunt, oĩa vobis nota faciet Tychicus ca-
rissimus frater & fidelis minister, & cõ
8 seruus in Dño: quem misi ad vos ad
hoc ipsum vt cognoscat quæ circa vos
9 sunt, & consoletur corda vestra, cum
Onesimo carissimo & fideli fratre q ex
vobis est. Oĩa quæ hîc aguntur, nota fa
10 cient vobis. Salutat vos Aristarchus cõ
captiuus meus, & Marcus consobrinus
Barnabę (de quo accepistis mandata. Si
11 venerit ad vos, excipite illum). & Iesus
C qui dicitur Iustus: qui sunt ex circunci-
sione. hi soli sunt adiutores mei ĩ regno
12 Dei: qui mihi fuerunt solatio. Salutat
vos Epaphras qui ex vobis est seru⁹ Chri
sti Iesu, semper solicitus p̃ vobis in ora
tionibus, vt stetis perfecti & pleni in oĩ
13 voluntate Dei. Testimonium enim il-
li perhibeo quòd habet multum labo-
rem pro vobis, & pro iis qui sunt Laodi
14 ciæ, & qui Hierapoli. Salutat vos Lu-
15 cas medic⁹ carissimus, & Demas. Salu
D tate fratres qui sunt Laodiceæ, & Nym-
pham, & quę in domo eius est ecclesiã.
16 Et cũ lecta fuerit apud vos epistola, faci
te vt & in Laodicensium ecclesia lega-
tur: & eam quę Laodicésiũ est, vos lega-
17 tis. Et dicite Archippo, vide ministe-
rium quod accepisti in Domino, vt il-
18 lud impleas. Salutatio mea manu Pau
li. Memores estote vinculorum meorũ.
Gratia vobiscum. Amen.

Luca 18. a. 1. 1. Th. 5. c. 17. Ephes. 6. c. 18. 2 The. 3. a. 1. Ephe. 5. d. 15.

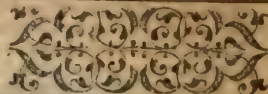
qui gia

1. Ti 4. b. 11.

ex qua Laodicésiũ est vobis legaf

Dñi nostri Iesu Christi

EPISTOLA PAVLI Ad Thessalonicenses I.

CAPVT PRIMVM.

1 A

PAVLVS & Siluanus &
Timothe⁹ ec-
clesiæ Thessa
lonicensiũ in
Deo patre; &
Domino Iesu
Christo. Gña
vobis & pax.
2 Gratias agi-
mus Deo sem
per pro oĩbus
vobis: memo-
riam vestri fa
cientes in orationibus nr̃is sine inter-
3 missione, memores operis fidei vr̃æ, &
laboris, & charitatis, & sustinétiæ spei
B Dñi nr̃i Iesu Christi, ante Deum & pa-
4 trem nostrũ: scientes fratres dilecti à
5 Deo, electionem vestram: quia Euan-
gelium nr̃m non fuit ad vos in sermo-
C ne tñ, sed in virtute, & in spũ sancto,
& ĩ plenitudine multa, sicut scitis qua-
6 les fuerim⁹ in vobis pp vos. Et vos imi
tatores nostri facti estis, & Dñi: excipiẽ-
tes verbum in tribulatione multa cum
7 gaudio spũs sancti: ita vt facti sitis for-
ma oĩbus credétibus ĩ Macedonia & in
8 Achaia. A vobis enim diffamatus est
D sermo Dñi, non solùm in Macedonia
& in Achaia, sed in omni loco, fides ve
stra quæ est ad Deũ, profecta est, ita vt
non sit nobis necesse quicquam loqui.
9 Ipsi enim de nobis annũtiant qualé in-
troitũ habuerimus ad vos: & quõ con-
uersi estis ad Deũ à simulachris seruire
10 Deo viuo & vero, & expectare Filiũ ei⁹
de cęlis (quem suscitauit ex mortuis) Ie
sum, qui eripuit nos ab ira ventura.

à Deo patre nostro, & Dño Iesu Christo 2.

& 2.

CAP. II.

1 A NAm ipsi scitis fratres introitũ no-
strũ ad vos quia non inanis fuit:

sed

2 ¶sed antè passi, & cōtumeliis affecti (si-
cut scitis) in ‖Philippis, fiduciā habuimꝰ
in Deo nr̄o, loqui ad vos Euāgeliū Dei
3 in multa solicitudine. ¶Exhortatio enī
nr̄a non de errore, neq; de immūditia,
4 neq; in dolo: ¶sed sicut probati sumus
à Deo, vt crederetur nobis Euāgelium,
ita loquimur: non quasi hoībus placen
5 tes, sed Deo qui ꝓbat corda nr̄a. ¶Neq;
enim aliqn̄ fuimus in sermone adula-
tionis sicut scitis, neq; in occasione aua
6 ritię, Deus testis est: ¶nec quęrentes ab
hoībus gloriam, neq; à vobis, neque ab
7 aliis. ¶Cū possemus vobis oneri esset vt
Christi Apostoli: sed facti sumꝰ *paruu
li in medio vestrum, tanq̄ si nutrix fo-
8 ueat filios suos. ¶Ita desiderātes vos, cu
B pidè volebamus tradere vobis nō solū
Euangelium Dei, sed etiam aīas nr̄as,
9 qm̄ carissimi nobis facti estis. ¶Memo-
res enim estis fratres laboris nr̄i & fati
gationis, ‖nocte & die operātes, ne quē
vr̄m grauaremus, ꝑdicauimus in vobis
10 euangeliū Dei. ¶Vos testes estis & Deꝰ,
q̄ sanctè, & iustè, & sine querela, vobis,
11 q credidistis fuimus: ¶sicut scitis quali-
ter vnumquéq; vestrū (sicut pater filios
12 suos) ¶deprecantes vos & cōsolantes, te
stificati simꝰ vt ambularetis dignè Deo
q vocauit vos in suū regnum & gloriā.
13 Ideo & nos gratias agimus Deo sine in-
C termissione, qm̄ cū accepissetis à nobis
verbum auditus Dei, accepistis illud
non vt verbum hoīum, sed (sicut est ve
rè) verbum Dei, q operat̄ in vobis qui
14 credidistis. ¶vos enim imitatores facti
estis fratres ecclesiarū Dei quæ sunt in
Iudæa, in Chr̄o Iesu. quia eadem passi
estis & vos à cōtribulibus vestris, sicut
15 & ipsi à Iudæis, ¶q & Dn̄m occiderunt
Iesum, & Prophetas, & nos persecuti sūt,
& Deo nō placent, & oībus hoībus ad-
16 uersantur, ¶prohibentes nos Gentibus
loqui vt saluæ fiant, vt impleant pecca
D ta sua semp, *præuenit enim *ira Dei su
17 per illos vsq; in finem. ¶Nos aūt fratres
desolati à vobis ad tempus horæ, aspe-
ctu, nō corde: abundātius festinauimꝰ
faciem vestram videre cum multo desi
18 derio, ¶qm̄ voluimus venire ad vos, ego
qdem Paulus, & semel & iterū: sed im-
19 pediuit nos Satanas. ¶Quæ est enim no
stra spes, aut gaudiū, aut corona gloriæ?
Nonne vos ante Dn̄m nostrum Iesum
20 Chr̄m estis in aduentu eius? ¶vos enim

‖Act. 16 d. 17. e. 22
*Genes. 2.
‖Act. 20. g. 34. 1. Cor. 4. c. 12 2. The. 3. b. 8.
*prævenit *ante 8.

estis gloria nostra & gaudium.

CAP. III.

1 PRopter qd̄ non sustinétes amplius,
A placuit nobis remanere Athenis, so
2 lis: ¶& ‖misimus Timotheū fratrē nr̄m,
& ministrum Dei in euangelio Christi,
ad cōfirmandos vos & exhortandos ꝓ
3 fide vestra: ¶vt nemo moueat̄ in tribu-
lationibus istis: ipsi enim scitis q̄ in
4 hoc positi sumus. ¶Nam & cū apud vos
essemus, ꝓdicebamꝰ vobis passuros nos
tribulationes, sicut & factum est, & sci-
5 tis. ¶Propterea & ego amplius nō susti-
B nens, misi ad cognoscēdā fidem vestrā:
ne fortè tentauerit vos is qui tentat, &
6 inanis fiat labor noster. ¶Nūc aūt venié
te Timotheo ad nos à vobis, & annun-
tiāte nobis fidem & charitatem vestrā,
& quia memoriam nostri habetis bonā
semper, desiderātes nos videre sicut nos
7 quoq; vos: ¶ideo cōsolati sumꝰ fratres,
C in vobis, in oī necessitate & tribulatio-
8 ne nr̄a, per fidem vestram, ¶qm̄ nūc vi-
9 uimus si vos statis in Dn̄o. ¶Quā enim
gratiarum actionem possumus Deo re-
tribuere ꝓ vobis, in omni gaudio quo
gaudemus ꝓp vos ante Deum nostrū,
10 ¶nocte ac die abundātius orantes vt vi-
deamus faciem vestram, & cōpleamus
11 ea quæ desunt fidei vestræ? ¶Ipse autem
D Deus, & Pater nr̄, & Dn̄s noster Iesus
Cristus dirigat viam nostram ad vos.
12 ¶Vos aūt Dn̄s multiplicet, & abundare
faciat charitatem *in inuicem, & in oēs,
13 quemadmodum & nos in vobis, ¶ad cō
firmanda corda vestra sine querela, in
sanctitate, ante Deum & Patrem nr̄m
in aduentu Domini nostri Iesu Christi
cum omnibus sanctis eius. Amen.

CAP. IIII.

1 DE cętero ergo fratres rogamus vos
A & obsecramꝰ ī Dn̄o Iesu, vt queād
modū accepistis à nobis qūo oporteat
vos ambulare, & placere Deo, *sicut &
2 ambulatis, vt abundetis magis. ¶Scitis
enim quæ præcepta *dederim vobis ꝑ
3 Dn̄m Iesum. ¶‖Hęc est eīn volūtas Dei,
sanctificatio vestra: vt abstineatis vos à
4 fornicatione, ¶vt sciat vnusquisq; vr̄m
vas suū possidere in sanctificatione &
5 honore: ¶nō in passione desiderij, sicut
6 & Gētes quæ ignorāt Deum, ¶& nequis
supgrediatur, neq; circumueniat in ne-
gotio fratrē suum: qm̄ vindex est Domi
nus de his omnibus, sicut *prædiximus

‖Act. 17. d. 1.
*vestram
*sic & ambuletis 8.
*dederimus 2.
‖Ro. 12 a. 2. Ephes. 5 d. 17.

7 vobis,& teſtificati ſumus. nõ enim vo-
cauit nos Deus in immũditiam : ſed in
8 ſanctificationem. Itaq; qui hæc ſper-
nit,non hoĩem ſpernit,ſed Deum , qui
etiam dedit Spm̃ ſuum ſcm̃ in nobis.
9 De charitate aũt fraternitatis nõ neceſſe
habemus ſcribere vobis: ‖ipſi enim vos
10 à Deo didiciſtis vt diligatis inuicẽ. Ete
nim illud facitis in oẽs fratres in vni-
C uerſa Macedonia. Rogamus aũt vos fra
11 tres vt abundetis magis: & operam de
tis vt quieti ſitis, & vt vr̃m negotium
agatis,& operemini manibus vr̃is,ſicut
12 pcepimus vobis: & vt honeſtè ambu-
letis ad eos qui foris ſunt: & nullius ali
13 qd deſideretis. Nolumus aũt vos igno
rare fratres de dormiẽtibus, vt nõ cõtri
ſtemini, ſicut & cęteri q ſpem non ha-
14 bẽt. Si enim credimus ꝙ Ieſus mortuꝰ
eſt & reſurrexit: ita & Deus eos qui dor
mierunt per Ieſum adducet cum eo.
15 Hoc enim vobis dicimꝰ in verbo Dñi,
D ‖quia nos q viuimus, qui reſidui ſumꝰ
°in aduentu' Dñi, non pueniemus eos
16 qui dormierunt. Qm̃ ipſe Dñs in iuſſu
& in voce Archangeli, & in tuba Dei, de
ſcendet de cęlo: & mortui qui in Chro
17 ſunt, reſurgent primi. Deinde nos q vi
uimus,qui relinquimur : ſimul rapie-
mur cũ illis in nubibꝰ obuiam °Chro'
18 in aëra, & ſic ſemper cum Dño erimus.
19 Itaq; cõſolamini inuicẽ in verbis iſtis.

Iohã. 13 d.34.15 c.17 1. Ioh. 2. b. 10. 4. c.13

1.Cor.14 c.13.g.51 °in aduẽtum 6.

°Dño 4

CAP. V.

1 A DE tpibus aũt & momentis fratres,
non indigetis vt ſcribamus vobis.
2 ‖Ipſi enim diligẽter ſcitis qa dies Dñi,
3 ſicut fur i nocte, ita veniet. cũ enim di
xerint pax, & ſecuritas : tunc repentinꝰ
eis ſuperueniet interitꝰ, ſicut dolorº in
4 vtero°habenti', & nõ effugiẽt. Vos aũt
fratres,non eſtis in tenebris: vt vos dies
5 illa tanq̃ fur comprehendat. oẽs enim
vos, filij lucis eſtis, & filij diei: nõ ſumꝰ
6 noctis neq; tenebrarũ. Igit̃ nõ dormia
mus ſicut & cæteri: ſed vigilemus & ſo-
7 brij ſimus. Qui enim dormiunt, nocte
B dormiunt: & qui ebrij ſunt, nocte ebrij
8 ſunt. Nos aũt qui diei ſumus, ſobrij ſi
mus, ‖induti loricam fidei & charita-
9 tis, & galeam ſpem ſalutis. qm̃ non po
ſuit nos Deus in iram, ſed in acquiſitio
nẽ ſalutis per Dñm nr̃m Ieſum Chr̃m:
10 qui mortuus eſt pro nobis: vt ſiue vigi
lemus, ſiue dormiamus, ſimul cum illo
11 viuamus. Propter quod cõſolamini in
uicem: & ædificate alterutrum, ſicut &
12 facitis. Rogamus aũt vos fratres vt no
ueritis eos qui laborãt inter vos, & præ
13 ſunt vobis in Dño , & monent vos: vt
habeatis illos abundãtius in charitate
pp opus illorum. pacem habete cũ eis.
14 Rogamus aũt vos fratres, corripite inqe
tos, cõſolamini puſillanimes, ſuſcipite
15 infirmos, patientes eſtote ad oẽs. ‖Vi-
dete ne qs malum pro malo alicui red-
D dat: ſed ſemp qđ bonum eſt ſectamini
16 inuicẽ, & in oẽs. Semp gaudete. ‖Sine
17 intermiſſione orate. In oĩbus gratias
18 agite, hęc eſt enim volũtas Dei in Chro
19 Ieſu in oĩbus vobis . Spm̃ nolite extin-
20 guere. Prophetias nolite ſpernere. Oĩa
21 aũt probate : quod bonum eſt tenete.
22 Ab omni ſpecie mala abſtinete vos.
23 Ipſe aũt Deꝰ pacis ſanctificet vos p oĩa:
vt integer ſpũs veſter, & aĩa & corpus ſi
ne querela, in aduentu Dñi noſtri Ieſu
24 Chriſti ſeruet̃. ‖Fidelis eſt qui vocauit
25 vos, qui etiam faciet . Fratres orate pro
26 nobis . Salutate fratres omnes in oſcu
27 lo ſancto. Adiuro vos per Dñm , vt le-
gatur Epiſtola hæc' omnibus ſanctis
28 fratribus . Gratia Domini noſtri Ieſu
Chriſti vobiſcum. Amen.

1. Pet.3 c.10 Ap.3.a 3 16.e.15 °parturienti 1. °habẽtis

Iſai. 39. c.19 Ephe. 6. c.17.

Pro. 17 b. 13.20. d 22 Rom. 12 d.17 1. Petr. 3 b 9 Eccle. 18 c.22 Luca 18. a. 1 Colo. 4 a.2

1. Cor. 1 b.9

EPISTOLA PAVLI Ad Theſſalonicẽſes II.

CAPVT PRIMVM.

1 A PAVLVS & Siluanus
& Timotheus : ec-
cleſiæ Theſſalonicẽ
ſium in Deo Patre
noſtro & Dño Ieſu
2 Chriſto. Gratia vo-
bis & pax à Deo pa
tre noſtro & Domi-
3 no Ieſu Chriſto . Gratias agere debe-
mus ſemper Deo pro vobis fratres, ita
B vt dignum eſt, quoniam ſupercreſcit fi
des veſtra, & abundat charitas vniuſcu

4 iusq; vestrũ in inuicẽ: ¶ ita vt & nosipsi
in vobis gloriemur in ecclesijs Dei, ꝓ
patiẽtia vrã, & fide in oĩbus persecutio-
nibus vr̃is & tribulationibus, quas susti
5 netis¶in exemplum iusti iudicij Dei, vt
digni habeamini * regno Dei, ꝓ quo & *in
6 patimini. ¶ si tñ iustum est apud Deũ re
tribuere *tribulationẽ', ijs qui vos tribu *retributionem
7 lant: ¶ & vobis qui tribulamini requiẽ
C nobiscũ in reuelatione Dñi Iesu de cœlo
8 cũ angelis virtutis eius, ¶ in flãma ignis
dãtis vindictã ijs q nõ nouerũt Deũ, &
q nõ obediunt Euangelio Dñi nr̃i Iesu
9 Chr̃i: ¶ q̃ pœnas dabũt in interitu æter-
nas à facie Dñi & à gloria virtutis eius:
10 ¶cùm venerit glorificari in sanctis suis,
& admirabilis fieri in oĩbus q credide-
rũt, quia creditũ est testimonium nr̃m
11 super vos in die illo. ¶In quo ẽt oramus
semper ꝓ vobis: vt dignet̃ vos vocatione
sua Deus nr̃, & impleat oẽm voluntatẽ
12 bonitatis * & opus fidei in virtute, ¶ vt *suæ
clarificetur nomẽ Dñi nr̃i Iesu Chr̃i in
vobis, & vos in illo ſm gratiam Dei no-
stri, & Domini Iesu Christi.

CAP. II.

1 ROgamus aũt vos fratres per aduen-
A tum Dñi nr̃i Iesu Chr̃i, & nr̃æ cõ-
2 gregationis in ipsum: ¶vt nõ citò moueamini à vr̃o sensu, neque terreamini, ne
que per spĩm, neq; per sermonẽ, neque
per ep̃lam tanquã per nos missam, quasi
3 instet dies Dñi. ¶‖Ne quis vos seducat vl Ephe. 5 b. 6
lo mõ, qm̃ nisi venerit discessio primũ,
& reuelatus fuerit homo peccati, filius
4 perditionis, ¶qui aduersatur & extollit̃
supra oẽ qđ dicitur Deus, aut qđ colit̃,
ita vt in templo Dei sedeat, ostendẽs
5 se tanquã sit Deus. ¶ Num retinetis ꝙ
B cùm adhuc essem apud vos, hæc dicę-
6 bam vobis? ¶Et nunc quid detineat sci-
7 tis: vt reueletur in suo tp̃e. ¶Nam myste-
rium iam operatur iniquitatis: tãtùm
vt qui tenet nunc, teneat, donec de me-
8 dio fiat. ¶ Et tunc reuelabitur ille ini-
quus: ‖quem Dñs Iesus interficiet spiri- Isai 11 a. 4
tu oris sui: & destruet illustratione ad-
9 uentus sui eum, ¶cuius est aduentus se-
cundùm operationem Satanæ, in oĩ vir
10 tute, & signis & ꝓdigijs mẽdacibus, ¶&
C in oĩ seductione iniquitatis ijs qui pe-
reunt, eò ꝙ charitatem veritatis nõ re-
11 ceperunt vt salui fierent. ¶Ideo mittet il
lis De⁹ operationẽ erroris, vt credãt mẽ-
12 dacio: ¶vt iudicent̃ oẽs qui nõ credide-
runt veritati, sed cõsenserũt iniquitatĩ.
13 ¶Nos aũt debemus grãs agere Deo semꝑ
ꝓ vobis fratres dilecti à Deo, ꝙ elegerit
*vos' Deus primitias in salutem, in san *nos
14 ctificatione spũs & fide veritatis: ¶ *in *ad quã a.
D quã' & vocauit vos ꝑ Euangelium nr̃m,
in acquisitionẽ gl̃iæ Dñi nr̃i Iesu Chr̃i.
15 ¶Itaq;, fratres state & tenete traditiones
quas didicistis, siue per sermonem, siue
16 per ep̃lam nr̃am¶Ipse autem Dñs nr̃ Ie-
sus Chr̃s, & Deus & pr̃ nr̃ q dilexit nos,
& dedit cõsolationẽ æternã, & spẽ bonã
17 in gratia. ¶Exhortetur corda vestra, & cõ
firmet in oĩ opere & sermone bono.

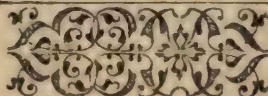
CAP. III.

1 DE cætero fratres, ‖orate ꝓ nobis, vt Ephe. 6 d
A sermo dei currat & clarificet̃, sicut
2 & apud vos: ¶& vt liberemur ab impor
tunis & malis hominibus, nõ enĩ oĩum
3 est fides. ¶Fidelis aũt Dñs est, q cõfirma-
4 bit vos & custodiet à malo. ¶ Cõfidim⁹
aũt de vobis in Dño, qm̃ quę *ꝑcipimus' *præcepimus.
5 & facitis, & facietis. ¶ Dñs autẽ dirigat
corda vestra in charitate Dei, & patiẽtia
6 Chr̃i. ¶ Denuntiamus aũt vobis fratres
C in noĩe Dñi nr̃i Iesu Chr̃i, vt subtrahatis vos ab oĩ fratre ambulante inordi-
natè, & nõ ſm traditionẽ quã acceperũt
7 à nobis. ¶Ipsi enĩ scitis quemadmodum
oporteat imitari nos: qm̃ non inquieti
8 fuimus inter vos: ¶‖ neq; gratis panem Act. 20 g 34
manducauimus ab aliquo, sed in labo 1.Cor.4. c.12
re & in fatigatiõe nocte & die operãtes, 1.Thes.2. b 9
9 ne quem vestrum grauaremus. ¶ Non
C quasi non habuerimus potestatem: sed
vt nosmetipsos formam daremus vo-
10 bis ad imitandum nos. ¶ Nam & cùm
essemus apud vos, hoc denuntiabamus
vobis: qm̃ si quis non vult operari, nec
11 manducet. ¶ * Audiuimus' enim inter *Audiuimus
vos quosdam ambulantes inquietè, ni-
12 hil operantes, sed curiosè agentes. ¶ Iis
autem qui eiusmodi sunt, denuntia-
mus, & obsecramus in Dño Iesu Chr̃o,
vt cùm silentio operantes, suum panẽ
13 manducent. ¶‖Vos autem fratres nolite Gala. 6 c.9
D deficere benefacientes. ¶ Quòd si quis
14 non obedit verbo nostro, per episto-
lam hunc notate: & ne commisceamini
15 cùm illo. vt confundatur: ¶& nolite
quasi inimicum existimare, sed corri-
16 pite vt fratrem. ¶ Ipse autem Dñs pacis
det vobis pacem sempiternam in omni
loco. Dominus sit cùm omnibus vobis.
17 ¶Salutatio mea manu Pauli: quod est

signum

18 signum in oī epistola. ita scribo. Gratia
Domini nostri Iesu Christi cum omni-
bus vobis. Amen.

EPISTOLA PAVLI Ad Timotheum Prima.

CAPVT PRIMVM.

1 PAVLVS Apo-
A stolus Iesu Chri-
sti secundùm impe-
rium Dei saluatoris
nostri, & Christi Ie-
sus spei nostræ: Ti- (Act. 16. a. 1.)
2 motheo dilecto fi-
lio in fide. Gratia,
misericordia, & (-4.)
pax a Deo patre, &
3 Chrīo Iesu Dno nostro. Sicut rogaui te
vt remaneres Ephesi cū irē in Macedo-
niam, vt denūtiares quibusdam ne ali-
4 ter docerēt, neq; intēderent fabulis &
B genealogijs interminatis: quę quęstio-
stiones præstāt magis q̃ ædificationem
5 Dei quæ est in fide. Finis autē præcepti
est charitas de corde puro, & cōscientia
6 bona, & fide nō ficta. A quibus quidā
aberrātes, cōuersi sunt in vaniloquium,
7 volētes esse legis doctores, nō intelligē-
tes neque quæ loquuntur, neque de qui
8 bus affirmāt. Scimus autem quia bo- (Rom. 7. b 10.)
na est lex, si quis ea legitimè vtatur: (scientes)
9 sciēs hoc quia lex iusto nō est posita,
sed iniustis. & nō subditis, impijs & pec
catoribus, sceleratis & cōtaminatis, pa-
10 tricidis & matricidis, homicidis, forni
carijs, masculorū cōcubitoribus, pla-
giarijs, mendacibus, periuris, & si quid
11 aliud sanæ doctrinę aduersat̄, q̃ est se-
C cūdum Euāgeliū glorię beati Dei, qđ
12 creditum est mihi. Gratias ago ei q̄ me
cōfortauit in Christo Iesu Dño nřo qa
fidelem me existimauit, ponens in mi-
13 nisterio. qui prius blasphemus fui, &
persequutor & cōtumeliosus. sed mise-
ricordiam Dei cōsecutus sum, quia igno
14 rans feci in incredulitate. Superabūda
uit autem gratia Dñi nostri cùm fide &
15 dilectione, quæ est in Christo Iesu. Fi-
delis sermo, & oī acceptione dignus: ꝙ
Christus Iesus venit in hūc mūdum (Matt. 9. b. 13. Marc. 2. c. 17.)
peccatores saluos facere, quorum pri-
16 mus ego sum. Sed ideo misericordiā (-1.)
D cōsecutus sum: vt in me primò ostēde-
ret Christus Iesus oem patientiam, ad
informationem eorum qui credituri (deformationi 1.)
17 sunt illi in vitam æternam. Regi autē
seculorum immortali, inuisibili, soli
Deo honor & gloria in secula seculorū.
18 Amē. Hoc pceptū cōmēdo tibi fili Ti-
mothee: sm precedētes in te pphetias,
19 vt milites in illis bonam militiam, ha
bens fidem & bonam cōscientiam, quā
quidam repellentes, circa fidem naufra
20 gauerunt: ex quibus est Hymeneus &
Alexander: quos tradidi Satanæ, vt di-
scant non blasphemare.

CAP. II.

1 OBsecro igitur primùm oīum fieri
A obsecrationes, orationes, postula-
tiones, gratiarū actiones p oībus hoib⁹,
2 p regibus & oibus qui in sublimita-
te sunt: vt quietam & trāquillam vitā
agamus in omni pietate & castitate.
3 hoc enim bonum est & acceptum corā
4 saluatore nřo Deo, qui oēs hoīes vult
saluos fieri, & ad agnitionem veritatis
5 venire. Vnus enim Deus, vnus & me-
B diator Dei & hoium homo Christus
6 Iesus: qui dedit redemptionem seme-
tipsum pro oībus cuius testimoniū tē- (-7.)
7 poribus suis cōfirmatum est. In quo (2. Tim. 1. c. 11.)
positus sum ego prædicator & Aposto-
lus (veritatem dico, nō mentior) doctor
8 Gentium in fide & veritate. Volo ergo
C viros orare in omni loco: leuantes pu-
ras manus, sine ira & disceptatione.
9 Similiter & mulieres in habitu orna- (1. Pet. 3 a 3.)
to: cum verecundia & sobrietate ornā-
tes se, non in tortis crinibus, aut auro,
10 aut margaritis, vel veste pretiosa, sed
quod decet mulieres promittentes pie-
11 tatem per opera bona. Mulier in silen-
12 tio discat, cū oī subiectione. Docere (1 Co. 14 f. 14.)
autem mulieri non permitto, neq; do-
D minari in virum: sed esse in silentio. (Gene. 2. d. 27.)
13 Adā enī primus formatus est: deinde
14 Heua. & Adam nō est seductus: mu- (Gene. 3 b 6.)
lier aūt seducta, in preuaricatione fuit.

15 ¶Saluabitur autem per filiorum gene-
rationem: si permanserint in fide & di-
lectione, & sanctificatione cũ sobrietate.

CAP. III.

1 Fidelis sermo. Siquis episcopatum de
A siderat, bonũ opus desiderat. ¶Opor
2 tet *ergo episcopum irreprehẽsibilẽ es-
se, vnius vxoris virum, sobriũ, pruden-
tem, ornatum, pudicum, hospitalem,
3 doctorem, ¶nõ vinolẽtum, nõ percusso-
rem: sed modestum, nõ litigiosum, nõ
4 cupidum, ¶ *suæ domui bñ præpositum
filios habẽtem subditos cũ oi castitate.
5 ¶Siquis autem domui suę pręesse nescit:
B quõ ecclesię Dei diligẽtiã habebit? ¶Nõ
6 neophytum: ne in superbiã elatus, in
7 iudiciũ incidat diaboli. ¶Oportet autẽ
illum & testimoniũ habere bonum ab
ijs qui foris sunt: vt nõ in opprobriũ in
8 cidat & laqueũ diaboli. ¶Diaconos simi
C liter pudicos, nõ bilingues, nõ multò
vino deditos, nõ turpe lucrum sectãtes:
9 ¶habentes mysterium fidei in conscien
10 tia pura. ¶Et hi autẽ probentur primũ:
& sic ministrẽt, nullũ crimen habẽtes.
11 ¶ Mulieres similiter pudicas, nõ detra-
hentes, sobrias, fideles in omnibus.
12 ¶Diaconi sint vnius vxoris viri: qui fi-
lijs suis benè præsint, & suis domibus.
13 ¶Qui enim bene ministrauerint, gradũ
D bonũ sibi acquirent, & multam fiduciã
14 in fide quæ est in Christo Iesu. ¶Hęc ti-
bi scribo*: sperans me ad te venire citò.
15 ¶si autem tardauero: vt scias quomodo
oporteat te in domo Dei cõuersari, q̃
est ecclesia Dei viui, columna & firma-
16 mentum veritatis. ¶ Et manifestè ma-
gnum est pietatis sacramentum, quod
manifestatum est in carne, iustificatũ
est in spiritu, apparuit angelis, prædica-
tum est Gentibus, creditũ est in mũdo,
assumptum est in gloria.

CAP. IIII.

1 Spiritus autem manifestè dicit q̃a in
A nouissimis temporibus discedẽt qui-
dam à fide, attendentes spiritibus erro-
2 ris & doctrinis dæmoniorum, ¶in hypo
crisi loquentiũ mẽdaciũ, & cauteriatã
3 habentium suam cõscientiã, ¶prohiben
tium nubere, abstinere à cibis quos De
us creauit ad percipiẽdũ cum gratiarũ
actione fidelibus, & ijs qui cognouerũt
4 veritatem ¶Quia ois creatura Dei bona
B est, & nihil reijciendũ qđ cũ gratiarum
5 actione percipitur. ¶ sanctificatur enim
6 per verbum Dei & orationem. ¶Hæc p̃-
ponens fratribus, bonus eris minister
Christi Iesu, enutritus v̄bis fidei & bo
7 nę doctrinæ quã assecutus es. ¶Ineptas
aũt & aniles fabulas deuita: exerce au
8 tẽ teipsum ad pietatẽ. ¶Nã corporalis e-
C xercitatio, ad modicum vtilis est. pietas
aũt ad oĩa vtilis est, p̃missionẽ habẽs vi
9 tæ quæ nunc est & futuræ. ¶Fidelis ser-
10 mo, & oĩ acceptione dignus. ¶ In hoc e-
nim laboramus & maledicimur. *quia
speramus in Deum viuum qui est salua
tor oĩum hominum, maximè fideliũ.
11 ¶Præcipe hęc & doce. ¶Nemo adolescẽ-
12 tiam tuã cõtemnat: sed exemplũ esto fi-
deliũ in verbo, in cõuersatione, in cha-
13 ritate, in fide, in castitate. ¶Dum venio,
D attẽde lectioni, exhortationi *doctrinę.
14 Noli negligere gratiã quæ in te est: quæ
data est tibi per p̃phetiam, cũ imposi-
15 tione manuũ presbyterij. ¶Hęc medita-
re, i his esto: vt p̃fectus tuus manifestus
16 sit oĩbus. ¶Attẽde tibi & doctrinæ: insta
in illis. Hoc enim faciẽs, & teipsum sal-
uum facies, & eos qui te audiunt.

CAP. V.

1 Seniorem ne increpaueris: sed obse-
A cra vt patrẽ: iuuenes, vt fratres: ¶an*,
2 vt matres: iuuẽculas, vt sorores in oĩ ca
3 stitate. ¶Viduas honora: quę verè vidue
4 sunt. ¶Siqua autem vidua filios aut ne-
potes habet, *discat primũ domũ suam
regere, & mutuam vicem reddere parẽ-
tibus. hoc enim acceptũ est corã Deo.
5 ¶Quę autem verè vidua est & desolata:
*speret in Deũ, & *instet obsecrationib9
6 & orationibus nocte & die. ¶Nam quæ
7 in delitijs est: viuẽs mortua est. ¶Et hoc
8 p̃cipe vt irreprehensibiles sint. ¶ *Siquis
aũt suorũ, & maximè domesticorũ cu-
rã nõ habet: fidẽ negauit: & est infideli
9 deterior. ¶ Vidua eligatur nõ minus se-
B xaginta annorũ, quæ fuerit vnius viri
10 vxor, ¶in operib9 bonis testimoniũ ha-
bẽs, si filios educauit, si hospitio recepit,
si sanctorũ pedes lauit, si tribulationẽ
patiẽtibus subministrauit, si oẽ opus bo
11 nũ subsecuta est. ¶Adolescẽtiores aũt vi-
duas deuita. Cũ eni luxuriatę fuerint in
12 Chro, nubere volũt: ¶ habẽtes damna-
13 tionẽ, q̃a primã fidẽ irritã fecerunt. ¶ si-
mul aũt & otiosæ discunt circuire do-
mos: nõ solũ otiosę, sed & verbosę & cu
14 riosæ, loquentes quæ nõ oportet. ¶Volo
ergo iuniores nubere: filios p̃creare,

*permanserint.
‖Titi 1. b.7
*enim
‖Titi 1. b.6.
-5.
*sed
* fili Timothee hæc.
2.Tim.3 a.1. 2.Pet.3 a.1. Iudæ 1 d.18.
‖Tit. d.15. Ti 3. c 9 -13.
* qđ speraumus t.
*&
*discant 1.
*speret 1o.
*astat 10
*Siqs pro suq ...

matresfamiliâs esse: nullã occasionem
15 dare aduersario maledicti gratia. ¶Iam
enĩ quędã cõuersæ sunt retro *satanam.
16 ¶Siquis fidelis habet viduas, submini-
C stret illis, *& nõ grauet ecclesia: vt ijs q̃
17 verè viduę sunt, sufficiat. ¶Qui bene prę
sunt p̃sbiteri, duplici honore digni ha-
beant: maximè q̃ laborant in verbo &
18 doctrina. ¶Dicit enĩ scriptura: ‖Non *in
frænabis os bouis trituranti. &, Dignus
19 est operarius mercede sua. ¶Aduersus p̃-
sbyterũ accusationẽ noli recipere: nisi
20 sub duobus aut tribus testibus. ¶Peccan
tes, corã oĩbus argue: vt & cęteri timorẽ
21 habeant. ¶Testor corã Deo & Chŕo Iesu
D & electis Angelis, vt hæc custodias sine
præiudicio, nihil faciens in aliã partem
22 declinando. ¶Manus citò nemini impo
sueris, neq; cõmunicaueris peccatis alie
23 nis. Teipsum castum custodi. ¶Noli ad-
huc aquã bibere, sed modico vino vtere
pp stomachũ tuũ, & frequentes tuas in-
24 firmitates. ¶Quorundã hoĩum pc̃tã ma-
nifesta sunt, præcedentia ad iudicium:
25 quosdam autem subsequuntur. ¶Simi-
liter & facta bona, manifesta sunt: & q̃
aliter se habent, abscondi nõ possunt.

*post | *vi | ‖Deu.25 a.4 1.Cor.9. a.9 | *alligabis | Matt.10 b.10 Luca 10. b.7

CAP. VI.

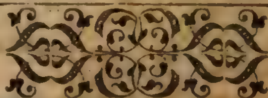
1 QVicunq; sunt sub iugo serui, dños
A suos oĩ honore dignos, arbitren
tur: ne nomẽ Dñi & doctrina
2 blasphemetur. ¶Qui aũt fideles habent
dños, nõ cõtemnant, quia fratres sunt,
sed magis seruiant, quia fideles sunt &
dilecti, q̃ beneficij participes sunt. Hæc
3 doce, & exhortare. ¶Siquis aliter docet,
& nõ acquiescit sanis sermonib⁹ Dñi nr̃i
Iesu Chr̃i, & ei q̃ ſm pietatẽ est, doctri-
4 næ. ¶superbus est, nihil sciẽs, sed lãguẽs
circa q̃stiones & pugnas verborũ ex qui
bus oriuntur inuidię, cõtentiones, bla-
5 sphemię, suspiciones malę, ¶cõflictatio
nes hominũ mẽte corruptorũ, & q̃ veri
tate priuati sunt, existimãtiũ q̃stum esse
6 pietatem. ¶Est autem quæstus magnus,
B pietas cùm sufficiẽtia. ¶‖Nihil enĩ intu
7 limus in hunc mũdũ: haud dubium,
8 q̃ nec auferre quid possumus. ¶‖Haben
tes autẽ alimenta, & quibus tegamur,
9 his contenti simus. ¶Nam qui volunt
diuites fieri, incidunt in tẽtationẽ & la
queũ diaboli, *& desideria multa *inu-
tilia, & nociua, quæ mergunt homines
10 in interitũ & perditionẽ. ¶Radix enim
oĩum malorum est cupiditas: quam q-

‖Iob 1. d.21. Eccle. 5. c.14 | ‖Pro.27. d.26 Matt.6. d.25 | *&

dã appetẽtes errauerũt à fide, & inserue
11 rũt se doloribus multis. ¶Tu aũt ô ho-
C mo Dei, hęc fuge: sectare verò iustitiã,
pietatẽ, fidem, charitatẽ, patientiã, mã-
12 suetudinẽ. ¶Certa bonũ certamẽ fidei:
apprehẽde vitam ęternã, in qua vocatus
es, & cõfessus bonã cõfessionẽ corã mul
13 tis testibus. ¶Præcipio tibi corã Deo qui
viuificat oĩa, & ‖Chr̃o Iesu, qui testimo-
nium reddidit sub Põtio Pilato bonam
14 cõfessionẽ, ¶vt serues mãdatũ sine macu
la, irreprehẽsibile vsq; in aduentũ Dñi
15 nr̃i Iesu Chr̃i, ¶quẽ suis tp̃ibus ostendet
‖beatus & solus potẽs, Rex regũ, & dñs
16 dñantiũ, ¶q̃ solus habet immortalitatẽ,
& lucẽ inhabitat inaccessibilẽ, ‖quẽ nul
lus hoĩum vidit, sed nec videre potest,
cui honor & imperium *sempiternũ. A-
17 mẽ. ¶Diuitib⁹ huius seculi p̃cipe nõ subli
D me sapere, neq; sperare in incerto diui
tiarũ, sed in Deo viuo, (q̃ præstat nobis
18 oĩa abũdè ad fruendũ) ¶bene agere, di-
uites fieri in bonis operibus, facilè tri-
19 buere, cõmunicare, ¶thesaurizare sibi
fundamentũ bonũ in futurũ, vt appre-
20 hendãt verã vitã. ¶O Timothee, deposi-
tũ custodi: deuitans p̃phanas vocũ no-
uitates, & oppositiones falsi noĩs sciẽtię,
21 quam quidam promittentes, circa fidẽ
exciderunt. Gratia tecum. Amen.

‖Mat.27 b.11 Iohã.18 g.37 | Apoc.17 d.14 & 19.c.16. | Iohan.1 c.18 | ‖1.Ioh.4 c.12 | *in | ‖Luc.12 b.15.

EPISTOLA PAVLI Ad Timotheum Secũda.

CAPVT PRIMVM.

1 PAVLVS Apostolus Ie
A sus Christi per volun
tatẽ Dei ſm promissio
nem vitæ quæ est in
2 Christo Iesu. ¶Timo
theo carissimo filio,
gratia, misericordia,
*pax à Deo patre, & Christo Iesu domi-
3 no nostro. ¶Gratias ago Deo *, cui ser-
uio à progenitoribus * in conscientia

pura,

pura, quod sine intermissione habeam tui
memoriam in orationibus meis, nocte
4 ac die. desiderans te videre, memor la-
5 chrymarum tuarum, vt gaudio implear. re
cordationem accipiens eius fidei quæ est in
te non ficta, quæ & habitauit primùm in
auia tua Loide, & matre tua Eunice, cer
6 tus sum autem quod & in te. Propter quam cau
B sam admoneo te vt resuscites gratiam
Dei, quæ est in te per impositionem ma
7 nuum mearum. ‖Non enim dedit no
bis Deus spiritum timoris, sed virtutis, & di
8 lectionis, & sobrietatis. Noli itaque eru-
bescere testimonium Domini nostri, neque me vin
ctum eius, sed collabora Euangelio secundum
9 virtutem Dei, qui nos liberauit & vocauit
vocatione sua sancta, ‖non secundum opera nostra,
sed secundum propositum suum & gratiam, quæ data
est nobis in Christo Iesu ante tempora secularia.
10 Manifestata est autem nunc per illuminatio-
C nem saluatoris nostri Iesu Christi, qui destruxit
quidem mortem, illuminauit autem vitam
11 & incorruptionem per Euangelium: in quo
‖positus sum ego prædicator & Apostolus & ma
12 gister gentium. Ob quam caussam etiam
hæc patior: sed non confundor. Scio enim
cui credidi, & certus sum, quia potens est
depositum meum seruare in illum diem.
13 Formam habe sanorum verborum, quæ à me
D audisti in fide & in dilectione in Christo
14 Iesu. Bonum depositum custodi per spiri-
15 tum sanctum qui habitat in nobis. Scis *hoc,
quod auersi sunt à me omnes qui in Asia sunt:
ex quibus est *Phigelus & Hermogenes.
16 Det misericordiam Dominus Onesiphori do-
mui, quia sæpè me refrigerauit, & catenam
17 meam non erubuit. sed cum Romam venis-
18 set, solicitè me quæsiuit & inuenit. Det
illi Dominus inuenire misericordiam à Do-
mino in illa die. Et quanta Ephesi mini
strauit, tu melius nosti.

CAP. II.

1 TV ergo fili mi, confortare in gratia quæ
A est in Christo Iesu: & quæ audisti à
2 me per multos testes, hæc commenda fide
libus hominibus, qui idonei erunt & alios
3 docere. Labora sicut bonus miles Christi
4 Iesu. Nemo militans Deo implicat se
negotijs secularibus: vt ei placeat cui se
5 probauit. Nam & qui certat in agone, non
6 *coronatur nisi legitimè certauerit. La
borantem agricolam oportet primùm de
7 fructibus percipere. Intellige quæ dico,
dabit enim tibi Dominus in omnibus intelle-
8 ctum. Memor esto, Dominum Iesum Christum
B resurrexisse à mortuis, ex semine Dauid
9 secundum euangelium meum, in quo laboro
vsque ad vincula quasi malè operans, sed
10 verbum Dei non est alligatum. Ideo omnia su-
stineo propter electos: vt & ipsi salutem con-
sequantur, quæ est in Christo Iesu cum glo
11 ria cælesti. Fidelis sermo. Nam si commor-
12 tui sumus: & conuiuemus. Si sustinebi
mus: & conregnabimus. ‖si negauerimus:
13 & ille negabit nos. ‖si non credimus: il-
le fidelis permanet, negare seipsum non
14 potest. Hæc commone testificans coram
C *Domino. Noli contendere verbis (ad nihil e-
nim vtile est) nisi ad subuersionem au
15 dientium. Solicitè cura teipsum probabi
lem exhibere Deo, operarium inconfu-
sibilem, rectè tractantem verbum veritatis.
16 Prophana autem & inaniloquia deuita.
multum enim *proficiunt ad impietatem:
17 & sermo eorum vt cancer *serpit: ex quibus
18 est Hymenæus & Philetus: qui à veri-
tate exciderunt, dicentes resurrectionem
esse iam factam, & subuerterunt quorun-
19 dam fidem. Sed firmum fundamentum
D Dei stat, habens signaculum hoc, Cogno-
uit Dominus qui sunt eius, & discedat ab ini
quitate omnis qui nominat nomen Domini. In
20 magna autem domo, non solùm sunt vasa
aurea & argentea, sed & lignea & fictì-
lia: & quædam quidem in honorem, quæ-
21 dam autem in contumeliam. Siquis ergo
emundauerit se ab istis: erit vas in hono-
rem sanctificatum & vtile Domino, ad omne
22 opus bonum paratum. Iuuenilia autem desi
deria fuge: sectare verò iustitiam, fidem,
charitatem, & pacem, cum ijs qui inuocant
23 Dominum de corde puro. ‖Stultas autem & si-
ne disciplina quæstiones deuita: sciens quia
24 generant lites. Seruum autem Domini non
oportet litigare: sed mansuetum esse ad omnes,
25 docibilem, patientem, cum modestia corri
pientem eos qui resistunt veritati: ne-
quando Deus det illis pœnitentiam ad
26 cognoscendam veritatem. Et resipiscant
à diaboli laqueis, à quo captiui tenentur
ad ipsius voluntatem.

CAP. III.

1 HOc autem scito, quòd ‖ in nouissi-
A mis diebus instabunt tempora periculosa.
2 & erunt homines seipsos amantes, cupidi, ela
ti, superbi, blasphemi, parentibus non
3 obedientes, ingrati, scelesti, sine affectio
ne, sine pace, criminatores, incontinentes
4 immites, sine benignitate, proditores, pro
terui, tumidi, & voluptatum amatores

Marginal notes: ‖Rom. 8. c. 15 — ‖Tit. 3. b. 5 — ‖Tit. 1. a. 3 — ‖1 Tim. 2 b. 7 — *enim — *Phile-tus, Infrà 4. d. 19 — *coronabitur — ‖Mar. 10 d. 33 Matt. 8. d. 38 — ‖Rom. 3. a. 3. — *Deo. — *proficient 7. — *serpet 7 — ‖1. Tim. 1 b. 7 Titi 3. c. 9 — ‖1. Tim. 4 a. 1 1. Reg 3. a. 3 Iudæ d. 18

5 magis q̃ Dei: ¶ habentes speciem quidē
pietatis, virtutem aūt eius abnegantes.
6 Et hos deuita: ¶ Ex his enim sunt qui pe
B netrant domos: & captiuas ducūt mu-
lierculas oneratas peccatis, quæ ducunt
7 varijs desiderijs: ¶ semper discētes, & nū
quā ad sciētiam veritatis peruenientes.
8 ¶ Quemadmodū autem Iannes & Mā-
bres restiterūt Moysi: ita & hi resistūt ve
ritati, hoīes corrupti mēte, reprobi circa
9 fidem. ¶ sed vltrà nō ꝓficient: insipiētia
enim eorum manifesta erit oībus, sicut
10 & illorum fuit. ¶ Tu autem assecutus es
C meam doctrinam, institutionem, ꝓpo-
situm, fidem, lōganimitatem, dilectio-
11 nem, patientiam, ¶ persecutiones, passio
nes: qualia mihi facta sunt Antiochiæ,
Iconij, Lystris: quales persecutiones su-
12 stinui: & ex oībus eripuit me Dñs. ¶ Et
oēs qui piè volunt viuere in Christo Ie-
13 su, persecutionem patientur. ¶ Mali au-
tem hoīes & seductores ꝓficiēt in peius:
14 errātes, & in errorem mittentes. ¶ Tu ve
D rò permane in ijs quæ didicisti, & cre-
15 dita sunt tibi: sciēs à quo didiceris. ¶ &
quia ab infantia sacras literas nosti, quę
te possunt instruere ad salutem, per fi-
16 dem quæ est in Christo Iesu. ¶ Oīs scrip
tura diuinitùs inspirata, vtilis est ad do
cendum, ad arguēdū, ad *corrigēdū*, ad
17 erudiēdū in iustitia: ¶ vt perfectus sit ho
mo Dei, ad oē opus bonum instructus.

Exo. 7. b. / 1. 1. 6. 22. — 1. Pet. 1. c. 21. — *corripiēdum

CAP. IIII.

1 TEstificor corā Deo & Iesu Christo q
A iudicaturus est viuos & mortuos,
2 & per aduētū ipsius, & regnū eius: ¶ p̄-
dica verbū, insta opportunè, importu-
nè: argue, obsecra, increpa in oī patiētia
3 & doctirna. ¶ Erit enim tp̄s cū sanam do
ctrinam nō sustinebunt, sed ad sua de-
sideria coaceruabūt sibi magistros, pru-
4 riētes auribus: ¶ & à veritate quidē audi
tū auertēt, ad fabulas aūt cōuertentur.
5 ¶ Tu verò vigila, in oīb⁹ labora, opus fac
euāgelistæ, ministeriū tuū imple. So-
6 brius esto. ¶ Ego enī iam delibor: & tp̄s
7 resolutionis meæ instat. ¶ Bonum certa
B men certaui, cursum cōsummaui, fidē
8 seruaui. ¶ In reliquo, reposita est mihi
corona iustitiæ, quam reddet mihi Dñs
in illa die, iustus iudex: nō solùm autē
mihi, sed & ijs qui diligunt aduentum
9 eius. Festina ad me venire citò. ¶ Demas
enim me reliquit, diligēs hoc seculum,
10 & abijt Thessalonicam. ¶ Crescēs in Ga-
11 latiam, Titus in Dalmatiā. ¶ Lucas est
mecū solus. Marcū assume, & adduc te
cum: est enī mihi vtilis *in ministeriū.
12 ¶ Tychicum autem misi Ephesū. ¶ Penu
13 lam quam reliqui Troade apud Carpū,
veniēs affer tecū, & libros, maximè au-
14 tem mēbranas. ¶ Alexāder ærarius mul-
C ta mala mihi ostēdit, *reddet* illi Dñs
15 ſm opera eius: ¶ quem & tu deuita, val-
16 de enī restitit verbis nostris. ¶ In prima
mea defensione nemo mihi affuit, sed
oēs me dereliquerunt: nō illis impute-
17 tur. ¶ Dñs aūt mihi astitit & cōfortauit
me, vt per me prædicatio *impleatur*, &
audiāt oēs Gētes, & liberatus sum de o-
18 re leonis. ¶ *Liberauit me Dñs ab oī o-
D pere malo, & saluum faciet in regnum
suum cæleste, cui gloria in secula secu-
19 lorum, Amen. ¶ Saluta *Priscam* & Aqui
20 lā, & Onesiphori domū. ¶ Erastus re-
māsit Corinthi. Trophimū autē reliqui
21 infirmū Mileti. ¶ Festina añ hyemem ve
nire. Salutant te Eubulus, & Pudens &
22 Linus & Claudia, & fratres oēs. ¶ Domi-
nus Iesus Christus cum spiritu tuo.
Gratia vobiscum. Amen.

Colos. 4. d. 14. — *ministerio. — *reddat é. — *impleatur é. — *Liberabit — *Priscillam. — Supr. 1. d. 16

EPISTOLA PAVLI AD TITVM.

CAPVT PRIMVM.

1 PAVLVS seruus
A Dei, Apostolus
autem Iesu Chri
sti ſm fidem; ele
ctorū Dei & agni
tionē veritatis:
quæ ſm pietatē
2 est, ¶ in spem vitę
æternę, quā ꝓmi
sit qui nō mentitur Deus, ante tempo-
3 ra secularia, ¶ manifestauit autem tem
poribus suis, verbum suum in prædi-
catione, quæ credita est mihi secundū
4 præceptum saluatoris nostri Dei. ¶ Tito
B dilecto filio secundum communem fi-
dem, gratia & pax à Deo patre & Chri-

2. Tim. 1. c. 9.

5 sto Iesu saluatore nostro. Huius rei gra
tia reliqui te Cretæ, vt ea, quæ desunt
corrigas, & cōstituas per ciuitates pre-
6 sbyteros, sicut & ego disposui tibi. ‖Si- 1.Tim.3. a.2.
quis sine crimine est, vnius vxoris vir, fi-
lios habens fideles, non in accusatione
7 luxuriæ, aut nō subditos. ‖Oportet e- 1.Tim.3 a.2.
nim episcopum sine crimine esse, sicut
Dei dispensatorem, non superbum, nō
iracundum, nō vinolentū, nō percusso-
8 rem, nō turpis lucri cupidum: sed ho-
C spitalem, benignum, *sobrium, iustum, *pruden tem 6.
9 sanctum, continentem: amplectētem *& 4.
eum qui secūdum doctrinam est, fide-
lem sermonem, vt potens sit *exhortari
in doctrina sana, & eos qui contradicūt
10 arguere. Sunt enim multi inobedien-
tes, vaniloqui & seductores, maximè
11 qui de circuncisione sunt: quos opor-
tet redargui, qui vniuersas domos sub-
uertunt, docentes quæ non oportet, tur
12 pis lucri gratia. Dixit quidam ex illis
proprius ipsorum propheta, Cretenses
semper mendaces, malæ bestiæ, ventres
13 pigri. Testimonium hoc verum est.
D Quam ob causam increpa illos durè, vt
14 sani sint in fide, nō intendentes Iudai
cis fabulis, & mandatis hominū auer-
15 santium se à veritate. Oīa mūda mun- ‖Ro. 14. d.20.
dis: coinquinatis autem & infidelibus
nihil est mundum, sed inquinatę sunt
16 eorum & mens & conscientia. Cōfiten
tur se nosse Deum: factis autem negāt,
cum sint abominati & incredibiles, &
ad omne opus bonum reprobi.

CAP. II.

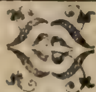
1 TV autem loquere quæ decēt sanam
A doctrinā. Senes, vt sobrij sint, pu-
2 dici, prudentes, sani in fide, in dilectio-
3 ne, in patientia. Anus similiter, in ha-
bitu sctō, nō criminatrices, nō multo vi
4 no seruientes, bene docentes, vt prudē-
tiam doceāt adolescētulas, vt viros suos
5 ament, filios suos diligant, prudētes, ca
stas, sobrias, domus curam habētes, be
B nignas, subditas viris suis, vt nō blasphe
6 metur verbum Dei. Iuuenes similiter
7 hortare vt sobrij sint. In omnibus teip
sum præbe exemplum bonorum ope-
rum, in doctrina, *in integritate, in gra- *integri taté, gra uitaté 1.
8 uitate, verbum sanū, irreprehēsibile: ‖Ephe 6 a.5.
vt is qui ex aduerso est vereatur, nihil Colos.3. d.22.
9 habēs malū dicere de nobis. ‖ Seruos
dominis suis subditos esse, in oībus pla 1.Petr.2. c.18.
10 cētes, nō cōtradicentes: nō fraudantes,

sed in oībus fidem bonam ostendentes,
vt doctrinam Saluatoris nostri Dei or-
11 nent in oībus: Apparuit enim gratia
Dei *saluatoris nostri oībus hominib9. *saluato ris 1.
12 Erudiens nos, vt abnegantes impieta-
tem & secularia desideria, sobriè, & iu-
13 stè, & piè viuamus in hoc seculo, expe
ctantes beatam spem & aduentum glo
riæ magni Dei & Saluatoris nostri Iesu
14 Christi. Qui dedit semetipsum ꝑ no-
bis, vt nos redimeret ab oī iniquitate, &
mundaret sibi populum acceptabilem,
15 sectatorem bonorum operum. Hęc lo-
quere, & exhortare, & argue cum oi im-
perio. Nemo te contemnat.

CAP. III.

1 ADmone illos principibus & pote-
A statibus subditos esse, dicto obedi-
2 re, ad oē opus bonū paratos esse, nemi
nem blasphemare, nō litigiosos esse, sed
modestos: oēm ostendentes māsuetudi-
3 nem ad oēs hoīes. Eramus enim ali-
quando & nos insipientes, increduli, er
rātes, seruientes desiderijs & voluptati-
bus varijs, in malitia & inuidia agētes,
4 odibiles, odiētes inuicem. Cùm autem
B benignitas & humanitas apparuit sal-
5 uatoris nr̄i Dei: ‖nō ex operibus iusti- 2.Tim.1. c.9.
tiæ quæ fecimus nos, sed ſm suam mi-
sericordiam saluos nos fecit, per laua-
crū regenerationis & renouationis Spi-
6 ritus sancti, quem effudit in nos abū-
dè per Iesum Chr̄m saluatorem nr̄m:
7 vt iustificati gratia ipsius, hæredes si-
8 mus ſm spem vitæ ęternę. Fidelis ser-
C mo est: & de his volo te cōfirmare: vt cu
rēt bonis operibus præesse qui credunt
Deo. Hæc sunt bona & vtilia hoibus.
9 ‖Stultas aūt quęstiones, & genealogias 1.Tim 4. b.7
& cōtētiones, & pugnas legis deuita, sūt 2 Tim.2. d.23.
10 enim inutiles & vanæ. Hæreticum ho
minem post vnā & secūdam correptionē
11 deuita: sciens quia subuersus est qui
eiusmodi est, & delinquit, cùm sit pro-
12 prio iudicio cōdemnatus. Cùm misero
D ad te Arteman aut Tychicum, festina
ad me venire Nicopolim. ibi enim sta-
13 tui hyemare. Zenam legisperitum &
Apollo solicitè præmitte, vt nihil illis
14 desit. Discant autem & nostri bonis o-
peribus præesse ad vsus necessarios: vt
15 nō sint infructuosi. Salutant te qui me
cum sunt omnes. Saluta eos qui nos
amant in fide. Gratia Dei cū omnibus
vobis. Amen.

EPISTOLA PAVLI Ad Philemonem.

1 A PAVLVS vinctus Christi Iesu, & Timotheus frẽr,
Philemoni dile-
cto & adiutori
2 nostro. & Appiæ
sorori carissimæ,
& Archippo cõ-
militoni nostro
3 & ecclesiæ quæ in domo tua est. Gratia
vobis & pax à Deo patre nostro, & Dño
4 Iesu Christo. Gratias ago Deo meo, sem
per memoriam tui faciens in orõnibus
5 meis, audiens charitatem tuam & fidẽ
quam habes in Dño Iesu, & in oẽs sctõs,
6 vt cõmunicatio fidei tuæ euidens fiat
B in agnitione oĩs boni qđ est in vobis in
7 Christo Iesu. Gaudium enim magnũ
habui & consolationẽ in charitate tua,
qa viscera sanctorum requieuerunt per
8 te frater. Propter qđ multam fiduciam
habens in Christo Iesu imperandi tibi
9 qđ ad rem pertinet. pp charitatem ma
gis obsecro, cùm sis talis, vt Paulus se-
nex, nũc autem & vinctus Iesu Christi.
10 Obsecro te ꝓ meo filio quem genui in
11 vinculis, Onesimo: qui tibi aliquando
inutilis fuit, nũc autẽ & mihi & tibi vti-
12 lis: quẽ remisi tibi. Tu aũt illũ vt mea
13 viscera, suscipe. quẽ ego volueram me-
C cum detinere, vt ꝓ te mihi ministraret
14 in vinculis Euangelij. sine consilio au-
tem tuo nihil volui facere, vti ne velut
ex necessitate bonũ tuum esset, sed volũ
15 tarium. Forsitan enim ideo discessit ad
horam à te, vt æternum illum reciperes:
16 iam non vt seruũm, sed pro seruo ca-
rissimũ fratrem, maximè mihi, quãtò au
tem magis tibi & in carne & in Dño?
17 Si ergo habes me socium, suscipe illũ
18 sicut me. Si autem aliquid nocuit tibi
19 aut debet: hoc mihi imputa. Ego Pau-
D lus scripsi mea manu: ego reddã, vt nõ
20 dicã tibi, q & teipsum mihi debes. Ita
frater. Ego te fruar in Dño. Refice visce-
21 ra mea in Dño. Cõfidẽs in obedientia
tua scripsi tibi: sciens qm̃ & super id qđ
22 dico facies. Simul autem & para mihi
hospitium, nam spero per orationes ve-
23 stras donari me vobis. Salutat te Epa-
phras cõcaptiuus meus in Christo Iesu.
24 Marcus, Aristarchus, Demas & Lucas
25 adiutores mei. Gratia Dñi nostri Iesu
Christi cum spiritu vestro.

EPISTOLA PAVLI Ad Hebræos.

CAPVT PRIMVM.

1 A MVltifariam multisque
modis olim Deus lo-
quens patribus in Pro
2 phetis: nouissimè die
bus istis locutus est
nobis in Filio, quem
cõstituit hæredem vni
3 uersorum, per quẽ fecit & secula, qui
cũ sit splẽdor gloriæ, & figura substãtiæ Sapien. 7 d. 26
eius, portãsq; oĩa verbo virtutis suæ, pur
gationem peccatorum faciens, sedet ad
4 dexteram maiestatis in excelsis: tantò
B melior angelis effectus, quãtò differen
5 tius præ illis nomẽ hæreditauit. Cui e-
nim dixit aliquãdo angelorum, Filius Ps. 2. b. 7.
meus es tu, ego hodie genui te? Et rursũ
Ego ero illi in patrẽ, & ipse erit mihi in 2. Reg. 7. b. 14
6 Filium? Et cùm iterũ introducit primo
genitum in orbẽ terræ, dicit. Et adorẽt Psal. 96. b. 8
7 eum oẽs angeli Dei. Et ad Angelos qui
C dem dicit: Qui facit angelos suos, spi- Psal. 103. a. 4
ritus: & ministros suos, flammã ignis.
8 Ad filium autem: Thronus tuus Deus Psal. 44. b. 7
in seculum seculi: virga æquitatis, virga
9 regni tui. Dilexisti iustitiam, & odisti
iniquitatẽ: ꝓpterea vnxit te Deus, Deus
tuus oleo exultationis præ participibus
10 tuis. Et, Tu in principio Dñe terram Psal. 101 d. 26
fundasti, & opera manuum tuarũ sunt

cæli.

11 cęli. Ipsi peribunt, tu aūt pmanebis: &
D oēs vt vestimentū veterascent. Et velut
12 amictum *mutabis eos, & mutabunt: tu
aūt idem ipse es, & anni tui nō deficiēt.
13 Ad quem aūt angelorum dixit aliqñ:
Sede à dextris meis, quoadusq; ponā
inimicos tuos scabellum pedum tuo-
14 rum? Nonne omnes sunt administra-
torij spūs: in ministerium missi propter
eos qui hęreditatem *capient salutis.

*i nuolues 1.
Psf. 109. a. 1.
1. Cor. 15 d. 25.
*capiunt 8.

CAP. II.

1 Propterea abūdantius oportet obser
A uare nos ea quę audiuim⁹: ne fortè
2 pereffluamus. Si enim qui per angelos
dictus est sermo, factus est firmus, & oīs
puaricatio & inobediētia accepit iustā
3 mercedis retributionem: quō nos effu
giemus si tantā neglexerimus salutem:
quæ cū initium accepisset enarrari per
Dñm; ab eis qui audierunt, in nos cōfir
4 mata est, cōtestante Deo, signis & por-
tentis, & variis virtutib⁹, & Spūs sancti
distributionibus fm suam voluntatē.
5 Nō enim angelis subiecit Deus *orbē
6 terræ futurū, de quo loquimur. Testa-
B tus est aūt in quodam loco quis dicēs,
Quid est homo quòd memor es eius:
7 aut filius hoīs qm̄ visitas eū? Minuisti
eū paulominus ab angelis: gloria & ho
nore coronasti eū, & constituisti eum
8 super opera manuum tuarū. Omnia
subiecisti sub pedibus eius. In eo enim
q oia ei subiecit: nihil dimisit nō sub-
iectum ei. Nunc aūt necdum videmus
9 oīa subiecta ei. Eum aūt qui modico
C q̄ angeli, minoratus est, videmus Iesum
pp passionem mortis, gloria & honore
coronatum: vt gratia Dei pro oībus gu-
10 staret mortem. Decebat enim eum pp
quem oīa, & per quem oīa, qui multos
filios in gloriā adduxerat, authorē salu
tis eorum, per *passionē *consummare.
11 Qui enim sanctificat, & qui sanctificā
tur: ex vno oēs. Propter quā causam non
12 confundit fratres eos vocare, dicens:
Nuntiabo nomen tuū fratribus meis:
13 in medio ecclesię laudabo te. Et iterū,
Ego ero fidens in eū. Et iterum: Ecce
ego & pueri mei quos dedit mihi De⁹.
14 Quia ergo pueri communicauerūt car
D ni & sanguini, & ipse similiter partici-
pauit eisdē. vt per mortē destrueret eū
qui habebat mortis imperiū, id est dia-
15 bolum: & liberaret eos q timore mor
tis per totam vitam obnoxij erant serui

*... 1.
Psal. 8. a. 5.
Mat. 28 d. 18.
1. Co. 15 d. 26.
Ephes. 1. d. 22.
Phil. 2. b. 6.
*passiones 6
*cōsummari.
Psal. 21 c. 23.
Psal. 17 a. 3.
Isai. 8. d. 18.
Osee 13 d. 14.
1. Co. 15 g. 54.

16 tuti Nusquam enim angelos apprehē
17 dit, sed semen Abrahę apprehēdit. Vn
de debuit per oīa fratribus similari: vt
misericors fieret & fidelis pontifex ad
18 Deū, vt repropitiaret delicta ppli. In eo
enim in quo passus est ipse & tētat⁹: po
tens est & eis qui tentantur, auxiliari.

CAP. III.

1 Vnde fratres scī, vocationis cęlestis
A participes, considerate Apostolū &
pontificem confessionis nostræ Iesum*,
2 qui fidelis est ei qui fecit illum, sicut &
3 Moyses in oī domo eius. Amplioris
enim gloriæ iste prę Moyse dign⁹ est ha
bitus, quantò ampliorem honorem ha
4 bet domus, qui fabricauit illam. Oīs
namq; domus fabricatur ab aliquo. q
5 aūt oīa creauit, Deus est. Et Moyses q-
dem fidelis erat ī tota domo eius tanq̄
famulus, in testimoniū eorum quæ di
6 cenda erant. Christus verò tanq̄ filius
B in domo sua: quæ domus sumus nos, si
fiduciam & gloriam spei vsq; ad finē
7 firmam retineamus. Quapropter sicut
dicit Spūs scūs, Hodie si vocē eius au-
8 dieritis, *nolite obdurare corda vestra
sicut in exacerbatione fm diem tenta-
9 tionis in deserto. Vbi tentauerunt me
patres vestri, probauerunt & viderunt
10 opera mea. quadraginta annis. Propter
quod infensus fui generationi huic: &
C dixi, Semper errant corde. Ipsi aūt non
11 cognouerunt vias meas. quibus iuraui
in ira mea, Si introibūt in requiē meā.
12 Videte fratres, ne fortè sit in aliquo ve
strum cor malum incredulitatis disce-
13 dēdi à Deo viuo: sed adhortamini vos
metipsos per singulos dies, donec ho-
die cognominatur, vt non obduretur quis
14 ex vobis fallacia peccati. Participes enī
Christi effecti sumus: si tñ initium sub-
stantiæ eius vsq; ad finem firmum reti
15 neamus. Dum dicitur. Hodie si vocē
D eius audieritis, nolite obdurare corda
vestra, quemadmodum in illa exacer-
16 batione. Quidam enim audientes, exa
cerbauerunt: sed non vniuersi qui pro
17 fecti sunt ex Ægypto per Moysen. Qui-
bus aūt infensus est quadragita annis?
Nonne illis qui peccauerunt, quorum
cadauera prostrata sunt in deserto?
18 Quibus aūt iurauit non introire in re-
quiē ipsius, nisi illis qui increduli fue-
19 runt? Et videmus quia non potuerunt
introire *propter incredulitatem.

*Christū 6.
Nu. 12. b. 7.
Psal. 94 b. 8.
Nu. 14. f. 37.
Nu. 14 d. 21. d. 24.
*i requiē ipsius.

CAP. IIII.

1 Timeamus ergo nè fortè relicta pol
A licitatione introeūdi in requiem ei⁹,
2 existimet̄ aliquis ex vobis deesse. ❡ Ete-
nim & nobis nunciatū est, quemadmo
dum & illis: sed non ꝓfuit illis sermo
auditus, non admistus fidei ex ijs q̄ au-
3 dierunt. ❡ Ingrediemur enim in requiem
q credidimus, quemadmodū dixit, ‖Si-
cut iuraui in ira mea, si introibūt in re-
quiem meam: & qdem operibus ab in-
4 stitutione mundi pfectis. ❡ Dixit enim
quodā loco de die septima sic. ‖& reqe
uit deus die septima ab oībus operibus
5 suis. ❡ Et in isto rursum, Si introibunt in
B requiem meā. ❡ Q̄m ergo superest introire
6 quosdam in illam, & ij q bus prioribus
annuntiatum est nō introierunt pp in-
7 credulitatem: ❡ Iterum terminat diem
quendam: Hodie, in Dauid dicēdo, post
tm̄ tpis, sicut suprà dictum est, ‖Hodie
si vocem eius audieritis: nolite obdura
8 re corda vr̄a. ❡ Nam si eis Iesus requiem
C p̄stitisset, nunq̄ de alia loqueretur post-
9 hac die. ❡ Itaq; relinquit̄ sabbathismus
10 ppl'o Dei. ❡ Qui enim ingressus est in re-
quiem eius: ēt ipse requieuit ab operib⁹
11 suis, sicut* à suis Deus. ❡ Festinemus ergo
ingredi in illam requiē, vt ne in idipsū
quis incidat incredulitatis exemplum.
12 ❡ Viuus est enim sermo Dei & efficax, &
penetrabilior oī gladio ancipiti: & per-
tingens vsq; ad diuisionem aīæ ac spūs,
compagum quoque ac medullarum, &
discretor cogitationum & intētionum
13 cordis. ❡ ‖Et non est vlla creatura inuisi-
D bilis in conspectu eius, omnia aūt nuda
& aperta sunt oculis eius, ad quem no-
14 bis sermo. ❡ Habentes ergo pontificem
magnum qui penetrauit cœlos Iesum
filium Dei: teneamus* confessionem.
15 Non enim habemus pontificem qui nō
possit compati infirmitatibus nostris:
tentatum aūt per omnia pro similitu-
16 dine absque peccato. ❡ Adeamus ergo
cum fiducia ad thronum gratiç, *vt mi-
sericordiam consequamur, & gratiam
inueniamus in auxilio opportuno.

*Psal. 94 b. 11

‖Gene. 2 a. 2

‖Suprà 3 b. 7

*&

‖Psal. 33 c. 16 Eccle. 12 d. 10

*fidei nostre

*eius

CAP. V.

1 Omnis nanque Pontifex ex homini-
A bus assumptus, ꝓ hominibus con-
stituitur in ijs quæ sunt ad Deum: vt of
2 ferat dona & sacrificia ꝓ peccatis. qui
condolere possit ijs qui ignorant & er-
rant: q̄m & ipse circūdatus est infirmi-
3 tate, ❡ & ppea debet quemadmodum
pro ppl'o, ita ēt ꝓ semetipso offerre pro
4 peccatis. ❡ ‖Nec quisquam sumit sibi ho
norem, sed q vocatur à Deo, tanq̄ Aarō.
5 ❡ Sic & Christus non semetipsum clarifi
B cauit vt pontifex fieret, sed qui locutus
est ad eum, ‖Filius me⁹ es tu: ego hodie
6 genui te. ❡ Quemadmodum & in alio
loco dicit, ‖Tu es sacerdos in ęternum,
7 s̄m ordinem Melchisedec. ❡ Qui in die-
bus carnis suæ, preces, supplicationesq;
ad eum q possit illum saluum facere à
morte cū clamore valido & lachrymis
offerens, *exauditus est ꝓ sua reuerētia.
8 ❡ Et quidem cùm esset filius*, didicit ex
C ijs quę passus est, obedientiam: ❡ & con-
9 summatus, factus est omnibus obtēpe-
10 rantibus sibi, causa salutis æternæ, ❡ ap-
pellatus à Deo pontifex iuxta ordinē
11 Melchisedec. ❡ De quo nobis grādis ser
mo & *interpretabilis ad dicendū, q̄m
12 imbecilles facti estis ad audiēdū. ❡ Ete-
nim cùm deberetis magistri esse pp tē-
D pus: rursum indigetis vt vos doceamini
q̄ sint elemēta exordij sermonū Dei; &
facti estis q b⁹ lacte opus sit, nō solido ci
13 bo. ❡ Oīs eni q lactis est particeps, expers
14 est s̄monis iustitię: paruul⁹ eni est. ❡ Per
fectorum aūt est solidus cibus: eorum
q pro consuetudine exercitatos habent
sensus ad discretionem boni ac mali.

Ps. 2

Ps. 1.. a. 4

*& in

*Dei

*in interpretabilis 7.

CAP. VI.

1 Quapropter intermittētes inchoatio
A nis Christi s̄monem, ad pfectio-
nem feramur, non rursum iaciētes fun
damentum pœnitētię ab operibus mor
2 tuis, & fidei ad Deum, ❡ baptismatum
doctrinæ, impositionis quoq; manuū,
ac resurrectionis mortuorum, & iudi-
3 cij æterni. ❡ Et hoc faciemus, siquidem
4 permiserit De⁹. ❡ ‖Impossibile enim est
eos q semel sūt illuminati, gustauerūt
ēt donū cæleste, & participes facti sunt
5 Spūs sancti, ❡ gustauerunt nihilominus
bonum Dei verbum, virtutesq; seculi
6 venturi, ❡ & prolapsi sunt, rursus reno-
uari ad pœnitentiam, rursum crucifigē
tes sibimetipsis filium Dei, & ostentui
7 habentes. ❡ Terra enim sæpè venientem
B super se bibens imbrem, & generās her-
bam opportunam illis à q bus colitur,
8 accipit benedictionem à Deo. ❡ proferēs
autē spinas ac tribulos, reproba est, &
maledicto proxima, cuius consumma-
9 tio in cōbustionē. ❡ Confidimus autē de

‖Mat. 12 d 45 Infrà 10 c. 26 2. Petr. 2 d. 20

vobis dilectissimi meliora & viciniora
10saluti: tametsi ita loquimur. ¶Nō enim
iniustus Deus, vt obliuiscatur operis ve
stri & dilectionis quam ostēdistis in no
mine ipsius, q ministrastis sāctis & mi-
11nistratis. ¶ Cupimus aūt vnumquemq;
C vestrū eandē ostētare solicitudinem ad
12expletionem spei vsq; in finem, ¶ vt nō
segnes efficiamini, verū imitatores eo-
rum q fide & patientia hæreditabūt ꝓ-
13missiones. ¶ Abrahæ nanque ꝓmittens
Deus, qm̄ neminem habuit p quem iu-
raret maiorem, iurauit p semetipsum,
‖Gen. 22 c. 16 14dicens: ‖Nisi benedicēs benedicam te,
Ge. 12. a. 3. 18. c. 18 22. d. 17. 15& multiplicans multiplicabo te. ¶Et sic
longanimiter ferens, adeptus est repro-
16missionem. ¶Homines enim per maiorē
sui iurant: & oīs controuersiæ eorum
finis, ad confirmationem, est iuramen-
17tum. ¶In quo abundantius volēs Deus
D ostendere pollicitationis hæredibus im
mobilitatem cōsilij sui: interposuit iu-
18siurādum: ¶vt per duas res immobiles,
qbus impossibile est mentiri Deum, for
tissimum solatium habeamus: q confu
gimus ad tenendam propositam spem,
19quam sicut ancoram habemus aīæ tu-
tam ac firmam, & incedentem vsque ad
20interiora velaminis, ¶ vbi præcursor ꝓ
nobis introiit Iesus, ſm ordinem Mel-
chi-sedec pontifex factus in æternum.

CAP. VII.

Gene. 14 d. 18 1 HIc enim Melchi-sedec, rex Salē, sa
A cerdos Dei summi, q obuiauit A-
brahæ regresso à cæde regū, & benedixit
2 ei: ¶cui & decimas oīum diuisit Abra-
ham, primùm quidem qui interpretat̄
rex iustitiæ: deinde aūt & rex Salem, qđ
3 est rex pacis, ¶sine patre, sine matre, sine
genealogia; neque initium dierum, ne-
que finem vitæ habens, assimilatus aūt
filio Dei, manet sacerdos in perpetuū.
4 ¶Intuemini aūt quātus sit hic. cui & de
cimas dedit de præcipuis Abraham Pa-
5 triarcha. ¶Et quidem de filiis Leui sacer
‖Nu 18. c. 21 dotium accipientes, ‖mādatū habēt de
Deut. 18 a 1 a 3. cimas sumere à ppl'o ſm legem, id est, à
fratribus suis: quanquā & ipsi exierint
Iosue 14 a. 4 6 de lumbis Abrahæ. ¶Cuius aūt genera-
B tio nō annumerat̄ in eis, decimas sūpsit
ab Abrahā, & hūnc qui habebat repro-
7 missiones benedixit. ¶ Sine vlla autem
contradictione, ꝙ minus est, à meliore
8 benedicitur. ¶Et hic quidē, decimas mo
rientes homines accipiunt: ibi aūt con-
9 testatur, quia viuit. ¶Et (vt ita dictū sit)
per Abraham & Leui qui decimas *acce *accipit 1.
10pit' decimatus est: adhuc enim in lum-
bis patris erat, quando obuiauit ei Mel
11chi-sedec. ¶Si ergo consummatio per sa
cerdotium Leuiticū erat (ppl's enim sub
ipso legem accepit) quid adhuc necessa-
rium fuit ſm ordinem Melchi-sedec,
C alium surgere sacerdotem, & non ſm
12ordinem Aaron dici? ¶Translato enim
sacerdotio, necesse est vt & legis transla
13tio fiat. ¶In quo enim hæc dicuntur, de
alia tribu est, de qua nullus altario prę
14sto fuit. ¶ Manifestū est enim ꝙ ex Iu-
da ortus sit Dn̄s nr̄: in qua tribu nihil
15de *sacerdotibus' Moyses locutus est. ¶Et *sacerdo doue 2.
amplius adhuc manifestum est: si ſm
similitudinē Melchi-sedec exurgat aliꝰ
16sacerdos, ¶ qui non ſm legem mandati
carnalis factus est, sed ſm virtutem vitę
17insolubilis. ¶Contestatur enim, ‖Qm̄ tu ‖Psa. 109 a. 4
es sacerdos in æternum ſm ordinem
18Melchi-sedec. ¶Reprobatio quidem fit
pręcedentis mandati, propter infirmi-
19tatem eius & inutilitatem. ¶nihil enim
ad perfectum adduxit lex: introductio
verò melioris spei, per quam proxima-
20mus ad Deum. ¶Et quantum est non si-
D ne iureiurando (alij quidem sine iureiu
21rando sacerdotes facti sunt: ¶hic aūt cū
iureiurando per eum qui dixit ad illū:
‖Iurauit Dominus, & non pœnitebit ‖Psa. 109 a. 4
22eum: tu es sacerdos in æternum) ¶in tm̄
melioris testamēti sponsor factus est Ie-
23sus. ¶Et alij quidem plures facti sunt sa-
cerdotes, idcirco ꝙ morte prohiberent̄
24permane e: ¶hic aūt eò ꝙ maneat in æ-
ternum, sempiternū habet sacerdotiū,
25 Vnde & saluare in perpetuū potest *ac- *accedentes 8
cedens' per semetipsum ad Deum: sem-
per viuens ad interpellandū ꝓ *nobis'. *eis 7
26¶ Talis enim decebat vt nobis esset pon-
tifex, sanctus, innocens, impollutus, se-
gregatus à peccatoribus, & excelsior cæ
27lis factus: ¶qui non habet necessitatem
quotidie, (quemadmodū sacerdotes,)
‖prius pro suis delictis hostias offerre, ‖Leui. 9. b. 7. 16.
deinde ꝓ ppl'i: hoc enim fecit semel se b. 6
28offerendo. ¶Lex enim homines consti-
tuit sacerdotes infirmitatē habentes: ser
mo aūt iurisiurandi qui post legem est,
Filium in æternum perfectum.

CAP. VIII.

1 CApitulum aūt super ea quæ dicun-
A tur, Talem habemus Pontificem,

qui cósedit in dextera sedis magnitudi-
2 nis in cęlis:⁋sanctorú minister,& taber
naculi veri,quod fixit Dńs & non ho-
3 mo.⁋Oís enim pontifex, ad offerendú
munera & hostias cóstituitur. vnde ne-
cesse est & hunc habere aliquid qđ offe
4 rat:⁋si ergo esset super terram, nec esset
sacerdos,cú essent qui offerent ſm legé
5 munera,⁋qui exemplari & vmbrę deser
B uiút cęlestium. Sicut rñsum est Moysi,
cùm consummaret tabernaculum. ‖Vi
de (inqt) oía facito ſm exemplar quod
6 tibi ostensum est in monte. ⁋Nunc aút
melius sortitus est ministerium,quátò
& melioris testamenti mediator est,qđ
in melioribus repromissionib⁹ sancitú
7 est.⁋Nam si illud prius culpa vacasset:
8 nó vtiq; secundi locus inqrereť. ⁋Vitu-
perás enim eos dicit: ‖Ecce dies veniét,
Dicit Dńs, & cósummabo super domú
Israël, & sup domum Iuda testm̃ no-
9 uum,⁋non ſm testm̃ quod feci patrib⁹
C eorum in die qua apprehendi manum
eorum vt educerem illos de terra Ægy-
pti,qm̃ ipsi non permanserunt in testá
mento meo: & ego neglexi eos, dicit
10 Dńs. ⁋Quia hoc est testm̃ quod dispo-
nam domui Israël post dies illos, dicit
Dńs: Dando leges meas in menté eorú,
& in corde eorum superscribam eas, &
ero eis in Deum, & ipsi erunt mihi in
11 ppl'm:⁋& non nocebit vnusquisq; ꝓxi
D mú suum, & vnusquisq; fratrem suú,
dicens: Cognosce Dñm qm̃ oés sciét me
12 à minore vsq; ad maiorem eorum,⁋qa
propitius ero iniquitatibus eorum &
peccatorum eorum iam non memora-
13 bor.⁋Dicédo autem nouum, veterauit
prius. Quod autem antiquatur & sene-
scit, propè interitum est.

[Margin: Deus. ‖Exo. 25 a.9.d.40 Act.7.f.44. ‖Ier.31.f.31.]

CAP. IX.

1 Habuit quidé & prius, iustificatio-
A nes culturæ, & scm̃ seculare. ⁋Ta-
2 bernaculú enim factum est primum,in
quo erant candelabra,& mensa & ꝓpo
3 sitio panum, quæ dicitur scá. ⁋Post vela
mentum aút scđm, tabernaculú,qđ di-
4 citur Sancta Sanctorum:⁋aureú habens
turibulum, & arcam testamenti circú-
tectam ex oí parte auro, in qua vrna au
B rea habens manna, & virga Aarõ quæ
5 fronduerat,&‖tabulæ testamenti, ⁋su-
perq; eam erant Cherubim gloriæ obú
brantia propitiatorium, de quibus non
6 est modo dicendum per singula. ⁋His
verò ita compositis, in priori quidé ta-
bernaculo semper introibant Sacerdo-
tes, sacrificiorum officia cósummãtes.
7 ⁋in secundo aút, ‖semel in anno solus
pontifex: nó sine sanguine qué offert
8 pro sua & populi ignorantia: ⁋hoc signi
C ficante Spu sancto, nondum propalatá
esse sanctorum viá, adhuc priore taber
9 naculo habente statum. ⁋quę parabola
est tpis instantis: iuxta quá munera &
hostię offeruntur, quę non possunt iux
ta conscientiam pfectum facere seruien
10 tem, solúmodo in cibis & i potibus, &
variis baptismatibus, & iustitiis carnis
vsq; ad tempus correctionis impositis.
11 ⁋Christus aút assistens pontifex futuro-
D rum bonorú, peramplius & perfectius
tabernaculum nó manufactum, id est,
12 non huius creationis: ⁋neq; per sangui-
nem hircorú aut vitulorum, sed ꝑ prò-
prium sanguiné introiuit semel in san-
13 cta, æterna redemptione inuenta. ⁋‖Si
enim sanguis hircorum & taurorú & ci
nis vitulę aspersus, inqnatos sanctificat
14 ad emundationé carnis: ⁋quantò magis
E sanguis Christi, qui per Spm̃ scm̃ semet
ipsum ‖obtulit immaculatú Deo, emú
dauit cóscientiam nr̃am ab operibus
mortuis, ad seruiendum Deo viuenti?
15 ⁋Et ideo noui testamenti mediator est,
vt morte intercedente, in redemptioné
earum præuaricationum quæ erant sub
priori testamento, repromissioné acci-
piant qui vocati sunt, ęternę hęredita-
16 tis. ⁋‖Vbi enim testm̃ est: mors necesse
17 est intercedat testatoris. ⁋Testm̃ enim,
F in mortuis confirmatum est: alioquin
nódú valet, dum viuit qui testatus est.
18 ⁋Vnde nec primum quidé sine sangui-
19 ne dedicatum est. ⁋lecto enim oí máda
to legis à Moyse vniuerso pplo: accipiés
sanguinem vitulorú & hircorú cú aqua
& lana coccinea & hysopo, ipsum quo-
20 que librú & oém ppl'm aspersit, ⁋dicés,
‖Hic sanguis testamenti qđ mandauit
21 ad vos Deus. ⁋Etiam tabernaculú & oía
vasa ministerij sanguine similiter asper
22 sit. ⁋Et oía penè in sanguine ſm legem
múdantur: & sine sanguinis effusione
23 non fit remissio. ⁋Necesse est ergo exem
G plaria quidem cęlestium his mundari:
ipsa aút cęlestia, melioribus hostiis quá
24 istis. ⁋Non enim in manufacta Sancta
Iesus introiuit: exemplaria verorú sed
in ipsum cęlum, vt appareat nunc vul-

[Margin: Exod 25 a.8.26.a. 3.36.a 8. ‖3.Re.8. a.9. 2 Par.5. c.10. Exod.25 c.22. — Ex b. Leu a.2. — & 6. ‖Act.10 f.28. 1.Petr.1 c.19. 1.Ioh.1 c.7. ‖Apo.1. b.5. Leu.9.b. & 16.b.& e.14 ‖Nu.19. a.4. Luca 1. g.77. Ro.5 a.5 a.6. emúdabit 7. vestram 7. ‖Gala.3. b.15. ‖Exo.24 c. Matt.26 c.28. Pſ.10 1.Cor.1 ‖Ier.31 Supra Dabo]

25 tui Dei ꝑ nobis. ¶Neq; vt ſępè offerat
ſemetipſum, quemadmodũ Põtifex in-
trat in Sancta ꝑ ſingulos annos in ſan-
26 guine alieno: ¶alioqn oportebat eũ fre
quenter pati ab origine mũdi: nũc aũt
ſemel *in conſummatione' ſeculorum,
ad *deſtitutionem' peccati, per hoſtiam
27 ſuam apparuit. ¶Et quemadmodũ ſta-
tutum eſt hominibus ſemel mori, poſt
28 hoc autem iudicium: ¶‖ſic & Chriſtus
ſemel oblatus eſt ad multorum exhau-
rienda peccata, ſecundò ſine peccato ap
parebit expectantibus ſe, in ſalutem.

*in conſummatione 2. *deſtructione 5. ‖Ro. 5 a. 6. b. 8. 1. Petr. 3. c. 18.

CAP. X.

1 A VMbram enim habẽs lex, futurorũ
bonorũ, non ipſam imaginem re-
rum ꝑ ſingulos annos eiſdẽ ipſis hoſtiis
quas offerunt indeſinẽter, nunq̃ poteſt
2 accedentes perfectos facere: ¶alioquin
ceſſaſſent offerri, ideo ꝙ nullam habe-
rent vltra conſcientiã peccati, cultores
3 ſemel mũdati. ¶ſed in ipſis cõmemora-
tio peccatorum per ſingulos annos fit.
4 ¶impoſſibile enim eſt ſanguine tauro-
5 rum & hircorum auferri peccata. ¶Ideo
ingrediens mundũ, dicit: ‖Hoſtiam &
oblationẽ noluiſti: corpus aũt aptaſti
6 mihi: ¶holocauſtomata, & pro peccato,
7 non tibi placuerunt. ¶Tunc dixi: Ecce
B venio, in capite libri ſcriptũ eſt de me,
8 Vt faciam Deus voluntatem tuã. ¶Supe
rius dicens. Quia hoſtias & oblationes
& holocauſtomata: & ꝑ peccato nolui
ſti, nec placita ſunt tibi, quæ ſm legem
9 offeruntur, ¶tũnc dixi: Ecce venio vt fa
ciam Deus volũtatẽ tuã, aufert primũ,
10 vt ſequens ſtatuat. ¶In qua volũtate ſan
ctificati ſumus per oblationẽ corpis Ie-
11 ſu Chriſti ſemel. ¶Et oĩs quidem ſacer-
dos præſto eſt quotidie miniſtrans, &
eaſdẽ ſępè offerens hoſtias, quæ nunq̃
12 poſſunt auferre peccata: ¶hic aũt vnam
C pro peccatis offerens hoſtiam, in ſempi
13 ternum ſedet in dextera Dei, ¶de cętero
expectans, ‖donec ponantᷣ inimici eius
14 ſcabellum pedũ eius. ¶Vna enim obla
tione, cõſummauit in ſempiternũ ſan-
15 ctificatos. ¶Conteſtatur aũt nos & Spũs
16 ſanctus, Poſtq̃ enim dixit. ¶‖Hoc aũt te
ſtamentũ qd̃ teſtabor ad illos poſt dies
illos dicit Dñs: *Dando' leges meas in
cordibus eorum, & in mentibus eorũ
17 ſuperſcribã eas, ¶& peccatorum & ini-
quitatum eorũ iam nõ recordabor am-
18 plius. ¶Vbi aũt horũ remiſſio: iam non

Leu. 16. c. 14. ‖Pſal. 39 b. 7 ‖Pſ. 109. a. 1. 1. Cor. 15 d. 25. ‖Ier. 31. 31. & 33. Supra 8. b. 8. *Dabo

19 eſt oblatio pro peccato. ¶Habentes itaq;
D fratres fiduciam in introitu ſanctorum
20 in ſanguine Chri: ¶quam initiauit no-
bis viam nouã & uiuẽtem ꝑ uelamen,
21 id eſt, carnem ſuã, ¶& ſacerdotẽ magnũ
22 ſup domum Dei, ¶accedamus cũ uero
corde in plenitudine fidei, aſpſi corda
à cõſciẽtia mala, & abluti corpus aqua
23 munda, ¶teneamus ſpei noſtrę cõfeſſio
nem indeclinabilẽ (fidelis enim eſt q
24 repromiſit,) ¶& conſideremus inuicem
in ꝓuocationem charitatis, & bonorũ
25 operũ: ¶non deſerentes collectionẽ no-
ſtrã, ſicut cõſuetudinis eſt q buſdã, ſed
E conſolantes, & tantò magis quantò ui-
26 deritis appropinquantẽ diem. ¶‖Volun
tariè enim peccantibus nobis poſt acce-
ptam notitiam veritatis, iam non relin
27 quitur ꝓ peccatis hoſtia, ¶terribilis aũt
quædã expectatio iudicij & ignis æmu-
latio, quæ cõſumptura eſt aduerſarios.
28 ¶Irritam quis faciens legem Moyſi, ſine
ulla miſeratione, ‖duobus uel tribus te
29 ſtibus moritᷣ, ¶quantò magis putatis, de
F teriora mereri ſupplicia q filiũ Dei con
culcauerit, & ſanguinẽ teſtamẽti pollu-
tum duxerit, in quo ſanctificatus eſt, &
30 ſpũi gratiæ contumeliam fecerit? ¶Sci-
mus enĩ q dixit, ‖Mihi *vindictã', & ego
retribuam. Et iterũ: Quia' ‖iudicabit
31 Dñs pplm ſuum. ¶Horrendum eſt inci-
32 dere in manus Dei viuentis. ¶Rememo
ramini aũt priſtinos dies, in quibus illu
minati magnum certamen ſuſtinuiſtis
33 paſſionum, ¶& in altero quidem oppro
briis & tribulationibus ſpectaculũ fa-
cti: in altero aũt ſocij taliter conuerſan
34 tium effecti. Nam & vinctis compaſſi
G eſtis: & rapinam bonorum veſtrorum
cũ gaudio ſuſcepiſtis, cognoſcẽtes vos
habere meliorem & manentẽ ſubſtan-
35 tiam. ¶Nolite itaq; amittere confiden-
tiam ueſtrã, quæ magnam habet remu-
36 nerationẽ. ¶Patientia enim uobis neceſ
ſaria eſt: ut uoluntatẽ Dei facientes, re-
37 portetis promiſſionem. ¶‖Adhuc enim
modicũ aliquantulumq; qui uenturus
38 eſt, ueniet, & non tardabit. ¶Iuſtus aũt
meus ex fide *uiuit'. ꝙ ſi ſubtraxerit ſe:
39 non placebit aĩæ meæ. ¶Nos aũt non
ſumus ſubtractionis filij' in perditio-
nem: ſed fidei in acquiſitionẽ animę.

‖Supra 6 a. 4. ‖Deu. 17 b. 6. 19. d. 15. Matt. 18 b. 16. Io. 8. c. 17 2. Co. 13 a. 1. ‖Deu. 32 e. 35. *vindicta 1. 5. Rom. 12 d. 18 ‖Abac. 2. a. 5 1. Pet. 2. a. 6. Roma. 1. c. 17. Gal. 3. b 12. *viuet 1. 6.

CAP. XI.

1 A EST aũt fides, ſperandarum ſubſtan-
tia rerum, argumẽtũ non apparẽ

2 tium. ¶In hac enim testimonium cõse-
3 cuti sunt senes. ¶Fide ‖itelligimꝰ aptata
esse secula verbo Dei: vt ex inuisibilibꝰ vi-
4 sibilia fierẽt. ¶Fide, ‖plurimã hostiam
Abel q̃ Cain, obtulit Deo: ‖ per quam
testimonium cõsecutus est esse iustus,
testimoniũ perhibente muneribus eiꝰ
Deo, & per illã defunctus adhuc loqui-
5 tur. ¶Fide, ‖Henoch trãslatus est ne vi-
deret mortem, & non inueniebatur: quia
trãstulit illũ Deus, ante translationem
enim testimoniũ habuit placuisse Deo.
6 ¶Sine fide autẽ impossibile est placere
B Deo³. Credere enim oportet accedẽ-
tem ad Deum quia est, & inquirentibꝰ
7 se remunerator sit. ¶Fide, ‖Noë respõso
accepto de iis quæ adhuc nõ videbant,
metuens, aptauit arcam in salutem do-
mus suæ, per quam dãnauit mũdum,
& iustitiæ quæ per fidem est, hæres est
8 institutus. ¶Fide, ‖qui vocatur Abrahã
obediuit in locum exire quẽ accepturꝰ
erat in hæreditatẽ: & exiit nesciẽs quò
9 iret. ¶Fide, demoratus est ĩ terra repro-
missionis, tanquam in aliena, ĩ casulis
habitando, cũ Isaac & Iacob cohęredi-
10 bus repromissionis eiusdẽ. ¶Expectabat
C enim fundamenta habentem ciuitatẽ:
11 cuius artifex & conditor Deꝰ. ¶Fide, ‖&
ipsa Sara sterilis virtutẽ in conceptione
seminis accepit etiã præter tempus æta
tis, quoniam fidelem credidit esse eum
12 qui repromiserat. ¶Propter quod & ab
vno orti sunt (& hoc emortuo) ‖tanquã
sydera cæli in multitudine, & sicut are
na quę est ad orã maris innumerabilis.
13 ¶Iuxta fidem defuncti sunt omnes isti,
nõ acceptis repromissionibus, sed a lon
gè eas aspicientes, & salutantes & cõfi-
tẽtes quia peregrini & hospites sunt su-
14 per terrã. ¶Qui enim hæc dicunt, signi-
15 ficãt se patriã inquirere. ¶Et si quidem
D ipsius meminissẽt de qua exierunt: ha-
16 bebant vtique tempus reuertẽdi. ¶Nunc
autem meliorem appetunt, id est, cæle-
stem. Ideo non confunditur Deus voca
ri Deꝰ eorum: parauit enim illis ciuita-
17 tem. ¶Fide, ‖obtulit Abrahã Isaac, cùm
tentaretur & vnigenitũ offerebat⁴ qui
18 susceperat repromissiones, ¶(ad quẽ di
ctũ est: ‖Quia in Isaac vocabitur tibi se
19 men.) ¶arbitrãs quia & à mortuis susci
tare potẽs est Deꝰ. vnde eũ & in parabo
20 lã accepit. ¶Fide, ‖& de futuris, bñdixit
21 Isaac Iacob & Esau. ¶Fide, ‖Iacob mo-
E riẽs singulos filiorũ Ioseph benedixit:
22 & adorauit fastigiũ virgę eiꝰ. ¶Fide, ‖Io
seph moriẽs de profectione filiorũ Isr'
memoratus est & de ossibus suis mãda-
23 uit. ¶Fide, ‖Moyses natꝰ, occultatꝰ est mẽ
sibꝰ tribus à parẽtibus suis: eò quòd vi-
dissent elegantem infantẽ, & nõ timue-
24 rũt regis edictũ. ¶Fide, ‖Moyses grãdis
factus negauit se esse filiũ filię Pharao-
25 nis. ¶magis eligẽs affligi cũ populo Dei,
quàm tẽporalis peccati habere iucũdi-
26 tatẽ, ¶maiores diuitias æstimãs thesau-
ro Ægyptiorũ, improperium Christi. as
27 piciebat enim in remunerationẽ. ¶Fide
F reliquit Ægyptũ: non veritꝰ animosita-
tem regis, inuisibilẽ enim tanquam vi-
28 dẽs sustinuit. ¶Fide, ‖celebrauit pascha
& sanguinis effusionẽ: ne qui vastabat
29 primitiua, tãgeret eos. ¶Fide, transierũt
mare rubrũ tãquam per aridã terram.
30 quod experti Ægyptij, deuorati sũt. ¶Fi-
de, ‖muri Iericho corruerũt, circuitu die-
31 rũ septem. ¶Fide, ‖Rahab meretrix nõ
periit cũ incredulis: ‖excipiens explora
32 tores cũ pace. ¶Et quid adhuc dicam?
Deficiet enim me tempus enarrantẽ de
Gedeon, Barac, Samson, Iephte, Dauid,
33 Samuel, & Prophetis: ¶qui per fidẽ de-
uicerunt regna, operati sunt iustitiã, a-
depti sunt repromissiones, obturauerũt
34 ora leonum, ¶extinxerũt impetũ ignis,
G ⁵effugauerũt⁵ aciem gladii, conualuerũt
de infirmitate, fortes facti sunt ĩ bello,
35 castra verterunt exterorum: ¶acceperũt
mulieres de resurrectiõe mortuos suos,
alii autẽ distenti sunt, non suscipiẽtes
redemptionẽ, vt meliorem inuenirent
36 resurrectionẽ. ¶Alij verò ludibria & ver
bera experti, ĩsuper & vincula & carce
37 res: ¶lapidati sunt, secti sunt, tẽtati sũt,
in occisione gladii mortui sũt, circuie-
runt in melotis, in pellibꝰ caprinis, egẽ
38 tes, angustiati, afflicti. ¶quibꝰ dignꝰ nõ
erat mundus, in solitudinibꝰ errãtes, in
montibus, & speluncis: & ĩ cauernis ter
39 ræ. ¶Et hi omnes testimonio fidei pba
40 ti, non acceperũt repromissionẽ. ¶Deo
pro nobis melius aliquid prouidẽte, vt
non sine nobis consummarentur.

CAP. XII.

1 IDeoque & nos tantã habentes impo
A sitam nubem testium, deponẽtes om
ne pondus & circumstans nos peccatum,
per patientiam curramus ad proposi-
2 tum nobis certamen, ¶aspiciẽtes in au-

‖Ge. 1. a. 1. a. 3. ‖Gene. 4. a. 4 ‖Mat. 23 d. 34. ‖Gene. 5 e. 24 Eccl. 44 e. 16. 49. d. 16 — 3. ‖Ge. 6. c. 13. e. 18 Eccle 44 e. 17 ‖Ge. 12. a 4. 13 a. 1 ‖Gen. 17 c. 19. 18. b. 19. 21. a. 2. ‖Eccl. 44 d. 23. d. 23 ‖Gen. 22 a. b. 9 Eccle. 44 d. 21 ⁴in quo ‖Gen. 21 b. 12 Rom. 9. b. 7. ‖Ge. 27. d 27. f. 5 6 ‖Gen. 48 c. 15

‖Exo. 12 b 11. an ‖Exo. 14 c 22 ‖Iosue 6 c. 20 ‖Iosu. 6. d 23. d. 15 ‖Iosu. 2. a. 1 ⁵effugerunt 4 Ro. 6. a. 4 Coloss. 3. b. 8 Ephe. 4 c. 25 1. Pe. 2. a 1. 4. a. 2 -7.

thorem

thorē fidei, & cōsummatorē Iesum, qui
ꝓposito sibi gaudio sustinuit crucem,
confusione contēpta, atque in dextera
3 sedis Dei sedet. ❡Recogitate enim eum
qui talē sustinuit a peccatoribus aduer
sum semetipsum contradictionē: vt ne
fatigemini, animis vestris deficientes.
4 ❡Nondū enī vsque ad sanguinē restiti
B stis, aduersus peccatū repugnātes. ❡& o-
5 bliti estis cōsolationis, quę vobis, tanq̄
filiis loquit̄, dicēs: ‖Fili mi noli negli-
gere disciplinā Dn̄i: neq; fatigeris dum
6 ab eo argueris. ❡Quē enī diligit Dn̄s, ca
stigat: flagellat autē omnē filiū quem
7 recipit. ❡In disciplina pseuerate. Tanq̄
filiis vobis offert se Deus: quis eni filius,
8 quē non corripit pater? ❡Quòd si extra
disciplinā estis, cuius participes facti sūt
9 oēs: ergo adulteri, & nō filii estis. ❡Dein
C de patres qdē carnis nostrę, eruditores
habuimus, & reuerebamur eos, nū mul
tò magis obtēperabimus patri spirituū,
10 & viuemus? ❡Et illi quidē ī tēpore pauco-
rū dierū, secundum voluntatem suam
erudiebant nos: hic autē ad id quod vti
le est in recipiēdo sanctificationē eius.
11 ❡Omnis autē disciplina in præsentiq-
D dē videtur nō esse gaudii, sed mœroris:
postea autem fructū pacatissimū exerci
12 tatis per eam, *reddet iustitiæ. ❡Propter
quod remissas manus & soluta genua eri
13 gite. ❡& gressus rectos facite pedibus ve-
stris: vt nō claudicans quis erret, magis
14 autē sanetur. ❡‖Pacē sequimini cū om-
nibus, & sanctimoniā: sine qua nemo
15 videbit Deū: ❡contemplantes ne quis
desit grę Dei: ne qua radix amaritudinis
sursum germinās impediat, & per illā
16 inquinent̄ multi. ❡Ne qs fornicator aut
E prophanus ‖vt Esau: qui propter vnā escā
17 vēdidit primitiua sua. ❡Scitote eni quo-
niā & ‖postea cupiens hæreditare bene-
dictionem, reprobatus est: nō enī inuē-
nit pœnitētiæ locum, quanquam cū la-
18 chrymis inquisisset eā. ❡‖Non enim ac
cessistis ad tractabilē montē, & *accessi-
bilem ignem, & turbinē, & caliginē, &
19 procellā, ❡& tubæ sonum, & vocē ver-
borum, quā qui audierunt, excusauerūt
20 se, ne eis fieret verbum. ❡(Non enī por
tabant qd̄ dicebatur, ‖Et si bestia teti-
21 gerit montem, lapidabit̄. ❡Et ita terribi
F le erat quod videbat̄, Moyses dixit: Ex-
22 territus sum & tremebūdus) ❡Sed acces
sistis ad Sion montem, & ciuitatē Dei

viuētis, Ierusalem cœlestē, & multorū
23 millium angelorū frequētiam, ❡& eccle
siam primitiuorum, qui cōscripti sūt ī
cœlis, & iudicem omniū Deum, & *spiri
24 tus iustorum perfectorū, ❡& testamēti
noui mediatorē Iesum, & sanguinis a-
25 spersionē melius loquentē q̄ Abel. ❡Vi
dete ne recusetis loquētem. Si enim illi
non effugerūt recusantes eū qui sup ter
G ram loquebat̄: multò magis nos, qui de
26 cœlis loquētem nobis, auertimus: ❡cuius
vox mouit terram tūc: nūc autē repro-
mittit, dicens, ‖Adhuc semel: & ego mo
27 uebo nō solū terrā, sed & cęlū. ❡Quod
autē adhuc semel dicit, declarat mobi
liū translationem tanq̄ factorū, vt ma-
28 neāt ea quæ sūt immobilia. ❡Itaque re-
gnū immobile suscipiētes, habemus gra-
tiam p quam seruiamus placētes Deo,
29 cum metu & reuerētia. ❡Etenim ‖Deus
noster ignis consumens est.

CAP. XIII.

1 CHaritas fraternitatis maneat ī vo-
A bis. ❡‖Et hospitalitatē nolite obli-
2 uisci: ‖per hāc enim *placuerunt quidā,
3 Angelis hospitio receptis. ❡Mementote
vinctorū, tāquam simul vincti: & labo
rantium, tāquam & ipsi in corpore mo
4 rantes. ❡Honorabile cōnubium in om
nibus, & thorus immaculatus. Fornica-
tores enim & adulteros iudicabit Deus.
5 ❡Sint mores sine auaritia: contenti prę-
sentibus, ipse enim dixit: ‖Nō te deserā,
6 neque derelinquam. ❡ita vt confidēter
dicamus: ‖Dn̄s mihi adiutor: nō timebo
7 quid faciat mihi homo. ❡Memētote prę
positorū vestrorū, qui vobis locuti sūt
B verbum Dei: quorū intuentes exitū cō-
8 uersationis, imitamini fidē. ❡Iesus ‖Chri
9 stus heri & hodie: ipse & ī secula. ❡Do-
ctrinis variis & peregrinis nolite abdu
ci. Optimū est enī gratia stabiliri cor,
nō escis: quæ nō profuerūt ambulātibus
10 in eis. ❡Habemus altare: de quo edere nō
habēt potestatē q tabernaculo deserui-
11 unt. ❡‖Quorū enim animaliū infertur
sanguis ꝓ peccato ī sancta p pontificē,
12 horū corpa cremātur extra castra. ❡Pro
pter quod & Iesus, vt sanctificaret per
suum sanguinem populū, extra portā
13 passus est. ❡Exeamus igitur ad eum extra
C castra: improperium eius portantes.
14 ❡‖Nō enim habemus hic manentem ci-
15 uitatem: sed futurā inquirimus. ❡Per
ipsū ergo offerāmus hostiā laudis semp

Marginalia: ‖Prou. 3 b. 11; Iob 5. c. 17; Apoc. 3 d. 19; *reddit 6; ‖Ro. 12. d. 17; ‖Gen. 25 d. 38; ‖Gen. 27 f. 38; ‖Exo. 19 c. 12. 20. d. 21; *accessibilem 4; ‖Exo. 19 c. 13; *spiritū ſanctorum 7; ‖Agge. 2 b. 7; ‖Deu. 4 d. 24; ‖Ro. 12. c. 10. c. 13; 1. Pet. 4. c. 9.; ‖Ge. 18. a 3. 19. a. a; *latuerūt a; ‖Deu. 31 b 8; Iosu. 1. a. 5; ‖Psa. 55. c 11, 117 a 6.; ‖Leu. 4. a 13. 6. 4. 30. 16. f. 27; ‖Mich. 2 c. 10.

Deo, ideſt, fructũ labiorũ confitentium
16 noĩ eius. ⁋Bñficentiæ aũt cõionis & no-
lite obliuiſci. talibus enim hoſtiis pro-
17 meretur Deus. ⁋Obedite præpoſitis ve-
ſtris, & ſubiacete eis. Ipſi enim peruigi-
lant quaſi ratioẽ ꝓ aĩabus veſtris red-
dituri: vt cum gaudio hoc faciant, & nõ
gementes: hoc enim non expedit vobis.
18 ⁋Orate pro nobis. confidimus enim qa
D bonam conſcientiam habemus in oĩ-
19 bus bene volentes conuerſari. ⁋Ampli⁹
aũt deprecor vos hoc facere, quo celeri⁹
20 reſtituat vobis. ⁋Deus aũt pacis qui edu
xit de mortuis paſtoré magnum ouiũ,
in ſanguine teſtaméti æterni, Dñm no
21 ſtrum Ieſum Chriſtum: ⁋aptet vos in oĩ
bono, vt faciatis eius volũtatem, faciẽs
in vobis quod placeat coram ſe per Ie-
ſum Chriſtũ: cui eſt gloria in ſecula ſe-
22 culorũ. Amen. ⁋Rogo aũt vos fratres vt
ſufferatis verbũ ſolatij. Etenim perpau-
23 cis ſcripſi vobis. ⁋Cognoſcite fratré no-
ſtrum Timotheum dimiſſum: cũ quo
24 (ſi celerius venerit) videbo vos. ⁋Saluta
te oẽs præpoſitos veſtros, & omnes ſan-
25 ctos. Salutãt vos de Italia fratres. ⁋Gra
tia cum omnibus vobis. Amen.

EPISTOLA CATHOLICA Iacobi Apoſtoli.

CAPVT PRIMVM.

IACOBVS Dei, & Dñi nři Ieſu Chriſti ſeru⁹, duodecim tribubus quæ ſunt in diſperſione ſalutem. ⁋Omne gaudium exiſtimate fratres mei, cum in tẽtationes varias incideri-
3 tis: ⁋‖ſcientes ꝙ ꝓbatio fidei veſtræ pa-
4 tientiam operatur. ⁋Patientia aũt opus
perfectũ habeat: vt ſitis perfecti, & inte-
5 gri, in nullo deficientes. ⁋Si quis aũt ve-
ſtrum indiget ſapientia, poſtulet à Deo
qui dat oĩbus affluenter, & non impro-
6 perat: & dabitur ei. ⁋‖Poſtulet aũt in fi-
B de nihil hęſitans: qui enim hęſitat, ſimi
lis eſt fluctui maris, qui à vento mouet
7 & circunfertur. ⁋non ergo æſtimet ho-
8 mo ille ꝙ accipiat aliquid à Dño. ⁋Vir
duplex animo inconſtans eſt in oĩbus
9 viis ſuis. ⁋Glorietur aũt frater humilis,
10 in exaltatione ſua. ⁋diues aũt in humi-
litate ſua, ‖qm̃ ſicut flos fœni tráſibit:
11 ⁋exortus eſt enim ſol cũ ardore, & are-
fecit fœnum, & flos eius decidit, & de-
cor vultus eius deperiit: ita & diues in
12 itineribus ſuis marceſcet. ⁋‖Beat⁹ vir q
ſuffert tentationem: qm̃ cũ probat⁹ fue
rit, accipiet coronam vitæ, quã repromi-
13 ſit Deus diligentibus ſe. ⁋Nemo cũ ten-
tatur, dicat qm̃ à Deo tentatur. Deus
enim intentator malorum eſt: ipſe aũt
14 neminem tentat. ⁋Vnuſquiſq; verò ten
tatur à concupiſcẽtia ſua abſtractus &
15 illectus: ⁋Deinde concupiſcentia cum
C cõceperit, parit pcm̃: pcm̃ verò cùm cõ-
16 ſummatum fuerit, generat morté. ⁋No-
lite itaq; errare fratres mei dilectiſſimi.
17 ⁋Oẽ datum optimum, & oẽ donum per
fectũ, deſurſum eſt, deſcendens à Patre
luminum, apud quẽ non eſt tráſmuta-
18 tio, nec viciſſitudinis obumbratio. ⁋Vo
luntarie* genuit nos verbo veritatis, vt
ſimus initium aliquod creaturæ eius.
19 ⁋Scitis fratres mei dilectiſſimi: ‖Sit aũt
oĩs homo velox ad audiendum: tardus
aũt ad loquendum, & tardus ad iram.
20 ⁋Ira enim viri, iuſtitiã Dei non operat̃.
21 ⁋Propter quod abiicientes oẽm immũ-
D ditiam & abundantiam malitiæ, in mã
ſuetudine ſuſcipite inſitum verbũ, qđ
22 poteſt ſaluare aĩas veſtras. ⁋‖Eſtote aũt
factores verbi, & non auditores tm̃: fal
23 lentes voſmetipſos. ⁋Quia ſi qs auditor
eſt verbi, & non factor: hic comparabi-
tur viro conſideranti vultum natiuita
24 tis ſuæ in ſpeculo. ⁋cõſiderauit enim ſe,
& abiit, & ſtatim oblit⁹ eſt qualis fuerit
25 Qui aũt perſpexerit in lege perfectę li-
bertatis, & ꝑmanſerit in ea, nõ auditor
obliuioſus factus, ſed factor operis: hic
26 beat⁹ in facto ſuo erit. ⁋Si qs aũt putat
ſe religioſum eſſe, non refrenans linguã

ſuam,

suam, sed seducens cor suũ: huius vana
27 est religio. ⁋Religio mũda & immacu-
lata apud Deũ & Patrẽ, hęc est, Visitare
pupillos & viduas in tribulatiõe eorũ:
& imaculatũ se custodire ab hoc seculo

C A P. I I.

1 FRatres mei, ‖nolite in personarũ ac- ‖Leui.19 c.15. Deute.1. c.16 c.17 16.d.19. Prou. 24 c.23 Eccle. 42 a.1.
A ceptione habere fidem Dñi nr̃i Iesu
2 Christi gloriæ. ⁋Etenim si introierit in
cõuentum vestrum vir aureum annu-
lum habẽs in veste cãdida, introierit au
3 tẽ & paup in sordido habitu, ⁋& intẽda
tis in eum qui indutus est veste pręcla-
ra, & dixeritis ei, Tu sede hic bene: pau
peri autem dicatis, Tu sta illic: aut sede
4 sub scabello pedũ meorũ: ⁋nõne iudica
tis apud vosmetipsos, & facti estis iudi-
5 ces cogitationũ iniquarũ? ⁋Audite frẽs
mei dilectissimi: nõne De⁹ elegit paupe
res in hoc mũdo, diuites in fide, & hæ-
redes regni qđ repromisit Deus diligẽti-
6 bus se? ⁋Vos aũt exhonorastis pauperẽ.
B Nõne diuites per potẽtiam opprimunt
7 vos: & ipsi trahũt vos ad iudicia? ⁋Nõne
ipsi blasphemant bonũ nomẽ qđ inuo-
8 catũ est sup vos? ⁋Si tñ legẽ perficitis re-
galem sm̃ *scripturas', Diliges proximũ *scripturam 1.
9 tuũ sicut teipsum: bene facitis: ⁋si autẽ
personas accipitis, peccatum operami-
ni, redarguti à lege quasi trãsgressores.
10 ⁋‖Quicunq; autẽ totã legem seruauerit, ‖Leu. 19 d 18 Matt. 22 d.39 Marc.12 e.31. Rom.13 c 9 Galat 5. b.13
offendat aũt in vno: factus est omnium
11 reus. ⁋Qui enĩ dixit, Non mœchaberis.
dixit &, Nõ occides. Quòd si non mœ-
chaberis, occides autem: factus es trãs-
12 gressor legis. ⁋Sic loquimini, & sic faci-
te sicut per legẽ libertatis, incipiẽtes iu-
13 dicari. ⁋Iudicium enim sine misericor- Leu. 15 c.15.g.3 Deute 1 d.18 Matt. 5. c.19
C dia illi qui non fecit misericordiam. Su
perexaltat autem misericordia iudiciũ,
14 ⁋Quid proderit fratres mei, si fidem qs
dicat se habere: opera autẽ nõ habeat?
15 Nũquid poterit fides saluare eũ? ⁋Si aũt
frater aut soror, ‖ nudi sint, & indigeãt ‖1.Ioh.3 c.17
16 victu quotidiano: ⁋dicat autẽ aliquis ex
vobis illis: Ite in pace, calefacimini &
saturamini: nõ dederitis autem eis quæ
necessaria sunt corpori: quid proderit?
17 ⁋Sic & fides, si nõ habeat opa, mortua
18 est in semetipsa. ⁋Sed dicit quis: Tu fidẽ
habes, & ego opera habeo. ostẽde mihi
fidem tuã sine operibus: & ego ostendã
19 tibi ex operib⁹ fidẽ meã. ⁋Tu credis qm̃
D vnus est Deus: Bene facis: & dęmones
20 credũt, & cõtremiscũt. ⁋Vis aũt scire ô
homo inanis, qm̃ fides sine operibus *mortua 5.
21 *otiosa' est? ⁋Abrahã pr̃ nr̃ nõne ex ope-
rib⁹ iustificatus est, ‖offerens Isaac filiũ ‖Gen.22 b 9
22 suũ sup altare? ⁋Vides qm̃ fides coopera
bat operib⁹ illi⁹: & ex operib⁹ fides cõ-
23 summata est? ⁋Et suppleta est scriptura,
dicẽs, ‖Credidit Abrahã Deo, & reputa- ‖Gen. 15 b. 6 Ro.4.a.1 Gal.3.a 6
tũ est illi ad iustitiã, & amicus Dei ap-
24 pellatus est. ⁋Videtis qm̃ ex operib⁹ iu-
stificatur homo: & nõ ex fide tantum?
25 ⁋Similiter autem & ‖ Rahab meretrix, ‖Iof.2.a. 1.a.4. 6. d 25 Hebr.11. f.31
nõnne ex operibus iustificata est, susci-
26 piens nuntios, & alia via eijciẽs? ⁋Sicut
enim corpus sine spiritu mortuum est:
ita & fides sine operibus mortua est.

C A P. I I I.

1 NOlite ‖ plures magistri fieri fratres ‖Mat. 23 a. 8
A mei, sciẽtes qm̃ maius iudiciũ su-
2 mitis. ⁋In multis enĩ offendimus oẽs. Si
quis in verbo nõ offendit: hic perfectus
est vir. *põt' ẽt fręno circunducere totũ *potẽs 1.
3 corpus. ⁋Si aũt equis fræna in ora mitti
mus ad cõsentiẽdũ nobis, ẽt oẽ corpus,
4 illorũ circũferimus. ⁋Et ecce, naues, cũ
magnę sint, & à vẽtis validis minẽtur:
circunferunt, *-aũt' à modico guber- *tamẽ 4. —3.
naculo vbi impetus dirigentis voluerit.
5 ⁋Ita & lingua modicũ quidẽ membrũ
est, & magna exaltat. Ecce quãtus ignis
6 q̃ magnã syluã incẽdit. ⁋Et lingua, ignis
B est, vniuersitas iniquitatis. Lingua cõsti
tuitur in mẽbris nostris, quæ maculat
totũ corpus, & inflãmat rotam natiuita
7 tis nostrę inflammata à gehenna. ⁋Oĩs
enim natura bestiarũ & volucrũ & ser-
pentium & cetorum domantur, & do-
8 mita sunt à natura humana. ⁋linguam
aũt nullus hoĩum domare põt, inquie-
tum malum, plena veneno mortifero.
9 ⁋In ipsa benedicimus Deũ & patrem: &
in ipsa maledicimus hoĩes qui ad simili
10 tudinem Dei facti sunt. ⁋Ex ipso ore p̃-
C cedit bñdictio & maledictio. Nõ opor-
11 tet fratres mei hæc ita fieri. ⁋Nunquid
fons de eodẽ foramine emanat dulcẽ,
12 & amaram aquã? ⁋Nunquid põt fratres
mei, ficus vuas facere, aut vitis, ficus?
Sic neq; *salsa', dulcẽ põt facere aquam. *salsam 1.
13 ⁋Quis sapiẽs & disciplinatus inter vos?
Ostendat ex bona cõuersatione opera-
tionem suam in mãsuetudine sapiẽtię.
14 ⁋Quòd si zelum amarum habetis, & cõ
D tentiones *sint' in cordibus vr̃is: nolite —7.
gloriari & mẽdaces esse aduersus verita
15 tem: ⁋nõ est enĩ ista sapiẽtia desursum

descen-

descendens: sed terrena, animalis, dia-
16 bolica. ¶ Vbi enim zelus & cõtẽtio: ibi
inconstantia, & omne opus prauum.
17 ¶ Quæ autem desursum est sapiẽtia, pri-
mùm quidem pudica est: deinde paci-
fica, modesta, suadibilis, bonis cõsen-
tiens plena misericordia & fructibus
bonis, non iudicans, sine simulatione.
18 ¶ Fructus autem iustitiæ, in pace semi-
natur, facientibus pacem.

CAP. IIII.

1 VNde bella & lites in vobis? Nónne
A hinc? ex cõcupiscentijs vestris quæ
2 militát in membris vestris? ¶ Cõcupisci-
tis: & nõ habetis. occiditis, & zelatis: &
nõ potestis adipisci. litigatis & belligera
tis: & nõ habetis, pp qđ non postulatis.
3 ¶ Petitis, & nõ accipitis: eò q malè peta
tis: vt in cõcupiscẽtijs vestris insumatis.
4 ¶ Adulteri, nescitis quia amicitia hu
B ius mũdi, inimica est Dei? Quicũque
ergo voluerit amicus esse seculi huius:
5 inimicus Dei constituitur. ¶ An putatis
quia inaniter scriptura dicat: Ad inui-
diã cõcupiscit spũs q habitat in vobis?
6 ¶ Maiorem autem dat gratiam. Propter
quod dicit, Deus superbis resistit, hu
7 milibus autem dat gratiam. ¶ Subditi er-
go estote Deo, resistite autem diabolo,
8 & fugiet à vobis. ¶ Appropinquate Deo:
C & appropinquabit vobis. Emũdate ma
nus, pctõres: & purificate corda, dupli-
9 ces aĩo. ¶ Miseri estote, & lugete, & plo-
rate: risus vester in luctũ cõuertatur, &
10 gaudiũ in mœrorẽ. ¶ Humiliamini in
11 cõspectu Dñi: & exaltabit vos. ¶ Nolite
detrahere alterutrũ fratres mei. Qui
detrahit fratri, aut q iudicat fratrẽ suũ:
detrahit legi, & iudicat legem. Si autẽ
iudicas legẽ: non es factor legis, sed iu-
12 dex. ¶ Vnus est enĩ legislator, & iudex
13 q põt perdere & liberare. ¶ Tu aũt quis
es q iudicas pximũ tuũ? Ecce nunc qui
dicitis, Hodie aut crastino ibimus in il-
D lã ciuitatẽ, & faciemus ibi qdem annũ,
14 & mercabimur, & lucrũ faciemus? (qui
ignoratis quid erit in crastino. Quæ est
enĩ vita vestra? Vapor est, ad modicũ
15 parẽs, & deinceps exterminabitur) ¶ pro
eo vt dicatis: Si Dñs voluerit. &, Si vixe
16 rimus, faciemus hoc aut illud. ¶ Nunc
aũt exultatis in superbijs vestris. Oĩs e-
17 xultatio talis, maligna est. ¶ Sciẽti igitur
bonum facere, & non facienti, pecca-
tum est illi.

Gen. 6 a 3. 8. d 21 — 1. Iohã. 2 c 15 — & adulteræ 1 Iohã. 15 c 19 — nobis 1 — 1 Petr. 5 b. 5 — Prou. 3 d. 34 — Ephe. 4 f. 27 — 1. Petr. 5 c. 9 — 1. Pet. 5 b. 6 — Ro. 14. a. 4 — enim 1.

CAP. V.

1 AGite nũc diuites, plorate, vlulãtes
A in miserijs vestris q aduenient vobis.
2 ¶ Diuitiæ vestræ putrefactæ sunt: & vesti
3 menta vestra à tineis comesta sunt. ¶ Au
rum & argentum vestrũ æruginauit: &
ærugo eorũ in testimoniũ vobis erit, &
manducabit carnes vestras sicut ignis.
Thesaurizastis vobis irã in nouissimis
4 diebus. ¶ Ecce merces operariorũ q mes-
suerũt regiones vestras, q fraudata est à
vobis, clamat: & clamor eorũ in aures
5 Dñi Sabbaoth ĩtroiuit. ¶ Epulati estis su
B per terrã: & in luxurijs enutristis corda
6 vestra in die occisionis. ¶ Adduxistis
& occidistis iustũ: & nõ restitit vobis.
7 ¶ Patiẽtes igitur estote frẽs, vsq; ad aduẽ-
tũ Dñi. Ecce, agricola expectat pretiosũ
fructũ terræ: patienter ferẽs donec acci-
8 piat tpaneũ & serotinũ. ¶ Patiẽtes estote
& vos, & cõfirmate corda vestra: qm ad
9 uẽtus Dñi appropinquabit. ¶ Nolite in
C gemiscere fratres in alterutrum: vt non
iudicemini. Ecce, iudex an ianuã assi-
10 stit. ¶ Exemplũ accipite fratres laboris
& patientiæ, Prophetas: qui locuti sunt
11 in noĩe Dñi. ¶ Ecce beatificamus eos qui
sustinuerunt. Sufferentiam Iob audistis
& finem Dñi vidistis, qm misericors
12 Dñs est & miserator. ¶ Ante omnia au-
tem fratres mei, nolite iurare, neque
per cælum, neq; per terram, neq; aliud
quodcunque iuramentum. Sit autẽ ser-
mo vester, est, est, non, non: vt non sub
13 iudicio decidatis. ¶ Tristatur aliquis ve
strum? oret. Æquo animo est? psallat.
14 ¶ Infirmatur quis in vobis? inducat pres-
byteros ecclesiæ, & orent super eum,
15 vngentes eũ oleo in noĩe Dñi. ¶ & ora-
D tio fidei saluabit infirmũ, & alleuabit
eum Dñs: & si in peccatis sit, remittent
16 ei. ¶ Confitemini ergo alterutrum pec-
cata vestra: & orate pro inuicem vt sal-
uemini, multum enim valet deprecatio
17 iusti assidua. ¶ Elias, homo erat similis
nobis passibilis: & oratione orauit vt nõ
plueret super terram, & nõ pluit annos
18 tres & menses sex. ¶ Et rursum orauit: &
cælum dedit pluuiã, & terra dedit fru-
19 ctum suum. ¶ Fratres mei, si quis ex vo-
bis errauerit à veritate, & conuerterit
20 quis eum: ¶ scire debet qm qui conuerti
fecerit peccatorem ab errore viæ suæ, sal
uabit animam eius à morte, & operit
multitudinem peccatorum.

EPISTOLA PETRI APOSTOLI PRIMA.

CAPVT PRIMVM.

1 A PETRVS Apostolus Iesu Christi,
electis aduenis dispersionis Ponti, Galatiæ, Cappadociæ, Asiæ,
& Bithiniæ,
2 ¶ s̃m Præscientiam Dei Patris, in sanctificationẽ Spiritus, in obedientiam & aspersionẽ sanguinis Iesu Christi: Gratia vobis & pax [1.Cor.1 a.5 Ephesi.1 a.3]
3 multiplicetur. ¶ Benedictus Deus & p̃r
Dñi nr̃i Iesu Christi, qui s̃m misericordiam suã magnã regenerauit nos in spẽ
viuã, per resurrectionẽ Iesu Christi ex
4 mortuis, ¶ in hereditatẽ incorruptibilẽ,
& incõtaminatã, & immarcessibilẽ, cõ-
5 seruatã in cælis in vobis, ¶ qui in virtute
Dei custodimini per fidẽ in salutẽ, para-
6 tã reuelari in t̃pe nouissimo. ¶ In quo
B exultabitis, modicũ nũc si oportet cõ- [*Exultatio 6]
7 tristari in varijs tentationibus: ¶ vt p̃batio vestræ fidei multo pretiosior auro
(quod per ignẽ p̃batur) inueniatur in
laudẽ & gloriã & honorẽ in reuelatio- [*reuelationem]
8 ne Iesu Christi: ¶ quem cũ nõ videritis,
diligitis: in quem nũc quoq; nõ vidẽtes
creditis: credẽtes aũt exultatis lætitia [-t.]
9 inenarrabili & glorificata, ¶ reportãtes [*vestiari]
finẽ fidei vestræ, salutem animarum.
10 ¶ De qua salute exquisierũt atq; scrutati
sunt Prophetæ, qui de futura in vobis
11 gratia prophetauerunt, ¶ scrutãtes in qđ
vel qualẽ t̃ps significaret in eis Spiritus
Christi: prænuntians eas quæ in Christo sunt passiones & posteriores glorias:
12 ¶ quibus reuelatum est quia nõ sibimetipsis, vobis aũt ministrabãt ea quę nũc
nũtiata sunt vobis p eos qui euangelizauerunt vobis, Spiritu s̃cto misso de
C cælo in quem desiderãt angeli p̃spice- [*quę v.]
13 re. ¶ Propter qđ succincti lũbos mẽtis vestrę, sobrij, perfectè sperate in eã quę of- [*perfecti.]
fertur vobis gratiã, in reuelatione Iesu [*reuelationem]
14 Christi, ¶ quasi filij obedientię, nõ cõfi- [-vt]
figurati prioribus ignorãtiæ vestræ de- [Leu 11. g.44. 19.]
15 siderijs: ¶ sed s̃m eũ qui vocauit vos, Sã- [1.2, 20. b 7.]
ctum & ipsi in oĩ cõuersatione sancti
16 sitis: ¶ q̃m scriptũ est: Sancti eritis, q̃m [Deu. 10 d.47]
17 ego sanctus sum. ¶ Et si Patrem inuoca- [Ro. 2. b. 5]
tis eum qui sine acceptione personarũ
iudicat s̃m vniuscuiusque opus: in ti- [Galat. 2 b. 6]
more incolatus vestri tẽpore cõuersami
18 ni. ¶ Scientes q̃ non corruptibilibus au- [1.Cor 6 d 20.7.d. 23]
ro vel argento redempti estis de vana
vestra conuersatione paternæ traditio- [Act 20. f.28]
19 nis: ¶ sed pretioso sanguine quasi agni [Heb.9.c. 12.d.14.]
D immaculati Christi & incontaminati,
20 ¶ præcogniti quidem ante mundi cõsti- [1.Ioh 1 c.7]
tutionem, manifestati autem nouissi- [Apocal.1 b 5]
21 mis temporibus propter vos, ¶ qui per
ipsum fideles estis in Deo qui suscitauit
eum à mortuis, & dedit ei gloriam vt fi-
22 des vestra & spes esset in Deo. ¶ Animas
vestras castificãtes in obedientia charitatis, in fraternitatis amore, simplici ex
23 corde inuicem diligite attentius: ¶ renati nõ ex semine corruptibili, sed incorruptibili per verbum Dei viui & perma-
24 nẽtis in ęternũ. ¶ Q̃a oĩs caro vt fœnũ:
& oĩs gloria eius tanquam flos fœni. [Isai.40. b.6]
25 exaruit fœnũ: & flos eius decidit. ¶ Ver- [Eccle.14 c.18]
bum autem Dñi manet in æternum. [Iac. 1 b.10]
hoc est autem verbum quod euangelizatum est in vobis.

CAP. II.

1 A DEponẽtes igitur oẽm malitiam, & [Rom. 6 a.4]
oẽm dolum, & simulationes, &
2 inuidias, & oẽs detractiones, ¶ sicut mo- [Ephes. 4 c.22]
dò geniti infantes, rationabiles, sine [Colos. 3 b.8]
dolo lac concupiscite: vt in eo crescatis
3 in salutẽ, ¶ si tñ gustastis q̃m dulcis est [Hebr.12 a.1]
4 Dñs. ¶ Ad quẽ accedẽtes, lapidẽ viuũ, ab
hominibus quidẽ reprobatũ, à Deo aũt [*rationabile 4]
5 electũ & honorificatũ: ¶ & ipsi tanquã
lapides viui superædificamini, domos [-3.]
spirituales sacerdotiũ sanctum, offerre [*domus spiritualis 3]
spirituales hostias, acceptabiles Deo per
6 Iesum Christum. ¶ Propter quod con-
tinet scriptura, Ecce pono in Sion [Isa 28. d 16]
lapidem summum, angularem, electũ, [Rom.9 g.33]
pretiosum. & q crediderit in eum, non

‖Psa. 117
Matt. 21 d. 42
Act. 4. b. 11.
‖I. 8. c. 14
*quod 1.
‖Exo. 19 a. 6
‖Osee 2. d. 23
‖Rom. 9. f. 25
Rom. 13 d. 14
Gal. 5. c. 16. d. 19 e. 2.
Infrà 3 c. 16
‖Ro. 13 a. 1
‖Ro. 12. c. 20
Ephes. 6 b. 5
Colos. 3 d 22
Tit. 2. c 9
1. Cor. 7 c. 19
*gratia
*patientes 3
*vobis, vobis
*nobis, nobis 3.
‖Isai. 53 c. 9
‖1. Ioh. 3 a 5
Isa. 53. a. 4. b. 5
‖Ephe. 5 c. 25
Colos. 3 d 18

7 confundetur. ⁋ Vobis igitur honor cre-
B dentibus: nō credētibus aūt, ‖lapis quē
reprobauerunt ædificātes, hic factus est
8 in caput anguli: ⁋ & lapis offensionis, &
petra scādali, his q̄ offendūt v̄bo, nec
9 credunt in *quo' & positi sunt. ⁋ ‖ Vos
aūt genus electū, regale sacerdotiū, gēs
sctā, pp̄ls acquisitionis: vt virtutes annū
tietis eius q̄ de tenebris vos vocauit in
10 admirabile lumē suū. ⁋‖Qui aliq̄n non
pp̄ls: nūc aūt pp̄ls Dei. q̄ nō cōsecuti mi
sericordiā: nūc aūt misericordiā conse-
11 cuti. ⁋‖Carissimi obsecro vos' tanquā
C aduenas & peregrinos, abstinere vos à
carnalib⁹ desiderijs quæ militāt aduer-
12 sus aiam, ⁋ ‖cōuersationem vestram in-
ter Gentes habētes bonā: vt in eo q̄ de-
trectāt de vobis tāquam de malefactori
bus, ex bonis operibus vos cōsiderantes,
13 glorificēt Deū in die visitationis. ⁋ ‖Su-
biecti igitur estote oī humanæ creaturę
pp Deum: siue regi, quasi præcellenti:
14 ⁋ siue ducibus, tanquam ab eo missis, ad
vindictam malefactorum, laudem ve-
15 rò bonorum: ⁋ quia sic est voluntas Dei,
vt bene facientes obmutescere faciatis
imprudētium hominum ignorantiam:
16 ⁋ quasi liberi, & non quasi velamen ha-
bētes malitiæ libertatem, sed sicut serui
17 Dei. ⁋ Oēs honorate. ‖Fraternitatē diligi-
D te. Deum timete. Regem honorificate.
18 ⁋ ‖Serui, subditi estote in oī timore do-
minis, non tantùm bonis & modestis,
19 sed et discolis. ⁋ ‖Hæc est enim gratia, si
ppter Dei cōscientiam sustinet quis tri
20 stitias, patiēs iniustè. ⁋ Quæ enim est *glo
ria:' si peccantes, & colaphizati suffer-
tis? Sed si benefaciētes *patienter' sustine
21 tis: hæc est gratia apud Deū. ⁋ In hoc enī
vocati estis: qa & Chr̄s passus est p̄ *no-
bis, vobis' relinquēs exēplū vt sequami-
22 ni vestigia eius. ⁋ ‖q̄ pc̄m non fecit, nec
23 inuētus est dolus in ore eius. ⁋ q̄ cū ma-
lediceretur, nō maledicebat: cū patere-
tur, nō cōminabatur: tradebat autē iu-
24 dicanti se iniustè. ⁋ ‖ q̄ pc̄tā nostra ipse
pertulit in corpore suo super lignū: vt
peccatis mortui, iustitię viuamus. cuius
25 liuore sanati estis. ⁋ Eratis enī sicut oues
errātes: sed cōuersi estis nūc ad pastorē
& episcopum animarum vestrarum.

CAP. III.

1 Similiter & ‖mulieres subditę sint vi-
A ris suis: vt & siqui nō credūt verbo,
p mulierū cōuersationē sine verbo lu-
2 crifiant, ⁋ cōsiderātes in timore *castam'
3 conuersationem vestram. ⁋‖Quarū nō
sit extrinsecus capillatura, aut circūda-
tio auri, aut indumēti vestimētorū cul
4 tus: ⁋ sed q̄ absconditus est cordis homo,
in incorruptibilitate quieti & modesti
spiritus, *qui est' in conspectu Dei locu-
5 ples. ⁋ Sic enim aliquādo & sanctę mu-
lieres sperātes in Deo, ornabāt se, subie-
6 ctæ p̄prijs viris. ⁋‖Sicut Sara obediebat
B Abrahę, Dn̄m eū vocās: cuius estis filię,
bene facientes, & nō pertimentes vllam
7 perturbationem. ⁋‖Viri similiter, coha-
bitantes s̄m sciētiam, quasi infirmiori
vasculo muliebri impartiētes honorē,
tāquam & cohæredibus gratiæ vitæ: vt
non impediantur orationes vestræ.
8 ⁋ 'In fide' autem: oēs vnanimes, cōpatiē-
tes, fraternitatis amatores, misericor-
9 des, modesti, humiles, ⁋ ‖ nō reddentes
malum p̄ malo, nec maledictū p̄ ma-
ledicto: sed ecōtrario, bn̄dicētes: quia in
hoc vocati estis, vt benedictionē hære-
10 ditate possideatis. ⁋‖Qui enī vult vitam
diligere, & dies videre bonos: Coërceat
linguam suam à malo, & labia eius ne
11 loquantur dolum. ⁋‖Declinet *à malo,
& faciat bonum: inquirat pacem, & se-
12 quatur eam: ⁋ Quia oculi Dn̄i super iu-
C stos, & aures eius in preces eorū: Vultus
13 autem Dn̄i super faciētes mala. ⁋ Et quis
est qui vobis noceat, si boni æmulato-
14 res fueritis? ⁋ ‖Sed & si quid patimini p̄
pter iustitiam: beati. Timorē aūt eorū
15 ne timueritis, *&' nō cōturbemini. ⁋ Do
minum autē Christum sanctificate in
cordibus vestris, parati semper ad satis-
factionē oī poscēti vos rationē de ea, quę
16 in vobis est, spe* ⁋ ‖sed cùm modestia &
timore, cōscientiam habentes bonam:
vt in eo qđ detrahūt vobis, cōfundant'
qui calumniantur vestrā bonā in Chr̄o
17 cōuersationem. ⁋ Melius est enī vt bene
D faciētes (si voluntas Dei velit) pati, q̄
18 malè faciētes. ⁋ ‖quia & Chr̄s semel pro
peccatis nostris' mortuus est, iustus p̄
iniustis: vt nos offerret Deo, *mortifica-
tos quidem carne, viuificatos' aūt spū.
19 ⁋ In quo & his qui in carcere erāt *spū' ve
20 niēs prædicauit: ⁋ qui increduli fuerant
aliquando, ‖ quādo expectabāt Dei pa-
tiētiā in diebus Noë, cū fabricaret' arca:
in qua pauci, id est octo animæ saluæ
21 factæ sunt per aquā. ⁋ Qđ & *vos' nunc
similis Formę saluos facit baptisma: nō

carnis

carnis depositio sordiũ, sed cõsciẽtię bo
næ interrogatio in Deũ ꝑ resurrectionẽ
22 Iesu Christi, qui est in dextera Dei, de-
glutiens mortẽ, vt vitæ æternæ hæredes
efficeremur: ꝓfectus in cęlũ, subiectis
sibi Angelis & potestatib⁹ & virtutib⁹.

CAP. IIII.

1 A CHristo igitur passo in carne, & vos
eadẽ cogitatione armamini. qa q
2 passus est in carne, desijt à peccatis: vt
iam nõ desiderijs hoĩum, sed voluntati
Dei qđ reliquũ est in carne viuat tp̃is.
3 Sufficit enim præteritum tp̃s ad volũ
tatem Gẽtium cõsummandam, his qui
ambulauerũt in luxurijs, desiderijs, vi-
nolẽtijs, comessationibus, potationib⁹,
4 & illicitis idôlorum cultibus. In quo
admirãtur nõ cõcurrẽtibus vobis in eã
dem luxuriæ cõfusionẽ blasphemãtes.
5 qui reddẽt rationem ei, qui paratus est
6 iudicare viuos & mortuos. Propter hoc
B eni & mortuis euangelizatũ est: vt iu-
dicẽtur quidẽ ꝯm hoĩes in carne, viuãt
7 aũt ꝯm Deũ in Spiritu. Oĩum autem
finis appropinquabit. Estote itaq; pru-
8 dẽtes & vigilate in orationibus. Ante
oĩa aũt, mutuã i vobismetipsis charita
tẽ cõtinuã habẽtes: quia charitas operit
9 multitudinẽ peccatorũ. Hospitales in
10 uicẽ sine murmuratione. Vnusquisq;
C sicut accepit gratia, in alterutrũ illam
administrantes: sicut boni dispẽsato-
11 res multiformis gratię Dei. Si quis loq
tur: quasi sermones Dei: si qs ministrat:
tãquã ex virtute, quã administrat Deus.
vt in oĩbus honorificetur Deus per Ie-
sum Christum: cui est gloria & impe-
12 riũ in secula seculorũ. Amẽ. Carissimi,
nolite peregrinari in feruore q ad tẽta-
tionẽ vobis fit, quasi noui aliqd vobis
13 cõtingat: sed cõmunicãtes Christi pas-
sionibus, gaudete, vt & in reuelatione
14 glorię ei⁹ gaudeatis exultãtes. Si expro
D bramini in noĩe Christi, beati eritis: qm̃
qđ est honoris, gloriæ, & virtutis Dei,
& qui est eius Spiritus: super vos requie-
15 scet. Nemo autem vestrum patiatur vt
homicida, aut fur, aut maledicus, aut
16 alienorum appetitor. Si autẽ vt Chri-
stianus: nõ erubescat, glorificet autem
17 Deũ in isto noĩe. qm̃ tempus est: vt in
cipiat iudicium à domo Dei. Si autem
primũm à nobis: quis finis eorum qui
18 non credunt Dei Euangelio? Et si iu-
stus vix saluabitur: impius & peccator

Ephe. 4 c. 23 — in quibus nũc obstupescunt 13 — peregrinãtur 3 — a 1. — appropinquauit 8. — vosmetipsos 3. — Pro. 10 b 12 — Ro. 12 a 13 — Heb. 13 a 2 — Phil. 2 b 14 — Rom. 12 b 6 — 1. Cor. 4 a 2 — gloria Dei Spiritus i vobis requiescit 1. — gloriæ & Dei Spiritus in vobis requiescit 3. — Pro. 11 d. 31 — quidem — Saluatur

19 vbi parebunt? Itaq; & hi qui patiũtur
ꝯm voluntatem Dei: fideli creatori cõ-
mendent animas suas in benefactis.

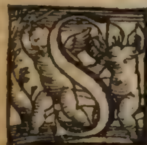
CAP. V.

1 A SEniores ergo qui in vobis sunt, obse-
cro, cõsenior & testis Christi passio-
num, qui & eius quæ in futuro reue-
2 lãda est, glorię cõmunicator: pascite q
in vobis est, gregẽ Dei, prouidentes non
coactẽ, sed spõtaneè ꝯm Deũ: neq; tur-
3 pis lucri gratia, sed volũtariè: neq; vt
dominantes in cleris, sed formæ facti
4 gregi ex aĩo. Et cũ apparuerit princeps
B pastorum, percipietis immarcescibilem
5 gloriæ coronam. Similiter adolescẽtes
subditi estote senioribus. Omnes autẽ
inuicem humilitatem insinuate, quia
Deus superbis resistit, humilibus autẽ
6 dat gratiam. Humiliamini igitur sub
C potenti manu Dei, vt vos exaltet in tp̃e
7 visitationis. Oẽm solicitudinẽ vestrã
proijciẽtes in eum, qm̃ ipsi cura est de vo-
8 bis. Sobrij estote & vigilate, qa aduer-
sarius vester diabolus tanquã leo rugiẽs
9 circuit, q̃rẽs quẽ deuoret. Cui resistite
D fortes in fide, sciẽtes eãdẽ passionẽ ei q
10 in mũdo est, vrę fraternitati fieri. De⁹
aũt oĩs gratię, q vocauit nos in ęternam
suam gloriam in Chro Iesu, modicum
passos, ipse perficiet, cõfirmabit, solida-
11 bitq;. ipsi gloria, & imperium in secu-
12 la seculorũ. Amẽ. Per Syluanũ fidelẽ
fratrem vobis, vt arbitror, breuiter scri-
psi, obsecrãs & cõtestãs hanc esse veram
13 gratiam Dei, in qua statis. Salutat vos
ecclesia, quæ est in Babylone coelecta:
14 & Marcus filius meus. Salutate inuicẽ
in osculo sancto: Gratia vobis oĩbus
qui estis in Christo Iesu. Amen.

a 1. — forma facti gregis — Rom. 12 c. 10 — Iacob. 4 b 6 — Iacob. 4 c 10 — Psal. 54 d 23 — Matt. 6 c. 25. d 26 — Luca 12. c 22 — collecta

EPISTOLA PETRI APOSTOLI Secunda.

CAPVT PRIMVM.

1 A
IMON Petrus,
seruus & Apostolus
Iesu Christi, ijs qui
coæqualẽ nobiscum
sortiti sunt fidẽ in
iustitia dei nostri &
saluatoris Iesu Chri-
2 sti. Gratia vobis &

Simeon 2.

pax

pax adimpleatur in cognitione Dei &
3 Christi Iesu Dñi nři: quo oía nobis diui-
nę virtutis suæ quæ ad vitá & pietatem,
donata sunt p cognitioné eius q voca-
4 uit nos ppria gloria & virtute: p quem
maxima & ptiosa nobis pmissa dona-
uit: vt per hæc efficiamini diuinę cósor
tes naturę, fugientes eius quę in múdo
5 est, cócupiscétię corruptioné. Vos auté
B curá oém subinferétes, ministrate in fi-
6 de vřa virtuté, in virtute aút sciétiá, in
sciétia aút abstinétiá, in abstinétia auté
7 patientiá, in patientia aút pietatem, in
pietate aút amoré fraternitatis, in amo-
8 re auté fraternitatis charitaté. Hęc ení
si vobiscú assint, & superét: nó vacuos
nec sine fructu vos cóstituét in Dñi nři
9 Iesu Chři cognitione. Cui ení nó psto
sunt hęc, cęcus est, & manu tétans, obli
uioné accipiés purgationis veterú suo-
10 rú delictorú. Quapp fratres magis sata
gite vt p bona opera certá vestram voca
tioné & electioné faciatis. hęc ení facié-
11 tes, nó peccabitis aliqñ. Sic ení abúdá-
C ter ministrabit vobis introitus in ęter-
nú regnú Dñi nostri & Saluatoris Iesu
12 Christi. Propter qđ incipiá vos semper
cómonere de his, & quidé sciétes & có-
13 firmatos vos in psenti veritate. Iustum
aút arbitror quádiu sum in hoc taber-
naculo, suscitare vos in cómonitione:
14 certus quod velox est depositio taber-
naculi mei sm qđ & Dñs nř Iesus Chřs
15 significauit mihi. Dabo aút operam
& frequéter habere vos post obitú meú,
16 vt horum memoriam faciatis. Nó ení
indoctas fabulas secuti, notam feci-
mus vobis Dñi nostri Iesu Christi virtu-
tem & præsciétiá: sed speculatores fa-
17 cti illius magnitudinis. Accipiés enim
D à Deo Patre honorem & gloriam, voce
delapsa ad eum huiuscemodi à magni
fica gloria, Hic est filius meus dilectus
in quo mihi complacui, ipsum audite.
18 Et hanc vocem nos audiuimus de cæ-
lo allatá, cum essemus cum ipso in mó-
19 te sancto. Et habemus firmiorem pro-
pheticum sermonem: cui benefacitis
attendentes, quasi lucernæ lucéti in cali
ginoso loco, donec dies elucescat, & lu-
20 cifer oriatur in cordibus vestris. Hoc
primum intelligentes, quòd oís prophe-
tia scripturæ, propria interpretatione
21 non fit. Non enim volútate humana
allata est aliquando prophetia: sed
Spiritu sancto inspirati, locuti sunt san-
cti Dei homines.

CAP. II.

1 FVerunt verò & pseudoprophetæ in
A populo, sicut & in vobis erút magi-
stri médaces qui introducent sectas per
ditionis, & eú qui emit eos, Dñm negát,
superducentes sibi celerem perditioné.
2 Et multi sequentur eorú luxurias, per
3 quos via veritatis blasphemabitur: &
in auaritia fictis verbis de vobis nego-
tiabuntur, quibus iudicium iam olim
nó cessat: & perditio eorú nó dormitat.
4 Si enim Deus angelis peccantibus non
pepercit, sed rudentibus inferni detra-
ctos in tartarú tradidit cruciádos, in iu-
5 dicium reseruari. Et originali mundo
nó pepercit, sed octauú Noë iustitię p-
conem custodiuit, diluuiú mundo im-
6 piorum inducens. Et ciuitates Sodo-
morú & Gomorrhæorú in cineré redi-
B gens, euersione damnauit, exemplum
7 eorú qui impiè acturi sunt ponens: &
iustum Lot oppressum à nefandorú in
iuria ac luxuriosa cóuersatione eripuit.
8 aspectu enim & auditu iustus erat, ha-
bitans apud eos qui de die in dié aíam
9 iustam iniquis operibus cruciabát. No
uit Dñs pios de tétatione eripere, ini-
quos verò in dié iudicij reseruare cruciá
10 dos: magis aút eos q post carné in cócu
piscétia immúditię ambulát, domi-
nationéq; cótemnút, audaces, sibi pla-
cétes: sectas non metuunt introducere
11 blasphemátes. Vbi angeli, fortitudine
& virtute cú sint maiores, nó portát ad-
12 uersum se execrabile iudiciú. Hi verò
C velut irrationabilia pecora, naturaliter
in captioné & in pernicié, in his q igno-
rant blasphemátes, in corruptione sua
13 peribunt, percipientes mercedé iniusti
tię, voluptaté existimátes diei delicias
coinquinationis, & maculæ: delicijs
affluétes, in cóuiuijs suis luxuriátes vo-
14 biscú, oculos habétes plenos adulterij
& incessabilis delicti. Pelliciétes aías in
stabiles, cor exercitatú auaritia habétes,
15 maledictionis filij: derelinquétes rectá
viá errauerút, secuti viam Balaá ex Bo
16 sor, q mercedé iniquitatis amauit: cor-
reptioné verò habuit suæ vesaniæ, sub
iugale mutú animal, hominis voce
loqués, phibuit Prophetæ insipiétiam.
17 Hi sunt fontes sine aqua, & nebulæ
D turbinibus exagitatę, qbus caligo tene

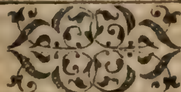
bratum

*Supbia 18bratū reſeruatur. ¶ *Superba enī vanita
tis loquētes, pelliciūt in deſiderijs car-
nis luxuriç eos qui paululū effugiunt,
19q in errore cōuerſant, ¶ libertatem illis
pmittētes, cū ipſi ſerui ſint corruptio-
Iohā. 8 d 34 nis. ‖ à quo enim quis ſuperatus eſt: hu-
20ius & ſeruus eſt. ¶ ‖ Si enī refugiētes coin
Rom. 6 d 20 quinationes mundi in cognitione Dñi
nri & ſaluatoris Ieſu Chri, his rurſus
Heb. 6. a 4 & 10. 7. c implicati ſuperant: facta ſunt eis poſte-
21riora deteriora prioribus. ¶ Melius enim
Matt. 12 d. 45 erat illis non cognoſcere viā iuſtitiæ, q̄
poſt agnitionem, retrorſum cōuerti ab
eo quod illis traditum eſt ſctō mādato.
22¶ Contigit enim eis illud veri prouer-
Pro. 26 b. 11. bij: ‖ Canis reuerſus ad ſuum vomitū: &
ſus lota in volutabro luti.

CAP. III.

1 A HAnc ecce vobis cariſſimi ſecūdam
ſcribo epl̄am, in quibus veſtram
excito in cōmonitione, ſyncerā mentē:
2 ¶ vt memores ſitis eorū quæ prædixi ver
borum à ſanctis prophetis, & Apl̄orum
veſtrorum, præceptorū Dñi & Saluato-
1. Tim. 4 a. 1 3 ris, ¶ ‖ hoc primū ſcientes q̧ veniēt in no
2. Tim. 3 a. 1 uiſſimis diebus in deceptione illuſores
Iude d. 18 iuxta proprias cōcupiſcentias ambulan
4 tes, ¶ dicentes: ‖ Vbi eſt promiſſio aut ad
Eccl. 13. g. 27 uentus eius? ex quo enī patres dormie-
rant, omnia ſic perſeuerant ab initio
5 creaturæ. ¶ Latet enim eos hoc volentes,
B quòd cæli erant prius, & terra, de aqua,
6 & per aquā, cōſiſtēs Dei verbo: ¶ per quç
ille tunc mūdus aqua inūdatus perijt.
7 ¶ Cæli aūt qui nunc ſunt, & terra eodē
verbo repoſiti ſunt, igni reſeruati in diē
iudicij, & perditionis impiorum homi-
8 num. ¶ Vnum verò hoc non lateat vos
cariſſimi, quia vnus dies apud Dñm ſi-
cut mille anni, & mille anni ſicut dies
*promiſſi 9 vnus. ¶ Non tardat Dñs *promiſſionem
C ſuam, ſicut quidam exiſtimant: ſed pa
promiſſum tiēter agit propter vos, nolens aliquos
perire, ſed oēs ad pœnitentiam reuerti.
1. The. 5 a 2. 10¶ ‖ Adueniet autem dies Dñi vt fur: in
Apo. 3. a 3. 16. c 15 quo cæli magno impetu tranſient, ele-
menta verò calore ſoluentur, terra autē
& quæ in ipſa ſunt opera, exurentur.
11¶ Cùm igitur hæc oīa diſſoluenda ſint:
quales oportet vos eſſe in ſanctis cōuer
*Dei 12ſationibus & pietatibus, ¶ expectātes &
Apo. properantes in aduentum diei *Domi-
ni, per quem cæli ardentes ſoluentur,
Iſa. 65. c. 17. 66. g 22 13& elemēta ignis ardore tabeſcēt? ¶ ‖ No-
uos verò cælos & nouam terram *ſm
promiſſa ipſius expectamus, in quibus *& poſt ſa
14iuſtitia habitat. ¶ Propter quod cariſſi-
mi hæc expectantes, ſatagite immacula
15ti & inuiolati ei inueniri in pace. ¶ ‖ & *Rom. 2. a. 4
Domini noſtri *longanimitatem, ſalu- * Ieſu Chri.
D tem arbitremini, ſicut & cariſſimus fra-
ter noſter Paulus ſm datam ſibi ſapiē-
16tiam ſcripſit vobis: ¶ ſicut & in omnib9
epiſtolis, loquens in eis de his: in qui-
bus ſunt quædam difficilia intellectu,
quæ indocti & inſtabiles deprauant, ſi-
cut & cæteras ſcripturas ad ſuam ipſo-
17rum perditionem. ¶ Vos igitur fratres,
præſcientes, cuſtodite, ne inſipientium
errore traducti, excidatis à propria fir-
18mitate. ¶ creſcite verò in gratia & in co-
gnitione Domini noſtri & Saluatoris
Ieſu Chriſti. Ipſi gloria & nunc & in
diem æternitatis. Amen.

EPISTOLA IOHANNIS APOSTOLI Prima.

CAPVT PRIMVM.

1 A QVOD fuit ab
initio, qđ audi
uimus, quod
vidimus ocu-
lis noſtris, qđ
pſpeximus &
manus noſtræ
cōtrectauerūt
de verbo vitç:
2 ¶ & vita mani-
feſtata eſt: &
vidimus, & te-
B ſtamur, & annuntiamus vobis vitam
æternam quæ erat apud Patrem, & ap-
3 paruit nobis:) ¶ quod vidimus & au-
diuimus, annuntiamus vobis, vt &
vos ſocietatem habeatis nobiſcum, &
ſocietas noſtra ſit cum Patre & cum
4 Filio eius Ieſu Chriſto. ¶ Et hæc
ſcribimus vobis vt gaudeatis, & gau- *& u
5 dium veſtrum ſit plenum. ¶ Et hęc eſt

annuntiatio

annũtiatio quam audiuimus ab eo, &
C annũtiamus vobis, ‖Qm̃ Deus lux est,
6 & tenebræ in eo nõ sunt vllæ. ❡Si dixeri-
mus qm̃ societaté habemus cũ eo, & in
tenebris ambulamus: mentimur, & ve-
7 ritatem nõ facimus. ❡Si aũt in luce am
bulamus, sicut & ipse est in luce: socie-
tatem habemus ad inuicem, & sanguis
Iesu Christi filij eius emũdat nos ab oĩ
8 pc̃tõ. ❡‖Si dixerimus qm̃ pc̃m̃ nõ habe-
D mus, ipsi nos seducimus, & veritas in
9 nobis nõ est. ❡ Si confiteamur pc̃tã nr̃a,
fidelis est & iustus, vt remittat nobis,
peccata nostra, & emũdet nos ab omni
10 iniquitate. ❡Si dixerimus qm̃ nõ pecca-
uimus, mẽdacem facimus eum, & ver-
bum eius non est in nobis.

CAP. II.

1 Filioli mei, hæc scribo vobis, vt non
A peccetis. Sed & siqs peccauerit, ad-
uocatũ habemus apud Patrem, Iesum
2 Chr̃m iustũ: ❡& ipse est propitiatio pro
peccatis nostris: non pro nostris autem
3 tãtum, sed etiam ꝓ totius mũdi. ❡Et in
hoc scimus qm̃ cognouimus eũ, si mã-
4 data eius obseruemus. ❡Qui dicit se nos
se eũ, & mãdata eiꝰ nõ custodit, mẽdax
5 est: & in hoc veritas nõ est. ❡Qui aũt ser
uat verbũ eiꝰ, verè in hoc charitas Dei
perfecta est, in hoc scimus qm̃ in ipso su
6 mus. ❡Qui dicit se in ipso manere: de-
bet sicut ille ambulauit & ipse ambula
7 re. ❡Carissimi, nõ mãdatum nouũ scri-
bo vobis, sed mãdatũ vetus, qđ habui-
stis ab initio. Mãdatum vetus est verbũ
8 quod audistis. ❡‖Iterum mãdatum no-
B uum scribo vobis: quod verum est &
in ipso, & in vobis, quia tenebræ trãsie-
9 runt, & verum lumẽ iam lucet. ❡Qui di
cit se in luce esse, & fratrem suum odit,
10 in tenebris est vsq; adhuc. ❡‖Qui diligit
fratrẽ suũ, in lumine manet, & scãda-
11 lum in eo nõ est. ❡Qui autem odit fra-
trem suum, in tenebris est, & in tene-
bris ambulat, & nescit quò eat, quia te
12 nebræ obcæcauerũt oculos eius. ❡Scribo
vobis filioli qm̃ remittuntur vobis pec-
13 cata propter nomen eius. ❡Scribo vobis
patres, qm̃ cognouistis eum qui ab ini-
tio est. Scribo vobis adolescẽtes, qm̃ vici
14 stis malignum. ❡ Scribo vobis infan-
tes, qm̃ cognouistis patrem. Scribo vo-
bis iuuenes, qm̃ fortes estis, & verbum
Dei manet in vobis, & vicistis malignũ.
15 ❡Nolite diligere mũdum, neq; ea quę in
mundo sunt. Si quis diligit mũdũ, non
16 est charitas patris in eo, ❡ qm̃ oẽ qđ est
in mũdo, cõcupiscẽtia carnis est, & cõ-
cupiscẽtia oculorum, & superbia vitæ, q
17 nõ est ex patre, sed ex mũdo est. ❡Et mũ
dus trãsit, & cõcupiscẽtia eius. Qui aũt
facit volũtatem Dei, manet in ęternũ.
18 ❡Filioli, nouissima hora est, & sicut au-
distis, quia Antichristus venit, nũc An-
tichristi multi facti sunt, vnde scimus
19 quia nouissima hora est. ❡Ex nobis pro-
dierũt: sed nõ erãt ex nobis. nam si fuis-
sent ex nobis, permansissent vtiq; nobi
scum: sed vt manifesti sint qm̃ nõ sunt
20 oẽs ex nobis. ❡Sed vos vnctionem habe-
21 tis à Sc̃tõ, & nostis oĩa. ❡Nõ scripsi vobis
quasi ignorãtibus veritatẽ, sed quasi sciẽ
D tibus eã: & qm̃ oẽ mẽdaciũ ex veritate
22 nõ est. ❡Quis est mẽdax, nisi is q negat
qm̃ Iesus nõ est Christus? Hic est anti-
christus qui negat Patrem & Filium.
23 ❡Oĩs qui negat Filium, nec Patrem ha-
bet: qui confitetur Filium: & Patrẽ ha-
24 bet. ❡Vos quod audistis ab initio, in vo
bis permaneat: Si in vobis permanserit
quod audistis ab initio, & vos in Filio
25 & Patre manebitis. ❡Et hęc est repromis
sio quã ipse pollicitus est nobis, vitam
26 æternã. ❡Hęc scripsi vobis de his qui se-
27 ducunt vos. ❡Et vos vnctionem quã ac-
cepistis ab eo, maneat in vobis. Et nõ
necesse habetis vt aliqs doceat vos: sed
sicut vnctio eius docet vos de oĩbus, &
verum est, & nõ est mendacium. Et si-
28 cut docuit vos, manete in eo. ❡Et nũc fi
lioli manete in eo: vt cũ apparuerit, ha-
beamus fiduciam, & nõ cõfundamur
29 ab eo in aduentu eius. ❡Si scitis quoniã
iustus est, scitote quoniam & oĩs qui fa-
cit iustitiam, ex ipso natus est.

CAP. III.

1 Videte qualẽ charitatẽ dedit nobis
A Pater, vt filij Dei nominemur & si-
mus. Propter hoc, mundus non nouit
2 nos, quia non nouit eum. ❡ Carissimi,
nunc filij Dei sumus, & nõdũ apparuit
quid erimus. Scimus qm̃ cũ apparuerit
similes ei erimus, qm̃ videbimus eum
3 sicuti est. ❡ Et oĩs qui habet hanc spem
in eo, sanctificat se, sicut & ille sanctus
4 est. ❡ Oĩs qui facit peccatum, & iniqui-
tatem facit: & peccatum est iniquitas.
5 ❡‖ Et scitis quia ille apparuit vt pecca-
ta nostra tolleret, & peccatum in eo
6 non est. ❡Omnis qui in eo manet, non

peccat,

peccat, & omnis q peccat non vidit eũ,
7 nec cognouit eũ. ¶Filioli, nemo vos ſe-
B ducat. Qui facit iuſtitiã, iuſtus eſt, ſicut
8 & ille iuſtus eſt. ¶‖Qui facit peccatũ, ex
‖ Iohã. 8 f. 44
diabolo eſt: qm̄ ab initio diabolus pec-
cat. In hoc apparuit filius Dei, vt diſſol-
9 uat opera diaboli. ¶Oĩs qui natus eſt ex
Deo, peccatũ nõ facit: qm̄ ſemen ipſius
in eo manet, & non poteſt peccare, qm̄
10 ex Deo natus eſt. ¶In hoc manifeſti sũt
filij Dei, & filij diaboli. Oĩs qui *non eſt
* nõ facit iuſtitiã
iuſtus, nõ eſt ex Deo, & qui non diligit
11 fratrem ſuũ. ¶qm̄ hæc eſt annuntiatio,
quã audiſtis ab initio, ‖Vt diligatis alte
‖ Ioh. 13 d. 34. 15. b. 12
12 rutrũ. ¶ Nõ ſicut ‖Cain qui ex maligno
‖ Gene. 4. b. 8
C erat, & occidit fratrẽ ſuũ. Et pp quid oc
cidit eũ? Qm̄ opera eius maligna erãt:
13 fratris autem eius iuſta. ¶Nolite mirari
14 fratres, ſi odit vos mũdus. ¶Nos ſcimus
qm̄ ‖tranſlati ſumus de morte ad vitam,
‖ Iohã 5 d. 24
qm̄ diligimus fratres. ‖Qui nõ diligit,
Suprà 2. b. 10
15 manet in morte. ¶Oĩs qui odit fratrem
‖ Leu. 19. d. 17
ſuũ homicida eſt. Et ſcitis qm̄ oĩs homi
Matt. 5. d 22
cida nõ habet vitã æternã in ſemetipſo
16 manentẽ. ¶‖In hoc cognouimus chari-
‖ Ioh. 15. b. 13
tatẽ Dei, Qm̄ ille animam ſuã pro no-
bis poſuit: & nos debemus p fratribus
17 aĩas ponere. ¶‖Qui habuerit ſubſtantiã
‖ Iac. 2. c. 15. & 16.
*mundi, & viderit fratrẽ ſuum neceſſe
* huius
habere, & clauſerit viſcera ſua ab eo:
18 quõ charitas Dei manet in eo? ¶Filioli
D mei, nõ diligamus verbo, neq; lingua,
19 ſed opere & veritate. ¶In hoc cognoſci-
mus qm̄ ex veritate ſumus, & in cõſpe-
20 ctu eius ſuadebimus corda nr̃a. ¶Qm̄ ſi
‖ Matt. 7. a. 7. 21. b 22.
reprehenderit nos cor noſtrũ. maior eſt
Iohã. 14. b. 13. 15.
21 Deus corde noſtro, & nouit oĩa. ¶ Ca-
e. 7. 16
riſſimi, ſi cor noſtrũ non reprehẽderit
e. 24
22 nos: fiduciã habemus ad Deũ. ¶‖& qc-
‖ Infrà 5 c. 14
quid petierimus, accipiemus ab eo: qm̄
Ioh. 6 d. 29 17. a. 3
mandata eius cuſtodimus, & ea q ſunt
23 placita coram eo, facimus. ¶‖Et hoc eſt
Iohã. 13. d 34. 15. b. 12.
mandatũ eius, Vt credamus in noĩe fi-
lij ei⁹ Ieſu Chr̃i, & diligamus alterutrũ,
24 ſicut dedit mandatũ nobis. ¶‖Et q ſer-
Iohã. 14. c. 23. 15. b. 10
uat mandata eius, in illo manet, & ipſe
in eo: & in hoc ſcimus qm̄ manet in no
bis de Spiritu quem dedit nobis.

CAP. IIII.

1 CAriſſimi, nolite omni ſpiritui cre-
A dere, ſed probate ſpiritus ſi ex Deo
ſint: quoniã multi pſeudoprophetæ ex-
2 ierunt in mundũ. ¶In hoc cognoſcitur
ſpiritus Dei, omnis ſpiritus q confitetur
Ieſum Chriſtũ in carne veniſſe ex Deo
3 eſt: ¶& omnis ſpirit⁹ q ſoluit Ieſum, ex
Deo non eſt, & hic eſt Antichriſtus, de
quo audiſtis quoniã venit, & nunc iam
4 in mundo eſt. ¶Vos ex Deo eſtis filioli,
& viciſtis *eũ˒. quoniã maior eſt qui in
5 vobis eſt, quàm qui in mũdo. ¶ ‖Ipſi de
* eos 4
mundo sũt: ideo de mundo loquũtur,
‖ Ioh 8. f. 47. 10. e. 27.
6 & mũd⁹ eos audit. ¶Nos ex Deo ſum⁹.
B Qui nouit Deũ, audit nos: qui non eſt
ex Deo, non audit nos. In hoc cognoſci-
mus ſpiritũ veritatis, & ſpiritum erro-
7 ris. ¶ Cariſſimi, diligamus nos inuicẽ,
quia charitas ex Deo eſt. Et omnis q di-
ligit, ex Deo natus eſt, & cognoſcit Deũ.
8 ¶Qui non diligit, non nouit Deum: qm̄
9 Deus charitas eſt. ¶ ‖ In hoc apparuit
‖ Iohã. 3. b. 16.
charitas Dei ĩ nobis, quoniam filiũ ſuũ
vnigenitũ miſit Deus in mũdum, vt vi
10 uamus per eũ. ¶In hoc eſt charitas: nõ
quaſi nos dilexerimus Deũ, ſed quoniã
ipſe *dilexit nos, & miſit filiũ ſuũ pro-
* prior
11 pitiationem pro peccatis noſtris. ¶Ca-
riſſimi, ſi ſic Deus dilexit nos, & nos de
12 bemus alterutrũ diligere. ¶‖Deũ nemo
‖ Iohã. 1. c. 18
C vidit vnquam. Si diligam⁹ inuicẽ: De⁹
1. Tim. 6 c. 16
in nobis manet, & charitas ei⁹ in nobis
13 perfecta eſt. ¶ In hoc cognoſcimus quo
niã in eo manem⁹, & ipſe in nobis, quo
14 niã de ſpiritu ſuo dedit nobis. ¶ Et nos
vidim⁹, & teſtificamur quoniã Pater mi
ſit Filium ſuum˒ Saluatorem mundi.
15 ¶Quiſquis cõfeſſus fuerit quoniã Ieſus
-1.
eſt filius Dei, Deus ĩ eo manet & ipſe in
16 Deo. ¶Et nos cognouimus, & credidim⁹
charitati quã habet Deus in nobis. De⁹
charitas eſt: & qui manet ĩ charitate, in
17 Deo manet, & Deus in eo. ¶In hoc pfe-
cta eſt charitas *nobiſcũ, vt fiduciã ha-
* Dei
D beam⁹ in die iudicij: quia ſicut ille eſt,
18 & nos ſum⁹ ĩ hoc mũdo. ¶Timor nõ eſt
in charitate: ſed perfecta charitas foras
mittit timorẽ, quoniã timor pœnã ha-
bet. qui autẽ timet, non eſt perfectus in
19 charitate. ¶Nos ergo diligam⁹ Deũ, quo
20 niã De⁹ prior dilexit nos. ¶ Si qs dixerit,
quoniã diligo Deum, & fratrem ſuum
oderit, mendax eſt. Qui enĩ non diligit
* vid'it 4.
fratrem ſuum quem *videt˒: Deũ quem
‖ Ioh. 13. d. 34. 15. b. 12
21 nõ videt *quomodo poteſt diligere. ¶‖Et
Ephe. 5. a 2.
hoc mandatum habem⁹ * à Deo˒: vt qui
* ab eo.
diligit Deum, diligat & fratrem ſuum.

CAP. V.

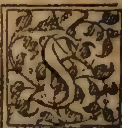
1 OMnis qui credit quoniam Ieſus eſt
A Chriſt⁹, ex Deo natus eſt. Et omnis
qui diligit eũ qui genuit, diligit & eum

2 q natus est ex eo. In hoc cognoscimus
qm diligimus natos Dei, cùm Deum di
ligamus, & mandata eius faciamus.
3 Hæc est enim charitas Dei, vt mãdata
eius custodiamus: & mãdata eius gra-
4 uia non sunt. Qm omne quod natum
est ex Deo, vincit mundũ: & hæc est vi-
ctoria quæ vincit mundum: fides no-
5 stra. Quis est qui vincit mundũ, nisi
qui credit quoniam Iesus est filius Dei?
6 hic est q venit per aquam & sanguinẽ
B Iesus Christus: non in aqua solũ: sed in
aqua & sanguine. Et spiritus est qui te-
stificatur, quoniam Christus est veritas,
7 Qm tres sunt qui testimonium dant
in cælo: Pater, Verbũ, & Spiritus san-
8 ctus: & hi tres vnũ sunt. Et tres sunt
qui testimoniũ dant in terra: Spiritus,
aqua, & sanguis, & hi tres vnũ sunt.
9 Si testimoniũ hominũ accipimus, testi
monium Dei maius est, quoniã hoc est
testimonium Dei quod maius est, quo-
10 niã testificatus est de filio suo. Qui cre
C dit in filiũ Dei: habet testimoniũ Dei
in se. Qui non credit Filio, mẽdacem
facit eũ: quia non credit in testimoniũ
11 qđ testificatus est Deus de filio suo. Et
hoc est testimoniũ, quoniã vitam ęter-
nam dedit nobis Deus. Et hæc vita in
12 filio eius est. Qui habet filium, habet
vitã: qui non habet filiũ Dei, vitam nõ
13 habet. Hęc scribo vobis, vt sciatis qm
vitam habetis ęternam qui creditis in
14 nomine filij Dei. Et hæc est fiducia
quã habemus ad eũ. Quia quodcũq;
petierimus secundum volũtatem eius,
15 audit nos. Et scimus quia audit nos,
quicquid petierimus, scimus qm habe-
mus petitiones quas postulam9 ab eo.
16 Qui scit fratrem suũ peccare peccatum
D non ad mortem, petat, & dabit ei vita,
peccanti nõ ad mortem. Est peccatum
ad mortẽ: nõ pro illo dico, vt roget qs.
17 Omnis iniquitas, peccatũ est: & est pec
18 catũ ad mortẽ. Scimus qa omnis qui
natus est ex Deo, nõ peccat: sed genera-
tio Dei conseruat eũ, & malignus non
19 tãgit eum. Scimus qm ex Deo sumus:
& mũdus totus in maligno positus est.
20 Et scimus quoniam filius Dei venit:
& dedit nobis sensum vt cognosca-
mus verum Deum, & simus in vero
filio eius. Hic est verus Deus & vita æ-
21 terna. Filioli custodite vos à simula-
chris. AMEN.

EPISTOLA IOHANnis Apostoli Secunda.

1
A ENIOR, Electæ Dñæ
& natis eius quos ego
diligo in veritate, &
non ego solus, sed &
oẽs qui cognouerũt ve
2 ritatẽ, propter verita-
tem quæ permanet in
3 nobis, & nobiscũ erit in æternũ. Sit vo
biscũ gratia, misericordia, pax a Deo pa
tre, & à Chro Iesu filio Patris in verita-
4 te, & charitate. Gauisus sum valde, qm
B inueni de filijs tuis ambulãtes in veri-
tate, sicut mandatũ accepimus à Patre.
5 Et nunc rogo te domina, nõ tanq̃ mã-
datum nouũ scribens tibi, sed quod ha
buimus ab initio, vt diligamus alte-
6 rutrũ. Et hęc est charitas, vt ambule-
mus secundũ mandata eius. Hoc est e-
nim mandatũ, vt quemadmodũ audi
7 stis ab initio, in eo ambuletis: qm mul
C ti seductores exierunt in mũdum, qui
non confitent Iesum Christũ venisse in
carnẽ: hic est seductor & antichristus.
8 Videte vosmetipsos, ne pdatis q̃ ope-
rati estis, sed vt mercedẽ plenã accipia-
9 tis. Oĩs qui recedit & nõ permanet in
doctrina Christi, Deũ non habet. Qui
permanet in doctrina, hic & Patrem &
10 Filium habet. Siquis venit ad vos, &
D hanc doctrinã nõ affert, nolite recipe-
re eũ in domum, nec AVE ei dixeritis.
11 Qui enim dicit illi AVE, cõmunicat
12 operib9 eius malignis. Plura habens
vobis scribere, nolui p chartã & atramẽ
tum: spero eni me futurũ apud vos, &
os ad os loq: vt gaudiũ vestrũ plenũ sit.
13 Salutant te filij sororis tuæ Electæ.

EPISTOLA IOHANnis Apostoli Tertia.

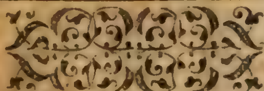
1
A ENIOR Gaio cariffi-
mo, quẽ ego diligo in
2 veritate. Carissime
de oĩbus orationẽ fa-
cio psperè te ingrẽdi
& valere, sicut psperè
3 agit anima tua. Gaui
sus sum valde venientib9 fratrib9, & te
stimoniũ perhibentibus veritati tuę, si-

4 cut tu in veritate ambulas. Maiorem
horũ nõ habeo gratiã q̃ vt audiã filios
5 meos in veritate ambulare. Carissime
fideliter facis quicqd operaris in fra-
6 tres, & hoc in peregrinos, testimoniũ
B reddiderunt charitati tuæ in cõspectu
ecclesiæ, quos *benefacies, deducés di-
7 gnè Deo. Pro nomine enim eius pfe-
cti sunt, nihil accipientes à Gentibus.
8 Nos ergo debemus suscipere huiusmo
9 di, vt cooperatores simus veritatis. Scri
C psissem forsitan ecclesiæ, sed is q amat
primatũ gerere ĩ eis, Diotrepes nõ reci-
10 pit nos. Propter hoc si venero, cómo-
neam ei' opera q̃ facit: verbis malignis
garriés in nos, & quasi non ei ista suffi-
ciant, neq; ipse suscipit fratres, & eos q
suscipiunt, phibet & de ecclesia eijcit.
11 Carissime noli imitari malum, sed qđ
bonũ est. Qui bene facit ex Deo est: qui
12 malè facit, non vidit *Deũ. Demetrio
D testimoniũ reddit ab oĩbus, & ab ipsa
veritate, sed & nos testimoniũ perhibe
mus: & nosti qm testimoniũ nostrũ ve-
13 rum est. Multa habui tibi scribere, sed
nolui per atramentũ & calamum scri-
14 bere tibi. Spero autẽ protinus te vide-
re, & os ad os loquemur. Pax tibi. Salu-
tant te amici. Saluta amicos noĩatim.

*Maius non habeo gaudium

*benefaciens deducta.

*eum

EPISTOLA IVDÆ APOSTOLI Catholica.

1 VDAS Iesu Chri
A sti seruus, frater
autẽ Iacobi, his q
sunt in Deo pre
dilectis, & Chr̃o
Iesu conseruatis,
2 & vocatis. Mise
ricordia vobis, &
pax & charitas
3 adimpleatur. Carissimi, omnem so-
licitudinem faciens scribendi vobis de
cómuni vestra salute, necesse habui scri
bere vobis, deprecans *supercertari se-
4 mel traditæ sanctis fidei. Subintroie-
runt enim quidam hoĩes (qui olim præ
scripti sunt in hoc iudiciũ) impij, Dei
nr̃i gratiã transferentes in luxuriam, &
solum Dominatorẽ, & Dñm nostrum
5 Iesum Christum negantes. Cõmonere
autem vos volo, scientes semel omnia,
quoniam Iesus, populum de Terra Æ-
gypti saluans, secundò eos qui nõ cre-
6 diderunt, perdidit. Angelos verò qui
non seruauerunt suũ principatum, sed
B dereliquerũt suũ domicilium, in iudi-
ciũ magni diei, vinculis æternis sub ca
7 ligine reseruauit. Sicut Sodoma &
Gomorrha, & finitimæ ciuitates simi mo
do exfornicatæ, & abeũtes post carnẽ al
terã, factæ sunt exemplum, ignis æterni
8 pœnã sustinentes. Similiter & hi car-
nẽ quidem maculant, dominationem
autẽ spernunt, maiestatem autem bla-
9 sphemant. Cùm Michaël archãgelus
cum diabolo disputans altercaretur de
Moysi corpore: nõ est ausus iudiciũ in-
ferre blasphemiæ, sed dixit, Imperet ti-
10 bi Dñs. Hi autem quæcunque quidẽ
C ignorant, blasphemãt, quæcũque autẽ
naturaliter, tanquã muta animalia, no-
11 rũt, in his corrũpuntur. Væ illis, *qui
in via Cain abierunt, & errore Balaã,
mercede effusi sunt, & in cõtradictione
12 Core perierũt. Hi sũt ĩ epulis suis, ma-
culæ: cõuiuãtes sine timore, semetipsos
pascẽtes, nubes sine aqua quæ à ventis
circunferũtur, arbores autumnales, in-
13 fructuosæ, bis mortuæ, eradicatæ, fru-
ctus feri maris, despumãtes suas cõfusio
nes, sydera errãtia: quib' procella tene-
14 brarũ seruata est in æternũ. Propheta-
uit autẽ de his septim' ab Adã, Enoch,
dicens, Ecce venit Dñs in sanctis mil-
15 libus suis, facere iudicium contra oẽs,
& arguere omnes impios, de omnib' o-
perib' impietatis eorũ quib' impiè ege
runt, & de omnib' duris quæ locuti sũt
16 cõtra *eũ peccatores impii. Hi sũt mur
muratores quærulosi, secũdũ desideria
sua ambulãtes, & os eorũ loquitur *su-
perbiã mirãtes personas quæst' causa.
17 Vos autem carissimi, memores estote
verborũ *quæ prædicta sũt ab Apostolis
18 Dñi nostri Iesu Christi, qui dicebãt
D vobis, quoniã in nouissimo tempore ve
niẽt illusores secũdũ desideria sua am
19 bulãtes *in impietatib'. Hi sunt qui se
gregant semetipsos, animales spiritũ nõ
20 habẽtes. Vos autẽ carissimi, superæ-

*supercertare.

Num. 14. f. 37

Gen. 19 e. 24.

Zach. 3. a. 2.

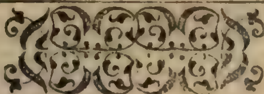
*quia 3 -5.
Gene. 4 b 8.
Num. 22. g. 23. 24.
Nu. 16. a. 1. e. 32.
27. a. 1
2. Pet. 2. d. 17.

Apoc. 1. b. 7

*Deum
Psal. 16 c. 10.
*superba 4
2. Tim. 4 a. 1.
2. Tim. 3 a. 1.
2. Petr. 3. a. 3.
*i nouissimis tẽporibus
*impietatum

dificantes vosmetipsos sanctissimæ no-
21 stræ fidei, in spiritu sancto orátes, ¶ vos-
metipsos in dilectione Dei seruate, ex-
pectátes misericordiá Dñi nr̃i Iesu Chri
22 sti in vitá æternã. ¶ Et hos quidé arguite
23 iudicatos: ¶ illos verò saluate, de igne ra
pientes. Aliis auté miseremini in timo-
re: odientes & eá quę carnalis est, macu
24 latá tunicá. ¶ Ei auté qui potens est vos
conseruare sine peccato, & constituere
ante conspectũ glorię suę immaculatos
in exultatione in aduétu Dñi nostri
25 Iesu Chr̃i, ¶ soli Deo saluatori nostro p
Iesum Christum Dñm nostrum gloria
& magnificétia, imperium & potestas
ante omne seculum, & nunc & in om-
nia secula seculorum. Amen.

APOCALYPSIS IOHANNIS Apostoli.

CAPVT PRIMVM

1 A Pocalypsis
A Iesu Chri-
sti quã dedit
illi Deus, pa-
làm facere ser
uis suis quæ
oportet fieri
citò: & signi-
ficauit mittés
per angelum
suũ seruo suo
2 Iohãni, ¶ qui
testimonium
perhibuit ver
bo Dei, & testimoniũ Iesu Christi, quę-
3 cunq; vidit. ¶ Beatus q legit & audit ver
ba pphetię huius: & seruat ea quę in ea
4 scripta sunt: tépus enim propè est. ¶ Io-
hannes septé ecclesijs quę sunt in Asia.
Gratia vobis & pax ab eo qui est, & qui
erat, & qui venturus est: & à septem spi
ritibus qui in cóspectu throni ei⁹ sunt,
5 ¶ & à Iesu Christo qui est testis fidelis,
B primogenitus mortuorũ, & princeps
regum terrę, q dilexit nos, & lauit nos
6 à peccatis nostris in sanguine suo, ¶ &
fecit nos regnũ & sacerdotes Deo & pa
tri suo, ipsi gloria & imperiũ in secula
7 seculorum. Amen. ¶ Ecce venit cũ nu-
bibus, & videbit eũ omnis oculus, &
qui eum pupugerũt. Et plangent se su-
per eum oés tribus terræ, etiam. Amen.
8 ¶ Ego sum α, & ω principium & fi-
nis dicit Dñs Deus, qui est, & qui erat,
9 & qui venturus est, omnipotens. ¶ Ego
Iohãnes frater vester & particeps in tri-
bulatione, & regno, & patiétia in Chri
sto Iesu, fui in insula, quæ appellat̃ Pat-
mos, propter verbũ Dei & testimoniũ
10 Iesu. ¶ Fui in spiritu in dominica die, &
C audiui post me vocem magná tãquam
11 tubæ, ¶ dicentis. Quod vides scribe in li
bro, & mitte septé ecclesijs quæ sunt in
Asia, Epheso, & Smyrnę, & Pergamo, &
Thyatiræ, & Sardis, & Philadelphiæ, &
12 Laodicię. ¶ Et conuersus sum vt viderē
vocem quæ loquebatur mecũ. Et con-
13 uersus vidi septé candelabra aurea: ¶ &
in medio septem candelabrorũ aureo
rum similem filio hominis, vestitũ po-
dére, & pręcinctum ad mamillas zona
14 aurea. ¶ caput autem eius & capilli erãt
candidi, tanquã lana alba, & tanquam
nix, & oculi eius tanquam flãma ignis:
15 ¶ & pedes ei⁹ similes aurichalcho, sicut
in camino ardenti: & vox illius tanquã
16 vox aquarũ multarum: ¶ & habebat in
D dextera sua stellas septé, & de ore eius
gladius vtraq; parte acutus exibat, &
17 facies ei⁹ sicut sol lucet i virtute sua. ¶ Et
cũ vidissem eum, cécidi ad pedes eius
tanquã mortuus. Et posuit dexteram
suam sup me, dicens: Noli timere, ego
18 sum primus & nouissimus, ¶ & viuus, &
fui mortuus, & ecce sum viuens in sc̃la
seculorũ, & habeo claues mortis & in-
19 ferni. ¶ Scribe ergo quę vidisti, & q̃ sunt,
20 & quę oportet fieri post hæc. ¶ Sacramẽ
tum septé stellarũ, quas vidisti in dex-
tera mea, & septé candelabra aurea. se-
ptem stellæ angeli sunt septé ecclesiarum:
& candelabra septé, septé ecclesiæ sunt.

CAP. II.

1 E T angelo Ephesi ecclesiæ scribe,
A Hęc dicit q tenet septé stellas i dex
tera sua, qui ambulat in medio septé
2 candelabrorũ aureorũ. ¶ Scio opera tua
& laboré, & patientiam tuá: & quia nó
potes sustinere malos, & tétasti eos qui

se

se dicunt Apostolos esse, & non sunt, &
3 inuenisti eos mẽdaces: ¶& patientiã ha
bes, & sustinuisti pp nomen meum, &
4 nõ defecisti. ¶ Sed habeo aduersum te
-pauca' quòd charitatẽ tuã primã reli- -9.
5 quisti. ¶Memor esto itaq; vnde excide-
B ris: & age pœnitentiã, & prima opera fac:
sin aũt, venio tibi, & mouebo candela-
brum tuũ de loco suo, nisi pœnitentiã
6 egeris. ¶Sed hoc habes, quia odisti facta
7 Nicolaitarũ, quę & ego odi. ¶Qui habet
aurẽ, audiat q̃d Spiritus dicat ecclesijs,
Vincenti dabo edere de ligno vitæ, q̃d
8 est ĩ Paradiso Dei mei. ¶Et angelo Smyr
nę ecclesiæ scribe, Hęc dicit primus &
nouissimus qui fuit mortuus, & viuit.
9 ¶Scio tribulationẽ tuam & paupertatẽ
tuam, sed diues es, & blasphemaris ab
his q̃ se dicũt Iudęos esse, & nõ sũt, sed
10 sunt synagôga satanę. ¶ Nihil horũ ti-
C meas quæ passurus es: Ecce missurus est
diabolus aliquos ex vobis in carcerẽ vt
tentemini: & habebitis tribulationem
dieb⁹ decem. Esto fidelis vsq; ad mortẽ:
11 & dabo tibi coronã vitę. ¶Qui habet au
rem, audiat q̃d Spiritus dicat ecclesijs,
Qui vicerit, nõ lędet à morte secunda.
12 ¶Et angelo Pergami ecclesię scribe. Hęc
dicit q̃ habet romphęã vtraq; parte acu
13 tam, ¶Scio vbi habitas, vbi sedes est sata
nę: & tenes nomen meũ, & nõ negasti
D fidẽ meã. Et in dieb⁹ illis Antipas testis
meus fidelis, q̃ occisus est apud vos, vbi
14 satanas habitat. ¶ Sed habeo aduersus
te pauca, q̃a habes illic tenẽtes doctrinã
‖Nu. 24. c. 14. 25. a. 2. 31. b. 16. Balaã, ‖q̃ docebat Balac mittere scanda
lum corã filijs Israël, edere & fornicari:
15 ¶ita habes & tu tenẽtes doctrinã Nico-
16 laitarum. ¶Similiter pœnitentiam age,
si quo minus: veniã tibi cito, & pugna-
17 bo cũ illis in gladio oris mei. ¶Qui ha-
bet aurẽ, audiat quid Spirit⁹ dicat eccle
E sijs. Vincẽti dabo mãna abscõditũ, &
dabo illi calculũ candidũ; & in calcu-
lo, nomẽ nouũ scriptũm q̃d nemo scit,
18 nisi q̃ accipit. ¶Et ãgelo Thyatiræ eccle
siæ scribe, Hęc dicit Fili⁹ Dei, qui habet
oculos tãquã flammã ignis, & pedes ei⁹
19 similes aurichalco. ¶Noui opera tua, &
-1. fidẽ, & charitatẽ tuã', & ministeriũ, &
patientiam tuam, & opera tua nouissi-
20 ma plura priorib⁹. ¶ Sed habeo aduer
F sus te pauca, q̃a permittis mulierẽ Ieza-
bel, quæ se dicit pphetẽ, docere & sedu
cere seruos meos, fornicari, & mãduca-

21 re de idolothytis. ¶Et ‖ dedi illi tẽpus vt ‖Iob 24. d. 23
pœnitentiã ageret: & nõ vult pœnitere à
22 fornicatione sua. ¶Ecce mittam eam in
lectum, & qui mœchãtur cum ea, in tri
bulatione maxima erunt, nisi pœniten
23 tiam ab operibus suis egerint: ¶& filios
eius interficiam *in mortẽ', & sciẽt om- *in morte 8
nes ecclesię quia ‖ego sum scrutãs renes ‖1. Re. 16. b. 7.
& corda, & dabo vnicuique vestrum se Psal. 7. b. 10
24 cũdum opera sua. ¶Vobis autem dico* Ier. 11. d.
cæteris qui Thyatiræ estis. Quicũq; nõ 20. 17. b.
habent doctrinã hanc, qui non cognos 10. 20. c.
G uerunt *altitudinem' satanæ, quemad- 12.
modum dicunt: nõ mittã sup vos aliud *&
25 pondus. ¶ tamen id quod habetis, te- *altitudines 5.
26 nete donec veniã. ¶Et qui vicerit & cu- Ps. 2. c. 8.
stodierit vsque ĩ finem opera mea: ‖da- -10
27 bo illi potestatẽ super Gentes, ¶& reget
eas in virga ferrea- &' tanquã vas figuli
28 cõfringẽtur, ¶sicut & ego accepi à patre
meo, & dabo illi stellã matutinã. ¶Qui
29 habet aurẽ, audiat q̃d Spirit⁹ dicat eccle
sijs.

CAP. III.

1 ET angelo ecclesiæ Sardis, scribe, Hæc
A dicit qui habet septẽ spiritus Dei, &
septem stellas, Scio opera tua, quia no-
men habes quòd viuas, & mortuus es.
2 ¶Esto vigilans, & confirma cætera quæ *inuenio
moritura erant. Nõ enim *inuenio' ope- 3.
3 ra tua plena coram Deo meo. ¶In men
te ergo habe qualiter acceperis & audie ‖Infr. 16
ris & serua, & pœnitentiam age. ‖Si er- c. 15
go nõ vigilaueris, veniam ad te tanquã 1. The. 5. a. 2.
fur, & nescies qua hora veniam ad te. 2. Pet. 3. c. 10.
4 ¶Sed habes pauca nomina in Sardis, q̃
non inquinauerunt vestimenta sua, &
ambulabunt mecũ in albis, quia digni
5 sunt. ¶Qui vicerit, sic vestietur vestimẽ
B tis albis, & non delebo nomen ei⁹ de li
bro vitæ, & confitebor nomẽ eius corã
6 patre meo, & coram angelis eius. ¶Qui
habet autem, audiat quid Spirit⁹ dicat
7 ecclesijs. ¶Et ãgelo Philadelphiæ eccle-
sią scribe, Hæc dicit sanct⁹ & Verus, ‖q̃ ‖Isai 22. f. 22.
habet clauẽ Dauid, qui aperit, & nemo Iob. 12.
8 claudit: claudit, & nemo apit. ¶Scio ope b. 14.
ra tua. Ecce dedi corã te ostium apertũ
quod nemo potest claudere: q̃a modi-
cam habes virtutem, & seruasti verbũ
meum, & non negasti nomen meum.
9 ¶Ecce dabo de synagoga satanę, q̃ dicũt
se Iudæos esse, & nõ sunt, sed mentiun-
tur. Ecce faciã illos vt veniant, & ado-
rent ante pedes tuos: & scient q̃a ego di
10 lexi te ¶quoniã seruasti verbũ patientiæ

C meæ, & ego seruabo te ab hora tẽtatio-
nis, quę ventura est in orbẽ vniuersum
11 tentare habitãtes in terra. ¶ Ecce venio
citò: tene qđ habes, vt nemo accipiat
12 coronã tuã. ¶ Qui vicerit, faciã illum co
lumnã in tẽplo Dei mei, & foras non e-
gredietur amplius, & scribã super eũ no-
men Dei mei, & nomen ciuitatis Dei
mei nouę Ierusalẽ, quę descẽdit de cælo
13 à Deo meo, & nomen meũ nouũ. ¶ Qui
habet aurẽ, audiat q̃d Spiritus dicat ec
14 clesijs. ¶ Et angelo Laodicię ecclesię scri
‖ Eccl. 24. a. 9. b. 14. Colos. 1. c. 15. be: Hæc dicit, ‖ Amen testis fidelis & ve
rus, qui est principium creaturæ Dei.
15 ¶ Scio opera tua, quia neque frigidus es,
D neq; calidus. vtinam frigid⁹ esses aut
16 calidus. ¶ Sed qa tepidus es, & nec frigi
dus nec calidus, incipiã te euomere ex
17 ore meo. ¶ Quia dicis, Quòd diues sum,
& locupletatus, & nullius egeo, & ne-
scis quia tu es miser, & miserabilis, &
18 paup, & cęcus, & nud⁹. ¶ Suadeo tibi e-
mere à me aurũ ignitũ probatũ, vt lo-
cuples fias: & vestimẽtis albis ĩduaris,
vt non appareat cõfusio nuditatis tuę:
& collyrio inũge oculos tuos vt videas.
‖ Prou. 3. b. 11. Hebr. 12. b. 6. 19 ¶ ‖ Ego quos amo, arguo & castigo. Æmu
20 lare ergo, & pœnitentiã age. ¶ Ecce sto
ad ostiũ & pulso. si quis audierit vocem
*mihi. meã, & aperuerit *ianuã, intrabo ad il-
lũ, & cœnabo cum illo, & ipse mecum.
21 ¶ Qui vicerit, dabo ei sedere mecũ ĩ thro
no meo: sicut & ego vici, & sedi cũ pa-
22 tre meo in throno ei⁹. ¶ Qui habet aurẽ
audiat quid Spiritus dicat ecclesijs.

CAP. IIII.

1 POst hæc vidi: & ecce ostiũ apertum
A in cælo, & vox prima quã audiui tã-
quam tubæ loquentis mecũ, dicens, A-
scende huc, & ostendã tibi quę oportet
*Post hæc statim. 3. *Et 5. 2 fieri *cito post hæc. ¶ *Statim fui ĩ spiri-
tu: & ecce sedes posita erat ĩ cælo, & su
3 pra sedẽ sedens. ¶ Et qui sedebat, similis
erat aspectu, lapidis iaspidis, & sardini:
& iris erat ĩ circuitu sedis, similis visio-
4 ni smaragdinæ. ¶ Et ĩ circuitu sedis sedi
lia vigintiquatuor: & sup thronos, vi-
B gintiquatuor seniores sedẽtes, circum-
amicti vestimẽtis albis, & ĩ capitib⁹ eo-
5 rũ coronæ aureæ. ¶ Et de throno ꝓcede-
bãt fulgura, & voces, & tonitrua: & se-
ptẽ lãpades ardentes ante thronũ, q sũt
6 septẽ Spiritus Dei. ¶ Et in conspectu se-
dis tanquã mare vitreum simile crystal
lo: & ĩ medio sedis & in circuitu sedis
quatuor animalia plena oculis ante, &
7 retrò. ¶ Et aĩal primũ, simile leoni, &
C secundum animal, simile vitulo: & ter
tium animal, habens faciẽ quasi homi-
nis: & quartũ animal, simile aquilæ vo
8 lanti. ¶ Et quatuor animalia, singula eo
rũ, habebant alas senas in circuitu: &
intus plena sunt oculis. & requiem nõ
habebãt die ac nocte, dicentia, Sanct⁹,
sanctus, sanctus Dominus De⁹ omnipo
tens, qui erat, & qui est, & qui ventur⁹
9 est. ¶ Et cum darent illa animalia gloriã
& honorẽ & benedictionẽ sedenti sup
10 thronũ, viuẽti in secula seculorũ: ¶ pro-
D cedebãt vigintiquatuor seniores ante se-
dentẽ in throno, & adorabant viuentẽ
in secula seculorũ, & mittebãt coronas
11 suas ante thronũ dicentes, ¶ Dignus es
Dñe Deus noster accipere gloriã & ho-
norẽ & virtutẽ: quia tu creasti oĩa, & ꝓ
pter voluntatẽ tuã erant & creata sunt.

CAP. V.

1 ET vidi in dextera sedẽtis supra thro
A nũ, librũ scriptũ intus & foris, *si-
2 gnatũ sigillis septẽ. ¶ Et vidi Angelũ for
tẽ, prædicantẽ voce magna, Quis est di-
gnus aperire librũ, & soluere signacula
3 eius? ¶ Et nemo poterat neq; in cælo, ne
que ĩ terra, neq; subtus terrã aperire li-
4 brũ, neque respicere illũ. ¶ Et ego flebã
multũ qm̃ nemo dign⁹ inuẽtus est ape-
5 rire librũ, nec videre eũ. ¶ Et vnus de se-
nioribus *dixit mihi, Ne fleueris: ecce *d
vicit leo de tribu Iuda, radix Dauid,
aperire librũ, & soluere septẽ signacula
6 eius. ¶ Et vidi, & ecce in medio throni
B & quatuor animaliũ, & ĩ medio senio-
rũ, agnũ stantẽ tanquã occisum, habẽtẽ
cornua septẽ & oculos septẽ: qui sunt
septẽ Spiritus Dei, missi in omnẽ terrã.
7 ¶ Et venit, & accepit de dextera sedẽtis ĩ
8 throno librũ. ¶ Et cũ aperuisset librum,
quatuor animalia & vigintiquatuor se
niores ceciderunt corã agno, habẽtes
singuli citharas, & phialas aureas ple-
nas odoramentorũ, quę sunt orationes
9 sanctorũ: ¶ & cantabant canticũ nouũ,
C dicẽtes, Dignus es Dñe accipere librũ,
& aperire signacula eius: qm̃ occisus
es, & redemisti nos Deo ĩ sanguine tuo,
ex omni tribu, & lingua, & ꝑplo, & na-
10 tione: ¶ & fecisti nos Deo nostro regnũ
& sacerdotes, & *regnabimus sup terrã. *re... bu...
11 ¶ Et vidi, & audiui vocẽ Angelorũ mul-
torum in circuitu throni, & animaliũ

& senio-

& seniorũ:& erat numerus eorũ millia
Dan. 7. c. 10. 12 milliũ,dicentiũ voce magna: Dignus
est Agnus q occisus est,accipere virtuté,
D & diuinitaté, & sapientiã, & fortitudi-
né, & honoré, & gloriã, & bñdictioné.
13 Et oém creaturã quæ in cęlo est,& sup
terrã, & sub terra, & q̃ sunt in mari, &
quæ in eo: oés audiui dicétes, Sedéti in
throno,& Agno,benedictio & honor &
14 gloria & potestas in scl'a scl'orũ. Et qua
tuor aïalia dicebãt, Amé. Et vigintiqua
tuor seniores ceciderũt in facies suas: &
adorauerũt viuenté in scl'a scl'orum.

CAP. VI.

1 ET vidi q aperuisset Agnus vnũ de
A septé sigillis, & audiui vnũ de qua-
tuor aïalibus, dicens, tanq̃ vocem toni-
2 trui, Veni, & vide. Et vidi: & ecce equ⁹
albus, & q sedebat super illũ, habebat
arcũ, & data est ei corona, & exiuit vin-
3 cens vt vinceret. Et cũ aperuisset sigil-
lũ secundũ, audiui secundũ aïal, dicés,
4 Veni, & vide. Et exiuit alius equus ru-
fus: & q sedebat sup illum, datũ est ei
vt sumeret pacé de terra, & vt inuicé se
interficiant, & datus est ei gladius ma-
5 gnus: Et cũ aperuisset sigillũ tertiũ, au-
B diui tertiũ animal, dicés, Veni, & vide.
Et ecce equus niger: & q sedebat super
6 illũ, habebat statêrã in manu sua. Et
dicenté 6. audiui tanq̃ vocé in medio quatuor a-
nimaliũ dicentiũ: Bilibris tritici dena
rio, & tres bilibres hordei denario, & vi
7 num & oleũ ne lęseris. Et cũ aperuisset
sigillum quartũ, audiui vocé quarti ani
8 malis dicentis: Veni & vide. Et ecce e-
quus pallidus: & q sedebat super eũ, no
men illi Mors, & infernus sequebat eũ.
& data est illi potestas super quatuor
partes terræ, interficere gladio, fame, &
9 morte, & bestijs terrę. Et cũ aperuisset
C sigillũ quintũ: vidi subtus altare aïas
interfectorũ pp verbũ Dei, & pp testi-
10 moniũ quod habebant. & clamabant
voce magna, dicentes: Vsquequo Dñe,
(sanctus, & verus,) non iudicas & non
vindicas sanguiné nostrũ de ijs qui ha-
11 bitant in terra: Et datę sunt illis singu-
lę stolę albę: & dictũ est illis vt requie-
scerent adhuc tempus modicũ, donec
compleantur conserui eorũ, & fratres
eorũ qui interficiendi sunt sicut & illi.
12 Et vidi cũ aperuisset sigillum sextum:
D & ecce terræmotus magnus fact⁹ est, &
sol factus est niger tanquã saccus cili-
cinus: & luna tota facta est sicut sãguis:
13 & stellę de cælo ceciderũt super terrã,
sicut ficus emittit grossos suos cũ a ven
14 to magno mouetur: & cælũ recessit si-
cut liber inuolutus: & oïs mons, & in-
15 sulæ de locis suis motę sũt: & reges ter
ræ, & principes, & tribuni, & diuites, &
fortes, & oïs seruus, & liber absconde-
runt se i speluncis & in petris montiũ.
16 & dicũt mõtib⁹ & petris: Cadite sup
nos, & abscõdite nos à facie sedétis sup
17 thronũ, & ab ira Agni, qm̃ vênit dies
magn⁹ irę ipsorũ: & quis poterit stare?

CAP. VII.

1 POst hęc vidi quatuor Angelos stãtes
A sup quatuor angulos terræ, tenen-
tes quatuor ventos terræ ne flarent su-
per terram, neque super mare, neque in
2 vllam arborem. Et vidi alterum Ange
lum ascendentem ab ortu solis, habété
signũ Dei viui: & clamauit voce magna
quatuor Angelis, quibus datũ est noce
3 re terræ & mari, dicés: Nolite nocere
terrę & mari, neque arborib⁹, quoad-
usque signem⁹ seruos Dei nostri i fron
4 tibus eorũ. Et audiui numerum signa
torũ, centum quadragintaquatuor mil
lia signati ex omni tribu filiorũ Israël.
5 Ex tribu Iuda, duodecĩ millia signati.
Ex tribu Rubé, duodecĩ millia signati.
B Ex tribu Gad, duodecim millia signati.
6 Ex tribu Aser, duodecĩ millia signati.
Ex tribu Nephthali, duodecĩ millia si-
gnati. Ex tribu Manasse, duodecĩ millia
7 signati. Ex tribu Simeõ, duodecĩ mil-
lia signati. Ex tribu Leui duodecim mil
la signati. Ex tribu Issachar, duodecim
8 millia signati. Ex tribu Zabûlõ, duode
cim millia signati. Ex tribu Ioseph, duo
decĩ millia signati, Ex tribu Ben-iamĩ,
9 duodecĩ millia signati. Post hęc vidi
C turbã magnam quam dinumerare ne-
mo poterat, ex omnib⁹ gentibus, & tri-
bubus, & populis, & linguis: stãtes ãte
thronum, & in cõspectu Agni, amicti
stolis albis, & palmæ in manibus eorũ,
10 & clamabant voce magna, dicétes, Sa-
lus Deo nostro qui sedet super thronũ,
11 & Agno. Et omnes Angeli stabãt i cir-
cuitu throni & seniorũ & quatuor ani
maliũ: & ceciderunt in conspectu thro
ni in facies suas, & adorauerunt Deũ,
12 dicétes, Amé. Benedictio, & claritas, &
sapiétia, & gratiarũ actio, honor & vir-
tus, & fortitudo Deo nostro in secula se

13culorum. Amen. ¶Et respódit vnus de
D senioribus,& dixit mihi,Hi qui amicti
sunt stolis albis.qui sunt?& vnde vene-
14runt? ¶Et dixi illi, Dñe mi,tu scis:Et di-
xit mihi,Hi sunt q̃ venerũt de tribula-
tione magna, & lauerũt stolas suas , &
15dealbauerũt eas ĩ sanguine Agni.¶ideo
sũt ante thronũ Dei, & seruiũt ei die ac
nocte ĩ téplo eius : & q̃ sedet ĩ throno ,
Isai 49. c.10 16habitabit super illos. ¶nõ esurient ne-
que sitiét amplius,nec cadet super illos
Isai.25. c.8. 17sol, neq; vllus æstus: ¶quoniá Agn⁹ qui
in medio throni est,reget illos,& dedu
Infrà 21 cet eos ad vitæ fontes aquarũ, & abster
b.4 get De⁹ omné lachrymá ab oculis eorũ.

CAP. VIII.

1 ET cum aperuisset sigillũ septimũ,
A factũ est silétium in cælo,quasi me
2 dia hora.¶Et vidi septé Angelos stantes
in conspectu Dei:& datæ sunt illis septé
3 tubæ.¶Et alius angel⁹ venit,& stetit an
te altare, habens turibulum aureũ : &
2. data sũt illi incésa multa, vt daret de
orationib⁹ sanctorũ omniũ super alta-
7. re aureũ:quod est ante thronum Dei.
4 ¶Et ascédit fumus incensorũ de oratio-
*aureum nibus sanctorum de manu Angeli corá
5 Deo. ¶ Et accepit angelus turibulũ*, &
impleuit illud de igne altaris,& misit ĩ
terrá , & facta sunt tonitrua & voces &
6 fulgura,& terræmot⁹ magn⁹. ¶Et septé
B angeli qui habebant septé tubas,præpa
7 rauerũt se vt tuba canerent.¶Et primus
Angelus tuba cecinit, & facta est grãdo
& ignis,mista in sanguine, & missũ est
in terrá,& tertia pars terræ cõbusta est,
& tertia pars arborũ concremata est, &
8 omne fænũ viride combustũ est. ¶Et
secũdus Angelus tuba cecinit: & tãquã
C mons magnus igne ardens, missus est ĩ
mare,& facta est tertia pars maris, san-
9 guis:¶& mortua est tertia pars creaturæ
eorũ quæ habebát animas in mari , &
10tertia pars nauiũ interiit.¶Et tertius An
gel⁹ tuba cecinit, & cecidit de cælo stel
la magna,ardés tanq̃ facula, & cecidit ĩ
tertiá partẽ fluminũ,& in fontes aqua-
11rũ:¶& nomé stellæ,dicitur Absinthiũ.
& facta est tertia pars aquarũ in Absin-
D thiũ: & multi hominũ mortui sunt de
12aquis:quia amaræ factæ sũt. ¶Et quart⁹
Angel⁹ tuba cecinit: & percussa est ter-
tia pars solis,& tertia pars lunæ, & ter-
tia pars stellarũ, ita vt obscuraretur tertia
pars eorũ, & diei nõ luceret pars tertia,

13& *noctis* similiter. ¶Et vidi,& audiui *Ne *nc
vocé vnius aquilæ volantis per mediũ
cæli,dicétis voce magna: Væ,væ, væ ha
bitãtib⁹ in terra:de cæteris vocib⁹* triũ *tu
Angelorum qui erant tuba canituri.

CAP. IX.

1 ET quint⁹ Angel⁹ tuba cecinit,& vi-
A di stellá de cælo cecidisse ĩ terram ,
2 & data est ei clauis putei abyssi.¶Et ape
ruit puteum abyssi:& ascédit fumus pu
tei,sicut fum⁹ fornacis magnæ:& obscu
3 rat⁹ est sol & aër de fumo putei. ¶Et de
fumo putei exierũt locustæ in terrá: &
data est illis potestas, sicut habẽt pote-
4 staté scorpiones terræ : ¶& præceptũ est
illis ne læderent fænũ terræ, neque om
ne viride.neque omné arboré:nisi tan-
tũ homines qui nõ habent signũ Dei ĩ
5 frontibus suis. ¶& *datũ* est illis ne occi- *die
derent eos:sed vt cruciarentur mẽsibus
q̃nq;: & cruciat⁹ eorũ, vt cruciatus scor
6 pij cùm percutit hominé. ¶Et in dieb⁹ Isa
B illis quærent homines morté,& nõ inue 19
nient eá:& desiderabũt mori , & fugiet Ose b. a
7 mors ab eis. ¶Et similitudines locusta Luc
rũ,similes equis paratis in prælium:& su- d 3
per capita earũ tanquá coronæ, similes Sup d. I
auro:& facies earũ tanquá facies homi
8 nũ . ¶Et habebát capillos sicut capillos Sap b.9.
mulierũ:& détes earũ,sicut* leonũ erát. *de
9 ¶& habebant loricas sicut loricas fer-
reas,& vox alarũ earũ sicut vox curruũ
equorũ multorũ currentiũ in bellum.
10¶& habebát caudas similes scorpionũ,
& aculei erát in caudis earũ:& potestas
earũ nocere hominib⁹ m̃ensib⁹ quinq;.
11¶& habebát super se regé angelũ abyssi,
cui nomé Hebraicè Abaddõ,Græcè au-
té Apollyõ:Latinè habés nomen Exter-
12minans.¶Væ vnũ abiit, & ecce veniunt
13adhuc duo væ post hæc. ¶Et sextus An-
C gelus tuba cecinit, & audiui vocé vnam
ex quatuor cornibus altaris aurei,quod
14est ante oculos Dei,¶dicentem sexto An
gelo q̃ habebat tubá, Solue quatuor An
gelos, qui alligati sũt ĩ flumine magno
15Euphrate, ¶Et soluti sũt quatuor Ange
li,qui parati erant in horam , & dié, &
mensem,& annum: vt occiderent tertiá
16partem hominũ.¶Et numerus equestris
exercitus vicies millies dena millia. Et
17audiui numerũ eorũ.¶Et ita vidi equos
in visione:& qui sedebát sup eos, habe-
bát loricas igneas, & hyacithinas & sul
phureas,& capita equorũ erant tãquam

capita leonũ: & de ore eorum procedit
18 ignis, & fumus, & sulphur. ⁋ Et ab his
D tribus plagis occisa est tertia pars homi
num, de igne & ex fumo & sulphure, q̃
19 pcedebant de ore ipsorũ. ⁋ Potestas eni
equorũ ĩ ore eorũ est, & in caudis eorũ,
nã caudæ eorũ, similes serpẽtibus, habẽ
20 tes capita: & in his nocẽt. ⁋ Et cæteri ho
mines q̃ nõ sunt occisi in his plagis, ne
que pœnitẽtiã egerũt de operibus ma-
nuũ suarũ, vt non adorẽt dæmonia &
simulachra aurea & argentea & ęrea &
lapidea & lignea, q̃ neq; videre possunt,
21 neque audire, neque ambulare, ⁋ & nõ
egerunt pœnitentiã ab homicidijs suis,
neque à veneficijs suis, neque à fornica
tione sua, neque à furtis suis.

CAP. X.

1 ET vidi alium angelum fortẽ descẽ-
A dẽtem de cælo, amictũ nube, & iris
in capite eius, & facies eius erat vt sol, &
2 pedes eius tanquã 'columnæ' ignis. ⁋ Et
habebat in manu sua libellũ apertum:
& posuit pedem suum dextrũ super ma
3 re, sinistrũ aũt super terrã. ⁋ Et clamauit
voce magna, quemadmodũ cũ leo ru-
git. Et cũ clamasset, locuta sunt septem
4 tonitrua voces suas. ⁋ Et cũ locuta fuis-
B sent septẽ tonitrua voces suas, ego scrip
turus erã: & audiui vocẽ de cęlo dicẽtẽ
mihi: Signa quę locuta sunt septẽ toni-
5 trua: & noli ea scribere. ⁋ ‖ Et Angelus
quẽ vidi stantẽ super mare & super ter-
ram, leuauit manum suam ad cælum:
6 ⁋ & iurauit per viuentem in secula secu-
lorũ q̃ creauit cælũ & ea q̃ in eo sunt:
& terrã, & ea q̃ in ea sunt: & mare, & ea
q̃ in eo sunt: Quia tps nõ erit amplius,
7 ⁋ sed in diebus vocis septimi Angeli, cũ
C cœperit tuba canere, cõsummabit my-
sterũ Dei, sicut euãgelizauit p seruos
8 suo Prophetas. ⁋ Et audiui vocẽ de cęlo
iterũ loquẽtẽ mecũ. & dicentẽ: Vade, &
accipe librum apertũ de manu Angeli
9 stantis super mare & sup terrã. ⁋ Et abij
D ad Angelũ, dicẽs ei vt daret mihi librũ.
Et dixit mihi: ‖ Accipe librũ, & deuora
illũ: & faciet amaricari ventrẽ tuũ, sed
10 in ore tuo erit dulce tanquã mel. ⁋ Et ac
cepi librũ de manu Angeli, ‖ & deuoraui
illum: & erat in ore meo tanquam mel
dulce. Et cum deuorassem eum, amari-
11 catus est venter meus. ⁋ & dixit mihi,
Oportet te iterũ prophetare Gentibus,
& populis, & linguis, & regibus multis.

*columnæ.
‖ Dan. 12 c.7.
‖ Ezec. 3. a.1.

CAP. XI.

1 ET datus est mihi calamus similis
A virgæ: & dictũ est mihi, Surge, & me
tire tẽplũ Dei, & altare, & adorantes in
2 eo. ⁋ atrium aũt quod est foris templũ,
eijce foras, & ne metiaris illud: qm̃ da-
tũ est Gẽtibus, & ciuitatẽ sanctã calca-
3 bũt mẽsibus quadraginta duobus: ⁋ &
dabo duobus testibus meis, & pphetã-
bũt diebus mille ducentis sexaginta, a-
4 micti saccis. ⁋ Hi sunt duę oliuæ & duo
cãdelabra in cõspectu Dñi terrę stãtes.
5 ⁋ Et siq̃s voluerit eos nocere: ignis exiet
de ore eorũ, & deuorabit inimicos eo-
rũ: & siq̃s voluerit eos lædere: sic opor-
6 tet eũ occidi. ⁋ Hi habẽt potestatẽ clau-
B dẽdi cęlũ, ne pluat diebus pphetię ip-
sorũ: & potestatẽ habẽt sup aquas cõuer
tẽdi eas in sanguinẽ, & pcutere terrã oĩ
7 plaga quotiescunq; voluerint. ⁋ Et cũ fi-
nierint testimoniũ suũ: bestia quę ascẽ-
dit de abysso, faciet aduersum eos bel-
8 lũ, & vincet illos, & occidet eos. ⁋ Et cor
pora eorũ iacebunt in plateis ciuitatis
magnę, q̃ vocat spiritualiter Sodoma &
Ægyptus, vbi & Dñs eorũ crucifixus est.
9 ⁋ Et videbũt de tribubus, & pplis, & lin-
guis, & Gẽtibus corpora eorum per tres
dies & dimidiũ: & corpora eorũ nõ si-
10 nẽt poni in monumẽtis. ⁋ & inhabitãtes
terrã gaudebũt sup illos, & iocũdabun-
tur: & munera mittẽt inuicẽ, qm̃ hi duo
pphetę cruciauerũt eos q̃ habitabãt su
11 per terrã. ⁋ Et post dies tres & dimidiũ,
C spũs vitę à Deo intrauit in eos. Et stete-
rũt sup pedes suos, & timor magnus cẽ
12 cidit sup eos q̃ viderũt eos. ⁋ Et audierũt
vocẽ magnã de cęlo, dicẽtem eis: Ascẽdi-
te huc. Et ascẽderũt in cęlũ in nube: &
13 viderũt illos inimici eorũ. ⁋ Et in illa ho
ra factus est terræmotus magnus: & de-
cima pars ciuitatis cẽcidit: & occisa sũt
in terra motu noĩa hominũ septẽ mil-
lia: & reliqui in timorẽ sunt missi, & de-
14 derũt gloriã Deo cęli. ⁋ Vę secũdũ abijt:
15 & ecce væ tertiũ veniet citò. ⁋ Et septi-
D mus Angelus tuba cecinit: & factæ sũt
voces magnę in cęlo dicẽtes, Factum est
regnum huius mundi Domini nostri &
Christi eius, & regnabit in secula secu-
16 lorum. Amen'. ⁋ Et viginti quatuor se-
niores qui in cõspectu Dei sedent in se-
dibus suis, ceciderunt in facies suas, &
17 adorauerunt Deũ, dicentes: Gratias agi-
mus tibi Domine Deus omnipotẽs, qui

es,& qui eras,& qui venturus es: qa ac-
cepisti virtutem tuam magnā, & regna
18 sti. ¶Et iratę sunt Gentes, & aduēnit ira
tua, & tps mortuorū iudicari,& redde-
re mercedē seruis suis Prophetis de san-
ctis,& timentibus nomē tuū pusillis &
magnis, & exterminādi eos q corrupe-
19 rūt terrā. ¶Et apertum est templum Dei
in cælo:& visa est arca testamenti eius
in templo eius,& facta sunt fulgura, &
voces,& terræmotus,& grando magna.

C A P. X I I.

1 ET signum magnū apparuit in cęlo;
A Mulier amicta sole, & luna sub pe-
dibus eius, & in capite eius corona stel
2 larū duodecim:¶& in vtero habens-&
*clamabat parturiēs,& cruciatur vt pa- *clamat
3 riat.¶Et visum est aliud signū in cęlo,&
ecce draco magnus rufus, habēs capita
septē,& cornua decē:& in capitib⁹ eius
4 diademata septem, ¶ & cauda eius tra-
hebat tertiā partē stellarū cęli, & misit
eas in terrā,& draco stetit ante mulierē
quæ erat paritura:vt cū peperisset, filiū
5 eius deuoraret. ¶Et peperit filiū mascu-
B lū, qui recturus erat oēs Gentes in virga
ferrea:& raptus est filius eius ad Deum
6 & ad thronū eius,& mulier fugit in so-
litudinē vbi habebat locū paratum à
Deo,vt ibi *pascāt eā diebus mille ducē *pascat
7 tis sexaginta.¶Et fc̄tm̄ est pręlium ma
gnū in cælo, Michaël & angeli eius prę
liabant cū dracone, & draco pugnabat
8 & angeli eius,¶& nō valuerūt, neq; lo-
cus inuentus est eorū amplius in cęlo.
9 ¶Et proiectus est draco ille magnus, ser
pēs antiquus, qui vocat diabolus & sa-
tanas,qui seducit vniuersum orbem:&
pjectus est in terrā,& angeli eius cū illo
10 missi sunt.¶Et audiui vocē magnā in cę
C lo dicentē: Nūc facta est salus,& virtus
& regnū Dei nr̄i, & potestas Chr̄i ei⁹:qa
pjectus est accusator fratrū nostrorū,q
accusabat illos añ cōspectū Dei nr̄i die
11 ac nocte. ¶Et ipsi vicerunt eum pp san-
guinem agni, & pp verbum testimonij
sui,& non dilexerunt animas suas vsq;
12 ad mortem. ¶Propterea lætamini cæli,
& qui habitatis in eis. Væ terræ & ma-
ri: quia descendit diabolus ad vos ha-
bens irā magnam, sciens φ modicū tē-
13 pus habet. ¶ Et postquā vidit draco φ
D proiectus esset in terram, psecutus est
14 mulierem quæ peperit masculū:¶& da
tæ sunt mulieri alæ duę aquilę magnę,
vt volaret in desertū in locū suum, vbi
alitur per tps & tpa,& dimidium tpis à
15 facie serpentis. ¶Et misit serpens ex ore
suo post mulierem, aquam tanquā flu-
16 men:vt eam faceret trahi à flumine ¶Et
adiuuit terra mulierē, & aperuit terra
os suum,& absorbuit flumē quod misit
17 draco de ore suo. ¶Et iratus est draco in
mulierem:& abijt facere pręliū cū reli-
quis de semine eius, qui custodiūt mā-
data Dei, & habent testimonium Iesu
18 Christi. ¶ Et stetit supra arenam maris.

C A P. X I I I.

1 ET vidi de mari bestiam ascendentē
A habentē capita septē, & cornua de-
cem, & super cornua eius decē diade-
mata, & super capita eius noīa blasphe
2 miæ.¶Et bestia quam vidi, similis erat
pardo,& pedes eius sicut *vrsi,& os eius
sicut os leonis. Et dedit illi draco virtu
3 tē suā & potestatē magnā. ¶ Et vidi vnū
de capitibus suis quasi occisum in mor
tē:& plaga mortis eius curata est. Et ad-
4 mirata est vniuersa terra post bestiā.¶Et
adorauerunt draconem qui dedit pote
statē bestię:& adorauerūt bestiā, dicen
B tes, Quis similis bestię?& qs poterit pu
5 gnare cū ea? ¶ Et datum est ei os loquēs
magna & blasphemias:& data est ei po
testas facere menses quadraginta duos.
6 ¶Et aperuit os suum in blasphemias ad
Deum, blasphemare nomen eius,& ta-
bernaculū eius,& eos q in cęlo habitāt.
7 ¶Et est datū illi bellū facere cū sanctis,
& vincere eos. ¶ Et data est illi potestas
in oēm tribū & pplm̄,& linguā, & gen-
8 tē,¶& adorauerūt eā oēs q inhabitant
terrā, quorū nō sunt scripta noīa in li-
bro vitę Agni, qui occisus est ab origine
9 mūdi. ¶Siquis habet aurē, audiat. ¶Qui
10 in captiuitatē duxerit, in captiuitatem
C *vadit: ¶q in gladio occiderit, oportet
eū gladio occidi. Hic est patientia & fi-
11 des sanctorū. ¶Et vidi aliā bestiā ascen-
dentē de terra:& habebat cornua duo,
similia Agni, & loquebat sicut draco.
12 ¶Et potestatē prioris bestię oēm faciebat
in cōspectu ei⁹:& fecit terrā & habitan-
tes in ea, adorare bestiā primā, cuius cu-
13 rata est plaga mortis. ¶Et fecit signa ma
gna, vt etiā ignem faceret de cælo descē
dere in terram in cōspectu hominum.
14 ¶Et seducit habitantes in terra pp signa
quæ data sunt illi facere in conspectu
bestię, dicēs habitantibus in terra, vt fa-

ciant imaginẽ beſtiæ, quæ habet plagã
15 gladij, & vixit. ¶Et datũ eſt illi vt daret
D ſpm̃ imagini beſtię, & vt loquatur ima
go beſtiæ: & *faciat vt quicunq; nõ ado
16 rauerint imaginẽ beſtię, occidãtur. ¶Et
faciet oẽs puſillos, & magnos, & diuites
& pauperes, & liberos & ſeruos habere
characterem in dextera manu ſua, aut
17 in frontibus ſuis. ¶Et ne quis poſſit eme
re, aut vendere, niſi qui habet characte-
rem, aut nomen beſtiæ, aut numerum
18 nominis eius. ¶Hic ſapientia eſt. Qui ha-
bet intellectũ, computet numerum be-
ſtiæ. Numerus enim hominis eſt: & nu
merus eius ſexcenti ſexaginta ſex.

*efficiet.

CAP. XIIII.

1 ET vidi, & ecce Agnus ſtabat ſupra
A montẽ Siõ, & cũ eo centũ quadragĩ
ta quatuor millia habẽtes nomẽ eius, &
nomẽ Patris eius ſcriptũ in frõtibus ſuis.
2 ¶Et audiui vocem de cęlo, tanquã vocẽ
aquarũ multarũ, & tanquã vocẽ toni-
trui magni: & vocẽ quã audiui, ſicut ci-
tharœdorũ citharizantium in citharis
3 ſuis. ¶Et cãtabant quaſi canticũ nouũ
añ ſedẽ & añ quatuor animalia, & ſe-
niores, & nemo poterat dicere canticũ,
niſi illa centũ quadragintaquatuor mil
4 lia, q empti ſunt de terra. ¶Hi ſunt q cũ
mulieribus nõ ſunt coinquinati. Virgi
nes eni ſunt. Hi ſequunt Agnũ quocũq;
ierit. Hi empti ſunt ex hominib9 primi-
5 tiæ Deo & Agno: ¶& in ore eorũ nõ eſt
inuentũ mendaciũ. ſine macula enim
6 ſunt añ thronũ Dei. ¶Et vidi alterũ an
gelũ volantẽ p mediũ cęli, habentẽ Euã
B geliũ ęternũ, vt euãgelizaret ſedẽtibus
ſup terrã & ſup oẽm gentẽ, & tribũ, &
7 linguam, & pplm: ¶ dicẽs magna voce,
‖Timete Dñm, & date illi honorẽ, quia
venit hora iudicij eius: & adorate eũ q
fecit cælum & terram, *mare & oĩa quę
8 in eis ſunt & fontes aquarũ. ¶Et alius
Angelus ſecutus eſt, dicens, Cẽcidit, cẽ-
cidit Babylon illa magna: q̃ à vino iræ
9 fornicationis ſuę potauit oẽs gẽtes. ¶Et
tertius Angelus ſecutus eſt illos, dicens
voce magna, Siquis adorauerit beſtiam
& imaginẽ eius, & acceperit characterẽ
10 in frõte ſua, aut in manu ſua: ¶& hic bi
bet de vino irę Dei, quod miſtũ eſt me-
ro in calice irę ipſius, & cruciabit igne
& ſulphure in cõſpectu angelorũ ſãcto-
11 rũ, & añ cõſpectu Agni. ¶& fumus tor-
mentorũ eorũ aſcẽdet in ſecula ſeculo-

4 Eſd. 16 d. 62
‖ Eccle. 12 d. 13
‖ Pſa. 145 a. 6
Act. 14. c. 15
*& mare
‖ Iſai. 24. c. 9.
Iere. 51. a. 8.
Infra 18 a. 2.

C rũ: nec habẽt requiẽ die ac nocte, q ado
rauerũt beſtiã & imaginẽ eius, & ſiquis
12 acceperit characterẽ nominis eius. ¶Hic
patiẽtia ſanctorũ eſt, qui cuſtodiũt mã-
13 data Dei & fidem Ieſu. ¶Et audiui vocẽ
de cælo dicentẽ mihi, Scribe, Beati mor
tui qui in Dño moriuntur. ¶Amodo iã
dicit Spũs, vt requieſcãt à laboribus ſuis
14 opera eni illorũ ſequunt illos. ¶Et vidi,
& ecce nubẽ candidã: & ſuper nubem
ſedentem ſimilem Filio hois, habẽtem
in capite ſuo coronã aureã, & in manu
15 ſua falcẽ acutã. ¶Et alius Angelus exiuit
D de templo, clamans voce magna ad ſe-
dentem ſuper nubem, ‖Mitte falcem
tuam & mete, quia venit hora vt meta-
16 tur, qm̃ aruit meſſis terrę. ¶Et miſit qui
ſedebat ſuper nubem, falcem ſuam in
17 terram: & demeſſa eſt terra. ¶Et alius
Angelus exiuit de templo quod eſt in
18 cęlo, habẽs & ipſe falcẽ acutã. ¶Et alius
Angelus exiuit de altari q habebat po-
teſtatẽ ſupra ignẽ: & clamauit voce ma
gna ad eũ qui habebat falcẽ acutam, di
cens, Mitte falcẽ tuam acutam, & vin-
demia botros vineæ terræ: qm̃ maturæ
19 ſunt vuæ eius. ¶Et miſit Angelus falcẽ
ſuam acutam in terrã, & vindemiauit
vineam terrę, & miſit in lacum irę Dei
20 magnum: ¶& calcatus eſt lacus extra ci
uitatẽ, & exiuit ſanguis de lacu vſq; ad
fręnos equorũ per ſtadia mille ſexcẽta.

‖ Ioel 3. c. 13
Mat. 13. c. 39

CAP. XV.

1 ET vidi aliud ſignũ in cælo magnũ
A & mirabile: Angelos ſeptẽ, habẽtes
plagas ſeptẽ nouiſſimas. Qm̃ in illis cõ-
2 ſummata eſt ira Dei. ¶Et vidi tanquam
mare vitreũ mixtum igne, & eos qui vi-
cerunt beſtiã & imaginẽ eius, & nume-
rũ nominis eius ſtãtes ſuper mare vitre-
3 um, habentes citharas Dei: ¶& cantãtes
canticum Moyſi ſerui Dei, & canticum
B Agni, dicẽtes, Magna & mirabilia ſunt
opera tua Dñe Deus oĩpotẽs: iuſtę & ve
4 rę ſunt vię tuę *rex ſeculorum. ¶‖Quis
non timebit te Dñe, & magnificabit no
men tuũ? quia ſolus pius es, qm̃ oẽs gen
tes venient, & adorabunt in conſpectu
tuo, qm̃ iudicia tua manifeſta ſunt.
5 ¶Et poſt hęc vidi, & ecce apertum eſt tẽ
C plum tabernaculi teſtimonij in cęlo:
6 ¶& exierunt ſeptem Angeli, habentes
ſeptem plagas, de tẽplo: veſtiti *lapide
mundo & candido, & pręcincti circa pe
7 ctora zonis aureis. ¶Et vnũ de quatuor

*Dñe
‖ Iere. 10 a. 7
*lino

animalibus,

animalibus, dedit septem Angelis septẽ
phialas aureas, plenas iracũdiæ Dei vi-
8 uentis in secula seculorũ. ¶ Et impletum
D est templũ fumo à maiestate Dei, & de
virtute eius: & nemo poterat introire
in templum, donec consummarentur
septem plagæ septem Angelorum.

CAP. XVI.

1 ET audiui vocem magnã de templo,
A dicentem septẽ Angelis: Ite, & effun
2 dite septẽ phialas iræ Dei in terram. ¶ Et
abijt primus*, & effudit phialã suam in
terram, & factũ est vulnus sęuum & pes-
simũ in homines q habebãt characterẽ
bestiæ: & in eos q adorauerũt imaginẽ
3 eius. ¶ Et secũdus Angelus effudit phia
lã suã in mare, & factus est sanguis tan-
quam mortui: & oĩs aĩa viuẽs, mortua
4 est in mari. ¶ Et tertius effudit phialam
suã super flumina & super fontes aqua-
5 rũ: & factus est sanguis. ¶ Et audiui An-
gelũ aquarũ dicẽtẽ: Iustus es Dñe, q es,
& qui eras, sanctus, quia hęc iudicasti:
6 ¶ q a sanguinẽ sanctorũ & Prophetarũ
effuderũt, & sanguinẽ eis dedisti bibe-
7 re, digni eni sunt. ¶ Et audiui alterũ di-
centem: Etiã Dñe Deus omnipotens ve-
8 ra & iusta iudicia tua. ¶ Et quartus An
B gelus effudit phialã suã in solẽ, & datũ
9 est illi æstu affligere hoĩes & igni: ¶ &
æstuauerũt hoĩes ęstu magno, & bla-
sphemauerũt nomẽ Dei habẽtes potesta
tem super has plagas, neq; egerũt pœni
10 tentiam vt darẽt illi gloriam. ¶ Et quin-
tus Angelus effudit phialã suã sup se-
dem bestiæ: & factũ est regnũ eius tene
brosum, & cõmanducauerunt linguas
11 suas prę dolore: ¶ & blasphemauerunt
Deũ cæli præ doloribus & vulneribus
suis, & nõ egerũt pœnitentiam ex operi
12 bus suis. ¶ Et sextus Angelus effudit
phialã suã in flumen illud magnũ Eu-
C phrãten: & siccauit aquã eius, vt præpa-
13 raretur via regibus ab ortu solis. ¶ Et vi-
di de ore draconis, & de ore bestiæ, &
de ore pseudoprophetę* spũs tres immũ
14 dos in modũ ranarũ. ¶ Sũt eni spũs dę-
moniorum facientes signa, & procedũt
ad reges totius terræ congregare illos in
prælium ad diem magnum omnipotẽ-
15 tis Dei. ¶ ‖ Ecce venio sicut fur: Beatus q
vigilat, & custodit vestimẽta sua, ne nu
dus ambulet, & videant turpitudinem
16 eius. ¶ Et cõgregabit illos in locũ q voca
17 tur Hebraicè Armagedon. ¶ Et septimus

* Angel'
‑5.
* quartũ 7.
* qui
‑8.
‑?.
‑8.
* aliis
‖ Suprà 3 a. 3. Matt. 24 d. 43. d. 44. Luc. 12. e 39. 40

angelus effudit phialã suam in aërẽ:
D & exiuit vox magna de tẽplo à throno
18 dicẽs: Factum est. ¶ Et facta sunt fulgura
& voces, & tonitrua, & terræmotus fa-
ctus est magnus, qualis nunquã fuit ex
quo hoĩes fuerũt sup terrã, talis terræ-
19 motus, sic magnus. ¶ Et facta est ciuitas
magna in tres partes: & ciuitates Gẽtiũ
ceciderũt. Et Babylon magna venit in
memoriã añ Deum, dare illi calicem vi
20 ni indignationis irę eius. ¶ Et oĩs insula
21 fugit, & mõtes nõ sunt inuenti. ¶ Et grã
do magna sicut talentũ descẽdit de cæ-
lo in hoĩes: & blasphemauerũt Deum
homines ꝓpter plagam grandinis: qm̃
magna facta est vehementer.

CAP. XVII.

1 ET venit vnus de septẽ angelis q ha-
A bebant septẽ phialas, & locutus est
mecum, dicens, Veni, ostẽdam tibi dam
nationẽ meretricis magnæ, q sedet sup
2 aquas multas, ¶ cũ qua fornicati sunt
Reges terræ, & inebriati sunt q inhabi-
3 tãt terrã de vino ꝓstitutionis eius. ¶ Et
abstulit me in spũ in desertum. Et vidi
mulierẽ sedẽtẽ sup bestiã coccineã, ple-
nã nominib⁹ blasphemię, habentẽ capi
4 ta septẽ, & cornua decẽ. ¶ Et mulier erat
B circũdata purpura & coccino, & inau-
rata auro, & lapide pretioso, & margari
tis, habẽs poculũ aureum in manu sua
plenũ* abominatione, & immunditia
5 fornicationis eius. ¶ Et in frõte eius no-
mẽ scriptũ, Mysteriũ: Babylon magna,
mater fornicationũ & abominationum
6 terræ. ¶ Et vidi mulierem ebriam de sã-
guine sanctorum, & de sanguine marty
rũ Iesu. Et miratus sum cũ vidissem illã
7 admiratione magna. ¶ Et dixit mihi An
gelus: Quare miraris? Ego dicã tibi sacra
mentũ mulieris, & bestię quę portat eã,
quæ habet capita septẽ, & cornua decẽ.
8 ¶ Bestia quã vidisti fuit, & nõ est, & ascẽ
sura est de abysso, & in interitũ ibit: &
mirabunt inhabitãtes terrã (quorũ non
C sunt scripta noĩa in libro vitę à cõstitu-
tione mũdi) videntes bestiã q erat, &
9 nõ est. ¶ Et hic est sensus, q habet sapien
tiã: Septẽ capita: septẽ mõtes sunt, super
quos mulier sedet, & reges septẽ sunt.
10 ¶ Quinq; ceciderunt, vnus est, & alius
nondum venit: & cũ venerit, oportet il-
11 lum breue tp̃s manere. ¶ Et bestia quæ
erat & non est: & ipsa octaua est, & de
12 septem est, & in interitũ vadit. ¶ Et decẽ

12. 13 ‑5
* ab nat. 10.
‑7.

cornua

cornua quæ vidisti: decē reges sunt, qui regnū nondū acceperūt, sed potestatem tanquā reges vna hora *accipient* post
13 bestiā. ¶Hi vnū cōsiliū habēt & virtutē:
14 & potestatē suā bestiç tradēt. ¶ Hi cūm
D Agno pugnabūt, & Agnus vincet illos, ‖qm̄ Dn̄s dn̄orū est, & Rex regum, & q cū illo sunt vocati, & electi, & fideles.
15 ¶Et dixit mihi: Aquç quas vidisti vbi meretrix sedet, populi sunt, & Gētes, & lin
16 guæ. ¶Et decē cornua quæ vidisti in bestia, hi odient fornicariā, & desolatā faciēt illam & nudam, & carnes eius mā ducabūt, & ipsam igni cōcremabūnt.
17 ¶Deus enī dedit in corda eorū, vt faciāt qd̄ placitū est illi, vt dent regnū suū bestiæ, donec consummentur verba Dei.
18 ¶Et mulier quam vidisti: est ciuitas magna, quç habet regnum sup reges terræ.

CAP. XVIII.

1 ET post hæc vidi aliū Angelū descen
A dentē de cælo, habentē potestatem magnā, & terra illuminata est à gloria
2 eius. ¶Et exclamauit in *fortitudine* dicēs. ‖Cecidit cecidit Babylō magna, & facta est habitatio dçmoniorū, & custodia oīs spūs immūdi, & custodia oīs volucris immūdç & odibilis: ¶qa de vino
3 iræ fornicationis eius biberūt oēs gētes, & reges terræ cū illa fornicati sunt, & mercatores terrç de virtute deliciarum
4 eius diuites facti sunt. ¶Et audiui aliam
B vocē de cçlo, dicentē: Exite de illa ppl's meus, vt ne participes sitis delictorum
5 eius, & de plagis eius nō accipiatis. ¶Qm̄ peruenerūt pc̄tā eius vsq; ad cælum, & recordatus est *Deus* iniquitatum eius.
6 ¶Reddite illi sicut & ipsa reddidit vobis, & duplicate duplicia s̄m opera ei⁹: In poculo quo miscuit, miscete illi du-
7 plum. ¶Quantū glorificauit se, & in delicijs fuit: tm̄ date illi tormentū & lu-
C ctū, qa in corde suo dicit: ‖ Sedeo regina, & vidua nō sum, & luctū nō videbo.
8 ¶Ideo in vna die venient plagæ ei⁹, mors, & luctus, & fames, & igne cōburetur: quia fortis est *Deus qui iudicabit illā.
9 ¶Et flebūt & plangēt se super illā reges terræ, q cū illa fornicati sunt, & in delicijs vixerūt, cū viderint fumū incendij
10 eius: ¶longè stantes pp timorē tormēto-
D rū eius, dicētes: Væ, væ, ciuitas illa magna Babylon, ciuitas illa fortis, qm̄ vna
11 hora venit iudiciū tuū. ¶Et negotiatores terrç flebūt, & lugebūt sup illam: qm̄
12 merces eorū nemo emet amplius. ¶merces auri, & argenti, & lapidis pretiosi, & margaritæ, & byssi, & purpuræ, & serici, & cocci, & oē lignū thyinum, & oīa vasa eboris, & oīa vasa de lapide ptiōso, &
13 çramēto, & ferro, & marmore, ¶& cynamōmū, *& odoramētorū, & vnguēti, & turis, & vini, & olei, & similæ, & triti-
E ci, & iumentorū, & ouiū, & equorū, & rhedarū, & mancipiorū, & animarū ho-
14 minū. ¶ Et poma desiderij animç tuæ discesserūt à te, & oīa pinguia & pclara perierunt à te, & amplius illa iam non
15 inuenient. ¶Mercatores *horum* qui diuites facti sunt, ab ea longè stabunt pp timorem tormentorū eius, flentes ac lu
16 gentes, ¶& dicentes: Væ, væ ciuitas illa magna, q̄ amicta erat bysso, & purpura, & cocco, & deaurata erat auro, & lapide
17 pretioso, & margaritis: ¶qm̄ vna hora destitutç sunt tantç diuitiç: & oīs gubernator, & oīs qui in lacū nauigat, & nautæ, & qui in mari operantur, lōgè stete-
18 rūt, ¶& clamauerūt vidētes locū incendij eius, dicentes: Quæ similis ciuitati
19 huic magnç? ¶Et miserūt puluerē super
F capita sua, & clamauerūt flentes, & lugētes, dicentes: Væ, væ ciuitas illa magna, in qua diuites facti sunt oēs qui habebāt naues in mari de pretijs eius: qm̄ vna
20 hora desolata est. ¶ * Exulta super eam cælum* & sancti Apostoli & Prophetæ: qm̄ iudicauit Deus iudiciū vestrū de il-
21 la. ¶Et sustulit vnus angelus fortis lapidē quasi molarem magnum, & misit in mare, dicens, Hoc impetu mittetur Babylon ciuitas illa magna, & vltrà iā
22 non inuenietur. ¶ Et vox citharœdorū & musicorū, & tibia canentiū & tuba,
G nō audietur in te amplius: & oīs artifex oīs artis non inuenietur in te amplius: &
23 vox molç nō audietur in te amplius, ¶ & lux lucernç nō lucebit in te amplius: & vox spōsi & sponsç non audietur adhuc in te: quia mercatores tui erant principes terræ, quia in veneficijs tuis errauerunt omnes gentes.
24 ¶ Et in ea sanguis Prophetarum & sanctorū inuentus est, & omnium qui interfecti sunt in terra.

CAP. XIX.

1 POst hçc audiui quasi vocem *turba-
A rum* multarum in cælo dicētiū: Alleluia. Laus & gloria, & virtus Deo no
2 stro est: ¶quia vera & iusta iudicia sunt eius qui iudicauit de meretrice magna,

*accipiūt. ‖1.Ti. 6. c.15 Infrà 19 c.16 *forti voce 13 ‖Isaia 21 c.9 Iere. 51. a.8. Suprà 14 b.8. *Dn̄s ‖Isa. 47. b. 8 *Dn̄s 1.

*& amomum *hominum *exultate super eam cæli 7 *tuba ū

quæ corrupit terrã in prostitutione sua,
& vindicauit sanguinem seruorũ suorũ
3 de manibus eius. Et iterũ dixerũt: Al-
lelu-Ia. Et fumus eius ascẽdit in secula
4 seculorum. Et ceciderunt seniores vi-
ginti quatuor, & quatuor animalia, &
adorauerũt Deũ sedẽtem super thronũ,
5 dicentes: Amen, Allelu-Ia. Et vox de
throno exiuit, dicens, Laudem dicite
Deo nostro oẽs serui eius: & qui timetis
6 eum pusilli & magni. Et audiui quasi
vocẽ turbę magnę, & sicut vocẽ aquarũ
multarũ, & sicut vocem tonitruorũ ma
gnorum, dicentiũ: Allelu-Ia: qm regna-
7 uit Dñs Deus noster omnipotens. Gau
deamus & exultemus, & demus gloriã
ei: quia venerunt nuptię Agni, & vxor
8 eius præparauit se. Et datum est illi vt
B cooperiat se byssino splendenti & can-
dido: Byssinum enim iustificationes sũt
9 sanctorum. Et dixit mihi: Scribe, Bea
ti qui ad cœnam nuptiarum agni vo-
cati sunt. Et dixit mihi: Hæc verba Dei
10 vera sunt. Et cecidi ante pedes eius, vt
adorarem eum. Et dixit mihi: Vide ne
feceris: conseruus tuus sum, & fratrum
tuorũ habentium testimonium Iesu,
Deum adora: Testimonium enim Iesu,
11 est spiritus prophetiæ. Et vidi cœlum
apertum, & ecce equus albus: & qui se-
debat sup eũ, vocabat Fidelis & Verax,
12 & cũ iustitia iudicat & pugnat. Oculi
autem eius sicut flamma ignis, & in ca-
pite eius diademata multa, habens no
mẽ scriptũ quod nemo nouit nisi ipse.
13 Et vestitus erat veste aspersa sangui-
C ne: & vocatur nomen eius, Verbũ Dei.
14 Et exercitus q sunt in cælo, sequebãtur
eũ in equis albis, vestiti byssino albo &
15 mũdo. Et de ore eius procedit gladius
acutus, vt in ipso percutiat Gẽtes. Et ip-
se reget eas in virga ferrea: & ipse cal-
cat torcular vini furoris irę Dei oĩpotẽ-
16 tis. Et habet in vestimento & in fœmo
re suo scriptũ: Rex regũ, & Dñs domi-
17 nãtium. Et vidi vnũ angelum stantẽ in
sole, & clamauit voce magna, dicens oĩ-
bus auibus quæ volabãt p mediũ cæli,
Venite & cõgregamini ad cœnã magnã
18 Dei: vt mãducetis carnes regũ, & carnes
D tribunorũ, & carnes fortium, & carnes
equorum & sedentiũ in ipsis, & carnes
omnium liberorũ, & seruorũ, & pusillorũ,
19 & magnorũ. Et vidi bestiã & reges ter-
ræ & exercitus eorũ cõgregatos ad faciẽ-
dum pręliũ cũ illo qui sedebat in equo
20 & cum exercitu eius. Et apprehensa est
bestia, & cum ea pseudopropheta, qui
fecit signa coram ipso, quibus seduxit
eos qui acceperunt charactêrem bestiæ,
& qui adorauerunt imaginem eius. Vi-
ui missi sunt hi duo in stagnũ ignis ar-
21 dẽtis & sulphure. Et cæteri occisi sunt
in gladio sedentis super equum, qui p-
cedit de ore ipsius: & oẽs aues saturatæ
sunt carnibus eorum.

CAP. XX.

1 ET vidi angelum descendẽtẽ de cæ-
A lo, habentem clauem abyssi, & cate
2 nam magnã in manu sua. Et apprehẽ-
dit draconẽ serpentẽ antiquum, qui est
diabolus, & satanas, & ligauit eum per
3 annos mille, & misit eũ in abyssum, &
clausit, & signauit super illũ, vt nõ se-
ducat amplius gẽtes donec cõsummen-
tur mille anni, & post hæc oportet illũ
4 solui modico tpe. Et vidi sedes, & sede
runt super eas, & iudicium datũ est il-
lis, & animas decollatorũ pp testimo-
B nium Iesu, & pp verbũ Dei, & qui non
adorauerũt bestiã, neq; imaginẽ eius,
nec acceperunt charactêrẽ eius in fron
tibus aut in manibus suis, & vixerũt &
regnauerunt cum Christo mille annis.
5 Cæteri mortuorũ nõ vixerũt donec cõ
summentur mille anni. Hæc est resurre
6 ctio prima. Beatus & sanctus qui habet
partem in resurrectione prima, in his se
cũda mors nõ habet potestatẽ: sed erũt
sacerdotes Dei & Christi, & regnabunt
7 cũ illo mille annis. Et cũ cõsumma- Eze. 39. a. 2. 39. a
C ti fuerint mille anni, soluetur Satanas
de carcere suo, & exibit & seducet Gẽtes
quæ sunt super quatuor angulos terræ,
8 Gog, & Magog, & cõgregabit eos in prę
lium, quorum numerus est sicut arena
9 maris. Et ascenderunt super latitudinẽ
terræ, & circuierunt castra Sanctorum,
& ciuitatem dilectã. Et descendit ignis
10 à Deo de cælo, & deuorauit eos: & dia
bolus qui seducebat eos missus est in
stagnũ ignis & sulphuris, vbi & bestia
& pseudopropheta cruciabunt die ac
11 nocte in secula seculorũ. Et vidi thro-
D nũ magnũ candidũ, & sedentem super
eum, à cuius cõspectu fugit terra & cę-
12 lũ, & locus nõ est inuentus eis. Et vi- ab eis 19
di mortuos magnos, & pusillos stãtes in
cõspectu throni, & libri aperti sunt: &
alius liber apertus est, qui est vitæ: &

iudicati

iudicati sunt mortui ex his quæ scripta
13 erant in libris ſm opera ipsorum. ¶ &
dedit mare mortuos qui in eo erant, &
mors & infernus dederunt mortuos
suos q in ipsis erãt, & iudicatũ est de sin
14 gulis ſm opa ipsorũ. ¶ Et infernus & mors
missi sũt in stagnũ ignis. Hæc est mors
15 scda. ¶ Et q nõ inuentus est in libro vi
tæ scriptus, missus est in stagnũ ignis.

C A P. X X I.

1 ET vidi cælũ nouum, & terram no-
A uam. ‖ Primum enĩ cælũ, & prima
2 terra abijt, & mare iam non est. ¶ Et ego
Iohannes vidi sanctã ciuitatẽ Ierſm no-
uã descendentẽ de cælo, à Deo paratã,
3 sicut spõsam ornatã viro suo. ¶ Et audi-
ui vocẽ magnã de throno dicentẽ: Ecce
tabernaculũ Dei cũ hoĩbus, & habita-
B bit cũ eis. Et ipsi ppls eius erunt, & ipse
4 Deus cũ eis eorũ Deus. ¶ ‖ & absterget
Deus oẽm lachrymã ab oculis eorũ, &
mors vltrà nõ erit, neq; luctus, neq; cla
mor, neq; dolor erit vltra, *quę' prima
5 abierunt. ¶ Et dixit qui sedebat in thro-
no, ‖ Ecce noua facio oĩa. Et dixit mihi:
Scribe, qa hęc verba fidelissima sunt &
6 vera. ¶ Et dixit mihi: Fctũ est, ego sum
α & ω, initiũ & finis. Ego sitienti dabo
7 de fonte aquæ vitæ gratis. ¶ Qui vicerit
possidebit hæc, & ero illi Deus, & ille
8 erit mihi filius. ¶ Timidis autem & in-
C credulis, & execratis, & homicidis, &
fornicatoribus, & veneficis, & idôlola-
tris, & omnibus mendacibus, pars illo-
rũ erit in stagno ardẽti igne, & sulphu-
9 re, quod est mors secũda. ¶ Et venit vnus
de septem angelis habentibus phialas
plenas septem plagis nouissimis, & lo-
cutus est mecũ, dicens: Veni, & ostendã
10 tibi sponsam, vxorẽ Agni. ¶ Et sustulit
me in spiritu in montẽ magnum & al-
D tũ: & ostendit mihi ciuitatẽ sanctã Ieru
11 salem descendentẽ de cęlo à Deo, ¶ ha-
bentem claritatem Dei. & lumen eius
'simile lapidi pretioso tanquã lapidi ia-
12 spidis sicut crystallũ. ¶ Et habebat mu-
rum magnũ & altũ, habentem portas
duodecim, & in portis, *angelos' duode
cim, & nomina inscripta, quæ sunt noĩa
13 duodecim tribuũ filiorũ Isrl. ¶ Ab oriẽ-
te portæ tres, & ab Aquilone portę tres,
& ab Austro portæ tres, & ab occasu por
14 tæ tres. ¶ Et murus ciuitatis habẽs funda
menta duodecim, & in ipsis duodecim
nomina, duodecim Apostolorũ Agni.
15 ¶ Et qui loquebatur mecum, habebat
E mensuram 'arundineam' auream, vt
metiretur ciuitatẽ & portas eius & mu-
16 rum. ¶ Et ciuitas in quadro posita est, &
longitudo eius tanta est, quanta & la-
titudo: & mensus est ciuitatem de arun
dine* per stadia duodecim millia, & lõ
gitudo & altitudo & latitudo eius ęqua
17 lia sunt. ¶ Et mensus est murũ eius cen-
tum quadragintaquatuor cubitorum,
18 mensura hominis quæ est angeli. ¶ Et
erat structura muri eius ex lapide iaspi-
de, ipsa verò ciuitas aurum mundũ, si-
19 mile vitro mundo. ¶ Et fundamẽta mu-
F ri ciuitatis, omni lapide pretioso orna-
ta. Fundamentũ primum, iaspis: scdm,
sapphirus: tertium, calcedonius: quar-
20 tum, smaragdus: ¶ quintum, sardonix:
sextum, sardius: septimum, chrysoli-
tus: octauum, beryllus: nonum, topa-
zius: decimum, chrysoprasus: vndeci-
mum, hyacinthus: duodecimum, amę-
21 thystus. ¶ Et duodecim portæ: duode-
cim margaritę sunt, per singulas: & sin-
gulę portę, erant ex singulis margaritis:
& platea ciuitatis aurũ mundum, tan-
22 quam vitrum perlucidum. ¶ Et templũ
G non vidi in ea. Dominus enim Deus
omnipotẽs templũ illius est & Agnus.
23 ¶ ‖ Et ciuitas non eget sole, neque luna,
vt luceant in ea. nam claritas Dei 'illu
minauit' eam, & lucerna eius est Agnus.
24 ¶ Et ambulabunt Gentes in lumine eius:
& reges terræ afferent gloriam suam &
25 honorem in illam. ¶ ‖ Et portæ eius non
claudentur per diẽm, nox enim nõ erit
26 illic. ¶ Et afferent gloriam & honorem
27 Gentium in illam. ¶ Non intrabit in eã
aliquod coinquinatum, aut abomina-
tionem faciens & mendacium, nisi qui
scripti sunt in libro vitæ Agni.

C A P. X X I I.

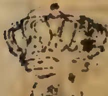
1 ET ostendit mihi fluuium aquæ vi-
A uę splendidũ tanquã crystallũ, pro
2 cedentẽ de sede Dei & agni. ¶ In medio
plateæ eius, & ex vtraq; parte fluminis
lignum vitę, afferẽs fructus duodecim,
per mẽses singulos reddens fructũ suũ,
& folia ligni ad sanitatem Gentium.
3 ¶ Et omne maledictũ non erit amplius:
& sedes Dei & Agni in illa erunt, & serui
4 eius seruient illi. ¶ Et videbunt faciem
eius: & nomen eius in frontibus eorũ.
5 ¶ ‖ Et nox vltra non erit: & non egebunt
lumine lucernæ, neq; lumine solis, qm

Dominus

‖ Isa. 65. c. 17 & 66 g. 22. 2. Petr. 3
‖ Isa. 25. c. 8. Supra 7. d. 17.
* quia s.
‖ Isa. 43. c. 19. 2. Cor. 5. d. 17. Supra 1. b. 8. Infra 22. c.
* Angelos
* arundinem s.
* aurea.
‖ Isai. 60. d. 19
* illuminabit
‖ Isa. 60. c. 11.
‖ Isai. 60. d. 20

Dominus Deus illuminat illos, & re-
6 gnabũt in secula seculorũ. ¶ Et dixit mi
B hi, Hæc verba fidelissima sunt & vera.
Et Dñs De⁹ spirituũ ꝓphetarũ misit an
gelũ suũ ostẽdere seruis suis q̃ oportet
7 fieri citò. ¶ Et ecce venio velociter. Bea-
tus qui custodit verba prophetiæ libri
8 huius. ¶ Et ego Iohannes qui audiui
& vidi hæc ‖ Et postquam audissem &
vidissem, cecidi vt adorarem ante pe-
9 des angeli, qui mihi hæc ostendebat,
¶ & dixit mihi, Vide ne feceris, conser-
uus enĩ tuus sum, & fratrum tuorum
prophetarum, & eorum qui seruant
10 verba libri huius. Deum adora. ¶ Et
C dicit mihi, Ne signaueris verba pro-
phetiæ libri huius: tempus enim propè
11 est. ¶ Qui nocet, noceat adhuc: & qui
in sordibus est, sordescat adhuc: & qui
iustus est, iustificetur adhuc: & san-
12 ctus, sanctificetur adhuc. ¶ Ecce venio citò,
& merces mea mecũ est, reddere vnicui
13 que fm opa sua. ¶ ‖ Ego sum α & ω, pri-
mus & nouissimus, principium & finis.
14 ¶ Beati q̃ lauãt stolas suas: vt sit pote-
stas eorũ in ligno vitę, & ꝑ portas intrẽt
15 in ciuitatẽ. ¶ Foris canes & venefici, & im
pudici, & homicidę, & idôlis seruiẽtes,
16 & oĩs qui amat & facit mẽdaciũ. ¶ Ego
Iesus misi angelũ meum, testificari vo-
D bis hæc in Ecclesijs. Ego sum radix &
genus Dauid, stella splendida & matu-
17 tina. ¶ Et spũs & spõsa dicũt, Veni. Et q̃
audit, dicat, Veni: Et q̃ sitit, veniat: ‖ &
18 q̃ vult, accipiat aquã vitę gratis. ¶ Cõte-
stor enim oĩ audienti verba prophetiæ
libri huius. Si quis apposuerit ad hæc:
apponet Deus super illũ plagas scriptas
19 in libro isto. ¶ Et si quis diminuerit de
verbis libri prophetiæ huius, auferet
Deus partem eius de libro vitæ & de ci-
uitate sancta, & de his quæ scripta sunt
20 in libro isto. ¶ Dicit qui testimoniũ per-
hibet istorũ. Etiam venio citò. Amen.
21 Veni Dñe Iesu. ¶ Gratia Dñi nostri Iesu
Christi, cum omnibus vobis. Amen.

INDEX

INDEX EPISTOLARVM ET EVANGELIORVM,

quæ è veteri & nouo Testamento excerptæ, in templis, Dominicis, & alijs festis diebus leguntur, in quo notatur Epistolæ, & Euangelij principium tantùm: & subinde quod finem illorum consequitur. R littera, vsum Romanum significat.

de scribis, &c. vsque ad finem capitis. Matth. 12.c

Feria quinta.

Epist. Quæso Domine Deus cæli, &c. vsq; ad finem capitis. Neemiæ. 1.b

R. Et factus est sermo Domini. Quòd si genuerit filium. Ezech. 18.a

Euangel. Et ingressus inde Iesus, Et cùm trans. Matth. 15.c

Feria sexta.

Epist. Anima quę pec. Et dicũt filij Israël. Ezech. 18.c

Euang. Post hæc erat dies. Propterea pers. Iohan. 5.a

Sabbatho.

Epistola, Respice de sanctuario, &c. vsq; ad capitis finem. Deut. 26.d

Item epistola. Si enim custo. En propono. Deut. 11.c

Item epistola. Benefaciat vobis. Et nunc hic. 2. Mach. 1.a

Item epistola, Miserere nostri. In ira flammæ. Eccle. 36.a

Item epist. Rogamus autem vos fratres, corripite. Fidelis est qui. 1. Thess. 5.c

Euang. Et post dies sex. Et interrogauer. Matth. 17.a

Dominica secunda in Quadragesima.

Epistola, De cætero ergo. Itaque qui hæc. 1. The. 4.a

Euang. Vt in præcedente sabbatho.

Feria secunda.

Epist. Et nunc Dñe Deus noster. Cumque adhuc. Dañ. 9.d

Euangel. Ego vado, & quæretis. Hæc illo loquen. Iohan. 8.c

Feria tertia.

Epistola. Surge, & vade in. Factũ est autẽ 3. Reg. 17.b

Euang. Tunc Iesus locutus est. Væ vobis scrib. Matth. 23.a

Feria quarta.

Epistola, Domine Deus rex. Omnis quoque. Hest. 13.

Euangelium, Et ascendens Iesus Hierosol. Et egredientibus illis ab Hiericho. Matth. 20.b.c

Feria quinta.

Epistola, Maledictus homo qui confidit. Perdix fouit quæ non. Iere. 17 a

Euang. Homo quidam erat diues, &c. ad capitis vsq; finem. Lucę. 16. e

Feria sexta.

Epist. Dixit Ioseph fratr: Cõfestim igitur. Genes. 37.b

Euang. Homo quidã erat paterfa. &c. vsq; ad 22. capitis principium. Matth. 21.d

Sabbatho.

Epist. Quod cùm audisset Rebecca. Viues gladio. Gene. 27.a

Euang. Homo quidã habuit duos filios, vsque ad capitis finem. Lucæ 15.c

Dominica tertia in quadragesima.

Epistola, Estote imitatores mei. Probantes. Ephes. 5.a

Euangelium, Et erat eijciens dę. Turbis autem. Luca. 11.b.c

Feria secunda.

Epist. Naaman princeps militiæ. Obsecro itaque. 4. Reg. 5.a

Euang. Vtiq; dicetis mihi hanc. Et descẽdit in Caph. Lucæ 4.d

Feria tertia.

Epistola, Mulier autem quædam de. Facta est autem. 4. Reg. 4.a

Euang. Si autem peccauerit in te. Ideo assimilatum. Matth. 18.b.c

Feria quarta.

Epistola, Honora patrem tuũ & matrem. Veniam ad te. Exo. 20.b

Euangel. Tunc accesserunt ad. Et egressus inde Iesus. Matth. 15.a

Feria quinta.

Epist. Verbũ quod factum est ad. Ecce vos confiditis. Ier. 7.a

Euangelium, Surgens autem Iesus de synag. &c. vsq; ad principium quinti capitis. Lucæ 4.f.g

Feria sexta.

Epist. Cumque indigeret aqua popu. Misit interea. Num. 20.a

Euang. Venit ergo in ciuitate. Post duos autem. Iohan. 4.a

Sabbatho.

Epistola, Et erat vir habitans in. Helchias autem. Dan. 13.a

Euang. Iesus autem perrexit. Iterùm ergo locu. Iohan. 8.a

Dominica quarta in quadragesima.

Epist. Scriptum est enim, &c. ad finẽ vsq; cap. Gal. 4.c

Euang. Post hęc abijt. Iesus ergo cùm cogno. Iohan. 6.a

Feria secunda.

Epist. Tunc venerunt duæ, &c. vsque ad quartum caput. 3. Reg. 3.c

Euang. Et propè erat Pascha. vsq; ad tertium caput. Iohan. 2.c

Feria tertia.

Epistola, Vade & descende. Et reuersus

Feria secunda.

Epist. Verbum quod misit. Adhuc loquẽte Petro. Act. 10. f

Euang. Et ecce duo ex illis. Dum autem hæc. Luc. 24. b

Feria tertia.

Epistola. Viri fratres, filij. Filius meus es. Act. 13. d

Euang. Dum autem hæc lo. Vos autem testes estis. Luc. 24. f

Feria quarta.

Epistola. Videns autẽ Petrus. Vt quum ve. Act. 3. b

Euang. Postea se manifestauit. Cùm ergo prandissent. Iohan. 21. a

Dominica prima post Pascha.

Epistola. Quoniam omne. Qui vero non. 1. Iohan. 5. a

Euang. Cùm ergo serò. vsq; ad finem capitis. Iohan. 20. e

Dominica secunda post Pascha.

Epistola. In hoc enim, vsque ad finẽ cap. 1. Petr. 2. d

Euang. Ego sum pastor. Propterea me. Iohan. 10. b

Dominica tertia post Pascha.

Epistola. Carissimi, obsecro. Quæ enim. 1. Pet. 2. b. c

Euang. Modicum, & iam. Et in illo die. Iohan. 16. d

Dominica quarta post Pascha.

Epistola. Omne datum opt. Estote autem. Iacob. 1. c

Euangel. Et nunc vado. Omnia quæcun. Iohan. 16. b

Dominica quinta post Pascha.

Epistola. Estote autem fact. vsq; ad finem cap. Iac. 1. d

Euang. Amen, amen dico. Respondit eis. Iohan. 16. e. f.

Feria secunda in Rogationibus.

Epistola. Confitemini ergo, &c. vsque ad finẽ capitis. Iac. 5. d.

Euang. Quis vestrum habebit. Et erat eiiciens dæmonium. Luc. 11. a

Feria tertia in Rogationibus.

Epistola. Obsecro igitur. Veritatem dico. 1. Timo. 2. a

Euang. Petite, & dab. Omnia ergo quæcunque. Matth. 7. a. b

IN DIE ASCENSIONIS.

Epistola. Primum quidem ser. Tunc reuersi. Act. 1. a

Euang. Nouissimè autẽ, &c. ad cap. finem vsque. Marc. 16. c

Dominica intrà octauas Ascensionis.

Epistola. Estote itaque prudẽtes. Carissimi. j. Petr. 4. b

Euang. Cùm autem venerit paracl. Hæc autẽ vobis. Iohan. 15. d. 15. a

IN DIE PENTECOSTES.

Epistola. Et cùm compl. Stupebant autẽ. Act. 2. a

Euang. Si quis diligit me. Surgite eamus. Iohan. 14. c

Feria secunda.

Epist. Et præcepit nobis præd. Tunc rogauerunt. act. 10. f. g

Euangel. Sic enim Deus dilexit. Post hæc. Iohan. 3. b

Feria tertia.

Epistola. Quum autem aud. Cùm vidisset. Act. 8. c

Euang. Amen, amen dico vobis, qui. Ego sum pastor. Iohan. 10. a

Feria quarta quatuor temporum.

Epist. Diligite iustitiam. Propter hoc, qui loq. Sap. 1. a.

Item epist. Stans autem Petrus. Viri Israëlitæ. Act. 2. b. c.

Item episto. Per manus autem Exurgens autẽ. Act. 5. c

Euang. Nemo potest venire, Litigabant. Iohan. 6. c

Feria sexta.

Epist. Viri Israëlitæ. Viri fratres. Act. 2. c. d

R. Et filiæ Sion. Et erit post. Ioel 2 f.

Euang. Et factum est in vna. Et post hæc. Lucæ 5. d

Sabbatho.

Epistola. Et erit post hæc, Effundam vsque ad finem cap. Ioël 2 g. Item. Cùm ingressi fueritis. Postquam. Leuit. 23. b Item epistola. Cùm intraueritis. Quãdo comp. Deuter. 26. a. Item epistola. Si in pręceptis. Ego Dominus. Leu. 26. a Item epistola. Sequenti verò, &c. ad cap. finem vsque. Act. 3. f. g. Item epistola. Iustificati ergo. Vt quid enim. Rom. 5. a

Euang Surgẽs autem Iesus, vsq; ad finem capitis. Luc. 14. f

IN DIE TRINITATIS.

Epist. Gratia Domini, &c. vsq; ad finem. 2. Corinth. 13. d

R. Qui non diligit, &c. vsq; ad capitis finem. 1. Iohan. 4. b

Euãg. In principio. Iohãnes testim. Io. 1. a

R. Estote ergo misericordes. Nõ est enĩ. Luc. 6. f

profecti.

profecti. Mar. 9. c.

Feria sexta.

Epist. Conuertere Israël, &c. vsq; ad finem capitis. Osee 14. a.

Euang. Rogabat autem, &c. vsq; ad finem capitis. Luc. 7. e.

Sabbatho.

Epistola, Decima die. Et locutus est: Leuit. 23. e.

Item epistola, A quntodecimo. Locutusq;. Leuit. 23 f.

Item epistola, Pasce populum. &c. vsque ad finem capitis. Mich. 7. c.

Item epistola, Sicut cogitaui vt. Hæc dicit Dominus. Zach. 8. c.

Item epistola, Angelus auté. Benedictus. Daniel 3. e.

Item epistola. Tabernaculum. Si enim. Hebrę. 9. a.

Euangelium. Arborem fici. Dicebat ergo. Luc. 13. a. b.

Dominica 17. post Pentecosten.

Epist. Obsecro itaque. Vnicuique autem, Ephe. 4. a.

Euangelium, Et factum est. Dicebat auté. Luc. 14 a.

R. Pharisæi autem, &c. vsque ad finem capitis. Matth. 22. d.

Dominica 18. post Pentecosten.

Epist. Gratias ago, Fidelis. 1. Corinth. 1. a.

Euang. Pharisęi autem, &c. vsq; ad finem capitis. Matth. 22. d.

R. Et ascendens in. Et cùm. Matth. 9. a.

Dominica 19. post Pentecosten.

Epistola, Renouamini aug. Omnis serm. Ephe. 4. e.

R. Simile factum est regnum. Tunc abeuntes. Matth. 22. a.

Dominica 20. post Pentecosten.

Epistola, Videte itaque. Mulieres viris. Ephes. 5. c. d.

Euang. Simile factum est. Tūc abeuntes. Matth. 22. a.

R. Et erat quidam. Hoc iterum. Iohan. 4. f. g

Dominica 21. post Pentecosten.

Epistola, De cætero. Per omnem. Ephes. 6. b.

Euāgelium, Et erat quidam. Hoc iterum. Iohan. 4. f. g.

R. Ideo assimilatum est, &c. vsque ad capitis finem. Matth. 18. c.

Dominica 22. post Pentecosten.

Epistola, Confidens hoc. Scire autem. Philip. 1. a.

Euangel. Ideo assimilatum, &c. vsque ad finem cap. Matth. 18. c.

R. Tunc abeuntes. Et audientes. Matth. 22. b.

Dominica 23. post Pentecosten.

Epist. Imitatores mei. Gaudete. Philip. 3 d. & 4. a.

Euangel. Tunc abeuntes. Et audientes Matth. 22. b.

R. Hæc illo loquen. Et transeunte. Matth. 9. e.

Dominica 24. post Pentecosten.

Epist. ideo & nos. Cum gaudio. Colos. 1. b

Euangelium. Hęc illo loqu. Et transeunt Matth. 9. c.

R. Cum videritis. De die autem illa Matth. 24. b.

Dominica 25. post Pentecosten.

Episto. Ecce dies veniunt. Ad Prophetas Ierem. 23. a.

Euangel. Cùm subleuasset. Iesus ergo. Iohan. 6. a.

PROPRIVM SANCTORVM

In sequenti tabula describūtur Epistolę & Euāgelia, quæ more Romano in ecclesijs diebus festis leguntur, iuxta editionē Missalis Noui.

In vigilia sancti Andreæ.

Epistola. Benedictio Domini super caput iusti. Eccle. 44. & 45.

Euāg. Stabat Iohānes & ex discipl'is. Ioh. 1

In Die.

Episto. Corde credit' ad iustitiā. Ro. ca. 10

Euāg. Ambulās Iesus iuxta mare. Matt. 4

DECEMBRIS FESTA.

S. Nicolai.

Memétote præpositorū vestrorū. Heb. 13

Homo quidā peregrè proficiscen. Mat. 25

S. Ambrosii.

Testificor coram Deo. 2. Tim. c. 4.

Vos estis sal terræ. Matth. 5.

Damasi Papæ.

Plures facti sunt sacerdotes. Hebr. 7.

Vigilate quia nescitis. Matth. 24.

Luciæ virg. & mart.

Qui gl'iat' I dño glorie'. 2. Cor. ca. x. & xi

Sile est reg. cęl. thesauro abscōd. Mat. 13

Cleti & Marcelli.
Benedictus Deus & pr̄ Dñi nostri. 1.Pet. 1
Ego sum vitis & vos palmites. Iohan.15
Vitalis marty.
Stabunt iusti in magna constantia. Sap.5
Ego sum vitis vera, & pater meus. Ioh.15
MAII FESTA.
Philipphi & Iacobi.
Stabunt iusti in magna const. Sapien.5
Non turbetur cor vestrum. Ioh. 14.
Athanasij Episcopi.
Non nos metipsos prædicamus. 2.Cor.4
Cùm persequentur vos in ciuitate ista. Matth. 10.
Inuentionis sanctæ crucis.
Hoc enim sentite in vobis qd̄ &.Philip. 2
Erat homo ex Pharisæis Nicodemus.Io.3.
Monicæ viduæ.
Viduas honora q̄ verę viduę sūt. 1.Tim.5
Ibat Iesus in ciuitatē q̄ vocat̄ Naim.Luc.7
Io. ante portam latinam.
Stabunt iusti in magna const. Sapien.5
Accessit ad Iesum mater filiorum Zebedei. Matth.20.
In apparitione S. Michaelis.
Omnia sicut in festo mensis Septembris.
Gregorij Nazianzeni.
Iustus cor suum tradet. Eccl.39.
Vos estis sal terræ. Matth. 5.
Gordiani & Epimachi.
Post hæc ego Iohannes. Apoc. 19
Ego sum vitis & vos palmites. Io.15
Nerei Archilei atq; Pancratij.
Stabunt iusti in magna. Sap.5.
Amen amen dico vobis quia plorabitis. Io.16.
Bonifacij mart. de communi Paschali.
Pudentianæ virg. de communi virg.
Vrbani Papæ & mart.
Benedictus Deus & pater Dñi nostri Iesu Christi.1.Pet.1.
Homo quidā peregrè proficiscens. Mat.25
Eleutherij Papæ & marty.
Beatus vir qui suffert tentationē. Iacob.1
Siquis venit ad me & non odit. Luc. 14
Io. Papæ & marty.
Benedictus Deus & pater Domini nostri Iesu Christi. 1.Petr.1.
Siquis vult venire post me. Matt.16.
Felicis Papæ & marty.
Beatus vir qui suffert tentationē. Iacob.1
Siquis venit ad me non odit.Luc.14.
Petronillæ virg.
De virginibus p̄ceptum Dñi non habeo. 1.Cor.7.

Simile est regnum cælorum thesau 10. Matt.13.
IVNII FESTA.
Marcellini Petri atque Erasmi.
Non sunt condignę passiones huius.Ro.8
Cum audieritis pręlia & seditiones.Lu.21
Primi & Feliciani.
Iusti autem in perpetuum viuent. Sap.5
Confiteor tibi pater q̄a abscōdisti. Mat.11
Barnabæ Apostoli.
Multus numerus credentium. Act.11
Hoc est præceptum meum. Ioh. 15.
Basilidis & sociorum.
Rememoramini pristinos dies. Heb.10.
Sedente Iesu super montē Oliueti.Mat.24
Basilij magni episcopi.
Testificor coram Deo. 2.Timoth.4.
Siquis venit ad me & nō odit patrē.Luc.14
Viti & Modesti.
Iustificati ex fide, pacem. Rom.5.
Qui vos audit, me, audit.Luc.10.
Marci & Marcelliani mart.
Iustorum animæ in manu Dei sunt. Sap.3
Væ vobis qui ædificatis.Luc.11.
Geruasij & Prothasij.
Cōmunicantes Christi passionibus.1.Pe.4
Descendens Iesus de monte. Luc.6.
Siluerij Papæ.
Memores estote verborū q̄ p̄dicta.Iudę.1.
Siquis venit ad me & non odit.Luc.14.
Paulini Episcopi.
Scitis gratiā Dñi nr̄i Iesu Christi. 2.Cor.8
Nolite timere pusillus grex. Luc. 12.
In vigilia S. Ioan. Baptistæ.
Factum est verbum Dñi ad me dicens. Iere.1.
Fuit in diebus Herodis regis Iudeę.Luc.1.
In die S. Ioan. Baptistæ.
Audite insulę & attendite populi. Isa.49
Elisabet impletū est tp̄s pariendi. Luc.1
Iohannis & Pauli mart.
Hi sunt viri misericordiæ. Eccl. 44.
Attendite a fermento Pharisęorum.Lu.12
Leonis Papæ.
Plures facti sunt sacerdotes. Heb.7.
Vigilate quia nescitis qua hora. Matth.24
In vigilia Apostolorum Petri & Pauli.
Petrus & Iohannes ascendebant. Act.3.
Dixit Iesus Simoni Petro. Simon Io. Io.21
In festo Apostolorum Petri & Pauli.
Misit Herodes rex manus. Act.12.
Venit Iesus in partes Cesareę. Matt.16.
In Commemoratio. B. Pauli Apostoli.
Notum vobis facio Euangelium. Gal.1.
Ecce ego mitto vos sicut oues. Matt.10.

IVLII

Factum

Factum est verbum Domini ad me dicés.
Accinge lumbos tuos. Iere. 1.
Misit Herodes rex manus. Mat. 6.
Fœlicis & Adaucti marty.
Reddidit Deus iustis mercedem. Sap. 10.
Qui vos audit me. Luc. 10.
SEPTEMBRIS.
Ægidij Abbatis in communi Abb.
In natiuitate S. Mariæ virginis.
Dominus possedit me in initio. Prou. 8
Liber generationis. Matt. 1.
In exaltatione.
Christus factus est p nobis obediés. Phil. 2
Nunc iudicium est mundi. Ioh. 12.
In vigilia S. Matthæi.
Bñdictio Dñi sup caput iusti. Ecc. 44. & 45
Vidit Iesus publicanũ nomine Leui. Lu. 5
In die S. Matthæi.
Similitudo vultus quatuor. Ezech. 1.
Vidit Iesus hominem sedentem. Matt. 9.
Mauritij & sociorum.
Respondit vnus de senioribus. Apoc. 7
Euangelium de Communi vnius mart.
Lini Papæ & marty.
De communi vnius marty. pontifi.
Cypriani & Iustinæ mart. de communi
Cosmæ & Damiani.
Iusti autem in perpetuum viuent. Sap. 5.
Descendens Iesus de monte. Luc. 6.
Michaëlis Archangeli.
Significauit Deus quæ oportet &c. Apoc. 1
Accesserũt discipuli ad Iesum &c. Mat. 18
Hyeronimi confess.
Testificor coram Deo. 2. Tim. 4.
Vos estis sal terræ. Mat. 5.
OCTOBRIS FESTA.
Francisci confessoris.
Mihi autem absit gloriari. Gal. 6.
Confiteor tibi pater. Mat. 11.
Marci Papæ & confess.
Plures facti sunt sacerdotes. Hebr. 7
Vigilate quia nescitis. Mat. 24.
Dionisy, Rustici, & Eleuth.
Stans Paulus in medio Areopagi. Act. 17
Descendens Iesus de monte. Mat. 5
Calisti Papæ & mart.
Omnis pontifex ex hominibus. Heb. 5
Siquis venit ad me & non odit. Luc. 14
Lucæ Euangelistæ.
Gratias ago Deo q dedit eãdẽ soli. 2. Co. 8
Designauit Dominus & alios. 72. Luc. 10
Hilarionis abb. de communi.
Chrysanti & Dariæ de communi
Euaristi Papæ & mart. de communi
In vigilia Apostolorum Simonis & Iudæ.
Spectaculum facti sumus mundo. 1. Co. 4
Ego sum vitis vera. Ioh. 15.
In festo eorum.
Vnicuique nostrum data est gratia. Eph. 4
Hæc mando vobis vt diligatis. Ioh. 15
In vig. omnium sanctorum.
Ecce ego Ioh. vidi in medio throni. Apo. 5
Descendens Iesus de monte. Luc. 6
NOVEMBRIS FESTA.
In die omnium sanctorum.
Ecce ego Ioh. vidi alterũ angelum. Apo. 7
Videns Iesus turbas ascendit. Mat. 5
Tryphonis & sociorum.
Non sunt condignę passiones. Ro. 8
Attendite a fermento Pharisęorũ. Luc. 12
S. Martini Episcopi.
Ecce sacerdos magnus. Eccle. 44
Nemo accendit lucernam. Luc. 11
S. Martini Papæ & mart. de communi
S. Gregorij Taumaturgi.
Ecce sacerdos magnus. Eccle. 44
Habete fidem Dei. Mar. 11
In dedicatione Basilicæ post cõmune virg. et mar.
S. Pontiani Papæ & mart. de communi
S. Ceciliæ virg. & mart
Domine Deus meus exaltasti. Eccl. 51
Simile est regnũ cęl. decẽ virginib. Mat. 25
S. Clementis Papæ & mart.
Imitatores mei estote. Philip. 3
Vigilate quia nescitis. Mat. 24
Caterinæ virg. & mart.
Confitebor tibi Domine rex. Eccl. 51
Simile est regnũ cęl. decẽ virginib. Mat. 25
COMMVNE SANCTORVM.
In vig. vnius Apostoli.
Bñdictio Dñi sup caput iusti. Ecc. 44 & 45
Hoc est præceptum meum. Ioh. 15
Vnius Mart. pontificis commune.
Beatus vir qui suffert tentationem. Iac. 1
Siquis venit ad me, & non odit. Luc. 14
Benedictus Deus & pater Domini nostri Iesu Christi. 2. Cor. 1
Siquis vult venire post me. Mat. 16
Non pontificis.
Iustum deduxit Dñs per vias rectas. Sap. 10
Nolite arbitrari quia venerim. Mat. 10
Memor esto Dñm Iesum Chrm. 2. Tim. 2.
Nihil opertũ quod non reueletur. Mat. 10
Omne gaudium existimate fratres. Iac. 1
Communicantes Christi passionibus. 1. Petr. 4
Nisi granum frumenti. Ioh. 12.
Paschali tempore.
Stabunt iusti in magna constãtia. Sap. 5.
Ego sum vitis vera. Ioh. 15

Missus est angelus Gabriel. Luc.1

A natiuitate vsq; ad Purific.

Apparuit benignitas. Titum 3

Pastores loquebantur ad inuicem. Luc.2

A purific. vsq; ad pascha, & per reliquum tempus.

Ab initio & ante secula. Eccl. 24

Loquente Iesu ad turbas. Luc.11

A pascha ad pentec. vsque

Stabant autem iuxta crucem Ioh.19

Pro quacunque necessitate

Si iniquitates nostræ contenderint. Ierem.14

Habete fidem Dei. Mar.11.

Pro peccatis.

Condelector legi dei. Rom.7

Petite & dabitur vobis, quærite. Luc.11

Pro eligendo ponti.

Adeamus cum fiducia ad thronum. Heb. 4 & 5

Si diligitis me mandata mea seruate. Iohan.14

Ad tollendum schisma, vel pro quacunque necessitate.

Obsecro vos vt digne ambuletis. Ephe.4

Subleuatis Iesus oculis in cælum. Ioh.17

Contra paganos.

Orauit Mardochæus ad Dominum dicẽs. Esther 13

Quis vestrum habebit amicum. Ioh.11

Tempore belli.

Accesserunt omnes principes bellatorum. Iere.41

Accesserunt ad Iesum discipuli secr. dic. Dic. Matt.24

Pro pace.

Orationẽ faciebant sacerdotes. 2.Mac.1.

Cum sero esset die illo vna sabbatho. Iohan.20

Pro vitanda mortalitate.

Immisit Dominus pestilentiam in Israël. 2.Reg.2

Surgens Iesus de synagoga. Luc. 4

Pro infirmis.

Tristatur aliquis vestrum. Iaco.5

Cum introisset Iesus Capharnaum. Matth.8

Pro sponso & sponsa.

Mulieres viris suis subditę sint. Ephe.5

Accesserunt ad Iesum Phar. tentantes eũ. Matth.9

Pro mortuis.

Ecce mysterium vobis dico. 1.Cor.15

Amen, amen dico vobis, quia venit hora. Iohan.5

Nolumus vos ignorare. 1.Thess.4

Domine si fuisses hîc frater meus. Ioh.11

Vir fortissimus Iudas. 2.Mach.12

Omne quod dat mihi pater ad me veniet. Iohan.16

Audiui vocem de cælo dicentem. Apoc.14

Ego sum panis viuus qui de cælo descẽdi. Iohan.6

HEBRAICORVM, CHALDÆORVM, GRÆCORVMQVE NOMINVM INTERPRETATIO.

A

Aaron, Mons siue montanus
Abba, Pater, Syrum est verbum
Abarim, Transitus, plu. nu. siue transeuntes
Abdemelech, Seruus regis.
Abdenago, Seruus claritatis.
Abdias, Seruus Domini.
Abdon, seruus.
Abel, per aleph, Luctus. Ciuitas.
Abel, per he, in principio, Vanitas. Filius Adam.
Abessalon, Pater pacis.
Abia, Pater Domini.
Abiathar, Pater excellens.
Abigáil, Pater exultationis.
Abimelech, Pater rex.
Abinadab, Pater spontaneus.
Abisag, Patris ignorantia.
Abner, Patris lucerna.
Abra, Ancilla, Græcum verbum.
Abram, Pater excelsus.
Abraham, Pater multitudinis.
Absalom, Pater pacis.
Acan, Tribulatio.
Accaron, Sterilitas.
Achab, Frater patris.
Achaia, Dolor, vel tristitia.
Achaz, Apprehendens, siue possidens.
Achimelech, Frater meus rex.
Achitob, Frater bonitatis.
Adam, Homo, siue terrenus: aut Rufus.
Adon, Dominus, aut basis.
Adonai, Domini mei, numero multitudinis. vnũ est ex nominibus Dei, quod interpres aliquando posuit pro nomine Dei tetragrammaton.
Adonias, Dominator Dominus.
Ægyptus, Angustiæ, siue tribulationes. Hebraicè, Misraim.
Æneas, Laudatus.
Æthiopia Græcè, ardorem significat: Hebraicè Cus dicitur, id est nigredo vel nigra.
Agabus, Locusta.
Agag, Tectum.
Agar, Peregrina.
Aggæus, Festiuus.
Ahod, Laudans.
Alexander, Auxiliator virilis.
Alexandria, Hebraicè dicitur No. quod interpretatur crudum, siue irritatio.
Allelu-Ia, Laudate Dominum.
Amalec, Populus lambens.
Amam, Mater, Timor eorum.
Aman, Conturbans.
Amana, Fides, siue veritas.
Amasai, per aleph, Fortis vel robustus.
Amasai, per ain, populi munus.
Amelech, Rex.
Amen, Fiat, efficiatur, aut firmum sit.
Aminadab, Populus spontaneus.
Ammon, Populus eius.
Ammon, Fidelis, aut verax.
Amorrhæi, Amari, Rebelles.
Amos, per aleph, Fortis, Pater Esaiæ.
Amos, per ain, Oneratus, vnus ex duodecim prophetis.
Amri, per aleph, Amarus, vel loquens.
Amri, per ain, Manipulus vel dominium. Princeps militiæ Israëliticæ.
Anania, Nubes Domini.
Anathoth, Responsiones, siue cantica.
Andreas, Fortissimus.
Anna, Gratiosa, siue misericors.
Antiochia, pro vehiculo.
Aphrica Hebraicè Pul dicitur, id est, casus vel ruina. Esaiæ 66. f. 34.
Aphrica, Nahum 3. b. 9. Put. Crassa, siue pinguis.

Apostolus,

Carthg-

Galgal, Rota, Reuolutio.
Galilæa, Volubilis.
Gazer, Prescissio.
Gazophylacium, vbi thesauri templi seruabantur.
Gebal, Terminus.
Gedeon, Contereus,
Gehenna, Vallis tristitiæ,
Gehennom, Vallis contristans.
Gelboe, Reuolutio inuestigationis.
Gersom, Aduena ibi.
Gerson, Exilium eius.
Giblij, Termini.
Gihon, Pectus, Exitus.
Gog, Tectum.
Golgotha, Caluaria, vbi capita mortuorũ reponuntur.
Goliath, Transmigratio.
Gomor, Genus mensuræ.
Gomorrha, Populus rebellis.
Græci, Hebraicè, Ieuanim, id est, deceptores,

H

Habacuc, Luctator.
Hananias, Gratia Domini.
Haram, Destructus,
Hauoth-iair., Oppida illuminationis.
Hebal, Aceruus vetustatis.
Heber, Socius, Particeps per heth in principio.
Heber, per ain, Transitus,
Hebræus, Transiens,
Hebron, Societas.
Heli, Oblatio.
Heliopolis, Hebraicè, dicitur On, id est, dolor,
Henoch, Dedicatus,
Hermon, Destructio.
Hesron, Sagitta exultationis.
Heua, Viua, Viuens,
Hierapolis, Sacra ciuitas.
Hieronymus, Sacrum nomen.
Holofernes, Fortis dux,
Hor, Mons,
Horeb, Desertum,
Horma, Destructio.
Hur, Libertas.
Hus, Consilium.
Hymenæus, Carmen nuptiale.

I

Iabel, Defluens.
Iabes, Siccitas, per sin in fine.
Iabes, Tristitia. per sade in fine.
Iacob, Supplantator.
Iabel, Ascendens, Damula.
Iahiel, Viuit Deus,
Iairitis, Illuminatus,
Iamin, Dextera, vel dexter.
Iapheth, Dilatatus.
Iason, Sanans.
Iauan, Decipiens.
Ichabod, Vbi gloria, Væ gloriæ.
Idumæa, Rufa, Terrena.
Iebus, Conculcatio.
Iechonias, Præparatio Domini.
Iehu, Ipse, Existens.
Iehus, Tinea corrosus per sin.
Iehus. 1. Par. 8. b. 10. Cõsilians, per sade.
Iemini, Dextera, vel dexter,
Iephte, Aperiens.
Ierameel, Misericordia Dñi.
Ieremias, Celsitudo Domini.
Iericho, Luna, Mensis.
Ierobaal, Impugnans idôlum.
Ieroboam, Impugnans populũ.
Ierosolyma, Visio pacis, Visio perfecta,
Ierusalem. Idem.
Iesse, Ens, Existens.
Iesboc, Est vacuus.
Iesus, Hebraice Iehosua, Dominus saluator.
Iethro, Excellens.
Iezonias, Auscultatio Domini.
Iezrahel, Semen Dei.
Indus, id est, de India. Hebraicè dicitur Hodu, id est, laudatio
India. Iob. 28. c. 13. Hebraicè Ophir, id est, ciuis.
Ioab, Paternitas, Habens patrẽ.
Ioachaz, Domini apprehensio.
Ioachaz. 2. Par. 34. b. 8. Apprehendens.
Ioachin, Domini præparatio,
Ioacim, Domini resurrectio,
Ioas, Diffidens, Desperans.
Ioas, Domini ignis. 4. Reg. 11. d. 21. Heb. Iehoas.
Ioas. 1. Para. 7. b. 8. & 27. d. 28. Tinea corrosus. Per ain.
Iob, Dolens, Gemens.
Ioël, Volens, Incipiens.
Iohanan, Gratiosus, Pius, Misericors
Iohannes, Idem.
Ionas, Columba,
Ionadab, Spontaneus.
Ionathan, Domini donum. Filius Saul.
Ioram, Excelsus.
Iordanus, Fluuius Iudicij,

Iosaphat, Dominus, iudex.
Ioseph, Augmentum.
Ioseph, Psal. 80. a. 2. Domini augmentum Heb. Iehoseph.
Iosias, ignis Domini.
Iosue, Dominus saluator.
Isaac, Risus.
Isai, Munus aut ens.
Isai. 1. Par. 2. b. 13. Vir meus.
Isaias, Domini salus.
Isboseth, Vir confusionis.
Iscariotes, Vir occisionis.
Ismahel, Exauditio Dei.
Israël, Præualens Deo.
Issachar, Est merces, præmium.
Ithamar, Insula palmæ.
Iubileus, Buccina.
Iudas, Laudatio.
Iulius, Lanuginosus.

L

Laban, Albus, Candidus,
Lamech, Pauper, humiliatus.
Lapidoth, Fulgura,
Lazarus, Dei adiutorium.
Lechi, Maxilla.
Leci, Lex.
Leui, Copulatus.
Leuiathan, Copulatio, Societas sua.
Lia, Laboriosa, Fatigata.
Libanus, Candidus.
Libya, Hebraicè Lubim, Cor maris.
Lithostrotos, Lapidibus stratus.
Lot, Inuolutus, Colligatus.

M

Maacha, Attrita.
Maasias, Opus Domini.
Maceda, Incendium.
Madian, Iudicium, Litigans.
Magdalena, Magnifica.
Magi, Sapiẽtes, vel philosophi.
Malachias, Nuntius meus.
Malaleel, Laudans Deum.
Malchus, Rex.
Mammona, Pecunia, Diuitiæ.
Mamzer, De scorto natus.
Manahem, Consolator.
Manasses, Oblitus, Obliuio.
Manue, Requies.
Mara, Amara.
Mardochai, amara contritio.
Maria, Exaltata, Amaritudinis mare.
Martha, Prouocans.
Massa, Onus.
Maspha, Specula,
Mathusaël, Mortem suam postulans.
Matthęus, Donatus.
Melchias, Rex dominus.
Melchi-sedec, Rex iustitiæ.
Melchi-sue, Rex saluator.
Mesollam, Pacificus.
Mesopotamia, Regio sic dicta, quòd duobus fluuijs, Euphráte & Tigri ambiatur.
Micha, Pauper.
Michaël, Quis sicut Deus.
Michæas, Idem.
Michol, Quis omnia?
Miphiboseth, De ore ignominia
Misaël, Quis postulatus?
Misle, Prouerbia. Nomen libri.
Misphat, Iudicium
Mna Libra, Talentum.
Moab, De patre.
Moria, Amaritudo.
Mosa, azymum, per sade.
Mosa. 1. Par. 8. a. 9. Onus.
Moyses, Attractus (sub. de aquis)
Mysia, Scelesta.

N

Naaman, Pulcher.
Nabal, Stultus.
Nabo, Loquela, Prophetia,
Naboth, Idem.
Nabuchodonosor, Planctus iudicij.
Nachor, Raucus, Aridus.
Nadab, Spontaneus.
Nahasson, Coluber, Serpens
Nahum, Consolator.
Naim, Pulcher.
Nathan, Donatus.
Nathanaël, Donum Dei.
Nazaræi, Separati, Sanctificati.
Nazareth, Sãctificata, Separata: Si autem per sade scribatur, Custodita, vel, florida interpretatur.
Neapolis, Noua ciuitas.
Nehemias, Consolatio.
Nehustan, Æneum
Nemrod, Rebellis.
Nephthali, Æquiparatio.
Niniue, Fulchra.
Noë, Cessatio, Requies.
Noema, Decora.

Obadias

O

Obadias, Seruus Domini.
Obed, Seruus.
Obed-edom, Seruus hominis.
Ochozias, Apprehensio.
Odollam, Testimonium illis.
Og, Subcinericius panis.
Olla, Eleuatio, Holocaustum.
Onam, Dolor.
Onan, Dolor, Iniquitas.
Onesimus, Vtilis.
Oolla, Tabernaculum.
Ophni, Pugnus, Pugillus.
Oreb, Coruus.
Osee, Saluator.
Oza, Fortitudo.
Ozias, Fortitudo Domini.
Oziel, Fortitudo Dei.

P

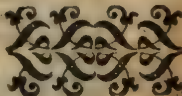
Palestina, Conspersa (sub.cinere)
Paracletus, Consolator, Aduocatus.
Parasceue, Præparatio.
Pascha, Transitus.
Pētateuchus, Quinq; volumina
Pentecoste, Quinquagesima (sub.die)
Petrus, Saxum, Petra.
Phacee, Aperiens.
Phanuel, Videns Deum.
Pharao, Dissipans.
Phares, Diuisio, Filius Iudæ.
Phares, per sin.1.Par.7.d.16. Eques
Pharisæi, Diuisi.
Phase, Transitus.
Phasga, Collis.
Philisthæa, Conspersa cinere.
Phinees, Facies confidentiæ.
Phogor, Hiatus.
Phut, Aphrica.
Pigmæi, Hebraicè dicūtur Gamadim.
Probatica, Ouina. Locus vbi pecora sacrificanda tenebantur.
Proselytus, Aduena, Peregrinus.

R

Raab, Psal.86.a.4. Superba, Fortis.
Rabba, Multa, Grandis.
Rachel, Ouis
Raguel, Pastor Dei.
Rahab, Lata, Dilatata.
Ram, Excelsus.
Ramesses, Tonitruum tineæ.
Raphaël, Medicina Dei.
Raphaim, Gigantes, Medici.
Rebecca, Saginata.
Rebla, Reblatha, Rixa.
Rechab, Quadriga.
Remmon, Malum granatum.
Respha, Extensio.
Roboam, Dilatans populum.
Roma, Excelsa, Sublimis.
Ruben, Videns filium.
Ruma, Excelsa.
Ruth, Saturata.

S

Saaph, Cogitans.
Saba, per sin, Conuersio, Captiuitas.
Saba, per samech, Circuitio.
Sabaoth, Exercitus, in plurali.
Sabatha, Circuitus.
Sabbathismus, Requies, Cessatio.
Sabbathum, Idem.
Sadducæi. Iusti.
Sadoc, Iustus.
Sale, Missio.
Salem, vel Sallem, Pax.
Salmanasar, Pax ligata.
Salmon, Pacificus.
Salomon, Pacificus.
Salomith, Idem. f.g.
Salphaad, Vmbra formidinis.
Samaria, Custodia, Adamas.
Samson, Sol eius, Nominis iteratio.
Samuel, Positus à Deo.
Saphan, Hericius, Cuniculus.
Saphad, Iudicans.
Sara, per he in fine, Domina. Vxor Abrahæ.
Sara, per heth in fine, Odorans, Domina odoris.
Sarai, Domina mea.
Sareptha, Angustia buccellæ.
Saron, siue Sarona, Planities.
Satan, Aduersarius.
Saul, Postulatus, Commodatus.
Saul. 1. Regum.9.a.2. Hebraicè Sual, Vulpes.
Scenopegia, Festum tabernaculorum.
Schibboleth, Spica.
Sedecias, Iustus Domini.
Segor, Parua.
Sehon, Eradicatio.
Sela, Dissoluens. filius Iudæ.
Sellum, Pacificus.
Sellum, Manens.

Registrum.

✠ A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

AA BB CC DD EE FF GG HH II KK LL MM NN OO PP QQ RR SS TT VV XX YY ZZ.

AAA BBB CCC DDD EEE FFF GGG HHH III KKK LLL MMM NNN OOO PPP QQQ RRR.

Omnes ſunt Quaterniones, pręter RRR duernionem.

VENETIIS.

In Officina Iuntarum. M D LXXI.

1-2-3

